Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Biblia Veteris et Novi Testamenti cum praefationibus s. Hieronymi - Cod. Rastatt 1

[S.l.], [13. bis 15. Jahrh.]

Incipit prologus sancti Ieronimi ad Paulinum

urn:nbn:de:bsz:31-282338

Visual Library

Incipit prologus sancti Ieronimi ad paulinum

Frater Ambrosius tua michi munuscula perferens detulit simul et suavissimas litteras, que a principio amicitiarum fidem probate iam fidei et veteris amicitie preferebant. Vera enim illa necessitudo est et Christi glutino copulata, quam non utilitas rei familiaris, non presentia tantum corporum, non subdola et palpans adulatio, sed Dei timor et divinarum scripturarum studia conciliant. Legimus in veteribus historiis quosdam lustrasse provincias, novos adisse populos, maria transisse, ut eos quos ex libris noverant coram quoque viderent. Sic Pythagoras Memphiticos vates, sic Plato Egyptum et Archytam Tarentinum eamque oram Italie que quondam magna Grecia dicebatur laboriosissime peragravit, ut qui Athenis magister erat et potens, cuiusque doctrinas Academie gymnasia personabant, fieret peregrinus atque discipulus, malens aliena verecunde discere quam sua impudenter ingerere. Denique cum litteras quasi toto fugientes orbe persequitur, captus a piratis et venundatus, etiam tyranno crudelissimo paruit, captivus, vinctus et servus; tamen quia philosophus maior emente se fuit. Ad Titum Livium lacteo eloquentie fonte manantem de ultimis Hispanie Galliarumque finibus quosdam venisse nobiles legimus, et quos ad contemplationem sui Roma non traxerat, unius hominis fama perduxit. Habuit illa etas inauditum omnibus seculis celebrandumque miraculum, ut urbem tantam ingressi aliud extra urbem quererent. Apollonius sive ille magus ut vulgus loquitur, sive philosophus ut Pythagorici tradunt, intravit Persas, pertransivit Caucasum, Albanos, Scythas, Massagetas, opulentissima Indie regna penetravit, et ad extremum latissimo Physon amne transmisso pervenit ad Bragmanas, ut Hyarcam in throno sedentem aureo et de Tantali fonte potantem inter paucos discipulos de natura, de moribus, ac de cursu dierum et siderum audiret docentem. Inde per Elamitas, Babylonios, Chaldeos, Medos, Assyrios, Parthos, Syros, Phenices, Arabes, Palestinos reversus Alexandriam, perrexit Ethiopiam, ut gymnosophistas et famosissimam solis mensam videret in sabulo. Invenit ille vir ubique quod disceret, et semper proficiens semper se melior fieret. Scripsit super hoc plenissime octo voluminibus Philostratus.

ii Quid loquar de seculi hominibus, cum apostolus Paulus vas electionis et magister gentium, qui de conscientia tanti in se hospitis loquebatur: An experimentum queritis eius qui in me loquitur Christus? post Damascum Arabiamque lustratam ascenderit Ierosolimam ut videret Petrum et manserit apud eum diebus quindecim. Hoc enim mysterio ebdomadis et ogdoadis futurus gentium predicator instruendus erat. Rursumque post annos quattuordecim assumpto Barnaba et Tito exposuit apostolis evangelium, ne forte in vacuum curreret aut cucurrisset. Habet nescio quid latentis energie viva vox et in aures discipuli de auctoris ore transfusa fortius sonat. Unde et Eschines cum Rodi exularet et legeretur illa Demostenis oratio quam adversus eum habuerat, mirantibus cunctis atque laudantibus, suspirans ait: Quid si ipsam audissetis bestiam sua verba resonantem?

iii Non hec dico quod sit aliquid in te tale quod possis vel debeas discere, sed quod ardor tuus et discendi studium etiam absque nobis per se probari debeat. Ingenium docile et sine doctore laudabile est. Non quid invenias, sed quid queras consideramus. Mollis cera et ad formandum facilis, etiam si artificis et plaste cessent manus, tamen virtute totum est quicquid esse potest. Paulus apostolus ad pedes Gamalielis legem Moysi et prophetas didicisse se gloriatur, ut armatus spiritualibus telis postea doceret confidenter: Arma enim militie nostre non carnalia sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitionum, cogitationes destruentes et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei et captivitate omnem intellectum ad obediendum Deo et parati ulcisci omnem inobedientiam. Ad Timotheum scribit ab infantia sacris litteris eruditum, hortatur ad studium lectionis, ne negligat gratiam que data est ei per impositionem manuum presbyterii. Tito precipit ut inter ceteras virtutes episcopi, quem brevi sermone depinxit, scientiam quoque in eo eligat scripturarum: obtinentem, inquit, eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana et eos qui contradicunt arguere.

iiii Sancta quippe rusticitas solum modo sibi prodest, et quantum edificat ex vite merito ecclesiam Christi, tantum nocet si destruentibus non resistat. Malachias propheta immo per Malachiam Dominus: Interroga, ait, sacerdotes legem. In tantum sacerdotis officium est interrogatum respondere de lege. Et in Deuteronomio legimus: Interroga patrem tuum et annuntiabit tibi, seniores tuos et dicent tibi. In psalmo quoque centesimo octavo decimo cantabiles mihi erant iustificationes tue in loco peregrinationis mee. Et in descriptione iusti viri cum eum arbori vite que est in paradiso compararet, inter ceteras virtutes et hoc intulit: In lege Domini voluntas eius et in lege eius meditabitur die ac nocte. Daniel in fine sacratissime visionis iustos ait fulgere sicut stellas, et intelligentes, id est doctos, quasi firmamentum. Vides quantum inter se distent iusta rusticitas et docta iustitia. Alii stellis, alii celo comparantur. Quamquam iuxta Hebraicam veritatem utrumque de eruditis possit intelligi. Ita enim apud eos legimus: Qui autem docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti, et qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates. Cur dicitur Paulus apostolus vas electionis? Nempe quia legis et scripturarum sanctarum armarium est. Pharisei stupent ad doctrinam Domini et mirantur in Petro et Iohanne quomodo legem sciant cum litteras non didicerint. Quicquid enim exercitatio et cotidiana in lege meditatio tribuere solet, illis Spiritus Sanctus suggerebat, et erant iuxta quod scriptum est θεοδίδακτοι, id est a Deo docibiles. Duodecim annos Salvator implevit et in templo seniores de questionibus legis interrogans magis docet dum prudenter interrogat. Nisi forte rusticum Petrum, rusticum dicimus Iohannem, quorum uterque dicere poterat: Etsi imperitus sermone, non tamen scientia. Iohannes rusticus piscator, indoctus? Et unde illa vox obsecro: In principio erat verbum, et verbum erat apud Deum, et Deus erat verbum? Logos grece multa significat. Nam et verbum est et ratio et supputatio et causa uniuscuiusque rei per quam sunt singula que subsistunt. Que universa recte intelligimus in Christo.

v Hoc doctus Plato nescivit, hoc Demostenes eloquens ignoravit. Perdam, inquit, sapientiam sapientium et prudentiam prudentium reprobabo. Vera sapientia perdet falsam sapientiam, et quamquam stultitia predicationis in cruce sit, tamen Paulus sapientiam loquitur inter perfectos, sapientiam autem non seculi huius neque principum seculi huius qui destruuntur, sed loquitur Dei sapientiam in mysterio absconditam, quam predestinavit Deus ante secula. Dei sapientia Christus est. Christus enim Dei virtus et Dei sapientia. Hec sapientia in mysterio abscondita est, de qua et noni psalmi titulus prenotatur: Pro occultis filii, in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie Dei absconditi. Et qui in mysterio absconditus erat, predestinatus est ante secula, predestinatus autem et prefiguratus in lege et prophetis. Unde et prophete appellabantur videntes, quia videbant eum quem ceteri non videbant. Abraham vidit diem eius et letatus est. Aperiebantur celi Ezechieli qui populo peccatori clausi erant. Revela, inquit David, oculos meos et considerabo mirabilia de lege tua. Lex enim spiritualis est, et revelatione opus est ut intelligatur ac revelata facie Dei gloriam contemplemur. Liber in apocalypsi septem sigillis signatus ostenditur, quem si dederis homini scienti litteras ut legat, respondebit tibi: Non possum, signatus est enim. Quanti hodie putant se nosse litteras, tenent signatum librum nec aperire possunt, nisi ille qui habet clavem David, qui aperit et nemo claudit, claudit et nemo aperit. In Actibus apostolorum sanctus eunuchus, immo vir sic enim eum scriptura cognominat, cum legeret Ysaiam, interrogatus a Philippo: Putasne intelligis que legis? respondit: Quomodo possum nisi me aliquis docuerit? Ego, ut interim de me loquar, nec sanctior sum hoc eunucho nec studiosior, qui de Ethiopia, id est de extremis mundi finibus venit ad templum, reliquit aulam regiam, et tantus amator legis divine fuit

cie. ut etiam in vehiculo sacras litteras legeret. et tamen cum librum teneret et tota domini cogitatione perciperet. lingua volveret labiisque personaret. ignorabat eum quem in libro nesciens venerabatur. Venit Philippus ostendit ei Ihesum qui clausus latebat in littera. O mira doctoris virtus. eadem hora credit baptizatur fidelis et sanctus factus est. ac fit magister de discipulo. plus in deserto fonte ecclesie quam in aurato synagoge templo reperit. Hec a me perstricta sunt breviter. neque enim epistolaris angustia evagari longius patiebatur. ut intelligeres te non posse in scripturis sanctis sine previo et monstrante semitam ingredi. Taceo de grammaticis, rhetoribus, philosophis, geometris, dialecticis, musicis, astronomicis, astrologis, medicis. quorum scientia mortalibus utilissima est. et in tres partes scinditur. in doctrinam. et rationem. et usum. Ad minores artes veniam. et que non lingua sed manu administrantur. Agricole, cementarii, fabri metallorum lignorumque cesores, lanarii quoque et fullones. et ceteri qui variam supellectilem et vilia opuscula fabricantur. absque doctore non possunt esse quod cupiunt. Quod medicorum est promittunt medici. tractant fabrilia fabri. Sola scripturarum ars est quam sibi omnes vendicant. Scribimus indocti doctique poemata passim. Hanc garrula anus. hanc delirus senex. hanc sophista verbosus. hanc universi presumunt. lacerant. docent antequam discant. Alii adducto supercilio grandia verba trutinantes inter mulierculas de sacris litteris philosophantur. Alii discunt proh pudor a feminis quod viros doceant. et ne parum hoc sit quadam facilitate verborum. immo audacia edisserunt aliis quod ipsi non intelligunt. Taceo de mei similibus qui si forte ad scripturas sanctas post seculares litteras venerint et sermone composito aurem populi mulserint. quicquid dixerint hoc legem dei putant. nec scire dignantur quid prophete quid apostoli senserint. sed ad sensum suum incongrua aptant testimonia. quasi grande sit et non vitiosissimum dicendi genus depravare sententias. et ad voluntatem suam scripturam trahere repugnantem. Quasi non legerimus omerocentonas et virgiliocentonas. ac non sic etiam Maronem sine Christo possimus dicere christianum qui scripserit. Iam redit et virgo redeunt saturnia regna. Iam nova progenies celo demittitur alto. Et patrem loquentem ad filium. Nate mee vires mea magna potentia solus. Et post verba salvatoris in cruce. Talia perstabat memorans fixusque manebat. Puerilia sunt hec et circulatorum ludo similia. docere quod ignores. immo ut cum stomacho loquar ne hoc quidem scire quod nescias.

passim

Iam nova progenies celo dimittitur alto

Videlicet manifestissima est Genesis in qua de creatione mundi. de exordio generis humani. de divisione terre. de confusione linguarum et gentium usque ad exitum scribitur hebreorum. Patet Exodus cum decem plagis. cum decalogo. cum mysticis divinisque preceptis. In promptu est Leviticus liber in quo singula sacrificia. immo singule pene sillabe. et vestes Aaron. et totus ordo leviticus spirant celestia sacramenta. Numeri vero nonne totius arithmetice et prophetie Balaam. et XLII per heremum mansionum mysteria continent? Deuteronomium quoque secunda lex et evangelice legis prefiguratio. nonne sic ea habet que priora sunt. ut tamen nova sint omnia de veteribus? Hucusque Moyses. hucusque pentateuchus. quibus quinque verbis loqui se velle apostolus in ecclesia gloriatur. Iob exemplar patientie que non mysteria suo sermone complectitur? prosa incipit. versu labitur. pedestri sermone finitur. omnesque leges dialectice propositione. assumptione. confirmatione. conclusione determinat. Singula in eo verba plena sunt sensibus. et ut de ceteris taceam resurrectionem corporum sic prophetat. ut nullus de ea vel manifestius vel cautius scripserit. Scio inquit quod redemptor meus vivit. et in novissimo die de terra surrecturus sum. et rursum circumdabor pelle mea. et in carne mea videbo deum salvatorem meum. Quem visurus sum ego ipse et oculi mei conspecturi sunt et non alius. Reposita est hec spes mea in sinu meo.

Veniam ad Ihesum Nave typum domini non solum in gestis verum etiam in nomine. transit iordanem. hostium regna subvertit. dividit terram victori populo. et per singulas urbes, viculos, montes, flumina, torrentes ac confinia ecclesie celestisque Ierusalem spiritualia regna describit.

In iudicum libro quot principes populi tot figure sunt. Ruth Moabitis Ysaie explet vaticinium dicentis. Emitte agnum domine dominatorem terre de petra deserti ad montem filie Syon. Samuel in Heli mortuo et in occisione Saul veterem legem abolitam monstrat. porro in Sadoc atque David novi sacerdotii novique imperii sacramenta testatur. Malachim id est Regum tertius et quartus regum liber a Salomone usque ad Iechoniam. et a Ieroboam filio Nabath usque ad Osee qui ductus est in Assyrios. regnum Iuda et regnum describit Israel. Si hystoriam respicias verba simplicia sunt. Si in litteris sensum latentem inspexeris ecclesie paucitas et hereticorum contra ecclesiam bella narrantur. Duodecim prophete in unius voluminis angustias coartati multo aliud quam sonant in littera prefigurant. Osee crebro nominat Effraim. Samariam. Ioseph. Iezrahel. et uxorem fornicariam et fornicationis filios. et adulteram cubiculo clausam mariti multo tempore sedere viduam et sub veste lugubri viri ad se reditum prestolari. Ioel filius Phatuel describit terram XII tribuum eruca, brucho, locusta, rubigine vastante corruptam. et post eversionem prioris populi effusum iri spiritum sanctum super servos dei et ancillas. id est super credentium CXX nomina. que effusio in cenaculo Syon. qui CXX ab uno usque ad XV paulatim et per incrementa surgentes quindecim numerum graduum efficiunt. qui in psalterio mistice continetur. Amos pastor et rusticus et ruborum mora distringens paucis verbis explicari non potest. quis enim digne exprimat tria atque quatuor scelera Damasci, Gaze et Tyri et Ydumee. et filiorum Amon et Moab. et in septimo octavoque gradu Iude et Israel. Hic loquitur ad vaccas pingues que sunt in monte Samarie. et ruituram domum maiorem minoremque testatur. Ipse cernit fictorem locuste et stantem dominum super murum litum vel adamantinum. et uncinum pomorum attrahentem supplicia peccatoribus. et famem in terra. non famem panis neque sitim aque. sed audiendi verbum dei. Abdias qui interpretatur servus domini personat contra Edom sanguineum terrenumque. fratris quoque Iacob semper emulum hasta percutit spirituali. Ionas columba pulcherrima naufragio suo passionem domini prefigurans. mundum ad penitentiam revocat. et sub nomine Ninive salutem gentibus nuntiat. Micheas de Morasthi coheres Christi vastationem annuntiat filie latronis. et obsidionem ponit contra eam. quia maxillam percusserit iudicis Israel. Naum consolator orbis increpat civitatem sanguinum. et post eversionem illius loquitur. Ecce super montes pedes evangelizantis et annuntiantis pacem. Abacuc luctator fortis et rigidus stat super custodiam suam. et figit gradum super munitionem. ut Christum in cruce contempletur et dicat. Operuit celos gloria eius et laudis eius plena est terra. Splendor eius ut lux erit. cornua in manibus eius. ibi abscondita est fortitudo eius. Sophonias speculator et archanorum dei cognitor audit clamorem a porta piscium. et heulatum a secunda. et contritionem a collibus. Indicit quoque ululatum habitatoribus pile. quia conticuit omnis populus Chanaan. disperierunt universi qui involuti erant argento. Aggeus festivus et letus qui seminavit in lacrimis ut in gaudio meteret. destructum templum edificat. Dominumque patrem inducit loquentem. Adhuc unum modicum et ego commovebo celum et terram. et mare et aridam. et movebo omnes gentes. et veniet desideratus cunctis gentibus. Zacharias memor domini sui multiplex in prophetia est. Ihesum vestibus sordidis indutum. et lapidem oculorum septem. candelabrumque aureum cum totidem lucernis quot oculis. duas quoque olivas a sinistris lampadis cernit et dextris. ut post equos nigros. rufos. albos et varios. et dissipatas quadrigas ex Effraim. et equum de Ierusalem. pauperem regem vaticinetur et predicet sedentem super pullum asine filie subiugalis. Malachias aperte et in fine omnium prophetarum de abiectione Israel et vocatione gentium. Non est mihi ait voluntas in vobis dicit dominus exercituum. et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus. et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda. Ysaiam, Ieremiam, Ezechielem, Danielem quis possit vel intelligere vel exponere? Quorum primus non prophetiam mihi

pardū

texere ... virgam nuceam. Et ollam succensam a facie aquilonis. et pardum spoliatum suis coloribus. et quadruplex diversis metris nectit alphabetum. Tercius principium et finem tantis habet obscuritatibus involuta. ut apud hebreos iste partes cum exordio geneseos ante annos xxx non legantur. Quartus vero qui et extremus inter quattuor prophetas in fine temporum conscius et mundi philosophus historiarum lapidem precisum de monte sine manibus et regna omnia subvertentem claro sermone pronuntiat. David symonides noster pindarus et alcheus flaccus quoque catullus et serenus christum lyra personat et decacordo psalterio ab inferis excitat resurgentem. Salomon pacificus et amabilis domino mores corrigit naturam docet ecclesiam iungit et christum sacrasque nuptias dulce canit epythalamium. Hester ecclesie typo populum liberat de periculo animarum et interfecto aman qui interpretatur iniquitas partes convivii et diem celebrem mittit in posteros.

Paralipomenon liber id est instrumenti veteris epythomen tantus ac talis est. ut absque illo siquis scientiam scripturarum sibi voluerit arrogare se ipsum irrideat. Per singula quippe nomina iuncturasque verborum et pretermisse in regum libris tanguntur historie et innumerabiles explicantur evangelii questiones. Esdras et neemias adiutor videlicet et consolator a domino in uno volumine artantur. instaurant templum. muros extruunt. omnisque illa turba populi redeuntis in patriam et descriptio sacerdotum levitarum israhelitarum proselitorum ac per singulas familias murorum ac turrium opera divisa aliud in cortice preferunt aliud retinent in medulla. Cernis me amore scripturarum raptum excessisse modum epistole et tamen non implesse quod volui. Audivimus tantum quid nosse quid cupere debeamus. ut et nos quoque possimus dicere. Concupivit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Ceterum socraticum illud impletur in nobis. hoc tantum scio quod nescio. Tangam et novum breviter testamentum. Matheus. Marcus. Lucas. Johannes. quadriga domini et verum cherubin. quod interpretatur scientie multitudo. per totum corpus oculati sunt. scintille emicant. discurrunt fulgura. pedes habent rectos et in sublime tendentes terga pennata et ubique volitantia. tenent se mutuo sibique perplexi sunt. et quasi rota in rota volvuntur. et pergunt quocumque eos flatus spiritus sancti perduxerit.

Paulus apostolus ad septem scribit ecclesias. octava enim ad hebreos a plerisque extra numerum ponitur. thimotheum instruit ac tytum. philemonem pro fugitivo famulo deprecatur. Super quo tacere melius puto quam pauca scribere. Actus apostolorum nudam quidem sonare videntur historiam et nascentis ecclesie infantiam texere. sed si noverimus scriptorem eorum lucam esse medicum cuius laus est in evangelio animadvertemus pariter omnia verba illius anime languentis esse medicinam. Jacobus. petrus. johannes. iudas. vii epistolas ediderunt tam misticas quam succinctas. et breves pariter ac longas. breves in verbis longas in sententiis. ut rarus sit qui non in earum lectione cecutiat.

Apocalypsis johannis tot habet sacramenta quot verba. parum dixi. et pro merito voluminis laus omnis inferior est. In verbis singulis multiplices latent intelligentie. Oro te frater karissime. inter hec vivere. ista meditari. nichil aliud nosse. nichil querere. Nonne tibi videtur iam hic in terris regni celestis habitaculum? Nolo offendaris in scripturis sanctis simplicitate et quasi vilitate verborum que vel vitio interpretum vel de industria sic prolata sunt ut rusticam contionem facilius instruerent. et in una eademque sententia aliter doctus aliter audiret indoctus. Non sum tam petulans et hebes ut hec me nosse pollicear. et eorum fructus in terris capere quorum radices in celo fixe sunt. Sed velle fateor. Sedenti me prefero. magistrum renuens comitem spondeo. Petenti datur. pulsanti aperitur. querens invenit. Discamus in terris quorum nobis scientia perseveret in celo. Obviis te manibus excipiam. et ut inepte aliquid ac tumide effutiam quicquid quesieris tecum conabor scire. Habes hic amantissimum tui fratrem eusebium. qui litterarum tuarum michi gratiam duplicavit. referens honestatem morum tuorum. contemptum seculi. fidem amicitie. amorem christi. Nam prudentiam et eloquii venustatem etiam absque illo in ipsa epistola preferebat. Festina queso. et herentis in salo navicule funem magis precide quam solve. Nemo renuntiaturus seculo bene potest vendere quod contempsit ut venderet. Quicquid in sumptus de tuo tuleris pro lucro computa. Antiquum dictum est. avaro tam deest quod habet quam quod non habet. Credenti totus mundus divitiarum est. infideli autem etiam obolo indiget. Sic vivamus quasi nichil habentes et omnia possidentes. Victus atque vestitus divitie christianorum sunt. Si habes in potestate rem tuam vende. Si non habes proice. Tollenti tunicam et pallium relinquendum est. Scilicet nisi tu semper retractans et diem de die trahens caute et pedetemptim tuas possessiunculas vendideris. non habet christus unde alat pauperes suos. Totum deo dedit qui se ipsum optulit. Apostoli navem tantum et rete reliquerunt. Vidua duo era misit in gazophilacium et preferetur cresi divitiis. Facile contempnit omnia qui se cogitat moriturum.

VIII

Explicit epistola sancti iheronimi presbiteri. Incipit prologus sancti iheronimi presbiteri in pentateucum moysi.

DESIDERII mei desideratas accepi epistolas. qui quodam presagio futurorum cum daniele sortitus est nomen. obsecrantis ut translatum in latinam linguam de hebreo sermone pentateucum nostrorum auribus traderem. Periculosum opus certe et obtrectatorum meorum latratibus patens. qui me asserunt in lxx interpretum suggillationem nova pro veteribus cudere. ita ingenium quasi vinum probantes. cum ego sepissime testatus sim me pro virili portione in tabernaculum dei offerre que possim. nec opes alterius aliorum paupertate fedari. Quod ut auderem origenis me studium provocavit. qui editioni antique translationem theodotionis miscuit. asterisco et obelo id est stella et veru opus omne distinguens. dum aut illucescere facit que minus ante fuerant. aut superflua queque iugulat et confodit. maxime que evangelistarum et apostolorum auctoritas promulgavit. in quibus multa de veteri testamento legimus que in nostris codicibus non habentur. ut est illud ex egipto vocavi filium meum. et quoniam nazareus vocabitur. et videbunt in quem conpunxerunt. et flumina de ventre eius fluent aque vive. et que nec oculus vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascenderunt que preparavit deus diligentibus se. et multa alia que proprium syntagma desiderant. Interrogemus ergo eos ubi hec scripta sint. et cum dicere non potuerint de libris hebraicis proferamus. Primum testimonium est in osee. secundum in ysaia. tertium in zacharia. quartum in proverbiis. quintum eque in ysaia. Que multi ignorantes apocriforum deliramenta sectantur. et hiberas nenias libris autenticis preferunt. Causas erroris non est meum exponere. Iudei prudenti factum dicunt esse consilio. ne ptolomeus unius dei cultor etiam apud hebreos duplicem divinitatem comprehenderet. quod maxime idcirco faciebant quia in platonis dogma cadere videbatur. Denique ubicumque sacrum aliquid scriptura testatur de patre et filio et spiritu sancto. aut aliter interpretati sunt. aut omnino tacuerunt. ut et regi satisfacerent. et archanum fidei non vulgarent. Et nescio quis primus auctor lxx cellulas alexandrie mendacio suo extruxerit. quibus divisi eadem scriptitarent. cum aristheus eiusdem ptolomei yperaspistes. et multo post tempore iosephus nichil tale retulerint. sed in una basilica congregatos contulisse scribant non prophetasse. Aliud est enim vatem aliud esse interpretem. Ibi spiritus ventura predicit. hic eruditio et verborum copia ea que intelligit transfert. Nisi forte putandus est tullius economicum xenofontis. et platonis pytagoram. et demostenis pro tesiphonte afflatus rethorico spiritu transtulisse. Aut aliter de eisdem libris per lxx interpretes. aliter per apostolos spiritus sanctus testimonia texuit. ut quod illi tacuerunt hii scriptum esse mentiti sint. Quid igitur? Damnamus veteres? Minime. Sed post priorum studia in domo domini quod possumus laboramus. Illi interpretati sunt ante adventum christi. et quod nesciebant dubiis protulere sententiis. Nos post passionem et resurrectionem eius non tam prophetiam quam historiam scribimus. Aliter enim

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

In principio creauit deus celum et terram. Terra autem erat inanis et uacua. Et tenebre erant super faciem abyssi. Et spūs dei ferebatur super aquas. Dixitq; deus. Fiat lux. Et facta est lux. Et uidit deus lucem quod esset bona. Et diuisit deus lucem a tenebris. Appellauitq; lucem diem. Et tenebras nocte. Factumq; est uespere et mane dies unus.

Dixit quoq; deus. Fiat firmamentum in medio aquarum. Et diuidat aquas ab aquis. Et fecit deus firmamentum. Diuisitq; aquas que erant sub firmamento ab his que erant super firmamentum. Et factum est ita. Vocauitq; deus firmamentum celum. Et factum est uespere et mane dies secundus.

Dixit uero deus. Congregentur aque que sub celo sunt in locum unum et appareat arida. Factumq; est ita. Et uocauit deus aridam terram. Congregationesq; aquarum appellauit maria. Et uidit deus quod esset bonum. Et ait. Germinet terra herbam uirentem et facientem semen. Et lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum cuius semen in semetipso sit super terram. Et factum est ita.

Et protulit terra herbam uirentem et facientem semen iuxta genus suum lignumq; faciens fructum habens unumquodq; seminem secundum speciem suam. Et uidit deus quod esset bonum. Et factum est uespere et mane dies tertius.

Dixit uero deus. Fiant luminaria in firmamento celi ad diuidendum diem ac noctem et sint in signa et tempora et dies et annos. Ut luceant in firmamento celi ut luceant super terram. Et factum est ita. Fecitq; deus duo luminaria magna. Luminare maius ut preesset diei et luminare minus ut preesset nocti. Et stellas. Et posuit eas in firmamento celi ut lucerent super terram. Et preessent diei ac nocti. Et diuideret lucem ac tenebras. Et uidit deus quod esset bonum. Et factum est uespere et mane dies quartus.

Dixit etiam deus. Producant aque reptile anime uiuentis et uolatile super terram. Sub firmamento celi. Creauitq; deus cete grandia. Et omnem animam uiuentem atq; motabilem. Quam produxerant aque in species suas. Et omne uolatile secundum genus suum. Et uidit deus quod esset bonum. Benedixitq; eis dicens. Crescite et multiplicamini. Et replete aquas maris. Auesq; multiplicentur super terram. Factum est uespere et mane dies quintus.

Dixit quoq; deus. Producat terra animam uiuentem in genere suo. Iumenta et reptilia. Et bestias terre secundum species suas. Factumq; est ita. Et fecit deus bestias terre iuxta species suas. Iumenta et reptile terre in genere suo. Et uidit deus quod esset bonum. Et ait. Faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram. Et presit piscibus maris. Et uolatilibus celi. Et bestiis. Et uniuerse terre. Omnique reptili quod mouetur in terra. Et creauit deus hominem ad ymaginem suam. Ad ymaginem dei creauit illum. Masculum et feminam creauit eos. Benedixitq; illis deus. Et ait. Crescite et multiplicamini et replete terram. Et subiicite eam. Et dominamini piscibus maris. Et uolatilibus celi. Et uniuersis animantibus que mouentur super terram.

Dixitq; deus. Ecce dedi uobis omnem herbam afferentem semen super terram. Et uniuersa ligna que habent in semetipsis semen generis sui. Ut sint uobis in escam. Et cunctis animantibus terre. Omnique uolucri celi. Et uniuersis que mouentur in terra. Et in quibus est anima uiuens. Ad uescendum. Et factum est ita. Viditq; deus cuncta que fecerat. Et erant ualde bona. Et factum est uespere et mane dies sextus.

Igitur perfecti sunt celi et terra. Et omnis ornatus eorum. Complenitq; deus die sexto opus suum quod fecerat. Et requieuit die septimo ab omni opere quod patrarat. Et benedixit deus diei septimo. Et sanctificauit illum. Quia in ipso requieuerat ab omni opere suo quod creauit deus ut faceret.

Iste generationes celi et terre quando create sunt. In die quo fecit deus celum et terram. Et omne uirgultum agri. Antequam oriretur. In terra. Omnemq; herbam agri. Priusquam germinaret. Non enim pluerat dominus super terram. Et homo non erat qui operaretur terram. Sed fons ascendebat e terra. Irrigans uniuersam superficiem terre.

Formauit igitur dominus deus hominem de limo terre. Et inspirauit in faciem eius spiraculum uite. Et factus est homo in animam uiuentem. Plantauerat autem dominus deus paradisum uoluptatis a principio. In quo posuit hominem quem formauerat. Produxitq; dominus deus de humo omne lignum pulchrum uisu. Et ad uescendum suaue. Lignum quoq; uite in medio paradisi. Lignumq; scientie boni et mali.

Et fluuius egrediebatur de loco uoluptatis ad irrigandum paradisum. Qui inde diuidebatur in quatuor capita. Nomen uni phison. Ipse est qui circuit omnem terram euilat. Vbi nascitur aurum. Et aurum terre illius optimum est. Ibi inuenitur bdellium. Et lapis onichinus. Et nomen fluminis secundi. Geon. Ipse est qui circuit omnem terram ethiopie. Nomen uero fluminis tertii. Tigris. Ipse uadit contra assyrios. Fluuius autem quartus. Ipse est euffrates.

Tulitq; dominus deus hominem. Et posuit eum in paradiso uoluptatis. Vt operaretur et custodiret illum. Precepitq; ei dicens. Ex omni ligno paradisi comede. De ligno autem scientie boni et mali ne comedas. In quocunq; die comederis ex eo morte morieris. Dixit quoq; dominus deus. Non est bonum esse hominem solum. Faciamus ei adiutorium simile sibi.

Formatis igitur adhuc de humo cunctis animantibus terre. Et uniuersis uolatilibus celi. Adduxit ea ad Adam ut uideret quid uocaret ea. Omne enim quod uocauit Adam anime uiuentis ipsum est nomen eius. Appellauitq; Adam nomina sua cunctis animantibus. Et uniuersis uolatilibus celi. Cunctisq; bestiis terre. Adae uero non inueniebatur adiutor similis ei. Immittit ergo dominus deus soporem in Adam. Et cum obdormisset tulit unam de costis eius. Et replenit carnem pro ea. Et edificauit dominus deus costam quam tulerat de Adam in mulierem. Et adduxit eam ad Adam. Dixitq; Adam. Hoc nunc os ex ossibus meis. Et caro de carne mea. Hec uocabitur uirago quoniam de uiro sumpta est. Quam obrem relinquet homo patrem suum et matrem. Et adherebit uxori sue. Et erunt duo in carne una.

Erant autem uterque nudi. Adam scilicet et uxor eius. Et non erubescebant. Sed et serpens erat callidior cunctis animantibus terre que fecerat dominus deus. Qui dixit mulieri. Cur precepit uobis deus ut non comederetis de omni ligno paradisi. Cui respondit mulier. De fructu lignorum que sunt in paradiso uescamur. De fructu uero ligni quod est in medio paradisi precepit nobis deus ne comederemus. Et ne tangeremus illud. Ne forte moriamur. Dixitq; serpens ad mulierem. Nequaquam morte moriemini. Scit enim deus quod in quocunq; die comederitis ex eo aperientur oculi uestri. Et eritis sicut dii scientes bonum et malum.

Videt igitur mulier quod bonum esset lignum ad uescendum et pulchrum oculis. Aspectuq; delectabile. Tulit de fructu illius et comedit. Deditq; uiro suo qui comedit. Et ambo sunt oculi aperti. Cumq; cognouissent se esse nudos. Consuerunt folia ficus

et fecerũt sibi pzincipatũ.
Erãt audiẽtes uocẽ dñi dei ãbulantis in paradiso
adam; ꝑt mendicabl abscondit se adã t uxor eius ab
ac oĩm dei in medio ligni paradi. Vocauitq; dñs deus ad
rdixit ei. Vbi es? Ille ait. Vocẽ tuã audiui i paradiso et
mul eo q nudus ẽm. t abscondi me. Cui dixit de
mauit. quis enũ indicauit tibi q nudus ẽs. nisi ex ligno
no deo tibi ne comederes comedisti? Dixitq;
adam. Mulier quã dedisti soci mihi. dedit mihi de
gno et comedi. Et dixit dñs deus ad mulierem. Quare hoc fe
sti? Quæ dixit. serpens decepit me et comedi.
Et ait dñs deus ad serpentẽ. Quia fecisti hoc. maledictus es inter
oĩa animãtia t bestias terre. Super pectus tuũ gra
dieris. et terrã comedes cunctis diebus uite tue. Inimicitias
nã ponã inter te et mulierẽ et semẽ tuũ et semẽ illius. ipsũ conte
ret caput tuũ. et tu insidiabris calcaneo eius.
Mulieri quoq; dixit. multiplicabo erũpnas tuas et con
ceptus tuos. In dolore paries filios. et sub uiri potestate e
ris et ipse dominabit tui.
Ade uõ dixit. quia audisti uocẽ uxoris tue et comedisti de ligno ex quo ꝓceperã tibi ne comederes. ma
ledicta terra in opere tuo. In laboribus comedes ea cunctis di
ebus uite tue. Spinas et tribulos germinabit tibi. et co
medes herbas terre. In sudore uultus tui uesceris pane
donec reuertaris in terrã de qua sumptus es. qz pulus es
et in pulueꝛem reuerteris. Et uocauit adã nomẽ uxoris
sue eue. eo q mr ẽet oĩum uiuentũ.
Fecit quoq; dñs deus adę et uxori eius tunicas pelliceas et ind
uit eos. Dixit. Ecce adã factus ẽ sicut unus ex nobis. sciens bon
um et malũ. nunc ergo ne forte mittat manũ suã. et su
mat de ligno uite. et comedat et uiuat in eternũ.
Emisit eũ dñs de paradiso uoluptatis ut operaretur terã de
qua sumptus ẽ. Eiecitq; adã et collocauit ante paradisũ uoluptatis
cherubin et flammeũ gladiũ ad custodiendã uiã ligni
ligni uite. Adã uõ cognouit eua uxorẽ suã. et ꝑpit et peperit filiũ
Vocauitq; nomẽ eius abel. fuit aũt abel pastor o
uium. t cain agricola.
Factũ ẽ aũt post multos dies. ut offerret cain de fructibus
terre munera dño. Abel quoq; obtulit de primogenitis
gregis sui. et adꝑit dñs ad abel et ad munera eius. Ad cain uero et ad
munera ei. Ad cain uõ et munera eius non respexit. Iratus
ẽ cain ualde et concidit uultus eius. Dixitq; dñs ad eũ.
Quare tristis es. et quare concidit facies tua. nonne si bene
gesseris recipies? Si male. statim in foribus peccatũ ad
erit? Sed sub te erit appetitus eius. et tu dominaberis illius.
Dixitq; cain ad abel fratrem suũ. Egrediamur foras.
Cumq; essent in agro. consurgens cain aduersus abel fratrem suũ. eũ
dem occidit. Dixit dñs ad cain. Vbi est abel frater tuus? Qui
respondit. Nescio. Numquid custos fratris mei fui? Cui dixit dñs. Quid
fecisti? Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.
Nunc ergo maledictus eris super terrã que aperuit os suum. et
suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. Cum operatus fueris eam. non dabit tibi fructus suos. Vagus et
profugus eris super terrã. Dixitq; cain ad dñm. Grauior est
iniquitas mea. quã ut ueniã merear. Ecce eicis me hodie a
facie terre. et a facie tua abscondar. et ero profugus et
uagus in terra. Omnis igitur qui inuenerit me occidet me.
Dixitq; ei dñs. Nequaquam ita fiet. Sed omnis qui occide
rit cain septuplum punietur. Posuitq; dñs signum in cain
ut non eũ interficeret omnis qui inuenisset eum.
Egressus cain a facie dñi habitauit in terra. profugus ad
orientalẽ plagã eden. Cognouit aũt cain uxorem
suã. quã accepit et peperit enoch. Edificauit ciuitatem
uocauitq; nomẽ eius ex nomine filii sui enoch. Porro en
och genuit irad. et irad genuit maviahel. et maviahel genuit ma
thusahel. et mathusahel genuit lamech. Qui accepit ux
ores duas. nomen uni ada. et nomen alteri sella.
Genuitq; ada iabel qui fuit pater habitantium in tento
riis atq; pastoꝝ. et nomen fratris eius iubal. ipse fuit pater
canentium cythara et organo. Sella quoq; genuit tubalcain
qui fuit malleator et faber in cuncta opera ere
et ferri. Soror uõ tubalcain noema.
Dixitq; lamech uxoribus suis ade et sille. Audite uocẽ
meã uxores lamech. auscultate sermonẽ meũ. quia
occidi uirũ in uulnus meũ. et adolescẽtulũ in liuorẽ meũ. Sep
tuplus ultor dabit de cain. de lamech uero septuagies septies.
Cognouit quoq; adã uxorẽ suã. et peperit filiũ. Vo
cauitq; nomen eius seth dicens. posuit mihi deus semen aliud pro
abel. quem occidit cain. Seth quoq; natus ẽ filius. in quo
inuocatum est nomen dñi.
Hic ẽ liber generationis adam. In die qua creauit deus hominẽ
ad similitudinem dei fecit illum. masculum et feminam. et benedixit illis. et uocauit
nomen eorum adam. in die qua creati sunt.
Vixit aũt adã. cc. xxx. annis. et genuit ad imaginem suam et
similitudinem suã filium. Vocauitq; nomen eius seth. Et facti sunt dies seth
postquam genuit enos. octingentis annis. et genuit filios et filias. Et
omnes dies seth fuerunt. ix. centi anni. et mortuus est.
Vixit quoq; enos centum nonaginta annis. et genuit cainan. Postea uixit enos
postquam genuit cainan. octingentis annis. et genuit filios et filias. Et
factum est omnes dies enos. nongenti. v. anni. et mortuus est.
Vixit aũt cainan septuagintã annis. et genuit malaleel. et postquam genuit malaleel. octingentis
annis genuit filios et filias. Et facti sunt omnes
dies cainan. nongenti. x. anni. et mortuus est.
Vixit aũt malaleel. lxv. annis. et genuit iareth. Et
uixit malaleel postquam genuit iared. octingentis annis
annis. et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes
dies malaleel. octingenti. xcv. et mortuus est.
Vixitq; iared. clxii. annis. et genuit enoch. Vixit aũt
iared postquam genuit enoch. octingentis annis et genuit filios
et filias. Et facti sunt omnes dies iared octingenti. lxii. anni.
et mortuus est.
Vixit aũt enoch. lxv. annis. et genuit mathusalam. Et de
lectatus est enoch cum deo. Vixitq; enoch postquam genuit mathusalam. ccc. annis. et genuit filios et filias. Et facti sunt
oĩes dies enoch. ccc. lxv. anni. Ambulauit cum deo. et non
apparuit quia tulit eum deus. Vixit aũt mathusalam. c. octo
ginta septem annis. et genuit lamech. Vixitq; mathusalam postquam genuit
lamech. septingentis octoginta duobus annis. et genuit filios et filias. Et
omnes dies mathusalam. nongenti. lxix. anni. et mortuus est.
Vixit aũt lamech centum octoginta duobus annis. et genuit filium. Vocauitq;
nomen eius noe dicens. Iste consolabit nos ab operibus et a labore
manuum nostrarum in terra cui maledixit dominus.
Vixitq; lamech postquam genuit noe quingentis nonaginta quinque annis. et genuit filios et filias. Et facti sunt
omnes dies lamech septingenti septuaginta. vii. anni. et mortuus est.
Noe uero cum quingentorum esset annorum genuit sem. cham. et ia
feth. Cumq; cepissent homines multiplicari super terrã. et fi
lias procreassent. uidentes filii dei filias hominũ. quod essent
pulchre. acceperunt sibi uxores ex omnibus quas elegerant. Dixitq; deus. Non ꝓmanebit spiritus meus in homi
nibus istis. quia caro sunt. erunt q dies illius. cxx. anni.
Gigantes aũt erant super terrã illis diebus. postquam
intrauerunt filii dei ad filias hominũ. illeq;
genuerunt. isti sunt potentes a seculo uiri famosi.
Videns aũt dñs q multa malitia hominũ esset in terra.
et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore
penituit eum q hominem fecisset in terra. et tactus dolore cordis intrinsecus. delebo inquit hominem
quem creaui a facie terre. Ab homine usq; ad animantia. a re
pentibus usq; ad uolucres celi. penitet enim me fecisse eos.
Noe uero inuenit gratiam coram domino. Hec sunt generationes noe. Noe uir iustus atq; perfectus fuit in generationibus suis. cum deo ambulauit. et genuit tres filios. sem. cham.
et iaffeth. Corrupta ẽ aũt terra coram deo. et repleta ẽ iniquitate.
Cumq; uidisset deus terrã esse corruptã. omnis quippe caro cor
ruperat uiam suã coram domino super terram. dixit ad
noe. Finis uniuerse carnis uenit coram me. repleta
ẽ terra iniquitate a facie eoꝝ. ego disperdam eos cum terra.
Fac tibi arcã de lignis leuigatis. mansiunculas in arca
facies. et bitumine linies eam intrinsecus et extrinsecus. Et
sic facies eam. trecentorum cubitorum erit longitudo arche. l.
cubitorum latitudo. et xxx. cubitorum altitudo illius. Fenestram in arca
facies. et in cubito consummabis summitatem
eius. Ostium aũt arche pones ex latere deorsum. Cenacula et tristega facies in ea. Ecce ego adducam diluuium aquarum

super terrā. vt interficiā oēm carnē. in qua spūs vite sub ce
lō. vniuersa q̄ in terrā sunt. cōsumāt. p̄nāq; fec⁹ mihi
tecū. et ingredieris arcā tu et filii tui. uxor tua et mulieres
filiorū tuorū tecū. et educes ānmātia oīa. uniuersā carnē
bina de omnib⁹ mundis. vt maneant tecū. masculus
et femina. de volucrib⁹ iuxta genus suū. et de iumentis
de omni reptili terre. iuxta genus suū. duo de omnib⁹
ingredientur tecū. vt possint uiuere. tolle ergo tecū ex oīb⁹
escis q̄ māduntur. et comportabis apud te. et erūt tibi et illis ad
escā. Fecit ergo noe oīa q̄ p̄ceperat illi deus. sic. ¶ vii.
erat. n. noe sexcentorū annorū quando aquæ diluvii inundauerunt
super terrā. Intrauitq; noe et filii eius. uxor illius. et tres uxores
filiorū eius cū eis in arcā. propter aquas diluvii. de animātib⁹
mundis. et immundis. de volucrib⁹. et cūctis reptilib⁹ terre.
duo et duo ingressa sunt ad noe in arcā. masculus et femina sicut
p̄ceperat deus noe. Postq; septem
dies. aquæ diluvii inundauerunt super terrā.
Anno sexcentesimo vite noe. mense secūdo. xvii. die mēsis.
rupti sunt omnes fontes abyssi magne. et cataractæ celi
aperte sunt. et facta est pluuia super terrā. xl. diebus. et
xl. noctib⁹. In articulo uero diei illius. ingressus est noe.
et sem. et cham. et iapheth. filii eius. uxor illius. et tres uxores
filiorum eius cum eis in arcā. Ipsi et oēs bestie secundum genera sua.
omne quoq; iumentum in genere suo. cūctumq; reptile quod
mouetur super terrā. secundum genus suum. omnisq; uolucris
iuxta genus suum. cūcta uolatilia. omne quod habet pennas.
ingressa sunt ad noe in arcā. bina de omni carne in qua erat spūs vite.
et quæ ingressa sunt. ingressa sunt ex omni carne sicut p̄ceperat
illi deus. et clausit eum dominus foris. Factumq; est diluvium.
xl. diebus super terrā. et multiplicate sunt aquæ. et tulerūt arcā
in sublime a terra. Vehementer inundauerunt. et omnia repleuerūt
super faciem terre. porro archa ferebatur super aquas.
Aquæ prevaluerunt nimis super terrā. operteq; sunt
omnes montes excelsi sub uniuerso celo. quindecim cubitis
altior fuit aqua. super montes quos operuerat. Consumpta est
omnis caro q̄ mouebatur super terrā.
volucrum. animantium. bestiarū. omniūq; reptilium
q̄ reptant super terrā. Omnes homines. et cūcta in quibus
spiraculum uite est in terra mortua sunt. Delentur om
nem substantiam que erat super terrā. ab homine usq; ad pe
cus. tam reptile quam volucres celi. et deleta sunt de
terra. Remansit autem solus noe. et quicūq; cum eo erant in
archa. Obtinuerunt aquæ terrā. centum quinquaginta diebus.
Recordatus autem deus noe. cunctorumq; animantium.
omnium iumentorum. que erant cum eo in archa. adduxit spūm
super terram. et imminute sunt aquæ. Claustra quoq; abyssi et
fontes celi. et cataracte celi. prohibite sunt pluuie de celo. Reuertebantq; se de terra euntes et recedentes.
Et cœperunt minui post. cl. dies. Requieuit
q̄ archa mense. vii. xvii. die mēsis super montes
Armenie. At uero aquæ ibant. et decrescebant. usq; ad
decimum mēsem. Decimo enim mense primo die mēsis apparuerunt cacumina montium.
Cumq; transissent. xl. dies. aperiens noe fenestram
arche quam fecerat. dimisit coruum qui egrediebatur.
et non reuertebatur donec siccarentur aquæ super terrā. Emisit quoq; columbam post eum. ut uideret si iam cessassent aquæ
super faciem terre. Que non inueniens ubi requiesceret pes eius.
reuersa est ad eum in archam. Aquæ enim erant super uniuersam
terrā. Extendens quoq; manum. cepit recipere eam et intulit
eam ad se in archam. Expectauit autem adhuc. vii. dies alios. Et rursum
emisit columbam ex arca. At illa uenit ad eum hora uespertina.
portans ramum olive virentes folia in ore suo. Intellexit ergo noe
quod cessassent aquæ super terram. Expectauitq; nichilominus. vii. alios dies. et emisit columbam que non est

Locutusq; est deus ad noe. dicens. Egredere de arca tu et uxor tua.
filii tui. et uxores filiorum tuorum tecum. Cūcta animantia
quæ sunt apud te ex omni carne. tam in volatilibus quam
in bestiis et universis reptilibus q̄ reptant super terrā. educ tecum.
et ingredimini super terram. crescite et multiplicamini super eam. Egressus ergo noe et filii eius. uxor
illius et uxores filiorum eius cum eo. Omnia animantia
uniuersa. et reptilia. que erant super terrā. secundum genera sua
egressa sunt de arca. Sed et omnes gentes quæ fabricauerant turrim
dissipauit. Fecit noe altare domino. et tollens de cunctis pecoribus
et uolucribus mundis. obtulit holocaustum super altare. Odoratusq; est dominus odorem suauitatis. et dixit. Non
maledicam terre propter homines. Sensus enim et cogitatio humani cordis in malum prona sunt. Alias
facta sua. non ego percutiam ultra omnem animam uiuentem sicut
feci. cunctis diebus terre. Sementis et messis. frigus et estus.
estas et ver. nox et dies non requiescent.
Benedixitq; deus noe et filiis eius. et dixit ad eos. Crescite
et multiplicamini et replete terram. Timor uester et
terror sit super cūcta animantia terre. et super omnes
uolucres celi. cum uniuersis quæ mouentur in terra. Omnes
pisces maris manui uestre tradita sunt. Et omne quod
mouetur et uiuit erit uobis in cibum. quasi olera uirentia tradidi uobis cuncta. Excepto quod carnem cum
sanguine eius non comedetis. Sanguinem enim animarum
uestrarum requiram de manu cūctorum bestiarum. et de manu
hominis. de manu uiri et fratris eius requiram animam hominis.
qui cuiusq; cius effuderit humanum sanguinem. fundetur
sanguis illius. ad ymaginem quippe dei factus est homo. Vos autem crescite et multiplicamini. et ingredimini
et replete eam.
Et quæ deinceps dixit deus ad noe. et ad filios eius cum eo. Ecce ego
statuam pactum meum uobiscum et cum semine uestro post uos.
ad omnem animam uiuentem que est uobiscum in uolucribus
et pecoribus. et cunctis egressis de
arca et uniuersis bestiis terre. statuam pactum
meum uobiscum. et non quod ultra interficiatur omnis
caro aquis diluvii. neque diluvium dissipet terram.
Dixitq; deus. Hoc signum fœderis. quod do inter me et uos. et ad
omnem animam uiuentem quæ est uobiscum in generationes sempiternas. Arcum meum ponam in nubibus. et erit signum fœderis inter me et inter
terram. Archum meum ponam in nubibus. et erit signum fœderis inter me et inter terram. Cumq; obduxero nubibus cœlum. ap
parebit arcus meus in nubibus. et recordabor fœderis mei uobiscum.
et omnium animarum que carnem uegetant. Nec erit ultra aqua diluvii
ad delendam omnem carnem. Erit arcus meus in nubibus. et videbo illum.
et recordabor fœderis sempiterni. quod pactum sit inter deum et
omnem animam uiuentem omnemque carnem super terram. Dixitq; deus ad noe.
Hoc erit signum fœderis quod constituo inter me et uos. et omnem animam uiuentem que est uobiscum in generationes sempiternas.
Arcum meum ponam in nubibus. et erit signum fœderis inter me et terram. Cumq; obduxero nubibus cœlum. apparebit arcus meus in nubibus. et recordabor fœderis mei uobiscum.
et omnis animæ uiuentis in omni carne. Nec erunt ultra aquæ diluvium
ut deleant universam carnem. Erit arcus in nubibus. et videbo illum.
ut recordar fœderis sempiterni. quod pactum sit inter deum et
omnem animam uiuentem. omnemque carnem super terram. Dixitq; deus ad noe.
Hoc signum fœderis quod constituo inter me et omnem carnem super terram.
Fuerunt ergo filii noe qui egressi sunt de arca. sem.
et cham et iapheth. porro cham ipse est pater chanaan. Tres
isti filii noe. et ab istis dispersum est omne genus
humanum super uniuersam terram.
Fuerunt ergo filii noe qui egressi sunt de arca.
Cœpitq; uir noe agricola exercere terram. et plantauit uineam. Bibensq; uinum inebriatus est. et
nudatus iacuit in tabernaculo suo. Quam uidens
cham pater chanaan uerenda. s. patris sui. et
nudata. nuntiauit fratribus suis foras. At illi cum
iapheth pallium imposuerunt humeris suis. et
incedentes retrorsum operuerunt uerenda
patris sui. faciesq; eorum auersæ erant. et patris sui
ea non uiderunt.
Expergiscens autem noe ex uino cum dormisset. et cognouisset quæ fecerat ei filius
suus minor. ait. Maledictus chanaan puer. Seruus
seruorum erit fratribus suis. Deinde. Benedictus dominus deus sem.
sit seruus eius chanaan. Dilatet deus iapheth. et habitet
in tabernaculis sem. Sit chanaan seruus eius. Vixit autem noe post diluvium trecentis quinquaginta

ūl. Et plen sunt oēs dies eius non grēo. q̄ quīquagīn
ta. anno. z mortuus est.

¶. X. Hec sunt generationes filioꝝ noe sem. chā. z iapheth.
et nati sunt eis filii post diluuiū. Filii iapheth. gomer. et
magog. z madai. iauan. z mosech. z thubal. porro filii
gomer. ascenez. z riphat. z thogorma. Filii aūt iauan.
elisa. z tarsis. cethim. z dodanim. Ab his diuise sunt ī ī
le gentiū. ī regionibus suis. unusquisq; sēdm linguam
suam. z similias suis nationibus suis. Filii aūt chām. chus.
z mesraim. et phuth. z chanaan. Filii aūt chus. saba. hem
ila. z sabatha. z regma. z sabatheca. Filii regma. saba. z da
dan. porro chus genuit nemroth. Ipse cepit esse potens sup
ra. et erat robustus uenator coraīdño. Ab hinc exiuit pro
uerbiū. Sicut nemroth robustus uenator coraīdño. Fuit aūt
principiū regni eius babylon. z arach. z archad. et chalā
ne. ī terra sennaar. de terra illa egressus est assur. et
edificauit niniuen. z plateas ciuitatis. z caleth. sen quoq;
inter niniuen. z chale. hec est ciuitas magna. At uō mes
raim genuit ludim. z anamim. z labim. z nephtuīm. phru
sim. z caspluim. Unde egressi sunt philistiim. z caphtorim.
Chanaan aūt genuit sidonē. primogeni
tū suū. et hetheū. z iabuseū. z amorreū. z gergeseū. et eū.
z tracheū. z syneū. z aradiū. z samatheū. et phi
disseum. Et post nati sunt ppli chananeoꝝ. Factaq; sunt finium
eius ab ingressu eius sidone. gerare. usq; gazā. donec ī gre
diaris sodomā. et gomorrā. z adamā. et
seboīm usq; lesā. ī filii chā ī gentibus suis. ī
cognationibus suis. ī linguis. ī terris. ī gētibus suis. Ab his
omnibus patres ostiū filioꝝ heber. Fīē iapheth maiore fra
tre sem. ipse genuit. z ipse. et raphā. et hebā. et id. rati. filii aūt
iaphet. z iethet. et mes. Et ab his diuisi sunt ppli ī cūctis
terris. unusquisq; ī lingua sua. et ī cognationibus suis. ī gē
tibus suis. Filii aūt chā. chus. et mesraim. phuth. et chanaan.
Filii aūt chus. sabatha. et regma. et sabathaca. Filii aūt regma.
saba. et dadan. Porro chus genuit nemroth. Ipse cepit esse
potens sup terrā. Et erat robustus uenator coraīdño. Ab hinc
exiuit pouerbiū. Quasi nemroth robustus uenator coraīdño.
Fuit aūt principiū regni eius babylon. et arach. et archad.
et chalanne. ī terra sennaar. de terra illa egressus est assur.
et edificauit niniuen. et plateas ciuitatis. et caleth. et sen
quoq; inter niniuen. et ciuitatem grandem. Chale. hec est
ciuitas magna. At uō mesraim genuit ludim. et anamim. et
labim. et nephtuīm. et phrusim. et caspluim. de quibus egres
si sunt philistiim. et caphtorim. Chanaan aūt genuit sidonē.
primogenitū suū. et hetheū. et iabuseū. et amorreū. et gergeseū.
et eū. et tracheū. et syneū. et aradiū. et samathei. et phi
disseum. Et post nati sunt ppli chananeoꝝ. Factaq; sunt finium
eius ab ingressu eius sidone. gerare. usq; gazā. donec ī gre
diaris sodomā. et gomorrā. et adamā. et seboīm usq; lesā. ī filii
chā ī gentibus suis. ī cognationibus suis. ī linguis. ī terris. ī
gētibus suis. Filii sem. Elam. et assur. et arphaxat. et lud. et
aram. Filii aram. hus. et hul. et gether. et mes. Et arphaxat
genuit sale. et sale genuit heber. Et heber nati sunt filii duo.
nomen uni phaleg eo q̄ ī diebus eius diuisa sit terra. Nomen
fratris eius iectan. Qui iectan genuit elmodad. et saleph. et
asarmoth. et iare. et aduzel. et decla. et ebal. et abimahel. et saba. et ophir. et hau
uilā. et iobab. omnes isti filii iectan. Et habitauerūt a con
messa ūsq; dū uenias sephar montē orientalē.

¶. XI. Isti filii sem secūdā cognationes. et linguas. et regiones. et gen
tes suas. Hae familiae noe iuxta populos et nationes suas. Ab his diuise sunt gentes in terra post diluuiū. Erant
aūt terra labii unius. et sermonū eorūdē. Cūq; proficiscerē
tur de oriente. inuenerūt campū ī terra sennaar. et habita
uerunt ibi. Dixitq; alter ad proximū suū. Venite faciamus
lateres. et coquamus eos igni. Habueruntq; lateres pro saxis.
et bitumen pro cemento. Dixerūtq; Venite faciamus nobis ci
uitatem. et turrē. cuius culmen pertingat ad celū. et celebre
mus nomen nr̄m. aūt quā dispergamur per uniuersas terras.
Descendit aūt dñs ut uideret ciuitatē et turrē quā edi
ficabāt filii adā. et dixit. Ecce unus est populus. et unum
labiū oēb. ceperuntq; hoc facere. nec desistēt. donec cogita
tionib; suis. opere cās opleant. Venite igitur et
descendamus. confundamusq; ibi linguam eoꝝ. ut non au
diat unusquisq; uocē proximi sui. Atq; ita diuisit eos dñs
exillo loco in uniuersas terras. et cessauerunt edificia
re ciuitatem. et ideo uocatū ē nomen eius babel. quia
cōfusum ē labiū uniuersę terre. et inde dispersit eos dñs sup
faciem cūctarum regionū.

¶. XII. Hec filii generationū sem. Sem. c. anno. q̄ genuit arphaxat. bienio post diluuiū. Vixitq; sem postquam ge
nuit arphaxat quīngentis annis. et genuit filios et filias. Ar
phaxat aūt uixit. xxxv. annis. et genuit sale. Vixitq;
arphaxat postquā genuit sale trecentis annis. et genuit
filios et filias. Sale quoq; uixit. xxx. annis. et genuit heber.
Vixitq; sale postquā genuit heber quadringentis annis. et
genuit filios et filias. Vixit aūt heber. xxxiiii. annis. et ge
nuit phaleg. Et uixit heber postquā genuit phaleg. cccc xxx
iiii. et genuit filios et filias. Vixit quoq; phaleg. xxx. annis
et genuit reu. Et uixit phaleg postquā genuit reu. ccix. an
nis. et genuit filios et filias. Vixit aūt reu. xxxii. annis. et
genuit saruc. Vixitq; reu postquā genuit saruc. ccvii. an
nis. et genuit filios et filias. Vixit uero saruc postquā genu
it nachor. cc. annis. et genuit filios et filias. Vixit aūt nachor. xx
viii. annis. et genuit thare. Vixitq; nachor postquā genu
it thare. cxviii. annis. et genuit filios et filias. Vixitq; tha
re. lxx. annis. et genuit abraam. et nachor. et aran.
Hec generationes thare. thare genuit abraā. et nachor. et
aran. porro aran genuit loth. mortuusq; est aran ante
patrē suū. in terra nationis suę. in ur chaldeoꝝ. Duxe
runt aūt abraā. et nachor uxores. nomen uxoris abrā
ī. et nomen uxoris nachor. melcha. filia aran pa
tris melche. et patris iesche erat. ipse quoq; genuit. nec
habebat liberos sarai. erat. quippe sterilis. non
habebat liberos. Tulit aūt thare abraā filiū suū. et
loth filiū aran. filiū filii sui. et sarai nurū suā uxorē
abrā filii sui. et eduxit eos de ur chaldeoꝝ. ut irēt in
terrā chanaan. Veneruntq; usq; ad charran. habitauerunt ibi.
Et fuerunt dies thare ducentorum quinq; annorū. et mortu
us est in charran.

¶. XII. Dixit aūt dñs ad abrā. Egredere de terra
tua. et de cognatione tua. et de domo patris tui. et uade in terrā
quā monstrauero tibi. Faciamq; te in gentē magnam.
et benedicā tibi. et magnificabo nomen tuū. erisq; benedictus.
benedicā benedicentibus tibi. et maledicā maledicentibus tibi. et apti
bus benedicēt. omnes cognationes terre. Egressus ē ergo abrā sicut
præcepit ei dñs. et iuit cū eo loth. lxxv. annoꝝ erat abra
am. cū egrederetur de charā. sumpta uxore sua sara.
et loth filio fratris sui. omnibus substantiis quas possede
rant. animabusq; quas fecerāt in charan. et egressi sunt ut
irēt in terrā chanaan. Cūq; uenissent in eā. pertransiit abrā
terram. usq; ad locū sichem. usq; ad conuallem illustrē. Chana
neus tunc erat in terra.

Apparuitq; dñs abrae. et dixit ei. Semini tuo dabo terrā hanc. Qui ædificauit ibi altare dño. qui apparuerat ei. et
migrauit inde. in montē contra orientalem plagā bethel. tetendit
que tabernaculū suū. habens bethel a occidente. et hai ab oriente. ædificauit
quoq; ibi altare dño. et inuocauit nomen eius. Proficiscensq; abrā adhuc
ibat et crescebat. gradiens ad meridiē.

Facta est aūt fames in terra. descenditq; abraam ī egyptū
ut peregrinaretur ibi. ualuerat. aūt fames in terra. Cūq; prope
raret ut ingrederetur egyptū. dixit sarai uxori sue.
Noui quod pulchra es mulier. et quū uiderint te egyptii dicturi
sunt uxor ipsius est. et interficient me. te uero reseruabūt.
Die ergo obsecro te. q̄ soror mea sis. ut bñ sit mihi pro
te. et uiuat anima mea propter te. Cūq; ingressus esset abra
egyptū. uiderūt egyptii mulierē q̄ pulchra esset nimis.
et nūciauerunt principi pharaonis. laudaueruntq;
eā apud illū. et sublata ē mulier ī domū pharaonis. Abra
ham uero bñ usi sunt propter illā. fuerunt ei oues. et bo
ues. et asini. et serui. et famule. asine. et cameli. Flagel
lauit aūt dñs pharaonem plagis maximis. et domū
eius propter saram uxorem abrā. Accersitoq; pharao abrā. et
dixit ei. Quid rei ē hoc. q̄ fecisti mihi. quare non indi
casti q̄ uxor tua esset. quā ob rem dixisti ei. Soror mea est.
ut tollerem eā mihi in uxorem. nūc igitur ecce cōiux
tua. Accipe eā et uade. Præcepitq; pharao super abrā. uiris.
et deduxerunt eum cum uxore sua. uniuersaque substantia.

¶. XIII. Ascendit aūt abraā de egypto ipse. et uxor eius. et omnia que habe
bat. et loth cū eo ad austrum. Erat aūt diues ualde
ī possessione auri et argenti. Reuersusq; ē per
quos uenerat. ad locum bethel. ubi prius fixerat tabernaculū suū inter bethel et
hai. ad locum altaris. q̄ fecerat prius. et inuocauit ibi nomen dñi.

Erat et loth qui erat cū abrā. habens oues. et armenta.
et tabernacula. nec poterat eos capere terra ut habi
tarent simul. Erat quippe eorū substantia multa. et nō quibant
habitare cōmuniter. Vnde et facta est rixa inter pastores
gregū abrā. et loth. Eo aūt tempore cananeus et pherezeus habitabāt in terra.
Dixit aūt abraā ad loth. Ne quaeso sit iurgium inter me
te. et pastores meos. et pastores tuos. Frater enim tuus ego
sum. Ecce uniuersa terra coram te est. Recede. ame obsecro.
Si tu ad sinistram ierit. ego dextrorsum tendam. Si tu ad dex
tram elegeris. ego ad sinistram pergam. Eleuatis loth oculis
uidit omnem circa regionem iordanis. quę uniuersa irrigabatur. aūt quā subuerteret dominus sodo
ma. et gomorrā. sicut paradisus dñi. et sicut egyptus ueniens
in segor. Elegitq; sibi loth regionem eam iordanis. et
recessit ab oriente. Diuisique sunt alternatim
abraā. et loth. Habitauit abraā in terra chanaan.
loth uō moratus ē in oppidis q̄ erant circa iordanem. et tendebat usq; sodomam. Homines aūt sodomite
pessimi erant. et peccatores coram deo nimis

dixit dñs ad abrā postquā diuisit eū abeo loti. leua
culos tuos et vide de loco in quo nūc es aquilonem et
meridiem. et orientē. et occidentem. omnē terā quā
tu cernis tibi dabo et semini tuo in sēpiternū. et faciā semē
tuū sicut puluerem terre. si quis potest numerare
terre puluerem. semen tuū numerare poterit. surge et
ambula terrā in longitudine et latitudine tua. quia tibi
daturus sum eā.

Quem igitur abram tabernaculū suū. uenit et habita
uit apud ch̄uallem mambre q̄ est in hebron. edificā
uitq; ibi altare domino.

Cxiiii. Factū ē aūt in diebus amrapheli regis sēnaar. et arioch
regis pontꝰ. et chodorlaomor regis elamitarū. et thadar
regis gētiū. mouerūt bellū. cōtra bara regem sodomoꝝ. et
contra bersa regē gomorre. et contra semmaber regē adame
et semeber regē seboim. cōtra regē bale. ipsa ē segor.
omnes hi uenerunt in uallē siluestrē. q̄ nūc ē mare
salinarū. per. xiii. anos seruierāt chodorlaomor. et anno xiiii.
recesserāt abeo. igitur anno. xv. chodorlaomor et reges qui erāt cū eo.
uenientes ceperūt raphaim in maseroth carnaīm. et zuzim cū eis in ham. et emim in
dyo in saue cariathaim. uallis siluestris. usq; ad petrā pharā. q̄ est in
solitudine. reuersiq; sunt et uenerunt ad fontē mi
phat. ipse est cades. et percusserūt omnem regionem amu
lecitarum. et amorreū qui habitat in asasontamar.
Et egressi sunt rex sodomoꝝ. et rex gomorre. rex
adame. et rex seboym. nec non et rex bale. q̄ est segor.
et direxerūt aciē contra eos in ualle siluestri. s. aduersus chodor
laomor regē elimitarū. et thadal regē gentiū. et amrapheli
regē sēnaar. et arioch regē pontꝰ quattuor reges aduersus v.
uallē aūt siluestrē habebant puteos multos bitumīs. fugit rex
sodomoꝝ. et gomorre cōtra ruerūt. ceciderūq; ibi a regibus
et reliqui q̄ ad montē fugerūt abierūt. et tulerūt omnē substātiā sodomoꝝ. et gomorre
et uniuersū q̄ ad escā pertinebat. et abierūt. audierūt aūt hoc fugitiui
et uenerūt nūciare q̄ ad abrā. qui habitabat in conualle mambre amorrei fratris escol. et
fratris aner. hi enī pepigerant fedus cū abrā. quod cū
audisset abrā captū ducticem fratrē suū. numerauit ex
pertos seruos suos trecentos. xviii. et secutus ē
eos usq; dan. et diuisit sociis aduersus eos nocte. et
percussit eos. et persecutus est eos usq; hoba. q̄ ē ad leuam
damasci. et reduxit omnem substātiam. et loth fratrē suū cū
substātia illius. mulieres quoq; et populū. egressus ē aūt rex
sodomoꝝ obuiam ei cum postquā reuersus ē. a cede chodor
laomor. et regū qui cum eo erant in uallē saue. q̄ ē
uallis regis. rex melchi sedech rex salem proferens pa
nem et uinū. erat enī sacerdos dei excelsi. benedixit
ei. et ait. benedictus abrā deo excelso. qui creauit celum
et terrā. et benedictus deus excelsus. qui protegēte te
tres in manus tuas tuas sunt. et dedit ei decimas ex omnibus.
dixit aūt rex sodomoꝝ ad abrā. da mihi animas. cetera
tolle tibi. q̄ respōdit. leuo manū meā ad dñm deū excel
sum. possessorē celi et terre. q̄ a filo. subtegmine usq; ad
corrigiam calige. nō accipiam ex oībus q̄ tua sūt. ne dicas
ego ditaui abrā. exceptis hys quæ comederunt iuuenes.
et partibus uirorū qui uenerūt mecū. aner. escol. et mam
re. ipsi accipiant partes suas.

Cxv. In ista uisione facta est sermo dñi ad abrā dicens.
noli timere abrā. ego protector tuus sum et
merces tua magna nimis. dixitq; abrā. dñe deus quid dabis
michi. ego uadā absq; liberis. et filius procuratoris domꝰ
mee. iste damascus eliezer. addidit quoq; abrā. mihi
aūt nō dedisti semen. et ecce uernaculus meus hēres meus se
ret. statimq; sermo domini factus ē ad eū dicēs. nō
erit hic hēres tuus. sed qui egredietur de utero tuo ipse
habebit hēredem. deduxitq; eum foras. et ait illi. suspice
celū. et numera stellas si potes. et dixit ei. sic erit semen
tuum. credidit abrā deo. et reputatū ē ei ad iusticiā. di
xitq; ad eū. ego dominus qui eduxi te de ur chaldeorū
ut darem tibi terrā istā. et possideres eā. at ille ait. dñe
deus unde scire possum. q̄ possessurus sim eā.
et respondens dñs. Sume inquit mihi uaccam trien
nem et capram trimam. et arietem annoꝝ trium. turturē
quoq; et columbam. cumq; hec omnia diuisisset

et ymedium. et utrasq; partes cōtra se alterutrum positas
reliquit. aues aūt non diuisit. descenderūtq; uolucres super ca
daueres. et abigebat eas abrā. cumq; sol occumberet so
por irruit super abrā. et horror magnus et tenebro
sus inuasit eum. dictumq; ē ad eū. scito prenosces q̄ pe
grinum futurum sit semen tuum. terra non sua. et subiugabunt
eos seruitutī. affligēt quadringentis annis. uerūtamen
gentem cui seruituri erunt ego iudicabo. et post hec egredientur cū
magna substātia. tu aūt ibis ad patres tuos in pace sepul
tus. in senectute bona. Generatione aūt quarta reuer
tentur huc. nec dū enī complete sunt iniquitates amo
reorum usq; ad presentia tempora. cum ergo occubuisset sol facta ē cal
igo tenebrosa. et apparuit clibanus fumans. et lāpas
ignis transiens inter diuisiones eas. Eodē
die pepigit dñs cū abrā fedus dicēs. Semini tuo
dabo terram istam. a fluuio egipti usq; ad fluuiū magnū
euphraten. cyneos. et cenezeos. et cedmoneos. et hetheos. et pherezeos. et raphaim. et amorreos. et chana
neos. et gergeseos. et iebuseos.

Cxvi. Sarai uxor abrā nō genuerat ei filios. habebat aūt ancillam egyptiā. nomine agar. dixitq; sarai ad abrā. ecce
dominus me uulue uoluit ut ad ancillā meam. si forte saltem ex illa suscipiam filios. cui cū
acquieuisset abrā. tulit agar egyptia ancillam
suam post annos. x. quā habitare cōperant in terra
chanaan. et dedit eam uiro suo uxorem. et ingressus ē
eam. at illa concepisse se uidens. despexit dñam
suā. dixitq; sarai ad abrā. Iniq; agis contra me. ego de
di ancillam meā in sinū tuū. q̄ uidens se concepisse de
spexit me. iudicet dñs inter me et te. cui respō
dens abrā. ecce inquit ancilla tua in manu tua ē. utere
ea ut libet.

Affligente igitur sarai fugā iniit. cūq; inuenisset illam
angelus dñi in solitudine q̄ est in deserto iuxta
uenā. et quo uadis. ancilla sarai uenisti. et quo uadis facere cupiens dñe mee ego fu
gio. dixitq; ei angelus dñi. Reuertere ad dominā
tuam. et humiliare sub manibus eius. et uulneratē q̄ uulnera
uit. uulnerabo semen tuum. et nō numerabit pre multi
tudine. et dixit ei. ecce in gremio tuo concipis. et paries filiū
uocabis nomen eius ysmahel. eo q̄ audierit dñs
afflictionem tuā. hic erit asinus homo manus
eius contra omnes. et manus omnium contra eum. et coram omnibus fratribus suis figet tabernacula. Vocauit
autem agar nomen dñi qui loquebatur ad eā. tu
deus qui uidisti me. dixit enī uideo hic uidentem me. propterea
uidens me. puteum appellauit puteum illum
uiuentis et uidentis me. ipse est inter cades. et bala
red. Peperitq; agar abrā filium. et uocauit nomen
eius ysmahel. octoginta et sex annos erat abrā.
cum peperit agar ismahelem.

Cxvii. Postquam uero nonagenarius et nouem annos ex egerat. apparuit ei dñs dixitq; ad eū. ego dñs omnipotens. ambula coram me et
esto perfectus. ponamq; fedus meum inter me et te. et multipli
cabo te ualde. Procidit abrā in faciem suam. dixitq;
ei dñs. ego sum pactum meum tecum. eris pater multarum gentium. nec uocabi
tur ultra nomen tuum abrā. sed nomen tuum abrahā. quia patrem multarum gentium constitui te. et faciam te crescere ualdissime. et ponam te in gentibus. reges ex te
egredientur. et statuam pactum meum inter me et te. et
inter semen tuum post te. in generationibus suis fedus
sempiternum. ut sim deus tuus et seminis tui post
te. deturque tibi et semini tuo terra peregrinationis
tue. omnis terra chanaan in possessionem eternam
eroque deus eorum.

Dixitq; rursum deus ad abrahā. Et tu ergo custodies pac
tum meum. et semen tuum. post te in generationibus suis. hoc
est pactum quod obseruabitis inter me et uos. et semen tuum post
te. circūcidetur ex uobis omne masculinum. et caro
detis carnem preputii uestri. ut sit in signum federis inter
me et uos. infans octo dierum circūcidetur in uobis. ge
nus cuilibet masculinum in generationibus uestris. tam uernaculus
quam emptitius circūcidetur. neque umquam non fiet
circumcisus uitulus. Erit pactum meum in carne uestra

fedus eternum. Masculus cuius preputii caro cir
cumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo. quia p
actum meum irritum fecit.
Dixit quoque deus ad abraham. Sarai uxorem tuam
non vocabis sarai. sed saram. et benedicam ei. et ex illa da
bo tibi filium. cui benedicturus sum. Eritque in nationes et
reges populorum orientur ex eo. Cecidit abraham in
faciem suam et risit in corde suo dicens. Putas ne cen
tenario nascetur filius. et sarra nonagenaria pari
et. Dixitque ad deum. Utinam ysmahel vivat coram te. Et a
it deus ad abraham. Sarra uxor tua pariet tibi filium. vo
cabisque nomen eius ysaac. et constituam pactum meum illi in fedus
sempiternum. et semini eius post eum. Super ismah
el quoque exaudivi te. Ecce benedicam ei et augebo. et
multiplicabo eum valde. Duodecim duces generabit. et
faciam illum in gentem magnam. Pactum vero meum
statuam ad ysaac quem pariet tibi sarra. tempore isto
in anno altero. Cumque finitus esset sermo loquentis cum eo.
ascendit deus ab abraham.
Tulit autem abraham hysmahelem filium suum. et omnes ver
naculos domus sue universosque quos emerat. cunc
tosque mares. ex viris domus sue. et circumcidit car
nem preputii eorum statim in ipsa die. sicut preceperat ei deus. No
naginta et novem erat annorum abraham quando circum
cidit carnem preputii sui. et ismahel filius eius tre
decim annos impleverat tempore circumcisionis sue.
Eadem die circumcisus est abraham. et hysmahel fili
us eius. et omnes viri domus illius tam vernaculi quam
emptitii. et alienigene pariter circumcisi sunt.
XVIII Apparuit autem ei dominus in convalle mambre sedenti
in ostio tabernaculi sui in ipso fervore diei. Cumque e
levasset oculos. apparuerunt ei tres viri stantes prope eum.
Quos cum vidisset. cucurrit in occursum eorum de ostio ta
bernaculi. et adoravit in terra et dixit. Domine si inveni gra
tiam in oculis tuis. ne transeas servum tuum. Sed afferam pa
xillum aque. et laventur pedes vestri. et requiescite sub arbo
re. Ponamque buccellam panis. et confortate cor vestrum. postea tran
sibitis. Iccirco enim declinastis ad servum vestrum. Qui dixerunt.
Fac ut locutus es. Festinavit autem abraham in tabernaculum
ad sarram. dixitque ei. Accelera tria sata simile commisce et
fac subcinericios panes. Ipse vero ad armentum cucurrit. et
tulit inde vitulum tenerrimum et optimum. Deditque puero
qui festinavit et coxit illum. Tulit quoque butyrum et lac et
vitulum quem coxerat et posuit coram eis. Ipse vero stab
at iuxta eos sub arbore. Cumque comedissent. dixerunt
ad eum. Ubi est sarra uxor tua? Ille respondit. Ecce in taber
naculo est. Cui dixit. Revertens veniam ad te tempore isto
vita comite. et habebit sarra uxor tua filium. Quo au
dito. sarra risit post ostium tabernaculi. Erant autem
ambo senes provecteque etatis. et desierant sarre fieri mu
liebria. Que risit occulte dicens. Postquam consenui et dominus meus
vetulus est. voluptati operam dabo? Dixit autem dominus ad [numquid deo est quicquam difficile]
abraham. Quare risit sarra dicens. Num vere paritura sum
amplius? Iuxta condictum revertar ad te hoc eodem tempore vi ta [al. anus]
comite. et habebit sarra filium. Negavit sarra dicens.
Non risi. timore perterrita. Dominus autem. Non est inquit ita. sed ri
sisti. Cum ergo surrexissent inde viri. direxerunt
oculos contra sodomam. et abraham simul gradiebatur deducens
eos. Dixitque dominus. Num celare potero abraham que ge
sturus sum. cum futurus sit in gentem magnam ac
robustissimam. et benedicende sint in illo omnes nationes
terre? Scio enim quod precepturus sit filiis suis. et domui su
e post se. ut custodiant viam domini. et faciant iustitiam et iudi
cium. ut adducat dominus propter abraham omnia que locutus est ad e
um. Dixit itaque dominus. Clamor sodomorum et gomorre
rum multiplicatus est. et peccatum eorum aggravatum est ni
mis. Descendam et videbo utrum clamorem qui venit ad
me opere compleverint an non est ita ut sciam.
Converteruntque se inde. et abierunt sodomam. Abraham vero ad
huc stabat coram domino. et appropinquans ait. Numquid perdes
iustum cum impio? Si fuerint quinquaginta iusti in civitate. peribunt simul.
et non parces loco illi propter quinquaginta iustos si fuerint in eo? Absit
a te ut rem hanc facias. et occidas iustum cum impio. fiatque iustus sicut
impius. Non est hoc tuum. qui iudicas
omnem terram nequaquam facies iudicium. Di
xitque ad eum dominus. Si invenero sodomis quinquaginta iustos in
medio civitatis. dimittam omni loco propter eos. Respondens a
braham ait. Quia semel cepi loquar ad dominum meum
cum sim pulvis et cinis. Quid si minus quinquaginta iustis quinque fuerint? de
lebis propter quadraginta quinque universam urbem? Et ait. Non delebo si invenero ibi quadra
ginta quinque. Rursumque locutus est ad eum. Sin autem quadraginta inventi fuerint quid
facies? Ait. Non percutiam propter quadraginta. Ne quaeso inquit indigneris domine si loquar. Quid
si inventi fuerint ibi triginta? Respondit. Non faciam si invenero
ibi triginta. Quia semel inquit cepi loquar ad dominum meum. Quid si
inventi fuerint ibi viginti? Ait. Non interficiam propter viginti.
Obsecro inquit ne irascaris domine si loquar adhuc semel.
Quid si inventi fuerint ibi decem? Dixit. Non delebo propter decem. Abiitque dominus postquam cessavit
loqui ad abraham. Et ille reversus est in locum suum.
Veneruntque duo angeli sodomam vespere. sedente loth in XVIIII
foribus civitatis. Qui cum vidisset eos. surrexit. et ivit obvi
am eis. adoravitque pronus in terram. et dixit. Obsecro domini de
clinate in domum pueri vestri. et manete ibi. Lavate pedes vestros.
et mane proficiscemini in viam vestram. Qui dixerunt. Minime.
sed in platea manebimus. Compulit illos oppido ut
diverterent ad eum. Ingressisque domum illius fecit convivium.
et coxit azima et comederunt. Prius autem quam irent cubitum viri
civitatis vallaverunt domum illius a puero usque ad senem.
omnis populus simul. Vocaveruntque loth. et dixerunt ei. Ubi sunt
viri qui introierunt ad te nocte? Educ illos huc ut cogno
scamus eos. Egressus ad eos loth. post tergum ac claudens
ostium ait. Nolite queso fratres mei nolite malum hoc facere. Ha
beo duas filias que necdum cognoverunt virum. Educam eas ad
vos et abutimini eis sicut placuerit vobis. dummodo viris
istis nihil faciatis mali. quia ingressi sunt sub umbra culmi
nis mei. At illi dixerunt. Recede illuc. Et rursus. Ingressus
es inquiunt advena. numquid ut iudices? Te ergo ipsum magis
quam hos affligemus. Vimque faciebant loth vehementissi
me. Iamque prope erat ut effringerent fores. Et ecce miserunt
manum viri. et introduxerunt ad se loth. clauseruntque hos
tium. et eos qui erant foris percusserunt cecitate a minimo usque
ad maximum. ita ut ostium invenire non possent. Dixerunt
autem ad loth. Habes hic tuorum quempiam? generum. aut filios aut
filias. Omnes qui tui sunt educ de urbe hac. Delebimus enim
locum istum. eo quod increverit clamor eorum coram domino. qui
misit nos ut perdamus illos.
Egressus itaque loth locutus est ad generos suos. qui accepturi
erant filias eius. Surgite. egredimini de loco isto. quia
delebit dominus civitatem hanc. Et visus est eis quasi ludens loqui. Cum
que esset mane. cogebant eum angeli dicentes. Surge tolle
uxorem tuam et duas filias quas habes ne et tu pereas in sce
lere civitatis. Dissimulante illo. apprehenderunt manum
eius. et manum uxoris. ac duarum filiarum eius. eo quod par
ceret dominus illi. Eduxeruntque eum. posueruntque extra civi
tatem. Ibi locuti sunt ad eum dicentes. Salva animam tuam. no
li respicere post tergum. nec stes in omni circa regione. Sed
in monte salvum te fac. ne et tu simul pereas. Dixitque loth
ad eos. Queso domine mi. quia invenit servus tuus gratiam coram te. et
magnificasti misericordiam tuam quam fecisti mecum ut salvares
animam meam. nec possum in monte salvari. ne forte ap
prehendat me malum et moriar. Est civitas hec iuxta ad quam
possum fugere parva et salvabor in ea. Numquid non modica
est? et vivet anima mea. Dixitque ad eum. Ecce etiam in hoc sus
cepi preces tuas. ut non subvertam urbem pro qua locutus es. Fe
stina et salvare ibi. quia non potero facere quicquam. donec in
grediaris illuc. Iccirco vocatum est nomen urbis illius segor. [quia egressus est de sodoma.]
Sol egressus est super terram. et loth ingressus est segor.
Igitur dominus pluit super sodomam et gomorram sulphur
et ignem a domino de celo. et subvertit civitates has
et omnem circa regionem. universos habitatores
urbium. et cuncta terre virentia. Respiciensque uxor eius
post se. versa est in statuam salis. Abraham autem consurgens
mane ubi steterat prius cum domino. intuitus est sodom
am et gomorram. et universam terram regionis illius. vi
ditque ascendentem favillam de terra quasi fornacis fu
mum. Cum enim subverteret deus civitates regionis
illius. recordatus est abrahe. et liberavit loth de sub
versione urbium. in quibus habitaverat. Ascenditque loth

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

desegor et mansit i monte. due quaq; filie ei cū eo.
nnuerunt eū manere i segor. t mansit i spelūca
ipe t due filie eius. dixitq; maior adminore. pat nr
senex ē. t nullus uirq; remansit i terra. qui possit i
greq; adnos. uyta more omnem uniuersā terā.
Veni inebr, nemus eū uino. dormiamq; cū eo ut seruare possim
exprimere nāq; semē. deditq; patri suo bibere uinum
nocte illa. et ingressa ē maior dormiuitq; cū patre.
Ille non sensit. nec cū cecubuit filia. q; surrexit.
Altera quaq; die dixit maior adminore. ecce ego dor
miui heri cū patre. inebriemus ei bibere uinū ētu nocte
dormies cū eo. ut seruemus semē de patre. dederūt et
illa nocte patri uinū. ingressaq; minor filia dormiuit
cū eo. et nec qdē nunc sensit. q; cēcubuerit. l' qñ sur
rexerit. Cepitq; ergo due filie loth de patre suo.
Peperitq; maior filiū. t uocauit nomē eius moab. ipe
est pat moabitarū usq; i hodiernū diē. et minor quoq; pe
perit filiū. t uocauit nomē eius amon. i. filius populi
mei. ipe est pat ammonitarū usq; hodie.

Cxx. Profectus inde habrā. uenit ad austrē. habitauitq; inter
cadesch et sur. et peregrinatus ē in gerara. dixitq; de
sarra uxore sua. soror mea ē. misit ergo abimelech rex
gerar. et tulit eā. Venit aūt deus ad abimelech p somp
nū nocte. et ait ei. en moreris pp mulierem quā tulisti
hr. hr enī uirū. habimelech autē nō tetigerat eam
et ait. domine nūquid gēm ignorantē t iustū interfi
ci. nonne dixit ipe mihi soror mea est. t ipsa ait. frā
meus est. in simplicitate cordis mei. et mūdis manibus
feci hoc. dixitq; ad eū deus. et ego noui q̄ sine
pluci corde feceris. idcirco custodiui te. ne peccares in me.
et nō dimisi ut tangeres eā. nūc ig redde uxorē uiro
suo. quia pphēta ē. t orabit pro te et uiues. Si aūt nolue
ris reddere. scito q; morte morieris tu. et oīa q̄ tua sūt.
Mane aūt denocte cōsurgēs abimelech uocauit omēs
seruos suos. t locutus ē uniuersa uerba hec auribus
eor. timuerūtq; oēs uiri ualde. Vocauit aūt abimelech
abrahā. et dixit ei. Quid fecisti nobis? quid peccā
uimus in te. quia induxisti super me et super regnū
meū peccatū grande? que non debuisti facere fecisti
nobis. Rursumq; expostulans ait. quid uidisti ut hoc
faceres? dixit habraham. cogitaui mecū dicēs. forsitā
nō ē timor dei in loco isto. et interficiet me pp uxorē
meā. Alioquī uere soror mea filia patris mei. t nō fi
lia matris mee. et duxi eā uxorē. postquā aūt eduxit
me deus de domo patris mei dixi adeā. hanc misericor
diā q̄ mecū mihi facies. quācumq; ingredientes dicite q̄
frr meus sim. Tulit igitur abimelech oues et boues t
seruos. et ancillas. t dedit habrahe. reddiditq; illi Sa
ram uxorem suā et ait. ecce oīa mea sūt. ubi tibi placuerit habita.
Sarre aūt dixit. ecce mille ar
gēteos dedi frī tuo. hoc erit tibi in uelamē oculoꝝ. et quo
cūq; perexeris. mēmto dēfensum te. Orauit aūt ha
brā dm. sanauit deus abimelech. uxorē. ancillasq; ei.
et peperierunt. cōcluserat enī deus omnem uuluā do
mus abimelech. pter sarram uxorem abrahe.

Cxxi. Visitauit aūt dñs sarrā. sicut promisit. et impleuit q̄ lo
cutus est. Concepitq; t peperit filium in senectute. tē
pore quo prōmerat ei deus. Vocauitq; habrā nomē
filii sui q̄ genuit ei sarra. ysaac. circūcidit eum octa
uo die. sicut precepit ei deus. cū. c. cānoꝝ. hac quip
pe etate patris natus ē ysaac.
Dixitq; sarra risū fecit mihi deus. quicūq; audierit cō
ridebit mihi. t. ursūq; ait. quis audituꝝ crederet
habrahā. q̄ sarra lactaret filium? q̄ peperit ei iam sene
erunt igitur pueri. crabiactatusq; ē puer. et fecit abrahā grā
de cōuiuium. die ablactationis eius. cūq; uidisset sarra
filiū agar egptie ludētē cū filio suo ysaac. dixit
ad habrahā. ejice ancillā hanc t filiū. non enī erit hēs
filius ancille cū filio meo ysaac. durē accepit | rebatur
ēā pfilio suo. an dixit deus. non tibi uidentur dirum
super puero. t super ancilla tua. oīa q̄ dixerit tibi sar
ra. audi uocem eius. q̄m ysaac uocabit tibi semē. Sed
filiū ancille faciā ingētem magnam. quia semē tuū est.

Surrexit itaq; habrā mane. t tollēs panē t utrē aq̄ im
posuit scapule eius. tradiditq; puerū t dimisit eum.
Atue cū abiisset. errabat i solitudine berlabee. Cūq; ā
siccata esset aqua utris. abiecit puerū subt unā ar
borum que ibi erant. et abiit. sedēsq; ex regione procul.
quātū pōt arcus iacere. dixit enī non uidebo mori
tem puerū. t sedēs contra ululauit uocē suā. et fleuit.
Exaudiuit aūt dñs uocem pueri. uocauitq; angelus de
mino agar. dicēs ei. quid agis agar? noli timere.
exaudiuit ē dñs uocē pueri. de loco in quo ē. Surge
tolle puerū. t tene manū illius. quia in gentē magnā
faciam eū. Aperuitq; oculos eius. et uidit. Cūq; ab
iens puteū aque. abiit. t implenit utrē. deditq; puero
bibere. t fuit cū eo. Crescentq; et morabat in solitudi
ne. factusq; iuuenis sagittarius. habitauitq; in
deserto pharā. Accepit uxorē illi mr̄ sua terrā de filiis
egypti.

In eodem tēpore dixit abimelech. t ficol princeps exercitus eius ad abrahā. deus tecū est in omnibus q̄ agis. Nunc
ergo iurā mihi ne nocere mihi. t posteris meis. sed iuxta
misericordiam. quā feci tibi. facies mihi. t terre in qua uersatus es aduena. dixitq; ha
brahā. ego iurabo. et increpauit habimelech
pp puteū aq̄. q̄ uiabitulerāt serui illius. dixitq; abi
melech. nescio quis fecerit hāc rē. tu nec nūciasti
mihi. nec ego audiui pter hodie. tulitq; habra
am oues et boues. et dedit abimelech. quib; sibi uolue
rit. Vnus agnas tibi. quas septē accipies de manu mea. ut sint
i testimoniū mihi. q̄m ego fodi puteū istū. Idcirco
uocauit ē locus ille berlabee. quia ibi uterq; iurauit
runt. t inierunt fedus pp puteū iuramēti. Surrexit
aūt abimelech. t ficol princeps militie eius. reuer
sique sunt in terrā palestinoꝝ. Abrahā uero plantauit
nemus in berlabee. t uocauit ibi nomē dñi dei
eterni. et fuit colonus terre philistinoꝝ.

Cxxii. Peracta sunt hec. tēptauit deus abrahā et dixit
ei. Abrahā. Abrahā at ille. ait. Ecce ad sum. Ait illi.
Tolle filiū tuū unigenitū q̄ diligis ysaac. et uade in
terrā uisionis. atq; offeres eū ibi in holocaustū super u
nū montū. q̄m monstrauero tibi. Igitur habrahā de
nocte consurgens strauit asinū suū. duxitq; secū du
os iuuenes. et ysaac filiū suū. Cūq; secidisset ligna i
holocaustū abiit ad locū quem preceperat ei deus. die
aūt tertio eleuatis oculis uidit locum procul. dixitq; ad
pueros suos. Expectate hic cū asino. ego t puer illuc
usq; properantes postquā adorauerimus _____ re
uertemur ad uos. tulit quoq; ligna holocausti. t i po
suit super ysaac puerum suū. ipse uero portabat
in manibus ignē t gladiū _____ eūq; duo pgerēt
simul dixit ysaac patri suo. pater mi. at ille respon
dit. quid uis fili. ecce ignis t ligna. ubi ē uictima ho
locausti. dixit abrahā. deus pūdebit sibi uictimam
holocausti fili mi. pergebant ergo pariter uenerūt
q; ad locum. quē ostenderat ei deus. in quo edificauit
altare. t desuper ligna cōposuit. Cūq; ligasset ysa
ac filiū suū. posuit eū in altari super struem ligno
rū. extenditq; manū. arripuit gladiū. ut īmolaret
filiū suū. et ecce angelus dñi de celo clamauit dicēs. a
brahā. abrahā. qui respondit ad illū. dixitq; ei. nō extendas
manū tuā super puerū. neq; facias illi quicquā. nūc
cognoui quia times dñm. t nō pepercisti filio
tuo unigenito pter me. Leuauit habrahā oculos. vi
dit post tergum arietē inter uepres hērentē cor
nibus. quē assumpsit. t obtulit holocaustū pro filio. Appella
uitq; nomē loci illius. dñus uidit. unde dicit hodie. dñs uidebit. Vocauit aūt angelus dñi habrahā de celo.
secūdo dicēs. p memetipsum iuraui dicit dñs. q̄ fecisti rē
hanc. t non pepercisti filio tuo unigenito pter
me. benedicā tibi. t multiplicabo semen tuū sicut stellas
celi. t uelut arenā que ē in ulatore maris.

possidebit semen tuum. portas inimicorum suorum

et benedicentur in semine tuo omnes gentes terre quia
obedisti voci mee. Reversus est abraham ad pueros
suos. abieruntque bersabee simul et habitavit ibi.
His ita gestis nunciatum est abrahe. quod melcha quoque genu
isset filios nachor fratri suo. hus primogenitum. et buz
fratrem eius. et camuhel patrem syrorum. et chased. et azau.
pheldas quoque. et iedlaph. ac batuhel. de quo nata est
rebecca. Octo istos genuit melcha nachor fratri abrahe
am. Concubina vero illius nomine roma. peperit thabee et
gaam. et thaas. et maacha.

C.XXIII. Vixit autem sarra. c.xxvii. annis et mortua est in civita
te arbee que est ebron in terra chanaan. Venitque abra
ham ut plangeret et fleret eam. Cumque surrexisset ab of
ficio funeris locutus est ad filios eth dicens. Advena sum
et peregrinus apud vos. date michi ius sepulchri
vobiscum ut sepeliam mortuum meum. Responderuntque filii heth.
Audi nos domine princeps dei es apud nos. in electis
sepulchris nostris sepeli mortuum tuum. nullusque te prohi
bere poterit. quin in monumento eius sepelias mortu
um tuum. Surrexit abraham et adoravit populum terre. fi
lios videlicet heth. dixitque ad eos. Si placet anime vestre ut
sepeliam mortuum meum. audite me. et intercedite apud
ephron filium seor. ut det michi speluncam duplicem. quam
habet in extrema parte agri sui. pecunia digna tradat michi
eam coram vobis in possessionem sepulchri. Habitab
at autem ephron in medio filiorum heth. Responditque ephron
ad abraham. cunctis audientibus qui ingrediebantur
portam illius civitatis dicens. Nequaquam ita fiat domine mi
i. sed magis ausculta quod loquor. Agrum trado tibi et
speluncam que in eo est presentibus filiis populi mei. sepeli
mortuum. Adoravit abraham coram populo terre. et locutus est
ad ephron circumstante plebe. Queso ut audias me. Dabo
pecuniam pro agro. suscipe eam. et sic sepeliam mortuum
meum in eo. Respondit ephron. Domine mi audi. terra quam
postulas quadringentis siclis argenti valet. Istud
est pretium inter me et te. Sed et quantum est hoc? Sepeli mor
tuum tuum. Quod cum audisset abraham appendit pecuniam
quam ephron postulaverat. audientibus filiis heth. qua
dringentos siclos argenti probate monete publice. Con
firmatusque est ager quondam ephronis. in quo erat
spelunca duplex respiciens mambre. tam ipse quam
spelunca. et omnes arbores eius in cunctis terminis per
circuitum abrahe in possessionem. videntibus filiis heth.
et cunctis qui intrabant portam civitatis illius. Atque
ita sepelivit abraham sarram uxorem suam in spelunca ag
ri duplici. que respiciebat mambre. hec est hebron in
terra chanaan. Et confirmatus est ager. et antrum quod
erat in eo abrahe. in possessionem monumenti a filiis heth.

C.XXIIII. Erat autem abraham senex dierumque multorum. et dominus
in cunctis benedixerat ei. Dixitque ad servum seniorem domus
sue. qui preerat omnibus que habebat. Pone manum tuam
sub femore meo. ut adiurem te per dominum deum celi et terre.
ut non accipias uxorem filio meo de filiabus chananeorum in
ter quos habito. Sed ad terram et cognationem meam proficiscaris.
et inde accipias uxorem filio meo ysaac. Respondit servus. Si no
luerit mulier venire mecum in terram hanc. num reducere
debeo filium tuum ad locum de quo tu egressus es? Dixit ab
raham. Cave nequando reducas illuc filium meum. Dominus
deus celi qui tulit me de domo patris mei et de terra
nativitatis mee. qui locutus est michi et iuravit dicens.
Semini tuo dabo terram hanc. ipse mittet angelum suum
coram te et inde accipies uxorem filio meo. Sin autem nolu
erit mulier sequi te. non teneberis iuramento. filium
tantum meum ne reducas illuc. Posuit ergo servus ma
num sub femore abraham domini sui. et iuravit illi super
sermone hoc. Tulitque decem camelos de grege domini sui.
et abiit. ex omnibus bonis eius portans secum. profectusque
perrexit ad mesopotamiam. ad urbem nachor. Cumque ca
melos fecisset accumbere. extra oppidum iuxta puteum
aque vespere. eo tempore quo solent mulieres ad hauri
endam aquam egredi dixit. Domine deus domini mei abraham
occurre obsecro hodie michi. et fac misericordiam cum domino
meo abraham. Ecce sto ego prope fontem aque. et filie
habitatorum huius civitatis egredientur ad hauriendam aquam. Igitur
puella cui dixero inclina ydriam tuam ut bibam. et illa respon
derit bibe. quin et camelis tuis dabo potum. ipsa est quam preparasti
servo tuo ysaac. et per hoc intelligam quod feceris misericordiam
cum domino meo. Necdum intra se verba compleverat. et ecce re
becca egrediebatur filia bathuel. filii melche uxoris na
chor fratris abrahe. habens ydriam in scapula. puella decora
nimis virgoque pulcherrima et incognita viro. Descenderat
autem ad fontem et impleverat ydriam ac revertebatur. Oc
curritque ei servus et ait. Pauxillum aque michi ad sorbendum pre
be de ydria tua. Que respondit. Bibe domine mi. celeriter
que deposuit ydriam super ulnam suam. et dedit ei potum.
Cumque ille bibisset adiecit. quin et camelis tuis hauriam aquam.
donec cuncti bibant. Effundensque ydriam in canalibus re
cucurrit ad puteum. ut hauriret aquam. et haustam omnibus
camelis dedit. Ille autem contemplabatur eam tacitus. scire
volens utrum prosperum iter suum fecisset dominus an non. Postquam
vero biberant cameli. protulit vir inaures aureas appen
dentes siclos duos. et armillas totidem. pondo siclorum decem.
dixitque ad eam. Cuius es filia? indica michi. Est in domo pa
tris tui locus ad manendum? Que respondit. Filia bathuelis
sum. filii nachor. quem peperit ei melcha. Et addidit dicens.
Palearum quoque et feni plurimum est apud nos. et locus spaciosus
ad manendum. Inclinavit se homo. et adoravit dominum di
cens. Benedictus deus domini mei abraham qui non abstulit misericordiam
et veritatem suam a domino meo. et recto itinere perduxit me
in domum fratris domini mei. Cucurrit itaque puella. et nun
tiavit in domum matris sue omnia que audierat.
Habebat autem rebecca fratrem nomine laban. qui festinus egres
sus est ad hominem ubi erat fons. Cumque vidisset inaures
et armillas in manibus sororis sue. et audisset cuncta verba
referentis. hec locutus est michi homo. venit ad virum qui
stabat iuxta camelos. et prope fontem aque. dixitque ad eum.
Ingredere benedicte domini. cur foris stas? preparavi domum
et locum camelis. Et introduxit eum in hospicium. ac de
stravit camelos. deditque paleas et fenum et aquam. ad la
vandos pedes eius et virorum qui venerant cum eo. Et ap
positus est in conspectu eius panis. Qui ait. Non comedam
donec loquar sermones meos. Respondit ei. Loquere. Et ille.
Servus inquid abrahe sum. et dominus benedixit domino meo
valde. magnificatusque est. et dedit ei oves et boves. argentum
et aurum. servos et ancillas. camelos et asinos. Et peperit
sarra uxor domini mei filium domino meo in senectute
sua. deditque ei omnia que habuerat. Et adiuravit me dominus
meus dicens. Non accipies filio meo uxorem de filiabus chana
neorum in quorum terra habito. Sed ad domum patris mei per
ges. et de cognatione mea accipies uxorem filio meo. Ego
vero respondi domino meo. Quid si noluerit venire mecum
mulier? Dominus ait. in cuius conspectu ambulo. mittet
angelum suum tecum. et diriget viam tuam. accipiesque uxorem
filio meo de cognatione mea et de domo patris mei. Innocens
eris a maledictione mea. cum veneris ad propinquos
meos. et non dederint tibi. Veni ergo hodie ad fontem
et dixi. Domine deus domini mei abraham. si direxisti viam meam
in qua nunc ambulo. ecce ego sto iuxta fontem aque. Et virgo
que egredietur ad hauriendam aquam. audierit a me. Da michi
paululum aque ad bibendum ex ydria tua. et dixerit michi
et tu bibe. et camelis tuis hauriam. ipsa est mulier quam preparavit
dominus filio domini mei. Dumque hec mecum tacitus volverem. appa
ruit rebecca veniens cum ydria quam portabat
in scapula. descenditque ad fontem. et hausit aquam. Et aio
ad eam. Da michi paululum bibere. Que festinans deposuit
ydriam de humero et dixit michi. et tu bibe. et camelis
tuis potum tribuam. Bibi ego. et adaquavit camelos. Inter
rogavi eam et dixi. Cuius es filia? que respondit. Filia bathu
elis sum. filii nachor. quem peperit ei melcha. Suspendi
itaque inaures. ad ornandam faciem eius. et armillas
posui in manibus. pronusque adoravi dominum. benedicens domino deo
domini mei abraham. qui perduxit me recto itinere ut
sumerem filiam fratris domini mei filio eius. Quam ob rem si fa
citis misericordiam et veritatem cum domino meo. indicate mi
chi. Sin autem aliud placet. et hoc dicite. ut vadam ad dex
teram. sive ad sinistram. Responderunt laban et bathuel.

dñō egressus est sermo, nō possumus extra placitū
eius quicquā aliud loqui tecū. Ecce rebecca coram est. tol
le eā et proficiscere. et sit uxor filii dñi tui. sicut locutus est do
minus. Quod cū audisset puer abrahā adorauit terrā do
minō. Et placuit ualde sermo dentes. et uestib. deau
rata rebecce. p munera mittit. fratrib. quoq; eius. et matri dona ob
tulit. Manducauit cū uiro. uescentes pariter. et bibēntes. mānse
runt ibi. Surgēs aūt mane locutus est puer. dimitte
me ut uadam ad dñm meū. Respondērūq; fratres eius. et ma
ter. Maneat puella saltē decem dieb. apud nos. et postea
proficiscetur. Nolite aūt me retinere. qui dominus di
rexit uiam meā. dimittite me ut pergam ad dominum
meū. Dixerūtq; Vocemus puellam. et requiramus ipsius
uoluntatem. Cumq; uocata uenisset. interrogata sunt. Vis
ne cū hōie isto. Respondit. Vadam. Dimiserunt ergo eā et
nutricem suam. seruūq; habraly et comites eius. Im
precantes ei sperate sorori nre ades dicentes. Soror nr̄a
es. crescas in mille milia. et possideat semen tuū portas
rum eorū suorum.

Igit rebecca et puelle eius ascendētes camelos. secute sunt u
rum. qui festinus reuertebatur ad dominū suum.
Eo tēpore ysaac deambulabat iuxta q̄ducit ad puteū.
cuius nomen ē uiuentis. et uidentis. habitabat enī in ter
ra australi. egressus fuerat. ad meditandū in agro i
clinato in die. Cūq; leuatis oculis uidet camelos uenien
tes. Rebecca quoq; aspecto ysaac. descendit de
camelo. et ait ad puerū. Quis est ille hō qui uenit p agrū
occurrit nobis. Qui dixit ei. Ipse ē dñs meus. Ille ui
lem cito palliū operuit se. Retulit aūt ei q̄ ges
serat narrauit ysaac. Et introduxit eā in tabernacu
lum sarre matris suę. Cepitq; eam uxorē. et tātū dile
xit ut solatiū q̄ ex morte matris. acciderat tēperaret.

Cxxv. Hēbrā uō māgnāt uxorem
nomine cethurā. Quę peperit ei. Zamran. et iecsan. et ma
dan. et madian. et iesboch. et sue. Jecsan. quoq; genuit saba.
et dadan. Filii dadan fuerūt assurim. et lathusim. et leō
mim. Filii uero eymadian. effa. et epha. et ofher. hē
noch. et abida. et dalaa. omnes isti filii cethurę. Abrahā
autē cuncta q̄ possederat ysaac. Filiis dedit. Qui ad cubitum
largitus ē munera. et separauit eos ab ysaac filio suo.
dū adhuc ipse uiueret. ad plagā orientalem. Fuerunt au
tem dies uitę. ei. clxxv. annī. Deficiens mortuus est in senectute
bona. plenus et satur. et iunctus est populo suo. Egregiusq; fuit ad
populū. Sepelierunt eū ysaac. et ismahel filii sui in
spelūca duplici. quę est in agro ephron. filii seor. etthei.
et regione mambre. Quem emerat a filiis eth. ibi sepultus
est ipse. et sarra uxor eius. Postq; obiit ismael. benedixit de
ysaac filio eius. qui habitabat iuxta puteū. nomine
uiuentis et uidentis.

Hec sunt generationes ysmahel. filii abrahā. quem
peperit ei agar egyptia famula abrahe. Et hec nomi
na filiorū eius in uocabulis et generationibus suis. Primo
genitus ysmahel. nabaioth. et deinde cedar. et abdeel.
et mapsā. masma. quoq; et duma. et massa. hozo. et the
ma. et hur. et naphes. et cedma. Isti sunt filii ismā
hel. et hec nomina ppositurarū. et oppidorū eorū. duode
cim principes per tribus suas. Anni uite ismahel. c. xxx
vii. qui defecit. et mortuus est. et appositus ad populū su
um. Habitauit aūt ab hauila usq; sur. q̄ respicit egyp
tū. Intra eōfines assyriorū. Coram cūctis fratribus suis obiit.
Hec quoq; sunt generationes ysaac filii abrahā. Abra
am genuit ysaac. Cui. xl. ānorū. duxit uxorē
rebeccā filiā bathuel syri. de mesopotamia sororē
laban. de familiaq; ē dominū ysaac. p uxore sua. eo
q̄ ēet sterilis. Quem rogauit eū. et dedit ei rebec
ce. Et collidebātur inuicem eius paruuli. Que ait. Si
sic michi futurū erat. quid necesse fuit cōcipere. Perē
itq; ut cōsuleret dominū. Qui respondit ei. Duę gē
tes in ūtro tuo sunt. et duo pōli ex uētre tuo diuidēn
tur. populusq; p populo superabit. et maior seruiet minori.
Iam tēpus pariendi aduenerat. et ecce gemini in utero
eius repti sunt. Et prim⁹ egressus est rubi
us erat. et totus in morem pelli hispidus uocatūq; ē

nomen eius esau. Protinus alter egreditur. plantam
fratris tenebat manu. et ideo appellatus est iacob.
Erat autē isaac sexagenarius cū nati sunt ei paruuli. Et
postea dilectus ē ei. ut genitus uenando. et ipse agri
cola. Iacob aūt uir simplex habitabat in tabernacu
lis. Ysaac amabat esau eo q̄ uenationibus ui
ctum ei ministraret. Rebecca diligebat iacob.

Coxit aūt iacob pulmentū. adq; cū uenisset esau defa
tigatus ait. da mihi de lenticula hac rubra. quia oppido
lassus sum. Unde uocatū est nomen eius edō.
Cui dixit iacob. Vende michi primogenita tua. fili
us. Ego inquit. en morior. Quid mihi proderunt primogenita.
Iacob. Jura ergo mihi. Juravit esau. et uendidit
primogenita. Ille accepto pane et lenticulis edulio co
medit. et bibit. et abiit. parum pēdens q̄ primogenita
uendidisset.

Cxxvi. Orta aūt fame sup̄ terā. post eā sterilitatē quę acci
derat tēporibus abrahā. Habuit ysaac. ad abimelech regē pa
lestinorū ingressum. Apparuitq; ei dominus et ait. Ne
descendas in egyptū. Sed quiesce in terra quā dixero tibi. et peregrinare
in ea. et ero tecū et benedicam tibi. Tibi enī et semini tuo. dabo uniuersas
regiones has. et implēbo iusiurandum. quod pollicitus sum abrahā patri tuo. et
multiplicabo semen tuum sicut stellas cęli. daboq;
posteris tuis uniuersas regiones has. et benedicen
tur in semine tuo omnes gentes terre. eo q̄ obedierit
abrahā uoci mee. et custodierit mandata mea. et precepta et iu
stificationes et legem meam seruauerit. Mansit ita
q; ysaac in gerara. Cumq; interrogaretur a uiris loci illi
us de uxore sua. respondit. soror mea est. timuerat enim
confiteri. q̄ sibi esset coniuncta coniugio. reputans ne forte
interficerent eum propter illius pulchritudinē. Cūq;
prolixius ibi dies plures essent. prospiciens per fenestram. uidit eū
ioci. cum rebecca uxore sua. Vocatumq; eum abimelech rex palestinorum ait. Perspi
cue mendacium dixisti. Cur dixisti soror tua es. Respondit ei
ioci. Timui ne forte moreretur propter illam. Et dixit ei
rex. Quare imposuisti nobis. Potuit coire quispiam de populo cum uxo
re tua. et adduxisses super nos grande peccatum. Precepitq;
omni populo dicens. Qui tetigerit hominis huius uxorem
morte morietur.

Seuit aūt ysaac in terra illa. et inuenit in ipso anno cē
tuplum. Benedixit ei dominus. et locupletatus est homo. et ibat pro
cedens atq; crescens. donec magnus uehemēter esset
effectus. Habuit quoq; possessionem ouium et armentorum.
et familie plurimū. Quibus inuidentes ei palestini. omnes
puteos quos foderunt serui patris illius. abrahā illo tē
pore obstruxerunt. et implentes humo terr. ut ipse. Dixit
ad abimelech dux ysaac. Recede a nobis. quoniam potē
tior nostri effectus es ualde. Ille discedens iuxta uenit ad tor
rentem. et requieuit ibi. Rursusq; fodit alios puteos quos foderant
serui patris sui abrahā. et quos ille
mortuo obstruxerant. pbustinis. Appellauitq; eos si
cut nomina quibus pater antea uocauerat fodientes in
ueniēte. et reperierunt aquā uiuā. Sed et pastores ysaac. iurgium fecerunt p
aqua. aduersus pastores ysaac. dicentes nra ē
aqua. Quā obtem eyso gracidentes. nomen putei uocauit.
calumniam. Foderunt alium puteū. et pro illo quoq; rixati sunt.
appellauitq; eū inimicitias. Et recessit inde fodit aliū puteū
quo nō obtenderunt. Et ait uocauit nomen loci illi
latitudo dilatauit nos dñs. et fecit crescere
super terram.

Ascendit aūt ysaac puteum in quo iurauerat. ubi apparuit
ei dominus in nocte dicens. Ego sum deus abra
hā patris tui. noli timere quia tecū sum. et multipli
cabo te. et benedicam semini tuo. propter seruum meum abrahā.
Extruxit ibi altare. et inuocato nomine dñi extē
dit tabernaculū. Precepitq; seruis suis ut foderent
puteū. Adq; loci cū uenissent degerunt. Abimelech
cū amico suo. et duce militię. Locutus est ei ysaac. quid uenistis ad me
qui odistis me. et expulistis a uobis. Illi dixerunt. Vidimus tecū esse dominum
dicentes. Sit nunc iusiurandum inter nos. et ineamus fedus. et non facias nobis quicquā mali. sicut

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

nos nichil eorum attigimus nec fecimus quod te lederet sed cum pace dimisimus auctum benedictione domini. Fecit ergo eis convivium et post cibum et potum surgentes mane iuraverunt sibi mutuo. Dimisitque eos ysaac pacifice in locum suum. Ecce autem venerunt in ipso die servi ysaac annunciantes ei de puteo quem foderant atque dicentes: Invenimus aquam. Unde appellavit eum habundantiam. Et nomen urbi inpositum est bersabee usque in presentem diem. Esau vero quadragenarius duxit uxores, iudith filiam beeri ethei et basemath filiam elom eiusdem loci. Que ambe offenderant animum ysaac et rebecce.

¶ XXVII. Senuit autem ysaac et caligaverunt oculi eius et videre non poterat. Vocavitque esau filium suum maiorem et dixit ei: Fili mi. Qui respondit: Adsum. Cui pater: Vides inquit quod senuerim et ignorem diem mortis mee. Sume arma tua pharetram et arcum et egredere foras. Cumque venatu aliquid apprehenderis, fac michi inde pulmentum sicut velle me nosti et affer ut comedam et benedicat tibi anima mea antequam moriar. Quod cum audisset rebecca et ille abisset in agrum ut iussionem patris impleret, dixit filio suo iacob: Audivi patrem tuum loquentem cum esau fratre tuo et dicentem: Affer michi de venatione tua et fac cibos ut comedam et benedicam tibi coram domino antequam moriar. Nunc ergo fili mi acquiesce consiliis meis et pergens ad gregem affer michi duos edos optimos ut faciam ex eis escas patri tuo quibus libenter vescitur. Quas cum intuleris et comederit, benedicat tibi priusquam moriatur. Cui ille respondit: Nosti quod esau frater meus homo pilosus sit et ego lenis. Si attrectaverit me pater meus et senserit, timeo ne putet sibi voluisse illudere et inducam super me maledictionem pro benedictione. Ad quem mater: In me sit ista maledictio fili mi. Tantum audi vocem meam et pergens affer que dixi. Abiit et attulit deditque matri. Paravit illa cibos sicut noverat velle patrem illius. Et vestibus esau valde bonis quas apud se habebat domi induit eum. Pelliculasque edorum circumdedit manibus et colli nuda protexit. Deditque pulmentum et panes quos coxerat tradidit. Quibus illatis dixit: Pater mi. At ille respondit: Audio. Quis es tu fili mi? Dixitque iacob: Ego sum esau primogenitus tuus. Feci sicut precepisti michi. Surge sede et comede de venatione mea ut benedicat michi anima tua. Rursum ysaac ad filium suum: Quomodo inquit tam cito invenire potuisti fili mi? Qui respondit: Voluntas dei fuit ut cito occurreret quod volebam. Dixitque ysaac: Accede huc ut tangam te fili mi et probem utrum tu sis filius meus esau an non. Accessit ille ad patrem et palpato eo dixit ysaac: Vox quidem vox iacob est sed manus manus sunt esau. Et non cognovit eum quia pilose manus similitudinem maioris expresserant. Benedicens ergo illi ait: Tu es filius meus esau? Respondit: Ego sum. At ille: Affer inquit michi cibos de venatione tua fili mi ut benedicat tibi anima mea. Quos cum oblatos comedisset, obtulit ei etiam vinum. Quo hausto dixit ad eum: Accede ad me et da michi osculum fili mi. Accessit et osculatus est eum. Statimque ut sensit vestimentorum illius fragranciam benedicens ait: Ecce odor filii mei sicut odor agri cui benedixit dominus. Det tibi deus de rore celi et de pinguedine terre habundantiam frumenti et vini et olei. Et serviant tibi populi et adorent te tribus. Esto dominus fratrum tuorum et incurventur ante te filii matris tue. Qui maledixerit tibi sit ille maledictus et qui benedixerit tibi benedictionibus repleatur.

Vix ysaac sermonem impleverat et egresso iacob foras venit esau. Coctosque de venatione cibos intulit patri dicens: Surge pater mi et comede de venatione filii tui ut benedicat michi anima tua. Dixitque illi ysaac: Quis enim es tu? Qui respondit: Ego sum filius tuus primogenitus esau. Expavit ysaac stupore vehementi et ultra quam credi potest admirans ait: Quis igitur ille est qui dudum captam venationem attulit michi et comedi ex omnibus priusquam tu venires? Benedixique ei et erit benedictus. Auditis esau sermonibus patris irrugiit clamore magno et consternatus ait: Benedic etiam et michi pater mi. Qui ait: Venit germanus tuus fraudulenter et accepit benedictionem tuam. At ille subiunxit: Iuste vocatum est nomen eius iacob. Supplantavit enim me en altera vice. Primogenita mea ante tulit et nunc secundo subripuit benedictionem meam. Rursumque ad patrem: Numquid non reservasti ait michi benedictionem? Respondit ysaac: Dominum tuum illum constitui et omnes fratres eius servituti illius subiugavi. Frumento et vino stabilivi eum et tibi post hec fili mi ultra quid faciam? Cui esau: Num unam tantum inquit benedictionem habes pater? Michi quoque obsecro ut benedicas. Cumque heiulatu magno fleret, motus ysaac dixit ad eum: In pinguedine terre et in rore celi desuper erit benedictio tua. Vives in gladio et fratri tuo servies. Tempusque veniet cum excutias et solvas iugum eius de cervicibus tuis. Oderat ergo semper esau iacob pro benedictione qua benedixerat ei pater suus. Dixitque in corde suo: Venient dies luctus patris mei ut occidam fratrem meum iacob. Nunciata sunt hec rebecce. Que mittens et vocans filium suum iacob dixit ad eum: Ecce esau frater tuus minatur ut occidat te. Nunc ergo fili audi vocem meam et consurgens fuge ad laban fratrem meum in aran. Habitabisque cum eo dies paucos donec requiescat furor fratris tui et cesset indignatio eius obliviscaturque eorum que fecisti in eum. Postea mittam et adducam te inde huc. Cur utroque orbabor filio in uno die? Dixitque rebecca ad ysaac: Tedet me vite mee propter filias heth. Si acceperit iacob uxorem de stirpe huius terre, nolo vivere.

¶ XXVIII. Vocavit itaque ysaac iacob et benedixit precepitque ei dicens: Noli accipere coniugem de genere chanaan. Sed vade et proficiscere in mesopotamiam syrie in domum bathuel patris matris tue et accipe tibi inde uxorem de filiabus laban avunculi tui. Deus autem omnipotens benedicat tibi et crescere te faciat atque multiplicet ut sis in turbas populorum. Et det tibi benedictiones abrahe et semini tuo post te ut possideas terram peregrinationis tue quam pollicitus est avo tuo. Cumque dimisisset eum ysaac profectus venit in mesopotamiam syrie ad laban filium bathuel syri fratrem rebecce matris sue.

Videns autem esau quod benedixisset pater suus iacob et misisset eum in mesopotamiam syrie ut inde uxorem duceret et quod post benedictionem precepisset ei dicens: Non accipies uxorem de filiabus chanaan, quodque obediens iacob parentibus isset in syriam, probans quoque quod non libenter aspiceret filias chanaan pater suus, iuit ad ismahelem et duxit uxorem absque his quas prius habebat maheleth filiam ismahel filii abraham sororem nabaioth.

Igitur egressus iacob de bersabee pergebat aran. Cumque venisset ad quendam locum et vellet in eo requiescere post solis occubitum, tulit de lapidibus qui iacebant et supponens capiti suo dormivit in eodem loco. Viditque in somnis scalam stantem super terram et cacumen illius tangens celum. Angelos quoque dei ascendentes et descendentes per eam et dominum innixum scale dicentem sibi: Ego sum dominus deus abraham patris tui et deus ysaac. Terram in qua dormis tibi dabo et semini tuo. Eritque semen tuum quasi pulvis terre. Dilataberis ad orientem et occidentem septentrionem et meridiem. Et benedicentur in te et in semine tuo cuncte tribus terre. Et ero custos tuus quocumque perrexeris et reducam te in terram hanc nec dimittam nisi complevero universa que dixi. Cumque evigilasset iacob de sompno ait: Vere dominus est in loco isto et ego nesciebam. Pavensque quam terribilis est inquit locus iste. Non est hic aliud nisi domus dei et porta celi.

Surgens autem mane tulit lapidem quem supposuerat capiti suo et erexit in titulum fundens oleum desuper. Appellavitque nomen urbis bethel que prius luza vocabatur. Vovit etiam votum dicens: Si fuerit deus mecum et custodierit me in via per quam ambulo et dederit michi panem ad vescendum et vestimentum ad induendum reversusque fuero prospere ad domum patris mei, erit michi dominus in deum. Et lapis iste quem erexi in titulum vocabitur domus dei. Cunctorumque que dederis michi decimas offeram tibi.

¶ XXIX. Profectus ergo iacob venit ad terram orientalem. Et vidit puteum in agro tres quoque greges ovium accubantes iuxta eum. Nam ex illo adaquabantur pecora et os eius grandi lapide claudebatur. Moris erat ut cunctis ovibus congregatis devolverent lapidem et refectis gregibus rursum super os putei ponerent. Dixitque ad pastores: Fratres unde estis? Qui responderunt: De aran. Quos interrogans ait: Numquid

nostri laban filiū nachor. dixerūt. q̄ dominus. sum
ne ē magn. vale iquiunt. et ecce rachel filia eius uenit
cū grege suo. dixitq; iacob. Adhuc multū dies superē. nec est tps ut reducātur ad ouilia. grege. ate ame
potū ouib; r sic ad pastū eas reducty. q; respondit. non p
simus. donec ois pecoris congregēt. r amouerint lapi
deore putei ut adaquemus greges. Adhuc loq̄bāt. et ecce
rachel cū ouib; patris sui uenerat. nā gregē ipā pascebat.
q; ut cū uidisset. iacob. r scarere ablutionē fratris. ouesq; laban
suas. eius. amouit lapidē quo eleuabatur puteus. et
adaquauit gregē oscultatus est eam. et eleuata uoce fle
uit. et ioseph ei q̄ fr̄ eēt patris eius. r filius rebecce. cur
la festinās nūtiauit patri suo. q; cū audisset uenisse iacob
filiū sororis sue. ac uenit obuiam. cōplexusq; eū r osculā
ta reuertit domū suā. Audita aūt cām migrationis. sue
os sibi ex ordine narrauit.

Et postq̄ expleti sūt dies mēsis. unus dixit ei. Nūquid
q; fr̄ mi es. gratis seruies mihi. dic. quid mercedis
accipies. habebat aūt duas filias. nom̄ maioris lia. mi
or. appellabatur rachel. sed lia lippe erant oculis. rachel de
ra facie. r uenusto aspectu. Amās igit̄ iacob air. Seruā
tibi pro rachel filia tua minori septem ānis. quos laban.
gelius est ut tibi ei dem. q̄ unus alteri mane apud me.
Seruiuit igitur iacob pro rachel. vii. annis
r uidebātur illi pauci dies p amoris magnitudine. dixitq;
ad laban. da mihi uxorem meā. quā tēpus expletū ē. ut in
grediar ad ea. congregatis multis amicis ad nuptias fe
cit nuptias. et uespere filiā suā liā introduxit ad eū. dās
ancillam filie sue zelpham nōie. Quā ei ex more ue
lo subiūxit. mane uidit lia. et dixit ad lab
rē. Quid ē q; fecisti mihi. nonne pro rachel seruiui tibi.
q̄r illusisti mihi. Dixit laban. non ē hoc apud nos consue
tudinis. ut minores ante tradamus ad nuptias. Impple heb
domadā dierū huius copulabo et hanc. quā q; dabo tibi pro
q̄ seruiturus es mihi septē ānis alteris. Acquiescit placito. et heb
domada trāsacta. rachel ei uxorē. Cui pater seruam
bal am dederat. trānātis. nullis omnino nuptiis. ancil
lam sibi iunxit. seruiens. sicut ei. vii. fuerāt ānis.
Videns aūt dominus q; despiceret lia. aperuit uul
am eius. soror aūt sterilis permanebat. cōceptū genuit fi
lium. uocauitq; nom̄ eius ruben dicens. Vidit dñs humi
liatem meam. iam amabit me uir meus. Peperitq; rursus
et dixit. quia audiuit dominus q̄ despicerer. et me cō
tra ptm. dedit et istum filium. Vocauitq; nom̄ eius
symeon. Concepit terzio et genuit alium. dixitq;. nūc
quoq; copulabit mihi maritus meus. eo q; pepererim
illi tres filios. et ideo appellatur nom̄ eius leui. Ite
rum concepit et peperit filium. r ait. modo cōfitebor domino.
et ob hoc uocauit eū iudam. Cessauitq; parere.

Cum rachel aūt uidisset q̄ sterilis esset. iuuit sororē. et ait
marito suo. da michi liberos. alioquī moriar. Cui irat⁹
dixit iacob. nūquid pro deo ego sum qui priuauit te fruc
tu uētris tui. Ancilla. mea bālā. ingredere ad eā. et pariat super genua mea. et hāc
ex ea filios. dedit q; ei bālam i cōiugiū. Ingressusq; ad
eam. concepit r peperit filiū. dixitq; rachel. Iudicauit
mihi dñs. et exaudiuit uocē meam. dās mi filiū. r ide
o appellauit nom̄ eius dan. Rursusq; bala cōcepit. pe
perit alterū. Quo ait rachel. Conflatus me deus cū so
rore mea. et ualui. Vocauitq; eū nephtali.

Videns lia q̄ parere desisset. zelpham ancillā suā marito
suo tradidit. Quā post cōceptū accepit filiū. dixit fe
liciter. et ido eum uocauit nomen eius gad. peperit quo
q; zelpha alterū. dixitq; lia. hoc p beatitudine mea est
dicta. quippe me dicent mulieres. ppter. appellauit eū
aser.

Egressus aūt ruben tēpore messis tritice inuenit mandra
gorās. quas matri sue detulit. dixitq; rachel.
da mihi partē de mandragoris filii tui. Illa ro. parū
ne tibi uidetur. q̄ priuaueris maritū meum. nisi etiam
mandragoras filii mei tuleris. Ait rachel. dormiat
tecū. ac nocte pro mandragoris filii tui. Veniente itaq; ad
uesperam de agro iacob. egressa est in occursū eius

lia. dixit ad me. iquilinus mercede conduxit me
ad mandragoras filii mei. dormiat ergo tecū nocte illa. et
exaudiuit deus preces eius. Concepitq; et peperit filiū quin
tum. et ait. dedit mihi deus mercedem meam. eo q; dede
meam uiro meo. Appellauitq; nomen eius yssachar.
Rursus lia gauisa. peperit filiū sextū. dixitq; dos
me deus dote bona. etiam ille. mecū erit. quia peperi
eo q; genuerim ei sex filios. ideo uocauit nom̄ eius
zabulon. postquā peperit filiā nōie dinam.
Recordatus aūt deus rachel. exaudiuit eā. et aperuit
uulua eius. Concepit et peperit filiū dicēs. Ablstulit de
opprobriū meū. et uocauit nom̄ eius ioseph dicēs. Ad
dat mihi dñs filiū alterū. Dixitq; ioseph ad socerū
suū. dimitte me ut reuertar ad patriā et
terram meam. da mihi uxores meas r liberos meos. p
quibus seruiui tibi. ut hāc tu nosti seruitutē qua ser
uiui tibi. Ait laban. Inueni gratiā ante oculos tuos. et ex
ore tuo didici q̄ benedixerit mihi deus ppter te. Con
stitue mercedem tuam quā dē tibi. Ille dixit. tu nosti quo
modo seruierim tibi. et quātus in manibus meis fuerit pos
sessor tuus. ante q̄ uenirem ad te. et ne diuitie essent
ex. benedixerit tibi dominus ad introitum meū. Iustum ē
ut aliquā p̄uideā domui mee. dixitq; laban. quid dabo
tibi. Ille ait. nichil uolo. Si fecerit q; postulo. rursus
pascā et custodiā pecora tua. Ea conditione grediar. et
circūeundo greges tuos. r separās
cuncta uarii. et maculosa. et fuluā. tām ouibus quā
hedis. et nascentur inde mercedes mee. Respondebit mihi
postea iustitia mea. coram te. quicquid ex hoc die fuerit uarium et
maculosum. et fuluum. tām ouibus quā hedis. furti me
arguent apud dñm. Placuit laboriosa q̄ petit. et separauit
die illa caprās. r oues. ycos. r arietes. uarios. atq; ma
culosos. Cūctū aūt gregem unicolorē. i. albi r nigri
coloris. tradidit in manib; filiorū suoꝝ. et posuit spa
tiū mensū. inter se et generū dierū ttiū qui pascebat
reliquos greges eius.
Tollens igit̄ iacob uirgas populeas. uirgultorū castanearū
et platanorū. et decorticans eas. detraxitq; cortici
bus uirgis q̄ uolucres fuerant cōdor. apparuit. Illa uero q̄
integra erāt. remansit ymāsculū. Atq; ita uisū est
et colorem. et speciem. ut ea q̄ uiderant. Posuitq; uirgas
ante ora. et loca ubi ueniebant aque. ut cū uenissent gregēs ad bibendū. ān
oculos haberent uirgas. et magis ante eas abortirent. Factū
est ut nascēs color uarius oues. et ycos. et uarios. et
maculosos. Ouis aūt gregem unicolorē. et albi r nigri
coloris. tradidit in manib; filiorū suoꝝ. et posuit spa
tiū mensū. inter se et generū dierū ttiū qui pascebat
reliquos greges eius.
Ditescebat iacob uehementer. et habebat greges multos.
et ancillas. r seruos. et camelos. r asinos.
Postquā ipse audiuit uerba filiorū laban dicentiū. tulit iacob
cuncta q̄ fuerāt patris nri. et de illius facultate ditatus
est ingens. Animaduertit quoq; faciem laban. q̄ nō esset
erga se sicut heri. et nudius tertius. maxime dicente sibi
dñs. reuertere in terrā patrū tuoꝝ. et ad generationē tuā.
ero tecū. Misit ergo et uocauit rachel. et lia in agrū
ubi pascebat greges. dixitq; eis. Video faciem patris
uestri. q̄ nō sit erga me sicut heri. et nudius tertius. deus aūt
patris mei fuit mecū. et ipse nostis q̄ totis uiribus meis
seruierim patri uestro. Si pater uester uoluerit me. et ita
utinam mercedem meā. r. uicib. retribuerit mihi dominus. eū deuc
ut necesse. mihi. Siquā dixit uaria erunt mercedes tue
e. parebant omēs oues fetus. Si uō ecōtio. aut
illis quoq; accepit. pmercede omnes greges albos peperēt.
tulit q̄ deus substātiā patris uestri. r dedit mihi. postquā enī
cepit cursū ipse tēpus aduenerat. Leuauī oculos meos. r uidi
i somnis ascendere mares super feminas. uarios. r ma
culosos. et cinereos. dixitq; angel⁹ dei in somnis ad me.
Iacob. Ego respondi. ad illum. qui ait. Leua oculos tuos. et

Et Simeon
et Dinam

Vadabit

Ame

XXXI

ude unisol masculos alcendere[t] suy femina[s]. uan
os. respersolad[a] maculosos. vidi e oia q̃ feāt ibi labā.
ego sum dñs dei bethel ū unxisti lapidem. uotū uouisti
mihi. nūc g̃ surge. egredere de terra hac. reuertēs in[ter]
nat[iu]itatis tue. ꝑcurrit rachel t lia. uīquid habem⁹
in[tro]ibo. nonne ext[er]i reputauit nos. tūdidit. et
edit ꝓ nob⁹. uniuersas diuitias q̃s abstulit de
tr[adi]dit. ac filiis nr̄is. nūc oīa q̃ ꝑcepit tibi fac.

Surrexit itaq; iacob. t ꝓtinus ascendit. camelos
et habitū. tulitq; omnem substantiā suā. et gregē.
q̃ q̃sierat i mesopotamia. ingredi. ꝓgēt ad ysaac ꝑ
rem suū in terrā chanaan. et ipē latum ceciderat. ignorans
discedere. rachel furtiua efferebat idola. uoluitq; iacob
ferent socero suo. q̃ fugeret. eiq; abscōdit cum ipē q̃ oīa
animi ceci tenet. tamen tribus dierū ꝓgressus. et mon
tē galaad. nūciatū e sibi die tertio. q̃ fugerit iacob. a
sumpta fratribus suis ꝑsecutus est eū diebus. vii. et ꝓsp[er]
orit montē galaad cum. uidit[ue] i somnis dicētē sibi o
mnia. caue ne quicq̃ aspere loquaris cū iacob. Iq;
iacob cū uocasset laban montē tabernaculi. cū ipe cognatis suis
cū q̃ fratribus suis. in eodem monte galaad fixit tentoriū
ū. et dixit ad iacob. quare sic egisti ut clam me abige
res filias meas q̃si captiuas gladio. cur nō nūciare mihi
fugere voluisti. nec locutus mihi ut ꝓsequer te cū
gaudio. et cātibus et tympanis. et cytharis. nō es ꝑmis
ut osculari⁹ filios meos ac filias. stulte operatus es. et
nunc quidem ualet manus mei reddere tibi malū. q̃
deus patris tui heri dixit mihi. caue ne loquaris cum
iacob quicquā durius. et ꝓfecto uolens ire cupiebas. et de
siderio tibi erat domus patris tui. cur furatus es deos
meos. respondit iacob. q̃ timuerit. et dixerit. timui ne
te violenter auferres filias tuas. apud quē cūq; inue
ris fures. coram fratribus nr̄is. discute et quicquid apud me tuoꝝ inue
neris accipe. Ignorabat q̃ rachel furtiua effer
la. ingressus itaq; laban tabernaculum iacob tabernaculum
utriusq; famule. nō inuenit. egressusq; i tentoriū
rachelis. illa festinanter idolum

subter stramenta cameli. et sedet desup.
Cumq; omne tentorium a[n]xie cuncta[n]tur. Ait
pater meus q̃ cōsurgere nequeo. quia secundū
fluentum menstruū accidit mihi. Sic deprehensa est
uerum ad ꝓmissa. imēsq; iacob cū iurgio. ait. quam
obrepsi meā. rob[us]q; percussi sic exarsisti post me. t scru
tatus es omnem supellectilē meā. quid inuenisti de cū
ctis skulū domus tue. pone hic cōtra fratres meos. et fratres
tuos. t iudicent inter me et te. Ego exeo. xx. annis fui
tecū. oues tue et capre steriles nō fuerunt. arietes g̃
gis tui nō comedi. nec captū abstulit ꝓ eis. ostendi tibi. ego
damnū omne reddebā. quicquid furto perierat. me exi
gebas. die noctuq; estu urebar et gelu. fugiebat so
mnus a oculis meis. Sic p. xx. annos in domo tua ser
uiui tibi. duob⁹ filiabus. t vi. ꝓgenitis. mutas
ti quoq; mercedem meā. x. agnis. nisi deus patris mei
fuisset. et timor ysaac adfuisset mihi. forsitan
modo nuda me dimisisses. afflictionem meā t labores
manuū mearū respexit deus. et redarguit te heri. ipse
erat laban. filie. t filii. ꝓgenies tua. et omnia ad ecclesiā mā
sunt. Quid possum facere filiis et nepotibus meis. vel
ego et mea mus fidus. ut sit testimoniū inter me
te. tulit itaq; iacob lapidem. et erexit illū in memu
dixitq; fratribus suis. afferte lapides. Qui cōgregātes fe
cerunt tumulū. comederunt[ue] super eum. q̃ laban
uit laban tumulū testis. et iacob. Ecce tumulus hic testis
tibi. nunc ꝓpterea nomen ei⁹ uocatum est. tumulus
ubi⁹ nunc ꝓpterea nomen ei⁹ uocatum est. tumulus
mulus iste testis est. inter me et te hodie. Et idcirco ap
pellatū est nomen eius galaad. i. tumulus testis. Intu
erat enim dies mihi. mons. qui occurrerunt mihi. Si affli
xeris filias meas. t si duxeris uxores sup[er] eas. nullus sermonis mei testis est. absq; deo. q̃ ꝓsens

¶ xxxii

respexit. dixit rursus ad iacob. Ecce tumulus hic et lapis
quem erexi inter me et te testis erit. tumulus hic. et lapis
lapis sit testimonium. si ultra ego trānsiero tumulū istum
adte. aut tu pretereris tumulū meum malum. deus abra
am. et deus nachor. iudicet inter nos. deus patris eorum
mur iacob ymorem patris sui ysaac. iurauitq; i nomine
te uenimus. uocauit fratres suos ut ederent panē. qui cū
medissent manserūt ibi. laban uō deuane. surgens
osculatusq; est filios et filias suas. et benedixit illis. reuersusq;
ē in locū suū.

¶ xxxiii

Iacob quoq; iniere quo ceperat abire. fuerūtq; ei ob
uium angeli dei. quos cū uidisset. ait. castra dei sunt hec.
et appellauit nomen loci illius manaim. i. castra. misitq;
nuntios ante se ad esau fratrem suum. in terrā seir regionis
edom. precepitq; eis dicēs. Sic loquimini domino meo esa
u. Hec dicit frater tuus iacob. Apud laban peregrinatus sum. et fui
usq; ꝓsentem diem. habeo boues et asinos. oues et seruos
ancillas. mittoq; legationem. ad dominū meū ut
inueniam gratiam in conspectu tuo. Reuersiq; sunt nūcii ad
iacob dicentes. Venimus ad fratrem tuum esau. et ecce ꝓperat
in occursum tibi cū quadringentis uiris. timuit iacob
valde et pertimuit diuisitq; populū qui secū erat. greges quoq;
oues. et armenta. camelos in duas turmas distribuit.
uenerit ei obuiam turme. et percusserit eā. alia turma
quę reliqua est saluabit. dixitq; iacob. deus patris mei ab
raā. et deus patris mei ysaac. dñe qui dixisti mihi re
uertere in terrā tuam. et in locū natiuitatis tue. et bñ
ficā tibi. minor sum cunctis miserationibus tuis. et omni
qui exhibuisti seruo tuo. in baculo meo transiui iordanē
stibi. nūc cū duabus turmis regredior. eruе me de manu
fratris mei de manu esau. valde eū timeo. ne forte
ueniens percutiat matrē cū filiis. tu locutus es ꝓ mihi
bene faciens. et dilatabo semen meum sicut arenā ma
ris. quā ꝓ multitudine numerari nō potest. Cūq; dormitū
nocte illa. separauit de his quę habebat munera esau fra
tri suo. capras. cc. hircos. xx. oues. cc. arietes. xx. camelos
xx. t pullos eārū. x. camelos fetas. cū pullis suis. xxx. v
tulas. xl. t taurōs. xx. et misit per manus seruoꝝ suoꝝ sin
gulos seorsum greges. dixitq; pueris suis. Ante ce
dite me. t inter spatium intergregem tgre. Et ꝓcepit po
ri dicēs. Si obuiū habueris esau fratrem meū. t interro
gauerit te. cuius es. aut quo uadis. et cuius sunt ista quę
sequeris. respondebis. seruus iacob. munera misit dño
meo esau. ipse quoq; post nos uenit. Similiter mandata
dedit secundo. ac tertio. taliaq; sequi iubet greges dicēs.
Sic dūtaxat loquimini ad esau. videbitis. ipse quoq; serui
tus iacob. nec ego me segrego. dixit enim placabo illū
muneribus q̃ precedunt. et postea videbo eum. forsitan
ꝓpitiabit mihi.

¶ xxxiiii

Preces erunt itaq; munera ante eū. ipse uō manebit nocte
illa i castris. cūq; mane surrexisset. tulit duas uxores
suas. t totidē famulas eārū. xi. filios. et reliquos iussit uadū
ire. transire uadum iaboc. transductisq; eis quę habebat. remansit
solus. et ecce uir luctabatur cū eo usq; mane. quē cū
uidet q̃ eū superare nō posset. tetigit nervū femo
ris eius. t statim emarcuit. dixitq; ad eū. dimitte me
iam. aurora ascendit. qui ait. non dimittā te nisi be
nedixeris mihi. Ait ei. q̃ nomen est tibi. respon. iacob.
ille. Nequaquā vocabit ultra nomen tuum iacob. sed
israel. quia si cū deo fortis fuisti. quanto magis cū hoīe
prevalebis. Interrogauit eū iacob. et ait. Quare ꝓ q̃ interrogas nomen
quere. dixitq; benedixit eum eodem
loco. vocauitq; iacob nomen loci illius phanuhel dicēs. Vi
di dñm facie ad faciem. t salua facta est anima mea. exortusq; est
statim sol postquam transgressus est ymanuel. ipse
uō claudicabat pede. Quā ob rem nō comedunt filii israel
nervum qui emarcuit in femore iacob. usq; in ꝓsentē diē.
eo q̃ tetigerit nervum femoris iacob. tabefactusq; pueriti.

¶ xxxiiii

Cumq; iacob. attollens oculos suos. vidit venientem esau. et
cū eo quadringentos uiros. diuisitq; filios lie. et rachel.
ancillarūq; famulas. et posuit unicuiq; ad illi. et filios
earum i ꝓmptu. iamq; ipse et filios eius inclinatos lo
ga. rachel autē et ioseph nouissimos. et ipē ꝓgrediēs

adorauit pmul unitis septies donec appropinquaret fratri eius. ipse precedebat eum. et adorabat terram sptibus septem donec appropinquaret fratri suo. Esau vero festinauit et cucurrit obuiam fratri suo. et amplexatus eum stringensq; collum osculatus est flens. Cumq; attendisset oculos suos vidit mulieres et paruulos eorum. et ait. quid sibi uolunt isti dixit. Qui dicitur pueri sunt quos donauit mihi deus seruo tuo. et approximauerunt ancille et filii eorum. et adorauerunt. Accesserunt quoq; et filii lie cum paruulis suis. et adorauerunt eum. Nouissime ioseph et rachel adorauerunt. et ait esau. Queniam sunt tibi omnes isti turme quam obuiam habui. Respondit. ut inueniam gratiam coram domino meo. et ille. habeo ipse plurima frater mi. sint tua tibi. dixit iacob. noli ita obsecro. si inueni gratiam in oculis tuis. accipe munuscula de manu mea. Sic enim uidebo faciem tuam. qui uidetur uultui dei. esto mihi propitius. et suscipe benedictionem quam attulit tibi quam donauit mihi deus et habeo omnia. Vix fregit compellente eo suscepit eum. et ait. gradiamur simul. et proficiscamur iter nostrum. dixit iacob. Nosti domine mi quod paruuli sint tenerioresque sint boues et pecudes mecum. quas si plus iusto fatigauero in gradiendo uno die cuncte congregem pereant domini mei. ante seruum suum. et ego sequar paulatim uestigia eius. sic enim uidero posse paruulos meos. donec ueniam ad dominum meum in seyr. Dixit esau. ergo te unum apud quem merito esse debeo sinam mecum remanere non ego. quod gratiam inuenisse in conspectu domini mei. Reuertatur igitur seruus suus ad dominum suum. Ille autem profectus est in succoth. ubi edificata domo et fixis tentoriis. appellauit nomen loci illius succoth. id est tabernacula. Transiuitq; inde salem urbem sichimorum quæ est in terra chanaan. postquam reuersus est de mesopotamia syrie. et habitauit uxta oppidum. emitq; partem agri in qua fixerat tabernaculum. a filiis emor patris sichem. c. agnas. et erecto ibi altari inuocauit super illud fortissimum deum israhel.

Egressa est autem dina filia lie. ut uideret mulieres regionis illius. quam cum uidisset sichem filius emor euei principis terre illius. adamauit rapuitq; et dormiuit cum ea. uim puelle inferens. et agglutinatus est anime eius. consolatusq; blandimentis ceptum iter et pergens ad emor patrem illius. ait. pete mihi puellam hanc coniugem. quod audiuit iacob. absentibus filiis et in pastu occupatis pecoribus. siluit donec reuerterentur. egressusque ad eum emor. patre sichem. ut loqueretur ad iacob. et ecce filii eius uenerant de agro. Auditaque re grauiter acciderunt uiris nimis. eo quod fedam rem et execrandam in israhel perpetrasset. dormiens cum filia iacob. quod fieri non debet. Dixitque eis emor. sichem filius mei. adhesit anime uestre. date ei in uxorem. iungamus nuptiis et copulemur mutuo. filias nostras accipite. et uestras nobis tradite. habitabitis nobiscum. terra in potestate mea est. exercete et negotiamini. et possidete eam. Sychem quoque ad patrem et ad fratres eius ait. Inueniam gratiam coram uobis. et quecunque statueritis dabo. Augete dotem. munera postulate. libenter tribuam quæ petieritis. tantum date michi puellam hanc uxorem. Respondentes filii iacob sichem et patri eius in dolo simulate locuti sunt. non possumus facere quod petitis. nec dare sororem nostram homini incircumciso. quod apud nos flagitium et execrabile habetur. In hoc uobis poterimus fedus iungere. si uolueritis nostri similes fieri. et circumcidatur in uobis omne masculinum sexus. tunc dabimus et accipiemus mutuo filias nostras ac uxores. et habitabimus uobiscum. eritque unus populus. Si autem circumcidi nolueritis tollemus filiam nostram et recedemus. placuit oblatio eorum cuncto emor et filio eius. nec distulit adolescens. quin statim quod petebatur expleret. Amabat enim puellam valde. et ipse erat honestus omnibus domo patris sui. ingressique portam urbis locuti sunt ad populum. viri isti pacifici sunt. tuoque habitare nobiscum. negotiantur in terra. et exercent eam quæ spatiosa et lata cultoribus indiget. filias eorum accipiemus uxores et nostras

ulis dabimus. Vnum est quod differetur ad homines. si circumcidamus masculos nostre rationis gentis. ut nobiscum habitare possint nec unum. ut ipsi. nisi circumcisi fuerimus. abscedent. et habitatores erimus simul unum efficiamus populum. Acsensit sunt omnes arcanis instructi mandatis.

Et ecce die tertio qui grauissimus uulneribus dolor est. arripuerunt iacob duo filii. symeon et leui fratres dine gladios. ingressi sunt urbem confidentes. interfecerunt omnes masculos. emor. et sichem parter necauerunt. exulemque dinam de domo sichem sororem suam. Egressi. superfluerunt super occisos ceteri filii iacob. et depopulati sunt urbem. Iumenta rapuerunt. oues et armenta. asinos. et quicquid uastare et manibus trahere paruuli. uxores eorum. diuersique spoliauerunt. Quibus perpetratis. dixit iacob ad symeon et leui. turbastis me et odiosum fecistis chananeis et ferezeis. habitatoribus terre huius. Nos pauci sumus. illi congregati percutient me. et delebor ego et domus mea. Respondentes. numquid ut scorto abuti debuere sorore nostra?

Interea locutus est deus ad iacob. Surge. ascende bethel. habita ibi. fac altare deo qui apparuit tibi. quando fugiebas fratrem tuum. Iacob uero dixit ad omnem domum suam. et ad omnes qui cum eo erant. Abicite deos alienos qui in medio uestri sunt. et mundabimini. ac mutate uestimenta uestra. Surgite. ascendamus in bethel. et faciamus ibi altare deo. qui exaudiuit me in die tribulationis mee. et fuit socius itineris mei. Dederunt ergo ei omnes deos alienos quos habebant. et inaures quas gestabant. Quas ille in foueam subiecit que erat iuxta sichimam. et abiit. Cumque ingrederentur ciuitatem. terror dei inuasit omnes habitatores circumquaque. et nullus fuit audax qui persequeretur.

Venit igitur iacob luzam que est in terra chanaan. ipsa est bethel. ipse et omnis populus cum eo. edificauitque ibi altare. et appellauit nomen loci domus dei. Ibi enim apparuit ei deus. cum fugeret fratrem suum. eodem tempore mortua est deborra nutrix rebecce. et sepulta ad radices bethel subter quercum. Vocatumque est nomen loci planctus quercus.

Apparuit autem iterum deus iacob postquam reuersus est de mesopotamia syrie. benedixitque ei dicens. Non uocabitur ultra nomen tuum iacob. sed israhel erit nomen tuum. et appellauit eum israhel dicens. ego sum deus omnipotens. cresce et multiplicare. gentes et populi nationum erunt ex te. Reges de lumbis tuis egredientur. terramque quam dedi abrahæ et ysaac tibi dabo. et semini tuo post te. et excessit deus loco.

Ille uero erexit titulum lapideum in loco quo locutus est ei deus. libauitque super eum libamina. et effudit oleum desuper. uocauitque nomen illius loci bethel.

Egressus autem inde uenit uerno tempore. interiit quedam uicinam ephrata. in qua cum parturiret rachel. obortis doloribus et grauissimo partus periculum ceperit. dixerunt ei obstetrices. ne timeas. quia habebis filium. egredienteque ea pre dolore. et imminente iam morte. uocauit nomen filii sui benoni. id est filius doloris mei. pater uero appellauit eum beniamin. id est filium dextere. Defuncta est ergo rachel. et sepulta in uia que ducit ephrata. hec est bethleem. erexit iacob titulum super sepulchrum eius. hic est titulus monumenti rachel usque in presentem diem.

Egressus inde fixit tabernaculum trans turrem gregis. cum habitaret in illa regione. abiit ruben. et dormiuit cum bala concubina patris sui. quod illi minime latuit. Fuerunt autem filii iacob. xii. filii ex lya nati sunt. ruben primogenitus iacob. et symeon et leui. et iudas. et yssachar. et zabulon. filii rachel ioseph et beniamin. filii bale ancille rachel. dan. et nepthalim. filii zelphe ancille lie. gath et aser. hii filii iacob. qui nati sunt ei in mesopotamia syrie. cum adysset patrem suum in arbore quattuor. hec est hebron. in qua peregrinatus est abraham et ysaac et habitauit. et fuerunt dies ysaac centum octoginta annorum. et defunctus est. et appositus est populo suo. senex et plenus dierum. et sepelierunt eum esau et iacob filii sui.

Hec sunt autem generationes esau. ipse est edom. esau accepit uxores de filiabus chanaan. adam filiam elom ethei. et oholibama filiam anna. filii sebeon. heuei. basemath quoque filiam ysmahel sororem nabaioth. peperit autem adam et basemath genuit rahuel. oholibama genuit heuel. et ihelon. et thorc. hii filii elam quorum nomina sunt ei iuxta cognationes.

Tulit autem esau uxores suas. et filios. et filias. et omnem animam domus sue. et substantiam. et pecora. et cuncta

hñe poterut mēri chanaan. ⁊ habuit maiorē regionē
recessitq; ab̄ suo iacob. dnūt eni erāt iuxta. et simul
habitare nō poterāt. nec sustinebat eos ter̄ pegrinatiōis
eorū pm̄ multitudo gregū. habitauitq; esau in mōte seyr.
ipe ē edom.

Hec sunt generationes esau patris edom in monte seyr. ⁊
hec nōia filiorū eius. Eliphaz filius ade uxor esau.
Raguel filius basemath uxoris eius. Heuēq; filii eliphaz
thēman omar. sephu. et gathan. et kanez. et thimna:
Et amalech filius thimna concubina eliphaz filii esau pegit amaloch.
hii nati. ade uxoris esau. Hii quoq; erāt filii oolibama filie anne.
filii sebeon. uxoris esau quos genuit ei. Ieus. ⁊ ihelom. ⁊
core. Hi duces filiorū esau. filii eliphaz primogeniti
esau. dux thēman. dux omar. dux sephu. dux kenez. d
ux core. dux gathan. dux amalech. hi filii eliphaz in
terra edom. et hi filii ade.

Hii quoq; filii raguel filii esau. dux nath. dux zare. dux
samma. dux meza. hi duces de raguel in terra edom. ipsi fi
lii basemath uxoris esau. Hi aūt filii oolibame uxo
ris esau. dux ieus. dux ihelom. dux core. hii duces
oolibame. filie ane uxoris esau. ipsi filii esau. ⁊ hi duces
eorū. ipse est edom. Hii filii seir horrei habitatores
terre. lotham. ⁊ sobam. ⁊ sebeon. ⁊ ana. dison. ⁊ eser. ⁊
dison. hi duces horrei filii seyr in terra edom.

Fuerūt aūt filii lotham horrei. ⁊ thēman. et ana. Soror
lotham thamna. Hii filii sobal. alian. et manaeth.
et hebal. sephi. ⁊ onam.

Et hi filii sebeon. Achana ⁊
ana. ipse est ana qui inuenit aquas calidas i solitudi
ne cū pasceret asinas sebeon patris sui. habuitq; filiū
dison. ⁊ filias oolibama. et ipi filii dison. amram. ⁊ iesb
ban. ⁊ iethran. et charan. hi quoq; filii eser. Balaā.
et zeuan. et achan.

Habuit aūt filios dison. hus.
et aran.

Hii duces horrei. dux lotham. dux sobal.
dux sebeon. dux ana. dux dison. dux eser. dux dison.
hi duces horrei qui ipi tenuerūt in terra seir.

Regesq; aūt qui regnauerūt in terra edom. aūt quā habe
rēt rege filii isrl. fuerūt hi. Balach filius beor. nomē ei
urbis eius denaba. Mortuus est aūt balach et regnauit p
eo iobab. regnauit. pro iobab ortes thēmanoy. hoc quo
q; mortuo regnauit pro eo adad filius badad. qui per
cussit madianitē regione moab. nomē urbis eius auith.
Cuiq; mortuus est adad. regnauit pro semla de masre
cha. hoc quoq; mortuo. regnauit pro saul de fluuio
roboth. cumq; et ipse obisset. successit i regnū balanan
filius achobor. pro quoq; mortuo regnauit pro adad.
nomēq; urbis eius phau. ⁊ appellabatur uxor eius
meezabel. filia matrech. filie mezab. hec ergo nō
dueli eius i agnationib⁹ et locis. et nominibus sunt.
dux thamna. dux. alua. dux ietheth. dux oolibama. dux
ela. dux phinon. dux cenez. dux theman. dux mabsar.
dux magdiel. dux iram. hi duces edom habitātes in
terra imperii sui. ipse est eliu pater yon me cq.

Habitauit aūt iacob in terra chanaan i qua peregrinatus est
pater suus. et hec sūt generationes eius.

Ioseph cū. xvi. ānorū pascebat gregē cū fratrib; suis
adhuc puer. erat cū filiis bale et zelphe uxorū patris
sui. Accusabat fratres suos apud patrem crimine pessimo.
Israel aūt diligebat ioseph super oēs filios suos. eo q; in
senectute genuisset eum. fecitq; ei tunicā polimitā. Vi
dētes aūt fratres q; a patre plus cūctis filiis amaretur. oderāt
eū nec poterant ei quicquā pacifice loqui. Accidit quo
q; ut visū sōnium referret fratribus suis. auc cū maioris
noui seminarii sui. dixitq; adeo. Audite sōnium meū
quod vidi. putabā me ligare manipulos in agro
tecū colligere manipulū meū. ⁊ stare. uidi q; manipu
li circū stantes adorare manipulū meū. Dixerunt fra
tres. Quid rex noster erit aut subiciemur ditioni tue.
Hec ergo causa sōnioꝝ. atq; sermonū. inuidie et odii fo
mitem nutriebant. Aliud quoq; vidit sōnium. quod nar
rans fratribus. ait. Vidi per sōnium quasi solem et lunam. et stel
las. xi. adorare me. Quib⁹ patri suo et fratribus retulisset. Inci
pit eum pater et dicit. Quo sibi vult hec sōnium

quid ergo. Quidquid ego et mater tua et fratres tui adorabi
mus te super terrā. Invidebant igit fratres sui. pater uō re
tractus cōsiderabat. Cūq; fratres ei⁹ pascendi gregis
patris morarētur i sichem. dixit israel. fratres tui pasci
unt i sichem. uenite mittam te ad eos. Cui respondente pa
rato sum. ait. Vade et vide sicubi pacem sint eorum fratrum
tuorum. et pecoris. et renūcia mihi quid agatur. Emissus de ual
le hebron uenit i sichem. Inuentumq; eū ut errātē i agro. rogā
runt quid quereret. At ille. non fratres meos quero. dic
mihi ubi pascūt greges. dixitq; ei unus. Recesserūt de loco is
to. audiui aūt eos dicentes. eamus in dothaim. perrexit ergo
ioseph post fratres suos et inuenit eos in dothaim. Qui uidē
tes eum procul. ⁊ priusquā accederet ad eos. cogitauerunt cū
eo interficere. ⁊ mutuo loquūtur. Ecce sōniator uenit. uenite oc
cidamus eū. ⁊ mittamus in cisternam ueterē. dicemusq; fe
re bestiam pessima deuorauit eū. ut appareat. quid illi sōp
nia sua. Audiens aūt ruben. nitebatur liberare eū de manibus
eoꝝ. et dicebat. Non occidatis animā eius. nec effundatis
sanguinem. sed proicite eū in cisternā hāc q̄ est in so
litudine. manusq; ab̄ seruare innocuā. hoc aūt dice
bat uolens eripere eū de manibus eoꝝ. et reddere patri suo.
Confestim igitur ut peruenit ad fratres. nudauerūt eū tunica
ria. ⁊ polimita. missumq; in cisternā que nō habebat aquā.
et sedentes ut comederent panem. uiderunt ismaelitas
gabaditas uenire de galaad. camelos eoꝝ portātes aromata. et
resinā ⁊ stacten in egyptū. dixit ergo iudas fratribus suis. Q̄d
emolumentū habebimus si occiderimus fratrē nostrū. ⁊ celauerimus sanguī
nem eius. Melius est eū ut uenūdemur ismaelitis. et
manus nr̄e nō polluātur. Ipse enim frater noster est. Acquie
uerunt fratres sermonibus eius. Et p̄tereuntibus madia
nitis negotiatoribus. extrahentes eum de cisterna. uen
iderunt ismaelitis. xx. argenteis. qui duxerūt eū
in egyptū. Reuersus aūt ruben ad cisternam. non inuenit
puerum. et scissis uestib⁹ pergens ad fratres. ait. puer nō
cōparet et ego quo ibo.

Tulerunt autem tunicā eius. ⁊ sanguine edi quē eo
cenant i inuerūt. mittentes qui ferrent ad patrem
et dicerēt. hanc inuenimus. vide utrū tunica filii tui sit
an non. Quam cū agnouisset pater ait. tunica filii mei
est. fera pessima comedit eum. bestia deuorauit ioseph.
Scissisq; uestib⁹ indutus est cilicio. lugens filiū m
ultis tēporibus. Congregatisq; aūt cūctis liberis eius ut
leniret dolorē patris. noluit. consolationem recipere. si
ait. descendā ad filiū meum lugēs in infernū. et ille p
seuerāte i fletu. Madianite uenditerunt ioseph me
gypto phutyphare eunucho pharaonis magno mini
stro. eo tempore descendentes fratres eius. ⁊ reuertentes. iuit. ad genit ad
uersū odiā mentē nolle ytam. Vidit ibi filiā hōis chana
nei nomine. sue. uxorē accepta ingressus est. et. concepit et peperit filiū uocauitq; nomen eius her. Rur
sum concepto fetu. natū filiū nomine onā. tertiū quoq; pe
perit. quem appellauit sela. quo nato parere ultra cessa
uit.

Thamar aūt mansit uxor primogenito suo her. nomine thamar.
Fuitq; her primogenitus inde nequam i cōspectu dñi.
⁊ ideo occisus est. Dixit ergo iudas ad onā filiū suū. Ingre
dere ad uxorem fratris tui. ⁊ iunge te ei. ut suscites semen fratri
tuo. Ille aūt sciens nō sibi nasci filios. Introi
ens ad uxorē fratris sui. fundebat in terram. ne li
beri fratris nomine nascerentur. et idcirco percussit eū dñs
q; rē detestabilem faceret. Quā obrē dixit iudas thamar
nurui sue. Esto uidua in domo patris tui donec cre
scat sela filius meus. timebat enim ne et ipse moreretur
sicut fratres eius. Quā habitauit thamar in domo patris
sui. euolutis aūt multis diebus. mortua est filia sue uxor
iude. Qo post luctum cōsolatione suscepta. ascendebat
ad tondentes oues suas. ipse ⁊ hyras opilio gregis odo la
mitā i thamnas. Nunciatumq; est thamar q; socer eius
ascenderet i thamnas ad tondendas oues. Que deposi
tis uestib⁹ uiduitatis. assumpsit theristrū. ⁊ mutato habi
tu sedit in cōpito mediterranei quod est thamnā. eo q; crescente se
la. ⁊ nō ei accepta fuisset in matrimoniū. Quā cū uidisset iudas. exi
stimauit esse meretricem. operuerat enim faciem

Genesis xxxviii

sive

+ 53 patres

filiū cognoscerent. Ingrediensq; adeū ait. dñe mi me ut cognitū. nescierit enim q̄ nutrix sua ēst. q̄ respondente quod mecū dū ut frueretur cōcubitu mi. dixit. Mittā tibi edū de gregibꝫ. Rursūq; alia dicente. Plures q̄ mihi fuit dederit. q̄ dñs. donec mittas q̄q; obsecro. Ait iudas. Quid vis tibi. pignus done dum. Respondit. Annulum tuū armillā. et baculum. quē manu tenes. Cū ergo adunū igitur concū cēpisset mulier. et sine grē sibi. Ne potuit habere quem offerret. Iquit ē mulier de ista. Sed ait. Nō inuenimus hīc meretricē. Pastor quoq; ille dixit mihi. Nō fuit hīc meretrix. Reuersus ergo ad iudā. Quesiui inquit eā. et dicunt. Nō fuit hīc meretrix. Et pastor ille dixit mihi. Nō fuit hīc meretrix. Iudas dixit. Ipsa sibi accipiat. Ne ludibrio habeamur. Ecce misi hedum. et tu nō inuenisti eā. Cōtra autem post tres ferē menses nūciatū ei est. Dicentes. Fornicata est thamar nurus tua. et ecce grauida ex fornicatione. Dixit iudas. Producite eā ut cōburatur. Quę cū educeretur ad pēnā. misit ad socerū suū dicēs. De uiro cuius hī sunt hę res. Ego huius grauida sum. Cognosce cuius sit annulus hic. et armilla. et baculus. Agnitis muneribus. Iustior me est. quia non tradidi eā Sele filio meo. Ab illo autem non cognouit eā. quousq; ad partum. In partu autem geminū inutero. Adp; unus effudit manū in qua obstetrix ligauit coccinum dicens. Iste egredietur prior. Ille uero retrahit manū. egressus ecce frater. dixitq; mulier. Quare diuisa ē pte maceria. et obhanc causā uocauit nomē eius phares. Post egressus est filius eius in cuius manu erat coccinū quē appellauit zam.

Ioseph ductus est in egyptū. emitq; eū putiphar eunuchus pharaonis. princeps exercitus. ut egyptus de manu ismaelitarum. a quibꝫ ductus erat. Fuit dominus eius eo. et erat ut ī cūctis ysperet a domino. habitabatq; ī domo dñi sui. Cui cū omnia nouisset dominus eius eo. et esse ā gereret. a deo dirigi ī manib; illius. Inuenit gratiā coram eo. et ministrabat. Quo ille constituto gubernator ei domūi sue. et uniuersa ā tradita ei fuerant. Benedixit dominus domui egyptii propter ioseph. et multiplicauit cum in edib; quā in agris. Nec ei erat quicquā aliud nouerat. nisi panem quo uescebatur. Erat autē ioseph pulcher facie et decorus aspectu.

Post multos itaq; dies. ait dñā ad ioseph. Dormi mecū. Qui nequaquā acquiescens. opem nephario. dixit. Ecce dominus meus omnib; mecū ignorat quid habet in domo sua. nec quicquā est q̄ nō mecū sit potestate. Nō tradidit mihi aliud preter te. q̄ uxor eius es. Quomodo ergo possim malū hoc facere. et peccare deo meo. Hiis sermonib; uerbisq; similib; utebat. Ille uero ut lasciuus erat. et molesta erat adolescentulo. Tulit ueste sua. Accedit ait. ut quadā die ingrederet ioseph domū et operis quippiam. absq; arbitris faceret. Et ille apprehensā ueste munditiarum eius. dixerat. Dormi mecū. At uero illa relicta ueste in manib; eius fugit. Egressus est foras. Cūq; uidisset mulier ueste in manibus suis. et se despectā. Uocauit ad se homines domus suę. et ait. Ecce introduxit uir hebreū ut illuderet nobis. Ingressus est ad me. ut dormiret mecū. Cūq; ego uocem emisissem. et audisset uocem. Reliquit pallium quod tenebā. et fugit foras. Quo audito. pallio ergo fidei retento. pallio ostenso. marito reuertenti obiectum est. Ingressus ē ad me seruus hebreus quē adduxisti. illuderet mihi. Cūq; audisset me clamare. reliquit pallium. et fugit foras. Hec audita dixit. Simili modo faciet mihi seruus tuus. Quibus auditis nimium exardescit furore. Tradiditq; ioseph carcerem. ubi uinti regis custodiebantur. et erat ibi clausus.

Fuit autē dominus eū ioseph. et misertus illius dedit ei gratiā. Ut inspectu principis carcerum. qui tradidit ī manus ipsius uniuersos uinctos. quos in custodia tenebantur. et quicquid fiebat. sub ipso erat. nec nouerat aliquid eorum. cui ei cuncta dñs. erant. Erat enim ioseph pulcher facie et decorus aspectu.

Hyas itaq; ut peteret duo eunuchi. pincernarum egypti. et pistor dñi sui. Irati quidā pincerne ē eos. nā alter pincernis. Per eunuchi pistoribus. missi eos in carcere. principis militū. in quo erat. ubi et ioseph. Et cui eos custodiendos tradidit. eos ioseph. qui et ministrabat eis.

Aliquātū ēpore fluxerat. et illi in custodia tenebāt. Viderunt. unus somnū nocte una. Pincerna interpretationem ægrui sibi. Atq; eos ī mane. Et ait dixit eos tristes. Sed ait. Quare tristior ē hodie solito facies tua. Et respondentes. Somnū uidimus. et non est qui interpretetur nobis. Dixit ioseph. Nōne dei ē interpretatio. Referte mihi. quid uidistis. Narrauit primus. Pincernarum somnium suū. Videbā coram me uitem. In qua erant tres palmites. Hanc crescere paulatim gemmas. Et post flores uuas maturescere. Calicemq; pharaonis in manu mea. Tuli eos. et uuas expressi in calicē quē tenebā. Et tradidi poculum pharaoni. Dixit ioseph. Hec est interpretatio somnii. Tres palmites. tres adhuc dies sunt. Post quos recordabitur pharao ministerii tui. et restituet te ī gradū pristinū. Dabisq; calicē iuxta officii tui. sicut fuerat antea obseruans. Nō memento mei cū tibi bene fuerit. Et facies mecū misericordiam. ut suggeras pharaoni. ut educat me de isto carcere. Quia furto sublatus sū de terra hebreoꝝ. et hic innocens missus sum. Videns pistorū magnū q̄ prudenter somnium dissolui sibi. Et ego uidi somnium. Tres canistra farine super caput meum. Et in uno canistro q̄ erat excelsius. portare me omnes cibos qui fiunt arte pistoria. Quos comedebant aues. Dixit ioseph. Hec est interpretatio somnii. Tres adhuc dies sunt. Post quos auferet pharao caput tuū. ac suspendet te in cruce. Et lacerabūt aues carnes tuas. Et die tertio natale pharaonis erat. qui faciebat grande conuiuium pueris suis. Recordatusq; est inter epulas magistri pincernarum. Et restituit pristinū. Alterū uero pistorem iussit suspendi. Et euenit ut prędixerat ioseph.

Post duos annos uidit pharao somnium. Putabat se stare super fluuium. De quo ascendebant septē boues pulchre nimis. Et pascebātur ī locis paludosis. Alie quoq; septē emergebāt de flumine. Fedē corpore macie. Et pascebātur iuxta ripā fluminis uirentibus. Deuorauerunt quoq; eas quarū nimia fedes. Et horridus corpo rū erat. Expergefactus pharao rursū dormiuit. Et uidit alterum somnium. Septē spice pullulabant ī culmine uno plene atq; formose. Alie quoq; tenues spice. Et uentus exurens urebat eas. Deuorauitq; omnem pulchritudinem. Euigilans post quietē. Et facto mane pauor perterruit eum. Misit ad cunctos coloratos egypti aruspices. Et sacerdotes. Narrauitq; somnium. Nec erat qui interpretaretur. Tūc demū reminiscens pincerna culpę sue. Confitetur peccatū suum. Dixitq; Et seruus tuus memor pristini. Et magistri retrudi iussit ī carcerem. Et nos uisum. ubi una nocte uterq; uidimus somnium. Ibi puer ebreus eiusdem ducis militū simul. Cui narrauimus somnia. Audita nobis quęque predixit. Et euentus. Ego enim reddit⁹ sum officio meo. Ille suspensus ē. Interea. Pharao dirigit ad se Ioseph. Et cum uenisset. Mutata ueste. Et ornatu. Cui ille ait. Vidi somnia. Nec ē qui edisserat. Audiui te prudentia me comitante. Dixit ioseph. Absq; me. Deus respondebit pharaonis. Narrauit ergo ille. Et uidere. Putabā me stare super ripā fluminis. Et vii. boues egredi de flumine pulchre nimis. Et grasse. Quibus ī pastu pullulantibus. Et ecce. Alie egrediebantur de. vii. boues sunt. Deformes. Et macilente. Ut nūquā tales immundas terra egypti uiderim. Que deuorare cōsurgens prioribus. Nullum satietatis dedere. Ueluti si. Essent. Et similē macie. Et squalore torpebant. Et gemini

rursus loqnt ad fratres suos. Septē spice pullu
lauerunt faciem meam plene atq; pulcherrime. Alie
quatq; vii. tenues et pusille uidebantur et stipu
la. q̄ prius pulchritudinem deuorarāt. Narrauit eē
pharaoni somnū. nec est qui enodare. Ait. Ioseph. Somn
num regis unū est. quecunq; facturus est deus ostendit
pharaoni. Septem boues pulchre et vii. spice plene
vii. ubertatis anni sunt. Eademq; ui somnū declarā
dunt. Septē quoq; boues tenues et macilente. q̄ ascen
derunt posteā. et vii. spice tenues. rudito uente pue
se. vii. anni sunt uenture fames. qui eorū ad
plebuntur. ecce. vii. āni uenīt fertilitatis magne
in omni terra egypti. quos sequātur. vii. āni alu
tātē sterilitatis. ut obliuiōi cūcta tradantur terro
būdāa. Cōsūptum est enī fames omnē terrā. et ubertā
magnitudinē posteā mopie magnitudo. Cōfir
mādi aūt sōnū ideirco ei ptinet. sōnū firmitatis i
deus est. eo q̄ fiat sermo dei et celeriter impletur. nūc
ergo prudeat rex uirū sapiētē. et constituā eū
terre egypti. qui ostituat ppositos per cūctas regiones et
q̄nq; partem fructuū p. vii. āni fertilitatis. q̄
iam nunc frumēti sint congregēt in horrea. et omne
frumētū sub pharaonis potestate reponat. seruetur in
urbibus. et pareāt future sepē āno. timi q̄ p̄sūmāt
egyptū. et non cōsumātur ea inopia. placuit pharaoni
consiliū ioseph. et ait ad eos. Inuenīmus quid
inueniri potest. tā eni virū qui spū dei ple
nus sit. Dixit ergo ad ioseph. Qa ostendit tibi deus
cūcta q̄ locutus es. nūquid sapientiorem et similē tui
uenire potest. Tu eris super domū meā. et ad nutū oris
tui regnū cūctus populus obediet. Uno tātū regni sedeo te p
cedā. Dixitq; rursus pharao ad ioseph. ecce cōstitu
te super uniuersā terrā egypti. et tulit anulū de
manu sua et dedit in manū eius. Vestiuitq; eū stolā byssinā.
et collo torquē aureū circū posuit. fecitq; ascendere
super currum suū secū. et clamāte preone ut omnes co
ram eo genu flecterent. et p̄positū eē sciēt uniuerse
terre egypti. Dixit quoq; rex egypti ad ioseph. ego
sū pharao. Absq; tuo iussu non mouebit quisquā ma
nū aut pedē in omni terra egypti. Vertitq; nomen eius
et uocauit eū lingua egyptiaca saluatorē mūdi. dedit
quoq; illi uxorē. Aseneth filiam phutyphare sacer
dotis heliopolis.

Egressus itaq; ioseph ad terrā egypti. xxx. āno
rū. qū stetit in conspectu regis pharaonis. circuiuit oēm
regionē egypti. Venitq; fertilitatis. vii. āni. q̄ ima
nupulos reddere segetes. congregate sunt fruges egy
pti. omne i frugum habundantia i singulis urbibus
cōdita est. tantaq; fuit multitudo tritici. ut arene
maris coequaretur. et copiā nūerū excederet.

Dati sunt aūt ioseph filij duo. ātq̄ uenīret fames
ille. quos peperit aseneth filia putiphare sacerdotis heliopo
leos. Vocauitq; nomen primogenito manasse dicens. ob
liuisci me fecit deus omnium laborū meorū. et domus pa
tris mei. Nomē quoq; secūdi appellauit ephraim dicēs. cre
scere me fecit deus in terra paupertatis mee.

Gestū est aūt. finitis. vii. annis ubertatis que fuerunt
in egypto. ceperūt uenire septē āni inopie. quos
diuerat ioseph. et iumūtūlo orbe fames preualuit. i
cūcta aūt terra egypti erat fames. qui etiam ele
emosinā ipse ad pharaonē dominū petens. Qui ille
respondit. ite ad ioseph. et quicquid nobis diuerit facite
cui credebat aute fames cotidie. mōi terra. Aperuitq; io
seph uniuersa horrea. et uendebat egyptiis. Nam et
ipa opprimebat fames. cōfugiebāt uniuerse
in egyptū. ut emerent escas. et malū inopie ceteris.

Xxiii. Videns aūt iacob q̄ alimēta uenderētur in egypto. dixit
filiis suis. Quare negligitis. Audiui q̄ triticū in egyp
to uendatur. descendite. emite nobis necessaria ut
possimus uiuere et nō cōsumāmur inopia. descenderūt ergo
fratres ioseph. vt emerent frumēta egypto. dimi
sit aūt et beniamin fratrem ioseph. ne ei quod
mature reuertendo. Abiacob. qui dixerat filios eius ne esse
mutuere quoquo putatur malo. ingressi sūt terram

egypti cū aliis qui properabāt. ad emendū. Erat aūt fames
māxima in chanaan. et ioseph primus potens egypti. ad quē
uenit frumēta populus uenditurus. Cūq; aduenissent eū filij
sui. et adorassent eū. fixis in terrā uultibus. et ioseph
fratres suos agnouisset. et quasi ignotos durius loq̄batur. et
interrogaret eos ubi uenissent. Qui responderūt. ad emendū
frumēti uenimus. omnes filij unius uiri sumus. pacifici uen
imus. nec quicquā fraudis tue machinātur manus. quib
ille respondit. aliter est. ipse uenistis terrā considerare ue
nistis. et illi. duodecim inquūt fratres tui sūmus filii unius
uiri in terra chanaan. minimus cū patre nūc est. et alius ui
est super. hec ait q̄ locutus sum. exploratores estis.
Iam nunc eū experimētū uīi eritis. per salutē pharaonis
non egredietur hinc. donec ueniat frater uester minimus.
mittite ex uobis unū. et adducat eū. Vos aūt eritis in custo
dia. donec probētur q̄ dicitis. utrum falsa. an uera sint. Alioq
uin per salutē pharaonis exploratores estis. Miserūt ergo
eos custodie. tribus diebus. Die aūt tertio eductos ait ad eos
Facite quod dixi. et uiuetis. deū enī timeo. Si pacifici estis fra
tres uīi fratres uestri in carcere. vos aūt habite et ferte fru
mēta q̄ emistis ad domos uestras. et fratrem uestrum minimum
adducite ad me. ut possim uestros sermones. et non
moriamini. Fecerūt ut dixerāt. Locutusq; ad inuicē. ce
rte nō peccauimus in fratrem nostrum. audiētes angu
stiā aīe eius cū deprecaretur nos. et non audiuimus. ideo
uenit super nos ista tribulatio. Cui unus respon
dit. Nūquid non dixi uobis nolite peccare in puerū. et
non audistis me. en sanguis eius exigitur. Nesciebāt
aūt q̄ intelligeret ioseph. eo q̄ interpres ei loq̄batur. ad
os. Auertensq; se paulisper et flexit. Reuertensq; locutus ē
ad eos. tollensq; simeon. et ligans alios p̄sentibus. Iussitq;
ministris ut impleūt saccos eorū tritico. et reponerēt pe
cunias singloz in sacculis suis. et dari eis uiatica in
via. Et fecerūt ita. Illi portantes frumēta asinis im
posita. abierūt. Aperto aūt uno ut daret iumēto pabulū in
uenit in ore sacci pecuniā. Et dixit fratribus
suis. Reddita est michi pecunia. en habetur in sacco. Et
obstupefacti turbati dixerūt mutuo. Quid nam est hoc
quod fecit nobis deus?

Reuertensq; ad iacob patrē suū in terrā chanaan. narra
uerūt ei oīa q̄ accidissent sibi dicētes. Locutus est no
bis dominus terre duro. et putauit nos explorātores ipium
esse. Cui respondimus. pacifici sumus. nec ullis molimur
in fraudibus. duodecim fratres unius patris genti sumus. unus
non est super. minimus cum patre uersatur in terra
chanaan. Quibus ait nobis. Sic probabo q̄ pacifici estis. fratrem ue
strum unū dimitte apud me. et abite domibus uestris ne
gotia sumite. et habite. fratremq; uestrum minimū duci
te ad me. ut sciā q̄ non estis explorātores. et fratrē quem te
nemini (emittā) uobis. et negotiari poteritis. Ad hec respōdi uobis
sum ego. vos quoq; facietis cum fratribus estimationem sin
gulis. reportabitis more uestro. ingressi precium. Exter
ritusq; simul omnibus. dixit pater iacob. Absq; liberis me
esse fecistis. Joseph non est super. Simeon tenet. et iumen
tum. (conferens)
tum uultis. Beniamin auferetis. mihi hec omnia mala uenerūt.
quia non dixerūt ruben. duos filios meos interfice. si non red
xero illū adore. trade illū manibus meis. et ego tibi eum
reddā. Ille nō descendet filius meus uobiscū. frater eius
mortuus est. ipse solus remānsit. Si quid ei adiici accidēt
in uia quā ingredi. deducetis canos meos cū dolore ad
infernos.

Fames aūt grauissima uehemēter premebat. Cūq; finissent
cibos quos exegypto detulerant. dixit iacob ad filios. Re
uertimini et emite nobis pauxillū escarū. Respondit mai
or. denūtiauit nobis ille (vir) sub testificatione iu
randi dicens. non uidebitis faciem meā nisi fuerit uobis mi
nimus. Si ergo uis mittere eū no
biscū. pergēmus pariter. et ememus tibi necessaria. Si
aūt non uis. nequimus. Vir enim ut diximus sepe. de
nūtiauit nobis dicēs. Non uidebitis faciē meā. absq; fratre

Xxiiii.

(meo)

uŕo minimo. dixit ei fili. Immensū ferth in sensū ū
locuerent ei. et ait ū hec uobiscū. Nulla ex eis
grauet nos ho potestem nr̃i, pgemẽ. si pater inuenet.
si haberemus frem. nos respondimus ei ōes iunct. nr̃i
aq; fuerat sū satiatus. nr̃aque sarcire potestatis. q; dicit
rus ēet. adducate uobiscū frem uŕm. Iudas quoq; dixit pa
tri suo. mitte puerū nobiscū. ut pficiscamur. et possimus
uiuere ne moriamur nos et parui uli nr̃i. ego suscipio
puerū. de manu mea require illū. nisi reduxero eū et
dedero eū tibi. ero peccati ite reus ei tēpore. Omō inter
cessisti diuturno. iam nisi. altera uicissimus.
gressi sūt pr̃ eoz. dixit adeos. si sic necē est facere q;
quibus. Sumite de optimis terre fructibus in uasis uŕis. et
ferte uiro munera. modicū resine et mellis. et tragacan.
et stacten. et therebinthi. et amygdalarū. pecuniaq; du
plicem ferte uobiscū. et illā quam inuenistis i saccis.
reportate. ne forte errore factū sit. Sit et frem uŕo q
uite. Deus aūt meus omnipotens. faciat uob
eū placabilem. et remittat uobiscū frem uŕm q; tenet
i uinculis. et hanc bēniam. ego orbatus absq; liberis ero.
Tulerunt ergo uiri munera. et pecuniam duplicem. et Beni
min. descenderūtq; mox in egiptū. et steterunt coram Ioseph. qu
os cū ille uidisset. et Beniamin simul. iussit dispensatori do
mus sue dicens. introduce uiros domū. macta victimas et
strue cibum. quia mecū sumēt cibum meridie. Illi timen
tes sibi q; fuāt sibi pecuniā. introduxerunt uiros domū. dicēq; exter
nū dixerunt mihi. propter pecuniam q; retulimus pri
us in saccis nr̃is. introducti sumus. ut occasionē inuenia
mus. et uiolenter subiugare seruituti. et nos et asi
nos nr̃os. quāobrē intrepidi ingrediamini. accedite ad dispēsatorē loca
ti sunt. et mactauit dominus ut audiuit. Iam aūt descendi
mus ut emeremus escas. quibus ex eis cū uenissemus ad cibū
trū. aperuimus saccos nr̃os. et inuenimus pecunias nr̃as
super ceruicē. quā nūc eodē pondere reportauimus. Ac
cepimusq; alias argentū ut emamus ōnia necessaria sunt. nō
est cōscientie nr̃e. quis ea posuerit in marsupiis nr̃is.
Ait ille respon. pax uobiscū nolite timere. deus uŕ et
pater uŕi dedit uobis thesaurū i saccis uŕis. nā pecu
niam quā dedistis mihi. probatam ego habeo. eduxit
q; ad eos Symeon. et introduxit dom. Aquam
et lauerunt pedes suos. dedit; paleas asinis eoz. Illi
uero parabant munera. donec ingrederetur Ioseph
ei die. audierāt enī quod ibi comesturi essent panem.
Cūq; ingressus Ioseph in domū suā. obtulerunt ei
munera. tenentes in manibus. et adorauerūt eū pro
strati. Ille clementer resalutauit. interrogauitq; eos dicē.
Salua sit ne ē pater uŕ senex de quo dixeratis mihi. adhuc
uiuit. Qui respondentes. Seruus tuus pater nr̃ adhuc uiuit. et ualet.
et curuati adorauerūt eū. Attollens
aūt oculos Ioseph. uidit Beniamin frem suū uterinū
et ait. Iste ē fr̃ uŕ paruulus. de quo dixeratis mihi. er
rursū. deus misereatur tui fili mi. Festinauit
q; quia commota sunt uiscera ei super fr̃e suo. et erūpebāt
lacrime. et i thalamū cubiculū fleuit. Rursūq; lotis
ac egressus. continuit se et ait. ponite panes. qui
bus ap
positis seorsū Ioseph et seorsū fratribus. egiptiisq; qui
ue sociabantur simul seorsum. Illi enī egiptiis cō
medere cū ebreis et ppha
nū putāt hunc facti modi cōmi
nūs. Sederunt coram eo primogenitus iuxta primo
genitā suā. et minimus iuxta etatem suā. Mirabāt
mini hūmis ydem. quasi ab inuicem acceperint. Manoq; pa
uerunt le mamin. tria ut quinq; partes excederet. bibe
runtq; et inebriati sunt cum eo.
Precepit aūt Ioseph dispensatori domus sue dicēs. Imple
dacos eoz frumento quantū possint capere. et pone pecu
niā singlos in sumitate sacci. Calicē aūt meum argen
teū. et pretium q; dedērāt tritici pone in ore sacci mino
ris. Factūq; ē ita sicut mane. emissi sunt cū suis asi
nis. Iamq; urbem egressi. et paululū pro
cessissent. Ioseph accersito dispensatore domus. surge. inquit. psequere
quos uides. et apprehensos dicito. quare reddidistis mi
hi malū pro bono. Ex hoc quo bibit dominus. et in quo augurari solet. pessimam rem fe
cistis. Feci
stis ille ut audierat. et apprehensis. postquā loqua
est. quis ita dicerūt. Absit a seruis tuis hoc uerbum. ut
tā flagitiū omittere. Pecuniam quā inuenimus in summitate
sacco. reportauimus de terra chanaan. et quomō
ostēdimus ē. ut furati simus de domo domini tui. aurum
uel argentū. aut quodlibet aliud. Apud quē
cūq; fuerit inuentū seruorū tuorū.
q; deus moriatur. et nos seruientes simus dño nr̃o. quidē
ego. fiat iuxta uestrā sētiam. Apud quē cūq; fuit inuētū
ipse seruus meus. vos aūt eritis ingressi. Festinā
tes deponentes unusquisq; saccos. aperiebantur singuli
quos scrutatus ille incipiēs a maiore usq; ad minimū. In
uenit calyx in sacco beniamin. At ille scissis uestibus
reuertebatur unusquisq; ad sua. Et onustis asinis
ingressus ē ciuitatē Ioseph. nec dū ei
dem abierat. et omnes fr̃es eius corruerunt coram
eo. Dixitq; eis ille. cur sic egere uoluistis. An ignoratis q; ñ
sit similis mei. ariolandi scā. cui uides. Quid re
spondebimus domino meo. aut quid loquimur. aut
iuste quid poterimus obtendere. Deus inuenit ini
quitatem seruorū tuorū. Ecce omnes seruimus dño meo.
nos et apud quem inuentus est calyx. Respondit Ioseph.
absit a me ut sic agam. qui furatus est calyx. hic
ipse sit seruus meus. vos aūt abite uidete ad patrem uŕm.
Accedens Iuda ad eum ait. obsecro mi. loqua
tur seruus tuus uerbū in auribus tuis. et ne irascaris fa
mulo tuo. quia post ph
aronē similis meus.
Interrogasti pueros seruos tuos. habetis patrē. aut frem.
et nos respondimus dño domino meo. est nobis pa
ter senex et puer paruulus. qui in senectute filius par
est. cui uterinus fr̃ mortuus est. et ipse solus ex ma
tre sua. pater uero eius tenere diligit eū. dixitq; seruis
tuis. adducite eū ad me. et ponam oculos meos super
illū. Suggessimus domino meo. non potest puer relin
quere patrem suū. Si enim illū dimiserit. morietur.
et dixit seruis tuis. nisi uenerit fr̃ uŕ minimus uo
biscum. nō uidebitis amplius faciē meā. Cūq; ergo as
cendissemus. ad famulū tuū patrē nr̃m. narrauimus
ei omnia q; locutus ē dñs meus. et dixit pater nr̃. Iterum
emite nobis parūper tritici. Cui diximus. ire
non possumus. Si fr̃ noster minimus descenderit nobis
cū. pficiscemur simul. Aliter sine illo absente non au
demus uidere faciem uiri. Ad hec ille respondit. Nō
scitis q; duo genuerit mihi uxor mea. Egressus est
unus et dixistis. bestia deuorauit eū. Et huc usq; non
comparet. Si ceperitis et istum. Si quid malum acci
derit ei. deducetis canos meos cū merore ad in
fernos. Igitur si iuuenis famulus tuus patrem nr̃m.
puer de fuerit ei. ita illum cyba mus. Cū pendeat.
ut cum eo non q; nobiscū. morietur. et deducent se
nium canos eius cū dolore ad infernos. Ego aūt sim seru
tuus. qui susceperit ei. ita dixerat. Ego aūt sim seru
tuus. qui in mei hāc suscepi fidem. et spopondi dicē
ns. Si non reduxero eum puerum ero in patre meo omni tpe.
Maneo nunc seruus tuus pro puero in mancipium dñi
mei. et puer ascendat cū fratribus suis. non ē possibile ut
dicam absente puero. ne ala mea q; op
primam ē patrē meū et deficiat. Ipse se potest
ulcisci. Ioseph minus ultra animum. Vñ pre
cepit ut egrederētur cuncti foras. et nullus interesset
agnitioni mutue. eleuauitq; uocē cū fletu. quam
audierunt egyptii. et domus pharaonis. et dixit
fratribus suis. Ego sū Ioseph. adhuc pater meus uiue
ne potuerant ei respondere fr̃es. Nec timore pterriti. ad
quē ille clementer. Accedite ad me. et cū ac
cessissent pr̃e. ego sum inquit Ioseph fr̃ uŕ quem
distis uendidistis me ismahelitis. Nolite pauere. nec uobis dis
plicēt quē uendidistis me in has regiones. Pro salu
te enim uŕa misit me deus. ante uos in egiptum. biēnū
est enim quo cepit ē fames in terra. et adhuc
v. anni restant. quibus nec aratum poterit nec mes
sis. Misit me deus. ut reseruemini super terram
et escas adnutrietis uobis. non uos tua fa
cti uoluntate huc missus sum. qui fecit quasi pa
trem pharaonis. et dominum uniuerse domus eius.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Ac ꝓ̄ ego ascendā ad patrē meū & dicam ei. hec mandat filius tuus ioseph. absolue me quæso delictū fratrū tuorū & peccatū eorū. quia in malū tractauerūt te. nunc ergo obsecramus seruos dei patris tui. ut dimittat ei malum cogitationis quod operatus est contra te. Ioseph autē flebat dū loquebant ei. Et fratres eius ascendentes domū corruerūt coram eo. & dixerūt. ecce serui tui sumus. Quibus ille respondit. nolite timere. numquid dei possumus resistere voluntati? vos cogitastis de me malum. sed deus vertit illud in bonum. ut exaltaret me sicut cernitis. & nunc nolite timere. ego pascam vos & parvulos vestros. Et consolatus eos locutus est ad cor eorum. Habitauit autē ioseph in egypto ipse & domus patris eius. & vixit centum & decem annis. Et vidit ioseph de ephraim filios tertiæ generationis. sed & machir filius manasse nati sunt super genua ioseph. Dixitq; ad fratres suos. ego morior. & deus visitabit vos. educetq; de terra hac. & introducet in terram quam iuravit abraham. isaac & iacob. Adiurauitq; filios israel dicens. cum visitaverit deus vos. efferte ossa mea hinc. Mortuus est ergo ioseph centum & decem annorum. & condierunt eum aromatibus. positusq; est in loculo in egypto.

Hi sunt filii israel. qui ingressi sunt egyptum cum iacob singulis cum domibus suis. Ruben. symeon. leui. iuda. issachar. zabulon. & beniamin. dan. & nephthali. gad. & aser. Erant ergo omnes animæ quæ egressæ sunt de femore iacob. lxx. animæ. Ioseph autem in egypto natos habuit duos. antequam ingrederetur eum uxor aseneth filia putiphare sacerdotis heliopolitani. manasse. & ephraim. Omnes animæ domus iacob quæ ingressæ sunt egyptum fuerunt cclxv. Filii autem ioseph qui nati sunt ei in terra egypti. animæ duæ. omnes animæ domus iacob quæ ingressæ sunt egyptum fuerunt septuaginta.

Mortuus autem iudæ ait ioseph. ut ostenderet ei. cuius artis esset ingressus. Quo cum venisset iussit ioseph corpus patris sui. ascendit obviam patri suo. & eundem locum. in quo ei occurrit super collum eius. et inter ilia fleuit. Dixitq; ad ioseph pater. Iam lætus morior. quod videam faciem tuam. et superstitem te relinquo. et ille locutus est fratribus et adomnem domum patris sui. Ascendam & ostendam pharaoni. dicamq; ei. fratres mei. et omnis patris mei. qui erant in terra chanaan. venerunt ad me. et sunt viri pastores ovium. curæq; his. Ideo & greges. pecora sua & armenta. omnia quæ habere potuerunt. adduxerunt secum. Cum ergo venerit vocet vos. & dicat. Quod est opus vestrum. respondebitis. Viri pastores fuimus. servi tui. ab infantia nostra. usq; in præsentem. et nos et patres nostri. Adhæretis igitur in terra gessen. Erat enim abhominatio pharaonis omnis pastor ovium.

Ingressus ergo ioseph nuntiavit pharaoni dicens. pater meus. & fratres. oves & armenta & cuncta quæ possident venerunt de terra chanaan. et ecce consistunt in terra gessen. Extremos quoq; fratrum suorum. v. viros statuit coram rege. quos ille interrogavit. quæ haberent opera. Respondentes dixerunt. pastores ovium sumus servi tui. & nos. & patres nostri. Adquæ mandavit pharao tibi ut habitetis in terra gessen. quia detestantur egyptii omnis pastores ovium.

Postea introduxit ioseph patrem suum ad regem. et stetit coram eo. Benedixitq; illi. Interrogatus ab eo. quot sint dies annorum vitæ tuæ. respondit. dies peregrinationis meæ centum triginta anni sunt. parvi & mali. et non pervenerunt usque ad dies patrum meorum quibus peregrinati sunt. et benedicto rege egressus est foras. Ioseph vero patri & fratribus suis dedit possessionem in egypto optimo loco terræ. scilicet in terra gessen. sicut præcepit pharao. Alebat quoq; eos. omnemq; domum patris sui. præbens cibaria singulis. Interq; eos et ipse panis deerat. et oppresserat fames terram egypti maxime. et canaan. Congregavit quoq; omnem pecuniam quæ erat in egypto & chanaan. pro frumento. et mulsit eam in horreum regis. Cuius cessante emptore pretium. venit cuncta egyptus ad ioseph dicens. da nobis panes. Quare morimur coram te. deficiente pecunia? Ille respondit. adducite pecora vestra. & date vobis pro cibis si pecunia non habetis. Quæ cum adduxissent dedit eis. in commutationem equorum. ovium. armentorum. et asinorum. sustentavitq; eos illo anno pro permutatione pecorum.

Venerunt autem anno sequenti. et dixerunt ei. non celamus dominum quod deficiente pecunia. & pecorum armenta defecerunt: nec quicquam est. quod ante corpora & terram nostram valeat. Cur ergo moriemur te vidente. et nos & terra

nū tu ermus. eme nos in seruitutē rgō & ꝑbe semina ne pereāt cultore. redigatur i terra ſolutu dne.

Xlvii

Emit ig ioseph omnem terram egypti. uendente uidelicet singulis possessionē suā. ꝓ magnitudine fames. subiecitq; eam pharaoni et cunctos populos eius. a nouissimis terminis egypti usq; ad extremos fines eius. ꝓter terrā sacerdotū. q̄ nunq; tributa fuerāt eis. quibꝫ et statuta abundanter publice ꝓbebātur. nec eam uendere coacti sunt. de hac igit possessione sua fuit. dixitq; ioseph ad populos. en uos emi et agros uestros ꝓ pharaone possidet. accipite semina et serite agros. ut fruges hinc possitis. quintā partē regi dabitis. quattuor reliquas ꝓmitto uobis. et sēinē et cibaria familiis uestris. q̄ manducent. Salus nra in manibus dñi est. nec spernat nos dñs ihc tles seruemus regi. Ex quo tpe usq; in ꝑsentem diem. manet lex ꝑ egyptū regi dandi quinta pars solūmodo. exceptis terris sacerdotalibus. q̄ liberę absq; cuiusq; tributo fuerūt.

Xlviii

Habitauit ergo israel in egypto. i. in finibus gessen. et possedit eā. auctusq; est. et multiplicatus nimis. et uixit ibi. annis. xvii. factiq; sunt omnes dies uite illius. c. quadraginta. xvi. anni. Cūq; appropinquare cerneret israel diem mortis ut ioseph. ei dixit. si inuenī gratiā in cōspectu tuo. pone manū tuam subter femur meum. et facias mecū misericordiā. ut nō sepelias me in egypto. dormiam cum patribus meis. et auferes me de hac terra. ioseph ꝯfestim ꝓmisit se cuncta facturū. Cui rursum ait israel. iura ergo i quid ih. Quo mox mortuo adorauit israel deū. cōuersus ad lectuli capud.

Xlviii

Dicta tam dñi misteria. ioseph. q̄ egrotaret pater. cum duobus filiis suis. manasse et effraim. illuc pergit. dictūq; ē patri. Ecce filius tuus ioseph uenit ad te. q̄ cōfortatus sedit i lectulo. et ingressus ioseph. ait. deus omnipotens apparuit mihi in luza q̄ est in finibus chanaan. benedixitq; me et ait. Ego te augebo et dilatabo te. multiplicabo. et faciam ex te turmas populoꝝ. dabōq; tibi terrā hanc et semini tuo post te in ꝑpetuā ꝓpietatē. duo ig filii tui qui nati sunt tibi in terra egypti. antequā ad me uenirem. mei erunt. effraim et manasses. sicut ruben et symeon reputabūtur mihi. Reliqui aūt quos genueris post eos tui erunt. et nōie fratꝝ suoꝝ uocabūtur in possessionibus suis. Ego aūt quando uenieba de mesopotamia mortua est mihi rachel in terra chanaan. in diebus ephrathe. quę alio nōie appellatur bethleem.

Videns aūt filios eius dixit ad eū. Qui sunt isti. Respondit filius. filii mei sunt. quos dedit mihi deus in loco hoc. Adduc inquit eos ad me ut benedicā illis. Oculi enī israel caligabant ꝓ nimia senectute. et cernere nō poterat. Applicuitq; ioseph genitori suo. qui osculatus eos. et circūplexus ait filiis. Non frustra putabam me uidere faciem tuam. sed deus ostendit mihi et semen tuum. Adorauitq; ioseph ad terrā ꝓ patre. adduxitq; ꝓ ordine singulos ante conspectum eius. Ille benedixit primogenito iuxta dignitatem. et ait. Deus in cuius conspectu ambulauerunt patres mei abrahā. et ysaac. deus qui pascit me ab adolescentia mea usq; in ꝑsentem diem. Angelus qui eruit me de cunctis malis. benedicat pueris istis. et inuocetur nomen meum super eos. nomina quoq; patrum meorum habeant in eis abraham et ysaac. crescant in multitudinem super terram.

Videns aūt ioseph q̄ posuisset manū dexteram pr̄ super caput effraim grauiter accepit. et apprehēdit patris manū leuare conatus est de capite effraim. et trāsferre super caput manasse dixitq; ad patrē. non ita quaeso pater. quia hic ē ꝓmogenitus. pone dexteram super caput eius. Renitensq; ait. Scio fili mi. scio. et iste quidem erit in populos. et multiplicabitur. sed frater eius minor. maior illo erit. et semen illius crescet in gentes. benedixitq; eis in illo tempore dicens. In te benedicetur israel. atq; dicetur. faciat tibi deus sicut effraim. et manasse. Constituitq; ephraim ante manassem. Genuit. adioseph filiū suum. ego morior. et erit deus uobiscū. reducetq; uos ad terrā patrū uestrorū. dabo tibi partem unā eorum fratribus tuis quam tulli de manu amorrei in gladio et arcu meo.

Xlix

Congregamini. et audite filii iacob. audite israel patrem uestrum.

Ruben primogenitus meus. tu fortitudo mea. et principium doloris mei. prior in donis. maior imperio. effusus es sicut aqua. non crescas quia ascendisti cubile patris tui. et maculasti stratum meum.

Symeon et leui fratres. vasa iniquitatis bellantia. In consilium eorum non ueniat anima mea. nec in turba illorum sit gloria mea. quia in furore suo occiderunt uirum. et in uoluntate sua suffoderunt murum. maledictus furor eorum quia pertinax. et indignatio illorum quia dura. diuidam eos in iacob. et dispergam illos in israel.

Iuda te laudabunt fratres tui. manus tua in ceruicibus inimicorum tuorum. Adorabūt te filii patris tui. Catulus leonis iuda. Ad ꝓdā fili mi ascendisti. requiescens accubuisti ut leo. et ut leena. quis suscitabit eum. Non auferetur sceptrum de iuda. et dux de femore eius. donec ueniat qui mittendus est. et ipse erit expectatio gentium. Ligans ad uineam pullum suum. et ad uitem filium suum. lauabit in uino stolam suam. et in sanguine uue pallium suum. pulchriores sunt oculi eius uino. et dentes lacte candidiores.

Zabulon in portu nauium habitabit. et in statione nauium pertingens usq; ad sidona.

Isachar. asinus fortissimus accubans inter terminos. uidit requiem quoniam bona. et terram quoniam optima. supposuit humerum suum ad portandum. factusq; est tributis seruiens.

Dan iudicabit populum suum sicut una tribus israel. Fiat dan coluber in uia. cerastes in semita. mordens ungulas equi. ut cadat ascensor eius retro. Salutare tuum expectabo dñe.

Gad accinctus ꝓcedet ante eos. et ipse accinget retrorsum.

Aser pinguis panis eius. et ꝑbebit delicias regibus.

Neptalim cerua emissa. dans eloquia pulchritudinis.

Ioseph. filius germinans ioseph. filius germinans decorus aspectu. filiae discurrerunt per murum. et exacerbauerunt eum. et iurgati sunt. sedit in fortitudine arcus eius. et dissoluta sunt uincula brachiorum. et manus illius per manus potentis iacob. inde pastor egressus est lapis israel. deus patris tui erit adiutor tuus. et omnipotens benedicet tibi. benedictionibus celi desuper. benedictionibus abyssi iacentis deorsum. benedictionibus uberum et uuluae. benedictiones patris tui confortate sunt. benedictionibus patrum eius. donec ueniret desiderium collis eterni. fiant in capite ioseph. et in uertice nazarei. inter fratres suos.

Benjamin lupus rapax. mane comedet ꝓdā. et uespere dispertiet spolia. Omnes hi in tribus israel. hi. Et locutus est pater eorum. benedicens singulis benedictionibus ꝓpriis. et precepit eis dicens. ego congregor ad ꝓpl̄m meum. sepelite me cum patribus meis. in spelunca duplici. q̄ est in agro ephron ethei contra mambre in terra chanaan. quā emit abraham cum agro ab ephron. ethei. in ꝓpietatem sepulchri. ibique sepultus est ysaac. et rebecca uxor eius. ibi et lia condita iacet.

Finitis mandatis quibus filios instruebat. collegit pedes suos super lectulum. obiitq; applicuitq; ad ꝓpulum suum. Ruit autem ioseph. et irruit super faciem patris flens. deosculansq; eum. precepit seruis suis medicis ut aromatibus condirent patrem. Quibus impletis. transierunt. ymo. plenis. quippe mos erat antiquorum ad condiendum. Flevitq; eum egyptus septuaginta diebus.

Cl

Et expleto planctus tempore. locutus est ioseph ad familiam pharaonis. Si inueni gratiam in conspectu uestro loquimini in

anuit plurimi eo q̃ puĕ meũ ad uerunt me diẽs
ẽu morior: ſepelibis me q̃ patres meos tollẽs
cunq; ſepelias me. Aſcendã ig̃. et ſepeliã patrẽ me
ũ. ac reuertar. dixitq; pharao. Aſcende et ſepeli patrem
tuũ ſĩc adiurauit te. Aſcendente igit cum eo ẽ
ſenes domus pharaonis. et cuncti maiores natu terre
egypti. domus ioſeph et fr̃es eius. absq; paruulis et gre
gibus. atq; armentis que derelinq̃unt in terra geſen.
habitãt quam ioſeph tradidit eis. et fuerũt
ibi non modica. Venerũtq; ad aream q̃ ſita eſt trans Ior
danem. ubi celebrãtes exequias planctu magno ad
q̃ uehemẽti impleuerũt. vii. dies. q̃ cũ uidiſſent habi
tatores terre cananhee. dixerũt. planctus magnus
hic egyptiis. et ideo uocauerunt nomẽ loci illius
planctus egypti.

Fecerunt ergo filii iacob ſicut preceperat eis. et portauerũt
eum in terrã chanaan. ſepelierunt eum in ſpelunca
duplici quã emerat abraham cũ agro in poſſeſſionẽ ſepul
chri. Abi pharaon et ego ascendam in ſimilitudine
eſt ioſeph cum egyptiis cũctis domibus ſuis. et omnibus ſenio
ribus patrie. quo mortuo timuerũt fr̃es eius. et mutuo colo
quẽtes: nequid forte memor ſit iniurie quam paſſus eſt
et reddat nobis omne q̃ feciſſemus. mandauerũt
ei. Pater tuus precepit nobis antequã moreretur. Vt
hec tibi dicerẽmus. obſecro ut obliuiſcaris ſce
leri fr̃i tui. et peccati atq; malitie q̃ exercuerũt in te.
nos quoq; oramus. ut ſeruo dei patris tui dimittatur
quod ei cum blaſphemarent ioſeph. Venerũtq; ad
eum fr̃es eius. et procidentes coram eo. dixerunt. ecce
ſumus tui ſeruuli. Quibus ille respon. nolite timere. num
quid deo possumus resistere voluntati. Vos cogitaſtis de me
malũ. ſed deus uertit illud in bonum. Vt exaltaret me
ſicut cernitis. et alios pasceret multos et ego
nolite timere. ego pascã uos et paruulos uestros. consolatus
q̃ eos. et blande ac leniter eis loquutus. et habitarunt
in egypto. cũ omni domo patris ſui.
Vixitq; ann. cx. Vidit ex filiis eius tertiã generationẽ.

Filii quoq; machir. filii manaſſe nati ſunt in
genibus ioſeph. Cumq; transiſſet locutus eſt fr̃ibus ſuis.
Post mortẽ meã de uiſitabit uos. et educet de
terra hac. ad terrã quã iurauit abrahã. ysaac. et iacob. Cũq; adiuraſſet eos
dixit. deus uiſi
tabit uos. auferte ossa mea de loco isto. Mortuus est ioſeph
ortus ẽ centeſimo. x. anno ętatis ſue. Et condiuerunt
eum. et repoſitus est in loculo in egypto. Explẽt liber geneſis

Incipit liber exodi.

Hec sunt nomina filiorum iſrl qui ingressi
ſunt in egyptũ cum
iacob. ſinguli cũ omni
bus ſuis introierunt. Ru
ben. Symeon. leui. Iu
da. yſachar. zabulon.
et beniamin. dan. et
neptalim. Gad. aſſer.
Erant igitur omnes ani
me eorum qui egreſſi
sunt de femore iacob.
ſeptuaginta animę.
Ioſeph autẽ in egypto
erat quo mortuo. et
uniuerſi fr̃es eius
omnisq; generatio illa. filii iſrl creuerunt. et ſupra mo
dum multiplicati sunt ac roborati nimis impleuerũt
terrã.

Surrexit interea rex nouus super egyptũ. qui ignorabat
ioſeph. et ait ad populũ ſuũ. ecce populus filiorum iſrl multo
fortior nobis est. Venite sapienter opprimamus eum
ne forte multiplicetur. et ſi ingruerit aliqua nos bella ad
dantur inimicis nr̃is. et expugnatis nobis egrediatur. uer
ti. q̃ ſunt eis tanq; magistri operum ut affligãt eos pũ
blicis. ędificauerunt; urbes tabernacula pharaoni. p
thon et rameſſes. quibus opprimebant eos. tanto magis
multiplicabãtur et crescebant. odiũq; filios iſrl egyptii.
et affligebant illudentes et dicentes. adimpleamus numerum populi
nostri unum eorum operibus duriſſimis. et laterũ. cęteraq; hu
mana. quo multitudine operibus premeremur.
Mortuis autem regibus egyptiis obſtetricibus hebreis. quarũ una nomen
erat ſephora. altera phua. precepit eis rex egyptius. dicens. Quando
hebreis fr̃ibus uestris obſtetricabimini. et inspexeritis filios. ſi quidem
masculi fuerint interficite illos. si femine reseruate. timuerunt autem
obſtetrices deum. et non fecerunt iuxta preceptum regis egyptii.
ſed conseruabant mares. quibus absq; ulla cunctatione uiuere mandabant.
Quam ob rem uocauit rex egyptius obstetrices. et ait. Quare
hanc rem feciſtis ut preceptum meum transgredi uoluiſtis. ut pueros seruaretis.
Quibus illę respondere. Non sumus hebree sicut egyptie mulieres.
ipse enim obstetrices ante ueniunt. et priusquam ue
niamus liberos pariunt. Bene ergo fecit deus obstetricibus. et
crescit populus et confortatus est nimis. Et quia timuerunt
obstetrices deum. edificauit illis domos. precepit autem pha
rao omni populo dicens. Quicquid masculini sexus natum fuerit.
in flumine proiicite. quicquid femineum reseruate.

Egressus est autem quidam de domo leui. accepit uxorem de stirpe sua.
Que concepit et peperit filium. et uidens eum elegantem. abscondit
eum tribus mensibus. Quibus iam celare non posset. sumpsit fiscel
lam scirpeam. et linuit eam bitumine ac pice. posuitque in
ea infantulum. et exposuit eum in carecto ripe fluminis.
stante procul sorore eius. et considerante euentum rei. Descen
debat filia pharaonis. ut lauaretur in flumine. et puelle eius gradiebantur. perspexitque fiscellam inter arundines. misitque
ancillam suam et iussit afferri. Cumque aperuisset. cernensque
puerum uagientem. miserta eius ait. de infantibus hebreorum est hic.
Cui soror pueri. Si iubes inquit uadam. et uocem tibi de
hebream mulierem. que nutrire possit. infantulum. Annuente
illa. Abiit puella. et uocauit matrem eius. adhuc lacten
tem filium pharaonis. Accepitque puerum. et nutriui michi.
ego tibi dabo mercedem tuam. Suscepit puerum et nu
trire cepit. Adultumque tradidit filie pharaonis. Quem
ille adoptauit in filium. uocauitque nomen eius moysen.
dicens. quia de aqua tuli eum.
Indiebus illis postquam creuerat moyses. egressus ad fra
tres suos. uidit affectionem eorum. et uirum egyptium percutientem
quendam de hebreis fratribus suis. Circumspexit huc atque
illuc. et uidens quod nullus adesset. percussit egyptium. et abscon
dit arena. Die autem altero egressus apparuerunt duo uiri hebrei
ultro sibi. dixitque ei qui faciebat iniuriam. Cur percutis proximum
tuum. At ille respondit. Quis te constituit principem. et iudicem super nos.
Numquid occidere me tu uis sicut heri egyptium. timuit moyses. et ait. Quomodo palam factum
est uerbum istud. Audiuitque pharao sermonem hunc. et quę
rebat occidere moysen. At fugiens effugit manum eius. et
mansit in terra madian. residens iuxta puteum. Erat sacerdos ma
dian septem filias habens que uenerant aduti ut adaquarent. et im
plentes canalibus. adaquare cupiebãt greges patris sui. Qui
uenerunt pastores et eiecerunt eas. Surrexitque moyses. et defensis puellis. adaquauit oues earum. Et cum
reuertissent ad patrem suum. dixit ad eas. cur uenistis
tam cito hodie. Quę respondere. Vir egyptius liberauit
nos de manu pastorum. Et super hausit aquã nobis. ad
potumque dedit ouibus. Ait ille. ubi ẽ. quo. quare dimisistis
hominem. Vocate eum ut comedat panem. Iuerunt er
go moyses habitauit cũ eo. Accepitque sepphoram filiã
eius uxorem. Quę peperit filiũ quem uocauit gerſam
dicens. Aduena fui in terra aliena. Aliũ quoq; peperit
quem uocauit heliezer dicens. Deus enim patris mei. Adiuuit

meus. ꝛ cepuit me demanu pharaonis.
Post multũ uero tẽporis mortuus est rex egypti ⁊ gemuerunt filii isrl. ꝛ clamauerũt. ascenditq; clamor eorũ ad deũ ab operibus. exaudiuitq; gemitũ eorũ. ⁊ recordatus est federis q̃ pepigerat cum habraam. ysaac ⁊ iacob. ⁊ respexit filios isrl. ⁊ cognouit eos.
Moyses aũt pascebat oues ietro cognati sui madianitidis sacerdotis. Cũq; minasset gregẽ ad interiora deserti. uenit ad montẽ dei oreb. Apparuitq; ei dominus in flamma ignis de medio rubi. ⁊ uidebat q̃ rubus ardere. ⁊ non cõburebatur. Dixitq; ergo moyses. Transibo. ⁊ uidebo uisionem hanc magnam. quare non cõburatur rubus. Cumq; uidisset dñs q̃ pgeret ad uidendum. uocauit eũ de medio rubi. et ait. moyses. moyses. Qui respondit. Adsum. Solue calciamentũ de pedibus tuis. locus enim in quo stas terra scã est. Ne appropinquaueris huc. Et ait. Ego sum deus patris tui. deus abrahã. deus ysaac. et deus iacob. Abscondit moyses faciem suam. cõfundi enim timebat aspicere ad deũ. Cui ait dominus. Videns uidi afflictionem pli mei q̃ est in egypto. ⁊ clamorem eorum audiui ꝑ duriciã eorũ qui ꝓsunt operibus. ⁊ sciens doloremeorum. descendi ut liberem eũ de manibus egyptiorũ. ⁊ educerem de terra illa in terrã bonam et spatiosam. in terrã q̃ fluit lacte et melle. ad loca chananei. ⁊ cetbei. et amorrei. ferezei. ⁊ euei. et gergesei. q̃ habitant. Clamor ergo filiorũ isrl uenit ad me. uidi quoq; afflictionem eorũ qua ab egyptiis opprimũtur. Huc ergo mittã te ad pharaonem. ut educas pplm meũ filios isrl de egypto. dixit moyses ad deũ. Quis ego sũ ut uadã ad pharaonẽ. et educã filios isrl de egypto. Quidixit ei. Ego ero tecũ. et hoc tibi erit signũ q̃ miserim te. Cum eduxeris pplm meũ de egypto. Immolabis deo super montẽ istũ. Dixit moyses ad deũ. Ecce ego uadã ad filios isrl. et dicã eis. deus patrũ uestrorũ misit me ad uos. Si dixerint mihi q̃ nomen eius. dicã eis. Quid dicam eis. Dixit deus ad moysen. Ego sum qui sum. Et ait. Sic dices filiis isrl. Qui est misit me ad uos. Dixitq; rursum deus ad moysen. Hec dices filiis isrl. dñs deus patrũ uestrorũ. deus abrahã. deus ysaac. deus iacob. misit me ad uos. hoc nomen mihi est in eternũ. et hec memoriale meum in generationem et generationẽ. Vade. et cõgrega seniores isrl. ⁊ dices ad eos. dñs deus patrũ uestrorũ apparuit mihi. deus abrahã. ⁊ ysaac. ⁊ iacob. dicens. Visitans uisitaui uos. et omnia q̃ acciderũt uobis in egypto uidi. et dixi ut educam uos de afflictione egypti in terrã chananei. et hei. et amorrei. ferezei. euei. et iebusei. ad terrã fluentẽ lacte et melle. et audient uocem tuã. Ingrediereisq; tu et seniores isrl. ad regẽ egypti. ⁊ dicet ad eũ. dominus deus hebreorũ uocauit nos. Ibimus uiam trium dierũ in solitudinẽ. ut immolemus dño deo nro. Sciebam ego quia non dimittet uos rex egypti ut eatis nisi ꝓ manũ ualidã. Extendã enim manum meam et percutiam egyptũ in cunctis mirabilibus meis. q̃ faciam in medio eorũ. Post hec omittet uos. dabitq; gratiã pplo huic coram egyptiis. et cũ egrediemini non egrediemini uacui. Postulabit mulier a uicina sua. et ab hospita sua uasa argentea. et aurea. ac uestes. ponetisq; ea super filios ac filias uras. et spoliabitis egyptũ. Respondens moyses ait. non credent mihi neq; audient uocem meã. dicent enim non apparuit tibi deus.
Dixit ergo ad eũ. Quid est hoc q̃ tenes in manu tua. Respondit. Virga. Ait dñs. Proice eam in terrã. Proiecit et uersa est in colubrũ. ita ut fugeret moyses. Dixitq; dominus. Extende manũ tuam. et apprehende caudam eius. Extendit et tenuit. uersaq; est in uirgã. ut credant q̃ apparuerit tibi dominus deus patrũ tuorũ. deus abraham. deus ysaac. deus iacob.
Rursumq; dominus ait. Mitte manũ tuam in sinum tuũ. Quã cũ misisset in sinũ. protulit leprosã instar niuis. Rursum ait. Reconde manum tuam in sinũ tuũ. Retraxit. et protulit rursũ. erat q̃ similis carni suæ. Si non crediderint tibi. nec audierint sermonem signi ꝓ mei. credent uerbo signi sequentis. q̃ si nec duobus quidem horũ signorũ crediderint. neq; audierint uocem tuã. sume de aquis fluminis. et effunde eas super aridã. et quecunq; hauseris de flumine uertentur in sanguinẽ. Dixit moyses ad dominum. Obsecro dñe non sum eloquens. ab heri quidem et nudiustertius. ex quo locutus es ad seruũ tuũ. tardioris et impedite linguæ sum. Dixitq; dñs ad eũ. Quis fecit os hominis. aut quis fabricatus est mutum. et surdum. uidentem. et cecum. Nonne ego dominus. Vade ergo. ego ero in ore tuo. et cebo te quid loquaris. Ille. Obsecro domine. mitte quem missurus es. Igitur dominus iratus moysi. Aaron fratrem tuum leuitem scio. quod eloquii sit. ecce ipse egredietur in occursum tuum. vidensq; te letabitur corde. Loquere ad eum. et pone uerba mea in ore eius. Ego ero in ore tuo. et in ore illius. docebo uos quid agere debeatis. Ipse loquetur pro te ad pplm. et ipse erit os tuum. Tu autem eris ei in his quæ ad deum pertinent. Virgam quoq; hanc sume in manu tua. in qua facturus es signa.
Abiit moyses. et reuersus est ad ietro cognatum suum. dixitq; ei. Vadam et reuertar ad fres meos in egyptum. ut uideam si adhuc uiuant. Cui ait ietro. Vade in pace.
Dixit ergo dominus ad moysen. Iam nunc abi in egyptum. Mortui sunt enim uniuersi qui querebant animã tuã. Tulit ergo moyses uxorem et filios suos. et imposuit eos super asinum. Reuertensq; est in egyptum. portans uirgam dei in manibus suis. Dixitq; ei dominus. Reuertenti in egyptum. Vide ut omnia prodigia. que posui in manibus tuis. facias coram pharaone. Ego indurabo cor eius. et non dimittet pplm meum. Dices ad eum. Hec dicit dominus. Filius primogenitus meus isrl. dixi tibi. dimitte filium meum ut seruiat mihi. et noluisti dimittere eum. Ecce ego interficiam filium tuum primogenitum. Cũq; esset manens in deuersorio. occurrit ei dominus. et uoluebat occidere eum. Tulit silex acutissimum. et circũcidit preputium filii sui. et tetigit pedes eius. et ait. Sponsus sanguinum tu mihi es. Dimisit eũ postquã dixerat. sponsus sanguinum tu es circumcisionis.
Dixit autem dominus ad aaron. Vade in occursum moysi in desertum. Qui perrexit. et occurrit ei in monte dei. et osculatus est eum. Narrauitq; moyses aaron oia uerba dñi pro quibus miserat eũ. et signa q̃ mandauerat. Pergentesq; simul et congregatis omnibus maioribus natu filiorum isrl. Loquebatur aaron oia quæ dixerat dominus ad moysen. et fecit signa coram populo. Credidit plus. audientes quod uisitasset dominus filios isrl. ac respexisset afflictionem eorum. procidentes adorauerunt.
Postea ingressi sunt moyses et aaron. et dixerunt pharaoni. Hec dicit dominus deus isrl. dimitte populum meum ut sacrificet mihi in deserto. At ille respondit. Quis est dominus ut audiam uocem eius. et dimittã isrl. Nescio dominum. nec isrl omittã. Dixerũt. Deus hebreorum uocauit nos. ut eamus uiam trium dierum in solitudinem. et sacrificemus domino deo nro. ne forte accidat nobis pestis aut gladius. Ait ad eos rex egypti. Quare moyses et aaron solicitatis pplm ad opera sua. ite ad onera uestra. Dixitq; pharao. Ecce multus est populus terræ. uidetisq; turba plurima. Quanto magis si cessare eos fecerimus a requiem ab oneribus. Precepit ergo in die illo exactoribus operum. et magistris populi dicens. Nequaquã ultra dabitis paleas pplo ad faciendos lateres sicut prius. Ipsi uadant et colligant stipulam. et mensuram laterum quos prius faciebant. imponetis super humeros suos. nec minuetis quicquã. Vacant enim dicentes. Vadamus et immolemus deo nro. Opprimantur operibus. et exerceantur. nec acquiescant uerbis mendacibus. Igitur egressi exactores operum. et magistri ad pplm dixerunt. Sic dicit pharao. Vobis non dabo paleas. Vos ite et colligite sicubi inuenire poteritis. nec minuetur quicquam de operibus uris. Dispersusq; est pplus per omnem terram egypti. ad colligendas paleas. Exactores autem operum instabant dicentes. Complete opus uestrum cotidie. ut prius facere solebatis. cũ essetis sub paleis. Flagellatique sunt qui preerant operibus filiorum isrl. a pharaonis ministris dicentibus. Quare non implestis mensuram laterum sicut

pruul. nec ceu. nec heri. ✠ Venerūtq; ppōtes filioq; tuo
ad ferrum sunt. ad pharaonē dicentes. Emitte agros cōm
seruos tuos. pleb nōadmittur nobis. et laborat simlit
imperitur. ✠ En simulacrū tuū flagellū cēdmunt. et sunte agri
orum ppōtarum. quare. ✠ Dixitq; dns. ridendo dicentes
mus ut fiat fiermus. deo nr̄o. ite ergo rogemus. ✠
let nō abūdat ranis. ✠ Rediitq; ad pristinū numerum
inerū. ✠ Precabatq; ppōtes filioq; isti in malos cogd diāt
cel. non minuetur quicquā de terminis ranarū. ✠ Egressiq; dns.
ecurrentiq; moysi et aaron. qui stabāt exadverso e
gdicentes. ad pharaonē. et obtenerāt ad dnm. ✠ Fecit dns
rudiaret. qm̄ steterūt sicut fuerāt ante nīl. ceu pharaonē.
et seruos eius. et ppōtes eius. et ranis. ✠ Congregatiq; sūt eis
uersi moyses ad dominum. ut auferret nos. ✠ Et
uersis moyses ad dominum. ut daret pharaoni po
pulum. ut immolet dño. ✠ Dixitq; ad pharaonē. Glorīa
re mihi. quando rogem te. et seruos tuos. et populū tuū. ut
ranis. ✠ Respondensq; dixit. cras moysen. ✠ Cui ille. fiat
dixisti. ut scias. quia non est sicut dns deus noster. ✠ Et
ranis. et seruis tuis. et populo tuo. ✠ Et remanebūt
tantū in flumine. ✠ Egressiq; sūt moyses et aaron a pha
raone. et clamauit moyses ad dominum. sup̄ sermonē ranis
pharaoni. ✠ Et fecit dns. iuxta verbū moysi. ✠ Et mortue sūt
rane de domibus. et de villis. et de agris. congregauitq; eas in
mensos. aggeres. et computrue terra. ✠ Videns aūt pha

T. VI.

L Ocutusq; est dns ad moysen dicens. Ego dns qui appa
rui abrahā. ysaac. et iacob. in deo omnipotente. et no
mī meo adonay. non manifestus eis. pegi pactū meū illis. ut
darem eis terrā cananeā. terrā peregrinationis
eorū. in qua fuerunt aduene. Ego audiui gemitū filioꝝ
isrl. quo egyptii opprimūt eos. et recordatus sū pacti
mei. ✠ Loquere filiis isrl. Ego dns qui educā uos de
ergastulo egyptiorū. et eruam de seruitute. ac redimā
in brachio extento. et iudicijs magnis. ✠ Assumā uos mihi
in populum. et ero ur deus. Scietisq; quia ego sum do
minus deus ur qui educerim uos de ergastulo egyptio
rū. et inducerim uos in terrā super quā leuauī manū
meā. ut darem eā abrahā. ysaac. et iacob. ✠ Daboq; eā uobis
in possessionē. ego dns. ✠ Locutus est ergo moyses ad filios isrl.
gustiam. et operis durissimi. ✠ Locutusq; est dns ad
moysen dicens. Ingredere et loquere ad pharaonem
regem egyptii. ut dimittat filios isrl de terra sua. ✠ Dixit
moyses coram dño. Ecce filii isrl non me audiunt. et
quōmodo audiet me pharao. presertim cum sim ince
cumcisus labiis.

L Oquit dns ad moysen et aaron. et dedit mandatū
ad filios isrl. ✠ ad pharaonem regē egypti. ut educerēt
filios isrl de terra egypti. ✠ Hi sunt principes domo
rū per familias suas. ✠ filii ruben primogeniti isrl. he
noch. et phallu. hesron. et charmi. hec sunt cognatio
nes ruben. ✠ filii symeon. iamuhel. et iamin. et
ohad. iachin. et soar. et saul filius chananitidis. hec
cognationes symeon. ✠ hec nōa filiorū leui per cognationes
suas. gerson. et caad. et merari. Anni aūt uite
dem leui fuerunt. cxxxvii. ✠ filii gerson. lobni. et
semei. per cognationes. ✠ filii caad amram. et ysaar. et
ebron. et oziel. Anni uite caad. cxxxiii. ✠
filii merari. moholi. et musi. hec cognationes leui per
tes suas. Accepit aūt amram uxorē iochabeth patrue
lem suā. quā peperit ei moysen. et aaron. et mariā sue
runtq; uite eius. cxxxvii. ✠ filii quoq; ysaar chore. et nepheg. et zechri. ✠ filii
oziel. misahel. et elisaphan. et sethri. ✠
cepit aūt aaron uxorē elizabeth filiā aminadab.
sororē naason. quā peperit ei nadab. et abiud. eleā
zar. et ythamar. ✠ filii quoq; chore. aser. et elchana.
et abiasaph. hec sūt cognationes coritarum. At uero
eleazar filius aaron accepit uxorem. de filiabus phu
tihel. que peperit ei finees. hi sunt principes familia
rum leuitarum per cognationes suas. ✠ Ipse è moyses et
aaron quib; precepit dominus ut educerent filios isrl de
terra egypti per turmas suas. hi sunt qui locuti sunt ad pha
raonē regē egypti. ut educerēt filios isrl de egypto. ✠ Ipse
è moyses et aaron. in die qua locutus est dominus ad
moysen in terra egypti.

T. VII.

Locutus est dominus ad moysen dicēs. ego dns. loquar
ad pharaonem regē egypti. omnia q̄ ego loquor tibi. et
tu moyses contra dicis. ✠ En maior ceruix labiis ego sum. q̄
modo audiet me pharao. ✠ Dixitq; dns ad moysen. ec
ce ego constituā te deum pharaonis. aaron frē tuus
erit ppōta tuus. ✠ tu loquēris omnia q̄ mandauero tibi. ille lo
quetur ad pharaonē. ut dimittat filios isrl de terra sua.
✠ Ego indurabo cor eius. et multiplicabo signa et osten
ta mea in terra egypti. et nō audiet vos. ✠ Immittāq; ma
nū meā super egyptū. et ppōlo meū filios isrl de terra e
gypti. per ulcera maxima. et sacietur egyptus q̄ ego sū dns.
que extendere manū meā super egyptū. et educere filios
isrl de medio eorū. fecerunt itaq; moyses et aaron. sicut
dns iusserat. ita egerunt. ✠ Moyses. lxx. annorū. aaron. lxxxiii. annorum
ingressi itaq; moyses et aaron ad pharaonem. fecerūt
sicut preceperat dominus. ✠ Misitq; aaron virgam coram
pharaone et seruis eius. que uersa est in colubrū. Vocauit autem pharao sapientes. et maleficos. et fecerūt
et ipsi pharaonis incantationes egyptiorū. et archana dei similit
proiecerunt singuli virgas suas. q̄ conuerse sunt in dra
cones. ✠ deuorauitq; virga aaron. virgas eorū. ✠ Fortitudoq;
est cor pharaonis. et non audiuit eos. sicut preceperat
dominus.

Dixit aūt dns ad moysen. Ingrauatū est cor pharaonis
non uult dimittere ppōlum meū. ✠ Vade ad eum mane. ecce
egredietur ad aquas. et stabis ei obuius ripe fluminis. et
rpm quem tulerat in manu tua conuertes. ✠ dices ei. dns deus hebreorū misit me
ad te dicens. dimitte ppōlum meū ut sacrificet michi in
deserto. et usq; adhuc audire noluisti. ✠ Igitur dicit dns.
in hoc scies q̄ dominus sim. Ecce percutiā uirga
que in manu mea est aquā fluminis. et uertetur in san
guinem. ✠ Pisces quoq; qui sunt in flumine morientur.
et computrescent aque. et affligentur egyptii bibentes aq̄
fluminis. dixitq; dns ad moysen. Dic ad aaron.
Tolle uirgā tuā. et extende manū tuā super aquas egyp
tias. et fluminibus earū. et paludibus et cōfectis aquarū
omnibus congregentur. ut fiant cruor. et sit cruor in egypto. tā in ligneis
quā in lapideis uasculis. ✠ Fecerūtq; ita moyses et aaron sicut
imperauit dns. et elenās uirgā percussit aquā fluuij coram pharaone et seruis eius.
Conuersa sunt omnia in sanguinem. ✠ Et mortui sunt pisces qui erant in flumine. et
computruit fluuius. nec potuerunt egyptii bibere
aquam fluminis. Et fuit cruor in omni terra egypti.
fecerūtq; similiter maleficia egyptiorū incantationibus suis.
Et obdurauit cor pharaonis. nec audiuit eos sicut præce
perat dominus. ✠ Auertitq; se et ingressus est domū suā. nec
apposuit cor etiam hac uice. ✠ Foderūt aūt egyptii circa
fluminis. aquam ut biberent. non enī poterant
bibere de aqua fluminis. ✠ Impletiq; sūt dies postquam
percussit dominus fluuiū.

T. VIII.

Dixit aūt dns ad moysen. Ingredere ad pharaonem et
dices ei. hec dicit dns. dimitte ppōlum meū ut sacrificet
michi. Si aūt nolueris dimittere. ecce ego percutiā
terminos tuos ranis. ✠ et replebit fluuius ranas. q̄ ascen
dent et ingredientur domū tuā. ✠ cubiculū lectī tui. et
strata tua. et domos seruorum tuorum. ✠ et populum tuū. ✠ et clibanos tuos. et
ydrias tuas. ✠ Et super te. et super populum tuum. et super omnes seruos tuos. ascen
dent rane. ✠ Dixitq; dns ad moysen. dic ad aaron. Extende manū tu
am super flumina. et super riuos. ac paludes. et educ ra
nas super terrā egypti. ✠ Extendit aaron manū super
aquas egypti. et ascenderunt rane. operueruntq; ter
ram egypti. ✠ Feceruntq; aūt et malefici. incantationes suas
similiter. ✠ Et induxerunt ranas super terrā egypti. ✠ Vocā
ut aūt pharao moysen. et aaron. et dixit ei. ✠ Orate do
minū. ut auferat ranas a me. et a populo meo. et dimittā
populū. ut sacrificet domino. ✠ Dixitq; moyses pharaoni
oni. Constitue michi quā deprecer pro te. et pro seruis tuis. et
a populo tuo. ut abigantur rane a te. et a domo tua. et
tantum in flumine remanebunt. ✠ Qui respondit. Cras. At
ille. Iuxta uerbū meum tuū fiat. ut scias. quia non est
deus sicut tu. ✠ recedent rane a te. et a seruis tuis. et a populo tuo. et tantū
in flumine remanebūt. ✠ Egressiq;
sunt moyses et aaron a pharaone. et clamauit moyses
ad dominum. super sermonē ranis quas dederat pharao
ni. ✠ Feceruntq; dominus secundum uerbum moysi. et mortue sūt
rane de domibus. et de uillis. et de agris. congregatisq; eas in
mensos. aggeres. et computruit terra. ✠ Videns aūt pha

r domos seruos tuos
r populū tuū.

tuo gremiu eōr requesc. ingemiscamus cor suū. et nō audiuit eos sic ē locutꝰ dominꝰ.

Dixitq; dñs ad moysen. Ingredere ad pharaonē. Et intrōdo cor ei⁹ & cor seruoꝝ ei⁹. vt faciā signa mea hec in medio eoꝝ. et narretis in aurib⁹ filij tui & nepotis tui quecūq; fecerim in egypto. signa mea q̄s posui in eis. et sciatis q̄ ego dominꝰ. Ingressi sunt ergo moyses & aaron ad pharaonē. et dixerunt ei. Hec dicit dñs deus hebreoꝝ. Usq; quo non vis subire coram me. dimitte populū meū. vt sacrificet mihi. Quod si resistis & nō vis dimittere eū. Ecce ego inducā cras locustas in finib⁹ tuis. q̄s operiat superficiē terre. nec quicq̄ eaꝝ appareat. q̄ comederit q̄cquid residuū fuit grandini. corroderq; eū oēm lignū q̄ germinat ager. et implebunt domos tuas & cuncta seruoꝝ tuoꝝ. et oēm egyptū. q̄tas nō viderūt patres tui. & auī. ex quo orti sunt sup terrā vsq; in p̄sentē diē. Auertitq; se & egressus est a pharaone. Dixerūt aut serui pharaonis. Usq; quo patiet hic nos scandalū. dimitte viros vt sacrificēt dño deo suo. An nescis q̄ perierit egyptus. Reducti sunt ergo moyses & aaron ad pharaonē. Qui dixit eis. Ite sacrificate dño deo vestro. Quinā sunt qui ituri sunt. Ait moyses. Cū puerulis nr̄is & senib⁹ ibimus. cū filijs & filiabꝰ. cū ouib⁹ & armentis. Festū enī solemnitatis dñi dei nr̄i. Et ait pharao. Sic dñs sit vobiscū. quō ego dimittā vos & parvulos vestros. cauete nobis q̄ pessime cogitatis. nō fiet ita. Ite ergo viri. & sacrificate deo. vos enī hoc petistis. Ejectiq; sunt a conspectu pharaonis. Dixit aut dñs ad moysen. Extende manū tuā sup terrā egypti ad locustas. vt ascendat super eā. & deuoret omnem herbā que relicta fuit grandini.

Extendit moyses virgā suā sup terrā egypti. & dedit dominꝰ flatū ventī vrentis tota illa die & nocte. Et mane facto ventus eurus leuauit locustas. & adduxerunt super vniuersā terrā egypti. & sederūt in cūctis finib⁹ egyptiorū. immense multitudinis. quales ante illas nō fuerunt. nec postea fuerint. operuerūtq; vniuersā superficiē terre. vastantes omnia. deuorauerūt igitur herbā terre. & quicquid pomorū arborib⁹ fuit. que grando dimiserat. Nichilq; omnino

meū. & narret in aurib⁹ filij sui. Adhuc restat plin nichil. nō vis eū dimittere. en pluā hac ipsa hora cras grandinē. multā nimis qualis non fuit in egypto. a die qua fundata est vsq; in p̄sentē diē. Nunc ergo mitte. congrega cuncta tua. omnia q̄ habes in agro. homines & iumenta. & quicquid fuerit foris. nec cōgregata de grandine occidetur. q̄ super eos ruet. omnemq; herbā per agros. Qui timuit verbū dñi de seruis pharaonis fecit cōfugere seruos suos. et iumenta in domos. Qui vero neglexit verbū dñi dimisit seruos suos & iumenta in agris. Et dixit dominꝰ ad moysen. Extende manū tuā in celū. vt fiat grando in vniuersa terra egypti super homines & iumenta. & omnem herbam agri in terra egypti. Extendit moyses virgā in celū. et dedit dominus vocē & grandinem ac discurrentia fulgura super terram egypti. et grandinem pluit dominus super terram egypti. Fuitq; grando ignis mixta grandini. vehemens nimis. quale non fuerat in omni terra egypti. ex quo cepit esse gens illa cōdita fuit. Et percussit grando in omni terra egypti. cuncta q̄ fuerunt in agris. ab homine vsq; ad iumentum. cūctaq; herbas agri percussit grando. et omne lignum regionis confregit. tantū in terra gessen ubi erant filij israel grando non cecidit. Ad quem pharao accersiit moysen. & aaron dixitq; ad eos. Peccaui & nūc. dñs iustus. ego & populus meus impius. orate dominū ne sit tonitrua dei & grando. & dimittā vos. ut nequaquā ultra remaneatis. Ait moyses. Cū egressus fuero ciuitatē. expandā palmas meas ad dominū. & cessabūt tonitrua. et grando nō erit. ut scias q̄ dñi est terra. Nondum autē q̄ tu & serui tui timebatis dominū deum. Linum & hordeū læsum est. eo q̄ hordeum esset in spica. & linū in fiore. Triticum autē & far nō sunt læsa. quia serotina erant. Egressus igitur moyses a pharaone. & ciuitate extendit manus ad dominū. & cessauerūt tonitrua & grando. nec ultra fluxit pluuia super terrā. Videns autē pharao q̄ cessasset pluuia & grando & tonitrua. auxit peccatū. et ingrauatū est cor eius & seruoꝝ illius. et induratus est nimis. nec dimisit filios israel sicut præcepit dñs per manū moysi.

Dixit dñs ad moysen. Ingredere ad pharaonē. Ego enī indurauī cor eius & seruoꝝ illius. ut faciā signa mea hec in medio eoꝝ. & narres in aurib⁹ filij tui & nepotis tui quecūq; egregie fecerim in egypto. et signa mea quæ fecerim in eis. & sciatis q̄ ego dominus. Introierūt ergo moyses & aaron ad pharaonē. & dixerūt ei. Hec dicit dñs deus hebreoꝝ. Usq; quo non vis subire coram me. dimitte populū meū. vt sacrificet mihi. Quod si resistis & nō vis dimittere eū. Ecce enī inducā cras locustas in finib⁹ tuis. & operiant superficiē terre. nec quicquā eaꝝ appareat. q̄ comederit q̄cquid residuū fuit grandini. corroderq; eū oēm lignū q̄ germinat ager tuus. et implebunt domos tuas & cuncta seruoꝝ tuoꝝ. et oēm egyptum. quantas nō viderūt patres tui & auī. ex quo orti sunt super terrā vsq; in p̄sentē diē. Auertitq; se & egressus est a pharaone. Dixerūtq; ad eum serui pharaonis. Usq; quo patiet hic nos scandalū. dimitte viros vt sacrificēt dño deo suo. An nescis q̄ perierit egyptus. Reducti sunt ergo moyses & aaron ad pharaonē. Qui dixit eis. Ite sacrificate dño deo vestro. Quinā sunt qui ituri sunt. Ait moyses. Cū puerulis nr̄is & senib⁹ ibimus. cū filijs & filiabꝰ. cū ouib⁹ & armentis. Festū enī solemnitatis dñi dei nr̄i. Et ait pharao. Sic dñs sit vobiscū. quō ego dimittā vos & parvulos vestros. cauete nobis q̄ pessime cogitatis. nō fiet ita. Ite ergo viri. & sacrificate deo. vos enī hoc petistis. Ejectiq; sunt a conspectu pharaonis. Dixit aut dñs ad moysen. Extende manū tuā sup terrā egypti ad locustas. vt ascendat super eā. & deuoret omnem herbā que relicta fuit grandini.

Extendit moyses virgā suā sup terrā egypti. & dedit dominꝰ flatū ventī vrentis tota illa die & nocte. Et mane facto ventus eurus leuauit locustas. & adduxerunt super vniuersā terrā egypti. & sederūt in cūctis finib⁹ egyptiorū. immense multitudinis. quales ante illas nō fuerunt. nec postea fuerint. operuerūtq; vniuersā superficiē terre. vastantes omnia. deuorauerūt igitur herbā terre. & quicquid pomorū arborib⁹ fuit. que grando dimiserat. Nichilq; omnino

relictum est mihi grauius uerbis terre ihanaan egypti.
Quã obrem firmius pharaõ nolentes moysen et aaron ait
dixit eis. Recedite de medio populi mei. tu et filii israel.
et ite seruite dño deo uestro. sicut petistis. uos et greges
uestri remanebunt. tantum pecora uestra tollite. sicut
postulastis. et abite. et benedicite etiã mihi. Cumq; ab eis
recessisset moyses extendit manus ad dñm. et facte sunt
tenebre horribiles super terrã egypti. tribus diebus. non
uidit homo fratrem suum. nec mouit se de loco in quo erat.
Filiis autem israel lux erat in habitaculis suis. Vocauit
quoq; pharaõ moysen et aaron. et dixit eis. Ite. sacrificate
dño. oues tantum et armenta remanebunt. paruuli quoq;
uestri eant uobiscũ. Aut moyses. Necesse est quod dixisti
dabis nobis. quibus offeramus dño deo nro. Armenta
quoq; greges postulant nobiscũ. nõ remanebit ungula. quia
necesse est ut inde tollamus. ad cultum dei nri. Precipue
cum ignoremus quid debeamus immolare.
donec ad illum locũ perueniamus. Indurauit autem dñs cor
pharaonis. et noluit dimittere eos. dixitq; pharao ad eum.
Recede a me. caue ne ultra uideas faciem meã. qua cunq; die
apparueris mihi morieris. Dixit moyses. Sic fiet ut
locutus es. non uidebo ultra faciem tuã.

Dixit dñs ad moysen. Adhuc unã plagã trahã pha
raonem et egyptũ. et post hec dimittet uos. hinc
quidem cum festinatione eiciet uos. omnino. loquere ergo
ad populum. et uadat unusquisq; ad proximum suum. et
mulier ad proximam suam. uasa argentea et aurea. Dedit autem dñs gratiam populo
coram egyptiis. Moyses quoq; uir magnus
nimis erat in terra egypti. coram seruis pharaonis et coram
omni populo. et dixit. Hec dicit dñs. In media nocte ego
egrediar in medio egypti. et morietur omne primogenitum in
terra egypti. a primogenito pharaonis qui sedet in solio
suo usq; ad primogenitum ancille que est ad molã. et omne
primogenitum iumentorum. Eritq; ploratus magnus in
uniuersa terra egypti. qualis nec ante fuit. nec postea futurus est. Apud omnes autem filios
israel non mouebit canis linguam suam. ab homine usq; ad pecus. ut sciatis quanto
miraculo diuidat dñs egyptios et israel. descendent
omnes serui tui isti ad me. et adorabunt me dicentes. Egredere tu et omnis populus qui subiectus est tibi. Post hec egre-
diemur. Et exiit a pharaone mitis nimis. dixit
ad filios israel. non audiet uos pharao. ut multa
signa sint in terra egypti. Moyses autem et aaron fecerunt
omnia ostenta que scripta sunt coram pharaone. Indurauit
autem dñs cor pharaonis. nec omisit filios israel
de terra sua.

Dixitq; quoq; dñs ad moysen et aaron in terra egypti. Mẽ-
sis iste uobis principium mensium. primus erit in mensibus an-
loquimini ad uniuersum cetum filiorum israel dicentes ei. De-
cima die mensis huius tollat unusquisq; agnum per fami-
lias et domos suas. Sin autem minor est numerus ut sufficere
possit ad uescendum agnum. assumet uicinus suus qui con
iunctus est domui eius. iuxta numerum animarum quas sufficere
possint ad uescendum agnum. Erit autem agnus absq; macula. ma-
sculus anniculus. Juxta quod tollens capies hedum. et seruabis
eum usq; ad quartam decimam diem mensis huius. Immo
labitq; eum uniuersa multitudo filiorum israel ad uesperam.
Sumentes de sanguine ac ponent super utrumq; postem.
et in superliminaribus domorum in quibus comedent eum.
Edent carnes nocte illa assas igni. azimos panes cum
lactucis agrestibus. Nõ comedetis ex eo crudum quid nec
coctum aqua. sed assum igni. Caput cum pedibus eius et in-
testinis uorabitis. nec remanebit ex eo quicquam usq; ma
ne. Siquid reliquum fuerit igni cõburetis. Sic autem co
medetis illum. Renes uestros accingetis calciamenta habe-
bitis in pedibus tenebitis baculos in manibus. cum festi-
nantia edetis. Est enim phase. id est transitus dñi. Et transibo
per terrã egypti nocte illa. percutiamq; omne primogenitum
in terra egypti. ab homine usq; ad pecus. et in cunctis dis egyp
tiis faciã iudicia. ego dñs. Erit autem uobis sanguis
in signum. in domibus in quibus eritis. et uidebo sanguinem
et transibo uos. nec erit in uobis plaga disperdens quã
cussero terã egypti. Habebitis autem hanc diem in memo
riam. et celebrabitis eã solẽnem domino in generatio
nibus uestris. cultu sempiterno. Septem diebus azima comedetis.
In die primo nõ erit fermentum in domibus uestris. quicunq; come
derit fermentatum. peribit anima illa de populo israel. A primo die us
q; ad diem septimum. dies prima erit sanctus. similiq; solẽnis
dies septima eidem celebritate uenerabitur. Nichil ope
ris facietis in eis. excepta uictu animarum. tantum quod
generi uestro sufficere debeat. hoc solum paretur.
Custodite azima. eadem enim die educam exercitus uestros
de terra egypti. et custodietis diem istum in generationes uestras
ritu perpetuo. primo mensis quarta decima die mensis ad uesperã
comedetis azima. usq; ad diem uicesimam primam eiusdem
mensis ad uesperam. Septem diebus fermentum non inuenietur in
domibus uestris. quicunq; comederit fermentatum. peribit anima illa
de cetu israel. siue aduena sit. siue indigena terre. omne fermentatum
non comedetis. in cunctis habitaculis uestris comedetis azima.
Locutus est autem moyses cunctis filiis israel dicens. Se-
lligite et tollite uobis per familias et domos uestras hedum
pascha. et immolate phase.
Tollensq; fasciculum hysopi tinge te sanguine qui est in lumine. et
aspergite ex eo superliminare. et utrumq; postem. Nullus uestrum
egrediatur hostium domus sue usq; mane. Transibit enim
dñs percutiens egyptios. cumq; uiderit sanguinem super li-
minare. et utrumq; postem. transiliet ostium. et non sinet
percussorem ingredi domos uestras et ledere. Custodite uerbum
istud legitimum tibi et filiis tuis usq; in sempiternum. Cumq; intra-
ueritis terram quam dñs daturus est uobis ut pollicitus est. obser-
uabitis cerimonias istas. Et cum dixerint uobis filii uestri. Que est
ista religio. dicetis. Victima transitus domini est. qui transi-
uit domos filiorum israel in egypto. percutiens egyptios. domos
nostras liberauit. Inclinatusq; populus adorauit. Et egressi filii
israel fecerunt sicut preceperat dominus moysi et aaron.
Factumq; est in nocte medio. percussit dñs omne primogenitum in
terra egypti. A primogenito pharaonis qui sedebat in solio
suo usq; ad primogenitum captiui qui erat in carcere. et omne
primogenitum iumentorum. Surrexit pharao nocte et om-
nes serui eius cunctaq; egyptus. et ortus est clamor magnus in
egypto. nam non erat domus in qua non iaceret mortuus. Vo-
cauit moysen et aaron nocte. et ait. Surgite et egredimini a
populo meo. et uos et filii israel. ite et immolate dño sicut dixistis. ou
es uestras et armenta assumite ut petistis. et abeuntes benedi
cite et mihi. Urgebant egyptii populum de terra exire uelociter dicentes
omnes morientur. Tulit ergo populus conspersam farinam
antequam fermentaretur. ligatis in pallio et
super humeros suos. Fece
runtq; filii israel sicut preceperat moyses. et petierunt ab egyptiis
uasa argentea. et aurea uestesq; plurimas. Dedit autem dñs gratiam populo
coram egyptiis. ut commodarent eis. et expoliauerunt egyptios.
Profectique sunt filii israel de memphis
mensis primi. mirantibus
prorsum. universis gentibus. Habitatio autem filiorum israel
in terra egypti. quam habitauerunt. fuit quadringentorum triginta annorum.
Et transactis eis. eadem die egressus est omnis exercitus domini de terra egypti. Hanc obseruantie debet
omnes filii israel in generationibus suis.

Dixitq; dñs ad moysen et aaron. Hec est religio phase. omnis alie-
nigena circumcisus non comedet eum. omnis autem seruus emptus argen
to circumcidetur. et sic comedet. Aduena et mercenarius non comedent
ex eo. In domo comedetur. nec efferetis de carnibus
eius foras. nec os illius confringetis. Omnis cetus filiorum israel
faciet illud. Quod si quis peregrinorum in uestra uoluerit ha-
bitare colonia. et facere phase domino. circumcidetur prius om-
nis masculus eius. et tunc rite celebrabit. erit que sicut indigena
terre. Siquis autem circumcisus non fuerit. non uescetur ex eo
cadet igitur in digene. ratione qui peregrinatur apud uos.
Fecerunt omnes filii israel. sicut precepit dñs moysi et aaron.
Et eadem die eduxit dñs filios israel de terra egypti per turmas
suas.

Locutusq; est dñs ad moysen dicens. Sanctifica mihi omne primo

gentũ q̃ egyptꝰ nullã i filiis ist'. tã de vob; quã de nũ
ns. oei eni sunt ola. Et ait moyses ad pplm. Memento
diei huius in qua egressi estis de egypto. r de domo serui
tutis. qm̃ i manu forti eduxit vos dñs de loco isto. ut nõ
cõmedatis fermẽtatũ panẽ. hodie egredimini mẽse no
uarũ frugũ. Cumq; introduxerit te dominus in terã cha
nanei. r hethei. r amorrei. r heuei et iebusei. q̃ iurauit
patribus tuis ut daret tibi terrã fluen
tẽ lacte r melle. celebrabis hunc mor̃ le ritu hs̃ce
to. septẽ diebus uescetis azimis. r die. vii. erit sollẽpni
tas dñi. Azima comedent. vii. diebꝰ. nõ apparebit ap te
aliquid fermẽtatũ nec in cunctis finib; tuis. Narrabis
q̃ filio tuo i die illo dicẽs. hoc est q̃ fecit dñs michi q̃n egr
sus sũ de egypto. Et erit q̃si signũ in manu tua. r q̃si monimẽ
tũ ante oculos tuos. ut in lege dñi sit in ore tuo. in manu enim
forti eduxit te dñs de terra egypti. et custodies hanc legem
altũ statuto tpõr. a diebꝰ in dies. cũq; introduxerit te dñs in
terrã chananei sic̃ iurauit tibi r patribꝰ tuis. r dederit ei
tibi. separabis omne q̃ aperit vulvã dño. r q̃ primum fuerit
ribꝰ tuis. quicquid adueneris masculinꝰ sexꝰ consecrabis dño.
primogenitũ asini mutabis oue. q̃ si non redemeris interfi
cies. omne primogenitũ autem hois de filiis tuis pmo redimes.
cũq; interrogauerit te filius tuus cras dicẽs. quid ẽ hoc pos
ponebat ei. in manu forti eduxit nos dñs de egypto de do
mo seruitutis. nã cũ indurasset se pharao. r nollet nos di
mittere. occidit dñs omne primogenitũ in terra egypti. a
primogenito hois usq; ad primogenitũ iumẽtoꝝ. idcirco i
molo dño omne q̃ aperit vulvã masculinꝰ sexꝰ. r cuncta
primogenita filioꝝ meoꝝ redimo. Erit igit signũ in ma
nu tua. r quasi appensũ quid ob recordationem inter cilia
tua. eo q̃ in manu forti eduxerit nos dñs de egypto.

Cũq; dimisisset pharao pplm. nõ eos duxit dñs p viã
finitimã philistiim q̃ vicina ẽ. reputauit enim ne forte pententiam
suã mutarent. si uiderint bellum. r reuertantur in egyptũ. Circũ
duxit ergo populum p viam deserti q̃ ẽ iuxta mare rubrum. Et as
cendentes armati de terra egypti filii isr̃l. cetera egypti. tulit quoq;
moyses ossa ioseph secũ. eo q̃ adiurasset filios isr̃l dicẽs. vi
sitabit vos deus. auferte ossa mea hinc vobiscũ. profecti
que de succoth castrametati sunt in loco qui vocatur etham
in finibꝰ deserti. dñs aũt precedebat eos. ostendendo viã. per
diem in columpna nubis. r per noctem in columpna ignis. ut dux eẽt
utrisq; itineris. nunq̃ de fuit columpna nubis per diem.
nec columpna ignis per noctem coram pplo.

Locutus ẽ aũt dñs ad moysen. dicens. loquere filiis isr̃l. reuer
tantur et castrametentur e regione phiahiroth q̃ ẽ inter magdalum
et mare. et contra pelsephon. i conspectu eius castrametabi
mini super mare. dicturus q̃ est pharao super filiis isr̃l. Caligi
ti sunt enim. errabunt eni de deserto. r claudet eos desertũ. Et
pseuerabo cor eius. ac
persequetur vos. r glorificabor i pharaone r in omni exercitu
eius. Sciẽtq; egyptii q̃ ego sũ dñs. Feceruntq; ita. et nũ
tiatũ ẽ regi egypti eo q̃ fugisset pplꝰ. mutatus ẽ cor pha
raonis r seruoꝝ eius super pplo. r dixerunt. Quid uolumꝰ
facere ut dimittamus isr̃l. ne seruiant nobis. Junxit
ergo currũ. r omnem populũ suũ. assumpsit secũ. sexcentos
seruatores currus electos. quicquid in egypto currũ fuit
r duces cunctis exercitui. Indurauitq; dñs cor pharaonis
regis egypti. r persecutus ẽ filios isr̃l. Atq; egressi erant i
manu excelsa. et filios isr̃l. Audita egressione eorum i
fugam conuersi. et immutati sunt contra populum. dicentes.
quid hoc fecimus. quod dimiserimus israhel ne seruiret nobis.
Insecutiq; sunt eos. et apprehenderunt castrametatos super mare
omnem equitatum pharaonis. et currus eius. et reliquos ex
ercitus in finibus phiahiroth. contra beelsephon. e regione oppositum.

Cumq; appropinquasset pharao. leuauerunt filii isr̃l oculos suos. et
ecce egyptios post se erumnas
sent. timueruntq; nimis. et clamauerunt ad dominum. r dixerunt ad moysen.
Forsitan non erant sepulchra in egypto. ideo tulisti nos. ut
moreremur in solitudine. quid hoc fecisti nobis. ut educeres
nos de egypto. Nonne iste ẽ sermo quẽ loquebamur ad te in egy
pto dicentes. Recede a nobis ut seruiamus egyptiis. Multo enim
melius ẽ seruire eis quã mori in solitudine. Et ait moyses ad
populum. Nolite timere. State et videte magnalia dñi q̃ facturus ẽ
hodie. egyptios ẽ quos nunc cernitis. nequaquã ultra videbitis eos
in sempiternum. dñs pugnabit pro vobis. et vos tacebitis.

Dixitq; dñs ad moysen. quid clamas ad me. loquere filiis isr̃l.
ut proficiscantur. tu aũt eleua virgã tuã. r extende manũ tuã sup

mare. et diuide illud. ut

Ego aũt indurabo cor pharaonis
& persequatur vos. r glorificabor i pharaone et omni
exercitu eius. in currib; r equitib; illius. et scient egyptii
q̃ ego sũ dñs. cũ glorificatus fuero i pharaone. r curri
bus. ac equitib; eius. Tollensq; se angelus dei qui ãbulabat
ante castra isr̃l. abiit post eos. et cũ eo pariter columpna nu
bis. prioris dimittãs post tergũ stetit inter castra egyptio
rum. et castra isr̃l. Et erat nubes tenebrosa. r illuminans
noctem. ita ut ad se iuicem tota nocte nequirent accedere non
valentes. Cũq; extendisset moyses manũ super mare.
abstulit illud dñs flante uento uehementi et urente
tota nocte. r fecit siccum. diuisaq; ẽ aqua. et ingressi sũt
filii isr̃l per medium maris sicci. et erat aũt aqua quasi mu
rus a dextera et leua. persequentesq; egyptii ingressi ẽ
post eos omis equitatus pharaonis. currus eius et quicquid per
medium maris. Jamq; aduenerat vigilia matutina.
et ecce respiciens dñs super castra egyptiorum per colump
nã ignis r nubis interfecit exercitum eorum. r subuertit ro
tas currũ ita ut ferebantur impetuosius. dixerũt ergo egyp
tii fugiamus isr̃lem. dñs enim pugnat pro eis contra nos.
Et ait dñs ad moysen. Extende manũ tuam sup mare. ut
reuertatur aq̃ ad egyptios super currus r equites eo
rum. Cũq; extendisset moyses manum contra mare.
reuersum ẽ primo diluculo ad priorem locũ. fugientibꝰ
egyptiis occurrerunt aque. et inuolutis eos dñs
in medio fluctibꝰ. Reuersiq; sunt aque et operuerũt
currus et equites cuncti exercitus pharaonis. qui sequẽ
tes ingressi fuerãt mare. ne unus quidem superfuit ex eis.
filii aũt isr̃l perierũt per medium sicci maris. Nã eis erat q̃
primum ad dexteram et sinistram. r admirabilis. Liberauitq; dñs
die illa isr̃l de manu egyptiorum. et uidẽrũt egyptios mor
tuos super litus maris. manumq; magnã quã exercu
erat dñs contra eos. timuitq; pplꝰ dñm. r credidẽrũt do
mino. et moysi famulo eius. tunc cecinit moyses cũ fi
liis isr̃l carmen hoc dño. r dixerũt.

Cantemus dño gloriose enim magnificatus est. equũ et
ascensorẽ ꝑcit in mare. fortitudo mea. r laus mea dñs. et
factus est michi in salutẽ. Iste deus meus. r glorificabo
eũ. deus patris mei. r exaltabo eũ. dñs q̃si vir pugnator
omnipotens nomen eius. currus pharaonis et exercitus eius
iecit in mare. Electi principes eius submersi sunt in mare
rubro. abyssi operuerũt eos. r descenderũt in profundum
q̃si lapis. dextera tua dñe magnificata ẽ i fortitudine.
dextera tua dñe percussit inimicum. r in multitudi
ne gloriẽ tue depositi aduersarios meos. et cũ misisti
iram tuã quasi deuorauit eos sicut stipulam. r in spiritu fu
roris tui congregate sunt aque. stetit unda fluens cõ
gregate sunt abyssi in medio maris. dixit inimicus per
sequar et apprehendam. diuidam spolia. implebitur anima mea. ex
agitabo gladium. interficiet eos manus mea. Flauit spi
ritus tuus. operuit eos mare. submersi sunt q̃si plumbum
in aquis uehementibus. Quis similis tui in fortibus dñe. quis
similis tui magnificus in sanctitate. terribilis ac laudabi
lis. et faciens mirabilia. Extendisti manum
tuam et deuorauit eos terra. Dux fuisti in misericordia tua po
pulo q̃ redemisti. et portasti eum in fortitudine tua ad habitaculũ sanctũ tuũ. Ascenderũt pres r ceperũ
duces eorum ceciderunt potentes filistiim. Tũc cõtur
bati sunt principes edom robustos moab obtinuit tremor. obriguerũt omnes habitatores chanaan. Irruat
super eos formido r pauor in magnitudine brachii
tui. Fiant immobiles q̃si lapis. donec pertranseat populus
tuus domine. donec pertranseat pplꝰ tuus iste q̃ possedisti. Introduces eos. r plantabis in monte hereditatis
tue firmissimo habitaculo tuo q̃ operatus es
dñe. Sanctuariũ dñe quod firmauerunt ma
nus tue. dñs regnabit in eternũ et ultra. Ingressus
ẽ enim equus pharaonis cũ curribꝰ r equitibus eius
in mare. et reduxit super eos dñs aquas maris. filii
aũt isr̃l ambulauerunt per siccum in medio maris.

Sumpsit ergo maria prophetissa soror aaron tympanum
in manu sua. egressesq; sunt omnes mulieres post eam cho
ris et cymbalis quibus ꝑcutiebant. et incipiebat maria ca

Tglose enī honorificat' ēquū ztac' dicē imare-
rubro. et egressi sūt
vlt' aūt moysi libri' de mari rubro. et egressi sūt
in desertū sur. Abulauerūtq; tribꝰ diebꝰ ydolutudinē
et nō inuenebant aquā. et uenerunt in mara. nec
poterāt bibere aquas de mara. eo q; essent amare. vñ ro
gatū locus ei' impositū. mara. ī. amari
tudinē. Et murmurauit ꝓpl's ē moysen dicēs. Quid
bibem. At ille clamauit ad dñm. Qui ostendit ei lignū.
quod ā missū in aquas. in dulcedinē uſe sū.
Ibi cōstituit ei ꝓcepta. atq; iudicia. et ibi tēptauit eū dicēs.
Si audieris uocē dñi dei tui. atq; recta ē coram eo facere.
et obedieris mādatis eius. custodieris q; oīa ꝓcepta eius.
ōm egritudinē quā posui in egypto. nō inducā super te.
ego enī sum dñs sanator tuus.
Venerūt aūt filii isr'l in helim ubi erant duodecī fontes
aquarū. et lxx. palme. et tetrametrū sūt ibi cōpi
ētes. et murmurauit oīs congregatio filioꝝ isr'l. ē
moysen et aaron ī solitudine. dixerūtq; ad eos. filii isr
l'. vtinā mortui fuissemus ꝑ manū dñi in terra
egypti. qñ sedebamus sup ollas carnū. et comedebamus pa
nes in saturitate. cur ī duxistis nos in desertū istud. ut
occideretis famem multitudinem istam. dixit aūt dñs
ad moysen. Ecce ego pluā uobis panē de celo. egredia
ꝓpl's et colligat q̄ sufficit in die. ut tēptē eū u
trū ambulet in lege mea an non. die aūt sexto parā
t quicquid intulerint. et sit duplū q̄ colligere solebant ī singu
los dies. dixerūtq; moysen et aaron ad omēs filios isr'l. ve
pere sciet q; dñs eduxerit uos de terra egypti. et mane uide
bitis gloriā eius. Audiuit enī murmur uestr' ad dñm. nos
aūt quid sumus. q; murmuratis contra nos. dixit aūt moy
sen. Dabit uobis dñs ad uesperū carnes edere. et mane panes in saturi
tate. eo q; audierit murmurationes uestras. quibꝰ murmu
rastis contra eū. nos aūt quid sumus. cōtra nos murmur uestrū est
nō contra dñm. Dixitq; moysen ad aaron. dic uniuer se congre
gationi filioꝝ isr'l. Accedite coram dño. audiuit enī murmur uestrū. Cumq;
loqueret aaron ad omnē cōtionē filioꝝ isr'l. respexerūt ad solitudi
nem. ecce gloria dñi apparuit in nube. Locutus ē aūt dñs ad moysen dicēs.
Audiui murmurationes filioꝝ isr'l. loquere ad eos. Vespere co
medetis carnes. mane saturabimini panibus. scietisq; quia ego sum dñs
deus uester. Factum ē itaq; ut ascenderet coturnix. et operiret castra. mane
quoq; ros iacuit ī circuitu castroꝝ. Cumq; operuisset superficiē terre
ꝑcūctū cuncta. apparuit in solitudine
minutū. et quasi pilo
tunsū. et tanq; pruina
super terrā. Quod cū uidissent filii isr'l dixerunt ad inuicem. Manhu.
q; significat. quid ē hoc. Ignorabant enī quid esset.
Quibꝰ aūt moysen. Iste ē panis q; dedit dñs uobis ad esu
endū. Iste ē sermo q; ꝓcepit dñs. Colligat ex eo un
usq; quisq; quātū sufficit ad uescendū. gomor p singlās ca
pita. iuxta numerū animarū uestrārū. ī hijs tantū mihi
ritu collent. Fecerunt ita filii isr'l. et college
runt alius plus. alius minus. ꝑ mēsurā gomor. Nec plus colle
gerat hūt. q; multū. nec minus q; paucū reperire minuit. sed singuli
iuxta id q; edere poterāt. congregauerūt. Dixitq; moysen ad eos.
Nullus relinq̄t ex eo in mane. Qui nō audierūt eū. sed reliq̄runt ex eo
usq; mane. et cepit uermes edax putrere. et fetere coepit. Iratus ē itaq;
moysen. colligebant aūt mane singuli quātū sufficere
poterat ad uescendū. Cūq; feruisset sol. liq̄fiebat.
Die aūt sexto collegerūt cibos duplices. i. duo gomor.
p singlā hominē. Venerūt aūt principes multitudi
nis. et nūciauerunt moysi. qui ait eis. hoc ē q̄ locutus ē dñs.
Requies sabbati sanctificata erit dño. crastina q; celebretis
ē hodie. et coquite quę coquenda sunt. quicquid autem reliq
uū fuerit. reponite usq; in mane. Fecerūtq; ita ut pre
ceperat moysen. nec putruit. nec ullus inuentus ē in eo. dixitq; moysen.
Comedite illud hodie. quia sabba
tum ē dño. nō inuenietur hodie in agro. Sex diebus co
ligite. die aūt septimo sabbatum ē dño. idcirco non
inuenietur. Venit septima dies. et egressi quidā ex plō ut
colligerent. non inuenerunt. Dixit aūt dñs ad moy
sen. Vsq; quo nō uultis custodire mādata mea. et
legem meā. Et dixit moysen. Videte q; dñs dederit
uobis sabbatū. ꝓpt̄ hoc tribuerit uobis die sexto ci
bos duplices. manere unusquisq; apud semetipsum. Nullus
egrediatur de loco suo die septimo. Requieuit ergo ꝑ die
septimo. appellauitq; domꝰ isr'l nomē eius manna. quod erat quasi semen
coriandri albū. gustusq; eius quasi simile cū melle.

Locutus aūt moysen. Iste est sermo q̄ ꝓcepit dñs. ut ipleatur
gomor ex eo. custodiantur ī futuras retro generationes mēa:
ut noscāt panē quo alui uos in solitudine. q̄n eduxi eos
de terra egypti. Dixit quoq; moysen ad aaron. Sume urnā
unā. et mitte ibi man. q̄tū pōt capere gomor. et repone co
ram dño. ad seruandū in generationes uestras. sicut ꝓcepit dñs moysi. posuitq; illud aaron ī tabernaculo testimo
nii.

Filii aūt isr'l comederūt man. xl. annis. donec uenerūt in
terrā habitabilem. hoc cibo usi sunt. usq; quo tangerēt
fines terre chanaan. Gomor aūt decima pars est ephi.
Q ꝓficta omīs multitudo filioꝝ isr'l de deserto sin. ꝑ man
siones suas iuxta sermonē dñi. castrametata sunt ī raphi
dim. ubi nō erat aqua ad bibendū ꝑpl's. Qui iurgatus cū moy
sen ait. Da nobis aquā ut bibamus. Cui ait moysen. Quid
iurgamini mecū. et tentatis dominū. Sitiit ergo ibi po
pulus ibi q̄ murmurat contra moysen dicēs.
Cur nos eduxisti de egypto. ut occideres nos et liberos
nostros ac iumenta nostra. Clamauit aūt moysen ad dñm dicēs.
Quid faciā ꝓpl's huic. Adhuc pusillū et lapidabit me. Ait
autem dominus ad moysen. Ante rede populū. et sume tecū de
seniorib' isr'l. et virgā qua percussisti fluuiū tolle ī ma
nu tua et uade. Ecce ego stabo ante te ibi sup petram oreb
et percutiemus petrā. et exibit ex ea aqua ut bibat ꝓpl's. Fecit
moysen sicut ꝓcepit sapiens dux isr'l. et uocauit nomen loci illius
tēptatio. ꝓpt̄ iurgiū filioꝝ isr'l. et q̄ tēptauerūt dominū di
centes. Si ne dñs in nobis an non.
Venit aūt amalech. et pugnabat cū isr'l in raphidim. Dixit
q; moysen ad iosue. Elige uiros et egressus pugna cū amala
ech. Cras ego stabo ī uertice collis habens uirgā dei ī manu mea.
Fecit iosue ut locutus fuerat ei moysen. et pugnauit cū
amalech.
Moysen aūt et aaron et hur. ascenderūt sup uerticē collis.
Cūq; leuasset manus moysen uincebat isr'l. Si aūt pau
lulum remisisset. superabat amalech. Manus aūt moysi
erant graues. Sumētes ergo lapidē posuerūt sub eo. ī quo
sedit. Aaron aūt et hur sustinebāt manus eius hinc et inde
parte. Et fuit ē ut manus ipius nō lassarentur usq; ad occa
sū solis. Fugauitq; iosue amalech. et ꝑpl's eius in ore gla
dii. Dixitq; dñs ad moysen. Scribe hoc monumentum
ī libro. et trade ī aures iosue. delebo enī memoriā a
malech sub celo. Edificauitq; moysi altare. Vocauit
nomen eius. dñs exaltatio mea. dicēs q; manus soli' dñi.
et bellū dei erit contra amalech. a generatione ī generatio
nem.

Audiuit aūt iethro sacerdos madian cognatus moysi
omnia que fecerat deus moysi. et isr'l ꝑpl's suus. eo q; eduxisset
dominus isr'l de egypto. tulit sephoram uxorem moysi quā
remisserat. et duos filios eius. quoꝝ unus uocabatur ger sā
dicente patre. Aduena fui in terra aliena. alius uō eliezer.
dicēs. Dei enī mei adiutor meus. et eruit me de gla
dio pharaonis. Venit aūt iethro cognatus moysi. et filii eius. et uxor eius ad moysen in desertū. ubi erat castra
metatus iuxta montē dei. et mādauit moysi dicēs. Ego ie
thro cognatus tuus uenio ad te. et uxor tua. et duo filii tui
cū ea. Qui egressus occurrit socio suo. et adorauit
osculatus ē eū. Salutauerūtq; se mutuo. ībiq; interrogā
es. Cūq; iterissent tabernacula. narrauit moysen cognato suo
cūcta que fecerat deus ꝓpter ꝑpl'm. et egritudines. quę acci
derant eis in itinere. quia liberauerit eos dominus.
Lętatusq; est iethro super ōibꝰ bonis
q̄ fecerat deus isr'l. eo q; eruisset eū de manu egyp
ti et aegyptiorum. Benedictus dñs qui liberauit uos de manu egy
pti et de manu pharaonis. qui eruit ꝑpl'm suū de manu
egypti. Nūc cognoui q; magnus dominus super ōes deos
eo q; sup bec egerit eos illos. et ꝓtulerit ergo iethro cognatus
moysi. holocaustū et victimas deo. Venerūtq; aaron. et
omnes seniores isr'l. ut comederent panem cū eo coram
domino.

Exvi.

Exvii.

Exviii.

Altera aũr die sedit moyses ut iudicaret plõm. quar
situit eum moysi de mane usq; ad uesperã. Quod cũ uid
isth cognatus eius oĩa. s. q̃ agebat ĩ plebe. ait. Quo
hoc q̃ facis ĩ plebe. Cur solus sedes. et omnis plus p
stolatur de mane usq; ad uesperã. Cui ille respond
uenit ad me plus q̃rẽs iudicium dei. Cũq; acciderit eis ali
qua disceptatio. ueniũt ad me ut iudicẽ inter eos. et osten
dã p̃cepta dei et leges. Ad hec. nõ bona mihi q̃nit rẽ fingis. Stul
to labore cõsumeris. tu et plus iste qui tecũ. Vires
ultra tuas ẽ negotiũ. solus illud ũ poteris sustinere.
Sed audi uerba mea. ad q̃s tibi. et erit deus tecũ. Esto tu
plebi mihi q̃ ad deũ petant. ut referas q̃ dicãt. ac osten
das eis plebi ceremonias et ritus colendi. uiã q̃ gradi
quã ingredi debeãt. et opus q̃ faciẽt. Vide aũr de plebe
uiros potentes et timentes deum. ĩ quibus sit ueritas. et qui
oderint auariciã. et constitue ex eis tribunos et centuriones et
quinquagenarios. et decanos qui iudicẽt plebi omni tpõe. Et
quod aũr maius fuerit referãt ad te. et ipsi minora tm
modo iudicẽt. Leuius sit tibi sit partito maiori onere.
Si hec feceris et impleueris ps̃cpta dei. et potens eris
tẽtare. et omis hic plus reuertetur ad locũ suum. Audi
uit moysi. fecit omia q̃ suggesserat. Ille. et electis
uiris strenuis de cuncto israel. constituit eos principes plebi. trib
unos et centuriones et quinquagenarios et decanos qui ius
dicarent plebi omi tpõe. Quicquid aũr grauius esset referre
rent ad eum. facilius tantum modo iudicarent. diuisis ge
neribus. Dimisit ergo cognatum suum. et reuersus abiit ĩ terrã suã.
Anno tertio egressionis filiorũ israel de terra egypti. ĩ die hac
uenerunt in solitudinem sinai. Nam profecti de raphi
dim et peruenientes ad desertũ sinay. castrametati sũt
in eodem loco. ubi cõtra montem egressione nõ
ta. Ascendit aũr moyses ad deum. uocauitq; eũ de mon
te. Dixitq; ei hec loquere domui iacob. et annuntia filiis israel.
Vos ipsi uidistis q̃ fecerim egyptiis. quomodo portauerim
uos super alas aquilarum. et assumpserim mihi. Si ergo audi
entes audieritis uocem meam. et custodieritis pactum meum.
eritis mihi ĩ peculiũ de cunctis populis. Mea ẽ enim omnis ter
ra. Et uos eritis mihi ĩ regnum sacerdotale. et gens sancta. Hec sunt uba q̃ loquet
os israel. Venit moyses et conuocatis maioribus natu plebis. expo
suit cũctis sermones quos mãdauerat dominus. Respondit uniuer
sus populus simul. cuncta q̃ locutus est dominus facere
mus. Verbaq; retulit moyses ad deum. Dixitq; ei dominus. Ecce
ego uenio ad te in caligine nubis. ut audiat me plus loq
tẽte ad te. et tibi credat in perpetuum.
Nuntiauitq; moyses uerba plebis ad deum. Dixitq; ei dominus.
Vade ad plebem. et sanctifica
illos hodie et cras. Lauentq; uestimenta sua. et sint parati
in diem tertium. die enim tertio descendet dominus coram
omni plebe super montem sinai. Constituesq; terminos
plebi circuitu. et dices. Cauete ne ascendatis in montem.
nec tangatis fines illius. Omnis qui tetigerit montem mo
te morietur. Manus non tanget eum. sed lapidibus opprim
etur. aut sagitta confodietur necesse. Sive iumentum fuerit. siue ho
mo non uiuet. Cũ cœperit clangere bucina. tunc ascendant ĩ mon
tem. descendens moyses de monte ad plebem. sanctificauit eos.
Qui lauissent uestimenta sua. ait. Parati estote tribus die
bus. ne appropiquetis uxoribus uestris. Die aũr tertio ad ueniente mane.
tertius. et mane ĩcipiente. cepere audiri tonitrua. ac micare fulgura. et nubes densissima operire mon
tem. clangorq; buccine uehementius personare. Timuit ergo po
pulus qui erat ĩ castris. eductq; eos moyses in occursum
dei de loco castrorum. steteruntq; ad radices montis. totus au
tem mons sinai fumabat. eo q̃ descendisset dominus super eum in
igne. et ascenderet fumus de eo sicut de fornace. Erat q; mon
tis uisio terribilis. et sonitus diuersus ne paulatim credentium in
mentibus serpens irrepat. et obliuiscatur. moyses laudatur. et dominus respõ
debat ei. Descendens dominus de monte sinay in cacumen montis uocauit
moysen in ceacumen eius. Et cũ ascen
disset dixit ad eum. Descende et proteste plebi. ne forte ue
lint transcendere terminos ad uidendum dominum. et pereat
ex eis plurima multitudo. Sacerdotes quoq; q̃ accedunt ad dominum sanctificẽt. ne percutiat eos. Dixitq; moyses
ad dominum. Non potest populus ascendere ad montem sy
nai. tu enim testificatus es et mandasti dicens. Pone terminos
circa montem. et sanctifica illum. Cui ait dominus. Va
de descende. Ascendesq; tu et aaron tecum. Sacerdotes
autem et plus ne transcendant terminos. ut ascendat
ad dominum ne forte interficiat illos. Descendit moyses
ad plebem. et oĩa narrauit eis.
Locutusq; est dominus cunctos sermones hos. Ego sum dominus deus
tuus qui eduxit te de terra egypti de domo seruitutis.
Non habebis deos alienos coram me. Non facies tibi sculptile
neq; omnem similitudinem q̃ est in celo desuper. q̃ in
terra deorsum. nec eorum q̃ sunt in aquis sub terra. non adorabis
ea neq; colesis. Ego sum dominus deus tuus fortis et zelotes. ultiens
iniquitatem patrum in filios usq; in tertiam quartamq; gener
ationem eorum qui oderunt me. et faciens misericordiam in mille. his
qui diligunt me et custodiunt ps̃cpta mea.
Non assumes nomen domini dei tui in uanum. Nec enim insontem
habebit dominus eum. qui assumpserit nomen domini dei sui frustra.
Memento ut diem sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis.
facies cuncta opera tua. Septimo autem die sabbatum domini dei tui est.
non facies omne opus. tu et filius tuus. et filia tua. seruus tu
us et ancilla tua. iumenta tua et aduena qui est intra portas
tuas. Sex enim diebus fecit dominus celum et terram. mare et omia q̃
in eis sunt. et requieuit in die septimo. propterea benedixit
dominus diei sabbati. et sanctificauit eum.
Honora patrem tuum et matrem. ut sis longeuus super terram
quam dominus deus tuus dabit tibi. Non occides. Non mechaberis.
Non furtum facies. Non loqueris contra proximum tuum falsum testi
monium. Non concupisces domum proximi tui. Non desiderabis
uxorem eius. non seruum. non ancillam. non bouem. non asinum. nec omnia q̃ illius sunt.
Cunctus autem populus uidebat uoces et lampades. et sonitum
buccine montemq; fumantem. et perterriti ac pauore concussi. ste
terunt procul dicentes moysi. Loquere tu nobis et audiemus.
Non loquatur nobis dominus. ne forte moriamur. Et ait
moyses ad plebem. Nolite timere. ut enim probet uos ueniet
deus. et ut terror illius sit ĩ uobis. et non peccetis. Stetit
ergo plus de longe. Moyses accessit ad caliginem ĩ qua erat
deus.
Dixitq; preterea dominus ad moysen. Hec dices filiis israel. Vos ui
distis q̃ de celo locutus sim uobis. Non facietis deos ar
genteos. nec deos aureos facietis uobis. Altare de
terre faciens michi. sacrificabis ex eo uictimas et pacifi
ca tua. oues tuas et boues in omni loco in quo memoriam fe
cerit nominis mei. Veniam ad te et benedicam tibi. Quod
si altare lapideum feceris michi. non edificabis illud de
sectis lapidibus. Si enim leuaueris cultrum tuum super
eo polluetur. Non ascendes per gradus ad altare meum.
ne reueletur turpitudo tua.
Hec sunt iudicia q̃ propones eis. Si emeris seruum hebreum.
sex annis seruiet tibi. in septimo egredietur liber gra
tis. Cum quibus uenit intrauerit. cum tali exeat. Si habens
uxorem. tuxor egredietur simul. Si autem dominus dederit
illi uxorem. et pepererit filios et filias. mulier et filii eius e
runt domini sui. ipse uero exibit cum uestitu suo. Quod si di
xerit seruus. diligo dominum meum uxorem ac liberos.
non egrediar liber. offeret eum dominus suus. et applicabit ad
hostium et postes. perforabitq; auem eius subula. et erit
ei seruus in seculum.
Si quis uenditerit filiã suã in famulã. non egredietur
sicut malle erunt famuli egredi consueuerunt. Si displicuerint oculis dom
ini sui. cui coniuncta fuit. committet eã plus. aut alieno ue
nundari non hãr potestatem si spreuerit eã. Si aũr filio
suo desponderit eã. iuxta morem filiarum faciet illi
q̃ si alteri illa accepit. pudebit puellã nuptiarum et
uestimenta et pudicitie non negabit. Si tria hec nõ
fecerit. egredietur gratis absq; pecunia.
Si percusserit homem uolensq; occidere. morte

Ego
Exx.
Exxi.

nō ē pfidiam⁹. si deus illū tradidit ī manib⁹ ei⁹. ēo
stimū tibi leōi quo fugere debeat.
Si caut de mōtibꝰ occidēt pximū suū. et pfidiaꝝ ab
altari meo euelles eū ut moriat.
Qui percusserit patrē suū. aut matrem morte moriat.
Si furatus fuerit hoīem t vēdiderit eū. conuict⁹ no
te morte moriat.
Qui maledixerit patri suo t matri mōte moriat.
Si rixe fuerint inter. t percusserit alt pximū suū la
pide. l pugno. t ille mortuus non fuerit. s iacuerit
in lectulo. si surrexerit t ābulauerit sup baculū suū. ī nocēs erit qui percussit. tm̄ tm̄ ut operis eius
t pēsās impendat restituat.
Qui percusserit seruū suū uel ancillā virga. t mortui fu
erint ī manib⁹ eius. crimine reus erit. Si aūt uno di
e supuixerint. l duob⁹. nō subiacebit pene. q pe
cunia illius est.
Si rixati fuerint uiri. t percusserit quis mulierē pgnātē
t abortū quidē fecerit. si ipa supuixerit. subiacebit
uir dāpno quātū exegerit maritus mulieris. t ar
bitri iudicauerint. Si aūt mors eius fuerit subsecu
ta. reddet aīam pro aīa. oculū pro oculo. dētē pro dente. ma
num pro manu. pedem pede. adustionem pro adustione.
uulnus pro uulnere. liuorē pro liuore.
Si percusserit quispiā oculū serui sui aut ancille. t iusse
eos fabricare. dimittet eos liberos pro oculo q̄ erut. dētem
quoq; si excusserit serui aut ancille. siue. similit dimit
tet eos liberos.
Si bos cornu percusserit uirū aut mulierē. t mortui fue
rint. lapidibꝰ obruetur. t si cornu petere consuerat. carnes eius
edi nō debent. dn̄s aūt bouis innocens erit. Si fidos⁹ cornupeta fuit
ab heri. t nudius tertius. protestati sūt dominū eius
et noluit eū. claudere. et occiderit uirū aut mulierē. t bos lapi
dibꝰ obruetur. t dn̄s illius occidet. Quod si pecuniā ei
fuit ī pōnit. dabit pro ānā sua quecunq; fuit postulatus.
filiū quoq; t filiā si cornu petierit. simili sue lege tenebit. Si seruū ancillāq; petierit. xxx. sicli⁹ argēti
dabit dn̄o. bos lapidibꝰ opprimet.
Si quis aperuerit cisternā. t fodere noluerit. et ceciderit
illuc bos aut asinus. meam. dūs cisterne reddet pecu
niā. domino. quod aūt mortuū est. ipsius erit.
Si bos alienus bouē alterius uulnerauerit. t ille mor
tuus fuerit. uēdēt bouem unā. t dīuident pariter. cada
uer aūt mortuū nō sibi deputabit. Si aūt sciebat q̄ cor
nupeta esset ab heri t nudius tertius. t nō custodiuit
eū dn̄s suus. reddet bouē pro boue. t cadauer integrū
accipiet.
Si quis furatus fuerit bouē aut ouē. t occiderit uel uēdi
derit. quinq; boues pro bone restituet. t quattuor
oues pro una one. reddet
Si effringens fur domū suā fuerit inuentus. t
accepto uulnere mortuus fuerit. percussor nō erit re
um sanguis. Si ortus sole hoc fecerit. homicidiū p
petrauit. t ipē morietur. Si nō habuit q̄ pro furto red
dat. uendūdabit. Si aūt inuentum fuerit apud eum. q̄ furto
est uiuens. siue bos siue asinus. siue ouis. duplū restitu
et.
Si laserit quispiā agrū uel uineā. t dimiserit uacuā
suam ut depascatur alien. quicquid optimū habuit in
agro suo uel in uinea. pactāi estimatione restituet.
Si egressus ignis inuenerit spinas. t cōprehenderit aceruꝰ
frugū. siue stipulā segetes magne. reddet dāpnū
qui ignem fecerat. Si forte cōmendauerit amico
pecuniā aut uasa custodiam. t facto qui suscepta fur
to ablata fuerit. si inuentus fur duplū reddet. Si
latuit dominus domus. adducat⁹ ppe luciuēt. t iurabit. q̄ si
extenderit manū in rē pximi sui ad rapiendā sup
ā. in boue quā in asino. t in oue ac uestimēto. et quodcūq;
dāpni ī ferri pōt. reddet. utraq; pl̄ uenerit. Si ui
dicuerint. duplū restituet pximo suo.
Si quis commendauerit pximo suo asinū. bouē. ouē
em. t omne iumentū. custodiendū. t mortuū fuerit.
aut debilitatū. l captū ab hostib⁹. nullusq; hoc uiderit.

ultiurans erit ī medio q̄ nō extendit manū ad rē pxi
mi sui. sūt sacrietq; dominus iuramētū. t ille reddere non
cogetur. Quod si furto ablatū fuerit. restituet dāpnū do
mino. Si cōmestū a bestia. deferet ad eū q̄ occisa
est. nō restituet.
Si quis a pximo suo quecunq; horū mutuo postulauerit. t
debilitatū aut mortuū fuerit. dn̄o nō p̄sente. reddere
cogetur. q̄d si p̄sente dn̄o fuit. nō restituet. ma
xime si conductū uenit. pro cōcte operis sui.
Si seduxerit quis uirginem nec dū desponsatā. t dor
mierit cū ea. dotabit eā. t habebit uxorē. Si pater ui
ginis dare noluerit. reddet pecuniā iuxta modū dotis
q̄s uirgines accipere solent.
Maleficos non patieris uiuere.
Qui coit cū iumento morte
moriat.
Qui immolat dīs occidet̄ p̄ter dño solo.
Aduenā nō cōtristabis. nec affliges eum. Aduene enī et
ipi fuistis in terra egypti.
Vidue t pupillo nō nocebis.
Si lesseris eos. clamabūt ad me. et exaudiā
clamorem eor. t indignabit furor meus. percutiamq; uos gla
dio. erūt uxores uē uidue. filii uri pupilli.
Si pecuniam mutuā dederis pōpulo meo pauperi qui habitat
tecū. non urgebis eū quasi exactor. nec usuris opprimes.
Si pignus accepris proximo tuo. ante occasum solis reddes
ei. ipse enī ē solū quo operit. et dormit
carni suē. nec habet aliud in quo dormiat. Si clamauerit
ad me. exaudiam eum quia misericors sū.
Iudicū nō detrahes. t principi popul tui nō maledices.
Decimas tuas t primitias nō tardabis offerre.
Primogenitū filiorū tuorū dabis mihi. de bobꝰ quoq; t ouib⁹
similit facies. Septē diebus sit cū matre sua. die octauo
reddes illū mihi.
Viri sācti eritis mihi.
Carnē q̄ a bestia fuit pgustata. nō comedetis. s proicietis
eam canibꝰ.
Non suscipies uacuā uocē mendax.
Non iūges
manū tuā ut pl̄us dicat̄ fals⁹ testimoniū.
Non sequeris turbam ad faciendū malū. nec in iudicio pla
cito quiescēs sūe. ut māe declines. pauperi q̄q; nō misereberis in negotio.
Si occurrerit
bouī inimici tui. aut asino errāti. reducet̄ agēti.
Si uideris asinū odientis te iacēte sub onere. nō pertran
sibis. sed subleuabis cū eo.
Non accipies munuscula pu
pugne. Mendacū fugies.
In domo tua nō
occides. q. iūdex ipse. Non accipies munera q̄ ex
cecant ē prudentes. t subuertunt uerba iustoꝝ.
Peregrino molestus non eris. Scitis enī aduenarū ānē.
qui t ipi peregrini fuistis in egypto.
Sex annis seme
nabis terrā tuā. et congregabis fruges eius. Anno aūt
septimo dimittes eam. et requiescere facies. ut comedant pauperes populi tui. et quicquid reliqui fuerit. edāt
bestie agri. ita facies in uinea t in oliueto tuo.
Sex diebus operabis. septimo die a sabbato. ut requiescat
bos. t asinus tuus. t refrigeretur filius ancille tue. et
aduena.
Omnia q̄cūq; uobis cauēda. t ipsum ēuitate. dico. nō
mendacio. nec iudicetur error iudicio.
Tribus uicibus p singulos annos mihi festa celebrabitis.
Sollēpnitatē azimoꝝ custodies. vii. diebus comedes
azima sicut p̄cepi tibi. tempore mēsis nouoꝝ. in quo egres
sus es de egypto.
Non apparebis uacuus in conspectu
uultus mei. t sollēpnitatē messis primitiꝝ operis tui q̄
cūq; seueris in agro. Sollēpnitatē quoq; in exitu
anni quā congregaueris omnes fructus tuos de agro.
Ter in anno apparebit omne masculinū tuū coram dño
deo.
Non immolabis super fermēto sanguinem
uictime mee. nec remanebit adeps sollēpnitatis mee
usq; mane.
Primitias frugū terre tue deferes in
domum dn̄i dei tui.
Non coques hedū in lacte matris sue.
Ecce ego mit
to angelū meū qui p̄cedat te. et custodiat in uia introducat
ad locū q̄ parau tibi. Obserua eū et audi uocē eius. nec
exacerbes eum. quia nō dimittet cū peccaueris. et
est nomen meum in illo.
Si audieris uocem eius. et feceris oīa q̄ loquor. inimi
cus ero inimicis tuis. et affligam affligentes te. et pgre
diet angelus meus. et introducet te ad amorreū et cetheū. et he

retez. chananeū. ghergeseū. et eubuseū. quos ego exterā.
Non adorabis deos eorū. nec coles eos. nō facies opa eorū. sed
destrues eos. et cōfringes statuas eorū. seruietis aūt dño
deo uēr. ut benedicā panibus tuis et aquis. et auferā infirmi
tatem de medio tui. nō erit sterilis. nec infelix terra tua.
numerū dierū tuorū implebo.
Terrore meū mittā in populū tuū. et occidā omnē populū ad
quē ingredieris. cūctosq; inimicos tuos coram te terga
uertam. Emittā crabrones qui fugabunt eueū.
chananeū. et etheū. amorreū quoq; et chananeū. et hetheū
a facie tua. anno uno. ne terra in solitudinem redigatur. et
crescant contra te bestie. paulatim expellam eos de conspectu
tuo donec augearis. et possideas eā. ponā aūt terminos
tuos a mari rubro. usq; ad mare palestinorū. et de deserto usq;
ad fluuiū magnū. tradā manibus uris habitatores eius
et eiciā eos de conspectu tuo. Non inibis cum eis fedus.
nec eis diis eorū. non habitēt in terra tua. ne forte pec
care te faciant in me. si seruieris diis eorū. quod tibi erit in
te in scandalū.
Dixitq; quoq; dñs. Ascende ad dominū tu. aaron. nadab
abiud. et lxx de
seniorib; israel. et adorabitis procul. Solus aūt mo
yses accedet ad dñm. et illi nō appropinquabunt. nec
populus ascendet tecū. Venit ergo moyses et narrauit ple
bi oīa uerba dñi. et omnia iudicia. Porro uniuersus populus
uoce. una
respondit uerba quę locutus est dñs. faciemus.
Scripsit aūt moyses uniuersos sermones dñi. et mane de
surgens edificauit altare. ad radices montis. et xii. ti
tulos. p. xii. tribuū israel. misitq; iuuenes de filiis israel. et
offerūt holocausta et immolauerunt uitulos pacifi
cos dño. Tulit itaq; moyses dimidiam partē
sanguinis. et misit in crateres. partem aūt residuam fu
dit super altare. Assumptoq; uolumine federis legit. audi
ente populo. Qui dixerūt. oīa quę locutus est dominus faciem⁹.
et erimus obedientes. Ille uero fudit sanguinem. et asper
sit in populum. et ait. hic est sanguis federis. q; pepigit dñs uo
biscum. super cunctis sermonibus his.
Ascenderunt q; moyses. et aaron nadab. et abiud. et lxx de
seniorib; israel.
Et uiderūt deum israel. Subpedibus eius quasi opus lapidis sa
phyri. et quasi celum cū serenū est.
Nec super eos qui procul recesserant de filiis israel. misit ma
nū suā. Viderūntq; dominū. et comederunt et biberūt.
Dixit aūt dñs ad moysen. Ascende ad me in montē. et esto ibi.
dabo tibi duas tabulas lapideas. et legem ac mandata
quę scripsi. ut doceas eos. Surrexerunt moyses et io
sue minister eius. Ascendensq; moyses in montem di
xit seniorib; Expectate hic donec reuertamur ad vos.
habetis aaron et hur uobiscū. Si quid natum fuerit q;
stionis referetis ad eos.
Tegit montē nubes. et operuit eum. Habitauitq; gloria dñi super synay. tegens illū nube sex
die. Septimo aūt die uocauit eū de medio caliginis.
Erat aūt species gloriē dñi quasi ignis ardens super uerti
cem montis. in conspectu filioꝝ israel. Ingressusq; moyses
medium nebule. ascendit in montē. et fuit ibi. xl. di
ebus. et. xl. noctibus.
Locutusq; est dominus ad moysen dicēs. Loquere filiis israel.
ut tollāt michi primitias. Ab omni uiro qui offert uoluntā
accipietis eas. Hec sunt aūt quę accipere debetis. aurum
et argentū. et es. et cinctū. et purpurā. et bissū. pilos ca
prarū. et pelles arietū rubricatas. pelles iacinthinas. et li
gna setthim. oleū ad luminaria concinnanda. aromata
in unguentū. et thymiama boni odoris. lapides onic
linos. et gemmas ad ornamentū ephod ac rationale. facient
q; michi sanctuariū. et habitabo in medio eorū. iuxta omē
similitudinem tabernaculi quod ostendā tibi. et oīum ua
sorū eius. Sic q; facietis illud.
Inter decē uirgines sertum cō pingitur. cuius longitudo hāt
duos semis cubitos. latitudo cubitū et dimidiū. altitu
do similiter cubitū ac semissem. et deaurabis eū auro
mundissimo. intus et foris. faciesq; supra coronam
auream per circuitū. et. iiii. circulos aureos. quos pones p
quatuor angulos. duo circuli sunt in latere u
no. et duo in alio. faciesq; quoq; uectes de lignis setthim.
et operies eos auro. et inducēs per circulos qui sunt in late
ribus arche portentur in eis. qui semper erūt in circulis nec
unquā extrahūtur inde. ponesq; in archā testimo
nium quod tibi dabo. faciesq; propitiatorium. de auro
mundissimo. duos cubitos et dimidiū tenebit longi
tudo eius. semissem latitudo. duos quoq;
cherubin. aureos et productiles facies ex utraq; parte
propitiatorii. Cherubin unus sit in latere uno. et alter in
altero. extendentes alas super propitiatorium. et tegen
tes eo cacumine. respicientes se mutuo. uersi in
propitiatorium. quo operiendā archa. in qua ponēs testi
monium quod dabo tibi. Inde loquar tecum. Superq;
propitiatorio. s. ac medio duorū cherubin qui erunt
super archā testimonii cūcta quę mandabo per filios
israel. faciesq; mensam de lignis setthim. habentē duos
cubitos longitudinis. et in latitudine cubitū et dimidi
um. et altitudine cubitū et dimidiū ac semissem. et
inaurabis eā auro purissimo. faciesq; illi labium au
reū per circuitū. et spā labio interrasilem. altera quo
que manus. Coronā
quatuor digitos. et super illā alteram coronā. aureolam. e
cui⁹ quoq; quatuor aureos circabit. et ponēs eos in
quatuor angulis eiusdem mensę. pedes. Subter
coronam erunt circuli aurei. ut mittantur uectes per
et possit mensa portari. Uectes quoq; facies de ligni
s setthim. et inaurabis eos. ad quos habendā mensam
uel mouenda tabulata. ac fialas. et turibula. et cyathos. in quib;
offerenda sunt libamina. ex auro purissimo. et po
nes super mensam panes propositionis in conspectu meo
semper. Facies et candelabrū de auro mundissi
mo. hastile eius et calamos. et scyphos et spherulas ac lilia ex
eo procedēta. Sex calami egredientur de lateribus. tres ex
uno latere. et tres ex altero. tres sphe in uno calamo,
pomum simul et lilium. et tres similiter
calami in altero candelabri. sperule. et lilia.
Hec erit opera candelabri ex auro purissimo. quę omnia
ex ductili. Super aūt candelabrū erunt quatuor scyphi in nuca
modū sperulae pomaq; et lilia. Et sphe sub uno
ex ipso. et sphe sub duobus de ipsis. et sphe sub tribus de ipsis
duobus. et spherule ex eis et calami ex ipso erūt. omnia ductilia
de auro purissimo. facies et lucernas septē. et ponēs eas
super candelabrū ut luceāt ex aduerso. emunctoria et
tabulę eius sint ex auro purissimo. omne pondus eius de talento auri mundissimi. habebit talentū auri mundissimi. In specie et hac forma
exemplar quod tibi in monte monstratum est.
Tabernaculum uero ita fiet. decem cortinas de bysso re
torta. et hyacintho ac purpura. coccoq; bis tinctо ingē
tes opere plumario facies. longitudo cortine una
habebit. xx. et viii. cubitos. latitudo quatuor cubito
rum erit. Unius mensura fient omnes cortine. Quinq;
cortine sibi iungentur mutuo. et alie quinq;
que sunt similiter operabuntur. Ansulas iacinthinas mittes
in ora et similiter in fimbria cortinę. ut possint in unā co
pulari. Quinquaginta ansulas cortina habebit ma
gna; parte. ita inserta sint ansule altera altera. ut sibi uenire
queant. Fabricabis et alias cortinas undecim. ad operiendū ta
bernaculi. Longitudo unius habebit. xxx.
cubitos. latitudo quatuor. equa erit omnium unius mensura. Quarū
um. quibus. v. iungēs seorsum. et seorsum. Facies et quinquaginta
labia. in ora cortinę unius. ut copulari alterum ad alterum queat.
et. l. ansule in ora cortinę unius. ut cōiungi ei alterum q
ad. l. ansulas in ora cortinę alterius. ut eā alteri copulet
tur. Fibulas ex auro quinquaginta. quibus iungātur ansule. et unū ex duo
bus operimentū fiat. Quod aūt super fuerit in cortinis q̄ tegunt
tectū. i. unū cubitū q̄ amplius est. ex medietate eius
operies posteriorem tabernaculi. et cubitus ex una parte
pendebit. et ex altera. qui plus est in cortinę longitu
dine utrumq; latus tabernaculi protegens. Facies et
operimentū aliud tectō. de pellibus arietum rubricatis. et
super hec rursum aliud operimentū de iacinthinis et

-bus. Facies et tabulas stantes tabernaculi de lignis setthim, quae singulae denos cubitos in longitudine habeant, et in latitudine singulos ac semissem. In lateribus tabulae duae incastraturae fient, quibus tabula alteri tabulae connectatur; atque in hunc modum cunctae tabulae parabuntur. Quarum viginti erunt in latere meridiano quod vergit ad austrum. Quibus quadraginta bases argenteas fundes, ut binae bases singulis tabulis per duos angulos subiciantur. In latere quoque secundo tabernaculi quod vergit ad aquilonem, viginti tabulae erunt, quadraginta habentes bases argenteas; binae bases singulis tabulis supponentur. Ad occidentalem vero plagam tabernaculi facies sex tabulas, et rursum alias duas quae in angulis erigantur post tergum tabernaculi, eruntque coniunctae a deorsum usque sursum, et una omnes compago retinebit. Duabus quoque tabulis quae in angulis ponendae sunt, similis iunctura servabitur. Et erunt simul tabulae octo, bases earum argenteae sedecim, duabus basibus per unam tabulam supputatis. Facies et vectes de lignis setthim quinque, ad continendas tabulas in uno latere tabernaculi, et quinque alios in altero, et eiusdem numeri ad occidentalem plagam; qui mittentur per medias tabulas a summo usque ad summum. Ipsasque tabulas deaurabis, et fundes eis anulos aureos per quos vectes tabulata contineant, quos operies laminis aureis. Et eriges tabernaculum iuxta exemplum quod tibi in monte monstratum est. Facies et velum de hyacintho et purpura, coccoque bis tincto et bysso retorta, opere plumario et pulchra varietate contextum; quod appendes ante quattuor columnas de lignis setthim, quae ipsae quidem deauratae erunt, et habebunt capita aurea, sed bases argenteas. Inseretur autem velum per circulos, intra quod pones arcam testimonii, quo et sanctuarium et sanctuarii sanctuarium dividentur. Pones et propitiatorium super arcam testimonii in sancta sanctorum, mensamque extra velum, et contra mensam candelabrum in latere tabernaculi meridiano; mensa enim stabit in parte aquilonis. Facies et tentorium in introitu tabernaculi de hyacintho et purpura, coccoque bis tincto et bysso retorta, opere plumario. Et quinque columnas deaurabis lignorum setthim, ante quas ducetur tentorium, quarum erunt capita aurea et bases aeneae.

XXVII Facies et altare de lignis setthim, quod habebit quinque cubitos in longitudine et totidem in latitudine, id est quadrum, et tres cubitos in altitudine. Cornua autem per quattuor angulos ex ipso erunt, et operies illud aere. Faciesque in usus eius lebetes ad suscipiendos cineres, et forcipes atque fuscinulas et ignium receptacula; omnia vasa ex aere fabricabis. Craticulamque in modum retis aeneam, per cuius quattuor angulos erunt quattuor anuli aenei, quos pones subter arulam altaris; eritque craticula usque ad altaris medium. Facies et vectes altaris de lignis setthim duos, quos operies laminis aeneis, et induces per circulos, eruntque ex utroque latere altaris ad portandum. Non solidum, sed inane et cavum intrinsecus facies illud, sicut tibi in monte monstratum est. Facies et atrium tabernaculi, in cuius plaga australi contra meridiem erunt tentoria de bysso retorta; centum cubitos unum latus tenebit in longitudine, et columnas viginti cum basibus totidem aeneis, quae capita cum caelaturis suis habebunt argentea. Similiter in latere aquilonis per longum erunt tentoria centum cubitorum, columnae viginti et bases aeneae eiusdem numeri, et capita earum cum caelaturis suis argentea. In latitudine vero atrii quod respicit ad occidentem, erunt tentoria per quinquaginta cubitos, et columnae decem, basesque totidem. In ea quoque atrii latitudine quae respicit ad orientem, quinquaginta cubiti erunt. In quibus quindecim cubitorum tentoria lateri uno deputabuntur, columnaeque tres et bases totidem. Et in latere altero erunt tentoria cubitos obtinentia quindecim, columnas tres et bases totidem. In introitu vero atrii fiet tentorium cubitorum viginti ex hyacintho et purpura coccoque bis tincto et bysso retorta, opere plumarii; columnas habebit quattuor cum basibus totidem. Omnes columnae atrii per circuitum vestitae erunt argenteis laminis, capitibus argenteis et basibus aeneis. In longitudine occupabit atrium cubitos centum, in latitudine quinquaginta, altitudo quinque cubitorum erit; fietque de bysso retorta, et habebit bases aeneas. Cuncta vasa tabernaculi in omnes usus et caerimonias, tam paxillos eius quam atrii ex aere facies.

Praecipe filiis Israel ut afferant tibi oleum de arboribus olivarum purissimum, piloque contusum, ut ardeat lucerna semper in tabernaculo testimonii, extra velum quod appensum est testimonio. Et collocabunt eam Aaron et filii eius, ut usque mane luceat coram Domino. Perpetuus erit cultus per successiones eorum a filiis Israel.

XXVIII Applica quoque ad te Aaron fratrem tuum cum filiis suis de medio filiorum Israel, ut sacerdotio fungantur mihi: Aaron, Nadab et Abiu, Eleazar et Ithamar. Faciesque vestem sanctam Aaron fratri tuo in gloriam et decorem. Et loqueris cunctis sapientibus corde, quos replevi spiritu prudentiae, ut faciant vestes Aaron in quibus sanctificatus ministret mihi. Haec autem erunt vestimenta quae facient: rationale et superhumerale, tunicam et lineam strictam, cidarim et balteum. Facient vestimenta sancta Aaron fratri tuo et filiis eius, ut sacerdotio fungantur mihi. Accipientque aurum et hyacinthum et purpuram, coccumque bis tinctum et byssum. Facient autem superhumerale de auro et hyacintho ac purpura, coccoque bis tincto et bysso retorta, opere polymito. Duas oras habebit iunctas in utroque latere summitatum, ut in unum redeant. Ipsaque textura et cuncta operis varietas erit ex auro et hyacintho et purpura, coccoque bis tincto et bysso retorta. Sumesque duos lapides onychinos, et sculpes in eis nomina filiorum Israel: sex nomina in lapide uno, et sex reliqua in altero, iuxta ordinem nativitatis eorum. Opere sculptoris et caelatura gemmarii sculpes eos nominibus filiorum Israel, inclusos auro atque circumdatos; et pones in utroque latere superhumeralis, memoriale filiis Israel. Portabitque Aaron nomina eorum coram Domino super utrumque humerum ob recordationem. Facies et uncinos ex auro, et duas catenulas auri purissimi sibi invicem cohaerentes, quas inseres uncinis. Rationale quoque iudicii facies opere polymito, iuxta texturam superhumeralis, ex auro, hyacintho et purpura, coccoque bis tincto et bysso retorta. Quadrangulum erit et duplex; mensuram palmi habebit tam in longitudine quam in latitudine. Ponesque in eo quattuor ordines lapidum. In primo versu erit lapis sardius, et topazius, et smaragdus; in secundo carbunculus, sapphirus, et iaspis; in tertio ligurius, achates et amethystus; in quarto chrysolithus, onychinus et beryllus. Inclusi auro erunt per ordines suos. Habebuntque nomina filiorum Israel: duodecim nominibus caelabuntur singuli lapides, nomina singulorum per duodecim tribus. Facies in rationali catenulas sibi invicem cohaerentes ex auro purissimo, et duos anulos aureos, quos pones in utraque rationalis summitate; catenasque aureas iunges anulis qui sunt in marginibus eius, et ipsarum catenarum extrema duobus copulabis uncinis in utroque latere superhumeralis quod rationale respicit. Facies et duos anulos aureos, quos pones in summitatibus rationalis, et in oris quae e regione sunt superhumeralis et posteriora eius aspiciunt. Necnon et alios duos anulos aureos (facies), qui ponendi sunt in utroque latere superhumeralis deorsum, quod respicit contra faciem iuncturae inferioris, ut aptari possit cum superhumerali. Et stringatur rationale anulis suis cum anulis superhumeralis vitta hyacinthina, ut maneat iunctura fabrefacta, et a se invicem rationale et superhumerale nequeant separari. Portabitque Aaron nomina filiorum Israel in rationali iudicii super pectus suum, quando ingredietur sanctuarium, memoriale coram Domino in aeternum. Pones autem in rationali iudicii doctrinam et veritatem, quae erunt in pectore Aaron quando ingredietur coram Domino; et gestabit iudicium filiorum Israel in pectore suo in conspectu Domini semper. Facies et tunicam superhumeralis totam hyacinthinam, in cuius medio supra erit capitium, et ora per gyrum eius textilis, sicut fieri solet in extremis vestium partibus, ne facile rumpatur. Deorsum vero ad pedes eiusdem tunicae per circuitum quasi mala punica facies, ex hyacintho et purpura, coccoque bis tincto, mixtis in medio tintinnabulis, ita ut tintinnabulum sit aureum et malum punicum; rursumque tintinnabulum aliud aureum et malum punicum. Et vestietur ea Aaron in officio mini-

sterū. ut audiatur sonꝰ ejꝰ ingredientis. et egredientis
scīa eorū mādspectu dñi t no moriatur. Faciesq; lam
nā ex auro purissimo. ī qua sculpes ogyā ex auro sigillū scīm do
mino. Ligabisq; eam ultra ut pendeat. Erit; ejꝰ t vestis
mentū ī frontē sacerdotis. ut portet Aaron iniquitates
eorū. ex omnib; q̄ sanctificauerint filii israel in cūctis
donis. sanctificationū suarū. Semp; ī fronte ei⁹ erit ut
placeāt eis cor dñi. Texes tunicā byssinā. et cidarim
facies byssinā. Porro balteū opere plumarii. Porro filiis Aaron tunicas lineas parabis. et balteos
ac tyaras in gloriā t decorē. Vestiesq; illis filiis Aaron fra
tris tui. t filios eius cū eo. et benedices eis. t consecrabis manus. eorū. et sanctificabis
illos ut sacerdotio fungantur mihi. Facies et femo
ralia linea. ut operiant carnē turpitudinis sue. a re
nibus usq; ad femora. et tutetur vtr⁹ Aaron t filii eius. cū
ingredientur tabernaculū testimonii. Lꝰ q̄ approp̄iquāt
ad altare ut ministrent ī sanctis ne portent iniquitatē et mo
riantur. Legitimū sempiternū erit Aaron t semini eius
post eum.

C. xxix. Sed t hoc facies ut in sacerdotiū consecrēris. Tolle vitulū
de armento. t arietes duos īmaculatos. panes azimos
et crustula absq; fermēto que oleo sparsa sunt. Lagenā q̄:
azyma oleo linta. de similā triticea cuncta facies. t pones
ī canistro offeres. Vitulū aūt t duos arietes. t Aaron ac
filios applicabis ad ostiū tabernaculi testimonij. Cūq;
lauerit patrē cū filiis aqua. indues Aaron vestimentis su
is. i. tunica t tunica t superhumerali t rationali. q̄ cō
stringes balteo. t pones tyaram in capite ei⁹. t laminam
scīm super tyarā. t oleū unctionis fundēs super caput ei⁹.
adorabit ritu consecrādi. filios quoq; illius applicabis. t in
duet tunicis lineis et cingetos balteo. Aaron. s. t filios ei⁹
et ponet eis mitras. et erunt eis sacerdotes mei ī religio
ne perpetua. postquam initiaueris manus eorū. Applicabis et
vitulū coram tabernaculo testimonij. Ponentq; Aaron t
filii ei⁹ manus super caput vituli. t mactabis eū in conspectu
dñi iuxta ostiū tabernaculi testimonij. Sumptoq; de sā
guine vituli. ponet super cornua altaris digito tuo. Re
liquū aūt sanguinem fundes iuxta basim eius. Sum
ptis adipibus totum quod operit intestina. et reticulū iecoris
ac duos renes et adipem qui super eos ē. et offeres ī cen
sum super altare. Carnes vero vituli. coriū t stercus obū
bres foris extra castra. quoniā pro peccato sunt. Vnū quoq; arietē
sumes. super cuius caput ponent Aaron et filii eius manus.
Quem cū mactauerit. tolles de sanguine eius. t fundes
super altare. ipsum aūt arietem secabis per membra sua. Lotas
intestina eius ac pedes. ponet cū capite. carnes. t super ea
pud singula membra et offeres. Totū arietē incēdes super altare. ho
locaustū ē dño. odor suauissimus incēsum dño. Tollesq; quoq; ar
ietem alterū. super cuius caput ponent Aaron et filii eius ponent
manus. quē cū immolauerit. sumes de sanguine ipsius
et ponet super extremū dexteri auriculę Aaron. et
filiorū eius. et super pollices manus eorū. et pedis dex
tri. fundesq; sanguinem super altare. et ecce oleo unctionis
aspergel Aaron et vestes eius. et filios et uestimenta eorū. cū
sanctificatus fuerit ipse. et vestimenta eius. filii quoq; et
uestimenta eorū. tecum. Septē diebus utetur illa qui
pontificē pro eo instituet filius eius. qui ingredietur tabernaculū testimonii. ut ministret ī sanctuario. Arietē aūt
consecrationis tolles. et coques carnes eius in loco sancto. qui
bus uescetur Aaron et filii eius. panesq; quos in canistro
ienuitus ī uestibulo tabernaculi testimonij comedēt.
ut sint placabilia. sacrificia dño. t sanctificetur offerentis
manus. Alienigena nō uescetur eis. quia sancta sunt. q̄
si remanserit de carnibus. et de panibus usq; mane. combures reliquias igni. non comedētur quia sanc
ta sunt. Sic̄ q̄ fecerit tibi Aaron et filiis eius. Secundum quod
precepi tibi. septē diebus consecrabis manus eorū. et uitulū
per peccato offeres. ydolo die. et ad expiandū. et sanctabis
eū. et altare cū inunxeris ut sanctificetur. Septē diebus
sacrificabis super eo. et consecrabis altare. et cū
sanctificāris erit sanctū sanctorū. Omnis qui tetigerit illud sanctificabi
tur. Hec ergo facies super altare. Agnos anniculos duos ydolo
die iugiter. vnū agnū mane. et alterū vespere. decimā q;
partem similē. et sparsū oleo tunsi grādi mensurā
quartā partē hyn. et uinū ad libandū. in
molabis agnō uno. Alterū aūt agnū offeres ad uespe
rā. iuxta ritū matutine oblationis et iuxta eā libā
mus in odorē suauitatis. Sacrificiū ē dño oblationē
perpetuā ī generationib; uestris ad ostiū tabernaculi testi
monii coram dño. ubi statuā ut loquar tibi.
Ibique ponā filios israel. et sanctificabit altare ī gloria mea. Sanc
tificabo et tabernaculū testimonii cū altari. et Aaron cū fi
liis eius ut sacerdotio fungantur mihi. et habitā
in medio filiorū israel. eroq; eis deus. et scient. q̄
ego sum dñs deus eorū. qui eduxi eos de terra egyp
ti ut manerem inter illos. ego dominus deus eorū.

C. xxx. Facies quoq; altare ad adolendum incensum thymiama. de lignis
setthim. Habēs cubitū longitudinis. et cubitū latitudi
nis. i. quadratum. et duos cubitos altitudinis. de
cornua ex ipso pendent. Vestiesq; illud auro purissi
mo. et desuper tabulā eius. et parietes eius. et cornua. Et faciēs ei
coronā aureolā per gyrum. et duos annulos aureos
sub utroq; latere ut mittatur vectes quibus
portetur. Vectes quoq; facies de lignis setthim. et
texes auro. Ponesq; ante cortinā quę pendet ante arcā
testimonij. coram propitiatorio. quo tegā
tur testimonia ubi loquar tibi. Adolebit Aaron suauissimū incēsum
ligno aaron suaue fragrans. mane cū ornabit lucernas
accendet illud. et quū collocat eas ad uesperā. utet thymia
ma sempiternū coram dño in generationes vestras. non
offeretis super eo thymiama. alterius generis. nec ho
locaustum. et sacrificium. non libabitis. et sacrificium
ex eo non offeretis. Et deprecabit Aaron super cornua eius semel in anno. de sanguine hostiē pro
peccato. et deprecabitur super eo in generationibus
vestris. Sanctificatum sanctorum erit dño.

Locutusq; ē dñs ad moysen dicens. Quū tuleris summā
filiorū israel iuxta numerum singuli pro
animabus suis dabūt dño. et non erit plaga in eis cū fuerint recen
sendi. Hoc aūt dabūt omnes qui transibunt ad numeran
dum. Medium sicli iuxta pondus sanctuarii. Siclus. xx. obo
les. Medium ergo sicli offerētur dño. quicunq; habuerit ān
merum a. xx. ānis. et supra. dabit primū. Dives non addet
ad medium sicli. et pauper nichil minuet. Suscepta
q; pecunia ā collectis ē filiis israel. tradēs eam in
opera tabernaculi testimonii. ut sit memoriale coram
dño. et propitietur animabus
eorum. Locutusq; ē dñs ad moysen dicens. Facies et labrū eneū
cū basi sua ablutionis. ponesq; illud inter tabernacu
lū testimonii et altare. et mittes aquā. lauabunt Aa
ron et filii eius manus suas ac pedes. cū ingressi fuerint
tabernaculū testimonii. ut non moriantur. cū accesserint ad altā
re. ut offerant ī eo thymiama dño. ne forte moriāt.
legitimū sempiternum erit ipsi et semini eius per
cūctas generationes.

Locutusq; est dñs ad moysen dicens. Sume tibi aro
mata. primę frumentū myrre. electę quingentos sicl⁹.
et cinnamomi medium. i. ducentos. l. siclos calami
similiter ducentos. l. casię aūt quingentos siclos ī
pondere sanctuarii. olei de oliueti hyn. Facies
ex eis unctionis oleū sanctū. unguentū compositū opere un

guenarii / a unguel eyro tal' nacali testimoniu. t
arcā testamēti. cūq; aur uasis fuis. cū eo libū t supu
lcru eius. Manu rbimia manis. adolecentiū. t uni
uls fuy lerulē q̄ deuitū ego ymēt. Sēlicabisq; alta
rē ume scā scay. qui tetigerit ea sācta bīt. Aaron
t filios el ungues sācta bisq; eos. ut ūficerone fūc
gātur mihi. filiis quoq; isr dicy. Hic oleum unctō
nis sāc erit mi i ḡnerationes uās. caro hōis ne un
gaf inde. nec in alterius mōnis cōpōsitione sūilē
cōponetis. q̄ sācta sūt. sāca erit uob. Hō quisq; mi
ḡpolluerit. t delebit ego de pulo suo. dixitq; dñs ad moysen. Sume tibi arom
ata. stacten. onicha. galbanen hōi ḡdientibus
uasculis mundissimū. ḡnatis ponderis erunt oīa. sacaq; thy
miama. opus unguentarii. mixtū diligēt
t purū. t sācta ūcione dignissimū. cūq; inde mi
nū pulueren. unū de eis cōtundes. ponesq; coā testimō
nio tabnaculi. ubi apparebo tibi. Sāc sācta erit
uobis thymiama. tale mō fōnem nō facietis in
usus uros. quia sāc dño erit. Hō quisq; fecerit simi
le ut odore utat. ptrahet. ydbit de pulo suo.
Locutusq; ē dñs ad moysen dicens. arce uacuū ereo le
uiticoi filioq; uox. filii uox detribu nda. et ipleu eli
phū dei tuba. t cēla t mnegerma mūi opere adornabis
eā. et labrū. quasq; sedes pōes eius. tangenta. tace. mur
more t gemmis. ad ustante ligno. ecce q̄ ex nōe
uocaui bsaleel filiū uri. filii hur de tribu nda. et ipleu eū
spū dei tuba. t cēla t meū genera mūi operis ad excogitā
dū et fabre. quasq; sedes pōes eius. tangenta. tace. mur
more t gemmis. ad ustante ligno. q̄di q; ex nōe tuo
uocaui filiū achi samach de tribu dem. t dare eē oīs ar
tifex ubi ego tuli. ut faciant cūcta q̄ pcepi tibi. tabernaculū federis. archam testimō
nii. propitiatoriū q̄
sup eā est. t cūcta uasa tabnaculi. mēsam cū uasis suis. candelabrū purissimū cū uasis suis. altaria thymiama
tis. t holocausti cū uasis suis cortū. labrū cū basi sua. uestes sācas aaron sacerdotis. t filioꝝ eius ut fū
gant oficio suo i sacdo. oleū unctionis et thymiama
ta aromatū inscians. oīa q̄ pcepi tibi facient.
Locutus ē dñs ad moysen dicens. loq̄re filiis isr et
dicis ad eos. Videte ut sabbata mea custodiatis. qua
lignū est inter me t uos in generationes uras. ut
sciatis q̄ ego sū dñs qui sācio uos. Custodite sabbatū
meū. sāc ē enī uobis. q̄ polluerit illud morte morietur
Et siquis fecerit in eo opus. peibit aīa illa de medio pōli sui. Sex di
ebus facies opus. die aut septimo sabbatum ē requies sā
ta domino. omnis qui fecerit opus in hac die morietur. ca
stodiant filii isr sabbatū. celebrentq; illud in generati
onibus suis. pactū est sempiternū inter me et filios
isr. signūq; perpetuū. Sex enī diebus fecit dñs cēlū t ter
ram. t in septimo abscedit requiescens.
Cōsummatis aut uerbis q̄ locutus est cū moysen in
monte sinai. dedit ei duas tabulas testimonii lapideas scrip
tas digito dei.

Videns aut pl̄s q̄ moram faceret descendendi de mōte
moyses. congregatus aduersus aaron ait. Surge fac
nobis deos qui nos p̄cedant. moysi enī huic uiro qui
eduxit nos de terra egypti. ignoramus quid acciderit
ei. t filii isr unūq; adepti aaron. dixit ad eos. tollite inaures
aureas de uxorib; uestris. t filioꝝ et filiaꝝ que
uestrū. t afferte ad me. fecit pl̄s que
iusserat deferentes inaures ad aaron. Quas cū ille accepis
set. formauit opere fusorio. t fecit ex eis uitulū cōflatilem.
dixerūq; hi sunt dii tui isr qui te eduxerūt
de terra egypti. Ad hec ut audiit aaron. edificauit altare ante
eū. t pconis uocē clamauit dicēs. crās sollēnitas dñi
erit. Surgentesq; mane obtulerūt holocausta. t hostias
pacifica. et sedit pl̄s manducare t bibere. t surre
xerunt ludere.
Locutus ē aut dñs ad moysen dicens. Vade descende. pec
cauit populus tuus q̄ eduxisti de terra egypti. recesserūt
cito de uia quam ostendisti eis. fecerunt sibi uitulū
conflatilem. t adorauerunt atq; immolantes ei hostias di
xerunt. hi sunt dii tui isr qui te eduxerunt de terra
egypti. Rursusq; aut dñs ad moysen. cerno q̄ pl̄s is
te dure ceruicis sit. dimitte me ut irascatur furor
meus contra eos. t delea eos. faciamq; te in gentem mag
nam.
Moyses aut orabat dñm deū suū dicens. aut irascetur fu
rore tuo pl̄s tuus. quē eduxisti de terra egypti in
uictissima manu. t in brachio ualido. Ne quando
dicant egyptii astute eduxit eos. ut interficeret in mon
tibus. t deleret de terra. quiescat ira tua. t esto placa
bilis super nequitia pl̄i tui. Recordare abrahā ysaac
t israel seruoꝝ tuoꝝ. quibus iurasti p temetipm
dicens. Multiplicabo semen uestrū sicut stellas celi. et uniuer
sam terrā hanc de qua locutus sum dabo
semini uestro. t possidebunt eā semper. placatusq; ē dñs
ne faceret malū q̄ locutus fuerat aduersus pl̄m suū.
Et reuersus ē moyses de monte portans duas tabulas te
stimonii in manibus scriptas ex utraq; parte. et
erat opus dei. Scriptura quoq; dei erat sculpta in tabu
lis. Audiens aut iosue tumultū pl̄i uociferantis dixit
ad moysen. Vlulatus pugne audit in castris. Et respondit. nō moyse.
ē clamor adhortantis ad pugnam. nec uocem uictorie
nec uocem fugā. sed cantū ego audio. Cūq; appro
pinquasset ad castra uidit uitulū et choros. iratusq; nimis
iecit de manu tabulas. et confregit eas ad radicem montis.
Arripiensq; uitulū q̄ fecerant combussit. t tritum usq; ad
pulueren quem sparsit aquis. deditq; eum potū filiis isr.
Dixitq; aaron. quid tibi fecit hic pl̄s ut induceres ei
peccatū maximū. Ait ille ne irascat
dominus mei. tuq; nosti pl̄m hūc q̄ pronus sit ad
malū. dixerunt michi. fac nobis deos qui precedant nos.
huic enī moysi qui nos eduxit de terra egypti. nescimus
quid acciderit. quib; ego dixi. Qui habet aurū tribuat
et dederūt mihi. et proiecī illud in ignem. egressusq; est
hic uitulus.
Videns ergo moyses pl̄m q̄ esset nudatus. spoliauerat
enim eum aaron propter ignominiā sordis. et inter hostes
nudū cōstituerat. et stans in porta castroꝝ ait. Si quis
est dñi. ꝯungatur mihi. congregatusq; est omnis
filii leui. quibus ait. Hec dicit dominus deus isr. ponat u
nusquisq; gladiū super femur suū. Ite t redite de porta usq;
ad portā p mediū castroꝝ. et occidat unusquisq; fra
trem et amicū et proximum suū. Et fecerūt filii leui pro
sermonem moysi. ceciderūntq; die illo. quasi
xxiii. mia uirorum. Dixit moyses. Consecrastis
manus uras hodie dño unusquisq; in filio et fra
tre suo ut detur uobis benedictio.
Altero aut die ait ad
populum. Peccatum grande. Ascendam ad dominum. si
quomodo eli quiuero deprecari pro delicto uro. Reuersus
ad dominum ait. Obsecro. peccauit pl̄s iste peccatum
magnum. fecerunt sibi deos aureos. Aut dimitte
eis hanc noxam. aut si nō facis dele me de libro
tuo quem scripsisti. Cui respondit dñs. Qui peccauerit
mihi delebo eum de libro meo. Tu aut uade et due popu
lum istum quo locutus sum tibi. Angelus meus precedet te.
ego aut in die ultionis ulciscar et hoc peccatum eoꝝ. Percussit
igit dominus populum pro
peccato uituli quem
fecit aaron.
Locutusq; est dñs ad moysen. Vade et ascende de loco
isto tu et pl̄s tuus de terra egypti ad terrā quam
tibi pmisi. et dixi semini tuo dabo
eam. et mittā precursorem tui angelum. ut eiciat cha
naneū. et amorreū. et cetheū. et pherezeū. et eueū. et ie
buseum. et introducā te in terrā lacte et melle. Nō enim ascendam tecū. quia pl̄s du
re ceruicis est. ne forte disperdā te in uia. Audiens pl̄s
sermonem hūc pessimū luxit. et nullus ex more in
duit se cultu suo.
Dixitq; dñs ad moysen. Loquere filiis isr. pl̄s dure cerui
cis es. Semel ascendam in medio tui et delebo te. Proinde
depone ornatum tuū. ut sciam quid facere debeam tibi. Depo
suerunt ergo filii isr. ornamenta sua ad montem o
reb. Moyses aut tollebat tabnaculū. et ponebat extra castra procul. procul
a castris. et uocabat nomē tabernaculi federis. et omnis pl̄s qui ha
bebat aliquā q̄stionem egrediebatur ad tabernacu
lum federis extra castra. Cūq; egrederetur moyses
ad tabernaculū. surgebat uniuersus pl̄s. et stabant
unusquisq; in ostio papilionis sui. Adhuc tantū post
tergum moysi donec ingrederetur tabernaculū. Ingressō

aūt illo tabnaculū federis. descendebat colūpna nubis. & stabat ad ostiū. loquebaturq; cū moyse cernē tibꝫ uniūsq; q̄ colūpna nubis. ad ostiū tabnaculi. Stabantq; ipsi. & adorabant ꝓsect tabnaculoꝝ suoꝝ ostia.

Loquebatur aūt dñs ad moysen. facie ad faciem. sic loq̄ tur hō ad amicū suū. cūq; ille reverteretur ad turbā. minister eius iosue filius nun. puer nō recedebat de tabnaculo.

Dixit aūt moyses ad dominū. videt⁹ ut educā ꝑpulum istum. & non indicasti mihi quem missurus es cū. præsertim cū dixeris mihi nomi te cognōui. & inueni gr̄am coram me. Si ergo inueni gr̄am in conspectu tuo. ostende mihi faciē tuam ut sciam te. & inueniā gr̄am apud oculos tuos. respice ꝓpls tuū gens hanc. dixitq; dominus. faciē meā ꝓcedet te. & requiē dabo tibi. et ait moyses ad dominū. Si nō tuipse ꝓcedis nō educas nos de loco isto. In quo enī scire poterimus ego & ꝓpulus tuus inuenisse nos gr̄am in conspectu tuo. nisi ambulaueris nobiscū. ut gloriemur ambo di populiq; tui habitantes super terrā. dixit aūt dominus ad moysen. et uerbū istud q̄ locutus es faciā. inueni sti enī gr̄am coram me. & te ipso noui exnōie. Qui ait. ostende mihi gl̄iam tuam. Respondit. ego ostendam tibi omne bonū. & uocabo in nōie dñi coram te. et miserebor cui uoluero. & clemēs ero cui q̄uis placuerit. Rursūq; ait. non poteris uidere faciem meā. non enī videbit me hō & uiuet. Et rursū. ait. Ecce locus ē apud me. stabis super petrā. cūq; trānsibit gl̄ia mea ponā te in foramine petre. et protegā dexterā meā donec trānseam. tollamq; manū meā & videbis posteriora mea. faciem meā aūt uidere nō poteris. Ac deinceps ait ad eū. excide tibi duas tabulas lapideas. similes priorib⁹. & scribā super eis uba q̄ habuerunt tabule quas fregisti. Esto parat⁹ mane. ut ascendas statim in montē synai. stabisq; mecū super uerticem montis. nullusq; ascendat te cum. nec uideatur quidq̄ p̄ totū montem. oues quoq; & boues non pascātur contra.

Excidit ergo duas tabulas lapideas. quales ante fuerant. & de nocte surgens. ascendit in montem synay sicut præceperat ei dñs. portansq; secū tabulas. descendit dominus ꝑ nubem. stetitq; moyses cū eo. & inuocauit nomen domini. Transiuitq; dominus coram eo. et clamauit. dominator dñs deus misericors & clemēs. patiens & multe miserationis ac ueraxq;. qui custodis misericordiam in mille. qui auferes iniquitatem et scelera & delicta. nullusq; apud te ꝓ se innocēs ē. qui reddis iniquitatē patrū in filios & in nepotes in tertiā & quartā ꝓgeniem. Festinusq; mo ysi curuatus ē ad terrā. & adorauit. Et ait. Si inueni gr̄am in conspectu tuo dñe. obsecro ut gradiaris nobiscū. ꝓpter enim dure ceruicis ē ꝓpls iste. & auferas iniquitates nr̄as & ꝑcata. nosq; possideas. Ait dñs. ego ini bo pactum coram uniuersis populis. faciam signa quæ nunq̄ facta sunt uspiam super terrā. nec in ullis gentibus. videat aūt ꝓpls tuus in medio cuius dñi terribile q̄ fac turus sum. Obserua cuncta q̄ hodie mādo tibi. ego ipse eiciam ante faciem tuam amorreū. chananeum. & cetereū. ferezeū quoq; & eueū. & iebuseū. et gergeseū. Cane ne unquam cū habitatoribꝫ terre illius ungas fœdera. sed aras eoꝝ subuerte. confringe statuas eoꝝq; lucos succide. Non adorabis deū alienū. dominus zelotes nomen ei deus ē emulator ne ineas pactū cū habitatoribꝫ regionis. ueseq; fornicari facerint cū dijs suis. & adorauerint simulacra eorum. uocet te quispiam. & comederis de immolatis. nec uxori tue desponsabis eoꝝ. & accipies filijs tuis. nepotibusq; tuis de filabꝫ. & fornicari facient & filiæ tuæ deos suos. deceptis filijs nō parcas tibi. Sollēpnitatem azimorum custodies. Septē diebꝫ uesceris azimis sic ꝑceptum tibi. in tempore mensis nouoꝝ. In mense enim uerno egressus es de egypto.

Omne quod aperit uuluā generis masculini mei erit. de cunctis animātibꝫ tibi debebꝫ quā deoꝝ mei erit. primo genitū asini redimes ouē. Si nō ꝑcusseris. frangetur cer uix eius. Primogenita filioꝝ tuoꝝ redimes. Nec apparebis in conspectu meo uacuus. Sex diebꝫ opabꝫ. die uij. cessabis. aratꝝ & messe cessabis.

Sollēpnitatem quoq; ebdomadaꝝ ꝓmitias frugū messis tue triticee. et sollēpnitatem ꝑacte anni. Tribus uicibꝫ in anno ꝑcipietur omne masculinum tuū in conspectu dñi dei tui. Cū abstulero gentes a facie tua & dilatauero terminos tuos. nullus inuidebit terre tue. ascendente te et apparente in cōspectu dñi dei tui ter in anno. Non immolabis sup fermentū sanguinem hostie mee. neq; remanebit de uictima sollēpnitatis ꝑpascue. Primitias frugū terre tue offeres in domo dñi dei tui. Non coques hedū in lacte matris sue.

Dixitq; dñs ad moysen. Scribe tibi uba hec. quibꝫ tecū & cū israel pepigi fœdus. Fuit ergo ibi cū dño moyses quadraginta diebus. & xl. noctes. panē nō comedit. aquā non bibit. et scripsit in tabulis uba fœderis decem.

Cumq; moyses descenderet de monte synai. deferebat duas tabulas testimonii. & ignorabat q̄ cornuta esset facies sua ex loquio sermonis dei. Videntes aūt aaron & filij israel cornutā moysi faciē. timuerunt ꝓpe accedere. Vocatiq; abeo reuersi sunt ad aaron qui ꝓmus ꝑrexit ad eos. Et postquā locutus est. uenerunt ad eū & omnes filij israel. quibꝫ ꝑcepit cuncta q̄ audierat a dño in monte synai. Impletisq; sermonibꝫ posuit uelamen sup faciem suā. q̄ ingressus ad dominū. deferebat cū eo. donec egrederet. et tunc loquebatur ad filios israel ea q̄ sibi fuerant imperata. Et uidebant faciem egredientis moysi esse cornutā. Sed operiebat ille rursus faciē suā. si q̄s interrogaret eum de ueritate sermonis dei.

Congregata ꝯ turba filioꝝ israel dixit ad eos. Hec sunt uba q̄ locutus est dñs fieri. Sex diebꝫ facietis opꝰ. septimus dies erit uobis sanctꝰ. sabbatū ē requiescens dño. Qui fecerit opus in eo occidetur. non succendetis ignem in cūctis habitaculis uestris ꝑ diem sabbati.

Dixit aūt moyses ad omnem cetum filioꝝ israel. Iste ē sermo q̄ ꝑcepit dñs dicens. Separate ab uobis ꝓmissa dño. Obsequium uolūtarium animo deuoto offerat ei dño aurum & argentum & æs. Hyacinthum. purpurā. coccum bis tinctum. byssum. pilos caprarum. et pelles arietum rubricatas. et uacinthinas. Argentū & thesauros & uasa quæ fabricata sunt ad ministeria sanctuarii. Vestes sacerdotales ad ministrandum in sanctis. Vestes aaron ꝓ uestitu filioꝝ eius. ut sacerdotio fungantur mihi. Quicūq; ergo sapiens uestrum fecerit opera hec. uenient & facient q̄ dñs imperauit. tabernaculū. s. et tectū eius. ad hoc ornamentū. Amulæ. tribulatoria. circuli. pxides. & uasa. altaris. Arcā. & uectes. propitiatoriū. et uelū. Mensā & uectes. & omnia uasa. Candelabrū. ad luminaria. & nutrimenta ignis. Altare thymiamatis. et uectes. oleū unctionis. & thymiama aromatum. Ostiū. tabernaculi. ostiū. & ianuā. & cortinā atrii. Columnas. & uncias. & cuncta uasa. Funes. & tentoria. Vestimenta quoꝝ ministrabunt in sanctis. Vestes aaron ꝓ uestitu filioꝝ. & tentoria. Omnes ergo filij israel egressi sunt a conspectu moysi. offerentes uoluntarium animi sui. Et quicūq; tetigit lapidem onychinum. ut ornaret ephod & rationale. Aromatarios & oleū. ad lumen. & ad unguentum. & ad thymiama odoramentorum. Et mulieres quæ sapientes corde. nebant. quæ nouerant artificium. ferebant. Et quæ ante hoc tempus. ꝓpter ingenii sui gloriam. Principes. filioꝝ israel. Omne quod ad cultum. & ad opus sanctuarii pertinebat. Et quicūq; ad ea. quæ fabricanda erant. uoluntate. Et ait moyses ad filios israel. Ecce nominauit dñs. Beseleel filium uri filij hur. de tribu iuda. Et implēuit eum spū dei. sapientia. & intelligentia. & scientia. in omni opere. Ad excogitandum. & faciendum. aurum. & argentum. & æs. Lapidem quoq; sculpturam. & lignorum fabricam. Et in omni doctrina. Et artificio. Et dedit ei & ooliab filio achisamech. de tribu dan. Et implēuit eum sapientia. ut faciat opus. Et sculptor. & ꝓtexta. & bis tinctum. & coccum. & byssum. Et textor. Et faciens omne opus. & excogitans quæ necessaria sunt.

Fecit ergo beseleel. & ooliab. & omnis uir sapiens corde. quibꝫ dedit dñs sapientiam & intelligentiam. ut scirent operari. & perficere opus sanctuarii. Et ꝓcepit dñs. Tollite a uobis. & offerte dño. Omnis uir cuius uoluntas ꝓmpta est. & deuotus animus. Et quicūq; ad ea. quæ fabricanda erant. uoluntate. Et ait moyses ad filios israel. Ecce nominauit dñs. Beseleel filium uri filij hur. de tribu iuda. Et implēuit eum spū dei. sapientia. & intelligentia. & scientia. in omni opere. Ad excogitandum. & faciendum. aurum. & argentum. & æs. Lapidem quoq; sculpturam. & lignorum fabricam. Et in omni doctrina. Et artificio. Et dedit ei & ooliab filio achisamech. de tribu dan. Et implēuit eum sapientia. ut faciat opus. Et sculptor. & ꝓtexta. & bis tinctum. & coccum. & byssum. Et textor. Et faciens omne opus. & excogitans quæ necessaria sunt.

Fecit ergo beseleel. & ooliab. & omnis uir sapiens corde. quibꝫ dedit dñs sapientiam & intelligentiam. ut scirent operari. & perficere opus sanctuarii. Et ꝓcepit dñs. Tollite a uobis. & offerte dño. Omnis uir cuius uoluntas ꝓmpta est. & deuotus animus. Et quicūq; ad ea. quæ fabricanda erant. uoluntate.

¶.xxxvi.

¶.xxxvii.

¶.xxxviii

basi sua de speculis mulierum que excubabant in ostio tabernaculi. Et atrium in cuius australi plaga erant tentoria de bisso retorta cubitorum c. Columpne enee xx. cum basibus suis. Capita columpnarum et tota operis celatura argentea. Eque ad septentrionalem plagam tentoria. columpne basesque et capita columpnarum eiusdem mensure et operis ac metalli erant. In ea vero plaga que ad occidentem respicit fuere tentoria cubitorum l. et columpne x. cum basibus suis enee. et capita columpnarum et tota argentea. Porro contra orientem l. cubitorum paraverunt tentoria e quibus xv. cubitos columpnarum trium cum basibus suis. unum tenebat latus. et in parte altera. quia inter utraque introitum tabernaculi fecit. xv. eque cubitorum erant tentoria. columpne tres et bases totidem. Cuncta atrii tentoria bisso retorta texuerat. Bases columpnarum fuere enee. Capita autem earum cum celaturis suis argentea. Sed et ipsas columpnas atrii vestivit argento. et in introitu eius opere plumario fecit tentorium ex iacintho. purpura vermiculo. ac bisso retorta. quod habebat xx. cubitos in longitudine. Altitudo vero v. cubitorum erat. iuxta mensuram quam cuncta atrii habebant tentoria. Columpne autem in ingressu fuere quattuor cum basibus eneis. capitaque earum et celature argentee. Paxillos quoque tabernaculi et atrii per gyrum fecit eneos.

Hec sunt instrumenta tabernaculi testimonii que numerata sunt iuxta preceptum moysi in ceremoniis levitarum. per manum ithamar filii aaron sacerdotis. que beseleel filius uri filii hur de tribu iuda. domino per moysen iubente compleverat. iuncto sibi socio ooliab filio achisamech de tribu dan. qui et ipse artifex lignorum egregius fuit. et polimitarius atque plumarius. ex iacintho. purpura. vermiculo et bisso retorta. Omne aurum quod expensum est (in margin: sunt in opere) in opere sanctuarii. et quod oblatum in donariis. xxviiii. talentorum fuit. et septingentorum xxx. siclorum. ad mensuram sanctuarii. Oblatum est autem ab his qui transierunt ad numerum a xx. annis et supra de sescentis tribus milibus et quingentis l. armatorum. Fuerunt preterea c. talenta argenti e quibus conflate sunt bases sanctuarii. et introitus ubi velum pendet. Centum bases facte sunt de centum talentis. c. singulis talentis per bases singulas supputatis. De mille autem septingentis septuaginta v. fecit capita columpnarum quas et ipsas vestivit argento. Eris quoque oblata sunt talenta lxx. duo milia. quadringentos supra siclos. ex quibus fuse sunt bases in introitu tabernaculi testimonii. et altare eneum cum craticula sua. omnia vasa que ad usum eius pertinent. et bases atrii tam per circuitum quam in ingressu eius. et paxillos tabernaculi atque atrii per gyrum.

al' i ca' xij

¶ xxxix [in margin: ad ministrandum in sanctuario et vestes sanctas]

De iacintho vero et purpura vermiculo ac bisso fecit vestes. quibus indueretur aaron quando ministrabat in sanctis. sicut precepit dominus moysi. Fecit ergo superhumerale de auro iacintho et purpura. coccoque bis tincto. et bisso retorta. opere polimitario. Incidit quoque bratteas aureas. et extenuavit in fila ut possent torqueri cum priorum colorum subtegmine. duas quoque oras sibi invicem copulatas. in utroque lateris summitate. et balteum ex eisdem coloribus sicut preceperat dominus moysi. Paravit et duos lapides onichinos astrictos et inclusos auro. et sculptos arte gemmaria nominibus filiorum israel sicut preceperat dominus moysi.

[in margin: Sex nomina i lapide uno et sex i altero iuxta ordinem nativitatis eorum. posuitque eos i lateribus superhumeralis i monumentum filiorum israel]

Fecit et rationale opere polimito iuxta opus superhumeralis ex auro iacintho et purpura. coccoque bis tincto. et bisso retorta. quadrangulum duplex. mensure palmi. et posuit in eo gemmarum ordines quattuor. In primo versu erat sardius. thopazius. smaragdus. In secundo carbunculus. saphirus. iaspis. In tertio ligurius. achates. ametistus. In quarto crisolitus. onichinus. et berillus circumdati et clusi auro per ordines suos. Ipsique lapides xii. sculpti erant nominibus xii. tribuum israel singuli per nomina singulorum. Fecerunt in rationali et catenulas sibi invicem coherentes de auro purissimo. et duos uncinos totidemque anulos aureos. Porro anulos posuerunt in utroque latere rationalis. ex quibus pendent due catene auree. quas inseruerunt duobus circulis qui in superhumeralis angulis eminebant. Hec et ante et retro ita conveniebant sibi. ut superhumerale et rationale mutuo necterentur. stricta ad balteum. et anulis fortius copulata. quos iungebat vitta iacinthina. ne laxe fluerent. et a se invicem moverentur. sicut precepit dominus moysi. Fecerunt quoque tunicam superhumeralis totam iacinthinam. et capitium in superiori parte contra medium. oramque per gyrum capitii textilem. Deorsum autem ad pedes mala punica ex iacintho purpura. vermiculo ac bisso retorta. et tintinnabula de auro mundissimo que posuerunt inter mala granata in extrema parte tunice per gyrum. tintinnabulum aureum et malum punicum. quibus ornatus incedebat pontifex quando ministerio fungebatur. sicut preceperat dominus moysi. Fecerunt et tunicas bissinas opere textili aaron et filiis eius. et mitras cum coronulis suis ex bisso. feminalia quoque linea bissina. cingulum vero de bisso retorta. iacintho purpura ac vermiculo distinctum arte plumaria. sicut preceperat dominus moysi. Fecerunt et laminam sacre venerationis de auro purissimo. scripseruntque in ea opere gemmario. sanctum domini. et strinxerunt eam cum vitta iacinthina. sicut preceperat dominus moysi.

Perfectum est igitur omne opus tabernaculi et tecti testimonii. Feceruntque filii israel cuncta que preceperat dominus moysi. et obtulerunt tabernaculum et tectum. et universam supellectilem. anulos. tabulas. vectes. columpnas ac bases. opertorium de pellibus arietum rubricatis. et aliud operimentum de iacinthinis pellibus. velum. archam. vectes. propiciatorium. mensam cum vasis et propositionis panibus. candelabrum lucernas. et utensilia earum cum oleo. altare aureum et unguentum. et thimiama ex aromatibus. et tentorium in introitu tabernaculi. altare eneum. craticulam. vectes et vasa eius omnia. labrum cum basi sua. tentoria atrii. et columpnas cum basibus suis. tentorium in introitu atrii. funiculosque illius et paxillos. nichil ex vasis defuit que in ministerium tabernaculi. et in tectum federis iussa sunt fieri. Vestes quoque quibus sacerdotes utuntur in sanctuario aaron scilicet et filii eius obtulerunt filii israel sicut preceperat dominus. Que postquam moyses cuncta vidit expleta. benedixit eis.

¶ xl

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Mense primo die prima mensis eriges tabernaculum testimonii. et pones in eo archam. dimittesque ante eam velum. et illata mensa pones super eam que rite precepta sunt. Candelabrum stabit cum lucernis suis. et altare aureum in quo adoletur incensum. coram archa testimonii. Tentorium in introitu tabernaculi pones. et ante illud altare holocausti. Labrum inter altare et tabernaculum. quod implebis aqua. Circumdabisque atrium tentoriis. et ingressum eius. Assumpto unctionis oleo. unges tabernaculum cum vasis suis ut sanctificentur. altare holocausti et omnia vasa eius. labrum cum basi sua. Omnia unctionis oleo consecrabis ut sint sancta sanctorum. Applicabisque aaron et filios eius ad fores tabernaculi testimonii. et lotos aqua indues sanctis vestibus ut ministrent michi. et unctio eorum in sacerdotium sempiternum proficiat. Fecitque moyses omnia que preceperat dominus.

Igitur mense primo anni secundi. in die prima mensis collocatum est tabernaculum. erexitque illud moyses. et posuit tabulas. ac bases et vectes. statuitque columpnas et expandit tectum super tabernaculum. imposito desuper operimento sicut dominus imperaverat. Posuit et testimonium (in margin: testimonium) in archa subditis infra vectibus. et oraculum desuper. Cumque intulisset archam in tabernaculum appendit ante eam velum ut expleret domini iussionem. Posuit et mensam in tabernaculo testimonii. ad plagam septentrionalem extra velum. ordinatis coram propositionis panibus sicut preceperat dominus moysi. Posuit et candelabrum in tabernaculo testimonii. e regione mense in parte australi. locatis per ordinem lucernis iuxta preceptum domini. Posuit et altare aureum subter tectum testimonii contra velum. et adolevit super eo incensum aromatum sicut iusserat dominus.

posuit tentorii mundi tui tabernaculi. et altare
holocausti in ueſtibulo teſtimonii. offerens munera
quę uoluerit illi ſacrificia. labrũ quoq; ſtatuit inter
tabernaculũ teſtimonii et altare. et poſuit ibi aquã. lauerũtq;
moyſes et aaron. ac filii eius manus suas et pedes. cũ
ingrederẽtur tentũ federis. et accederent ad altare
ſicut præcepit dñs. et erant. xxtuũ ygitur tabernaculi. xxtuũ
altaris. ducẽtq; munditiam eius tercio anno.

Poſtquã cũcta ypſius ſunt. operuit nubes tabernaculũ
teſtimonii. et gla dñi ỹplebat illud. nec poterant
moyſes ingredi tentũ federis. nube operiente eã. et
maieſtate domini coruſcante. quia cũctas nubes operuerat
erat. Siquã nubes tabernaculũ deſereret. ꝓficiscebãtur
filii iſrl per turmas ſuas. Si pendebat deſuper ma
netãt mediam legẽ. Nubes quippe dñi ĩ cũctis erat p
diem tabernaculis. ignis uero in nocte. In cunctis ꝑgrinationibus ſuis
iſrl. præcepit manſionesq; ſuas. ecce quot ſunt ſcripta teſtimonia. et
ordines. filiorũ iſrl. quos annumerauit moyſes. et
eleazar ſacerdos. iuxta imperium dñi. ſicut ei
præceptum eſt. Omnis autem reliquus
fuerit de ſacrificio eius aaron et filiorũ eius ſcã
rum dedicationibus dñi. ea autem obtulerit ſacrificia
ad expiandum uetuſtatis delictum. aqua mel. oleum
et ſuffimentum. et proinde ſacrificium offeret. ſicut
fuerit de ſtragine animal. ſi oblatio tua
fuerit de ſartagine. ſimile ei ſperſe oleo. tabule ſer
uato. quidem cum minutatim. et fundes ſuper eam oleũ.
Sin autem de craticula ſacrificii ſuerit. aque ſimil a oleo
diſpergetur. quã offerens domino tradet manibꝰ

ſacerdotis. qui ea oblatam ei tollet memoriale
de ſacrificio. et adolebit ſuper altare modicũ ſuarum
tantũ dñi. quicquid autem reliquũ eſt. aaron et filiorũ ei
erit. ſcm̃ ſcõrũ de oblationibus dñi. Nulla oblatio quã offer
tur dño. ex fermẽto fiet. nec quicquã fermenti
ac mellis. adolebit in ſacrificio dño. Primitias tm̃ eorũ
offerent et munera. Super altare uero non ponent
odorem ſuauitatis. Omne quod optulerit ſacri
ficium de oblatione tua. ſale condies. nec auferes ſal fœderis dei
tui de ſacrificio tuo. In omni oblatione tua offeres ſal. Cum
obtuleris munus primitiarũ frugum tuarũ eorum
dño de ſpica adhuc uirente. torrebis igni. et ſuffi
ges imorem farris. et ſic offeres primitias tuas do
mino. fundens ſuper ea oleum. et thus ꝓponens. quo
niam dño eſt. de qua adolebit ſacerdos in memoriam
muneris partem farris et olei. et omne thus.

Si hoſtia pacifici. fuerit eius oblatio. et de armẽtis uo
luerit offerre. marem ſiue feminã. immaculatã offeret
coram domino. ponetq; manum ſuper caput uictime ſue. et
immolabit in introitu tabernaculi fœderis. fundentq; filii aa
ron ſacerdotes ſanguinem per circuitum altaris. offe
rentes de hoſtia pacifici. oblationem domino. adipem
qui operit uentrem. et quicquid pinguedinis uiſceribus
eſt. duos renes cũ adipe quo teguntur ilia. et reticu
lum iecoris cũ renibus eius. adolebuntq; ea ſuper altare
holocauſtum. ignis igne ſuppoſito. oblationem
ſuauiſſimi odoris domino. Omnis adeps dñi erit. uſque ꝓpetuo. ĩ
generationibus ſuis. et cunctis habitaculis eius. nec adipẽ. nec
ſanguinem eius comedetis.

Locutuſq; eſt dñs ad moyſen dicẽs. Loquere filiis iſrl. Anima
quę peccauerit ignorantiam. de quibuſcunq; mandatis
dñi. quę facere non debet. et fecerit quippiam ex eis.
ſi ſacerdos qui eſt unctus peccauerit delictum populi
faciens ꝓ delicto. offeret ꝓ peccato ſuo. uitulum immacu
latum dño. et adducet illum ad oſtium tabernaculi coram
dño. ponetq; manũ ſuper caput eius. et immolabit eum
dño. Hauriet quoq; de ſanguine uituli. ĩferetq; illum
in tabernaculum teſtimonii. cum quo intinget digitum
ſanguine. aſperget eum ſepties coram dño ex uaſe thy
miamatis. ponetq; de eodem ſanguine ſuper cornua al
taris thymiamatis gratiſſimi dño. quę eſt in tabernacu
lo teſtimonii. Omnem autem reliquum ſanguinem fund
et in baſi altaris holocauſti. quod eſt in introitu tabernacu
li. et adipem uituli offeret ꝓpitiatorium. tam ea quę oper
untur intrinſecus. quam quę uiſceribus ſubſunt. duos renes et reti
culum qđ eſt ſuper eos iuxta ilia. et adipẽ iecoris
cum renunculis. ſicut offertur de uitulo hoſtiæ pacifici.
et adolebit ea ſuper altare holocauſti. pellem uero et
omnes carnes cum capite et pedibus. et inteſtinis et ſti
mulo et ſtercore. et reliquo corpore omni. efferet extra caſtra in locum mundum ubi
necant effundi ſolent. et incendet ea ſuper ligna. ſi
militer et uiſcera. duos renes et reticulum qui eſt ſuper ea et
iuxta ilia. et uniuerſam carnem cum pelle et ſtercore.

Quod ſi omnis turba eſt ignorauerit. et prætermiſerit
aliquid de mandatis dñi quę facere non debuit. et poſtea intellexerit

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

peccatū suum. offerret unulū ꝓ peccato. Adduc
eū ad ostiū tabnaculi q̄ē coram dño. ī tabnaculo
testimonii. ponentq; sacerdos ꝑ digitū manus suę de cruo
re eius cornū altaris holocausti dño. ī mo. Reliquū aut
sanguinis effundet ad basim altaris holocausti. qui
uocatur dño. ī mo. Adipem uero eius tollet. sicut tollitur
de hostia pacifico. et adolebit eos sacerdos sup altare. in
holocaustū dño. Et expiabit pro eo. et pro delictis
eius. et dimittetur ei. Si autē de pecoribus. hoc
est de ouibus uel de capris. obtulerit hostiā pro
peccato. masculū immaculatū offeret. Ponetq; manū
suā sup caput eius. et mactabit eū in loco ubi solet
mactari holocaustū coram dño. Et sanguinē eius
fundet sacerdos ad basim altaris. Et tollens ex eo
quantū duo pollices capere possunt. offeret ī holocaustū
super altare. Adipem uero eius tollet. et adolebit
super altare. sicut adipem hostię pacifice. Et expiabit
pro eo de peccato suo. et dimittetur ei. Si
autē de gregibus. hoc est de agnis aut de capris
obtulerit hostiā pro peccato. masculū immaculatū
offeret. Ponetq; manū suā super caput eius. et
mactabit eū in loco ubi solet mactari holocaustū coram
dño. Et sanguinē eius fundet sacerdos ad basim altaris
holocausti. Et tollens ex eo quantū duo pollices capere
possunt. offeret ī holocaustū. Adipem uero eius
tollet. sicut tollitur adeps de hostia pacifico. et adolebit
eos sacerdos super altare. in incensum dño. Et expiabit
pro eo de peccato suo. et dimittetur ei. Si
autē de pecoribus obtulerit hostiā pro peccato. femellā
immaculatā. Ponetq; manū suā super caput eius. et
mactabit eā in loco ubi solet mactari holocaustū. Et
sanguinē eius fundet ad basim altaris. Adipem uero
eius tollet. sicut tollitur adeps de hostia pacifico. et
adolebit eos sacerdos super altare in incensum dño. Et
expiabit pro eo de peccato suo. et dimittetur ei. Si
obtulerit agnā pro hostia sua. offeret eā coram dño.
Et ponet manū suā super caput hostię. et mactabit
eā ad ostiū tabnaculi testimonii. Et sanguinē eius
fundet sacerdos ad basim altaris. Et tollens ex eo
quantū duo pollices capere possunt. offeret ī holocaustū
dño. Et expiabit pro eo de peccato suo. quod
si peccauerit ad pignorandū ꝓximū suū. aut
deposito ei aliquo iure fraudauerit eū. aut ui
pressum habuerit. uel uiolenter abstulerit. aut
calumniatus fuerit eū. Et ī hoc mentitus
fuerit. ī omnibus quę solent homines facere
delinquendo. et scierit se peccare. Et
intellexerit reus esse peccati sui. reddet
rapinā quā uiolenter abstulit. aut quod
calumniando extorsit. aut depositum
quod ei commendatum fuerat. siue
perditas res quas inuenit. Et de
omnibus in quibus mentitus est. reddet
eas cum damno quinte partis. et
offeret pro peccato suo. arietem
immaculatū de gregibus. hoc est
de ouibus. et dabit eum sacerdoti
in holocaustū dño. Et expiabit
pro eo. et dimittetur ei. quia peccauit
dño. Locutusq; est dñs ad moysen dicens. Præcipe
aaron et filiis eius. hæc est lex holocausti. Cremabitur mane
tota nocte usq; mane. ignis eius in altari erit. Vestietur
sacerdos tunica et feminalibus linteis. tollensq; ci
nerem quos ignis consumsit. ponet iuxta altare.
Spoliabit se ueste sua. et indutus alia feret
cinerem extra castra ī locum mundissimum. ubi ad summā
altaris sacer. ignis autē in altari semper ardebit. nec
extinguet sacerdos subiciēs ligna mane per singulos
dies. et ordinabit holocaustum desuper. adolebitq; adipes pa
cificorum. ignis est iugis. qui numquā deficiet in altari.
Hæc est lex sacrificii tubarum quę offerēt filii aaron
coram dño et coram altari. tollet sacerdos pugillū si
mile quę ex sibi est oleo. et totū ebur q; super fum
mam positū est. adolebitq; illud in altari ī monu
mentum odoris suauissimi domino. Reliquū aut
partem simile comedet aaron cū filiis suis. absq;
fermento. et comedet ī loco sancto in tabernaculo. Non
aut̄ cōburētur quia pars eius ī dominio offertur
ignium. Omne sacrificium absq; delicto. Omne
quod tetigerit carnes eius sanctificabuntur. Si
quis sanguine eius aspersus fuerit. et ponēs uestimenta
sua prius aaron comedent illud. legitimū ac
sempiternum est ī generationibus uris de sacrifi
ciis dominī. Omnis qui tetigerit ea sanctificabit.
Et locutus est dñs ad moysen dicens. Hæc est oblatio aaron
et filiorū eius quā offerre debent domino ī die unc
tionis suę. decimā partē ephi offerēt similē. ī sacri
ficio sempiterno. Ex eodem mane. et medio
eius uespere. Cum sartagine coquetur. frixa
getur. offeretur aut̄ ei cocta. in modo sacrificii
mino sacerdos qui pro eo unctus fuerit. Et tota
cremabitur mactata. Omne enim sacrificium sacerdo
tum igne consumetur. nec quisquā comedet exo.
Locutus est aut̄ dñs ad moysen dicens. Loquere aaron et fi
liis eius. Hæc est lex victimæ pro peccato. In loco ubi offertur
holocaustum. ī mactabit coram domino. Sanctum est.
Sacerdos qui offert comedet eam ī loco sancto in atrio
tabernaculi. Quicquid tetigerit carnes eius sanctificabit.
Si de sanguine eius uestis fuerit aspersa. in
loco sancto. Vas aut̄ fictile ī quo cocta est confringetur.
Quod si æneum fuerit defricabit. et lauabitur aqua.
Omnis masculus degenere sacerdotali uescetur ea
ro eius. quia sanctum est. Victima enim pro peccato
et pro sanguine inferetur ī tabernaculū testimonii.
Non edendum ut supra. non comedetur. Sacer

c. vii buretur igni.

Hec quoque est lex hostie pro delicto sancta sanctorum est. Idcirco ubi immolabitur holocaustum, mactabitur et victima pro delicto. Sanguis eius per gyrum fundetur altaris. Offerent ex ea caudam, et adipem qui operit vitalia. Duos renunculos et pinguedinem que iuxta ilia est et reticulum iecoris cum renunculis. Et adolebit ea sacerdos super altare: incensum est domini pro delicto. Omnis masculus de sacerdotali genere in loco sancto vescetur his carnibus, quia sanctum sanctorum est. Sicut pro peccato offertur hostia, ita et pro delicto. Utriusque hostie lex una erit. Ad sacerdotem qui eam obtulerit pertinebit. Sacerdos qui offert holocausti victimam habebit pellem eius. Et omne sacrificium simile quod coquitur in clibano, et quicquid in craticula vel in sartagine preparatur, eius erit sacerdotis a quo offertur. Sive oleo conspersa sive arida fuerint, cunctis filiis Aaron mensura equa per singulos dividetur.

c. vii Hec est lex hostie pacificorum que offertur domino. Si pro gratiarum actione fuerit oblatio, offerent panes absque fermento conspersos oleo, et lagana azyma uncta oleo, coctamque similam et collyridas olei admixtione conspersas. Panes quoque fermentatos cum hostia gratiarum que immolatur pro pacificis. Ex quibus unus pro primitiis offeretur domino, et erit sacerdotis qui fundet hostie sanguinem. Cuius carnes eadem comedentur die, nec remanebit ex eis quicquam usque mane. Si voto vel sponte quisquam obtulerit hostiam, eadem similiter edetur die. Sed et si quid in crastinum remanserit, vesci licitum est. Quicquid autem tertius invenerit dies, ignis absumet. Si quis de carnibus victime pacificorum die tertio comederit, irrita fiet oblatio, nec proderit offerenti. Quin potius quecumque anima tali se edulio contaminaverit, prevaricationis rea erit. Caro que aliquid tetigerit immundum, non comedetur, sed comburetur igni. Qui fuerit mundus, vescetur ex ea. Anima polluta que ederit de carnibus hostie pacificorum que oblata est domino, peribit de populis suis. Et que tetigerit immunditiam hominis vel iumenti, sive omnis rei que polluere potest, et comederit de huiuscemodi carnibus, interibit de populis suis.

Locutusque est dominus ad Moysen dicens. Loquere filiis Israel. Adipem ovis et bovis et capre non comedetis. Adipem cadaveris morticini et eius animalis quod a bestia captum est, habebitis in usus varios. Si quis adipem qui offerri debet in incensum domini comederit, peribit de populo suo. Sanguinem quoque omnis animalis non sumetis in cibo, tam de avibus quam de pecoribus. Omnis anima que ederit sanguinem, peribit de populis suis.

Locutusque est dominus ad Moysen dicens. Loquere filiis Israel. Qui offert victimam pacificorum domino, offerat simul et sacrificium, id est libamenta eius. Tenebit manibus adipem hostie et pectusculum. Cumque ambo oblata domino consecraverit, tradet sacerdoti, qui adolebit adipem super altare. Pectusculum autem erit Aaron et filiorum eius. Armus quoque dexter de pacificorum hostiis cedet in primitias sacerdotis. Qui obtulerit sanguinem et adipem filiorum Aaron, ipse habebit et armum dextrum in portione sua. Pectusculum enim elevationis et armum separationis tuli a filiis Israel de hostiis eorum pacificis, et dedi Aaron sacerdoti ac filiis eius lege perpetua ab omni populo Israel. Hec est unctio Aaron et filiorum eius in ceremoniis domini, die qua obtulit eos Moyses, ut sacerdotio fungerentur. Et que precepit dari eis dominus a filiis Israel religione perpetua in generationibus suis. Ista est lex holocausti et sacrificii pro peccato atque delicto, et pro consecratione et pacificorum victimis, quam constituit dominus Moysi in monte Synai, quando mandavit filiis Israel ut offerrent oblationes suas domino in deserto Synai.

c. viii Locutusque est dominus ad Moysen dicens. Tolle Aaron cum filiis suis, vestes eorum et unctionis oleum, vitulum pro peccato, duos arietes, canistrum cum azymis, et congregabis omnem cetum ad hostium tabernaculi. Fecit Moyses ut dominus imperarat. Congregataque omni turba ante fores tabernaculi, ait. Iste est sermo quem iussit dominus fieri. Statimque obtulit Aaron et filios eius. Cumque lavisset eos, vestivit pontificem subucula linea, accingens eum balteo, et induens tunica iacinctina, et desuper humerale imposuit, quod astringens cingulo aptavit rationali, in quo erat doctrina et veritas. Cidari quoque texit caput, et super eam contra frontem posuit laminam auream consecratam in sanctificatione, sicut preceperat ei dominus.

Tulit et unctionis oleum quo linivit tabernaculum cum omni supellectili sua. Cumque sanctificans aspersisset altare septem vicibus, unxit illud et omnia vasa eius, labrumque cum basi sua sanctificavit oleo. Quod fundens super caput Aaron, unxit eum et consecravit. Filios quoque eius oblatos vestivit tunicis lineis, et cinxit balteo, imposuitque mitras ut iusserat dominus. Obtulit et vitulum pro peccato. Cumque super caput eius posuissent Aaron et filii eius manus suas, immolavit eum, hauriens sanguinem, et tincto digito tetigit cornua altaris per gyrum. Quo expiato et sanctificato, fudit reliquum sanguinem ad fundamenta eius. Adipem autem qui erat super vitalia, et reticulum iecoris, duosque renunculos cum arvinulis suis, adolevit super altare. Vitulum cum pelle, carnibus et fimo cremans extra castra, sicut preceperat dominus. Obtulit et arietem in holocaustum. Super cuius caput cum imposuissent Aaron et filii eius manus suas, immolavit eum, et fudit sanguinem eius per altaris circuitum. Ipsumque arietem in frusta concidens, caput eius et artus et adipem adolevit igni, lotis prius intestinis et pedibus. Totumque simul arietem incendit super altare, eo quod esset holocaustum suavissimi odoris domino, sicut preceperat ei. Obtulit et arietem secundum in consecratione sacerdotum. Posueruntque super caput illius Aaron et filii eius manus suas. Quem cum immolasset Moyses, sumens de sanguine eius tetigit extremum auricule dextre Aaron, et pollicem manus eius dextre, similiter et pedis. Obtulit et filios Aaron. Cumque de sanguine arietis immolati tetigisset extremum auricule singulorum dextre, et pollices manus ac pedis dextri, reliquum fudit super altare per circuitum. Adipem vero et caudam omnemque pinguedinem que operit intestina, reticulumque iecoris, et duos renes cum adipibus suis et armo dextro separavit. Tollens autem de canistro azymorum quod erat coram domino panem absque fermento, et collyridam conspersam oleo, laganumque posuit super adipes et armum dextrum, tradens simul omnia Aaron et filiis eius. Qui postquam levaverunt ea coram domino, rursum suscepta de manibus eorum adolevit super altare holocausti, eo quod consecrationis esset oblatio, in odorem suavitatis sacrificii domino. Tulit et pectusculum elevans illud coram domino de ariete consecrationis in partem suam, sicut preceperat ei dominus. Assumensque unguentum et sanguinem qui erat in altari, aspersit super Aaron et vestimenta eius, et super filios illius ac vestes eorum. Cumque sanctificasset eos in vestitu suo, precepit eis dicens. Coquite carnes ante fores tabernaculi, et ibi comedite eas. Panes quoque consecrationis edite qui positi sunt in canistro, sicut precepit mihi dominus dicens: Aaron et filii eius comedent eos. Quicquid autem reliquum fuerit de carne et panibus, ignis absumet. De hostio quoque tabernaculi non exibitis septem diebus, usque ad diem quo complebitur tempus consecrationis vestre. Septem enim diebus finitur consecratio, sicut et inpresentiarum factum est, ut ritus sacrificii compleretur. Die ac nocte manebitis in tabernaculo, observantes custodias domini, ne moriamini. Sic enim mihi preceptum est. Feceruntque Aaron et filii eius cuncta que preceperat dominus per manum Moysi. (sanctificato)

c. ix Facto autem octavo die, vocavit Moyses Aaron et filios eius ac maiores natu filiorum Israel, dixitque ad Aaron. Tolle de armento vitulum pro peccato, et arietem in holocaustum, utrumque immaculatum, et offer illos coram domino. Et ad filios Israel loqueris. Tollite hircum pro peccato, et vitulum atque agnum anniculum et sine macula in holocaustum, bovem et arietem pro pacificis, et immolate eos coram domino, in sacrificio singulorum similam oleo

conspectum offeretis. hodie enim apparebit vobis dominus. Tulerunt ergo cuncta que iusserat moyses ad ostium tabernaculi. ubi cum omnis staret multitudo. ait moyses. Iste est sermo quem precepit dominus. facite et apparebit vobis gloria eius. Et dixit ad aaron. Accede ad altare et immola pro peccato tuo. offer holocaustum. et deprecare pro te et pro populo. Cumque mactaveris hostiam populi. ora pro eis sicut precepit dominus. Statimque aaron accedens ad altare. immolavit vitulum pro peccato suo. cuius sanguinem obtulerunt ei filii sui in quo tingens digitum. tetigit cornua altaris. et fudit residuum ad basim eius. Adipemque et renunculos ac reticulum iecoris que sunt pro peccato. adolevit super altare. sicut preceperat dominus moysi. Carnes vero et pellem eius extra castra combussit igni. Immolavit et holocausti victimam. obtuleruntque ei filii sui sanguinem eius. quem fudit per altaris circuitum. Ipsam autem hostiam in frusta concisam cum capite et membris singulis obtulerunt. Que omnia super altare cremavit igni. lotis prius aqua intestinis et pedibus. Et pro peccato populi offerens mactavit hircum. expiatoque altari fecit holocaustum. addens in sacrificio libamenta. que pariter offeruntur. et adolens ea super altare absque cerimoniis holocausti matutini. Immolavit et bovem atque arietem hostias pacificas populi. obtuleruntque ei filii sui sanguinem quem fudit super altare in circuitu. Adipes autem bovis et caudam arietis. renunculosque cum adipibus suis. et reticulum iecoris posuerunt super pectora. cumque cremati essent adipes in altari. pectora eorum et armos dextros separavit aaron. elevans coram domino sicut preceperat ei moyses. Et extendens manum contra populum. benedixit eis. Sicque completis hostiis pro peccato et holocaustis et pacificis descendit. Ingressi autem moyses et aaron tabernaculum testimonii. et deinceps egressi. benedixerunt populo. Apparuitque gloria domini omni multitudini. et ecce egressus ignis a domino devoravit holocaustum et adipes qui erant super altare. Quod cum vidissent turbe laudaverunt dominum ruentes in facies suas.

c. X.

Arreptisque nadab et abiu filii aaron turibulis suis. posuerunt ignem et incensum desuper. offerentes coram domino ignem alienum. quod eis preceptum non erat. egressusque ignis a domino devoravit eos. et mortui sunt coram domino. Dixitque moyses ad aaron. Hoc est quod locutus est dominus. Sanctificabor in his qui appropinquant mihi. et in conspectu omnis populi glorificabor. Quod audiens tacuit aaron. Vocatis autem moyses misahele et elisaphan filiis oziel patrui aaron. ait ad eos. Ite et tollite fratres vestros de conspectu sanctuarii. et asportate extra castra. Confestimque pergentes. tulerunt eos sicut iacebant vestitos lineis tunicis. et eiecerunt foras ut sibi fuerat imperatum. Locutusque est moyses ad aaron et ad eleazar atque ithamar filios eius. Capita vestra nolite nudare. et vestimenta nolite scindere ne forte moriamini. et super omnem cetum oriatur indignatio. Fratres vestri et omnis domus israel plangant incendium quod dominus suscitavit. Vos autem non egrediemini fores tabernaculi. alioquin peribitis. oleum quippe sancte unctionis est super vos. Qui fecerunt omnia iuxta preceptum moysi.

nudare

Dixit quoque dominus ad aaron. Vinum et omne quod inebriare potest non bibetis tu et filii tui quando intratis tabernaculum testimonii. ne moriamini. quia preceptum est sempiternum in generationes vestras. Et ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum et prophanum. et inter pollutum et mundum. doceatisque filios israel omnia legitima mea que locutus est dominus ad eos per manum moysi.

Locutusque est moyses ad aaron et ad eleazar atque ithamar filios eius qui residui erant. Tollite sacrificium quod remansit de oblatione domini. et comedite illud absque fermento iuxta altare. quia sanctum sanctorum est. Comedetis autem in loco sancto. quod datum est tibi et filiis tuis de oblationibus domini. sicut preceptum est mihi. Pectusculum quoque quod oblatum est et armum qui separatus est edetis in loco mundissimo. tu et filii tui ac filie tue tecum. tibi enim ac liberis tuis reposita sunt de hostiis salutaribus filiorum israel. eo quod armum et pectus et adipes qui cremantur in altari elevaverunt coram domino. et pertineant ad te et ad filios tuos lege perpetua sicut precepit dominus. Inter hec hircum qui oblatus fuerat pro peccato cum quereret moyses exustum repperit. iratusque contra eleazar et ithamar filios aaron qui remanserant ait. Cur non comedistis hostiam pro peccato in loco sancto. que sancta sanctorum est. et data vobis ut portetis iniquitatem multitudinis. et rogetis pro ea in conspectu domini. presertim cum de sanguine illius non sit illatum intra sancta. et comedere eam debueritis in sanctuario sicut preceptum est mihi. Respondit aaron. Oblata est hodie victima pro peccato et holocaustum coram domino. mihi autem accidit quod vides. quomodo potui comedere eam aut placere domino in cerimoniis mente lugubri. Quod cum audisset moyses recepit satisfactionem.

c. XI.

Et locutus est dominus ad moysen et aaron dicens. Dicite filiis israel. Hec sunt animalia que comedere debetis de cunctis animantibus terre. Omne quod habet divisam ungulam et ruminat in pecoribus comedetis. Quicquid autem ruminat quidem et habet ungulam sed non dividit eam. sicut camelus et cetera. non comedetis illud. et inter immunda reputabitis. Cyrogrillus qui ruminat ungulamque non dividit immundus est. Lepus quoque. nam et ipse ruminat sed ungulam non dividit. Et sus qui cum ungulam dividat non ruminat. Horum carnibus non vescemini. nec cadavera contingetis. quia immunda sunt vobis. Hec sunt que gignuntur in aquis et vesci licitum est. Omne quod habet pinnulas et squamas tam in mari quam in fluminibus et stagnis comedetis. Quicquid autem pinnulas et squamas non habet eorum que in aquis moventur et vivunt. abominabile vobis execrabileque erit. Carnes eorum non comedetis. et morticina vitabitis. Cuncta que non habent pinnulas et squamas in aquis polluta erunt. Hec sunt que de avibus comedere non debetis et vitanda sunt vobis. Aquilam et grypem et halietum. milvum ac vulturem iuxta genus suum. et omne corvini generis in similitudinem suam. strutionem et noctuam. et larum et accipitrem iuxta genus suum. bubonem et mergulum et ibin. cignum et onocrotalum et porphirionem. herodionem et caradrion iuxta genus suum. upupam quoque et vespertilionem. Omne de volucribus quod graditur super quattuor pedes abominabile erit vobis. Quicquid autem ambulat quidem super quattuor pedes. sed habet longiora retro crura per que salit super terram comedere debetis. ut est bruchus in genere suo. et attacus atque ophiomachus ac locusta singula iuxta genus suum. Quicquid autem ex volucribus quattuor tantum habet pedes execrabile erit vobis. Et quicumque morticina eorum tetigerit polluetur et erit immundus usque ad vesperum. et si necesse fuerit ut portet quippiam horum mortuum. lavabit vestimenta sua et immundus erit usque ad solis occasum. Omne animal quod habet quidem ungulam sed non dividit eam nec ruminat immundum erit. et quod tetigerit illud contaminabitur. Quod ambulat super manus ex cunctis animantibus que incedunt quadrupedia immundum erit. Qui tetigerit morticina eorum polluetur usque ad vesperum. Et qui portaverit huiuscemodi cadavera lavabit vestimenta sua et immundus erit usque ad vesperum. quia omnia hec immunda sunt vobis. Hec quoque inter polluta reputabuntur de his que moventur in terra. mustela et mus et crocodillus singula iuxta genus suum. migale et cameleon et stellio et lacerta et talpa. Omnia hec immunda sunt. Qui tetigerit morticina eorum immundus erit usque ad vesperum. Et super quod ceciderit quicquam de morticinis eorum polluetur. tam vas ligneum quam vestimentum et pelles et cilicia. et in quocumque fit opus. tinguentur aqua et polluta erunt usque ad vesperum. et sic postea mundabuntur. Vas autem fictile in quo horum quicquam intro ceciderit polluetur. et idcirco frangendum est. Omnis cibus quem comedetis si fusa fuerit super eum aqua immundus erit. et omne liquens quod bibitur de universo vase immundum erit. Et quicquid de morticinis huiuscemodi ceciderit super illud immundum erit. sive clibani sive cytropodes destruentur et immundi erunt. Fontes vero et cisterne et omnis aquarum congregatio munda erit. Qui morticinum eorum tetigerit polluetur. Si ceciderit super sementem non polluet eam. Si autem quispiam aqua sementem perfuderit et postea morti-

l' stellio

uit tacta fuerit. illuq; polluetur. Si mortuū fuerit. nāl q̄ue; uob̄ comedem. geadauer et reuigēt. i mūdus erit uq; adue; perū. Ig comedit eoz q̄ppū siue portauerit. lauabit ue stimēta sua. et i mūdus erit uq; adue; sp̄ū. ē. q̄ reptat sup̄ t̄ra abominabile erit. nō assumetur i cibū. q̄qd sup̄ pectus gdīt. et multos sup̄ pedes habet. inter cuncta reptilia que mouentur sup̄ t̄ram. non comedetis. quia abominabile est. ne polluatis animas uras. nec tangatis ea. ut coīnemini eis. ego enī sū dñs deus uf̄r. sanctificamini. et sancti estote. quia ego sanctus sum. nec polluatis animas uras in omni reptili q̄ mouetur sup̄ t̄ram. Ego enī sū dñs qui ascendi uos de terra egypti. ut essem uob̄ in deū. eritis sancti quia ego sanctus sum. Ista est lex animantium. et uolucrum. et omnis animē uiuentis que mouetur in aquis. et uniuerse reptantis super t̄ram. ut discernatis inter immundum et mundum. et inter animal quod comedi potest. et quod comedere non licet. Locutus est dñs ad moysen dicens. loquere filiis israel et dices ad eos. mulier si suscepto semine pepererit masculū. immūda erit. vii. diebus. iuxta dies separationis menstrue erit immūda. octauo autē die circūcidet infantulus. ipa uero triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis sue. omne sanctū non tanget. nec ingredietur sanctuariū donec impleantur dies purificationis eius. Si autē femininum pepererit immunda erit duabus ebdomadibus iuxta ritū fluxus menstrui. et sedebit in sanguine purificationis sue sexaginta et sex diebus manebit in sanguine purificationis sue. omne sanctū non tanget. nec ingredietur sanctuariū donec impleantur dies purificationis eius. Si autē femininum pepererit immunda erit duabus ebdomadibus iuxta ritū fluxus menstrui. et sedebit in sanguine purificationis sue quadraginta et sex diebus. Cumq; expleti fuerint dies purgationis eius. sive filio. sive filie. deferet agnū anniculū in holocaustū. et pullum columbe uel turturem pro peccato. ad ostium tabernaculi testimonii. et tradet sacerdoti. qui offeret illa coram dño. et orabit pro ea. et sic mūdabit a fluxu sanguinis sui. Ista est lex parturientis masculū ac femininū. q̄ si non inuenerit manus eius. nec potuerit offerre agnū. sumet duos turtures. uel duos pullos columbe. unum in holocaustū. alterū pro peccato. orabitq; pro ea sacerdos. et sic mūdabit. Locutusq; est dominus ad moysen et aaron dicēs. homo cum in cutis carne tumor. uel postula. aut quasi lucens quippiam. et plaga lepre apparuerit in cute carnis sue. adducetur ad aaron sacerdotem. uel ad unum quilibet filioz eius sacerdotū. et uidebit plagam in cute carnis. pilus quoq; in albū uersus fuerit. et plaga lepre ostenderit altiorem cute et carnem reliquā. plaga lepre est. quam ubi cognouerit sacerdos. uidebit eū. et iudicabit eum pollutum. Si autē candor fuerit in cute carnis. nec humiliorem carne reliquā. et pilus colorem pristinum habuerit. concludet eum sacerdos. vii. diebus. et rursum uidebit die septimo. Et si quidē lepra ultra nō creuerit. nec transierit terminos priores. rursus includet eum. vii. diebus alios. et die. viii. mundabit eū. quia scabies est. lauabitq; uestimenta sua et mundus erit. Si postquā ostensus est sacerdoti et reddit⁹ est mundo. iterum lepra creuerit. adducetur ad eū. et immundum condemnabit. Plaga lepre si fuerit in uestimento. adducetur ad sacerdotē. et uidebit eū. Cūq; color albus in eo fuerit. et scabies. quidem non apparuerit. lepra uestimenti. sed neq; cum unus apparuerit. leprosum uestimentum indicabitur. adq; combure cum. Consummabit sacerdos cum sacerdote. et non recludet. quia ypocrisis immunditie est. Si autē effloruerit discurrens lepra in cute. et operuerit omnem carnem a capite usq; ad pedes. quicquid subiacet oculos cernit. considerabit eum sacerdos. et reperiet lepram immundissima. iudicabitq; eo quod totus mutatus sit. et immundus. non mundum dimittet. Sin uero rursum uersus fuerit. et mutauerit colorem. ueniet ad sacerdotem. et uidebitur ab eo. Et mutatum in albedinem. mundabit eum qui plagam habere probatur. quia candore mutatus est. et mundus erit. Caro autem in qua natura fuerit ulcus. et sanata est. et in locum ulceris cicatrix apparuerit. Alba siue subrufa. adducetur ad sacerdotē. cumq; uiderit locum lepre humiliorem carne reliqua. et pilos uersos in candorē. contaminabit eū. plaga enī lepre orta est in ulcere. quā si pilus coloris est pristini. et cicatrix sit obscura. nec magna carne nō sit humilior. reputabit eū. vii. diebus. et si quidē crescere adhuc inceperit. pronūciabit eū lepre. Si uero steterit in loco suo. ulcusq; est cicatrix. et ideo mundus erit. Caro autem quā ignis exusserat. et tumuerit. alba siue rubea. intuebitur eā sacerdos. Si facta sit alba uerior. et humilior carne reliqua. contaminabit eū. quia plaga lepre est. Si uero steterit in loco suo. nec humilior sit carne reliqua. et pilus sp̄ēs fuerit subobscurus. recludet eū septem diebus. et die. viii. q̄ēplabit. Si creuerit in carne lepra. contaminabit eū. Si uero in loco suo steterit. nō tamen clarius. plaga cōbustionis est. et ideo mundabit. quia cicatrix est cōbustionis. Vir siue mulier in capite. uel barba germinauerit lepram. uidebit eos sacerdos. et si quidem humilior fuerit locus carne reliqua. et capillus flauus. sed tinctus subobscurior. contaminabit eos. quia lepra capitis ac barbe est. Si autē uiderit locū maculę eiusdem. non altiorem carne. et capillū nigrū. recludet eos. vii. diebus. et die vii. inspiciet. Si nō creuerit macula. et capillus sit coloris sui. et locus plagę carni reliquę equalis. tondebit eum absq; loco maculę. et recludet. vii. diebus alios. Si die septimo uisa fuerit stetisse plaga in loco suo. nec humilior carne reliqua. mundabit eū. lotisq; uestibus mundus erit. Si autē post emundationē rursus creuerit macula in cute. nō quaeret. ypocrisim ueterem capillus in flauū colorem sit commutatus. quia apte in mundus est. porro si steterit macula. et capillus in nigrū fuerit mutatus. nouerit ypocrisim esse sanatū. et ideo mundare eum pronūciet sacerdos. Vir et mulier in cuius cute candor apparuerit. inspiciet eos sacerdos. Si deprehenderit subobscurū. nō horū lucē inferre. sanat⁹ est. nec plagā lepre. Si macule coloris eiusdem hōiē in mūdo. Vir cuius capite et pilus fluxit. caluus est. et mundus est. Et si a fronte caput derasum. habet. et frontem. Si autē in calumnio siue in recaluatione. mundus est. Albi uel rubei huius coloris fuerit exortus. et uiderit. sacerdos. Si autē in calumnio siue in recaluatione. mundus est. Albi uel rubei huius coloris fuerit exortus. et uiderit. sacerdos. obscurabit eū. aut dubie lepre q̄ orta est in calumno. qui cū ego mundus erit fuerit lepra. et sparsus fuerit adarbitriū sacerdotis. habebit uestimenti die fuerit exortus. mundi. si uestis extrinsecus. tantummodo. ac sordidū se clamabit. eo tempore quia lepra uestis est. et immundus solus habitabit extra castra. De filiis autem eis que lepra habuerit in semine. atq; fuerit mundi. aut certe uestis. Lanugine cuiuslibet pelliculę. aliquid maculę fuerit. uirides siue rubeę. aut cuiuslibet coloris. sacerdos ostendet eis. Vie ē uestis lepre. Ad mundandum uestem adducetur ad sacerdotem qui egressus castra. cū inuenerit lepram ē mundatam. precipiet ei qui purificatur. ut offerat pro se duos passeres uiuos mundos. quos uesci licitū est. lignū cedrinum. uermiculumq; et ysopū. Et mactato passere in uase fictili super aquas uiuentes. Lignū autē uiuū cū ligno cedrino. et

¶ XIII.

¶ XII.

¶ XIII.

cacro. r ysopo tinguet ī sanguine passeris ī mola
ti. quo aspergat illū qui mundādus ē leptis. ut
ūne pungat. r dimittat passere ūuum ut ma
grum uolet. cum q; lauerit pō uestīta sua. tonde
omnes pilos corporis. et lauabit aqua. purificatusq; in
gredietur castra. ita dū taxat. ut maneat extra tabernaculū suū. vii. diebus. et die vii. radat omnes pilos
tos. barbam q; et super alia. ac totum corpus. pilos
q; totos rursū uestīs. r corpore. die. viii. assumet duos agnos īmmaculatos. r oue āniculam anniculā magnā. r tres decimas similæ īmisticrū. q oleo. r sextarium olei. r sacerdos purificans ho
minem. statuet eū. r ea coram domino. ad ostium tabernaculi testimonii. tollet agnū. r offeret
eū pro delicto. oleiq; sextarij. et obiciet eos oblatione domino. immolabit agnū ubi īmolari solet hostia pro peccato. et holocaustū. i. in loco scō. Sic enī pro peccato ita r pro delicto ad sacerdotē pinet hostia. sicut sācta est. Adhibēsq; sacerdos de sanguine hostiæ que īmolata est pro delicto. ponet super extremū auriculæ dextere eius qui mundatur. r super pollicē manus dextre et pedis. et de olei sextario mittet ī manū suā sinistrā. tinget q; digitū dexterū in eo. r asperget septies contra dñm. quæ remanserit de oleo. ponet super extremū auriculæ eius qui mundatur. r super pollicē manus ac pedis dextri. r super sanguinē qui fusus est pro delicto. r super caput eius. rogabitq; pro eo coram domino. r faciet sacrificiū pro peccato. tunc īmolabit holocaustū. r ponet illud in altari cū libamentis. sacerdōs. et orabit. mundabit. q. si pauper est. r non pōt manus eius inuenire quæ dicta sunt. sumet agnū p delicto. ad oblationem auferat rogetq; pro eo sacerdos. deinde partem simile cū sperse oleo īmisticrū. r olei sextarū. duosq; turtures. siue duos pullos columbæ. quorū fuerit unus pro peccato. r alter in holocaustum. offeretq; eos die octauo. purificationis sue sacerdoti ad ostium tabernaculi testimonii coram dño. Qui suscipiens agnū pro delicto. r sextarū olei. libabit simul. immolatoq; agno de sanguine eius ponet super extremū auriculæ dextere illius. qui mundatur. r super pollicē manus ac pedis dextri. oleo pro
mittet immanū suam sinistram. q; quo intinguens digitū dexterū manus aspergat septies coram dño. tangetq; extremum dextere auriculæ illius qui mundatur. r pollicē manus ac pedis dextri ī loco sanguinis qui effusus ē pro delicto. reliquum aūt pigmenti olei. q est in sinistra manu. mittet super manū purificandi. ut placet pro dño. et turturem siue pullū colūbe offeret unū pro delicto

Alterū in holocaustū cum libamine. et ora
bit sacerdos. hoc est sacrificiū lepre qui hēre non pōt oīa in emundatione sua.

Locutusq; est dñs ad moysen r aaron dicens. Cū ingressi fuerimus terrā chanaan quā ego dabo uobis in possessionem. si fuerit plaga lepre in domo. ibit cui⁹ est domus nunciabit sacerdoti. r dicet. Quasi plaga lepre ostensa mihi ē in domo mea. Ille precipiet ut efferant omnia de domo priusquā ingrediatur eam. ut non sint ut rum lepra sit. ne immunda fiant omnia q; in domo sunt. Postea ut ossa de cet domus lepram. vel uiderit in parietibus aliquā maculas pallore aut rubore deformes. r infra oculū super eas reliqua. egredietur hostiū domus. r septem claudet eam septem diebus. r reuisa die septimo. considerabit eam. Si uiderit crescere lepram. iubebit eos auferri lapides in quibus lepra est. r proiici extra ciuitatem in locū immundū. domum aūt ipsam radi intrinsecus per circuitum. r spargi pulueres radendi extra ciuitatem in locū immundū. Lapides q; alios reponi pro eis quos ablati fuerunt. r lutū aliud liniri domum. Si aūt postquā eruti sunt lapides. r pulueres ablati. r alia tota linita. ingressus sacerdos uiderit rursum lepram. r parietes aspersos maculis. lepra

ē pseuerare. r ī muris domū. quā statim destruent. r lapides eos ac ligna. atq; omnē rudus pulueri proiicient extra oppidū in locū ī mūdū. qui manserit domū. qui clausā ē. ī mundus erit usq; ad uesperū. Qui dormierit in ea. r comederit quippiam lauabit uestimēta sua. Si ū introierit sacerdos uiderit lepra non creuisse in domo postquā dealbata ē. purificabit eā reddita sanitate. Et in purificatione eius sumet duos passeres. lignūq; cedrinū. r uermiculū. et hysopum. et ī molato uno passere ī uase fictili sup aquas uiuas. tollet lignum cedrinū. r ysopū. r coccū. r passerem uiuum. r tinguet eos in sanguine passeris immolati. aqua uiuentibus. r asperget domū septies. purificabitq; eam sanguine passeris. aqua uiuentibus. r passere uiuo. ligno q; r ysopo. atq; uermiculo. dimittet passerem uolare magrū in agrum. orabit pro domo. r sine mundabit. Ista ē lex omnis lepre r passure. lepre uestīū. r domoꝝ. et cicatricis. et tumoris et pustule. et lucentis maculæ. et ī uarię speciē coloribus. ut magistri. ut possit sciri quo tempore mundū. quod ut immūdū sit.

Locutusq; ē dñs ad moysen. r aaron dicens. Loquimini filijs israel. r dicetis eis. Vir qui patitur fluxum seminis. immundus erit. r hēc iudicabit esse immundū. si fluens humor carnē illius. adq; crescendo fluat. siue stillicidium manendo in membro. immundū erit. Omne stratū in quo dormierit ī mundū erit. r omne in quo sederit. et q; tetigerit lectulū eius. lauabit uestimenta sua. r se loto⁹ aqua ī mundus erit usq; ad uesperū. Si sederit ubi ille sederat. r ipse lauabit uestimenta sua. r ipse loto⁹ aqua ī mundus erit usq; ad uesperū. Si tetigerit carnem eius. lauabit uestimenta sua. r ipse loto⁹ aqua ī mundus erit usq; ad uesperū. Si ū dimiserit humorem. nec tetigerit super eum qui mundus est. lauabit uestes suas. r lotus aqua ī mundus erit usq; ad uesperū. Sagina super q sederit ī mundū erit. Quicquid subter fuerit. quo fluxus seminis pertulit. pollutū erit usq; ad uesperū. Si portauerit homo aliquid. lauabit uestem suā r ipse lotus aqua ī mundus erit usq; ad uesperū. Si quē tetigerit qui mundus est. non lotis manibus lauabit uestimēta sua. r lotus aqua ī mundus erit usq; ad uesperū. Vas fictile q tetigerit confringetur. vas aūt ligneū lauabit aqua. Si sanatus fuerit qui huiusmodi sustinet passionem. numerabit septem dies post emundationem suā. et lotis uestibus. ac toto corpore aqua uiuenti. erit mundus. die aūt octauo sumet duos turtures. aut duos pullos columbe. et ueniet coram dño ad ostium tabernaculi testimonii. deditq; ea sacerdoti. qui faciet unū pro peccato. alterum in holocaustum. rogabitq; pro eo sacerdos coram dño. ut emundetur a fluxu seminis sui. Vir a quo egreditur semen coitus. lauabit aqua omne corpus suum. et immundus erit usq; ad uesperū. Vestē r pellē quā uiderit lauabit aqua. r immunda erit usq; ad uesperū. Mulier cum qua coitum habuerit lauabit aqua. r immunda erit usq; ad uesperū.

Mulier que redeunte mense patitur fluxum sanguinis septē diebus separabit. omnis qui tetigerit eā immundus erit usq; ad uesperū. Et in quo dormierit. vel sederit diebus separationis sue. polluetur. quicquid tetigerit lectulū eius lauabit uestimenta sua. r ipse loto⁹ aqua ī mundus erit usq; ad uesperū. omne uas super quod ista sederit quicquid tetigerit. lauabit uestimenta sua. r loto⁹ aqua pollutus erit usq; ad uesperū. Sicut erit cum ea uir tempore sanguinis mensrualis. immundus erit. vii. diebus. et omne stratum in quo dormierit polluetur. Mulier que patitur multis diebus fluxum sanguinis. non tempore menstruali. Que post menstruum sanguinē fluere non cessat. quamdiu huic subiacet passioni

Lxv.

ī mūdā erit ql mtyr ūtrū. omē stratū in quo
dormierit t ea in quo sederit pollutū erit. qui
cūq; tetigerit ea lauabit uestīta sua. t ipe lotis
aqua ī mundus erit usq; ad uesp̄m. Si steterit sang
uis r fluere cessauerit. nūabit. vij. die. purifi
cationis sue. r. viij. die offeret p̄ sacerdotē du
os turtures. l duos pullos columbe ad hostiū taber
naculi testimonij. qui unū ex eis faciet p̄ peccato. t alte
rū in holocaustum. rogabitq; pro eā dño. t ipsa
ex immundicie eius. Dicebat aūt filij isrl ut
custodirent ī mūdiā. et non morerentur ī sordib; ẽ
polluerint tabernaculū meū q̄ est ī medio eor. Ista
lex eius q̄ patitur fluxū seminis. t q̄ pollutus
fuerit. t q̄ ī fluxu menstruo separatur. l q̄ tetigerit flu
xū sanguine. t hō q̄ dormierit cū ea.

Locutusq; ē dñs ad moysen post mortē duoꝝ filioꝝ
aaron. q̄ obtulerunt ignem alienū in conspectu dñi.
t mortui sunt. et dixit ei dñs. Loquere ad aaron fratrē tuum.
ne omī tēpore ingrediatur sanctuariū q̄ est intra ve
lum coram propitiatorio quo tegit archa ut nō moria
tur. quia in nube apparebo super oraculū. Hoc
ei aliter faciet. introibit offeret p̄ peccato. t arietē
in holocaustū. tunicā lineā vestietur. femoralibus
lineis verecūdā celabit. accinget zona lineā
cidarim lineā imponet capiti. Hec enī vestimē
ta sūt sācta. quib; cū lotus fuerit ī duetur.
Sumet quoq; ab ecclīa filioꝝ israhel. duos hyrcos p̄ peccato. t unū
holocaustū. Cūq; obtulerit aaron vitulū. t orauerit p̄ se. t p̄ domo
sua. deinde hyrcū statuet coram dño ī hostio
tabernaculi testimonij. mittetq; super utrūq;
sortē. unā dño. altera capro emissario. cuius sors
exierit. dñmo. offeret illum p̄ peccato. Cui
aūt caprū emissarium statuet eum uiuū coram
dñmo. ut fundat super eū preces. t emittat
illum in solitudinem. Hic rite celebratis officijs
offeret vitulū. t orabit p̄ se. t p̄ domo
sua. deinde cruorem hostie sue
afflīptaq; cum thuribulo gręcyrunq; altaris impleuerit. t aureis manū ppositū thymiama. mittens
sūper ignem. ut operiat propitiatoriū quod est super testimonium. ne moriatur. Sumet de sanguine vituli
et aspergit digito septies contra orientem. cumq; macta
uerit hyrcum p̄ peccato pli. inferet sanguinem eius
intra uelū. sic p̄cepit ei dñs. et de sanguine iuuencī
gabit ex regione. et respiciet sanctuarium. ubi immundi
filioꝝ israhel. rapinas ignorantias. uel
tiones eorū. nullus hominum sit in tabernaculo
quū pontifex ingreditur ī sanctuariū ut roget p̄
se. t p̄ domo sua. t p̄ uniuerso cetu israhel. donec egr
diatur. Cū aūt exierit adorare q̄ coram dño est. o
ret p̄ se. t filijs suis. sanguinē vituli. atq; hyrci fun
dat super cornua altaris p̄ gyrū. aspergensq; digito
septies expiet. t sanctificet illud ab immundicijs filio
rū israhel. Postquā emundauerit sanctuariū. tabernā
culū. altare. tunc offeret hyrcū uiuū. et
tensis manu super caput eius. confitebitur omnes ini
quitates filioꝝ israhel. et universa delicta. atq; pec
cata eorū. et imponens ea capiti eius. emittet per
ministrum in desertum. Cumq; portauerit hyrcus omnes iniqui
tates eorū. in terram solitudinis. remittit fugiens. Ingre
diatur. tabernaculi testimonij. et deposito vestimē
to. quo indutus fuerat. cum intrabat sanctuariū. relinquet
ibi. lauabit carnem suā
in loco sc̄o. induetur uestimentis suis. et postquam
egressus obtulerit holocaustū suū. ac plebis. ro
gabit tam pro se quā pro populo. et adipem qui obla
tus ē pro peccato. adolebit super altare. Ille aūt qui
dimiserit caprū emissarium lauabit uestimenta
sua. t corpus aqua. et sic ingredietur castra. Vitu
lū aūt et hyrcū qui pro peccato fuerāt īmolati. t quorū
sanguis illatus est ut ī sanctuario expiatio operaretur.
asportabūt foris castra. et cōburent igni cū pelle
quam carnes eorū t fimū. Et qui cōbusserit ea
lauabit uestīmenta sua t carnem aqua. t sic ingredie
etur castra. erit q̄ hec uobis legitimū sempiternū.

Mense septimo decima die mēsis. affligetis aīas uestras. nul
lumq; facietis opus. sed indigenam sūm aduenam qui pe
regrinatur apud uos. In hac die expiatio erit ut mundet
uos. ab omnib; peccatis uestris. coram dño. mundi
bimini. Sabbatū enī requietionis est. t afflige
tis aīas uestras religione perpetua. Expiabit aūt sacer
dos quē unxerint et cuius manus impleuerint ut
sacerdotio fungatur p patre suo. Induetusq; stola
linea et uestimentis sanctis. Expiabit sanctuariū t tabernacu
lum testimonij. altare. sacerdotes. quoq; tuni
uersi populi. Eritq; hec uobis legitimū sempiternū. ut
oretis p filijs israhel. t p cūctis peccatis eorū semel in an
no. Fecit ig sicut p̄ceperat dominus moysi.

Et locutus est dominus ad moysen dicēs. Loquere aaron
et filijs eius. t cūctis filijs israhel. et dices ad eos. Iste est ser
mo quē mandauit dñs dicens. Homo quilibet de domo
israhel. siue de aduenis qui habitant ī medio eorum. qui
l extra offerens holocaustum aut victimam. et ad ostiū
tabernaculi testimonij. nō obtulerit eam ut sacrificet dño.
sanguinis reus erit. t nō opitulentur. adhostiū tabernaculi
oblationē dño. sanguinē reputabit. quasi sanguinem fuderit. sic p̄dit de medio populi sui. Qui offerre de
bent sacerdoti. filijsq; hostias suas quas cedunt ī
agro. ut sacrificentur domino. ante hostiū tabernaculi
testimonij. et immolent eas hostias pacificas dño.
fundetq; sacerdos sanguinem super altare dñi. ad
hostiū tabernaculi testimonij. t adolebit adipē in
odorem suauitatis dño. Carnes quoq; ultra ī immolabūt
hostias suas demonijs cū quib; fornicati sunt. Legitimū
ū sempiternū erit eis et posteris eorū. Ad hec dicet
nō de domo israhel. et de aduenis qui peregrinantur ap̄d vos.
qui optulerit holocaustū siue victimam. et ad hostiū tabernaculi testimonij. nō adduxerit eā ut offeratur dño.
interibit de populo suo.

Homo quilibet de domo israhel. et de aduenis qui peregrinantur
inter eos. si comederit sanguinem. obfirmabo faciem meā
contra animam illius. et interficiā eū de populo suo. Anima enī
carnis in sanguine est. et ego dedi illum uobis. ut super altare
offeratis pro animabus uestris. sanguis enī pro animā
sanguinis. Sanguinem igitur meum
non comedetis. et omnis anima que comederit illum interibit.
Homo quicunq; comederit morticinum. l captum ab fera tam
de indigenis quā de aduenis. lauabit uestimenta sua et
semetipsum aqua. et immundus erit usq; ad uesperum.
et sic erit mundus. Si non lauerit uestimenta sua
nec corpus. portabit iniquitatem suā.

Locutusq; est dominus ad moysen dicens. Loquere filijs isrl
et dices ad eos. Ego dñs deus uester. Iuxta operationes terre
egypti in qua habitastis non facietis. et terre chanaan. ad quā ego introducturus sum uos non
agetis. nec in legitimis eorū ambulabitis. Facietis iu
dicia mea. t precepta seruabitis. et ambulabitis in eis. Ego
ego dominus deus uester. custodite legem meam. atq; iudicia
que faciens homo uiuet in eis. Ego dominus. Omnis homo
ad proximam sanguinis sui non accedet. ut reuelet turpi
tudinem eius. Ego dñs. Turpitudinem patris tui. t
turpitudinem matris tue. ne discooperias. mater tua ē.
ne reuelabis turpitudinem eius. Turpitudinem uxoris
patris tui nō discooperies. turpitudo enim patris tui
est. Turpitudinem sororis tue ex patre siue ex matre. siue domi
ī foris genita est. nō reuelabis. Turpitudinem filie
filie filiorū l neptis ex filio nō reuelabis. quia turpitu
do tua est. Turpitudinem filie uxoris patris tui quā

Nota.

peyt patruo. t est soror tua nō reuelabit. q turpi
tudo tua est. Turpitudinem sororis patris tui
nō discoopries. quia caro ē patris tui. Turpitudinem
sororis matris tue nō reuelabis. eo q caro sit matris
tue. Turpitudinem patrui tui non reuelabis. n
accedes ad uxorē eius. que tibi affinitate coniungitur.
Turpitudinem nurus tue nō reuelabis. quia uxor
filii tui est. nec discoopries ignominiam eius. t uxo
rem fili tui nō accipias. Turpitudinem uxo
ris filie tue nō reuelabis. q turpitudo filii tui ē. Tur
pitudinem uxoris tue t filie eius non reuelabis. q
filia filii ei⁹ t filia filie illius nō sumes ut reueles ig
nominiam eius. q caro illius sunt. t nimis coniunc
ta est. Sorori uxoris tue i pellicatū illius fi
acciper. nec reuelabis turpitudinem eius. adhuc
illa iuuente. Cū mulierem q patitur ī fluxu fi
accesseris. nec reuelabis fluxum eius. Cū uxore pro
ximi tui non coibis. nec semen corruptione mo
culabis. De semine tuo non dabis ut consecretur
Moloch. nec polluesnomen dei tui. ego dñs.
Cum masculo nō cōmiscebis coitu femineo. quia
abominatio est. Cum oī pecore nō coibis. nec mu
lier iungetur iumento. ne
Sibi bis quibus contaminate sunt. ne polluamini in
ego eiciam ante os uestri. et quibus polluta ē terra.
eius. ego uisitabo iniquitatem patrum ī eos. et uomet
suos. custodite legitimas meas. atq; iudicia. t nō facia
tis ex oībus abominationibus istis. tam ī indigena. qđ
colonus qui peregrinatur ap uos. omnes enim execra
tiones istas fecerunt. habitatores terre qui fuerunt ante
uos. t polluerunt eam. euomere ergo ne et uos eam. si
ter cuncta ea prava fecerunt. sic euomit gentem q
sunt ante uos. omnis enim que fecerit de abominatio
bus istis quarum ab oculis filiorum de medio populi sui. custodite mā
data mea. nolite facere de ritibus eorum qui fuerunt
ante uos. ego dñs deus uester. Loquere ad om
nem cetum filiorum israel. et dices ad eos. Sanctus e
ego sanctus dominus deus uester. Vnusquisq; patrē
suum et matrem timeat. Sabbata mea custodite. ego
custodite. ego dñs deus uester. Nolite ergo ad idola re
deos conflatiles facere uobis. ego dominus deus uester.
Si immolaueritis hostiam pacifico. ut ut sit placa
bilis. eo die quo fuerit immolata comedetis eam. et die
altero. quicquid autē de illo usq; fuerit in diem tertium
igni cōburetur. Si quis post biduum comederit ex eis
abominatio erit. et non placebit deo. Et qui comederit
iniquitatē suam. q sanctū dñi polluit. et peribit anima illa de po
pulo suo.
Cum messueritis segetes terre tue. nō tōdebis usq;
ad solū segetem earū. nec remanentes spicas colli
ges. neq; ī messe tua racemos. grana tua tondebis
egregia bis. Et pauperibus t peregrinis carpenda dimit
tes. ego dñs deus uester.
Non facietis furtum. nō mentiemini. nec decipiet unus
quisq; proximum suum. non iurabis in nomine meo. nec
pollues nomen dei tui. ego dñs. Non calumniabis pro
ximum tuum. nec ui opprimes eum. Non morabitur
apud te opus mercenarii tui usq; mane. Non maledices sur
do. Nec coram ceco pones offendiculum. Sed timebis
deum tuum qua ego dominus. Non facies quicquam ī
nec ī iustitia iudicabis. Non acquiesces personē pauperis.
nec honorabis uultum potentis. Iuste iudica proximo tuo.
Non eris criminator. nec susurro in populo. Non stabis
contra sanguinem proximi tui. ego dñs. Nec oderis fratrem
tuum corde tuo. Et publice argue eum. ne habeas super illo pec
catum. Non quæres ultionē. nec memor eris iniurie
ciuium tuorum. Diliges amicum tuum sicut te ipm. ego dñs.
legesmeas custodite. Iumentū tuum non facies coire
cū alterius generis. animantibus.

Agrum non seres diuersis semine. Vestē que ex duobus tex
ta est non induēris. Homo si dormierit cū muliere
cuius semini mixtus sit ancilla etiā nubilis. et nō pdm
redempta. nec libertate donata. uapulabūt. duo tamen mo
rientur. quia nō fuit libera. pdelicto aūt suo offeret
dñō ad hostium tabernaculi testimonii arietē. et uitu
la pro sacrificio. t pdelicto ei coram dño. et expiabit sacer
dos. et remittetur ei peccatū.
Cūq; ingressi fueritis terrā. et plantaueritis in ea
omne pomiferum. auferetis primitias eorum. poma que ger
minant immunda erūt uobis. nec edetis ex eis. quar
to aūt anno. omne fructus eorum sanctificabit laudabilis ex
tunc. quinto aūt anno comedetis fructus. q congrega
uerint poma. q proferunt. ego dñs deus uester. Non comedet
is carnem cū sanguine. Non augurabimini. nec
observabitis uices. neq; rotundabitis comam. nec
radetis barbā. Et super mortuum non radentis carnē
tuam. nec figuratos uel quasi stigmata facietis uobis
ego dñs.
Ne prostituas filiā tuā nec contamineris ea. et plenetur
patria. et impleatur omne terra scelere. Sabbata mea custodite. et sanctuariū meū ue
rebimini. ego dñs. Nolite declinare ad magos. nec ab
ariolos. aliquid scrutantes. ut polluamini per eos. ego
dominus deus uester. Coram cano capite consurge et
honora personā senis. et time dominum deum tuum. ego dñs
dominus. Si habitauerit aduena uobiscum in terra uestra. et
morati fuerint inter uos. ne exprobretis ei. sed sit inter
nos sicut indigena. et diliges eum quasi nosmetipsos. fuis
tis enim et uos aduene in terra egypti. ego dñs deus uester.
Nolite facere iniquum aliquid in iudicio. in regula. in pon
dere. in mensura. Statera iusta. et equa sint pondera. pon
dus modius. equumq; sextarius. ego dñs deus uester qui
eduxi uos de terra egypti. Custodite ergo uniuersa pre
cepta mea. et uniuersa iudicia facite ea. ego dñs.
Locutus est dñs ad moysen dicēs. Loquere ad om
nem cetum filiorum israel. et dices ad eos. Si quis de filiis israel
et de aduenis qui habitant in israel. Si quis dederit de semine
suo moloch. morte moriatur. populus terre lapidibus obruet eum. et ego ponā faciem meā contra illum. fue
ritq; eius de medio populi sui. eo q de semine suo moloch ausus sit polluere sanctuarium meum.
ac polluere nomen sanctum meum. Si negligentes populi ter
re. nō interfecerint hominem. et dissimulauerint noīem q
dederit de semine suo moloch. nec uoluerint eum occi
dere. ponā faciem meā contra hominem illum. et contra familiam eius. fornicatosq; cum eo. qui fornicati sunt cum moloch. de medio populi sui.
Anima que declinauerit ad magos. et ariolos. et fornicata
fuerit cum eis. et ego ponā faciem meā contra animam illā
de medio populi sui. Sanctificamini. et estote sancti. quia ego
sanctus dominus deus uester. custodite precepta mea. et facite
ea. ego dñs qui sanctifico uos.
Qui maledixerit patri suo. t matri morte moriatur.
patri et matri qui maledixerit. sanguis eius sit super eum.
Si mechatus fuerit cum uxore alterius. et adulterium
commiserit cum uxore proximi sui. morte moriātur
et mechus et adultera. Qui dormierit cum nouerca
sua. reuelauit ignominiam patris sui. morte mo
riātur ambo. sanguis eorum sit super eos.
Si quis dormierit cum nuru sua. utriusq; moriātur. q
scelus operati sunt. sanguis eorum sit super eos.
Si dormierit cum masculo concubitu femineo. utriusq; o
pus fecerunt nephas. morte moriātur. sit super eos.
Si quis duxerit uxorem filiam ipsius matris eius. scelus
perpetrauit. ardebit ille et ipse. nec ymmanebit in
medio uestri. Si quis cum iumento. et quācunq; alia bestia
rit. morte moriatur. pecus quoq; occidite.
Si quis uxorem suam fuccubuerit cuiusdam. reuelauit
fontem eius. et illa aperuerit uenas sanguinis sui. ambo
morientur de populo suo.
Si accepit sororem suam filiam patris sui. t filiam matris
sue. et uiderit turpitudinem eius. et illa uiderit
turpitudinem eius. opprobrium
gnominiam. nefarium rem operati sunt. occidēt ambo
in conspectu populi sui. eo q turpitudinem sororis suā nudauit re

Lxix

Lxx

ue lauerit. et portabit iniquitatē suam.
Qui cū uerit aī mulier influxu sanguinis sui. et fluxerit cruore menstruo. erit immunda septē diebus. et quicūq; tetigerit eā immundus erit usq; ad uesperā. Quicquid ergo dormierit cū ea in tempore menstruo. et tetigerit ignominiam eius reuelauerit. ipsa enim aperuit fontē sanguinis sui. et fecit illa quoq; turpitudinem matris suę. sororis patris. et uxoris fratris. ignominiam carnis suę nudauerunt. portabunt iniquitatē suam. Qui dormierit cū uxore proximi sui. et polluerit torum eius. morte pariter morientur. Qui duxerit uxorem et filiā eius. incestum facit. ambo igne cremabuntur. tam ipse quam illę. ut scelus de medio uestrum auferatur. Qui fornicatus fuerit cū iumento siue cū bestia. morte morietur. occidite quoq; et iumentum. Quę se uxor miscuerit cuilibet iumento. occides mulierem cum bestia. morte morientur. sanguis eorum sit super eos. Qui duxerit sororem suam filiam patris sui. aut filiam matris suę. et uiderit turpitudinem eius. et illa uidens illius quoq; uerecundiam. nefarium scelus est. interibunt coram populis de gente sua. Turpitudinem sororis suę reuelauit. portabit iniquitatem suam. Qui dormierit cum uxore fratris patris sui. et reuelauerit ignominiam cognationis suę. portabit peccatum suum. absq; liberis morientur. Qui duxerit uxorem fratris sui. immundum fecit. turpitudinem fratris sui reuelauit. absq; liberis erunt.
Custodite legitimas meas. et uniuersa iudicia mea. et facite ea. ne uomat uos terra habitationis uestrę. in qua habitaturi estis. et habitabitis. Nolite ambulare in legitimis gentium quas ego expellturus sum uobis. quia omnia fecerunt. et abominatus sum eas. Vobis autem locutus sum. possidete terram eorum. quam dabo uobis in hereditatem. terram fluentem lacte et melle. ego dominus deus uester. qui separaui uos a populis. Separate ergo uos inter pecus mundum et immundum. et inter uolucres mundas et immundas. ne polluatis animas uestras. in pecore et in auibus. et in cunctis quę mouentur super terram. quę ostendi uobis esse immunda. et eritis mihi sancti. quia sanctus sum ego dominus. et separaui uos a populis. ut essetis mei.
Vir siue mulier in quibus pythonicus uel diuinationis spiritus fuerit. morte morientur. lapidibus obruent eos. sanguis eorum sit super eos.
Locutusq; est dominus ad moysen. Loquere ad sacerdotes filios aaron. et dices eis. Non contaminabitur sacerdos in mortuis populi sui. nisi in propinquis consanguinitatis. super matrem et patrem. et filium ac filiam. super fratrem quoq; et uirginem sororem. quę nupta uiro non est. super hanc contaminabitur. Non radent caput nec barbam. nec in carnibus suis facient incisuras. Sacerdotes dei sui. sancti erunt. et non polluent nomen eius. quia incensum domini et panes dei sui offerunt. et ob hoc sancti erunt. Sacerdotem et uirum pudicum. et amantem castitatis. non ducent uxorem. nec eam quę repudium a marito fecerit. quia sanctificatus est deo suo. et panes offeret. qui sanctificabo uos. ego dominus qui sanctifico uos. Locutusq; est dominus ad moysen dicens. Loquere aaron et filiis eius. et separentur a sanctificatis filiorum israel. et non polluant nomen sanctificationis mee in his quę mihi consecrare se dicunt. ego dominus. Dic ad eos. et posteros uestros per familias uestras. quicūq; accesserit ad ea quę consecrata sunt. et offerre uoluerit domino. habens immunditiam suam. peribit coram domino. ego dominus. Homo de semine aaron qui fuerit leprosus. aut patiens fluxum seminis. non uescetur de sanctificatis. donec mundetur. Qui tetigerit immundum super mortuo. et cuius egrediatur semen coitus. et qui tetigerit reptile. et quodcūq; immundum. cuius tactus est sordidus. immundus erit usq; ad uesperum. et non uescetur de sanctificatis. nisi lauerit carnem suam aqua. Lotus uero solem. et mundabitur. uescetur de sanctificatis. quia cibus eius est. Morticinum et captum a bestia non comedet. nec polluetur in eis. ego dominus. Custodient ergo cęremonias meas. ne sustineant propter eas peccatum. et moriantur. si quid horum uiolauerint. ego dominus qui sanctifico eos. Omnis alienigena non comedet sanctificatum. nec inquilinus sacerdotis et mercenarius non uescentur ex eis. Quę autem sacerdos emerit. et quę natus in familia domus eius fuerit. hi comedent ex eis. Si filia sacerdotis alterius copulata fuerit. de his quę sanctificantur non comedet. Si autem uidua uel repudiata. et absq; liberis reuersa fuerit ad domum patris sui. quę in ea ętate consueuerat. aletur de substantia patris sui. omnis alienigena comedendi ex eis non habet potestatem. Qui comederit sanctificatum per ignorantiam. addet quintam partem ei. eo quem comedit. et dabit sacerdoti sanctificatum. nec contaminabit sanctificata filiorum suorum. quę offerunt domino. ne forte sustineat peccati iniquitatem delicti sui. cū sanctificata comederint. ego dominus qui sanctifico eos.
Locutusq; est dominus ad moysen dicens. Loquere ad aaron et filios eius. et omnes filios israel. et dices ad eos. Homo de domo israel et de aduenis qui habitant in israel. qui uoluerit offerre holocaustum domino. pro uotis uestris et cunctis uoluntariis. quę offerunt filiis israel in holocaustum domini. ut acceptabile sit. masculum absq; macula de armento. et ouibus. et de capris. Si pecudem. aut bouem. siquidem uitulum. siue agnum. uel agnam. membrum habuerit debile. aut quippiam superfluum. uel minutum. non immolabitur domino. nec pro uotis offerri poterit. et pro pacifico hostiarum. Siue uitulus siue ouis. quę ad perfectionem membrorum habet omnia. offerri poterit. ut sanctificetur. Cęcum. fracturam. debile. aridum. scabiosum. uel impetiginem. non offertis domino. nec ex eis dabitis super altare. Vitulum et agnum. quę membrum habent superfluum. et minutum. uoluntarium facere poteris. sed in uoto non recipietur. Si uoluerit offerre pro sanitate sua. non placebit. Non offertis domino. et infra uestras terras nihil horum facietis. Manum alienigenę non offertis panes dei uestri. ex omnibus quę corrupta et maculata sunt. offerre nolite. non suscipietur pro uobis. Locutusq; est dominus ad moysen dicens. Bos uel ouis. siquando genuerit. septem diebus erit sub matre sua. Die autem octauo et deinceps. offerri poterit domino. Sue ille bos fuerit. siue ista. non immolabitur una die cum fetu suo. Quicunq; immolaueritis hostiam confessionis domino. ut possit esse placabilis. eodem die comedetur. nec remanebit quicquam mane alterius diei. ego dominus. Custodite mandata mea. et facite ea. ego dominus. Nec polluatis nomen sanctificationis mee. sanctificabor in medio filiorum israel. ego dominus qui sanctifico uos. qui reduxi de terra egypti ut essem uobis deus. ego dominus.
Locutusq; est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel et dices ad eos. Tempora mea obseruabitis. sex diebus operabimini. die autem septimo sabbatum requietionis est. uocabitis sanctum. omne opus non facietis in eo. Sabbatum domini est in cunctis habitationibus uestris. Hec sunt ergo festa domini quę celebrare debetis temporibus suis. In mense primo quarta decima die mensis ad uesperum phase domini est. et quinta decima die mensis huius sollemnitas azimorum domini est. vii. diebus azyma comedetis. Dies primus erit uobis celeberrimus. sanctum. omne opus seruile non facietis in eo. Sed offeretis hostiam incensi domino. holocaustum. Vii. dies azyma comedetis. Dies primus erit uobis celeberrimus. sanctum. omne opus seruile non facietis in eo. Sed offeretis hostiam incensi domino. holocaustum. vii. diebus. et in die octauo. dies sanctissimus erit. et celebrior. omne opus seruile non facietis in eo.
Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel et dices ad eos. Cum ingressi fueritis terram quam ego dabo uobis. et messuerit segetem. feretis manipulos spicarum primitias messis uestrę ad sacerdotem. qui elevabit fa-

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

sacrificiū cōrī dño. ut acceptabile fiat pro habitatore die sab
bati sacrificabit illū. adq; mercedem die quo manipulus
secretus. crescet ager. ut messuram. ut mensura in area. ut
loculum dominī. ut lumen. et offerentur eī ego. duo
decime similæ oleo ī sacrificiū dominī. odorē qui
suauissimum. libra quarta pars hyn. panem
ferm lenteum. ī primis non comedetis. donec offeratis. usq; ad
diē qua offeretis oblatā deo. ut. ceremoniū ē sempiternū in gñā
tionibus ēorū. habitabitis in tabernaculis. ut. numerabitis ergo ab
altero die sabbati. ī quo optulerit manipulū primitiarū
vii. ebdomadas plenas. usq; ad alterā diem. et plenos
quinquaginta dies. i. diē. l. et sic offeretis sacrificiū
nouū dño. ex ibi habitabitis in tabernaculis. ut. primi fructuū
duos decimas similæ fermentate. quæ cocta sint in
primitias dño. offerentisq; cū panibus. vii. agnos immacu
latos. anniculos. et vitulum de armento unū. arietes du
os. et erunt holocaustū dño cū libamentis suis. in odorem
suauissimū dño. sacrificij. ut. hircū pro peccato. duosq; ag
nos. anniculos hostias pacificas. cumq; leuauerit eos sa
cerdos cū panibus primitiarū coram dño. cedent in usū
eius. et erunt. ut. uocabitis hūc diem celeberrimū ac sanctis
simum. omne opus seruile non facietis in eo. legitimū
um sempiternū erit ī cunctis habitaculis et generatio
nibus ūris. postquam. ut messueritis segetē terre ue
strē non secabitis eā usq; ad solū. nec remanentes spicas col
ligetis. sed pauperibus et peregrinis dimittetis eas. ego do
minus deus ūr.

Locutusq; est dñs ad moysen dicens. loquere filiis ist. ō
se. vii. prima die mēsis. erit uobis sabbatū memo
riale clangentes tubis. et uocabit sab. omne opus ser
uile nō facietis in eo. et offeretis holocaustū dño. locu
tus est dñs ad moysen dicens. decimo die mēsis hui⁹
septimi. dies expiationū erit celeberrimus. et uoca
bit sab. affligetisq; ānas uras meo et offeretis holoca
ustū dño. omne opus nō facietis in eodē tempore. dies
quippe propitiationis est. ut propitietur uobis dñs deus
ue. omnis enim anima quę affligi non fuerit die hoc peribit de
populis suis. et quę opus quodlibet fecerit die hoc perdā eam
de populo suo. nichil ergo operis facietis in eo. legitimū
sempiternū erit uobis in cunctis generationibus et habita
tionibus ūris. sabbatū requietionis est. affligetis ānas
uras. die nono mēsis. uespere usq; uespere celebrabitis
sabbata ūra. locutus est dñs ad moysen dicēs. loquere filiis
ist. decimo die mēsis septimi erit festa tabernaculorū. vii. die
bus dño. die primo erit sanctissimum. non facietis opus
seruile. et vii. diebus offeretis holocaustum dño. die octauo
sanctissimum erit uobis. et offeretis holocaustum dño. est enim
collecta. omne opus seruile non facietis in eo. hec sunt sol
emnitates dñi quas uocabitis celeberrimas. et sanctissimas offere
tisq; munera et oblationes dño. holocaustū et libamina sa
crificia et libamina unumquodq; die suo. excepto sabbato dñi.
donisq; uestris. et quę offertis ex uoto. et quę sponte tribu
tis dño. Xxv. die mēsis septimi. cū congregaueritis
omnes fructus terre ues. celebrabitis festa dñi. vii.
diebus. die primo et die octauo erit sabbatū. i. requi
es. sumetisq; uobis die primo fructus arboris pul
cherrime. spatulasq; palmarū. et ramos ligni densi
tatis et salices de torrente. et letabimini coram
dño deo uro. celebrabitis sollemnitatem eius. vii. di
ebus per annū. legitimū sempiternū erit ī generationi
bus ūris. in mēse septimo festa celebrabitis. habitabi
tis in umbraculis. vii. diebus. omnis qui de genere est
ist manebit in tabernaculis habitare fecerit filios
ist. cū eduxero eos de terra egypti. ego dñs deus ūr.
locutusq; est moyses super solēnitatibus dñi ad filios
ist.

Et locutus est dñs ad moysen dicens. precipe filiis
ist. ut afferant tibi oleū de olivis purissimū ac lu
cidū. ad ministrandas lucernas iugiter extra uelū testi
monii in tabernaculo federis. ponetq; eas aaron. ab ues
pere usq; in mane coram dño iugiter. ritus perpetuus ī ge
nerationibus ūris. Super candelabrū mundissimū per

nētur sep̄ me dño spectu dñi. Accipies quoq; similam. et
coques eā. xii. panes. singuli habebūt duas decimas.
quos. ponesq; ordinatissime sup̄ mensam purissimā co
ram dño in statuq;. et pones sup eos celebrē. ut adolentissimū
ture sint pro memoriali. in oblationem dñi. per singula
sabbata. mutabitur coram dño. suscepta a filiis ist. fœ
dere sempiterno. Erūtq; aaron et filii eius. ut co
medant eos in loco sc̄o. quia sc̄a sc̄orū est. de sacrifi
ciis dñi iure perpetuo.

Egressus est autem egressus filius mulieris ī pegyptie
de egyptio inter filios ist. et iurgauit ī castris cum
uiro ex tribu. dan. blasphemauitq; nomen et maledixit ei.
Adductus est ad moysen. Vocabatur autem
salumith mater eius. filia dabri de tribu dan. et posue
runtq; eum in carcere. donec nosset quid ei
deberet dñs. qui locutus est ad moysen dicens. Educ
blasphemum extra castra. et ponant omnes qui au
dierunt. manus suas super caput eius. et lapidet eū po
pulus uniuersus. Et ad filios ist̄ loqueris. Qui maledi
xerit deo suo portabit peccatū suum. et qui blasphe
mauerit nomen dñi morte moriatur. lapidibus op
primet eū omnis plebs multitudo. siue ille ciuis seu pe
regrinus fuerit. q̄ blasphemauerit nomen dñi. mor
te moriatur.

Qui percusserit et occiderit hominem morte moriatur.

Qui percusserit animal. reddat uicissim. i. animal pro
animali. Qui irrogauerit maculam
alicui ciuium suorum. sicut fecit. sic fiet ei. fractura pro fractura
oculum pro oculo. dentem pro dente. Quomodo quisq; alterius
membrum lesit. talem sustinere cogetur. Qui pecus
serit animal. reddet. qui autem hominem percus
serit. morietur. Eadem iudicia sint tam aduenę quam
indigenę. ego enim sum dominus deus ūr. Locutusq;
est moyses ad filios ist. et eduxerūt eū qui blasphe
mauerat extra castra. et lapidibus oppresserunt. fe
cerunt filii ist. sicut præceperat dominus moysi.

Locutusq; est dñs ad moysen in monte synai dicēs. loquere filiis
ist. et dices ad eos. cū ingressi fueritis terram
quam ego dabo uobis. sabbatizet sabbatum mediū. Sex
annis seres agrum tuum. et sex annis putabis uineam
tuam colligesq; fructus eius. Septimo autem anno sab
batum erit terre requietionis dño. Agrum non seres et
uineā non putabis. Quę sponte gignit humus non
metes. et uuas primitiarum tuarum non colliges. qui
annus sabbatum. Immunis eris requietionem terre ē. Si
erūt uobis mercēnarius et seruus tuus. Inquilinus et mer
cēnarius tuus. et aduenę qui peregrinantur ap̄d te. fum
ti fruges et pecoribus. ōia q̄ nascuntur possidebit sabū.

Numerabis quoq; tibi vii. ebdomadas annorum
annorum. i. vii. septies q̄ simul faciunt annos. xl. viiij.
Et clanges buccina mēse. vii. decima die mēsis. propi
tiationis ist. mittes tubam per uniuersam terram ues.
Sanctificabisq; annum quinquagesimum. et uocabis remissionem cūc
tis habitatoribus terre tue. ipse est enim iubileus. et
ūretur uobis. ad possessionem suam. et unusquisq; redeat
ad familiam pristinam. quia iubileus est. et quinquage
simus annus. non seretis neq; metetis. Sponte
nascentia. et primitias uindemie non colligetis
ut oblectationem iubilei. ipse enim sanctificatio tua est.
Anno iubilei redeat. ad possessorem suum. Quando quis
dam proximo tuo. Vel emes aliquid ab eo. non contristes fratrem
tuum. Sed iuxta numerum annorum iubilei emes ab eo.
iuxta supputationem frugum uendet tibi. Quanto plu
rium annorum remanserint post iubileum. tanto carius
tibi. Et ego minus ipse numerum annorum uendet ei. quo
ostendat. ipse enim fructus uendet tibi. Nolite affligere
contribules uestros. sed timeat unusquisq; deum suum.
quia ego dominus deus ūr. facite præcepta mea. et iu
dicia custodite. et implete ea. ut habitare possitis in
terra absq; ullo pauore. Et gignet uobis humus fruc
tus suos. ut edatis usq; ad saturitatem. nullumq; ibi
timeatis famem. Quod si dixerit. quid comedemus
anno septimo. si non seuerimus. nec colligerimus
fruges nostras. dabo benedictionem meam uobis. anno
sexto. et faciet fructus trium annorum. Seretisq; anno

ertuo. ꝛ comedetis uetera ꝓ fructib⁹ usq; ad nonū annum. donec noua nascātur. edetis uetera. ꝛ
ſim quoq; nō uendetur in ꝑpetuū q; mea ſt. ꝛ aduene ꝛ
colon mei estis. ⁊ in cūcta regno pos
ſessionis ure sub redemptionis ꝛ hortione uendi
tur.

Si attenuatus ſt̄ frat⁹ ei⁹ ⁊ indigerit posse ſtū ei⁹ ꝛ
tuolū ut ꝓpinquus eius ꝓxt redimere q; uen
diderit. Si qs non habuerit ꝓpinqū. ꝛ ipe pretium
adeq̄ inuenerit. ꝛ inuenie. ꝛ putauerit
fructus ex eo ꝛ ſt̄ que uendidit. ꝛ ꝓ reliquum est
reddet ēptori. ꝛ sic recipiet possōnem suam. Si
non inuenerit manus eius ut reddat ꝓtū. habe
bit ēptor q; emerit usq; ad annū iubileū. ⁊ in
ipso exibūt uendito redet. ⁊ addominū reuertet
ſt̄. ⁊ possidebit ꝓtinū.

Si uō ędes in ꝯa urbis muros habebit re
demptionē donec unus impleatur annus.
Si nō redemerit. ⁊ imm circuitus fuerit euolutus.
emptor possidebit eam. ⁊ posteri eius ꝑpetuō. re
demi nō poterit. etiā iubileo. Sin aūt ⁊ uilla fuit
domus que muros non habet. agro equabit uendenti
Si. nec redepta non fuerit. in iubileo reuertet
ad dominum.

Ędes leuitarū que in urbib⁹ sunt. semper pos
sunt redimi. Si redepte nō fuerint in iubileo re
uertentur. ad hoc. q; domus urbiū leuitarū pro
possionib⁹ sunt inter filios isrl. Sub urbana aūt
rem non uenient. qua possō sempiterna est.

Si attenuatus fuerit frat⁹ ei⁹ et infirmus manu.
et subleuabis eū quasi aduenā. et peregrinū ꝛ uiuet
tecū. ne accipias ab eo usuras. nec ꝯplus quā dedit.
time dñm tuū ut uiuat frat⁹ tecum. ⁊ pecuniā tuā
non dabis ei ad usurā. ⁊ frugū ſt̄ habi
dam nō exiges. ego dñs deus tuus qui eduxi uos
de terra egypti. ut darem uobis terrā chanaan. et
ēm uob⁹ deus.

Si pauperie ꝯtracta uendiderit se tibi frat⁹ tuus.
non eū opprimes seruitute famulor⁹. sed qsi mer
cenarius. ⁊ colonus erit. usq; ad annū iubileum ope
rabit apud te. ⁊ postea egredietur cū ubi ſt̄ sui. ⁊ reuer
tetur ad cognationem suam. ⁊ ad possōnē patrū suorū.
Mei enim serui sunt. quos eduxi de terra egypti. non
ueneant uendentis seruo. nec affligat eū ꝓpotē
tia tua. sed metuito deo tuo. Seruus ꝛ ancilla sint uo
bis de nationib⁹ que in circuitu uob⁹ sunt. ex eis emi
etis qui peregrinantur apud uos. ⁊ de cognatione
earum que apud uos ſt̄ genuerint. ⁊ erunt
uobis ꝑpetuo possidebitis ea. ⁊ pueros uestros
post uos. ut apprehendant possidendum. Fratres
aūt meos filios isrl. nullus dominabitur alterius.

Si inualuerit apud uos manus aduene ac ꝓpe
grini. ⁊ attenuatus frat⁹ ei⁹ uendiderit se ei. aut
cuiq; de stirpe eius ꝓpe uenditionē post redimi. qui
libet ex fratrib⁹ suis redimet eū. ⁊ patruus ⁊ patru
elis. ⁊ consanguineus. et affinis. Si aūt ⁊ ipe po
tuerit redimet se. supputatis dñis ⁊ anni⁹ ab ꝑ
uenditionis sue usq; annum iubileū. et pecu
nia qua uenditus fuerat. ꝓportionē annoꝝ. numerū
tritione mercenarii supputata. Si plures fue
rint anni qui remanent usq; ad iubileū. ꝑ hos
reddet ꝓtium. Si pauci. ponet ꝓ nichilo uis
annoꝝ. numerū. reddet ēptori q; reliquū est
annoꝝ. quib⁹ aūt seruiuit mercedib⁹ ꝛ putatis. ꝛ
affligere eū uno lenter ⁊ conspectu tuo. Quod si
ꝛ reddi nō potuerit. anno iubileo egredietur
cū filiis suis. Quia mei sunt — serui filii isrl. quos
eduxi de terra egypti. ego dñs deus uest̄.

Non facietis uob⁹ deos ydolū ⁊ sculptile. nec titulos er
gen⁹. nec ꝛ signē lapidē ponetis in terra uestra. ut a
doretis eū. ego enim sum dñs deus uest̄.
Custodite sabbata mea. ⁊ pauete ad sanctuariū meū.
ego dominus.

Si in ꝓceptis meis ambulaueritis. ⁊ mandata mea
custodieritis. et fecerimus ea. dabo uobis ꝑluuias tēꝑ
ribus. suis. ⁊ terra gignet germen suū. et pomis arbores
replebūtur. et apprehendet messio uindemiā. ⁊ uindemia
occupabit sementem. et comedetis panē uestr̄ in sacie
tate. ⁊ absq; pauore habitabitis in terra uestra. Dabo
pacem in finib⁹ uestris. dormietis. et nō erit qui ex
terret. Auferam malas bestias. et gladius non
ꝛansibit terminos uestros. Persequemini inimicos
uestros. et corruent coram uobis ꝑsequentur. v. de uo
stris. c. alienos. ⁊ c. ex uobis decem mila. Cadent in
imicis uris coram uobis gladio. Respiciam uos et
ēsse faciam. multiplicabimini. et firmabo pactū meū
uobiscū. Comedetis uetustissima ueterū. ⁊ ue
tera nouis ꝛ ueniētib⁹ abiicietis. ponam tabernacu
lū meū in medio uestri. ⁊ non abiciet uos anima mea.
Et ambulabo inter uos. et ero uester deus. uos q; eritis
ꝑpls meus. Ego dñs deus uest̄. qui eduxi uos de terra
egyptiorū ne seruiretis eis. et qui confregi catē
nas ceruicū uestrarū ut incederetis erecti. Quod si nō
audieritis me. nec feceritis oīa ꝑcepta mea. si spre
ueritis legem meam. et iudicia mea contēpseritis.
ut nō faciatis ea. ꝙ a me statuta sunt. ⁊ irrita
ꝑfeceritis pactum meū. ego quoq; hoc faciā uobis. Visitabo sup uos ce
leriter in egestate et ardore. qui ſficiat oculos
uros. et cōsumat animas uestras. Frustra seretis semina
q; ab hostib⁹ deuorabūt. ponam faciem meam ad ea. ⁊ cor
ruetis coram hostib⁹ uestris. et subiacebunt uob⁹ qui
oderunt uos. fugietis nemine ꝑsequente. Si
aūt nec sic obedieritis mihi. addam correptionē
uestr̄ septuplum ꝓpter peccata uestra. ⁊ frangam superbiam du
rē uestre. dabo q; uobis cælum sicut ferrum. ⁊
eram eneam. Consumetur incassum labor uester. ⁊ no
scet terra germen suum. ⁊ arbores pomaria ꝑdent. Si ambula
uerit contra me. et nolueritis audire me. addam
plagas uestras septuplum ꝓpter peccata uestra. et
mittam in uos bestias agri que consumant uos
pecora uestra. ⁊ paucitatē earum in solitudine
fiant uie uestre. Quod si nec sic uoluerit recipere
disciplinam. sed ambulauerint ex aduerso mecum. ego
quoq; ero uobis aduersus. et percutiam uos septuplici plaga
tuorū. ⁊ nouicia fugere uos faciam. et ultorem gladium
uobis. Cumq; confugeritis in ciuitates. mittam pestilen
tiam in medio uri. ⁊ trademini hostili manu. ꝓ
ea q; frēgistis baculum panis uri. ita ut. x. mulie
res in uno clibano coquāt panes. ⁊ reddant eos ad pondus.
et comedentes non saturabimini. Quod
nec ꝑ hec audieritis me. sed ambulaueritis contra me. ego
incedam aduersus uos in furore aduerso. et corripiam
uos. vii. plagis ꝓpter peccata uestra. ita ut comedatis car
nes filiorū uestrorū. ⁊ filiarū uestrarū. Destruam excelsa ue
stra. ⁊ simulacra uestra confringam. Cadetis inter ruinas
ydolorū uestrorū. ⁊ abhominabit uos anima mea. Inten
ta ut urbes uestre redigam in solitudinē. ⁊ deserta fa
ciam sanctuaria uestra. nec recipiā odorem suauissimū.
Disperdamq; terram uestram. ⁊ stupebūt sup ea inimici uestri cū
habitatores illius fuerint. Vos aūt dispergam in gentes
et evaginabo post uos gladium. erunt terre uestre de
serte. ⁊ ciuitates dirute. Tunc placebunt terre sabba
ta sua. cūctis diebus solitudinis sue. cū fueritis in terra
hostili. sabbatizabit et requiescet in sabbatis solitudinis sue. eo q; ꝛ
requieuerit in sabbatis suis. cū habitaretis in ea. Et
qui de uobis remanserint dabo pauorē in cordib⁹
eorū in regionib⁹ hostili. terrebit eos sonitus folii
uolantis. ⁊ ita fugient qsi gladium. Cadent nullo ꝑ
sequente. ⁊ corruent singuli sup fratres suos qsi bellum fugientes.
nec uobis inimici audebunt resistere. Peribitis inter
gentes. ⁊ hostilis uos terra cōsumet. Qui fuerint de vo
bis reliqui marcescent in iniquitatibus suis in
terra inimicorū uestrorū. et ꝓpter peccata patrum suorū
⁊ sua affligentur. donec confiteantur iniquitatem su
am. ⁊ malos suos recordentur. quib⁹ ꝑuaricati ſt̄
in me. ⁊ ambulauerint ex aduerso mihi. Ambulabo ꝙ et

egō ntrā eos. r nduci illos nūtrā lystilē. donec eru
uelcat ī cōi cla nūs eoy. tūc orabūt ȳ ȳ ret amb; fiuī. r
recordabr federis mei q pepigi cū eis ī horeb. ag ȳ cūc.
cria eoy .cerne quā; memor em. q̄ cū reuerta fu
erit ad eos. cōplacebit sibi ī rūbanis suis. putrefc so
ututudinem ȳpter illos. ȳ nō ingrabūr ȳ ceptus sunt.
eo q̄ abiecerint iudicia mea. et leges meas despe
uerint. At tū tāl ēēnt nūcti lystilū aī pennte. ab ieca
eos. neq; sic desperi ut cōsumerētur. et irritū facere
pactū meū cū eis. ego enī sum dñs deus eoy. r recor
dabor federis mei ȳ primi. qū eduxi eos de terra eg
pti. ī cōspectu gentiū ut ēēm deus eoy. ego dñs deus.
ī sunt ceptra adā. uoluntates. r leges. quas dedit dñs int
scet inter filios isrl. in monte synai. ȳ manū moysi.
ecutusq; ē dñs ad moysen dicens. loquēr filiis isrl. r di
cis ad eos. hō qui uouerit. r sponderit deo aīa
sua. siuerit mansione. dabit ȳ sui. Si fuerit mascul
angesimo usq; ad sexagesimū annū dabit. l. sicla
argēti. ad nūsmā sanctū. Si mulier. xxx. a. v. ante
anno usq; ad uicesimū. masculus dabit. xx. sicl os.
femina. x. A bimo aūt usq; ad annū quintū. ȳ mas
culo dabuntur quinq; sicli. ȳ femina tres. Sexage
narius et ultra masculus dabit. xv. sicl os. femi
na. x. Si pauper fuerit. r estimatiōē reddere ī
ualebit. stabit coram sacerdote. r quātū ille estima
uerit. r uiderit ei posse reddere. tāti dabit.
Aut
aūt q̄ ī molari vot dño. siquis uouerit. cōi erit. r
mutari nō poterit. i. nec melior malo. nec pessi
mo. q̄ si mutauerit. r ipm q̄ mutatū est. r illud
pro mutatō est. osecratum erit domino. Aut ar
mentū. q̄ ī molari dño nō vot. siquis uouerit. ad
ducetur ante sacerdotē. qui diudicabit utrū bonū
an malū sit. stabitq; ȳ ūq̄ sed dare uoluerit. ut
qui offert. addet supra estimationem quintam
partē. Cū si uouerit domui suā. r sanctificauerit
dño. ab sacerdote ei sacerdos utrū bona an mala sit.
et iuxta ȳ ill q̄ abeo fuerit estimatū. ita habebit. Si
aūt ille qui uouerit uoluerit redimere ei. dabit
quintā partē estimationis supra. r habebit domū
ad sanctum ȳ sōm. sue uouerit. r si dēm
aurta ri filiū semīs. estimabit ȳ sui. Si. xxx. mo
dī ordei. seminis fra. l. sicli. ībuntur argēti. Si sta
tim ab anno mercenis. nubilis uouerit. agrū sua
tū ualere. pōt tanto estimabit. Si aūt post aliquan
tū nō potuit supputabit sacdos pecuniam iuxta ānos
reliquos usq; ad iubileū. ȳ dabit ille qui uo
uerat. eā dño. ī iubileo. aūt reuertetur. ad sortē de
minū qui uendiderat eū. r ī suā ī sorte possōnis
sue. omīs estimatio fiet. o sanctuarii ponderabit. Sic
ut. xx. obolq; dit. Primogenita q̄ a dño ī pri
mogenita
ntur. nemo sanctificare poterit. tuo uere. siue bos. siue
ouis. fuerit dñi sunt. Si aūt ī immūdo animāli reden
et qui offerebat iuxta estimationem tuā. r addet qu
tā partem ȳ ti. Si redimere noluerit. uendetur
iuxta quanto eāq; aūt fuerit estimatū. Omne q̄d
uouero dīscernitur. sibi dō fuerit. sibi aūt. sibi ager. nō
uēdetur. nec redimi poterit. quicquid semel fu
erit obsecratū. sanctū erit dño. Et omne sacrificium
q̄ offertur ab homine. si redimetur. si. morte morietur.
Omīs decima terre. sue de fructibus. sue de pomis arbor. do
mini sancta. r illi sanctificabitur. Si redimere
decimas suas. addet quintā partē earū. Omnium de
cimarū armentorū. r ouium. et quicquid sub uirga pastoris tran
seunt. quintū q̄dq; uenerit sanctificabit dño. nō

eligetur nec bonū. ī malū. nec malū. ī bonū. Si
Si quis mutauerit. r q̄ mutatū est. ipm mutatū. ē. sanc
tificabit dño. r nō redimet. ¶ Hec sunt p̄cepta. q̄s mandā
uit dominus moysi. r ad filios isrl. in monte synay.

Explicit liber uagetera quem nos leuiticū dicimus. Incī
pit liber uagedabar que nos numeros uocamus.

Explicit liber leuiticus
Incipit liber numeri

LOQUERE

ad moysen in deserto synay. ī tabernaculo federis. p
die mēsis ijdē. anno altero egressionis eoy. e regio
dicens. tolle. summā uniuse congregationis filioy isrl
et̄ pegnationes et domos suas. r nomā singloy. quid
quid sexus est masculinum. a uicesimo āno r sup. p
um utroq; fortitudo exercitū. r numerabunt eos. ptes. tu
sua. et tu aaron. erunt; uobiscū principes tribuū
ac domoy. cognationū suaru. quoy. nomā sūt hec.
de tribu ruben. eliasur. filius sedeur. De symeon.
salamihel filius surisadai. De iuda naason filius
aminadab. De yssachar. nathanahel filius suar. De
zabulon. heliab filius helon.

Filioy autē ioseph de ephraim. elisama filius ammud.
de manasse gamaliel filius phadassur. De beniamin
min. abidan filius gedeonis. De dan achiezer fi
lius ammisaddai. De aser. phagiel filius ochran.
de gad. heliasaph filius duhel. De neptalim. achi
ra filius henam. Hi nobilissimi principes mul
titudinis tribuū suaru. et cognationes suas. et capita
cētus isrl. quos tulerūt moyses. et aaron cū ōi mul
titudine. et congregauerunt primo die mēsis
secūdi. recēsentes ex progenationes et domos ac fa
milias et capita. et nomā singuloy. a. xx. āno. et sup
sicut precepit dñs moysi. numerauitq; eos in
deserto synay.

Ruben primogenito isrl. progenationes et fami
lias ac domos suas. et nomā capitū singlōy. omne
q̄ sexus est masculi. a uicesimo anno et sup. p
cedentium ad bellū. uiri. milia quadringenti.
De filiis symeon progenationes ac domos cogna
tionū suaru recensitis sunt per capita et nomā sin
gloy. omne q̄ sexus est masculinum. a uicesimo an
no. et sup. p cedentium ad bellum. l. viii. milia
trecenti.
De filiis gad progenationes et familias ac domos
cognationum suaru. per nomā singlōy. a uicesimo anno
et sup. omes qui poterant ad bella procedere.
xl. v. milia sexcenti.

De filiis iuda progenationes et familias ac domos
cognationum suaru. per nomā singlōy. a uicesimo anno
et sup. omes qui poterant ad bella procedere.
lxxiiij. milia sexcenti.
De filiis yssachar progenationes et familias ac domo
cognationū suarū per nomā singlōy. a. xx. āno.
et sup. p. omes qui ad bella procedere poterant. fuer
lxiij. milia quadringenti.
De filiis zabulon progenationes et familias ac domos
cognationū suarum. recensiti sunt per nomā singu
lorū a. xx. āno et sup. omes qui poterant ad bel
la procedere. lvii. milia quadringenti.
De filiis ioseph filioy ephraim progenationes et
familias ac domos cognationum suaru recensiti si
per nomā singlōy. a. xx. anno. et sup. omes qui po
terant ad bella procedere. xl. milia quingenti.
Porro filioy manasse progenationes et familias.
ac domos cognationum suaru. recensiti sunt per no
mina singlōru. a. xx. ānis. et sup. omes qui po
terant ad bella procedere. xxxduo milia. cc.
De filiis de manin progenationes et familias ac do
mos cognationū suaru. recensiti sunt per nōlos sin
glōy. a. xx. āno et sup. omes qui poterant. ad
bella procedere. xxxv. milia quadringenti.
De filiis dan progenationes et familias ac domos cog

recensiti sunt per nomā singlōy a uiginti annis et sup
oes qui ad bella procedere. xlv. milia sexcenti
De filys nida per grās et familias ac domos cognatō
suas.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

leu mlia septin
genti De filijs aser
y guaroes et
filias ac dom
os cognacois
suaq ; ; ;
y noia singlay
a xx. anno et
sup oms qui
potuer ad bella
pcedt

tionum suarū. recensu sūt nōiby singlou. a. xx. annō rsup. cōfq; potuer ad bella procedere. vel. mille quingenti. D e filijs neptalum ppr nemones r familias ac domos cognationū suarū recensū sunt nōiby singlou. a. xx. anno. r sup in omēs qui poterant ad bella procedere. l. tria milia quadrigenti. h ii sunt quos numauerūt moyses zaron. r. vii. pncipes rūt. singlar ppr domos cognationū suarū. fuerūt; oēs nisi filiou rūt ppr domos r familias suas. a. xx. anno. r sup in qui poterant ad bella procedere. lx. ceti; tria milia. vi. cēti quinquaginta. L euite aūt inter reliquos tribus familiarū suarū sic numerati sunt nūc oi;
dixitq; est dns ad moysen dicens. tribū leui noli numerare. neq; ponas summā eop cū filijs rūt. sed tue cū sup tabnaculū testimonij. eūq; oi rebus eius. r quaq; ad cultū pertinent. ipi portabūt tabernaculū. r oia utensilia eius. et erunt in ministerio ei. ppr tabnaculū circūq; metabūt. cū pficiscēdū fuit deponet leuite tabnaculū. cū castrametanda erigent. h os qui ei accesserint morte morient. filij aūt israhel castrametabūt. unusquisq; ppr agmē suū. r signū exercitus sui. porro leuite ppr circuitū tabnaculi figent tentoria. ne fiat indignatio sup multitudine filioz rūt. r custodiant excubabunt. metatq; tabnaculi testimonij. sed cetera; & filij rūt iuxta oia q; ppr dns moysi.
dixitq; est dns ad moysen et aaron dicens. singuli p turmas suas signa agāt. uexilla domos cognationū suarū castrametabūtur filij rūt. ppe gyrum tabernaculi fœderis. h oriēt aūt castra figet tentoria primus castrorū sui. ductor; pncipe filioz rūt. r exercitus sui. naason filius aminadab. cui fuit descripta turma sua pugnātiū. lxxiiii. milia sexcenti.
xta eū castrametabūt tribus ysachar. quoz pncipe fuit nathanahel filius suar. et oīs numerus pugnatoz eius. l iiij. milia quadrigenti.
tribus zabulon pncipe fuit eliab filius helon. oīs descripte exercitus pugnatoz. l. vii. milia quadrigenti. q uicūq; ergo castris iude. tm numerati fuerint. el xxxvi. mīl. quadrigenti. p turmas suas primi egredient.
castris filioz ruben. ad meridianā plagā erit pncipe elizur filius sedeur. et qui eius exercitus pugnatoz. eop qui numerati sunt. xlvi. milia quingenti.
xta eū castrametabūt de tribu symeō. quoz pncipe fuit salamihel filius suri sadai. et cui⁹ exercitus pugnatoz. eop qui numerati sunt. lviii. mīl. ccc. i tribu gad pncipe fuit eliasaph filius duel. et cui⁹ exercitus pugnatoz. eop qui numerati sunt. xlv. mīl. dcc. l. omēs qui recensiti sunt in castris ruben. c vi. mīl. r mille. ccc. l. p turmas suas inter eos loca pficiscētur.
exinde aūt tabnaculū testimonij proficiscet castra leuitarū et turmas eop. quo ordine erigentur. ita et deponentur. singuli p loca ordinem q; sua pficiscētur.
ad occidentalem plagam erunt castra filioz ephraim. quoz pncipe fuit elisama filius ammiud. et cui⁹ exercitus pugnatoz. eop qui numerati sūt. xl. milia quingenti. h et cū eis tribus filioz manasse. quoz pncipe fuit gamaliel filius phadasur. et cui⁹ exercitus pugnatoz. eop qui numerati sūt. xxxii. milia ducenti. cc.
in tribu filioz beniamin pncipe fuit abidan filius gedeonis. et cui⁹ exercitus pugnatoz eop qui recensiti sunt. xxxv. mīl. cccc. o mēs qui numerati sunt castrōr ephraim. c viii. mīl. c. p turmas suas ex ordine pficiscentur.
ad aquilonē castrametabūt filij dan quoz pncipe fuit achiezer filius ammisaddai. et cui⁹ exercitus pugnatoz eop qui numerati sūt. l. ix. m. dcc.
xta eū figent tentoria de tribu aser. quoz pncipe fuit phegiel filius ochran. et cui⁹ exercitus pugnatoz eop qui numerati sunt. xl. mīl. r mīl.
quingenti. D e tribu filioz neptalim pncipe fuit achira filius enan. oēs qui numerati sunt castrōr dan. fuerūt. cl vii. milia. sexcenti. nouissimi p ordinem pficiscentur. h ic numerus filioz rūt. ppr domos cognationū suarū. r turmas suas. sexcenti. septuaginta quinq; milia quingenti. l. leuite aūt non sunt numerati inter filios rūt. sic enim ppr oīa pcepit dns moysi. fecerūtq; filij rūt iuxta oia q; mandauit dns. sic numerati sunt et pficiscentes p familias ac domos cognationum suarū.
h ec sunt generationes moysi. et aaron in die qua locutus est dns in monte synai. et hec nōa filioz aaron. p magnitus eius nadab. deinde abiu. eleazar. et ithamar. h ec nōa filioz aaron sacerdotū qui uncti fuerūt. et quoz replete et cōsecrate manus ut sacerdotio fungerentur. mortuus est enim nadab. et abiu. cum offerret ignem alienū coram dño in deserto synai. absq; liberis. fueruntq; sunt sacerdotio eleazar. et ithamar coram aaron patre suo.
dixitq; dns ad moysen dicens. applica tribū leui. et fac stare coram sacerdote aaron. et ministrent ei. et excubent. et obseruent quaq; ad cultū pertinet multitudinis coram tabnaculo testimonij. et faciant opera tabnaculi. seruientes in ministerio. custodes; ergo tabnaculi. et filios israhel. ut ministrent ei. et excubent filij israhel. aaron aūt et filios eius constituel sup cultū sacerdotii. extraneus qui accesserit morietur.
dixitq; dns ad moysen dicens. ego tuli leuitas a filijs israhel. pro omni primogenito qui aperit uuluā in filijs israhel. erūtq; leuite mei. meū enim est omne primogenitum. ex quo tempore percussi omne primogenitum in terra egypti. sanctificauiq; mihi quicquid primū nascitur in israhel. ab homine usq; ad pecus. mei sunt. ego dns.
dixitq; est dns ad moysen in deserto synay dicēs. numera filios leui p domos patrū suoz et familias. omne masculinū a mense uno et supra. numeratusq; est moyses iuxta pceptū dni. et inuenti sunt filij leui p nōa sua. gerson. caath. et merari.

filij gerson. lebni et semei. filij caath. amram. et yesshar. hebron. et oziel. filij merari. mooli. r musi. hi sunt gerson fuere familie due. lebnitici. et semeitici. quarū nūer est ppr. sexus masculini ab uno mēse. r sup. vii. milia quingēti. post tabnaculū metabūtur ad occidentem. sub pncipe eliasaph filio lael. habebunt excubias in tabnaculo fœderis. ubi tabnaculū coopiūctū est. et uectes eius. et columne. et bases earū. et oīa que ad cultū huiusmodi pmenent. columpne atrii per circuitū cū basibus suis. et paxillis et funibus. ante ostium tabnaculi fœderis. ad orientalē plagā moyses et aaron et filij eius. custodes excubiaru. in medio filioz israhel. qui si quis alienus accesserit morietur. oēs leuite quos numerauerunt moyses et aaron iuxta pceptū dni p familias suas in generē masculino a mē-

¶ iii.

uno ⁊ supra fuerūt. xxii. milia.
Dixit dñs ad moysen. Numera primogenitos
sexus masculini de filiis isrl. a mense uno ⁊ supra. et
habebis summā eorū. tolleq; leuitas mihi pro primo-
nito filiorū isrl. ego sum dñs. et pecora eorum pro cūcta
sit primogenitis pecorib; filiorū isrl. Cepit ergo moyses
sicut preceperat dñs primogenitos filiorū isrl. et fuerūt
masculi per domos suas. a mense uno et supra. xxii. mil.
ducenti. lxxiii.
Locutusq; est dñs ad moysen dicēs. Tolle leuitas pro
primogenitis filiorū isrl. et pecora leuitarū pecoribus eorū.
erūtq; leuite mei. ego sum dñs. Primogenitō autē duceno-
rum. lxxiii.
rum quindecim numerū leuitarū decem primogenitis fi
liorū isrl. accepisti. v. siclos per singula capita. addes super
summam siclum. Siclus habet obolos. xx. dabisq; pecuniā aaron
⁊ filiis eius. pro illis eorū qui supra sunt. Tulit ergo moyses
pecuniam eorū qui fuerant amplius. et quos redemerat a leuitis pro primogenitis filiorū isrl. mille trecentos. lxxv. siclos. quos pondus sanctuarii. reddit. Deditq;
aaron ⁊ filiis eius. iuxta uerbū quod preceperat sibi dñs.
Locutusq; est dñs ad moysen et aaron dicens. Tolle
summam filiorū caath de medio leuitarū per domos et fami-
lias suas. a. xxx. anno ⁊ supra usq; ad quinquagesimum
annū omnes qui ingrediuntur ut fiant. ⁊ ministrent in
tabernaculo federis. hec est cultura filiorū caath. in tabernacu
lo federis. et sanctū sanctorū. ingredientur aaron. ⁊ filii eius. quā-
do uenerit castra. et deponēt uelum quod pendet ante fo-
res. inuoluentq; eo archam testimonii. ac ponent super
pellem ianthinā. et expandent desuper pallium totum hyacinthinum. et inducent uectes. Super
quod ponentes inuoluent hyacinthino pallio. ⁊ ponent
ea. catinos. thuribula. ⁊ mortariola. et uasa altaris. super quibus fundē-
da sunt libamina. sic erit. et desuper pallū coccineū. quod
rursus operient alterius hyacinthini pelles. ⁊ inducent uectes.
Sumēt et pallū hyacinthinum. cū quo operient
candelabrū cū lucernis ⁊ forcipibus suis. et emunctoriis
⁊ omnib; uasis olei. quibus ministrant ei. Ponent
super pellem hyacinthinā. et inducent uectes. Sed
hyacinthino uestimento. et expandent desuper pallū hyacin-
thinum. inducentq; uectes. Sed ita ualā quib; ministratur in
sanctuario inuoluent hyacinthino pallio. ⁊ ponent desu-
per operimentū hyacinthinum pelles. inducentq; uectes. Sed
ante mundabit aaron. ⁊ filii eius altare. et inuoluent illud purpureo
uestimento. ponentq; cū eo oīa uasa quib; in ministerio cir-
cūdatur. i. igniū receptacula. fuscinulas ac tridentes
uncinos ⁊ batilla. omnia uasa altaris operient. simul uela
ianthinis pellibus. ⁊ imponent uectes.
Quicq; inuoluerit aaron ⁊ filii eius sanctuariū. ⁊ oīa uasa
sanctuarii. cū mouenda erunt castra. tūc introibunt filii caath
ut portent. sed non tangent uasa sanctuarii ne mo-
riantur. Hec sunt onera filiorū caath. in tabernaculo
federis. super quos erit electus filius aaron sacerdotis.
Azaruel pertinet cura olei ad concinnandas lucernas. ⁊
thymiama. et sacrificium quotidie. et oleum unctionis. ⁊ quicquid ad cultum tabernaculi per-
tinet. omnibusq; uasis. et ministerio sanctuarii.
Locutusq; est dñs ad moysen ⁊ aaron dicens. Nolite perdere tribum cognationis caath de
medio leuitarū. Sed hoc facite eis. ut uiuant. ⁊ non morian-
tur. Si tetigerint sancta sanctorum. Aaron ⁊ filii eius intra-
bunt. et ponent singulos. ⁊ singula que portare debent. Alii nullatenus audeant. ne quidē
ad sanctuarii speculum introeant. Aliquin morientur.
Locutusq; est dñs ad moysen dicēs. Tolle summā et filio-
rum gersom per domos ac familias earum. a. xxx. anno ⁊ supra usq; ad annum. l. numera omnes
qui ingrediuntur ⁊ ministrant in tabernaculo federis. Hec
est officium familie gersonitarū. ut portent cortinas ta-
bernaculi ⁊ operimentum federis. et desuper uelamen hyacin-
thinum. tentorium quod pendet ante ostium
tabernaculi federis. et cortinas atrii. ⁊ uelum ianthinum
quod est ante tabernaculum. et altare per circuitum. funiculos
eorum ⁊ omnia uasa ministerii. iubente aaron ⁊ filiis eius por-
tabunt filii gersom ⁊ facient singula cum debeant ne-
ri manebunt. Hec est cultura familie gersonitarum
tum in tabernaculo federis. et ministrabunt sub manu y
thamar filii aaron sacerdotis.
Filios quoq; merari per familias ⁊ domos patrū suorū
recensebis. a. xxx. anno ⁊ supra usq; ad annum. l.
omnes qui ingrediuntur ad officium ministerii sui in ta-
bernaculo federis. Hec sunt onera eorum. per tabu-
las tabernaculi. et cortes eius. columpnas quoq; atrii per circuitū cū basibus
suis et cuneis. columpnas quoq; atrii per circuitū cū basibus
⁊ paxillis ⁊ funiculis suis. cū uasis ⁊ suppellectile ad
ministerii. accipient. singa portabunt. Hec est officiū fa
milie meraritarū. ⁊ ministerii eius in tabernaculo fede-
ris. et sub manu ithamar filii aaron sacerdotis.
moyses ⁊
Recensuit ergo moyses et aaron principes synagoge
filios caath per cognationes et domos patrū suorū. a
xxx. anno ⁊ supra usq; ad annū quinquagesimum.
omnes qui ingrediuntur ad ministerium tabernacu
li federis. ⁊ inuenti sunt duomilia septingenti. l.
hic est numerus familiarum caath qui intrant tabernacu
lum federis. Hos numerauit moyses ⁊ aaron iuxta
sermonē dñi per manū moysi.
Filii autē gersom per cognationes ⁊ domos
patrū suorū. a. xxx. anno. ⁊ supra usq; ad annū quinquagesimum omnes qui ingrediuntur ut ministrent
in tabernaculo federis. et fuerūt simul duomilia sexcenti. xxx. hic est numerus familiarum gersonitarū. quos numera-
uerunt moyses ⁊ aaron iuxta uerbū dñi.
Numerati sunt et filii merari per cognationes ⁊ familias suas. et
domos patrum suorum. a. xxx. anno ⁊ supra usq; ad annū quinquagesimum omnes qui ingrediuntur ad officium
tabernaculi federis. ⁊ inuenti sunt tria
milia ducenti. hic est numerus filiorum merari quos
recensuerūt moyses ⁊ aaron ⁊ princeps patrum familiarum
per cognationes ⁊ domos patrum suorum. a. xxx. anno ⁊ supra usq;
ad annū quinquagesimum omnes qui ingrediebantur ad officium tabernaculi federis. fuerūt simul octo milia quin-
genti. octoginta. iuxta uerbū dñi. per manum
moysi. unusquisq; iuxta officium ⁊ onerum sua sic per-
mixti. ut dixerat dñs.
Locutusq; est dñs ad moysen dicēs. Recipe summā filiorū isrl. ut
eiciant de castris omnem leprosum ⁊ qui semine fluit
polluturq; ⁊ fuerit mortuo tam masculini quā femi-
nini eicite de castris. nec contaminent ea cum ha
bitauerint uobiscū. fecerūtq; ita filii isrl. et eiece-
runt eos extra castra sicut locutus est dñs moysi.
Locutusq; est dñs ad moysen dicēs. Loquere filiis isrl. Vir siue mulier cū fecerit expoliū peccati quo soleāt
homines. agere. et per negligentiā transgressi fuerint
mandatū dñi. atq; deliquerint. confitebuntur
peccatū suū. ⁊ reddent ipsi capiti quinquagesimā partē de
super ei ipsum. et cui male fecerunt. Si autē non fuerit qui re-
cipiat. dabunt deo. et erit sacerdotis. excepto a-
rietē qui offertur pro purgatione. ut sit placabilis
ei. Omnes quoq; primitie quas offerunt filii isrl. ad sacerdotem pertinent. quicquid in sanctuariū offer-
tur a singulis. et tradetur manibus sacerdotis ipsius erit.
Locutusq; est dñs ad moysen dicens. Loquere ad filios isrl. ⁊
dices eis. Vir cuius uxor exorbuerit. maritūq;
oblita pudoris dormierit cū alterō uno. ⁊ hoc maritus de
prehendere non quiuerit. si latet adulterū et celari
argui nō potest. quia nō est inuenta. ⁊ super eū spūs
zelotypie. concitauerit mentē uiri sui. q̄ uel pol
luta sit. ⁊ falsa suspicione appetitur. adducet eā ad sa-
cerdotē. et offeret oblationem pro illa. decimā partem
sati farine ordeacee. non fundet super eā oleū. nec
imponet thus. quia sacrificium zelotypie est. et obla-
tio iugis. ad ulterū. offeret eā q̄ sacerdos. ⁊ sta
tuet coram dño. assumetq; aquā sanctā in uasa ficti. ⁊
paxillū terre deponet in tabernaculo. mittet sanc-
tificata. eāq; stabit mulier ante conspectū dñi. discooperiet
caput eius. ⁊ ponet super manus illius sacrificium.

recordationis et oblationem zelotypiae. Ipse autem tenebit aquas amarissimas, in quibus cum execratione maledicta congessit. Adiurabitque eam et dicet: Si non dormivit vir alienus tecum et si non polluta es deserto mariti thoro, non te nocebunt aquae istae amarissimae, in quas maledicta congessi. Sin autem declinasti a viro tuo atque polluta es et concubuisti cum altero viro, his maledictionibus subiacebis. Det te Dominus in maledictionem exemplumque cunctorum in populo suo. Putrescere faciat femur tuum, et tumens uterus tuus disrumpatur. Ingrediantur aquae maledictae in ventrem tuum, et utero tumescente putrescat femur tuum. Et respondebit mulier: Amen, amen. Scribetque sacerdos in libello ista maledicta et delebit ea aquis amarissimis, in quas maledicta congessit, et dabit ei bibere. Quas cum exhauserit, tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotypiae et elevabit illud coram Domino et imponet super altare, ita dumtaxat ut prius pugillum sacrificii tollat de eo quod offertur, et incendat super altare, et sic potum det mulieri aquas amarissimas. Quas cum biberit, si polluta est et contempto viro adulterii rea, pertransibunt eam aquae maledictionis, et inflato ventre computrescet femur. Eritque mulier in maledictionem et exemplum omni populo. Quod si polluta non fuerit, erit innoxia et faciet liberos. Ista est lex zelotypiae. Si declinaverit mulier a viro suo et polluta fuerit, maritusque zelotypiae spiritu concitatus adduxerit eam in conspectu Domini, et fecerit ei sacerdos iuxta omnia quae scripta sunt, maritus absque culpa erit, et illa recipiet iniquitatem suam.

C. VI. Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Loquere ad filios Israel et dices ad eos: Vir sive mulier cum fecerint votum ut sanctificentur et se voluerint Domino consecrare, a vino et omni quod inebriare potest abstinebunt. Acetum ex vino et ex qualibet potione et quicquid de uva exprimitur non bibent. Uvas recentes siccasque non comedent cunctis diebus quibus ex voto Domino consecrantur. Quicquid ex vinea esse potest, ab uva passa usque ad acinum non comedent. Omni tempore separationis suae novacula non transibit per caput eius usque ad completum diem quo Domino consecratur. Sanctus erit, crescente caesarie capitis eius. Omni tempore consecrationis suae super mortuum non ingredietur, nec super patris quidem et matris et fratris sororisque funere contaminabitur, quia consecratio Dei sui super caput eius est. Omnibus diebus separationis suae sanctus erit Domino. Sin autem mortuus fuerit subito quispiam coram eo, polluetur caput consecrationis eius, quod radet ilico in eadem die purgationis suae et rursum septima. In octavo autem die offeret duos turtures vel duos pullos columbae sacerdoti in introitu foederis testimonii. Facietque sacerdos unum pro peccato et alterum in holocaustum, et deprecabitur pro eo quia peccavit super mortuo, sanctificabitque caput eius in die illo, et consecrabit Domino dies separationis illius, offerens agnum anniculum pro peccato, ita tamen ut dies priores irriti fiant, quoniam polluta est sanctificatio eius. Ista est lex consecrationis. Cum dies quos ex voto decreverat complebuntur, adducet eum ad ostium tabernaculi foederis, et offeret oblationem eius Domino: agnum anniculum immaculatum pro peccato in holocaustum, et ovem anniculam immaculatam pro peccato, et arietem immaculatum hostiam pacificam, canistrum quoque panum azymorum qui conspersi sint oleo, et laganas absque fermento uncta oleo, ac libamina singulorum. Quae offeret sacerdos coram Domino et faciet tam pro peccato quam in holocaustum. Arietem vero immolabit hostiam pacificam Domino, offerens simul canistrum azymorum et libamenta quae ex more debentur. Tunc radetur nazareus ante ostium tabernaculi foederis caesarie consecrationis suae, tolletque capillos eius et ponet super ignem qui est suppositus sacrificio pacificorum. Et armum coctum arietis tortamque absque fermento unam de canistro et laganum azymum unum, et tradet in manus nazarei postquam rasum fuerit caput eius. Susceptaque rursum ab eo elevabit in conspectu Domini, et sanctificata sacerdotis erunt, sicut pectusculum quod separari iussum est et femur. Post haec potest bibere nazareus vinum. Ista est lex nazarei cum voverit oblationem suam Domino tempore consecrationis suae, exceptis his quae invenerit manus eius. Iuxta quod mente devoverat, ita faciet ad perfectionem sanctificationis suae.

Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Loquere Aaron et filiis eius: Sic benedicetis filiis Israel, et dicetis eis: Benedicat tibi Dominus et custodiat te. Ostendat Dominus faciem suam tibi et misereatur tui. Convertat Dominus vultum suum ad te et det tibi pacem. Invocabuntque nomen meum super filios Israel, et ego benedicam eis.

C. VII. Factum est autem in die qua complevit Moyses tabernaculum, et erexit illud, unxitque et sanctificavit cum omnibus vasis suis, altare similiter et vasa eius, obtulerunt principes Israel et capita familiarum, qui erant per singulas tribus praefecti eorum qui numerati fuerant, munera coram Domino: sex plaustra tecta cum duodecim bobus. Unum plaustrum obtulerunt duo duces, et unum bovem singuli, obtuleruntque ea in conspectu tabernaculi. Ait autem Dominus ad Moysen: Suscipe ab eis ut serviant in ministerio tabernaculi, et trades ea Levitis iuxta ordinem ministerii sui. Itaque cum suscepisset Moyses plaustra et boves, tradidit ea Levitis. Duo plaustra et quattuor boves dedit filiis Gerson iuxta id quod habebant necessarium. Quattuor alia plaustra et octo boves dedit filiis Merari secundum officia et cultum suum, sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis. Filiis autem Caath non dedit plaustra et boves, quia in sanctuario serviunt et onera propriis portant umeris. Igitur obtulerunt duces in dedicatione altaris, die qua unctum est, oblationem suam ante altare. Dixitque Dominus ad Moysen: Singuli duces per singulos dies offerant munera in dedicatione altaris.

Primo die obtulit oblationem suam Naasson filius Aminadab de tribu Iuda. Fueruntque in ea acetabulum argenteum pondo centum triginta siclorum, fiala argentea habens septuaginta siclos iuxta pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium; mortariolum ex decem siclis aureis plenum incenso; bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum; hircumque pro peccato; et in sacrificio pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Haec est oblatio Naasson filii Aminadab.

Secundo die obtulit Nathanael filius Suar dux de tribu Isachar: acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, fialam argenteam habentem septuaginta siclos iuxta pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium; mortariolum aureum habens decem siclos plenum incenso; bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum; hircumque pro peccato; et in sacrificio pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Haec est oblatio Nathanael filii Suar.

Tertio die princeps filiorum Zabulon Heliab filius Helon obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, fialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium; mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso; bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum; hircumque pro peccato; et in sacrificio pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Haec est oblatio Heliab filii Helon.

Die quarto princeps filiorum Ruben Helisur filius Sedeur obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, fialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium; mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso; bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum; hircumque pro peccato; et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Haec fuit oblatio Helisur filii Sedeur.

Die quinto princeps filiorum Symeon Salamihel filius Surisaddai obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, fialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium; mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso; bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum; hircumque pro peccato; et in hostias

al pacifico. q. vouel duos. arietes. v. ytwos. v. agnos anniculos. v. ꝙ fiunt oblata salamithel. filii fiuri sadai.

Die septimo ꝓncepꝭ filioꝝ gad. heliasab filius duel. offerebat acetabulū argenteum. appendens. cxxx. siclos. fialam argēteā vnā. lxx. siclos. ad pondus scīi. vtrūq; plenū simila oleo inspersa ad sacrificiū. mortariolū aureū appendens. x. siclos plenū incēso. bouem de armento. arietem. agnum anniculum in holocaustū. hyreūq; ꝓpecto. et in hostiā pacificoꝝ. vouel duos. arietes. v. hyrcos. v. agnos anniculos. v. ꝙ fiunt oblata heliasaph filii duel.

Die octauo ꝓncepꝭ filioꝝ ephraim helisama filius ammiud. offerebat acetabulū argenteū. appendens. cxxx. siclos. fialam argenteā vnā. lxx. siclos. ad pondus scīi. vtrūq; plenū simila oleo inspersa ad sacrificiū. mortariolū aureū. appendens. x. siclos plenū incenso. bouem de armento. arietem. agnum anniculum in holocaustū. hyreūq; ꝓpecto. et in hostiā pacificoꝝ. vouel duos. arietes. v. hyrcos. v. agnos anniculos. v. ꝙ fiunt oblata helisama filii ammiud.

Die nono ꝓncepꝭ filioꝝ manasse. gamalihel filius phadasur. offerebat acetabulū argenteū. appendens. cxxx. siclos. fialā argēteā. vnā. lxx. siclos. ad pondus scīi. vtrūq; plenū simila oleo inspersa ad sacrificiū. mortariolū aureū appendens. x. siclos plenū incenso. bouem de armento. arietem. agnum anniculum in holocaustū. hyreūq; ꝓpecto. et in hostiā pacificoꝝ. vouel duos. arietes. v. hyrcos. v. agnos anniculos. v. ꝙ fiunt oblata gamaliel filii phadasur.

Die decimo ꝓncepꝭ filioꝝ beniamin. abidan filius gedeonis. offerebat acetabulū argēteū. appendens. cxxx. siclos. fialam argēteā vnā. lxx. siclos. ad pondus scīi. vtrūq; plenū simila oleo inspersa ad sacrificiū. mortariolū aureū appendens. x. siclos plenū incenso. bouem de armento. arietem. agnum anniculum in holocaustū. hyreūq; ꝓpecto. et in hostiā pacificoꝝ. vouel duos. arietes. v. hyrcos. v. agnos anniculos. v. ꝙ fiunt oblata abidan filii gedeonis.

Die. xi. ꝓncepꝭ filioꝝ dan ahiezer filius ammisaddai. offerebat acetabulū argēteū appendens. cxxx. siclos. fialam argēteā vnā. lxx. siclos. ad pondus scīi. vtrūq; plenū simila oleo inspersa ad sacrificiū. mortariolū aureū appendens. x. siclos plenū incenso. bouem de armento. arietem. agnum anniculum in holocaustū. hyreūq; ꝓpecto. et in hostiā pacificoꝝ. vouel duos. arietes. v. hyrcos. v. agnos anniculos. v. ꝙ fiunt oblata ahiezer filii ammisaddai.

Die. xii. ꝓncepꝭ filioꝝ nephthalim. ahira filius enan. offerebat acetabulū argenteū appendēs. cxxx. siclos. fialam argēteā vnā. lxx. siclos. ad pondus scīi. vtrūq; plenū simila oleo inspersa ad sacrificiū. mortariolū aureū appendēs. x. siclos plenū incenso. bouem de armento. arietem. agnum anniculum in holocaustū. hyreūq; ꝓpecto. et in hostiā pacificoꝝ. vouel duos. arietes. v. hyrcos. v. agnos anniculos. v. ꝙ fiunt oblata ahira filii enan.

Hec dedicatio altaris postquā unctū est. a principibus israel. duodecim acetabula argentea. xii. fiale argentee. xii. mortariola aurea. xii. ita ut. cxxx. siclos argēti haberet unū acetabulū. et lxx. siclos una fiala. et omne vas auri. cxx. siclorum. Omnia auri quę duxerunt ad altare. mortariola aurea. xii. plena incēso. denos siclos appendentia ꝑ

dem sciarii. et simul aurum siclu. cxx. Boues de armento. xii. in holocaustū. arietes. xii. Agni anniculi. xii. cum libamīnis eorū. hyrci. xii. ꝓpter hostiā pacificoꝝ. boues. xxiiii. arietes. lx. hyri. lx. agni anniculi. lx. ꝙ oblata est dedicatio altaris postquā unctū est.

Cumq; ingrederetur moyses tabernaculū federis ut cōsuleret oraculū. audiebat vocem loquentis de propitiatorio. quod erat super archā testimonii inter duos cherubin. vnde responsum accipiebat.

Locutusq; est dns ad moysen dicens. Loquere ad aaron et dices ad eum. Cum posueris lucernas. ad aaron et dicet ad eū. Cū posueris lucernas. septem lucernę flectant lumina ex aduerso candelabri. ut contra faciem eius quę ad orientalem plagam respicit. septem lucernę ardeant. Hoc quippe officium lucernarum est. Ipse fecit candelabrum. sicut ostensum est ei in monte. Hoc opus fabricatus est.

Locutusq; est dns ad moysen dicens. Tolle leuitas de medio filioꝝ israel. et purificabis eos. ac sic purificabuntur. Aspergentur aqua lustrationis. et radant omnes pilos carnis suę. et lauabunt vestimenta sua. atq; ita mundi erunt. Tollent vitulum de armento. et libamen eius similā olei conspersam. bouem. Tu autem alterum de armento accipies ꝓ peccato. Applicabis leuitas coram tabernaculo federis. congregabisq; omnem multitudinem filioꝝ israel. cumq; leuite fuerint coram dño ponent filii israel manus suas. Et eos offeret aaron leuitas munus ꝙ israel. ut officium illius impleant. Leuite quoq; manus suas ponent super capita bouū. quibus unum ex eis ꝓ peccato. et alterum in holocaustum dño. ut deprecentur pro leuitis. Statuesq; leuitas in conspectu aaron et filioꝝ eius. et consecrabis oblatos dño de turba filioꝝ israel. ut sint mihi. Postea ingredientur tabernaculum federis. ut seruiant michi. Quia pro primogenitis filioꝝ israel mihi oblationem dedi. quos de cunctis domibus israel mihi tuli. Ego enim dominata sunt mihi ex filiis israel. ꝓ primogenito et aperiente omnem vulvam. accepi eos. Mea sunt ois primogenita filioꝝ israel. tam ex hominibus quā ex animalibus. ex die quo percussi omne primogenitum in terra egipti sanctificauit mihi. et tuli leuitas ꝓ cunctis primogenitis filioꝝ israel. tradidique eos dono aaron et filiis eius de medio ꝑpli ut seruiant michi ꝓ israel. et deprecentur pro eis ne sit super ꝑplm plaga si accesserint ad sanctuarium. Fecerunt ergo moyses et aaron et omnis multitudo filioꝝ israel super leuitis. et dixerunt. Hostiā dni leuitas circumferentes. et ipsi lustrati sunt. lauerunt vestimenta sua. et facta est lustratio. Tulitq; eos moyses coram aaron in conspectu dni. et orauit pro eis ut purificaret. Dixitq; dns ad eum. Hec habebis de leuitis. Vsq; ad quintum et vicesimum annum ingredientur ut ministrent in tabernaculo federis. Et cum quinquagesimum annum etatis impleuerint. seruire cessabunt. nec amplius ministrabunt fratribus suis. sed custodient ea quę sibi fuerint ꝓpria. opus autem non faciant. Sic dispones leuitas in ministeriis suis.

Locutus est dns ad moysen dicens. Mandato filioꝝ israel. ut faciant phase. quarta decima die mensis primi ad vesperam. iuxta omnes cerimonias et iustificationes eius. Precepitq; moyses filiis ut facerent phase. qui fecerunt xiiii. die mensis primi ad vesperum in monte sinai iuxta ea quę mandauerat dns moysi. fecerunt filii israel. Erant autem quidam immundi super animam hominis. non poterant facere phase die illo. accedentes ergo ad moysen et aaron dixerunt ei. Immundi sumus super animam hominis. quare fraudamur ut non offeramus donum

re oblationem dño incẽpr filio unꝰ filioꝝ isrl. Cobi
tes ignorat moyses. Statue ut ysaias quid sentiat
dñs adquos. Locutusq; est dñs ad moysen dicens.
Loque filiis isrl. hō qui fuerit imundus super ani
ma unꝰ exuꝝ ingẽte uñi. faciat phase dño ñro
sc̃o. quarta decima die mensis ad uesperũ. et carnes
cū lactucis agrestib; comedent. Illud. non relinquẽt
ex eo quippiam usq; mane. os ei nō confringent ex.
omnem ritū phase observabũt. Si quis aũt mun
dus est. et immunde nō fuit. cū ñ fecit phase. exter
minabit ãia illa de pplis suis. q; sacrificium dñi ne
oportuit tpe suo. portabit. Peregri
nus quoq; aduena si fuerit apud nos. faciet pha
se dñi. unꝰ cerimonias. et ritum ei⁹ monet esse. pre
ceptũ idẽ erit ap uos. tam peregrino. q; indige
ne. Igit die qua erexit. tabernaculũ operuit illud nubes. a
uespere. aũt fuit sup tectorũ ei⁹ speci ignis usq; mane. Sic fiebat
iugiter. nubes operiebat illud. et quidẽ q̃l speci ignis. Cũq;
ablati fuissẽt nubes a tabernaculo pregrediebat. tũc filii isrl
ministrabant. et in loco ubi stetisset nubes. ibi castrametaba
tur. Iussu dñi uenerunt. et iussu dñi castrametabantur. cũctis
diebus quibꝰ stabat nubes super tabernaculũ. manebant in eod̃
loco. et si euenisset. ut multo tempore maneret su
per illud. et ultra filii isrl excubias dñi. et nō proficiscebã
tur. quot quot diebus fuisset nubes super tabernaculũ.
Ad iussum dñi castrametabantur. et ad iussum dñi reuertebã
tur. custodiebant excubias dñi. et ad iussum dñi castra ponebant.
Si fuisset nubes a uespere usq; mane. et statim diluculo
tabernaculum reliquisset. proficiscebantur. et si post
diem et nocte recessisset. dñi iuxabant castra. Sibi
quo aut uno nocte. et longiori tpe fuisset. si tabernacu
lũ. manebant filii isrl in eodem loco. et nō proficiscebantur.
cũq; ascenderet. proficiscebantur. ad uocem dñi castra ponebant
ad uocem dñi proficiscebantur.

Locutusq; est dñs ad moysen dicens. Fac tibi tubas
argenteas ductiles. quibꝰ quocie possit multitudi
nem ad mouenda castra. cũq; ceperint canere.
egredietur exercitus qui habitant ad orientalem plagã. Insecũdo aũt som
tu et pueri ululabunt tube. leuabũtq; tentoria qui
habitant ad meridiem. et incipient bine modũ reliqui
canent ululatum. tubis in processione. Cũ aũt con
gregandus est ppls simpler tubarũ clangor erit. et
nõ eodẽ ululabunt. filii aaron sacerdotes clangent
tubis. eritq; hec legitima sempiterna in generati
onibꝰ uris. Si egressi ad bellũ ceperint aduersus
hostes qui dimicant aduersus eos. clangent ululã
tubis tubis. et erunt recordatio uri coram deo. et liberabi
mini de manibꝰ inimicoꝝ uroꝝ. Si gi hi
lebitis epulis. et diebus festis. et calendis mensium. tubis
super holocaustis et pacifica uictimis. ut sint uobis in re
cordatione dñi. ego dñs deus uꝝ.

Anno secũdo mense secũdo. xx. die mensis elevata est nubes
de tabernaculo federis. profectiq; sunt filii isrl per tur
mas suas de deserto sinai. requieuitq; nubes in solitudine
pharan. Mouerunt aũt primi castra filii iuda
iuxta dñi imperium in manu moysi. filii nadab. Super exercitum
quoq; primꝰ erat nahasson filius aminadab. In
tribu filioꝝ ysachar. fuit princeps eliab filius sue
lon. de zabulon. et est tabernaculũ quoq; portantes ege
si filii. filii gerson et merari. Deinde profecti sunt filii
ruben primi per turmas suas. ordinẽ suũ. quoq;
princeps erat elisur filius sedeur. In tribu aũt filioꝝ
simeon princeps fuit salamihel filius suri
saddai. Porro in tribu gad erat princeps eliasaph
filius duel. Profecti sunt. et tabernaculũ portantes filii
merari. et ipsi tabernaculũ portabant. donec ueniẽ

adeuerunt in loc̃m. Mouerunt aũt et filii ephraim
per turmas suas. iuxta quos erat princeps eliasama
filius ammiud. In tribu aũt filioꝝ manasse
princeps fuit gamaliel filius phadasur. Et in tribu
beniamin duxerat abidan filius gedeonis. Nouissimi
castroꝝ omniũ profecti sunt filii dan. per turmas suas.
Iuxta quos erat princeps fuit ahiezer filius ammi
sadai. In tribu aũt filioꝝ aser. erat princeps phage
el filius ochran. Et in tribu filioꝝ nepthalim prin
ceps erat achira filius enan. Isti erant duces filioꝝ isrl per turmas
suas. et egressi sunt.

Dixitq; moyses ad hobab filium raguhel madianitis cognati
uo suo. proficiscimur ad locũ q̃ dominus daturus est
nobis. uenite nobiscũ ut bene faciamus tibi. quod dñs
promisit isrl. cui ille respondit. nõ uadã. sed reuertar
ad terrã et cognationem meã. Dixitq; rursum. ne quaeso
relinquas nos. tu enim nosti quibus locis deserti castris po
nere oculos debeamus. et eris nobis quasi dux. Cumq; nobiscum
ueneris quecunq; optimũ fuerit ex opibus quas nob
tributurus est dñs. dabimus tibi.

Profectiq; sunt ex monte dñi uia trium dierum. et
arca federis dñi præcedebat eos per tres dies. quidem
castrorum locum. Nubes quoq; dñi per
eũ incedentes. elevabatur. cũq; dicebat moy
ses. Surge dñe et dissipentur inimici tui. et fugiãt
qui oderunt te a facie tua. Illo aũt deponebatur. ait
bat. Reuertere dñe ad multitudinẽ exercitus isrl.
Incepit populus murmurare quasi dolentibus malum
in dñm. Quod cũ audisset ignitus est. et accensus in eos ira
dñi. devorauit extremam castroꝝ partem. Cumq;
clamasset ppl ad moysen. orauit moyses dñm. et
ablorsit est ignis. Vocatumq; nomen loci illius incẽdium.
eo q̃ succensus sit ignis dñi.

Vulgus quoq; promiscuum q̃ ascenderat cũ eis. flagra
uit desiderio. sedens et flens. iuxta filios isrl. et
ait. quis dabit nobis ad uescendũ carnes.
Recordamur piscium quos comedebamus in egypto
gratis. in mente nobis occurrit cucumeres et pepo
nes. porros q̃q; et allia. nũc aũt ariditas est. nichil
aliud respicimus nisi manna. Erat aũt manna
sicut semen coriandri. et colori similis bdellio. Circuibant ppl et
colligebant illud. et molebant mola. siue terebant in
mortario. coquebãtq; in olla et faciebant ex eo tortulas
ad similitudinem. quasi de sapore oleum. Cũq; descenderet nocte sup
castra. descenderet pariter et manna. Videbat ergo moyses flentem ppl per familias suas. singulos per hos
tia tentoria sua. Iratusq; est furor dñi nimis. Et moysi
molestum admodum esse cepit. et ait ad dominum. Cur
afflixisti seruũ tuũ. quare nõ inueni gratiam coram
te. et cur impositum pondus cunctũ huius populi mihi
imposuisti. Numquid ego concepi hanc omnem multitudinem et
genui eam. ut dicis mihi porta eam in sinu tuo. sicut por
tare solet nutrix infantulum. et deferre in terrã
quam tribus patribus eius. Vnde mihi carnes ut dem cuncte
multitudini. Flent coram me dicentes. da nobis car
nes ut comedamus. non possum solus sustinere om
nem hanc populum. quia grauis mihi est. Si aũt tibi placet
ut deputer. obsecro ut interficias me. et iuuenem gra
culis tuis ne amplius afflictari malis.

Dixitq; dñs ad moysen. Congrega mihi lxx. uiros de senioribus isrl. quos tu nosti q̃ seniores sint populi
que magistri. et duces eos ad hostium tabernaculi. fe
cerisque ibi stare recti. ut descendam et loquar
tibi. et auferam de spiritu tuo. tradamq; eis. ut sustentent
recum onus populi. et non tu solus graueris. Populo quoq; di
ces. Sanctificamini crastino et comedetis carnes. ego enim au
diui uos flere. dicentes. Quis dabit nobis escas carnium. bene
erat nobis in egypto ut det dñs nobis carnes ut comedamus. non unodecim
duobus. l. v. l. v. nec. xx. quidem. hi usq; ad septem die
rum. donec exeant per nares eius. et ut fastidium
quod eis plenis dñm qui medio uestrũ est. et fleueritis coram
eo dicentes. quare egressi sumus ex egypto. Et ait mo
ses. ad dominum. Sexcenta milia peditum sunt ppli

sunt: et dicis: Dabo eis esum carnium mense integro? Numquid ovium et boum multitudo caedetur, ut possit sufficere ad cibum? vel omnes pisces maris in unum congregabuntur, ut eos satient? Cui respondit Dominus: Numquid manus Domini invalida est? iam nunc videbis utrum meus sermo opere compleatur.

Venit igitur Moyses, et narravit populo verba Domini, congregans septuaginta viros de senibus Israel, quos stare fecit circa tabernaculum. Descenditque Dominus per nubem, et locutus est ad eum, auferens de spiritu qui erat in Moyse, et dans septuaginta viris. Cumque requievisset in eis spiritus, prophetaverunt, nec ultra cessaverunt.

Remanserant autem in castris duo viri, quorum unus vocabatur Heldad, et alter Medad, super quos requievit spiritus; nam et ipsi descripti fuerant, et non exierant ad tabernaculum. Cumque prophetarent in castris, cucurrit puer, et nuntiavit Moysi, dicens: Heldad et Medad prophetant in castris. Statim Iosue filius Nun, minister Moysi et electus e pluribus, ait: Domine mi Moyses, prohibe eos. At ille: Quid, inquit, aemularis pro me? quis tribuat ut omnis populus prophetet, et det eis Dominus spiritum suum?

Reversusque est Moyses, et maiores natu Israel in castra. Ventus autem egrediens a Domino, arreptas trans mare coturnices detulit, et demisit in castra itinere quantum uno die confici potest, ex omni parte castrorum per circuitum, volabantque in aere duobus cubitis altitudine super terram. Surgens ergo populus toto die illo et nocte, ac die altero, congregavit coturnicum, qui parum, decem choros: et siccaverunt eas per gyrum castrorum. Adhuc carnes erant in dentibus eorum, nec defecerat huiuscemodi cibus: et ecce furor Domini concitatus in populum, percussit eum plaga magna nimis. Vocatusque est ille locus, Sepulcra concupiscentiae: ibi enim sepelierunt populum qui desideraverat carnes. Egressi autem de Sepulcris concupiscentiae, venerunt in Haseroth, et manserunt ibi.

C. XII

Locutaque est Maria et Aaron contra Moysen propter uxorem eius aethiopissam, et dixerunt: Num per solum Moysen locutus est Dominus? nonne et nobis similiter est locutus? Quod cum audisset Dominus (erat enim Moyses vir mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra), statim locutus est ad eum, et ad Aaron et Mariam: Egredimini vos tantum tres ad tabernaculum foederis. Cumque fuissent egressi, descendit Dominus in columna nubis, et stetit in introitu tabernaculi, vocans Aaron et Mariam. Qui cum issent, dixit ad eos: Audite sermones meos: si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum. At non talis servus meus Moyses, qui in omni domo mea fidelissimus est: ore enim ad os loquor ei, et palam, non per aenigmata et figuras Dominum videt. Quare igitur non timuistis detrahere servo meo Moysi? Iratusque contra eos abiit: nubes quoque recessit quae erat super tabernaculum: et ecce Maria apparuit candens lepra quasi nix. Cumque respexisset eam Aaron, et vidisset perfusam lepra, ait ad Moysen: Obsecro, domine mi, ne imponas nobis hoc peccatum, quod stulte commisimus: ne fiat haec quasi mortua, et ut abortivum quod proiicitur de vulva matris suae: ecce iam medium carnis eius devoratum est a lepra. Clamavitque Moyses ad Dominum, dicens: Deus, obsecro, sana eam. Cui respondit Dominus: Si pater eius spuisset in faciem illius, nonne debuerat saltem septem diebus rubore suffundi? Separetur septem diebus extra castra, et postea revocabitur. Exclusa est itaque Maria extra castra septem diebus: et populus non est motus de loco illo donec revocata est Maria.

C. XIII

Profectusque est de Haseroth, fixis tentoriis in deserto Pharan. Ibi locutus est Dominus ad Moysen, dicens: Mitte viros, qui considerent terram Chanaan, quam daturus sum filiis Israel, singulos de singulis tribubus, ex principibus. Fecit Moyses quod Dominus imperaverat, de deserto Pharan mittens principes viros, quorum ista sunt nomina. De tribu Ruben, Sammua filium Zechur. De tribu Simeon, Saphat filium Huri. De tribu Iuda, Caleb filium Iephone. De tribu Issachar, Igal filium Ioseph. De tribu Ephraim, Osee filium Nun. De tribu Beniamin, Phalti filium Raphu. De tribu Zabulon, Geddiel filium Sodi. De tribu Ioseph, sceptri Manasse, Gaddi filium Susi. De tribu Dan, Ammiel filium Gemalli. De tribu Aser, Sthur filium Michael. De tribu Nephthali, Nahabi filium Vapsi. De tribu Gad, Guel filium Machi.

Haec sunt nomina virorum, quos misit Moyses ad considerandam terram: vocavitque Osee filium Nun, Iosue. Misit ergo eos Moyses ad considerandam terram Chanaan, et dixit ad eos: Ascendite per meridianam plagam. Cumque veneritis ad montes, considerate terram, qualis sit: et populum qui habitator est eius, utrum fortis sit an infirmus: pauci numero an plures: ipsa terra, bona an mala: urbes quales, muratae an absque muris: humus, pinguis an sterilis, nemorosa an absque arboribus. Confortamini, et afferte nobis de fructibus terrae. Erat autem tempus quando iam praecoquae uvae vesci possunt. Cumque ascendissent, exploraverunt terram a deserto Sin, usque Rohob intrantibus Emath. Ascenderuntque ad meridiem, et venerunt in Hebron, ubi erant Achiman et Sisai et Tholmai filii Enac: nam Hebron septem annis ante Tanim urbem Aegypti condita est. Pergentesque usque ad Torrentem botri, absciderunt palmitem cum uva sua, quem portaverunt in vecte duo viri. De malis quoque granatis et de ficis loci illius tulerunt: qui appellatus est Nehelescol, id est, Torrens botri, eo quod botrum portassent inde filii Israel.

Reversique exploratores terrae post quadraginta dies, omni regione circuita, venerunt ad Moysen et Aaron et ad omnem coetum filiorum Israel in desertum Pharan, quod est in Cades. Locutique sunt eis et omni multitudini, ostenderuntque fructus terrae: et narraverunt dicentes: Venimus in terram ad quam misisti nos, quae revera fluit lacte et melle, ut ex his fructibus cognosci potest: sed cultores fortissimos habet, et urbes grandes atque muratas. Stirpem Enac vidimus ibi. Amalec habitat in meridie, Hethaeus et Iebusaeus et Amorrhaeus in montanis: Chananaeus vero moratur iuxta mare et circa fluenta Iordanis. Inter haec Caleb compescens murmur populi, qui oriebatur contra Moysen, ait: Ascendamus, et possideamus terram, quoniam poterimus obtinere eam. Alii vero, qui fuerant cum eo, dicebant: Nequaquam ad hunc populum valemus ascendere, quia fortior nobis est. Detraxeruntque terrae quam inspexerant, apud filios Israel, dicentes: Terra quam lustravimus, devorat habitatores suos: populus quem aspeximus, procerae staturae est. Ibi vidimus monstra quaedam filiorum Enac de genere giganteo, quibus comparati quasi locustae videbamur.

C. XIIII

Igitur vociferans omnis turba flevit nocte illa, et murmurati sunt contra Moysen et Aaron cuncti filii Israel, dicentes: Utinam mortui essemus in Aegypto: et non in hac vasta solitudine. Utinam pereamus, et non inducat nos Dominus in terram istam, ne cadamus gladio, et uxores ac liberi nostri ducantur captivi. Nonne melius est reverti in Aegyptum? Dixeruntque alter ad alterum: Constituamus nobis ducem, et revertamur in Aegyptum. Quo audito Moyses et Aaron ceciderunt proni in terram coram omni multitudine filiorum Israel. At vero Iosue filius Nun et Caleb filius Iephone, qui et ipsi lustraverant terram, sciderunt vestimenta sua, et ad omnem multitudinem filiorum Israel locuti sunt: Terra quam circuivimus, valde bona est. Si propitius fuerit Dominus, inducet nos in eam, et tradet humum lacte et melle manantem. Nolite rebelles esse contra Dominum: neque timeatis populum terrae huius, quia sicut panem ita eos possumus devorare. Recessit ab illis omne praesidium: Dominus nobiscum est, nolite metuere. Cumque clamaret omnis multitudo, et lapidibus eos vellet opprimere, apparuit gloria Domini super tectum foederis cunctis filiis Israel.

Et dixit Dominus ad Moysen: Usquequo detrahet mihi populus iste? quousque non credent mihi in omnibus signis quae feci coram eis? Feriam igitur eos pestilentia, atque consumam: te autem faciam principem super gentem magnam, et fortiorem quam haec est. Et ait Moyses ad Dominum: Ut audiant Aegyptii, de quorum medio eduxisti populum istum, et habitatores terrae huius, qui audierunt quod tu Domine in populo isto sis, et facie videaris ad faciem, et nubes tua protegat illos, et in columna nu

nubis steteruntq; sup eum. et ita coruscauit ignis ut necessario q̃ accidere tanta multitudo nequiret unum deum adorare nisi prius uideret introductum. Propterea uisibilia uidere uoluit: ideoq; accidit eos insolutudine. Magnificetur ergo fortitudo dñi sicut narrasti dicens. dominus patiens et multe misericordie auferens iniquitates et sceleta. nullusq; per se innocens. quinimmo peccata patrum in filios. in nepotes et quartam generationem. Precor obsecro peccatum populi tui. secundum magnitudinem misericordie tue. sicut propitius fuisti egyptiis desertis ab eis usq; nunc. dominus dixit secundum uerbum tuum. Viuo ego et replebit gloria dei uniuersam terram. Attamen omnes uiri qui uiderunt maiestatem meam et signa que fecit in egypto et in solitudine. temptauerunt me iam per decem uices. nec obedierunt uocibus meis. nullo modo uidebunt terram pro qua iurauit patribus eorum. nec quisquam ex illis qui detrahunt mihi uidebit eam. Seruus meus caleb quia plenius alio spiritu scripsit est me. inducam in terram hanc quam ingressus est. et semen eius possidebit eam. quia amalechites et chananeus habitant in montibus. crastina mutate castra et reuertimini in solitudinem que est iuxta mare rubrum.

Locutusq; est dominus ad moysen et aaron dicens. Usq; quo multitudo hec pessima murmurat contra me. Querelas filiorum israhel audiui. dic ergo eis. Viuo ego dicit dominus si non sicut locuti estis audiente me. sic faciam uobis. In solitudine hac corruent cadauera uestra. omnes qui numerati estis a xx. annis et supra. qui murmurastis contra me. nisi introibitis terram super quam leuata manu mea iuraui me habitaturum in ea. exceptis caleb filio iephone. et iosue filio nun. parvulos autem uestros de quibus dixistis q̃ prede erunt hostibus. introducam illos. et cognoscent terram quam uos despexistis. uestra autem cadauera prosternentur in deserto. Filii uestri erunt vagi in deserto annis xl. et portabunt fornicationem uestram donec consumantur cadavera patrum in deserto. iuxta numerum. xl. dierum. quibus contemplati estis terram. annus pro die reputabitur. et xl. annis recipietis iniquitates uestras. et scietis ultionem meam. qui locutus sum ita faciam omni multitudini huic pessime que consurrexit aduersum me in solitudine hac. deficiet et morietur.

Igitur omnes uiri quos misit moyses ad explorandam terram. et qui reuersi murmurare fecerunt eum omnem multitudinem detractionis crimen contra terram. mortui sunt ante dominum. Iosue autem filius naue et caleb superstites fuerunt ex illis uiris qui perrexerant ad explorandam terram.

Cumq; locutus moyses uerba hec ad omnes filios israhel. luxit populus nimis. et cum mane surrexissent. ascenderunt uerticem montis. atq; dixerunt. Ecce nos adsumus. et ascendemus ad locum de quo dixit dominus. peccauimus enim. Quibus moyses. Cur transgredimini uerbum domini. quod uobis non cedet in prosperum. Nolite ascendere. non enim est dominus uobiscum. ne corruatis coram inimicis uestris. Amalechites et chananeus ante uos sunt. quorum gladio corruetis. eo quod nolueritis acquiescere domino. nec erit deus uobiscum. Stulti ergo temptauerunt ascendere montis. Arca autem testamenti domini et moyses non recesserunt de castris. descenderunt amalechites et chananeus qui habitabant in monte. et percutientes eos usq; consumpserunt usque horma.

Locutusq; est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israhel. et dices ad eos. cum ingressi fueritis terram habitationis uestre quam ego dabo uobis. et feceritis oblationem domino holocaustum aut victimam pro uotis solueritis. uel sponte offeretis munera. aut in solemnitatibus uestris ad olendum odorem suauitatis domino. de armento siue de ouibus offeret qui offert hostiam oblationem similam decimam partem ephi conspersi oleo. quæ mistura habebit quartam partem hyn. et uinum ad libandum fundendum eiusdem mensure dabit in holocaustum siue in uictimam. in agnos singulos seu arietes. et in singulos hedos similem dabis oblationem. et uinum ad libandum. et odorem suauissimum domino. Si de armento holocaustum siue hostiam uolueris immolare domino. et uotum separaueris. siue pacifica fuerit hostia. Offeres ante ostium tabernaculi testimonii. decimam partem ephi similæ conspersæ oleo. quæ misture habebit tertiam partem hyn. et uinum ad libandum. Et holocausti siue uictimæ quam immolabis. tertiam partem hyn. in odorem suauissimum domino. Sic facies per singulos boues et arietes. et agnos eorum. Iuxta numerum quem posueris. et ipse ordo tenebitur in singulis quibuscumq; offerentibus. Omnis indigena quicumq; hæc offerre domino uoluerit. sic faciat. Verum et peregrinus qui habitat uobiscum. siue quis fuerit in futurum in populis uestris. et uoluerit facere holocaustum. de odore suauissimo domino. quomodo uos facitis. sic faciet et ille. Una lex et unum ius erit tam uobis quam aduene qui habitat inter uos. Locutusq; est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israhel. et dices ad eos. cum ingressi fueritis terram ad quam habitandam introducet uos. et comederitis panem terræ illius. offerte primitias domino. de primitiis conspersionis uestre. tortam unam. sicut de area. sic eam separabitis. primitias conspersionis uestre dabitis domino in generationibus uestris. Si per ignorantiam præterieritis quicquam horum quæ locutus est dominus ad moysen. et mandauit per eum ad nos. a die qua cepit mandare. et deinceps. oblatis quæ facere debetis. multitudo offerat uitulum de armento in holocaustum. in odorem suauissimum domino. et sacrificium eius ac libamina ut cæremonia postulant. hyrcum quoq; pro peccato. Et rogabit sacerdos pro multitudine filiorum israel. et dimittetur eis quia non ex industria peccauerunt. Nec ullo modo possunt offerentes incensum pro peccato et precatione ad dominum pro errore suo. et delicto. dimittetur universæ plebi filiorum israel. et aduenis qui peregrinantur inter eos. quia culpa est omni populo pro ignorantia. Anima una nesciens peccauerit. offeret capram anniculam in holocaustum. et precabitur pro delicto quia peccauerit contra dominum. et placabit eum. et dimittetur ei. tam indigenis quam aduenis una lex erit omnibus qui peccauerint ignorantes. Anima uero quæ per superbiam id commiserit. siue indigena siue peregrinus fuerit. deum blasphemauit. peribit de populo suo. Verbum enim domini contemsit. et precepta eius irrita fecit. interitu delebitur. et portabit iniquitatem suam.

Factum est autem cum essent filii israel in solitudine. et inuenissent hominem colligentem ligna die sabbati. obtulerunt eum moysi et aaron et universæ multitudini. qui retruserunt eum in carcere. nescientes quid fieri deberet. dixitq; dominus ad moysen. Morte morietur homo. lapidibus obruet eum omnis turba extra castra. eductusq; est homo extra castra. et lapidibus obrutus mortuus est. sicut præcepit dominus.

Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israhel. et dices ad eos. ut faciant sibi fimbrias per angulos palliorum per cognationes suas. et ponant in fimbriis singulis hyacinthinum. Quas cum uiderint recordentur omnia mandata domini. nec sequantur cogitationes suas. et oculos suos. per quæ fornicantur. ut magis memores præceptorum domini faciant ea. sitq; sanctum. eo quod inuocato nomine domini dederit legem eis. Ego dominus deus uester qui eduxi uos de terra egypti ut essem uobis deus. Ego dominus deus uester.

Q. xvi.

Cum assumpsisset core filius isaar filii caath. filii leui. adiunctis sibi filiis eliab et chorum filiis phaleth filiis ruben. surrexerunt contra moysen. aliique filiorum israel ducenti. et quinquaginta principes synagogæ. qui per electionem vocati sunt ad consilium. et fuerunt famosi. aduersum moysen et aaron dixerunt. Sufficiat uobis quia omnis multitudo sanctum est. et inter eos dominus. Cur elevamini super populum domini. Quod cum audisset moyses cecidit pronus in faciem. Locutusq; est ad core et ad omnem multitudinem. Mane quod noti sunt domini et quos elegerit applicabit sibi. et quos elegerit approximabit sibi. Hoc ipse faciet. Pollicitus est unusquisq; thuribulum suum. Tuque core et omnes socii tui. thuribula eorum ponite coram domino. et quos elegerit dominus ipse erit sanctus. Vos nimium filii leui. dixitq; rursus ad core. Audite filii leui. Numquid parum uobis est quod separauit uos deus israel ab omni populo. et iunxit sibi ut seruiretis ei in opere tabernaculi. et stetis coram fratribus uestris et ministretis eis? Propterea ad se fecit accedere te et omnes fratres tuos filios leui uos et sacerdotium uendicatis. Propter quod et dominum. Aaron filius iste

muretis cetra cū. Et ait ḡ moyses ut uacuet dathā
et abiron filios eiusd. qui respōderunt. nō uenim⁹
nūq̄d parū est tibi q̄d ascendisti nos de terra ḡ lacte et mel
edle. ut interficeres in deserto. nisi et dominatur
fueris nr̄ic principes uenerim in ducis nec introduxerim quē fru
ctū uineę et messuis. Deffode nobis pōs ne q̄ agnoz
et ut ueniā. Nec oculos uiros istius eruebe nō uenimꝰ.
Iratusq̄ moyses ualde ait ad dominū. ne respicias sa
crificia eoz. tu scis q̄ ne asellū quidē unq̄ abstulerim
abeis nec afflixerim quenquam eoz. Dixitq̄ ad chore.
tu et omnis congregatio tua state coram dño. et aa
ron die crastino septi. tollate singuli thuribula sua
ponite super ea incensū. offeretis dño ducēta quina
gīta turibula. Aaron quoq̄ teneat turibulū suū. q̄
cum steterint stantib⁹ moyse et aaron. et congregaue
rit aduersus eos omnem multitudinē ad ostiū taber
naculi. apparuit gloria domini.
Locutusq̄ est dñs ad moysen et aaron dicēs. Separamini
de medio congregationis huius. ut eos repente disper
dam. qui cū audissent p̄ma uoce. ad p̄cidere. Forti
e deus spūum omniū carnis. nūquid uno peccante
ira tua deseuiet et ad omnē multitudinem. Loquere ad
uersus plebem ut separentur ambitus circa tabernaculū
et abiron. Surrexit moyses et abiit ad dathan et abi
ron. et secuti sunt eum seniores israel. dixitq̄ ad turbā.
Recedite a tabernaculis impioz. et nolite tangere
ea ne forte pereatis. ne in uolumine p̄catoz eoz. cuncta
reconflagrent. stetitq̄ uir cum uxoribus. filiis atq̄
egressi stabant in introitu papilionū suoz. cū uxo
ribus et uberibus et oī supellectile. Et ait moyses. in hoc
scietis q̄ dñs miserit me ut faciam uniuersa q̄ cernitis.
et nō ex corde meo ea finxerim. Si more solito homīū morte
interierint. et una sequentur eos plaga qua et ceteri
solent. non misit me dominus. Si autē nouā
rē fecerit dñs. ut aperiens terra os suū deglutiat
eos. et oīa q̄ ad illos pertinēt. descenderintq̄ uiuentes
in infernū. scietis q̄ blasphemauerint dominū. Com
situm igitur ut cessauit loqui. dirupta est terra subpe
dibus eoz. et aperiens os suū deglutiuit eos cum tabernaculis
suis. et omnibus substantiis eoz. descenderuntq̄ uiuentes
in infernū operti humo. et perierunt de medio multi
tudinis. Uniuersus autē israel qui stabat p̄cul fugit
ad clamorē pereuntiū dicentes. ne forte et nos terra de
glutiat. Sed et ignis egressus. consumsit. ducen
tos. l. uiros qui offerebant incensū.
Locutusq̄ est dñs ad moysen dicens. Loquere eleaza
ro filio aaron sacerdoti. ut tollat thuribula que
iacent in incendio. et ignem huc illuc disper
gat. quia sanctificata sunt. immolatis peccatoz. ponant
q̄ ea in lāminas tenuissimas. ad tegendum altare eo q̄ oblata sint a
et sint in memoriale filiis israel. quibus cōmonefiat.
ne quis accedat alienigena et qui nō est de semine
aaron. ad offerendū incensū dño ne patiatur sic pe
risse chore. et cōgregatione eius. locutus est dñs ad moy
sen. Murmurauit autē omnis multitudo filiorū
israel sequenti die cōtra moysen et aaron dicens. Vos inter
fecistis populum dñi. cumq̄ orretur sedens tabernacu
lum operuit eum nubes. et apparuit gloria dñi.
Venitq̄ dominus ad moysen et ait. Recedite de medio mul
titudinis huius. et cito delebo eos. at illi iacerent i
terram dixit moyses ad aaron. Tolle turibulum tuum
et pone ignem altaris. mittens incensum depone
ad populum ut roget pro eis. Iam enim egressa est ira a do
mino. et plaga desecuit. quā cernens aaron tetendit
ad mediam multitudinem quam iam uastabat in
cendium. posuitq̄ thymiama. et fecit interpositus ac
uiuentes. Plaga cessauit. et cecidere quatuordecim
millia hominū. et septin
genti absq; his qui perierant i seditione chore. Reuersus

qui aaron ad moysen ad ostiū tabernaculi fœderis.
quā quiescere iterum.

CXVII.

Locutusq̄ est dñs ad moysen dicēs. Loquere ad filios israel
et accipe ab eis uirgas singulas p cognationes suas. a cūc
tis principibus tribuū uirgas singulas p cognationes
suas. scribesq̄ nomina singulis uirgis. Vn. et unius
cuiusq; nomen super scribe uirgæ suæ. nomē aūr aaron erit
in tribu leui. et una uirga cunctarū corū terminabitur
nebit. ponesq̄ eas in tabernaculo fœderis coram testi
monio ubi loquar ad te. quem erupturus germen
nabit uirga eius. et reprimam a me querimonias filio
rum israel. quibus et uos murmurando. locutusq̄ est
moyses ad filios israel. et dederūt ei oēs principes si
gulos p singulas tribus. fuerunt uirgæ. xii. absq; uir
ga aaron. augsa scilicet posthabita. moyses eorum dñō in ta
bernaculo testimonii sequenti die ingressus fuerat
germinasse uirgam aaron domo leui. et turgere
in germinasse peruenisse. flores qui folia dilatasse in na
migdalas deformatas fuisse. Proinde ergo moyses omnē
uirgas de conspectu dñi. ad cunctos filios israel. Viderūtq̄
tres et cepit singuli uirgas suas. dixitq̄ dñs ad moysen.
Refer uirgā aaron in tabernaculo testimonii ut seruet
ibi in signū rebellionis filiorū israel. et quiescat querela eorū. ne
moriatur. fecitq̄ moyses sicut præceperat dñs. dixitq̄ filii israel
ad moysen. Ecce obstupuimus. consumimur. quicūq̄ ac
cedit ad tabernaculū dñi morit. nūquid ad internicionē cuncti labē
mur?

CXVIII.

Dixitq̄ dñs ad aaron. Tu et filii tui et domus patris tui
tecū portabitis iniquitatem sanctuarii. et tu et filii tui
simul sustinebitis peccata sacerdotii uestri. Sed et fratrē tu
um de tribu leui tribum patris tui assume tecum. ut
q̄ sint tibi et ministrent tibi. tu autē et filii tui ministra
bunt in tabernaculo testimonii. Custodientq̄ ea
que ad officium tuum pertinent. et uniuersa quæ
ad tabernaculum. tm ne quis
accedat ad altare. ne moriantur. ipse quoq̄ et
vos pariter simul. Sint autē tecum et custodiant
excubias tabernaculi. et omnia ministeria eius.
Alienigena non accedet uobis. Excubabit magis
dia sanctuarii. et ministerio altaris. ne moriantur ipse quo
que et fratres filii. Ego dedi uobis fratres uestros leuitas de medio filiorū
israel. donū dño ut seruiant in ministerio
tabernaculi eius. Tu autē et filii tui custodite sacerdotii
uestri officia ad omnē sermonem altaris. primumq̄
uelum quod est ante arcam. Et ministrabitis. Quia donum est
ministerium uestrum. et mercedem seruitutis
tuæ. Sacerdos qui alienigena accesserit occidetur.
Locutusq̄ est dñs ad aaron. Ecce dedi tibi custodiā primi
tiarum meaꝝ. oīa quæ sanctificantur a filiis israel. tibi tra
didi et filiis tuis. Portio sacerdotii tui legitima sem
piterna. Et ergo accipies debita sanctificantur et obla
ta sunt dño. omnis oblatio et sacrificii et quicquid pro
peccato adq; delicto redditur mihi. reddit. Sacrosanctum
tuū erit et filiorum tuorum. in sanctuario comedent illud.
omnis uir edent. Deus quod sanctificatū est mihi. Primi
tias quas ex frugibus terræ offerunt domino tibi dedi et filiis tuis ac filiabus tuis iure perpetuo. Quicūq̄ mundus
est in domo tua uescetur eis. Omnem medullam
olei et uuam ac frumenti primitias quascunq̄ offerunt primitiarum
dño tibi dedi. Primitiæ frugum omnium quæ gignuntur humo
rum dño deportantur ad te. et mundus
et in domo tua uescetur eis. Omne quod uotum reddiderit
filius israel tuus erit. Quicquid primum erumpit ex omni ma
tre carnis quam offerunt dño sive ex hominibus sive ex
ex bestiis tuus erit. Verumtamen primogenitum hominis redimes.
et immundi animalis primogenitum redimes. Redemptio autem eius fiet
cum quinque diebus. secundum mensuram sanctuarii. Siclus. xx. obolos habet. primogenita autē
bouis et ouis et capre non redimes quia sanctificata
sunt dño. Sanguinem quoq̄ eorum fundes super al
tare. adipemq̄ adolebis in suauissimum odorem do
mino. Carnes quoq̄ earum tuæ erunt. Sicut pectus
oblationis. et armus dexter tuus erunt. Omnes
primitias sanctuarii quas offerent filii israel dño dedi tibi et filiis ac filiabus tuis iure perpetuo. Pactū sale
ternum est coram dño tibi ac filiis tuis ac nepotibus
Dixitq̄ dñs ad aaron. In terra eorum nichil possidebis. nō
habebitis partem inter eos. Ego pars et hereditas tua

in medio filiorum Israhel. Filiis autem Levi dedi omnes decimas Israhelis in possessionem pro ministerio quo serviunt mihi in tabernaculo foederis, ut non accedant ultra filii Israhel ad tabernaculum foederis, nec committant peccatum mortiferum: solis filiis Levi mihi in tabernaculo servientibus et portantibus peccata populi. Legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. Nihil aliud possidebunt, decimarum oblatione contenti, quas in usus eorum et necessaria separavi.

Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: Praecipe Levitis, atque denuntia: Cum acceperitis a filiis Israhel decimas, quas dedi vobis, primitias earum offerte Domino, id est, decimam partem decimae, ut reputetur vobis in oblationem primitivorum, tam de areis quam de torcularibus: et universis quorum accipitis primitias, offerte Domino, et date Aaron sacerdoti. Omnia quae offeretis ex decimis, et in donaria Domini separabitis, optima et electa erunt. Dicesque ad eos: Si praeclara et meliora quaeque obtuleritis ex decimis, reputabitur vobis quasi de area et torculari dederitis primitias: et comedetis eas in omnibus locis vestris, tam vos quam familiae vestrae: quia pretium est pro ministerio, quo servitis in tabernaculo testimonii. Et non peccabitis super hoc, egregia vobis et pinguia reservantes, ne polluatis oblationes filiorum Israhel, et moriamini.

XIX.

Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron, dicens: Ista est religio victimae, quam constituit Dominus. Praecipe filiis Israhel, ut adducant ad te vaccam rufam aetatis integrae, in qua nulla sit macula, nec portaverit iugum: tradetisque eam Eleazaro sacerdoti, qui eductam extra castra, immolabit in conspectu omnium: et tingens digitum in sanguine eius, asperget contra fores tabernaculi septem vicibus, comburetque eam cunctis videntibus, tam pelle et carnibus eius quam sanguine et fimo flammae traditis. Lignum quoque cedrinum et hyssopum, coccumque bis tinctum sacerdos mittet in flammam, quae vaccam vorat. Et tunc demum lotis vestibus et corpore suo, ingredietur in castra, commaculatusque erit usque ad vesperum. Sed et ille qui combusserit eam, lavabit vestimenta sua et corpus, et immundus erit usque ad vesperum. Colliget autem vir mundus cineres vaccae, et effundet eos extra castra in loco purissimo, ut sint multitudini filiorum Israhel in custodiam, et in aquam aspersionis: quia pro peccato vacca combusta est. Cumque laverit qui vaccae portaverat cineres vestimenta sua, immundus erit usque ad vesperum. Habebunt hoc filii Israhel, et advenae qui habitant inter eos, sanctum iure perpetuo. Qui tetigerit cadaver hominis, et propter hoc septem diebus fuerit immundus, aspergetur ex hac aqua die tertio et septimo, et sic mundabitur. Si die tertio aspersus non fuerit, septimo non poterit emundari. Omnis qui tetigerit humanae animae morticinum, et aspersus hac commixtione non fuerit, polluet tabernaculum Domini, et peribit ex Israhel: quia aqua expiationis non est aspersus, immundus erit, et manebit spurcitia eius super eum. Ista est lex hominis qui moritur in tabernaculo: omnes qui ingrediuntur tentorium illius, et universa vasa quae ibi sunt, polluta erunt septem diebus. Vas quod non habuerit operculum, nec ligaturam desuper, immundum erit. Si quis in agro tetigerit cadaver occisi hominis, aut per se mortui, sive os illius, vel sepulchrum, immundus erit septem diebus. Tollent de cineribus combustionis atque peccati, et mittent aquas vivas super eos in vas. In quibus cum homo mundus tinxerit hyssopum, asperget eo omne tentorium, et cunctam supellectilem, et homines huiuscemodi contagione pollutos: atque hoc modo mundus lustrabit immundum tertio et septimo die. Expiatusque die septimo, lavabit et se et vestimenta sua, et immundus erit usque ad vesperum. Si quis hoc ritu non fuerit expiatus, peribit anima illius de medio ecclesiae: quia sanctuarium Domini polluit, et non est aqua lustrationis aspersus. Erit hoc praeceptum legitimum sempiternum. Ipse quoque qui aspergit aquas, lavabit vestimenta sua. Omnis qui tetigerit aquas expiationis, immundus erit usque ad vesperum. Quidquid tetigerit immundus, immundum faciet: et anima quae horum quippiam tetigerit, immunda erit usque ad vesperum.

XX.

Veneruntque filii Israhel et omnis multitudo in desertum Sin mense primo: et mansit populus in Cades. Mortuaque est ibi Maria, et sepulta in eodem loco. Cumque indigeret aqua populus, coierunt adversum Moysen et Aaron: et versi in seditionem, dixerunt: Utinam periissemus inter fratres nostros coram Domino. Cur eduxistis ecclesiam Domini in solitudinem, ut et nos et nostra iumenta moriantur? Quare nos fecistis ascendere de Aegypto, et adduxistis in locum istum pessimum, qui seri non potest, qui nec ficum gignit, nec vineas, nec malogranata, insuper et aquam non habet ad bibendum? Ingressusque Moyses et Aaron, dimissa multitudine, tabernaculum foederis, corruerunt proni in terram, clamaveruntque ad Dominum, atque dixerunt: Domine Deus, exaudi clamorem huius populi, et aperi eis thesaurum tuum, fontem aquae vivae, ut satiati, cesset murmuratio eorum. Et apparuit gloria Domini super eos. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: Tolle virgam, et congrega populum, tu et Aaron frater tuus, et loquimini ad petram coram eis, et illa dabit aquas. Cumque eduxeris aquam de petra, bibet omnis multitudo et iumenta eius. Tulit igitur Moyses virgam, quae erat in conspectu Domini, sicut praeceperat ei, congregata multitudine ante petram, dixitque eis: Audite rebelles et increduli: Num de petra hac vobis aquam poterimus eiicere? Cumque elevasset Moyses manum, percutiens virga bis silicem, egressae sunt aquae largissimae, ita ut populus biberet et iumenta. Dixitque Dominus ad Moysen et Aaron: Quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram filiis Israhel, non introducetis hos populos in terram, quam dabo eis. Haec est aqua contradictionis, ubi iurgati sunt filii Israhel contra Dominum, et sanctificatus est in eis.

Misit interea nuntios Moyses de Cades ad regem Edom, qui dicerent: Haec mandat frater tuus Israhel: Nosti omnem laborem qui apprehendit nos: quomodo descenderint patres nostri in Aegyptum, et habitaverimus ibi multo tempore, afflixerintque nos Aegyptii et patres nostros: et quomodo clamaverimus ad Dominum, et exaudierit nos, miseritque angelum, qui eduxerit nos de Aegypto. Et ecce in urbe Cades, quae est in extremis finibus tuis positi, obsecramus ut nobis transire liceat per terram tuam. Non ibimus per agros, nec per vineas, non bibemus aquas de puteis tuis, sed gradiemur via publica, nec ad dexteram, nec ad sinistram declinantes, donec transeamus terminos tuos. Cui respondit Edom: Non transibis per me: alioquin armatus occurram tibi. Dixeruntque filii Israhel: Per tritam gradiemur viam: et si biberimus aquas tuas nos et pecora nostra, dabimus quod iustum est: nulla erit in pretio difficultas, tantum velociter transeamus. At ille respondit: Non transibis. Statimque egressus est obvius, cum infinita multitudine, et manu forti, nec voluit acquiescere deprecanti, ut concederet transitum per fines suos: quam ob rem devertit ab eo Israhel. Cumque castra movissent de Cades, venerunt in montem Hor, qui est in finibus terrae Edom: ubi locutus est Dominus ad Moysen: Pergat, inquit, Aaron ad populos suos: non enim intrabit terram, quam dedi filiis Israhel, eo quod incredulus fuerit ori meo, ad aquas contradictionis.

Tolle Aaron et filium eius cum eo, et duces eos in montem Hor. Cumque nudaveris patrem veste sua, indues ea Eleazarum filium eius: et Aaron colligetur, et morietur ibi. Fecit Moyses ut praeceperat Dominus: et ascenderunt in montem Hor coram omni multitudine. Cumque Aaron spoliasset vestibus suis, induit eis Eleazarum filium eius. Illo mortuo in montis supercilio, descendit cum Eleazaro. Omnis autem multitudo videns occubuisse Aaron, flevit super eo triginta diebus per cunctas familias suas.

XXI

Quod cum audisset Chananaeus rex Arad, qui habitabat ad meridiem, venisse scilicet Israhel per exploratorum viam, pugnavit contra illum, et victor existens duxit ex eo praedam. At Israhel voto se Domino obligans, ait: Si tradideris populum istum in manu mea, delebo urbes eius. Exaudivitque Dominus preces Israhel, et tradidit Chananaeum, quem ille interfecit subversis urbibus eius: et vocavit nomen loci illius Horma, id est, anathema. Profecti sunt autem et de monte Hor, per viam quae ducit ad mare Rubrum, ut circumirent terram Edom. Et taedere coepit populum itineris ac laboris: locutusque contra Deum et Moysen, ait: Cur eduxisti nos de Aegypto, ut moreremur in solitudine? deest panis, non sunt aquae: anima nostra iam nauseat super cibo isto levissimo. Quam ob rem misit Dominus in populum ignitos serpentes, ad quorum plagas et mortes plurimorum venerunt ad Moysen, atque dixerunt: Peccavimus, quia locuti sumus contra Dominum et te: ora ut tollat

anobil serpentes. Et dixit moyses ppho. et locutus
ē dñs ad eum. fac serpentē eneū r pone eū p signo.
Et ysset si aspexerit eū uiuet. fecit ergo moyses serpē
tem eneū r posuit p signo. Quē cū percussi aspicerent
sanabant.

Profectiq; filii isrl castrametati sūt in oboth. Unde egr
si fixere tentoria i hieabarim i solitudine q respicit
moab ex parte orientalem plagā. et inde moti. uen
erunt ad torrentē zared. quē rursū egressi castrameta
ti sūt ex arnon q̄ est in deserto. et p minet i finib;
amorrei. Siquidē arnon terminus est moab. diuidens
moabitas et amorreos. Vnde dr in libro bellor dñi. Si
cut fecit in mari rubro. sic faciet in torrentib; arnon. Sed
pulsi torrentiū meandri sunt. ut regis secreta ibi habitarēt. Et
requiescerēt in finib; moabitarū. Exinde loco egressi sunt pu
teus. Super quo locutus est dñs ad moysen. congrega po
pulū et dabo eis aquā. Tūc cecinit isrl istud carmē. Ascen
dat puteus hanebāt. puteus q foderūt principes et p
fecerunt duces multitudinis. in datore legis r in baculis
suis. Profectiq; sunt de solitudine et mattana. de mattha
na in nahaliel. de nahaliel in bamoth. de bamoth in mo
oth. de moabi — ualle est in regione moab in cacumine
phasga q respicit contra deserti.

Misit aūt isrl nuntios ad seon regē amorreoꝝ dicens.
Obsecro ut transire mihi liceat per terrā tuā. nō declin
abimus magis nec uineas. nō bibemus aquas de puteis.
uias regia gradiemur donec transeamus terminos
tuos. Quib; negare gressum noluit ut transire isrl per
mittos suos. quem potius exercitu congregato. egressus
est obuiam in desertū. cumq; uenisset iahasa pugnare contra
eū. Aquo pulsus est more gladii. r possessā ē terra
eius ab arnon usq; ad iabboc et finos ammon. quia fortis
simus erat ammon usq; ad ammonitarū. Fuit ergo ter
minus ammonitarū ualidissimus. Sed et hesebon. et uil
la oppidis eius. et hesebon fuit regis seon amorrei qui pugnauerat contra regem moab. et ab
stulerat omnem terram eius de manu arnon. Propterea
dicunt qui proverbiis student. Venite hesebon. ædificetur et
instauretur ciuitas seon. Ignis egressus est de hesebon. flam
ma de oppido seon et deuorauit ar moabitarū. et habi
tatores excelsa arnon. Ve tibi moab. peristi populus chā
mos. dedit filios eius in fugā. et filias in captiuitatē
regi amorreorum seon. Iugū eorum disperiit ab hesebon usq;
dibon. Latius pueneruntin opbe et usq; medaba.

Habitauit itaq; isrl in terra amorrei. Misitq; moyses qui
explorarent iazer. cumq; cepissent uicina eius et possedis
sent habitatores. Conuersiq; sunt. et ascenderunt per uiā
quā erat rex basan egressus. cui occurrit cū omni exercitu
suo ad pugnandum in edrai. Dixitq; dñs ad moysen. Ne timeas eū quia in
manu tua tradidi eū et omnem populū eius ac terrā eius. faciesq;
illi sicut fecisti seon regi amorreo qui habitauit in hesebon. Per
cusserunt g et eos cū filiis suis. ut nullus superesset qui
ex eis ageret resistentiam. et possederunt terram illius.

Fxvii Posteaq; castra metati sunt in campestribus moab ultra
Iordanem contra iericho scripta est. Videns aūt balach
filius sephor oīa q fecerat isrl amorreo. et q timerent
eum moabite. et pauere cum terre nō possent. dixit
ad maiores nutu madian. Ita delebit hic ppls oēs q
habitant in circuitu sicut delet bos herbas
agri. Rex moabitarum. quo modo solet bos herbas
agri adradices carpere. Ipse erat eo tpe rex moab. Mi
sit ergo nuntios ad balaam filium beor. ariolum. qui
habitabat in saphetim filiorum ammon. ut uocaret
eum r diceret. Ecce egressus est ppls de egipto qui
operuit superficiem terre. sedensq; contra me. Veni g et
maledic ppło huic. q fortior me est. si quo possimus
percutere. et eiicere eū de terra mea. Nouimus enim q benedictus
sit cui benedixeris. et maledictus cui maledixeris. Egr
essi. pretulerunt seniores moab maiores natu ma
dian. habentes dominationis pretiū in manibus. Cūq;
uenissent ad balaam. et narrassent ei oīa uba balach.
ille respondit. Manete hic nocte. et responsū quicquid
michi dixerit dñs. Manserunt itaq; principes balaam. Venit
deus ad eum. Quid sibi uolunt isti homines ap te. Respon
dit balac filius sephor rex moabitarum misit ad me dicēs.

Ecce ppls qui egressus est de egipto. operuit superficiem
terre. uenit michi. Uenite maledice ei. Si quo modo possim pugnare
aduersus eū. et eiicere eum. Dixitq; dñs ad balaam. Non
uadas cum eis. nec maledicas populo. quia benedictus est.
Surrexit ergo mane. et locutus principibus balac. Ite
in terrā uestrā. quia prohibuit me dñs. ne uobiscum
uadam. Surrexerunt ergo principes moab. et reuersi
sunt ad balac. dixerunt. Noluit balaam uenire nobiscum.
Rursum ille multo plures et
honorabiliores quā ante miserat misit. Qui cū uenissent
ad balaam dixerūt. Sic dicit balach filius sephor. Ne
quaso remanseris quin ueniasad me. Parabo tibi honorē te. r
quicquid uolueris tibi dabo. Veni maledic ppło hui
us. Respondit balaam. Si dederit michi balach plenam do
mū suā argenti r auri. nō potero in uerbo dei mei. ut ne plus ne minus loquar. Obsecro ut
hic maneatis et hac nocte. r sciam quid michi
rursū respondere dñs. Venit ergo deus ad balaā nocte. r
ait ei. Si uenerunt te uocare uiri isti. surge. r uade
cū eis. Ita dñs tamen ut quod tibi præcepero facias. Surre
xit balaam mane. r strata asina profectus ē cū eis. r
iratus est deus. stetitq; angl dñi in uia in aduersa
balaam qui sedebat asine. r duos pueros habebat se
cū. Cernens asina angelum stantē i uia euaginato
gladio. auertit se de uia et ibat pagis. Quā cū ui
disset balaam. r cupiens ad semitā reducere. sicut
angl manebat in duobus maceriarum. q; utrinq; cō
gebantur. Quē uidēs asina iuxta se pressit. et mu
ro attrisit pedē. Ille uero uerberabat. et nichi
lominus angl ad locū angustū transiens. ubi uer
ti deorsum nec declinari potuit euadere. obuiā
stetit. Quā uidēs asina stantem angelum cecidit
subpedibus sedentis. Ille uero furore commotus cedeb
at fustē uehementi ei. Aperuitq; dñs os asine. r locuta ē.
quid feci tibi. aut quam ob rem me ecce iam tertio ca
dere balā. Quia uidi r illusisti michi. Utinā
haberē gladiū ut te perimerē. Dixitq; asina. Nonne
asina tua sum an semp sedere consueui hactenus. Respon
sum dedi quod simile unquā fecerā tibi. Ille
ait. Minime. Protinus aperuit dominus oculos balaā.
Vidit angl dñi stantē in uia euaginatū gladiū et
nudum teneretem. adorauitq; eū prostratus in terrā. Quā
ille. Aut quod tertio uerberasti asinam tuam. Ego
uenī ut aduersarer tibi quia prauū est iter tuū. mi
hi contrarium. Et nisi asina declinasset. forsitan iam te
cū interfecissem. te certe uiuere fecisset balaam. Peccaui. nesciens q̄ tu stares contra me. Et nūc
si displicet tibi ut uadā. reuertar. Ait angl. Vade cū
uiris. Caue ne aliud quā præcepero tibi loquaris. Pergit g
cū principib;. Qui cū audissent balach egressus est in
occursū eius in oppidū moabitarū q̄ situm ē in extre
mis finib; arnon. Dixitq; ad balaam. Oratū mittā
ut uocēte. cur nō statim uenisti ad me. An quia
non credam me honorē tuo reddere nequeo. Cui ille
respondit. Ecce adsū. nūquid loqui potero aliud. nisi
q̄ dñs posuerit mihi in ore meo. Perrexit ergo simul z
uenerunt in urbem que in extremis regni eius
erat. Cumq; occidisset balac oues et bones. mi
sit ad balaam. et principes qui cū eo erant munera.
Cumq; mane facto duxisset eū ad excelsa baal. ut
inde cerneret extremum partē populi. Dixitq; balaam
ad balac. Edifica michi hic. vii. aras. et para totidē ui
tulos. eiusdēq; numeri arietes. Cumq; fecisset ita
ut dixerat. imposuerunt simul uitu
lum arietem super aram. Dixitq; balaam ad ba
lac. Sta p uictima tua ego uadam si forte occurrat mihi dñs. et quicq; imperau
erit loquar tibi. Cumq; abisset uelociter occurrit
ei deus. Locutusq; ad eū balaam. Septē inquit ara
tui sexerā. et posui uitulū et arietes desup. Dixitq;
posuit uerbum in ore eius. Reuertere ad bal
ac. et sic loqueris. Reuersus inuenit stantem bal
ac iuxta holocaustū suū. cum principibus moab
tarum. Assumptaq; parabola sua dixit. De monti
bus me balac rex moabitarum de montibus orien
tis. Veni iquid et maledice iacob. Veni et detestare

Fxviii

israel. Quomodo maledicam cui non maledixit deus? qua ratione detester quem dominus non detestatur? De summis silicibus videbo eum, et de collibus considerabo illum. Populus solus habitabit, et inter gentes non reputabitur. Quis dinumerare possit pulverem iacob, et nosse numerum stirpis israel? Moriatur anima mea morte iustorum, et fiant novissima mea horum similia. Dixitque balac ad balaam: Quid est quod agis? Ut malediceres inimicis meis vocavi te: et tu e contrario benedicis eis. Cui ille respondit: Num aliud possum loqui nisi quod iusserit dominus? Dixit ergo balac: Veni mecum in alterum locum unde partem israel videas, et totum videre non possis: inde maledicito ei. Cumque duxisset eum in locum sublimem super verticem montis phasga, aedificavit balaam vii. aras, et impositis supra vitulo atque ariete, dixit ad balac: Sta hic iuxta holocaustum tuum, donec ego pergam obvius. Cui cum dominus occurrisset, posuissetque verbum in ore eius, ait: Revertere ad balac, et haec loqueris ei. Reversus invenit eum stantem iuxta holocaustum suum, et principes moabitarum cum eo. Ad quem balac: Quid inquit locutus est dominus? At ille assumpta parabola sua ait: Sta balac, et ausculta: audi fili sephor. Non est deus quasi homo ut mentiatur, nec ut filius hominis ut mutetur. Dixit ergo et non faciet? locutus est et non implebit? Ad benedicendum adductus sum, benedictionem prohibere non valeo. Non est idolum in iacob, nec est simulacrum in israel. Dominus deus eius cum eo est, et clangor victoriae regis in illo. Deus eduxit eum de aegypto, cuius fortitudo similis est rinocerotis. Non est augurium in iacob, nec divinatio in israel. Temporibus suis dicetur iacob et israeli quid operatus sit deus. Ecce populus ut leaena consurget, et quasi leo erigetur: non accubabit donec devoret praedam, et occisorum sanguinem bibat. Dixitque balac ad balaam: Nec maledicas ei, nec benedicas. Et ille ait: Nonne dixi tibi quod quicquid mihi deus imperaret, hoc facerem? Et ait balac ad eum: Veni et ducam te ad alium locum, si forte placeat deo ut inde maledicas eis. Cumque duxisset eum super verticem montis phogor, qui respicit solitudinem, dixit ei balaam: Aedifica mihi hic vii. aras, et para totidem vitulos eiusdemque numeri arietes. Fecit balac ut balaam dixerat, imposuitque vitulos et arietes per singulas aras.

C. XXIIII.

Cumque vidisset balaam quod placeret domino ut benediceret israeli, nequaquam abiit ut ante perrexerat, ut augurium quaereret: sed dirigens contra desertum vultum suum, et elevans oculos, vidit israel in tentoriis commorantem per tribus suas: et irruente in se spiritu dei, assumpta parabola ait: Dixit balaam filius beor: dixit homo cuius obturatus est oculus: dixit auditor sermonum dei, qui visionem omnipotentis intuitus est, qui cadit, et sic aperiuntur oculi eius: Quam pulchra tabernacula iacob, et tentoria tua israel! ut valles nemorosae, ut horti iuxta fluvios irrigui, ut tabernacula quae fixit dominus, quasi cedri prope aquas. Fluet aqua de situla eius, et semen illius erit in aquas multas. Tolletur propter agag rex eius, et auferetur regnum illius. Deus eduxit illum de aegypto, cuius fortitudo similis est rinocerotis. Devorabunt gentes hostes illius, ossaque eorum confringent, et perforabunt sagittis. Accubans dormivit ut leo, et quasi leaena quam suscitare nullus audebit. Qui benedixerit tibi, erit et ipse benedictus: qui maledixerit, in maledictione reputabitur. Iratusque balac contra balaam, complosis manibus ait: Ad maledicendum inimicis meis vocavi te, quibus e contrario tertio benedixisti. Revertere ad locum tuum. Decreveram quidem magnifice honorare te, sed dominus privavit te honore disposito. Respondit balaam ad balac: Nonne nuntiis tuis quos misisti ad me dixi: Si dederit mihi balac plenam domum suam argenti et auri, non potero praeterire sermonem domini dei mei, ut vel boni quid vel mali proferam ex corde meo: sed quicquid dominus dixerit, hoc loquar? Verumtamen pergens ad populum meum, dabo consilium quid populus tuus huic populo faciat extremo tempore. Sumpta igitur parabola rursum ait: Dixit balaam filius beor: dixit homo cuius obturatus est oculus: dixit auditor sermonum dei, qui novit doctrinam altissimi, et visiones omnipotentis videt, qui cadens apertos habet oculos: Videbo eum, sed non modo: intuebor illum, sed non prope. Orietur stella ex iacob, et consurget virga de israel: et percutiet duces moab, vastabitque omnes filios seth. Et erit idumea possessio: hereditas seir cedet inimicis suis: israel vero fortiter aget. De iacob erit qui dominetur, et perdat reliquias civitatis. Cumque vidisset amalech, assumens parabolam ait: Principium gentium amalech, cuius extrema perdentur. Vidit quoque cineum: et assumpta parabola ait: Robustum quidem est habitaculum tuum: sed si in petra posueris nidum tuum, et fueris electus de stirpe cain, quamdiu poteris permanere? Assur enim capiet te. Assumptaque parabola iterum locutus est: Heu, quis victurus est quando ista faciet deus? Venient in trieribus de italia, superabunt assyrios, vastabuntque hebraeos, et ad extremum etiam ipsi peribunt. Surrexitque balaam, et reversus est in locum suum: balac quoque via qua venerat rediit.

C. XXV.

Morabatur autem eo tempore israel in setim, et fornicatus est populus cum filiabus moab, quae vocaverunt eos ad sacrificia sua. At illi comederunt, et adoraverunt deos earum. Initiatusque est israel beelphegor: et iratus dominus ait ad moysen: Tolle cunctos principes populi, et suspende eos contra solem in patibulis, ut avertatur furor meus ab israel. Dixitque moyses ad iudices israel: Occidat unusquisque proximos suos, qui initiati sunt beelphegor. Et ecce unus de filiis israel intravit coram fratribus suis ad scortum madianitem, vidente moyse et omni turba filiorum israel, qui flebant ante fores tabernaculi. Quod cum vidisset phinees filius eleazari filii aaron sacerdotis, surrexit de medio multitudinis, et arrepto pugione, ingressus est post virum israelitem in lupanar, et perfodit ambos simul, virum scilicet et mulierem in locis genitalibus. Cessavitque plaga a filiis israel: et occisi sunt xxiiii. milia hominum. Dixitque dominus ad moysen: Phinees filius eleazari filii aaron sacerdotis avertit iram meam a filiis israel: quia zelo meo commotus est contra eos, ut non ipse delerem filios israel in zelo meo. Idcirco loquere ad eum: Ecce do ei pacem foederis mei, et erit tam ipsi quam semini eius pactum sacerdotii sempiternum, quia zelatus est pro deo suo, et expiavit scelus filiorum israel. Erat autem nomen viri israelitae, qui occisus est cum madianitide, zambri filius salu, dux de cognatione et tribu symeonis. Porro mulier madianitis quae pariter interfecta est, vocabatur cozbi filia sur principis nobilissimi madianitarum.

Locutusque est dominus ad moysen dicens: Hostes vos sentiant madianitae, et percutite eos: quia et ipsi hostiliter egerunt contra vos, et decepere insidiis per idolum phogor, et cozbi filiam ducis madian sororem suam, quae percussa est in die plagae pro sacrilegio phogor.

C. XXVI.

Postquam noxiorum sanguis effusus est, dixit dominus ad moysen et eleazarum filium aaron sacerdotem: Numerate omnem summam filiorum israel a xx. annis et supra, per domos et cognationes suas, cunctos qui possunt ad bella procedere. Locuti sunt itaque moyses et eleazar sacerdos in campestribus moab super iordanem, contra iericho, ad eos qui erant a xx. annis et supra, sicut dominus imperaverat: quorum iste est numerus.

Ruben primogenitus israel. Huius filius henoch, a quo familia henochitarum: et phallu, a quo familia phalluitarum: et esrom, a quo familia esromitarum: et charmi, a quo familia charmitarum. Hae sunt familiae de stirpe ruben: quarum numerus inventus est, xl. tria milia et septingenti xxx. Filius phallu eliab. Huius filii namuhel et dathan et abiron. Isti sunt dathan et abiron principes populi, qui surrexerunt contra moysen et aaron in seditione chore, quando adversus dominum rebellaverunt: et aperiens terra os suum devoravit chore, morientibus plurimis, quando combussit ignis ducentos quinquaginta viros. Et factum est grande miraculum, ut chore pereunte filii illius non perirent.

Filii symeon per cognationes suas: namuel, ab hoc familia namuelitarum: iamin, ab hoc familia iaminitarum: iachin, ab hoc familia iachinitarum: saul, ab hoc familia saulitarum: zare, a quo familia zareitarum. Hae sunt familiae de stirpe symeon, quarum omnis numerus fuit xxii. milia ducenti.

Filii gad per cognationes suas: sephon, ab hoc familia sephonitarum: aggi, ab hoc familia aggitarum: su

m abhec familia simtarū. Ozni. abhec familia oz
ntarū. heri. Abiae familia heriarū. Acad. abhec fa
milia aroditarum. Arihel. abhec familia arihelitarū.
Hec sūt familie gath. quarū oēs numerus fuit. ḡ
tum ois numerus fuit quadraginta milia quinqen
ti.

Filii nida. heronan. qui ambo mortui sūt mīra chu
naan. fuerūtq; filii nida progenies eius. sela. a quo
familia selamitarū. phaar. a quo familia phaarathitarū. p
orro filii phaarel eius. a quo familia esymitarū. za
mii. a quo familia amiliarū. Hec sūt familie nide.
quarū oīm numerus fuit septuaginta milia quin
genti.

Filii yslachar progenies eius. thola. a quo familia at
tholitarū. phua. a quo familia phuanitarū. Iasub. a
quo familia iasubitarū. Semū. a quo familia semi
mitarū. hec sūt cognationes yslachar quarū nume
rus fuit. lxv. mīa. trecenti.

Filii zabulon progenies eius. Sared. a quo familia
sareditarū. helon. a quo familia helonitarū. Jahel. a
quo familia iahelitarū. hec sūt cognationes zabu
lon. quarū oīs fuit. lx. mīl. quingen
ti.

Filii ioseph progenies eius. manasse et ephraim. ḡ ma
nasse ortus ē machir. a quo familia machiritarū. ma
chir genuit galaad. a quo familia galaaditarū. Gala
ad habuit filios hezer. a quo familia hezeritarū. et he
lech. a quo familia helechitarū. et hasrihel. a quo fa
milia asrihelitarū. et sychem. a quo familia sychemi
tarū. et semida. a quo familia semidaitarū. et epher. a
quo familia ephheritarū. fuit aūt epher pater salphaad
qui filios nō habebat. sed tm filias. quarū hec sūt nōia.
Mahala et noa. hegla. et melcha. et thersa. hec sunt fa
milie manasse. et numerus earū. lii. mīl. septingen
ti.

Filii aūt ephraim progenies eius. fuerūt sutalaa.
a quo familia sutalaitarū. bether. a quo familia bethe
ritarū. thaan. a quo familia thaanitarum. porro filius
sutalaa fuit thaam. a quo familia thaamitarū. hec sūt cogna
tiones filioꝝ ephraim. quarū numerus fuit. xxvi.
mīl. quingenti.

Hii sūt filii ioseph y familiis suis. Filii
beniamin progenies eius fuerūt bale. a quo familia ba
lenitarū. Zathel. a quo familia zathelitarū. Abiamin
ritarū. Supham. a quo familia suphamitarū. Hupham.
a quo familia huphamitarū. Filii vero ared. hered. mo
ran. de hered familia heredita rū. de noeman fami
lia noemanitarū. Hii sunt filii benjamin progenies
eius. quorū omnium numerus. xlv. mīl. septingen
ti.

Filii dan progenies eius. Husim. a quo familia hu
mitarum. Hec cognationes dan y familiis suis. Om
nes fuere suammite quoꝝ nūs erat. lxiiii. mil. quadrin
genti.

Filii aser progenies eius. Jamna. a quo familia iā
nitarum. Jesua. a quo familia iesuitarū. Brie. a
quo familia beriitarū. Filii brie. habet. a quo familia
haberitarū. et melchiel. a quo familia melchielita
rū. nomen aūt filie aser. sare. Hec cognationes
filioꝝ aser. et nūs eorū. l. tria mīl. quadrigēti

Filii neptalim progenies eius. Jesiliel. a quo fami
lia iesilielitarū. Guni. a quo familia gunitarū. Je
ser. a quo familia iezeritarū. Sellem. a quo familia
sellemitarū. Hec sūt cognationes filioꝝ neptalim y fa
milias suas. quoꝝ nūs. liv. mīl. quadrigēti

Hec est summa filioꝝ israel. quinquagēta mil
lia et mille septingenti triginta.

Locutusq; est dominus ad moysen dicens. Istis dom̄ dentur
hereditates numero nominū eorū. in possōnes suas. plu
ribus maiorē partē dabis. et paucioribus minorē. Sing
ulis secundū ne tergum sint tradetur possō. sed diuī
tum ut sors tibi tribuit dividat. et simplius quicquid
sorte obtigerit. hec ut plurimū accipient. i paucior.
Verumtamen quicquid est numerus filioꝝ leui y familiaꝝ suaꝝ. Ger
son. a quo familia gersonitarū. Caath. a quo familia
caathitarum. Merari. a quo familia meraritarum.
Hec sunt familie leui. familia lebni. familia ebro
ni. familia moholi. familia musi. familia core. At
que chaath genuit amram. qui uxorē habuit iochabed
filiā leui quā natā ei in egypto. Ipse genuit ex ea
Aaron et moysen et mariam sororē eorū. Nati
sunt autē aaron. nadab. abiu. eleazar. et ithamar. Quorum
duo ibi habiti mortui sunt cum offerrent ignem alie
num coram domino. fuerūtq; omnes qui numerati sunt. xxii.
milia generis masculini. abinc nōīe eōrū. quia nō
fuit recēsitus inter filios israel. nec ei ceteris data ē possō.
Hec ē numerus filioꝝ israel qui descripti sūt a moyse et
eleazaro sacerdote. iuxta preceptū domini. per tribus
gentes singulas. inter quos nullus fuit eoꝝ qui ante nu
meratus fuerat a moyse et aaron in deserto sinai. Predixerat
enim dominus eis quotidie morientes morerentur. itaq; de me. nullus
quidem remansit eorum nisi caleph filius iephone. et iosue fi
lius nun.

Accesserūt autē filie salphaad. filii epher. filii galaad. fi
lii machir. filii manasse qui fuit filius ioseph. quarū
sunt hec nomina. Mahala. et noa. et hegla. et melcha. et thersa.
Steterūtq; coram moyse et eleazaro sacerdote. et cūctis
principibus populi ad ostium tabernaculi fœderis. atq; di
xerūt. Pater nr mortuus ē in deserto. nec fuit inter
dimicantes contra dominum in turbe chore. Sed in pec
cato suo mortuus ē. hic nō habuit filios. cur deleatur
nomen eius de familia sua. quia nō habuit filios. date no
bis possōnem inter fratres patris nri. Retulitq; m
oyses causam eorum ad iudicium dominī. Qui dixit ad eum.
Juste eam postulant filie salphaad. dabis eis possōnē in
terfratres patris sui. et ad eos hereditatem transferes. Ad
filios aūt israel loqueris. Si cui mortuo fuerit absq; filio.
ad filiam eius transibit hereditas. Si filiam nō habuerit.
habebit successores fratres suos. Si nec fratres non fuerint ei
tribus habebit proximus sibi de cognatione familie. cui
tus ipse erit possessor. Erit quoq; hec filiis
israel lex iudicii. sicut precepit dominus moysi.

Dixit quoq; dominus ad moysen. Ascende in montem abari
arim. et contemplare terram quam daturus sum filiis
israel. quam cernens ibi. et ipse videbis frater tuus sicut vi
dit aaron frater tuus. quia offendistis me in deserto sin in
dictione multitudinis. nec sanctificare me super aquam co
ram eis super aquas. Hec sūt aque contradictionis in
deserto sin.

Cui respondit moyses. Provideat dominus deus spirituum omnis
carnis hominē qui sit super multitudinem hanc. et possit
exire et intrare. aūt ante. et reducere illos. ut non sit
populus dñi sicut oues absq; pastore.

Cui dixit dominus. Tolle iosue filium nun virum in quo ē
spūs dei. et pone manū tuam super eum. et statues eum
coram deo et precepto multitudini. et dabis ei præ
cepta mea coram universo israel. ut audiat ge
neralis omnis synagoga filioꝝ israel. Ipse quid agendū
erit. eleazar sacerdos consulet dominum. Ad verbū eius
egredietur et ingredietur ipse et omnes filii israel cum eo et
tota multitudo. Fecit moyses ut preceperat dominus. assu
mens iosue. statuitque eum coram eleazaro sacerdote. et to
ta synagoga filioꝝ israel. Et ponens manus suas
super eum. benedixit ei. sicut præ
cepit dominus per manum moysi.

Locutusq; est dominus ad moysen. Præcipe filiis israel. et dices ad
eos. Oblationem meam et panes in sacrificia odoris mei
custodite. offerte præpositi eius. Hec sunt victimas q̄s
offerre debent. Agnos anniculos immaculatos duos.
cotidie in holocaustum iugiter. Unum offeretis ma
ne. et alterum ad vesperam. decimā partē ephi similæ ad sa
crificium mixte ex olei hin quarta parte. Holocaustum est
in odorem suavissimum domino. et libabitis super eum quartam
partem hin pro agno singulo in sanctuario dñi. Alterum
quoq; agnum immolabis ad vesperam. iuxta omnem
ritum sacrificii matutini. et libamenta eius. in
odorem suavissimum domino.

Dixit quoq; dominus ad moysen. Sabbatis offerentur duo agni
anniculi. et duæ decimæ similæ oleo conspersæ in sacri
ficio. et libamenta huic holocausto sabbatis in singulis sabbatis. super
holocaustum sempiternum.

In Kalendis aūt hec est victima quam offerent

holocaustū dño. vitulos de armento duos. arietē unū. agnos anniculos. vii. īmaculatos. et sacrificū de decima. similē oleo offerē in sacrificio vitulos. duas decimas similē oleo offerē in sacrificio arietis. et decimā decime similē oleo in sacrificio pagnos singlōs holocaustū suauissimū odoris. adpi mensē dño.

Lanūtiabit autē ā ydolatrīs sumenda sūt munera talia cruēta. media pars hyn singlōr vitulos tertia pars arietē. quarta pagnū. hec erit holocaustū pomēsū sīgulis sibi anno uenientē sacerdōti. hyreū sp̄ offerētur dño ppetuū in holocaustū sempiternū a mundabunt filii.

In mēse autē primo quarta decima die mēsis. phase dñi erit. et quinta decima die solēnitas. septē dieb̄ uescētur azimis. quarū dies prima uenerabilis et scā erit. omne opus seruile nō facietis in ea. offerētisq; holocaustū dño. vitulos de armento duos. arietē unū. agnos anniculos īmaculatos. vii. et sacrificia singulor. similia. ā q̄bꝰ sūt de oleo. tres decimas ydigulis vitulis. duas decimas arietē. et decimā decime p agnos singlōr. i. p. vii. agnos. et hyreū ppeccato unū. ut expietur pro vobis. p̄ter holocaustū matutinū q̄ sēp offerit. In diebus ydigla dies. vii. dictū in forma. et agnū. et medoren suauissimū dño qui fingēt de terra sua. et libationib̄ singlōr. dies quasi septimus celeberrimus. et sēp erit uobis. omne opus seruile nō facietis in eis.

Vel ī primitiis q̄ offerētis noua fruges dño. expletis ebdomadib̄ uenerabilis et sācte erit uob̄. omne opus seruile nō facietis in ea. offerētisq; holocaustū in odorē suauissimū dño. vitulos de armento duos. arietē unū. agnos anniculos ī maculatos. vii. adq; sacrificia eor. similē oleo offerē tres decimas ydigulos vitulos. duas decimas arietē. decimā pagnū. qui simul sūt agnī. vii. hyreū ppeccato. qui offertur in expiationem pli. p̄ter holocaustū assiduū cū sacrificiis suis. et libationib̄ suis. sicut ritus ē. et cruentabunt sacerdōs altare in circuitu sanguine victimarum. et offerent in odorē suauissimū dño. Cruentabit autē sacerdos altare in circuitu sanguine victimarum. et offerent in odorē suauissimū dño. vitulū de armento unū. arietē unū. agnos anniculos ī maculatos. vii. et sacrificia eor. similē oleo offerē tres decimas. vitulos singlōr. duas decimas arietē. decimā decime. pagnos singlōr. qui simul sūt agni. vii. et hyreū ppeccato. absq; holocausto sempiterno. sacrificabunt et libamine eius.

Die tercio offerēs vitulos. vii. arietes duos. agnos anniculos ī maculatos. vii. et sacrificia eor. et libamina singlōr. vitulor. arietis. et agnor. rite celebrabit. et hyreū ppeccato. absq; holocausto sempiterno. sacrificabunt et libamine eius.

Die quarto offerēs vitulos. x. arietes duos. agnos anniculos ī maculatos. viii. sacrificabunt eor. et libamina singlōr. vitulor. arietis. et agnor. rite celebrabit. et hyreū ppeccato. absq; holocausto sempiterno. sacrificabunt et libamine eius.

Die quinto offerēs vitulos. viii. arietes duos. agnos anniculos ī maculatos. viii. sacrificia eor. et libamina singlōr. vitulor. arietis. et agnor. rite celebrabit. et hyreū ppeccato. absq; holocausto sempiterno. sacrificabunt et libamine eius.

Die sexto offerēs vitulos. vii. arietes duos. agnos anniculos ī maculatos. viii. sacrificia eor. et libamina singlōr. vitulor. arietis. et agnor. rite celebrabit. et hyreū ppeccato. absq; holocausto sempiterno. sacrificabunt et libamine eius.

Die septimo offerēs vitulos. vii. arietes duos. agnos anniculos ī maculatos. viii. sacrificia eor. et libamina singlōr. vitulor. arietis. et agnor. rite celebrabit. et hyreū ppeccato. absq; holocausto sempiterno. sacrificabunt et libamine eius.

Die octauo. collectā celebrabitis. omne opus seruile nō facietis in ea. et offerētis holocaustū in odorē suauissimū dño. vitulū unū. arietē unū. agnos anniculos ī maculatos. vii. et sacrificia eor. et libamina singlōr. vitulor. arietis. et agnor. rite celebrabit. et hyreū ppeccato. absq; holocausto sempiterno. sacrificabunt et libamine eius.

Hec offerētis dño in sollēnitatib̄. p̄ter vota tuā et oblationes spōtaneas. in holocaustis in sacrificiis. in libaminē. et in victimis pacificis.

CXXX. Narrauitq; moyses filiis israēl ois q̄ ei dño p̄cepit. et locutus ē ad principes tribuū filiorū israēl. Iste ē sermo q̄ p̄cepit dñs. Si quis uouerit quidpiā uel uouerit se iurando astringi. non faciet irritū uerbū suum. sed omne q̄ promisit implebit. Mulier si quippiā uouerit. et se obligauerit iuramēto. quę ē in domo patris sui. et ętate adhuc puellari. si cognouerit pater uotum q̄ polliceta ē. et iuramētū q̄ obligauit animā suā. et tacuerit. non reputabit ei. omnia quę uouerit. et quidquid polliceta ē et iurauit obseruabit. Si autē statim ut audierit contradixerit pater. irrita erunt omnia quę locuta ē. nec obnoxia tenebit sponsionis ei q̄ votum dixerat pater. Si maritū habuerit et uouerit. id. et semel uerbo dixerit ei. egrediens autē uir eius statim audierit. et tacuerit. nec contradixerit. uota erunt. reddet q̄ ei q̄ promiserat. Si autē audiens statim contradixerit. et irritā fecerit pollicitationē eius. peccatū q̄ uir obstringet animę suę. p̄mittens dño. Vidua et repudiata quęcunq; uouerit reddet. Vxor in domo uiri cū se uouerit. et iuramēto. siam dixerit uir. et tacuerit nec contradixerit sponsioni. reddet q̄ ei q̄ promiserat. Si autē certis diebus contradixerit. nō tenebitur p̄missionis reę. q̄ uir irritum fecit. et dñs ei p̄mittet. Si uouerit. et iuramēto se obligauerit. ut pecuniā. Exceptis rebus quę ad usum necessarium. affligat animam suā. maritus uiri erit ut faciat si uelit. si nolit. et irritum fecerit. q̄ si audiens tacuerit. et tacendo uisa fuerit uota firmare. et ea quę uouerat. reddet. q̄ statim audiens contradixerit. ipse portabit iniquitatē eius. Iste sunt leges quas constituit dñs moysi inter uirum et uxorem. inter patrem et filiā quę in puellari adhuc ętate est. et manet in patris domo.

CXXXI. Locutusq; est dominus ad moysen dicēs. Vlciscere p̄ filios israēl de madianitis. et sic colligēris ad populum tuum. Statimq; moyses armate ex uobis aliquos uiros qui possint ultionē dni exercere de madianitis. omnibus tribubus eligatur exercitus. qui mittantur ad bellū. Decertauitq; mille ex singulis tribubus. i. vii. milia expedita ad pugnā. Quos misit moyses cū fineas filio eleazari sacerdotis. vasa q; sācta tubasq; clangendi tradidit ei. Cumq; pugnassent contra madianitas. occiderūt. cōtinuoq; reges eorū. evi. tres simul. et duces. et reges. quinq; principes gentis. balaā quoq; filiū beor interfecerūt gladio. Ceperūtq; mulieres eorū et paruulos. omnia q; pecora. cuncta q; substantiā. et quidquid uiri potuerunt depopulati sunt. tam urbes quam uicos et castella. flamma cōsumpsit. et tulerūt p̄dam cum ea

q̃ peperant. tã ex hõib; quã ex mũit. z ad quẽrẽt
ad moysen. z ad eleazarũ sacerdotẽ. z ad omnẽ mlt
tudinem filioꝝ ihsrl. Reliqua uero urbẽ fuga
tor tuerũt. adeũtq; hẽpestiuis. mad myrtaiorda
nem gnaliericho.

Locutusq; est. dñs moysi. z eleazar sacerdoti. z omni
principi synagoge ihsrl. accersitis. eis. ex
mussq; moyses. primapib; exercitus: tribunis. z
centurionib; qui uenerant de bello. aut. cur fe
mas reseruastis omnẽ. sexũ. hoc sũt. q̃ decepũt filios
ihsrl. ad suggestionẽ balaã. z ꝑuaricati sunt dñm
in domino sup peccato phogor. uñ. z plaga facta est in
populo. ergo cunctos interfite. quicquid ẽ ginis
masculini. ẽ paruulos. z mulieres que nouerunt
uos mixtos uiris. ocidite. puellas aũt. et omnẽ fe
minam q̃ nõ in uxorem ut̃ seruare uolueritis. z. vii. diebus ma
nete extra castra. Qui occiderit hoiem. uel occisum
tetigerit. uel ipe die tertio. z septimo. a deo pro
fixe. uestimẽtũ fuerit. fiũ uras. z quicquid in ute filia
ꝑmisti. deo expiatũ pelles. z pilos. z ligno expiabis. Et
locutus q̃ sacerdos. ad milites exercitus qui pug
nauerant sic locutus est. hec ẽ pceptũ legis q̃ mãs
dauit dñs moysi. Aurum. z argentũ. es. ri
trum. z stagnum. z plumbũ. omne q̃ ꝑ ignẽ
re ꝓbãtur. igne purgabit. quicquid aũt igni
nõ ꝑt sustinere. aqua expiationis sanctifica
bit. z lauabunt uestimẽta sua die septimo. z pur
ficati ꝑtrabunt castra.

Dixitq; dñs. ad moysen. olle summã coꝝ q̃ capta sũt
ab homine usq; ad pecus. tu et eleazar sacerdos. z cuncti
principes exercus singuli. diuidite spãm capto ꝓdenti
bus. et eorũ qui pugnauerunt egressi sũt ad bellũ.
ut inter omnẽ ꝛeliquam multitudinem. et se
parabis partẽ dño. ab bellatoꝝ pugnauerũt. z fuerũt
in bello. unã animã de quingentis. tã ex hoib; quã
ex bob. z asinis. z ouib. z de abis ei eleazaro sacerdo
ti. q̃ primitie dñi sunt. Ex media quoq; parte fi
liorũ ihsrl accipies. quicquid simul captum ex hoĩ
bob. z asinis. z ouib. cuncto q̃ armento. dabis eis
bus ea leuitis qui excubant tabnaculo
dñi. fecerũtq; moyses. et eleazar sic ꝓceperat dñs.
fuit aũt ꝓda q̃ ceperunt exercitus. ouiũ sexcenta
septuaginta. v. milia. bouũ septuaginta. ii. milia. asinoꝝ. lx. mila
mille. hoiũ septem milia. mulieres. mille. duplex ẽ media
pars uirginũ ꝑ hoc fuerunt ouiũ trecenta. xxxvii.
milia quingente. equalis ꝑ partem dñi sumpserunt
sunt oues sexcente. lxxv. t de bob. xxxvi. mila
bus ꝓmes. lxxii. de asinis. xxx. milib; quingentis.
Animã. lx. inuen. de hoĩb; hoĩm mil. xvi. milib; exis
runt in partẽ dñi. xxx. due. ãe. tradidit; moy
ses numerũ primitiarũ dñi eleazaro sacerdoti.
sic ei fuerat ꝑceptũ. et facta ex media parte filioꝝ ihsrl quã
separauerat viri qui in ꝓlio fuerant. De media uo
parte que obtigerat reliq multitudinis. i. de ouibus
cc. xxxvii. milib; quingentis. z de bob. xxxvi.
milib. z de asinis. xxx. milib; quingentis. z de hoĩ
bus. xvi. milib. tulit moyses quinquagesimã ani
mã. z dedit leuitis qui excubabant tabnaculo
dñi sic ꝑceperat dñs. Cumq; accessissent ꝓ
cipes exercitus ad moysen. z tribunum centurionesq;
dixerunt. nos serui tui recensuimus numerum
pugnatoꝝ quos habuimus sub manu nra. z nul
lus q̃ de fuit. obtulimus eam. offerimusq; in dona
rium dño. singulum q̃ q̃ ꝑ da aurea potuimus inuenire. ꝑ
tis deliciis. z armillas. anulos. z dextralia. ac mu
nulas. ut deprecetur ꝑ nobis eorum nũ. Suscepitq;
moyses. z eleazar sacerdos omne aurũ mundi formã;
ponderis siclarii. xvi. milia sexcentoꝝ. l. sicli q̃
a tribunis. z centurionibus. Vnusquisq; enim q̃ m
ꝑda rapuerat. suũ erat. et suscepũ intulerunt
in tabnaculũ testimonii. in monimẽtũ filioꝝ ihsrl
coram dño.

Filii aũt ruben. z gad habebant pecora multa. et

cernẽtes terrã iazer. z galaad aptã ad animãlia. uene
runt ad moysen. z ad eleazarũ sacerdotẽ. z ꝓcipes
multitudinis. atq; dixerunt. Ataroth. z dibon.
iazer. z nemra. esebon. z eleale. z saban. z nebo.
z beon. terra quã ꝑcussit dñs coram filiis ihsrl.
regionis uberrime ẽ aptissima animãlibus. et nos ser
ui tui habemus animãlia plurima. ꝑcepimusq; si
inuenimus gratiã coram te. ut des nobis famulis
tuis ea in possionẽ. nec facias nos trãsire iordanem. Cui
q̃ respondit moyses. nũquid fratres uri
dimicabunt. ad pugnandũ uos hic sedebitis. cur subuer
titis animos filioꝝ ihsrl. ne trãsire audeant in locũ
q̃ eis datum est a dño. nonne ita egerũt patres
uri. q̃s missi de cades iurne ad ꝑspiciendã terrã.
cumq; uenissent usq; ad uallẽ botri. lustrata oĩ re
gione. subuerterũt cor filioꝝ ihsrl. ut ñ intrarent
fines quos ei dedit dñs. q̃ iratus iurauit dicẽs. Si vi
debunt hoies istiq; ascenderũt ex egypto. a
xx. anno. z supra terrã. quã sub iuramẽto polli
tus sũ abrahã. ysaac. z iacob. et noluerunt sequi
me ꝑter caleb filiũ iephone cenezei. et iosue filii
nun. Isti ꝑseuerunt uolũtate mea. Iratusq;
dominus aduersus ihsrl circũdixit eũ ꝑ deserti.
xl. ãnis. donec cõsumeretur uniuersa generatio
q̃ fecerat malũ cõspectu eius. Et ecce iam uos
surrexistis ꝓ patrib; uris. incrementũ uiroꝝ
peccatoꝝ. ut augeretis furorẽ dñi contra ihsrl. Quod
si noluerit sequi eũ. z solitudine ꝓpõat derelin
quẽs. z uos cũctus populus eius. Illi ꝓpe accedẽtes
dixerũt. caulas ouiũ fabricabimus. z stabula iumẽ
toꝝ. paruulis quoq; nr̃is urbes munitas. nos aũt
nr̃i armati. pgredimur ad bellũ. ante filios ihsrl do
nec introducamus eos ad locũ suũ. paruuli uri. z qui
quid ætatẽ possunt. erũt munitib; muris. ꝓpter
habitatoꝝ insidias. nõ reuertemur ad domos nr̃as. ut
dũ possideant filii ihsrl hereditatẽ suã. nec quicq̃
trãsiorda nem. qua ad habemus possi
dentes orientalem eius plagã. Cui moyses ait. si
feceritis q̃ promittitis et ꝓpter
gradi coram dño ad pugnã. z omnis uir armatus bellator iordanẽ trans
seat. donec subigat dñs inimicos suos. z subiuga
tur ei omnis terra. tũc eritis sine culpa apud dñm.
z apud ihsrl. et optinebitis regiones quas uultis i regi
one coram dño. Si aũt q̃ dicitis nõ face
ritis. nullã habebitis excusationẽ peccati. sciẽtes
quia peccatũ uestrum deprehendet uos. ædificate er
go urbes paruulis uris. z caulas z stabula ouib. ac
quicquid de ore uestro egressum est ꝑficite. Dixerũtq; filii gath. z rubẽ.
ad moysen. Serui tui faciemus. q̃cunq; dñs ꝛ
dere dignatus est. nr̃i paruuli uxores z mulieres. pecora
tra transibunt nobiscum urbes galaad. nos aũt famu
li tui omnes expediti ꝓficiscemur ad bellũ. sic tu dñe lo
queris. Præcepit ergo moyses eleazaro sacerdoti. z Io
sue filio nun. z principib; familiarũ per tribus ihsrl. z
dixit ad eos. Si transierint filii gad. z filii ruben uo
biscũ iordanẽ. omnis armata ad bellũ coram dño. z uo
bis fuerit ꝛra subiecta. date eis galaad ꝑ possionem.
Si aũt noluerint trãsire uobiscũ armati chanaan.
inter uos habitandi accipiant loca. Responderũtq; filii
gad. z filii ruben sic locutus ẽ dominus seruis tuis. sic
facietis. ꝑ armati pgredimur coram dño in terrã
chanaan. z ꝓ nobis ꝛa suscepisse nolo furemur trãs
iordanem. dedit itaq; moyses filiis gad. z ruben. z
dimidie tribui manasse filii ioseph. regnũ seon.
regis amorrei. z regnũ og regis basan. terrã cum
ciuitatibus finiũ ꝓcinctũ.

Igitur exstruxerũt filii gad. dibon. z ataroth. z a
roer. z roth. z sophan. z iazer. iecbaa. z beth nẽra.
z beth aram. urbes munitas. et caulas pecoribus fece
runt. Filii ruben edificauerũt esebon. z eleale. z cariathai
im. z nebo. z baal. meon. uersis nõib; Ad huma que
q̃ ꝑ ponẽtes uocabula urbibus quas exstruxerant.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Porro filii machir filii manasse perrexerunt in galaad et vastaverunt eam interfecto amorreo habitatore eius. Dedit ergo moyses terram galaad machir filio manasse qui habitavit in ea. Iair autem filius manasse abiit et occupavit vicos eius quos appellavit avoth iair id est villas iair. Nobe quoque perrexit et apprehendit chanath cum viculis suis vocavitque eam ex nomine suo nobe.

c. xxxiii

Hee sunt mansiones filiorum israel qui egressi sunt de egypto per turmas suas in manu moysi et aaron. Quas descripsit moyses iuxta castrorum loca que domini iussio mutabat. Profecti igitur de ramesse mense primo xv. die mensis primi altera die phase fecerunt filii israel in manu excelsa videntibus cunctis egyptiis et sepelientibus primogenitos quos percusserat dominus. Nam et in deos eorum exercuerat ultionem. Castrametati sunt in socoth. Et de socoth venerunt in etham que est in extremis finibus solitudinis. Inde egressi venerunt contra phiahiroth que respicit contra beelsephon et castrametati sunt ante magdalum. Profectique sunt de phiahiroth transierunt per medium mare in solitudinem et ambulantes tribus diebus per desertum etham castrametati sunt in mara. Profectique sunt de mara venerunt in elim ubi erant xii. fontes aquarum et lxx. palme ibique castrametati sunt iuxta aquas. Sed et inde egressi fixerunt tentoria super mare rubrum. Profectique de mari rubro castrametati sunt in deserto sin. Inde egressi venerunt in dephca. Profectique de dephca castrametati sunt in alus. Et egressi de alus in raphidim fixerunt tentoria ubi populo aqua defuit ad bibendum. Profectique de raphidim castrametati sunt in deserto synai. Sed et de solitudine synai egressi venerunt ad sepulcra concupiscentie. Profectique de sepulchris concupiscentie castrametati sunt in aseroth. Et de aseroth venerunt in rethma. Profectique de rethma castrametati sunt in remmon phares. Inde egressi venerunt in lebna. Et de lebna castrametati sunt in ressa. Egressi de ressa venerunt in ceelatha. Inde profecti castrametati sunt in monte sepher. Egressi de monte sepher venerunt in arada. Inde proficiscentes castrametati sunt in maceloth. Profectique de maceloth venerunt in thaath. Et de thaath castrametati sunt in thare. Inde egressi fixerunt tentoria in methca. Et de methca castrametati sunt in esmona. Profectique de esmona venerunt in moseroth. Et de moseroth castrametati sunt in baneiacan. Egressique inde venerunt in montem gad. Inde profecti castrametati sunt in getebatha. Et de getebatha venerunt in ebrona. Egressique de ebrona castrametati sunt in asiongaber. Inde profecti venerunt in desertum sin hec est cades. Egressique de cades castrametati sunt in monte hor in extremis finibus terre edom. Ascenditque aaron sacerdos montem hor iubente domino et ibi mortuus est anno quadragesimo egressionis filiorum israel ex egypto mense v. prima die mensis cum esset annorum cxxiii. Audivitque chananeus rex arad qui habitabat ad meridiem in terra chanaan venisse filios israel.

Et profecti de monte hor castrametati sunt in salmona. Inde egressi venerunt in phinon. Profectique de phinon castrametati sunt in oboth. De oboth venerunt in ieabarim que est in finibus moabitarum. Profectique de ieabarim fixere tentoria in dibon gad. Unde egressi castrametati sunt in helmon deblathaim. Egressique de helmon deblathaim venerunt ad montes abarim contra nabo. Profectique de montibus abarim transierunt ad campestria moab super iordanem contra iericho. Ibique castrametati sunt de bethsimon usque ad abelsathim in planioribus locis moabitarum. Ubi locutus est dominus ad moysen. Precipe filiis israel et dic ad eos. Quando transieritis iordanem intrantes terram chanaan disperdite cunctos habitatores regionis illius. Confringite titulos et statuas comminuite et excelsa vastate mundantes terram et habitantes in ea. Ego enim dedi vobis illam in possessionem quam dividetis vobis

omnes

sorte. Pluribus dabitis latiorem et paucis angustiorem. Singulis ut sors ceciderit ita tribuetur hereditas. Per tribus et familias possessio dividetur. Sin autem nolueritis interficere habitatores terre qui remanserint erunt vobis quasi clavi in oculis et lancee in lateribus et adversabuntur vobis in terra habitationis vestre. Et quecumque illis facere cogitaveram vobis faciam.

c. xxxiiii

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Precipe filiis israel et dices ad eos. Cum ingressi fueritis terram chanaan et in possessionem vobis sorte ceciderit his finibus terminabitur. Pars meridiana incipiet a solitudine sin que est iuxta edom et habebit terminos contra orientem mare salsissimum. Qui circuibunt australem plagam ascensus scorpionis ita ut transeant in senna et perveniant in meridiem usque ad cadesbarne. Unde egredientur confinia ad villam nomine addar et tendent usque ad asemona. Ibitque per gyrum terminus ab asemona usque ad torrentem egypti et maris magni litore finietur. Plaga autem occidentalis a mari magno incipiet et ipso fine claudetur. Porro ad septentrionalem plagam a mari magno usque termini incipient. Pervenientes usque ad montem altissimum a quo venient in emath usque ad terminos sedada. Ibuntque confinia usque zephrona et villam enan. Hii erunt termini in parte aquilonis. Inde metabuntur fines contra orientalem plagam de villa enan usque sephama. Et de sephama descendent termini in rebla contra fontem daphnim. Inde pervenient contra orientem ad mare cenereth et tendent usque ad iordanem et ad ultimum salsissimo mari claudentur. Hanc habebitis terram per fines suos in circuitu. Precepitque moyses filiis israel dicens. Hec erit terra quam possidebitis sorte et quam iussit dari dominus novem tribubus et dimidie tribui. Tribus enim filiorum ruben per familias suas et tribus filiorum gad iuxta cognationum numerum. Media quoque tribus manasse id est due semis tribus acceperunt partem suam trans iordanem contra iericho ad orientalem plagam. Et ait dominus ad moysen. Hec sunt nomina virorum qui terram vobis divident. Eleazar sacerdos et iosue filius nun et singuli principes per singulas tribus quorum ista sunt vocabula. De tribu iuda caleph filius iephone. De tribu symeon samuhel filius amiud. De tribu beniamin helidad filius chaselon. De tribu filiorum dan bocci filius iogali. Filiorum ioseph de tribu manasse hanihel filius ephod. De tribu ephraim chamuhel filius septan. De tribu zabulon elisaphan filius pharnach. De tribu ysachar dux phaltihel filius ozan. De tribu aser abiud filius salomi. De tribu neptalim phedahel filius amiud. Hii sunt quibus precepit dominus ut dividerent filiis israel terram chanaan.

c. xxxv

Locutus est dominus ad moysen in campestribus moab super iordanem contra iericho. Precipe filiis israel ut dent levitis de possessionibus suis urbes ad habitandum et suburbana earum per circuitum ut ipsi in urbibus maneant et suburbana sint pecoribus. Que a muris urbium forinsecus per circuitum mille passuum spatio tendentur. Contra orientem duo milia erunt cubiti et contra meridiem similiter duo milia. Ad mare quoque quod respicit ad occidentem eadem mensura erit et septentrionalis plaga equali termino finietur. Eruntque urbes in medio et foris suburbana. De ipsis autem oppidis que levitis dabitis sex erunt in fugitivorum auxilia separata ut fugiat ad ea qui fuderit sanguinem. Et exceptis his alia xlii. oppida id est simul xlviii. cum suburbanis suis. Ipseque urbes que dabuntur de possessionibus filiorum israel. Ab his qui plus habent plures auferentur et qui minus pauciores. Singuli iuxta mensuram hereditatis sue dabunt oppida levitis. Ait dominus ad moysen. Loquere filiis israel et dices ad eos. Quando transgressi fueritis iordanem in terram chanaan decernite que urbes esse debeant in presidia fugitivorum qui nolentes sanguinem fuderint. In quibus cum fugerit profugus cognatus occisi eum non poterit occidere donec stet in conspectu multitudinis et causa illius iudicetur. De ipsis autem urbibus que ad fugitivorum subsidia separantur.

tes erunt tuus in gentem magnam. et tres mitra chamā.
tam filius israhel qui ad eum ascendit ad peregrinandū ut effugiat. ad eas qui nolens sanguinem fundere. Si quis
ferro percusserit. et mortuus fuerit qui percussit est.
q̄ percusserat reus erit homicidii et ipse morietur. Similiter
fecerit. et ictus occubuerit. similiter punietur.
Si fugiens percussor evaserit. percussoris sanguine
non requiratur. quia ignorans occidit homicidam inter
fectori. statim ut appropinquaverit ei percutiet.
Si vero odii quasi hostem eum impulerit. vel
insidiatus ei proiecerit quippiam
mortiferum. et ille mortuus fuerit. percussor homicidii reus est.
propinquus occisi statim ut invenerit eum ulciscetur.
Quod si fortuito et absque odio. et inimicitiis quicquid
eorum fecerint. et hoc audientibus populis fuerint et iudicibus. adhi
bitis percussore et propinquis occisi. ad ea quæ
constituta sunt. iudicabunt. et si reus inventus fuerit
a propinquo occisi statim morietur. quem cum invenerit
ipse interficiet. et in quocumque loco. ceperit eum
ibi occidet. Si vero fortuito et non odio. sed casu
quodam lapidem vel aliud quodlibet telum
projecerit. et mortuus fuerit. cum non fuerit inimicus
nec insidiatus ei. sed pacifice versatus est. et ignorans
projecerit. congregatio inter percussorem et propinquum
occisi secundum hæc judicia. quæ scripta sunt. liberabit
eum de manu ultoris. et reducet ipsum in urbem
ad quam confugerat. manebitque ibi donec decedat sacerdos
magnus qui oleo sacro unctus est. et moriatur.
Si interfector extra fines urbium quo confugere debuerat
fuerit inventus. et percussus ab eo qui ultor est
sanguinis. absque noxa erit qui eum occiderit. debuerat
enim profugus usque ad mortem pontificis morari
ibidem. postquam autem ille obierit. homicida revertetur
terram suam. Hæc præcepta erunt et legitima
cultus habitationibus vestris. in omnibus sedibus vestris. Qui
percusserit animam. ex ore testium occidetur. Ad unius testimonium nullus condemnabitur. Non ac
cipietis pretium. ab eo qui reus est sanguinis. etiam et ip
se morietur.
Urbes fugæ quæ morte pontificis. nullo modo mu
tabuntur. fugit reum poterit. nec poliuntur terra habita
tionis suæ. quæ ubicumque cruore maculatur. nec ab
lui potest. nisi per sanguinem qui alterius sanguinem
fuderit. Adapta emendabit vitia possit me admonere
quotidie. ego enim in medio habito inter filios israhel.
Accesserunt autem et principes familiarum. galaad filii
machir. filii manasse de stirpe filiorum ioseph. locuti
que sunt moysi coram principibus filiorum israhel. Adapta dixerunt. tibi
domino deo nostro præcepit dominus ut terram divideres sor
te filiis israhel. et filiabus salphaad fratris nostri dares possionē
debitam patri. quas si alterius tribus uxores
ceperint. sequetur possio sua. et transferetur ad aliam tribum
de qua uxores ducent. minuetur. Adapta fiet ut ei mobile
a. quæ gessimus annis centum viginti. adduc erroribus fallantur
sortium distributio. et hanc possessionem adipisci velint.
moysi filius israhel. respondit secundum præceptum domini. Recte tribus filiorum
ioseph locuta est. hæc lex lata est filiis salphaad. ad hoc ergo
ut est. nubant quibus optabit tantum ut sue tribus hominibus. ne
omnis ereatur possio filiorum israhel de tribu in tribum. omnes enim
unus ducet uxorem de tribu cognationis sue. ut maneat semper
una ducetur uxor de tribu et cognatione sua. et maneat
te femine marito. de eadem tribu accipiet. ut hæreditas
patris maneat in familia. nec sibi misceatur tribus.
una manebunt ut adhuc separate sunt. fecerunt ergo filie
salphaad ut fuerat imperatum. et nupserunt filiis
patrui. et nupserunt malæ. et
thersa. et egla. et melcha. et noa. filiæ patrui sui de
familia manasse. qui fuit filius ioseph. et possi
derunt ea quæ fuerant attributa familiæ et tribui et familiæ pa
tris earum. Hi sunt mandata atque iudicia quæ precepit do
minus per manum moysi ad filios israhel in campestribus
moab iuxta iordanem contra hiericho. Explicit liber
numeri. Incipit liber deuteronomii.

Hec sunt verba

Deuteronomium

que locutus est moyses ad omnem israhel trans iordanē
in solitudine campestri contra mare rubrum. inter pha
ran et tophel. et laban et asereth. ubi auri et ylu
minum. Undecim diebus oreb per montem seir

ir usque ad cades barne. anno. xl. undecimo mense.
primo die mensis. locutus est moyses ad filios israhel. omnia
que precepit dominus ut diceret eis postquam percussit
sehon regem amorreorum qui habitavit in esebon. et og
regem basan qui manserat in asteroth et in edrai trans
iordanem in terra
moab.
Cœpit moyses explanare legem hanc dicens. dominus deus noster lo
cutus est nobis oreb dicens. sufficiat vobis habi
tasse montem istum. Revertimini et venite ad montem
amorreorum. et ad cetera que ei proxima sunt campestria
ad montana. et humiliora. loca quoque meridiem
et oram maris. terram chananeorum. et libanum usque
ad flumen magnum eufraten. ingredimini et possidete eam. sicut iuravit dominus patri
bus vestris abraham. ysaac et iacob ut daret illis et semini
bus eorum post eos. dixique vobis illo tempore. non
possum solus sustinere vos. quia dominus deus vester multi
plicavit vos. et ecce hodie sicut stellæ cœli plurimi
estis. dominus deus patrum vestrorum addat ad hunc numerum
multa milia. et benedicat vobis sicut locutus est. non va
leo solus vestra negotia sustinere. et pondus ac iurgia
vestra. date vobis viros sapientes. et gnaros. et quorum
vita sit probata in tribubus vestris. ut ponam eos vobis prin
cipes. tunc respondistis mihi bonus sermo est quem lo
qui cœpisti facere. tulique de tribubus vestris viros sapientes et nobiles.
et constitui eos principes super vos et centuriones et quin
quagenarios. ac decanos. qui docerent vos singula. per
quos et iudices. iubens eis quæ iusta erant iudicare. sive
cum fratre meo. sive cum peregrino. nulla erit distantia per sonarum.
sed parvuli audient ut magnus. nec accipient cu
iusquam personam. quia dei iudicium est. Res si difficile
vobis aliquid visum fuerit. referte ad me. et ego au
diam. Precepi quoque eis omnia que facere deberetis.
Profecti autem de oreb. perreximus universum solitudinem illam terribilem
et maximam quam vidistis. iuxta viam montis
amorrei sicut precepit dominus deus noster nobis. cumque
venissemus in cades barne. dixi vobis. venistis ad mon
tem amorrei. quem dominus deus noster daturus est nobis. vide
terram quam dominus deus tuus dat tibi. ascende et pos
side eam sicut locutus est dominus deus patrum tuorum. noli
metuere nec quicquam paveas. et accessistis ad me om
nes et dixistis. mittamus viros qui explorent terram. et renun
cient per quam debeamus ascendere. et ad quas ci
vitates venturi simus. placuit sermo coram me. et assumpsi
duodecim viros. unum per singulas tribus. qui cum
perrexissent. ascenderunt in montana. venerunt usque
ad vallem botri. et explorantes terram. sumentes de fructi
bus eius ut ostenderent uberitatem. retulerunt ad nos
et dixerunt. bona est terra quam dominus deus noster daturus
est nobis. et noluistis ascendere. sed increduli sermo
nem contemnentes murmurastis in tabernaculis
vestris atque dixistis. odit nos dominus. et ideo eduxit nos
de terra egypti. ut tradat nos in manus amorrei ad
que delendum. quo ascendemus. nuntii terruerunt cor
nostra dicentes. gens illa multo maior et procerior. urbes magne et ad celum usque munite. filios
enacharum vidimus ibi. et dixi vobis. nolite metue
re. nec timeatis eos. dominus deus qui ductor est vester. ipse
vobis ipse pugnabit. sicut fecit in egypto videntibus
vobis et in solitudine. ubi vidistis. portavit te
dominus deus tuus. sicut solet homo gestare parvulum
filium suum per viam quam ambulastis. donec veniretis
ad locum istum. et nec sic quidem credidistis domino deo vestro
qui præcessit vos in via. et metatus est locum in quo te
naret figere deberetis. nocte ostendens vobis ignem per
ignem. et die per nubem.
Cumque audisset dominus sermones vestros irasci
tus iuravit. dicens. non videbit quisquam de hominibus generationis
huius pessimæ terram bonam quam sub ramavi patribus vestris. Preter caleb filium iephone. ipse
enim videbit eam. et ipsi dabo terram quam calcavit. et filiis
eius. quia secutus est dominum. nec murranda mul
titudo. contra me locutus est dominus. nec tu introibis illuc. Iosue filius nun mi
nister tuus ipse introibit illuc. hortare eum. confor

tu. a tpe sorte trib domus ri. li. parvulu uri eq̃ uxor
ꝺ̃ q̃ eaꝝ ꝺ̃ ceretur. et filii qui bedie bonꝝ
ac mali ignotũ ꝺ̃ stamꝰ. ipi ingrediẽtur. tipi ꝺa
bo terrã et possidebũt eã. Nolãũ reminim. et abi
e l solutꝰ mẽ yuã quarti rubri. et ꝓfect ñ. per
cuim dño. Ascẽde mõ adq; pugnabimꝰ sic ꝓcepit
ds̃ deꝰ ñr. Cumq; ĩstrueꝛ armꝰ ꝓgeretur ĩ mo
tẽ ait mihi dñs. dic adeos. noite ascendere. neq;
pugnetis. nõ em sũ uobis. nec ꝺabit tibi de terra
uestꝛa vestigiũ pedis. q̃ Esau dedi in possessionẽ
montis seyr. audierũt filii esau habitãtes in seyr
timuerũt uos. et uehemẽter custodierũt animas
suas. nolite ergo ire contra eos. non enim ꝺabo
uobis de terra eoꝝ quãtũ possit ꝑ ungui pedis. q̃
montẽ seyr. eisdẽ ꝺedi hereꝺitate. Cibos emetis ab eis pecunia tradetis
mihi. aquam ẽptam bibetis pecunia. Dns deus tu
us benedixit tibi in omi opere manꝰ tue. nouit ĩ
tuũ quo trãseãs solitudinem hãc magnã. xl. ãnis
nobis habitãtib tecũ dns deus tuus. nichil ẽ defuit
Venerũq; trãsiuimus fratres nros filios esau qui habitabãt
in seyr ꝑ uiã campestrem de elath. et de asion gaber. ue
nimꝰ ad viã q̃ ducit ad desertũ moab. dixitq; dns ad
me. non pugnes contra moabitas nec meꝛs adversus eos
ꝓlũ. Non em ꝺabo tibi quicq̃ de terra eoꝝ. q̃ filiis lot
tradidi ad possidẽ. emim ꝓmi fuerunt habitatores
eius. ꝓpe magnus et multꝰ. et excelsus ut de ena
chim quoꝝ q̃ gigãtes ꝺicerẽtur. et essent similes
filiis enachim. denq; moabite appellant eos emi.
In seyr aũt ꝓius habitauerũt horrei. quos expulsis
atq; deletis habitauerũt filii esau sicut fecit israhel
in possessione terre q̃ ꝺedit dns sibi. Surgite
et transite torrẽtem zareth. Transiuimusq;
eum. fuit aũt quo ambulauimus de cades barne us
q̃ dum trãsiremus torrẽtem zareth. xxxviii. anni. donec
consumerẽtur omis generatio uiꝝ bellatoꝝ de
castris sicut iurauerat dns. manus quoq; dni fuit aduersus
eos ut interirent de castroꝝ medio.

Postq̃ aũt mortui sunt cuncti uiri bellatores. locutꝰ est dns ad me
dicens. tu trãsibis hodie fines moab. urbẽ nomine ar
de secedes in regiõe filioꝝ ammon. caue ne pugnes contra
eos. nec moueas ad ꝓlium. nõ ꝺabo tibi de terra filioꝝ ammon.
q̃ filiis loth dedi eã ꝓ possessionẽ. Gigãtũ ꝓuincia est
et ipsi olim habitauerũt gigãtes. quos Ammonite vo
cant zomzommim.

Populꝰ magnus et multꝰ et excelsus ut enach. quos deleuit dns a facie
eorum et fecit illos habitare ꝓ eis. sicut fecerat filiis
esau qui habitant in seyr. delens horrei coram
illis tradensq; ꝓsidere usq; in ꝓsentẽ. Caseosquoq; qui
habitabant in asserim usq; gazam. egressi cappadoces
qui egressi de cappadocia deleuerũt eos et habitauerũt
pro eis. surgite et transite torrẽtem arnon.

Ecce tradidi in manu tua seon regẽ esebon. amorreũ. et
terrã eius. incipe possidere. et committe aduersus eũ
ꝓlium. hodie incipiã mittere terrorẽ et formidi
nem tuã in ꝓpulis qui habitant sub toto celo. ut audito
nõe tuo pauescant. et ĩmorẽ parturientiũ ĩgrediãtur
et dolore teneãtur.

Misi ergo nũtios de solitudine de cademoth ad seon regẽ
esebon ubis pacifica dicẽs. Transibimus ꝑ terrã tuã ꝑ viã
tantũmodo gradiemur. nec declinabimus neq; ad dexte
ram neq; ad sinistrã. Cibos pro uenꝺe nobis utique
famur. aquã pecunia tribue. et sic bibemus. tantũ
ut nobis pedes trãseãdi sit facultas. sicut fecerunt filii esau qui ha

bitant in seyr. et moabite qui morant in ar. donec
uenerã ad iordanẽ. et trãsiremus iordanẽ. et ter
ram quam dns deus noster daturus est nobis. Noluit
q; seon rex esebon dare nobis trãsitũ. quia ꝺurauerat dns deus tuus
in animo eius. et ꝺurauerat cor illius
ut traderetur in manus tuas. sicut et nunc. ꝺixitq; dns
mihi. ecce cepi tradere tibi seon et terrã eius. in
cipe possidere eã. egressusq; est seon obuiã nobis cũ
omi ꝓpulo suo ad pugnã in iasa. tradiditq; eum ꝺns deus
noster nobis. percussimusq; eũ cũ filiis suis et ꝓpulo suo.
cunctasq; urbes eius in tpe illo cepimus. nec fuit
urbs quã non tradiderimus nobis. tam uiris quam mulie
ribus et paruulis. nõ reliq
mus in uniuersis quibus ꝺominati sumus. ꝓꝺa
mus ꝓ ꝺonatiõe uestra. iumenta. et ꝓꝺa
ꝓlium urbium quas cepimus. A finibus que
est super ripã torrentis arnon oppido q̃ unius fere ci
uitas est usq; galaad. nõ fuit munitior ciuitas que ꝺeꝺe
geret nobis. omnes tradidit ꝺns deus noster nobis.
absq; terra filioꝝ ammon. ad quã nõ accessimus. terminos
q̃ ꝺuarum urbium torrentis iaboc. et urbium montanarum. uni
uscuiusq; loci. quibus nos ꝓhibuit ꝺns deus noster. Itaq;
ascendimus per viam basan. egressusq; est og rex
basan in occursum nobis cũ ꝓpulo suo ad bellandum
in edrai. dixitq; ꝺns ad me. ne timeas eũ. q̃ in manu
tua tradidi eũ et ꝓpulum eius. et terrã ipsius. faciesq; ei sic
sicut fecisti seon regi amorreo qui habitauit in hese
bon. tradidit ergo ꝺns deus noster in manibus nris
et og regẽ basan. et uniuersum ꝓpulum eius. percussimusq;
eos usq; ad internicionẽ. nullumq; uirum
remanere ꝺe debuimus quas tradidi nobis.
omne nequã tribuat ꝺns filiis uris sicut uobis tribu
it. et possideant et ipsi terrã quã ꝺaturus est eis trans ior
danem. tunc reuertetur unusquisq; in possessionem
suã quã dedi uobis. Postea quoq; mihi ꝺns ꝓcepit dicens. ecce cepi
ꝓpe uidere ut uiderunt q̃ fecerit ꝺns deus uester duo
bus his regibus. sic faciet omnibus regnis ad quã tu
transieris. nequaquã timeas eos. ꝺns enim deus uester pugna

dit pro vobis. Precatusque sum Dominum in tempore illo dicens: Domine Deus tu coepisti ostendere servo tuo magnitudinem tuam manumque fortissimam. Neque enim est alius deus vel in caelo vel in terra qui possit facere opera tua et comparari fortitudini tuae. Transibo igitur et videbo terram hanc optimam trans Iordanem et montem istum egregium et Libanum. Iratusque est Dominus mihi propter vos nec exaudivit me, sed dixit mihi: Sufficit tibi, nequaquam ultra loquaris de hac re ad me. Ascende cacumen Fasgae et oculos tuos circumfer ad occidentem et aquilonem austrumque et orientem et aspice, nec enim transibis Iordanem istum. Praecipe Iosue et corrobora eum atque conforta, quia ipse praecedet populum istum et dividet eis terram quam visurus es. Mansimusque in valle contra fanum Phogor.

C. IIII.

Et nunc Israel audi praecepta et iudicia quae ego doceo te, ut faciens ea vivas et ingrediens possideas terram quam Dominus Deus patrum vestrorum daturus est vobis. Non addetis ad verbum quod vobis loquor, nec auferetis ex eo. Custodite mandata Domini Dei vestri quae ego praecipio vobis. Oculi vestri viderunt omnia quae fecit Dominus contra Beelphegor, quomodo contriverit omnes cultores eius de medio vestri. Vos autem qui adheretis Domino Deo vestro vivitis universi usque in praesentem diem. Scitis quod docuerim vos praecepta atque iustitias sicut mandavit mihi Dominus Deus meus, sic facietis ea in terra quam possessuri estis, et observabitis et implebitis opere. Haec est enim vestra sapientia et intellectus coram populis, ut audientes universa praecepta haec dicant: En populus sapiens et intellegens, gens magna. Nec est alia natio tam grandis quae habeat deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris. Quae est enim alia gens sic inclita ut habeat caerimonias iustaque iudicia et universam legem quam ego proponam hodie ante oculos vestros? Custodi igitur temetipsum et animam tuam sollicite. Ne obliviscaris verborum quae viderunt oculi tui, et ne excidant de corde tuo cunctis diebus vitae tuae. Docebis ea filios ac nepotes tuos, a die in quo stetisti coram Domino Deo tuo in Horeb, quando Dominus locutus est mihi dicens: Congrega ad me populum ut audiat sermones meos et discant timere me omni tempore quo vivunt in terra, doceantque filios suos. Et accessistis ad radices montis, qui ardebat usque ad caelum, erantque in eo tenebrae nubes et caligo. Et locutus est Dominus ad vos de medio ignis. Vocem verborum eius audistis, et formam penitus non vidistis. Et ostendit vobis pactum suum quod praecepit ut faceretis, et decem verba quae scripsit in duabus tabulis lapideis. Mihique mandavit in illo tempore ut docerem vos caerimonias et iudicia quae facere deberetis in terra quam possessuri estis.

Custodite igitur sollicite animas vestras. Non vidistis aliquam similitudinem in die qua locutus est Dominus vobis in Horeb de medio ignis, ne forte decepti faciatis vobis sculptam similitudinem aut imaginem masculi vel feminae, similitudinem omnium iumentorum quae sunt super terram, vel avium sub caelo volantium, atque reptilium quae moventur super terram, sive piscium qui sub terra morantur in aquis, ne forte oculis elevatis ad caelum videas solem et lunam et omnia astra caeli, et errore deceptus adores ea et colas quae creavit Dominus Deus tuus in ministerium cunctis gentibus quae sub caelo sunt. Vos autem tulit Dominus et eduxit de fornace ferrea Aegypti, ut haberet populum hereditarium sicut est in praesenti die. Iratusque est Dominus contra me propter sermones vestros et iuravit ut non transirem Iordanem nec ingrederer terram optimam quam daturus est vobis. Ecce morior in hac humo, non transibo Iordanem. Vos transibitis et possidebitis terram egregiam. Cave ne quando obliviscaris pacti Domini Dei tui quod pepigit tecum, et facias tibi sculptam similitudinem eorum quae Dominus fieri prohibuit, quia Dominus Deus tuus ignis consumens est, Deus aemulator.

Si genueritis filios ac nepotes et morati fueritis in terra, deceptique feceritis vobis aliquam similitudinem patrantes malum coram Domino Deo vestro ut eum ad iracundiam provocetis, testes invoco hodie caelum et terram cito perituros vos esse de terra quam transito Iordane possessuri estis. Non habitabitis in ea longo tempore, sed delebit vos Dominus atque disperget in omnes gentes, et remanebitis pauci in nationibus ad quas vos ducturus est Dominus. Ibique servietis diis qui hominum manu fabricati sunt, ligno et lapidi, qui non vident nec audiunt nec comedunt nec odorantur.

Cumque quaesieris ibi Dominum Deum tuum invenies eum, si tamen toto corde quaesieris et tota tribulatione animae tuae. Postquam te invenerint omnia quae praedicta sunt, novissimo tempore reverteris ad Dominum Deum tuum et audies vocem eius. Quia Deus misericors Dominus Deus tuus est, non dimittet te nec omnino delebit, neque obliviscetur pacti in quo iuravit patribus tuis. Interroga de diebus antiquis qui fuerunt ante te ex die quo creavit Deus hominem super terram, a summo caeli usque ad summum eius, si facta est aliquando huiuscemodi res aut umquam cognitum est ut audiret populus vocem Dei loquentis de medio ignis sicut tu audisti et vidisti, si fecit Deus ut ingrederetur et tolleret sibi gentem de medio nationum per temptationes, signa atque portenta, per pugnam et robustam manum, extentumque brachium et horribiles visiones, iuxta omnia quae fecit pro vobis Dominus Deus vester in Aegypto videntibus oculis tuis, ut scires quoniam Dominus ipse est Deus et non est alius praeter eum. De caelo te fecit audire vocem suam ut doceret te, et in terra ostendit tibi ignem suum maximum, et audisti verba illius de medio ignis, quia dilexit patres tuos et elegit semen eorum post eos. Eduxitque te praecedens in virtute sua magna ex Aegypto, ut deleret nationes maximas et fortiores te in introitu tuo, et introduceret te daretque tibi terram earum in possessionem sicut cernis in praesenti die.

Scito ergo hodie et cogitato in corde tuo quod Dominus ipse sit Deus in caelo sursum et in terra deorsum, et non sit alius. Custodi praecepta eius atque mandata quae ego praecipio tibi, ut bene sit tibi et filiis tuis post te, et permaneas multo tempore super terram quam Dominus Deus tuus daturus est tibi.

Tunc separavit Moyses tres civitates trans Iordanem ad orientalem plagam, ut confugiat ad eas qui occiderit nolens proximum suum nec fuerit inimicus ante unum et alterum diem, et ad aliquam harum urbium possit evadere: Bosor in solitudine quae sita est in terra campestri de tribu Ruben, et Ramoth in Galaad quae est in tribu Gad, et Golan in Basan quae est in tribu Manasse.

Ista est lex quam proposuit Moyses coram filiis Israel, et haec testimonia et caerimoniae atque iudicia quae locutus est ad filios Israel quando egressi sunt de Aegypto trans Iordanem in valle contra fanum Phogor in terra Seon regis Amorrei qui habitavit in Esebon, quem percussit Moyses. Filii quoque Israel egressi ex Aegypto possederunt terram eius et terram Og regis Basan, duorum regum Amorreorum qui erant trans Iordanem ad solis ortum, ab Aroer quae sita est super ripam torrentis Arnon usque ad montem Sion qui est et Hermon, omnem planitiem trans Iordanem ad orientalem plagam usque ad mare solitudinis et usque ad radices montis Phasga.

C. V.

Vocavitque Moyses omnem Israel et dixit ad eum: Audi Israel caerimonias atque iudicia quae ego loquor in auribus vestris hodie; discite ea et opere complete. Dominus Deus noster pepigit nobiscum foedus in Horeb. Non cum patribus nostris iniit pactum sed nobiscum qui in praesentiarum sumus et vivimus. Facie ad faciem locutus est nobis in monte de medio ignis. Ego sequester et medius fui inter Deum et vos in tempore illo, ut annuntiarem vobis verba eius; timuistis enim ignem et non ascendistis in montem; et ait: Ego Dominus Deus tuus qui eduxi te de terra Aegypti de domo servitutis. Non habebis deos alienos in conspectu meo. Non facies tibi sculptile nec similitudinem omnium quae in caelo sunt desuper et quae in terra deorsum et quae versantur in aquis sub terra. Non adorabis ea et non coles. Ego enim sum Dominus Deus tuus, Deus aemulator reddens iniqui-

tatem patrū mīssos mihi et quartā generationē.
vsquequo abnuit me et facientē mīam in multa mihi
dilgēnt me et custodientib⁹ mādata mea.

Non assumpsisti nomē dñi dei tui frustra. quia nō est
innocens qui sumpserit nomen eius assūptiue.
Observa diem sabbati ut sanctifices eū sicut precepit tibi dñs de-
us tuus. Sex diebus operaberis et facies omnia opera tua. sep-
timus dies sabbatum est dei tui. nō facies
in eo omne opus tu et filius tuus. et filia. ancilla et
bos tuus et asinus. et omne animal tuū. et peregrinus
qui est intra portas tuas. ut requiescat seruus tuus. et
ancilla tua sicut et tu. Memento quod ipse seruieris in
egipto. et eduxerit te dñs deus tuus in manu forti et
brachio extento. Ideo precepit tibi ut observare di-
em sabbati.

Honora patrē tuū et matrem sicut precepit tibi dominus
deus tuus ut longo uiuas tempore. et bene sit tibi in terra
quā dñs deus tuus daturus est tibi. Non occides. Non mo-
echaris. Furtum non facies. nec loqueris contra proximum
tuum falsum testimonium. Nec concupisces uxorem proxi-
mi tui. nō domū. nō agrū. nō seruū. nō ancillā. non
bouem. nō asinū. et omnia quę illius sunt. Hec ubi
locutus est dñs ad omnem multitudinem uocem magnam
nubem et caliginem uoce magna. nichil addēs. cum pluisset scripsit ea in duabus tabulis la-
pideis quas tradidit mihi. Postquā audistis
uocem de medio tenebrarū et montē ardere. accessistis ad me omnes
principes tribuū et maiores
natu. atq; dixistis. ecce ostendit nobis dñs deus noster maie-
statem. et magnitudinem suā. Vocem eius audiuimus
de medio ignis. et probauimus die quod loquente deo cū ho-
mine uiuat homo. cur ergo moriemur. et deuorabit
nos ignis hic maximus. Si enim audierimus ultra
uocem dei nostri mortemur. Quis est omnis caro ut audiat
uocem dei uiuentis qui de medio ignis loquitur sicut
nos. audiamus magis et possimus uiuere. tu magis accede
tu audi cūcta quecunq; dixerit dñs deus noster tibi. loquereq; ad nos
cuncta quę audierit faciemus ea. Quod cū audisset dñs locutus ad
me. Audiui uocem uerborum populi tui quę locuti sunt tibi.
bene omnia sunt locuta. Quis det talem eos habere mentem ut time-
ant me. et custodiant uniuersa mandata mea cunctis
diebus. ut bene sit eis et filiis eorum in sempiternum. Vade et dic
eis. Reuertimini tentoria uestra. Tu autem hic sta mecum. et
loquar tibi omnia mandata ceremonias. atq; iudicia.
quę docebis eos ut faciant ea in terra quā dabo illis in pos-
sessionem. Custodite igitur et facite quę precepit dñs
deus uester non declinabitis neq; ad dexteram neq; ad sinistram.
sed in uia quā precepit dñs deus uester ambulabitis.
ut uiuatis et bene sit uobis. et prolemini dies in
possessione sua. Hec sunt precepta et ceremonie atq; iu-
dicia quę mandauit dñs deus uester ut docerē uos. et faci-
atis ea in terra ad quā tu transgredieris illam possidendā. ut
timeas dominum deum tuum. et custodias omnia mandata
et precepta eius quę ego precipio tibi. et filius ac nepotes
tui. cunctis diebus uite tue ut prolongentur dies tui. Au-
di israel. et obserua ut facias et bene sit tibi. et multi-
plicemini plurimum sicut pollicitus est dñs deus patrum tuorum tibi
terram lacte et melle manantem.

Audi israel dñs deus noster deus unus est. diliges dominum de-
um tuum ex toto corde tuo. et ex tota anima tua. et ex tota for-
titudine tua. erunt q; uerba hec quę ego precipio tibi hodie
in corde tuo. et narrabis ea filiis tuis. et meditabris de eis
domi tuę. et ambulans in itinere. dormiens atq; con-
surgens. ligabis ea quasi signum in manu tua. erunt q; ante
oculos. scribes ea in limine et in ostiis domus tue tue
quando introieris te dñs deus noster in terra pro qua iurauit patribus tuis
abraā ysaac et iacob. et dederit tibi
ciuitates magnas et optimas quas nō edificasti domos
plenas omnibus opibus quas nō extruxisti cisternas
quas non fodisti. uineas et oliueta que nō plantasti
comederisq; saturatus fueris. cauę diligenter ne
obliuiscaris domini tui. qui eduxit te de terra egy-
pti de domo seruitutis. dominum deum tuum timebis et illi soli
seruies ac in nomine illius iurabis. Non ibitis post deos
alienos de cunctis gentibus que in circuitu uestro sunt. quia deus
emulator. dominus deus tuus in medio tui. ne forte indignatio
furor domini dei tui concitetur contra te. et auferat te de superficie terre.
Non tentabis dominum deum tuum sicut tentasti in loco tentatio-
nis. Custodi precepta domini dei tui. et testimonia et ceri-
monias quę precepit tibi. et fac quod placitum est atq; bonum
in conspectu domini dei tui. ut bene sit tibi et ingressus possi-
deas terram optimam de qua iurauit dominus patribus tuis ut
deiceret omnes inimicos tuos coram te sicut locutus est.
Cum interrogauerit te filius tuus cras dicens. Quid sibi
uolunt testimonia hec et ceremonie atq; iudicia que
precepit dñs deus noster nobis et seruis. Dices ei. Seruiebamus pha-
raoni in egypto. et eduxit nos dñs de egypto in manu
forti. fecitq; signa atq; prodigia magna et pessima in
egypto. contra pharaonem et omnem domum illius
in conspectu nostro. et eduxit nos inde. ut introductos da-
ret et terram super qua iurauit patribus nostris. precepitq; no-
bis dñs ut faciamus omnia legitima hec. et timeamus do-
minum deum nostrum ut bene sit nobis cunctis diebus uite nos-
tre sicut hodie. et ut misericordiam habeamus si custodierimus
et fecerimus coram domino deo nostro precepta eius sicut mandauit nobis.
Cum introduxerit te dñs deus tuus in terram quā pos-
sessurus ingredieris. et eiecerit gentes multas coram
te. etheum et gergeseum et amorreum. chananeum et
pherezeum et euheum et iebuseum. vii. gentes multo
maiores et robustiores te. tradi-
deritq; eas dominus deus tuus tibi. percutiesq; eas usq; ad
internicionem. nō inibis cum eis fedus. nec misereberis
eorum. nec sociabis cum eis coniugia. filiā tuā non
dabis filio eius. nec filiā illius accipies filio tuo.
quia seducet filium tuum ne sequatur me. et ut ma-
gis seruiat deis alienis. Irascetur furor domini. et ce-
lebrit te cito. quin potius sic facietis eis. Aras eorum su-
buertite. confringite statuas lucosq; succidite. et sculp-
tilia comburite. Populus enim sanctus es domino deo tuo. te elegit do-
minus deus tuus. ut sis ei populus peculiaris de cunctis po-
pulis qui sunt super terram. Non quia cuncte gentes numero
uincebant nos dilexit nos et elegit uos cum ipse
sitis paucissimi. sed quia dilexit dñs nos. et custodit
ut iurauit patribus nostris. eduxitq; uos
manu forti. et redemit de domo seruitutis de manu pha-
raonis regis egypti. et scias quia dñs deus tuus. ipse
est deus fortis et fidelis et custodiens pactum et misericordiam
diligentibus se. et his qui custodiunt precepta eius in mille
generationes. et reddens odientibus se statim ut dis-
dat eos. et ultra nō differat. punire eos et restituens ei
mercedem suam. Custodi igitur precepta et ceremonias atq; iu-
dicia que ego mando tibi hodie ut facias. Si postquā
audieris hec iudicia custodieris et feceris. custodiet
dñs deus tuus tibi pactum et misericordiam quā iurauit patri-
bus tuis. et diliget te ac multiplicabit. benedicetq; fru-
ctui uentris tui. et fructui terre tue. frumento tuo
atq; uindemie. oleo et armentis. gregibus ouium tua-
rum super terram. pro qua iurauit patribus tuis ut daret eam tibi.
benedictus eris inter omnes populos. non erit apud te sterilis.
utriusq; sexus tui in hominibus quam in gregibus tuis. Auferet
a te dñs omnem langorem. et infirmitates egypti
pessimas quas nouisti. nō miseretur tibi. sed cunctis in-
imicis tuis. deuorandis a quibus dñs deus tuus dabit
eis tibi. non parcet eis oculus tuus. nec seruient
eis dis eorum. ne sit ruina tua.
Si dixeris in corde tuo plures sunt gentes iste quam ego.
quomodo potero delere eas. noli metuere. sed recordare
que fecerit dominus deus tuus pharaoni
et cunctis egyptiis. plagas maximas quas uiderunt
oculi tui et signa atq; portenta. manumq; robustam.
et extentum brachium in quibus eduxit te dñs deus tuus.

Sic faciet eis cū ppliū ꝑmenſi. ſ. illis ꝙ retrabrone ſ. mur
ter dñi ſ. tuus in ol. donec deleat eos. ſ. ad ꝙ pereant q te fu
gerint. r ligētur pmicēs. nō timeb ol. q dñs ds tuus in
medio tui ē. ds magn⁹ r terribil. nec ꝙ ſumet natōes vic
ſ. ſpectu tuo paulat. ad ꝙ ptereas. q potis dele eas ꝑcit
ne forte multiplicēt ꝙ te bestie terre. q dabit eos dns
ds tuus ſ. ſpectu tuo. r cōfligent ol. donec pdā deleantur. ne
dent regi eoꝝ in manū tuā. r disperdes nomā eoꝝ subcelo. nul
lus poterit resistē tibi donec ogeras eos. sculptilia eoꝝ ignibus
comburetis. nō cupisces. aur. r argentū de ipis nec assumes eis
tibi ne quā. ne offendas ꝑ eis. q abominatio. ē. dñi dei
tui. nec īferes quicq̄ de simulacro dñi tui. ne fias anathe
ma. sicut illud ē. si quicq̄ adhesit manibus tuis. r velut ꝗdā filius ac
cedens abominationi hebraice. maledictum ē. custodi mādata
tua. q ego ꝑcepto tibi hodie. ut bene sit tibi. tuis q̄ filiis tuis
post te. r multiplices in terra. pro qua iurauit dns patribus tuis
ut dilatet te. sicut locutus est tibi. si custodieris mandata dñi dei
tui. q ego ꝑcipio tibi hodie. ut faciās. ut diligas dñm deum tuū.
r ambules in viis eius. r timeas eū. dns enī deus tuus introducet te in terrā
bonam. in terram riuoꝝ aquarū. q. r fontiū. ī campis
prodeūtiū montiū. erūpūt fluuioꝝ habūdia. terrā frumē
ti. ordei. et vineaꝝ. in qua ficus. et mala granata. ro
buneta nascuntur. terrā olei ac melli. in qua absq; ulla pe
nuria comedes panem tuū. et rerū oīū habundantia
ꝑfruēris. cuius lapides ferrū sunt. et de montibus ei⁹
eruis metalla froūtur. ubi cū comederis. saturatus fu
eris. benedices dño deo tuo ꝓ terra optima quā dedit
tibi.

Observa et cave. ne quā oblīuiscaris dñi dei tui. et ne
glegas mandata eius. atq; iudicia. ac cerimonias ꝙs
ego ꝑcipio tibi hodie. ne postquā comederis. r satu
fueris. r domos pulchras cōstruxeris. habitaueris q̄s
habūdes. armenta ouium. gregesq; argenti. r auri
multiplicata. perū cū ꝓpiam. eleuetur cor tuū. r dñi dei
tui memor non fueris. qui eduxit te de terra egypti. de
domo ſeruitutis. et ducto te. tuis sitibus in
magna atq; horribili. in qua erant serpentes flamm ad
urentes. r scorpiones atq; dipsades. in qua nulle oīno aque. q̄s ec
xiret de petra durissima. et cibauit te ma
na q̄ nesciebant patres tui. et postquā
afflixit ac ꝓbauit. ad extremum misertus est tu
i. ut ac. pl. aut. ad extremum misertus est tu
ne dicere in corde tuo. fortitudo mea et robur ma
nus mee. hec mihi oīa ꝓstiterunt. sed recorderis dñi
dei tui. q ipse tibi uires prebuerit. ut ī pleret pac
tū suū. q̄d iurauit patribus tuis. sicut ꝓsentis
cernis diei. Si autē oblitus dñi dei tui fueris. secutus
alienos deos. coluerisq; eos. ac adoraueris. ecce tibi ꝓ
dico hodie q̄ oīo disperdes. sicut gentes. quas deleturus dns in
introitu tuo. ita et vos ꝑibitis. si inobedientes fu
eritis voci dñi dei uri.

Audi israhel. tu transibis hodie iordanē. ut possideas gen
tes maiores et fortiores te. ciuitates ingētes
ad celū usq; munitas. ꝓlem magnū atq; sublimē.
filios enacim quos ipse nosti. et audisti quib; nul
lus ꝓt ex aduersis resistere.

Scies ergo hodie q̄ dns deus tuus ipse trānsibit ante
te. ignis deuorans. et ipse cōterit eos. et
delebit atq; disperdet. ac ita ficiet sicut locutus
est tibi. ne dicas in corde tuo. eā deleri eos dns
deus tuus introducto te. ut possideā terrā istā. cū ꝓp
tuā iustitiā meā introdu
xerit me dns. ut eā habere possideā. cū ꝓp impietatē
tuā sint ille delete gentes. non tuo merito. neq; ꝓp
rectitudinē cordis tui ingrediēris
ut possideas terrā eoꝝ. sed q̄ illi egerunt ꝓpie
te. et tu eum ira delete sunt. et ut ꝓmissum ꝓbet. dñs

suū dns q̄ sub duris nimis pollicitus est patribus tuis
Abraham. ysaac. et iacob. Scito ergo q̄ nō ꝓpter
iustitias tuas. dederit tibi dns deus tuus terram
istam optimam in possessionem eā durissime ce
rui⁹ ꝓplē.

Memento r ne obliuiscaris quomodo ad iracundiā ꝓuo
caueris dñm deū tuū. in solitudine. ex quo die quo
egressus es de egypto. usq; ad locū istū. rebellis dño
fuisti. nec ad horā. nam et horeb ꝓuocasti eū. r iratus
delere te uoluit. q̄ ascendi in montem ut acci
perem tabulas lapideas. tabulas pacti q̄ pepigit vobīcū
dominus. r ꝑmansi in monte. xl. diebus ac noctibus
panem non comedēs et aquam non bibens. dedit
q; mihi dñs. duas tabulas lapideas scriptas
digito dei. et in eis erat ucrbū oīa q̄ uobis ꝓlocutus
est de monte ignis q̄ ꝓpter
te locutus est de medio ignis q̄ ꝓpter
ea est. q̄ q; cum ſſilent. ſ. dies. r nox in eodem nectar. de
dit mihi dñs duas tabulas lapideas tabulas fedēs.
digito dei. mihi dñs. Surge descende hinc cito q; ꝓpter
ea quē eduxisti de egypto. deseruerunt uelociter
uiam q̄ demonstrasti eis. fecerūtq; sibi ymaginē ofla
tilem. et ait dñs ad me. cerno q; ꝓpls rebs duræ
cervicis sit. dimitte me ut conterā eū. et deleā nomē ei
de subcelo. et faciam te ꝓpagare gentē q̄ hac maior et fir
mior sit.

Cumq; descenderem montē ardere. et duas tabulas
federis ardere. et tenerē manib. me. uidissemq; uos peccas
se dño deo uro. et fecisse uobis uitulū cōflatilem. ac
deseruisse uelociter uiam eius q̄ uobis ostenderat.
precei tabulas de manib; meis. cōfregique eas in con
spectu uro. et ꝓcidi ante dñm sicut ꝓius. ſ. diebus et
noctibus panē nō comedēs et. aquā nō bibens. ꝓp
oīa peccata ura q̄ gessistis contra dñm. et ad irā ei
dā ꝓuocastis. timui enī indignationē et ira⁹ eius
qua aduersus uos concitatus delere eos uoluit. et exau
diuit me dñs etiā hac uice.
Adūsus aaron quoq; uehemēter iratus uoluit eū oc
cidere. et ꝓ illo simulat. deprecatus sū. peccatū aūt
uestrū q; fecerunt. i. uitulū arripiens cremaui. ꝯq; ꝯfregi. et
tritū usq; ad ꝑfectā ꝯminuēs. ita q̄q; ī puluerē redig
erā. ꝓiecī in torrētē qui descendit
de monte. Et in incendio quoq; et ī tēptatione. et ī ꝓuocatione
offendistis me dñm. ꝙn misi uos de
cadē barne dicēs. Ascendite et ꝓsidete terrā
q̄ dedi uobis. et ꝓtēpsistis ore ꝓ dño deo uro. nec
credidistis ei. neq; audistis uocē eius. sed rebelles
fuistis ei. ex q; die cognoui uos fuisse
uacuā cōtā dño q̄ . diebus ac noctibus quib; eū sup
plicē deprecabar ne deleret uos ut locūt⁹
natus. ꝙ oīno dixit . dñs deus ne disperdas ꝓplm
tuū et hereditatē tuā quā redemisti in ma
gnitudine tua. quos eduxisti de egypto ī manu fortī.
recordare seruoꝝ tuoꝝ. abraham. ysaac. et ia
cob. ne aspicias duritiā ꝓpli hui⁹. nec ī impietate atq; pec
catō. ne forte dicant habitatores terre de qua nos
eduxisti. q̄ non potuit dñs introducere eos in terrā
q̄ pollicitus est. et odierat illos. ob quod eduxit eos ut
ter ficeret eos in solitudine. qui sunt populus tu
us. et hereditas tua. quos eduxisti in fortitudine
tua magna. et brachio tuo extento.
In illo tpe dixit dñs ad me. dola tibi duas tabulas
lapideas sicut ꝓrias fuerūt. et ascende ad me in mon
tem. faciesq; arcā ligneā et scribā in tabulis ea
dā q̄ fuerunt prius quas cōtrīsisti. ponesq;
eas in archa.
Feci igitur arcā de lignis setim. et dolaui duas
tabulas lapideas sicut prius. et ascendi in
montem hūc cū tabulis suis. scripsitq; in tabu
lis iuxta id quod ꝑius scripserat. y. ūba q̄ locutus est dñs
ad uos in monte de medio ignis in die ꝯuo
cationis. et tradidit eas mihi. Reuersusq; de mō
te descendi. et posui tabulas in archa quā feceā
q̄ hic usq; ubi sunt. sicut ꝑcepit dñs. filii autē

castra moverunt ex Beroth filiorum Iacan in Mosera, ubi Aaron mortuus ac sepultus est, pro quo sacerdotio functus est filius eius Eleazar. Inde venerunt in Gadgad, de quo loco profecti castrametati sunt in Ietebatha in terra aquarum atque torrentium.

Eo tempore separavit tribum Levi ut portaret arcam foederis Domini et staret coram eo in ministerio ac benediceret in nomine illius usque in praesentem diem. Quam ob rem non habuit Levi partem neque possessionem cum fratribus suis, quia ipse Dominus possessio eius est, sicut promisit ei Dominus Deus tuus. Ego autem steti in monte sicut prius quadraginta diebus ac noctibus, exaudivitque me Dominus etiam hac vice et te perdere noluit. Dixitque mihi: Vade et praecede populum, ut ingrediatur et possideat terram quam iuravi patribus eorum ut traderem eis.

Et nunc Israel quid Dominus Deus tuus petit a te nisi ut timeas Dominum Deum tuum et ambules in viis eius et diligas eum ac servias Domino Deo tuo in toto corde tuo et in tota anima tua, custodiasque mandata Domini et caeremonias eius quas ego hodie praecipio ut bene sit tibi. En Domini Dei tui caelum est et caelum caeli, terra et omnia quae in ea sunt. Et tamen patribus tuis conglutinatus est Dominus et amavit eos elegitque semen eorum post eos, id est vos, de cunctis gentibus sicut hodie comprobatur.

Circumcidite igitur praeputium cordis vestri et cervicem vestram ne induretis amplius, quia Dominus Deus vester ipse est Deus deorum et Dominus dominantium, Deus magnus et potens et terribilis, qui personam non accipit nec munera. Facit iudicium pupillo et viduae, amat peregrinum et dat ei victum atque vestitum. Et vos ergo amate peregrinos, quia et ipsi fuistis advenae in terra Aegypti. Dominum Deum tuum timebis et ei soli servies, ipsi adhaerebis iurabisque in nomine eius. Ipse est laus tua et Deus tuus, qui fecit tibi haec magnalia et terribilia quae viderunt oculi tui. In septuaginta animabus descenderunt patres tui in Aegyptum, et ecce nunc multiplicavit te Dominus Deus tuus sicut astra caeli.

c. XI. Ama itaque Dominum Deum tuum et observa praecepta eius et caeremonias, iudicia atque mandata omni tempore. Cognoscite hodie quae ignorant filii vestri qui non viderunt disciplinam Domini Dei vestri, magnalia eius et robustam manum extentumque brachium, signa et opera quae fecit in medio Aegypti Pharaoni regi et universae terrae eius, omnique exercitui Aegyptiorum et equis ac curribus, quomodo operuerint eos aquae Rubri Maris cum vos persequerentur, et deleverit eos Dominus usque in praesentem diem; vobisque quae fecerit in solitudine, donec veniretis ad hunc locum; et Dathan atque Abiram filiis Heliab qui fuit filius Ruben, quos aperto ore suo terra absorbuit cum domibus et tabernaculis et universa substantia eorum quam habebant in medio Israhel. Oculi vestri viderunt omnia opera Domini magna quae fecit, ut custodiatis universa mandata illius quae ego hodie praecipio vobis, et possitis introire et possidere terram ad quam ingredimini, multoque in ea vivatis tempore, quam sub iuramento pollicitus est Dominus patribus vestris et semini eorum, lacte et melle manantem.

Terra enim ad quam ingrederis possidendam non est sicut terra Aegypti de qua existi, ubi iacto semine in hortorum morem aquae ducuntur irriguae, sed montuosa est et campestris, de caelo expectans pluvias, quam Dominus Deus tuus semper invisit, et oculi illius in ea sunt a principio anni usque ad finem eius.

Si ergo oboedieritis mandatis meis quae ego praecipio vobis, ut diligatis Dominum Deum vestrum et serviatis ei in toto corde vestro et in tota anima vestra, dabit pluviam terrae vestrae temporaneam et serotinam, ut colligatis frumentum et vinum et oleum, faenumque ex agris ad pascenda iumenta, et ut ipsi comedatis ac saturemini.

Cavete ne forte decipiatur cor vestrum et recedatis a Domino serviatisque diis alienis et adoretis eos, iratusque Dominus claudat caelum et pluviae non descendant nec terra det germen suum, pereatisque velociter de terra optima quam Dominus daturus est vobis.

Ponite haec verba mea in cordibus et in animis vestris et suspendite ea pro signo in manibus et inter vestros oculos collocate. Docete filios vestros ut illa meditentur, quando sederis in domo tua et ambulaveris in via et accubueris atque surrexeris. Scribes ea super postes et ianuas domus tuae, ut multiplicentur dies tui et filiorum tuorum in terra quam iuravit Dominus patribus tuis ut daret eis quamdiu caelum imminet terrae.

Si enim custodieritis mandata quae ego praecipio vobis et feceritis ea, ut diligatis Dominum Deum vestrum et ambuletis in omnibus viis eius adhaerentes ei, disperdet Dominus omnes gentes istas ante faciem vestram, et possidebitis eas quae maiores et fortiores sunt vobis. Omnis locus quem calcaverit pes vester vester erit. A deserto et Libano, a flumine magno Eufraten usque ad mare occidentale erunt termini vestri. Nullus stabit contra vos; terrorem vestrum et formidinem dabit Dominus Deus vester super omnem terram quam calcaturi estis, sicut locutus est vobis. va

Filii autem Israel castra moverunt ex Beroth filiorum Iacan in Mosera, ubi Aaron mortuus ac sepultus est, pro quo sacerdotio functus est filius eius Eleazar. Inde venerunt in Gadgad, de quo loco profecti castrametati sunt in Ietebatha in terra aquarum atque torrentium.
Eo tempore separavit tribum Levi ut portaret arcam foederis Domini et staret coram eo in ministerio ac benediceret in nomine illius usque in praesentem diem. Quam ob rem non habuit Levi partem neque possessionem cum fratribus suis quia ipse Dominus possessio eius est, sicut promisit ei Dominus Deus tuus.
Ego autem steti in monte sicut prius quadraginta diebus ac noctibus. Exaudivitque me Dominus etiam hac vice et te perdere noluit. Dixitque mihi: Vade et praecede populum, ut ingrediatur et possideat terram quam iuravi patribus eorum ut traderem eis.
Et nunc Israel quid Dominus Deus tuus petit a te nisi ut timeas Dominum Deum tuum et ambules in viis eius et diligas eum ac servias Domino Deo tuo in toto corde tuo et in tota anima tua, custodiasque mandata Domini et caeremonias eius quas ego hodie praecipio ut bene sit tibi. En Domini Dei tui caelum est et caelum caeli, terra et omnia quae in ea sunt. Et tamen patribus tuis conglutinatus est Dominus et amavit eos elegitque semen eorum post eos, id est vos, de cunctis gentibus cat

En propono in conspectu vestro hodie benedictionem et maledictionem: benedictionem, si oboedieritis mandatis Domini Dei vestri quae ego praecipio vobis; maledictionem, si non audieritis mandata Domini Dei vestri, sed recesseritis de via quam ego nunc ostendo vobis et ambulaveritis post deos alienos quos ignoratis.

Cum vero introduxerit te Dominus Deus tuus in terram ad quam pergis habitandam, pones benedictionem super montem Garizim, maledictionem super montem Hebal, qui sunt trans Iordanem post viam quae vergit ad solis occubitum in terra Chananei qui habitat in campestribus contra Galgalam, quae est iuxta vallem tendentem et intrantem procul. Vos enim transibitis Iordanem ut possideatis terram quam Dominus Deus vester daturus est vobis, et habeatis ac possideatis illam. Videte ergo ut impleatis caerimonias atque iudicia quae ego hodie ponam in conspectu vestro.

c. XII. Haec sunt praecepta atque iudicia quae facere debetis in terra quam Dominus Deus patrum tuorum daturus est tibi, ut possideas eam cunctis diebus quibus super humum gradieris.

Subvertite omnia loca in quibus coluerunt gentes quas possessuri estis deos suos super montes excelsos et colles et subter omne lignum frondosum. Dissipate aras earum et confringite statuas, lucos igne comburite et idola comminuite; disperdite nomina eorum de locis illis. Non facietis ita Domino Deo vestro, sed ad locum quem elegerit Dominus Deus vester de cunctis tribubus vestris ut ponat nomen suum ibi et habitet in eo, venietis, et offeretis in illo loco holocausta et victimas vestras, decimas et primitias manuum vestrarum, et vota atque donaria, primogenita boum et ovium, et comedetis ibi in conspectu Domini Dei vestri ac laetabimini in cunctis ad quae miseritis manum vos et domus vestrae, in quibus benedixerit vobis Dominus Deus vester. Non facietis ibi quae nos hic facimus hodie, singuli quod sibi rectum videtur. Neque enim usque in praesens tempus venistis ad requiem et possessionem quam Dominus Deus daturus est vobis. Transibitis Iordanem et habitabitis in terra quam Dominus Deus vester daturus est vobis, ut requiescatis a cunctis hostibus per circuitum et absque ullo timore habitetis in loco quem elegerit Dominus Deus vester ut sit nomen eius in eo. Illuc omnia quae praecipio conferetis, holocausta et hostias ac decimas et primitias manuum vestrarum, et quicquid praecipuum est in muneribus quae vovistis Domino. Ibi epulabimini coram Domino Deo vestro, vos et filii ac filiae vestrae, famuli et famulae atque Levites qui in vestris urbibus commoratur. Neque enim habet aliam partem et pos-

sion em in tuos. Caue ne offerat holocaustū tua in omī
loco q̄ uiderit. ī uno ḡ elegīt dñs in una tribū tuā
offerres hostias. t ibi celebres ḡ eius sacrificia tibi. ¶ Iaut̄
comedere uoluerit. t te eius carnū delectauerit. deside
mede turtis būdictionem dñi dei tui quam dedit tibi in
urbibus tuis. Qui īmūdus fuerit. hoc ē maculatū t debi
le. filiū mūdū ē integrū t sine macula q̄ offerri ualeat
ei? sanguinē. t carnes comedes. absq; eius qui tyrat sangu
ne. q̄ sic tibi cibus ad ag̃ effunges. Non potes comedere in
pidis tuis decimam frumenti. t uini. t olei. t primoge
nita armentorū t pecorū. t oīa que uoueris. t spontē offerre
uoluerit. t primitias manuū tuarū. ¶ coram dño deo tuo.
comedes ea in loco q̄ elegerit dñs deus tuus. tu t filius
tuus. ac filia tua. seruus t famula tua. t leuites qui ma
net in urbibus tuis. et letaberis t reficieris coram dño de
o tuo. Cauebis ad q̄ extenderis manū tuā. Caue ne
derelinquas leuitē oī tēpore quo uixeris in terra. si di
latauerit dñs deus tuus terminos tuos sic locutus es
tibi. t uolueris uesci carnibus quas ō desiderat anima tua. lo
cut. aīe q̄ elegerit dñs deus tuus ut sit nom eius ibi
si procul fuerit a domo deus tuus t pecoribus q̄ habueris
sicut precepit tibi. t comedes in portis tuis ut tibi p
placet. sic comedit̄ capreā. t cervus. tā uescetur sic.
et mūdus t mūdus i commune uescentur. Hoc solū
caue ne sanguinem comedas. Sanguis enim eo
rum pro aīa est. t idcirco n debes aīam cū carni
bus. ¶ sic terrā fundes sicut aquā. ut sit tibi bñ t filiis
tuis post te. cū feceris q̄ placet in cōspectu dñi. Que
aut̄ sanctificaueris t uoueris dño. tolles t uenies ad lo
cū q̄ elegerit dñs. t offeres oblationes tuas carnē t
sanguinem sup altare dñi dei tui. Sanguinem hos
tiarum fundes ad altare. carnibus aut̄ uesceris.
Observa t audi oīa q̄ ego precipio tibi. ut bñ sit tibi. t filiis
tuis post te i sempiternū cū feceris q̄ bonū est. t placi
tū in cōspectu dñi dei tui. Cū disperdiderit dñs ante tuos
aut̄ faciem tuā gentes ad quas ingrederis possiden
des. t possederis eas habitaueris in terra earū. caue
ne i imiteris eas. postquā fuerint te introeunte sub
uersē. t requiras cerimonias earū dicens. Sic colu
erunt gentes iste deos suos. ita t ego colam. nō face
es similit dño deo tuo. oīa enī abhominationes
quas aduersat̄ dñs. fecerunt dijs suis. offerentes
filios suos t filias. t cōburentes igni q̄ precipio tibi
ne tantū facto dño. nec addas quicquam nec mi
nuas. ¶ si surrexerit in medio tui. pphetes aut qui
somnium dicit se uidisse. p̄ dignū aliq̄ portē
tum t euenerit q̄ locutus est. t dixerit tibi. eamus et
sequamur deos alienos quos ignoras. et seruiamus
eis. non audies uerba pphete illius. aut somnii. nec
quia tēptat uos dñs deus ut palam fiat utrū
diligatis eum an non. Intuto cōsidē t ipsum aū
uū. dñm deū uestrū sequimini. t ipm timete. oīa ma
data illius custodite. t audite uocem eius. ipi seruietis et
ei adherebitis. ¶ pphā aut ille aut fictor somniorum
interficiet. quia locutus est ut auertere et uocā
dño deo uestro qui eduxit uos de terra egipti t redem
it uos de domo seruitutis. ut erroare te faceret de uia
qua tibi precepit dñs deus tuus. t auferes malū de medio
tui. ¶ si tibi uoluerit pfundere fr̄ tuus filius
matris tue. aut filius tuus. t filia. filii uxor q̄ est
in sinu tuo. aut amicus q̄ diligit ut aīam tuā. clā dicēs.
eamus. t seruiamus dijs alienis quos ignoras tu et
patres tui. cūctarū circūquiq; gentiū q̄ uicine uo
bis sunt. ab initio usq; ad finem terre. non acquie
sces ei nec audies. nec parcet̄ oculus tuus ut mise
rearis. celabisq; eū. sed statim interficies. sit prima
nus tua sup eū. t post te oīus pplī manus mittat. la
pidibus obruetis eum. eo q̄ uoluerit te abstrahere a do
mino deo tuo. qui eduxit te de terra egipti de domo
seruitutis. ut omnis audiens timeat. t nequaquam
ultra faciat. quippiam huiusce rei simile.
Si audieris in una urbiū tuarū quas dñs deus tuus
dabit tibi ad habitandū dicentes aliquos egressi

sunt filii belial de medio tui. t auerterunt habitatores
urbis sue a dei cultu. dicentes. eamus t seruiamus dijs a
lienis quos ignoratis. ¶ tūc sollicite. t diligenter in
quirito. si uerum sit. certūq; sit. q̄ abhominationem
hanc operate sint in medio tui. percutiendo percuties
habitatores urbis illius in ore gladii. t delebis eā. cūctis
q̄ in illa sunt uiuentibus. ad pecora. Quecquid q̄ supellectilis
fuerit. congregabis in medium platee tue. t cū igne
cremabis urbem. t omnia spolia tua. cūcta. t cū igne
cuncta succendes. ita tñ ut non ultra edificet̄
ut ruine unquā. et non adhereat tibi de illo anathema
te quicquā in manu tua. ut conuertatur dñs ab ira
tori furoris sui. t misereatur tui. oriatq; clemēter tui
ut multiplicet te. q̄n admodū iurauit patribus tuis. cū
dieni obedieris uoci dñi dei tui. custo
diens oīa precepta eius q̄ ego precipio tibi hodie ut fa
cias q̄ placitū est in conspectu dñi dei tui.

¶ Filii estote dñi dei uestri. Non uos incidetis nec facietis
calumniū inter mortuos. q̄n pp̄ls sc̄s es dño deo tuo. t te
elegit ut sis ei in pp̄lm peculiarem de cūctis gentibus
q̄ sunt sup terram.
¶ Non comedetis quecūq; immūda sunt. hec ē q̄al q̄ come
dere debetis. bouem t ouem t caprum. cervum
t capream. bubalum t ibicem. gelaphū. pigargum. oryc
em. camelo. t paradisū. omne animal q̄ in duas partes
ungulam findit. t ruminat. comedetis. ¶ ebrietatē
q̄ rumināt. t ungulā non findunt. h̄ comedere
non debetis. camelū. leporem. chirogrillū. q̄ rumi
nant. t̄n diuidit ungulā. immūda erunt uobis.
Sus quoq; q̄n diuidit ungulā. t non rūminat. im
munda erit. carnibus eoꝝ non uescemini. t cada
ueris non tanget̄is.
¶ Hec comedetis ex oībus q̄ morant in aquis. oīa q̄ habent pīnulas t squamas
comedite. habētia pīnulas t squamas. ¶ nec comedetis. q̄ im
munda sunt. omnem
mundam comedite. ¶ immundas aut̄ non comedetis. aquilam. t gryphem. t ossifragum. t ydeum. t vul
turem. ac nigrum uulturem in genus suum. t omnē corui
nigredinis. ¶ struthionem ac noctuā. t larū. accipitrem. iuxta genus suum. vespertilionē. t gruem. iuxta
ac mergulum. porphyrionē. t mustelam. ¶ mures cū eo
talpam. t ericium. singula in genere suo. ¶ upu
pā quoq; t uespertilionem. ¶ omne quod pedibus quatuor graditur. reptile
ac bestiole immundum erit. nec comedentur. ¶ omne q̄ mundum
est comedite. ¶ quod mortuum est. ne uescamini
eo. peregrino qui intra portas tuas est. da ut come
dat. aut uende ei. qui tu populus sanctus es dño deo tuo es. non
coques edum in lacte matris sue.
¶ Decimā partē separabis de cūctis fructibus tuis. q̄ nascūtur
tibi de terra. annis singulis. t comedes in cōspectu do
mini dei tui. in loco q̄ elegerit. ut ibi nom̄ suum
uocetur. decimā frumenti tui. t uini et olei. t primo
genita armentorū tuorum. t ouium. ut discas timere
dñm deum tuū omni tp̄e.
¶ Cum aut̄ longior fuerit uia. t locus q̄ elegit dñs
deus tuus ut tibi q̄ hoc differat. nec portare ad eū si
milia possis. uendes oīa. t pecunia redigēs. por
tabis in manu tua. t pficiscēris ad locū quem ele
gerit dñs deus tuus. t emes ex eadem pecunia. q̄q
quid tibi placuerit. sive ex armentis sive ex ouibus.
uinum quoq; t siceram. comedes q̄ desiderat aīa tua.
et comedes coram dño deo tuo. t epulaberis tu et do
mus tua. t leuita qui intra portas tuas est. caue
ne derelinquas eum. quia non hꝫ aliam partē
t possionē tua.
¶ Anno tertio separabis alia decimā ex oībus decimis q̄ nascūtur
tibi eo tp̄e. t repones intra ianuas tuas. Veniet
q̄ leuites qui alia no hꝫ partē nec possessionē
tecū. t peregrinus. t pupillus ac uidua. qui intra
portas tuas sunt. t comedent. t saturabuntur. ut
benedicat tibi dñs deus tuus in cūctis operibus ma
nuū tuarū q̄ feceris.

¶ Septimo anno facies remissionem q̄ hoc ordine
celebrabit. Incipit deuteronomium. Liber primus.

ac fre tuo. repetre nō potīt. qua ānus remissiōnis dñi ē. Apregruio ꝛaduena exigere. Cuē tpīnquū repetendi nō habet potīt. et oīo indigens nō dicit. nō erit mītuce. ut bñdicat tibi dñs tuꝰ in omnibus opibus tuis. in tpōne. Si tū audieris vocē dñi dei tui. ꝛcustodieris oīa mdāta q̄ ego tibi hodie pcipio ē bñdicet tibi ut locutus ē. fenerabis gentibus multis. tu aūt nulli fenerabis. dominabit nationibus plurimis. ꝛtu nō dñabīr.

Si unus de fratribus tuis qui morat intra portas ciuitatis tue in terra q̄ dñs deus tuus dabit tibi ad paupertatē uenerit. nō obdurabis cor tuū nec occludes manū tuā. sed aperies ei pauper ꝛdabis mutuū quo eū indigere perspexeris.

Caue ne forte subrepat tibi impia cogitatio ꝛdicas in corde tuo. Appropinquat septimus annus remissionis ꝛaduersus oculos tuos malus sit frē tuo. noleasq̄ pro nichilo mutuum commodare. ne clamet contra te ad dominū. ꝛ fiat tibi in peccatū. Sed dabis ei. nec agres quippiam calide mente tua necessitatis subiecum dicens. ut bñdicat tibi dñs deus tuus in omnibus operibus ac cunctis ad quā manū miseris. Non deerunt pauperes in terra habitationis tue. ideo ego precipio tibi ut aperias manū fratri egeno ꝛ paupēri qui tecū uersatur in terra.

Si tibi uenditus fuerit frāter tuus hebreus aut hebrea. ꝛ sex annis seruierit tibi. in septimo dimittes eū liberē. et quū abire pcurerit. nequaquā uacuū abire patieris. sed dabis ei uiatica de gregibus. et de area ꝛ de torculari tuo. quibus dñs deus tuus bñdixerit tibi. et memento q̄ ipse seruieris in terra egypti. et liberauerit te dñs deus tuus. ideirco ego nunc pcipio tibi. Quod si dixerit. nolo egredi eo q̄ diligat te ꝛ domū tuam ut bene sibi apud te sentiat. assumes subulā ꝛ perfores auriculā eius in ianua domus tue. ꝛ seruiet tibi usq; in eternū. Ancille quoq; simili fiet. nec auertere aliquo oculos tuos. cū dimiseris eos liberos. quū mercedem mercenarii pro annis seruierit tibi. ut bñdicat tibi dñs deus tuus in cunctis operibus q̄ agis.

Primogenita quecunq; nascentur de armentis ꝛ de ouibus tuis. quicquid sexus masculini fuerit sanctificabis dño deo tuo. Non operaberis in primogenito uituli tui. nec tondebis primogenita ouium. sed in conspectu dñi dei tui comedes ea per annos singulos. in loco q̄ elegerit dñs. tu ꝛ domus tua. Si autē habuerit maculam. ꝛ ut claudus fuerit. ceciderit. aut lassam. aut quācunq; aliam parte deformē ac debilē. nō immolabis dño deo tuo. sed intra portas urbis tue comedes illud. tā mūdus q̄ immundus. similiter ac si caprea ceruus esset. quasi aperte cernis. sanguinē eius non comedes. sed fundes super terrā quasi aquā.

Obserua mensem nouarum frugum. et uerni primū temporis. ut facias phase dño deo tuo. quia in isto mense eduxit te dñs deus tuus de egypto nocte. immolabis phase de armento deo tuo de ouibus ꝛ bobus. in loco q̄ elegerit dñs ut habitet nomen eius ibi. Non comedes in eo panem fermentatū. Septē diebus comedes absq; fermento azimos panes. quos in propositione egressionis tue de egypto omnibus diebus uite tue. nō apparebit fermentū in cunctis terminis tuis. vii. diebus ꝛ non remanebit de carnibus eius quē immolatur uespere die primo usq; mane. non potes ire immolare phase in quibuslibet urbium tuarum. quas dñs deus tuus dabit tibi. sed in loco q̄ elegerit dñs deus tuus ut habitet nomen eius ibi. ibi immolabis phase uespere occasu solis. quando egressus es de egypto. ꝛ coques ac comedes in loco q̄ elegerit dñs deus tuus. mane ꝛ reuertens uades in tabernacula tua. Sex diebus comedes azima. ꝛ die. vii. quia collecta est dño deo tuo. non facies opus. vii. ebdomadas numerabis tibi. alacres adipe qua fuerit imbuta. et celebrabis diem festum ebdomadarū dño deo tuo. oblationem spontaneam manus tue quā offeres iuxta benedictionem dñi dei tui. et epulabris coram dño deo tuo tu ꝛ filius tuus ꝛ filia tua. ꝛ seruus tuus ꝛ ancilla tua. et leuites qui intra portas tuas. ꝛ aduena ac pupillus ꝛ uidua qui morantur uobiscū. In loco q̄ elegerit dñs deus tuus ut habitet nomen eius ibi. et recordaberis quōd seruus fueris in egypto. custodies ꝛ facies ea que scripta sunt. Sollempnitatē tabernaculorum celebrabis p. vii. dies. cū collegeris de area ꝛ torculari fruges tuas. ꝛ epulaberis in festiuitate tua tu ꝛ filius tuus ꝛ filia tua. seruus tuus ꝛ ancilla tua. et leuites qui intra portas tuas. ꝛ aduena ac pupillus ac uidua qui intra portas tuas sunt. Septē diebus celebrabis sollempnitatem deo tuo in loco q̄ elegerit dñs. benedicet tibi dñs deus tuus in cunctis frugibus tuis. ꝛ in omni opere manuū tuarum. erisq; letus.

Tribus uicibus in anno apparebit omne masculinum tuum in conspectu dñi dei tui in loco quē elegerit. in sollempnitate azimorum. ꝛ in sollempnitate ebdomadarū. et in sollempnitate tabernaculorum. Non apparebit autē deo uacuus. sed offeret unusquisq; secundū q̄ habuerit. iuxta benedictionem dñi dei sui q̄ dederit ei.

Iudices ꝛ magistros constitues in omnibus portis tuis. quas dominus deus tuus dederit tibi. per singulas tribus tuas. ut iudicent populum iusto iudicio. nec muneris causa peruertant. nec elanet cōtra te aduersum. ꝛ fiat tibi in peccatū. Si dabis ei. nec ager quippiam clinet mentis tue rectitudini. sublicum dig. ut bñdicat tibi dñs deus tuus in cunctis operibus tuis. quā manū miserit. Non edificabis propē altare domini dei tui quod facies tibi lignum omne simulacrum. ꝛ statuā super me regem ne habeas. quōd odit dñs deus tuus. Non immolabis domino deo tuo bouē ꝛ ouē in quo est macula aut quippiam uitii. quia abhominatio est dño deo tuo.

Cum reperti fuerint apud te intra unā portarum tuarū quas dñs deus tuus dabit tibi. uir aut mulier qui facinus malū operetur in conspectu dñi dei tui. ꝛ transgrediatur pactū illius ut uadens ꝛ seruiant dīs alienis ꝛ adorent eos. solē ꝛ lunā omnemq; militiā celi. q̄ non pcepi. ꝛ hoc tibi fuerit nūciatū. audieris q; quisq; diligenter cuncta perscrutatus. ꝛ repperis. uerū esse quod nūciatum est. educes uirum ac mulierem qui rem sceleratissimā perpetrauerunt ad portas ciuitatis tue ꝛ lapidibus obruentur. In ore duorū aut trium testium peribit qui interficietur. Nō uno ore fiatur uno ore dicētis testimonium. Manus testium prima interficiet eū. ꝛ manus reliqui populi extrema. auferesq; malum de medio tui.

Si difficile ac ambiguum apud te iudicium esse perspexeris. inter sanguinem ꝛ sanguinem. causam ꝛ causam. lepram ꝛ non lepram. ꝛ uideris intra portas tuas uerba uariari. surge ꝛ ascende ad locum quē elegerit dñs deus tuus. veniesq; ad sacerdotes leuitice generis. ꝛ ad iudicē qui fuerit illo tpore. quesieris. ac illi ostendent tibi ueritatē. et facies q̄cunq; dixerint qui p̄sunt loco. q̄ elegerit dñs. ꝛ docuerint te iuxta legē eius. sequeris sententiam eorum nec declinabis ad dexteram nec ad sinistram. Quod si superbierit. nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tpore ministrat dño deo tuo. ꝛ decreto iudicis. morietur homo ille. ꝛ auferes malum de medio tui.

Audiens populus timebit. ut nullus deinceps intumescat superbia. Cum ingressus fueris terrā quam dñs deus tuus dabit tibi. ꝛ possederis eā. habitaueris q; in illa. ꝛ dixeris. constituā super me regem. sicut habent omnes circumquaq; nationes. eum constitues quē dñs deus tuus elegerit de numero fratrū tuorum. Non poteris alterius gentis hominem regē facere qui non sit frater tuus. Cūq; fuerit constitutus. non multiplicabit sibi equos. nec reducet populū in egyptū. equitatus numero subleuatus. p̄sertim cū dñs precepit uobis. ut per eam uiam amplius nō gradiamini reuertamini. Nō habebit uxores plurimas q̄ illiciant animum eius. nec argenti ꝛ auri immensa pondera.

Postquam autē sederit in solio regni sui describet sibi deuteronomium legis huius in uolumine. accipiens

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

pient̃ erẽ plar. ſũ deoꝝ ill̃: ſeu mee tribꝰ. et habebit ſed̃. legetq; illud oĩb; diebꝰ vite ſue. ut diſcat timere dn̄m dm̄ ſuũ. et cuſtodire vba ei⁹ cerimonias eius q̃ lege p̃cepta ſunt. nec eleuetur cor eius in ꝑua ſup̃ fr̃es ſuos. nec declinet ĩ partẽ dexterã vel ſiniſtram. ut longo tp̃e regnet ipe et filii eius ſup̃ iſrl. Non habebunt ſacerdotes et leuite. et oĩes de tribu ill̃ ſunt partem et hereditatẽ cũ reliquo populo iſrl. ſacrificia dn̄i et oblationes eius edent. et hec tm̃ accipient de poſſeſſione fr̃m ſuoꝝ. dn̄s enim ipe ẽ hereditas eoꝝ ſicut locutus ẽ illis. Hec erit iudicium ſacerdotũ a populo. et a cunctis qui offerũt victimas. ſiue bouem ſiue ouẽ cum occiderint armũ ac uentriculũ. primitias frumenti. uini et olei. et lanarũ partẽ. in ipſo enim elegit dn̄s deus tuus de cunctis tribubꝰ tuis ut ſtet et miniſtret nomine dn̄i. ipe et filii eius in ſempiternũ.

Cũ ingreſſus fueris terrã quã dn̄s deus tuus dabit tibi. caue ne imitere ẽtes illarũ abominationes illarũ gentiũ. nec inueniatur in te qui lustret filiũ ſuũ aut filiã ducens victimã. aut qui ariolos ſcrutetur et obſeruet ſomnia. atq; auguria. ne ſit maleficus. nec incantator. nec pythones conſulat. nec diuinos interroget. nec mortuos ſuppliciter. omnia enim hec abominatur dn̄s. et ꝓpter hec scelera delebit eos in introitu tuo. ꝓfectus eris tabꝫ; macula cũ dño deo tuo. Gentes iſte quarũ poſſidebis terram. augurio et diuinis audiunt. tibi aũt ad hoc deus tuus aliter inſtituit.

Prophetã de gẽte tua. et de fr̃ibꝰ tuis ſicut me ſuſcitabit tibi dn̄s deus tuus. ipm audies ut petisti a dño deo tuo in oreb̃ qñ congregata ẽ multitudo ad dicẽs. Vltra nõ audiã vocẽ dn̄i dei mei. et ignem hanc ampliꝰ maximũ non videbo. ne moriar. Et ait dn̄s mihi. bñ oĩa sunt locuti. ꝓphetã ſuſcitabo eis de medio fr̃m suoꝝ ſimile tui. et ponã verba mea in ore eius. loquturq; ad eos oĩa q̃ ꝑcepero illi. Qui aũt tibi eius q̃ loquetur in nomine meo audire noluerit. ego ultor existam.

Prophã aũt qui arrogãcia deprauatus. uoluerit loqui in nomine meo q̃ ego non ꝑcepi illi ut dicer̃. aut ex ydolis alienoꝝ deoꝝ interfigetur. Qđ ſi tacita cogitatione responderis. quomodo possim intelligere ea q̃ nõ ẽ locutus dn̄s. hoc habebis ſignum. q̃ in nomine dn̄i ꝓpheta ille ꝓpterea. nõ euenerit. hoc dn̄s nõ ẽ locutus. ſed ſuum oꝛ̃ ad ſui ꝓphe ſolam̃modo. et ideireo nõ timebis eum.

Cũ diſperdiderit dn̄s deus tuus gentes quarũ tibi terrã dat ruẽtq; terrã. et poſſederis eã. habitaueris; in urbibꝰ et in domibꝰ eius. ſeparabis tibi in medio terre quam dn̄s deus tuus dabit tibi in poſſionẽ. ſternes diligenter uiam. et in tres equaliter partes totam terre tue ꝓuincia diuides. ut habeat confugium quicunq; homicidã fugere ꝑ poſſit euadere.

Hec erit lex homicide fugientis. cuius uita ſeruãda eſt. Si percuſſerit ꝓximum ſuũ nesciens. cui heri et nudiuſtertius. nullũ odiũ habuerit. et cum eo ad lignorum incidenda. ſilũ ingreſſus fuerit. et dum ligna ſecuris fugerit manu. ferrumq; labſum de manubrio percuſſerit eius amicũ. et occiderit. hic ad unã ex urbibus illis confugiet et uiuet. ne forte cognatus ꝓximus eius animã eius ſequens. et ꝓtinus ira ſua accendens. apprehendat eum. si longior uia fuerit. et percutiat animam eius qui non est reus mortis. quia nullũ odium ei quondam fuit. Odio ꝓterito habuiſſe monſtratur. Ideo ego ꝓcipio tibi ut tres ciuitates equaliter inter ſe ſpacio diuidas.

Cũ aũt dilatauerit dn̄s deus tuus terminos tuos ſicut iurauit patribꝰ tuis. et dederit tibi cunctã terrã quã ꝓmiſit ut patribꝰ tuis. et decreuerit tibi omnia mãdata hec. et feceris que ego hodie ꝑcipio tibi. ut diligas dn̄m deum tuum. et ambules in uiis eius cũctis. addes tibi tres alias ciuitates. et ſupra dictarũ trium urbium duplices numeros. ut nõ effundatur ſanguis innocens in medio terre quã dn̄s deus tuus dabit tibi poſſidendã. nec ſis reus ſanguinis.

Si quis aũt odio habens ꝓximum ſuum inſidiatus fuerit ei. et ſurgens aduersus eum percuſſerit illũ et mortuus fuerit. fugeritq; ad unã de ſupra dictis urbibus. illius tarn ꝓpinquus eũ de loco effugii. et adducto in manu ꝓtinus gladio interfecerit eum. et mortuus fuerit. fugerit aũt ad aliã ciuitatem. et ad tertiã. et ad ſingulas ex ordine. et occiderit eos. ſicut ille meruit. qui ſine odio ꝓximum ſuum interfecit. Non miſereberis eius. ſed auferes innocentem ſanguinem de medio tui. ut audientes ceteri timore ꝓterriti. nequaquam talia audeant facere. Non miſcebit oculus tuus animã. ſed aiam ꝓximi. oculũ pro oculo. dentem ꝓ dente. manum ꝓ manu. pedem ꝓ pede exiges.

Si exierit ad bellũ contra hoſtem tuum. et uideris equitatum. et multitudinem quã tu habeas maiorem. non timebis eos. qui dn̄s deus tuus tecũ eſt. qui eduxit te de terra egipti. Ipſe ꝓinquam ante aũt ꝓlium. ſtabit ſacerdos. aut ad eũ ſic loquetur ad ꝓlium. Audi iſrl. vos hodie pugna cõmittitis cũ ꝓmiſcuit eor uros. nolite metuere. nolite cedere. nec formidetis eos. qi dn̄s deus uſt in medio uri ẽ. et ꝓ uobis pugnabit aduersarios dimicabit ut eruat uos de periculo. Duces quoq; ꝓclamabunt.

Quis ẽ hõ qui edificauit domũ nouã. et non dedicauit eam. uadat et reuertatur in domũ ſuã. ne forte moriatur in bello. et alius dedicet eã. Quis ẽ hõ qui plãtauit uineã. et nondũ eã fecerit communem. adhuc uescatur. uadat et reuertatur in domũ ſuã. ne forte moriatur in bello. et alius hõ ex eã fruatur. Quis ẽ hõ qui despõſauit uxorẽ. et nõdũ accepit eã. uadat et reuertatur in domũ ſuã. ne forte moriatur in bello. et alius hõ accipiat eã. Dixerũtq; ad hec. Quis ẽ hõ formidoloſus. et corde pauido. uadat et reuertatur in domũ ſuã ne pauidos faciat corda fr̃m ſuoꝝ. ſicut ipſe timore ꝓterrit̃. Cũq; ſiluerint duces et ceſſauerint. et finẽ loquendi fecerint. unuſq; ſuos ad bellandũ cuneos ꝓpulit. Si quã accelleſti ad expugnandã ciuitatem. offeres ei ꝓmum pacẽ. Si receperit et aperuerit tibi portas. omnis ꝓpulus eius ſalua erit. et ſeruiet tibi tributo. Si aũt noluerit. et cepit cũ te bellũ oppugnare. obſidebis eã. et tradente dn̄o deo tuo in manus tuas. omnes maſculos gladio percuties. exceptis mulieribus. et paruulis. et iumentis. et cunctis que in ciuitate fuerint. omnem ꝑdam accipies. et comedes de ſpoliis hoſtium tuoꝝ. que dn̄s deus tuus dederit tibi. Sic facies omnibus ciuitatibus que procul ualde ſunt. et nõ ſunt de hiis urbibus que tibi in poſſionem accepturus es.

Hebꝛ aũt ciuitatibus q̃ dabuntur tibi. nullũ oĩo ꝑmittes uiuere. ſi interficies eos more gladii. et heuim uidelicet et amorreũ. et chananeum. pherezeũ. et eueum et iebuſeũ. ſicut ꝓcepit tibi dominus deus tuus. ne forte doceãt uos facere omnia abhominationes quas ipſi operati ſunt diis ſuis. et peccetis in dño

[illegible marginal note]

Dominum Deum vestrum. Quando obsederis civitatem multo tempore, et munitionibus circumdederis ut expugnes eam, non succides arbores de quibus vesci potest, nec securibus per circuitum debes vastare regionem: quoniam lignum est, et non homo, nec potest bellantium contra te augere numerum. Si qua autem ligna non sunt pomifera, sed agrestia, et in ceteros apta usus, succide, et extrue machinas, donec capias civitatem, quae contra te dimicat.

C. XXI

Quando inventum fuerit in terra quam Dominus Deus tuus daturus est tibi hominis cadaver occisi, et ignoratur caedis reus, egredientur maiores natu et iudices tui, et metientur a loco cadaveris singularum per circuitum spatia civitatum: et quam viciniorem ceteris esse perspexerint, seniores civitatis eius tollent vitulam de armento, quae non traxit iugum, nec terram scidit vomere, et ducent eam ad vallem asperam atque saxosam, quae numquam arata est, nec sementem recepit: et caedent in ea cervices vitulae. Accedentque sacerdotes filii Levi, quos elegerit Dominus Deus tuus ut ministrent ei, et benedicant in nomine eius, et ad verbum eorum omne negotium, et quidquid mundum vel immundum est, iudicetur. Et maiores natu civitatis illius ad interfectum, lavabuntque manus suas super vitulam, quae in valle percussa est, et dicent: Manus nostrae non effuderunt sanguinem hunc, nec oculi viderunt. Propitius esto populo tuo Israel, quem redemisti, Domine, et ne reputes sanguinem innocentem in medio populi tui Israel. Et auferetur ab eis reatus sanguinis: tu autem alienus eris ab innocentis cruore qui fusus est, cum feceris quod praecepit Dominus.

Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos, et tradiderit eos Dominus Deus tuus in manu tua, captivosque duxeris, et videris in numero captivorum mulierem pulchram, et adamaveris eam, voluerisque habere uxorem, introduces eam in domum tuam: quae radet caesariem, et circumcidet ungues, et deponet vestem in qua capta est: sedensque in domo tua, flebit patrem et matrem suam uno mense: et postea intrabis ad eam, dormiesque cum illa, et erit uxor tua. Si autem postea non sederit animo tuo, dimittes eam liberam, nec vendere poteris pecunia, nec opprimere per potentiam, quia humiliasti eam.

Si habuerit homo uxores duas, unam dilectam, et alteram odiosam, genuerintque ex eo liberos, et fuerit filius odiosae primogenitus, volueritque substantiam inter filios suos dividere: non poterit filium dilectae facere primogenitum, et praeferre filio odiosae: sed filium odiosae agnoscet primogenitum, dabitque ei de his quae habuerit cuncta duplicia: iste est enim principium liberorum eius, et huic debentur primogenita.

Si genuerit homo filium contumacem et protervum, qui non audiat patris aut matris imperium, et coercitus oboedire contempserit: apprehendent eum et ducent ad seniores civitatis illius, et ad portam iudicii, dicentque ad eos: Filius noster iste protervus et contumax est, monita nostra audire contemnit, comessationibus vacat, et luxuriae atque conviviis: lapidibus obruet eum populus civitatis, et morietur, ut auferatis malum de medio vestri, et universus Israel audiens pertimescat. Quando peccaverit homo quod morte plectendum est, et adiudicatus morti appensus fuerit in patibulo, non permanebit cadaver eius in ligno, sed in eadem die sepelietur: quia maledictus a Deo est qui pendet in ligno: et nequaquam contaminabis terram tuam, quam Dominus Deus tuus dederit tibi in possessionem.

C. XXII

Non videbis bovem fratris tui, aut ovem errantem, et praeteribis: sed reduces fratri tuo. Etiam si non est propinquus frater tuus, nec nosti eum: duces in domum tuam, et erunt apud te quamdiu quaerat ea frater tuus, et recipiat. Similiter facies de asino, et de vestimento, et de omni re fratris tui, quae perierit: si inveneris eam, ne negligas quasi alienam. Si videris asinum fratris tui aut bovem cecidisse in via, non despicies, sed sublevabis cum eo.

Non induetur mulier veste virili, nec vir utetur veste feminea: abominabilis enim apud Deum est qui facit haec. Si ambulans per viam, in arbore vel in terra nidum avis inveneris, et matrem pullis vel ovis desuper incubantem, non tenebis eam cum filiis: sed abire patieris, captos tenens filios: ut bene sit tibi, et longo vivas tempore.

Cum aedificaveris domum novam, facies murum tecti per circuitum: ne effundatur sanguis in domo tua, et sis reus labente alio, et in praeceps ruente.

Non seres vineam tuam altero semine, ne et sementis quam sevisti, et quae nascuntur ex vinea, pariter sanctificentur. Non arabis in bove simul et asino. Non indueris vestimento quod ex lana linoque contextum est. Funiculos in fimbriis facies per quattuor angulos pallii tui, quo operieris.

Si duxerit vir uxorem, et postea eam odio habuerit, quaesieritque occasiones quibus dimittat eam, obiciens ei nomen pessimum, et dixerit: Uxorem hanc accepi, et ingressus ad eam non inveni virginem: tollent eam pater et mater eius, et ferent secum signa virginitatis eius ad seniores urbis qui in porta sunt: et dicet pater: Filiam meam dedi huic uxorem: quam quia odit, imponit ei nomen pessimum, ut dicat: Non inveni filiam tuam virginem: et ecce haec sunt signa virginitatis filiae meae. Expandent vestimentum coram senioribus civitatis: apprehendentque senes urbis illius virum, et verberabunt illum, condemnantes insuper centum siclis argenti, quos dabit patri puellae, quoniam diffamavit nomen pessimum super virginem Israel: habebitque eam uxorem, et non poterit dimittere omni tempore vitae suae. Quod si verum est quod obicit, et non est in puella inventa virginitas: eicient eam extra fores domus patris sui, et lapidibus obruent eam viri civitatis eius, et morietur: quoniam fecit nefas in Israel, ut fornicaretur in domo patris sui: et auferes malum de medio tui.

[illegible marginal note]

Si dormierit vir cum uxore alterius, uterque morietur, id est adulter et adultera: et auferes malum de Israel.

Si puellam virginem desponsaverit vir, et invenerit eam aliquis in civitate, et concubuerit cum ea, educes utrumque ad portam civitatis illius, et lapidibus obruentur: puella, quia non clamavit, cum esset in civitate: vir, quia humiliavit uxorem proximi sui. Et auferes malum de medio tui.

Sin autem in agro reperit vir puellam quae desponsata est, et apprehendens concubuerit cum illa, ipse morietur solus: puella nihil patietur, nec est rea mortis: quoniam sicut latro consurgit contra fratrem suum, et occidit animam eius, ita et puella perpessa est. Sola erat in agro: clamavit, et nullus adfuit qui liberaret eam. Si invenerit vir puellam virginem, quae non habet sponsum, et apprehendens concubuerit cum ea, et res ad iudicium venerit: dabit qui dormivit cum ea patri puellae quinquaginta siclos argenti, et habebit eam uxorem, quia humiliavit illam: non poterit dimittere eam cunctis diebus vitae suae.

C. XXIII

Non accipiet homo uxorem patris sui, nec revelabit operimentum eius. Non intrabit eunuchus attritis vel amputatis testiculis, et absciso veretro, ecclesiam Domini. Non ingredietur mamzer, hoc est, de scorto natus, in ecclesiam Domini, usque ad decimam generationem. Ammanites et Moabites, etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiam Domini in aeternum: quia noluerunt vobis occurrere cum pane et aqua in via, quando egressi estis de Aegypto: et quia conduxerunt contra te Balaam filium Beor de Mesopotamia Syriae, ut malediceret tibi. Et noluit Dominus Deus tuus audire Balaam, et vertit maledictionem eius in benedictionem tuam, eo quod diligeret te. Non facies cum eis pacem, nec quaeres eis bona cunctis diebus vitae tuae in sempiternum.

Non abominaberis Idumaeum, quia frater tuus est: nec Aegyptium, quia advena fuisti in terra eius. Qui nati fuerint ex eis, tertia generatione intrabunt ecclesiam Domini. Quando egressus fueris adversus hostes tuos in pugnam, custodies te ab omni re mala.

Si fuerit inter vos homo qui nocturno pollutus sit somnio, egredietur extra castra, et non revertetur priusquam ad vesperam lavetur aqua: et post solis occasum regredietur in castra.

Habebis locum extra castra, ad quem egrediaris ad requisita naturae, gerens paxillum in balteo. Cumque sederis, fodies per circuitum, et egesta humo operies quo relevatus es. Dominus enim Deus tuus ambulat in medio castrorum, ut eruat te, et tradat tibi inimicos tuos, ut sint castra tua sancta, et nihil in eis appareat foeditatis, ne derelinquat te.

Non trades servum domino suo, qui ad te confugerit. Habitabit tecum in loco qui ei placuerit, et in una urbium tuarum requiescat

[illegible marginal gloss]

escet. nec ab tristes eū.
Non erit merces de filia tua scortatoꝛ: neq; scortator de filius tuis. Non offeꝛes mercedē ꝓstibuli nec pretiū canis in domo dñi dei tui. quicquid illud fuerit, q̄ abhominatio est utrūq; apud dominū deū tuū. Non fenerabis fratri tuo ad usuram pecuniam nec fruges, nec quamlibet aliā rem, q̄ aliena. filio autē tuo absq; usura, q̄dq; idiget commodabis: ut benedicat tibi dominus deus tuus in omnibus operibus tuis. in terra ad quam ingredieris ꝓ possidendam.

Cum voueris votū dño deo tuo. non tardabis reddere. q̄ requiret illud dñs deus tuus. et si moratus fueris. reputabit tibi in peccatum. Sin nolueris polliceri absq; peccato eris. q̄ autem semel egressum est de labiis tuis. obseruabis et facies sicut ꝓmisisti dño deo tuo. ꝙ ꝓpria uoluntate et ore tuo locutus es. Ingressus uineam proximi tui. comede uuas quantas tibi placuerit. sportā autē ne efferas de ea. Si intraueris segetem amici tui. frange spicas et manu cōteres. falce autē non metas.

Si acceperit ho uxorem et habuerit eam. et nō inuenerit gratiam ante oculos eius ꝓpter aliquā fœditatē. scribet libellū repudii. et dabit in manu illius. et dimittet eam de domo sua. egressaq; egredietur et alterius maritū ducet. et ille quoq; oderit eā. dederitq; ei libellū repudii. et dimiserit de domo sua. Vel certe mortuus fuerit. non poterit ꝑ maritus recipere eā in uxorem. quia polluta est. abominabile enim est coram dño. ne peccare facias terrā tuā quā dñs deus tuus tibi ad possidendā dederit.

Cum acceperit ho nuper uxorem non debet ad bellum. nec ei quippiam necessitatis iniungetur. publicæ functionis absq; culpa domi suæ. ut anno uno letetur cum uxore sua. Non accipies loco pignoris. inferiorem nec superiorem molam. quia sua apposita est tibi.

Si deprehensus fuerit ho sollicitans fratrem suum de filiis israel. et uendito eo acceperit ꝑmiū interficietur. et auferes malū de medio tui.

Obserua diligenter ne in carnis ꝓpagatione pre. si faciem quecūq; docuerint te sacerdotes leuitici generis. sicut ꝑcepi nobis. custodire et facere debes. memento ꝙ fecerit dñs deus tuus Marie. in uia cū egrederemini de egypto. Cum repetes ꝙ proximo tuo rem aliquam. q̄ debet tibi. non ingredieris domum eius ut pignus auferas. sed stabis foris. ille tibi ꝓferet ꝙ habuerit. Si autē pauper est. non pernoctabit apud te pignus. sed statim reddes ei ante solis occasum. ut dormiens mercedem suo uigilanti tribuat. et benedicat tibi. erit autē iustitia coram dño deo tuo.

Non negabis mercedē indigenti. et pauperi fratri tuo. siue aduenæ qui tecū moratur in terra et intra portas tuas est. sed eadē die reddes ei ꝑcium laboris sui. ante solis occasum. quia pauper est. et ex eo sustentat animam suam. ne clamet contra te ad dominum. et reputetur tibi in peccatum.

Non occidentur patres ꝓ filiis. nec filii ꝓ patribus. sed unusquisq; ꝓ suo peccato morietur. Non peruertes iudicium aduenæ et pupilli. nec auferes pignoris loco uiduæ uestimentū. memento ꝙ seruieris in egypto. et redemerit te dñs deus tuus inde. ideo ego ꝑcipio tibi ut facias hanc rem.

Quando messueris segetem in agro tuo. et obliitus manipulū reliqueris. non reuertere ut tollas eum. sed aduenæ. et pupillo. et uiduæ auferre patiens. ut benedicat tibi dñs deus tuus in omni ope manuū tuarū. Si ꝛ frugem colligeris oliuarū. quicquid remanserit in arboribus. non reuerteris ut colligas. sed relinques aduenæ. pupillo ac uiduæ.

Memento quod seruieris in terra egypti. quam ob rem ego ꝑcipio tibi ut facias hanc rem.

Si fuerit causa inter aliquos. et interpellauerint iudicem. et iudicauerint

iustum. et ꝓtulerint illi iustitiæ palmam. debuit q̄ impium condemnabit. ꝛ ꝓtinus. Si autē ille qui peccauerit dignus uidebitur plagis. ꝓsternet eum et coram se faciet ꝛ uerberari. ꝓportionem peccati erit. ꝛ plagarum modus. tam diu tamen ut quadragenarium numerum non excedant. ne fratre de lacerari aut oculos tuos obscurari fas sit tuis.

Non alligabis os bouis dum terit in area fruges tuas.

Quando habitauerint fratres simul. et unus eorum absq; liberis mortuus fuerit. uxor defuncti non nubet alteri. sed accipiet eā frater eius. et suscitabit semen fratris. sui. ꝛ ꝓmogenitum ex ea filium nomine illius appellabit. ut nō deleatur nomen eius de israel. Si autē noluerit accipere uxorem fratris sui. quæ lege debetur. ꝓgredi mulier ad portā ciuitatis. et dicet propinquis uiri sui. Non uult frater uiri mei suscitare nomen fratris sui in israel. nec me māgnum sumere. Stantesq; ciues eius facient. et interrogabunt. Si perseuerat nolo eā uxorem accipere. accedet mulier ad eum coram senioribus. ꝛ tollet calciamentum de pede eius. et spuet in faciē eius. et dicet. Sic fiet hoī qui nō ædificat domū fratris sui. ꝛ uocabit nomen illius in israel. domus discalciati. Et habuerint inter se iurgium. ꝛ alter alterum ꝛ uerberauerit. et ꝓtulerit uxor alterius uerum suum de manu fortioris. misserit manum ꝛ apprehenderit uerenda eius. abscidet manum illius. nec flectetur super eā ulla miseratione.

Non habebis in sacculo diuersa pondera. maius ꝛ minus. nec erunt in domo tua modius maior ꝛ minor. Pondus habebis iustum ꝛ uerum. ꝛ modius æqualis ꝛ uerus erit tibi. ut multo uiuas tempore super terrā quā dñs deus tuus dederit tibi. Abhominatur enim eum dñs qui facit hæc. ꝛ detestatur omnem iniustitiam.

Memento quæ fecerit tibi amalech in uia. quū egrederemini de egypto. quo occurrerit tibi. ꝛ extremos agminis tui ceciderit. qui lassi ꝛ fessi sequebantur eum. nec timuerit deum. Cū ergo dns deus tuus dederit tibi requiem ꝛ subiecerit tibi omnes inimicos tuos in circuitu. in terra quā tibi pollicitus est. delebis nomen eius sub cælo. caue ne obliuiscaris.

Cumq; introieris terram quā dns deus tuus tibi daturus est possidendā. ꝛ ceperis eā. habitaueris q̄ in illa. tolles de cunctis frugibus tuis ꝑ manipulos. ꝛ ponens in sacculo. pgens ad locum quē elegerit dns deus tuus. ut ibi inuocetur nomen eius. Accedesq; ad sacerdotē qui fuerit in diebus illis. ꝛ dices ad eū. Confiteor hodie coram dño deo tuo q̄ ingressus sim terram pro qua iurauit pater noster ut daret eam nobis. Suscipiens igitur sacerdos canistrum de manu tua. ponet ante altare dñi dei tui. et loquetur mecum coram dño deo tuo. Syrus persequebatur patrem meum qui descendit in egyptum. et ibi peregrinatus est in paucissimo numero. creuitq; ibi in gentem magnam ꝛ robustam et infinitæ multitudinis. Affligentesq; nos egyptii. ꝛ ꝓbra ꝛ seruitia sunt ꝑpessi. et imposita grauissima. et clamauimus ad dñm deum patrum nostrorum. qui exaudiuit nos. ꝛ respexit humilitatem nostram et labores ac angustias. ꝛ duxit nos de egypto in manu forti et brachio extento in magna potentia. in signis ac portentis. ꝛ introduxit ad locum istum. ꝛ tradidit nobis terram lacte et melle manantem. Et ideo nunc offero ꝓmitias frugum terræ quam dns dedit mihi. et dimittes eas in conspectu dñi dei tui. ꝛ adorato dño deo tuo. epulaberis in omnibus bonis quæ dns deus tuus dederit tibi ꝛ domui tuæ. tu et leuites ꝛ aduenæ qui tecū est.

Quando ꝛ impleueris decimas cuncta frugum tuarum anno tertio. anno decimarum tertio. dabis leuite et aduenæ et pupillo et uiduæ ut comedant in portis tuis. et saturentur. loquerisq; in conspectu dñi dei tui. Abstuli ꝙ sanctificatum est de domo mea et dedi illud leuite et aduenæ. et pupillo et uiduæ sicut iussisti mihi. Non ꝑterii mandata tua. nec illa obliuiscor. Non comedi ex eis in luctu meo. nec separaui ea ex quolibet in immundo. nec ex eis quicquam in funebri. Obediui uocali dño deo meo. ꝛ feci omnia sicut ꝑcepisti mihi. Respice de habitaculo tuo. et de excelso throno gloriæ tuæ. et benedic ꝑpio tuo israel. et

quã dederit nobis ſ̃ē terrã fluẽtẽ lacte et
melle manantẽ.

Hodie dñs deus tuus præcipit tibi. ut facias mandata hec
atq; iudicia. et cuſtodias et impleas illa toto corde tuo. et
toto aĩã tua. Dñm elegiſti hodie. ut ſit tibi deus. et
ambules in viis eius. et cuſtodias cerimonias illius
et mãdata atq; iudicia. et obedias eius mandatis. Dñs
legit te hodie. ut ſis ei populus peculiaris ſ̃ē locutus eſt ti
bi et cuſtodias oĩa præcepta eius. et faciat te eſſe lãdẽ
cũctis gentibus quas creauit in laudem. et nomẽ et glã
ſuam. et ſis populus ſanct⁹ dñi dei tui ſicut locutus ē.

Xxvii. Præcepit autẽ moyſes et ſeniores iſrl populo dicentes. cuſtodi
te omne mandatum q̃ ego præcipio vobis hodie. Cũq; trãſie
ritis iordanem intrã terrã quã dñs deus tuus dabit tibi. erige
tibi lapides. et calce leuigabis eos. ut poſſis in eis ſcribere
omnia verba legis huius iordane tranſmiſſo. vt intre
as terrã quã dñs deus tuus dabit tibi. terrã lacte et mel
le manantem. ſ̃ē ut iurauit patribus tuis. Cũ ergo tranſ
eris iordanem erigite lapides quos ego hodie precipio
vobis in monte hebal. et leuigabis eos calce: et edificabis
ibi altare dño deo tuo de lapidibus quos ferrũ nõ tetigit.
et de ſaxis informibus et non politis. et offeres ſup eo holocau
ſta dño deo tuo. et immolabis victimas pacifica. et comedes
ibi et epulaberis coram dño deo tuo. et ſcribes ſuper lapides
omnia verba legis huius plane et lucide. Dixerunt moy
ſes et ſacerdotes leuitici generis ad omnem iſrl. Tace
tende et audi iſrl. hodie factus es populus dei tui. au
die ergo vocem eius et facies mandata atq; iuſtificationes quas e
go precipio tibi.

Præceptum moyſes populo die illa dicens. hi ſtabunt ad
benedicendum populo ſup montem garizim iordane tranſ
miſſo. Symeon. leui. iudas. yſachar. ioſeph. et ben
iamin. Et ex regione iſti ſtabunt ad maledicendum in
monte hebal. Ruben. gad. aſer. zabulon. dan. et
neptalim. et proſequentur leuite dicentes. q̃ ad omnẽ
virum iſrl et excelſa voce.

Maledictus ho qui facit ſculptile et cõflatile abhomi
natione dñi opus manuũ artificũ. ponetq; illud mabſ
condito. et reſpondebit omnis populus et dicet. amẽ.

Maledictus ho qui nõ honorat patrem ſuũ et matrẽ. et
dicet oĩs populus. amẽ. Maledictus qui trãſfert termi
nos proximi ſui. dicet oĩs populus. amẽ. Maledictus qui er
rare facit cecum in itinere. dicet oĩs populus. amẽ.
Maledictus qui pervertit iudicium aduene. pupilli et vi
due. et dicet oĩs populus. amẽ. Maledictus qui dormit cũ u
xore patris ſui. et revelat operimentum lectuli ei⁹. et dicet
oĩs populus. amẽ. Maledictus qui dormit cũ omni iumẽto. et dicet
oĩs populus. amẽ. Maledictus qui dormit cũ ſorore ſua filia
patris ſui ſiue matris ſue. et dicet oĩs populus. amẽ.
Maledictus qui dormit cũ ſocru ſua. et dicet omnis populus. amẽ.
Maledictus qui clã percuſſerit proximũ ſuũ. et dicet omnis
populus. amẽ. Maledictus qui accipit munera ut percu
tiat animã ſanguinis innocentis. et dicet oĩs populus
amẽ. Maledictus qui non permanet in ſermonibus le
gis huius. nec eos operetur. et dicet omnis populus
amẽ.

Xxviii. Si audieris audiens vocem dñi dei tui ut facias
et cuſtodias oĩa mãdata eius q̃ ego præcipio hodie tibi.
faciet te dñs deus tuus excelſiorem cunctis gentibus q̃
habitant. Venient ſuper te uniuſe benedictiones
hec et apprehendent te. ſi tñ præcepta eius audie
ris. Benedictus tu in ciuitate. et benedictus in
agro. benedictus fructus uentris tui. et fructus terre tue.
fructus iumentorum tuorum. Greges armentorum tuo
rum et caule ouium tuarum. Benedicta horrea tua. et
benedicte reliquie tue. Benedictus eris egrediens et in
grediens. Auferet dñs inimicos tuos qui inſurgũt
aduerſum te corruetes in conſpectu tuo. per unam viam.
venient contra te. et per ſeptem fugient a facie tua. et
mittet dñs benedictionem ſuper cellaria tua. et ſuper
omnia opera manuũ tuarum. benedicetq; tibi in terra
quã accepiſti. Suſcitabit te dñs in populum ſanctum ſicut
iurauit tibi. ſi cuſtodieris mandata dñi dei tui. et ambula
veris viis eius. videbuntq; omnes terrarum populi q̃
nomen dñi invocatum ſit ſuper te. et timebũt te. Abũdã
re te faciet dñs omnibus bonis. fructu uteri tui et fructu
iumentorum tuorum. fructu terre tue. q̃ iurauit patribus tu
is ut daret tibi. Aperiet dñs thеſaurum ſuum optimum celũ
ut tribuat pluuiam terre tue tẽpore ſuo. benedicatq; cũcte
operibus manuum tuarum. et fenerabis gentibus multis.
et ipſe a nullo fenus accipies. Conſtituet te dñs in
caput et non in caudam. et eris ſuper ſupra et nõ ſubter.
Si audieris mandata dñi dei tui. q̃ ego præcipio tibi. et
cuſtodieris et feceris ac nõ declinaueris a dextris. nec a ſiniſ
tris. nec addas verba nec auferas. nec ſecutus fueris deos alienos
neq; colueris eos.

Quod ſi nolueris audire vocẽ dñi dei tui. ut cuſtodias
et facias oĩa mandata eius. et cerimonias quas ego præ
cipio tibi hodie. uenient ſuper te omnes maledictiones
hec et apprehendent te. Maledictus eris in ciuitate. maledictus
ro. maledictum horreum tuum. et maledicte reliquie
tue. Maledictus fructus uentris tui. et fructus terre
tue. Armenta boum tuorum. et greges ouium tuarum. Maledicte
dictus ingrediens et egrediens. Mittet dñs ſup te famem
pestilentiam et increpationem in omni opere manuum tuarum. q̃ facies donec
conteraris et pereas velociter propter adinventiones tuas per
quas dereliqui me. Adherere faciet dñs tibi pe
ſtilentiam donec conſumat te de terra ad quam ingredieris pos
ſidendam. Percutiat te dñs egeſtate. febri et frigore
ardore aeſtu. aere corrupto. ac rubigine. et ſpe
quatur donec pereas. Sit celum quod ſuper caput tuum eſt aereum
et terra quã calcas ferrea. Det dñs imbrem terre tue
pulueretem. et cinerem de celo deſcendat ſuper te donec
conteraris. Tradat te dñs corruentem ante hoſtes tuos
per unam viam egrediaris contra eos. et per vii. fugias
coram eis et ſis in fabulam cunctis regnis terre. Erit cadauer tuum in
eſcam uolatilibus celi et beſtiis terre. et non ſit qui abi
gat. Percutiat te dñs ulcere egipti et parte corporis
quã uerecunda ſegetiem. Scabie quoq; et prurigi
ne ita ut curari neqeas. Percutiat te dñs amentia
et cecitate ac furore mentis. et palpes in meridie ſ̃ē
ſolet cecus in tenebris. nec dirigas uias
tuas omnibus diebus calumniã ſuſtineas. et oppreſſus
violenta. nec ſit qui liberet te. Vxorem accipies. et alius dormiat cũ
ea. domum edificabis. nec habites in ea. plantabis vineam. nec vindemies
ea. boſque tuus immolabitur coram te. nec comedes inde. Aſinus
tuus rapietur in conſpectu tuo. nec reddetur
tibi. Oues tue dentur inimicis tuis. nec ſit qui te ad
juuet. Filii tui et filie tue tradentur alteri populo cum
tibus oculis tuis cernãt. et deficiãt ad conſpectum eorũ
tota die. et nõ ſit fortitudo in manu tua. Fructus terre
tue et omnes labores tuos comedat populus quem
nõ ſcis ſitq; ſemper calumniã ſuſtinens et oppreſſus cunctis diebus.
et ſtupens ad ea que videbũt oculi tui.

Percutiat te dñs ulcere peſſimo in genibus et in ſuris. cui
rari non poſſis a planta pedis uſq; ad ſummum caput tuum. Ducet
te dñs et regem tuum quem conſtituiſti ſuper te in gentem
quã ignorabas tu et patres tui. et ſeruies ibi diis alienis
ligno et lapidi. et eris in proverbium et in fabulam omnibus populis ad
quos te introduxerit dñs. Semen multum ejicies in ter
ram et modicum congregabis. quia locuſte ea deuorabũt.
Vineam plantabis et fodies. et vinum non bibes nec colli
ges racemos. quia vermis comedet eos. Oliuas habebis in
omnibus terminis tuis. et non ungeris oleo. quia defluent
et labentur. Filios generabis et filias. et non fruentur eis.
quia ducentur in captiuitatem. Omnes arbores tuas. et fru
ges terre tue rubigo conſumet. Aduena qui tecum habi
tat aſcendet ſuper te. et erit ſublimior.
tu autem deſcendes et eris inferior. Ipſe fenerabit tibi. et
tu non fenerabis ei. Ipſe erit in capite. et tu in cauda. Et
venient ſuper te omnes maledictiones hec. et perſequen
tes apprehendent te donec intereas. quia audieris vocem dñi
dei tui. nec ſeruaſti mandata et cerimonias quas præcepit
tibi. et erunt in te ſigna atq; prodigia. et in ſemine tuo
uſq; in ſeculum. eo q̃ non ſeruieris domino deo tuo in gau
dio cordis et lenitate. propter rerum omnium abundãtiã.
ſeruies inimico tuo q̃ immittet dñs tibi. in fame et

sitr mudtate. rolum penuria. et ponet iugū ferre
ū sup ceruicē tuā donec te cōterat.
Adducet dūs sr̄e de gēte de longinquo r de extremis fi
nib; terre i similitudine aquile volantis cuius l̄ppam
non audies lingua cuius ignorabis sermonē. gentem procacissimam
q̄ non deferat senī nec misereatur puerulo. et deuoret
fructus iumentor tuor. ac fruges terre tue donec inte
reat. r nō relinquat tibi triticū. mū. r oleū. armenta bo
ū. r greges ouiū donec disperdat te. et afflictū urbibus tuis. et
destruantur muri tui firmi ac sublimes in quibus tu
habes fiduciā in oī terra tua. Obsidebit te inter
tuas in oī terra tua quā dabit tibi dūs deus tuus. r comedes
fructū uteri tui. carnes filior tuor. r filiarū tuarū q̄s
dedit tibi dūs deus tuus in angustia r tribulatione. qua
opprimet te hostis tuus. Mollis quoq; et luxuriosior
valde lūdebit fr̄i suo. r uxori q̄ cubat in sinu suo. ne
det eis de carnibus filior suior. quas comedere ex q̄ nichil
sibi aliud in obsidione r penuria qua vastabit te
inimicus tu. tra oēs portas tuas. Mollior quoq; mulier
r delicata que super terrā ingredi non valebat. nec pe
dis ungulā figere. p̄p̄ nimiam r tenerā mollitudinē
nimiūq; munditiarū. invidebit viro suo qui cubat i sinu ei. super
filiis r filiabus suis. r ipsam secundinā q̄ egredi
tur de medio femoris ei. r super liberis quos ex hoc
nascitur. comedent eos clam p̄p̄ terrū oīū pe
nuriā in obsidione r vastitate qua opprimet te inimi
cus tuus intra portas tuas.
Si custodieris r feceris oīa verba legis huius q̄ scripta sūt
in libro isto. timueris nomen eius gloriosū r terri
bile. i. sci. dūm deū tuū. augebit dūs plagas tuas r plagas se
minis tui. plagas magnas r perseuerantes. infirmitates pessimas
et pertinaces. et inducet in te oēm afflictionē egypti quā
timuisti. r adherebūt tibi. Insuper r omnem infirmi
tatem r plagas que nō sūt scripte in libro legis huius inducet dūs
donec te conterat. et remanere
faciat paucos ex multis quos sicut
prius stellas celi multiplicasti. quia non audisti vocē dūi dei tui. Et
sicut letatus est dūs super vos bonos vobis faciēs ac
multiplicans. sic letabit disperdens vos ac subvertens
ut auferamini de terra. ad quā ingredieris possidendā
ea. dispergat te dūs in omnes p̄p̄los a summitate terre usq;
ad terminos eius. r seruies ibi diis alienis quos tu igno
ras r patres tui ligneis r lapideis. Inter gentes quoq; illas
non quiesces. nec erit requies vestigio pedis tui. dabit
enim tibi dūs ibi cor pauidū. r defectos oculos.
r animam merore consumptā. et erit vita tua. quasi pen
dens ante te. timebis nocte r die. nō credes vite tue
sue diae quas habebis ante oculos. Mane dices quis mihi
det vesperum. r vespere quis mihi det mane. propter cogitatiōs tui cordis quibus terre
ris. r propter ea q̄ videbis oculis. Reducet te dūs
classibus in egyptū. per viā de qua dixi tibi ut ea ampli
us non videres. ibi venundabis inimicis tuis in seruos r
ancillas. r nō erit qui emat.

Xxix. Hec sunt verba federis q̄ precepit dūs moysi ut ferret
cū filiis israel in terra moab. preter illud fedus quod cū
eis pepigerat in oreb.
Et vocauit moyses omnem israelem. r dixit ad eos. Vos vidi
stis universa q̄ fecit dūs coram vobis in egypto. pha
raone et omnibus seruis eius. universaq; terre illius. tēp
tationes magnas quas viderunt oculi tui. signa illa
et prodigia magna. et non dedit dūs vobis cor in
telligens. et oculos videntes. r aures q̄ possint audire
usq; in presentem diem. Addux vos p̄p̄ quadraginta
annis. non sunt attrita vestimenta de humeris vestris. nec calciamenta
pedū vestrorum veterascere cōpulsa sunt. panē non come
distis. vinū r siceram non bibistis. ut sciretis quia ego sum
dūs deus vester. venistis ad locum hunc. egressus q̄ est
contra vos rex esebon. r og rex basan ad pugnandum. et percussimus eos. tulimusq; terrā eorum. et
dedimus possidendā ruben r gad. r dimidie tribu
i manasse. Custodite ergo verba pacti huius. et fa
cite ea. ut intelligatis omnia q̄ facitis. vos stantes ho
die cuncti coram dūo deo vestro. principes vestri. ac tribus
maiores natu. atq; doctores. omnis q̄ p̄p̄lus israel. uxores

vestre. r adue q̄ ingreditur cū vestris ex
ercitus lignor. ex lotoribus. r hausto
ribus aquarū ut intretis in federe dūi dei tui. r in iura
mento quod dūs deus tuus percutit hodie
pulū. r ipse sit dūs deus tuus sicut locutus est tibi. r sicut
iurauit patribus tuis abraā. ysaac. r iacob. Nec
vobis solis ego hec fedus ferio. r sacramento confirmo. q̄
cū eis p̄sentibus. nobiscū hodie dūm deum nostrum. quam
vobiscum eadē facio et cū his qui non sunt hodie nobiscū. Vos enī nostis quomodo
habitauerimus in terra egypti. r quomodo transierimus
per medias nationes quas transgressi sumus. et vidistis
abhominationes r sordes. i. ydola eor. lignū r lapi
dem. argentū r aurū q̄ colebant. ne forte sit inter vo
stri vir aut mulier. familia aut tribus. cuius cor hodie
recedat a dō dō vre. ut vadat r seruiat dīs gentium
illarū. et sit inter vos radix germinans fel. r amaritu
dinem. et qui audierit verba maledicti huius. benedi
cat sibi in corde suo dicēs. pax erit mihi. r ambulabo i
pūitate cordis mei. Et assumat hebria sitientē. r
dūs nō ignoscat ei. Sed tunc quā maxime furor eius
fumet. r zelus ac vir illū. r sedeant super eo oīa
maledicta q̄ scripta sunt in libro isto. et deleat
nomen eius de celo. r segreget eū in perditionē. cunc
tis tribubus israel. iuxta maledictiones q̄ in libro legis huius
scripte sunt. dicatq; generatio altera filii vestri qui
nati fuerint de vobis. et peregrini qui de longe venerint.
videntes plagas terre illius. r infirmitates eius quibus ei
afflixerit dūs. sulphure et sal. ardore cōburentē. ter
ram nō seminabilem. nec germinantem. nec
ullum pullulare virentem. sicut subversionē sodome et gomorre. adame
r seboym quas subvertit dūs in ira. r furore suo. Et
dicent omnes gentes. Quare sic fecit dūs terre huic.
aut vis tante ire eius iste. Et respondebunt viri
dereliquerint pactū dūi q̄ pepigit cū patribus eor. q̄
eduxit eos de terra egypti. et fluxerūt dies multi. et
adorauerūt deos alienos. et coluerunt eos quos nesciebant. et quibus nō fuerat
attributus. Idcirco iratus est furor dūi ē terrā illā
ut induceret super eā oīa maledicta q̄ scripta
sunt in libro isto. et eiecit eos de terra sua in ira r furo
re. r indignatione maxima. proiecitq; in terrā alienā sic
hodie cernitur. Abscondita dō deo nr̄o que manifes
ta sunt nobis r filiis nr̄is usq; in eternū ut faciamus
omnia verba legis huius.
Cum ergo uenerint super te oēs sermones isti. benedictio
nis quā proposui in conspectu tuo. r duxerit
penitudinem cordis tui in omnibus gentibus in quas
egerit te dūs deus tuus. r reuertaris ad eum. tu et
filii tui. in toto corde tuo. r in tota anima tua. sicut ego
precipio tibi hodie. et abundare te faciat do
minus deus tuus. i cuncteris operibus manuum tuarum. in fructu
de utero tui. et in fructu iumentor tuor. in ubertate ter
re tue. et in uberi cunctorum tuor. gaudebit enim dūs ut
gaudeat super te bonis tuis. sicut gauisus est in patribus
tuis. si tamen audieris vocē dūi dei tui. custodieris pre
cepta eius. et cerimonias que in hac lege conscripte sunt.
et reuertaris ad dominum deum tuum in toto corde tuo. et toto
animo tuo. Mandatum hoc quod ego precipio tibi hodie. non supra
te est neq; procul positum. nec in celo situ ut possis dicere
quis nobis ascendit in celum. et inde illud accipiat. et audiam
os. et faciamus opere completum. Neq; trans
mare positum ut causeris et dicas. Quis ex nobis transire
transire potest mare. et illud ad nos usq; deferat. ut possimus
audire et facere q̄ preceptum est. Sed iuxta te est sermo valde
in ore tuo. et in corde tuo ut facias illud.
Considera q̄ hodie apposuerim in conspectu tuo vitā et bonum

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

et sexto mortem et malū ut diligas dñm deū tuū. ad
quo obediat ei ambules mundis eius. et custodias mādata il
lius et cerimonias. atq; iudicia. ut multa tibi placere re
būgnant tibi uterq; adquā ingredieris possidendā.
Si aut auerti fuerit cor tuū et audire noluerit. atq;
errore deceptus adorauerit deos alienos. et seruieris
eis. ptdico tibi hodie q perdes. et parue tyt morieris trā
adjordane tēā ad quā ingredieris possidendā. testes in
uoco hodie celū et terrā. q proposui nobis uitā et mor tū
mala et benedictiōnē. elige ergo uitā ut tu
uiuat et semen tuū. et diligas dñm deū tuū. atq; obedias
voci eius. illiq; adhereas. ipse est enī uita tua. et longa
uita diebus tuis. ut habites in terra pmissionis dñs pa
tribus tuis abrahā. ysaac et iacob. ut daret eis illis.
Vocauit moyses et locutus est oīa uba hec ad uniuersū
israēl. et dixit ad eos. centū uigintī annorū sū hodie. nō possū ultra
egredi et ingredi. pserti mihi dñs dixit michi. nō trāsibis
iordānē istum. dñs ergo deus tuus ipse trānsibit ante te.
ipse delebit ante te omnes gentes has de cōspectu tuo et
possidebis eas. et iosue ipse trānsibit ante te sicut locu
tus est dñs. faciesq; dñs eis sicut fecit seon et rege amo
rreorū et terre eorū quos delevit eos. et tradi
derit uobis similiter facietis sicut precepi uobis. viriliter
agite et fortes nolite timere nec pauere ad
spectū eorū. q dñs deus tuus ipse ē ductor tuus. et nō
dimittet nec derelinquet te.
Vocauit moyses iosue. et dixit ei coram omni israēl. cōforta
re et esto robustus. tu enī introduces pplm istū in
quā daturū se patribus eorū. et tu dimittes cōmunes. et tu
eam sorte possidebis. ipse ē dux qui ducet te
et tecū. nō dimittet nec derelinquet te. noli timere. nec pa
uescas. Scripsit itaq; moyses legē hāc et tradi
dit eā sacerdotibus filiis leui qui portabant archā federis
dñi. et cūctis seniorib; israēl. precepitq; eis dicēs post. vii.
annos anno remissionis in solēpnitate tabernacu
lorum quemadmodum cūcti exercitus ut appareant in cōspectu
dñi dei tui in loco quem elegerit dñs. legesq; hāc
coram omni israēl audientibus eis. congregā
te. tam uiros quā mulieres. parulos et aduenas qui
sunt intra portas tuas. ut audientes discant et time
ant dñm deū uīm. et custodiāt et pficiant oēs sermo
nes legis huius. filii quoq; eorū qui nec ignorant ut audi
re possint. timeant dñm deū suū cūctis diebus quibus ū
tuntur in terra ad quā tu gordane trāsmigrādo pgrin
amenam.
Dixit aut dñs ad moysen. ecce appropiant dies mortis tue.
voca iosue. et state in tabernaculo testimonii ut pre
cipiā ei. Abierunt ergo moyses et iosue et steterunt in
tabernaculo testimonii. Apparuit aūt dñs in colūpna
nubis que stetit in ptu tabernaculi.
Dixitq; dñs ad moysen. ecce tu dormies cū patribus tuis
pplūs iste cōsurgens fornicabit post deos alienos terre
ad quā ingredietur ut habitet inter eos. derelinquētq; me. et
irritū faciet fedus q pepigi cū eo. Et irascetur furor
meus contra eū in die illo. et derelinquā eū et abscondā
faciē meā ab eo. et erit in devorationem. Invenient
eū oīa mala et afflictiones. ita ut dicat in illo die. Vere
quia non est deus mecū. invenerūt me hec. ego aūt
abscondā me. et celabo faciem meā ab eo in die illo
pp oīa mala q fecit. quia secutus est deos alienos. Nūc
itaq; scribite vobis canticū istud. et docete filios israēl
ut memoriter teneāt. et ore decantent. et sit michi
testimonio inter filios israēl. Introducā
enim eum in terrā pro qua iuravi patribus eius lacte
et melle manante. cumq; comederint. et saturati crassi
fuerint. adorabunt deos alienos. et servient
eis. detrahentq; michi. et irritū facient pactum
meū. postquam invenerint eū mala multa et afflic
tiones. respondebit ei canticū istud pro testimonio. quod nul
la delebit oblivio ex ore seminis tui. Scio enī cogita
tiones eius que facturus est hodie. antequam introdu
cam eū in terrā quā illi pollicitus sum. Scripsit ergo
moyses canticum hoc. et docuit filios israēl. precepitq; dñs

iosue filio nun. et ait. Confortare et esto robustus. tu
enim introduces filios israēl in terrā quā pollicitus sum.
et ego ero tecū.
Postquā ergo scripsit moyses sermones legis huius in
uolumine usq; dū complerentur. precepit leuitis qui portabant
archā federis dicēs. tollite librū istū et ponite eū latus
arce federis dei uī. ut sit ibi contra te in testimoni
um. ego enī scio cōfectionē tuā. et cervicem tuā duram.
nam. adhuc enī uiuente me. et ingrediente vobiscū
sēp. protervie egistis contra dominū. quāto magis cū mor
tuus fuero. congregate ad me omnes maiores natu
per tribus uras. atq; doctores. et loquar audientibus eis ser
mones istos. et uocabo cōtra eos celū et terrā. Noui enī q post
mortem meam inīq; agetis. declinabitis cito de via
qua precepi vobis. et occurrent vobis mala in extre
mo tpe. qū feceritis malū in conspectu dñi ut irritetis eū
opa manuum uarū.
Locutus est ergo moyses audiente uniuerso cetu israēl uba
carminis istius. usq; ad finē usq; complerentur.
Audite celi que loquor. audiat terra uerba oris mei. Concre
scat ut pluuia doctrina mea. fluat ut ros eloquium meū.
quasi imber super herbā. et quasi stille super gramina quia
nomē dñi predicabo. date magnificentiā deo nr̄o. dei
perfecta sunt opa. et omnes uie ei iudicia. deus fidelis et
q; nulla est iniquitas. iustus et rectus. peccauerūt ei et non
filii culpa eorum in sordibus. Generatio prava atq; perui
dis hec reddis populo stulto et insipiēti. Nūquid ipse ē pater
tuus qui possedit te. fecit et creauit te. Memento die
rum antiquarum. cogita generationes singulas. interroga patrē
tuū. et annuntiabit tibi. maiores tuos et dicent tibi. qñ
diuidebat altissimus gentes. qñ separabat filios adā. cō
stituit terminos populo iuxta numerū filioꝝ israēl. pars
autē dñi populus eius. iacob. funiculus hereditatis eius.
Inuenit eum in terra deserti in loco horroris et uaste solitu
dinis. circūduxit eū et docuit. et custodiuit quasi pupillā
oculi sui. Sicut aquila prouocans ad uolandū pullos suos.
et super eos uolitans. Expandit alas suas et assumpsit eum atq;
portauit in humeris suis. dñs solus dux eius fuit. et
non erat cū eo deus alienus. Constituit eū super excel
sa terre. ut comederet fructus agrorum. et ungeret eum
mel de petra. oleūq; de durissimo. butirū de
armento. et lac de ouibus. cū adipe agnorū et arietū filiorū basā.
et hircos cū medulla tritici. et tu inebriatus es uino. bibisti
merum sanguinem uue. Incrassatus es et dilatatus et recalcitrasti.
incrassatus impinguatus dilatatus derelinquit deū fac
torem suū. et recessit a deo saluatori suo. Prouocauerūt eū in
alienis. et in abominationibus suis ad iracundiam
concitauerunt. Immolauerūt demoniis et non deo. dis
quos ignorabant. nouis recentesq; uenerunt. quos
non coluerūt patres eorū. deū qui te genuit dereli
quisti. et obliuisci es dñm creatorem tuū. Vidit dñs et ad
modum offensus est. quia prouocauerūt eū filii sui.
et filie. et ait. Abscondā faciē meā ab eis. et considerabo
nouissima eorū. Generatio enī peruersa est et infidelis filii
in quibus non est fides. Ipsi me prouocauerunt in eo qui non erat deus. et ira
uerunt in uanitatibus suis. et ego prouocabo eos in eo
qui non est populo. et in gente stulta irritabo eos. Ignis suc
census est in furore meo. et ardebit usq; ad inferni nouis
sima. devorabitq; terrā cū germine suo et montiū
fundamenta cōburet. Congregabo super eos mala. et
sagittas meas complebo in eis. Cōsumentur fa
me et uorabūtur ab auibus morsu amarissimo. dentes
bestiarū inmittā in eos. cū furore trahentiū super humi
gi serpentū. foris uastabit eos gladius. et intus pauor.
iuuenē simul ac uirginē. lactentē cū homine sene. di
rabo ubi nā sunt. cessare faciam ex hominib; memoriā eorū.
si non propter inimicorū dilatū. ne forte superbiant hostes
eorum. et dicerent manus nr̄a excelsa. et nō dñs fecit
hec omnia. Gens absq; consilio est. et sine prudentia. Vtinā
saperent. et intelligerent ac nouissima prouiderent. et
quomodo persequatur unus mille. et duo fugent decem
milia. Nonne ideo quia deus suus uendidit eos et dñs
concluserit illos. non est enī deus sicut deus eorum. et inimici

nri sunt iudices. De uinea sodomorum uinea eorum et de sub
urbanis gomorre. Uua eorum uua fellis et botrus am
arissimi. Fel draconum uinum eorum et uenenum aspidum in
sanabile. Nonne hec condita sunt apud me et signata in
thesauris meis. Mea est ultio et ego retribuam in tempore
ut labatur pes eorum. Iuxta est dies perditionis et adesse festi
nant tempora. Iudicabit dominus populum suum et in servis suis mi
serebitur. Videbit quod infirmata sit manus et clausi quoque
defecerunt residuique consumpti sunt. Et dicent ubi sunt
dii eorum in quibus habebant fiduciam. de quorum victimis comme
debant adipes et bibebant vinum libaminum. Surgant et
opitulentur vobis et in necessitate vos protegant. Vi
dete quod ego sim solus et non sit alius deus preter me. Ego
occidam et ego vivere faciam. percutiam et ego sanabo. et non
est qui de manu mea possit eruere. Levabo ad celum ma
num meam. et dicam vivo ego in eternum. Si acuero ut
fulgur gladium meum. et arripuerit iudicium manus mea.
Reddam ultionem hostibus meis. et hiis qui oderunt me
retribuam. Inebriabo sagittas meas sanguine. et
gladius meus devorabit carnes. de cruore occisorum et
de captivitate nudati inimicorum capitis. Laudate gen
tes populum eius quia sanguinem servorum suorum ulciscetur. et
vindictam retribuet in hostes eorum. et propitius erit terre
populi sui.

Venit ergo moyses et locutus est omnia verba cantici huius in
auribus populi. ipse et iosue filius nun. Compleuitque omnes
sermones hos loquens ad universum israel. et dixit ad eos. Po
nite corda vestra in omnia verba que ego testificor vobis hodie.
ut mandetis ea filiis vestris. custodire et facere et implere u
niversa que scripta sunt in legis huius volumi
ne. quia non incassum precepta sunt vobis. sed ut singuli in
eis viverent. que facientes longo perseveretis tempore in terra
ad quam iordane transmisso ingredimini possidendam.

Locutusque est dominus ad moysen in eadem die dicens. Ascen
de in montem istum abarim. id est transituum in montem nebo. qui
est in terra moab contra iericho. et vide terram chanaan. quam
ego tradam filiis israel obtinendam. et morere in monte
quem conscendens iungeris populis tuis. sicut mortu
us est aaron frater tuus in monte hor. et appositus est po
pulis suis. quia prevaricati estis contra me in medio
filiorum israel ad aquas contradictionis in cades deserti sin.
et non sanctificastis me. inter filios israel. E contra videbis ter
ram et non ingredieris in eam quam ego dabo filiis israel.

c. xxxiii Hec est benedictio qua benedixit moyses homo dei filiis israel an
te mortem suam et ait. Dominus de syna venit. et de seyr ortus est
nobis. Apparuit de monte pharan. et cum eo sanctorum milia.
In dextera eius ignea lex. dilexit populos omnes sancti in manu
illius sunt. et qui appropinquant pedibus eius. acci
pient de doctrina illius. Legem
precepit moyses nobis hereditatem multitudinis iacob.
Erit apud rectissimum rex congregatis principibus populi cum tri
bubus israel. Vivat ruben et non moriatur. et sit par
vus in numero. Hec est iude benedictio. Audi domine
vocem iude. et ad populum suum introduc eum. Manus eius pu
gnabunt pro eo. et adiutor illius contra adversarios eius
erit. Levi quoque ait. Perfectio tua et doctrina tua a vi
ro sancto tuo. quem probasti in temptatione. et iudicasti ad aquas
contradictionis. Qui dixit patri suo et matri sue nescio
vos. et fratribus suis ignoro illos. et nescierunt filios suos. Hii
custodierunt eloquium tuum. et pactum tuum servave
runt. iudicia tua iacob. et legem tuam o israel. Ponent t
himiama in furore tuo. et holocaustum super altare tu
um. Benedic domine fortitudini eius. et opera manuum illius
suscipe. Percute dorsa inimicorum eius. et qui oderunt
eum non consurgant.

Et beniamin ait. Amantissimus domini habitabit con
fidenter in eo. quasi in thalamo tota die morabitur. et in
ter humeros illius requiescet.

Ioseph quoque ait. De benedictione domini terra eius. de pomis
celi. et rore. atque abysso subiacente. de pomis fructuum
solis ac lune. de vertice antiquorum montium. de po
mis collium eternorum. de frugibus terre. et de plenitudine
eius. Benedictio illius qui apparuit in rubo veniat su
per caput ioseph. et super verticem nazarei inter fratres suos. Quasi
primogeniti tauri pulchritudo eius. cornua rinocerotis
cornua illius. In ipsis ventilabit gentes usque ad ter
minos terre. Hee sunt multitudines ephraim. et he milia
manasse. Et zabulon ait. Letare zabulon in egressione tua
et ysachar in tabernaculis tuis. populos ad montem voca
bunt. ibi immolabunt victimas iustitie. qui inundationem
maris quasi lac sugent. et thesauros absconditos arenarum.
Et gad ait. Benedictus in latitudine gad. quasi leo requievit
cepitque brachium et verticem. et vidit principatum suum quod
in parte sua doctor esset repositus. qui fuit cum principi
bus populi. et fecit iustitias domini et iudicium suum cum israel.
Dan quoque ait. Dan catulus leonis fluet largiter de basan.
Et neptalim dixit. Neptalim habundantia perfruetur. et
plenus erit benedictione domini. Mare et meridiem possi
debit. Aser quoque ait. Benedictus in filiis aser. sit placens
fratribus suis. et tinguat in oleo pedem suum. Ferrum et es cal
ciamentum eius. Sicut dies iuventutis tue. ita et senectus tu
a. Non est alius ut deus rectissimi. Ascensor celi auxi
liator tuus. Magnificentia eius discurrunt nubes. ha
bitaculum eius sursum. et subter brachia sempiterna. Ei
ciet a facie tua inimicum. dicetque conterere. Habitabit
israel confidenter et solus. Oculus iacob in terra frumenti et
vini. celique caligabunt rore. Beatus es tu israel. Quis
similis tui popule qui salvaris in domino. Scutum auxilii tui
et gladius glorie tue. Negabunt te inimici tui. et tu eorum
colla calcabis.

Ascendit ergo moyses de campestribus moab super mon c. xxxiiii
tem nebo. in verticem phasga contra iericho. Ostenditque ei do
minus omnem terram galaad usque dan. et universum nep
talim. terramque ephraim. et manasse. et omnem terram iuda usque
ad mare novissimum. et australem plagam. et latitudinem
campi iericho. civitatis palmarum usque segor.
Dixitque dominus ad eum. Hec est terra pro qua iuravi abraham. ysaac et iacob
dicens. Semini tuo dabo eam. Vidisti eam oculis tuis et non transibis ad illam.
Mortuusque est ibi moyses servus domini in terra moab iubente
domino. et sepelivit eum in valle terre moab contra phogor. et non
cognovit homo sepulcrum eius usque in presentem diem. Moy
ses centum et viginti annorum erat quando mortuus est. Non caligavit
oculus eius. nec dentes illius moti sunt. Fleveruntque
eum filii israel in campestribus moab. xxx. diebus. Et com
pleti sunt dies planctus lugentium moysen.
Iosue vero filius nun repletus est spiritu sapientie quia mo
yses posuit super eum manus suas et obedierunt ei
filii israel feceruntque sicut precepit dominus moysi. Et non surrexit
propheta ultra in israel sicut moyses quem nosset dominus facie
ad faciem in omnibus signis atque portentis que misit per eum
ut faceret in terra egypti. pharaoni et omnibus servis eius
universeque terre illius. Et cunctam manum robustam ma
gnaque mirabilia. que fecit moyses coram universo
israel. Explicit liber deuteronomii. finitur quinque
libros moysi quos hebrei thora id est legem appellant. In
cipit prologus sancti ieronimi presbiteri in libro iosue.

TANDEM FINITO
pentatheuco moysi. velud grandi fenore liberati ad
iesum filium nave manum mittimus quem hebrei iosue ben nun
id est iosue filium nun vocant. et ad iudicum librum quem sophtim
appellant. ad ruth quoque et hester quos eisdem nominibus ef
ferunt. Monemusque lectorem ut silvam hebraicorum nomi
num et distinctiones per membra divisas diligens scriptor conservet.
ne et noster labor et illius studium pereat. Et ut in primis sci
pe testatus sum. sciat me non in reprehensionem veterum
nova cudere: sicut amici mei criminantur. sed pro virili parte
offerre lingue mee hominibus. quos tamen nostra delectant.
ut pro grecorum exaplois. que et sumptu et labore maximo
indigent. editionem nostram habeant. Et sicubi
in antiquorum voluminum lectione dubitarint. hiis illis

cõfortes in uenant q regnant. exprime cũ ag̃lum̃ tor sunt exẽplaria ḡ fadiaes. et unusquisq; parturio filio. l'addiderit. l'filiabus uerte q ei utili est. Tuncp nõ possit uerũ ee q dissonat. Vñ cessij arcuato uulnere o tui ng̃! surgere scorpius. t sõ oput uenenata corpe ungui desistat: vt' sui sapientes sipiaes. l'otẽpnentes si deq̃ placet. exmmeritis illoq; ursũ. Ostiũ abundant ma una t lingua tua cõmaculat dolos. Sedes adulis fr̃e tuis insidiis. et adulis filiũ matris tue ponebas scandalũ. p̃ferula t tacu. Orationib; mulq; q eo tu simulas. argumẽte et statuã ostia fugẽ tuã. Aue cũ audieris l'legẽtis umbrat est. nos laborio dy sudare. tauos detrahõ ydolatrie cessare indeos q eis ẽplũ idoloꝝ est. t urrãdõi ymos sit. ablata accisio. t ẽcle vñes ad despicẽ. i mo uecynie. uñ zadũ carũ rotãmur. Ob̃ sluetus etiõ m terpesto placet. q̃ t mihi nõ displicet. t mihi extra recipiendũ putãt extra q subsistere sci debet. l'addi ti sunt ul' imputata legũt. et negligũt. habere dignũ ẽle iuxta theologiam t traditionem ecclie susceptũ. ei origẽm mittũt. eusebiũ pamphili cũ tal editione simulũ dissentẽtes. aut q sint stulticia postq̃ uetera corrigere p̃sumpt q filiã sunt. Vñ aũt ineuis testatõe p duas poterũt assũpta testimonia q in libris ueteribus nõ habẽtur. Vñ dixit ne cõ cũ ipsis mittãt. tacere uideantur. Ceterũ p sẽ paule cormonẽ cum sit ista uirtutis ẽ ẽplũ est. t hoc libros quos eusebius origenis ẽ regna dei ẽbie

Incipit liber

Et fact est post mortẽ moysi serui dñi locutus dñs ad iosue filiũ nũ. ministrũ moysi t dixit ei. exyslie fr̃ meus! mortuus est. surge et trãsi iordanẽ tu tuq; omis ppl's tecũ in terrã q̃ ego do eis filiis isrl'. omnẽ locũ q̃cũq; calcauerit uestigiũ pedis uri uobis tradã. sicũ locutus sũ moysi. a deserto t libano usq; ad fluiũ magnũ eufratẽ. usq; ad mare magnũ eusmare. omnis terra cethey rũ usq; ad mare magnũ cõtra solis occasũ erit terminus ur. Nullus poterit resistere uobis oib; diebus uite tue. Sicut fui cũ moyse ita ero tecũ. non dimittã nec derelinquã te. Confortare. t esto robustus. tu enĩ sorte diuides ppl̃o huic terrã pro qua iurauj patrib; tuis ut tradẽ eã illis. confortare ḡ t esto robustus ualde. ut cas todias t facias omnem legẽ quã p̃cepit tibi moyses? mus meus. Ne declines inde ad dexteram l ad sinistrã. ut intelligas cũcta que agis. Et nõ recedat uolumẽ legis huius de ore tuo. sed meditabẽ in eo diebus ac noctibus. ut custodias t facias omnia q̃ scripta sunt in eo. tũc dirigis uiã tuã. et intelliges eã. Ecce p̃cipio tibi cõfortare et esto robustus. Nolã metuẽ t nolã timere quã tecũ ẽ dñs deus tuus in q̃cũq; p̃gressus.

Precepit iosue p̃cipibus ppli dicens. transite p̃ medium castroꝝ. et p̃cipite ppło ac dicite. Parate uobis cibaria. quia post diem tertiũ transibitis iordanem. et intrabitis ad possidendam terrã quã dñs deus ũ dabit uobis. Rubenitis quoq; t gaditis. t dimidie tribui manasse ait. Memẽtote sermonis quem pre cepit uobis moyses famulus dñi dicẽs. dñs deus ũr dedit uobis requiem. t omnẽ terrã. Vxores ũre t filii ac pe cora. maneb̃t in terra quã dedit uobis moyses trans iordanẽ. Vos aũt trãsite armati ante fratres ũros. omnes fortes manu. et pugnate p̃ illos donec requiescant dñs fra

bis ut'is. sicut t uobis dedit. et possideãt ipi quoq; terrã q̃ dabit dens ur eorum? ẽt. et sic reuertemini ad p̃ sessionem ure. t habitabitis in ea q̃ uobis dedit moyses famulus dñi trans iordanẽ ortus solis ortũ. Postquã ro iosue adp; dixerũt. omnia q̃ p̃cepit nobis faciemus q̃cũq; miseris ibimus. Sicut obediuimus in cũctis moysi. ita obediemus tibi. tantũ sit dñs deus tecũ sicut fuit cũ moyse. q̃ cõtradixerit ori tuo. t nõ obedierit cũctis ser monibus tuis. quos p̃cepisti ei moriatur. tantũ cõfortare et esto uiriliter age.

Misit ergo iosue filius nun de setthi duos uiros explora tores t abscondite dixit eis. Ite cõsiderate terrã et urbẽ iericho. Qui pgẽtes ingressi sũt domũ mulieris meretricis. nomẽ eius rahab. t quieuerũt ibi. Nunciatũ est regi iericho. q̃dã ab dicens. educ uiros qui uenerãt ad te et ingressi sũt domũ tuã. exploratores quippe sunt. et omnẽ terrã ẽsiderare uenerũt. Tollensq; mulier uiros abscõdit. ait. Fateor uenerũt ad me. sed nesciebam unde essent. Cũq; porta clauderetur i tenebris. et illi partim exierũt. nescio quo abierint. Persequimini cito et apprehendetis eos. Illa aũt fecit ascendere in uxor insolariũ domus suę. operuitq; eos lini stipula q̃ ibidem erat. Illi aũt qui missi fuerãt secuti sũt eos per uiam q̃ ducit ad iordanẽ. iordanis. Illisq; egressis statim porta clausa est. nec dũ obdormierant qui insidebant. Ecce mulier ascendit ad eos. tac. Nouerã dñs tradiderit uo bis terrã. timor inuasit nos ẽtor uã. et elanguerunt omnes habitatores terre. Audiuimus q̃ siccauerit dñs aquas maris rubri aduẽtũ uestrũ. q̃n egressi estis ey egypto. Et q̃ fecerit duobus amoreoꝝ regibus qui erant trans iordanem. seon. t og. quos interfecistis. t hec audientes pauimus. et languit cor nr̃m. nec remansit in nobis spũs ad tuitionẽ uestr̃. Dñs enĩ deus ur ipse est deus in celo sursũ t in terra deorsũ. Nunc g̃ iurate mihi. ut quemadmodũ ego feci uobiscũ misericordiã. ita t uos faciatis cũ domo patris mei. detisq; michi signũ uerũ. ut saluetis patrem meũ t matrẽ. fr̃es ac sorores meas. et oĩa q̃ eoꝝ sunt. t eruatis de morte. Dixẽ nẽs. q̃ responderunt ei. Aia nr̃a sit pro uobis i morte. si nos p̃ deritis. nec. cum q̃ tradiderit nobis dñs terrã. faciem? tecũ misericordiã. et ueritatẽ. Circũdabis q̃ cor funes de fenestra. per quã nos demisisti. Omnes q̃ cũ domo tua congregati fuerint. sanguis ipsorũ erit in caput nr̃m. si quis eorũ tetigerit. Si aũt nos prodere uoluerit. t ser monẽ tuũ p̃tulerit in mediũ. erimus mũdi. ab hac re tamento q̃ adiurauit nos. t illa respondit. Sicut locuti estis. ita sit. dimittẽs eos ut pergerẽt. Suspendit funiculũ coccineũ in fenestra. Illi aũt ambulãtes peruenerunt ad montana. et manserunt ibi tres dies donec reuer terentur qui fuerãt p̃sequti. Quesierunt enim per totã uiã nec reppererunt eos. Qb; urbem ingressis. ac ad se descẽderãt exploratores de monte. et iordane trãsito uenerunt ad iosue filiũ nun. narrauerunt q̃ ei oĩa q̃ acciderant sibi. adp; dixerũt. Tradidit dñs in manus nr̃as omnem terrã hanc. t timore p̃sternti sunt cuncti habitatores eius.

Igitur iosue de nocte cõsurgens mouit castra. Egre diẽtesq; de silethim. uenerunt ad iordanem. ipse t omes filii isrl'. t morati sunt ibi tribus diebus. Qb; elapsis transierũt p̃cones per castra. medioq; resonare ceperunt. Cũ uideritis arcã federis dñi dei uestri. et sacerdotes stirpis leuitice portantes eã. uos quoq; con surgite. t sequimini p̃cedentes. Sitq; inter uos. et archã spatium cubitoꝝ duo milia. Nolite uidere. posse. t nosse qua uia ingredi. quia prius non ambulastis p̃

er eruere ne. ppriu ymq; ius. adrecu. dixitq; iosue ad po
pulu. Sanctificamini. crastino enim facturus dns mirabilia in
uob. et aut adloquebat. tollite archu federis. et procedite
pplo. q; nulla ogdere. tulerunt archam uerunt ante eu.
dixitq; dns. ad iosue. hodie incipiã exaltare te coram oi isr.
ut sciant q; sicut moyse fui. ita et tecu sim. tu aut precipe
sacerdotib; qui portant archam federis. dicens. Cum
ingressi fuerint partem aq; iordanis. state in ea. dixitq;
iosue ad filios isr. Accedite huc. audite uba dni dei
uri. et rursu. inde intelligetis q; dns sit inuens in
dio uri. et expellat a uob chananeu. et ethe
eu. et hetheu. et pherezeu. gergeseu quoq; et amorreu. et iebuseu
Ecce archa federis dni oni terre. ante ibit uob in iordane.
Tollite aut duodecim uros de tribub isr. singlos per sin
gulas tribus. et cu posuerint uestigia pedu eoru in aq;
iordanis. aq; q; inferiores sunt. deficiet. atq; cocurrere
que. sed desup uenient immota mole consistet.
Egressus est ergo pplus de tabernaculis suis ut trãsiret iorda
nem. et sacerdotes qui portabãt archã federis dñi pgre
diebant ante eu. Ingressiq; sunt iordanem. et pedib; con tin
gere ceperunt aquas. iordanis. aut ripas suas ipse trãsiit
ssuetis imparte aq; iordanis. aut ripis suis repletis
effusisq; pleuerat. steterunt. aq; desuper uenientes immoto loco.
quasi in tumoris montis intumescentes. apparebãt procul ab
urbe q; uocatur adam. ubi. adiacet sarthan. q; aut
inferiores erant in mare solitudinis. q; nc uocatur mor
tuu. descenderunt. usq; quo oio deficerent. populus aut
pcedebat contra iordanem. et sacerdotes qui portabant ar
chã federis dñi stabãt suppositi sicci humi in medio iordanis. aqua
Postq; trãsgressus est. dixit dns ad iosue. Eligite. xii. uros
singlos p singlas tribus. a quib; et cepe et ut tollant de medio
iordanis. alueo ubi steterunt sacerdotes pedes. xii. de
triq; nos lapides. quos ponetis in loco castroꝝ. ubi pernoctare
statis de nocte. Vocauit; iosue. xii. uros. quos
ordinauerat de filiis isr. singlos de tribub; singlis. dixitq;
ad eos. Ite. aut archã dñi dei uri. ad iordanis medium. et
portate singuli singlos lapides humeris uestris. sit
hoc signum in medio uri. et cu interrogauerint uos filii uri cras. dicentes.
Quid sibi uolunt isti lapides. respondebitis eis. Recessit aq; iordanis. aut ar
chã federis dñi. cu trãsiret eu. Ideo cmoti posti sunt lapides
isti in monimentu filiis isr. usq; in sempiternu. Fecerunt er
go filii isr. sicut pcepit iosue. portantes de medio
iordanis. alueo. xii. lapides. ut ei dixerat dns. iuxta
numeru tribuu filioꝝ isr. usq; ad locu in quo castra metati
sunt ibiq; posuerunt eos. Alios quoq; xii. lapides
posuit iosue in medio iordanis. alueo. ubi steterunt
sacerdotes qui portabant archã federis. et sunt ibi
usq; in presentem diem. Sacerdotes aut qui portabant
archã stabant in iordanis medio. donec cuncta complerẽtur
que iussit dns iosue. loqui ad populu. ut pcepit moyses
ioso. ipse. n. pugnatorũ milia armata transierunt coram
populo ad pugnandu. sicut locutus fuerat eis moyses. Quadra
gẽ circiter milia armata. transierunt coram dño ad bella
in campestria hiericho.
Die illo magnificauit dns iosue apud isr. ut timerẽt eu
sicut timuerãt moysen dies. adhuc. dixitq;
ad eu. Precepe sacerdotib; q; portãt archã federis ut
ascendãt de iordane. Et pcepit eis dicens. Ascendite
de iordane. et quando ingredi pedes uri. et sacerdotes
de aq; exierint. et plantas siccas. Reuersa est aq; in
alueu suu. et fluebant sicut ante cõsueuerãt. Pplus aut
ascendit de iordane decimo die mensis primi. et castra
metati sunt in galgalis ad orientalem plagã urbis hie
richo. Lapides quoq; xii. quos de iordane tulerãt. statuit
in galgalis. dixitq; ad filios isr. Cu interrogauerint
posteritas uestra patres suos. et dixerint. Quid sibi uolunt
isti lapides. docebitis eos. dicentes. Per siccum alueu trãsiuit isr iordanem
ire. aut. vii. diluculo cõsurgẽtes. circuierunt urbẽ

Cap. v.

Postq; audierunt omnes reges amorreoꝝ qui trans
habitabant trans iordanem occidentalem plagã. et cuncti re
ges chanaan qui proximi posside bant mari. audie
runt. q; siccasset dñs aquas iordanis coram filiis isr. donec
trãsirent. liquefacta sunt corda eoꝝ. et non remansit in eis spi
ritus. sustinentes aduentu filioꝝ isr.
In tpe. aut illo dixit dns ad iosue. Fac tibi cultros lapideos. et circũ
cide secundo filios isr. Fecitq; ut iusserat dns. circũcidit ergo
uniuersos masculos populus egressus est. et uagitu pueri
culi. mortui sunt in deserto.
Longissimoq; tpe erraueras. qui omes arcuerãt. pe
pulus aut qui natus est in deserto. p. vi. annos. nondum
circũcisus. circũcisi sunt. donec egrederentur
de egypto. audierant uocem dñi. quibus iurauerat
ne ostenderet eis terrã lacte et melle manãte. hanc
filiis illoꝝ successerãt patrũ. et eos ipsi sunt ab ios
ue circũcisi. Preputia enim erant. nec eos quis
circũciderat. postquã aut omes circũcisi sunt. manse
runt in eisdẽ castris usq; dum sanarentur. dixitq; dns
ad iosue. hodie abstuli opprobriu egypti a uobis. Vocauit
q; locu illu galgala usq; in presentẽ diẽ. Et
fecerunt filii isr in galgalis. et fecerunt phase. xiiii.
die mensis ad uesperu in campestribus iericho. Comede
runt de frugibus terre die altero azimos panes. et pe
lentã eiusdem. anni.
Et cessauit manna postquã comederũt de frugibus terre. nec
ultra illo cibo filii isr. sed comederũt de fructibus terre chanaan
eo aut anno. Cumq; esset iosue iuxta urbem iericho. leuauit oc
los suos et uidit uirum stantem contra se. euaginato ferro
tenebat gladiu. perrexitq; ad eu et ait. Noster es an aduersa
rioꝝ. Qui respondit. Nequaquã. sed princeps exercitus dñi.
nunc uenio. Cecidit iosue pronus in terrã. et adorans ait.
Quid dñs dicit seruo suo. Solue
quod es calciamentu de pedibus tuis. locus enim in quo stas
sanctus est. fecitq; iosue ut sibi fuerat imperatum.

Cap. vi.

Iericho aut clausa erat. et munita timore filioꝝ
isr. et nullus egredi audebat aut ingredi. dixitq; dns
ad iosue. Ecce dedi in manu tua iericho et regem eius.
omnes fortes uiros. et circuite urbẽ cuncti bellatores se
mel per diem. sic facietis sex diebus. Septimo aut die
circuibitis eam sacerdotes. vii. buccinas portantes
ante archã. vii. quoq; sacerdotes. vii. tubas iubilaeorum bucinas
ferentes. Cu aut archã dñi. ad populu quoq; ar
mati ite et circuite ciuitatẽ armati. precedentes archam
dominum. Cumq; iosue uerba finisset. et. vii. sacerdotes.
vii. buccinas ferentes. aut archã federis dñi. omes
precederet armatus exercitus. reliquũ uulgus archã
sequebatur ac buccinis omnia circumsonabant. Precepit autem
iosue populo dicẽs. Non clamabitis. nec audietur uox
uestra. neq; ullus sermo exibit uob egredietur dom
uestra. usq; in diem quo dicã uob clamate. tunc clamabitis.
Circuiuit ergo archã dñi ciuitatem semel p diem.
et reuersa in castra mansit ibi.
Et surgens iosue de nocte. tulerunt sacerdotes ar
chã dñi. et vii. cornua. vii. buccinas quarũ in sub
eo usus est. precedebant archã dñi ambulãtes. ad
que clangebãt. et armatus pcedebat aut eos. Vulgus
aut reliquũ sequebatur archam. et buccinis personabãt.
Circuierunt aut ciuitatem. secundo die semel. et reuersi
sunt in castra. sic fecerunt sex diebus.
Die aut. vii. diluculo cõsurgentes. circuierunt urbẽ

dispositū erat septies. Quāq; septimo circuitu clangerēt buccinę sacerdotes. dixit iosue ad omnē turbā. Vociferamini. tradidit enim uobis dūs ciuitatē. Sit ipsa cum omnibus quę in ea sunt anathema. ro sola rahab meretrix viuat. cū omnibus qui cum ea in domo fuerint absconditi. eius nāq; quos direximus. vos autē cauete ne debitū q̄ precepta sunt quippiā contingatis. et sitis pręuaricationis rei. et oīa castra israhel sub peccato sint adducturbentur. Quicquid autem aur et argenti fuerit. et uasa ereo ac ferro dño consecretur. thesauris eius illata. Clamante igit̄ populo et clangentibus tubis postquā ad aures multitudinis uox sonitusq; peruenit. muri ipsi corruerūt. et ascendit unusquisq; quod ei obuium fuit. et ceperunt ciuitatē. et interfecerūt omnia q̄ erāt in ea. tam uiros ac mulieres. adolescentes. et senes. quousq; et armentorū ac pecudū ictu gladio trucidarent. Dixerat autē iosue ad duos uiros qui explorandi gratia ingressi fuerant terrā. Intrate domū mulieris meretricis. et educite eā cū omnibus quę illius sunt. sicut iurastis illi. Egressi iuuenes exploratores introierunt domum rahab. eamq; cum parentibus et fratribus suis. et uniuersa cognatione eduxerunt. extraq; castra manere fecerunt. Urbē autē et oīa q̄ intra erant succenderūt. Absq; argento tantum et auro et uasis eneis ac ferreis q̄ memorato dño consecrauerāt. Rahab uero meretricem domum patris eius. et omnia q̄ habebat. fecit iosue uiuere. et habitauerūt in medio israhel usq; in p̄sentē diē. eo q̄ absconderit nūcios quos miserat ut explorarent iericho. Interr illo in p̄sentis ē iosue dicēs. Maledictus uir coram dño qui suscitauerit et edificauerit ciuitatē hanc iericho. In p̄magenito suo fundamenta illius iaciat. et in nouissimo liberis ponat portas eius.

Fuit ergo dūs cū iosue. et nomen eius māsit terra uniuersa. Filii autē israhel preuaricati sunt mandatū. et usurpauerunt de anathemate. Nā achor filius charmi. filii gaddi. filii zare de tribu iuda. tulit aliquid de anathemate. iratusq; est dūs contra filios israhel. Cumq; mitteret iosue de iericho uiros cōtra hai q̄ est iuxta bethauen ad orientalē plagā bethel. precepitq; eis dicens. Ascendite et explorate terrā. Qui peracta explorationis perrexerūt. et circuierunt hai. et omnia q̄ inuenire terrā. Reuersi dixerunt ei. Non ascendat omnis populus. sed duo. l tria milia uirorum pergāt. et deleāt ciuitatem. Ne omnis populus fatigetur ueniens contra hostes paucissimos. Ascenderunt ergo tria milia pugnatorum. Qui statim terga uertentes fugerunt a uiris ciuitatis. et ceciderunt ex eis. xxx. et persecuti sunt eos a porta usq; ad ruinas montis. et percutientes in decliui. corda populi formidine perterrita. et quasi aquā effusa liquefacta sunt. Iosue autem scidit uestimenta sua. et corruit pronus in terram coram arca dñi usq; ad uesperum. tam ipse quā omnes seniores israhel. et sparserunt pulueres super capita sua. et dixit iosue. Heu dñe deus. quo uoluisti transducere populum istum iordanē fluuium ut tradares nos in manus amorrei et perderes penitus. Vtinā mansissemus trans iordanē ut ceperimus. O domine deus quid dicam. videns israhel terga uertit hostibus suis. terga fugientium. Audiēt enim cananei cōcolę terrę. et circumdantes nos delebunt nomen nostrum de terra. Tu autem quid facies magno nōi tuo? Dixitq; dūs ad iosue. Surge cur iacet pronus in terra israhel. p̄uaricatus ē pactū meū. tuleruntq; de anathemate. et furati sunt. atq; mentiti. tabernaculis eorum uasa sua. nec potent filii israhel stare ad hostes suos. sed fugient. quia polluti sunt anathemate. non ero ultra uobiscū donec cōteratis eū qui hęc scelera perfecit. Surge sanctifica populum. et dices eis. Sanctificamini in crastinum. Hęc enim dicit dūs deus israhel. Anathema in medio tui israhel est. nō poteris stare coram hostibus tuis. donec deleatur exter qui hoc cōmisit nefas. Applicabuntur ergo tribus uestre per familias suas. et quicunq; tribuum sors inuenerit. accedet per cognationes suas. cognatio per domos. domus quoq; per uiros. et qui capietur igne cremabitur cum omnibus quę illius sunt. eo q̄ pactum dñi transierit. et fecerit nefas in israhel.

Surgēs itaq; iosue mane. applicuit israhel per tribus suas. et inuenta est tribus iuda. Quę cū iuxta familias suas cētes oblata. inuenta est familia zare. Illi quoq; pariter

offerētes. reperta est zabdi. Cumq; domū in singlos diuisissent. inuenit achor filius charmi. filii zabdi. filii zare de tribu iuda. Et ait iosue ad eum. Fili mi da gloriam dō israhel. confitere ei. Indica mihi quid feceris. ne abscondas. Respondit achor iosue. et dixit ei. Vere ego peccaui dño deo israhel. et sic et sic feci. Vidi enim inter spolia pallium coccineum ualde bonum. et ducentos siclos argenti. regulamq; auream. l. siclos. et concupiscens. abstuli. et abscondi in terra in medio tabernaculi mei. argentūq; fossa humo operui. Misit ergo iosue ministros qui currentes ad tabernaculum illius. illic repererunt cuncta abscondita in tentorio eius. et argentū simul. Auferētes de tentorio. tulerunt ea. ad iosue. et ad omnes filios israhel. proiecerūt ante dominum. Tollens itaq; iosue achor filium zare. argentū et pallium. et regulam. filios quoq; eius et filias. boues et asinos et oues. et tabernaculum. et cētera supellectilem. et omnem israhel cum eo. duxerunt eos ad uallem achor. ubi dixit iosue. Quia turbasti nos. exturbet te dñs in die hac. Lapidauitq; eum omnis israhel. et cremauerunt igne cuncta quę illius fuerant. Congregauerūt quoq; super eū acerum magnum lapidum. qui permanet usq; in p̄sentē diem. et a furore est auersus dñs ab eis. Vocatumq; est nomen loci illius uallis achor. usq; hodie. Tunc dixit dūs ad iosue. Noli timere. neq; formidaueris. tolle tecum omnem multitudinem pugnatorum. et consurgens ascende in hai. Ecce tradidi in manu tua regem eius. et populum. urbemq; et terram. Facies q; urbi hai et regi eius sicut fecisti iericho et regi illius. Preda tamen et omnia animantia direptui uobis. ponite insidias urbi post eam. Surrexit ergo iosue. et omnis expeditus bellator cū eo. ut ascenderent contra hai. Elegit autem xxx. milia uirorum fortissimorum misitq; nocte. precepitq; eis dicens. Ponite insidias post ciuitatē. nec longius recedatis. et estote omnes parati. Ego autem et reliqui qui mecum est. accedemus contra urbem. Cumq; egressi fuerint contra nos. sicut antea fugiemus eos. et terga dabimus donec persequentes auertere longius trahantur. putabunt enim fugere nos sicut prius. Nobis autem fugientibus. consurgent de insidiis. et occupabunt urbem. tradetq; eam deus in manus uestras. Cumq; ceperitis succendite eam. sicut deus iussit imperauit uobis. Hęc precepi uobis. Dimisitq; eos. et profecti sunt ad insidias. et manserunt inter hai. et bethel ex latere occidentali urbis. Ipse autem iosue nocte illa in medio mansit populi. Surgensq; mane. et recensuit populum. et ascendit cū senioribus in fronte exercitus. Cumq; ascendissent contra urbem. steterunt ante eam. Et castra fuerunt ab aquilonali plaga urbis. Inter quę et ciuitatem. una tantum erat uallis media. Quinq; milia autem uirorum elegerant. et posuerant insidias inter bethel et hai. ex occidentali parte ciuitatis. Omnis uero reliqua multitudo exercitus ad aquilonem. atq; contra meridiem. ita ut nouissimi multitudinis occidentalem plagā urbis attingerent. Abiit itaq; iosue nocte illa. et stetit in medio. Quod cum uidisset rex hai. festinauit mane. et egressus est cum omni exercitu contra israhel. descendit ipse et omnis populus eius. ignorans q; postea cū latērent insidię. Iosue uero et omnis israhel cesserunt coram eis. simulantes se uinci. et fugientes per uiam solitudinis. Ad illi accelerantes pariter. et semet inuicem cohortantes. pselerunt sicut cęperant. Egressique fuerunt ciuitate. et nemo remansit qui non persequeretur israhel. Sed cum patuissent aperta oppida. relictis domibus. persequebantur israhel. Dixitq; dūs ad iosue. Leua clypeum qui in manu tua est contra urbem hai. quia tradam eam. Cumq; eleuasset clypeum quem tenebat contra ciuitatem. insidię surrexerunt confestim. et egressę ascenderunt. et ceperunt eam. et festinauerunt succendere. Quod cum uidissent uiri hai. et respicerent retrorsum. uidentes flammam urbis ascendere. nō potuerunt ultra huc illuc fugere. præsertim eis hi qui simulauerant fugam tendebant ad solitudinem. et persequentes fortissime urgebant. Mōtiq; iosue et omnis israhel. et aperti erant contra eos. et ascendentes urbi. interfecerunt eos. Et alii ex alia parte egressi sunt contra hai. Quos cum undique circumdedissent. percusserunt eos. ita ut nullus remaneret ex eis. Regem quoque hai

VIII.

et ille qui ceperat t fugiendi tradit ciuitatē. egressiq; exer
de cē fugientes medios hostiū ferire cepit. cum ergo er
utraq; parte adūersariū cederētur. ita ut nullus de
tanta multitudine saluaretur. regem quoq; urbis
hay. apphēderūt uiuentē. et obtulerunt iosue.
gentur omnib; interfectis qui fugiendi audaciā tenendē
fuerant ptaui. et in eodem loco gladio cecidentib;.
reuersi filii isrl. percusserūt ciuitatem. ceteri aūt qui ea
die effugerant ciuitatē urbi gomulierē. yu. milia hoīm
urbis dan. Iosue uero nō retraxit manū quā in fundi
me porrexerat tenēs clypeū donec interficerētur oēs
habitatores ei. Sumpta aūt et ppria ciuitate ⁊ uxorē
filiis filiū isrl. sicut precepat dominus iosue. Et succendit
urbem. et fecit eā tumulū sempiternū. Regē quoq;
eius suspendit ligno usq; ad uesperū et ut sol
cecidit. precepit et deposuerunt cadauer eius de cruce
proiecerūtq; in introitu ciuitatis. et congesto super
eū magno aceruo lapidum qui permanet usq; in presentem
diem. Tunc edificauit iosue altare domino deo isrl
in monte hebal sicut precepat moyses famulus dñi filiis
isrl. et scriptū est in libro legis moysi. Altare de
lapidib; impolitis quos ferrū non tetigit. et obtulit sup
eo holocaustū dño. ⁊ immolauit pacifica uictimas. et
scripsit sup lapides deuteronomii legis moysi quā
le digesserat coram filiis isrl.

Omnis aūt ppls et omnes maiores natu ducesq; ac iudices.
stabant ex utraq; parte arce ⁊ cōspectu sacerdotū qui
portabant archam fœderis dñi. ut aduena ita et indige
na. Quorum pars maxima montem garizim. ⁊ medium
uersa monti hebal. sicut precepat moyses famulus dñi.
et quādo primū benedixit populo isrl. postea legit oēm be
nedictionem ⁊ maledictiones. et cuncta q̄ scripta erāt
in libro legis suo ordine. Nichil exhis q̄ moyses constituerat relic
tum est. Cunctamq; congregationem isrl. mulieres quoq;
et paruulos. ⁊ aduenas qui inter eos
morabantur.

Quibus auditis cuncti reges ⁊ uniuersi ⁊ ancipites qui habitabāt
in montanis et in campestribus ⁊ maritimis ac late re
gionis magni. hiuiq; qui habitabant in terra
banā. et heueus. ⁊ amorreus. ⁊ chananeus. ferezeus.
et eueus. ⁊ iebuseus. congregati sunt pariter ut pu
gnarēt cū iosue. et filiis isrl. Habitatores aūt
Ethni qui habitabant in gabaon audientes quecq;
fecerat iosue. iericho et hai. et alibi. egerunt astu
et miserunt sibi cibaria. ⁊ asinos ueteres. utres uinarios
uetustate dissolutos. et rupta ligamenta. calceamentaq;
et uestimenta ueterata. et panes quoq; aridos. et mucidos
et obuiam eis. dum erant. ⁊ intrantes castra dixerunt
ad iosue qui tunc morabatur in gal
galis. et dixerūt ei. ad ipm simul isrl. de terra longe
quisquā uenimus. placeat uobis cū nobis facere pacem.
Dixerunq; filii isrl ad hiuos. ad quid dixistis. ne forsitan in
terra q̄ nobis sortē debetur habitetis. ⁊ nō possimus
fœdus inire uobiscum. Dixit ad iosue. Serui inquā
mus tui sumus. Quib; iosue. Quis nā aut estis aut. et
unde uenistis? Responderunt. de terra longinqua ualde
de uenerūt serui tui in nōie dñi dei tui. Audiuimus
enim famā potentie eius. cuncta q̄ fecit in egipto. et quic
quid egit duobus regib; amorreis trans iordanē. seon regi esē
bon. et og regi basan qui erant in astaroth. deque
unti; nobis sermones. et hanc uestrā uocē. et terre nīe.
uestre. Imanib; cibaria obliguitissimā uiā. et occur
rite eis ac dicite. Serui uri sumus. fœdus inite nobis
cū. en panes qñ egredi sumus domib; ut uenire
mus ad uos calidos sumpsimus. nē sicci facti sunt
et uetustate minuta dimanauit. Utres uini nouos
impleuimus. nūc rupti sunt et dissoluti. Uestes et cal
ciamenta q̄ habemus in pedib; obla
gitudinem longioris uie trita sunt. et pene con
sumpta. Assumpserūt uiri de cibariis eorū. et os dñi nō
interrogauerunt. fecitq; iosue cū eis pacem. et iniit
fœdus. pollicitus ē q̄ nō occiderentur. principes

quoq; multitudinis iurauerūt eis.

Post dies aūt tres inito fœdere audierūt q̄ uicini habi
tarent. et inter eos futuri essent. Mouerūntq; castra si
gnis isrl. et uenerūt in ciuitates eorū die tertio. quarum
hec sunt uocabula. Gabaon. et ephira. et beroth. et cari
athiarim. Nec percussērūt eos. eo q̄ iurassent eis prin
ces multitudinis in nōie dñi dei isrl. murmurare non possu
mus eos cōtingere isrl. et murmurant omnes cōtra duces
gus cē principes. Et dixerūt eis. Iurauimus illis in
nōie dñi dei isrl. et ideo nō possumus eos cōtingere
hoc faciemus eis. Reseruentur quidē et uiuant. ne
cēnos terram dñi cōtemptus. superueniamus. Et sic uiua
uit ut iurauerāt principes multitudinis. Congregauitq;
quos ad se uocauerat. Quib; ⁊ locutus est gabaonitas
iosue. Quid uoluit et decepere firmide uoluistis
ut diceretis. procul ualde habitamus. cum uobis? in me
dio nīi sitis. ⁊ q̄ sub maledictione eritis. Nec de fa
et de uestre uīe ligna cedēs. aquasq; comportans in
domū dei mei. Responderunt. nūciate est seruis tu
is. q̄ mādauit dñs deus tuus moysi seruo suo ut trade
ret uobis omnem terrā. et disperderet omnes habita
tores eius. timuimus igitur ualde. ⁊ prouidimus ani
mabus nr̄is ut hoc faceremus. Nunc aūt in manu tua sumus. q̄d bonū ⁊ rectū uidetur esse nobis.
Fecit ergo iosue sicut locutus est. et liberauit eos de manu filio
rū isrl. ut nō occiderentur. Decreuitq; in illo die. et eos
in ministeriū cūctæ plebi. et altaris dñi. cedentes ligna. aquas
portantes usq; in presentē diē in loco q̄ ipse elegisset. Quod
audiens adonisedech rex ierl. q. ⁊ cepisset iosue hai. ⁊
subuertisset eā. sicut fecerat iericho. ⁊ regi eius. sic
fecerat. et regi illius. q. ⁊ audisset habitatores gabaon inire ad
isrl. ⁊ esse cum eis timuit ualde. Erat enim magna
ciuitas gabaon. tanq; regalium ciuitatū. ⁊ maior et opido
rum. omnesq; bellatores eius strenuissimi. et misit ad adonise
dech rex ierl. ad obilā regē ebron. ⁊ ad pharam regē hie
rimoth. et ad dabir regē eglō dicēs. Ascendite ad me et ferte pōpū ut expugnemus ga
baon. qā transfugerit ad iosue. et ad filios isrl. Con
gregati ergo ascenderunt quinq; reges amorreorum. Rex
rex ierl. Rex ebron. Rex hierimoth. Rex lachis. Et
rex eglon simulatis exercitibus suis. castra metati
sunt iuxta gabaon. ⁊ expugnare cepit. Habitatores
aūt gabaon ut urbs obsessa. misserunt ad iosue qui
tūc morabatur in castris in gal galam. et dixerunt
ei. Ne retrahas manus tuas a seruis tuis. ascende cito ad nos. et libera nos. ferq; pōpū. q̄ congregati sunt
cū ascendisset cito et liberā nos. ferq; pōpū. q̄ congregati sunt
cū aduersus nos omnes reges amorreorum qui habitant
in montanis. Ascendit iosue de galgalis. ipse ⁊ omnis exerci
tus bellatorū cū eo uiri fortissimi.

Dixit quoq; dominus ad iosue. ne timueris eos. in manib;
eius tuis tradidi illos. nullus uobis ex eis resistere po
terit. Irruit itaq; iosue sup eos ueniens tota nocte
de galgalis. et cōturbauit eos dñs facie isrl. cū
quib; plaga magna in gabaon. ac persecutus ē fugā
dentes in bethoron. ⁊ percussit usq; azecha ⁊ maceda. cūq;
fugerēt filii isrl. ⁊ essent in descensu bethoron. dñs
misit super eos lapides magnos de celo. usq; azecha.
⁊ mortui sunt multo plures lapidibus grandinis quā quos
gladio percusserant filii isrl.

Tūc locutus est iosue dño in die qua tradidit amorreū in
conspectu filiorū isrl. dixitq; coram eis. Sol contra gabaon
ne mouearis. et luna contra uallem ayalon. Steteruntq; sol
et luna donec ulciscerētur gentē inimicos suos. nonne
scriptū est hoc in libro iasar? Stetit ergo sol in medio cē
li. ⁊ nō festinauit occidere spatio unius diei. Non
fuit ante nec postea tam longa dies. obediente dño uocī hōis
pugnante pro isrl.

Reuersusq; est iosue cū omni isrl ad castra galgale. fugerāt
enim. v. reges. et se absconderant in spelunca
urbis maceda. Nunciatumq; est iosue q̄ inuenti sint
v. reges latentes in spelunca maceda. qui ppe posuit
ait. Volute saxa ingentia ad ostium speluncē et ponite
uiros industrios qui claudāt ostium. Vos aūt

nolite stare sed persequimini hostes. extremosque fugientium cedite. Ne dimittatis eos urbium suarum intrare presidia quos tradidit dominus deus in manus vestras.

Cesis ergo adversariis plaga magna et usque ad internitionem pene consumptis. hii qui israel effugere potuerant ingressi sunt civitates munitas.

Reversusque est omnis exercitus ad iosue in maceda ubi tunc erant castra sanus et integro numero. nullusque contra filios israel muttire ausus est. Precepitque iosue dicens. Aperite os spelunce. et producite ad me .v. reges qui in ea latitant. Feceruntque ministri ut sibi fuerat imperatum. et eduxerunt ad eum .v. reges de spelunca. Regem ierusalem. regem hebron. regem ierimoth. regem lachis. regem eglon. Cumque educti essent ad eum. vocavit omnes viros israel. et ait ad principes exercitus qui secum erant. Ite et ponite pedes super colla regum istorum. Qui cum perrexissent et subiectorum pedibus colla calcarent. rursum ait ad eos. Nolite timere nec paveatis. confortamini et estote robusti. Sic enim faciet dominus cunctis hostibus vestris adversum quos dimicatis. Percussitque iosue et interfecit eos. atque suspendit super .v. stipites. fueruntque suspensi usque ad vesperam. Cumque occumberet sol. precepit sociis ut deponerent eos de patibulis. Qui depositos proiecerunt eos in speluncam in qua latuerant. et posuerunt super os eius saxa ingentia que permanent usque in presens. Eodem die maceda quoque cepit iosue. et percussit in ore gladii. regemque illius interfecit. et omnes habitatores eius. Non dimisit in ea saltem parvas reliquias. Fecitque regi maceda sicut fecerat regi iericho.

Transivit autem cum omni israel de maceda in lebna et pugnabat contra eam. Quam tradidit dominus cum rege suo in manus israel. percusseruntque urbem in ore gladii et omnes habitatores eius. et non dimiserunt in ea ullas reliquias. Feceruntque regi lebna sicut fecerant regi iericho.

De lebna transivit cum omni israel in lachis et exercitu per gyrum disposito. oppugnabat eam. Tradiditque dominus lachis in manus israel. et cepit eam die altero. atque percussit in ore gladii omnemque animam que fuerat in ea. sicut fecerat lebna. Eo tempore ascendit yram rex gazer ut auxiliaretur lachis. quem percussit iosue cum omni populo eius usque ad internitionem. Transivitque de lachis in eglon. et circumdedit atque expugnavit eam eadem die. percussitque in ore gladii omnes animas que erant in ea. iuxta omnia que fecerat lachis.

Ascendit quoque cum omni israel de eglon in hebron et pugnavit contra eam. cepitque et percussit in ore gladii. Regem quoque eius et omnia oppida regionis illius universasque animas que in ea fuerant commorate. non reliquit in ea ullas reliquias. Sicut fecerat eglon. sic fecit et hebron. cuncta que in ea repperit consumens gladio. Inde reversus venit in dabir. cepitque eam atque vastavit. Regem quoque eius et omnia per circuitum oppida percussit in ore gladii. Non dimisit in ea ullas reliquias. Sicut fecerat hebron et lebna et regibus earum. sic fecit et dabir et regi illius. Percussit itaque iosue omnem terram montanam et meridianam atque campestrem. et asedoth cum regibus suis. Non dimisit in ea ullas reliquias. sed omne quod spirare poterat interfecit sicut preceperat ei dominus deus israel. A cades barne usque gazam. omnem terram gosen usque gabaon universosque reges et regiones eorum uno impetu cepit atque vastavit. Dominus enim deus israel pugnabat pro eo. Reversusque est cum omni israel ad locum castrorum in galgala.

¶ xi

Que cum audisset iabin rex asor. misit ad iobab regem madon. et ad regem semeron. atque ad regem acsaph. Ad reges quoque aquilonis qui habitabant in montanis. et in planitie contra meridiem ceneroth. In campestribus quoque et in regionibus dor iuxta mare. chananeum quoque ab oriente et ab occidente et amorreum atque etheum ac ferezeum. et iebuseum in montanis. eveum quoque qui habitabat ad radices hermon in terra maspha. Egressique sunt omnes cum turmis suis populus multus nimis sicut arena que est in litore maris. Equi quoque et currus immense multitudinis. Conveneruntque omnes reges isti in unum ad aquas merom ut pugnarent contra israel. Dixitque dominus ad iosue. Ne timeas eos. Cras enim hac eadem hora ego tradam omnes istos vulnerandos in conspectu israel. equos eorum subnervabis. et currus eorum igne combures. Venitque iosue et omnis exercitus cum eo adversus illos ad aquas merom subito. et irruerunt super eos. Tradiditque illos dominus in manus israel. Qui percusserunt eos. et persecuti sunt usque ad sydonem magnam et aquas maserefoth campumque masphe qui est ad orientalem illius partem. Ita percussit omnes ut nullas dimitteret ex eis reliquias. Fecitque sicut preceperat dominus. equos eorum subnervavit. currusque combussit. Reversusque statim cepit asor. et regem eius percussit gladio. Asor enim antiquitus inter omnia regna hec principatum tenebat. Percussitque omnes animas que ibidem morabantur. Non dimisit in ea ullas reliquias. sed usque ad internitionem universa vastavit. Ipsam quoque urbem peremit incendio. et omnes per circuitum civitates. Reges quoque earum cepit. percussit atque delevit. sicut preceperat ei moyses famulus domini. absque urbibus que erant in collibus. et in tumulis site. ceteras succendit israel. Unam tantum asor munitissimam flamma consumpsit. Omnemque predam istarum urbium ac iumenta diviserunt sibi filii israel. cunctis hominibus interfectis. Sicut preceperat dominus moysi puero suo. ita precepit moyses iosue. et ille universa complevit. Non preteriit de universis mandatis ne unum quidem verbum quod iusserat dominus moysi. Cepit itaque iosue omnem terram montanam et meridianam. terramque gosen et planitiem et occidentalem plagam. montemque israel et campestria eius et partem montis que ascendit seyr usque baalgad per planitiem libani subter montem hermon. Omnes reges eorum cepit. percussit. occidit. Multo tempore pugnavit iosue contra reges istos. Non fuit civitas que se non traderet filiis israel preter eveum qui habitabat in gabaon. omnes bellando cepit. Domini enim sententia fuerat ut indurarentur corda eorum. et pugnarent contra israel. et caderent. et non mererentur ullam clementiam ac perirent sicut preceperat dominus moysi.

In tempore illo venit iosue et interfecit enachim de montanis hebron et dabir et anab. et de omni monte iuda et israel. et urbes eorum delevit. Non reliquit ullum de stirpe enachim in terra filiorum israel. absque civitatibus gaza et geth et azoto in quibus solis relicti sunt. Cepit ergo iosue omnem terram sicut locutus est dominus ad moysen. et tradidit eam in possessionem filiis israel secundum partes et tribus suas. Quievitque terra a preliis.

¶ xii

Hii sunt reges quos percusserunt filii israel et possederunt terram eorum trans iordanem ad solis ortum a torrente arnon usque ad montem hermon. et omnem orientalem plagam que respicit solitudinem. Seon rex amorreorum qui habitavit in esebon. dominatus est ab aroer que sita est super ripam torrentis arnon et medie partis in valle. dimidieque galaad. usque ad torrentem iaboc qui est terminus filiorum amon. et a solitudine usque ad mare ceneroth contra orientem. et usque ad mare deserti quod est mare salsissimum ad orientalem plagam per viam que ducit bethsimoth. Et ab australi parte que subiacet aseroth phasga. Terminus og regis basan de reliquiis raphaim qui habitavit in astaroth et in edrai. et dominatus est in monte hermon et in salecha atque in universa basan usque ad terminos gessuri et machati et dimidie partis galaad. terminos seon regis esebon. Moyses famulus domini et filii israel percusserunt eos. tradiditque terram eorum moyses in possessionem rubenitis et gadditis et dimidie tribui manasse.

Hii sunt reges terre quos percussit iosue et filii israel trans iordanem ad occidentalem plagam. a baalgad in campo libani usque ad montem cuius pars ascendit in seir. Tradiditque eam iosue in possessionem tribubus israel singulis partes suas tam in montanis quam in planis atque campestribus. In aseroth et solitudine ac meridie. etheus fuit et amorreus. et chananeus. et ferezeus. eveus. et iebuseus.

Rex iericho unus.	Rex hai que est ex latere bethel unus.
Rex ierusalem unus.	Rex afech unus.
Rex ebron unus.	Rex afer unus.
Rex ierimoth unus.	Rex saron unus.
Rex lachis unus.	Rex madon unus.
Rex eglon unus.	Rex asor unus.
Rex iazer unus.	Rex someron unus.
Rex dabir unus.	Rex acsaf unus.
Rex gader unus.	Rex thenachi unus.
Rex herma unus.	Rex mageddo unus.

Rex hereth unus.
Rex lebna unus.
Rex odollam unus.
Rex maceda unus.
Rex bethel unus.
Rex thafua unus.

Rex cedes unus. Rex iachanen cherme unus. Rex charmeli unus. Rex dor et provincie dor unus. Rex gentium et galgal unus. Rex thersa unus. omnes reges triginta duo.

C. XIII. Iosue senex provecteque etatis erat. et dixit dominus ad eum. Senuisti et longevus es. terraque latissima derelicta est que necdum est sorte divisa. omnis videlicet galilea. philistiim et universa gessuri. a fluvio turbido qui irrigat egyptum usque ad terminos accaron contra aquilonem. terra chanaan que in quinque regulos philistiim dividitur. gazeos et azotios. ascalonitas. et getheos. et accaronitas. Ad meridiem vero sunt evei. omnis terra chanaan et maara sidoniorum usque afeca. et terminos amorrei eiusque confinia. Ibi quoque regio contra orientem. a baalgath sub monte hermon donec ingrediaris emath. omnium qui habitant in monte a libano usque ad aquas maserephoth. universique sidonii. Ego sum qui delebo eos a facie filiorum israel. Veniat ergo in partem hereditatis israel sicut precepi tibi. et nunc divide terram in possessionem novem tribubus et dimidie tribui manasse. cum qua ruben et gad possederunt terram quam tradidit eis moyses famulus domini trans fluenta iordanis ad orientalem plagam. ab aroer que sita est in ripa torrentis arnon. et in vallis medio. universaque campestria medaba usque dibon. et cunctas civitates seon regis amorrei. qui regnavit in esebon. usque ad terminos filiorum amon. et galaad ac terminum gessuri et machati. omnemque montem hermon. et universam basan usque selecha. omne regnum og in basan. qui regnavit in astaroth et edrai. Ipse fuit de reliquiis raphaim. percussitque eos moyses atque delevit. Nolueruntque disperdere filii israel gessuri et machati. et habitaverunt in medio israel usque in presentem diem. Tribui autem levi non dedit possessionem. sed sacrificia et victime domini dei israel. ipsa est eius hereditas. sicut locutus est illi. Dedit ergo moyses possessionem tribui filiorum ruben iuxta cognationes suas. Fuitque terminus eorum ab aroer que sita est in ripa torrentis arnon. et in valle eiusdem torrentis media. universamque planitiem que ducit medaba et esebon. cunctosque viculos earum qui sunt in campestribus. Dibon quoque et bamoth baal. et oppidum baalmeon. et iassa et cedimoth et mephaath. et cariathaim. et sabama. et sarathasar in monte convallis. bethfegor. et asedoth fasga. et bethiesimoth. omnes urbes campestres. universaque regna seon regis amorrei qui regnavit in esebon quem percussit moyses cum principibus madian. eveum et recem et sur et hur et rebe duces seon habitatores terre. et balaam filium beor ariolum occiderunt filii israel gladio cum ceteris interfectis. Factusque est terminus filiorum ruben iordanis fluvius. Hec est possessio rubenitarum per cognationes suas. urbium et viculorum.

Dedit quoque moyses tribui gad et filiis eius per cognationes suas possessionem. cuius hec est divisio. terminus iazer. et omnes civitates galaad. dimidiamque partem terre filiorum amon usque ad aroer que est contra rabba. et ab esebon usque ramoth masphe. et bathanim. et a manaim usque ad terminos dabir. In valle quoque betharam. et bethnemra et sochot et saphon. reliquam partem regni seon regis esebon. huius quoque iordanis finis est. usque ad extremam partem maris ceneroth trans iordanem ad orientalem plagam. Hec est possessio filiorum gad per familias suas civitates et ville earum. Dedit et dimidie tribui manasse filiisque eius iuxta cognationes suas possessionem cuius hoc principium est. a manaim universam basan. et cuncta regna og regis basan. omnesque vicos iair qui sunt in basan. oppida sexaginta. et dimidiam partem galaad. et astaroth. et edrai urbes regni og in basan. filiis machir filii manasse. dimidie parti filiorum machir iuxta cognationes suas. Hanc possessionem divisit moyses in campestribus moab trans iordanem contra iericho ad orientalem plagam. Tribui autem levi non dedit possessionem. quoniam dominus deus israel ipse est possessio eius ut locutus est illi.

C. XIIII. Hoc est quod possederunt filii israel in terra chanaan. quam dederunt eis eleazar sacerdos et iosue filius nun. et principes familiarum per tribus israel. sorte omnia dividentes. sicut preceperat dominus in manu moysi novem tribubus et dimidie tribui manasse. Duabus enim tribubus et dimidie tribui dederat moyses trans iordanem possessionem. absque levitis qui nichil terre acceperunt inter fratres suos. sed in eorum successerant locum filii ioseph in duas divisi tribus manasse et effraim. nec acceperunt levite aliam in terra partem nisi urbes ad habitandum et suburbana earum ad alenda iumenta et pecora sua. Sicut preceperat dominus moysi ita fecerunt filii israel et diviserunt terram. Accesserunt itaque filii iuda ad iosue in galgal. locutusque est ad eum caleb filius iephone cenezeus. Nosti quid locutus sit dominus ad moysen hominem dei de me et te in cadesbarne. Quadraginta annorum eram quando me misit moyses famulus domini de cadesbarne ut considerarem terram. nuntiavique ei quod michi verum videbatur. Fratres autem mei qui ascenderant mecum dissolverunt cor populi. et nichilominus ego secutus sum dominum deum meum. Iuravitque moyses in die illo dicens. Terra quam calcavit pes tuus erit possessio tua et filiorum tuorum in eternum. quia secutus es dominum deum meum. Concessit ergo dominus vitam michi sicut pollicitus est usque in presentem diem. Quadraginta et quinque anni sunt ex quo locutus est dominus verbum istud ad moysen quando ambulabat israel per solitudinem. hodie octoginta et quinque annorum sum. sic valens ut eo valebam tempore quando ad explorandum missus sum. Illius in me temporis fortitudo usque hodie perseverat. tam ad bellandum quam ad gradiendum. Da michi ergo montem istum quem pollicitus est dominus quo etiam audiente in quo enachim sunt. et urbes magne atque munite. si forte sit dominus mecum et potuero delere eos sicut promisit michi. Benedixitque ei iosue. et tradidit ei hebron in possessionem. Atque ex eo fuit ebron caleb filio iephone cenezeo usque in presentem diem. quia secutus est dominum deum israel. Nomen ebron antea vocabatur cariatharbe. Adam maximus ibi inter enachim situs est. et terra cessavit a preliis.

C. XV. Igitur sors filiorum iude per cognationes suas ista fuit. A termino edom desertum sin contra meridiem. et usque ad extremam partem australis plage. Initium eius a summitate maris salsissimi et a lingua eius que respicit meridiem. egrediturque contra ascensum scorpionis. et pertransit in sina. Ascenditque in cadesbarne. et pervenit in esrom ascendens addara et circuiens caricaa. Atque inde pertransiens in asemona et perveniens ad torrentem egypti. eruntque termini eius mare magnum. Hic erit finis meridiane plage. Ab oriente vero erit initium mare salsissimum usque ad extrema iordanis. et ea que respiciunt aquilonem a lingua maris usque ad eundem iordanem fluvium. Ascenditque terminus in bethagla. et transit ab aquilone in betharaba. Ascendens ad lapidem boen filii ruben. et tendens usque ad terminos debera. de valle achor. contra aquilonem respiciens galgala que est ex adverso ascensionis adommim ab australi parte torrentis. transitque aquas que vocantur fons solis. et erunt exitus eius ad fontem rogel. Ascenditque per convallem filii ennon ex latere iebusei ad meridiem. hec est ierusalem. et inde se erigens ad verticem montis qui est contra geennon ad occidentem in summitate vallis raphaim contra aquilonem. pertransitque a vertice montis usque ad fontem aque nephtoa. et pervenit usque ad vicos montis ephron. Inclinaturque in baala que est cariathiarim id est urbs silvarum. et circuit de baala contra occidentem usque ad montem seir. transitque iuxta latus montis iarim ad aquilonem in cheslon. et descendit in bethsames. transitque in thamna. et pervenit contra aquilonem partis accaron ex latere. inclinaturque sechrona. et transit montem baala. pervenitque in iebneel et magni maris contra occidentem fine concluditur. Hii sunt termini filiorum iuda per circuitum in cognationibus suis. Caleb vero filio iephone dedit partem in medio filiorum iuda sicut preceperat ei dominus. cariatharbe patris enach. ipsa est ebron. Delevitque ex ea caleb tres filios enach. sesai et achiman et tholmai de stirpe enach. Atque inde conscendens venit ad habitatores dabir. que prius vocabatur cariathsepher id est civitas litterarum. Dixitque caleb. Qui percusserit cariathsepher et ceperit eam dabo illi axam filiam meam uxorem. Cepitque eam othoniel filius cenez frater caleb iunior. Deditque

ei. qui filiā suam uxorē. Quā cū pgeret simul. suasa ē a filio viri ut peteret a patre suo agrū. Suspiravitq; ut sedebat i asino. Cui chaleb. Quid habes inquit? At illa respondit. Da michi benedictionē. Terrā australē et arentē dedisti michi. iunge et irriguā. Dedit itaq; ei caleb irriguū superius et inferius. Hec ē possessio tribus filiorū iuda per cognationes suas. Erantq; civitates ab extremis partibus filiorum iuda iuxta terminos edom a meridie. Capsehel. et eder. et iagur. et cina. et dimona. adada. et cedes. et asor. et iethnam. ziph. et telem. baloth. asor. et noba. et cariothaesro. hec ē asor. amam. Sama. et molada. et aser. gada. et asemon. bethfeleth. et asersuar. et bersabee. et baziothia. bala et hiim. esem. et heltholad. et xul. et harma. siceleg. et medemena. et sensenna. lebaoth. et selim. et hen. et remmon. Omnes civitates. xxviiii. et ville earū. In campestribus vero esthaol. et sarea. et asena. et zanoe. et engannim. et thaffua. et enaim. et hierimoth. adulam. soccho. et azeca. et sarim. adithaim. et gedera. et giderothaim. urbes. xiiii. et ville earū. Sanam. et adasa. et magdalgad. delean. et mesfa. et iechel. lachis. et bascath. et aglon. thebebon. et leemas. et cethlis. et gideroth. bethdagon. et neema. et maceda. civitates xvi. et ville earū. Labana et ether. et asan. iephta. et esna. et nesib. ceila. et achzib. et maresa. civitates novem et ville earū. Accaron cū vicis et villulis suis. Ab accaron usq; ad mare omnia que vergunt azotū et viculos eius. Azotus cū vicis et villulis suis. Gaza cū viculis suis usq; ad torrentē egypti. et mare magnum terminus eius. Et in monte samir. et iether. et socho. et ennacanna. et sennia. hec ē dabir. anab. et istemo. et anim. gosen. et olon. et gilo. civitates. xi. et ville earū. Arab. et ruma. et esaan. ianū. et bethtaffua. et afeca. athmatha. et cariatharbe. hec ē ebron. et sior. civitates novē et ville earū. Maon et carmel. et ziph. et iote. et iezrahel. et iucadam. et zanoe. accaim. gebaa. et thamna civitates x. et ville earū. Alul. et bethsur. et gedor. mareth. et bethanoth. et elthecem. civitates sex et ville earū. Cariathbaal. hec ē cariathiarim. urbs silvarū. et arebba civitates due et ville earū. In deserto betharaba. meddin. et sachacha. et nepsan. et civitas salis. et engaddi civitates sex. et ville earū. filii Fiūt simul. c.xv. Iebuseū aūt habitatorem ierl'm nō potuerūt iuda delere. Habitavitq; iebuseus cū filiis iuda i ierl'm usq; i psentē diem.

C.XVI.

Cecidit quoq; sors filiorū ioseph ab iordane cōtra iericho et aquas eius. Ab oriente solitudo que ascendit de iericho ad montana bethel. et egreditur de bethel luzam. transitq; terminū archi atharoth. et descendit ad occidentē iuxta terminū iefleti usq; ad terminos bethoron inferioris et gazer. finiunturq; regiones eius mari magno. que possederunt filii ioseph manasses et ephraim. Et factus est terminus filiorū ephraim per cognationes suas. et possessio eorū cōtra orientem athharoth addar usq; bethoron superiorē. egrediunturq; confinia i mare. machmethath vero aquilonē respicit. et circuit terminos cōtra orientem in thanathselo. et ptransit ab oriente ianoe. Descenditq; de ianoe in atharoth et naaratha. et pvenit i iericho. et egreditur ad iordanem de thaffua. ptransitq; cōtra mare i valle arūdineti. Suntq; egressus eius i mare salsissimū. Hec ē possessio tribus filiorū ephraim p familias suas. Urbesq; separate sunt filiis ephraim i medio possessionis filiorū manasse. et ville earū. et non interfecerunt filii ephraim chananeum qui habitabat in gazer. habitavitq; chananeus i medio ephraim usq; in diem hanc tributarius.

C.XVII.

Cecidit autem sors tribui manasse. ipse est enim primogenitus ioseph. Machir primogenito manasse patri galaad qui fuit vir pugnator. habuitq; possessionem galaad et basan. et reliquis filiorū manasse iuxta familias suas. filiis abiezer. et filiis helech. et filiis esriel. et filiis sechem. et filiis epher. et filiis semida. Isti sunt filii manasse. filii ioseph. mares per cognationes suas. Salphaad vero filio epher. filii galaad. filii machir. filii manasse nō erant filii. sed sole filie. quarum ista sunt nomina. maala. et noa. egla. et melcha. et thersa. Veneruntq; i cōspectu eleazari sacerdotis. et iosue filii nun. et principū dicentes. Dominus precepit per manū moysi ut daretur nobis possessio i medio fratrū nrōrum. Deditq; eis iuxta imperium dni possessionē i medio fratrū patris earū. et ceciderunt funiculi manasse. x. absq; terra galaad et basan trans iordanē. Filie enim manasse possederunt hereditatē i medio filiorū eius. Terra autē galaad cecidit i sortē filiorū manasse qui reliqui erant. Fuitq; terminus manasse ab aser machmathath que respicit sichem. et egreditur ad dexterā iuxta habitatores fontis taffue. Etenim in sorte manasse ceciderat terra taffue que est iuxta terminos manasse filiorum ephraim. Descenditq; terminus vallis arundineti i meridiē torrentis civitatum ephraim que in medio sunt urbium manasse. Terminus manasse ab aquilone torrentis. et exitus eius pergit ad mare. ita ut ab austro sit possessio ephraim. et ab aquilone manasse. et utramq; claudat mare. et coniungantur sibi i tribu aser ab aquilone. et i tribu ysachar ab oriente. Fuitq; hereditas manasse in ysachar et in aser. bethsan et viculi eius. et ieblaam cū viculis suis. et habitatores dor cū oppidis suis. Habitatores quoq; endor cū viculis suis. Similiterq; habitatores thanac cū villis. et habitatores mageddo cū villis suis. et tertia pars urbis nofeth. Nec potuerunt filii manasse has subvertere civitates. Sed cepit chananeus habitare in terra sua. Postquam autem convaluerunt filii isrl. subiecerunt chananeos et fecerunt sibi tributarios. nec interfecerunt eos. Locutiq; sunt filii ioseph ad iosue. atq; dixerunt. Quare dedisti michi possessionem sortis et funiculi unius. cum sim tante multitudinis. et benedixerit michi dominus? Ad quos iosue ait. Si populus multus es. ascende i silvam. et succide tibi spatia in terra ferezei et raphaim. quia angusta ē tibi possessio montis ephraim. Cui responderunt filii ioseph. Non poterimus ad montana conscendere. cū ferreis curribus utantur chananei qui habitant in terra campestri. In qua site sunt bethsan cū viculis suis. et iezrahel mediam possidens vallem. Dixitq; iosue ad domum ioseph. ephraim et manasse. Populus multus es et magne fortitudinis. Non habebis sortem unam. sed transibis ad montem. et succides tibi atq; purgabis ad habitandum spatia. et poteris ultra procedere cū subverteris chananeum quem dicis ferreos habere currus et esse fortissimum.

C.XVIII.

Congregatiq; sunt omnes filii isrl in silo. ibiq; fixerunt tabernaculū testimonii. et fuit eis terra subiecta. Remanserant autem filiorū isrl. vii. tribus que necdum acceperant possessiones suas. Ad quos iosue ait. Usquequo marcetis ignavia. et non intratis ad possidendam terram quam dns deus patrum vestrorum dedit vobis? Eligite de singulis tribubus ternos viros. ut mittam eos. et pergant atq; circueant terram. ac describant eam iuxta numerum uniuscuiusq; multitudinis. et referant ad me quod descripserint. Dividite vobis terram in. vii. partes. Iudas sit in terminis suis ab australi plaga. et domus ioseph ab aquilone. Mediam inter hos terram in. vii. partes describite. et huc venietis ad me. ut coram dno deo vestro mittam vobis hic sortem. quoniam non est inter vos pars levitarum. sed sacerdotium dni est eorum hereditas. Gad autem et ruben et dimidia tribus manasse iam acceperant possessiones suas trans iordanem ad orientalem plagam quas dedit eis moyses famulus dni.

Cumq; surrexissent viri ut pergerent ad describendam terram. precepit eis iosue dicens. Circuite terram et describite eam. ac revertimini ad me. ut hic coram dno deo in silo mittam vobis sortem. Ierunt itaq; et lustrantes eam in septem partes diviserunt. scribentes in volumine. Reversiq; sunt ad iosue in castra in silo. Misitq; sortes coram dno. divisitq; terram filiis isrl in vii. partes. Et ascendit sors prima filiorū beniamin per familias suas. et possederunt terram inter filios iuda et filios ioseph. Fuitq; terminus eorū contra aquilonem ab iordane pergens iuxta latus iericho septentrionalis plage. et inde contra occidentem ad montana ascendens

et puenient in solitudine berbaren. atq; ptransient
usq; urbē admerdiē ipā ē bethel. descendunt mas
raroth. adoar ī mōtē quē admerdiē betheron ī sitū
oris. z circumeunt eam circumeuntes extra mare. am egredi
e montis qui respicit betheron ex parte africū. Suntq; ter
mini eius ī circuitu horb baal q̄ nūcupat cariathiarim urbē
filioz iuda. Hē plaga ē mare. z occidētē. admeridie
sūt cyparte cariathiarim egrediuntur termini extra
mare. z puenit usq; ad fontē aquarū nepthoa. descen
dunt; in partē montis qui respicit vallem filioz emīm.
rē ē septētrionalē plagā in extrema parte vallis
raphaim. descendit; gehennon. i. vallis ennon. mū
tuus; rebus. et aquarū abundans. z puenit ad fontē rogel. Ex
inde; ad aquilonem. z egredient. ad ensemes. i. fon
tē solis. z pcēdit usq; ad tumulos qui sunt ex regione.
ascensus adommim. descendit; ad hen beboen. i. la
pidē boen filii ruben. z pcēdit extra ad latus aquilonis. ad
campestria. descendit; in plannē. z pterpredūtur
ē aglonē berhagla. Suntq; extrema eius termi
nus ad mare salsissimū ab aquilone ī finē iordanis. usq;
ad extremē plagā quē finit mus illius ab oriente. Hic est
possō filioz beniamin ptim nos suas ī cognationes suas. z fa
milias singlas. fuerunt q̄ ciuitates eius iericho. et
bethagla. z vallis casis. betharaba. et semaraim. et
bethel. auim. z parā. z ophra. vallem ornā. z ophni. et
gabee. ciuitates. xii. z ville earū. Gabaon. z rama.
z beroth. z mesphe. chafira. z ammosa. et retemu
z thareel. z thaala. z sele. aleph. et iebus. q̄ ē ierl. gaba
ath. z cariath. ciuitates. xiiii. z ville earū. Hic est pō
filioz beniamin. iuxta familias suas.

Egressa ē sors secūa filioz symeon pognationes eius.
et fuit; hereditas eoz ī medio possōnis filioz iuda.
Berlabee. z sabee. z molada. z hasarsual. z bala. z asem. z eltho
lath. z bethul. z arma. z siceleleg. z bethmarchabot.
z asersusa. z bethlemaoth. z asersusim. z beth. et sarucn
ciuitates. xiii. z ville earū. z bethamon. z ahar.
z asan. ciuitates. iiii. z ville earū. omnes ī circuitu pur
ciuitū urbiū istarū usq; ad uiam. beramoth. qui mis
tralem plagā. Hē hereditas filioz symeon iuxta cogna
tiones suas. in funiculo. z pōne filioz iudā. quia nimis
erat. z decoro possederunt filii symeon ī medio hēdita
tis eoz.

Exiit quoq; sors tertia filioz zabulon. pognationes
suas. et fuit; finis terminoz eoz usq; sarith.
Ascendit; deman et medala. ac puenit ad debaseth.
usq; ad torrentē qui ē ad iechynam. z reuertitur de sarith.
ad orientē. in fines chesleleth thabor. et egreditur ad
daberath. Ascendit; ad iafieth. et ī de pcēdit ad o
rientalem plagā ad bethsec et chesalon. Et egredi
tur remon. ammhar. z noa. z circuit ad aquilonem ruz
nator. Stq; egressus eius ualles ad bethhel remmeth. z
neaal. z semron. z reoala. z bethleem ciuitates. xii. z
ville earū. Hec ē hereditas tribus filioz zabulon. pognationes
suas urbes et uicos earū.

Egressa est sors quarta pognationes suas.
fuit; eius finis hēdita ad iezrahel. z casaloth. et sunem.
z afanim. seron. z nasareth. z habith. et ephon. am
es. et ammeth. z engannim. z enadda. z bethfeses. z pu
enit finis eius usq; thabor. et sesima. z bethsem
es. et fuit; egressus eius iordanes. ciuitates sedecī z vil
le earū. Hic est possō filioz yssachar pognationes su
as. urbes et uicos eoz.

Exiit sors quinta tribui filioz aser pognationes suas.
fuit; terminus eoz alcheth. z ali. et beten. z ahab. et
meleth. et almaad. z mesal. z puenit usq; ad carmel et
ad manasi. z hyorlabenath. ac pcēdit ad hethda
gon. et puenit usq; zabulon. z uallē iephtahel ad aqlo
nē. m bethemeth. z neiel. egrimmq; ad leuā chabul.
et achrom. z roob. z amon. z hane. usq; ad sidonem ma
gnā. Reuertitur; ad horma. usq; ad ciuitatē munitā
mam. thyrū. z usq; osa. et fuit; egressus eius mare. ab
migalo ac zida. z amma. z afer. z roob. ciuitates. xx. duo
z ville earum. Hic est possō filioz aser pognationes suas ur

Exxi

bes et uicos earū.

Filioz neptalim. sexta pars cecidit primus filius et
egressus terminus eius abheleb. z aloomin. z anannim. z adami q̄
ē neceb. et iebnahel usq; lecū. et egressus eius usq; ad
orbanem. Reuertiturq; terminus ad occidentē ma
z noth thabor. atq; inde egreditur in oseth. z pcēdit
ī zabulon extra meridiē. z ī aser extra occidentē. z iudā
ad iordanem extra orū solis ciuitates numerosissime.
rethsamath. z ramath. z cereth. z edema. z asor. z
redes. z edra. z asor. z iaron. z magdalel. hyrem. et
bethanath. z bethsemes. ciuitates. xix. z vill. z ville ea
rū. Hic est possō tribus filioz neptalim pognationes su
as urbes z uicos earū.

Tribui filioz dan pmittit; sua egressa ē sors septima
z fuit; finis possōnis eius sarea. z eschaol. et ir. se
mes. i. ciuitas sol. selebin. z achialon. z iethela. be
lon. z ema. et z ethonbel. thecen. z egepton. z balaath
iud. et benema. et getherimmon. atq; beron. z ara
con. cū termino quę respicit iopen. et rō fine eōrū
dantur. Ascenderunt filii dan. z pugnauerunt cōtra
sen. et pcepto eō. et pcusserūt eā in ore gladii. ac pos
sederūt. et habitauerūt ī ea. vocantq; nomē eius lesē
dom. ex nōie dan patris sui. Hic ē pō tribus filioz dan p
cognationes suas urbes et uicos earū. Egressiq; est
terminus sortis eius de tribu filioz dan. et ascendit
filii israhel possōnē iosue filio nun ī medio sui. tradi
tā sibi iuxta pceptū dñi. urbē quā postulauit thamnath sara ī monte ey
phraim. et edificauit ciuitatē habitauitq; in ea. hec sū
pōnes quas sortē distribuit iosue filius nun. et eleaz
zar sacerdos et principes familiarū ac tribuū filioz
israhel in tyro coram dño. ad hostiū tabernaculi testimonii
pariterq; finem terre.

Locutus est dñs ad iosue dicēs. Loquere filiis israhel et dic
eis. Segregate urbes fugitiuoz de quibus locutus sum uobis
ad manū pmanū moysi ut cōfugiat ad eas. quicūq; ho
micida nesciens. z nolens occiderit proximū suū. qui odio
non fuerit ei ab heri et nudiustertius. et ad unā harum cōfugiens
est. stabit ante portā ciuitatis. et audiet seniores urbis
illius ea q̄ sient. et assument eū ad se in ciuitatē. Sed si proximus
eius cognator sanguinis persequens fuerit. non tradent homicidā
in manus eius. eo q̄ nesciens. et absq; odio proximū suū
percusserit. nec ante fuerit ei inimicus. et habitabit in ciuitate illa donec ste
terit in iudicio cōtra omnem multitudinem. et mortuus fuerit sacerdos ma
gnus qui fuit in illo tpe. tūc reuertetur homicida. et ī ciui
tatem. et ī domū suam de qua fugerat. dixeru
erunt; ergo sanctificauerunt cedem in galilea in monte nepthalim. et siehem
in monte ephraim. z cariathbe. ipsa est hebron in monte
iuda. Et trans iordanē ex oriente ierico. statuerūt bosor in solitudine de tri
bu ruben. et ramoth ī galaad de tribu gad. z golā
in basan de tribu manasse. hec ciuitates cōstitute sunt
electis filiis israhel cuncto aduenę qui habitant inter eos ut
fugiat ad eas qui nesciens percussit. z nō moriatur
in manu pximi effusi sanguinem audiens cupiens
donec stetit ante pūlm exponatur iudicio suo.

Accesserūt principes familiarū leui ad eleazarū sacer
dotē. z iosue filiū nun. z ad duces cognationū filioz
israhel. locutiq; sūt ad eos ī silo terre chā
naan. atq; dixerūt. dñs pcepit per manū moysi ut da
rentur nobis urbes ad habitandū. z suburbana earū
ad alendas animas. Dederūq; filii israhel de possōnibus suis filiis
leui ciuitates et suburbana earū. egressiq; est
sors in familias caath. z filioz aaron sacerdotes. de
tribu iuda. z symeon. z beniamin ciuitates. xiii.
et de quibus filioz caath. z alcunq; qui super fuerunt
de tribu ephraim. z dan. z omnis tribu manasse
ciuitates. x. porro filii gerson egressa est sors. ut ac
ciperent de tribubus yssachar. z aser et neptalim. omnes
quę per tribu manasse in basan ciuitates. xiii. et
filii merari pognationes suas de tribubus ruben.
z gad. z zabulon. ciuitates. xii. dederunt filii israhel leui
tis ciuitates. z suburbana earū sicut pcepit dñs. pmanū

moysi. singulis sorte tribuentes. De tribu filiorum Iuda et Simeon, dedit Iosue civitates. quarum ista sunt nomina, filiis Aaron per familias Caath levitici generis. prima enim sors illis egressa est Cariatharbe patris Enach, quae vocatur Hebron, in monte Iuda, et suburbana eius per circuitum. Agros vero et villas eius dederat Chaleb filio Iephone ad possidendum. Dedit ergo filiis Aaron sacerdotis Hebron confugii civitatem. ac suburbana eius. et Lebnam cum suburbanis suis. et Iether. et Istimon. et Elon. Dabir. Ain. et Ietam. et Bethsemes cum suburbanis suis civitates novem. de tribubus ut dictum est duabus. De tribu autem filiorum Beniamin. Gabaon et Gabaa. Anathoth. et Almon. cum suburbanis suis civitates iiii. Omnes simul civitates filiorum Aaron sacerdotis .xiii. cum suburbanis suis. Reliquis vero per familias filiorum Caath levitici generis haec data est possessio. De tribu Ephraim urbes confugii Sichem cum suburbanis suis in monte Ephraim et Gazer. et Cebsaim. et Bethoron cum suburbanis suis. civitates iiii. De tribu quoque Dan Elthece et Gebthon. et Aialon. et Gethremmon cum suburbanis suis civitates quattuor. Porro de dimidia tribu Manasse Thanach et Gethremmon. cum suburbanis suis civitates duae. Omnes civitates .x. et suburbana earum datae sunt filiis Caath inferioris gradus. Filiis quoque Gerson levitici generis dedit de dimidia tribu Manasse confugii civitatem Gaulon in Basan. et Bosram cum suburbanis suis. civitates duas. Porro de tribu Isachar. Cesion. et Daberet. et Iaramoth. et Engannim cum suburbanis suis civitates quattuor. De tribu autem Aser. Masal. et Abdon. et Elacoth et Roob. cum suburbanis suis civitates quattuor. De tribu quoque Neptalim civitates confugii Cedes in Galilea. et Ammodor et Carthan cum suburbanis suis civitates tres. Omnes urbes filiorum Gerson. civitates .xiii. cum suburbanis suis. Filiis autem Merari levitis inferioris gradus per familias suas de tribu Zabulon data est Iecnam. et Cartha. et Damna. et Naalol civitates iiii. cum suburbanis suis. De tribu Gad civitates confugii. Ramoth in Galaad et Manaim et Esebon. et Iazer. civitates iiii. cum suburbanis suis. Omnes urbes filiorum Merari per familias et cognationes suas .xii. Itaque universae civitates levitarum in medio possessionis filiorum Israel fuerunt quadraginta octo cum suburbanis suis singulae per familias distributae. Deditque dominus Deus Israeli omnem terram quam traditurum se patribus eorum iuraverat. et possederunt illam atque habitaverunt in ea. Dataque est ab eo pax in omnes per circuitum nationes. nullusque eis hostium resistere ausus est, sed cuncti in eorum dicionem redacti sunt. Ne unum quidem verbum quod illis praestaturum se esse promiserat irritum fuit, sed rebus omnia expleta sunt.

c. XXII. Eodem tempore vocavit Iosue Rubenitas et Gaditas et dimidiam tribum Manasse. dixitque ad eos. Fecistis omnia quae vobis praecepit Moyses famulus domini. mihi quoque in omnibus obedistis, nec reliquistis fratres vestros longo tempore usque in praesentem diem custodientes imperium domini Dei vestri. Quia igitur dedit dominus Deus vester fratribus vestris quietem et pacem sicut pollicitus est. revertimini et ite in tabernacula vestra, et in terram possessionis quam tradidit vobis Moyses famulus domini trans Iordanem. ita dumtaxat ut custodiatis attente et opere compleatis mandatum et legem quam praecepit vobis Moyses famulus domini. ut diligatis dominum Deum vestrum et ambuletis in omnibus viis eius et observetis mandata illius. adhereatisque ei. ac serviatis in omni corde et in omni anima vestra. Benedixitque eis Iosue. et dimisit eos. qui reversi sunt in tabernacula sua. Tribui autem Manasse mediae possessionem Moyses dederat in Basan. ideoque mediae quae superfuit dedit Iosue sortem inter ceteros fratres suos trans Iordanem ad occidentalem eius plagam. Cumque dimitteret eos in tabernacula sua et benedixisset illis. dixit ad eos. In multa substantia atque divitiis revertimini ad sedes vestras. cum argento et auro. aere ac ferro. et veste multiplici. Dividite praedam hostium cum fratribus vestris. Reversique sunt et abierunt filii Ruben et filii Gad. et dimidia tribus Manasse a filiis Israel de Silo quae sita est in Chanaan. ut intrarent Galaad terram possessionis suae quam obtinuerant iuxta imperium domini in manu Moysi. Cumque venissent ad tumulos Iordanis in terra Chanaan aedificaverunt iuxta Iordanem altare infinitae magnitudinis. Quod cum audissent filii Israel. et ad eos certi nuntii detulissent quod aedificassent filii Ruben et Gad et dimidiae tribus Manasse altare in terra Chanaan super Iordanis ripas. contra filios Israel. convenerunt omnes in Silo. ut ascenderent et dimicarent contra eos. Et interim miserunt ad illos in terra Galaad Finees filium Eleazari sacerdotis. et decem principes cum eo. singulos de tribubus singulis. Qui venerunt ad filios Ruben et Gad et dimidiae tribus Manasse in terram Galaad dixeruntque ad eos. Haec mandat omnis populus domini. Quae est ista transgressio? cur reliquistis dominum Deum Israel aedificantes altare sacrilegum. et a cultu illius recedentes? An parum vobis est quod peccastis in Beelphegor. et usque in praesentem diem macula huius sceleris in nobis permanet. multique de populo corruerunt. et vos hodie reliquistis dominum. et cras in universum Israel ira eius desaeviet. Quod si putatis immundam esse terram possessionis vestrae. transite ad terram in qua tabernaculum domini est. et habitate inter nos. tantum ut a domino et a nostro consortio non recedatis. aedificato altari praeter altare domini Dei nostri. Nonne Achor filius Zare praeterit mandatum domini. et super omnem populum Israel ira eius incubuit? Et ille erat unus homo. atque utinam solus perisset in scelere suo. Responderuntque filii Ruben et Gad. et dimidiae tribus Manasse principibus legationis Israel. Fortissimus Deus dominus. fortissimus Deus dominus ipse novit et Israel simul intelleget. si praevaricationis animo hoc altare construximus. non custodiat nos sed puniat in praesenti. et si ea mente fecimus ut holocausta et sacrificia et pacificas victimas super eo imponeremus. ipse quaerat et iudicet. et non ea magis cogitatione atque tractatu ut diceremus. cras dicent filii vestri filiis nostris. quid vobis et domino Deo Israel? terminum posuit dominus inter nos et vos o filii Ruben et filii Gad Iordanem fluvium. et idcirco partem non habetis in domino. et per hanc occasionem avertent filii vestri filios nostros a timore domini. Putavimus itaque melius. et diximus. Extruamus nobis altare non in holocausta neque ad victimas offerendas. sed in testimonium inter nos et vos. et sobolem nostram vestramque progeniem. ut serviamus domino et iuris nostri sit offerre holocausta et victimas et pacificas hostias. et nequaquam dicant cras filii vestri filiis nostris. non est vobis pars in domino. Quod si voluerint dicere. respondebunt eis. Ecce altare domini quod fecerunt patres nostri. non in holocausta neque in sacrificium. sed in testimonium nostrum ac vestrum. Absit a nobis hoc scelus. ut recedamus a domino. et eius vestigia relinquamus extructo altari ad holocausta et sacrificia et victimas offerendas. praeter altare domini Dei nostri quod extructum est ante tabernaculum eius. Quibus auditis Finees sacerdos et principes legationis Israel qui erant cum eo. placati sunt. et verba filiorum Ruben et Gad et dimidiae tribus Manasse libentissime susceperunt. Dixitque Finees filius Eleazari sacerdos ad eos. Nunc scimus quod nobiscum sit dominus. quoniam alieni estis a praevaricatione hac. et liberastis filios Israel de manu domini. Reversusque est cum principibus a filiis Ruben et Gad de terra Galaad. finium Chanaan ad filios Israel. et retulit eis. Placuitque sermo cunctis audientibus. et laudaverunt Deum filii Israel. et nequaquam ultra dixerunt ut ascenderent contra eos atque pugnarent et delerent terram possessionis eorum. Vocaveruntque filii Ruben et filii Gad altare quod extruxerant testimonium nostrum quod dominus ipse sit Deus.

c. XXIII. Evoluto autem multo tempore postquam pacem dominus dederat Israeli subiectis in gyro nationibus universis. et Iosue iam longaevo et persenilis aetatis. vocavit Iosue omnem Israelem maioresque natu et principes ac duces et magistros dixitque ad eos. Ego senui. et progressioris aetatis sum. vosque cernitis omnia quae fecerit dominus Deus vester cunctis per circuitum nationibus quomodo pro vobis ipse pugnaverit. Et nunc quia vobis sorte divisit omnem terram ab orientali parte Iordanis usque ad mare magnum. multaeque adhuc supersunt nationes. dominus Deus vester disperdet eas. et auferet a facie vestra. et possidebitis terram sicut vobis pollicitus est. Tantum confortamini et estote solliciti ut custodiatis cuncta quae scripta sunt in volumine legis Moysi. et non declinetis ab eis neque ad dexteram neque ad sinistram. ne postquam intraveritis ad gentes quae inter vos futurae sunt iuretis in nomine deorum earum et serviatis eis et adoretis illos. sed adhereatis domino Deo vestro quod fecistis usque in diem hanc. Et tunc auferet dominus in conspectu

De tribu Ruben ultra Iordanem contra Iericho civitates refugii Bosor in solitudine Misor et Iaser et Iethson et Masphe civitates iiii cum suburbanis suis omnes urbes

tu uiri gentes magnas ac robustissimas. et nullus uobis resistere poterit. Vñ cuncta quæcunq; dedit uobis dñs deus uester pugnabit. sicut locutus est. hoc tm diligentissime præcauete. ut diligatis dñm deum uestrum. Cæterum si uolueritis gentium harum quæ inter uos habitant erroribus adhærere. et cum eis misceri connubia. atq; mutuas copulare. iam nunc scitote quod dñs deus uester non eradicet amplius eas. sintq; uobis in muscipulam et offendiculum. et in latera uestra. et stimulos in oculis uestris. donec uos auferant atq; disperdat de terra hac optima quam tradidit uobis. en ego uadam hodie in uiam uniuersæ terræ. et toto animo cognoscetis quod ex omnibus uerbis quæ locutus est dñs pertinuerint ad me. nullum non præterierit irritum. Sicut ergo uenerunt super uos cuncta bona quæ promisit dñs. sic adducet super uos quæ cuncta mala. donec uos auferat atq; disperdat de terra hac optima quam tradidit uobis. eo quod præterieritis pactum dñi dei uestri. et abieritis seruientes deis alienis. et adoraueritis eos. statim ad ira dñi succendetur in uos. et auferemini uelociter de terra hac optima quam tradidit uobis.

Congregauit autem iosue omnes tribus israel in siclem. et uocauit maiores natu ac principes. et iudices et magistros. stetitq; in conspectu dñi. et adprehendit sic locutus est. Hæc dicit dñs deus israel. trans fluuium habitauerunt patres uestri ab initio. thare pater abrahæ. et nachor. et seruierunt diis alienis. tulique patrem uestrum abraham de regione mesopotamiæ. et adduxi eum per cuncta chanaan. multiplicauique semen eius. et dedi ei isaac. illique rursum dedi iacob et esau. et dedi esau montem seyr ad possidendum. iacob uero et filii eius descenderunt in egyptum. misi moysen et aaron. et percussi egyptum signis atq; portentis. eduxi quos et patres uestros de egypto. transieruntque mare. persecutique sunt egyptii patres uestros. cum curribus et equitatu infinito ad mare rubrum. Clamauerunt ad dominum. qui posuit tenebras inter uos et ægyptios. et adduxit super eos mare. et operuit illos. Viderunt oculi uestri cuncta quæ fecerim. et habitastis in solitudine multo tempore. introduxi uos ad terram amorrhæi qui habitabat trans iordanem. et pugnauerunt contra uos tradidi eos in manus uestras. et possedistis terram eorum. ad quos intrare non ualuit. et contriui eos coram uobis. Surrexit quoque balac filius sephor rex moab. et pugnauit contra israel. misitq; et uocauit balaam filium beor. ut malediceret uobis. et ego nolui audire eum. sed contrario uobis benedicere iussi uos. et liberaui uos de manu eius. transistisque iordanem et uenistis ad hiericho. pugnauerunt contra uos uiri ciuitatis. amorrhæus. et pherezæus. et chananæus. et hetthæus. gergeseus. et hæueus. et iebusæus. et tradidi illos in manus uestras. emisi quoque uespas antecedentes uos. et eiecit eos de conspectu uestro duos reges amorrhæorum. non in gladio tuo. neq; in arcu tuo. dedique uobis terram in qua non laborastis. et urbes quas non ædificastis. ut habitaretis in eis. uineis et oliuetis quas non plantastis. nunc ergo timete dominum. et seruite ei perfecto corde. atq; ueracissimo. auferte deos qui seruierunt patres uestri trans fluuium et in ægypto. et seruite domino. Quod si malum uobis uidetur seruire domino. optio uobis datur eligite hodie quod placeat. cui seruire potissimum debeatis. utrum dis quibus seruierunt patres uestri in mesopotamia an dis amorrhæorum in quorum terra habitatis. ego autem et domus mea seruiemus domino. Respondit populus. absit hoc a nobis ut relinquamus dominum et seruiamus diis alienis. dominus deus noster ipse eduxit nos et patres nostros de terra ægypti. de domo seruitutis. fecitque coram oculis nostris signa grandia. et custodiuit nos in uia per quam ambulauimus. et inter cunctas gentes per quas transiuimus. timuit quoque dominus omnes populos habitatores terræ quam nos introgressi sumus. Seruiemus ergo domino. quia ipse est deus noster. dixitque iosue ad populum. non poteritis seruire domino. deus enim sanctus est. et fortis. emulator est. nec ignoscet sceleribus uestris ac peccatis. si dimiseritis dominum et seruieritis deo alienæ

Cæpit iudex iosue. librum. Incipit liber iudicum.

se. conuertens affligat uos ac deleat. postquam uobis præstiterit omnia bona. dixitque populus ad iosue. Non quaquam ita erit. sed domino tantum seruiemus. et iosue ad populum. testes uos estis quod uos ipsi elegeritis uobis dominum ut seruiatis ei. Responderunt testes. nunc ergo auferte deos alienos qui in medio uestri sunt. et inclinate corda uestra ad dominum deum israel. dixitque populus ad iosue. dominum deum nostrum seruiemus. et uocem eius audiemus. percussit igitur iosue in die illo fœdus. et proposuit populo pacta ac iudicia in sichem. Scripsitque omnia uerba hæc in uolumine legis dei. et tulit lapidem grandem. posuitque eum subter quercum quæ erat in sanctuario dei. et dixit ad omnem populum. en lapis iste erit uobis in testimonium. audiet enim omnia uerba domini quæcunque locutus est uobiscum. ne forte postea negare uelitis. et mittam deum uobis. dimisitque populum singulos in possessiones suas. et postea mortuus est iosue. filius nun seruus domini. centum. x. annos. Sepelierunt eum in finibus possessionis suæ in thamnathsare. quæ sita est in monte ephraim ad septentrionalem plagam montis gaas. Seruitumque israel deo tribus illis dierum. quot longo uixerunt tempore post iosue. et qui nouerant omnia opera domini quæ fecerat in israel. Ossa quoque ioseph. quæ tulerant filii israel de ægypto. sepelierunt in sichem in parte agri quæ emerat iacob. a filiis emor patris sichem. c. nouellis ouibus. et facta sunt in possessionem filiorum ioseph. Eleazar quoque filius aaron mortuus est. et sepelierunt eum in gabaath filiorum finees quæ data est ei in monte ephraim.

Incipit liber iudicum.

POST MORTEM

iosue consuluerunt filii israel dominum dicentes. Quis ascendet ante nos contra chananæum. et erit dux belli. dixitque dominus. iudas ascendet. ecce tradidi terram in manu eius. et ait iudas ad symeon fratrem suum. ascende mecum in sorte mea et pugna contra chananæum. ut ego quoque uicissim intrem sortem tuam. et abiit cum eo symeon. Ascendit ergo iudas et tradidit dominus chananæum ac ferezæum in manus eorum. Et percusserunt in bezech. x. milia uirorum. Inuenerunt adoni bezech. et pugnauerunt contra eum ac percusserunt chananæum et pherezæum. fugit autem adoni bezech. quem secuti comprehendentes. abscissis summitatibus manuum ac pedum. sustulit de finibus suis. et adduxit in hierusalem. ubi mortuus est.

Pugnantes ergo filii iudæ contra hierusalem ceperunt eam et percusserunt in ore gladii. urbem quoque succenderunt igni. Postea descenderunt pugnare contra chananæum qui habitabat in montibus ad meridiem et in campestribus.

Egressusque iudas contra chananæum qui habitabat in hebron. cui nomen fuit antea cariatharbe. percussit sisai. et ahiman et tholmai. Abiit inde et pugnauit contra habitatores dabir. cuius nomen uetus erat cariathsepher. id est. ciuitas litterarum. Dixitque caleb. Qui percusserit cariathsepher et ceperit eam dabo ei achsam filiam meam uxorem. Cepitque eam othoniel filius cenez frater caleb iunior. dedit ei filiam suam uxorem. Quam persuasit ut postularet a patre suo agrum. Quæ ait ei. da mihi sedem irriguam. dixit ei caleb. Quid habes? Illa respondit. da benedictionem. quia terram australem dedisti mihi. da et riguum aquis. dedit ergo ei caleb superiorem riguum aquis. et inferiorem.

Filii autem cinæi cognati moysi. ascenderunt de ciuitate palmarum cum filiis iuda in desertum sortis eorum quæ est ad meridiem arad. et habitauerunt cum eo. Abiit autem iudas cum simeone fratre suo. et percusserunt simul chananæum qui habitabat in sephat. et ut fecerit

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

eum. vocatumque est nomen urbis Horma, id est anathema. Cepitque Iudas Gazam cum finibus suis, et Ascalonem atque Accaron cum terminis suis. Fuitque Dominus cum Iuda, et montana possedit: nec potuit delere habitatores vallis, quia falcatis curribus abundabant. Dederuntque Caleb Hebron sicut dixerat Moyses, qui delevit ex ea tres filios Enach. Iebusaeum autem habitatorem Ierusalem non deleverunt filii Beniamin: habitavitque Iebusaeus cum filiis Beniamin in Ierusalem usque in praesentem diem. Domus quoque Ioseph ascendit in Bethel, fuitque Dominus cum eis. Nam cum obsiderent urbem, quae prius Luza vocabatur, viderunt hominem egredientem de civitate, dixeruntque ad eum: Ostende nobis introitum civitatis, et faciemus tecum misericordiam. Qui cum ostendisset eis, percusserunt urbem in ore gladii: hominem autem illum et omnem cognationem eius dimiserunt. Qui dimissus abiit in terram Hetthim, et aedificavit ibi civitatem, vocavitque eam Luzam: quae ita appellatur usque in praesentem diem. Manasses quoque non delevit Bethsan et Thanac cum viculis suis, et habitatores Dor et Ieblaam et Mageddo cum viculis suis: coepitque Chananaeus habitare cum eis. Postquam autem confortatus est Israel, fecit eos tributarios, et delere noluit. Ephraim etiam non interfecit Chananaeum qui habitabat in Gazer, sed habitavit cum eo. Zabulon non delevit habitatores Cetron et Naalon: sed habitavit Chananaeus in medio eius, factusque est ei tributarius. Aser quoque non delevit habitatores Accho et Sidonis, Ahalab et Achazib et Helba et Aphec et Rohob: habitavitque in medio Chananaei habitatoris illius terrae, nec interfecit eum. Nephthali non delevit habitatores Bethsames et Bethanath: et habitavit inter Chananaeum habitatorem terrae, fueruntque ei Bethsamitae et Bethanitae tributarii. Artavitque Amorrhaeus filios Dan in monte, nec dedit eis locum ut ad planiora descenderent. Habitavitque in monte Hares, quod interpretatur testaceo, in Aialon et Salebim. Et aggravata est manus domus Ioseph, factusque est ei tributarius. Fuit autem terminus Amorrhaei ab ascensu Scorpionis, Petra, et superiora loca.

C. II. Ascenditque angelus Domini de Galgalis ad locum flentium, et ait: Eduxi vos de Aegypto, et introduxi in terram pro qua iuravi patribus vestris: et pollicitus sum ut non facerem irritum pactum meum vobiscum in sempiternum: ita dumtaxat ut non feriretis foedus cum habitatoribus terrae huius, et aras eorum subverteretis: et noluistis audire vocem meam. Cur hoc fecistis? Quam ob rem nolui delere eos a facie vestra ut habeatis hostes, et dii eorum sint vobis in ruinam. Cumque loqueretur angelus Domini haec verba ad omnes filios Israel, elevaverunt vocem suam et fleverunt. Et vocatum est nomen loci illius Locus flentium, sive lacrimarum: immolaveruntque ibi hostias Domino. Dimisit ergo Iosue populum, et abierunt filii Israel unusquisque in possessionem suam ut obtinerent eam: servieruntque Domino cunctis diebus eius, et seniorum qui longo post eum vixerunt tempore, et noverant omnia opera Domini quae fecerat cum Israel. Mortuus est autem Iosue filius Nun famulus Domini, centum et decem annorum, et sepelierunt eum in finibus possessionis suae in Thamnathsare in monte Ephraim, a septentrionali plaga montis Gaas. Omnisque illa generatio congregata est ad patres suos: et surrexerunt alii qui non noverant Dominum, et opera quae fecerat cum Israel. Feceruntque filii Israel malum in conspectu Domini, et servierunt Baalim, ac dimiserunt Dominum Deum patrum suorum, qui eduxerat eos de terra Aegypti: et secuti sunt deos alienos, deosque populorum qui habitabant in circuitu eorum, et adoraverunt eos: et ad iracundiam concitaverunt Dominum, dimittentes eum, et servientes Baal et Astaroth. Iratusque Dominus contra Israel, tradidit eos in manus diripientium: qui ceperunt eos et vendiderunt hostibus qui habitabant per gyrum: nec potuerunt resistere adversariis suis: sed quocumque pergere voluissent, manus Domini erat super eos, sicut locutus est et iuravit eis: et vehementer afflicti sunt. Suscitavitque Dominus iudices, qui liberarent eos de vastantium manibus: sed nec illos audire voluerunt, fornicantes cum diis alienis, et adorantes eos. Cito deseruerunt viam, per quam ingressi fuerant patres eorum: et audientes mandata Domini, omnia fecere contraria. Cumque Dominus suscitaret iudices, in diebus eorum flectebatur misericordia, et audiebat afflictorum gemitus, et liberabat eos de caede vastantium. Postquam autem mortuus esset iudex, revertebantur, et multo maiora faciebant quam fecerant patres eorum, sequentes deos alienos, et servientes eis, et adorantes illos. Non dimiserunt adinventiones suas, et viam durissimam per quam ambulare consueverunt. Iratusque est furor Domini in Israel, et ait: Quia irritum fecit gens ista pactum meum, quod pepigeram cum patribus eorum, et vocem meam audire contempsit: et ego non delebo gentes quas dimisit Iosue, et mortuus est: ut in ipsis experiar Israel, utrum custodiant viam Domini, et ambulent in ea, sicut custodierunt patres eorum, an non. Dimisit ergo Dominus omnes nationes has, et cito subvertere noluit, nec tradidit in manus Iosue.

C. III. Hae sunt gentes quas Dominus dereliquit, ut erudiret in eis Israelem, et omnes qui non noverant bella Chananaeorum: ut postea discerent filii eorum certare cum hostibus, et habere consuetudinem praeliandi. Quinque satrapas Philisthinorum, omnemque Chananaeum, et Sidonium, atque Hevaeum qui habitabat in monte Libano, de monte Baal Hermon usque ad introitum Emath. Dimisitque eos, ut in ipsis experiretur Israelem, utrum audiret mandata Domini, quae praeceperat patribus eorum per manum Moysi, an non. Itaque filii Israel habitaverunt in medio Chananaei, et Hethaei, et Amorrhaei, et Pherezaei, et Hevaei, et Iebusaei: et duxerunt uxores filias eorum, ipsique filias suas filiis eorum tradiderunt, et servierunt diis eorum. Feceruntque malum in conspectu Domini, et obliti sunt Dei sui, servientes Baalim et Astaroth. Iratusque contra Israel Dominus, tradidit eos in manus Chusanrasathaim regis Mesopotamiae, servieruntque ei octo annis. Et clamaverunt ad Dominum, qui suscitavit eis salvatorem, et liberavit eos, Othoniel videlicet filium Cenez, fratrem Caleb minorem: fuitque in eo spiritus Domini, et iudicavit Israel. Egressusque est ad pugnam, et tradidit Dominus in manus eius Chusanrasathaim regem Syriae, et oppressit eum. Quievitque terra quadraginta annis, et mortuus est Othoniel filius Cenez. Addiderunt autem filii Israel facere malum in conspectu Domini: qui confortavit adversum eos Eglon regem Moab: quia fecerunt malum in conspectu Domini. Et copulavit ei filios Ammon et Amalech: abiitque et percussit Israel, atque possedit urbem Palmarum. Servieruntque filii Israel Eglon regi Moab decem et octo annis. Et postea clamaverunt ad Dominum: qui suscitavit eis salvatorem vocabulo Aod, filium Gera, filii Iemini, qui utraque manu utebatur pro dextera. Miseruntque filii Israel per illum munera Eglon regi Moab. Qui fecit sibi gladium ancipitem, habentem in medio capulum longitudinis palmae manus, et accinctus est eo subter sagum in dextro femore. Obtulitque munera Eglon regi Moab. Erat autem Eglon crassus nimis. Cumque obtulisset ei munera, prosecutus est socios qui cum eo venerant. Et reversus de Galgalis, ubi erant idola, dixit ad regem: Verbum secretum habeo ad te, o rex. Et ille imperavit silentium: egressisque omnibus qui circa eum erant, ingressus est Aod ad eum: sedebat autem in aestivo coenaculo solus, dixitque: Verbum Dei habeo ad te. Qui statim surrexit de throno. Extenditque Aod manum sinistram, et tulit sicam de dextro femore suo, infixitque eam in ventre eius tam valide, ut capulus sequeretur ferrum in vulnere, ac pinguissimo adipe stringeretur. Nec eduxit gladium, sed ita ut percusserat, reliquit in corpore: statimque per secreta naturae alvi stercora proruperunt. Aod autem clausis diligentissime ostiis coenaculi, et obfirmatis sera, per posticum egressus est. Servique regis ingressi viderunt clausas fores coenaculi, atque dixerunt: Forsitan purgat alvum in aestivo cubiculo. Expectantesque diu, donec erubescerent, et videntes quod nullus aperiret, tulerunt clavem: et aperientes invenerunt dominum suum iacentem in terra mortuum. Aod autem dum illi turbarentur, effugit, et pertransiit locum idolorum unde reversus fuerat. Venitque in Seirath: et statim insonuit buccina in monte Ephraim: descenderuntque cum eo filii Israel, ipso in fronte gradiente. Qui dixit ad eos: Sequimini me: tradidit enim Dominus inimicos

nūos mo abitas ī manus nīas. descendēritq; post eū
ꝛ occupauerūt oppidū ipoꝝ amissuadq; tūc habitauerūt ī mo
ab. et cōpulerūt transīre quē dixī. Si pcusserūt
moabitas in pte illo ctēr. x. milia. omnes robu
stos ꝛ fortes uiros. nullus eoꝝ euadere potuit. hūc
natus ē moab de ailo sub manu ihū. et quie
erūt tra
annis. Post hūc fuit samgar filius an
ath qui percussit de philisthīm sexcentos uiros hō
ꝛ ipe quoq; defendit ihl. Iudicauerūt aūt filii israēl
alium ī conspectu dñi post mortē aboth. ꝛ tradidit il
los dñs in manus iabin regis chanaan qui regnauit ī
asor. habuitq; ducē exercitus sui nōie sisarā. ipe aūt
habitabat in aroth gentiū. et mauerunt filii
ihl ad dñm. Nongentos ei habebat falcatos
rus. ꝛ p. xx. annos uehemēter oppresserat eos. erat
deb bona pphetis uxor lapidoth. hāc iudicabat pplm in
illo tpe ꝛ sedebat subpalma q nōie illius uocabatur
mitra inter rhetbel in monte ephraī. Ascendebātq; ad ea
filii ihl in iudiciū. Que misit uocauitq; barach filiū abino
de cedes neptalim. dixitq; ad eū. Nōne pcepit tibi dñs deus
ihl. Vade ducq; exercitum ī thabor montem. tollesq;
tecū. x. milia pugnatoꝝ de filiis neptalim ꝛ de filiis
zabulon. ego aūt ducā ad te in loco torrētis sison
sisarā ꝓncipem exercitus eius. ꝛ currus eius. atq; multi
tudinem. ꝛ tradā eos in manū tuā. dixitq; ad eā barach. Si
uenis mecū. uadā. Si nolueris uenire mecū nō pgā. q; ego
ad. Iuo gē tecū. Si mihi uis uictoriā tibi non repro
mittitur. quia ī manu mulieris tradetur sisara. Surre
xitq; deb bona. ꝛ pfecta est cū barach ī cedes. Ascendit
zabulon et neptalim. ascenditq; cū. x. milibꝫ pugna
toꝝ. hūs deb bona ī comitatu suo.

Heber aūt cineus recesserat quondam a cēteris cineis
filiis hobab socii moysi. ꝛ tetenderat
taberna cula usq; ad uallem q uocatur sennim. iuxta
urbē cedes. Nunciatū q; ē sisare q; ascendisset mōtē
gentiū aduersus israēl. omnemq; exercitum de uocasset
gentiū aduersus torrentem cison. dixitq; deb bona ad barach.
Surge. Hic est enim dies ī qua tradidit dñs sisaram
ī manus tuas. en ipe ducet tecū. descenditq;
barach de monte thabor ꝛ decē milia pugnatoꝝ cū
eo. Perturbauitq; dñs sisarā. ꝛ omēs currus eius. uniuer
sūq; numerū multitudinē mortē gladii. adorsus barach. in
terrūt. ut sisara descendens de curru fugeret pedibꝰ. pedes
barach persequerent. fugiētes currus. ꝛ exercitus usq;
gentiū. cōtī hostili multitudo usq; ad
nationem ciderat. Sisara aūt fugiens. pcuit
ad tentoriū iahel uxorē haber cineī. erat enim pax
inter iabin regem asor. ꝛ domū haber cineī. egressa
q; iahel in occursū sisare dixit ad eū. Intra ad me
dñe mi. intra ne timeas. qui ingressus taber
naculū eius. ꝛ opertus abeo pallio dixit ad eā. Da mihi ob
secro paululū aquā quia valde sitio. Que aperuit utrē
lactis. ꝛ dedit ei bibere. ꝛ opuit illū. dixitq; sta ostium
ei. Si aūt hostis tabernaculi et ī uenerit ali
quis interrogansq; dicerit. numquid hic ē aliq;
suscepit. nullus ē. mulier itaq; iahel uxor haber clau
sum tabernaculi. assumēs partē malleū. ingressa ab
scondit — et cū sopitus pausset lassitudine. pfixit clauū
per tempus eius. perussitq; malleo cerebrū usq; ad terram.
et sopore morti soluit. defecit ꝛ mortuus ē. Ecce
ecce barach sequēs sisarā. uenientē. egressaq; iahel i
obuiū eius. dixit ei. Veni et ostendā tibi uirū q̄ quē
rū intrasti ad eam. qui dormit sisara mortuus. nec
uum ī fixum in tempore eius. Humiliauit ergo deus
die illo iabin regem chanaan. coram filiis ihl. qui ac
sedebant contra ꝛ fortiter manu oppressebant iabin rege
chanaan. donec delerent eum. cernentes dēcretū. ꝛ
barach filius achynoē. mane illo dicentes.

Audite reges. auribꝰ percipite principes. ego
ut ipse ego psallam dño deo ihl. Audite
te dñe. Audite reges. auribꝰ percipite principes. ego
sum ego sū dño et cantā psallam dño deo ihl. Dñe cū
exires de seir. ꝛ transires pregiones edom. terra mota

est. celiq; ac nubes distillauerūt aquis. Montes flu
xerunt a facie dñi des isrl. ꝛ hyma a facie dñi dei ihl.
In diebꝫ samgar filii anath. in diebꝫ iahel quieuerūt
semite. et qui ingrediebātur pessimi ambulauerunt p
calles deuios. Desiderati sunt fortes in ihl. ꝛ quieuerunt
donec surgeret deb bona. surgeret mater in ihl.
noua bella elegit dñs. ꝛ portas hostiū ipse subuer
tit. Si quis ꝛ hastā si apparuerit ī. xl. milibꝫ. cor
meū diliget principes ihl. Qui ꝓpter uoluntate o populo
rus uos obtulistis benedicite dño. Qui ascenditis sup
terrā asinos ꝛ sedetis in iudicio. ꝛ ambulatis in uia lo
quimini. ubi collisi sunt arcus. ꝛ hostili est fusio
cantus exercitus. ibi narrētur iustitie dñi. ꝛ clemē
tie ꝓtis ihl. Tūc descendet pplus dñi ad portas. ꝛ ope
ruit principatū. Surge surge deb bona. Surge
surge et loquere canticū. Surge barach. ꝛ apprehende
captiuos tuos fili abinoem. Saluate facti sunt reliq
pli. dñs mihi fortib; dominat. Ex ephraī dedicit eos
malech. ꝛ post eū beniamī ī pplis. de machir
principes descenderūt. et de zabulon qui exercitū
ducerēt ad bellandū. duces ysachar fuere q cū de
bona. et barach uestigia sūt secuti. Quasi in specu
ac barathri sic ruerunt in diuisionibus rubē. magnis
cogitationum ꝓpositis ē quare habitas inter duos terminos
gelsebat. Idcirco audiuit nauis. Aser habitabat in
littore maris. ꝛ portui moꝝ hitabat. Zabulon uero
tus neptalim. optulerunt animas suas morti ī regio
rome. Venerūt reges ꝛ pugnauerunt. pugna
uerunt reges chanaan in thanaach. aquis
magedon. argentū nichil tulere pdones. de celo dimica
tū ē contra eos. Stelle manentes in ordine suo ꝛ cursu
suo. aduersus sisaram pugnauerūt. torrēs cison
traxit eos impetus torrētis cadumim. conterere
calcon. Conculcet anima mea robustos. ungule equo
rum ceciderunt fugientibus ī petulātia ꝛ precipites ruen
tes fortissimi hostibus. Maledicite terre meroz dixit
angelus domini. Maledicite habitatoribus eius. quia
non uenerūt in auxilium dñi. in auxiliū dñi ꝓtorū fortissimo
rum eius. Benedicta inter mulieres iahel uxor haber ca
ei. benedicatur ī tabernaculo suo. aquam petenti lac
dedit. et in fiala principū optulit butirū. Manum su
am misit ad clauū. ꝛ dextram ad fabrorū malleū. Percus
sit sisaram confregit et perforauit tempora eius. et transfixa
sunt et perforata uulnerans latera. et timpus
ualuit ꝓstrauit. inter pedes eius ruit. defecit ꝛ mor
tuus est. Ante pedes eius soluebatur et iacebat ex
animis et miserabiliter. ꝓspiciebat per fenestram et ululabat
mater eius. et de cenaculo loquebatur. cur moratur
regredi currus eius. quare tardauerūt pedes quadrige
rum eius. Una sapientior ceteris uxoribus eius. ꝛ secun
dum uerbum ei. Forsitan nō dum diuisa ꝛ pulcherrima
forsitan et fortissimarū feminarum eligitur ei. Vestes diuersi
colores sisare tradūtur in preda. ꝛ supellex uarietatis
adornādi colli cōgeritur. Sic pereant oēs inimici
tui dñe. qui aūt diligūt te. sicut sol oriatur in
dem. ꝛ terra quieuit. quietusq; terra pax a prelio gentium. Fuit
ecerunt aūt filii isrl malū in conspectu dñi. qui tradi
dit eos in manu madian. vii. annis. et oppressit eos
ualde aduersus. fecerūtq; sibi antra ꝛ speluncas in montibus.
munitissima ad repugnandū loca. Cūq; seminassent isrl
ascendebant madian et amalech. ceteriq; orientales
nationes. et ap eos si gētes tēptoria sic erāt cuncta ui
standant usq; ad terminū gazē. nichilq; ouis aut bouē
cus relinq̄ aūt in isrl. non ouem. nō bouem. nō asinum.
ipsi enim et uniuersi greges uenerunt cū tabernaculis. ꝛ
multitudo locustarū innumera ꝛ camelorū innumerus nu
merus. uēnū et camelos. quicquid regionē deuastauerat.
humiliatusq; ē isrl ualde in conspectu madian. et ela
mauit. ad dominū. postulāq; auxiliū contra madianitas.
Qui misit ad eos uirū ꝓphetā ꝛ locutus est dicens. Hec
dñs deus isrl. ego uos feci ascendere de egypto. ꝛ edu
xi de egypto. ꝛ de domo seruitutis. ꝛ liberaui de
manu egyptiorū. ꝛ omniū inimicorū. qui affligebant uos.
feci q̄ eos ad introitū uīm. et tradidi uobis terrā eoꝝ.

ꝛ dix. ego dñs deus ist. ne timeas ne mor
iaris. non habitabit. ꝛ non uiues. audite uoce mi.
uenit aūt angl⁹ dñi et sedit subter ꝙ erat ieph
ti. ꝛ ephebat. adiohas patrē familie ezri. cui⁹ gi
deon filius eius exercebat. ad⁹ purgandū frumēta ino
cultū fugeret madian. apparuit ei et ait. dñs tecū
uir fortissime. dixit ei gedeon. obsecro dñe. si dñs
nobiscū ē. cur app̄henderunt nos hec oīa. vbi sūt mira
bilia eius ꝙ narrauerūt patres nr̄i. dicentes. de
egypto eduxit nos dñs. nūc aūt dereliquit nos ꝛ tra
didit in manu madian. respexit ad eū dñs. et
ait. vade in hac fortitudine tua. ꝛ liberabis israēl de
manu madian. scito q̄ misericors te. dixit ei gedeon. si
obsecro domine mi. in quo liberabo israēl ecce familia
mea infima ē in manasse. et ego minimus in domo
patris mei. dixitq; ei dñs. ego ero tecū. ꝛ percuties ma
dian. quasi unū uirū. et ille. si inueni ig̃itur gratiam
coram te. da mihi signū q̄ tu sis qui loq̄ris mihi. ne rece
das hinc quaso donec reuertar ad te. portemq; munuscul⁹
offeram tibi. at ille. ego p̄stolabor aduentū tuū. dixit
que gedeon. coxit edū. ꝛ de farine modio azy
mos panes carnesq; ponens in canistro. ꝛ rus carnibus
mittens mollā. tulit oīa sub arbore et obtulit ei. cui di
xit angl⁹ dñi. tolle carnes et panes azymos. ꝛ po
ne sup petrā illā. ꝛ rus desup funde. qui⁹ statim ex
tendit angl⁹ dñi summitatē uirge quā gerebat
in manu. ꝛ tetigit carnes et azymos panes. ascendit ig
ni de petra ꝛ cōsumpsit eos. ille aūt angl⁹ dñi abiit ab oculis eius. videns gedeon q̄ esset angl⁹
dñi. ait. heu heu dñe deus quia ideo sic locutus es. vt in mortē
detis nos aduidens. dixitq; ei dñs. pax tecū. noli timere. non
morieris. extruxit ergo ibi gedeon altare dño. ꝛ uocauit illud dñi
pacē. usq; in p̄sentē diē. cū adhuc esset in ephra q̄ ē
familia ezri. nocte illa dixit dñs ad eū. tolle taurū
patris tui. ꝛ alterū taurū annoꝝ. vii. destrue aram
baal q̄ est patris tui. et nemus q̄ circa eā ē suc
cide. ꝛ edifica altare dño deo tuo in summitate pe
tre huius supra quā sacrificiū ordine posito. tolles q;
taurū secūdū. et offerens holocaustū super lignoꝝ
struem. q̄ demigrare fuscideris. audiuit ergo gede
on. ꝛ uocatis de familia sua decē uiris fecit sicut p̄ceperat
ei dñs. timens patris familias et ciuitatis homines. ne
q̄ aliter fieret. mane surgentes. aperuerunt aram baal. et
succiderunt nemus q̄ circa eā erat. et taurū alterū
obtulerunt holocaustū super altare q̄ ędificatū e
rat. dixerunt ergo ad inuicē. quis fecit rem istā. cumq;
diligenter inquirerent ac sollicite perscrutarent. dixe
runt. gedeon filius ioas fecit hec. dixerunt ergo ad ioas. pro
duc filiū tuū ut moriatur. quia destruxit aram baal. et succidit nemus q̄ circa eā erat. ille aūt. numq̄d
ultores estis baal et pugnatis pro eo. q̄ aduersus eum
erit. memoretur ante quā luxerit crastina uenia. si deus
est. ipse uindicet se de eo qui subuertit aram eius. eodem die
uocatus est gedeon gerobaal. eo q̄ dixerit ioas. ulciscatur
se de eo baal qui subuertit aram eius. congregatis igitur omnibus
madian et amalech. et orientalibus p̄li cōgregati sunt
simul. et trāseuntes iordanem castrametati sunt
in valle iezrahel. spūs aūt dñi induit gedeon. qui
tangens buccinā cōcrepuit domus abiezer ut sequere
tur eum. misitq; nūcios in uniuersū manasse qui et ipse secu
tus est eū. et alios nūcios misit. in aser. et zabulon. ꝛ in neptali.
qui occurrerūt ei. dixitq; gedeon ad deum. si saluum
facis ymanū meā sicut locutus es. ponā uellus
lane in area. si ros in solo uellere fuerit. et in omni ter
ra siccitas. scā q; ymanū meā sicut locutus es. ubi
vit ita. factumq; est ita. et de nocte consurgens expri
sso uellere ex ros rore ē plenum. dixitq; rursus ad deum.
ne irascatur furor tuus cōtra me. si adhuc semel tēp
tauero signū petens in uellere. ero ut siccū uellus
sicci sit. ros aūt terra tota madefiat. fecitq; deus nocte il
la ut postulauerat. ꝛ fuit siccitas in solo uellere. et
ros in omni terra. surgens ig̃itur gerobaal qui et gedeon de nocte
cū omni populo. uenit ad fontē qui uocatur harad. erant aūt castra madian in valle ad septen
trionalē plagā collis qui ex aduerso. dixitq; dñs ad gedeon.
nimis est populus. nec tradetur madian in manus eius
ne glorietur contra me israēl. ꝛ dicat. mea uirtute liberatus sum. loquere ad populū ꝛ audiente uniuersis. qui
timidus et formidolosus est. ꝛ reuertatur. ꝛ recesserunt ex
monte galaad. ꝛ reuersi sunt ex populo. xxii. milia uiro
rum. ꝛ decem milia remanserunt. dixitq; dñs ad gedeon.
adhuc populus multus est. duc eos ad aquas. ꝛ ibi pro
bo illos. ꝛ de quo dixero tibi. iste pergat. duc
ere ibi bibere reuertatur. atq; descendit populus ad
aquas. dixit dñs ad gedeon. omnem linguam lambentem
de aqua sicut solet canis lambere. separabis eam seorsum. similiter
omnes qui curuati genibus biberint. mittes in parte altera. fuit
autem numerus eorum qui manu ori applicuerunt. atq;
lambuerunt trecenti uiri. omnis aūt reliqua multitu
do flexo poplite bibebat. et ait dñs ad gedeon. in
trecentis uiris qui lambuerunt aquas liberabo uos. ꝛ tra
dā madiā in manū tuā. omnis aūt reliqua multitu
do reuertatur in locū suū. sumptis itaq; pulmentis atq;
tubis reuersi sunt uniuersi israēlite in tentoria sua.
ꝛ retinuit trecentos uiros. castra aūt madian erāt subter
eum in ualle. et ait dñs ad eum. surge et descende
in castra. quia tradidi eos in manū tua. si aūt times ire ipse
midian. descendat puer tuus. et audi
ens quid loquantur. tunc confortabitur manus tua. ꝛ
securior ad hostilia castra descendes. descendit ergo ipse
ꝛ phara puer eius in parte castroꝝ ubi erant arma
torum uigiles. madian aūt et amalech. et oēs orientales
populi fusi iacebant in ualle ut locustarum multitu
do. cameli quoq; innumerabiles erant. sicut arena que
iacet in littore maris. cūq; uenisset gedeon narrabat
aliquis somnium proximo suo. ꝛ in hunc modum referre
bat q̄ uiderat. vidi somnium ꝛ uidebatur mihi q̄
subtilem panis cyrceo uolui. ꝛ in madian cas
tra descendere. atq; puenisset ad tabernaculum. percus
sit illud adeo ut subuerteret. ꝛ terre funditus coequaret. re
sponebat alius et dicebat. non est hoc aliud nisi gladius ge
deonis filii ioas filius israēl. tradidit enim deus
in manus eius madian. et omnia castra eius. audito
igitur gedeon somnio ac interpretatione eius. adorauit
deum. ꝛ reuersus ad castra israēl. ait. surgite. tradi
dit enim dñs in manus nras castra madian. diuisit
q; trecentos uiros in tres partes. ꝛ dedit tubas in ma
nibus eorum. lagenas quoq; uacuas. ac lampades in me
dios lagenarum. et dixit ad eos. quod me facere uide
ritis hoc facite. ingrediar partē castroꝝ. ꝛ quo fece
ro sequimini. cū personuerint tuba in manu mea quos
que partem circumeā clangite. ꝛ declamate dño
et gedeoni. ingressusq; gedeon ꝛ trecentos uiros q
erant cū eo in partē castroꝝ incipientibus uigilum
cetus medie. et custodiis statutis. ac peruigili bu
cinis clangere. ꝛ cōplodere uasa lagenas [illegible]
q; per gyrū castroꝝ. uerbis personabant. ꝛ uoci
bus. ac constrepentibus. terruit simulacris manibus lampa
des et cornua sonantes tubas. clamauerūq; gladius
dñi ꝛ gedeonis stantes singuli per circuitum castro
rum hostilium in loco suo. omnia itaq; castra turba
ta sunt. et uoci fletuque. ululatuq; fugerūt. et
nichilominus nos insistebamus trecentis uirilibus tubis
personantes. in mentibus dñs gladium unius castri.
ꝛ mutua se cede trucidabant. fugerūtque usq; bethsetta.
et preoccupantem abelmeula intrebbarb. cōclamā
tum est a uiris israēl de neptali. ꝛ aser. ꝛ omni manasse. pse
quentibus madian. et cecidit dñs uictoria populo suo in
die illo. misitq; gedeon nuntios omnem mon
tem ephraim dicens. descendite in occursū madiā
et occupate aquas usq; bethera atq; iordanē. cla
mauitq; omis ephraim. ꝛ occupauit aquas usq; iorda
nē usq; bethera. apprehensosq; duos uiros madia
norum oreb ꝛ zeb interfecit. oreb in petra oreb. zeb ū
torcularis zeb. et persecuti sunt madian capi
ta oreb ꝛ zeb portantes. ad gedeon trans fluenta

gedeon
v gedeonis

C. viii.

torcamus. Dixerunt. adeū uri ephraīm. Quid est q̄ facē uolumꝰ ut nos nō uocemꝰ cū ad pugnā ꝓgredereꝭ cōtra adiamē obiurgātes. fortiē. et ꝓpe ui⁹ in fereteꝭ. quibꝰ ille ꝛp. Quid enī tale facē uolui quale uos fecistis. Nonne melior est. racemus ephraim uindemia abiezer. In manus uras tradidit deus ꝓncipes madian oreb et zeb. quid tale facere potui quale uos fecistis. Quū hec loquer⁹ cessauit ira eoꝝ contra quos tumescebant cū. Cūq; uenisset gedeon ad iordanē. trāsiuit eū trecentis uiris qui secū erant. et ꝓ lassitudine fugientes persequebat. dixitq; ad uiros soth. Date obsecro panes ꝓplō qui mecū est. quia ualde defecerunt. ut possimus ꝓsequi zebee et salmana reges madian. Quibus dixerūt ꝓncipes soth. Forsitan palme manus zebee et salmana iam in manu tua sūt. et idcirco postulat ut demus exercitui tuo panes. Quib; ille ait. cū ergo tradiderit dñs zebee et salmana i manus meas conteram uoꝝ carnes tribulis q; deserti. et madianeos sequens uenit in phanuel. locutusq; ē ad uiros eiusdem loci similia. Cui illi responderūt. sic reddat uri soth pace destruā turrē hanc. Zebee aūt et salmana requiescebant cū omi exercitu suo. quindecim milia enim uiroꝝ remanserant ex omibꝰ turmis orientaliū ꝓpl⁹. cesi. c. xx. milibꝰ bellatoꝝ. et educerāt gladiū. Ascendensq; gedeon p uiā eoꝝ qui habitabāt in tabernaculis a finibus orientalem ꝓ tem nobe. et iecaa. percussit castra hostiū qui securi erant. et nichil aduersi suspicabantur. fugere q; zebee et salmana quos ꝓsequens gedeon cōprehendit. turbato omi exercitu eoꝝ. Reuertensq; de bello ante solis ortum apprehendit puerū de ciuibus soth. interrogauitq; eū nōia ꝓncipum et seniorū soth. et descripsit septuaginta vnū uiros. Veniensq; ad soth. ait. En zebee et salmana super quibꝰ exprobrastis mihi dicentes. Forsitan manus zebee et salmana in manibus tuis sūt et idcirco postulas ut demus uiris qui lassi sūt et defecerūt panes. tulit ergo seniores ciuitatis et spinas deserti ac tribulos. et cōtriuit ea et cecidit in eis quadragenos et octo uiros eiusdē ciuitatis. et turrem quoq; phanuhel subuertit. occisis habitatoribꝰ ciuitatis. dixitq; ad zebee et salmana. Qualis fuerūt uiri quos occidistis in thabor. cū responderent. similes mei. tales quidem erāt quasi filius regis. quibꝰ ille ait. fratres mei fuerunt filii matris mee. Viuit dñs nisi occidissetis eos. nō uos occiderem. dixitq; ad primogenitum suū. Surge et interfice eos. qui nō dubitauit gladiū. timebat enī quia adhuc puer erat. dixerunt q; zebee et salmana. tu surge et irrue in nos. quia iuxta etatē robur ē hōis. Surrexit gedeon. et interfecit zebee et salmana. et tulit ornamēta ac bullas quibꝰ colla regaliū camelor⁹ decorari solent. dixerunt q; omes uiri israel ad gedeon. dominare nri tu et filius tuus. et filius filii tui. quia liberasti nos de manu madian. Cuibꝰ ille ait. non dominabor uri. nec dominabit⁹ uester filius meus. sed dñs dñabit⁹ uos. dixitq; ad eos. Vnam petitionem postulo a uobis. date mihi inaures ex preda uestra. Inaures enī aureas habebāt hīe ismaelite consuetudinē habentes. Qui respondērūt. libentissime dabimus. expandentesq; super terrā pallium. proiecerunt unusquisq; inaures ex preda. et fuit pondus postulati auri mille septingenti auri sicli. absq; ornamentis et monilibꝰ ac ueste purpurea. quibꝰ madian reges uti solēt. et preter torques aureos camelor⁹. secitq; ex eo gedeon ephod. et posuit illud in ciuitate sua ephra. fecitq; omes israel idē ibi. et factus est gedeoni et domui eius in ruinam. humiliatus est aūt madian coram filiis israel. nec potuerunt ultra eleuare

cernices. siquidē terra p. xl. annos quibꝰ ꝓfuit gedeon.

gedeon

Hic uixit itaq; ierobaal filius ioas et habitauit in domo sua. habuitq; septuaginta filios qui egressi sunt de femore eius eo q; plures uxores habuerit. Concubina aūt illius quam habebat in sichem. genuit et ei filiū abimelech. Mortuus q; est gedeon filius ioas in senectute bona. et sepultus est in sepulchro patris sui in ephra de familia ezri. Postquam aūt mortuus est gedeon. auersi sunt filii israel et fornicati sunt cū baalim. posuerūtq; cum baal foedus ut eēt ei⁹ in deum. nec recordati sunt dñm deū suū. qui eruit eos de manibus omniū inimicoꝝ suoꝝ per circuitū. nec fecerunt mīam cū domo ierobaal gedeon iuxta oīa bona q̄ fecerat israhel. Abiit aūt abimelech filius ierobaal in sichem ad fratres matris sue. et locutus est ad eos et ad omnem cognationem patris matris sue. dicens. loquimini ad aures uiroꝝ sichem. Quid uobis ē melius ut dominentur uri septuaginta uiri omes filii ierobaal. an ut dominetur uobis unus uir. Simulq; cōsiderate. quia os uester et caro uestra sum. locutusq; fratres matris eius de eis ad omes uiros sichem. uniuersos q; sermones istos. inclinauerūt cor eoꝝ post abimelech. dicentes. frater noster est. dederūtq; illi septuaginta pondo argenti de templo baal berith. quib⁹ deduxit sibi eyeos uiros inopes et audaces secutiq; sunt eum. et uenit in domū patris sui in ephra. occidit fratres suos filios ierobaal septuaginta uiros super lapidē unū. Remansit iotham filius ierobaal minimus absconditus est. Congregati sunt aūt omes uiri sichem. et uniuersa familia urbis mello. abierūt et constituerunt regē abimelech. iuxta ilicē que stabat in sichē. Quē cū nūciatū esset iotham que stetit in uertice montis garizin. eleuataq; uoce clamauit. audite me uiri sichem uti uobis audiat deus. Dixerunt ligna ut ungerent super se regem. dixerūtq; oliue. impera nobis. Quibꝰ ipse numquid possū deserere pinguedinem meā. q̄ deū honorificatur in me. et hōies. tu ue nunc ut super ligna promoueāris. dixerūtq; ligna ad ficū. Veni et super nos regnū accipe. Quibus ipse ait. nūquid possū deserere dulcedinem meā fructusq; suauissimos. et ire ut moueāris ligna. promouerūtq; eum super se quedā ligna. ad uitē. Veni tu rex noster. Quib⁹ ipse. numquid possū deserere uinū meū q̄ letificat deū et hoīes. et ire ligna ceteris. promouerūtq; ad ficū. quib⁹ ligna ait. nūquid ego deserā dulcedinē meā. Veni tu ergo et regna super nos. Quibus ipse ait. Si uere me regem constituitis. uenite et submanete umbre mee. Si aūt non uultis ego egrediatur ignis de arbusto. et deuoret cedros libani. Nisi ergo sincere et absq; peccato constituistis super uos regē abimelech. et bñ egistis cū ierobaal. et cū domo eius. et reddidistis uicem operū manuū eius. qui pugnauit pro uobis. et animā suā posuit periculo. ut eueret uos de manu madian qui uos surrexistis contra domū patris mei. et interfecistis filios eius. lxx. uiros super unū lapidem. et constituistis regē abimelech filiū ancille eius super habitatores sichē. eo q; frater uester sit. Si ergo recte et absq; ulla fictione egistis cū ierobaal et cū domo eius. hodie letemini in abimelech. et ille letetur in uobis. Si aūt secus egerit. egrediatur ignis et exurat habitatores sichem. et ꝓpter duū melios. egrediatur ignis de uobis. et deuoret abimelech. Que cū dixisset fugit. et abiit in bebem. habitauitq; ibi metu abimelech fratris sui. Regnauit aūt abimelech super israel tribus annis. Misitq; dñs spm pessimum inter abimelech et habitatores sichē. qui ceperunt eū detestari. et sceleste interfecto nis. lxx. animis filioq; ierobaal. et effusio sanguinis eoꝝ cōclamare in abimelech fratrem suū. et in ceteros sichimorum ꝓncipes qui eū adiuuerant. posuerūtq; insidias aduersus eū in montium cacumine.

C. ix.

aduentum illius praestolarentur, exercebant latrocinia agentes praedas de praetereuntibus. Nuntiatumque est Abimelech. Venit autem Gaal filius Obed cum fratribus suis et transiit in Sicimam. Ad cuius aduentum erecti habitatores Sichem egressi sunt in agros uastantes uineas uuasque calcantes. Et factis cantantium choris ingressi sunt fanum dei sui, et inter epulas et pocula maledicebant Abimelech, clamante Gaal filio Obed: Quis est Abimelech, et quae est Sichem ut seruiamus ei? Numquid non est filius Ierobaal, et constituit principem Zebul seruum suum super uiros Emor patris Sichem? Cur ergo seruiemus ei? Utinam daret aliquis populum istum sub manu mea, ut auferrem de medio Abimelech. Dictumque est Abimelech: Congrega exercitus multitudinem et ueni. Zebul autem princeps ciuitatis, auditis sermonibus Gaal filii Obed, iratus est ualde, et misit clam ad Abimelech nuntios dicens: Ecce Gaal filius Obed uenit in Sicimam cum fratribus suis et oppugnat aduersum te ciuitatem. Surge itaque nocte cum populo qui tecum est, et latita in agro, et primo mane oriente sole irrue super ciuitatem. Illo autem egrediente cum populo suo aduersum te, fac ei quod potueris. Surrexit itaque Abimelech cum omni exercitu suo nocte, et tetendit insidias iuxta Sicimam in quattuor locis. Et egressus est Gaal filius Obed, et stetit in introitu portae ciuitatis. Surrexit autem Abimelech et omnis exercitus cum eo de insidiarum loco. Cumque uidisset populum Gaal, dixit ad Zebul: Ecce de montibus multitudo descendit. Cui ille respondit: Umbras montium uides quasi capita hominum, et hoc errore deciperis. Rursumque Gaal ait: Ecce populus de umbilico terrae descendit, et unus cuneus uenit per uiam quae respicit quercum. Cui dixit Zebul: Ubi est nunc os tuum quo loquebaris: Quis est Abimelech ut seruiamus ei? Nonne iste est populus quem despiciebas? Egredere et pugna contra eum. Abiit ergo Gaal spectante Sicimorum populo, et pugnauit contra Abimelech, qui persecutus est eum fugientem. Et ceciderunt ex parte eius plurimi usque ad portam ciuitatis. Et Abimelech sedit in Ruma. Zebul autem Gaal et socios eius expulit de urbe, nec in ea passus est commorari. Sequenti ergo die egressus est populus in campum. Quod cum nuntiatum esset Abimelech, tulit exercitum suum, et diuisit in tres turmas, tendens insidias in agris. Uidensque quod egrederetur populus de ciuitate, surrexit et irruit in eos cum cuneo suo, oppugnans et obsidens ciuitatem. Duae autem turmae palantes per campum aduersarios persequebantur. Porro Abimelech omni illo die oppugnabat urbem, quam cepit interfectis habitatoribus eius, ipsaque destructa ita ut sal in ea dispergeret. Quod cum audissent qui habitabant in turre Sicimorum, ingressi sunt fanum dei sui Berith, ubi foedus cum eo pepigerant, et ex eo locus nomen acceperat, qui erat ualde munitus. Abimelech quoque audiens uiros turris Sichem pariter conglobatos, ascendit in montem Selmon cum omni populo suo, et arrepta securi praecidit arboris ramum, impositumque ferens humero dixit ad socios: Quod me uidetis facere, cito facite. Igitur certatim ramos de arboribus praecidentes sequebantur ducem. Quos circumdantes praesidium succenderunt, atque ita factum est ut fumo et igne mille homines necarentur, uiri pariter ac mulieres, habitatorum turris Sichem. Abimelech autem inde proficiscens uenit ad oppidum Thebes, quod circumdans obsidebat exercitu. Erat autem turris excelsa in media ciuitate, ad quam confugerant simul uiri ac mulieres et omnes principes ciuitatis, clausa firmissime ianua, et super turris tectum stantes per propugnacula. Accedensque Abimelech iuxta turrim pugnabat fortiter, et appropinquans ostio ignem supponere nitebatur. Et ecce una mulier fragmen molae desuper iaciens illisit capiti Abimelech, et confregit cerebrum eius. Qui uocauit cito armigerum suum et ait ad eum: Euagina gladium tuum et percute me, ne forte dicatur quod a femina interfectus sim. Qui iussa perficiens interfecit eum. Illoque mortuo, omnes qui cum eo erant de Israel reuersi sunt in sedes suas. Et reddidit Deus malum quod fecerat Abimelech contra patrem suum, interfectis lxx. Sichimitis quoque quod operati erant retributum est, et uenit super eos maledictio Ioathan filii Ierobaal.

X. Post Abimelech surrexit dux in Israel Thola filius Phua patrui Abimelech, uir de Isachar, qui habitauit in Samir montis Ephraim, et iudicauit Israel xxiii annis, mortuusque est et sepultus in Samir. Huic successit Iair Galaadites, qui iudicauit Israel per xxii annos, habens xxx filios sedentes super xxx pullos asinarum, et principes xxx ciuitatum quae ex nomine eius sunt appellatae Auothiair, usque in praesentem diem, in terra Galaad. Mortuusque est Iair ac sepultus in loco cui est uocabulum Camon. Filii autem Israel peccatis ueteribus iungentes noua, fecerunt malum in conspectu Domini, et seruierunt idolis Baalim et Astaroth, et diis Syriae ac Sidonis et Moab et filiorum Ammon et Philistiim, dimiseruntque Dominum, et non colebant eum. Contra quos iratus tradidit eos in manus Philistiim et filiorum Ammon. Afflictique sunt et uehementer oppressi per annos xviii, omnes qui habitabant trans Iordanem in terra Amorrei qui est in Galaad, in tantum ut filii Ammon Iordane transmisso uastarent Iudam et Beniamin et Ephraim. Afflictusque est Israel nimis, et clamantes ad Dominum dixerunt: Peccauimus tibi, quia dereliquimus Dominum Deum nostrum, et seruiuimus Baalim. Quibus locutus est Dominus: Numquid non Aegyptii et Amorrei filiique Ammon et Philistiim, Sidonii quoque et Amalech et Chanaan oppresserunt uos, et clamastis ad me, et erui uos de manu eorum? Et tamen reliquistis me et coluistis deos alienos. Idcirco non addam ut ultra uos liberem. Ite et inuocate deos quos elegistis; ipsi uos liberent in tempore angustiae. Dixeruntque filii Israel ad Dominum: Peccauimus; redde tu nobis quicquid tibi placet, tantum nunc libera nos. Quae dicentes, omnia de finibus suis alienorum deorum idola proiecerunt, et seruierunt Domino Deo, qui doluit super miseriis eorum. Itaque filii Ammon conclamantes in Galaad fixere tentoria. Contra quos congregati filii Israel in Masphat castrametati sunt. Dixeruntque principes Galaad singuli ad proximos suos: Qui primus e nobis contra filios Ammon coeperit dimicare, erit dux populi Galaad.

XI. Fuit in tempore illo Iepte Galaadites, uir fortissimus atque pugnator, filius mulieris meretricis, qui natus est de Galaad. Habuit autem Galaad uxorem, de qua suscepit filios, qui postquam creuerant eiecerunt Iepte dicentes: Heres in domo patris nostri esse non poteris, quia de adultera matre generatus es. Quos ille fugiens atque deuitans, habitauit in terra Tob. Congregatique sunt ad eum uiri inopes et latrocinantes, et quasi principem sequebantur. In illis diebus pugnabant filii Ammon contra Israel. Quibus acriter instantibus, perrexerunt maiores natu de Galaad, ut tollerent in auxilium sui Iepte de terra Tob. Dixeruntque ad eum: Ueni et esto princeps noster, et pugna contra filios Ammon. Quibus ille respondit: Nonne uos estis qui odistis me, et eiecistis de domo patris mei, et nunc uenistis ad me necessitate compulsi? Dixeruntque principes Galaad ad Iepte: Ob hanc causam nunc ad te uenimus, ut proficiscaris nobiscum, et pugnes contra filios Ammon, sisque dux omnium qui habitant in Galaad. Iepte quoque dixit eis: Si uere uenistis ad me ut pugnem pro uobis contra filios Ammon, tradideritque eos Dominus in manus meas, ego ero princeps uester. Qui responderunt ei: Dominus qui haec audit, ipse mediator ac testis est quod nostra promissa faciemus. Abiit itaque Iepte cum principibus Galaad, fecitque eum omnis populus principem sui. Locutusque est Iepte omnes sermones suos coram Domino in Masphat. Et misit nuntios ad regem filiorum Ammon, qui ex persona sua dicerent: Quid mihi et tibi est, quia uenisti contra me ut uastares terram meam? Quibus ille respondit: Quia tulit Israel terram meam quando ascendit de Aegypto, a finibus Arnon usque Iaboc atque Iordanem; nunc igitur cum pace redde eam mihi. Per quos rursum mandauit Iepte [margin: et imperauit eis ut dicerent regi Ammon: Haec dicit Iepte]: Non tulit Israel terram Moab nec terram filiorum Ammon, sed quando de Aegypto conscenderunt, ambulauit per solitudinem usque ad Mare Rubrum, et uenit in Cades. Misitque nuntios ad regem Edom dicens: Dimitte me ut transeam per terram tuam. Qui noluit acquiescere precibus eius. Misit quoque et ad regem Moab, qui et ipse transitum praebere contempsit. Mansit itaque in Cades, et circumiit ex latere terram Edom et terram Moab, uenitque contra orientalem plagam terrae Moab, et castrametatus est

usque arnon. nec voluit intrare terminos moab. Misit itaque israel nuntios ad seon regem amorreorum qui habitabat in esebon. et dixerunt ei. Dimitte ut transeam per terram tuam usque ad fluvium. Qui et ipse israel verba despiciens. non dimisit eum transire per terminos suos. Sed infinita multitudine congregata egressus est contra eum in iesa. et fortiter resistebat. Tradiditque eum dominus in manu israel cum omni exercitu suo. Qui percussit eum et possedit omnem terram amorrei habitatoris regionis illius. et universos fines eius de arnon usque iaboc. et de solitudine usque ad iordanem. Dominus ergo deus israel subvertit amorreum pugnante contra illum populo suo israel. et tu nunc vis possidere terram eius? Nonne ea quae possedit chamos deus tuus tibi iure debentur? Quae autem dominus deus noster victor obtinuit in nostram cedent possessionem. Nisi forte melior es balach filio sephor rege moab. aut docere potes quod iurgatus sit contra israel et pugnaverit contra eum quando habitavit in esebon et viculis eius. et in aroer et viculis illius. vel in cunctis civitatibus iuxta iordanem. Quare tanto tempore nichil super hac repetitione temptastis? Igitur non ego pecco in te. sed tu contra me male agis. indicens michi bella non iusta. Iudicet dominus arbiter huius diei inter israel et filios amon. Noluitque adquiescere rex filiorum amon verbis iepte quae per nuntios mandaverat. Factus est ergo super iepte spiritus domini et circuiens galaad et manasse. maspha quoque galaad. et inde transiens ad filios amon votum vovit domino dicens. Si tradideris filios amon in manus meas. quicumque primus fuerit egressus de foribus domus meae michique occurrerit revertenti cum pace a filiis amon. eum holocaustum offeram domino. Transivitque iepte ad filios amon ut pugnaret contra eos. quos tradidit dominus in manus eius. Percussitque ab aroer usque dum venias in mennith xx. civitates. et usque ad abelam quae est vineis consita plaga magna nimis. Humiliatique sunt filii amon a filiis israel. Revertenti autem iepte in maspha domum suam occurrit ei unigenita filia sua cum tympanis et choris. Non enim habebat alios liberos. Qua visa scidit vestimenta sua et ait. Heu filia mi. decepisti me et ipsa decepta es. Aperui enim os meum ad dominum. et aliud facere non potero. Cui illa respondit. Pater mi si aperuisti os tuum ad dominum. fac michi quodcumque pollicitus es. concessa tibi ultione atque victoria de hostibus tuis. Dixitque ad patrem. Hoc solum michi praesta quod deprecor. Dimitte me ut duobus mensibus circueam montes et plangam virginitatem meam cum sodalibus meis. Cui ille respondit. Vade. Et dimisit eam duobus mensibus. Cumque abisset cum sociis ac sodalibus suis. flebat virginitatem suam in montibus. Expletisque duobus mensibus reversa est ad patrem suum. et fecit ei sicut voverat quae ignorabat virum. Exinde mos increbuit in israel et consuetudo servata est. ut post anni circulum conveniant in unum filiae israel et plangant filiam iepte galaaditae diebus quattuor.

C. XII. Sed ecce in ephraim orta est seditio. Nam transeuntes contra aquilonem. dixerunt ad iepte. Quare vadens ad pugnam contra filios amon. vocare nos noluisti ut pergeremus tecum? Igitur incendemus domum tuam. Quibus ille respondit. Disceptatio erat michi et populo meo contra filios amon vehemens. Vocavi vos ut praeberetis auxilium. et facere noluistis. Quod cernens posui in manibus meis animam meam. et transivi ad filios amon. et tradidit eos dominus in manus meas. Quid commerui ut adversum me consurgatis in proelium? Vocatis itaque ad se cunctis viris galaad. pugnabat contra ephraim. Percusseruntque viri galaad ephraim. quia dixerat fugitivus est galaad de ephraim. et habitat in medio ephraim et manasse. Occupaveruntque galaaditae vada iordanis per quae ephraim reversurus erat. Cumque venisset ad ea de ephraim numero fugiens atque dixisset. Obsecro ut me transire permittatis. dicebant ei galaaditae. Numquid ephrateus es? Quo dicente non sum. interrogabant eum. Dic ergo sebboleth. quod interpretatur spica. Qui respondebat thebboleth. eadem littera spicam exprimere non valens. Statimque apprehensum iugulabant in ipso iordanis transitu. Et ceciderunt in illo tempore de ephraim quadraginta duo milia. Iudicavitque iepte galaadites israel vii. annis. et mortuus est ac sepultus in civitate sua galaad.

Post hunc iudicavit israel abessa de bethleem. qui habuit xxx. filios. et totidem filias quas emittens foras maritis dedit. et eiusdem numeri filiis suis accepit uxores. introducens in domum suam. Qui septem annis iudicavit israel. mortuusque est ac sepultus in bethleem. Cui successit ahialon zabulonites. et iudicavit israel x. annis. Mortuusque est ac sepultus in zabulon. Post hunc iudicavit israel abdon filius hellel pharathonites. qui habuit quadraginta filios. et triginta ex eis nepotes ascendentes super septuaginta pullos asinarum. Et iudicavit israel octo annis. Mortuusque est ac sepultus in pharathon terrae ephraim in monte amalech.

C. XIII. Rursumque filii israel fecerunt malum in conspectu domini. qui tradidit eos in manus philistinorum xl. annis. Erat autem vir quidam de saraa et de stirpe dan. nomine manue. habens uxorem sterilem. Cui apparuit angelus domini et dixit ad eam. Sterilis es et absque liberis. sed concipies et paries filium. Cave ergo ne vinum bibas ac siceram. ne immundum quicquam comedas. quia concipies et paries filium. cuius non tanget caput novacula. Erit enim nazareus dei ab infantia sua et ex matris utero. et ipse incipiet liberare israel de manibus philistinorum. Quae cum venisset ad maritum dixit ei. Vir dei venit ad me. habens vultum angelicum terribilis nimis. Quem cum interrogassem quis esset et unde venisset. et quo nomine vocaretur. noluit michi dicere. sed hoc respondit. Ecce concipies et paries filium. Cave ne vinum bibas et siceram. et ne aliquo vescaris immundo. Erit enim puer nazareus dei ab infantia sua. ex utero matris usque ad diem mortis suae. Oravit itaque manue dominum et ait. Obsecro domine ut vir dei quem misisti veniat iterum. et doceat nos quid debeamus facere de puero qui nasciturus est. Exaudivitque dominus deprecantem manue. et apparuit rursum angelus domini uxori eius sedenti in agro. Manue autem maritus eius non erat cum ea. Quae cum vidisset angelum festinavit et cucurrit ad virum suum. nuntiavitque ei dicens. Ecce apparuit michi vir quem ante videram. Qui surrexit et secutus est uxorem suam. veniensque ad virum dixit ei. Tu es qui locutus es mulieri? Et ille respondit. Ego sum. Cui manue. Quando inquit sermo tuus fuerit expletus. quid vis ut faciat puer. aut a quo se observare debebit? Dixitque angelus domini ad manue. Ab omnibus quae locutus sum uxori tuae abstineat se. et quicquid ex vinea nascitur non comedat. vinum et siceram non bibat. et nullo vescatur immundo. et quod ei praecepi impleat atque custodiat. Dixitque manue ad angelum domini. Obsecro te ut adquiescas precibus meis. et faciamus tibi hedum de capris. Cui respondit angelus. Si me cogis. non comedam panes tuos. Si autem vis holocaustum facere. offer illud domino. Et nesciebat manue quod angelus domini esset. Dixitque ad eum. Quod est tibi nomen. ut si sermo tuus fuerit expletus honoremus te? Cui ille respondit. Cur quaeris nomen meum quod est mirabile? Tulit itaque manue hedum de capris et libamenta. et posuit super petram offerens domino qui facit mirabilia. Ipse autem et uxor eius intuebantur. Cumque ascenderet flamma altaris in caelum. angelus domini in flamma pariter ascendit. Quod cum vidisset manue et uxor eius proni ceciderunt in terram. et ultra non eis apparuit angelus domini. Statimque intellexit manue angelum domini esse. Et dixit ad uxorem suam. Morte moriemur quia vidimus deum. Cui respondit mulier. Si dominus nos vellet occidere. de manibus nostris holocaustum et libamenta non suscepisset. nec ostendisset nobis haec omnia. neque ea quae sunt ventura dixisset. Peperit itaque filium et vocavit nomen eius samson. Crevitque puer et benedixit ei dominus. Coepitque spiritus domini esse cum eo in castris dan. inter saraa et esthaol.

C. XIIII. Descendit ergo samson in thamnatha. vidensque ibi mulierem de filiabus philistiim ascendit et nuntiavit patri suo et matri suae dicens. Vidi mulierem in thamnatha de filiabus philistinorum. quam quaeso ut michi accipiatis uxorem. Cui dixerunt pater et mater sua. Numquid non est mulier in filiabus fratrum tuorum et in omni populo meo. quia vis accipere uxorem de philistiim qui incircumcisi sunt? Dixitque samson ad patrem suum. Hanc michi accipe quia placuit oculis meis. Parentes autem eius nesciebant quod res a domino fieret. et quaereret

casionem cē philistiim. Cū enī tyr philistiim do
minabantur rūbi. Descendit itaq; samson cū pa
tre suo r matre ithāmatha. Cūq; uenissent adu
neas oppidi. Apparuit catulus leonis ei⁹ rugiēs.
r occurrit ei. Irruit aūt sp̄s dñi i eūm. r dilacera
uit leonem. quasi cōū i fructa dilacerpet. nichilō
no hīs in manu. et hoc patri r matri nolunt īdica
re. Descendit q; et locutus est mulieri q̄ placuit o
culis ei. Et p̄ aliq̄ dies reuertens ut acciperet eā. decli
nauit ut uideret cadauer leonis. et ecce exercitus ap̄
ore leonis erat. ac fauus mellis. Quē cū sūpsisset in
manibus. comedebat i ma. veniēsq; ad patrē suū r matrē
rem. dedit eis partē. q; cōmederē. nec cū eis uoluit
dicere q̄ mel decerpsit leonis assūpserat. Descendit
itaq; pater eius ad mulierem. r fecit filio suo samso
nium. sic ē inuenel facere cōsueuerant. cū ig; auer
lāci uidissent eū. decerūt ei sodales. xxx. qui essent cū
eo. Ibiq; locutus est samson. Proponā uobis problema. q
si solueritis mihi intra. vii. dies cōuiuii dabo uobis
xxx. sindones. r totidem tunicas. Si aūt nō potue
ritis soluere. uos dabitis mihi. xxx. sindones. r tot
dem numeri tunicas. qui respondentes ei. Propone p
blema ut audiamus. qui dix eis. de ymedenite exiit
cibi. r de forti egressa ē dulcedo. nec potuerūt p̄tes die
p̄positionē soluere. Itaq; dixerūt ad uxorē samson. Blandire uiro tuo. r suade ei ut īdica
tibi quid significet problema. ne forte nolueris. ī cē
domū patris tui. An ideo nos uocastis ad
nuptias ut spoliaretis? Ā fundebat ap̄ fletū lacrimas.
r dicebat. odisti me. r nō dilexisti. Idcirco problema q̄d
posuisti filiis p̄pli mei. nō uis mihi exponere. Ait ille. ne
patri meo r matri mee nolui dicere. tibi ideireo pote
ro? Septē q; diebus conuiuii flebat ap̄ eū. tādēq; die. vii. cū ei
molesta esset expositio. Ā statim īdicauit ciuibz suis. et ip
li dixerūt ei die. vii. ante solis occubitū. Quid dulcius melle
q; aut quid fortius leone? Quare adeos. Si nō arassetis i iuuenca mea.
nō inuenissetis p̄positionem mei. Irruit itaq; in eos sp̄s dñi.
descendit q; ascalonē. r cecidit ibi. xxx. uiros. Quorū abla
tas uestes dedit his qui problema soluerant. Iratusq; nimi
rum ascendit i domū patris sui. Uxor aūt eius accepit ma
ritū unū de amicis suis. r pnubsit. Post aūg; tpus. cū
dies tritice messis imminerent. Venit samson i uisere
uolens uxorē suā. r attulit ei hedū de capris. atq; cubicu
lū ei⁹ intrare. p̄hibuit eū pat illius dicens.
Putauī q; odisses eā. ideo tradidi illā amico tuo. Si nō ti
ret ē iunior r pulchrior illa ē. sit tibi pro illa uxor.
Cui ait samson. Ab hac die nō erit culpa i me⁊ phili
stheos. faciam eis uos mala. Profectus itaq; cepit trecentas
uulpes. caudasq; earū iunxit adinuicem. r singulis cōis
i medio. Accensa igne fuccedens. dimisit. ut huc illuc
q; discurrerēt. Quę statī p̄reuerē i segetes philistino
rū. q̄bz succēsis. cōportate iā fruges. r adhuc stantes
i spicis. accensę sunt. i tō ut ignis quoq; tolue
ret. Rāma q; illi metere. dixerūq; philistiim. Quis fecit
hanc rē. q̄bz dix ē. Samson gener. thāmnathei. quia
tulit uxorē ei⁹. r alteri tradidit. Ascendēs aūt
philistiim. cōbusserūt tā mulierem. q̄ patrē eius
igni. Dixit aūt samson. Nec ꝫ fecerim. ar tñ adhuc exuobis
experiā ultionē. r cē quiescā. Percussitq; eos i gēs plaga.
ma ut stupentes sūra femori imponerent. et descen
derit. habitauit i spelūca petre etham. Igitur ascendē
tes philistiim mōtē iudę. castrametati sunt i loco qui p
stea uocatus est lechi. i. mandibula. Ibi eis. et effusus est
eius. dixerūtq; accei cernentibz iudę. Aut ascendistis ad
nos? Qui respōderūt. Vt ligemus samsōn uenimus. ut
reddamus ei q̄ in nos operatus est. descenderunt q; tria m
milia uirorū de iuda ad specū silicis etham. dixerūtq; ad
samson. Nescis q̄ philistiim i pcer nobis? quare ergo
hoc facere uoluisti nobis? ille aūt. Sicē fecerunt mihi
sic feci eis. Ligare nos uenerunt. te uenimus. r tradere in
manus philistinoꝝ. et ait samson. Iurate et sponde
te mihi q̄ nō me occidatis. dixerūtq;. nō te ligabimus.
sed uinctū trademus. ligauerūtq; eū duobus funibz. et

tulerunt de petra etham. Quē cū uenisset adoleū mayl
le. r philistiim uociferantes occurrissent ei. irru
it sp̄s dñi mirū. r sicē solent adolere ignis ligna cō
sumūt. ita et uincula quibz ligatus erat dissipata sūt
r soluta. Inuentāq; maxillam. i. mandibulam asi
ni q̄ iacebat. arripuit. mactauit ea mille uiros. et ait
maxilla asini. i mandibula pulli asinarū. deleui eos.
r percussi mille uiros. Cūq; hēc uerba explesset. pie
cit de manu mandibulam. r uocauit nomē loci illius
ramathlechi. q; mittitur eleuatio maxille. Sitiēs
q; ualde clamauit ad dominū. r ait. tu dedisti in manu
tua famulo tuo hanc maximā atq; uictoriam. r ecce mo
ior. i gabaq; i manibz carnifi⁹ eius. Aperuit itaq; dens
molarē dentē i maxilla asini. r egressus fons exeo aq.
quibz haustis refocillauit spūs. r uires recepit. Idcir
co appellatū ē nomē loci illius fons inuocātis de max
illa usq; impletē diem. Iudicauitq; tpe⁊ philistiim. xx. annis. Abiit quoq; i gazā. r uidit ibi mu
lierem meretricē. i gressusq; ē ad eā. q̄d audissēt
philistiim. r circūdantes ap̄ eos insidiabant urbi tota nocte cū silentio p̄stolātes. ut facto ma
ne exeuntem eum occidērēt. dormiuit aūt samson usq;
ad noctis mediū. et inde cōsurgēs. apprehēdit ostia
uasq; portę urbis cū postibz suis. r uectis. et imposuit eis
humeris. portauit ad uerticem montis qui respicit
hebron. Post hēc amauit mulierē q̄ habitabat
in ualle sorech nomen eius dalila. Venerūtq; ad eā
principes philistiim. et dixerūt. decipe eū. r
disce ab illo i quo tanta sit fortitudo mē. r quo pacto
eū superare ualeamus. r uincētes affligē. Ad si feceris
dabimus tibi singuli. o. c. argēteos. locuta ē ergo dali
la ad samson. Die mihi obsecro i quo sit tua ma
xima fortitudo. et quid sit quo ligatus cruciare
negeris. cui ille dixit samson. Si septē nerui mi
nime dum
nec dū siccis. r adhuc humidis ligatus fuero. i fir
mus ero ut ceteri hōies. Attulerūntq; ad eā principes
philistinoꝝ. vii. funes ut dixerat quibz uinxit eum.
latentibz ap̄ se insidias. r iterato illo finem rei expectā
tibz. clamauitq; a deū philistiim super te samson.
Ille rupit uincula quō si rūpat quis filū stuppe ar
tū. l. stamineus aut
cū odore ignis accepit. r nō
ē cognitū. i quo esset fortitudo eius. dixitq; ad eū da
lila. Ecce illusisti mihi. r falsū locutus es. dūtaxat
nē indices mihi quo ligari debeas. cui ille. ait. Si
ligatus fuero nouis funibz qui nūq̄ fuerint in
opere. i firmus ero. r alius hōīb⁹ similis. quibz rur
sū dalila uinxit eū. r clamauit. philistiim super
te samson. i cubiculo insidiis reparatis. Quē ita ru
pit uincula q̄si fila telarū. dixitq; dalila rursus
ad eū. Vsq; quo decipies me. r falsū loqueris? ostende
quo uinciri debeas. Ille ait. vii. crines capi
tis mei cū hac plexu telę. et clauo infixus
cū ligatus terrę figeris. infirmus ero. q̄ cū fecisset da
lila dixit ad eū. philistiim sup te samson. Qui exsurgē
de somno. extraxit clauū cū crinibz telę. dixitq; ad
eū dalila. Quousq; deludis me. mendacia tua nō
sit mecū prorsus quicq; infirmus es. n. a noluisti dēre in
quo sit tua maxima fortitudo. Cūq; molesta ei cēt.
r p multos dies ingerit adhortando. r instando. ita ut anima
nonnullatenus deficeret. ad mortē usq; lassata
time. Aperiens uerecundē cor dixit ad eā. Ferrū nūquam
ascendit super caput meū. q; nazareus. i. cōsecratus
do sū deo ex utero matris mee. Si rasū fuero caput meū re
cedet a me fortitudo mea. r defica ero. ut cēteri hōies.
videt illa q; confessus ei cēt omnem animū suū. misit
ad principes philistinoꝝ. atq; mandauit. Ascendite
ad me semel. quia nūc aperuit mihi cor suū. Quę ascē
dentes assūpta pecunia q̄ promiserāt. Adhuc dormi
te eū fecit sup genua sua. r i sinu suo reclinato capi
te. Vocauitq; tonsorē et rasit. vii. crines. et. cepit abi
cere eum. r ase repellere. Statimq; afflictus fortitudo dis
cessit. dixitq; philistiim sup te samson. Qui de somno

Vide nō in meā testē plene mysteria
Psalmum q. singulis versiculis
illorū xp. ysmahel. ysacob
per ozeam et samson. humana
redemptionē duo. xp. no. baptis
et xpc sanctū

Samson fortissimus

nisi

al. spuramine

nō q. ōēs alii qui fortes fuerunt
fuerint nō habuerint gratiam
q. possit ne bonum eos

al. spiritus

al. ad mortē usq; lassata

consurgens dixit in animo suo. Egrediar sicut et ante feci, et me excutiam, nesciens quod recessisset ab eo dominus. Quem cum apprehendissent philisthiim, statim eruerunt oculos eius, et duxerunt gazam vinctum catenis, et clausum in carcere molere fecerunt. Iamque capilli eius renasci ceperant. Et principes philisthinorum convenerunt in unum, ut immolarent hostias magnificas dagon deo suo, et epularentur dicentes. Tradidit deus noster inimicum nostrum samson in manus nostras. Quod etiam populus videns laudabat deum suum, eademque dicebat. Tradidit deus noster adversarium nostrum in manus nostras, qui delevit terram nostram et occidit plurimos. Letantesque per convivia sumptis iam epulis preceperunt ut vocaretur samson, et ante eos luderet. Qui adductus de carcere ludebat ante eos. Feceruntque eum stare inter duas columpnas. Qui dixit puero regenti gressus suos. Dimitte me ut tangam columpnas quibus omnis imminet domus, ut recliner super eas et paululum requiescam. Domus autem plena erat virorum ac mulierum, et erant ibi omnes principes philisthinorum, ac de tecto et solario circiter tria milia utriusque sexus spectantes ludentem samson. At ille invocato domino ait. Domine deus memento mei, et redde mihi nunc pristinam fortitudinem deus meus, ut ulciscar me de hostibus meis, et pro amissione duorum luminum unam ultionem recipiam. Et apprehendens ambas columpnas quibus innitebatur domus, alteramque earum dextera et alteram leva tenens, ait. Moriatur anima mea cum philisthiim. Concussisque fortiter columpnis, cecidit domus super omnes principes, et ceteram multitudinem que ibi erat. Multoque plures interfecit moriens, quam ante vivus occiderat. Descendentes autem fratres eius et universa cognatio, tulerunt corpus eius, et sepelierunt inter saraa et esthaol in sepulchro patris sui manue. Iudicavitque israhel .xx. annis.

C. XVII.

Fuit eo tempore vir quidam de monte ephraim nomine michas, qui dixit matri sue. Mille centum argenteos quos separaveras tibi, et super quibus me audiente iuraveras, ecce ego habeo, et apud me sunt. Cui illa respondit. Benedictus filius meus domino. Reddidit ergo eos matri sue, que dixerat ei. Consecravi et vovi argentum hoc domino, ut de manu mea suscipiat filius meus, et faciat sculptile atque conflatile, et nunc trado illud tibi. Reddidit igitur eos matri sue. Que tulit .cc. argenteos, et dedit eos argentario, ut faceret ex eis sculptile atque conflatile, quod fuit in domo miche. Qui ediculam quoque in ea deo separavit, et fecit ephod ac theraphim, id est vestem sacerdotalem et ydola. Implevitque unius filiorum suorum manum, et factus est ei sacerdos. In diebus illis non erat rex in israhel, sed unusquisque quod sibi rectum videbatur, hoc faciebat.

Fuit quoque alter adolescens de bethlehem iuda ex cognatione eius, eratque ipse levites, et habitabat ibi. Egressusque de civitate bethlehem, peregrinari voluit ubicumque sibi commodum repperisset. Cumque venisset in montem ephraim iter faciens, et declinasset parumper in domo miche, interrogatus est ab eo unde venis. Qui respondit. Levita sum de bethlehem iuda, et vado ut habitem ubi potuero, et utile mihi esse perspexero. Dixitque michas. Mane apud me, et esto mihi parens ac sacerdos. Daboque tibi per annos singulos .x. argenteos, ac vestem duplicem, et que ad victum necessaria sunt. Acquievit, et mansit apud eum. Fuitque illi quasi unus de filiis. Implevitque michas manum eius, et habuit apud se puerum sacerdotem, dicens. Nunc scio quod bene mihi faciet deus, habenti levitici generis sacerdotem.

C. XVIII

In diebus illis non erat rex in israhel, et tribus dan querebat possessionem sibi ut habitaret in ea. Usque ad illum enim diem inter ceteras tribus sortem non acceperat. Miserunt igitur filii dan stirpis et familie sue .v. viros fortissimos de saraa et esthaol, ut explorarent terram et diligenter inspicerent. Dixeruntque eis. Ite et considerate terram. Qui cum pergentes venissent in montem ephraim, et intrassent domum miche, requieverunt ibi. Et agnoscentes vocem adolescentis levite, utentesque illius diversorio, dixerunt ad eum. Quis te huc adduxit? Quid hic agis? Quam ob causam huc venire voluisti? Qui respondit eis. Hec et hec prestitit mihi michas, et me mercede conduxit, ut sim ei sacerdos. Rogaverunt autem eum ut consuleret dominum, ut scire possent an prospero itinere pergerent, et res haberet effectum. Qui respondit eis. Ite cum pace. Dominus respicit viam vestram, et iter quo pergatis. Euntes itaque .v. viri venerunt lais. Videruntque populum habitantem in ea absque ullo timore, iuxta sydoniorum consuetudinem, securum et quietum, nullo eis penitus resistente, magnarumque opum, et procul a sydone atque a cunctis hominibus separatum. Reversique sunt ad fratres suos in saraa et esthaol, et quid egissent sciscitantibus, responderunt. Surgite et ascendamus ad eos. Vidimus enim terram valde opulentam et uberem. Nolite negligere, nolite cessare. Eamus et possideamus eam, nullus erit labor. Intrabimus ad securos in regionem latissimam, tradetque nobis dominus locum, in quo nullius rei est penuria eorum que gignuntur in terra. Profecti igitur sunt de cognatione dan, id est de saraa et esthaol, sexcenti viri accincti armis militaribus. Ascendentesque manserunt in cariathiarim iude. Qui locus ex eo tempore castrorum dan nomen accepit, et est post tergum cariathiarim. Inde transierunt in montem ephraim. Cumque venissent ad domum miche, dixerunt .v. viri qui prius missi fuerant ad considerandam terram lais, ceteris fratribus suis. Nostis quod in domibus istis sit ephod et theraphim, et sculptile atque conflatile. Videte quid vobis placeat. Et cum paululum declinassent, ingressi sunt domum adolescentis levite qui erat in domo miche, salutaveruntque eum verbis pacificis. Sexcenti autem viri ita ut erant armati stabant ante ostium. At illi qui ingressi fuerant domum iuvenis, sculptile et ephod et theraphim atque conflatile tollere nitebantur, et sacerdos stabat ante ostium, sexcentis viris fortissimis haud procul expectantibus. Tulerunt igitur qui intraverant sculptile, et ephod et ydola atque conflatile. Quibus dixit sacerdos. Quid facitis? Cui responderunt. Tace, et pone digitum super os tuum, veni nobiscum, ut habeamus te patrem ac sacerdotem. Quid tibi melius est, ut sis sacerdos in domo unius viri, an in una tribu et familia in israhel? Quod cum audisset, acquievit sermonibus eorum, et tulit ephod et ydola ac sculptile, et cum eis profectus est. Qui cum pergerent et ante se ire fecissent parvulos ac iumenta et omne quod erat preciosum, et iam a domo miche essent procul, viri qui habitabant in domibus miche conclamantes secuti sunt, et post tergum clamare ceperunt. Qui cum respexissent, dixerunt ad micham. Quid tibi vis? Cur clamas? Qui respondit. Deos meos quos mihi feci tulistis, et sacerdotem et omnia que habeo, et dicitis, quid tibi est? Dixeruntque ei filii dan. Cave ne ultra loquaris ad nos, et veniant ad te viri animo concitati, et ipse cum omni domo tua pereas. Et sic cepto itinere perrexerunt. Videns autem michas quod fortiores se essent, reversus est in domum suam. Sexcenti autem viri tulerunt sacerdotem, et que supra diximus, venerunt in lais ad populum quiescentem atque securum, et percusserunt eos in ore gladii, urbemque incendio tradiderunt, nullo penitus ferente presidium, eo quod procul habitarent a sydone, et cum nullo hominum haberent quicquam societatis ac negotii. Erat autem civitas sita in regione roob. Quam rursum extruentes habitaverunt in ea, vocato nomine civitatis dan iuxta vocabulum patris sui, quem genuerat israhel, que prius lais vocabatur. Posueruntque sibi sculptile, et ionathan filium gersam filii moysi, ac filios eius sacerdotes in tribu dan, usque ad diem captivitatis sue. Mansitque apud eos ydolum miche omni tempore quo fuit domus dei in sylo.

C. XIX.

In diebus illis non erat rex in israhel. Fuit quidam vir levites habitans in latere montis ephraim, qui accepit uxorem de bethlehem iuda. Que reliquit eum, et reversa est in domum patris sui in bethlehem, mansitque apud eum .iiii. mensibus. Secutusque est eam vir suus, volens ei reconciliari atque blandiri, et secum reducere, habens in comitatu puerum et duos asinos. Que suscepit eum, et introduxit in domum patris sui. Quod cum audisset socer eius, eumque vidisset, occurrit ei letus, et amplexatus est hominem. Et mansit gener in domo soceri tribus diebus, comedens cum eo et bibens familiariter. Die autem quarto de nocte consurgens, proficisci voluit. Quem tenuit socer, et ait ad eum. Gusta prius pauxillum panis, et conforta stomachum, et sic proficisceris. Sederuntque simul et comederunt ac biberunt. Dixitque pater puelle ad generum suum. Queso te ut hodie hic maneas, pariterque letemur. At ille consurgens cepit velle proficisci. Et nichilominus obnixe eum socer tenuit, et apud se fecit manere. Mane autem facto parabat levites iter. Cui rursum socer. Oro te inquit ut paululum cibi accipias, et assumptis viribus donec increscat dies, postea proficiscaris. Comederunt ergo simul. Surrexitque adolescens ut pergeret cum uxore s

sua et puero. Cui rursum locutus est socer. Considera quod dies ad occasum declivior sit, et propinquat ad vesperum. Mane apud me etiam hodie, et duc laetum diem, et cras proficisceris ut vadas in domum tuam. Noluit gener acquiescere sermonibus eius; sed statim perrexit, et venit contra Iebus, quae altero nomine vocabatur Ierusalem, ducens secum duos asinos onustos et concubinam. Iamque erant iuxta Iebus, et dies mutabatur in noctem. Dixitque puer ad dominum suum. Veni obsecro declinemus ad urbem Iebuseorum, et maneamus in ea. Cui respondit dominus. Non ingrediar oppidum gentis alienae, quae non est de filiis Israel, sed transibo usque Gabaa, et cum illuc pervenero, manebimus in ea, aut certe in urbe Rama. Transierunt ergo Iebus, et coeptum carpebant iter. Occubuitque eis sol iuxta Gabaa, quae est in tribu Beniamin. Diverteruntque ad eam ut manerent ibi. Quo cum intrassent, sedebant in platea civitatis, et nullus eos recipere volebat hospitio. Et ecce apparuit homo senex revertens de agro et de opere suo vesperi, qui et ipse erat de monte Ephraim, et peregrinus habitabat in Gabaa. Homines autem regionis illius erant filii Gemini. Elevatisque oculis vidit senex sedentem hominem cum sarcinulis suis in platea civitatis, et dixit ad eum. Unde venis, et quo vadis? Qui respondit ei. Profecti sumus de Bethleem Iuda, et pergimus ad locum nostrum, qui est in latere montis Ephraim, unde ieramus in Bethleem. Et nunc vadimus ad domum Dei, nullusque nos sub tectum suum vult recipere, habentes paleas et fenum in asinorum pabulum, et panem ac vinum in meos et ancillae tuae usus, et pueri qui mecum est. Nulla re indigemus nisi hospitio. Cui respondit senex. Pax tecum sit. Ego praebebo omnia quae necessaria sunt, tantum quaeso ne in platea maneas. Introduxitque eum in domum suam, et pabulum asinis praebuit. Ac postquam laverunt pedes suos, recepit eos in convivium. Illis epulantibus, et post laborem itineris cibo ac potu reficientibus corpora, venerunt viri civitatis illius filii Belial, id est absque iugo, et circumdantes domum senis, fores pulsare coeperunt, clamantes ad dominum domus, atque dicentes. Educ virum qui ingressus est domum tuam, ut abutamur eo. Egressusque est ad eos senex, et ait. Nolite fratres, nolite facere malum hoc, quia ingressus est homo hospitium meum, et cessate ab hac stultitia. Habeo filiam virginem, et hic homo habet concubinam; educam eas ad vos ut humilietis eas, et vestram libidinem compleatis. Tantum obsecro ne scelus hoc contra naturam operemini in virum. Nolebant acquiescere sermonibus eius. Quod cernens homo, eduxit ad eos concubinam suam, et eis tradidit illudendam. Qua cum tota nocte abusi essent, dimiserunt eam mane. At mulier recedentibus tenebris venit ad ostium domus ubi manebat dominus suus, et ibi corruit. Mane facto surrexit homo, et aperuit ostium, ut coeptam expleret viam, et ecce concubina eius iacebat ante ostium, expansis manibus in limine. Cui ille putans eam quiescere loquebatur. Surge et ambulemus. Qua nihil respondente, intelligens quod erat mortua, tulit eam, et imposuit asino, reversusque est in domum suam. Quam cum esset ingressus, arripuit gladium, et cadaver uxoris cum ossibus suis in duodecim partes ac frusta concidens, misit in omnes terminos Israel. Quod cum vidissent singuli, conclamabant. Numquam res talis facta est in Israel, ex eo die quo ascenderunt patres nostri de Egypto usque in praesens tempus. Ferte sententiam, et in commune decernite quid facto opus sit.

C. XX

Egressi sunt itaque omnes filii Israel, et pariter congregati quasi vir unus, de Dan usque Bersabee, et terra Galaad, ad Dominum in Maspha. Omnesque anguli populorum, et cunctae tribus Israel in ecclesiam populi Dei convenerunt, quadringenta (*margin:* quadringenta) milia peditum pugnatorum. Nec latuit filios Beniamin quod ascendissent filii Israel in Maspha. Interrogatusque levita maritus mulieris interfectae, quomodo tantum scelus perpetratum esset, respondit. Veni in Gabaa Beniamin cum uxore mea, illucque diverti. Et ecce homines civitatis illius circumdederunt nocte domum in qua manebam, volentes me occidere, et uxorem meam incredibili libidinis furore vexantes. Denique mortua est. Quam arreptam in frusta concidi, misique partes in omnes terminos possessionis vestrae, quia numquam tantum nefas, et tam grande piaculum factum est in Israel. Adestis omnes filii Israel, decernite quid facere debeatis. Stansque omnis populus, quasi unius hominis sermone respondit. Non recedemus in tabernacula nostra, nec suam quisquam intrabit domum, sed hoc contra Gabaa in commune faciamus. Decem viri eligantur e centum ex omnibus tribubus Israel, et centum de mille, et mille de decem milibus, ut comportent exercitui cibaria, et possimus pugnantes contra Gabaa Beniamin reddere ei pro scelere quod meretur. Convenitque universus Israel ad civitatem quasi homo unus, eadem mente unoque consilio. Et miserunt nuntios ad omnem tribum Beniamin, qui dicerent. Cur tantum nefas in vobis repertum est? Tradite homines de Gabaa qui hoc flagitium perpetrarunt, ut moriantur, et auferatur malum de Israel. Qui noluerunt fratrum suorum filiorum Israel audire mandatum, sed ex cunctis urbibus quae suae sortis erant, convenerunt in Gabaa ut illis ferrent auxilium, et contra universum populum Israel dimicarent. Inventique sunt viginti quinque milia de Beniamin educentium gladium, praeter habitatores Gabaa, qui septingenti erant viri fortissimi, ita sinistra ut dextra proeliantes, et sic fundis ad certum iacientes lapides, ut capillum quoque possent percutere, et nequaquam in alteram partem ictus lapidis deferretur. Virorum quoque Israel absque filiis Beniamin inventa sunt quadringenta milia educentium gladios et paratorum ad pugnam. Qui surgentes venerunt in domum Dei, hoc est in Silo, consulueruntque Deum atque dixerunt. Quis erit in exercitu nostro princeps certaminis contra filios Beniamin? Quibus respondit Dominus. Iudas sit dux vester. Statimque filii Israel surgentes mane castrametati sunt iuxta Gabaa. Et inde procedentes ad pugnam contra Beniamin, urbem oppugnare coeperunt. Egressique filii Beniamin de Gabaa, occiderunt de filiis Israel die illo viginti duo milia virorum. Rursum filii Israel et fortitudine et numero confidentes, in eodem loco in quo prius certaverant aciem direxerunt, ita tamen ut prius ascenderent, et flerent coram Domino usque ad noctem, consulerentque eum et dicerent. Debeo ultra procedere ad dimicandum contra filios Beniamin fratres meos, an non? Quibus ille respondit. Ascendite ad eos, et inite certamen. Cumque filii Israel altero die contra Beniamin ad proelium processissent, eruperunt filii Beniamin de portis Gabaa, et occurrentes eis tanta in illos caede bacchati sunt, ut decem et octo milia virorum educentium gladium prosternerent. Quam ob rem omnes filii Israel venerunt in domum Dei, et sedentes flebant coram Domino, ieiunaveruntque illo die usque ad vesperam, et obtulerunt ei holocausta et pacificas victimas, et super statu suo interrogaverunt. Eo tempore ibi erat arca foederis Domini, et Finees filius Eleazari filii Aaron praepositus domus. Consuluerunt igitur Dominum atque dixerunt. Exire ultra debemus ad pugnam contra filios Beniamin fratres nostros, an quiescere? Quibus ait Dominus. Ascendite, cras enim tradam eos in manus vestras. Posueruntque filii Israel insidias per circuitum urbis Gabaa, et tertia vice sicut semel et bis contra Beniamin exercitum produxerunt. Sed et filii Beniamin audacter eruperunt de civitate, et fugientes adversarios longius persecuti sunt, ita ut vulnerarent ex eis sicut primo die et secundo, et caederent per duas semitas vertentes terga, quarum una ferebatur in Bethel, altera in Gabaa, atque prosternerent triginta circiter viros. Putaverunt enim solito eos more cedere. Qui fugam arte simulantes, inierunt consilium ut abstraherent eos de civitate, et quasi fugientes ad supradictas semitas perducerent. Omnes itaque filii Israel surgentes de sedibus suis, tetenderunt aciem in loco qui vocatur Baalthamar. Insidiae quoque quae circa urbem erant, paulatim se aperire coeperunt, et ab occidentali urbis parte procedere. Sed et alia decem milia virorum de universo Israel habitatores urbis ad certamina provocabant. Ingravatumque est bellum contra filios Beniamin, et non intellexerunt quod ex omni parte illis instaret interitus. Percussitque eos Dominus in conspectu filiorum Israel, et interfecerunt ex eis in illo die viginti quinque milia et centum viros, omnes bellatores et educentes gladium. Filii autem Beniamin cum se inferiores esse vidissent, coeperunt fugere. Quod cernentes filii Israel, dederunt eis ad fugiendum locum, ut ad praeparatas insidias devenirent, quas iuxta urbem posuerant. Qui cum repente de latibulis surrexissent, et Beniamin terga caedentibus daret, ingressi sunt civitatem, et percusserunt eam in ore gladii. Signum autem dederant filii Israel his quos in insidiis collocaverant, ut postquam urbem cepissent, ignem accenderent, ut ascendente in altum fumo captam urbem demonstrarent. Quod cum cernerent filii Israel in ipso certamine positi, putaverunt enim filii Beniamin eos fugere, et instantius se

q̄batur. ocisi de exercitu eo q̄ xxx. uiros. et inde
quasi colūpnā sumu occupate ofidē. benamī
retro. ut q̄ ēt. cū ceptā cert nē cautē. t fugamas
i sublime ferri. qu̇ prius sumu q̄ uertāt fugam.
ubi facie fortius resistebant. q̄ cū uidissent filii
i bēiamī fugā ūsi sūt. raduam deserti ure cepe
runt. Illuc dū eos ab ūsequi plēq̄ntur. Et ē hui qui
urbem fuga declinare occupāt ēt. adq̄ ita fōd est
ut alia q̄ parte ab hostib; cōprehendant. nec erat
ulla mora mi regēt. occidunt. adq̄ ptem sunt
aduersa ptalē plagā urbis q̄ gabaa. fuer. mīa q̄ de hac
urbe ptes sunt. v. t viii. mīa uiroꝝ. ēt robustissimu
pugnāt. ob cā. audisset qui remanserāt debēt iamī
fugere i solymorem. t pgebāt adpetere. cū uocib⁹ du
ris i rēmon. In illa quoq; fuga palantes. t iduīa ten
dētes. occidēt. v. mīa uiroꝝ. et cā uix tēdere pos
sūt eos. t inē fecer ē. alia duo mīa. et sic fōd est
ut q̄ q̄ecidere debēa mīa uidūtur loci. cēt. xxv. q.
pugnāt ad bellandū ptissim. remansēt magis deli
nito bēiamin qui euadere potuerant. t fugere undi
q; de ciuitate. xxcem uiri. desert i petra remmon. ubi an
nis. xl. egressi. suo filii rūt. omes. relīquas ciuitates.
uiros usq; ad mūta gladio pcussert. cū tā urbe et
animalib⁹ uniuersis flāma cōbussit. Quia uero quoq; filii
rūt i massa. t dixer. nullus nob⁹ dabit filiā bē
iamin de filiab⁹ sūis uxores. Venerūt ad. locū mūdi
i silo. et locūti sunt ad eos dicētes. Ite et
uocate et magno ululatu cepēt flere dicētes. Anare
dixit dñe deus israhel. cur factū est hoc in israhel
hodie una tribus auferatur ex nob⁹. Crastinā aūt die diluculo cō
surgētes. exstruxerūt altare. et obtulerūt ibi holocau
usta t pacifica. uictimas. t dixer. Quis nō ascendit i
excessu omīs de mi ad dñm. Iurauerat enī sacra
mento ostrictus erat cū eēt i massa. ut interficer qui
desuisset. ductusq; penitus filii rūt sup fratres bēiam
in. cepēt dare. datas ē uxores. quas rapuerāt de
acceperūt. Omīs ē. locus ubi nūc habitat. nec hoc
filias mēas. Locuto dixer. quis ē de mi tribus
rūt. qui nō ascēdit. ad dñm i massa. Erat enī sacra
mentū ingens. q̄ si quis ex eis ire recusasset.
habitatores uidel galaad in illo exercitu fuisse.
Eo quoq; tpe cū essent i silo. nullus exinde uidet ire
est. Misit ergo. xii. mīa uiroꝝ robustissimos. t pre
cepit eis. Ite pugnate habitatores uidel galaad.
gladio tā uxores. quā parulos. Hoc aūt erit q̄ obser
uare debetis. Oē genus masculinū. t mulierē q̄ co
gnouer uiros uirgines. Inuenerūt ergo de habi
tatoribus galaad quadrigentas uirgines q̄
nesciēt uirū thorū. t adduxer eas ad castra i silo
quē ē in terra chanaan. Locūti ergo mīsi ad filios. bēiamī
q̄ erant i petra rēmon. t pcepēr eis ut essent i pace fu
turi. Reuertit ergo filii bēiamī illo tpe. t date sunt
eis uxores de filiab⁹ uidel galaad. Alias aūt nō reppe
rerunt quas sumerent. nō tm decerat. Vnūsquisq; enī rūt qui
de dolat. et ecce pentecosten dñe sūe festiuitatem cele
brans. Dixerunt ergo maiores natu. ergo fuga
mus de reliquis qui nō accepēr uxores. omīs enī mulier
mīm femine occidet. et magna nob⁹ cura. i gen
tiq; studeo quidem ut ē. ne una tribus deleatur ex
israhel. Filiae nr̄ae erūt aūt ei possumus. obtestatio nr̄a fuit
et maledictione qua dixim⁹. maledictus qui dederit
de filiab⁹ suis uxores bēiamin. Dixerunt. cōsilium ador
diuerunt. erat sollēpnitas dñi in silo annuālis. q̄ sita ē
ab septentrionali urbi bethel. ad orientalem plagā
uie q̄ ducit bethel in sychimā. ad meridiē oppidi
uona. Precepūq; filiis bēiamin. atq; dixer. Ite et latē
tate i uineis. Cūq; uideritis filias silo adducēdo chō
rol exire more pedere. exite repente de uineis. et rapi
te de eis singuli uxores singulas. q̄ gite interea ben
iamin. cūq; uenerint patres earum ac fratres. ad uos
dicturi. cepimus eis. dicemusq; eis. misereamini
eis. quia. non eis rapuerunt. eas uite bellantib⁹ atq;
uictoꝝ. si rogantib⁹ ut acciperent. t nō dederitis. et
tamē parte peccati est. Fecerūq; filii bēiamī sic
sicut ipsis. rapuerūt numerū suū. rapuer filias. q̄ saltē
ducebant choros. uores singlās. abierūq; i pōtē sui.
edificāt urbes et habitāt in eis. Filii quoq; rūt reuer
sūt ptes. t familias suas. ntabāt cuncta sua. In diebꝰ illis
non erat rex in israhel. Si unusquisq; q̄ rectū sibi uidebatur
hoc faciebat. Explicit liber iudicū. Incipit liber ruth.

IN DIEBUS

unius iudicis q̄ iudicet p̄ erat. fcā est fames
in tra. Abiitq; uir de bethleem iuda. ut peregri
naret in regione moabitide. cū uxore sua. et
duob⁹ liberis. Ipse uocabatur elimelech. uxor uō
ei noemi. et duo filii. unus malaon. et alter chi
lion. ephrathei de bethleē iuda. Ingressiq; regi
onē moabitidē. morabātur ibi. et mortuus ē
elimelech maritus noemi. Remāsitq; ipsa cū fi
liis. Q accepūt uxores moabitidas. quar una
uocabatur orpha. altera ruth. cū habitarent ibi. x. an
nis. mortui sūt ambo. malaon uidelicet et
chelion. Remānsitq; mulier orbata duob⁹ li
beris ac marito. et surrexit ut i patriā pgeret
cū nurib⁹ suis de regione moabitidē. Audi
erat enī q̄ respexisset dñs plebē suā et dedisset es
cas. egressa ē loco pegrinationis sue cū uxo
ribus nuribusq; suis. et cepit reuertendi i terrā iudeā
Dixitq; ad eas. Ite et reuertimini unusquisq; ad
matrem uīam. Ire ī domū patris uēi. faciat dñs uobiscū
misericordiam suā. sicut fecistis cū mortuis et mecū. det uobis inue
nire requiē in domib⁹ uiroꝝ quos sortiture estis. et
osculata eas. Que elevata uoce flere cepūt. dicē
tes. Tecū pgemus ad plebem tuā. quib; illa respōdit. Reuertimini fi
lie mi. cur uenitis mecū. nūquid ultra habeo filios in
meo. ut uiros ex me sperare possitis. Reuertimini filie mi
rabite. Iam enim senectute confecta sum. nec apta uni
cubo cōiugali. etiā si posse dē hac nocte concipere. et parere
filios. si eos expectare uelitis donec crescant. tāne
ip̄lebit pubertatis. nūquid ergo ppter hoc uelle
tis uiros ex alio filios. non ita est filie mi. q̄ multus. mihi
q̄so filie mi. q̄ ultra angustia me magna premit. et ego
q̄ est manus dñi cōtra me. elevata q̄ uoce rursū flere cepe
runt. orpha osculata socrū sue. Ruth adhesit
socrui sue. Cui dixit noemi. En reuersa est cognata tua ad
populū suū. t ad deos suos. uade cū ea. Cui respōdit ruth. Ne ad
uersū me ut relinquā te. et abeam. Quocumq; perge
ris pgam. Ubi morata fueris. et ego pariter morabor.
Populus tuus populus meus. et deus tuus deus meus. Cui te
moriente terra susceperit. ibi et moriar. ibiq; locū acci
piam sepulture. Hec michi faciat deus. t hec addat. si
non sola mors me ac separet. Videns ergo noemi
q̄ obstinato animo ad ire pergere. adūsum
siluit. nec ultra ad ea quicquā locuta est. Perrexerūt ergo
simul. t uenerūt in bethleem. Cūq; urbem ingressē. ue
lox ad eas fama pertulit. Dicebātq; mulieres. Hec
est illa noemi. Quib; ait. Ne uocetis me noemi. i. pul
chrā. sed uocate me mara. i. amarā. quia ualde me
amaritudine replenit omīpotens. Egressa sū plena.
et reduxit me dñs. Cur igitur uocatis me noemi
quā humiliauit dñs. et afflixit omīpotens. Venit ergo noemi
cū ruth moabitide nuru sua. de terra peregrinationis su
e. ac reuersa ē in bethleem. q̄n primū ordea metebātur.
Erat aūt ei uir elimelech cognatus eius. ex potēs. t
magnarum opū. nōie booz. Dixitq; ruth moabitis ad
socrū sua. Si uides uadā ingrā. t colligā spicas que
metentū effugerint manus ūtūq; clemēs i me pa
tres familias reperiam gram. Cui illa respōdit. Vade filia
mi. Ibiit itaq; et colligebat spicas. post tergā metēn

tū. Accidit itaq; ut ager ille vīr dīm̄ booz nōīe. qē
ut decgītē helimelech accre ipē uenīebat debēt leem.
dixitq; messorib; dīs uobīscum. Qui rndēr ei. bñdicat
tibi dīs. Dixitq booz nōīe famuli qui messorib; pēnt.
cuius ē ista puella. Qui rndit. Ipa ē moabitis q uenit cū no
mi ei regione moabitide. Et rogauit ut spicas colligēt
rem̄ inter manipulos sequēs messores negligu. Et de mane usq nūc
stat magra. nec ad modīm̄ qđē domū reūlā. Dixit ergo
booz ad ruth. Audi filia. ne uadas adcolligendū spicas
alīm̄ agrū. nec recedas ab hoc loco. Sociunge puellis mēis.
tubi messuerint segēs. Animaduerti enī puerīs meis. ut
nēo tibi molestus sit. Si etiā sitiens uade ad uasa nostra.
et bibe aquas de quib; pueri bibūt. Cui cadēs in faciē
suā. adorāns adtrā. dixit ad eū. Vnde in hoc ut inuenīre
grām̄ apud oculos tuos. Et nosse me dignaueris peregrīnā
mulierē cū ipse. nuntiata sūt mihi omīa q fecīsti socrui tue
post mortē uiri tui. et q reliq̄ris patre matre tuos. et
terrā in qua nata es. Venīens ad populū q ante nescebas.
Reddat tibi dīs opus tuū. et plenā mercēde recipias a
dño deo istī ad quem uenīsti. Et subeunti cōfugiū alas. Q ait.
Inuenī grām̄ apud oculos tuos dñe mi. Et loquēte te dulce mi.
Et locutus es ad cor ancille tue. Q nonū similis unius
puellarū tuarū. dixitq ad eā booz. Qñ tempus uescendi
fuerit. accede hūc panē. Et intinge buccellā tuā
in aceto. Sedit itaq ad messorē. Et porrexit ei polēta
tosta. Comedit et satiata ē. Et tulit reliq̄as. Surre
xitq ut spicas eligeret. precepit autē
booz pueris suis dicēs. etiā si inter sicos metere uolu
erit. nec prohibeatis eā. et de fasciculis quoq; manipulos ei
cte deiūstra. Et remanere permitte ut ablīq rubo
re colligat. nec illigētē nēo corripiat. Colligit ergo
magro usq ad uesperā. et quę collegerat uuigra cedēs
reperit. Inuenit ordeū q ephi habuit. i. tres
modios. Quos portāt recūsa ē in quantē. ostendit
socrui sue. Insuper protulit. Et dedit ei de reliquis cibis su.
quos saturata fuerat. Dixitq ei socrus. Vbi hodie col
legisti. Et ubi fecisti opus? Sit bñdictus qui misertus
es tui. Indicauitq ei apud quē esset operata. Et nomen dixit uiri
qđ booz uocaretur. Qui rndit nomi. Benedictus sit
a dño qui eam̄ grām̄ qua p̄stitit uiuis. Et mortuis.
Rursusq proximus. ait ei ē hō. et de nobis
quoq; iquid precepit tibi. Ut cū iuuenib; meis copu
gere. donec cūcta messuerint. Et ait ei booz. Bonū
est filia mi. ut cū puellis eius egrediaris. ne
forte obuiet tibi alter. Sociata ergo puellis booz. Et manu
cū eis messuit.
donec torreba. Et trimēstri messe cōdierūt.
Habitauitq cū socru sua. audiens ab ea. filia
mi quietē tibi quero. Et pulchre tibi. Nōne
cuius puellis magro iuncta es. proximus ē nr. Et hac
nocte area ordeū uentilat. Lauare ergo. Et ungere. Et in
duere cultioribus uestimēt. ac descende. Et cū. non
te uidēt hō. donec cibū potūq; finierit. Et cū quiē
uerit. adormiendū. nota locum in quo dormiat. Et ue
niēs. Et discooperies pallū quo operitur a parte pedū.
Et ipsa tibi. Et tu ibi. Ipse autē dicet tibi quid age
de. Et ego. Et quid precepis filiā. descendit in
eam̄. Et fecit oīa que sibi iusserat socrus. Cūq co
medisset booz. Et bibisset. Et hilior esset. Ingressa
dormiendū. ut ita. Et cū manu pulos. uenit. Et con
dite. Et discooperto. a pedib; eius pallio. Et posuit. Et no
te cū media. Et ipse. Et contra tremere ē. Et audito
q mulier. Et cernitem̄ ad pedes suos. Et ait illa. Quę es
tu. Et ait. Ego sū ruth ancilla tua. Et porrige palliū
tuum. Super famulā tuam. quia proximus es. Et ille.
Benedicta tu q̄ filia. Et melioratā misericordiā posti
riore priori. quia nō es secuta iuuenes. Et pauperes siue
diuites. Nolī ergo metuere. Et quecūq dixeris mihi
faciam tibi. Scit enī omīs populus qui habitat in por
tis urbis mee. mulierem te esse uirtutis. Nec. Et
uno me proximo. Et ē alius me proximior. Quiesce
hac nocte. Et facto mane. Si te uoluerit proximior
iure retinere. bñ habet ē acta. Sin ait ille noluerit

ego te absq; ulla dubitatōe suscipiā. dīs uiuit. dormi usq;
mane. Dormiuit itaq ad pedes ei. Et surrexit antequā
quis. Et dixit booz. Cauē ne nāt̄ noscatur. Et ingressa
sum. Surrexit ante quā posset se agnoscere mutu
o. Et dixit booz. Cauē ne nāt̄ requirat. Et ubi uenerīs.
rursū. Et pande iquid pallium tuū quo operīris. Et tene
utraq; manu. Quo extendente. Et tenente. Mensus ē sex
modios ordei. Et posuit sup eā. Quę portāt ingressa ē
ciuitatē. Et uenit ad socrū suā. Quę dixit ei. Quis egritu
lus? Narrauitq ei oīa q sibi fecerāt. Et ait. Ecce sex mo
dios ordei dedit mihi. et ait. Nolo uacuā te reuerti ad soce
rū tuā. Dixitq ei. Mane mi. Et expecta filia. donec uidēmus
q exitū res habeat. Nec enim cessabit hō. nisi cōpleuit
q locutus est. Discessit ergo booz ad portā. Et sedit ibi. Et
ecce propinquus pertransiit de quo prius sermo ha
bitus ē. Dixit ad eū. Declina paululū. Et sede hic. Nouis
ei nōīe suo. Qui declinās. Et sedit. Tollens ille. aūt booz. x. uiros de seniorib; ciuitatis. Et dixit ad eos. Sedete hic.
Qui residentib; locutus est ad propinquū. Partem agri q
fuit fratris nr̄i helimelech uendit noemi. q reuūsa ē de
regione moabitide. Quod mihi rē uisum ē tibi oste
ndi. Et coram habitatoribus populi mei. Si uis possidere
mancipium. Et posside. Si autē
non displicet tibi. Indica mihi. ut sciā quid facere de
beā. Nullus ē propinquus excepto te qui prior es. Et ego
qui sequēs sum. Ait ille. Ego agrū emā. Ait
booz. Cū emeris agrum de manu mulieris. Et ruth
quoq; moabitide q uxor defuncti fuit. debes accipere.
ut suscites nomen propinqui tui in hereditate sua. Quo
audito. Ego iure propinquus. neq; enī posteritatē tuam de
lere debeo. Tu meo utere priuilegio. quo me
lius enim̄ amicē profiteor. Hoc aūt erat mos antiquus
in israel. inter propinquos. Si quis ait suo iure ce
debat. ut ēt firma concessio. Soluebat nō calcea
mentū suū. Et dabat primo suo. Hoc ēt testimoniū ee
rum in israel. Dixit ergo propinquus booz. Tolle calceamēta
mea. Quę statim solut de pede suo. Ille maioribus natu. Et
uniuersis populis. Testes uos estis hodie. q possederim
omīa que fuere helimelech. Et chelaon. Et mahalon. Ma
nente noemi. ruth moabitidem uxorem mahalon
in coniugiū sumpserim. ut suscitē nomen defuncti in hereditate sua.
ne euanescat nomen eius de familia sua ac fratrū de laretur.
Vos inquā uos testes estis. Quod ait propinquus ei
at portam. Et maiores natu. Nos testes sumus. Faciat
dñs hanc mulierem que ingreditur domū tuā. sicut
rachel. Et liā. quę edificauerūt dominū israel. ut sis eruditus
in ephrata. Et habeas nomen in bethleem
ē. Fiatq; domus tua sicut domus phares quā thamar pepe
rit iude. de semine quod dederit dñs tibi ex hac puella.
Tulit itaq; booz ruth. Et accepit uxorē. Ingressusq;
ē ad eā. Dedit illi dñs ut caperet concipiēt filium. Et dixit
mulieres ad noemi. Benedictus dñs qui nō ē passus
ut deficeret successor familie tue. Et uocaretur nō
mē eius in israel. Et habeat qui cōsoletur animā tuā. Et ali
at senectutem. Nouerit enī nurus tua que
te diliget. Et multo tibi ē melior. q̄ vii. filios. Et
Suscepitq noemi filium. Et posuit in sinu suo. Et nutrie
bat gerule offīs fungebatur. Vicine aūt mulieres
grātulantes ei. Et dicentes. Natus ē filius noemi. Vocau
erunt nomen eius obeth. hic est pater yesu. patris dauid.
Hec sūt generationes phares. Phares genuit hesrom. Et
hesrom genuit aram. Et aram genuit aminadab. Et amina
dab genuit naasson. Et naasson genuit salmon. Et salmon
genuit booz. Et booz genuit obeth. Et obeth genuit yesu. Et yesu genuit
dauid. explicit liber ruth. Deo gracias

Prologus

Incipit prefatio sancti Ieronimi presbiteri in librum psalmorum. Rubrica.

Psalterium rome dudum positus emendaram et iuxta septuaginta interpretes licet cursim magna illud ex parte correxeram. Quod quia rursum videtis o paula et eustochium scriptorum vitio depravatum, plusque antiquum errorem quam novam emendationem valere, cogitis ut veluti quodam novali scissum iam arvum exerceam, et obliquis sulcis renascentes spinas eradicem. Equum esse dicentes, ut quod crebro male pullulat crebrius succidatur. Unde consueta prefatione commoneo tam vos quibus forte labor iste desudat, quam eos qui exemplaria istiusmodi habere voluerint, ut que diligenter emendavi, cum cura et diligentia transscribantur. Notet sibi unusquisque vel iacentem lineam vel signa radiantia, id est vel obelos vel asteriscos. Et ubicumque viderit virgulam precedentem, ab ea usque ad duo puncta que impressimus sciat in septuaginta translatoribus plus haberi. Ubi autem stelle similitudinem perspexerit, de hebreis voluminibus additum noverit, eque usque ad duo puncta, iuxta theodotionis dumtaxat editionem, qui simplicitate sermonis a septuaginta interpretibus non discordat. Hec ergo et vobis et studioso cuique fecisse me sciens, non ambigo multos fore qui vel invidia vel supercilio malint contemnere videri preclara quam discere, et turbulento magis rivo quam de purissimo fonte potare.

Eusebius Ieronimus Sophronio suo salutem. Scio quosdam putare psalterium in v. libros esse divisum ... apud .lxx. interpretes ... [illegible]

Psalmus David. i.

Qui non habiit in consilio impiorum et in via peccatorum non stetit, et in cathedra pestilentie non sedit. Sed in lege domini voluntas eius, et in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tamquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo. Et folium eius non defluet, et omnia quecumque faciet prosperabuntur. Non sic impii non sic, sed tamquam pulvis quem proicit ventus a facie terre. Ideo non resurgent impii in iudicio, neque peccatores in consilio iustorum. Quoniam novit dominus viam iustorum, et iter impiorum peribit.

Psalmus David. ii.

Quare fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terre et principes convenerunt in unum adversus dominum et adversus christum eius. Dirumpamus vincula eorum et proiciamus a nobis iugum ipsorum. Qui habitat in celis irridebit eos, et dominus subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira sua et in furore suo conturbabit eos. Ego autem constitutus sum rex ab eo super syon montem sanctum eius, predicans preceptum eius. Dominus dixit ad me filius meus es tu, ego hodie genui te. Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terre. Reges eos in virga ferrea, et tamquam vas figuli confringes eos. Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Servite domino in timore, et exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam nequando irascatur dominus, et pereatis de via iusta. Cum exarserit in brevi ira eius, beati omnes qui confidunt in eo.

[illegible]

Psalmus David cum fugeret a facie Absalon filii sui. iii.

Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me, multi insurgunt adversum me. Multi dicunt anime mee non est salus ipsi in deo eius. Tu autem domine susceptor meus es, gloria mea et exaltans caput meum. Voce mea ad dominum clamavi, et exaudivit me de monte sancto suo. Ego dormivi et soporatus sum et exsurrexi, quia dominus suscepit me. Non timebo milia populi circumdantis me, exurge domine salvum me fac deus meus. Quoniam tu percussisti omnes adversantes michi sine causa, dentes peccatorum contrivisti. Domini est salus, et super populum tuum benedictio tua.

In finem psalmus cantici David. iiii.

Cum invocarem exaudivit me deus iustitie mee, in tribulatione dilatasti michi. Miserere mei et exaudi orationem meam. Filii hominum usquequo gravi corde, ut quid diligitis vanitatem et queritis mendacium. Et scitote quoniam mirificavit dominus sanctum suum, dominus exaudiet me cum clamavero ad eum. Irascimini et nolite peccare, que dicitis in cordibus vestris et in cubilibus vestris compungimini. Sacrificate sacrificium iustitie et sperate in domino, multi dicunt quis ostendit nobis bona. Signatum est super nos lumen vultus tui domine, dedisti letitiam in corde meo. A fructu frumenti vini et olei sui multiplicati sunt. In pace in idipsum dormiam et requiescam. Quoniam tu domine singulariter in spe constituisti me.

In finem pro ea que hereditatem consequitur psalmus David. v.

Verba mea auribus percipe domine, intellige clamorem meum. Intende voci orationis mee, rex meus et deus meus. Quoniam ad te orabo domine, mane exaudies vocem meam. Mane astabo tibi et videbo, quoniam non deus volens iniquitatem tu es. Neque habitabit iuxta te malignus, neque permanebunt iniusti ante oculos tuos. Odisti omnes qui operantur iniquitatem, perdes omnes qui loquuntur mendacium. (marg.: Virum sanguinum et dolosum) Ego autem in multitudine misericordie tue. Introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. Domine deduc me in iustitia tua, dirige in conspectu tuo viam meam. Quoniam non est in ore eorum veritas, cor eorum vanum est. Sepulcrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant, iudica illos deus. Decidant a cogitationibus suis, secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos, quoniam irritaverunt te domine. Et letentur omnes qui sperant in te, in eternum exultabunt, et habitabis in eis. Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum, quoniam tu benedices iusto. Domine ut scuto bone voluntatis tue coronasti nos.

Psalmus David in finem pro octava. vi.

Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Miserere mei domine quoniam infirmus sum, sana me domine quoniam conturbata sunt omnia ossa mea. Et anima mea turbata est valde, et tu domine usquequo. Convertere domine et eripe animam meam, salvum me fac propter misericordiam tuam. Quoniam non est in morte qui memor sit tui, in inferno autem quis confitebitur tibi. Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrimis meis stratum meum rigabo. Turbatus est a furore oculus meus, inveteravi inter omnes inimicos meos. Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem, quoniam exaudivit dominus vocem fletus mei. Exaudivit dominus deprecationem meam, dominus orationem meam suscepit. Erubescant et conturbentur vehementer omnes inimici mei, convertantur et erubescant valde velociter.

Psalmus David quem cantavit domino pro verbis Chusi filii Gemini. In finem. vii.

Domine deus meus in te speravi, salvum me fac ex omnibus persequentibus me et libera me. Nequando rapiat ut leo animam meam, dum non est qui redimat neque qui salvum faciat. Domine deus meus si feci istud, si est iniquitas in manibus meis. Si reddidi retribuentibus michi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis. Persequatur inimicus animam meam et comprehendat, et conculcet in terra vitam meam, et gloriam meam in pulverem deducat. Exurge domine in ira tua, et exaltare in finibus inimicorum meorum. Et exurge domine deus meus in precepto

q manarit. a sinagogis ppl'os arcũ dabit te. et. xpt
hunc mattũ regnabit. dñs iudicat ppl'os. Iudica me
dñe scd'm iustitiã meã. a scd'm innocentiã meã sup me.
Consumetur nequitia peccatoꝝ. et dirigel' iustũ. scrutãs
corda et renes deus. Iustũ adiutoriũ meũ a dño. q saluos
facit rectos corde. Deus iudex iustus fortis. et pati
ens. nũqd irascetur p singlos dies. Nisi conuersi fuerint
gladiũ suũ uibrabit. arcum suũ tetendit. et parauit illũ.
Et in eo parauit uasa mortis. sagittas suas ardentibus effecit.
Ecce parturit iustitiã concepit dolorẽ. et peperit iniquitatẽ.
Lacũ aperuit et effodit eũ. et incidit in foueã quã fecit.
Conuertetur dolor eius in caput eius. et in uerticem ipius
iniquitas eius descendet. Confitebor dño scd'm iustitiã eius. et psallã nõi dñi
altissimi. Infine psalmus dauid pro occultis filii.

Dñe dñs noster quã admirabile est nomen tuum
in uniuersa terra. Quoniã eleuata est magnificentia tua sup
los. Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem propter
inimicos tuos ut destruas inimicum et ultorem. Quoniam uidebo
los tuos digitoꝝ tuoꝝ. lunã et stellas quas tu fundasti.
Quid est hõ quia memoreris eius. aut filius hõis quoniã uisitas eum.
Minuisti eum paulo minus ab angelis. gloria et honore coro
nasti eum. et constituisti eum sup opa manuum tuarum. Omnia subiecisti
sub pedibus eius. oues et uniuersa insuper et pecora
campi. Uolucres celi et pisces maris qui perambulant semi
tas maris. Dñe dñs noster quam admirabile est
nomen tuum in uniuersa terra. Infine pro occultis. viii.

Confitebor tibi dñe in toto corde meo. narrabo oĩa mirabilia tua. Letabor et exulta
bo in te. et psallã nõi tuo altissime. In conuertendo inimi
cum meum retrorsum. infirmabuntur et peribũt a facie tua.
Quoniã fecisti iudicium meum. et causam meam. sedes sup thronum
qui iudicas iustitiã. Increpasti gentes et periit impius
nomen eoꝝ delesti in eternum et in seculum seculi. Inimici defe
cerunt frameee in finem. et ciuitates destruxisti. Periit me
moria eoꝝ cum sonitu. et dñs in eternum permanet. Parauit
in iudicio thronum suum. et ipse iudicabit orbem terre
in equitate. iudicabit populos in iustitia. Et factus est
dñs refugium pauperi. adiutor in opportunitatibus in tri
bulatione. Et sperent in te qui nouerunt nomen tu
um. quoniam non derelinquis querentes te dñe. Psallite dño q
habitat in sion. annuntiate inter gentes studia eius.
Quoniam requirens sanguinem eoꝝ recordatus est. non obliuiscetur
clamorem pauperum. Miserere mei dñe. uide humili
tatem meam de inimicis meis. Qui exaltas me de portis
mortis ut annuntiem omnes laudationes tuas in portis filie
ne sion. Exultabo in salutari tuo. infixe sunt gentes in
interitu quem fecerũt. In laqueo isto quem absconderũt comprehensa est
sunt pes eoꝝ. Cognoscitur dominus iudicia faciens. in operibus
manuum suarum comprehensus est peccator. Conuertantur peccatores in infernum. omnes
gentes que obliuiscuntur deum. Quoniam non in finem oblivio e
rit pauperis patientia pauperum non peribit in finem.
Exurge domine non confortetur homo. iudicentur gentes
in conspectu tuo. Constitue dñe legislatorem super eos.
sciant gentes quoniam homines sunt. Ut quid dñe recessisti lon
ge. despicis in oportunitatibus in tribulatione. Dum
superbit impius incenditur pauper. comprehendantur in consiliis quibus
cogitant. Quoniam laudatur peccator in desideriis anime
sue. et iniquus benedicitur. Exacerbauit dominum peccator secun
dum multitudinem ire sue non quaret. Non est deus
in conspectu eius. inquinate sunt uie illius omni tempore. Auferun
tur iudicia tua a facie eius omnium inimicorum suoꝝ dominabitur.
Dixit enim in corde suo. non mouebor a ge
nerationem in generationem sine malo. Cuius maledictione
os plenum est. et amaritudine
et dolo. et fraude
sub lingua eius labor et dolor. Sedet in insidiis cum divitibus
in occultis ut interficiat innocentem. Oculi eius in pauperem respiciunt.
insidiatur in abscondito quasi leo in spelunca
sua. Insidiatur ut rapiat pauperem. rapere pau
perem dum attrahit eum. In laqueo suo humiliabi
tur eum inclinabitur ut cadat in eius. Dixit enim in corde suo oblitus est deus. auertit fa
ciem suam ne uideat in finem. Exurge dñe deus exal
tetur manus tua. ne obliuiscaris pauperes.
Propter quid irritauit impius deum. dixit enim in cor

de suo non requiret. Uides quoniam tu labores et dolorem consideras.
ut tradas eos in manus tuas. Tibi derelictus est
pauper. orphano tu eris adiutor. Contere brachium
peccatoris et maligni. quæretur peccatum illius et non inue
nies. Dñs regnabit in eternum et in seculum seculi. peribitis gentes
de terra illius. Desiderium pauperum exaudiuit dñs. preparatio
nem cordis eorum audiuit auris tua. Iudicare pupillo et humili. ut non apponat ultra magnificare se homo
super terram. Infine pro occultis filii dauid. psalmus. xi.

In domino confido quomodo dicitis anime mee. transmigra in mon
tem sicut passer. Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum. paraue
runt sagittas suas in pharetra ut sagittent in
obscuro rectos corde. Quoniam que perfecisti destruxerunt. iustus
autem quid fecit. Dominus in templo sancto suo. dñs in celo sedes eius.
Oculi eius in pauperem respiciunt. palpebre eius interro
gant filios hominum. Dñs interrogat iustum et impium
qui autem diligit iniquitatem odit animam suam. Pluit super peccatores laqueos. ignis. sulphur. et spiritus procellarum pars calicis
eorum. Quoniam iustus dñs et iustitias dilexit equitatem uidit
uultus eius. Infinem pro octauia dni pro dauid. xii

Usquequo me face dñe quoniam deficis in finem. usquequo auertis
faciem tuam a me. Quamdiu ponam consilia in anima mea dolorem
in corde meo per diem. Usquequo exaltabitur inimicus
meus super me. respice et exaudi me dñe deus meus.
Illumina oculos meos. ne unquam obdormiam in mor
te. ne quando dicat inimicus meus preualui aduersus eum.
Qui tribulant me exultabunt si motus fuero. ego autem
in misericordia tua speraui. Exultabit cor meum in salutari tu
o. cantabo dño qui bona tribuit michi. et psallã nõi dñi
altissimi. Infine psalmus dauid. pro. xiii

Dixit insipiens in corde suo non est deus. Corrupti sunt
et abhominabiles facti sunt in studiis suis. non est qui
faciat bonum non est usque ad unum. Dñs de celo prospexit
super filios hominum ut uideat si est intelligens aut requirens
deum. Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt. non
est qui faciat bonum non est usque ad unum. Sepulchrum pa
tens est guttur eorum. linguis suis dolose agebant.
uenenum aspidum sub labiis eorum. Quorum maledictione
et amaritudine plenum est. ueloces pedes eorum
ad effundendum sanguinem. Contritio et infelicitas
in uiis eorum. et uiam pacis non cognouerunt. non est timor
dei ante oculos eorum. Nonne cognoscent omnes qui operantur
iniquitatem. qui deuorant plebem meam sicut escam panis. Dñm
non inuocauerunt illic trepidauerunt timore. ubi non erat time
or. Quoniam deus in generatione iusta est. consilium mo
lestastis. quoniam dñs spes eius est. Quis det ex sion salu
tare israel cum auerterit dñs captiuitatem plebis sue.
exultabit iacob et letabitur israel. Infine psalmus dauid. xiiii

Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo. aut quis requi
escet in monte sancto tuo. Qui ingreditur sine macula
et operatur iustitiam. Qui loquitur ueritatem in corde suo.
qui non egit dolum in lingua sua. Nec fecit proximo
suo malum. et opprobrium non accepit aduersus proxi
mum suum. Ad nichilum deductus est in conspectu eius dñm
malignus. timentes autem dominum glorificat. Qui iurat proximo
suo et non decipit. et pecuniam suam non dedit ad usuram.
et munera super innocentem non accepit. Qui facit
hec non mouebitur in eternum. Intuli misericordias in dñe. vii

Conserua me dñe quoniam speraui in te. dixi dño deus meus es
tu quoniam bonoꝝ meoꝝ non eges. Sanctis qui in ter

eli mirificaui. & uoluntates meas mecū. Quia impleti
ente sūt i firmitates eoꝝ postea accelauerūt. Q
cōgregabo queremula eoꝝ de sanguinib. nec me
morero nōiū eoꝝ p labia mea. O dñe pars hēditā
ui mee & calicis mei. tu es qui restitues hēditatem
meam mihi. funes ceciderūt mihi i pulcris. & etiā hē
ditas mea pulcra ē mihi. B nedicā dñm qui me
tribuit intellectum. insuper et usq; ad noctem. me
uauerūt me renes mei. Prouidebā dñm in cōspectu
meo semper. quia a dextris est mihi ñ cōmouear.
Propter hec letatū ē cor meū & exultauit lingua mea
insuper caro mea requiescet i spe. Q ñ nō derelinq
es aiam meam in inferno nec dabis sanctū tuū uidere co
ruptionem. Notas mihi fecisti uias uite adimplebis
me letitia cū uultu tuo. delectationes i dextera tua
usq; i finem. Dñica dauid. xvii. pe
Exaudi dñe iustitiā meā intende deprecationem meā.
Auribus percipe orōnem meā non i labiis dolosis. O cora
te tuo iudicium meū prodeat oculi tui uideant equitatē. v
Probasti cor meū et uisitasti nocte. igne me examina
sti. & nō est inuenta in me iniquitas. Vt non loqua
tur os meū opa hoīm. ppter uerba labioꝝ tuo
rum ego custodiui uias duras. Perfice gressus
meos in semitis tuis. ut nō moueantur ue
stigia mea. E go clamaui quoniam exaudisti me deus
inclina aurē tuā mihi. & exaudi uerba mea. Mirifica
misericordias tuas qui saluos facis sperantes in te.
A resistentibus dextere tue. custodi me dñe ut pupil
lam oculi. Sub umbra alarum tuarū protege me
a facie impiorum qui me afflixerunt. Inimici mei
aiam meā circūdederunt. adipē suū
clauserūt. os eoꝝ locutū ē superbia. Proicientes me nūc circūdederunt me. oculos suos sta
tuerunt declinare in terrā. Suscepit me sic
leo paratus ad predā. et sic catulus leonis habitās in
abditis. E xurge dñe preueni eū. et supplanta eū
eripe aiam meam ab impio framea tua. ab inimicis ma
nus tue. O ne a pusillis tuis usq; ad finē. de
absconditis tuis adimpletus ē uenter eoꝝ. Saturati
sūt filiis. & dimiserunt reliquias suas parulis suis.
Ego aūt in iustitia apparebo cōspectui tuo. satiabor
cū apparuerit gl'ia tua. Psl. puero dauid. Dixit
Diligam te dñe fortitudo mea. dñs firmamentū meū re
fugiū meū. & liberator meus. Deus meus adiutor meus.
& sperabo in eū. Protector meus et cornu salutis mee.
& susceptor meus. Laudans inuocabo dñm. & ab inimi
cis meis salvus ero. Circūdederūt me dolores mortis
& torrentes iniquitatis conturbauerūt me. Dolores
inferni circūdederūt me. preoccupauerūt me laquei mo
rtis. In tribulatione mea inuocabo dñm. & ad deū
meū clamabo. Et exaudiuit de templo sco suo uocē
meā. et clamor meus in conspectu eius introibit in au
res eius. Cōmota ē et cōtremuit terra. fundamenta mo
ntium. cōturbata sūt et cōmota sūt. quoniam iratus est
eis deus. Ascendit fumus in ira eius. et ignis a facie eius
exarsit. carbones succensi sūt ab eo. Inclinauit celos
et descendit et caligo sub pedibus eius. Et ascendit super
cherubin et uolauit. uolauit super pennas uentoꝝ. &
Et posuit tenebras latibulum suum in circuitu eius ta
bernaculum eius. tenebrosa aqua in nubibus aeris. Pre
fulgore in conspectu eius nubes transibunt grando et carbones ignis.
Et intonuit de celo dñs et altissimus dedit uocē suā.
grando et carbones ignis. Et misit sagittas suas. et
dissipauit eos sagittas. multiplicauit et conturbauit
eos. Et apparuerūt fontes aquarū et reuelata sūt fun
damenta orbis terrarū. Ab increpatione tua dñe ab inspi
ratione spūs ire tue. Misit de summo et accepit me. et as
sumpsit me de aquis multis. Eripuit me de inimicis meis
fortissimis. et ab his qui oderūt me. quia confortati sunt su
per me. Preuenerūt me in die afflictionis mee. et factus
est dñs protector meus. Et eduxit me in latitudinē. sal
uum me fecit quoniam uoluit me. Et retribuet mihi do
minus secundū iustitiā meā. et secundū puritatē manuū
meaꝝ retribuet mihi. Quia custodiui uias dñi. nec
impie gessi a deo meo. Quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo
iustitias eius non repuli a me. Et eram immaculatus
cum eo. et obseruabam me ab iniquitate mea. Et retri
buet mihi dñs secundū iustitiā meā. et secundū puritatē ma
nuū meaꝝ in conspectu oculoꝝ eius.
Quoniam secundum erit. et cum uiro innocente innocens eris. cum p
urso pyrreris. Quoniam populum humilem saluum facies. et ocu
los superborum humiliabis. Quoniam tu illuminas lucernam me
am dñe deus meus illumina tenebras meas. Quoniam in te
eripiar a tentatione. & in deo meo transgrediar murum. Deus
meus impolluta uia eius. eloquia dñi igne examinata. pro
tector est omnium sperantium in se. Quoniam quis deus preter dñm. aut
quis deus preter deum nostrum. Deus qui precinxit me uirtute. et po
suit immaculatam uiam meam. Qui perficit pedes meos tanquam
cerui. et super excelsa statuit me. Qui docet manus meas
ad prelium. et posuisti ut. armum ereum brachia mea. Et dedisti mi
hi protectionem salutis tue. et dextera tua suscepit me. Et disci
plina tua correxit me in finem. et disciplina tua ipsa me do
cebit. Dilatasti gressus meos subtus me. et non sunt in
firmati uestigia mea. Persequar inimicos meos. et
comprehendam illos. et non conuertar donec deficiant. Confringam
illos. nec poterunt stare. cadent subtus pedes meos. Et ac
cinxisti me uirtute ad bellum. et supplantasti insurgen
tes in me. subtus me. Et inimicos meos dedisti mihi dorsum. et
odientes me disperdam. Clamabunt nec erit qui
saluos faciat. ad dñm nec exaudiet eos. Et comminuam
eos ut pulueris ante faciem uenti. ut lutum platearum
delebo eos. Eripies me de contradictionibus populi. constitues
me in caput gentium. Populus quem non cognoui seruiuit
mihi. auditu auris obediuit mihi. Filii alieni mentiti
sunt mihi filii alieni inueterati sunt. et claudicauerunt a
semitis suis. Viuit dñs et benedictus deus meus. et exal
tetur deus saluatis mee. Deus qui das ultiones mihi. et
subdis populos sub me. liberator meus de inimicis meis. et a
dextera insurgentium in me exaltabis me. a uiro ini
quo eripies me. Propterea confitebor tibi in nationibus
dñe. et nomini tuo psalmum dicam. Magnificat saluos reges
eius. et faciens misericordiam christo suo dauid. et semini eius usq; in
seculum. Hebdō dauid. xviii.
Celi enarrant gl'iam dei. et opera manuū eius annūtiat firma
mentum. Dies diei eructat uerbum. et nox nocti indicat scientiam.
Non sunt loquele neq; sermones quoꝝ non audiantur uoces
eoꝝ. In omnem terram exiuit sonus eoꝝ. et in fines orbis
terre uerba eoꝝ. In sole posuit tabernaculum suum. et ipse
tanquam sponsus procedens de thalamo suo. Exultauit
ut gigas ad currendam uiam. A summo celo egressio eius.
Et occursus eius usq; ad summum eius. nec est qui se abscondat
a calore eius. Lex dñi immaculata conuertens animas testi
monium dñi fidele. sapiam parbulis prestans intellectum. Iustitie
dñi recte letificantes corda. preceptum dñi lucidum illumi
nans oculos. Timor dñi sanctus permanens in seculum seculi. iudi
cia dñi uera iustificata in semetipsa. Desiderabilia super
aurum et lapidem pretiosum multum. et dulciora super mel et fa
ucum. Etenim seruus tuus custodit ea. in custodiendis illis
retributio multa. Delicta quis intelligit. ab occultis meis munda me. et ab alienis parce seruo tuo. Si
mei non fuerint dominati tunc immaculatus ero. et emundabor
a delicto maximo. Et erunt ut complacent eloquia o
ris mei. et meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. o
dñe adiutor meus. et redemptor meus. Psalmus dauid. xix.
Exaudiat te dñs in die tribulationis protegat te nomen
dei iacob. Mittat tibi auxilium de sancto. et de sion tueatur
te. Memor sit omnis sacrificii tui. et holocaustum tuum
pinguet fiat. Tribuat tibi secundum cor tuum. et omne consilium tu
um confirmet. Letabimur in salutari tuo. et in nomine dei
nostri magnificabimur. Implebit dñs omnes petitiones tu
as. Nunc cognoui quoniam saluum fecit dñs christum suum. Exaudiet illum de celo sancto suo. in potentatibus salus dextere eius.
Hi in curribus et hi in equis. nos autem in nomine dñi dei nostri inuocabi
mus. Ipsi obligati sunt et ceciderunt. nos autem surreximus
et erecti sumus. Domine saluum fac regem. et exaudi nos
in die qua inuocauerimus te. Psalmus dauid. xx.
Domine in uirtute tua letabitur rex. et super salutare tuum exultabit
uehementer. Desiderium cordis eius tribuisti ei

r uolūtate labior el nō fraudarth eū. Qm̄ puenis
ti eū mbñdictōnib; dulcedinis. posuisth r cepite el
coronā de lapide pciosō. Vitā petiit te tribuisth ei
longitudinē dierū in seculū seculi. Magna ē glā eius
i salutari tuo. glām r magnū decorē ipones sup
eū. Quos dabis eū in benedictōe in seculū seculi. letificabis eum
i gaudio cū uultu tuo. Qm̄ rex sperat in dō. r mīa al
tissimi nō emouebit. Inueniatur manus tua oīb;
inimicis tuis. dextera tua inueniat omnes qui te o
deūt. Pones eos ut clibanū ignis in tpe ultionis tui.
dūs in ira tua cōturbabit eos. r deuorabit eos ignis.
fructū eoꝝ de terra pdes r semē eoꝝ a filiis hōīm. Qm de
clinauerunt in te mala. cogitauerūt cōsilia q̄ nō pote
runt stabilire. Qm̄ pones eos dorsū in reliquiis tuis
pparabis uultū eoꝝ. Exaltare dne i uirtute tua.
cātabimus. r psallem⁹ uirtutes tuas. Psalmus dauid.
Deus deus meus respice in me. quare me derelisti
longe a salute mea. uba delictoꝝ meoꝝ. Deus mꝰ
clamabo per diem. r nō exaudies i nocte. r nō ad īsipi
entiā mihi. Tu autē i scō habitas laus israēl. In
te sperauerūt patres nri. sperauerūt r liberasti eos. Ad
te clamauerūt r salui facti sunt. in te sperauerūt. r nō sunt
cōfusi. Ego aūt sum uermis r nō homo. opprobriū hōīm r abiectio plebis.
Omnes uidentes me deriserūt
me. locuti sunt labiis r mouerūt caput. Speraui in dō
eripiat eū. saluū faciat eū. quōm uult eum. Quōm tues
qui extraxisti me de uētre. spes mea. ab uberib; mat
ris mee. in te proiectus sū ex utero. De uentre matris
mee. deus meus es tu. ne discesseris a me. Quōm tribula
tio proxima est. quōm nō ē qui adiuuet. Circūdederūt me
uituli multi tauri pingues obsederūt. Aperuerūt sup
me os suū. sicut leo rapiens r rugiens. Sicut aqua effu
sus sū. r dispersa sūt oīa ossa mea. Factum est cor meū tāq̄
cera liquescens i medio uētris mei. Aruit tāq̄ testa
tus uirtus mea. r lingua mea adhesit faucib; meis. r in pulue
re mortis deduxisti me. Quōm circūdederūt me canes mul
ti. concilium malignantium obsedit me. Foderūt manus meas
r pedes meos. dinumerauerūt oīa ossa mea. Ipi uero
cōsiderauerūt r inspexerūt me. diuiserūt sibi uestimenta mea.
et sup uestē meā miserūt sortē. Tu aūt dne ne elon
gaueris auxiliū tuū a defensiōne mea. cōsidera
e. ad matutinū deus ad iuuandū me. et ceteras uirtutes
mei. Eripe a framea deus aiam meā. et de manu canis unicam
meā. Salua me ex ore leonis. r a cornibus unicornium
humilitatē meā. Narrabo nomē tuū fratribus meis. in me
dio ecclie laudabo te. Qui timetis dm laudate eū uni
uersum semē glorificate eū. Timeat eū de semē israēl
quōm nō spreuit. nec despexit deprecationē pauperis. nec
auertit faciem suā a me. et cum clamarem ad eū exau
diuit me. Apud te laus mea in ecclia magna. uota
mea reddā in conspectu timentiū eū. Edent pauperes
et saturabūtur. r laudabūt dnm qui requirūt eū. ui
uent corda eoꝝ in seculū seculi. Reminiscetur et conuerte
ad dnm uniuersi fines terre. Et adorabūt in conspectu ei
universe familie gentiū. Quōm dni ē regnū. et ipe
dominabit gentiū. Manducauerūt r adorauerūt oēs pingues
terre in conspectu ei cadent. et qui descendūt in terrā.
et anīa mea illi uiuet. et semē meū seruet ipi. Annūtiabit
dño generatiō uentura. r annuntiabūt celi iustitiā ei. populo
qui nascetur quē fecit dns. Psalmus dauid. Dns regit me
et nichil mihi deerit. In loco pascue ibi me
collocauit. Super aquā refectionis educauit. aiam
meā conuertit. Deduxit me super semitas iustitie pp
nomen suū. Nam si ambulauero in medio umbre mortis. nō
timebo mala quōm tu mecū es. Virga tua r baculus
tuus. ipa me consolata sunt. Parasti in conspectu meo
mensam. aduersus eos qui tribulant me. Impinguasti
in oleo caput meū. r calix meus inebrians quā preclā
rus est. Et mia tua subsequetur me oīb; diebus
mee. Et ut inhabitē in domo dni. in longitudinē
dierū. Psalmus dauid. Ipsi sabbati. Dni est tra r plenitudo ei. orbis terrarum r uniuersi qui
habitant in eo. Quia ipe super maria fundauit
eū. r sup flumina ꝑparauit illum. Quis ascendet in mon
tē dni aut quis stabit i loco scō ei. Innocens manib;. r
mūdo corde qui nō accepit in uano aiam suā nec iurauit
in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictōnē a dno. r mi
sericordiā a deo salutari suo. Hec ē generatio querentium eū.
querentium faciem dei iacob. Attollite portas principes
uras. et eleuamini porte eternales. r introibit rex glie. Quis
est iste rex glie. dns fortis r potens. dns potens in prelio.
Attollite portas principes uras. et eleuamini porte eter
nales. r introibit rex glie. Quis ē iste rex glie dns uiren
tium ipse ē rex glie. Psalmus dauid ipsi finem. xxuiii.
Ad te dne leuaui aiam meā. deus meus in te confido non
erubescā. Neq irrideant me inimici mei. etenim uniuersi
qui sustinent te nō confundētur. Confundant̄ oēs i
niqua agentes supuacue. Vias tuas demonstra mihi
et semitas tuas edoce me. Dirige me in ueritate tua et
doce me. quia tu es deus saluator meus. et te sustinui to
ta die. Reminiscere miserationū tuarū dne. et miserā
tuarū tuarū q̄ a seculo sunt. Delicta iuuentutis mee. et ignoran
tias meas ne memineris. Secūdm̄ miam tuam memento
tu. mei propter bonitatē tuā dne. Dulcis et rectus dns. propter
legem dabit delinquentib; in uia. Dirigit mansuetos in
iudicio. docebit mites uias suas. Uniuerse uie dni mia
et ueritas. requirentib; testimonia eius. et
propter nomen tuū dne. propitiabis peccato meo multo
est enim. Quis est homo qui timet dnm. legem statuit ei in uia
quā elegit. anima eius in bonis demorabit. et semen eius here
ditabit terrā. Firmamentum est dns timentib; eum. et testamen
tum ipsius ut manifestetur illis. Oculi mei semper ad dnm.
quōm ipse euellet de laqueo pedes meos. Respice in me et
miserere mei. quia unicus et pauper sum ego. Tribula
tiones cordis mei multiplicate sunt. de necessitatib;
meis eripe me. Vide humilitatē meā. et laborē meū. et dimit
te uniuersa delicta mea. Respice inimicos meos quōm
multiplicati sunt. et odio iniquo oderūt me. Custodi aiam
meā et eripe me. nō erubescā quōm sperauī in te. Innocēs
et recta adheserūt mihi. q. sustinui te. Libera deus israēl
ex oīb; tribulationib; suis. Psalmus dauid. xxv.
Iudica me dne quia ego in innocentia mea ingressus sū
et in dno sperans nō infirmabor. Proba me dne
et tenta me. ure renes meos et cor meū. Quia misericordia tua
ante oculos meos est. et complacui in ueritate tua. Non sedi
cum concilio uanitatis. et cum iniquā gerentib; nō introibo.
Odiui ecclam malignantium. et cum impiis nō sedebo.
Lauabo inter innocentes manus meas. et circūdabo altare tuū
dne. Ut audiam uocem laudis tue. et enarrem uniuersa mi
rabilia tua. Dne dilexi decorem domus tue. et locū ha
bitationis glie tue. Ne perdas cum impiis deus aiam meā.
et cum uiris sanguinum uitam meā. In quorum manib;
iniquitates sunt. dextera eorum repleta est muneribus. Ego
aūt in innocentia mea ingressus sum. redime me. et
miserere mei. Pes meus stetit in directo in ecclis benedicā
te dne. Psalmus dauid priusquā unct. xxvi.
Dns illuminatio mea. et salus mea quem timebo. Dns
protector uite mee a quo trepidabo. Dum
appropiant super me nocentes. ut edant carnes
meas. Qui tribulant me inimici mi. ipi infir
mati sunt et ceciderūt. Si consistant adūsum me castra
non timebit cor meū. Si exurgat adūsum me p
lium. in hoc ego sperabo. Vnam petii a dno hanc requiram. ut
habitem in domo dni omnib; diebus uite mee. Ut uideam
uoluptatem dni. et uisitem templum eius. Quōm abscondit me
in tabernaculo suo. in die malorum protexit me. in abscondi
to tabernaculi sui. In petra exaltauit me. et nunc exal
tauit caput meum super inimicos meos. Circuiui et im
molaui in tabernaculo eius. hostiam uociferationis. cantabo
et psalmum dicam dno. Exaudi dne uocem meam qua cla
mauī ad te. miserere mei et exaudi me. Tibi dixit cor
meum exquisiui te facies mea. faciem tuā dne requiram.
Ne auertas faciem tuam a me. ne declines in ira a seruo tuo.
Adiutor meus esto ne derelinquas me. nec despicias me
deus saluator meus. Quōm pater meus et mater mea dere

xxvii

ne qñ rapiat ame

xxviii

xxix

Q ñ ira ī dignatõne tua ī vltõne eius.

luquerũr me. oñs aũr afflixit me. Lege pone dñe ī
uatua et ouge me ī semita recta ꝓpter inimicos mlos.
Ne tradideris me ī aĩam tribulãtiũ me. qñ insurrexerũt
ī me testes iniqui. et mentita é iniqtas sibi. Credo uide
bõ dñi in terra uiuentiũ. Expecta dñm uiriliter age
roboretur cor tuũ et sustine dñm. ꝑ dñi dauid. xxvii

Adote dñe clamabo deus nẽ tacias a me. ne forte taceas a me
desperer ī lacũ. Exaudi dñe uocẽ deprecõis mee.
dũ oro ad te. dũ extollo manus meas ad templũ scũm tu
ũ. Ne simul trahas me cũ peccatoribus. et cũ operantib;
iniqtatẽ ne pdas me. Qui loquũtur pacẽ cũ proximo
suo. mala aũt in cordib; eor. Da illis scdm opa eor. et scdm
nequitiã adinuentiõnũ ipor. Scdm opa manuũ eor.
tribue illis. redde retributionẽ eor ipis. Quia nõ int
ellexerũ opa dñi. et in opa manuũ eius destruet illos et nõ ed
ficabit eos. Benedictus dñs qñ exaudiuit dñs uocem
deprecõis mee. Dñs adiutor meus. et protector meus
in ipso speauit cor meũ et adiutus sũ. Et refloruit ca
ro mea et ex uoluntate mea cõfitebor illi. Dñs fortitu
do plebis sue. et protector saluationũ ipi sue é. Sal
uũ fac ppl tuũ dñe. et benedic hereditati tue et reg sos
eorũ et subleua illos usq in eternũ. ꝑ dñi dauid antequã xxix
ungerẽ et qñ captiuitas ei⁹ plebẽ directa est. Adferte dño
filii dei. afferte dño filios arietũ. Adferte dño glãm et honorẽ. afferte dño glãm nõi eius. ado
rate dñm in atrio scõ eius. Vox dñi super aquas deus
maiestatis intonuit dñs super aquas multas. Vox dñi in
uirtute. vox dñi in magnificentia. Vox dñi cõfringẽtis
cedros. et confringet dñs cedros libani. et cõminuet eos
tanq̃ mutulũ libani. et dilectus q̃d filius unicornium
ei. Vox dñi minãtis flammã ignis. vox dñi cõmouẽtis
desertũ. et cõmouebit dñs desertũ cades. Vox dñi ꝑparã
tis cernos. et reuelabit condensa. et in templo eius omnes
glãm. Dñs diluuiũ inhabitare et sedebit dñs rex ī
ternũ. Dñs uirtutẽ ppl suo dabit. dñs benedicet ppl
suo in pace.

xxx

Exaltabo te dñe qñ suscepisti me. nec delectasti inimi
cos meos super me. Dñe deus meus clamaui ad
te. et sanasti me. Dñe eduxisti ab inferno aiã
meam. saluasti me a descendentib; in lacũ. Psallite
dño sti eius. et confitemini memorie sanctitatis eius.
quoniã ira in indignatione eius. et uita in uoluntate eius.
ad uesperũ demorabit fletus. et ad matutinũ lẽtitia.
Ego aũt dixi in habundãtia mea. nõ mouebor
in eternũ. Dñe in uoluntate tua ꝑstitisti decori meo
uirtutẽ. Auertisti faciem tuã a me. et factus sũ ꝯ
turbatus. Ad te dñe clamabo. et ad deũ meũ deprecã
bor. Que utilitas in sanguine meo dũ descendo in
corruptionẽ. Dunquid confitebit tibi puluis. aũt
annũtiabit ueritatẽ tuã. Audiuit dñs et misertus
est mei. dñs factus est adiutor meus. Conuertisti planctũ me
um in gaudiũ mihi. concidisti cilicium meum. et circũ de
disti me lẽtitia. Vt cãtet tibi gl̃a mea. et non
cõpũgar. dñe deus meus in eternũ cõfitebor tibi. xxxi
In te dñe speraui nõ cõfundar in eternũ. in iustitia tua
libera me. Inclina ad me aurem tuã. accelera ut e
ruas me. Esto mihi in deũ protectorem. et in domũ refugii
ut saluũ me facias. Quoniã fortitudo mea et refugiũ
meum es tu. et ꝓpter nomẽ tuũ deduces me et enutries me.
Educes me de laqueo hoc q̃ absconderũt mihi. quoniã tu es
protector meus. In manus tuas cõmendo spũm meum.
redemisti me dñe deus ueritatis. Odisti obseruantes su
perfluitates et supflua. Ego aũt in dño speraui. exultabo
et letabor in misericordia tua. Quoniã respexisti humilitatẽ mea
in tribulatione mea. saluasti de necessitatibus aiam meam. Nec conclusisti me
in manibus inimici. statuisti pedes meos in spacioso. Miserere mei dñe quoniã tribulor. Conturbatus est in ira oculus meus aia mea et uenter meus. Quoniã defecit in dolore uita mea. et anni mei in gemitibus. Infirmata est in paupertate uirtus mea et ossa mea conturbata sũt. Super oẽs inimicos meos facti sum opprobriũ uicinis meis. et ualde timor notis meis. Qui uidebãt me foras fugerũt a me. obliuioni datus sum tanq̃ mortuus a corde. Factus sum tanq̃ uas perditum. quoniã audiui increpationes multoꝝ. commorantiũ mecum. In eo dũ conuenirent simul ad

ultime. accipe aiam meam et saluam fac. Ego aũt in te speraui
dñe. dixi deus meus es tu. In manibus tuis sortes mee. Eripe
me de manu inimicoꝝ meoꝝ. et a persequentibus me. Illustra
faciem tuã sup seruũ tuũ. saluũ me fac in misericordia tua. Dñe non
confundar quoniã inuocaui te. Erubescant impii et deducantur
in infernum. muta fiant labia dolosa. Que loquuntur
aduersus iustum iniquitatem. in superbia et in abusione. Quam
magna multitudo dulcedinis tue dñe quam abscondisti timen
tibus te. Perfecisti eis qui sperant in te. in conspectu filioꝝ ho
minum. In abscondito faciei tue a conturba
tione hominum. Proteges eos in tabernaculo tuo. a contradictione lin
guarum. Benedictus dñs qui mirificauit misericordiam suam in
ciuitate munita. Ego aũt dixi in excessu meo. proiectus sum a facie
oculoꝝ tuoꝝ. Ideo exaudisti orationem mee dum clamarem ad te. Diligite dñm omnes sancti eius. quoniã
ueritatem requirit dñs. et retribuet abundãter facientibus superbiã. Viriliter agite et confortetur cor uestrum omnes qui
speratis in dño. Intellectus dauid. xxxii

Beati quorum remisse sunt iniquitates et quorum tecta sunt pec
cata. Beatus uir cui non imputauit dñs peccatum. nec est in
spiritu eius dolus. Quoniam tacui inueterauerunt ossa mea. dum clama
rem tota die. Quoniam die ac nocte grauata est super me manus
tua. conuersus sum in erumpna mea dum configitur spina.
Delictum meum cognitum tibi feci. et iniustitiam meam non abscon
di. Dixi confitebor aduersus me iniustitiam meam dño. Tu remi
sisti impietatem peccati mei. Pro hac orabit ad te omnis sanctus in
tempore opportuno. Verumtamen in diluuio aquarum multarum
ad eum non approximabunt. Tu es michi refugium a tribu
latione que circumdedit me. exultatio mea. eripe me
a circumdantibus me. Intellectum dabo tibi. et instruam te. in via
hac qua gradieris firmabo super te oculos meos. Nolite
fieri sicut equus et mulus. quibus non est intellectus. In fre
no et camo maxillas eorum constringe. qui non approximant
ad te. Multa flagella peccatoris. sperantem aũt in dño mi
sericordia circũdabit. Letamini in dño et exultate iusti
et glorammini omnes recti corde. ꝑ dñi ipsi dauid. xxxiii

Exultate iusti in dño rectos decet collaudatio. Confite
mini dño in cithara. in psalterio decem cordarum psallite illi. Cantate ei canticum nouum. bene psallite ei in uo
ce exultationis. Quia rectum est uerbum dñi. et omnia opera eius in fide. Diligit misericordiam et iudicium. misericordia dñi plena est terra. Verbo dñi cceli firmati sunt. et spu oris eius omnis uirtus eorum. Congregans sicut in utre aquas maris. ponens in thesauris abyssos. Timeat dñm omnis terra. ab eo aũt commoueantur omnes habitatores orbis. Quoniam ipse dixit et facta sunt. ipse mandauit et creata sunt. Dñs dissipat consilia gentium. reprobat aũt cogitationes populoꝝ. reprobat aũt consilia principum. Consilium aũt dñi manet in eternum. cogitationes cordis eius in generatione. Beata gens cuius est dñs deus eius. populus quem elegit dñs in hereditatem sibi. De celo prospexit dñs. uidit omnes filios hominum. De ꝑparato habitaculo suo. respexit super omnes qui habitant terram. Qui finxit singillatim corda eorum. qui intelligit omnia opera eorum. Non saluatur rex
per multam uirtutem. gigas non saluabitur in multitudine uirtu
tis sue. Fallax equus ad salutem. in abundantia aũt uirtu
tis sue non erit. Ecce oculi dñi super metuentes eum. in eis qui
sperant super misericordia eius. Ad eruendas a morte animas eorum. et alat
eos in fame. Anima aũt nostra sustinet dñm. quoniam adiutor et pro
tector noster est. Quia in eo letabitur cor nostrum. et in nomine sancto eius
speramus. Fiat misericordia tua dñe super nos. quemadmodum speramus in
te. ꝑ dauid cum immutasset uultum suum coram abymelech

Benedicã dñm in omni tempore. semper laus eius in ore meo. In dño
laudabitur anima mea. audiant mansueti et letentur. Magnifica
te dñm mecum et exaltemus nomen eius in medio. Exquisiui
dñm et exaudiuit me. et ex omnibus tribulationibus meis
eripuit me. Accedite ad eum. et illuminamini. et facies
uestre non confundentur. Iste pauper clamauit. et dñs exau
diuit eum. et ex omnibus tribulationibus eius saluauit eum. Immit
tet angelus dñi in circuitu timentium eum. et eripiet eos. Gustate
et uidete quoniam suauis est dñs. beatus uir qui sperat in eo. Ti
mete dñm omnes sancti eius. quoniam non est inopia timentibus eum. Diuites
egentes pauperauerunt. Inquirentes aũt dñm non deficient omni
bono. Venite filii audite me. timorem dñi docebo uos. i

xxxiii

Qui est hō qui uult uitā diligit: inclere dies bonos. Prohibe linguā tuā a malo. & labia tua ne loquātur dolū.
Declina a malo & fac bonū. inquire pacē & sequere eā. oculi dñi sup̄ iustos. & aures eius in preces eorū. Vultus aūt dñi sup̄ facientes mala ut perdat de terra memoriā eorū.
Clamauerūt iusti. & dñs exaudiuit eos. & ex omnibus tribulationibus eorū liberauit eos. Iuxta est dñs his qui tribulato sunt corde. & humiles spū saluabit. Multe tribulationes iustorū. & de omnibus his liberabit eos dñs. Custodit dñs oīa ossa eorū. unū ex his non conteretur. Mors peccatorū pessima. quā oderūt iusti possidebunt. Redimet dñs aīas seruorū suorū. & non delinquent. Qui sperant in eo. Psalmus dauid.

Iudica dñe nocentes me. expugna impugnantes me. Apprehende arma & scutū. & exurge in adiutoriū mihi. Effunde frameā & conclude aduersus eos qui persequuntur me. Dic aīe mee. salus tua ego sum. Confundantur & reuereantur quērentes aīam meā. Auertantur retrorsum & confundantur. cogitantes mihi mala. Fiant tanquā puluis ante faciē uēti. angelus dñi coartans eos. Fiat uia illorum tenebre & lubricum. & angelus dñi persequens eos. Quia gratis absconderunt mihi interitum laci sui. supplicauerunt aīe mee. Ueniat illi laqueus quē ignorat. & captio quā abscondit apprehendat eum. & in laqueum cadat illum. Anima aūt mea exultabit in dño. & delectabitur in salutari suo. Omnia ossa mea dicent. dñe quis similis tibi. & eripiens mopem de manu fortiorum eius. egenum & pauperem a diripientibus eum. Surgentes testes iniqui. quę ignorabam interrogabant me. Retribuebant mihi mala pro bonis. sterilitatem aīe mee. Ego aūt cū mihi molesti essent induebar cilicio. humiliabā in ieiunio aīam meā. & oratio mea in sinu meo conuertetur. Quasi proximū & quasi fratrem nostrum sic placebam. quasi lugens & contristatus. sic humiliabar. Et aduersū me letati sunt & congregati sunt. flagella. & ignorabā. Dilacerati sunt & non compuncti. tentauerunt me. subsannauerunt me. subsannatione & dentes suos comminuerunt super me. Quando dñe aspicies. restitue aīam meā a malignitatibus eorū. unicam meā a leonibus. Confitebor tibi in ecclesia magna. in populo grauissimo laudabo te. Non exultent super me qui adoersantur mihi inique. qui odērunt me gratis. & annuunt oculis. Quia michi quidē pacifice loquebātur. & contra iracundie terre loquentes. cogitabant dolos. & dilatauerunt super me os suum. & dixerunt euge euge uidēs uidit oculus noster. Uidisti dñe ne sileas. dñe ne discedas a me. Exurge & intende iudicio meo. deus meus & dñs meus in causam meā. Iudica me dñe deus meus secundum iustitiam tuā. & non delectentur super me. Ne dicant in cordibus suis. euge euge aīe nre. nec dicant deuorauimus eum. Erubescāt & reuereantur simul qui gratulantur malis meis. Induantur confusione & reuerentia qui magnifica loquuntur super me. Exultēt & letentur qui uolunt iustitiā meā. & dicāt semper magnificetur dñs qui uult pacē serui sui. Et lingua mea meditabit iustitiā tuā tota die laudē tuā.

In finem seruo dñi. Psalmus dauid. xxxv.

Dixit iniustus ut delinquat in semetipso. non est timor dei ante oculos eius. Quoniam dolose egit in conspectu eius. ut inueniatur iniquitas eius odio. Verba oris eius iniquitas & dolus. noluit intelligere ut bene ageret. Iniquitatem meditatus est in cubili suo. astitit omni uie non bone. malitiā autē non odit. Dñe in celo misericordia tua. & ueritas tua usq; ad nubes. Iustitia tua sicut montes dei. iudicia tua abyssus multa. Homines & iumenta saluabis dñe quemadmodum multiplicasti misericordiam tuā deus. Filii autē hominum in tegmine alarum tuarū sperabunt. Inebriabuntur ab ubertate domus tue. & torrente uoluptatis tue potabis eos. Quoniam apud te est fons uite. & in lumine tuo uidebimus lumen. Protende misericordiam tuam scientibus te. & iustitiam tuā his qui recto sunt corde. Non ueniat mihi pes superbie. & manus peccatoris non moueat me. Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem. expulsi sunt nec potuerunt stare.

Noli emulari in malignantibus. neque zelaueris facientes iniquitatem. Quoniam tanquā fenum uelociter arescent. & quemadmodum olera herbarum cito decident. Spera in dño & fac bonitatem. & habita terrā & pascēris in diuitiis eius. Delectare in dño & dabit tibi petitiones cordis tui. Reuela dño uiam tuā. & spera in eo. & ipse faciet. Et educet quasi lumen iustitiam tuā. & iudicium tuum tanquā meridiē. Subditus esto dño. & ora eum. Noli emulari eum qui prosperatur in uia sua. in homine facente iniustitias. Desine ab ira. & derelinque furorem. noli emulari ut maligneris. Quoniam malignantes exterminabuntur. sustinentes aūt dñm ipsi hereditabunt terrā. Et adhuc pusillum & non erit peccator. & quęres locū eius & non inuenies. Mansuetі aūt hereditabunt terrā. & delectabuntur in multitudine pacis. Obseruabit peccator iustum. & stridebit super eum dentibus suis. Dñs aūt irridebit eum. quia prospicit quod ueniet dies eius. Gladium euaginauerunt peccatores. intenderunt arcum suum. Ut deiciant pauperem & inopem. ut trucident rectos corde. Gladius eorum intret in corda ipsorum. & arcus eorum confringatur. Melius est modicum iusto. super diuitias peccatorum multas. Quia brachia peccatorum conterentur. confirmat aūt iustos dñs. Nouit dñs dies immaculatorum. & hereditas eorum in eternum erit. Non confundentur in tempore malo. & in diebus famis saturabuntur. quia peccatores peribunt. Inimici aūt dñi mox honorificati exaltantur. & sicut fumo deficientes sic deficient. Mutuabit peccator. & non soluet. Iustus aūt miseretur & tribuet. Benedicentes ei hereditabunt terrā. Maledicentes aūt ei disperibunt. A deo dirigentur gressus uiri. & uiā eius uolet. Cum ceciderit non collidetur. quia dñs suppōnit manū suā. Iuuenis fui etenim & senui. & non uidi iustum derelictum. nec semen eius quērens panem. Tota die miseretur & commodat. & semen illius in benedictione erit. Declina a malo & fac bonum & habita in seculum seculi. Quia dñs amat iudicium. & non derelinquet sanctos suos. In eternum conseruabuntur. Iniusti aūt punientur & semen impiorum peribit. Iusti aūt hereditabunt terrā. & habitabunt super eā in seculum seculi. Os iusti meditabitur sapientiam & lingua eius loquetur iudicium. Lex dei ipsius in corde ipsius. & non supplantabuntur gressus eius. Considerat peccator iustum. & quērit mortificare eum. Dñs aūt non derelinquet eum in manibus eius. nec damnabit eum cum iudicatur. Expecta dñm & custodi uiam eius. & exaltabit te. ut hereditate capias terrā. cum perierint peccatores uidebis. Vidi impium superexaltatum. & eleuatum sicut cedros libani. & transiui & ecce non erat. & quesiui eum & non est inuentus locus eius. Custodi innocentiam. & uide equitatem. quia sequentibus pacifica. Iniqui aūt disperibunt simul. reliquię impiorum interibunt. Salus aūt iustorum a dño qui protector eorum est in tempore tribulationis. & adiuuabit eos dñs. & liberabit eos. & eruet eos a peccatoribus. & saluabit eos. quoniam speranerunt in eo.

Psalmus dauid. in rememorationem. xxxvii.

Dñe ne in furore tuo arguas me. neque in ira tua corripias me. Quoniam sagitte tue infixe sunt mihi. & confirmasti super me manum tuam. Non est sanitas in carne mea a facie ire tue. non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum. Quoniam iniquitates mee supergressę sunt caput meum. sicut onus graue grauate sunt super me. Putrefacte sunt & corrupte sunt cicatrices mee a facie insipientie mee. Miser factus sum & curuatus sum nimis. tota die contristatus ingrediebar. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus. & non est sanitas in carne mea. Afflictus sum & humiliatus sum nimis. rugiebam a gemitu cordis mei. Dñe ante te omne desiderium meum. & gemitus meus a te non est absconditus. Cor meum conturbatum est. derelinquit me uirtus mea. & lumen oculorum meorum & ipsum non est mecum. Amici mei & proximi mei aduersum me appropinquauerunt & steterunt. Et qui iuxta me erant de longe steterunt. & uim faciebant qui quērebant animam meam. Et qui inquirebant mala mihi locuti sunt uanitates. & dolos tota die meditabantur. Ego autem tanquā surdus non audiebam. & sicut mutus non aperiens os suum. Et factus sum sicut homo non audiens. & non habens in ore suo redargutiones. Quoniam in te dñe speraui. tu exaudies dñe deus meus. Quia dixi nequando supergaudeant inimici mei. & dum commouentur pedes mei super me magna locuti sunt. Quoniam ego in flagella paratus sum. & dolor meus in conspectu meo semper. Quoniam iniquitatem meam annuntiabo. & cogitabo pro peccato meo. Inimici aūt mei uiuunt. & confirmati sunt super me. & multiplicati sunt qui oderunt me inique. Qui retribuunt mihi mala

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

lxxxviii

lxxxix

xc

xci

xcii

xciii

xciv

xcv

xcvi

xcvii

xcviii

xcix

c

ci

cii

ciii

civ

cv

cvi

cvii

cviii

cix

cx

cxi

cxii

cxiii

cxiv

cxv

cxvi

cxvii

cxviii

cxix

cxx

cxxi

cxxii

cxxiii

cxxiv

cxxv

cxxvi

cxxvii

cxxviii

cxxix

cxxx

cxxxi

cxxxii

cxxxiii

cxxxiv

cxxxv

cxxxvi

cxxxvii

cxxxviii

cxxxix

cxl

cxli

cxlii

cxliii

cxliv

cxlv

cxlvi

cxlvii

cxlviii

cxlix

cl

cli

clii

cliii

cliv

clv

clvi

clvii

clviii

clix

clx

clxi

clxii

clxiii

clxiv

clxv

clxvi

clxvii

clxviii

clxix

clxx

clxxi

clxxii

clxxiii

clxxiv

clxxv

clxxvi

clxxvii

clxxviii

clxxix

clxxx

clxxxi

clxxxii

clxxxiii

clxxxiv

clxxxv

clxxxvi

clxxxvii

clxxxviii

clxxxix

cxc

cxci

cxcii

cxciii

cxciv

cxcv

cxcvi

cxcvii

cxcviii

cxcix

cc

cci

ccii

cciii

cciv

ccv

ccvi

ccvii

ccviii

ccix

ccx

ccxi

ccxii

ccxiii

ccxiv

ccxv

ccxvi

ccxvii

ccxviii

ccxix

ccxx

ccxxi

ccxxii

ccxxiii

ccxxiv

ccxxv

ccxxvi

ccxxvii

ccxxviii

ccxxix

ccxxx

ccxxxi

ccxxxii

ccxxxiii

ccxxxiv

ccxxxv

ccxxxvi

ccxxxvii

ccxxxviii

ccxxxix

ccxl

ccxli

ccxlii

ccxliii

ccxliv

ccxlv

ccxlvi

ccxlvii

ccxlviii

ccxlix

ccl

cclxxxvi

cclxxxvii

cclxxxviii

cclxxxix

ccxc

ccxci

ccxcii

ccxciii

ccxciv

ccxcv

ccxcvi

ccxcvii

ccxcviii

ccxcix

ccc

cccxxxvi

cccxxxvii

cccxxxviii

cccxxxix

cccxl

cccxli

cccxlii

cccxliii

cccxliv

cccxlv

cccxlvi

cccxlvii

cccxlviii

cccxlix

cccl

cccli

ccclii

ccclxxxvi

ccclxxxvii

ccclxxxviii

ccclxxxix

cccxc

cccxci

cccxcii

cccxciii

cccxciv

cccxcv

cccxcvi

cccxcvii

cccxcviii

cccxcix

cccc

ccccxxxvi

ccccxxxvii

ccccxxxviii

ccccxxxix

ccccxl

ccccxli

ccccxlii

ccccxliii

ccccxliv

ccccxlv

ccccxlvi

ccccxlvii

ccccxlviii

ccccxlix

ccccl

ccccli

cccclii

dio tuo sup femur tuū potentissime. Specie tua et pulc
tudine tua intende prospere procede et regna. Propt ueri
tatem et mansuetudinē et iustitiā. et deducet te mira
biliť dextera tua. Sagitte tue acute populi sub te cadēt
in corda inimicorū regis. Sedes tua deus in sclm̄ scli.
uirga directionis. uirga regni tui. Dilexisti iustitiā
et odisti iniquitatē. propterea unxit te deus deus tuus. oleo
letitie pre consortib; tuis. Myrra et gutta et casia aue
stimentis tuis a domib; eburneis. ex quib; delectauerūt
filie regū in honore tuo. Astitit regina a dextris tuis. in
uestitu deaurato circūdata uarietate. Audi filia et
uide. et inclina aurē tuā. et obliuiscere populū tuū et domū
patris tui. Et concupiscet rex decorē tuū. qm̄ ipse ē dñs
deus tuus. et adorabunt eū. Et filie tyri in muneribus u
ultū tuū deprecabuntur oēs diuites plebis. Omīs glā ei'
filie regis ab intus. in fimbriis aureis. circūamicta ua
rietatib;. Adducentur regi uirgines post eā proxime eī affe
rentur tibi. Afferentur in letitia et exultatione. addu
centur in templū regis. Pro patrib; tuis nati st̄ tibi filii
constitues eos principes sup omnē terrā. Memores erūt
nōis tui dñe in omni generatione et generationē. Propterea
populi confitebuntur tibi in eternū et in sclm̄ scli. In fi. filiis chore p archanis. xliv.
Deus nr̄ refugiū et uirtus. adiutor in tribulationib; q̄ inue
nerunt nos nimis. Propterea non timebimus dū con
turbabitur terra. et transferentur montes in cor maris. Son
uerunt et turbate sūt aq̄ eorū conturbati sunt mon
tes in fortitudine eī. Fluminis impetus letificat ci
uitatē dī. sctificauit tabernaculū suū altissimus. Deus
in medio eius nō commouebitur. adiuuabit eā deus mane
diluculo. Conturbate sūt gentes et inclinata sunt re
gna. dedit uocē suā et mota ē terra. Dñs uirtutū
nobiscū susceptor nr̄ deus iacob. Venite et uidete
opera dñi que posuit prodigia super terrā. auferens
bella usq; ad finem terre. Arcū conteret et confringet ar
ma et scuta comburet igni. Uacate et uidete qm̄ ego
sū deus. exaltabor in gentib;. exaltabor in terra. Dñs uirtutū nobiscū su
sceptor nr̄ deus iacob. In fi. pro filiis chore ps. dauid. xlvi.
Omnes gentes plaudite manibus. iubilate deo in uoce ex
ultationis. Qm̄ dñs excelsus terribilis. rex magnus
sup omnē terrā. Subiecit populos nob. et gentes sub pedi
b; nr̄is. Elegit nobis hereditatē suā speciē iacob quā di
lexit. Ascendit deus in iubilo. dñs in uoce tube. Psalli
te deo nr̄o psallite. psallite regi nr̄o psallite. Qm̄ rex
omīs terre deus psallite sapienter. Regnabit dñs sup
gentes. deus sedet sup sedem sctām suā. Principes po
pulorū congregati sunt cū deo abrahā. qm̄ dii fortes terre
uehementer eleuati sunt. ps. cantici filiis chore secūda sabbati. xlvii.
Magnus dñs et laudabilis nimis. in ciuitate dī nr̄i in mon
te sct̄o eius. Fundatur exultatione uniuerse terre. mons syō
latera aquilonis ciuitas regis magni. Deus in domib;
eī cognoscetur cū suscipiet eā. Qm̄ ecce reges terre congre
gati sunt. conuenerūt in unū. Ipsi uidētes sic admirati
sunt conturbati st̄. commoti sunt. tremor apprē
hēdit eos. Ibi dolores ut parturientis. in spū uehe
menti conteres naues tharsis. Sicut audiuimus sic uidim'
in ciuitate dñi uirtutū. in ciuitate dī nr̄i deus fundauit
eā in eternū. Suscepimus deus misericordiā tuā in medio templi
tui. Scdm̄ nomen tuū deus sic et laus tua in fines terre. iu
stitia plena ē dextera tua. Letetur mons syon et exul
tent filie iude. propter iudicia tua dñe. Circūdate sy
on. et complectimini eā. narrate in turrib; eius. Ponite
corda ura in uirtute eī. et distribuite domos eī ut enar
retis in progenie altera. Qm̄ hic ē deus nr̄ in eternū et in sclm̄
scli. et ipse reget nos in scla. In fi. filiis chore. xlviii.
Audite hec omīs gētes auribus percipite omīs qui habitatis
orbem. Quiq; terrigene et filii hoīm simul in unū
diues et pauper. Os meū loquetur sapiētiā. et meditatio
cordis mei prudentiā. Inclinabo in parabolā aurē meā.
apiā in psalterio propositionē meā. Cur timebo in die ma
la iniquitas calcanei mei circūdabit me. Qui confidūt
in uirtute sua. et in multitudine diuitiarū suarū gloriant'.
Frater nō redimit redimet homo. nō dabit deo placationē suā. Et p̄ciū
redemptionis aīe sue. et laborabit in eternū. et uiuet adhuc in
finem. Nō uidebit interitū cū uiderit sapientes morientes. simul insi
piens et stultus peribunt. Et relinquent alienis diuitias su
as. et sepulcra eorū domus illorū in eternū. Tabernacu
la eorū in progenie et progenie. uocauerūt nomina sua in terris su
is. Homo cū in honore esset nō intellexit. cōparatus ē iumētis
insipientibus et similis factus ē illis. Hec uia illorū scandalū ip
sis et postea in ore suo complacebunt. Sicut oues in inferno positi st.
mors depascet eos. Et dominabuntur eorū iusti in matutino. et auxiliū eorū ueterascet in inferno a gloria eorū.
Verumtamen deus redimet
aīam meā de manu inferi cū acceperit me. Ne timueris
cū diues factus fuerit homo. et cū multiplicata fuerit glā
domus eius. Qm̄ cū interierit nō sumet omnia. neq;
descendet cū eo gloria eius. Qm̄ aīa eius in uita ipsius benedicetur. confite
bitur tibi cū bn̄ feceris ei. Introibit usq; in progenies
patrū suorū. et usq; in eternū nō uidebit lumē. Et homo cū in
honore esset nō intellexit. cōparatus est iumentis insipientib;
et similis factus ē illis. ps. asaph. xlix.
Deus deorū dñs locutus est. et uocauit terrā. A solis ortu usq; ad
occasū. ex syon species decoris eius. Deus manifeste
ueniet deus nr̄ et nō silebit. Ignis in cōspectu eī exardes
cet. et in circuitu eius tempestas ualida. Aduocauit celū sursū
et terrā. discernere populū suū. Congregate illi sctos
eius qui ordinant testamentū eius sup sacrificia. Et annuntiabūt celi iustitiā eius qm̄ deus iudex ē. Audi popule meus et loquar isrl. et testificabor tibi deus deus tuus ego sū.
Non in sacrificiis tuis arguā te. holocausta aūt tua in cōspe
ctu meo st̄ semp. Non accipiā de domo tua uitulos. neq; de gre
gib; tuis hyrcos. Qm̄ mee st̄ omīs fere siluarū. iumenta
in montib; et boues. Cognoui omīa uolatilia celi. et pulch
ritudo agri mecū ē. Si esuriero nō dicā tibi. meus ē
enī orbis terre et plenitudo eius. Nūquid manducabo car
nes taurorū. aut sanguinē hyrcorū potabo. Immo
la deo sacrificiū laudis. et redde altissimo uota tua. Et
inuoca me in die tribulationis. eruā te et honorificabis
me. Peccatori aūt dixit deus. quare tu enarras iusti
tias meas. et assumis testamentū meū p os tuū. Tu uō
odisti disciplinā. et proiecisti sermones meos retror
sū. Si uidebas furem currebas cū eo. et cū adulteris
portionē tuā ponebas. Os tuū abundauit malicia. et
lingua tua concinnabat dolos. Sedens aduersus fratrē tu
ū loquebaris. et aduersus filiū matris tue ponebas scā
dalū. Hec fecisti et tacui. Existimasti inique q̄ ero tui
similis. arguā te et statuā contra faciē tuā. Intelligite
hec. qui obliuiscimini dñm ne quando rapiat et nō sit qui
eripiat. Sacrificiū laudis honorificabit me. et illic iter
quo ostendā illi salutare dei. In fi. ps. dd. cū uenit ad eū nathan ppha qn̄ intrauit ad bersabee. l.
Miserere mei deus scdm̄ magnā misericordiā tuā. Et scdm̄ multi
tudinē miserationum tuarū dele iniquitatē meā. Am
plius laua me ab iniquitate mea. et a peccato meo munda
me. Qm̄ iniquitatē meā ego cognosco et peccatū meū
contra me ē semp. Tibi soli peccaui et malū corā te feci. ut
iustificeris in sermonib; tuis et uincas cū iudicaris. Ecce
enī in iniquitatib; conceptus sū et in peccatis concepit me
mater mea. Ecce enī ueritatē dilexisti incerta et occul
ta sapientie tue manifestasti michi. Asperges me
dñe ysopo et mundabor. lauabis me et sup niuē dealbabor.
Auditui meo dabis gaudiū et letitiā. et exultabūt ossa
humiliata. Auerte faciē tuā a peccatis meis. et omīs
iniquitates meas dele. Cor mundū crea in me deus. et spm̄
rectū innoua in uisceribus meis. Ne proicias me a fa
cie tua. et spm̄ scm̄ tuū ne auferas a me. Redde michi
letitiā salutaris tui et spū principali confirma me.
Docebo iniquos uias tuas. et impii ad te conuertentur. Libe
ra me de sanguinib; deus deus salutis mee et exultab
it lingua mea iustitiā tuā. Dñe labia mea aperies. et os
meū annuntiabit laudē tuā. Qm̄ si uoluisses sacri
ficiū dedissem. utiq; holocaustis nō delectaberis. Sa
crificiū deo spūs contribulatus cor contritū et humilia
tū deus nō despicies. Benigne fac dñe in bona uolū
tate tua syon. ut edificentur muri ierl'm. Tunc accep
tabis sacrificiū iustitie oblationes et holocausta. tunc impo
nent sup altare tuū uitulos. In fi. intellectus dd. cū ueniret doech ydumeus et nuntiauit saul. uenit dd in domo abimelech. li.
Quid gloriaris in malitia qui potens es iniquitate. Tota die

iniusticiam cogitavit lingua tua sicut novacula acuta fecisti dolum. Dilexisti maliciam super benignitatem iniquitatem magis quam loqui equitatem. Dilexisti omnia verba precipitationis lingua dolosa. Propterea deus destruet te in finem evellet te et emigrabit te de tabernaculo tuo et radicem tuam de terra viventium. Videbunt iusti et timebunt et super eum ridebunt et dicent. Ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum. Sed speravit in multitudine divitiarum suarum et prevaluit in vanitate sua. Ego autem sicut oliva fructifera in domo dei speravi in misericordia dei in eternum et in seculum seculi. Confitebor tibi in seculum quia fecisti et expectabo nomen tuum quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum. In finem intellectus david pro amalech.

lii Dixit insipiens in corde suo non est deus. Corrupti sunt et abominabiles facti sunt in iniquitatibus non est qui faciat bonum. Deus de celo prospexit super filios hominum ut videat si est intelligens aut requirens deum. Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem qui devorant plebem meam ut cibum panis. Deum non invocaverunt illic trepidaverunt timore ubi non erat timor. Quoniam deus dissipavit ossa eorum qui hominibus placent confusi sunt quoniam deus sprevit eos. Quis dabit ex syon salutare israel cum converterit deus captivitatem plebis sue exultabit iacob et letabitur israel. In finem in carminibus intellectus david cum venissent ziphei et dixissent ad saul nonne david absconditus est apud nos.

liii Deus in nomine tuo salvum me fac et in virtute tua iudica me. Deus exaudi orationem meam auribus percipe verba oris mei. Quoniam alieni insurrexerunt adversum me et fortes quesierunt animam meam et non proposuerunt deum ante conspectum suum. Ecce enim deus adiuvat me et dominus susceptor est anime mee. Averte mala inimicis meis et in veritate tua disperde illos. Voluntarie sacrificabo tibi et confitebor nomini tuo domine quoniam bonum est. Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me et super inimicos meos despexit oculus meus. In finem in carminibus intellectus david.

liiii Exaudi deus orationem meam et ne despexeris deprecationem meam intende in me et exaudi me. Contristatus sum in exercitatione mea et conturbatus sum a voce inimici et a tribulatione peccatoris. Quoniam declinaverunt in me iniquitates et in ira molesti erant michi. Cor meum conturbatum est in me et formido mortis cecidit super me. Timor et tremor venerunt super me et contexerunt me tenebre. Et dixi quis dabit michi pennas sicut columbe et volabo et requiescam. Ecce elongavi fugiens et mansi in solitudine. Expectabam eum qui salvum me fecit a pusillanimitate spiritus et tempestate. Precipita domine divide linguas eorum quoniam vidi iniquitatem et contradictionem in civitate. Die ac nocte circumdabit eam super muros eius iniquitas et labor in medio eius et iniusticia. Et non defecit de plateis eius usura et dolus. Quoniam si inimicus meus maledixisset michi sustinuissem utique. Et si is qui oderat me super me magna locutus fuisset abscondissem me forsitan ab eo. Tu vero homo unanimis dux meus et notus meus. Qui simul mecum dulces capiebas cibos in domo dei ambulavimus cum consensu. Veniat mors super illos et descendant in infernum viventes. Quoniam nequicie in habitaculis eorum in medio eorum. Ego autem ad deum clamavi et dominus salvavit me. Vespere et mane et meridie narrabo et annunciabo et exaudiet vocem meam. Redimet in pace animam meam ab hiis qui appropinquant michi quoniam inter multos erant mecum. Exaudiet deus et humiliabit illos qui est ante secula. Non enim est illis commutatio et non timuerunt deum extendit manum suam in retribuendo. Contaminaverunt testamentum eius divisi sunt ab ira vultus eius et appropinquavit cor illius. Molliti sunt sermones eius super oleum et ipsi sunt iacula. Iacta super dominum curam tuam et ipse te enutriet non dabit in eternum fluctuationem iusto. Tu vero deus deduces eos in puteum interitus. Viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos ego autem sperabo in te domine. In finem pro populo qui a sanctis longe factus est david in tituli inscriptione cum tenuerunt eum allophili in geth.

lv Miserere mei deus quoniam conculcavit me homo tota die impugnans tribulavit me. Conculcaverunt me inimici mei tota die quoniam multi bellantes adversum me. Ab altitudine diei timebo ego vero in te sperabo. In deo laudabo sermones meos in deo speravi non timebo quid faciat michi caro. Tota die verba mea execrabantur adversum me omnes cogitationes eorum in malum. Inhabitabunt et abscondent ipsi calcaneum meum observabunt. Sicut sustinuerunt animam meam pro nichilo salvos facies eos in ira populos confringes deus. Vitam meam annunciavi tibi posuisti lacrimas meas in conspectu tuo. Sicut et in promissione tua tunc convertentur inimici mei retrorsum. In quacumque die invocavero te ecce cognovi quoniam deus meus es. In deo laudabo verbum in domino laudabo sermonem in deo speravi non timebo quid faciat michi homo. In me sunt deus vota tua que reddam laudationes tibi. Quoniam eripuisti animam meam de morte et pedes meos de lapsu ut placeam coram deo in lumine viventium. In finem ne disperdas david in tituli inscriptione cum fugeret a facie saul in speluncam.

lvi Miserere mei deus miserere mei quoniam in te confidit anima mea. Et in umbra alarum tuarum sperabo donec transeat iniquitas. Clamabo ad deum altissimum deum qui benefecit michi. Misit de celo et liberavit me dedit in opprobrium conculcantes me. Misit deus misericordiam suam et veritatem suam et eripuit animam meam de medio catulorum leonum dormivi conturbatus. Filii hominum dentes eorum arma et sagitte et lingua eorum gladius acutus. Exaltare super celos deus et in omnem terram gloria tua. Laqueum paraverunt pedibus meis et incurvaverunt animam meam. Foderunt ante faciem meam foveam et inciderunt in eam. Paratum cor meum deus paratum cor meum cantabo et psalmum dicam. Exurge gloria mea exurge psalterium et cythara exurgam diluculo. Confitebor tibi in populis domine et psalmum dicam tibi in gentibus. Quoniam magnificata est usque ad celos misericordia tua et usque ad nubes veritas tua. Exaltare super celos deus et super omnem terram gloria tua. In finem ne disperdas david in tituli inscriptione.

lvii Si vere utique iusticiam loquimini recta iudicate filii hominum. Etenim in corde iniquitates operamini in terra iniusticias manus vestre concinnant. Alienati sunt peccatores a vulva erraverunt ab utero locuti sunt falsa. Furor illis secundum similitudinem serpentis sicut aspidis surde et obturantis aures suas. Que non exaudiet vocem incantantium et venefici incantantis sapienter. Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum molas leonum confringet dominus. Ad nichilum devenient tamquam aqua decurrens intendit arcum suum donec infirmentur. Sicut cera que fluit auferentur supercecidit ignis et non viderunt solem. Priusquam intelligerent spine vestre ramnum sicut viventes sic in ira absorbet eos. Letabitur iustus cum viderit vindictam manus suas lavabit in sanguine peccatoris. Et dicet homo si utique est fructus iusto utique est deus iudicans eos in terra. In finem ne disperdas david in tituli inscriptionem quando misit saul et custodivit domum eius ut interficeret eum.

lviii Eripe me de inimicis meis deus meus et ab insurgentibus in me libera me. Eripe me de operantibus iniquitatem et de viris sanguinum salva me. Quia ecce ceperunt animam meam irruerunt in me fortes. Neque iniquitas mea neque peccatum meum domine sine iniquitate cucurri et direxi. Exurge in occursum meum et vide et tu domine deus virtutum deus israel. Intende ad visitandas omnes gentes non miserearis omnibus qui operantur iniquitatem. Convertentur ad vesperam et famem patientur ut canes et circuibunt civitatem. Ecce loquentur in ore suo et gladius in labiis eorum quoniam quis audivit. Et tu domine deridebis eos ad nichilum deduces omnes gentes. Fortitudinem meam ad te custodiam quia deus susceptor meus es deus meus misericordia eius preveniet me. Deus ostendit michi super inimicos meos ne occidas eos nequando obliviscantur populi mei. Disperge illos in virtute tua et depone eos protector meus domine. Delictum oris eorum sermonem labiorum ipsorum et comprehendantur in superbia sua. Et de execratione et mendacio annunciabuntur in consummatione in ira consummationis et non erunt. Et scient quia deus dominabitur iacob et finium terre. Convertentur ad vesperam et famem patientur ut canes et circuibunt civitatem. Ipsi dispergentur ad manducandum si vero non fuerint saturati et murmurabunt. Ego autem cantabo fortitudinem tuam et exultabo mane misericordiam tuam. Quia factus es susceptor meus et refugium meum in die tribulationis mee. Adiutor meus tibi psallam quia deus susceptor meus es deus meus misericordia mea. In finem pro hiis qui

multabūr̄ mrtuū sertystuē tpī datur ideterminā cū
sucedūr me sopranā sine rūrū sodalitoūr rogo
Deus reppulisti nos: destruxisti nos: iratus es: misere
es nobis. Cōmouisti terrā: turbasti eā: sana cōtritiones
ei⁹ quia mota est. Ostendisti populo tuo dura: potasti nos
uino cōpunctionis. Dedisti metuentibus te significa
tionem: ut fugiant a facie arcus: ut liberentur dilecti tui.
Saluū me fac dextera tua: et exaudi me. Deus locutus
est in sco suo letabor: et partibor sichimā: et conualles tabernaculoꝝ metibor. Meus est galaad: et meus est manasses: et
fortitudo capitis mei. Iuda rex meus: moab olla spei mee. In
idumea extendā calciamentū meū.
michi alienigene subditi sunt. Quis deducet me in
ciuitatē munitā: aut quis deducet me usq; idumeā. Nonne
tu deus qui reppulisti nos: et non egredieris deus in virtutibus nostris.
Da nobis auxiliū de tribulatione: quia uana salus
hōis. Per deo faciemus uirtutē: et ipse ad nichilū deducet
tribulantes nos. Infinē ꝓpalmis. ꝓ dauid
Exaudi deus deprecationē meā: intende oronī mee. A fine
terre ad te clamaui. dū anxiaretur cor meū: in petra
exaltasti me. Deduxisti me quia factus es spes mea: turris
fortitudinis a facie inimici. Inhabitabo in tabernaculo
tuo: in celo protegar in uelamento alarū tuarū. Quoniam
tu deus meus exaudisti orōnem meā: dedisti hereditatē timentibus nomē tuū. Dies sup dies regis adicies: anos eius usq; in diē generationis.
Permanet in eternū in conspectu dī: misericordiam et ueritatem
ei⁹ quis requiret. Sic psalmū dicā nōi tuo in seculū seculi: ut reddā uota mea die in die. ꝓ. ꝓ dauid
Nonne deo subdita erit anima mea. ab ipo enim salutare me
um. Nam et ipe deus meus et saluator meus: susceptor
meus non mouebor amplius. Quo usq; irruitis in
hominem mortiferum: interficitis uniuersi uos: tanquam pariete inclinato
et maceriē depulse. Veruntamen pretiū meū cogitauerunt repellere: ei cui uult mendacium inest: ore suo bene
dicebant: et corde suo maledicebant. Verumtamen deo
subdicta esto anima mea. quoniam ab ipo patientia mea. Quia
ipe deus meus et saluator meus. adiutor meus non emigrabo. In deo saluatore meo: et gloria mea. deus auxilii
mei. et spes mea in deo est. Sperate in eo omnis congregatio populi
effundite coram illo corda uestra. deus adiutor noster in eternū. Verumtamen uani filii hominum mendaces: ut decipiant
in statera ipsi de iniquitate sua meditati sunt. Nolite sperare in iniquitate
et rapinas nolite concupiscere. diuitie si affluant nolite
cor apponere. Semel locutus est deus duo hec audiui. quia
potestas dei est: et tibi dne misericordia quia tu reddes unicuique secundum opus suum.
ꝓ dauid cum esset in deserto idumee.
Deus deus meus ad te de luce uigilo. Sitiuit in te anima mea
quam multiplex est caro mea. In terra deserta inuia
et inaquosa: sic in sco apparui tibi. ut uiderem uirtutem tuam et gloriam tuam.
Quoniam melior est misericordia tua super uitas labia mea laudabunt
te. Sic benedicam te in uita mea. et in nomine tuo leuabo manus meas. Sicut adipe et pinguedine repletur anima mea.
et labiis exultationis laudabit os meum. Si memor fui
tui super stratum meum: in matutinis meditabor in te quia
fuisti adiutor meus. Et in velamento alarum tuarum exultabo adherit anima mea post me: suscepit me dextera tua.
Ipsi uero in uanum quesierunt animam meam: introibunt in
feriora terre. tradentur in manus gladii: partes uulpium erunt. Rex uero letabit in deo. laudabuntur omnes qui iurant
in eo. quia obstructum est os loquentium iniqua. In finem ꝓ
dauid.
Exaudi deus orōnem meam cum deprecor. a timore inimici
eripe animam meam. Protexisti me a congregatione malignantium. et a multitudine operantium iniquitatem. Quia exacuerunt ut gladium linguas suas. intenderunt arcum rem amaram. ut sagittent in occultis immaculatum. Subito sagittabunt eum: et non timebunt firmauerunt sibi sermonem nequam. Narrauerunt ut absconderent laqueos suos. dixerunt quis uidebit eos. Scrutati sunt iniquitates. defecerunt
scrutantes scrutinio.
Accedet homo ad cor altum. et exaltabit deus. Sagitte parvulorum facte sunt plage eorum. et infirmate sunt eorum super li
gue eorum. Conturbati sunt omnes qui uidebant eos. et timuerunt omnes homines. Annunciauerunt opa dei. et facta eius intellexerunt.
Letabitur iustus in domino et sperabit in eo. Laudabuntur omnes recti
corde. In finem ꝓ dauid. Canticum ieremie et
ageli de uerbo peregrinationis cum unctus esset
prophetes.
Audi deus orōnem meam: ad te orabo cum conturbatum fuerit cor meum.
Verba iniquorum prevaluerunt super nos. et impietatibus nris tu propitiaberis. Beatum dicebam et elegi: et assumpsisti habitabit in atriis tuis. Replebimur in bonis domus tue. sci templi tui mirabile in equitate. Exaudi nos deus salutaris noster: spes omnium finium terre et in mari longe. Preparans montes in
virtute tua. accinctus potentia. qui conturbas profundum
maris. sonum fluctuum eius. Turbabuntur
tur gentes: et timebunt qui habitant terminos a signis tuis.
exitus matutini et uespere delectabis. Visitasti terram et
inebriasti eam: multiplicasti locupletare eam. Flumen dei re
plenum est aquis: parasti cibum illorum quia ita est preparatio eius. r
Riuos eius inebria: multiplica genimina eius. in stillicidiis
eius letabitur germinans. Benedices corone anni
benignitatis tue. et campi tui replebuntur ubertate. Pin
guescent speciosa deserti. et exultatione colles accingentur. Induti sunt arietes ouium. et ualles habundabunt
frumento. Reni clamabunt: immo iubilabunt. In finem
ꝓ eorum qui
ubilate deo omnis terra. psalmum dicite nomini eius. date gloriam
laudi eius. Dicite deo quam terribilia sunt opa tua dne. in multitudine uirtutis tue mentientur tibi inimici tui. deus
Omnis terra adoret te: et psallat tibi psalmum dicat nomini tuo.
Venite et uidete opa dei. terribilis in consiliis super filios hominum. Qui conuertit mare in aridam in flumine pertransibunt pede. ibi letabimur in eo. Qui dominatur in uirtute sua in eternum. oculi eius gentes respiciunt. qui exasperant non exaltentur in semetipsis. Benedicite gentes deum nostrum. et audite uocem laudis eius. Qui posuit animam meam ad uitam: et non dedit in commotionem pedes mei. Quoniam probasti nos deus: igne nos examinasti sicut examinatur argentum. Introduxisti nos in laqueum: posuisti
tribulationes in dorso nostro. Imposuisti homines super capita nostra. Transiuimus per ignem et aquam: et eduxisti nos in refrigerium. Introibo in domum tuam in holocaustis reddam tibi uota mea quibus diuiserunt labia mea. Et locutum est os meum in tribulatione mea. Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietis. offeram tibi boues cum
hircis. Venite audite et narrabo omnes qui timetis deum.
quanta fecit anime mee. Ad ipsum ore meo clamaui. et
exaltatum est sub lingua mea. Iniquitatem si aspexi in corde meo non exaudiet deus. Propterea exaudiuit deus.
intendit uocem deprecationis mee. Benedictus deus qui
non amouit orationem meam: et misericordiam suam a me. In finem
in carminibus psalmus cantice dauid. ad
Deus misereatur nri et benedicat nobis. illuminet uultum suum super nos: et
misereatur nri. Ut cognoscamus in terra uia tua. in omnibus gentibus salutare tuum. Confiteantur tibi populi deus. confiteantur
tibi populi omnes. Letentur et exultent gentes
quoniam iudicas populos in equitate. et gentes in terra dirigis.
confiteantur tibi populi deus. confiteantur tibi populi omnes. Terra dedit
fructum suum. Benedicat nos deus deus noster benedicat
nos deus: et metuant eum omnes fines terre. In finem ꝓ can
tici dauid.
Exurgat deus: et dissipentur inimici eius.
et fugiant qui oderunt eum a facie eius. Sicut deficit fumus deficiant:
sicut fluit cera a facie ignis: sic pereant peccatores a facie dei. Et iusti epulentur et exultent in conspectu
dei: et delectentur in lenitia. Cantate deo psalmum dicite nomini eius. iter facite ei qui ascendit super occasum dns no
men illi. Exultate in conspectu eius: turbabuntur a facie
eius patris orphanorum et iudicis uiduarum. Deus in
loco sco suo. deus qui habitare facit unius moris
in domo. Qui educit uinctos in fortitudine similiter eos qui exasperant qui habitant in sepulchris.
deus cum egrederetur in conspectu ꝓli tui. cum preambu

in deserto. Terra mota est etenim celi distillaverunt a facie dei montis synay. a facie dei israel. Pluviam voluntariam segregabis deus hereditati tue. et infirmata est, tu vero perfecisti eam. Animalia tua habitabunt in ea. parasti in dulcedine tua pauperi deus. Dominus dabit verbum evangelizantibus virtute multa. Rex virtutum dilecti et speciei domus dividere spolia. Si dormiatis inter medios cleros penne columbe deargentate. et posteriora dorsi eius in pallore auri. Dum discernit celestis reges super eam nive dealbabuntur in selmon. mons dei mons pinguis. Mons coagulatus mons pinguis ut quid suspicamini montes coagulatos. Mons in quo beneplacitum est deo habitare in eo. etenim dominus habitabit in finem. Currus dei decem milibus multiplex milia letantium dominus in eis in syna in sancto. Ascendisti in altum. cepisti captivitatem. accepisti dona in hominibus. Etenim non credentes inhabitare dominum deum.

dilecti

Benedictus dominus die cotidie. prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. Deus noster deus salvos faciendi. et domini domini exitus mortis. Verumtamen deus confringet capita inimicorum suorum. verticem capilli perambulantium in delictis suis. Dixit dominus ex basan convertam, convertam in profundum maris. Ut intingatur pes tuus in sanguine. lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Viderunt ingressus tuos deus. ingressus dei mei regis mei qui est in sancto. Prevenerunt principes coniuncti psallentibus in medio iuvencularum tympanistriarum. In ecclesiis benedicite deo domino de fontibus israel. Ibi beniamin adolescentulus in mentis excessu. Principes iuda duces eorum. principes zabulon principes neptali. Manda deus virtuti tue confirma deus hoc quod operatus es in nobis. A templo sancto tuo in ierusalem. tibi offerent reges munera. Increpa feras arundinis. congregatio taurorum in vaccis populorum. ut excludant eos qui probati sunt argento. Dissipa gentes que bella volunt. venient legati ex egypto. ethiopia preveniet manus eius deo. Regna terre cantate deo. psallite domino. Psallite deo qui ascendit super celum celi ad orientem. Ecce dabit voci sue vocem virtutis. date gloriam deo super israel. magnificentia eius et virtus eius in nubibus. Mirabilis deus in sanctis suis deus israel ipse dabit virtutem et fortitudinem plebi sue. benedictus deus.

dni · mei

In finem pro hiis qui commutabuntur psalmus david.

lxviii Salvum me fac deus quoniam intraverunt aque usque ad animam meam. Infixus sum in limo profundi et non est substantia. Veni in altitudinem maris. et tempestas demersit me. Laboravi clamans. rauce facte sunt fauces mee. defecerunt oculi mei dum spero in deum meum. Multiplicati sunt super capillos capitis mei qui oderunt me gratis. Confortati sunt qui persecuti sunt me. inimici mei iniuste. que non rapui tunc exsolvebam. Deus tu scis insipientiam meam. et delicta mea a te non sunt abscondita. Non erubescant in me qui expectant te domine. domine virtutum. Non confundantur super me qui querunt te deus israel. Quoniam propter te sustinui opprobrium. operuit confusio faciem meam. Extraneus factus sum fratribus meis. et peregrinus filiis matris mee. Quoniam zelus domus tue comedit me. et opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. Et operui in ieiunio animam meam. et factum est michi in opprobrium. Et posui vestimentum meum cilicium. et factus sum illis in parabolam. Adversum me loquebantur qui sedebant in porta. et in me psallebant qui bibebant vinum. Ego vero orationem meam ad te domine. tempus beneplaciti deus. In multitudine misericordie tue. exaudi me in veritate salutis tue. Eripe me de luto ut non infigar. libera me ab hiis qui oderunt me. et de profundis aquarum. Non me demergat tempestas aque. neque absorbeat me profundum. neque urgeat super me puteus os suum. Exaudi me domine quoniam benigna est misericordia tua. secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me. Et ne avertas faciem tuam a puero tuo. quoniam tribulor velociter exaudi me. Intende anime mee et libera eam propter inimicos meos eripe me. Tu scis improperium meum et confusionem meam et reverentiam meam. In conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me improperium expectavit cor meum et miseriam. Et sustinui qui simul contristaretur. et non fuit. et qui consolaretur me et non inveni. Et dederunt in escam meam fel. et in siti mea potaverunt me aceto. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum. et in retributiones et in scandalum. Obscurentur oculi eorum ne videant. et dorsum eorum semper incurva. Effunde super eos iram tuam. et furor ire tue comprehendat eos. Fiat habitatio eorum deserta. et in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet. Quoniam quem tu percussisti persecuti sunt. et super dolorem vulnerum meorum addiderunt. Appone iniquitatem super iniquitatem eorum. et non intrent in iustitiam tuam. Deleantur de libro viventium et cum iustis non scribantur. Ego sum pauper et dolens. salus tua deus suscepit me. Laudabo nomen dei cum cantico. et magnificabo eum in laude. Et placebit deo super vitulum novellum. cornua producentem et ungulas. Videant pauperes et letentur. querite deum et vivet anima vestra. Quoniam exaudivit pauperes dominus et vinctos suos non despexit. Laudent eum celi et terra mare et omnia reptilia in eis. Quoniam deus salvam faciet syon. et edificabuntur civitates iude. Et inhabitabunt ibi. et hereditate acquirent eam. Et semen servorum eius possidebit eam. et qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

In finem psalmus david in rememorationem quod salvum fecit eum dominus.

Deus in adiutorium meum intende. domine ad adiuvandum me festina. Confundantur et revereantur qui querunt animam meam. Avertantur retrorsum et erubescant qui volunt michi mala. Avertantur statim erubescentes qui dicunt michi euge euge. Exultent et letentur in te omnes qui querunt te. et dicant semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum. Ego vero egenus et pauper sum deus adiuva me. Adiutor meus et liberator meus es tu domine ne moreris.

In te domine speravi. Psalmus david filiorum ionadab et priorum captivorum.

non confundar in eternum. in iustitia tua libera me et eripe me. Inclina ad me aurem tuam et salva me. Esto michi in deum protectorem. et in locum munitum ut salvum me facias. Quoniam firmamentum meum et refugium meum es tu. Deus meus eripe me de manu peccatoris. et de manu contra legem agentis et iniqui. Quoniam tu es patientia mea domine. spes mea a iuventute mea. In te confirmatus sum ex utero. de ventre matris mee tu es protector meus. In te cantatio mea semper. tamquam prodigium factus sum multis et tu adiutor fortis. Repleatur os meum laude ut cantem gloriam tuam. tota die magnitudinem tuam. Ne proicias me in tempore senectutis. cum defecerit virtus mea ne derelinquas me. Quia dixerunt inimici mei michi. et qui custodiebant animam meam consilium fecerunt in unum. Dicentes deus dereliquit eum. persequimini et comprehendite eum quia non est qui eripiat. Deus ne elongeris a me. deus meus in auxilium meum respice. Confundantur et deficiant detrahentes anime mee. operiantur confusione et pudore qui querunt mala michi. Ego autem semper sperabo et adiciam super omnem laudem tuam. Os meum annuntiabit iustitiam tuam. tota die salutare tuum. Quoniam non cognovi litteraturam introibo in potentias domini. domine memorabor iustitie tue solius. Deus docuisti me a iuventute mea. et usque nunc pronuntiabo mirabilia tua. Et usque in senectam et senium. deus ne derelinquas me. Donec annuntiem brachium tuum. generationi omni que ventura est. Potentiam tuam et iustitiam tuam deus usque in altissima que fecisti magnalia. deus quis similis tibi. Quantas ostendisti michi tribulationes multas et malas. et conversus vivificasti me et de abyssis terre iterum reduxisti me. Multiplicasti magnificentiam tuam et conversus consolatus es me. Nam et ego confitebor tibi in vasis psalmi veritatem tuam deus. psallam tibi in cythara sanctus israel. Exultabunt labia mea cum cantavero tibi et anima mea quam redemisti. Sed et lingua mea tota die meditabitur iustitiam tuam. cum confusi et reveriti fuerint qui querunt mala michi.

Psalmus david in salomonem.

Deus iudicium tuum regi da. et iustitiam tuam filio regis. Iudicare populum tuum in iustitia. et pauperes tuos in iudicio. Suscipiant montes pacem populo tuo et colles iustitiam. Iudicabit pauperes populi. et salvos faciet filios pauperum. et humiliabit calumpniatorem. Et permanebit cum sole et ante lunam in seculo seculi. Descendet sicut pluvia in vellus. et sicut stillicidia stillantia super terram. Orietur in diebus eius iustitia et habundantia pacis.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK · Baden-Württemberg

pacē donec auferatur luna. Et dñabit a mari usq; ad mare. et a flumine usq; ad terminos orbis terrarū. Coram illo procidēt etiopes. et inimici eius terrā lingēt. Reges tharsis. et insule munera offerēt. reges arabū et saba dona adducēt. Et adorabūt eū omnes reges. omnes gentes seruient ei. Quia liberabit pauperē a potente. et pauperē cui non erat adiutor. Parcet pauperi et inopi. et animas pauperū salvas faciet. ab usuris et iniquitate redimet animas eorū. et honorabile nomen eorū coram illo. Et vivet et dabit ei de auro arabie. et adorabunt de ipso semper. tota die benedicent ei. Erit firmamentū in terra in summis montiū. extolletur super libanum fructus eius. et florebunt de ciuitate sicut fenum terre. Sit nomen eius benedictum in secula. antequā sol nomen eius. et benedicent in illo omnes tribus terre. omnes gentes magnificabunt eum. Benedictus dominus deus israel qui facit mirabilia solus. Et benedictum nomen maiestatis eius. de secretis laudem do filio uirginis. Quam bonus israel deus. his qui recto sunt corde. Mei autem pene moti sunt pedes. Quia zelaui super iniquos pacem peccatorum videns. Quia non est respectus morti eorum. et firmamentum in plaga eorum. In labore hominum non sunt. et cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia. operti sunt iniquitate et impietate sua. Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum. transierunt in affectum cordis. Cogitauerunt et locuti sunt nequitiam. iniquitatem in excelso locuti sunt. Posuerunt in celum os suum et lingua eorum transiit super terram. Ideo conuertetur populus meus hic. et dies plenus inuenientur in eis. Et dixerunt quomodo scit deus. et si est scientia in excelso. Ecce ipsi peccatores et abundantes in seculo. obtinuerunt diuitias. Et dixi ergo sine causa iustificaui cor meum. et lauabo inter innocentes manus meas. Et fui flagellatus tota die. et castigatio mea in matutinis. Si dicebam narrabo sic. ecce nationem filiorum tuorum reprobaui. Existimabam ut cognoscerem hoc labor est ante me. Donec intrem in sanctuarium dei et intelligam in nouissimis eorum. Verumtamen propter dolos posuisti eis. deiecisti eos dum allenarentur. Quomodo facti sunt in desolationem. subito defecerunt perierunt propter iniquitatem suam. Velut somnium surgentium domine. in ciuitate tua imaginem ipsorum ad nichilum rediges. Quia inflammatum est cor meum. et renes mei commutati sunt. et ego ad nichilum redactus sum et nescius. Ut iumentum factus sum apud te. et ego semper tecum. Tenuisti manum dextere meę. et in uoluntate tua deduxisti me. et cum gloria suscepisti me. Quid enim mihi est in celo. et a te quid uoluit super terram. Defecit cor meum et caro mea deus cordis mei et pars mea deus in eternum. Quia ecce qui elongant se a te peribunt. perdidisti omnem qui fornicatur abs te. Michi autem adherere deo bonum est. ponere in domino deo spem meam. Ut annuntiem omnes predicationes tuas in portis filie sion. intellectus asaph.

Ut quid repulisti in finem. Deus. furor tuus fumauit super oues pascue tue. Memor esto congregationis tue quam possedisti ab initio. Redemisti uirgam hereditatis tue. mons sion in quo habitasti in eo. Leua manus tuas in superbias eorum in finem quanta malignatus est inimicus in sancto. Et gloriati sunt qui oderunt te in medio solemnitatis tue. Posuerunt signa sua signa et non cognouerunt sicut in exitu super summum. Quasi in silua lignorum securibus exciderunt ianuas eius in idipsum in securi et ascia deiecerunt eas. Incenderunt igni sanctuarium tuum in terra polluerunt tabernaculum nominis tui. Dixerunt in corde suo cognatio eorum simul. quiescere faciamus omnes dies festos dei a terra. Signa nostra non uidimus iam non est propheta. et nos non cognoscet amplius. Usquequo deus improperabit inimicus. irritat aduersarius nomen tuum in finem. Ut quid auertis manum tuam et dexteram tuam de medio sinu tuo in finem. Deus autem rex noster ante secula. operatus est salutem in medio terre. Tu firmasti in uirtute tua mare tu contribulasti capita draconum in aquis. Tu confregisti capita draconis. dedisti eum escam populis ethiopum. Tu dirupisti fontes et torrentes. tu siccasti fluuios ethan. Tuus est dies et tua est nox. tu fabricatus es auroram et solem. Tu fecisti omnes terminos terre. estatem et uer tu plasmasti eam. Memor esto huius inimicus improperauit domino. et populus insipiens incitauit nomen tuum. Ne tradas bestiis animas confitentes tibi et animas pauperum

tuorum ne obliuiscaris in finem. Respice in testamentum tuum. quia repleti sunt qui obscurati sunt terre. domibus iniquitatum. Ne aduertatur humilis factus confusus. pauper et inops laudabunt nomen tuum. Exurge deus iudica causam tuam memorare improperii tui eorum qui ab insipiente sunt tota die. Ne obliuiscaris uocem inimicorum tuorum. superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. In finem. ne disperdas confitebimur tibi deus. Psalmus. Asaph. confitebimur tibi et inuocabimus nomen tuum. Narrabimus mirabilia tua cum accepero tempus. ego iustitias iudicabo. Liquefacta est terra et omnes qui habitant in ea. ego confirmaui columnas eius. Dixi iniquis nolite iniquitatem facere. et delinquentibus nolite exaltare cornu. Nolite extollere in altum cornu uestrum. nolite loqui aduersus deum iniquitatem. Quia neque ab oriente. neque ab occidente. neque a desertis montibus. quoniam deus iudex est. Hunc humiliat et hunc exaltat. Calix in manu domini uini meri plenus mixto. Et inclinauit ex hoc in hoc. uerumtamen fex eius non est exinanita bibent. omnes peccatores terre. Ego autem annuntiabo in seculum cantabo deo iacob. Et omnia cornua peccatorum confringam et exaltabuntur cornua iusti. In finem. in laudibus. Asaph psalmus canticum asyrio. magnum nomen. Et factus est in pace locus eius. et habitatio eius in sion. Ibi confregit potentias arcus et scutum gladium et bellum. Illuminans tu mirabiliter a montibus eternis. turbati sunt omnes insipientes corde. Dormierunt somnum suum. et nichil inuenerunt omnes uiri diuitiarum in manibus suis. Ab increpatione tua deus iacob. dormitauerunt qui ascenderunt equos. Tu terribilis es. et quis resistet tibi. ex tunc ira tua. De celo auditum fecisti iudicium. terra tremuit et quieuit. Cum exurgeret in iudicium deus. ut saluos faceret omnes mansuetos terre. Quia cogitatio hominis confitebitur tibi. et reliquie cogitationis diem festum agent tibi. Vouete et reddite domino deo uestro omnes qui circuitis eum. afferent munera. Terribili et ei qui auferet spiritum principum. terribili apud reges terre. Psalmus asaph ipsi iduthun.

Uoce mea ad dominum clamaui. uoce mea ad deum et intendit mihi. In die tribulationis mee deum exquisiui manibus meis. nocte contra eum et non sum deceptus. Renuit consolari anima mea. memor fui dei et delectatus sum. Et exercitabar et defecit spiritus meus. anticipauerunt uigilie oculi mei. turbatus sum et non sum locutus. Cogitaui dies antiquos. et annos eternos in mente habui. Et meditatus sum nocte cum corde meo. et exercitabar et scopebam spiritum meum. Numquid in eternum proiciet deus. aut non apponet ut complacitor sit adhuc. Aut in finem misericordiam suam abscindet a generatione in generationem. Et obliuiscetur misereri deus. aut continebit in ira sua misericordias suas. Et dixi nunc cepi hoc mutatio dexterę excelsi. Memor fui operum domini quia memor ero ab initio mirabilis tui. Et meditabor in omnibus operibus tuis et in adinuentionibus tuis exercebor. Deus in sancto uia tua. quis deus magnus sicut deus noster. tu es deus qui facis mirabilia. Notam fecisti in populis uirtutem tuam. redemisti in brachio tuo populum tuum filios iacob et ioseph. Uidерunt te aque deus uiderunt te aque et timuerunt. et turbata sunt abyssi. Multitudo sonitus aquarum. uocem dederunt nubes. Etenim sagitte tue transeunt. uox tonitrui tui in rota. Illuxerunt coruscationes tue orbi terre. commota et contremuit terra. In mari uia tua et semite tue in aquis multis. et uestigia tua non cognoscentur. Deduxisti sicut oues populum tuum in manu moysi et aaron. intellectus asaph.

Attendite populus meus legem meam inclinate aurem uestram in uerba oris mei. Aperiam in parabolis os meum loquar propositiones ab initio. Quanta audiuimus et cognouimus ea. et patres nostri narrauerunt nobis. Non sunt occultata a filiis eorum. in generatione altera. Narrantes laudes domini et uirtutes eius et mirabilia eius que fecit. Et suscitauit testimonium in iacob et legem posuit in israel. Quanta mandauit patribus nostris. notas facere ea filiis suis. ut cognoscat generatio altera. Filii qui nascentur et exurgent et narrabunt filiis suis. Et ponant in deo spem suam. et non obliuiscantur operum dei. et mandata eius exquirant. Ne fiant sicut patres eorum. generatio prua

et exurperũ Generatiõ q̃ dñerat cor ei. r nõ est ꝺ
ditus ei deo spũ eẽ. Filii eius mẽdetes. r mutãtes
arcũ. qui sunt ioie belli. Non custodierũt testamẽ
tũ dei sui. r lege eius noluerunt ambulare. Et ob
liti sunt bñficiorũ eius. r mirabiliũ eius q̃ ostẽ
dit eis. Coram patribus eor. fecit mirabilia in terra
egipti i campo tanis eos. Interupit mare r ꝺuxit eos
r statuit aquas quasi mure. Et ꝺuxit eos in nube
diei. r tota nocte. in illuminatõe ignis. Interupit pe
trã in heremo. r adaquauit eos ut ab abysso multa.
Et eduxit aquã de petra. r ꝺuxit tãq̃ flumina aq̃s.
Et apposuerũt adhuc peccare ei in irritare excelsũ in
aquosis. Et tẽptauerũt deũ in cordibꝫ. suis ut peterent
escas aiabꝫ suis. Et male locuti sunt de deo. dixerũt.
nũquid poterit deus parare mensam in deserto. Quia pe
tiit petrã et fluxerunt aque. r torrentes inundauerũt.
Numquid et panẽ potest dare. aut parare mensam pplo
suo istũ. Ideo audiuit dñs et distulit. r ignis accẽ
sus est in iacob. r ira ascendit in israel. Quia nõ credide
runt in deo suo. nec sperauerũt in salutari eius. Et
mandauit nubibꝫ desuper. et ianuas celi aperuit. Et
pluit illis manna ad manducandũ. r panem celi ꝺe
dit. Panem angelorũ manducauit hõ. cibaria misit
eis in habundantia. Transtulit austrũ de celo. r in
duxit in virtute sua affricũ. Et pluit super eos sicut pu
luerẽ carnes. et sicut arenã maris uolatilia pennata.
Et ceciderunt in medio castroꝝ eor. circa tabernacu
la eor. Et manducauerunt r saturati sunt nimis
r desiderũ eor. attulit eis. Adhuc esce eor. erant
in ore ipor. r ira dei ascendit sup eos. Et occidit pi
gues eor. r electos israel impediuit. In omnibꝫ his pec
cauerunt adhuc. r non crediderũt in mirabilibꝫ eius.
Et defecerũt in uanitate dies eor. Cũ occideret eos
rabant eũ et reuertebãtur r diluculo uenichant ad
eũ. Et rememorati sunt quia deus adiutor e eor.
r deus excelsus redẽptor e. Et dilexerũ eũ in ore suo r
in lingua. Cor aũt eor. nõ erat rectũ. Nec aũt fi
fideles in testamẽto eius. Ipse aũt ẽ miserator. dimittit
iniquitatẽ. r nõ disperdit. Et abundauit ut auerteret
furorẽ suũ. r nõ accenderet omnem iram suã. Et recordat est quia caro sunt. spiritus ꝺns. r nõ reuer
tens. Quoties exacerbauerũt eũ in deserto. irritauerũt
eum in inaquoso. Et reuersi sunt. r tẽptauerũt deum. r
sanctũ israel exacerbauerunt. Non sunt recordati ma
nus eius. die qua redemit eos de manu tribulantis.
Sicut posuit in egipto signa sua. r prodigia sua in campo
thanis eor. Et conuertit in sanguinem flumina eor. r im
bres eor. ne biberẽt. Misit in eos cynomiã. r comedit
eos. r ranam r corrupit eos. Et ꝺedit erugini fruc
tus eor. r labores eor locuste. Et occidit in grandine vi
neas eor. r moreas eor in pruina. Et tradidit grã
dini iumenta eor. r possessiones eor igni. Misit in eos iram
indignationis sue. indignationem r iram r tribulationẽ.
immissionem per angelos malos. Viam fecit semite re
sue. non pepercit a morte animabꝫ eor. r iumenta eor in
mortẽ conclusit. Et percussit omne primogenitũ in terra
egipti primitias omnis laboris eor in tabernaculis cha. Et ad
duxit sicut oues populũ suũ. r portauit eos tãq̃ gregẽ in
deserto. Et deduxit eos in spe r non timuerũt. r inimicos eo
rũ operuit mare. Et introduxit eos in montẽ sanctificationis sue. montẽ istũ quẽ acquisiuit dextera ei. Et eie
cit a facie eor gentes. r sorte diuisit eis terã in funiculo
distributionis. Et habitare fecit tribus israel in tabernaculis
eorũ tribus israel. Et tẽptauerũt et exacerbauerunt
excelsum deum. et testimonia eius nõ custodierũ. Et auersi
sunt et nõ seruauerũt pactũ. quemadmodũ patres eor. conuersi
sunt in arcum prauum. Inritauerũt eũ in collibꝫ suis.
et in sculptilibꝫ suis ad emulationem eũ prouo
cauerũt. Audiuit deus et spreuit. r adnichilauit nimis
israel. Et repulit tabernaculũ silo. tabernacu
lum suum ubi habitauit in hominibꝫ. Et tradidit in captiuitatẽ uirtutem eor. r pulchritudinem eor in
manus inimici. Et conclusit in gladio populum suum. r hẽ
reditatẽ suã spreuit. Iuuenes eor comedit ignis. r
uirgines eor non sunt lamentate. Sacerdotes eor in gladio

o ceciderunt. r uidue eor non plorabãtur. Et factus
est tanquã dormiens dñs. tãq̃ potens crapulatus a
uino. Et percussit inimicos suos in posteriora. opprobriũ sempiternũ dedit eis. Et reppulit tabernacu
lum ioseph. r tribum ephraim non elegit. Sed elegit tri
bum iuda. montem sion q̃ dilexit. Et edificauit sicut u
nicornium sanctificũ suum in terra q̃ fundauit in seculũ. Et e
legit dauid seruum suum. r sustulit eũ de gregibus ou
ium. de post fetantes accepit eũ. Pascere iacob seruum
suum. r israel hereditatem suam. Et pauit eos in innocen
tia cordis sui. r intellectibus manuum suarum deduxit eos.
Et ecce uenerunt gentes
in hereditatem tuam. polluerũt templum sanctum tuum. posu
erũt ierl in pomorum custodiam. Posuerũt mortalia
seruorum tuorum. escas uolatilibus celi. carnes sanctorum tuo
rum bestiis terre. Effuderũ sanguinem eorum tanq̃ aq̃ in
circuitu ierl. nec erat qui sepeliret. Facti sumus
opprobrium uicinis nris. subsannatio. r illusio.
his q̃ in circuitu nro sunt. Vsq̃ quo dñe irasceris
in finem. accendetur sicut ignis zelus tuus. Effun
de iram tuam in gentes. q̃ te nõ nouerunt. r in
regna q̃ nomen tuum nõ inuocauerũt. Quia comede
runt iacob. r locum eius desolauerũt. Ne memineris
iniquitatum nrarum antiquarum. cito anticipent nos mise
rationes tue. quia pauperes facti sumus nimis. Adiuua nos deus salutã
ris nr. et propter gloriam nominis tui dñe libera nos. et propitius
esto peccatis nris propter nomen tuum. Ne forte dicant gen
tes ubi est deus eorum. r innotescat in nationibꝫ coram oc
culis nris. Vindex sanguinis seruorum tuorum qui effusus est
inuenit coram conspectu tuo gemitus compeditorum. Secundum magnitudinem brachii tui possides filios mortificatorum.
Et redde uicinis nris septuplum in sinum eorum improperium ipsorum
quod exprobrauerũt tibi dñe. Nos aũt populus tuus et oues pas
cue tue. confitebimur tibi in seculum. In generationem et ge
nerationem. annuntiabimus laudem tuam. Psalmus
Qui regis israel intende qui deducis
assimilans ioseph. Qui sedes super cherubim. m
anifestare coram ephraim. beniamin et manasse.
excita potentiam tuam et uenias ut saluos facias nos. Deus conuerte
nos. et ostende faciem tuam et salui erimus. Domine deus uirtutum quousq̃ irasceris super orationem serui tui. Cibabis nos pane lacrimarum. et potum dabis nobis in
lacrimis in mensura. Posuisti nos contradictionem omnibus uicinis nris. et inimici nri subsannauerũt nos. Deus uirtutum conuerte nos. et ostende faciem tuam et salui erimus.
Vineam de egypto transtulisti. eiecisti gentes et plantasti
eam. Dux in conspectu eius. et plantasti radices eius. et implesti terram. Operuit montes umbra
eius et arbusta eius cedros dei. Extendit palmites suos usq̃ ad mare. et usq̃ ad flumen propagines eius. Vtquid des
truxisti maceriam eius. et uindemiant eam omnes qui per
grediuntur uiam. Exterminauit eam aper de silua. et singu
laris ferus depastus est eam. Deus uirtutum conuertere. respice de celo. et uide et uisita uineam istam. et perfice eam
quam plantauit dextera tua. et super filium hominis quem confirmasti tibi. Incensa igne et suffossa manu. ab increpatione uultus tui
pibunt. Fiat manus tua super uirum dextere tue. et super filium ho
minis quem confirmasti tibi. Et non discedimus a te.
uificabis nos. et nomen tuum inuocabimus. Domine deus
uirtutum conuerte nos. et ostende faciem tuam et salui erimus.
In finem pro torcularibus pro ipso Asaph psalmus
Exultate deo adiutori nro. iubilate deo ad
uori nro. iubilate deo iacob. Sumite psal
mum et date tympanum. psalterium iocundum cum
cithara. Buccinate in neomenia tuba in insigni die sollem
nitatis ure. Quia precepta israel est et iudicium deo iacob.
Testimonium in ioseph posuit illud. cum exiret de terra
egipti lingua quam non nouerat audiuit. Auertit ab
honeribus dorsum eius. manus eius in cophino seruierũt.
In tribulatione inuocasti me. r liberaui te. exaudiui te in
celo tempestatis. probaui te apud aquam contradictionis. Audi popu
lus meus et contestabor te israel. si audieris me nõ erit in

Lyxxvi

Lyxxvii

te deus tuus es. n. a comb⁹ deū alienū. Ego enī sū dñs
tu⁹ tuus qui edux⁹ te de terra egypti. Dilata
os tuū. r ipleb⁹ illud. Et nō audiuit pplūs meus uocē
meā. r israēl nō intendit mihi. Et dimisi eos secūdū desideria
cordis eoꝝ. ibūt in adinuentionib⁹ suis. Si pplūs meus audis
set me. si israēl in uijs meis ambulasset. Prope humilio forsitā
inimicos eoꝝ. r in tribulantes eos mittā
manū meā. Inimici dñi mentiti sūt ei. r erit
tempus eoꝝ in sempiternū. Et cibauit illos ex adipe frumenti. r de
petra melle satiauit eos.

Deus stetit in synagoga deoꝝ. ps asaph.
in medio autē deos dijudicat. Vsq⁹ quo iudicatis iniq
tatē. r facies peccatoꝝ sumitis. Iudicate egenō
r pupillo. humilē et pauperē iustificate. Eripite
pauperē et egenū de manu peccatoris liberate. Nō
cognouerūt nec intellexerūt in tenebris ambulant. mouebūtur
omnia fundamenta terre. Ego dixi dij estis et filij excelsi
omnes. Vos autē sicut homines morie⁹mini. r sicut unus de
principibus cadetis. Exurge deus iudica terrā. quōniā tu
hereditabis in omnibus gentibus. canticū psalmi asaph.
Deus quis similis erit tibi ne tacueris. nec cōpescaris deus.
Quōniā ecce inimici tui sonuerūt. et qui oderūt te extu
lerūt capita. Super pplm tuū malignauerūt consilium. et cogi
tauerūt aduersus sanctos tuos. Dixerūt uenite et disperdamus eos
de gente. et nō memoret⁹ nomen israēl amplius. Quōniā co
gitauerūt unanimiter simul adūersum te testamentū disposuerūt. tabernacula idumeorum et ismaelite.
Moab et agareni. Gebal. et ammon. et amalech. alienigene cum
habitantibus tyrum. Etenim assur uenit cū illis. facti sunt
adiutorium filijs loth. Fac illis sicut madian et sy
sare et sicut iabin torrente cison. Disperditi sunt in endor
facti sunt sicut stercus terre. Pone principes eoꝝ sicut
oreb. et zeb. et zebee. et salmana. Omnes principes eorum
qui dixerūt hereditate possideamus nobis sanctuariū dei.
Deus meus pone illos ut rotā. et sicut stipulā ante fa
ciem uenti. sicut ignis qui cōburit syluam. et sicut
flāma cōburens montes. Ita persequeris illos in
tempestate tua. et in ira tua turbabis eos. Imple
facies eoꝝ ignominia. et quērent nomen tuū dñe. Erubes
cant et conturbentur in seculo seculi. et cōfundantur et
pereant. Et cognoscant quia nomen tibi dñs. Tu solus
altissimus super omnem terrā. ps filiorum chore secundus.
Quā dilecta tabernacula tua dñe uirtutū. Concupiscit
et deficit anima mea in atria dñi. Cor meū et caro mea
exultauerunt in deū uiuū. Etenim passer inuenit sibi
domū et turtur nidū ubi reponat pullos suos. Altaria
tua dñe uirtutū rex meus et deus meus. Beati qui ha
bitant in domo tua dñe. in seculā seculoꝝ laudabūt te. Beatus
uir cuius est auxiliū abste. ascensiones in corde su
o disposuit. in ualle lacrimarū. in loco q̄ posuit. Etenim
benedictionē dabit legislator. ibūt de uirtute in uirtute.
uidebit deus deoꝝ in sion. Dne deus uirtutū exaudi o
rationem meā. auribus percipe deus iacob. Protector noster aspi
ce deus. et respice in faciē xpi tui. Quia melior est
dies una in atrijs tuis super milia. Elegi abiectus esse in
domo dei mei. magis quam habitare in tabernaculis
peccatoꝝ. Quia miam et ueritatē diligit deus. gratiā
et gloriam dabit dñs. Non priuabit bonis eos qui ambulant
in innocentia. dne uirtutū. beatus homo qui sperat in te.
Benedixisti dñe terrā tuā. auertisti captiuitatē iacob. Re
misisti iniquitatē plebis tue operuisti omnia peccata eoꝝ.
Omnem iram tuam abstraxisti. auertisti ab ira indignationis tue.
Conuerte nos deus salutaris noster. et auerte iram tuam a
nobis. Numquid in eternū irasceris nobis. aut extendes
iram tuam. a generatione in generationē. Deus tu
conuersus uiuificabis nos. et plebs tua letabit in te. Ostende
nobis dne misericordiam tuam. et salutare tuum da nobis. Au
diam quid loquatur in me dñs deus. quōniā loquetur pacē in
plebem suā. Et super sanctos suos. et eos qui conuertuntur ad
cor. Verumtamen prope timentes eum. salutare ipsius. ut in
habitet gloria in terra nostra. Misericordia et ueritas ob
uiauerunt sibi. iustitia et pax osculate sunt. Ve
ritas de terra orta est. et iustitia de celo prospexit. Etenim
dabit benignitatē. et terra nostra dabit fructum suum.
Iustitia ante eum ambulabit et ponet in uia gressus
suos. oratio dauid.
Inclina dne aurē tuā. et exaudi me. quōniā mendicus et
pauper ego sum. Custodi animā meā quōniā sanctus sum. Saluum fac
ser uum tuum. deus meus sperantē in te. Miserere mei dñe quoniam ad
te clamauī tota die. Letifica animā serui tui. quōniā ad te
dne animam meā leuauī. Quia tu dne suauis et mitis. et mul
te misericordie omnibus inuocantibus te. Auribus percipe dne orationē meā.
et intende uocī deprecationis mee. In die tribulationis
mee clamauī ad te. quia exaudisti me. Non est similis tui
in dijs dne. et nō est secundum opera tua. Omnes gentes quascūq;
fecisti. uenient et adorabūt coram te dne. et glorificabūt nomen tuum. Quia magnus es tu et faciens mi
rabilia tu es deus solus. Deduc me dne in uia tua. et
ingrediar in ueritate tua. Letetur cor meum ut timeat
nomen tuum. Confitebor tibi dne deus meus in toto corde
meo. et glorificabo nomen tuum in eternū. Quia misericordia
magna est super me. et eruisti animam meam ex inferno inferiori.
Deus iniqui insurrexerūt super me. et synagoge potentium
quesierūt animam meam. et non proposuerūt te in conspectu su
o. Et tu dne deus miserator et misericors. patiens
et multe misericordie et uerax. Respice in me et miserere
mei da imperium puero tuo. et saluum fac filium ancille
tue. Fac mecum signum in bonum ut uideant qui me
oderūt. et cōfundantur. quia tu dne adiuuisti me
et cōsolatus es me. filius chore psalmus canticum.
Fundamenta eius in montibus sanctis. diligit dñs portas sy
on super omnia tabernacula iacob. Gloriosa dicta sunt de te
ciuitas dei. Memorabor rahab et babilonis scientibus
me. Ecce alienigene. et tyrus et populus ethiopum. hi fu
erunt ibi. Numquid sion dicet homo. et homo natus est in ea.
et ipse fundauit eā altissimus. Dñs narrabit in scripturis populorum. et principum horum qui fuerunt in ea.
Sicut letantium omnium habitatio est in te. canticum psalmi
de deus salutis mee in die clamauī et nocte coram
te. coram te. Intret oratio mea in conspectu tuo. inclina
aurē tuā ad precem meā. Quia repleta est malis
animā mea. et uita mea inferno appropinquauit. Estimatus sum
cum descendentibus in lacū. factus sum sicut homo sine
adiutorio inter mortuos liber. Sicut uulnerati dormi
entes in sepulchris. quorum nō es memor amplius. et ipsi de
manu tua repulsi sunt. Posuerunt me in lacu inferiori in tenebrosis et in umbra mortis. Super me
confirmatus est furor tuus. et omnes fluctus tuos induxisti super me. Longe fecisti notos meos a me. posuerunt me abhominationē sibi. Traditus sum et non egrediebar. oculi mei languerunt prae inopia. Clamauī ad te dne tota die. expandi manus meas ad te. Nūquid mortuis finges mirabilia. aut medici resuscitabunt confitebuntur tibi. Numquid narrabit aliquis in sepulchro miam tuā. et ueritatē tuā in perditione. Nūquid cognoscetur in tenebris mirabilia tua. et iustitia
tua in terra obliuionis. Ego ad te dne clamauī. et
mane oratio mea preueniet te. Ut quid dne repellis
orationē meā. auertis faciem tuā a me. Pauper sum ego et
in laboribus a iuuentute mea. exaltatus autem humiliatus
sum et conturbatus. In me transierunt iracundie tue. et ter
rores tui conturbauerunt me. Circūdederunt me sicut aqua tota die
circūdederunt me simul. Elongasti a me amicum et proximum et notos meos a miseria. Inspiciens etiam
tu lite.

Misericordias domini in eternū cantabo. In generationē
et generationē annuntiabo ueritatē tuam in ore meo.
Quōniā dixisti in eternū misericordia edificabitur in celis preparabitur ue
ritas tua in eis. Disposui testamentum electis meis. iuraui
dauid seruo meo. usq; in eternū preparabo semen tuum. Et
edificabo in generationē et generationē sedem tuā.
Confitebuntur celi mirabilia tua dne. etenim ueritatē
tuā in ecclesia sanctorum. Quōniam quis in nubibus equabit dño. similis
erit deo in filijs dei. Deus qui glorificatur in consilio sanctorum.

magnus et terribilis sup oēs qui i circuitu ei sunt. Oīe deus uirtutum quis similis tibi. potens es dne et ueritas in circuitu tuo. Tu dominaris potestati maris. motū aūt fluctuū ei tu mitigas. Tu humiliasti sic̄ uulneratū sup̄bū. i brachio uirtutis tue dispersisti inimicos tuos. Tui sūt cęli et tua ē terra. orbem terre et plenitudinē eius tu fundasti. aquilonem et mare tu creasti. Tabor et hermon in noīe tuo exultabūt. tuū brachiū cū potentia. Firmetur manus tua. et exaltetur dextera tua. iustitia et iudicium p̄paratio sedis tue. Misericordia et ueritas p̄cedet ante faciē tuā. beatus ppl̄e qui scit iubilationē. dne in lumine uultus tui ambulabunt. et in noīe tuo exultabūt tota die. et in iustitia tua exaltabūtur. Quōm gloria uirtutis eorum tu es. et in beneplacito tuo exaltabit cornu nr̄m. Quia dni ē assumptio. et sc̄i israel regis nr̄i.

Tunc locutus es in uisione sanctis tuis. et dixisti posui adiutorium potenti. et exaltaui electum de plebe mea. Inueni dauid seruum meum oleo sancto meo unxi eum. Manus enim mea auxiliabitur ei. et brachium meum confortabit eum. Nichil proficiet inimicus in eo. et filius iniquitatis non apponet nocere ei. Et cedam a facie ipsius inimicos eius. et odientes illum in fugam conuertam. Et ueritas mea cum misericordia mea. et in noīe meo exaltabitur cornu eius. Et ponam in mari manum eius. et in fluminibus dexteram eius. Ipse inuocauit me pater meus es tu. deus meus et susceptor salutis mee. Et ego primogenitum ponam illum. excelsum p̄ regibus terre. In eternum seruabo illi misericordiam meam. et testamentum meum fidele ipsi. Et ponam in seculo seculi semen eius. et thronum eius sicut dies celi. Si dereliquerint filii eius legem meam. et in iudicio meo non ambulauerint. Si iustificationes meas profanauerint. et mandata mea non custodierint. Visitabo in uirga iniquitates eorum. et in uerberibus peccata eorum. Misericordiam autem meam non dispergam ab eo. neque nocebo in ueritate mea. Neque profanabo testamentum meum. et que procedunt de labiis meis non faciam irrita. Semel iuraui in sancto meo si dauid mentiar. semen eius manebit. Et thronus eius sicut sol in conspectu meo. et sicut luna perfecta in eternum. et testis in celo fidelis. Tu uero reppulisti et despexisti. distulisti christum tuum. Prophanasti in terra sanctuarium eius. Destruxisti omnes sepes eius. posuisti firmamentum eius formidinem. Diripuerunt eum omnes transeuntes uiam. factus est opprobrium uicinis suis. Exaltasti dexteram inimicorum eius. letificasti omnes inimicos eius. Auertisti adiutorium gladii eius. et non es auxiliatus ei in bello. Destruxisti eum ab emundatione. et sedem eius in terram collisisti. Minorasti dies temporis eius. perfudisti eum confusione. Usquequo dne auertis in finem. exardescet sicut ignis ira tua. Memorare quę mea substantia. numquid enim uana constituisti omnes filios hominum. Quis est homo qui uiuit et non uidebit mortem. eruet animam suam de manu inferi. Ubi sunt misericordie tue antiquę dne. sicut iurasti dauid in ueritate tua. Memorare dne opprobrii seruorum tuorum. quod continui in sinu meo multarum gentium. Quod exprobrauerunt inimici tui dne. quod exprobrauerunt commutationem christi tui. Benedictus dns in eternum fiat fiat.

Dne refugium factus es nobis a generatione. Priusquam montes fierent aut formaretur terra et orbis. a seculo et usque in seculum tu es deus. Ne auertas hominem in humilitatem et dixisti conuertimini filii hominum. Quia mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesterna que preterit. Et custodia in nocte. que preuenisti eos. anni eorum erunt. Mane sicut herba transeat. mane floreat et transeat. uespere decidat induret et arescat. Quia defecimus in ira tua. et in furore tuo conturbati sumus. Posuisti iniquitates nr̄as in conspectu tuo seculum nr̄m. in illuminatione uultus tui. Quia omnes dies nr̄i defecerunt. et in ira tua defecimus. Anni nr̄i sicut aranea meditabuntur dies annorum nr̄orum in ipsis septuaginta anni. Si autem in potentatibus octuaginta anni. et amplius eorum labor et dolor. Quia supervenit mansuetudo. et corripiemur. Quis nouit potestatem ire tue. et pre timore tuo

tuam dinumerare. Dexteram tuam sic notam fac. et eruditos corde in sapientia. Conuertere dne usquequo. et deprecabilis esto super seruos tuos. Replesti nos mane misericordia tua. et exultauimus et delectati sumus omnibus diebus nr̄is. Letati sumus pro diebus quibus nos humiliasti. annis quibus uidimus mala. Respice in seruos tuos et in opera tua. et dirige filios eorum. Et sit splendor dni dei nr̄i super nos. et opera manuum nr̄arum dirige super nos. et opus manuum nr̄arum dirige.

Qui habitat in adiutorio altissimi in protectione dei celi commorabitur. Dicet dno susceptor meus es tu et refugium meum. deus meus sperabo in eum. Quoniam ipse liberauit me de laqueo uenantium et uerbo aspero. Scapulis suis obumbrabit tibi. et sub pennis eius sperabis. Scuto circumdabit te ueritas eius. non timebis a timore nocturno. A sagitta uolante in die a negotio. perambulante in tenebris ab incursu et demonio meridiano. Cadent a latere tuo mille et decem milia a dextris tuis. ad te autem non appropinquabit. Verumtamen oculis tuis considerabis. et retributionem peccatorum uidebis. Quoniam tu es dne spes mea. altissimum posuisti refugium tuum. Non accedet ad te malum. et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Quia angelis suis mandauit de te. ut custodiant te in omnibus uiis tuis. In manibus portabunt te. ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Super aspidem et basiliscum ambulabis. et conculcabis leonem et draconem. Quoniam in me sperauit liberabo eum. protegam eum. quoniam cognouit nomen meum. Inuocabit me. et ego exaudiam eum. cum ipso sum in tribulatione. eripiam eum et glorificabo eum. longitudine dierum adimplebo eum. et ostendam illi salutare meum. Psalmus cantici die sabbati.

Bonum est confiteri dno. et psallere nomini tuo altissime. Ad annuntiandum mane misericordiam tuam. et ueritatem tuam per noctem. In decacordo psalterio. cum cantico. et cithara. Quia delectasti me dne in factura tua. et in operibus manuum tuarum exultabo. Quam magnificata sunt opera tua dne. nimis profunde facte sunt cogitationes tue. Vir insipiens non cognoscet. et stultus non intelliget hec. Cum exorti fuerint peccatores sicut fenum. et apparuerint omnes qui operantur iniquitatem. Ut intereant in seculum seculi. tu autem altissimus in eternum dne. Quoniam ecce inimici tui dne. quoniam ecce inimici tui peribunt. et dispergentur omnes qui operantur iniquitatem. Et exaltabit sicut monocerotis cornu meum. et senectus mea in misericordia uberi. Et despexit oculus meus inimicos meos. et insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea. Iustus ut palma florebit. sicut cedrus libani multiplicabitur. Plantati in domo dni in atriis domus dei nr̄i florebunt. Adhuc multiplicabuntur in senectute uberi. et bene patientes erunt ut annuntient. Quoniam rectus dns deus noster et iniquitas non est in eo. Laus cantici dauid. Ipse fundauit eam altissimus

Dns regnauit decorem indutus est. indutus est dns fortitudinem et precinxit se. Etenim firmauit orbem terre qui non commouebitur. Parata sedes tua deus ex tunc. A seculo tu es. Eleuauerunt flumina dne. eleuauerunt flumina uocem suam. Eleuauerunt flumina fluctus suos a uocibus aquarum multarum. Mirabiles elationes maris. mirabilis in altis dns. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis. domum tuam decet sanctitudo dne in longitudinem dierum. Psalmus dauid.

Deus ultionum dns. deus ultionum libere egit. Exaltare qui iudicas terram. redde retributionem superbis. Usquequo peccatores dne. usquequo peccatores gloriabuntur. Effabuntur et loquentur iniquitatem. Locuti sunt de iniustitia. Populum tuum dne humiliauerunt. et hereditatem tuam uexauerunt. Uiduam et aduenam interfecerunt. et pupillos occiderunt. Et dixerunt non uidebit dns. nec intelliget deus iacob. Intelligite insipientes in populo et stulti aliquando sapite. Qui plantauit aurem non audiet. aut qui finxit oculum non considerat. Qui corripit gentes non arguet. qui docet hominem scientiam. Dns scit cogitationes hominum quoniam uane sunt. Beatus homo quem tu erudieris dne. et de lege tua docueris eum. Ut mitiges ei a diebus malis. donec fodiatur peccatori fouea. Quia non repellet

dñs plebem suū. et hēditatem suā non derelinquet.
Oy aduersū nobis cōtristatur i iudiciū. et qui iusta illam dēr qui recte sūt corde. Quis cōsurget mihi aduersus malignantes. aut quis stabit mecū aduersus operantes iniquitatē. Nisi quia dñs adiuuit me. paulo minus habitasset in inferno ālā mea. Si dicebā motus est pes meus. misericordia tua dñe adiuuabat me. Secundū multitudinē dolorū meorū i corde meo cōsolationes tue dñe letificauerūt ānām meā. Quis ad deterendū sedet inquisitus qui fingit dolorē i precepto. Captabunt ānām iusti. et sanguinem innocentem condemnabūt. Et factus est mihi dñs in refugiū. et deus meus in adiutoriū spei meē. Et reddet illis iniquitatem ipsorū et i malitia eorū disperdet illos dñs deus noster.

Psalmus cantici ipsi dauid.

Venite exultemus dño iubilemus deo saluatori nostro. Preoccupemus faciem ei in confessione. et in psalmis iubilemus ei. Quoniam deus magnus dñs et rex magnus super oēm deos. Quia in manu ei sunt omnes fines terre. et altitudines montiū ipse cōspicit. Quoniam ipsius est mare et ipse fecit illud. et siccā manus eius formauerunt. Venite adoremus. et procidamus ploremus ante dñm qui fecit nos. quia ipse est deus noster. Et nos populus pascue eius. et oues manus eius. hodie si uocē eius audieritis. nolite obdurare corda uestra. Sicut in exacerbatione secundū diem tēptationis in deserto. Ubi tēptauerūt me patres uestri. probauerunt. et uiderunt opera mea. Quadraginta annis offensus fui generationi huic et dixi semper hi errant corde. Ipsi uero non cognouerunt uias meas. quibus iuratus fui in ira mea. si introibunt in requiem meam.

Psalmus quū domus edificabatur post transmigrationē.

Cantate dño canticū nouū. cantate dño omnis terra. Cantate dño et benedicite nomini eius. annunciate de die in diem saluare eius. Annunciate inter gentes gloriam eius. in omnibus populis mirabilia eius. Quoniam magnus dñs et laudabilis nimis. terribilis est super omnes deos. Quoniam omnes dii gentiū demonia dñs autem celos fecit. Confessio et pulchritudo in conspectu eius. sanctimonia et magnificentia in sanctificatione eius. Afferte domino patrie gentiū. afferte dño gloriam et honorem. Afferte dño gloriam nomini eius. Tollite uictimas et introite in atria eius. Adorate dñm in atrio sancto eius. Cōmoueatur a facie eius uniuersa terra. Dicite in gentibus quia dñs regnauit. Etenim correxit orbem qui non cōmouebit. iudicabit populos in equitate. Letentur celi et exultet terra. cōmoueatur mare et plenitudo eius. gaudebunt campi et omnia quā in eis sunt. Tunc exultabunt omnia ligna siluarū a facie dñi quia uenit iudicare terrā. Iudicabit orbem terre in equitate et populos in ueritate sua.

Psalmus dauid quū terra eius restituta est.

Dñs regnauit exultet terra. lētentur insule multe. Nubes et caligo in circuitu eius. iustitia et iudicium correctio sedis eius. Ignis ante ipsum precedet. et inflammabit in circuitu inimicos eius. Illuxerunt fulgora eius orbi terre. uidit et commota est terra. Montes sicut cera fluxerunt a facie dñi omnis terre. Annunciauerunt celi iustitiam eius. et uiderunt omnes populi gloriā eius. Confundantur omnes qui adorant sculptilia. et qui gloriantur in simulacris suis. Adorate eum omnes angeli eius. Audiuit et letata est sion. Et exultauerunt filie iude propter iudicia tua dñe. Quoniam tu dñs altissimus super omnem terrā. nimis exaltatus es super omnes deos. Qui diligitis dominū odite malum custodit dñs animas sanctorum suorum. de manu peccatoris liberauit eos. Lux orta est iusto et rectis corde letitia. Letamini iusti in dño. et confitemini memorie sanctificationis eius.

Psalmus dauid.

Cantate dño canticū nouum quia mirabilia fecit. Saluauit sibi dextera eius et brachium sanctum eius. Notum fecit dñs saluare suum. Ante conspectum gentium reuelauit iustitiam suam. Recordatus est misericordie sue et ueritatis sue domui israel. Uiderunt omnes termini terre salutare dei nri. Iubilate deo omnis terra. cantate et exultate et psallite. Psallite dño in cithara. in cithara et uoce psalmi. in tubis ductilibus. et uoce tube cornee. Iubilate in conspectu regis dñi. moueatur mare et plenitudo eius. orbis terrarum et qui habitant in eo. Flumina plaudent manu simul. montes exultabunt. ante conspectum dñi. quoniam uenit iudicare terram. Iudicabit orbem terrarum in iustitia. et populos in equitate.

Psalmus dauid.

Dñs regnauit irascantur populi. qui sedet super cherubin moueatur terra. Dñs in sion magnus. et excelsus est super omnes populos. Confiteantur nomini tuo magno. quoniam terribile et sanctum est. et honor regis iudicium diligit. Tu parasti directiones. iudicium et iustitiam in iacob tu fecisti. Exaltate dominum deum nostrum. et adorate scabellum pedum eius. quoniam sanctum est. Moyses et aaron in sacerdotibus eius. et samuhel inter eos qui inuocant nomen eius. Inuocabant dñm ipse exaudiebat eos. in columpna nubis loquebatur ad eos. Custodiebant testimonia eius. et precepta que dedit illis. Dñe deus noster tu exaudiebas eos. deus tu propitius fuisti eis. et ultionem omnium adinuentionum eorum. Exaltate dominum deum nostrum. et adorate in monte sancto eius. quia sanctus dñs deus noster.

Psalmus in confessione.

Iubilate deo omnis terra. seruite dño in letitia. Introite in conspectu eius in exultatione. Scitote quoniam dñs ipse est deus. ipse fecit nos. et non ipsi nos. Populus eius et oues pascue eius. introite portas eius in confessione. atria eius in hymnis confitemini illi. Laudate nomen eius quoniam suauis est dñs. in eternum misericordia eius. et usque in generationem et generationem ueritas eius.

Psalmus dauid.

Misericordiā et iudicium cantabo tibi dñe. Psallam et intelligam in uia immaculata quando uenies ad me. Pertransibam in innocentia cordis mei in medio domus mee. Non proponebam ante oculos meos rem iniustam. Facientes preuaricationes odiui. Non adhesit mihi cor prauum. declinantem a me malignum non cognoscebam. Detrahebam secreto proximo suo. hunc persequebar. Superbo oculo et insatiabili corde. cum hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terre. ut sederent mecum. ambulans in uia immaculata hic michi ministrabat. Non habitabat in medio domus mee. qui facit superbiam. qui loquitur iniqua. non dirigebat in conspectu oculorum meorum. In matutino interficiebam omnes peccatores terre. ut disperdam de ciuitate dñi. omnes operantes iniquitatem.

Oratio pauperis cum anxiaretur et in conspectu domini effundit precem suam.

Exaudi orationem meam. et clamor meus ad te ueniat. Non auertas faciem tuam a me. in quacumque die tribulor. inclina ad me aurem tuam. In quacumque die inuocauero te uelociter exaudi me. Quia defecerunt sicut fumus dies mei. et ossa mea sicut cremium aruerunt. Percussus sicut fenum et aruit cor meum. quoniam obliuiscor comedere panem meum. A uoce gemitus mei. adhesit os meum carni mee. Similis factus sum pellicano solitudinis. factus sum sicut nycticorax in domicilio. Uigilauit et factus sum sicut passer solitarius in tecto. Tota die exprobrabant mihi inimici mei. et qui laudabant me. aduersum me iurabant. Quia cinerem tanquam panem manducabam. et potum meum cum fletu miscebam. A facie indignationis tue. quia elisens allisisti me. Dies mei sicut umbra declinauerunt. et ego sicut fenum arui. Tu autem dñe in eternum permanes. et memoriale tuum in generationem et generationem.

Psalmus dauid.

Tu exurgens misereberis sion. quia tempus miserendi eius. quia uenit tempus. Quoniam placuerunt seruis tuis lapides eius. et terre eius miserebuntur. Et timebunt gentes nomen tuum. et omnes reges terre gloriam tuam. Quoniam edificauit dñs sion. et uidebitur in gloria sua. Respexit in orationem humilium. et non spreuit precem eorum. Scribantur hec in generatione altera. et populus qui creabitur laudabit dominum. Quia prospexit de excelso sancto suo. dñs de celo in terram aspexit. Ut audiret gemitus compedite eos. et solueret filios interfectorum. Ut annuncient in sion nomen dñi. et laudem eius in hierusalem. In adunando populos in unum. et reges ut seruiant dño. Respondit ei in uia uirtutis sue. pauca me dierum eorum nuntia mihi. Deprecor ne me reuoces in dimidio dierum meorum. In multo

dñe tñ fundasti. et opa manuũ tuarũ sũt celi. Ipsi
phibũt tua sũt ẏmanes. et oẽs tẽ uestimẽtũ ueterascẽt.
Et tẽ ops eorũ mutabis et mutabũtur. tua aũt idem
ipe es. et anni tui nõ deficiẽt. Filii seruoꝝ tuoꝝ habi
tabunt. et semẽ eoꝝ in sẽlo dirigetur.

Benedic aĩa mea dño. et oĩa q̃ intra me sunt nõi sc̃o
ei. Benedic aĩa mea dño. et noli obliuisci oẽs retri
butiones eius. Qui ppiciatur oĩbus iniquitatibus tu
is qui sanat oẽs infirmitates tuas. Qui redimit de in
teritu uitã tuã. qui coronat te in miãis et miseriõibus.
Qui replet in bonis desiderium tuũ. renouabit ut aquile
iuuentus tua. Faciens miãlones dñs et iudiciũ oĩbus in
iuriã patientibus. Notas fecit uias suas moysi. filiis is
rl uoluntates suas. Miserator et misericors dñs lon
ganimis et multũ misericors. Non in perpetuũ irascet.
nec minabit. Non secũ peccata nra fecit
nobis nec secũ iniquitates nras retribuet nobis. Quia
q̃ secũ altitudinem celi a terra. corroborauit sup timẽtes
se. Quantũ distat ortus ab occidente. longe
fecit a nobis iniquitates nras. Quomodo miseretur
pater filiorũ miseratus est dñs timẽtibus se. quia ipe cognouit
figmentũ nrũ. Recordat est quia pulues sumus. Homo sicut
fenũ dies eius tanquã flos agri. sic efflorebit. Quia spiritus pertransibit in illo. et non subsistet. et amplius non
cognoscet amplius locus suus. Misericordia aũt dñi ab eterno. et usq
in eternũ sup timentes eũ. Et iustitia illius in filios filiorũ.
his qui seruant testamentũ eius. Et memores sunt mandatorũ ipius ad faciendũ ea. Dñs in celo parauit sedẽ
suã. et regnũ ipius oĩbus dominabit. Benedicite
dño angeli eius. potentes uirtute facientes uerbũ illius
ad audiendũ uocem sermonũ eius. Benedicite do
mino oẽs uirtutes eius. ministri eius qui facitis uoluntatem eius. Benedicite dño oĩa opera eius in oĩ loco do
minationis eius. Benedic aĩa mea dño. Psalmus.

Benedic aĩa mea dño. dñe deus meus magnificatus
es uehementer. Confessionem et decorẽ induisti. amic
tus lumẽ sicut uestimẽto. Extendens celũ sicut pellem.
Qui tegit aquis superiora eius. Qui ponis nubem ascensum
tuũ. qui ambulas sup pennas uentoꝝ. Qui facis an
gelos tuos spũs et ministros tuos ignem urentem. Qui
fundasti terrã sup firmitatem suã. non inclinabit in
seculum seculi. Abyssus sicut uestimẽtum amictus eius. super
montes stabũt aque. Ab increpatione tua fugient
a uoce tonitrui tui formidabunt. Ascendũt montes
et descendũt campi in locũ quẽ fundasti eis. Terminum
posuisti quem non transgredientur. neq; conuer
tentur operire terrã. Qui emittis fontes in conval
libus. inter medium montium pertransibunt aq. Potabũt
oĩs bestie agri. expectabũt onagri in sitim suã. Super
ea uolucres celi habitabũt de medio petrarũ dabunt
uoces suas. Rigans montes de superioribus suis. de fructu
operum tuoꝝ satiabitur tra. Producens fenũ iumẽtis et
herbã seruituti hoĩũ. Ut educas panẽ de terra. Et uinum letificet cor hoĩs. Ut exhilaret faciẽ in oleo. et pa
nis cor hoĩs cõfirmet. Saturabũtur ligna campi
et cedri libani quas plantauit. Illic passeres nidi
ficabunt. Herodii domus dux eoꝝ. montes excelsi
cervis petra refugiũ ericiis. Fecit lunã in tempo
re. sol cognouit occasũ suũ. Posuisti tenebras et fac
ta est nox. in ipa pertransibũt oẽs bestie silue. Catuli
leonũ rugientes ut rapiãt et querant a deo escas sibi.
Ortus est sol. et congregati sunt et in cubilibus suis collocabunt. Exibit homo ad opus suũ. et ad operatiõem suã usq;
ad uesperũ. Quã magnificata sunt opa tua dñe. omia
in sapia fecisti repleta est terra possessione tua. Hoc mare ma
gnũ et spatiosum manibus. illic reptilia quoꝝ non
est numerus. Animalia pusilla cũ magnis. illic na
ues pertransibũt. Draco iste quem formasti ad illudendum ei
omnia a te expectant ut des illis escam in tempore. Dante
te illis colligent apiente te manũ tuam omnia implebũ
tur bonitate. Auertente aũt te faciem turbabuntur.
auferes spũm eoꝝ et deficient. et in pulueres suos reuer
tentur. Emitte spm tuũ et creabũtur. et renouabis fa
ciem terre. Sit gla dñi in sclo. letabit dñs in operibus
suis. Qui respicit terrã et facit eã tremere. qui tã
git montes et fumigant. Cantabo dño in uita mea.
psallã deo meo q̃diu fui. Iocũdum sit ei eloquium meũ.
ego uero delectabor in dño. Deficiant peccatores a terra
et iniqui ita ut non sint. benedic aĩa mea dño. Alle.

Confitemini dño et inuocate nomẽ eius. annuntiate in
gentibus opa eius. Cantate ei et psallite ei. narrate oĩa
mirabilia eius. Laudamini in nomine scõ eius. letetur
cor querentium dñm. Quite dñm et confirmamini. quite
faciem eius sẽper. Memento mirabilium eius. q̃ fecit. iu
dicia oris ei. Semen abrahe seruus eius. filii iacob
electi eius. Ipse dñs deus nr in uniuersa terra iudicia
eius. Memor erit in seculum testamenti sui. uerbi q̃ mã
dauit in mille generationes. Quod disposuit ad abraham
et iuramenti sui ad ysaac. Et statuit illud iacob in pre
ceptum. et israel in testamentum eternum. Dicens tibi dabo terram
chanaan funiculum hereditatis uestre. Cum essent numero
breui
admodum. et incole eius. Et transmigrabant de gente in
gentem et de regno ad populum alterum. Non reliquit homi
nem nocere eis et corripuit pro eis reges. Nolite tangere xpõs
meos et in prophetis meis nolite malignari. Et uocauit famem super terram. omne firmamentum panis
contriuit. Misit ante eos uirum in seruum. uenundatus est
in ioseph. Humiliauerunt in compedibus pedes eius. ferrum
pertransiit aiam eius. donec ueniret uerbum eius. Eloquium
dñi inflammauit eum. misit rex et soluit eum. Principem po
puloꝝ et dominum fecit eum. Constituit eum dominum domus sue.
et principem omnis possessionis sue. Vt erudiret principes eius sicut se ipm. et senes eius prudentiam docere
et intrauit israel in egyptum. et iacob accola fuit
in terra cham. Et auxit populum suum nimis. et firmauit
eum super inimicos eius. Conuertit cor eorum. ut odirent
populum eius. et dolum facerent in seruos eius. Misit moysen
seruum suum. et aaron quem elegit. Posuit in eis uerba sig
norum suorum. et prodigiorum in terra cham. Misit tenebras
et obscurauit eos. et non exacerbauerunt sermones suos.
Conuertit aquas eorum in sanguinem. et occidit pisces eorum.
Et dedit terra eorum ranas. in penetralibus regum ipsorum.
Dixit et uenit cynomya. et sciniphes in omnibus finibus eorum.
Posuit pluuias eorum grandinem. ignem comburentem in
terra ipsorum. Et percussit uineas eorum. et ficulneas eorum.
et contriuit omne lignum finium eorum. Dixit et uenit lo
custa et bruchus cuius non erat numerus. Et comedit
omne fenum in terra eorum. et comedit omne fructum
terre eorum. Et percussit omne primogenitum in terra eorum
primitias omnis laboris eorum. Et eduxit eos cum argento
et auro. et non erat in tribubus eorum infirmus. Letata est
egyptus in profectione eorum. quia incubuit timor eorum super
eos. Expandit nubem in protectionem eorum. et ignem
ut luceret eis per noctem. Petierunt et uenit coturnix. et
pane celi saturauit eos. Dirupit petram et fluxerunt aq.
abierunt in sicco flumina. Quoniam memor
fuit uerbi sci sui. q̃ habebat ad abraham puerum suum. Et e
duxit populum suum in exultatione. et electos suos in le
titia. Et dedit illis regiones gentium. et labores populorum possederunt. Ut custodiant iustificationes eius et legem eius exquirant. Alleluia Alleluia.

Confitemini dño quoniam bonus. quoniam in seculum misericordia eius. Quis
loquetur potentias dñi. auditas faciet omnes laudes eius.
Beati qui custodiunt iudicium et faciunt iustitiam in omni
tempore. Memento nr dñe in bene placito populi tui. in
uisita nos in salutari tuo. Ad uidendum in bonitate electorum tuorum. ad letandum in letitia gentis tue. ut laude
tur cum hereditate tua. Peccauimus cum patribus nris. iniu
ste egimus. iniquitatem fecimus. Patres nri in egypto. non intellexerunt mirabilia tua. non fuerunt
memores multitudinis misericordie tue. Et irritauerunt
ascendentes mare rubrum. Et saluauit eos propter nomen
suum ut notam faceret potentiam suam. Et increpauit mare
rubrum. et siccatum est. et deduxit eos in abyssis sicut in deserto. Et saluauit eos de manu odientium. et redemit

eos de manu inimici & eripuit aqua tribulantes eos. nullus eorum remansit & crediderunt verbis eius. & laudaverunt laudem eius. Cito fecerunt oblivisci operum eius. & non sustinuerunt consilium eius. & concupierunt concupiscentiam in deserto. & tentaverunt deum in aquositate in deserto. & dedit eis petitionem eorum. & misit saturitatem in animas eorum. & irritaverunt moysen in castris aaron sanctum domini. Aperta est terra & deglutivit dathan. & operuit super congregationem abiron. & exarsit ignis in synagoga eorum. flamma combussit peccatores. & fecerunt vitulum in horeb. & adoraverunt sculptile. & mutaverunt gloriam suam in similitudinem vituli manducantis fenum. Obliti sunt deum salvatorem suum. qui fecit magnalia in egypto. mirabilia in terra chus. horribilia in mari rubro. & dixit ut disperderet eos nisi moyses electus eius. stetisset in confractione coram eo. ut averteret iram eius ne disperderet eos. & parvipenderunt terram desiderabilem. Non crediderunt verbo. & murmuraverunt in tabernaculis suis. non exaudierunt vocem domini. & elevavit manum suam super eos. ut prosterneret eos in deserto. & ut deiceret semen eorum in nationibus. & dispergeret eos in regionibus. & initiati sunt beelphegor. & comederunt sacrificia mortuorum. & irritaverunt eum adinventionibus suis. & multiplicata est in eis ruina. & stetit finees & placavit. & cessavit quassatio. & reputatum est ei ad justitiam. in generationem & generationem usque in sempiternum. & irritaverunt eum ad aquas contradictionis. & vexatus est moyses propter eos quia exacerbaverunt spiritum eius. & discrevit in labiis suis. non disperdiderunt gentes quas dixit dominus illis. & commixti sunt inter gentes. & didicerunt opera eorum. & servierunt sculptilibus eorum. & facti sunt illis in scandalum. & immolaverunt filios suos & filias suas demonibus. & effuderunt sanguinem innocentem. sanguinem filiorum suorum & filiarum suarum quas sacrificaverunt sculptilibus chanaan. & contaminata est terra in sanguinibus. & contaminata est in operibus eorum. & fornicata est in adinventionibus eorum. & iratus est furore dominus in populo suo. & abominatus est hereditatem suam. & tradidit eos in manus gentium. & dominati sunt eorum qui oderunt eos. & tribulaverunt eos inimici eorum. & humiliati sunt sub manibus eorum. sepe liberavit eos. Ipsi autem exacerbaverunt eum consilio suo. & humiliati sunt in iniquitatibus suis. & vidit cum tribularetur. & audivit orationem eorum. & memor fuit testamenti sui. & penituit eum secundum multitudinem miserationum suarum. & dedit eos in misericordias coram universo qui captivos habuerunt eos. Salvos nos fac domine deus noster. & congrega nos de nationibus. ad confitendum nomini sancto tuo. & gloriandum in laude tua. Benedictus dominus deus israel. ab seculo & usque in seculum. & dicat omnis populus. fiat. fiat.

Confitemini domino quoniam bonus. quoniam in seculum misericordia eius. Dicant qui redempti sunt a domino. quos de manu inimici redemit. & de regionibus congregavit eos. A solis ortu & occasu. ab aquilone & mari. Erraverunt in solitudine inaquosa. viam civitatis habitaculi non invenerunt. Esurientes & sitientes. anima ipsorum in ipsis defecit. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur. & de necessitatibus eorum eripuit eos. Et deduxit eos in viam rectam ut irent in civitatem habitationis. Confiteantur domino misericordie eius. & mirabilia eius filiis hominum. Quia satiavit animam inanem. & animam esurientem satiavit bonis. Sedentes in tenebris & umbra mortis. vinctos in mendicitate & ferro. Quia exacerbaverunt eloquia dei. & consilium altissimi irritaverunt. Et humiliavit in laboribus cor eorum. infirmati sunt. nec fuit qui adjuvaret. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur. & de necessitatibus eorum liberavit eos. Et eduxit eos de tenebris & umbra mortis. & vincula eorum dirupit. Confiteantur domino misericordie eius. & mirabilia eius filiis hominum. Quia contrivit portas eneas. & vectes ferreos confregit. Suscepit eos de via iniquitatis eorum. propter enim justitias suas humiliati sunt. Omnem escam abominata est anima eorum. & appropinquaverunt usque ad portas mortis. Et clamaverunt ad dominum cum tribularetur. & de necessitatibus eorum liberavit eos. Et direxit verbum suum & sanavit eos. & eripuit eos de interitionibus eorum. Confiteantur domino misericordie eius. & mirabilia eius filiis hominum. Et lucrificent lucrificia laudis. & annuntient opera eius in exultatione. Qui descendunt mare in navibus. facientes operationem in aquis multis. Ipsi viderunt opera domini. & mirabilia eius in profundo. Dixit & stetit spiritus procellarum. & exaltati sunt fluctus eius. Ascendunt usque ad celos. & descendunt usque ad abyssos. anima eorum in malis tabescebat. Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius. & omnis sapientia eorum devorata est. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur. & de necessitatibus eorum eduxit eos. Et statuit procellam eius in auram. & siluerunt fluctus eius. Et letati sunt quia siluerunt. & deduxit eos in portum voluntatis eorum. Confiteantur domino misericordie eius. & mirabilia eius filiis hominum. Et exaltent eum in ecclesia plebis. & in cathedra seniorum laudent eum. Posuit flumina in desertum. & exitus aquarum in sitim. Terram fructiferam in salsugines. a malitia habitantium in ea. Posuit desertum in stagna aquarum. & terram sine aqua in meatus aquarum. & collocavit ibi esurientes. & constituerunt civitatem habitationis. Et seminaverunt agros. & plantaverunt vineas. & fecerunt fructum nativitatis. Et benedixit eis. & multiplicati sunt nimis. & jumenta eorum non minorabantur. Et pauci facti sunt & vexati sunt a tribulatione malorum & dolore. Effusa est contemptio super principes. & errare fecit eos in invio & non in via. Et adjutus est pauper de inopia. & posuit sicut oves familias. Videbunt recti & letabuntur. & omnis iniquitas oppilabit os suum. Quis sapiens & custodiet hec. & intelliget misericordias domini.

Canticum psalmi ipsi David.

Paratum cor meum deus paratum cor meum. cantabo & psalmum dicam in gloria mea. Exurge psalterium & cithara. exurgam diluculo. Confitebor tibi domine in populis. & psallam tibi in nationibus. Quia magnificata est super celos misericordia tua. & usque ad nubes veritas tua. Exaltare super celos deus & super omnem terram gloria tua. Ut liberentur electi tui. Salvum fac dextera tua & exaudi me. Deus locutus est in sancto suo. exultabo & dividam sichimam. & convallem tabernaculorum metibor. Meus est galaad. & meus est manasses. & effortitudo capitis mei. Juda rex meus. moab lebes spei mei. In idumeam extendam calciamentum meum. mihi alienigene amici facti sunt. Quis deducet me in civitatem munitam. quis deducet me usque in idumeam. Nonne tu deus qui repulisti nos. & non exibis deus in virtutibus nostris. Da nobis auxilium de tribulatione. quia vana salus hominis. In deo faciemus virtutem. & ipse ad nichilum deducet inimicos nostros.

Psalmus David.

Deus laudem meam ne tacueris. quia os peccatoris & os dolosi super me apertum est. Locuti sunt adversum me lingua dolosa. & sermonibus odii circumdederunt me. & expugnaverunt me gratis. Pro eo ut diligerent me detrahebant mihi. ego autem orabam. Et posuerunt adversum me mala pro bonis. & odium pro dilectione mea. Constitue super eum peccatorem. & diabolus stet a dextris eius. Cum judicatur exeat condemnatus. & oratio eius fiat in peccatum. Fiant dies eius pauci & episcopatum eius accipiat alter. Fiant filii eius orphani. & uxor eius vidua. Nutantes transferantur filii eius & mendicent. & ejiciantur de habitationibus suis. Scrutetur fenerator omne quod habet. & diripiant alieni labores eius. Non sit illi adjutor. nec sit qui misereatur pupillis eius. Fiant nati eius in interitum. in generatione una deleatur nomen eius. In memoria redeat iniquitas patrum eius. & peccatum matris eius non deleatur. Fiant contra dominum semper. & obscuretur de terra memoria eorum. pro eo quod non recordatus est facere misericordiam. Et persecutus est hominem inopem & mendicum & compunctum corde mortificare. Et diligebat maledictionem & veniet ei. & noluit benedictionem & elongabitur ab eo. Et induit maledictionem sicut vestimentum suum. & intravit sicut aqua in interiora eius. & sicut oleum in ossibus eius. Fiat ei sicut vestimentum quo operitur. & sicut zona qua semper precingitur. Hoc opus eorum qui detrahunt mihi apud dominum. & qui loquuntur mala adversus animam meam. Et tu domine domine fac mecum propter nomen tuum. quia suavis est misericordia tua. Libera me quia egenus

r p.mp ego sū. r cor meū conturbatū est īme.
Sicut umbra cū declinat ablatus sū r ex-cussū sī
custa. Genua mea ī firmata sunt a ieunio. r
caro mea ī mutata ē ppt oleū. Ego factus sū opp
brū illi. uiderunt me et mouerunt capita sua.
Adiuua me dñe deus nr. saluū me fac sc̄dm mā
tuam. Et sciant quia manus tua hec. r tu dñe. m
fecisti eā. Maledicent illi r tu benedices. qui īsurgūt ī me cō
fundantur. Famul aut tuus letabit. Induantur qui
detrahunt mihi pudore. r operiatur sic confusione
confusione sua. Confitebor dño nimis more me
o. r in medio multoꝝ laudabo illū. Quia adstitit ad
dexterā pauperis. ut saluā faceret a psequentib; āi
mam.

Alleluia. psalmus dauid.

Dixit dñs dño meo. sede ad dexterā meā. Donec pon
am inimicos tuos. scabellū pedum tuoꝝ. Virgā
uirtutis tue emittet dñs ex sion. dñare ī medio
inimicoꝝ tuoꝝ. Tecū principiū in die uirtutis
tue ī splendoribus sc̄oꝝ. ex utero ante luciferū ge
nui te. Iurauit dñs r non penitebit eū. tu es sacer
dos in eternū sc̄dm ordinem melchisedech. Dns a
dexteris tuis confregit in die ire sue reges. Iudica
bit in nationib; implebit ruinas conquassabit
capita in terra multoꝝ. De torrente in uia bibet. propt
ea exaltabit capud.

Alleluia.

Confitebor tibi dñe in toto corde meo. ī cōsilio iu
storū et cōgregatione. Magna opa dñi. exquisita in
omnes uoluntates eius. Confessio r magnificē
tia opus eius. r iustitia eius manet in seculum
seculi. Memoriā fecit mirabiliū suoꝝ misericors
r miserator dns. escā dedit timētib; se. Memor
erit in seculū testamenti sui. uirtutē operū suoꝝ
annuntiabit pplo suo. Vt det illis hereditatē gen
tiū. opa manuū eius ueritas r iudicium. Fidelia o
mnia mandata eius cōfirmata in seculo seculi. facta in ueri
tate r equitate. Redemptionē misit dominus pplo
suo. mandauit in eternū testamentū suū. Sanctū et
terribile nomen eius. initium sapientie timor dñi. In
tellectus bonus omnib; facientib; eum. laudatio eius
manet in seculo seculi.

Alleluia.

Beatus uir qui timet dñm. in mandatis eius uolet ni
mis. Potens in terra erit semen eius. generatio rec
toꝝ benedicetur. Gloria r diuitie in domo eius. et iu
stitia eius manet in seculo seculi. Exortum est in tene
bris lumen rectis corde. misericors r miserator et iu
stus. Iocundus homo qui miseretur r commodat. disp
net sermones suos in iudicio quia in eternū non
ī memoria eterna erit iustus. ab auditione mala non timebit. Paratum cor eius
sperare in dño. cōfirmatum est cor eius. non timebit. donec
despiciat inimicos suos. Dispersit dedit pauperib;
iustitia eius manet in seculo seculi. cornu eius exalta
bit in gla. Peccator uidebit et irascetur dentib;
suis. fremet r tabescet. desiderium peccatoꝝ perib;.

Laudate pueri dñm. laudate nomen dñi. Alleluia.
Sit nomen dñi benedictum ex hoc nunc et usq; in seculū.
A solis ortu usq; ad occasum. laudabile nomen dñi. Excel
sus super omnes gentes dns. r super celos gla eius. Quis
sicut dñs deus nr qui in altis habitat. et humilia re
spicit in celo et in terra. Suscitans a terra inopem.
de stercore erigens pauperem. Vt collocet eum cum
principib;. cum principib; pplī sui. Qui habitare
facit sterilem in domo matrem filiorum letantem.

In exitu israel de egypto. domus iacob de populo barba
ro. Facta est iudea sanctificatio eius. israel potestas eius. Ma
re uidit r fugit. iordanis conuersus est retrorsum.
montes exultauerunt ut arietes. r colles sicut agni
orum. Quid est tibi mare quod fugisti? r tu iordanis quia conuersus es retrorsum? montes exultastis sicut arietes? r colles sicut agni ouium.

Quid est tibi mare quod fugisti? et tu iordanis quia conuersus es retrorsum? montes exultastis sicut arietes? et colles sicut agni ouium.

A facie dñi mota est terra. a facie dei iacob. Qui
conuertit petram in stagna aquarum. et rupem ī fontes
aquarum. Non nobis dñe non nobis. sed nomini tuo da
gloriam. super misericordia tua r ueritate tua. ne qñ

dicant gentes. ubi est deus eorum. Deus autem noster in celo sur
sum. omnia quecunq; uoluit fecit. Simulacra gentium
argentum r aurum. opa manuum hominum. Os habent et
non loquentur. oculos habent r non uidebunt. Aures ha
bent r non audient. nares habent r non odorabunt.
Manus habent et non palpabunt. pedes habent et non am
bulabunt. non clamabunt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea et omnes qui confidunt
in eis. Domus israel sperauit in dño. adiutor eorum et pro
tector eorum est. Domus aaron sperauit in dño. Dñs memor fuit
nri r benedixit nobis. Benedixit domui israel. bene
dixit domui aaron. Benedixit omnib; qui timent
dñm pusillis cum maioribus. Adiicat dns super uos.
super uos et super filios uros. Benedicti uos a dño
qui fecit celum r terram. Celum celi dño. terram autem dedit
filiis hominum. Non mortui laudabunt te dñe.
neq; omnes qui descendunt in infernum. Sed nos qui
uiuimus benedicimus dño. ex hoc nunc r usq; in seculū.

Dilexi quoniam exaudiet dns uocem

Alleluia.

orationis mee. Quia inclinauit aurem suam mihi.
r in diebus meis inuocabo eum. Circumdederunt me
dolores mortis. pericula inferni inuenerunt
me. Tribulationem r dolorem inueni. r nomen
dñi inuocaui. O dne libera animam meam. misericors
dns. r iustus et deus noster miseretur. Custodiens par
uulos dns humiliatus sum. r liberauit me. Conuertere
dies paruulos dns humiliatus sum. r liberauit me. Conuertere ad
me. Quia dns benefecit tibi. Quia eripuit animam meam
de morte oculos meos a lacrimis. pedes meos a lapsu. Placebo dño
in regione uiuoꝝ. Alleluia.

Credidi propter quod locutus sum. ego autem humiliatus sum
nimis. Ego dixi in excessu meo. omnis homo mendax.
Quid retribuam domino. pro omnib; que retribuit mihi.
Calicem saluatoris accipiam. r nomen domini invoca
bo. Vota mea dño reddam coram omni pplo eius. pre
tiosa in conspectu dni mors sanctoꝝ eius. O dne quia
ego seruus tuus. ego seruus tuus r filius ancille
tue. Disrupisti uincula mea. tibi sacrificabo hos
tiam laudis. r nomen dni invocabo. Vota mea dño red
dam in conspectu omnis pplī eius. in atriis domus dni
in medio tui hierl.

Laudate dnm omnes gentes. laudate eum Alleluia.
omnes pplī. Quoniam confirmata est super nos misericordia eius. et
veritas dni manet in eternum. Alleluia.

Confitemini dño quoniam bonus quoniam in seculo misericordia eius.
Dicat nunc israel quoniam bonus. quoniam in seculo misericordia eius. Di
cat nunc domus aaron. quoniam in seculo misericordia eius. Dicant
nunc qui timent dnm quoniam in seculo misericordia eius. De tri
bulatione inuocaui dnm. et exaudiuit me
in latitudine dns. Dns mihi adiutor. non timebo
quid faciat mihi ho. Dns mihi adiutor. et ego
despiciam inimicos meos. Bonum est confidere in do
mino quam confidere in ho. Bonum est sperare in dño
quam sperare in principib;. Omnes gentes circumie
runt me. r in nomine dni quia ultus sum eos. Circum
dederunt me. et in nomine dni quia ultus sum eos. Circum
dederunt me sicut apes. et exarserunt sicut ignis in spinis. r
in nomine dni quia ultus sum eos. Impulsus eversus
sum ut caderem. r dns suscepit me. Fortitudo mea
r laus mea dns. r factus est mihi in salutem. v
Vox exultationis
et salutis. in tabernaculis iustoꝝ. Dextera dni fecit uirtutem. dextera dni exaltauit me.
dextera dni fecit uirtutem. Non moriar sed uiuam.
r narrabo opera dni. Castigans castigauit me
dns. r morti non tradidit me. Aperite mihi p
ortas iustitie. r ingressus in eas confitebor dño. Hec
porta dni iusti intrabunt per eā. Confitebor tibi
quoniam exaudisti me. r factus es mihi in salutem. Lapidem quem reprobauerunt edificantes. hic factus est in
caput anguli. A dño factum est istud. et mirabile in
oculis nris. Hec dies quam fecit dns. exultemus

Dñs aaron sperauit in dño adiutor eorum r protector eorum

Exurgat dns
dñi

ꝛ declinauit meꝰ. O dñe lauume fac ꝙ dñe bñ ꝓfi
tenedictꝰ quia suauis es ⁊ mitis ⁊ ꝯ. B nouimus
quia ꝑ tuo nomine oēs ⁊ dñe ⁊ illuxerit nob. Constituit
diem solemnem in crassis usq. ad cornu altaris
O nisi q̄ lex tua meditatio mea fuisset tūc forte
fac ꝙ finxerit ꝑ q̄ nec audisti me ⁊ fecisses multo ꝯ
Confitemini dño q̄ bonꝰ q̄ in sēc misericordia eius. Alf. Heph
Beati immaculati in via q̄ ambulāt in lege dñi. Beati
qui scrutantur testimonia eius in toto corde exquirūt eū
non enim q̄ q̄ iniquitatē in uijs eius dirigunt
Tu mandasti mandata tua custodiri nimis. Vtinam dirigant uie
mee ad custodiendas iustificationes tuas. Tūc non
erubescam cū ꝓspexero in omnibus tuis. Confitebor tibi in
directione cordis. in eo q̄ didici iudicia iustitie tue. Iustifi
cationes tuas custodiā nūquid derelinq̄s usq̄quaq̄ beth
In quo corrigit adolescentior uiam suā. In custodiendo
eloquia tua. In toto corde meo exquisiui te ne
repellas me a mandatis tuis. In corde meo abscondi eloquia
tua ut non peccem tibi. Benedictus es dñe doce me iustificationes
tuas. In labijs meis pronunciaui oīa iudicia oris tui. In uia
testimoniorum tuorum delectatus sū sicut in omnibus diuitijs. In mandatis
tuis exercebor ⁊ considerabo uias tuas. In iustificationibus
tuis meditabor non obliuiscar sermones tuos. Gymel
Retribue seruo tuo uiuificabo me. ⁊ custodiā sermones tuos
Revela oculos meos. ⁊ considerabo mirabilia de lege tua.
Incola ego sum in terra. non abscondas a me mandata tua
Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni
Increpasti superbos maledicti qui declinant a mandatis tuis.
Aufer a me opprobrium ⁊ contemptum. q̄ testimonia
tua exquisiui. Etenim sederūt principes ⁊ aduersum me loquebantur
tui autem seruus exercebatur in iustificationibus tuis. Nam ⁊ testimonia tua
meditatio mea ē. ⁊ consilium meum iustificationes tue. Adhesit daleth
Vbi est pauimento anima mea uiuifica me secundum uerbum tuum
Vias meas enumerauī. ⁊ exaudisti me doce me iustifica
tiones tuas. Via iustificationum tuarum instrue me
me. ⁊ exercebor in mirabilibus tuis. Obdormiuit
anima mea ꝓ tedio confirma me in uerbis tuis. Vias iniquitatis
amoue a me. ⁊ de lege tua miserere mei. Viam ueritatis
elegi. iudicia tua non sum oblitus. Adhesi testimoniis
tuis dñe noli me confundere. Viam mandatorum tuorum
cucurri cum dilatasti cor meum. he
Lege pone mihi dñe. iustificationum tuarum ⁊
exquiram eam semper. Da mihi intellectum. ⁊ scrutabor
legem tuam. ⁊ custodiam illam in toto corde meo. Deduc
me in semitam mandatorum tuorum q̄ ipsam uolui. In
clina cor meum in testimonia tua ⁊ non in auaritiam.
Auerte oculos meos ne uideant uanitatem in
iustificationibus tuis. Statue seruo tuo eloquium tuum in tuo
timore. Amputa obprobrium meum q̄ suspicatus sū
q̄ iudicia tua iocunda. Ecce concupiui mandata
tua in equitate tua uiuifica me. Vau
Et ueniat super me misericordia tua dñe. saluare tuum
eloquium tuum. Et respondebo exprobrantibus michi uer
bum q̄ speraui in sermonibus tuis. Et ne auferas de ore
meo uerbum ueritatis usquequaq̄ q̄ in iudicijs tuis
sustinui. Et custodiam legem tuam semper in
seculum ⁊ in seculum seculi. Et ambulabam in latitudine. q̄
mandata tua exquisiui. Et loquebar in testimoniis tuis
in conspectu regum. ⁊ non confundebar. Et meditabor
in mandatis tuis q̄ dilexi. Et leuabo manus meas ad mandata
tua que dilexi. ⁊ exercebor in iustifi
cationibus tuis. Zay.
Memor esto uerbi tui seruo tuo. in quo michi spem dedisti.
Hec me consolata ē in humilitate mea. q̄ eloquium
tuum uiuificauit me. Superbi inique agebāt usquequaq̄.
a lege autem tua non declinauī. Memor fui iudicium tuorum
a seculo dñe. ⁊ consolatus sum. Defectio tenuit
me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam. Cantabiles
erant michi iustificationes tue. in loco peregrinationis
mee. Memor fui nocte nomen tuum dñe. ⁊ custodiui le
gem tuam. Hec facta ē michi. q̄ iustificationes tuas exqui
siui. Pars
Portio mea dñe. dixi custodire legē tuam. Deprecatus sū

ꝛ misericordia tua secundum eloquium tuum. Cogitaui uias
meas ⁊ conuerti pedes meos in testimonia tua. Paratus
sum ⁊ non turbatus sum custodire mandata tua. mer ſ eloquia tua
Funes peccatorum circumplexi sunt me. ⁊ legis tue non sum oblitus. oblite.
Media nocte surgebam ad confitendum tibi. super iudicia iu
stificationis tue. Particeps ego sum omnium timentium te.
⁊ custodientium mandata tua. Misericordia tua dñe plena est
terra. iustificationes tuas doce me. Teth
Bonitatem fecisti cum seruo tuo dñe. ſ uerbum tuum. Bonita
tem ⁊ disciplinam ⁊ scientiam doce me. q̄ mandatis tuis credi
di. Priusquam humiliarer ego deliqui. propterea eloquium
tuum custodiui. Bonus es tu. ⁊ in bonitate tua doce me iu
stificationes tuas. Multiplicata ē super me iniquitas
superborum. ego autem in toto corde scrutabor mandata tua.
Coagulatum est sicut lac cor eorum. ego uero legem tuam medi
tatus sum. Bonum mihi quia humiliasti me. ut discam iusti
ficationes tuas. Bonum mihi lex oris tui. super milia auri
⁊ argenti. Jorh
Manus tue fecerunt me ⁊ plasmauerunt me. da mihi intellec
tum ut discam mandata tua. Qui timent te uidebunt
me ⁊ letabuntur. q̄ uerbum tuum supsperaui. Cogno
noui dñe q̄ equitas iudicium tuum ⁊ in ueritate tua humiliasti
me. Fiat misericordia tua ut consoletur me. secundum eloquium
tuum seruo tuo. Veniant michi miserationes tue. ⁊ uiuam
quia lex tua meditatio mea ē. Confundantur superbi
quia iniuste iniquitatē fecerunt in me. ego autem exercebor in
mandatis tuis. Conuertantur michi timentes te
⁊ q̄ nouerunt testimonia tua. Fiat cor meum immaculatum
in iustificationibus tuis ut non confundar. Caph
Defecit in salutare tuum anima mea. ⁊ in uerbum tuum supe
speraui. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum. dicentes q̄n
consolaberis me. Quia factus sum sicut uter in pruina
iustificationes tuas non sum oblitus. Quot ſ dies ser
ui tui. q̄n facies de persequentibus me iudicium. Narraue
runt michi iniqui fabulationes. sed non ut lex tua.
Omnia mandata tua ueritas. iniqui persecuti sunt me adiu
ua me. Paululum minus consummauerunt me in terra.
ego autem non dereliqui mandata tua. Secundum misericordiam tuam uiuifica me.
⁊ custodiam testimonia oris tui. Lamech
In eternum dñe uerbum tuum permanet celo. In gene
ratione ⁊ generationem ueritas tua. fundasti terram ⁊ permanet.
ordinatione tua perseuerat dies. quia omnia seruiunt ſ
Nisi q̄ lex tua meditatio mea fuisset tunc forte perissem in humilitate mea. medmao
In eternum non obliuiscar iustificationes tuas. q̄ in ipsis
uiuificasti me. Tuus sum ego saluum me fac. q̄m
iustificationes tuas exquisiui. Me exspectauerunt pec
catores ut perderent me testimonia tua intellexi. Omnis
consummationis uidi finem. Latum mandatum tuum nimis. Mem.
Quomodo dilexi legem tuam dñe. tota die meditatio
mea est. Super inimicos meos prudentem me fecisti
mandato tuo q̄ in eternum mihi ipse sunt.
me intellexi q̄ testimonia tua meditatio mea est.
Super senes intellexi. quia mandata tua exquisiui. Ab
omni uia mala prohibui pedes meos ut custodiam uerba
tua. A iudicijs tuis non declinaui. q̄ tu legem po
suisti michi. Quam dulcia faucibus meis eloquia
tua. super mel ori meo. A mandatis tuis intelligam propterea
odiui omnem uiam iniquitatis. Nun
Lucerna pedibus meis uerbum tuum. ⁊ lumen semitis meis.
Iuraui ⁊ statui custodire iudicia iustitie tue. Humi
liatus sum usquequaq̄ dñe uiuifica me secundum uerbum
tuum. Voluntaria oris mei beneplacita fac dñe. ⁊ iudicia
tua doce me. Anima mea in manibus meis semper. ⁊ legem
tuam non sum oblitus. Posuerunt peccatores laqueum
michi. ⁊ de mandatis tuis non erraui. Hereditate acqui
siui testimonia tua in eternum. quia exultatio cordis mei
ē. Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes
tuas in eternum propter retributionem. Samech
Iniquos odio habui. ⁊ legem tuam dilexi. Adiutor
⁊ susceptor meus es tu. ⁊ in uerbum tuum supsperaui.
Declinate a me maligni. ⁊ scrutabor mandata dei
mei. Suscipe me secundum eloquium tuum ⁊ uiuam.
⁊ non confundas me ab exspectatione mea. Adiuua me
⁊ saluus ero. ⁊ meditabor in iustificationibus tuis sep.

Preuisti oculos discretionis auditibus tuis qui iniustã
agentibus ego P reuisti me reputatum sum peccãs
ne ideo dilexi testimonia tua. Confige timore
tuo carnes meas iudiciis enim tuis timui. Fecī
iudicium & iustitiã non tradas me calumpniantibꝫ
me. Suscipe seruum tuum in bonũ non calumpniẽt me
superbi. Oculi mei defecerũt in salutare tuũ & in eloq
um iustitie tue. Fac cum seruo tuo secũdm misericordiã tuã & iustificationes tuas doce me. Seruus tuus sum ego da mihi intellectũ ut sciam testimonia tua. Tempꝰ
faciendi dñe dissipauerũt legem tuã. Ideo dilexi
mandata tua super aurũ & topazion. Propter omnia mandata tua dirigebar omẽm uiam iniquã odio habui. Phe

Mirabilia testimonia tua. ideo scrutata est ea anima mea
declaratio sermonũ tuorũ illuminat & intellectum
dat paruulis. Os meum aperui & attraxi spiritum quia
mandata tua desiderabã. Aspice in me & miserere
mei secundum iudicium diligentiũ nomen tuũ. Gressus meos
dirige secundum eloquium tuum & non dominetur mihi omnis iniustitia
Redime me a calumpnia hominũ ut custodiam mandata tua. Faciem tuam illumina super seruum tuum
& doce me iustificationes tuas. Egressus aquarum deduxerũt oculi mei quia non custodierũt legem tuã. Sade

Iustus es dñe & rectum iudicium tuum. Mandasti iustitiam
testimonia tua & veritatem tuam nimis. Tabescere
me fecit zelus meus quia obliti sunt uerba tua inimici mei
Ignitum eloquium tuum uehementer & seruus tuus dilexit
illud. Adolescentulus sum ego & contemptus iustificationes tuas non sum oblitus. Iustitia tua iustitia
in eternũ. & lex tua veritas Tribulatio & angustia
inuenerũt me. mandata tua meditatio mea est
Equitatem testimonia tua in eternũ. intellectum da mihi
& uiuam. Coph

Clamaui in toto corde. exaudi me dñe. iustificationes tuas requiram Clamaui ad te saluum me fac ut
custodiam mandata tua. Preuenerunt oculi mei ad te diluculo ut meditarer eloquia tua. Vox mea
audisti secundum misericordiam tuam dñe secundum iudicium tuum
da mihi uiuificabo ut custodiam testimonia oris tui. Appropinquauerunt persequentes me iniq
tati. longe autem facti sunt a lege tua. Prope es tu dñe
& omnes uie tue ueritas. Initio cognoui de testimoniis
tuis quia in eternum fundasti ea. Res

Vide humilitatem meam & eripe me quia legem tuam non sum o
blitus. Iudica iudicium meum & redime me propter eloquium tuum uiuifica me. Longe a peccatoribus sal
utare tua non exquisierunt. Misericordie tue multe dñe secundum iudicium tuum uiuifica me. Multi q
persecutores mei & tribulantes me. a testimoniis tuis non declinaui. Vidi prauaricantes & tabescebam quia eloquia tua non
custodierunt. Vide quoniam mandata tua dilexi dñe in misericordia tua uiuifica me. Principium verborum tuorum ue
ritas. in eternum omnia iudicia iustitie tue. Sen

Principes persecuti sunt me gratis. & a verbis tuis formi
dauit cor meum. Letabor ego super eloquia tua sicut
qui inuenit spolia multa. Iniquitatem odio habui
& abominatus sum. legem autem tuam dilexi. Septies
in die laudem dixi tibi super iudicia iustitie tue. Pax
multa diligentibus legem tuam & non est scandalum
Expectabam saluare tuum dñe. & mandata tua dilexi. Custodiuit anima
mea testimonia tua & dilexit ea uehementer. Seruaui
mandata tua & testimonia tua quia omnes uie mee
in conspectu tuo Thau

Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo dñe.
iuxta eloquium tuum da mihi intellectum. Intret postu
latio mea in conspectu tuo. Secundum eloquium tuum eripe me
Eructabunt labia mea hymnum cum docueris me
iustificationes tuas. Pronuntiabit lingua mea
eloquium tuum. quoniam omnia mandata tua equa sunt. Fiat
manus tua ut saluet me. quoniam mandata tua elegi

Concupiui salutare tuum dñe & lex tua meditatio
mea est. Viuet anima mea & laudabit te & iudicia
tua adiuuabũt me. Erraui sicut ouis que perit
quere seruum tuum quia mandata tua non sum oblitus Caph

Da mihi auxilium de tribulatione quoniam uana salus hominis
Quis dabit de syon salutare israel. Quando conuertit dominus captiuitatem plebis sue
exultabit iacob & letabitur israel. Quid detur tibi & quid apponatur tibi ad linguam
dolosam. Sagitte potentis acute cum carbonibus
desolatoriis. Heu michi quia incolatus meus prolongatus est habitaui
cum habitantibus cedar multum incola fuit
anima mea. Cum his qui oderunt pacem eram pacificus
cum locꝫtus eis impugnabant me gratis. Coph

Oculi mei defecerũt in eloquium tuum dicentium quando consolaberis me.
Factus sum sicut uter in pruina iustificationes tuas non sum oblitus.
Quot sunt dies serui tui quando de persequentibus me iudicium facies.
Narrauerunt mihi iniqui fabulationes sed non ut lex tua dñe.
Omnia mandata tua ueritas iniuste persecuti sunt me adiuua me.
Paululum minus consummauerunt me in terra. ego autem non dereliqui mandata tua.
Secundum misericordiam tuam uiuifica me & custodiam testimonia oris tui. Res

In eternum dñe permanet uerbum tuum stat in celo.
In generationem & generationem ueritas tua. fundasti terram & permanet.
Ordinatione tua perseuerat dies quoniam omnia seruiunt tibi.
Nisi quod lex tua meditatio mea est tunc forte periissem in humilitate mea.
In eternum non obliuiscar iustificationes tuas quia in ipsis uiuificasti me.
Meus es ego saluum me fac quoniam iustificationes tuas exquisiui.
Me exspectauerunt peccatores ut perderent me testimonia tua intellexi.
Omnis consummationis uidi finem latum mandatum tuum nimis. Sen

Quomodo dilexi legem tuam dñe tota die meditatio mea est.
Super inimicos meos prudentem me fecit mandatum tuum quia in eternum mihi est.
Super omnes docentes me intellexi quia testimonia tua meditatio mea est.
Super senes intellexi quia mandata tua exquisiui.
Ab omni uia mala prohibui pedes meos ut custodiam uerba tua.
A iudiciis tuis non declinaui quia tu posuisti mihi legem.
Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo.
A mandatis tuis intelligam propterea odiui omnem uiam iniquitatis. Phe

Lucerna pedibus meis uerbum tuum & lumen semitis meis.
Iuraui & statui custodire iudicia iustitie tue.
Humiliatus sum usquequaque dñe uiuifica me secundum uerbum tuum.
Uoluntaria oris mei beneplacita fac dñe & iudicia tua doce me.
Anima mea in manibus meis semper & legem tuam non sum oblitus.
Posuerunt peccatores laqueum michi & de mandatis tuis non erraui.
Hereditate acquisiui testimonia tua in eternum quia exultatio cordis mei sunt.
Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in eternum propter retributionem. Coph

Iniquos odio habui & legem tuam dilexi.
Adiutor & susceptor meus es tu & in uerbum tuum supersperaui.
Declinate a me maligni & scrutabor mandata dei mei.
Suscipe me secundum eloquium tuum & uiuam & non confundas me ab expectatione mea.
Adiuua me & saluus ero & meditabor iustificationes tuas semper.
Sprevisti omnes discedentes a iudiciis tuis quia iniusta cogitatio eorum.
Prevaricantes reputabam omnes peccatores terre ideo dilexi testimonia tua.
Confige timore tuo carnes meas a iudiciis enim tuis timui. Aim

Feci iudicium & iustitiam tradas me calumpniantibus
me. Suscipe seruum tuum in bonum non calumpniẽt me
superbi. Oculi mei defecerũt in salutare tuum & in eloquium
iustificationis tue. Fac cum seruo tuo secundum misericordiam tuam & iustificationes tuas doce me. Seruus tuus sum ego da mihi intellectum ut sciam testimonia tua. Tempus
faciendi dñe dissipauerunt legem tuam. Ideo dilexi
mandata tua super aurum & topazion. Propter omnia mandata tua dirigebar omnem uiam iniquam odio habui. Phe

Mirabilia testimonia tua. ideo scrutata est ea anima mea
declaratio sermonum tuorum illuminat & intellectum
dat paruulis. Os meum aperui & attraxi spiritum quia
mandata tua desiderabam. Aspice in me & miserere
mihi secundum iudicium diligentium nomen tuum. Gressus meos
dirige secundum eloquium tuum & non dominetur mihi omnis iniustitia
Redime me a calumpnia hominum ut custodiam mandata tua. Faciem tuam illumina super seruum tuum
& doce me iustificationes tuas. Egressus aquarum deduxerunt oculi mei quia non custodierunt legem tuam. Sade

Iustus es dñe & rectum iudicium tuum. Mandasti iustitiam
testimonia tua & veritatem tuam nimis. Tabescere
me fecit zelus meus quia obliti sunt uerba tua inimici mei
Ignitum eloquium tuum uehementer & seruus tuus dilexit
illud. Adolescentulus sum ego & contemptus iustificationes tuas non sum oblitus. Iustitia tua iustitia
in eternum. & lex tua veritas Tribulatio & angustia
inuenerunt me. mandata tua meditatio mea est
Equitatem testimonia tua in eternum. intellectum da mihi
& uiuam. Coph

Clamaui in toto corde. exaudi me dñe. iustificationes
tuas requiram Clamaui ad te saluum me fac ut
custodiam mandata tua. Preuenerunt oculi mei ad te diluculo ut meditarer eloquia tua. Vox mea
audisti secundum misericordiam tuam dñe secundum iudicium tuum
da mihi uiuificabo ut custodiam testimonia oris tui. Appropinquauerunt persequentes me iniq
tati. longe autem facti sunt a lege tua. Prope es tu dñe
& omnes uie tue ueritas. Initio cognoui de testimoniis
tuis quia in eternum fundasti ea. Res

Vide humilitatem meam & eripe me quia legem tuam non sum o
blitus. Iudica iudicium meum & redime me propter eloquium tuum uiuifica me. Longe a peccatoribus sal
utare tua non exquisierunt. Misericordie tue multe dñe secundum iudicium tuum uiuifica me. Multi q
persecutores mei & tribulantes me. a testimoniis tuis non declinaui. Vidi prauaricantes & tabescebam quia eloquia tua non
custodierunt. Vide quoniam mandata tua dilexi dñe in misericordia tua uiuifica me. Principium verborum tuorum ue
ritas. in eternum omnia iudicia iustitie tue. Sen

Principes persecuti sunt me gratis. & a verbis tuis formi
dauit cor meum. Letabor ego super eloquia tua sicut
qui inuenit spolia multa. Iniquitatem odio habui
& abominatus sum. legem autem tuam dilexi. Septies
in die laudem dixi tibi super iudicia iustitie tue. Pax
multa diligentibus legem tuam & non est scandalum
Expectabam saluare tuum dñe. & mandata tua dilexi. Custodiuit anima
mea testimonia tua & dilexit ea uehementer. Seruaui
mandata tua & testimonia tua quia omnes uie mee
in conspectu tuo Thau

Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo dñe.
iuxta eloquium tuum da mihi intellectum. Intret postu
latio mea in conspectu tuo eripe me secundum eloquium tuum eripe me
Eructabunt labia mea hymnum cum docueris me
iustificationes tuas. Pronuntiabit lingua mea
eloquium tuum. quoniam omnia mandata tua equa sunt. Fiat
manus tua ut saluet me. quoniam mandata tua elegi

Concupiui salutare tuum dñe & lex tua meditatio
mea est. Viuet anima mea & laudabit te & iudicia
tua adiuuabunt me. Erraui sicut ouis que perit
quere seruum tuum quia mandata tua non sum oblitus Caph

Da mihi auxilium de tribulatione quoniam uana salus hominis
Quis dabit de syon salutare israel. Quando conuertit dominus captiuitatem plebis sue
exultabit iacob & letabitur israel. Quid detur tibi & quid apponatur tibi ad linguam
dolosam. Sagitte potentis acute cum carbonibus
desolatoriis. Heu michi quia incolatus meus prolongatus est habitaui
cum habitantibus cedar multum incola fuit
anima mea. Cum his qui oderunt pacem eram pacificus
cum locꝫtus eis impugnabant me gratis. Coph

Oculi mei defecerũt in eloquium tuum dicentium quando consolaberis me.
Factus sum sicut uter in pruina iustificationes tuas non sum oblitus.
Quot sunt dies serui tui quando de persequentibus me iudicium facies.
Narrauerunt mihi iniqui fabulationes sed non ut lex tua dñe.
Omnia mandata tua ueritas iniuste persecuti sunt me adiuua me.
Paululum minus consummauerunt me in terra. ego autem non dereliqui mandata tua.
Secundum misericordiam tuam uiuifica me & custodiam testimonia oris tui. Res

In eternum dñe permanet uerbum tuum stat in celo.
In generationem & generationem ueritas tua. fundasti terram & permanet.
Ordinatione tua perseuerat dies quoniam omnia seruiunt tibi.
Nisi quod lex tua meditatio mea est tunc forte periissem in humilitate mea.
In eternum non obliuiscar iustificationes tuas quia in ipsis uiuificasti me.
Meus es ego saluum me fac quoniam iustificationes tuas exquisiui.
Me exspectauerunt peccatores ut perderent me testimonia tua intellexi.
Omnis consummationis uidi finem latum mandatum tuum nimis. Sen

Quomodo dilexi legem tuam dñe tota die meditatio mea est.
Super inimicos meos prudentem me fecit mandatum tuum quia in eternum mihi est.
Super omnes docentes me intellexi quia testimonia tua meditatio mea est.
Super senes intellexi quia mandata tua exquisiui.
Ab omni uia mala prohibui pedes meos ut custodiam uerba tua.
A iudiciis tuis non declinaui quia tu posuisti mihi legem.
Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo.
A mandatis tuis intelligam propterea odiui omnem uiam iniquitatis. Phe

Lucerna pedibus meis uerbum tuum & lumen semitis meis.
Iuraui & statui custodire iudicia iustitie tue.
Humiliatus sum usquequaque dñe uiuifica me secundum uerbum tuum.
Uoluntaria oris mei beneplacita fac dñe & iudicia tua doce me.
Anima mea in manibus meis semper & legem tuam non sum oblitus.
Posuerunt peccatores laqueum michi & de mandatis tuis non erraui.
Hereditate acquisiui testimonia tua in eternum quia exultatio cordis mei sunt.
Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in eternum propter retributionem. Coph

Iniquos odio habui & legem tuam dilexi.
Adiutor & susceptor meus es tu & in uerbum tuum supersperaui.
Declinate a me maligni & scrutabor mandata dei mei.
Suscipe me secundum eloquium tuum & uiuam & non confundas me ab expectatione mea.
Adiuua me & saluus ero & meditabor iustificationes tuas semper.
Sprevisti omnes discedentes a iudiciis tuis quia iniusta cogitatio eorum.
Prevaricantes reputabam omnes peccatores terre ideo dilexi testimonia tua.

Mirabilia testimonia tua ideo scrutata est ea anima mea
declaratio sermonum tuorum illuminat & intellectum
dat paruulis. Os meum aperui & attraxi spiritum quia
mandata tua desiderabam. Aspice in me & miserere
mihi secundum iudicium diligentium nomen tuum. Gressus meos
dirige secundum eloquium tuum & non dominetur mihi omnis iniustitia
Redime me a calumpnia hominum ut custodiam mandata tua. Faciem tuam illumina super seruum tuum
& doce me iustificationes tuas. Egressus aquarum deduxerunt oculi mei quia non custodierunt legem tuam. Sade

Iustus es dñe & rectum iudicium tuum. Mandasti iustitiam
testimonia tua & veritatem tuam nimis. Tabescere
me fecit zelus meus quia obliti sunt uerba tua inimici mei
Ignitum eloquium tuum uehementer & seruus tuus dilexit
illud. Adolescentulus sum ego & contemptus iustificationes tuas non sum oblitus. Iustitia tua iustitia
in eternum. & lex tua veritas Tribulatio & angustia
inuenerunt me. mandata tua meditatio mea est
Equitatem testimonia tua in eternum. intellectum da mihi
& uiuam. Coph

Clamaui in toto corde. exaudi me dñe. iustificationes
tuas requiram Clamaui ad te saluum me fac ut
custodiam mandata tua. Preuenerunt oculi mei ad te diluculo ut meditarer eloquia tua. Vox mea
audisti secundum misericordiam tuam dñe secundum iudicium tuum
da mihi uiuificabo ut custodiam testimonia oris tui. Appropinquauerunt persequentes me iniq
tati. longe autem facti sunt a lege tua. Prope es tu dñe
& omnes uie tue ueritas. Initio cognoui de testimoniis
tuis quia in eternum fundasti ea. Res

Vide humilitatem meam & eripe me quia legem tuam non sum o
blitus. Iudica iudicium meum & redime me propter eloquium tuum uiuifica me. Longe a peccatoribus sal
utare tua non exquisierunt. Misericordie tue multe dñe secundum iudicium tuum uiuifica me. Multi q
persecutores mei & tribulantes me. a testimoniis tuis non declinaui. Vidi prauaricantes & tabescebam quia eloquia tua non
custodierunt. Vide quoniam mandata tua dilexi dñe in misericordia tua uiuifica me. Principium verborum tuorum ue
ritas. in eternum omnia iudicia iustitie tue. Sen

Principes persecuti sunt me gratis. & a verbis tuis formi
dauit cor meum. Letabor ego super eloquia tua sicut
qui inuenit spolia multa. Iniquitatem odio habui
& abominatus sum. legem autem tuam dilexi. Septies
in die laudem dixi tibi super iudicia iustitie tue. Pax
multa diligentibus legem tuam & non est scandalum
Expectabam saluare tuum dñe. & mandata tua dilexi. Custodiuit anima
mea testimonia tua & dilexit ea uehementer. Seruaui
mandata tua & testimonia tua quia omnes uie mee
in conspectu tuo Thau

Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo dñe.
iuxta eloquium tuum da mihi intellectum. Intret postu
latio mea in conspectu tuo eripe me secundum eloquium tuum eripe me
Eructabunt labia mea hymnum cum docueris me
iustificationes tuas. Pronuntiabit lingua mea
eloquium tuum. quoniam omnia mandata tua equa sunt. Fiat
manus tua ut saluet me. quoniam mandata tua elegi

Concupiui salutare tuum dñe & lex tua meditatio
mea est. Viuet anima mea & laudabit te & iudicia
tua adiuuabunt me. Erraui sicut ouis que perit
quere seruum tuum quia mandata tua non sum oblitus Caph

Da mihi auxilium de tribulatione quoniam uana salus hominis
Quis dabit de syon salutare israel. Quando conuertit dominus captiuitatem plebis sue
exultabit iacob & letabitur israel. Quid detur tibi & quid apponatur tibi ad linguam
dolosam. Sagitte potentis acute cum carbonibus
desolatoriis. Heu michi quia incolatus meus prolongatus est habitaui
cum habitantibus cedar multum incola fuit
anima mea. Cum his qui oderunt pacem eram pacificus
cum locꝫtus eis impugnabant me gratis. Coph

Oculi mei defecerũt in eloquium tuum dicentium quando consolaberis me.
Factus sum sicut uter in pruina iustificationes tuas non sum oblitus.
Quot sunt dies serui tui quando de persequentibus me iudicium facies.
Narrauerunt mihi iniqui fabulationes sed non ut lex tua dñe.
Omnia mandata tua ueritas iniuste persecuti sunt me adiuua me.
Paululum minus consummauerunt me in terra. ego autem non dereliqui mandata tua.
Secundum misericordiam tuam uiuifica me & custodiam testimonia oris tui. Res

In eternum dñe permanet uerbum tuum stat in celo.
In generationem & generationem ueritas tua. fundasti terram & permanet.
Ordinatione tua perseuerat dies quoniam omnia seruiunt tibi.
Nisi quod lex tua meditatio mea est tunc forte periissem in humilitate mea.
In eternum non obliuiscar iustificationes tuas quia in ipsis uiuificasti me.
Meus es ego saluum me fac quoniam iustificationes tuas exquisiui.
Me exspectauerunt peccatores ut perderent me testimonia tua intellexi.
Omnis consummationis uidi finem latum mandatum tuum nimis. Sen

Quomodo dilexi legem tuam dñe tota die meditatio mea est.
Super inimicos meos prudentem me fecit mandatum tuum quia in eternum mihi est.
Super omnes docentes me intellexi quia testimonia tua meditatio mea est.
Super senes intellexi quia mandata tua exquisiui.
Ab omni uia mala prohibui pedes meos ut custodiam uerba tua.
A iudiciis tuis non declinaui quia tu posuisti mihi legem.
Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo.
A mandatis tuis intelligam propterea odiui omnem uiam iniquitatis. Phe

Lucerna pedibus meis uerbum tuum & lumen semitis meis.
Iuraui & statui custodire iudicia iustitie tue.
Humiliatus sum usquequaque dñe uiuifica me secundum uerbum tuum.
Uoluntaria oris mei beneplacita fac dñe & iudicia tua doce me.
Anima mea in manibus meis semper & legem tuam non sum oblitus.
Posuerunt peccatores laqueum michi & de mandatis tuis non erraui.
Hereditate acquisiui testimonia tua in eternum quia exultatio cordis mei sunt.
Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in eternum propter retributionem. Coph

Iniquos odio habui & legem tuam dilexi.
Adiutor & susceptor meus es tu & in uerbum tuum supersperaui.
Declinate a me maligni & scrutabor mandata dei mei.
Suscipe me secundum eloquium tuum & uiuam & non confundas me ab expectatione mea.
Adiuua me & saluus ero & meditabor iustificationes tuas semper.
Sprevisti omnes discedentes a iudiciis tuis quia iniusta cogitatio eorum.
Prevaricantes reputabam omnes peccatores terre ideo dilexi testimonia tua.

mmanu potens ut filiu ancille tue. Et erue sicut q
mpleuit ostentum fuu ut cripiat confundet eu
lige mmicas fuas in porta Canat̃ feria
Et cu quimet omn quiambulat mutu ei
ulvere manuu nare. qm manducab terre es et
bene ablcur. Vos aut sicut unis abuiais i lua
by tonus ppe. Aut nu sicut nouelle olue i
arruu mle tue. Et ere sic bndicet hō q timet
dnm Benedicat ubi dns ecton tuam et isti
omib; diebus uite tue Et uideas filios filioz tu
os pace sup isrl Canat̃ feria
Epe expugnauerut mea mea dicat nunc
isrl Epe expugnauerut me a iuuentute mea
etenim non potuerut mihi Supra dorsum meu
fabricauerut peccatores prolongauerut iniquitate
suam Dns iustus concidet cervices peccatoz confun
antur conuertantur retrorsum oes q odiunt
syon. Fiant sicut fenum tectoz q priusq evel
latur exaruit Et quo non implebit manus suas
metet sinum suu qui non implet colligit Et non
dixerunt qui pterierut benedictio dni sup uos bene
dicimus uob in nomine dni Canat̃ feria
De profundis clamaui ad te dne dne exaudi uocem
meam Fiant aures tue intendentes in uocem
roris mei Si iniquitates obseruaueris dne dne quis
sustinebit Quia apud te propitiatio est propter
legem tuam sustinui te dne Sustinuit anima mea
in uerbo eius speuit anima mea in dno A custodia matutina us
q ad noctem speret isrl in dno Quia apud dnm mia
et copiosa apud eum redemptio Et ipe redimet
isrl ex omnib; iniquitatib; eius Canat̃ feria
Dne non est exaltatum cor meum Neq
sublimes facti sunt oculi mei Neq
ambulaui in magnis neq in mirabilib; supra me.
Si non humiliter sentiebam sed exaltauit aiam meam
sicut ablactatus est sup matrem suam. ita retribue
in anima mea Speret isrl in dno amodo Et
usq in seculum Canat̃ feria
Memento dne dauid et omnis mansuetudinis eius
sicut iurauit dno uouit deo Iacob Si introiero
in tabernaculum domus mee si ascendero in lectum
stratum cubilis mei Si dedero somnum oculis meis
et palpebris meis dormitationem Et requiem tempo
ribus meis donec inueniam locum dno tabernaculu
deo Iacob Ecce audiuimus eam in regionibus
inuenimus eam in campis silue introibimus in
tabernaculum eius adorabimus in loco ubi steterut
pedes eius Surge dne in requiem tuam tu
et arca sanctificationis tue Sacerdotes tui induantur
iustitia et sancti tui exultent Propter dauid seruum
tuum non auertas faciem christi tui Iurauit
dns dauid ueritatem et non frustrabitur eam de
fructu uentris tui ponam super sedem tuam Si
custodierint filii tui testamentum meum et testimonia
mea hec que docebo eos et filii eorum usq in
seculum sedebut super sedem tuam Quoniam elegit dns
syon elegit eam in habitationem sibi Hec requies mea
in seculum seculi hic habitabo quoniam elegi eam Venationem
benedicens benedicam uiduis eius Sacerdotes eius induam
salutari et sancti eius exultatione exultabunt ibi
Illuc producam cornu dauid parau lucernam
christo meo Inimicos eius induam confusione super
autem efflorebit sanctificatio mea Fiat dne super nos
sicut expectauimus te Canat̃ feria
Ecce quam bonum et quam iocundum habitare fratres
in unum Sicut unguentum in capite
descendens in barbam barbam aaron Qui descendit
in oram uestimenti eius sicut ros hermon qui descendit in
montem syon quoniam illuc mandauit dns benedictionem
et uitam usq in seculum Canat̃ feria
Ecce nunc benedicite dnm omnes serui dni Qui statis in
domo dni in atriis domus dei nri In noctibus extol
lite manus uras in sca et benedicite dnm Benedicat
te dns ex syon qui fecit celum et terram Canat̃ feria
Laudate nomen dni laudate pueri dnm Qui statis in
domo dni in atriis domus dei nri Laudate dnm
quia bonus dns psallite nomini eius quoniam
cob elegit eum in possessionem sibi Quia
cognoui quia magnus est dns et deus noster omnib;
quecunq uoluit dns fecit in celo et in terra in mari et
omib; abissis Educens nubes ab extremo terre fulgura in pluuia
fecit Qui producit uentos de thesauris suis qui percussit pri
mogenita egipti ab homine usq ad pecus Emisit signa et prodi
gia in medio tui egipte in pharaonem et in omnes seruos eius
Qui percussit gentes multas et occidit reges fortes Sehon re
gem amorreoz et og regem basan et omnia regna chanaan
Et dedit terram eoz hereditate hereditatem isrl populo suo
Dns nomen tuum in eternum dne memoriale tuum in generatio
nem et generationem Quia iudicabit dns populum suum et super
servis suis deprecabitur Simulacra gentium argentum et aurum
opera manuum hominum Os habent et non loquentur oculos habent
et non videbunt Aures habent et non audient neque enim est spiritus
in ore ipsorum Similes illis fiant qui faciunt ea et omnes qui confidunt
in eis Domus isrl benedicite dno. domus aaron benedicite
dno Domus leui benedicite dno. qui timetis dnm benedicite
dno Benedictus dns ex syon qui habitat in hierl Alle
Confitemini dno quoniam bonus quoniam in eternum misericordia eius
Confitemini deo deorum Confitemini dno dnorum Qui facit
mirabilia magna solus Qui fecit celos in intellectu
Qui firmauit terram super aquas Qui fecit lumina
magna Solem in potestatem diei Lunam et stellas in
potestate noctis Qui percussit egipti cum primogenitis eoz
Qui eduxit isrl de medio eoz In manu potenti et brachio
excelso Qui diuisit mare rubrum in diuisiones Et
eduxit isrl per medium eius Et excussit pharaonem et
virtutem eius in mari rubro Qui traduxit populum suum per
desertum Qui percussit reges magnos Et occidit reges fortes Se
onem regem amorreoz Et og regem basan Et dabit terram
eoz hereditate Hereditatem isrl puero suo Quia in humilitate nra memor fuit
nri Et redemit nos ab inimicis nris Qui dat escam
omni carni Confitemini deo celi Confitemini dno
dnorum qm in eternum misericordia
Super flumina babilonis illic sedimus et flevimus cum
recordaremur tui syon In salicibus in medio eius suspe
dimus organa nra Quia illic interrogauerunt nos qui
captos duxerant nos verba cantionum Et qui abduxe
runt nos hymnum cantate nobis de canticis syon Quo
modo cantabimus canticum dni in terra aliena Si
oblitus fuero tui hierl oblivioni detur dextera mea Adhereat
lingua mea faucibus meis si non memor fuero tui Si non
proposuero hierl in principio letitie mee Memor
esto dne filioz edom in die hierl Qui dicunt ex
inanite exinanite usq ad fundamentum in ea Filia ba
bilonis misera beatus qui retribuet tibi retributionem tuam quam
retribuisti nobis Beatus qui tenebit et allidet par
vulos suos ad petram Ipi dauid
Confitebor tibi dne in toto corde meo. quia audisti
omnia eloquia oris mei In conspectu angelor psallam
tibi. adorabo ad templum sanctum tuum et confitebor nomini tuo Super
misericordia tua et veritate tua. quoniam magnificasti super omne
nomen sanctum tuum In quacunque die invocauero te exaudi
me multiplicabis in anima mea virtutem Confitebuntur
tibi dne omnes reges terre. quia audierunt omnia eloquia oris tui
Et cantent in viis dni quoniam magna est gloria dni Quoniam
excelsus dns et humilia respicit. et alta a longe cognoscit
Si ambulauero in medio tribulationis uiuificabis me
super iram inimicorum meoz extendisti manum
tuam et salvum me fecit dextera tua Dns retribuet pro
me Domine misericordia tua in seculum opera manuum tuarum ne despicias
Confitebor tibi dne in toto corde meo quia audisti omnia eloquia oris mei
Et confitebor tibi dne in conspectu angelor psallam tibi adorabo ad templum
sanctum tuum et confitebor nomini tuo super misericordia tua et veritate tua
quoniam magnificasti super omne nomen sanctum tuum In quacunque die invocauero te exaudi
me multiplicabis in anima mea virtutem Confitebuntur tibi dne omnes reges terre quia audierunt omnia eloquia oris tui
Et cantent in viis dni quoniam magna est gloria dni Quoniam excelsus dns et humilia respicit et alta a longe cognoscit
Si ambulauero in medio tribulationis uiuificabis me super iram inimicorum meoz extendisti manum tuam et salvum me fecit dextera tua Dns retribuet pro me
Domine misericordia tua in seculum opera manuum tuarum ne despicias
Dne probasti me et cognouisti me tu cognouisti sessionem meam et resurrectionem meam Intellexisti cogitationes meas a longe semitam meam et funiculum meum investigasti Et omnes vias meas prouidisti quia non est sermo in lingua mea Ecce dne tu cognouisti omnia novissima et antiqua tu formasti me et posuisti super me manum tuam Mirabilis facta est scientia tua ex me confortata est et non potero ad eam Quo ibo a spiritu tuo et a facie tua quo fugiam Si ascendero celum tu illic es si descendero in infernum ades Si sumpsero pennas meas diluculo et habitauero in extremis maris Etenim illic manus tua deducet me et tenebit me dextera tua Et dixi forsitan tenebre conculcabunt me et nox illuminatio mea in deliciis meis Quia tenebre non obscurabuntur a te

Confitebor tibi cant ysaie ppe xii c
Ego dixi cant Ezechie xpo xx pe
Exultabunt can. Anne ppheisse. i. pe
Cantemus cant. Moysi. exo. xv. pe
Dne audiui cant Abacuc ppe. iii. c
Auribus ecclī cant moysi. deut. xxxii
Symbolū nre fides catholica athanasii
Pater noster oratio dominica
Credo in deū Symbolus apostolorum
Credo in unū Symbol' nicenum
Gloria in excelsis Ambrosiana

Laudate dñm omnes gentes laudate
Laudate dñm de celis
Cantate dño cantate
Laudate dñm in sctis ei

Te deū laudamus Hymnus s Ambrosii
Benedicite dño Hymnus trium puerorum
Benedicite dño Cant zacharie ppte
Magnificat Cant b. Marie virgis
Nunc dimittis Cant symeonis

Incipit plogus sancti ypronimi in libro regum.

Vigintiduas esse litteras apud hebreos. hyeronimi quoqui
graeci idioma testantur. quae ebreice in tria
partes conflatis est. Nam xx. duo esse in hac
sono eod
si diuisse cernentibus. Sanctorum etiam penthateuchum
moysi esse non dubium est. tam litterarum quam
sententiarum serie testante. quibus nec ueteres
discrepant. certumque est deum scripsisse legem. deque
ea locutum. Et ante moysen fuisse hebreos.
quibus nec ueteres fuerunt. nec nos quoque nu
meros. nec eadem supputationis ratione. adquae
nostra tempora. ab exordio mundi. annorum
series texitur. alphabetos. id est lamentationes. et ora
culi. Salomonis quoque in fine prouerbia. abecedario
ordine. id est. ab aleph. usque ad thau. Nahum
et naum. Sophonias et sophonia. Habacuc et
habbacuc. Zacharias et zacharia. Malachias et
malachi. Esdras. et esdra. Aggeus et aggeus. Zorobabel
et zorobabel. Iesus et iosue. Non sunt in hebraeo
ypponymi. Sed graecus et quorumlibet
nominum phrasin habet. Quorum ita se habent. obsecro te lector
ne laboni meo reprehensionem aestimes. antiquos. imitabi
naculo dioscori. imitatus quisque quod potest. Alii aurum argentum
et lapides pretiosos. alii byssum et purpuram et coccum offerunt
et cinnamum. Nobis sub umbra. si optulerimus pelles et capra
rum pilos. et si aliquis ornatior uestium materia nostra indicat.
Non tota illa tabernaculi pulchritudo. et singulis decies sin
gulos talentos auri. et argenti. et cuncta quae templi ornatum
solus texuit auri. et gemmarum. et aliorum sunt plenissime. lege et
primum samuhel. et malachim meum. meum et agmeum. quod
enim creberrime uersatur in manibus. et quotidie discimus. et tenemus
memoriae. Et cum intelligimus quae nescimus. ut magister me
aestimato figatur oculis. et puerilis stultitiae. sit gratia. quod non
sanus non sim. mutasse me papiam quippiam de hebraica
ueritate. Certe si incredulus es lege graecos codices et latinos.
confer cum his opuscula. et cuique intelligenti discrepare.
interpretes quidem hebreorum. cum magistri. accommodare debeas
fidem. et si non firmauerint. puto quod eum non aestimes iniectorem.
ut ieiunium loco meo sumat. diuinauit. Et tuos familiares
pro ego. quod non desiderem beatissimo fidei martyri ungi
ueri christi. quod nequaquam saluatorem angeli in sepulchro. quod
in montem adparentem ypsa ascendat. ut de lapidibus carnes quod
uiuissime rubido ore deuorent. rarum esse auaritiae. atque
ideo sacerdotes arbitretur. si alius detrahat. ostia munera
cupreos opponamus. ego sacerdos humilitatem meam ulius
quam sine recordabor. Deus autem dicat mihi. Noli. Ill. mis.

Incipit liber regum primus.

Fuit
unus de ramathaim sophim. de monte ephraim. et
nomen eius elchana. filius ieroham. filii heliu. filii thu
u. filii suph ephrathei. et habuit duas uxores nomen unius
anna. et nomen secundae fenenna. fuerunt autem fenenne filii. ip
ne autem non erant liberi. et ascendebat uir ille de ciuitate sua
statutis diebus. ut adoraret et sacrificaret domino exercituum in
silo. erant autem ibi duo filii heli. ofni et finees sacerdotes dei.
erant quidem dies. et ecce uenit elchana. deditque fenenne
uxori suae. et cunctis filiis eius et filiabus portes. Anne autem
dedit partem unam tristis. quia amabat eam. dominus autem con
clauserat uulnam eius. affligebat quoque eam aemula eius. et uehe
menter angebat. in tantum. ut exprobraret quod sterilem eam fecisset
dominus. Sic quotiens ascendebat in templum domini. sic
irritabat et non edebat. Dixit autem elchana uir eius. anna anna
quare non comedis. et quare afflicta est cor tuum. Numquid non ego me
lior sum tibi quam decem filii. Surrexit autem anna postquam comederant in silo et bibit. et he
li sacerdote sedente super solium. ante postes templi domini. cum
esset anna amaro animo. orauit dominum flens largiter et uouit uotum
dicens. domine exercituum si respiciens uideris afflic
tionem famulae tuae. et recordatus mei fuerit. nec oblitus
fuerit famulae tuae. dederisque famulae tuae semen uirile. dabo eum domino
omnibus diebus uitae eius. et nouacula non ascendet super caput eius. donec
consummentur dies quos uouit dominus. Et cum illa multiplicaret preces coram domino ut heli obseruaret
os eius. porro anna loquebatur in corde suo tantum. labia illius
mouebantur. uocem penitus non audiebat. existimauit ergo eam
ebriam temulentam. dixitque ei. Usquequo ebria eris. digere
paululum uinum quo madet. Respondens anna. nequaquam
inquit domine mi. Mulier infelix nimis ego sum. uinum
et omne quod inebriare potest non bibi. sed effudi animam meam in conspectu
domini. Ne reputes ancillam tuam quasi unam de filiabus belial.

Posui cor meum custodiet eum officium meum
Custos me omnium et custodia mea
filius abomis

finit uir

qz exmultitudine dolorꝭ z meroꝝ meoꝝ locuta sum vꝰ
ipsenꝭ. Tuꝰ es. Et ait. Unde ī pace. z deus sit dux tibi pe
tronẽ quã rogasti eũ. Nulla dixit. Vtinã iuuenat ãcilla
tua grãm meã in cõspectu tuo. Et abiit mulier ī uiã suã z comed
it. nultusq; illarum hoc sunt amplius ī diuisã mutauit. Et
surrexerũt mane z adorauerunt coram dño. Reuersiq; se
z uenerũt ī domũ suã ī ramatha.

Cognouit aũt elchana ãnã uxorẽ suã. z recordat⁹ est eiꝰ
dñs. Et fcõs ẽ post circulũ dierum. concepit. Anna z peperit filiũ. vocauitq; nomẽ eiꝰ samuel. eo q; a domino postulasset
eũ. Ascendit aũt uir elchana z oĩs domꝰ eius. Ut imolaret
dño hostiã sollẽnem. z votũ suũ. Et ann⁹ non ascendit. dixit
ẽ uiro suo. non uadam donec ablactetur puer. Et ducã
eũ z appareat ante cõspectũ dñi. z maneat ibi usq; in ẽternũ. Et ait ei el
chana uir suus. Fac q; bonũ tibi uidet̃. z mane donec ablactes
eũ. tm dirigat dñs uerbũ suũ. Mansit ergo mulier z lac
tauit filiũ suũ. donec ãmouit eũ a lacte. z adduxit eum
secũ postquã ablactauit. ī uitulis tribꝰ. z tribꝰ modijs farine
z ãphora uini. z adduxit eũ ad domũ dñi ī silo. puer aũt erat
adhuc ī tenellꝰ. et imolauerũt uitulũ. et obtulerũt puerũ
heli. Et ait anna. Obsecro mi dñe uiuit aĩa tua dñe ego sũ mu
lier illa q; steti coram te hic. orans dñm ꝓ puero isto. Oratiõ z
dedit mihi dñs petitionẽ meã. q; postulaui eũ. ꝓ deo z ego com
dauieũ dño cunctis diebꝰ quibꝰ fuerit. accõmodatus dño. Et
adorauerũt ibi dñm.

Exultauit cor meũ in dño. et exaltata est cornu meũ in deo me
o. dilatatũ est os meũ sup inimicos meos. qz letata sum ī salutar
i tuo. Non ẽ sanctus ut est dñs. neq; enim ẽ alius extra te. et non
est fortis sicut deus noster. Nolite multiplicare loqui sublimia gloriam
ẽ. recedãt uetera de ore uro. qm deus scientiarum dñs est. et ipsi
parantur cogitationes. Arcus fortium superatus est. et infirmi ac
cinguntur robore. Repleti prius pro panibus locauerũt. et fameli
ci saturati sunt. donec sterilis peperit plurimos. et q; multos ha
bebat filios infirmata est. dñs mortificat et uiuificat. deducit
ad inferos et reducit. Dñs pauperem facit et ditat. humiliat et sub
limat. Suscitat de puluere egenũ et de stercore erigit pauperem. Ut sedeat cum principibꝰ et solium gloriæ teneat. dñi ẽ fun
damenta terre. et posuit super eos orbem. pedes sanctorũ suorũ ser
uabit. et impii in tenebris conticescent. quia non in fortitudine sua robo
rabitur uir. Dñm formidabit aduersarius eius. et sup ipsos in celis tona
bit. dñs iudicabit fines terre. et dabit imperium regi suo. et sub
limabit cornu χpi sui.

Et abiit elchana ramatha ī domũ suã. puer aũt erat minist
ans in conspectu dñi. añ faciẽ heli sacerdotis.

Porro filii heli filii belial nescierũt dñm. neq; officium sacerdotũ ad po
pulũ. Sed quicunq; immolasset uictimã. ueniebat puer sacerdotis
dum coquerentur carnes. et habebat fuscinulã tridentem ī manu
sua. et mittebat eã in lebetẽ. l in caldariũ. aut in ollã. siue in ceno
nem. et quicquid fuscinula tollebat. sacerdos sibi. Sic faciebant
universo isti. uenienti ī silo. Etiã añ quã adolerent adi
pem. ueniebat puer sacerdotis. et dicebat ī molãti. Dã car
nẽ ut coquã sacerdoti. nõ enim accipiã a te carnẽ cocta. sed cruda.
Dicebatq; ille imolanti. procedatur prius ut hodie
adeps. et tolle tibi quicquid desiderat aĩa tua. Qui respondens la
ebat et. nequaquã. nunc enim dabis. Alioquin tollã ui.
Erat igitur peccatum puerorum grande nimis coram dño. quia retrahebãt
homines a sacrificio dñi. Samuel aũt ministrabat ante faciem
dñi puer. accinctus ephoth lineo. et tunicã paruã faciebat
ei mater sua. quã afferebat statutis diebꝰ. ascendẽs cum
uiro suo ut imolaret hostiã sollẽnem.

Et benedixit heli helchane. et uxori eius. et dixit. Reddat ti
bi dñs semen de muliere hac. pro fenore q; commodatum dño. Et
abierũt in locũ suum. Visitauit ergo dñs annam. et concepit. et
peperit tres filios. et duas filias. Et magnificatus est puer Sa
muel apud dñm. et ꝓficiebat.

Filii aũt heli erant seniores ualde. et nequaquã cognouerunt dñm.
neq; officium sacerdotum ad populum. sed quicunq; immolauerit
uictimas. et coquente carne uenerit puer sacerdotis. cum fuscinula
tridente. in lebetem. l in caldariũ. aut in ollam. siue in cenacu
lum. Et quicquid fuscinula tulerit. sacerdos sibi. Sic faciebant uni
uerso israeli. uenienti in silo. Etiã ad mulieres quæ dormie
bant. in introitu tabernaculi. Et dixerunt ei. Quare facis res huiusce
modi. quas ego audio. res pessimas. ab omni populo. Noli fili mi.
non est enim bona fama quam ego audio. ut transgredi faciatis pop
ulum dñi. Si peccauerit uir in uirum. placari ei potest deus. Si aũt
in dñm peccauerit uir. quis orabit pro eo. et non audierũt uo

cem patris sui. quoniam uoluit dñs occidere eos. Puer aũt samuel
proficiebat atq; crescebat. et placebat tam deo q; hominibus.

Venit aũt uir dei ad heli. et ait. Hec dicit dñs. Nunquid nõ apte
reuelatus sum domui patris tui cum esset in egypto domo pha
raonis. et elegi eum ex omnibus tribubꝰ israel in sacerdotẽ. ut ascen
deret ad altare meum. et adoleret mihi incensum. et portaret ep
hoth coram me. et dedi domui patris tui oĩa de sacrificiis filio
rum israel. Quare calcastis victimam meam. et munera mea q;
precepi ut offerentur in templo. et magnificasti filios tuos su
per me. ut comederetis primitias omnis sacrificii israel populi mei
in epulum. Ait aũt dñs deus israel. Loquens locutus sum ut domus
tua. et domus patris tui ministraret in conspectu meo usq; in sempi
ternum. Nunc aũt dicit dñs. Absit hoc a me. Sed quicunq; glorifica
uerit me. glorificabo eum. qui aũt contemnunt me. erunt ignobi
les. Ecce dies ueniunt. et precidã brachium tuum. et brachium domꝰ
patris tui. ut non sit senex in domo tua. et uidebis emulum tuum
in templo in cuncta bona que prestabit israel.

Et non erit senex in domo tua omnibꝰ diebꝰ. Verumtamen non auferam
penitus uirum ex te. a latere meo. quin deficiant oculi tui. et tabe
scat anima tua. et pars magna domus tue moriatur. cum adoles
cens etatem uenerit. Et hoc erit tibi signum quod ueturum est duobꝰ
filiis tuis. ofni. et finees. in die una morientur amb⁹. Et sacerdotem
me fidelem. qui uniuersa cor meum et animam meam faciat.
et edificabo ei domum fidelem. et ambulabit coram christo meo cunctis
diebꝰ. futurus est aũt ut quicunq; remanserit in domo tua. ueniat
ut oretur pro eo. et offerat numismã argenteum. et tortam panis.
dicatq;. dimitte me obsecro ad unam partem sacerdotalem. ut
comedam buccellã panis.

Puer aũt samuhel ministrabat deo coram heli. et sermo dñi erat
pretiosus. in diebꝰ illis non erat uisio manifesta. Factum est
autem die quadã. heli uidebat in loco suo. et oculi eius cepe
rant grauari. nec poterat uidere lucernã dei. antequã extingueretur. Samuhel
aũt dormiebat in templo dñi. ubi erat arca dei. Et uocauit dñs
samuhel. qui respondens ait. ecce ego. Cucurrit ad heli. et dixit.
Ecce ego. Vocasti enim me. qui dixit. non uocaui. Reuertere. et dormi.
Et abiit et dormiuit. Addidit dñs uocare rursum samuhel. Et
surgens q; samuhel. abiit ad heli. et dixit. ecce ego quia uocasti
me. Respondit. non uocaui te fili mi. reuertere et dormi. Porro
samuhel nec dñm sciebat. nec reuelatus fuerat ei sermo
dñi. Et addidit dñs. tertio uocauit adhuc samuhel etc. qui cum
surgens abiit ad heli. et ait. Ecce ego quia uocasti me. Intellexit
heli. q; dñs uocaret puerum. et ait ad samuhel. Vade et dormi.
si dormierit. dicesq; tibi. Loquere dñe. q; audit seruus tuus.
Abiit ergo samuhel et dormiuit in loco suo. Venit dñs et stetit
et uocauit sicut uocauit semel. Samuhel. Samuhel. Ait samuel.
Loquere. q; audit seruus tuus. Et dixit dñs ad eum. Ecce ego facio
ad uerbum in israel. ad quod cuncti audientis. tinnient ambe aures eius. In
die illo suscitabo ad heli omnia que locutus sum super domum eius.
incipiam et complebo. Adnũtiabis ei quia iudicaturus sum domum eius usq;
in ẽternum. propter iniquitatem qua nouit. quod detestabiles sibi fecerint filii sui.
et non corripuerit eos. Et ideo iurauit domui heli. si expiari potest iniqui
tas domus heli victimis et hostiis usq; in ẽternum. Dormiuit aũt samuhel usq; mane. et aperuit ost
ia domus dñi. Timebat aũt samuhel ostendere visionem heli. Vocauit
ergo heli samuhel et ait. Samuhel fili mi. Qui respon
dens ait. Ecce ego sum. Interrogauit eum. quis est sermo quem locutus
est ad te dñs. Obsecro ne celes me. Hec faciat tibi deus et hec addat. si
absconderis a me sermonem ex omnibꝰ uerbis quæ dicta sunt tibi. Indicauit
ergo ei samuhel uniuersos sermones. et nihil abscondit ab eo. Ille
autem dñs est. qui bonum est in oculis suis faciat.

Crescebat aũt samuhel. et dñs erat cum eo. et nõ cadebat ex omnibꝰ uer
bis eius in terra. Et cognouit uniuersus israel. a dan usq; bersabee quod fidelis
samuhel propheta esset dñi. Et addidit dñs ut appareret in silo. quia reue
lauit se dñs samuheli in silo. in uerbo dñi. Venerunt ser
mones samuhelis uniuerso israeli. Et factum est in diebꝰ illis. congregati sunt philis
thim in pugnam.

Egressus est namq; israhel obuiam philisthim in certamen. et castrametatus est
iuxta lapidem adiutorii. porro philisthim uenerunt in aphec. et
instruxerunt aciem contra israhel. Initoq; certamine fugit israhel philistheos.
et cesi sunt in illo prelio quasi quatuor milia uirorum
per ciuitates. et precipitati sunt in terram. Et uenit populus in castra. et dixerunt maiores natu de israhel.
Quare percussit nos dñs hodie coram philisthim. Afferamus ad nos de
silo arcam fœderis dñi. et ueniat in medium nri. ut saluet nos de
manu inimicorum nrorum. Venit igitur populus in silo. et tulerunt inde arcam
fœderis dñi. dñi sedentis super cherubin. Erantq; duo filii heli

cū archa federis dei. ofin̄ t finees. Cumq; ueniss archa fe
deris dñi in castra. uociferat est omis isr clamore grandi. t
sonuit terra. t audierūt philistiim uocem clamoris. dixer
ūtq; Quid est hoc clamor iste magn̄i in castris hebreoꝝ. t
agnouerūt q̄ archa dñi uenisset in castra. timuerūt philis
tiim dicentes. Venit deus in castra. ō gemuerūt dicentes.
Ve nobis. nō est tanta exultatio hēri nec dudum fuit. ve
nobis. q̄s nos seruabit de manu deoꝝ sublimiū istoꝝ. hi sūt
dii q̄ percusserūt egyptū oī plagā in deserto. Confortamini t
estote uiri philistiim. ne forte seruiatis hebreis sicut illi ser
uierunt nobis. confortamini t bellate. pugnauerūt g philistiim
ne seruirent hebreis. sicut illi seruierunt nobis. confortamini t
bellate. pugnauerūt ergo philistiim. t cecidit israel. et fu
git ist' unusquisq; in tabernaculū suū. t facta est plaga ma
gna nimis. et ceciderūt de israel. xxx. milia peditū. t archa dei
capta est. duo quoq; filii eli mortui sunt ofin̄ t phinees.
Current autē uir de tribu iamin exercitu. uenit in silo die ille
scissa ueste. t cinere sup caput. Cuiusq; ille uenisset. hebi sede
bat sup sellā ostia uiā speculans. erat enī cor eius pauens archa
dñi. Vr autē ille postquā ingressus est nūtiauit urbi. et
ululauit oīs ciuitas. et audiunt hebi sonitū clamoris.
dixitq; Quis est sonitus tumultus huius. ille festinauit. ue
nit. nūtiauit hebi. hebi autē erat nonaginta octo annoꝝ.
oculi eius caligauerūt. et uidere nō poterat. et dixit ad hebi.
ego sum qui uenio de prelio. et ego qui de acie fugi hodie. Cui ille
ait. quid actū est fili mi. Respondens autē ille qui nūtia
bat fugit israel coram philistiim. t ruina magna facta est in
populo. insuper duo filii tui mortui sunt ofin̄ t finees. t arc
ha dei capta est.

Cumq; ille nōiasset archā dei. cecidit de sella retrorsum iuxta
ostium. t fracto cervicib; mortuus est. Senex enī erat ur
et grandeuus. iudicauit israel. xl. annis. murus autē
ciuitatis uterq; finees pregnās erat ut parturiret. et audito
nūtio quod capta esset archa dei. et mortui essent socer suus. t uir suus.
incuruauit se et peperit. preualuerūt enī dolores sup eā. mo
riēs autē mortis eius. dixerūt ei qui stabāt circa eā. ne
timeas. quia filiū peperisti. sed nō respondit eis neq; aduertit
et uocauit puerū yehabod dicens. translata est gla de israel. q̄
capta est archa dei. et propter socerū suū. et propter uirū suū. et
translata est gla dicit. eo q̄ capta esset archa dei.

Philistiim autē tulerūt archam dei. t asportauerūt eā a lapi
de aduersus magoꝝ. tulerūt philistiim archā dei. t intu
lerūt eā in templū dagon. t statuerūt eā iuxta dagon. ut
q; surrexissent diluculo agon altā die. ecce dagon iacebat
pronus in terra ante archā dñi. t tulerunt dagon t restituerūt
eū in loco suo. Surgentiq; mane die altero ostendit surgere istu
enerūt dagon iacētē sup faciem suā in terra coram archa
dñi. Caput autē dagon t due palme manuū eius abscise e
rant sup limē. Porro dagon truncus solus remanserat
in loco suo. Propterea sacerdotes dagon. t omnes
qui ingrediuntur templū eius stant sup limē dagon magoꝝ usq;
in hodiernū diē.

Aggrauata est autē manus dñi sup azotios. t demolitus est
eos et ebullire fecit villas eorum. inmedio regionis illius. t
fremuerūt. et ecce in suis regionibus mures magni. et facta
est in ciuitate perturbatio mortis. t ruina. et qui
stetissent de parte remanebant. et cadebant uulnerati. et ascen
dit clamor ciuitatis in caelum. Videntes autē uiri azotii. q̄
huiusmodi plagā. dixerūt. nō maneat archa dei israel. apud nos
quia dura est manus eius sup nos. et sup dagon deū nostrum. Mittē
tes congregauerūt omnes satrapas philistiim. et dixerūt. quid
faciemus de archa dei israel. et dixerūt. gethei
ant. circūducatur archa dei israel. circūduxerūt itaq;
archam dei. Quā cū circūduxissent. manus dñi fuit in ciui
tate. magnus uehementer nimis. et percussit uiros
ciuitatis a paruo usq; ad maiorē. et prosiluerunt eis
sedes posteriorū suorū. et secessit sibi
singulis locus proprius. Misserūt ergo ad acharon. Cumq; uenisset ar
ca dei in acharon. exclamauerūt acharonite dicentes. Adduxe
runt ad nos archā dei israel. ut interficiat nos et populum nostrum. misse
runtq; congregauerunt omnes satrapas philistiim. et dixerūt. dimitte
archam dei israel. et reuertatur in locum suum. et non interficiat nos et populum nostrum. erat enī pauor
mortis in singulis ciuitatibus. et grauissima ualde manus dei. Viri
enim qui non moriebantur percutiebantur in secretiori
bus parte natium. ascendebat ululatus uniuscuiusq; ciui

tatis in caelum. fuerūt ergo in regione philistiim mures
vii. mēsibus. Vocauerūt philistiim sacerdotes et diuinos di
centes. quid faciemus de archa dei. Indicate nobis quo
remittere eam debeamus. Quibus dixerunt. Si remittitis
archā dei israel. nolite dimittere eam uacuā. sed quidquid debetis red
dere ei pro peccato. tunc curabimini. et scietis quare nō recedat
manus eius a uobis. Quid dixerūt. Quod pro peccato reddere de
beamus ei. Respondentes illi. Iuxta numerū principū philis
thiim. v. anos. v. mures aureos. secundū numerū principū philis
thiim. quia plaga una fuit omnibus uobis et principibus. Fa
cietis igitur similitudines anorum uestrorum. et similitudines murium qui de
lent terrā. et date honorē deo israel. si forte releuet manū
suā a uobis et a dijs uestris. et a terra uestra. Quare grauatis corda uestra
sicut aggrauauit egyptus et pharao cor suum. Nonne postquā
percussus est dimisit eos. et abierūt. Nūc ergo arripite. et facite plau
strum nouum unum. et duas uaccas fetas quibus nō est impositum
iugum. iungite plaustro. et reducite uitulos earum domi. tolle
tisq; archā dñi. et ponetis in plaustro. et aurea quę reddetis ei pro delicto
fureis. ponetis in latere ipsius. et dimittetis eā
ut uadat. et uidebitis. Si quidē per uiā finium suoꝝ ascende
rit contra bethsames. ipse fecit nobis malū hoc grande. Si autē
minime. sciemus quia nequā manus eius tetigit nos. casu
alia ista fecit. Fecerūtq; ergo illi hoc modo. et tollentes duas ua
cas fetas quę iactauerant uitulos. iunxerūt plaustro.
uitulosq; earum clusserūt domi. et posuerūt archā dei sup
plaustrum et capsellā quę habebat mures aureos et similitu
dines anoꝝ. Illæ autē iuxta directū uiæ per unam semitam
bethsames. et tenebant uno gradiebantur pergentes. et mugiebāt.
nec declinabāt neq; ad dexteram. nec ad sinistram. Sed et satrapi
philistinoꝝ sequebantur usq; ad terminos bethsamitas.
Porro bethsamite metebāt triticū in ualle. et leuantes oculos
uiderūt archā. et gauisi sunt cū uidissent. et plaustrum uenit
in agrum iosue bethsamite. et stetit ibi. Erat autē ibi lapis in
agro. et ciderūt ligna plaustri. et imposuerūt sup
ea. et holocaustū domino. Leuite autē deposuerūt archā dei. et capsel
lā quę erat iuxta eā in qua erant uasa aurea. et posuerūt super la
pidem grandem. Viri autē bethsamite optulerūt holocau
sta et immolauerūt victimas die illa domino. Quinq; satra
pę philistinoꝝ uiderūt. et reuersi sunt Accaron die illa. Hi
sunt anni aurei quos reddiderunt philistiim pro delicto domino
azoto. unum. gazę unū. ascalon unū. Get unū. Accaron
unū. et mures aurei. secundū numerū urbium philistiim. v.
principatuū. Ab urbe munita usq; ad villā quę est absq; mu
ro usq; ad abel magnū. Sup quā posuerūt archā dñi. quę est
ri bethsamitis. eo q̄ uidissent archā domini. percussit autē deus
populo. lxx. uiros. et planxit populus eo quod percussisset dñs plebē plaga magna. Et dixerunt uiri
bethsamite. quis poterit stare coram domino deo sancto hoc. et
ad quē ascendet. nobis ostendit. et mittent nuntios ad habitatores cari
athiim dicentes. Reduxerunt philistiim archā dñi. descen
dite reducite eā ad uos. Venerūt ergo uiri cariathiarim. reduxe
runt archā dñi. et tulerūt eā in domū aminadab in gabaa.
Eleazarū autē filiū eius sanctificauerūt. ut custodiret archā dñi.
Et factum est a die quo mansit archa dñi in cariathiarim multip
licati sunt dies. erant quippe iam anni uiginti. et requie
uit omnis domus israel post dñm.

Locutus autē est samuhel ad omnem domum israel dicens. Si in toto cor
de uestro reuertimini ad dñm. auferte deos alienos de medio uestrum
astaroth. et figite corda uestra in domino. et seruite illi soli. et eruet uos
de manu philistiim. Abstulerunt ergo filii israel baalim et
astaroth. et seruierunt domino soli. Dixit autē samuel. Con
gregate uniuersum israel in maspha. et orabo pro uobis dñm.
Et congregati sunt in maspha. hauseruntq; aquam. et effuderūt
coram domino. et ieiunauerunt in die illa. et dixe
runt. ibi peccauimus domino. Iudicauitq; dominus samuhel
filios israel in maspha. Et audierūt philistiim. q̄ congrega
ti essent filii israel in maspha. et ascenderunt satrapę philis
thiim. et contra israel. quod audientes filii israel timuerūt a facie p
philistiim. dixeruntq; ad samuhel. ne cesses pro nobis clama
re ad dominum deum nostrum. ut saluet nos de manu philistiim.
Tulit autē samuhel agnum lactentem unum. et obtulit illum

Jsmael fecit ii
Joseph. Apostolos qui mortem dominicam
Daniel. Dominus qui et mirabi
Postea. Deponere potuit. et deponendi

Vñ. p philistiim pcclame deus
israel ad plenitudinem uel hac occasione
q̄ duxerūt archam dei domini
cum. q̄ cum cēt plagā
dei sup eos. Alibi ducunt q̄
et cēt operati fuerunt q̄
hinc plagam fuge

Vñ. q̄ deus plagauit philist
arcā pestib. finis pestis fuit
mures. q̄ animalia mor
tua. et pestis fuit ex eo cū
lenit murib. scribas q̄ deus
ualens eos. et pestē
fugauerit. ñi unā emendatio
ne. scribe. or eos

Vñ. Vide finis enumeratus philist
esse quidā diuisi finis dubii dei.
qui laborabant mhus pestil
Ascalon. Gazā. Azotum. Get
Accaron.

Vñ. Philistiim pcclame dñm dei abrupit
dagon. dei illos et ibi erat stetit q̄ fuit mutila
mēbrorum. et medio femori et illa cadens ei
dicit eadē ratione in sp̄m dicit dñm.

holocaustū integrum domino. Et clamauit samuhel
ad dñm pro isr. et exaudiuit eū dñs. Factū est ꝙ cū samuhel
offerret holocaustū philistiim. p̄liabant ad p̄lium ut pugnarent
contra isr. Intonuit aūt dñs fragore magno die illo super philistiim. et
turbati sunt eos. et cesi sunt a facie isr. Egressiq; uiri isr de maspha.
persecuti sunt philistheos. et percusserunt eos usq; ad locū qui est
subter bethechar. Tulit aūt samuhel lapidem unū et posuit
eū inter maspha. et sen. et uocauit nomē loci illius. lapis
adiutorii. dicens. Huc usq; auxiliatus est nobis dñs.
Humiliati sunt philistiim. nec apposuerūt ultra ut uenirent
in terminos isr. Facta est manus dñi super
philistheos cūctis diebus samuelis. et reddite sunt urbes quas tulerant philistiim ab isr. ab accaron usq; geth et terminos
suos liberauitq; isr de manu philistinoꝝ. erat quoq; pax inter
isr. et amorreū. Iudicabat quoq; samuhel isr cunctis diebus
uite sue. et ibat p̄ singulos annos. et circuibat bethel. et galgala. et
maspha. et iudicabat isr in omnibus locis. reuertebatur quoq;
in ramatha. ibi enim erat domus eius. ibi iudicabat isr. et
edificauit ibi altare dño.

Factum est. aūt cū senuisset samuhel. posuit filios suos iudices
isr. fuitq; nomen filii eius primogeniti. iohel. et nomen secundi
abia iudicū in bersabee. Et non ambulauerunt filii illius in
uiis eius. sed declinauerūt post auaritiā. accipientes munera. et
peruerterūt iudicia. Congregati q̄ uniuersi maiores natu isr. ue
nerūt ad samuelem in ramatha. dixerūq; ei. ecce tu senuisti.
et filii tui non ambulant in uiis tuis. constitue nobis regem ut
iudicet nos. sicut habent uniuerse nationes. displicuitq; sermo in
oculis samuhel. eo q̄ dixissent. da nobis regem ut iudicet
nos. et orauit samuel ad dominū. dixit aūt dominus ad samu
elem. Audi uocem populi in omnibus q̄ loquuntur tibi. non enim te abie
cerūt sed me. ne regnē super eos. iuxta opera sua q̄ fecerunt
a die qua eduxi eos de egypto. usq; ad diem hanc. et dereliq̄
runt me et seruierunt diis alienis. sic et isti faciūt etiā tibi. Nunc
ergo audi uocē eoꝝ. Verūtamen protestare eis et p̄dic eis ius regis
qui regnaturus est super eos.

Dixit itaq; samuel ad populū qui petebat ab
eo regē. Hec erit ius regis qui imperaturus est uobis. filios ue
stros tollet. et ponet in curribus suis. facietq; sibi equites et cur
sores quadrigarū suarū. constituet sibi tribunos et centuriones.
et aratores agroꝝ suoꝝ. et messores segetū. et fabros armoꝝ
et curruum suoꝝ. filias quoq; uestras faciet sibi unguentarias. et
focarias. et panificas. Agros quoq; uestros et uineas. et oliue
ta optima tollet. et dabit seruis suis. Sed et segetes uestras et
uineta reddetur. ut det eunuchis et seruis suis.
Seruos quoq; uestros et ancillas. et iuuenes uestros optimos. et asinos
auferet. et ponet opera sua. greges quoq; uestros. decimabit.
et eritis ei serui. Et clamabitis in die illa a facie regis uestri
quem elegistis uobis. et non exaudiet uos dñs in die illa. quia pe
stis uobis regē. noluit aūt populus audire uocem samuelis. et di
xerūt. Nequaquā. Sed erit super nos. et erimus nos quoq; si
cut omnes gentes. et iudicabit nos rex noster. et egredietur ante nos.
et pugnabit bella nostra pro nobis. et audiuit samuel omnia uer
ba populi. et locutus est ea in auribus dñi. Dixitq; aūt dñs ad samue
lem. Audi uocē eoꝝ. et constitue super eos regē. et ait samuel
ad uiros isr. Vadat unusquisq; in ciuitatē suā.

Erat aūt uir de benia
min nomine cis. filius abiel. filii seor. filii bec
hor. filii aferb. filii asia. filii unius gemini fortis robore. Et ere
at ei filius nomine saul electus et bonus. et non erat uir de
filiis isr melior illo. Abundans et sursum eminebat super
omnem populum. Perierāt aūt asine cis patris saul. Et dixit cis
ad saul filiū suum. Tolle tecum unum de puerīs tuis. et surgens uade
quere asinas. Qui cū transissent per montē ephraim. et per terrā sa
lisa. et non inuenissent. transierūt etiā per terrā salim. nec erāt.
Ierunt et per terrā iemini. et minime reppererūt. Cū autē
uenissent in terram suph. dixit saul ad puerum suum qui erat cum eo. Veni reuertamur. ne forte dimi
serit pater meus asinas. et sollicitus sit pro nobis. Qui ait ei. Ecce
est urbs dei in montana hac. uir nobilis. cuncta q̄ loquitur ab
ambiguum ueniunt. nunc ergo eamus illuc. si forte indi
cet nobis de uia nostra. Quid ueniamus. Dixitq; saul ad puer
um suum. Ecce ibimus. quid feremus ad uirum dei. panis de
fecit in sacculis nostris. et sportula non habemus. ut demus

hoī dei nec quicquā aliud. Rursum puer respondit sa
uli. et ait. Ecce inuenta est in manu mea quarta pars sicli
argenti. demus hoī dei. ut indicet nobis uiā nostram. Olim
in israhel sic loquebatur unusquisq; uadens ut consuleret dominū.
Venite et eamus ad uidentem. qui enim propheta dicitur hodie. uo
cabatur olim uidens. Dixitq; saul ad puerū suum. Optimus
sermo tuus. ueni eamus. Et ierūt in ciuitatē in qua erat uir
dei. Cūq; ascenderet cliuum ciuitatis inuenerunt puellas
egredientes ad hauriendū aquā. et dixerūt eis. nūq; est hic uidē.
que respondentes dixerunt illis. Ite. ecce aūt te. festina nūc.
hodie enim uenit in ciuitatē. quia sacrificium est hodie populo in
excelso. Ingredientes statim ibi inuenietis eum aūt quā ascen
dat in excelsum ad uiscendum. neq; enim comedet populus donec
ille ueniat. quia ipse benedicet hostie. et deinceps comedent
qui uocati sunt. nūc ergo ascendite. quia hodie reperietis eum. Illa
dixerūt in ciuitatē.

Cumq; illa ambularent in medio urbis. apparuit samuel egre
diens obuius eis. ut ascenderet in excelsum. dixerat aūt reuela
uerat auriculā samuhel. ante unū diem quā uenisset saul di
cens. hac ipsa q̄ nunc est hora cras. mittam ad te uirum de terra
min. unge eum ducem super populum meum israhel. et saluabit pop
ulum meum de manu philistheorum. quia respexi populum meum.
Venit aūt clamor eius ad me. Cūq; aspexisset samuel saulem
dixerat ei. Ecce uir quem dixeram tibi. hic dominabitur populo
meo. Accessit aūt saul ad samuhelem in medio porte. et ait.
indica ubi est domus uidentis. Et respondit samuel saulo dicens.
Ego sum ipse. precedite me in excelsum. ut comedatis mecum
hodie. et dimittam te mane. omnia q̄ sunt in corde tuo indicabo ti
bi. Et de asinis quas perdidisti nudius tertius. ne sollicitus sis.
quia inuente sunt. Et cuius erunt optima quaq; israhel? nonne
tibi. et domui patris tue. Respondens aūt saul ait. Numquid
non filius gemini ego sum. de minima tribu israhel.
Et cognatio mea nouissima inter omnes familias de tribu ben
iamin. Quare ergo locutus es mihi sermonem istum. Assumens
autem samuel saulem et puerum eius introduxit eos in
triclinium. et dedit eis locum in capite eorum qui fuerant inuitati.
Erant aūt quasi triginta uiri. Dixitq; samuel coco. Da partem quā
dedi tibi. et precepi ut reponeres seorsum apud te. Leuauit autem
cocus armum. et posuit ante saul. Dixitq; samuhel. Ecce quod
remansit pone ante te. et comede. quia de industria seruatum est
tibi quia populum uocaui. Et comedit saul cum samuele in die
illa. Et descenderūt de excelso in oppidum. et locutus est cum saul
in solario. Straueruntq; saul in solario et dormiuit. Cumq; mane
surrexissent. iam diluculum erat. uocauit samuhel saul in solā
rium dicens. Surge ut dimittam te. Et surrexit saul. Egres
sique sunt ambo. ipse uidelicet et samuhel. Cūq; descenderent
in extrema parte ciuitatis. samuhel dixit ad saul. Dic puero
ut antecedat nos. et trānierit. Tu autem subsiste paulisper. ut
tibi uerbum dei nunciem. Tulit aūt samuhel lenticulā olei. et effu
dit super caput eius. et deosculatus eum ait. Ecce unxit te dom
inus super hereditatem suam in principē. et tu liberabis populum eius de
manibus inimicorum eius qui in circuitu eius sunt. et hoc tibi signū. q̄
unxit te dominus in principē. Cū abieris hodie a me. inuenies duos uiros
iuxta sepulcrum rachel. in finibus beniamin in monte sale
sis magnas. soluent. dicentq; tibi. Inuente sunt asine quas
abisti ut quereres. Et ecce pater tuus absolutus est puerīs. et dicit. quid fa
ciam de filio meo. Cūq; abieris inde et transieris ultra. inuenies
quercum thabor. inuenient te ibi tres uiri. ascendentes ad deum ibe
thel. Unus portans tres edos. et alius tres tortas panis. et alius
portans lagunculam uini. Cūq; te salutauerint. dabunt tibi duos
panes. quos accipies de manu eorum. post hec uenies montem dei
ubi est statio philistinorum. Et cū ingressus fueris ibi urbem. obuium
habebis gregem prophetarum descendentium de excelso. et ante eos psal
terium. tympanum. et tibiam et cytharam. ipsique prophetabunt. Et
ascendet spūs dei. et prophetabis cum eis. et mutabitur in uirum alium. Cūq;
euenerint tibi signa hec. fac quodcunq; tibi uenerit in manum. quia deus
tecum est. Descende ante me in galgala. Ego quoque descen
dam ad te ut offeram holocausta. et immolem hostias pacifica
rum. Vii. diebus expectabis donec ueniam ad te. ostendamq;
tibi quid facere debeas. Factum est igitur cum auertisset humerum suum ut abiret a
samuele. immutauit deus cor aliud. Cuncta quoque signa illa euenerunt
in die illo. Venerunt quoque ad pontem collem. et ecce exercitus phili

rum obuiam ei. et ilsiluit sup eū sps dñi. et ppheta erit in medio eor. Videntes aūt omēs qui nouerant eū heri et nudius tertius qēadmodū cāpsāt cū ppheta erat. dixerūt ad inuicem. Quid factū est filio cis. Num et saul in ppbis. Respondit aūt quidā de illo et ait. Et quis pr̄ eor̄ pr̄ea rei huius est. Ppterea ⁊ prouerbiū est. Num et saul inter ppbas. Cessauit aūt ppheta me. et uenit ad excelsum. Dixitq; patruus saul ad eū et ad puerū eius. Quo abistis. Qui respondit. Quere asinas. Quas cū nō reperissemus. uenimus ad samuhel. et dixit ei patruus saul. Indica mihi quid dixerit tibi samuhel. Et ait saul ad patruū suū. Indicauit nobis quia inuente erant asine. de sermone aūt regni nō indicauit ei quicquā. sicut et illi fuit. samuhel.

Conuocauit samuhel pplm ad dñm in maspha. et ait ad filios israhel. Hec dicit dominus deus israhel. Ego eduxi israhel de egypto. et eripui uos de manu egyptior. et de manu oīū regū qui affligebant uos. Vos aūt hodie proiecistis deū uestrū. qui solus saluat uos de uniuersis malis et tribulationibus uestris. et dixistis. Nequaquā sed constitue regem super nos. Nūc ergo state et astate coram dño per tribus uestras et familias uestras. Et applicuit samuhel cūctas tribus israhel. et cecidit sors super tribum beniamin. Et applicata tribu beniamin per cognationes suas. et cecidit sors super familiā matri. Et peruenit usq; ad saul filiū cis. Quesierūt ergo eū. nec inuenerūt. Et consuluerūt post hec dominū. utrū nam uenturus esset illuc. Respondit aūt dñs. Ecce absconditus est apud. Cucurrerūt itaq; et tulerūt eum inde. Stetitq; in medio populi. et altior fuit omni populo ab umero et sursum. Et ait samuhel ad omem pplm. Certe uidetis quē elegit dñs. quia non est similis illi in omi populo. Et clamauit cūctus pplus. et ait. Viuat rex. Locutus est aūt samuhel ad pplm legem regni. et scripsit in libro. et reposuit coram domino. Et dimisit samuhel omem populum singulos in domū suā. Sed et saul abiit in domū suā in gabaat. Et abiit cū eo pars exercitus quor̄ tetigerat deus corda. filii uō belial dixerunt. Nūquid saluare nos poterit iste. Et despexerūt eū. nec attulerūt ei munera. Ille uero dissimulabat se audire.

Et factū est post mēsem.

Ascendit aūt nahas ammonites. et pugnabat contra iabes galaad. Dixerūtq; uniuersi ad nahas. Habeto nos federatos et seruiemus tibi. Et respondit ad eos nahas ammonites. In hoc feriā uobis fedus. ut eruam omium uestrum oculos dextros. ponāq; uos opprobriū in uniuerso israhel. Et dixerunt ad eū seniores iabes. Concede nobis. vii. dies. ut mittamus nūcios ad uniuersos terminos israhel. Et si non fuerit qui defendat nos. egrediemur ad te. Venerūt g̃ nūcii in gabaath saul. et locuti sūt uerba audiente pplo. et leuauit omis pplus uocē suā et fleuit. Et ecce saul uenit sequens boues de agro. et ait. Quid habet pplus quod fleat. Et narrauerūt ei uba uiroꝝ iabes. Inuasit aūt spūs dei saul. cū audisset uba hec. et iratus est furor eius nimis. Et assumēs duos boues cecidit in frusta. et misit in omnes terminos israhel per manū nūciorū. dicens. Quicūq; non uenerit et secutus fuerit saul et samuhelem. sic fiet bobus eius. Inuasit ergo timor dñi populū. et egressi sunt quasi unus uir. recensuitq; eos in bezech. fueruntq; filii israhel trecenta milia. Viri aūt iuda triginta milia. Et dixerūt nūcio qui uenerat. Hec dicetis uiris iabes galaad. Cras erit uobis salus cū mecaluerit sol. Venerūt ergo nūcii. et annunciauerūt uiris iabes galaad. et lati dixerūt. Crastina die egrediemur ad uos. et facietis nobiscū quicquid placuerit uobis. Et factū est die crastino constituit saul pplm in tres partes. Et ingressus est. in media castra in uigilia matutina. et percussit ammon usq; dum incalescere dies. Reliqui aūt dispersi sunt. nec remanserunt ex eis duo pariter. Et ait pplus ad samuhel. Quis est qui dicebat saul ne regnabit super nos. Date uiros. et interficiemus eos. Et ait saul. Non occidetur quisquā in die hac. quia hodie fecit dominus salutē in israhel. Dixit aūt samuhel ad pplm. Venite et eamus galgala. et renouemus ibi regnum. Et perrexit omis pplus in galgala. et fecerunt ibi regē saul coram domino in galgala. Et immolauerūt ibi uictimas pacifica. coram domino. Et letatus est ibi saul. et omes uiri israhel nimis.

Dixit aūt samuhel ad uniuersum israhel. Ecce audiui uocē uestrā in omibus que locuti estis mihi. et constitui super uos regem. Et nunc rex graditur ante uos. Ego aūt senui et canui. porro filii mei uobiscū sunt. et conuersatus coram uobis ab adolescentia mea usq; ad diem hanc ego

Ꝑsto sum. Loquimini de me coram dño et coram xp̃o eius. utrū bouē cuiusquā tulerim. an asinū. Si quā ꝑcussi calūpniatus sum. si oppressi aliquē. si de manu cuiusquā munus accepi. et contemnā illud hodie restituamq; illud uobis. Et dixerūt. Non es calūpniatus nos. nec oppressisti. nec tulisti de manu alicuius quicquā. Dixitq; ad eos. Testis dñs et testis xp̃s eius est hodie hac. quia non inuenistis in manu mea quicquā. Et dixerūt testis. Et ait samuhel ad pplm. Testis qui fecit moysen et aaron. et eduxit patres uestros de terra egypti. nūc ꝑstate ut iudicio contendam aduersū uos coram dño de omibus misericordiis dñi quas fecit uobis et patribus uestris. Quomodo ingressus est iacob in egyptū et clamauerūt patres uestri ad dñm. Et misit dñs moysen et aaron. et eduxit patres uestros de egypto et collocauit eos in loco hoc. Qui obliti sunt dominū dei sui et tradidit eos in manu sisare magni militie aslor. et in manu philistinoꝝ. et in manu regis moab. et pugnauerūt aduersus eos. Et aūt clamauerūt ad dñm et dixerūt. Peccauimus quia dereliquimus dominū. et seruiuimus baalim et astaroth. Nūc ergo erue nos de manu inimicoꝝ nr̄oꝝ. et seruiemus tibi. Et misit dñs hierubaal et bedadan. et iepte. et samuhel. et eruit uos de manu inimicoꝝ uestroꝝ per circuitū et habitastis confidenter. Videntes aūt quia nahas rex filioꝝ ammon uenit ad uos. dixistis mihi. Nequaquam. sed rex imperabit nobis. cū dñs deus uester regnaret in nobis. Nūc ergo ꝑsto est rex uester. quē elegistis et petistis. Ecce dedit uobis dominus regem. Si timueritis dominum et seruieritis ei. et audieritis uocē eius et non exasperaueritis sermonem dñi. eritis et uos et rex qui imperat uobis. dñm deum uestrum sequentes. Si aūt non audieritis uocem dñi. et exasperaueritis sermonem dñi. erit manus dñi super uos sicut super patres uestros. Sed et nūc state et uidete rem istā grandem. quā facturus est dñs in conspectu uestro. Nūquid non messis triticea est hodie. inuocabo dominum et dabit uoces et pluuias. et scietis et uidebitis quia grande malum fecistis uobis coram dño. petendo super uos regē. Et clamauit samuhel ad dñm. et dedit dñs uoces et pluuias in die illa. Et timuit omis pplus nimis dominū et samuhelē. Dixitq; uniuersus pplus ad samuhelē. Ora pro seruis tuis ad dominū deum tuū. ut nō moriamur. Addidimus aūt uniuersis peccatis nr̄is malū. ut peteremus nobis regē. Dixitq; aūt samuhel ad pplm. Nolite timere. Vos fecistis uniuersum malū hoc. Uerūtamen nolite recedere a tergo. et seruite domino in omi corde uestro. Et nolite declinare post uana quibus non prodesse nec eruere uos potest. uana sunt. Et nō derelinquet dñs populum suum propter nomen suum magnum. quia uoluit dñs facere uos sibi populum. Absit aūt hoc a me. peccem ego in dño ut cessem orare pro uobis. et docebo uos uiam bonam et rectā. Igitur timete dominum et seruite ei in ueritate et toto corde uestro. Videritis enim quā magnificauerit in uobis dominus. Quod si perseueraueritis in malitia uestra et rex uester.

Thus summus omni erat saul ab humero et sursum. Duobus aūt annis regnauit super israhel. Et elegit sibi saul tria milia de israhel. et erant cū saul duo milia in machymas et mille aūt cū ionathā in gabaath beniamin. Porro ceteros pplm remisit unumquemq; in tabernacula sua. Et percussit ionathas stationem philistim quā erat in gabaa. Quod cū audissent philistim. dixerunt hebreos rebellare. Omnisq; israhel audiuit hanc famam. Percussit saul stationem philistinoꝝ. et erexerunt se filii israhel aduersus philistim. Clamauit ergo pplus post saul in galgala. et philistim congregati sunt ad preliandū cum israhel. triginta milia currum. et sex milia equitum. et reliquus multitudo arenā quā est ad ripam maris plurima. Et ascendentes castrametati sunt in machymas contra aquilonem ex aduerso bethauen. Quod cū uidissent uiri israhel se in arto positos. afflictus est eis pplus. absconderūt se in speluncis et in cauernis et in petris et in specubus et in lacubus. Hebrei autem transierūt iordanē in terrā gad et galaad. Cumq; adhuc esset saul in galgala. despiciebat eū pplus a tergo. Qui expectauit septem dies iuxta placitum samuelis. et non uenit samuel in galgala. Et dixit saul. Afferte mihi holocaustum et pacifica. Et optulit holocaustum. Cūq; explesset offerre holocaustū. Ecce samuel uenit. Et egressus est saul obuiam ei ut salutaret eū. Locutusq; est samuhel ad eū. Quid fecisti. Ait saul. Quia uidi q̃ dispergeret pplus a me. et tu nō uenisti iuxta placitos dies. porro philistim congregati sunt in machymas. Nūc descendent philistim in galgala. et faciem dei non placauī. Necessitate compulsus obtuli holocaustū. Dixitq; samuhel ad saul. Stulte egisti. nec custodisti mandata dei tui

quibus

q̄ fecerit tibi. Quod ſino ſcrutetur manus meas in
vanum ut regnum meum ſuperfluat in ſempiternum. Si
nequaq̄ regnū tuū ſtabile erit ultra. Queſiuit dominū
ſibi virū ſecundū cor ſuū & præcepit ei dixitq; Fac dux ſuper
populum meum. eo q̄ non ſeruauerit ea quę præcepit dominus
Surrexit aūt ſimuhel & aſcendit de galgalis in gabaa
beniamin. Et recenſuit ſaul populū qui inuentus eſt
cū eo ſi ſexcentos uiros. & ſaul & ionathas filius eius & ppl̄s qui
inuentus fuerat cū eis igabaa beniamin. Porro philiſ
thim ſederunt in magmas. Et egreſſi ſunt ad prędandū de
caſtris philiſthim tres cunei. Unus cuneus ſpectabat ad uiā ef
frem ad ſimum ſamuhel. Porro alius ingrediebatur uiā
bet choron. Tertius aūt ſpectabat ad uiam finium emmē
ſualū in ſelbim & desertum. Porro faber ferrarius non
inuenebatur in tota terra. Dixerūt enim philiſthim. ne fo
rte faciant hebrei gladium aut lanceam. Deſcendebat
ergo omnis iſrahel ad philiſthim ut exacuerent unuſquiſq;
uomerem ſuū & rugonē & ſecurim & ſtirculū. Retuſe erant
quoq; tribuli & uomerum & tridentium & ſecurium aptus ad
ſtimulū correctus. Cūq; ueniſſet dies prælii non eſt inuen
tus ensis & lancea in manu ullius populi qui erat cū ſaul & io
nathā. exceptis ſaul & ionatha filio eius. igitur aūt ſtetit
philiſthim. ut aſcenderent in magmas.

Xiiii

Factum quadā die ut dixerit ionathas filius ſaul ad adoſ
leſcentem armigerū ſuū. Veni & tranſeamus ad ſtationē
philiſthiim hāc. eſt aūt ſuo patri ſuo hoc indicium.
Porro ſaul morabatur in extrema parte gabaa ſub malo
granato q̄ erat in magron. Et erat populus cū eo ſi ſexcen
torum uirorū. & achias filius achitob fratris icha bob filii
finees ſacerdotis heli ſacerdotis domini ſilo
portabat ephot. Et populus ignorabat quia ierat ionathas
Conabat aūt inter aſcenſus per quos nitebatur ionathas tran
ire ad ſtationem philiſthinorum eminens ſaxum petre exinde ex parte
& ex alio uno dente ſaxi petre hinc inde & pruna eius uni de
ſecto non altero ſene. Vnus ſcopulus ſymineus ad aquilonē
ex aduerſo machmas & alter ad meridiem e gabaa. Dixit aūt
ionathas ad adoleſcentē armigerū ſuū. Veni tranſeamus
ad ſtationem incircumciſorum hanc ſi forte faciat dominus p
nobis. quia non eſt ei difficile ſaluare uel in multos
in paucos. Dixitq; armiger eius. Fac oīa q̄ placent animo tuo.
ecce nos tranſibimus aduerſus eos. Cūq; apparuerint eis
ſi talia locuti fuerint ad nos manete donec ueniamus ad
eos. ſtemus in loco nro. nec aſcendamus ad eos. Si aūt dixerint
aſcendite ad nos. Aſcendamus eos tradidit illos dominus
in manibus nr̄is. Hoc nobis ſignum. Apparuit igitur ſtatio phili
ſthim uersi. Dixerunt aūt philiſthim. Aſcendite
ad nos. oſtendemus uobis rem. Et ait ionathas ad armi
gerū ſuū. Aſcendam. Sequere me. Tradidit enim eos in manu
iſrahel. Aſcendit aūt ionathas. reptabat manibus & pedibus
& armiger eius poſt eū. Cadebant ante ionathan. a
uolabat armiger eius poſt eum. & interficiebat ſequens eum. Et fuit plaga
prima quā percuſſit ionathas & armiger eius. xx. uiros. in me
dia parte iugeri quā par boū in die arare ſolet. Et factus
eſt terrę tremor in caſtris in agro. Et timuerunt ſtatores eorum qui
erant ad explorandū obſtupuerunt. Conturbata eſt terra & facta eſt
terra culū ualde. Et reſpexerunt ſpeculatores ſaul in gabaa
beniamin. Et ecce multitudo pſtrata. huc illuc q̄
fugiens. Et ait ſaul populo qui erat cū eo. Requirite & vi
dete quisquis abierit a uobis. Cūq; requiſiſſent. reperti ſunt
non ade ionathas & armiger eius. Erat ſaul adirati
us. Applicate arcā dei. Erat enim arca dei in die illa. cū filii iſrahel.
Cūq; loqueretur ſaul ad ſacerdotē. tumultus magnus exortus eſt
in caſtris philiſthim. & proficiebat paulatim & clarius resonabat. Et
ait ſaul ad ſacerdotē. Contrahe manū tuā. Conclamauit &
ſaul & omnis populus qui erat cū eo. & uenerunt uſq; ad illū locū & ec
ce mucro. Et ecce ūnuſquiſq; gladium ſui ſocii uertebat ad proximum
ſuum & cedes magna nimis. Et hebrei qui fuerant cū philiſ
thim heri & nudius tertius aſcenderant cū eis & caſtra circū
fiunt ut eſſent cū iſrahel qui erant cū ſaul & ionatha. Omnis aū

iſrahel qui ſe abſconderat in monte ephraim. audierunt quia
fugiſſent philiſthim. & ipſi persecuti ſunt eos in prælio. Conuerſi
ſunt inde illa die. pugna aūt peruenit uſq; bethauen. Viri
iſrahel ſocian. ſunt ſibi in die illa. Adiurauit aūt ſaul popu
lū dicens. Maledictus uir quicumq; ederit panem uſq; ad ueſ
perū. donec ulciſcar de inimicis meis. Et non manducauit
omnis populus panē. Omnis aūt terra uenit in ſal
tū in quo erat mel. fluxit q̄ de ſuper. Ingreſſus eſt populus ſal
tum & apparuit fluens mel. nullus applicuit manum
ad os ſuum. Timebat enim ppl̄s iuramentū. Porro ionathas
filius dilectus eius. & ipſe. Et tetendit extremitatem
uirgule q̄ habebat in manu. & intinxit in fauum mellis. & ver
tit manū ſuā ad os ſuum. & illuminati ſunt oculi eius. Re
ſpondit aūt unus de populo. ait. Iuramento adſtrinxit pater
tuus populū dicens. Maledictus qui comederit panem hodie.
defecerunt aūt ppl̄s. Dixitq; ionathas. Turbauit pater meus
terrā. Videte quia illuminati ſunt oculi mei. eo q̄ guſtauerim mellis
parum hoc. Quanto magis ſi comediſſet ppl̄s de ſpolia inimicorum ſuo
rum quam reperta? non ne multo maior facta eſſet plaga in philiſthim.
Percuſſerunt ergo die illa philiſthim a machmas uſq; in ſalo.
Defecitq; in ſuperbum ppl̄s nimis. & ruſus ad ſpolia. tulit populus
boues & uitulos. & macta uerūt ſuper terrā. comederuntq; populus cū
ſanguine. Nūciauerūt aūt ſaul dicentes q̄ peccauit populus per
cuſſor domino comedens cū ſanguine. Et ait. Preuaricati
eſtis. uolute ad me hodie lapidē grandē. Et dixit ſaul.
Diſpergimini inter populos. & dicite illis ut adducāt ad me unus
quiſq; bouē ſuum. & arietē. & occidite hic & edite. nec peccetis in
domino comedentes cū ſanguine. Addi
dit ergo omnis populus unuſquiſq; bouē ſuum in manu ſua uſq; nox
& immolauerunt ibi. Edificauit aūt ſaul altare domino
hoc primum cepit edificare altare dño. Et dixit ſaul. Pere
gamus ſuper philiſthim nocte. & diripiamus eos uſq; dū lucēſcat
mane. nec relinquamus de eis uirū. Dixitq; populus. Quę
q̄ bonū tibi uidetur fac. Dixit aūt ſacerdos. Accedamus
huc ad deum. Et conſuluit ſaul dominū. Nūquid
persequar philiſthim. Et tradis eos in manu iſrahel? Et non respondit ei in
die illa. Dixitq; ſaul. Applicate huc uniuſcuiuſq; angulos
populi. & uidete quę & quare ſit peccatum hac hodie
Viuit dñs ſaluator iſrahel. quia ſi ionathas filius meus
hoc eſt. absq; retractatione morietur. Nullus aūt ex
omni turba dixit ei quicquam. Locutus eſt ergo ad uniuſcuiuſq;
virum populum. Et ait ad uniuſcuiuſq;
ex uobis ſit ab uno latere & ego & ionathas filius meus erimus ex
aduerſo. Dixitq; populus ad ſaul. Quod bonum tibi uidetur fac.
Dixit aūt ſaul ad dominum deum iſrahel. Da iudicium. Et deprehenſus eſt
ionathas & ſaul. populus aūt exiit. Dixit ſaul. Mit
te ſortem inter me & ionathan filium meum. Et cepit ſors ionathā.
Indicia mihi quid feceris. Et indicauit ei ionathas & ait.
guſtans guſtaui ſummitate uirgule q̄ erat in manu mea. paululum
mellis. Et ecce morior. Erat aūt ſaul. Hęc faciat mihi deus & hęc addat
quia morte morieris ionathan. Dixitq; ppl̄s ad ſaul. Et
quare ionathas moriet. qui fecit ſalutē hāc magnā
in iſrahel? Hoc nephas eſt. Viuit dominus ſi ceciderit de capillis
de capite eius unus pilus. quia deo operatus eſt hodie. Liberauit ergo
ppl̄s ionathan ut non moreretur. Receſſerat ſaul. ne perſe
queretur philiſthim. Porro philiſthim abierūt in loca ſua. Et
ſaul confirmato regno ſuper iſrahel. pugnabat undique contra
omnes inimicos eius. contra moab & filios ammon & edom
et reges ſoba & philiſtheos. Et quocūq; ſe uerteret ſuperabat
ac. Congregato exercitu percuſſit amalech. & eruit iſrahel
de manibus uaſtantium eum. Fuerūt aūt filii ſaul ionathas. & ie
ſui & melchiſua. Nōia duarū filiarū eius. nomen primogenite
merob. & nomen minoris michol. Nomen uxoris ſaul achinoam
filia achimaas. Et nomen principis militie eius. abner filius ner
patruelis ſaul. Cis aūt pater ſaul. & ner pater abiel. Erat aūt bellum
pertinax contra philiſthim cunctis diebus ſaul. Et omnem uirum
quem uidiſſet fortem & potentem aggregabat ſibi. Et uirum
ſaul uirū fortem & potentem & bellatorem ſibi ſociabat. Et uir
mabel ad ſaul. Dixitque dñs ut unguerem te in regem ſuper
ppl̄m eius iſrahel. & nunc ergo audi uocem domini. Hęc dicit dominus
exercituum. Recenſui quęcūq; fecerit amalech iſrahel. quo reſtitit
ei in uia cū aſcenderet de egypto. Nunc ergo uade & percute amа
lech. & demolimini uniuerſa eius. Non parcas ei. & non auferas mu
lierem. ab infantulo uſq; ad lactentē. Bouem & ouē

camelū.a.asinū. precepit itaq; saul populo.dicēs sumite
[illegible] agnos ducentos mihi pedestrē.a.cētū milia uirorū iuda.
Quib; uenientib; saul ut.ad ciuitatē amalech.retendit insidias
in torrente. Dixitq; saulenses. Abite.recedite alienige
nę ne forte uobiscū uos delea. Vos enim misericordiā fecistis
filiis isrl cū ascenderent de egipto. Et recessit cayneus de
medio amalech. Percussitq; saul amalech.ab hauila donec ueni.
ad sur q̄ respicit egiptū. Et apphēdit agag regē amalech
uiuum. omnē aūt multitudinē interfecit in ore gladii. Et pe
perit saul.t populus agag.t optimis gregib; ouiū.aut subo
rū.t uestitus. noluerūt disperdere ea. Quicquid uō uile fuit.t ignāū
fuit. hoc tradere aūt iubū dñi.ad limū habebant.t. Dixit dñs ad samuhel dicens. pentet
me q̄ constituerim saul regē. q; dereliquit me.t uba mea
opē nō fecerit. Contristatusq; ē samuhel.t clamauit ad
dominum tota nocte. Cū q; diluculo surrexisset samuhel ut
iret ad saulem nūciatū ē samuelis q; uenisset saul in
melū.erexitq; sibi triumphalē. Et reuersus trasiit.t
descendit in galgala. Venit ē samuhel ad saul.t saul di
xit ei benedictus tu domino deo meo. impleui uba dñi.
holocaustū domino deo immolauit de
amalech. Et dixit samuhel. quare ergo uox gregis hec in
auribus meis.t armentoꝝ quā ego audio? Et ait saul. de amalech adduxerūt ea. pepercit ē
populus meliorib; ouib; armēti. ut immolarēt domino deo tuo.
reliqua uō occidimus. Ait aūt samuel ad saul. Sine me.t in
dicabo tibi q̄ locutus sit dñs ad me nocte. Dixitq; ei saul. lo
quere. Et ait samuhel. Nonne cū parūlus cēres in oculis tuis.
caput i tribubus isrl. factus es? Unxitq; te dñs in regē sup
isrl.t misit te dñs uiā dicēs. Vade.t interfice peccatores
amalec.t pugnabis contra eos usq; ad internicionē eoꝝ. Quare
ergo non audisti uocem dñi? sed conuersus ad spolia. fecisti malū in oculis
domini. Et ait saul ad samuhelē. Immo audiui uocem do
mini.t ambulaui in uia p̄ q̄ misit me dñs.t adduxi agag
regē amalech.t amalech interfeci. Tulit aūt p̄ple de spolis o
ues.t armenta. primitias eoꝝ q̄ cōsecrāda erant ut immolēt domino
deo suo in galgalis.

Et ait samuhel. nūq̄d uult dominus holocaustа.t uictimas.t nō potius ut obediatur uoci domini. Melior est
obedientia q̄ uictime. Et auscultare magis q̄ offerre adipē arietū. Quasi peccatū ariolandi ē repugnare. Et
q̄si scelus idolatrie nolle acquiescere. Pro eo q̄ abiecisti ser
monē domini. Abiecit te dominus ne sis rex. Dixitq; sa
ul ad samuhelē. Peccauī q̄ preuaricatus sū sermonē dñi
tui.t tuas statuta.timui populū.t obediui uoci eoꝝ. Si
ne ergo portabis peccatū meū.t reuertere mecū ut adorē dñm.
Et ait samuhel ad saul. Non reuertar tecū q̄ proiecisti sermo
nem domini.t proiciet te dñs ne sis rex sup isrl. Et cōuulsus est
samuhel ut abiret. Ille aūt apphēdit fimbriā pallii.
ei q̄ scissa est. Et ait ad eū samuhel. Scidit dñs regnū isrl
ate hodie.t tradidit illud p̄ximo tuo melioni te. Porro tri
umphator non mentit.nō pnitudine tū flectetur. Non
enim homo est ut agat pniam. Ille aūt. Peccaui. sed hono
ra me coram senioribus populi mei.t coram isrl.t reuertere mecū ut
adorē dominū deum tuū. Reuersus ergo samuhel secutus ē
saul. Et adorauit saul dñm. Dixitq; samuel. Adducite ad
me agag regē amalech. Et obtulit ei agag pinguissimus
m̄. Et dixit agag. Sic. me separat amara mors? Et ait samuhel. Sicut fecerunt absq; liberis mulieres gladius tuus sic absq;
liberis erit inter mulieres mater tua. Et scidit agag coram samuhel
a gag coram domino in galgalis.

Abiit aūt samuel in armatha. saul uō ascendit ad domū suā
in galaath.t nō uidit samuhel ultra saul usq; addiem m
ortis sue. Verūtamen lugebat samuhel saul. q̄m dñm pen
tebat. q̄ constituisset regē saul super isrl.

Dixitq; dñs ad samuhelem. Usq; quo tu luges saul. cū ego
proiecerim eū ne regnet super isrl? Impple cornu tuum ole
o.t uenī ut mittam te ad ysai bethlemitem. Quia
i filiis eius inuenī mihi regē. Et ait samuel. Quo uadā? Audiet ē
saul.t occidet me. Et ait dñs. Vitulū de armento tolles
i manu tua. Et dices. Immolare dño uenī. Et uocabis y
say ad uictimā. Et ego ostendā tibi quid facias. Et unges quē
monstrauero tibi. Fecit q̄ samuel sicut locutus est ei dñs. Venit
q; in bethleem. Et obstupuerunt seniores ciuitatis occurrē
tes ei. Dixerūtq;. Pacifica ne ingressus tuus. Et ait. Pacifi
ca. immolare dño uenī. Sanctificamini. et uenite mecū
ut immolem. Sanctificauit q; yssay filios eius.t uocauit eos
ad hostiam sanctificatā. Cūq; ingressi essent. uidit heliab.et ait. Nūquid coram
dño ē xp̄s eius. Et dixit dominus ad samuhelē. Ne respicias
ultrō eius. neq; altitudinē staturę eius quā abieci eū. nec iux
ta frontē hominis intuetur. Homo enim uidet ea que parent. dñs autē
intuetur cor. Et uocauit yssay aminadab.t adduxit eū coram
samuhele. Qui dixit. Nec hunc elegit dñs. Adduxit autē y
ssay sama. deinde ait. Nec hunc elegit dñs. Adduxit y
say. vii. filios suos coram samuhel.et ait samuhel ad yssai.
Non elegit dñs ex istis. Dixitq; samuhel ad yssay. Numquid
completi sunt filii. Et respondit. Adhuc reliquus ē puer
lus.t pascit oues. Et ait samuhel ad yssay. Mitte.t adduc
eū. nec ē discumbemus donec ille huc ueniat. Misit ergo.t adu
xit eū. Erat ē rufus.t pulcher aspectu. decoraq; facie.
Et ait dñs. Surge.t unge eum ipse ē enim. Tulit ergo samuhel
cornuolei.t unxit eū in medio fratrū eius. Et directus ē spūs
domini in dauid a die illa.t deinceps. Surgensq; samuel abiit
in armatha.

Spiritus aūt dñi recessit a saul.et exagitabat eū spūs nequā
a dño. Et dixerūt serui saul ad eū. Ecce spūs dei malus exagitat
te. Iubeat dñs noster tuus nunc coram te seruos tuos
te. ut quęrant uirum sciētem psallere cythara. ut cū arripuerit te spūs dei malus. psal
lat manu sua.et leuius ferat. Et ait saul ad seruos suos. Pro
uidete mihi aliquē bene psallentē.t adducite eum ad me. Et respon
dens unus de pueris ait. Ecce uidi filium yssay bethlemiten
scientem psallere.t fortissimum robore. uirum belliculosum.t pru
dentē.t ubris.t uirum pulcrum. Et dominus ē cū eo. Misit ergo saul nūncios ad yssay dicēs. Mitte ad me dauid filium tuum qui ē
in pascuis. Tulit itaq; yssay asinum plenum panibus.t lagyncm
unam uini.t hedum de gregibus.t misit per manum dauid filii
sui saul. Et uenit dauid ad saul. et stetit coram eo. Amauit
eum nimis.t factus est ei armiger. Misitq; saul ad yssay
dicens. Stet dauid in conspectu meo. Inuenit enim gratiam in
oculis meis. Igitur quotiēscūq; spūs dei arripiebat saul. tollebat
dauid cytharam.t pulsabat manu sua.et requiescebat saul
et leuius habebat. Recedebat aūt a eo spūs malus.

Congregatisq; philistiim agmina sua in prelium. congregati
sunt in socoth iude.et castrametati sunt inter socoth.et azeca in fini
bus domini. Porro saul.et filii isrl congregati uenerunt in ual
le terebinthi.et direxerunt aciem ad pugnandū contra philistiim.
Et philistiim stabant sup montē ex parte hac.et isrl sta
bat sup montē ex parte illa. Et gigas erat inter eos
Et egressus est uir spurius de castris philistinoꝝ nomine
goliath de geth. cuius altitudo fuit sex cubitoꝝ et palmo. Et cas
sis erat aerea sup caput eius. et lorica hamata induebatur. Porro
pondus loricę eius. v. milia siclorum erat. Ocreas aereas habe
bat in cruribus.et clipeus aereus tegebat humeros eius.
Hastile aūt hastę eius erat sicut licinium textorum. Ipse.n
ferrum hastę. ferrum uero ei sexcentos siclos habebat ferri. Armiger ei
ante ambulabat. Stansq; clamabat ad turmas israhel
et dicebat eis. Quare uenistis parati ad prelium? nūquid ego
non philistheus.et uos serui saul? Eligite ex uobis uirum.
et descendat ad singulare certamen. Si quidem potuerit pugnare
mecū et occiderit me. erimus uobis serui. Si autē ego preualu
erim et occiderim eum. uos serui eritis et seruietis nobis. Et ait
philistheus. Ego exprobraui agminibus israhel hodie. Date mihi uirum.et
ineamus mecum singulare certamen. Audiēs
aūt saul et omnis israhel sermones philistei huiusce
modi. stupebāt timebantq; nimis.

Erat autē dauid filius uiri ephrathei de quo fuerat
ei dictum de bethlem iuda cui nomen erat yssay. et habebat octo
filios. Et erat uir in diebus saul senex.et grandeuus inter
uiros ingressi. Abierāt aūt tres filii eius maiores post saul
in prelium. Et nomina trium filiorum eius qui perrexerāt ad bellū. Hebab
primogenitus.et secundus abinadab. et tertius sama. Ipse
aūt erat minimus. Et cū pergo manerent seruiens saul ē.
abiit dauid.et reuersus est a saul. ut pasceret gregem patris
sui in bethleem. Appropiauit uero philistheus mane et uespe.

·Reg·I·

·Num·1·certe

·Exvii·

·Exvi·

et mane. et stabat .xl. diebus. Dixit autem ysay ad david filium suum. Accipe fratribus tuis ephi polente .x. et .x. panes istos. et curre in castra ad fratres tuos. et .x. formellas casei deferes ad tribunum. et fratres tuos visitabis si recte agant. et cum quibus ordinati sint disce. Saul autem et illi et omnes filii israel in valle terebinthi pugnabant adversus philistiim.

Surrexit itaque david mane. et commendavit gregem custodi. et onustus abiit sicut preceperat ei ysay. et venit ad locum magala. et ad exercitum qui egressus ad pugnam vociferatus erat in certamine. Direxerat enim aciem israel. sed et philistiim ex adverso fuerant preparati. Derelinquens ergo david vasa que attulerat sub manu custodis. ad sarcinas cucurrit ad locum certaminis. et interrogabat si omnia recte agerentur erga fratres suos.

Cumque adhuc ille loqueretur. apparuit vir ille spurius ascendens golyath nomine philisteus de geth ex castris philistinorum. et loquente eo hec eadem verba. audivit david. Omnes autem israelite cum vidissent virum. fugerunt a facie eius timentes eum valde. Et dixit unusquispiam de israel. Num vidisti virum hunc qui ascendit? ad exprobrandum enim israeli ascendit. Virum ergo qui percusserit eum ditabit rex divitiis magnis. et filiam suam dabit ei. et domum patris eius faciet absque tributo in israel. Et ait david ad viros qui stabant secum dicens. Quid dabitur viro qui percusserit philisteum hunc. et tulerit opprobrium de israel? Quis est enim hic philisteus incircumcisus. qui exprobravit acies dei viventis? Referebat autem ei populus eundem sermonem dicens. Hec dabuntur viro qui percusserit eum. Quod cum audisset heliab frater eius maior loquente eo cum aliis. iratus est contra david et ait. Quare venisti. et quare dereliquisti pauculas oves illas in deserto? Ego novi superbiam tuam. et nequitiam cordis tui. quia ut videres prelium descendisti. Et dixit david. Quid feci? Numquid non verbum est? Et declinavit paululum ab eo ad alium. dixitque eundem sermonem. Et respondit ei populus verbum sicut et prius. Audita sunt autem verba que locutus est david. et annuntiata in conspectu saul. Ad quem cum fuisset adductus. locutus est ei. Non concidat cor cuiusquam in eo. Ego servus tuus vadam et pugnabo adversum philisteum. Et ait saul ad david. Non vales resistere philisteo isti. nec pugnare adversum eum. quia puer es. hic autem vir bellator ab adolescentia sua. Dixitque david ad saul. Pascebat servus tuus patris sui gregem. et veniebat leo vel ursus. tollebatque arietem de medio gregis. et sequebar eos et percutiebam. eruebamque de ore eorum. et illi consurgebant adversum me. et apprehendebam mentum eorum. et suffocabam interficiebamque eos. Nam et leonem et ursum interfeci ego servus tuus. Erit igitur et philisteus hic incircumcisus quasi unus ex eis. quia ausus est maledicere exercitui dei viventis. Et ait david. Dominus qui eripuit me de manu leonis et de manu ursi. ipse liberabit me de manu philistei huius. Dixit autem saul ad david. Vade et dominus tecum sit. Et induit saul david vestimentis suis. et imposuit galeam eream super caput eius. et vestivit eum lorica. Accinctus ergo david gladio eius super vestem suam. cepit temptare si armatus posset incedere. Non enim habebat consuetudinem. Dixitque david ad saul. Non possum sic incedere. quia nec usum habeo. Et deposuit ea. Et tulit baculum suum quem semper habebat in manibus. et elegit sibi .v. limpidissimos lapides de torrente. et misit eos in peram pastoralem quam habebat secum. et fundam manu tulit. et processit adversum philisteum. Ibat autem philisteus incedens et appropinquans adversum david. et armiger eius ante eum. Cumque inspexisset philisteus et vidisset david. despexit eum. Erat enim adolescens rufus et pulcher aspectu. Et dixit philisteus ad david. Numquid ego canis sum. quod tu venis ad me cum baculo? Et maledixit philisteus david in diis suis. Dixitque ad david. Veni ad me. et dabo carnes tuas volatilibus celi et bestiis terre. Dixit autem david ad philisteum. Tu venis ad me cum gladio et hasta et clypeo. ego autem venio ad te in nomine domini exercituum dei agminum israel. quibus exprobrasti hodie. Et dabit te dominus in manu mea. et percutiam te. et auferam caput tuum a te. et dabo cadavera castrorum philistiim hodie volatilibus celi et bestiis terre. ut sciat omnis terra quia est deus in israel. et noverit universa ecclesia hec. quia non in gladio nec in hasta salvat dominus. Ipsius enim est bellum. et tradet vos in manus nostras. Cum ergo surrexisset philisteus et veniret. et appropinquaret contra david. festinavit david. et cucurrit ad pugnam ex adverso philistei. et misit manum suam in peram. tulitque unum lapidem. et funda iecit. et circumducens percussit philisteum in fronte. et infixus est lapis in fronte eius. et cecidit in faciem suam super terram. Prevaluitque david adversum philisteum in funda et lapide. percussumque philisteum interfecit. Cumque gladium non haberet in manu david. cucurrit et stetit super philisteum. et tulit gladium eius. et eduxit de vagina sua. et interfecit eum. preciditque caput eius.

Videntes autem philistiim quod mortuus esset fortissimus eorum. fugerunt. Et consurgentes viri israel et iuda vociferati sunt. et persecuti sunt philisteos usque dum venirent in vallem. et usque ad portas accaron. Cecideruntque vulnerati de philistiim in via sarim. usque ad geth et usque accaron. Et revertentes filii israel postquam persecuti fuerant philisteos. invaserunt castra eorum. Assumens autem david caput philistei. attulit illud in ierusalem. Arma vero eius posuit in tabernaculo suo. Eo autem tempore quo viderat saul david egredientem contra philisteum. ait ad abner principem militie. De qua stirpe descendit hic adolescens abner? Dixitque abner. Vivit anima tua rex. si novi. Et ait rex. Interroga tu cuius filius sit iste puer. Cumque regressus esset david percusso philisteo. tulit eum abner. et introduxit coram saule caput philistei habentem in manu. Et ait ad eum saul. De qua progenie es o adolescens? Dixitque david. Filius servi tui ysay bethleemite ego sum.

Et factum est cum complesset loqui ad saul. anima ionathe colligata est anime david. et dilexit eum ionathas quasi animam suam. Tulitque eum saul in die illo. et non concessit ei ut reverteretur in domum patris sui. Inierunt autem ionathas et david fedus. Diligebat enim eum quasi animam suam. Nam expoliavit se ionathas tunica qua erat indutus. et dedit eam david. et reliqua vestimenta sua usque ad gladium et arcum suum. et usque ad balteum. Egrediebatur quoque david ad omnia quecumque misisset eum saul. et prudenter se agebat. posuitque eum saul super viros belli. et acceptus erat in oculis universi populi. maxime in conspectu famulorum saul. Porro cum reverteretur percusso philisteo david. egresse sunt mulieres de universis urbibus israel. cantantes chorosque ducentes in occursum saul regis in tympanis letitie et in sistris. Et precinebant mulieres ludentes atque dicentes. Percussit saul mille. et david decem milia. Iratus est autem saul nimis. et displicuit in oculis eius sermo iste. Dixitque. Dederunt david .x. milia. et mihi dederunt mille. Quid ei superest nisi solum regnum? Non rectis ergo oculis saul aspiciebat david a die illa et deinceps.

Post diem autem alteram invasit spiritus dei malus saul. et prophetabat in medio domus sue. David autem psallebat manu sua sicut per singulos dies. Tenebatque saul lanceam. et misit eam putans quod configere posset david cum pariete. Et declinavit david a facie eius secundo. Et timuit saul david. eo quod dominus esset cum eo. et a se recessisset. Amovit ergo eum saul a se. et fecit eum tribunum super mille viros. et egrediebatur et intrabat in conspectu populi. In omnibus quoque viis suis david prudenter agebat. et dominus erat cum eo. Vidit itaque saul quod prudens esset nimis. et cepit cavere eum. Omnis autem israel et iuda diligebat david. Ipse enim ingrediebatur et egrediebatur ante eos. Dixitque autem saul ad david. Ecce filia mea maior merob. ipsam dabo tibi uxorem. tantummodo esto vir fortis. et preliare bella domini. Saul autem reputabat dicens. Non sit manus mea in eo. sed sit super eum manus philistinorum. Ait autem david ad saul. Quis ego sum. aut que est vita mea. aut cognatio patris mei in israel. ut fiam gener regis? Factum est autem tempus cum deberet dari merob filia saul david. data est adrieli molathite uxor. Dilexit autem michol filia saul altera david. et nuntiatum est saul. et placuit ei. Dixitque saul. Dabo eam illi. ut fiat ei in scandalum. et sit super eum manus philistinorum. Dixit ergo saul ad david. In duabus rebus gener meus eris hodie. Et mandavit saul servis suis. Loquimini ad david clam me dicentes. Ecce places regi. et omnes servi eius diligunt te. Nunc ergo esto gener regis. Et locuti sunt servi saul in auribus david omnia verba hec. Et ait david. Num parum vobis videtur generum esse regis? Ego autem sum vir pauper

et tenuit. Et renũtiauerũt seruꝰ saul dicẽtes. hꝫ usq; modũ locutꝰ est dauit. Dixitq; saul. Sic loquimini ad dñm̃. nõ hꝫ necesse rex sꝺ̃ulia. n̄ tm̃ ecce ũ ꝑcussa philistinoꝝ ut fiat ultio de inimicis regis. Porro saul. cogitabat etiã dere dauit ĩ manibꝰ philistinoꝝ. Cũq; renũtiassent seruꝰ eius dauit ũba que dixerat saul. placuit sermo ioelisꝺ. ut fieret gener regis. Et post dies paucos surgẽs dauit a bibit ioaccaron cum uirtusq; suis. eratq; ꝑcussit eyphi ustim duces philistinoꝝ. tantusq; ꝑcussit eos. rã num eorum ut ea rege. ut esset gener regis. Dedit itaq; ei saul michol filiã suam uxorem. Et hꝫit uidit saul ĩ tm̃ esse. qꝺ dñs sit cũ dauit. Michol aũt filia saul diligebat eũ. Et saul magis ꝺcepit timere dauit. et fm̃ erat ẽ saul inimicus dauid cunctis diebꝰ. Et egressi sunt principes philistinoꝝ. Qui cũq; egrederẽtur ꝑ ꝓlium eius. prudentius se ageba dauit q̃ oẽs seruꝰ saul. Et celebre factũ est nom̃ eius nimis. Locutꝰ est saul ad ionathã filiũ suũ. et ad oẽs seruos suos ut occiderẽt dauit. porro ionathas filius saul diligebat dauit. et nũtiauit ei dicens. querit saul patꝫ meus occidere te. Caua ergo ꝙ mane. et manebis clã. et absconderis. Ego aũt egrediẽs stabo iuxta patrem meũ in agro ubicũq; fuerit. et ego loquar de te ad patrẽ meũ. quicq; uidero nũiabo tibi. Locutus est aũt ionathas de dauit bñ ad patrẽ suũ. Dixitq; ad eũ. ne peccet rex in seruum suum dauit. qui non peccauit tibi. quin opera eius sint tibi ualde. Et posuit animã suam in manu sua. et percussit philistheũ et fecit dñs salutẽ magnã uniuerso isrl. uidisti et letatus es. quare peccas in sanguine innocẽti. interficiens dauit qui est absq; culpa. Audiuit saul placatusq; uoce ionathe. iurauit. Viuit dominus. qꝺ non occidetur. Vocauit itaq; ionathas dauit. et indicauit ei oĩa uba hec. Introduxit ionathas dauit ad saul. et fuit ante eũ sic heri et nudius tertius.

Factũ est aũt rursum bellũ. et egressus dauit pugnauit ad uersus philistheũ. percussitq; eos plaga magna. et fugerũt a facie eius. Et factꝰ est spũs dñi malus saul. sedebat aũt ĩ domo sua. et tenebat lanceã. porro dauit psallebat manu sua. Misitq; saul ut custodirent dauit. et occiderent eum mane. Nũiauit q̃ michol uxor eius dicens. si non saluaueris te nocte hac. cras morieris. deposuit eũ per fenestrã. Ꝑiit. et fugit. et saluus factus est. Tulit aũt michol statuã. et posuit eã in lectulo. et pellem pilosam capris posuit ad caput eius. et operuit eã uestimẽto. Misit aũt saul nũios qui tenerent dauit. et responsum est q̃ egrotaret. Rursumq; misit saul nũios ut uiderẽt dauit di cẽs. Afferte eũ ad me lectulo. ut occidatur. Cũq; uenissent nũtii. inuenerũt simulacrũ. et pellem caprarũ ad caput eius. Dixitq; saul ad michol. Quare sic illusisti mihi. et dimisisti inimicũ meum ut fugeret. Et respondit michol ad saul. quia ipse locutꝰ est mihi. dimitte me. Aliquin interficiam te. Dauit aũt fugiẽs saluatus est. Et uenit ad samuelem ĩ ramatha. et nũtiauit ei oĩa q̃ fecerat sibi saul. Et abierũt ipse et samuel. et morati sunt in naioth. Nũiatũ est aũt saul. adiuerunt. ecce dauit in naioth ĩ ramatha. et misit saul uocatores ut apprehenderẽt dauit. qui cũ uidissent cameũ prophetarũ uaticinantũ. et samuhel stantem super eos. factus est et ipse spũs dei. et cepit et ipse uaticinari. et uenit ad naioth ĩ ramatha. et ipse expoliatus est uestimẽto suo. et uaticinatus est coram samuhele. et iacuit nudus tota die illa et nocte. Vñ dicunt. numquid et saul inter prophetas. Fuit aũt dauit de naioth q̃ est ĩ ramatha. et locutus est coram ionatha. quid feci. q̃ est iniquitas mea. et q̃ peccatũ meum in patrẽ tuũ

quã̃ritant animam meam. Dixitq; ei. Absit. non morieris. nõ enim faciet pater meus quicquã grande. nec paruũ. nisi prius indicauerit mihi. Quid ergo celabit me pater meus sermonẽ istum. non est quicquã ex eo. Iurauit rursum dauit. Et ille ait. Scit quidem pater tuus. quia inueni gratiam in oculis tuis. et dicet. Ne sciat hoc ionathas ne forte contristetur. Quin imo. Viuit dñs. et uiuit anima tua. quia ego tm̃ ut inter me et mortem gradus. ego sequar quocumq; duxerit me. Et ait ionathas ad dauit. quicquid dixerit mihi anima tua faciam tibi. Dixitq; aũt dauit ad ionathã. Cras Kalende sunt. et ego sedere debeo cum rege ad uescendum. Dimitte ergo me ut abscondar in agro usq; ad uesperam diei tertie. Si requisierit me pater tuus. respondebis ei. Rogauit me dauit ut iret celeriter bethleem ciuitatem suã. quia uictimã solẽnem ibi sibi sunt. omnes de cognatione sua. Si dixerit bñ. pax erit seruo tuo. Si aũt fuerit uultus eius quasi ꝑturbatus. sciat quia perfecta est malitia eius. Fac ergo misericordiã cum seruo tuo. quia fedus domini mecum fecisti. Si aũt est in me aliqua iniquitas. tu me interfice. tu autem perduc me ad patrem tuum. ne introduxeris me. Et ait ionathas. Absit hoc a me. Nequaquã enim poterit ut sciens certus perfecta malitia patris mei ueniat super te. et non annuntiem tibi. Dixitq; dauit ad ionathã. Quis renũtiabit michi. si forte pater tuus durius quid responderit tibi. Et ait ionathas ad dauit. Venite egrediamur in agrum. Cũq; egressi ambo in agrum. ait ionathas ad dauit. Dñe deus israel. si uestigauero patrem meum cras hoc tempore. uel perendie. et ꝓbauerit bonum super dauit. et non statim misero ad te. et notum tibi fecero. Hec faciat deus ionathe. et hec augeat. Si aũt perseuerauerit pater meus malitia aduersum te. reuelabo auditum tuam. et dimittam te ut uadas in pace. Sitq; dñs tecum sicut fuit cum patre meo. Et si uixero. fac mecum misericordiam dei. Si uero mortuus fuero. non auferes misericordiam tuam a domo mea usq; sempiternum. Quando auferet dñs unumquemq; dauit uniuersos inimicos suos de terra. auferatq; ionathan de domo sua. et requirat dñs de manu inimicorum dauit. Percussit ergo fedus ionathas cum domo dauit. et requisiuit de manu inimicorum dauit. Et addidit ionathas deprecari dauit eo ꝙ diligeret eũ. sicut animã suã. tm̃ dilexit eũ. Dixitq; ei ionathas. Cras Kalende sunt. et requireris enim sessio tua usq; pendie. Descendes ergo festinus. ueniesq; in locum ubi celandus es in die operis. et sedebis iuxta lapidem. cui nom̃ est ezel. Ego tres sagittas mittam iuxta eum. quasi ad signum ꝓpositum. et ecce mittam puerum dicens ei. Vade. affer mihi sagittas. Si dixero puero. ecce sagitte intra te sunt. tolle eas. tu ueni ad me. quia pax tibi est. et nichil est mali. uiuit dominus. Si aũt sic locutus fuero puero. ecce sagitte ultra te sunt. uade in pace. quia dimisit te dominus. de uerbo aũt quod locuti sumus ego et tu. ecce dominus sit inter me et te usq; in sempiternum. Abscondit se ergo dauit in agro. Et uenerunt Kalende. et sedit rex ad comedendum panem. Cũq; sederet rex super cathedram suam iuxta parietem. et surrexisset ionathas. et sedisset abner ex latere saul. uacauit locus dauit. Et non est locutus saul quicquã in die illo. Cogitabat enim q̃ forte euenisset illi. ut nõ esset mundus nec purificatus. Cũq; illuxisset dies sequens post Kalendas. rursum uacauit locus dauit. Dixitq; saul ad ionathã filium suum. Cur non uenit filius ysay. nec heri. nec hodie ad uescendum. Et respondit ionathas saul. Rogauit me obnixe ut iret bethleem. tam. dimitte me. quia sacrificium solẽne est in ciuitate. uenit de fratribus meis. et accersiuit me. Nũc ergo si inueni gratiam in oculis tuis. uadam et uideam fratres meos. Ob hãc causam non uenit ad mensam regis. Iratus est aũt saul. aduersus ionathã. Dixitq; ei. Filius mulieris uitio rapientium. nũquid ignoro. quod diligis filium ysay. in confusionẽ tuã. et in confusionem ignominiose matris tue. Omnibus enim diebus quibus filius ysay uixerit super terrã non stabilieris tu. nec regnum tuum. Quocirca iam nũc mitte. et adduc eum ad me. quia filius mortis est. Respondens aũt ionathas patri suo ait. Quare moritur. quid fecit. Et arripuit saul

lancē. ut pcuter eū. Et intellexit ionathas q̄ definitū
erat a patre. ut interficer̄ dauid. Surrexit g̃ ionathas ab
ira mensa furore. nō comedit die kalendarū sēdā panem.
Contristatus est enī sup̄ dauid. eo q̄ confudisset eum pater
suus. Cūq; illuxisset mane. uenit ionathas in agrū ad
tempus placitum dauid. puer pusillus cū eo. Et ait ad pu
erum suū. Vade affer mihi sagittas quas ego iacio. Cūq;
puer cucurrisset. iecit aliā sagittam trans puerū. Venit itaq;
puer ad locū iacule q̄m miserat ionathas. Et clamauit io
nathas post tergū pueri dicēs. ecce sagitta porro ultra te. Et
mox ionathas post tergū pueri dixit. festina uelociter ne te
quid agere patiens ignomb̄ia. tūm modo cū ionathas
dixit remansit. Dedit g̃ ionathas arma sua puero.
et dixit ei. Vade defer ea ciuitati. Cūq; abisset puer. surrexit
dauid de loco qui ad austrū. et cadens pronus in terram
adorauit ter. et osculati inuicē flenerūt pariter.
dauid autē amplius. Dixit ergo ionathas dauid. Vade
in pace. q̄cūq; nos duo iurauimus ambo in nōe domini dicētes.
dñs sit inter me et te et inter semen meū et semen tuū usq; in sempi
ternū. Et surrexit et abiit. Sed ionathas ingressus est ci-
uitatē.

Capitulum XXI

Venit autē dauid in nobe ad abimelech sacerdotē. Et obsti-
puit abimelech eo q̄ uenisset dauid. et dixit ei. Quare tu
solus et nullus est tecū? Et ait dauid ad abimelech sacer-
dotē. Rex precepit mihi sermonē. et dixit. Nullus sciat rem pro
qua ego mitto te. et quā mandaui tibi. Pueros quoq; ad
uocaui in tale et tale loco. Nunc ergo quid habes sub manu tua. Da
mihi in manu mea. .v. panes aut quicquid inuenire. Et
respondens sacerdos dauid ait. Non habeo panes laicos
ad manū. sed tm̄ panem sanctum. Si mundi sunt pueri ma-
xime a mulieribus. Et respondens dauid sacerdoti. dixit
ei. Et quidem sic. nam mulieres abhinc retro
tribus diebus cum exiremus. et egrederetur uasa pue-
rorum. Quod si opus hodie sanctificabitur
in uasis. Dedit ergo ei sacerdos sanctificatum panem. non enim
erat ibi panis. nisi tm̄ panes propositionis. qui sublati fue-
rant. ut ponerentur panes calidi. Erat autē
ibi uir quidam de seruis saul die illa retentus intra tabernaculo do
mini. nomen eius doec idumeus potentissimus pastor
saul. Dixit autē dauid ad abimelech. Si habes hic ad manū
hastā aut gladium. quia gladium meum et arma mea non tuli mecū.
Sermo enim regis urgebat. Et dixit sacerdos. gladius go
liath philistei quē percussisti in valle terebinthi est in uolu-
mine pallio post ephod. si tu eum uis tollere. tolle. nam præter eum alius
non est hic. Et ait dauid. nō est alius huic simil. da mihi
eum.

Surrexit itaq; dauid et fugit inde illo die a facie saul. et uenit
ad achis regem geth. Dixerunt ei serui achis. Nūquid
iste est dauid rex terre? Nonne huic cantabāt per choros
dicētes. percussit saul mille et dauid .x. milia? posuerunt autē
dauid sermones istos in corde suo. et timuit valde a facie
achis regis geth. Et immutauit os suum coram eis. et insa-
debatur inter manus eorum. et pingebat in ostia porte
defluebant que sua in barbam. Et ait achis ad
seruos suos. Videtis hominem insanire. quare adduxistis eum
ad me. An defuerunt nobis furiosi. q̄ introduxistis istum ut fu
reret me presente? Numquid cum hic ne ingrediatur domum
meā. hic ne ingredietur domum meā?

Capitulum XXII

Abiit ergo inde dauid. et fugit in spelunca Adollam. q̄
cū audissent fratres. et omnis domus patris eius. descenderunt
ad eum illuc. Et congregatus est ad eum omnis qui erat in angustiis
constitutus. et oppressi ære alieno. et amaro animo. Et factus est eis
princeps. fueruntq; cum eo quasi quadringenti uiri. Et profectus est
dauid inde in terram moab. Et dixit ad regem moab.
Egrediatur pater meus et mater mea uobiscum. donec sciam quid
faciat mihi deus. Et reliquit eos ante faciem regis moab.
manseruntq; apud eum cunctis diebus. quibus dauid fuit in præsi-
dio. Dixitq; gad prophete ad dauid. Noli manere in præsidio. sed
recede et uade in terram iuda. Et profectus est dauid et ue-
nit in saltum areth. Et audiunt saul quia apparuisset dauid. et
uiri qui erant cum eo. Saul autē cum maneret in gabaa. sub
tamarisco que est in excelso. lancea in manu. et omnes serui eius

Capitulum XXIII

circa stabant eum. Dixit ad suos qui assistebant ei. Audite
me filii Gemini. Numquid omnibus uobis dabit filius ysay agros et uineas. et omnibus uos faciet tribunos et centu
riones. quia conspirastis contra me. et non est qui michi re-
uelet. maxime cum filius meus fœdus inierit cum filio ysay.
et non est qui de uobis doleat. et indicet michi. maxime cum filius meus
consurrexerit contra me. ad insidiandum. sicut hodie patet.
Respondens autem achimelech dixit. Quis inuentus est
de cunctis seruis tuis sicut dauid fidelis. et gener regis. et princeps
satellitum tuorum. et gloriosus in domo tua? Nunquid hodie cepi oracu-
lum pro eo. Absit hoc a me. Ne suspicetur rex aduersus seruum
suum rem huiusce modi. et omnis domus patris mei. Non enim
nouit seruus tuus quicquam horum. siue pauca siue multa
de.

Dixitq; rex. Morte morieris abimelech. tu et omnis domus
patris tui. Et ait rex emissariis qui circa eum stabant. Con-
uertimini. et interficite sacerdotes domini. Quia manus eorum
cum dauid. et sciebant quia fugiens esset. nec indicauerunt mihi. Nolu
erunt autem serui regis extendere manum suam in sacerdotes domi
ni. Et ait rex ad doec. Conuertere tu et irrue in sacerdotes. Et
conuersus doec idumeus. et irruit in sacerdotes. Et interfecit in
die illa octoginta .v. uiros uestitos ephod lineo. Nobe
autem ciuitatem sacerdotum percussit more gladii uiros et mulieres
parulos et lactentes. bouem et asinum. et oues in ore gladii. Et
euasit unus filius achimelech filii achitob. cui nomen erat abiathar. fugit ad dauid. et annuntiauit ei quod
interfecit saul sacerdotes domini. Et ait dauid ad abiathar. Sciebā
die illo quod ibi esset doec idumeus. quod indubio annuntiaret
saul. Ego sum reus omnium animarum patris tui. Mane mecū
noli timere. si quis quesierit animam meam. quasi animam meam custo-
dies.

Annuntiauerunt dauid dicentes. Ecce philistiim oppugnant
ceilam. et diripiunt areas. Consuluit g̃ dauid dominum dicens.
Numquid uadam et percutiam philistheos istos? Et ait dominus ad dauid. Va
de et percute philistheos. et saluabis ceilam. Et dixerunt uiri qui
erant cum dauid ad eum. Ecce nos hic in iudea timemus quanto magis si uenerimus ceilam aduersus agmina phi
listinorum? Rursus ergo dauid consuluit dominum. Quibus
respondens ait. Surge et uade in ceilam. Ego enim tradam philis
theos in manu tua. Abiit dauid cum suis in ceilam. et pugnauit
aduersum philistheos. et abegit iumenta eorum. et percussit eos pla
ga magna. et saluauit dauid habitatores ceile. Porro eo
tempore quo fugiebat abiathar filius achimelech ad dauid
in ceilam ephod secum descenderat. Nunciatum est autem saul quo
niam uenisset dauid in ceilam. Et ait saul. Tradidit eum deus in ma
nus meas. coclusus est enim ingressus urbem portis et uectibus. Iussit
autem saul uniuersum populum descendere ad bellum. ut obsideret
dauid et uiros eius. Quod cum sensisset dauid. dixit ad abiathar sacerdotem.
Applica ephod. Et cum applicuisset. ait dauid. Domine deus isra
el. audiuit fama seruus tuus. quod conatus sit saul uenire
ad ceilam ut eruat urbem propter me. Si tradent me uiri ceile
in manus eius. et si descendet saul sicut audiuit seruus tu
us. domine deus israel indica seruo tuo. Et ait dominus descen-
det. Dixitq; dauid. Si tradent me uiri ceile. et uiros qui
sunt mecum in manu saul. Et dixit dominus. tradent. et.
Surrexit ergo dauid cum uiris suis qui erant circa. et egressi de ceila
huc atque illuc migrabantur incerti. Nunciatumque est saul quod fu
gisset dauid de ceila. quod omnino distulerit exire. Quorum
cogitationes ait dauid in deserto. Loca siquidem munitissima. montis soli tudinis quod
Quærebat eum saul cunctis diebus

† Genes. 8 hic q. ab hoc loco usq; ad finē libri, habes in Scholegio Samuel. & hoc est principium huius libri, qui alio nomine dicitur liber Regum. quia in eo narrantur gesta regum Israel. Et dicitur liber primus, quia duo sunt libri Samuel. Et dicitur liber primus Samuel, quia duo sunt libri Samuel. Et dicitur liber primus Samuel, quia duo sunt libri Samuel. Et dicitur liber primus Samuel, quia duo sunt libri Samuel.

ntrauit dixit eū deus immanē el.
Et surrexit dauid & egressus est̄ saul. ut abiceret ānam eius. porro dauid erat in deserto ziph in silua. Et surrexit ionathas filius saul & abiit in siluā ad eum. Et confortauit manum eius in deo. Dixitq; ei. ne timeas. Non inueniet te manus saul patris mei. tu autem regnabis super israel. ego ero tibi secundus. Sed & saul pater meus scit hoc. Pepercit igitur ambo coram domino. & manserunt dauid in silua. Jonathas autem reuersus est in domum suā. Ascenderunt autē ziphei ad saul in gabaa dicentes. Nonne ecce dauid latitat apud nos in locis tutissimis siluę. in colle hachila. qui est ad dextrā deserti. Nunc igitur si desiderauit anima tua ad descendendum. descende. Nostrum erit. ut tradamus eum in manus regis. Dixitq; saul. Benedicti uos a domino quod doluistis uicem meā. Abite ergo & diligentius explorate. & curiosius agite & considerate locū ubi sit pes eius. Quis uiderit eum ibi. Nequiter enim dicitur mihi. uulpecula est dauid. Intuemini & uidete latibula eius in quibus abscondere solet. & reuertimini ad me adhuc certam. ut uadā uobiscū. Quod si in terrā se obstruxerit. perscrutabimini eum in cunctis millibus iuda. Illi surgentes abierunt in ziph ante saul. Dauid autem cum suis erat in deserto maon. in campestribus ad dextrā iesimuth. Audito autem saul. secutus est dauid cum suis in solitudinem maon. & habitauit in petrā quę habitatur in deserto maon. Quod cū audisset saul persecutus est dauid in deserto maon. Et ibat saul ab latere montis ex parte una. Dauid autem cum suis erat a latere montis ex parte altera. Porro dauid festinabat ne possit euadere manus saul. Itaq; saul cum suis modū coronę circumdabat dauid cum suis. ut caperet eum. Et ecce nuntius uenit ad saul dicēs. festina & ueni. quia irruerunt philisthiim super terram. Reuersus est ergo saul de persequendo dauid. & perrexit in occursum philisthiim. Propterea uocatus est locus ille petra diuisionis.

Ascendit & dauid cum suis inde & habitauit in speluncis engaddi. Cumq; reuersus esset saul post hęc persecutus est philistheos nuntiauerunt ei dicentes. Ecce dauid in deserto engaddi. Assumens ergo saul tria milia electorum uirorum ex omni israhel perrexit ad inuestigandū dauid cum suis. & super abruptissimas petras habitabat. Et uenit ad caulas ouium quę erant in itinere. ubi erat spelunca. quā ingressus est saul ut purgaret uentrem. Porro dauid cum suis in interiore parte speluncę latebat. Dixeruntq; serui dauid ad eum. Ecce dies de qua locutus est dominus ad te. Ego tradā tibi inimicum tuum ut facias ei sicut placuerit oculis tuis. Surrexit ergo dauid & pallium saul silenter præcidit. Postea uero percussit cor dauid eo quod abscidisset oram pallii saul. Dixitq; ad uiros suos. Propitius sit mihi dominus. ne faciam rem hanc domino meo. ut mittam manum meam in eum. quoniam christus domini est. Diuisit dominus quidem seruos meos a me. ne consurgam contra eum. aut dicam ei malum. quoniam ipse dominus est. Et uehementer compescuit dauid seruos suos. nec dimisit eos ut consurgerent in saul. Porro saul egressus de spelunca pergebat uiam suam. Surrexit autem dauid post eum egressusque de spelunca clamauit post tergum saul dicēs. Domine mi rex. Et respexit saul post se. Et inclinauit se dauid pronus in terram. & adorauit. Dixitq; ad saul. Quare audis uerba hominum loquentium dauid quærit malum aduersum te. Ecce hodie uiderunt oculi tui. quod tradiderit te dominus in manu mea in spelunca. & cogitauimus ut occiderem te. sed pepercit tibi oculus meus. Dixi enim. Non extendam manum meam in dominum. quia christus domini est. Quin potius pater mi respice & cognosce. uidesque pallium tuum in manu mea. quod cum præciderem oram pallii tui. nolui extendere manum meam in te. Animaduerte & uide. quia non est in manu mea malum. nec iniquitas. nec peccatum in te. Tu autem insidiaris animæ meæ. ut auferas eam. iudicet dominus inter me & te. uindicetque me de te. manus autem mea non erit in te. sicut dicit prouerbium antiquorum. de impiis egredietur impietas. manus autem mea non erit in te. Quem persequeris rex israhel? quem persequeris? canem mortuum sequeris? & pulicem unum? Sit iudex dominus. & iudicet inter me & te. & uideat & iudicet causam meam. & eruat me de manu tua.

Cumq; autem locutus fuisset dauid uerba hęc sermonesq; huiusmodi ad saul. dixit saul. Numquid uox tua est hęc fili mi dauid. Et leuauit uocem suam saul & fleuit. Dixitq; ad dauid. Iustior tu es quam ego. Tu enim retribuisti mihi bona. ego autem reddidi tibi mala. Et tu indicasti hodie quod feceris mihi bona quomodo tradiderit me dominus in manus tuas. & non occiderit me. Quis enim cum inuenerit inimicum suum dimittet eum in uiam bonam. Sed dominus reddat tibi uicissitudinem hodiernæ diei. pro eo quod hodie operatus es in me. Et nunc ecce quia certissime regnaturus es. & habebit in manu tua regnum israhel. iura mihi in domino ne deleas semen meum post me. neque auferas nomen meum de domo patris mei. Et iurauit dauid saulem. Abiit ergo saul in domum suam. & dauid cum suis ascenderunt ad munitiones loci.

Mortuus est autem samuel. congregatusque est uniuersus israhel & planxerunt eum. & sepelierunt eum in domo sua in ramatha. Consurgens itaq; dauid descendit in desertum pharan. Erat autem uir quidam in solitudine maon. & possessiones eius in carmelo. Et homo ille magnus nimis. erantq; ei oues tria milia. & mille capræ. Et accidit ut tonderentur greges eius in carmelo. Nomen autem uiri illius nabal. & nomen uxoris eius abigail. Eratq; mulier illa prudentissima & speciosa. Porro uir eius durus & pessimus in operibus suis. Erat autem de generе caleph. Cum ergo audisset dauid in deserto. quod tonderet nabal gregem suum misit. x. iuuenes ad eum & dixit eis. Ascendite in carmelum. & cum ueneritis ad nabal salutabitis eum eo nomine meo pacifice. & dicetis sic.

Sit pax tibi. domui tuę. & omnibus quę habes sit pax. Audiui quod tonderent pastores tui qui erant nobiscum in deserto. nullam eis molestiam intulimus. nec aliquid defuit eis quamdiu fuimus in carmelo. Interroga pueros tuos & indicabunt tibi. Inuenient ergo pueri tui gratiam in oculis tuis. In die enim bona uenimus. Quicquid ergo inuenerit manus tua da seruis tuis & filio tuo dauid. Cumq; uenissent pueri dauid. locuti sunt ad nabal omnia uerba hęc ex nomine dauid & siluerunt. Respondens autem nabal puero dauid ait. Quis est dauid. & quis est filius isai hodie. Creuerunt serui qui fugiunt dominos suos. Tollam ergo panes meos & aquas meas. & carnes pecoribus meis occisis tondentibus meis. & dabo uiris quos nescio unde sint. Reuersi sunt pueri dauid per uiam suam. & uenientes retulerunt ei omnia uerba hęc. Dixitq; dauid ad uiros suos. Accingatur unusquisque gladio suo. Et accinctus est unusquisque gladio suo. Accinctus est & dauid gladio suo. Et secutus est dauid cum quadringentis uiris. porro ducenti remanserunt ad sarcinas. Abigail autem uxori nabal. nuntiauit unus de pueris dicens. Ecce dauid misit nuncios de deserto ut benedicerет domino nostro. qui illusit eis. Et isti uiri boni sunt nobis. nec quicquam ablatum est eis. cunctis diebus quibus fuimus cum illis in deserto. & quando eramus in agris. Murus erant nobis tam die quam nocte. cunctis diebus quibus pauimus apud eos greges. Nunc ergo quid facias. quia consulta est malitia contra dominum nostrum. & contra omnem domum eius. Et ipse filius est belial. ut nemo possit ei loqui. Festinauit ergo abigail. & tulit ducentos panes & duos utres uini. & quinque arietes coctos. & quinque sata polenta. & centum ligaturas uuarum passarum. & ducentas massas caricarum. & posuit super asinos. Dixitq; pueris suis. Præcedite me. ecce ego sequar uos. Viro autem suo nabal non locuta est. Cumque ascendisset asinum. & descenderet ad radices montis. Dauid cum suis descendebant. contra illam occurrit. Et ait dauid. Vere frustra custodiui omnia quæ huius erant in deserto. & non periit quicquid ei pertinebat. reddidit mihi malum pro bono. Hæc faciat deus inimicis dauid. & hæc addat si reliquero de omnibus quæ ad eum pertinent usque mane mingentem ad parietem. Cumque uidisset abigail dauid. festinauit descendit de asino. & procidit coram dauid super faciem suam. & adorauit super terram. procidit ad pedes eius & dixit. Imputet mihi dominus mi hanc iniquitatem. Loquatur obsecro ancilla tua in auribus tuis. & audi uerba famulæ tuæ. Ne ponat dominus meus cor suum super uirum istum nabal. quia secundum nomen suum stultus est. & stultitia cum eo. Ego autem ancilla tua domine mi. non uidi pueros tuos quos misisti. Nunc igitur domine mi. uiuit dominus & uiuit anima tua quia phibuit te ne uenires in sanguinem & saluauit manum tuam tibi. Et nunc fiant sicut nabal inimici tui. & qui quærunt domino meo

malum. Quappē si sup hāc bñdictōnē hāc quā optulit an
cilla tua tibi dño meo. r da puerīs qui sequuntur te
dño meo. Ut auferat in gratiam famule tue. Faciens enī
fiet tibi dñs omnē dñm meū. r habitabit firma dño tuo. Prelia dñi
dñe mi tu pugnas. r malum non inuenietur in te ab
diebus uite tue. Si enī surrexerit aliq̄s hō persequi te. r ānī
am tuā. erit aīa dñi mei custodita q̄si in fasciculo uiuē
tū ap̄ dñm deū tuū. Porro aīas inimicorū tuorū
uibrabit q̄si impetu fundē. cū aūt fecerit dñs
tibi dño meo oīa q̄ locutus est bñ de te. r constituerit te
ducē sup̄ israēl. nō erit tibi hoc in scrupulū
animi. dño meo q̄ effuderis sāguinē īnocētē. aut
ipse te ultus fueris. Et cū bñ fecerit dñs dño
meo. recordaberis ancille tue. Et ait dauid ad abigail.
Bñdictus dñs deus israēl q̄ misit te hodie in occursū
mihi. r bñdictus eloquiū tuū. r bñdicta tu q̄ phibuisti me
hodie ne veniā ad sāguinē. r ultus fuerit me manu mea.
Alioquī viuit dñs deus israēl q̄ phibuit me ne
malū faceret tibi. nisi cito uenisses in occursū mihi. nō
remansisset nabal usq̄ ad lucē mane nec mingēs ad pa
rietē. Suscepit ergo dauid de manu eius q̄ attulerat ei.
dixitq̄ ei. Vade pacifice in domū tuā. Ecce audiui uocē
tuam. r honorauī faciem tuā. Venit aūt abigail ad
nabal. r ecce erat ei convīuiū in domo ei⁹ sicut cōuīuiū regis. r
cor nabal iocund⁹. Erat enī hebrius nimis. r nō indicauit
ei ūbū pusillū aut grande. usq̄ ma ne. Diluculo aūt
cū digessisset uīnū. narrauit ei uxor sua ūba hec. r
mortuū est cor eius intrinsecus. r factus est q̄si lapis. Cūq̄ pertē
sissent. x. dies. percussit dñs nabal. r mortuus est. Qđ
cū audisset dauid mortuū nabal ait. Bñdictus dñs qui
iudicauit causam opprobrii mei de manu nabal. r seruū suū custodiuit a malo. r malitiā nabal reddidit dñs
in caput eius. Misit ergo dauid et locutus est ad abigail. ut sumeret eā sibi in uxorē.
Et uenerūt pueri dauid ad abigail in carmelū. r locuti sunt ad eā
dicentes. Dauid misit nos ad te
ut accipiat te sibi in uxorē. Que surgēs adorauit
pronā in terrā. ait. Ecce famula tua sit in ancillā
ut lauet pedes seruorū domini mei. Et festinauit. r
surrexit abigail. r ascendit sup̄ asinū. r v. puelle
ītūr cū ea pedisequ eius. r secuta est nūtios dauid. et
facta ē illi uxor. Sed r achinoem accepit dauid de
iezrahel. r fuerūt utraq̄ uxor ei⁹. Saul aūt dederat michol
filiam suā uxorem dauid. fratri filio lais qui erat de gal
lim.

Et uenerunt zyphei ad saul in gabaa dicentes. Ecce dauid
absconditus est in colle achile q̄ est exadversus solitu
dinis. Et surrexit saul. r descendit in desertū zyph. r cū eo tria
milia uirorū de electis israēl. ut quereret dauid in deserto zyph.
Et castrametatus est saul in gabaa achile q̄ erat
exadversus solitudinis huius. Dauid aūt habitabat in deser
to. Videns aūt q̄ uenisset saul post se in desertū. misit
exploratores. r didicit q̄ uenisset certissime. Et surrexit dauid
clam. r uenit ad locū ubi erat saul. Cūq̄ uidisset lo
cū in quo dormiebat saul. abner filius ner princeps mi
litie ei⁹. r saul in dormitorio in exercitu. r reliquū uulgus
per circuitū eius. aūt dauid ad achymelech ethei. r abi
sai filiū saruie fratrem ioab dicēs. quis descendet mecū
ad saul in castra. Dixitq̄ abisay. Ego descendā tecū. Venerūt
ergo dauid et abisay ad populū nocte. r inuenerunt saulem
dormientem in exercitu. r hastā fixam infra
capud eius. Abner aūt et populus dormiebant
circa eum. Dixitq̄ abisay ad dauid. Conclusit dñs hodie
inimicū tuū in manus tuas. nūc ergo percutiam eum lan
cea mea semel. r secundo opus non erit. Et dixit dauid ad
bisai. Ne occidas eū. quis enim extendet manū suam
in xp̄m dñi. r innocens erit. Et dixit dauid. Viuit dñs
quia nisi dñs percusserit eū. aut dies eius uenerit ut
moriatur. aut descendens pugnauerit in hoc dñs
non extendam manū meam in christū dñi. Nūc
ergo tolle hastam q̄ est ad capud eius. r phialā aquē. et abeamus.
Tulit ergo dauid hastā et phialā aquē. q̄ erant a capite saul
et abierunt. Et nō erat qui videret. nec qui sentiret. nec qui
gereret se. nec qui euigilaret. quia omnes dormiebant. quia sopor dñi
inuaserat super eos. Cumq̄ trānisset dauid ex aduerso. et sede
ret in uertice montis de longe. erat grande spatium
inter eos. clamauit dauid ad populū. et ad abner filium
ner dicens. Nonne respondes abner. Et respondit
abner aut. Quis es tu qui clamas. et inquietas regem. Ait
dauid ad abner. Nūquid nō uir tu es. et quis similis tui
in israēl. quare ergo non custodisti dominū tuū regem
tuum. Ingressus est enim unus de populo ut interficeret regē

na dete. r constituent te ducem sup̄ israēl. nō erit tibi hoc
in scrupulum animi. r in scrupulis cordis domino meo q̄ effun
deris sanguinē innoxiū. aut ipse te ultus fueris. Et
cū bñ fecerit dñs domino meo. recordaberis ancille tue.
Et ait dauid ad abigail. Bñdictus dominus deus israēl
qui misit te hodie in occursum meū. r bñdictus eloquium
tuum. r bñdicta tu q̄ phibuisti me hodie ne uadam ad sanguinem
et ultus fuerim me manu mea. Alioquī viuit do
minus deus israēl qui phibuit me ne malum faceret tibi
nisi cito uenisses in occursū mihi. certe remansisset nabal usq̄
ad lucē mane nec mingēs ad parietē. Suscepit er
go dauid de manibus eius q̄ attulerat ei. dixitq̄ ei.
Vade pacifice in domū tuā. Ecce audiui uocē tuā. r ho
noraui faciem tuā. Venit aūt abigail ad nabal. r ecce
erat ei convīuium in domo eius sicut convīuium regis. cor nabal
iocundum. Erat enim hebrius nimis. r non indicauit
ei uerbum pusillum aut grande. Diluculo aūt cū diges
sisset uinum nabal. indicauit ei uxor sua ūba hec. r tem
ortuum est cor eius intrinsecus. r factus est q̄si lapis.
cū q̄ pertransissent. x. dies. percussit dñs nabal. r mortu
us est. Qđ cū audisset dauid mortuū nabal ait. Bñdic
tus dominus qui iudicauit causam opprobrii mei de manu
nabal. seruum suum custodiuit a malo. r malitiam nabal
reddidit dominus in caput eius. Misit q̄ dauid nūcios. r locu
tus est ad abigail. ut sumeret eā sibi in uxorem. Et ue
nerunt pueri dauid ad abigail in carmelum. r
locuti sunt ad eam dicentes. Dauid misit nos ad
te ut accipiat te sibi in uxorem. Que surgens adorauit
pronā in terram. ait. Ecce famula tua sit in ancillam
ut lauet pedes seruorum domini mei. Et festinauit. r
surrexit abigail. r ascendit sup̄ asinum. r v. puellę
ītūr cū ea pedisequę eius. r secuta est nūncios dauid. et
facta est illi uxor. Sed r achinoem accepit dauid de
iezrahel. r fuerunt utraq̄ uxor ei⁹. Saul aūt dederat michol
filiam suā uxorem dauid. fratri filio lais qui erat de gal
lim.

Et uenerunt zyphei ad saulem in gabaa dicentes. Ecce dauid
absconditus est in colle achile q̄ est exadversus solitu
dinis. Et surrexit saul. r descendit in desertum zyph. r cū eo tria
milia uirorum de electis israēl. ut quereret dauid in deserto zyph.
Et castrametatus est saul in gabaa achile q̄ erat ex ad
uerso solitudinis huius. Dauid aūt habitabat in deser
to. Audiens aūt q̄ uenisset saul post se in desertum. misit
exploratores. r didicit q̄ uenisset certissime. Et surrexit dauid
et uenit ad locum ubi erat saul. Cumq̄ uidisset locum in q̄
dormiebat saul. abner filius ner princeps milicie ei⁹. r saulem dormientem in exercitu. r reliquum uulgus iacen
tem eius. aut dauid ad achymelech ethei. r abisai fi
lium saruie fratrem ioab dicens. Quis descendet mecum ad sau
lem in castra. Dixitq̄ abisay. Ego descendā tecum. Venerūt
ergo dauid et abisay ad populum nocte. r inuenerunt saulem
dormientem in exercitu. r hastam fixam infra capud
eius. Abner aūt et populus dormiebant circa eum. Dixitq̄
abisay ad dauid. Conclusit dñs hodie inimicum tuum in manus tuas. nunc ergo percutiam eum lancea mea semel. r secundo
opus non erit. Et dixit dauid ad abisai. Ne occidas eum. quis enim extendet manum suam
in xp̄m dñi. r innocens erit. Et dixit dauid. Viuit dñs
quia nisi dñs percusserit eum. aut dies eius uenerit ut
moriatur. aut descendens pugnauerit in hoc dñs
non extendam manum meam in christum dñi. Nunc
ergo tolle hastam q̄ est ad capud eius. r phialam aquę. et abeamus.
Tulit ergo dauid hastam et phialam aquę. q̄ erant ad capud saul
et abierunt. Et non erat quisquam qui uideret. nec qui sentiret.
Et non euigilauerat. quia omnes dormiebant. quia sopor dñi
inuaserat super eos. Cumq̄ trānisset dauid ex aduerso. et sede
ret in uertice montis de longe. erat grande spatium
inter eos. clamauit dauid ad populum. et ad abner filium
ner dicens. Nonne respondes abner. Et respondit
abner aut. Quis es tu qui clamas. et inquietas regem. Ait
dauid ad abner. Nunquid nō uir tu es. et quis similis tui
in israēl. quare ergo non custodisti dominum tuum regem
tuum. Ingressus est enim unus de populo ut interficeret regē

J. Dic a dauid q̄ hꝰ malign⁹ apparu⁊ hꝰ samuel. J. samuelitice ei ymago ei apparuit. que dicta ē samuel. alii dicūt q̄ dñs ymittēs ala. ipi cui hili corpe idicta apparu ibi. alii. J. cui corp sepulturā ē hꝑ uiuifico ala ⁊ loco suo ꝺelectee.

dominum tuum. Non est bonum hoc q̄ fecisti. Viuit dominus q̄m filii mortis estis uos. qui non custodistis dominū uīm ychm dominū. Nē g̃ unde ūsit hasa ira regis cū saphisaq̄ qui erat a dextris eius. Cognouit aūt saul uocem dauid. ⁊ dixit. Nūquid uox tua ē hui fili mi dauid. Et dixit uox mea dñe mi rex. Et ait. Quam ob cām dñs meus rex p̄sequit̄ seruū suū. Quid feci. aut q̄ē iniqua mea manus mea malum. Nūc g̃ audi oro dñe mi rex uba serui tui. Si dominus tuus tat te adūsum me. odoretur sacrificiū. Si aūt filii hoīm. maledicti sunt ⁊ospectu dñi qui eiecerunt me hodie ut nō habitē in hēditate dñi dicētes. Vade ⁊ serui dīs a uenis. ansē nō effundat sanguis meus in terra coꝝ dñi. Egressus est rex israel ut q̄reret pulicem in monti. sicut p̄sequit perdicem in montibus. Et ait saul. Peccaui. Reuertere fili mi dauid. Nequaquam enī ultra male tibi faciam eo q̄ pciosus tibi fuit ala mea. ⁊ ignota inoculis tuis. Ecce stulte egi. ⁊ ignoraui nimis. Et respondens dauid ait. Ecce hasta regis. ⁊ trāseat unus de pueris ⁊ tollat eā. Dñs aūt retribuat unicuiq; sc̄dm iustitiā suam ⁊ fidem. Vidit enī te dominus hodie in manu mea. ⁊ nolui leuare manū meā in ychm dominū. Et sicut magnificata est ala tua hodie in oculis meis. sic magnificet aūt mea in oculis domini. ⁊ liberet me de oī angustia. Ait aūt saul ad dauid. Benedicatur tu fili mi dauid. Agēs facies. ⁊ potēs poteris. Abiit aūt dauid in uiā suā. et saul reuersus ē in locū suū.

Erat aūt dauid in corde suo. Ataqui incidā uno die in manu saul. Nōne melius est ut fugiam ⁊ saluer in terrā philisthinoꝝ. ut desperet saul. cessabit me q̄rere in cūctis finibus israel. sic fugiam manus eius. Et surrexit dauid. ⁊ abiit ipe ⁊ seyscen tum cū eo ad achis filiū maoch regem geth. Et habitauit dauid cū achis in geth. ipe ⁊ uniuersi eius. ⁊ domus eius. dauid aūt ⁊ due uxores eius. achinoem iezrahelitem. ⁊ abigail uxor nabal carmeli. Et nūciatū ē saul q̄ fugisset dauid in geth. ⁊ nō addidit ultra ut q̄reret eū. Dixit aūt dauid ad achis. Si inueni gr̄am in oculis tuis. detur mihi locus in una urbi ū regionis huius ut habitē ibi. Cur enī manet seruus tus in ciuitate regia tecū. Dedit ei achis in die illa sicelech. unde q̄ cām facta est sicelech regibꝰ iuda usq; in diem hanc. fuit aūt numerus dierum quib; habitauit dauid in regione philisthinoꝝ quattuor mēsium. Et ascendit dauid ⁊ uiri eius. ⁊ aggressi sūt gessuri. ⁊ gerzeos. ⁊ amalechitas. hi enī habitauerant in terra antiqtus. uenienti syr usq; ad terrā egypti. Et percutiebat dauid omnē terrā nec relinq̄bat uniuersum uirū ⁊ mulierem. Tollens oues ⁊ boues ⁊ asinos. ⁊ camelos ⁊ uestes reuertebatur. ⁊ uenerat ad achis. dicebatq; ei achis. Irruistis hodie sup̄ austrum q̄ dauid. Contra meridiem iudee ⁊ contra meridiem iemmel ⁊ contra meridiem cinei. Virū ⁊ mulierem nō uiuificabat dūc. nec adducebat in geth dicens. ne forte loquātur aduersū nos ⁊ dicant. Et hec erit derelictio illi⁹ cūctis diebꝰ quib; habitauit in regione philisthinoꝝ. Credidit g̃ dauid ei dicēs. quia mala operatus est cū populum suū israel. Erit g̃ in seruū sempit̄nū.

Actū est aūt in diebꝰ illis congregauerunt philisthim agmina sua ut p̄liarent ad bellū cū israel. Dixitq; achis ad dauid. Sciens nē scito. q̄m mecū egredieris in castris tu ⁊ filii tui. Dixitq; dauid ad achis. Nūc scies q̄ facturus est seruus tuus. Et ait achis ad dauid. Et ego custodē caput tuū mei ponam te cūctis diebꝰ.

Samuhel aūt mortuus est. planxitq; eū omnis israel. ⁊ sepelierūt eū in ramatha ⁊ in urbe sua. Et saul abstulit magos ⁊ ariolos de terra. ⁊ nō fecit eos qui pythones ⁊ uentre habebant. Congregatiq; sunt philisthim. ⁊ uenerunt ⁊ castrametati sunt in sunā. Congregauit q̄ saul uniuersum israel. ⁊ uenerunt in gelboe. Et uidit saul castra philisthim. ⁊ timuit. ⁊ expauit cor eius nimis. Consuluitq; dominū. ⁊ nō respondit ei. nec p̄ somnia nec p̄ sacerdotes. nec p̄ prophetas. Dixitq; saul seruis suis. Querite mihi mulierē pythonem. ⁊ uadam ad eā ⁊ sciscitabor p̄ illam. Et dixerūt ei serui sui. Est mulier pythonem habens in endor. Mutauit g̃ habitū suum uestiturus se. Abiitq; ipe ⁊ duo uiri cū eo. Uenerūtq; ad mulierem nocte. ⁊ ait. Diuina mihi ⁊ pythone. ⁊ suscita mihi quē dixero tibi. Et ait mulier ad eū. Ecce tu nosti q̄ta fecerit saul. ⁊ quō eraserit magos ⁊ ariolos de terra. Quare g̃ insidiaris aīe mee ut occidar. Et iurauit ei saul in domino dicens. Viuit dominus quia nō ultiet te in hoc uerbo. Dixitq; ei mulier. Quem suscitabo tibi? Qui ait. Samuhelem suscita mihi. Cūq; aūt uidisset mulier samuhelem exclamauit uoce magna. ⁊ dixit ad saul. Quare ⁊ posuisti mihi. Tu es enī saul. Dixitq; ei rex. Noli timere. Quid uidisti ait mulier ad saul. Deos uidi ascendentes de terra. Dixitq; ei. Qualis est forma ei. Que ait. Vir senex ascendit. ipe amictus ē pallio. Intellexit saul q̄ samuhel esset. ⁊ curuauit se in facie sua in terrā ac adorauit. Dixitq; aūt samuel ad saul. quare inquietasti me ut suscitarer. Et ait saul. Coartor nimis. Siquidē philisthim pugnant ad uersum me. Et deus recessit a me. ⁊ reuelauit me nolunt. ni ⁊ in manu p̄phetarū. ni ⁊ in somnia. Vocaui g̃ te. ut ostenderes mihi. quid faciam.

Erat aūt samuhel. Quid interrogas me cū dñs recesserit a te. ⁊ transierit ad emulū tuū. Faciet enim dominus sibi sicut locutus est in manu mea. ⁊ scindet regnū de manu tua. ⁊ dabit illud proximo tuo dauid. q̄ nō obedisti uoci domini. ni⁹ ira furoris eius in amalech. Idcirco q̄ patrauit ei dominus hodie. Et dabit dominus ⁊ israel quoq; in manu philisthim. Cras aūt tu ⁊ filii tui mecū eritis. Si⁹ castra israel tradet dominus in manu philisthim. Et ante hanc saul cecidit porrectus in terra. Expauitq; uehementer uerbis samuhel. Et uires non erant in eo. q̄ nō comederat panem tota die illa. Ingressa est itaq; mulier ad saul. Et ait ei. Conturbatus ē anima mea in manu mea. audiui sermones tuos quos locutus es ad me. Nūc g̃ ⁊ tu audi uocem ancille tue. ⁊ ponā coram te buccellam panis. ⁊ comedens conualesces. ⁊ possis ire in uiam tuam. Renuit. ait. Non comedam. Coegerūt aūt eū serui sui ⁊ mulier. ⁊ ille audita uoce eoꝝ surrexit de terra. ⁊ sedit sup lectū. Erat mulier aūt illa habens uitulum pascualem in domo. festinauit occidit eū. Tollensq; farinam misc̄uit cum. ⁊ coxit azyma. ⁊ posuit aūt saul. ⁊ coram seruis eius. Quibus comedentibus surrexerūt. ⁊ abierunt p̄tē noctem illam. Congregata sunt g̃ philisthim in unum in aphec. Israel uero castrametatus est in fonte qui erat in iezrahel. Et principes quidem philisthim incedebant in centenis et in milibus. Dauid aūt cum suis transibat in nouissimo agmine cū achis. Dixerūtq; principes philisthim. Quid sibi uolūt ebrei isti. Et ait achis ad principes philisthim. Nūquid nescitis dauid qui fuit seruus saul regis israel. ⁊ est apud me multis diebus. ⁊ nō inueni in eo quicquam mali ex die qua transfugit ad me. usq; ad diem hanc. Irati sunt aūt aduersus eū principes philisthim. ⁊ dixerūt ei. Reuertatur ut sedeat in loco suo in quo constituisti eū. ⁊ nō descendat nobiscū in prelium. ⁊ nō sit aduersarius nobis. ne fiat nobis ad uersus eū pluan ceperint. Quibus enī alius placere potest omnium nisi in capitibus uiroꝝ. Nonne iste ē dauid cui cantabant in choro dicentes. Percussit saul in milibus suis. Vocauit g̃ achis dauid ait ei. Viuit dominus q̄ rectus es tu. ⁊ bonus coram me in castris. ⁊ nonnullum inueni in te quicquam mali ex die qua uenisti ad me usq; ad diem hanc. si tamen non places principibus. Reuertere g̃ et uade in pace. ⁊ non offendes oculos principum philisthim. Dixitq; dauid ad achis. Quid enim feci. ⁊ quid inueni in me seruo tuo ex die q̄ fui in conspectu tuo usq; in diem hanc ut nō ueniam ⁊ pugnem contra inimicos domini mei regis. Respondens aūt achis locutus est. Scio quia bonus es tu in oculis meis. sicut angelus dei. Sed principes philisthim dixerūt. non ascendat nobiscū in prelium. Igitur surge mane tu ⁊ serui domini tui qui uenerūt tecum. Tecum denocte surrexisti. ⁊ cepit diluculascere. pgite. Surrexit itaq; denocte dauid ipe ⁊ omnes ei. ut pficiscerentur mane. ⁊ reuerterētur ad terrā philisthim. philisthim aūt ascenderunt in iezrahel.

Cumq; uenissent dauid ⁊ uiri eius in sicelech die tertia. Amalechite irruerāt in austrum ⁊ sicelech. ⁊ percusserāt sicelech

lech et succenderant eam igni, et captivas duxerant mulieres ex ea a minimo usque ad magnum, et non interfecerant quemquam, sed secum duxerant, et pergebant itinere suo. Cum ergo venissent david et viri eius ad civitatem, et invenissent eam succensam igni, et uxores suas et filios suos et filias ductas esse captivas, levaverunt david et populus qui erat cum eo voces suas et planxerunt donec deficerent in eis lacrime. Siquidem et due uxores david captive ducte fuerant achinoem iezrahelites et abigail uxor nabal carmeli. Et contristatus est david valde. Volebat enim eum populus lapidare, quia amara erat anima uniuscuiusque viri super filiis suis et filiabus. Confortatus est autem david in domino deo suo. Et ait ad abiathar sacerdotem filium achimelech. Applica ad me ephod. Et applicuit abiathar ephod ad david. Et consuluit david dominum dicens. Persequar latrunculos hos et comprehendam eos an non? Dixitque ei dominus. Persequere. Absque dubio enim comprehendes eos, et excuties predam. Abiit ergo david ipse et sexcenti viri qui erant cum eo, et venerunt usque ad torrentem besor, et lassi quidam substiterunt. Persecutus est autem eos david ipse et quadringenti viri. Substiterant enim ducenti qui lassi transire non poterant torrentem besor. Et invenerunt virum egyptium in agro, et adduxerunt eum ad david. Dederuntque ei panem ut comederet, et biberet aquam, sed et fragmen masse caricarum et duas ligaturas uve passe. Que cum comedisset, reversus est spiritus eius et refocillatus est. Non enim comederat panem neque biberat aquam tribus diebus et tribus noctibus. Dixit itaque ei david. Cuius es tu, vel unde, et quo pergis? Qui ait ei. Puer egyptius ego sum servus viri amalechite. Dereliquit autem me dominus meus, quia egrotare cepi nudiustertius. Siquidem nos erupimus ad australem plagam cerethi, et contra iudam et ad meridiem caleb, et sicelech succendimus igni. Dixitque ei david. Potes me ducere ad cuneum istum? Qui ait ei. Iura mihi per deum quod non occidas me, et non tradas me in manus domini mei, et ego ducam te ad cuneum istum. Et iuravit ei david. Qui cum duxisset eum, ecce illi discumbebant super faciem universe terre comedentes et bibentes et quasi festum celebrantes diem, pro cuncta preda et spoliis que ceperant de terra philistiim et de terra iuda. Et percussit eos david a vespere usque ad vesperam alterius diei, et non evasit ex eis quisquam nisi quadringenti viri adolescentes qui ascenderant camelos et fugerant. Eruit ergo david omnia que tulerant amalechite, et duas uxores suas eruit. Nec defuit quisquam a parvo usque ad magnum tam de filiis quam de filiabus et de spoliis, et quecumque rapuerant, omnia reduxit david. Et tulit universos greges et armenta, et minavit ante faciem suam. Dixeruntque. Hec est preda david. Venit autem david ad ducentos viros qui lassi substiterant nec sequi potuerant david, et residere eos iusserat in torrente besor. Qui egressi sunt obviam david et populo qui erat cum eo. Accedens autem david ad populum salutavit eos pacifice. Respondensque omnis vir pessimus et iniquus de viris qui ierant cum david dixit. Quia non venerunt nobiscum non dabimus eis quicquam de preda quam eruimus, sed sufficiat unicuique uxor sua et filii, quos cum acceperint recedant. Dixit autem david. Non sic facietis fratres mei de his que tradidit dominus nobis, et custodivit nos, et dedit latrunculos qui eruperant adversum nos in manus nostras. Nec audiet vos quisquam super sermone hoc. Equa enim pars erit descendentis ad prelium et remanentis ad sarcinas, et similiter divident. Et factum est hoc ex illa die et deinceps constitutum et prefinitum, et quasi lex in israel usque ad diem hanc. Venit ergo in sicelech david, et misit dona de preda senioribus iuda proximis suis dicens. Accipite benedictionem de preda hostium domini, his qui erant in bethel, et qui in ramoth ad meridiem, et qui in iether, et qui in aroer, et qui in sephamoth, et qui in esthama, et qui in rachal, et qui in urbibus ierameli, et qui in urbibus ceni, et qui in arama, et qui in lacu asan, et qui in athach, et qui in hebron, et reliquis qui erant in his locis in quibus commoratus fuerat david ipse et viri eius.

XXXI. Philistiim autem pugnabant adversus israel. Et fugerunt viri israel ante faciem philistiim, et ceciderunt interfecti in monte gelboe. Irrueruntque philistiim in saul et in filios eius, et percusserunt ionathan et aminadab et melchisue filios saul. Totumque pondus prelii versum est in saul. Et consecuti sunt eum viri sagittarii, et vulneratus est vehementer a sagittariis. Dixitque saul ad armigerum suum. Evagina gladium tuum et occide me, ne forte veniant incircumcisi isti et interficiant me illudentes mihi. Et noluit armiger eius. Fuerat enim nimio timore perterritus. Arripuit itaque saul gladium et irruit super eum. Quod cum vidisset armiger eius, videlicet quod mortuus esset saul, irruit etiam ipse super gladium suum et mortuus est cum eo. Mortuus est ergo saul et tres filii eius et armiger illius et universi viri eius in die illa pariter. Videntes autem viri israel qui erant trans vallem et trans iordanem quod fugissent viri israelite, et quod mortuus esset saul et filii eius, reliquerunt civitates suas et fugerunt. Veneruntque philistiim et habitaverunt ibi. Facta autem die altera venerunt philistiim ut expoliarent interfectos, et invenerunt saul et tres filios eius iacentes in monte gelboe. Et preciderunt caput saul et expoliaverunt eum armis, et miserunt in terram philistinorum per circuitum, ut annuntiaretur in templo idolorum et in populis. Et posuerunt arma eius in templo astaroth, corpus vero eius suspenderunt in muro bethsan. Quod cum audissent habitatores iabes galaad quecumque fecerant philistiim saul, surrexerunt omnes viri fortissimi et ambulaverunt tota nocte, et tulerunt cadaver saul et cadavera filiorum eius de muro bethsan. Veneruntque iabes et combusserunt ea ibi, et tulerunt ossa eorum et sepelierunt in nemore iabes, et ieiunaverunt septem diebus.

Explicit liber regum primus.

Incipit liber regum secundus.

Et factum est

postquam mortuus est saul ut david reverteretur a cede amalech, et maneret in sicelech duos dies. In die autem tertia apparuit homo veniens de castris saul veste conscissa et pulvere aspersus caput. Et ut venit ad david, cecidit super faciem suam et adoravit. Dixitque ad eum david. Unde venis? Qui ait ad eum. De castris israel fugi. Et ait ad eum david. Quod est verbum quod factum est? Indica mihi. Qui ait. Fugit populus ex prelio, et multi corruentes e populo mortui sunt. Sed et saul et ionathas filius eius interierunt. Dixitque david ad adolescentem qui nuntiabat ei. Unde scis quia mortuus est saul et ionathas filius eius? Et ait adolescens qui narrabat ei. Casu veni in montem gelboe, et saul incumbebat super hastam suam. Porro currus et equites appropinquabant ei. Et conversus post tergum suum, vidensque me vocavit. Cui cum respondissem, adsum, dixit mihi. Quisnam es tu? Et aio ad eum. Amalechites sum. Et locutus est mihi. Sta super me et interfice me, quoniam tenent me angustie, et adhuc tota anima mea in me est. Stansque super eum occidi illum. Sciebam enim quod vivere non poterat post ruinam. Et tuli diadema quod erat in capite eius et armillam de brachio illius, et attuli ad te dominum meum huc. Apprehendens autem david vestimenta sua scidit, omnesque viri qui erant cum eo, et planxerunt et fleverunt et ieiunaverunt usque ad vesperum super saul et super ionathan filium eius, et super populum domini et super domum israel, eo quod corruissent gladio. Dixitque david ad iuvenem qui nuntiaverat ei. Unde es tu? Qui respondit. Filius hominis advene amalechite ego sum. Et ait ad eum david. Quare non timuisti mittere manum tuam ut occideres christum domini? Vocansque david unum de pueris suis ait. Accedens irrue in eum. Qui percussit illum et mortuus est. Et ait ad eum david. Sanguis tuus super caput tuum. Os enim tuum locutum est adversum te dicens. Ego interfeci christum domini. Planxit autem david planctum huiuscemodi super saul et super ionathan filium eius, et precepit ut docerent filios iuda planctum, sicut scriptum est in libro iustorum. Et ait. (al. arcum)

Considera israel pro his qui mortui sunt super excelsa tua vulnerati. Inclyti israel super montes tuos interfecti sunt. Quomodo ceciderunt fortes? Nolite annuntiare in geth, neque annuntietis in compitis ascalonis, ne forte letentur filie philistiim, ne exultent filie incircumcisorum. Montes gelboe nec ros nec pluvia veniant super vos, neque sint agri primitiarum, quia ibi abiectus est clipeus fortium, clipeus saul, quasi non esset unctus oleo. A sanguine interfectorum, ab adipe fortium, sagitta ionathe numquam abiit retrorsum, et gladius saul non est reversus inanis. Saul et ionathas amabiles et decori in vita sua, in morte quoque non sunt separati. Aquilis velociores, leonibus fortiores. Filie

rerl' sup sant flete quuesticbut uos accino ideliosl. q
sbebat ea mitra. tuncs cultui uio quomo cederūt fonte
i pho. Jonathas in egyptiis sanctis est. doleo sup te fr̄
mi ionathā. deyte nimis. tamabilis sup amorē mulieris.
sic mat vnicū amat filiū. tate dilegebā. quomodo ce
ciderūt robusti rperierūt robusti rperierunt arma belli
ca.

¶ II. ¶ Et post hoc sulsit dauit dominū dicēs. nū. ascendā in una
de urbiū iuda. Et ait dns ei. Ascende. Dixitq; dauit.
quo ascendā. Et respondit ei hebron. Ascendit ḡ dauit. tdue
uxores ei. achinoem iezrahelites. tabigail uxor nabal car
meli. Et turos quos erant cū eo duxit. dō singlos cū domo sua.
tmāserūt in oppidis hebron. Venerūntq; uiri iuda. tunxerunt
dauit ibi. ut regnaret sup domū iuda. Et nūciatū ē dauit q
uiri iabes galaad fecerūt sepeliētes saul. Misit ḡ dauit nūcios ad
uos galaad iabes. Dixitq; ad eos. Benedicti uos a dño omnipo q fecistis
istā mām hāc cū domino uro saul. tsepelistis eū. Et nūc retribuat
uob dominus mām tueritatē. Et ego reddā grām. eo q
fecistis ūbū istud. Confortetur manus ure. testote filii fortis
dmi. Sed et ego unctus sū in rē sup eos. tū me unxit dominus
iuda in regem sibi.

Abner aūt filius ner ptm cepit militie exercitus saul. tulit ysbo
seth filiū saul. tcircumduxit eū castris. regēq; constituit sup
galaad. tsup gesuri. tsuper iezrahel. tsup eph aim. tsuper
beniamin. tsup israhel uniuersum. Quadraginta ānoꝝ erat ys
boseth filius saul cū regnare cepisset. tduobus annis regnauit.
Sola aūt domus iuda secutabatur dauit. Et fuit nūs dierū quos
omoratus est dauit in hebron sup domū iuda. vii. an
nos. tsex mēses. Egressi sunt abner filius ner. tpueri ysbo
seth filii saul de castris in galaon. Porro ioab filius sarue
rpueri dauit egressi sunt. tcongressi sunt ei simul in piscinā
galaon. Et cum in unū ocurrissent. cepit one sedere unus
ex una parte piscine. tille ex alia. Dixitq; abner ad ioa
ab. Surgant pueri. tludāt corā nob. Et respondit ioab.
Surgāt. Surrexerūt ḡ. tnūerō nūo. xii. de tribu benjamin. ex
parte ysboseth filii saul. tex. vii. de pueris dauit. Apprehen
dit unusquisq; capite cōtrarii sui. et fixit gladiū in latus contra
rii. tceciderūt simul. Vocatūq; ē nomen loci illius. ager robu
storū. tgalaon. Et orta ē bellū durū nimis in die illa. fugatq;
est abner. tuniuersus israhel a facie dauit. Erant aūt ibi tres filii
sarue. ioab. tabisay. tasahel. porro asahel curidr velocis
mus fuit. qui unus ex pueris q̄ morabātur i silunt. Persequebatur
aūt asahel abner. tnō declinauit adexteram. siue adsinistrā
eius. omittens ysaquam abner. Respexit itaq; abner poste
ga sua. Et ait. tune es asahel. Qui respondit. ego sum. Dixit
ei abner. Vade adexteram siue adsinistrā. tapprehende
unū de adolescentib. tolle tibi spolia eius. Noluit aūt
asahel omittere quin urgēret eū. Rursusq; locutus est abner
ad asahel. Recede. noli me persequi. ne pellam te ad terrā
tcoram fratre tuo ioab potero facie mea attollere ad ioab filium
sarue. Qui audire noluit. tnolunt declinare. Percussit ergo eū
abner. cuspide retro. tpupugit eum. tcorruit ibidē. tmortuus est
ibidē loco. Et omnes q̄ perueniebāt ad locū in quo ceciderat asahel
et mortuus erat. substitebant. Persequebantur aūt ioab
et abisay fugientē abner. Solisq; occubuit. Et uenerūt usq; ad col
lem ag̃ ductus qui ē ex aduerso uallis. in ui ētis deserti gi
baon. Congregatiq; sūt filii beniamin ad abner. tcōgloba
ti in unum cuneum. steterūt in summitate montis uni⁹.
Et exclamauit abner ad ioab. dixit. Nū usq; adnec
nem tuus mucro deuorabit. An ignoras q̄ periculosa sit
desperatio. Usq; quo rogo dicis ppl̄o ut omittat persequi fra
tres suos. Et ait ioab. Viuit dominus. Si locutus fuisset mane
rent. sisti populus persequi fratres suos. Insonuit ḡ ioab bu
cina. tstetit omis exercitus. nec persequti sunt ultra israhel. ne
que certare. Abner aūt cum suis abierūt per campestria tota
nocte illa. transierūt iordanē. Et ingressa omi bethoron.
uenerūt ad castra. Porro ioab reuocatis omissis abner. con
gregauit omem populū. Defuerūt de pueris dauit. xix
viri. aut exceptis asahel. Qui aūt dauit percusserunt de
benjamin. tde uiris qui erāt cū abner. ccc. lx. qui omnes mor
tui sunt. Tulerūtq; asahel tsepelierūt eū in sepulcro patris
sui in bethleem. Et ambulauerūt tota nocte ioab cum

¶ III. ¶ Agōn

quibus cum eo. tinsequentes cum sole uenerūt ad montem qui
est ante longa gerrata. Misi domum saul. tdomū dauit. Da
uit. plus ē. Et sēp se ptō robustior. domus aūt saul decrescēbat
condie. Furmabat

Natiq; sunt filii dauit in hebron. Fuitq; primogenitus eius. a
mon. de achinoem iezrahelite. tpost eū chelaab. de abigail
uxore nabal carmeli. porro tertius absalon. filius maacha
filie tholomai regis gessur. Quartus aūt adonias filius. hag
gith. tquintus saphatia filius abigail. Sextus quoq; ietrha
am de egla uxore dauit. hi nati sunt dauit in hebron.

Cum ḡ esset prelium inter domū dauit. tdomū saul. abner fi
lius ner regebat domū saul. Fuerat aūt ecbaal mala. nōie
rispa. filia aiachā. Ingressusq; ē adam abner. Dixitq; ysboseth
ad abner. Quare ingressus es adhoc ad patris mei. Et in
tellexit nimis pp uba ysboseth. ait. Nūquid caput canis ego sum ad
uersus iudam hodie. Ipse michi feci b̄ q̄m fecerat mām suā
domo saul patris tui. tsuis fratrib. tpximis eius. tnō tradidi te
i māu dauit. tu requisisti me q̄ arguerer. pmuliere hodie.
Hec agat deus abner. tadiciat ei. nisi quemadmodum iurauit do
minus dauit. sic faciā cū eo. ut trāferā regnū de domo
saul. televetur tron dauit sup israel. tsup iudā. adam usq;
berlabee. Et nō potuit respondere ei quidquā quia metue
bat illū. Misit ergo abner nūcios ad dauit. ysbosethe dicēs. Cui
est terra. et loquentur. fac mecum amicitias. tecce manus
mea tecū. treducā ad te uniuersū israel. Ait. Bene.
ego in
ā tecū amicitias. Sed. unā rem peto. ate dicēs. Non uidebis
faciē meā. nisi quā adduxeris primo michol filiā saul. tsic uenies
tuidebis me. Misit aūt dauit nūcios ad ysboseth filiū saul.
dicens. Rede uxorem meā michol. quam despondi mihi
c. prepucia philistheum. Misit ergo ysboseth. ttulit eā a uiro
suo faltihel filio lais. Sedebatq; cū uir suus plorans
usq; thaurī. Et dixit ad eū abner. Vade. reuertere. Qui reuersus est.
Sermonē quoq; iniit abner ad seniores israel. dicens. Tam
heri quā nudius tertius querebamini dauit ut regnaret sup
nos. Nūc ḡ facite. q̄m dominus locutus est ad dauit dicēs. In
manu serui mei dauit. saluabo populū meum israel de manu
philistinoꝝ. tomniū inimicoꝝ eius. Locutus est aūt abner
etiā in auribus beniamin. Abiit ut loqueretur ad dauit in hebron
omia q̄ placuerāt israel. tuniuerso benjamin. Venitq; ad dauit
hebron cū. xx. uiris. Fecit dauit abner et uniuersis qui
uenerant cum eo. epulū. Dixitq; abner ad dauit. Surgā
ut congregē uniuersū israel ad dominū meum regem. tiniat
tecum fedus. tregnes sicut desiderat aīa tua. Cū ḡ dedu
xisset dauit abner. tille isset in pace. statim pueri dauit. tioab ue
nerūt de sil latrones. cū ꝓda magna nimis. Abner aūt nō
erat cū dauit in hebron. q̄a dimiserat eū. tipse iam erat
in pace. Et ioab tota militia que erat cū eo postea uenerūt.
Nunciatū est itaq; ioab. tomnia. Venit abner filius ner
ad regem. tdimisit eū. tabiit in pace. Et ipse rediit ad locum suum.
Et ait ad regem. Quid fecisti. Ecce uenit abner ad te. Quare
dimisisti eū. tabiit et recessit. Nosti abner filium ner. q̄
ad hoc uenit ut deciperet te. tscire exitū tuum et introitum
tuū. tnosse cūcta q̄ agis. Egressus itaq; ioab a dauit. misit
nūcios post abner. treduxerunt eū ab hesterna fossa. ignorante
dauit. Cūq; rediisset abner hebron. secessit ad portā
de medio portę. ut loqueretur ei in dolo. tpercussit eū ibi in
guine. et mortuus ē in ultionē sāguinis asahel fratris ei.
Quod cū audisset dauit. rem ā gestam. ait. Mundus ego sū
et regnū meū apud dominum usq; in sempiternū. ab inqui
ne abner filii ner. tueniet super caput ioab. tsuper omem do
mū patris eius. nec deficiat de domo ioab. fluxum seminis
sustinens. tleprosus. tenens fusum. tcadēs gladio. tdigēs
panē. Et ioab tabisai frater eius interfecerūt abner. eo q̄ occi
disset asahel fratrem eorū in gabaon in pho.

Iratus aūt dauit ad ioab tad omē populum qui erat cū eo. Scin
dite uestimenta uīa. taccingimini saccis. tplangite ante
exequias abner. porro rex dauit sequebatur feretrum. Cūq;
sepelissent abner in hebron. leuauit rex uocem suā. tflere
unt super tumulū abner. fleuit aūt omis populus. Planxit
rex abner. et. Nequaquam ut mori solent ignavi mortu
us est abner. manus tue nō sunt ligate. tpedes tui nō sunt
compedibus aggregati. Sicut solent cadere coram filiis iniquo

corruptu. congemuitq; omis populus fleuit sup eum.
Oū quem ingressus unūs multitudo ut cibū capet cū dauit clam
adhuc die. uocauit dauit dicēs. Si faciat michi deus. hec
addat. si ante occasum solis gustauero panem ut aliud gen.
Omisq; ppls audiuit. placuerunt eis cūcta q̄ fecit rex in
conspectu totius populi. Et cognouit omne uniuersus
israēl in die illa q̄n nō actū fuisset a rege ut occideret abner
filium ner. Dixit quoq; rex ad seruos suos. Nūquid ignoratis
q̄n principē et maximū corruit hodie in israēl. Ego aūt adhuc
delicatus unctusq; rex. porro uir iste filii saruie dura
sunt. Retribuat dominus facienti malum iuxta malitiam
suam.

Cxiiii. Audierunt aūt filius saul q̄ mortuus esset abner in hebron. ꝛ dissolute sunt manus eius. omnisq; israēl perturbatus est. Duo aūt uiri principes latronū erant filio saul nomen uni baana
et. ꝛ nomen alteri recheb. filii rēmon berothite de filiis beniamin.
Siquidem berooth reputata est et ipa beniamin. Et fugerunt berothite in gethaim fuerūq; ibi aduene usq; in p̄sentem
diem. Erat aūt ionathe filius saul filius debilis pedibus. Quū
quippe venisset nūtius de saul et ionatha. exciens
hebron. tollens nutrix eū nutrix sua fugit. et cūq; festinanter ut
fugeret. cecidit. claudusq; effectus est. habuitq; uocabulū mi
phiboseth. Venerunt ergo filii remmon berothite. rechab. ꝛ baana in ge
stit fuerūt die domū isboseth. qui dormiebat super stra
tū suū meridie. Ostiaria domus purgās triticū obdormi
uit. Assumentes spicas transierunt inguen. et fugerunt.
Cum aūt ingressi fuissent domū tran
sierūt eum in cubiculo arcebat. ꝛ fugerunt.
Cum aūt ingressi fuissent domū dormiebat super lectū
cubiculi. ꝛ percusserūt eū. et interfecerūt eum. et tulerūt caput eius
abierūq; per viā deserti tota nocte. attulerūt caput isboseth
ad dauit in hebron. Dixerūq; ad regem. Ecce caput isbo
seth filii saul inimici tui. qui querebat animam tuam. et de
dit dominus domino nō regi ultionem hodie de saul ꝛ de semine eius. Respondens aūt dauit rechab ꝛ baanā fr̄i eius. filiis
rimon berothite. dixit ad eos. Vivit dominus qui
redimit animā meā de omni angustia. quoniam eū qui annūtiauerat mihi ꝛ di
cens. mortuus est saul. qui putabat se prospera nūtiare.
tenui et occidi eum in siceleg. cui oportebat. me dare mercedem pro nūtio quā cum magis impii homines interfecerūt
virum in domū suo super lectulū eius. nonne requā sanguinem eius de manu uestra et auferam uos de terra. Precepit itaq; dauit
pueris. et interfecerūt eos. ꝛ pedes manusq; precidentes eorum suspenderūt eos super piscinā hebron. Caput aūt isboseth tulerūt
et sepelierūt in sepulcro abner in hebron.

Et uenerūt nūtii ad dauit in hebron dicentes. Ecce nos filii tui ossa tua sumus. Et ꝛ heri ꝛ nudiustertius
cum esset saul rex super nos. tu eras educens et reducēs israēl. Dixitq;
ad te dominus. tu pasces populū meū israēl. tu eris dux. Et
venerūt quoq; seniores israēl ad regem hebron. ꝛ pepigit cū eis rex dauit fedus in hebron coram domino. unxerunt
itaq; dauit in regem super israēl. Filius. xxx. annorum erat dauid
cū regnare cepisset. ꝛ xl. annis regnauit. In hebron regnauit super iudā. vii. annis. ꝛ vi. mensibus. In hierusalem autem re
gnauit. xxxiii. annis. in omnem israēl et iudā. Et abierunt
rex et uniuersi qui erāt cū eo in hierusalem. ad iebusēū habitatorem terre. dicētesq; ad dauit. Non ingredieris huc. nisi abstuleris cecos et claudos. dicentes. non
ingredietur dauit huc. Cepit aūt dauit arcem sion. Hec est ciuitas
dauit. Posuerunt enim dauit in die illa p̄mium et pugillem ebu
seū. et tenuissent dogmatum fistulas. Abstulit. claudos et cecos odientes animam dauit. Idcirco dicitur in proverbio. cecus et claudus
non intrabūt templū. habitauit aūt dauit in arce. et uocauit eam ciui
tatem dauit. Et edificauit eam per gyrum a mello et introrsum.
Et ingrediebatur proficiēdo atq; succrescendo. et dominus deus exercituū erat cū eo

Misit quoq; hiram rex tyri nūtios ad dauit. et ligna cedrina et
artifices lignorū. artificesq; lapidū ad parietes. et edificauerūt
domū dauit. Et cognouit dauit q̄m confirmasset eū dominus
regem super israēl. et q̄m exaltasset regnū eius super populū suū

israēl. Acceptit quoq; dauit adhuc concubinas et uxores de hierusa
lem. postquā uenerat de hebron. Natiq; sunt dauit. xuiii
filii et filie. Et hec nomina eorum quinati sunt ei in hierl. Samua.
et sobab. et nathan. et salomon. et ybaar. et helisua. et nefeg
et iaphia. et helisama. et heliada. et heliphelet.

Audierūt aūt philistiim q̄ unxissent dauit regē super
israēl. et ascenderūt uniuersi ut quererent dauit. Quod cū audisset
dauit descendit in p̄sidiū. philistiim aūt uenientes. diffusi
sunt in uallem raphaim. Et consuluit dauit dominum dicens. Si ascendam ad philistiim. si dabis eos in manu mea.
Et dixit dominus ad dauit. Ascende. q; tradēs tradam
philistiim in manu tua. Venit ergo dauit in baalpharasim.
et percussit eos ibi. Et dixit. diuisit dominus inimicos meos
coram me. sicut diuidūtur aq̄. Propterea uocatū est nomen
loci illius baalpharasim. Et reliquerūt ibi sculptilia
sua. Que tulit dauit et uiri eius. Et addiderūt adhuc philistiim ut ascenderent. et diffusi sunt in ualle raphaim.
Consuluit aūt dauit dominū dicens. Si ascendam ex
philistiim? et respondit. Non ascendas obuiam eis. sed
transi post tergū eorū. ueniesq; ad eos ex aduerso pirorū. Et cū
audieris sonitum gradientis in cacumine pirorū. tunc
p̄cedā. quia tunc egredietur dominus ante faciem tuam.
ut percutiat castra philistiim. Fecit itaq; dauit sicut p̄cepe
rat ei dominus. et percussit philistiim de gabaa. usq; dum
uenias gazer.

Congregauit aūt rursum dauit omnem electum israēl. xxx.
milia. Surrexit itaq; et abiit cum uniuerso populo qui erat
cū eo. de urbe iuda. ut adduceret archam dei super quā invocatū est nomen dei exercituū sedentis cherubin super eā.
Et imposuerūt archam dei super plaustrū nouū. Tulerūtq;
eam de domo aminadab. qui erat in gabaa. Oza aūt et fra
tres filii aminadab minabant plaustrū nouū. Cūq; tulissent eā de domo aminadab qui erat
in gabaa custodiens archā dei. haio precedebat arcā. dauit
aūt et omnis israēl ludebant coram domino. in omnibus lignis
fabre factis. et citharis. et lyris et tympanis et tympanizantibus. et
postquā aūt uenerūt ad aream nachon extendit manum
oza ad archam dei et tenuit eam. quia calcitrabant boues
et declinauerāt eā. Iratusq; est indignatione dominus
contra oza. et percussit eū super temeritatem. Et mortuus est
ibi iuxta archā dei. Contristatusq; est aūt dauit eo q; percussisset dominus ozam. Vocauitq; nomen loci illius phares oza
usq; in diem hanc.

Timuit dauit dominum in die illa dicens. Quomodo
ingredietur ad me archa domini? Et noluit declinare ad
se archam domini ciuitatem dauit. sed declinauit eam in
domo obededom getthei. Et habitauit archa dei in domo obededom getthei. tribus mensibus. Et benedixit dominus obededom
et omnem domum eius. Nūntiatumq; est regi dauit q; benedixisset
dominus obededom et omnia eius. propter archam dei. Abiit
dauit. et transtulit archā dei de domo obededom in ciui
tatem dauit. cū gaudio. Et erat cū dauit. vii. choris cum
mactatione uituli. Cumq; transcenderent qui portabant
archā dei. sacrificauit mactabatq; bouem et arietes. Et dauit per
saltabat totis uiribus ante dominum. porro dauit accinctus erat ep
hod lineo. et ob reliqua dominus israēl ducebāt archā testamēti do
mini in iubilo et clangore buccine. Cūq; intrasset archa dei in
ciuitatē dauit. michol filia saul prospiciens per fenestrā vidit
dauit regē subsilientē atq; saltantē ante dñm. et despexit eū
in corde suo. Et introduxerūt archā dei. et posuerūt eā in loco suo. in
medio tabernaculi quod tetenderat ei dauit. Et optulit dauit holo
causta coram dño. et pacifica. Cūq; explesset offerens holocaustū
et pacifica. benedixit populo in nomine domini exercituū. et partitus est
uniuerse multitudini israēl tā uiro quā mulieri. singulis
collyridā panis unā. et assatum et uue sub tegmine
unā atq; frixū oleo. et abiit omnis populus unusquisq; in domū suā
Reuersusq; est dauit ut benediceret domui suę. Egressa michol
filia saul occurrit ei dauit ait. quā glosiscatus fuit hodie rex
israēl. discooperiens se ante ancillas seruorum. et nudatus est si
cut nudatur unus de scurris. Dixitq; dauit ad michol. Vivit

hec ffranca q̄ pmisit p̄ma p̄sona
fine tecte ad ruffiorc

dñs qui dñi. mīr dñm q elegit me ptius q̄ patrē tuū. r
q̄ oīē domū eī. r p̄cepit mī ut ēem dux sup̄ ple dñi isr'
r dñi. r audior fili plus quā fratres mei. reto humilis mater
ius mea. r ei ancille deq; locuta est gloriosior apparebo.
Ig michol filie saul nō ē nat̄ filius. usq; ad diē mortis sue.
Factū ē aūt cū sedisset rex i domo sua. r dñs dedisset ei requi
em undiq; ab uniūsis inimicis suis. dixit ad nathā pphā.
Videsne q̄ ego habitē i domo cedrina. arca aūt dei pōita
sit i medio pelliū. dixitq; nathan ad regē. Omnia q̄ est
in corde tuo uade fac. quia dñs tecū est. Factū est aūt
nocte illa. ut ecce sermo dñi ad nathan dicēs. Vade
r loquere ad seruū meū dauid. hec dicit dñs. Nūquid tu
edificabis mihi domū ad habitandū. Nec enī habitā
in domo ex die qua eduxi filios isr' de terra egipti. usq;
ad diem hanc. sed ambulaui in tabernaculo r in tento
rio. per cūcta loca que transiui cū omnibus filiis isr'. Nū
quid loquens locutus sū ad unū de tribubus isr'. cui p̄
cepi ut pasceret pplm meū isr'. dicēs. quare nō edifica
sti mihi domū cedrinā. Et nūc hec dices seruo meo
dauid. hec dicit dñs exercituū. Ego tulī te de pascuis se
quē gregē. ut ēes dux sup̄ pplm meū isr'. r fui te
cum ubicūq; ambulasti. r interfeci uniūsos inimi
cos tuos a facie tua. feci q̄ tibi nomē grande. iuxta nō
men magnoz qui sūt in tra. et ponā locū pplo meo isr'.
r plantabo eū. r habitabit sub eo. et non ultra turbabit.
plius. nec addent filii iniquitatis ut affligant eū
sicut prius. ex die qua constituī iudices sup̄ populū
meum isr'. et requiem dabo tibi ab oīb; inimicis tu
is. p̄dicēs; tibi dñs domū fidelē. ut cū impleti fuerint dies tui. et dormieris cū patribus
tuis. suscitabo semen tuū post te. q̄ egredietur de ute
ro tuo p̄firmabo regnū eius. Ipse edificabit
domū nōi meo. et firmabo thronū regni eius usq; i sēp̄
tm. ego ero ei in patrē. et ipse erit mihi in filiū. Qui
si quid male gesserit. arguā eū in uirga uiroz.
et in plagis filioz hoīm. misericordiā aūtem

meā nonauferā abeo. sicut abstulī asaul quē amicuī
facie mea. et fidelis erit domus tua. et regnū tuū usq;
in eternū. ante faciem meā. et thronus tuus erit firmus
usq; iter. Secūdum oīa uerba hec. et secundum uisionem
istam. sic locutus ē nathan ad dauid. Ingressus
ē autē rex dauid. et sedit coram dño. et dixit. quis ego dñe
mine deus meus. et quae domus mea. quia adduxisti
me huc usq; Sed hoc parū uisum est tibi deus. in conspectu tuo
domine deus meus. sed loquutus es etiā de domo serui
tui in longinquū. Sed hec ē lex adam domine deus. Quid er-
go addere potest ad hec dauid ut loquatur ad te. tu enim
dñe scis seruū tuum dñe deus. propter uerbū tuū. et secūdm cor tu
um fecisti oīa magnalia hec. ut notū faceres seruo tuo.
Idcirco magnificatus es dñe deus. quia non est similis
tui. neq; ē deus extra te in omnibus q̄ audiuimus au
ribus nr̄is. Aue ē aut gēs ut populus tuus israel. gens in
terra. pp quā iuit deus. ut redimeret eū sibi in pplm.
ponere sibi nomen. faceretq; eis magnalia et hor
ribilia super terrā. in conspectu populi tui quē redemisti tibi
ex egypto. gentē et deos eius. Firmasti tibi pplm
tuum israel in pplm sēpiternū. tu dñe deus factus es
eis in deū. nūc ergo dñe deus uerbū q̄ locutus es su
per seruū tuū. et super domū eius. firmum in sēpiternū
fiat sicut locutus es. et magnificetur nomen tuum usq;
in sempiternū. Adq; benedicatur dñs exercituū ē super
israel. et domus serui tui dauid. erit stabilita coram
dño. quia tu dñe exercituū deus israel. reuelasti aurem
serui tui dicens. domū edificabo tibi. propterea inue
nit seruus tuus cor suū ut oraret te oratione hac. nūc
ergo dñe deus es. et uerba tua erunt uera. locu-
tus es enim ad seruū tuum bona hec. Incipe igitur benedice
re domui serui tui ut sit in sēpiternū coram te. quia tu dñe
deus locutus es. et benedictione tua benedicetur domus
serui tui in sēpiternum.

Factū est aūt post hꝫ pcussit dauid philistiim & humiliauit eos. & tulit dauid frenū tributū de manu philistiim. & pcussit moab. & mensus est eos funiculo cōiugatis ire. & fuit moab dauid seruiens sub tributo. & pcussit dauid adadezer filiū roob regem sobā. cū pfice suā ut dominū exerceat sup fluū euphraten. & cepit dauid exp te eius mille ccc pugiles equoꝝ. & xx. milia peditū. subneruauit omes iugales currū. & reliquit aūt ex eis. c. curruū. venit aūt damasci syra damasci. ut pstaret adadezer regi sobā. & percussit dauid de syria. xxii. milia uirop. & posuit dauid pfectū in syria damasci. & erat syria dauid seruiens sub tributo. & seruauit aūt dūs dauid in omnib⁹ ad q̄cūq; pfectus est. & tulit dauid arma aurea. q̄ fuer̄ in humero adadezer. & detulit ea hierl. & in tabernaculū pcussit etiā thai rex epath sobā. & adadezer. & detulit de berothe. & de berothai ciuitatib⁹ adadezer nimis argento fecit salomon oē uas æreū in mare æneū. & columnas & labrū æreū. & uasa ærea. tulit aūt thou rex emath q̄ percussit dauid omne robur adadezer. & misit thou ioram filium suū ad regē dauid. ut q̄ reuiseret eū. & gratularet ei. q̄ expugnasset adadezer. pugnabat enim contra thou adadezer. & in manu eius erant uasa argētea. uasa aurea. & uasa erea. hæc quoq; sanctificauit rex dauid domino. cū argento & auro q̄ sanctificauit de uniuersis gentib⁹ quas subegerat de syria et moab. & filiis ammon. & philistiim. & amalech. & de manubiis adadezer filii roob regis sobā. fecit quoq; sibi dauid nomē cū reuerteretur cæsis in ualle salinarū decē. xviii. milib⁹. & posuit in idumea custodes. & tota idumea facta est seruiens dauid. & seruauit dominus dauid in oīb⁹ ad q̄cūq; pfectus est. & regnauit dauid sup omem israhel. & fecit iudicium & iustitiā oī populo suo. ioab aūt filius saruie erat sup exercitū. porro iosaphat filius achylud erat a cōmentariis. & sadoch filius achitob. & abimelech filius abiathar erāt sacerdotes. & saraias scriba. & banaias aūt filius ioiadā. sup cerethi. & phelethi.

Filii aūt dauid sacerdotes erant. & dixit dauid. putasne est aliq̄s uir qui remanserit de domo saul. & faciā cum eo misericordiā ꝓpter ionathan. erat aūt de domo saul seruus nomine siba. quē cū uocassent ad regē dixit ei. & tu es siba. & ille respondit. ego sū seruus tuus. & dixit rex. nūquid est aliquis de domo saul. ut faciā cū eo misericordiā dei. dixitq; siba regi. Sup est filius ionathan debilis pedib⁹. vbi quo? & dixit siba adregi. ecce ait ē domo machir filii ammihel in lodabar. misit g̃ rex dauid & tulit eū de domo machir filii. mmihel de lodabar. cūq; aūt uenisset miphiboseth filius ionathan nepos saul ad dauid. corruit in faciē suā & adorauit. dixitq; dauid. miphiboseth. qui respondit ad sum seruus tuus. & ait ei dauid. ne timeas. quia faciēs faciā tibi misericordiam ꝓpter ionathā patrē tuū. & restituā tibi oēs agros saul patris tui. tu aūt comedes panē ī mensa mea sēp. qui adorauit eū dixit. quid est seruus meus q̄ respexisti super canē mortuū similem mei. & vocauit rex siban puerū saul. & dixit ei. oīa q̄cūq; fuer̄t saul. & cuncta domui eius. dedi filio domini tui. opare g̃ ei. tu & filii tui & serui tui. & colligetis filio domini tui cibos ut alatur. miphiboseth aūt filius domini tui. comedet sēp panem super mensam meam. erāt aūt filii. xv. filii. & xx. serui. dixitq; siba ad regē. sic ut iussit dominus meus rex seruo suo. sic faciet seruus tuus. & miphiboseth comedet panem super mensam tuā. q̄si unus de filiis regis. habebat aūt miphiboseth filiū paruulū nole nomen. omis tus cognatio domus sibe. seruiebat miphiboseth. porro miphiboseth habitabat hierl. quia de mensa regis iugiter uescebatur. & ipse claudus utrisq; pedib⁹.

Factū aūt post hꝫ ut moreretur rex filius naas ammon. & regnaret anon filius eius ꝓ eo. dixitq; dauid. faciā misericordiam cum anon filio naas. sicut fecit pater eius mecū misericordiam. misit g̃ dauid consolantes eū ꝑ seruos suos super patre ipsius. venerūt aūt serui dauid ad terrā filiorum ammon. dixerūt ꝓcures filio ammon adamnon dñm suū. putasne q̄ honorem patris tui te glorificet. adre ꝙ miserit ad te consolatores. nōne ideo ut inuestigent et eyplorent ciuitatē. & misit eam misit dauid seruos suos ad te. tulit itaq; anon seruos dauid. & rasit medietatē barbe eorū. & precidit uestimenta eorū media usq; ad nates. & dimisit eos. quod cū nūciatū esset dauid. misit occurrit eis. erāt enim uehemēter confusi. & mandauit eis dauid dicēs. sedete in hiericho donec crescat barba uestra. & tūc reuertimini. videbant aūt filii ammon q̄ fetuissent dauid. misitq; anon & conduxerūt mercede syrū roob. & syrū soba. xx. milia peditū. & mille uiros. de rege maacha. & ab istob. xii. milia uirorū. audiens aūt dauid misit ioab. & omnē exercitū bellatorū. egressi sunt ergo filii ammon. & direxerūt aciē ante portā ciuitatis. syri aūt soba. & roob. & istob. & maacha. seorsū erant ī campo. videns aūt ioab q̄ ꝑparatū esset ad ipsius faciē ꝓ & retro. elegit ex omnib⁹ electos israhel. & direxit aciē contra syrū. reliquā aūt partem ꝓpli tradidit abisai fratri suo. & direxit aciem aduersus filios ammon. & ait ioab. si ꝓualuerint aduersum me syri. eris mihi in adiutoriū. si aūt filii ammon ꝓualuerint aduersum te. auxiliabor tibi. esto uir fortis. & pugnemus ꝓ plo nr̄o. & ciuitate dei nr̄i. dñs aūt faciet q̄ bonum est in conspectu suo. & iniit ioab. & pop ulus eius pugnā cōtra syros. & fugati fugerunt a facie eius. filii aūt ammon uidētes q̄ fugissent syri. fugerunt & ipsi a facie abisai. & ingressi sunt ciuitatē. reuersusq; est ioab a filiis ammon. & uenit ierl. videns aūt syros. q̄m corruissent coram israhel. congregati sunt pariter. & reduxit hadarezer. & eduxit syros qui erāt trans fluuiū. & adduxit exercitum eorū. & uenit helam. & sobach princeps exercitus adadezer. precedebat eos. & nūciatū est dauid. & congregauit omnem israhel. & transiit iordanem. & uenit helema. & direxerunt aciem contra dauid. pugnauerūt & eum. fugerunt q̄ syri a facie israhel. & occidit dauid de syris septingentos currus. & quadraginta milia equitū. & sobach princeps militie eius percussit. qui statim mortuus est. videntes aūt omnes reges qui erant ī potestate adadezer. quod corruissent coram israhel. & pacē cū israhel & seruierunt eis. timuerūtq; syri auxiliū ꝓbere filiis ammon. & ideo & ipsi ꝓbeuenerūt anno eo tpr quo solent reges ad bellā procedere. misit dauid ioab. & seruos suos cū eo. & cuncta israhel. & uastauerunt filios ammon. & obsederūt rabath. dauid aūt remansit ierl. & ioab pugnabātur. accidit aūt surgeret dauid de strato suo ꝓ meridiem. & deābularet sup solarium domus regie. vidit q̄ mulier se lauaret de solario sup solarium suū. erat aūt mulier pulcra valde. misitq; rex & requisiuit q̄ esset mulier. & nunciatū est ei q̄ ipsa esset bersabee filia heliab uxor urie ceth. & misit nuncios dauid & tulit eā. & ingressa est ad eum. & dormiuit cum ea. sanctificata est ab immunditia sua. & reuersa est domum suam. & concepit & misit. & nūciauit dauid. ait. concepi. misit aūt dauid ad ioab dicēs. mitte ad me uriā hetheū. & misit ioab uriā ad dauid. & uenit urias ad eum. & interrogauit eum dauid quā rem ageret ioab. & populus. & quomodo administraretur bellū. & dixit dauid ad uriā. vade in domū tuā. & laua pedes tuos. & egressus est urias de domo regis. secutusq; est eum cibus regius. dormiuit aūt urias ante portā domus regie cū alis seruis domini sui. & non descendit ad domū suā. nunciatūq; est dauid. dicentibus. nō ruit urias ad domū suam. & ait dauid ad uriā. nūquid nō de uia uenisti. cur ergo non descendisti ad domum tuam. & ait urias ad dauid. arca dei & israhel. & iuda habitant ī papilionibus. & dominus meus ioab. & serui domini mei super faciem terre manent. ego ergo ingrediar domū meam. ut comedam & bibam & dormiam. cū uxore mea. per salutem tuam & per salutem aīe tue. q̄ nō faciam rē hāc. ait ergo dauid ad uriam. mane ī & hodie. & cras dimittā te. mansit urias in hierlo die illa & altera. & uocauit eum dauid ut comederet coram se. & biberet. & inebriauit eū. & egressus uespere. dormiuit ī stratu suo. cū seruis domini sui. & domū suam non descendit. factū est ergo mane. & scripsit dauid epistolam ad ioab. & misit per manum urie scribens in epistola. ponite uriam

exadú bellú ubi fortissimú pl̃ium est. r decrelinquit eum
ut pugnis inferat. ꝫ grãuit ioab obsidet urbem. posuit unam
ilocũ ú sciebat uiros & fortissimos. egressiq; uir de urbe
re. pugnabãt adúsum ioab. & ceciderũt de populo seruoꝝ dꝫ
r mortuus est ẽ uria ethеus. & misit ioab. r nũciauit dꝫ
uit oĩa ũba pl̃ii. præcepitq; nũcio dicens. Cũ ꝯpleueris uniuer
sum sermonẽ belli ad regem si ei⁹ uideris indignari r dixerit. q̃
re accessistis ad murũ ut pugnaretis. an ignoratis q̃ sagit
mittãtur de pinnaculo. q̃ percussit abimelech fi
lium ierobbaal. nonne mulier misit sup eũ fragmen
mole demum. r interfecit eũ in thebes. quare iuxta murum
accessistis. Dices ẽ. famul⁹ tuus uria ethеus occubuit. Abiit
q̃ nũcius & uenit r narrauit dauid oĩa q̃ præceperat ioab.
& dixit nũcius ad dauid. fortiter uicerũt aduersum nos uiri.
egressi sunt ad nos i campum. nos aũt fecimꝰ impetũ usq; ad portã ciuitatis. & dimiserunt uiros sagit
tarii ad seruos tuos e⁹ mortuus est de. sup. mortuusq; sunt de
famul⁹ regis. quĩ & famul⁹ tuus uria ethеus mortuus ẽ. & di
xit dauid ad nũciũ ꝫ dicet ioab. Nequã fungatur iste res
tus est enim cui⁹ mucro est pl̃ius. nisi uide. nisi ille⁹ mortuus fuerit q
ladius. Confortа bellatores tuos ad úsum urbem ut de
struas eam. r exhortatus eos. Audiuit aũt uxor urie q̃m
ortuus ẽt uir eius uria. r planxit eũ. transactisq; lucti
misit dauid r traduxit eam i domũ suã. r facta ẽ ei uxor
pepe⁹q; filiũ. & displicuerũt ꝰbus q̃ fecerat dauid coã
domino.

Cxii. Misit & dominus nathan ad dauid. qui cũ uenisset ad eũ. dix
it. Iudex erant duo uiri in ciuitate una. r cum
diues & alter pauper. diues habebat oues & armẽta plurima
ualde. pauper aũt nichil habebat oĩo p̃t ouẽculã unã parualam
quã emerat. et nutriebat. r creuerat ap̃ eũ cũ filiis eius
simul. de pane illius comedebat. r de calice bibebat. r in sinu illi⁹
dormiebat. erat⁹ illi sicut filia. Cũ aũt peregrinus quidã uenis
set ad diuẽ. pepercit ille sumere de ouibus & de bobus suis ut ex
hibẽt peregrino cuidã. illi qui uenerat ad se. sed tulit ouem ui
ri pauperis & parauit cibos ex ea q̃ uenerat ad se. Indignatus
aũt uehemẽter dauid contra uirum illũ nimis dixit ad nathan.
Viuit dominus q̃m filius mortis est uir qui fecit hoc.
& ouem reddet q̃druplũ. eo q̃ fecerit rem istã & non
pepercerit. Dixit aũt nathan ad dauid. Tu es ille uir qui
facta hanc rẽ. Hec dicit dominus deus israel. Ego unxi te
in regẽ super israel. & ego erui te de manu saul. & dedi tibi do
mum domini tui. & uxores domini tui in sinu tuo: dedi
que tibi domũ israel & iudã. Et si parua sunt ista adiã tibi mul
ta maiora. Quare ergo contẽpsisti uerbum domini ut
faceres malũ coram me? uriam ethеum percussisti gla
dio. & uxorẽ illius accepisti in uxorẽ. & illũ interfecisti ẽ gladio fi
lioꝝ amon. Quã ob rem non recedet gladius de domo tua
usq; in cõpletionẽ. eo q̃ despexeris me. & tuleris uxorem uri
e ethеi. vt sit uxor tua. Hec dicit dominus. Ecce ego su
scitabo super te malũ de domo tua. & tollã uxores tuas coram
oculis tuis. & dabo proximo tuo. & dormiet cũ uxoribus tuis co
ram sole hoc. Tu enim fecisti abscondite. ego aũt faciam
ũbũ istud cõspectu omnis israel. & cõspectu solis. Et dixit dauid
ad nathan. Peccaui domino. Dixitq; nathan ad dauid. Do
minus quoq; tulit peccatũ tuum. non morieris. Verũtamen
quia blasphemare fecisti inimicos domini ꝫpter ũbum
hoc. filius qui natus est tibi morte morietur. Et reuersus
est nathan in domũ suã. percussitq; dominus puerulũ quẽ
pepererat uxor urie dauid. & defecit. Deprecatus est
dominũ ꝫ puerulo. ieiunauit dauid ieiunio. & egressus ste
rilis. iacuit super humum. Venerũt aũt seniores domus
eius ad eũ ut surgeret de terra. qui noluit. nec comedit cũ
eis cibũ. Accidit aũt die septima. ut moreretur infans. timu
erũt serui dauid nũciare ei q̃ mortuus esset puerulus.
dixerũt enim. Ecce cũ puerulus adhuc uiueret loq̃bamur
ad eũ. & audiebat uocem nr̃am. quãto magis ũ dicimus
mortuus est puer. se affligeret. Cũ ergo audisset dauid q̃
seruos suos mutuãtes. intellexit q̃ mortuus esset infans. dixit
ad seruos suos. Numquid mortuus est puer. Qui re
sponderũt ei. mortuus est. Surrexit ergo dauid de terra. & lo
tus unctusq; & mutatis uestimẽtis egressus est. & domũ dei ir

adorauit. & uenit in domũ suã. petensq; ut ponerẽt ei pa
nes comedit. Dixerũt aũt ei serui sui. Quid est sermo q̃
fecisti ꝫ flentem eũ adhuc uiuente puero ieunasti & plebas.
Postq̃ aũt puer⁹ mortuus est. surrexisti & comedisti panem. & ait.
ꝫ flentem in ũ adhuc uiuente ieunaui & plebam. Dixi
enim quis scit si forte donet eũ dominus. & uiuet
infans. Nũc aũt quia mortuus est. quare ieunem. numq̃
potero reuocare eũ ampl⁹. Ego uadã ad eum. ille non
redibit ad me. & consolatus est dauid bethsabee uxo
rem suã. & ingressus est ad eã. dormiuitq; cũ ea. quæ ge
nuit filiũ. & uocauit nom̃ eius salomon. & dominus di
lexit eum. misitq; in manu nathan ꝓphete. & uocauit nom̃
eius amabilis domino eo q̃ dilexit eũ dñs.

Cxiii. Pugnabat ioab & rabbath filiorum amon & expugna
bat urbem regiam. misitq; ioab nũcios ad dauid dicẽs.
Dimicaui aduersus rabbatha capiendã & urbẽ aquarũ
capiã. & cæteram reliquã partẽ populi tolle ad te. ne
capiã ẽa. nequando capta fuerit urbs ego nom̃ meum asseri
bar uictoria. Congregauit ergo dauid omnem populũ. & pu
gnauit ad úsum rabbath. & cepit eã. Tulitq; diadema regis eoꝝ de capite. pondo auri talẽti
huius. & gẽmas pretiosissimas. & positũ est super caput dauid.
Prædã quoq; ciuitatis asportauit multã nimis. Populũ quoq;
eius adduxit. & serrari fecit. & ferreis ẽgit⁹ sup eos. & secari
eos præcepit. duxitq; cultros. & trãsduxit eos per lateres. Sic fecit ciuibus omnibus filiorum amon. Et reuersus est
dauid. & omnis exercit⁹ in hierl̃m.

Cxiii. Factum est post hæc. ut absalon filius dauid haberet sororem pul
chram nom̃e thamar. & adamauit eã amnon filius dauid.
& deperiit eã ualde. ita ut egrotaret. propter thamar sororẽ eius. q̃
erat uirgo. difficile ei uidebatur. ut quippiã ei posset
fieri agere cũ ea. Erat aũt amon amicus nomine ionadab. filius semmaa fratris dauid uir prudẽs ualde.
Qui dixit ad eum. Quare sic attenuaris macie filius regis
singulis diebus? Cur non indicas mihi? Dixitq; ei amon. Thamar sororẽ absalon fratris mei amo. Cui respondit ionadab. Cuba tibi lectulũ & langue
simula. Cũq; uenerit ut uisitet te pater tuus. dic ei. Veniat oro thamar so
ror mea ut det mihi cibum & faciat pulmentũ ut comedã de manu eius. Accubuit itaq; amon. & simulauit se egrotare. cumq;
uenisset rex ad uisitandũ eũ. ait amon ad regem. Veniat
ut obsecro thamar soror mea. ut faciat coram me duas sorbitiũculas. & cibũ capiam de manu eius. Misit
ergo dauid ad thamar dicens. Vade in domum amnon fratris tui. & cura ipsum. Venit ergo thamar in domum
amnon fratris sui. & ipse cubabat. Quæ tollens farinã & conspersit. & fecit coram eo placentas. & assauit
eas. Cumq; cepisset ollam tollere. noluit comedere. Dixitq; amon. Egrede omnis homo foras. & nemo
remaneat. Egressi sunt omnes. & dixit amon ad thamar. Affer cibum in cubiculum ut uescar de manu tua. Tulit ergo thamar
sorbitiũculas quas fecerat. & tulit ad amon fratrem suum in cubiculum. Cumq; optulisset ei ut comederet. apprehendit eam & ait
ei. Veni soror mea dormi mecum. Quæ respondit ei. Noli
frater mi. noli opprimere me. nec enim hoc fas est in israel. Noli
facere stultitiam hanc. Ego enim ubi ero. quo portabo opprobrium meum? tu autem sicut unus de insipientibus in israel. Sed pota
loquere ad regem. Non enim negabit me tibi. Noluit autem acquiescere precibus eius. sed ualentior illi⁹ opressit eam & rauit eam.
Et ego iam eã habet amon magis odio quam prius dilexerat. Maior
ior fuit odium quo oderat eam. Amore quo amauerat eam. Dixitq; ei amon. Surge uade. Quæ respondit ei. Non
est hoc malum grande agis adhuc erga me. Quam si forte ejicias
me. Et noluit audire eam. Sed uocato puero qui ministrabat ei. Dixit. Eice hanc foras. & claude hostium post eam.
Talem erat talari tunica. Huiusmodi enim filiæ regum
uirgines uestibus utebantur. Ejecit itaque eam minister eius
foras. & clausit fores post eam. Assumensque cinerem sparsit
super caput suum. scissamq; talari tunica. posuitq; manus suas ei⁹ super caput. ibat
egrediens & clamabat. Dixit aũt ei absalon frater eius. Nũ
quid amon frater tuus cubauit tecum? Et nunc soror mea. fruere
tuus est. noli affligere cor tuum. quoniam frater tuus est. Non curare igitur

thamar cõm be lem in domo abſalon frisiu. Cũ aũt audi
ſſet rex dauid vba hec. ſtristat' e nimis. Et no luit contriſtare
ſpiritũ amon filiu ſiu. qñ dilgebat eũ. qz ꝓmogenit' eet
ei. porro ne eſt locutus abſalon adamon. nec bonum nec ma
lum. odierat enim abſalon amonẽ q̃ violaſſet thamar ſoro
rem ſuã.

Factũ eſt aũt poſt bñm vt tonderẽt oues abſalon in ſa
ſor ꝙ eſt ꝓpe ephraim. Et vocauit abſalon oẽs filios re
gis. Venitq; ad regẽ dixit. adeſt. Ecce tondent oues ſerui tu.
veniat oro rex cũ ſeruis ſuis ad ſeruũ ſuũ. Dixitq; rex ad ab
ſalon. Nolu fili mi. nolu rogare. ut ne eamus omes. ne grauem
te. Cũq; urgeret eum vt nollet. nr. dimisit eũ. Dixit aũt ab
ſalon. Si nõ vis venire. venit. obſecro ne obſeq̃ris michi ſal
ſi meus. dixitq; ad eũ rex. Nõ eſt necẽ ut vadat tecum.
Coegit itaq; eũ abſalon et dimisit eũ. ea amon. cumq;
oes filios regis. Fecitq; abſalon convivũ ſicut ſolent fi
lii regis. abſalon pueris suis dicẽs. Obſeruate cũ inebri
atus fuerit amon vino. et dixero vobis. percutite eũ
et occidite. ego enim sum qui ꝓcepi vobis. cavete ergo ne
timueritis. fortes aũt estote. et filii valentes. Fecerunt ergo pueri abſalon ad
uſus amon ſicut ꝓceperat abſalon. Surgẽtes
ascenderunt singuli mulas ſuas. et fugerunt.
Eũq; adhuc regerent in itinere. fama pervenit ad aures
regis. dicẽtes. Percuſſit abſalon omes filios regis. nec vnus
remanſit ex eis. Surrexit itaq; rex. et scidit vestimẽta ſua
et cecidit super terrã. omnes quoq; ſerui ipius qui aſſiſtebant ei. ſcide
runt veſtimẽta ſua. Porro ionadab filius ſimaa
fratris dauid dixit. Ne estimet dominus meus. q̃ omes pue
ri regis. occisi sint. amon solus mortuus est. q̃m ex
ore abſalon erat positum. ex die quo oppreſſit thamar ſororẽ
eius. Ne ergo putet dominus meus rex. ſic eos filios re
tulisse. dicens omnes filii regis occisi sint. q̃m amon solus mor
tuus est. fugit aũt abſalon. Et leuauit puer ſpecula
torem oculos ſuos. et vidit. et ecce populus multus veniebat
per viam montis. qui erat iuxta eum. Dixitq; ionadab ad regẽ.
Ecce filii regis adſunt. iuxta verbum ſerui tui ita factum est. Cũq; ceſ
ſaſſet loqui. apparuerunt filii regis. Et intrantes leuauerũt
vocem ſuam et fleuerunt. Sed et rex et omnes serui eius fleuerũt
ploratu magno nimis. porro abſalon fugiens. abiit ad
tholomai filiũ amiur regem geſſur.

Luxit ergo quotidie filiũ ſuũ multis diebus. Abſalon aũt cũ fu
giſſet. venitq; in geſſur. fuit ibi tribus annis. Cessauitq; ꝺ
rex ysequi abſalon. eo q̃ consolatus sit amon ſuper mortuo.
Intelligens aũt ioab filius ſaruie q̃ cor regis ſuper eo erat ab
ſalon. misit thecuã. et tulit inde mulierem sapientem. di
xitq; ad eam. Ingere te simulans luctum et induere veſte lugubri
ne unguaris oleo. ut ſis quaſi mulier plurimos dies lugens mor
tuũ. Et ingredieris ad regem. loqueris ei ſermones huius
ſcemodi. Posuit aũt ioab ũba in ore eius. Itaq; cũ ingreſſa
fuiſſet mulier thecuites ad regẽ. cecidit coram eo ſuper
faciem. ꝛ adorauit. dixitq;. Serua me rex. Et ait ei rex.
Quo eurse habes. Respondit. Heu mulier vidua ego ſum.
mortuus est enim vir meus. et habebã duos filios. q
rixati sunt ad ſemetipſos in agro. nullusq; erat qui eos ſepa
raſſet. percuſſit aũt alter alterum. et interfecit eũ. Et ecce ſurgens
vniuerſa cognatio ad ſeruam tuam. et dicit mihi. Trade eum
qui percuſſit fratrem ſuũ. ut occidamus eũ. pro anima fratris ſui quem
interfecit. et deleamus heredem. Et hoc facere cupiunt. et
tollere carbonem de area. ut extinguatur lucerna mea. nec
remanere super terrã. Et ait rex ad mulierem. Vade in do
mũ tuã. ego tibi dabo ꝓcepta. Dixitq; mulier ad regẽ. Sit
domine mi rex. iniquitas in me et in domũ patris mei. Rex aũt et thron⁹ eius sit innocẽs. Et ait rex. Si quis
locutus fuerit tibi aliquid. adduc eum ad me. et vltra non adiiciet ut tangat te
amplius. Respondens rex dixit. Obſecro recordetur rex dei tui. ne multiplicentur propin
quantes vltores sanguinis. et interficiant filium meum.
Et ait. Viuit dominus quia non cadet de capillis filii tui terram. Dixit
ergo mulier. Loquatur ancilla tua ad dominum meum regem
aliquid. Et ait. Loquere. Dixitq; mulier. Quare cogitasti huiuſmo
di rem contra populum dei. Et loquens est rex ſuper responſo hoc. quaſi
reduceret eccẽ ſuũ. Siquidem omnes morimur. et quaſi aqua dilabimur
in terram. que non congregabitur amplius. Deus aũt non vult perire animam. et
cogitat ne penitus abiiciat a ſe eum qui ꝓiectus est. Nũc igitur quod locutus es ad dominum meum regẽ. hoc
quaso adimpleatur. Dixit ergo mulier. Loquatur ancilla tua ad dominum meum regem
aliquid. Et ait. Loquere. Dixitq; mulier. Quis egredietur ad dexteram aut ad ſiniſtram
ab omnibus quæ locutus est dominus meus rex. Vere ſeruus tuus ioab mandauit mihi. et ipſe
dedit in os ancille tue omnes ſermones iſtos. Ut averteret figuram ſermonis hui⁹.
ioab ſeruus tuus fecit verbum istud. Tu aũt domine mi ſapientia es. iuxta ſapientiam angeli dei. ut intelligas omnia
que ſuper terram fiunt. Dixit aũt rex ad ioab. Ecce placatus feci rem hanc. vade ergo et revoca puerum abſalon. Cadensq; ioab in faciem ſuam in terram adoravit. et benedixit regi. Dixitq; ioab.
hodie intellexit ſervus tuus. quia inveni gratiam in oculis tuis
domine mi rex. ſecundum eũ ſermonem ſerui tui. Surrexit ergo ioab. et abiit in geſſur. adduxitq; abſalon in hieru.
Dixitq; aũt rex. Revertatur in domũ ſuã. faciemq; meã non videat. Reversus
est itaq; abſalon in domũ ſuã. faciem regis non vi
dit.

Porro ſecundum abſalon virum non erat pulcher. nec tam laudabilis
nimis. A vertice pedis usq; ad cacumen eius non erat in eo ulla macula
Cũq; tonderet eum. tondebat autem capillos capitis ſui quia gravabant eũ. et tondebat eos. pondebantur capilli capitis
ſui ducentis siclis ponderis publici. Nati sunt aũt abſalon
filii tres. et filia una. thamar nomine. et elegantis formæ. Vixerunt
ergo filii abſalon duo. priusquam nasceretur ei filius. quem vocauit nomine ſuo. et
vocatur usq; hodie. Columna abſalon in valle regis. dicens. Non habeo filium. qui
conſervet nomen meum. Et vocavit columnam nomine ſuo. et vocatur
usq; hodie. Manumentum abſalon. Misit ergo abſalon ad ioab ut mitteret eum ad regem. Et noluit venire
ad eum. Cumq; secundo misiſſet. nolebat venire. Dixitq; ad
ſeruos ſuos. Scitis agrum ioab iuxta agrum meum. habetem mes
ſem orzi. Ite et incendite eam igni. Succenderunt ergo
ſerui abſalon segetem igni. Et venientes ſerui ioab ſciſſe
runt vestimenta ſua. dixeruntq;. Succenderunt ſerui abſalon partem
agri igni. Surrexit itaq; ioab venit ad abſalon in domũ
eius. et dixit. Quare fecerunt ſerui tui segetem meã
igni. Et respondit abſalon ad ioab. Misi ad te obsecrans
ut venires. ad me et mitterem te ad regem ut dicas ei. Cur
venit de geſſur. melius mihi erat ibi esse. Obsecro ergo ut videam
faciem regis. Quod si memor est iniquitatis mee interficiat
me. Ingreſſus ergo ioab ad regem nũciavit ei. Vocavitq; ab
ſalon. Venitq; ad regem. adorauitq; eum in terra. coram eo. et
osculatus est rex abſalon.

Et postquam fecit ſibi abſalon currus et equites. et quinquaginta
viros qui precederẽt eũ. Et mane ſurgens abſalon ſtabat iux
ta viam portæ. Omnem virũ qui habebat negotium ut
veniret ad regis iudicium. vocabat abſalon ad ſe. et dicebat
de qua ciuitate es tu. Respondebatq; ille. ex una tri
bu iſrahel ego ſum ſeruus tuus. Vocabatq; eum abſalon. videtur
mihi sermo tuus verus et bonus. Sed est quite audiat te ſeru
tuus a rege. Dicebatq; abſalon. Quis me constituit iudicem
ſuper eum. ut ad me veniant omnes qui in lite negotium habu
erit. et recta ego reddam ei. Et quando accedebat ad eum. ut ſalutaret eum. ex
tendebat manum ſuã. et apprehendens osculabatur eum. Faciebat
autem hoc omni israhelitæ venienti ad iudicium. audiebatque eos.
et dilabebantur ſingulorum corda ab viro ſuo iſrahel.

Et poſt quatuor aũt annos dixit abſalon ad regem iſrahel. Vadam
et reddam vota mea quæ vovi domino in hebron. Votum enim vovit
ſeruus tuus cũ eet habitaret in geſſur ſyriæ dicẽs. Si reduxerit me dñs
hierusalem. Ero ſacrificaturus domino. Et dixit ei rex. Vade in pace. Et
surrexit. abiitque in hebron. Misitq; in
omnes tribus iſrahel nũcios suos. dicens. Statim ut audieritis clangorem
buccine. dicite. Regnat abſalon in hebron. Porro
de abſalon ierunt ducenti viri de hierusalem vocati. et
abierunt in ſimplicitate sua. nec quicquam prorsus sciebant. Accersivitque abſalon
achitofel gilonitem. de civitate sua gilo.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

cũq; īmolaret uictimas. facta est ꝛ murmur ualida pop
ulũq; ocurrens. augebatur cũ absalon. Venit ḡ nun
tius ad dauid dicens. toto corde israhel secutus est absa
lon. Et ut dauid seruis suis qui erant cũ eo ait. Surgite
fugiamus. Neq; enim erit nobis effugium a facie absalõ.
festinate egrediamur. ne forte ueniens occupet nos. et pellat
super nos ruinã. ꝛ percutiat ciuitatẽ ore gladii. Dixerũq;
serui regis ad eũ. Omnia q̃cũq; elegerit dominus rex. lude
ser ego et quæ sunt mea. Egressus est ergo rex. et omnis do
mus eius pedibus suis. Dereliquit rex. x. mulieres concu
binas ad custodiendam domũ. Egressus est ergo rex. et omnis
israhel pedibus suis. stetit populus domo ultima. Serui eius am
bulabant iuxta eũ. Legionis autem. et pelethi. et omnes gi
thei pugnatores mille uiri. secuti sunt eum de geth. precedebant regem. Dixitq; rex ad ittha gi
theũ. Cur uenis nobiscũ. Reuertere. habitã cũ rege. quia
peregrinus es. et egressus de loco tuo. heri uenisti. hodie compel
leris nobiscũ egredi. Ego aũt uadaq; cunq; ut uerus tibi. Reuer
tere ergo et tecũ fratres tuos. dominus faciat tecũ misericordiam et ue
ritatẽ. At ille respondit ei. Vivit dominus. et uita tua rex. quia in
quocũq; loco fuerit dominus et rex. siue in morte. siue in uita. ibi erit
seruus tuus. Et ait dauid ittha. Veni ergo tecũ. et pertransiit ittha gi
theus. omnes uiros suos. et uniuersam multitudinem. omnesq; flebant uoce magna. et omnis populus pertransie
bat. Rex quoq; transgrediebatur torrẽtem cedron. et omnis populus incedebat. et uersa omni regione q̃ respicat ad desertũ.
Ecce aũt sadoch sacerdos. et omnes leuite cũ eo portantes arcã
fœderis dei. et posuerunt arcã dei. Et ascendit abia
thar donec expleretur omnis populus qui egressus fuerat
de ciuitate. Et dixit rex ad sadoch. Reporta arcã dei in
urbem. Si inuenero gratiam coram domino reducet me. et
ostendet mihi eã et tabernaculum suum. Si aũt dixerit. Non placeo mihi
sicut placuit ei. faciat quod bonum est coram se. Dixit quoq; rex ad sa
doch. Videsne prophetam. Vade in pacem. et reuertatur ciuitatem cum
eo ahimaas filius tuus. et ionathas filius abiathar. duo filii uestri sint uobiscũ.
Ecce ego absondar in campestribus deserti donec ueniat sermo
a uobis mihi denuntiãs. Reportauerunt igitur sadoch. et abiathar
arcã dei in hierusalem. et manserunt ibi. porro dauid ascen
debat ciuitatis montem. ascendebat. et flens operto capite. nudis pe
dibus incedebat. Et omnis populus qui erat cũ eo operto capite ascen
debat flendo. Et nuntiatum est dauid. quod achitophel esset cum
coniuratis. Dixitq; dauid. Stulticiam quæso domine. consilium achitophel.
Et factum est. cum ascendisset dauid summitatem montis ubi adorare solebat
deum. Ecce occurrit ei chusi arachites scissa ueste. et terra
pleno capite. Et dixit ei dauid. Si uenerit mecum. eris mihi onere.
Si autem ciuitatem reuertere. et dices absalon. Seruus tu
us sum rex. quæ fuit me uniuersa seruiui patri tuo. hactenus
ero seruus tuus. dissipabis consilium achitophel. habebis autem
recte sadoch. et abiathar sacerdotes. Et omne uerbum quodcũq;
audieris de domo regis. dices sadoch. et abiathar sacerdotibus.
Ecce aũt duo filii eorum. achimaas filius sadoch. et
ionathas filius abiathar. mittentes per eos ad me omne uerbum
quod audieritis.

Venit ergo chusi amicus dauid in ciuitatem. Absalon quoq;
ingressus est hierl. achitophel cum eo. Cumq; dauid transisset pau
lulum montis uertice. apparuit ei uir munifice. Siba puer miphiboseth occur
rit ei. cum duobus asinis. qui honerati erant ducentis panibus. et centum
uuis passis. et centum massis palatarum. et duobus
utribus uini. Et dixit rex ad siba. Quid tibi uolumus hæc inquit. Siba
asini domus regis ut sedeant. panes et poma ad
uescendũ pueris eius. uinum aũt ut bibant siqui defecerit
de deserto. Et ait rex. Vbi est filius domini tui. Respondit si
ba regi. Remansit hierl in die. dicens. hodie restituet mihi domus
israhel regnum patris mei. Respondit rex ad siba. Tua sint omnia quæ fu
erunt miphiboseth. Dixitq; siba. Oro inueniam gratiam coram do
mino meo rege. Venit ergo rex dauid usq; bahurim. Ecce egre
diebatur inde uir de cognatione domus saul nomine semei
filius gera. procedebat egrediens. et maledicebat mittebatq;
lapides contra dauid et omnes seruos regis dauid. Omnis
aũt populus et uniuersa bellatorum manus erant in dextro la
tere et a sinistro regis circumdantes eum. Sic aũt loquebatur semei. cũ maledice
ret regi. Egredere egredere uir sanguinum et uir belial
reddidit tibi dominus omnem sanguinem domus
saul. cuius regnasti pro quo tradidit dominus regnum
in manu absalon filii tui. ecce premunt te mala tua. quia uir
sanguinum es. Dixit aũt abisai filius saruie rex.
maledicat canis iste mortuus domino meo regi. Iubã ut
putabo caput eius. Ait rex. Quid mihi et uobis filii saruie.
sic dimittite eũ ut maledicat. Dominus enim præcepit ei dicens. maledi
cat dauid. Et quis est qui audeat dicere. quare sic fecerit.
Et ait rex abisai et cunctis seruis suis. Ecce filius meus
qui egressus est de utero meo. quærit animam meam. quanto magis
nunc filius iemini. dimitte eũ ut maledicat iuxta
præceptũ domini. si forte respiciat dominus afflictionem meã.
et reddat mihi bonum pro maledictione hac hodierna. Ambulabat itaq; dauid
et uir per latus montis ex aduerso eius. et pergebat maledicens. et
mittens lapides contra eum et terram iactans.
Venit itaq; rex et uniuersus populus qui cum eo erat lassus. et refecta
ibi. absalon aũt et uniuersus populus israhel ingressi
sunt hierl. et achitophel cum eo. Cumq; uenisset chusi
amicus dauid ad absalon. locutus est ad eũ. Vivat rex. Vivat rex absalon. Ait
quid gratiæ adhibuisti
amico tuo. quare non isti cum amico tuo. Respondit ei absalon.
Quia non isti cum amico meo. cum quo elegerit dominus hic et populus
et uniuersi uiri israhel. cum eo manebo. Et ut uidere interea cui ego ser
uiturus sum. nonne filio regis sicut parui patri tuo. sic pa
rebo tibi. Dixit aũt absalon ad achitophel. Inite consilium
quid agere debeamus. Et ait achitophel ad absalon. Ingre
dere ad concubinas patris tui quas dimisit ad custodiendam
domum cui audierit omnis israhel quod fœdauerit patrem tuum. roborẽ
tur manus eorum tecum. Fixerunt igitur absalon tabernacu
lum in solario. Ingressusq; est ad concubinas patris sui coram
uniuerso israhel. Consilium aũt achitophel quod dabat in illis di
ebus. quasi quis consuleret deum. sic erat omne consilium achitophel.
tam cum esset cum dauid. quam cum esset cum absalon.
Dixit itaq; achitophel ad absalon. Eligam mihi. xii. milia uirorum et surgens persequar dauid hac nocte. et irruens super
eum quippe lassus et remissis manibus perterrã eum. cum
que fugerit omnis populus qui cum eo est. percutiã regem solum
et reducã uniuersum populum ad te quomodo ad sponsam reuer
titur. Vnius enim uiri tu quæris animam. et populus erit tibi pacatus
et tranquillus. Placuit sermo eius absalon. et cunctis maioribus natu israhel. Ait aũt absalon. Vocate chusi amicum eius. et au
diamus quid et ipse dicat. Cumq; uenisset chusi ad eum intrauit absalon. aitq; ad eum. dicens. Huiusmodi sermonem
locutus est achitophel. facere debemus an non. tu quid di
cis q̃ darus sis uir. Et dixit chusi ad absalon. Non bonum
est consilium q̃ dedit achitophel hac uice. Et rursum ait chusi absalon. Nosti patrem tuum et uiros qui cum eo sunt. quia fortissimi sunt. et irati
simi. sicut ursa raptis catulis in saltu furit. Præterea pater tuus uir bellator est. nec morabitur cum po
pulo. forsitan nunc latitat in specu. aut in uno quo uolunt
loco. Si ceciderit unus quilibet principio. audiet quisquis
audierit et dicet. Facta est plaga in populo qui sequitur absa
lon. Et fortissimus quisque cuius cor est. quasi leonis habuerit odore
tur. Scit enim omnis populus israhel fortem esse patrem tuum. et robu
stos omnes qui cum eo sunt. Si non ut retro et ego sum. Con
gregetur adhuc uniuersus israhel. ab aruri usq; bersabee. et arena
maris immunerabilis. tu ergo in medio eorum. Et irruemus super eum in quocũq; loco fuerit inuenietur. et operiemur
eum sicut decidere solet ros super terram. nec relinquemus ex eo
quicquam et omnibus qui cum eo sunt. non unus quidem. Ad ciuitatem aliquam
fugerit congregatus. circumdabit omnis israhel funibus.
et trahemus eam in torrentem. ut ne reperiatur nec calcu
lus quidem exea. Dixitq; absalon. et omnes uiri israhel. Melius
est consilium chusi amicitie filius achitophel. Domini aũt nutu
dissipatum est consilium achitophel optimum. ut induceret absalon malũ. Et
dixit chusi sadoch et abiathar sacerdotibus. hæc et hæc mode uit
sum dedit achitophel absalon et senioribus israhel. Et ego tale
et tale dedi consilium. Nunc ergo mittite cito. et nuntiate da
uid dicentes. Ne morere nocte hac in campestribus. sed

f. ablq; dilanone dñem trãsgrẽdẽt. ne forte absorbeam
rex. cõs populus qui cũ eo est. Jonathan aũt zachmaal
fuisset nuntius regi. Abut mella mũnauit eũ. 7
illi placent sunt ut referret ad regem dauit nũtiũ. ne
periremus ysdrahut ituore ciuitatem. Vidit aũt eos gdam
puer r dicauit ab salon. Jlle uõ cito gradu ingressus fuit dom
um cuiusdam mulieris habentis in ualle putei mortuũ
filio suo r eos celare uolebat. Venit aũt mulier r expandit uelamẽ
super os putei qũ stragulatum. r sic latuit res. Cũq; uenis
sent serui ab salon ad mulierẽ in domũ dixerũt. Vbi ẽ
achmaas. r dixit eis mulier. Transierunt festinan
ter. quesitaq; paululũ aqua. Ut inuenire nequiuerunt. cõuõ rep
perisse nt. reuũ sunt ierl. Cũq; abiissent. ascenderũt ille
de puteo. r ingressi nũciauerũt regi dauit. atq; dixerũt. S
urgite cito r trãsite fluuiũ. qm̃ hunc modũ dedit achitofel
cõsiliũ contra te. Surrexit ergo dauit r omnis populus
qui eo erat. r trãsierũt iordanem. nec quẽ latuisset. q; nõ
dũ dilucuisset. Vbi ille quidem pessimus fuit q; si tulisset fly.
dẽsit uidensq; nõ fuisse filiũ suũ. nec ullã moram fecit. Arripuit asinũ suã. uã
r surrexit. rabiit ad domũ suam. r ciuitati suæ. Et dispo
sita domo sua. suspendio mortuus est. r sepultus est in sepulchro pa
tris sui. Dauit aũt uenit castra. Absalon transiuit iordã
nem. ipse r omnes uiri israhel cũ eo. Amasam uõ constituit ab salõ pro
ioab super exercitũ. Amasa aũt erat filius uir quidam ismahelites
uocatus iether. qui ingressus est ad abigail filiam nahas sorores
ruue matris ioab. Et castrametatus est israhel cũ
absalon in terra galaad. Cũq; uenisset dauit in castra sobi filius
naas de rabath filiorũ amon. r machir filius ammiel de loda
bar. r berzellai galaadites de eglaim. optulerũt ei strato
ria. r tapetia r uasa ficilea. frumẽtũ r ordeũ r farinã:
polentam. r fabas r lentes r tyrũ cicer. r mel. r butyrũ. oues
r pingues nimis ad edendum. dauit r populus qui cũ eo erat
aduesperauit. Suspicati enim sunt populum esse famẽ. r lassum
r in deserto.

Recensuit ergo dauit populũ suum. constituit super eũ tribunos r centu
riones. et dedit populo aduersus eos tertiã partẽ sub manu
ioab. r tertiã sub manu abisai filii sarue fratris ioab. r ter
tiã sub manu ethai qui erat de geth. Dixitq; rex ad populũ. Egre
diar ego uobiscum. r respondit populus. non exibis. Siue
enim fugerimus nihil ad nos pertinebit. siue
medij perierimus. nihil ad nos pertinebit. Tu enim unus pro decem mil
ibus nostrũ es. Melius ergo est ut nos de ciuitate subueniamus tibi.
Dixit rex ait. quod uobis uidetur hoc faciã. Stetit ergo rex iuxta portã. Egre
diebatur̃q; populus per turmas suas. centum r mille. r præ
cepit rex ioab. abisai. et ethai. dicens. Seruate mihi puerum
absalon. Et omnis populus audiebat præcipientẽ regem cuncti per
ciuitates.

Egressus est populus meus in agrum contra israhel. r factum est prelium in
silua ephraim. Nec mirum si cesus est ibi populus israhel a ueteribus dauid.
et facta est plaga magna in die illa. xx. milium. Erant aũt ibi fugi
dispersi super faciem omnis terre. r multo plures erãt quos
saltus deuorauerunt de populo. quã hi quos uorauerunt gladi
us in die illo. Accidit aũt ut occurreret absalon seruis dauid
sedens in mulo. Cũq; ingrederetur mulus subter condensam
arbrem r magnã admodum. hesit caput eius in arbore. Et ille suspensus
inter celũ r terram. mulus aũt super quo sedebat pterijt. Vidit aũt
hoc quidam. r nunciauit ioab dicens. Vidi absalon pendẽ
de arbore. Et ait ioab uir qui nũciauerat ei. Quidnã tãquã
non uidisti eũ cũ tra. r ego dedissem tibi. x. argẽti siclos.
r unũ balteũ. Respondit ad eum. Si appenderes in manibus
meis mille argenteos. nequaquã mitterẽ manũ meam
in filiũ regis. Audientibus enim nobis. præcepit rex tibi. r
etiam dixit. Custodite in puerũ absalon. Si fecissem cõ
tra animam meam audacter. Nec quicquã hoc regi latere potuisset
tu tamen recessisti ab eo. Et ait ioab. Non sic dabo tibi. Et stragrediens
cũ eo infixit. Tulit q; tres lanceas in manu sua. r figit eas in
corde absalon. Cũq; adhuc palpitaret hesitans in arbore ui
ri sui. x. iuuenes armigeri ioab. r percutientes interfecerũt
eũ. Deinde ait ioab buccina. r reuocat populũ ne persequerẽ
fugientem israhel. parcere uolens multitudini. Et tulerũt
absalon. r proiecerunt eũ in saltu in foueam grandem. r oppri
merunt super eo acerũ lapidũ magnũ nimis. omnis autem
israhel fugit in tabernacula sua.

Porro absalon erexit sibi titulũ cũ adhuc uiueret. qui est in
ualle regis. Dixerat enim non habeo filiũ. r hec erit memoria
tũ nominis mei. Vocauitq; titulũ nomine suo. r appellatur
manus absalon usq; hãc diem. Achimaas aũt filius sadoc. ait. Curram r nũciabo regi quomodo iudicauerit eũ dñs de manu inimicorum eius. Cui respondit ioab. Non eris nũcius hac die.
sed nũciabis alia. hodie nolo te nũciare. filius enim regis mor
tuus est. Et ait ioab chusi. Vade r nũcia regi quæ uidisti. Et ado
rauit chusi ioab. r cucurrit. Rursus aũt achimaas filius sa
doch dixit ioab. Quid impedit ut et ego curram post chusi. Dixit
ei ioab. Quid tibi curæ est fili mi. non erit tibi inde nummus in
lucro. Quomodocunq; cursum dederis. Ait ei. Curre. Curritq;
achimaas per uiã proximã. r præcucurrit chusi. Dauit aũt sedebat
inter duas portas. Speculator uero qui erat in fastigio porte sup
muru. eleuatis oculis uidit hominem currere r nũciauit
regi. Dixitq; rex. Si solus est. bonus est nũtius
in ore eius. Interim aũt illo accedente uidit speculator hominem alterum currentem. r uocem sibi
mine ait. Apparet mihi et hũc currere solum. Dixitq; rex. Et hic
bonus est nuntius. Speculator aũt. Cõsidero ait cursum
primi sicut cursum achimaas filii sadoch. Et ait rex. Vir bonus
est. r nuntium portans bonum uenit. Clamans aũt achima
as dixit ad regem. Salue rex. Et adorauit regem cõmũi more pri
mitus ait. Benedictus dñs deus tuus qui concluserit homines qui leuauerunt
manus suas cõtra dñm meum regem. Et ait rex. Est ne
pax puero absalon. Dixitq; achimaas. Vidi turbam multã ma
gnã. cũ mitteret ioab seruum suum et me seruũ tuũ. Nescio aliud.
Dixitq; rex ei. Et stans hic. Cũq; ille transisset
staret. apparuit chusi. Et ait. Euangelizet dñs meus rex. quo
niam iudicauit te dñs hodie de manu omnium qui surrexerũt aduersum te. Dixit aũt rex ad chusi. Est ne pax pue
ro absalon. Cui respondens chusi fiat. Inquit. sicut puero
inimici domini mei regis. r omnium qui surrexerint aduersus eum.
in malũ. Contristatus itaq; rex. ascendit cenaculũ portæ. r flebat. Et sic loquebatur uadens. Fili mi absalon. absalon fili
mi. Quis michi tribuat ut ego moriar pro te absalon fili
mi. fili mi absalon.

Nuntiatũ est aũt ioab q; rex fleret. r lugeret filiũ suum. Et uersa est uictoria in die illa in luctũ omni populo. Audiuit enim populus in die illa dicentem. dolet rex super filio suo. Et dederunt po
pulus in die illa furtiue aditum. quomodo furtim solet po
pulus fugiens erubescere. porro rex operuit caput suum.
et clamabat uoce magna. Absalon fili mi. fili mi absalon.
Ingressus ergo ioab ad regem in domũ. Dixit. Confudisti ho
die uultũ omnium seruorum tuorum qui saluã fecerunt animam tuam
animam filiorum tuorum. r filiarum tuarũ. animam uxorum tuarũ. r
concubinarum tuarũ. Diligis odientes te. r odio habes diligẽtes
te. Ostendisti hodie quia nihil tibi ducibus tuis. et seruis tu
is. Et uere cognoui quia si absalon uiueret. r nos omnes coram
te occubuissemus. tibi placet ergo. Nunc ergo surge. et egre
dere. et loquere ad cor seruorum tuorum. Juro enim tibi. nisi egrie
ris. ne unus quidem remanebit uir tecum nocte hac. Et pessi
mum hoc tibi. quã omnia mala quæ uenerũt super te ab adolescentia
tua usq; in præsentem. Surrexit ergo rex. sedit in porta. r omni
populo nunciatũ est. quia rex sederet in porta. Venitq; uniuersa
multitudo coram rege. Israhel aũt fugerat in tabernacula sua. Siq
quoq; populus certabat in cunctis tribubus israhel dicens. Ipse
rex liberauit nos de manu inimicorum nostrorum. ipse saluauit
nos de manu philistinorum. r nunc fugerat de terra propter absalon.
absalon aũt quẽ unximus super nos mortuus est in bello. ut
quid quasi silentes non reducitis regem. Et sermo uniuersi
uenit ad regem.

Et rex dauit misit ad sadoc. r abiathar sacerdotes dicens.
Loquimini ad maiores natu iuda dicentes. Cur uenitis nouis
simi ad reducendũ regem in domũ suã. Sermo autem
israhel uniuersus uenerat ad regem ut reduceret eũ in domũ eius.
Quid peccat rex. Vos dicetis ad populũ. Fratres mei uos. os meũ
caro mea uos. quare nouissimi reducitis regem. Et ad
amasæ dicite. nonne os meum es. caro mea. Hæc faciat mihi deus
r hæc addat. si non magister militiæ fueris coram me omni tẽpore pro
ab. Et retinuit cor omnium uiri iuda. quasi unius mentis.
miserunt ad regem dicentes. Reuertere tu. r omnes serui tui.
Et reuersus est rex. uenit usq; ad iordanem. Et iuda uenit

galgala ut occurreret regi. transi dueit eū iordanē et
transiuit. ait semei filius filius gemini de iumin. adsē
dit eū mersuda mocc ut sum regis dauid. cū mille uris
de beniamin. et filia pue de domo saul. t. xv. filii ei. ac
xx. fui erāt cū eo. et irrupere mesiordanē eāū regē. trāsie
runt ua dauid trāsducere domū regis et facere uo
tū nutionem ei. semei ait filius gem. p̄stratus coā
rege cū iā trāsiss iordanem. dixit ad eū. ne reputet mi
domine mi mi gtatē. neq; memineris iniquitatis filii
tui. i die qua egressus es dominus meus de hierl. neq; ip
nas rex t cordē tuo. agnosco enī peccatū meū. et ecce
tuus. t. i die uro hodie p̄mus iuenio domū domo ioseph. de
scendi; ut occurram domino meo regi.
Respondens uero abisai filius sarue dixit. nūquid p̄hs
ubis nō occidetur semei qui maledixit xp̄o dñi. et
auerit. quid mihi et uobis filii sarue. cur efficimini
hodie mihi in satanam. ego ne hodie occidatur ullus isr̄l. An
ignoro hodie me factū regē sup isr̄l. et ait rex semei. nō
morieris. iurauitq; ei. et ait roboseth quoq; filius saul. dele
ebat occursum regis illotis pedibz. t uestimēta lauta. ne
sectaq; suas nō lauit. adie qua egressus fuerat rex. usq; ad
em reditionis eius in pace. cūq; ierlim occurrisset regi. dix
ei rex. cur non uenisti mecū mifiboseth. qui respō
dens ait. domine mi rex. fefellit me. dixit e
ei. ego famulus tuus ut ascendē sabiem
eū rege. et laudet eū famulus tuus. insuper accusauit
me famulū tuū ad te dñm meū regē. tu autē dñe mi rex
sicut angel dei es. facy placitū est ubi. non enī fuit domus
patris mei nisi mortis obnoxia dño meo regi. tu autē dñe mi
rex posuisti me seruū tuū inter conuiuas mense tue. quid g̃ iā
hoc ultra addere. aut quid possum ultra uociferari ad te
gentē. ait g̃ rex. quid ultra loqueris. dixi tibi. tu et siba
sitis. ait rursus mifiboseth ad regē. quin imo accipiat
uniuersa postquā reuersus est dñs meus rex
pacifice in domū. suā.
Berzellai quoq; galaadites descendens de rogelim. trāsi
uit regem iordanem ut prosequeret eum trans iordanē.
erat aut berzellai galaadites senex ualde. octo
genarius aut. qui pauerat alimēta regi. cū apud eū i castris mo
raretur. erat quippe diues nimis. dixit rex ad ber
zellai. veni mecū ut requiescas apud me cum mihi
beniam. et ait berzellai ad regem. quot sunt dies annoꝝ
uite mee ut ascendam cum rege i hierlim. octogenarius
sum ego hodie. nūquid intelligent seruus mei. audire
re mendū sicut ante aut amarum. aut delectabit pō seru
um tuū cibi aut potus. audire possum ultra uocē cā
torū. quare ergo sit ultra seruus tuus sit honeri
domino meo regi. p̄ululū precabit seruus tuus ad
iordanē tecū. et indigebo hac uicissitudine. sinobsecro
ut reuertar seruus tuus et moriar in ciuitate mea. et sepe
liar iuxta sepulcra patris mei et matris mee. ecce ser
uus tuus chamaam ecce uadat tecū domine mi rex. fac
ei quodcūq; tibi uidebitur. dixitq; rex. mecū trānsibit ch
amaam. et ego faciā ei quicquid tibi placuerit. omne
q; petierit a me i perpetuū. cūq; trānsisset uniuersus populus
rex iordanem. osculatus est rex berzellai. et benedixit ei. et
ille reuersus est ad locū suū.
Transiuit ergo rex i galgalā et chamaam cū eo. omnis quo
que populus de iuda trānsduxerat regem. et media trāsie
rat de p̄lio isr̄l. ecce omnes uiri isr̄l uenerunt
ad regem. et dixerunt ei. quare te furati sunt fres nri. et
transduxerint regem et domū eius iordanem. et omnes uiri
iuda cum eo. et respondit uniuersus uir iuda ad uiros isr̄l.
quia propior mihi est rex. aut quare irascimini super hac re. nūquid
comedimus aliquid ex rege. aut munera nobis data
sunt. et respondit uir isr̄l ad uiros iuda. et dixit decem
partes mihi sunt in rege. et magis quā mihi et in dauid
quā ade. aut ergo fecistis iniuriam. et nō uocatus es ad
reuertendum regem meum. durius autē responderunt
uiri iuda uiris isr̄l. accidit autē ut ibi uir uelial
nomine seba filius bochri. uir gemini isr̄l. et accinit bu
ccinā. et dixit. nō est nobis pars in domo dauid. nec hereditas in
filio yssay. reuertere unusquisq; in tabernacula tua isr̄l. et separatus
est omnis isr̄l a dauid. secuti sunt eū uiri iuda. de filio iordanis usq; ad
hierlim. ad domū suā reuersus est rex. et introiuit domū suā hierlim. et
tulit rex. x. mulieres concubinas quas dereliquerat ad custodiendā domū. et
dedit eas in custodiā. et alimēta eis. ipse aut non est ingressus ad eas.
fuerūt clause usq; ad diem mortis sue in uiduitate uiuentes.
Dixit aut rex amasa. conuoca mihi omnes uiros
iuda i diem tertiū. et tu adesto p̄sens. abiit g̃ amasa ut ui
caret iuda. et moratus est ultra placitū q̃ ei constituerat
rex. Dixit aut dauid ad abisai. nūc magis afflicturus est
nos sibā filius bochri quā absalon. tolle g̃ seruos domini tui
et p̄sequere eū. ne forte inueniat ciuitates munitas et effugiat
nos. egressi sunt ergo ad eū uiri ioab. et cherethi quoq;
et phelethi. et omnes robusti exierūt de hierlim ad p̄sequendū sibā
filiū bochri. cūq; illi essent iuxta lapidē grandē qui est
in gabaon. amasa ueniēs occurrit eis. porro ioab uestimē
to suo accinctus erat. et desuper ad renes gladio dependente usq; ad ilia i uagina. qui labens exciderat
ictu. nec mortuus est. egressi potuerunt et peruenerunt. Dixit ita
que ioab ad amasa. Salue mi frr. et tenuit manu dex
tera sinistū. amasa aut non obseruauit gladiū q̃ habebat ioab. qui percussit eum in inguine. et effu
dit intestina eius in terrā. nec secūdo uulnere opus fuit. ioab
aut et abisai frr eius p̄secuti sunt sibā filiū bochri. porro ille stans
fecit super tribū nisi abelam et bethmachā omnēq; electi
uum conuenerunt. et secuti sunt eū. uenerūt itaq; et obsede
runt eū in abela. et bethmacha. et contra eā dederūt munimē
tum. et circūdatē rotabile stabat. et omnis exercitus qui
erat cū ioab molieb. destruere muros. et exclamauit
mulier sapiens de ciuitate. audite. audite. dicite
ioab. appropiqua huc. loqui tecū. qui cū accessisset
ad eā. ait illi. tu es ioab. et respondit ille. ego. ad
dit ei. audi sermones famule tue. qui respondit. audio
dic. rursusq; illa. ad̄gantes ingressi sunt omnes qui sunt in
abela. et ædificauerūt. sermo i quod diebat mulier sa
piens ad ioab. qui destruebat omnia quę sunt circa
urbem. aduersus hereditatem dñi. qui ait. nō ita. nō ita.
nome ego sum ad̄ respondeo uenientes uenio. et ait
subuertere ciuitatē. et ciuitatū matrē in isr̄l. et tu ad̄ dis
subuertere hereditatē dñi. respondens ioab ait. absit absit a me.
nō sic opto. neq; desidero. nō sic fit res. filius montis
ephraim. sibā filius bochri cognomine. leuauit ma
nū suā ad regem dauid. tradite illū solū et recedimus
a ciuitate. et dixit mulier ad ioab. ecce caput eius mittetur
ad te per murū. ingressa est g̃ mulier ad omnem populū sa
pienter. qui abscidit caput filii bochri. filii
cerunt ad ioab. et ille cecinit tuba. et recesserunt
ab urbe. unusquisq; in tabernacula sua. ioab aut reuer
sus est hierl ad regē.
Erat ergo ioab super omnem exercitū isr̄l. banaias aut
filius ioiade super cherethi et phelethi. adoniram aut
super exactores. porro iosaphat filius achilud a commentarius.
sadoc aut et ebiathar sacerdotes. seraias aut scriba.
Helda aut gabaonites. et fuit fames in diebz dauid annis tribus
tribus. et factā est fames secūdo. et ait dauid ad dñm. quesiuit
dñs et ait. pro saul et pro domo eius sanguinea. qui occidit gabaonitas.
Vocauit ergo rex gabaonitas et dixit ad eos. porro gabaonite non
erant de filiis isr̄l. si reliquiæ amorreoꝝ. filii quippe isr̄l
iurauerāt eis. et uoluit saul percutere eos
zelo domus isr̄l. et iuda. dixit g̃ dauid ad gabaonitas. quid
faciam uobis. et in quo placabimini. ut benedicatis hereditati
dñi. dixerunt ei gabaonite. nō est nobis cū
ro auro aut argento. si et saul et domus eius. neq; nos uolumus ut
interficiatur homo in isr̄l. atq; ait rex. quod g̃ uultis hoc faciā
uobis. qui dixerunt regi. virum qui attrivit nos et op
pressit inique. delere debemus. ut ne unus quidē resideat
in finibus isr̄l. tradantur nobis. vii.

Cap. xxi.

A. domus ga gnū

unxi defilus eius cruciligam eos dñs. Igr̃ auth saul. in
dñ electi dñi. Et ait rex ego dabo. Pexerunt rex mf filio
seth filio ionathan filii saul. xpt ruf uminis dñi q fue
rat inf dauit. r mf ionathan filiũ saul. Fuit ita q rex
dauid filios ie sphe filie hara. quos pepit saul. armoni
mf filio seth. r q mf filios merob filie saul quos gen
uerat adrihel filio berzellai qui fuit de molathin. r dedit
eos in manu galaonitarũ qui crucifixerũt illos in mon
te coram dño. Et ceciderunt hi. vii. simul coram
ebs diebus in primis i capiente messione ordei. Collegit aut
resepha filia haia cilicũ sub stratu sibi sup petram ab
initio messis. donec stillaret. aqua sup eos de celo. Et non
dimisit aues celi insidere eos per diem. neq bestias per noctem.
Et nuntiata sunt dauit q fecerit respha. filia haia concubi
na saul. Et abiit dauit. et tulit ossa saul. r ossa ionathan fi
lii eius. a uiris iabes galaad qui furati fuerant ea de platea
bethsan. i qua suspenderãt eos philisthiim. cũ interfe
cissent saul i gelboe. Et asportauit inde ossa saul. r ossa ionathan
filii eius. et colligentes eoꝝ quoq; ossa ierunt. sepe
lierũtq; ea i ossibus saul. i ciuitate beniamin
in monumento patris eius. Fecerũtq; ois q precepit rex
Et propitiatus est deo mf terre post hec.

Factum est aũt ut rursum p̃lia philistinoꝝ ad bellum. Et
descendit dauit. et serui eius cum eo. et pugnabant cõtra p
philistheum. Et fatigatus est dauit. et iebi den ob qui fuit de ge
nere arafa. cuius ferrea hasta trecentos siclos appendebat
uir. et accinctus erat ense nouo. mf uult se parere dauit.
Fugiens ei fugit. abiit q filius forore. i. ierufil philistheũ
in fugam. Et ecce nauerunt uiri die certo. ut fm̃ egre
derent ad bellũ ne extingueret lucerna israel. Ad
quos fuit bellũ mgob cũ philistheis. et peremit sobbo
chai de iubin de stirpe arafa degenere gigantũ.
et cetera quoq; fuit bellũ mgob cũ philistheis i quo percus
sit adeodatus filius saltus polumatem. et berbleemites gor
lath gethei. cuius hasta erat hastile essi legatorũ texẽ
tium. Iterũ bellum fuit i gethan in quo fuit exercitus gi
gantis manibus pedibusq; habebat digitos. vi. xx. iii. Et
erat de progenie arafa. Et blasphemauit israel. Percussit autẽ
eũ ionathan filius semmaa fratris dauit. Isti quatuor nati
sunt arafa in gethi. et ceciderũt i manu dauit. r manu
eoꝝ.

Locutus est aũt dauit domino uerba cantici huius in die
qua liberauit eũ dñs de manu omnium inimicorũ suoꝝ. et de manu
saul. et ait.

Dñs petra mea. r robur meũ. r saluator meus. Deus meus
fortis meus. r sperabo in eo. Scutum meum. cornu salutis mee.
et elevator meus. r refugium meum. Saluator meus de iniq
uitate liberabis me. laudans inuocabo dñm. et ab inimi
cis meis saluus ero. quia circũdederunt me gemitus mor
tis. torrentes belial terruerũt me. funes inferni circũdede
runt me. preuenerunt me laquei mortis. Et in tribulatione
mea inuocabo dñm. et ad deum meum clamabo. Et exaudi
uit de templo sco suo uocem meam. et clamor meus in auribus
eius. Commota est et contremuit terra. fundamenta mo
tiũ montium turbata sunt. et conquassata quoniam iratus est
eis. Ascendit fumus de naribus eius. et ignis de ore eius uorabit. carbones ex
cesserunt ab eo. Et inclinauit celos. et descendit. et caligo sub
pedibus eius. Et ascendit super cherubim et uolauit. et lapsus
est super pennas uenti. Posuit tenebras latibulum suum
in circuitu tabernaculum suum. tenebrosa aquarum. nubes
aeris. Prefulgore in conspectu eius incenduntur carbones ignis. Tonabit de celo
dñs. et excelsus dabit uocem suam. emittet sagittas suas. et dissipa
bit eos. fulgure multiplicabit eos. Et apparuerunt effusiones
maris. et reuelata sunt fundamenta orbis. Ab increpatione
dñi. Ab spiritu furoris eius. emisit de excelso. et assumpsit
me. et extraxit me de aquis multis. Liberauit me ab
inimico meo potentissimo. Ab his qui oderunt me. quia ui
buerunt super me. Preuenerunt me in die afflictionis mee. et
factus est dñs firmamentum meum. Et eduxit me in latitudi
nem. liberauit me quoniam placui ei. Retribuit mihi dominus
iustitiam meam. et secundum munditiam manuum mearum reddet mihi.

Quia custodiui uias dñi. nec impie egi a deo meo. Omnia enim iudi
cia eius in conspectu meo. et precepta eius non amouebo me. Et ero per
fectus cum eo. et custodiam me ab iniquitate mea. Et restituet
mihi dñs secundum iustitiam meam. et secundum munditiam manuum mearum
in conspectu oculorum eius. Cum sancto sanctus eris. et cum uiro perfecto perfectus eris.
Et cum electo electus eris. et cum puro purificaberis. et cum peruerso
perplicaberis. Quia populum pauperem saluum facies. oculosq; tuos excelsos humiliabis.
Quia tu lucerna mea dñe. et dñs illuminabit tenebras meas.
In te enim current accinctum. et in deo meo transgrediar murum.
Deus immaculata uia eius. eloquium dñi ignitum. exercitatum
est. Et ipse est scutum omnium sperantium in se. Quis est deus preter dñm. et
quis fortis preter deum nostrum? Deus qui accinxit me fortitudine.
et complanauit immaculatam uiam meam. Coequans pedes meos cer
uis. et super excelsa mea stabiliens me. Docens manus meas ad
prelium. et posuisti arcum ereum brachia mea. Dedisti mihi
clipeum salutis tue. et mansuetudo tua multiplicauit me. Dilatasti gressus meos subtus me. et non defecerunt tali
mei. Persequar inimicos meos et conteram illos. et non reuertar donec
consumam eos. Consumam eos et confringam illos. ut non surgant.
et cadent subtus pedes meos. Accinxisti me fortitudine ad
prelium. Incuruasti resistentes michi subtus me. Inimicos meos dedisti
michi dorsum. odientes me. et disperdam eos. clamabunt.
et non erit qui saluet. ad dominum. et non exaudiet eos. Delebo
eos ut puluerem terre. quasi lutum platearum contundam eos. et dilatabo
eos. Liberabis me a contradictionibus populi mei. custodies
me in caput gentium. Populus quem non cognoui seruit michi. filius alienus
resistet michi. auditu auris obediet mihi. filius alienus defluxe
runt. et contabescent claudicabunt a semitis suis. Viuit dominus. et benedictus
deus meus. et exaltabitur deus salutis mee. Deus
qui das ultiones michi. et detraxisti populos sub me. Educis
me ab inimicis meis. et a resistentibus in me eripies me. ab homine iniquo liberabis me.
Propterea confitebor tibi dñe inter gentes. et nomini tuo
cantabo. Magnificans salutes regis eius. et faciens misericordiam
cum christo suo dauid. et semini eius in sempiternum.

Hec autem sunt uerba dauid noui uisimi. Dixit autem dauid filius
isai. dixit uir cui constitutum est de christo dei iacob. et egregius psal
tes israel. Spiritus domini locutus est per me. et sermo eius
per linguam meam. dixerunt. deus israel locutus est mihi. fortis israel
tibi dominator homo iustus. dominator in timore dei.
Et quasi lux auroree oriente sole. mane absque nubibus rutilat. et
quasi pluuia germinat herbas de terra. Nec tam domus
mea apud deum. ut pactum eternum iniuit mecum. firmum in omni
bus atque munitum. Cuncta enim saluabit mihi. et omne uolumen. nec est
quod excrescat quod germinet. Prorumpentes autem quasi spine
euellentur manibus. quia non tolluntur manibus. Et si quis tetigerit
fuerit consummatus ferro. et ligno lancee. igneq;
que nominis eorum dicunt. Duo fortissimi principes sapientissimi
principes inter eos. Ipse est qui tenuerit lignum. et percusserit
quingentos interfectos in uno. Post hunc eleazar filius
patrui eius achohites inter tres fortes qui erant cum dauid.
qui exprobrauerunt philistheum congregatum fuit illuc in plum.
eique asserebant uiri israel. ipse fugit. et percussit philistheos donec defecit manus eius. et adhesit manui eius gladio. Fecit
que dominus salutem magnam in die illa. et populus conuersus est
retrorsum. tantum ut spolia detruncarent. Et post hunc semei
filius age ararites. Et congregatum sunt philistiim in turbi
ne. Erat quippe ibi ager plenus lentibus. cumque fugisset po
pulus a facie philistiim. steterunt ille in medio agri et tuentes
eum. percusserunt philistheos. et fecerunt dominus saluationem magnam.
Nec non tres de triginta principibus descenderunt tempore messis. ad
uenerunt autem in messis tempore ad dauid in speluncam odollam. Ca
strum autem philistiim erat positum in ualle gigantum. et dauid erat
in presidio. Porro statio philistiim erat tunc in bethleem. Desi
derauit ergo dauid aquam de lacu. Siquidem in dauid potum a
qua de cisterna que est in bethleem iuxta portam. Irruperunt igitur tres
et forcius castra philistiim. et hauserunt aquam de cisterna be
thleem que erat iuxta portam. tulerunt. adduxerunt. Ille no
luit bibere. sed libauit eam domino dicens. Absit mihi a me
hoc. nunquid sanguinem virorum istorum qui pro
fecti sunt. animas periculo bibam? noluit ergo bibere.

her fecerunt treuobus tribus ifrl. Abiu quoq; fr ioab filiu
saruie ynceperat dem̃ri; ipse est qui deuastauit hastã
suam ce trecentos. quos interfecit. Nomina tm̃ trium fortiu
non puenũt. ft banaias filius ioiade uir fortissimus magnor
operum. de capsseel. ipse percussit duos leones dei. moab. t ipse descendit t percussit leonem in medio cisterne. tempe
ebn̄ niue. ipse quoq; interfecit virũ egyptiũ virũ eminẽ
specie. habentem in mãu hastam. ipse cũ descendisset ad
eũ tulit. uectorem virũ hastã de mãu egyptii. t interfecit eum
hasta sua. H fecit banaias filius ioiade. t ipse nobilis inter
tresdecim fortes. qui erant inter. xxx. nobiliores. verũtñ ad
adtuel non pueniũt. fecitq; eum dauid auricularium sibi. ac
censo. Asahel fr ioab inter xxx. fr eleanan filius patrui ei
de bethlem. Semma. denem. helica. denebi. helas.
de phalthi. hira. filius accesdei tecoa. Abiezer. de anathoth.
oolunai. deusathi. Selmon. Aohitel. oracheni. Neto
phatites. heled. filius baana. fr ithai netophathites. ipse
filius situ de gebee de benjamin. Banaia. pirathonites. hed
dai. de torrente gaas. Abialbon. Arbathites. Azmaneth. de beromi. heliaba. de salaboni. filii asem.
iathan. Semma de hagari. Ahiam. filius sarar. Aginites. he
lifelech. filius maachati. filii machathi. heliahel filius achi
tofel gilonites. Hesrai. de carmelo. fatrai. de arbi. Igaal
filius nathan de soba. bani. de gadi. Selech. de mon. n
ammon. benjamites. Armiger ioab filii saruie. hira ithri
tes. gareb. ipse ithrites. Vrie hetheus. oĩ. xxx. viii. et
addidit fur dñs ut ita fieret. Commouitq; dauid ipsius
tempe. ade numerari ifrl. t iudã. dixitq; rex ad ioab. pcu
pem et circuite ifrl. a dan usq; ad bersabee. t numerate populũ ut sciam numẽ eius. dixitq;
ioab regi. adaugeat dñs deus tuus ad populũ quãtus
ñc est. utq; centuplicet in conspectu domini mei regis. Et
quid sibi uult dñs meus rex ire in hanc rem. Obtinuit
aũt sermo regis ioab. et pcepit exercitui. egressusq;
est ioab. t pncipes militũ. ad numerandum
plm ifrl. Cumq; ptũ fissent iordanem. uenerũt aroher
el. ad ciuitatẽ urbi q̃ est in valle gad. et plagam tendentem
in iazer. t inde in galaad. et in terram inferiorem hodsi. adan. deuenerũt
gaas
abialbon bathyrites. t uenerũt dan silue saltus. circuie
runtq; sidonem. munitissimam urbem tyri. et omnes urbes
hiuei et chananei. uenerũtq; ad meridiem iude in bersabee. Lu
strataq; omni terra. adfuerunt post. viii. menses. t. xx. dies
hierusalem. Dedit q̃ ioab numerum descriptionis populi regis.
Fuerunt simul de israel octingenta milia uirorum fortium qui edu
cere gladium. t de iuda quingenta milia pugnatorum.
pauit aũt cor dauid eum. postquã numeratus est popu
lus. Et dixit dauid ad dominum. peccaui nimis in hoc facto. Sed
si placet domine ut transferas mi quaĩtatẽ seruitutis tui. quia
stulte egi nimis. Surrexit itaq; dauid mane. et sermo
dñi factus est ad gad prophetam uidentem dauid dicẽs. Vade
et loquere ad dauid. hec dicit dñs tria tibi do uisiõe. Elige u
nũ quod uelis eorum ut faciam tibi. Cũq; uenisset gad ad
dauid. nũciauit ei dicẽs. Aut. vii. annis ueniet tibi fames
in terra tua. aut tribus mẽsibus fugies aduersarios tuos. et
ille te persequetur. aut certe tribus diebus erit pestilentia in ter
ra. Nũc ergo delibera et unde a me respondeã ei qui me misit. Dixit
autem dauid ad gad. Coarctor nimis. Sed melius
est ut incidam in manus domini. multe enim miserationes sunt eius.
quam in manus hominum. Immisitq; dñs pestilentiã in israel. a mane usq; ad
tempus constitutum. Et mortui sunt ex populo a dan usq; bersabee
septuaginta milia uirorum. Cũq; extendisset manũ angelus dom
ini super hierusalem. ut disperderet eam. misertus est dominus super
afflictione. dixitq; angelo percutienti populũ. Sufficiat nũc. con
tine manũ tuã. Erat aũt angelus dñi iuxta areã. arauna
iebusei. Dixitq; dauid ad dominum cũ uidisset angelum cedẽ
tem populum. Ego sum qui peccaui. ego inique egi. Isti qui oues
sunt quid fecerunt. Uertatur obsecro manus tua cõtra me.
et contra domum patris mei. Venit aũt gad ad dauid. et die illa. t
dixit ei. Ascende. constitue dño altare in area arauna iebu
sei. Et ascendit dauid iuxta sermonem gad. q̃ precepit ei dñs.
conspiciensq; arauna. uidit regem. et seruos eius transire
ad se. Et egressus adorauit regem. pone uultu in terram

Ad eum
Ad eum

Quod cum esset iuuenis dñs meus rex. adsciuit sibi filiã chu
dauit. ut ei ministraret. et fouere. et dormire in sinu eius. et calefaceret dñs meus rex. Quesierunt
ergo puellam pulchram. in omnibus finibus israel. et inuenerunt abisag sunamitem. adduxerunt eã ad regem.
puella pulcra nimis. dormiebatq; cũ rege. ministrabat
ei. rex uero non cognouit eam.

Adonias fili
t salomõ q

dominabatur dicens. ego regnabo. fecitq; sibi currum t equites. t quinquaginta uiros qui
antecurrerẽt. Nec corripuit eũ pater suus aliquo die dicens
cur sic facis. Erat aũt t ipse pulcher nimis. et genuerat eum post ab
salon. t ipsi et ioab filio sarue. et abiathar sacerdote.
quibus iuuabãt partes adonie. Sadoch uõ sacerdos. t banaias
filius ioiade. t nathan propheta. t semei. et rosei. fortesq; qui erant
in stipatione dauid. non erant cũ adonia. Immolauit q̃
adonias camelos. t armenta. t omnes pingues. iuxta lapi
dem zoheleth qui erat iuxta fontem rogel. uocauitq; om
nes fratres suos filios regis. et omnes uiros iuda. seruos regis.
nathan aut̃ propheta. t banaiam. t robustos quosq; t salo
monem fratrem suum non uocauit. Dixitq; nathan ad bersa
bee matrem salomonis. Nũquid audisti q̃ regnauerit adonias
filius aggith. t dñs noster dauid ignorat hec. q̃ ueni ergo
ame et salutã. t tolle animam tuam filii tui salomonis. Vade t
ingredere ad regem dauid. t dic ei. Nonne tu domine mi rex
iurasti mihi ancille tue dicens. q̃ salomon filius tuus regnabit
post me. ipse sedebit in solio meo. Quare ergo regnat ado
nias. Adhuc ibi te loquente cũ rege. ego ueniam post te. t
replebo sermones tuos. Ingressa est nathan propheta cubicu
lum regis. Rex aũt senuerat nimis. et abisag sunamitis
ministrabat ei. Inclinauit se et adorauit regem. Adquã rex. Quid tibi uis fieri. respõdit
ait. dñe mi. tu iurasti per dominum deum tuum ancille tue. Sa
lomon filius tuus regnabit post me. ipse sedebit in solio
meo. Et ecce nũc adonias regnauit. te dñe mi rege ignorante
te. occidit boues et pinguia. et arietes plurimos. et uocauit
omnes filios regis. Abiathar quoq; sacerdotem. et ioab
ducem militie. Salomonem autem filium tuum non uocauit.
Verumtamen dilecte mi rex. te oculi respiciunt totius israel. ut
indices eis quis sedere debeat in solio domini mei regis post te.
Alioquin cũ dormierit dñs meus rex cum patribus suis. erimus
ego et filius meus salomon peccatores. Adhuc illa loquente
cum rege nathan propheta uenit. et nũciauerunt regi
dicentes. Adest nathan propheta. Cuiq; introisset. aũt. et adorasset re
gem. et adorasset eũ pronus in terra. Dixit nathan. dñe mi rex.
tu dixisti adonias regnet post me. ipse sedeat super thronum meum. quia descendit hodie. et immolauit boues et pin
guia. et arietes plurimos. et uocauit omnes filios regis. et
principes exercitus. Abiathar quoq; sacerdotem. Illique nunc
edunt. et bibunt coram eo. et dicunt. uiuat rex adonias.
me seruũ tuum. et sadoch sacerdotem. et banaiam filium ioia
de. et salomonem famulum tuum non uocauit. Nũquid ado

Salomõ
D. ppha

mino meo regē erunt hūibū. t michi non ī dicatiō ſ
no tuo quis ſedēt ſup thronū dñi mi regis post
eum. Et respondit rex dauid dicēs. Vocate adme ber
thſabee. Cūq; fuiſſet ingreſſa coram rege. t ſtetiſſet cor eum:
iurauit rex: t ait. Viuit dñs deus meus qui eripuit animā meam de
cūctis angustiis. quia sicut iuraui tibi per dñm deū ſrāl dicēs. Salomon
filius tuus regnabit pme. ipſe ſedebit sup ſoliū meum
pme. sic fecit hodie. Cūmq; adquieſceret ei rex dicēs. Viuat dñs meus dauid rex
ēternū. Adunat regem dicens. Iuret dñs meus dauid rex
ēternū. Dixit quoq; rex dauid. Vocate mi sadoch sacerdotē
t nathan pphetā. t banaiam filiū ioiade. qui cū ingreſſi
ſuiſſent coram rege dixit ad eos. Tollite uobiſcū ſeruos
dominī uri. t imponite salomonem filiū meū super
mulam meam. t ducite eum ī gion. t ungat eum ibi
sacerdos sadoch. t nathan pphā in regem super ſrāl. t cornu
etis buccinabitis dicētes. Viuat rex salomon. Et ascendetis
post eū ueniet. t sedebit sup soliū meū. ipſe regnabit
pme. Illiq; pcepi ut sit dux super ſrāl. t super
uniuersam. Et respondit banaias filius ioiade regi. dicēs
Amen. Sic loquatur dominus deus dñi mei regis. q
modo fuit dominus cum dño meo rege: sic sit cum salo
mone. Et sublimius faciat soliū eius. sup solio dñi mei re
gis dauid. Descendit ergo sadoch sacerdos. t nathan pphā
t banaias filius ioiade. t chelethi. t phelethi. t ipsi uexerūt
salomonem super mulam regis dauid: t adduxerunt
eū in gion. Sūpsitq; sadoch sacerdos cornu olei de taber
naculo. t unxit salomonem. t buccinā cecinerunt. Et dixe
runt omnis populus. Viuat rex salomon. Et ascendit uniuer
sa multitudo post eum. t populus canentium tibiis. t lete
tūr gaudio magno. t sonuit terra a clamore eorū.

Audiuit autē adonias. cūctiq; qui inuitati fuerāt a eo. iam
quiuerūt finitū fuit. Cūq; audisset ioab uocē tube. ait.
qd sibi uult clamor ciuitatis tumultuantis? Adhuc ei
lo loquente ionathas filius abiathar sacerdotis uenit. c
ui dixit adonias. Ingredere quia fortis es. t bona nū
ties. Respondit ionathan adonie. Nequaquā. Dñs enī
noster rex dauid. regem constituit salomonem. et misit eū
cū eo sadoch sacerdotem. t nathan pphām. t banaiam filiū ioia
de. cherethi. t phelethi. t imposuerunt eum super mulā
regis. unxerūtq; eum sadoch sacerdos. t nathan pphā
regem ī gion. Et ascenderunt inde letātes. t sonuit ci
uitas. Ecce uox quā audistis. Et ait salomon sedet super
solium regni. Et ingressi serui regis benedixerūt dño nro
regi dauid dicētes. Amplificet dñs nomen salomonis super
nomen tuū. t magnificet thronū eius super thronū eius.
tuū. Et adorauit rex in lectulo suo. Insuper et hoc locutus est.
benedictus dñs deus ſrāl qui dedit hodie sedentē ī solio me
o videntibus oculis meis. Verūtamen sunt ergo et super
erunt omnes qui uocati fuerunt abadonia. t abibit unus
quisq; in locum suum. Adonias autē timens salomonē
surrexit. t abiit ī tabernaculū dñi. tenuitq; cornua al
taris. Et nūciauerunt salomoni dicentes. Ecce adonias
timēs regem salomonem. tenuit cornua altaris di
cens. Iuret mihodie rex salomon. quia non interficiet serui
um suum gladio. Dixitq; salomon. Si fuerit uir bonus
non cadet ne unus quidē capillus eius in terrā. Si autē malū
inuentū fuerit in eo morietur. Misit itaq; rex salomon. t
eduxit eum ab altari. Et ingressus adorauit regem sa
lomonem. Dixitq; ei salomon. Vade in domum tuam.
Propinquauerunt autē dies dauid ut moreretur.
Precepitq; salomoni filio suo dicens. Ego ingredior
uiam uniuersē terre. confortare. esto uir fortis. et obser
ua custodias domini dei tui. ut ambules in uiis eius. cu
stodias cerimonias eius. t precepta eius. t iudicia. t testimo
nia. sicut scriptū est in lege moysi. ut intelligas cūcta
que facis. quocūq; te uerteris. ut confirmet dñs
monens filios suos si custodierint uiam suam. et ambulauerint
coram me in ueritate. in omni corde suo. et in omni anima sua. non auferet
tibi ait de solio ſrāl. Tu nosti quoq; que fecerit mihi ioab
filius saruie. q fecerit duobus principibus exercitus ſrāl
Abner filio ner. et amasa filio iether. quos occidit
et effudit sanguinem belli in pace. et posuit cruo

rem belli in balteo suo qui erat circa lumbos eius. et calcia
mento suo quod erat in pedibus eius. tu ergo iuxta sapien
tiam tuam age. et non deducas canitiem eius pacifice ad infernū. Sed
filiis Berzellai galaaditis fac gratiā. et erunt comedentes in mensa tua. Occurrerunt enim mihi. cū fugerem
a facie absalon fratris tui. habes quoq; apud te semei
filium gere. filium iemini de bahurim. qui maledixit mi
maledictione pessima. cū iret ad castra. Sed quia descen
dit michi obuiam cum transirem iordanē. iuraui ei per dñm dicens. Non te interficiam gladio. tu noli pu
tare eū esse innocentē. Vir autē sapiens es. et scies que facere
debeas canos eius cū sanguine ad infernū. Dormivit
q; dauid cū patribus suis. et sepultus est in ciuitate dauid.
Dies autē quibus regnauit dauid super ſrāl. xl. annis si
quidem in hebron regnauit. vii. autem in iherusalem regnauit. Salo
mon autē sedet super thronū dauid patris sui. et firmatus
est regnū eius nimis.

Ingressus est adonias filius aggith ad bersabee matrē
salomonis. Que dixit ei. Pacifica sunt ne ingressus tuus.
Qui respondit. pacifica. ait dicens. Sermo michi est ad
te. Cui ait. Loquere. Et ille. tu inquit nosti q meum erat
regnum. t me proposuerat omis ſrāl sibi regem. Sed translatum
est regnum a me. factum est fratris mei. a dño enim factum est ei. Nūc
igitur petitionem unam deprecor a te. ne confundas faciem
meam. Dixitq; ei bersabee. Dic mihi. Qui ait ei. Precor ut dicas salomo
ni regi. Neq; enim negare tibi quicquā potest. ut det mihi
abisag sunamitem uxorem. Et ait bersabee. Bene ego loquar pro
te regi. Venit ergo bersabee ad regem salomonem. ut
loqueretur ei pro adonia. Et surrexit rex in occursum ei. adorauit
eum. et sedit super thronum suum. Positusq; est thro
nus matri regis. Que sedit a dextris eius. Dixitq; ei.
Petitionem unam parvulā deprecor a te. ne confundas faciem
meam. Dixitq; ei rex. Pete mater mi. Neq; enim fas est. ut a
uertam faciem tuam. Cui ait. detur adonie frater tuo. abisag sunami
tis uxor. Respondit rex salomon. et dixit matri sue. Cur
petis abisag sunamitem adonie? petis et regnum.
Ipse enim frater meus maior me est. et habet abiathar sacerdotem. et ioab
filium saruie. Iurauit itaq; rex salomon per dñm dicēs. Hec
faciat michi deus. et hec addat. quia contra animam suam locutus est adonias
verbum hoc. Et nunc uivit dominus qui firmauit me. et posuit me super solium dauid
patris mei. et qui fabricatus est mihi domum sicut locutus est.
quia hodie occidetur adonias. Misitq; rex salomon per manum
banaie filium ioiade. qui interfecit eum. et mortuus est. Abiathar
quoq; sacerdoti dixit rex. Vade in anathot ad agrum tuum. Es
quidem vir mortis. sed hodie te non interficiam. quia portasti ar
cham domini dei coram dauid patre meo. et consumpsisti la
borem omnium in quibus laboravit pater meus. Eiecit ergo
salomon abiathar ut non esset sacerdos domini. ut impleretur ser
mo domini quem locutus est super domum heli in silo.
Venit autem nuntius ad salomonem. quod ioab declinasset ad
dauid et post salomonem fugisset. fugit et ioab ī tabernaculum domini. et apprehendit cornua altaris.
Nuntiatumq; est regi salomoni. quod fugisset ioab ī tabernaculum domini. et esset iuxta altare. Misitq; salomon banaiam filium ioiade dicens. Vade et
fac in eum. Venit autem banaias ad tabernaculum domini. Et di
xit ei. Hec dicit rex. Egredere. Qui ait. Non egrediar. Sed hic
moriar. Remunciauit banaias regi salomoni dicens. Hec
locutus est ioab. et hec respondit mihi. Dixitq; ei rex. Fac sicut locutus
est. et interfice eum et sepeli. Et amovebis sanguinem innocen
tem que effusus est a ioab a me. et a domo patris mei. Et re
ddat dñs sanguinem eius super caput eius. qui interfecit duos
viros iustos et meliores se. et occidit eos gladio. patre meo da
vid ignorante. Abner filius ner principem militie ſrāl. et amasa fi
lium iether principem exercitus iuda. Et relaturus sanguis
eorum in caput ioab. et in caput seminis eius in sempiternum. Sed
autem ſrāl semper erit. et domui eius thronoque illius sit pax. usq; in
sempiternum. a domino. Ascendit itaq; banaias filius ioiade.
et aggressus eum interfecit. sepultusq; est in domo sua in deser
to. Et constituit rex banaiam filium ioiade. pro se super exercitum.
Sadoch sacerdotem posuit rex pro abiathar.
Misit quoq; rex et vocavit semei. dixitq; ei. Edifica tibi dom
um hierl. et habita ibi. Cū egredieris inde huc. illuc.
Quacūq; autem die egressus fueris et transieris torrentem

cedron. sereore ē inter fiacend. singul⁹ tumul⁹ suꝰ cū patrib⁹ suis. Dyxitq; semei. Bonus sermo regis sicut locutus est dominus meus rex. sic fiet seruus tuus. habitauit ergo semei in hierl diebꝫ multis.

Acciderūt aūt post. tres menses vt fugerēt duo serui semei ad achis filiū maacha regem geth. nūciatumq; ē semei q̄ serui eius issent in geth. et surrexit semei. et strauit asinum suum. venitq; in geth ad achis ut quereret seruos suos. et adduxit eos de geth. Nūciatū est aūt salomoni q̄ isset semei de ierusalem in geth. et venisset. Et misit et vocauit eum. dixitq; illi. Nonne testificatus sum tibi ꝑ dñm. et ꝓtestatus tibi. quacūq; die egressus fueris et ieris huc illuc. scito te de morte morturum. et respondisti mihi. Bonus sermo quē audiui. Quare ergo non custodisti iusiurandū dñi mei. et ꝓceptū q̄ ꝓtestatus tibi sum. Dixit rex. Malum tuū tibi ipsi scis. quod fecisti contra patrem meū. reddidit dominus malitiā tuam in caput tuū. Rex aūt salomon benedictus erit. et thronus dauid firmus coram dño sit. fidelis et stabilis usq; in sempiternū. Iussit itaq; rex banaie filio ioiade. qui egressus percussit eum. et mortuus est.

Confirmatū ē igit regnū in manu salomonis. et assumpsit eum rex et adduxit eum in tentorium dauid. donec opleret edificāsq; domū suā et domū dñi et murū ierl per circuitū. Attamen populus immolabat in excelsis. nondum enim edificatū erat templū nomini dñi usq; in diem illū. Diligebat aūt salomon dominū. ambulans in ꝑceptis dauid patris sui. excepto q̄ in excelsis immolabat et thymiama.

Ibat itaq; Gabaon aut immolare ibi. Illud quippe erat excelsum maximū. mille hostias optulit in holocaustū salomon super altare illud Gabaon. Apparuit aūt dñs salomoni per somnium nocte. dixitq; ei. Postula quid tibi dem. Et ait salomon. Tu fecisti cū seruo tuo dauid patre meo magnam misericordiā. sicut ambulauit coram te in veritate et iustitia et recto corde tecū. custodisti eī misericordiā tuā grandem. et dedisti ei filiū sedentē sup thronū eius. sicut et hodie. Et nūc dñe deus tu regnare fecisti seruum tuū ꝑ patre meo dauid. Ego aūt sum puer parvulus. et ignorās egressum et introitū meū. et seruus tuus in medio ꝑpuli tui est. quē elegisti. ꝑpulū infinitū qui numerum et supputari nō ꝑt ꝑ multitudinē. Dabis ergo seruo tuo cor docile. ut iudicare ꝑpulū tuū. et discernere inter bonū et malū. quis enim ualet iudicare ꝑpulum tuum istum multum. ꝓplacuit ergo sermo coram domino q̄ salomon rē hanc sub hac petitione postulasset. et dixit dominus ad eum. Quia postulasti verbū hoc. et non petisti tibi dies multos. nec diuitias aūt animam inimici tui. sed postulasti tibi sapiam. audiendi iudicium. ecce feci tibi secundū sermones tuos. et dedi tibi cor sapiens et intelligēte. in tantū. ut nullus ante te similis tui fuerit. nec post te surrecturus sit. Et quē non postulasti dedi tibi. diuitias scilicet et gloriā. nec fuit similis tui in regibus cunctis retro diebus. Si aūt ambulaueris in viis meis. et custodieris ꝑcepta mea. et mandata sicut ambulauit pater tuus. longos faciam dies tuos. Euigilauit salomon. et intellexit q̄ esset somnium. Venitq; ierl. stetitq; coram archa fœderis dñi. et obtulit holocausta. et fecit ut conuiuas faceret omnibus seruis suis.

Tunc uenerunt due mulieres meretrices ad regem. steteruntq; coram eo. Mulierū una ait. Obsecro mi dñe. ego et mulier ista habitabamus in domo una. et peperi apud eā in cubiculo. tertia uero die postquā ego peperi. peperit et illa. Et eramus simul. nullusq; alius in domo nobiscū. exceptis nobis duabꝫ. Mortuus est aūt filius mulieris istius nocte. dormiens quippe oppressit eū. Et consurgens intempeste nocte tulit filiū meū de latere meo ancille tue dormiēte et collocauit in sinu suo. Suū aūt filiū qui erat mortuus posuit in sinu meo. Cūq; surrexissem mane ut darem lac filio meo. apparuit mortuus. quē diligentius intuens clara luce. deprehendi nō ē meus q̄ genueram. Respondit mulier altera. nō ē ita. filius tuus mortuus est. meus aūt uiuit. Contra illa dicebat. Mentiris. filius quippe meus uiuit. et filius tuus mortuus est. Atq; in hūc modū contendebāt coram rege. Tunc rex ait. Ista dicit. filius meus uiuit. et filius tuus mortuus est. Illa vero dicit. nō. Et filius tuus mortuus est. meus aūt uiuit. Dixit rex. Afferte mihi gladiū. Cūq; attulissent gladiū coram rege ait. Dividite puerum istum in duas partes. et date dimidiam partem uni. et dimidiam partē alteri. Dixit aūt mulier cuius filius erat uiuus ad regem. Cōmoti sunt quippe uisceribus ei super filio suo. Obsecro dñe da illi infantem uiuū. et nolite mō facere ei. Contra illa dicebat. Nec mihi nec tibi sit. sed diuidatur. Respondens rex ait. Date huic infantē uiuum. et non occidatur. Ipse est enim mater eius. Audiuit omnis israhel iudicium q̄ iudicasset rex. et timuerunt regem. uidentes sapiam dei esse in eo ad faciendum iudicium.

Fuit aūt rex salomon regnans super omnem israhel. et hi principes quos habebat. Azarias filius sadoch sacerdos. Helioreph et Ahia filii sisa scribe. Iosaphat filius ahilud. Adoniram filius abda super tributa. Habebat autem salomon. xii. ꝓfectos super omnem israhel qui ꝓbebant annonam regi et domui eius. singuli enim mēsem suū. singli necessaria ministrabant. Et ne quis eorū. Bethur in monte effraim. Bendecar in macez et in salebim. et in beth semes et in helon bethanan. Beseth tamboth. Ipsi ut erant sectis. et ferēs eyber. Bena filius ahiud. cuius omnis nethfat erant doreth aphoth filiā salomonis habebat uxorē. Bena filius achilud. regebat thanec. et mageddo. et omnē bethsan. q̄ est iuxta sarthana subter iezrahel a bethsan usq; in abelmeula. et trans iocmoam. Bengaber in ramoth galaath. habebat et hauoth filii manasse q̄ erant in galaath. ipse ꝑfectus erat in omnibus regionibus argob. quæ sunt in basan. sexaginta magnæ ciuitates. muro et uectibus ereis. Ahimaas in nephthali. Ipse accepit uxorē basemath filiā salomonis. Baana filius husi. in aser. et in aloth. Iosaphat filius pharue. in issachar. Semei filius hela. in beniamin. Gaber filius uri. in terra galaad. in terra scilicet seon regis amorrei. et og regis basan. fuitq; ꝓfectus in cunctis regionibus illis. Iuda et israhel innumerabiles. sicut arena maris in multitudine. comedēbat et bibebat. atq; lætabat. Salomon aūt erat ditione sua cūctis regnis. a flumine terre philistiim. usq; ad terminos egypti. offerentibus sibi munera et famulātibus ei cūctis diebus uite eius. Erat aūt cibus salomonis per singulos dies. triginta cori similæ. et lx. cori farine. Decem boues pingues. et xx. boues de pascuis. et c. arietes. excepta uenatione cerui. et capree. et bubalorum. et auium altilium. Ipse enim obtinebat omnem regionem q̄ erat trans flumen. a thaphsa. usq; ad gazam. et cunctos reges illarū regionū. et habebat pacem cum omnibus per gyrum. habitabantq; tuti israhel et iuda. unusquisq; sub uite sua et sub ficu sua. a dan usq; bersabee. cunctis diebus salomonis. Et habebat salomon. xl. milia præsepia equorum curruū. et xii. milia equitum. unum ebumque eorum singulis diebus regi ꝑsentabant. Si quando ad conuiuia regis salomonis ibat. cūctis gentibus præbebant et ꝓpter suos. orde ū quoq; et equos et iumenta. deferebant illuc ubi erat rex. iuxta ministerium sibi. Dedit quoq; deus sapiam salomoni et prudentiā multā nimis. latitudinem cordis quasi arenā q̄ est in littore maris. Et præcedebat sapia salomonis sapiā omnium orientalium regionum. et erat sapientior cunctis hominibus. Sapientior etham ezrahite. et heman. et chalchol. et darda filiis mahol. et erat nominatus inter omnes gentes circumquaq;. Locutus est quoq; salomon tria milia parabolas. et fuerunt carmina eius quinq; milia. Et disputauit super lignis a cedro q̄ est in libano. usq; ad hysopū q̄ egreditur de pariete. Et disserebat de iumentis et volucribus et reptilibus. et piscibus. Veniebant de cūctis populis ad audiendā sapiam salomonis. a cunctis regibus terre. qui audierant sapiam eius.

Misit quoq; hyram rex tyri seruos suos ad salomonem. audierat enim q̄ ipsum unxissent regem ꝓ patre eius. q̄ amicus fuerit hyram dauid omni tpe. Mittit aūt salomon

mon ad hiram dicens. Tu scis voluntatem david patris mei, et quia non potuerit edificare domum nomini domini dei sui, propter bella imminentia per circuitum, donec daret eos dominus sub vestigio pedum eius. Nunc autem requiem dedit dominus deus meus mihi per circuitum, et non est satan neque occursus malus. Quam ob rem cogito edificare templum nomini domini dei mei, sicut locutus est dominus david patri meo dicens: Filius tuus quem dabo pro te super solium tuum, ipse edificabit domum nomini meo. Precipe igitur ut precidant mihi cedros de libano, et servi mei sint cum servis tuis; mercedem autem servorum tuorum dabo tibi quamcumque petieris. Scis enim quomodo non est in populo meo vir qui noverit ligna cedere sicut sidonii. Cum ergo audisset hiram verba salomonis, letatus est valde, et ait: Benedictus dominus deus hodie qui dedit david filium sapientissimum super populum hunc plurimum. Et misit hiram ad salomonem dicens: Audivi quecumque mandasti mihi. Ego faciam omnem voluntatem tuam in lignis cedrinis et abiegnis. Servi mei deponent ea de libano ad mare, et ego componam ea in ratibus in mari usque ad locum quem significaveris mihi, et applicabo ea ibi, et tu tolles ea. Prebebisque necessaria mihi ut detur cibus domui mee. Itaque hiram dabat salomoni ligna cedrina et ligna abiegna iuxta omnem voluntatem eius. Salomon autem dabat hiram viginti milia choros tritici in cibum domui eius, et viginti choros purissimi olei. Hec tribuebat salomon hiram per singulos annos. Dedit quoque dominus sapientiam salomoni sicut locutus est ei. Et erat pax inter hiram et salomonem, et percusserunt fedus ambo. Elegitque rex salomon operarios de omni israel, et erat indictio triginta milia virorum. Mittebatque eos in libanum decem milia per menses singulos vicissim, ita ut duobus mensibus essent in domibus suis. Et adoniram erat super huiuscemodi indictione. Fueruntque salomoni septuaginta milia eorum qui onera portabant, et octoginta milia latomorum in monte, absque prepositis qui preerant singulis operibus numero trium milium et trecentorum precipientium populo et his qui faciebant opus. Precepitque rex ut tollerent lapides grandes, lapides preciosos in fundamentum templi, et quadrarent eos. Quos dolaverunt cementarii salomonis et cementarii hiram. Porro biblii preparaverunt ligna et lapides ad edificandam domum.

Ca. VI

Factum est autem quadringentesimo octogesimo anno egressionis filiorum israel de terra egypti, in anno quarto mense zio, ipse est mensis secundus regni salomonis super israel, edificare cepit domum domino. Domus autem quam edificabat rex salomon domino habebat sexaginta cubitos in longitudine, et viginti cubitos in latitudine, et triginta cubitos in altitudine. Et porticus erat ante templum viginti cubitorum longitudinis iuxta mensuram latitudinis templi, et habebat decem cubitos latitudinis ante faciem templi. Fecitque in templo fenestras obliquas. Et edificavit super parietem templi tabulata per gyrum in parietibus domus per circuitum templi et oraculi, et fecit latera in circuitu. Tabulatum quod subter erat quinque cubitos habebat latitudinis, et medium tabulatum sex cubitorum latitudinis, et tertium tabulatum septem habens cubitos latitudinis. Trabes autem posuit in domo per circuitum forinsecus ut non hererent muris templi. Domus autem cum edificaretur de lapidibus dolatis atque perfectis edificata est; et malleus et securis et omne ferramentum non sunt audita in domo cum edificaretur. Ostium lateris medii in parte erat domus dextere, et per cocleam ascendebant in medium cenaculum, et a medio in tertium. Et edificavit domum et consummavit eam. Texit quoque domum laquearibus cedrinis. Et edificavit tabulatum super omnem domum quinque cubitis altitudinis, et operuit domum lignis cedrinis.

Et factus est sermo domini ad salomonem dicens: Domus hec quam edificas, si ambulaveris in preceptis meis, et iudicia mea feceris, et custodieris omnia mandata mea gradiens per ea, firmabo sermonem meum tibi quem locutus sum ad david patrem tuum, et habitabo in medio filiorum israel, et non derelinquam populum meum israel. Igitur edificavit salomon domum et consummavit eam. Et edificavit parietes domus intrinsecus tabulatis cedrinis, a pavimento domus usque ad summitatem parietum et usque ad laquearia operuit lignis intrinsecus, et texit pavimentum domus tabulis abiegnis.

Edificavitque viginti cubitorum ad posteriorem partem templi tabulata cedrina a pavimento usque ad superiora, et fecit interiorem domum oraculi in sanctum sanctorum. Porro quadraginta cubitorum erat ipsum templum pro foribus oraculi. Et cedro omnis domus intrinsecus vestiebatur, habens tornaturas suas et iuncturas fabrefactas et celaturas eminentes. Omnia cedrinis tabulis vestiebantur, nec omnino lapis apparere poterat in pariete. Oraculum autem in medio domus in interiori parte fecerat, ut poneret ibi archam federis domini. Porro oraculum habebat viginti cubitos longitudinis, et viginti cubitos latitudinis, et viginti cubitos altitudinis, et operuit illud atque vestivit auro purissimo. Sed et altare vestivit cedro. Domum quoque ante oraculum operuit auro purissimo, et affixit laminas clavis aureis. Nichilque erat in templo quod non auro tegeretur. Sed et totum altare oraculi texit auro. Et fecit in oraculo duos cherubin de lignis olivarum decem cubitorum altitudinis. Quinque cubitorum ala cherub una, et quinque cubitorum ala cherub altera, id est decem cubitos habentes a summitate ale unius usque ad ale alterius summitatem. Decem quoque cubitorum erat cherub secundus in mensura pari, et opus unum erat in duobus cherubin, id est altitudinem habebat unus cherub decem cubitorum, et similiter cherub secundus. Posuitque cherubin in medio templi interioris. Extendebant autem alas suas cherubin, et tangebat ala una parietem, et ala cherub secundi tangebat parietem alterum. Ale autem altere in media parte templi se invicem contingebant. Texit quoque cherubin auro. Et omnes parietes templi per circuitum sculpsit variis celaturis et torno. Et fecit in eis cherubin et palmas et picturas varias quasi prominentes de pariete et egredientes. Sed et pavimentum domus texit auro intrinsecus et extrinsecus. Et in ingressu oraculi fecit hostiola de lignis olivarum, postesque angulorum quinque, et duo hostia de lignis olivarum. Et sculpsit in eis picturam cherubin et palmarum species et anaglypha valde prominentia, et texit ea auro, et operuit tam cherubin quam palmas et cetera auro. Fecitque in introitu templi postes de lignis olivarum quadrangulatos, et duo hostia de lignis abiegnis altrinsecus. Et utrumque hostium duplex erat, et se invicem tenens aperiebatur. Et sculpsit cherubin et palmas et celaturas valde eminentes. Operuitque omnia laminis aureis opere quadro ad regulam. Et edificavit atrium interius tribus ordinibus lapidum politorum et uno ordine lignorum cedri. Anno quarto fundata est domus domini in mense zio, et in anno undecimo mense ebul, ipse est mensis octavus, perfecta est domus in omni opere suo et in universis utensilibus suis. Edificavitque eam annis septem.

Ca. VII
al' i cap'

Domum autem suam edificavit salomon tredecim annis, et ad perfectum usque perduxit. Edificavit quoque domum saltus libani centum cubitorum longitudinis, et quinquaginta cubitorum latitudinis, et triginta cubitorum altitudinis, et quattuor deambulacra inter columpnas cedrinas; ligna quippe cedrina exciderat in columpnas. Et tabulatis cedrinis vestivit totam cameram que quadraginta quinque columpnis sustentabatur. Unus autem ordo habebat columpnas quindecim contra se invicem positas, et contra se respicientes equali spacio inter columpnas, et super columpnas quadrangulata ligna in cunctis equalia. Et porticum columpnarum fecit quinquaginta cubitorum longitudinis, et triginta cubitorum latitudinis, et alteram porticum in facie maioris porticus, et columpnas et epistilia super columpnas fecit. Porticum quoque solii in qua tribunal est fecit, et texit lignis cedrinis a pavimento usque ad summitatem. Et domuncula in qua sedebatur ad iudicandum erat in media porticu simili opere. Domum autem fecit filie pharaonis, quam uxorem duxerat salomon, tali opere quali et hanc porticum. Omnia lapidibus preciosis, qui ad normam quandam atque mensuram tam intrinsecus quam extrinsecus serrati erant, a fundamento usque ad summitatem parietum, et extrinsecus usque ad atrium maius. Fundamenta autem de lapidibus preciosis, lapidibus magnis decem vel octo cubitorum. Et desuper lapides preciosi equalis mensure secti erant, similiterque de cedro. Et atrium maius rotundum trium ordinum de lapidibus sectis, et unius ordinis dolata cedro. Nec non et in atrio domus domini interiori et in porticu domus. Misit quoque rex salomon et tulit hyram de tyro, filium mulieris vidue de tribu neptalim, patre tyrio

[illegible]

arabicem eramum. aplenum sapiã r doctrina r intelligẽ
tia adhiã eũ omẽ opus exercere. Qui cũ uenisset ad regẽ
salomonem. fecit omne opus suũ. Et fuerũt duæ colũpnæ
eneæ. x. xviii. cubitorũ altitudinis colũpnam unam. Et
funes. xii. cubitorũ. ambiebãt colũpnam unam. Et
duo capitella fecit q̃ ponerẽtur sup capita colũpnaꝝ fusi
lia ex ere. quinq; cubitorũ altitudinis capitellum unum
r. v. cubitorũ altitudinis capitellũ alterum. Et sic imoꝺũ
reus facere nitebat sibi. Fuerũt enim mino opere operatũ. Verũ
q; capitellum colũpnarum fusile erat. Septenæ uero
um retiacula capitello uno. r septena retiacula capi
ello altero. Et ydirit colũpnas. r duos ordines pẽcurrẽ re
ticulos singulos. ut tegerent capitella q̃ erant super
fũmitatem malogranatoꝝ. Eodem modo fecit r capitel
lo secundo. Capitella autem q̃ erant super capita colũp
narum quasi opere lilii fabricata erant. Ĩ pedibus quattu
or cubitorũ. Et rursum alia capitella Ĩ summitate colũp
narũ desup tegebãt malogranata. Erãt autem in singulis
ordines duo circa unũquodq; retiaculum. Et statuit duas colũpnas in porticu templi. Cũq;
starent. colũpnam dexteram uocauerunt eam iachim. i.
firmatas. Similit erexit colũpnã sinistram. Et uocauit nomẽ
eius booz. i. in robore. Et sup capita colũpnarũ opus lilii
Ĩmotum posuit. Perfectũq; est opus colũpnarũ. Erat
q; mare fusile. x. cubitorũ a labio usq; ad labiũ rotũdũ
Ĩ circuitu. quinq; cubitorũ altitudo eius. r restricula. x
xx. cubitorũ ambiebat funis. r sculptura sup labiũ
circulum illud. decem cubitis ambiens mare. duo or
dines scalptorũ erãt fusiles. r stabant
sup. xii. boues. Respicientes ad aquilonẽ
et tres ad occidentẽ. r tres ad meridiem. r tres ad orientẽ.
et mare sup eos erat desup. Quorũ posteriora omnia ũsq;
ad medium erãt Ĩtrinsecus latitabãt. Fusiles autẽ
erant. Labiũq; eius q̃si labiũ calicis. r folia lilii pandi. Bis
mille batos. capiebant triamilia metrete. Et fecit de
cem. x. enea. in. cubitorũ longitudinis bases singulas. et
quattuor cubitorũ latitudinis. r altitudinis trium cubitorũ.
Tripus operis basilis mirabile erat. r sculpturæ inter iuncturas.
r interpolatas r plectas. leones r boues. r cherubim. Et Ĩ
iunctura similit desup. Et sup leones r boues q̃si lora ex
re depẽdẽtia. Et quattuor rotæ basi singulis. r axes eorũ.
Et quattuor partes q̃si humeruli subtus fusiles. Et sic
iacebãt se respicientes. Os quoq; eius Ĩtrinsecus erat Ĩ capi
tis summitate. Et q̃ foris erat. apparebat. unius cubiti erat ro
tũ rotũdũ. pariterq; habebat unũ cubitũ rotundũ. Ĩmã
gines autẽ colũpnarũ in ea celature erant. Interdu int
colũpnas quadrata. nõ rotũda. Quattuor quoq; rotæ q̃
quattuor angulos basis erant. cohærebant subtus basi.
Vna rota habebat altitudinis cubitũ. r semis. tales autẽ
rotæ erant quales solent Ĩ curru fieri. Fraxes eorũ. ri
dii. r omnia. r modioli. eũ fusilia. Nam r humeruli illi. q̃
tuor p singlos angulos basis unusq; eorũ basi fusiles er
gũien erant. Insummitate autẽ basis erat q̃dã rotunditas
unius cubiti undiq; cubmeta fabre facta. ut basi desup posset
poni. Erãt celaturæ suæ. r sculpturæ suæ. inter eyselementes.
Scalpsit quoq; Ĩ tabulam singulũq; eorũ. Et magines cher
ubim. r leones. r palmas q̃si mutuo se intuẽtium. Et imagines ho
minũ. ut ĩ celata. si appositi pariterũ uiderẽtur. Ĩ hunc
modũ fecit. x. bases fusiles una. mensura. scalpturaq; eã
simili. Fecit quoq; luteres. x. eneos. Quadragẽta lato
rẽ capiebant luter unus. et ter. xii. cubitorũ singulos. in
teres p singlas. i. x. bases posuit. Et constituit. x. bases. v.
ad dexteram. i. v. ad sinistrã partem templi. Mare autem
posuit ad dexteram partẽ templi. ex oriente contra ad meridiem. Fe
cit q̃ hyrã lebetes. r scutras. r amulas. Perfecit omne opus
quod fecit salomoni in domũ dñi. Columnas duas. r funiculos
los capitellorũ. super capitella columnarũ duos. Et retiacula
duo ut operirent duos funiculos. qui erãt super capita co
lũnarũ. Et mala granata ducenta. ordinata. in duobus retiaculis.
ad operiendos funiculos capitellorum. qui erãt super capita columnarũ. Quæ autẽ
q̃si addenda tam partem templi ex oriente contra ad meridiem.
Et bases. x. r luteres. x. super bases. Et mare unũ. r boues

xii. sup eadem. Et lebetes. r scutras. r amulas. Omnia uasa q̃ fe
cit salomon domui dñi. de auricalco erãt. In campestri
regione iordanis fudit ea rex in argilloso loco. inter soc
coth. et Adatha. Et posuit salomon omnia uasa in domo domini. p
ponderis enim magnitudine nimia. nõ erat pondus eris.
Fecit ergo salomon omnia uasa in domo dñi. Altare aureum. et mẽ
sam. super quã ponerentur panes propositionis aureã. Et candelabra. quinq; ad dextram quinq; ad sinistrã cõ
tra oraculũ purissimum auro. et flores. et lucernas desuper
aureas. et forcipes aureos. et hydrias. et fiscellas. et fiscalia. et
mortariola. et turibula. de auro purissimo. Et cardines
hostiũ domus templi. tum interioris sanctorũ. et hostiorũ dom
templi exauro erant. Et perfecit omne opus quod faciebat salo
mon in domo dñi. Et intulit sanctificata uidelicet dona pa
tris sui. argentũ. et aurũ. et uasa. reposuitq; in thesauris domus
domini.

Tunc congregauit salomon maiores natu tribꝰ. et omnes principes
tribuũ. et duces familiarũ filiorũ israel. ad regẽ salomonem Ierl. ut deferretur archa foederis domini de ciuitate
dauid. i. de sion. Cõuenitq; ad regẽ salomonẽ omnis uir israel. in sollẽnitate diei. septimi. Et uenerunt omnes seniores israel. et leuitæ
archã. et deportauerũt archã dominum. et tabernaculũ
foederis. et omnia uasa sanctuarii. quæ erãt Ĩ tabernaculo. Et
mum. et stabant ea sacerdotes et leuitæ. Rex autẽ salo
mon. et omnis multitudo israel. q̃ conuenerat ad eum. antes archã. et immolabãt oues et boues absq; estimatione
et numero. Et intulerũt sacerdotes arcam foederis
dñi in locũ suũ. in oraculũ templi. in sancta sanctorum. subter alas
cherubim. Quia cherubim expandebant alas super
locũ archæ. et tegebant archã. et uectes eius desuper. Et
q; eminebant uectes. et apparebant summitates eorũ. fo
ris Ĩ conspectu oraculi. nõ apparebant ultra. et
manserunt usq; in hodiernum diem. Nihil
aliud in archa nisi duæ tabulæ lapideæ quas posuerat in
ea moses in oreb. cũ pepigit fœdus cum filiis israel. egredientes de terra egypti. Factũ est autẽ cũ egrederentur sacer
dotes de sanctuario. nebula implebat domum dñi. et
nõ poterãt sacerdotes stare et ministrare propter nebulam.
Impleuerat enim gloria dñi domũ dñi. Tunc ait salomon.
dominus dixit ut habitaret in nebula. Ædificans ædificaui domũ habitaculi tui. firmissimũ solium
tuum Ĩ sempiternum. Conuertitq; rex faciem suam. et benedixit
omni ecclesiæ israel. Omnis enim ecclesia israel stabat. aut salomon.
Benedictus dñs deus israel. qui locutus est ore suo ad patrem
meum. et implenit manibus suis. dicens. Ex die qua eduxi populum meum israel de egypto. non elegi aliquam ciuitatem de omnibus
tribubꝰ israel. ut ædificaretur domus. et esset nomen meum
ibi. Sed elegi dauid ut esset super populum meum israel. Voluitq;
dauid patri meo ædificare domũ nomini dei israel. Et ait
dominus ad dauid patrem meum. Quod cogitasti Ĩ corde tuo ædifi
care domũ nomini meo. bene fecisti. hoc ipsum habes in corde tuo. Verũ
tamen tu non ædificabis mihi domũ. Sed filius tuus qui egredietur
de femore tuo. ipse ædificabit domũ nomini meo. Confirmauit
dñs sermonem suum. q̃ locutus est. Steti ego. et sedi pro dauid patre
meo. et sedi super thronũ israel. sicut locutus est dominus. Et ædi
ficaui domũ nomini dei israel. et posui in ea locum arcæ. in qua
fœdus est dñi. q̃ percussit cum patribus nostris. quando egressi sunt
de terra egypti.

Stetit autem salomon. coram altari domini in conspectu ecclesiæ israel.
et expandit manus suas in cœlum. Et ait deus israel non
est similis tui deus in cœlo desuper. nec in deorsum. Qui custo
dis pactum et misericordiam seruis tuis. qui ambulant coram te in
toto corde suo. qui custodisti seruo tuo dauid patri meo q̃
locutus es ei. ore locutus es. et manibus perfecisti. ut hodie cernitur.
Nunc ergo domine deus israel. serua famulo tuo dauid patri
meo q̃ locutus es ei dicens. non auferetur uir de domo coram
me. qui sedeat super thronũ meum israel. ita tamen si custodi
erunt filii tui uiam suam. ut ambulent coram me sicut tu
bulasti me conspectu meo. Et nunc domine deus israel firmentur
uerba tua q̃ locutus es seruo tuo dauid patri meo. Quia ne
quidem sic. quæso deus habitare super terram. Cœli cœlorum
rum te capere non possunt. quanto magis domus hæc

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

quã edificauit. ℟ respice ad orationem serui tui et ad deprecationem eius dñe deus meus. Audi hymnum et orationem quã seruus tuus orat coram te hodie. vt sint oculi tui aperti super domum hanc nocte et die. Super domum de qua dixisti erit nomen meum ibi. ut exaudias orationem quã orat seruus tuus in loco isto. et exaudias deprecationem serui tui et populi tui isrl. quãcunque orauerint in loco isto. et exaudies in loco habitaculi tui de celo. et cum exaudieris propitius eris. Si peccauerit ho in proximum suum. et iurare compulerit eum. et uenerit iusiurandum coram altari tuo in domo hac. exaudi de celo et fac et iudica seruos tuos. dãnans impium. et reddens uiam suam super caput eius. iustificansq; iustum. et retribuens ei secundum iustitiam suam. Si fugerit populus tuus isrl inimicis suis. qm peccauerint tibi. et egerint penitentiam et confessi nomini tuo. uenerint et rogauerint. et deprecati fuerint te in domo hac. exaudi de celo et dimitte peccatum populi tui isrl. et reduc eos in terrã quã dedisti patribus eorum. Si clausum fuerit celum et non pluerit propter peccata eorum. et orauerint in loco isto et penitentiã egerint nomini tuo. et a peccatis suis conuersi fuerint. propter afflictionem suã exaudi eos de celo. et dimitte peccata seruorum tuorum et populi tui isrl. ostende eis uiam bonã per quã ambulent. et da pluuiam super terram tuam quã dedisti populo tuo in possessionem. Fames si orta fuerit in terra. aut pestilentia. aut aeris corruptus ardor. aut eruginis lues. locusta. uel bruchus. afflixerit eum. et inimicus eius urbium obsederit. et omnis plaga. uniuersa infirmitas. quãcunque deuitauerit tactum. et precatus fuerit pro omnibus dominum populo tuo isrl. Si quis cognouerit plagam cordis sui. et expanderit manus suas in domo hac. tu exaudies de celo in loco habitaculi tui. et propitiabere. et facies ut det unicuique secundum omnes uias suas. sicut uiderit cor eius. quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum. ut timeant te. et ambulent in uiis tuis cunctis diebus quibus uixerint super terram quam dedisti patribus nostris. Insuper et alienigena qui non est de populo tuo isrl. cum uenerit de terra longinqua propter nomen tuum. audietur enim nomen tuum magnum. et manus tua fortis. et brachium tuum extentum. ubicunque uenerit ergo orauerit in loco hoc. tu exaudi de celo. in firmamento habitaculi tui. et facies omnia pro quibus inuocauerit te alienigena. ut discant uniuersi populi terræ. nomen tuum timere. sicut populus tuus isrl. et probent quia nomen tuum inuocatum est super domum hanc quam edificaui. Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos suos. per uiam quacunque miseris eos. orabunt te contra urbem quam elegisti. et contra domum quam edificaui nomini tuo. et exaudies de celo orationem eorum et precem eorum. et facies iudicium eorum. Si peccauerint tibi. non enim est homo qui non peccet. et iratus tradideris eos inimicis suis. et captiuos duxerint in terram inimicam procul uel prope. et egerint penitentiam in corde suo in loco captiuitatis suæ. et conuersi fuerint. deprecantesque te in terra captiuitatis suæ dixerint. peccauimus iniuste egimus. impie gessimus. et reuersi fuerint ad te toto corde et tota anima in terra inimicorum suorum ad quam captiui ducti fuerint. et orauerint te contra uiam terræ suæ quam dedisti patribus eorum. et contra ciuitatem quam elegisti. et contra domum quam edificaui nomini tuo. exaudies de celo de firmamento habitaculi tui. orationes eorum et preces. et facies iudicium eorum. et propitiaberis populo tuo. qui peccauerunt tibi. et omnibus iniquitatibus eorum quibus præuaricati sunt in te. et dabis misericordiam coram eis. qui eos captiuos habuerint. ut misereantur eis. populus enim tuus est. et hereditas tua quos eduxisti de terra egypti de medio fornacis ferreæ. Vt sint oculi tui aperti super deprecationem serui tui et populi tui isrl. et exaudies eos in cunctis pro quibus inuocauerint te. Tu enim separasti eos sibi in hereditatem de cunctis populis terræ. sicut locutus es per manum serui tui mosi. quando eduxisti patres nostros de egypto domine deus

Actum est. aut cum explesset salomon orans deum omnem orationem et deprecationem hanc. surrexit de conspectu altaris domini. et positis genibus in terram. extensisque ad cælum manibus. benedixit omni cœtui isrl uoce magna dicens. Benedictus dominus qui dedit requiem populo suo isrl iuxta omnia quæ locutus est. non cecidit ne unum quidem

sermo de cunctis bonis quæ locutus est per manum serui sui. Sit dominus deus noster nobiscum. sicut fuit cum patribus nostris non derelinquens nos neque proiciens. Inclinet cor nostrum ad se. ut ambulemus in omnibus uiis eius. et custodiamus mandata eius cæremonias et iudicia quæ mandauit patribus nostris. Et sint sermones mei isti quibus deprecatus sum coram domino. appropinquent deo nostro die et nocte. ut faciat iudicium serui sui et populi sui isrl per singulos dies. et sciant omnes populi terræ. quia dominus ipse est deus. nec est ultra absque eo. Sit quoque cor nostrum perfectum cum domino deo nostro. ut ambulemus in decretis eius. et custodiamus mandata eius sicut hodie.

Et rex et omnis isrl cum eo. immolabat victimas coram domino. occiditque salomon hostias pacificas quas immolauit domino. bouum. xxii. milia. et ouium. cxx. milia. et dedicauerunt rex et filii israel. In die illa sanctificauit rex medium atrii quod erat ante domum domini. fecit quippe ibi holocaustum et sacrificium. et adipem pacificorum. quia altare æneum quod erat coram domino minus erat. et capere non potuit holocaustum et sacrificium. et adipem pacificorum. fecit ergo salomon in tempore illo festum atque celebrem. omnis isrl cum eo multitudo magna ab introitu emath. usque ad torrentem egypti coram domino deo nostro. vii. diebus. et vii. diebus. sollemnitatem. i. xiiii. diebus. et die octaua dimisit populos qui bene precantes regem profecti sunt in tabernacula sua lætantes et alacres corde super omnibus bonis quæ fecerat dominus dauid seruo suo et isrl populo suo.

Factum est autem cum perfecisset salomon ædificium domus domini. et ædificium regis omne quod optauerat. et uoluerat facere. apparuit ei dominus secundo sicut apparuerat ei in gabaon. dixitque dominus ad eum. exaudiui orationem tuam et deprecationem tuam qua deprecatus es coram me. Sanctificaui domum hanc quam ædificasti. ut ponerem nomen meum ibi in sempiternum. et erunt oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si ambulaueris coram me sicut ambulauit pater tuus in simplicitate cordis. et in iustitia. et recti corde. et feceris omnia quæ præcepi tibi. et legitima mea et iudicia mea seruaueris. ponam thronum regni tui sicut locutus sum patri tuo. dicens. Non auferetur de genere tuo uir de solio isrl. Si autem auersione auersi fueritis uos et filii uestri nec sequentes me. nec custodientes mandata mea et cæremonias quas proposui uobis. sed abieritis et seruieritis deis alienis et adoraueritis eos. auferam isrl de terra quam dedi eis. et templum quod sanctificauit nomini meo proiciam a conspectu meo. erit que in prouerbium et fabulam in cunctis populis. et domus hæc excelsa. omnis qui transierit per eam stupebit. et sibilabit. et dicet. Quare fecit dominus sic terræ huic. et domui huic. Respondebunt quia dereliquerunt dominum deum suum. qui eduxit patres eorum de terra egypti. et secuti sunt deos alienos et adorauerunt eos et coluerunt eos. idcirco induxit dominus super eos omne malum hoc.

Expletis autem annis. xx. postquam ædificauit salomon domum domini. et domum regis. omnem uoluntatem quam uoluit. dedit salomon hyram. xx. oppida in terra galilee. egressusque est hyram de tyro. ut uideret oppida quæ dederat ei salomon. et displicuerunt ei. et ait. Hæccine sunt ciuitates quas dedisti mihi frater. appellauitque eas terram chabul usque in diem hanc. misitque quadraginta talenta auri. Et est summa expensi rum quam optulit rex salomon ad ædificandum domum domini. et domum suam et millo. et murum ierusalem. et asor. et mageddo et gazer. pharao rex egypti ascendit et cepit gazer succendit que eam igni. et chananæum qui habitabat in ciuitate interfecit. et dedit eam in dotem filiæ suæ uxori salomonis. ædificauit ergo salomon gazer et bethoron inferiorem. et baalath. et palmiram in terra solitudinis. et omnes ciuitates quas habuit prouisiones. et ciuitates equitum. et quæcunque ei placuerunt ut ædificaret in ierusalem. et in libano. et in uniuerса terra potestatis suæ. Omnem populum qui remanserat de amorrhæi. et hethæi. et pherezæi. et euæi. et iebusæi qui non sunt de filiis isrl. horum filios qui remanserant in terra. quos fecerunt

non potuerant filii Israel exterminare, fecit Salomon tributarios usque ad diem hanc. De filiis autem Israel non constituit Salomon servire quemquam, sed erant viri bellatores, et ministri eius, et principes, et duces, et praefecti curruum et equorum. Erant autem principes super omnia opera Salomonis praepositi quingenti quinquaginta qui habebant subiectum populum, et statutis operibus imperabant.

Filia autem Pharaonis ascendit de civitate David in domum suam, quam aedificaverat ei Salomon. Tunc aedificavit Mello. Offerebat quoque Salomon tribus vicibus per annos singulos holocausta, et pacificas victimas super altare quod aedificaverat Domino, et adolebat thymiama coram Domino, perfectumque est templum. Classem quoque fecit rex Salomon in Asiongaber, quae est iuxta Ailath in litore maris Rubri in terra Idumaeae. Misitque Hiram in classe illa servos suos viros nauticos et gnaros maris cum servis Salomonis. Qui cum venissent in Ophir, sumptum inde aurum quadringentorum talentorum detulerunt ad regem Salomonem.

c. x. Sed et regina Saba, audita fama Salomonis in nomine Domini, venit tentare eum in aenigmatibus. Et ingressa Ierusalem cum multo comitatu et divitiis, camelis portantibus aromata, et aurum infinitum nimis, et gemmas pretiosas, venit ad Salomonem, et locuta est ei universa quae habebat in corde suo. Et docuit eam Salomon omnia verba quae proposuerat: non fuit sermo qui regem posset latere, et non responderet ei. Videns autem regina Saba omnem sapientiam Salomonis, et domum quam aedificaverat, et cibos mensae eius, et habitacula servorum, et ordinem ministrantium, vestesque eorum, et pincernas, et holocausta quae offerebat in domo Domini, non habebat ultra spiritum. Dixitque ad regem: Verus est sermo quem audivi in terra mea super sermonibus tuis, et super sapientia tua: et non credebam narrantibus mihi, donec ipsa veni, et vidi oculis meis, et probavi quod media pars mihi non fuerit nuntiata. Maior est sapientia tua et opera tua, quam rumor quem audivi. Beati viri tui, et beati servi tui, hi qui stant coram te semper, et audiunt sapientiam tuam. Sit Dominus Deus tuus benedictus, cui placuisti, et posuit te super thronum Israel, eo quod dilexerit te Dominus Deus Israel in sempiternum, et constituit te regem ut faceres iudicium et iustitiam. Dedit ergo regi c. xx. talenta auri, et aromata multa nimis, et gemmas pretiosas. Non sunt allata ultra aromata tam multa quam ea quae dedit regina Saba regi Salomoni. Sed et classis Hiram, quae portabat aurum de Ophir, attulit ex Ophir ligna thyina multa nimis, et gemmas pretiosas. Fecitque rex de lignis thyinis fulcra domus Domini, et domus regiae, et citharas, lyrasque cantoribus. Non sunt allata huiuscemodi ligna thyina, neque visa usque in praesentem diem.

Rex autem Salomon dedit reginae Saba omnia quae voluit et petivit ab eo, exceptis his quae ultro obtulerat ei munere regio. Quae reversa est, et abiit in terram suam cum servis suis. Erat autem pondus auri quod afferebatur Salomoni per singulos annos, sexcentorum sexaginta sex talentorum auri, excepto eo quod afferebant viri qui super vectigalia erant, et negotiatores universique scruta vendentes, et omnes reges Arabiae, ducesque terrae. Fecit quoque rex Salomon ducenta scuta de auro puro. Sexcentos auri siclos dedit in laminas scuti unius, et trecentas peltas ex auro probato. Trecentae minae auri unam peltam vestiebant. Posuitque eas rex in domo saltus Libani. Fecit etiam rex Salomon thronum de ebore grandem, et vestivit eum auro fulvo nimis. Qui habebat sex gradus, et summitas throni rotunda erat in parte posteriori, et duae manus hinc atque inde tenentes sedile, et duo leones stabant iuxta manus singulas. Et xii. leunculi stantes super vi. gradus hinc atque inde. Non est factum tale opus in universis regnis. Sed et omnia vasa quibus potabat rex Salomon erant aurea, et universa supellex domus saltus Libani de auro purissimo. Non erat argentum, nec alicuius pretii putabatur in diebus Salomonis, quia classis regis per mare cum classe Hiram semel per tres annos ibat in Tharsis, deferens inde aurum, et argentum, et dentes elephantorum, et simias, et pavos. Magnificatus est ergo rex Salomon super omnes reges terrae divitiis et sapientia. Et universa terra desiderabat vultum videre Salomonis, ut audiret sapientiam eius, quam dederat Deus in corde eius. Et singuli deferebant ei munera, vasa argentea et aurea, vestes et arma bellica, aromata quoque, et equos, et mulos per annos singulos. Congregavitque Salomon currus et equites, et facti sunt ei mille quadringenti currus, et xii. milia equitum, et disposuit eos per civitates munitas, et cum rege in Ierusalem. Fecitque ut tanta esset abundantia argenti in Ierusalem quanta et lapidum, et cedrorum praebuit multitudinem quasi sycomoros quae nascuntur in campestribus. Et educebantur equi Salomoni de Aegypto et de Coa. Negotiatores enim regis emebant de Coa, et statuto pretio perducebant. Egrediebatur autem quadriga ex Aegypto sexcentis siclis argenti, et equus centum quinquaginta. Atque in hunc modum cuncti reges Hethaeorum et Syriae equos venundabant.

c. xi. Rex autem Salomon adamavit mulieres alienigenas multas, filiam quoque Pharaonis, et Moabitidas, et Ammonitidas, Idumaeas, et Sidonias, et Hethaeas, de gentibus super quibus dixit Dominus filiis Israel: Non ingrediemini ad eas, neque de illis ingredientur ad vestras. Certissime enim avertent corda vestra ut sequamini deos earum. His itaque copulatus est Salomon ardentissimo amore. Fueruntque ei uxores quasi reginae septingentae, et concubinae trecentae, et averterunt mulieres cor eius. Cumque iam esset senex, depravatum est per mulieres cor eius, ut sequeretur deos alienos, nec erat cor eius perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor David patris eius. Sed colebat Salomon Astarthen deam Sidoniorum, et Chamos deum Moabitarum, et Moloch idolum Ammonitarum. Fecitque Salomon quod non placuerat coram Domino, et non adimplevit ut sequeretur Dominum sicut David pater eius. Tunc aedificavit Salomon fanum Chamos idolo Moab in monte qui est contra Ierusalem, et Moloch idolo filiorum Ammon. Atque in hunc modum fecit universis uxoribus suis alienigenis, quae adolebant thura, et immolabant diis suis. Igitur iratus est Dominus Salomoni, quod aversa esset mens eius a Domino Deo Israel, qui apparuerat ei secundo, et praeceperat de verbo hoc ne sequeretur deos alienos, et non custodivit quae mandavit ei Dominus. Dixit itaque Dominus Salomoni: Quia habuisti hoc apud te, et non custodisti pactum meum, et praecepta mea quae mandavi tibi, disrumpens scindam regnum tuum, et dabo illud servo tuo. Verumtamen in diebus tuis non faciam propter David patrem tuum; de manu filii tui scindam illud. Nec totum regnum auferam, sed tribum unam dabo filio tuo propter David servum meum, et Ierusalem quam elegi.

Suscitavit autem Dominus adversarium Salomoni, Adad Idumaeum de semine regio, qui erat in Edom. Cum enim esset David in Idumaea, et ascendisset Ioab princeps militiae ad sepeliendum eos qui fuerant interfecti, et occidisset omne masculinum in Idumaea (sex enim mensibus ibi moratus est Ioab, et omnis Israel, donec interficerent omne masculinum in Idumaea), fugit Adad ipse, et viri Idumaei de servis patris eius cum eo, ut ingrederetur Aegyptum. Erat autem Adad puer parvulus. Cumque surrexissent de Madian, venerunt in Pharan, tuleruntque secum viros de Pharan, et introierunt Aegyptum ad Pharaonem regem Aegypti, qui dedit ei domum, et cibos constituit, et terram delegavit. Et invenit Adad gratiam coram Pharaone valde, in tantum ut daret ei uxorem sororem uxoris suae germanam Taphnes reginae. Genuitque ei soror Taphnes Genebath filium, et nutrivit eum Taphnes in domo Pharaonis, eratque Genebath habitans apud Pharaonem cum filiis eius. Cumque audisset Adad in Aegypto dormisse David cum patribus suis, et mortuum esse Ioab principem militiae, dixit Pharaoni: Dimitte me, ut vadam in terram meam. Dixitque ei Pharao: Qua enim re apud me indiges, ut quaeras ire ad terram tuam? At ille respondit: Nulla, sed obsecro ut dimittas me. Suscitavit quoque ei Deus adversarium Razon filium Eliada, qui fugerat Adadezer regem Soba dominum suum, et congregavit contra eum viros, et factus est princeps latronum cum interficeret eos David. Abieruntque Damascum, et habitaverunt ibi, et constituerunt eum regem in Damasco. Eratque adversarius Israel cunctis diebus Salomonis, et hoc est malum Adad, et odium contra Israel, regnavitque in Syria. Ieroboam quoque filius Nabath Ephrathaeus de Sareda, cuius mater erat nomine Sarva, mulier vidua, servus Salomonis, levavit manum contra regem. Et haec est causa rebellionis adversus eum, quia Salomon aedificavit Mello, et coaequavit voraginem civitatis David patris sui. Erat autem Ieroboam vir fortis et potens. Vidensque Salomon adolescentem bonae indolis et industrium, constituerat eum praefectum super tributa universae domus Ioseph. Factum est igitur in tempore illo, ut Ieroboam egrederetur de Ierusalem, et inveniret eum Ahias Silonites propheta in via opertus pallio novo. Erant autem duo tantum in agro. Apprehendensque Ahias pallium suum novum quo opertus erat, scidit in xii. partes, et ait ad Ieroboam: Tolle tibi x. scissuras. Haec enim dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego scindam regnum de manu Salomonis,

Margin notes: de regina Saba; et mine; de throno Salomonis; argento; simia; Salomon [illegible]; Salomon qui fugerat

Thronus Salomonis habet vi. gradus quibus ... xii. leones ... [illegible]

[illegible]

rdabo nbi decem tribꝰ. Porro una tribꝰ remanebit ei
pp fm̃ meũ dauid. 7 ierl'. Ipse autem elegi. eos de
omnibꝰ tribꝰ ifrl'. vt edificet ibi domꝰ nomini meo
dem sidonios. 7 cham moabitidem moab. 7 molech deum fi
liorꝰ ammon. 7 non ambulauerit in viis meis ut faceꝛet rec
tum coram me. 7 præcepta mea 7 iudicia sicut dauid pat' eius
nec auferã ocius regnũ de manu eius. sed quod pmittã ei cũctis
diebꝰ uitæ suæ. pp dauid serui meũ quẽ elegi. qui custodi
uit mãdata mea 7 præcepta mea. Auferã aũt regnũ de ma
nu filii eius. 7 dabo tibi. x. tribꝰ. filio aũt eius dabo tribꝰ
unã. ut remaneat lucerna dauid serui mei omnibꝰ diebꝰ
coram me in ierl' ciuitate quã elegi ut ibi nomen meũ in
te. Non assumã. 7 regnabis iuxta omnia q̃ desiderat aĩa tua.
eris q; rex super ifrl'. Si ergo audieris omnia q̃ præcepero tibi. 7 am
bulaueris in viis meis. 7 feceris q; rectum ẽ coram me. cus
todieris mãdata mea 7 præcepta mea sicut fecit dauid serꝰ
meus. ero tecũ. 7 ædificabo tibi domũ fidelem. quemadmo
dum ædificaui domũ dauid. 7 tradam tibi ifrl'. 7 affligam semẽ
dauid super hoc. verũtamen non cũctis diebꝰ.

Voluit q; salomon ascendere in ierusalem. qui surrexit 7 fu
gauit megiddonem ad filiam achior regẽ egypti. 7 fuit in egypto usq;
ad mortẽ salomonis. Reliquũ aũt uerbi salomonis. 7
omnia q̃ fecit. et sapientia eius. ecce hæc scripta sunt in libro ver
borꝰ dierũ salomonis. Dormiuitq; salomon
cum patribꝰ suis. 7 sepultus est in ciuitate dauid patris
sui. Regnauitq; roboam filius eius pro
eo. Abiit aũt roboam in sichem. illuc enim congregatus est
omnis ifrl' ad constituendum eum regem. At ieroboam
filius nabath cũ adhuc esset in egypto. audiens mortem
salomonis. quod fugisset ad iheroboam. 7 habitaret in
terra egypti. misit et uocauit eum. Venitq; ergo ieroboam
et omnis multitudo ifrl'. 7 locuti sunt ad roboam dicentes.
Pater tuus durissimum nobis seruitutem imposuit. tu ergo
nunc leua paululũ de imperio patris tui durissimo. et de iugo
grauissimo q̃ posuit nobis. seruiemus tibi. Qui ait
eis. Ite usq; ad tertium diem. 7 reuertimini ad me. Cũq; a
bisset populus. iniit consilium cum senioribꝰ qui assi
stebant coram salomone patre eius dũmadhuc uiueret
et ait. Quod mihi datis consilium ut rescribam huic populo.
qui dixerũt ei. Si hodie obedieris populo huic. 7 ser
uieris eis. 7 uerba eorũ audieris. locutusq; fueris ad eos
uerba lenia. erũt tibi serui cũctis diebꝰ. Qui derelinquens
consilium senũ quod dederũt ei. 7 adhibens adolescẽtes qui nu
triebãtur cum eo. 7 assistebant illi. Dixitq; ad eos. Quid
datis consilii ut respondeã populo huic. qui dixerũt mihi.
Leua iugum quod imposuit pater tuus super nos. Tu dices eis ma
nus mea grossior ẽ dorso patris mei. Et nũc pater meus posuit
super uos iugum graue. Ego aũt addam super iugum uestrum.
Pater meus cecidit uos flagellis. Ego aũt uos cædam
scorpionibꝰ. Venit ergo ieroboam 7 omnis populus ad ro
boam die tertio sicut locutus fuerat rex dicens. Reuerti
mini ad me die tertia. Et dixit rex populo durum dedit pater meus
filio seniora quæ dederunt. 7 locutus est eis secundum
consilium iuuenum dicens. Pater meus aggrauauit iugum uestrum
ego aũt addã iugo uestro. Pater meus cecidit uos flagel
lis. ego cædã uos scorpionibꝰ. Et non acquieuit rex
populo quoniam auersus fuerat eum dñs ut suscitaret ver
bum suum quod locutus fuerat in manu achie silonite ad ie
roboam filium nabath. Videns itaq; populus quod
non exaudiret rex. respondit ei dicens. Quæ nobis pars
in dauid. Et quis hæres in filio yse. Vade in tabernacula
tua israhel. nunc vide domum tuam dauid. Et abiit israhel in
tabernacula sua. Super filios autem israhel qui habi
tabant in ciuitatibꝰ iuda. regnauit roboam. Mi
sit q; rex roboam adoniram qui erat super tributum. 7 lapi
dauit eum omnis israhel 7 mortuus est. Porro rex roboam
festinauit ascendere currum. 7 fugit in ierl'. Nec defuit
q̃ israhel a domo dauid usq; in præsentem diem.
Factum est aũt cum audisset omnis israhel q̃ reuersus esset iero

nõ pmittã 7 adimmã tibi ẽ
dabã q̃ma pat̃ fec̃ ẽ filii.

nullus mundi rector debet hominem
regem dici ẽ. nisi ipse dominus. 7
ipse erit omnib̃ dñs. 7 de ꝑ
gnitãe ẽ ipe.

huerna. lo.

ingelgermanus
gener salomõis. adon

q. xii

fac regũ

xvi. q. i. cum
hic sequitur

q. xiii.

nõ sumpsi ẽ gestum ab illegitimis. qm̃ nõ sumpsi
ẽ coronã sumpturus. sed ꝙ assistere habui

ner uidens quidam qui uenis. Quare illu. Ego ppha sum si
mil tui. Et angelus locutus est mihi in sermone domini dicēs.
Reduc eū tecū in domū tuam ut comedat panem et bibat. Aq.
fefellit eū et reduxit secū. Comedit ergo panem in domo ei
us. et bibit aquam. Cūq; sederet ad mensam factus est sermo
dñi ad ppham q̄ reduxerat eū. et exclamauit ad uirum
dei. qui uenerat de iuda dicēs. Hec dicit dominus. Quia
nō obediens fuisti ori dñi. et nō custodisti mandatum quod
præceperat tibi dominus deus tuus. sed reuersus es. et comedisti panem et bibi
sti aquam in loco in quo præcepi tibi ne comederes panem
nec biberes aquam. nō inferetur cadauer tuum in sepul
crum patrum tuorum. Cūq; comedisset et bibisset. stra
uit asinū suū propheta q̄ reduxerat. Et cū abiisset. inuenit eum
leo in uia. et occidit. et erat cadauer eius proiectum in ea. et
asinus stabat iuxta illum. et leo stabat iuxta cadauer.
Et ecce uiri transeuntes uiderunt cadauer proiectum in uia. et leonē
stantē iuxta cadauer. Uenerunt et diuulgauerunt in ci
uitate. in qua propheta senex habitabat. Quod cū audisset
propheta ille. qui reduxerat eū de uia ait. Vir dei est. qui inob
ediens fuit ori domini. tradidit eū dominus leoni. qui
fregit eum et occidit iuxta uerbum domini quod locutus est ei.
Ait quoq; ad filios suos. Sternite mihi asinū. Et cū strauissent
ille abiit. Inuenit cadauer eius proiectū in uia. et leonē stan
tē iuxta cadauer. nec comederat asinū nec læserat cadauer. Tulit
ergo propheta cadauer. et imposuit illud super asinū. et reuer
sus est. ut plangeret eum et sepeliret eum in sepulchro
suo. et planxerunt eū dicētes. Heu mi frē. Cūq; planxissent
eū dixit ad filios suos. Cum mortuus fuero. sepelite me in sep
ulchro in quo uir dei sepultus est. Juxta ossa eius ponite ossa
mea. Uerbo enim uenient sermones quos prædixit in sermone oīs
altaris quod clamauit in uerbo dñi et oīa domus excelsorum quæ fuit in urb
ibus samarie.

Post hæc non est reuersus ieroboam de uia sua pessima. Sed cōpo
nens denuo ex nouissimis sacerdotes excelsorum. Quicūq; uo
lebat implebat manum suā. et fiebat excelsorum sacerdos. Et
in hac causa peccauit domus ieroboam et ideo deleta
est atq; exterminata de terra. In diebus illo egrotauit abia filius ieroboā.
dixitq; ieroboā uxori sue. Surge et muta habitū ne cognoscāris q̄ sis uxor hieroboam. et uade in silo ubi est achias
propheta qui locutus est mihi q̄ regnaturus essem super populū hunc.
tolle itaq; in manu tua. x. panes. et crustulam et mellis.
et uade ad illū. ipse indicabit tibi quid eueturus sit puero.
Fecit ut dixerat hieroboā. uxorq; surgēs abiit in silo. et
uenit ad domū achie. Ahias uidere non potuit. quia caligauerat
oculis grauitate. senectutis. Dixit autē dominus ad
eum. Ecce uxor hieroboā ingredit. ut consulat te super
filio suo qui egrotat. hoc loqueris ei. Cūq; illa intrasset. et dissi
mularet se ee q̄ esset. audiuit achias sonitū pedū eius intran
tis ostium et ait. Ingredere uxor hieroboā quare aliā ee te
simulasti. Ego autē missus sum ad te dure nuntium. Vade et
die hieroboam. Hec dicit dñs deus israhel. Quia exaltauit te de me
dio populi et dedit te ducem super populum meum israhel. et scidit regnū
domui dauid. et dedit illud tibi. et non fuisti sicut seruus me
us dauid qui custodiuit mandata mea. et secutus est me in
toto corde suo. faciēs q̄ placita essent coram oculis meis. Sed
mutatus es male super omnes qui fuerunt ante te. et fecisti tibi
deos alienos. et conflatiles ut me ad iram concitares. et proiecisti me
autem post corpus tuum. Ideo ecce ego inducā mala super
domum ieroboā. et percutiā de domo ieroboam mingentem
ad parietem. et clausum et nouissimum in israhel. et mundabo reli
quias domus ieroboam sicut mundari solet fimus usq; ad pu
rum. qui mortui fuerint de ieroboam in ciuitate. comedent
eos canes. qui autem mortui fuerint in agro. uolucres eos ca
uerne. quia dominus locutus est. Tu ergo surge et uade in domū
tuam. et cum intraueris pedes tui in urbem. morietur puer
et plangent eum oēs israhel. et sepelient. Iste enim solus inferetur in
ieroboam in sepulchro. quia uerus est in eo sermo domini
ad eum. Dominus autem suscitabit sibi regem
super israhel qui percutiat domum ieroboam in hac die et in
nihilum. Et percutiet dominus israhel sicut mouetur solet ha
rundo in aqua. et eradet israhel de terra hac bona. quam dedit patri
bus eorum. et uentilabit eos trans fluuium. quia fecerunt sibi lucos.
irritarent dominum. et tradet dominus israhel propter
peccata ieroboam. qui peccauit et peccare fecit israhel. Igitur
et uxor ieroboam. abiit. et uenit thersam. Cūq; ingrederetur
illa limen domus. puer mortuus est. et sepelierunt eum. et planxit eum oēs israhel. secundum sermonem domini q̄
locutus est in manu serui sui achie propheta. Reliqua autem uerbo
rum ieroboā. quomodo regnauit. et quo regnauerit. ecce
scripta sunt in libro uerborum dierum regum israhel. Dies autem quibus regnauit
ieroboam super israhel. xxii. duo annis fuit. et dormierunt patribus
suis. et regnauit nadab filius eius pro eo.

Roboam filius salomonis. regnauit in iuda. Quadraginta annorum erat roboam cum regnare cepisset. et xvii.
annis regnauit in hierusalem ciuitate quam elegit dominus ut
poneret nomen suum ibi. ex omnibus tribubus israhel. nomen autem matris eius naama ammanites. Et fecit malum coram domino
et irritauerunt eum super omnia quæ fecerant patres eorum in pecca
tis suis quæ peccauerunt. Edificauerunt autem et ipsi sibi excelsa. et
statuas et lucos. super omnem collem excelsum. et subter omnē
arborem frondosam. Sed et effeminati fuerunt fuerunt et
in terra. fecerunt q̄ omnes abominationes gentium quas destruxerat
dominus ante filios israhel.

Anno autem quinto regis roboam. ascendit sesach rex egyp
ti in hierusalem. et tulit thesauros domus domini. et thesauros
regis. et omnia diripuit. Scuta quoq; aurea q̄ fecerat
salomon. pauit. fecit rex roboam scuta ærea. et tradidit ea
in manu ducum cursariorum. et custodientium ostium domus regis. Cūq; ingrederetur rex in domū do
mini. portabant ea qui præcedebant. et rursum reportabant ea. ad armamentarium cursariorum. Reliqua
autem sermonum roboam et omnia quæ fecit. nonne hæc scripta sunt in libro ut uerborum dierum regum iuda. Fuit autem bellum inter roboam et hieroboam
cunctis diebus. Dormiuitq; roboam cum patribus suis. et sepul
tus est cum eis in ciuitate dauid. Nomen matris eius naama ammani
tes. et regnauit abia filius eius pro eo.

In octauo decimo anno regni hieroboam. filii nabath. re
gnauit abia super iuda. Tribus annis regnauit hierusalem. nomen matris eius maacha filia abessalon. Ambulauitq; in om
nibus peccatis patris sui quæ fecerat ante eum. nec erat cor eius perfec
tum cum domino deo suo. sicut cor dauid patris eius. Sed propter
eum dedit ei dominus deus suus lucernam in hierusalem
ut susciteret filium eius post eum. et staret hierusalem. eo quod fecisset da
uid recta in oculis domini. et non declinasset ab omnibus quæ præce
perat ei cunctis diebus uitæ suæ excepto sermone hittæi.
Et fuit bellum inter roboam et hieroboam. cunctis diebus
reliqua autem sermonum abia et cuncta quæ operatus est. nonne hæc scri
pta sunt in libro uerborum dierum iuda. Fuitq; prelium inter abia. et
ieroboam. Et dormiuit abia cum patribus suis. et sepelie
runt eum in ciuitate dauid. regnauitq; asa filius eius pro eo.

Anno. xx. hieroboam regis israhel. regnauit asa. super iu
da. Et quadraginta uno anno. regnauit in hierusalem. nomen
matris eius maacha filia abessalon. Et fecit asa quod
placuit coram domino deo suo. sicut dauid pater eius. Et ejecit sodomitas de terra. et abstulit omnes
idolorum sordes quas fecerant patres eius. Maachā quoq; matrem suam amouit
ne esset principatu in lucoque pessimo. Idolum quod fecerat. et
dubauit. et succidit. et igni combussit torrente cedron. Excelsa autem non abstulit. Verum
tamen cor asa perfectum erat cum deo cunctis diebus eius. Intulit
ea quæ sanctificauerat pater suus. et quæ obtulerat ipse domui dei.
argentum et aurum. et uasa. Bellum autem erat inter asa et baasa re
gem israhel cunctis diebus eorum. Ascendit quoque baasa rex is
rahel in iudam. et ædificauit rama. ut non posset quisquam
egredi et ingredi de parte asa regis iude. Tollens igitur asa
omne argentum et aurum quod remanserat in thesauris domus
domini. et in thesauris domus regiæ. dedit illud in manu
seruorum suorum. misitq; ad benadab filium tabrimon filii
son regem syriæ qui habitabat in damasco dicēs. Fœdus
est inter me et te. et inter patrem meum et patrem tuum. ideo mi
si tibi munera argentum et aurum. et peto ut uenias. et dis
cindas fœdus quod habes cum baasa rege israhel. et recedat a
me. Acquiescens benadab regi asa. misit principes exer
citus sui in ciuitates israhel. et percusserunt achion. et dan. et
abel domum maacha. et uniuersam cinneroth. omnemque ter

cet ciuam neptalim. Ado cal andrih baasa. mmmsit edifica
retama. tcrnsiset iteria. Rex aut ag nusit nutu m
omnē mdi dicns. Nemo sit exceptus. Et tulerūt lapi
des ceroma. tligna eus quib; edificauāt baasa. texit
ruyit deesdem rex ala. gabaa beniamin tmaspha. Re
liqua aut ois sermonū asa. tuniuse fortitudines
eus. tcitera q fecit tciuitates quas exstruxit. nōne hec sūt
tis libro uerboy dierū regū iudaꝰ Verūtamen intpr
sen ectuis dolut pedes. tdormiut cū patrib; suis cte
pultus est cū eis in ciuitate dauit patris sui. regnauitq;
iosaphath filius eus pro.

Nadabuer filius hieroboam regnauit sup isrl. anno
scdo asa regis iuda. Regnauitq; sup isrl duob; annis. t
fecit q malū e ospectu dnī. Et ābulauit i uijs
patris sui. tī peccatis eus quib; peccare fecerat isrl. Insidi
atus e aut ei baasa filius achia dedomo yssachar. tpcus
sit eū i gebberthon q e ubs palistinoꝝ. Siquidem nadab
tomnis isrl obsidebāt gebberthon. Interea g ulū baasa i
anno tcio asa regis iuda. tregnauit pro. cūq; regnassi
percussit omnē domū hieroboam. tdimisit neunam q
dem aīam de semine eus. donec deleret eū uxta ubū
dnī q locutus fuerat i manu serui sui achie silom
tis. ppt peccata hieroboam q peccauit. tq; peccare
fecerat isrl. tppt delictū quo irritauerat dnīm de
ū isrl. Reliqua aut sermonū nadab. tota q operatus est
nōne hec scripta sunt i libro uerboy dierū. Fuitq; bell
ū int asa tbaasa regē isrl ois dieb; eoy.
Anno tcio asa regis iuda regnauit baasa filius achia. sup
omē isrl in thersa. xxiiii. annis. tfecit malū coram
dnō. Ābulauitq; in uia hieroboā tī peccatis eus.
quib; peccare fecit isrl. Factus est aut sermo dnī
ad iehu filiū anani cōbaasa dicens. pro q exaltaui te
de puluere tposui ducem super populū meum isrl. tu
aut ambulasti i uia hieroboam. tpeccare fecisti popu
lū meū isrl. ut me irritares in peccatis eoy. ecce ego
demetā posteriora baasa. tposteriora domus eius. tfaciā
ā domū ē sicut fecī domui hieroboā filii nabath. Qui mor
tuus fuerit de baasa i ciuitate comedent eū canes. t
qui mortuus fuerit eius i regione. comedēt eū uolu
cres cēli. Reliqua aut sermonū baasa. tcūcta q fecit.
tfortitudines eius. nōne hec scripta sūt i libro uerboy dierū regū
isrl. Dormiuit ergo baasa cū patrib; suis. sepultusq;
ē i thersa. tregnauit ela filius eius pro.
Ū aut i malū hieu filii anani ppte uerbū dnī
aduersus baasa. tcontra domū eius. tcontra omē malū q fe
cerat coram dño ad irritandū eū in opib; manuū suaꝝ
eius ut fieret sicut domus hieroboā. obhāc causam occidit eū. t
est hieu filius anani ppta.
Anno. xxvi. asa regis iudea. regnauit hela filius ba
asa sup isrl in thersa duobus annis. trebellauit ei eius
seruus suus. amri. dux medie partis equitū. Erat aut
hela in thersa bibens. tinebriatus in domo arsa pfec
ti thersa. Ingressus ergo amri percussit eum. tocci
dit eū. anno. xxvii. asa regis iuda. regnauitq; pro eo. Cūq; reg
nasset. tsedisset sup solium eius. percussit omnē domū
baasa. tnō reliquit ex eo mingentē ad parietē. tppinquos
tamq; cognatos eius. deleuitq; amri omnem domū baasa su
xta ubū dnī. q locutus fuerat ad baasa i manu ihu hie
u ppte. ppt omnia peccata baasa tpeccata hela fili
i eius quib; peccauerūt. tpeccare fecerunt isrl. puocā
tes dnm deū isrl in uanitatibus suis. Reliqua aut ser
monū hela tota q fecit. nōne hec scripta sunt i libro ú
boy dierū regū isrl.
Anno. xxvii. asa regis iuda regnauit amri. vii. dieb;
i thersa. porro ex castris obsidebat gebberthon urbem p
hilistinoꝝ. Cūq; audisset rebellasse amri. occidisse re
gem fecit sibi regē omīs isrl amri qui erat princeps
militie sup isrl in die illa in castris. Ascendit ergo a
ri omīs isrl a thersa eo. degebberthon. tobsidebant thersa.
Videns aut amri q expugnanda cēt ciuitas. i ingressus
est palatiū. tsuccendit sup se domo regia. tmortuus est
i pcussus igne que pertransiuit. facta malū coram dño. t
ambulauit i uia hieroboā. tī peccato eius quo fecit pecca
care isrl. Reliqua aut sermonum amri. tī fiduciarum
eius. tq tyrānidem nōne hec scripta sunt i libro ú boy dierū regū
isrl.
Tunc diuisus est ppls isrl in duas partes. media pars pop
uli sequebatur thebni filium gineth. ut constitueret eū regem.
media pars amri. Prevalebant aut ppls qui sequebantur
amri. ppls qui sequebat thebni filiū gineth. Mortuus
est aut thebni. tregnauit amri.
nno. xxxi. asa regis iuda regnauit amri super isrl. xii
annis. tsex annis regnauit. vi. annis. emit mons samarie
a somer duob; talentis argenti. tedificauit
eum. tvocauit nomē ciuitatis quam extruxerat nōie
somer dñi montis samarie. Fecit aut amri malum co
spectu dnī. toperatus est neq; super omēs qui fuerunt
ante eū. Ambulauitq; in omni uia hieroboam filii n
abath. tī peccatis eius quib; peccare fecit isrl. ut irri
taret dominū deū isrl in uanitatib; suis. Reliqua aut
sermonū amri. tpdita eius q gessit. nōne hec scripta sūt
i libro ú boy dierū regū isrl. Et dormiuit amri cum
patrib; suis. tsepultus est i samaria. regnauitq; achab
filius eius pro. Achab uo filius amri regnauit sup isrl.
anno. xxxviii. asa regis iuda. Et regnauit achab
filius amri sup isrl in samaria. xxii. annis. Fecit
que achab malum in ospectu dnī super omnes
qui fuerunt ante eū Nec sufficiebat ei quasi ābularet i peccā
tis hieroboā filii nabath. Sed uxorē uxit iezabel
filiam ethbaal regis sidoniop. tabiit tseruiuit ba
al. tadorauit eū. tposuit aut baal i templo baal. q edifi
cauerat i samaria. tplantauit lucū. Fecitq; achab ioꝛ
sus irritans dominum deū isrl. sup omēs reges isrl. q
fuerunt ante eum. Indieb; eius edificauit abiel de bethel
hiericho. In abiram primitiuo suo fundauit eā. tī nouissimo
filio suo. posuit portas eius. iuxta ubū dñi.
q locutus fuerat in manu iosue filii nun.
Adhuc uixerunt quidam de habitatoribus galaad. ad achab.
dixitq; ad eos isrl in cuius cōspectu sto. si erit annis hi
bus. tpluuia. nisi iuxta oris mei ubi. Et factus est ubū dñi ad
eū dicens. Recede hinc. tvade ad orientem. tabscondere iux
ta torrentem carith qui est ad iordanem. tibi detorrente bibes aq.
corui quoq; bestiol precepi. ut pascāt te ibi. Abiit ergo tfecit iu
xta ubū dñi. Cūq; abiisset. sedit i torrente carith qui est ad io
dānem. Corui quoq; deferebāt ei panē tcarnes mane. si
milit panem tcarnes sero. tbibebat de torrente. Post
dies aut aliquot siccatus est torrens. Nondū pluerat
dominus sup terram.
Factus est q sermo dñi ad eū dicens. Surge tvade
in sarepta sidonioꝝ tmanebis ibi. Preceptum e mulieri ibi ut
ne te ut pascat te. Surrexit tabiit in sarepta. Cūq; ue
nisset ad portā ciuitatis. apparuit ei mulier uidua colli
gens ligna. tvocauit eam. dixitq; ei. Da mihi paululū aq in
uase ut bibā. Cūq; illa pgeret ut afferret. clamauit p
tergū eius dicens. Affer mihi obsecro tbuccellā panis i
manu tua. Cui respondit. Viuit dominus deus tuus. q non
habeo panem nisi quātū pugillus capit pīe farine in hy
dria. tpaululū olei i lecythi. Ecce colligo duo ligna. ut in
grediar tfaciam illud in filio meo. ut comedamus et
moriamur. Adquā ille ait. Noli timere. sed vade. tfac
sicut dixisti. Verumtamen mihi prius fac de isto farinula subci
nericiū panem parvulū. affer ad me. tibi aut tuo filio tu
o facies postea. Hec aut dicit dominus deus isrl. Hydria fa
rine nō deficiet. nec lecythus olei minuetur. usq; in diem
qua daturus est dominus pluuiā super faciem terre. Fe
cit tfecit mulier sicut locutus fuerat helias. tcomedit ipse tipsa tdomus eius diebus multis. Et
ex illa die nō defecit farina de hydria tlecythus
olei nō est imminutus iuxta ubū dñi quē locutus fu
erat in manu helie.
Factū est aut post hec egrotauit filius mulieris dnīs domus
huius. tcrat languor fortissimus nimis ut nō remanēret in eo spūs.
Dixitq; ad hēliā. quid mihi tibi est homo dei. ingressus es ad me ut
reminiscerer iniquitatis mee. tmortem facere filio meo. Dixitq;
ad eā helias. Da mihi filiū tuū. Tulitq; eū de sinu illius. tporta
uit in cenaculū superiorē. ubi ipse. tposuit lectulū suū. tela
mauit ad dominū tdixit. Dñe deus meus. etiā nescuā

de achab

de defectu ūbi

apud quã ego uteũq; sustẽtor afflictus ut aũgustus filiũ eius
Lerpandit se sup[er] [illegible] a[d] [illegible]ẽ, clamauit
q. addisti ydrit. Dñe deus meus, reũtatur oro aĩa pueri istius
ei. Exaudiuit dominus uocẽ helie, reuixit aũ
pueri ĩtra eũm reuertit. Tulitq; helias puerũ, r deposuit
eũ de cenaculo ĩferioris in domũ. r tradidit matri sue. Et
ait illi. En uiuit filius tuus. Dixitq; mulier ad heliã. Nũc
in hoc cognoui q uir dei es tu, r uerbũ domini oris
tui uerum est.

Transcription_ref_1

Transcription_ref_2

Post dies multos factum est uerbum domini ad heliã anno tertio
ei, dicens. Vade r ostende te achab. ut dem pluuiam super
terrã. Iit ergo helias. ut ostenderet se achab. Erat autem
fames ualida in samaria. Vocauitq; achab abdiã prefectum
domus sue. Abdias aũt timebat dominũ ualde.
Nam cũ interficeret iezabel prophetas dñi, tulit ille centũ prophetas
r abscondit eos quinquagenos separatim in speluncis
ei, r pauit eos pane r aqua. Dixit ergo achab ad abdiã.
Vade in terrã ad omnes fontes r ad aquarũ r ciuitates uallis.
si forte ĩuenire possimus herbã, r saluare equos r mulos,
r non penitus nostra interficiat. Diuiserũtq; sibi regiones
singuli ut irẽt eis. Achab ibat per uiã unam, r abdias
per alteram seorsum. Cũq; ĩret abdias ĩ uia, helias occurrit ei.
Quem cũ cognouisset cecidit in faciem suã r ait. Num
tu es dñe mi helias? Ille respondit. Ego. Vade dic do
mino tuo. Adest helias. Et ille. Quid peccaui ĩquit tibi
quũ tradis me seruũ tuũ ĩ manu achab ut interficiat me?
Viuit dominus deus tuus, nõ est gens aut regnũ q̃ non misit
dominus meus te requirens. Et respondentibus cũ ei
non esse inuentum adiurauit regna singula r gentes eo q̃ minime
reperirent. Et nũc dicis mihi. Vade r dic domino tuo. Adest
helias? Cũq; recessero a te spũs dñi asportabit te ne
cũ ego ignorem. Et ĩgressus nũciabo achab, r nõ inueniens
occidet me. Seruus aũt tuus timet dominũ
ab infãcia sua. Nũquid nõ indicatũ est tibi domino meo q̃d
fecerim. cũ interficeret iezabel prophetas dñi, q̃ abscondi cẽ
prophetas dñi centũ uiros, quinquagenos singulos in speluncis, et
paui eos pane r aqua? Et nunc dicis. Vade r dic domino tuo
Adest helias, ut interficiat me? Dixit helias. Viuit dominus
deus exercituũ ad cuius oculos sto hodie appa
rebo ei. Abiit ergo abdias in occursũ achab, r indicauit
ei. Venitq; achab in occursũ helie. Et cũ uidisset eũ ait. Tu ne
es ille qui cõturbas israhel? Et ait ille. Non ego turbaui
israhel, sed tu r domus patris tui. qui reliquistis mandata dñi,
r secuti estis baalim. Verũtamen nũc mitte r congrega ad me
uniuersum israhel in monte carmeli, r prophetas baal quadringẽtos
quinquaginta prophetas lucum quadringẽtos qui comedunt de
mensa iezabel. Misit ergo achab ad omnes filios israhel, r congregauit
prophetas in monte carmeli. Accedẽs aũt helias ad omnem
populum. ait. Vsq; quo claudicatis in duas partes? Si dñs
deus. Sequimini eum. Si aũt baal sequimini illũ. Et
non respondit ei populus uerbũ. Et ait rursum helias ad
populũ. Ego remansi prophẽta dñi solus. prophetæ aũt baal qua
dringẽti quinquaginta uiri sunt. detur nobis duo
boues, illi eligant bouem unum, r frustatim concidant. ponãt
super ligna, ignem aũt nõ supponant. Ego faciam bouem
alterum r imponam super ligna, ignemq; non supponã. Et
uocate nomina deorum uestrorum, ego inuocabo nomen domini mei.
r deus qui exaudierit per ignem ipse sit deus. Respondens omnis
populus ait. Optima proposito r uerbo q̃ locutus est helias.
Dixit helias prophetis baal. Eligite uobis bouem unum, r
citius primi quia uos plures estis, r inuocate nomina deorum uestrorum. ignem
quidem non supponatis. Qui cum tulissent bouem q̃ dederat
eis, fecerunt, r inuocabant nomen baal de mane usq; ad
meridiem dicentes. O baal exaudi nos. r non erat uox, nec q̃
responderet. Circumsiliebant altare q̃ fecerãt. Cũq; esset iã
meridies illudebat eis helias dicens. Clamate uoce maio
re. deus enim est. Forsitan loquitur aut diuersorio est.
aut in itinere, aut forte dormit ut exigatur. Clamabãt
ergo uoce maiore, r incidebãt se iuxta ritum suum cultris
r lanceolis donec perfunderẽtur sanguine. Postquã aũt
trãsiit meridies, r illis prophetãtibus uenerat tẽpus quo
sacrificium offerri solet, nec audiebatur uox, neq; ali
quis respondebat, nec. quisquã exaudiebat. dixit helias
omni populo. Venite ad me. Accesserũt ad se omnes populo.
Curauit altare domini q̃d destructum fuerat. r tulit. xii.
lapides iuxta numerũ tribuũ filiorum iacob ad quos
sermo domini dicens. Israel erit nomen tuum. r edificauit
ex lapidibus altare ĩ nõie dñi. Fecitq; aquæductũ circa
altare in modum iugerum altaris. r composuit ligna. r dis
secuit per membra bouem r posuit super ligna r ait. Implete
quatuor ydrias aqua. r effundite super holocaustum r super
ligna. Rursumq; dixit. Etiã secũdo facite. Quo cũ fecissent.
r tertio. ait. Etiam tertio id ipsum facite. Fecerũtq; r ter.
currebant aquæ circa altare. r fossã aquæductus repleta est.
Cũq; iam tempus esset ut offerretur holocaustum. Accessit he
lias propheta. ait. Dñe deus abraham. r ysaac. r israhel. hodie os
tende quia tu es deus in israhel. r ego seruus tuus r iussa tua feci
circa omnia uerba. exaudi me domine. exaudi me. ut
discat populus iste. quia tu es dominus deus israhel. r tu
conuertis cor eorum retrorsum. Cecidit ergo ignis dñi de cœlo. r de
uorauit holocaustum. r ligna r lapides. pulueremq; quæ
sanguinem q̃ erat in aquæductu lambens. Ad cuius uidelicet
populus cecidit in facies suas. r ait. dominus ipse est
deus. dominus ipse est deus. Dixitq; helias ad eos. Apprehen
dite prophetas baal. r ne unus quidem fugiat ex eis. Quos
cũ apprehendissent. duxit eos helias ad torrentem cison. r
trucidauit eos ibi. Et ait helias ad achab. Ascende comede.
r bibe. quia sonus multe pluuie audio. Ascẽdit achab ut comederet. r bibe
dit. helias aũt ascendit in
uertice carmeli. r prostratus in terra posuit faciem inter
genua sua. r dixit ad puerum suum. Ascende. r prospice ad
mare. Qui cũ ascendisset. r explorasset ait. Non est
quicquam. Et rursum ait illi. Reuertere septies. Cumq;
septima uice ait. Ecce nubecula parua ascendit quasi
ut homo. ascendebat de mari. Qui ait. Ascende. r dic ac
hab. Junge currum tuum. r descende ne occupet te plu
uia. Cũq; se reuerteret huc atq; illuc. Ecce cœli obtenebrati
sunt. nubes ruerunt. r facta est pluuia grandis. A
scendens itaq; achab. abiit ĩ iezrahel. Et manus dñi
facta est super heliã. accinctisq; lumbis currebat ante achab
donec ueniret ĩ iezrahel. Nunciauit achab iezabel
omnia q̃ fecerat helias. r quomodo occidisset omnes prophetas
gladio. Misitq; iezabel nũciũ ad heliam dicens. Hæc
faciãt dii. r hæc addant. si hac hora cras posuero aĩam
meam sicut aĩam unius eorum.
Timuit ergo helias. r surgens abiit quocũq; eum ferebat
uoluntas. Venitq; in desertum bersabee iudæ. r dimisit ibi pue
rum suum. iezrahel ibi erat. Ipse uero abiit in desertum iter
unius diei. Cũq; uenisset. sedebat
subter unam iuniperum. petiuitq; animæ sue ut moreretur
dicens. Sufficit mihi domine. tolle animam meam. Neq; enim
melior sum quã patres mei. Projectusq; se obdormiuit
sub umbra iuniperi. Et ecce angelus domini tetigit eum. dixit
q̃ illi. Surge comede. Respexit. Erat ergo subter caput suum
subcinericius panis. r uas aquæ. Comedit ergo. r bibit. r rur
sum obdormiuit. Reuisitq; eum angelus domini secundo. tetigit
eum. dixitq; illi. Surge comede. grandis enim tibi restat
via. Qui cum surrexisset. comedit. r bibit. Et ambulauit in
fortitudine cibi illius. quadraginta diebus. r quadraginta
noctibus usq; ad montem dei oreb.
Cũq; uenisset illuc in spelunca. Et ecce sermo do
mini ad eum. dixitq; illi. Quid hic agis helias? Ille respon
lo zelatus sum pro domino deo exercituum. quia reliquerunt
pactum domini filii israel. destruxerunt altaria tua. r prophetas tuos
occiderunt gladio. Et relictus sum ego solus. ego solus. r quæ
runt animam meam ut auferant eam. Et ait. Egredere. r sta
coram domino. Et ecce dominus transibit. r spiritus
grandis r fortis subuertens montes r conterens petras. ante domi
num. non in spiritu dominus. Et post spiritum commotio. sed non in
commotione dominus. Et post commotionem ignis. sed in igne dominus.
Et post ignem sibilus auræ tenuis. ubi erat dominus. Audi
ens aũt helias. operuit pallio faciem suam. egressusque stetit
in introitu speluncæ. Et ecce uox ad eum dicens. Quid hic age
helias? Et ille respondit. Zelo zelatus sum pro domino deo
exercituum. quia reliquerunt pactum tuum filii israel. Altaria tua

hic incipit haftara ieremiæ vel duobus a femel parua
sunt 4 dñi mensis hoc ieiunium alio ieiunio
qui iuxta aduentum orab. Et hic finit q̃ helias
hoc ieiunio duc. vel nos quoque hic ieiunemus
nisi. Et hec pars potius pertinet 4. qui sunt
ieiunia in die 4 hoc ĩ 4. temporibus

destruxerunt. et pphetas tuos gladio. et derelicta sum ego solus et quer̃unt animã meam. ut auferant eã. Et ait dominus ad eũ. Vade et reuertere in viam tuã in desertũ in damasceũ. Cũq; ueneris illuc unges hazahel regem super syriã. et hieu filium namsi. unges regem super israhel. Heliseũ aũt filiũ saphat qui de abelmeula unges pphetã pro te. Et erit quicũq; fugerit gladiũ hazahel. occidet eũ hieu. et fugientem gladiũ hieu. interficiet eũ heliseus. Et derelinquam mihi in israhel septẽ milia uirorũ. quorũ genua non sunt incuruata ante baal. et omne os quod non adorauit eũ osculans manũ.

Profectus ergo inde helias reperit heliseũ filiũ saphat arantẽ. xii. iugis boũ. et ipse duodecimus erat. Cumq; ueniss̃et helias ad eum. misit pallium suum super illũ. Et statim relictis bobus. cucurrit post heliã et ait. obsecro osculer patrem meum et matrẽ meã. et sic sequar te. Cui ille. Vade reuertere. Quid enim feci tibi. Reuertit ergo. et tollens duos boues immolauit illos. et coctis carnibus dedit populo et comederunt. et surgens secutus est heliam et ministrabat ei

Porro benadab rex syrie congregauit omnem exercitũ suũ. et xxxii. duos reges secũ. et equos et currus. et ascendens pugnabat ce samariam et obsidebat eã. et circuiens ciuitatem locutus est ad achab regem israhel et aiebat. hec dicit benadab. Argẽtũ tuum et aurũ tuum meũ est. Vxores quoq; tue et filii tui optimi mei sunt. Respondit ei rex israhel. Iuxta uerbum tuum domine mi rex. Tuus sum ego et omnia mea tua sunt. Reuertensq; nuntii dixerunt. hec dicit benadab qui misit nos ad te. Argentum tuum et aurum tuum et uxores tuas. et filios tuos dabis michi. Cras enim hac eadem hora mittam seruos meos ad te. et scrutabuntur domum tuam et domos seruorum tuorum. et quicquid placuerit oculis tuis ponent in manibus suis et auferent. Vocauit autem rex israhel cunctos maiores terre. ait. Animaduertite et uidete quam insidietur nobis. Misit enim ad me pro uxoribus meis et filiis. et argento et auro. et non abnui. Dixerunt ei omnes maiores natu. et populus. Ne acquiescas neq; consentias. Dixit ergo nuntiis benadab. Dicite domino meo regi. Omnia pro quibus misit ad me seruo tuo in principio faciam. hanc autem rem facere non possum. Recedentes nuntii. renuntiauerunt ei. Qui rursum misit et ait. Hec faciant michi dii. hec addant. si sufficerit pulueris samarie pugillus omnibus populis qui sequuntur me. Et respondit rex israhel. et ait. Dicite ei. Non glorietur accinctus. sicut accinctus. Quo audito. cepit bibere ipse et reges cum eo in tentoriis. Et ait seruis. Circumdate ciuitatem. Et circumdederunt eã. Et ecce propheta unus accessit ad achab regem israhel. et ait. Hec dicit dominus. Numquid uidisti omnem multitudinem hanc grandem. Ecce ego tradam eam in manu tua hodie. ut scias quia ego sum dominus. Et ait achab. per quem. Dixitq; ei. Hec dicit dominus. Per pueros principum prouinciarum. Et ait. quis ordiatur prelium. Et ille dixit ei. Tu. Recensuit ergo pueros principum prouinciarum. et reperti sunt numero ducenti triginta duo. Et post eos recensitus est omnis populus filiorum israhel septẽ milia. Et egressi sunt meridie. Benadab autem bibebat ebrius in tentorio suo. et reges. xxxii. duo cum eo. qui auxiliabantur ei uenerant. Egressi sunt autem pueri principum prouinciarum in prima fronte. Nuntiauerunt autem benadab. qui nuntiauerat ei dicentes. Viri egressi sunt de samaria. Ille autem. siue pro pace uenerint. apprehendite eos uiuos. siue pro prelio uenerint. uiuos eos capite. Egressi sunt ergo pueri principum prouinciarum. et reliquus exercitus secutus est. percussitq; unusquisq; uirum qui ei se uenerat obuiam. fugerunt autem syri. et persecutus est eos israhel. Fugit quoq; benadab rex syrie in equo. cum equitibus. Egressusq; est rex israhel. percussit equites et currus. et percussit syriam plaga magna.

Accessit autem propheta ad regem israhel. dixitq; ei. Vade. roborare. et uide quid facias. Sequenti enim anno. rex syrie ascendet ad te. Serui autem regis syrie dixerunt ei. Dii montium sunt dii eorum. ideo fortiores fuerunt nobis. Sed melius est ut pugnemus contra eos in campestribus. et certe melius nobis erit. Et uerbum hoc fac. Amoue reges singulos et pone

ductores exercituum pro eis. et pone equos pro equis et currus pro curribus. et pugnabimus contra eos in campestribus. et melius nobis erit. Et exaudiuit uocem eorum et fecit. Et factum est anno reuertente. recensuit benadab syros. et ascendit in aphec ut pugnaret contra israhel. Porro filii israhel recensiti sunt. et accepto cibario. processerunt contra eos. et castrametati sunt filii israhel contra eos quasi duo parui greges caprarum. Syri autem repleuerunt terram. et accedens unus uir dixit ad regem israhel. Hec dicit dominus. Quia dixerunt syri deus montium est dominus. et non deus uallium. dabo omnem multitudinem hanc grandem in manu tua. et scietis quia ego sum dominus. Erant ergo inter se castra septem dies. et die septima commissum est bellum. percusserunt. filii israhel de syris. c. milia peditum in die una. fugerunt autem qui remanserant usque aphec in ciuitatem. et cecidit murus super. xxvii. milia uirorum qui remanserant. Porro benadab fugiens. ingressus est ciuitatem et cubiculum intra cubiculum. Dixerunq; serui eius. Ecce audiuimus quod reges domus israhel clementes sint. ponamus quoq; saccos in lumbis nostris. et funiculos in capitibus nostris. et egrediamur ad regem israhel. forsitan saluabit animam tuam. Accinxerunt saccis lumbos suos. et posuerunt funes in capitibus suis. uenerunq; ad regem israhel. et dixerunt ei. Seruus tuus benadab dicit. Obsecro uiuat anima mea. Et ille ait. Si adhuc uiuit frater meus est. Illi autem acceperunt omen. et festinauerunt eloqui ex ore eius. et dixerunt. frater noster benadab uiuit. Et dixit ei. Ite et adducite eum. Egressus est ergo benadab ad eum. et leuauit eum in curru suo. Cuidixit ei. Ciuitates quas abstulit pater meus patri tuo reddã. et plateas fac tibi in damasco sicut fecit pater meus in samaria. Ego autem in pactione dimittam te. Et

Pepigit ergo fedus et dimisit eum. Tunc unus de filiis pphetarum dixit ad socium suum in sermone domini. Percute me. Noluit percutere. Qui ait. Quia noluisti audire uocem domini. ecce recedes a me. et percutiet te leo. Cumq; paululum recessisset. inuenit eum leo et occidit. Inuenit autem alium uirum et ait. Percute me. Qui percussit eum et uulnerauit. Abiit ergo propheta. et occurrit regi in uia et mutauit se. ut non agnosceretur. Cumq; transisset rex. clamauit ad regem et ait. Seruus tuus egressus est ad prelium. et ecce quidam fugiens adduxit ad me. et ait. Custodi uirum istum. quem si elapsus fuerit. erit anima tua pro anima eius. Aut talentum argenti appendes. Dum autem ego huc illuc me conuerto. fugit. Dixitq; ei rex israhel. Hec tibi iudicium tuum ipse decreuisti. Ille festinauit abstersit pulueres de facie sua. et agnouit eum rex israhel. et cognouit quod esset de pphetis. Qui ait ad eum. Hec dicit dominus. Quia dimisisti uirum dignum morte de manu tua. erit anima tua pro anima eius. et populus tuus pro populo eius. Reuersus est ergo ad domum suam rex israhel indignabundus. et uenit in samariam.

Post uba autem hec factum est ut naboth iezrahelites haberet uineam in iezrahel iuxta palatium achab regis samarie. Locutus est ergo achab ad naboth dicens. da mihi uineam tuam ut faciam mihi ortum olerum. quia uicina est domui mee. daboque tibi pro ea uineam meliorem. Aut si tibi commodius putas. argentum pretium quanti digna est. Cui respondit naboth. Propitius sit mihi deus. ne det hereditatem patrum meorum tibi. Venit ergo achab in domum suam indignabundus. et iratus est super uerbo quod locutus fuerat naboth iezrahelites dicens. Non dabo tibi hereditatem patrum meorum. Et cubans in lectulo suo. auertit faciem suam ad parietem. nec comedit panem. Ingressa est autem ad eum iezabel uxor sua dixitq; ei. Quid est hoc. unde tua conturbata est. quare non comedis panem. Qui respondit ei. Locutus sum ad naboth iezrahelitem. et dixi ei. Da mihi uineam tuam ad olus faciendum. aut si hoc tibi placet. dabo tibi uineam pro ea. Et ille ait. Non dabo tibi uineam meam. Dixit ergo ad eum. iezabel uxor eius. Sic tu regis in israhel. surge

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

7 comedere panem 7 aquo esto ão. 7 ego dabo ubiume
am naboth iezrahelite. Scripsit itaq; litteras eynõie
achab 7 signauit eas anulo eius. 7 misit ad maiores ciuita
tis q habitabant cũ naboth. In litteris aũt erat sic. Vocate ieiunium.
7 sedere facite naboth in p̃mo pop̃o. 7 cõmunite duos uiros filios belial ẽ eum ut testimoniũ dicant. Lapidate
eum 7 interficiat. Fecerũt ergo ciues eius maiores q̃ habitabãt in ciuitate eius sicut mandauerat eis iezabel. 7
sicut scriptũ erat in litteris quas miserat ad eos. Predicauerũt ieiunium 7 sedere fecerũt naboth in p̃mo pop̃o.
7 adducti sunt duo uiri filii belial coram eo. fecerunt eos sedere cõtra eum. Et illi testificabãtur dicentes. Blasphemauit naboth deum 7 regem. Quo
obtẽto eduxerũt eũ extra ciuitatem 7 lapidibus interfecerũt.
Misitq; ad iezabel dicentes. Lapidatus est naboth 7 mortuus est. Factũ est aũt cũ audisset iezabel lapidatũ naboth et
mortuum. Locuta ẽ ad achab. Surge 7 posside uineam naboth iezrahelite. qui noluit tibi eam accipere dare cum acceptã pecuniã. Non enim uiuit naboth. sed mortuus est. Quod
cũ audisset achab mortuũ inde uineã naboth. surrexit ut descenderet
ad uineam naboth iezrahelite ut possideret eam.
Factus est aũt sermo dñi ad heliam thesbiten dicens. Surge descende in occursum achab regis israel qui est in samaria. Ecce adest in
uineam naboth descendit ut possideat eã. Loquerisq; ad eũ dicens.
Hec dicit dominus. Occidisti insuper 7 possedisti. Et post hec
addes. Hec dicit dñs. In loco in quo linxerunt canes sanguinem naboth. lambent canes sanguinem tuum. Et ait achab ad heliam. Num inuenisti me inimicũ tibi? Qui dixit. Inuenio. Eo quem uendidisti te. ut faceres malum in conspectu domini. Ecce ego inducam super te malum. 7 demetã posteritatem tuã. 7 interficiam de achab mingentem ad parietem. 7 clausum
7 nouissimum in israel. Dabo domũ tuam sicut domũ ieroboam filii nabath. 7 sicut domũ baasa filii achie. propter iram qua
me ad iracundiam puocasti. 7 peccare fecisti israel. Sed de
iezabel locutus est dominus dicens. Canes comedent iezabel
uel in agro iezrahel. Si mortuus fuerit achab in ciuitate, omnes
edent eũ canes. Si aũt mortuus fuerit in agro comedent eum uolucres celi. Non fuit autem alius ut achab qui uendidit se ut faceret malum in conspectu domini. Concitauit enim eum iezabel uxor sua. 7 abominabilis effectus
est iuxta omnia que fecerant amorrei quos dominus interfecit in introitu filiorum israel. Factum est autem cum audisset achab sermones
istos scidit uestimenta sua. 7 posuit cilicium carni suę. Jeiunauitq; dormiuit in sacco. 7 ambulauit demisso capite.
Factus est aũt sermo domini ad heliam thesbitem dicens. Nonne uidisti humiliatum achab coram me? Quia humiliatus est
mei cã. non inducam malum in diebus eius. Sed in diebus filii sui.
inferam malũ domui eius.

Transierũt quidem anni absq; bello inter syriam 7 israel. Anno
aũt tertio descendit iosaphat rex iuda ad regem israel. Dixitq; rex israel ad seruos suos. Scitis quia ramoth galaad
ad. 7 negligimus tollere eam de manu regis syrie? Et ait ad
iosaphat. Venies mecum ad expugnandũ ramoth galaad?
Dixitq; iosaphat ad regẽ israel. Sicut ego sum. ita tu. Populus meus 7 populus tuus. unũ sunt. 7 equites mei equites
tui sunt. Dixitq; iosaphat ad regem israel. Queso te ut
die sponẽ dñi. Congregauit igitur rex israel prophetas quasi
quingentos uiros. Et ait ad eos. Ire debeo in ramoth
galaad ad bellandũ an quiescere? Qui responderũt. Ascende. Dabit enim dominus in manu regis. Dixitq; aũt iosaphat. Nonne est hic propheta domini unus per quem
possimus interrogare dominũ. Cui ego odio habui quia prophetat mihi malum. sed semper. Filius iemla. Cui iosaphat ait. Ne
quaquam sic rex. Vocauit ergo rex israel eunuchum quendam. 7 ait
festina 7 adduce mihi cito filium iemla. Rex aũt israel 7 iosaphat rex iuda sedebant unus quisq; in solio suo uestibus cultus
gloriosa area iuxta portam samarie. cunctique prophetabant
coram eis. Sedechias aũt filius chanaan cornua ferrea. Et ait. Hec dicit dominus. In istis labies
syriam. donec deleas eam. Omnesq; prophete similiter prophetabant

dicentes. Ascende in ramoth galaad. 7 uade prospere. 7 tradet
eam dominus in manu regis. Nuntius aũt qui ierat ut uocaret micheam locutus est ei dicens. Ecce sermones prophetarum
ore uno bona regi predicunt. sit ergo sermo tuus similis eorum 7 loquere bona. Cui micheas ait. Viuit dominus quia quicquid dixerit michi
dñs. hoc loquar. Venit itaq; ad regem. Dixitq; ei rex. Micheas
ire debemus in ramoth galaad ad pugnandum an quiescere?
Cui ille ait. Ascende 7 uade prospere. 7 tradet eos dominus in manu regis. Dixitq; aũt rex ad eum iterũ. adq; me rum. 7 dum
te. ut nil loquaris mihi nisi quod uerũ sit in nomine domini. Et ille ait. Vidi cunctum israel dispersum in montibus sicut oues non habentes pastorem. Et ait dominus. Non habent dñm. reuertatur unusquisq; domum suam in pace. Dixit ergo rex israel ad iosaphat. Nonne dixi tibi quia non prophetat mihi bonum. sed semper malum? Ille
rursum addens ait. Propterea audi sermonem domini. Vidi dominum sedentem super solium suum. omnemq; exercitum celi astantem ei a dextris 7 a sinistris. Et ait dominus. Quis decipiet achab regem israel. ut ascendat 7 cadat in ramoth galaad. Et
dixit unus uerbum huiusce modi. alius aliud. Egressus est
aũt spiritus 7 stetit coram domino 7 ait. Ego decipiam illum.
Cui locutus est dominus. In quo? Et ille ait. Egrediar 7 ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Et dixit dñs. Decipies
7 prualebis. Egredere. 7 fac ita. Nunc ergo. Ecce dedit dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum qui hic sunt. 7 dñs locutus
est de te malum. Accessit aũt sedechias filius chanaan. 7 percussit
micheã maxillã. 7 dixit. Quene spiritus dñi recessit a me ut loqueretur tibi? Cui micheas. Videbis in die illa. qñ
ingredieris cubiculum intra cubiculum. ut abscondas te. Et
ait rex israel. Tollite micheam 7 manete apud amon principem
ciuitatis. 7 apud ioas filium amalech. 7 dicite ei. Hec dicit rex.
Mittite uirum istum in carcerem. 7 sustentate eum panem tribulationis
7 aquam angustie. donec reuertar in pace. Dixitq; micheas. Si
reuertendo reuerteris in pace. non locutus est dominus in me. Et ait
ad populum suum.

Ascendit itaq; rex israel. 7 iosaphat rex iuda in ramoth galaad.
Dixitq; itaq; rex israel ad iosaphat. Sume arma tua 7 ingredere p
uum. 7 induere uestibus tuis. Porro rex israel mutauit habitum suum.
7 ingressus est bellum. Rex aũt syrie precepit principibus currum
quorum duorum dicens. Non pugnabitis cum minore aut maiore
nisi cum rege israel solo. Cũ ergo uidissent principes currũm
iosaphat. putauerunt ipsum esse regem israel. et circumdederunt eum
ut expugnarent eum. Sed iosaphat exclamauit. Intellexerunt itaq; principes currũm
quia non esset rex israel. et reuersi sunt ab eo. Vir aũt quidam tetendit arcum suum
incertum dirigens. percussit regem israel inter pulmonem
7 thoracem. Ille dixit aurigę suo. Conuerte manum tuam 7 educ me de castris
quia grauiter uulneratus sum. Ascendit ergo per illum diem. Rex israel stabat in curru
suo ex aduersum syros. mortuusque est uespere. Fluebat aũt sanguis
de plaga eius in sinum currus. Et percussum est mucro
gladii in media samaria. Lotaq; sunt canes sanguinem eius. Impleta est
locutio domini quam locutus fuerat. Reliqua aũt sermonum achab. 7 omnia
que fecit. Nonne hec scripta sunt in libro uerborum
dierum regum israel? Dormiuit ergo achab cum patribus
suis. 7 regnauit ochozias filius eius pro eo.

Iosaphat filius asa regnare cepit super iudam anno quarto
achab regis israel. Triginta. v. annos erat cum regnare cepisset. 7. xxv. annis regnauit in hierusalem. Nomen matris eius azuba filia sale. Et ambulauit in omnibus uiis asa patris sui. nec declinauit ex eis. faciens quod rectum erat in oculis
domini. Verumtamen excelsa non abstulit. Adhuc enim populus
sacrificabat. 7 adolebat in excelsis. Precepitq; iosaphat
iosaphat cum rege israel. Reliqua aũt uerborum iosaphat
7 quę fecit. 7 prelia. Nonne hęc scripta sunt in libro
uerborum dierum regum iuda? Reliquas effeminatorum
remansit in diebus asa patris eius. Abstulit deinde. Non
erat rex in idumea. Rex uero iosaphat fecerat
classes in mari. quę nauigare debebant in ophir. aurum
causa negotiandi. Et non perrexerunt. Classes enim fuerant in
gabeon. Dixit ergo ochozias filius achab ad iosaphat. Vadant serui mei cum

Et uersi sunt nuntii ad ochoziam et dixerunt ei. Hec dicit dominus ... beelzebub deum accaron ... et congregabis me ecce ego inducam malum super te et demetam posteriora tua et interficiam de achab mingentem ad parietem et clausum et ultimum in israel.

cum seruis tuis in nauibus, et noluit iosaphat. Dormiuitque iosaphat cum patribus suis et sepultus est cum eis in ciuitate dauid patris sui, regnauitque ioram filius eius pro eo.

Ochozias autem filius achab regnare ceperat super israel in samaria anno septimo decimo iosaphat regis iuda, regnauitque super israel duobus annis. Et fecit malum in conspectu domini, et ambulauit in uia patris sui et matris sue, et in uia ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel. Seruiuit quoque baal et adorauit eum, et irritauit dominum deum israel iuxta omnia que fecerat pater eius.

Incipit liber quartus

PREVARICATUS est autem moab in israel postquam mortuus est achab. Ceciditque ochozias per cancellos cenaculi sui quod habebat in samaria et egrotauit, misitque nuntios dicens ad eos: Ite, consulite beelzebub deum accaron utrum uiuere queam de infirmitate mea hac. Angelus autem domini locutus est ad heliam thesbiten dicens: Surge, ascende in occursum nuntiorum regis samarie et dices ad eos: Numquid non est deus in israel ut eatis ad consulendum beelzebub deum accaron? Quam ob rem hec dicit dominus: De lectulo super quem ascendisti non descendes, sed morte morieris. Et abiit helias. Reuersique sunt nuntii ad ochoziam. Qui dixit eis: Quare reuersi estis? At illi responderunt ei: Vir occurrit nobis et dixit ad nos: Ite et reuertimini ad regem qui misit uos et dicetis ei: Hec dicit dominus: Numquid quia non erat deus in israel mittis ut consulatur beelzebub deus accaron? Idcirco de lectulo super quem ascendisti non descendes, sed morte morieris. Qui dixit eis: Cuius figure et habitus est uir qui occurrit uobis et locutus est uerba hec? At illi dixerunt: Vir pilosus et zona pellicea accinctus renibus. Qui ait: Helias thesbites est. Misitque ad eum quinquagenarium principem et quinquaginta qui erant sub eo. Qui ascendit ad eum sedentique in uertice montis ait: Homo dei, rex precepit ut descendas. Respondensque helias dixit quinquagenario: Si homo dei sum, descendat ignis de celo et deuoret te et quinquaginta tuos. Descendit itaque ignis de celo et deuorauit eum et quinquaginta qui erant cum eo. Rursum misit ad eum principem quinquagenarium alterum et quinquaginta cum eo. Qui locutus est illi: Homo dei, hec dicit rex: Festina, descende. Respondens helias ait: Si homo dei sum ego, descendat ignis de celo et deuoret te et quinquaginta tuos. Descendit ergo ignis de celo et deuorauit illum et quinquaginta eius. Iterum misit principem quinquagenarium tertium et quinquaginta qui erant cum eo. Qui cum uenisset curuauit genua contra heliam et precatus est eum et ait: Homo dei, noli despicere animam meam et animas seruorum tuorum qui mecum sunt. Ecce descendit ignis de celo et deuorauit duos principes quinquagenarios primos et quinquagenos qui cum eis erant, sed nunc obsecro ut miserearis anime mee. Locutus est autem angelus domini ad heliam dicens: Descende cum eo, ne timeas. Surrexit igitur et descendit cum eo ad regem, et locutus est ei: Hec dicit dominus: Quia misisti nuntios ad consulendum beelzebub deum accaron, quasi non esset deus in israel a quo posses interrogare sermonem, ideo de lectulo super quem ascendisti non descendes, sed morte morieris. Mortuus est ergo iuxta sermonem domini quem locutus est helias, et regnauit ioram frater eius pro eo anno secundo ioram filii iosaphat regis iude, non enim habebat filium. Reliqua autem uerborum ochozie que operatus est, nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel?

C. II

Factum est autem cum leuare uellet dominus heliam per turbinem in celum, ibant helias et heliseus de galgalis. Dixitque helias ad heliseum: Sede hic, quia dominus misit me usque in bethel. Cui ait heliseus: Viuit dominus et uiuit anima tua, quia non derelinquam te. Cumque descendissent bethel, egressi sunt filii prophetarum qui erant in bethel ad heliseum et dixerunt ei: Numquid nosti quia hodie dominus tollet dominum tuum a te? Qui respondit: Et ego noui, silete. Dixit autem helias ad heliseum: Sede hic, quia dominus misit me in iericho. [Et ille ait: Viuit dominus et uiuit anima tua quia non derelinquam te. Cumque uenissent iericho,] accesserunt filii prophetarum qui erant in iericho ad heliseum et dixerunt ei: Numquid nosti quia hodie tollet dominus dominum tuum a te? Et ait: Et ego noui, silete. Dixit autem ei helias: Sede hic, quia dominus misit me usque ad iordanem. Qui ait: Viuit dominus et uiuit anima tua quia non derelinquam te. Ierunt igitur ambo pariter, et quinquaginta uiri de filiis prophetarum secuti sunt eos, qui et steterunt e contra longe; illi autem ambo stabant super iordanem. Tulitque helias pallium suum et inuoluit illud et percussit aquas, que diuise sunt in utramque partem, et transierunt ambo per siccum. Cumque transissent, helias dixit ad heliseum: Postula quod uis ut faciam tibi antequam tollar a te. Dixitque heliseus: Obsecro ut fiat duplex spiritus tuus in me. Qui respondit: Rem difficilem postulasti; attamen si uideris me quando tollar a te, erit quod petisti; si autem non uideris, non erit. Cumque pergerent et incedentes sermocinarentur, ecce currus igneus et equi ignei diuiserunt utrumque, et ascendit helias per turbinem in celum. Heliseus autem uidebat et clamabat: Pater mi, pater mi, currus israel et auriga eius. Et non uidit eum amplius. Apprehenditque uestimenta sua et scidit illa in duas partes. Et leuauit pallium helie quod ceciderat ei, reuersusque stetit super ripam iordanis, et pallio helie quod ceciderat ei percussit aquas et non sunt diuise. Et dixit: Ubi est deus helie etiam nunc? Percussitque aquas et diuise sunt huc atque illuc, et transiit heliseus. Videntes autem filii prophetarum qui erant in iericho de contra dixerunt: Requieuit spiritus helie super heliseum. Et uenientes in occursum eius adorauerunt eum proni in terram, dixeruntque illi: Ecce cum seruis tuis sunt quinquaginta uiri fortes qui possunt ire et querere dominum tuum, ne forte tulerit eum spiritus domini et proiecerit eum in unum montium aut in unam uallium. Qui ait: Nolite mittere. Coegeruntque eum donec acquiesceret et diceret: Mittite. Et miserunt quinquaginta uiros, qui cum quesissent tribus diebus non inuenerunt. Et reuersi sunt ad eum; at ille habitabat in iericho. Dixitque eis: Numquid non dixi uobis: Nolite mittere?

Dixerunt quoque uiri ciuitatis ad heliseum: Ecce habitatio ciuitatis huius optima est, sicut tu domine perspicis, sed aque pessime sunt et terra sterilis. At ille ait: Afferte mihi uas nouum et mittite in illud sal. Quod cum attulissent, egressus ad fontem aquarum misit in illud sal et ait: Hec dicit dominus: Sanaui aquas has, et non erit ultra in eis mors neque sterilitas. Sanate sunt ergo aque usque ad diem hanc iuxta uerbum helisei quod locutus est. Ascendit autem inde bethel. Cumque ascenderet per uiam, pueri parui egressi sunt de ciuitate et illudebant ei dicentes: Ascende calue, ascende calue. Qui cum respexisset uidit eos et maledixit eis in nomine domini. Egressique sunt duo ursi de saltu et lacerauerunt ex eis quadraginta duos pueros. Abiit autem inde in montem carmeli et inde reuersus est samariam.

C. III

Ioram uero filius achab regnauit super israel in samaria anno octauo decimo iosaphat regis iude. Regnauitque duodecim annis, et fecit malum in conspectu domini, sed non sicut pater eius et mater. Tulit enim statuas baal quas fecerat pater eius. Verumtamen in peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel adhesit, nec recessit ab eis. Porro mesa rex moab nutriebat pecora multa, et soluebat regi israel centum milia agnorum et centum milia arietum cum uelleribus suis. Cumque mortuus fuisset achab, preuaricatus est fedus quod habebat cum rege israel. Egressus est igitur rex ioram in die illa de samaria et recensuit uniuersum israel. Misitque ad iosaphat regem iude dicens: Rex moab recessit a me; ueni mecum contra moab ad prelium. Qui respondit: Ascendam. Qui meus est, tuus est; populus meus populus tuus, et equi mei equi tui. Dixitque: Per quam uiam ascendemus? At ille respondit: Per desertum idumee. Perrexerunt igitur rex israel et rex iuda et rex edom, et circuierunt per uiam septem dierum, nec erat aqua exercitui et iumentis que sequebantur eos. Dixitque rex israel: Heu, heu, heu, congregauit nos dominus tres reges ut traderet in manus moab. Et ait iosaphat: Estne hic propheta domini ut deprecemur per eum dominum? Et respondit unus de seruis regis israel: Est hic heliseus filius saphat, qui fundebat aquas super manus helie. Et ait iosaphat: Est apud eum sermo domini. Descenditque ad eum rex israel et iosaphat et rex edom. Dixit autem heliseus

de diuisione aque

de raptu helye

de iosaphat

ad regem Israel: Quod mihi et tibi est? Vade ad prophetas patris tui et matris tue. Et ait illi rex Israel: Quare congregavit dominus tres reges hos, ut traderet eos in manus Moab? Dixitque ad eum Heliseus: Vivit dominus exercituum in cuius conspectu sto, quod si non vultum Iosaphat regis Iude erubescerem, nec attendissem te nec respexissem. Nunc autem adducite mihi psaltem. Cumque caneret psaltes, facta est super eum manus domini et ait: Hec dicit dominus: Facite alveum torrentis huius fossas et fossas. Hec enim dicit dominus: Non videbitis ventum neque pluviam, et alveus iste replebitur aquis, et bibetis vos et familie vestre et iumenta vestra. Parumque hoc est in conspectu domini; insuper tradet etiam Moab in manus vestras. Et percutietis omnem civitatem munitam et omnem urbem electam, et universum lignum fructiferum succidetis, cunctosque fontes aquarum obturabitis, et omnem agrum egregium operietis lapidibus. Factum est igitur mane quando sacrificium offerri solet, et ecce aque veniebant per viam Edom, et repleta est terra aquis. Universi autem Moabite audientes quod ascendissent reges ut pugnarent adversum eos, convocaverunt omnes qui accincti erant balteo desuper, et steterunt in terminis. Primoque mane surgentes et orto iam sole ex adverso aquarum, viderunt Moabite contra aquas rubras quasi sanguinem, dixeruntque: Sanguis est gladii; pugnaverunt reges contra se, et cesi sunt mutuo. Nunc perge ad predam Moab. Perrexitque in castra Israel. Porro consurgens Israel percussit Moab. At illi fugerunt coram eis. Venerunt igitur qui vicerant, et percusserunt Moab, et civitates destruxerunt, et omnem agrum optimum mittentes singuli lapides repleverunt, et universos fontes aquarum obturaverunt, et omnia ligna fructifera succiderunt, ita ut muri tantum fictiles remanerent. Et circumdata est civitas a fundibulariis, et magna ex parte percussa. Quod cum vidisset rex Moab, prevaluisse scilicet hostes, tulit septingentos viros educentes gladium, ut irrumperent ad regem Edom, et non potuerunt. Arripiensque filium suum primogenitum qui regnaturus erat pro eo, obtulit holocaustum super murum; et facta est indignatio magna in Israel. Statimque recesserunt ab eo, et reversi sunt in terram suam.

IIII

Mulier autem quedam de uxoribus prophetarum clamabat ad Heliseum dicens: Servus tuus vir meus mortuus est, et tu nosti quia servus tuus fuit timens deum; et ecce creditor venit ut tollat duos filios meos ad serviendum sibi. Cui dixit Heliseus: Quid vis ut faciam tibi? Dic mihi quid habes in domo tua. Illa respondit: Non habeo ancilla tua quicquam in domo mea nisi parum olei quo ungar. Cui ait: Vade, pete mutuo ab omnibus vicinis tuis vasa vacua non pauca, et ingredere et claude ostium tuum cum intrinsecus fueris tu et filii tui, et mitte inde in omnia vasa hec; et cum plena fuerint, tolles. Ivit itaque mulier et clausit ostium super se et super filios suos. Illi offerebant vasa, et illa infundebat. Cumque plena fuissent vasa, dixit ad filium suum: Affer mihi adhuc vas. Et ille respondit: Non habeo. Stetitque oleum. Venit autem illa et indicavit homini dei. Et ille: Vade, inquit, vende oleum et redde creditori tuo; tu autem et filii tui vivite de reliquo.

Facta est autem quedam dies, et transiebat Heliseus per Sunam. Erat autem ibi mulier magna, que tenuit eum ut comederet panem. Cumque frequenter inde transiret, divertebat ad eam ut comederet panem. Que dixit ad virum suum: Animadverto quod vir dei sanctus est iste qui transit per nos frequenter. Faciamus ergo ei cenaculum parvum, et ponamus ei in eo lectulum et mensam et sellam et candelabrum, ut cum venerit ad nos maneat ibi. Facta est igitur dies quedam, et veniens divertit in cenaculum et requievit ibi. Dixitque ad Giezi puerum suum: Voca Sunamitem istam. Qui cum vocasset eam, et illa stetisset coram eo, dixit ad puerum: Loquere ad eam: Ecce sedule in omnibus ministrasti nobis; quid vis ut faciam tibi? Numquid habes negotium, et vis ut loquar regi sive principi militie? Que respondit: In medio populi mei habito. Et ait: Quid ergo vult ut faciam ei? Dixitque Giezi: Ne queras; filium enim non habet, et vir eius senex est. Precepit itaque ut vocaret eam. Que cum vocata fuisset et stetisset ad ostium, dixit ad eam: In tempore isto et in hac eadem hora, si vita comes fuerit, habebis in utero filium. At illa respondit: Noli queso domine mi vir dei, noli mentiri ancille tue. Et concepit mulier et peperit filium in tempore et in hora eadem qua dixerat Heliseus. Crevit autem puer. Et cum esset quedam dies, et egressus isset ad patrem suum ad messores, ait patri suo: Caput meum doleo, caput meum. At ille dixit puero: Tolle et duc eum ad matrem suam. Qui cum tulisset et duxisset eum ad matrem suam, posuit eum illa super genua sua usque ad meridiem, et mortuus est. Ascendit autem et collocavit eum super lectulum hominis dei, et clausit ostium; et egressa vocavit virum suum et ait: Mitte mecum obsecro unum de pueris et asinam, ut excurram usque ad hominem dei et revertar. Qui ait illi: Quam ob causam vadis ad eum? Hodie non sunt Kalende neque sabbatum. Que respondit: Vadam. Stravitque asinam et precepit puero: Mina et propera; ne mihi moram facias in eundo; et hoc age quod precipio tibi. Profecta est igitur et venit ad virum dei in montem Carmeli. Cumque vidisset eam vir dei de contra, ait ad Giezi puerum suum: Ecce Sunamitis illa. Vade ergo in occursum eius et dic ei: Recte ne agitur circa te et circa virum tuum et circa filium tuum? Que respondit: Recte. Cumque venisset ad virum dei in montem, apprehendit pedes eius; et accessit Giezi ut amoveret eam. Et ait homo dei: Dimitte illam; anima enim eius in amaritudine est, et dominus celavit a me et non indicavit mihi. Que dixit illi: Numquid petivi filium a domino meo? Numquid non dixi tibi, ne illudas me? Et ille ait ad Giezi: Accinge lumbos tuos et tolle baculum meum in manu tua et vade. Si occurrerit tibi homo, non salutes eum; et si salutaverit te quispiam, non respondeas illi. Et pones baculum meum super faciem pueri. Porro mater pueri ait: Vivit dominus et vivit anima tua, non dimittam te. Surrexit ergo et secutus est eam. Giezi autem precesserat eos, et posuerat baculum super faciem pueri, et non erat vox neque sensus. Reversusque est in occursum eius, et nuntiavit ei dicens: Non surrexit puer. Ingressus est ergo Heliseus domum, et ecce puer mortuus iacebat in lectulo eius. Ingressusque clausit ostium super se et super puerum, et oravit ad dominum. Et ascendit et incubuit super puerum; posuitque os suum super os eius, et oculos suos super oculos eius, et manus suas super manus eius; et incurvavit se super eum, et calefacta est caro pueri. At ille reversus deambulavit in domo semel huc et illuc, et ascendit et incubuit super eum. Oscitavitque puer septies, aperuitque oculos. At ille vocavit Giezi et dixit ei: Voca Sunamitem hanc. Que vocata ingressa est ad eum. Qui ait: Tolle filium tuum. Venit illa et corruit ad pedes eius et adoravit super terram; tulitque filium suum et egressa est. Et Heliseus reversus est in Galgala.

Erat autem fames in terra, et filii prophetarum habitabant coram eo. Dixitque uni de pueris suis: Pone ollam grandem et coque pulmentum filiis prophetarum. Et egressus est unus in agrum ut colligeret herbas agrestes; invenitque quasi vitem silvestrem, et collegit ex ea colocynthidas agri, et implevit pallium suum; et reversus concidit in ollam pulmenti; nesciebat enim quid esset. Infuderunt ergo sociis ut comederent. Cumque gustassent de coctione, exclamaverunt dicentes: Mors in olla vir dei! Et comedere non potuerunt. At ille: Afferte, inquit, farinam. Et cum tulissent, misit in ollam et ait: Infunde turbe ut comedant. Et non fuit amplius quicquam amaritudinis in olla. Vir autem quidam venit de Baalsalisa deferens viro dei panes primitiarum, viginti panes ordeaceos, et frumentum novum in pera sua. At ille dixit: Da populo ut comedat. Responditque ei minister eius: Quantum est hoc ut apponam coram centum viris? Rursum ille ait: Da populo ut comedat. Hec enim dicit dominus: Comedent et supererit. Posuit itaque coram eis, qui comederunt, et superfuit iuxta verbum domini.

V

Naaman princeps militie regis Syrie erat vir magnus apud dominum suum et honoratus; per illum enim dedit dominus salutem Syrie. Erat autem vir fortis et dives, sed leprosus. Porro de Syria egressi fuerant latrunculi, et captivam duxerant de terra Israel puellam parvulam, que erat in obsequio uxoris Naaman. Que ait ad dominam suam: Utinam fuisset dominus meus ad prophetam qui est in Samaria; profecto curasset eum a lepra quam habet. Ingressus est itaque Naaman ad dominum suum, et nuntiavit ei dicens: Sic et sic locuta est puella de terra Israel. Dixitque ei rex Syrie: Vade et mittam litteras ad regem Israel. Qui cum profectus esset et tulisset secum decem talenta argenti et sex milia aureos et decem mutatoria vestimentorum, detulit litteras ad regem Israel in hec verba: Cum acceperis epistolam hanc, scito quod miserim ad te Naaman servum meum ut cures eum a lepra sua. Cumque legisset rex Israel litteras, scidit vestimenta sua et ait: Numquid deus sum, ut occidere possim et vivificare, quia iste misit ad me ut curem hominem a lepra sua? Animadvertite et

uidere quæ uox nem ingrt. audiuimus e. Ad eũ iuuidissi hehs
eus iurdei. sadisse uidebat regẽ rsiriæ uestimẽta sua. mss
tr adeũ dicẽs. Quare scidit uestimẽta mea dilenit tradme
rsiar; ppium ẽ emisit. Venit g naamã eũ equis t curribꝫ.
t stetit ad ostiũ domꝰ hehseꝰ. misitq; ad eũ hehseus n
ũ dicẽs. Vade lauare septies iordane. t recipiet s
anitatẽ caro tua. Adq; mundabert. Iratus naaman re
cedebat dicẽs. Putabã q egrederetur ad me t stãs invoca
ret nomẽ dñi sui. t tangeret manu sua locũ lepre et
curaret me. Nũquid ñ meliores sunt abana t pharpar
fluuii damasci oĩb; aqs israhel lauari. t cũ ergo uertiss se
rabiet indignans. accesserũt ad eũ serui sui t locuti sunt
ei patersi grandem rem dixisset tibi pphã. certe facere
debuerat. quãto magis quia nũc dixit tibi lauare t mũda
beris. descendit g et lauit in iordane septies iuxta sermo
nem dei. t restituta ẽ caro eius sicut caro pueri puri mũ.
t mundatus est a lepra. Reuersusq; ad urũ dei cũ omi cõmi
tiua sua. uenit t stetit coram eo. t ait. Vere scio q nõ sit deus
in uniuersa terra nisi in israhel. Obsecro itaq; ut ac
cipias benedictionẽ a seruo tuo. At ille respondit. Viuit dñs
in cuius conspectu assto. quia nõ accipiã. Cumq; ui faceret. perstrinxit eũ ac get
zi. dixitq; naaman. Vt quid obsecro geezi nõ seruo tu
o. ut tollam bina talenta argenti t duo uestimenta desu
per. nõ ecce fugaces uenerunt mihi de monte ephraim
de schebre hebraliquo
ere greco
filii prophetarum. da eis talentum argenti. t duas uestes mutatorias. Dixitq; naaman. Melius est ut duo talenta accipias. t coegit eũ.
ligauitq; duo talenta argenti in duobꝰ sacculis. t duplicia
estimenta. t imposuit duobꝰ pueris suis. qui portauerũt
coram eo. Cumq; uenisset ad ophel tulit de manu eo
rum et reposuit in domo. Dimisitq; uiros t abierũt. Ipse aũt
ingressus stetit coram domino suo. Et dixit ei heliseus. Vñ
uenisti giezi? Quare respondit. Non fuit seruus tuus quaq;.
Ille aũt. Nonne cor meum mecum erat. cũ reuersus est ho
mo de curru suo in occursum tui. Nũc ergo accepisti argẽtũ
et accepisti uestes ut emas oliueta t uineas. t oues. t bo
ues. t seruos t ancillas. Sed lepra naaman adhereb
it tibi t semini tuo in sempiternũ. Et egressus est a facie lepro
sus qui
nix
Quæ
stio.
VI
erunt aũt filii prophetarum ad heliseũ. Ecce locus in quo
habitamus coram te. Angustus est nobis. Eamus usq;
ad iordanẽ. t tollamus singuli de silua materias singulas
et edificemus ibi nobis habitaculum ad habitandũ. Qui dixit.
Ite. Et ait unus ex illis. Veni ergo tecum cũ famulis tuis. Qui respondit. Ego
ueniam. Et abiit cum eis. Cumq; uenissent ad iordanẽ.
cedebãt ligna. Accidit aũt ut ferrum unius materiam sua
deret. cadentet ferrum secuti sui aquã. Exclamauitq; ad
illum. Heu. heu. heu. dñe mi. et uir nõ mihi accepta. m.
Dixit aũt ei dei. Vbi cecidit. Ostendit ei locum. Ille succidit ligni
dem. t misit illuc. natauitq; ferrum. Et ait.
Tolle quia extendit manũ t tulit illud.
Rex aũt syrie pugnabat cõtra israhel. t habito cum seruis
suis dixerat. In loco illo ponemus insidias. Misit aũt nunci
us ad uirum dei. dicens. Caue ne transeas locum illum.
quia ibi syri mansiones habent. Misit nuncius ad locum quem
dixerat ei uir dei. a quo cautus erat. t obseruabat se ibi.
non semel neq; bis. Conturbatus ob hanc rem cor regis syrie p
hac re. Et uocatis seruis suis ait. Quare non indicatis mi
chi quis prodat me ad regem israhel? Dixitq; unus ser
uorum eius. Nequaquã domine mi rex. Sed heliseus propheta qui
est in israhel indicat regi israhel omnia uerba quæcumq; locutus fuerit in
aure tua.

Factũ est aũt post hec. congregauit benadab rex syrie uniuersũ
exercitum suum. t ascendit. obsedit samariam. Factumq; est
fames magna in samaria. donec obsessa est. donec uenum
daretur caput asini octoginta argenteis. t quarta pars cabi
stercoris columbarũ. v. argenteis. Cumq; rex israhel transiret per
murũ. mulier quædam exclamauit. ad eum dicens. Saluua me dñe
mi rex. Quam. Non te saluet dominus. Vnde saluare te
possum de area aut de torculari? Dixitq; ad eam rex. Quid tibi
uis? At illa respondit. Mulier iste dixit mihi. Da filium tuum ut co
medamus eum hodie. et filium meum comedemus cras. Coxi
mus igitur filium meum et comedimus. Dixi q ei die crastino. da
filium tuum ut comedamus eum. At illa abscondit filium suum. Au
diens itaq; rex. scidit uestimenta sua. et transibat per murum.
uidentq; omnis populus cilicium quo erat uestitus ad carnem
quod erat uestimentum interius super carnem. Dixitq; rex. Hæc
faciat deus et hæc addat. Si stetit caput helisei filii saphat hodie
cum eo. Ipse aũt heliseus sedebat in domo sua. et senes sedebãt
cum eo. Præmisit itaq; rex uirum. Priusq; ille ueniret nuntius ad
eum dixit ad senes. Numquid scitis quia miserit filius homicidæ
hic ut auferat caput meum? Videte ergo cum uenerit nuntius
claudite hostium. et non finatis eum introire. Ecce enim
sonitus pedum domini eius post eum est. Adhuc illo loquente ecce
apparuit nuntius qui ueniebat ad eum. dixit
Quæ
stio.
VII
Ecce huiusmodi malum a domino est. Quid amplius expectabo a domino?
heliseus. Audite uerbum domini. Hec dicit dominus. Hac
hora crastina mensura similæ uno statere erit. et duo mo
dii ordei statere uno in porta samarie. Pendens unus de duo
bus super cuius manum rex innitebatur. respondit homini dei. Si dominus fe
cerit cataractas in celo. numquid potest fieri quod dicis tu? At
ille ait. Videbis oculis tuis. nec comedes inde
Erant quattuor uiri leprosi iuxta introitum portæ. Quibus dixit
alter ad alterum. Quid hic sedemus donec moriamur? Si
quidem dixerimus. Ingrediamur ciuitatem. fame morietur. Siue man
semus hic. moriendum nobis est. Venite ergo transfu
giamus ad castra syrie. Si pepercerint nobis uiuemus. Si
occidere uoluerint. mechi ommus moriemur. Surrexerũt
igitur uespere ut uenirent ad castra syrie. Cumq; uenissent ad par
tem castrorum syrie. nullum ibidem reperiebant. Siquidem dñs
audire fecerat castrum syrie currum. equos. et exerci
tum plurimum. Dixeruntq; ad inuicem. Ecce mercede conducit ad
uersum nos rex israhel regem hetheorum. regumq; egyptiorum. ut ueniant
super nos. Surrexerunt igitur et fugerunt in tenebris. reliquerunt
tendas suas. et equos. et asinos. et castra sicut stabant. fugerunt
enim propter timorem. saluare animas suas. Igitur cum uenissent le
prosi illi ad primam partem castrorum. ingressi sunt unum tabernaculum
et comederunt. et biberunt. tulerunt inde argentum. et
aurum. et uestes. et abierunt. et absconderunt. et rursum reuersi sunt
ad aliud tabernaculum. et nihil inde abstulerunt. et abscõderunt

de sepremano

ierusalem

Jacob israel

Jhesus

Quæstio VI

Quæstio VII

puer

hic signum crucis quo domini eruditi oculos aperuerunt regis syrie
quibus heliseus

de leprosis

apam

quod similae et hordei

Ppererunt q; ad nunce mi. non recte facimus. hec enim di
es boni nunci est. Si tacuerimus. & noluerimus mane
re usq; mane. scelerati sanguemur. venite eamus & nunci
emus in domu regis. Egressiq; uenissent. ad portā ciuitatis. nar
rauerūt eis dicentes. Iuimus ad castra syrie. & nullū ibi
dem reppertmus hoiem. n equos tantū & asinos. alligatos. & ten
toria. Fugit & portaru. & nūc fugerunt nocte. & abierunt in domu regis
israel. qui surrexit nocte. & dixit ad pueros suos. Dicā u
obis quid fecerūt nobis syri. Scitis quia fame labora
mus. & ideo egressi sunt de castris. & latitāt in agris dicen
tes. cū egressi fuerīt de ciuitate. capiemus eos uiuos. & in
ciuitatem ingredi poterimus. Vnus aūt unus seruoꝝ eius.
& ait. assumamus. v. equos qui remanserūt in urbe. quia & ipsi
sunt in multitudine israel. & alii eoꝝ supersunt. &
mittēdes explorare poterimus. Adduxerūt ergo duos equ
os. misitq; rex post exercitu syroꝝ dicens. Ite & uidete. qua
uerūt post eos. usq; ad iordanem. & ecce aūt omis uia ple
na erat uestib; & uasis q; proiecerant syri cū turbarentur.
& reuersi nūcio rediuerunt regi rem. & egressus
populus diripuerūt castra syrie. factusq; modius simi
le stitit uno. & duo modii ordei stetere uno uenditi
bum domini. porro rex ducē illū cui innitebat
cōstituit ad portam ciuitatis. & is oppressus
turba in introitu. & mortuus est. uxta uerbū q; locutus
fuerat uir dei. qñ descendit rex ad eū. & dixerat uir dei.
& sermonem uiri dei q; dixerat regi. qñ ait. duo mo
dii ordei stetere uno. & crunt. & modius simile stetere uno
hoc eodem tpe. crastina porta samarie. qñ respondens
dux ille uiro dei. & dixerat. & etiam si dominus fecerit
cataractas in celo. nūquid fieri poterit q; loquens es. dix
it. ut debes oculis tuis. & nō omedes. & uenit ergo ei
sicut locutus fuerat uir dei. & occiderunt eū. & hoc
fuerat uir dei. qui locutus est. cū ppe & portaz mor
tuus est.

Locutus aūt est. & admulierem. cuius uiuere fece
rat filiū dicens. Surge & uade tu & domus tua. & peregri
nare ubicūq; reppereris. Vocabit enim dominus famē.
& uenit. & super terrā. vii. annis. Surrexit. & fecit mulier
bum uiri dei. & uadens cū domo sua peregrinata est in
philistiim. di. ebus multis. Cūq; finitis septē annis. re
uersa mulier de terra philistiim. & egressa est. ut & ppe
laret regem pro domo sua. & agro suo. Rex aūt loquebā cū gie
zi puero uiri dei dicens. Narra mihi omia magnalia
que fecit heliseus. Cūq; ille narraret regi. quomodo
mortuū suscitasset. apparuit mulier cuius uiuificaue
rat filiū. & clamauit ad regem pro domo sua. & pro agris suis.
dixitq; giezi. domine mi rex. hec mulier. & hic est filius
ei⁹ quē suscitauit heliseus. & cū interrogasset rex mulierem ip
sa narrauit ei. deditq; ei rex eunuchū unum dicens. Re
dde uniuersa quę sua sunt. & uniuersos redditus agroꝝ a die q
reliquit terrā. usq; ad p̄sens.

Erat quoq; heliseus damascū. & benadab rex syre egro
tabat. Narrauerūtq; ei dicētes. Venit uir dei huc. dixi
t rex ad hazahel. Tolle tecū munera. & uade in occursū
uiri dei. & consule dominū per eum dicens. Si euadere potero de
infirmitate mea hac? Iuitq; hazahel occursum eius.
& omne munus de diuersis bonis damasci. quadraginta
camelorū. cumq; stetisset coram eo ait. Filius tuus ben
dab rex syre. misit me ad te dicens. Si sanari potero de
infirmitate mea hac? Dixitq; ei heliseus. Vade dic ei. Sa
nabēris. porro ostendit mihi dominus. q; morte mori
etur. Stetit q; cum eo & conturbatus est. usq; ad confusionē
nimiā. & flenuit uir dei. Cuiq; hazahel ait. Quare domi
nus meus flet? Ille respondit. Quia scio q; facturus sis filiis
israhel mala. Munitas eoꝝ urbes igne succendes. & iu
uenes eoꝝ gladio occidens. paruulos eoꝝ elidens. & p
gnātes eorum dissecans. Dixitq; ei hazahel. Quid? ser⁹ tuus ca
nis. ut faciat rem istam maximam? Respondit heliseus. Ost
endit mihi dominus te regem syre fore. Qui cū rece
dens abheliseo. uenit ad dominum suū. Dixitq; ei. Quid
tibi dixit heliseus? Ille respondit mihi. Nuntiauit
tibi. & cūq; uenisset dies sabbati. tulit stragulum & infu
dit aquā. & expandit super faciem eius. & mortuus est. regnauit

Anno quinto ioram filii achab regis israhel. regnauit io
ram filius iosaphat regis iuda. & triginta duobus annoꝝ
erat cū regnare cepisset. octo annis regnauit hierusalē.
& obdormiuit. & sepultus est cū patribus suis. in ciuitate dauid.
& regnauit ochozias filius eius pro eo.

Anno. xii. ioram filii achab regis israhel. regnauit ochozi
as filius ioram regis iuda. Viginti duoꝝ annoꝝ erat
ochozias cū regnare cepisset. & unius anni regnauit hie
rusalem. nomen matris eius athalia filia ambri regis
israhel. & iuit in uiis domus achab. & fecit q; ma
lum est in conspectu domini. sicut domus achab. Genere enim
domus achab fuit. Abiit quoq; cū ioram filio achab ad
prelium contra hazahel regem syrie. in ramoth galaad. & per
cussi sunt syri ioram. qui reuersus est ut curare
tur in iezrahel. & uulnera quę inflicta fuerant ei in ra
mathā cum pugnaret contra hazahel regem syrie. porro ochozias
filius ioram rex iuda. descendit uisere ioram filiū
achab in iezrahel. quia egrotabat.

Heliseus autem ppheta. uocauit unum de filiis ppha
rum illi. & accinge lumbos tuos. & tolle lenticulam hanc
oleī manu tua. & uade in ramoth galaad. Cūq; uenerit
illuc. uidebis ieu filium iosaphat. filium namsi. & ingres
sus suscitabis eum de medio fratrum suoꝝ. & introduces in
interiorem cubiculum. tenens lenticulam olei. fundes super
caput eius. & dices. Hec dicit dominus. Vnxi te regem
super israhel. Aperiesq; hostium & fugies. & nō ibi subsistes. A
biit ergo adolescens puer ppheta in ramoth galaad. &
ingressus est. Ecce autem principes exercitus sedebant.
& ait. Verbum mihi ad te est ptinceps. Dixitq; ieu. Ad quem
ex nobis. Ille dixit ad te. o princeps. Et surrexit & ingres
sus est cubiculum. Ille fudit oleum super caput eius. &
ait. Hec dicit dominus deus israhel. Vnxi te regem super
populum domini israhel. & percuties domum achab domini tui. ut
ulciscar sanguinem seruoꝝ meoꝝ prophetarum. & san
guinem omnium seruoꝝ domini de manu iezabel. perdā quoq;
omnem domum achab. & interficiam de achab mingē
tem ad parietem. & clausum & nouissimum in israhel. Et
dabo domū achab sicut domum hieroboam filii nabat
& sicut domū baasa filii ahia. Iezabel quoq; comedent
canes in agro iezrahel. nec erit qui sepeliat eam. Aper
uitq; hostium & fugit. Ieu aūt egressus est ad seruos
domini sui. & dixerūt ei. Recte sunt omia? quid ue
nit insanus iste ad te? Ait eis. Nostis hoiem & quid lo
cutus sit. At illi respondērūt. Falsū est. Sed magis nar
ra nobis. Ait eis. Hec & hec locutus est mihi. & ait. Dixit dñs.
Unxi te regē super israhel. Festina uerūtamen & tollens
quisque pallium suum posuerūt sub pedibus eius in sublimi
ne. & insonuerunt tuba. & dixerunt. Regnauit ieu
filius namsi. Coniurauit ergo ieu filium iosaphat filii na
si. & ioram. porro ioram obsederat ramoth galaad. ipse &
omnis israhel. contra hazahel regem syrie. & reuersus fuerat ut cura
retur in iezrahel. ppter uulnera. quę percusserunt eum syri
pugnantem contra hazahel regem syrie. Dixitq; ieu. Si pla
cet uobis. nemo egrediatur profugus de ciuitate. ne nun
ciet in iezrahel. Ascendit ergo & insedit in curru. &
uenit in iezrahel. Ioram enim egrotabat. ibi. & ochozias rex iude descen
derat adurendum eum. Igitur speculator qui stabat
super turrem in iezrahel uidit globum ieu uenientis. &
ait. Video ego globum. Dixitq; ioram. Tolle auriga. & mitte

occurſum eoꝝ. ꝛ dixit iudeus. Nec vere ſunt omnia
Abiit ꝯ qui aſcenderat currū in occurſum eius. ꝛ
Vidit rex. Pacata ſunt omnia? Dixitq; ihieu. Quid tibi
pax? Trāſi retro me. Nūtiauit quoq; ſpeculator di
cens. Venit nūtius ad eos ꝛ non reuertitur. Misit ergo
alterum equo ſedē. Venitq; ad eos ꝛ ait. Vt dixit rex. Nūq
pax eſt? Ait ihieu. Quid tibi ꝛ pax? Trāſi retro me.
Nūtiauit quoq; ſpeculator dicens. Venit uſq; ad
eos ꝛ non reuertitur. Et ait. Furiōſe currit quaſi inſanus ihieu fi
lius namſi. Feci enim gradiuntur. Et ait ioram. Iungite
currū. Iunxerunt currū eius. Egreſſus eſt ioram rex
iſrl. ꝛ ochozias rex iuda. ſingulus in curribus ſuis. Egreſ
ſiq; ſunt in occurſum ihieu. ꝛ inuenerunt eū in agro
naboth. iſrhelite. Cumq; uidiſſet ioram ihieu dixit.
Pax? Et ihieu. Quale pax? Adhuc fornicationes iezabel matris tue. ꝛ ueneficia eius multa
gent. Conuertit autē ioram manū ſuā. ꝛ fugiens ait
ad ochoziam. Inſidie ochozia. Porro ihieu tetendit ar
cū manu ſua ꝛ percuſſit ioram inter ſcapulas ꝛ egreſſa eſt
ſagitta per cor eius. Statimq; corruit in curru ſuo. Dixitq; ad
bidcer ducē. Tolle ⁊ proice eū in agro naboth iſrhelite.
Memini enim quando ego ꝛ tu ſedentes in curru
ſequebamur impetu achab patrem ſuū. quōd ſuper
uenerunt ſuper eū dicens. Si nō ꝓlinguunt nabo
oth. ꝛ ꝓlinguunt filios eius heri nudius ter
tius. Ait dominus. reddā tibi in agro iſto dicit dominꝰ.
Nūc ergo tolle ⁊ proice eū in agro iuxta uerbū domini.
Videns autē hoc ochozias fugit per uiam domus
horti. Persecutusq; est eū ihieu ait. Etiam hunc percute
in curru ſuo. In aſcensu gabeer qui ē iuxta ieblaam. Qui
fugit in magedo. ꝛ mortuus eſt ibi. Et poſuerūt eum
in currū ſuo ſerui eius ꝛ tulerūt eū in hieruſalem. Sepe
lieruntq; in ſepulchro ſuo cū patribus ſuis. in ciuitate dauid.
Anno. xi. ioram filii achab regis iſrl. regnauit ochozias
ſuper iudā. Qñ uenit ihieu iezrahel. Porro iezabel
introitu eius audito. depinxit oculos ſuos ſtibio ⁊
ornauit caput ſuū. ꝛ reſpexit per feneſtrā ingredi
entem ihieu per portā ait. Numquid pax ē potest cā
qui interfecit dominū ſuū? Ieua autē ihieu faciem ſuā
ad feneſtram ait. Quę ē iſta? Et ſi mi ſuerunt
ſe. ad eum duo uel tres eunuchi ꝛ dixerunt. Vē eſt iezā
bel. Ille dixit eis. Percutite eam deorſū. ꝛ percuſſe
runt eam. Aſperſusq; eſt ſanguine parietes. ꝛ equo
rū ungule qui conculcauerunt eam. Cūq; ingreſ
ſus eſſet ut comederet. bibereq; ait. Ite ꝛ uidete ma
ledictam illam. ꝛ ſepelite illam quia filia regis eſt.
Cūq; iſſent ut ſepelirent eam. nō inuenerunt niſi cal
uariam ⁊ pedes. ꝛ filii manus eius. Reuerſiq; nūtiauerūt
ei. Et ait ihieu. Sermo dñi eſt q̄ locutus eſt per ſeruum
ſuū heliam thesbiten dicens. In agro iezrahel come
dent canes iezabel. ꝛ erunt carnes iezabel ſicut ſtercus
ſuper faciem terre. in agro iezrahel. ita ut nō queāt dice
re. hec me eſt illa iezabel.

Erant autē achab ſeptuaginta filii in ſamaria. Scripſ
it ergo ihieu litteras. ꝛ miſit in ſamariam ad principes
ciuitatis. ꝛ ad maiores natu. ꝛ ad nutritios achab dicēs.
Quantum ut accepiſtis intereſt uos. qui habetis filios do
mini ueſtri. ꝛ currus ꝛ equos ꝛ ciuitates firmas ꝛ arma.
Eligite meliorem. ꝛ eū qui uobis placuerit de filiis dñi
ueſtri. ꝛ ponite eū ſuper ſolium patris ſui. ꝛ pugnate pro
domo domini ueſtri. Timuerūt illi ualde inter ſe. ꝛ dixerūt.
Ecce duo reges non potuerūt ſtare coram eo. ꝛ quo
modo nos ualebimus reſiſtere? Miſerunt ergo ꝓpo
ſitus domus. ꝛ ꝓfectus ciuitatis. ꝛ maiores natu. ꝛ nutritii
ad ihieu dicentes. Serui tui ſumus. Ea q̄cūq; iuſſeris fa
ciemus. nec conſtituemus regem. Tu cūq; tibi placuerit
fac. Rescripſit autē ad illos litteras ſecūdo dicens. Si mei eſtis ⁊
obeditis michi. tollite capita filiorū domini ueſtri ue
nite ad me hac eadem hora cras in iezrahel. Porro filii
regis ſeptuaginta uiri. apud uiginti optima
tes ciuitatis nutriebātur. Cūq; ueniſſent littere ad
eos. tulerunt filios regis. ⁊ occiderunt ſeptuaginta
uiros. ⁊ poſuerūt capita eoꝝ in cophinis. ⁊ miſerunt

ad eum iezrahel. Venit autē nūtius ⁊ nūciauit ei dicēs.
Attulerunt capita filiorū regis. Qui reſpondit. Ponite ea
duo in aceruos iuxta introitū portę uſq; mane. Cūq; di
luxiſſet egreſſus eſt. ⁊ ſtans dixit ad omnem populū. Iu
ſti eſtis. Ecce ego inſurrexi aduersus dominū meum ⁊ occidi
eū. quis percuſſit omnes hos? Videte ergo nūc. quia non
cecidit de ſermonibus domini in terrā. quos locutus est do
minus ſuper domū achab. ⁊ dominus fecit quod locutus est
in manu ſerui ſui helie. Percuſſit ergo ihieu omnes qui reliqui
fuerant de domo achab in iezrahel. ⁊ uniuerſos optima
tes eius ⁊ notos. ⁊ ſacerdotes. donec ei nemo remaneret ex
eo reliquus. Et ſurrexit ⁊ abiit ⁊ habitauit in ſamaria. Cūq; ue
niſſet ad caſam paſtorum in uia. Inuenit fratres ochozie
regis iuda. Dixitq; ad eos. Quinam eſtis uos? At illi reſpō
derunt. Fratres ochozie ſumus. ⁊ deſcendimus ad ſaluandū
filios regis. ⁊ filios regine. Qui ait. Apprehendite eos
uiuos. Quos cū apprehendiſſent uiuos. iugulauerunt
eos in ciſterna iuxta caſam eorum quadraginta ⁊ duos
uiros. Et non reliquit ex eis quemquā. Cūq; abiiſſet
inde. Inuenit ionadab filiū rechab. occurſum ſibi ⁊
benedixit ei. Et ait ad eū. Numquid ē cor tuum rectum cum
me. ſicut cor meum cum corde tuo? Et ait ionadab. Eſt.
Si eſt. Quid? Da mihi manū tuam. Dedit manū ſuā. Ille
leuauit eum ad ſe in currū. Dixitq; ad eū. Venias mecū ⁊ uide
zelum meum pro domino. Et impoſitum currui ſuo. duxit in
ſamariam. Et percuſſit omnes qui reliqui fuerant de
achab in ſamaria. uſq; ad internecionem. iuxta uerbum domini quod
locutus est ad eliam. Congregauit ergo ihieu omnem populum
⁊ dixit ad eos. Achab colui baal parum. Ego autē colam eum
amplius. Nūc ergo omnes prophetas baal. ⁊ uniuerſos ſeruos eius.
⁊ cunctos ſacerdotes ſuos conuocate ad me. Nullus ſit qui non
ueniat. Sacrificium enim grande mihi baal. Et cūcti defuerit
non uiuet. Porro ihieu faciebat hoc in ſidioſe. ut deleret
cultores baal. Dixitq; Sanctificate diem ſollemnem
baal. Vocauitq; ⁊ miſit in uniuerſos terminos iſrl. Et
uenerūt cuncti ſerui baal. Nō fuit reſiduus. ne unus
quidem. qui nō uenerit. Et ingreſſi ſunt templū baal
⁊ repleta est domus baal. a ſummo uſq; ad ſummū. Dixit
his qui erant ſuper veſtes. Proferte ueſtimenta uniuſcuiuſ ſer
uis baal. Protulerūt eis ueſtes. Ingreſſusq; ē ihieu cu
ionadab filius rechab templū baal. ⁊ ait cultoribus baal. Pa
rate ⁊ uidete ne forte ſit uobiſcū aliquis de ſeruis domi
ni. ſi ut ſint ſolum ſerui baal. Et ingreſſi ſunt ut faceret
ueniam ⁊ holocauſta. Ihieu autem foris ſtetit ut ſi quis
euaſiſſet ex uiris quos dederat in manus eius. ſuis ſeruis
dixit. Percutite. nec ſit qui egredi
atur. Percuſſerunt ergo eos in ore gladii. Proiecerūt mortui
⁊ duces. ⁊ ierūt in ciuitatem templi baal. ⁊ protulerūt ſtatuam
de ſtatuis baal. ⁊ combuſſerunt eam. Demoliti
ſtruxerūt quoq; edem baal. ⁊ fecerūt ꝓ latrina uſq;
in diem hanc. Deleuit quoq; ihieu baal de iſrl. Verumtamen a peccatis
hieroboam filii nabath qui peccare fecit iſrl non
receſſit. nec dereliquit uitulos aureos qui erant in bet
hel ⁊ in dan.

Dixitq; dominus ad ihieu. Quia ſtudioſe feciſti q̄ rectum erat. ⁊ pla
cebat oculis meis. ⁊ omnia q̄ erāt in corde meo feciſ
ti in domū achab. filii tui uſq; ad quartam generationem ſe
debunt ſuper thronum iſrl. Porro ihieu nō cuſtodiuit
ut ambularet in lege domini dei iſrl. in toto corde ſuo.
non enim receſſit a peccatis ieroboam qui peccare fecit
iſrl. In diebus illis cepit dominus tedere ſui iſrl. Percuſ
ſitq; hazahel in cunctis finibus iſrl. a iordane contra
lem plagam. omnem terram galaad ⁊ gad ⁊ ruben.
⁊ manaſſe. ab aroer q̄ eſt iuxta torrentem arnon. ⁊
galaad ⁊ baſan. Reliqua autē uerbo rum ihieu. ⁊ uniuſ
q̄ fecit. ⁊ fortitudo eius. nōne hec ſcripta ſunt in libro uer
bo rum dierum regum iſrl. Et dormiuit ihieu cū patribus ſuis.
ſepelierūtq; eum in ſamaria. ⁊ regnauit ioachaz filius
eius pro eo. Dies autē q̄ regnauit ihieu ſuper iſrl. xxviii.
annis in ſamaria. Athalia uō mater ochozie uidens mor
tuum filium ſuum. ſurrexit ⁊ interfecit omne ſemen

regnum. Tollens autē ioſaba filia regis ioram ſoro
rē ochozie. iam filiū ochozie. furtata ē eum de medio filio
rum regis qui mĕti dēbātur. Tnutricem eius de cubi
mo. Tabſcondit eum a facie athalie. ut nō mĕ rĕtur.
erat q̄ cū ea in domo dñi clam ſex ānis. porro athalia
regnabat ſup terrā. Anno aūt ſeptimo mīſit ioiada.
Taſſumens centum onesi Tmilites introduxit ad ſe in
tēplum dñi. Tpepigit q̄ cū eis fedus. Tadiurādo eos
in domo dñi. oſtendit eis filiū regis. Tpcp̄it illis dicēs.
ſte eſt ſermo dñi q̄ facere debetis. tertia pars ſuꝝ
intret ſabbatho. Tobſeruet excubiā domus regis. Ē
pa aūt pars. ſit ad portā ſecret. tertia pars ad portā
q̄ dr̄ uia cuſi. Tcuſtodiet excubiā domus dñi. Ē
mes. due aūt partes ex vob ſonĕ ſeq̄ntes
ſabbatū cuſtodiant excubiā domus dñi circū
regem. Tnullā abeūt ſeū hñt arma ī manib; ſuis. Si
quis aūt ī q̄ſcūq; fuĕrit ſeptū tēpli. mĕtiq; atur. et
tis q̄ cū rege ī trā eūte. Tegrediēte. Ē fecerūt ſacerdos
uxta oīa q̄ ꝓcep̄rat eis ioiada ſacerdos. Taſſumēs
teſſim gulos uiros ſuos q̄ ī gredi debēbāt ſabbatū. cum
his q̄q; egrediebātur ſabbato. uenerūt ad ioiadā ſacer
dotē. qui dedit eis haſtas Tarma regis q̄ erāt in domo
domini. Ē ſteterūt ſingul; hñtes arma ī manu ſua
a parte dextra tēpli. uſq; ad partē ſiniſtrā altaris. T
ędis circū regem. pduxitq; filiū regis. Tpoſuit ſup
eū diadema. Tteſtimoniū. fecerūtq; eū regē. un
xerūt. Tplaudentes manu dixerūt. Viuat rex. Au
diuit aūt athalia nacem currentis ꝓpli. ī gredīq; ad
das ad tēplū dñi. uidit regem ſtantem ſup tribu
nal uxta morē. Tcātores Ttubas circa eū. oēmq; po
pulū terre letantē. Tcanentem tubis. ſcidit ueſti
ta ſua. clamauitq; q̄ntū ō cōiurātō. Pcep̄it aūt ioiada
centurionib; qui erāt ſup exercitū. Tait eis. Educite
eam extra ſepta tēpli. Tq̄ncūq; ſecuti fuerit.
ferat gladio. dixerat enī ſacerdos. ne occidat in tēplo
dñi. Impoſuerūtq; ei manus. ī pgreſſa eſt ꝑ
am ī introitu equoꝝ uxta palatiū. Tinterfecta eſt ibi. Pe
pigit aūt ioiada fedus inter dñm. Tinter regē. Tinter popu
lum. ut eēt ꝑpl̄e dño. Tinter regem Tꝑplm. Ingreſſus
eſt oēs pop̄ls terre tēplū baal. Tdeſtruxerunt ara
ria eius. Timagines cōtruerunt valide. Mathan quoq; ſac
dotē baal occiderūt cōā altaria. Tpoſuit ſacerdotes ad
miſtros domo dñi. Tlitq; ēt centuriones. Tcreth. Tfelet
hi legionē. Tomnē populū terre. deduxerūtq; regē de do
mo dñi. Tuenerūt per uiam portę ſcutatorū in palatium.
Tſedit ſup thronū regū. Letatusq; eſt oīs pp̄ls terre. Tciui
tas q̄uieſ. athalia aūt occiſa ē gladio ī domo regis. ſeptēq;
annis regnauit ioiada ſacerdos.

Anno. vii. hieu. regnauit ioas. xl. annis. regnauit ī hieru
ſalē matris eius. ſebia de berſabee. fecitq; ioas rectum
coram domino cuncto die; quib; docuit eū ioiada ſacer.
verūtamen excelſa nō abſtulit. Adhuc pp̄ls īmolabat.
Tadolebat in excelſis ſuis ꝑ cta. Dixitq; ioas ad ſacerdotes. om
nem pecuniam ſc̄oꝝ q̄ illata fuerit ī tēplū dñi. ap
pareūtib; q̄ offert. ꝑ ſonis ānie. aptā ſpōte ſuā arbitrio cor
dis ſui ī ferunt ī templum domini. Tagant illi ſacerdo
tes uxta ordinem ſuū. Tinſtauret ſarta tecta domus. ſi
quid necēū uiderint inſtauratiōnem. Igitur ſacerdo
tes. xxiii. annis instauratione tēpli nō fecerūt. Vocauitq; rex ioiadā ꝑmū ſacerdotē. Tcēteros ſac
dotes. dixitq; ad eos. quare ſarta tecta tēpli nō ī ſtauratis. Tc
nolite ergo ap̄plius accipere pecuniam uxta ordinem ſuū.
ſed instauratione tēpli reddite eam. ꝓhibitiq; fuit. ſacer
dotes ultra pecuniā accipere. Tinſtaurare ſarta tecta do
mus. Tfecit ioiada ꝑmus cy. gazophilaciū unū. Tapuit
q; foramē de ſuper. Tpoſuit illud uxta altare. ad dexterā
ingredientiū domum dñi. Tmittebāt in eo ſacer
dotes q̄ cuſtodiebāt hoſtia oīem pecuniam q̄ deferē
batur ī tēplū dñi. Tcūq; uiderēt nummā pecuniam
eē ī gazophilacio. aſcendebat ſcriba regis. Tꝑmus ſacer
dos effundebantq; Tnumerabant pecuniam q̄ inuene
batur ī domo dñi. Tdabāt eam uxta numerum

atq; miſuri in manu eoꝝ q̄ ꝑficerāt opus domꝰ
dñi. qui pēdebāt eam ī fabris lignoꝝ. Tcēteris
q̄q; operātib; ī domo dñi. Tinſtaurabāt
Tubi q̄q; cedebāt ligna Tlapides q̄
excidebantur. Taut ī pficiendū ī ſtauratiōnē domus dñi
Tomnia q̄ indigebant expēſa ad munienda domū.
verūtamen nō fiebāt ex eis pēdēa hydrie tēpli dñi. Tfi
ales. Tturibula. Ttube. omne uas aureū. Targenteum
de pecunia q̄ illata fuerat tēplū domini fiebat. Inſed
q̄ faciebāt operātib; dabatur. ut ī ſtauraret tēplū dñi.
Tnō fiebat de eis hōib; q̄ accipiebāt in manu ſua
ut fideliter tractarēt eā. pecuniā uō accepta. Tre
cuniam pp̄tes. non ſiebat ī tēplū domini. quia ſa
dotū erat

Tunc aſcendit azahel rex ſyrie. Tpugnabat cōtra geth. ac
cepit eā. Tdirexit faciem ſuā ut aſcenderet hieruſ. Tamō
brem tulit ioas rex iuda oīa ſc̄a q̄ conſecrauerat ioſa
phat Tioram. Tochozia patres eius reges iuda. Tq̄ ipſe
opulenter. Tcumulatum argētū q̄q; ſuū potuit. Tthe ſauſ
tēplo domini. Tī palatio regis. Tmittit. Tazahel regi ſyrie.
Trecedit a hieruſ. Reliqua aūt ſermonum ioas. Tcunctā
q̄ fecit nōne hec ſcripta ſunt ī libro uerboꝝ dierū
regū iuda. Surrexerūt aūt ſerui eius Tcōiurauerunt
inter ſe. Tpercuſſerūt ioas ī domo mello. Tdescendit ſela.
Tozachar nāq; filius ſemath. Tiozabad filius ſomer. ſer
uientes eius percuſſerūt eū. Tmortuus eſt. Tſepelierūt eum cū
patrib; ſuis in ciuitate dauid. Tregnauit amaſias filius
eius ꝓ eo.

Anno. xxxvii. ioas filii ochozie regis iuda. regnauit ioach
az filius iehu ſup iſrl in ſamaria. decē Tvii. annis. Tfe
malū coram domino. Secutusq; eſt peccata ieroboā filii na
bath. qui peccare fecit iſrl. nō declinauit ab eis. Iratusq; ē
furor dñi ē iſrl. Ttradidit eos in manu azahel regis
ſyrie. Tī manu benadab filii azahel cūctis diebꝰ. Deprec
ē aūt ioachaz faciem domini. Taudiuit eū dñs. vidit enī
angustiam iſrl. q; attriuerat eos rex ſyrie. Tdedit dñs ſalu
atorē. Tliberatus eſt de manu regis ſyrie. Habitauer
ūtq; filii iſrl in tabernaculis ſuis ſicut heri Tnudiuſtri. Ve
rūtamen nō receſſerūt a peccatis domus ieroboā q̄ peccare
fecit iſrl. in ipſis ambulauerunt. Stgdem Tiuenes
in ſamaria. Tnō ſunt derelicti de populo. nq; nō
ginta equites. Tx. aurige. Tx. milia pedituꝝ. Imperā
rat enī eis rex ſyrie. Tredegerat eos ꝓ pulueremi ī terendo
re. Reliqua aūt ſermonū ioachaz Tuniuſq; ſa fecit.
Ē fortitudo eius nōne hec ſcripta ſunt ī libro ſermonum
dierum regū iſrl. dormiuitq; ioachaz cū patribꝰ ſuis. Ē
ſepelierūt eū ī ſamaria. regnauitq; ioas filius eius ꝓ eo.

Anno. xxxvii. ioas regis iuda regnauit ioas filius ioachaz ſu
per iſrl in ſamaria. xvi. annis. Tfecit q̄ malū eſt in oculis dñi.
Ñ declinauit ab uniuſ; peccatis ieroboā filii nabath. q̄ pec
care fecit iſrl. imꝑſambulauit. Reliqua aūt ſermonū
ioas. Tuniuſq; ſa fecit. Ē fortitudo eius quomodo pu
gnauerit cōtra amaſiam regē iuda. nōne hec ſcripta ſunt in libro
ſermonū dierū regū iſrl. Tdormiuit ioas cū patribꝰ ſuis.
ſunt. Tieroboā aūt ſedit ſup ſoliū eius. porro ioas ſep
pult⁹ eſt ī ſamaria cū regib; iſrl.

Heliseus aūt egrotabat infirmitate qua Tmortuus eſt.
deſcendit ad eū ioas rex iſrl. Tfletus eſt coram eo. dice
batq; pat mi. pat mi. currus iſrl Tauriga eius. Tdixit illi
heliseus. Affer arcū Tſagittas. Tcūq; attuliſſet ad eū arcū
Tſagittas. dixit ad regem iſrl. pone manū tuā ſuper
arcum. Tpoſuit heliseus manus ſuas ſup manus regis
ſui. Aperi feneſtrā orientalē. Tcūq; aperuiſſet ait heliseus.
Tjace ſagittam. Tiecit. Tait heliseus. Sagitta ſalutis do
mini. Tſagitta ſalutis cōtra ſyriā. percuties q̄q; ſyriā apher.
donec conſumas eam. Tdixit tolle ſagittas. Tcū tuliſſet. ait
ſuadens ei. percute terram. Tcū percuſſiſſet tribus. Tſtetit
Tiratus eſt cōtra eum dei. Tait. Si percuſſiſſes quin
quies aut ſexies ſiue ſepties. percuſſiſſes ſyriā uſq; ad cō
ſumationē. nūc aūt tribus uicibus pcuſſiſti eam.
ortus eſt aūt heliseus. Tſepelierunt eū. Latrūculiq;
de moabꝰ uenerūt ī terram illius ānō. Tdā aūt ſepel

nō q̄ helyeus ſuſcitauit q̄dā mortuū ſ
ponus ſua in ſepulcro Ē nō plus ſcire q̄ ſbas
q̄ hinc ꝑm duplicē.

ēt el hōiem inderunt turrū ad ipl. z ꝓiecerūt eā in
ī sepulcro helisei. ⁊ abiēs cū tetigit ossa helisei. reuixit ⁊
stetit sup pedes suos.

Hazahel rex syrie. affluxit isrl' cūctis diebꝫ ioachaz et
miserit⁹ est dñs eis ⁊ misertus est eor. ⁊ respexit eos ꝓ
pter pactū suū. q̄ habebat cū abrahā. ysaac. ⁊ iacob. ⁊ no
luit disperdere eos. nec ꝓiecit eos penitꝰ usq; ī ꝑsentē diē.
mortuus est aūt hazahel rex syrie. ⁊ regnauit benadab
filius eius ꝓ eo. porro ioachaz filius iehu. cepit urbes
manu benadab filii hazahel. quas tulerat de manu ioa
achaz patris sui in bello. tribꝰ uicibꝰ percussit eū ioas.
⁊ reddidit ciuitates isrl.

Amo. secō. ioas filius ioachaz regis isrl'. regnauit amasi
as filius ioas regis iuda. Vigesimo. v. āno ꝙ erat cū rex
ire cepisset. yy. aūt ⁊ nouē annis regnauit ī ierl'. nomen
matris eius ioaden de ierusalē. fecit aūt rectū cor dñi
no. uerūtamen nō ꝙ auferret pūa eius. adhuc enī ꝓpli
mmolabat ⁊ adolebat incēsum in excelsis. cū
q̄ obtinuisset regnū. percussit fratres suos qui interfecerāt
regē patrē suū. filiorū aūt eor⁹ qui occiderāt. nō occidit.
iuxta q̄ scriptū ē in libro legis moysi. sicē ꝑcepit dñs
dicens. non morient patres ꝓ filiis. nec filii morie
tur ꝓ patribꝰ. sed unusquisq; ꝓ peccato suo mo
rietur. ipse percussit edom in valle salinarū. x. milia.
⁊ apprehendit petrā in ꝓlio. ⁊ uocauit nomen eius iecthe
el usq; in ꝑsentē diem. tūc misit amasias nūcios ad io
as filiū ioachaz. filii hieu regis isrl' dicens. ueni ⁊
uidemur nos. Rescripsit ioas rex isrl'. ad amasiam
regem iude dicens. carduus libani misit ad cedrū q̄
est in libano dicens. da filiā tuā filio meo uxorē tam
fierūtq; bestie silue ꝙ sunt ī libano. ⁊ conculcauerūt
carduū. percutiens iturbasti super edom. ⁊ sublenauit te
cor tuū. contētus esto gl'ia ⁊ sede ī domo tua. quare
ꝓuocas malū ut cadas tu ⁊ iuda tecū. Et nō acquieuit
amasias. Ascendit ioas rex isrl'. ⁊ uiderūt se ipse ⁊
amasias rex iuda ī bethsamesse q̄ pertinet ad iudā. percussusq;
ē iudas coram isrl'. ⁊ fugerūt unusquisq; ī tabernacula sua.
Amasiā uō regem iuda filiū ioas filii ochozie. cep
it ioas rex isrl'. in bethsamesse. ⁊ adduxit eū ierl'. ⁊ inter
rupit murū ierl' a porta ephraim usq; ad portā anguli
quadringentis cubitis. Cunctū q̄ aurū ⁊ argentū ⁊ u
niuersa uasa q̄ inuenta sunt ī domo dominī. ⁊ ī thesau
ris regis. obsides. ⁊ reuersus est samariā. Reliqua aūt
uerbꝰ ioas q̄ fecit. ⁊ fortitudo eius qua pugnauit cū am
asia rege iuda. nōne hæc scripta sunt ī libro sermonū dierū
regū isrl'. Dormiuitq; ioas cū patribꝰ suis. ⁊ sepultus
est in samaria cum regibꝰ isrl'. et regnauit ieroboā
filius eius ꝓ eo. Vixit aūt amasias filius ioas rex iuda.
postquā mortuus est ioas filius ioachaz rex isrl'. xv
y. annis. Reliqua aūt sermonū amasie. nonne hæc
scripta sunt ī libro sermonū dierū regum iudā. Fe
cit aūt ⁊ hoc. ⁊ fugit ierl'. Iniq; fugā ī lachis. ⁊ misserūt
eum in lachis. ⁊ interfecerūt eū ibi. ⁊ tulerunt
eum equis. ⁊ sepultus ꝙ est ierl' cū patribꝰ suis in
ciuitate dauid.

Tulit aūt uniuersus ꝓpulus iude azariā. annos natū
sedecim. ⁊ constituerunt eū regē ꝓ patre suo. Amasia.
Ipse edificauit aelim. ⁊ restituit eā iudee. postquā
dormiuit rex eū patribꝰ suis.

Amo. xv. amasie filii ioas regis iuda. regnauit iero
boam filius ioas regis isrl'. ī samaria quadraginta ⁊
uno āno. fecit ꝙ malū est coram dño. nō recessit aperam
ab omnibꝰ hieroboā filii nabat qui peccare fecit isrl'. ipse
restituit finē isrl'. ab introitu hemath usq; ad
mare solitudinis. iuxta sermonem dominī dei isrl'. q̄
locutus est ꝓ seruū suū ionam filiū amathi ꝓphā. q̄
erat de geth q̄ est in ophel. Vidit enim dominus af
flictionem isrl' amaram nimis. ⁊ q̄ clausi et recluse
clausos cernere. et ꝓtegere nol. ⁊ nō erat qui auxiliaretur
isrl'. nec locutus est dñs ut deleret nomē isrl' de subtꝰ celo.
sed saluauit eos in manu ieroboam filii ioas. Reliqua
aūt sermonū ieroboā ⁊ uniuersa q̄ fecit. ⁊ fortitudo eius q̄

pugnauit. et quomodo restituit damascū ⁊ emath iudee ī
isrl'. nōne hæc scripta sunt ī libro sermonū dierū regū isrl'.
dormiuitq; ieroboam cū patribꝰ suis regibꝰ isrl'. ⁊ regnauit
Azarias filius eius ꝓ eo.

Anno. xxvii. ieroboam regis isrl' regnauit azarias filius
amasie regis iuda. Sedecim anno ꝓ erat cū regnare cepisset.
⁊ quinquaginta duobꝰ annis regnauit ī ierl'. nomen matris eius
iechelia de ierl'. fecitq; q̄ erat placitū coram dño. iuxta oīa q̄
fecerat amasias pater eius. Verūtamen excelsa nō est demolitus. ⁊
adhuc ꝓpli sacrificabant. ⁊ adolebant ī excelsis incēsum.
percussit aūt dñs regē. ⁊ fuit leprosus usq; in diem mortis sue
⁊ habitauit ī domo libera seorsum. Ioatham aūt filius regis
gubernabat palatiū. ⁊ iudicabat populū terre. Reliqua aūt
sermonū azarie. ⁊ omnia q̄ fecit. nonne hæc scripta sunt
libro uerbꝰ dierū regū iuda. Et dormiuit azarias cum
patribꝰ. sepelierūtq; eū cū maioribꝰ suis in ciuitate dauid.
⁊ regnauit ioatham filius eius ꝓ eo.

Anno. xxxviii. azarie regis iuda regnauit zacharias filius
ieroboam sup isrl' in samaria sex mēsibꝰ. ⁊ fecit q̄ malū est
coram dño sicē fecerāt patres eius. Nō recessit a peccatis ieroboam
filii nabath qui peccare fecit isrl'. Conspirauit aūt contra eum sal
lum filius iabes. percussitq; eū palam ⁊ interfecit. regnauitq;
ꝓ eo. Reliqua aūt uerbꝰ zacharie ecce hæc scripta sunt libro
sermonum dierū regum isrl'. Hæc ē sermo domini q̄ lo
cutus est ad iehu dicēs. filii tui usq; ad quartam generationem
sedebūt de throno sup thronū isrl'. Et factū est ita.

Sellum filius iabes regnauit. xxxix. anno. azarie re
gis iude. Regnauit aūt uno mēse in samaria. Ascendit ma
nahem filius gadi de thersa. ueniensq; in samariā percussit sellum
filiū iabes in samaria. ⁊ interfecit eū. regnauitq; ꝓ eo. Reli
qua aūt sermonū sellum. et quicquid contra ꝓpugnauit conspi
rauit. nonne hæc scripta sunt ī libro sermonū dierū re
gum isrl'. Tūc percussit manahem thersam omnes qui
erant in ea. ⁊ fines eius de thersa. Noluerāt enī aperire. et
ideo percusserunt omnes pregnantes eius. dissecuerūt.

Anno. xxxix. azarie regis iude regnauit manahem
filius gadi. x. ānis in samaria. fecitq; q̄ malū erat coram
dño. Nō recessit a peccatis ieroboam filii nabath qui
peccare fecit isrl'. eo tempore dissipauit eum phul rex
assyrioꝝ. et herebam. ⁊ dabat manahem phul. x. mille
talenta argenti. ut esset ei auxilio ⁊ firmaret regnū
eius. Indixitq; manahem super isrl'. omnibꝰ potentibꝰ
uiris. ⁊ diuitibꝰ. ut daret regi assyriorum quinquaginta si
cli argenti uir singulos. Reuersusq; est rex assyriorum. ⁊ non
mansit ibi in terra. Reliqua aūt uerbꝰ manahem. ⁊ omnia
q̄ fecit. nōne hæc scripta sunt ī libro sermonū dierū regum
isrl'. Et dormiuit manahem cū patribꝰ suis. regnauitq;
eius ꝓ eo.

Anno quinquagesimo azarie regis iude. regnauit phace
ia filius manahem super isrl' in samaria bienniō. ⁊ fecit q̄
erat malū coram dño. non recessit a peccatis ieroboam
filii nabath qui peccare fecit isrl'. Conspiratione aūt fecit
contra eum phacee filius romelie duxit eū. ⁊ percussit eū in
samaria ī cenaculo domus regie. una ⁊ argob. ⁊ una cū
eis. ⁊ cū eo quinquaginta uiris de filiis galaaditarum.
⁊ interfecit eū. regnauitq; ꝓ eo. Reliqua aūt sermonū
phacee. et omnia q̄ fecit. nōne hæc scripta sunt ī libro ser
monū dierum regū isrl'.

Anno quinquagesimo secūdo azarie regis iude. regnauit
phacee filius romelie super isrl' ī samaria. xx. annis. ⁊
fecit q̄ malum erat coram dño. Nō recessit a peccatis iero
boam filii nabath qui peccare fecit isrl'. In diebꝰ phacee
regis isrl' uenit theglathphalasar rex assy
rie. et cepit aion ⁊ abel domus macha. ⁊ ianoe ⁊ cedes. ⁊
asor. ⁊ galaad. ⁊ galilee. ⁊ uniuersam terram neptali
⁊ transtulit eos in assiriam. Conspirauit aūt ⁊ contendit ī
fidias osee filius hela contra phacee filiū romelie. ⁊ per
cussit eū ⁊ interfecit. regnauitq; ꝓ eo. xx. Anno ioathan filii
ozie. Reliqua aūt sermonum phacee. et uniuersa q̄ fecit. nō
ne hæc scripta sunt ī libro sermonū dierum regū isrl'.

Anno. xx. phacee filii romelie regis isrl'. regnauit ioa
than filius ozie regis iuda. Viginti. v. annis erat cū reg

hic loquit̃ mihi de hac custodiã. qz ꝺñs pñsciꝫ custodiet me ꝙ eg⁹ pius et ꝺ nocte pcedam in uiam fui. et ista pñsciꝫ mihi ꝙ ꝺs mi⁹ sit ꝙ ego nam⁹ sit ꝛ.

nare cepisti. t. vi. anis regnauit i ierl. Nom matris ei hierusa filia sadech. fecitq; q erat placitũ coꝝ dño p̃ omnia q̃ fecerat ozias pat̃ suus ꝙ munus est. uerũtm̃ excelsa nõ abstulit. adhuc enim ppl̃ imolabat. t adolebat in excelsis. Ipse edificauit portam domus dñi sublimiorem. Reliqua aũt sermonũ ioathan. t omnia q̃ fecit. nonne hec scripta sũt in. l. sermonũ dierũ regũ iuda? In diebus illis cepit dñs mittere in iudã rasin regem syrie. t phacee filiũ romelie. Et dormiuit ioathan cũ patribus suis. Et sepultus est cũ eis in ciuitate dauid patris sui. Et regnauit achaz filius ei⁹ pro eo.

xvi. Anno septimo decimo phacee filii romelie regnauit achaz filius ioathan regis iuda. Viginti annoꝝ erat achaz cũ regnare cepisset. t. xvi. annis regnauit i ierl. Nõ fecit q̃ erat placitum in conspectu dñi dei sui. sicut dauid pat̃ eius. Ambulauit in uia regum israel. Imo filiũ suũ obtulit in holocaustum. iuxta abhominationes gentium quas disperdidit dñs a facie filiorum israel. Immolabat quoq; et adolebat in excelsis. t collibus. t subter omnẽ lignum frondosum. Ascendit rasin rex syrie. t phacee filius romelie rex israel in ierl. ad prẽliandũ. Cũq; obsiderent achaz. non ualuerunt expugnare eum. Interea illo restituit rasin rex syrie aylath syrie. eiecitq; iudeos de ayla. Idumei q; ueneruntin ayla habitauerunt ibi usq; in diem hanc. Ozias ergo achaz filius ioathan regis iuda. obtulit regi assyriorum dicenti. Seruus tuus et filius tuus ego sum. Ascende et saluũ me fac de manu regis syrie. et de manu regis israel. qui surrexerunt aduersum me. Et cũ collegisset argentũ et aurũ q̃ inuentum potuit in domo domini. et in thesauris regis. misit munera regi assyriorum. Qui acquieuit petitioni eius. Ascendit enim rex assyriorum in damascum. et expugnauit eam. et transtulit habitatores eius cyrenen. rasin aũt interfecit. Perrexitq; rex achaz in occursum theglath phalasar regis assyriorum in damascum. Cũq; uidisset altare damasci. misit rex achaz ad uriam sacerdotem exemplar eius et similitudinem uniuersi operis eius. Extruxitq; urias sacerdos altare. iuxta omnia q̃ preceperat rex achaz de damasco. ita fecit urias sacerdos donec uenirent rex achaz de damasco. Cũq; uenisset rex de damasco. uidit altare. et ueneratus est illud. Ascendensq; thymiamauit holocaustum et sacrificium. libauitq; libamina. et fudit sanguinem pacificorum quod obtulerat super altare. Porro altare ereum quod erat coram domino transtulit de facie templi. de loco altaris. de loco templi dñi. posuitq; illud ex latere altaris ad aquilonem. Precepit quoq; rex achaz urie sacerdoti dicens. Super altare maius offeres holocaustum matutinum. et sacrificium uespertinum. holocaustum regis et sacrificium eius. holocaustum uniuersi populi terre. et sacrificia eorum libamina. et fundes super illud omnem sanguinem holocausti. et uniuersum sanguinem uictime super illud effundens. Altare uero ereum erit mihi ad diuinationem meam. Fecit ergo urias sacerdos iuxta omnia q̃ precepit ei rex achaz. Fuit autem rex achaz occlatans eis. et subtrahens qui erant desuper. et mare depposuit de boby ereis. qui sustinebãt illud. et posuit eum super pauimentũ lapideum. Claues quoq; templi quas edificauerat in templo. et ingressum regis extrinsecus conuertit in templo domini. propter regem assyriorum. Reliqua aũt uerba achaz. cõia q̃ fecit. nõne hec scripta sunt in libro sermonũ dierũ regum iuda? dormiuitq; achaz cũ patribus suis. et sepultus est ciuitate dauid. et regnauit ezechias filius eius pro eo.

xvii. Anno xii. achaz regis iuda. regnauit osee filius hela in samaria. super israel nouem annis. Fecitq; malum coram dño. Si non sicut reges israel qui ante eum fuerunt. Contra hunc ascendit salmanasar rex assyriorum. et factus est ei osee seruus. reddebatq; illi munera. Cũq; deprehendisset rex assyriorum osee q̃ rebellare nitens miserit nuntios ad sua regem egypti. ne solueret tributa regi assyriorum sicut singulis annis solutus erat. obsedit eum. et uinctum misit eum in carcerem. Peruagatusq; est omnem terram. et ascendit samariam obsedit eam triby. anno aũt nono osee cepit rex assyriorum samariã. et transtulit israel in assyria. posuitq; eos in ayla et habor. iuxta fluuium gozam et in ciuitatibus medoy.

Factum est aũt ut peccarent filii israel dño deo suo qui eduxerat eos de terra egypti. de manu pharaonis regis egypti. coluerũt deos alienos. et abulauerunt in legitimis gentium. quas dissipauerat dominus in conspectu filiorum israel. et regum israel. quia similia fecerant. Et irritauerunt filii israel uerbis suis dño deo suo. Et edificauerunt sibi excelsa in cunctis urbibus suis. a turre custodum usq; ad ciuitatem munitam. fecerunt sibi lucos et statuas. in omni colle sublimi. et subter omne lignum frondosum. et adolebant ibi in excelsis sicut. et imo rem gentium quas transtulerat dominus a facie eorum. Feceruntq; sibi pessima ut irritarent deum. et seruierunt idolis quibus precepit dominus eis ne facerent ex eo. Et testificatus est dominus israel et iudam per manum omnium prophetarum uidentium dicens. Reuertimini a uiis uestris pessimis. et custodite precepta mea et cerimonias. iuxta omnem legem quã precepi patribus uestris. et quã misi ad uos in manu seruorum meorum prophetarum qui non audierunt. et induruerunt ceruicem suam. iuxta ceruicem patrum suorum. qui noluerunt obedire domino deo suo. Abiecerũt legitimas eius. et pactum quod pepigit cum patribus eorum. et testificationes eius quibus contestatus est eos. secuti sunt uanitatem. et uani facti sunt. et secuti sunt gentes quæ erant in circuitu eorum. super quibus precepit dominus eis. ut non facerent sicut ille fecerunt. Et dereliquerunt omnia precepta domini dei sui. fecerunt sibi conflatiles. duos uitulos. et lucos. adorauerunt omnem militiam celi. Seruierunt baal. et consecrauerunt filium suum et filiam suam per ignem. et diuinationibus inseruierunt. et augurati sunt. et tradiderunt se ut facerent malum coram dño. et irritauerunt eum. Iratusq; est dominus ualde israel. et abstulit eos de conspectu suo. et non remansit nisi tribus iuda tantummodo. Sed neque ipse iuda custodiuit mandata domini dei sui. Verum ambulauit in erroribus israel quos operatus fuerat. Proiecitq; dominus omne semen israel. et afflixit eos. et tradidit eos in manu direptorum. donec proiceret eos a facie sua. Ex eo iam tempore quo scissus est israel a domo dauid. et constituerunt sibi regem hieroboam filium nabath. Seduxit enim hieroboam israel a domino. et peccare eos fecit peccatum magnum. Et ambulauerunt filii israel in omnibus peccatis hieroboam quæ fecerat. non recesserunt a eis. usq; quo auferret dominus israel a facie sua. sicut locutus fuerat in manu omnium seruorum suorum prophetarum. Translatusq; est israel de terra sua in assyrios. usq; in diem hanc.

Adduxit aũt rex assyriorum de babylone. et de chutha. et de aual. et de emath. et de sepharuaim. et collocauit eos in ciuitatibus samarie pro filiis israel. qui possederunt samariam. et habitauerunt in urbibus eius. Cũq; ibi habitare cepissent. non timebãt dominum. Quia misit dominus in eos leones qui interficiebant eos. nũtiatumq; est regi assyriorum et dicitur. Gentes quas transtulisti. et habitare fecisti in ciuitatibus samarie. ignorant legitimum dei terre. Et misit in eos dominus leones. et ecce interficiunt eos. eo q̃ ignorent ritum dei terre. Precepit aũt rex assirorum dicens. Ducite illuc unum de sacerdotibus quos inde captiuos adduxistis. et uadat habitet cum eis. et doceat eos legitimum dei terre. Igitur cũ uenisset unus de sacerdotibus de samaria. habitauit in bethel. et docebat eos quo timore colerent dominum. Et unaquæque gens fabricata est deum suum. posueruntq; eos in fanis excelsis quæ fecerant samaritæ. gentes gentes in urbibus suis in quibus habitabant. Viri enim babylonis fecerunt succoth benoth. viri aũt chutheum fecerunt nergel. Viri autem de hemeth fecerunt asima. Porro euei fecerunt nebaz et tharthac. Hi aũt qui erant de sepharuaim adurebant filios suos igne adramelech et anamelech dis sepharuaym. et nichil omnino colebant dominum. Fecerunt aũt in bethel sacerdotes excelsorum et ponebant in phanis sublimibus sacerdotes excelsorum. et immolabant in excelsis dominum. Colebant et dominum et deos suos iuxta morem gentium de quibus translati fuerant in samariam. usq; in presentem diem more priori. Non timent dominum. neq; custodiunt ceremonias eius. et iudicia. et legem. et mandatum quod præcepit dominus filiis iacob. cui imposuit nomen israel. Percussitq; cum eis pactum. et præcepit eis dicens. Non timebitis deos alienos. et non adorabitis eos. nec coletis eos. et non immolabitis eis. Sed dominum qui eduxit uos de terra egypti in fortitudine magna. et in brachio extento. ipsum timebitis. et coram illo curuabitis ceruicem. et illi immolabitis. Cæremonias quoq; et iudicia. et legem. et mandatum quod scripsit uobis ut faciatis cuncta dierum. et non timebitis deos alienos. Pactum quod pepigi uobiscum non obliuiscemini. nec timebitis deos alienos. sed dominum deum uestrum timebitis. et ipse eruet uos de manu omnium inimicorum uestrorum. Et illi non audierunt. sed secundum consuetudinem suam priorem faciebant. Timebant ergo dominum. et seruiebant sculptilibus suis. filii quoque eorum et filii filiorum eorum. sicut fecerunt patres eorum. ita et isti faciunt usq; in diem hanc.

Anno aũt nono oseæ. cepit rex assyriorum samariã. et transtulit israel in assyria. posuitq; eos in ayla et habor. iuxta fluuium gozam

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

dium et ceremonias eius et iudicia et legem et mandatum quod precepit dominus filiis Iacob quem cognominavit Israhel et percussit cum eis pactum et mandavit eis dicens. Nolite timere deos alienos et non adoretis eos neque colatis eos et non immoletis eis. Sed dominum deum vestrum qui eduxit vos de terra Egypti in fortitudine magna et brachio extento ipsum timete et illum adorate et ipsi immolate. Ceremonias quoque et iudicia et legem et mandatum quod scripsit vobis custodite ut faciatis cunctis diebus et non timeatis deos alienos. Et pactum quod percussit vobiscum nolite oblivisci nec colatis deos alienos. Sed dominum deum vestrum timete et ipse eruet vos de manu omnium inimicorum vestrorum. Illi vero non audierunt sed iuxta consuetudinem suam pristinam perpetrabant. Fuerunt igitur gentes iste timentes quidem dominum sed nichilominus et ydolis suis servientes. Nam et filii eorum et nepotes sicut fecerunt patres sui ita faciunt usque in presentem diem.

XVIII. Anno tertio Osee filii Hela regis Israhel regnavit Ezechias filius Achaz regis Iuda. Viginti quinque annorum erat cum regnare cepisset et viginti et novem annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Abia filia Zacharie. Fecitque quod erat bonum coram domino iuxta omnia que fecerat David pater eius. Ipse dissipavit excelsa et contrivit statuas et succidit lucos confregitque serpentem eneum quem fecerat Moyses. Siquidem usque ad illud tempus filii Israhel adolebant ei incensum. Vocavitque eum Noestham. In domino deo Israhel speravit. Itaque post eum non fuit similis ei de cunctis regibus Iuda sed neque in hiis qui ante eum fuerant. Et adhesit domino et non recessit a vestigiis eius. Fecitque mandata eius que preceperat dominus Moysi. Unde et erat dominus cum eo et in cunctis ad que procedebat sapienter se agebat. Rebellavit quoque contra regem Assyriorum et non servivit ei. Ipse percussit Philisteos usque Gazam et omnes terminos eorum a turre custodum usque ad civitatem munitam. Anno quarto regis Ezechie qui erat annus septimus Osee filii Hela regis Israhel ascendit Salmanasar rex Assyriorum Samariam et oppugnavit eam et cepit. Nam post annos tres anno sexto Ezechie id est nono anno Osee regis Israhel capta est Samaria. Et transtulit rex Assyriorum Israhel in Assyrios collocavitque eos in Ala et in Abor fluviis Gozan in civitatibus Medorum quia non audierunt vocem domini dei sui sed pretergressi sunt pactum eius. Omnia que precepit Moyses servus domini non audierunt neque fecerunt.

Anno quartodecimo regis Ezechie ascendit Sennacherib rex Assyriorum ad universas civitates Iuda munitas et cepit eas. Tunc misit Ezechias rex Iuda nuntios ad regem Assyriorum in Lachis dicens. Peccavi recede a me et omne quod imposueris michi feram. Indixit itaque rex Assyriorum Ezechie regi Iude trecenta talenta argenti et triginta talenta auri. Deditque Ezechias omne argentum quod repertum fuerat in domo domini et in thesauris regis. In tempore illo confregit Ezechias valvas templi domini et laminas auri quas ipse affixerat et dedit eas regi Assyriorum. Misit autem rex Assyriorum Tharthan et Rapsaris et Rapsacen de Lachis ad regem Ezechiam cum manu valida in Ierusalem. Qui cum ascendissent venerunt in Ierusalem et steterunt iuxta aqueductum piscine superioris que est in via agri fullonis. Vocaveruntque regem. Egressus est autem ad eos Heliachim filius Helcie prepositus domus et Sobna scriba et Ioahe filius Asaph a commentariis. Dixitque ad eos Rapsaces. Loquimini Ezechie. Hec dicit rex magnus rex Assyriorum. Que est ista fiducia qua niteris. Forsitan inisti consilium ut preparares te ad prelium. In quo confidis ut audeas rebellare. An speras in baculo harundineo atque confracto Egypto super quem si incubuerit homo comminutus ingredietur manum eius et perforabit eam. Sic est Pharao rex Egypti omnibus qui confidunt in eum. Quod si dixeritis michi. In domino deo nostro habemus fiduciam. Nonne iste est cuius abstulit Ezechias excelsa et altaria et precepit Iude et Ierusalem. Ante altare hoc adorabitis in Ierusalem. Nunc igitur transite ad dominum meum regem Assyriorum et dabo vobis duo milia equorum et videte an habere valeatis ascensores eorum. Et quomodo potestis resistere ante unum satrapam de servis domini mei minimis. An fiduciam habes in Egypto propter currus et equites. Numquid sine domini voluntate ascendi ad locum istum ut demolirer eum. Dominus dixit michi. Ascende ad terram hanc et demolire eam. Dixerunt autem Eliachim filius Helcie et Sobnam et Ioahe Rapsaci. Precamur ut loquaris nobis servis tuis syriace siquidem intelligimus hanc linguam et non loquaris nobis iudaice audiente populo qui est super murum. Responditque ei Rapsaces dicens. Numquid ad dominum tuum et ad te misit me dominus meus ut loquerer sermones hos et non potius ad viros qui sedent super murum ut comedant stercora sua et bibant urinam suam vobiscum. Stetit itaque Rapsaces et clamavit voce magna iudaice et ait. Audite verba regis magni regis Assyriorum. Hec dicit rex. Non vos seducat Ezechias. Non enim poterit vos eruere de manu mea. Neque fiduciam vobis tribuat super domino dicens. Eruens liberabit nos dominus et non tradetur civitas hec in manu regis Assyriorum. Nolite audire Ezechiam. Hec enim dicit rex Assyriorum. Facite mecum quod vobis est utile et egredimini ad me et comedet unusquisque de vinea sua et de ficu sua et bibetis aquas de cisternis vestris donec veniam et transferam vos in terram que similis est terre vestre in terram fructiferam et fertilem vini terram panis et vinearum terram olivarum et olei ac mellis et vivetis et non moriemini. Nolite audire Ezechiam qui vos decipit dicens. Dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gentium terram suam de manu regis Assyriorum. Ubi est deus Emath et Arphat. Ubi est deus Sepharvaim Ana et Ava. Numquid liberaverunt Samariam de manu mea. Quinam illi sunt in universis diis terrarum qui eruerunt regionem suam de manu mea ut possit eruere dominus Ierusalem de manu mea. Tacuit itaque populus et non respondit ei quicquam. Siquidem preceptum regis acceperant ut non responderent ei. Venitque Heliachim filius Helcie prepositus domus et Sobnas scriba et Ioahe filius Asaph a commentariis ad Ezechiam scissis vestibus et nuntiaverunt ei verba Rapsacis.

XIX. Que cum audisset rex Ezechias scidit vestimenta sua et opertus est sacco ingressusque est in domum domini. Et misit Heliachim prepositum domus et Sobnam scribam et senes de sacerdotibus opertos saccis ad Ysaiam prophetam filium Amos. Qui dixerunt. Hec dicit Ezechias. Dies tribulationis et increpationis et blasphemie dies iste. Venerunt filii usque ad partum et vires non habet parturiens. Si forte audiat dominus deus tuus universa verba Rapsacis quem misit rex Assyriorum dominus suus ut exprobraret deum viventem et argueret verbis que audivit dominus deus tuus et fac orationem pro reliquiis que reperte sunt in Ierusalem. Venerunt ergo servi regis Ezechie ad Ysaiam. Dixitque eis Ysaias. Hec dicetis domino vestro. Hec dicit dominus. Noli timere a facie sermonum quos audisti quibus blasphemaverunt pueri regis Assyriorum me. Ecce ego immittam ei spiritum et audiet nuntium et revertetur in terram suam et deiciam eum gladio in terra sua. Reversus est igitur Rapsaces et invenit regem Assyriorum expugnantem Lobnam. Audierat enim quod recessisset de Lachis. Cumque audisset de Tharaca rege Ethiopie dicentes. Ecce egressus est ut pugnet adversum te, misit nuntios ad Ezechiam dicens. Hec dicite Ezechie regi Iude. Non te seducat deus tuus in quo habes fiduciam neque dicas. Non tradetur Ierusalem in manu regis Assyriorum. Tu enim ipse audisti que fecerunt reges Assyriorum universis terris quomodo vastaverunt eas. Numquid solus liberari poteris. Numquid liberaverunt dii gentium singulos quos vastaverunt patres mei Gozam videlicet et Aran et Reseph et filios Eden qui erant in Thelassar. Ubi est rex Emath et rex Arphat et rex civitatis Sepharvaim Ana et Ava. Itaque cum accepisset Ezechias litteras de manu nuntiorum Sennacherib et legisset eas ascendit in domum domini et expandit eas coram domino. Et oravit in conspectu eius dicens. Domine deus Israhel qui sedes super cherubin tu es deus solus regum omnium terre. Tu fecisti celum et terram. Inclina aurem tuam et audi. Aperi oculos tuos et vide domine et audi omnia verba Sennacherib qui misit ut exprobraret nobis deum viventem. Vere domine dissipaverunt reges Assyriorum gentes et terras omnium et miserunt deos eorum in ignem. Non enim erant dii sed opera manuum hominum ex ligno et lapide et perdiderunt eos. Nunc igitur domine deus noster salvos nos fac de manu eius ut sciant omnia regna terre quia tu es dominus deus solus.

Misit autem Ysaias filius Amos ad Ezechiam dicens. Hec dicit dominus deus Israhel. Que deprecatus es me super Sennacherib rege Assyriorum audivi. Iste est sermo quem locutus est dominus de eo. Sprevit

serpens eneus fractus

de Sennacherib

de vana gloria Ezechie

& tu solus potes liberare

te t subl̃mnabunt te virgo filia sion. postergũ tuũ cũ
mouit filia ierl̃. Qui exprobrasti. t ḡblasphemasti. & ḡ
exaltasti uocẽ tuã. t eleuasti me excelsũ celos tuos. & sa-
ctũ pmanũ seruoꝝ tuoꝝ exprobrasti dñõ t dixisti. ꝑ
multitudine curruum meoꝝ. ascendi altitudinem mon-
tis summitate libani. t succidi sublimes cedros eius. electas
abietes eius. t ingressus sum usq; ad terminos eius. t saltũ
carmeli eius. ego fodiam. t bibam aquas alienas. t siccabo ue
stigio pedũ meoꝝ omnes aquas clausas. nũquid nõ. audisti
quid abimelech fecerit gedeon. antiquis. platanum illud.
t mine adduxi. & erunt i ruinã ciuitates munitas. t qui sedent
in eis humiles manu obprimentur. t confusi sunt. facti sunt
quasi fenum agri. t herba uirens. sicut herba tecto. ḡ ante
quam ueniat. adolescentia tua. sic uastabo te. egredientem
habitantem ciuitatem tuã. t egressum tuũ. t introitũ tuũ cognoui
ego ꝓsciui. t furorem tuũ cõtra me. t superbia tua ascendit in aures meas. ponã uncum in naribus tuis. t
camum in labiis tuis. t reducã te in uiã qua uenisti. hoc tibi. & ezechiae hoc erit signũ. comedes hoc anno quod sponte nascentur. porro anno tertio. se-
minate t metite. plantate uineas. t comedite fructus eo-
rum. & quod reliquũ fuerit de domo iuda. mittet radicem deorsum. t faciet fructũ sursum. de hierl̃ quippe egredie-
tur reliquie. & saluabitur de monte syon. zelus domini exercituũ faciet hoc. ideo hec dicit dominus de rege
assyrioꝝ. nõ ingredietur urbem hanc. nec mittet ibi sa-
gittã. nec occupabit eã clypeus. nec circũdabit eã munitio.
per uiã qua uenit reuertetur. et ciuitatẽ hãc non ingredietur
dicit dominus. ꝓtegamq; urbẽ hãc. t saluabo eã
propter me t propter dauid patrem meum. seruũ meum.

Factũ est igitur in nocte illa. uenit angl̃s dñi. t percussit ca-
stra assyriorum. centũ octoginta. v. milia. cumq; diluculo sur-
rexisset. uidit omnia corpora mortuoꝝ. t recedens habitat. Et
reuersus est. rex assiriorum. sennacherib. t mansit in ninue.
cumq; adoraret in templo nesrach deum suum. adramelech &
sarasar. filii eius percusserunt eum gladio. fugerunt; in terrã
armeniorum. regnauit assaradon filius eius pro eo.

In diebus illis egrotauit ezechias usq; ad mortem. t uenit
ad eum ysayas filius amoꝝ ppheta. et dixit ei. hec dicit dñs
deus. dispone domui tue. quia morieris tu non uiues. Qui cõ
uertit faciem suã ad parietem. et orauit dñm dicens. ob
secro domine memento q̃so quomodo ambulauerim cora
te in ueritate t corde perfecto. t quod placitum est coram te fe-
cerim. fleuit autem ezechias fletu magno. Et priusquã egre
deretur ysayas medium partem atrii. factus est sermo do
mini ad eum dicens. Reuertere t dic ezechie duci ppli mei. hec
dicit dominus deus dauid patris tui. Audiui orationem
tuam. t uidi lacrimam tuam. Ecce sanabo te. die tertia as-
cendes templum domini. t addã dies xv. Ad huc. ſ
t de manu regis assyriorum liberabo te. t ciuitatem hanc.
t protegam urbem hanc propter me. t propter dauid seruum meum.
dixitq; ysayas. afferte massam ficuum. Quam cũ attulis-
sent. t posuissent super ulcus eius sanatus est. dixerat autem
ezechias ad ysayam. Quod erit signum quia dominus me sa-
nabit. t quia ascendam in templum die tertio rursus. Cui ysa
yas. hoc erit signum a dño q̃ faciet dominus sermonẽ
quem locutus est. uis ut. t ascendat umbra. x. lineas. an ut reuer-
tatur eadem gradibus. Et ait ezechias. facile est umbrã crescere
x. lineas. nec hoc uolo ut fiat. sed ut reuertatur retrorsum de
decem gradibus. Inuocauit itaq; ysayas ppheta dominum. t redu
xit umbram per lineas quibus descenderat in horologio achaz.
retrorsum. x. gradibus.

In tempore illo misit berodac baladan filius baladan rex ba
bilonis epistulas et munera ad ezechiam. Audierat enim q̃
egrotasset. Letatusque est super nuntiis eorum. et ostendit eis
domum aromatum. et aurum. et argentum. et pigmenta u
niuersa. et unguenta quoq; et omnia que hic
poterant inueniri in thesauris suis. non fuit uerbum quod non ostenderet e
eis ezechias in domo sua. et in omni potestate sua. Venit autem
ysaias ppha ad regem ezechiam. et dixit ei. quid dixerunt
uiri hi. aut unde uenerunt ad te. Et ait ezechias. de terra lon
ginqua uenerunt. de babilone. At ille respondit. quid uide

runt in domo tua. dixit ezechias. omnia q̃ sunt in domo mea
uiderunt. nichil est quod non monstrauerim eis in thesau
rismeis. dixit q; ysaias ad ezechiam. Audi sermonem
domini. Ecce dies uenient. et auferentur omnia q̃ in domo tua
sunt. et q̃ condiderunt patres tui usq; in diem hanc in babilo
nem. non remanebit quicquã. dicit dominus. Sed de filiis
tuis qui egredientur ex te. quos generabis. tollentur. et
erunt eunuchi in palatio regis babilonis. dixit ezechias ad ysaiam. bonus sermo dominj quem locutus est. fiat. cum
pax et ueritas in diebus meis. Reliqua autem sermonũ
ezechie. et omnis fortitudo eius. et quomodo fecerit pi
scinã. et canalem. et duxerit aquas in ciuitatem. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum
iuda. Dormiuitq; ezechias cum patribus suis. et regnauit
manasses filius eius pro eo.

Duodecim annoꝝ erat manasses cum regnare cepisset. et
quinquaginta. v. annis regnauit in hierusalem. nomen
matris eius. ephziba. Fecitq; malum coram domino iuxta
abominationes gentium. quas delerat dominus ab introitu filiorum israel. Et ędificauit excelsa quę destruxerat ezechias pater eius.
et erexit aras baal. et fecit lucos sicut fecerat achab rex israel.
et adorauit omnem militiam celi. et coluit eã. et edificauit aras
in domo domini. de qua dixerat dñs. in hierl̃ ponam nomen meum.
et edificauit altaria uniuerse militie celi. in duobus atriis tẽpli
domini. et traduxit filium suum per ignem. et augurabatur. et
obseruabat. augurium. et fecit pythones. et ariolos multi
plicauit. ut faceret malum coram domino in prouocatione eius. posuit
quoq; ydolum sculptile quod fecerat in templo domini. super quod
locutus est dñs ad salomonem filium eius. In templo
hoc. et in hierl̃ quam elegi de cunctis tribubus israel. ponam nomen
meum in sempiternum. et ultra non faciam commouere pedem israel
de terra quam dedi patribus eorum. si tamen custodierint opera mea
quecunq; precepi eis. et uniuersam legem quam mandauit eis seruus
meus moyses. Illi uero non audierunt. sed seducti sunt ama
nasse ut facerent malum super gentes quas contrivit dñs
ante filios israel. locutusque est dominus in manu seruo
rum suorum prophetarum dicens. quia fecit manasses rex iuda
abominationes has. malas super omnia que fecerunt
amorrei ante eum. et peccare fecit etiam iudam in idolis
suis. propterea hec dicit dominus deus israel. Ecce ego inducam
mala super hierl̃ et iudã. ut quicunq; audierit ea. tinniant ambe
aures eius. et extendam super hierl̃ funiculum samarie.
et pondus domus achab. et delebo hierl̃ sicut deleri solent
tabule. deletas atq; conuersas atq; eluitas. et derelinquam reliquias hereditatis mee. et tradam eas in manu
inimicorum eius. eruntq; in rapinam et in direptionem cunctis
aduersariis suis. eo q̃ fecerint malum coram me. et exacerbauerint me
uexantes me. ex die qua egressi sunt patres eorum de
egypto. usq; ad diem hanc. Insuper et sanguinem in
nocuũ fudit manasses multum nimis. donec impleret hie
rusalem usq; ad os. absq; peccatis suis quibus peccare
fecit iudã. ut faceret malum coram domino. Reliqua autem
sermonum manasse. et omnia que fecit. et peccata eius que pec
cauit. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum
regum iudaꝝ. Dormiuitq; manasses cum patribus suis. et sepe
lierunt eum in horto domus sue in horto oza. et regnauit amon filius
eius pro eo.

Viginti duobus annis erat amon cum regnare cepisset. et
duobus annis regnauit in hierl̃. nomen matris eius mo
sollameth filia aruis de ietheba. Fecitq; malum in conspectu
domini sicut fecerat manasses pater eius. et ambulauit in
omnibus uiis quibus ambulauerat pater eius. Seruiuitq; idolis
quibus seruierat pater eius. et adorauit ea. Et reliquit dñm deum
patrum suorum. et non ambulauit in uia domini. Et conspira
uerunt serui amon contra eum. et interfecerunt regem in domo
sua. Percussit autem populus terre omnes qui conspirauerant contra
regem amon. et constituerunt populi terre filium eius
pro eo. Reliqua autem sermonum amon quę fecit.
nonne hec scripta sunt in libro uerborum regum iudaꝝ. Dormi
uitq; cum patribus suis. et sepultus est in sepulchro patrum suorum in horto oza. et regnauit iosias filius eius pro
eo. Octo annoꝝ erat iosias cum regnare cepisset. et. xxxi. an

uno.ño regnauit ī ierl. nom̄ matris el iudā filia
fidna de ḃlcath. fecit qđ ꝑbū erat cōꝫ dño.
tambulauꝫ per oīs uias dauid nec declinauit
ad dexteram siue ad sinistrum. Anno aūt octauo de
mo regis iosie. misit rex saphā filiū azalie. filii mesul
lam scribam de domo dei dicens. Vade ad helchiam sacerdo
tem magnum. ꝛ dic ei ut ꝛflet pecūiā q̄ illata ē ī dom̄
dñi. quā collegerunt custodes ꝑclī. de manu
fabroꝝ ꝓpositos in domo dñi. qui distribuant eā bis
qui operantur ī dom̄o dñi. ad instaurandā structurā templi.
dñi. dantes artifici. et cementariis. ꝛ ad emendā
turā templi. ne dissipent. et edificia intercidant.
rupta ꝛ ponunt. tut emūtur ligna ꝛ lapides ad instau
randū templum dñi. verūtamen
ñ supputentur eis argentū q̄ accipiūt. sed ī fide
rides. dixit aūt helchias pontifex ad saphan scribā.
librū legis inuenī in domo dñi. deditq; helchias uoluminā
saphan. qui ꝛ legit illud. Venit quoq; saphan scriba
ad regem. ꝛ renuntiauit ei q̄ ꝓcepit. dicens. cōflauerunt
serui tui pecuniam q̄ reperta est in domo dñi. ꝛ
dederūt eā dispensatoribus operis templi dñi. Narrauitq; saphan scribā regi dicens. li
brū dedit mihi helchias sacerdos. quem cum legissem
saphan coram rege. ꝛ audisset rex ea q̄ in libro legis dixe
rat. dissipauit uestimenta sua. ꝛ ꝓcepit helchie sacerdoti. ꝛ achi
filio saphan. ꝛ achobor filio michee. ꝛ saphan scribe.
ꝛ asie seruo regis dicēs. Ite ꝛ consulite dñm ꝓ me et
ꝓ pplō. ꝛ ꝓ oī iuda. de uerbis uoluminis istius q̄m
ueniens ē. magna enī ira dñi ardet in nos. quia nō audierunt patres nri uerba libri huius.
ut facerent omnia q̄ scripta ē nob. Perrexit ergo helchias sacerdos. ꝛ achan. ꝛ achobor. ꝛ saphan. ꝛ asaia ad
holdam ꝓphetam uxorem sellū filii thecue filii aratas
custodis uestiū. q̄ habitabat ierl in mishna. Locutaq; sūt
ad eā. ꝛ illa dixit eis. Dicite uiro qui misit uos ad me.
hec dicit dominus deus israel. Ecce ego adducā mala sup
locū hunc. ꝛ sup habitatores eius. oīa uba legis q̄ le
git rex iuda. quia dereliquerunt me. ꝛ sacrificauerunt diis alienis. ut irritantes me in cūctis operibus manuū suarū. ꝛ succendatur furor meus in loco hoc. ꝛ
nō extinguetur. Regi aūt iuda qui misit uos ut cōsuleretis dominū. sic dicetis. hec dicit dñs deus israel.
Pro q̄ audisti uba uoluminis. ꝛ pēnitū est cautum.
ī conspectu dei. audiens sermones
eius. et humiliatus es coram domino. audiens quomodo
locutus sum aduersus locum istum. ꝛ habitatores eius. q̄ in desertum
et in maledictionem delendi sint. ꝛ scidisti uestimenta tua. et
fleuisti coram me. ego quoq; audiui. ait dñs. Idcirco col
ligam te ad patres tuos. ꝛ colligeris ad sepulchra tua
ī pace. ut non uideant oculi tui omnia mala q̄ inducturus sum super locum istum. Ꝛ retulerunt regi uerbum. Congregauit ergo rex omnes maiores natu iuda. ꝛ ierl. Ascenditq; rex templum dñi. ꝛ omnes uiri iuda.
et habitatores ierl. sacerdotes et prophete. ꝛ uniuersus populus a paruo usq; ad magnum. legitq; in
auribus eorum uniuersa uba libri foederis. qui inuentus est in domo domini. Stetitq; rex super gradum. et
percussit fedus coram domino ut ambularent post
dominum. ꝛ custodirent ꝓcepta eius ꝛ testimonia.
ꝛ ceremonias in toto corde. ꝛ in tota aīa. ꝛ suscitarent
uba foederis huius q̄ scripta erant in libro illo. Acquie
uitq; ꝓpl̄e pacto. Et ꝓcepit rex helchie pontifici. et
sacerdotibus secundi ordinis. ꝛ custodibus ut ꝓferrent
de templo domini oīa uasa q̄ facta fuerant baal. ꝛ in
luco. ꝛ uniuerse militie celi. ꝛ combussit ea foris ierl
ī conualle cedron. ꝛ tulit pulueꝛ eorū in bethel. ꝛ de
leuit aruspices quos posuerant reges iuda ad sacri
ficandum in excelsis. per ciuitates iuda. ꝛ circuitus ie
rusalē. eos qui adolebant incensum baal. ꝛ soli. ꝛ lu
ne. ꝛ duodecim signis celi militie celi. Extulitq; fecit lu
cum de domo domini. foras ierl in conualle cedron. ꝛ
combussit eum ibi. ꝛ redegit in pulueꝛem. ꝛ ꝓiecit
super sepulchra uulgi. Destruxit quoq; edificia sodo
mitorum. q̄ erant in domo domini. ꝓ quibus mulie
res texebant cameras lucis. congregauitq;

omnes sacerdotes de ciuitatibus iuda. ꝛ polluit excelsa. in quibus sacrificabant sacerdotes de geba usq; bersabee.
et destruxit aras portarum. quę erant in introitu uestibuli ꝓ ingressu
uarii. q̄ erat ad sinistrum portę ciuitatis. Verūtamen
non ascendebant sacerdotes excelsi. ad altare domini ī
ierl. sed tm comedebant azyma in medio fratrum suorum. Contaminauit quoq; altare thophet q̄ ē in conualle filii ennon. ut
nemo consecraret filium suum aut filiam ꝓ igne moloch.
Abstulit quoq; equos quos dederant reges iuda soli. sum
troni templi domini. iuxta exedram nathanmelech
eunuchi qui erat ī parthirim. Currus aūt solis cōbussit
igni. Altaria quoq; q̄ erant super tecta cenaculi achaz. q̄ fe
cerant reges iuda. ꝛ altaria q̄ fecerat manasses in duo
bus atriis templi domini. destruxit rex. et cucurrit ī
de ꝛ dispersit cinerē eorū in torrētē cedron. Excelsa quoq;
q̄ erant ī ierl a dexteram partē montis offensionis q̄ de
ficuerat salomon rex israel. ꝛ astarthe. idolū sydonio
rum. et chamos offensionis moab. ꝛ melchom abhomi
nationem filiorum ammon polluit rex. et contriuit statuas
ꝛ succidit lucos. repleuitq; loca eorum ossibus mortuorum. in
super ꝛ altare q̄ erat in bethel. ꝛ excelsum q̄ fecerat hie
roboam filius nabath. qui peccare fecit israel. ꝛ altare fe
cit illud et excelsum destruxit. adolebuitq; ꝛ comminuit
ī pulueꝛem. succendit quoq; lucū. Et reuersus iosias uidit ibi
sepulchra mortuorum q̄ erant in monte. misitq; ꝛ tulit ossa
de sepulchris. ꝛ combussit ea super altare. ꝛ polluit illud
iuxta uerbum domini. q̄ locutus est uir dei qui ꝓdixe
rat uba ista. Et dixit. quę est tua tumulus iste q̄ uideo. Responderunt
ei uiri ciuitatis sue. Sepulchrum est hominis dei qui
uenit de iuda. ꝛ ꝓdixit uba hęc q̄ fecisti super altare bethel
dixit. dimittite eum. nemo mouerit ossa eius. Et ꝛ
tacta manserūt ossa illius cū ossibus ꝓphete. qui uenerat de samaria. Insuper ꝛ oīa pharnacia idolorum quę erant
in urbibus samarie q̄ fecerant reges israel ad irritandum
dominū. abstulit iosias. Et fecit eis secundum oīa opera q̄ fece
rat in bethel. Et occidit uniuersos sacerdotes excelsorum qui
erant super altaria. ꝛ combussit ossa humana super ea. Re
uersusq; est ierl. ꝛ ꝓcepit ꝓpl̄o dicens. Facite phase dño
deo uro. sicut ꝓscriptum ē in libro foederis huius. Nec
enim fact est phase tale a diebus iudicum qui iudicauerūt
israel et regum iuda. sicut in anno octauo decimo regis iosie.
fact ē phase istud domino deo ī ierl. Sed et pythonem. ꝛ ari
olos. ꝛ figuras ydolorum. ꝛ cūcta nefanda q̄ uidebantur in terra iuda. ꝛ ī ierl. abstulit iosias. ut statu
eret uba legis q̄ scripta sunt in libris q̄ inuenit helci
as sacerdos in templo domini. Similis illi nō fuit ante
eū rex. qui reuerteretur ad dominū in omni corde suo. ꝛ
tota aīa sua. ꝛ in uniuersa uirtute sua. iuxta omnem le
gem moysi. nec post eū surrexit rex similis illi. Ve
rūtamen nō ā deriuit dñs ab ira furoris sui magni. quo
uehemens est furor eius contra iudā ꝓpter irritationes quibus
prouocauerat eū manasses. dixitq; dominus. Et iudam
auferam a facie mea. sicut abstuli israel. ꝛ proiiciam ciuitatem
hanc quā elegi hierl. ꝛ domum de qua dixi. erit nomen me
um ibi. Reliqua aūt uba iosie. ꝛ uniuersa q̄ fecit. nōne hec
scripta sunt in libro uerborum dierum regum iuda.
In diebus illius ascendit pharao nechao rex egypti ad regem
assyrioꝝ. ad flumen euphraten. Et abiit iosias rex ei occur
sum eius. Et occisus est ī magedo cū uidisset eum. Et por
tauerunt eum serui sui mortuum de magedo. ꝛ tulerunt
ierl. ꝛ sepelierūt eum in sepulchro suo.
Tulitq; populus terre ioachaz filium iosie. unxerūtq; eum
et constituerunt eum regem ꝓ patre suo. Viginti trium annorum
erat ioachaz cum regnare cepisset. ꝛ tribus mensibus regnauit
ī ierl. nomen matris eius amithal filia ieremie de lobna.
Fecit malum coram domino iuxta oīa q̄ fecerant pa
tres eius. Vinxitq; eum pharao nechao ī rebla terre
emath. ne regnaret ī ierusalem. ꝛ imposuit mul
tam terre. centum talenta argenti et talentum
auri. Regem quoq; constituit pharao nechao heliachim
filium iosie ꝓ iosia patre eius. uertitq; nomen eius
ioachim. porro ioachaz tulit. ꝛ duxit ī egyptum. Argentum
quoq; et aurum dedit ioachim pharaoni. cum ī dixisset

ī l' ubiq;

nechao rex

exercitus iosie

regnare eum ioachaz

Sepulchrum hominis dei

ꝛ oīa dicta sunt regum israel

ēre ꝓfingl'o lut⁹ ferretur uyrta ꝑceptū phaꝛaonis
rumū q̄ꝑ uyrta uires suas exꝑgit: tam argentū quā
aurū deꝑpulo ēre. ut daret phaꝛaoni nechao. Vi
gesimo. v. anno⁹ erat ioachim cū regnare cepisset.
et undecim annis regnauit ī hierl'. nomen matris eius zebi
da filia phadaia de rama. Et fecit malū coꝛam do
mino. uyrta oīa q̄ fecerant patres eius.

In diebꝫ eius ascendit nabuchodonosoꝛ rex babylo
nis. et fuctus est ei ioachim seruus annis. iii. et
iust⁹ rebellauit contra eū. Immisitq; ei dominus latrū
culos chaldeoꝝ. et latrūculos syꝛe. et latrūculos moab.
et latrūculos filioꝝ amon. et ī misit eos in iudam ut
disperderent eū uyrta uerbū domini q̄ locutus erat ꝑ
seruos suos ꝓphas. Factū est aūt ꝓpter uerbum domini
ē iudā. ut auferret eum a facie sua ꝓpter peccata ma
nasse uniuersa q̄ fecerat. et ꝓpter sanguinem innocentē q̄ ef
fudit. repleuit enim hierl' cruore innocentū. et obhanc causam no
luit dominus ꝓpitiari. Reliqua aūt sermonū ioachim et
uniuersa q̄ fecit. nonne hec scripta sunt in libro sermon
ū dierum regum iuda. Et dormiuit ioachim cū patri
bus suis. regnauitq; ioachim filius eius ꝓ eo. Et ultra non
addidit rex egypti ut egrederetur de terra sua. Tulerat enim
rex babylonis a riuo egypti usq; ad fluuiū euphraten
omnia q̄ fuerant regis egypti. Decem et octo annoꝝ erat io
achim cū regnare cepisset. et tribus mensibus regnauit hie
rusalem. nomen matris eius nesthа filia helnathā de
hierl'. Et fecit malū coꝛā domino uyrta omnia q̄ fecerant
patres eius.

In tempoꝛe illo ascenderunt serui nabuchodonosoꝛ re
gis babylonis hierl'. et arctata est ciuitas. Venit
autē nabuchodonosoꝛ rex babylonis ad ciuitatē cū
seruis suis. ut oppugnarent eam. Egressus q; est io
achim rex iuda ad regem babylonis ipse et mater eius
serui eius. et ꝓcures eius. et eunuchi eius. et suscepit
eū rex babylonis anno octauo regni sui. Et prulit in
omnem thesaurum domus domini. et thesauros domus
regis. et abscidit uniuersa uasa aurea q̄ fecerat salomon
rex israel in templo domini uyrta ꝓdixerat dominus. Et transtu
lit omnem hierl'. et uniuersos ꝓcures. et omnes fortes exer
citus. x. milia captiuitatem. et omnes fabros et cla
ros. Non remansit quicq; nisi paupertas populi terre.
Transtulit quoq; ioachim in babylonem.
et matrem regis. et
uxoꝛes regis. et eunuchos eius. et iudices terre duxit in
captiuitatem de hierl' in babylonē. et omnes uiros robu
stos septē milia. et fabros et claros mille. omnes ui
ros fortes et bellatores. duxitq; eos rex babylonis cap
tiuos in babylonem. et statuit mathaniam patru
um eius. pro eo. et imposuit nomen eius sedecian. Viginti
unius annoꝝ erat sedecias cū regnare cepisset
et. xi. annis regnauit in hierl'. nomen matris eius erat ami
thal filia ieremie de lobna. Et fecit malum coꝛā domi
no uyrta oīa q̄ fecerat ioachim. Per iram enim domini ē
hierl' et iudā donec proiecit eos a facie sua. Recessitq;
sedecias a rege babylonis.

Factū est aūt anno nono regni eius. mense. x. decima die
mensis. uenit nabuchodonosoꝛ rex babylonis ipse et oīs
exercitus eius hierl'. et circūdederunt eam. et extruxe
runt munitiones in circuitu eius. et clausa est ciuitas usq;
undecimum annum regis sedechie. nono die
mensis. ualuitq; fames in ciuitate. nec erat panis po
pulo terre. et interrupta est ciuitas. et omnes uiri bellatores
nocte fugerunt per portā q̄ est inter duos muros
iuxta hortum regis. porro chaldei obsidebant hierl' circuitu ciuita
tem. fugit itaq; sedecias per uiam q̄ ducit ad campestria
deserti. persecutusq; est exercitus chaldeoꝝ regem. com
prehenditq; eum in planitie iericho. omnes bellatores qui
erant cū eo dispersi sunt et reliquerūt eum. Apprehensum er
go regem adduxerūt ad regem babylonis in reblatha.
qui locutus est ei iudicia. filios aūt sedecie occidit co
ram eo. oculos eius effodit. uinxitq; eum catenis. et du
xit in babylonem.

Mense quinto septima die mensis. ipse est annus nonus dece
mus regis babylonis. uenit nabuzardan princeps exer
citus seruus regis babylonis in hierl'. et succendit domū
dñi. et domū regis. et domos hierl'. omnesq; domos cōbus
sit igni. et muros hierl' in circuitu destruxit. Omnem exerci
tum chaldeoꝝ qui erat cū principe militū. reliquam ui
gintem ꝑtem ꝓli q̄ remanserat in ciuitate. et perfugas qui
confugerant ad regem babylonis. et reliquum uulgus
transtulit nabuzardan princeps militum. et de pau peꝛi
bus terre reliquit uinitores et agricolas. Columpne autem
ereas q̄ erant in templo dñi. et bases et mare ereum q̄ erat in
domo dñi contriuerūt chaldei. et transtulerunt es eoꝝ in
babylonem. Ollas quoq; ereas et tridentes et
lances et phialas et thuribula. et oīa uasa ærea in quib⁹ mi
nistrabant tulerunt. Necnon turibula. et phialas que a
ureum aureas et argenteas tulit princeps milit
ie. i. columpnas duas. mare unum. et bases quas fecer
at salomon in domo dñi. Non erat pondus ereꝝ omnium
uasoꝝ. Decem cubitoꝝ altitudinem habebat colump
na una. et capitellum ereum super ea altitudinis trium
cubitoꝝ. et rete et malogranata super capitellum
columne. oīa erea. Similem columpnā secūdā habebat
ornatum. Fulit quoq; princeps militum eunuchum qui
erat ꝓcurator ꝓmum. et sophoniam sacerdotem secūdū. et tres
portarios. et de ciuitate eunuchū qui erat ꝓfectus super
uiros bellatores. et. v. uiros de his qui uidere erant coram
rege. quos reperit in ciuitate. et scriptor principem exer
citus qui probabat tirones de populo terre. et sexa
ginta uiros de populo terre. qui inuenti sunt in ciuitate. Quos tollēs
nabuzardan princeps militum. duxit ad regem ba
bylonis in reblatha. percussitq; eos rex babylonis et in
terfecit in reblatha in terra emath. Et translatus est
iuda de terra sua. ppter aūr qui relictus erat in terra iuda.
quē dimisserat nabuchodonosoꝛ rex babylonis ꝓfecit
godoliā filiū ahicā filii saphan. Qui cū audissent oēs
duces militū. ipsi et uiri quorum erant. quia audisset godo
lias filius ahicā. et ismahel filius nathanie. et iohanna
filius caree. et sarea. filius tanahemeth. et ephi bathites. et
iezonias filius maachathi. ipsi et socii eoꝝ. Iuravitq; go
dolias et socios eoꝝ dicens. Nolite timere seruire chal
deis. manete in terra et seruite regi babylonis. et bonum erit
uobis. Factū est aūt in mense septimo. uenit ysmahel
filius nathanie. filii helisama de semine regio. et. x.
uiri cū eo. percusserunt godoliā cum omnes es. Si
mul et iudeos et chaldeos qui erant cū eo in maspha. Consurgēs
aūt oēs populus a paruo usq; ad magnum. et principes militū. uenerunt in egypto. timuerūt enim chaldeos.

Factū est aūt in anno. xxxvii. transmigrationis ioachim
regis iuda. mense. xii. quinta decima die mensis. sub
leuauit euilmerodach rex babylonis. anno quo reg
nare cepit. apud ioachim regis iuda. dederit. et
locutus est ei benigne. et posuit thronū eius super
thronū regū qui erant cum eo in babylone. et mutā
uit uestes eius quas habuerat in carcere. et comedebat panem semper in conspectu eius cunctis diebus uite su
e. Annonā statuit quoq; ei ab rege in missione. q̄di
bus dabatur ei a rege. per singulos dies oīb⁹ diebus uite sue.

Incipit ꝓlogus sancti ieronimi ꝓbi in libro ꝓuer
biorū. Salomonis et hebraice et eodem ep
so pene ieronimus. cccccccccccccccccccc

Ungit epla. Malachias oīes. ieronimus. Ungat
epistolas quas sunt sacerdotū. Ino carta nō dimi
tur quos xp̄s nectit amor. Cōmittamus mosē amos. zac
hariā malachiam quos peccati carpsisse filii ecclie pre
sumimus. Omnium solatia sūt tūc notanda quib⁹ fir
mos sustentari. ut nobis potissimū nō desiderī
gemū. et esse ecclesiastes frequenter curis diuisa pos
tulat quasi equū sit me nobis esurientibus alios labora
re. aut ī throno dari. accepta. cuiquam ꝓpter uos obs
curiusim. Itaq; longa egestatione fiat ecclesiastes. ne pen
uria hoc ānos retinere possim. et apud uos mutus esse. Tra
nsiuerso ndiosecretum. Interpretatione indelicatum
um Salomonis uoluminū. oyasion. quasi hebrei

Oꝛonasio et hezechiaꝛo epīs Jeronimus ī deo salutē
uigeo ꝛ

parabolas uulgata auctoritas uocat. Cohelet
chreg̃ greece ecclesiasten interpretemur possimus dicere.
Straffinus. q̃ nihil unquam utitur cantico
rum. ferunt tres libros salomonis scribere.
quos iuxta hebraicum tres esse ecclesiasten. ut
apud latinos. Et parabolas proprium. Cum uero erant
ecclesiastes canticum canticorum. ut similitudinem salo
monis. non solum uerborum numero. Et rerum materiarum gen
ere. aequarent. Sed apud hebraeos ita non sit. quia
ipse titulus. graecam etymologiam redolet. Non nul
li scriptorum ueterum. huc usque philonem iudeum affirmant.
Sic et iudith. et tobiae. et machabeorum libros legendi esse.
si uero extra canonicas scripturas non recipit. sic duo uolu
mina. legent. ad edificationem plebis non ad auctoritatem
ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. Sicut plane scio quos
dam inter priuatos nostrae aetatis non placere. habere nobiscum
etiam datum. neque enim sic nouae cudimus. ut ueteres de
struamus. et cum diligenter haec legerit. sciat magnam
inter illos et nostros uarietatis esse sententiam. et
uanum esse. Proloquium eiusdem in libro proverbiorum.

Tres mihi nominibus uocabuli fuisse salomonem scripturae ma
nifestissime docent. primum. i. salomonem. secundo dilectum domini.
tertio ecclesiasten. Ecclesiastes autem graeco
sermone appellatur. qui cetus. i. ecclesiam congregat. quod
nos nunc uerius possimus ethimologiam. concionatorem. quam uocant ad populum
et non eius nomen specialiter. ad dominum. Haec dominus solet generaliter
dongitur. porro proprium. dilectus domino deo. quia ingressu
eius pax fuerit. cum dominus dilexerit. appellatus est ma
nam et psalmus. xlvi. i. lxxi dilecti et prophetia ut ulo pro
notantur. qua tamen ex aduersum ipsi ecclesiae primo esse
telacta rem uarie salomonis exercuerit. sacris ystoriis
super salomone scriptum sunt. Itaque iuxta numerum
uocabuloy. tria uolumina edidit. publica ecclesiasten. ca
nticum canticorum. In publicis primum docens. qui desiderio ociosi ple
nam et studiosi. non ad finem sermo crebro repetitur.
Incertum nunc naturae uarii exercitii multi uel. neque quic
quid mundi rebus putet esse perpetuum. Siccaduca et breuia uniuersa
quae dicunt. Videlicet nunc ignominiae. quia in hoc saeculo propter
ea. et canticum canticorum ipsum significat. Ipse enim
enim primus relegimus una. et prompsit sedulo reuolutus et.
expeditos nos ad audiendum iustiores. non possumus ca
nticum canticorum. Sic hoc diligenter ut dicendum. tres libros auctore diuerso esse titulatos. In pu
blicis non habentur publica salomonis. sibi datur regis et
tibi. Ecclesiasten uero. ubi ecclesiae filii datur regis et
ri. Superfluum quippe est hic dici. quod male Graeci filium
nis sodiabi inueniuntur. In canticis autem canticorum. nec fili
datur nec regis et sui iterum. Discernitur. Et cum canticum ca
nticorum salomonis. Sic enim publica prudentis instituto ad y
ni. tribus refert. ad rectum pertinet. quo modo ecclesiasten
mundi non nisi mercatoribus conuenit. hoc est habitatoribus hy
berbii. ut cum cum canticorum adolescentiae faciat. qui non supra
desiderium. Ad sapientes. et physicae mentis. et prima dignitas.
et regni primorum ut ndicuntur auctoritas. Adyecto suo
ut non more eruditi discipulis. Iam quidem non sinistrae. legit
magistri. et nescat esse se regem. Itaque. iii. edite libri pu
res libros salomonis. i. publica ecclesiasten. et cantica
canticorum. uetera. i. yy. mirum ut ancoritas reddidi. Cum
primus inueni. superfluum designat. Et stellis titulo pro
cuius. ea quae minus habentur mendosa. quae plenas paula
et eustochii cognoscens. quod librum mendosum sit. quid
uero under. nec non ea quae uitiosi translatores male in
linguam nostram degrossa sermone uertebat. obiurgans
antiquans. curiosissima uertitate correxi. et ut posteros
ordine adeo uerso sententiam. nunc fuerint iuxta ecclesiasten. su
per locis restituens. sed intelligat lectur. porro leo libro
qui apte inscribitur salomonis inscribere. et ecclesiasten quae
dicere filii syrach nullus ignorat. calamum reprimo. cum
modo cum omnia scripturas uobis emendare deliberat. et stu
dium meum certus magis quam dubius emendare. deo gratias
hebreos proprietas utraque libro permissa est. quia non

Graece

nulla degrossa hoc ad illuminationem sensus. et legentis edifi
cationem. Inserta hebraicae translationi. cum secus inuicta
sunt. et ideo qui legis et legunt meminerint. Incipit liber
proverbiorum salomonis.

PARABOLE

Parabole salomonis filii dauid regis israel. Ad discendam sapien
tiam et disciplinam. Ad intelligendas uerba prudentiae. et suscipi
endam eruditionem doctrinae. iustitiam et iudicium et aequitatem.
ut detur parvulis astutia. Adolescentia scientia et intellectum. Audiens
sapiens sapientior erit. et intelligens gubernacula possidebit.
Animaduertere parabolam et interpretationem. uerba sapientium et aenig
mata eorum. Timor domini principium scientiae. Sapientiam autem et doctri
nam stulti despiciunt. Audi fili mi disciplinam patris tui. et ne
dimittas legem matris tuae. ut addatur gratia capiti tuo. et tor
ques gutturi tuo. Fili mi. si te lactauerint peccatores. ne ac
quiescas eis. Si dixerint uenite nobiscum. insidiemur sanguini.
abscondamus laqueos iuste frustra. deglutiamus eos
sicut infernus uiuentes. et integros qui descendunt in lacum.
omnem substantiam pretiosam reperiemus. implebimus domos
nostras spolia. Sortem mitte nobiscum. crumena una sit omnium
nostrum. fili mi ne ambules cum eis.

Prohibe pedem tuum a semitis eorum. pedes enim eorum ad malum cur
runt. et festinant ut effundant sanguinem. frustra autem
iacitur rete. ante oculos pennatorum. Ipsi quoque contra sanguinem
suum insidiantur. et moliuntur fraudes. structa animabus suis.
Sic semitae omnium auaritia. quae animam possidentium rapiunt.
Sapientia foris praedicat. in plateis dat uocem suam. In capite tur
barum clamitat. in foribus portarum urbis profert uerba sua di
cens. Vsquequo parvuli diligitis infantiam. et stulti ea quae si
bi sunt noxia cupiunt. et imprudentes odibunt scientiam. Conuer
timini ad correptionem meam. en proferam uobis spiritum meum.
et ostendam uerba mea. quoniam uocaui et renuistis. extendi ma
num meam et non fuit qui aspiceret. despexistis consilium
meum. et correptiones meas neglexistis.
Ego quoque in interitu uestro ridebo. et subsannabo cum uobis quod
metuebatis aduenerit. Cum irruerit repentina calamitas. cum
ruina sicut tempestas ingruerit. cum uenerit super uos tribula
tio et angustia. Tunc inuocabunt me et non exaudiam. mane
surgent et non inuenient me. eo quod exosam habuerint disci
plinam. et timorem dei non susceperint nec. acquieuerint consilio
meo. detraxerint uniuerse correptioni mee. comedent igitur
fructus uiae suae. suisque consiliis saturabuntur. Auersio parvu
lorum interficiet eos. et prosperitas stultorum perdet illos. qui autem me
audierit. absque terrore requiescet. et habundantia perfruetur ma
lorum timore sublato.
Si mi fili suscepta sermones meos. et mandata mea absconderis
penes te. ut audiat sapientiam auris tua. inclina cor tuum ad dis
cendam prudentiam. Si enim sapientiam inuocaueris. et inclinaue
ris cor tuum prudentiae. si quaesieris eam quasi pecuniam. et sicut the
sauros effoderis illam. tunc intelliges timorem domini. et scientiam
dei inuenies. quia dominus dat sapientiam. et ex ore eius prudentia
et scientia. Custodiet recta iustis. et protector est gradientibus simpli
citer. seruans semitas iustitiae. et uias sanctorum custodiet. Et intelli
ges iustitiam. et iudicium. et aequitatem. omnemque semitam
bonam. Si intrauerit sapientia cor tuum. et scientia animae tuae placuerit.
consilium custodiet te. et prudentia seruabit te. ut eruaris
de uia mala. Ab homine qui peruersa loquuntur. qui relinquunt itinera
recta. ut ambulent uiis tenebrosis. qui laetantur cum male
fecerint. et exultant in rebus pessimis. quorum uiae prauae. et infa
mes gressus eorum. ut eruaris. mulierem alienam. ab extra
neam quae mollit sermones suos. et relinquit ducem pacti
dei sui. et pactum dei sui obliuita est. Inclinata est enim ad
mortem domus eius. et ad inferos semitae ipsius. Omnes qui ingre
diuntur. adeam non reuertentur. nec apprehendent semitas
uitae. ut. Ambulet in uia iustorum. et calles iustorum custodiat. Qui
recti simplices habitabunt in terra. et simplices permanebunt

Liber

Hec

Tit.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

tnem. impiis nõ defa ꝑdentur. qui mgi agunt. ad seruẽ
ꝓnem.

Fili mi ne obliuiscaris legis mee. ⁊ ꝓcepta mã custodiat cor
tuũ. longitudinem enim dierũ ⁊ annos vite ⁊ pacem ap
ponent tibi. misericordia ⁊ veritas nõ te deserant. circũda eas gutturi
tuo. ⁊ describe illas in tabulis cordis tui. ⁊ inuenies gr̃am ⁊ disci
plinã bonã. coram deo ⁊ hoĩbus.

Habe fiduciã in dño ex toto corde tuo: ⁊ ne innitaris prudẽ
tie tue. in omnibus uijs tuis cogita illũ. ⁊ ipse diriget gressus tuos. ne sis sapiens ap̃ temetipsum. time dominũ ⁊ recede a malo. sanitas quippe erit umbilico tuo. ⁊ ꝓ
rigabit ossa tua. honora dominũ de substãtia tua. ⁊ de ꝓmi
tijs omnium frugũ tuarũ. ⁊ implebũtur horrea tua saturitate
⁊ uino torcularia redundabũt.

Disciplinam domini fili mi ne abijcias. nec deficias cũ ab eo
corriperis. quem enim diligit dñs corripit. ⁊ quasi pater in filio
complacet sibi. beatus hõ qui inuenit sapiam ⁊ qui affluit
prudẽtia. melior est acquisitio eius negotiatione argenti
⁊ auri ꝓbatissimi. fructus eius preciosior. est. cũctis
opibus nullo modo desiderãtur huic nec valent equari. longi
tudo dierũ in dextera eius. in sinistra illius diuitie ⁊ glo
ria. eius uie pulchre. omnes semite illius pacifice. lig
num uite est his qui apprehenderint eam. ⁊ qui tenuerit eam
beatus. dñs sapia fundauit terram stabilijt celos pru
dẽtia. sapia illius eruperunt abyssi. ⁊ nubes rore concre
scunt.

Fili mi ne effluant hec ab oculis tuis. custodi legem atq;
consiliũ. erunt uita aĩe tue. ⁊ gratia faucibus tuis. tunc ambu
bis confidenter in uia tua. ⁊ pes tuus non impinget. si dor
mieris non timebis. quiesces. ⁊ suauis erit somnus tu
us. ne pauescas repentino terrore. ⁊ irruentes tibi potẽtias
impiorũ. dominus enim erit in latere tuo. ⁊ custodiet pedẽ
tuum ne capiaris. noli prohibere bñficere eũ qui potest. si
ualet. et ipse bñfac. ne dicas amico tuo uade ⁊ reuertere. et
cras dabo tibi. cũ statim possis dare. ne molitus sis amico
tuo malũ. eũ ille ĩ te habẽt fiduciam. ne litiges ad iniu
riam frustra. cũ ipse tibi nichil mali fecerit. ne emu
leris hominem nequã. nec imiteris quenq; malum
nanq; abhominatio dñi est omnis illusor. ⁊ cũ simplici sermocinatio
est. ꝓtegit iustum dominus ĩ domo impii. habitat aula autem iu
storum benedicetur. illusores ipse deludet. ⁊ mansuetis dabit
gr̃am. gloriam sapientes possidebũt. stultorum exaltatio
ignominia.

Audite filii disciplinã patris. ⁊ attendite ut sciatis pru
dẽtiam. donũ bonum tribuã uobis legem meam ne
derelinquatis. nam ego filius fui patris mei tenel
lus. ⁊ unigenitus coram matre mea. docebat me
que dicebat. Suscipiat uba mea cor tuum. custodi mã
da mea ⁊ uiues. posside sapiam. posside prudentiam.
ne obliuiscaris. nec declines a uerbis oris mei. ne dimit
tas eam ⁊ custodiet te. diligE eã ⁊ seruabit te. ꝓncipium
sapie. posside sapientiam. ⁊ in omni possessione
tua adquire prudentiam. arcte illam ⁊ exaltabit
te. glorificabit te cũ eã fueris complexus. dabit
capiti tuo augmẽta gr̃ie. ⁊ coronã clarita protget te.
audi fili mi ⁊ suscipe uba mea ut multiplicẽtur
tibi ãni uite tue. uiam sapie monstrabo tibi. di
cam te semitas equitatis. quas cũ ingressus fueris. non
arctabũtur gressus tui. ⁊ currens non habebis offen
diculum. tene disciplinam. ne dimittas eam. custo
di illam. quia ipsa ẽ uita tua. nec delectetur anima tua
ĩ ꝓximo. nec tibi placeat malo iniuria. fuge abea. nec fi
nias ĩ illa. declina ⁊ desere eam. non enim dormiũt
nisi male fecerint. nec rapitur somnus eorum nisi
supplantauerint. comedunt panem ĩ impietatis. ⁊ vi
num iniquitatis bibũt. iustorum autem semita quasi
lux splendens procedit. ⁊ crescit usq; ad perfectum diem.
Via impiorum tenebrosa nesciunt ubi corruant.

Fili mi ausculta sermones meos. ⁊ ad eloquia mea in
clina aurem tuam. ne recedant a tuis oculis tui. custodi
ea in medio cordis tui. uita enim sunt inuenientibus
ea. ⁊ omni carni sanitas. omni custodia serua cor tu
um. quia ex ipso uita procedit. remoue a te os prauum

⁊ detractionia labia sint procul a te. oculi tui recta uideant.
⁊ palpebre tue precedãt gressus tuos. dirige semitas pe
dibus tuis. ⁊ omnes uie tue stabiles erunt. ne declines ad dexte
ram ⁊ ad sinistram. auerte pedem tuum a malo. uie enim
ad dexteram sunt notę domini. prue uero sunt ꝓ
uerse sunt. ipse aut rectos faciet cursus tuos. ⁊ om
nes aut uie tue ĩ pace ꝓducent.

Fili mi attende sapiam meam. ⁊ prudẽtie mee ĩclina
aurem tuã. ut custodias cogitationes et discipliam la
bia tua conseruent. fauus enim stillans labia meretricis.
⁊ nitidius oleo guttur eius. nouissima aut illius a
mara quasi absinthium. ⁊ acuta quasi gladius biceps. pedes
eius descendunt in mortem. ⁊ ad inferos gressus illius
penetrant. plemnã uite nõ abulant. uagi sunt gres
sus eius. ⁊ ĩuestigabiles. nunc ergo fili audi me. et
ne recedas a uerbis oris mei. longe fac ab ea uiã tuã. et
ne appropinques foribus domus eius. ne des alienis
honorem tuum. ⁊ annos tuos crudeli. ne forte ĩpleantur
extranei uiribus tuis. ⁊ labores tui sint ĩ domo aliena. ⁊
gemas in nouissimis. cũ consumpseris carnes tuas. et corpus tu
um. ⁊ dicas. quare detestus sum disciplinam. ⁊ corripuit
me nõ acquieuit cor meum. nec audiui uocẽ docentium me.
⁊ magistris non ĩclinaui aurem meam. pene fui ĩ omni
malo. ĩ medio ecclie. ⁊ synagoge. Bibe aquã de cisterna
tua. ⁊ fluenta putei tui. deriuentur fontes tui foras.
⁊ ĩ plateis aquas tuas diuide. habeto eas solus. nec ali
enis sint aliena participes eius. Sit uena tua bñdicta. ⁊ letare cũ muliere adolescẽtie tue. C cerua carissima. ⁊ gratissima hinnulus eius. inebrietur
te omni tpe. ⁊ in amore illius delectare iugiter. Cur se
duceris fili mi ab aliena. ⁊ foueris sinum alterius. Respicit dominus uias hoĩs. ⁊ cũctos gressus illius considerat.
iniquitates sue capiũt impiũ. ⁊ funibus peccatorum suorum
ostringit. ipse morietur qui nõ habuit disciplinam. ⁊ in multitudine stultitie sue decipietur.

Fili mi si spoponderis pro amico tuo. defixisti ap̃ extra
neum manum tuam. illaqueatus es uerbis oris tui. ⁊ capt⁹
ap̃ sermonibus. fac ergo quod dico fili mi. ⁊ temet ipm libã.
quia cecidisti in manum proximi tui. discurre festina. su
scita amicum tuum. ne dederis somnum oculis tuis. nec
dormiant palpebre tue. Euade sicut dama de manu.
⁊ sicut auis de manu uenantis. Vade ad formicã o piger. et
consideri uias eius et discе sapiam. Cui nõ habẽt ducem
nec preceptorem. nec principem. parat in estate cibum
sibi. ⁊ congregat in messe quod comedat. Vsq; quo piger dor
mis. quando consurges e somno tuo. paululum dormies.
paululũ dormitabis. paululum ossibus manus iniicies ut
dormias. et ueniet tibi sicut uator egestas. ⁊ pauper
sicut armatus. Si uõ ĩ piger fueris. ueniet ut fons
messis tua. ⁊ egestas fugiet longe. Homo apostata uir
iniquus. graditur ore prauo. annuit oculis. terit pe
dibus loquitur. digito ostendit. prauo corde cogitat. malum.
omni tpe iurgia seminat. huic extrinsecus uenient pone
sua. ⁊ subito conteretur. nec habebit ultra medicinam.
Septem sunt quos odit dñs. ⁊ septimus detestatur aĩa eius. Oculi
sublimes. linguam fallacem. manus effundentes
innocuũ sanguinem. cor machinans cogitationes pessimas.
pedes ueloces ad currendum in malũ. proferẽtem mendacia
testem fallacem. et eum qui seminat inter fratres discordias.
Conserua fili mi precepta patris tui. ⁊ ne dimittas legem
matris tue. ligata ea corde tuo iugiter. ⁊ circũda gutture
tuo. Cũ ambulaueris gradiãtur tecũ. cũ dormieris cus
todiant te. ⁊ euigilans loquere cũ eis. quia mãdatum lucer
na est. et lex lux. ⁊ uia uite increpatio discipline. ut cu
stodiant te. ab uxore mala. a blanda lingua extranee.
Nõ concupiscat pulchritudinem eius in corde tuo. neq; capiaris nutibus illius. Pro uno enim uiro meretrix uix inuenitur panis. mulier aut uirum pretiosam aiam capit. Numquid abscon
dere potest homo ignem in sinu suo ut uestimenta illius non
ardeant. aut ambulare super prunas ⁊ non comburatur plan
te eius. Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui. non erit
mundus cum tetigerit eam. Non grandis ẽ
culpe cũ quis furatus fuerit. furatur enim ut esurie

tem ī ple tr. rām de ph̄o suo q̄ q; reddr sepcuplū. et
ām suam dom̄ suā reddet. r lubricē se. q; aūt adult
ē. ppē hoc dispone q̄ram ꝑdet. rām suā. Qui tyrannidē
t̄ gnomonā gregat sibi. r ebz brū illius nō delectet. q; zelus z furor eius ī pauper. r die iudic. nec re
qui ecce eam suq̄ ꝑcabr. nec sustinet ꝓ rede ꝓtionē ea
na plurima.

Fili mi custodi sermones meos. r p̄cepta mā recondē tibi.
Pecunia mā data mā. r uiue. r legem meā q̄si pupillā
oculi tui. Ligā eam ī digitis tuis. scribe illā in tabulis
cordis tui. Dic sapie soror mea es. r prudētiā uocā amicā
tuā. ut custodiat te a muliere extranea. r a aliena q̄
ubi sua dulca facit. de fenestra enī domus me ꝙcli
los ꝓspexi. r inter pusillos intuita sum cordem iuuenem.
qui transibat p̄ platea iuxta angulū. r p̄pe uiā domus illi
gradiebat mobilem. a duesperascente die ī noctem declinā
rat. r caligine. Ecce mulier occurrit illi habitu meretricio
ꝑparata ad capiēdas animas. garrula r uaga quietis
impatiens nec valens ī domo sistere pedibus. nūc
foris nūc ī platea. nūc iuxta angulos insidians. r ꝑbēs
sum q; deosculatur iuuenem. r p̄dita uultu blandiur
dicens. Victimas pro salute debui. hodie reddidi uota mea
Ideo egressa sum obuiam tibi. desiderās te intuit
te reperi. Intexui funibus lectum meū. stratum tapetib;
pictis ex egypto. aspersi cubile meū murra. r aloe. r cinamo
mo. Veni inebriemur uberibus. r fruamur cupitis amplexib;. donec illucescat dies. non est enī uir in domo
sua. abiit via longissima. q; saculū pecunie secū tulit
in die plene lune. reuertetur ad domum suam. Irretiuit
eā multis sermonib; r blanditiis labior; p̄traxit illū.
Statim eā sequit. q; bos ad victimā ducitur. r quasi agnus
lasciuiens. nescit q; ad uincula stulti trahatur. donec transigat sagitta iecur eius. uelut si auis festinet ad laqueū. nesciat quia de periculo aīe illius agi
tur.

Nunc ergo fili audi me. atten de uerbis oris mei. Ne abstrahatur
in uiis illius mēs tua. neq; decipiaris semitis eius. Multos enī
uulneratos deiecit. r fortissima quq; interfecit. Abyssi
uie domus eius. penetrantes interiora mortis.
Nonne sapia clamitat. r prudētia dat
uocem suā? In summis excelsis sup̄ capita. ī
medio semitarū stans. iuxta portas ciuitatis. ī ꝑtib;
ingressus dicēs. Vos uiri ad uos clamito. r uox mea ad filios
hoīum. Intelligite parui astutiam. r insipientes aduertite cor. Audite q̄ de rebus magnis locutura sum. r ape
ria mea ꝓferent. ut recta ꝓdeāt. Veritatē meditabitur
guttur meū. r labia mea detestabūtur impiū. Iusti sūt
omnes sermones mei. nō est in eis ꝓuersum quid neq; ꝓuum.
Recti sunt intelligentib;. et equi inuenientib; scām.
Accipite disciplinam meam. et nō pecuniam. doctrinam
magis quam aurū eligite. Melior est enī sapia cūctis opib;
pciosissimis. et omne desiderabile ei nō ꝓpōi ualet. Ego sa
pia habito in cōsilio. et eruditis intersum cogitationib;. Timor dñi odit malū. superbiā. et arrogātiā. et uiā pessimā. et os bilingue detestatus sum. Meum est consilium. et equitas.
mea est fortitudo. Per me reges regnāt. et legū cōditores iusta decernūt. Per me ꝓncipes imperant. et potētes
decernunt iustitiā. Ego diligentes me diligo. et qui mane uigilauerint ad me inuenient me. Opes mecū sūt diuitie et
gla. opes superbe. et iustitia. Melior est fructus meus. auro
et lapide ꝓcioso. et genimina mea argento electo. Iuxta uiam iustitie ambulabo. ī medio semitarum iudicii. Ut ditē diligētes me. et thesauros eorū replem.

Dominus possedit me ī initio uiarū suarū. ante quam
quicquam faceret a principio. Ab eterno ordinata sum. et ex
antiquis antequā terra fieret. Nondū erant abyssi. et ego iam
concepta eram. nec dū fontes aquarū eruperant. nec dū mon
tes gravi mole constiterāt. Ante colles ego parturiebar. adhuc
terram et flumina. et cardines orbis fabricabar. Cum
parabat celos aderam. cum certa lege. et gyro uallabat abyssos. cum aethera firmabat sursum. et librabat fontes
aquarum. cum circūdabat mari terminum suum. et legem pō
nebat aquis ne transirent fines suos. cum appendebat fun
damenta terre. cū eo eram cuncta componēs. et delectabar per sin
gulos dies. ludens coram eo omni tpe. ludēs in orbe terrarum.
et deliciq; meq; esse cū filiis hoīum. Nunc ergo filii audite me.
beati qui custodiunt uias meas. Audite disciplinā. et estote
sapientes. et nolite abicere eam. Beatus hō qui audit
me. qui uigilat ad fores meas quotidie. et obseruat postes
ostii mei. Qui me inuenerit inueniet uitam. et hauriet
salutē a dño. Qui aūt in me peccauerit ledet aīam suā. Omnes
qui me odierūt diligūt mortē.

Sapia edificauit sibi domū. et extruxit columnas. vii. Immolauit
victimas suas. miscuit uinū. et ꝓposuit mensam suā. Misit ancillas suas ut uocarēt. ad arcem. et ad menia ciuitatis. Qui
est parvulus diuertat ad me. et insipientib; locuta est. Venite
comedite panem meū. et bibite uinū quod miscui uobis.
Relinquite infantiā. et uiuite. et ambulate uias prudētie. Qui erudit derisorem. ipse sibi iniuriā facit. et qui arguit impiū. generat
maculam sibi. Noli arguere derisorem. ne oderit te. Argue
sapiētē. et diliget te. Da sapiēti occasionem. et addetur ei sapia.
Doce iustū. et festinabit accipere.

Initium sapie timor dñi. et scia sanctorū prudētia. Per me
multiplicabuntur dies tui. et addentur tibi anni uite. Si sapiens fueris. tibi metipsi eris. Si aūt illusor. solus portabis malū. Mulier stulta et clamosa. plenaq; illecebris. et
nichil omnino sciens. sedet in foribus domus sue super sellā in excelso urbis loco. ut uocet transeuntes uiā. et pergentes recte
suos. Qui est parvulus declinet ad me. Vecordi locuta
est. Comede panem meum. et bibe uinum quod miscui tibi.
Relinquite infantiam. et uiuite. et ambulate per uias prudentie.

Filius sapiens lętificat patrē. filius uero stultus. mestitia
est matri sue. Non proderūt thesauri impietatis. iustitia uero
liberabit a morte. Non affliget dñs fame. animā iusti. et insidias ī
pioꝝ subuertet. Egestatē operata est manus remissa. Manus
autē fortium diuitias parat. Qui congregat ī messe filius
sapiēs est. Qui aūt stertit ī estate filius confusionis. Benedictio dñi sup
caput iusti. et ī ore impiorum operiet iniquitatē. Memoria iusti cū laudi
bus. et nomen impiorum putrescet. Sapiēs corde precepta suscipi
et. stultus cedetur labiis. Qui ambulat simpliciter. ambulat
confidenter. Qui aūt depravat uias suas manifestus erit. Qui ā
mutat oculo dabit dolores. stultus labiis ruet ad iurgia. Vena uitę
os iusti. et os impiorum operiet iniquitatē. Odium suscitat rixas.
et universa delicta operit amicitia. In labiis sapientis inue
nitur sapia. et virga ī dorso eius qui indiget corde. Sapiētes abscondūt scientiam. os aūt stulti confusioni proximū
est. Substātia diuitis urbs fortitudinis eius. Pauor pauperum
egestas eorum. Opus iusti ad uitā. fructus impii ad peccatum. Via uite custodiens disciplinā. Qui aūt increpationes
relinquit. errat. Abscondunt odium labia mendacia. Qui p
fert contumeliam stultus est. In multiloquio peccatum
non deest. Qui aūt moderatur labia sua. prudentissimus est.
Argentū electum. lingua iusti. os impiorum pro nichilo. Labia
iusti erudiunt plurimos. Qui aūt indocti sunt. in cordis egestate morientur. Benedictio domini diuites facit. nec
sociabit eis afflictionē. Qui operatur terram suam saciabitur panibus. Qui aūt sectatur otium. stulta sequitur. Custodit
semitas iustorum. qui ambulat in timore dei. Qui aūt pervertit
uias suas. contemnet eum. Labia iusti considerant placita. Os impiorum perversa.

Statera dolosa abhominatio est apud deū. et pondus equum
uoluntas eius. Ubi fuerit superbia. ibi erit et contumelia. Ubi
autē humilitas. ibi et sapia. Simplicitas iustorum dirigit
eos. et supplantatio peruersorum vastabit illos. Non proderunt
diuitie in die ultionis. iustitia aūt liberabit a morte. Iusti
tia simplicis dirigit uiā eius. et impietate sua corruet impius.
Iustitia rectorum liberabit eos. et ī fraudibus suis capientur ini
qui. Mortuo hōie ī pio. nulla erit ultra spes. et expectatio sol
licitorum perit. Iustus de angustia liberatus est. et tradetur

ī pniſpeo. Simulator ore decipit amicū ſuū. iuſti aūt liberabuntur ſcia. ꝓ impiꝰ iuſtoꝝ ex altabit. ī ꝓpone ī pniꝰ erit laudatꝰ. vñ dicit iuſtoꝝ exaltabit̄ autē. cor ī pniꝰ ſubuertetur. ⁊ deſpect amicum ſuū. ⁊ diligens corde ē. iuſt aūt prudens tacebit. ⁊ ambulat fraudulenter revelat arcana. ⁊ qui fidelis est celat amica ſermonis. Vbi nō est gubnator. ppl̄ corruet. ſalus aūt ubi multa conſilia. ⁊ affligetur malo qui fidem facit pximo ſuo. ⁊ qui cauet laqꝫ ſecurus erit. ⁊ mulier gratioſa inuenit gl̄ā. ⁊ robur habebunt diuitiæ. ⁊ vñ facit aīe ſue ut miſereat. ⁊ qui crudelis est. ⁊ pturbat ſuos. ⁊ abiect. ī impijs ſtat opus inſtabile. ſemina aūt iuſtoꝝ. ⁊ ſalus fiet. ⁊ clemēs ꝓpinat uitā. ⁊ ſectator malorꝝ mortē. Abhomina bile dño ar pruū. ⁊ uoluntas eius in his qui ſimpliciter ābulant. ⁊ manus in manu nō erit innocēs malus. ſemē aūt iuſtoꝝ ſaluabit̄. ⁊ mulier ſancta inuenit uiris ſuis. mulier pulchra ⁊ fortis. deſiderū iuſtoꝝ ē bonū est. ꝑ uolūtes ī pniꝰ fiunt. Aliq̄ diuidunt. ꝓ ⁊ diuites ſunt. Alii rapiūt ñ ſua. ⁊ ſuper ſe gestare ſunt. aīa q̄ benedicit ī pinguabit̄. ⁊ qui inebriat ipe quoq; inebriabit̄. ⁊ absconditur fruſtra. maledicatur ī pulſu. in die malo aūt ſuper eam quod dēbēt ſū. bū ꝙ ſingit de uiculo qui ḡnit bēa. qui aūt ſuccingit malorꝝ ē. oppri metur ab eis. ⁊ cōfidit ī diuitijs ſuis corruet. iuſti aūt q̄ uirēs ſilū germinabūt. ⁊ cōturbat domū ſuā poſſi debit uētos. ⁊ qui ſtultus est ſeruiet ſapienti. fructus iu ſti lignū uitæ. ⁊ qui ſuſcepit aīas ſapiēs est. Si iuſtus in terra recipit. quanto magis impius ⁊ peccator. ⁊ diligit diſciplinam. diligit ſcām. ⁊ q̄ aūt odit increpationes ſtul tus est. ⁊ bonus est. hauriet a dño grām. qui autem malefacit cogitationibus ſuis impie agit. Non roborabit̄ hō ex impietate. ⁊ radix iuſtoꝝ nō emouebit̄. ⁊ mulier diligens ſto rona ē uiro ſuo. ⁊ putredo oſſibus ei. ⁊ q̄ ſine conſilio cogitat̄ dispergent. Cogitationes iuſtoꝝ iudicia. ⁊ ſilia ī pniꝰ fraudulen ta. Verba ī pniꝰ inſidiant ſanguini. os iuſtoꝝ liberabit eos. ⁊ vertit ī prosa nō erūt. domꝰ aūt iuſtoꝝ permanebit. Doctrīa ſua nobilitatur uir. q̄ aūt uanus et exors est. patebit con temptui. melior ē pauper ⁊ ambulans ī ſimplicitate ſua. q̄ diues ⁊ diuersis pine. Nouit iuſtus iumentoꝝ ſuoꝝ. uiſcera aūt impioꝝ crudelia. qui operatur terram ſuā repleabit̄ panib⁹. qui aūt ſectatur otiū ſtultiſſimus est. deſiderū ī pii nouissimū est pessimoꝝ. ⁊ radix aūt iuſtoꝝ ꝓficiet.

Vbi pecora labora ⁊ in augmento. ⁊ male effugiet aūt iuſtus de angustia. Destructor ſſis unūquisq; replebit bonis. ⁊ uiꝝ ex ore manūꝫ ſuarū retribuetur ei. Via ſtulti recta ē in oculis eius. q̄ aūt ſapiens ē audit conſilia. Fatuus ſtatim indicat iram ſuā. q̄ aūt diſſimulat iniuriā. callidus est. ⁊ q̄ nouit loquitur indeſinenter. q̄ aūt ītuet ueritatē. ostendit iuſtitiā. ⁊ qui promittit. ⁊ q̄ gladio pungit̄ ſimile. lingua aūt ſapi entiū ſanitas est. Labiū ueritatis firmū erit ī ꝑpetuum. q̄ aūt testis est repente mendacia. ⁊ ſingit linguā mendax. Dolꝰ in corde cogitantiū mala. q̄ aūt ſuadent pacē ſequitur eos gaudiū. Non contriſtabit iuſtū quicquid ei acciderit. ī pijs aūt replebūtur malis. Abhominatiōi dño labia mēdacia. ⁊ q̄ aūt fideliter agit. placentes ei. Rex iuſtis delectat̄ ſām. ⁊ cor ſapientiū pua cipit doctrīam. Manus fortiū dñabit̄. ⁊ q̄ aūt remiſſa ē tributis ſeruit. Cor vir corde ſuū letificat. ⁊ ſermone bono lenificabit̄. ⁊ negligit amy cū ſuū. iuſtus est. q̄ aūt ī pniꝰ decipiet eos. Non in uenit fraudulentꝰ lucū. ⁊ ſubſtātia hōis auriꝫ pciū. In ſemita iuſtitie uita. iter aūt deuiū ducit ad mortē. Filius ſapiens doctrīna patris. q̄ aūt illusor est. nō audit cum arguitur. Destructori ſuo nō ſanabit̄ bonis. Aīa aūt pau peꝝ obſecrabit. ⁊ qua.

Qui cuſtodit oſtiū. cuſtodit aīam ſuā. q̄ aūt ītēdit ditari est. adiaquendū ſentier mala. Iudex ī ira ſuā ut pigeos pau. aīa ut optatū impiorum. ⁊ inpinguabit̄. Vbi nō ē dux ruet pus dereſtabit̄. ⁊ impius ſuis ꝓfundet. ⁊ ſimulatur. Iuſtus ea ſodit ī incentiuū. ⁊ impietas ſub pcc̄o ſupplantat. ⁊ ſi ceruesiā mel bibit. ⁊ ſi pauꝝ ei ī manu ſua dulcis est. Redēptio aīe uiri ſue diuites ſunt. q̄ aūt pauꝑ ē increpatiō

nem non ſuſtinet. Luy iuſtoꝝ letificat. lucerna impioꝝ extinguet̄. ⁊ inter ſtipa boſq; ſunga fiunt. Qui ſtat ſancta ſilua gunt. regnū aūt ſapiū. Stulti ſeſtinatio mi nuet̄. q̄ aūt manuū colligit ſua multiplicabit̄. Spes q̄ differtur affligit aīam. lignū uite desiderū perue. ⁊ detrahit alicui ut ſe ītuitū obligat. q̄ aūt timet ꝑceptū. ipace ſalutabit̄. Ley ſapientis fons uite. ut declinet a ruina mortis. doctrīa bōa dabit grām. ⁊ in mēte ꝓteritoꝝ uestigia. Astutus omīa agit cū conſilio. q̄ aūt ſtultus est. aperit ſtultitiam. Nūtius impijs cadet in malū. legatus fidelis ſanitas. ⁊ egestas ⁊ ignominia. q̄ a quo deserit disciplinam. q̄ aūt acquiescit arguenti glorificabit̄. desiderū ſatiabit̄ delectat̄ animā. ⁊ abhominant ſtultū eos q̄ fugiunt mala. ⁊ cū ſapientib⁹ ābula. ſapiēs erit. ⁊ amicus ſtultoꝝ efficietur ſimilis. Peccatores ꝑſequitur malū. ⁊ iuſtis retribuentur bōa. Bonus reli quet hēdes filios ⁊ nepotes. ⁊ conſeruabit̄ iuſto ſubſtā per catorꝫ. Multi cibi in nouālib⁹ pauꝝ. ⁊ aliq̄ congregant̄ ab ſine iudicio. q̄ parcit uirge. odit filiū ſuū. q̄ aūt diligit illū. inſtāter erudit. Iuſtus comedit et repletur aīam ſuam. uenter aūt impioꝝ saturabit̄.

Sapiens mulier edificabit domū ſuā. inſipiens et euellet̄ quā ꝑ destruet manib⁹. Ambulans recto timore dñi. deſpicitur autē quī itā gradit̄ uia. In ore ſtulti uirga ſuperbie. labia ſapientiū custodiūt eos. Vbi nō ſunt boues ꝑſepe uacuū ē. ubi aūt plurime segetes. ibi mani feſta fortitudo bouis. Testis fidelis nō mētit. ⁊ exſpirat̄ mendacia testis dolosus. Querit derisor ſapien tiam. ⁊ nō inuenit. doctrīa prudētium facilis. Vade ā uiꝝ ſtulti. ⁊ nō cognouisti labia prudēte ſapiā. callidi ē intelligere uiam ſuam. ⁊ imprudētia ſtultoꝝ errāt. Stulti illudet peccatū. inter iuſtos morabit̄ grā. Cor q̄ nouit amaritudinē ānē ſue. ⁊ gaudio eius nō mis cebit̄ extraneus. domus impioꝝ delebit̄. tabernacu la iuſtoꝝ germinabūt.

Est uia q̄ videtur hōi iuſta nouissima aūt deducunt. ad mortem. Risui dolore miscebit. ⁊ extrema gau dij luctus occupat. Viris ſuis replebit̄ stultus. ⁊ ſuper eū erit uir bonus. Innocens credit omi uolo. Astutus ad uidet̄ greſſus ſuos. Sapiēs timet. ⁊ declinat malū. stultus transilit. ⁊ confidit. Imprudēs opabit̄ stulti am. ⁊ uir uſurarum odioſus est. Pusilli debūt paruuli stulti tiam. ⁊ astuti expectabūt ſcām. Incubūt mali aūt bonis. ī pijs aūt portas iuſtoꝝ. Etiam pximo ſuo pa uper odioſus erit. Amici uō diuitū multi. Qui deſpicit pximū ſuū peccat. q̄ aūt miseretur paupi. beat est. Qui cōfidit in domino miam diligit. errant qui ope tur malum. misia ⁊ ueritas ꝑparent bōa. Ī omi opere erit abūdātia. ubi aūt uba ſunt plurima. ibi frequē egestas. Corona ſapientiū diuitie coꝝ. stultitia ſtul toꝝ ī prudentia. liberat aīas testis fidelis. ⁊ ꝑflat ūa pelli ſine dubio. ī timore dñi fiducia fortitudinis. et filijs eius erit ſpes. Timor domini fons uite. ut declī net a ruinis mortis. ī multitudine populi dignitas regis. ī paucitate conſpicui plebis ignominia pncipis. Qui patiens est multa gubernatur prudentia. q̄ aūt impatiens exaltat ſtultitiam ſuam. Vita carnis ſanitas cordis. putredo oſſium inuidia. Qui calūpniat egenū exprobrat factori eius. honorat aūt eum qui miſeret tur pauꝑis. ī malitia ſua expellet̄ impius. ſperat aūt iuſtus ī morte ſua. ī corde prudentis requie scit ſapia. ⁊ in doctos quoq; erudiet. ⁊ in medio stultorum nō quiescit. Iustitia eleuat gentē. miseros facit populos peccatū. Acceptus est regi minister intelligens stulta dedecus aut. mutilis ſuſtinebit. Responſio mollis frangit iram. Sermo durus ſuſcitat furorē. Lingua ſapientium ornat ſapia. os stultoꝝ ebullit stultitiam. ī omī loco oculi dñi. ꝓspectant malos. ⁊ bonos. Lingua placabilis lignū uite que aūt ī moderata conteret ſpm. Sa ultus irridet disciplinam patris ſui. q̄ aūt custodit

increpationes stultus morietur. Domus iusti plurima fortitudo et in fructibus impii conturbatio. Labia sapientium disseminabunt scientiam, cor stultorum dissimile erit. Victime impiorum abominabiles domino, vota iustorum placabilia. Abominatio est domino via impii, qui sequitur iustitiam diligitur ab eo. Doctrina mala deserenti viam vite, qui increpationes odit morietur. Infernus et perditio coram domino, quanto magis corda filiorum hominum. Non amat pestilens eum qui se corripit, nec ad sapientes graditur. Cor gaudens exhilarat faciem, in merore animi deicitur spiritus. Cor sapientis querit doctrinam, et os stultorum pascitur imperitia. Omnes dies pauperis mali, secura mens quasi iuge convivium. Melius est parum cum timore domini quam thesauri magni et insatiabiles. Melius est vocare ad olera cum caritate quam ad vitulum saginatum cum odio. Vir iracundus provocat rixas, qui patiens est mitigat suscitatas. Iter pigrorum quasi sepes spinarum, via iustorum absque offendiculo. Filius sapiens letificat patrem, stultus homo despicit matrem suam. Stultitia gaudium stulto, et vir prudens dirigit gressus suos. Dissipantur cogitationes ubi non est consilium, ubi vero plures sunt consiliarii confirmantur. Letatur homo in sententia oris sui, et sermo oportunus est optimus. Semita vite super eruditum, ut declinet de inferno novissimo. Domum superborum demolietur dominus, et firmos faciet terminos vidue. Abominatio domini cogitationes male, et purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo. Conturbat domum suam qui sectatur avaritiam, qui autem odit munera vivet. Mens iusti meditabitur obedientiam, os impiorum redundat malis. Longe est dominus ab impiis, et orationes iustorum exaudiet. Lux oculorum letificat animam, fama bona impinguat ossa. Auris que audit increpationes vite in medio sapientium commorabitur. Qui abicit disciplinam despicit animam suam, qui autem acquiescit increpationibus possessor est cordis. Timor domini disciplina sapientie, et gloriam precedit humilitas.

C. XVI

Hominis est animam preparare, et domini gubernare linguam. Omnes vie hominum patent oculis eius, spirituum ponderator est dominus. Revela domino opera tua, et dirigentur cogitationes tue. Universa propter semetipsum operatus est dominus, impium quoque ad diem malum. Abominatio domini est omnis arrogans, etiam si manus ad manum fuerit non erit innocens. Misericordia et veritate redimitur iniquitas, et in timore domini declinatur a malo. Cum placuerint domino vie hominis, inimicos quoque eius convertet ad pacem. Melius est parum cum iustitia quam multi fructus cum iniquitate. Cor hominis disponit viam suam, sed domini est dirigere gressus eius. Divinatio in labiis regis, in iudicio non errabit os eius. Pondus et statera iudicia domini sunt, et opera eius omnes lapides sacculi. Abominabiles regi qui agunt impie, quoniam iustitia firmatur solium. Voluntas regum labia iusta, qui recta loquitur diligetur. Indignatio regis nuntii mortis, et vir sapiens placabit eam. In hilaritate vultus regis vita, et clementia eius quasi imber serotinus. Posside sapientiam quia auro melior est, et acquire prudentiam quia pretiosior est argento. Semita iustorum declinat mala, custos anime servat viam suam. Contritionem precedit superbia, et ante ruinam exaltatur spiritus. Melius est humiliari cum mitibus quam dividere spolia cum superbis. Eruditus in verbo reperiet bona, et qui in domino sperat beatus est. Et qui sapiens corde est appellabitur prudens, et qui dulcis eloquio maiora percipiet. Fons vite eruditio possidentis, doctrina stultorum fatuitas. Cor sapientis erudiet os eius, et labiis illius addet gratiam. Favus mellis verba composita, dulcedo anime sanitas ossium. Est via que videtur homini recta, et novissimum eius ducit ad mortem. Anima laborantis laborat sibi, quia compulit eum os suum. Vir impius fodit malum, et in labiis eius ignis ardescit. Homo perversus suscitat lites, et verbosus separat principes. Vir iniquus lactat amicum suum, et ducit eum per viam non bonam. Qui attonitis oculis cogitat prava, mordens labia sua perficit malum. Corona dignitatis senectus, in viis iustitie reperietur. Melior est patiens viro forti, et qui dominatur animo suo expugnatore urbium. Sortes mittuntur in sinum, sed a domino temperantur.

C. XVII

Melior est buccella sicca cum gaudio, quam domus plena victimis cum iurgio. Servus sapiens dominabitur filiis stultis, et inter fratres hereditatem dividet. Sicut igne probatur argentum et aurum camino, ita corda probat dominus. Malus obedit lingue inique, et fallax obtemperat labiis mendacibus. Qui despicit pauperem exprobrat factori eius, et qui in ruina letatur alterius non erit impunitus. Corona senum filii filiorum, et gloria filiorum patres eorum. Non decent stultum verba composita, nec principem labium mentiens. Gemma gratissima expectatio prestolantis, quocumque se verterit prudenter intelligit. Qui celat delictum querit amicitias, qui altero sermone repetit separat federatos. Plus proficit correptio apud prudentem, quam centum plage apud stultum. Semper iurgia querit malus, angelus autem crudelis mittetur contra eum. Expedit magis urse occurrere raptis fetibus, quam fatuo confidenti sibi in stultitia sua. Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius. Qui dimittit aquam caput est iurgiorum, et antequam patiatur contumeliam iudicium deserit. Et qui iustificat impium et qui condempnat iustum, abominabilis est uterque apud deum. Quid prodest habere divitias stulto, cum sapientiam emere non possit? Qui altam facit domum suam querit ruinam, et qui evitat discere incidet in mala. Omni tempore diligit qui amicus est, et frater in angustiis comprobatur. Stultus homo plaudet manibus cum spoponderit pro amico suo. Qui meditatur discordias diligit rixas, et qui exaltat os suum querit ruinam. Qui perversi cordis est non inveniet bonum, et qui vertit linguam incidet in malum. Natus est stultus in ignominiam suam, sed nec pater in fatuo letabitur. Animus gaudens etatem floridam facit, spiritus tristis exsiccat ossa. Munera de sinu impius accipit, ut pervertat semitas iudicii. In facie prudentis lucet sapientia, oculi stultorum in finibus terre. Ira patris filius stultus, et dolor matris que genuit eum. Non est bonum dampnum inferre iusto, nec percutere principem qui recta iudicat. Qui moderatur sermones suos doctus et prudens est, et pretiosi spiritus vir eruditus. Stultus quoque si tacuerit sapiens reputabitur, et si compresserit labia sua intelligens.

C. XVIII

Occasiones querit qui vult recedere ab amico, omni tempore erit exprobrabilis. Non recipit stultus verba prudentie, nisi ea dixeris que versantur in corde eius. Impius cum in profundum venerit peccatorum contempnit, sed sequitur eum ignominia et opprobrium. Aqua profunda verba ex ore viri, et torrens redundans fons sapientie. Accipere personam impii in iudicio non est bonum, ut declines a veritate iudicii. Labia stulti immiscent se rixis, et os eius iurgia provocat. Os stulti contritio eius, et labia illius ruina anime eius. Verba bilinguis quasi simplicia, et ipsa perveniunt usque ad interiora ventris. Pigrum deicit timor, anime autem effeminatorum esurient. Qui mollis et dissolutus est in opere suo frater est sua opera dissipantis. Turris fortissima nomen domini, ad ipsum currit iustus et exaltabitur. Substantia divitis urbs roboris eius, et quasi murus validus circumdans eum. Antequam conteratur exaltatur cor hominis, et antequam glorificetur humiliatur. Qui prius respondet quam audiat, stultum se esse demonstrat et confusione dignum. Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam, spiritum vero ad irascendum facilem quis poterit sustinere? Cor prudens possidebit scientiam, et auris sapientium querit doctrinam. Donum hominis dilatat viam eius, et ante principes spatium ei facit. Iustus prior est accusator sui, venit amicus eius et investigabit eum. Contradictiones comprimit sors, et inter potentes quoque diiudicat. Frater qui adiuvatur a fratre quasi civitas firma, et iudicia quasi vectes urbium. De fructu oris viri replebitur venter eius, et genimina labiorum illius saturabunt eum. Mors et vita in manu lingue, qui diligunt eam comedent fructus eius. Qui invenit mulierem bonam invenit bonum, et hauriet iocunditatem a domino. Qui expellit mulierem bonam expellit bonum, qui autem tenet adulteram stultus est et insipiens. Cum obsecrationibus loquetur pauper, et dives effabitur rigide. Vir amabilis ad societatem magis amicus erit quam frater.

C. XIX

Melior est pauper qui ambulat in simplicitate sua, quam dives torquens labia sua et insipiens. Ubi non est scientia anime non est bonum, et qui festinus est pedibus offendit. Stultitia hominis supplantat gressus eius, et contra deum fervet animo suo. Divitie addunt amicos plurimos, a paupere autem et hi quos habuit separantur. Testis falsus non erit

in punitus. et qui mendacia loquitur non effugiet. Multi colunt personam potentis, et amici sunt dona tribuentis. Fratres hominis pauperis oderunt eum; insuper et amici longe recesserunt ab eo. Qui tantum verba sectatur, nichil habebit. Qui autem possessor est mentis, diligit animam suam, et custos prudentie inveniet bona. Testis falsus non erit inpunitus, et qui loquitur mendacia peribit. Non decent stultum delicie, nec servum dominari principibus. Doctrina viri per patientiam noscitur, et gloria eius est iniqua pretergredi. Sicut fremitus leonis, ita et regis ira; et sicut ros super herbam, ita et hilaritas eius. Dolor patris filius stultus, et tecta iugiter perstillantia litigiosa mulier. Domus et divitie dantur a parentibus, a domino autem proprie uxor prudens. Pigredo inmittit soporem, et anima dissoluta esuriet. Qui custodit mandatum, custodit animam suam; qui autem negligit viam suam mortificabitur.

Feneratur domino qui miseretur pauperis, et vicissitudinem suam reddet ei. Erudi filium tuum, ne desperes; ad interfectionem autem eius ne ponas animam tuam. Qui inpatiens est sustinebit dampnum, et cum rapuerit aliud apponet. Audi consilium et suscipe disciplinam, ut sis sapiens in novissimis tuis. Multe cogitationes in corde viri; voluntas autem domini permanebit. Homo indigens misericors est, et melior est pauper quam vir mendax. Timor domini ad vitam, et in plenitudine commorabitur absque visitatione pessimi. Abscondit piger manum suam sub ascella, nec ad os suum applicat eam. Pestilente flagellato stultus sapientior erit; si autem corripueris prudentem, intelliget disciplinam. Qui affligit patrem et fugit matrem, ignominiosus est et infelix. Non cesses, fili, audire doctrinam, nec ignores sermones scientie. Testis iniquus deridet iudicium, et os impiorum devorat iniquitatem. Parata sunt derisoribus iudicia, et mallei percutientes stultorum corporibus.

C. XX.

Luxuriosa res vinum, et tumultuosa ebrietas; quicumque his delectatur non erit sapiens. Sicut rugitus leonis, ita et terror regis; qui provocat eum peccat in animam suam. Honor est homini qui separat se a contentionibus; omnes autem stulti miscentur contumeliis. Propter frigus piger arare noluit; mendicabit ergo estate, et non dabitur ei. Sicut aqua profunda, sic consilium in corde viri; sed homo sapiens exhauriet illud. Multi homines misericordes vocantur; virum autem fidelem quis inveniet? Iustus qui ambulat in simplicitate sua beatos post se filios derelinquet. Rex qui sedet in solio iudicii dissipat omne malum intuitu suo.

Quis potest dicere: Mundum est cor meum, purus sum a peccato? Pondus et pondus, mensura et mensura, utrumque abhominabile est apud deum. Ex studiis suis intelligitur puer, si munda et recta opera eius sint. Aurem audientem et oculum videntem dominus fecit utrumque. Noli diligere sompnum, ne te egestas opprimat; aperi oculos tuos et saturare panibus. Malum est, malum est, dicit omnis emptor, et cum recesserit tunc gloriabitur. Est aurum et multitudo gemmarum, vas autem pretiosum labia scientie. Tolle vestimentum eius qui fideiussor extitit alieni, et pro extraneis aufer ab eo pignus. Suavis est homini panis mendacii, et postea implebitur os eius calculo. Cogitationes consiliis roborantur, et gubernaculis tractanda sunt bella. Ei qui revelat misteria et ambulat fraudulenter et dilatat labia sua ne commiscearis. Qui maledicit patri suo et matri, extinguetur lucerna eius in mediis tenebris. Hereditas ad quam festinatur in principio, in novissimo benedictione carebit. Ne dicas: reddam malum pro malo; expecta dominum, et liberabit te.

Abhominatio est apud deum pondus et pondus; statera dolosa non est bona. A domino diriguntur gressus viri; quis autem hominum intelligere potest viam suam? Ruina est homini devotare sanctos, et post vota retractare. Dissipat impios rex sapiens, et curvat super eos fornicem. Lucerna domini spiraculum hominis, que investigat omnia secreta ventris. Misericordia et veritas custodiunt regem, et roboratur clementia thronus eius. Exultatio iuvenum fortitudo eorum, et dignitas senum canities. Livor vulneris absterget mala, et plage in secretioribus ventris.

C. XXI.

Sicut divisiones aquarum, ita cor regis in manu domini; quocumque voluerit inclinabit illud. Omnis via viri recta sibi videtur; appendit autem corda dominus. Facere misericordiam et iudicium magis placet domino quam victime. Exaltatio oculorum est dilatatio cordis; lucerna impiorum peccatum. Cogitationes robusti semper in habundantia; omnis autem piger semper in egestate est. Qui congregat thesauros lingua mendacii vanus et excors est, et impingetur ad laqueos mortis. Rapine impiorum detrahent eos, quia noluerunt facere iudicium. Perversa via viri aliena est; qui autem mundus est, rectum opus eius. Melius est sedere in angulo domatis quam cum muliere litigiosa et in domo communi. Anima impii desiderat malum; non miserebitur proximo suo. Multato pestilente sapientior erit parvulus, et si sectetur sapientem sumet scientiam. Excogitat iustus de domo impii, ut detrahat impios a malo. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, et ipse clamabit et non exaudietur. Munus absconditum extinguit iras, et donum in sinu indignationem maximam. Gaudium iusto est facere iudicium, et pavor operantibus iniquitatem. Vir qui erraverit a via doctrine in cetu gigantum commorabitur. Qui diligit epulas in egestate erit; qui amat vinum et pinguia non ditabitur. Pro iusto datur impius, et pro rectis iniquus. Melius est habitare in terra deserta quam cum muliere rixosa et iracunda. Thesaurus desiderabilis et oleum in habitaculo iusti, et inprudens homo dissipabit illud. Qui sequitur iustitiam et misericordiam inveniet vitam, iustitiam et gloriam. Civitatem fortium ascendit sapiens, et destruxit robur fiducie eius. Qui custodit os suum et linguam suam, custodit ab angustiis animam suam.

Superbus et arrogans vocatur indoctus, qui in ira operatur superbiam. Desideria occidunt pigrum; noluerunt enim quicquam manus eius operari. Tota die concupiscit et desiderat; qui autem iustus est tribuet et non cessabit. Hostie impiorum abhominabiles, que offeruntur ex scelere. Testis mendax peribit; vir obediens loquitur victoriam. Vir impius procaciter obfirmat vultum suum; qui autem rectus est corrigit viam suam. Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra dominum. Equus paratur ad diem belli, dominus autem salutem tribuet.

C. XXII.

Melius est nomen bonum quam divitie multe; super argentum et aurum gratia bona. Dives et pauper obviaverunt sibi; utriusque operator est dominus. Callidus vidit malum et abscondit se; innocens pertransiit et afflictus est dampno. Finis modestie timor domini, divitie et gloria et vita. Arma et gladii in via perversi; custos autem anime sue longe recedit ab eis. Proverbium est: adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit non recedet ab ea. Dives pauperibus imperat, et qui accipit mutuum servus est fenerantis. Qui seminat iniquitatem metet mala, et virga ire sue consummabitur. Qui pronus est ad misericordiam benedicetur; de panibus enim suis dedit pauperi. Eice derisorem, et exibit cum eo iurgium, cessabuntque cause et contumelie. Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem. Oculi domini custodiunt scientiam, et supplantantur verba iniqui. Dicit piger: leo est foris, in medio platearum occidendus sum. Fovea profunda os aliene; cui iratus est dominus incidet in eam. Stultitia colligata est in corde pueri, et virga discipline fugabit eam. Qui calumpniatur pauperem ut augeat divitias suas, dabit ipse ditiori et egebit.

Inclina aurem tuam et audi verba sapientium; appone autem cor ad doctrinam meam, que pulchra erit tibi cum servaveris eam in corde tuo, et redundabit in labiis tuis, ut sit in domino fiducia tua; unde et ostendi eam tibi hodie. Ecce descripsi eam tibi tripliciter in cogitationibus et scientia, ut ostenderem tibi firmitatem et eloquia veritatis, respondere ex his illis qui miserunt te. Non facias violentiam pauperi quia pauper est, neque conteras egenum in porta, quia dominus iudicabit causam eius, et configet eos qui confixerunt animam eius.

Noli esse amicus homini iracundo, nec ambules cum viro furioso, ne forte discas semitas eius, et sumas scandalum anime tue. Noli esse cum his qui defigunt manus suas, et qui vades se offerunt pro debitis. Si enim non habes unde restituas, quid cause est

ut vellas pugnare cū deambulo tuo? Non nāq; gredient̄ simul
nos sunt quos sol⁹ peccare fecerunt patres nr̄i. Videsti ne
quando filiū hoīs peccare filio. cōm regib; habitare. nec erit amīr
eli iniquo biblia. Nō sedebit ut comedat cū p̄ncipe. di
gessit autem ā pōtis suis. nr̄ fugiem tuam. et fra
ne cultrū in gutture tuo. Cultū habes in pōtate āb
eum. ne desideres deliciis eius in quo ē panis īdig
nus. Noli labore ut diteris. si prudētie tue pone mod⁹.
ne erigas oculos tuos ad pecuniā quā nō potes. q̄si fu
cient sibi pennas sicut aquile tuo⁹ habunt celū et com
edes cū hōie iracundo. nec desideres cibos eius. qm̄ i similitu
dine arioli. cogitat̄ est anim⁹ eius q̄ ignorat. Comede
et bibe dicet tibi. et mens eius nō ē tecum. Cibos quos co
medere cū vomes. et p̄des pulchros sermones tuos sua
viter. Ne loquaris in auribus stulti. q̄ despicient doctrinā
eloquii tui. nec attendet ad nr̄am sapientiā. Ne auferas antiq⁹
terminos nec in agrū pupillor̄ ne intrēris. q̄m q̄ fortis ē
redemptor eor̄ ipse iudicabit causas eor̄ contra te. Applica
cor tuū ad doctrinā. et aures tue ad verba sapientie. Noli subtrahere
a puero disciplinā. nō enī si percusseris eū virga. morie
tur. Tu virgā percutiens eū. animā eius de mortis liberabis.
Fili mi si sapiens fuerit. animus tuus. et gaudebit cor tuū
cor meū. et exultabunt renes mei cū locuta fuerint
recta labia tua. Non emuletur cor tuū peccatores. sed
timore dñi esto tota die. quia habebis spem in nouis
simo. et frustrata non auferetur. Audi fili mi. et esto
sapiens. et dirige in via animū tuū. Noli esse in conuiuiis po
tatorū. nec in comessationibus eorū qui carnes ad vescē
dum emunt. quia egestosus homo et vacabit somnolentia.
et vestietur pannis scissis et obsoletis. Audi patrē tuū qui genuit
te. et ne contemnas cū senuerit mater tua. Veritatē
eme. et noli vendere sapiam et doctrinā et intelligentiam.
Exultet gaudio pater iusti. qui sapientē genuit lete
tur meo. Gaudeat pat̄ tuus et mater tua. et exultet
que genuit. Præbe fili mi cor tuū mihi. et oculi tui viās meas
custodiant. Fovea enī profunda est meretrix. et puteus
angustus alienus. Insidiatur in via q̄si latro. et quos mu
tos inter facit. Cuius. cuius patrue. cui rixe.
cui foueæ. cui sine causa vulnera. cui suffusio oculorum
Nonne his qui morantur in vino. et studēt calicibus ebi
bendis. Non intueatur vinū cū flavescit. cū splen
duerit in vitro color eius. Ingreditur blande. sed in
nouissimo mordebit ut coluber. et sicut regulus fue
nena effundet. Oculi tui videbunt extraneas mulieres
et cor tuum loquetur perversa. Et eris sicut dormiens in me
dio mari. et sicut gubernator amisso clauo. Et
es. Verberauerunt me et non dolui. traxerunt me
et ego non sensi. Quā expergiscar et rursum una re
periam. Ne emulēris virum malos. nec desideres es
cum eis. Perturbationes meditatur mens eorum. et labia eorum
bella. Sapientia edificabit̄ domus. et prudētia
roborabit̄. In doctrina replebuntur cellaria. omni
substantia pretiosa et pulcherrima. Vir sapiens fortis est.
et vir doctus robustus. qui cū disciplina mitur bellū. et est salus ubi multa sunt consilia. Spes
eorum stulta sapientia. et porta nō aperiet ostiū. Eo ag
itante malē facere. stultus accēdit. et cognitō stultus pec
catū est. Abominatio hōīb⁹ derisor. Si desperauerit
in die angustie. imminuitur fortitudo tua.
Liue eos qui ducūtur ad mortē. et qui trahūtur ad in
teritū libera ne recuses. Si dixeris nescio nō suppetet
qui ponderat corda intelligit. et qui seruat animā tuā nouit
et reddet homini iuxta opera sua. Comede fili mi
mel. quia bonū est. et fauus dulcissimus gutturi meo. Sic
et doctrina sapientie ānime tue. quā cū inueneris habe
bis in nouissimo spem. et spes tua nō auferet.
Ne insidieris impietatem hominis iusti. nec irrue
in requiem eius.
Septies enī cadet iustus. et resurget. impius autē corruet
in malū. Cū ceciderit inimicus tuus ne gaudeat. et in
ruina eius ne exultet cor tuū. ne forte videat dominus. et
displiceat ei. et auferat ab eo iram suā. Ne contendas cū pessi
mis. nec emuleris impios. quia non erit futuro spes

malis. et lucerna impiorum extinguetur. Time dominū fili mi
et rege. et cū detractoribus nō commiscearis. quia repente exsurget
pernicies eorum. et ruinā utriusq; quis nouit. Hec quoq; sapientib⁹
dicta. Agnoscere personam in iudicio nō est bonum. Maledicent in
pio populus. et detestabuntur eum
tribus. Qui arguūt laudabiliter. et super ipsos bona benedictio. La
bia deosculabit̄ qui recta ūba respondet. Præpara foris opus tuū. et dilige
agrum tuum. et post edifices domū tuā. Ne
sis testis frustra in proximo tuo. nec lactes quēquā labiis tuis.
nec dicas quomodo fecit mihi sic faciā ei. et reddā unicuiq;
secm opus suū.
Per agrum pigri volui transire. et per vineā viri stulti. et ecce totū
repleuerant urtice. et operuerant superficiem eius spine. et maceria
lapidū destructa erat. Quod cū vidissem posui in corde meo.
et respiciens didici disciplinā. Vsq; quo piger dormis. vsq; quo
de somno surgis? Paululū nimirū dormies. modicū dor
mitabis. et pauxillū manus seres ut quiescas. Veniet quasi
cursor egestas tua. et mendicitas quasi vir armatus. Ne quoq; pu
blice facias mendacium. et frustra te irritule. Mel comede fili mi.
Gloria dominī celare ūbū. et gloria regū inuestigare sermonē.
Celū sursū et terra deorsum. et cor regū inscrutabile. Auferte rubi
ginem de argento. et egredietur vas purissimum. Auferte im
pietatē de cultu regis. et firmabit̄ iustitia thronus eius. Negotia
tores separa ab templo. et fabricabit̄ opus tuum. Ne glo
riāris coram rege. et in loco magnor̄ ne steteris. Melius
enī est ut dicatur tibi. ascende huc. quā ut humilieris coram
principe. Que viderūt oculi tui. ne proferas in turbo cito. ne
postea ei⁹ dimittere nō possis cū dānum feceris amico tuo. Cau
sam tuā tracta cū amico tuo. et secretū alterius ne reuele
lis. ne forte inimicetur tibi et audiens exprobret nō ceſſet
malis auferet infamiā. argentum et aurum laquium
manus aurea et margarita fulgens qui arguit sapientem
auribus obedientes. Sicut frigus nivis in die messis. ita legatus
fidelis his qui miserunt eum. animam dominī sui refrigerat. Nubes et
pluuie et uentus. nō seminat. vir gloriosus et promissa nō implens.
Patientia mitigatur princeps. et lingua mollis confringet du
ritiam. Mel inuenisti. comede quod sufficit tibi. ne forte satu
ratus euomas illud.
Crebrius pedem tuum ad domum proximi tui. ne quando satiatus ode
rit te. Jaculum et gladius et sagitta acuta. Ita qui loquitur
contra proximum suum testimonium falsum. Dens putridus et pes
lapsus. qui confidit in fide tempore angustie. Auferre pallium
in die frigoris. Acetum in nitro. qui cantat carmina cordi pes
simo. Si esurierit inimicus tuus ciba illum. si sitierit. da ei
aquā bibere. Prunas enim congregabis super caput eius. et dominus reddet tibi.
Ventus aquilo dissipat pluuiam. et facies tristis lingua
detrahentis. Melius est habitare in angulo domatis. quā cum
muliere litigiosa in domo communi. Aque frigide animæ sitienti.
et nuntius bonus de terra longinqua. Fons turbatus pede. et
vena corrupta. iustus cadens coram impio. Sicut qui mel multum
comedit. nō est ei bonum. sic qui scrutator est maiestatis. opprimetur a gloria. Sicut urbs patens et absq; muro. ita vir
qui nō potest in loquendo cohibere spiritum suum. Quomodo nix
estate. et pluuia in messe sic decent stulto gloria. Nam
sicut auis ad vium et hirundo ad volatum. sic
maledictum frustra venit. Flagellum equo et camus asino. et virga in dorso imprudentium.
Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam. ne efficiaris ei
similis.
Respondē stulto sicut stultitiā suā. ne sibi sapiens esse videa
tur. Claudus pedibus et mendosum habens. qui mittit verba
a semetipso stulto. Quomodo frustra pulex absque malleo. ita
et qui transfert gloriam stulto. Sicut qui mittit
lapidem in acervum mercurii. ita qui tribuit stulto gloriam. Spi
nea manus in manu ebriosi. et parabola in ore stultorum. Quomodo si spina nascatur in manu temulenti.
sic parabola in ore stultorum. Sagitta vulnerans omnia. sic qui mer
cede conducit insipientem. vel qui transeuntes remunerat.
Sicut canis qui revertitur ad vomitum suum. sic stultus qui iterat stultitiam
suam. Vidisti hominem sapientem sibi videri. magis illo spem
habebit stultus. Dicit piger. Leo est in via. leena in tri
bus. Sicut ostium vertitur in cardine suo. ita piger in lectulo
suo. Abscondit piger manum sub ascella sua. laborat
si ad os illam converterit. Sapientior sibi piger videtur
septem virtutibus loquentibus sibi. Sicut qui apprehendit auribus can

sic qui trāsit: r ꝑmanens nō miscetur vxori alterius. Sic
noyus ē qui mittit lancea in mortem r tacuit cū. sic
uir qui fraudulent necet amico suo. cū fuerit de
bitus. dicet ludens. nō. cū de fecerint lugna ertin
guitur ignis. r sic furto cessante tacebit rixa. Sic
carbones ad prunas r lugna ad ignem. sic hō iracū
dus ad suscitandā rixā. Verba fugientis quasi simplicia. ipse
ꝓueniunt ad medulas ventris. Quomodo si argento fi
dei vernans ueli testa fictile. sic labia tumentia cū pessi
mo corde socians.

Vbi sunt qui intellig̃nt mihi cū ceteris tractauerint do
los. qui cū simulauerit uocē suā non credideris ei. qm̃ septem
nequitie sunt in corde illius. Qui odit dolo fraudulenter
reuelabit malitia eius in populo. Qui fodit foueam. inci
det in eā. r qui uoluit lapidem reū ad se reuertetur. a deū lingua
fallax non amat ueritatem. nec subsistet cū oculis rectis. qui
ne gleuerit in cōtumeliā. ignorās quid superuenturus sit
sibi die crastino. Laudet te alienus. r nō os tuū. extraneus. nō
labia tua. Grauis ē lapis. r arena. sed ira stulti
utroq; grauior. Ira nō habet mīam. nec erūpens furor. nec pe
tulātia ferre quis poterit.

Melior ē manifesta correptio. quam amor absconditus.
Meliora sunt uulnera diligentis. qui fraudulenta o
scula odientis. Anima quæ satiata calcabit fauum. anime au
tem esurienti. amara quæq; dulcia sunt. Sic a nido suo auis
qui repellit uirum suum. sic uir qui relinquit locū suū. Unguēto
r thure delectatur cor. r bonis amicoꝝ consiliis ani
ma dulcoratur. Amicū tuū r amicū patris tui ne dimit
tas. r domū fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis
tue. Melius est uicinus prope. quā frater procul. Stude sapie
fili mi. r lētificā cor meū. ut possis exprobrantē tibi respondere ſ
monem. Astutus uidens malū abscondit se. parui hō
nēs autē pertransierunt. et dispendia. Tolle uestimētū eius
qui spopondit pro extraneo. r pallium eius qui pro
mulgat pro alienis. Qui bñ dicit proximo suo uoce grandi de nocte con
surgens. maledicentis similis erit. Tecta pluuiosa
in die frigoris. r litigiosa mulier equātur. Qui timet ei
ſ iā uentū non seminat. r qui respicit nubes nō metet. Sicut
in die feruoris. r sicut roseus de terre. sic nasci. Ferrū fer
ro ꝓacuit. sic homo exacuit faciem amici sui. Qui seruat
ficū comedet fructus eius. r qui custos est dñi sui glorifi
cabit. Quomodo imago resplendent uultus ꝑspi
cientibus. sic corda hominū manifesta sunt prudenti
bus. Infernus r perditio nō repletur. similiter et oculi ho
minū insatiabiles. Quomodo probatur igni flatorio ar
gentū. r fornace aurū. sic probatur hō ore laudantis.
Aurū multū examinet mala. aurū autē multū examinet fa
tuam. Si stultum pistilles in pila quasi ptisanas feriente
desuper pilo. nō auferetur abeo stultitia eius. Diligēter
cognosce uultum pecoris tui. et inspice greges tuos. Non
enim habebis iugiter potestatē. Si corona imbuitur ingre
nemone. r gener. Ad cōfusionē suā
pra sunt prata. r apparuerūt herbe ubi erat sol collec
ta sunt fena de montibus. Agnina uestimēta tua. r edi
ficia agri pretium. Sufficiat tibi lac caprarū in cibos tuos.
r necessaria domui tue. r alimenta ancillis tuis. Fugit i
pius nemine persequente. Iustus autē quasi leo confidens ab
sq; terrore erit. Ubi peccata sunt multa prauaricatio
nis sapiam r horum scientia. Qui dat. iuxta dulcis iongler
etur. Vir pauper calūpniam patiens similis est imbri
ui uehēti in quo paratur fames. Qui derelinquunt le
gem. Laudant impiū. qui autē custodiunt succendunt
contra eum. Viri mali non cogitant iudicia: Qui autē re
quirunt dñm. animadvertunt omnia. Melior ē pauper
ambulans in simplicitate sua. quā dives pravus in ore
suo. Qui custodit legem filius sapiens est. Qui autē comes
fuerit gulosis confundit patrem suum. Qui cōgregat diuitias
sibi. r fenore alienū pauperi congregat eas. Qui declinat au
rē suā ne audiat legem. oratio eius erit execrabilis.
Qui decipit animas iustorum in malā interitus sui corruet. r
simplices possidebunt bona eius. Sapiens sibi ui ur
dus est. pauper autē prudens scrutabitur eum. In exul
tatione iustorum multa gloria. at gnantibus impiis ruine
hominū. Qui abscondit scelera sua. nō dirigetur. Qui

aūt confessus fuerit. r reliquerit ea. miam cōsequetur. Be
atus homo qui semper ē pauidus. qui uero mitis est. dur.
corruet in malū. Leo rugiens. r ursus esuriens. princeps
impius super populū pauperem. dux indigens prudē
tia. multos opprimet. per calūpniā. Qui auget odit. ut annos
sit. Longi fient dies eius. hominem qui calūpniatur alie. si
gillatim. si uis a malis tuis fugere. ne timo fuerit. Qui ambulat
simpliciter saluus erit. Qui uiis ingreditur uitiū. qui der se
mel. Qui agnoscit etiam sua sanabit. Qui uero seruat
otiū repletur egestate. Vir fidelis multū laudabit. qui aute
festinat ditari. nō erit ingnoscens. Qui cognoscit personā in iu
dicio. nō facit bñ. iste et pro buccella panis deseret ueritatē.
Vir qui festinat ditari. et alius inuidet. ignorat q egestas su
per uenit ei. Qui corripit hominem. gratiam postea inueniet a
pud eū magis quā ille qui ling̃ue blandit. Qui subtrahit aliquid a patre suo. et matre. et dicit hoc nō esse
ccatū. particeps homicide ē. Qui se iactat et dilatat. suscitat
rixas. Qui sperat in domino sanabit. qui ergo in corde suo. stul
tus est. qui autē graditur sapiēter ipse saluabit. Qui dat pauperi nō
indigebit. qui despicit deprecantē. ipse habebit penuriam. Qui
cū iustus ceciderit ī pctō. ab sorbebitur hōies. cū ubi impii
multiplicabuntur iustis. Uiro qui corripientē se dura cer
uice pertulerit. repentinus sibi ueniet interitus. et sanitas nō
sequetur. In multiplicatione iustorū. lētabit populus. cū
impii sibi ipsis fuerint principes. gemet populus. Vir qui am
at sapiam letificat patrem suū. Qui autē nutrit scortā perdet
substantiam. Rex iustus erigit terram. uir auarus destruet ea. Vir
qui blandit amico suo. stratis eius
pandet. Greditur. peccatis uirū irretit. Iustus autē laudat et
gaudet. Nouit iustus causam pau
pis. impius ignorat scire. Uiri pestilentes dissipant ciuita
tē. Sapientes autē auertūt furorē. Vir sapiens. cū stul
to contendens. siue irascatur. siue rideat. nō inuenit re
quiem. Viri sanguinū oderūt simplicē. iusti autē querūt
animam eius.

Totū sensum suum profert stultus. sapiens differt. r reseruat i
posterū. Principes si audierint uerba mendacia omnes mini
stros habebit impios. Pauper et creditor obuiauerūt sibi. illu
minator ē dominus.

Rex qui iudicat in ueritate pauperes. thronus eius firmabit. Virga atq; correctio tribuet sapiam. Puer. uit
qui dimittitur uoluntati sue. confundit matrē suā. In
multiplicatione impiorum multiplicabuntur delicta. et ruina
eorum uidebitur. Erudi filium tuum. et refrigerabit te. et de
liciabit delicias tue. Cū prophetā deficit populus. et
Qui custodit legē beatus est.
Qui uult uerbis nō ꝑbet erudiri. quia quidam intelligunt
responderi nō potest. et increpari. Qui delicate a
puericia nutrit seruū suū. postea sentiet eum
em. Vir iracundus provocat rixas. et qui ad furorē facilis
est. erit ad peccata proclivior. Superbū sequitur humi
litas. et humilē spū suscipiet gl̃a. Qui fures
rat. odit animam suā. audiunt maledicū. audit nō indicat. quam
mer hōiem cito corruet. qui spat in domino sublevabit.
Multi requirūt faciē ꝓncipis. sed a domino egreditur iu
dicium singulorum.

Abominatur iustus virum impium. et abominatur impius qui
recta sunt in via. Verba cum grugnitu filii nolīte.

Filio quā locutus est mater eius quo ē deus. et quid dulcius filio matre
ostendit. Scientissimus sum utroq;. et sapientia hōis
non ē mecū. Nondum sapiam. et noui sanctū scientiam.
qui ascendit celū. et descendit. qui cōtinuit spūm in ma
nibus suis. qui colligauit aquas. qui circumduxit omnes fines terre. qui fe
cit montes et colles. qui nouit semitas. et qui
scrutator omnis eloquii. nomen est ei. et qd nomen filii
ei. si nosti.

Omnis sermo domini ignitus. scipeus est sperantibus in se. ne
addas quicquā verbis illius. et arguaris inuenaris mendax.
Duo rogaui te ne deneges mihi quā moriar. Vanitatē
et uerba mendacia longe fac a me. inopiam et diuitias ne
ederim. tribue tantū victui meo necessaria. ne forte satu
rata illiciar. et negem. et dicā quis dominus. et egestate

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

compulsus fuerit reuuerem nomen dei mei. Non egrediet seruum
a domino suo. nefiat maledicat vbi cor tuum. Generatio
q patri suo maledicat. et matri suę non benedicat. Generatio
que sibi munda ee uid. et tamen a sordib⁹ suis. Generatio
cuius excelse sunt oculi. et palpebre eius in altum po-
rrecte. Generatio q̃ gladios habet. et mandit molan
dentes suos ut comedat inopes de terra. et pauperes ex hom⁹. San
guisuge due sunt filie dicentes. affer. affer. Tria sunt
insatiabilia. et quartum quod non dicit sufficit. Infernus
et vulua et terra q̃ non dicit aqua. ignis vero nunquam
dicit sufficit. Oculum qui subsannat patrem. et qui despi
cit matris sue partum. eruant eum corui de torrentib⁹. et
edant eum filii aquile.

Tria sunt difficilia mihi. et quartum penitus ignoro. Viam
aquile in celo. viam colubri super petram. viam nauis in
medio mari. et viam viri in adolescentula sua. Talis est via
mulieris adultere. que comedit et tergens os suum. dicit
non operata malum. Per tria mouetur terra et quartum ferre non
sustinet. Per seruum cum regnauerit. et stulti cum saturati
fuerint cibo. Per odiosam mulierem cum ducitur in matrimo-
nium. et ancillam cum heres fuerit domine sue. Quatuor sunt
minima terre. et ipsa sunt sapientiora sapientibus. formice.
Populus infirmus. qui parant in estate cibum sibi. Lepusculus pu
silla animalia. qui collocant in petra cubile suum. Regem locusta
non habent. egreditur unusquisque per turmas. Stellio manibus nec
et moritur in medijs regibus. Tria sunt q̃ bene incedunt.
et quartum qui incedit feliciter. Leo fortissimus bestiarum ad
nullius pauebit occursum. Gallus succinctus lumbos
suos. et hircus. nec est rex contra eum. Et qui stultus apparue
rit postquam insipiens elatus est. Si enim intelligens
posuerit manum. quam citius corripit ubera educendo
lac. exprimit butirum. et qui uehementer emungit
elicit sanguinem. et qui punit iras. producit discordi
as.

Verba lamuhel regis.

Oracula qua erudiuit eum mater sua
quid dilecte mi. quid dilecte uteri mei. quid dilecte uotis
meis. Ne dederis mulieribus substantiam tuam. et diuitias tuas
ad delenda reges. Non regibus o lamuhel. non regibus da
re uinum. quia nullum secretum est. ubi regnat ebrietas.
ne forte bibant et obliuiscantur iudiciorum. et mutent cau
sam filiorum pauperum. Date siceram merentibus. et uinum his
qui amaro sunt animo. Bibant et obliuiscantur egestatis su
e. et doloris sui non recordentur amplius. Aperi os tuum muto. et
iudica causas omnium filiorum qui pertranseunt. Aperi os tuum. decerne
que iustum est. et iudica inopem et pauperem.

Mulierem fortem quis inueniet. procul et de ultimis finibus pre
tium eius. Confidit in ea cor uiri sui. et spoliis non indigebit. Reddet
ei bonum et non malum omnibus diebus
uite sue. Quesiuit lanam et linum. et operata est consi
lio manuum suarum. Facta est quasi nauis institoris. de long
e portans panem suum. Et de nocte surrexit dedit escas
domui suę. et cibaria ancillis suis. Consi
derauit agrum et emit eum. de fructu manuum suarum
plantauit uineam. Accinxit fortitudine lumbos su
os. et roborauit brachium suum. Gustauit et uidit quo
niam bona est negotiatio eius. Non extinguetur in nocte lucerna
eius. Manum suam misit ad fortia. et digiti sui apprehe
derunt fusum. Palmam suam aperuit inopi. et
palmas suas extendit ad pauperem. Non time
bit domui sue a frigoribus nimis. omnes enim domestici eius ue
stiti sunt duplicibus. Stragulatam uestem fecit sibi. byssus
et purpura indumentum eius. Nobilis in portis uir eius. quando
sederit cum senatoribus terre. Sindonem fecit et uendi
dit. et cingulum tradidit chananeo. Fortitudo et de
cor indumentum eius. et ridebit in die nouissimo. Os suum
aperuit sapientie. et lex clemencie in lingua eius. Considera
uit semitas domus sue. et panem otiosa non comedit.
Surrexerunt filii eius. et beatissimam predicauerunt.
uir eius laudat eam. Multe filie congregauerunt
diuitias. tu supergressa es uniuersas. Fallax gratia
et uana est pulchritudo. mulier timens deum ipsa laudabi
tur. Date ei de fructu manuum suarum. et laudent eam
in portis opera eius.

Incipit prologus in ieremiam prophetam in libro ecclesiastes

Communiter omnes fere quinquaginta codices quos usque hodie legere
potui ecclesiasten sic habent legere incipit cum adhesisti uitulum
de pascuis. Quod est sic quia in mundo est et post mortem
non habebit. Mortuum autem non dicimus. obliuioni
datum. quia de oblivione reuocari
possit. intelligere a legendo. quia animi pereuntium non
perit sed subita morte subtracta. Et ideo meruimus ut nulla
eius rei nobis tale iuste nec bene accidat. tantaque uulnere re
cuperis obmutui. nec thesaurum ponas. angustiore unde
liceat animare. et illius memorie. Quod nobis reddo quod debeo. Ad
uenter ammonens. quia multum augeretur scientia
sum. et de hebreo transferens. Magnisme. lxx. Interpre
tes secuti sunt. Symmachus. Aquila quoque et Theodotion non
ab hebraicis discrepant. Porro aquile quatuor simachi. et
theodotionis nec ordinem nec ordinem nimis
interpretis studium detexi. nec curiosi de fonte
uenerantes. omisso opinionum riuulos sectemur. Explicit
ecclesiastes.

Verba ecclesiastes filii dauid regis ierusalem. Vanitas uanitatum dixit ecclesiastes.
Vanitas uanitatum omnia uanitas. Quid habet amplius homo de omni
labore suo quo laborat sub sole. Generatio preterit. et generatio
aduenit. Terra autem in eternum stat. Oritur sol et occidit. et ad locum
suum reuertitur. ibique renascens gyrat per meridiem. et flectit
ad aquilonem. Lustrans uniuersa in circuitu pergit spiritus. et circa
cuncta redit. Omnia flumina intrant in mare. et mare non
redundat. Ad locum unde exeunt flumina reuertuntur ut iterum
fluant. Cuncte res difficiles. non potest eas homo explicare
sermone. Non saturatur oculus uisu. nec auris impletur
auditu. Quid est quod fuit. hoc est quod futurum est. Quid est quod factum est. hoc
est quod faciendum est. Nichil sub sole nouum. nec ualet quisquam
dicere. Ecce hoc recens est. Jam enim precessit in seculis que
fuerunt ante nos. Non est priorum memoria. sed nec eorum quidem
que postea futura sunt. erit recordatio apud eos qui fu
turi sunt in nouissimo.

Ego ecclesiastes fui rex in israel in ierusalem. Posui cor meum ut quererem et
inuestigarem sapienter. de omnibus que fiunt sub sole. Hanc occupa
tionem pessimam dedit deus filiis hominum. ut occuparentur
in ea. Vidi que fiunt cuncta sub sole. et ecce uniuersa uanitas et
afflictio spiritus. Prauum difficile corrigentur. et stultorum infinitus
est numerus. Locutus sum in corde meo dicens. Ecce magnus effe
ctus sum. et precessi sapientia omnes qui fuerunt ante me in hierusalem.
mea mente plurima contemplata est multa sapienter. et didici. Dedique cor
meum ut scirem prudentiam atque doctrinam. Erroresque et stultitiam.
et cognoui quod hoc quoque esset afflictio spiritus. Eo quod in multa
sapientia multa sit indignationis. Et qui addit scientiam. addat
laborem. Dixi ego in corde meo. Vadam et affluam deliciis et fruar bonis. Et uidi quod hoc quoque esset uanitas. Risum reputa
ui errorem. et gaudio dixi. Quid frustra deciperis cogitatu
is in corde meo. Abstraham a uino carnem meam. ut animum
meum transferam ad sapientiam. Donec uiderem quid esset utile filiis hominum. Quo facto operis est
sublimes numero dierum uite sue.

Magnificaui opera mea. edificaui mihi domos. Plantaui uineas
feci ortos et pomaria. et consiti ea cuncti generis arborib⁹. Et
extruxi michi piscinas aquarum. ut irrigarem silua lignum
germinantium. Possedi seruos et ancillas. multosque fami
lium habui. Armenta quoque et magnos ouium greges. ultra
omnes qui fuerunt ante me in hierusalem. Congregauique michi ar
gentum et auru. et substantias regum ac prouinciarum. Feci michi
cantores et cantatrices. et delicias filiorum hominum. Sagene et
urceos in ministerio aduma fundentia. Et supergressus
sum opibus omnes qui fuerunt ante me in hierusalem. Sapientia quo
que perseuerauit mecum. et omnia quecumque uoluerunt oculi mei non
negauerunt eis. nec prohibui cor meum. quin omni uoluptate frue
retur. et oblectaret se in his que parauerat. et hanc esse

sum partem meam fuerem labore meo. Cūq; me cōuer-
sem ad cūcta opa q̄ fecerant manus mee & ad labores
in quib; frustra sudaueram. vidi in oībus vanitatē & af-
flictionem animi & nichil ymanere sub sole. Dixiq; ani-
mo meo. Ecce magnus ego effectus sū & addidici sapiam
plandā cūctam errore q̄ fuit ante me in Iherl. & cor meū
multa prudenter & didicit. & dixi quia tm̄ pōderet sa-
pientia stultitiam. quātū differt lux a tenebris. Sapiens
oculi eius in capite eius. stultus in tenebris ambulat. & tamen
unum utriusq; eōr intellexi. & dixi ego in corde meo. Si unus
& stulti accidet & mihi. quid michi prodest q̄ maiorem
dedi operam ut scirem sapientiam & prudentiam. & quasi
quos q̄ esset vanitas. Non enim erit memoria sapientis simi-
liter stulti in sempiternum. & futura tp̄a oblivione omnia pa-
riter operient. & mortitur doctus similiter ut indoctus. & idcirco
cedunt me vite mee. videns mala esse omnia sub sole. & cūcta
vanitatē & afflictionem animi. Nec sum de testatus sum
omnem laborem meum. quo sollicitus sub sole. habiturus hēdē post me. quem ignoro. utrū sapi-
ens. an stultus futurus sit. & dominabitur laboribus meis
quib; desudauit & sollicitus fui. Nec est quicquā tā vanum.
Nec cessauit cor meum ultra laborare sub
sole. Nam cū alius laboret & cōpta & prosperetur. & alius
dimittat hēdē acquisita. Et hoc vanitas & magnum
malum. Quid enim proderit homini de universo labore suo. & afflic-
tione animi qua sub sole cruciatus est. Cūcti dies eius doloribus ple-
ni sunt. & per noctē mente non requiescit. Et hoc
non est vanitas. Nonne melius est comedere & bibere. &
ostendere animę sue bona de laboribus suis. Sed hoc de manu dei est.
Quis ante eum comedit. & delitiis affluit ut ego. Homini bono in
conspectu suo dedit deus sapiam & scientiam & letitiam. peccato-
ri autē dedit afflictionē & curam superfluā ut addat & congre-
get & tradat ei qui placuit deo. Sed hoc vanitas & cassa so-
licitudo animi.

Tempus omnium & tp̄s spiritus transeūtis. unicuiq; tp̄s nascendi. & tp̄s
moriendi. tp̄s plantandi & tp̄s evellendi quod
plantatum est. tp̄s occidendi & tp̄s sanandi. tp̄s destruendi.
& tp̄s edificandi. tp̄s flendi & tp̄s ridendi. tp̄s plangendi.
& tp̄s saltandi. tp̄s spargendi lapides. & tp̄s colligendi. tp̄s
amplexandi & tp̄s longe fieri a complexibus. tp̄s acquirendi & tē-
pus perdendi. tp̄s custodiendi & tp̄s abiciendi. tp̄s scindē-
di. & tp̄s consuendi. tp̄s tacendi & tp̄s loquendi. tp̄s dilige-
re & tp̄s odire. tp̄s bellum & tp̄s pacem. Quid amplius habet
homo de labore suo. Vidi afflictionem quam dedit deus filiis
hominum ut distendat in ea. Cūcta fecit bona in tp̄e suo.
& mundum tradidit disputationi eorum. ut non inveniat homo
opus quod operatus est deus ab initio usq; ad finem. Et cognovi
quod non esset melius nisi lętari & facere bonum in vita sua
& comedere & bibere. & uti quis fruatur de labore suo. hoc
donum dei est. Didici quod opa q̄ fecerit deus perseve-
rent in eternum. Non possumus eis quicquā addere. nec au-
ferre q̄ fecit deus ut timeatur. Quod fuit ex tē nūc preparat.
& futura sunt iam fuerunt. & deus instaurat quę abie-
rit. Vidi sub sole in loco iudicii impietatem. & in loco iusti-
tie iniquitatem. & dixi in corde meo. Justum & impium iudica-
bit dominus. & tp̄s omnis rei tē erit.

Dixi in corde meo de filiis hominum. ut probet eos deus. & osten-
dat similes sibi esse bestias. Idcirco unus interitus est hominis et
iumentorum. & equa utrumq; sortitio. Sicut moritur homo. sic
moriuntur. similiter spirant omnia. & nichil habet homo iumento am-
plius. Cūcta subjacent vanitati. & omnia pgunt ad unum
locum. De terra facta sunt. & in pulverem revertuntur. Quis nouit
si spiritus filiorum Ada ascendat sursum. & si spiritus iumentorum descen-
dat deorsum in terram. Et deprehendi nichil esse melius quam lętari homi-
nem in operibus suis. hanc est partem illius.

Rursus intuitus sum ad universa que fiunt sub sole. & vidi lacrimas
innocentium. & neminem consolatorem. nec posse resistere violentię eorum
qui calumniabantur eis. & laudavi magis mortuos quam
vivos. & felicem utrumque iudicavi. quem nec dum
natum esse nec vidisse malum quod sub sole fit. Rursus intuitus sum
omnem laborem hominum. & industrias animadverti patere invi-
die proximi. & hoc ergo vanitas & cassa solicitudo est. Stultus
complicat manus suas. & comedit carnes suas dicens. Melior

[illegible] & vacuum quam repletum utraq; manus cum labore
& afflictione animi.

Conversus considerans vidi calumnias que fiunt sub sole. & lacrimas innocentium.
& neminem consolatorem. nec posse resistere violentię eorum
cum omnes consolationem penitus abnegarent. Laudavi ergo mortuos magis quam
viventes. & utrosque superavit qui necdum natus est. nec vidit mala
que fiunt sub sole. Rursus intuitus sum & vidi omnem
fere solicitudinem laborum & artificium hanc emulationem
proximi sui. in qua & vanitas & cassa solicitudo animi. Melius
est duos esse simul quam unum. habent enim emolumentum
societatis sue. Si unus ceciderit. alter
fulcietur. Ve soli. qui cum ceciderit non habet sublevantem. Et si dor-
mierint duo. fovebuntur mutuo. unus quomodo calere
ficiet? Si quis ergo prevaluerit contra unum duo resistunt ei.
Funiculus triplex difficile rumpitur. Melior puer pauper
& sapiens. rege senex & stulto. qui nesciat providere in posterum.
Et de carcere catenisq; interdum quis egrediatur ad regnum.
Natus in regno inopia consumitur. Vidi cunctos simul
qui ambulant sub sole. cum adolescente secundo qui consurgit pro
eo. Infinitus est numerus populi omnium qui fuerunt ante eos. Qui po-
steriores futuri sunt non lętabuntur eo. Sed hoc vanitas & afflictio spi-
ritus. Custodi pedem tuum ingrediens domum dei. & appropinqua ut
audias. Melior enim est obedientia. quam stultorum
victime. quippe qui nesciunt quid faciant mali.
Ne temere quid loquaris. neque cor tuum sit velox ad proferendum
sermonem coram deo. deus enim in celo et tu super terram. idcirco sint
pauci sermones tui. Ubi multe cure ibi somnia. & in
multis sermonibus invenietur stultus.
Quando vovisti votum. ne moreris reddere. displicet enim ei infi-
delis & stulta promissio. Quod vovisti redde. Melius
est non vovere. quam post votum promissa non reddere. Ne
dederis os tuum ut peccare faciat carnem tuam. neque dicas
coram angelo non est providentia. ne forte iratus deus super ser-
mone tuo destruat omnia opera manuum tuarum. Ubi multa
sunt somnia & plurimi sermones inanissimi. tu vero deum time.
Si videris calumnias egenorum & violenta
iudicia. & subtracta iustitia in provincia. non mireris super
hoc negotio. quoniam excelso alius excelsior est. Et super hos
quoque eminentiores sunt alii. & rursus universis imperat rex terre
servienti.
Avarus non implebitur pecunia. & qui amat divitias fructum non
capiet ex eis. Et hoc ergo vanitas. Ubi multe sunt opes.
multi sunt qui comedant eas. Et quid prodest possessori. nisi quod
cernit divitias oculis suis. Dulcis est somnus operanti. sive
parum sive multum comedat. Satietas autem divitis non si-
nit dormire eum. Est & alia infirmitas pessima. quam vidi sub
sole. divitie conservate in malum domini sue per iniquitatem
afflictionemque pessimam. Genuerat filium qui in summa egest
tate erit. Sicut egressus de utero matris sue sic revertetur
nudus. nichil auferens secum de labore suo. Quem turpis pror-
sus infirmitas deludet. quomodo venit. sic revertetur. Quid ergo prodest
ei qui laboravit in ventum. Cunctis diebus vite sue. comedit in
tenebris. & curam multam. & ærumnam & tristitiam. Ubi mise-
rum est bonum. ut comedat quis & bibat. & fruatur le-
titia ex labore suo. quę laboravit sub sole. Numero
dierum vite sue quos dedit ei deus. & hec pars illius. Homo cui
hoc cum debit deus divitias. & substantiam. prestitit ei et
tribuit. ut comedat ex eis & fruatur parte sua & letetur
de labore suo. hoc donum dei. Non enim satis recordabitur di-
erum vite sue. eo quod deus occupet deliciis cor eius.
Est & aliud malum quod vidi sub sole. & quidem frequens apud homines.
Vir cui dedit deus divitias. & substantiam & honorem. & nichil deest
animę sue ex omnibus que desiderat. nec tribuit ei deus potestatem
comedendi ex eis. sed homo extraneus vorabit illud. Hoc vanitas &
magna miseria est. Si genuerit quispiam centum liberos. & vixerit multos annos. & plures dies ętatis habuerit. & anima
illius non utatur bonis suis. sepulturaque careat. dicat.
ego melior illo sit abortivus. frustra enim venit
& tenebris abscondetur. nomenque illius obliscione delebitur. non vi-
dit solem. nec cognovit distantiam boni & mali. etiam
si duobus millibus annis vixerit & non fruatur bonis.
nonne ad unum locum festinant omnia. Labor hominis in ore eius.
& anima illius non implebitur. Quid habet amplius sapiens a stulto. & quid pauper nisi ut pergat illuc unde venit. Melius
est videre quod cupiscitur quam desiderare quod nescias. Et hoc va-
nitas & pastio spiritus. Qui futurus est iam vocatus est nomen

eius. et scitur quod homo sit, et non possit contra fortiorem se in iudicio contendere. Verba sunt plurima, multaque in disputando habentia vanitatem. Capitulum VII

Quid necesse est homini maiora se quaerere, cum ignoret quid conducat sibi in vita sua numero dierum peregrinationis suae, et tempore quod velut umbra praeterit? Aut quis ei poterit indicare quid post eum futurum sub sole sit? Melius est nomen bonum quam unguenta pretiosa, et dies mortis die nativitatis. Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivii. In illa enim finis cunctorum admonetur hominum, et vivens cogitat quid futurum sit. Melior est ira risu, quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis. Cor sapientium ubi tristitia est, et cor stultorum ubi laetitia. Melius est a sapiente corripi, quam stultorum adulatione decipi. Quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic risus stulti. Sed et hoc vanitas.

Calumnia conturbat sapientem, et perdet robur cordis illius. Melior est finis orationis quam principium. Melior est patiens arrogante.

Ne velox sis ad irascendum, quia ira in sinu stulti requiescit. Ne dicas: Quid putas causae est quod priora tempora meliora fuere quam nunc sunt? stulta enim est huiuscemodi interrogatio. Utilior est sapientia cum divitiis, et magis prodest videntibus solem. Sicut enim protegit sapientia, sic protegit pecunia. Hoc autem plus habet eruditio et sapientia, quod vitam tribuunt possessori suo.

Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere quem ille despexerit. In die bona fruere bonis, et malam diem praecave. Sicut enim hanc, sic et illam fecit Deus, ut non inveniat homo contra eum iustas querimonias. Haec quoque vidi in diebus vanitatis meae: iustus perit in iustitia sua, et impius multo vivit tempore in malitia sua. Noli esse iustus multum, neque plus sapias quam necesse est, ne obstupescas. Ne impie agas multum, et noli esse stultus, ne moriaris in tempore non tuo. Bonum est te sustentare iustum, sed et ab illo ne subtrahas manum tuam, quia qui Deum timet, nihil negligit. Sapientia confortavit sapientem super decem principes civitatis. Non est enim homo iustus in terra qui faciat bonum et non peccet. Sed et cunctis sermonibus qui dicuntur ne accommodes cor tuum, ne forte audias servum tuum maledicentem tibi. Scit enim conscientia tua, quia et tu crebro maledixisti aliis. Cuncta tentavi in sapientia. Dixi: Sapiens efficiar; et ipsa longius recessit a me, multo magis quam erat; et alta profunditas, quis inveniet eam? Lustravi universa animo meo, ut scirem et considerarem, et quaererem sapientiam et rationem, et ut cognoscerem impietatem stulti, et errorem imprudentium. Et inveni amariorem morte mulierem, quae laqueus venatorum est, et sagena cor eius; vincula sunt manus illius. Qui placet Deo effugiet eam; qui autem peccator est capietur ab illa. Ecce hoc inveni, dixit Ecclesiastes, unum et alterum, ut invenirem rationem, quam adhuc quaerit anima mea, et non inveni. Virum de mille unum reperi; mulierem ex omnibus non inveni. Solummodo hoc inveni, quod fecerit Deus hominem rectum, et ipse se infinitis miscuerit quaestionibus. Quis talis ut sapiens est? et quis cognovit solutionem verbi?

VIII

Sapientia hominis lucet in vultu eius, et potentissimus faciem illius commutabit. Ego os regis observo, et praecepta iuramenti Dei. Ne festines recedere a facie eius, neque permaneas in opere malo, quia omne quod voluerit faciet. Et sermo illius potestate plenus est, nec dicere ei quisquam potest: Quare ita facis? Qui custodit praeceptum, non experietur quicquam mali. Tempus et responsionem cor sapientis intelligit. Omni negotio tempus est et opportunitas, et multa hominis afflictio, quia ignorat praeterita, et futura nullo scire potest nuntio. Non est in hominis dicione prohibere spiritum, nec habet potestatem in die mortis, nec sinitur quiescere ingruente bello, neque salvabit impietas impium.

Omnia haec consideravi, et dedi cor meum in cunctis operibus quae fiunt sub sole. Interdum dominatur homo homini in malum suum. Vidi impios sepultos, qui etiam cum adhuc viverent in loco sancto erant, et laudabantur in civitate quasi iustorum operum. Sed et hoc vanitas est. Etenim quia non profertur cito contra malos sententia, absque ullo timore filii hominum perpetrant mala. At tamen peccator ex eo quod centies facit malum, et per patientiam sustentatur, ego cognovi quod erit bonum timentibus Deum, qui verentur faciem eius. Non sit bonum impio, nec prolongentur dies eius, sed quasi umbra transeant qui non timent faciem Dei.

Est et alia vanitas quae fit super terram. Sunt iusti quibus mala proveniunt, quasi opera egerint impiorum; et sunt impii qui ita securi sunt, quasi iustorum facta habeant. Sed et hoc vanissimum iudico. Laudavi igitur laetitiam, quod non esset homini bonum sub sole, nisi quod comederet et biberet atque gauderet, et hoc solum secum auferret de labore suo in diebus vitae suae quos dedit ei Deus sub sole. Et apposui cor meum ut scirem sapientiam, et intelligerem distentionem quae versatur in terra. Est homo qui diebus et noctibus somnum non capit oculis. Et intellexi quod omnium operum Dei nullam possit homo invenire rationem eorum quae fiunt sub sole; et quanto plus laboraverit ad quaerendum, tanto minus inveniet; etiam si dixerit sapiens se nosse, non poterit reperire.

[IX] Omnia haec tractavi in corde meo ut curiose intelligerem. Sunt iusti atque sapientes, et opera eorum in manu Dei; et tamen nescit homo utrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta, eo quod universa aeque eveniant iusto et impio, bono et malo, mundo et immundo, immolanti victimas et sacrificia contemnenti. Sicut bonus, sic et peccator; ut periurus, ita et ille qui verum deierat. Hoc est pessimum inter omnia quae sub sole fiunt, quia eadem cunctis eveniunt. Unde et corda filiorum hominum implentur malitia et contemptu in vita sua, et post haec ad inferos deducentur. Nemo est qui semper vivat, et qui huius rei habeat fiduciam. Melior est canis vivus leone mortuo. Viventes enim sciunt se esse morituros; mortui vero nihil noverunt amplius, nec habent ultra mercedem, quia oblivioni tradita est memoria eorum. Amor quoque et odium et invidiae simul perierunt, nec habent partem in hoc saeculo et in opere quod sub sole geritur. Vade ergo et comede in laetitia panem tuum, et bibe cum gaudio vinum tuum, quia Deo placent opera tua. Omni tempore sint vestimenta tua candida, et oleum de capite tuo non deficiat. Perfruere vita cum uxore quam diligis, cunctis diebus vitae instabilitatis tuae, qui dati sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis tuae; haec est enim pars in vita et labore tuo, quo laboras sub sole. Quodcumque facere potest manus tua, instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas.

Verti me ad aliud, et vidi sub sole nec velocium esse cursum, nec fortium bellum, nec sapientium panem, nec doctorum divitias, nec artificum gratiam, sed tempus casumque in omnibus. Nescit homo finem suum; sed sicut pisces capiuntur hamo, et sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis extemplo supervenerit. Hanc quoque sub sole vidi sapientiam, et probavi maximam. Civitas parva, et pauci in ea viri; venit contra eam rex magnus, et vallavit eam, extruxitque munitiones per gyrum, et perfecta est obsidio. Inventusque est in ea vir pauper et sapiens, et liberavit urbem per sapientiam suam; et nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis. Et dicebam ego meliorem esse sapientiam fortitudine. Quomodo ergo sapientia pauperis contempta est, et verba eius non sunt audita? Verba sapientium audiuntur in silentio plus quam clamor principis inter stultos. Melior est sapientia quam arma bellica; et qui in uno peccaverit multa bona perdet.

X

Muscae morientes perdunt suavitatem unguenti. Pretiosior est sapientia et gloria parva et ad tempus stultitia. Cor sapientis in dextera eius, et cor stulti in sinistra illius. Sed et in via stultus ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes stultos aestimat. Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris, quia curatio faciet cessare peccata maxima. Est malum quod vidi sub sole, quasi per errorem egrediens a facie principis: positum stultum in dignitate sublimi, et divites sedere deorsum. Vidi servos in equis, et principes ambulantes quasi servos super terram.

Qui fodit foveam, incidet in eam; et qui dissipat sepem, mordebit eum coluber. Qui transfert lapides, affligetur in eis; et qui scindit ligna, vulnerabitur ab eis. Si retusum fuerit ferrum, et hoc non ut prius, sed hebetatum fuerit, multo labore exacuetur; et post industriam sequetur sapientia.

Si mordeat serpens in silentio, nihil minus habet qui occulte detrahit. Verba oris sapientis gratia, et labia insipientis praecipitabunt eum. Initium verborum eius stultitia, et novissimum oris illius error pessimus. Stultus verba multiplicat. Ignorat homo quid ante se fuerit; et quid post se futurum sit, quis ei poterit indicare? Labor stultorum affliget eos, qui nesciunt in urbem pergere.

Vae tibi terra, cuius rex puer est, et cuius principes mane comedunt. Beata terra cuius rex nobilis est, et cuius principes vescuntur in tempore

suo, a de te faciendum et non ad luxuriam. In pigritiis humiliabitur contignatio, et in infirmitate manuum perstillabit domus. In risum faciunt panem et vinum ut epulentur bibentes; et pecuniae obediunt omnia. In cogitatione tua regi ne detrahas, et in secreto cubiculi tui ne maledixeris diviti, quia et aves caeli portabunt vocem tuam, et qui habet pennas annuntiabit sententiam.

Mitte panem tuum super transeuntes aquas, quia post multa tempora invenies eum. Da partem septem necnon et octo, quia ignoras quid futurum sit mali super terram. Si repletae fuerint nubes, imbrem super terram effundent. Si ceciderit lignum ad austrum aut ad aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit. Qui observat ventum non seminat, et qui considerat nubes numquam metet. Quomodo ignoras quae sit via spiritus, et qua ratione compingantur ossa in ventre praegnantis, sic nescis opera Dei qui fabricator est omnium. Mane semina semen tuum, et vespere ne cesset manus tua, quia nescis quid magis oriatur, hoc aut illud; et si utrumque simul, melius erit. Dulce lumen, et delectabile est oculis videre solem. Si annis multis vixerit homo, et in his omnibus laetatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis et dierum multorum; qui cum venerint, vanitatis arguentur praeterita. Laetare ergo, iuvenis, in adolescentia tua, et in bono sit cor tuum in diebus iuventutis tuae, et ambula in viis cordis tui et in intuitu oculorum tuorum; et scito quod pro omnibus his adducet te Deus in iudicium. Aufer iram a corde tuo, et amove malitiam a carne tua; adolescentia enim et voluptas vana sunt.

Memento creatoris tui in diebus iuventutis tuae, antequam veniat tempus afflictionis, et appropinquent anni de quibus dicas: Non mihi placent; antequam tenebrescat sol et lumen et luna et stellae, et revertantur nubes post pluviam; quando commovebuntur custodes domus, et nutabunt viri fortissimi, et otiosae erunt molentes in minuto numero, et tenebrescent videntes per foramina; et claudent ostia in platea in humilitate vocis molentis, et consurgent ad vocem volucris, et obsurdescent omnes filiae carminis. Excelsa quoque timebunt, et formidabunt in via. Florebit amygdalus, impinguabitur locusta, et dissipabitur capparis, quoniam ibit homo in domum aeternitatis suae, et circumibunt in platea plangentes. Antequam rumpatur funiculus argenteus, et recurrat vitta aurea, et conteratur hydria super fontem, et confringatur rota super cisternam; et revertatur pulvis in terram suam unde erat, et spiritus redeat ad Deum qui dedit illum. Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes, et omnia vanitas. Cumque esset sapientissimus Ecclesiastes, docuit populum, et enarravit quae fecerat; et investigans composuit parabolas multas. Quaesivit verba utilia, et conscripsit sermones rectissimos ac veritate plenos. Verba sapientium sicut stimuli, et quasi clavi in altum defixi, quae per magistrorum consilium data sunt a pastore uno. His amplius, fili mi, ne requiras. Faciendi plures libros nullus est finis; frequensque meditatio carnis afflictio est. Finem loquendi pariter omnes audiamus. Deum time, et mandata eius observa: hoc est enim omnis homo. Et cuncta quae fiunt adducet Deus in iudicium pro omni errato, sive bonum sive malum illud sit.

Explicit liber ecclesiastes. Incipit sirasirim, id est canticum canticorum.

OSCULETUR ME

osculo oris sui, quia meliora sunt ubera tua vino, fragrantia unguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum; ideo adolescentulae dilexerunt te. Trahe me post te; curremus in odorem unguentorum tuorum. *Vox sponse ad adolescentulas.* Introduxit me rex in cellaria sua. Exultabimus et laetabimur in te, memores uberum tuorum super vinum. Recti diligunt te. *Vox synagoge.* Nigra sum sed formosa, *vox sponse*, filiae Ierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. Nolite me considerare quod fusca sim, quia decoloravit me sol. Filii matris meae pugnaverunt contra me; posuerunt me custodem in vineis; vineam meam non custodivi. *Vox ecclesie.* Indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie, ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum. *Vox Christi.* Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, egredere et abi post vestigia gregum, et pasce haedos tuos iuxta tabernacula pastorum. Equitatui meo in curribus Pharaonis assimilavi te, amica mea. Pulchrae sunt genae tuae sicut turturis; collum tuum sicut monilia. Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento. *Vox ecclesie.* Dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum. Fasciculus myrrhae dilectus meus mihi; inter ubera mea commorabitur. Botrus cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi. *Vox Christi.* Ecce tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra; oculi tui columbarum. *Vox ecclesie.* Ecce tu pulcher es, dilecte mi, et decorus. Lectulus noster floridus; tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cypressina. *Vox Christi.* Ego flos campi et lilium convallium. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. *Vox ecclesie.* Sicut malum inter ligna silvarum, sic dilectus meus inter filios. Sub umbra illius quem desideraveram sedi, et fructus eius dulcis gutturi meo. Introduxit me rex in cellam vinariam; ordinavit in me caritatem. Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Laeva eius sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me. *Vox Christi.* Adiuro vos, filiae Ierusalem, per capreas cervosque camporum, ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam, quoadusque ipsa velit. *Vox ecclesie.* Vox dilecti mei; ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles. Similis est dilectus meus capreae hinnuloque cervorum. En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. En dilectus meus loquitur mihi. *Vox ecclesie.* Surge, propera, amica mea, columba mea, formosa mea, et veni. Iam enim hiems transiit; imber abiit et recessit. Flores apparuerunt in terra nostra; tempus putationis advenit; vox turturis audita est in terra nostra; ficus protulit grossos suos; vineae florentes dederunt odorem suum. *Vox Christi.* Surge, amica mea, speciosa mea, et veni. Columba mea in foraminibus petrae, in caverna maceriae, ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis; vox enim tua dulcis, et facies tua decora. *Vox ecclesie ad Christum.* Capite nobis vulpes parvulas quae demoliuntur vineas; nam vinea nostra floruit. *Vox ecclesie.* Dilectus meus mihi, et ego illi, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies et inclinentur umbrae. Revertere; similis esto, dilecte mi, capreae aut hinnulo cervorum super montes Bether. *Vox Marie Magdalene.* In lectulo meo per noctes quaesivi quem diligit anima mea; quaesivi illum et non inveni. Surgam et circuibo civitatem; per vicos et plateas quaeram quem diligit anima mea; quaesivi illum et non inveni. Invenerunt me vigiles qui custodiunt civitatem. *Vox ecclesie de Christo dicit.* Num quem diligit anima mea vidistis? Paululum cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea; tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meae, et in cubiculum genitricis meae. *Vox Christi.* Adiuro vos, filiae Ierusalem, per capreas cervosque camporum, ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit. *Vox synagoge.* Quae est ista quae ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhae et thuris, et universi pulveris pigmentarii? *Vox ecclesie.* En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios, et ad bella doctissimi; uniuscuiusque ensis super femur suum propter timores nocturnos. Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis Libani; columnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum; media caritate constravit propter filias Ierusalem. Egredimini et videte, filiae Sion, regem Salomonem in diademate quo coronavit eum mater sua in die desponsationis illius, et in die laetitiae cordis eius. *Vox ecclesie dicit.*

Osculetur me

¶ IIII

Quam pulchra es amica mea quam pulchra es. oculi tui columbarum. absque eo quod intrinsecus latet. Capilli tui sicut greges caprarum. que ascenderunt de monte galaad. Dentes tui sicut greges tonsarum que ascenderunt de lavacro. Omnes gemelli fetibus. et sterilis non est inter eas. Sicut vitta coccinea labia tua. et eloquium tuum dulce. Sicut fragmen mali punici. ita gene tue: absque eo quod intrinsecus latet. Sicut turris david collum tuum. que edificata est cum propugnaculis. mille clipei pendent ex ea. omnis armatura fortium. Duo ubera tua. sicut duo hinnuli capree gemelli qui pascuntur in liliis. donec aspiret dies et inclinentur umbre. Vadam ad montem mirre. et ad collem thuris. Tota pulchra es amica mea. et macula non est in te. Veni de libano sponsa mea. veni de libano veni. Coronaberis de capite amana. de vertice sanir et hermon. de cubilibus leonum. de montibus pardorum. Vulnerasti cor meum soror mea sponsa. vulnerasti cor meum. in uno oculorum tuorum. et in uno crine colli tui. Quam pulchre sunt mamme tue soror mea sponsa. pulchriora sunt ubera tua vino. et odor unguentorum tuorum super omnia aromata. Favus distillans labia tua sponsa. mel et lac sub lingua tua. et odor vestimentorum tuorum. sicut odor thuris. Ortus conclusus soror mea sponsa. ortus conclusus. fons signatus. Emissiones tue paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus. Cypri cum nardo. nardus et crocus. fistula et cinnamomum cum universis lignis libani. mirra et aloe cum omnibus primis unguentis. Fons ortorum. puteus aquarum viventium que fluunt cum impetu de libano. *xpc sponse convocat.*

¶ V

Surge aquilo et veni auster perfla ortum meum. et fluant aromata illius. *eccla de xpo dicit.*

Veniat dilectus meus in ortum suum. et comedat fructum pomorum suorum. *xpc dicit.*

Veni in ortum meum soror mea sponsa. messui mirram meam cum aromatibus meis. comedi favum cum melle meo. bibi vinum meum cum lacte meo. *xpc ad aplos dicit.*

Comedite amici mei et bibite. et inebriamini karissimi. Ego dormio et cor meum vigilat. *eccla dicit.* Vox dilecti mei pulsantis.

Aperi michi soror mea. amica mea. columba mea. immaculata mea. quia caput meum plenum est rore. et cincinni mei guttis noctium. *Sponsa ad semetipsam.*

Expoliavi me tunica mea. quomodo induar illam. lavi pedes meos quomodo inquinabo eos. *vox eccle de xpo.*

Dilectus meus misit manum suam per foramen. et venter meus intremuit ad tactum eius. Surrexi ut aperirem dilecto meo. manus mee stillaverunt mirram. digiti mei pleni mirra probatissima. Pessulum hostii mei aperui dilecto meo. At ille declinaverat atque transierat. Anima mea liquefacta est. ut locutus est. Quesivi et non inveni illum. vocavi et non respondit michi. Invenerunt me custodes qui circueunt civitatem. percusserunt me et vulneraverunt me. tulerunt michi pallium meum custodes murorum. Adiuro vos filie ierusalem si inveneritis dilectum meum ut nuncietis ei quia amore langueo. *vox*

Qualis est dilectus tuus ex dilecto o pulcherrima mulierum qualis est dilectus tuus ex dilecto. quia sic adiurasti nos. *sinagoge.* *vox eccle de xpo.*

Dilectus meus candidus et rubicundus electus ex milibus. Caput eius aurum optimum. Come eius sicut elate palmarum. nigre quasi corvus. Oculi eius sicut columbe super rivulos aquarum. que lacte sunt lote et resident iuxta fluenta plenissima. Venter eius eburneus super lapidem saphirum. Gene illius sicut areole aromatum consite a pigmentariis. Labia eius lilia distillantia mirram primam. Manus illius tornatiles auree plene iacinctis. Venter eius eburneus distinctus saphiris. Crura illius columpne marmoree que fundate sunt super bases aureas. Species eius ut libani electus ut cedri. Guttur illius suavissimum. et totus desiderabilis. Talis est dilectus meus. et iste est amicus meus filie ierusalem.

¶ VI

Quo abiit dilectus tuus o pulcherrima mulierum. quo declinavit dilectus tuus. et querimus eum tecum. *vox sinagoge ad ecclam.*

Dilectus meus descendit in ortum suum ad areolam aromatum. ut pascatur in ortis. et lilia colligat. *vox eccle.* Ego dilecto meo et dilectus meus michi qui pascitur inter lilia. *vox xpi ad ecclam.*

Pulchra es amica mea. suavis et decora sicut ierusalem. terribilis ut castrorum acies ordinata. Averte oculos tuos a me. quia ipsi me avolare fecerunt. Capilli tui sicut grex caprarum que apparuerunt de galaad. Dentes tui sicut grex ovium que ascenderunt de lavacro. Omnes gemelli fetibus. et sterilis non est inter eas. Sicut cortex mali punici. sic gene tue. absque occultis tuis. Sexaginta sunt regine. et octoginta concubine. et adolescentularum non est numerus. Una est columba mea perfecta mea. una est matris sue electa genitrici sue. *vox xpi ad ecclam.* Viderunt eam filie et beatissimam predicaverunt. regine et concubine. et laudaverunt eam. Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens. pulchra ut luna. electa ut sol. terribilis ut castrorum acies ordinata. *vox eccle ad sinagogam.*

Descendi ad ortum nucum ut viderem poma convallium. et inspicerem si floruisset vinea. et germinassent mala punica. Nescivi. anima mea conturbavit me. propter quadrigas aminadab. *vox sinagoge.* Revertere revertere sunamitis. revertere revertere. ut intueamur te. *Sinagoga dicit.*

¶ VII

Quid videbis in sunamite nisi choros castrorum. Quam pulchri sunt gressus tui in calciamentis filia principis. *vox sinagoge.* Iunctura feminum tuorum sicut monilia que fabricata sunt manu artificis. Umbilicus tuus crater tornatilis nunquam indigens poculis. Venter tuus sicut acervus tritici. vallatus liliis. Duo ubera tua sicut duo hinnuli gemelli capree. Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscine in esebon que sunt in porta filie multitudinis. Nasus tuus sicut turris libani que respicit contra damascum. Caput tuum ut carmelus. et comme capitis tui sicut purpura regis iuncta canalibus. Quam pulchra es et quam decora carissima in deliciis. Statura tua assimilata est palme. et ubera tua botris. Dixi ascendam in palmam. et apprehendam fructus eius. Et erunt ubera tua sicut botri vinee. et odor oris tui sicut odor malorum. Guttur tuum sicut vinum optimum. *eccla de xpo dicit.*

Dignum dilecto meo ad potandum. labiis et dentibus illius ruminandum. Ego dilecto meo et ad me conversio eius. *eccla ad xpm.*

Veni dilecte mi. egrediamur in agrum. commoremur in villis. Mane surgamus ad vineas. videamus si floruit vinea. si flores fructus parturiunt. si floruerunt mala punica. Ibi dabo tibi ubera mea. Mandragore dederunt odorem in portis nostris. Omnia poma nova et vetera dilecte mi servavi tibi.

¶ VIII

Quis michi det te fratrem meum *vox patriarcharum dicit.* sugentem ubera matris mee. ut inveniam te foris et deosculer. et iam me nemo despiciat. Apprehendam te et ducam in domum matris mee. et ibi me docebis. et dabo tibi poculum ex vino condito. et mustum malorum granatorum meorum. Leva eius sub capite meo. et dextera illius amplexabitur me. *eccla de xpo dicit.*

Adiuro vos filie ierusalem. ne suscitetis. neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit. *vox sinagoge ad ecclam.*

Que est ista que ascendit de deserto deliciis affluens. innixa super dilectum suum. Sub arbore malo suscitavi te. ibi corrupta est mater tua. ibi violata est genitrix tua. *eccla ad xpm dicit.*

Pone me ut signaculum super cor tuum. ut signaculum super brachium tuum. quia fortis est ut mors dilectio. dura sicut infernus emulatio. Lampades eius lampades ignis atque flammarum. Aque multe non poterunt extinguere caritatem. nec flumina obruent illam. Si dederit homo omnem substantiam domus sue pro dilectione. quasi nichil despiciet eam. *xps ad sinagogam dicit.*

Soror nostra parva et ubera non habet. Quid faciemus sorori nostre in die qua adloquenda est. *vox xpi.* Si murus est. edificemus super eum propugnacula argentea. Si hostium est compingamus illud tabulis cedrinis. Ego murus et ubera mea sicut turris. *vox eccle.* Ex quo facta sum coram eo quasi pacem reperiens. Vinea fuit pacifico. in ea que habet populos *Sinagoga ecclesie dicit.* tradidit eam custodibus. vir affert pro fructu eius mille argenteos. *xpc dicit.* Vinea mea coram me est. mille tui pacifici. et ducenti his qui custodiunt fructus eius. *eccla ad xpm.* Que habitas in ortis amici auscultant [illegible]

Hic incipit prologus super Cantica canticorum.

Salomon id est pacificus qui in regno eius pax [illegible] [illegible]

Marginal notes: Sponsus ad sponsam. — Sponsa ad sponsum. — Sponsa ad semetipsam dicit. — alii textus habent populos. — [illegible]

Fuocem tuam. Vox ecclie ad xpm.
uge dilectem. assimilare capree hinulo quarum⁹ super mo
tes aromatū. Expliat enim ea omnia eorum.

Incipit argūm in librū Sapiencie.

Liber Sapie apud hebreos nusquā ē. ut fertur ipse titulus
grecam magistelā manam redolet. Hunc tamen philonem ēe af
firmāt. qui proinde sapiēcie nomen nact. quia meo xpm aduenī
qm ē sapia patris. et passio eius eum denigr exprimit. Incipit
liber Sapiencie.

Diligite iustitiam qui iudicatis terram. Sentite de domino in bonitate et in simpli
citate cordis quite illū. qm inuenitur ab his qui non temptant
illū. apparet autē his qui fidem habent in illum. Peruersē enim co
gitationes dixerunt deo. probata autē uirtus conuincit insipientes.
qm inimicus iam non introibit sapia. nec habitabit in
corde subdito peccatis.

Spiritus enim sanctus discipline effugiet fictū. et auferet se
a cogitationibus q̄ sunt sine intellectu. et corripietur a iusper
ueniente iniquitate. benignus est enim spiritus sapiencie.
et non liberabit maledictū a labiis eius. qm̄ renū illius testis
est deus. et cordis eius scrutator ē uerus. et lingue illius audi
tor. Qm̄ spiritus domini replebit orbem terrarum. et hoc q̄
continet omnia scientiā habet uocis. pp̄ hoc qui loquuntur iniqua non
pōt latere. nec p̄ teriet illū arguens iudicium. In cogitatio
nibus enim impiorum interrogatio. Sermonū quidem illius audiens deus ad
uenit. ad correptionem iniquitatū illius. Qm̄ auris zeli
audit omnia. et murmurationis non abscondetur.
Custodite ergo uos a murmuratione q̄ nichil prodest. et a de
tractione parcite lingue. qm̄ sermo obscurus in uacuū non de
scendet. Os autē quod mentitur occidit animam.
Nolite zelare mortem in errore uite uestre. neq; acquiratis per
ditionem in operibus manuū uestrarū. qm̄ deus mortem non
fecit. nec delectatur in perditione uiuorum. Creauit enim ut
essent omnia. et sanabiles fecit nationes orbis terrarum. Non est in
illis medicamentū exterminii. nec est inferorum regnum in terra.
Iustitia perpetua est et immortalis. impii autē manibus et uerbis
accersierunt illam. et existimantes illam amicā. defluxerunt.
et disposuerunt ad illam. quia digni sunt qui sint ex
parte illius.
Dixerunt enim cogitantes non recte. Exiguū et tristabile
est tempus uite nostre. et non est refrigerium in fine hominis. et non est qui
agnitus sit reuelatus reuertetur. quia ex nichilo nati sumus. et post
hoc erimus tanquā non fuerimus. qm̄ fumus flatus est in
naribus nostris. et sermo scintille ad commouendum cor nostrum.
in quo dissoluto conburetur tanquā mollis cer. et tanquā uana ducetur
anima nostra. et tanquā nebula dissolue. q̄ fugata est a
radiis solis. et a calore illius aggrauata. Et nomen nostrum obliuionē
accipiet post pauca. et nemo memoriā habebit operū nostrorū. Um
bre enim transitus est tempus nostrum. et non est reuersio finis nostri.
qm̄ consignatus est et nemo reuertetur. Venite ergo et fruamur
bonis q̄ sunt. et utamur tanquā in iuuentute celeriter.
Uino pretioso et unguentis nos impleamus. et non pretereat nos
flos temporis. Coronemus nos uolis. ante quam marcescat.
nullum sit pratū. quod non pertranseat luxuria nostra. Nemo nos
strum sit exors luxurie nostre. Ubique relinquamus signa letitie.
qm̄ hec pars nostra. et hec sors. Opprimamus pauperem iustum. et non
parcamus uidue. nec ueterani reuereamur canos multi temporis.
Sit autē fortitudo nostra lex iustitie. Adhuc infirmus est. tan
quam inutile requiritur.

Circumueniamus ergo iustum. qm̄ inutilis est nobis. et contrarius
est operibus nostris. et improperat nobis peccata legis. et diffamat in nos
peccata discipline nostre. promittit se scientiam dei habere. et filium dei se
nominat. factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum.
Grauis est nobis etiam ad uidendum. qm̄ dissimilis est aliis
uita illius. et immutate sunt uie eius. tanquā nugaces estimati
sumus ab illo. et abstinet se a uiis nostris tanquā ab immū
dis. et prefert nouissima nostra. et gloriatur patrem se deum
habere. Videamus ergo si sermones illius ueri sint. et temptemus
quā uentura sunt illi. et scimus quis erit nouissimus illius. Si enim
uerus dei filius. suscipiet illū. et liberabit eū de manibus aduer
sorum. Contumelia et tormento interrogemus illū. ut sciamus
reuerentiam illius. et probemus patientiam eius. Morte turpissima
condemnemus eū. erit enim ei respectus ex sermonibus illius. Hec cogitauerunt. et errauerunt. excecauit enim eos
malitia eorum. et nescierunt sacramenta dei. nec mercedem
speuerunt iustitie. nec iudicauerunt honorem animarum
sanctarum. Quoniam deus creauit hominem inexterminabilem. et ad imagi
nem sue similitudinis fecit illū. Inuidia autē diaboli mors
introiuit in orbem terrarum. imitantur autē illū qui sunt ex parte illius. Alio ℓ capitulū
Iustorum autē animē in manu dei sunt. et non tanget illos tormentum
mortis. Uisi sunt oculis insipientium mori. et estimata est afflictio
exitus illorum. et quod a nobis est iter exterminii. illi autē sunt in pace. Et si coram hominibus
tormenta passi sunt. spes illorum immortalitate plena est. Inparua
uexati. in multis bene disponentur. quoniam deus tentauit illos.
et inuenit illos dignos se. tanquā aurum in fornace probauit illos.
et quasi holocaustum hostiā accepit illos. et respectus erit respectus
illorum. fulgebunt iusti. et tanquā scintille harundinum discur
rent. Iudicabunt nationes et dominabuntur populis. et regnabit
dominus illorum in perpetuū. Qui confidunt in illo intelligent
ueritatem. et fideles in dilectione requiescent in illo. qm̄ don
um et respectus electis eius
impii autē secundū q̄ cogitauerunt. corripientur iuste. qui
egle spernunt iustum. a domino recesserunt. Sapientiam
enim et disciplinam quia abiecit. infelix est. et uana est spes il
lorum. et labores sine fructu. et inhabitabilia opera illorum sunt.
Mulieres eorum insensate sunt. et nequissimi filii eorum. Exe
crata creatura illorum. qm̄ felix sterilis. et inuiolata. que
nescit thorum in delicto. habebit fructum in respectione animarum san
ctarum. Et spado qui non operatus est per manus suas iniquitatem.
nec cogitauit aduersus deum nequissima. Dabit enim ei fidei
donum electum. et sortem gratissimam in templo domini accipere. honori
enim labor gloriosus est fructus. quā nouerit artifex
me. Filii enim adulterorum in consummatione erunt. et semine iniquo
thorus consumetur. Et si quidem longe uite fuerint
in nichilum reputabuntur. et sine honore erit nouissimus senectus
illorum. Et si celeriter defuncti fuerint. non habebunt
spem. nec in die agnitionis illius locutionem. Nam mors cuiusq;
iniqui dure sunt consummationis.
Quam pulchra est casta generatio cum claritate. Immortalis
est enim memoria illius. quia apud deum nota est. et apud
homines. Cum presens est imitantur illā. et desiderant eā cum
ducta fuerit. et triumphat in eternum coinquinatos ar
guens. et peccatum omne arguet. Multi genitura autē impia nul
tudo erit. et ultra spuria uitulamina non dabunt radices. et
firmum stabile fundamentum collocabunt. Quia tra
mes iniquorum germinabunt. infirmiter posita auulso con
mouebuntur. et ad nichilum stabunt. et confundentur. Et
fingetur enim tam infirma ramus. et fructus illorum inutiles.
acerbi. ad manducandum. et ad nichilum apti. Nam quicquid en
im ex illis filii qui nascuntur. testes sunt nequitie aduersus
parentes. in interrogatione sua.
Iustus autem si morte preoccupatus fuerit. in refrigerio erit.
Senectus enim uenerabilis est. non diuturna neque annorum
numero computata. Cani sunt enim sensus hominis. et etatis se
nectus uita immaculata. Placens deo factus dilectus. et
uiuens inter peccatores translatus est. Raptus est ne
malitia mutaret intellectum eius. aut ficta malitie de
cipet animam illius. Fascinatio enim nugacitatis obscurat
bona. et inconstantia concupiscentie transfert sensum sine ma
litia. Consummatus in breui explenit tempora multa. Pla
cata enim erat deo anima eius. propter hoc properauit educere illum
de medio iniquorum. populi autem uidentes et non intelligent
nec ponentes in corde huiusmodi. quia gratia dei et misericordia est
in sanctis eius. et respectus in electos eius. Condemnat autem iu
stus mortuus uiuos impios. et iuuentus celeriter consummata longam uitam
iusti multam. Videbunt enim finem sapien
tes. et non intelligent quid cogitauerint de illo deus. et quare

munierit illū dominus. Videbunt eū et pnēbit illo
aūr dominus irridebit. Et erūt post videri ētes sine ho
nore. i. eorum memoria mēm mortuos imperpetuū. Qm̄ destrū
per illos inflatos sine uoce. rām monebit illos. a fun da
mentis. usq; ad sup̄mū desolabuntur. Et erit gemitus.
et memoria illoꝝ pibit. Venient cogitatione pauoꝝ iu
ga mundi. tradiderunt illos ea dño mquitates ipoꝝ.

Tunc stabūt iustꝰ in magna constantia. adūsus eos qui
se angustiauerūt. rqui abstulerunt labores eoꝝ. Vi
dentes turbabūtur timore horribili. mirabūtur in
subitā ētē spēnte salutē. dicētes intra se pniā agētes
intra angustiā. i pre mgustiu spūs gemitus. Hi sūt
quos aliq̄n habuimus in derisū. i similitudinē ip
perii. nos msensati uitam illoꝝ estimabamus in ami
am. finem illoꝝ sine honore. Quō ergo computati sūt
inter filios dei. i inter sanctos sors illoꝝ est. Ergo erravi
mus. a uia ueritatis. i. iustitie lumē nō luxit nobis. et
sol intelligentie nō ē ort⁹ sup nos. Lassati sumꝰ
in uia mquitatis i pditionis. i ambulauimus uias dif
ficiles. uiam aūr dñi ignoruimus. Quid nobis p
fuit superbia. aut quid diuitiarū iactātia cum fastu
transierunt omnia illa tāquam umbra. i tāquam nūtius
pcurrens. i tāquā nauis que pransit fluctuātem. a
quā cum pterierit nō est uestigium inuenire.
nec semitā carine in fluctibus. Aut sicut cum pennatum
uolat iter. nullū inuenitur argumētū mnentis illi.
sic i nos nati. continuo desijmus esse. i uirtutis quidē signū
nullū ostendere. Imalignitate aūr nr̄a cōsūpti sumꝰ. Talia dixerūt in infernō hi qui peccauerūt
ante deū. spes impi tāquā lanugo est. q̄ a uento tollitur. i tāq̄
spuma gracilis que a procella dissipatur. i tāquā fumus q̄
a uento dissipat⁹ est. i tāquā memoria hospitis unius di
ei pteriuit.

Iusti aūr in ppetuū uiuent. i apud dominū est merces eoꝝ.
i cogitatio illoꝝ apud altissimū. Ideo accipient regnū de
corē. i diadema speciei de manu dñi. Qm̄ dexterā
sua teget eos. i brachio sco suo defendet illos. Accipiet
armaturā zelus illius. i armabit creaturā ad ultionē
inimicoꝝ. Induet pro rice iustitiā. i accipiet pro galea
iudicium certū. Sumet scutū inexpugnabile equita
tem. acuet aūr dirā in lanceā. i pugnabit cū illo orbis
terrarū ē insensatos. Ibūt directe emissiones fulgo
rum. i tāquā de bene curuato arcu nubiū exprimā
būtur. i. dirigentur loci in fluentes. i petrosi tā pleni mā
tentur grādinel. i semdescet millos aqua maris. et
flumina obruent durities. cōtra illos stabit spūs ur
tens. i tāquā turbo uentus inde rapiet eos. i. adducet iniq̄
pōnet omnem terrā in quitatē eoꝝ. i malignitate euer
tet sedes potentū. Quoniā ē sapiēcia. quam uinc. i ur
prudentia magis q̄ stulticia.

Ignite ergo ignē lucis intelligite me discite iudicare finē terre.
Super autē uos iniquos multitudinē. i ira
cundie uobis murmur nationū. Qm̄ data ē. a dño pote
stas uobis. i uirtus. a altissimo. qui interrogabit opa
uestra. i cogitationes scrutabit. Qm̄ cū essetis ministri re
gni illius. non recte iudicastis. nec custodistis legem iustitie. nec secundū uoluntatē dei am
bulastis. horrende i cito apparebit uobis. q̄m iudicium
durissimum in his qui pūnt fiet. Obtegulerū enim fit
misericordia. potenter aūt potentes tormenta patiētur. Non
enim subtrahet psonam cuiusq̄ dominus. nec reue
rebitur magnitudinem cuiusq̄. Quoniā pusillū i mi
serū ipse fecit. et equaliter cura ē illi de omnib. Fortio
ribus aūr fortior instat cruciatus. Tibi nos ergo reges sa
pientie nos sermones meos concupiscite. ut
in sermonibus meis uitā discatis sapiam. i nō excidatis.
Qui enim custodierint iustitiam. iustificabūtur. i
qui didicerint ea. inuenient quid respondeant.
Concupiscite ergo sermones meos. desiderate illos. et
erudimini.

habebunt disciplinam. Clara est et q̄ nūq̄ marcescit sa
pientia. et facile ab his qui diligūt eam. inuenit. Inuenit enim ab
his qui q̄runt illam. Preoccupat qui se concupiscit. ut illis se
prior ostendat. qui de luce uigilat ad illam. nō laborā
bit. Assidentem enim illam foribus suis inuenet. Cogitare
ergo de illa sensus est cōsummatus. i qui uigilauerit pter
illam. cito erit securus. Qm̄ digne circuit se ipa querēs
i. in his sanctis ostendit se illis hilariter. i in oī. prudentia occur
rit illis. Initiū enim illius discipline sapiscētia. Cura q̄ uerissima
discipline dilectio ē. i dilectio custodia legū illius est. cu
stodia aūr legū. confirmatio incorruptionis est. Incor
ruptio aūr facit ee proximū do. Concupiscētia aūr sapien
tie. deducit ad regnum ppetuum. Si ergo delectamini tro
nis et sceptris. o summitates populoꝝ diligite lucē sapiam ut in
ppetuū regnetis. Diligite lumen sapiēte omes qui p estis pu
blici. Quid est. aūr sapiēcia. i quemadmodum facta sit re
spondeam. i nō abscondā a uobis sacramēta dei. sed indagine nat⁹
uram sinuose sequar. i ponam in luce scam illius. i nō p
teribo ueritatem neq; cū inuida tabescente materia
lo. qm̄ talis hō nō erit particeps sapiente. Multitudo aūr
sapientiū. sanitas est orbis terrarū. i rex sapiens populi
stabilimentū est.

Ergo accipite disciplinam et sermones meos. i. placent uobis.
i. q; erudimini per sermones meos. i. placent uobis.
Cum quidem et ego mortalis hō similis omnib. i. regenerē
tibus illius. qui prior factus est. i. uentre matris figuratus
sum caro. Nouem mensib⁹ agglutinatus sum i sanguine. ex se
mine hūis. i delectatione somnij ouenient. i. ego natus
accepi communem aerem. i. similē huic tacta deficiētia. i pri
mam uocem similem omnib. emisi plorans. Nimio uolumine nu
tritus sum i curis magnis. Nemo enim exordia aliud ha
buit natiuitatis initiū. Unus ergo introitus est omnib. aditus
et similis exitus.

Propter hoc optaui. i datus est mihi sensus. et inuocaui
me. i. spiritus sapiente. Et preposui illam regnis i. sedibus et
diuitiis. nichil ei comparauī lapidē pretiosum. Qm̄ omne aurū in cōparatione illius. arē
na est exigua. et tāquā lutū estimabitur argentū in cōs
pectu illius. Super salutē et speciem dilexi eam. i. pro
posui pluce hāc illam. Qm̄ inextinguibile est lumen illius.
Venerūt aūr mihi oīa bona pariter cū illa. et innume
rabilis honestas per manus illius. Lętatus sum omnibus.
Qm̄ aūr precedebat me ista sapiencia. i. ignorabam. Qm̄ omnium
mater est. quā sine fictione didici. i sine inuidia communico. Ne
illius. et honestatem illius nō abscondā. Thesaurus enim infinitus est hūib. quo qui usi sunt. participes facti sunt amici
citie dei. propter discipline dona commendati.

Det michi aūr deus
dicere. Qualia resumere digna sensu. q̄ michi dator est
Qm̄ ipse sapiencie dux est. i sapientiū emendator. In manu
enim illius. i nos et sermones nr̄i. i omnis sapientia. et operū
scientie et disciplina. Ipse enim dedit michi horū q̄ sunt scien
tiā uerā. ut sciā dispositionem orbis terrarū. i uirtutes
elemētorū. initiū. i cōsummationem. et medietatē temporū. et
mutationem ex alium in alium. et mutationes solstitiorum.
et cōsummationes et causas annorū. et mutationes circui
tionis et stellarū. dispositiones. Naturas animaliū. et
iras bestiarū. Uim uentorū. et cogitationes hominum.
differentias uirgultorū. et uirtutes radicum. Quecumq; sunt. absconsa
et improuisa didici.

Omnium enim artifex docuit me sapia. Est enim in illa spūs. intelli
gens. scs. unicus. multiplex. subtilis. mobilis. disser
tus. incoinquinatus. certus. suauis. amans bonū acutus
qui nullū uetat bene facere. benignus. humanus. stabi
lis. certus. securus. omnem habens uirtutem. omnia prospiciens. et
qui capiat omnes spūs. intelligibiles. mundos. subtiles. Om
nis enim mobilitas mobilior est sapiencia.

Attingit aūr ubiq; pp sua mūditiam. Vapor est enim uirtu
tis dei. et emanatio quedā est clara omnipotētis dei. Ideo nichil inquinatum illi incurrit. Candor est enim lucis eterne. et spe
culum sine macula dei maiestatis. et imago bonitatis illius. Et cum sit una
omnia potest. et manens in semetipsa omnia innouat. et per nationes in
animas sanctas se transfert. Amicos dei et prophetas constituit.
Nichil enim diligit

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

deus. mſi eũ qui cũ ſapĩa habitat. Eſt enim ſpecioſior
ſole. & ſuper omẽm ſtellarum diſpoſitionẽ. luci ꝓpo
nitur. hanc enim nox ſuccedit. nox.

Sapĩa aũt non uincit malitia. attingit ergo uſq; ad
finem fortiter. & diſponit oĩa ſuauiter. hanc amau & exq
ſiui ab adoleſcentia mea. & ſponſam mihi
aſſumere. & amator factus ſum formę illius. Generoſi
tatem glorificat conuersatiõ uitę dei. & dñs oĩum dilexit eum. Doctrix enim dei eſt & diſciplinæ dei. & electrix operum illius. Et ſi diuitię expetuntur in uita. quid ſapientia locu
pletius quę oĩa operatur. Si aũt ſenſus operatur. quis horũ
q̃ ſunt magis quam illa ars tenet. Et ſi iuſticiam quis diligit. Labores huius magnas habent uirtutes. Sobrietatem enim & prudentiam docet. & iuſticiã & uirtutẽ.
quibus utilius nichil ẽ in uita hominibus. Et ſi multitudinẽ ſcientię deſiderat quis. fiet præcognita. & futura eſtimat.
Scit uerſutias ſermonum. & ſolutiones argumentorum. ſignа & monſtra ſcit aũt quã fiãt. & euentus tẽporũ & ſeculoꝝ.
Propoſui ergo hanc adducere mihi ad uitam. deum. ſciens q̃
bonorum conſiliatrix eſt. & cauta rationis. & ſpectatũ amabilis. & nomen habet ſapĩa. & ego non ſum ſegnis in confeſſione eius. ſed parui infans. & mortalis. & breuis tẽporis. & minor ad intellectum iudicii & legũ.
Et quidem ſi quis coram filiis hominũ perfectus eſſet. ab illius
tamen ſapĩa tua. quę mecum eſt. nichilominus operabit. Tua aũt præcepta
Tu aũt elegiſti me regem populo tuo. & iudicem filiis tuis & filiabus. & dixiſti
Tu edificare templũ in monte ſcõ tuo. & in ciuitate habitaculi
tui tui aram. ſimilitudinem tabernaculi ſcti tui. quod
paraſti ab initio. & ſcis hec. ſapientia quę nouit opera tua. & affuit tibi cũ orbem terrarũ faceret. & ſciebat quid placitum eſſet
oculis tuis. & quę directa ſunt præceptis tuis. Emitte illam de
celis ſanctis tuis. & a ſede magnitudinis tuę. ut mecũ ſit. & mecũ laboret. ut ſciam quid acceptum ſit apud te. Scit
enim illa omnia & intelligit. & deducet me moderate in
operibus meis. & ſeruabit me in ſua potẽtia. & erunt accepta opera
mea. & diſponam populum tuum iuſte. & ero dignus ſedibus
patris mei. Quis enim hominũ poterit ſcire conſilium dei. aut quis poterit cogitare quid uelit deus. Cogitationes enim
mortalium timidæ. & incerte prouidentię nre. Corpus enim
quod corrũpitur aggrauat animam. & deprimit terrena habitatio
ſenſum multa cogitantem. Et difficile eſtimamus ea quę
in terra ſunt. & quę in prouiſu ſunt inuenimus cũ labore. Quę
autem celi ſunt. aũt quis inueſtigauit. Sensum quoque tuum quis
ſciet. niſi tu dederis ſapientiam. & miſeris ſpiritum tuum altiſſimum. Et ſic correcte ſunt ſemite eorum qui in terris placent tibi.
& per ſapientiam ſalui facti ſunt homines.

Cum ꝓgenitis ſanctis ſunt. quę cũq; pia cogitauerunt. uiri domine
ꝓpria. & illũ qui primus a conditus eſt pater orbis terrarũ. cum
ſolus eſſet creatus cuſtodiuit. & eduxit illũ a delicto ſuo. & dedit
illi dominũ fortẽ. & dedit illi uirtutem ut omnibus ꝓcaderet. ab hac
ut receſſit auctoris ira ſua. per iram hominem interfecit
cum. deperiit. ꝓpter quem cũ aqua deleret terram. rurſum ſalutaris
ſapĩa per uile ligni huius gubernat. & ecce gentis nequitię cũſe
nationes cõtriuiſſent. ſcientem iuſtum ſeruauit ſine
querela deo. & fortem animam fortẽ cuſtodiuit. Hec iuſtum
ꝓperantibus ignis ſibi uenturis fugientem. deſcendente igne ſper
torrentis. cum ſex metum omnibus nequitię. fumigabundam oſtendit
terram deſerta. & certo tempore fructus habentes arbores. & recordabilis aĩe memoriã ſtantis figmenti ſalis. Sapientia enim per
uersionem habitat ignis. ut ignoranter uia. & ſi quis
errauerit ſine querela deo. & ſtulticia ſua. ut ignorantiam ſuam ſibi
ipſi errores ſui redargũt uidi. memoriam ſuam ut mihi quę peccauerit. nec latere potuiſſent. Sapĩa aũt hos quos ſe obſeruãt
adolores. liberauit. & aũt ꝓfugũ me fratris iuſtũ deduxit. per
mirabiles uias. & dedit illi regnũ dei. & dedit ei ſcientiã ſanctorum. honeſtauit illũ in laboribus. & complenit labores illius. inſtituit
illi certamen uehementiæ ut uincat. & honeſtũ fecit illũ. Cuſtodiuit illũ ab inimicis. & ab inſidiatoribus cuſtodiuit illũ. & certamen
forte dedit illi ut uincere ſciret. quis horum potentior eſt
ſapĩa. Quę uendidit iuſtũ non derelinquit. ſed ipſa a peccatoribus
descendit cum. deſcendit cũ illo in foueã. & in uinculis non de
reliquit illũ. donec afferret illi ſceptrũ regni & potẽtiã ad
uſus eorum qui eũ deprimebant. & mendaces oſtendit qui maculauerunt illum. & dedit illi claritatẽ eternã.

Hec populũ iuſtũ & ſemen ſine querela liberauit. a gente hoſtili
ꝓmebant. & intrauit in anima ſerui domini. & ſteterunt contra
reges horribiles & portenta ſtupenda. & reddidit iuſtis mercedem laborum ſuorum. & deduxit illos mirabiliter. & fuit illis in tegumentum die. & ſtellarum nocte. & tranſiuit illos
mare rubrum. & tranſiuerunt illos per aquam nimium. Inimicos aũt
illorum demerſit. & inde ab altitudine ſe ſtruxit. eduxit illos.
Ideo iuſti tulerunt ſpolia impiorum. & decantauerunt domine nomen
ſcũm tuum. & uictricem manum tuã laudauerunt pariter.
Quã ſapientia aperuit os mutorum. & infantium linguas ſanctificauit diſertas. & direxit opera illorum in manu ꝓphete ſui. Et
tranſierunt per ſolitudinem. & tetenderunt tabernacula. & loca deſerta ſanctificauit.

Steterunt contra hoſtes. & ultus eſt inimicos. Steterunt
& uiderunt. & inuocauerunt te. & data eſt illis aqua de petra altiſſima. & requies ſitis de lapide duro. Per quę enim penas pater ſuis
mina illorum a deſertione potus ſui. Inuersi ad abluendum ſibi
nilil letum ſunt. pheno illius accidens. bene cũ illis actũ eſt.
Nam pro fonte qui ſempiterno fluminis. humana nũ ſanguine
dediſti mutus. quę cũ minuerentur in inductione ſitis
ſi forte ad uerbum. dediſti illis habundãter aquã ſperare offendens ſitiẽtibus. quę a dñs tuos exultauerat. adultimo ſitiendo
necauerat. cũ enim ꝓpinqua ſunt. & quidem cũ mira diſciplinam
accipientes. ſacerunt quasdam cũ ira iudicium ipſi torquẽtes ꝓ
pterentur. Nos quidem tamquã pater admonens ſyderis. alios
aũt tãquã durus ſeuꝰ inſtigator condẽpnaſti. Absentes enim
et ꝓſentes ſimiliter torquentur. Duplex enim illos accepere
dolor. & gemitus cum memoria ꝓteritorum. Cũ enim audirent ꝓ
pria tormenta bñficio agi. & memoriam ſumpſiſſent dñi. ãmittentes
finem eyntus. Quem enim in expoſitione petrina pietati deſeruerunt. infinem euentus mutati ſunt. Non enim ſimiliter iuſtis fecerunt. ꝓgrata furibus aũt iſtis ſententia. iniquitates illorum.

Quod quidã erãtes colebãt mutos ſerpẽtes. & beſtias ſine
uacuas immiſiſti multam multitudinem muſcarum. & ranarũ non
dictã. ut fieret quia ꝓ quã peccat quis. per hec torquetur. Non
enim impoſſibilis erat omni manui tuę. & creatum orbem
terrarũ exmateria informi. Immittere illis multitudinem ur
ſorum. aut audaces leones. aut nouos genere tra pleniſ. et ig
ſotos beſtias. aut ua porem ignotũ ſpirãtes. aut odorem fu
mum ꝓferẽtes. aut horribiles a oculis ſcintillas emittẽtes.
Quarum nõ ſolũ leſum poterant illos exterminare. ſed ꝓſpectus ꝑ timorem occidere. Sine his uno ictu ꝑ ſe cadi
poterant. perſecutione ꝑ quã paſſi abhinc iuſti eſſent. & diſſipati per
ſpiritũ uirtutis tue. Sed omnia. in menſura. & numero. & pon
dere diſpoſuiſti. Potens enim uales ſemper cum tibi ſolli ſuperest ſcy.
Et uerum brachii tui quis reſiſtet. quis tũ quam mon-

tum statuere. sic mīr te est orbis tārū. et tāquam gutta roris antē lucam. que descendit mītra. Si misereris oīū quia oēs potes. dissimulas peccata hominū ppē penitētiam. diligis enim oīa q̄ sunt. et nichil odisti eorū q̄ fecisti. nec enim odiens aliq̄d constituisti aut fecisti. quō aut posset aliquid permanere. nisi tu uoluisses. aut quod uocatum non esset tū conseruaretur? parcis aut oībus quoniā tua sunt domine. qui amas animas.

Cap. xii. Quam bonus et suauis est domine spiritus tuus in nobis. ppē q̄ hos qui exercentur paruis corripis. et admonēs. q̄bus peccata illos enim antiquos inhabitatores scē tue quos exosos habuisti. q̄m odibilia tibi operes facientes. p̄ medias mias et sagittas ia iuste. et filios suos necatores. sine mīa. et comestores uiscerū hominum. et deuotatores sanguinis. a medio sacramēto tuo. tu ductores parentes animarū inanū. uoluisti p̄ere p̄ manus parentū nros. ut dignam patrem patrum. ymaginationem puerorū. dī. q̄ tibi oīū ū curior? ē. tū. Si nichil tāquam hōis perisset. aut misi alīq̄ ex illos. ue spargit illos paulatim exterminator. non enim quia ī potens erat in bello. subiecere ī pios suos tū. aut bestiis seuis. aut uerbo duro simul exterminare. si paruis iudicans dabas locū penitētie. nō ignorās. q̄ mām hēditā est natio illoꝝ. et naturalis malitia ipōrū. et cogitatus illoꝝ ī p̄teritū. sem. nō potat mutari a genere illoꝝ ī p̄teritū. sem. erat enī maledictū ab initio. nec tum ens. aliquē. uenia dabas peccatis illoꝝ. quis enī dicet tibi. quid fecisti. aut quis resistet iudicio tuo? aut quis ingspectu tuo ue niet inde? aut quis accusabit te de gentibus iustis? ue ē. aut quis de hoībus audebit ostendere contra te. q̄m ego sum. ut ostendat q̄m ū mīe tu dicens iudicium. et rex. nr. tu iudicas spectu tuo ignē. debitq̄s poēdisti. eū iusticia regis. nr. tu. oīa disponis. Non quoq; qui nō debet punniendus. ppē potentiā. extorquis iniquitatē. Virtus enim tua iustitie initiū ē. et ob hoc q̄ oīū dñs es. oībus te parcere facis. Virtutē enim ostendis tu. qui non credentis ē ī uirtute cōsummatus. et audacē confundis. Tu autē dominator uirtutis. cū tāq̄illitate iudicas. et cū magna reuerentia disponis nos. Subest enim tibi cū uolueris posse. accusatio eū populum tuū ptalia opa. q̄m oportet iustū ē. humanum. a bone spē fecisti filios tuos. q̄m iudicis das locū ī peccatis penitentiā. Si enim inimicos seruoꝝ tuoꝝ. et debitos mortis cū tanta cautela. et reuerentia. dans tps et locū p̄ quib; possint mutari a malitia. cū quanta diligentia iudicasti filios tuos quoꝝ parentibus iurasti. et cōuentiones et dedisti bona ꝓmissionū?

Cum ergo nobis disciplinam das. inimicos nros multiplici ter flagellas. ut benignitatem tuam cogitemus. cū iudicamus. et cū de nobis iudicatur. sperare nos mām tuam.

Inde illis qui iusta tua insensate et iniuste uiuebāt. p̄ abominationes errorum deos estimabāt. ē enī inter uestigia tua diuturnus error. et deos estimātes. q̄ue tua sunt. super uacua. infantū insensatorū more uiuēt. p̄ hoc tāquā puerilibus. et. Judicū indertum dedisti. qui aut ludibrio et tēptamonijs non correpti sunt. digni dei iudicia exspectant. Inhis enim q̄ patiebātur. proiecte ferebant. quib; putabant. dos. inspici. ei eximinarentur. unde et illū quem olim negabant. nouisse. deū uerū agnouerūt. ꝓpē q̄. et finis ē dep nationis illoꝝ. uoluerunt. autē nos ei hōies ingnib; ñ subest. sāa dei. Et de his q̄ indentur bona. nō potuerūt intelligere eū qui ē. neq; operib; attendentes. cognouerunt quis ēēt artifex. Sed aut ignem. aut spīm. aut aerē uiū. aut ambitū stellarum. aut impetū aquā. aut solem. aut lunā. rectores orbis terrārū deos putauerūt. quoꝝ si specie delectati deos putauerūt sciant quāto his dominator eoꝝ speciōr est. Spē enim generator hos ostituit. Aut si uirtutem operū eorum mirati sunt. intelligant ab his. q̄m quis cōstituit fortior ē illis. A magnitudine enim spēi creaturē. cognoscibiliter poterit hoc creator uideri. Si tamen adhuc minor est ira. ei. Hi enī forte aliis errant deū inuestigātes. et uolentes inuenire. Circa enim opera ipius uersantur. et inspiciunt. et credunt quoniam bona sunt. que uidentur. Iterū. aut neq; his debent ignosci. Si enim tāq̄m potuerunt hec estimare seculi. quomodo horum dominū nō facilius inuenerunt?

Infelices autē sunt. et inter mortuos spes illoꝝ. qui appellauerunt deos opera manuū hominū. aurū et argentum. artis mentionem. et similitudinem animalium. aut lapidem inutile opus manus antiquū. Aut siquis arbor fortis serat. deinde ligna uicina cultui. decorticet. et bene doctus omnem corticem. arte sua undiq; diligenter fabricet. nauimoda ad usum seruitutis. et reliqua horum q̄ adnullū usū sint. lignū curuū et nodosum. plenū cauitatis diligenter ponat. et ydeam animi sui. et ydeam artificiue figuret. et assimilet illud ymagini hōis. aut alicui animali. illud ꝓparet. plumbum rubea ut rubia. aut sandix. aut fucus colorem illius. rōmen maculā q̄ in illo ē. plumbum. et faciat ei dignam habitationem in pariete ponens illud. et firmā figat ferro. ne forte cadat. prouidens illi. quia non potest se adiuuare. quia imago est. et ipse adiutorium. ad illa. et pro illis. et de illis. et orans pro uita sua. ad infirmū. non erubescit loqui cū illo. qui sine anima ē. et pro sanitate. q̄ debilitatur. et pro uita mortuum rogat. et ad imperitum inuocat. pro mete petit. ab eo qui ambulare nō potest. de nauigatione. et de operando. et de omnibus ut rerum experimentum. petit. ab eo qui in omnib; ē inutilis.

Iterum alius nauigare cupiens. et per fluctus insipiens iter facere. lignū portantē se. frangibilius lignū ī uocat. Illud enim cupiditas. aquarendi. et progitauit. et artifex sapiens gubernat. q̄m dedisti ī mari uiam. et ī fluctu cui semitam firmissimā ostendens. q̄m potens es oīa. ēmb; seruare. etiā sine arte aliquis adeat. Si ut nō sint uacua. sapientie tue opera. propter hoc ē. et ligna quib; confidit. transeuntes mare. pmittūt. liberati sunt. Et. in principio. etiā superbi gigantes. spes. aduentū effugerunt. remisit seculo sem. nauitatis illius. q̄m manu tua erat gubernata. uenit dictū ē enim lignū. p quod fit iustitia. Ymanus aut q̄ fit idolū. maledictū ē. tu. et quod fecit illud. q̄ ille q̄ plasmatus est illud. aut ei. et singule. deus cognominatus est. Similit. aut odio sunt deo ī pietas impietasq; eius. et enim q̄ fecit. et illo qui fecit torquenta patientur. ꝓpē hoc. et ydola nationū nō erunt respectus. q̄m creature dei in odium facte sunt. et in temptationē animabus hominū. et muscipula pedibus insipientiū. Initium enim fornicationis exquisitio ydoloꝝ. et adinuentio illoꝝ corruptio uite est. Neq; enī erant ab initio. neq; in perpetuū. Super uacua enim hōiū uana adiuuerunt sortem. et ideo breuis illoꝝ finis inuenit. Acerbo enim luctu dolēs pater. cito sibi rapti filii fecit imaginem. et illū qui tunc q̄si hō mortuus fuerat. nūc tāquam deū colere cepit. et constituit inter seruos suos sacra et sacrificia. deinde inolescente tempore. inualescente iniqua consuetudine. hic error tāquam lex custodit. et tyrannoꝝ ī pio colebatur figmenta. ubi quos sim palam honorare non poterant homines ꝓpē q̄ longe erant. elongiq; figuram illoꝝ. ablatā: eum dentes imaginem regis quem honorare uolebant. fecerunt. ut illū quasi uerū tāquā ꝓsentē colerent sua solicitudine. pueri aut ad horū cultum. et hos qui ignorabant artificis cupidia diligentius. Ille enī uolens placere illi qui se fabricauit. artem suam. ut similitudinem melius figuraret. Multitudo aut ad horū adductus gratiam eum qui aut tpe tāquā hō honorabatur fuerat. ne deum existimauerunt. Et hec fuit uite humane deceptio. q̄m affectui. aut regibi deseruientes homines incommunicabile nomen lapidibus et lignis imposuerūt.

Et nō sufficeret errasse circa dei scientiā. sed in magno uite bello uiuentes. malos pacem appellant. Aut enim filios suos sacrificantes. aut obscura sacrificia facientes. aut ī sanie plenas uigilias habentes. nec ultim nec nuptias mundas custodiunt. sed alius alium ꝓ uidiam occidit. aut adulterando contristat. et omnia omixta sunt. sanguis hōicidiū furtū. et fictū. corruptio. fides. uersutia. turbatio. et periurium. tumultus bonoꝝ. dominī

memoriam. uarū mquinamo. uanitatis immutatiõ. mup
tarum i ostentam gnordinato: morbie. et i pudicie. infiñ
dos enim idolor cultura. oīs inah causa. et ruinarū t finis. Ad
enim dū leuāt i lamūr. aut certe uanignantur fatu. aū
uunt i turbe. ante puniāt cor. Dū enī ḡfidunt mydolis
ā sunt sine aīa. male uātes. nocerī se ñ sperant. Utriq;
eygo illor euent dignē. qñ male sensērunt de deo. mē
dentes ydolis. et iuste neq;uērūt i ydolo. fyndes iustitiā.
pō enim uātū ē iurē. si percutiū pena. pambulat sēper
i iustor. puatem onem.

n. aūr deus sūt suauis t uerus et. pueni. et mīa disponens ola.
ēt enim si peccauerimus. tui sumus sc̄e et magnitudinē
tuam. ēt si nō peccauerimus. sumus sciēs tuā. ayudr. sumus.
ppetuā. Nosse enim. et. oīsimata iustitia tua ē. Et scire nr̄ haec t
uirtutem tuam. mdigit est i mortalitatis

onem enim tentorem mduxit nos ommū male artis ex
gitator. ymc umbra pictur. labor sine fructu et figur. et sculp
ta p uarios colores. cuius aspectus insipiēto dat concupiscen
tiam. t dignū mortue ymaginis effigiem sine aīa. Et illor
amatores dignū. qui spem i talib; hīt. et qui faciunt illos.
tq̄m diligunt. et qui colunt. Ait figulus molem tam p
mens. laboriose fingit ad usū nr̄os unū q̄q; uas. t de
eodem luto fingit q̄ munda sunt mūdicij uasa. similit
er q̄ bel sunt ctrana. Quid aūr uasor quid sit usūs. audey
est figulus. cū labore uano. deum de eodem fingit luto
et illc qui paulo aūr de terra factus est. fuerat. et post pu
sillū se duxit. uīa accepturus est. repentus de ynū anime q̄
habebat. Si ē illa cura. non quia laborauit est. nec qñ
breuis illi uita ē. si cō certentur. aurifex. t argentarius. q̄
reremos imitatur. t gloriam pfert. qñ res figuratas
fingit. Annis est cor eorū. t ira superua eorū spes illusor. t
luto uilior uita illor. qñ ignorant qui se finxit. et
qui i spirauit illi aīam. q̄ operat ē. et qui i sufflauit
ei spūm intellem. Et estimauerunt ludū ē uitā mām. t
ociosum onem uite compārū. adluctū. t oportere uīcūq; t
cymalo acquirere. hic enī supponē scīt se deinde re. q̄
ere materia fragilia uasa t sculptilia fingit. Omne
enim sapientes. t stultos. supra modū aīe superbi
sunt. omnia ppter nr̄a. t ymmortalis illa.

Nō oīa ydola nationū exstimauerūt dolos. quib; nap o
culor usus est aduidendū. neq; nares ad percipiendū spīm.
n. aures ad audiendū. n. digiti manuū ad tractandum.
s; t pedes eor pigri ad deambulandū. homo enī fecit illos. et
qui spūm. mutuatus est finxit illos. Nemo enī sibi unq̄
similem hō potest deū fingere. Cū sit enim mortalis.
mortuum fingit manib; iniquis. Deterior est enī ipe. hys
quos colit. quia ipe quidem uixit cū ēet mortalis. illa
n̄ unquā. Et aūr ista miserrima colunt. Insensata enī eor
patu. hns. illis sūt deteriora. Et nec aspectu aliquid exh
ere illis hns bona pōt. ostendere. Fugiēs aūr dei laudē. ybi
dictionem eius. ipe sicut. similia passi sūt digni. tormē
tis. t multitudinem bestiarum exterminati sunt. Quib;
terrenis bñ dispositis populū suū quib; dedit. ne cupiscen
tiam delectatis aūr sui nouis. Saporem escarum patuit. est. erug
o metuū. ut illi quidem de cupiscentes escam. pterea ḡ illis
ostendū. t missa sunt. t amaritudo cupiscentie mutauerunt.
hi aūr i breui nopes facti. nouam gustauerunt escā.
Oportebat enim illis quidem sine exculatione superue
nire i terrū exercentib; tyrannidem. hīs aūr tantum
ostendere. quēadmō inimici illor exterminabātur. Et
cū superuenit illis seua bestiarū ira. morsibi; puersor.
olubrior. exterminabātur. Et non i perpetuū pmansit. mutu
a. si aduertis ipsi nem i breui turbati sunt. signū habētes
filium. ad hōm emonitionem mandati legis tue. Quem si
dūlis est. nō ybi q̄ uidebat. sanabatur. si ytre oīum sal
uatorē. Et in hoc aūr ostendebat inimicat nēs. q̄ tues q̄
libet. ubi malo. Illos enī locustarū. t muscarū occidēr
unt morsus. t non est inuent sanitas. aīe illor. quia di
gne erant. ab hmōdi exterminari. filios aūt tuos
nec dens conū uenatos. uicerunt dentes. misericordia
ua enī tua aduenies. sanabat illos. Inmemoria enim
sermonū tuor. examinabātur. et salua bātur. ne talēs
fuderes oblionem. nō possent tuo uti adiutorio. Et

enī nec herbe nec malagma sanauit illos. sed tua sermo domine qui sanat oīa. Tues domine qui uite mor
tis habes potestē. t deducis ad portas mortis. t reducis. Ho
aūr ecdit quidē ymaginē aīam sūā. tuā ejecit. ipe si
reūtetur. nec reuocabit aīam q̄ recepta ē. si tuam nam
ū fugere i possibile ē. Negātes enī nosse te ipi. ytor
tuū dinem benehyti tui flagellant sunt. Nouus aquiset grā
dinib; t pluuijs ypsecutionem passi sunt. et ypigne sūt cō
sumpti. Quod enim mirabile erat. in aqua q̄ oia extinguit.
ptul ignis ualebat. Vndey ē enī orbis iustor. Quod enī
enim tēpore manifestabatur ignis. nec ob hoc extinguebat. q̄
ad hyos missū erāt. aīalia. sed ut ipi ardentes scirēt. qñ
deus indignū patiūtur plecutionem. Et quod ipe in aqua
super urtute ignis exardebat. undiq; ut nimiq; tre
nationē exhīmaret.

Inquib; angelor. esca materiali pfin tuū. t panē
de celo pparasti illi sine labore. oīne delectamentū in se bā
tem. tosui sapori suauitatē. Subsidū tuū. t dulcitu
dinem tuā quam i filios hoies ostendebat. t seruiens uni
cuiusq; uoluntati. ad quid q̄cq; uolebat. conuertebatur. Ny
aūr t glacies sustinebant ui ignis. nec tabescebant
ut fierent. qñ fructus inimicor exterminabat ignis
ardens i grandine t pluuia coruscans. hoc aūr actū
ut nr̄i nouerimur iustī. cuī sue iurtutis oblinus ē.
Nemo enī tibi factori deseruiens. creāde sanctificationi.
aduersus insultat. nec non et sit ad hōr tua ene. ybi qui tue
cōfidūt. ypē hoc tue oīa transfigurata oīb; mutuis gra
tue deseruiēbāt. ad uolūtatē eoy q̄ te desiderant sūt.
ut fierent. filii tui quos dilexisti domine. qñ nō natura
tatis fructus. parcunt hōes. q̄ sermo tuus hos qui te ar
diderunt cōseruat. Quod enī ab ygne nō poterat exter
minari. stricti aberyguo radio solis calefacti. tabescebat.
ut nouū oīnib; ēēt. qñ oportet puenire solem ad hōd
ctionem tuū. t adortū lucis. te adomne. ingratum enī
fides tua q̄ uana. sapientes. t male fatuos. ostendit. t dispertiet. tua
qua superuacua.

Agna enim sunt iudicia tua domine. t enarrabilia ui
tia tua. ypē hoc lo. sc̄y unate aīe errauerunt. dū enim
ysuasum hīt iniqui posse dominari nationi sē. um
ailes tenebrarū. t longe nocti sepedm. i eluti sunt. sub
tecti fugitiua ypetue. ynde me tenebrosa obliuionis ue
lamina dispersi sunt. manētes horrende et cū immūdē
mia ytuibus. Nec enim sc̄a cōtinebat illos spelūca.
sine timore custodiebat. qñ sonitus desidentes ytu
lubat illos. t ysone tristes. apparēt. et. pauore illis sp
stebant. Et ignis quidē nulla uis poterat illis lucē pre
bere. nec sideru limpide flamme illuminare poterāt
illam noctē horrendā. Apparebat. aūr illis subitane
ignis. timore plenus. t timore pleni illum q̄ nō ui
batur facie. estimabant eternori ēē q̄ uidebantur. t
magice. artes. apom erant derisus. t ypie glā. ostenta
tio cum cōtumelia. Illi enī qui primete lunt timōr
turbatae. expellere. se. abula languēte. hu enī den
su pleni timore languebant. Nam t si nichil illor
ermonstrus. ytur balbat. tūltus. t alaū. t serpentū
sibilatione omoti. tremebundi piebāt. Et aereum
ḡ nullū motionē quis effugere posset. negātes se uidē.
Cum stremunt undanequeunt. Aut petitionē nīū
ydep nata. Super enī p sumit. seua furibat. gsoētia.
Nichil enim ē timor. ñ p suppositionis. a duorū. potio
agnationis. aut ybor. Et oīa abūto minor ē experta
no. maiorem putat scām. eius causse. de qua timōr
pstat. Illa aūr qui potentem uē nocte. tabescimus. t
alabastrinis insertis superuenientē. eundē sopnū dor
mientes. aliquādo monstrua. expiratibat timore.
Aliqñ aīe deficiebant. inductione. Subitum enī eos inui
sis. t insuetus timor superuenerat. deinde si quis quā
cyrillū deprehēdisset. custodiebatur. i carcere. sine strepitu
clusus. Sicenim rusticus quis erat. aut pastor. aut
agricola boū. operi sōcupatus ēet. metfugibile
fustibus nebat. nec stimulo. Una enī omnia tenebarū.
omes erāt colligati. Sue ipe sibilans. aut inter spūs

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Ecclesiasticus

solz tumoz amũ sonuit lua uiſ. aut uitis q̃ decurrenti ſtru
mam. aut ſonus ſuauis papiliõ pertrũ. aut ludẽ
ũ aũlũ curſu in uitis. aut mugiens tũ ualida beſtiarũ
uoz. aut resonans de altiſſimis montib; ecco. Delicatę res
facebãt illoz ꝓmoꝛe. omiſcẽ orbis ſiderũ lumpidolum
nabatur lumine. tã i pedib; operib; cõnebatur. Solis
aũt illis ſuper poſita erat gremis noz. imago tenebrarũ
q̃ ſuper uẽtura illis erat. ꝓfecto ergo ſibi erãt grauiores tene
bre.

Cap. xviii. Sancti aũt ruſus maxima erat luz. Et hoc quidem uacem
audiebant. ſi figurã nõ uidebant. Et quia nõ tripudiã
de paſſi erant. magnificabant. Et qui aũt leſi erant. q̃m
ſi ledebãtur gẽtes agebant. Et ut cẽt diſſidia deũ petebant.
ꝓpe q̃ ignẽ extrahẽtes aliũ pro nam ducem habuerunt ignoꝛ
te uie. Et ſolem ſine leſura boni hoſpitij ꝓtuiſi. Digna q̃
dẽ illi cuſtode luce. Ꝓ cuius amorem tenebrarũ qui i cluſoꝛ
cuſtodiebãt filioſ huoꝛ q̃uoſ mare phebant i cortice pectum
legis lumẽ ſcẽ dare. Cum cogitarent auctoꝛes occidere in
fantes. Et uno expoſito filio Et ſubdito. introductione illoꝛ.
multitudinem filioꝛ abſtuliſti. Et pariter illoſ ꝓdidiſti ma
quum ualidam.

Illa enim noz aũt cognita eſt a patribus ſuiſ. ut uere ſcã
Et quib; innixi credidere. nec quoſq; eſſent. Suſ
cepta e aũt a populo tuo ſanitas quidem uitaꝛ. Inimicoꝛ aũt
exitium mane.

Quod enim uocaſti aduerſoſ. ſic noſ q̃ uocamus magnifica
ti. Abſconſe enim ſacrificiabant impij pueꝛoꝛ. nutrimẽ
legem i concordiam diſpoſuerũt. Et ſimiliter bõa Et mala p
ceperunt uiſtoſ. patri omnium decumanteſ laudeſ. uelo
nabat aũt i quemenſ minuta noz. Et flebiliſ audiebã
tur planctuſ ploratoꝛum i ſanctũ. Similis aũt pena ſeruũ
cũ domino afflictũ e. applicati nõ regiſſimilia paſſi ſũt.
Similiter ergo omneſ uno nomine moꝛtuſ. mortuoꝛ habeb
antur i numerabileſ. nec enim ad ſepeliendũ unu ſuffi
cebant. cum uno motu q̃ erant ſplaciores nato illoꝛ.
exitimati ſũt. Deoꝛũ enim nõ credentes. ꝓ hiſtoꝛia. nõ
enim pnũ fuit exitimũ ꝓ moꝛe nutoꝛ. ſpoponderũt
ꝓfin dei ſe eſſe. cũ enim quietũ ſilentiũ omnia teneret oĩa. Et
noz i ſuo curſu medium iter hẽe. omnipotens ſermo tu
uſ domine de celo a regalibus ſedib; durus debellator i
mediam exitiũ terram ꝓfiluit. gladiũ acutũ. i ſimu
lantũ i ꝓpriũ tuũ portans. Et ſtans repleuit oĩa morte. tuã
adcelum attingebat. ſtans uẽtra. Tunc omnino uiſuſ
ſõt moꝛa malos turbauerunt uiſuſ. Et timoꝛes ſuper
uenerunt i ſpontaneꝰ. Et alius alibi mortuus proꝛuebat. Et
ꝓpter quã monebatur cum dmõſtrabatur moꝛtuſ. uitio
neſ eoꝛum q̃ illoſ turbauerunt. Ut ꝓmonebantur. ne in
ſcu quare mala patiẽtur. ꝓuent.

Peregre aũt ſe Et uultoſ ſcẽptano moꝛtuſ. Et omoꝛpho thero
mo facta eſt multa uulnuſ. Et ſi ũ diu ꝓmãſit nauta.
ꝓperãs ſeruituti ſue ſanctũ otiũ nem. Et placentium deſ
cendentes ſimiliter ſtruxerunt. Et finem i poſuit neceſſitaſ.
oſtendens q̃m nullus eſt famulus. Viat aũt curſus nõ mu
tuet oꝛtoꝛi. nec armatura poterit. Et ſi ulu uitã gurſe uexa
bat ſub iectaſ. iuramẽta parentũ. Et reſta nutũ cõmemoꝛãſ.
Et ũ enim ad ceruam ecclesiam conſiſtent ſuper. Et terrarũ moꝛ
tui. nõ ſtent. Et amputauit i penũ. Et dauiſſ illa q̃ aduꝛuoſ
ducebat uiam. Et nuſte eũ po deriſquã habebat. totuſ
euit orbis ſicutũ. Et pariẽtũ magnalia i. mil. ordinib; lap
dũ erant ſculpta. Et magnificentia tua. Et diademate eay
ritimuſ erant ſcripta. Et aũt ipſe ſtit q̃ ne ymmolabat. Et
ymputat. Et aut enim ſolo tẽpoꝛe ne ſuſſiciens.
in piſ. aũt uſq; i nouiſſimũ ſine mia ira ſuperuenit. Et
ſcebat eũ Et futuꝛa illoꝛ. q̃m cũ ipſi ueniſſent ut ſeduce
rent. Et magna ſollicitudine ꝓmuſſidebant illoſ peni
tentie actuſ. Adhuc eũ mẽnamuſ hui bene huerũ. Et de
plorantes ad monumẽta moꝛtuoꝛ. Et iam ſibi inſipi ſe
nuit cogitationem ſcie nne. Et quoſ rogauerat ꝓ
iecerunt. hoſtiq; fugitiuoſ ꝓſequũtur. Et quoſ rogauerat ꝓ
illoſ ad nune finem digna neceſſitaſ. Et non q̃ decebat eni
ymemoꝛationem amitteꝛent. Ut q̃ deerant toleraſ.
repleret punitio. Et ꝓpꝛio quidem uultuſ mirabiliter tra

Ecclesiasticus

ſiret. illi aũt nouam moꝛtem i uenerunt. Omne enim
creatum ad ſuũ genuſ ab initio reſtigu tabatur. deſeruent
tuuſ ſocyuſ. ut puer tua cuſtodiꝛetur illeſ. Nam nubeſ
caſtra eoꝛum obumbrat. Et ꝛeꝛa q̃ aũ erat ſiti ante ꝛa ꝛiꝛ
rum. Et mari rubꝛum uia ſine ꝓpeditũ. Et campuſ ſine mina uiſ
de proſumpto unuo. q̃ne oĩs nauo tuã ſtinuit. q̃ tegebatur
tua manu. uidentes mirabilia tua mõſtra. Tanquã equi en
im depaſti ſũt. Et tanquã agni exultauerũt. magnificãteſ
te domine qui liberaſti illoſ. Memoreſ enim erant. adhuc e
oꝛum q̃ in colatuſ illoꝛ facta fuerant. quemadmodũ ꝓ nationes
mutatũ ordinẽ ꝛerum muſarũ. Et ꝓpꝛiis; eructauerunt. fluuuſ mul
titudinem tu narũ. Nouiſſime aũt uiderũt nouam ere
turã. auiũ. cũ abundẽti ꝛeplemate poſtulauerũt eſcaſ ſepu
lationiſ.

Nam occaſione enim deſiderij alsen dentes illi demandi ortygom
etra. Et ruptione eſ peccatoꝛib; ſuperuenerũt. Et ſiti illiſ q̃ ꝛe
ſtricta erant. arguſtiaſ quam ſtuminũ. Iuſte enim puniẽbã
tur. Et ſine ſtas equitas. Et enim detecta bibliotheca noſtra mẽti
rem i ſtituerũt. Aut quidem ignoꝛeſ nõ recipiebãt aduen
tũ. Alii aũt bonoſ ſoſpiteſ inſeruntuꝛ. accipiebãt. Et non
ſolũ hoc. ſi aliuſ quiſ deſpectuſ erat illoꝛ. q̃m i iuſtis recipiebãt
extraneoſ. qui aũt cũ lenia receperunt. hoſ quidem uſi
ũtur i iuſtiuſ. ſeuiſſimoſ. alliquerũt doloꝛib; ꝓpriis. Et
ante. ſic illi i ſoꝛtib; uiti. cũ ſubitanea ſcãa oꝛtẽt ten
ebroſ. unuſquiſq; hoſtiũ ſuo tranſitũ ꝛebant. Et ſole eſt electi
ta diſlocũtur. ſicut mogans qualitatuſ ſonuſ i muta
tur. ro ſũ ſonũ cuſtodiunt. uſq; terminan exitũ certo
uiſu poteſt. Agreſtia eſt maquatica ꝛuerte bãtur. et
q̃ dig; erant natiua mutꝛi tranſiebãt. Et ignis magis ualeb
at ſuper ſuã uirtutem. Et aqua extinguentiſ nature obli
uiſcebatur. ſtime extraneoꝛum corruptibiliũ animãtũ nõ ne
runt. carneſ cũ dulciãtũ. nec diſſoluebãt illã que facile diſſol
uebatur. ſicut glacieſ domã eſcam. Inoĩb; enim domine ma
gnificaſti ꝓpꝛium tuũ. Et honoraſti. nõ deſpexiſti in omni tẽpoꝛe
tranſeuntiũ law aſſiſtens eſ. Explicit liber ſapiẽtie. Incipit pro
logus ihu filii ſyrach. ecclesiaſtici

Multoꝛa nobis et magnoꝛa per
legem et ꝓphetaſ. et alioſ. qui ſecuti ſunt illoſ. ſapiẽtia demonſ
tꝛata eſt. iquibus oꝛtet laudare iſrahel doctrinã et ſapiẽtie. Et
quia nõ ſolũ ipſoſ legẽtes. neceſſe eſt. ꝓpꝛios. Et ſ extraneoſ poſſe.
tã dicere. ſ ſcribere. doctiſſimoſ fieri. Auus meus ihus poſtq̃
ſe ꝓpinq̃ dedit. ad diligẽtiã lectionis legis et ꝓphetaꝛũ. et alioꝛũ li
boꝛũ. qui nobiſ a patꝛibus meis traditi ſunt. uolui et ipſe aliq̃
ſcꝛipſi. aliquid hoꝛũ dũ ꝛtaꝛe. Et addoctrinã et ſapiẽtiã ꝓmouẽ
dos. ut poſſent. qui uolunt. ꝓficere. Et ſ ꝓpꝛiis. Et ſ extraneis
ſcꝛibẽtes. Et ſic ꝓficere. Et ſic ꝓficere. Et ſic ꝓficere. Et ſic ꝓficere.

Oportet

ad dominũ deum. Et cũ illo ſint. Et ꝓpter eſt. aũt eaꝛ. Et ſarena
maris. Et ꝓlunie guttaſ. Et dieſ ſeculi. Et quidinumeꝛare.
Et nubem ceſi. Et latitudinem terre. Et ꝓfundũ abyſſi. Et

nitus est? Sapientiam dei precedentem omnia quis investigavit? Prior omnium creata est sapientia, et intellectus prudentie ab evo. Fons sapientie verbum dei in excelsis, et ingressus illius mandata eterna. Radix sapientie cui revelata est, et astutias illius quis agnovit? Disciplina sapientie cui revelata est et manifestata? et multiplicationem ingressus illius quis intellexit? Unus est altissimus creator omnium omnipotens, rex potens et metuendus nimis, sedens super thronum illius, et dominans deus. Ipse creavit illam spiritu sancto, et vidit et dinumeravit et mensus est. Et effudit illam super omnia opera sua, et super omnem carnem secundum datum suum, et prebet illam diligentibus se.

Timor domini gloria et gloriatio et letitia et corona exultationis. Timor domini delectabit cor, et dabit letitiam et gaudium in longitudinem dierum. Timenti dominum bene erit in extremis, et in die defunctionis sue benedicetur. Dilectio dei honorabilis sapientia. Quibus autem apparuerit in visu, diligunt eam in visione et in agnitione magnalium suorum.

Initium sapientie timor domini, et cum fidelibus in vulva concreatus est, et cum electis feminis graditur, et cum iustis et fidelibus agnoscitur. Timor domini scientie religiositas. Religiositas custodiet et iustificabit cor, iocunditatem atque gaudium dabit. Timenti dominum bene erit, et in diebus consummationis illius benedicetur. Plenitudo sapientie timere deum, et plenitudo a fructibus illius. Omnem domum illius implebit a generationibus, et receptacula a thesauris illius. Corona sapientie timor domini, replens pacem et salutis fructum. Et vidit et dinumeravit eam. Utraque autem sunt dona dei. Scientiam et intellectum prudentie sapientia compartietur, et gloriam tenentium se exaltat. Radix sapientie est timere deum, rami enim illius longevi.

In thesauris sapientie intellectus et scientie religiositas; execratio autem peccatoribus sapientia. Timor domini expellit peccatum. Nam qui sine timore est, non poterit iustificari. Iracundia enim animositatis illius subversio illius est. Usque in tempus sustinebit patiens, et postea redditio iocunditatis. Bonus sensus usque in tempus abscondet verba illius, et labia multorum enarrabunt sensum illius. In thesauris sapientie significatio discipline. Execratio autem peccatori cultura dei. Fili concupiscens sapientiam, conserva iustitiam, et deus prebebit illam tibi. Sapientia enim et disciplina timor domini, et quod beneplacitum est illi fides et mansuetudo, et adimplebit thesauros illius. Ne fueris incredibilis timori domini, et ne accesseris ad illum duplici corde. Ne fueris ypocrita in conspectu hominum, et non scandalizeris in labiis tuis. Attende in illis ne forte cadas, et adducas anime tue inhonorationem, et revelet deus absconsa tua, et in medio synagoge elidat te, quoniam accessisti maligne ad dominum, et cor tuum plenum est dolo et fallacia.

·II· Fili accedens ad servitutem dei, sta in iustitia et timore, et prepara animam tuam ad temptationem. Deprime cor tuum et sustine; inclina aurem tuam et excipe verba intellectus, et ne festines in tempore obductionis. Sustine sustentationes dei; coniungere deo et sustine, ut crescat in novissimo vita tua. Omne quod tibi applicitum fuerit accipe, et in dolore sustine, et in humilitate tua patientiam habe. Quoniam in igne probatur aurum et argentum, homines vero receptabiles in camino humiliationis. Crede deo, et recuperabit te; et dirige viam tuam et spera in illum. Serva timorem illius, et in illo veteresce.

Metuentes deum, sustinete misericordiam eius, et non deflectatis ab illo ne cadatis. Qui timetis dominum, credite illi, et non evacuabitur merces vestra. Qui timetis dominum, sperate in illum, et in oblectationem veniet vobis misericordia. Qui timetis dominum, diligite illum, et illuminabuntur corda vestra. Respicite filii nationes hominum, et scitote quia nullus speravit in domino et confusus est. Quis enim permansit in mandatis eius, et derelictus est? aut quis invocavit illum, et despexit eum? Quoniam pius et misericors est deus, et remittit in tempore tribulationis peccata, et protector est omnibus exquirentibus se in veritate. Ve duplici corde et labiis sceleratis, et manibus malefacientibus, et peccatori terram ingredienti duabus viis.

Ve dissolutis corde qui non credunt deo, ideo non protegentur ab eo. Ve his qui perdiderunt sustinentiam, qui dereliquerunt vias rectas, et diverterunt in vias pravas. Et quid facient cum inspicere ceperit dominus? Qui timent dominum non erunt incredibiles verbo illius, et qui diligunt dominum illum conservabunt viam illius. Qui timent dominum inquirent que beneplacita sunt illi, et qui diligunt eum replebuntur lege ipsius. Qui timent dominum preparabunt corda sua, et in conspectu illius sanctificabunt animas suas. Qui timent dominum custodient mandata illius, et patientiam habebunt usque ad inspectionem illius, dicentes: Si penitentiam non egerimus, incidemus in manus dei et non in manus hominum. Secundum enim magnitudinem illius, sic et misericordia ipsius cum ipso est. Filii sapientie ecclesia iustorum, et natio illorum obedientia et dilectio. ·III·

Iudicium patris audite filii, et sic facite ut salvi sitis. Deus enim honoravit patrem in filiis, et iudicium matris exquirens firmavit in filios. Qui diligit deum exorabit pro peccatis, et continebit se ab illis, et in oratione dierum exaudietur. Et sicut qui thesaurizat, ita et qui honorificat matrem suam.

Qui honorat patrem iocundabitur in filiis, et in die orationis sue exaudietur. Qui honorat patrem suum vita vivet longiore, et qui obedit patri refrigerabit matrem. Qui timet dominum honorat parentes, et quasi dominis serviet his qui se genuerunt. In opere et sermone et omni patientia honora patrem tuum, ut superveniat tibi benedictio a deo, et benedictio illius in novissimo maneat. Benedictio patris firmat domos filiorum, maledictio autem matris eradicat fundamenta. Ne glorieris in contumelia patris tui; non enim est tibi gloria sed confusio. Gloria enim hominis ex honore patris sui, et dedecus filii pater sine honore. Fili suscipe senectam patris tui, et non contristes eum in vita illius. Et si defecerit sensu, veniam da, et ne spernas eum in tua virtute. Elemosina enim patris non erit in oblivione. Nam pro peccato matris restituetur tibi bonum, et in iustitia edificabitur tibi, et in die tribulationis commemorabitur tui; et sicut in sereno glacies solventur tua peccata. Quam male fame est qui relinquit patrem, et est maledictus a deo qui exasperat matrem.

Fili in mansuetudine tua opera perfice, et super hominum gloriam diligeris. Quanto magnus es, humilia te in omnibus, et coram deo invenies gratiam. Quoniam magna potentia dei solius, et ab humilibus honoratur. Altiora te ne quesieris, et fortiora te ne scrutatus fueris. Sed que precepit tibi deus, illa cogita semper, et in pluribus operibus eius ne fueris curiosus. Non est enim tibi necessarium ea que abscondita sunt videre oculis tuis. In supervacuis rebus noli scrutari multipliciter, et in pluribus operibus eius non eris curiosus. Plurima enim super sensum hominum ostensa sunt tibi. Multos enim supplantavit suspitio illorum, et in vanitate detinuit sensus illorum. Cor durum male habebit in novissimo, et qui amat periculum in illo peribit. Cor ingrediens duas vias non habebit successum, et pravus corde in illis scandalizabitur. Cor nequam gravabitur in doloribus, et peccator adiciet ad peccandum. Synagoge superborum non erit sanitas; frutex enim peccati eradicabitur in illis, et non intelligetur. Cor sapientis intelligitur in sapientia, et auris bona audiet cum omni concupiscentia sapientiam. Sapiens cor et intelligibile abstinebit se a peccatis, et in operibus iustitie successus habebit. Ignem ardentem extinguit aqua, et elemosina resistit peccatis. Et deus prospector est eius qui reddet gratiam, meminit in posterum, et in tempore casus sui inveniet firmamentum. De helemosina et pauperibus. ·IIII·

Fili helemosinam pauperis ne defraudes, et oculos tuos ne transvertas a paupere. Animam esurientem ne despexeris, et non exasperes pauperem in inopia sua. Cor inopis ne afflixeris, et non protraxeris datum angustianti. Rogationem contribulati ne abicias, et non avertas faciem tuam ab egeno. Ab inope ne avertas oculos tuos propter iram, et non relinquas querentibus tibi retro maledicere. Maledicentis enim tibi in amaritudine anime exaudietur precatio illius; exaudiet autem eum qui fecit illum. Congregationi pauperum affabilem te facito, et presbitero humilia animam tuam, et magnato humilia caput tuum.

declina pauperi sine tristitia aurem tuam. et redde debitum tuum. et responde pacifica in mansuetudine. Libera eum qui iniuriam patitur de manu superbi. et non acide feras in anima tua.
In iudicando esto pupillis misericors. ut pater. et pro viro matri illorum. et eris tu velud filius altissimi obediens. et miserebitur tui magis quam mater.
Sapientia filiis suis vitam inspirat. et suscipit inquirentes se. et preibit in via iusticie. et qui illam diligit. diligit vitam. et qui vigilaverint ad illam. complectentur placorem eius. Qui tenuerint illam. vitam hereditabunt. et quo introibit benedicet deus. Qui serviunt ei. obsequentes erunt sancto. et eos qui diligunt illam diligit deus. Qui audit illam. iudicat gentes. et qui intuetur illam permanebit confidens. Si crediderit ei hereditabit illam. et erunt in confirmatione creature illorum. quoniam in temptatione ambulabit cum eo. et in primis eliget eum. Timorem et metum. et probationem inducet super illum. et cruciabit illum in tribulatione doctrine sue. donec temptet illum in cogitationibus illius. et credat anime illius. Et firmabit illum. et iter adducet directum ad illum. et letificabit eum. et denudabit absconsa sua illi. et thesaurizabit super illum scientiam. et intellectum iusticie. Si autem oberraverit derelinquet eum. et tradet eum in manus inimici sui. In pr. ti. ...

c. v.

Fili conserva tempus et devita a malo. Pro anima tua. non confundaris dicere verum. Est enim confusio adducens peccatum. et est confusio adducens gloriam et gratiam. Ne accipias faciem adversus faciem tuam. nec adversus animam tuam mendacium. Non reverearis proximum tuum in casu suo. nec retineas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore eius. In lingua enim agnoscitur sapientia. et sensus et scientia. et doctrina in verbo sensati. et firmamentum in operibus iusticie. Non contradicas verbo veritatis ullo modo. et de mendacio ineruditionis tue confundere. Non confundaris confiteri peccata tua. et ne subicias te omni homini pro peccato. Noli resistere contra faciem potentis. nec coneris contra ictum fluvii. Pro iusticia agonizare pro anima tua. et usque ad mortem certa pro iusticia. et deus expugnabit pro te inimicos tuos. Noli citatus esse in lingua tua. et inutilis et remissus in operibus tuis. Noli esse sicut leo in domo tua. evertens domesticos tuos. et opprimens subiectos tibi. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum. et ad dandum collecta. De non confidendo in divitiis.

Noli attendere ad possessiones iniquas. et ne dixeris. est michi sufficiens vita. nichil enim proderit in tempore vindicte et obductionis. Ne sequaris concupiscentiam cordis tui. et ne dixeris quomodo potui. aut quis me subiciet propter facta mea. Deus enim vindicans vindicabit. Ne dixeris peccavi. et quid accidit michi triste. Altissimus enim est patiens redditor. De propiciato peccato noli esse sine metu. neque adicias peccatum super peccatum. et ne dicas miseratio dei magna est. multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim et ira ab illo cito proximant. et in peccatores respicit ira illius.

Non tardes converti ad dominum. et ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius. et in tempore vindicte disperdet te. Noli anxius esse in divitiis iniustis. nichil enim proderunt tibi in die obductionis et vindicte. Non ventiles te in omnem ventum. et non eas in omnem viam. Sic enim peccator probatur dupplici lingua. Esto firmus in via domini. et in veritate sensus tui et scientia. et prosequatur te verbum pacis et iusticie. Esto mansuetus ad audiendum verbum dei. ut intelligas. et cum sapientia proferas responsum verum. Si est tibi intellectus. responde proximo. sin autem. sit manus tua super os tuum. ne capiaris in verbo indisciplinato. et confundaris. Honor et gloria in sermone sensati. lingua vero imprudentis subversio est ipsius. Non appelleris susurro. et lingua tua capiaris et confundaris. Super furem enim est confusio et penitudo. et denotatio pessima super bilinguem. Susurratori autem odium et inimicicia. et contumelia. Iustifica pusillum et magnum similiter.

c. vi.

Noli fieri pro amico inimicus proximo. Improperium enim et contumeliam malus hereditabit. et omnis peccator invidus et bilinguis. Non te extollas in cogitatione anime tue. velud taurus. ne forte elidatur virtus tua per stulticiam. et folia tua comedat. et fructus tuos perdat. et relinquaris velud lignum aridum in heremo. Anima enim nequam disperdet qui se habet. et in gaudium inimicis dat illum. et deducet in sortem impiorum. De amicicia.

Verbum dulce multiplicat amicos et mitigat inimicos. Et lingua eucharis in bono homine abundabit. Multi pacifici sint tibi. et consiliarius sit tibi unus de mille. Si possides amicum in temptatione posside eum. et non facile credas illi. Est enim amicus secundum tempus suum. et non permanebit in die tribulationis. Et est amicus qui convertitur ad inimiciciam. et est amicus qui odium et rixam et convicia denudabit. Est autem amicus socius mense. et non permanebit in die necessitatis.

Amicus si permanserit fixus. erit tibi quasi coequalis. et in domesticis tuis fiducialiter aget. Si humiliaverit se contra te. et a facie tua absconderit se. unanimem habebis amiciciam bonam. Ab inimicis tuis separare. et ab amicis tuis attende. Amicus fidelis protectio fortis. qui autem invenit illum. invenit thesaurum. Amico fideli nulla est comparatio. et non est digna ponderatio auri et argenti contra bonitatem fidei illius. Amicus fidelis medicamentum vite. et immortalitatis. et qui metuunt dominum. invenient illum. Qui timet deum. eque habebit amiciciam bonam. quoniam secundum illum. erit amicus illius.

Fili a iuventute tua excipe doctrinam. et usque ad canos invenies sapientiam. quasi is qui arat et seminat. accede ad illam. et sustine bonos fructus illius. In opere enim illius exiguum laborabis. et cito edes de generationibus illius. Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus. et non permanebit in illa excors. Quasi lapidis virtus probatio erit in illis. et non demorabuntur proicere illam. Sapientia enim doctrine secundum nomen est eius. et non multis est manifesta. Quibus autem agnita est. permanet usque ad conspectum dei.

Audi fili. et accipe consilium intellectus. et ne abicias consilium meum. Inice pedem tuum in compedes illius. et in torques illius tuum collum. Subice humerum tuum et porta illam. et ne acedieris in vinculis eius. In omni animo tuo accede ad illam. et in omni virtute tua. serva vias eius. Investiga illam. et manifestabitur tibi. et continens factus. ne derelinquas eam. In novissimis enim invenies requiem in ea. et convertetur tibi in oblectationem. Et erunt tibi compedes eius in protectionem fortitudinis. et bases virtutis. et torques illius in stolam glorie. Decor enim vite est in illa. et vincula illius alligatura salutaris. Stolam glorie indueris eam. et coronam gratulationis superpones tibi. Fili si attenderis michi disces eam. et si accommodaveris animum tuum sapiens eris. Si inclinaveris aurem tuam excipies doctrinam. et si dilexeris audire. sapiens eris. In multitudine presbiterorum prudentium sta. et sapientie illorum ex corde coniungere. ut omnem narrationem dei possis audire. et proverbia laudis non effugiant te. Et si videris sensatum evigila ad illum. et gradus hostiorum illius exterat pes tuus. Cogitatum habe in preceptis dei. et in mandatis illius maxime assiduus esto. et ipse dabit tibi cor. et concupiscentia sapientie dabitur tibi.

c. vii.

Noli facere mala. et non te apprehendent. Discede ab iniquo. et deficient mala abs te. Non semines mala in sulcis iniusticie. et non metes ea in septuplum. Noli querere ab homine ducatum. neque a rege cathedram honoris.

Non te iustifices ante deum. quoniam agnitor cordis ipse est. et penes regem noli velle videri sapiens. Noli querere fieri iudex. nisi valeas virtute irrumpere iniquitates. ne forte extimescas faciem potentis. et ponas scandalum in agilitate tua. Non pecces in multitudinem civitatis. nec te inmittas in populum. neque alliges dupplicia peccata. neque enim in uno eris inmunis. Noli esse pusillanimis in anima tua. exorare et facere elemosinam non despicias. Ne dicas in multitudine munerum meorum respiciet deus. et offerente me deo altissimo suscipiet munera mea. Non irrideas hominem in amaritudine anime. est enim qui humiliat et exaltat circumspector deus.

Noli amare mendacium adversus fratrem tuum. neque in amicum similiter facias. Noli velle mentiri omne mendacium. Assiduitas enim illius non est bona. Noli esse verbosus in multitudine presbiterorum. et non iteres verbum in oratione. Non oderis laboriosa opera. et rusticationem ab altissimo creatam. Non te reputes in multitudine indisciplinatorum. Memento ire. quoniam non tardabit. Humilia valde spiritum tuum. quoniam vindicta carnis impii ignis et vermis. Noli prevaricari in amicum pecuniam

de pena
sup peccatum
de amicis fidelibus
De vindicta malorum

differentem: neque fratrem carissimum auro spreveris. Noli discedere a muliere sensata et bona quam sortitus es in timore domini; gratia enim verecundie illius super aurum.

(De muliere bo.)

Non ledas servum in veritate operantem, neque mercenarium dantem animam suam. Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua, non defraudes illum libertate, neque inopem derelinquas illum. Pecora tibi sunt? attende illis: et si sunt utilia, perseverent apud te.

De filiis.

Filii tibi sunt? erudi illos, et curva illos a pueritia illorum. Filie tibi sunt? serva corpus illarum, et non ostendas hilarem faciem tuam ad illas. Trade filiam tuam, et grande opus feceris, et homini sensato da illam. Mulier si est tibi secundum animam tuam, ne proicias illam: et odibili non credas te. In toto corde tuo honora patrem tuum, et gemitus matris tue ne obliviscaris. Memento quoniam nisi per illos natus non fuisses: et retribue illis quomodo et illi tibi. In tota anima tua time deum, et sacerdotes illius sanctifica. In omni virtute tua dilige eum qui te fecit: et ministros eius non derelinquas. Honora dominum ex tota anima tua, et honorifica sacerdotes, et propurga te cum brachiis. Da illis partem, sicut mandatum est tibi, primitiarum et purgationis: et de negligentia tua purga te cum paucis. Datum brachiorum tuorum et sacrificium sanctificationis offeres domino, et initia sanctorum: et pauperi porrige manum tuam, ut perficiatur propitiatio et benedictio tua. Gratia dati in conspectu omnis viventis, et mortuo non prohibeas gratiam. Non desis plorantibus in consolatione, et cum lugentibus ambula. Non te pigeat visitare infirmum: ex his enim in dilectione firmaberis. In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in eternum non peccabis.

c. viii.

Non litiges cum homine potente, ne forte incidas in manus illius. Non contendas cum viro locuplete, ne forte contra te constituat litem tibi. Multos enim perdidit aurum et argentum, et usque ad cor regum extendit et convertit. Non litiges cum homine linguato, et non strues in ignem illius ligna. Non communices homini indocto, ne male de progenie tua loquatur. Ne despicias hominem avertentem se a peccato, neque improperes ei: memento quoniam omnes in correptione sumus. Ne spernas hominem in sua senectute: etenim ex nobis senescunt. Noli de mortuo inimico tuo gaudere: sciens quoniam omnes morimur, et in gaudium nolumus venire. Ne despicias narrationem presbyterorum sapientium, et in proverbiis illorum conversare. Ab ipsis enim disces sapientiam, et doctrinam intellectus, et servire magnatis sine querela. Non te pretereat narratio seniorum: et ipsi enim didicerunt a patribus suis: quoniam ab ipsis disces intellectum, et in tempore necessitatis dabis responsum. Non incendas carbones peccatorum arguens eos, et ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum. Ne contra faciem stes contumeliosi, ne sedeat quasi insidiator ori tuo. Noli fenerari homini fortiori te: quod si feneraveris, quasi perditum habe. Non spondeas super virtutem tuam: quod si spoponderis, quasi restituens cogita. Non iudices contra iudicem: quoniam secundum quod iustum est iudicat. Cum audace non eas in via, ne forte gravet mala sua in te: ipse enim secundum voluntatem suam vadit, et simul cum stultitia illius peries. Cum iracundo non facias rixam, et cum audace non eas in desertum: quoniam quasi nihil est ante illum sanguis, et ubi non est adiutorium elidet te. Cum fatuis non consilium habeas: non enim poterunt diligere nisi que eis placent. Coram extraneo ne facias consilium: nescis enim quid pariet. Non omni homini cor tuum manifestes: ne forte inferat tibi gratiam falsam, et convitietur tibi.

c. ix.

Non zeles mulierem sinus tui, ne ostendat super te malitiam doctrine nequam. Non des mulieri potestatem anime tue, ne ingrediatur in virtutem tuam, et confundaris. Ne respicias mulierem multivolam: ne forte incidas in laqueos illius. Cum saltatrice ne assiduus sis, nec audias illam, ne forte pereas in efficacia illius. Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius. Non des fornicariis animam tuam in ullo: ne perdas te et hereditatem tuam. Noli circumspicere in vicis civitatis, nec oberraveris in plateis illius. Averte faciem tuam a muliere compta, et ne circumspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt: et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. Omnis mulier que est fornicaria, quasi stercus in via conculcabitur. Speciem mulieris aliene multi admirati, reprobi facti sunt: colloquium enim illius quasi ignis exardescit. Cum aliena muliere ne sedeas omnino, nec accumbas cum ea super cubitum: et non alterceris cum illa in vino, ne forte declinet cor tuum in illam, et sanguine tuo labaris in perditionem. Ne derelinquas amicum antiquum: novus enim non erit similis illi. Vinum novum, amicus novus: veterascet, et cum suavitate bibes illud. Non zeles gloriam et opes peccatoris: non enim scis que futura sit illius subversio. Non placeat tibi iniuria iniustorum, sciens quoniam usque ad inferos non placebit impius. Longe abesto ab homine potestatem habente occidendi, et non suspicaberis timorem mortis. Et si accesseris ad illum, noli aliquid committere, ne forte auferat vitam tuam. Communionem mortis scito: quoniam in medio laqueorum ingredieris, et super dolentium arma ambulabis. Secundum virtutem tuam cave te a proximo tuo, et cum sapientibus et prudentibus tracta. Viri iusti sint tibi convive, et in timore dei sit tibi gloriatio. Et in sensu sit tibi cogitatus dei, et omnis enarratio tua in preceptis altissimi. In manu artificum opera laudabuntur, et princeps populi in sapientia sermonis sui, in sensu vero seniorum verbum. Terribilis est in civitate sua homo linguosus: et temerarius in verbo suo odibilis erit.

c. x.

Iudex sapiens iudicabit populum suum, et principatus sensati stabilis erit. Secundum iudicem populi, sic et ministri eius: et qualis rector est civitatis, tales et inhabitantes in ea. Rex insipiens perdet populum suum: et civitates inhabitabuntur per sensum prudentium. In manu dei potestas terre: et execrabilis omnis iniquitas gentium. Et utilem rectorem in tempus suscitabit super illam. In manu dei potestas hominis, et super faciem scribe imponet honorem suum. Omnis iniurie proximi ne memineris, et nihil agas in operibus iniurie. Odibilis coram deo et hominibus est superbia: et execrabilis omnis iniquitas gentium. Regnum a gente in gentem transfertur propter iniustitias, et iniurias, et contumelias, et diversos dolos. Avaro autem nihil est scelestius. Quid superbit terra et cinis? Nihil est iniquius quam amare pecuniam: hic enim et animam suam venalem habet: quoniam in vita sua proiecit intima sua. Omnis potentatus brevis vita. Languor prolixior gravat medicum. Brevem languorem precidit medicus: sic et rex hodie est, et cras morietur. Cum enim morietur homo, hereditabit serpentes, et bestias, et vermes. Initium superbie hominis apostatare a deo: quoniam ab eo qui fecit illum recessit cor eius: quoniam initium peccati est omnis superbia: qui tenuerit illam, adimplebitur maledictis, et subvertet eum in finem. Propterea exhonoravit dominus conventus malorum, et destruxit eos usque in finem. Sedes ducum superborum destruxit dominus, et sedere fecit mites pro eis. Radices gentium superbarum arefecit deus, et plantavit humiles ex ipsis gentibus. Terras gentium evertit dominus, et perdidit eas usque ad fundamentum. Arefecit ex ipsis, et disperdidit illos, et cessare fecit memoriam eorum a terra. Perdidit deus memoriam superborum, et reliquit memoriam humilium sensu. Non est creata hominibus superbia, neque iracundia nationi mulierum. Semen hominum honorabitur hoc quod timet deum: semen autem hoc exhonorabitur quod preterit mandata domini. In medio fratrum rector illorum in honore: et qui timent dominum erunt in oculis illius. Gloria divitum, honoratorum, et pauperum, timor dei est. Noli despicere hominem iustum pauperem, et noli magnificare virum peccatorem divitem. Magnus est iudex, et potens est in honore: et non est maior illo qui timet deum. Servo sensato liberi servient: et vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus, et inscius non honorabitur. Noli extollere in faciendo opere tuo, et noli cunctari in tempore angustie. Melior est qui operatur et abundat in omnibus, quam qui gloriatur et eget pane. Fili, in mansuetudine serva animam tuam, et da illi honorem secundum meritum suum. Peccantem in animam suam quis iustificabit? et quis honorificabit exhonorantem animam suam? Pauper gloriatur per disciplinam et timorem suum: et est homo qui honorificatur propter substantiam suam. Qui autem gloriatur in paupertate, quanto magis in substantia? et qui gloriatur in substantia, paupertatem vereatur.

C. XI.

Sapientia humiliati exaltabit caput illius et in medio magnatorum consedere illum faciet. Non laudes virum in specie sua, neque spernas hominem in visu suo. Brevis in volatilibus est apis, et initium dulcoris habet fructus illius. In vestitu ne glorieris umquam, nec in die honoris tui extollaris: quoniam mirabilia opera altissimi solius, et gloriosa et absconsa et invisa opera illius. Multi tyranni sederunt in throno, et insuspicabilis portavit diadema. Multi potentes oppressi sunt valide, et gloriosi traditi sunt in manus alterorum. Priusquam interroges ne vituperes quemquam, et cum interrogaveris corripe iuste. Priusquam audias ne respondeas verbum, et in medio sermonum ne adicias loqui. De ea re que te non molestat ne certeris, et in iudicio peccantium ne consistas. Fili, ne in multis sint actus tui, et si dives fueris non eris immunis a delicto. Si enim secutus fueris non apprehendes, et non effugies si precucurreris. Est homo laborans et festinans et dolens impius, et tanto magis non abundabit. Est homo marcidus egens recuperatione, plus deficiens virtute et abundans paupertate, et oculus Dei respexit illum in bono, et erexit illum ab humilitate ipsius, et exaltavit caput eius, et mirati sunt in illo multi et honoraverunt Deum. Bona et mala, vita et mors, paupertas et honestas a Deo sunt. Datio Dei permanet iustis, et profectus illius successus habebit in eternum. Est qui locupletatur parce agendo, et hec est pars mercedis illius in eo quod dicit: Inveni requiem mihi, et nunc manducabo de bonis meis solus; et nescit quod tempus preteriet, et relinquet omnia aliis et morietur. Sta in testamento tuo, et in illo colloquere, et in opere mandatorum tuorum veterasce. Ne manseris in operibus peccatorum; confide autem in Deo et mane in loco tuo. Facile est enim in oculis Dei subito honestare pauperem. Benedictio Dei in mercedem iusti festinat, et in hora veloci processus illius fructificat. Ne dicas: Quid est mihi opus, et que erunt mihi ex hoc bona? Ne dicas: Sufficiens mihi sum, et quid ex hoc pessimabor? In die bonorum ne immemor sis malorum, et in die malorum ne immemor sis bonorum, quoniam facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas. Malitia hore oblivionem facit luxurie magne, et in fine hominis denudatio operum illius. Ante mortem ne laudes hominem quemquam, quoniam in filiis suis agnoscitur vir. Non omnem hominem inducas in domum tuam; multe enim sunt insidie dolosi. Sicut enim eructant precordia fetentium, et sicut perdix inducitur in caveam et ut caprea in laqueum, sic et cor superborum, et sicut prospector videns casum proximi sui. Bona enim in mala convertens insidiatur, et in electis imponet maculam. A scintilla una augetur ignis, et ab uno doloso augetur sanguis; homo vero peccator sanguini insidiatur. Attende tibi a pestifero, fabricat enim mala, ne forte inducat super te subsannationem in perpetuum. Admitte ad te alienigenam, et subvertet te in turbine, et abalienabit te a tuis propriis.

C. XII.

Si benefeceris, scito cui feceris, et erit gratia in bonis tuis multa. Benefac iusto et invenies retributionem magnam, et si non ab ipso, certe a Domino. Non est enim ei bene qui assiduus est in malis et elemosinas non danti, quoniam et altissimus odio habet peccatores, et misertus est penitentibus. Da misericordi, et ne suscipias peccatorem; et impiis et peccatoribus reddet vindictam, custodiens eos in diem vindicte. Da bono, et non receperis peccatorem. Benefac humili, et non dederis impio; prohibe panes illi dari, ne in ipsis potentior te sit: nam duplicia mala invenies in omnibus bonis quecumque feceris illi, quoniam et altissimus odio habet peccatores, et impiis reddet vindictam.

Non agnoscetur in bonis amicus, et non abscondetur in malis inimicus. In bonis viri inimici illius in tristitia, et in malitia illius amicus agnitus est. Non credas inimico tuo in eternum; sicut enim eramentum eruginat nequitia illius; et si humiliatus vadat curvus, adice animum tuum et custodi te ab illo. Non statuas illum penes te, nec sedeat ad dexteram tuam, ne forte conversus in locum tuum inquirat cathedram tuam, et in novissimo cognoscas verba mea, et in sermonibus meis stimuleris. Quis miserebitur incantatori a serpente percusso, et omnibus qui appropiant bestiis? et sic qui comitatur cum viro iniquo et obvolutus est in peccatis eius. Una hora tecum permanebit; si autem declinaveris, non supportabit. In labiis suis indulcat inimicus, et in corde suo insidiatur ut subvertat te in foveam. In oculis suis lacrimatur inimicus, et si invenerit tempus non satiabitur sanguine. Si incurrerint tibi mala, invenies eum illic priorem. In oculis suis lacrimatur inimicus, et quasi adiuvans suffodiet plantas tuas. Caput suum movebit et plaudet manu, et multa susurrans commutabit vultum suum.

C. XIII.

Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea, et qui communicaverit superbo induet superbiam. Pondus super se tollet qui honestiori se communicat, et ditiori te ne socius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim se colliserint confringetur. Dives iniuste egit et fremet; pauper autem lesus tacebit. Si largitus fueris, assumet te, et si non habueris, derelinquet te. Si habes, convivet tecum et evacuabit te, et ipse non dolebit super te. Si necessarius illi fueris, supplantabit te, et subridens spem dabit, narrans tibi bona, et dicet: Quid opus est tibi? Et confundet te in cibis suis, donec te exinaniat bis et ter, et in novissimo deridebit te; postea videns derelinquet te, et caput suum movebit ad te. Humiliare Deo et expecta manus eius. Attende ne seductus in stultitiam humilieris. Noli esse humilis in sapientia tua, ne humiliatus in stultitiam seducaris. Advocatus a potentiore discede; ex hoc enim magis te advocabit. Ne improbus sis, ne impingaris, et ne longe sis ab eo, ne eas in oblivionem. Ne retineas ex equo loqui cum illo, nec credas multis verbis illius; ex multa enim loquela temptabit te, et subridens interrogabit te de absconditis tuis. Immitis animus illius conservabit verba tua, et non parcet de malitia et de vinculis. Cave tibi et attende diligenter auditui tuo, quoniam cum subversione tua ambulas. Audiens vero verba illa quasi in sompnis vide, et vigilabis. Omni vita tua dilige Deum, et invoca eum in salute tua. Omne animal diligit simile sibi, sic et omnis homo proximum sibi. Omnis caro ad similem sibi coniungetur, et omnis homo simili sui sociabitur. Si communicabit lupus agno aliquando, sic peccator iusto. Que communicatio sancto homini ad canem? aut que pars diviti ad pauperem? Venatio leonis onager in heremo; sic et pascua divitum sunt pauperes. Et sicut abominatio est superbo humilitas, sic et execratio divitis pauper. Dives commotus confirmatur ab amicis suis; humilis autem cum ceciderit, expelletur et a notis. Diviti decepto multi recuperatores; locutus est superba, et iustificaverunt illum. Humilis deceptus est, insuper et arguitur; locutus est sensate, et non est datus ei locus. Dives locutus est, et omnes tacuerunt, et verbum illius usque ad nubes perducent. Pauper locutus est, et dicunt: Quis est hic? et si offenderit, subvertent illum. Bona est substantia cui non est peccatum in conscientia, et nequissima paupertas in ore impii. Cor hominis immutat faciem illius, sive in bona sive in mala. Vestigium cordis boni et faciem bonam difficile invenies, et cum labore.

C. XIIII.

Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo, et non est stimulatus in tristitia delicti. Felix qui non habuit animi sui tristitiam, et non excidit a spe sua. Viro cupido et tenaci sine ratione est substantia, et homini livido ad quid aurum? Qui acervat ex animo suo iniuste, aliis congregat, et in bonis illius alius luxuriabitur. Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit? et non iocundabitur in bonis suis. Qui sibi invidet, nihil est illo nequius, et hec redditio est malitie illius; et si bene fecerit, ignoranter et non volens facit, et in novissimo manifestat malitiam suam. Nequam est oculus lividi, et avertens faciem, et despiciens animam suam. Insatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis; non satiabitur donec consumat arefaciens animam suam. Oculus malus ad mala, et non saturabitur pane, sed indigens et in tristitia erit super mensam suam.

Fili, si habes, bene fac tecum, et Deo dignas oblationes offer. Memor esto quoniam mors non tardat, et testamentum inferorum quia demonstratum est tibi; testamentum enim huius mundi morte morietur. Ante mortem bene fac amico tuo, et secundum vires tuas exporrigens da pauperi. Non defrauderis a die bono, et particula boni doni non te pretereat. Nonne aliis relinques dolores et labores tuos in divisione sortis? Da et accipe, et iustifica animam tuam. Ante obitum tuum operare iustitiam, quoniam non est apud inferos invenire cibum. Omnis caro sicut fenum veterascet, et sicut folium

frucificans i arbore uitis. Alia generantur. z alia
ueniunt. Sic generatio carnis erumpit. Alia sim
tur. Alia nascitur. omne opus corruptibile i fine de
ficiet. qui illud operatur cum eo. Omne opus elec
tum iustificabitur. qui operatur illud honorabit
mille. Beatus uir qui in sapientia sua morabit. qui
i iustitia sua meditabit. et sensu cogitabit arcum
spectionem dei. Qui cogitat uias illius in suo corde.
et in abscondita illius intelligens assidens post illam
qui uestigator. et uias illius sistens. Qui respicit per
fenestras. et inanes illius audiens. qui requiescit iu
xta domum illius. et paries in illius figens palum. statu
et cum illa statum suam ad manus illius. et requiescens sensu
la illius bona pecu. Statuet filios suos sub tegmine
illius. et sub ramis illius morabit. progredietur sub tegmi
ne illius. et in uxore. et in gla requiescet. Quatum et deus
fecit illud. atque ornatus est ut ame. applaudet anim.
tolerabit illum qui mat honorificet. et quasi nuptiarum
auxiliatur sibi capiet illum. Cibabit illum pane uite
et intellectus. et aqua sapiencie salutaris potabit illum.
et firmabit illum. et non flectetur. et respiciet illum. et
exaltabit illum. apud proximos suos. et in
medio ecclie aperiet os eius. Adimplebit illum spu sapi
entie et intellectus. et stolam glorie uestiet illum. Jo
cunditatem et exultationem inueniet. et nomen eterni
tatis hereditabit illum. Homines stulti
non apprehendent illam. nec eam sensati obuiabunt illi. ho
mines stulti non uidebunt illam. longe est a superbia
et dolo. Uiri mendaces non erunt illius memores. et
uiri ueraces inuenientur in illa. et dirigentur in uiis
bunt usque ad speculum dei. Non est speciosa laus in
ore peccatoris quia non data est a deo. Uere enim laus in
dabit cum illo. Non diuertit deum a se. et
nec fecerit. non dicas ille me errauit. Non enim necessa
rium est illi homo impius. Odit omne execramentum et non erit
dilectum timentibus illum.
Ipse fecit hominem ab initio. et reliquit illum in manu con
silii sui. Adiecit mandata et precepta sua. Si uolueris
mandata conseruare. seruabunt te. et in perpetuum fidem pla
cita facere. Apposuit tibi aquam et ignem. ad quod uo
lueris porrige manum tuum. Ante hominem uita et
mors bonum et malum. quod placuerit ei dabitur illi. quia
multa sapia dei et fortis in potentia uidens omnes sine in
firmatione. Oculi domini ad timentes eum. ipse agnoscet
omnem operam hominis. Neminem mandauit impie agere.
et nemini dedit spatium peccandi. Non concupiscat enim
multitudinem filiorum infidelium et inutilium. Quasi ipse.
Non ut desideres multos nequam. si multiplicetur tibi
non oblectaueris super illos. Quia non est in eis timor dei. et non
fidas in multitudine illorum. quia erit expectatio in labore illo
quelior est enim unus timens deum. quam mille fili
i impii. et utile est mori sine filiis quam reliquere filios i
pios. Ab uno enim habitabit ciuitas. et habitabitur patria. Quibus im
pius deseretur. Multa alia uidit oculus meus. et fortio
ra horum audiuit auris mea. In synagoga peccatorum ex
ardebit ignis. et in gente incredibili exardescit ira non
est remissa ut ceciderunt principes antiqui gigantes qui de
structum confidentes sue uirtuti. et non peperit peregri
nationi illorum. si posset remitti est illos per superbia illo
rum. non misertus est illis gentem totam perditionis. et expellen
tem se in suis peccatis. et sicut sexcenta milia peditum
qui congregati sunt in duritia cordis sui. et si unus fu
erit cervicatus. mirum si impune. Multa enim est
misericordia eius. et propitiatio in exhibendis. et effundens iram secundum
est in uirum. Sic correptio illius secundum misericordiam suam.
Secundum sua iudicat. non effugiet in rapina peccator. et non re
tardabit sufferentia illius facientes. Omnis misericordia fa
ciet locum unicuique secundum merita operum suorum. et secundum intelli
gentiam peregrinationis ipsius.
Non dicas abscondar. et quis mei memor
erit de excelso. ab ecclesia non agnoscar. quid est enim
dies mea. in tam immensa creatura. Ecce celum et celi celo
rum. abyssus et omnis terra. in operatione eius commo
uebuntur. Montes simul et colles. et fundamenta terre. cum
respexerit ille contremescent. et commouebuntur. Et in
hoc non est mirabile. cum nec oculus possit intueri
creaturam. Et quis intelligere potest illa que non
uidit. Omnia opera in occultis. quasi stella
cuius est splendor. et gratia hominis quasi pupillam conser
uabit. Et sicut respiciet. et retribuet illis retributionem
unicuique. et super humiles reuertetur penitentia. Ante
deditum ultionis. Et conuertit impios qui pun
gentur penitentia. Ante deditum ultionis. et destinauit illis sortem mortis.
Qui credunt ad dominum. et derelinquunt peccata sua. precare
ante faciem dei. et minue offendicula. Reuertere ad
dominum et auerte abs iniustitia tua. et nimis odito execra
tionem. et agnosce iustitias et iudicia dei. et in statu sua
sorte propinquis. Quoniam laudabilis deus. in paucis laudabit
illi. Ne. Quis autem in orbe confitebitur illi mortui.
Uiuus et sanus. confitebitur illi. Et laudabit deum. et glorie
tur in miseratione illius. Quam magna misericor
dia dei. et propitiatio illius conuertentibus ad se. Non enim
omnia possibilia sunt filiis hominum. quia non est in homine. quem filium non
mortalem. Et quid in luce clarius. hoc infirmum et
soleat hec deficere. aut quid magis contra
rio tumultuetur arguetur. Uidet mare. et timet. Et
qui habitat terram. et tremebit. Et super hec omnia
terrenum omnia simul creata. deus solus iustificabitur.
et manet et mutatur rex meterna. Qui fulminat et non
uidet. et in circuitu eius ambulat. Et in
ebrietate sua despicit. magnalia sua
ostendit. Et magnitudinem suam quis enarrabit?

rum. Abyssus et cor. et omnis terra. et omnes sunt locus spec
tui. Et qui sedet super gyrum. et habitantes sicut
cule eius. Et qui format montes in statera. et
pondere. et qui scrutatur abyssos. et sedentes
in eis. et ambulantes super pinnas uentorum. Et
qui in mari sicut in campo. et in fluctibus
quasi in pascuis ambulans. Et qui fecit stellas
in principio. et ordinauit eas in custodiis
suis. Et uocat eas nominatim. et obediunt
ei. Et qui illuminat omnia ante faciem suam.
et sol. et luna. et stelle. et lumen. et tenebre.
et abyssus. et abyssi. et altitudo. et altitudines.
et qui intelligit ea. et qui uidet ea. et nemo
est qui possit comprehendere magnificentiam
operum eius. Et quis est qui enarrabit
opera iustitie eius. aut quis sustinebit
quando testamentum uirtutis quando erit omnia
quemadmodum scriptum est. Omnia opera dei. et
omnia bona. et omnis usus in tempore suo. et non
est dicere. hoc malum est. et hoc bonum est. Et
omnia in tempore suo. et non est defectus
in conspectu eius. sine diminutione et sine
abundantia. et non indiget inquisitione. et
mirabilis est actus eius. et non est minuere
et non est addere. et non est inuestigare
mirabilia eius. Et quis est qui dicat quid
hoc. et quid illud. Et in tempore suo requi
rentur omnia. Et in uerbo eius stabunt aque
congregate sicut cumulus. et sicut repositura
aquarum in uasis. Et in uerbo oris eius
fiet omnis uoluntas eius. et non est qui
minuat de gloria eius. Et opera omnium
carnis in conspectu eius. et non abscondetur
ab oculis eius omnis iniquitas hominis. Et
opera hominum quasi pupillam conseruabit.
et sicut uir resurget. et retribuet illis retributionem
unicuique super humiles et penitentes. Ante
deditum ultionis. et destinauit illis sortem mortis.
Qui credunt ad dominum. et derelinquunt peccata sua. precare
ante faciem dei. et minue offendicula. Reuertere ad
dominum et auerte abs iniustitia tua. et nimis odito execra
tionem. et agnosce iustitias et iudicia dei. et in statu sua
sorte propinquis. Quoniam laudabilis deus. in paucis laudabit
illi. Ne. Quis autem in orbe confitebitur illi mortui.
Uiuus et sanus. confitebitur illi. Et laudabit deum. et glorie
tur in miseratione illius. Quam magna misericor
dia dei. et propitiatio illius conuertentibus ad se. Non enim
omnia possibilia sunt filiis hominum. quia non est in homine. quem filium non
mortalem. Et quid in luce clarius. hoc infirmum et
soleat hec deficere. aut quid magis contra
rio tumultuetur arguetur. Uidet mare. et timet. Et
qui habitat terram. et tremebit. Et super hec omnia
terrenum omnia simul creata. deus solus iustificabitur.
et manet et mutatur rex meterna. Qui fulminat et non
uidet. et in circuitu eius ambulat. Et in
ebrietate sua despicit. magnalia sua
ostendit. Et magnitudinem suam quis enarrabit?

rquis adiacet enarrare mihi eius. Non ē enī mihi ne
que adiacet. nec ē tuenire magnalia di. Cū ossima
uerit hō. tē mane. rāi queuerit ozi hōi. q̄ dest hō.
rq̄ grā illius. q̄ quid bonum aut quid nequā illius.
q̄ si mille ei⁹ dierum hominū ut multū eorum anni. si
gutte aque imāte deputent sunt. rue calculus arene
sic et ego. anni ille eius. Propter hec patiens est deus in
illis. et effundet super eos iram suam. Videt plurimos
cordis illoz. q̄m mala ē. ragnouit subuersionem illoz q̄m
mala est. rcognouit subuersionem illoz q̄m
nequam est. Ideo adimpleuit ppriationē suam mi
hi. ostendit illis uiā equitatis. Conuertimini ad me
mihi⁹ suū. mīa aūt dei super omnem carnem. q̄niam
bñ redet erudit qi pabor gregē suū. miserentur et
cipiens doctrinā malignationis. q̄ qui festinat i iudicii
eius.

Filii hōis nō desquirat im. rnoī dato nedes scrutinium ú
bi pugnat. Nonne arcotem refrigerabit rolle te rub
um meluis quam datū. Nonne ecce uerbū super da
tum homini rutting. cū homine ustificato. Stultus ac
cipiet i pperabit. rdoctus in disciplinam tabescere fiat
oculos. Ānē iudicia puta iustitiam tibi. rāi qui ā loqris
dilige. Ānī langorem humiliate. et antem pone i furmita
tis ostende q̄ salutationem tuam.

Non pediret⁹ orare semper. rnō uereris iustū ad mortem
ustificari. q̄m merces dei manet michi. Ānē oīonem
pauta animam tuam. rnoli ee q̄si hō qui tēptat deum. Ecce
to me die ōblimationis. rēpus retributionis i cōuer
sione facies. Ecce into pauperatus mte pone. abundāte
rn cūrīte pauperatis in die diuitiarū. Amane usq; ad
uesperū mutabitur tēpus. rīnōis creatura meliet ei.
hō sapiens monēbit metuat. rmonēbit dicēs; delectos
attendet. abhomina. Omnis a stultus agnoscat sapiam.
rī iuenem dabit cōfessionem. Sensum inuerbis. rīpi
sapiens egerunt. rīre lle exerunt. ueritatem rustinā.
rplorauerunt pabia rudia. Sytmēa. āe.

Post cupiscentias tuas nō eas. rauoluptate tua auertere.
Si pbē dāe tue cupiscentias el. si dabit te i gaudiū in
mgis tuis. Ne oblecteris munerib⁹ nec i modicis delecte
ris. Ardua ē enim omissio illoz. ne fluctib⁹ mediocris
lotionis exsistere. rnō ē tibi mchil i seculo. erit e
i undis euanescit. Lutte

Peruersus hebriosus nō locupletabit. rqui spernit modica
paulatim decidet. Vinū rmulieres apostatare facit sa
pientes. cinguēt se luxur. Et qui se iungit fornicatrici ne
quam. putredo rtermes. hereditabunt illum. rexy
tolletur i exemplū maioz. rtolletur demum ex eo ānā
eius. Credidit deo. leuis corde ē. rminorabit. Qui de
lunquit manum suam i super habebit. qui gaudet im
quitati denorabitur. rqui odit correptionem minu
etur inta. Et qui odit lapidem effugiet malu
tiam. qui peccat in manū suā penitebit. rqui ceū
datur mabitu denorabit. Acteros uerbū nequā rdu
cū. rnō minorabit.

Cum eo rimmico noli eam arrare sensū tuū. rsi est e
delectū. noli denudare. audiet enī te. rastodiet te.
rsi defecerit. percutiet odiet te. rsic adeat ubi sem
per. Audisti uerbū aduersus proximū tuū. cōmoria
tur inte. fidens q̄m nō te derelinquet. Facie uerba
pierunt sinuos. tam quā gemmas purpuras in fami
Sagitta i fixa femoribus eius. sic ubum i corde stulti.
Corripe amicum ne forte non fecerit. rsi fecerit. ne
rō fecerit. aut si fecerit. ne ter⁹ addat facere. Corripe
proximū ne forte nō dixerit. rsi dixerit. ne forte ite
ret. Corripe amicū. sepe enī fit omissio. Et non
oī uerbo credas. Est qui labitur lingua sua. si nō ex ia
nimo. quis est enim qui nō deliquerit i lingua sua.
Corripe proximū ānte quā cōminaris. rdā locū timori di
nissimi. quia est in illis timor di. rinulla time re deum.
rnō in sapia dispōnis legis. Et nō ē sapia nequitie di
sciplina. rnō ē cognitus peccatoz prudentia. Est ne

quissimus. rmitis ex eorum. rē impiens qui mundatur sapi
entia. Melior ē hō qui defuit sapiā rdefuit sensū in
mmoz. quam qui habundat sensu. rtimēs transgredit le
gem altissimi. Est disciplina astuta. rnō in qua. Et ē qui
mente uerbū certū. enarrans ueritatem. ē qui nequā
humiliat se. rinteriora cē plena sunt dolo. Et ē iustus q̄se
mimū sum erat. multa humiliatus. Et ē iustus quem
elinat facies. rfingit nō audire se q̄ ignorantiā ē. Et si
ab⁹ beneficentie untū uetetur peccare. ā inuenit ex⁹
male faciendi male facta. Eruditū cognoscitur ur. et
alacritas sue facies cognoscatur sensus. Amictus corporis.
risus dentium. rincessus hōis. enūtiant de illo. Est
correptio nō bona. inuti⁹ tumeliosi. rē iudicii q̄ sūptuatur
ē bonum. rē tacēs. rnē ē prudens.

Filiomū ē augere q̄ uita. rsi tēperem i oīe. si pbē
cupiscētia sint domi deuoguantur uniuersi. Sicqui sic
pum iudicii sui qui. Quamhoñē correptū manifes
tare penitentiā. sic enī effugies uoluntarium peccatū. Est
tacēs qui inuentur sapiens. rē odibilis qui pceps ādlo
quio. Et audi tacens. nō habens sensum loquele. Et ē tacēs.
sacens ex⁹. q̄ tēperans. hō sapiens tacebit usq; adtempus.
Tacauit. aūr tēperans non seruabit tēpus. qui multa
utitur ubis. lederet aīam suā. rqui potātē sibi assumit in
iuste. odietur. Est peccatio i malis uiro i disciplinato. rest
iudicio i detrimētū. Est datū q̄ nō ē imle. rē datū cum ret
ributione duplex. Et ap̄ gloriam humiliatio. Et ē qui
adhumiliatione leuabit caput. Est qui multa redimit mo
dica pensa. rē restituens est i septuplū. Sapiens in uerbis
se ipm. mabilem faciet. gratie. Aurem sapiēs effundent.
Auris sapientis nō erit imitata ubi. Oculi enim illius sep
tēplices sunt. Frigida dabit. rmulta i pperabit. rq̄ calo
ris illius inflammato est. Vodie sepelietur. quis. rcras
expectet. rodibilis hō ex eius nō. Fatuo nō erit amicus.
rnō erit grā bonis illius. qui enī edunt panem illius.
false linguē sunt. quot rquātu ut debuit. ēdūnegligē
ter nō dū erit directo sensu distribuit. simile tēpestati
bus. Lapsus fatue in lingue quā qui pauimento ce
dens. sic cūs malozū festinant uenire. Nō ignoratus
Sicut⁹ fabula usta. rnouē i disciplinatoz. assidua
erit. Ex ore stulti replebit parabola. nō enī dicet illam
tempore suo. Est qui uetatur peccare pinopia. rtrag
e sua fit mulabit. Est qui pdet ānā suam pōfusione. et
abim prudentem psona pdet eius. Psone. nūr. accepiēs
pdet se.

Est pōfusione confundit. amico. rlucratus est eū inimi
cum gratis. Opprobriū enī nequā in hōie iūdatum.
et in ore i disciplinatoz assidue erit. Potior fur ā
assiduitate uiri mendacis. pōnionem. aūr. ambo hēbi
tabunt. Gloriosi hominū ignominiā sine honore. rcon
fusio illoz. cū ipsis sine uerecundia.

Sapiens in ubis producet se ipm. rhō prudens placebit
magnatis. Qui operatur terram suam. exaltabit acerbum fru
gum. rqui operatur iustitiam. ipe exaltabit. Qui uero p
ligit magnatis effugiet iniquitatem. Gemma decoris
in ecclesia oculos iudicii. rsimiliter mores. Auertit correptiō
neleoz. Sapia absconsa. rthesaurus inuisus. quis in hīs
utrisq; Melior ē qui celat i sapiemam suam. quam
homo qui absondit suū in suum.

In peccatis. nō adiaceris uerbis. si rdesiderauit desiderii ut a
bi dimittatur. Quasi facie colubri fuge peccata. rsi
accesseris. adilla. suscipient te. dentes leonis dentes
eius. rinterficientes. aīas hominū. Si iniquitates auara
onūs im quatur. rplagē illius non ē euitat. Est plec
timo. obiurgatio timurie. Qui nullabunt substantiam. r
domus quemmue locupletes est. Annullabit superbia
sic sua. superbi exaltabit. Desiderio pauperis exore ulp
adiuues. uemet. rnō iudicii festinato aduemet illi quo
dit correptionem. uel ignū ē peccatoz. rquitimet de
ū. quertatur. adversitā. Notus. longe potens lingua
audax. rsensatus. rcircumspectus sat. sibi se. adrīo. Qui edifi
at domū suā. ī aymū suam ipendit. alueus. quasi qui col
ligit lapides suos in hiemē.

Stupa collecta sinagoga peccatorum. rcōsumatio illoz

Ecclesiast

vna malos

flāma ignis. Via peccatōr cōplestra lapidib. et īsuō illoz. Fren et tenebre et pene. Custodit ustrumo tm ebit sensum eius. Consumato tm mōte dei. sapia z sensus ei ñ erudietur qui nō ē sapiens in bono. Est aūr īsipiema q̄ abundat i malo. t non est sensus ubi abūdat amaritudo. Scientia sapiētis. tāquam mūda tio abūdabit. et ossiū sicud fons iuste pmanet. Cor fatuū q̄si vas fractū q̄ sapiā ñ tenebit. Vbū sapiens q̄cūq; audierit seipm laudabit. t de se ipse. Audiat iniurios fuit. t displicebit illi. t proiect illū post dorsum suū. Narratio fatui q̄si sarcina i via. ñ illabris sensibus iuenietur gra. Os prudentis q̄rit in lectia. t uerba illi' cogitabūt in corde suo. tanquam domus exterminata. sic fatuus sapiemia. t scīa i sensu. Le narrabūt uerba. Cōpedes in pedib; stulto doctrina. t sīcut catena manu. super manū dextram.

dextra

Fatuus mirū exaltat ocē suā. Vir aūt sapiens suppri mēte retinebit. Ornamētū aureū prudēti doctrina. q̄si bra chiale i brachio dextro. pes. fatui facilis in domum p rimi. t ñ pertus confundūtur. ap̄sona potentis. Stul tus aperiet os suū. respiciet in domū. Vir aūt erud⁹. fauc stabit. Stultus vōcē suā exaltat. p̄ silentium. z prudēs grauabit q̄tumcūq; labia i prudentiū stulta narrabit. uerba aūt prudentū statera ponderabuntur. Cor re fatuoz. cor illoz. t corde sapientiū os illoz. dum maledicit īimicus diabolū. maledicit ipse animam suā. Susurro coinquinabit aīam suam. t inoīb; odietur. Et qui manserit odiosus erit. Tactus t stultus hono rabitur. q̄si lapide luteo lapidat⁹ est piger. confusio q̄tur super assertionem illius. De stercore bou lapidatus ē piger. confusio patris est de filio idisciplinato. Filia ā i demonstratione fiet. Filia prudens hēdit⁹ viro suo. nam qui confundit. i q̄tum ei⁹ sit genitoris. Amicum tm rū q̄fundit audax. t ab impio nō mercabit. Abutit⁹ aūt in bono trib⁹. Musica in luctu i portuna narratio. Flagella t doctrina. monīo tēpore sapīa. Et decet fatuū. si qua eglutiuit teste am. Quarent uerbū nō audientem. quasi qui evertat dormiētē. cogitat⁹ sōpno. Cū dormiē te loquitur qui enarrat sapientiā. t finem narrationis diat. Ois est vicē Supra mortuū plora. defecit enim lux eius. t supra fatuū plora. defecit enī sensus. ondicū plo ra mortuū. q̄m requieuit. Requissim enī nequissima unta super mortem fatui. Luctus mortui septem diēs. fatui aūt t īpii. omīs dies vite illoz. Cū stulto nemini ū loquaris. ne cū i sensato ne abieris. Serua te a stulto. ut non molestiam hās. t ne cū quo nauiss⁹ impacto illi⁹. declete a stulto t inuenies requiem. t ñ admiscebis⁹ iniq tuitati illius. Super plumbū grauabit⁹ lapis. et stultus ab hū mōn quā fatuus. Harena t sal et massa ferri. si quis est portare. quā i prudentē et fatuū t pūl. Sic lor mentū ligneū colligatū in fundamento edificij non dissol uetur. sic et cōfirmatum cor i cogitatione ofilū. Cogi tatus sensū tm omīs tēpore t metu nō deperdet. Sicud ornatus aureus in pariete. impedit. sicud palee in ecclesiā. et cētia sine ipsa posita ēt facient ne u non permanebunt. sic cor timidū ō ipsum timoīs ñ resistet. Sic ornatus hare nos⁹ in pariete. et lignū sic cor trepidū i cogitatione fatui omī tēpore no me tuet. Si aqua i precepta dei pmanet. sēp fugiens oculū deducit lacrimas. aqua pungit cor. p fert sē sum.

Mittens lapidem i volatilia. deiecit illa. sic aqui iniuria tur amico. dissoluit amicitiam. Adamū cū t si pugnā gladiū. non desp. est. Et cū regressus a damacū. Si ap erueris os tuū. ne obstrepat. Est enī iniquo oratio exercens nummos. t ipperio et superbia. t misteriū reuelatione. t plaga dolosa. p hīs omīb; elinguescit anc⁹. Si dem pr fide amici. primo i paupertate illius. ut t i bonis illius le tet⁹. In tempore tribulationis illius. manē illi fidē lis. ut t i bonitate illius sabbiris. Aūt ignis examinat vasa figuli. sic tentatio iusti in camino humiliationis. Sicut signū malleatur. sic tanti sanguinem maledictā cotum ebet. t mes. Omni cū salutāte nō co

fundar⁹. tabia eius illusi nō me abscōdā. Et si mala mihi euenerint. p illū. sustinebo. Omīs qui audiet cauē bit se abeo. Os dabit oīm meo custodiam. z supra labia mea signaculū certū. ut si cadā. abipiā. t lingua mea p̄dat me. Die pater t dñator vite mee. ne derelinq̄s me i cōsilio ipioz. nec sinas me cadere in illis. et prebea tione. Qui super ponit i cogitatum meo flagella. t cor de meo doctrinam sapiētie ut ignorationib; eoz non parcant mi. t ñ ap̄parent delicta illoz. et ad ires cant ignorātie mee. t multiplicent delicta mea. et peccata mea abundent. t cadā i cōspectu aduersario rū. z gaudeat deme inimicus meus. Dñe pr̄ t deus vite mee. ne derelinq̄s me i cogitatu illoz. Et vol lentium oculoz meoz ne dederis michi. tomē desi derium auerte a me. Auferat me ūētris cōcupiscētia. et oculos concupiscētie ne ap̄p̄hendant me. t ītē ītrue rētis t frunte nerua dās me.

Filii audite filii. q̄m custodierit illam non peribit labium suum. nec scādalizab̄ in operib; nouelli mis. Impius aūtate sua ap̄p̄hendit peccator. t supp; t maledicus scandalizat⁹ abi multa. Iuratione nō assu escet os tuū. multa enim ei⁹ sibi multa. Nomen magno nō dei nō sit. assidua in ore tuo. t nomib; sōz nō am misceat⁹ q̄m nō eris sine numm sabeis. Sic enim ser uus sui⁹ cogitat⁹ assidue ad uore nō minuitur. sic omīs iuratus t nomina nō sinet os. a peccato nō purgab̄. Vir multū iuratus implebit iniquitate. t nō discedet a domo illius plaga. Et si frustra nesciet. delictū illius sup ipse erit. t si dissimulauerit. delinq̄t duplicit. Et si i nocētū iuraueri. nō iustificab̄. Replebit enī tertibu tione domus illius. Est talia loq̄s contumelia mort. nō inuenitur in bōtate uoc. Et enī auferet eos ab; omīa. Auferētur. t delicta nō soluta erunt. Indisci plinatē nō assuescat os tuū. Est enī multa tibi pecca ti. Genitor patris t matris sue. t in medio eōz magna toz. sistis. ne forte obliuiscatur te deus in conspectu illoz. t assideas tute i frequentat⁹. i p̄ceū putaueris malus fuisse nō nasca. t diem natiuitatis tue maledicas. Nō assuescat⁹ nūbus imperii. nōib; diēb; suis nō ten dicetur. Duo grauabūt animā i peccatis. t tertiū addu cet ira tpōtionem. Alia calida quasi ignis ardens. nō extinguetur donec aliquid glumat. Et ipō nequam morte carnis sue nō desinet donec locū det igni. Omnis fornicatio omīs panis dulcedo cessabit tēpe gredientis. alacrē tuo donec moriatur. Omīs ipō qui fit gredietur lectū suū. q̄ veniens in alia suā. t dicens. q̄s me videt. tenebre circū dāt me. t parietes cooperiunt me. t nemo circūspicit me. quiescam. delectabit me peccā nō memorabit altissim⁹. t nō intelligit. q̄m oīa uidit oculus eius. q̄m expellit. a se timorē dei huiusmodi hōsti mor. t cecidit verum timentes illū. Et non cognouit. q̄m oculi dñi multo plus lucidiores super solem ex cūb spicientes omnes vias hoīm. t p̄fundū abyssi. t hoīum cor da intuentes in abscondita ipsius. Deus enī deus. ipse creauit eum. et ipse scrutat⁹ est omīa opa eius. Hic i platea ne sustinebis. t sub dio abscōdet⁹. ubi nō speraberis. ap̄p̄hendet⁹. Et ibi dedicationib;. eo q̄ nō i timore dñi. t in multitudine cogitatus illius. Sic t mulier omīs relinquens virū suū. t statuens hēditatē ex tempore matrimonio. Lex enī i legē altissimi t credibilis fuit. t sicut virū suū reliquit. t nemo i adul terio spem capiet. t exalio uiro filios statuit sibi. Hec nec ecclā. ad ducetur. t i filios eius respicietur. Non transg ent filii eius indirecta. t rami eius non dabunt fructū um. Derelinq̄t in maledictū memoriam illius. t de decus illius non delebitur. Et agnoscent qui derelicti sunt. q̄m melius quā timor dñi. t melius quā mādata domini. Gloria magna est sequi deum. Longitudo enī dierum assumetur abs. Sapiemia laudabit animā suam. t in deo honorabit⁹. t me dio pplī sui gloriabit⁹. t in ecclīa altissimi aperiet os suū. z in spectu virtutis illius gloriabitur. t in medio pplī exaltabitur. t in plenitudine mē sēā gloriabitur. t in multi

tudine electorum habebit laudem, et inter benedictos benedicetur dicens: Ego ex ore altissimi prodivi primogenita ante omnem creaturam. Ego feci in celis ut oriretur lumen indeficiens, et sicut nebula texi omnem terram. Ego in altissimis habitavi, et thronus meus in columpna nubis. Gyrum celi circuivi sola, et profundum abyssi penetravi, et in fluctibus maris ambulavi, et in omni terra steti, et in omni populo, et in omni gente primatum habui, et omnium excellentium et humilium corda virtute calcavi. Et in his omnibus requiem quesivi, et in hereditate domini morabor. Tunc precepit et dixit michi creator omnium, et qui creavit me requievit in tabernaculo meo, et dixit michi: In Iacob inhabita, et in Israel hereditare, et in electis meis mitte radices. Ab initio et ante secula creata sum, et usque ad futurum seculum non desinam, et in habitatione sancta coram ipso ministravi. Et sic in Syon firmata sum, et in civitate sanctificata similiter requievi, et in Ierusalem potestas mea. Et radicavi in populo honorificato, et in partes dei mei hereditatis illius, et in plenitudine sanctorum detentio mea. Quasi cedrus exaltata sum in Libano, et quasi cypressus in monte Syon. Et quasi palma exaltata sum in Cades, et quasi plantatio rose in Iericho. Quasi oliva speciosa in campis, et quasi platanus exaltata sum iuxta aquam in plateis. Sicut cinamomum et balsamum aromatizans odorem dedi. Quasi mirra electa dedi suavitatem odoris. Et quasi storax et galbanus et ungula et gutta, et quasi Libanus non incisus vaporavi habitationem meam, et quasi balsamum non mixtum odor meus. Ego quasi terebintus extendi ramos meos, et rami mei honoris et gratie. Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris, et flores mei fructus honoris et honestatis. Ego mater pulchre dilectionis et timoris et agnitionis et sancte spei. In me gratia omnis vie et veritatis, in me omnis spes vite et virtutis. Transite ad me omnes qui concupiscitis me, et a generationibus meis adimplemini. Spiritus enim meus super mel dulcis, et hereditas mea super mel et favum. Memoria mea in generationes seculorum. Qui edunt me adhuc esurient, et qui bibunt me adhuc sitient. Qui audit me non confundetur, et qui operantur in me non peccabunt. Qui elucidant me vitam eternam habebunt. Hec omnia liber vite et testamentum altissimi et agnitio veritatis. Legem mandavit Moyses in preceptis iustitiarum, et hereditatem domui Iacob et Israel promissiones. Posuit David puero suo excitare regem ex ipso fortissimum, et in throno honoris sedentem in sempiternum. Qui implet quasi Phison sapientiam, et sicut Tigris in diebus novorum. Qui adimplet quasi Eufrates sensum, qui multiplicat quasi Iordanis in tempore messis. Qui mittit disciplinam sicut lucem, et assistens quasi Gyon in tempore vindemie. Qui perficit primus scire ipsam, et infirmior non investigabit eam. A mari enim abundavit cogitatio eius, et consilium illius ab abysso magna. Ego sapientia effudi flumina. Ego quasi trames aque immense de fluvio. Ego quasi fluvius Dorix, et sicut aqueductus exivi de paradiso. Dixi: Rigabo meum ortum plantationum, et inebriabo partus mei fructum. Et ecce factus est michi trames abundans, et fluvius meus appropinquavit ad mare. Quoniam doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus, et enarrabo illam usque ad longinquum. Penetrabo inferiores partes terre, et inspiciam omnes dormientes, et illuminabo omnes sperantes in domino. Adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam, et relinquam illam querentibus sapientiam, et non desinam in progenies illorum usque in evum sanctum. Videte quoniam non soli michi laboravi, sed omnibus exquirentibus veritatem.

¶ XXV

In tribus placitum est spiritui meo, que sunt probata coram deo et hominibus: Concordia fratrum, et amor proximorum, et vir et mulier bene sibi consentientes. Tres species odivit anima mea, et aggravor valde anime illorum: pauperem superbum, et divitem mendacem, et senem fatuum et insensatum. Que in iuventute tua non congregasti, quomodo invenies in senectute tua? Quam speciosum canitiei iudicium, et presbyteris cognoscere consilium. Quam speciosa veteranis sapientia, et gloriosis intellectus et consilium. Corona senum multa peritia, et gloria illorum timor dei. Novem insuspicabilia cordis magnificavi, et decimum dicam in lingua hominibus: homo qui iocundatur in filiis, vivens et videns subversionem inimicorum. Beatus qui habitat cum muliere sensata, et qui in lingua sua non est lapsus, et qui non servivit indignis se. Beatus qui invenit amicum verum, et qui enarrat iustitiam auri audienti. Quam magnus qui invenit sapientiam et scientiam, sed non est super timentem dominum. Timor dei super omnia se superposuit. Beatus est cui donatum est habere timorem dei. Qui tenet illum cui assimilabitur? Timor dei initium dilectionis eius; fidei autem initium agglutinandum est ei.

De muliere mala.

Omnis plaga tristitia cordis est, et omnis malitia nequitia mulieris est. Et omnem plagam et non plagam videbit cordis, et omnem nequitiam et non nequitiam mulieris, et omnem obductum et non obductum odientium, et omnem vindictam et non vindictam inimicorum. Non est caput nequius super caput colubri, et non est ira super iram mulieris. Commorari leoni et draconi placebit quam habitare cum muliere nequam. Nequitia mulieris immutat faciem eius, et obcecat vultum suum tamquam ursus, et quasi saccum ostendit in medio proximorum eius. Audiens suspiravit modicum. Brevis omnis malitia super malitiam mulieris; sors peccatorum cadat super illam. Sicut ascensus arenosus in pedibus veterani, sic mulier linguata homini quieto. Ne respicias in mulieris speciem, et non concupiscas mulierem in specie. Mulieris ira et irreverentia et confusio magna. Mulier si primatum habeat, contraria est viro suo. Cor humile et facies tristis et plaga mortis mulier nequam. Manus debiles et genua dissoluta mulier que non beatificat virum suum. A muliere initium factum est peccati, et per illam omnes morimur. Non des aque tue exitum, nec modicum; nec mulieri nequam veniam prodeundi. Si non ambulaverit ad manum tuam, confundet te in conspectu inimicorum. A carnibus tuis abscide illam, ne semper te abutatur.

¶ XXVI

De muliere bona.

Mulieris bone beatus vir; numerus enim annorum illorum duplex. Mulier fortis oblectat virum suum, et annos vite illius in pace implebit. Pars bona mulier bona, in parte bona timentium deum dabitur viro pro factis bonis. Divitis autem et pauperis cor bonum, in omni tempore vultus illorum hilaris. A tribus timuit cor meum, et in quarto facies mea metuit. Delaturam civitatis, et collectionem populi, et calumniam mendacem, super mortem omnia gravia. Dolor cordis et luctus mulier zelotipa. In muliere zelotipa flagellum lingue omnibus communicans. Sicut boum iugum quod movetur, ita et mulier nequam; qui tenet illam quasi qui apprehendit scorpionem. Mulier ebriosa ira magna, et contumelia et turpitudo illius non contegetur. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum et in palpebris illius agnoscetur. In filia non avertente se firma custodiam, ne inventa occasione abutatur se. Ab omni irreverentia oculorum eius cave, et ne mireris si te neglexerit. Sicut viator sitiens ad fontem os aperiet, et ab omni aqua proxima bibet, et contra omnem palum sedebit, et contra omnem sagittam aperiet pharetram, donec deficiat. Gratia mulieris sedule delectabit virum suum, et ossa illius impinguabit. Disciplina illius datum dei. Mulier sensata et tacita, non est immutatio erudite anime. Gratia super gratiam mulier sancta et pudorata. Omnis autem ponderatio non est digna continentis anime. Sicut sol oriens mundo in altissimis dei, sic mulieris bone species in ornamentum domus eius. Lucerna splendens super candelabrum sanctum, et species faciei super etatem stabilem. Columpne auree super bases argenteas, et pedes firmi super plantas stabilis mulieris. Fundamenta eterna supra petram solidam, et mandata dei in corde mulieris sancte. In duobus contristatum est cor meum, et in tertio iracundia michi advenit: Vir bellator deficiens per inopiam, et vir sensatus contemptus, et qui transgreditur a iustitia ad peccatum, deus paravit eum ad rumpheam. Due species difficiles et periculose apparuerunt michi: difficile exuitur negotians a negligentia, et non iustificabitur caupo a peccatis labiorum.

¶ XXVII

Propter inopiam multi deliquerunt, et qui querit locupletari avertit oculum suum. Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur, sic et inter medium venditionis et emptionis angustiabitur peccatum. Conteretur cum delinquente delictum. Si non in timore domini tenueris te instanter, cito subvertetur do

mulcua. Sicud ignis succēdit celebrē manebit pul
uis. sic aporta hōis maxīe ricū illius. Vasa figuli pro
bat fornax. r hōies iustos rēptatio tribulationis. Si
cud rusticēmo deligno ostendit fructū illius. sic ū
bum ex cogitatu cordis hōis. ante sermonē nō la
desuitum. Ne enim rēprimas ē hominū. Si secūdū fas
tuam appetūs desiliam. r duelē pudorem honoris.
r inhabitatiōnis cū ea. r pregret te i sempiternū. r dice
agnationis mee. el firma sūtū. Volatilia adsibi
mila q̄uenient. r uerba ad sui q̄ operantur illā
reuertetur. Deo uenationi i sidiatur semper. sic p
cepta operantib; iniquitates. hō sēr i sapientia m
anet sicud sol: nam stultus sicud luna i mutatur.
In medio sensatoz seruabūtēpus. In medio aūt
cogitationū assiduus esto. Narratio peccatū odiosa
r stultus illoz. delicies peccm. Os iusti multū meditat. o
bryllationem ex pectū imittuet. r auxiliū ei tenta ipi
us obturatio aurium. Effusio sanguinis fratris
ex. r maledictio illoz audituis grauis. Q denud
at archana amica vbi fidem. r non i uenier amabi
lis. adamātū. diligē proximū. r ongere fide cum
illo. q si denudaueris absconsa illius. non pacifer
ris eum. Sic enim hō qui occidit inimicū suum.
sic qui pdet amicitiam proximi sui. Et si cud qui dim
ittit auē de manu sua. sic qui reliquit proximū suū
r non ēū capies. Ne ulli fidēris. q̄m longe a vehit. Effugit
enim qui capitur de laqueo. q̄m ualde erecta est. ab ea. ultra
ēū ñ poteris colligare. r maledicta ē ocor tuo. denud
are aūt anna mulieris desperatio est. animē i felicis.
Annuens oculo fabricat iniqua. r nemo eum absol
uet. Inō speculo oculos tuos. r odulcabit os tuū. r super
monet tuos. Immundior. Nouissime aūt puer
tet os suū. r uerbis eius dabit scandalū. Qui odit ar
dua non adequiauit ei. r dominus odiet illū. Qui lapidē
mittit i sursum. super caput eius cadet. r plaga de
losa. dolosi dimittet ruinā. Et qui fouem fodit.
in illam decidet. r qui statuit lapidem proximo offendet
in eo. qui laqueum alio ponit. ipse cadet in eo
Sinum cōsiliū. super ipsum deuoluetur. r in agrosce
et ūi aduenerit ibi. Illusio r ppetuum super eos. r
umdicta. sicud leo i sidiabit illi. Laqueos ipsorum
obligentur eius iustos. dolor aūt cōsumet illos. an
quā moriantur. Ira r furor utraq; execrabilia. rum
pentur ostium est illoz.

Vindicta ultricis ultricabit in inimicos eius. r precata
illius seruabit. Reminiscere proximo tuo nocēti
te. r tūc deprecanti tibi peccata soluentur. hō hoi reser
uat iram. r deo aūt. r misericordiā hōi similē sibi nō
habet miam. r deprecatus suos delicta. Memento
reseruationem pactī. r ignorationem pactī. Memento
mandatū. r ne indicas proximo tuo. r ad
uersitatē illius. Memento finis tui. r cessent inimi
citie. Memento mortem. r tempus ultionis. r ne
dubites. Memento timorem dei. r ñ mutaberis proxi
mo. Memento testamentū altissimi. r despice ignorantiā
am proximi. Abstine te a lite. r minues peccata. hō ir
ascibilis accendit litem. r iur peccator turbabit
amicos. r in medio pacem habentib; immittet inimi
citiam. Sicū enim ligna silue. sic ignis exardesce
ret. r sicū arborem habet. sic unaquaq; alium seruit. et
sicū sublāmā suam. ex urabit ira sua. Certamen
festinatū incendet ignem. r ira festinans effundet
sanguinem. r lingua testificans. ad ducet mortem.
Si sufflauerit quasi ignis ardebit. r si expuerit sup
illam extinguetur. Vtraq; ex ore pficiscuntur.
Susurro r bilinguis maledictus. Multos enī turbauit
et pacem habentes. lingua tertia multos cōmouit.
r dispersit illos gentem. Ciuitates munitas diru
it. domos magnatoz effodit. Virtutes
populoz cōtriuit. r gentes fortes destruxit. Lingua ter
na mulieres uiratas eiecit. r priuauit illas de labo
ribus suis. Qui respicit illam non habebit requiem.
nec habebit amicum. quo requiescat. nō habitabit
cū requie. Flagellū plaga liuoris facit. plaga

autem lingue cōminuet ossa. Multi ceciderunt in
ore gladii. sic non sic ēt qui i terierunt p linguam
suam. Beatus qui tectus est ab lingua. nequā qui in ira
illius non transiuit. r qui nō detractū iugū eius.
r iugum eius nō fugatus. Jugum enim illius iugū
um ferreū est. r uinculum illius uinculū eneū ē. Mors
illius mors nequissima. r melius portus infernus quā
illa. Possessiones illius nō ymanebunt. r non op
tabit uxor illius nō i ānima sua nō cōsurget. nullus
leo. r sēl pardus ledet illos. Sepi aures tuas spinis et
noli audire linguam nequam. r oris tui sacro obtura
ostia. r serua aurib; tuis. Aurū tuum r argentum tuū. r statera
uerbis tuis fac. r ctro staterā. r freno oris tui rectos. Et
attende ne forte labaris i lingua. r cadas i os pertu inimicis
i sidiantib; tibi. Sit cibus tuus mensa abilis tua mortē.
ne fac tibi. Fenerator pximo. r qui pdalet
manu. mandata seruat. Fenerator pximo tibi ē pro
necessitate illius. r reddit ei. Reddet pximo tuo. et
cōfirma uerbum r fidelit agere cū illo. r omnī tem
pore ē uenies quibi necessarium est. Multi sēl i uetēm
esti maueruntfenus. r stupuerunt molestias in qui
scendamq; uerunt. donec accipiant oscula manū
darum. r i promissionib; humiliant uocem. r bē pro
redditionem postulabit. pp̄ter. Et lasatur ubi accidit
murmurationum. r ipse confundetur. Si aūt potuit re
ddere. ridebit. Stulti uix redet dimittum. r con puta
bit illud quasi inuentionem. Sin aūt fraudabit illū
pecunia sua. r possidebit illū inimicū gratis. r quātū
r maledicta reddet illi. r pho ore r bene fito reddet
illi ābum eham. Multi non ēt necessitate ñ fenerant ēt.
Si fraudari gratis timuerūt. Verūtamen super humilē
ego fortior esto. r pbe elemosina nō tardabit illū.
Propter mandatū assume pauperem. r pp inopi
am eius ne dimittas eū uacuū. Perde pecuniam pp fra
tū. r amicū. r nō abscondas illam sub lapide i p̄dōē.
pone thesaurū tuū i p̄ceptis altissimi. r dirigit tibi
magis quam aurum. Conclude elemosinam i corde pauperis. r hec pro te
rabit ab omni malo. Elemosina uiri quasi sacculus cū
ipso. r gratiā hōis sēl pupillam obseruabit. r postea re sur
get. r retribuet illis retributionem unicuiq; i capu
illoz. Super scutū potentis. r super lanceam aduer
sus uim eius pugnabit. Vir bonus fidem facit p
ximo suo. r qui perdit eā fidentiam derelinq̄t sibi. Fra
tem fidentem suscipe. r obliuiscere. dedit enī pro te. Ānīa
am fidentis. r eobliuiscere. dedit enī pro te. Ānīa
am. Reprimit fletum fugit. peccator. r mūdus. bona rep
mittit sibi. Scribit peccator. r ingratus. tenetur. detrimēt
liberum time le. Vir reprimitur de pximo suo. r cū pro
ximo reuerentiam. retinebitur abeo. Reprimit ne quissima
multos. r dixit origentes. et eorum sunt illos. sēl fluctus fu
tus. Vinos potētes gerant. r migrare faciat. r uagari fame i
gentibus alienis. Peccator transgredientis mādata dñi. i
cidet i pmissionem ingratam. Qui conatur mutare
cidet i pmissionem ingratam. Qui conatur mutare
cidet i iudicium. Recuperat pximum sēs. iuxta uires tuas
et attende tibi ne incidas.

Principium uite hōis. aqua r panis. r uestimentum. r domus. p
tegens turpitudinem. Omnis optimus uictus. r pauper sub tra
gimine alterius. quam epule splendide i peregrinatiōe
domicilio. Optimum pmagno placent tibi. r i peregri
nationis non audies. Vita in equā hospitalitate ide
domo i domū. r ubi hospitabit. nō fiducialiter agent. ne
aperiet os. hospitabit. r pascet. r potabit. Egregios. r audiet
amara audiet. Transi hospes. r oras mensam. q̄ i manu tu
be sum ceteros. Et aufer honoris. mei causa. m eam. ne cef
situ dine domus mee. hospitio mihi facies. Et ter
uia hec hominibus seruiens. corripiō domus. r i pectū
fenerabitur. dedisciplina filii.

Flagella pec

Vindicat filium suum affligendo illi. Gaudet
Inouissimo filio. r nō palpat pximos. hostia. Qui decert
filiū suum. iocundabitur multo. r i medio domestiorū
illo gloriabitur. Qui docet filiū suū in zelum mittit ī

micum, et in medio amicorum gloriabitur in illo. Mortuus est pater illius, et quasi non est mortuus: similem enim reliquid sibi post se. In vita sua vidit et letatus est in illo, et in obitu suo non est contristatus, nec confusus est coram inimicis. Reliquid enim defensorem domus contra inimicos, et amicis reddentem gratiam. Pro animabus filiorum colligabit vulnera sua, et super omnem vocem turbabuntur viscera eius. Equus indomitus evadit durus, et filius remissus evadit preceps. Lacta filium, et paventem te faciet: lude cum eo, et contristabit te. Non corrideas illi, ne doleas, et in novissimo obstupescent dentes tui. Non des illi potestatem in iuventute, et ne despicias cogitatus illius. Curva cervicem eius in iuventute, et tunde latera illius dum infans est, ne forte induret, et non credat tibi, et erit tibi dolor anime. Doce filium tuum, et operare in illum, ne in turpitudinem illius offendas. De bono sanitatis.

Melior est pauper sanus et fortis viribus, quam dives imbecillis et flagellatus malitia. Salus anime in sanctitate iustitie, et melior est omni auro et argento: et corpus validum quam census immensus. Non est census super censum salutis corporis: et non est oblectatio super cordis gaudium. Melior est mors quam vita amara, et requies eterna quam languor perseverans. Bona abscondita in ore clauso, quasi appositiones epularum circumposite sepulchro. Quid proderit libatio idolo? nec enim manducabit, nec odorabit. Sic qui effugatur a domino, portans mercedes iniquitatis: videns oculis et ingemiscens, sicut spado complectens virginem et suspirans. Tristitiam non des anime tue, et non affligas temetipsum in consilio tuo. Iocunditas cordis hec est vita hominis, et thesaurus sine defectione sanctitatis: et exultatio viri est longevitas. Miserere anime tue placens deo, et contine: congrega cor tuum in sanctitate eius, et tristitiam longe expelle a te. Multos enim occidit tristitia, et non est utilitas in illa. Zelus et iracundia minuunt dies, et ante tempus senectam adducit cogitatus. Splendidum cor et bonum in epulis: epule enim illius diligenter fiunt.

XXXI

Vigilia honestatis tabefaciet carnes, et cogitatus illius auferet somnum. Cogitatus prescientie avertit sensum, et infirmitas gravis sobriam facit animam. Laboravit dives in congregatione substantie, et in requie sua replebitur bonis suis. Laboravit pauper in diminutione victus, et in fine inops fit. Qui aurum diligit non iustificabitur: et qui insequitur consumptionem, replebitur ex ea. Multi dati sunt in auri casus, et facta est in specie ipsius perditio illorum. Lignum offensionis est aurum sacrificantium: ve illis qui sectantur illud, et omnis imprudens deperiet in illo. Beatus dives qui inventus est sine macula, et qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia et thesauris. Quis est hic, et laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita sua. Qui probatus est in illo et perfectus est, erit illi gloria eterna: qui potuit transgredi et non est transgressus, facere mala et non fecit: ideo stabilita sunt bona illius in domino, et elemosinas illius enarrabit omnis ecclesia sanctorum.

Supra mensam magnam sedisti? non aperias super illam faucem tuam prior. Non dicas sic: Multa sunt que super illam sunt. Memento quoniam malus oculus nequam. Nequius oculo quid creatum est? ideo ab omni facie sua lacrimabitur cum viderit. Ne extendas manum tuam prior, et invidia contaminatus erubescas. Ne comprimaris in convivio. Intellige que sunt proximi tui ex te ipso. Utere quasi homo frugi his que tibi apponuntur, ne cum manducas multum odio habearis. Cessa prior causa discipline, et noli nimius esse, ne forte offendas. Et si in medio multorum sedisti, prior illis non extendas manum tuam, nec prior poscas bibere. Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum, et in dormiendo non laborabis ab illo, et non senties dolorem. Vigilia, colera et tortura viro infrunito: somnus sanitatis in homine parco: dormiet usque mane, et anima illius cum ipso delectabitur. Et si coactus fueris in edendo multum, surge e medio et evome, et refrigerabit te, et non adduces corpori tuo infirmitatem. Audi me, fili, et ne spernas me: et in novissimo invenies verba mea. In omnibus operibus tuis esto velox, et omnis infirmitas non occurret tibi. Splendidum in panibus benedicent labia multorum, et testimonium veritatis illius fidele. In nequissimo pane murmurabit civitas, et testimonium nequitie illius verum est. Diligentes in vino noli provocare: multos enim exterminavit vinum. Ignis probat ferrum durum: sic vinum corda superborum arguet in ebrietate potatum. Equa vita hominibus vinum in sobrietate: si bibas illud moderate, eris sobrius. Que est vita que minuitur vino? Quid defraudat vitam? Mors.

De ebrietate.

Vinum in iocunditate creatum est, et non in ebrietate, ab initio. Exultatio anime et cordis vinum moderate potatum. Sanitas est anime et corpori sobrius potus. Vinum multum potatum irritationem et iram et ruinas multas facit. Amaritudo anime vinum multum potatum. Ebrietatis animositas, imprudentis offensio, minorans virtutem et faciens vulnera. In convivio vini non arguas proximum, et non despicias eum in iocunditate illius. Verba improperii non dicas illi, et non premas illum in repetendo. De rectoribus.

XXXII

Rectorem te posuerunt? noli extolli: esto in illis quasi unus ex ipsis. Curam illorum habe, et sic conside, et omni cura tua explicata recumbe, ut leteris propter illos, et ornamentum gratie accipias coronam, et dignationem consequaris corrogationis. Loquere maior natu: decet enim te primum verbum diligenti scientia: et non impedias musicam. Ubi auditus non est, non effundas sermonem, et importune noli extolli in sapientia tua. Gemmula carbunculi in ornamento auri, et comparatio musicorum in convivio vini. Sicut in fabricatione auri signum est smaragdi, sic numerus musicorum in iocundo et moderato vino. Audi tacens, et pro reverentia accedet tibi bona gratia. Adolescens, loquere in tua causa vix, cum necesse fuerit. Si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum. In multis esto quasi inscius, et audi tacens simul et querens. In medio magnatorum non presumas, et ubi sunt senes non multum loquaris. Ante grandinem preibit coruscatio, et ante verecundiam preibit gratia, et pro reverentia accedet tibi bona gratia. Et hora surgendi non te trices: precurre autem prior in domum tuam, et illic avocare, et illic lude, et age conceptiones tuas, et non in delictis et verbo superbo. Et super his omnibus benedicito dominum qui fecit te, et inebriantem te ab omnibus bonis suis. Qui timet deum excipiet doctrinam eius, et qui vigilaverint ad illum invenient benedictionem. Qui querit legem replebitur ab ea, et qui insidiose agit scandalizabitur in ea. Qui timent dominum invenient iudicium iustum, et iustitias quasi lumen accendent. Peccator homo vitabit correptionem, et secundum voluntatem suam inveniet comparationem. Vir consilii non disperdet intelligentiam: alienus et superbus non pertimescet timorem. Etiam postquam fecit cum eo sine consilio, et suis insectationibus arguetur. De consilio.

Fili, sine consilio nihil facias, et post factum non penitebis. In via ruine non eas, et non offendes in lapides. Nec credas te vie laboriose, ne ponas anime tue scandalum: et a filiis tuis cave, et a domesticis tuis attende. In omni opere crede ex fide anime tue: hoc est enim conservatio mandatorum. Qui credit deo attendit mandatis, et qui confidit in illo non minorabitur.

XXXIII

Timenti dominum non occurrent mala, sed in temptatione deus illum conservabit, et liberabit a malis. Sapiens non odit mandata et iustitias, et non illidetur quasi in procella navis. Homo sensatus credit legi dei, et lex illi fidelis. Qui interrogationem manifestat, parabit verbum, et sic deprecatus exaudietur, et conservabit disciplinam, et tunc respondebit. Precordia fatui quasi rota carri, et quasi axis versatilis cogitatus illius. Equus emissarius, sic et amicus subsannator: sub omni supra sedente hinnit. Quare dies diem superat, et iterum lux lucem, et annus annum a sole? A domini scientia separati sunt, facto sole et preceptum custodiente. Et immutavit tempora et dies festos ipsorum, et in illis dies festos celebraverunt ad horam. Ex ipsis exaltavit et magnificavit deus, et ex ipsis posuit in numerum dierum. Et omnes homines de solo et de terra, unde creatus est Adam. In multitudine discipline dominus separavit eos, et immutavit vias eorum. Ex ipsis benedixit et exaltavit, et ex ipsis sanctificavit et ad se applicavit: ex ipsis maledixit et humiliavit, et convertit illos a separatione ipsorum. Quasi lutum figuli in manu ipsius, plasmare illud et disponere: omnes vie eius secundum dispositionem eius: sic homo in manu illius qui se fecit, et reddet illi secundum iudicium suum. Contra malum bonum est, et contra mortem vita: sic et contra virum iustum peccator. Et sic intuere in omnia opera altissimi: duo et duo, unum contra unum. Et ego novissimus evigilavi, et quasi qui colligit acinos post vindemiatores. In benedictione

bi rise hymn. qsiqui unde mat reyleu vocular. Bef
piate qñ nõ in sol labor mn. sioide exygentib; dilopli.
udite me magnati. & oñs pli. & rectores ecle auribz
pbi pne. Gemioso unq3 stolte ynoiam. & mi quo no
ce fuaet. filio & mulieri filii zamai. ñ despõi
rem i unta tua superte. & non dederis alu possessiõe
tuam. ne sone penitent te. & despexis pillu. dñs ad h
ne superes & aspirus. nõ immutabit te oñs cnv. ex
lusi est enim ut filii tui te rogẽt. gne reliqcere in
manus filioz tuoz. ynoñib; optib; tuis pcellent esta.
nedederis maculam i glãm tuam. pndie cõsumacõs
dierum utte tuez & tempe eymustu. distribue hẽ
ditatem tuam.

Gluma & umpa. & omulas lino. panus & disciplina. & opus
seruo. Oxitur disciplina & qrit requiescere. Leyem
amus illi. & qrit ludentem. jugum & loz. curuant col
lũ durũ. & sdurũ i elimunt ogniõne. & lli due. Seruo
malu uolo torquem. & ppdes mitte illũ mo ynoniõne
uncet. eyultã enĩ malitiam docuit oñs tus. jno pete
stitue eum. sic enĩ ydecet illũ. Ad fi. & audiet & gemu
a illo mo pdibi. & nõ amplificat super omnem carnem.
uerũ sine iudicio. mebi fuerit gemue. Si est tibi fidu
cia sensatus. sit tibi quasi ãũ tua. Cauti fili mi. sic eum
tracta. qñ i sanguine ale ynsti eũ. Si le seris illũ m
tuste. & fugam mo iuetur. & ptollens dilcedere quem
ãas & qua ira quetus ulum ne sis.

Ana spes & ñ damũ i sensato uno. & oña eyt ollit i pru
dẽte. Qua si qui apbũdet umbrã. & ysequitur uentũ
sle & qua attrahit aduñs mendama. Hoc sdõ hoc ursio
sonmoz. ãñ faciem hõis sim ilitudo. Attendit hõis. Abi
mũdo quid mi adsit. & ñ sit ace quid uerũ dicat. & dui
natio erroris. & augurii vãdata. & somnia male faciẽũ
uanitas est. & sicut parturienti cordi fantasiã sunt.
mũ. a dultissimo fuerit emissa ustamo. ne dederis mẽs
cordi. eyuitos eñ erare fecerũt sõymia. & rapuerũt
spantes simili. Sine ĩdomo cõsumabit uerbũ. & sapi
entia more fidelis cõplabit. Oz nõ & tẽptatus quid s
cit. & vir i multis expert? cogitabit multa. & qui multa
didicit enarrabit intellectum. Oz non expert? pau
ca reconoscit. Oz mũ i multis facti? ẽ. multiplicabi
tur malitia sua. Oz tẽptatus non est. qualia scit. & q
i plantatus non ẽ. & abundauit nequitia. eyultus audien
arrando & plurima & uerboz. & lluoz dñi est. Aliquonẽ
usq; ad montẽ pietatis tus sum. boz. & ribentissimus
gẽs dei.

Spiritus deũ timentium quesierunt. & i respectu illius bene
dicetur. Spes enim illoz. & salutem illoz. & oculi dei i
diligẽtes se. Qui timet deũ nichil trepidabit. & nõ pusi
bit. qñ ipe est spes eius. mũmus deũ uita ẽ aĩe ei. Adquẽ
quem respicit. & qui ẽ fortitudo eius. & quis dominus fi
ducia eius. & protector potentie fit mansuetum uirtutis
tegimen arboris. & umbra eius mediana. desperatio
offensionis. & aduersoriũ ei? est. eyultans salutem. & illum
nans oculos. dans laudi & gratiã tuam. & bñdictionem.
immolãs eyni quod blasmo est maculata. & ñ sunt
bũ placete sub lamatione est munera. dñs colus iustis
nem ibi? & ĩ uia ueritatis tus time. dona tua quoq; ñ
ppbit. altissimus est. nec respicit mobilationib; iniquoz.
nec ĩmultitudine & sacrificioz. eoz ppitabit peccata.
Oz offert & sacrificiũ ex substãa pauperũ. quasi qui uictimat
filium i conspectu patris sui. jumis egenorum unta pau
peris est. qui defraudat illum. hõ sanguinis est. qui
aufert i substãa proximi. quasi qui occidit pximum suũ.
Oz effundit sanguinem. & qui fraudem facit mercen
nario fratri sunt. & unus edificans. & unus destruens. Oz
quid est illis nisi labor. & unus orans. & unus maledicens. c
uocem exaudiet deus? qui lauat a mortuo. & iterũ
tangit eũ. quid pficit lauamo illius. si hõ qui ieiunat
i peccatis suis. & iterũ eadem facit? quis. quid pficit humi
liando se? & oñonem illius quis exaudiet?
Vigilant legẽ. multiplicat oratiõnem. Sacrificãs salu
tare est. attendere mandatis. & discedere ab iniqui
te. & ppitationem imare sacrificiũ. super iustitiã.

et de sectu ppercus est recedere. ab iniustitia. Rem
buet grãm qui offert similaginem. & qui facit mĩam
offert sacrificium. & placitũ est a dño recedere ab
iniquitate. & de sectu ppercus recedere. abi iustitia.
non apparebis ãi ospectũ dñi tui cassus. & enim oñia pp
mandata dei fiunt. & homo iustꝰ i pigurat altare. &
odor suauitatis ẽ i ospectu altissimi. Sacrificiũ iusti
acceptum ẽ. & memoriã eius nõ obliuis cetur dominꝰ.
bono. nõ glãm redde deo. & tuo minimas ymitas mu
nerũ tuarum. jno oñs hilarem face uultũ tuũ. & tue
ys ut pone sãctis dei mas tuas. da altissimo sedũ
datũ ei. & bono oculo ad tuitionem facito manꝰ
tuarum. qñ dominus retribuens est. & septies septe
reddet tibi. noli offerre munera prava. ñ eñ suscipi
et illa. & noli ĩspicere sacrificiũ iniustũ. qm dñs iudex
est. & ñ ẽ apd illũ gratia ysone. nõ accipiẽt dñs ysonam in
ullo petẽte. & pcessionem lesi exaudiet. nõ despicet pre
ces pupilli. nec uiduã si effundat lacrimas gemitus
nõne lacrime uidue ad maxillam descendunt. rex
clamato eius super deducentẽ eas? ad maxilla enim
ascendunt usq; ad celũ. & dñs suscipiet eas. Qui placet
ĩ patrio illius susp. ad nubes ppm quabit. Oz humili
antes se nubes penetrabunt. & donec ppinq? nõ consolabit.
ñ discedet donec aspiciat. altissimus. & reddat uicis
acturis iustis. & dominus nõ elongabit. ñ iudicabit nul
tos. & iniet iudicũ. & ferus illi mus nõ labebit multi
tudinem eius. qui obtribulet deus in opportunitate
sua. & erit tribulatio tempestiua. quasi nubes pluuie
ad tempestatem. qui obtribulet deus sim ipse. & agẽdo red
det unicuiq; secundum. donec tollat plenitudinem super
bozum. & sceptra iniquoz contribuet. donec reddat ho
minib; secũdũ actus suos. & secũdũ opa ad. & secũdũ p̃sumpti
ones. donec iudicet iudicium plebis sue. & letabit in
eos misericordia.

Speciosa mia dei i tẽpe tribulationis. qñ nubes pluuie i tẽpe
siccitatis. & sicut ros in die messis. & ostende nobis tuam misericordiã tuam. & tribue nos. et
ostende nobis tuam misericordiã tuam. & tribue nos. et
mores tuũ super gentes que nõ exquisierunt te. & eo
gnoscant quia nõ ẽ deus nisi tu. ut enarrent mirabi
lia tua. Aleua manũ tuam. & gentes alienas. ut uide
ant potentiã tuã. Sicut enĩ mõ sperni coram sanctificatus es in
nobis sic & ostenderis nobis magnificabẽs i illis. ut co
gnoscant te. sicut & nos cognouimus. qm nõ ẽ deus
preter te domine. & innoua signa. & muta mirabilia.
glorifica manũ & brachium dexterũ. & excita furorem
& effunde iram. & extolle aduersariũ. & tribulatiõem
ñ. festina & ppera in mẽsura finis. ut enarrent mirabi
lia tua. & in flamme deuoretur qui saluatur. &
pessimant plebem tuã. & inueniant pdominem. nõ
tere caput principũ inimicoz dicentium nõ ãliud est
ẽ nisi nos. congrega oñes tribus iacob. & cognoscat
quia nõ ẽ deus nisi tu. ut enarrent magnalia tua. &
hereditabit eos sicut ab initio. & miserere plebi tue. & in
uocent nomen tuũ. & israel quem coequasti primo
genito tuo. & miserere ciuitati sanctificationis tue
ierl. ciuitati requietis tue. & repleatur laudibus tuis
laudis tue. & gl̃a tua plenitudo tuã. & testimoniũ quod
ab initio creature fecisti. & suscita timorẽ quas locutus sum
in nomine tuo. & pphete tui fideles inueniãtur. & exaudi oratiõ
nem seruoꝝ tuoꝝ. Secũdũ benedictiem aaron da plebi tue. & dirige
nos in uiam ut sciant omnes qui habitant terram.
quia tu es deus seculoꝝ.

Omnem escam manducabit uenter. & fratabi cibo meli
or. fauces eñ gustabũ sermonẽ. & cor intelligentiã uerbum in
dolo. cor prauũ dabit tristitiã. & homo uersutus irritabit illi. &
omnem malitiã inuenit mulier. & est filia malitie
e. Species mulieris exhiarant faciem uiri sui. & super
omnem aspectum desiderabilia. & super dicet desiderium. Si ẽ
lingua cum ornis & omni gratia. & mine nõ ẽ mutus illi. &
sedẽs filios sedẽtũ. & possidet mulierem bonã. inueniet
possessionem bonam. Adiutoriũ sedẽs illi est. & solũpa
ratur requies. Vbi non est sepis. diripietur possio. & ubi
non est mulier gemit egens. Qui credidit ẽ quia ñ

vt̄ midum: z deflectens subcāq; obscuauerūt q̄ sup eum
tus intra exiens deuitate lauitate ē. Omīs amicus di
cit. rogo amicum copulami. Si et amicus sit solo nōie a
micus. nōn erit fixa mest usq; ad mortem. Sodalis sūt
ramq; adimmicitū cōuertent. O plūpō neq; ista
ma ūgenta ē. ad opprimendam malitiam z dolositatē
illius. Sodalis amico macim datur ⁊ oblectatione z iēp
ore tribulationi ladueritatis sentt. Sodalis amico odo
let cū ueneri. z cō vosīē acrpiet lautum. Ne oblinisc
ris amicū tuū in āīo tuo. z non sis memor illius in pperi
tate. Omnis malo odiū z bo.
ū mopibetur. Noli cōsiliū cū socio tuo. z zelotypis reab
sede cōsiliū. Cū sapiente pdic cōsiliū. Ē cōsiliari ī cēm pō
filiuris malo q̄ eruī āīm tuam. prius sciēs q̄ sit illius nātūrā. Et q̄d ipe
tū āīo suo cogitauit. nesciet mutare fidem intrā.
Et dicent tibi. bāī est mita tua z sic ē humano iudere quod
tibi euenit.

Cū uiro īreligioso tuere delinquere. z cū in vsto denuñ
tia. cū mulcere debes q̄ emulaīpiur. cū timido debe llo.
cū negotiatore de tractatu. cū emptore de uendicione cū
uno inuidi de gratia gēdi. cū impio de pietate. cū mi
nesto de bono nestate. cū opario agri deō operē. cū otioso
annuali de dilatatione anni. cū seruo pigro de multa
opatione. Non attendas his omnib⁹ cōsiliū. Si cū uno sō
assiduus est. q̄cūq; cogitauerit obseruātem timorē
den. cuius cāū ē sedō. āīam tuā. Oēsq; tuos habuerit īrene
bersōnō dolebit tibi. Et cū bonus fuerit statue tecū. non
ē enim tibi fidelior illo. Nā anīa sō enūciat. aliquādo uerā
plq̄ septem arcu in spectore sedētes ineptū consi
landū. z tibi cōmūi desiare altissimū. ut dirigat īuē
tate uiam tuam. Ante oīa opera uerbū uerax precedat te
tanē omnē actū cōsiliū stabile. Verbū nequam ī multi
bus aperiet. quattuor partes cōmutabūt bonū in malū. multi et
mortē. z diuitiis illos ē affidua lingua. Vir prius mul
to erudit. tanē fluc fluuius est.

Visophistice loquntur odibilis est. omīs re desiruda bit.
nō enī data ē illi adiō grā. omīs enī sapīa desiruda tur
ē. Et sapiens sile sue sapient. z fructus sensus illius la
udabit. Vir sapiens plebem suam erudit. z fructus sē
sus illius fideles sunt. Vir sapiens implebit̄ bñdictiōb⁹.
z audientes illum laudabunt. Vita uiri in numero dierum.
dies aūt israhel in numm eternabiles sunt. Sapiens imperio
pōdebit honorem. z nōīa illius erit manens in ēnū.
Fili ī uita tua tēpta āīam tuā. z si fuerit nequam. non
des illi potestatem. Non enim oī ōib⁹ expedit. z non
oī āie omne genus placet. Noli auidus ēe in oī epulati
one. z cōfundat super omnem escam. Immundicīā
esca uermi sunt. z cauditas appropinquabit usq; ad
ossa. Parcus abstinens est. adiec utam.

Honor medicū propter necessitatem: et enim illum creauit
altissimus. A deo ē enim omīs medela. z a rege accipiet do
nationem. Disciplina medici exaltabit caput illius. z ī
conspectu magnatoz collaudabitur. Altissimus creauit de
terra medicinam. z uir prudens non abhorrebit illā.
Lign. nōne aligno dulcata est aqua. amara? Agnitio ar
tis dabit illi honorem. z dabit̄ laudē in laudibus mirabilib⁹ suis. Fabricauit ex his medicinas. quib⁹ curat dolorē.
z unguentarius faciet pigmēta suauitatis. z non cessabūt
officia eius. z non consummabuntur opa eius. Par
ent deus super facient terre. Fortitudo dñi ostendit firmitatē
illius. z tua firmitate nō deficiant de illo. Fili in infirmitate
ne te cunctū re. Ora deum et ipe curabit te. Recede ab eo. et corrige manus. z ab omī
delicto munda cor tuū. Da suauitatem z memoriam si
milaginis. z pinguia ob laudē tuā. z da locū medico: et re
cedat. Da enim illum domin⁹ et cito recedat ate. quia opa eius
sunt necessa. Est enī tēpus quādo in manibus eoz ē currat. ip
si uero dominū deprecabuntur. ut dirigat requiem eoz.
z sanitatem. ppter quē fecerūt sanationem eoz. qui delinquit ī
conspectu eius qui fecit illi ader ī manus medici.

Fili ī mortuū plora. quia lacrimas z fidem incipisti. et male plorat.
z ī dicibili corpe illius. z despicias sepulturam
illius. ppter delaturam aūt. amare fer luctū illius uno
die. z solare ppter iudicium: et fac luctū secūm me
diū emulum die l duo. ppter detractionem. Anīa enī
firmat mortem operiet autem. et tristitia cordis
lecur cruciat. In abductione pmanet tristitia. z sub stā
tia in opre cordis. Non deficiens intristitia cor tuum.
si tepelle eam. ate. z memento nouissimoz. Noli obliuisci. ne
qui enī est redūsio. z hunc nō pderis. tre tpō pessimabit.
Memor esto iudicii mei. sic ē erit et tuū. mihi hesi. tibi hodi
e. Intrequiem mortui requiescat. z fac memoriam eius cer
ssolare illū in ētu spūs tui. Sapiam scribe ī tēpore ui
cantis. z qui minoratur actu. Sapientia patriet sapia
reylebit. qui tenet. arcū. z qui gloriatur ī iaculo stimu
lo bue lagrant. z qui stat in operibus eoz. z uirtutis eius
ī filiis israhel. eorū cōsiliū dabit. aduersando sibi filios. z rugitus
eius in stigma uaccarum. desinge scarnificabunt.

Sic omīs faber. architeccus qui nocte tā quā diem transigit
qui sculpit signacula sculptilia. z assiduus est in uarietate p
ictura. et cor suū dabit ī similitudinē picture. z rugitus
sua pficit opus. Sic faber ferrarius sedens iuxta incu
dem. z considans opus ferri. Vapor ignis urit carnes eius. z
cū calore fornacis decertabunt. Vox malleoī illius. iuxta eius.
z retia similitudinem uasis agentis eius. cor suū dabit ī cō
summatione operis. z uigilia sua ornabit ī perfectionē. Sic fi
gulus sedens ad opus suū. et uersans rotā circuit. et
sollicitudine pēsat est semper. ppter opus suū. z numer
abit ōīs operimo eius. Imbrachio suo formabit luteū. z ante
pedes suos curuabit uirtutē suā. cor suū dabit ut ōsum
et limationem. z uigilia sua nudabit fornacem. Omīs hu
ius manib⁹ sunt sperati. et unusquisq; in more sua sa
piens est. Sine his omīb⁹ nō edificatur ciuitas. Hec ī
habitabunt. z ubicūq; non peregrinabit. et
Super stellam
udicii non sedebunt. z testamētū iudicii non intelliget
nec palam fiet disciplina iudicii. z ī parabolis non
inuenientur. Sed creaturā eius firmabit. z deprecatio il
loz in operatione artis accomodabit̄ animā suā. z quiet
te sit legere altissimū.

Sapientiam omīum antiquoz exquiret sapiens. z ī pphe
tis uacabit. Narrationem uiroz nōīatoz conseruabit.
ubi sunt ī parabolas similitudinū ingredietur. Occulta
eyquiret. z ī parabolis absconsis uersabit. Ī medio magnā
tum ministrabit. et in conspectu principis appārebit. Ī terra
alienigenā gentiū temptauit bñ enī. z mala mōibus tēpta
bit. Cor suū tradet ad diligendū dīm creatorē suū. et deū qui fe
cit illū. et in conspectu altissimi deprecabit. Aperiet os suū in ora
tione. z pro peccatis suis deprecabit. Si quidē dñs magnus uoluerit. spū intelligē
tie replebit illū. Ipse tanquā ymber mittet eloquia
sapie sue. z in oratione confitebit dño. Et ipse dirigit consilium et in
abscondita scientie meditabitur. ipse palam faciet disciplinā
doctrine sue. z in lege testamēti domini gl̄iabitur. Collaudā
bunt multi sapientiam eius. et usq; in seculū nō delebitur.
non recedet memoria eius. et nomē eius requiretur a gene
ratione ī generationem. Sapientiā eius enarrabūt
gentes. et laudem eius enūciabit ecclā. Si permanserit no
men eius. derelinq; plus quā mille. et si requieuerit. pe
rit illi. Adhuc ostendam ut enarrē. ut fluvius enī repleti
sum: et irrigauit hortum. Ecce dixi. Inebriauit me diuinus fructus et
ecce plantauit super riuos aquarū fructificare. dixi
ebriabimur odorem fructus mei. Intuemini quia non
ī labore odorem. et fructificate. florete flores quasi
lilium date. et benedicite dominū in operibus suis. et
date nomen eius. et confitemini illi in uocibus labioz. et cythare. et sic dicetis in confessione ope
dñi. omne opus bonum valde. Et hec est. et erit. aqua sicut cō
gerie. et sermone oris illius sic aqua ceperit aquam.
qui in placito illius placuerit sic. et non est minoratio ī
tuis illius. Opa omīs carnis coram illo. et nō ē quicquā ab
scondetur ab oculis eius. Ab eō et usq; ī sempiternū respicit. et nō
ē mirabile in conspectu eius. non ē dicere quid ē hoc. aut
quid ē illud. omnia enim in tempore suo requirentur. Benedictio
nis quasi fluuius inundabit. et sicut paradisus inundā
bit. et quomodo certissimus in die baptismatis. sic ui

Ecclesiasticus 107

Exxxvii

Exxxviii

Exxxix

spiritus gentesque non exquisierunt eum hereditabit. Quomodo convertit aquam in siccitatem et siccata est terra, et vie illius viis illorum directe sunt: sic peccatoribus offensiones in ira eius. Bona bonis creata sunt ab initio, sic nequissimis bona et mala.

Initium necessarie rei vite hominum: aqua, ignis et ferrum, lac et panis similagineus, et mel et botrus uve, et oleum et vestimentum. Hec omnia sanctis in bonum, sic et impiis et peccatoribus in mala convertentur. Sunt spiritus qui ad vindictam creati sunt, et in furore suo confirmaverunt tormenta sua. In tempore consummationis effundent virtutem, et furorem eius qui fecit illos confundent. Ignis, grando, fames et mors, omnia hec ad vindictam creata sunt; bestiarum dentes et scorpii et serpentes, et romphea vindicans in exterminium impios. In mandatis eius epulabuntur, et super terram in necessitate preparabuntur, et in temporibus suis non preterient verbum. Propterea ab initio confirmatus sum et consiliatus sum et cogitavi, et scripta dimisi. Omnia opera Domini bona, et omne opus hora sua subministrabit. Non est dicere: Hoc illo nequius est: omnia enim in tempore suo comprobabuntur. Et nunc in omni corde et ore collaudate, et benedicite nomen Domini.

¶ XL. Occupatio magna creata est omnibus hominibus, et iugum grave super filios Adam, a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulture in matrem omnium. Cogitationes eorum et timores cordis, adinventio expectationis et dies finitionis: a residente super sedem gloriosam usque ad humiliatum in terra et cinere; ab eo qui utitur iacintho et portat coronam usque ad eum qui operitur lino crudo: furor, zelus, tumultus, fluctuatio et timor mortis, iracundia perseverans et contentio, et in tempore refectionis in cubili somnus noctis immutat scientiam eius. Modicum tamquam nichil in requie, et ab eo in somnis quasi in die respectus. Conturbatus est in visu cordis sui, tamquam qui evaserit in die belli. In tempore salutis sue exsurrexit, et admirans ad nullum timorem. Cum omni carne, ab homine usque ad pecus, et super peccatores septuplum. Ad hec mors, sanguis, contentio et romphea, oppressiones, fames et contritio et flagella: super iniquos creata sunt hec omnia, et propter illos factus est cataclismus. Omnia que de terra sunt in terram convertentur, et omnes aque in mare convertentur. Omne munus et iniquitas delebitur, et fides in seculum stabit. Substantie iniustorum sicut fluvius siccabuntur, et sicut tonitruum magnum in pluvia personabunt. In aperiendo manus suas letabitur: sic prevaricatores in consummatione tabescent. Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos, et radices immunde super cacumen petre sonant. Super omnem aquam viriditas, et ad oram fluminis ante omne fenum evelletur. Gratia sicut paradisus in benedictionibus, et misericordia in seculum permanet. Vita sibi sufficientis operarii condulcabitur, et in ea invenies thesaurum. Filii et edificatio civitatis confirmabit nomen, et super hec mulier immaculata computabitur. Vinum et musica letificant cor, et super utraque dilectio sapientie. Tibie et psalterium suavem faciunt melodiam, et super utraque lingua suavis. Gratiam et speciem desiderabit oculus tuus, et super hec virides sationes. Amicus et sodalis in tempore convenientes, et super utrosque mulier cum viro. Fratres in adiutorium in tempore tribulationis, et super eos misericordia liberabit. Aurum et argentum constitutio pedum, et super utrumque consilium beneplacitum. Facultates et virtutes exaltant cor, et super hec timor Domini. Non est in timore Domini minoratio, et non est in eo inquirere adiutorium. Timor Domini sicut paradisus benedictionis, et super omnem gloriam operuerunt illum. *de indigentia misera*

Fili, in tempore vite tue ne indigeas: melius est enim mori quam indigere. Vir respiciens in mensam alienam, non est vita eius in cogitatione victus: alit enim animam suam cibis alienis. Vir autem disciplinatus et eruditus custodiet se. In ore imprudentis condulcabitur inopia, et in ventre eius ignis ardebit. *de memoria et iudicio mortis*

¶ XLI. O mors, quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantiis suis, viro quieto et cuius vie directe sunt in omnibus, et adhuc valenti accipere cibum. O mors, bonum est iudicium tuum homini indigenti et qui minoratur viribus, defecto etate et cui de omnibus cura est, et incredibili qui perdit sapientiam. Noli metuere iudicium mortis: memento que ante te fuerunt et que superventura sunt tibi: hoc iudicium a Domino omni carni, et que superveniunt tibi in beneplacito Altissimi, sive decem sive centum sive mille anni. Non est enim in inferno accusatio vite. Filii abominationum fiunt filii peccatorum, et qui conversantur secus domos impiorum. Filiorum peccatorum periet hereditas, et cum semine illorum assiduitas obprobrii. De patre impio queruntur filii, quoniam propter illum sunt in obprobrio. Ve vobis, viri impii, qui dereliquistis legem Domini Altissimi. Et si nati fueritis, in maledictione nascemini, et si mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra. Omnia que de terra sunt in terram convertentur: sic impii a maledicto in perditionem. Luctus hominum in corpore ipsorum, nomen autem impiorum delebitur. Curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi quam mille thesauri magni et preciosi. Bone vite numerus dierum, bonum autem nomen permanebit in evum. Disciplinam in pace conservate, filii. Sapientia enim abscondita et thesaurus invisus, que utilitas in utrisque? Melior est homo qui abscondit stultitiam suam quam homo qui abscondit sapientiam suam. Verumtamen reveremini in his que procedunt de ore meo. Non est enim bonum omnem reverentiam observare, et non omnia omnibus bene placent in fide. *ab his vitiis declinandum*

Erubescite a patre et a matre de fornicatione, et a presidente et a potente de mendacio, a principe et a iudice de delicto, a synagoga et plebe de iniquitate, a socio et amico de iniustitia, et de loco in quo habitas de furto, de veritate Dei et testamento, de discubitu in panibus, et de obfuscatione dati et accepti, a salutantibus de silentio, a respectu mulieris fornicarie, et ab aversione vultus cognati. Ne avertas faciem a proximo tuo, et ab auferendo partem et non restituendo. Ne respicias mulierem alieni viri, et ne scruteris ancillam eius, neque steteris ad lectum eius. Ab amicis de sermonibus improperii, et cum dederis ne improperes.

¶ XLII. Non duplices sermonem auditus de revelatione sermonis absconditi, et eris vere sine confusione, et invenies gratiam in conspectu omnium hominum. Ne pro his omnibus confundaris, et ne accipias personam ut delinquas: de lege Altissimi et testamento, et de iudicio iustificare impium, de verbo sociorum et viatorum, et de datione hereditatis amicorum, de equalitate statere et ponderum, de acquisitione multorum et paucorum, de corruptione emptionis et negotiatorum, et de multa disciplina filiorum, et servo pessimo latus sanguinare. Super mulierem nequam bonum est signum. Ubi manus multe sunt, claude, et quodcumque trades numera et appende; datum vero et acceptum omne describe. De disciplina insensati et fatui, et de senioribus qui iudicantur ab adolescentibus, et eris eruditus in omnibus, et probabilis in conspectu omnium virorum. Filia patris abscondita est vigilia, et sollicitudo eius aufert somnum, ne forte in adolescentia sua adulta efficiatur, et cum viro commorata odibilis fiat, nequando polluatur in virginitate sua, et in paternis suis gravida inveniatur, ne forte cum viro commorata transgrediatur, aut certe sterilis efficiatur. Super filiam luxuriosam confirma custodiam, nequando faciat te in obprobrium venire inimicis, a detractione in civitate et abiectione plebis, et confundat te in multitudine populi. Omni homini noli intendere in specie, et in medio mulierum noli commorari. De vestimentis enim procedit tinea, et a muliere iniquitas viri. Melior est enim iniquitas viri quam mulier benefaciens, et mulier confundens in obprobrium. Memor ero igitur operum Domini, et que vidi annuntiabo. In sermonibus Domini opera eius. Sol illuminans per omnia respexit, et gloria Domini plenum est opus eius. Nonne Dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua, que confirmavit Dominus omnipotens stabiliri in gloria sua? Abissum et cor hominum investigavit, et in astutia illorum excogitavit. Cognovit enim Dominus omnem scientiam, et inspexit in signum evi, annuntians que preterierunt et que superventura sunt, revelans vestigia occultorum. Non preterit illum omnis cogitatus, et non abscondit se ab eo ullus sermo. Magnalia sapientie sue decoravit,

q̄ ē añ lelā .rulq; l'selin. Neq; absq; tō est. neq; mutat̄ur. nō egr̄t ab eis mal̄ cōfilio. dau̾ desiderabilia om̄ia opera eius. .r tanq̄ sanctuariū q̄ est̄ desiderant. oculis habere uidant. .r manēt in sēlo .r ī om̄i necessitate oīa obēdiūt ei. om̄ia duplicia cōtra unū. a non fecit quicq̄ de cē. Unusquisq; ostinabit̄ bōa. Aquis salutabit̄ ut ens glā eius. deos ipsa ī sensu .r uirtutibus

Ps xlviii

Altitudinis firmamēti. pulchritudo eius. spectes celi. ī uisione glorie. Sol in aspectu annūtians ēntium. in ad mirabile opus exercitus. ī meridiano. ejunt ter. .r cōspectu ardoris eius. poterit sustinere fornacem ministrantium in operibus. ardoris triplicat̄ sol ejuntes in ter. radios ignes ejaculans. .r refulgent. radius oculos obtenebrat oculos. Magnus dominus qui fecit illum. .r ī sermonibus eius festinabit̄. Et luna mensibus ī tpe suo ostensio tēporis .r signum eius. luna. signum diei festi. luminare q̄ minuitur. ī consummatione mēsis. secūdū nom̄ ei est. crescens mirabiliter. ī consummatione. Vas castrorum in excelsis. ī firmamēto celi. resplendens glōse. Species celi gla stellarū. mundum illuminans in excelsis dominus. ī uerbis scī stabit̄ ad iudicia .r nō deficient in uigiliis suis. Vide arcū .r bñdic eum. fort illum. Valde speciosus ē in splendore suo. gyrauit celū in circuitu gloriose sue. manus excelsi aperuerūt illū. Imperio suo accelerauit nubem. .r accelerat̄ ex cursione ei⁹ emittere iudicii sui. Propterea ī ipsi sūt thesauri. .r euolauerūt nebule sicut aues. ī magnitudine sua posuit nubes. ipse in eis lapides grandines. ī conspectu eius mouebunt̄ montes. .r in uoluntate eius aspirabit notus. Voxq; tonitrui ei⁹ exprobrauit ei. tēpestates aq. sicut auis deponens. ī descendū ad ergit nubem. .r sicut locusta cadentes descendūt ei. Pulchritudinē coloris eius. ī mirabit̄ oculus. .r super hymbrū eius expauescet cor. Ceu si ē silem effunder super eam. .r ōū gelu erit. fiet tā quā cacumina tribuū. Frigidus uentus aquilo flauit. .r gelauit crystallus. ī uiuaqua. Super omnem ēgregationem aquarū requiescet. .r sic loricā induit se aquis. .r deuorabit montes. .r exurens deserta. .r exiccat uiridem sicut ignem. Medicina omnium ī festinationem nebule. Ros obuians aridoris uenēti. Hūilem effecit eū. ī sermone ei⁹ sibilū uentus. cognitione sua placabit. Abyssum. .r plantabit illū diffusi⁹ est. aquas ingant mare. enarrant pericula eius. .r audiētes. ambi nō admirabimur. Hic ē elatus .r mirabilia opa. Varia genera bestiarū. .r omnium pecorum. .r creatura belluarū. Propter ipsum est itus illius. .r sermo ēius cōpulsa sunt omnia. Multa dicemus et deficiemus. ī uerbis. Cōsummatio autem sermonū. ipse ē. Inomnibus glorificate. quantū ualebimus. ipse enim omnipotens. super omnia opera sua. Terribilis dominus. .r magnus ualde ter. .r mirabilis potentia ipsius glorificantes dominū. Quātūcūq; potuerit. .r super ualebit adhuc. .r admirabilis magnificentia eius. Benedicentes dominū. exaltate illū quantum potestis. maior ē enim omni laude. Exaltātes eum replemini uirtute. .r ne laboretis. nō enim poterit. Quis uidit eum. .r enarrabit. .r magnificabit eum. sicut ab initio abscondita sunt maiora his. pauca enim audiuimus operum

Ps xlix

ejus. Omnia autem dominus fecit. .r pie agentibus dedit sapiam. Ademus uirtutes gloriosos .r parentes nostros in generatione sua. Multam gloriam fecit dns magnificentia sua. a seculo dominātes in potestatibus suis. homines magni uirtute .r prudentia sua prediti. Nūciantes in prophetis dignitatē prophetarum. .r dixerunt in principio populo. .r uirtute prudentie. plenissima uerba. in pyeritia sua requirentes modos musicos. .r narrantes carmina scripturarū. Homines diuites in uirtute. pulchritudinis studium habentes. pacificantes in domibus suis. Omnes isti in generationibus gentis sue. gloriabant̄ in diebus suis. .r in diebus suis habent laudē. Quidam ex illis nati sunt. reliquerunt nom̄ narrandi laudes eorum. Et sunt quorum non est memoria. perierunt. q̄ si quid non fuerunt. .r nati sunt quasi non nati. .r filii eorum cū illis. Sed illi uiri misericordes sunt. quorum pietates non defuerūt. cū semine ipsorum perseuerant bona hereditas nepotum

illorum. Semen .r testamēto stetit. Et filii ipsorum propter illos usq; in ēternū manent. .r semen eorum .r gla eorum non derelinquetur. Corpora ipsorum in pace sepulta sunt. .r nom̄ eorum uiuit in generationes .r generationes. Sapiam ipsorum narrent populi. .r laudem eorum nunciet eccla. Enoch placuit deo. et translatus est in paradisum. ut det gentibus sapiam. Noe inuentus est perfectus iustus. .r tpe iracundie factus reconciliatio. Ideo dimissum ē reliquum terre. cū factum est diluuium. .r testamēta seculi posita sunt. apud illum. ne delens possit diluuio omnem carnem.

Abraham magnus pater multitudinis gentium. non est ī uentus similis illi ī gla. qui conseruauit legem excelsi. Et qui fuit ī testamento cum illo. in carne enim eius stare fecit testamentum. .r tēptatione ī uentus est fidelis. Ideo iure iurando dedit illi gla ī gente sua. Benedicere illi ī cunctis terre cumulum. .r ut exaltaret semen eius. .r hereditare illos. a mari usq; ad mare. .r a flumine usq; ad fines terre.

Et in ysaac eodē fecit modo. propter abraham patrem illius. bñdictionem omnium gentium dedit illi .r testamentum suum cōfirmauit super iacob. Agnouit illum in bñdictionibus suis. .r dedit illi hereditatem. .r diuisit illi partem ī tribubus. duodecim roborauit illi in funiculis misericordie. Inuenientes gratiam in oculis omnis carnis.

Dilectus deo .r hominibus moyses. cuius memoria ī bñdictione est. Similem illum fecit ī gloria scōrum. .r magnificauit eum in timore inimicorum. .r in uerbis suis monstra placauit. Magnificauit illum in cōspectu regum. .r iussit illi coronam glorie. .r ostendit illi gloriam suam. ī fide .r lenitate ipsius scōs fecit illum. .r elegit illum de omni carne. Audiuit enim eum uocem ipsius. .r induxit illum in nubem. dedit illi coram ea precepta. .r legem uite et disciplinē docere iacob testamentum suum iudicia sua Israel.

Exaltauit filium eius aaron similem eius. .r similem sibi de tribu leui. Statuit ei testamentum eternum. dedit illi sacerdotium gentis. Et beatificauit illum in gla. .r circumcinxit eum ornamentis glorie. .r corroborauit illum in uestibus fortitudinis. Et cruces .r femoralia posuit ei. .r circumdedit illum tintinnabulis aureis plurimis. in gyro. dare sonitum in incessu suo. .r audiri facere sonitum ī templo. ī memoriam filiis gentis sue. Stolam sanctam. auro .r hyacintho .r purpura opus textile. iudicii sapientie. .r iudicia ueritatis pondere. .r torto cocco opus artificis. gemmis pretiosis. figuratis ī signaculo auri. .r opere lapidarii. sculptis ī memoriam. secūdū numerum tribuum Israel. Coronam auream super mitram eius. expressam signo sanctum. gloria honoris et opus fortitudinis. desiderio oculos ornata sicut pulchra. a fine non fuerunt talia. ut qui adhuc ī mundo. non indutus est illa. alienigena omnino. quia sola tantum filiis ipsius soli .r nepotes eius. Hymnum dicant in sacrificio a principio sabbati. Sacrificia a principio sabbati sint. ī gaudio die. Complebunt mysteria eius. .r implebit illud oleo sōs. fabricē illi ī testamentum eternum. .r seminum eius sicut dies celi. sunt. Sacerdotium ipsius laudem. .r gloriari populum sanctum ī nomine suo. Ipse elegit illum uiuente adhuc patre suo. Acceptum sibi omnium oblatione offerre suaue incensum deo. Acceptum .r odorem ī memoriam placare populo suo. Et dedit illi ī preceptis suis potestatem. .r testamentis omnium iudicia orum. docere iacob. testimonia. .r ī lege sua. lucem dare israel. Quia ē illum fecerunt alienum. .r propter ī uidiam arcū dederūt illum in deserto hominibus qui erant cum dathan .r abiron. .r congregationi chore in ira cum diam. Uidit dns .r non placuit illi. .r consummati sunt in spiritu ire cū dat. fiant illis monstra .r consumpsit eos in flamma ignis. Addidit autem gla .r dedit illi hereditatem. .r primitias fruguum dauit illi. panem ipsius ymnizantium .r sanctificantium dñm. Acceptam dñs cōcupiscentiam dedit ipsi .r semini eius. Ceterum ī terra gētis non hereditauit. .r pars non ē illi in gente. Ipse enim pars eius ē. .r hereditas.

Phinees filius eleazar. tertius in gla est. imitando ipsum in timore dei. .r stare ī uerecundia gentis. In bonitate et. Idcirco fecit illi testamentum pacis. principem sanctorum. et gentis sue. ut sit illi .r semini eius. Sacerdotii dignitas in eternum. Et testamentum dauid regis filii iese de tribu iuda. hereditas ipsius et seminis eius sicut dare sapientiam ī cor nostrum. iudicare gentem suam ī iustitia. ne ab

Ps xlix

Ps xlv

...leretur bona ipsorum et gloriam ipsorum in gentem eorum aeternam fecit.

C. xlvi.

Fortis in bello Iesus Nave, successor Moysi in prophetis, qui fuit magnus secundum nomen suum, maximus in salutem electorum Dei, expugnare insurgentes hostes, ut consequeretur hereditatem Israhel. Quam gloriam adeptus est in tollendo manus suas, et iactando contra civitates romphaeas. Quis ante eum sic restitit? nam hostes ipse Dominus percussit. Aut non in iracundia eius impeditus est sol, et una dies facta est quasi duo? Invocavit Altissimum potentem, in oppugnando inimicos undique, et audivit illum magnus et sanctus Deus, in saxis grandinis virtutis valde fortis. Fecit impetum contra gentem hostilem, et in descensu perdidit contrarios, ut cognoscant gentes potentiam eius, quia contra Dominum pugnare non est facile. Et secutus est a tergo potentis. Et in diebus Moysi misericordiam fecit, ipse et Chaleph filius Iephonne, stare contra hostem, et prohibere gentem a peccatis, et perfringere murmur malitiae. Et ipsi duo constituti a periculo liberati sunt, a numero sexcentorum milium peditum, inducere illos in hereditatem, in terram quae manat lac et mel. Et dedit Dominus ipsi Chaleph fortitudinem, et usque in senectutem permansit illi virtus, ut ascenderet in excelsum terrae locum, et semen ipsius obtinuit hereditatem, ut viderent omnes filii Israhel, quia bonum est obsequi sancto Deo. Et iudices singuli suo nomine, quorum non est corruptum cor, qui non aversi sunt a Domino, ut sit memoria illorum in benedictione, et ossa eorum pullulent de loco suo, et nomen eorum permanet in aeternum, permanens ad filios illorum sanctorum virorum gloria.

Dilectus a Domino suo Samuhel propheta Domini, renovavit imperium, et unxit principes in gente sua. In lege Domini iudicavit congregationem, et vidit Deus Iacob, et in fide sua probatus est propheta. Et cognitus est in verbis suis fidelis, quia vidit Deum lucis. Et invocavit Deum potentem in oppugnando hostes circumstantes undique in oblatione agni inviolati. Et tonuit de caelo Dominus, et in sonitu magno auditam fecit vocem suam. Et contrivit principes Tyriorum, et omnes duces Philisthim. Et ante tempus finis vitae suae et saeculi, testimonium perhibuit in conspectu Domini et christi: pecunias et usque ad calciamenta ab omni carne non accepit, et non accusavit illum homo. Et post hoc dormivit, et notum fecit regi, et ostendit illi finem vitae suae, et exaltavit vocem eius de terra in prophetia, delere impietatem gentis.

C. xlvii.

Post hunc surrexit Nathan propheta in diebus David. Et quasi adeps separatus est a carne, sic David a filiis Israhel. Cum leonibus lusit quasi cum agnis, et in ursis similiter fecit sicut cum agnis ovium in iuventute sua. Numquid non occidit gigantem, et abstulit obprobrium de gente? in tollendo manum in saxo fundae deiecit exultationem Goliae. Nam invocavit Dominum omnipotentem, et dedit in dextera eius tollere hominem fortem in bello, et exaltare cornu gentis suae. Sic in decem milibus glorificavit eum, et laudavit eum in benedictionibus Domini, in offerendo illi coronam gloriae. Contrivit enim inimicos undique, et extirpavit Philisthim contrarios usque in hodiernum diem, contrivit cornu ipsorum usque in aeternum. In omni opere dedit confessionem sancto et excelso in verbo gloriae. De omni corde suo laudavit Dominum, et dilexit Deum qui fecit illum, et dedit illi contra inimicos potentiam. Et stare fecit cantores contra altare, et in sono eorum dulces fecit modos. Et dedit in celebrationibus decus, et ornavit tempora usque ad consummationem vitae, ut laudarent sanctum nomen Domini, et amplificarent mane Dei sanctitatem. Christus purgavit peccata ipsius, et exaltavit in aeternum cornu eius. Et dedit illi testamentum regni, et sedem gloriae in Israhel. Post ipsum surrexit filius sensatus, et propter illum deiecit omnem potentiam inimicorum.

Salomon imperavit in diebus pacis, cui subiecit Deus omnes hostes, ut conderet domum in nomine suo, et pararet sanctitatem in sempiternum. Quemadmodum eruditus es in iuventute tua, et impletus es quasi flumen sapientia, et terram retexit anima tua. Et replesti in comparationibus aenigmata, ad insulas longe divulgatum est nomen tuum, et dilectus es in pace tua. In cantilenis et proverbiis et comparationibus et interpretationibus miratae sunt terrae, et in nomine Domini Dei, cui est cognomen Deus Israhel. Collegisti quasi auricalcum aurum, et ut plumbum complesti argentum, et inclinasti femora tua mulieribus, potestatem habuisti in tuo corpore. Et dedisti maculam in gloria tua, et profanasti semen tuum, inducere iracundiam ad liberos tuos, et ceteram stultitiam tuam, ut faceres imperium bipertitum, et ex Ephraim imperare imperium durum. Deus autem non derelinquet misericordiam suam, et non corrumpet neque delebit opera sua, neque perdet a stirpe nepotes electi sui. Et semen eius qui diligit Dominum non corrumpet. Dedit autem reliquum Iacob, et David de ipsa stirpe. Et finem habuit Salomon cum patribus suis. Et dereliquit post se de semine suo gentis stultitiam, et inminutum a prudentia Roboam, qui avertit gentem consilio suo; et Hieroboam filium Nabath, qui peccare fecit Israhel, et dedit viam peccati Ephraim; et plurima redundaverunt peccata ipsorum valde, et averterunt illos a terra sua. Et quaesivit omnes nequitias usque dum perveniret ad illos defensio, et ab omnibus peccatis liberavit eos.

C. xlviii.

Et surrexit Helias propheta quasi ignis, et verbum ipsius quasi facula ardebat. Qui induxit in illos famem, et invitantes illum in invidia sua pauci facti sunt; non poterant enim sustinere praecepta Domini. Verbo Domini continuit caelum, et deiecit a caelo ignem ter. Sic amplificatus est Helias in mirabilibus suis. Et quis potest similiter sic gloriari tibi? Qui sustulisti mortuum ab inferis de sorte mortis in verbo Domini Dei. Qui deiecisti reges ad perniciem, et confregisti facile potentiam ipsorum, et gloriosos de lecto suo. Qui audis in Sina iudicium, et in Choreb iudicia defensionis. Qui ungis reges ad paenitentiam, et prophetas facis successores post te. Qui receptus es in turbine ignis, in curru equorum igneorum. Qui scriptus es in iudiciis temporum lenire iracundiam Domini, conciliare cor patris ad filium, et restituere tribus Iacob. Beati sunt qui te viderunt, et in amicitia tua decorati sunt. Nam nos vita vivimus tantum, post mortem autem non erit tale nomen nostrum. Helias quidem in turbine tectus est,

et in Heliseo conpletus est spiritus eius. In diebus suis non pertimuit principem, et potentia nemo vicit illum, nec superavit illum verbum aliquod, et mortuum prophetavit corpus eius. In vita sua fecit monstra, et in morte mirabilia operatus est. In omnibus istis non paenituit populus, et non recesserunt a peccatis suis usque dum eiecti sunt de terra sua, et dispersi sunt in omnem terram. Et relicta est gens perpauca, et princeps in domo David. Quidam ipsorum fecerunt quod placeret Deo, alii autem multa commiserunt peccata.

Ezechias munivit civitatem suam, et induxit in medium ipsius aquam, et fodit ferro rupem, et aedificavit ad aquam puteum. In diebus ipsius ascendit Sennacherib, et misit Rapsacen, et sustulit manum suam contra illos, et extulit manum suam in Sion, et superbus factus est in potentia sua. Tunc mota sunt corda et manus ipsorum, et doluerunt quasi parturientes mulieres. Et invocaverunt Dominum misericordem, et expandentes manus extulerunt ad caelum. Et sanctus Dominus Deus audivit cito vocem ipsorum. Non est commemoratus peccatorum illorum, neque dedit illos inimicis suis, sed purgavit illos in manu Esaiae sancti prophetae. Deiecit castra Assyriorum, et contrivit illos angelus Dei. Nam fecit Ezechias quod placuit Deo, et fortiter ivit in via David patris sui, quam mandaverat illi Esaias propheta magnus et fidelis in conspectu Dei. In diebus ipsius retro rediit sol, et addidit regi vitam. Spiritu magno vidit ultima, et consolatus est lugentes in Sion usque in sempiternum. Ostendit futura et abscondita antequam evenirent.

C. xlix. Memoria Iosie in compositione

Memoria Iosiae in compositionem odoris facta est opus pigmentarii. In omni ore quasi mel indulcabitur eius memoria, et ut musica in convivio vini. Ipse est directus divinitus in paenitentiam gentis, et tulit abominationes impietatis. Et gubernavit ad Dominum cor ipsius, et in diebus peccatorum corroboravit pietatem.

Praeter David et Ezechiam et Iosiam omnes peccatum commiserunt. Nam reliquerunt legem Altissimi reges Iuda, et contempserunt timorem Dei. Dederunt enim regnum suum aliis, et gloriam suam alienigenae genti. Incenderunt electam sanctitatis civitatem, et desertas fecerunt vias ipsius in manu Hieremiae. Nam male tractaverunt illum, qui a ventre matris consecratus est propheta, evertere et eruere et perdere, et iterum aedificare et renovare.

Ezechiel qui vidit conspectum gloriae, quam ostendit illi in curru cherubin. Nam commemoratus est inimicorum in imbre, benefacere illis qui ostenderunt rectas vias. Et duodecim prophetarum ossa pullulent de loco suo, nam corroboraverunt Iacob, et redemerunt se in fide virtutis. Quomodo amplificemus Zorobabel? nam et ipse quasi signum in dextera manu, sic et Iesum filium Iosedech, qui in diebus suis aedificaverunt domum.

et exaltauerũt templũ sc̃m domino. paratũ magls
sempiternã. ut necem nisi ũ memoriã multi tpis qui ever
tere nobis muros eius ol. z state fecit portas: sensq
erexit nob domos nras. ¶ eo natus est mr̃ quasi
enoch. uã ipe recepit sc̃a. ut ioseph qui natus e
ro pncps sc̃m. firmamentum gentis. ¶ eanor sm. ita
bilium populi. ¶ ossa ipius usq; ista surr. z post m
one xpliaueruntꝫ. ¶ enh. z sem. hu apd hebr̃ glã ad
epti sunt. z super omnem aiam in origine adam. S
mon onie filius sacerdos qui i uita sua fundauit domũ.
¶ die ei⁹ fundata e. duplex edificatio. z excelsi parietis tẽp
li. ¶ in diebꝰ eius emanauerunt putei aquarũ. z quasi
mare adimpleti sunt sup̃ modũ. ¶ circuibant gẽtes
eius. z uidebantur illis aport̃ione. ¶ circualuit amph
ficeꝫ quinquẽ. qui adepti est glãm i uocatione dei
ni. z i gressum domus. z tanq; amphificatus est. ¶ quasi
stella matutina i medio nebule. z quasi luna plana i di
ebꝰ suis lucet. z qsi sol ixfulgens. sic ille effulsit i tem
plo dei. z qsi arcus refulgens inter nebulas glorie. z qsi flos
rosarũ i diebꝰ ueris. ¶ quasi lilia q̃ sunt i tr̃a irrigua. aque
et quasi thus redolens i diebꝰ estatis. ¶ quasi ignis effu
lgens. z thus ardens in igne. ¶ quasi uas auri solidum.
omnali omnis lapide pretiosꝰ. ¶ quasi oliua pullulans. z
ps̃ius maiestudine sue. ¶ dilexit iustitiam. ¶ ea repleuit ter
ram. gr uestiri eũ ecclesiastica ornamentis uoluit. ¶ in sanctis
altaris sũ glorioꝫ deos sanctos. i medio. ¶ in accipitio par
tes de manu dei accepit. z ipe stans super arã sancti. z circa illum
corona fr̃m. qui plantatio cedri libani. ¶ circa illũ steterũt
quasi truncꝰ palme. omnes filii aaron i gloria sua. ¶ oblatio
aũt dñi in manibꝰ ipsoꝝ. coram ol⁹ synagoga israel. ¶ con
summationem sumgentis maiorem. amplificare oblationẽ
excelsi regis. porrexit manũ suã in uitulũ. z libauit de
sanguine uue. effudit i fundamento altaris. odor̃ dulcis
ꝓ excelso ꝓnapi. ¶ tũc exclamauerũt filii aaron i tubis
ductilibꝰ sonuerũt. z audiri fecerũt uocem i me
moriã coram domino. ¶ tunc omnis pl̃s simul ꝓperauerunt. z corruerũt i faciem super terã. adorare dñm
ũ suũ. z dare laudem deo excelso. ¶ et amplificare
runt ps̃allentes uocibꝰ suis. z i magna domo dulcis
est sonus. suauitate plenus. ¶ egressus populus
dominũ excelsum i precc. usq; dũ ꝑficeret honorem
minꝰ. z munus suũ ꝑficerunt. ¶ tunc descendens ey
ulit manus suas sup̃ omnem congregationem filioꝝ israel.
dare gloriam deo. labiis suis. z in nomine ei⁹ gloriari. z
iterauit orationem. audiens ostendere uirtutem dei.
¶ erit placitum coram deo. quod magna facit in omni tẽp
augere dies nobis. ¶ auertere misericordiam. det nobis leticiã gaudii. z
fieri pacem i diebꝰ nr̃is i israel. ¶ credat semper nob. ut
deus israel. ut det nobis misericordiam suam. et liberet nos i die
bꝰ suis. ¶ duo gẽtes odit ãa mea. tria aũt nõ ẽ gens q̃
oderim. qui sedet i monte seyr. z philistiim. z stult
populus qui habitat i sichimis. doctrinam sapientie z
disciplinẽ scripsit i libro iste. ihus filius syrach hie
rosolimita. qui renouauit sapientiam corde suo. beatus
qui in his uersatus fuerit. bonus. ¶ ponit illa i corde suo sa
piens erit sẽp. ¶ si bene fecerit ad se ipsa ualebit. qui ut
dei ne fingũ est. ¶ Oratio ihu filii syrach.
confitebor tibi dñe rex. et laudabo te deũ saluatorẽ
meũ. cõfitebor nõi tuo. q̃m adiutor. z protector factus
es mihi. z liberasti corpus meũ a ꝓpitio. a lingua
inique. z a labiis exitũ nõ habentiũ. et cõspectu ysc̃ptiũ
factus es mihi. adiutor. et liberasti me. secũdũ multitu
dinẽ nois tui. a rugientibꝰ ꝑparatis ad escam. ¶ manibꝰ
q̃rentiũ aiam meam. a ꝓpositis tribulationum q̃ circũ
dederũt me. a ꝑsultu flammę q̃ circũ dedit me. et in me
dio ignis nõ sum estuaui. a profundo uentris in
feri. a lingua coinquinata. a uerbo mendacii. a rege in
iquo. a lingua iniusta. laudabit usq; ad mortẽ. anima
mea dñm. et uita mea appropinquauit ad infernum
deorsũ. quia circũ dederunt me undiq;. nec erat qui ad
iuuaret. Respiciens eram ad adiutoriũ hominũ. et
nõ erat. ¶ memor autem fui misericordie tue dñe. et operationis
tue q̃ a seculo sunt. q̃m eruis animã eius de manibꝰ
inimicorũ. ¶ exaltasti super terã habitationẽ meã. et ꝓpter
te defluem de fletu. fluuius. q̃m circũ dominũ patrem me
um ne. ut non derelinquat me i die tribulationis mee. et
tempore super uos sine adiutorio. laudabo nomen
tuũ assidue. et collaudabo illud cõfessione. et exaudita est
oratio mea. liberasti me de perditione. et eripuisti me de tẽpo
re iniquo. ꝓpterea cõfitebor. et laudem dicã tibi. et benedicã
nomini domini. ¶ cum adhuc iuuenis essem. priusquã errarem. q̃sie
i sapientia palam mihi facta est. ¶ coram templo rogaui pro ea. et usq; in nouissimis inquirã illam. et floruit q̃si uua matura
letantis cor meum in ea. ambulauit pes meus recte. retro
uestigia eius. inclinaui modicę aurem meam. et cepi illam. ¶ multã inueni in me ipso sapientiam. et
multus ꝓfectus in ea. dabit mihi sapientiam. dabo gloriã cõ
sequenti me. cepi. ut facerem illam. zelatus sum bonum
et nõ cõfundar. collucebit enim anima mea illa. et in uia dei
dilecta cõfirmatus sum. ¶ extendi manus meas ad excelsum. et
sapientiam eius. ad me. direxi animam meam ad illam. et in mundi
tia inueni eam. possedi eum ipsa cor. ab initio. ꝓpterea
hoc. nõ derelinquar. uenter meus cõturbatus est ad inue
niendam illam. ꝓpterea possidebo bonum possessionem. dedit enim
dominus linguam mercedem meam. et in ipsa laudabo
eum. ¶ adite me indocti. et congregamini ad domum
disciplinę. quid adhuc retardamini. et quid dicitis in his
uacue sitis. uos enim. aperui os meum et locutus sum. ¶
pete uobis sine argento. et collum uestrum subicite iugo. et sus
cipiat. aia uestra disciplinam. in promptu e enim inuenire
re eam. uidete oculis uestris. quia modicum laborauimus. et
inuenimus nobis multam requiem. assumite disciplinam
in multo numero argenti. et copiosum aurum ꝑ possidete in
letetur. aia uestra in misericordia eius. et non cõfundemi
ni a laude sua. operamini opus uestrum ante tempus. et
dabit uobis mercedem uestram in tempore suo.

¶ Gemma ihu filii syrach. salomonis regis.

Coronabunt salomon gemma sua i cõspectu totius ec
clesie israel. et aperuit manus suas ad celum. et dixit. dñe
deus israel. non est simul. sicut tu. deus in celo. sursum. nec
non in terra deorsum. qui custodis testamentum et misericordiam pueris
tuis eũtibꝰ i cõspectu tuo in toto corde. seruantes ꝑuer
tuo dauid q̃ locutus es illi. et locutus es ore tuo. et
manu tua ꝑfecisti q̃ dies sunt. ¶ nunc domine deus israel
custodi puero tuo dauid patri meo q̃ locutus es illi. di
cens. non deficiet tibi uir a facie mea. sedens super thronum
israel. ¶ uerumtamen si custodierint filii tui legem meam. ut
i ꝑgant in uia mea. sicut ambulauit coram me. ¶ et nunc domine
uerbum tuum q̃ locutus es puero tuo dauid. q̃m fiducia habi
tabit deus cum hominibus in terra. si cœlum. cœli non sufficiunt ad
quanto magis domus quã edificaui ego. ¶ respicies ad
orationem pueri tui et ꝓpitiationem ut exaudias domi
ne placationem omnis quã puer tuus orat coram te
hodie. ut sint oculi tui super domum hanc die ac nocte. ¶
locum q̃ dixisti fore ut nomen tuum ibi exaudias orationem quã
puer tuus orat in hoc loco. ¶ exaudias deprecationem pue
ri tui et populi tui israel. ¶ quecumq; in hoc loco exaudies deprecationem
in loco habitationis tue de celo. et exaudiens ꝓpi
tiare. si peccauerit ut inte. ¶ Explicit liber ihu
filii syrach. Incipit ysaias ꝓphet⁹ magnus et sublimis in uisione.

Septuaginta interpres. ¶ Isaias siquidem uir. erat. et ab eis ingressum
uerba est. et dixit. ecce uirgo concipiet. et pariet filium. et uocabunt
eius nomen emanuel. quod est interpretatum nobiscum deus. ¶ et
ezechias rex. et sebna scriba. et ioahe cancellarius. scripserunt
libros. et assyrii. et babilonii. et medi. et persę. et omnes
qui habitant in mesopotamia. et in cilicia. et in damasco. et
in samaria. et in reliquis prouinciis. ¶ et in ipsa iudea. et
in hierusalem. et in circuitu eius. et in omnibus locis. ¶ et
nouerunt. et ediderunt. et ostenderunt. et ipsi. et uxores eorum. et
filii eorum. et filie eorum. et omnes gentes. et omnes regiones. et
omnes ciuitates. et omnes populi. et omnes linguę. et omnes
tribus. et omnes cognationes. et omnes familie. et omnes
domus. et omnes uiri. et omnes mulieres. et omnes pueri. et
omnes infantes. et omnes iuuenes. et omnes senes. et omnes
seruientes. et omnes ancille. et omnes mercenarii. et omnes
peregrini. et omnes aduene. et omnes habitatores. et omnes
habitatores terre. et omnes habitatores mundi. et omnes
habitatores orbis terrarum. et omnes habitatores insularum.
et omnes habitatores maris. et omnes habitatores fluminum.
et omnes habitatores montium. et omnes habitatores uallium.
et omnes habitatores desertorum. et omnes habitatores
solitudinum. et omnes habitatores nemorum. et omnes
habitatores pratorum. et omnes habitatores agrorum. et
omnes habitatores uinearum. et omnes habitatores olivarum.
et omnes habitatores arborum. et omnes habitatores
fructuum. et omnes habitatores animalium. et omnes
habitatores bestiarum. et omnes habitatores reptilium.
et omnes habitatores piscium. et omnes habitatores
avium. et omnes habitatores volucrum. et omnes
habitatores pecorum. et omnes habitatores armentorum.
et omnes habitatores gregum. et omnes habitatores
caprarum. et omnes habitatores ovium. et omnes
habitatores agnorum. et omnes habitatores hedorum.
et omnes habitatores arietum. et omnes habitatores
taurorum. et omnes habitatores vitulorum. et omnes
habitatores boum. et omnes habitatores asinorum.
et omnes habitatores equorum. et omnes habitatores
mulorum. et omnes habitatores camelorum. et omnes
habitatores dromedariorum. et omnes habitatores
elephantorum. et omnes habitatores leonum. et omnes
habitatores ursorum. et omnes habitatores luporum.
et omnes habitatores vulpium. et omnes habitatores

palestini allofili philistei

ria probat. Mediae inter has provinciae palestinos codices legunt, quos ab Origene elaboratos Eusebius et Pamphilus vulgaverunt; totusque orbis hac inter se trifaria varietate conpugnat. Et certe Origenes non solum exempla conposuit quattuor editionum e regione singula verba describens, ut unus dissentiens statim ceteris inter se consentientibus arguatur, sed quod maioris audaciae est in editione Septuaginta Theodotionis editionem miscuit, asteriscis designans quae minus fuerant, et virgulis quae ex superfluo videbantur apposita. Si igitur aliis licuit non tenere quod semel susceperant, et post Septuaginta cellulas quae vulgo sine auctore iactantur singulas cellulas aperire, hoc quoque in ecclesiis legitur quod Septuaginta nescierunt, cur me non suscipiant Latini mei, qui inviolata editione veteri ita novam condidi, ut laborem meum Hebraeis et quod his maius est apostolis auctoribus probem? Scripsi nuper librum de optimo genere interpretandi, ostendens illa de evangelio: Ex Aegypto vocavi filium meum, et: Quoniam Nazareus vocabitur, et: Videbunt in quem conpunxerunt, et illud apostoli: Quae oculus non vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascenderunt, quae praeparavit Deus diligentibus se, ceteraque his similia in Hebreorum libris inveniri. Certe apostoli et evangelistae Septuaginta interpretes noverant, et unde eis haec dicere quae in Septuaginta non habentur? Christus Deus noster utriusque testamenti conditor in evangelio secundum Iohannem: Qui credit, inquit, in me, sicut dicit scriptura, flumina de ventre eius fluent aquae vivae. Utique scriptum est quod Salvator scriptum esse testatur. Ubi scriptum est? Septuaginta non habent, apocrifa nescit ecclesia; ad Hebreos igitur revertendum est, unde et Dominus loquitur et discipuli exempla praesumunt. Haec pace veterum loquor, et obtrectatoribus meis tantum respondeo, qui canino dente me rodunt, in publico detrahentes, legentes in angulis, iidem et accusatores et defensores, cum in aliis probent quod in me reprobant, quasi virtus et vitium non in rebus sit, sed cum auctore mutetur. Ceterum memini editionem Septuaginta translatorum olim de Graeco emendatam tribuisse me nostris, nec inimicum debere estimari eorum quos in conventu fratrum semper edissero. Et quod nunc Dabreiamin, id est Verba dierum, interpretatus sum, idcirco feci, ut inextricabiles moras et silvam nominum quae scriptorum confusa sunt vitio, sensuumque barbariem apertius et per versuum cola digererem, mihimet ipsi et meis iuxta Ismenium canens, si aures surdae sunt ceterorum.

Incipit liber paralipomenon.

ADAM SETH ENOS CAINAN MALALEEL IARETH, Enoch, Matusale, Lamech, Noe, Sem, Cham et Iaphet. Filii Iaphet: Magog, Gomer, Madai et Iavan, Thubal, Mosoch et Thiras. Porro filii Gomer: Asenez et Riphet et Thogorma. Filii autem Iavan: Elisa et Tharsis, Cethim et Dodanim. Filii Cham: Chus et Mesraim et Phut et Chanaan. Filii autem Chus: Saba et Evila, Sabatha et Regma et Sabathaca. Porro filii Regma: Saba et Dadan. Chus autem genuit Nemroth; iste coepit esse potens in terra. Mesraim vero genuit Ludim et Anamim et Laabim et Nepthuim, Phetrusim quoque et Casluim, de quibus egressi sunt Philistim, et Capthurim. Chanaan vero genuit Sidonem primogenitum suum, Etheum quoque et Iebuseum et Amorreum et Gergeseum, Eveumque et Araceum et Asineum, Aradium quoque et Samareum et Amatheum. Filii Sem: Elam et Assur et Arphaxad et Lud et Aram. Filii Aram: Hus et Hul et Gothor et Mosoch. Arphaxath autem genuit Sale, qui et ipse genuit Heber. Porro Heber nati sunt duo filii; nomen uni Phaleg, quia in diebus eius divisa est terra, et nomen fratris eius Iectan. Iectan autem genuit Helmodad et Saleph et Asermoth et Iare, Adoram quoque et Uzal et Decla, Ebal etiam et Abimahel et Saba, necnon et Ophir et Evila et Iobab; omnes isti filii Iectan.

Sem, Arphaxad, Sale, Heber, Phaleg, Ragau, Serug, Nachor, Thare, Abraam; iste est Abraham. Filii autem Abraham: Ysaach et Ysmahel. Et hae generationes eorum: primogenitus Ysmahelis Nabaioth, et Cedar et Adbeel et Mabsam, Masma et Duma, Massa, Adad et Thema, Iathur, Naphis, Cedma; hii sunt filii Ysmahelis. Filii autem Cethure concubine Abraham quos genuit: Zamram, Iecsan, Madan, Madian, Iesboc, Sue. Porro filii Iecsan: Saba et Dadan. Filii autem Dadan: Assurim et Latusim et Laomim. Filii autem Madian: Epha et Apher et Henoch et Abida et Eldaa; omnes hii filii Cethure. Genuit autem Habraam Ysaach, cuius fuerunt filii Esau et Israhel. Filii Esau: Eliphaz, Rahuel, Iehus, Ialam, Chore. Filii Eliphaz: Theman, Omer, Sephi, Getham, Cenez, Thamna, Amalech. Filii Rahuel: Naad, Zara, Samma, Maza. Filii Seyr: Lothan, Sobal, Sebeon, Ana, Dison, Eser, Disan. Filii Lothan: Horri, Human; soror autem Lothan fuit Thamna. Filii Sobal: Alian et Manaath et Ebal et Sephi et Onam. Filii Sebeon: Aia, Ana. Filius Ana: Dison. Filii Dison: Amaram et Eseban et Iethran et Charran. Filii Eser: Balaan et Zavan et Iacan. Filii Disan: Hus et Aran. Isti sunt reges qui imperaverunt in terra Edom, antequam esset rex super filios Israhel: Bale filius Beor, et nomen civitatis eius Denaba. Mortuus est autem Bale, et regnavit pro eo Iobab filius Zare de Bosra. Cumque et Iobab fuisset mortuus, regnavit pro eo Husam de terra Themanorum. Obiit quoque et Husam, et regnavit pro eo Adad filius Badad, qui percussit Madian in terra Moab; et nomen civitatis eius Avith. Cumque et Adad fuisset mortuus, regnavit pro eo Semla de Masreca. Sed et Semla mortuus est, et regnavit pro eo Saul de Rooboth, quae iuxta amnem sita est. Mortuo quoque Saul, regnavit pro eo Balanan filius Achobor. Sed et hic mortuus est, et regnavit pro eo Adad, cuius urbis fuit nomen Phou, et appellata est uxor eius Meethabel filia Matred filiae Mezaab. Adad autem mortuo, duces pro regibus in Edom esse coeperunt: dux Thamna, dux Alva, dux Ietheth, dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon, dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar, dux Magdiel, dux Hiram. Hii duces Edom.

Filii autem Israhel: Ruben, Symeon, Levi, Iuda, Ysachar et Zabulon, Dan, Ioseph, Beniamin, Neptalim, Gad et Aser. Filii Iuda: Her, Onan, Sela; tres nati sunt ei de filia Sue Chananitide. Fuit autem Her primogenitus Iuda malus coram Domino, et occidit eum. Thamar autem nurus eius peperit ei Phares et Zara; omnes ergo filii Iuda quinque. Filii autem Phares: Esrom et Hamul. Filii quoque Zare: Zamri et Ethan et Eman, Chalchal quoque et Darda, simul quinque. Filii Charmi: Achar, qui turbavit Israhel et peccavit in furto anathematis. Filii Ethan: Azarias. Filii autem Esrom qui nati sunt ei: Ierameel et Ram et Chalubi. Porro Ram genuit Aminadab. Aminadab autem genuit Naason principem filiorum Iuda. Naason quoque genuit Salmon, de quo ortus est Booz. Booz vero genuit Obeth, qui et ipse genuit Ysai. Ysai autem genuit primogenitum Heliab, secundum Aminadab, tertium Samaa, quartum Nathanahel, quintum Raddai, sextum Asom, septimum David. Quorum sorores fuerunt Sarvia et Abigail. Filii Sarvie: Abysai, Ioab et Asahel, tres. Abigail autem genuit Amasa, cuius pater fuit Iether Ysmahelites. Chaleph vero filius Esrom accepit uxorem nomine Azuba, de qua genuit Ierioth; fuerunt quoque filii eius Iesar et Sobab et Ardon. Cumque mortua fuisset Azuba, accepit uxorem Chaleb Ephrata, quae peperit ei Hur. Porro Hur genuit Huri, et Huri genuit Beseleel. Post haec ingressus est Esrom ad filiam Machir patris Galaad, et accepit eam cum esset annorum sexaginta, quae peperit ei Segub. Sed et Segub genuit Iair, et possedit viginti tres civitates in terra Galaad. Cepitque Gessur et Aram oppida Iair, et Chanath et viculos eius, sexaginta civitatum; omnes isti filii Machir patris Galaad. Cum autem mortuus esset Esrom, uxorem Abiam, quae peperit ei Assur patrem Thecue.

Nati sunt autem filii Ierameel primogeniti Hesrom: Ram,

filii manasse

ingressus est Caleph ad Effratam, habuitque Esrom

primogenitus eius. rbuna. raram. rallom. rjebur. de
xit quaq; uxorem alteram ierameel. nõie athara q
fuit mater onam. Hi r filii iram primogenitus ierame
hel. fuerunt moos r amin. rjachur.
Onam aũt habuit filios semmei. r iada. filii. rjãr semei
nadab r abisur. uoñ uere uxoris abisur. abihail q peperit
ei abazaban r aholid. filii aũt nadab fuerũt saled. rap
pham. Mortuus ẽ aũt saled absq; filiis. filius filii. rappha
im. ieli. de. ieli genuit sensin. porro sensin genuit
coli.
filii aũt iada fratris semei. jether. rjonathan. Hi r jeth
er mortuus ẽ absq; ullis. porro jonathan genuit p
haleth. r zaza. Hii fuerũt filii ierameel.
Sensin autem nõ habuit filios nisi filias. r seruũ egyptiũ
nõie iarea. dedit ei filiam suã uxorem q peperit ei er
let. ether aũt genuit nathan. r nathan genuit zabad
zabad quoq; genuit ophalal. ophal genuit obed. obed
genuit iehu. iehu genuit azariam. azarias genuit
helles genuit helesi qui genuit filiomoi. Filiamoi genui
sellum. sellũ genuit iecamian. iecamia genuit e
lisama.
filii aũt caleb fratris ierameel. moli primogenitus eius.
ipse ẽ pater ziph. r filii mareſe patris hebron. porro filii e
bron. chore r raphu r rakem. r samma. Samma autem
genuit raam patrẽ iethuam. Ille autem genuit sem
mei. filius semmei maon. r maon pater bethsur. hep
hi aũt epha bna caleb. peperit ran. r musi r gazez. Fi
lii iadai. regem. r iaatham. r gesum. r phaleth. r epha
r sua ph. Concubina caleb. nãmine achu peperit sabet. et
tharana. genuit aũt sua ph pater madmena. sue pa
trem machbena r patrem gabaa. filia uõ caleb fuit
axa. hii erant filii caleb.
filii hur primogeniti ephrata. sobal. pater cariathia
rim. Salma pater bethleem. hariph pater bethgader.
fuerũt aũt filii sobal patris cariathiarim qui iudebur
dim dẽi requiemonũ. Ille decognatione cariathiarim
iethrei. r aphuthei. r sumathei. r mareothi. exhis egressi
sunt sorites r estaholite. filii salma bethleem. r nety
phathi. corone domus ioab. r dimidium requiemonũ
sarei.
Cognationes quoq; scribarũ habitantiũ in iabes gau
rẽsiath. r salomanthei. r thucathei qui habitant

abdra. Cumq; filius fuit sechenia. filius sechenie semeias
Cumq; filius ares. r legal. r baaria. r nadabia. r saphat. sex
sex nãõ. filii nadabie. belgaa. r esrebal. r ezreel. nec
filii belgaa. odua. r belasub. r phaleu. r achab. r iamã.
r dalma. r anan septem. rema ũ filã subal
Filii nadab phaseſ. r belgrom. r charmi. r phul. r subal. genui
it graeb. de quo nati sunt archimani. r leo. hec agnationes
iethri. ista quoq; stirps betam. bnezebel. r iesebma. r iedebe
ones. Nomẽq; sororis eorũ asselelphuni. phanuel. autem
pater gedor. r ezer pater osa. Hii sunt filii hur primog
nii ephrata patris bethleem. Assur uõ patris thecue. ex
ant due uxores. halaa. r naara. peperit aũt ei naara. oza.
epher. r themani. r asbani. Hii sunt filii naara. porro
filii alaa. sereth. r sohar. et etan. chus aũt genuit mob. et
sobaba. r regnationẽ arual. filiasq;.
ur aũt cabes inclitus pr̃ fratribus fuit. r mr̃ ei uocauit nomẽ
eius cabes dicens. quia peperi eũ i dolore. Invocauit uõ
ra bes deũ israhel dicens. Si benedicẽs benedices mihi. r dilati
abis terminos meos. r fuerit manus tua mecũ. r feceris me. malum uõ opprimas. et nõ patiatur deus quẽ pẽtuse.
Caleb aũt fratris sue. genuit maachur. qui fuit pater esthon.
porro esthon genuit bethrapha. r phasea. r thehina. patrem urbis
nahas. hi sunt uiri recha.
filii aũt cenez. othoniel. r saraia. porro filii othoniel. sa
raia. r moabitha. Ooniathi genuit ophra. Saraias aũt genuit io
ab. patrẽ almi artificũ. habitauerunt enim artifices ceciderãt.
filii uero caleb filii iephone. hur. thela. r achebem filiiq;
ela. thenez. filii quoq; iaalelel. ziph. r ziphi. thiria. r asarel
el. Et filii ezra. iether. r mered. epher. r ihalon. genu
itq; mariam. r semmai. r iesba. patrem esthamo. Uxor aũt ei
q; iudea. peperit iared. patrẽ iedor. r heber. patrẽ socheo. r
iecuthiel patrẽ zanoe.
Hii aũt filii bethie. filie pharaonis. quã acceperat mered. r
filii uxoris odaie. sororis nacham. patris ceila. garmi. esth
mone. qui fuerunt de machathi.
Filii quoq; simeon. am
non. r rena. r iosaphat. r anan. r thilon. r filii iesi. zareh. r ben
zoreh.
Filii sela filii iuda. her pater lechi. r laada pater
mareſi. Et cognationes domus operantiũ byssum. i domo iuni
tarũ. qui habitant coram solem. unusq; quidq; r seoarus r ioen
denses. qui principes fuerunt i moab. r qui reuersi sunt i
bethleem. Hii aũt sunt uetera uerba. Hii sunt filii helkiah. figuli.
tes. inplantationes hy. r pr̃ plebis. apud regẽ moabitha. et
commorati sunt ibi.
Filii simeon. namuhel. r iamin. iarib. zareh. r saul. Sellum
filium eius. mapsam. r filium el. zachur filium semei. Filii
el. filius semei sedecim. r filie sex. fratres aũt eius nõ habue
runt filios multos. r uniuersa cognatio. nõ potuit adequare
summã filiorum iuda. habitauerunt aũt i bersabee. thola
da. r bathuel. r harma. r siceleg. r bethmarchaboth. et asar su
sim. r bethberai. r sarim. hec autem fuerunt ciuitates usq; ad
regem dauid. Ville earum. r atheram. zaen. r remmon. r
thochen. r asan. quinq; ciuitates cum. r uniuersi uici earũ p
circuitũ ciuitatũ istarũ. usq; ad baal. hec habitatio eo
rum. r genealogia distributa. eusebiab quoq; r iemuel. r iosa filii
amasie. r ioel. r iehu. filius ioasibie. filii saraie. filii asiel.
r helioenai. r iacobi. r iesuia. r asaia. r adiel. r isimiel. et
benaia. r ziza quoq; filius zephei. filii allon. filii adaia. fi
lii semri. filii samaia. Hi sunt nõmina principũ familiarũ
suarũ. r domus patrum earũ. multipliciter sunt ue
hementer. r pascua sunt ut ingrediantur. i gedor. usq; ad or
rientẽ uallis. r ut quirerent pascua gregibus suis. Et inue
runt pascua uberes. r ualde bona. r terrã latissimã. r
quietam r pacificam. i qua ante habitauerunt de stirpe cham. hii ergo uenerunt de scripti
nominibus. r deuastauerunt eos usq; i presentẽ
diem. habitauerunt pro eis. quia uberrima erat ubi pas
cua quesierant.
Filii aũt simeon abierũt i montẽ seir. uiri quin
genti. duces eorum. phaltias. r naarias. r raphaias. r uziel filii iesim. r zamleri. r uziquas de

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

uadere potuerunt amalechitarum. ⁊ habitauerunt ibi
pes. usq; addiem hui
Filii quoq; ruben primogenitus isrl. ipse quippe fuit primo
genitus isrl. Sed cū polluisset lectū patris sui. data sunt pri
mogenita eius filiis ioseph filii isrl. ⁊ nō ē ille reputus
i primogenitis. porro quia fortissimus fuit inter fi
os. ⁊ sūrpe ei principes germinant sunt. primogenita a
reputati sunt. ioseph.
Filii autē ruben primogenitus isrl. enoch. ⁊ phallu. esrō.
⁊ charmi. Filii iobel. Samaias filius eius. gog. filius eius. se
mei. filius eius. mycha filius eius. reu filius eius. baalis
filius eius. beera filius eius. q̄ captiuus duxit thaglath pha
lasar rex assiriorū. ⁊ fuit princeps i tribu ruben. hi. ⁊ fra
tres eius. ⁊ numerati cognatione. q̄ū numerabātur p familias
suas. habuerunt primatū pes ieiezel. ⁊ zacharian. porro
habitauit filius azaz. filii sammi. filii iobel. ipse habitauit
in aroer. usq; ad nebo. ⁊ beelmeon. contra orientalem quoq;
plagam habitauit usq; ad introitū heremi. a flumine eufra
ten. omnibus quippe numerosa possidebat multitudo galaad.
In diebus aūt saul pugnauerunt contra agarenos. ⁊ ruinā dederūt
illos. habitauerunt ubi q; per totā orientalem gallaad.
Filii gad ex regione eorū habitauerunt usq; in basan
usq; selecha. Joel princeps ⁊ saphan secūd. Janai autē
⁊ saphat i basan. hi fratres eorū. secundū domos cognationū
suarum. michahel. ⁊ mosollā. ⁊ seberai. ⁊ iachan. ⁊
zie. ⁊ heber. vii. hi filii abiail. filii huri. filii iaro. fi
lii galaad. filii michahel. filii ieresi. filii eddo. filii buz.
fres quoq; filii abdihel. filii guni principes domus fa
miliæ suæ. ⁊ habitauerūt in galaad ⁊ basan. ⁊ in
ciuitatibus eius. ⁊ cuncti suburbani saron usq; ad terminos.
omnes hi numerati sunt i diebus iotham regis iuda. ⁊
i diebus ieroboam regis isrl.
Filii ruben ⁊ gad ⁊ dimidie tribus manasse fuerunt bellato
res scuta portantes. ⁊ gladios. ⁊ tendentes sagittis. ⁊ eruditi
ad pugnā. cccxl mil. milia. ⁊ septingenti. lx. pergebant ad
uersus hos. dimicauerunt cum agarenis. Filii ruben. ⁊ ga
dhei. ⁊ nodab. p̄buerūt eis aduersarii. tradidit quoq; deus in manus
eorum agarenes. ⁊ omnes qui fuerant cū eis. quia deum
inuocauerūt in bello. ⁊ placatus est eis. eo
quod credidissent ei. ⁊ peremit omnia q; possidebant. came
los. l. milia. ⁊ ouium ducenta quinq; milia. asinos du
omilia. ⁊ animas hominū centū milia. multi enim ceci
derūt. fuit aūt bellū dei. habitauerūt p pes usq; ad
transmigrationem.
In quoq; die tribus manasse. possederūt terram. a
mibi basan usq; baalhermon. Ingens quippe multitudo
fuerunt principes domus familiarum eorum. ephe
tuei. ⁊ hel. ezriel. ⁊ ieremia. ⁊ odouia. ⁊ iadiel. uiri for
tissimi. ⁊ potentes. nōiati duces familiarum suarum. Re
pugnauerunt. nūquid deū patrum suorum. ⁊ fornicati sunt post
deos populorum terre. quos. ab facie dei contriuit. et. ⁊ tulit
eos deus isrl. spīm. ful rex assiriorum. ⁊ spīm. thelgathphal
nasar regis assiriorum. ⁊ transtulit ruben. ⁊ gad. ⁊ dimi
diam tribum manasse. ⁊ duxit eos in hala. ⁊ habor. et
ara. ⁊ flumini gozā usq; addiē hanc.
Filii leui gerson. caath. ⁊ merari. Filii aaron. amram.
isaar. hebron. oziel. Filii amram. aaron. moyses
⁊ maria. Filii aaron. nadab. abiu. eleazar. ⁊ itha
mar. Eleazar genuit finees. ⁊ finees genuit abisu
e. Abisue uero genuit bocci. ⁊ bocci genuit ozi. ozi genuit
raam. ⁊ zaraias genuit meraioth. porro meraioth. genu
it amariam. et amarias genuit achitob. achitob. genuit sadoc.
sadoc genuit achimaas. achimaas genuit azariam. Azari
as genuit ioanan. ioanan genuit azariā. ipse est qui sa
cerdotio fūctus est in domo quā edificauit salomon i iheru
salem. genuit aūt azarias amariam. ⁊ amarias genuit achitob.
achitob genuit sadoc. ⁊ sadoc genuit sellum. Sellū genuit
elchiam. helchias genuit azariam. Azarias genuit saraiam.
⁊ saraias genuit iosedech. porro iosedech egressus est
cū ducit dūs iudam ⁊ ierusalem. manu nabuchodo
nosor. Filii ergo leui. gerson. caath. ⁊ merari. ⁊ h

nōia filiorū ieliron. lobni. ⁊ semei. filii caath. amram.
⁊ yslaar. ⁊ hebron. ⁊ oziel. ⁊ Amminadab
filii merari. mooli. ⁊ musi. hec aūt cognationes leui sab
familias eorū. gerson. lobni. filius eius. ⁊ iaath. filius
eius. ⁊ zima filius eius. ioaa filius eius. addo filius eius.
zara filius eius. ⁊ ietheni filius eius. Filii caath. amminadab
filius eius. chore filius eius. aasir filius eius. helchana fi
lius eius. abiasaph filius eius. ⁊ aasir filius eius. uriel fili
eius. ozias filius eius. sabul filius eius. filii elchana. ma
thi. ⁊ achimoth. elchana. filii elchana. sophai filius eius. ⁊
naath filius eius. eliab filius eius. ieroham filius eius.
helchana filius eius. filii samuhel. primogenitus vasthi
ni. ⁊ abiam. Filii aūt merari. mooli. ⁊ lobni filius el.
semei filius el. oza filius eius. ⁊ amma filius eius. aggi
a filius eius. hi sunt quos cōstituit dauid super cantores
domus domini ex quo collocata ⁊ archa. ⁊ ministrabant
coram tabernaculo testimonij. cantantes donec edificaret
salomon domum domini in ierl. Stabant aūt iuxta
ordinem suū i ministerio.
Hi sūt aūt qui assistebant cū filiis suis. de filiis caathe
man cantor filius ioel filii samuhel. filii elchana. fili
i ieroham. filii eliel. filii thou. filii suph. filii elchana. fili
i math. filii maath. filii elchana. filii iobel. filii azariē.
filii sophonie. filii thaath. filii aasir. filii abiasaph. filii
core. filii asaar. filii caath. filii leui. filii israel. ⁊ asaph. eius.
Asaph qui stabat a dextris eius. Asaph filius barachie. filius
samaa. filii michahel. filii baasie. filii melchie. filii at
hanai. filii zorai. filii adaia. filii ethan. filii zamma.
filii semmei. filii heth. filii gerson. filii leui.
Filii aūt merari fres eorū. a sinistris. ethan filius chusi fi
lii abdi. filii maloch. filii asabie. filii amasi. e. filii elchi
e. filii amasai. filii bonni. filii somer. filii mooli. filii
musi. filii merari. filii leui. fres quoq; eorū leuite qui
ordinati sunt ad cuncta ministeria tabernaculi domus
domini. Aaron aūt ⁊ filii eius. ad altare holocausti. ⁊ super altare incensi. in omnia quæ fiunt
in sancto sanctorum. ⁊ ut precentur pro isrl. iuxta omnia q; præ
mouerat moyses seruus dei.
Hi sunt aūt filii aaron. eleazar filius eius. finees filius
eius. abisue filius eius. beth filius eius. ozi filius eius. ⁊
zara filius eius. meraioth filius eius. amaria filius eius.
achitob filius eius. sadoc filius eius. achimaas filius
eius. Et habitacula eorum per castella. atq; confinia eorū filio
rū aaron iuxta cognationes eorū. cadath. ceciderat enim sors
eius. Dederūt ergo eis hebron in terra iuda. ⁊ suburbana eius. in circuitu.
Agros aūt ciuitatis
huius. ⁊ uillas eius. caleb filio iephone. porro filiis aaron dede
runt ciuitates. ad fugiendū. hebron. ⁊ lobna. ⁊ suburbana eius. ⁊ iether. ⁊ quoq; ⁊ esthamo. cū suburbanis
suis. ⁊ holon. ⁊ dabir cū suburbanis suis. ⁊ ain quo
q; ⁊ bethsames. ⁊ suburbana eorū.
De tribu aūt beniamin. gabee. ⁊ suburbana eius. ⁊ almā
thi. cū suburbanis. ⁊ anathoth. quoq; cū suburbanis suis.
omnes ciuitates. xiii. per cognationes suas. cū suburbiis eius
dem.
Porro filii gerson per cognationes de tribu issachar. de tribu
aser. ⁊ de tribu nepthali. ⁊ de tribu manasse i basan ur
be. xiii.
Filii aūt merari per cognationes suas de
tribu ruben. ⁊ de tribu gad. ⁊ de tribu zabulon. dederūt
sorte ciuitates. xii. dederūt quoq; filii isrl leuitis ciui
tates ⁊ suburbana eorū. dederūtq; ysortem. De tribu
filiorum iuda. ⁊ de tribu filiorum symeon. ⁊ de tribu filio
rum beniamin urbes quas nūcupauerunt nōibus suis.
Et reliquæ etiam cognationes filiorū caath. fuerūt ci
uitates sortium de tribu ephraim. dederūt ergo
eis urbes. adfugiendū. sichem cū suburbanis suis i
monte ephraim. ⁊ gazer cū suburbanis suis. hiecmā
quoq; cū suburbanis suis. ⁊ bethoron similiter. ⁊ ge nō de tribu dan. ⁊ elte
the. ⁊ gabaon. cū suburbanis suis. ⁊ gerbremon. ⁊ eundē
modum.
Porro ex dimidia tribu manasse. aner. ⁊ suburbana ei.

de patre moysi. ⁊ de matre eius. vi

balaam et suburbana eius. his videlicet qui de cognatione filiorum caath reliqui erant.

Filiis autem gerson de cognatione dimidie tribus manasse golan in basan et suburbana eius. et astaroth cum suburbanis suis. De tribu ysachar cedes et suburbana eius. et daberet cum suburbanis suis. Ramoth quoque et suburbana illius. et anem cum suburbanis suis. De tribu vero aser masal cum suburbanis suis. et abdon similiter. Ucuc quoque et suburbana eius. et roob cum suburbanis suis. De tribu autem neptalim cedes in galilea et suburbana eius. amon cum suburbanis suis. et cariathaim et suburbana eius. Porro de tribu neptali cedes in galilea et suburbana eius. ammon cum suburbanis suis. et cariathaim et suburbana eius.

Filiis autem merari residuis de tribu zabulon remmono et suburbana eius. et thabor cum suburbanis suis. Trans iordanem quoque ex adverso iericho contra orientem iordanis de tribu ruben bosor in solitudine cum suburbanis suis. et iasa cum suburbanis suis. Cademoth quoque et suburbana eius. et mephaat cum suburbanis suis. Nec non et de tribu gad ramoth in galaad et suburbana eius. Cademoth quoque et manaim cum suburbanis suis. Sed et esebon cum suburbanis suis. et iazer cum suburbanis suis.

c. VII Porro filii ysachar. thola et phua iasub et simeron quattuor. Filii thola. ozi et raphaia et ieriel et iemai et iebsem et samuel principes per domos cognationum suarum. De stirpe thola viri fortissimi numerati sunt in diebus david. xxii. milia sescenti. Filii ozi. izraia. de quo nati sunt michahel et obadia et iohel et iesia. v. omnes principes. Cumque eis per familias et populos accincti ad proelium viri fortissimi. xxxvi. milia. multas enim habuere uxores et filios. Fratres quoque per omnem cognationem ysachar robustissimi ad pugnandum. lxxxvii. milia numerati sunt.

Beniamin filii bela et becher et iadihel tres. Filii bela. esbon et ozi et oziel et ierimoth et urai. v. principes familiarum ad pugnandum robustissimi. Numerus autem eorum. xxii. milia et triginta quattuor. Porro filii bechor. zamira et ioas et eliezer et elioenai et amri et ierimoth et abia et anathoth et almathan. omnes hi filii bechor. Numerati sunt autem per familias suas principes cognationum ad bella fortissimi. xx. milia et ducenti.

Porro filius iadihel balan. Filii autem balan. iehus et beniamin et aod et chanana et zethan et tharsis et ahisahar. Omnes hi filii iadihel principes cognationum suarum viri fortissimi. x. et vii. milia et ducenti ad proelium procedentes. Sepham quoque et apham filii hyr. et asim filii aher. Filii autem neptalim. iasihel et guni et ieser et sellum filii bale. Porro filius manasse esrihel. Concubinaque eius syra peperit machir patrem galaad. Machir autem accepit uxores filiis suis happhim et saphan. et habuit sororem nomine maacha. Nomen autem secundi salphaad. natae sunt salphaad filiae. Et peperit maacha uxor machir filium. vocavitque nomen eius phares. porro nomen fratris eius sares. et filii eius ulam et recem. Filius autem ulam badan. Hi sunt filii galaad filii machir filii manasse. Soror autem eius regina peperit virum decorum. et abiezer et mohola. Erant autem filii semida. ahin et sechem et leci et aniam. Filii autem ephraim. suthala. bared filius eius. thaath filius eius. elada filius eius. thaath filius eius. huius filius zabad. et huius filius suthala. et huius filius ezer et elad. Occiderunt autem eos viri geth indigenae quia descenderant ut invaderent possessiones eorum. Luxit igitur ephraim pater eorum multis diebus. et venerunt fratres eius ut consolarentur eum. Ingressusque est ad uxorem suam. quae concepit et peperit filium. et vocavit nomen eius beria. eo quod in malis domus eius ortus esset. Filia autem eius fuit sara. quae aedificavit bethoron inferiorem et superiorem et ozensara. Porro filius eius rapha et reseph et thale. de quo natus est thaan. qui genuit laadan. Huius quoque filius ammiud genuit elisama. de quo ortus est nun. qui habuit filium iosue. Possessio autem eorum et habitatio bethel cum filiabus suis. et contra orientem noran. ad occidentalem plagam gazer et filiae eius. Sychem quoque cum filiabus suis usque ad aza cum filiabus eius. Iuxta filios quoque manasse bethsan et filias eius. thanac et filias eius. mageddo et filias eius. dor et filias eius. In his habitaverunt filii ioseph filii israhel.

Filii aser. iemna et iesua et isui et baria et sara soror eorum. Filii autem baria. heber et melchihel. ipse est pater barsaith. Heber autem genuit iephlat et somer et hotham et suaa sororem eorum. Filii autem iephlat. phosech et chamaal et asoth. hi filii iephlat. Porro filii somer. ahi et roaaga et iaba et aram. Filii autem helem fratris eius. supha et iemna et selles et amal. Filii supha. sue. harnapher et sual et beri et iamra. bosor et hod et samma et salusa et iethran et bera. Filii iether. iephone et phaspha et ara. Filii autem olla. aree et anihel et resia. Omnes hi filii aser principes cognationum. electi atque fortissimi duces ducum. Numerus autem eorum aetatis quae apta esset ad bellum. xxvi. milia.

— fosech et camaal et asoth

c. VIII Beniamin autem genuit bale primogenitum suum. asbal secundum. et ahara tertium. noha quartum. et rapha quintum. Fueruntque filii bale. addar et gera et abiud. abisue quoque et naaman et ahoe. Sed et gera et sephuphan et huram. Hi sunt filii ahod principes cognationum habitantium in gabaa qui translati sunt in manath. Noeman autem et achia et gera ipse transtulit eos. et genuit oza et ahiud. Porro saarim genuit in regione moab postquam dimisit usim et bara uxores suas. Genuit autem de ada uxore sua iobab et sebia et mosa et molchom. iehus quoque et sechia et marma. Hi sunt filii eius principes in familiis suis. Meusim vero genuit achitob et elphaal. Porro filii elphaal. heber et misaam et samath. hic aedificavit ono et lod et filias eius. Baria autem et sama principes cognationum habitantium in aialon. hi fugaverunt habitatores geth. et haio et sesac et ierimoth et zabadia et arod et heder. Michahel quoque et iespha et ioha filii baria. Et zabadia et mosollam et hezeci et heber et iesamari et iezlia et iobab filii elphaal. Et iacim et zechri et zabdi et elioenai et selethai et elihel et adaia et baraia et samarath filii semei. Et iespham et heber et elihel et abdon et zechri et hanan et anania et aelam et anathothia et iephdaia et phanuel filii sesac. Et samsari et sohoria et otholia et iersia et helia et zechri filii ieroam. Hi patriarchae et cognationum principes qui habitaverunt in ierusalem. In gabaon autem habitaverunt abigabaon. et nomen uxoris eius maacha. filiusque eius primogenitus abdon et sur et cis et baal et nadab. Gedur quoque et ahio et zacher et macelloth. Et macelloth genuit samaa. habitaveruntque ex adverso fratrum suorum in ierusalem cum fratribus suis. Ner autem genuit cis. et cis genuit saul. Porro saul genuit ionathan et melchisue et abinadab et esbaal. Filius autem ionathan meribbaal. et meribbaal genuit micha. Filii micha. phiton et melech et tharaa et ahaz. Et ahaz genuit ioiada. et ioiada genuit almoth et azmoth et zamri. Porro zamri genuit mosa. et mosa genuit banaa. cuius filius fuit rapha. de quo ortus est elasa. qui genuit asel. Porro asel sex filii fuere his nominibus. ezricam. bocru. ismahel. saria. obdia. anan. Omnes hi filii asel. Filii autem esec fratris eius. ulam primogenitus. et iehus secundus. et eliphalet tertius. Fueruntque filii ulam viri robustissimi et magno robore tendentes arcum. et multos habentes filios ac nepotes usque ad centum quinquaginta. Omnes hi filii beniamin.

— filii michi

c. IX Universus ergo israhel dinumeratus est. et summa eorum scripta est in libro regum israhel et iuda. translatique sunt in babylonem propter delictum suum. Qui autem habitaverunt primum in possessionibus et in urbibus suis israhel et sacerdotes et levitae et nathinnei. Commorati sunt in ierusalem de filiis iuda et de filiis beniamin. de filiis quoque ephraim et manasse. Othei filius ammiud filii amri filii omrai filii bonni de filiis phares filii iuda. Et de siloni asaia primogenitus et filii eius. De filiis autem zara iehuel et fratres eorum. dc. xc. Porro de filiis beniamin. salo filius mosollam filii oduia filii asana. Et iobania filius ieroam. et ela filius ozi filii mochori. et mosollam filius saphatiae filii rahuel filii iebaniae. et fratres eorum per familias suas. dcccc. l. vi. Omnes hi principes cognationum per domos patrum suorum. De sacerdotibus autem ieiada. ioiarib et iachin. Azarias quoque filius helciae filii mosollam filii sadoc filii maraioth pontifex domus dei. Porro adaias filius ieroam filii phassur filii melchia. et masasai filius adihel filii iezra filii mosollam filii mosollamoth filii emmer. Fratres quoque eorum principes

[illegible]

pes y familiares suas mille septingenti. lx. fortissimi
vore ad hanc opus ministerii in domo dei.

Deleum. filii semeia filii sab. r filii ezrici filii asebi
um. Oc filii merari bachias quae carpentum r
galaad filii machania filii semei. filii ozam filii aby.
roboa filii semei. filii galal. filii ydithun. et bara
chia filius asa. filii elchana qui habitauit in villis netu
phati.

Amitoth. filii. sellū r achub. r heleamon. r achimaam. et
ahi eos. sellū y nepotes suis quia illud dñi importa tepsi ad
mentem obseruabant. y nepotes suas de filiis leui. Sellū
uero filius chore filius abiasaph filii chore cū fribus su
is. r domo patris sui. y iuxta sunt eis ostia. super opus mi
sterii custodes suos filios abiasaph. erant autem principes
de filiis eleazar. r erant super eos ante dominum.
Porro zacharias filius meselemie ianitor portae taber
naculi testimonii. omnes hi electi in vectibus suis y por
tas. cc. xii. ad descriptu i villis suis. quos sibi fecerunt
dauid r samuel uidens. r fide sua. cum nephthuim fi
lios eorum in hostibus domus domini. r tabernaculo in
cubis suis. quattuor uentos erant vectibus suis. ab orien
tem. ad occidentē. ad aquilonem r ad austrū. singulis quibus
que suis. cubilium ostiarii erant. in sabbatis suis. his
quattuor leuitis credebantur. essi numeri sanctorum. et
erant super exercitus tribus custodes domus domini. per tri
quaq; tempora domum mortalium. r custodiebant suis. ut cū
tempus suum. ipsi manerent. de alio genere. et ar
tifices super ea ministerii. ad numerū enim tradebantur
uasa sanctuarii. y erant simile. tritico. ordeo. r arro
matibus. filia autem. filiorum leui. erant. et matathias leuites primoge
nitus sellum chorite p fectus erat. cui. in libris imagine f
rigebantur.

Porro de filiis caath fratribus eorum. super panes propositionis.
ut semper uno sabbato. gratia renouarentur. hi sunt p
nepotes cemoth. familiae leuitarum. qui mansionibus mo
rabantur. in ur die. noctu. nunquā. suo ministerio deseru
irent. expleta leuitarum familia. filii. super. ministe
rium dei.

Ingressus aūt gamaron. fuerunt. primogenitus. abdon
mox. sensus. machu. filius. eius primogenitus. ababon
filius. r ganis. r baal. r naadab. quae habebat quattuor
et. et macelloth genuit. cum. qua habitauit. contra eos
so fratres suos. i ierusalem fratres. sui. Ner aūt genuit. cis. et
cis. geū saul. porro saul genuit. ionathan. r melchi su
e. r aminadab. r esbaal. filius aūt ionathan. meribaal.
r meribaal genuit micha. porro filii micha. phithon. r
melech. r thara. Achaz aūt geū iaree. r iaree genuit a
lamath. r azamoth. r zimri. r zimri geū moza. moza
uō genuit banea. cuius filius raphaia. r raphaia geū
elasa. cuius ortus est esel. porro esel sex filios habuit
bel. nōib. ezricā. bocheru. ismahel. sarea. obdia. hanā
nu. filii esel.

philisthim aūt pugnabant cōtra israel. fugeruntq; uiri
israel. philistheos. et ceciderunt uulnerati in monte gelboe.
Cūq. appropinquassent philistei. ipsum. r filios eius. percusserūt ionathan. r aminadab. r melchi. filios saul. magistratui cōtra philistheos. Cumque
grauaretur saul nimis. sagittarii. r qui tenebant arcum. inuenerunt eum. et
uulnerauerunt eum. saul. ait armigero suo. educ gladiū tuum. et confode me. ne forte uenientes incircumcisi. illudant mihi. nolu
it aūt armiger eius hoc facere. timore perterri
tus. arripuit g saul ensem. r ruit in eum. Quē cū
uidisset armiger eius quod iacuisset cōfossus. mortuus. r ipse
ruit gladiū super. r mortuus est. Mortui ergo
saul. r tres filii eius. r oīs domus illius. pariter cecidit. q
cū audissent uiri israel qui habitabant. ex altera ripa fuge
runt. r saul ac filii eius mortuos. deserti. quā erumpe urbes
suas. r huc illuc fugā dederūt. Veneruntq philisthim
habitauerunt eis. die aūt altera. spoliaturi philisthim
corpora occisorum. inuenerunt saul. r filios eius ia
centes in monte ge

transissent. caput. arma. q; nudassent. miserūt in terram
suam. ut circūferretur. r ostenderetur ydolis. templis
et populis. Arma aūt eius consecrauerūt in templo dei
sui. caput aūt affixerunt templo dagon. hoc cū audissent
uniuersi habitatores galaad. oēs. s. qui philistiim fecerunt sup
saul. ciuitate. relicta. fugerunt. singuli uero fugā. tradiderūt ea
dauid. saul. r filios eius. mulieres quoq; earū dedi
derunt ossa eorum. sub terebinto. quae erat in iabes. r fecerunt
vii. dies. Peccauit ergo saul. propter iniquitates suas
eo q; preuaricatus. mandatum domini. q; precepit. r non
audierit illud. Sed r super. r pythonissam. consuluerit
nec sperauerit. dominum. propter. q; occidit eum. r trā
stulit regnū eius. ad dauid.

Congregatus est ergo oēs israel ad dauid. r dixerunt. ecce os
tra. caro tua sumus. heri quoq; r nudius tertius
cū ad huc regnaret saul. tu eras qui educebas. et reduce
bas israel. r tibi cū dominus deus tuus dixit. tu pasces
populū meum. israel. et eris princeps super eos. Venerūt
ergo omnes maiores natu. israel ad regem in hebron. et
iniit dauid cū eis fedus coram domino. unxerunt quoq; eum
regem israel. iuxta sermonem domini. qui locutus est
per manum samuel. Abiit quoq; dauid. et omnis israel in
hierusalem. quae et iebus. ibi erant habitatores terre. dixeruntq;
habitatori iebus. ad dauid. non ingredieris huc. porro
dauid cepit arcem sion. q; est ciuitas dauid. dixerat. oīs
qui percusserit iebuseū. primus erit princeps et dux. Ascē
dit igit primus ioab filius sarue. r factus est princeps.
habitauit aūt dauid in arce. et ideo appellata est ciui
tas dauid. Edificauitq; urbem in circuitu a mello usq;
ad gyrū. Ioab aūt reliqua urbis extruxit. p finebatq;
dauid. uadebat et crescebat. r dominus exercituū erat cū
eo.

Hi principes fortium dauid. qui roborati sunt cum eo. ut regnū
eius fieret super omnem israel. iuxta uerbū dñi
q locutus est. ad israel. Iste numerus fortium dauid.
eleazar filius. achamoni. princeps inter. xxx. iste leua
uit aduersum sibi super trecentos uulneratos una nece. Et
post eū eleazar filius patrui eius achorites. qui erat inter
tres potentes. iste fuit cū dauid in phesdommim. cū phili
stiim congregatum fuit ad locū illū i pleni. Et erant ibi re
gio israel fugientes. populus autem. stetit in medio agri. et defendit eū. Cūq; per
cussi philistheos. dedit dominus salutem magnam popu
lo suo. descenderunt aūt tres de. xxx. principibus ad pe
tram. r uenerunt ad speluncam odollam. ipso philistheo
rum fuerant castra metata in valle raphaim. porro da
uid erat i presidio. r stabat philistiim in bethlehem. Sitiens
autem aliquando dauid. r dixit. o. si quis det mihi aquā de cisterna
bethleem. q est i porta. Irruerunt ergo tria per media castra
philistinoꝝ. hauseruntq; aquam de cisterna
bethleem. q erat i porta. r tulerunt. et adduxerunt ad dauid. at ille
noluit. sed magis libauit eā dño. dicens. Absit
ut faciam istud. coram deo meo. hoc sanguinem eorum qui
ierunt. periculo animarum suarum. attulerūt enim aquam.
Propterea noluit bibere. Hæc fecerūt tres fortissimi
mi. Abisa quoque frater ioab. ipse erat princeps tertiorum.
ipse leuauit hastam suam. cc. occisis. multo nomine. ipse erat i
tertiis sicut. Ideoque primus factus est p
ter duos. Banaias quoque filius ioiade. uir robustissimus. multa opa
rans. percussit duos leones moabi. Ipse descendit. et percussit leonem. in medio cisterne tempo
re nivis. Et ipse percussit virum egyptium. habentem. v. cubitos. r habebat in manu egyptii lanceam. quasi texentis
ui. descendit ergo ad eum cum. virga. et rapuit hastam
qui tenebat in manu. r interfecit eum. hasta sua. Ipse fecit ba
naias filius ioiade. qui erat nobilissimus. in robu
nominatissimus. inter triginta. primos. Verumtamen usq; ad tres ui
non peruenit. Posuit aūt eum dominus. super familiā suā. Porro
fortissimi uiri. fuerunt asahel frater ioab. et elchanan filius
patrui eius. de bethleem. Semmoth arorites. helles phalo
nites. ires filius. iacesthe. tecuites. Abiezer. anathothites. Si
bbecai. husathites. ilai. achohites. Maherai. netophathites. Ele
ph. filius. subai de gabaa. filii. beniamin. Banaias

rtthonites. Virideromite gasabial. arabarbites. axm
orth. bauramites. helabu. Ulabonites. filii. ason gezom
tes. jonathan filius sega. marrites. Abiã filius sachem
tames. elphal filius hur. Ayberim ech uramites. Ia
pietiontes. Asian carmelites. noorai filius zarbi. joel fi
nathan. ogabar filius agarayh. Belle cãmonites. hoo
uberonites. Armiger iaab filii sarue. yrastebreus. G
dineb gebrites. Yrisebeus. xxb. filius seoia. Adiga fi
ius sega rubenites. primceps rubenitarum. reũ eo. xx
x. hanim filius maacha. et iosaphat mathanites. ozi
as astharonites. Sehna rasabel. filii othan atrorites. Jedi
hel filius simri. et ioha frẽs eius thosites. eliel mahumites.
et ieribai. et iosbia. filii helnaem. et ethma moabites. eliel
roboth. et asibel. et ma sobaias quinquaginta. Qui uenerũt ad Dauid
siceleg. cũ adhuc fugeret a facie saul filii uãles. qui erant fortis
simi. re gregi pugnatores. et tenentes arcũ. et iaculi manu
finistra et dextera lapides fundẽtes de gẽre saul fratris.

Dest hi principes exercitus sui. Abiezer et ioas filii sama
ga barbathites. et iaziel. et phalleth. filii iesmoth. et baracha.
et iehu anathothites. Samalias quarapa gabaonites. fortissimi
inter. xxx. et super. xxx. hieremias et ieziel. et iohanan. et iosa
bad. gaderothites. et eluzai. et ierimuth. et baalia. et sama
ria. et saphatia. arufhites. et elchana. et iesia. et azarel. et
ioezer. et iesbaam de certam. Joeela quoq; et zabadia filii
seroam de gedor. Si de gad additi transfugerũt ad Dauid.
cũ iuerint in desertum uiri robustissimi. et pugnatores exper
ti tenẽtes scutum et hastam. facies eorũ quasi facies leo
nis. et ueloces quasi capree in montibus. Per primcipẽ eoꝝ
ezer. secundus abdia. tertius eliab. quartus mesmana. quintus
ieremias. sextus hethi. septimus Johanan octauus Ba
belzebad. nonus. jeremias. x. machannai. xi. bii defi
lii. duodecim principes exercitus. Nouissimus. c. militibus p
erat. et maximus mille. Isti sũt qui transierũt iordanem
mense primo. cũ inundare eum fecisset super ripas suas. cete
fugauerũt. qui morabãtur in uallibus. ad orientalem p
lagam. et occidentalem.

Uenerunt autẽ de beniamin et de iuda ad præsidiũ eius. Egre
diensq; dauid obuiã eis. ait. Si pacifice uenistis. ut adiuuẽtur a me. cor me
um consentiet uobis. Si autẽ ad fallendum me michi. et adu
ersus me ego iniquitatem in manibus meis. uideat deus patrũ nostrorum. et iudicet. Spiritus uero induit amasai primi
cem. xxx. et ait. Tui sumus dauid. et tecũ futuri fi
lii yse. pax. pax. tibi. et pax adiutoribus tuis. Si enim adiu
uat deus tuus. Suscepit ergo eos dauid. et constituit eos
principes turme.

Porro de manasse transfugerũt ad dauid. cũ uenerit cũ
philisthim. ut adiuuet eum pugnatorẽ. et non dimiserunt eũ
eis. quia inito consilio remiserũt eos principes philistino
rum. dicentes. periculo capitis nostri relabetur ad dominũ su
um saul. cum igitur reuerteret in siceleg. transfugerũt
ad eum de manasse. ednas. et iozabad. et iedihel. et michael.
et enasai. et iozabad. et eliu. et salathi. principes milituũ de ma
nasse. hi præbuerũt auxiliũ dauid aduersum latrũculos.
omnes enim erant uiri fortissimi. et facti sunt principes exer
citus. Per singulos dies ueniebant ad dauid. ad
iuuandum eum. usq; dum fieret grandis numerus quasi
exercitus dei.

Iste sunt numerus principum exercitus
qui uenerunt ad dauid cum esset in hebron. ut transferret
eum regnum saul ad eum iuxta uerbum domini.
filii iuda portantes clypeum et hastam. sex milia octin gen
ti expediti ad prelium.

De filiis simeon. uiri ualentissimi
ad pugnandum. vii. milia centum.

De filiis leui. iiii. milia sexcenti. Joiada quasi princeps de stirpe
aaron. et cum eo tria milia sexcenti. Sadoch puer egre
gie indolis. et domus patris eius principes. xxii.

De filiis autẽ beniamin fratribus saul. tria milia. quia usq; eum pars
eorum adhuc sectabatur domum saul.

Porro filii ephraim. xx. milia centi. fortissimi robo
re. uiri nominati in cognationibus suis.

De dimidia parte manasse. xviii. milia. Singuli nominatim uenerunt
ut constituerent dauid.

De filiis issachar. scientes tempora ut nouerint quid
facere debeat. capita principes ducentum. et

reliqua tribus eorum consilium secuta est.

Porro de zabulon. qui egrediebantur ad prelium. et instruẽ
bant aciem. instructi armis belli. l. milia uenerũt. Inuiti
non corde duplici.

Et de nepthalim principes mille.
et cum eis instructi clypeo hastaq; xxxvii. milia.

Dan quoq; præparatus ad prelium. xxviii. milia. sexcenti.

De aser egredientes ad pugnam. et aciem explicantes qua
draginta milia.

Trans iordanem autẽ de filiis ruben et gad. et dimidia parte
tribus manasse instructi armis belli. cxx. milia. omnes
isti uiri bellatores et expedita ad pugnam uenerũt corde pfecto
to ad hebron ut constituerent regem dauid super
uniuersum israhel. Sed et reliqui de israhel. uno animo erant
ut rex fieret dauid super uniuersum israhel. fuerunt au
tem ibi apud dauid tribus diebus comedentes et bibentes. præparaue
rant enim eis fratres eorum.

Sed et qui iuxta eos erant usq; ad ysa
char et zabulon et nepthalim afferebant panes in asinis
et camelis et mulis et bobus. abundanter. farinam. phylargyri.
uinum. oleum. boues et oues absque modo copio
se. Gaudium quippe erat in israhel.

Misit autem dauid
ad tribunos centurionesq; et uniuersos principes exer
citus. et locutus est ad omnem cetum israhel. Si placet uobis et a domino deo nostro egre
diamur. et mittamus ad fratres nostros reliquos in
uniuersis regionibus israhel. et ad eos maxime qui habi
tant in suburbanis urbium. ut congregentur ad nos. et red
eamus ad fratrem dei nostri. non enim requisiuimus eam in dies
bus saul. Respondit uniuersa multitudo ut ita fieret. pla
cebat enim sermo cunctis populo.

Congregauit er
go dauid omnem israhel a sihor egyptii usq; dum ingrediens
emath. ut adduceret arcam dei de cariathiarim. Et ascen
dit dauid et omnis uir israhel ad collem cariathiarim q̃ est in ciui
tate iudæ. ut asportaret inde arcam domini dei sedentis super cherubim.
ubi inuocatum est nomen eius. Imposuerunt autem arcam dei
super plaustrum nouum de domo aminadab. ozaam autem et fra
ter eius minabant plaustrum. porro dauid cunctusq; israhel ludebant
coram deo omni uirtute in canticis et citharis. et psalteriis et ty
panis et cymbalis. et tubis. Cum autem peruenissent ad aream nachi
don. tetendit ozaa manum suam ut sustineret arcam. bos
quippe lasciuiens paululum inclinauerat eam. Iratusq; est in
furore dominus contra ozaam. et percussit eum eo quod tetigisset arcam
et mortuus est ibi coram domino. Contristatusq; est dauid
eo quod percussisset dominus ozaam. Vocatum est locum illum diuisi
o ozaa usq; in præsentem diem. Et timuit deum in die illa. dicens.
Quomodo possit ad me introduci arcam dominus? rob
hanc cum non eam adduxit ad se. Nec ei uoluerit dauid
manu eius. sed domum obededom gethei. et fabricata est
domus obededom.

Hiram quoq; rex tyri nuncios ad dauid misit. et ligna cedrina.
et artifices parietum et ligni. ut ædificarent ei domum.
Cognouitq; dauid quod confirmasset eum dominus in regem
super israhel. et subleuasset regnum eius super populum
eius israhel. Accepit quoq; dauid alias uxores in hierusalem. genui
tq; filios et filias. Et hæc nomina eorum quæ nata sunt ei in hierusa
lem. samua. et sobab. nathan. et salomon. iebahar. et elisua. et
phaleth. et noga. et nepheg. et iaphie. et helisama.
et eliada. et eliphalet.

Audientes autem philisthiim quod unctus esset dauid in regem
super israhel. ascenderunt omnes ut quærerent eum. Quod cum au
disset dauid. egressus est obuiam eis. Porro philisthiim
uenientes. diffusi sunt in uallem raphaim. Consuluit
q; dauid dominum dicens. Si ascendam ad philisthæos. si
trades eos in manu mea? Et dixit ei dominus. Ascende. tradam enim eos in manu tua. Cumq; illi ascendissent
baal pharasim. percussit eos ibi dauid et dixit. Diuisit de
us inimicos eius per manum meam. sicut diuiduntur aq̃
rudens. Propterea uocauit nomen loci illius baalpharasim. de
relictis. quæ cum igni ibi deos eorum. quos dauid tulit et cre
mauit. Addunt philisthiim ut ascenderent et diffusi sunt in
uallem. Consulensq; rursum dauid dominum. dixit ei do
minus. Non ascendas post eos. recede. auerte te contra eos et ue
nies ad eos ex aduerso pyrorum. Cumq; audieris sonitum gradientis in cacumi
nibus pyrorum. tunc egredieris ad bellum. egressus est enim
deus ante te. ut percutiat castra philisthiim. fecit ergo
dauid sicut præcepit ei deus. et percussit castra philisthiim

CXV

rum degrabionusq; gtra. Deuulgatũq; est nosñ dnm.
inmuneribꝰ regionib; dominꝰ dedit principẽ super oẽs
gentes. Hierit quasi sibidom̃ in ciuitate dauit. et dixit
ut ledificaret dei. et tenderet ei tabernaculũ. tunc dixit
dauit illicitũ est ut arcã dei portet archa dei. nisi ale
uitꝰ quos elegit dñs ad portandũ eam. et ad ministrandũ
sibi usq; meternũ. Congregauitq; uniuersum israel
a hierl. ut afferretur archa dñi ad locum suũ q̃ parauerat ei. n
ñ. et filios aaron et leuitas. de filiis caath. uriel principem. et
fratres eius cl. cxx. de filiis merari. asaia principem. et fratres
eius ccxx. de filiis gerson. iohel principem. et fratres eius ccxx.
de filiis elisaphan. semeias principem. et fratres eius ccxx. de
filiis hebron eliel principem. et fratres eius lxxx. de filiis oziel.
aminadab principem. et fratres eius cxii. vocauitq; dauit sa
doch. et abiathar sacerdotes. et leuitas. uriel. asaiam. iohel.
semeiam. eliel. aminadab. et dixit ad eos. vos qui estis prin
cipes familiarũ leuitarũ sanctificamini cũ fratribꝰ uestris.
et asportate arcam domini dei israel ad locũ qui ei parauimus.
ne ut a prima pcussi quia nõ eratis presentes percussit nos dñs
nimirũ. sic et nunc fiat. illi autẽ quid nobis agendum. Ꝯ
tulerunt sacerdotes et leuitæ ut portarent arcã
domini dei israel. Et tulerunt filii leui arcam dei. sicut
præcepit moyses iuxta uerbum domini. humeris suis
super eam. dixitq; dauit principibꝰ familiarũ leuitarũ
ut constituerẽt de fratribꝰ suis cantores in organis
musicis. nablis. tubalis. et cymbalis. ut personarent
in excelsum sonitus lætitiæ. cõstituerunt ergo leuitæ semã
filium iohel. et de filiis eius asaph. filiũ barachie. de fili
is merari ethan filiũ cusaie. et cum eis fratres eorũ secun
di ordinis. zachariam. ben. et oziel. et
semiramoth. et iahiel. et anni. et eliab. et banaiam. et maasi
am. et mathathiam. et eliphalu. et macennam. et obededom. et
iehiel. ianitores. porro cantores seman. asaph. et ethan
in cymbalis æneis concrepantes. Ꝯ zacharias quoq; oziel. et
semiramoth. et iehiel. et anni. et eliab. et maasias. et banaias
in nablis arthanim citharã. porro mathathias et eliphalu.
et micenias. et obededom. et iehiel. et azazias. in citharis
octauæ cecinerunt. Chonenias quoq; princeps leuitarũ ap
pellatus est. et adsistendi cũ melodiam. erat quippe habilis
ad hoc. et bracha. et elcana ianitores arcæ. porro sebe
nias. et iosaphat. et nathanahel. et amasai. et zacharias et
benaias et eliezer sacerdotes clangebant tubis. coram
arca dei. et obededom. et achias. erant ianitores cum
gressus dauit et omnes maiores natu israel. ierũt ad portan
dã arcam fœderis domini de domo obededom cũ lætitia. Ꝯ
quando iuuit deus leuitas qui portabant
arcam fœderis domini immolabantur septem tauri. et vii. arietes. porro dauit e
rat indutus stola byssina. et omnes leuitæ qui portabãt
arcam. cantoresq; et chonenias principes in
cantoribꝰ. dauit quoq; indutus erat ephod lineo. præ
terea uniuersus israel deducebat arcam fœderis domini in iubilo.
et sonitu buccinæ et tubis et cymbalis et nablis et cithe
ris et psalteriis. cumq; pueri essent archa fœderis domini
ascendentem dauit. michol filia saul prospiciens per fenes
tram. uidit regem dauit saltantem atq; ludentem. et de
spexit eum in corde suo. Introducentes igitur arcam di
et constituerũt eam in medio tabernaculi quod tetenderat
dauit. et obtulerunt holocausta et pacifica. Ꝯ cũ
complesset dauit offerens holocausta et pacifica. benedixit
populo in nomine domini. et diuisit uniuersæ plebi israel
tam uiris quam mulieribus. singulis panem et assaturam
et placentam uuarum. Porro arcam dei ministrare coram
hubebat. et recordari. et confiteri. et laudare dominum deum
israel. asaph primus. et secundus eius. zacharias. iehiel.
porro iubel. et semiramoth. et iehiel. et mathathias
et eliab. et banaias. et obededom. et iehiel. et
ozam. et mathathias. et eliphalu. et macennam. et obededom. et
iehiel. ianitores. porro cantores seman. asaph. et ethan
in cymbalis æneis concrepantes. Ꝯ azarias quoq; et
iahiel. et zacharias. et benaias. et oziel. et
semiramoth. et iehiel. et anni. et eliab. et maasias. et banaias
in nablis arthanim citharã. porro mathathias et eliphalu.
et micenias. et obededom. et iehiel. et azazias. in citharis
octauæ cecinerunt. Chonenias quoq; princeps leuitarũ ap
pellatus est. et adsistendi cũ melodiam. erat quippe habilis
ad hoc. et bracha. et elcana ianitores arcæ. porro sebe
nias. et iosaphat. et nathanahel. et amasai. et zacharias et
benaias et eliezer sacerdotes clangebant tubis. coram
arca dei. et obededom. et achias. erant ianitores arcæ.
Ecce dauit et omnes maiores natu israel. ierũt ad portan
dã arcam fœderis domini de domo obededom cũ lætitia. Ꝯ
quando iuuit deus leuitas qui portabant arcam fœderis domini immolabantur septem tauri. et vii. arietes. porro dauit e
rat indutus stola byssina. et omnes leuitæ qui portabãt
arcam. cantoresq; et chonenias principes in
cantoribꝰ. dauit quoq; indutus erat ephod lineo. præ
terea uniuersus israel deducebat arcam fœderis domini in iubilo.
et sonitu buccinæ et tubis et cymbalis et nablis et cithe
ris et psalteriis. cumq; pueri essent archa fœderis domini
ascendentem dauit. michol filia saul prospiciens per fenes
tram. uidit regem dauit saltantem atq; ludentem. et de
spexit eum in corde suo. Introducentes igitur arcam di
et constituerũt eam in medio tabernaculi quod tetenderat
dauit. et obtulerunt holocausta et pacifica. Ꝯ cũ
complesset dauit offerens holocausta et pacifica. benedixit
populo in nomine domini. et diuisit uniuersæ plebi israel
tam uiris quam mulieribus. singulis panem et assaturam
et placentam uuarum. Porro arcam dei ministrare coram
hubebat. et recordari. et confiteri. et laudare dominum deum
israel. asaph primus. et secundus eius. zacharias. iehiel.
porro iubel. et semiramoth. et iehiel. et anni. et eliab. et
ozam. et mathathias. et eliphalu. et macennam. et obededom. et
iehiel. ianitores. porro cantores seman. asaph. et ethan
in cymbalis æneis concrepantes. Ꝯ azarias quoq; et
iahiel. et zacharias. et benaias. et oziel. et
semiramoth. et iehiel. et anni. et eliab. et maasias. et banaias
in nablis arthanim citharã. porro mathathias et eliphalu.
et micenias. et obededom. et iehiel. et azazias. in citharis
octauæ cecinerunt. Chonenias quoq; princeps leuitarũ ap
pellatus est. et adsistendi cũ melodiam. erat quippe habilis
ad hoc. et bracha. et elcana ianitores arcæ. porro sebe
nias. et iosaphat. et nathanahel. et amasai. et zacharias et
benaias et eliezer sacerdotes clangebant tubis. coram
arca dei. et obededom. et achias. erant ianitores arcæ.
Ecce dauit et omnes maiores natu israel. ierũt ad portan
dã arcam fœderis domini de domo obededom cũ lætitia. Ꝯ
quando iuuit deus leuitas qui portabant arcam fœderis domini immolabantur septem tauri. et vii. arietes. porro dauit e
rat indutus stola byssina. et omnes leuitæ qui portabãt
arcam. cantoresq; et chonenias principes in
cantoribꝰ. dauit quoq; indutus erat ephod lineo. præ
terea uniuersus israel deducebat arcam fœderis domini in iubilo.
et sonitu buccinæ et tubis et cymbalis et nablis et cithe
ris et psalteriis. cumq; pueri essent archa fœderis domini
ascendentem dauit. michol filia saul prospiciens per fenes
tram. uidit regem dauit saltantem atq; ludentem. et de
spexit eum in corde suo. Introducentes igitur arcam di
et constituerũt eam in medio tabernaculi quod tetenderat
dauit. et obtulerunt holocausta et pacifica. Ꝯ cũ
complesset dauit offerens holocausta et pacifica. benedixit
populo in nomine domini. et diuisit uniuersæ plebi israel
tam uiris quam mulieribus. singulis panem et assaturam
et placentam uuarum. Porro arcam dei ministrare coram
hubebat. et recordari. et confiteri. et laudare dominum deum
israel. asaph primus. et secundus eius. zacharias. iehiel.
porro iubel. et semiramoth. et iehiel. et anni. et eliab. et

CXVI

CXVII

de iarmuth

fuit. Et statuam eum in domo mea et in regno meo usque in sempiternum. Et thronus eius erit firmissimus in perpetuum. Iuxta omnia verba haec et iuxta universam visionem istam sic locutus est Nathan ad David.

Cumque venisset rex David et sedisset coram domino dixit: Quis ego sum domine deus et quae domus mea ut praestares mihi talia? Sed et hoc parum visum est in conspectu tuo. Ideoque locutus es super domum servi tui etiam in futurum. Et fecisti me spectabilem super omnes homines domine deus meus. Quid ultra addere potest David cum ita glorificaveris servum tuum et cognoveris eum? Domine propter famulum tuum iuxta cor tuum fecisti omnem magnificentiam hanc et nota esse voluisti universa magnalia. Domine non est similis tui et non est deus alius absque te ex omnibus quos audivimus auribus nostris. Quis autem est alius ut populus tuus Israel gens una in terra ad quam perrexit deus ut liberaret et faceret populum sibi et magnitudine sua atque terroribus eiceret nationes a facie eius quem de Aegypto liberaverat? Et posuisti populum tuum Israel tibi in populum usque in aeternum et tu domine factus es deus eius. Nunc igitur domine sermo quem locutus es famulo tuo et super domum eius confirmetur in perpetuum et fac sicut locutus es. Permaneatque et magnificetur nomen tuum usque in sempiternum et dicatur: Dominus exercituum deus Israel et domus David servi eius permanens coram eo. Tu enim domine deus meus revelasti auriculam servi tui ut aedificares ei domum. Et idcirco invenit servus tuus fiduciam ut oret coram te. Nunc ergo domine tu es deus et locutus es ad servum tuum tanta beneficia. Et coepisti benedicere domui servi tui ut sit semper coram te. Te enim domine benedicente benedicta erit in perpetuum.

c. xviii

Factum est autem post haec ut percuteret David Philisthim et humiliaret eos et tolleret Geth et filias eius de manu Philisthim. Percussitque Moab et facti sunt Moabitae servi David offerentes ei munera.

Eo tempore percussit David etiam Adarezer regem Soba regionis Emath quando perrexit ut dilataret imperium suum usque ad flumen Eufraten. Cepit ergo David mille quadrigas eius et vii. milia equitum ac xx. milia virorum peditum. Subnervavitque omnes equos curruum exceptis c. quadrigis quas reservavit sibi. Supervenit autem et Syrus Damascenus ut auxilium praeberet Adarezer regi Soba. Sed et huius percussit David xxii. milia virorum. Et posuit milites in Damasco ut Syria quoque serviret sibi et offerret munera. Adiuvitque eum dominus in cunctis ad quae perrexerat. Tulit quoque David pharetras aureas quas habuerant servi Adarezer et attulit eas in Hierusalem. Necnon de Thebath et Chun urbibus Adarezer aeris plurimum de quo fecit rex Salomon mare aeneum et columnas et vasa aenea.

Quod cum audisset Thou rex Emath percussisse videlicet David omnem exercitum Adarezer regis Soba misit Adoram filium suum ad regem David ut postularet ab eo pacem et congratularetur ei quod percussisset et expugnasset Adarezer. Adversarius quippe erat Thou Adarezer. Sed et omnia vasa aurea et argentea et aerea consecravit rex David domino cum argento et auro quod tulerat ex universis gentibus tam de Idumea et Moab et filiis Ammon quam de Philisthim et Amalech. Abisai vero filius Sarviae percussit Edom in valle Salinarum x. viii. milia. Et constituit in Edom praesidium ut serviret Idumea David. Salvavitque dominus David in cunctis ad quae perrexerat.

Regnavit ergo David super universum Israel et faciebat iudicium atque iustitiam cuncto populo suo. Porro Ioab filius Sarviae erat super exercitum et Iosaphat filius Ahilud a commentariis. Sadoc autem filius Achitob et Abimelech filius Abiathar sacerdotes et Susa scriba. Banaias quoque filius Ioiade super Cerethi et Phelethi legiones. Porro filii David primi ad manum regis.

c. xix

Accidit autem ut moreretur Naas rex filiorum Ammon et regnaret filius eius pro eo. Dixitque David: Faciam misericordiam cum Anon filio Naas. Praestitit enim pater eius mihi gratiam. Misitque David nuntios ad consolandum eum super morte patris sui. Qui cum pervenissent in terram filiorum Ammon ut consolarentur Anon, dixerunt principes filiorum Ammon ad Anon: Tu forsitan putas quod David honoris causa in patrem tuum miserit qui consolentur te; nec animadvertis quod ut explorent et investigent et scrutentur terram tuam venerint ad te servi eius? Igitur Anon pueros David decalvavit et rasit et praecidit tunicas eorum a natibus usque ad pedes et dimisit eos. Qui cum abissent et hoc mandassent David misit in occursum eorum. Grandem enim contumeliam sustinuerant et praecepit ut manerent in Hiericho donec cresceret barba eorum et tunc reverterentur. Videntes autem filii Ammon quod iniuriam fecissent David, tam Anon quam reliquus populus miserunt mille talenta argenti ut conducerent sibi de Mesopotamia et de Syria Maacha et de Soba currus et equites. Conduxeruntque xxxii. milia curruum et regem Maacha cum populo eius. Qui cum venissent castrametati sunt e regione Medaba. Filii quoque Ammon congregati de urbibus suis venerunt ad bellum. Quod cum audisset David misit Ioab et omnem exercitum virorum fortium. Egressique filii Ammon direxerunt aciem iuxta portam civitatis. Reges autem qui ad auxilium eius venerant separatim in agro steterunt. Igitur Ioab intellegens bellum ex adverso et post tergum contra se fieri elegit viros fortissimos de universo Israel et perrexit contra Syrum. Reliquam autem partem populi dedit sub manu Abisai fratris sui et perrexerunt contra filios Ammon. Dixitque: Si vicerit me Syrus auxilio eris mihi; si autem superaverint te filii Ammon ero tibi in praesidium. Confortare et agamus viriliter pro populo nostro et pro urbibus dei nostri. Dominus autem quod in conspectu suo bonum est faciat. Perrexit ergo Ioab et populus qui cum eo erat contra Syrum ad proelium et fugavit eos. Porro filii Ammon videntes quod fugisset Syrus, ipsi quoque fugerunt Abisai fratrem eius et ingressi sunt civitatem. Reversusque est etiam Ioab Hierusalem.

Videns autem Syrus quod cecidisset coram Israel misit nuntios et adduxit Syrum qui erat trans fluvium. Sophach autem princeps militiae Adarezer erat dux eorum. Quod cum nuntiatum esset David congregavit universum Israel et transgressus est Iordanem. Irruitque in eos et direxit ex adverso aciem illis pugnantibus. Fugit autem Syrus Israel et interfecit David de Syris vii. milia curruum et xl. milia peditum et Sophach exercitus principem. Videntes autem servi Adarezer se ab Israel superari transfugerunt ad David et servierunt ei. Noluitque ultra Syria auxilium praebere filiis Ammon.

c. xx

Factum est autem post anni circulum eo tempore quo solent reges ad bella procedere congregavit Ioab exercitum et robur militiae et vastavit terram filiorum Ammon. Perrexitque et obsedit Rabba. Porro David manebat in Hierusalem quando Ioab percussit Rabba et destruxit eam. Tulit autem David coronam Melchom de capite eius et invenit in ea auri pondo talentum et pretiosissimas gemmas. Fecitque de ea sibi diadema. Manubias quoque urbis plurimas tulit. Populum autem qui erat in ea eduxit et fecit super eos tribulas et trahas et ferrata carpenta transire ita ut dissecarentur et contererentur. Sic fecit David cunctis urbibus filiorum Ammon et reversus est cum omni populo suo Hierusalem.

Post haec initum est bellum in Gazer adversum Philisthaeos in quo percussit Sobochai Husathites Saphai de genere Raphaim et humiliavit eos.

Aliud quoque bellum gestum est adversum Philisthaeos in quo percussit Adeodatus filius Saltus Bethleemites fratrem Goliath Getthei cuius hastae lignum erat quasi liciatorium texentium. Sed et aliud bellum accidit in Geth in quo fuit homo longissimus habens digitos senos id est simul xxiiii. qui et ipse de Rapha fuerat stirpe generatus. Hic blasphemavit Israel et percussit eum Ionathan filius Samaa fratris David. Hii sunt filii Rapha in Geth qui ceciderunt in manu David et servorum eius.

c. xxi

Consurrexit autem Satan contra Israel et incitavit David ut numeraret Israel. Dixitque David ad Ioab et ad principes populi: Ite et numerate Israel a Bersabee usque Dan et afferte mihi numerum ut sciam. Responditque Ioab: Augeat dominus populum suum centuplum quam sunt. Nonne domine mi rex omnes servi tui sunt? Quare hoc quaerit dominus meus quod in peccatum reputetur Israeli? Sed sermo regis magis praevaluit. Egressusque est Ioab et circuivit universum Israel et reversus est in Hierusalem. Deditque David numerum eorum quos circuierat. Et inventus est omnis numerus Israel mille milia et c. milia virorum educentium gladium. De Iuda autem ccc. lxx. milia bellatorum. Nam Levi et Beniamin non numeravit

eo q̄ iniuste exq̄retur regis mysterium. dixitq; eis. nūquid deus q̄ iustum est. et. tp̄ssit vos. dixitq; dauid ad eū. peccaui nimis ut hoc facerem. obsecro auferte iniquitatē serui tui quia īsipienter egi. et locutus est dominus ad gad vidētem dauid dicēs. vade et loquere ad dauid. et dices ei. hec dicit dñs. trū tibi optionem do. unū q̄ uolueris eligere. faciam tibi. cui q̄ uoluerit. nūcia dauid dicite ei. hec dicit dominus. elige q̄ uolueris. aut tribus annis pestilentiam. aut tribus mēsibus fugere te hostes tuos et gladiū eorū nō posse eos euadere. aut tres dies gladiū dñi et pestilentiā esse in terra. et angelū domini interficere omnem terminum israel. nunc igitur vide quid respondeam ei qui me misit. et dixit dauid ad gad. arctē pressure angustiæ me p̄mūt. sī melius est mihi ut incidam in manus domini. q̄ multe sūt miserationes eius. quā in manus hominū. emisit ergo dominus pestilentiam in israel. ceciderūt de israel. lxx. milia uirorū. et misit dñs angelū in hierusalē ut p̄deret eam. cūq; p̄deret. vidit dominus et misertus est super magnitudine mali. ait q̄ angelo qui p̄cidebat. sufficiat. iam cessa manus tua. erat autem gelus dñi stans iuxta aream hierebuseī. leuauitq; dauid oculos suos. vidit angelum domini. stātē inter terrā et celū habentē euaginatū gladiū in manu sua. tenebatq; eum contra ciuitatē. et ceciderunt tres ipse quā maiores natu uestiti cilicijs p̄ni tentes. dixitq; dauid ad deū. nonne ego sum qui iussi ut numeretur populus. ego qui peccaui. ego qui malū feci. iste autem quid commeruit domine deus tuus. obsecro manus tua sit in me et in domū patris mei. populus autē tuus nō peccauit. angelus aūt domini precepit gad ut diceret dauid ut ascenderet erigeret altare domino in area ornani hebusei. ascendit ergo dauid iuxta sermonem gad quē locutus est fuerat. noluit dominū. porro ornā cū suis respexit. vidit q̄ angelū. quattuorq; filii eius cū eo. absconderūt se. nā eo tp̄re terebant triticū. ig cū uenisset dauid ad ornan. prospexit et uidit eum. et egressus est de area. adorauit eum pronus in terram. dixitq; ei dauid. dominus loci huius tue. ut edificem ibi altare dño. ita ut quiescat ulcus argenteum a populo. et cesset plaga a populo. dixit aūt ornā ad dauid. tolle et offerat dominus meus rex quod placet. ecce boues do in holocaustū. tribulas in lignū. triticū in sacrificiū. cūcta tibi dabo. cui rex dauid ait. non ita erit. sed emendo emā ea pretio. nec auferam quod tuum est domino. ut holocaustum offeram gratuitum. emit itaq; dauid aream et boues pecunia argenti. pōdere. sex. milia siclorum. et edificauit ibi altare domino. et obtulit holocaustum et pacifica. et inuocauit deum. et exaudiuit eum igne de celo super altare holocausti. precepitq; dñs angelo. et conuertit gladium suum in uaginam. p̄ minus ergo dauid vidēs q̄ exaudisset eū dominus in area ornan iebusei. immolauit ibi uictimas. nō enim poterat ire tabernaculum domini quod fecerat moyses in deserto. et altare holocausti tūc in excelso gabaon. et p̄ualuit dauid ne adiret ut ibi obsecraret deum. nimis enim fuerat p̄territus uidens gladiū angeli dominū. dixitq; dauid. hec domus dei et hec altaria holocaustū israel. et precepit ut congregarentur omnes p̄selytī qui erant in terra israel. et constituit ex eis latomos ad dedolandos lapides. ut perficerent edificium domus dei. parauit quoq; plumbum ad clauos ianuarū. ad cōmissuras. ad hec multitudinem ferri quoq; nimiam. et es. quod ponderis non posset estimari. ligna quoq; cedrina non poterant estimari. sidonii enim et tirii deportauerant ad dauid. et dixit dauid. Salomon filius meus puer parvulus est. et delicatus. domus quā edificare uolo domino talis esse debet. ut fama et gloria ei nō noceat. spectabo ergo et necessaria ad hanc cōparabo. cūq; mortē sua cerneret imminere. vocauit salomonem filium suum. et precepit ei ut edificaret domum domino deo israel. dixitq; dauid ad salomonem. fili mi uoluntatis mee fuit ut edificarem domū nōi domini dei mei. sed factus est ad me sermo dñi dicens. multū sanguinē effudisti. et plurima bella bellasti. nō poterit edificare domum nōi mei. eo quod effuso sanguine coram me. filius qui natus fuerit tibi erit uir quietissimus. faciā enim eum requiescere ab omnibus inimicis suis per circuitum. salomon enim pacificus uocabitur. et pacē et otium dabo in israel. ipse edificabit domum nōi mei. et ipse erit mihi in filium. et ego ero ei in patrem. firmabo q̄ solium regni eius super israel in eternum. nūc ergo fili mi esto dominus tecū. xp̄s perare. et edifica dominū deū tuū sicut locutus est de te. det quoq; tibi dñs prudentiā et sensum. ut regere possis israel. et custodire legem domini dei tui. sed cum placere poteris. si custodieris mandata et iudicia q̄ precepit dominus moysi ut docerets israel. confortare igitur et viriliter age. nec metuas neq; paueas. ecce ego in paupertula mea p̄parauī pondus domus dñi. auri talenta. c. milia. et argenti mille milia talentorū. eris quoq; tecum artifex omnium operum. ad cuncta sculpenda. lapides p̄parati ad dumuersa impendia. habes quoq; plurimos artifices. latomos. et cementarios. artificesq; lignorum. et omnium ad fabricandū opus prudentissimos in auro argento. ere. et ferro. quorum non est numerus. surge igitur et fac. erit dominus tecū.

Precepit quoq; dauid cūctis principibus israel. ut adiuuarent salomonem filium suum. dicens. numquid non dominus deus uester uobiscum est. et dedit uobis requiem per circuitū. et tradidit omnes inimicos in manu uestra. subiecta est terra coram domino et coram populo eius. p̄parate ergo corda uestra et animas uestras ut quęratis dominum deum uestrum. et surgite et edificate sanctuarium domino deo. ut inferatur arca federis domini. et uasa dei consecrata domui q̄ edificetur nōi domini.

Senex. et plenus dierum regem constituit salomonem filium suum super israel. congregauitq; omnes p̄ncipes israel. et sacerdotes. et leuitas. numeratiq; sunt leuite a triginta annis et sursum. inuenta sunt xxxviii. octo milia uirorum. ex his electi sunt qui ministrarent in ministerio domus domini. xxiiii. milia. prepositi aūt iudicii. vi. milia. porro. iiii. milia ianitores. et totidem psallentes canendo deo organis q̄ fecerat ad canendū. et distribuit eos dauid per uices filiorum. leui. gerson. caath et merari.

Gerson. leedan et semei. filii leedan. p̄ncipes iehiel. et zetham et ioel. tres filii semei. salomith et aziel. et aran. isti principes familiarū leedan. porro filii semei. selomith. et aziel. et aran. isti filii semei quattuor. erant aūt filii leedan primus. iehiel. secundus. porro aran filii non habuerunt plurimos filios. fuerunt ergo in una familia et una domo cōputati sunt.

Filii autem amram. aaron et moyses. segregatusq; est aaron ut ministraret in sancto sanctorum. ipse et filii eius usq; in sempiternum. ut adoleret deo thimiama. et ministraret ei. benediceretq; in nomine illius. porro moyses homini dei filii eius annumerati sunt tribui leui. filii moysi gersom et eliezer. vi. filii gersom. subuel primus. fuerunt aūt filii eliezer roboam primus. non fuerunt eliezer filii alii. porro filii roboam multiplicati sunt nimis. filii ysaar salomith primus. filii ebron iezrian primus. amarias secundus. iazihel tertius. iecmam quartus. filii aziel. micha primus. iesia secundus. filium emari. moolī. et musi. filii moolī. eleazar. et cis. mortuus est aūt eleazar. et nō habuit filios. sed filias. accepereruntq; eas filii cis. fratres earū. filii musi moolī. leder. et ieremuth. tres isti filii leui in cognationibus suis. et familiis distincti. in capitibus per singula nomina recensitis. qui faciebant opus ministerii domus domini a. xx. annis et supra. dixit enim dauid. requiem dedit dominus deus israel populo suo et habitationem iherusalem usq; in sempiternum. nec erit officium leuitarum. ut ultra portent tabernaculum testimonii et uasa eius ad ministrandū. iuxta precepta quoq; dauid nouissima supputabitur numerus filiorum leui a. xx. annis et supra. et erunt sub manu filiorum aaron. leuitarum domus domini. in atriis et in gazophylacio. et in mundatione omnium sanctorum. et in opere ministerii templi domini. et in propositionibus panum. et in simila. in sacrificium. et in azimis. et in sartagine. et in torta. et in mensura uniuersa. et in omni pondere et modo. ut stent mane ad confitendum. et canendum deo. similiterq; ad uesperam. et in omni oblatione holocaustorum domini. in sabbatis. in neomeniis. et in solemnitatibus reliquis. iuxta numerum et cerimonias singulorum. ut ministrent coram domino. et custodiant obseruationes tabernaculi federis. et ritus sanctuarii. et obseruationem

filiorum aaron fratrum suorum ut ministrarent in domo domini.

xxiiii. Porro filiis aaron hee partitiones erant. Filii aaron nadab et abiu et eleazar et ithamar. Mortui sunt autem nadab et abiu ante patrem suum absque liberis. Sacerdotioque functus est eleazar et ithamar. Et divisit eos david et sadoch de filiis eleazar et ahimelech de filiis ithamar secundum vices suas et ministerium. Inventique sunt multo plures filii eleazar in principibus virorum quam filii ithamar. Divisit autem eis hoc est filiis eleazar principes per familias xvi. et filiis ithamar per familias et domos suas octo. Porro divisit utrasque inter se familias sortibus. Erant enim principes sanctuarii et principes dei tam de filiis eleazar quam de filiis ithamar. Descripsitque eos semeias filius nathanahel scriba leuites coram rege et principibus et sadoch sacerdote et ahimelech filio abiathar principibus quoque familiarum sacerdotalium et leviticarum unam domum que ceteris preerat eleazar et alteram domum que sub se habebat ceteros ithamar. Exivit autem sors prima ioiarib. secunda iedie. tertia arim. quarta seorim. quinta melchia. sexta maiman. Septima accos. octava abia. nona iesua. decima sechenia. undecima eliasib. duodecima iacim. tertiadecima opha. xiiii. ysbaal. xv. belga. xvi. emmer. xvii. ezir. xviii. aphapses. xviiii. phetheia. xx. iezechel. xxi. iachin. xxii. gamul. xxiii. dalaiau. xxiiii. maziau. Hee vices eorum secundum ministeria sua ut ingrediantur domum dei et iuxta ritum suum sub manu aaron patris eorum sicut preceperat dominus deus israel.

Filiorum autem levi qui reliqui fuerant de filiis amram erat subahel et de filiis subahel iehedeia. De filiis quoque roobie princeps iesias. Isaari vero filius salemoth. filiusque salemoth iaath. filiusque eius ieriau. amarias secundus. iaziel tertius. iecmaan quartus. Filius oziel micha. Filius micha samir. Frater micha iesia. filiusque iesie zacharias.

Filii merari mooli et musi. Filius oziau benno. Filii quoque merari ozau et soem et zachur et hebri. Porro mooli filius eleazar qui non habebat liberos. Filius vero cis ierameel. Filii musi mooli eder et ierimuth. Isti filii levi secundum domos familiarum suarum. Miseruntque et ipsi sortes contra fratres suos filios aaron coram david rege et sadoch et ahimelech et principibus familiarum sacerdotalium et leviticarum tam maiores quam minores omnes sors equaliter dividebat.

xxv. Igitur david et magistratus exercitus segregaverunt in ministerio filios asaph et heman et idithun qui prophetarent in cytharis et psalteriis et cymbalis secundum numerum suum dedicato sibi officio servientes. De filiis asaph zachur et ioseph et nathania et asarela filii asaph sub manu asaph prophetantis iuxta regem. Porro idithun filii idithun godolias sori ieseias et asabias et mathathias sex sub manu patris sui idithun qui in cythara prophetabat super confitentes et laudantes dominum. Heman quoque filii heman bocciau mathania oziel subuhel et ierimoth ananias anani eliatha geddelthi et romamthiezer et iesbacasa mellothi othir maazioth. Omnes isti filii heman videntis regis in sermonibus dei ut exaltaret cornu. Deditque deus heman filios quattuordecim et filias tres. Universi sub manu patris sui ad cantandum in templo domini distributi erant in cymbalis et psalteriis et cytharis in ministeria domus domini iuxta regem asaph et idithun et heman. Fuit autem numerus eorum cum fratribus suis qui erudiebant canticum domini cuncti doctores ducenti lxxx. octo. Miseruntque sortes per vices suas ex equo tam maior quam minor doctus pariter et indoctus.

Egressaque est sors prima ioseph qui erat de asaph. Secunda godolie ipsi et filiis eius et fratribus eius xii. Tertia zachur filiis et fratribus eius xii. Quarta isari filiis et fratribus eius duodecim. Quinta nathanie filiis et fratribus eius xii. Sexta boccian filiis et fratribus eius xii. Septima isreela filiis et fratribus eius xii. Octava iesie filiis et fratribus eius xii. Nona mathanie filiis et fratribus eius xii. Decima semeie filiis et fratribus eius xii. Undecima azarel filiis et fratribus eius xii. Duodecima asabie filiis et fratribus eius xii. Tertiadecima subahel filiis et fratribus eius xii. Quartadecima mathathie filiis et fratribus eius xii. Quintadecima ierimoth filiis et fratribus eius xii. Sextadecima ananie filiis et fratribus eius xii. Septimadecima iesbacase filiis et fratribus eius xii. Octavadecima anani filiis et fratribus eius xii. Nonadecima mellothi filiis et fratribus eius xii. Vicesima eliatha filiis et fratribus eius xii. Vicesima prima othir filiis et fratribus eius xii. Vicesima secunda geddelthi filiis et fratribus eius xii. Vicesima tertia maazioth filiis et fratribus eius xii. Vicesima quarta romamthiezer filiis et fratribus eius xii.

xxvi. Divisiones autem ianitorum. De chorithis meselemia filius core de filiis asaph. Filii meselemie zacharias primogenitus. iadihel secundus. zabadias tertius. iathanahel quartus. Helam quintus. iohanan sextus. elioenai septimus. Filii autem obededom semeias primogenitus. iozabad secundus. ioaha tertius. sachar quartus. nathanahel quintus. Amihel sextus. isachar septimus. phollathi octavus quia benedixit illi dominus. Semeie autem filio eius nati sunt filii prefecti familiarum suarum erant enim viri fortissimi. Filii ergo semeie othni et raphahel et obed, helzabad et fratres eius viri fortissimi. Heliu quoque et samachias. Omnes hii de filiis obededom ipsi et filii et fratres eorum fortissimi ad ministrandum lxii. de obededom. Porro meselemie filii et fratres robustissimi xviii. De osa autem id est de filiis merari semri princeps non enim habuerat primogenitum idcirco posuerat eum pater eius in principem. Helcias secundus. tabelias tertius. zacharias quartus. Omnes hii filii et fratres osa xiii. Hii divisi sunt ianitores ut semper principes custodiarum sicut et fratres eorum ministrarent in domo domini. Misse sunt ergo sortes ex equo et parvis et magnis per familias suas in unamquamque portarum. Cecidit ergo sors orientalis selemie. Porro zacharie filio eius viro prudentissimo et erudito sortito obtigit plaga septentrionalis. Obededom vero et filiis eius ad austrum in qua parte domus erat seniorum concilium. Sephim et osa ad occidentem iuxta portam que ducit ad viam ascensionis custodia contra custodiam. Ad orientem vero leuite sex et ad aquilonem quattuor per diem atque ad meridiem similiter in die quattuor. Et ubi erat concilium bini et bini. In cellulis quoque ianitorum ad occidentem quattuor in via bini per cellulas.

Hee sunt divisiones ianitorum filiorum core et merari. Porro achias erat super thesauros domus domini et vasa sanctorum. Porro filii ledan filii gersoni. De ledan principes familiarum ledan et gersoni iehieli. Filii iehieli zathan et iohel fratres eius super thesauros domus domini et vasa sanctorum, amramitis et isaaritis et hebronitis et ozielitis. Subuhel autem filius gersom filii moysi prepositus thesauris. Fratres quoque eius eliezer cuius filius rabia et huius filius isaias et huius filius ioram. Huius quoque filius zechri sed et huius filius selemith. Ipse selemith et fratres eius super thesauros sanctorum que sanctificavit david rex et principes familiarum et tribuni et centuriones et duces exercitus de bellis et manubiis preliorum que consecraverant ad instaurationem et supellectilem templi domini. Hec autem universa sanctificavit samuhel videns et saul filius cis et abner filius ner et ioab filius sarvie. Omnes qui sanctificaverant ea per manus selemith et fratrum eius. Isaaritis vero preerat chonenias et filii eius ad opera forinsecus super israhel ad docendum et iudicandum eos. Porro de hebronitis asabias et fratres eius viri fortissimi mille septingenti preerant israheli trans iordanem contra occidentem in cunctis operibus domini et in ministerio regis. Hebronitarum autem princeps fuit ierias secundum familias et cognationes eorum.

Quadragesimo anno regni david recensiti sunt et inventi viri fortissimi in iazer galaad. Fratresque eius robustioris etatis duo milia septingenti principes familiarum. Preposuit autem eos david rex rubenitis et gaditis et dimidie tribui manasse in omne ministerium dei et regis.

xxvii. Filii autem israel secundum numerum suum principes familiarum tribuni et centuriones et prefecti qui ministrabant regi iuxta turmas suas ingredientes et egredientes per singulos menses in anno uno viginti quattuor milibus singuli preerant. Prime turme in primo mense preerat iesboam filius zabdihel et sub eo xxiiii milia. De filiis phares princeps cunctorum principum in exercitu mense primo. Secundi mensis habebat turmam dudia achoites et post se alterum nomine macelloth qui regebat partem exercitus xxiiii milium. Dux quoque turme tertie in mense tertio erat banaias filius ioiade sacerdos et in divisione sua xxiiii milia. Ipse est banaias fortissimus inter xxx et super triginta. Preerat autem turme-

ipsius amizadab filius eius. Quartus mense quarto asahel frater ioab et zabadias filius eius post eum. et turma eius .xx.iiii. milia. Quintus mense quinto. princeps samoth iezarites et in turma eius .xx.iiii. milia. Sextus mense sexto hyra filius acces thecuites. et in turma eius .xx.iiii. milia. Septimus mense septimo helles phallonites de filiis ephraim. et in turma eius .xx.iiii. milia. Octavus mense octavo sobochai husathites de stirpe zarai. et in turma eius .xx.iiii. milia. Nonus mense nono abiezer anathothites de filiis gemini. et in turma eius .xx.iiii. milia. Decimus mense decimo marai et ipse netophatites de stirpe zarai. et in turma eius .xx.iiii. milia. Undecimus undecimo mense banaias pharatonites de filiis ephraim. et in turma eius .xx.iiii. milia. Duodecimus mense duodecimo holdai netophatites de stirpe gothonihel. et in turma eius .xx.iiii. milia.

Porro tribubus israhel preerant rubenitis dux eliezer filius zechri. Simeonitis dux saphatias filius macha. Levitis asabias filius camuhel. Aaronitis sadoch. Iuda elihu frater david. Ysachar amri filius michahel. Zabulonitis iesmaias filius abdie. Neptalitibus ierimoth filius ozihel. Filiis ephraim osee filius ozaziu. Dimidie tribui manasse iohel filius phadaie. Et dimidie tribui manasse in galaad addo filius zacharie. Beniamin autem iasihel filius abner. Dan vero ezrihel filius ieroam. hii principes filiorum israhel.

Noluit autem david numerare eos a .xx. annis inferius. quia dixerat dominus ut multiplicaret israhel sicut stellas celi. Ioab filius sarvie ceperat numerare. nec complevit. quia super hoc ira irruerat in israhel. et idcirco numerus eorum qui fuerant recensiti non est relatus in fastos regis david. Super thesauros autem regis fuit azmoth filius adihel. His autem thesauris qui erant in urbibus et in vicis et in turribus presidebat ionathan filius ozie.

Operi autem rustico agricolisque qui exercebant terram. preerat ezri filius chelub. Vinearumque cultoribus semeias ramathites. Cellis autem vinariis zabdias aphonites. Nam super oliveta et ficeta que erant in campestribus. balanan gederites.

Super apothecas autem olei ioas. Porro armentis que pascebantur in saron. prepositus fuit setrai saronites. Et super boves in vallibus saphat filius adli. Super camelos vero ubil ismahelites. Et super asinos iadias meronathites. Super oves quoque iaziz agarenus. Omnes hii principes substantie regis david. Ionathan autem patruus david. consiliarius vir prudens et litteratus. Ipse et iahihel filius achamoni. erant cum filiis regis. Achitofel etiam consiliarius regis. et chusai arachites amicus regis. Post achitofel fuit ioiada filius banaie. et abiathar. Princeps autem exercitus regis erat ioab.

xxviii

Convocavit igitur david omnes principes israhel. duces tribuum. et prepositos turmarum qui ministrabant regi. tribunos quoque et centuriones qui preerant substantie et possessionibus regis. filiosque suos cum eunuchis et potentes et robustissimos quosque in exercitu ierusalem. Cumque surrexisset rex et stetisset. ait. Audite me fratres mei et populus meus. Cogitavi ut edificarem domum in qua requiesceret archa federis domini. et scabellum pedum dei nostri. et ad edificandum omnia preparavi. Deus autem dixit michi. Non edificabis domum nomini meo. eo quod sis vir bellator et sanguinem fuderis. Sed elegit dominus deus israhel me de universa domo patris mei ut essem rex super israhel in sempiternum. De iuda autem elegit principes. Porro de domo iuda domum patris mei. et de filiis patris mei placuit ei ut me eligeret regem super cunctum israhel. Sed et de filiis meis. filios enim multos dedit michi dominus. elegit salomonem filium meum ut sederet in throno regni domini super israhel. Dixitque michi. Salomon filius tuus edificabit domum meam et atria mea. Ipsum enim elegi michi in filium et ego ero ei in patrem. Et firmabo regnum eius usque in eternum. si perseveraverit facere precepta mea et iudicia sicut et hodie. Nunc ergo coram universo cetu israhel audiente domino deo nostro. Custodite et perquirite cuncta mandata domini dei nostri ut possideatis terram bonam. et relinquatis eam filiis vestris post vos usque in sempiternum. Tu autem salomon fili mi scito deum patris tui. et servi ei corde perfecto. et animo voluntario. Omnia enim corda scrutatur dominus. et universas mentium cogitationes intelligit. Si quesieris eum invenies. Si autem dereliqueris illum proiciet te in eternum. Nunc ergo quia elegit te dominus ut edificares domum sanctuarii confortare et perfice. Dedit autem david salomoni filio suo descriptionem porticus et templi. et cellariorum et cenaculorum in adytis. et domus propitiationis. necnon et omnium que cogitaverat atriorum et exedrarum per circuitum in thesauros domus domini. et in thesauros sanctorum. divisionumque sacerdotalium et leviticarum in omnia opera domus domini. et in universa vasa ministerii templi domini. Aurum in pondere per singula vasa ministerii. Argenti quoque pondus pro vasorum et operum diversitate. Sed et candelabra aurea et lucernas eorum. aurum pro mensura uniuscuiusque candelabri et lucernarum. Similiter et candelabris argenteis. et lucernis eorum. pro diversitate mensure pondus argenti tradidit. Aurum quoque dedit in mensas propositionis pro diversitate mensarum. Similiter et argentum in alias mensas argenteas. Ad fuscinulas quoque et phialas et thuribula ex auro purissimo. et leunculos aureos pro qualitate mensure pondus distribuit in leunculum et leunculum. Similiter et in leones argenteos diversum argenti pondus separavit. Altari autem in quo adoletur incensum aurum purissimum dedit. ut ex ipso fieret similitudo quadrige cherubin extendentium alas. et velantium archam federis domini. Omnia inquit venerunt scripta manu domini ad me. ut intelligerem universa opera exemplaris.

Dixit quoque david salomoni filio suo. Viriliter age. et confortare. et fac. Ne timeas. et ne paveas. Dominus enim deus meus tecum erit. et non dimittet te nec derelinquet te donec perficias omne opus ministerii domus domini. Ecce divisiones sacerdotum. et levitarum in omne opus ministerii domus domini. assistunt tibi et parati sunt. et noverunt tam principes quam populus. facere omnia precepta tua.

xxix

Locutusque est rex david ad omnem ecclesiam. Salomonem filium meum unum elegit deus adhuc puerum et tenellum. Opus namque grande est. neque enim homini preparatur habitatio sed deo. Ego autem totis viribus meis preparavi impensas domus dei mei. Aurum in vasa aurea. et argentum in argentea. Es in enea. ferrum in ferrea. ligna ad lignea. lapides onichinos. et quasi stibinos et diversorum colorum. omnemque preciosum lapidem et marmor parium abundantissime. Et super hec que optuli in domum dei mei. de peculio meo aurum et argentum do in templum dei mei. exceptis his que paravi in edem sanctam. tria milia talenta auri de auro ophir. et septem milia talentorum argenti probatissimi ad deaurandos parietes templi. Et ubicumque opus est aurum de auro. et ubicumque est opus argenti argentum opera fiant per manus artificum. Et si quis sponte offert. impleat manum suam hodie et offerat quod voluerit domino. Polliciti sunt itaque principes familiarum. et proceres tribuum israhel. tribuni quoque et centuriones. et principes possessionum regis. dederuntque in opera domus dei auri talenta .v. milia. et solidos .x. milia. (decem milia) argenti talenta decem milia. eris talenta .xviii. milia. ferri quoque c. milia talentorum. Et apud quemcumque inventi sunt lapides dederunt in thesauros domus domini per manum iehihel gersonnitis. Letatusque est populus cum vota sponte promitteret. quia corde toto offerebant ea domino. Sed et david rex letatus est gaudio magno. et benedixit domino coram universa multitudine et ait. Benedictus es domine deus patris nostri israhel ab eterno in eternum. Tua est domine magnificentia et potentia et gloria. atque victoria tibi laus. Cuncta enim que in celo sunt et in terra tua sunt. Tuum domine regnum. et tu es super omnes principes. Tue divitie et tua est gloria. tu dominaris omnium. In manu tua magnitudo et imperium omnium. Nunc igitur deus noster confitemur

et laudamus nomen tuum inclitum. Quis ego et quis populus meus ut possimus hec tibi universa promittere? Tua sunt omnia, et que de manu tua accepimus dedimus tibi. Peregrini enim sumus coram te et advene, sicut omnes patres nostri. Dies nostri quasi umbra super terram et nulla est mora. Domine deus noster, omnis hec copia quam paravimus ut edificaretur domus nomini sancto tuo, de manu tua est et tua sunt omnia. Scio deus meus quod probes corda et simplicitatem diligas, unde et ego in simplicitate cordis mei letus obtuli universa hec, et populum tuum qui hic repertus est vidi cum ingenti gaudio tibi offerre donaria. Domine deus Abraham et Ysaac et Israel patrum nostrorum, custodi in eternum hanc voluntatem cordis eorum, et semper in venerationem tui mens ista permaneat. Salomoni quoque filio meo da cor perfectum ut custodiat mandata tua, testimonia tua et cerimonias tuas, et faciat universa, et edificet edem cuius impensas paravi.

Precepit autem David universe ecclesie: Benedicite domino deo nostro. Et benedixit omnis ecclesia domino deo patrum suorum. Et inclinaverunt se et adoraverunt deum et deinde regem. Immolaveruntque victimas domino et obtulerunt holocausta die sequenti, tauros mille, arietes mille, agnos mille cum libaminibus suis et universo ritu abundantissime in omnem Israel. Et comederunt et biberunt coram domino in die illa cum gaudio magno. Et unxerunt secundo Salomonem filium David. Unxerunt autem eum domino in principem, et Sadoch in pontificem. Seditque Salomon super solium domini in regem pro David patre suo, et cunctis placuit, et paruit illi omnis Israel. Sed et universi principes et potentes et cuncti filii regis David dederunt manum et subiecti fuerunt Salomoni regi. Magnificavit ergo dominus Salomonem super omnem Israel, et dedit illi gloriam regni qualem nullus habuit ante eum rex Israel.

Igitur David filius Ysai regnavit super universum Israel. Et dies quibus regnavit super Israel fuerunt xl anni. In Hebron regnavit vii annis, et in Ierusalem annis xxxiii. Et mortuus est in senectute bona, plenus dierum, diviciis et gloria. Regnavitque Salomon filius eius pro eo. Gesta autem David regis priora et novissima scripta sunt in libro Samuhel videntis et in libro Nathan prophete, atque in volumine Gad videntis, universique regni eius et fortitudinis et temporum que transierunt sub eo, sive in Israel sive in cunctis regnis terrarum.

Explicit paralipomenon. i. verba dierum liber primus. Incipit liber II. i. verba dierum.

CONFORTATUS est ergo Salomon filius David in regno suo, et dominus erat cum eo et magnificavit eum in excelsum. Precepitque Salomon universo Israeli, tribunis et centurionibus et ducibus et iudicibus omnis Israel et principibus familiarum, et abiit cum universa multitudine in excelsum Gabaon, ubi erat tabernaculum federis domini quod fecit Moyses famulus domini in solitudine. Archam autem dei adduxerat David de Cariathiarim in locum quem paraverat ei, et ubi fixerat illi tabernaculum, hoc est in Ierusalem. Altare quoque eneum quod fabricatus fuerat Beseleel filius Huri filii Hur, ibi erat coram tabernaculo domini, quod et requisivit Salomon et omnis ecclesia. Ascenditque Salomon ad altare eneum coram tabernaculo federis domini, et obtulit in eo mille hostias. Ecce autem in ipsa nocte apparuit ei deus dicens: Postula quod vis ut dem tibi. Dixitque Salomon deo: Tu fecisti cum David patre meo misericordiam magnam, et constituisti me regem pro eo. Nunc ergo domine deus impleatur sermo tuus quem pollicitus es David patri meo. Tu enim me fecisti regem super populum tuum multum, qui tam innumerabilis est quam pulvis terre. Da michi sapientiam et intelligentiam ut egrediar coram populo tuo et ingrediar. Quis enim potest hunc populum tuum digne qui tam grandis est iudicare?

Dixit autem dominus deus ad Salomonem: Quia hoc magis placuit cordi tuo, et non postulasti divitias et substantiam et gloriam, neque animas eorum qui te oderant, sed nec dies vite plurimos, postulasti autem sapientiam et scientiam ut iudicare possis populum meum super quem constitui te regem, sapientia et scientia data sunt tibi. Divitias autem et substantiam et gloriam dabo tibi, ita ut nullus in regibus nec ante te nec post te fuerit similis tui.

Venit ergo Salomon ab excelso Gabaon in Ierusalem coram tabernaculo federis, et regnavit super Israel. Congregavitque sibi currus et equites, et facti sunt ei mille quadringenti currus et xii milia equitum, et fecit eos esse in urbibus quadrigarum et cum rege in Ierusalem. Prebuitque rex in Ierusalem argentum et aurum quasi lapides, et cedros quasi sicomoros que nascuntur in campestribus multitudine magna. Adducebantur autem ei equi de Egypto et de Coa a negotiatoribus regis, qui ibant et emebant pretio quadrigam equorum sexcentis argenteis, et equum centum quinquaginta. Similiter de universis regnis Etheorum et a regibus Syrie emptio celebrabatur.

II Decrevit autem Salomon edificare domum nomini domini et palatium sibi. Et numeravit septuaginta milia virorum portantium humeris, et lxxx milia qui cederent lapides in montibus, prepositosque eorum tria milia dc. Misit quoque ad Yram regem Tyri dicens: Sicut egisti cum David patre meo et misisti ei ligna cedrina ut edificaret sibi domum in qua et habitavit, sic fac mecum ut edificem domum nomini domini dei mei, et consecrem eam ad adolendum incensum coram illo et fumigandum aromata, et ad propositionem panum sempiternam, et holocaustomata mane et vespere, sabbatis quoque et neomeniis et sollempnitatibus domini dei nostri in sempiternum, que mandata sunt Israeli. Domus enim quam edificare cupio magna est. Magnus est enim deus noster super omnes deos. Quis ergo poterit prevalere ut edificet ei dignam domum? Si celum et celi celorum capere eum non queunt, quantus ego sum ut possim ei edificare domum? Sed ad hoc tantum ut adoleatur incensum coram illo. Mitte ergo michi virum eruditum qui noverit operari in auro et argento, ere et ferro, purpura, cocco et iacincto, et qui sciat sculpere celaturas cum his artificibus quos mecum habeo in Iudea et Ierusalem, quos preparavit David pater meus. Sed et ligna cedrina mitte michi et arceuthina et pinea de Libano. Scio enim quod servi tui noverint cedere ligna de Libano, et erunt servi mei cum servis tuis, ut parentur michi ligna plurima. Domus enim quam cupio edificare magna est nimis et inclita. Preterea operariis qui cesuri sunt ligna servis tuis dabo in cibaria tritici choros xx milia, et ordei choros totidem, olei sata xx milia.

Dixit autem Yram rex Tyri per litteras quas miserat Salomoni: Quia dilexit dominus populum suum, idcirco te regnare fecit super eum. Et addidit dicens: Benedictus dominus deus Israel qui fecit celum et terram, qui dedit David regi filium sapientem et eruditum et sensatum atque prudentem, ut edificaret domum domino et palatium sibi. Misi ergo tibi virum prudentem et scientissimum Hiram fabrum patrem meum, filium mulieris de filiabus Dan, cuius pater Tyrius fuit, qui noverit operari in auro et argento, ere et ferro, et marmore et lignis, in purpura quoque et iacincto et bysso et cocco, et qui sciat celare omnem sculpturam et adinvenire prudenter quodcumque in opere necessarium est, cum artificibus tuis et cum artificibus domini mei David patris tui. Triticum ergo et ordeum et oleum et vinum que pollicitus es domine mi mitte servis tuis. Nos autem cedemus ligna de Libano quot necessaria habueris, et applicabimus ea ratibus per mare in Ioppen. Tuum erit transferre ea in Ierusalem. Numeravit igitur Salomon omnes viros proselitos qui erant in terra Israel post dinumerationem quam dinumeravit David pater eius, et inventi sunt cl milia et tria milia sexcenti. Fecitque ex eis lxx milia qui humeris onera portarent, et lxxx milia qui lapides in montibus cederent, iii milia autem et dc prepositos operum populi.

III Cepit Salomon edificare domum domini in Ierusalem in monte

moria. qui dem oth⁹ turs fuerat dauit pat⁹ ei⁹ in loco
q̄ parauerat dauit in area ornā iebusei. Cepit aūt edi
ficare mā se scd̄o anno quarto regni sui. Et hec sunt fūdā
mēta q̄ iecit salomon ut ędificaret dominū dei. Lon
gitudinis cubitos in mēsura prima. lx. Latitudinis
domus cubitos .xx. porticū uō aīe fronte q̄ tēdebatur
longū. xx. Ita ut ibi sua latitudinis domus cubitorum
esset. porro altitudo. cētū. xx. cubitorū erat. Et deau
rauit eā i testeris auro mūdissimo. domū quoq; ma
iorē texit tabulis ligneis albis. Et laminas aurī ob
duxit eas. Fecitq; in ea palmas. q̄ sibi cō
tinuārent et lucernas cōplectentes. Strauit quoq; pauimē
tū tēpli pretiosissimo marmore decore multo. porro
auru erat probatissimū. decussa lamminis texit domū
cedrinis cā. et posuit. q̄ putaret se. rhoetia. q̄ lauit che
rubin i pariete. Erat quoq; domus tota sāctū sanctorū
mēsura pedū. xx. latitudinē domus cubitorū. xx. et altitudi
nē similit. xx. cubitorū. Et laminis auri texit eā.
sicut alentis et palmis. Et relaqueos. Erant autē. ante
ipsū oracula quae texit auro. Erat etiā in domo sācta sācto cher
ubim duo opere statuario. et texit eos auro. Alę cheru
bin. xx. cubitos extendebantur. ita ut una ālā habēt cu
bitos .v. tangeret parietē domus. Et ālam. v. cubi
tos habens. Alam tangeret alterius cherub. Simi
liter cherub alterius ālā .v. habebat cubitos. et tange
bat parietem. Duę et ālę ipsę .v. cubitorū alam cherub.
alterius contingebat. Igitur ale utriusq; cherubin
expanse extendebantur. quarū dorsa ingrediebā
tur parietem. Fecit et ipse ante templū duas co
lūnas. q̄ iuncte .v. cubitos habebāt altitudi
nis. porro capita earū quinq; cubitorū. nec nō et ea
tenacula in oraculo. et fuerat posita. ea capitibus colū
narū. quę gratanea etiā dicuntur. q̄ catenulis interpo
nuntur. Ipsaq; colūpnę posuit i uestibulo tēpli. unam
ad dextrā et alteram ad sinistrā. Cui dā adextris erat no
men iachin. hec ē firmitas. et dā adleuā booz. hoc
est in ea robur erat quae altare eneū. xx. cubitorū longi
tudinis. et .x. cubitorū altitudinis. Fecit etiā fusile eneū
.x. cubitos a labio usq; ad labiū. rotundū per gyrum. Quinq;
cubitos habebat altitudinis. et funiculus .xxx. cubitorū
ambiebat gyrū eius. Similitudo quoq; boum erat sub
illud. et .x. cubitos quedā extremitas eius celabat. q̄ du
obus uersis ad aquilonē mare fundebat. Boues aūt erant
subtus eos. et ipse mare super .xii. boues stabāt. tres ad
occidentē. porro tres ad meridiem. et tres qui reliqui
erant orientem. mare būtes super posita. posteriora
autem bouum erant i cetera fabrefacta. porro labra
tas eius habebant. xii. cubitos. Et labrum illud se
cat. q̄ labiū ei⁹ cingebat. et replebat quoq; mā
sura. trium milia metretas. Fecit quoq; decē. x. et posuit
v. ad dextrā. et v. ad sinistrā. ut lauarent in eis q̄ ne
cessaria holocaustis erant. porro in mari lauabātur sa
cerdotes. Fecit aūt candelabra aurea. x. sicū speciem q̄
iussa erant fieri. et posuit ea i tēplo. quinq; ad dextrā. et
v. ad sinistrā. Ante nō et mensas. x. posuit. eas in templo. v.
ad dextrā. et v. ad sinistrā. Scalas quoq; aureas centū. Fe
cit aūt atriū sacerdotū. et basilicā grandē. et hostia ianu
bus eā tegentia. porro mare posuit latere dextro. cōtra
orientem admeridiē. Fecit aūt ytā lebetes. cinerarios. et
tridentes. et phialas. et opleuit omne opus regis in domo dei. h
Ē columpnas duas. et capitella et capita. et fila q̄ tegebā
tur quę capita tegerent super capitella. et intorta
sūt. et granata essent. .cc. et tria ordines malogranato
rū singulis retiaculis sum gentibus. q̄ tegerent capitel
la et capita colūpnarū. Labrū et duodecim boues q̄ erant
posita basibus. et ante umbilicus quadrangulus. xii. cubitorū
lebetes. et cinerarios. et phialas. Omnia uasa fecit salomon
domui dei sui de auricalco mundissimo. i regione

iordanis. fudit ea rex in regione terrea. inter soccoth
et saredatha. Erat aūt multitudo uasorum innumerabilis. i
ta ut ignoraretur pondus eius. Erant quoq; salomon oīa
uasa domus dei. et altare aureū et mēsa. et super eam pa
nes propositionis. et candelabra quoq; cū lucernis suis. ut
luceret ante oraculū more ritus eius purissimo. et
floribus q̄dā. et lucernas et forpices aureos. oīa aūt opus
mūdissimo fecit fabre. Sed et materia quoq; et turibu
la. et phialas et mortariola eneum purissimo. et ianuas
hostia ędis interioris. i. sācta sāctorū. et hostia tēpli foris ad ea
tera. Sicq; opletū est omne
opus q̄ fecit salomō i domo dñi.

Tulit igitur salomon oīa sāctā q̄ uouerat dauit pa
ter suus. argentū et aurū. et uniuersa uasa et posui
it i thesauris domus domini. Post hęc congregauit ma
iores natu israel. et cūctos principes tribuū. et primos fa
miliarū de filiis israel in hierusalem. ut adducerent arcā
fœderis dñi de ciuitate dauit q̄ est syon. Venerunt
igitur ad regē oēs uiri israel. Eo die sollēnitatis mēsis sep
timi. Cūq; uenissent cūcti seniores israel portauerunt
leuite archam. et tulerūt eā. et omnem paruum
tabernaculi. Porro uasa sanctu q̄ erāt in tabernaculo.
portauerūt sacerdotes et leuite. Rex aūt salomō
et uniuersus cetus israel. qui erat cōgregatus ad
eum ante arcā. immolabāt arietes et boues. absq; ullo nūe
ro. multitudo enim erat innumerabilis. Et tulerūt
sacerdotes arcā fœderis domini in locū suū. i. adora
culum templi in sācta sāctorū. subter alas cherubim. Ita ut
cherubim expanderent alas suas super locum in
quo posita erat arca. et protegerent arcā et uectes eius.
Vectibus aūt quibus portabatur arca. erant
paululū longiores. et parte prior uidebāt arcā extra
culū. Sed eō quod paululū essent breuiores. eos fo
ris uidere nō poterant. Fuit ita q̄ usq; in presentē
diem. In tabula erat alia in arca. nisi due tabule
quas posuerat moyses oreb. q̄n legem dedit dñs
filiis israel. egredientibus eos de egypto. Omnes aūt sacerdotes
qui ibi potuerant in eo tempore sāctificati fuerāt. nec adhuc
illo tēpore ulcs ministerio ordo inter eos diuisus
erat. Sed leuite quā cantores. i. et qui sub asaph erāt.
et qui sub eman. et qui sub idithun. filii et fratres eo
rum byssinis. cymbalis et psalteriis. et cytharis
ornati. stabāt ad orientalem plagā altaris. et
cū eis sacerdotes centū. xx. cum tubis.
Factum est aūt cum cani
gerent tubis. et cantores pariter. tam
q̄ in uno ore laudem et confessionem domino
resonarent. et eleuarent uocem cum tubis. et cymbalis. et
organis. et diuersi generis musicorum. et laudarent dñm
dicentes. Quoniam bonus. quoniam in seculum misericordia eius.
tunc domus implebatur nube. templum scilicet domini.
et non poterant sacerdotes stare et
ministrare propter caliginem. Impleuerat enim gloria dñi
domum dei. Tunc salomon ait. dñs pollicitus est ut habi
taret in caligine. Ego aūt edificaui domum habitationis tue.
habitaculum firmissimum. et certissimum tibi ad
habitandum per cūcta secula. Conuertitq; faciem suam. et
benedixit uniuerse multitudini israel. Nam omnis mul
titudo stabat in pace. Et ait. Benedictus dominus deus israel
qui q̄ locutus est ore suo ad dauit patrem meum. et opere cōpleuit di
cens. A die qua eduxi populum meum de terra egypti. non
elegi ciuitatem de cunctis tribubus israel. ut edificaretur
templum in ea domus nōi mei. neq; elegi alium q̄ dauit ut
esset dux super populum meum israel. Elegi uero eum.
nomen meum ibi. Et elegi dauit. ut esset super
eum super populum meum israel. Cūq; fuisset
uoluntas dauit patris mei ut edificaret domum
nōi dñi dei israel. dixit dñs ad eum. Quia bene fuit vo
luntas tua ut edificares domū nōi mei. bñ q̄de
cisti hoc huius seculi uoluntatem. Si tamen e
dificabis hoc templum. uerūtamen filius tuus qui egredietur
de lumbis tuis. ipse edificabit domū nomini meo. Et
cōpleuit ergo dominus sermonē suum q̄ locutus fu
erat. Ego aūt surrexi pro patre meo. et sedi su
per thronum israel. sicut locutus est dominus. et edificaui
domum nōi dñi dei israel. Et posui ibi arcam. in qua

[illegible] ·labiū·

·7·x· cubitos latitudinis

·l· creagiae

·l· eternal

·ornata·

·locuta·

pactū dñm. q̄ pepigit cū filiis ist̄l.

Sterunt ergo cōtinuo dñō cū uersō uultu se multatu
dmis ist̄l. reprendit manus suas. Siquidē fecerat sa
lomon basim eneā. r posuerat eā in medio atrii ce
bitem. v. cubitos lōgitudinis. r. v. cubitos latitudīs. r
tres cubitos in altū. Steterūq; super eā. r dīxerat flex
is genibus ō uniuersam multitudinē ist̄l. r palmas i
celū leuauerat. Dñe deus ist̄l. nō ē similis tui deus
in celo. r in terra. qui custodis pactū r misericordiā cū seruis tu
is. qui ambulant cōram te in toto corde suo. qui seruasti
seruo tuo dauid patri meo q̄ cūq; locutus fuerat ei.
r ore pronūciasti. r manibus cōpleuisti sicut p̄sens dies
ostendit. nunc ergo dñe deus ist̄l. i ple seruo tuo
dauid patri meo q̄ cūq; locutus es ei dicens. nō deficiet
ex te uir coram me. qui sedeat super thronū meū
ist̄l. ita tñ si custodierint filii tui uias suas. ut ambu
lent in lege mea. sicut tu ambulasti coram me. Et
nūc dñe deus ist̄l. firmetur sermo tuus q̄ locutus es
seruo tuo dauid. Ergo ne credibile ē ut habitet deus
cum hominib; super terrā. Si celū et celi celorū non
te capiunt. q̄ tomagis domus hec quā edificauī. Sed ad
tūc respecta ē ut respicias orōnem serui tui. et obsecra
tionem ei dñe deus meus. Audiasq; preces quas fun
dit famulus tuus coram te. ut aperiās oculos tuos su
per domū istā die ac nocte. super locū q̄ dixisti. Erit
nomen meum ibi. ut exaudias orōnē q̄ seruus
tuus orauerit in loco isto. et audias deprecationem serui tui et
populi tui israel. quecūq; precati fuerint in loco isto. tu audi
es de celo. et faciens iudicū seruos tuos. ut reddas impio
quo uiā suā merito. et iustifices iustum. ut reddas ei
secundum iustitiā suā. Si fugerit populus tuus israel
inimicis suis. quia peccauerint tibi. et reuersi confite
buntur nomen tuum. et orauerint et deprecati fuerint te in
templo hoc. tu exaudies de celo. et propitiabe peccatis popu
li tui israel. et reduces eos in terram. quā dedisti
patribus eorum. Si clausum fuerit celum. et pluuia non fluxerit. propter peccata po
puli tui. et deprecati fuerint te in loco isto. confessi nō
mini tuo. et ab peccatis suis conuersi fuerint. cum afflixeris eos.
tu exaudi de celo. et dimitte peccata seruorum tuorum. et populi tui israel.
et doce eos uiam bonam per quam ingredi debeant. et da pluuiam
super terram tuam quam dedisti populo tuo in possessionem. Fa
mes si orta fuerit in terra. et pestilentia. et erugo et
locusta. et bruchus. et si hostes uastauerint regionem portarum eius.
et clauserint eum in cunctis finibus suis. quecūq; plaga et infirmitas fuerit.
Siquis de populo tuo israel fuerit. cognouerit plagam
suam et infirmitatem suam. et expandens manus suas
in domo hac. tu exaudi de celo de habitaculo
tuo. et propitiare. et reddas unicuique secundum uias suas. quas
noueris cor eius. tu enim solus nosti corda filiorum
hominum. ut timeant te. et ambulent in uiis tuis. cunctis
diebus quibus uiuunt super faciem terre. quā dedisti pa
tribus nostris. Etenim hospes quoque qui non est de populo tuo israel
uenerit de terra longinqua propter nomen tuum magnum. et manum tuam
et brachium tuum extentum. et adorauerit in loco isto. tu exau
di de celo firmissimo habitaculo tuo. et facias cuncta
propter quę inuocauerit te ille peregrinus. ut discant omnes
populi terre nomen tuum. timeantque te sicut populus tuus
israel. cognoscantque quia nomen tuum inuocatum ē super dom
um hanc quam edificauī ego.

Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra hostes
suos. per uiam quam miseris eos. et orauerint te ad
uersus ciuitatem hanc ē quam elegisti. et domum quā
edificauī nomini tuo. ut exaudias de celo preces eorum et obse
crationem eorum. Si iudicium peregerint pro eis. nec
quis ē homo qui non peccet. cumque iratus fueris eis. et tradi
deris eos hostibus. ut transmigrent in terram longi
quam uel prope. et reuersi fuerint ad cor suum in terra
captiuitatis suę. et egerint pœnitentiam. et deprecati te fue
rint in terra transmigrationis suę dicentes. peccauimus iniq
e fecimus. impie egimus. et reuisi fuerint in toto
corde suo. et tota anima sua. in terra captiuitatis sue. ad quam
ducti sunt. adorantes te contra uiam terre sue. quam dedisti
patribus eorum. et ciuitatis quā elegisti. et domus quā edifica
ui nomini tuo. ut exaudias de celo. de firmo habita
culo tuo preces eorum. et facias iudicium. et dimittas populo tu
o qui peccauit tibi. et cunctas iniquitates eorum. quibus prę
uaricati sunt in te. et dabis misericordes coram eis. et misereantur
eis. quia populus tuus et hereditas tua sunt. quos eduxisti de terra
egypti. de medio fornacis ferree. ut sint oculi tui aperti
super deprecationem serui tui. et super deprecationem israel populi tui.
et exaudias eos in cunctis pro quibus inuocauerint te. tu enim
separasti eos tibi in hereditatem de cunctis populis terre.
sicut locutus es per manum moysi serui tui. quando eduxisti patres
nostros de egypto domine deus.

Cumque complesset salomon orans dominum hanc
orationem et deprecationem. surrexit de conspectu altaris
domini. de genibus suis in terram expansis. et stetit. et benedixit
omni cœtui israel uoce magna dicens. Benedictus dominus qui dedit
requiem populo suo israel. secundum omnia quę locutus est. non
cecidit sermo ex omnibus bonis quę promisit per manum moysi serui
sui. Sit dominus deus noster nobiscum. sicut fuit cum patribus nostris.
non derelinquat nos. neque abiciat. inclinet corda nostra ad se. ut
ambulemus in omnibus uiis eius. et custodiamus mandata eius. cęremonias
et iudicia quę mandauit patribus nostris. Sint uerba mea hęc quę
deprecatus sum coram domino. appropinquent domino deo nostro die ac
nocte. ut faciat iudicium seruo suo. et populo suo israel per singulos
dies. ut sciant omnes populi terre quia dominus ipse est deus. et non
est alius. Sit cor nostrum perfectum cum domino deo nostro. ut ambulemus
in iustificationibus eius. et custodiamus mandata illius. sicut hodie
est.

Hęc autem uictima quam immolauit salomon domino. uiginti
duo milia armentorum. centum uiginti milia ouium. Dedicauerunt
ergo rex et omnis populus templum domini. Sacerdotes autem
stabant in ministeriis suis. leuite quoque in organis carminum domini. quę fecerat dauid rex ad laudan
dum dominum. quoniam in æternum misericordia eius. hymnos dauid ce
lebrantes per manus suas. porro sacerdotes canebant
tubis. stabat autem cunctus israel stans. Sanctificauit
quoque salomon medium atrium. quod erat templum domini.
obtulerat enim holocaustum ibi. et adipes pacificorum. quia al
tare eneum quod fecerat non poterat sustinere holocaustum
sacrificii. et libamina. et adipes pacificorum.

Fecit ergo salomon solemnitatem illo tempore. vii. die
bus. omnis israel cum eo. cœtus magnus ualde. ab introitu em
ath usque ad torrentem egypti. fecitque octauo die collectam. eo quod dedicassent altare. vii. diebus. et solemnita
tem celebrassent. vii. diebus. xv die mensis septimi. dimisit populum ad tabernacula sua letan
tes ac gratulantes super bonis quę fecerat dominus da
uid et salomoni. et israel populo suo. Completumque est salomon
domum domini. et domum regis. et omnia quę disposuit
in corde suo ut fieret in domo domini et domo sua. et pro
sperum.

Apparuit autem ei dominus nocte et ait. Audiui orationem tu
am. et elegi locum istum mihi in domum sacrificii. Si clausero ce
lum et pluuia non fluxerit. et mandauero ut precepto
rum meorum custodiant. et misero pestilentiam
in populum meum. Quibus ait populus meus super quos in
uocatum est nomen meum. desuper mihi fuerit. et exora
uerint faciem meam. regerint pœnam auertant se pessi
mis. ego exaudiam de celo. et propitius ero peccatis eo
rum. et sanabo terram eorum. Oculi mei quoque erunt aperti. et aures
mee erecte ad orationem eius qui in loco isto orauerit.
Elegi enim et sanctificaui locum istum. ut sit nomen
meum ibi in sempiternum. et permanebit cor meum
ibi cunctis diebus. Si quoque ambules coram me
sicut ambulauit pater tuus. et feceris ut omnia quę
precepi tibi. et iustificationes meas et iudicia mea custodieris. im
plebo thronum regni tui sicut pollicitus sum
patri tuo dicens. Non auferetur de stirpe tua
uir qui sit princeps in israel. Si autem auersi fueritis
et dereliqueritis iustificationes meas. et precepta mea quę proposui uo
bis. et abieritis et seruieritis diis alienis. et adoraueritis eos.
eradicabo eos de terra mea quam dedi eis. et templum hoc quod sanctificauit nomini meo. proiciam a conspectu
meo. et tradam illud in parabolam. et in exemplum cunctis populis.
domus ista erit in prouerbium. unusquisque transeuntium
dicent stupentes. Quare fecit dominus sic terre huic
et domui huic. Et respondebitur. Quia dereliquerunt dominum deum
patrum suorum. qui eduxit eos de terra egypti. et apprehen
derunt deos alienos. et adoraverunt eos. et coluerunt
eos. idcirco uenerunt super eos uniuersa mala.
Explensque est triginta annis. postquam edificauit salo

mon domū dñm. et domū suā. cuncte quas de
derat hyram salomon' edificauit. habitante ibi fi
lia pharaonis. Abiit quoq; in emath suba et optinuit
eam. & edificauit palmiram in deserto. & alias ciuitates
munitissimas edificauit in hemath. Extruxitq; bet
horon superiorem. & bethoron inferiorē. ciuitates mu
ris & portis & uectibus. Semel. balaath & cūctas urbes fi
timissimas que fuerunt salomonis. cūctasq; urbes q
drigarū. & urbes equitū. & cūcta q̄ cupierat salomō. ad
dificare. edificauit in ierl. & in libano. & in omni terra
potestatis sue. & omnem populū qui derelictus fuerat
de etheis. & amorreis. & ferezeis. & eueis. & iebusæis. q
non erāt de stirpe israhel. de filiis eorū. qui de posteris. quos no
uerāt filii israhel. consumere. fecit salomon tributarios usq;
in diem hāc. Porro de filiis israhel nō posuit seruire
operibus regis. quia erāt uiri bellatores. & duces. & tri
ncipes. & quadrigarū. et equitū eius. Hi erāt principes
exactores. salomonis regis. fuerūt. ccl. qui habebant
que erudiebāt populum. filiā uō pharaonis. duxit
uxorem. & adduxit eā de ciuitate dauid. donec ædificaret
regiā illā. Ait enim non habitabit uxor mea in domo dauid
regis israhel. eo q̄ sanctificata sit. quia ingressa sit eā arca
dñi. Tunc obtulit salomon holocaustū dño super al
tare dñi. q̄ extruxerat ante portā. ut per singulos
dies offerretur iuxta sacrificiū. moysi. in sabbatis. & in kalendis. & in festis diebus. ter anno
. in sollēpnitate azimorū. & in sollēpnitate ebdomadā
rū. & in sollēpnitate tabernaculorū. & cōstituit
uxta dispositionem dauid patris sui officia sacerdo
tum in ministerio suis. & leuitas in ordine suo ut la
udarent. & ministrarent coram sacerdotibus uxta ritum
unumquemq; diei. & ianitores in diuersis portis.
portam. Sic enim præceperat dauid homo dei
vtergressi fuit demandata regis sacerdotes. & quam
leuite. ex omnibus q̄ præcepit. & in custodiis thesaurō
omnes impēsas p̄parauit habuit salomon. ex eo die
quo fundata est domus. usq; in diē quo perfecta
est. Tunc abiit salomon in asion gaber. & in abila
ath. ad oram maris rubri. q̄ est in terra edom. Misit aūt
ei hyram. per manus seruorum suorum. naues. & nautas
gnaros maris. abierunt cū seruis salomonis in
ophyr. tulerūtq; inde quadrigenta quīquaginta ta
lenta auri. & attulerūt ad regem salomonem.
egma quoq; saba cū audisset famam salomonis. ue
nit ut tentaret eū in enigmatibus in ierlm cū ma
gno cursu. et camelis quæ portabant aromata & auri
plurimum nimis. & gemmas pretiosas. cumq; uenisset ad
salomonem. locuta est ei quæcūq; habebat in corde suo.
Et exposuit ei salomon. q̄ proposuerat. nec quic quā
fuit quod rex ei nō exponeret. Quę postquā uidit
sapiam. s. salomonis. & domū quā ædificauerat.
cibos mensæ eius. & habitacula seruorū. ordines mi
nistrorū. & uestes eorū. pincernas. & holocausta quæ offerebat in domo dñi. non habebat ultra spi
ritum. dixitq; ad regem. Verus est sermo quē audiui in terra mea
de uerbis tuis. & sapientia tua. nō credebā narrantibus. donec
ipse uenissem. & uidissem oculis meis. & probassem. quod
dimidium non mihi fuerit nuntiatum. auditionem
michi medietatem sapientiæ tuæ superasti. fama
uenit tua ad auditum meum. beati uiri tui. & beati hi tui
qui adstant coram te omni tempore. & audiunt sapientiam
tuam. Sit dñs deus tuus benedictus. qui uoluit te osculari
te super thronum suum regem dñi dei tui. quia diligit
deus israhel. & uult seruare. in æternū. posuit te super eū
regem. ut faciās iudicia & iustitiā. dedit autem
regi centum talenta auri. & aromata multa nimis.
et gemmas pretiosissimas. Non fuerunt aromata talia
ut hæc quæ dedit regina saba regi salomoni. Sed & nauis
hyram eius seruis salomonis. attulerūt aurū de ophyr.
& lignum thyinum. et gemmas pretiosissimas. de quibus fecit
rex de ligno. s. thyino gradus in domo dñi & in do
mo regia cytharas quoq; & psalteria. cantoribus. nullus

ursa sunt ligna talia. Rex aūt salomō
dedit regine saba cūcta q̄ uoluit. & q̄ postulauit. mul
to plura. quā attulerat ad eū. Quę reuersa. abiit ad
eū terram suā cū seruis suis. Erat aūt pondus auri
q̄ afferebatur salomoni per annos sexcentū sexa
ginta. vii. talenta auri. exceptis his q̄ offerebant
negotiatores. et q̄ afferebāt cōsuetudines omnes
mercatoris. et negotiatores. et cūcti reges arabiæ. et
principes terræ. qui offerebant aurum & argentum salomoni.
Fecit ergo rex salomon ducentas. hastas auri. de singu
lis trecentos aureos. quos impendit singulis. et dedit eis.
Et trecentas quoq; scutas auri. trecentos aureos. quibus te
gebantur singula singulis. posuitq; rex in armamentario q̄
vocatur saltus libani. omne aurum. Erat quoq; thronus eburneus
grandis. et fulsit illud auro mundissimo. Sex gra
dus quibus ascendebatur ad solium. et scabellum
aureum. et brachiola duo altrinsecus. et duos leo
nes stantes iuxta brachiola. Et erant. xii. leones
ex uno pariter sex. vi. grandes ex utraque parte. Non
fuit tale solium in uniuersis regnis. Omnia quoq; uasa
ex quibus potabat rex erant aurea. et uasa domus saltus. Libani
ex auro purissimo. Argentum enim pro diebus illis pro
nihilo reputabatur. Siquidē naues regis ibant in
tharsis cū seruis hyram semel in anno. & referebant
inde aurum. & argentum. et ebur. et simias. et pa
vos. Congregauit ergo rex salomō super omnes reges ter
re diuitias et gloriam. omnesq; reges terræ desiderabant
uidere faciem salomonis. ut audirent sapientiam eius quam dederat deus in corde eius. Et deferebant
unusquisq; munera. uasa argentea. & aurea. uestes. et ar
ma. et aromata. equos et mulos per singulos annos.
Congregauit aūt salomon. i. mulos equorū. & cētū bubus. et
ducentos equites. xii. milia. Constituitq; eos in ur
bibus quadrigarum. & ubicunq; rex ierlm. Et erat
manus potestatem super cūctos reges terræ. a flumine eu
phratem usq; ad terram philistinorum. et usq; ad terminos
egypti. Et omnis copiam præbuit argenti ierlm. quasi lapi
dum. et cedrum tantā multitudinem. quantum sycomo
rum quæ gignuntur in campestribus. Adducebantur au
tem equi de egypto. et de cunctis regionibus. Reliqua uero
operum salomonis prima et nouissima. scripta sunt in li
bris nathan prophetæ. & in libris achie silonitis. in prophe
tia quoq; addo iadei. contra hieroboam filium nabath. Regnauit
aūt salomon in ierlm super omnem israhel. xl. annis. dor
mivitq; cum patribus suis. & sepelierūt eū in ciuitate dā
regnauitq; pro eo roboam filius eius.

Perfectusq; est opus templi. & domus eius. Misit
israel. conuenerunt ut constituerent eū regem. Quod cū au
disset hieroboam filius nabat. qui erat ægypto. fugit
at quippe illuc ab salomonem. statimq; reuersus est.
Vocauerūt eū. et uenit cū uniuerso israhel. et locuti
sunt ad roboam dicentes. Pater tuus durissimo nos
onere grauauit. tu leuiora præcepta pone tuo. quibus
uemus tibi seruitutem. & præbebimus tributa. Ait
ad eos. Post tres dies reuertimini
ad me. Cūq; abisset populus. iniit consilium cū senio
ribus qui stetērāt coram patre suo salomone. dū adhuc ui
uet dicens. Quod consilium ut respondeā populo
huic dare uobis. Illi locuti sunt ei. Si placuerit pulchra uerba loqui
bus eis. seruient tibi omni tempore. At ille reliquit
consilium senū. et cū iuuenibus tractare cœpit qui cū eo
nutriti fuerāt. & communi illis. dixitq; Quod uo
bis uidetur. & respondere huic populo qui dixit mihi pater tuus. Le
ua aliquid de iugo quod imposuit nobis. Dixerunt ei. Sic loque
ris populo qui dixit tibi pater tuus. Ad
grauauit iugum nostrum. tu sublevia. & sic respōde eis. Exi
guus minimus digitus meus. grossior est lumbis patris mei.
Nunc ergo pater meus imposuit uobis iugum grue. Ego aut
ponderi addā pondus. pater meus cecidit uos flagellis. Ego
autem cedam scorpionibus. Venit ergo hieroboam
et uniuersus populus ad roboam die tertio sicut præ
ceperat ei. Et dimisit regem durum. derelicto consilio se

mor. Iacutusq; ē turba nimenū uolūtatē. pāt meus ḡ
ue uobis iugo uestro. ego aūt grauabo uos. ego faciam. pater
meus cecidit uos flagellis. ego aūt uos cedā scorpionibus. ⁊
non acquieuit populus ptbr. fuit enī uolūtas dei. ut con
plēret sermo suus quē locutus fuerat ymanū achi
e. silonitē. ad hieroboam filiū nabath. ipse aūt cum
audisset. rege duriora dicente. sic locutus ē ad eū. non est
nobis pars in dauid. nec hereditas in filio yesay. Reuer
tere in tabernacula tua isrl. nunc prospice domū tuam
dauid. Et abiit israhēl in tabernacula sua isrl. Super filios aūt
isrl qui habitabāt in iudea regnauit roboā.
Igitur rex roboam in hierl qui erat de tribu iuda. congregauit
ē eū filios isrl. centum octoginta milia. pugnatorū
fortissimorum ad debellandum contra hieroboam
et reuocandum regnum ad roboam filium salomonis.
Factus ē aūt sermo dñi ad semeiam hominem dei dicens. Loquere
ad roboā filiū salomonis regē iuda. et ad uniuersā domū iuda
qui ē in iuda. et in beniamin. hec dicit dominus. Non
ascendetis neq; pugnabitis contra fratres uestros. Reuertatur
unusquisq; domū suā. quia hec gesta ē uoluntate. Audierunt
ergo sermonem dñi. et reuersi sunt ne
pergerent contra hieroboam.
Habitauit aūt roboam in hierl. et edificauit ciuitates mu
nitissimas in iuda. et uallauit eas muris. bethleem. et etham. et thecue
e. bethsur. et socho. et odollā. nec nō et hebron. ⁊ ma
resā. et gath. Sed et munitissimas fecit ciuitates. et
munitissimas. et in eis claustra. et cellaria. et horrea
olei. et uini. Et in singulis urbibus fecit armaturas et scuta. et hastas. et fir
mauit ea ualidissime. et tenuit iuda et beniamin. et
in tribu ephraim et manasse. quas obtinuerat. fuit
enim roboam filius salomonis. xli. annorum cum regnare cepisset. et
decem et septem annis regnauit in hierl. ciuitate quam elegerat dñs. ut
inuocaret nomen suum ibi de cunctis tribubus isrl. Nomen matris
eius naama. ammanitis. Fecitq; malū. et non
direxit cor suum. ut quereret dominum. Operati sunt aūt roboā ymagines
et nemora. in montibus excelsis. et in omni lignoso
ligno. et in cunctis diebus. Et dormiuit roboam
cum patribus suis. et sepultus est in ciuitate dauid. et
regnauit abia filius eius pro
eo.
Anno xviii. regis hieroboā regnauit abia super iudam
tribus annis regnauit in hierl. Nomen matris eius maacha
filia. urihel de gabaa. Fuit bellum inter abiā et hieroboā
am. cūq; iniisset abia certamen habēs bellatorissimos uiros
electos. xl. milia. Hieroboā uero direxit aciem contra eum
octingentis milibus uirorum fortissimorum et electorum. Stetit igitur abia super montē semeron qui est in mon
tana aphraim. et ait. audi hieroboam et omnis isrl. Nū ignoratis quia
dñs deus isrl dederit regnū dauid super isrl in sempiternum. ipsi et filiis eius pactum salis. Surrexit hie
roboā filius nabath seruus salomonis filii dauid. et ce
pit bellare contra dominum suum. Congregatique uiri inanissimi et
filii belial. et prualuerūt contra roboam filium salomonis.
Porro roboam erat rudis et corde pauido. nec potuit
resistere eis. Nūc ergo uos dicitis. quod resistere possitis
regno dñi q̄ possidet. per filios dauid. habentes grandem
populi multitudinem. et uitulos aureos quos
fecit uobis hieroboā in deos. Eiecistis sacerdotes dñi.
filios aaron. et leuitas. et fecistis uobis sacerdotes. sicut omnes populi terrarum. Quicunq; uenerit et implerit
manum suam tauro. et arietibus septem. et fuerit sacer
dos eorum qui non sunt dii. Fuit aūt dñs deus est quē nos deseruimus
et non dereliquimus eum. et sacerdotes ministrant domino de filiis aaron.
et leuite sunt in ordine suo. Holocaustaq; quotidie offerūt
domino per singulas dies mane et uespere. et thymiama. nu
tritum legis precepta custodiunt. et ponunt panes in mensa
mundissima. Et quotidie apud nos est candelabrum aureum. et lu
cerne eius. ut accendantur semper ad uesperum. Nos quip
pe custodimus precepta dñi dei nostri quem uos reliquistis.
Ecce in exercitu nostro dux est deus et sacerdotes eius. qui
clangunt tubis et resonant contra uos. Filii isrl nolite pugnare
contra dominum deum patrum uestrorum. quia non uobis expedit.
Hec illo loquente. hieroboā circuire molliebatur insidias. Cūq;
ergo aduersus hostes suos fuisset. ingruentibus undique sibi ambi
tibus exercitibus. Respiciens isrl uidit se in ancipiti bello
esse diuiso. et post tergum. et clamauit ad dñm. ac sacerdotes
tubis canere cepunt. Omnisq; uir iuda uociferatus est.
Et cum illi clamarent. protinus deus hieroboā et omnē
isrl qui stabant ex aduerso abia et iudā. fugerunt.
Filii isrl iudā. et tradidit eos deus in manus eorum. Perus
sit ergo est abia et populus eius plaga magna. et corrue
runt uulnerati isrl. quingenta milia uirorum electo
rum. Humiliatique sunt filii isrl in tempore illo. et preualuerunt
filii iuda eo q̄ confiderent in domino deo
patrum suorum. Persecutus est abia fugientē hieroboam.
et cepit ciuitates eius bethel et filias eius. et iesana cū
filiabi sua. et ephron quoq; et filias eius. nec ualuit ul
tra resistere hieroboā in diebus eius. sed abiit dñs et percussit eum. Igitur abia confortatus im
perio suo. Accepit uxores. xiiii. et genuit uiros xxii.

filios. r. xvii. filias. Reliqua aũt sermonũ abia uiarũq; r operum eius. scripta sũt diligentissime i libro prophete. Ad do dormiuit aũt abia cũ patribus suis. r sepelierunt eum in ciuitate dauid. Regnauitq; asa filius eius pro eo. i cuius diebus quieuit terra annis. x.

Fecit aũt asa q̃ bonũ r placitũ erat in conspectu dei sui. r subtulit altaria peregrinorum cultus. r excelsa. r confregit statuas. r lucos q; succiderat. ac precepit iude requirere dominũ deũ patrum suorum. r facerent legem. r mandata. Et abstulit de ciuitatibus iuda. fana. r aras. et regnauit in pace. Edificauitq; urbes munitissimas in iuda. quia quietus erat. r nulla cũ eo bella surgebant. pacem diligebat. dicebat aũt iude. Edificemus ciuitates istas. r circundemus muris. r turribus. portis. r sere. dum adhuc licet nobis quia deum patrum nostrorum requirimus. ipse requiem dedit nobis per gyrum. Et edificauerunt. r prosperatum est eis. r nullum inimicorum resistere ualuit. habuit aũt asa exercitum de filiis iuda portantium scuta. r hastas. de iuda. ccc. mila. de beniamin uero scutariorum. et sagittariorum. cclxx. mila. omnes isti fuerunt fortissimi. egressus est aũt contra eos zara ethiops cum exercitu suo. decies centena mila. r currus trecentos. r uenit usq; mareſa. porro asa prepit obuiã ei. r instruxit aciem ad bellum i ualle sephata q̃ est iuxta mareſa. r inuocauit dñm deum suũ. dixitq; dñe non est apud te ulla distantia aut ũ impares superare. auxilia. Adiuua nos domine deus noster. in te enim confisi. r in nomine tuo uenimus contra hanc multitudinem. dñe deus noster tu es. non ualeat contra te homo. Percussit itaq; dominus ethiopes coram asa. r coram iuda. r fugerunt ethiopes. r persecutus est eos asa. r populus qui cum eo erat usq; gerara. ruerunt ethiopes usq; ad internicionem. quia dño cedere coacti sunt. r exercitui illius prelium dederunt. tulerunt ergo spolia multa. r percusserũt omnes ciuitates per gyrum gerare. Timuerat enim timor dei cunctas. Et diripuerunt urbes. et multã predã asportauerunt. Sed r tentoria pastorũ destruxerunt. r ceperũt pecora infinita. multitudinemq; camelorum. et reuersi sunt in hierusalem. Azarias aũt filius obed. spũ dei. egressus est occurrere asa. r dixit ei. Audi me asa. et omnis iuda. et beniamin. dominus uobiscum. quia fuistis cum eo. Si aũt quesieritis eum. inuenietis eum. Si aũt dereliqueritis eum. derelinquet uos. transibunt multi dies in israhel. absq; deo uero. absq; doctore sacerdote. r absq; lege. Cũq; reuersi fuerint in angustia sua. Clamauerit ad dominum deũ israhel. r quesierit eum. inuentus est ab eis. In illo tempore non erat pax egredienti. r ingredienti. sed rumores diuersi undiq; i cunctis habitatoribus terrarum. Surgebat enim gens contra gentem. r ciuitas contra ciuitatem. quia dominus conturbabat eos in omni angustia. Vos ergo confortamini. r non dissolluantur manus uestre. erit enim merces operi uestro. Quod cũ audisset asa uerba. r prophetiã azarie filii obed. confortatus est. r abstulit idola de omni terra iuda. et beniamin. et eorum urbibus quas ceperat montis ephraim. r dedicauit altare domini. quod erat ante porticum ipsius. Congregauitq; universum iudeam. et beniamin. r aduenas cum eis de ephraim. et de manasse. r de simeon. Plures enim ad eum confugerant existente dño deo suo illius cum eo. Cumq; uenissent in mense tercio anno. xv. regni asa. Immolauerunt dño in die illa. de manubiis. r spoliis quã adduxerant. boues. dcc. r oues. vii. mila. Et ierunt in ordinem. ad quem renouandũ fuerat. ut quererent dominum deum patrum suorum in toto corde. r in tota anima sua. Si quis aũt quid non faceret dominum deum israhel. moreretur. iuuenis uel senex. uir aut mulier. Iurauerunt ergo domino uoce magna in iubilo. et clangore tube. r in sonitu bucinarum. omnes qui erant in iuda ex tota substantia. Et non in corde suo iurauerunt. r tota uoluntate ad fecerunt eum. r inuenerunt. Prestitit quoq; eis dominus requiem per circuitum. Sed r maacha mater regis. eo quod fecisset de pelle priapum. quem contrita. r in torrentem cedron. Excelsa aũt de israhel non sunt subuersa. attamen cor asa erat perfectum cunctis diebus eius. Quecũq; uouerat pater suus. r ipse intulit in domum domini argentum. r aurum. et uasa diuersa. Bellum ultra non fuit usq; ad tricesimum quintum annum regni asa. Anno aũt. xxxvi. regni eius. ascendit baasa rex israhel in iudeam. r edificauit ramatha. ut nullus exiens aut ingrediens posset egredi. et ingredi de regno asa.

Protulit aũt asa argentum. r aurum de thesauris domus domini. r de thesauris domus regis. misitq; ad benadab regem syrie qui habitabat in damasco dicens. Fedus inter me. et te est. pater quoq; meus. r pater tuus. habuerunt ecce munera. quam ob rem mitto tibi argentum. et aurum. ut uenias. et irritum facias fedus tuum. quod habes cum baasa rege israhel. et recedat a me. Quo comperto benedab. misit principes exercituum suorum ad urbes israhel. et percusserunt ahion. et dan. et abelmaim. et cuncta tabernacula munitionum nephthalim. Quod cum audisset baasa. desiit edificare ramatha. et destruxit opus suum. Porro asa rex assumpsit omnem iudeam. et tulerunt lapides ramatha. et ligna quibus edificabat baasa. edificauitq; ex eis gabaa. et maspha. Interea ecce hanani uidens uenit ad asa regem iuda. et dixit ei. Quia habuisti fiduciam in rege syrie. et non in domino deo tuo. propterea euasit exercitus regis syrie de manu tua. Nonne ethiopes. et libyes multo plures erant quadrigis. et equitibus. et multitudine numerosa. Quibus cum dominum tradidisses. tradidit in manu tua. Oculi enim domini circumspiciunt uniuersam terram. et prebent fortitudinem his qui corde perfecto credunt ei. Stulte igitur egisti. et propterea tempus adhuc bella consurgent. Iratusque asa aduersus uidentem. iussit eum mitti in carcerem. Valde quippe super hac re furebat contra eum. Populo item tempore illo plurimos. opprimebat. Acta aũt regis prima et nouissima scripta sunt in libris regum israhel. et iuda. Egritudine aũt asa anno tricesimo nono regni sui. dolore pedum. ualidissimo. nec in infirmitate sua quesiuit dominum. sed magis in medicorum arte confisus est. dormitauitq; asa cum patribus suis. et mortuus est. quadragesimo anno regni sui. et sepelierunt eum in sepulchris suis. quę foderat sibi in ciuitate dauid. posueruntq; eum super lectum suum plenum aromatibus. et unguentis compositis. et fecerunt ei. quã egregiam sepulturam. Contriuit quoq; baasa filius obed. regem israhel. et obsedit thersa. Quod cum audisset iosaphat filius eius. percussitque omnem terram montis ephraim. et regnauit pro eo. r fuit ei in solacium. et constituit milicium numerum in cunctis urbibus munitis quas tenebat iuda. et castella in montibus ephraim quę ceperat asa pater eius. Et fuit dominus cum iosaphat. qui ambulauit in uiis patris sui primis. et non requisiuit baalim. sed deum patris sui. et precepta eius. non secundum facta israhel. Quam ob rem firmauit dominus regnum in manu eius. et dedit omnis iuda munera iosaphat. habuitque diuitias multas et gloriam. Cumque sublimis esset cor eius laudauit ipse uias domini. et excelsa lucosque de iuda abstulit. Tertio anno aũ regni sui misit de principibus suis benail. et obdiã. et zachariam. et nathanahel. et michel. ut docerent in ciuitatibus iuda. Cumque eis leuitas. et nathaniam. et zabadiã. et asahel. et semiramoth. et ionathan. et adonias. et tobiã. et tobadoniam. leuitas. et cum eis sacerdotes. et iorã. Cumque docerent iuxta legem domini. circuierunt omnes urbes iuda. et docebant populum. habentes librum legis domini. et circuibant pagos iuda. et docebant eos. Factusque est pauor domini super omnia regna terrarum que erant in gyro iuda. et non audebant bellare contra iosaphat. Sed et philistiim munera deferebant. et tributa argenti. Arabes quoque adducebant pecora arietum. vii. milia. et septingentos. et totidem. Creuit ergo iosaphat. et magnificatus est usque ad sublime. et edificauit in iuda domos. et urbes munitissimas. urbesque multitudinis. et multa opera fecit in ciuitatibus iuda. Viros quoque bellatores. et robustissimos in hierusalem congregauit. Et hic est numerus per domos et familias eorum. Ex iuda principes milium. Adna princeps. et cum eo robustissimi viri. ccc. mil. Post hunc iohanan princeps. et cum eo ducenta octoginta mila. Post hũc amasias filius zechri. qui sponte consecrauerat se domino. et cum eo. cc. mil. uiros fortissimos. Ex beniamin robustus manu. eliada. et cum eo trecentos. arcu. et clypeum. cc. mil. Post hunc iozabad. et cum eo centum octoginta. mil. expeditorum in militia. Hii omnes seruierunt regi. exceptis aliis quos posuerat in urbibus munitis in uniuersa iuda.

xiii

xv

xvi

xvii

¶ xvii

Fuit ḡ iosaphat diues r ĩclitus multũ. r affinitate ꝺuĩtꝰ
ẽ achab. ꝺescendit q; post ann os aꝺeũ in samaria. Adeui
aduẽtũ mactauit achab. multos r boues plurimos. r pop
ulo qui uenerant cũ eo. ꝑsuasit ꝙ ut ascenꝺ at in ramoth
galaad. dixitq; achab regi israhel. adiosaphat rege iuda.
ueni mecũ in ramoth galaad. cui ille iudit. ut ego es
tu. Sicẽ populus meus. sic populus meus bellũ q; erit mecũ
ĩ bello. dixitq; iosaphat ad regem israhel. ¶ Stude obsecro
hodie sermonem domini. ¶ congregauit ig; rex israhel prophetas. ecce. quatuor. r dixit ad eos. ꝛamoth ga
laad ire debemus ad bellandũ. an quiescere. At illi. Ascende
ĩ quiunt. r tradet eos dominus in manu regis. dixitq;
iosaphat. Nũquid non ẽ hic propheta domini. ut abillo ꝙrã
mus. ¶ Ait rex israhel ad iosaphat. Est ut unus adqꝫ
possimus ꝙrere deum. uolũtatem. ꝫ ego odio habeo eum. qui non
prophetat mihi bona. sꝫ mala omni tpe. est aũt micheas
filius iembla. dixitq; eliosaphat. ¶ loquatur rex hoc. ne
ueniat ḡ rex in hoc modo. fiet. unus de eunuchis. r dixit
ei. Voca cito micheã filiũ iembla. porro rex israhel. r iosa
phat rex iuda. uterq; sedebant in solio suo uestiti
ultu regio. Sedebãt aũt ĩ area ingressa portã samarie.
omnisq; prophetabant coram eis. Sedebat aũt sedeciahu filius chanaam fecit sibi cornua ferrea. r ait. Hæc
dicit dominus. his uentilabis syriam. donec ꝯsumãris eã. ¶
prophete similr prophetabant. r aiũt dicebant. Ascende
in ramoth galaad. ꝙsperabit. eris. r dabit dominus in manu
regis. ¶ Nuntius aũt qui ꝑgebat. ad uocandũ micheam. ait illi.
Ecce uerba omnium prophetarũ. uno ore bona re
gi annuntiant. ¶ sit ergo tibi ut sermo unius ex eis. non des
sentiat. fiqua ris. ꝙsperi. ¶ at micheas. Vtique
dominus. qꝫ q̃cũq; dixerit michee deus meus hoc loquar.
Venit ergo ad regem. cui rex ait. micheã ire debemus
in ramoth galaad. ad bellandũ an quiescere. Cui ille ꝛ.
Ascendite eã. ¶ cuncta prosperabuntur. r tradẽtur hostes
ĩ manus uestras. dixitq; rex illi. Adiuro te
non loquaris mihi. nisi quod uerũ ẽ ĩ nõe domini. At ille
ait. Vidi uniuersum israhel dispersũ ĩ montibus. sicut oues
absq; pastore. ¶ dixit aũt dominus. Nõ habẽt isti dños. reuer
tatur unusquisq; ĩ domũ suã ꝑfecte. ¶ ait rex israhel ad iosaphat.
Nonne dixi tibi q̃ nõ prophetaret ille mihi quicquã bõi
sed. ei q̃ mala sunt. At ille. ¶ Ideo aũt. Audite uerbũ dñi.
Vidi dñm sedẽtem ĩ solio suo. r omnem exercitũ celi as
sistentem ei a dextris r a sinistris suis. ¶ dixit dominus.
quis decipiet achab regẽ israhel. ut ascendat. r corruat ĩ ramoth
galaad. ¶ alius dixit unus hoc modo. alius illo. prodiit spũs
r stetit coram domino. ait. Ego decipiam eũ. cui dixit. in
quit decipies eũ. At ille. ꝫ. Egredere. r fac ita. ¶ nunc igitur
ecce dedit dñs
spũm mendacii. in ore omnium prophetarũ tuorũ. r dominus locutus
ẽ de te mala. Accessit aũt sedechias filius chanaam. r percus
sit micheã maxillã. r ait. ¶ quam uiã transiit spũs do
mini. ut loqueretur tibi. dixitq; micheas. Ecce tu
videbis in die illo. cũ ingressus fueris cubiculũ de cubiculo. ut abscondaris. Dixit aũt rex israhel. Tollite me
hẽc. r duite eũ ad amon ꝓnapẽ aurigã. r ad ioas filiũ a
melech. r dicite ei. Hec dicit rex. ¶ mittite hũc ĩ carcerẽ.
r cibate eum panis modici. r aq̃ paucitatis. donec reuertar
ĩ pace. dixitq; micheas. Si reuertens fueris ĩ pace. nõ
ẽ locutus dominus in me. r ait. Audite ꝓpli omnes. ¶ g
ascenderũt rex israhel. r iosaphat rex iuda. ramoth ga
laad. dixitq; rex israhel ad iosaphat. ¶ mutabo habitũ. r ite
ad pugnã in eadem. tu aũt induere uestib; tuis. ¶ mutauitq;
rex israhel habitum. uenit ad bellũ. ¶ rex aũt syrie præcepit
ducibus equitatus sui dicens. ¶ pugnate contra nullum ad
uersum maximũ. nisi contra regem israhel. ¶ cumq; cõ uidissent ꝓ
fecti equitatus iosaphat. dixerunt. rex israhel ipse ẽ. Circũ
dederunt eũ ut dimicarent. At ille clamauit. ad dñm. et
ipse iuuauit eũ. adqꝫ auerterunt eos ab illo. ¶ is aũt præpositus
ducum equitatus. q̃ nõ erat rex israhel. reuertuntur eum. Ait
dixit aũt ĩ animo suo. populo suo. ignorantiã locorum istorum
uidere. et percutiat regem israhel. interficiatq; ¶ scapulas. At ille. aurige
filio suo. ait. ¶ conuerte manũ tuã. et educ me de castris. quia uul
neratus sum. ¶ et finita ẽ pugna die illo. porro rex israhel
stabat ĩ curru suo cõtra syros. usq; ad uesperã. r mortuus est
circa solis occasum.

¶ xviii

Reuersus ẽ aũt iosaphat rex iuda domũ suã pacifice. ĩ hie
rusalem. occurrit ei hanani filius iehu prophete. r dixit regi
ꝓphetæ auxiliũ. r his q̃ oderũt dñm. amicitia iungeris. Ideo
autem iram domini meruisti. sed bona opera inuenta sunt in te. quo ab
stulisti lucos de terra iuda. r preparasti cor tuum ut re
quireres dñm deum patrũ tuorum. ¶ habitauit ergo iosaphat
hierusalem. r rursum egressus ẽ ad populũ de bersabee usq;
ad montem ephraim. r reuocauit eos ad dominum deum patrum
suorum. ¶ constituitq; iudices terre. per cunctas ciuitates iuda
munitas singulas loco suo. et præcepit iudicibus. Videte quid
facitis. non enim hominis exercetis iudicium.
sed dñi. qui quicquid egerimus. in uos reddundabit. Sit
timor domini uobiscũ. et cuncta diligenter cãta facite. non
ẽ enim apud dominum nr̃m iniquitas. nec personarum. acceptio.
nec cupido munerũ. ¶ insuper et quosdam ex leuitis et sacerdotes. et principes familiarum existit ie
rusalem. ut iudicia dei dirimerent habitantibus
eius. ¶ precepitq; eis dicens. Sic agetis timore dñi fide
liter. et corde perfecto. omnem causam q̃ uenerit ad uos fra
trũ uestrorum qui habitant in urbibus suis inter cognationẽ
et cognationem. ubicũq; de homicidio. de ceremoniis. de iustificationibus. ostendite eis. ut non peccent
in dominum. et ne ueniat ira domini super uos. et super fra
tres uestros. Sic ergo agentes non peccabitis. ¶ Amarias
aũt sacerdos. et pontifex uester. in his que ad dominum pertinent presidebit. porro zabadias filius ismahel qui
dux est domus iudæ super ea que erant ad regem. officia pertinent. habentes magistros. et leuitas coram uobis. ¶ confortamini
et agite diligenter. et erit dominus cum bono
Post hoc ꝙgregati sunt filii moab. et filii ammon. et cũ eis
ammonitæ. ad iosaphat. ut pugnarent contra eum. Venerunt
nuntii. et dixerunt iosaphat dicentes. Venit
contra te multitudo maxima. de ultra mare et de syria. et
sunt. et desuper. ecce ostium thamar. hoc est in
gaadi. Iosaphat aũt timore perterritus. totum se con
tulit ad rogandum dominum. ¶ predicauit ieiunium universo
iuda. congregatusq; est iuda. ad deprecandum dominum.
Ex cunctis ciuitatibus iuda uenerunt ad obsecrandum eum. Cũ
ergo stetisset iosaphat in medio cetu iude et hierusalem in domo do
mini. ante atrium nouum. ait. ¶ Domine deus patrum nr̃orum. tu es deus
celo. et dominaris cunctis regnis gentium. in manu tua
ẽ fortitudo et potentia. nec quisquam tibi ꝓ
stare. ¶ nonne tu deus noster interfecisti omnes
habitatores terre huius. coram populo tuo israhel. et dedi
sti eam semini abrahæ in sempiternum. habitaue
runtque in ea. et ædificauerunt tibi sanctuarium nomini
tuo dicentes. Si uenerint super nos mala gladius iu
dicii. pestilentia et fames. stabimus coram domo hac et
in conspectu tuo. super qua inuocatum ẽ nomen tuum. et cla
mabimus ad te in tribulationibus nr̃is. et exaudies. saluabis
quia tuus es. ¶ nunc igitur ecce filii ammon et moab. et mons
seyr. quos non concessisti filiis israhel. ut intrarent eos. quando
egressi sunt de egypto. sed declinauerunt ab eis. et non
interfecerunt eos. et ecce isti agunt. et retribuunt de ei
cere nos de possessione qua tradidisti nobis. domine deus
nr̃. ergo non iudicabis eos. ¶ nos quidem nõ tanta ẽ
fortitudo. ut possimus huic multitudini resistere
q̃ uenit super nos. Sed cũ ignoremus quid agere de
beamus. hoc solum habemus. residua ut oculos nr̃os di
rigamus. ad te. ¶ omnis iuda stabat coram domino cũ
paruulis suis et uxoribus et liberis suis. Stetit aũt iazihel
filius zacharie. filii banaie. filii iehiel. filii mathum
ei ieuites. de filiis asaph. super q̃ factus ẽ spũs domini
in medio turbe. et ait. ¶ Attendite omnis iuda et qui habi
tatis in hierusalem. et tu rex iosaphat. hec dicit dominus uo
bis. Nolite timere. nec pauescatis hac multitudine. multa
nem. non ẽ enim uestra pugna. sed dei. Crastina descendetis
eos. Ascensuri enim sunt per clivum thamar. et inuenietis
eos in fine torrentis. q̃ ẽ contra solitudinem hieru
hel. Nõ ẽ certum uos quidem dimicabitis. sed tantummodo

fideuer state. tu debes auxiliū dom̃m̃ super uos. o
uida uerlin nolue tumere nec pauebant. cum egredi
emur contra eos. tdominus erit uobiscū. ioliphat er
go tuda. tom̃s habitatores ierlin ceciderunt pro
spectum eius in domo. tadorauerūt eum. porro le
uite de filiis caath. tde filiis core. laudabant dñm deū
israhel uoce magna in excelsū. cūq; mane surrexissēt.
egressi sūt per desertū thecue. ptexisq; eis. stans ioliphat
in medio eor dixit. audite me uida. tom̃s habitatores
ierlin. credite dño deo uř. tsecuri eritis. credite
pphetis eius. tcuncta euenient prospera. deditq; cōsi
lium pplo. tstatuit cantores domini. ut laudarēt eū
iturmis sanctis. tante cederēt exercitui. ac uicissim dicēt
Confitemini dño. quoniam in eternū misericordia eius. Cūq; coepissent la
udes canere. iniit dominus insidias contra filios ammon moab
et mons seyr. qui egressi fue
rant pugnare contra uidā. percussi sunt. Filii enim
mon tmoab cōsurrexerunt aduersum habitatores mon
tis seyr. ut interficerent. tdelerent eos. Cūq; hoc
opere perfecissent. tin semetipsos ultro mutuis se cō
cidere uulneribus. porro uida cū uenissent ad speculū
q respicit solitudinem. audit populōsam late regi
onem plenam ea dauerib. nec ullum eē qui quā quin
quem potuisset euadere. Venit ergo ioliphat tom̃s po
pulus cum eo. ad deuastandā spolia mortuoꝝ. Inueneruntq; mixtim dauer cum uasa pretiosissima. tdiripuerūt. tam ut ea portare nō
possent. nec ultra diebus spolia auferre. pre magnitu
dine. die autē quarto congregati sunt in uallē benedi
ctionis. Ibi enim benedixerunt dño. et ob hoc uocatum est nomen loci illius benedictionis usq; in presentē diem.
Reuersique sunt ad urbem uida. thabitatores uida ierl. et
ioliphat. antē eos in ierlin. cū lętitia magna. eo q dedis
set dñs gaudiū de inimicis suis. Ingressique sunt ierlin
cū psalteriis et cytharis. ttubis. in domū domini. perter
ruit autē pauor dei uniuersa regna terrarū cū audissent
q pugnasset dominus contra inimicos israel. Quietusq; reg
num ioliphat. tpbuit ei deus pacem per circuitum.
Regnauit igitur ioliphat super uidā. annis
xxv. Annoꝝ cū regnare cepisset. xxx. autē tribus annis re
gnauit ierlin. nomen matris eius. azuba filia seleai
hi. Ambulauit in uia asa patris sui. nec declinauit ab ea
faciens q placita erant coram domino. Verūtamen excel
sa nō abstulit. adhuc populus nō direxerat cor suū
ad dominum deum patrum suoꝝ. Reliqua autē ser
monum ioliphat priorum et nouissimorum. scripta sūt
libris hieu filii anani quę digessit in libro regum is
rael.
Post hū misit amicitias ioliphat rex uidę cū ocoziau re
ge israel. cuius opera fuerunt pessima. tparticeps fu
it ut faceret naues q irent in tharsis. fecerūtq; classē
in asion gaber. pphetauit autē eliezer filius dodauā de ma
resa adioliphat dicens. Quia habuisti fiduciā cū ocoziau.
percussit dñs opera tua. Contriteq; sunt naues nec potue
runt ire in tharsis. dormiunt autē ioliphat cū patribus su
is. tsepultus est cū eis in ciuitate dauid. Regnauitq; ioram
filius eius pro. Qui habuit fratres filios ioliphat azariam.
hiahiel. tzachariam. tazariam. tmichahel. tsephatia.
omnes hi filii ioliphat regis iuda. deditq; eis pater suus
multa munera. argentum tauru. tpecunias multas cū ciuitatibus
munitissimis in iuda. Regnū autē tradidit ioram. eo
quod esset primogenitus.
Surrexit autē ioram super regnū patris sui. Cūq; se cō firmasset. occidit omnes fratres suos gladio. tquosdā de principibus
israel. Triginta et duos annos habebat cum regnare cepisset.
et octo. tannis regnauit ierl. Ambulauitq; in uiis re
gum israel. sicut egerat domus achab. filia quippe achab er
at uxor eius. tfecit malum coram domino. Noluit
autē dñs disperdere domū dauid propter pactum quod inierat
cū eo. Et quia promiserat ut daret illi lucernam tfiliis
eius omnibus cūctis diebus. In diebus illius rebellauit edom ne ei
set subditus iudee. tconstituit sibi regē. Cūq; transisset ioram
cū principibus suis. tomni equitatu qui erat secum. fu
rexit nocte et percussit edomeos qui se circumdederant. tom̃s
duces equitatus eius. Attamen rebellauit edom ne esset sub
dita manui iuda usq; ad hanc diem. Eo tempore rebellauit
ne esset sub manu illius. deseruerat enim dñm
deum patrum suoꝝ. Insuper et excelsa fabricatus est in
montibus. et fecit habitatores ierlin et
prostituere iuda. Allatę autē sunt ei littere ab helia pro
pheta in quibus scriptum erat. Hęc dicit dñs deus danid patris
tui. Quia non ambulasti in uiis ioliphat patris tui. et in uiis
asa regis iuda. Sed incessisti uiam regum israel. et fornicari fe
cisti iudā et habitatores ierl. imitatus fornicationes
domus achab. Insuper et filios domus patris tui. melio
res te occidisti. Ecce dominus percutiet te plaga magna
cum populo tuo. et filiis tuis uxoribus tuis. cunctisq; substā
tiis tuis. Tu autē egrotabis infirmitate pessima langueur uiscerum donec e
grediantur intestina tua paulatim per singulos. Surrexit
itaque dñs contra ioram spiritum philistinorum. et ara
bum. qui confines sunt ethiopibus. Ascenderūt terram iudam
et uastauerunt eā. depopulatique sunt quicquid substantiam q inuen
tā est domo regis. insuper et filios eius uxores. Nec remansit ei filius nisi ioachaz qui minimus est. tsuper hoc om
nia percussit eum dominus plaga insanabili. Cūq;
dies succederet diem. et tempus spatia uoluerentur duo
rum annorum expletus est circulus. et ille longa infirmitate
tenuatus egereret. et ulcera sua languore patere cuncta
cernerentur. Mortuus est. et in cruciatibus pessimis. tnō fecit ei po
pulus suus combustionis exequias. sicut fecerat
maioribus eius. xxx. duos annos erat cū regnare co
pisset. et octo annis regnauit ierl. Ambulauitq; non
recte. sed peccauerunt eum in cunctis diebus. Veritamen
nō in sepulchris regum collocauerūt eum. sed tantummodo in ciuitate dauid.
Regnauit autē ochozias filius eius minimus pro eo. Omnes
enim maiores natu qui cum eo fuerant interfecerant la
trones qui uenerant in castra. Regnauit ergo ochozias filius ioram. rex iuda.
Filius egnauit ochozias filius regis ioram. xl. duobus annis
erat ochozias cum regnare cepisset. tuno anno regni
sui in ierlin. Nomen matris eius athalia. filia ambri. Et
ipse ingressus uiam domus achab. mater enim eius con
siliatrix fuit ei ut impie ageret. Fecit igitur malum in conspectu domini
sicut domus achab. Ipsi enim fuerunt ei consiliarii post
mortem patris sui in interitum eius. Ambulauitq; in con
siliis eorum. Pergens cum ioram filio achab. rege israel in
bellum contra azahel. regem syrie in ramoth galaad. Vul
nerauerunt autem sirorum. Reuertit ergo ut curaretur
in iezrahel. Quia et ei plagę fuerant impositę in supradicto
certamine. Igitur ochozias filius ioram rex iuda descē
dit ut uideret ioram filium achab in iezrahel languidum
tem. Voluntas quippe dei fuit aduersum ochoziam
ut ueniret ad ioram. Cui ueniēti egredereturque cū eo ad
uersum iehu filium namsi. quem unxit deus ut deleret
domum achab. Cūque uacuaret iehu domum achab in
uenit principes iuda et filios fratrum ochozie ministran
tium ochoziæ interfecit eos. Ipseq; perquirens ochozi
am. apprehendit latentem in samaria. Adductumque ad se
occiderunt. sepelierūt eum eo quod esset filius ioliphat qui
fuerat dominum toto corde suo. Nec erat ultra spes ul
li ex progenie ochozie. Quippe athalia
mater eius iudens q mortuus esset filius eius. surre
xit et interfecit omnem stirpem regiam domus
ioram.
Porro ioseba filia regis. tulit ioas filium ochozie. et fur
tim eum de medio filiorum regis qui interficiebantur. Nec
dixit eum cum nutrice sua in cubiculo lectulorum. Iosaba
autem quę absconderat eum erat filia regis ioram. uxor ioiade
pontificis. soror ochozie. tidcirco abscondit eum. ne interfi
ceret eum. fuit ergo cum eis clam in domo dei sex an
nis quibus regnauit athalia super terram. Anno autē
septimo. confortatus ioiada. assumpsit centuriones. et tra
xit ad se. tribunum. et semeleum. filium
ioanna. et azariam filium obed. et maasiam. filium adaie.
et elisaphat filium zechri. et iniit cum eis fœdus. qui cum circumes
sa iuda gentes congregauerunt de ciuitatibus tribus
iuda. et principes familiarum israel. uenerunt in ierl

mur ig̃ omis multitudo pcessũ in domo dñi cũ rege.
dixitq; ad ioiadã. Ecce filius regis regnabit sicut
locutus est dominus sup filios dauid. Ite ẽ ergo in
q̃ egressi. tertia pars sabbati. porta fundi. omnis
populus terre gaudebit. et
clangent tubis. et dux erit
ministris eius. et docebit
cantores laudes dei. Tunc
scidit uestimenta sua. et
dixit. Insidie. insidie. regi
interfecto. Egressi sunt
ergo. et ceperunt equum
regis. et uenerunt cum eo
ad portam domus regis. et
interfecerunt eum ibi. Po
nens autem ioiada fedus
inter se. et omnem populum
et inter regem. ut esset
populus domini. Et inter
regem et populum. Et
ierunt omnes populi terre
ad templum baal. et de
struxerunt eum. altaria
quoque et simulacra illius
confregerunt. et mattan
sacerdotem baal coram
altaribus interfecerunt.
Constituit autem ioiada
pontifex officia domus
domini. in manibus sacer
dotum. et leuitarum. quos
distribuit dauid in domo dñi. ut offerrent holocausta do
mino. sicut scriptum est in libro moysi in gaudio et ca
nticis iuxta dispositionem dauid. Constituit quoq; ian
itores in portis domus domini. ut non ingrederetur eam
immundus in omni re. Assumpsitq; centuriones et fortissi
mos uiros. ac primores populi. et omnem populum terre.
et deduxerunt de secunda regem de domo domini. et intro
re per medium portæ superioris in domum regis. et collo
cauerunt eum in solio regni. Lætatusq; est omnis populus ter
re. et urbs quieuit. porro athalia interfecta est gla
dio.

Septem annorum erat ioas cum regnare cepisset. et. xl. annis re
gnauit in hierusalem. nomen matris eius sebia de beer
sabee. fecitq; quod bonum est coram domino. cunctis diebus ioiade. sa
cerdotis. Accepit autem ioiada uxores duas. de quibus genu
it filios et filias. Postea placuit ioas instaurare domum
domini. Congregatosq; sacerdotes et leuitas. dixit ad
eos. Egredimini ad ciuitates iuda. et colligite de uniuerso isra
hel pecuniam ad instaurationem templi dei uestri. per singu
los annos. festinate hanc rem facere. porro leuite egere
negligentius. Vocatusq; rex iudi ioiadæ principem. et
dixit ei. Quare iussisti tibi cure. ut exigeres leuitis
a iudæa et de cunctis pecuniam quam constituit moyses
famulus domini. et congregauit eam omnis multitudo israhel in
gazophylacium templi. et offerret deo. Quod cum audisset
gauisus est. et iussit ut fabricarent arcam. et posuerunt
eam ad portam templi. foris. et clamauerunt. ut deferret
omnis populus. et offerret. quæ imperata sunt. in deserto
moysi. ad populum israhel. Et lætabantur omnes principes
et uniuersus populus. et offerebant. et mittebant in gaz
ophylacium. usque dum impleretur. Factum est autem
cum tempus esset ut deferretur arca coram rege per manus leuitarum. et uidebant enim
multam pecuniam. ingrediebatur scriba regis. et
qui primus sacerdotis constituerat. effundebantq; pecu
niam quæ erat in arca. Portabantq; arcam reportabant ad locum
suum. Sicq; faciebant per singulos dies. et congregata est pe
cunia quam dederunt rex et ioiada hiis qui
operibus domus dñi. Mittebant exactores et cæsores lapidis.
et artifices operum singulorum. ut instaurarent domum
domini. fabros quoque ferri et eris ut cuncta cederent et exci
tularentur. Egerunt itaque et operati sunt in instauratione.
et obduxerunt parietem ciuitate per manus eorum. ad statum pristinum. et firmauerunt eam statu. fecerat.
Cumq; omnia complessent quæ operi erant necessaria domus
ioiadæ reliquam partem pecunie. de qua facta sunt uasa dom
domini. in ministerium. et holocausta. phialæ quoque et cetera uasa
aurea et argentea. offerebantur holocausta in domo domini
cunctis diebus ioiadæ.

Senuit autem ioiada plenus dierum et mortuus est cum. c. xxx.
annorum. Sepelierunt eum in ciuitate dauid cum regi
bus. eo quod fecisset bonum cum israhel. et cum domo eius. Postquam
autem obiit ioiadas ingressi sunt principes iuda et adora
uerunt regem. quod unus obsequium eorum. acquieu
it eis. et dereliquerunt templum dei patrum suorum. seruieruntq;
lucis et sculptilibus. et facta est ira contra iudam propter hoc
peccatum. Mittebatq; eis prophetas ut reuerterentur ad
dominum quos protestantes. illi audire noluerunt. Spiritus
quoque dñi indutus zachariam filium ioiadæ sacerdotis. et stetit in
excelso populi et dixit eis. Hæc dicit dominus. Quare uos
greditis mandata domini. nec prosperum erit uobis. quia uos
fecistis dominum. ut derelinqueret uos. Et congregauerunt aduersus
eum. miserunt lapides iuxta regis imperium in atrio do
mus domini. Et non est recordatus ioiadas pater eius. misericordiæ quam fe
cerat in domo patris eius. et interfecit filium eius. Qui
cum moreretur ait. Videat dominus et requirat. Cumque euolu
tus esset annus. ascendit contra eum exercitus syriæ. Venit
que in iudam et hierusalem. et interfecit cunctos principes populi. et misit
omnem prædam regi damasci. Et cum modicus esset numerus
virorum. tradidit dominus in manibus eorum infinitam multitudi
nem. eo quod reliquissent dominum deum patrum suorum. Iudicia
ignominiosa exercuere in ioas. Abeuntesque dimiserunt
eum in languoribus magnis. Surrexerunt autem serui eius
contra eum in ultionem sanguinis filii ioiadæ sacerdotis.
occiderunt eum in lectulo suo et mortuus est. Sepelie
runt autem eum in ciuitate dauid. et non in sepulcris regum. In
fidiantique filii eius zabad. filius semath ammonitis. et
iozabad. filius semareth. moabitis. Porro filii eius.
ac summa pecuniæ congregata fuerat super eo. et instauratio
domus dei scripta sunt diligentius in libro regum. Regnauit
autem amasias filius eius pro.

Igitur. xx. annorum erat amasias cum regnare cepisset. et. xxv.
annis regnauit in hierusalem. nomen matris eius ioadan
de hierusalem. Fecitque bonum in conspectu domini. uerumtamen non i
corde perfecto. Cumq; roborata sibi uidetur regnum. interfecit
seruos qui occiderant regem patrem suum. filios autem eorum non interfecit
filios eorum. sicut scriptum est in libro legis moysi. ubi præcepit
dominus dicens. non morientur patres pro filiis. nec filii pro
patribus. sed unusquisque in peccato suo morietur. Congregauit igitur amasias iudam et constituit eos per familias
tribunos et centuriones. et numerauit eos a uiginti annis et
desursum. inuenitque. trecentorum milium
uirorum qui egrederentur ad pugnam. tenentes hastam et
clipeum. et arripientes gladium. Mercede quoque conduxit de israhel. centum
milia uirorum. ex. talentis argenti. Venit autem homo dei
ad illum. ad illum. et ait. Ostende ne egrediantur exercitus israhel
tecum. Non est enim deus cum israhel. cum omnibus filiis ephraim.
Quod si putas in robore exercitus bella gestabere. superare

regalia

ac ioiada

reperit

ephraim

re-ti acer deus ab hostib⁹. dei quippe ē ad nuntiare. ti fi-
gam uertere. diuinat. amasias ad hominem dei. Quo er-
go fier deceū talem ꝙ deb⁹ milib⁹ fili⁹ tyndit ei hꝰ
dei. Vadit dominus uñ tibi dare possit multo hys plura.
Sequit tacui amasias et reuertit im qui uenerat. Adeū
ex effraim ut requereret eum. Ioas ꝓ filiū. Atulit eū
in dam ubi conterit eum. reliq; sunt i terra regionē suā.
porro amasias confidenter edu⁹ it populum. tabuit i
uallē salinarū. percussit filios seyr. x. mil. Zaua. x mi
lia uiuos cepuit filius iuda. Et adduxerunt ad petrā
tū quasdam pertē. pcipitauerunt eos de sūmo in
pceps. qui uniuersi crepuerunt. Ille exercitus quē
remiserat amasias ne secū iret. ad plūs diffusus ciuita-
tib⁹ iude. a samaria usq; ad bethoron. et interfecerunt tri-
milib⁹ diripuit pdā magnā.

amasias uō postquā rediit de cōcisione deoꝝ filioꝝ seyr
statuit illos in deos sibi. et adorabat eos. et illis adolebat
incensum. Quam ob rem iratus dominus cōtra amasiam.
misit ad illū pphām qui dicet ei. Cur adorasti deos qui
non liberauerunt pplm suum de manu tua. Cui hoc
ille loquente. respondit ei. nūquid constituti regis es. desi-
ne ne percutiam te. descendens aut pphā. Scio inquid quia
grauare dominus cogitat te. quia rem hanc fecisti
et non acquieuisti cōsilio meo. Igitur amasias
rex iuda inito pessimo cōsilio. mittit ad ioas filiū ioach
achaz filium heu regem israhel dicens. veni ut videamus nos
mutuo. At ille remisit nuntios dicens. Carduus qui
est in libano. misit ad cedrū libani dicens. da filiā tuam
filio meo uxorem. Et ecce bestie q̄ erant in libano transie-
runt et conculcauerunt cardduū. Dixisti percussi eos mira
ad arroganciā extolleris et gloriā. Sede in domo tua.
cur malū adhibes tibi et cades tu et iuda tecū.
Noluit audire amasias eo q̄ dominū erat uoluntas ut
traderetur in manus hostiū pp deos edom. Ascendit igi
tur ioas rex israhel et mutuo sibi prebuere conspectus. ama
sias uir iuda. erat in bethsames de. Corruit iu-
das coram israhel et fugit in tabernacula sua. porro amasi
am regem iuda. filiū ioas. filii ioachaz cepit ioas rex
israhel in bethsames. et adduxit in ierm. destruxitq; mu
ros eius. a porta effraym usq; ad portam anguli. cccc.
cubitos. omne quoq; aurū et argentū. et omnia uasa
q̄ reperit in domo dei. et apud obed edom. et thesau-
ros regis et comites regie. nec non et filios obsidū reduxit in
samariam. Vixit autē amasias filius ioas rex iuda p
quam mortuus est ioas filius ioachaz rex israhel. xv an
nis. Reliqua uero sermonū amasie nōne hec scripta sunt in
libro uerbo dierū regū iuda et israhel. Ex quo tempore
recessit. retenderunt ei insidias in ierl̄m. Cumq; fugis-
set lachis. miserunt retro et occiderunt eum ibi. Reportan
tes eum super equos. sepelierunt eum cum patribus suis in ci
uitate dauid. Tulit autem omnis populus iuda filiū eius azariam
annoꝝ. xvi. et constituit regem ꝓ patre suo amasia. Ipse
edificauit ahilath. et restituit eam dicioni iuda post
dormiuit rex cum patribus suis.

Eodem anno. etatis ozie cum regnare cepisset. et quin-
quaginta duobus annis regnauit in ierl̄. Nomen matris eius
iecholia de ierl̄m. fecitq; q̄ bonum erat in oculis dñi. iux
ta omnia q̄ fecerat amasias pater eius. verumtamen excelsa
non abstulit. adhuc populus immolabat et adolebat incen-
sum in excelsis. Reedificauit autem heloth et restituit eam
iude. postquam dormiuit rex cum patribus suis.

Anno xxvii amasie filii ioas regis iuda regnauit ozias filius
eius. Sextus decimus annus erat ozie cum regnare cepisset. et
quinquaginta duobus annis regnauit in ierl̄. Nomen matris eius
iecholia de ierl̄m. Fecitq; q̄ bonum erat in oculis dñi. iux
ta omnia q̄ fecerat amasias pater eius. Verumtamen excelsa
non abstulit. adhuc enim populus immolabat et adolebat in
excelsis. Reedificauit autem turrim in ierl̄m super portam anguli.
et super portam uallis. et reliquas in eodem muro
rum locis firmauit. Extruxitq; et turres in solitudi-
ne. fodit cisternas plurimas. eo q̄ haberet multa pecu
ra. tam in campestribus quam in montuosis. Vinito-
res quoq; habuit. in montibus et carmelo erat enim
ipse homo agriculture deditus. fuit autem exercituum bel-
latorum. qui procedebant ad pelias sub manu iehiel
scribe. maaseq; doctoris. et submanu gedalie qui er-
at de ducibus regis. Omnisq; numerus principum familia-
rum fortium duo milia quingentorum. et subest illis exer-
citus. trecentor. et. vii. milium quingentorum
qui erant apti ad bella. et pugnabant aduersus hostes
eius. Parauitq; quasi ex ozia. i. cuncto exercitui
clipeos. et hastas et galeas. et loricas. arcusq; et fundas
ad iaciendos lapides. Fecitq; libere omnes generis machi-
nas. quas inuentis collocauit. et mangunis muros
ut mitterent sagittas. et saxa grandia. Egressusq;
est nomen eius procul. quia mirabiliter adiuuabatur donec
conroboratus est. dominatus illū. Sed cū roboratus est cor
eleuatū est ad interitum suum. et neglexit do-
minum deum suum. Ingressusq; est templum dñi. ad
olere uoluit incensum super altare thymiamatis.
Statimq; egressus est post eum azarias sacerdos dñi. et
cū eo octoginta sacerdotes dñi fortissimi. et restiterunt
regi. atq; dixerunt. Non tibi ozia offerre incensum domino. sed
sacerdotibus. hoc est filiis aaron. qui ad hoc ipsum sunt consecrati ut
incendant. Egredere de templo. neq; enim sperent quia non rep
utabimus tibi. Iratusq; est ozias. et tenens in manu turibulū ut adoleret in
ira nsū. minabatur sacerdotibus. Stantibusq; eis ex
lepra in fronte eius coram sacerdotibus in domo domini su-
per altare thymiamatis. Cūq; respexisset eum azarias
pontifex et omnes reliqui sacerdotes. viderunt lepram
in fronte eius. et festinauerunt expulerunt eū. Sed ipse
perterritus. accelerauit egredi eo q̄ sentiret plagam
domini. fuit ig ozias rex leprosus usq; ad diem
mortis sue. et habitauit in domo separatus leprosus
eo quod eiectus fuisset de domo dñi. porro ioatham
filius eius regit domum regis. et iudicabat populum
terre. Reliqua autē sermonū ozie primi et nouissimi
conscripsit ysaias filius amos pphete. dormiuitq;
ozias cum patribus suis. et sepelierunt eum cum ago re-
galium sepulcrorum. eo q̄ esset leprosus. Regnauit
pro ioatham filius eius pro.

Igitur. xv. anno ezee filii ioatham cū regnare cepisset. et
xvi. annis regnauit in ierl̄m nomen matris eius ier
usa. filia sadoc. Fecitq; q̄ erat rectum coram domino. i
uxta omnia q̄ fecerat ozias pater eius. Verumtamen excelsa
non abstulit. adhuc populus immolabat et adolebat incen-
sum in excelsis. Ipse edificauit portam domus domini excelsam. et muro op
plet multa edificauit. Vrbes quoq; edificauit in mon
tibus iuda. et in saltibus castella et turres. Ipse pugnauit
cū rege filiorum ammon. cui dederunt. et filii ammon
i pso anno munera. et decem milia choros tritici ac
totidem ordei. Hec pbuerunt filii ammon in anno secūdo et
tertio. confortatusq; est ioatham. eo q̄ direxisset uias
suas coram domino deo suo. Reliqua autē sermonū
ioatham et omnes expugnationes eius et operum. scripti sunt libr
o regum israhel. et iuda. Qui. xv. annis erat cū regnare
cepisset. et. xvi. annis regnauit in ierl̄. dormiuitq;
ioatham cum patribus suis. et sepelierunt eum in ci
uitate dauid. et regnauit achaz filius eius pro eo.

Viginti annoꝝ erat achaz cum regnare cepisset. et
xvi. annis regnauit in ierl̄m. non fecit rectum
conspectu domini sicut dauid pater eius. Sed ambula
uit in uiis regū israhel. insuper et statuas fudit baalim.
Ipse est qui adolebat incensum in valle ennon. et lustrauit
eos filios suos igne iuxta ritum gentium quas interfecit
dominus in aduentu filiorum israhel. Sacrificabat quoq; et in
excelsis sacrificabat et in collibus. et sub
omni ligno frondoso. Tradidit eū dominus deus eius in manus regis
syrie. qui percussit eū plagā magnā. et captiuam duxit de eo multitudinem
populi. et adduxit eam damasci. Tradita quoq; est regi israhel et
percussit eū plaga grandi. Occidit quoq; phacee
filius romelie. decem. c. uiginti milia in die una. qui
omnes bellatores. eo q̄ reliquissent dominum deum patrum
suorum. Eodem tempore occidit zechri uir potens ex effra-
im maasiā regis filiū. et ezricam ducem domus eius
et elcanam qui erat secundus a rege. Ceperunt filii israhel de

filiis suis. et mulieribus. puerorum et pusillorum. et peregrinis
quam. et uelerunt cum in samariam. Ea tempestate erat
ibi propheta domini nomine obed qui egressus obuiam
exercitui uenienti in samariam dixit eis. Ecce uidetis
patres uestros iratum deum. tradidit eos in manibus uestris. quos
dissipastis occidentes. et ultra id adhuc uultis iungere uicto
riam. Numquid apud uos non sunt peccata. in deum uestrum
contra eos. et ministeria illius. ad uastandum eos. et interficiendum in
furore. Surrexerunt ergo uiri. de principibus filiorum ephraim.
azarias filius iohanan. barachias filius mosollamoth. hie
zechias filius sellum. et amasias filius adalai. contra eos
qui uenerant de proelio. dixerunt eis. Non introducetis huc captiuos. ne peccetis domino. et
multis adicere uultis super peccata nostra. et uetera crimina
delicta grandia quippe peccatis. et ira furor
dei imminet super israel. dimiserunt igitur uiri bella
tores spolia. et uniuersa quae ceperant. coram principibus et omni multitudine. Steterunt igitur uiri quos
supra memoratimus. et apprehendentes captiuos. omnes
qui nudi erant. uestierunt de spoliis. et cibum potumque dederunt eis. et
sanari fecerunt eos. et uulnera eorum. et imponentes infirmos
omnes asinis. reduxerunt eos in finibus. et reuersi sunt ad
samariam.

In tempore illo misit rex achaz ad reges assyriorum postu
lans auxilium. Venerunt idumei et percusserunt multos
et praeda. et ceperunt quam magnam. philistiim quoque
diffusi sunt per urbes campestres. et ad meridiem
praeda. ceperunt bethsames. et hahylon. et gadероth.
socho quoque et thamnan. et gamzo. cum uicinis suis.
habitauerunt ibi. humiliauerat enim dominus
iudam propter achaz regem iuda. eo quod nudasset eum
auxilio. et grauiter peccasset dominum. Aduersus quem
thelgathphalnasar rex assyriorum. qui et affli
xit eum. et nullo resistente uastauit. Ignem achaz
spoliata domo domini et domo regum et principum dedit
regi assyriorum. et tamen nihil ei profuit. In
super et in tempore angustiae suae auxit contra se
dominum. Ipse ipse rex achaz immolauit diis
damascenis percussoribus suis. et dixit. dii regum syriae auxi
liantur eis. Quos ego placabo munera. et dicunt ei
cuncta quae ipsi fuerunt ruinae ei. et universo israel. di
rupitque achaz omnia uasa domus domini. et abscidit
fecitque. et clausit ianuas templi dei. et fecit sibi alta
ria per uniuersas angulos ierusalem. In omnibus quoque ur
bibus iudae extruxit. ut adolerent alienis. et irritaret ad iram
deum patrum suorum. Reliqua autem sermonum eius et operum primorum et nouissimo
rum scripta sunt in libro regum iuda et israel. dormi
uitque achaz cum patribus suis. et sepelierunt eum in ci
uitate ierusalem. Nec tamen inuexerunt eum in sepulchra re
gum israel. regnauitque ezechias filius eius pro
pter ezechiae regnante coepit cum anno. v. et tri
gesimo. et nouem mensibus. nomen matris eius abia filia zacharie. Fecitque quae placita
sunt coram domino. iuxta omnia quae fecerat dauid pater
eius. In anno tertio primo regni sui aperuit ianuas
domus domini. et instauravit eas. Adduxitque sacer
dotes atque leuitas et congregauit eos in platea orientali
lem. dixitque ad eos. Audite me leuitae et sanctificamini mun
date domum domini dei patrum uestrorum. Auferte omnem
immunditiam de sanctuario. Peccauerunt patres nostri et fece
runt malum coram domino deo nostro et dereliquerunt eum. Auerterunt faciem suam. tabernaculo domini dederunt
tergum. et pauerunt ostia quae erant
in porticu. et extinxerunt lucernas. incensum non
adoleuerunt. et holocausta non obtulerunt in sanctua
rio israel. Concitatus est igitur furor domini super iudam et
ierusalem. tradiditque eos in commotionem et in internecionem. et illi
lum sicut ipsi cernitis oculis uestris. Ecce ceciderunt patres
nostri gladio. filii nostri et filiae nostrae uxoresque. captiuae ductae
sunt. propter hoc scelus. Nunc igitur placet mihi. ut iungamus
foedus cum domino deo israel. et auertat a nobis furorem ir
uae. Filii mei nolite negligere. Vos elegit dominus ut stetis
coram eo. et ministretis illi. adoretisque eum. et eritis eius in
censum. Surrexerunt ergo leuitae. mahath filius amasai
et ioel filius azariae de filiis caath. porro de filiis me
rari cis filius abdi. et azarias filius iahelleleth. De filiis
autem gerson. ioha filius zemma. et eden filius ioha. At
uero de filiis elisaphan. samri et iehiel. de filiis asa
aph zacharias et mathanias. Nec non de filiis eman. iahi
el et semei. Sed et de filiis idithun. semeias et oziel. con
gregauerunt fratres suos et sanctificati sunt. et ingressi
iuxta mandatum regis et principum domini. ut expiarent
domum dei. sacerdotes quoque ingressi templum domini ut sanc
tificarent illud. extulerunt omnem immunditiam. quam
inuenerunt in templo et protulerunt in uestibulo domus domini. quam tu
lerunt leuitae et asportauerunt ad torrentem cedron
foras. Coepunt autem prima die mensis primi mundare
et in die octaua eiusdem mensis ingressi sunt porticum
templi domini. Expiauerunque templum diebus octo.
et die sexta decima mensis eiusdem. quae expiant ipse
uerunt. Ingressi sunt intra ad ezechiam regem et
dixerunt ei. Sanctificauimus omnem domum domini.
altare holocausti cum. uasis suis. cum cunctis
apparatibus. cum omnibus uasis suis. quae rex achaz in regno suo pra
uitate sua polluerat. et ecce exposita sunt omnia coram
altare domini. Consurgens ergo diluculo ezechias rex adunauit
omnes principes ciuitatis. et ascendit domum domini. Obtulerunt
simul tauros. vii. arietes. vii. agnos. vii. et hircos
vii. pro peccato. pro regno. pro sanctuario. pro iuda. dixit quoque sa
cerdotibus filiis aaron ut offerrent super altare domini.
Immolauerunt igitur tauros. et susceperunt sacerdotes
sanguinem. et effuderunt illud super altare. Occi
derunt et arietes. et illorum sanguinem super altare fu
derunt. Immolauerunt agnos. et effuderunt super
altare sanguinem. Applicuerunt hircos pro peccato
coram rege. et turba multitudine imposuerunt
manus suas super eos. et immolauerunt illos sacerdo
tes. et asperserunt sanguinem eorum coram altare. pro
culo uidelicet. dixerat enim rex ut pro omni
bus holocaustum fieret et pro peccato. Constituit quoque leuitas in
domo domini cum cymbalis et psalteriis. et cytharis secun
dum dispositionem dauid et gad. uidentis regis. et nathan pro
phetae. Siquidem dominum praeceptum fuerat per manum pro
phetarum eius. Steterunt igitur leuitae tenentes organa
dauid. et sacerdotes tubas. dixitque ezechias ut offer
rent holocaustum super altare. Cum offerre coeperunt
holocausta. coepit laudes canere domino. et canere tubis. atque in uersis organis quae dauid
rex israel p
manuerat. occepere. Omnis autem turba adorabat. cum
tores. et hymni tenebant tubas. erant in officio suo.
donec complerentur holocausta. Cumque finita esset oblatio.
incuruatus est rex. et omnes qui erant cum eo. et adorauer
unt. Precepit ezechias et principes leuitis. ut laudarent
dominum sermonibus dauid. et asaph uidentis. Quibus
laudantibus cum magna letitia. et curuato genu
adorauerunt. Ezechias autem hec addidit. Implestis
manus uestras domino: accedite et offerte uictimas
et laudes in domo domini. Obtulit ergo uniuersa multi
tudo hostias et laudes et holocausta mente deuota. porro
numerus holocaustorum. quae obtulit multitudo hic fu
it. Tauros. lxx. arietes centum. agnos. cc. sciebant enim
domino uoluisse deuotos. et uoluntarium. Sacerdotes uero
pauci erant. nec poterant sufficere ut pelles holocau
storum detraherent. Unde et leuitae fratres eorum adiuuerunt eos
donec impleretur opus et sanctificarentur sacerdotes. Leuitae
quippe sanctiores. et ministerium quod sacerdotes. fuerat
in holocausta plurima adeptes sanctificatione. et labanima in
holocaustorum. et completus est cultus domus domini. Letatus est

¶ xxix

¶ xxx

Capxxx

ezechias rōnis populus q̄ eo q̄ mūsherūs dñi cēt expletū. decreuerūt quippe hec fieri placuit. placuerat

sūr quoq; ezechias dom nē isrl rtuda. scripsitq; epās ad effraym rmanassem ut ueniret ī dom dñi in ierl. rfaceret dominō deo suo. ¶ misit ergo cūcto regis rpncipū. rūniuersō cetui isrl. decreuerunt ut facerent pascha in mense secō. Non enī poterant fac̄ ī tp̄e suo. ex sacerdotes qui posset sufficere scām non fuerāt. rpplūs nō cōgregatus fuerat ī ierlm. placuitq; sermo regi rōni multitudini. Decreuerunt ut mitterent nūtios p̄ uniuersum isrl. deber sabee usq; dan. ut uenirent rfacerent phase dño deo isrl in ierlm. ¶ multi enī non fecerant sic ī lege scriptū est. ¶ Preterierunt cursores cū epīs ex regis impio. rprncipū eius in uniuersum isrl. rtuda. uerūtamen idipsum per pcepit manus dñi ut daret eis cor unum. rfacerent uerba pcepti regis rprncipum in uerbo dñi. ¶ Congregatusq; sunt ierl populi multi ut facerent sollēpnitatē azimoz ī mense secō. Et surgentes destruxerunt altaria q̄ erant ī ierl. rcuncta in quibus ydola adolebantur ī centū subuertentes. ¶ occiderunt ī torrentem cedron. ¶ immolauerunt. Nūr phase quarta decima die mēsis secī. Sacerdotes quoq; rleuite erubescentes sanctificati. obtulerunt holocausta ī domo domini. steterunt q; modum suo. iuxta dispōnonem rlegem moysi hōis dei. Sacerdotes uero fundebant effundendum sanguinem de manibus leuitarum. eo q̄ multa turba sanctificata nondum esset. rideo cura leuite immolarent pascha. pro singulis qui nō erant mundi. ut sanctificarentur dño. ¶ Magna enim pars populi de effraim rmanasse. rysachar. rzabulon. q̄ sanctificati non fuerant comedit phase. nō iuxta qd̄ scriptū est. Oravit enim ezechias pro eis. rait. dñe deus ppitius esto omni corde requirenti dominum deum patrum suorum. rnō ī purificatiōe sanctuarii. ¶ exaudiuit dñs ezechiam. rsanauit populum. ¶ Fecerunt filii isrl qui inuenti sunt ierl sollēpnitatē azimoz septē diebus ī leticia magna: laudantes dñm p singulos dies: leuite quoq; rsacerdotes. p singula que suo officio congruebant. ¶ et locutus est ezechias ad cor omnium leuitarū. qui habebant intelligentiā bonam super dño. ¶ et comederunt septem diebus sollēpnitatis. immolantes victimas pacifico. rlaudantes dñm deū patrū suoz. placuitq; uniuerse multitudini. ut celebrarent et alios dies septem. q̄ rfecerunt ī gaudio. ¶ ezechias enī rex iuda. pbuit multitudini mille tauros. rvii. mīa. ouīū. Principes uō dederūt pl̄o mille tauros. rx. mīa. Sanctificati ergo sacerdotū plurima multitudo. rea tribus iuda. offerentium iuda. rcuncta multitudo q̄ uenerat ex isrl. pselytos q̄q; deterra isrl. rhabitantū iuda. Fecit q̄q; ē grandes celebritas ierl. qualis a diebus salomonis filii dauid regis isrl nec urbe nō fuerat. Surrexerūt aūr sacerdotes rleuite benedicentes pl̄o. rexaudita ē uox eoz. rpuenit oratio in habitaculum scī eius. cū q̄ ī furissent rite celebrata. egressus est omnis isrl qui

uenerat iuda. rtuda. rsimul ierl. Fuerat quoq; ingens turba de egipto. rsimul ierl. ¶ Et cōtriuerunt ydola. rsuccidebant lucos. demolīti sunt excelsa. rarās destruxerunt. nō solū de uniuerso iuda. rbenia. rmanasse. rephraim quoq; rmanassem. donec perfecte euerterent. reuersiq; sunt omnes filii isrl ī possessiones. rciuitates suas.

Ezechias quō ordinauit turmas sacerdotales rleuiticas per diuisiones suas unūquemq; in officio ppio. tam sacerdotū quā leuitarū. ad holocausta rpacifica. ut ministrent. confiteantur. rcanant ī portis castrorum dñi. ¶ rex quoq; ex ppria substantia offerebat holocaustū mane. sēper. rsabbatis quoq; rnouilunijs. rsolēpnitatibus. sicut scriptū ē ī lege dñi. ¶ Dixit quoq; ezechias populo habitanti ierlm dare partes sacerdotibus rleuitis ut possent fortis ī lege dei. q̄tū prebuit manus multitudinis. plurimas opum primitias filiorum isrl. frumenti. uini. olei. mellis. q; cūctorum q̄ germinat humus decimas optulerūt. ¶ rfilii isrl. rtuda qui habitabant murbis. tuda obtulerunt decimas bouū. rouīū. decimas q; sanctis q̄ uouerāt domino deo suo. q̄q; uniuersa pertractās. fecerunt aceruos plurimos. ¶ mense tertio ceperunt aceruos ī cēre fundamenta. rmense septimo q̄ leuerunt eos. cū q̄ ingressi fuissent ezechias rprncipes eius uiderunt aceruos. rbenedixerunt dño. ac pl̄o isrl. ¶ interrogauit ergo ezechias sacerdotes rleuitas. cur tā iacerent acerui. ¶ respondit illi azarias sacerdos primus. de stirpe sadoc dicens. ex quo ceperunt offerri primitie ī domo dñi comedimus rsaturati sumus. rremanserunt plurima. eo q̄ benedixerit dñs pl̄o suo. ut reliquiarum hāc ē copia q̄ cernis. ¶ cepit igitur ezechias ut ordinarent horrea ī domo dñi. ornea. Quod cū fecissent. tulerunt ī pūritate q̄ decimas. rq̄q; q̄ uouerāt fideliter. fuit sup hec cōgregatio nimia lenta rsemei. ita ut crederet. ¶ postquē rhabiel. rzacharias. rmaath. rsabiel. rieremoth. iozabath q̄q; rhabiel. resmachias. rmaath. rbanaias principes templi. subministrabant cononie. rfratres eius semei. exin pro ezechie rege. rzacharie principis domus dñi. ad quō oīa pertinebant. ¶ core uero filius iemna leuites. rianitor orientalis porte erat ī uoluntariis dei. ut ministraret dño. ¶ primitias quoq; sanctorum in sabbatis. ¶ subeum erat sedere. rdenarium. hiesue rsemeias. Amarias quoq; rsechenias in ciuitatibus sacerdotū ut fideliter distribuerent fratribus suis partes singulorum. adq; maiorib; ex ordinib; abiamis rtribus. et supī. et qui ingrediebantur ad ppīum dei rquicquid ministerii ordo poscebat. ī ministerio ad q̄ obseruationib; suis per diuisiones suas sacerdotibus p familias rleuitas a uicesimo ānō rsupra. pro ordine et turmis suis. uniuersoq; multitudini. cum uiris ac filiis eorū rusq; ad senes fideliter cibi debiti sufficiens fuerat prouidebantur. ¶ rfilios aaron ī agrorū suburbana urbiū singularū. diuersi erant uiri. qui partes distribuerēt unicuiq; sexus masculino de sacerdotib; rleuitis.

Cert ergo egressus uniuersa q̄ operatus est in omni iudea. operatusq; ē bonum rrectū rueru coram dño deo suo in uniuersa ministerii domus domini. ī lege rmandatis. ut quereret deum suum. ī toto corde suo. ¶ rdirectus est. ¶ postea ī diebus eius uenit sennacherib rex assyrioz. rīgressus iudam obsedit ciuitates munitas. uolens eas capere. ¶ quod cū audisset ezechias uenisse. s. sennacherib. et totum belli ī petendum uertisse contra ierusalem animo ei principib; cōsilio. uirisq; fortissimis. ut oppilarent capita fontiū q̄ erant extra uriem. et hec oīa decernente sibi. egregerunt plurima multitudinem. rop turauerunt aquas fontes. rtorrentē qui fluebat ī medio terre dicentes. ne ueniant reges assyrioz. rinueniant aquarū habundantiam. ¶ edificauit quoq; omnem murū qui fuerat dissipatus. rexstruxit turres desuper. rforinsecus alterum murum. instauratumq; melio ī ciuitate dauid. rfecit armaturā rclipeos. cōstituitq; principes

Capxxxi

bellatores. me exercitu cōuocauit unusquisq; impiissimus populi
orte auctus. ac locutus ē ad eos dicēs. Nolite timere. nec paueritis regē
assyriorū. nec multitudinem q̄ ē cū eo. Cum illo enim plures nobiscū sunt. quam cū illo. cū illo ē brachiū carneū. nobiscū dominus deus noster qui auxiliator ē noster. pugnabitq; pro nobis. cōfortatusq; ē populus. his sermonibus ezechie regis iuda. Que postea gesta sunt. misit senacherib rex assyriorū seruos suos hierl'm. Ipse enim cū universo exercitu obsidebat lachis. ad ezechiam regem iuda. ad omnem populum qui erat in urbe dicens. Hec dicit sennacherib rex assyriorū. Quo habentes fiduciam sedetis obsessi in urbe hierl'm. num ezechias decipit uos. ut tradat mortui fame et siti. Affirmans q̄ dominus deus ipse liberet uos de manu regis assyriorū. Numquid nō ē iste ezechias q̄ destruxit excelsa illius. et altaria eius. et precepit iude et hierl'o dicens. coram altari isto. adorabitis et super eo incensum. Ea ignoratis q̄ ego et genitores mei. cūctis terrarū populis fecimus. numquid prualuerunt dii gentium. omniq; terre. ut liberare regionem suā de manu mea. aut quis deus universorum. quos dissipauerunt patres mei. qui potuerit eruere populū suū de manu mea. ut possit deus uester eruere uos de manu mea. Nunc ergo decipiat ezechias. nec uana ymaginetur. nec credatis ei. Si enim nullus potuit deorum cūctarum gentium ad quas regionū liberare populū suum de manu mea. quomodo deus patrum meorum. obsequentur nec deus uester poterit eruere uos de hac manu. Si ergo multa loca sunt serui eius. ira domini deum. contra ezechiā seruum eius. Hec locutus ē ad filios eius. Sic ē dum gentium cōtra nos non potuerunt iubere populos suos de manu sua. sic deus ezechie. eruere non potest populū de manu sua. Insuper et clamore magno ligua iudaica ē populū qui sedebat in muris hierusalem ymbrabat. ut terreret eos. et caperet ciuitatē. Locutusq; ē ad dominum deum uerum. sicut ad uerbum dei populorum terre opera manuum hominū. Et reuerunt ig ezechias rex. et ysaias filius amos propheta. et clamauerunt ad celum. Et misit dominus angelum qui percussit omnem uirum robustum et bellatorem. et principem exercitus regis assyriorum. reuersusq; ē ad ignominiam faciem suam. cumq; ingressus esset domum dei sui. filii qui egressi fuerant de utero eius. interfecerunt eum gladio. Saluauitq; dominus ezechiam et habitatores hierl'm de manu sennacherib regis assyriorum. et de manu omnium. et protexit eos undique. Et multi offerebant munera domino in hierl'm. et munera ezechie regi iude. et exaltatus est ezechias coram cunctis gentibus.

In diebus illis. egrotauit ezechias usq; ad mortem. et ingressus est ad eum isaias propheta filius amos. et dixit ei. Hec dicit dominus. Edo mandato domui tue. quia morieris tu. et non uiues. Conuertit ezechias faciem suam ad parietem. et orauit dominum. et dixit. Obsecro domine memento quomodo ambulauerim coram te in ueritate et in corde perfecto. et quod placitum coram te fecerim. Et flebat ezechias fletu magno. Factum est autem uerbum domini ad isaiam dicens. Vade et dic ezechie. Hec dicit dominus deus dauid patris tui. Audiui orationem tuam. et uidi lacrimas tuas. ecce ego adiciam super dies tuos quindecim annos. Sed et de manu regis assyriorum liberabo te et ciuitatem hanc. et protegam domum istam propter me. et propter dauid seruum meum. Precepitq; isaias ut tollerent massam ficorum. et imponerent super uulnus. et sanaretur. Dixitq; ezechias ad isaiam. Quod erit signum quia sanabit me dominus. et ascendam tertia die domum dei. Et ait isaias. Hoc habebis signum a domino quod faciet dominus sermonem quem locutus est. Umbra ascendit decem lineas per horologium achaz. Et ait ezechias. Facile est umbram declinare decem lineas. sed reuertatur retrorsum decem lineis per horologium achaz. Et inuocauit isaias dominum. et reduxit umbram per lineas quibus descenderat in horologio achaz. decem retrorsum lineis. per quas descenderat. Eo tempore misit berodach baladan filius baladan rex babylonis epistolas et munera ad ezechiam. audiuit enim infirmatum eum conualuisse. Et gauisus est super eis. et ostendit eis domum aromatum. et argentum et aurum. et unguenta. et uniuersa uasa thesaurorum suorum. et omnia que inuenta sunt in thesauris eius. Non fuit quod non ostenderet eis ezechias in domo sua. et in omni potestate sua. Et uenit isaias propheta ad regem ezechiam. et dixit ei. Quid dixerunt uiri isti. et unde uenerunt ad te. Et ait ezechias. De terra procul uenerunt ad me. de babylone. Et dixit. Quid uiderunt in domo tua. Et ait ezechias. Omnia que in domo mea sunt uiderunt. Non est quod non ostenderim eis in thesauris meis. Et dixit isaias ad ezechiam. Audi sermonem domini exercituum. Ecce dies ueniunt. et auferentur omnia que in domo tua sunt. et que condiderunt patres tui usque in diem hanc in babylonem. Non remanebit quicquam dicit dominus. Et de filiis tuis qui egredientur de te quos genuisti. tollent. et erunt eunuchi in palatio regis babylonis. Dixit autem ezechias ad isaiam. Bonus sermo domini quem locutus es. et dixit rursum. Certe pax et ueritas erunt in diebus meis. Reliqua autem sermonum ezechie. et omnis uirtus eius. et quomodo fecerit piscinam et aqueductum. et introduxerit aquas in ciuitatem. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. Et dormiuit ezechias cum patribus suis. et sepelierunt eum in ascensu sepulcrorum filiorum dauid. et celebrauit eum omnis iuda et habitatores hierl'm. Pro quo mortuus manasses filius eius regnauit pro eo.

Annorum duodecim erat manasses cum regnare cepisset. et quinquaginta quinque annis regnauit in hierl'm. Fecit autem malum coram domino. iuxta abominationes gentium quas subuertit dominus coram filiis israhel. Et extruxit excelsa que destruxerat ezechias pater eius. et erexit aras baalim. et fecit lucos. sicut fecerat achab rex israhel. et adorauit omnem militiam celi. et coluit eam. Edificauit quoque altaria in domo domini. de qua dixerat dominus in hierl'm erit nomen meum in eternum. Edificauit ergo cūcto exercitui celi in duobus atrijs templi domini. et traduxit filios suos per ignem in uallem filii ennom. Obseruabat somnia. et tempora. et auguria. maleficos quoque et incantatores. multiplicauit. habebat secum magos et incantatores. multaq; mala operatus ē coram domino. ut irritaret eum. Et cum posuisset quoque sculptile signum in domo domini. de qua locutus ē deus ad dauid. et ad salomonem filium eius. edificata in domo hac et in hierl'm quā elegi de cunctis tribubus israhel. ponā nomen meum in sempiternum. et mouere pedem israhel de terra quā tradidi patribus eorum. ita dūtaxat ut custodiant facere omnia que precepi eis. et cunctam legem et cerimonias atque iudicia. per manum moysi. Insuper manasses seduxit iudam et habitatores hierl'm. ut facerent malum super omnes gentes quas subuerterat dominus a facie filiorum israhel. Locutusq; ē dominus ad eum. ad populum illius. et attendere noluerunt. Idcirco adduxit eis principes exercitus regis assyriorum. et ceperunt manasses. et uinctum catenis adduxerunt eum in babylonem. Et postquam coangustatus est. orauit dominum deum suum. et egit penitentiam ualde coram deo patrum suorum. deprecatusq; ē eum. rogauitq; eum. Et exaudiuit orationem eius. reduxitq; eum hierl'm in regnum suum. Et cognouit manasses quod dominus ipse esset deus. Post hec edificauit murum extra ciuitatem dauid. ad occidentem gyon. in conualle ab introitu portę piscium per circuitum. usq; ad ophel. et exaltauit illum ualde. Constituitq; principes exercitus in cunctis ciuitatibus iuda munitis. Tabernacula quoque idolorum. et simulacrum de templo domini. et de monte domini. et ab omnibus ciuitatibus hierl'm. proiecit omnia extra urbem. Porro instauratum est altare domini. et immolauit super illud uictimas. et pacifica. et laudem. precepitq; iudę ut seruiret deo israhel. Attamen adhuc populus immolabat in excelsis tantum domino deo suo. Reliqua autem gestorum manasse. et oratio eius ad deum suum. et cetera quecunque uidentur super eo. et in libris uidentium qui locuti sunt in nomine domini dei israhel. ecce quecunque scripta sunt in sermonibus regum israhel. Et requieuit manasses cum patribus suis. et sepultus est in domo sua. in horto oze. Regnauitque amon filius eius pro eo.

Vigintiduobus annorum erat amon cum regnare cepisset. et duobus annis regnauit in hierl'm. Fecitque malum coram domino. sicut fecerat manasses pater eius. Cultorque idolorum fuit. et adorauit eos. et immolauit. adpositusque est ut seruiret domino sicut seruierat manasses pater eius. et multo maiora delinquit. Cumque quidam essent adulatores eius seruo suo. interfecerunt eum in domo sua. Porro reliqua populus multitudo percussit omnes qui interfecerant regem ioziam filium eius pro eo.

Octo annorum erat iosias cum regnare cepisset. et xxxi anno regni sui in hierl'm. Fecitque quod erat rectum in conspectu domini. ambulauit in uiis dauid patris sui. nec declinauit neque ad dexteram neque ad sinistram. Octauo anno regni sui cum adhuc puer esset. cepit querere deum dauid patris sui. et duodecimo anno postquam ceperat mundare iudam et hierl'm ab excelsis. et lucis. simulacris. et sculptilibus. destruxerunt coram eo. aras baalim. et simulacra que superposita fuerant demolita sunt. Lucos quoque et sculptilia succidit. atque comminuit. et superstitiosorum immolatores cecidit. Ossa quoque

sacerdotū ꝯbussit maltanib; ydolor. mundauitq; tuda t ierl'm. ꝙ imurbib; manasse. t effraim. t simeō. usq; neptalim cūcta subuertit. t ūgz altaria diffi pauit t luco. t sculptilia cōtriuit t fudit. cūctaq; delubra demolitus est de uniuersa terra israel. reuersus est ierl'm.

Igitur ānō octauo decimo regnī sui. mundans tā terā et templo domum. misit saphan filiū eliche. t maasiam principem ciuitatis. t ioha filiū ioaza. ad cōsolidandū. ut instaurarent domū dñi dei sui. Qui uenerūt ad helchiam sacerdotē magnū. accepitq; ab eo pecūiā ꝙ illata fuerat i domū dñi. t quā cōgregauerant leuite ianitores de manasse. t effraim. t uniuersi de reliquis israel. et ab oī iuda t beniamin. t habitatoribus ierl'm. tradiderunt i manib; eoz qui fuerant operarii in domo domini. ut instaurarent et pōlū t i firmā ꝙq; sarciretur. artifi dederunt eā. artifi ab; tectoribus. ut emerēt lapides de lapidicinis. t ligna ad cōmissuras edificii. t ad contignationē domoz. quas destruxerant reges iuda. qui fideliter cuncta faciebant. erant aūt ppōti ei⁹ operiū uir ab; tabdias. de filiis merari. zacharias t mosollam. de filiis caath qui urgebāt opus. oēs cle ute sapientes organis canere. Super eos uero qui aduariis usus onera portabant. erant scribe et magistri de leuitis ianitores.

Cumq; efferrent pecuniam ꝙ illata fuerat i templum domini. reperit helchias sacerdos librū legis domini qui datus fuerat p manus moysi. Dixitq; ad saphan scribam. Librū legis inueni i domo domini. et tradidit ei. Cumq; legisset uolumē. adregem. t nūciauit ei dicens. Omnia ꝙ dederāt i manus seruoz tuoz exequi cōplentur. congregatū q; repertū est i domo domini cōflauerunt. datūq; est presidib; artificū et diuersa operi fabricātū. Preterea nūciauit michi helchias sacerdos hunc librū. Cumq; rege p sentē tranquillo. Audissetq; uerba legis. scidit uestimēta sua. t precepit helchie. t ahicā filio saphan. t abdon filio michē. saphan ꝙq; scribe. t asie. seruo regis dicens. Ite. rogate dominum pro me. t pro reliquis israel. t iuda. sup uerbis libri huius qui repertus est. magnus enim furor domini ardet contra nos. eo ꝙ patres nri nō custodierint uerba domini. ut facerent oīa ꝙ scripta sunt in libro hoc. Abiit ergo helchias t hi qui simul a rege missi fuerant. ad holdā pphetem uxorem sellum. filii thecuath. filii hasra. custodis uestiū. q̄ habitabat ierl'm in secūdo. et locuti sūt ei uerba q̄ supra narrauimus. Illa aūt ait eis. Hec dicit dominus deus israel. dicite uiro qui misit uos ad me. Hec dicit dominus. Ecce ego inducam mala super locum istum. et super habitatores eius. cūctas maledictiones que scripta sunt in libro hoc. q̄ legerunt cōtra regē iuda. eo dere liquerunt me. et sacrificauerunt deis alienis. ut me ad iracundiā puocarent. In cunctis operib; manuū suarū. ꝙ ardebit furor meus super locū istū. et non extinguetur. Ad regē aūt iude qui misit uos ꝓsulere dñm. sic loquimini. Hec dicit dominus deus israel. de sermonib; quos audisti uerba uolumini. adq; emollitū est cor tuū. et humiliatus es coram deo super his que dicta sunt contra locū hunc. et habitatores eius. et uerecundatus es coram me. et scidisti uestimēta tua. et flenisti coram me. ego quoq; exaudiui te dicit dominus. Nam enim colligam te ad patres tuos. et sepelieris in sepulcris tuis in pace. nec uidebunt oculi tui omne malū q̄ ego inducturus sum sup locū istū. et super habitatores eius. Retulerunt itaq; regi cūcta q̄ dixerat. Ille cōuocatis cunctis seniorib; iude. et ierl'm. Ascendit domū domini. et omnis uir iuda et habitatores ierl'. sacerdotes. et leuite. et cūcta plebs a minimo usq; ad maximum. quib; audientib; in domo domini. legit. rex oīa uba uoluminis. et stans in tribunali suo. pepulit fedus. coram domino ut sequerētur dñm. et custodirent p̄cepta. et testimonia. et iustificationes eius in toto corde suo. et in tota ānā sua. ut facerent ea ꝙ scripta sunt in uolumine illo q̄ legerat. Adiurauitq; oēs qui super hoc omēs qui reperti fuerant in ierl'm et beniamin. et fecerūt habitatores ierl' iuxta pactum dñi dei patrū suoz. Abstulit ergo iosias cūcta abhominationes de uniuersis regionib; filioz israel. et fecit ꝙ quotquot reperti sunt in israel seruire domino deo suo cūctis diebus eius. non recesserunt a dño deo patrū suoz.

Fecit aūt iosias in iherusalē phase domino q̄ immolatū est quarta decima die mensis primi. constituens sacerdotes in officiis suis. hortatusq; est eos ut ministrarent in domo domini. leuitis quoq; omnib; eruditionem offerēdi sanctificabatur domino. locutus est. Ponite arcā in sanctuario templi q̄ edificauit salomon filius dauid rex israel. Nequaquam ergo ea ultra portabitis. Nunc aūt ministrate domino deo uestro. et populo eius israel. et iuxta uos domos et cognationes uestras in diuisionib; sicut scripsit dauid rex israel. et descripsit salomon filius eius. Ministrate in sanctuario per familias et turmas q̄q; leuitici. et sanctificati immolate phase. fratribus uestris filiis israel. ut possint uenire ubiq; locutus est dominus in manu moysi. Deditq; populus ad pecora. agnos et hedos de gregib; et reliqui pecoris. triginta milia. et de gregibus uitulos mille. Hec quoq; de substantia eius sponte q̄ obtulerunt. optulerunt tam populo quam sacerdotib; et leuitis. Porro helchias et zacharias et hiehiel principes domus dei dederunt sacerdotib; ad faciendū phase. pecora cōmixti duomil septingenta. et uitulos trecentos. Chonenias aūt et semeias et nathanahel fratres eius. nec non zabadias et iahibel et iozabat p̄positi leuitarū. dederunt ceteris leuitis ad celebrandū phase quinq; milia pecoz. et uitulos quingentos. Impletumq; est ministerium. et steterunt sacerdotes in officio suo. leuite quoq; iuxta mysteria regis in holocaustū phase. Asperserunt manus sacerdotes de manibus suis sanguine. et leuite detrahebant pelles holocaustoz. et segregauerunt ea. ut darent p domos et familias singulis. et offerrentur domino. sicut scriptū est in libro moysi. Similiter et bobus fecerunt similia. Cumq; uertissent phase super ignem. iuxta q̄ lege p̄ceptū est. Pacificas uero uictimas coxerunt lebetibus. et aheneis ollis. et sollicite distribuerunt uniuerse plebi. sibi aūt et sacerdotib; postea parauerunt. nam mane usq; ad noctem sacerdotes fuerunt occupati. Unde leuite sibi et sacerdotib; filiis aaron parauerunt usq; ad uesperam. Porro cantores filii asaph stabant in ordine suo iuxta p̄ceptum dauid. et asaph. et heman. et idithum pphetarū regis. Ianitores uero per portas singulas obseruabant. ita ut nec paululum quidem discederent a ministerio. Quib; ob rem fratres eoz leuite parauerunt eis cibos. Omnis igitur cultura domini rite cōpleta est in die illa ut faceretur phase. et offerrent holocausta super altare domini iuxta p̄ceptū regis iosie. Fecerunt ergo filii israel qui reperti fuerant ibi phase. tempore illo. et sollemnitatem azimoz septem diebus. Non fuit phase simile huic in israel a diebus samuhel pphete. et omnes reges israel non celebrauerunt phase quale fecit iosias. et sacerdotes et leuite. et uniuersus iudas et israel qui repertus fuerat. et habitantes in ierl'm. Octauo decimo anno regni iosie. hoc phase celebratum est. Postquā restaurauerat iosias templū. Ascendit nechao rex egypti ad pugnandū mesopotamie iuxta euphratem. et processit ei iosias. Ille misit ad eum nūtios. et ait. Quid mihi tibi est rex iuda. non aduersū te hodie uenio. sed contra alium pugno domū. aduersum deum festinato me preceps. desine aduersum deum facere qui mecū est. ne interficiat te. Noluit iosias reuerti. sed p̄parauit contra eum bellum. nec acquieuit sermonib; nechao ex ore dei. uenitq; ut dimicaret in campo magedo. Ibiq; uulneratus a sagittariis dixit pueris suis. Educite me de p̄lio. quia oppido uulneratus sum. Extulerūtq; eum de curru. et imposuerūt eum curru. qui sequebatur eū. et mortuus est. et sepultus in monumentis regio. Et sepeliuerūt eū in ierl'm. et mortuus est. et sepultus in monumentis patrū suoz. Et tota iuda et ierl'm luxerunt eum. Ieremias uero maxime. cuius omnes cantores et cantatrices usq; in p̄sentē diem. lamentationes super iosiā repetunt. et in ierl' optinuit. Hec scripta sunt

mlam̃tationib; suis. Reliqua aũt sermonũ ioſie. t
miſeri cordiarum eius que lege ꝓpꝛie ſunt dñi: ecce
ſcꝛiptura prima t nouiſſima ſcꝛipta ſunt libro regũ
iſꝛl' t iuda. Fuit ergo populus terre. iaoachaz filium
ioſie: t ſtituunt regem ꝓ patre ſuo i ieꝛl'.

Igitur tranſmigrante ioachaz cũ regnare cepiſſet. t
tribꝰ mẽſibꝰ regnauit i ieꝛl'. Amouit aũt eũ rex egipti
de iheruſalem. t damnauit terram cẽtũ talentis
argenti t auri. cõſtituitq; rex ꝓ eliachim fratrem eius
ſuper iudam t ieꝛl'. t uertit nomẽ eliachim. ioachim ipſe uero
ioachaz tulit ſecũ. t adduxit in egyptũ.

Igitur. v. annoꝝ erat ioachim cũ regnare cepiſſet. t vi.
annis regnauit i ieꝛl'. Fecitq; malũ coꝛã dño deo ſuo. Cui
huic aſcendit nabuchodonoſoꝛ rex babilonis. t
ligauit eum in catenis duxit i babilonem. Aliqua
aũt de ſcꝛipturis dñi tradidit. t poſuit ea i templo ſuo. Reliqua
aũt uerboꝝ ioachim. t abominationũ eius
quas operatus eſt. t cõmenta ſunt hec cõtinentur
i libro regũ iſꝛl' t iuda. Regnauitq; ioachim filius
eius pro eo.

Octo annoꝝ erat cũ regnare cepiſſet ioachin tribus
mẽſibꝰ. ac decem diebꝰ regnauit i ieꝛl'. Fecit malum
coꝛã dño. Cuiq; anno mutato circulo ſuo iuberetur
mitti nabuchodonoſoꝛ rex. qui t adduxerunt eũ in
babilonem. aſportantes ſimul ꝓtoplaſtos domꝰ
dñi. Regemq; conſtituit sedechiã fratrem eius ſuper iu-
am t ieꝛl'.

Igitur tranſacto anno erat sedechias cũ regnare cepiſ-
ſet. t undecim annis regnauit i ieꝛl'. Fecit malũ
in oculis dñi dei ſui. nec erubuit facie mi ieremie
ꝓphete loquentis ex ore dñi. Iuraueꝛatq; na
buchodonoſoꝛ recẽſtq; qui adduxerat eũ ꝓ deum.
ſed duratus cervice ſua t corde ut nõ reuerteretur ad
dñm deũ iſꝛl'. Et cuncti principes ſacerdotũ
t ꝓpl'ꝰ ꝓuaricati ſunt magis iuxta uniuerſas abhomi
nationes gẽtiũ. t polluerunt tẽplũ dñi quod ſanctifi
auerat ſibi i ieꝛl'. Mittebat aũt dominus deus patrũ
ſuoꝝ ad illos ymanũ nuntios ſuoꝝ. de nocte conſur
gens. tradidit enim populo et
habitaculo. Illi ſubſannabant nuntios dei t pue-
ri pendebant ſermones eius. illudebantq; ꝓphetis
donec aſcenderet furor dñi ꝙ ꝓpl'm eius et cẽ
nulla curatio. Adduxit enim ſuper regem eoꝝ chal
daeoꝝ. t interfecit iuuenes eoꝝ gladio i domo ſcũ
tui ſui nõ ẽ miſertus adoleſcentis. t uirginis t ſe-
nis. nec decrepitum quidem. hoc omia tradidit manibus
eius. Vniuſq; uaſa domus dñi mi. tã maioꝝ quã
minoꝝ. t theſauros templi t regis et principũ tra
ſtulit i babilonem. Succenſerunt hoſtes domũ dei
t deſtruxerunt murũ ieꝛl' t uniuerſas turres eius cõbu
ſſerunt. t quicquid ꝓtolim fuerat demolitũ ſunt. ſ
Siquis euaſerat gladiũ: ductus eſt i babilonem. t
ſeruiunt regi t filiis eius donec ꝛeꝛexerit regnũ ꝑſarũ
impleretur ſermo dñi ex ore ieremie. ut cele bra
ret terra ſabbata ſua. cuncti enim diebꝰ deſolationis eius
et ſabbatiſabunt. cõpleti ſunt lxx. anni. Anno ꝛe
gni cyri regis ꝑſarũ. adimpleret dñs uerbum ſuum
quod ꝓtulerat per os ieremie. ſuſcitauit dominus ſpm cyri regis ꝑſarũ
ut traduceret uniuerſo regno ſuo etiam per
ſcripturam dicens. Hec dicit cyrus rex ꝑſarũ. Omia
regna terre dedit mihi dominus deus celi. t ipſe ꝓcepit
mihi ut edificem ei domũ i ieꝛl' que ẽ in iudea.
Qui ergo ueſtrũ ẽ ex omni populo eius ſit deus deus ſuus
cum eo. aſcendat.

Incipit ꝓphetia. iy.

Nemo cuppiebat uerbum audire de ſcꝛiptoꝛibus. mero
coꝛ estimet apud ebreos ſingulare. talia dñi ſitne bene dicta
uniuſ. Proꝝ ſalomonis. Sapiẽtes mo ſtene ꝛtullio
ſolent fieri ut ea ſcꝛibantur ꝛomana. qui utiq; ꝓ
fa t ũ ũſibꝰ ſcꝛipſerunt. Nos itaq; utilitatẽ legem
ũ prudentes. interpretationem nouam nouo ſcꝛiben
di genere oſtendimus. Ac ꝓmũ de yſaya ſcꝛibendũ
ſermone ſuo oſtenſurus ſit. ſæpe ut uir nobilis et

urbane elegantie. nec habẽs quicquã inelegans ruſtica
tranſadmiſtũ. Vñ accidit ut ſpeciem floꝛem ſermonis
eius tranſlatio nõ poſſet conſeruare. deũ t hec adia
endã. q̃ nõ tam ꝓpheta dicendus ſit. quam euãgeliſta.
Ita enim unũſq; ypſi ecclie miſteria denudauit. ut ſi
turus. ut nõ ei uidet deſtituꝰ uaticinari. ſi deſtoꝛtus ſyl
uiam texere. Vñ omnino. noluiſſe tẽ tẽporis ſeptuagi
ta mẽſes fidei ſue ſacramẽta ꝓphetie etiam ſcꝛipta
ne ſcm canibꝰ t margaritas porci ſ darent. Cũ iam
editionem legeret ſ. abſtulit aũdi uetuſtas abſcondita. ñ
ignoto quanti laboꝛis ſit ꝓphetã intelligere. nec facile
quempiam piam poſſe iudicare ignoꝛanter ꝓfectione.
niſi intelleꝛit aũdi legerit. Moſi patet morſibꝰ
plurimoꝝ qui ſtimulatꝰ ire i ſuadia q̃ ſequi nõ ualẽt
deſpiciunt. Sapiens ergo t prudens in flammã mitto
manũ. Michi nominis hec abſtrahe odioſi lectoribus
ſcꝛoꝝ. ut quomodo ꝛei ꝓpter uagina mẽſes aggã
t ſimachũ t theodotionem legunt. l' obſtudium
doctrine ſue. l' ut. lxx. magiſtꝛi excellentie eoꝝ ꝛ
telligant. Sic t tibi ſalutem unum poſt patres uẽ
digneꝛentur interpꝛetem. legant ꝓphetã ſ ꝓpter deſpiciãt.
ne uideantur nonne rudibꝰ. ſi exodi ꝓpter ꝓphetie
ignoꝛata dãpnare. ꝓhibuit aũt yſayã inter ſ iudam. nec duo. y. tribꝰ i captiuitatem ducẽs. ac de
utroq; regno. male communicam. nec ſcꝛiptã teꝛat oracu
li. Iam intrandũ ad ꝓpoſitam reſpiciat yſtoria.
t poſt babilonis captiuitatẽ redditũ ꝓpli ſignificat
i iudea. tamen omiſſis cetꝛis deductionis gentium t de
aduentu ypſi. quem quanto plus amauit ſoꝛoꝛ ſalua
toꝛis. tanto magis abeo petit. ut ꝓ obtrectatione ꝓſentis quam ei inde ſimulẽ emulationem. ipſe
in eadem reſtituat i futuro qui ſatis ei obiice i ꝛe
gnine ungue eruditionis ſtudiſſe. ne iudei de falſitate ſcꝛipturarũ ecclie eius doctoꝛes inſultaꝛent.

Yſrayl inuerſum nobili genere ortus ẽ ibiq; ꝓphetatur. Subminiſſe regi ſectus mediaſ patꝛes accubuit. Sepulturaq; ſuã ſub ꝛege. uxoꝛa tranſitum
aquarũ quaſi olim exercitus ꝛeuerſo obſtꝛuxerat ꝓ
fluente ꝓphete liber
eſaie ꝓphete.

Filii amoſ quã uidit ſuper iudã t ieꝛl'm. in diebꝰ ozie.
ioathan. achaz. ezechie ꝛegum iuda.

Audite celi et auribꝰ percipe terra. quã dominus lo
cutus eſt. filios enutriui et exaltaui. ipſi aũt ſpreuerũt
me. Cognouit bos poſſeſſoꝛem ſuũ et aſinus preſepe
dñi ſui. yſrl aũt nõ cognouit me. ꝓpꝛius meus non i
tellexit. Ue gens peccatrix. ꝓpl'o graui magnitate.
ſemini neq̃ filii ſceleꝛati. dereliquerunt dñm. b
laſphemauerunt ſcm̃ iſrl. abalienati ſunt retroꝛſum.
ſuper quo plagã uos ultra addentes preuaricationẽ.
Omne caput languidum. et omne coꝛ mœrẽs. a planta pe
dis uſq; ad uerticem nõ ẽ in eo ſanitas. Vulnus t li
uoꝛ t plaga tumens. non eſt circumligata. nec curata
medicamine. neq; fota oleo.

Terra ueꝛa deſeꝛta ciuitates ſue succenſe igni. a regi
onem ueꝛam coram uobis alienꝰ deuoꝛant. t deſola
bit ſicut i uaſtitate hoſtili. Et derelinquetur filia ſy
on. ſicut umbraculũ i uinea. t ſicut tugurium in cue
cumeꝛario. ſicut ciuitas q̃ uaſtatur. Niſi dñs exer
cituum reliquiſſet nobis ſemen. quaſi ſodoma fu
iſſemus. t quaſi gomoꝛra ſimiles ẽſſemus.

Audite uerbum dñi principes ſodome. auribꝰ ꝑcipi
te legem dei nri populus gomoꝛre. Quo michi mul
titudinem uictimaꝝ ueſtꝛaꝝ dicit dominus. Plen
ne ſum holocaſta arietum et adipe pinguium. et ſanguine
uitulorum et agnoꝝ et hiꝛcoꝝ nolui. Cum uenitis ut
appareatis ante me. quis hec quesiuit de manibus ueſtris
ut ambuletis in atꝛio meo. Amplius nolite offeꝛre ſacrifi
cium frustra. incẽſum abominatio mihi eſt. Neomenias
et ſabbata. et festiuitates alias nõ feꝛam. Cessabit ab me
dies et ſolennitas. Calendas ueſtꝛas et ſolennitates
odiuit anima mea. facta ſunt mihi molesta laboꝛaui
ſuſtinens. Et cum extenderitis manus ueſtꝛas auꝛtam
oculos meos a uobis. et cum multiplicaueꝛitis ꝓcem
non exaudiam. manus enim uestꝛe ſanguine plene ſunt.
Lauamini mundi eſtote. auferte malum cogitationum
uestꝛaꝝ a cordibus uestris. Quiescite agere peꝛuerſe.
Discite benefacere. Quꝛite iudicium. subuenite oppꝛeſſo.
iudicate pupillo. defendite uiduam. Et uenite et aꝛgua
me dicit dominus. Si fuerint peccata uestꝛa ut coccinum
quaſi nix dealbabo. Et ſi rubꝛa fuerint quaſi uermicu
lus. et ſicut lana erunt. Si uolueritis et audieritis me.
bona terꝛe comedetis. Si autem nolueritis et ad iꝛam
prouocaueritis me. gladius deuoꝛabit uos. Quia os
dñi locutum eſt hec. Quomodo facta eſt meꝛetꝛix fidelis
ſion plena iudicio. iuſtitia habitauit in ea. nunc aũt
homicidia. Argentum tuum uersum eſt in ſcoꝛiam.
uinum tuum mixtum eſt aqua. Principes tui infideles
ſocii furum. Omnes diligunt munuscula. ſequuntur
retꝛibutiones. pupillo non iudicant. et cauſa uidue non
intꝛat ad eos. Propteꝛea ait dominus deus exercituum
fortis iſꝛl. Heu conſolaboꝛ super hoſtibus meis. et ul
ciſcaꝛ de inimicis meis. Et conuertam manum meam ad te
et excoquam ad purum ſcoꝛiam tuam. et auferam omne
plumbum tuum. Et reddam iudices tuos ſicut fuerunt
antea. et conſiliaꝛios tuos ſicut a principio. Et uocaꝛis
te ciuitas iuſti ciuitas fidelis. Sion in iudicio redimetur
et reducent eam in iuſtitia. Et ſaluabuntur conuerſi
eius in fide. Simul autem contꝛituentur peccatoꝛes et
impii. et qui deꝛelinquunt dñm conſumentur. Confun
dentur aũt a idolis quibus ſacrificauerunt. et erubeſcent
ab hoꝛtis quibus uoluerunt. Cum enim fueritis quaſi
quercus defluentes folio. et quaſi hoꝛtus ſine aqua. Et
erit fortitudo uestꝛa quaſi fauilla ſtupe. et opus uestꝛum
quaſi ſcintilla. et succendetur utꝛumq; pariter. et non
erit qui extinguat.

Verbum quod uidit yſayas filius amoſ ſuper iudã et
ieꝛl'm. Et erit in nouiſſimis diebꝰ. Manifeſtus mons
domus dñi in uertice montium. et eleuabitur ſuper
colles. et fluent ad eum omes gẽtes. Et ambulabunt
populi multi. et dicent. Venite et aſcendamus ad mon
tem dñi. et ad domum dei iacob. Et docebit nos uias
ſuas. et ambulabimus in ſemitis eius. Quia de ſion exi
bit lex. et uerbum dñi de ieꝛuſalem. Et iudicabit gẽtes
et aꝛguet populos multos. Et cõminuent gladios ſuos
in uomeres. et lanceas ſuas in falces. Non leuabit gens
contꝛa gentem gladium. nec exercitabuntur ultꝛa ad
bellum. Domus iacob uenite. et ambulemus in lumine
dñi. Proiecisti enim populum tuum domum iacob.
quia repleti ſunt ut olim a diuinatoꝛibus. et augu
ꝛibus quaſi philiſthiim. et in filiis alienis adheſerunt.
Repleta eſt enim terra eoꝝ argento et auꝛo. et non eſt
finis theſauꝛis eoꝝ. Repleta eſt etiam terra eoꝝ equis.
et non eſt finis curꝛibus eoꝝ. Repleta eſt quoq; terra
eoꝝ idolis. Adoꝛauerunt opus manuum ſuaꝝ. quod fe
cerunt digiti eoꝝ. Et curuabitur homo. et humiliabi
tur uir. Ne ergo dimittas eis. Intꝛa in petꝛam. et abſcon
dere in fouea humo. a facie timoꝛis dñi. et a gloꝛia ma
geſtatis eius. Oculi ſublimes hominis humiliabũtur.
et curuabitur altitudo uiꝛoꝝ. Et exaltabitur dñs ſolus
in die illa. Quia dies dñi exercituum ſuper omnem ſu
perbum et altum. et ſuper omnem elatum. et humilia
bitur. Et ſuper omnes cedꝛos libani ſublimes et elatas.
et ſuper omnes quercus baſan. Et ſuper omnes mon
tes excelſos. et ſuper omnes colles elatos. Et ſuper
omnem turrem excelſam. et ſuper omnem murum
munitum. Et ſuper omnes naues tharſis. et ſuper
omne uiſum decoꝛis. Et curuabitur altitudo hominis
humiliabitur uir. et exaltabitur dñs ſolus in die illa.
Et idola penitus conteꝛentur. Et intꝛabunt in ſpelun
cas petꝛaꝝ. et in caꝛiſtas terꝛe. a facie timoꝛis dñi. et a
gloꝛia mageſtatis eius. Cum ſurrexeꝛit ut conteꝛat
terꝛam. In die illa proiciet homo idola argenti ſui.
et idola auꝛi ſui. que fecerant ſibi ut adoꝛaret talpis
et uespertilionibus. Et intꝛabit in caꝛiſtas petꝛaꝝ. et
in anfꝛactus ꝛupium. a facie timoꝛis dñi. et a gloꝛia
mageſtatis eius. Cum ſurrexeꝛit ut conteꝛat terꝛam.
Quieſcite ergo ab homine cuius ſpiꝛitus in naribus
eius eſt. Quia quo ipſe reputatus eſt.

Ecce enim dñs exercituum auferet de ieꝛuſalem et de
iuda fortem et robuſtum. omne robuſtum panis. et
omne robuſtum aque. Fortem et uiꝛum bellatoꝛem.
iudicem et ꝓphetam. et diuinum et ſenem. Quinqua
genarium et honoꝛabilem uultu. et conſiliaꝛium. et
fabꝛum artificioſum. et intellectoꝛem ſagacem. Et
dabo pueꝛos principes eoꝝ. et effeminati dominabun
tur eis. Et irruet populus unuſquiſq; contꝛa proxi
mum ſuum. et unuſquiſq; contꝛa amicum ſuum. Pue
ꝛ impudenter agent in ſenem. et ignobilis aduerſus
honoꝛabilem. Si quis apprehenderit hominem fratꝛem
ſuum de domo patꝛis ſui. Vestimentum habes. Princeps
noſter eſto. et ſuccedat ruina hec in manu tua. Iuꝛabit
in illa die dicens. Non ſum medicus. et in domo mea
non eſt panis. neq; uestimentum. Nolite conſtituere
me principem populi. Ruina enim ieꝛuſalem. et iuda
collapſa eſt. Quia lingua eoꝝ et adinuentiones eoꝝ
contꝛa dñm. ut ad iꝛitandos oculos maieſtatis eius.
Agnitio uultus eoꝝ reſpondebit eis. Et peccatum ſuum
quaſi ſodoma pꝛedicauerunt. nec abſconderunt. Ue
animabus eoꝝ. quia retꝛibuerunt ſibi malum. Dicite
iuſto quia bene. quia fructum adinuentionum ſuaꝝ
comedet. Ue impio in malum. retꝛibutiones enim ma
nuum eius fient ei. Populum meum exactoꝛes depꝛe
dantur. et uiꝛi dominabuntur eius. Populus meus
qui te beatum dicebat. ipſe te decipiebat. et uiam gꝛe
ſſuum tuoꝝ dissipabat. Stat ad iudicandum dñs. et
ſtat ad iudicandos populos. Dominus in iudicium ue
niet cum ſenibus populi eius. et principibus eius.
Vos enim depaſtis uineam meam. Et uaſtatio pauꝛo
rum in domibus uestꝛis. Quid ad uos. quia attꝛitis
facies pauꝛum. dicit dominus deus exercituum. Et
dixit dñs. Eo quod elatæ ſint filie ſion. et ambulauerint
extento collo. et nutibus oculoꝝ ibant et plaudebant.
Incedebant pedibus ſuis. et gꝛandia loquebantuꝛ. Cal
uabit dñs uerticem filiaꝝ ſion. et dñs crinem earum
nudabit. In die illa auferet dñs ornamentum calcea
mentoꝝ. et lunulas. et monilia. et gemmas. et armil
las. et mitꝛas. et ocꝛeas. et mundiciam. et uestimenta
byſſina. et ricinia. et uelamina. et acus. et specula. et
ſindones. et uittas. et theristꝛa. Et erit pꝛo ſuaui odoꝛe
fœtoꝛ. et pꝛo zona funiculus. et pꝛo cincinno caluitium.
et pꝛo fascia pectoꝛali cilicium. et pꝛo decoꝛe ſtigma.
Muꝛi tui gladio cadent. et foꝛtes tui in bello. Et plan
gent et lugebunt portæ eius. et uastabitur. et in ter
ra ſedebit. Et apprehendent ſeptem mulieꝛes uirum
unum in die illa. dicentes. Panem nostꝛum comedemus.
et uestimentis nostris operiemur. tantum inuocetur
nomen tuum ſuper nos. Aufer opꝛobꝛium nostꝛum.

In die illa erit germen dñi in magnificentia et gloꝛia.
et fꝛuctus terꝛe ſublimis. et exultatio his qui ſaluati
fuerint de iſꝛl. Et futuꝛum ut omis qui relictus fue
rit in ſion. et qui ꝛeſidebit in ieꝛuſalem. ſanctus uocabi
tur omis qui ſcꝛiptus eſt in uita in ieꝛuſalem. Si abluerit
dñs ſoꝛdes filiaꝝ ſion. et ſanguinem ieꝛuſalem lauerit de
medio eius. in ſpiritu iudicii et in ſpiritu ardoꝛis. Et
creabit dñs ſuper omnem locum montis ſion. et ubi
inuocatus eſt. nubem per diem. et fumum et ſplendoꝛem
ignis flammantis in nocte. Super omnem enim gloꝛiam
protectio. Et tabernaculum erit in umbꝛaculum diei
ab æſtu. et in ſecuꝛitatem et abſcondimentum a tempe
ſtate et a pluuia.

Cantabo dilecto meo canticum amici mei uineæ. Vi
nea facta eſt dilecto meo in cornu filio olei. Et ſepiui
eam. et lapidem electum plantaui in ea. Et edificaui
turꝛim in medio eius. et torcular extꝛuxi in ea. Et
expectaui ut faceꝛet uuas. et fecit labꝛuſcas. Et nunc
habitatoꝛes ieꝛuſalem et uiꝛi iuda iudicate inter me et
inter uineam meam. Quid ultꝛa debui facere uineæ
meæ. et non feci ei. Quod ergo expectans feci ut faceꝛet
uuas. et fecit labꝛuſcas. Et nunc ostendam ego uobis
quid ego facturus ſum uineæ meæ. Auferam ſepem
eius. et eꝛit in uaſtitatem. Diꝛuam maceꝛiam eius. et
eꝛit in conculcationem. Et ponam eam deſeꝛtam. non
putabitur. et non fodietur. et aſcendet uepꝛes et ſpi
næ. Et nubibus mandabo ne pluant ſuꝛ eam imbꝛem.
Domus enim iſꝛl. uinea eſt exercituum. Et uiꝛi iuda
plantatio delectabilis eius. Et expectaui ut faceꝛet
equitatem. et ecce iniquitas. et iuſtitiam. et ecce cla
moꝛ. Ue qui conjungitis domum ad domum. et agꝛum
agꝛo copulatis. usq; dum ſit locus. et habitabitis uos
ſoli in medio terꝛe. In auꝛibus meis dixit dñs exerci
tuum. Quia domus multæ deſeꝛtæ erunt. grandes et
bonæ absq; habitatoꝛe. Nam decem iugeꝛa uineæ fa
cient batum unum. et ſemen ſanctum duæ ſiliquæ.
et fames eius deſeꝛtum. Ue qui de mane ſurgitis ad
ebꝛietatem. et potui deditis uos. qui ꝛetꝛahitis eos
uespeꝛe. Et uinum exacuet eos. Et citharam et lyꝛam
et tympanum et tibiam et uinum in conuiuiis eoꝝ.
et opus dñi non conſideꝛabunt. et opeꝛa manuum eius
non intuebuntur. Propteꝛea captiuus ductus eſt popu
lus meus. eo quod non habuerit ſcientiam. Et inter
fecit inuenes eoꝝ gladio. et domos eoꝝ uiduas fecit. et
uiꝛgines eoꝝ non ſolatæ ſunt. Et dilatauit infeꝛus
animam ſuam. et aperuit os ſuum abſque ullo termino.
Et deſcendent fortes eius et populus eius. et ſublimes
et gloꝛioſi eius. Et humiliabitur homo. et curuabitur
uir. et humiliabuntur oculi ſublimium. Et exaltabitur
dñs exercituum in iudicio. et deus ſanctus ſanctificabi
tur in iuſtitia. Et pascentur agni ſecundum ꝛitum
ſuum. et deſeꝛta pinguium comedent aduenæ. Ue qui
attꝛahitis iniquitatem in funiculis uanitatis. et quaſi
uinculum plaſtꝛi peccatum maximum. Qui dicitis.
Accelꝛet et ꝓpeꝛet opus eius ut uideamus. et appꝛopin
quet et ueniat conſilium ſanctoꝝ iſꝛl. et ſcimus. Ue qui
dicitis malum bonum. et bonum malum. Ponentes te
nebꝛas lucem. et lucem tenebꝛas. Ponentes amaꝛum
in dulce. et dulce in amaꝛum. Ue qui ſapientes eſtis
in oculis uestris. et coꝛam uobis metipſis pꝛudentes.
Qui potentes eſtis ad bibendum uinum. et foꝛtes ad
miſcendam ebꝛietatem. Qui iuſtificatis impium pꝛo
muneꝛibus. et iuſtitiam iuſti auferetis ab eo. Propteꝛea
ſicut deuoꝛat ignis ſtipulam. et flamma comburit fœ
num. Ita radix eoꝝ quaſi ꝛamus putꝛeſcet. et flos eoꝝ
quaſi pulueꝛ aſcendet. Abiecerunt enim legem dñi exer
cituum. et uerbum ſanctꝛi iſꝛl blaſphemauerunt. Ideo
furoꝛ dñi iꝛatus eſt in populo ſuo. et extendit manum
ſuam ſuper eum. et percuſſit eum. et conteꝛiti ſunt mon
tes. et facta ſunt ceꝛcitus eoꝝ quaſi ſtꝛues in medio
platearum. In omibus his non auꝛtus eſt furoꝛ eius.
et adhuc manus eius extenta. Et leuabit ſignum in
gentibus a longe. et ſibilabit ei ab extꝛemo terꝛe. Et
ecce uelociter uenit ceꝛe. Non eſt deficiens in eo. nec
infiꝛmabitur. non dormitabit. nec obꝛepet. Non ſoluet
balteum lumboꝝ eius. nec ꝛumpetur corrigia calcea
mentoꝝ eius. Cuius ſagittæ acutæ. et omes aꝛcus eius
tensus. Vngulæ equoꝝ eius quaſi ſilex reputabuntur.
et quaſi turbo rotæ quadꝛigæ eius. Rugitus eius quaſi
leonis. Rugiet quaſi catulus leonis. et fremet. et ap
pꝛehendet. et tenebit. et non eſt qui eripiat. Fremet
aũt ſuper eum in die illa quaſi fremitus maris. Et
ſi aſpexeꝛit in terꝛam. ecce tenebꝛæ obſcuꝛitatis. et lux
obſcuꝛata eſt in caligine eius.

Anno quo moꝛtuus eſt ozias. Vidi dñm ſedentem ſu
per ſolium excelſum et eleuatum. et ſeꝛaphim ſtabant
ex utꝛa parte eius. Sex alæ uni. et ſex alæ alteꝛi. Duo
bus uolabant. et duo bus uelabant faciem eius. et duo
bus uelabant pedes eius. et clamabant alteꝛ ad alteꝛum
et dicebant. Sanctus. ſanctus. ſanctus dominus deus
exercituum. Plena eſt omis terꝛa gloꝛia eius. Et mo
ta ſunt cardines limiaꝝ a uoce clamantis. et domus im
pleta eſt fumo. Et dixi. Ue mihi quia tacui. quia uir
pollutus labiis ego ſum. et in medio populi pollutoꝝ
labiis habito. Et ꝛegem dñm exercituum uidi oculis
meis. Et unus de ſeꝛaphim uolauit ad me. et in manu
eius calculus quem forcipe tulerat de altaꝛi. Et tetigit
os meum. et dixit. Ecce tetigit hoc labia tua. et auferet
iniquitas tua. et peccatum tuum mundabitur. Et audi
ui uocem dñi dicentis. Quem mittam. et quis ibit nobis.
Et dixi. Ecce ego mitte me. Et dixit. Vade et dices po
pulo huic. Audite audientes et nolite intelligere. et
uidete uisionem et nolite cognoscere. Excꝛaua cor po
puli huius. et aures eius aggꝛauia. et oculos eius clau
de. ne forte uideat oculis suis. et auꝛibus suis audiat.
et coꝛde suo intelligat. et conuertatur et ſanet eum.
Et dixi. Vſq; quo dñe. Et ait. Donec deſoletæ ſint ciui
tates abſq; habitatoꝛe. et domus abſq; homine. et
terꝛa deſeꝛta deꝛelinquatuꝛ. Et elongauerit dñs homi
nem. et multa ſit ſolitudo in medio terꝛæ. Et adhuc
in ea decima pꝛs. et conuertetur. et erit in deſtꝛuctio
nem. ſicut terebinthus et ſicut quercus. quaꝝ in deſtꝛu
ctione ſtipes eſt in eis. Semen ſanctum ſtipes eius.

Et factum eſt in diebus achaz filii ioathan filii ozie
regis iuda. Ascendit ꝛaſin rex ſyꝛie. et phacee filius
romelie rex iſꝛl in ieꝛuſalem ad pugnandum contꝛa
eam. et non ualebat expugnare eam. Et nunciatum
eſt domui dauid. dicentes. Quieuit ſyꝛia contꝛa ephꝛaim.
Et mota ſunt corda eoꝝ. et coꝛda populi eius. ſicut mo
ueꝛi ſolent ligna ſilue a uento. Et dixit dñs ad yſayam.
Egꝛedeꝛe tu et ſalthiel filius tuus in occuꝛſum achaz.
ad extꝛemum aquæductus piſcinæ ſuꝛſum. in uiam
agꝛi fullonis. Et dices ad eum. Attende et quiesce. noli
timeꝛe. et coꝛ tuum ne formidet a duobus caudibus
fumigantium tizonum istoꝝ. a furoꝛe uidelicet et ira
cundia ꝛaſin et ſyꝛie. et filii romelie. Quia conſilium
malum iniit contꝛa te ſyꝛia. ephꝛaim et filius romelie.
dicens. Ascendamus contꝛa iudam. et uexemus eam.
et diuidamus eam ad nos. et constituamus ꝛegem in
medio eius filium tabeel. Hec dicit dñs deus. Non
ſtabit. neq; fiet istud. Quia caput ſyꝛie damascus. et
caput damasci ꝛaſin. Et adhuc quinq; et ſexaginta an
ni. et deſoletur ephꝛaim ne ſit populus. Et caput ephꝛaim
ſamaꝛia. et caput ſamaꝛiæ filius romelie. Si non credi
deꝛitis. non intelligetis. Et addidit dñs loqui ad achaz
dicens. Pete tibi signum a dño deo tuo in pꝛofundum
inferni. siue in excelſum ſuꝛſum. Et dixit achaz. Non
petam. et non tentabo dñm. Et dixit. Audite ergo do
mus dauid. Numquid paꝛum ẽ uobis molestos esse hoꝛ
minibus. quia molesti eſtis et deo meo. Propteꝛea dabit
dñs ipſe uobis signum. Ecce uirgo concipiet et pariet
filium. et uocabitur nomen eius emanuel. Butyꝛum et
mel comedet. ut sciat ꝛeꝛobꝛare malum et eligere bo
num. Quia antequam sciat puer ꝛeꝛobꝛare malum et
eligere bonum. Deꝛelinquetur terꝛa a facie duoꝝ ꝛe
gum tuoꝝ. quoꝝ tu exhoꝛꝛes. Adducet dñs ſuper te et
ſuper populum tuum. et ſuper domum patꝛis tui dies
quos non uiderunt ex die qua diſceſſit ephꝛaim a iuda.
Et erit in die illa. Sibilabit dñs muſcæ. que eſt in ex
tꝛemis fluminum egipti. et apibus que ſunt in terꝛa
aſſyꝛioꝝ. Et uenient et ꝛequiescent omes in uallibus
deſeꝛtis. et in foꝛaminibus petꝛaꝝ. et in omi ſpina. et
in uniuerſis uallibus. et in omibus ſaltibus. Et in die
illa. Radet dñs in nouacula conducticia. in his qui
habitant trans flumen. in ꝛege aſſyꝛioꝝ. caput et pilos
pedum. Et barbam quoq; auferet. Et erit in die illa.
Vir nutꝛiet uitulam de armento. et duas oues. Et
erit pꝛe multitudine lactis quæ dabunt. butyꝛum co
medet. Butyꝛum et mel comedet omis qui ꝛelictus fue
rit in terꝛa. Et erit in die illa. Omis locus ubi fuerint
mille uites. mille argenteoꝝ. in ſpinis et uepꝛibus erit.
Cum sagittis et aꝛcu ibi uenient. quia omis terꝛa ſpi
nis et uepꝛibus repleta erit. Et omes montes qui ſa
rculo ligone ſolebant fodi. non ibi ueniet timoꝛ ſpi
nas et uepꝛes. Sed in pecoꝛis boum erit emissio. et in
conculcatione ouium. Et erit in die illa. Dixit dñs ad
me. Sume tibi librum grandem. et scꝛibe in eo stilo
hominis. Velocem ad diuidendum. ꝓpꝛiam ad depꝛe
dandum. Et adhibui mihi testes fidꝛes uꝛiam. et za
chariam filium baraciæ. Et accessi ad pꝛophetissam.
et concepit et peꝛ

sum. holocaustū arietum z adipem vitulorum z sanguinem hyrcorum nolui. & ait eis. Ego
uidebam nubes uelut calcem: atrum meum non apponent ne
offeram ultra sacrificiū fructus. Angen sum abhominatus
est michi. Neomenias uestras & sabbata z festiuitates
alias non feram. Manus enim uestre sanguine plene
sunt. Lauamini mundi estote. auferte malū cogitationum
uestrarum ab oculis meis. quiescite agere peruerse. discite
bene facere. Iudicate pupillo. defendite uiduā. Et uenite z arguite me dicit
dominus. Si fuerint peccata uestra ut coccinū. quasi nix
dealbabuntur. z si fuerint rubra quasi uermiculus. uelut
lana alba erunt. Si uolueritis z audieritis me. bona
terre comedetis. Quod si noluerimus z me ad iracūdiam
puocauerimus. gladius deuorabit uos. quia os
dominū locutū est.

Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis. plena iudicio
iustitia habitauit in ea. nunc autē homicidia. Argentū
tuū uersum est in scoriā. uinū tuū miscuit aqua. Principes
tui infideles. & consortes furū. omnes diligunt munera. sequuntur retributiones.
pupillo non iudicant. & causa uidue non ingreditur ad eos.
Propterea ait dominus exercituū fortis israel. Heu consolabor super hostibus meis. & ultionem capiam de
inimicis meis. & conuertam manū meā ad te. & excoquam
ad purum scoriā tuā. & auferam omne stagnum tuum.
& restituam iudices tuos sicut fuerunt prius. & consiliarios
tuos sicut antiquitus. Post hec uocabis ciuitas iustitie
urbs fidelis. Sion in iudicio redimetur. & reducet ea
in iustitia. & conteret scelestos tuos & peccatores simul. Et qui dereliquerint dominum consumētur. confundētur enim ab idolis quibus sacrificauerunt. & erubescetis super hortis quos elegeratis. sed fuerunt sicut lignum
aridum defluens aquis. & sicut ortus absque aqua.
Erit fortitudo uestra ut fauilla stupe. & opus uestrum sicut
scintilla. & succendetur utraque simul. & non erit qui
extinguat

Verbum quod uidit Ysaias filius amos. super iuda & hierusalem. Et erit in nouissimis diebus manifestus mons domus domini
in uertice montium. & eleuabitur super colles. & fluent ad eum omnes gentes. & properabunt populi multi & dicent.
Venite & ascendamus ad montem domini. & ad domum
dei iacob. & docebit nos uias suas. & ambulabimus in
semitis eius. quia de sion exibit lex. & uerbum domini de hierusalem.
Et iudicabit gentes. & arguet populos multos. Et conflabunt
gladios suos in uomeres. & lanceas suas in falces. non
leuabit gens contra gentem gladium. nec exercebuntur ultra
ad prelium. Domus iacob uenite & ambulemus in lumine
domini. Quia

Proiecisti enim populum tuum domum iacob. quia repleti
sunt ut olim. & augures habuerunt ut philistiim. &
pueris alienis adheserunt. Et repleta est terra eius argento. & auro et
non est finis thesauris eius. Et repleta est
terra eius equis. & non est finis quadrigis eius. Et repleta est terra eius idolis. opus manibus suis adorauerunt quod
fecerunt digiti eorum. Et curuabunt se homo & humiliabitur
uir. Ne ergo dimittas eis.

Ingredere in petram. & absconde te in fossa humo a facie timoris domini. & a gloria maiestatis eius. Oculi sublimes hominis humiliati sunt. Et curuabit altitudo uiroꝝ. Et
altabitur dominus solus in die illa. quia dies domini exercituū. super omnem superbum & excelsum. & super omnem
sublimem. & excelsum. & super omnes cedros libani excelsas & sublimes. & super omnes quercus basan. & super omnes montes excelsos. & super omnes colles elevatos. & super
omnem turrem excelsam. & super omnem murum
munitum. & super omnes naues tharsis. & super omne
uisum pulcrum. Et elevabitur sublimitas hominum.
& humiliabitur altitudo uiroꝝ. et eleuabitur dominus solus in die illa. & ydola penitus conterentur. Et introibunt
in speluncas petrarum. & in uoragines terre. a facie formidinis domini & a gloria maiestatis eius. cum surrexerit percutere
terram.

In die illa proiicet homo ydola argenti sui. & simulacra auri sui
que fecerant sibi ut adoraret talpis & uespertilionibus.
Ut ingrediatur fissuras petrarum. & cauernas scopuloꝝ. a facie formidinis domini & gloria maiestatis eius. cum surrexerit percutere terram. Quiescite ergo ab homine cuius spiritus in
naribus eius. quia excelsus reputatus est ipse.

Ecce enim dominator dominus deus exercituum auferet ab
hierusalem & a iuda. uirum & fortem. omne robur panis. et omne
robur aque. fortem & uirum bellatorem. et iudicem & prophetam. et ariolum. et senem. principem super quinquaginta. & honorabilem uultu. et consiliarium. & sapientem architectum. et prudentem eloquio mystico. & dabo pueros principes eorum. et effeminati dominabuntur eis. et irruet populus
adurus. unus quisque ad proximum suum. Tumultuabitur puer
contra senem. & ignobilis contra nobilem.

Apprehendet autem uir fratrem suum domestici patris sui. et
dicet. Amictum habes tu. esto princeps noster. ruina autem hec
sub manu tua. Respondebit ille die illa dicens. non
sum medicus. & domui mee non est panis. neque uestimentum. Nolite constituere me principem populi.
Ruit enim hierusalem. & iudea cecidit. quia lingua eorum & adinuentiones eorum contra dominum. ut pugnarent oculos maiestatis
eius. Agnitio uultus eorum responsum dabit eis. & peccatum
suum quasi sodoma predicauerunt. nec absconderunt.
Ue animabus eorum. quia reddita sunt eis mala. dicite iusto quia
bene. quia fructum adinuentionum suarum comedet. Ue impio in malum. retributio enim manuum eius fiet ei. populum
meum exactores eius spoliauerunt. & mulieres dominate
sunt ei. Populus meus qui beatum te dicebat ipse te decipiunt. & uiam gressuum tuorum dissipant.

Stat ad iudicandum dominus. & stat ad iudicandum populum.
Dominus ad iudicium ueniet cum senibus populi eius & principibus
eius. Vos enim depastis uineam meam rapina pauperis
domus uestre. Quare atteritis populum meum. & facies
pauperum comminuis. dicit dominus deus exercituum.
Et dixit dominus. Eo quod eleuate sunt filie sion. & ambulauerunt extento collo. & nutibus oculorum ibant. & plaudebant. ambulabant. et pedibus suis componebant gressus
& decorabant.

Decaluabit dominus uerticem filie
sion. & crinem earum nudabit. In die illa auferet dominus ornatum calceamentorum. & lunulas. et torques. et
monilia. et armillas. & mitras. & discriminalia. et
crisidas. & murenulas. & olfactoriola. et lauacra. et
anulos. & gemmas in fronte pendentes. & mutatoria et
palliola. et linteamina. et acus. & speculas & sindones. &
mitras. & theristra. Et erit pro suaui odore fetor. et pro
zona funiculus. et pro crispante crine calumnia. et pro fascia
pectorali. cilicium. pulcritudo quoque uiri tui gladio cadent. & fortes tui in prelio. et merebunt. & desolate
bunt porte eius et deplorata mesta sedebit.

Et apprehendent. vii. mulieres uirum unum in die illa dicentes.
panem nostrum comedemus. & uestimentis nostris operiemur.
tantummodo inuocetur nomen tuum super nos. aufer opprobrium nostrum. In die illa erit germen domini in magnificentia. et gloria. & fructus terre sublimis. & exultatio.
his qui saluati fuerint de israel. et erit omnis qui relictus
fuerit in sion. & residuus in hierusalem. sanctus uocabitur omnis qui
scriptus est in uita in hierusalem. Si abluerit dominus sordes filiarum sion. et sanguinem hierusalem laauerit. de medio eius

ſpū iudicij. r ſpū ardoris. ſt cecidit dominus super
omnem locū montis ſion. r ſuper cuncta ſolemnitatem
gloriā protexit. r ſcabernaculū erit
in umbraculū diei ad estū. r in ſecuritatem. r ab imbre
et turbine. r in plumā.

Cantabo dilecto meo cantū patruelis mei. vineæ ſuæ.
Vinea facta ē dilecto meo in cornu filio olei. ſepiuit eā.
et lapidē elegit ex illa. r plantauit eā electā. ædificā
uit turrē ī medio eius. r torcular exstruxit ī ea. et
expectauit ut faceret uuas. fecit labrusca.

Nunc ergo habitator hierl. r uir iuda. iudicate inter
me. r inter uineā meā. quid ē ꝗ debui ultra facere
uineæ meæ. r nō feci ei. an ꝗ expectans ut faceret
uuas. fecit labrusca. Et nunc ergo habitator hierl. r uir iuda.
iudicate inter me. r inter uineā meā. ut quid ego faciā uineæ
meæ. et nō reddā ei. nouit ego faciā uineæ meæ. Auferā sepē
eius. et erit ī dispersionē. diruā maceriā eius. et erit ī conculcationē. r ponā
uepres. r spinas. et nubibus mādabo ne pluant sup
eā imbrē. Vinea enī dñi exercituū domus israēl ē. et
uir iuda germen delectabile eius. ſt expectauit ut fa
ceret iudiciū. et ecce iniquitas. r iustitiam. et ecce clā
mor.

Væ qui cōiungitis domū ad domū. et agrū agro copulatis
usq; ad terminū. nūquid habitabitis uos soli ī me
dio terre. Ecce auribus meis sunt hæc dīt exercituū. Nisi
domus multe deserte fuerunt grandes. et pulchre
absq; habitatore. decē enī iugera uineæ. faciēt
lagunculā unā. et. x. xxx. modii sement. facient mo
dios tres.

Væ qui cōsurgitis mane ad ebrietatē. et sectamini ad
potandū usq; ad uesperū. ut uino estuetis. Cythara
et lira. et tympanū. et tibia. et uinū ī cōuiuiis uestris.
opus dñi nō respiciunt. nec opera manuū eius
cōsiderant. ꝓpterea captiuus ductus est populus
meus quia non habuit scientiā. et nobiles eius mortui
sunt fame. et multitudo eius siti exaruit. ꝓpterea
dilatauit ī ferum animā suā. et aperuit os suum ab
sq; ullo termino. et descendent fortes eius. et sublimes
eius. et gloriosi eius ad eū. Et incurvabitur homo. et humi
liabitur uir. et oculi sublimium deprimentur. Et exalta
bit dñs exercituum in iudicio. et deus sanctus sanctificabitur ī iusti
tia. Et pascētur agni iuxta ordinem suū. et deser
ta imbertatem uersū aduenæ comedent.

Væ qui trahitis iniquitatē ī funiculis uanitatis. et quasi
funiculū plaustri peccatū. qui dicitis festinet. et cito
ueniat opus eius. ut uideamus. et appropiet. et ueniat
cōsilium sanctī israēl. et sciamus illud.

Væ qui dicitis malū bonū. et bonū malū. ponētes tene
bras lucem. et lucem tenebras. ponētes amarum in
dulce. et dulce amarum.

Væ qui sapientes estis oculis uestris. et coram uobismetip
sis prudentes.

Væ qui potentes estis ad bibendū uinū. et uiri fortes ad
miscendā ebrietatem.

Væ qui iustificatis impiū ꝓ muneribus. et iustitiā iusti ab
auferetis ab eo. ꝓpterea sicut deuorat stipulam lingua ig
nis. et calor flā me exurit. sic radix eorum quasi fi
lia erit. et germen eorum ut puluis ascendet. Abiece
runt enim legē dñi exercituū. et eloquiū sc̄i israēl
blasphemauerunt. Ideo furor dñi accensus est
in populo suo. et extendit manū suā super eū. et percussit eum
et conturbati sunt montes. et facta sunt morticina eo
rum sicut stercus in medio platearū. In omnibus his non est auersus
furor eius. et adhuc manus eius extenta.

Et leuabit signū in nationibus procul. et sibilabit ad eū de
finibus terre. et ecce festinus uelociter ueniet. Non est
deficiens. nec laborans in eo. Non dormitabit. nec dor
miet. nec soluetur cingulum renum eius. nec rumpetur
corrigia calciamenti eius. Sagitte eius acute. et omnes
arcus eius extenti. Ungule equorum eius ut silex. et rote
eius sicut turbo. Rugitus eius ut leonis.
rugiet ut catulus leonum. et frendet. et tenebit ꝓdam. et

audiet. hec dicit dñs ihesu et reliqui uenient qui ab
hostibus suis euaserint. et ciuitatis ꝓpter
ea. et ultra dimittetur. Iniquitates

apprehendet eum. et deducet. et non est qui eripiat. Rugiet super eum
in die illa sicut fremitus maris. et respiciet terram. et ecce
tenebre tribulationis. et lux obtenebrata ē in caligine
eius.

Anno quo mortuus est rex ozias. uidi dominū sedentē
super solium excelsum. et eleuatū. et plena erant omnia
te eius. terra quoq; fulgore eius. et ſraphim
stabāt super illud. ſtr. alæ unius. ſex alæ alteri. Duabus quo
bant faciem eius. et duabus uelabant pedes eius. et duabus
uolabant. Et clamabat alter ad alterum et dicebat. Sanctus. San
ctus dominus deus exercituū. plena est omnis terra gl̄ia eius.
Et cōmota sunt superliminaria cardinum ab
ce clamantis. et domus impleta est fumo. Et dixi. Væ mihi
quia tacui. quia uir pollutus labiis ego sum. et in medio
populi polluta labia habentis ego habito. et regē dīm exer
cituum uidi oculis meis.

Et uolauit ad me unus de ſraphim. et in manu eius calculus. quē
forcipe tulerat de altari. et tetigit os meum. et dixit. Ecce te
tigit hoc labium tuum. et auferetur iniquitas tua. et peccatum tu
um mundabitur.

Et audiui uocē dñi dicentis. Quē mittā. et quis ibit ad nos.
Et dixi. Ecce ego mitte me. Et dixit. Vade. et dices po
pulo huic. Audite audientes. et nolite intelligere. et uide
te uisionem. et nolite agnoscere. Excæca cor populi huius.
et aures eius aggraua. et oculos eius claude. ne forte ui
deat oculis suis. et auribus suis audiat. et corde suo intelligat.
et cōuertatur. et sanem eū.

Et dixi. Vsq; quo domine. Et dixit. Donec deserantur ci
uitates absq; habitatore. et domus sine hominibus. et terra
relinquatur deserta. et longe faciat dominus homines. et
multiplicabitur abundantia fructus. et in medio terre. et ad
huc in ea erit decimatio. Et conuertetur. et erit in pas
tionē sicut therebinthus. et sicut ilex. quæ proiecit fron
des suas. Semen sanctum erit ut ꝓiectum ex ea.

Et factum est in diebus achaz filii ioatham. filii ozie regis iuda.
ascendit rasin rex syrie. et phacee filius romelie rex israel
hierl. ad pugnandum contra eā. Et non potuerunt debellare eā.
Et nūciatum est domui dauid dicentes. Requieuit syria
super effraim. et cōmota est cor eius. et cor populi eius.
sicut mouentur ligna silue a facie uenti. Et dixit dñs
ad ysaiā. Egredere occurre achaz tu. et iasub filius tuus. in capite
piscine superioris. in uia agri fullonis. Et dices ad eū. Vi
de ut silentium habeas. ne timeas. et cor tuum ne formidet. ab
his duobus caudibus fumigantium titionum. propter
furorem rasin regis syrie. et filii romelie. eo quod consilium inierit
contra te syria malum. ephraim et filius romelie dicentes. A
scendamus ad eum. et deuastemus eum. et
dividamus eum ad nos. et ponamus regem in
medio eius. filium tabeel. Hæc dicit dñs deus. non stabit. et non
erit istud. Caput syrie damascus. et caput damasci rasin.
et adhuc. lx. et v. anni. et desinet ephraim esse populus. et ephra
im caput samarie. et caput samarie filius romelie. Si non
credideritis. non permanebitis.

Et addidit dominus loqui ad achaz dicens. Pete tibi sig
num a domino deo tuo. in profundum inferni. siue in excel
sum supra. Et dixit achaz. non petam. et non tentabo dñm.
Et dixit. Audite ergo domus dauid. Numquid paruum uobis
est molestos esse hominibus. quia molesti estis et deo meo. pro
pterea dabit dñs ipse uobis signum. Ecce uirgo concipiet. et
pariet filium. et uocabit nomen eius emmanuhel. butyrum
et mel comedet ut sciat reprobare malum et eligere bonum.
quia priusquam sciat puer reprobare malum et eligere bonum.
derelinquetur terra quam tu detestaris. a facie duorum regum
eius. Adducet dominus super te. et super populum tuum
et super domum patris tui dies qui non uenerunt ab die
qua recessit ephraim a iuda. cum rege assyriorum.

Et erit in die illa sibilabit dominus musce que ē in ex
tremo fluminis egypti. et api que ē in terra assyriorum. et uenient
et requiescent omnes in torrentibus uallium et in cauernis pe
trarum. et omnibus frutetis. et omnibus herbis.
In die illa radet dominus in nouacula cōducta habitan
tibus trans fluuium. id est in rege assyriorum. caput et pilos pe

dum et barbam uniuersam. Et erit in die illa non
erit uacca uel ouis et conuertentur in lacus come
dentium. Burgus etiam et uel munitio uertetur omnis qui
relictus fuerit in medio terre.

Et erit in die illa omnis locus ubi fuerint mille uites mil
le argenteis erit in spinas et in uepres erunt. cum sagit
tis et arcu ingredientur illuc. quoniam uepres et spine erunt omnis
terra ista. et in montes qui ligone sarculo fodientur non uenie
et illuc terror spinarum et uepres. Et erit in pascuum
uitis et in calcamentum pecorum.

Et dixit dominus ad me. Sume tibi uolumen grande et
scribe in eo stilo hominis. Velociter spolia detrahe cito præ
de. Et adhibui mihi testes fideles. uriam sacerdotem
et zachariam filium barachie. Et accessi ad prophetissam et con
cepit et peperit filium. Et dixit dominus ad me. Voca nomen
eius accelera spolia detrahe festina præda. Quia antequam
sciat puer uocare patrem suum et matrem suam auferetur
fortitudo damasci et spolia samarie coram rege assyrio
rum. Et adiecit dominus ad me adhuc dicens.
Pro eo quod abiecit populus iste aquas siloe que uadunt cum si
lentio. et assumpsit magistratum et filium romelie. Ideo
hec dicit dominus. Addúcet super eos aquas fluminis
fortes regem assyrios et omnem gloriam eius. Et
ascendet super omnes riuos eius et fluet super uniuer
sas ripas eius. Et ibit per iudam inundans et transfluens
usque ad colli uenter. Et erit extensio alarum eius im
plens latitudinem terre tue o emmanuel.

Congregamini populi et uincemini. et audite uniuersæ
regiones fortamini. et uincemini. Accingite uos
et uincemini. Inite consilium et dissipabitur. loquimini
uerbum et non fiet quia nobiscum deus. Usque ad senectam
me. Sic enim locutus est dominus mihi in manu fortis et docuit me ne ambularem
in uia populi huius dicens. Nolite dicere conspiratio omnis ea quæ locutus est po
pulus iste conspiratio est. et timorem eius ne timueritis. neque paueritis. Dominum exercituum ipsum sanctificate et ipse timor eius.
et ipse terror eius. et erit uobis in sanctificationem. et lapidem offensionis et petram scandali
duabus domibus israel. laqueum et ruinam habitanti
bus in hierusalem. et offendent ex eis plurimi. et cadent et conterentur.
et irretientur. et capientur.

Liga testimonium. signa legem in discipulis meis. et expectabo eum qui abscondit faciem suam a domo iacob. et præ
stolabor eum.

Ecce ego et pueri mei quos michi dedit dominus in signum et in portentum in israel. a domino exercituum qui habitat
in monte sion. Et cum dixerint ad uos. Querite a pythonibus et a
ariolis qui stridunt in incantationibus suis.
numquid non populus ad deum suum requiret pro uiuentibus a mortuis ad legem magis et ad testimonium. Quod si non dixerit iuxta uerbum hoc non erit ei matutina lux. Et transibit per eam arduus et esuriet.
Et cum esurierit irascetur et maledicet regi suo et deo
suo et suspiciet sursum. et ad terram intuebitur. et
ecce tribulatio et tenebre. dissolutio et angustia et
caligo prepotens. et non poterit nebulosa de angustia
sua.

Primo tempore alleuiata est terra zabulon. et terra nep
thalim. Et nouissimo aggrauata est uia maris trans iordanem
galilee gentium. Populus qui ambulabat in tenebris
uidit lucem magnam. habitantibus in regione umbre
mortis lux orta est eis. Multiplicasti gentem non
magnificasti lætitiam. Lætabuntur coram te. sicut qui
lætantur in messe. Sicut exultant uictores capta præ
da cum diuidunt spolia. Jugum enim onoris eius et
uirgam humeri eius. et sceptrum exactoris eius superas
ti sicut in die madian. Quia omnis tumultus pugnantium cum tu
multu. et uestimentum mixtum sanguine erit in combu
stionem et cibus ignis.

Parvulus enim natus est nobis et filius datus est nobis. Et factus est principatus super humerum eius.
et uocabitur nomen eius admirabilis consiliarius deus
fortis. pater futuri seculi princeps pacis. Multiplicabitur eius imperium et pacis non erit finis. Super

solium david et super regnum eius sedebit. ut confirmet il
lud et corroboret in iudicio et iustitia. Amodo usque in sempi
ternum. Zelus domini exercituum faciet hoc.
Verbum misit dominus iacob et cecidit in israel. Et sciet omnis po
pulus ephraim. et habitator samarie in superbia. et
magnitudine cordis dicentes. Lateres ceciderunt. sed quadros lapides ædificabimus. sicomoros fuci deruncate
sunt sed cedros mutabimus. et eleuabit dominus hostes asa
sim super eum. et inimicos eius instruxit ut
Syriam ab oriente. et philistiim ab occidente. et deuorabit
israel toto ore. In quibus his non est auersus furor eius. sed adhuc
manus eius extenta.

Et populus non est reuersus ad percutientem se et dominum
exercituum non inquisierunt. Et disperdet dominus ab israel ca
put et caudam. et comam et requiem in die una.
Longeuus et honorabilis ipse est caput. et propheta docens
mendacium ipse est cauda. Et erunt qui beatificant populum
istum seducentes. et qui beatificantur deuorabuntur. Propter hoc
super adolescentulis eius non lætabitur dominus. Et pupillo
rum eius et uiduarum non miserebitur. quia omnis hypocrita
est. et nequam et omne os stultum est. In omnibus
his non est auersus furor eius. sed adhuc manus eius
extenta. et populus non reuertitur ad percutientem se.

Succendit est enim quasi ignis impietas. Vepres et spi
nam uorabit. et succendetur in densitate saltus. et ela
uolue et in superbiam fumi. In ira domini exercituum con
turbata est terra. et erit populus quasi esca ignis. Vir
super fratrem suum non parcet. et declinabit ad dexteram et esu
riet. et comedet ad sinistram. et non saturabitur.
Vnusquisque carnem brachii sui uorabit. manasses ephraim
et ephraim manasses. simul ipsi contra iudam. In his
non est auersus furor eius. sed adhuc manus extenta.
conuertimini ad eum qui percutit eos. et quærere dominum exercituum non
sunt. Idcirco dominus auferet a populo isto.
a capite et cauda. ab excelso et confracto. a die uno.
Senex et honorabilis ipse est caput. et propheta docens
mendacium ipse est cauda. Et erunt beatificantes populum istum seducentes. et
beatificati eorum deuorabuntur. Propter hoc super adolescentulis eius non lætabitur
dominus. et pupillos eius et uiduas non miserebitur. quia omnis hypocrita et malus est. et omne os
quod loquitur stulta. In omnibus his non est auersus furor eius. sed adhuc manus eius
extenta.

Ve assur uirga furoris mei. et baculus ipse est in manibus eo
rum indignatio mea. Ad gentem fallacem mittam eum.
et contra populum furoris mei mandabo illi. ut auferat spo
lia et diripiat prædam. Et ponat illum in conculcationem quasi
lutum platearum. Ipse autem non sic arbitrabitur. et cor eius
non ita estimabit. sed ad perdendum et ad auferendas gentes non
pauca. Dicet enim. Numquid non principes mei simul erunt reges simul. Numquid non ut
carchamis sic chalano erit. aut sicut emath arpath. Numquid
non ut damascus sic samaria. Quomodo inuenit ma
nus mea regna idolorum. et simulacra eorum deficient et
samaria. Numquid non sicut feci samarie et idolis eius.
sic faciam hierusalem et simulacris eius. Et erit cum impleue
rit dominus omne opus suum in monte sion et in hierusalem. Visitabo super fructum magnifice cordis regis assy
rii et super gloriam altitudinis oculorum eius. Dixit enim
in fortitudine manus mee fecit et in sapientia mea intellexi.
et auferam terminos populorum et principes eorum diripiam.
et detraham quasi potens insidens in sublime resi
stentes. et inuenit quasi nidum manus mea fortitudinem
populorum. Et sicut congregantur ova que derelicta sunt.
sic uniuersam terram ego congregaui. et non fuit qui
moueret pennam aperiret os et garriret.

Numquid gloriabit securis contra eum qui secat in ea aut
exaltabitur serra contra eum a quo trahitur. Quomodo
si eleuetur uirga contra eum qui eleuauit se. et exaltetur ba
culus quasi non lignum est. Propter hoc mittet dominus
dominus exercituum in pinguibus eius tenuitatem et
subtus gloriam eius succendet succendet ardebit. sicut combustio ignis.
et erit lumen israel in ignem et sanctus eius in flamma et succen

detur. et deuorabunt syna eius. et uepres in die una. et gl̃a siluæ eius. a dusq; ad carnem cõsumetur. et erit quasi fugiens pfugus. et reliquiæ eius pauce erunt numerabuntur. et puer scribet eas. Et erit in die illa non adiicient residui filii israel. et qui fugerint de domo iacob inniti super eos qui percutiunt eos. Sed innitentur super dominum fortissimum israel in ueritate. reliquiæ conuertentur reliquiæ conuertentur. re usque ad fortissimum potentem.

Quia enim fuerit populus tuus israel sicut arena maris. reliquiæ eius conuertentur ex eo. consummatio abbreuiata inundabit iustitiam. consummationem enim et abbreuiationem dominus deus exercituum faciet in medio omnis terræ.

Propterea hæc dicit dominus deus exercituum. Ne timeas populus meus habitator sion ab assur. uirga percutiet te. et baculum suum leuabit super te in uia egypti. adhuc enim paululum modicum quam consummabitur indignatio. et furor meus super eorum. et succendetur super eum dominus exercituum flagellum iuxta plagam madian in petra oreb. et uirgam suam super mare. et leuabit eam in uia egypti. et erit in die illa auferetur onus eius de humero tuo. et iugum eius de collo tuo. et computrescet iugum a facie olei.

Venit super aiath. transiuit in magron. apud magmas recondunt uasa sua. transierunt cursum gabaa sedet nobe. obstupuit rama. gabaath saul fugit. exclama uoce tua filia gallim. attende laisa pauperculaq; anathoth. migrauit medemena. habitatores gebim. confortamini amens hodie dies est. ut ino bitetur. agitabit manum suam super montem filiæ sion. collem hierusalem. Ecce dominator dominus exercituum cõfringet ramum in formidine. et excelsi statura succidentur. et sublimes humiliabuntur. et subuertetur densa silue ferro. et libanus cadet.

Et egredietur uirga de radice iesse. et flos de radice eius ascendet. et requiescet super eum spiritus domini. spiritus sapientiæ et intellectus. spiritus consilii et fortitudinis. spiritus scientiæ et pietatis. et replebit eum spiritus timoris domini. non secundum uisionem oculorum iudicabit. neq; secundum auditum aurium arguet. sed iudicabit in iustitia pauperes. et arguet in æquitate pro mansuetis terræ. et percutiet terram uirga oris sui. et spiritu labiorum suorum interficiet impium. et erit iustitia cingulum lumborum eius. et fides cinctorium renum eius. habitabit lupus cum agno. et pardus cum hedo accubabit. Vitulus et leo et ouis simul morabuntur. et puer paruulus minabit eos. Vitulus et leo ursus pascentur simul requiescent catuli eorum. et leo sicut bos comedet paleas. et delectabitur infans ad foramen aspidis. et in cauerna regituli qui ablactatus fuerit manum suam mittet. non nocebunt et non occident in uniuerso monte sancto meo. quia repleta est terra scientia domini. sicut aquæ maris operientes.

Et erit in die illa radix iesse qui stat in signum populorum. ipsum gentes deprecabuntur. et erit sepulchrum eius gloriosum. et erit in die illa adiiciet dominus secundo manum suam ad possidendum reliquias populi sui quæ relinquetur ab assyriis. et ab egypto. et a pathros. et a chus. et ab elam. et a sennaar. et ab emath. et ab insulis maris. et leuabit signum in nationibus. et congregabit profugos israel. et dispersos iuda colliget a quatuor plagis terræ. et auferetur zelus ephraim. et hostes iuda peribunt. ephraim non emulabitur iuda. et iudas non pugnabit contra ephraim. et uolabunt in humeros philistiim ad mare. simul prædabuntur filios orientis. idumæa et moab prætentum manus eorum. et filii ammon obedient eis. et desolabit dominus linguam maris egypti. et leuabit manum suam super flumen in fortitudine spiritus sui. et percutiet eum in septem rivos. ita ut transeant per eum calciati. et erit uia residuo populo meo qui relinquetur ab assyrio. sicut fuit israel in die qua ascendit de terra egypti.

Et dices in die illa. Confitebor tibi domine quoniam iratus es mihi. conuersus est furor tuus et consolatus es me. Ecce deus saluator meus fiducialiter agam et non timebo. quia fortitudo mea et laus mea dominus et factus est mihi in salutem. Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris. et dicetis in die illa confitemini domino et inuocate nomen eius. Notas facite in populis adinuentiones eius. mementote quoniam excelsum est nomen eius. Cantate domino quoniam magnificauit fecit annuntiate hoc in uniuersa terra. Exulta et laudi habitatio sion. quia magnus in medio tui sanctus israel.

Onus babylonis quod uidit ysaias filius amos. Super montem caliginosum leuate signum. exaltate uocem. leuate manum. et introeant portas ducum. Ego mandaui sanctificatis meis. et uocaui fortes meos in ira mea. exultantes gloriam meam. Vox multitudinis in montibus quasi populi multi. uox sonitus regum gentium congregatarum. dominus exercituum recensuit agmen militiæ bellicum. uenientes de terra procul. a summitate cæli. dominus et uasa furoris eius ut disperdat omnem terram. Vlulate quia prope est dies domini. quasi uastitas a domino ueniet. propterea omnes manus dissolue ntur. et cor hominis calefiet et contremet. dolores et tristitiæ tenebunt. quasi parturiens dolebunt. Vnusquisq; ad proximum suum stupebit. facies combustæ uultus eorum.

Ecce dies domini uenient crudelis. et indignationis plena et furoris ac ponendam terram in solitudinem. et peccatores eius conterendos de ea. Quia stellæ cæli et splendor earum non eripiendum lumen suum. obtenebratus est sol in ortu suo. et luna non splendebit in lumine suo. Et uisitabo super orbis malum. et contra impios iniquitatem eorum. Et quiescere faciam superbiam infidelium et arrogantiam fortium humiliabo. Pretiosior erit uir auro. et homo mundo obrizo. Super hoc cælum turbabo. et mouebitur terra de loco suo. propter indignationem domini exercituum. et propter diem iræ furoris eius. Et erit sicut damula fugiens. et sicut ouis. et non erit qui congregat. Vnusquisq; ad proximum suum uertetur. et unusquisq; ad terram suam fugient. omnis qui inuentus fuerit occidetur. et omnis qui superuenerit cadet in gladio. Infantes eorum allidentur in oculis eorum. direptientur domus eorum. et uxores eorum uiolabuntur.

Ecce ego suscitabo super eos medos qui argentum non quærunt. nec aurum uolunt. sagittis paruulos confringent. et lactentibus uteri non miserebuntur. et super filios non parcet oculus eorum.

Et erit babylon illa gloria regnorum. inclita superbia chaldæorum. uersa sicut subuertit deus sodomam et gomorram. non habitabitur usq; in finem. et non fundabitur usq; ad generationem et generationem. nec ponet ibi tentoria arabs. nec pastores requiescent ibi. Sed requiescent ibi bestiæ. et replebuntur domus eorum draconibus. et habitabunt ibi struthiones. et pilosi saltabunt ibi. et respondebunt ibi ululæ in templis eius. et sirenes in delubris uoluptatis.

Prope est ut ueniat tempus eius. et dies eius non elongabuntur. miserebitur enim dominus iacob. et eliget adhuc de israel. et requiescere faciet super humum suam. Adiungetur aduena ad eos. et adhærebit domui iacob. et cognominabunt eos populi. et adducent eos in locum suum. et possidebit eos domus israel super terram domini in seruos et ancillas. et erunt capientes eos quos ceperant. et subiicient exactores suos.

Et erit die illa cum requiem dederit tibi dominus a labore tuo. et a conturbatione tua. et a seruitute dura qua ante seruisti. sumes parabolam istam contra regem babylonis et dices. Quomodo cessauit exactor. quieuit tributum.

Contriuit dominus baculum impiorum. uirgam dominantium. percutientem populos in indignatione. plaga insanabili. subiugantem in furore gentes persequentem et crudeliter continentem. Requieuit et siluit omnis terra gaudium est. et exultauit. Abietes quoque lætatæ sunt de te. et cedri libani. dicentes quomodo dormisti non est qui succidat nos. Infernus subtus contubatus est in occursum aduentus tui. suscitauit tibi gigantes. omnes primates terræ surrexerunt de solio suo. omnes principes nationum. Universi respondebunt et dicent tibi. Et tu infirmatus es sicut et nos. nostri similis effectus es. detracta est usq; ad inferos superbia tua. concidit cadauer tuum. Subter te sternetur

anea. et operimẽtũ tuũ erunt uermes.

Vox mea ecce dixisti de eo lucifer qui mane oriebaris? corruisti in terram qui uulnerabas gentes. Qui dicebas in corde tuo. In celũ conscendã super astra dei exaltabo solium meũ. sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis. Ascendam super altitudinem nubium. similis ero altissimo. Verũtamen ad infernũ detraheris in profundum lacus. Qui uiderint te ad te inclinabũtur et ppendent te. Quid ultra errauit qui cõturbauit terram. qui cõmouit regna. qui posuit orbẽ desertũ. et urbes eius destruxit. Vincula eius nõ aperuit carcerem. omnes reges gentium. uniuersi dormierũt in gla. unusquisq in domo sua. Tu autem proiectus es de sepulchro tuo quasi stirps inutilis. polluti super eos qui occisi gladio. et descenderunt ad fundamenta lacus. qui cadauer putredũ. non habebis consortiũ nec in sepultura. Quia terrã tuã interfecisti. et populum tuum occidisti. non nominabitur semen malignorũ in eternũ. Parate filiis eius occasionem. iniquitate patrum eorũ. ne consurgant nec hereditabũt terram. nec implebunt facie orbis ciuitatibus. Et consurgam super eũ dicit dominus deus exercituũ. Et perdam babilonem nomen. et reliquias. et germen. et propaginem auferam domini. Et ponã eam in possessionem erinacei. et in paludes aquarũ. Et scopabo eam in scopa terens. dicit dominus exercituũ. Iurauit dominus exercituum dicens. Sicut cogitaui ita factum est. et sicut disposui ita permanebit. ut conteram assyrium in terra mea. et in montibus meis conculcabo eum. Auferetur abeis iugum eius. et onus eius ab humero eorum tolletur. hoc consilium quod cogitatum est super omnem terram. et hec manus extenta est super uniuersas gentes. dominus enim exercituũ decreuit. et quis poterit infirmare? et manus eius extenta. et quis auertet eam?

Anno quo mortuus est rex achaz. factus est onus istud. Palestina uniuersa dissolutus est baculus percussoris tui. de radice enim colubri egredietur regulus. et semen eius absorbebit uolucrem. et pascentur primogeniti pauperũ. et pauperes securi requiescent. et interficiam in fame radicem tuam. et reliquias tuas occidam. Ulula porta. clama ciuitas. pertrita es philistea omnis. A aquilone enim fumus uenit. nec est qui effugiat agmen eius. Et quid respondebitur nunciis gentis? quia dominus fundauit sion. et in ipsa sperabunt pauperes populi eius.

Onus moab. Quia nocte uastata est ar. moab obmutuit. quia nocte uastatus est murus. moab obmutuit. Ascendit domus. et dibon: ad excelsa ut fleret. super nabo. et super medaba. moab ululauit. in omni capite eius calumnia omnis interficietur. In platheis eius saccis cincti sunt. Super tecta eius et in plateis eius. omnis ululatus descendit in fletu. Clamauit esebon et eleale. usque iasa audita est uox eorum. Super hoc exercitus moab ululabunt. anima eius ululabit sibi. cor meum ad moab clamabit. usque ad segor uitulam trienni. ascendet. et ima oronaim. calamitatis inimici. Quia aque de nemrim deserte erunt. quia aruit herba. defecit germen uirore omnis interiit. Sed omnis magnitudinem operis quod fecerunt. et congregationem salicum deducet eos. quoniam circumdedit clamor terminum moab. usque ad galliim ululatus eius. usque ad puteum helim clamor eius. quia aque dibon replete sunt sanguine. ponam enim super dibon addita. leoni fugienti de moab leonem. et reliquis terre.

Emitte agnum domine dominatorem terre de petra deserti ad montem filie sion. Et erit sicut auis fugiens. sic pullus de nido. uolantes. sic erunt filie moab in uadis arnon. Init consilium. fac umbram. pone sicut nocte umbram in medio die. Absconde fugientes. et uagos ne prodas. habitabunt apud te fugitiui mei. moab esto latibulum eorum a facie uastatoris. finitus est enim pulmis. consumptus est miser. defecit qui conculcabat terram. Et preparabitur in misericordia solium. et sedebit super eum in ueritate in tabernaculo dauid. iudicans et requirens iudicium. et uelociter reddens quod iustum est.

Audiuimus superbiam moab superbi est ualde. superbiam eius. et arrogantiam eius. et dignationem eius. plusquam fortitudo eius. Ideo ululabit moab. Ad moab ululabit. uniuersi letantur super muro. acti lapidibus quum in plagis suis. Quia sub uerbena esebon deserta sunt. et uinea sabama domini gentium exciderunt. Flagella eius usque iazer pueruerunt. errauerunt in deserto propagines eius deuastate sunt. transierunt mare. Super hoc plorabo fletu iazer. uinea enim sabama. inebriabo te lacrimis meis esebon. et eleale. quia super uindemiam tuã. et super messem tuam uox ceciderunt. Et abstulerunt letitia et exultatio de carmelo. et in terra non exultabit. nec iubilabit. uinũ non torcular non calcabit. quia uindemiatum fecerãt. Ideo cacabus ab stulo. Super hoc uenter meus ad moab quasi cythara sonabit. et uisceribus meis ad murum cir. ulateris. Et erit cũ apparuerint quia laborauit moab super excelsis suis. ingredietur ad sancta sua. ut obsecret. et non ualebit. hec ubi uidit quia locutus est dominus deus. iuxta quã ante locutus est dominus deus. iuxta quã nunc narrauit. auferetur gla moab super ciuitate multa. et reliquias auferetur sicut relinquitur de oliua. duo. aut tres botri in uertice uindemie. aut quattuor aut quinque in ramis eius fructuosis dicit dominus deus israel. In die illa inclinabit homo ad factorem suum. et oculi eius ad sanctum israel respicient. Et non respicient ad altaria quod fecerunt manus eorum. et quod operate sunt digiti eorum non uidebunt lucos et delubra. In die illa erunt ciuitates fortitudinis eius sicut derelicte. et sicut ramus et segetes. quã dereliquerunt filii israel. Et erit desertum. quoniam oblita es dei salutaris tui. et fortitudinis tue non es recordata. propterea plantabis plantarium eum fidelem. et germen alienum seminabis. In die plãtationis tue. labrusca. et mane semen tuum florebit. Abla tri ẽ messis in die hereditatis et dolebit granditer

Ecce multitudo populorum multorum ut multitudo maris sonabunt. et tumultus turbarum sicut sonitus aquarum multarum sonabunt populi sicut sonitus aquarum inundantium. et increpabit eos et fugient procul. et expelentur sicut puluis montium ante uentum. et sicut turbo coram procella. Intempore uespertino. et ecce turbatio. priusquam dies. hec ẽ portio eorum qui uastauerunt nos. et sors diripientium nos.

Ecce ambulo terre alarum quod est trans fluminem ethiopie. qui mittit in mare legatos in uasis papiri super aquas. Ite angeli ueloces ad gentem expolitam et dilaceratam ad populum terribilem post quem non est alius. ad gentem expectantem et conculcatam. cuius diripuerunt flumina terram eius. Admonete omnes habitatores orbis qui habitatis in terra. sicut exaltatum fuerit signum in montibus uidebitis. et clangente tuba audietis. quia hec dicit dominus ad me. Quiescam et considerabo in loco meo. sicut meridiana lux clara. et sicut nubes roris in die messis. ante messem. cum perfecerit germinauerit. et processerit ramus eius palabit. tunc demetur uictima fuerint abscidentur. eyecientur. et relinquentur simul. Auibus montium et bestiis terre. Et estate pretia erunt super eis uolucres. et omnes bestie terre super illis hiemabunt. In tempore illo deferetur munus domino exercituum. a populo dimisso et dilacerato. a populo terribili. post quem non sunt alius. Egente expectante. expectante et conculcata. cuius diripuerunt flumina terram eius. ad locum nominis domini exercituum montem sion.

Ecce dominus ascendet super nubem leuem.

uem. et ingredientur egyptū. et mouebūtur simulacra
egypti a facie ei. et ruet egypt⁹ unusquisq; contra
proximū suū. et pugnabit ciuitas aduersus ciuitatē.
et regnū aduersus regnū. et dissipabit̄ spūs egypti
in medio eius. et consilium eius dissipabo. et inter-
rogabunt simulacra sua. et omnes sacrificulos suos
et pythones. et ariolos. et pfectos egypti in manu do-
mini⁹ eorum. et dabo egyptios in manu dominorum
crudelium. et rex fortis dominabitur eorum. ait
dominus deus exercituū. et siccabit̄ aqua de mari. et
flumen desolabitur atq; siccabit̄. et deficient
flumina. et arescent riuuli. et siccabit̄ canna et
uirgulta. Calamus et cannabis marcescet. Nudabitur alueus
iuxta fontes suos. et omne seminatum riguum siccabit̄. arescet et
non erit. et merebunt piscatores. et lugebūt omnes mittentes in
flumen hamū. et expandentes rete super facie aquæ ceci-
derunt. Confundentur qui operantur linū pectentes et texen-
tes subtilia. et erunt urigines eius fractæ. omnes qui fa-
ciunt lacunas ad piscandos ysrael. Stulti principes tanis
consilium sapientissimorum pharaonis dederunt consilium in-
sipiens.
quomodo dicetis pharaoni filius sapientium ego filius anti-
quorum regum. Vbi nunc sunt sapientes tui. annuntient tibi
et videant quid cogitauerit exercituū facere super egyp-
tum. Stulti facti sunt principes taneos. ecce mercuerunt
principes memphios. decepterunt egyptū angulū populorum eius. dominus miscuit in medio eius spūm uertigi-
nis. et errare fecerunt egyptū in omni opere suo. sicut errat
ebrius. et uomens. et non erit egypto opus quod faciat. caput
et cauda. palma et iuncus non fecerunt.
In die illa erit egyptus quasi mulier. et stupebunt
et timebunt a facie commotionis manus domini exer-
cituum quam ipse mouebit super eā. et erit terra
iuda egypto in gaudiū. omnis. omnis qui mentis fuerit
a facie consilii domini exercituū quod ipse agitauit super eā.
In die illa erunt quinq; ciuitates in terra egypti loquentes
lingua chanaan. et iurantes per dominum exercituū. ciui-
tas solis uocabitur una. In die illa erit altare domino in
medio terre egypti. et titulus iuxta terminū eius domino.
et erit in signum et in testimonium domino exercituū in
terra egypti. Clamabit enim ad dominum a facie tribulan-
tis. et mittet eis salvatorē et propugnatorē qui liberet eos.
et cognoscetur dominus ab egypto. et cognoscent egyp-
tii dominū in die illa. et colent eum in uictimis et mune-
ribus et uota uouebunt domino et soluent. et percutiet do-
minus egyptū plaga et sanabit eā. et reuertentur ad
minus et placabitur eis. et sanabit eos. In die illa erit
uia de egypto in assyrios. et ibunt assyrius egyptū. et
egyptius assyrios. et seruient egyptii assyriis. In die il-
la erit israel tertius egypto et assyrio. benedictio in medio
terre. quam benedixit dominus exercituū dicens. benedictus
populus meus egyptus. et opus manuū mearū assyrius. hēdi-
tas autem mea israel.
anno quo ingressus est tharthan in azotum. cum misisset eum
sargon rex assyriorum. et pugnasset cōtra azotum. et cepisset
eam. in tempore illo locutus est dominus in manu isaie
filii amos dicens ei. Vade et solue cilicium de lumbis tuis. et
calciamenta tua tolle de pedibus tuis. et fecit sic ambulans
nudus et discalciatus. et dixit dominus. Sicut ambu-
lauit seruus meus isaias nudus et discalciatus tribus
annis signum et portentum erit super egyptum. et super
ethiopiam. sic minabit rex assyriorum egyptum duc⁹ egyp-
ti et transmigrationem ethiopie iuuenē et senē. nudam
et discalciatam discoopertis natibus ignominiam egyp-
ti. et timebūt et cōfundentur ab ethiopia spe sua. et
ab egypto gloria sua. et dicet habitator insule huius in
die illa. ecce sic erit spes nostra. ad quos cōfugimus nos
ut liberemur a facie regis assyriorum. et quo-
effugere poterimus nos.
mus de seruitute. Sic turbine australi ueniet de
serto. de terra horribili. uisio dura nuntiata
est michi. Qui iniuste facit. iniuste agit. et qui de-
populator est uastat. Ascende helam. et obside medaba
omnem gemitum eius cessare fecit. Super terra replen sit

lumbi mei dolore. angustia possedit me sicut angustia
parturientis. curui eō. audiendo. conturbatus sū
ne audirem. emarcuit cor meū. tenebre stupefe-
cerunt me. babylon dilecta mea. posita est michi in nau-
sium. pone mensā. manducate. uigilate in speculo. comedite ne
bibentes. surgite principes. arripite clipeū. hec en
mandauit michi dominus. vade et pone speculatorē. et
quicq; uiderit. annuntiet. et uidit currū duorū equitū.
ascensorē asini. et ascensorē cameli. et obtemperauit et dili-
genter multo fremuit ut leo. Super speculā
domini ego sum stans iugiter die. et super custodiā meā
ego sum stans tota nocte. ecce iste uenit ascendens cur-
rum bigę equitū. et respondit. et dixit. Cecidit cecidit ba-
bylon. et omnia sculptilia dei eius. contriti sunt terre. area mea
mea et filia aree mee. quę audiui a domino exercituum deo israel. a
nunciaui uobis.
Onus deserti maris. Ad me clamauit ex seyr. Custos quid de nocte custos quid de
nocte. dixit custos. Venit mane et nox. Si quæritis. conuer-
timini. et uenite.
onus in arabia. In silua in arabia dormietis semi-
nes. declinate habitatores terre austri. cum fugiente aquā. cum habi-
tatore terram huius preuenite panibus. a facie enim fugientium. a
facie enim gladii fugerunt. a facie gladii inuenientis. a fa-
cie arcus extenti. a facie grauitatis pugne. quia hec dixit dominus
ad me. Adhuc anno adnuntiante mercenario. et
consummetur omnis gloria cedar. et reliquiæ numeri sagit-
tarum fortium de filiis cedar. imminuentur. dominus enim deus
israel locutus est.
onus uallis uisionis. Quid tibi est quia ascendisti
et tu omnis tu turrita clamoris plena. urbs sonitus ple-
na. exultatio tua non interfecti gladio. nec mor-
tui tui bello. Omnes principes tui fugerunt. duces
simul ligati sunt. omnes qui uerum fuit tecti sunt
pariter. procul fugerunt. Propterea dixi. recedite a me.
amare flebo. nolite laborare ut consolemini me.
super ruina filie populi mei. dies enim uastationis
et conculcationis et pertubationis a domino deo exercituum in valle uisio-
nis. scrutans murum. et magnificus super montem.
et hela sumpsit pharetram in curru. uiri equites. ponen-
te ponent clipeum. et erunt electe valles tue plene
quadrigarum. et equites ponent sedem suam in porta. et
reuelabit operimentum iude. et respicies die illa armatu-
ram domus saltus. et fissuras ciuitatis dauid uidebi
tis quia multę fuerunt.
congregastis aquas piscine inferioris. et domos hieru-
salem numerastis. et edificastis domos ad muniendum
murum. lacum fecistis inter duos muros. aquas piscine
ueteris. non respexistis eum. et operatorem eius de longe non uidistis. et uocabit dominus
deus exercituum in die illa ad fletum. et ad planctum. et ad ca-
luitium. et ad accingulum sacci. Ecce gaudium et lętitia occi-
dere uitulos. immolare arietes. comedere carnes. et bibere
uinum. comedamus et bibamus. cras enim morimur. et
reuelata est in auribus meis uox domini exercituum.
si dimittetur iniquitas hec uobis donec moriamini
dicit dominus deus exercituum.
Hec dicit dominus deus exercituum. Vade ingredere ad eum
qui habitat in tabernaculo. ad sōbnā pontū templi. et dic
ei. quid tu hic. aut quasi qui me. quia excidisti tibi
hic sepulchrum. excidit in excelso memoriale eius. fo-
dit. in petra tabernaculum sibi. Ecce dominus abportan-
te portabit. et abportans abportabit te. convolans convolabit te in tribu-
lationem. quasi pilam mittet te in terram latam et spa-
tiosam. ibi morieris. et ibi erunt currus gloriæ tuæ. ignomi-
nia domus domini tui. et expellam te de statione tua. et de
ministerio tuo deponam te. Et erit in die illa uocabo fa-
mulum meum eliachim filium helchie. et induam illum tunica tua
et. et cingulo tuo confortabo eum. et potestatem tuam dabo
in manu eius. et erit quasi pater habitantibus hierl. et domui
iuda. Et dabo clauem domus dauid super humerum
eius. et aperiet. et non erit qui claudat. et claudet. et non erit
qui aperiat. et figam eum quasi clauum in loco fideli. et erit

in solium glorie domui patris sui. Et suspendent super eum gloriam domus patris eius, vasorum diversa genera, omne vas parvulum, a vasis craterarum usque ad omne vas musicorum. In die illa dicit dominus exercituum: auferetur paxillus qui fixus fuerat in loco fideli, et frangetur et cadet. Et peribit quod pependerat in eo, quia dominus locutus est.

¶ xxiii

Onus Tyri. Ululate naves maris, quia vastata est domus unde venire consueverant; de terra Cethim revelatum est eis. Tacete qui habitatis in insula; negotiatores Sidonis transfretantes mare repleverunt te. In aquis multis semen Nili, messis fluminis fruges eius; et facta est negotiatio gentium. Erubesce Sidon, ait enim mare, fortitudo maris dicens: Non parturivi et non peperi, et non enutrivi iuvenes, nec ad incrementum perduxi virgines. Cum auditum fuerit in Egypto, dolebunt cum audierint de Tyro. Transite maria, ululate qui habitatis in insula. Numquid non vestra est hec que gloriabatur a diebus pristinis in antiquitate sua? Ducent eam pedes sui longe ad peregrinandum. Quis cogitavit hoc super Tyrum quondam coronatam, cuius negotiatores principes, institores eius inclyti terre? Dominus exercituum cogitavit hoc, ut detraheret superbiam omnis glorie, et ad ignominiam deduceret universos inclytos terre.

Transi terram tuam quasi flumen filia maris, non est cingulum ultra tibi. Manum suam extendit super mare, conturbavit regna; dominus mandavit adversus Chanaan ut contereret fortes eius. Et dixit: Non adicies ultra ut glorieris, calumniam sustinens virgo filia Sidonis. In Cethim consurgens transfreta, ibi quoque non erit requies tibi. Ecce terra Chaldeorum talis populus non fuit, Assur fundavit eam; in captivitatem transduxerunt robustos eius, suffoderunt domos eius, posuerunt eam in ruinam.

Ululate naves maris, quia devastata est fortitudo vestra. Et erit in die illa: in oblivione eris o Tyre, septuaginta annis sicut dies regis unius; post septuaginta autem annos erit Tyro quasi canticum meretricis. Sume cytharam, circui civitatem, meretrix oblivioni tradita; bene cane, frequenta canticum, ut memoria tui sit.

Et erit post septuaginta annos visitabit dominus Tyrum et reducet eam ad mercedes suas; et rursum fornicabitur cum universis regnis terre super faciem terre. Et erunt negotiationes eius et mercedes eius sanctificate domino; non condentur neque reponentur, quia his qui habitaverint coram domino erit negotiatio eius, ut manducent in saturitatem et vestiantur usque ad vetustatem.

¶ xxiiii

Ecce dominus dissipabit terram et nudabit eam, et affliget faciem eius, et disperget habitatores eius. Et erit sicut populus sic sacerdos, et sicut servus sic dominus eius, sicut ancilla sic domina eius, sicut emens sic ille qui vendit, sicut fenerator sic is qui mutuum accipit, sicut qui repetit sic qui debet. Dissipatione dissipabitur terra et direptione predabitur; dominus enim locutus est verbum hoc. Luxit et defluxit terra, et infirmata est; defluxit orbis, infirmata est altitudo populi terre. Et terra infirmata est ab habitatoribus suis, quia transgressi sunt leges, mutaverunt ius, dissipaverunt fedus sempiternum. Propter hoc maledictio vorabit terram, et peccabunt habitatores eius; ideoque insanient cultores eius, et relinquentur homines pauci.

Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui letabantur corde. Cessavit gaudium tympanorum, quievit sonitus letantium, conticuit dulcedo cythare. Cum cantico non bibent vinum, amara erit potio bibentibus illam. Attrita est civitas vanitatis, clausa est omnis domus nullo introeunte. Clamor erit super vino in plateis, deserta est omnis letitia, translatum est gaudium terre. Relicta est in urbe solitudo, et calamitas opprimet portas. Quia hec erunt in medio terre, in medio populorum, quomodo si pauce olive que remanserunt excutiantur ex olea, et racemi cum fuerit finita vindemia. Hii levabunt vocem suam atque laudabunt; cum glorificatus fuerit dominus, hinnient de mari.

Propter hoc in doctrinis glorificate dominum, in insulis maris nomen domini dei Israel. A finibus terre laudes audivimus, gloriam iusti. Et dixi: Secretum meum michi, secretum meum michi; ve michi. Prevaricantes prevaricati sunt, et prevaricatione transgressorum prevaricati sunt. Formido et fovea et laqueus super te qui habitator es terre. Et erit qui fugerit a voce formidinis cadet in foveam, et qui se explicaverit de fovea tenebitur laqueo; quia cataracte de excelsis aperte sunt, et concutientur fundamenta terre. Confractione confringetur terra, contritione conteretur terra, commotione commovebitur terra. Agitatione agitabitur terra sicut ebrius, et auferetur quasi tabernaculum unius noctis; et gravabit eam iniquitas sua, et corruet et non adiciet ut resurgat. Et erit in die illa: visitabit dominus super militiam celi in excelso, et super reges terre qui sunt super terram. Et congregabuntur in congregatione unius fascis in lacum, et claudentur ibi in carcere, et post multos dies visitabuntur. Et erubescet luna et confundetur sol, cum regnaverit dominus exercituum in monte Syon et in Ierusalem, et in conspectu senum suorum fuerit glorificatus.

¶ xxv

Domine deus meus es tu, exaltabo te, confitebor nomini tuo, quoniam fecisti mirabilia, cogitationes antiquas fideles, amen. Quia posuisti civitatem in tumulum, urbem fortem in ruinam, domum alienorum ut non sit civitas et in sempiternum non edificetur. Super hoc laudabit te populus fortis, civitas gentium robustarum timebit te. Quia factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione sua, spes a turbine, umbraculum ab estu. Spiritus enim robustorum quasi turbo impellens parietem. Sicut estus in siti tumultum alienorum humiliabis, et quasi calore sub nube torrente propaginem fortium marcescere facies.

Et faciet dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivium pinguium, convivium vindemie, pinguium medullatorum, vindemie defecate. Et precipitabit in monte isto faciem vinculi colligati super omnes populos, et telam quam orditus est super universas nationes. Precipitabit mortem in sempiternum, et auferet dominus deus lacrimam ab omni facie, et opprobrium populi sui auferet de universa terra, quia dominus locutus est.

Et dicent in die illa: Ecce deus noster iste, expectavimus eum et salvabit nos; iste dominus, sustinuimus eum, exultabimus et letabimur in salutari eius. Quia requiescet manus domini in monte isto, et triturabitur Moab sub eo, sicut teruntur palee in plaustro. Et extendet manus suas sub eo, sicut extendit natans ad natandum; et humiliabit gloriam eius cum allisione manuum eius. Et munimenta sublimium murorum tuorum concident et humiliabuntur et detrahentur in terram usque ad pulverem.

¶ xxvi

In die illa cantabitur canticum istud in terra Iuda. Urbs fortitudinis nostre Syon, salvator ponetur in ea murus et antemurale. Aperite portas, et ingrediatur gens iusta custodiens veritatem. Vetus error abiit; servabis pacem, pacem, quia in te speravimus. Sperastis in domino in seculis eternis, in domino deo forti in perpetuum. Quia incurvabit habitantes in excelso, civitatem sublimem humiliabit; humiliabit eam usque ad terram, detrahet eam usque ad pulverem. Conculcabit eam pes, pedes pauperis, gressus egenorum. Semita iusti recta est, rectus callis iusti ad ambulandum. Et in semita iudiciorum tuorum domine sustinuimus te; nomen tuum et memoriale tuum in desiderio anime. Anima mea desideravit te in nocte, sed et spiritu meo in precordiis meis de mane vigilabo ad te.

Cum feceris iudicia tua in terra, iustitiam discent habitatores orbis. Misereamur impio, et non discet iustitiam; in terra sanctorum iniqua gessit, et non videbit gloriam domini. Domine exaltetur manus tua, et non videant; videant et confundantur zelantes populi, et ignis hostes

tu⁹ os deuoret. domine da nobis pacem. nobis. oīa enim
opera nra operat⁹ es in nobis.
Domine deus nr possederunt nos dñi absq; te. memi
mur tui tm̄ nois nr̄i. mortui sunt non viuent. gigantes non resurgent. propterea visitasti
et contriuisti eos. et perdidisti omnem memoriam eo
rum. addidisti genti domine. addidisti genti. nu
quid glorificatus es. nec longasti oīs terminos ter
re. domine in tribulatione murmuris dereliquerunt. eos. sicut concepit. cū
appropinquauerit adpartum dolent. clamat in
dolorib⁹ suis. sic facti sumus a facie tua domine. concepimus et quasi parturiuimus. et peperimus ut spūm
salutis in terram non fecimus nec. ideo non cadent
qui habitant in orbe. et cadent.
Reuiuent mortui tui. interfecti mei resurgent.
Expergiscimini et laudate qui habitatis in puluere.
quia ros lucis. ros tua. et terram gigantum detrahes in ruinā. Vade
populē meus intra cubicula tua. claude
ostia tua super te. Abscondere modicum ad momentum.
donec pertranseat indignatio. Quia dominus egredi
etur de loco suo. ut visitet iniquitatem habitato
ris terre adversū eū. et revelabit terra sanguinem suum. et
non operiet amplius interfectos suos.
In die illa visitabit dominus in gladio suo duro. et
grādi et forti. super leuiathan serpentem tortuosum. et occide
bit draconem qui in mari est.
In die illa vinea mea electa. ego dominus custos
eius. repente irrigabo eam. ne forte visitetur quis eam. nocte et die seruabo eam. Indignatio mihi non
est. quis dabit mihi spinam. et vepres in prelio gradiar
super eos. succendam eos pariter. aut potius teneat
fortitudinem meam. faciat mihi pacem. pacem
faciat mihi.
Cum egredientur in terra iacob. florebit et germinabit israel. et implebunt faciem orbis semine. numquid
iuxta plagam percussit eum. aut
secundum interfectores eius sic occisus est. in iudicio
contradicendo eis. abiecta fuerit. iudicabit eam. meditatus
est in spiritu suo duro. die estus.
Ideo super hoc dimittetur iniquitas domus iacob.
et hic omnis fructus auferetur peccati eius.
Cum posuerit omnes lapides altaris sicut lapides cretas
sine stabunt lucus et delubra. Quoniam ciuitas munita desolata erit. et speciosa relinquetur. et dimittetur. quasi desertū. ibi pascetur unusquisque. et ibi accubabit. et consumet ramos eius.
In siccitate messis illius occidentur mulieres venientes
et accendent eam. non est enim populus sapiens.
propterea non miserebitur eius qui fecit eum. et qui formauit eum non parcet sibi.
Et erit in die illa percutiet dominus ab alueo fluminis
usq; ad torrentem egypti. et vos congregabimini unus et unus filii israel. Et erit in die illa clangetur in
tuba magna. et venient qui perierant in terra assyrie. et qui ejecti erant in terra egypti. et adorabunt
dominum in monte sancto meo in hierusalem.
De corona superbie ebriis ephraim. et flos decidens gla
ri exultationis eius. qui est super vertice vallis pin
guium. confusi a vino. erraverunt ebrii. et sicut
sicut impetus grandinis. turbo confringens. sic in
petus aquarum multarum inundantium eiecit
eum super terram manu. Pedibus conculcabit
coronam superbie ebriorum ephraim. Et erit flos decidens gla
ri exultationis eius. qui est super vertice vallis pin
guium. quasi ficus precox antequam maturescat estiuum. quam aspexerit videns statim ut manu
tenuerit devorabit illud.
In die illa erit dominus exercituum corona gle. et
spes exultationis reliquo populi sui. et in spiritu iudicii sedenti super iudicium. et fortitudo revertentibus debellando portam.

Verum hi quia prae vino nescierunt. et prae ebrietate erra
verunt. Sacerdos et propheta nescierunt prae ebrietate
absorti sunt a vino. erraverunt in ebrietate. nescierunt videntem. ignoraverunt iudicium. Omnes e
nim mense eorum replete sunt vomitu. sordibus. ita ut
non sit locus ultra. Quem docebit scientiam. aut quem intelligere faciet auditum. ablactatos. ab lacte. a mammis labo
rantibus. quia mandata manda. mandata manda. exspecta
exspecta. modicum ibi. modicum ibi. In labiis enim
aliis et in lingua alia loquetur ad populum istum. audiret.
ei requies mea. requiescere faciam lassum. et hec est mea refri
geratio. et noluerunt audire. Et erit eis verbum domini. Manda remanda. manda remanda. exspecta exspecta. exspecta exspecta modicum ibi. modicum ibi. et vadant et cadant retrorsum. et confringantur. et illaqueentur et capiantur.
Propter hoc audite verbum domini viri illusores qui
dominamini populo huic qui est in hierl. quia dixistis enim. pactum cum morte. et cum inferno fecimus pactum. flagellum inundans cum transierit. non veniet super nos. quia posuimus mendacium spem nr̄am. et mendacio protecti sumus. Ideo hec dicit
dominus deus. Ecce ego mittam in fundamentis sion lapidem. lapidem angularem pretiosum. in fundamento fir
mo. fundabitur. qui credit. non festinet. nō turbetur. Et ponam
iudicium in pondere. et iustitiam in libella. et subvertet
grando spem mendacii. et protectionem aquis inundabunt. et delebitur fedus vestrum cum morte. et pactum vestrum
cum inferno non stabit. flagellum inundans cum transierit
fietis. eritis ei in conculcatione. quocumque pertransierit
tollet vos. quia mane dilucido pertransibit in die et nocte. Et tantummodo sola vexatio intellectum dabit audi
tui. coangustatum enim stratum. ita ut alter decidat. et pallium breve ut operire non potest.
Quod enim in monte dominationis habitat dominus. Si
quid stulte cogitat in habitaculis suis. ne faciat opus
suum. alienum est opus eius. ut operetur opus suum. pervertum est opus eius. et vas eius. et operatur opus suum. pervertum est opus eius. labor. Et nunc nolite illudere.
ne forte obstringantur vincula vestra. consummationem
enim. et abbreviationem audivi a domino deo exercituum super universam terram.
Auribus percipite. et audite vocem meam. Attendite et au
dite eloquium meum. Numquid tota die. arator ara
bit ut seminet. pandet et claudet humum suam. nonne
ea adequabit facie eius. et spargit. et ponet triticum per ordinem. et hordeum.
et milium. et zeam in finibus suis. et erudiet eum in
iudicio. deus suus docebit illum. non enim in ser
ris tritura trahitur grith. nec rota plaustri super cu
minum circumit. sed in virga excutitur grith. et cu
minum in tribulo. panis autem comminuetur. verum
tamen non in perpetuum terendens. et conteret illud. non
conteret eum. et non commolet eum. rota plaustri. nec mandibule eius
conterent eum. Et hoc. a domino deo exercituum exi
it. ut mirabile faciat consilium. et magnificet iu
stitiam.
O ariel. Ariel civitas quam expugnavit david.
Addentur sabbatum super sabbatum. et solemnitates evolvantur.
et circuibo ut gyrum. et ponam obsidionem tibi. et erit tristis et merens.
et erit mihi quasi ariel. et circumdabo ut gyrum
circuitu tuo. et ponam contra te obsidionem. et munitiones
ponam in circuitu tuo. et humiliabitur. de terra
loqueris. et de humo audietur eloquium tuum. et erit vox
tua. de humo eloquium tuum murmurabit. Et erit sicut pulvis tenuis
multitudo inimicorum tuorum. et sicut pulvis transiens
multitudo eorum qui te expugnaverunt.
Et erit repente. continuo a domino deo exercituum. visi
tabitur in tonitruo. et terremotu. et voce magna. turbine et
tempestate. et flamma ignis devorantis. Et erit sicut somnium visionis nocturne.
multitudo omnium gentium que dimicaverunt
contra ariel. et omnes qui militaverunt. et obsederunt.
et perturbaverunt adversus eam. Et sicut somnium

hec labiis suis me honorat cor autem eorum longe est a me. frustra autem colunt me docentes precepta hominum atque doctrinas.

nat esuriens et comedit. cum autem fuerit expergefactus uacua
est anima eius. et sicud somniat sitiens et bibit. et postquam
fuit expergefactus lassus adhuc sitit. et anima eius ad
huc uacua est. sic erit multitudo omnium gentium que
dimicauerunt contra montem sion.
Obstupescite et ammiramini. fluctuate et uacillate.
Inebriamini et non a uino. mouemini et non ab ebri
etate. quia miscuit uobis dominus spiritum soporis. Clau
det oculos uestros. prophetas et principes uestros qui uident
uisiones operiet. Et erit uobis uisio omnium sicud uerba
libri signati. Quem cum dederint scienti litteras dicent.
lege istum. et respondebit. non possum. signatus est enim. Et da
bitur liber nescienti litteras. diceturque ei. lege. et respon
debit. nescio litteras. Et dixit dominus. eo quod appropinquat
populus iste ore suo et labiis suis glorificat me. cor autem eius
longe est a me. et timuerunt me mandato hominum et doctri
nis. ideo ecce ego addam ut ammirationem faciam populo huic
miraculo grandi et stupendo. peribit enim sapientia a sapienti
bus eius. et intellectus prudentium eius abscondetur.
Ve qui profundi estis corde ut a domino abscondatis consili
um. quorum sunt in tenebris opera. et dicunt quis uidet nos. et quis nouit nos. per
uersa est hec uestra cogitatio. Quasi si lutum contra figulum cogitet.
et dicat opus factori suo. non fecisti me. et figmentum dicat
factori suo non intelligis.
Nonne adhuc in modico et breui conuertetur libanus in char
mel. et charmel in saltum reputabitur. Et audient in die illa surdi uerba li
bri. et de tenebris et caligine oculi cecorum uidebunt. Et ad
dent mites in domino letitiam. et pauperes homines in sancto
israel exultabunt. quoniam defecit qui preualebat. consumma
tus est illusor. et succisi sunt omnes qui uigilabant super
iniquitatem. qui peccare faciebant homines in uer
bo. et arguentem in porta supplantabant. et declinauerunt
frustra a iusto. Propter hoc hec dicit dominus ad domum iacob
qui redemit abraham. non modo confundetur iacob. nec
modo uultus eius erubescet. Sed cum uiderit filios suos opus
manuum mearum in medio sui sanctificantes nomen meum. Et
sanctificabunt sanctum iacob. et deum israel predicabunt. Et sci
ent errantes spiritu intellectum. et mussitatores discent
legem.

C. XXX.

Ve uobis filii desertores dicit dominus. ut faceretis consilium
et non ex me. et ordiremini telam et non per spiritum me
um. ut adderetis peccatum super peccatum. Qui ambulatis ut
descendatis in egyptum. et os meum non interrogastis.
Sperantes auxilium in fortitudine pharaonis. et haben
tes fiduciam in umbra egypti. Et erit uobis fortitudo
pharaonis in confusionem. et fiducia umbre egypti in i
gnominiam.
Erunt autem in tapnis principes tui. et nuntii tui usque ad
hanes peruenerunt. Omnes confusi sunt super populo qui
eis prodesse non potuit. Non fuerunt in auxilium et in aliquid
utilitatis. sed in confusionem et in obprobrium.
Onus iumentorum austri. In terra tribulationis et angustie. lee
na et leo ex eis uipera et regulus uolans portantes super
humeros iumentorum diuitias suas. et super gibbum came
lorum thesauros suos. ad populum qui eis prodesse non poterit.
Egyptus enim frustra et uane auxiliabitur. Ideo cla
maui super hoc. Superbia tantum est quiesce. Nunc ergo ingressus
scribe ei super buxum. et in libro diligenter ex
ara illud. Et erit in die nouissimo in testimonium
usque in eternum. Populus enim ad iracundiam prouocans
est. et filii mendaces filii nolentes audire legem dei. Qui
dicunt uidentibus. nolite uidere. et aspicientibus. nolite aspi
cere nobis ea que recta sunt. Loquimini nobis placentia.
uidete nobis errores. Auferte a me uiam declinate a me
semitam. cesset a facie nostra sanctus israel.
Propterea hec dicit dominus sanctus israel. Pro eo quod reprobastis uer
bum hoc. et sperastis in calumpniam et tumultum. et inni
xi estis super eo. propterea erit uobis iniquitas hec
sicud interruptio cadens. et requisita in muro excelso.
quoniam subito dum non speratur ueniet contritio eius. Et
comminuetur sicud conteritur lagena figuli contritio
ne peruallida. et non inuenietur de fragmentis eius testa
in qua portetur igniculus de incendio. aut hauriatur pa
rum aque de fouea. Quia hec dicit dominus deus sanctus israel. Si re
uertamini et quiescatis salui eritis. In silentio et in spe erit
fortitudo uestra. et noluistis. et dixistis. nequaquam. sed ad equos
fugiemus. Ideo fugietis. et super ueloces ascendemus.
ideo uelociores erunt qui persequentur uos. Mille homines
a facie terroris unius. et a facie terroris quinque fugietis donec re
linquamini quasi malus nauis in uertice montis. et quasi sig
num super collem.
Propterea expectat dominus ut misereatur uestri. et ideo
exaltabitur parcens uobis. quia deus iudicii dominus. beati
omnes qui expectant eum. Populus enim syon habi
tabit in ierusalem.
Plorans nequaquam plorabis. miserans miserebitur tui. Ad u
ocem clamoris tui statim ut audierit respondebit tibi. Et
dabit uobis dominus panem artum et aquam breuem.
et non faciet auolare a te ultra doctorem tuum. Et erunt
oculi tui uidentes preceptorem tuum. et aures tue audi
ent uerbum post tergum monentis. Hec uia ambula
te in ea. et non declinetis neque ad dexteram neque ad sinis
tram. Et contaminabis laminas sculptilium argenti tui et
uestimentum conflatilis auri tui. et disperges ea sicud in
mundiciam menstruate.
Egredere dices ei. Et dabitur pluuia semini tuo ubicumque
seminaueris in terra. et panis frugum terre erit uberrimus
et pinguis. Pascetur in possessione tua in die illa agnus spa
tiose. et tauri tui et pulli asinorum. qui operantur terram
commixtum migma comedent. sicut in area uentilatum est.
Et erunt super omnem montem excelsum. et super omnem
collem eleuatum. riui currentium aquarum. in die interfectio
nis multorum. cum ceciderint turres. Et erit lux lune sic
lux solis. et lux solis erit septempliciter sicut lux. vii. die
rum. In die qua alligauerit dominus uulnus populi sui.
et percussuram plage eius sanauerit.
Ecce nomen domini uenit de longinquo. ardens furor
eius et grauis ad portandum. Labia eius repleta sunt in
dignatione. et lingua eius quasi ignis deuorans. Spiritus
uelud torrens inundans usque ad medium colli. ad per
dendas gentes in nichilum. et frenum erroris quod erat in max
illis populorum. Canticum erit uobis sicud uox sanctificate
sollempnitatis. et letitia cordis sicud qui pergit cum tibia. ut
intret in montem domini ad fortem israel. Et auditam faciet
gloriam uocis sue. et terrorem brachii sui ostendet in
comminatione furoris. et flamme ignis deuorantis. Al
lidet in turbine et lapide grandinis. A uoce enim domi
ni pauebit assur uirga percussus. Et erit transi
tus uirge fundatus. quam requiescere faciet dominus super
eum. in tympanis et citharis. et in bellis precipuis expugna
bit eos. Preparata est enim ab heri thophet a rege prepara
ta. profunda et dilatata. Nutrimenta eius ignis et ligna mul
ta. Flatus domini sicud torrens sulphuris succendens
eam.

C. XXXI.

Ve qui descendunt in egyptum ad auxilium in equis spe
rantes. et habentes fiduciam super quadrigis quia mul
te sunt. et super equitibus quia preualidi nimis. et non
sunt confisi super sanctum israel. et dominum non requisierunt.
Ipse autem sapiens adduxit malum. et uerba sua non a
bstulit. Et consurget contra domum pessimorum. et contra auxi
lium operantium iniquitatem. Egyptus homo et non deus. et
equi eorum caro et non spiritus. Et dominus inclinabit manum
suam. et corruet auxiliator. et cadet cui prestatur au
xilium. simulque omnes consumentur. Quia hec dicit dom
inus ad me. Quomodo si rugiat leo. et catulus leonis
super predam suam. cum occurrerit ei multitudo pastorum.
a uoce eorum non formidabit. et a multitudine eorum
non pauebit. sic descendet dominus exercituum ut pre
lietur super montem syon. et super collem eius. Sicut a
ues uolantes. sic proteget dominus exercituum ierusalem.
protegens et liberans. transiens et saluans.
Conuertimini sicud in profundum recesseratis filii israel.
In die enim illa abiciet uir idola argenti sui. et idola
auri sui. que fecerunt manus uestre in peccatum. Et cadet as
sur in gladio non uiri. et gladius non hominis uorabit eum.
Et fugiet non a facie gladii. et iuuenes eius uectigales

erunt. a fortitudo ei. a tirone trãsibit. r pmebant f
ugientes pncipes eius. dixit dñs cum sigmsē i sion.
r cum⁹ eius in medio illius.

Exposition

Ece i iustitia regnabit rex. r pncipes in iudicio ſeāt.
Et erit vir sicut qui abscondit aquam. r cooperit se
a tempestate. sicut rivi aquarum in siti. et umbra pe
tre pinguedinis arentis de terra. Non caligabunt o
culi videntū. et aures audientiū attendent diligenter. auſal
trabunt. et cor stultorū intelliget scientiam. lingua balbo
rum velociter loquetur et plane. Ñ vocabit ultra insipi
ens et pncipes nequā stulenti. appellabit maior.
Stultus enim stulta loquetur. r cor eius faciet iniqui
tatem. ut perficiat simulationem. r loquatur ad dominū
fictum. inanem faciat animā esurientis. r potum
sitientis auferet. Fraudulenti quoq; pessimi sunt. ipse e
nim cogitationes concinnabit ad perdendos mites in sermone in
dictu. cū loquitur pauper iudicium. pncipes quoq; ea q̄ digna
sunt pncipe agitabunt. r ipse super omnes stabit.

Mulieres opulente surgite. audite vocem mei. filie cō
fidentes. percipite auribus eloquium meum. post dies enim
tres. r vos conturbabimini cōfidentes. cōsummata enim
vindemia. collectio ultra non veniet. Obstupescite op
ulente. conturbamini confidentes. exuite vos. r spoliate
mini. Accingite lumbos vestros. et plangite. super ube
re. plangite super regione desiderabili. super ubere fertili. Super humum
populi mei spine et vepres ascendent. quātomagis super
omnes domos gaudii exultantis. exultans. dominus cō
stituit eā. multitudo urbis relicta est. habitacula. r pulsus no
stitit super sterquilinium usq; in eternū. Gaudium onagrorū. pa
scua gregū. donec effundatur super nos spūs de excelso. Et
erit desertum in hortum. r hortus in saltū reputabit.
r habitabit in solitudine iudicium. et in ea. r iustitia in hortum
sedebit. Et erit opus iustitie pax. et cultus iustitie si
lentium. r securitas usq; in sempiternū. Et sedebit populus me
us in pulchritudine pacis. r in tabernaculis fiducie. et in
requie opulenta. grandinabit in descensione silua. et
humilitate humiliabit civitas.

Exposition

Beatus qui seminatis super omnes aquas. ubi bos et
asinus. vagabundi. r non. Beatus qui habet semen
in nomine. qui spiritus est ipse fructificabit. et qui sperni
mine qui spiritus est ipse sperneret. eū cōsummauerit dese
rationem. et desolabit. cum fugatus desertus et spernen
te cōtemptus.

Domine miserere nobis. te exspectauimus. esto brachium no
strum in mane. r salus nostra in tempore tribulationis. A
voce angeli fugerunt populi. r a exaltatione tua dispersi sunt
gentes. Et congregabitur spolia vestra sicut colligit bruchus.
quasi effosse plene fuerunt de eo. Magnificatus est
dominus quoniam habitauit in excelsa. plenum iudicio
et iustitia. r erit fides in temporibus tuis. Divitie salutis
sapia r scia. timor domini ipse thesaurus eius. Ecce vi
dentes clamabunt foris angeli pacis. amare flebunt.
desolate sunt vie. cessauit transiens semita. irrita
facta est pactio. respuit civitatem. reputatus non est
homo. luxit et languit terra. confusus est libanus. et obstupuit. et
factus est sicut desertum. et excussa est basan et car
melus.

Nunc exurgam dicit dominus. nunc exaltabor. nunc sublime
mabor. concipietis fenum. parietis stipulam. Spiritus ve
stri sicut ignis vos comedet. et erunt populi sicut dem⁹ incendio cal
cis. Spine congregate. igni comburemini.
Audite qui longe estis quid fecerim. et cognoscite
fortitudinem meam. qui prope estis in sion peccatores.
possedit timor hypocritas. Quis poterit habitare de vobis
cum igne devorante. aut quis habitabit ex vobis cum
ardoribus sempiternis. Qui ambulat in iustitiis. et loquitur
veritatem. qui proicit avaritiam ex calumpnia. et excu
tit manus suas ab omni munere. Qui occludit aures suas
ne audiat sanguinem. et claudit oculos suos ne vi
deat malum. iste in excelsis habitabit. munitiones petre
sublimitas eius. panis ei datus. aque eius fideles sunt. Re
gem in decore suo videbit. oculi eius cernent terram
de longe. eorum meditabitur timorem.
Ubi est literatus. ubi est exactor. ubi est qui numerauit
turres. ubi vide

tur parvulorum. plus in prudentia non inde est. plus aliquis mo
nes. ut non possis intelligere disertitudinem lingue eius. in quo nulla est sapia. Respice sion civitatē so
lemnitatis tue. oculi tui videbunt. ierl habitationē
opulentā. tabernaculū quod nequaquā transferri potest. nō
auferentur claui eius in sempiternū. funiculi eius non rumpentur. Nā solummodo ibi magnificus est
dominus oculis nr. locus fluminum latissimi. r patē
tes. non transibit per eum navis remigū. Neq; trieris
magna transgredietur eū. dominus enim iudex nr. dominus le
gifer nr. dominus rex nr. ipse saluabit nos.

Exposition

Ecce funes eorum dissipati sunt. non firmauerunt basim suam. non expandit vexillum. tunc
rapientur spolia multa claudi diripient rapinā. nec dicet ulli
nus. infirmor. populo qui habitat in ea. auferetur a eo in
quitas.

Exposition

Accedite gentes. r audite. r populi attendite. Audiat terra
plenitudo eius. orbis terre. et omnis gens eius. quia indignatio domini super
omnes gentes. et furor eius super omne exercitum eorum. interfecit eos. r dedit eos in occisionem. Interfecti eorum proji
cientur. r cadaver eorum ascendet fetor. Et labescent
montes sanguine eorum. r tabescet omnis militia celorum.
et complicabuntur sicut liber celi. cōmilitia eorum defluet.
sicut defluit folium de vinea. et quasi de ficu. quia inebriatus est
in celo gladius meus.

Ecce super idumeam descendet. et super populum interfectionis
mee. ad iudicium. Gladius domini repletus est san
guine. incrassatus est adipe. de sanguine agnorum. et hyrco
rum. de sanguine medullato arietum. Victima enim domini
in bosra. et interfectio magna in idumea. Et descendent u
nicornes cum eis. et taurus cum potentibus. Inebriabit terra eorum
sanguine. et humus eorum adipe pinguium.
Quia dies ultionis domini. annus retributionis iudicii syon.
et convertentur torrentes eius in picem. et humus eius
in sulphur. Et erit terra eius in picem ardentem nocte et
die non extinguetur in sempiternum. Ascendet fumus
eius. a generatione in generationem. desolabit se
cula seculorum. et non erit transiens per eam. Et possidebunt
illam onocrotali. et ericius. et ibis. et coruus habita
bunt in ea. et extendetur super eam linea ut regio
tur ad nihilum. et pendiculum in desolatione. nobi
les eius non erunt ibi. regem vocabunt
omnes principes eius erunt in nihilum. et orientur
in domibus eius spine et urtice. et paliurus in munitio
nibus. eius. Et erit cubile draconum et pascua struthionum. Et
occurrent demonia onocentauris. et pilosus clama
bit alter ad alterum. Ibi cubauit lamia. et inuenit
sibi requiem. ibi habitauit foueā ericius et enutrivit
catulos. et circumfodit. et fouit in umbra eius. Illuc co
gregati sunt milui. alter ad alterum. Requirite de libro
domini et legite. unus ex eis non defuit. alter
alterum non requirit. Quia os domini ipse mandauit. et ipse congregauit eos. et ipse misit eis sa
tem. et manus eius divisit eam in funiculo. usq; in sempiternum possidebunt eā. in generationem. et generationem habitabunt in ea.

Exultabit deserta et invia. et exultabit solitudo. et florebit si
cut lilium. Germinans germinabit. et exultabit letabun
da et laudans. Gloria libani data est ei decor carmeli et
saron. Ipsi videbunt gloriam domini. et decorem dei nri.
Confortate manus dissolute. et genua debilia roboram
te. dicite pusillanimes. confortamini et nolite timere.
Ecce deus vester ultionem adducet retributionis. deus ipse veniet et salvabit nos. Tunc aperientur oculi cae
corum. et aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut cervus
claudus. et aperta erit lingua mutorum. quia scisse sunt in deser
to aque. et torrentes in solitudine. et erit arida in stagnum.
et sitiens in fontes aquarum. In habitaculis in quibus prius dra
cones habitabant. orietur viror calami et cannabi. Et erit
ibi semita et via. et via sancta vocabitur. non transibit per
eam pollutus. Et ipse erit nobis directa via. ita ut stul
ti non errent per eam. Non erit ibi leo. et malus bestia non as
cendet per eam. nec inuenietur ibi. Et redimti ambulabunt qui

uberati fuerint, r redēpta a domino. Conūrētur ut
uement l sion cū laude r leticia sempiterna super capi
ta eoꝝ. Gaudiū r leticiā optinebunt. effugiet dolor r
gemitus.

Et factū ē i. eēnn. anno regis ezechie. Ascendit sena
cherib rex assyrioꝝ sup̄ omnes ciuitates iuda munī
tas. r cepit eas. Et misit rex assyrioꝝ rabsacen de
lachis i me l. ad ezechiam i manu grauī. r ste
tit ma ductu piscine superioris i via agri fullonis. Et
egressus est ad eū eliachim filius helchie qui erat sup̄ d
domū. Et sobna scriba. r ioahe filius asaph a domēta
rius. Et dixit ad eos rabsacen. Dicite ezechie. hec dixit
rex. magnus rex assyrioꝝ. Quae ē ista fiducia qua co
fidis. aut quo consilio l fortitudine rebellare disponis.
Super quem habes fiduciam quia recessisti a me. Ecce
cō fidis super baculū arundineum hoc fractū r rētum. si
egiptū. cui si innixus fuerit hō. intrabit manū eius
r perforabit eā. sic pharao rex egipti oīb; qui con
fidunt in eo. Ad quē respondens eliachim dixit ad
sobnā scribā. r ioahe filium asaph. Loquere ad nos
seruos tuos syra lingua. intelligimus
enim. Ne loquaris ad nos iudaice audiente populo qui e
murū. Et dixit ad eos rabsacen. Numquid ad dominū tuū
r ad te misit me dominus meus ut loquerer oīa uerba
ista. et nō potius ad uos qui sedent super murū ut co
medant stercora sua. r bibant urinam pedū suoꝝ uo
biscum. Et stetit rabsacen. et clamauit uoce magna
iudaice et dixit. Audite uerba magni regis assyrioꝝ.
Hec dicit rex. Non uos sed uerbis ezechias. quia non potest
eruere uos et non uobis tribuat fiduciam ezechias. Et
dominus dicens. eruens liberabit nos dominus. nō dab
itur ciuitas ista in manu regis assyrioꝝ. Nolite audi
re ezechiam. Hec enim dicit rex assyrioꝝ. Facite mecū
benedictionem. r egredimini ad me. r comedite unusq;
que uineam suam. r unusquisq; ficū suā. r bibite unus
quisq; aquā cisterne sue. donec ueniam r tollā uos ad terr
ram similē terre uestre. terram frumenti r uini. terrā panū
r uineārū. ne forte uobis ezechias dicens. diffidet uobis
nos. Numquid liberauerūt dii gentium singuli quique terrā suā
de manu regis assyrioꝝ. Ubi est deus emath. r arphath.
Ubi ē deus sepharuaim. Numquid liberauerunt samā
riam de manu mea. Quis ex omnibus dis terrarū istarum
qui eruerint terram suā de manu mea. ut eruat dominus
ierl de manu mea. Et siluerunt r non responderunt
ei ullū. oīs enim erat sermo eius. Nec respondens quic
Et egressus est eliachim filius helchie qui erat super do
mum. r sobna scriba. r ioahe filius asaph a memorialis. ad
ezechiā scissis uestib. et nūciauerunt ei uerba rabsa
cis.

Et factū ē cū audisset rex ezechias dixit uestimenta sua r
obuoluit se cilicio r ingressus est domū domini. Et misit eliachim qui erat super domum
r sobnā scribā. r seniores de sacerdotibus opertos cilicio ad
Isaiam filium amos prophetam. Et dixerunt ad eū. Hec dicit e
zechias. Dies tribulationis. et increpationis r blasphemie
die hec. quia uenerūt filii usq; ad partū. r uirtus nō
est parienti. Si quomodo audiat dominus deus tuus
uba rabsacis. quē misit rex assyrioꝝ dominus suus. ad bla
phemandū dominū uiuentem et exprobrandū sermi
onibus quos audiuit dominus deus tuus. Leua ergo oronem
pro reliquiis quę reperte sunt. Et ueneruṅ famuli regis ezech
ē ad Isaiam.

Et dixit ad eos Isaias. Hec dicetis domino uro. Hec dicit
dominus. Ne timeas a facie uocū quas audisti. quibus
blasphemauerunt pueri regis assyrioꝝ me. Ecce
ego dabo ei spm. r audiet nūmum. Et reuertetur ad
terram suam. r corruere eū faciā gladio in terra sua.
Reuersus est aut rabsacen. r inuenit regem assyrioꝝ
pugnantem aduersus lomnam. Audierat enim quia
profectus esset de lachis. Audiuit de tharaca rege ethi
opie dicente. Egressus est ut pugnet cō te. Ad
cū audissim misit nuncios ad ezechiam dicens. Hec di
cetis ezechie regi iude. Ne seducat te deus tuus in quo
fidis. nec dabit dicit in manu regis assyrioꝝ. Ecce tu audisti quę fecerunt reges assyrioꝝ omnib;
terris quas subuertendo subuerterunt. r tu poteris liberari. Numquid eruerunt eos dii gentium quos subuerterunt
patres mei. Gozam. r haran. r reseph. r filios eden qui
erant in thalasar. Ubi est rex emath. r rex arphad
ath. et rex urbis sepharuaim. Anaz. r ana. Et tulit
ezechias libros de manu nūciorum. et legit eos. Et as
cendit in domū domini. Et expandit eos ezechias co
rām domino. Et orauit ezechias ad dominum dicēs.
Domine exercituū deus israhel qui sedes super cherubim. tu
es deus solus omnium regnorum terre. tu fecisti cęlū
r terram. Inclina domine aurem tuam r audi. Apri
oculos tuos r uide. r audi oīa uerba sennacherib que
misit ad blasphemandū deū uiuentem. Vere enim
domine deserta fecerunt reges assyrioꝝ terras et
regiones earum. r dederūt deos earum igni. non enim
erant dii. sed opa manuū hominum. lignū r lapis.
et dominuerunt eis. et nūc domine deus noster saluā
nos de manu eius. et cognoscant oīa regna terre. quia
tu es deus solus.

Et misit Isaias filius amos ad ezechiam dicens. Hec
dicit dominus deus israhel. Quia rogasti me de sen
nacherib rege assyrioꝝ. hoc ē uerbū quod locutus est
dominus super eum. Despexit te. subsannauit te
uirgo filia sion. post te capud mouit filia ierl. Cui
exprobrasti r quem blasphemasti. r super quē exal
tasti uocem. r eleuasti altitudinem oculoꝝ tuoꝝ. ad
sanctū israhel. In manu seruoꝝ tuoꝝ exprobrasti dño.
r dixisti. In multitudine quadrigarum mearum. ego
ascendam altitudinem montium. iuga libani. et
succidam excelsa cedroꝝ eius. electas abietes illi.
r introibo altitudinem summitatis eius. Saltū carmeli ei.
Ego fodi r bibi aquā. r ego siccabo uestigio pedis mei.
omnes rectores aggeris. Numquid nō audisti quę olim fecerā
ei. ex diebus antiquis. r ego plasmaui illud. Et nūc
adduxi. Et factū est in deditionē collium compug
nantiū. et ciuitatū munitarū. Habitatores earum
breuiata manu obstupuerunt. et confusi sunt. facti
sunt sicut fenū agri. et gramen pascue. et herbe
tectorum. que ante quā maturesceret. Habitationem
tuam et egressum tuum. et introitum tuum cognoui. r in
furorem tuum contra me. Cum furore. ad me. tu
perbia tua. ascendit in aures meas. ponam ergo ar
culū in naribus tuis. r frenū in labiis tuis. reducā te in
uia per quam uenisti.

Hoc autem erit tibi signū. Comedite hoc anno quę sponte
nascentur. r anno secundo pomis uescere. In anno au
tem tertio seminate. et metite. plantate uineas. et co
medite fructū earū. et mittet reliquię saluatū iuda
deorsum radicem. r faciet fructū sursum. quia de ierl exibunt reliquie.
r saluatio de monte sion. Zelus domini exercituū
faciet istud. Propterea hec dicit dominus de rege assiri
orum. Non introibit ciuitatem hanc. nec mittet ibi
sagittam. nec occupabit eam clipeus. nec mittet
aggerem aduersus eam. In uia qua uenit per eam re
uertetur. ciuitatem hanc non introibit. dicit
dominus. Protegam enim ciuitatem istam ut saluem
eam. Propter me ipse. et propter seruum meum.

Egressus est autem angelus domini. et percussit in castris
assiriorum. c. lxxv. v. mila. Et surrexerunt mane.
et ecce omnia cadauera mortuoꝝ. Egressus ergo abiit
et reuersus est sennacherib rex assyrioꝝ. habi

tauit mininue. & fuō ē eū. adiuarer ī templo
eſrach deum ſuum. adrīmelech r ſarezar filii eius
percuſſerunt eū gladio. fugerunt; regnauit azarias filius eius pro eo.

Capitulum xxxviii

In diebus illis. egrotauit ezechias usq; ad mortem. r ingressus
est adumy eius filius amoz ppheta. r dixit ei. hec dicit
dominus. disponе domui tuе quia morieris tu. et non
uiues. & conuertit ezechias faciem suam ad parietem.
r orauit ad dominū. r dixit. Obsecro domine memento
ſis quomodo ambulauerim coram te in ueritate. r in corde
perfecto. r quod bonum est in oculis tuis fecerim. & flenit
ezechias fletu magno. & factus est uerbum domini ad ysaiam
dicens. vade r dic ezechie. hec dicit dominus deus
patris tui. audiui orationem tuam. r uidi lacrimam tuam
ecce ego adiiciam super dies tuos quindecim annos. et de
manu regis assiriorum eruam te. r ciuitatem istam. protegam
eam. hec autem erit tibi signum a domino. quia faciet
dominus uerbum hoc q̄ locutus est. ecce ego reuertere faciam
umbram linearum per quas descenderat in horologio achaz
a sole retrorsum. x. lineas. & reuersus est sol. x.
lineas per gradus quos descenderat.

Scripsit ezechias regulus iude cū egrotasset. & conualuisset. & didicerat quare

Ego dixi in dimidio dierum meorum. uadam ad portas in-
feri. quesiui residuum annorum meorum. dixi non uide-
bo dominum deum in terra uiuentium. non aspiciam hominē
ultra habitatorem quietis. Generatio mea ablata
est. & conuoluta est ad me quasi tabernaculum pastorum. precisa
est uelut a texente uita mea. dum adhuc ordirer succi-
dit me. de mane usq; ad uesperam finies me. sperabam
usq; ad mane. quasi leo sic contriuit omnia ossa mea. a
mane usq; ad uesperam finies me. sicut pullus hirundinis
sic clamabo. meditabor ut columba. attenuati
sunt oculi mei. suspicientes in excelsa. domine ui
patior. respondе pro me. quid dicam aut quis respondebit
michi cum ipse fecerit. recogitabo omnes annos meos
in amaritudine animе mee. domine si sic uiuitur
et talibus uita spiritus mei. conpies me et uiuificabis me.
ecce in pace amaritudo mea amarissima. tu autem eruisti
animam meam ut non pereret. proiecisti post tergum tu-
um omnia peccata mea. quia non infernus confitebitur tibi.
neq; mors laudabit te. non expectabunt qui descendunt
in lacum ueritatem tuam. uiuens uiuens ipse con-
fitebitur tibi sicut et ego hodie. pater filiis notam
faciet ueritatem tuam. dominе saluum me fac. r psal-
mos nostros cantabimus cunctis diebus uite nostre in domo
domini. & iussit ysaias ut caleis ficorum tollerent et ponerent
super ulcus et sanaretur. & dixit ezechias. ad quod erit signum quia ascendam ad
domum dni.

Capitulum xxxix

In tempore illo misit marodach baladan. filius
ladan rex babilonis. libros r munera ad ezechiam. A
udiens enim q̄ egrotasset et conualuisset. letatus est. & os-
tendit eis ezechias. r ostendit eis cellam aromatum. r
argentum. r aurum. r odoramenta. r unguenta optima. r
uniuersam supellectilem suam. r omnia quе reperiebantur in
thesauris eius. non fuit uerbum quod non ostenderet
eis ezechias in domo sua. r in omni potestate sua. Intro-
iit autem ysaias propheta ad regem ezechiam. r dixit ei.
quid dixerunt uiri isti. r unde uenerunt ad te. & dixit
ezechias. de terra longinqua uenerunt ad me. de babi-
lone. & dixit. quid uiderunt in domo tua. & dixit ezechi-
as. omnia quе in domo mea sunt uiderunt. non fuit
res quam non ostenderim eis in thesauris meis. & di-
xit ysaias ad ezechiam. Audi uerbum domini exerci-
tuum. ecce dies uenient. r auferentur omnia quе in domo
tua sunt. r quе thesaurizauerunt patres tui usq; ad di-
em hanc in babilonem. non remanebit quicquam
dicit dominus. & de filiis tuis qui egredientur de te quos
genueris. tollent eunuchi in palatio regis babilonis.
& dixit ezechias ad ysaiam. bonum uerbum domini quod
locutus est. & dixit. fiat certe pax et ueritas in diebus meis.
consolamini. & plemeus dicit deus uester. loqui-
mini ad cor hierusalem et uocate eam quoniam impleta est malitia

+ consolami

eius. dimissa est iniquitas illius. Suscepit de manu
dni duplicia pro omnibus peccatis suis. uox clamantis
in deserto parate uiam domini. rectas facite in solitudine semitas
dei nri. omnis uallis exaltabitur. et omnis mons et collis
humiliabitur. & erunt prauа in directa. et aspera in planos
nas. et reuelabitur gloria domini. et uidebit omnis caro pariter
quod dominus locutus est.

Uox dicentis. clama. et dixi. quid clamabo. omnis caro fe-
num et omnis gloria eius quasi flos agri. & siccatum est fenum
et cecidit flos. quia spiritus domini insufflauit in eo. uere fenum est
populus. & siccatum est fenum et cecidit flos. uerbum autem
dni manet in eternum.

Super montem excelsum ascende tu qui euangelizas
sion. exalta in fortitudine uocem tuam qui euangelizas
hierusalem. exalta nolite timere. dic ciuitatibus iuda. ecce de-
us uester. ecce dominus deus in fortitudine ueniet. et brachium eius
dominabitur. ecce merces eius cum eo. et opus illius coram ipso.
Sicut pastor gregem suum pascet. in brachio suo congre-
gabit agnos. et in sinu suo leuabit fetas ipse portabit. ip-
sis dulciter ducet. qui portat orbem terrarum. dabit infir-
mis uirtutem. et his qui non sunt fortitudinem. et robur multiplicabit.
Deficient pueri et laborabunt. et iuuenes infirmitate
cadent. qui autem sperant in domino mutabunt fortitu-
dinem. Assument pennas sicut aquile. current et non
laborabunt. ambulabunt et non deficient.

Audient ad me insule. et gentes mutent fortitudinem. Ac-
cedant et loquantur. simul ad iudicium appropinquemus. quis iu-
stificetur. ab oriente iustum. uocauit eum ut sequeretur se.
dabit in conspectu eius gentes. et reges obtinebit. dabit
ut pulueres gladio eius. sicut stipulam uento rapidi ar-
cui eius. persequetur eos et transibit in pace. semita in pedibus eius
non apparebit. quis hec operatus est et fecit uocans
generationes ab exordio. ego dominus. primus et nouis-
simus ego sum. uiderunt insule. et timuerunt. extremi
ab re obstupuerunt. appropinquauerunt et accesserunt.
unusquisque proximo suo auxiliabitur. et fratri suo dicet cou-
rare. confortauit faber aerarius. percutiens malleo eum
qui ducebat te percussit dicens gluten bonum est. et confortauit

Capitulum xl

Quis dedit in capite meo aquam. et oculis meis fontem lacrimarum. et
flebo die ac nocte interfectos filie populi mei. quis mihi det in deserto
herbidum hospitium. ut dimittam populum meum. et recedam ab eis.
quia omnes adulteri. cetus prauorum. et congregatio insipientium.
qui tetenderunt linguas suas quasi arcum mendacii. et non ueritatis
confortati sunt super terram. quia de malo in malum egressi sunt.
et me nescierunt. dicit dominus. unusquisque se custodiat a proximo suo.
et in omni fratre suo non habeat fiduciam. quia omnis frater
supplantans supplantabit. et omnis amicus dolose incedet.
et unusquisque amicum suum deludet. et ueritatem non loquetur.
docuerunt linguam suam loqui mendacium. iniquitatem operati sunt
et inuenti sunt. habitatio tua in medio dolo. in dolo nolue-
runt scire me. dicit dominus. propterea hec dicit dominus exercituum.
ecce ego conflabo eos et probabo eos. quid enim faciam a facie filie
populi mei. sagitta uulnerans lingua eius. dolum locuta est.
in ore suo cum pace amicus proximo suo loquitur. et occulte ponit
ei insidias. numquid non super istis uisitabo. dicit dominus.
aut in gente huiusmodi non ulciscetur anima mea. super montes
assumam fletum et planctum. et super speciosa deserti lamentum.
quia exusta sunt. eo quod non sit qui pertranseat. et non audierint
uocem possessoris. a uolucre celi usque ad iumenta. recesserunt et
abierunt. et dabo hierusalem in acerVos. et cauernas draconum.
et ciuitates iuda ponam desertas eo quod non sit habitator.
quis homo sapiens et intelligat hec. et cui locutum est os domini
ut annuntiet. et propter quam causam disperiit terra. et exusta
est quasi desertum. per quam non transeatur. et dixit dominus.
eo quod dereliquerint legem meam quam dedi coram eis. et non
audierint uocem meam. nec ambulauerint in ea. sed abierint
post pertinaciam cordis sui. et post baalim quam docuerunt
patres eorum. propterea hec dicit dominus exercituum deus
israel. ecce ego cibabo populum istum absinthio. et potum fellis dabo
eis. et dispergam eos in gentibus quas ignorant ipsi et patres eorum.
et mittam post eos gladium donec consumam eos.

Capitulum xli

Hec dicit dominus exercituum. uocate prudentes et
lugentes. et mulieres sapientes ad hec. ut ueniant. et festinent
et assumant super nos lamentum. deducant oculi nostri lacrimas.
et palpebre nostre fluant aquis. quia uox lamentationis audita est
de sion. quomodo uastati sumus. confusi ualde. quia dereliquimus
terram. quia proiecerunt habitacula nostra. audite ergo mulieres
uerbum domini. et suscipiat auris uestra uerbum oris eius.
et docete filias uestras lamentum. et unaquaque proximam suam
planctum. quia ascendit mors per fenestras nostras. ingressa est
palatia nostra. ut interficiat paruulos de foris. iuuenes de plateis.
loquere. et dixit dominus. et cadent cadauera hominum quasi
stercus super faciem agri. et quasi manipulus post tergum metentis.
et non est qui colligat. hec dicit dominus. non glorietur sapiens
in sapientia sua. et non glorietur fortis in fortitudine sua. et non
glorietur diues in diuitiis suis. sed in hoc glorietur qui gloriatur.
scire et nosse me quia ego dominus faciens misericordiam. et iudicium
et iustitiam in terra. hec enim placent mihi dicit dominus.
ecce dies ueniunt. et uisitabo super omnem circumcisum in
praeputio suo. super egyptum. et super iudam. et super edom.
et super filios ammon. et super moab. et super omnes qui attondent
comam. habitantes in deserto. omnes enim gentes habent
praeputium. et omnis domus israel habet praeputium cordis sui.
audite sermonem quem locutus est dominus super uos domus israel.
hec dicit dominus. iuxta uiam gentium ne discatis. et a signis
celi ne timeatis. quia gentes timent ea. quia lex populorum
uana est. quia lignum de nemore succiditur. opus manuum
artificis in ferramento. in auro et argento fabricauerunt
illud. in clauis et malleis compegerunt illud. ne dissipetur.
quasi palma in aere dolata sunt. et non loquentur. portantes
portabuntur. quia non ambulant. nolite timere eos. quia non
malum possunt facere. sed nec bene est in eis facere. non est
similis tui domine. magnus es tu. et magnum nomen tuum
in fortitudine. quis non timebit te rex gentium. tibi enim
conuenit. quia inter omnes sapientes gentium et in uniuersis
regnis eorum non est similis tui. pariter autem fatui et stulti
disciplinam uanitatum lignorum ipsi sunt. argentum
productum de tharsis. et aurum de ophaz. opus fabri et manus
argentarii. hyacinthus et purpura indumentum eorum. opus
artificum cuncta hec. dominus autem deus uerus ipse deus
uiuens et rex sempiternus. a furore eius mouebitur terra.
et non sustinebunt gentes indignationem eius. sic dicetis eis.
dii qui celum et terram non fecerunt. pereant de terra et de
his quе sub celo sunt. qui fecit terram in uirtute sua. parans
orbem in sapientia sua. et prudentia sua extendit celos.
ad uocem dantis aquarum multitudinem in celo. elevare
nubes ab extremo terre. fulgura in pluuiam fecit. et produxit
uentum de thesauris suis. stupidus factus est omnis homo a
scientia sua. confusus est omnis fusor in sculptili. quia mendacium
conflauit manus eius. et non est spiritus in eis. uana sunt
opera. in tempore uisitationis suе peribunt. non est similis
his pars iacob. quia ipse est qui finxit omnia. et israel uirga
hereditatis eius. dominus exercituum nomen eius. tolle de terra
fiducias tuas. habitatrix in obsidione. quia hec dicit dominus.
ecce ego proiciam habitatores terre huius uice semel. et tribulabo
eos ut inueniant. ue mihi super contritione mea. insanabilis
plaga mea. ego autem dixi. uerumtamen infirmitas mea hec est.
et mutabitur dies dextere excelsi. et recordabor operum domini.
quia recordabor mirabilium tuorum a principio. et meditabor
in omnibus operibus tuis. et in adinuentionibus tuis loquar.
sanctum in uia deus tuus. quis deus magnus sicut deus noster.
tu es deus qui facis mirabilia. notam fecisti in populis uirtutem
tuam. redemisti in brachio tuo populum tuum. filios iacob et
ioseph. uiderunt te aque deus. et timuerunt. et turbati sunt abyssi.
multitudo aquarum uocem dederunt nubes. etenim sagitte tue
transeunt. uox tonitrui tui in rota. illuxerunt coruscationes tue
orbi terre. commota est et contremuit terra. in mari uia tua.
et semite tue in aquis multis. et uestigia tua non cognoscentur.
deduxisti quasi oues populum tuum. in manu moysi et aaron.

Capitulum xlii

Ecce seruus meus suscipiam eum. electus meus complacuit
sibi anime mee. dedi spiritum meum super eum. iudicium gentibus
proferet. non clamabit neque accipiet personam. nec audietur foris
uox eius. arundinem quassatam non conteret. et linum fumigans non
extinguet. sed in ueritate educet iudicium. fulgebit et non
turbabitur donec ponat in terra iudicium. et legem eius insule
expectabunt. hec dicit deus dominus. creans celos et extendens eos.
firmans terram et quе germinant ea. dans flatum populo qui
habitant in ea. et spiritum calcantibus eam. ego dominus uocaui
te in iustitia. et tenui manum tuam. et seruabo te. et dedi te in
foedus populi. in lucem gentium. ut aperias oculos cecorum.
et educas de conclusione uinctum. de domo carceris sedentes in
tenebris. ego dominus hoc est nomen meum. gloriam meam alteri
non dabo. nec laudem meam sculptilibus. quе prima ecce uenerunt.
et noua ego annuntio. antequam oriantur auditas faciam uobis.
cantate domino canticum nouum. laus eius ab extremo terre.
qui descenditis mare et plenitudo eius. insule et habitatores earum.
sublimis desertum et ciuitates eius. atria habitabit cedar.
laudabunt habitatores petre. de capite montium clamabunt.
ponent domino gloriam. et laudem eius in insulis nuntiabunt.
dominus sicut fortis accinget se. sicut uir bellator suscitabit
emulationem. uociferabitur. clamabit. contra inimicos suos
roborabitur. tacui semper. silui. patiens fui. sicut parturiens
loquar. dissipabo et absorbebo simul. montes et colles. et omnem
herbam eorum siccabo. et ponam flumina in insulas. et stagna
disperdam. et ducam cecos in uiam quam nescierunt. in semitis
quas ignorauerunt ambulare faciam eos. ponam tenebras coram
eis in lucem. et prauа in directa. hec uerba feci eis. et non
dereliqui eos. conuersi sunt retrorsum. confundantur confusione
qui confidunt in sculptili. qui dicunt conflatilibus uos dii nostri.
audite surdi. et cecи intuemini ut uideatis. quis cecus nisi seruus
meus. et surdus nisi qui dominatur ei. et cecus nisi seruus domini.
uidisti multa. et non obseruabis. aperientur aures eius. et non audiet.
dominus uoluit propter iustitiam suam magnificare legem et
glorificare. ipse autem est populus direptus et uastatus. laqueati
sunt omnes in cauernis. et in domibus carcerum absconditi sunt.
factus est in direptionem. et non est qui liberet. in rapinam. et non
est qui dicat. redde. quis in uobis auribus percipiet hoc. auscultabit
et audiet in futurum. quis dedit in direptionem iacob. et israel
uastatoribus. nonne dominus ipse cui peccauimus. et noluerunt
in uiis eius ambulare. et non audierunt legem eius. effudit
super eum indignationem furoris sui. et fortitudinem belli. et
succendit in circuitu. et non intellexit. et combussit eum. et non
posuit ad cor.

Capitulum xliii

Et nunc hec dicit dominus creans te iacob. et formans te israel.
ne timeas quia redemi te. et uocauit te nomine tuo. meus es tu.
quia cum transieris per aquas. tecum ero. et flumina non operient te.
cum ambulaueris in igne non combureris. et flamma non ardebit in te.
quia ego dominus deus tuus sanctus israel saluator tuus. dedi
propitiationem tuam egyptum. et aethiopiam et saba pro te.
quia pretiosus factus es in oculis meis. et honorificus. et ego
dilexi te. et dabo homines pro te. et populos pro anima tua.
noli timere quia tecum sum ego. ab oriente adducam semen tuum.
et ab occidente congregabo te. dicam aquilone. da. et austro.
noli prohibere. adduc filios meos de longe. et filias meas a finibus
terre. omnis qui inuocat nomen meum in gloriam meam creauit
eum. formauit eum. et feci eum. educ populum cecum. et oculos
habentem. et surdos. et aures habentes. omnes gentes congregate
sunt simul. et congregabuntur populi. quis in eis annuntiabit
istud. et auditum faciet nobis primum. iustificentur. et adducant
testes suos. et iustificentur. et audientes dicant. ueritas est.
uos testes mei dicit dominus. et serui mei quos elegi. ut sciatis
et credatis mihi. et intelligatis quia ego ipse sum. ante me non
fuit alius deus. et post me non erit. ego sum ego sum dominus.
et non est absque me saluator. ego annuntiaui. et saluum feci.
et auditum fecit. et non fuit in uobis alienus. uos testes mei
dicit dominus. et ego deus. ab hac die ego sum. et non est qui
de manu mea eruat. operabor et quis auertet illud. hec dicit
dominus redemptor uester sanctus israel. propter uos misi in
babilonem. et detraham omnes fugientes. et chaldeos in nauibus
quarum gloriabantur. ego dominus sanctus uester. creator israel
rex uester. hec dicit dominus. qui dat in mari uiam. et semitam
in aquis uehementibus. qui educit currum et equum. exercitum
et robur simul. cadent. non resurgent. extincti sunt quasi stupa
extincti sunt. nolite memores esse priorum. et antiquorum ne
intueamini. ecce ego facio noua. nunc orientur. et non intelligetis.
ponam in deserto uiam. et in inuio semitas. et in solitudine flumina.
ut potum det populo meo electo meo. populum quem formauit
mihi. ut laudem meam narret. non me inuocasti iacob. quia
laborasti in me israel. non mihi obtulisti oues holocaustorum
tuorum. nec uictimis tuis honorificasti me. non seruire te feci
in sacrificiis. nec odorem mihi dare uoluisti. non emisti mihi
in pecunia calamum. nec adipe uictimarum tuarum inebriasti me.
uerumtamen seruire me fecisti in peccatis tuis. et inferre mihi
dolores in iniquitatibus tuis. ego ego sum qui deleo iniquitates
tuas propter me. et peccatorum tuorum non recordabor. memento
ut iustificeris. dic tu prior iniquitates tuas. et patres tui
peccauerunt in me. et principes tui. et polluerunt sanctos meos.
dabo iacob in interitum. et israel in opprobrium.

Capitulum xliiii

Et nunc audi iacob seruе meus. et israel quem elegi. hec dicit
dominus faciens te. et formans te ex utero. auxiliator tuus.
ne timeas seruе meus iacob. et rectissime quem elegi. effundam
enim aquas super sitientem. et riuos super aridam. effundam
spiritum meum super semen tuum. et benedictionem meam super
stirpem tuam. et germinabunt quasi inter herbam. et quasi
humectantes aquas in medio campi. iste dicet domino ego sum.
et alius uocabitur in nomine iacob. et alius scribet manu sua
domino. et nomine israel assimilabitur. hec dicit dominus rex
israel. et redemptor eius dominus exercituum. ego primus et
ego nouissimus. et absque me non est deus. quis similis mei.
clamet et annuntiet. et ordinem exequatur mihi ex quo constitui
populum antiquum. uentura et quе futura sunt annuntient eis.
nolite timere. et non formidetis. nonne ex tunc audiri te feci
et annuntiaui. uos testes mei estis. si est deus absque me. et
non est fortis. non cognoui. qui formant sculptile omnes uanitates
sunt. et quе desiderabilia eorum non prodesse poterunt. ipsi
sibi testes sunt. quia non uident neque intelligunt. ut confundantur.
quis formauit deum. et sculptile conflauit. ut non prodesset ei.
ecce omnes participes eius confundentur. fabri enim ex hominibus
sunt. congregentur omnes et stent. pauebunt et confundentur
pariter. fabricauit ferrarius. operatus est in prunis. et in
malleis figurauit illud. et operatus est in brachio fortitudinis
suе. insuper et esuriet. et deficiet fortitudine. aquam non bibet
et lassescet. fabricauit lignarius. extendit regulam suam. dolauit
illud runcina. et formauit illud in circino. et fecit quasi imaginem
uiri. quasi decorem hominis habitantis in domo. succidit sibi
ligna de nemore. et tollens ilicem et quercum. et elegit sibi
inter ligna saltus. plantauit fraxinum. et pluuia nutriuit eam.
et erunt in focos hominibus. et sumpsit ex eis. et calefactus est.
insuper et succendit furnum. et coxit panes. de reliquo autem
deum fecit. et adorauit. sculptile eius. et procidit coram eo.
medium eius combussit igni. et in medio eius coxit panes.
assauit carnes et comedit. et saturatus est. insuper et calefactus
est. et dixit. uah. calefactus sum. uidi focum. reliquum autem
eius deum fecit sibi in sculptile. et procidit coram eo. et adorauit.
et obsecrauit eum. et dixit. libera me quia deus meus es tu.
nescierunt neque intellexerunt. quia obcecauit oculos eorum
ne uiderent. et corda eorum ne intelligerent. et non reuersus est
ad cor suum. neque cogitauit in mente sua. et dixit. medium eius
combussi igni. et insuper et coxi panes. assaui carnes et comedi.
et de reliquo eius idolum faciam. ante truncum ligni procidam.
pars cinerum est. cor insipiens illius. et non liberabit animam suam.
neque dicet. nonne mendacium in dextera mea est. memento horum
iacob. et israel quia seruus meus es tu. formatus a me puer meus es.
israel non obliuiscaris mei. delevi ut nubem iniquitates tuas.
et ut caliginem peccata tua. reuertere ad me. quia redemi te.
laudate celi quia misericordiam fecit dominus. iubilate extremi
terre. resonate montes laudem. saltus omnis et omne lignum eius.
quia redemit dominus iacob. et israel in eo glorificabitur.
hec dicit dominus redemptor tuus. et formator tuus ex utero.
ego dominus faciens omnia. extendens solus celos. et stabiliens
terram. quis mecum. dissipans signa diuinorum. et sortilegos
in furorem conuertens. conuertens sapientes retrorsum. et
scientiam eorum stultam faciens. confirmans sermonem pueri
sui. et consilium nuntiorum suorum perficiens. qui dicit
hierusalem habitabitur. et ciuitatibus iuda edificabimini.
et deserta eius erigam. qui dicit abysso desolare. et flumina
tua siccabo. qui dicit ciro pastor meus es. et omnem uoluntatem
meam complebis. qui dicit hierusalem edificaberis. et templo
fundamentum tuum iacies. hec dicit dominus christo meo
cyro. cuius apprehendi dexteram. ut subiciam ante faciem eius
gentes. et dorsa regum conuertam. et aperiam coram eo ianuas.
et portе non claudentur. ego ante faciem tuam ibo. et gloriosos
terre humiliabo. portas aereas conteram. et uectes ferreos
confringam. et dabo tibi thesauros absconditos. et archana
secretorum. ut scias quia ego dominus qui uocauit nomen tuum
deus israel. propter seruum meum iacob. et israel electum meum.
et uocauit te nomine tuo. assimilatus es mihi. et non cognouisti me.
ego dominus et non est amplius. absque me non est deus. accinxi te.
et non cognouisti me. ut sciant ab ortu solis. et qui habitant
ad occasum quia non est absque me. ego dominus et non est amplius.
formans lucem. et creans tenebras. faciens pacem. et creans malum.
ego dominus faciens omnia hec. rorate celi desuper. et nubes pluant
iustum. aperiatur terra. et germinet saluatorem. et iustitia
oriatur simul. ego dominus creaui eum. ue qui contradicit
factori suo. testa de testis terre. numquid dicit figulo quid facis.
et opus tuum non habet manus. ue qui dicit patri quid generas.
et mulieri cur parturis. hec dicit dominus sanctus israel. et
plasmator eius. interrogate me de futuris. super filios meos
et super opus manuum mearum mandate mihi. ego feci terram.
et homines super eam creaui. ego manibus meis extendi celos.
et omni militiae eorum mandaui. ego suscitaui eum in iustitia.
et omnes uias eius dirigam. ipse aedificabit ciuitatem meam.
et captiuos meos dimittet non in pretio neque in muneribus.
dicit dominus exercituum. hec dicit dominus. laborauit egyptus.
et negotiatio aethiopum. et sabeorum uiri excelsi ad te transibunt.
et tui erunt. post te ambulabunt. uinciti manicis. et adorabunt
te. et in te deprecabuntur. quia in te deus est. et non est deus
absque te. tu autem deus absconditus deus israel saluator.
confusi sunt et reuerecundati sunt omnes. simul abierunt in
confusionem fabricatores idolorum. israel saluatus est in domino
salute eterna. non confundemini. et non erubescetis usque in
sempiternum. quia hec dicit dominus creans celos. ipse deus
formans terram et faciens eam. ipse preparans non creauit eam
frustra. sed ad habitandum formauit eam. ego dominus et non
est amplius. non in abscondito locutus sum. in loco terre tenebrosе.
non dixi semini iacob. frustra quaerite me. ego dominus loquens
iustitiam. et annuntians rectitudinem. congregamini et uenite.
et applicate pariter qui saluati estis de gentibus. nescierunt
qui leuant lignum sculptile sui. et rogant deum non saluantem.
annuntiate et adducite. et consilium inite simul. quis audiuit
hoc ab initio. ex tunc predixit illud. nonne ego dominus. et non
est deus absque me. deus iustus et saluator. non est absque me.
convertimini ad me. et salui eritis omnes fines terre. quia ego
deus. et non est alius. per memetipsum iuraui. egredietur de ore
meo iustitia. uerbum meum non reuertetur. quia mihi curuabitur
omne genu. et laudabit omnis lingua deum. dicentes. tantum in
domino iustitie et fortitudo. ad ipsum autem confundentur
omnes qui repugnant ei. in domino iustificabitur et laudabitur
omne semen filiorum israel.

Capitulum xlv

Hec dicit dominus christo meo cyro. cuius apprehendi dexteram
ut subiciam ante faciem eius gentes. et dorsa regum conuertam.
et aperiam coram eo ianuas. et portе non claudentur. ego ante
faciem tuam ibo. et gloriosos terre humiliabo. portas aereas
conteram. et uectes ferreos confringam. et dabo tibi thesauros
absconditos. et archana secretorum. ut scias quia ego dominus
qui uocauit nomen tuum deus israel. propter seruum meum iacob.
et israel electum meum. et uocauit te nomine tuo. assimilatus
es mihi. et non cognouisti me. ego dominus et non est amplius.
absque me non est deus. accinxi te. et non cognouisti me. ut
sciant ab ortu solis. et qui habitant ad occasum quia non est
absque me. ego dominus et non est amplius. formans lucem.
et creans tenebras. faciens pacem. et creans malum. ego dominus
faciens omnia hec. rorate celi desuper. et nubes pluant iustum.
aperiatur terra. et germinet saluatorem. et iustitia oriatur
simul. ego dominus creaui eum. ue qui contradicit factori suo.
testa de testis terre. numquid dicit figulo quid facis. et opus
tuum non habet manus. ue qui dicit patri quid generas. et
mulieri cur parturis. hec dicit dominus sanctus israel. et
plasmator eius. interrogate me de futuris. super filios meos
et super opus manuum mearum mandate mihi. ego feci terram.
et homines super eam creaui. ego manibus meis extendi celos.
et omni militiae eorum mandaui. ego suscitaui eum in iustitia.
et omnes uias eius dirigam. ipse aedificabit ciuitatem meam.
et captiuos meos dimittet non in pretio neque in muneribus.
dicit dominus exercituum. hec dicit dominus. laborauit egyptus.
et negotiatio aethiopum. et sabeorum uiri excelsi ad te transibunt.
et tui erunt. post te ambulabunt. uinciti manicis. et adorabunt
te. et in te deprecabuntur. quia in te deus est. et non est deus
absque te. tu autem deus absconditus deus israel saluator.
confusi sunt et reuerecundati sunt omnes. simul abierunt in
confusionem fabricatores idolorum. israel saluatus est in domino
salute eterna. non confundemini. et non erubescetis usque in
sempiternum. quia hec dicit dominus creans celos. ipse deus
formans terram et faciens eam. ipse preparans non creauit eam
frustra. sed ad habitandum formauit eam. ego dominus et non
est amplius. non in abscondito locutus sum. in loco terre tenebrosе.
non dixi semini iacob. frustra quaerite me. ego dominus loquens
iustitiam. et annuntians rectitudinem. congregamini et uenite.
et applicate pariter qui saluati estis de gentibus. nescierunt
qui leuant lignum sculptile sui. et rogant deum non saluantem.
annuntiate et adducite. et consilium inite simul. quis audiuit
hoc ab initio. ex tunc predixit illud. nonne ego dominus. et non
est deus absque me. deus iustus et saluator. non est absque me.
convertimini ad me. et salui eritis omnes fines terre. quia ego
deus. et non est alius. per memetipsum iuraui. egredietur de ore
meo iustitia. uerbum meum non reuertetur. quia mihi curuabitur
omne genu. et laudabit omnis lingua deum. dicentes. tantum in
domino iustitie et fortitudo. ad ipsum autem confundentur
omnes qui repugnant ei. in domino iustificabitur et laudabitur
omne semen filiorum israel.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

cumiclamuit fluctus non mouebitur.
Et tu isr̃l seruus meus iacob quē elegi. semē habrā amici mei. in quo apprehēdi te ab extremis tre. et a cōgregatione quā eius uocaui ate. et dixi tibi. seruus meus es tu. elegi te. nec abiecite. Ne timeas quia ego tecū sum. Ne declines quia ego deus tuus cōfortauite. auxiliatus sum tibi. et suscepite dextera iustitie mee. Ecce confundentur. et erubescent omes qui pugnant aduersum te. erunt quasi non sint. et peribunt uiri qui cū iurgant tibi. Quereris eos. et non inuenies uiros rebellantes tuos. erunt quasi nullū. non sint. et uelut cōsumptio non erit tibi. Quia ego dominus deus tuus apprehendi manū tuā. dicens tibi. Ne timeas ego adiuuite. Noli timere uermis iacob qui mortuus es isr̃l. Ego auxiliatus sum tui dicit dñs. et redemptor tuus sc̃s isr̃l. Ecce posuite quasi plaustrū triturans nouū. habens rostrū serratum. triturabis montes et cōminues. et colles quasi pulueres pones. ventilabis eos et uentus tollet. et turbo disperget eos. et tu exultabis in dño. et in sc̃o isr̃l letaberis.
Egem tribulantē et egenum aquas et non sunt. lingua eorū siti aruit. Ego dñs exaudiam eos. deus isr̃l non derelinquā eos. Aperiam in supinis collibus flumina. et in medio campoꝝ fontes. ponam desertū in stagnum aquarum. et terrā inuiam in riuos aquarū. dabo in solitudine meā cedrū. et spinū et murtū et lignū oliue. ponam in deserto abietem. ulmū et buxū simul. ut uideant et sciāt et recogitent. et intelligant pariter quia manus domini fecit hec. et sc̃s isr̃l creauit illud.
Prope facite iudicū uestrū dicit dñs. Afferte si quid forte habetis dicit rex iacob. Accedāt et nūtient uobis quecūq; uenturum sunt. priora quā fuerunt nūtiate. et ponemus cor nr̄m. et sciemus nouissima eorū. et cōsequentia futura sint dicite nobis. Annūtiate quecūq; uentura sunt in futurū. et sciemus quia dii estis uos. Bñ quoq; aut male si potestis facere et loquamini. et uidebimus simul. Ecce uos estis ex nichilo. et opus uestrū ex eo q̄ non est. Abhomināmo eū qui elegit uos.
Suscitaui ab aquilone. et uenit. ab ortu solis. uocabit nomen meū. et adducet magistratus sicut lutū. et quasi plastes conculcans humū. Quis annūtiauit ab exordio ut sciamus. et ante principia ut dicemus. iustus es. Non est qui ostendat. non est qui annūtiet. non est qui audiat uoces sermones. Primus ad sion dicet. ecce adsum. et isr̃l euāgelizā dabo. Et uidi et nō erat neq; ex istis quisquā qui interrogatus consuleret uerbū. Ecce omes idola. et nichil opera eorū. uentus et inane simulacra eorū.
Ecce seruus meus suscipiam eū. electus meus cōplacuit sibi mihi dedi spiritum meum super eū. iudicium gentibus proferet. Non clamabit. neq; accipiet personam. neq; audietur foris uox eius. calamum quassatum non conteret. et linū fumigans non extinguet. in ueritate educet iudicium. Non erit tristis nec turbulentus. donec ponat in terra iudicium. et legē eius insulę expectabunt.
Hec dicit dñs deus. creans celos et extendēs eos. firmans terrā et quę germinant ex ea. dans flatum populo qui super eā. et spiritū calcantibus eam. Ego dñs uocaui te in iustitia. et apprehendi manum tuam. et seruauite. et dedite in fedus populi in lucē gentium. ut aperias oculos cecorum. et educas de conclusione uinctos. et de domo carceris sedentes in tenebris. Ego dominus hoc est nomen meum. Gloriam meam alteri non dabo. et laudē meā sculptilibus. Quę prima fuerunt ecce ueneruntnoua quoq; ego annūtio: antequam oriantur audita faciam uobis.
Cantate domino canticū nouū. laus eius ab extremis terre. Qui descenditis mare et plenitudo eius. insulę et habitatores earum. Sublenetur desertū et ciuitates eius. in domibus habitabit cedar. Laudate eū habitatores petre. de uertice montium clamabūt. Ponent dño gloriā. et laudē eius in insulis nuntiabūt. Dominus sicut fortis egredietur. sicut uir pugnator suscitabit zelū. Vociferabitur. et clamabit. super inimicos suos cōfortabitur.
Tacui semper. silui. patiens fui. sicut parturiens loquar. dissipabo. et absorbebo. simul deserta faciam montes. et colles.
et omē gramē eorū exsiccabo. Et ponam flumina in insulas. et stagna grandia. et educā cecos in uiā quā nesciunt. in semitis quas ignorauerūt ambulare eos faciam. Ponam in uenebris eorū in lucē. et prauia in directa. Hec uerba feci eis. et non dereliqui eos. Conuertantur retrorsum et confundātur confusione qui cōfidunt in sculptilibus. qui dicunt conflatilibus. Vos dii nr̄i. Surdi audite. et cęci intuemini ad uidendū. Quis cecus nisi seruus meus. et surdus nisi adquē nūcios meos mittā. Quis cecus nisi qui uenundatus est. Quis cecus nisi seruus domini. Qui uides multa non nōnes aperis aures et non audies. nisi dñs uoluit ut iustificaret eū. et magnificaret legē et exalteret. Ipse autē populus despectus et uastatus. laqueis iuuenum omes. et in domibus carcerum absconditi sunt. facti sunt in rapinam. nec est qui eruat. in direptionem. et non est qui dicat. redde. Quis est hō inter uos qui audiat hec. attendat et auscultet in futurum. Quis dedit in direptionē iacob. et isr̃l uastātibus eū. Nonne dominus ipse cui peccauimus. et noluerūt in uiis eius ambulare. et non audierūt legē eius. Et effudit super eū indignationē furoris sui. et fortitudinē belli. et cōbussit eū in circuitu. et non cognouit. et succendit eum. et non intellexit.
Et nūc hec dicit dominus. qui creauite iacob. et formans te isr̃l. noli timere. quia redemi te. et uocauite nomine tuo. mei es tu. cū transieris per aquas. et flumina nō operient te. cū ambulaueris in igne. non cōburēris. et flamma non ardebit in te. Quia ego dominus deus tuus. sc̃s isr̃l saluator tuus. dedi propitiationem tuā egyptū. et nouam et salutē pro te. quia honorabilis facta es in oculis meis et gloriosa. ego dilexi te. Et dabo homines pro te. et populos pro anima tua. Noli timere. quia tecū ego sum.
Adducite semē meū ab oriente. et de occidente congregabo te. dicam aquilonidi. da huc. et austro noli prohibere. Afferte filios meos de longe. et filias tuas ab extremis terre. omēs qui inuocant nomē meū in gloriā meam creaui eos. formaui eos et feci eos.
Educ foras populū cecum. et oculos habentem. Surdi et uidete. et cęci intuemini ut uideatis. Omes congregati sunt simul. et collecti sunt tribi. Quis in uobis annūtiauit. et audiri uos fecit de ueteribus. et ut iusti efficiamini. et audiāt et dicant. Vere uos estis testes mei dicit dominus. et seruus meus quem elegi. ut sciatis et credatis mihi. et intelligatis quia ego sum. Ante me non est formatus deus. et post me non erit.
Ego sum. ego sum dominus. et non est absq; me saluator. Ego annūtiaui et saluauite. audiri uos feci. et non fuit in uobis alienus. Vos testes mei dicit dominus. et ego deus. et ab hinc ego ipse cū sum. et non est qui de manu mea eruat. operabor. et quis auertet illud?
Hec dicit dñs redemptor tuus sc̃s isr̃l. Propter uos misi in babylonē. et detraxi uectes omnes. et chaldeos in nauibus suis gloriantes. Ego dominus sc̃s uester. creator isr̃l rex uester. Hec dicit dominus qui dedit in mari uiam. et in aquis torrentis semitā. Qui eduxit equū et quadrigam. exercitū et robustū simul. Dormierunt. nec resurgent. extincti sunt. quasi linum. extincti sunt. Nemini uenerint in mentem priora. et antiqua ne intueamini. Ecce ego faciam noua. et nunc orientur. utique cognoscetis ea. ponā in deserto uiā. et in inuio flumina. Glorificabit me bestia agri. dracones et strutiones. quia dedi in deserto aquas. flumina in inuio. ut potum prebeā populo meo electo meo. populum istum formaui mihi. laudem meam narrabit.
Non me inuocasti iacob. nec laborasti in me isr̃l. non obtulisti mihi arietem holocausti tui. et uictimis tuis non glorificasti me. Non te seruire feci in oblatione. nec laborem tibi præbui in thure. Non emisti mihi argento calamū. et adipe uictimarū tuarū non inebriasti me. Verūtamen seruire me fecisti in peccatis tuis. præbuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis.
Ego sum. ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me. et peccatorū tuorū non recordabor. Reduce me in memoriam. et iudicemur simul. narra si quid habeas ut

nstrificerit. pat̃ tuus primus peccauit, r mit̃pres
tum p̃uaricant sunt ī me. et cōtra me iniq̃ pncipes sāc.
dedi ad mūmonem iacob r isrl in blasphemiam.

xlviii. Audi iacob seruo meus r isrl quem elegi. hec dr
nat dñs faciens r formans te ab utero auxiliator tuus.
noli timere serue meus iacob. r rectissime ḡ elegi. effu
dam enī aquam sup̃ sitientem. r fluenta sup̃ aridā.
effundā sp̃m meū sup̃ semē tuū. r benedictionem meā
sup̃ surculum tuū. r germinabūt inter herbas sicut sal
aque p̃ter fluenter aquas. iste dicet dño sum. r
ille uocabit in nomine iacob. r alie scribet manu sua dño.
r in nomine isrl assimilabitur.

Hec dicit dominus rex isrl. r redēptor eius dominus exer
cituū. ego p̃mus r ego nouissimus. et absq; me non
ē deus. Quis similis mei. et uocet. r ordinet eum. exp
nat michi. ex quo constitui populum antiquum. ventura. r q̃ sunt
ra fūt̃ nūer eis. nolite timere. nec conturbemini.
ex tūc audire te feci. r annūtiaui. uos estis testes mei.

Numquid ē deus absq; me. r formator ḡ ego nō noueram.
plasmē ydolū omēs nichil sunt. r cogitationes earū
ruine eis. p̃ci sūt testes eorū. q nō uident. nec intelligunt.
ut confundantur. quis formauit deū. r sculpsit conflā
tile ad nichilum utile. fecē omes partic pes eius. et fabri
ex hominibus. conuenient omes. stabunt. et
pauebūt. r confundentur simul. faber. ferrarius lima
operatus est. ī prunis. r malleis formauit illud. r operatū
ē in brachio fortitudinis sue. Esuriet. et deficiet. non
bibit aquam. r lignarius extendit normā.
formauit illud in rasorio. fecit illud mēsurat
bus. r ciratro formauit illud. et fecit ymaginem uiri
quasi speciosum hominem habitare in domo. Succidit ced
ros sibi. et accepit ilicem. r quercū. elegitq; eā inter ligna saltus. plāta
uit pinū. q pluuia nutriuit. r fuit hōibus in focū. Sūpsit
ex eis. et calefacta est. r succendit. et coxit panes. de reliq
quit operatus est deū. r adorauit. fecit sculptile. et curuat
ē ante illud. Mediū eius combussit igni. de medio eius carnes
comedit. coxit pulmentū. r saturatus est. et calefac
tus ē. dixit. Vah. calefactus sum. uidi focū. reliquū autē
eius deum fecit. r sculptile sibi. Curuatur ante illud. r ado
rat illud. r obsecrat. illū me. quia deus meus es tu. Nescierunt
nec intellexerunt. Obliti enī sunt ne uiderēt oculi eorū
ne intelligāt corde suo. Non recogitāt in corde suo. nec
cognoscunt. nec sentiunt ut dicant. Medietatem
eius combussi igni. et coxi super carbones eius panes. Coxi
arnes et comedi. et de reliquo eius ydolum faciam. ante
truncum ligni prādi. parsne eius cinis est. ecce ī stupiens ad
trahit illud. r non liberabit. nām suam. nec dicet. Num
quid mendacium ē in dextera mea.

Memento horum iacob. r isrl. quia seruus meus es tu. formaui
te. puer meus es tu isrl. nō obliuiscēris mei. deleui ut
nubem iniquitates tuas. r ut nebulā peccata tua. Reuertere
ad me. quia redemi te. Laudate celi quia misericors est dominus. iubi
late extremi terre. Sonate montes laudationē. silua r omne
lignum eius. quia redemit dñs iacob. r israel glorificabit.

Hec dicit dominus redemptor tuus. r formator tuus ex utero.
Ego sum dñs faciens omia. extendēs celos solus stabiliens terram.
r nullus mecū. irrita faciens signa diuinorum. r insanos fa
ciens. conuertens sapientes retrorsum. r scientiā
eorum stultā faciens. Suscitans uerbum serui sui. r consilium nū
cioꝝ suorum complens. Qui dicit ierl habitabitis. et ciuitatibus
iude edificabimini. et deserta eius suscitabo. Qui dicit p
fundo desolare. r flumina tua arefaciā. Qui dicit de cyro. pa
stor meus es. r omnē uoluntatem meam cōplebit. Qui dicit ie
rusalem edificabit. r templo fundabit.

Hec dicit dominus. xpō meo cyro. cuius apprehendi dexteram
ut subiugē ante faciem eius gentes. r dorsa regum uertā. et a
periā ante eo. et portę nō claudentur. Ego ante te ibo
et gloriosos terre humiliabo. portas eneas conteram. et uec
tes ferreos confringā. et dabo tibi thesauros absconditos. et ar
cana secreta. Vt scias quia ego dominus qui uocaui nomen tu
um deum israel. propter seruum meum iacob. et israel electum meum.
et uocauite nomine tuo. assimilauite tu. ego non cognouisti me.
Ego dñs et nō est amplius. deus. et non est deus absq; me. cinxite te. et nō

Ego dñs et nō est alius formans lucem. et creans tenebras. faciens pacē. r creans malū. Ego do
minus faciens oia hec.

Rorate celi desuper. et nubes pluant iustū. aperiatur terra. r germi
net saluatorem. et iustitiam orientur simul. Ego dominus
creaui eum.

Heu qui dicit patri suo. quid genera. r matri suę quid parturi. Hec dicit
dominus deus israel. plasmator eius. Ventura interrogate me de
filiis meis. r super opus manuum mearum mandate mihi. Ego fe
ci terram. r hominem super eā creaui ego. manus mee tetenderūt
celos. et omni militie eorum mandaui. Ego suscitaui eum in iustitia.
recti uias eius dirigā. Ipse edificabit ciuitatem meā. et captiuitatem meā di
mittet. nō in pretio neq; in muneribus dicit dñs deus exercituum.

Hec dicit dñs labor egipti. r negotiatio ethiopie. et sabeim
uiri excelse ad te transibūt. r tui erūt. post te ambulabūt. uincti
manicis pergēt. et te adorabūt. tui. et deprecabūtur. tm̄ in te est
deus. r nō est deus absq; te. vere tu es deus absconditus. deus israel
qui saluas. Confundi sunt. r erubuerūt. oēs simul abierūt con
fusione fabricatores erroꝝ. israel saluatus est in dño salu
te eterna. Nō confundemini. r nō erubescetis usq; in seculū seculi.
quia hec dicit dñs creator celi. ipse deus formans terram et faciens eā. ipse
plasmator eius. et manū creauit eā. non habitaret uane formā
uit eā. ego dominus. r nō est amplius. ego me absconderam occul
tum. Nec uidit de tenebroso. Non dixi semini iacob frustra
querite me. ego dominus loquens iustitiā. annūtians recta.
congregamini. r uenite. accedite simul qui saluati estis ex
gentibus. Nescierūt qui leuant lignū sculpture sue. r rogant
deū qui non saluabit. Annūtiate. r uenite. et consilium inite simul. Q
quis audiuit hec. abominatio. erit pōr illud. nūquid nō ego do
minus. r nō est ultra deus absq; me. deus iustus. r saluator nō
est preter me. Conuertimini ad me. r salui eritis omēs fines terre.
quia ego deus. r nō est alius. per memetipsum iurauit. de
crete in eo iustitie uerbū. r nō reuertetur. quia michi curuabit
omne genu. et confitebitur omnis lingua. Ergo dicent
dicēt mihi. iustitie et imperium. ad dñm uenient. r cōfun
dentur omes qui repugnant ei. in dño iustificabitur.
r laudabit omne semen israel.

Curuatus est bel. corruit nabo. fuerūt simulacra eorum.
bestiis. r iumentis. onera uestra grauia pondere usq; ad lassitudi
nem. cōtabuerūt et corruta sunt simul. nec potuerūt saluare
portantem. r ipsa cum captiuitate ierit.
Audite me domus iacob. r omne reliquū domus israel. qui por
tamini a me uterq. qui gestamini a matrice mea uniuersi. usq; ad
senectā ego ipse. r usq; ad canos ego portabo. Ego feci. ego fe
ram. et ego portabo. r saluabo. Cui assimilastis me. et adae
quastis. et cui similem me fecistis similemq;. Qui conferunt aurū
de marsupio. et argentum statera ponderauerunt. conduxerūt ar
gentarium ut faciat deum. et adorauit. et adorauit. portant illum
humeris. gestantes et ponentes in loco suo. et stabit
et de loco suo non mouebitur. Si quis clamauerit ad eum. non
audiet. de tribulatione non saluabit eum.

Memento horum. et confundamini. Redite preuaricatores ad cor.
recordamini priorum seculi. quia ego sum dominus. et non est
ultra deus. nec est similis mei. annūtians ab exordio. no
uissima. ab initio quę nondum facta sunt dicēs. Consilium meum
cōstabit. et omnia uoluntas mea fiet. Vocans ab
ortu auem. de terra regione quę uirū uoluntatis mee fa
ciat. locutus sum. et adducā illud. Audite me duri corde. qui lō
ge estis a iustitia. prope feci iustitiam meam. non elongabit.
et salus mea non morabit. Dabo in sion salutem. et israel glo
riam meam.

Descende. sede in pulueremo virgo filia babylon. Sede super
terram. non est solium filie chaldeoꝝ. quia ultra non uocaberis
mollis et tenera. Tolle molā. et mole farinā. denuda turpi
tudinem. discoperi humerū. et reuela crura. transi flu
mina. reuelabitur ignominia tua. et uidebit opprobrium
tuum. Vindictam capiam. et nō resistet mihi homo. Redemptor
noster dominus exercituū nomen illius sanctus israel. Sede. tace. et
intra tenebras filia chaldeoꝝ. quia non uocaberis ultra ad
mina regnorum.

xlix. Audite me insule. et attendite populi de longe. dominus

l. Dominus deus aperuit mihi aurem. ego autem non contradico.

li. Audite me qui sequimini quod iustum est. et quęritis dominum.

lii. Surge surge. induere fortitudine tua sion. induere uestimentis

liii. Quis credidit auditui nostro. et brachium domini cui reuelatum est.

liv. Lauda sterilis que non paris. decora lingua que non parturiebas.

lv. Omnes sitientes uenite ad aquas. et qui non habetis argentum.

lvi. Hec dicit dominus. custodite iudicium. et facite iustitiam.

lvii. Iustus perit. et non est qui recogitet corde. et uiri misericordie

lviii. Clama ne cesses. quasi tuba exalta uocem tuam. et annūtia

lix. Ecce non est abbreuiata manus domini ut non possit saluare.

lx. Surge illuminare hierusalem. quia uenit lumen tuum. et gloria

lxi. Spiritus domini super me. eo quod unxerit dominus me. ad

lxii. Propter sion non tacebo. et propter hierusalem non quiescam.

lxiii. Quis est iste qui uenit de edom. tinctis uestibus de bosra.

lxiv. Si pertransieris per aquas tecum ero. et flumina non operient

lxv. Quesiui non interrogantibus me. inuentus sum a non querentibus

lxvi. Hec dicit dominus. celum mihi sedes est. terra autem scabellum

Jeremias

Ezechiel

Daniel

Osee

Joel

Amos

Abdias

Jonas

Michee

Nahum

Habacuc

Sophonias

Aggeus

Zacharias

Malachias

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

tremuit sum super pplm me eũ otemnauit hẽdẽtẽ mã.
tradi eos in manu tua. rdo pslutũ erit mihi. Super sen
em agricolas tuas gũ tuũ ualde. rdixit. Sempiternũ ero
dnã. non pslutũ hĩ sup ar tuum. neq; tenebras es no
urissimi tui.

Et nunc audi hĩ delicata. habitans confidenter. q die
is in corde tuo. ego sum. rũ est ꝓter me amplius. nõ
sedebo uidua. rignorabo sterilitatem. Venient tibi
duo hĩ subito ĩ die una. sterilitas. rviduitas. Venũ sine
nerunt super te ꝓpt multitudinem maleficioꝝ tuoꝝ.
ꝓpt durissimam incantationẽ tuam. Confidebam
habuisti in malitia tua. rdixisti. nõ ẽ qui uideat me. Sapi
entia tua. rscientia hec decepit te. rdixisti in corde tuo ego
sum. rꝑter me non est. Ideo ueniet super te malum.
et nescies ortũ eius. rirruet super te calamitas quã nõ poteris
expiare. Veniet super te repente miseria quã nescies.
Sta cũ incantatoribꝫ tuis. rcum multitudine maleficio
rum tuoꝝ in quibꝫ laborasti. a iuuentute tua. Si forte
quid ꝓficiat tibi. aut si possis fieri fortior. de fortitu
dine consiliorũ tuoꝝ. Stent. rsaluent te. augures
celi qui te ꝓlabantur sideribꝰ. rsupputabant menses. ut
ex eis annũciarent uentura tibi. Ecce facti sunt quasi
stipula. ignis combussit eos. non liberabunt ãiam suã
de manu flãme. Non sunt prune quibus cale fiant. neq;
focus ut sedeant ad eũ. Sic facta sunt tibi in quibus cũctis la
borasti. Negotiatores tui a iuuentute tua. unusquis
q in uia sua errauerũt. nõ ẽ qui saluet te.

Audite hoc domus iacob qui uocamini nõie dñi. rde
aquis iuda existis. Qui iurastis in nõie dñi. rdeum israhel recor
mini. non in ueritate neq; in iustitia. Dicta enim ciuitate
sancta uocati sunt. rsuper deum israhel ostendebant se esse. dñs exercituũ
nomen eius. Priora extrema fecisti. a mundicia. et exore meo
exierunt. rapuisti. feci ea. Repente operatus es. rueneru
nt.

Quia enim quasi durus es tu. rnervus ferreus cervix tua. et
fronte tua enea. Dixi tibi. exire. nñ quã uenirent. Idcir
co indixi tibi. ne forte dicas. Idolis meis fecerunt hec. rsculptilibus meis.
conflatilibus mandauerunt tibi. Audisti. uide omnia.
Vos autem non annunciastis. Audita fecit tibi noua. exire. et
seruata sunt. q nescias. nunc creata sunt. rnon ante diem.
non extunc nõ audisti ea. Ne forte dicas. Ecce ego cognoui
ea. Neq; audisti. neq; cognouit auris tua. neq; exire aperta est
auris tua. Scio enim quia preuaricans preuaricabris. rtran
gressorem de uentre uocatum te. ꝓpter nomen meum longe
faciam furorem meum. rlaudem meam laudabo te. ne
q; interas te. Ecce excoqui te. sed non quasi argentum. Elegi te in cami
no paupertatis. Ex me facã ut sibi placeam. Ergo iram
meam alii non dabo.

Audi me iacob. risrahel qui ego uocaui. Ego ipse. ego primus
et ego nouissimus. Quia manus mea fundauit terram. et dex
tera mea cãmãsit celos. Ego uocabo eos. rstabunt simul.
congregamini omnes tui. raudite. Quis de eis nũciauit hec.
dominus dilexit eum. Faciet uoluntatem suam in babilone.
rbrachium suum in chaldeis. Ego locutus sum. ruocaui eum.
Adduxi eũ. rdirecta est uia eius.

Accedite ad me. audite hec. Nec in principio in abscondito locu
tus sum. Ex tempore quo fieret ibi eram. Et nunc dñs
deus misit me. rspiritus eius.

Hec dicit dominus redemptor tuus sanctus israhel. Ego dominus
deus tuus docens te utilia. gubernans te in uia qua ambu
las. Vtinã attendisses mandatis meis. Fuit utique sicut fl
umen pax tua. riustitia tua sicut gurgites maris. rfuisset
quasi arena semen tuum. rsurgentes eius ut lapilli eius.
non interfici. nec deleri nomen eius a facie mea.

Egredimini de babylone. fugite a chaldeis. In uoce exulta
tionis annũciate. audiri facite hoc. Et ferte illud usq;
ad extremum terre. Dicite redemit dominus seruum suum
iacob. Non sitierunt in deserto cui eduxerat eos. aquam
de petra. Pertransiit et scissa est petra. rfluxerunt aque.

Non est pax impiis dicit dñs.

Vocate me de longe. dominus audiuit me. Et de uentre matris mee recordatus est
nominis mei. Et posuit os meum quasi gladium acutum.
In umbra manus sue protexit me. et posuit me sagittam
electam. In pharetra sua abscondit me. et dixit mihi.
Seruus meus es tu israel. quia in te gloriabor. Et ego di
xi in uacuum laboraui sine causa et uane fortitudinem meam consumpsi. Ergo iudicium meum cum dño
deo meo. Et nunc dicit dominus formans me ex utero seruum sibi. ut reducam iacob ad eum. et israhel non congregetur.
et glorificatus sum coram dño. rdeus meus factus est fortitu
do mea. rdixit. Parum est ut sis mihi seruus ad suscitandas tri
bus iacob. et fecem israhel conuertendas. dedite te in lucem gentium
ut sis salus mea usq; ad extremum terre.

Hec dicit dominus redemptor israhel sanctus eius. ad contemptibilem
animam. ad abhominatam gentem. ad seruum dominorum. Reges uidebunt. et consurgent principes. et adorabunt
propter dominum deum quia fidelis est. et sanctus israhel qui elegit te.

Hec dicit dñs. In tempore placito exaudiui te. et die salutis
auxiliatus sum tui. et seruaui te. et dedi te in fedus populi.
ut suscitares terram. et possideres hereditates dissipatas. Ut
diceres his qui uincti sunt exite. et his qui in tenebris reuela
mini. In uiis pascentur. et in omnibus planis pascua eorum. Non
esurient. neq; sitient. neq; percutiet eos estus. neq; sol.
Quia miserator eorum regit eos. ad fontes aquarum potabit
eos. Et ponam omnes montes meos in uiam. et semite mee
exaltabuntur. Ecce isti de longe uenient. et ecce illi ab
aquilone et mari. et isti de terra australi. Laudate celi. et exulta
ta terra. iubilate montes laudem. quia consolatus est dñs
populum suum. et pauperum suorum miserebitur.

Et dixit sion. dereliquit me dominus. et dominus oblit
us est mei. Numquid obliuisci potest mulier infantem suum. ut
non misereatur filio uteri sui. Et si illa oblita fuerit. ego
tui non obliuiscar tui. Ecce in manibus meis descripsi te. muri
tui coram oculis meis semper. Venerunt structores tui de
stru
entes te. et qui te destruebant exibunt ex te.

Leua circumda oculos tuos tuos in circuitu. et uide. omnes isti congregati sunt. ue
nerunt tibi. Viuo ego dicit dñs. quia omnibus his uelut ornamento uestieris. et circumdabis te sponsa. quia deserta tu
es et solitudo es tua. et terra ruine tue. nunquid angusta erunt
ꝓ habitatoribus. et longe fugabuntur qui absorbebant te.
Adhuc dicent in auribus tuis filii sterilitatis tue. An
gustus est mihi locus. fac spatium mihi ut habitem. Et dices in
corde tuo. quis genuit mihi istos. ego sterilis et non pa
riens. transmigrata et captiua. et istos quis enutriuit. Ego
destituta. et desolata. et isti ubi erant.

Hec dicit dominus deus. Ecce leuo ad gentes manum meam.
et ad populos exaltabo signum meum. Et afferent filios tuos in
ulis. et filias tuas super humeros portabunt. Et erunt reges
nutritii tui. et principes nutrices tue. Vultu in terra demisso a
dorabunt te. et puluerem pedum tuorum lingent. Et scies quia
ego dñs. Super quo non confundentur qui expectant eum.

Numquid tolletur a forti spolia. aut quod captiui fuerint. Iuxta quod
dicit dominus. Etenim captiui tolletur fortis. et ablatum fuerit a robusto saluabitur.
Filios tuos ego saluabo. et cum iudicio bostes tuos carnibus suis. et quasi mu
sto sanguine suo inebriabuntur. Et scies omnis caro. quia ego
dominus saluans te. et redemptor tuus fortis iacob.

Hec dicit dominus. Quis est iste libellus repudii matris uestre.
dimisi eam. aut quis est creditor meus cui uendidi uos.
Ecce in iniquitatibus uestris uenditi estis. et in sceleribus ue
stris dimissa matre uestra. Quia ueni. nõ erat uir. uoca
ui. nõ erat qui audiret. Nũquid abbreuiata est manus mea
quam redimere non possim. aut non est in me
a uirtus ad liberandum. Ecce in increpatione mea desertum
faciã mare. ponam flumina in siccum. Computrescent pi
sces sine aqua. et morientur in sitim. induã celos tenebris.
et saccum ponam operimentum eorum.

Dominus dedit mihi linguam eruditam. ut sciam sustinere
eum qui lassus est uerbo. Erigit mane. mane erigit au
rem. ut audiam sicut magistrum. Dñs deus aperuit mi
chi aurem. Ego autem non contradico. retrorsum non abii. Corpus
meum dedi percutientibus. et genas meas uellentibus. Faciem meam non auerti. ab increpantibus et conspuentibus in
me. dominus deus auxiliator meus. Ideo non sum confusus.
Posui autem faciem meam ut petram durissimam

Ifcio qm̃ nonc̃ fundar.
uxta ẽ qui ultrix̃et me. & sotiū dicat qui cū Steꝰ
simul. ois est adulterus meus. & accedat ad me. & ecce d
minus deus. ruy ulator meus. ois est qui dẽ pnet me
tace oñes qi ue stim̃ tum ostendetur nr̃a cū meder ea.
& ois ꝙ uobis timens dom̃ū. audiens uocem serui su
i. & ois ꝙ uobis ambulauit tenebris r̃ nõ ẽ lux ei⁹ speret
in nõe dñi. & innitatur super deū suū. ecce oēs uos
accendētes ignē. & accincti flam̃is. Ambulate i lumine
ignis ui. & in flam̃is quas succendistis. de manu mea
fact̃a est hec uobis. in dolore dormietis.
Vocate me qui exaudiam̃ ut ego ut. & ignis dñm. Ar
tendite ad petram̃ unde excisi estis. & ad cauernã lac
qua perfossi estis. Attendite ad habrahã patrem uestrũ. & ad
sarã que expirit uos. quia ũnũ uocauit eum. & benedixit ei
& multiplicauit eum. cõsolabit dñs syon. & consolabit oẽs ru
inas eius. & ponet desertũ eius q̃si deliciarũ. & solitudinẽ
eius q̃si ortũ dñi. Gaudiũ & letitia inuenietur in ea. gratiarũ
actio & uox laudis. Attendite ad me pl̃e mea. & legi mee
audite. quia lex a me exiet. & iudicium meum in lucem po
pulorũ requiescet.
Prope est iustus meus. egressus est saluator meus. & bra
chia mea pl̃e iudicabunt. me insule exspectabũt. & bra
chium meum sustinebũt. Leuate i celum oculos uestros. & ui
dete subtꝰ terram deorsum. quia sicut fumus liquescent
cęli sicut uestimẽtũ attenuetur. & habitatores eius sic
i̇ interibũt. Salus aũt mea i sempiternũ erit. & iustitia
mea non deficiet.
Audite me qui scitis iustum pl̃e meus lex mea in corde
eorũ. Nolite timere opprobriũ hominũ. & blasphemias
eorũ nequa metuam. Sic enim uestimẽtũ. sic eos comedet tinea
mis. & sicut lanã. sic deuorabit eos ũmis. Salus aũt mea
i sempiternũ erit. & iustitia mea i generationes generationũ.
Consurge. cõsurge. & induere fortitudinem brachium
dñi. cõsurge sicut i diebus antiquis. i generationes seculo
rũ. Quid nõ tu ipse confidis superbũ. uulnerans draconem
nũ quid nõ tu siccasti mare. aquã abyssi uehementis. quã po
suisti profundũ maris uiã. ut transiret liberatus. & nõ qui re
dẽpti sunt. adsũo reuertẽtur. & uenient i syon laudãtes.
et letitia sempiterna super capita eorũ. gaudiũ & letitiã
obtinebũt. fugiet dolor et gemitus. ego ego ipse cons
olabor uos.
Quis tu ut timeres ab hõie mortali. & a filio hois. qui qi
si fenũ transiret. & obliuisceris dominũ factorẽ tuũ qui tẽ
tendit celos et fundauit celos. & fundauit ttam. & formãs
spiritũ hominis in eo. & posuit uoluntatem seruitutis eius.
et tribulationem uestrã
ut uenerat. ad pendũ. ubi nõ ẽ furor tribulationis. & ho
nienet gratiarum actio. & uox iubilationis. & hinnitus
nem. nec deficiet panis eius.
Ego aũt sum dominus deus tuus qui conturbo mare. & fu
mescũt fluctus eius. dominus exercituũ nomẽ meũ.
posui uerba mea in ore tuo. & in umbra manus mee p
texi te. ut plantes celos. & fundes terrã. & dicas syon
populus meus es tu.
Leuare. eleuare. cõsurge ierl. qui bibisti de manu dñi calicem
ire eius. usq. ad fundum calicis soporis bibisti. & potas
tisti usq. ad fecem. non ẽ q̃ sustentet eam ex omnibus filiis quos
genuit. & non ẽ qui apprehendat manũ eius ex omnibus filiis
quos enutriuit. duo sunt q̃ occurrerũt tibi. quis condole
bit tui. uexatio & contritio. & fames. & gladius. quis cõ
solabitur te. filii tui qui pcepti sunt. dormierunt in capite oĩ
um uiarũ. sicut oryx. i. bestia illa capta. plena indignatione do
mini. increpatione dei tui. Audi hoc paupercula. et
ebria. & non a uino.
Hec dicit dominus dominator noster dñs & deus tuus. qui pu
gnat pro populo suo. Ecce tuli de manu tua calicem so
poris. fundum calicis indignationis mee. non adicies ul
tra ut bibas illum ultra. & ponã illũ in manu eorum qui te h
umiliauerunt. et dixerunt ani tue. incurua te ut trã
seamus. & posuisti ut terã corpus tuũ. & q̃si uiã transeuntes
bus.
Consurge cõsurge. Induere fortitudine tua syon. induere
uestimentis glie tue ierl ciuitatis sce. quia non adiicet ul

Nam pulchri super montes pedes annuntiãtis & predicantis pa
cem. annuntiãte bona. & predicate saluté. dicentis syon. regnã
bit deus tuus. Vox speculatorũ tuorũ leuauerũt uocem si
mul laudabũt. quia oculo ad oculũ uidebũt cũ conuerterit do
minus syon. Gaudete et laudate simul deserta ierl. quia
cõsolatus est dominus pl̃m suũ redemit ierl. parauit dñs brac
hium sanctum suum coram oĩbus gentibus. et uidebunt oēs fines terre
salutare dei nri.
Recedite recedite. exite inde. pollutũ nolite tangere. exite de me
dio eius. mundamini qui fertis uasa dñi. quia nõ in tumul
tu exibitis. nec in fuga properabitis. p̃cedet enim uos dominus
& congregabit nos deus israhel. Ecce intelliget seruus meus.
exaltabit et elevabit. et sublimis erit ualde. Sicut obstupe
uerunt super te plurimi. sic gloriosum erit inter uiros aspectus eius
& forma eius inter filios hominũ. Sic asperget gentes multas.
super ipsum continebũt reges os suum. quia quibus nõ est nu
ntiatum de eo uidebũt. et qui nõ audierunt contemplabuntur.
Quis credidit auditui nostro. & brachium dñi cui reuela
tum est. Ascendet sicut uirgultum coram eo. & sicut radix
de terra sitiente. Non est species ei neq; decor. Et uidimus
eum. nec erat aspectus. et desiderauimus eum despectum. et
nouissimum uirorum. uirum dolorum. & sciẽtem infirmitatẽ in
firmitatem. et quasi absconditus uultus eius. & despectus.
unde nec reputauimus eum. Vere languores nostros ipse tulit. & do
lores nostros ipse portauit. Et nos putauimus eum quasi leprosum.
& percussum a deo et humiliatum. Ipse aũt uulneratus est p̃pter iniquita
tes nostras. attritus est p̃pter scelera nra. Disciplina pacis nre
super eum. & liuore eius sanati sumus. Omnes nos quasi oues erraui
mus unusquisq; in uiam suam declinauit. & dominus posuit in eo iniqui
tatem omnium nostrum. Oblatus est quia ipse uoluit. & non aperuit os
suum. Sicut ouis ad occisionem ducetur est. & quasi agnus coram
tondente se obmutescet et non aperiet os suum. de angustia
et de iudicio sublatus est. Generationem eius quis enarrabit. quia
abscisus est de terra uiuentium. p̃pter scelus populi mei percussi eum. Ad
dabit impios sepulturam. & diuiti p̃ morte sua. eo q̃ iniquita
tem non fecerit. neq; dolus fuerit in ore eius. & dominus uo
luit contere eum in infirmitate. Si posuerit pro peccato animam
suam. uidebit semen longeuum. & uoluntas domini in manu eius
dirigetur. pro eo q̃ laborauit anima eius uidebit. & saturabitur. In
scientia sua iustificabit ipse iustus seruus meus multos. & iniqua
tes eorum ipse portabit. Ideo dispertiam ei plurimos. & fortium di
uidet spolia. pro eo q̃ tradidit in mortem animam suam
& cum sceleratis reputatus est. & ipse peccatum multorum tulit.
& pro transgressoribus rogauit.
Lauda sterilis q̃ non paris. decanta laudem & hymnum & non
parturis. quia multi filii deserte. magis quam eius q̃ habet uirum
dicit dominus. Dilata locum tentorii tui. & pelles tabernacu
lorum tuorum extende. Ne parcas. longos fac funiculos tuos
& cloua tua solida. Adhuc enim ad dexteram & ad leuam pe
netrabis. et semen tuum gentes hereditabit. et ciuitates desertas
inhabitabit.
Noli timere quia non confunderis. neq; erubescas. non enim
te pudebit. & confusionem iuuentutis tue non timebis amplius. & opprobrii uiduitatis tue non
recordaberis amplius. quia dominabitur tui qui fecit te. dominus exercituum nomen eius. & redemp
tor tuus sanctus israhel. deus omnis terre uocabitur. Quia ut mulierem
relictam & adolescentiã abiectã dixit dominus deus tuus. & uxorem
decipulam. Modico dereliqui te. & in miseratione magna congregabo te. In
momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te.
& in misericordia sempiterna misertus sum tui. dixit redemptor tuus
dominus. Sicut in diebus noe. istud michi est. cui iuraui ne inducerem
uerem aquas diluuii ultra super terrã. Sic iuraui ne irascerer

ut nō trascat tibi. et nō im etoꝛem te.
ontes enim cōmou ebūtur. et colles contremuerunt: mīa
aīe mee non trepidet: nec. et seduspaes mee nō mouebit. di
xit miseratoꝛ tuus dominus. pmutgula tem pestate cōmisi.
ābsp vlla cōsolatione. fiore ego sterilis ꝙ ordīem in lapide stu
os. et fiet dabit ī lapidibus. et ponam muralapidem in ꝓspectu
li tua. et portas tuas in lapides sculptos. et omīa terminos
tuos in lapides desiderabiles. omnes filios tuos doctos dabit. ad
mirabo. et multa tuoꝝ mea pacē filios tuos. et in iustitia fundabīs.
ecede ꝙcul. a violentia. quia non timebis. et a ꝓspectu quia nō
appꝛopinquabit tibi. ecce accolaꝝ tuemet quidē non erit mecū.
adueniaquo nā tuus. ad tū gentē tibi. ecce ego creauī fabrū
ferrariū flantem in igne pꝛimaꝝ. et ꝓferentem uasa ꝓ op
fabꝝ. et ego creauī interfectoꝝ ad disperdendum. Omne uas
q̄ fictū est. non ꝓsperabit. et omnem linguā resistentem tibi in iudicio iudicabis. hec est hꝛeditas seruoꝝ domini
et iustitia eoꝝ apud me dicit dominus.

Hec dicit dominus. adhuc semel ego mouebo celum et terrā et
mare et aridam. et mouebo omnes gentes. et uenient desi
derabilia cunctis gentibus. et implebo domum istam gloria dicit
dominus exercituum. meum est argentum et meum est aurum
dicit dominus exercituum. magna erit gloria domus istius nouis
sima plus quam pꝛima dicit dominus exercituum. et in loco isto
dabo pacem dicit dominus exercituum. In die illa dicit dominus
exercituum tollam te zoroboabel fili salathiel serue meus dicit
dominus. et ponam te quasi signaculum. quia te elegi dicit do
minus exercituum.

In anno autem secundo darii regis. factum est uerbum domini
ad zacharias filium barachie filii addo pꝛophetam dicens. Iratus
iratus fuit dominus patꝛibus uestris. et nō est qui reuertatur ī corde suo. tum ui
sertordie colliguntur. qui nō ē qui intelligat. Mi
ae enim malitie collectus est furibus.
emini pꝛe requiescat meus uultu suo. qui ambulauerī
diuersione sua. uos autē recedite uie. filii augurantes
est semen adulteri. et formicarie super ꝙ luxuriati estis. et ꝙ
quem diuisistis os. et ejecistis linguam. nūquid non
nos filii sceleti. semīndauit qui consolaretur me diuisit
subter funiculo hereditatem eius. Immolantes parulos
torrentibus subter eminentes petraꝝ in partibus torrentis
pars tua. hec est sors tua. tibi effudisti libamen. obtulisti
libamen. nūquid super istis nō indignabor.
super montem excelsum et sublimem posuisti cubile tu
um. illuc ascendisti ut immolares victimas. et posti hostiū et
retro postem. posuisti memoriale tuū. qui nuda me de
co operuisti. dilatasti cubile tuū. et pepigisti fedus. dilexisti cubile tuū. et pe
pigisti ꝙ eleisti sedus. dilexisti nuditatem eoꝝ manu. apta. et h
ortus uberis tegumentum. et multi pbendisti pigmentum
a. et misisti legatos tuos longe. et humiliata es usq; ad infe
ros. in multitudine uie tue laborasti. nō dixisti quie
es cum. Viam manus tue inuenisti. ꝓpterea non negasti.
ꝓpter quod solicita fuisti. qui timor ē timei nō es recordā
ta. nec cogitasti mente tua. qi ego tacens. et quasi
non uidens. et timei obliuiscēs.
go annūciato iustitiam tuam. et opera tua nō proderūt
tibi. cū clamaueris liberēt te congregatio tua. omnes
eos auferet uentus. tollet aura. qui autē sperabit in
me. hꝛeditabit terram. et possidebit montem sanctum meū.
et dicam uiam sancte sanctis. et deliniate ꝙ semita. ad
auferte offendicula de uia ꝓpli mei.
quia habitat excelsus et sublimis habitans eternitatē. et sanc
nomen eius in excelso et sanctū habitāt. et cū contrito et humi
li spū. ut uiuificet spūm humilium. et uiuificet cor contrito
rum. nō enim in finem irascar. nec usq; ad finem
irascar. quia spūs a facie mea egredietur. et flatus ego fa
ciam. ꝓpter iniquitatē auaritie eius percussi eum. et abscondi faciem meam. et indignatus sum. et
habuit mestus uias suas sicut uir. uias eius uidi et sana
bo eum. et reddam ei. et reddidi consolationes ei et ꝓfectibus eius
tibus eius. Creatio fructū labioꝝ pacē. super pacem mei
qui longe est. et qui ꝓpe. dixit dominus. et curabo eum.
mpios. nisi ꝙ mare feruens. q; quiescere nō pōt. et redūdāt
fluctus eius. mebeuit et mones eum. et uultū. nō est pax dixit do
minus deus. impiis.
ec dicit dominus. clama ne cesses. quasi tuba exalta uo
cem tuā. et annūcia ꝓpli meo sceleꝛa eoꝝ. et domui iacob
peccata eoꝝ. me etenim de die in diem querūt. et scire u
as meas uolunt. quasi gens q̄ iustitiā fecerit. et iudicia
dei sui nō dereliquerit. postulant me iudicia iustitie. appropi
quare [illegible] uolunt. quare ieiunauimus et nō aspexisti. humiliauimus animas nras. et nescisti. ecce die ie
iunii uestri inuenitur uoluntas uestra. et omēs debitores uos premitis.
ecce ad lites et contentiones ieiunatis. et percutitis pugno impie. Nolite ieiunare sicut usq; ad hunc diem. ut au
diatur in excelso clamor uester. nūquid tale est ieiunium q̄ elegi. ꝓdiem affligere homo animam suam. nūquid de
torquere ad circulum capud suum. et saccū et cinerē sterne
re. nūquid istud uocabis ieiunium. et diem acceptabilem
domino. nonne hoc est magis ieiunium q̄ elegi. dissolue
colligationes impietatis. solue fasciculos deprimentes.
dimitte confractos in remissionem. et omne onus dissolue frange
fange esurienti panem tuum. et egenos uagos induc
domui tue. cū uideris nudum operi eum. et carnem tuam ne
despexeris. tunc erumpet sicut mane lumen tuum. et sanitas tu
a citius orietur. et ambulabit iustitia tua. et gloria
domini colliget te. tunc inuocabis et dominus exaudiet. cla
mabis et dicet. ecce adsum. cum steteris in medio tui.
abstuleris de medio tui catenā. et desieris digitum ostendere. et loqui quod nō ꝓdest. cum effuderis esurienti
animam tuam. et animam afflictam repleueris. orietur
in tenebris lux tua. et tenebre tue erunt sicut meridies. et
requiem tibi dabit dominus deus tuus semper. et implebit

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

splendoris ei⁹ in conspectu eius uniuersæ. ☩ terræ gloriosum
regnum. ☩ ciuitas fortitudinis aquarum circumdans eam. ☩ circumdabit
uentur ieiunia deserta seculo. fundamenta generationis & regenerationis
sustentabis. ☩ uocabis edificatores sepium auertens semitas
in quietum. ☩ si auerteris a sabbato pedem tuum. facere uo
luntates tuas in die sancto meo. & uocaueris sabbatum deliciosum. &
sanctum domini gloriosum. & glorificaueris eum. dum non facias uias tuas. &
inueniatur uoluntas tua ut loquaris sermonem. tu declarabis ei⁹ domino
& inebriaberis super hereditatem patris tui iacob. os enim domini locutum est.

Ecce non est abbreuiata manus domini ut saluare nequeat. nec
aggrauata est auris eius. ut non exaudiat. sed iniquitates
uestre diuiserunt inter uos & deum uestrum. & peccata uestra auerterunt
faciem eius a uobis. ne exaudiat. manus enim uestre pollute sunt
sanguine. & digiti uestri iniquitate. labia uestra locuta sunt
mendacium. lingua uestra iniquitatem fabricauit. non est qui loquatur
iustitiam. nec est qui iudicet uere. confidunt in uanitate & loquuntur
uanitates. conceperunt labore. & pepererunt iniquitatem.
ua aspidum ouauerunt. & telas aranearum texuerunt. qui comederit
de ouis eorum morietur. quod autem confectum est erumpet in regulum.
tele eorum non erunt in uestimentum. nec operabuntur operibus
suis. opera eorum opera inutilia. & opus iniquitatis in manibus
eorum. pedes eorum ad malum currunt. & festinant ut effundant
sanguinem innocentem. cogitationes eorum cogitationes
inutiles. uastitas & contritio in itineribus eorum. viam pacis non
cognouerunt. & non est iudicium in gressibus eorum. semitas eorum curuas fecerunt sibi. omnis qui calcauerit eas ignorabit pacem.
propterea elongatum est iudicium a nobis. & non apprehendet nos
iustitia.

Expectauimus lucem. & ecce tenebre. splendorem. & in obscuris
ambulauimus. palpauimus sicut cecus parietem. & quasi absque
oculis attrectauimus. impegimus meridie quasi in tenebris in
caligosis quasi mortui. & rugiemus qui ursi omnes. & quasi columbe
meditantes gememus. expectauimus iudicium. & non est. & saluum
est elongatum a nobis. quia multiplicate sunt coram te iniquitates
nostre. & peccata nostra responderunt nobis. quia scelera
nostra nobiscum. & iniquitates nostras agnouimus. peccare
fecimus & mentiti sumus ne uerteremus post deum nostrum. locuti sumus calumniam & transgressionem
concepimus & locuti sumus de corde uerba mendacii. & retrorsum iudicium. & iustitia longe fecimus. quia corruit in
platea ueritas. & equitas non potuit ingredi. & facta est ueritas
in obliuione. & qui recedebat a malo predabatur.
& uidit dominus & malum apparuit in oculis eius quia non est
iudicium. & uidit quia non est uir. & admiratus est quia non est
occursor. & saluabit sibi brachium suum. & iustitia eius confirmabit eum. induit se iustitia ut lorica. & galea salutis in
capite eius. induit se ueste ultionis & operuit se quasi pallio zelum. quasi ad retribuendam ei⁹ indignationi furorem inimicis
suis. & uicem inimicis. insulis uicem reddet. & timebunt qui ab occidente nomen domini. & qui ab
ortu solis gloriam eius. cum uenerit sicut fluuius impetus quem spiritus domini agit. & uenit sion redemptor. & his qui reuertuntur ab
iniquitate in iacob dicit dominus. & ego testamentum meum illis
quoque dicit dominus. spiritus meus qui est in te. & uerba mea quæ posui in ore tuo. non recedent de ore
tuo. & de ore seminis tui dicit dominus. & ex hoc nunc & usque in sempiternum.
Surge illuminare hierusalem. quia uenit lumen tuum. & gloria domini
super te orta est. quia ecce tenebre operient terram. & caligo
populos. super te autem orietur dominus. & gloria eius in te
uidebitur. & ambulabunt gentes in lumine tuo. & reges in
splendore ortus tui. leua in circuitu oculos tuos & uide omnes
isti congregati sunt uenerunt tibi. filii tui de longe uenient.
& filie tue de latere surgent. tunc uidebis & affluens. & mirabitur
& dilatabitur cor tuum. quando conuersa fuerit ad te multitudo
maris. fortitudo gentium uenerit tibi. inundatio camelorum
operiet te. dromedarii madian & epha. omnes de saba uenient.
aurum & thus deferent. & laudem domino annuntiabunt.
Omnes congregati sunt tibi. arietes nabaioth ministrabunt tibi. offerentur super placabile altari meo. & domum maiestatis mee glorificabo.
Quinam isti qui ut nubes uolant. & quasi columbe ad fenestras
suas. Me enim insule exspectabunt. & classes maris in principio ut
ducam filios tuos de longe. Argentum eorum. & aurum eorum.

nomen domini. & sanctum israhel quia glorificauit te. & conforta
buntur filii peregrinorum & aduene tui. & reges eorum ministrabunt tibi. per
indignationem enim meam percussi te. & in reconciliatione mea misere
tus sum tui. & aperientur porte tue iugiter die ac nocte non
claudentur. ut afferatur ad te fortitudo gentium. & reges eorum
adducantur. Gens enim & regnum quod non serierit
tibi. peribit & solitudine uastabuntur. Gloria libani ad te
ueniet. abies & buxus & xistus simul. ad ornandum locum
sanctificationis mee. & locum pedum meorum glorificabo. & ueniet
ad te curui filii eorum. & humiliauerunt se. & adorabunt uestigia
pedum tuorum. & qui detrahebant tibi. & uexabant te uocabunt te
ciuitatem domini sion sanctum israhel.

Pro eo quod fuisti derelicta & odio habita. & non erat qui per transiret
per te. ponam te in superbiam seculorum. gaudium in generatione &
generationem. & lactaberis lac gentium. & mammilla regum sugeris. & scies quia
ego dominus saluans te. & redemptor tuus fortis iacob. pro
affert tibi aurum. & pro ferro afferam tibi argentum. & pro lignis es. &
pro lapidibus ferrum. & ponam visitationem tuam pacem. & principes
tuos iustitiam. iso audietur ultra in terra tua. iniquitas nec
vastitas & contritio non erunt in finibus tuis. & uocabis salutare
murum tuum. & portas tuas laudem.
non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem. nec splendor lu
ne illuminabit te. sed erit tibi dominus in lucem sempiternam.
& deus tuus in gloriam. non occidet ultra sol tuus. & luna tua
non minuetur. quia dominus erit tibi in lucem sempiternam.
& complebuntur dies luctus tui. populus autem tuus omnes iustum
tuum hereditabunt in finem germen plantationis mee. opus
manuum mearum ad glorificandum. qui minimus erit in mille.
& parvulus in gentem fortissimam. ego dominus in tempore
suo subito faciam istud.

Spiritus domini super me. eo quod unxerit dominus me. ad
nuntiare mansuetis misit me. ut medear contrito corde. &
predicem captiuis indulgentiam. & clausis apertionem. ut predicem
annum placabilem domino. & diem ultionis deo nostro. ut con
soler omnes lugentes. & ponam lugentibus
sion. & dem eis coronam pro cinere. oleum gaudii pro luctu. pallium
laudis pro spiritu meroris.
& uocabuntur in ea fortes iustitie. plantatio domini ad
glorificandum. & reedificabunt deserta seculi. & instaurabunt
antiquas eversiones. & instaurabunt ciuitates desertas. dissipatas in generationem & generationem. & stabunt alie
nigene & pascent greges uestros. & filii peregrinorum agricole & cultores
uinearum erunt. vos autem sacerdotes domini uocabimini ministri
dei nostri. dicetur uobis fortitudo gentium comedetis. & in gloria eorum superbietis.
pro confusione uestra duplicia & pro rubore laudabunt partes eorum.
propterea in terra sua duplicia possidebunt. lenitia sempiternam erit eis. quia ego dominus diligens iudicium. & odio habens
rapinam in holocausto. & dabo opus eorum in ueritate. & fedus
sempiternum feriam eis. & sciatur in gentibus semen eorum. & germen
eorum in medio populorum. omnes qui uiderint eos cognoscent
illos. quia isti sunt semen cui benedixit dominus.
Laudens gaudebo in domino. & exultabit anima mea deo meo
eo. quia induit me uestimentis salutis. & indumento iustitie circumdedit me. quasi sponsum decoratum corona. & quasi sponsam ornatam monilibus suis. Sicut enim terra profert germen suum. & sicut
ortus germen sibi germinat. sic dominus deus germinabit iustitiam & laudem coram universis gentibus.
propter sion non tacebo. & propter hierusalem non quiescam. donec egrediatur
ut splendor iustus eius. & salvator eius ut lampas accendatur.
& uidebunt gentes iustum tuum. & cuncti reges inclytum tuum.
& uocabitur tibi nomen nouum. quod os domini nominabit. & eris corona
gloriæ in manu domini. & diadema regni in manu dei tui.
Non uocabitur tibi ultra derelicta. & terra tua non uocabitur amplius
desolata. sed uocabitur uoluntas mea in ea. & terra tua habitabitur.
quia complacuit domino in te. & habitabit eam. & tremuerunt
eum virgine. habitabunt in te filii tui. & gaudebit sponsus
filius super sponsa. gaudebit super te deus tuus. Super muros tu
os hierusalem constitui custodes. tota die & tota nocte in perpetuum non tacebunt. qui reminiscimini domini nostri. ne quiescatis silentium ei
donec stabiliat. & donec ponat hierusalem laudem in terra.
iurauit dominus in dextera sua & in brachio fortitudinis sue.
si dedero triticum tuum ultra escam inimicis tuis. & si biberint filii

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

filii alieni uinum tuum in quo laborasti. quia qui congregant illud comedent et laudabunt dominum. et qui comportant illud bibent in atriis sanctis meis.

Transite transite per portas, preparate uiam populo, planum facite iter et eligite lapides, et eleuate signum ad populos. Ecce dominus auditum fecit in extremis terre. dicite filie syon: ecce saluator tuus uenit. ecce merces eius cum eo. et opus eius coram illo. Et uocabunt eos populus sanctus redempti a domino. tu autem uocaberis quesita ciuitas et non derelicta.

c. lxiii. De passione domini

Quis est iste qui uenit de edom, tinctis uestibus de bosra? iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis sue. Ego qui loquor iustitiam, et propugnator sum ad saluandum. Quare ergo rubrum est indumentum tuum, et uestimenta tua sicut calcantium in torculari? Torcular calcaui solus, et de gentibus non est uir mecum. Calcaui eos in furore meo, et conculcaui eos in ira mea. Et aspersus est sanguis eorum super uestimenta mea, et omnia indumenta mea inquinaui. Dies enim ultionis in corde meo, annus redemptionis mee uenit. Circumspexi, et non erat auxiliator; quesiui, et non fuit qui adiuuaret. Et saluauit michi brachium meum, et indignatio mea ipsa auxiliata est michi. Et conculcaui populos in furore meo, et inebriaui eos in indignatione mea, et detraxi in terram uirtutem eorum.

Miserationum domini recordabor, laudem domini super omnibus que reddidit nobis dominus, et super multitudinem bonorum domui israel, que largitus est eis secundum indulgentiam suam, et secundum multitudinem misericordiarum suarum. Et dixit: Verumtamen populus meus est, filii non negantes; et factus est eis saluator. In omni tribulatione eorum non est tribulatus, et angelus faciei eius saluauit eos. In dilectione sua et in indulgentia sua ipse redemit eos, et portauit eos, et leuauit eos cunctis diebus seculi. Ipsi autem ad iracundiam prouocauerunt, et afflixerunt spiritum sancti eius; et conuersus est eis in inimicum, et ipse debellauit eos. Et recordatus est dierum seculi, moysi et populi sui.

Vbi est qui eduxit eos de mari cum pastoribus gregis sui? ubi est qui posuit in medio eius spiritum sancti sui? qui eduxit ad dexteram moysen in brachio maiestatis sue; qui scidit aquas ante eos ut faceret sibi nomen sempiternum; qui duxit eos per abyssos quasi equum in deserto non impingentem, quasi animal in campo descendens. Spiritus domini ductor eius fuit. Sic adduxisti populum tuum ut faceres tibi nomen glorie.

Attende de celo et uide de habitaculo sancto tuo et glorie tue. ubi est zelus tuus et fortitudo tua, multitudo uiscerum tuorum et miserationum tuarum? super me continuerunt se. Tu enim pater noster, et abraham nesciuit nos, et israel ignorauit nos. Tu domine pater noster, redemptor noster, a seculo nomen tuum. Quare errare nos fecisti domine de uiis tuis? indurasti cor nostrum ne timeremus te? Conuertere propter seruos tuos, tribus hereditatis tue. Quasi nichilum possederunt populum sanctum tuum; hostes nostri conculcauerunt sanctificationem tuam. Facti sumus quasi in principio, cum non dominareris nostri, neque inuocaretur nomen tuum super nos.

c. lxiiii.

Vtinam dirumperes celos et descenderes! a facie tua montes defluerent. sicut exustio ignis tabescerent, aque arderent igni, ut notum fieret nomen tuum inimicis tuis; a facie tua gentes turbarentur. cum feceris mirabilia, non sustinebimus. descendisti, et a facie tua montes defluxerunt. A seculo non audierunt, neque auribus perceperunt; oculus non uidit deus absque te, que preparasti expectantibus te. Occurristi letanti et facienti iustitiam; in uiis tuis recordabuntur tui.

Ecce tu iratus es, et peccauimus; in ipsis fuimus semper, et saluabimur. Et facti sumus ut immundus omnes nos, et quasi pannus menstruate uniuerse iustitie nostre; et cecidimus quasi folium uniuersi, et iniquitates nostre quasi uentus abstulerunt nos. Non est qui inuocet nomen tuum, qui consurgat et teneat te. Abscondisti faciem tuam a nobis et allisisti nos in manu iniquitatis nostre.

Et nunc domine pater noster es tu, nos uero lutum; et fictor noster tu, et opera manuum tuarum omnes nos. Ne irascaris domine satis, et ne ultra memineris iniquitatis nostre. ecce respice, populus tuus omnes nos. Ciuitas sancti tui facta est deserta, syon deserta facta est, ierusalem desolata. Domus sanctificationis nostre et glorie nostre, ubi laudauerunt te patres nostri, facta est in exustionem ignis, et omnia desiderabilia nostra uersa sunt in ruinas. Numquid super his continebis te domine, tacebis et affliges nos uehementer?

c. lxv.

Quesierunt me qui ante non interrogabant; inuenerunt qui non quesierunt me. Dixi: ecce ego, ecce ego, ad gentem que non inuocabat nomen meum. Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in uia non bona post cogitationes suas; populus qui ad iracundiam prouocat me ante faciem meam semper; qui immolant in ortis et sacrificant super lateres; qui habitant in sepulchris et in delubris ydolorum dormiunt; qui comedunt carnem suillam, et ius prophanum in uasis eorum; qui dicunt: recede a me, non appropinques michi, quia immundus es. Isti fumus erunt in furore meo, ignis ardens tota die. Ecce scriptum est coram me: non tacebo, sed reddam et retribuam in sinum eorum iniquitates uestras et iniquitates patrum uestrorum simul, dicit dominus, qui sacrificauerunt super montes, et super colles exprobrauerunt michi; et remetiar opus eorum primum in sinu eorum.

Hec dicit dominus: Quomodo si inueniatur granum in botro, et dicatur: ne dissipes illud, quoniam benedictio est; sic faciam propter seruos meos, ut non disperdam totum. Et educam de iacob semen, et de iuda possidentem montes meos; et hereditabunt eam electi mei, et serui mei habitabunt ibi. Et erunt campestria in caulas gregum, et uallis achor in cubile armentorum, populo meo qui requisierunt me. Et uos qui dereliquistis dominum, qui obliti estis montem sanctum meum, qui ponitis fortune mensam et libatis super eam, numerabo uos in gladio, et omnes in cede corruetis; pro eo quod uocaui, et non respondistis; locutus sum, et non audistis; et faciebatis malum in oculis meis, et que nolui elegistis.

Propter hoc hec dicit dominus deus: Ecce serui mei comedent, et uos esurietis; ecce serui mei bibent, et uos sitietis; ecce serui mei letabuntur, et uos confundemini; ecce serui mei laudabunt pre exultatione cordis, et uos clamabitis pre dolore cordis, et pre contritione spiritus ululabitis. Et dimittetis nomen uestrum in iuramentum electis meis, et interficiet te dominus deus, et seruos suos uocabit nomine alio. In quo qui benedictus est super terram, benedicetur in deo amen; et qui iurat in terra, iurabit in deo amen; quia obliuioni tradite sunt angustie priores, et quia abscondite sunt ab oculis meis. Ecce enim ego creo celos nouos et terram nouam, et non erunt in memoria priora, et non ascendent super cor. Sed gaudebitis et exultabitis usque in sempiternum in his que ego creo.

Quia ecce ego creo ierusalem exultationem, et populum eius gaudium. Et exultabo in ierusalem, et gaudebo in populo meo, et non audietur in ea ultra uox fletus et uox clamoris. Non erit ibi amplius infans dierum, et senex qui non impleat dies suos; quoniam puer centum annorum morietur, et peccator centum annorum maledictus erit. Et edificabunt domos et habitabunt, et plantabunt uineas et comedent fructus earum. Non edificabunt et alius habitabit; non plantabunt et alius comedet. Secundum enim dies ligni erunt dies populi mei, et opera manuum eorum inueterabuntur. Electi mei non laborabunt frustra, neque generabunt in conturbatione; quia semen benedictorum domini est, et nepotes eorum cum eis. Eritque antequam clament, ego exaudiam; adhuc illis loquentibus, ego audiam. Lupus et agnus pascentur simul, et leo et bos comedent paleas, et serpenti puluis panis eius. Non nocebunt neque occident in omni monte sancto meo, dicit dominus.

c. lxvi.

Hec dicit dominus: Celum sedes mea, terra autem scabellum pedum meorum. Que est ista domus quam edificabitis michi? et quis iste locus quietis mee? Omnia hec manus mea fecit, et facta sunt uniuersa ista, dicit dominus. Ad quem autem respiciam, nisi ad pauperculum et contritum spiritu, et trementem sermones meos?

Qui immolat bouem quasi qui interficiat uirum; qui mactat pecus quasi qui excerebret canem; qui offert oblationem quasi qui sanguinem suillum offerat; qui recordatur thuris quasi qui benedicat ydolo. Hec omnia elegerunt in uiis suis, et in abominationibus suis anima eorum delectata est. Vnde et ego eligam illusiones eorum, et que timebant adducam eis; quia uocaui, et non erat qui responderet; locutus sum, et non audierunt; feceruntque malum in oculis meis, et que nolui elegerunt.

Audite uerbum domini qui tremitis ad uerbum eius. Dixerunt fratres uestri odientes uos et abicientes propter nomen meum: Glorificetur dominus, et uidebimus in letitia uestra; ipsi autem confundentur. Vox populi de ciuitate, uox de templo, uox domini reddentis retributionem inimicis suis. Antequam parturiret peperit; antequam ueniret partus eius peperit masculum. Quis

audivit umquam tale: et quis vidit huic simile? Numquid parturiet terra in die una, aut parietur gens simul, quia parturivit et peperit Sion filios suos? Numquid ego qui alios parere facio, ipse non pariam, dicit Dominus? Si ego qui generationem ceteris tribuo, sterilis ero, ait Dominus Deus tuus? Letamini cum Ierusalem et exultate in ea omnes qui diligitis eam; gaudete cum ea gaudio universi qui lugetis super eam, ut sugatis et repleamini ab ubere consolationis eius, ut mulgeatis et deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius. Quia haec dicit Dominus: Ecce ego declinabo super eam quasi fluvium pacis, et quasi torrentem inundantem gloriam gentium, quam sugetis; ad ubera portabimini, et super genua blandientur vobis. Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos, et in Ierusalem consolabimini. Videbitis et gaudebit cor vestrum, et ossa vestra quasi herba germinabunt; et cognoscetur manus Domini servis eius, et indignabitur inimicis suis.

Quia ecce Dominus in igne veniet, et quasi turbo quadrige eius, reddere in indignatione furorem suum, et increpationem suam in flamma ignis; quia in igne Dominus diiudicabit, et in gladio suo ad omnem carnem, et multiplicabuntur interfecti a Domino. Qui sanctificabantur et mundos se putabant in hortis post ianuam intrinsecus, qui comedebant carnem suillam, et abominationem et murem, simul consumentur, dicit Dominus.

Ego autem opera eorum et cogitationes eorum; venio ut congregem cum omnibus gentibus et linguis; et venient et videbunt gloriam meam. Et ponam in eis signum, et mittam ex eis qui salvati fuerint ad gentes in mare, in Africam et Lydiam tendentes sagittam, in Italiam et Greciam, ad insulas longe, ad eos qui non audierunt de me, et non viderunt gloriam meam. Et adnuntiabunt gloriam meam gentibus, et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus donum Domino, in equis et quadrigis et in lecticis et in mulis et in carrucis, ad montem sanctum meum Ierusalem, dicit Dominus, quomodo si inferant filii Israel munus in vase mundo in domum Domini. Et assumam ex eis in sacerdotes et levitas, dicit Dominus. Quia sicut celi novi et terra nova que ego facio stare coram me, dicit Dominus, sic stabit semen vestrum et nomen vestrum. Et erit mensis ex mense, et sabbatum ex sabbato; veniet omnis caro ut adoret coram facie mea, dicit Dominus. Et egredientur et videbunt cadavera virorum qui prevaricati sunt in me; vermis eorum non morietur, et ignis eorum non extinguetur, et erunt usque ad satietatem visionis omni carni.

Explicit Ysaias propheta. Incipit prologus sancti Ieronimi presbiteri in Ieremiam prophetam.

Ieremias propheta cui hic prologus scribitur sermone quidem apud Hebreos Ysaia et Osee et quibusdam aliis prophetis videtur esse rusticior, sed sensibus par est, quippe qui eodem spiritu prophetaverit. Porro simplicitas eloquii de loco ei in quo natus est accidit. Fuit enim Anathotites, qui est usque hodie viculus tribus ab Ierosolimis distans milibus, sacerdos ex sacerdotibus, et in matris utero sanctificatus, virginitate sua evangelicum virum Christi ecclesie dedicans. Hic vaticinatur eversionem urbis sue; adnuntiat non solum spiritu, sed et oculis carnis intuitus est. Iam enim decem tribus Israel Assirii in Medos transtulerant, iam terras eorum colonie gentium possidebant. Unde in Iuda tantum et Beniamin prophetavit, et civitatis sue ruinas quadruplici planxit alphabeto, quod nos in metri similitudinem redegimus. Preterea ordinem visionum, qui apud Grecos et Latinos omnino confusus est, ad pristinam fidem correximus. Librum autem Baruch notarii eius, qui apud Hebreos nec legitur nec habetur, pretermisimus, pro his omnibus maledicta ab emulis expostulantes, quibus me necesse est per singula opuscula respondere. Et hoc patior quia vos me cogitis. Ceterum ad compendium mali rectius fuerat iuxta Ysaiam finem furori compescendo silentio meo ponere, quam cotidie novi aliquid scripturi invidorum insaniam provocare. Item alius prologus.

Ioachim filius Iosie cuius tercio decimo anno prophetare orsus est Ieremias, sub quo et Olda mulier prophetavit, ante se est qui alio nomine appellatur Eliachim, et regnavit super tribum Iuda et Ierusalem annis .xi. Cui successit in regnum filius suus Ioachin cognomento Iechonias, qui tribus mensibus regni sui die decima captus ab Nabuchodonosor ductus est in Babilonem, et in loco eius constitutus est Sedechias filius Iosie patruus eius, cuius anno .xi. Ierusalem capta ad fundamentum subversa est. Nemo igitur putet eundem in Danielis principio Ioachim, qui in Ezechielis exordio Ioachin scribitur. Iste extremam sillabam "chim" habet, ille "chin", et ob hanc causam in evangelio secundum Matheum una videtur deesse generatio, quia secunda tesseradecas in Ioachim desinit filium Iosie; et tertia incipit a Ioachin filio Ioachim, quod ignorantes Porphirius calumniam struit ecclesie, suam ostendens imperitiam dum evangelistam Matheum arguere nititur falsitatis. … tradimus scribi … monstrat … fortitudinis fuisse victoriam … Domini nolumus. Ieremias Anathotites qui est viculus tribus ab Ierosolimis distans milibus, apud Taphnas in Egipto a populo lapidibus obrutus occubuit. Iacet vero ibi eo loco sepultus quo … habitaverat. Et quia postulatione sua defugati sunt ab eodem loco serpentes, … magna eum ibi religione Egiptii venerantur.

Incipit liber Ieremie prophete.

VERBA Ieremie filii Helchie de sacerdotibus qui fuerunt in Anathoth in terra Beniamin. Quod factum est verbum Domini ad eum in diebus Iosie filii Amon regis Iuda in tertiodecimo anno regni eius. Et factum est in diebus Ioachim filii Iosie regis Iuda usque ad consummationem undecimi anni Sedechie filii Iosie regis Iuda usque ad transmigrationem Ierusalem in mense quinto.

Et factum est verbum Domini ad me dicens: Priusquam te formarem in utero novi te, et antequam exires de vulva sanctificavi te, et prophetam in gentibus dedi te. Et dixi: A a a Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum. Et dixit Dominus ad me: Noli dicere quia puer sum, quoniam ad omnia que mittam te ibis, et universa quecumque mandavero tibi loqueris. Ne timeas a facie eorum, quia ego tecum sum ut eruam te, dicit Dominus. Et misit Dominus manum suam et tetigit os meum. Et dixit Dominus ad me: Ecce dedi verba mea in ore tuo. Ecce constitui te hodie super gentes et super regna, ut evellas et destruas et disperdas et dissipes et edifices et plantes, dicit Dominus omnipotens.

Et factum est verbum Domini ad me dicens: Quid tu vides Ieremia? Et dixi: Virgam vigilantem ego video. Et dixit Dominus ad me: Bene vidisti, quia vigilabo ego super verbo meo ut faciam illud.

Et factum est verbum Domini secundo ad me dicens: Quid tu vides? Et dixi: Ollam succensam ego video, et faciem eius a facie aquilonis. Et dixit Dominus ad me: Ab aquilone pandetur malum super omnes habitatores terre. Quia ecce ego convocabo omnes cognationes regnorum aquilonis, ait Dominus Deus, et venient et ponent unusquisque solium suum in introitu portarum Ierusalem, et super omnes muros eius in circuitu, et super universas urbes Iuda. Et loquar iudicia mea cum eis super omni malitia eorum qui dereliquerunt me, et libaverunt diis alienis, et adoraverunt opus manuum suarum. Tu ergo accinge lumbos tuos, et surge, et loquere ad eos omnia que ego precipio tibi. Ne formides a facie eorum, nec enim timere te faciam vultum eorum. Ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam, et in columpnam ferream, et in murum ereum super omnem terram, regibus Iuda, principibus eius et sacerdotibus et populo terre. Et bellabunt adversum te, et non prevalebunt, quia tecum ego sum, ait Dominus, ut liberem te.

Et factum est verbum Domini ad me dicens: Vade et clama in auribus Ierusalem dicens: Recordatus sum tui, miserans adolescentiam tuam et caritatem desponsationis tue, quando secuta es me in deserto, in terra que non seminatur. Sanctus Israel Domino, primitie frugum eius; omnes qui devorant eum delinquunt; mala venient super eos, dicit Dominus.

Audite verbum Domini domus Iacob et omnes cognationes domus Israel. Hec dicit Dominus: Quid invenerunt patres vestri in me iniquitatis, quia elongaverunt se a me, et ambulaverunt post vanitatem et vani facti sunt? Et non dixerunt: Ubi est Dominus qui ascendere nos fecit de terra Egipti, qui traduxit nos per desertum, per terram inhabitabilem et inviam, per terram sitis et imaginem mortis, per terram in qua non ambulavit vir neque habitavit homo? Et induxi vos in terram Carmeli ut comederetis fructum eius et optima

ulnus. et ingressi cōcumbaste[rent]am meam. et bēdixerunt mihi
posuerunt in abominationem.

Iacerdotes nō dixerūt: ubi est dominus. et tenentes legē nescie
erunt me. et pastores prevaricati sunt in me. et prophete proph[et]a
uerunt in baal. et ydolis secuti sunt. propterea adhuc iudicio cō
tendā uobis cam. aut dominus. et filios filiorū uestrorū disceptabo.
transite ad insulas cetthim et videte. et ad cedar mittite. et solliciti
te uehementer. et videte si factum est huiusce modi. Si mutauit
gēs deos suos. et certe ipsi nō sunt dii. populus meus mutauit gla
riam meam idolum.

Obstupescite cęli super hoc et porte eius desolamini uehemēter
dicit dñs. duo enim mala fecit populus meus. me derelinquerunt
fontē aquę uiue. ut foderent sibi cisternas dissipatas que cō
tinere nō ualent aquas. Numquid seruus est israhel. aut uerna
natus. quare ergo factus est in prędam. Super eum rugierunt leo
nes et dederunt uocem suam. posuerunt terrā eius in desertum
nem. exustę sunt ciuitates eius remanentes sine. et nō est qui habitet
in eis. filii quoq; nophe et thaphnes cōstupauerunt te. usq; ad
uertucem. Numquid nō tibi hoc fecisti derelinquendo
dominū deū tuum meo tpe quo ducebat te per uiā.
et nūc quid tibi in uia egypti ut bibas aquam turbidam.
et quid tibi cum uia assyriorum ut bibas aquam fluminis. Aggra
et te malitia tua. et auersio tua increpabit te. Scito igitur et
quia malū et amarum est. reliquisse te dominū deum tuū. et
non esse timorem eius apud te dicit dominus deus exercituū.
Ab hōc confregisti iugum meum. rupisti uincula mea. et dixi
sti nō seruiam. in omni enim colle sublimi. et sub omni ligno frō
doso. tu prostibulum habens meretrix.
go aūt plantaui te uineam electam. omne semen uerum.
quomodo ergo cōuersa es in amaritudinem alienā. Si lauerit
te nitro. et multiplicaueris herbam borith. maculata es
iniquitate tua coram me dicit dominus deus
uomodo dicis nō sum polluta. post baalim nō ambulaui.
uide uias tuas in conualle. scito quid feceris. Cursor leuis ex
plicans uias suas. onager assuetus in solitudine. In desiderio
ę sue. attraxit uentū amoris sui. quilibet auertere eā. omnes
qui querūt eā nō deficient. in mense eius inuenient eam.
prohibe pedem tuū a nuditate. et guttur tuum a situ. et dixisti de
sperauimus. nequaquā faciam. Adamaui quippe alienos. et post
eos ambulabo. Quomodo confunditur fur quando deprehē
ditur. sic cōfusi sunt domus israhel. ipsi et reges eorum. principes
et sacerdotes. et prophete eorum. dicentes ligno. tu es pater meus
es tu. et lapidi. tu genuisti me. verterunt ad me tergum.
et nō faciem. et tempore afflictionis sue dicent. Surge et li
bera nos. Vbi sunt dii tui quos fecisti tibi. surgant et li
berent te tempore afflictionis tue. Secundum numerum quip
pe ciuitatū tuarū erant dii tui iuda. Quid uultis mecum iudi
cio cōtendere. omnes dereliquistis me dicit dominus.
frustra percussi filios uestros. disciplinā nō receperunt.
deuorauit gladius uester prophetas uestros. quasi leo uastator ge
neremini uestre.

Videte uerbum domini. Numquid solitudo fui israhel
aut terra serotina. Quare ergo dixit populus meus. recessimus.
et nō ueniemus ultra. Numquid obliuiscitur uirgo ornā
mentum suum. aut sponsa fascie pectoris sui. populus autem meus ob
liuisci est mei diebus innumeris. Quid nitens es in amando
uiam tuam. ad querendā dilectionem. Quin et malas tuas
docuisti uias tuas. Et in alis tuis inuenta est sanguis animę
rum pauperum. et innocentium. non in fossis inuenisti eos. sed
super omnia memoratu. Et dixisti absq; peccato et innocens ego
sum. et propterea auertatur furor tuus a me. Ecce ego iudicio
tendam tecum. eo quod dixeris. nō peccaui. quia ut locuta es
nunciam erunt sermones tui. Et ab egypto confunderis sicut confusa es
ab assur. Nam et ab ista egredieris. et manus tue erunt super
caput tuum. quia obtriuit dominus confidentiā tuā. et nō ha
bebis in ea prosperū.

Vlgo dicit. Si dimiserit uir uxorem suam. et recedens ab eo
duxerit uirum alterum. numquid reuertetur ad eum ultra. nūquid
nō polluta et contaminata erit mulier illa. tu autem fornicata
es cum amatoribus multis. tamen reuertere ad me dicit dominus.
et ego suscipiam te. leua oculos tuos in directum. et uide ubi
que prostrata non fuisti. sedebas. expectans eos quasi latro in
solitudine. et polluta es terra in fornicationibus tuis. et in malitia

tua. Quamobrem prohibite sunt stille pluuiarum. et sero
tinus imber nō fuit. frons mulieris meretricis facta est
tibi. noluisti erubescere. Ergo saltē amodo uocā me pater
meus. dux uirginitatis mee tu es. Numquid iracundiā
perpetuā. aut perseuerabit in finem. ecce locuta es et fecisti mala
re potuisti.

Et dixit dominus ad me. In diebus iosie regis. Numquid uidisti
quid fecerit aduersarius ille. Abiit sibimet in omnem montem
excelsum. et subter ligno frondoso. et fornicata est ibi. Et dixi
cum fecisset hęc omnia ad me conuertere. et nō est reuersa. Et uidit per
uaricatrix soror eius iuda. quia propterea mechata est aduersarius
ille dimisissem eam. et dedissem ei libellū repudii. et nō time
uit perfidia soror eius iuda. sed abiens. et ipsa fornicata est
fornicatione sua. et contaminauit terram. et mechata est cum lapide
et cum ligno. Et nōbis. hic nō est reuersa ad me
perfidia soror eius iuda in toto corde suo. sed in mendacio. ait
dominus deus.

Et dixit dñs ad me. Iustificauit anima sua aduersarius ille. in
comparatione perfidie israhel. inde ad aquilonem. et dic. Reuertere aduersarius israhel. ait do
minus. et non auertam faciem meam a uobis. quia sanctus ego sum. dicit
dominus. et non irascar in eternum. tantum scito iniquitatem tuam.
quia in deum tuum preuaricata es. et dispersisti uias tuas alienis sub
omni ligno frondoso. et uocem meam nō audisti. ait dñs.
omnes filii reuertimini filii reuertentes. dicit dominus. quia ego
uir uobis. et assumam uos unum de ciuitate et duos de cognatione.
et introducā uos in syon. et dabo uobis pastores iuxta
cor meum. et pascent uos scientia et doctrina. Cumque multipli
cati fueritis et creueritis super terram in diebus illis. ait dominus.
nō dicent ultra. arca testamenti domini. nec ascendet super eam.
nec recordabuntur illius. nec memorabuntur. nec fiet ultra.
in tempore illo uocabit hierl solium domini. et congregabuntur ad
eam omnes gentes. in nomine domini hierl. et nō ambulabunt post
prauitatem cordis sui pessimi. In diebus illis ibunt domus iu
da ad domum israhel. et uenient simul de terra aquilonis ad ter
ram quam dedi patribus uestris. Ego aūt dixi.
quomodo ponam te in filiis. et tribuam tibi terram desiderabilem.
hereditatem speciosam exercituum gentium. et dixi patrem uocabis
me. et post me ingredi non cessabis. Sed quomodo si contemp
nat mulier amatorem suum. sic contempsit me domus israhel. di
cit dñs. Vox in uiis audita est. ploratus. ululatus. filiorum
israhel. quia iniquam fecerunt uiam suam. obliti sunt dominum
deum suum. Conuertimini filii reuertentes. et sanabo aduersiones ue
stras. ecce nos uenimus ad te. tu enim es dominus deus noster. vere in
dagibus. et in collibus. multitudo montium. vere in domino deo nostro
salus israhel. confusio comedit labores patrum nostrorum. ab adolescen
tia nostra. greges eorum. armenta eorum. filios eorum. et filias eorum. dor
miemus in confusione nostra. et operiet nos ignominia nostra.
quia domino deo nostro peccauimus nos. et patres nostri. ab adolescen
tia nostra. usque ad hanc diem. et non audiuimus uocem domini dei nostri.

Si conuertaris israhel ait dominus. ad me conuertere. Si abstu
leris offendicula tua a facie mea. et non nouebere. et iurabis
mus dñs in ueritate. et in iudicio. et in iustitia. et benedicent eis
gentes. ipsique laudabuntur. Hęc dicit dñs uiro et ha
bitatori. ierl. nouate uobis nouale. et nolite serere super
spinas. circumcidimini deo. auferte preputia cordis uestri.
uiri iudę et habitatores ierl. ne forte egrediatur ut ignis
indignatio mea. et succendatur et nō sit qui extinguat.
propter malignam cogitationem uestrā.
nuntiate in iuda. et auditum facite in ierl. loquimini et ca
nite tuba in terra. clamate fortiter et dicite. congregamini.
et ingrediamur ciuitates munitas. leuate signum in syon
confortamini. nolite stare. quia malum ego adduco ab
aquilone. contritionem magnam. Ascendit leo de cubili su
o. et spoliator gentium se leuauit. egressus est de loco suo. ut ponat
terram tuam in desolationem. ciuitates tue uastabuntur.
remanentes absq; habitatore. Super hoc accingite uos
cilicio. plangite. et ululate. quia non est auersus furor
domini a nobis.

Et erit in die illa. dicit dñs. peribunt cor regis. et cor principum. et obsti
pescent sacerdotes. et prophete obstupescent. et dixi. heu heu heu domine deus. ergo nequaquam decepisti populum hunc et
ierl. dicens. pax erit uobis. et ecce peruenit gladius

usque ad animam. In tempore illo dicetur populo huic et Ierusalem: ventus urens in viis que sunt in deserto, vie filie populi mei, non ad ventilandum et ad purgandum. Spiritus plenus ex his veniet mihi, et nunc ego loquar iudicia mea cum eis. Ecce quasi nubes ascendet, et quasi tempestas currus eius, velociores aquilis equi illius. Ve nobis quoniam vastati sumus. Lava a malitia cor tuum Ierusalem ut salva fias. Usquequo morabuntur in te cogitationes noxie? Vox enim annuntiantis a Dan, et notum facientis idolum de monte Ephraim. Dicite gentibus: ecce auditum est in Ierusalem custodes venire de terra longinqua, et dare super civitates Iuda vocem suam. Quasi custodes agrorum facti sunt super eam in gyro, quia me ad iracundiam provocavit, dicit Dominus. Vie tue et cogitationes tue fecerunt hec tibi; ista malitia tua, quia amara, quia tetigit cor tuum. Ventrem meum ventrem meum doleo, sensus cordis mei turbati sunt in me. Non tacebo, quoniam vocem bucine audivit anima mea, clamorem prelii. Contritio super contritionem vocata est, et vastata est omnis terra. Repente vastata sunt tabernacula mea, subito pelles mee. Usquequo videbo fugientem, audiam vocem bucine? Quia stultus populus meus me non cognovit; filii insipientes sunt et vecordes. Sapientes sunt ut faciant mala, bene autem facere nescierunt. Aspexi terram, et ecce vacua erat et nihil, et celos, et non erat lux in eis. Vidi montes, et ecce movebantur, et omnes colles conturbati sunt. Intuitus sum, et non erat homo, et omne volatile celi recessit. Aspexi, et ecce Carmelus desertus, et omnes urbes eius destructe sunt a facie Domini et a facie ire furoris eius. Hec enim dicit Dominus: deserta erit omnis terra, sed tamen consummationem non faciam. Lugebit terra, et merebunt celi desuper, eo quod locutus sum; cogitavi, et non penituit me, nec aversus sum ab eo. A voce equitis et mittentis sagittam fugit omnis civitas; ingressi sunt ardua et ascenderunt rupes; universe urbes derelicte sunt, et non habitat in eis homo. Tu autem vastata quid facies? Cum vestieris te coccino, cum ornata fueris monili aureo, et pinxeris stibio oculos tuos, frustra componeris; contempserunt te amatores tui, animam tuam querent. Vocem enim quasi parturientis audivi, angustias ut puerpere. Vox filie Sion intermorientis expandentisque manus suas: ve mihi quia defecit anima mea propter interfectos.

C. V. Circuite vias Ierusalem, et aspicite et considerate, et querite in plateis eius an inveniatis virum facientem iudicium et querentem fidem, et propitius ero ei. Quod si etiam vivit Dominus dixerint, et hoc falso iurabunt. Domine, oculi tui respiciunt fidem; percussisti eos et non doluerunt, attrivisti eos et renuerunt accipere disciplinam; induraverunt facies suas super petram, et noluerunt reverti. Ego autem dixi: forsitan pauperes sunt et stulti, ignorantes viam Domini, iudicium Dei sui. Ibo igitur ad optimates et loquar eis; ipsi enim cognoverunt viam Domini, iudicium Dei sui. Et ecce magis hi simul confregerunt iugum, ruperunt vincula. Idcirco percussit eos leo de silva, lupus ad vesperam vastavit eos, pardus vigilans super civitates eorum; omnis qui egressus fuerit ex eis capietur, quia multiplicate sunt prevaricationes eorum, confortate sunt aversiones eorum. Super quo propitius tibi esse potero? Filii tui dereliquerunt me, et iurant in his qui non sunt dii. Saturavi eos, et mechati sunt, et in domo meretricis luxuriabantur. Equi amatores et emissarii facti sunt; unusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat. Numquid super his non visitabo, dicit Dominus, et in gente tali non ulciscetur anima mea? Ascendite muros eius et dissipate, consummationem autem nolite facere; auferte propagines eius, quia non sunt Domini. Prevaricatione enim prevaricata est in me domus Israel et domus Iuda, dicit Dominus. Negaverunt Dominum et dixerunt: non est ipse, neque veniet super nos malum; gladium et famem non videbimus. Prophete fuerunt in ventum locuti, et responsum non fuit in eis; hec ergo evenient illis. Hec dicit Dominus Deus exercituum: quia locuti estis verbum istud, ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem, et populum istum in ligna, et devorabit eos. Ecce ego adducam super vos gentem de longinquo, domus Israel, ait Dominus, gentem robustam, ait Dominus, gentem antiquam, gentem cuius ignorabis linguam, nec intelleges quid loquatur. Pharetra eius quasi sepulchrum patens, universi fortes. Et comedet segetes tuas et panem tuum, devorabit filios tuos et filias tuas, comedet gregem tuum et armenta tua, comedet vineam tuam et ficum tuam, et conteret urbes munitas tuas in quibus tu habes fiduciam, gladio. Verumtamen in diebus illis, ait Dominus, non faciam vos in consummationem.

Quod si dixeritis: quare fecit Dominus Deus noster nobis hec omnia? dices ad eos: sicut dereliquistis me et servistis deo alieno in terra vestra, sic servietis alienis in terra non vestra. Annuntiate hoc domui Iacob, et auditum facite in Iuda dicentes: audi, popule stulte, qui non habes cor; qui habentes oculos non videtis, et aures et non auditis. Me ergo non timebitis, ait Dominus, et a facie mea non dolebitis? Qui posui harenam terminum mari, preceptum sempiternum quod non preteribit; et commovebuntur et non poterunt, et intumescent fluctus eius et non transibunt illud. Populo autem huic factum est cor incredulum et exasperans; recesserunt et abierunt, et non dixerunt in corde suo: metuamus Dominum Deum nostrum, qui dat nobis pluviam temporaneam et serotinam in tempore suo, plenitudinem annue messis custodientem nobis. Iniquitates vestre declinaverunt hec, et peccata vestra prohibuerunt bonum a vobis. Quia inventi sunt in populo meo impii insidiantes quasi aucupes, laqueos ponentes et pedicas ad capiendos viros. Sicut decipula plena avibus, sic domus eorum plene dolo; ideo magnificati sunt et ditati. Incrassati sunt et impinguati, et preterierunt sermones meos pessime. Causam vidue non iudicaverunt, causam pupilli non direxerunt, et iudicium pauperum non iudicaverunt. Numquid super his non visitabo, dicit Dominus, aut super gentem huiuscemodi non ulciscetur anima mea? Stupor et mirabilia facta sunt in terra: prophete prophetabant mendacium, et sacerdotes applaudebant manibus suis, et populus meus dilexit talia. Quid igitur fiet in novissimo eius?

C. VI. Confortamini filii Beniamin in medio Ierusalem, et in Thecua clangite bucina, et super Bethacarem levate vexillum, quia malum visum est ab aquilone et contritio magna. Speciose et delicate assimilavi filiam Sion. Ad eam venient pastores et greges eorum; fixerunt in ea tentoria in circuitu; pascet unusquisque eos qui sub manu sua sunt. Sanctificate super eam bellum; consurgite et ascendamus in meridie. Ve nobis, quia declinavit dies, quia longiores facte sunt umbre vesperi. Surgite et ascendamus in nocte, et dissipemus domos eius. Quia hec dicit Dominus Deus exercituum: cedite lignum eius et fundite circa Ierusalem aggerem; hec est civitas visitationis, omnis calumnia in medio eius. Sicut frigidam facit cisterna aquam suam, sic frigidam fecit malitiam suam. Iniquitas et vastitas audietur in ea coram me semper, infirmitas et plaga. Erudire Ierusalem, ne forte recedat anima mea a te, ne forte ponam te desertam terram inhabitabilem.

Hec dicit Dominus exercituum: usque ad racemum colligent quasi in vinea reliquias Israel. Converte manum tuam quasi vindemiator ad cartallum. Cui loquar et quem contestabor ut audiat? Ecce incircumcise aures eorum, et audire non possunt. Ecce verbum Domini factum est eis in opprobrium, et non suscipient illud. Idcirco furore Domini plenus sum, laboravi sustinens. Effunde super parvulum foris et super consilium iuvenum simul; vir enim cum muliere capietur, senex cum pleno dierum. Et transibunt domus eorum ad alteros, agri et uxores eorum pariter, quia extendam manum meam super habitantes terram, dicit Dominus. A minore quippe usque ad maiorem omnes avaritie student, et a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt dolum. Et curabant contritionem filie populi mei cum ignominia, dicentes: pax, pax, cum non esset pax. Confusi sunt qui abominationem fecerunt; quin potius confusione non sunt confusi, et erubescere nescierunt. Quam ob rem cadent inter ruentes; in tempore visitationis sue corruent, dicit Dominus.

Hec dicit Dominus: state super vias et videte, et interrogate de semitis antiquis que sit via bona, et ambulate in ea, et invenietis refrigerium animabus vestris. Et dixerunt: non ambulabimus. Et constitui super vos speculatores. Audite vocem tube. Et dixerunt: non audiemus. Ideo audite gentes, et cognosce congregatio, quanta ego faciam eis. Audi terra: ecce ego adducam mala super populum istum, fructum cogitationum eius, quia verba mea non audierunt, et legem meam proiecerunt. Ut quid mihi thus de Saba affertis, et calamum bene olentem de terra longinqua? Holocaustomata vestra non sunt accepta, et victime vestre non placuerunt mihi.

Propterea hec dicit Dominus: ecce ego dabo in populum istum ruinas, et ruent in eis patres et filii simul, vicinus et proximus peribunt.

Hec dicit dñs. Ecce ppl̃s uenit de terra aquilonis, et gens magna cõsurget a finib; terre. Sagitta et scutũ arripient. crudelis est et nõ miserebit. Vox eorum sonabit, et super equos ascendent. Sparati quasi uir ad pl̃m ad adũsum filia syon. Audiuimus famã eius, infirmate sunt manus nre. tribulatio apprehendit nos. dolores sicut parturiẽtis. Nolite egredi ad agrũ, nec uiã ambuletis. quoniã gladius inimici pauor in circuitu. filia ppli mei accingere cilicio, et conspergere cinere. Luctũ unigeniti fac tibi planctũ amarissimũ. quia repente ueniet uastator super te. [Jer. vi]

Robatorem dedi te in ppl̃o meo robustũ, et scies et probabis uiam eorũ. Omnes isti principes declinantes, ambulãtes fraudulenter. Aes et ferrũ omnes isti corrupti sunt. defecit sufflatorium in igne, frustra conflauit aurifex. malitia eorum non est consumpta. Argentũ reprobũ uocate eos, quia dñs proiecit illos.

Verbũ quod factum est ad ieremiã a dño dicente. Sta in porta domus dñi, et prædica ibi uerbum istud, et dic. Audite uerbum dñi omnis iuda qui ingredimini portas has ut adoretis dominum. hæc dicit dñs deus israhel. bonas facite uias uestras et studia uestra, et habitabo uobiscũ in loco isto. Nolite confidere in uerbis mendacii dicentes. templũ dñi templum dñi templum dñi est. quia si bene direxeritis uias uestras et studia uestra, si feceritis iudicium inter uirum et proximum eius, aduenam et pupillum, et uiduam non calumniamini, nec sanguinem innocentem effundatis in loco hoc, et post deos alienos non ambulaueritis in malũ uobismetipsis, habitabo uobiscũ in loco isto in terra quam dedi patribus uestris, a sæculo et usque in sæculum.

Ecce uos confidimini uobis in uerbis mendacii, quæ non proderunt uobis, furari, occidere, adulterari, iurare falsum, et libare baalim, et ire post deos alienos, quos ignoratis, et uenistis et stetistis coram me in domo hac in qua inuocatum est nomen meum, et dixistis in corde uestro. Liberati sumus eo quod faciamus omnes abominationes istas. Numquid spelunca latronum facta est domus ista in qua inuocatum est nomen meum in oculis uestris? Ego ego sum, ego uidi dicit dñs, et ad locum meum in silo, ubi habitauit nomen meum a principio, et uidete quæ fecerim ei, propter malitiam populi mei israhel. Et nunc quia fecistis opera hæc dicit dominus, et locutus sum ad uos mane consurgens, et loquens, et non audistis, et uocaui uos, et non respondistis. faciam domui huic in qua inuocatum est nomen meum, et in qua uos habetis fiducias, et loco quem dedi uobis, et patribus uestris, sicut feci silo. et proiiciam uos a facie mea, sicut proieci omnes fratres uestros, uniuersum semen ephraim. Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumas pro eis laudem et orationem, et non obsistas mihi. non enim exaudiam te. nunquid non uias eorum ipsi operantur ad iracundiam mihi, dicit dñs? nonne semetipsos in confusionem uultus sui? Propterea hæc dicit dñs deus. Ecce furor meus et indignatio mea conflabitur super locum istum super homines et super iumenta et super lignum regionis et super fruges terræ, et succendetur et non extinguetur.

Hæc dicit dñs exercituum deus israhel. holocaustomata uestra addite super uictimas uestras, et comedite carnes. quia non locutus sum patribus uestris, et non præcepi eis in die qua eduxi eos de terra ægypti, de holocaustomatibus et uictimis. sed hoc uerbum præcepi eis dicens. Audite uocem meam, et ero uobis deus, et uos eritis mihi in populum. et ambulate in omni uia quam mandauero uobis ut bene sit uobis. et audierunt, nec inclinauerunt aurem suam. sed abierunt in uoluptatibus, in pertinacia cordis sui mali. et facti sunt retrorsum et non in ante. a die qua egressi sunt patres eorum de terra ægypti usque ad diem hanc. et misi ad eos omnes seruos meos prophetas, per diem consurgens doctus eos, et misi. et non audierunt me, nec inclinauerunt aurem suam. sed indurati sunt, et peiora operati sunt quam patres eorum. Et loqueris ad eos uerba hæc, et non audient te, et uocabis eos, et non respondebunt tibi.

Et dices ad eos. Hæc est gens quæ non audiuit uocem dñi dei sui, nec recepit disciplinam. perijt fides, et ablata est de ore eorum.

Tonde capillum tuum, et proice, et sume in directum plagã. quia proiecit dñs et reliquit generationem furoris sui. quia fecerunt filii iuda malum in oculis meis dicit dñs. posuerunt offendicula sua in domo quæ uocatum est nomen meum, ut polluerent eam. et ædificauerunt excelsa topheth, quæ est in conualle filii ennom, ut incenderent filios suos et filias suas igni. quod non præcepi, nec cogitaui in corde meo. propterea ecce dies ueniunt dicit dominus, et non uocabitur amplius topheth et conuallis filii ennom, sed conuallis interfectionis, et sepelient in topheth eo quod non sit locus. Et erunt mortua corpora populi huius in escas uolucribus cæli et bestiis terræ, et non erit qui abigat. et quiescere faciam de urbibus iuda et de plateis hierusalem gaudium et lætitiam, uocem sponsi et uocem sponsæ. Inde solatione eius erunt uitia.

In tempore illo ait dominus, eicient ossa regis iuda, et ossa principum eius, et ossa sacerdotum, et ossa prophetarum, et ossa omnium habitatorum hierusalem de sepulchris suis. et proicient ea in conspectu solis et lunæ et omnis militiæ cæli, quæ dilexerunt et quibus seruierunt et post quos ambulauerunt et quos sciscitati sunt et adorauerunt. Non colligentur, et non sepelientur. in sterquilinium super faciem terræ erunt. Et eligent magis mortem quã uitam omnes qui residui fuerint de cognatione hac pessima in uniuersis locis quæ derelicta sunt ad quæ eiecti eos ibi dominus deus exercituum.

Et dices ad eos. Hæc dicit dñs. Exercituum. Numquid qui cadet non resurget, et qui auersus est non reuertetur? quare auersus est populus iste in hierusalem auersione contentiosa. Apprehenderunt mendacium et noluerunt reuerti. Attendi, et auscultaui. nemo quod bonum est loquitur. Nunquid nullus est qui agat pœnitentiam super peccato suo dicens. Quid feci? Omnis conuersus est ad cursum suum quasi equus impetum faciens in prœlio. Ecce milui in cœlo cognouit tempus suum. turtur et hirundo et ciconia custodierunt tempus adventus sui. populus autem meus non cognouit iudicium domini.

Quomodo dicitis. Sapientes nos sumus, et lex domini nobiscum est? Vere in mendacium operatus est stylus mendax scribarum. Confusi sunt sapientes, et perterriti et capti sunt. Verbum domini proiecerunt, et sapientia nulla est in eis. propterea dabo mulieres eorum extraneis, agros eorum hæredibus alienis. a minimo usque ad maximum omnes auaritiæ seruiunt. A propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt fraudem. Et sanabant contritionem filiæ populi mei ad ignominiam dicentes. pax pax. cum non esset pax. Confusi sunt quia abominationem fecerunt. iam magis confundi non erubescunt, nec uoluerunt erubescere. Propterea cadent inter corruentes. in tempore uisitationis suæ corruent dicit dñs.

Non est uua in uinea, et non est ficus in ficulnea. folium defluxit. et dedi eis quæ prætergrediuntur.

Quare sedemus? congregamini, et ingrediamur ciuitatem munitam, et sileamus ibi. quoniam dominus deus noster silere nos fecit. et potum dedit nobis aquam fellis. peccauimus enim domino. Exspectauimus pacem. et non erat bonum. tempus medicinæ. et ecce turbatio. A Dan auditus est fremitus equorum eius. a uoce hinnitus pugnatorum eius commota est omnis terra. Et uenerunt et deuorauerunt terram. et plenitudinem eius. urbem et habitatores eius. quia ecce ego mittam uobis serpentes regulos, quibus non est incantatio, et mordebunt uos ait dñs. dolor meus super dolorem. in me cor meum mœrens.

Vox clamoris filiæ populi mei de terra longinqua. Numquid dominus non est in Sion? aut rex eius non est in ea? Quare ergo me ad iracundiam concitauerunt in sculptilibus suis, et in uanitatibus alienis? Transiit messis, finita est æstas, et nos saluati non sumus. Super contritione filiæ populi mei contristatus sum, contristatus sum, et stupor obtinuit me. Numquid resina non est in galaad? aut medicus non est ibi? quare ergo non est obducta cicatrix filiæ populi mei?

Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrimarum? et plorabo die ac nocte interfectos filiæ populi mei? Quis dabit me in solitudine in diuersorio uiatorum? et derelinquam populum meum, et recedam ab eis? quia omnes adulteri sunt, cœtus perfidorum. Et extenderunt linguam suam quasi arcum mendacii, et non ueritatis, confortati sunt super terram. quia de malo ad malum egressi sunt. et me non cognouerunt dicit dominus.

Unusquisque se a fratre suo custodiat, et proximo suo non habeat fiduciam. quia omnis frater supplantans supplantabit, et omnis amicus fraudulenter incedet. et uir fratrem suum de

rndebit. et uentatem non laſinet. Fruerunt enim lũ
uam ſuam laqueũ dantũ. et nuque aget labor uerunt.
habitatio tua in medio doli. Dole renuerunt recire me di
cit dominus.

Propter hoc dicit dñs exercituũ. Ecce ego conflabo eos. et
probabo eos. quid enim aliud faciam a facie filie pli mei. A lingua enim
lingua egredietur dolosa locuta est. In ore suo pacem cum amico suo
loquitur. et occulte ponit ei insidias. Nũquid super his non
uisitabo dicit dñs. aut in gente huiusce modi non ulciscetur
anima mea.

Super montes assumam fletũ. et lamentum. et super speciosa
deserti planctũ. quia incensa sunt. eo quod non sit uir pertran
siens. et non audierint uocem possessoris. A uolucre celi usque ad
pecus recesserunt. et transierunt. et dabo Ierl in
acernosas arbores. et cubicula draconũ. Et ciuitates iuda in desola
tionem. eo quod non sit habitator. quis est uir sapiens qui in
telligat hec. et ad quẽ ora dñi facta sunt. ut annuntiet ea. Quare
perierit terra. et exusta sit quasi desertũ eo quod non sit qui
pertranseat. Et dixit dominus. quia dereliquerunt legem meam quã
dedi eis. et non audierũt uocem meam. et non ambulauerint
in ea. sed abierunt post prauitatem cordis sui. et post Baalim
quos docuerunt patres suos. Ideo hec dicit dominus exercituũ
deus israel. Ecce ego cibabo populum istum absinthio. et potũ
dabo eis. aquam fellis. Et dispergam eos in gentibus quas nescie
runt ipsi et patres eorum. et mittam post eos gladium donec
consumantur.

Hec dicit dñs deus exercituũ. Contemplamini et uocate lamen
tatrices. et uenient. Et ad eas qui sapientes sunt mittite
et festinent. et assumant super nos lamentũ. de
ducant oculi nri lacrimas. et palpebre nre defluant a
quis. quia uox lamentationis audita est de sion. Quomodo uas
tati sumus confusi ualde terre. quia dereliquimus terram
quia deiecta sunt tabernacula nra. Audite ergo mulieres
uerbum domini. et assumat auris uestre sermonem oris eius.
docete filias uestras lamentum. et unaquæque proximam suam
planctum. Quia ascendit mors per fenestras nostras. ingressa
est domos nras. disperdere paruulos de foris. nequeuntes de
plateis.

Hec dicit dominus. Loquere. mortuorum hominũ. et cadet quasi ster
cus. super faciem regionis. et quasi fenum post tergum metentis. et non est
qui colligat. Hec dicit dominus. Non glorietur sapiens in
sapientia sua. et non glorietur fortis in fortitudine sua. et non glorietur
diues in diuitiis suis. Sed in hoc glorietur qui gloriatur. scire
me et nosse. quia ego sum dominus qui facio misericordiam et
iudicium et iustitiam in terra. Hec enim placent mihi dicit dñs.
Ecce dies ueniũ dicit dominus. et uisitabo super omnẽ qui
circumcisum habet præputium super egyptum. et super iudam. et super
edom. et super filios ammon. et super moab. et super oẽs qui
tonsi sunt in comam habitant in deserto. quia oẽs gentes
habent præputium. omnis autem domus israel incircumcisi sunt corde.
Audite uerbum quod locutus est dominus super uos domus israel.
Hec dicit dñs. Iuxta uias gentium nolite discere. et a signis
celi nolite metuere quæ timent gentes. quia leges populorum uana
sunt. quia lignum de saltu scindit opus manuum artificis
ferro. Argento auro decorauerunt illud. clauis et malleis cõ
pegerunt. ut non dissoluatur. In similitudinem palme fabrefac
ta sunt. et non loquentur. portantes tollentur. quia incedere non
ualent. Nolite timere eos. quia nec male possunt facere.
nec bene. non est similis eis in hoc dñe. magnus es tu et magnum
nomen tuum in fortitudine. Quis non timebit te. O rex gen
tium tuus est decet enim te. quia inter cunctos sapientes gentium et in uni
uersis regnis eorum nullus est similis tui. Pariter insipientes et
fatui erudiuntur doctrina uanitatis eorum. Lignum est. argen
to inuolutum. de Tharsis adportatur. et aurum de Hophir opus ar
tificis. et manus cesarum. Hyacinthus et purpura indumentum eorum.
opus artificum uniuersa hec. dicit dñs. Sed deus uerus est. ipse deus ui
uens. et rex sempiternus. Ab indignatione eius commouebit
ter
ra. et non sustinebunt gentes comminationem eius.

Sic ergo dices eis. Dii qui celos et terram non fecerunt. pereant de ter
ra. et de his quæ sub celo sunt. Qui fecit terram in fortitudine sua. præ
parauit orbem in sapientia sua. et prudentia sua extendit celos. Ad
uocem suam dat multitudinem aquarum. et eleuat nebulas ab extremitate terre. fulgura in pluuiam fecit. et produ
xit uentum de thesauris suis.

Stultus factus est omnis homo ab scientia sua. confusus est omnis aurifex
sculptili. quia falsum conflauit. non est spiritus in eis. Vana sunt
opera erroris in tempore uisitationis sue peribunt. Non
his similis pars iacob. qui enim formauit omnia ipse est deus. et
rabdus hereditatis eius dominus exercituũ nomen illi.

Congrega de terra fiducionem tuam. habitatio obsidionem pa
ti dicit dominus. Ecce ego iaciam uos in gente hac. et habitatores eius
in hac uice. et tribulabo eos. ut inueniatur. Vehemens super
omnem eam. peßima plaga mea. Ego autem dixi. plane hec
infirmitas mea est. et portabo eam. Tabernaculum meum uastatum
est. et omnia funiculi mei distructa sunt.

Filii mei exierunt a me. et non sunt. non est qui extendat ultra
tentorium meum. et erigat pelles meas. quia stulte egerunt
pastores. et dominum non requisierunt. propter hoc non intellexerunt. et
omnis grex eorum dispersus est. Vox auditionis ecce uenit. et commo
tio magna de terra aquilonis. ut ponat ciuitates iuda in
solitudinem. et habitacula draconum. Scio domine quia non est
hominis uia eius. nec uiri est. ut ambulet. et dirigat gressus suos. corripe
me domine. uerumtamen in iudicio. non in furore tuo. ne forte ad
nichilum redigas me. Effunde indignationem tuam super gentes
quæ non cognouerunt te. et super prouincias quæ nomen
tuum non inuocauerunt. quia comederunt iacob. et de
uorauerunt eum. Consumpserunt illum et deleuerunt eius habitaculum.

Verbum quod factum est a domino ad ieremiam. ad dicendum.
Audite uerba pacti huius. et loquimini ad uirum iuda. et ad habitatores hierl. et dicetis ad
eos. Hec dicit dominus deus israel. Maledictus uir qui non audierit ver
ba pacti huius. quæ præcepi patribus uestris. die qua eduxi eos de terra
egypti. de fornace ferrea dicens. Audite uocem meam. et
facite ea iuxta omnia quæcumque præcepero uobis. et eritis mihi in populum. et ego ero uo
bis in deum. ut suscitem iuramentum quod iurauit patribus uestris. dare
eis terram lacte et melle fluentem. sicut est dies hec. et respon
dens dixi. Amen domine. et dixit dominus ad me. Prædica omnia uerba hec. in ciuitatibus iuda. et
foris hierl. dicens. Audite uerba pacti huius. et facite illa. quæ
præcepi patribus uestris in die qua eduxi eos de
terra egypti usque ad hanc diem. Obiurgans obiurgabam eos
surgens diluculo et testificans. dicens. Audite uocem meam. et
facite omnia sicut præcepi uobis. et eritis mihi in populum. et ego ero uo
bis in deum. ut suscitem iuramentum quod iurauit patribus uestris. dare
eis terram lacte et melle fluentem. sicut est dies hec. et respon
dens dixi. Amen domine. et dixit dominus ad me. Prædica omnia uerba hec. in ciuitatibus iuda. et
foris hierl. dicens. Audite uerba pacti huius. et facite illa. quæ
præcepi patribus uestris in die qua eduxi eos de terra
egypti usque ad hanc diem. Obiurgans obiurgabam eos de mane
surgens et testificans. dicens. Audite uocem meam. et non audierunt. nec inclinauerunt
aurem suam. et abierunt unusquisque in prauitate cordis sui
mali. et induxi super eos omnia uerba pacti huius quæ præcepi ut facerent
et non fecerunt.

Et dixit dominus ad me. Inuenta est coniuratio in uiris iuda
et in habitatoribus hierl. Reuersi sunt ad iniquitates patrum
suorum. qui renuerunt audire uerba mea. Et ipsi ergo abierunt
post deos alienos ut seruirent eis. Irritum fecerunt
domus israel et domus iuda pactum meum quod pepigi cum patribus
eorum.

Quam ob rem hec dicit dñs. Ecce ego inducam super eos malum.
quod exire non poterunt. et clamabunt ad me. et non
exaudiam eos. Ibunt ciuitates iuda et habitatores hierl.
et clamabunt ad deos quibus libant. et non saluabunt eos in tempo
re afflictionis eorum. Secundum numerum ciuitatum tuarum erant
dii tui iuda. et secundum numerum uiarum ciuitatis hierl posuistis
aras confusionis. aras ad libandum baalim.

Tu ergo noli orare pro populo hoc. nec assumas pro eis laudem. et ora
tionem. quia non exaudiam in tempore clamoris eorum ad me in
tempore afflictionis eorum.

Quid est quod dilecta mea in domo mea facit scelera multa.
numquid carnes sanctæ auferent a te malitias tuas. In quibus glo
riata es. Olivam uberem pulchram speciosam. uocauit
dominus nomen tuum. Aduersum uocem loquelæ grandis exarsit ignis
in ea. et combusta sunt frangenta eius. Et dominus exercituum
qui plantauit te. locutus est super te malum. propter malum
domus israel et domus iuda quæ fecerunt sibi ad irritandum me. libando
Baalim.

Domine ostendisti mihi et agnoui. tunc ostendisti mihi studia eorum. Et ego quasi agnus mansuetus qui portatur
ad victimam. et non agnoui. quia super me cogitauerunt
consilia dicentes. Disperdamus lignum in panem eius. et eradi
camus eum de terra uiuentium. et nomen eius ultra non memore
tur. Domine. Dominus exercituum. qui iudicas iuste et
probas renes et corda. uidam ultionem tuam ex eis. Tibi enim reu
elaui causam meam domine deus meus.

Propterea hec dicit dominus ad uiros anathoth. qui quærunt animam tuam

et dicunt: Non prophetabis in nomine domini et non morieris in manibus nostris. Propterea haec dicit dominus exercituum. Ecce ego visitabo super eos. iuvenes eorum morientur in gladio. filii eorum et filiae morientur in fame. et reliquiae non erunt ex eis. Induco enim malum super viros anathot annum visitationis eorum.

C. XII

Iustus quidem tu es domine si disputem tecum. verumtamen iusta loquar ad te. quare via impiorum prosperatur. bene est omnibus qui praevaricantur et inique agunt. Plantasti eos et radicem miserunt. proficiunt et faciunt fructum. prope es tu ori eorum. et longe a renibus eorum. Et tu domine nosti me. vidisti me. et probasti cor meum tecum. Congrega eos quasi gregem ad victimam. et sanctifica eos in die occisionis. Usquequo lugebit terra et herba omnis regionis siccabitur propter malitiam habitantium in ea. consumptum est animal et volucre. quoniam dixerunt non videbit novissima nostra. Si cum peditibus currens laborasti quomodo contendere poteris cum equis? cum autem in terra pacis securus fueris quid facies in superbia iordanis? Nam et fratres tui et domus patris tui et ipsi pugnaverunt adversum te et clamaverunt post te plena voce. Ne credas eis cum locuti fuerint tibi bona. Reliqui domum meam. dimisi hereditatem meam. dedi dilectam animam meam in manu inimicorum eius. Facta est mihi hereditas mea quasi leo in silva. dedit contra me vocem. ideo odivi eam. Numquid avis discolor hereditas mea mihi? numquid avis tincta per totum? Venite congregamini omnes bestiae terrae. properate ad devorandum. Pastores multi demoliti sunt vineam meam. conculcaverunt partem meam. dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis. Posuerunt eam in dissipationem. luxitque super me. Desolatione desolata est omnis terra. quia nullus est qui recogitet corde. Super omnes vias deserti venerunt vastatores. quia gladius domini devorabit ab extremo terrae usque ad extremum eius. non est pax universae carni. Seminaverunt triticum et spinas messuerunt. hereditatem acceperunt et non eis proderit. confundemini a fructibus vestris. propter iram furoris domini. Haec dicit dominus. adversum omnes vicinos meos pessimos. qui tangunt hereditatem quam distribui populo meo israel. Ecce ego evellam eos de terra eorum et domum iuda evellam de medio eorum. Et cum evellero eos. convertar et miserebor eorum. et reducam eos virum ad hereditatem suam. et virum in terram suam. Et erit si eruditi didicerint vias populi mei ut iurent in nomine meo vivit dominus. sicut docuerunt populum meum iurare in baal. aedificabuntur in medio populi mei. Quod si non audierint. evellam gentem illam evulsione et perditione ait dominus.

C. XIII

Haec dicit dominus ad me. Vade et posside tibi lumbare lineum et pones illud super lumbos tuos. et in aquam non inferes illud. Et possedi lumbare iuxta verbum domini et posui circa lumbos meos. Et factus est sermo domini ad me secundo dicens. Tolle lumbare quod possedisti. quod est circa lumbos tuos. et surgens vade ad euphraten. et absconde illud ibi in foramine petrae. Et abii et abscondi illud in euphraten sicut praeceperat mihi dominus. Et factum est post dies plurimos dixit dominus ad me. Surge et vade ad euphraten. et tolle inde lumbare quod praecepi tibi ut absconderes illud ibi. Et abii ad euphraten et fodi et tuli lumbare de loco ubi absconderam illud. et ecce computruerat lumbare. ita ut nullo usui aptum esset. Et factum est verbum domini ad me dicens. Haec dicit dominus. Sic putrescere faciam superbiam iuda et superbiam ierusalem multam. populum istum pessimum. qui nolunt audire verba mea. et ambulant in pravitate cordis sui. abieruntque post deos alienos ut servirent eis. et adorarent eos. Et erunt sicut lumbare istud quod nullo usui aptum est. Sicut enim adheret lumbare ad lumbos viri. sic agglutinavi mihi omnem domum israel. et omnem domum iuda dicit dominus. ut essent mihi in populum et in nomen et in laudem et in gloriam. et non audierunt. Dices ergo ad eos sermonem istum. Omnis laguncula implebitur vino. et dicent ad te. Numquid ignoramus quia omnis laguncula implebitur vino? Et dices ad eos. Haec dicit dominus. Ecce ego implebo omnes habitatores terrae huius. et reges qui sedent de stirpe david super thronum eius. et sacerdotes et prophetas. et omnes habitatores ierusalem ebrietate. Et dispergam eos virum a fratre suo. et patres et filios pariter ait dominus. Non parcam et non concedam. neque miserebor ut non disperdam eos. Audite et auribus percipite. nolite elevari. quia dominus locutus est. Date domino deo vestro gloriam antequam contenebrescat. et antequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos. Expectabitis lucem et ponet eam in umbram mortis. et in caliginem. Quod si hoc non audieritis. in abscondito plorabit anima mea a facie superbiae. Plorans plorabit et deducet oculus meus lacrimam. quia captus est grex domini. Dic regi et dominatrici. Humiliamini sedete. quia descendit de capite vestro corona gloriae vestrae. Civitates austri clausae sunt. et non est qui aperiat. translata est omnis iuda transmigratione perfecta. Levate oculos vestros et videte qui venitis ab aquilone. Ubi est grex qui datus est tibi. pecus inclitum tuum? Quid dices cum visitaverit te? tu enim docuisti eos adversum te. et erudisti in caput tuum. Numquid non dolores apprehendent te quasi mulierem parturientem? Quod si dixeris in corde tuo quare evenerunt mihi haec? propter multitudinem iniquitatis tuae revelata sunt verecundiora tua. pollutae sunt plantae tuae. Si mutare potest aethiops pellem suam. aut pardus varietates suas. et vos poteritis benefacere cum didiceritis malum. Et disseminabo eos quasi stipulam quae vento raptatur in deserto. Haec sors tua parsque mensurae tuae a me dicit dominus. quia oblita es mei. et confisa es in mendacio. Unde et ego nudavi femora tua contra faciem tuam. et apparuit ignominia tua. adulteria tua et hinnitus tuus. scelus fornicationis tuae super colles in agro vidi abominationes tuas. Vae tibi ierusalem. non mundaberis post me usque quo adhuc.

C. XIIII

Quod factum est verbum domini ad hieremiam de sermonibus siccitatis. Luxit iudaea et portae eius corruerunt et obscuratae sunt in terra et clamor ierusalem ascendit. Maiores miserunt minores suos ad aquam. venerunt ad hauriendum. et non invenerunt aquam. reportaverunt vasa sua vacua. confusi sunt et afflicti et operuerunt capita sua propter vastitatem terrae. quia non venit pluvia in terra. confusi sunt agricolae operuerunt capita sua. Nam et cerva in agro peperit et reliquit. quia non erat herba. Et onagri steterunt in rupibus. traxerunt ventum quasi dracones. defecerunt oculi eorum. quia non erat herba. Si iniquitates nostrae responderint nobis. domine fac propter nomen tuum. quoniam multae sunt aversiones nostrae. tibi peccavimus. Expectatio israel salvator eius in tempore tribulationis. quare quasi colonus futurus es in terra. et quasi viator declinans ad manendum? quare futurus es velud vir vagus et fortis qui non potest salvare? Tu autem in nobis es domine. et nomen tuum invocatum est super nos. ne derelinquas nos. Haec dicit dominus populo huic qui dilexit movere pedes suos et non quievit. et deo non placuit. Nunc recordabitur iniquitatum eorum. et visitabit peccata eorum. Et dixit dominus ad me. Noli orare pro populo isto in bonum. Cum ieiunaverint non exaudiam preces eorum. Et si obtulerint holocaustomata et victimas. non suscipiam eas. quoniam gladio et peste et fame ego consumam eos. Et dixi. a a a domine deus. prophetae dicunt eis non videbitis gladium et fames non erit in vobis. sed pacem veram dabit vobis in loco isto. Et dixit dominus ad me. Falso prophetae vaticinantur in nomine meo. Non misi eos et non praecepi eis. neque locutus sum ad eos. visionem mendacem et divinationem et fraudulentiam et seductionem cordis sui prophetant vobis. Ideo haec dicit dominus de prophetis qui prophetant in nomine meo quos ego non misi dicentes. gladius et fames non erit in terra hac. In gladio et fame consumentur prophetae illi. et populi quibus prophetant erunt proiecti in viis ierusalem prae fame et gladio. et non erit qui sepeliat eos. ipsi et uxores eorum. filii et filiae eorum. et effundam super eos malum suum. Et dices ad eos verbum istud. Deducant oculi mei lacrimam per noctem et diem et non taceant. quoniam contritione magna contrita est virgo filia populi mei. plaga pessima vehementer. Si egressus fuero ad agros. ecce occisi gladio. et si introiero civitatem. ecce attenuati fame. propheta quoque et sacerdos abierunt in terram quam ignorabant. Numquid proiciens abiecisti iudam? aut syon abominata

ta est. nã tua. & anime ego pusillus nosten ut nulla sit ca
mutat. & expectauimus pacem & non est bonum. & tempus sa
nitatis. & ecce turbatio. Cognouimus domine delictum
nãm nr̃m iniquitates patrũ nr̃ũ. quia peccauimus tibi. Ne
obsides nos opprobrium ppter nomen tuũ. neq; facias nobis
quimelium. Solu gloriose me recordare. ne irrit̃ fiat pa
ctum tuũ nobiscũ. Nũquid sunt in sculptilibus gentiũ q
pluant. aut celi possunt dare imbres. Nonne tu es dñe
deus nr̃. quem expectauimus. & fecisti omnia ista. Exx.

Dixit dominus ad me. Si steterint moyses & samuhel
coram me. non est anima mea ad populum istum. Eice illos & de me
regrediantur. Cũq; dixerint tibi. ad quod egrediemur. dices
ad eos. hec dicit dominus.
Qui ad mortem ad mortem. & qui ad gladium ad gladium. & qui ad
famem ad famem. & qui ad captiuitatem ad captiuitatem.
Et visitabo super eos quatuor species dicit dñs. gladium
ad occisionem. & canes ad lacerandũ. & volatilia celi & bestias
terre ad devorandũ & dissipandum. Et dabo eos in
commotionem universis regnis terre. pp̃ manasses filiũ ezechie
regis iuda. super omnibus q̃ fecit i hierl. Quis enim misebitur
tui hierl. aut quis contristabit̃ pro te. aut quis ibit ad rogandũ
pro te. ut interroget me. dicit dominus. retrorsum
abisti. & extendam manũ meam super te. & interficiam
te. Labore rami rogatus sum dispergere eos in populis & non
dispersi sunt. interfici populo meo. & non sunt
reuersi. multiplicate sunt mihi ultra arenã maris. induxi eis super matres adolescentis
meridie. misi super eas subito angustiam & terrorem.
infirmata est q̃ peperit septem. defecit anima ei.
occidit ei sol. cũ adhuc esset dies. confusa est & erubuit.
Et reliquos eorum in gladio dabo in conspectu inimicorum eorum.
ait dominus.
De th̃ mihi me quare genuisti me uirũ rixe. uirũ discor
die in uniuersa terra. Non feneraui nec fenerauit mi
hi quisquam. Omnes maledicũt mihi. dicit dñs. Si non re
liquie tue in bonũ. si non occurrere tibi in tempore afflic
tionis. & in tempore tribulationis & angustie inimici. Num
quid fœderabit ferrum ferro ab aquilone. & es fortitudo aurichalci
& rigidus murus tuus in direptionem dabo gratis in omnibus pec
catis tuis. & in omnibus terminis tuis. & adducã inimicos tuos
de terra quam nescis. quia ignis succensus est in furore meo
super uos ardebit.
Tu scis domine recordare mei. & uisita me. & ultiscere me ab
his qui persequũtur me. Noli in patientia tua suscipere me.
scito q̃m sustinui propter te opprobrium. & inuenti sunt ser
mones tui. & comedi eos. & factus est mihi uerbum tuum in gaudi
um & letitiam cordis mei. q̃m inuocatum est nomen
tuum super me. domine deus exercituum. Non sedi in consi
lio ludentium. & gloriatus sum a facie manus tue. Solus sede
bam q̃m indignatione replesti me.
Quare factus est dolor meus perpetuus & plaga mea desperabilis renuit curari. Vere
tu quasi aqua infidelis non fortis. & aquas q̃ fallunt. pp̃ hoc hec dicit dominus. Si conuerteris. conuertam
te. & ante faciem meam stabis. & si separaueris pretiosum a uili
sicut os meum eris. conuertentur ipsi ad te. & tu non conuerteris ad
eos. & dabo te populo huic in murum ereum fortem. & bellabunt ad
uersus te. & non preualebunt. quia ego tecum sum ut saluem te.
ait dominus. & liberabo te de manu pessimo
rum. & redimam te de manu fortium.
Et factum est uerbum dñi ad me dicens. Non accipies uxorem. &
non erunt tibi filii & filie in loco isto. quia hec dicit dñs. super
filios & filias qui generantur in loco isto. & super matres eorum
que genuerunt eos. & super patres eorum de quorum stirpe sunt
nati in terra hac. Mortibus egritudinum morientur. non plan
gentur. & non sepelientur. In stercus humi super faciem terre
erunt. & gladio & fame consumentur. & erunt cadauera
eorum escam uolatilibus celi & bestiis terre. Hec enim dicit dñs.
Ne ingrediaris domum luctus. neq; uadas ad plangendum.
neq; condoleas eis. quia abstuli pacem meam a populo isto dicit
dominus. misericordiam & miserationes. Et morientur grandes
& parui in terra hac. non sepelientur. neq; plangentur. Et
non se incident. neq; caluitium fiet pro eis. & non frangent pa
nem in luctu eorum ut consolentur eos super mortuo. Et
non dabunt eis potum ad bibendum consolationis super patre suo &
matre eius domum conuiuii non ingredieris. ut sedeas cum eis
et comedas & bibas. Quia hec dicit dominus deus exercituum de
us israhel.
Ecce ego auferam de loco isto in oculis uestris & in diebus uestris. uocem
gaudii & uocem letitie. uocem sponsi & uocem sponse. Et cũ
annuntiaueris populo huic omnia uerba hec. & dixerint tibi. quare
locutus est dominus super nos omne malum grande istud. & quod
nr̃a quis iniquitas mea. aut quod peccatum nr̃m q̃ peccauimus
domino deo nr̃o. Dices ad eos
quia dereliquerunt patres uestri me. ait dñs. & abierunt
post deos alienos. & seruierunt eis & adorauerunt eos. et
me dereliquerunt. & legem meam non custodierunt. Et quia
peiora operati estis. quã patres uestri. Ecce ego abolam uos
quosq; post prauitatem cordis uestri malui. ut me non audiatis.
& ejiciam uos de terra hac in terram quã ignoratis uos & patres
uestri. & seruietis ibi diis alienis die ac nocte. qui non dabunt uobis
requiem.
Propterea ecce dies uenient dicit dñs. & non dicetur ultra ju
ramentum dominus qui eduxit filios israhel de terra egypti. sed uiuit
dñs qui eduxit filios israhel de terra aquilonis. & de uniuersis
terris ad quas ejecerat eos. et reducam eos in terram suam. quam
dedi patribus eorum.
Ecce ego mittã piscatores multos dicit dominus. & piscabũ
tur eos. Et post hec mittã eis multos uenatores. & uenabũ
tur eos de omni monte. & de omni colle. et de cauernis petrarum. q
oculus meus super omnes uias eorum. non est absconditum a facie mea
nec obtectus est iniquitas eorum ab oculis meis. Et reddam primum
& duplicabo iniquitates & peccata eorum. eo quia polluerunt terram
meam in morticinis idolorum suorum. & abominationibus suis impleuerunt hereditatem meam.
Domine fortitudo mea & robur meum & refugium meum in die
tribulationis. Ad te gentes uenient ab extremis terre. & dicent.
Vere mendacium possederunt patres nostri uanitatem q̃ non est in eis nec
prosunt. Numquid faciet sibi homo deos & ipsi non sunt dii. Ideo
ecce ego ostendam eis vicem hanc. ostendam eis manum
meam. & scient quia nomen meum dominus.
Peccatum iude scriptum est stilo ferreo. in ungue adamantino exaratum super latitudinem cordis eorum. & cornibus
altarium eorum. cum recordati fuerint filii eorum altarium eorum
& lucorum suorum lignorum super montes excelsos. Super colles agri. fortitudinem tuam. substantias tuas
omnes thesauros tuos in direptionem dabo. excelsa tua propter peccata in cunctis finibus tuis. & hereditabis sine me
dium ab hereditate tua quã dedi tibi. & seruire te faciam inimicis tuis in terra
quã ignoras. quia ignem succendisti in furore meo usque
in eternum ardebit.
Hec dicit dominus. Maledictus homo qui confidit in homine
& ponit carnem brachium suum. & a domino recedit cor eius. Erit enim quasi myrice in deserto. & non uidebit cum
uenerit bonum. sed habitabit siccitatem in deserto in terra sa
lsuginis & non habitabitur.
Benedictus uir qui confidit in domino. & erit dominus fiducia eius.
Et erit quasi lignum quod transplantatur secus aquas. quod ad humorem
mittit radices suas. & non timebit cum uenerit estus.
Et erit folium eius uiride. & in tempore siccitatis non erit sollicitum.
nec aliquando desinet facere fructum. Pravum est cor omnium.
& inscrutabile. quis cognoscet illud. Ego dominus scrutans cor.
& probans renes. qui do unicuique iuxta uiam suam & iuxta fructum
adinuentionum suarum.
Perdix fouit quod peperit. sicut dimisit. et non in iudicio. Fecit
diuitias & non cum equitate. in dimidio dierum suorum derelinquet eas. & in nouissimo suo erit
insipiens. Solium gloriæ altitudo. a principio locus sanctificationis nr̃e. expectatio israhel.
Omnes qui te derelinquunt confundentur. recedentes a me in
terra scribentur. quia dereliquerunt uenam aquarum uiuentium dominum.
Sana me domine & sanabor. saluum me fac & saluus ero. quoniam
laus mea tu es. Ecce ipsi dicunt ad me. Vbi est uerbum domini ueniat
et ego non fui turbatus. te pastorem secutus. & diem hominis non
desideraui. tu scis egressum de labiis meis rectum coram
obtutu tuo fuit. non sis mihi in terrorem. tu fortitudo mea.
in die afflictionis. confundantur qui me persequuntur et
non confundar ego. paueant illi & non paueam ego. Induc

super eos die malicionis et duplica contricione eterne eos.

Hec dicit dñs adme. Vade et sta i portis filioꝝ plebis tue
per quam ingrediuntur reges iuda et egredientur. et cūcte
portis hierl. et dices ad eos. Audite uerbū dñi reges iuda. et oēs iudei. et cūcti qui habitatores hierl qui ingre-
dimini p portas istas. Hec dicit dominus custodite animas ue-
stras. et nolite portare pondera in die sabbati. nec introfe-
ratis p portas hierl. Et nolite eicere onera de domibus uestris
die sabbati. et omne opus non facietis. Sanctificate diem
sabbati sicut precepi patribus uestris. Et nō audierūt. nec in-
clinauerūt aurem suam. sed induraverunt ceruicē suā
ne audirent me. et ne acciperent disciplinā. Et erit si
audieritis me dicit dominus. ut nō inferatis onera per portas
ciuitatis huius in die sabbati. et sanctificetis diem sab-
bati ne faciatis in eo omne opus. ingredientur per portas
ciuitatis huius reges et principes sedentes super solium
dauid. et ascendentes in curribus et equis ipsi et principes eo-
rum uiri iuda. et habitatores hierl. et habitabit ciui-
tas ista in sempiternū. Et uenient de ciuitatibus iuda. et
de circuitu hierl. et de terra beniamin. et de campestribus et de
montuosis. et ab austro. portantes holocaustū et uictimā
et sacrificiū et thus. et ferentes oblationem in domū
domini. Si autē non audieritis me ut sanctificetis diem
sabbati. et ne portetis onus. et ne inferatis per portas hier
in die sabbati. succendā ignē in portis eius. et deuorabit
domos hierl. et nō extinguetur.

Hec dicit dñs ad me. Vade et descende in domū figuli. et ibi audies uba mea. et descendi in domū figuli. et ecce ipse faciebat opus sup rotā. et dissipatum est
opus quod ipse faciebat. eluto manibus figuli. conuersusque fe-
cit aliud uas sicut placuerat in oculis eius ut fi-
ceret. Et factū est uerbū domini ad me dicens. Nūquid sicut figulus iste nō potero facere uobis domus israhel di-
cit dominus. Ecce sicut lutū in manu figuli. sic uos
in manu mea domus israhel. Repente loquar
aduersum gentē et aduersū regnū. ut eradicem. et
dissipem. et disperdā illud. Si penitentiā egerit gens
illa a malo suo. quod locutus sum aduersus eam. agam et ego pe-
nitentiam super malo quod cogitaui ut faceret ei. Et si
subito loquar de gente et regno. ut edificem et plantem
illud. Si fecerit malū in oculis meis. ut nō audiat uo-
cem meā. pensum a quo et ego super bono quod locutus
sum ut faciam ei.

Nunc ergo dic uiro iude et habitatoribus hierl. dicens. Hec
dominus. Ecce ego fingo contra uos malū. et cogito contra
uos cogitationem. Reuertatur unusquisque a uia sua ma-
la. et dirigite uias uestras et studia uestra. quid diuertit. despe-
rauimus. post cogitationes enim nostras ibimus. et unus-
quisque pauitatem cordis sui mali faciemus. Propterea
dicit dominus. interrogate gentes. quis audiuit ta-
lia horribilia quę fecit uirgo israhel. Numquid deficiet de petra
agri niue libani. aut euelli possunt aquę erumpentes frigi-
de defluentes. qui obliti sunt mei populus meus frus-
tra libauit. et impingere eos fecit in uiis suis. in semitis seculi.
ut ambularent per semitas non tritas. ut fieret ter-
ra eorum in desolationem et sibilum sempiternum. Omnis
qui pertransierit per eam obstupescet. et mouebit caput suum. Sicut
uentus urens. dispergam eos coram inimico. dorsum et non
faciem ostendam eis in die perditionis eorum.

Et dixerunt. Venite cogitemus contra ieremiam cogitationem.
non enim peribit lex a sacerdote. neque consilium a sapiente. nec
sermo a propheta. Venite et percutiamus eum lingua et ne
attendamus ad uniuersos sermones eius. Attende domine ad
me. et audi uocem aduersariorum meorum. Numquid redditur
pro bono malum quia foderunt foueam animę meę. Recor-
dare quod steterim in conspectu tuo. ut loquerer pro eis bonum. et auer-
terem indignationem tuam ab eis. Propterea da filios eo-
rum in famē. et deduc eos in manus gladii. fiant uxores eo-
rum absque liberis. et uidue. et uiri earum interficiantur morte. iu-
uenes eorum confodiantur gladio in prelio. Audiatur clamor
de domibus eorum. Adducas enim super eos latronem subi-
te. quia foderunt foueam ut caperent me. et laqueos ab-
sconderunt pedibus meis. Tu autē domine scis omne consilium
eorum aduersus me in mortē. Ne propitieris iniquitati eo-
rum et peccatum eorum a facie tua non delebitur. fiant corruentes
in conspectu tuo. tempore furoris tui. abutere eis.

Hec dicit dominus. Vade et accipe lagunculā figuli de
testa ueteranorum populi. et de testa seniorum sacerdotum. et egredere
ad uallem filii ennom. quę est iuxta introitum porte fictilis. et pro-
dicabis ibi uerba quę ego loquar ad te. et dices. Audite uerbū
domini reges iuda et habitatores hierl. hec dicit dñs exercitu-
um deus israhel. Ecce ego inducam afflictionem super locum istum. et
uitabunt eum qui audierint illam. tinnient aures eius. eo quod
reliquerint me et alienum fecerint locum istum. et libauerint in
eo diis alienis. quos nescierunt ipsi et patres eorum. reges iu-
da. et repleuerint locum istum sanguine innocentium. et edifi-
cauerunt excelsa baalim. ad comburendos filios suos igni
in holocaustum baalim. quod non precepi nec locutus sum. nec as-
cenderit in cor meum. propterea ecce dies uenient dicit dñs.
et non uocabitur locus iste amplius topheth. et uallis filii ennom.
sed uallis occisionis. Et dissipabo consilium iude et hierl in loco
isto. et subuertam eos gladio in conspectu inimicorum suorum et
in manu querentium animas eorum. et dabo cadauera eorum escam
uolatilibus celi et bestiis terre. Et ponam ciuitatem hanc in
stuporem et sibilum. omnis qui pertransierit per eam obstu-
pescet. et sibilabit super uniuersam plagam eius. Et cibabo
eos carnibus filiorum suorum et filiarum suarum. Et unusquis-
que carnes amici sui comedet. in obsidione et tribulatione qua co-
artabunt eos inimici eorum et qui querunt animas eorum.

Et confringes lagunculam coram uiris qui ibunt tecum
et dices ad eos. Hec dicit dñs exercituum deus israhel. Sic
conteram populum istum et ciuitatem istam. sicut quis
confringit uas figuli quod non potest ultra instaurari. Et in topheth sepelie-
mini. eo quod non sit alius locus ad sepeliendum. Sic faciam
loco huic ait dominus et habitatoribus eius. ut po-
nam ciuitatem istam sicut topheth. Et erunt domus hierl et
domus regum iuda. sicut locus topheth immundus. omnes do-
mus super quarum domatibus sacrificauerunt omni militie
celi. et libauerunt libamina diis alienis.

Venit autem ieremias de topheth. quo miserat eum dñs
ad prophetandum. et stetit in atrio domus domini. et dixit
ad omnem populum. Hec dicit dñs exercituum deus israhel. Ecce ego
inducam super ciuitatem hanc. et super omnes uillas eius. omne
malum quod locutus sum aduersus eam. quia obdurauit
ceruicem suam. ne audiret sermones meos.

Et audiuit phasur filius emmer sacerdos. qui erat princeps in domo dñi. hieremiam prophetantem sermones
istos. et percussit phasur hieremiam prophetam. et misit eum in
neruum qui erat in porta beniamin superiora domus dñi. Cū
autem illuxisset in crastinum. eduxit phasur hieremiam de
neruo. dixitque ad eum hieremias. non phasur uocauit do-
minus nomen tuum: sed pauorem undique. quia hec dicit dñs. Ec-
ce ego dabo te in pauorem tibi et omnibus amicis tuis. et ecce tu uide-
bis in oculis tuis. et uniuersam iudam dabo in manu regis babilonis. et transducet eos in babilo-
nem. et percutiet eos gladio. et dabo uniuersam substantiam ciuitatis
huius. et omnem laborem eius. et omnia pretiosa eius. cunctosque thesau-
ros regum iude dabo in manu inimicorum eorum. et diripient
eos et tollent. et ducent in babilonem. Tu autem phasur. et
omnes habitatores domus tue. ibitis in captiuitatem. et in babi-
lone morieris. ibique sepeliris tu et
omnes amici tui. quibus prophetasti mendacium.

Seduxisti me domine. et seductus sum. fortior me fu-
isti et ualuisti. factus sum in derisum tota die. omnes illudebant
mihi. quia ab oloquor. uociferans iniquitatem. et
uastitatem clamito. Et factus est mihi in sermo-
nem domini in opprobrium et in derisum tota die. Et dixi non recor-
dabor eius. neque loquar ultra in nomine illius. Et
factus est in corde meo quasi ignis exestuans. clausum
in ossibus meis. et defeci ferre. et sustinere non ualui. Audiui
enim contumeliam multorum. et terrorem in circuitu. per-
sequimini. et persequamur eum: omnes uiri pacifici qui cu-
stodiebant latus meum. si quomodo
decipiatur. et prualebimus aduersus eum. et sumamus ultionem ex eo. Dominus autem mecum est tanquam bellator

forus adarco qui psecūtur me. cadēt rūl furm erūt. ofūl
dētur ue heminter. quia nō ītelleg ver ūle obpbriū sēp ītīnū
q mūq; delebī. Tu autē dñe ne ēcētuū ptator nīr. q
unde ītenes ēor. ūdūm ālōm ultionē tuam ex ēs. ubi
nū reuelauī cām meā. Cantate dño. laudate dñm
ū. q liberauit āiam pauperis de manu malop.

Maledicta dies in qua natus sum. dies in qua peperit me
mat mā non sit bñdicta. Maledictus uir qui nūtiauit
patri meo dicens. natus est tibi puer masculus. rīlēgra
bit eum. Sit ūō ille ut ciuitates quas subuer
tit dñs rō pēnituit eū. Audiat clamorē mane. et ululā
tū in tp meridiano. qui nō interfecit me. nullus ut fieret
mat mea sepulchrū. aut ulua eius ceperus ēt. Quare
de ulua egressus sum. ut uiderē labore rdolorē. et cōsum
ēr tur ignominia dies mee.

Cxxi. Verbū qd factū ē ad ieremīā a dño. cū misīt ad eū rex sedēcī
phatur filiū melchie. et sophoniā filiū maasie sacerdotē. ā
dicens. Interroga pro nobis dñm. quia nabuchodonosor rex
babilonis pugnat adūsus nos. si forte faciat dñs nob
bilem. secdm oīa mirabilia sua. rrecedat ab nobis. Et dix
it ieremias ad eos. sic dicetis sedecie. Hec dicit dñs deus isrl. ec
ce ego conuertā uasa belli q in manibus uīris sunt. rquibus uos
pugnatis aduersum regē babilonis et chaldeos qui obsid
ent uos murario. et congregabo eos in medio ciuita
tis huius. Et debellabo ego uos manu extenta et brachio
forti. et in furore. et indignatione. et ira grandi. et p
cutiam habitatores ciuitatis huius. homines et bestie. pestilē
tia magna morientur. Et pōst hec dicit dominus. dabo sedechiā
regem iuda. et seruos eius et pplm eius quicunq; fuerint
in ciuitate hac a peste. a gladio et fame. in manu nabucho
donosor regis babilonis. et in manu inimicorum eorum. et in
manu querentiū animas eorum. et percutiet eos in ore gladii. et nō
misereb̄ nec parcet. nec miserebīt. Et ad pplm huic di
ces. Hec dicit dominus. Ecce ego do coram uobis uiam uite. et
uiam mortis. Qui habitauerit in hac urbe morietur gla
dio. et fame et peste. Qui aūt egressus fuerit et transfugerit
ad chaldeos qui obsident uos. uiuet et erit ei anima sua
sīc spolium. Quia posui faciem meā super ciuitatem hanc in
malū et nō in bonū ait dñs. In manu regis babilonis dabit
eam et succendet eā igni. rdo mū regis iuda.

Audite uerbum domini domus dauid. Hec dicit dominus.
Judicate mane iudicium. et eruite ui oppressum de manu ca
lumniatoris. ne forte ignescat quasi ignis indignatio
mea. et succendatur et non sit qui extinguat propter ma
lum studiorum uestrorum. Ecce ego ad te habitatorem mon
tis solitudinis. ait dominus. qui dicitis. Quis
descendet nos. et quis ingredietur domos nostras. Et visita
bo super uos iuxta fructum studiorum uestrorum dicit dominus.
et succendā ignem in saltu eius. et deuorabit oīa in circui
tu eius.

Cxxii. Hec dicit dominus. descende in domū regis iuda. et loquere
ibi uerbum hoc et dices. Audite uerbū domini rex iuda qui se
des super solium dauid. tu et serui tui et populus tuus qui in
gredimini per portas istas. Hec dicit dñs. Facite iudicium et
iustitiam. et liberate ui oppressum de manu calumniatoris. et ad
uenā et pupillū et uiduā nolite contristare nec opprimatis
eos. neq; effundatis sanguinē innocentē in loco isto. Si
enī facientes feceritis uerbū istud. ingredientur per
portas domus huius reges sedentes in throno dauid. ascen
dentes curribus et equis. ipse et serui et po
pulus eorum. Si uero nolueritis audire uerba hec. in memetipso
iurauī dicit dñs. quia in solitudinē erit domus ista. Quia hec dicit do
minus super domū regis iuda. Galaad tu mihi caput libani. si
nō posuero te solitudinem uicinas habitabiles ciuitates
in superbe. interficiam uirum et arma eius. et succidēt
electas cedros tuas. et proiicient in ignem. et transi
bunt gentes multe per ciuitatē hanc. et dicet unusquisq;
proximo suo. Quare fecit dñs sic ciuitati huic grandi. et
respondebunt. eo q derelīquerint pactū domini dei sui.
et adorauerint deos alienos. et seruierint eis.

Nolite flere mortuum. nec lugeatis super eū fletu. plī
gite eū qui egreditur. qm nō reuertetur ultra. nec uide
bit terrā nātiuitatis sue.

Cum sedisset dñs filius iosie regis iuda pro patre suo. qui egressus est de loco isto. Non reuertetur
huc ām plus. sed in loco ad quē trāstulit eū ibi morietur. et terrā istā
nō uidebit āplius.

Ve qui edificat domū suā nō in iustitia. et cenacula sua nō in
diuo. Amicū suū opprimet frustra. et mercedē eius nō reddet
ei. Qui dicit edificabo mihi domū latā. et cenacula spatiosa. qui
aperit sibi fenestras. et ducit laquaria cedrina. pingitq; sinopi
de. Nūquid regnabis. quōm conferte cedro. pater tuus. nūquid
nō comedit et bibit. et fecit iudicium et iustitiam. et ea bona erāt
ei. Judicauit causam pauperis egentis. et bonū erat ei. Nūquid non
hoc ipsum est scire me. dicit dñs. Tui uero oculi et cor tuum non sunt
nisi super auaritiam tuam et super sanguinem innocentem fundendum. et ad calu
miam. et ad conflandum malum opus.

Propterea hec dicit dñs ad iechoniam filium iosie regem iuda. non plā
gent eum sic fratres sorores. non lamentabūt eum sic dñe. et heu
domine. Sepultura asini sepelietur. putre factus et proiec
tus extra portas ierl. Ascende libanum et clama. et in basan da uo
cem tuam. et clama a transeuntibus. quia contriti sunt omnes amatores tui. Locutus sum ad te in abundantia tua. dixisti
non audiam. Hec est uia tua ab adolescentia tua. quia non
audisti uocem meam. Omnes pastores tuos pascet uentus.
et amatores tui in captiuitatem ibunt. Et tunc confundēris et
erubescas. a uocem malitia tua. q sedes habitans in cedro. et nidificas
in petra. quō ingemueris. cū uenierint tibi dolores quasi parturiētis.

Viuo ego dicit dominus. quia si fuerit iechonias filius ioachim
rex iuda anulus in manu dextera mea. inde euellā eum. Et
dabo te in manu querentiū animam tuam. et in manu quorum tu formi
dat faciem. et in manu nabuchodonosor regis babilonis. et in ma
nu chaldeorum. Et mittā te et matrem tuam que genuit te in terram
alienam. in qua nati estis ibi. et ibi morietur. in terra autem ad qua
ēm leuant animas suas. ut reuertantur illuc nō reuertentur. Nūd
quid uas fictile abiectum et confractum est iechonias. aut numquid uas
absq; omni uoluptate. quare abiecti sunt ipse et semen eius.
et proiecti in terram quā ignorabant. Terra terra terra. audi uer
bum domini. Hec dicit dñs. Scribe uirum istum sterilem. uirum q
in diebus suis nō proficiet. Nec enim erit ultra de semine eius qui
sedeat super solium dauid. et potestatem habeat ultra in iuda.

Ve pastoribus qui dispergunt. et dilacerant gregem pascue mee
dicit dñs. Ideo hec dicit dñs deus isrl. ad pastores qui pas
cunt pplm meum. Vos dispersistis gregem meum. et eiecistis eos. et
non uisitastis eos. Ecce ego uisitabo super uos per uestros malignum
studiorum uestrorum ait dominus. Et ego congregabo reliquias gre
gis mei de omnibus terris ad quas eiecero eos illuc. et conuer
tā eos ad domum suam. et crescent. et multiplicabuntur. et suscita
bo super eos pastores. et pascēt eos. non formidabunt
ultra. et non pauebunt amplius. neque erunt ex nō dicit dñs.
ecce dies uenient dicit dñs. et suscitabo dauid germen iustum.
et regnabit rex. et sapiens erit. et faciet iudicium et iustitiam
in terra. In diebus illius saluabitur iuda. et israel habitabit confi
denter. et hoc est nomen quod uocabunt eum dominus iustus noster. Ecce dies
uenient dicit dominus. et nō dicent ultra uiuit dominus qui edu
xit filios israel de terra egipti. sed uiuit dominus qui eduxit et
adduxit filios israel de terra aquilonis et de cunctis terris in quas
eiecerat eos. et habitabunt in terra sua.

Contritum est cor meum in medio mei. contremuerunt oīa ossa mea.
factus sum quasi ebrius. et quasi homo madidus a uino. a facie do
mini et a facie uerborum sanctorum eius. quia adulterii repleta est terra.
quia a facie maledictionis luxerunt terre. facte sunt uie eorum de
terior. et cursus eorum malus. et fortitudo eorum directum
non. Quia prophete et sacerdotes polluti sunt. et in domo mea in
uenta malum eorum ait dñs. Ideo uia eorum erit quasi lubricum
in tenebris. impellentur et corruent in ea. Afferam enim
super eos malum. annum uisitationis eorum ait dñs. et in prophe
tis samarie uidi fatuitatem. et prophetabant in baal. et decipie
bant populum meum israel. Et in prophetis hierusalem uidi similia horribilia.
adulterantes et ambulantes. et confortauerunt manus pessimorum.
ut nō reuerteretur unusquisq; a malitia sua. Facti sunt mihi
omnes ut sodoma. et habitatores eius sicut gomorra.
Propterea hec dicit dominus exercituum ad prophetas. Ecce ego ci
babo eos absinthio. et potabo eos felle. A prophetis enim exiit egressa pollutio super omnem terram. Hec dicit dominus

ereretuũ. Nolite audire ũba ꝓphaꝝ. qui ꝓphetant uo
bis & decipiunt uos. ꝟ uisionem cordis sui loquuntur. non
de ore dñi. dicũt his qui blasphemãt me. locutus est
dñs. pax erit uobis. & oĩ qui ãbulant ī prauitate cordis
sui dixerũt. non ueniet sup uos malum. ¶ quis enim af
fitit ī cõsilio dñi. & uidit & audiuit sermonẽ eius aut cõtem
uit ũbũ illius. & audiuit.
Ecce turbo dñi ex indignatiõe egredit. & tẽpestas erũpẽs
super caput impioꝝ ueniet. non reuertetur furor dñi. usq
dũ faciat. & usq dũ cõpleat cogitationẽ cordis sui. ī nouis
simis diebꝰ ī telligetis consiliũ eius.
Non mittebã ꝓphetas & ipsi currebant. non loquebar ad eos. & ipsi
ꝓphetabant. Si stetissent in cõsilio meo. & notos fecissent
uerba mea ꝓpl meo. auertissem utiq eos a uia sua mala
& a cogitationibꝰ suis pessimis. putasne deus de uicino ego
sum dicit dñs. & nõ deus de longe? ¶ occultabit̃ uir in ab
scondita. & ego nõ uidebo eũ dicit dominus. nũquid nõ
celũ & terrã ego ipleo dicit dñs.
Audiui quid dixerunt ꝓphetantes in nomine meo mendacia
dicentes. somniauit somniauit. usq quo istud in
de cor ꝓphaꝝ uaticinantiũ mendacia. & ꝓphantiũ seductiõ
nes cordis sui. & uolunt facere ut obliuiscatur ꝓpls mei
nominis mei. in somnis eorũ. quos narrant unusquisq ad
proximũ suũ sicut obliti sunt patres eorũ nois mei. ꝓpter
baalim. ꝓphã qui habet somniũ narret somniũ. & qui habet sermonẽ meum lo
quatur sermonẽ meum uere. quid paleis ad triticũ dicit do
minus. nũquid nõ uerba mea sunt quasi ignis dicit dñs. &
quasi malleus conterens petrã.
Propterea ecce ego ad ꝓphetas aut dicit dñs qui furantur uer
ba mea unusquisq ab proximo suo. Ecce ego ad ꝓphetas aut dicit do
minus. qui assumunt linguas suas. & aiunt dicit dñs. Ec
ce ego ad ꝓphetas somniantes mendacia aut dicit dñs. & narrant
ea & seduxerunt ꝓplm meum in mendacio suo & in
miraculis suis cum ego non miserim eos nec mandauerim eis.
qui nichil ꝓfuerunt ꝓplo huic dicit dñs. Si ergo interrogauit
te ꝓpl aut sacerdos dicens. quę est onus domini.
dices ad eos. Vos estis onus & proiciam uos dicit dñs. & ꝓphã
qui dixerit onus domini. ꝑ hanc domum & super ciuitatem
hanc. ut sit onus super uirum illum & super domũ eius. hec di
cetis unusquisq ad proximũ suũ. & ad fratrem suum. Quid respon
dit dominus. & quid locutus est dñs. Et onus dñi ultra non m
emorabit̃. quia onus erit unicuiq de uerbo suo. Et puer
sos uerba dei uiuentis. dñi exercituũ dei nr̃i. Dicis ad ꝓphetã
interrogãt. Quid respondit tibi dñs. & quid locutus est dñs. Si aut
onus dñi dixerit. ꝓpt hoc ita dicit dñs. quia dixistis sermo
nẽ istũ onus dñi. & misi ad uos dicens. Nolite dicere onus
dñi. ꝓpterea ecce ego tollã uos. portãs. & derelinquã uos & ci
uitatẽ quã dedi uobis. & patribꝰ uestris a facie mea. & dabo
uos opprobriũ sempiternũ & ignominiã sempitẽnã q nũq
obliuione delebitur.
Ostendit michi dñs. & ecce duo calathi pleni ficibꝰ ante
templũ dñi. postquã transtulit nabuchodonosor rex ba
bilonis iechoniã filiũ ioachim regẽ iuda. & ꝓceres eius.
& fabros & clausorẽ. de hierl. & adduxit eos in babilonem.
& calathus unus ficus bonas habebat nimis. ut soli
ent ficus cẽ ꝓmi tẽporis. & calathus unus ficus habe
bat malas nimis. q̃ comedi nõ ꝓterãt eo q̃ cẽnt ma
le. & dixit dominus ad me. quid tu uides ieremia. & dixi ficus. ficus bonas. bonas ualde. & malas malas ualde. q̃
comedi nõ ꝓsũt eo q̃ sint male. & factũ est uerbum dñi ad
me dicens. Hec dicit dñs deus israhel. Sicut ficus hec bone. sic cog
noscã transmigrationẽ iude quã emisi de loco isto in terrã
chaldeoꝝ in bonũ. & ponã oculos meos super eos ad placẽ
dum. & reducã eos in terrã istã. & ędificabo eos & nõ destruã. &
plantabo eos & nõ euellã. & dabo eis cor ut sciant me. q
ego sũ dominus. & erũt mihi in populũ. & ego ero eis in deũ.
quia reuertẽtur ad me ī toto corde suo. & sicut ficus pe
ssime q̃ comedi nõ ꝓsũt eo q̃ sunt male. Hec dicit do
minus. sic dabo sedeciam regẽ iuda & ꝓceres eius. & reli
quos de hac ciuitate. qui remanserũt in terra hac. & qui habitant
in terra egypti. & dabo eos in uexationem. in afflictionẽ. in
regnis terre. in opprobriũ & in prouerbium. & in fabulam. & in puerbiũ & in
maledictionem in uniuersis locis. ad quę eiecero eos. &
mittã in eos gladiũ. & famem. & pestẽ donec cõsumãt
de terra quã dedi eis & patribus eorũ.
Verbũ quod factum est ad ieremiam de omni populo iude. in anno quarto ioa
kim filii iosie regis iuda. ipse est annus primus nabuchodo
nosor regis babilonis. quod locutus est ieremias ꝓpheta ad oẽm
populum iuda. & ad uniuersos habitatores hierl dicens. A tercio
decimo anno iosie filii amon regis iuda. usq ad diem hanc.
ipse est. xxiii. anni. factus est uerbum dñi ad me. & locu
tus sum ad uos. dicens. cõsurgens. & loquens ne taceatis.
& misit dñs ad uos omnes seruos suos ꝓphetas surgens de ma
ne & mittens. & ne audistis. neq; inclinastis aurem uestram ut
audiretis. cũ dicẽt. reuertatur unusquisq a uia sua ma
la. & a pessimis cogitationibꝰ uestris. & habitabitis in terra q̃
dedit dominus uobis & patribꝰ uestris. a seculo & usq in seculũ. &
nolite ire post deos alienos ut seruiatis eis. & adoretis eos.
neq; ad iracundiã me ꝓuocetis. in operibꝰ manuũ uestrarũ. & nõ
affligã uos. & nõ audistis me dicit dominus. ut me ad ir
am ꝓuocaretis. in operibꝰ manuũ uestrarũ ī malum
uestrum. ꝓpterea hec dicit dñs exercituũ. pro eo q̃ nõ audistis uer
ba mea. ecce ego mittã & assumã uniuersas cognationes aq
lonis. ait dominus. & nabuchodonosor regem babilonis
seruũ meũ. & adducã eos super terram istam. & super habi
tatores eius. & super omnes nationes que in circuitu illius sũt.
& interficiã eos. & ponam eos in stuporẽ. & in sibilũ & in solitu
dines sempiternas. & auferã ex eis uocem gaudii. & uocem lętitie. uo
cem sponsi. & uocem sponse. uocem molentis manum & lucernę.
& erit uniuersa terra ī solitudinẽ & ī stuporẽ. & seruient
omnes gentes istę regi babilonis. lxx. annis. & cũ impleti
fuerint. lxx. anni. uisitabo super regem babilonis.
& super gentem illam dicit dominus iniquitatẽ eorũ.
& super terram chaldeoꝝ. & ponã illã in solitudines sempi
ternas. & adducã super terrã illam oĩa uerba mea & o
mnia scripta ei. omne q̃ scriptum est ī libro isto & quęcũq
ꝓphetauit hieremias ad uniuersas gentes. quia multe gentes & reges magni. & seruierũt eis. & red
dã eis secundum opera eorũ. & secundum facta manuum suarũ.
Hec dicit dñs deus exercituũ deus israhel. Sume calicem uini
furoris huius de manu mea. & ꝓpinabis de illo cunctis gẽ
tibus ad quas ego mittam te. & bibent. & mouebũtur. &
insanient. a facie gladii quem ego mittã inter eos. & accepi
calicem de manu dñi. & ꝓpinaui cunctis gentibus ad quas
misit me dñs. hierl & cunctis uidã & regibꝰ eius. & ꝓn
cipibus eius ut darẽ eos in solitudinem & in stuporem.
& in sibilum. & in maledictionem. sicut ẽ dies istius. ꝓ pharao
ne regi egypti & seruis eius. & principibus eius & ꝓ omni ꝓpl eius.
& uniuersis gentibus eius & regibus terre hus. & omnibus regibus aquilonis
regibus terre
& ꝓ omnibus regibus terre q̃ habitant in terra
Sus. & omnibus regibus philistiim. & ascalo
nitis & gazę. & accaron. & reliquis azoti. & idumee. & moab.
& filiis ammon. & omnibus regibus tyri. & omnibus regibus sydonis.
& regibus insularũ qui sunt trans mare. & dedan. & the
mam. & buz. & omnibus qui attondent comã. & omnibus regibus
arabie. & omnibus regibus populi mixti qui habitant in des
erto. & omnibus regibus zamri. & omnibus regibus elam. & omnibus
regibus medorum. & omnibus regibus aquilonis. de prope & de lon
ge. unicuiq ex fratre suo. & omnia regna terre q̃ sunt
super faciem eius sunt. & rex sesach bibet post eos. Et dices
ad eos. Hec dicit dñs exercituũ deus israhel.
Bibite & inebriamini. & uomite & cadite. neq; surgatis a fa
cie gladii quem ego mittã inter uos. Et cũq; noluerint ac
cipere calicem de manu tua. ut bibant. dices ad eos. Hec dicit
dominus exercituũ. Bibẽtes bibetis. quia ecce in ciuitate
in qua inuocatum est nomen meum ego incipio affligere. quos
quasi innocentes sim munes eritis. non eritis immunes. Gladium
enim ego uocaui super oẽs habitatores terre. dicit dominus exer
cituum. Tu ergo ꝓphetabis ad eos oĩa uba hec. & dices ad illos.
Dominus de excelso rugiet. & de habitaculo sco suo dabit
uocem suam. rugiens rugiet super decorẽ suũ. Celeuma
quasi calcantiũ dabitur. & peruenit sonitus usq ad extrema terre. quia iudicium domino
ad gentes iudicatur. ipse cum omni carne. impios tradidit gla
dio dicit dominus. Hec dicit dñs exercituũ. Ecce egredie
tur de gente in gentem. & turbo magnus egredietur. a fi
nibus terre. Et erunt interfecti dñi. in die illa a finibus terre
usq ad fines eius. non plangentur. & non colligentur. &

dissipabuntur. ī terra quilibet sup̄ sua ē terre uacabūt.

Ululate pastores r clamate. r aspergite uos cinere opulenta gregis. quoplen sūt dies uestri. ut in ficta uasa cadetis. r dissipabimini. r cadet sicut unus pōsū. r ybit fuga a pastoribus. et saluabo eos ab opulentia gregis. uox clamoris pastoz. r ululatus opulentū gregis. quia uastauit dñs pascua eoz. et cōticuerunt aule pacis a facie ire furoris dñi. dereliquit quasi leo ubera sua. facta ē terra eoz in desolationē a facie ire columbe. r a facie ire furoris dñi.

Capvi.

In pncipio regni ioachim filii iosie regis iuda. factus est uerbs ū istud a dño dicens. Hec dicit dominus. Sta in atrio domus dñi. r loquere ad oēs ciuitates iuda de quibus uenitur ut adorēt in domo dñi uniuersos sermones quos ego mandaui tibi. ut loquaris ad eos. noli subtrahere uerbū. si forte audiant r conuertantur unus quisq; a uia sua mala. r penitebit me mali q cogito facere eis. pp malitiā studioz eoz. et dices ad eos. Hec dicit dñs. Si non audieritis me. ut ambuletis in lege mea quam dedi uobis. r audiatis sermones seruoz meoz pphaz de ego mitto ad uos de nocte surgēs. r dirigens. r nō audiatis. dabo domū istā sicut silo. r urbē hāc dabo in maledictionem cūctis gentibus terre. et audierūt sacerdotes r pphete. r oēs populus hieremiā loquentē uerba hec in domo dñi.

Cumq; cōpleret hieremias loquens oīa uerba q pcepit ei dñs ut loqueret ad uniuersum populū. apprehenderūt eū sacerdotes r pphe r omnis populus dicentes. morte morieris. quare pphetasti in nomine dñi dicens. Sicut silo erit domus hec. r urbs ista desolabit. et congregatus est pplus adu⁹s hieremiam in domū dñi. et audierūt principes iuda ubi. r ascenderūt de domo regis in domū dñi. r sederunt in introitu porte domus noue. et locuti sūt sacerdotes r pphete ad principes r ad omnem populū dicentes. iudicium mortis est huic. quia pphetauit ad uos in nomine dñi dei uestri sicut audistis aurib uris

et ait hieremias ad pncipes r ad uniuersum pplm dicens. Dñs misit me ut pphetē ad domū istā. r ad urbē hāc oīa uba q audistis. Nūc ergo bonas facite uias uras r studia ura. r audite uocē dñi dei uri. r penitebit eum mali. q locutus est ad uos. ego autem ecce in manibus uris sum. facite mihi q bonū r rectū est in oculis uris. Verūtamen scitote r cognoscite. q si interficietis me sanguinē innocētē tribuetis super uos metipsos r super ciuitatē istā. r habitatores eius. In ueritate enī misit me dñs ad uos ut loquerer in auribus uris uniuersa uba hec. et dixerūt pncipes r oīs pplus ad sacerdotes r pphetas. Non est uir hic iudicium mortis. quia in nomine dñi dei nri locutus est ad nos.

Surgentes autem quidā de senioribus terre. dixerūt ad omnē cetū pplī loquentes. Micheas de morasthi fuit pphetans in diebus ezechie regis iuda. r ad omnem pplm iuda dicens. Hec dicit dominus exercituū. Sion quasi ager arabit r ierl macerabit. r mons domus dñi quasi excelsa silue erūt. numquid morte morietur ezechias rex iuda. r omnis iuda. Numquid non timuerūt dñm r deprecati sunt faciem dñi. r penituit dominū malū q locutus fuerat ad uersum eos. nos facimus malum hoc grande. decretum mortis. Fuit quoq; ur pphetans in nomine dñi. urias filius semei de cariathiarim. r pphetauit ad uersus ciuitatem istā. r ad uersus terrā hāc iuxta uniuersa uba hieremie. et audiuit rex ioachim. r omnes potentes r pncipes uba illius. et quesiuit rex interficere eū. r audiuit urias r timuit. fugitq; r ingressus est egiptū. et misit ioachim rex uiros in egiptū helchatam filiū achobor. r uiros cū eo. et eduxerunt uriam de egipto. r adduxerūt eū ad regē ioachim. r percussit eum gladio. r iecit cadauer eius in sepulchra filioz populi. Ieremie autem manus ahicham filii saphan fuit ne traderetur in manus pli. ut interficerēt eū.

Capvii.

In pncipio regni ioachim filii iosie regis iuda. factus est ūbū istud ad hieremiā a dño dicens.

Hec dicit dñs ad me. Fac tibi uincula r cathenas. r pone eas in collo tuo. r mittes eas ad regē edom. r ad regem moab. r ad regem filioz ammon. r ad regē tyri. r ad regem sidonis. r in manu nūcioz qui uenerūt ierl ad sedeciam regē iuda. r

Capviii.

precipies eis ut ad dños suos loquātur. Hec dicit dñs exercituū deus israel. Hec dicetis ad dominos uros. Ego feci terrā r hominem r iumenta q sūt super faciem terre in fortitudine mea magna r in brachio extento. r dedi eā ei qui placuit mihi. et nūc tradidi omes terras istas in manu nabuchodonosor regis babilonis serui mei. insuper r bestias agri dedi ei ut seruirent illi. r seruāt ei omnes gentes r filio eius. r filio filii eius. donec ueniat tps terre ei⁹. r multi gentes r reges magni. Gens aut r regnū q nō seruierit nabuchodonosor regi babilonis. r qui cervicē suā non miserit sub iugū regis babilonis. in gladio r fame. r pestilentia uisitabo super gentē illā ait dñs donec consumā eos in manu eius.

Vos ergo nolite audire pphas uros. r diuinos uros. r somniantes uos et augures. r maleficos uros qui dicūt uobis. ñ seruietis regi babilonis. quia mendacia pphetant uobis ut longe faciant uos de terra ura. r eiciant uos. r pereatis. porro gentes q subiecerint ceruicem suā iugo regis babilonis. et seruierint ei. dimittā eas in terra sua dicit dominus. r colent eā. et habitabūt in ea. r ad sedeciam regē iuda locutus sum secūdū oīa uerba hec. Subiicite ceruices uras iugo regis babilonis. r seruite ei r pplo eius. r uiuetis. Quare moriemini tu r pplus tuus gladio. r fame r pestilentia. sicut locutus est dominus ad gentem q seruire noluerit regi babilonis. Nolite audire uerba pphetarū dicentiū uobis. nō seruietis regi babilonis. quia mendacium pphetant uobis. quia ego non misi eos ait dominus. r ipsi pphetant in nomine meo mendaciter. ut eiciam uos. et pereatis. tam uos. quā pphete qui uaticinantur uobis. et ad sacerdotes r ad omnem populum istum loquutus sū dicens. Hec dicit dñs. Nolite audire uba pphaz uestroz qui pphant uobis dicentes. Ecce uasa domini reuertentur de babilone. nē cito. Mendacium enim pphant uobis. nolite ergo audire eos. Si seruite regi babilonis. r uiuetis. Cur uastabit

Vare desertā facta est ciuitas insolitudinem est si pphe sunt. et si ūbū domini mecū. occurrāt nūc dño exercituū. ut nō ueniāt uasa q derelicta fuerant in domo dñi. r in domo regis iuda. r ierl. in babilonē. Quia hec dicit dñs exercituū ad colūnas. ad mare. ad bases. ad reliqua uasa q remanserūt in ciuitate hac. q nō tulit nabuchodonosor rex babilonis cū transferret. ieconiam filiū ioachim regem iuda de ierl babilonem. r oēs optimates iuda r ierl. Quia hec dicit dñs exercituū deus israel. ad uasa q derelicta sunt in domo regis iuda r ierl. et babilonē transferentur. r ibi erūt usq; ad diem uisitationis sue dicit dñs. r asseram ea. r reducā et restituam ad locum istum.

Capviii.

Et factum est in principio regni sedechie regis iuda in anno quarto. in mense quinto. dixit ad me ananias filius azur pphā de gabaon in domo dñi coram sacerdotibus r omni populo dicens. Hec dicit dominus exercituū deus israel. Contriui iugū regis babilonis. Adhuc duo anni dierū et ego reducam ad locū istum omnia uasa domus dñi q tulit nabuchodonosor rex babilonis de loco isto r transtulit ea in babilonem. Ieconiam quoq; filium ioachim regē iuda. r omnem transmigrationem iuda qui ingressi sunt in babilonē. ego reducā ad locū istum ait dñs. Contriui enim iugum regis babilonis.

Et dixit ieremias pphā ad ananiam pphām coram sacerdotibus r coram omni pplo qui stabat in domo domini. Et ait ieremias pphā amen. Sic faciat dominus. Suscitet dñs uerba tua q pphetasti. ut reducātur uasa domus dñi. r omnis transmigratio de babilone ad locum istum. Verūtamen audi uerbum hoc q ego loquor in auribus tuis. r in auribus omnis pplī. pphete qui fuerūt ante me r ante te a temporibus antiquis. pphetauerūt super terras multas. r super regna magna de pelle. r de fame. r pestilentia. pphā qui uaticinatus est pacē. cū uenerit uerbū eius. tunc cognoscetur pphā q misit dominus uere in ueritate. Et tulit ananias pphā catenā de collo ieremie pphete. r fregit eam. Et ait ananias in cōspectu oīs pplī dicens. Hec dicit dñs. Sic conterā iugū nabuchodonosor regis babilonis. post duos annos dierū de collo oīm gentium. Abiit hieremias pphā in uiā suam.

Et factus ē ūbū dñi ad ieremiā pphām postquā cōfregit ananias pphā catenā de collo ieremie pphete dicens. Vade r dices ad ananiam. Hec dicit dominus. Catenas ligneas contriuisti. r facies pro eis catenas ferreas. q hec dicit dñs exercituum

nũ deus istũ: jugũ ferreũ ponã super collũ omniũ gentiũ istarũ. ut seruiant nabuchodonosor regi babilonis. et seruiet ei. ipse enim bestias terre dedi ei. Et dixit Jeremias ad sophoniã ppham. Audi nunc Hananiã non misit te dominus. et tu confidere facis populũ istũ in mendacio. Propterea hec dicit dominus. ecce ego mittã te auferre de terra. hoc anno morieris. Auersusq; est dominus locutus est. Et mortuus est Hananias ppheta in mẽse septimo.

Hec sunt uerba libri quẽ misit Jeremias ppha de reliquiis senioꝝ transmigrationis. ad sacerdotes et ppham. ad omnẽ populũ quẽ transtulerat nabuchodonosor de hierusalem in babilonẽ. postquã egressus est iechonias rex. de domo. et eunuchis. de ma gnatibus iuda. de habitatoribus hierusalem. et fabris et clausoribus de hierusalem. et mandauit per manum eleasa filii saphan. et gamarie filii helchie. quos misit sedecias rex iuda ad nabuchodonosor regẽ babilonis in babilonẽ dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israhel. omni transmigrationi quã transtuli de hierusalem in babilonẽ dicens. Edificate domos et habitate. et plantate ortos et comedite fructũ eorũ. Accipite uxores et generate filios et filias. et date filiis uestris uxores et filias date uiris. et pariant filios et filias. et multiplicamini ibi. et nolite esse pauci numero. et querite pacem ciuitatis ad quã transmigrare uos feci. et orate pro ea ad dominũ. quia in pace illius erit pax uobis.

Hec enim dicit dominus exercituum deus israhel. Nẽ uos seducant prophete uestri qui sunt in medio uestri. et diuini uestri. et ne attendatis ad somnia uestra quę uos somniatis. quia falsa ipsi prophetant uobis in nomine meo et non misi eos dicit dominus.

Quia hec dicit dominus. cum cepi mplere babilone. lxx. annos. uisitabo uos et suscitabo super uos uerbum meum bonum. ut reducam uos ad locum istum. Ego enim scio cogitationes quas ego cogito super uos dicit dominus. cogitationes pacis et non afflictionis. ut det uobis finem et patientiã. et inuocabitis me et ibitis. et orabitis me et ego exaudiam uos. quẽritis me et inuenietis. cum quęsieritis me in toto corde uestro. inueniar uobis dicit dominus. et reducã captiuitatem uestrã. congregabo uos de cunctis gentibus. et de cunctis locis ad quę eiecerunt uos ibi dicit dominus. et reuertere faciã uos in locum de quo transmigrare uos feci. quia dixistis suscitauit nobis dominus prophetas in babilone.

Hec dicit dominus ad regem qui sedet super solium dauid. et ad omnẽ populum habitatorem urbis huius. ad fratres uestros qui non sunt egressi uobiscum in transmigrationem. Hec dicit dominus exercituum. ecce mittã in eos gladium. et famem. et pestem. et ponam eos sicut ficus malas quę comedi non possunt eo quod pessime sint. et persequar eos in gladio. et fame et pestilentia. et dabo eos in commotionem uniuersis regnis terre. in maledictionem et stuporem. et sibilum. et opprobrium cunctis gentibus. quas eiecero eos. eo quod non audierint uerba mea dicit dominus. quę misi ad eos per seruos meos prophetas de nocte consurgens et mittens. et non audistis dicit dominus. Vos ergo audite uerbum domini omnis transmigratio quam emisi de hierusalem in babilonem.

Hec dicit dominus exercituum deus israhel ad achab filium colie. et ad sedechiã filium maasie. qui prophetant uobis mendacium in nomine meo. ecce ego tradam eos in manu nabuchodonosor regis babilonis. et percutiet eos in conspectu uestro. et assumetur exemplum maledictionis. omnibus transmigrationibus de iuda qui in babilone sunt dicentibus. ponat te dominus sicut sedeciam et sicut achab quos exussit rex babilonis igni. eo quod fecerint stultitiam in israhel. et mechati sunt cum uxoribus proximorum suorum. et locuti sint uerbum in nomine meo mendax. quod non mandauerim eis.

Ego sum iudex et testis dicit dominus. ad semeiã nehelamitem dicens. hec dicit dominus exercituum deus israhel. eo quod miseris in nomine tuo libros ad omnem populum qui est in hierusalem. et ad sophoniã filium maasie sacerdotem. et ad universos sacerdotes dicens. dominus dedit te sacerdotem pro ioiada sacerdote. ut sit dux in domo domini super omnem uirum arreptitium et prophetantem. ut mittas eum in nerum et in cippum. nunc quare non increpasti hieremiam anathotitem qui prophetat uobis. quia super hoc misit ad uos in babilonem dicens. longum est. edificate domos

habitate. plantate ortos. et comedite fructum eorum. legite ergo sophonias sacerdos libros istos. libros istos et sermones istos. et dices ad eos. hec dicit dominus. ecce ego succendam super semen eius. et lambet ignis terrenum ipsius. et non egredietur gladius super semen eius. non erit ei uir sedens in medio populi huius. et non uidebit bonum quod ego facio populo meo huic ait dominus. quia prophetiam mendacii locutus est ad uos in nomine meo.

Hec dicit dominus. ad omnem dicens. Hec dicit dominus deus israhel dicens. Scribe tibi omnia uerba quę locutus sum ad te in libro. ecce enim dies ueniunt dicit dominus. et reuertam captiuitatem populi mei israhel et iuda. ait dominus. et reuertam eos ad terram quam dedi patribus eorum. et possidebunt eam. et hec uerba quę locutus est dominus ad israhel et ad iudam. quia hec dicit dominus. Vocem tremoris audiuimus. formido. et non est pax. Interrogate et uidete si generat masculus. quare ergo uidi omnem uirum manus suas super lumbos suos. quasi parturientis. et obstupuerunt facies omnium conuersę sunt in luctum. quia magna est dies illa. nec est similis ei. et tempus tribulationis est iacob. et ex ipso saluabitur. Et erit in die illa ait dominus exercituum. conteram iugum eius de collo tuo. et uincula eius disrumpam. et non seruient ei amplius alieni. et seruient domino deo suo. et dauid regi suo quem suscitabo eis. Tu ergo ne timeas serue meus iacob ait dominus. nec pauesce israhel. quia ecce ego saluabo te de terra longinqua. et semen tuum de terra captiuitatis eorum. et reuertetur iacob et quiescet. et abundabit. et non erit qui exterreat. quia tecum ego sum ait dominus ut saluem te. et quamcumque gentem dispersi te illuc. de omnibus gentibus. te autem non faciam consummationem. sed castigans castigabo te in iudicio. nec omnino innocentem quasi uindicans non dimittam te. Quia hec dicit dominus. insanabilis fractura tua. pessima plaga tua. non est qui iudicet iudicium tuum ad alligandum curationi. non est tibi. Omnes amatores tui obliti sunt tui. te non requirent. plaga enim inimici percussit te. castigatione crudeli. propter multitudinem iniquitatis tuę. duri sunt peccata tua. quid clamas super contritione tua. insanabilis est dolor tuus. propter multitudinem iniquitatis tuę. et duritias peccatorum tuorum feci hec tibi. propterea omnes qui comedunt te deuorabuntur. et uniuersi hostes tui in captiuitatem ducentur. et qui te uastant uastabuntur. cuncte spoliatores tuos dabo in spoliũ. quia ascendere faciam sanitatem tibi. et a plagis tuis sanabo te dicit dominus. quia eiectam te uocauerunt dicentes. hec est sion quam nullus requirebat.

Hec dicit dominus. Ecce ego conuertam captiuitatem tabernaculorum iacob et tabernacula eius miserebor. ędificabitur ciuitas in tumulo suo. et templum iuxta ordinem suum sedebit. et egredietur de eis laudatio. et uox ludentium. et multiplicabo eos. et non imminuentur. et glorificabo eos. et non attenuabuntur. et erunt filii eius sicut a principio. et cetus eius coram me permanebit. et uisitabo adflictionem omnes qui tribulant eum. et erunt duces eius ex eo. et princeps de medio eius educetur. et applicabo eum. et accedet ad me. quis enim iste est qui applicet cor suum ut appropinquet mihi ait dominus. et eritis mihi in populum. et ego ero uobis in deum. Hec est quę non debuit requiescere.

Ecce turbo dominicus furor egredietur. procella ruens. et super impios quiescet. Non auertet ira furoris domini. donec faciat et compleat cogitationem cordis sui. In nouissimo dierum intelligetis eam. In tempore illo dicit dominus. ero deus uniuersis cognationibus israhel. et ipse erunt mihi in populum. Hec dicit dominus. Inuenit gratiam in deserto populus qui remanserat gladio. uadet ad requiem suam israhel. longe dominus apparuit mihi. Et a longe uidit me. in caritate perpetua dilexi te. ideo attraxi te miserans. Rursumque edificabo te. et ędificaberis uirgo israhel. Adhuc ornaberis tympanis tuis. et egredieris choris ludentium. Adhuc plantabis uineas in montibus samarie. plantabunt plantatores. et donec ueniat. non uindemiabunt. quia erit dies in qua clamabunt custodes montis ephraim. Surgite. et ascendamus in sion. ad dominum deum nostrum. Quia hec dicit dominus. Exultate in lętitia iacob. et hinnite ante caput gentium. predicate. canite et dicite. saluum fac dominus populum tuum reliquias israhel. Ecce ego adducam eos de terra aquilonis. et congregabo eos ab extremis terre. inter quos erunt cecus et claudus. et pregnans et parturiens simul. cetus magnus reuertetur huc. in fletu uenient. et in precibus deducam eos. et adducam eos ad torrentes

in via recta et non inpingent in ea quia factus sum Israheli pater et Ephraim primogenitus meus est.

Audite verbum Domini gentes et adnuntiate in insulis quae procul sunt et dicite qui dispersit Israhel congregabit eum et custodiet eum sicut pastor gregem suum. Redemit enim Dominus Iacob et liberavit eum de manu potentioris. Et venient et laudabunt in monte Sion et confluent ad bona Domini super frumento vino et oleo et fetu pecorum et armentorum eritque anima eorum quasi hortus inriguus et ultra non esurient. Tunc laetabitur virgo in choro iuvenes et senes simul et convertam luctum eorum in gaudium et consolabor eos et laetificabo a dolore suo. Et inebriabo animam sacerdotum pinguedine et populus meus bonis meis adimplebitur ait Dominus.

Haec dicit Dominus vox in excelso audita est lamentationis fletus et luctus Rachel plorantis filios suos et nolentis consolari super eos quia non sunt.

Haec dicit Dominus quiescat vox tua a ploratu et oculi tui a lacrimis quia est merces operi tuo ait Dominus et revertentur de terra inimici. Et est spes novissimis tuis ait Dominus et revertentur filii ad terminos suos. Audiens audivi Ephraim transmigrantem. Castigasti me Domine et eruditus sum quasi iuvenculus indomitus. Converte me et convertar quia tu Dominus Deus meus. Postquam enim convertisti me egi paenitentiam et postquam ostendisti mihi percussi femur meum. Confusus sum et erubui quoniam sustinui obprobrium adulescentiae meae. Si filius honorabilis mihi Ephraim si puer delicatus quia ex quo locutus sum de eo adhuc recordabor eius. Idcirco conturbata sunt viscera mea super eum miserans miserebor eius ait Dominus.

Statue tibi speculam pone tibi amaritudines dirige cor tuum in viam directam in qua ambulasti revertere virgo Israhel revertere ad civitates tuas istas. Usquequo deliciis dissolveris filia vaga quia creavit Dominus novum super terram femina circumdabit virum.

Haec dicit Dominus exercituum Deus Israhel adhuc dicent verbum istud in terra Iuda et in urbibus eius cum convertero captivitatem eorum. Benedicat tibi Dominus pulchritudo iustitiae mons sanctus. Et habitabunt in eo Iudas et omnes civitates eius simul agricolae et minantes greges. Quia inebriavi omnem animam lassam et omnem animam esurientem saturavi. Ideo quasi de somno suscitatus sum et vidi et somnus meus dulcis mihi. Ecce dies veniunt dicit Dominus et seminabo domum Israhel et domum Iuda semine hominum et semine iumentorum. Et sicut vigilavi super eos ut evellerem et demolirer et dissiparem et disperderem et adfligerem sic vigilabo super eos ut aedificem et plantem ait Dominus.

In diebus illis non dicent ultra patres comederunt uvam acerbam et dentes filiorum obstupuerunt. Sed unusquisque in iniquitate sua morietur omnis homo qui comederit uvam acerbam obstupescent dentes eius. Ecce dies venient dicit Dominus et feriam domui Israhel et domui Iuda foedus novum non secundum pactum quod pepigi cum patribus vestris in die qua adprehendi manum eorum ut educerem eos de terra Aegypti pactum quod irritum fecerunt et ego dominatus sum eorum dicit Dominus.

Sed hoc erit pactum quod feriam cum domo Israhel post dies illos dicit Dominus dabo legem meam in visceribus eorum et in corde eorum scribam eam et ero eis in Deum et ipsi erunt mihi in populum. Et non docebit ultra vir proximum suum dicens cognosce Dominum omnes enim cognoscent me a minimo eorum usque ad maximum ait Dominus quia propitiabor iniquitati eorum et peccati eorum non memorabor amplius.

Haec dicit Dominus qui dat solem in lumine diei ordinem lunae et stellarum in lumine noctis qui turbat mare et sonant fluctus eius Dominus exercituum nomen illi. Si defecerint leges istae coram me dicit Dominus tunc et semen Israhel deficiet ut non sit gens coram me cunctis diebus. Haec dicit Dominus si mensurari potuerint caeli sursum et investigari fundamenta terrae deorsum et ego abiciam universum semen Israhel propter omnia quae fecerunt dicit Dominus. Ecce dies veniunt dicit Dominus et aedificabitur civitas Domino a turre Ananehel usque ad portam anguli. Et exibit ultra norma mensurae in conspectu eius super collem Gareb et circuibit Goatha et omnem vallem cadaverum et cineris et universam regionem mortis usque ad torrentem Cedron et usque ad angulum portae equorum orientalis sanctum Domini non evelletur et non destruetur ultra in perpetuum.

XXXII

Verbum quod factum est ad Hieremiam a Domino in anno decimo Sedeciae regis Iuda ipse est annus octavus decimus Nabuchodonosor. Tunc exercitus regis Babylonis obsidebat Hierusalem et Hieremias propheta erat clausus in atrio carceris qui erat in domo regis Iuda. Clauserat enim eum Sedecias rex Iuda dicens quare vaticinaris dicens haec dicit Dominus ecce ego dabo civitatem istam in manu regis Babylonis et capiet eam. Et Sedecias rex Iuda non effugiet de manu Chaldeorum sed tradetur in manu regis Babylonis et loquetur os eius cum ore illius et oculi eius oculos illius videbunt. Et in Babylonem adducet Sedeciam et ibi erit donec visitem eum ait Dominus. Si autem dimicaveritis adversum Chaldeos nihil prosperum habebitis.

Et dixit Hieremias factum est verbum Domini ad me dicens ecce Anamehel filius Sellum patruelis tuus veniet ad te dicens eme tibi agrum meum qui est in Anathoth tibi enim conpetit ex propinquitate ut emas. Et venit ad me Anamehel filius patrui mei secundum verbum Domini ad vestibulum carceris et ait ad me posside agrum meum qui est in Anathoth in terra Beniamin quia tibi conpetit hereditas et tu propinquus ut possideas. Intellexi autem quod verbum Domini esset et emi agrum ab Anamehel filio patrui mei qui est in Anathoth. Et adpendi ei argentum septem stateres et decem argenteos et scripsi in libro et signavi et adhibui testes et adpendi argentum in statera. Et accepi librum possessionis signatum et stipulationes et rata et signa forinsecus. Et dedi librum possessionis Baruch filio Neri filii Maasiae in oculis Anamehel patruelis mei in oculis testium qui scripti erant in libro emptionis in oculis omnium Iudaeorum qui sedebant in atrio carceris. Et praecepi Baruch coram eis dicens haec dicit Dominus exercituum Deus Israhel sume libros istos librum emptionis hunc signatum et librum hunc qui apertus est et pones illos in vase fictili ut permanere possint diebus multis. Haec enim dicit Dominus exercituum Deus Israhel adhuc possidebuntur domus et agri et vineae in terra ista.

Et oravi ad Dominum postquam tradidi librum possessionis Baruch filio Neri dicens heu heu heu Domine Deus ecce tu fecisti caelum et terram in fortitudine tua magna et in brachio tuo extento non erit tibi difficile omne verbum. Qui facis misericordiam in milibus et reddis iniquitatem patrum in sinum filiorum eorum post eos.

Fortissime magne potens Dominus exercituum nomen tibi. Magnus consilio et incomprehensibilis cogitatu cuius oculi aperti sunt super omnes vias filiorum Adam ut reddas unicuique secundum vias suas et secundum fructum adinventionum eius. Qui posuisti signa et portenta in terra Aegypti usque ad diem hanc et in Israhel et in hominibus et fecisti tibi nomen sicut est dies haec. Et eduxisti populum tuum Israhel de terra Aegypti in signis et in portentis et in manu robusta et in brachio extento et in terrore magno. Et dedisti eis terram hanc quam iurasti patribus eorum ut dares eis terram fluentem lacte et melle. Et ingressi sunt et possederunt eam et non oboedierunt voci tuae et in lege tua non ambulaverunt omnia quae mandasti eis ut facerent non fecerunt et evenerunt eis omnia mala haec. Ecce munitiones extructae sunt adversum civitatem ut capiatur et urbs data est in manu Chaldeorum qui proeliantur adversum eam a facie gladii et famis et pestilentiae et quaecumque locutus es acciderunt ut tu ipse cernis. Et tu dicis mihi Domine Deus eme agrum argento et adhibe testes cum urbs data sit in manu Chaldeorum.

Et factum est verbum Domini ad Hieremiam dicens ecce ego Dominus Deus universae carnis numquid mihi difficile erit omne verbum. Propterea haec dicit Dominus ecce ego tradam civitatem istam in manu Chaldeorum et in manu regis Babylonis et capient eam. Et venient Chaldei proeliantes adversum urbem hanc et succendent eam igni et conburent eam et domos in quarum domatibus sacrificabant Baal et libabant diis alienis libamina ad inritandum me.

Erant enim filii Israhel et filii Iuda iugiter facientes malum in oculis meis ab adulescentia sua filii Israhel qui usque nunc exacerbant me in opere manuum suarum dicit Dominus. Quia in furore et in indignatione mea facta est mihi civitas haec a die qua aedificaverunt eam usque ad diem istam qua auferetur de conspectu meo. Propter malitiam filiorum Israhel et filiorum Iuda quam fecerunt ad iracundiam me provocantes ipsi et reges eorum principes eorum et sacerdotes et prophetae eorum viri Iuda et habitatores Hierusalem. Et verterunt ad me terga et non facies cum docerem eos diluculo et erudirem et nollent audire ut acciperent disciplinam. Et posuerunt idola sua in domo in qua invocatum est nomen meum ut polluerent eam. Et aedificaverunt excelsa Baal quae sunt in valle filii Ennom ut initiarent filios suos et filias suas Moloch quod non mandavi eis nec ascendit in cor meum

ut facerent abhominationem hanc. et in peccatum deducerent iudam. Et nunc propter ista. hec dicit dominus deus israel. ad civitatem hanc de qua vos dicitis quod tradatur in manu regis babilonis in gladio et in peste et in fame. Ecce ego congregabo eos de universis terris ad quas eieci eos in furore meo. et in ira mea et in indignatione grandi. et reducam eos ad locum istum. et habitare eos faciam confidenter. et erunt mihi in populum. et ego ero illis in deum. Et dabo eis cor unum et viam unam. ut timeant me universis diebus. et bene sit eis. et filiis eorum post eos. Et feriam pactum sempiternum. et non desinam eis benefacere. et timorem meum dabo in corde eorum. ut non recedant a me. Et letabor super eos cum bene eis fecero. et plantabo eos in terra ista in veritate in toto corde meo. et in tota anima mea. Quia hec dicit dominus. Sicut adduxi super populum istum omne malum hoc grande: sic adducam super eos omne bonum quod ego loquor ad eos. et possidebuntur agri in terra ista. de qua vos dicitis quod deserta sit. eo quod non remanserit homo et iumentum. et data sit in manu chaldeorum. Agri pecunia ementur et scribentur in libro. et inprimetur signum. et testes adhibebuntur. in terra beniamin. et in circuitu ierusalem. in civitatibus iuda. et in civitatibus montanis. et in civitatibus campestribus. et in civitatibus que ad austrum sunt. quia convertam captivitatem eorum. ait dominus.

¶ xxxiii

Et factum est verbum domini ad ieremiam secundo cum adhuc clausus esset in atrio carceris dicens. Hec dicit dominus qui facturus est et formaturus illud. et paraturus. dominus nomen eius. Clama ad me et exaudiam te. et annuntiabo tibi grandia et firma que nescis. Quia hec dicit dominus deus israel ad domos urbis huius. et ad domos regis iuda que destructe sunt. et ad munitiones. et ad gladium venientium. ut dimicent cum chaldeis. et impleant eas cadaveribus hominum. quos percussi in furore meo et in indignatione mea abscondens faciem meam a civitate hac. propter omnem maliciam eorum. Ecce ego obducam eis cicatricem et sanitatem et curabo eos. et revelabo eis deprecationem pacis et veritatis. et convertam conversionem iuda. et conversionem ierusalem. et edificabo eos sicut a principio. Et emundabo illos ab omni iniquitate sua. in qua peccaverunt michi. et propitius ero cunctis iniquitatibus eorum in quibus deliquerunt et spreverunt me. Et erit michi in gaudium. et in nomen. et in laudem. et in exultationem cunctis gentibus terre. que audierint omne bonum quod ego facturus sum eis. et pavebunt et turbabuntur in universis bonis et in omni pace quam ego faciam eis.

Hec dicit dominus. Adhuc audietur in loco isto quem vos dicitis esse desertum. eo quod non sit homo nec iumentum in civitatibus iuda. et foris ierusalem que desolate sunt absque homine. et absque habitatore. et absque pecore. vox gaudii et vox leticie. vox sponsi et vox sponse. vox dicentium. Confitemini domino exercituum. quoniam bonus dominus. quoniam in eternum misericordia eius. et portantium vota in domo domini. Reducam enim conversionem terre sicut a principio. dicit dominus. Hec dicit dominus exercituum. Adhuc erit in loco isto deserto absque homine et absque iumento. et in cunctis civitatibus eius. habitaculum pastorum. accubantium gregum. In civitatibus montuosis. et in civitatibus campestribus. et in civitatibus que ad austrum sunt. et in terra beniamin. et in circuitu ierusalem. et in civitatibus iuda. Adhuc transibunt greges ad manum numerantis. ait dominus.

Ecce dies veniunt dicit dominus. et suscitabo verbum bonum quod locutus sum ad domum israel et ad domum iuda. In diebus illis et in tempore illo germinare faciam david germen iustitie. et faciet iudicium et iustitiam in terra. In diebus illis salvabitur iuda. et ierusalem habitabit confidenter. Et hoc est nomen quod vocabunt eum. dominus iustus noster. Quia hec dicit dominus. Non interibit de david vir qui sedeat super thronum domus israel. Et de sacerdotibus et levitis non interibit vir a facie mea qui offerat holocaustomata. et incendat sacrificium. et cedat victimas cunctis diebus. Et factum est verbum domini ad ieremiam dicens. Hec dicit dominus.

Si irritum potest fieri pactum meum cum die. et pactum meum cum nocte. ut non sit dies et nox in tempore suo. et pactum meum irritum esse poterit cum david servo meo. ut non sit ex eo filius qui regnet in throno eius et levite et sacerdotes ministri mei. Sicut numerari non possunt stelle celi. et metiri arena maris. sic multiplicabo semen david servi mei. et levitas ministros meos. Et factum est verbum domini ad ieremiam dicens. Numquid non vidisti quid populus hic locutus sit dicens. Due cognationes quas elegerat dominus abiecte sunt. et populum meum despexerunt. eo quod non sit ultra gens coram eis. Hec dicit dominus. Si pactum meum inter diem et noctem. et leges celo et terre non posui. et quidem semen iacob et david servi mei proiciam. ut non assumam de semine eius principes seminis abraam ysaac et iacob. Reducam

enim conversionem eorum. et miserebor eorum.

¶ xxxiiii

Verbum quod factum est ad ieremiam a domino quando nabuchodonosor rex babilonis et omnis exercitus eius universaque regna terre que erant sub potestate manus eius et omnes populi bellabant contra ierusalem et contra omnes urbes eius dicens. Hec dicit dominus deus israel. Vade et loquere ad sedeciam regem iuda et dices ad eum. Hec dicit dominus. Ecce ego tradam civitatem hanc in manu regis babilonis et succendet eam igni. et tu non effugies de manu eius sed comprehensione capieris et in manu eius traderis. et oculi tui oculos regis babilonis videbunt. et os eius cum ore tuo loquetur et babilonem introibis. Attamen audi verbum domini sedecia rex iuda. Hec dicit dominus ad te. Non morieris in gladio sed in pace morieris. et secundum combustiones patrum tuorum regum priorum qui fuerunt ante te sic comburent te. et ve domine plangent te. quia verbum ego locutus sum dicit dominus. Et locutus est ieremias propheta ad sedeciam regem iuda universa verba hec in ierusalem. Et exercitus regis babilonis pugnabat contra ierusalem et contra omnes civitates iuda que reliquerant. contra lachis et contra azecha. Hee enim supererant de civitatibus iuda urbes munite.

Verbum quod factum est ad ieremiam a domino postquam percussit rex sedecias fedus cum omni populo in ierusalem predicans ut dimitteret unusquisque servum suum et unusquisque ancillam suam hebreum et hebream liberos et nequaquam dominarentur eis. id est in iudeo et fratre suo. Audierunt ergo omnes principes et universus populus qui inierant pactum ut dimitteret unusquisque servum suum et unusquisque ancillam suam liberos et ultra non dominarentur eis. Audierunt igitur et dimiserunt. Et conversi sunt deinceps et retraxerunt servos et ancillas suas quos dimiserant liberos et subiugaverunt in famulos et famulas. Et factum est verbum domini ad ieremiam a domino dicens. Hec dicit dominus deus israel. Ego percussi fedus cum patribus vestris in die qua eduxi eos de terra egipti de domo servitutis dicens. Cum completi fuerint septem anni dimittat unusquisque fratrem suum hebreum qui venditus est ei. et serviet tibi sex annis. et dimittes eum a te liberum. Et non audierunt patres vestri me nec inclinaverunt aurem suam. Et conversi estis vos hodie et fecistis quod rectum est in oculis meis ut predicaretis libertatem unusquisque ad amicum suum. et inistis pactum in conspectu meo in domo in qua invocatum est nomen meum super eam. Et reversi estis et commaculastis nomen meum. et reduxistis unusquisque servum suum et unusquisque ancillam suam quos dimiseratis ut essent liberi et sue potestatis. et subiugastis eos ut sint vobis servi et ancille. Propterea hec dicit dominus. Vos non audistis me ut predicaretis libertatem unusquisque fratri suo et unusquisque amico suo. Ecce ego predico vobis libertatem ait dominus ad gladium et pestem et famem. et dabo vos in commotionem cunctis regnis terre. Et dabo viros qui prevaricantur fedus meum. et non observaverunt verba federis quibus assensi sunt in conspectu meo vitulum quem conciderunt in duas partes et transierunt inter divisiones eius principes iuda et principes ierusalem. eunuchi et sacerdotes. et omnis populus terre qui transierunt inter divisiones vituli. dabo eos in manu inimicorum suorum et in manu querentium animam eorum. Et erit morticinum eorum in escam volatilibus celi et bestiis terre. Et sedeciam regem iuda et principes eius dabo in manu inimicorum suorum et in manu querentium animam eorum. et in manu exercitus regis babilonis qui recesserunt a vobis. Ecce ego precipio dicit dominus. et reducam eos in civitatem hanc. et preliabuntur adversum eam et capient eam et incendent igni. Et civitates iuda dabo in solitudinem eo quod non sit habitator.

¶ xxxv

Verbum quod factum est ad ieremiam a domino in diebus ioachim filii iosie regis iuda dicens. Vade ad domum rechabitarum et loquere eis et introduces eos in domum domini in unam exedram thesaurorum. et dabis eis bibere vinum. Et assumpsi iezoniam filium ieremie filii abssanie et fratres eius. et omnes filios eius et universam domum rechabitarum. et introduxi eos in domum domini ad gazophilacium filiorum anan filii godolie hominis dei. quod erat iuxta gazophilacium principum super thesaurum maasie filii sellum qui erat custos vestibuli. Et posui coram filiis domus rechabitarum ciphos plenos vino et calices. et dixi ad eos. Bibite vinum. Qui responderunt. Non bibemus vinum. quia ionadab filius rechab pater noster precepit nobis dicens. Non bibetis vinum vos et filii vestri usque in sempiternum. Et domum non edificabitis et sementem non seretis. et vineas non plantabitis nec habebitis. sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris. ut vivatis diebus multis super faciem terre in qua vos peregrinamini. Obedivimus ergo voci ionadab filii rechab patris nostri

nēr. uno mūb; q̄ pcepit nobis. uaut nō biberem̄ unū mū
ul dieb; nr̄is. nos & mulieres nr̄e. & filii & filie nr̄e. & nō edi
ficemus domos ad habitandū. & uineā & agrū & semīnē. non
habebimus. sed habitauimus in tabernaculis. & obediēt̄es fu
mus pcepto oīū q̄ pcepit nobis ionadab pat̄ nr̄. cū aut̄ ascē
disset nabuchodonosor rex babilonis ad tr̄am nr̄am. dixim⁹.
Venite & ingrediamur iherl. a facie exercitus chaldeoꝝ. & a fa
cie exercitus syrie. & mānsimus hierl.

Et fact̄ ē ub̄ dn̄i ad hieremiā dicens. Vade & dic uiris iuda. & habitatoribus hierl. nūquid
nō suscipientes disciplinā ut obediatis uerbis mei. dicit dn̄s.
pterierunt sermones ionadab filii rechab. quos pcepit
filiis suis. ut nō biberent uinū. & nō biberūt usq; ad diem hāc.
q̄a obedierunt pcepto patris sui. ego aut̄ locutus sū ad uos
te. consurgens mane & loquens. & nō obedistis mihi. emisi q; ad
uos omēs seruos meos pphetas consurgens de mane & mittens
& dicens. Convertimini unusquisq; a uia sua pessima. & ne
gotia uestra dirigite. & nolite ire post deos alienos. & nec
colatis eos. & habitabitis in tr̄a quā dedi uob̄ & patribus uīris. et
nō inclinastis aurē uestrā. & nec audistis mihi. firmauerunt
filii ionadab filii rechab pcepta patris sui. q̄ pcepit eis.
pplūs aut̄ iste nō obediuit mihi. idcirco h̄ dicit dn̄s deus exer
cituū deus israhel. & tibi. Ecce ego adducā sup iudā & sup
habitatores hierl. uniuersa mala quā locutus sū ad
eos. eo q̄ locutus sū ad illos & nō audierunt. uocauiq; illos &
nō respōderūt mihi. Domus aut̄ rechabitarū dixit hieremias.
h̄ dicit dn̄s exercituū deus israhel. eo quod obedieritis pcepto ionadab
patris uīri. & custodieritis oīa mandata. & fecerit uniuscu
que pcepit uobis. ppterea h̄ dicit dominus exercituū deus
israhel. non delebit uir de stirpe ionadab filii rechab. stans &
ministrans mihi cūctis diebus.

Et fact̄ ē in anno quarto ioachīm filii iosie regis iuda. sermo iste
factus ē ad hieremiā a dn̄o dicens. Tolle uolumen libri & scribes
in eo omnia uba q̄ locutus sum tibi ad israhel & ad iudā. & ad uni
uersas gentes a die q̄ locutus sum ad te. ex diebus iosie. usq; ad diem
hanc. si forte audiēte domo iuda. uniuersa mala q̄ cogito ut
faciam eis. reuertatur unusquisq; a uia sua pessima. & propitius
ero iniquitati & peccato eoꝝ. Vocauit ergo hieremias baruch
filium neri. & scripsit baruch ex ore hieremie oīa sermones do
mini q̄s locutus est ad eū in uolumine libri. & pcepit hiere
mias baruch dicens. Ego clausus sū. nec ualeo ingredi in domū
dn̄i. ingredere & tu & lege de uolumine in quo scripsisti ex ore
meo uerba dn̄i. audiēte pplo in domo dn̄i die ieiunii. &
insuper audiēte uniuerso iuda. qui uenerūt de ciuitatibus suis. le
ge ergo forte cadat oratio coꝝ coram dn̄o. & reuertatur unus
quisq; a uia sua pessima. quia magnus furor & indignatio
q̄ locutus ē dn̄s ad populum hūc. & fecit baruch filius ne
ri. iuxta oīa q̄ pcepit ei hieremias pphta. legens ex uo lu
mine sermones dn̄i in domo dn̄i.

Factū est aut̄ in anno quinto ioachīm filii iosie regis iuda in
se nono. ps dicentur ieiunii in conspectu dn̄i. omni pplo in
ierl. & omni se multitudini de ciuitatibus iuda ue
nienti. legit baruch ex uolumine sermones hieremie in do
mo dn̄i in gazophilacio gamarie filii saphan scribe. in ueti
bulo superiori in introitu porte noue domus dn̄i. audiēte oī
pplo. cumq; audisset micheas filius gamarie filii saphan oēs
sermones dn̄i ex libro descendit in domū regis. ad gaza
ophilacium scribe. & ecce ibi oēs principes sedebant. elisama scri
ba. & daluas filius semeie. & thelnathan filius achobor.
& gamarias filius saphan. & sedechias filius. & omnes
principes. descenderunt michas & narrauit eis uniuersa
uba quā audierat legente baruch ex uolumine in auribus pli. & dixerūt magnates
principes ad baruch iudi filium. filium nathanie. filii sele
mie. filii chusi. dicentes. Volumen ex quo legisti audiente po
pulo. sume in manu tua & ueni. Tulit ergo baruch filius ner
uolumen in manu sua. & uenit ad eos. & dixerūt ad eū. Se
de & lege & nobis hec. & legit baruch in auribus eoꝝ.
& factū audissent oīa uba. obstupuerūt uniuersi q; ad
alterum suum. Et dixerūt ad baruch. Nūtiare debemus
regi oēs sermones istos. & interrogauerūt eū dicentes. In
dica nob quō scripseris sermones istos ex ore eius. & dixit
eis baruch. Ex ore suo loquebatur q̄si legeret. ad me oēs
sermones istos. & ego scribebā in uolumine. atramento.

fecerunt principes ad baruch. Vade & absconde te & hieremias. & nemo sciat ubi sitis. & ingressi sunt ad regem
in atriū. porro uoluminē reposuerunt in gazophilacio elisame scribe. & nūtiauerūt in auribus regis oīa ser
mones audiente rege & uniuersis principibus qui stabant circa regē. Rex aut̄ sedebat in do
mo hiemali in mēse nono. & positus erat uas coram eo ardente pru
nis. cūq; legisset iudi tres paginas. & quatuor. scindebat illud
scalpello scribe. & proiciebat in ignē quem habebat super arulam. donec
consumeretur omne uolumen igni quod erat in arula. Et non
timuerunt neq; sciderunt uestimēta sua. rex & oēs serui eius
qui audierūt uniuersos sermones istos. Verūtamen helcha
tham & daluas & gamarias. obsecrauerūt regem. ne cremaret libru.
& nō audiuit eos. & pcepit rex ierameheel filio amelech. & sa
raie filio ezriel. & selemie filio abdeel ut apprehenderet baruch
scribā & hieremiā pphetā. Absconditq; aut̄ eos dn̄s.

Et fact̄ ē uba dn̄i ad hieremiā postquā obscuerat rex uolumen
& sermones quos scripserat baruch ex ore hieremie dicēs.
Rursū tolle uoluminē aliud. & scribe in eo oēs sermones priores qui
erāt in uolumine primo. q̄s combussit ioachīm rex iuda. Et ad
ioachīm regē iuda dices. H̄ dicit dn̄s. Tu combussisti uoluminē illud
dicens. Quare scripsisti in eo ait̄ nūtians. festinus ueniet
rex babilonis & tra sabbat̄ & cessare faciet exinde hōiem
& iumentū. propterea h̄ dicit dn̄s de ioachīm regē iuda. Non
erit ex eo qui sedeat super solium dauid. & cadauer eius pici
adestū pdiem. & gelu nocte. & proiectū erit cadauer eius. in calo
rem diei. & siccitatem nocte. & uisitabo sup eū & sup semen
eius. & sup seruos eius & super omnes cogitationes eorum
& super habitatores hierl. & super uiros iuda & omne bonum
quod locutus sum ad eos. & nō audierunt. Et assumpsit ait̄ hieremias uolu
men aliud. & dedit illud baruch filio neri scribe. qui scripsit in eo
ex ore hieremie. & sermones libri q̄s combusserat ioachīm rex
iuda igni. & insuper addita sunt sermones multo plures quā
ante fuerāt.

Et regnauit sedechias filius iosie pro conia filio ioachīm. q̄s fecit
rex nabuchodonosor rex babilonis in tra iuda. Et non
obediuit ipse & serui eius & pplūs tre uerba dn̄i q̄ locutus ē in manu
hieremie pphe.

Et misit rex sedechias uchal filium selemie & sophoniā filium
maasie sacerdotē ad hieremiā pphām dicens. Ora pro nobis
dominū deū nr̄m. hieremias aut̄ libere ambulabat in medio
pli. Nondū enim miserāt eū mittendū in carcerem.
Egressus aut̄ exercitus pharaonis. egressus ē de egipto. Et audien
tes chaldei qui obsidebant hierl. hoc modo nunciū receperunt abierūt. Et factus ē uba dn̄i ad hieremiā pphetā dicēs. Hec
dicit dn̄s exercituū deus israhel.

Sic dicetis regi iuda qui misit uos ad me interrogare me. Ecce
exercitus pharaonis qui egressus ē uobis in auxilium. reuer
tetur in terrā suā in egyptū. Et redient chaldei & pugnabunt
contra hanc ciuitatē & capient eā. & incendent igni. H̄ dicit dominus. Nolite de
cipere animas uestras dicentes. Euntes abibunt a nobis
chaldei. quia nō abibūt. Etsi percussissetis omnem exercitum chal
deoꝝ qui pugnant aduersus uos. & remansissent ex eis uiri
qui uulnerati. surgerent unusquisq; de tentorio suo & succenderet ciuita
tem hanc igni.

Ergo cū recessisset exercitus chaldeoꝝ a hierl. pp̄ exercitū pha
raonis. egressus est hieremias de hierl. ut iret in terrā
beniamin & diuideret ibi pōnem in medio populi. Cūq; teneret portā
beniamin. erat ibi custos portē nomine yriahel filius selem
ie. filii hanie. & arripuit hieremiā pphetā dicens. Ad hal
deos tu fugis. & respondit hieremias falsū est. non fugio ad
chaldeos. & nō audiuit eū. & apprehendit yriahel hieremiam. &
adduxit eū ad principes. Et iratus princeps hieremie. percussit
eum & misit eum in carcerem. qui erat in domo ionathe scri
be. ipse enim pposuerat eum super carcerē. Intrauit ergo hiere
mias in domū lac. & in tenebras. & ibi pernoctauit ibi hieremias di
ebus multis.

Misit aut̄ rex sedechias & tulit eū & interrogauit eū in domo sua
absconse. & dixit. Putasne est sermo a domino. & dixit hie
remias est. & tradēris in manu regis babilonis sicut dixit. & dixit
hieremias ad regem sedechiā. Quid peccaui tibi & seruis tuis & po
pulo tuo. quia misisti me in domum carceris. Vbi sunt pphe
tē qui pphetabant uobis & dicebant. Non uenit rex baby

lonus super nos rūp̄ tam hanc. Nūc ergo obsecro te dñe
mi rex. Valeat deprecatio mea ī conspectu tuo. et mitte virum
tuū dominū ionathan scribe. ne moriar ibi. Precepit g̃ rex
Sedechias. ut traderetur Ieremias in atrio vbi custodie. et da
retur ei torta panis cotidie. donec consumerētur omnes panes de ciuitate. Et mansit Ieremias in
atrio custodie.

T. xxxviii. Audiuit aūt Saphatias filius mathan. et gedelias filius phas
sur. et Iuchal filius Selemie. et phasur filius melchie. sermo
nes quos locutus erat Ieremias ad omnem populum dicens. hec
dicit dñs. Qui manserit ī ciuitate hac morietur gladio.
et fame. et peste. Qui aūt perfugerit ad chaldeos uiuet. et erit
sibi in solamen. et uiuet. hec dicit dominus. tradendo tradetur
ciuitas hec in manus exercitus regis babilonis. et capiet eā. Dixe
runt principes regi. Occidatur obsecro hic homo. iuxta hoc enim
facit cum dissolute manus uiros bellatores. qui remanserūt in ci
uitate hac. et manus uniuersi populi. loquens ad eos uerba hui
usmodi. Quia hō hic nō querit pacem populi huius. sed malū.
Et dixit rex Sedechias. Ecce ipse in manibus uestris est. nec enim fas
est regem quicquā uobis negare. Tulerūt ergo Ieremiam.
et proiecerūt eum in lacū Melchie filii amalech. qui erat in cubitu
lo carceris. et submiserunt Ieremiam funibus in lacū. Lacus aūt non
erat aqua. sed lutū. Descendit itaq; Ieremias in lutum.
Audiuit aūt Abdemelech ethiops. vir eunuchus qui erat
in domo regis. quia posuissent Ieremiam in lacu. Porro rex sede
bat ad portam Beniamin. Et egressus Abdemelec de domo
regis. locutus est ad regem dicens. Domine mi rex. male fecerūt viri isti omnia quecunq; perpetrauerunt contra Ieremiam
prophetam. mittentes eum in lacū ut moriatur ibi fame.
Non sunt enim panes vltra in ciuitate. Precepitq; rex Abdem
elech ethiopi dicens. Tolle tecum hic. xxx. viros. et leua Ie
remiam prophetā de lacu. ne quā moriatur. Assūpsit ergo
Abdemelec secū viros. et ingressus est domū regis q̄ erat sub
cellario. et tulit de ueteribus pannis et attritis q̄ ibi putre
erant. et submisit ea ad Ieremiam in lacū per funiculos. dixitq;
Abdemelech ethiops ad Ieremiam. Pone ueteres panniculos et
attrita sub cubitis manuū tuarū. et sub funiculis. Fecit ergo Ieremias sic. tetenderūt Ieremiam funibus. et tra
xerunt eum de lacu.

Mansit aūt Ieremias in atrio custodie. et misit rex Sede
cias. et tulit ad se Ieremiam prophetam ad ostium tertium qui erat in do
mo dñi. Et dixit rex ad Ieremiam. Interrogo ego te sermonem.
ne abscondas a me aliquid. Dixitq; aūt Ieremias ad Sedeci
am. Si nūciauero tibi. nūquid nō mihi facies mortē? Si consilium
tibi dedero. nō me audies. Jurauit aūt rex Sedecias Ieremie
me occulte dicens. Viuit dominus qui fecit nobis animam istam. si
te occidero. et si tradidero te in manu virorum istorum qui querunt
animam tuam. Et dixit Ieremias ad Sedeciam. Hec dicit dñs deus
exercituum deus israel.

Si egressus exieris ad principes regis babilonis. viuet anima
tua. et ciuitas hec non succendetur igni. et viues tu. et
domus tua. Si aūt nō exieris ad principes regis babilonis.
tradetur ciuitas hec in manus chaldeorum. et succendent
eā igni. et tu nō effugies de manu eorum. Et dixit rex Sede
cias ad Ieremiam. Solliciti sum propter iudeos qui transfugerunt
ad chaldeos. ne forte tradar in manus eorum. et illudant
mihi. Respondit aūt Ieremias. non tradent. Audi obse
cro uocem domini quā ego loquor ad te. et bñ tibi erit. et viuet
anima tua. Q̄d si noluero egredi iste est sermo quē ostendit
mihi dñs. Ecce omnes mulieres que remanserunt in domo regis
iuda. educentur ad principes regis babilonis. et ipse dicent.
seduxerūt te. et preualuerunt aduersum te. uiri pacifici tui de
merserūt in cenum. et reuersi sunt retrorsum pedes tuos. et recesserūt. Ate
nim uxores tue et filii tui educentur ad chaldeos. et nō effu
gies manus eorum. sed manu regis babilonis capieris. et ci
uitatē hanc cōburet igni. Dixit ergo Sedecias ad Ieremiam.
Nullus sciat uba hec. et nō morieris. Si aūt audierint principes
quia locuti sumus tecū. et uenerint ad te. et dixerint tibi. Indi
ca nobis q̄ locutus es cū rege. ne celes nos. et nō interficiemus
te. et quid locutus est tecū rex. Dices ad eos. precatus ego sum
coram rege. ne me reduci iuberet domū ionathan. et
ibi morerer. Venerūt ergo omnes principes ad Ieremiam. et
interrogauerūt eum. Et locutus est eis iuxta omnia uba que precepe

et rex. et siluerūt a uobis. nec erat auditus. Ciuitas aūt
Ieremias mansit in atrio carceris. usq; ad diē qua capta est
Hierusalem. Et fecit ut caperet Hierusalē

et fecit eam capi. In anno nono Sedecie regis iuda. mē
se decimo. uenit nabuchodonosor rex babilonis. et omnis
exercitus eius ad Hierusalem. et obsederunt eam. Anno undecimo aūt anno Sedecie. mense
quinta mensis. facta est contritio. et ingressi sunt omnes principes regis babilonis. et sederūt in porta regia media. Nergel. Sa
reser. Semegarnabu. Sarsechim. rabsaris. Nergel. Sa
reser. rabmag. et reliqui principes regis babilonis. Cum
q; uidissent eos Sedecias rex iuda. et uniuersi bellatores fugerunt.
et egressi sunt nocte de ciuitate per uiam horti regis. per portam
que erat inter duos muros. et egressus est per viam deserti. Persecuti
sunt aūt eos exercitus chaldeorum. et apprehenderūt Sedeciam in campestribus
Iericho. et comprehensum adduxerūt ad Nabuchodonosor regem babilonis in reblatha. que est in terra emath. et locu
tus est ad eum iudicia. Et occidit rex babilonis filios Sedecie in
conspectu eius. et omnes nobiles iuda occidit rex babilo
nis. et oculos quoq; Sedecie eruit. et uinxit eum catenis. et perdidit eum rex babilo
nis. et duxit eum babylonem. et domum quam regis. et domum miserunt igni. muros aūt Hierusalem subuerterunt. et reliquias populi q̄ re
manserunt in ciuitate. et perfugas qui transfugerant ad eum. et reliquias populi q̄ re
manserunt. transtulit Nabuzardan magister militum babylonem. Et de plebe pauperum qui nichil ha
bebant. pauperum dimisit Nabuzardan magister militum uineas et
agros. et dedit eis uineas et agros in die illa.

Precepit aūt Nabuchodonosor rex babilonis de Ieremia
propheta Nabuzardan magistro militum dicens. Tolle eum et pro
pone super illum oculos tuos. et nichil ei mali facias. sed ut uo
luerit. sic facias ei. Misit ergo Nabuzardan princeps mi
litum. et Nabusezban. et Rabsares. et Nergel. et Reser. et
reliqui magistri. et omnes optimates regis babilonis miserunt.
et tulerunt Ieremiam de atrio carceris. et tradiderunt eum
Godolie filio Ahicam. filii Saphan. ut educeret domum. et habitaret in populo.

Ieremiam aūt fuerat sermo domini. cū clausus esset
in atrio carceris dicens. Vade et dic Abdemelech ethi
opi dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce e
go inducā sermones meos super ciuitatem hanc in malum et non
in bonum. et erunt coram te in die illa. Et liberabo te in die
illa. ait dominus. Et non tradēris in manu uirorum quos tu for
midas. Saluans saluabo te. et gladio non cades. et erit tibi
anima tua in fiducia. quia in me habuisti fiduciam. ait dñs.

Sermo qui factus est ad Ieremiam a dño. postquam dimissus
est Nabuzardan magister militum de rama. cum tulisset eum ui
ciens et catenis in medio omnium qui migrabant de Hierusalem et
ducebantur in babylonem. Tollens ergo princeps militum Hie
remiam dixit ei. Dñs deus tuus locutus est malum hoc super
locum istum. et adduxit et fecit dñs deus tuus sicut locutus est.
quia peccastis dño. et non audistis uocem eius. et fact est uo
bis uerbum hoc. Nunc ecce solute te hodie de catenis que sunt in
manibus tuis. Si placet tibi ut uenias mecum in babylonem
uenias. et ponam oculos meos super te. Si aūt displicet tibi
uenire mecum in babylonem. cesse hic. Ecce omnis terra in co
spectu tuo est. quo placuerit tibi ut uadas. illuc perge.
Et mecum noli uenire. Si habes apud Godoliam filium Ahicam.
filium Saphan quem constituit rex babylonis super ciuitates iude. ha
bita cum eo in medio populi. Quodcunq; placuerit tibi ut uadas
illuc. dedit ei princeps militum alimenta. et munuscula et
dimisit eum.

Venit aūt Ieremias ad Godoliam filium Ahicam in maspha. et ha
bitauit cum eo in medio populi qui relictus fuerat in terra.
Cum audissent omnes principes exercituum qui dispersi fue
rant per regiones. ipsi et uiri eorum. quod preposuisset rex babylonis Godo
liam filium Ahicam super terram. et commendasset ei uiros. mulieres. et
paruulos. et de pauperibus terre qui non fuerāt translati in babylonem.
uenerūt ad Godoliam in maspha. Et Ismahel filius
Nathanie. et Johanan et Jonathan filii Caree. et Sarai
as filius Thenohemeth. et filii Ophi qui erant de Netophathi. Ie
zonias filius Machathi ipse et uiri eorum. Jurauit eis Godo
lias filius Ahicam filii Saphan. et commilitibus eorum dicens. Ne ti
meatis seruire chaldeis. habitate in terra et seruite regi
babylonis et bene erit uobis. Ecce ego habito in maspha

ut respondā precepto chaldeoꝝ qui mittūtur ad nos. v
os autē colligite uinū ⁊ messem ⁊ oleū. ⁊ ponite in
uasis ⁊ manete in urbibus uestris quas tenetis. Si ⁊ omnis
iudeꝰ qui erat in moab. ⁊ in filiis ammon. ⁊ in idumea ⁊ in
uniuersis regionibus. audito quod reliquias dedisset rex babylo
nis de iudea. ⁊ quod preposuisset eis godoliam filium
ahicam filii saphan. ⁊ omnes reuersi sunt de cunctis locis ad
quas fugerant. ⁊ uenerunt in terram iudee ad godoliam
in maspha. ⁊ collegerūt uinū ⁊ messem multā nimis.
Johanna autē filius caree ⁊ omnes principes exercitus qui de
pri erant in regionibus. uenerūt ad godoliā in maspha.
⁊ dixerūt ei. Scito quia baalis rex filiorum ammon. miserit his
mahel filiū nathanie ut interficiat animā tuā. nec credidit eis
godolias filius ahicam.
Johanna uero filius caree dixit ad godoliā secretum in maspha
at. loquar ibo ⁊ percutiā ismahel filiū nathanie. nullo
sciente. ne interficiat animā tuā. ⁊ dissipentur omnes iu
dei qui congregati sunt ad te. ⁊ pereat reliquie iude. Et
ait godolias filius ahicam. Johannam filium iocanā filiū caree
non facies rem hanc. falsum enim tu loqueris de ismahel.
⁊ filiꝰ ē mihi. Ismahel autem uenit his mahel filius nathanie. filiꝰ
heliasaph de semine regali. ⁊ optimates regis ⁊ uiri cum
eo ad godoliā filiū ahicam in maspha. ⁊ comederunt ibi
panem simul in maspha. Surrexit autē his mahel filiꝰ
nathanie. ⁊ x. uiri qui erant cum eo. ⁊ percusserūt godo
liā filiū ahicā. filii saphan gladio. ⁊ interfecerūt eū quē
preposuerat rex babilonis terre. omnes quoq; iudeos qui erāt
cum godolia in maspha. ⁊ chaldeos qui reperti sunt ibi. ⁊
uiros bellatores percussit ismahel.
Secundo autē die postquā occiderat godoliā nullo adhuc
sciente. uenerunt uiri de silo. ⁊ de sichem. ⁊ de samaria.
octoginta uiri rasi barbam. ⁊ scissis uestibus. ⁊ squalentes.
munera ⁊ thus habebant in manu. ut offerrent in do
mo domini. Egressus ergo ismahel filius nathanie
in occursū eoꝝ de maspha. incedens ⁊ plorans iuxta. cū
occurrisset eis dixit ad eos. Venite ad godoliā filiū ahicam.
Et cū uenissent ad medium ciuitatis. interfecit eos ys
mahel filius nathanie. cum medio iacu ipse ⁊ uiri qui
erant cum eo. Decem autē uiri reperti sunt inter eos qui dixerāt
ad ysmahel. Noli occidere nos. quia habemus thesau
ros in agro. frumentum. hordeum ⁊ oleum ⁊ mellis. Et cessauit ⁊
non interfecit eos cū fratribus suis. Cisterna autē in qua pro
iecit his mahel omnia cadauera uirorum quos percussit propter
godoliam. ipse est quem fecerat rex asa propter baasā regem
israel. Ipsum repleuit ismahel filius nathanie occisis. Et rap
tiuas duxit his mahel omnes reliquias populi qui erant in
maspha. filias regis ⁊ uniuersum populum qui remanse
rat in maspha. quos commendauerat nabuzardan princi
pi militie godolie filio ahicam. Et cepit eos ysmahel fi
lius nathanie. ⁊ abiit ut trāsiret ad filios ammon.
Audiuit autē johanna filius caree. ⁊ omnes principes bellatorum
qui erant cum eo cūctum malū quod fecerat his mahel filius
nathanie. Et assumptis uiribus iuit. ut pugnaret
aduersū his mahel filiū nathanie. ⁊ inuenerūt eum
ad aquas multas quę sunt in gabaon. cumq; uidissent omnes po
pulus qui erat cū ysmahel. johannan filiū caree. ⁊
principes bellatorum qui erāt cū eo lętati sunt. ⁊
reuersus est omnis populus quē ceperat his mahel de maspha.
reuersusq; abiit ad iohannan filiū caree. his mahel autē fi
lius nathanie. fugit cū octo uiris. ad regē ammon.
Veniens ergo iohanna ⁊
abiit ad filios ammon. Tulit ergo iohanna filius care
e. ⁊ omnes principes bellatorum qui erāt cū eo. uniuersas
reliquias uulgi quas reduxerat ab his mahel filio na
thanie de maspha. postquā percussit godoliā filiū ahi
cā. fortes uiros ducentos. et mulierē ⁊ puerosque eum
uchos quos reduxerat de gabaon. ⁊ abierunt ⁊ habitauerunt
peregrinantes in chamaan. q̄ est uxta bethleem. ut p
gerent in egyptum. ⁊ irruerent. contra chaldeos. Timebant enim eos quia percusserat his mahel filius nath
anie. godoliam filiū ahicam. quem preposuerat rex ba
bylonis in terra iuda.
Et accesserunt omnes principes bellatorum. ⁊ johanna fi
lius caree. ⁊ iezonias filius osie. ⁊ reliquus uulgus

a paruo usq; ad magnū. dixerūtq; ad hieremiam pphām.
Cadat oro precatio nostra coram te. et ora pro nobis ad dominū
deum tuum. ut quicquid reliquum inuenire possimus. pro
pter quod ingredimur. sicut oculi tui nos intuentur. Et ammoni
nobis dominus deus tuus uiam per quā ingrediamur. ⁊ uerbum quod fa
ciamus. dixitq; ad eos hieremias pphā. Audiui. Ecce
ego oro ad dominum deum uestrum secundum uota uestra. omne uerbum quod
cumq; responderit dominus ad me. indicabo uobis nec celabo uobis quic
quid. Et illi dixerunt ad hieremiam. Sit dominus testis ueritatis ⁊ fidei. si non
iuxta omne uerbum quo miserit te dominus deus tuus ad nos. sic faciemus. bonum et malum. Uoci domini dei nostri (malum)
cui ad quem nos misit te obediemus. ut bene sit nobis. cum
audierimus uocem domini dei nostri.
Cumq; impleti essent. x. dies. factum est uerbum domini ad hieremi
am. Vocauitq; johannā filium caree. ⁊ omnes principes bellatorum qui erant cum eo. ⁊ uniuersum populum a minimo usq; ad
maximum. ⁊ dixit ad eos. Hec dicit dominus deus israel ad quem
misistis me ut proponerem preces uestras in conspectu eius. Si
quiescentes manseritis in terra hac. edificabo uos ⁊ non destruam. et
plantabo ⁊ non evellam. iam enim placatus sum super malo quod fe
cerim uobis. Nolite timere a facie regis babylonis quem uos pa
uidi formidatis. Nolite eum metuere dicit dominus. quia
uobiscum sum ego. ut saluos faciam uos et eruam de manu
eius. ⁊ det uobis misericordias ⁊ misereatur uestri. ⁊ habitare u
os faciat in terra uestra. Si autem dixeritis uos non habitabimus
in terra ista. nec audiemus uocem domini dei nostri. dicentes. ne
quaquam sed in terram egypti pergemus. ubi non uidebimus bel
lum. ⁊ clangorem tube non audiemus. ⁊ fame non sustinebimus. ⁊ ibi habitabimus. Nunc ergo audite uerbum domini re
liquie iuda. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Si ponendo
ponitis faciem uestram ut ingrediamini egyptum. ⁊ intraueri
tis ibi habitetis. gladius quem uos formidatis ibi ad
prehendet uos in terra egypti. ⁊ fames quam timetis adhe
rebit uobis in egypto. ibi morientur. Omnes uiri
qui posuerint faciem suam ut ingrediantur egyptum. ⁊ habi
tent ibi. morientur gladio ⁊ fame ⁊ peste. Nullus de
eis remanebit. nec effugiet a facie mali quod ego asserā
super eos. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Sicut
flatus est furor meus ⁊ indignatio mea super habitatores
ierusalem. sic efflabit indignatio mea super uos cum ingressi
fueritis egyptum. eritis in maledictionem. ⁊ in stuporem. ⁊ in
maledictionem. ⁊ non proderit uobis. ⁊ nequaquam ultra uidebitis lo
cum istum.
Verbum domini super uos reliquie iuda. Nolite ire in egyptum.
scientes scientes quia obtestatus sum uos hodie. quia decepistis ani
mas uestras. Vos enim misistis me ad dominum deum uestrum dicentes.
Ora pro nobis ad dominum deum nostrum. ⁊ iuxta omnia quecumq; dixe
rit tibi dominus deus noster sic annuntia nobis. ⁊ faciemus.
Et annuntiaui uobis hodie. ⁊ non audistis uocem domini dei
uestri. super uniuscuiusque rei. misit me ad uos. Nunc ergo
scientes scientes. quia gladio ⁊ fame ⁊ peste peribitis in lo
co ad quem uoluistis migrare. ut habitaretis ibi.
Factum est autem cum complesset hieremias loquens ad populum uni
uersos sermones domini dei eorum. propter quos miserat eum dominus
deus eorum ad illos. omnia uerba. dixit azarias filius osie. ⁊
johanna filius caree. ⁊ omnes uiri superbi dicebant ad hie
remiam. Mendacium tu loqueris. Non misit te dominus deus nos
ter dicens. Ne ingrediamini egyptum. ut habitetis ibi. sed ba
ruc filius nerię incitat te aduersum nos. ut tradas nos
in manus chaldeorum. ut interficiant nos. ⁊ transducant
in babilonem. Et non audiuit johanna filius caree. omnes
principes bellatorum ⁊ uniuersus populus uocem domini ut maneret
in terra iuda. Sed tollens johanna filius caree. ⁊ uniuer
si principes bellatorum. uniuersos reliquias gentis iuda. qui reuer
si fuerant de cunctis gentibus ad quas fuerant abiecti. ut habitarent in terra iuda. uiros ⁊ mulieres. paru
los ⁊ filias regis. ⁊ omnem animam quam reliquerat nabu
zadan princeps militie ad godoliam filium ahicam filii saphan.
⁊ hieremiam pphetam. ⁊ baruc filium nerię. ingressi sunt
egyptum. quia non obedierunt uoci domini. ⁊ uenerunt usq;
ad taphnis.
Et factus est sermo domini ad hieremiam in taphnis dicens. Sume
in manu tua lapides grandes. ⁊ absconde eos in cauerna

est sub muro latericio in porta domus pharaonis in taphnis cernentibus viris iudeis, et dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego mittam et assumam nabuchodonosor regem babilonis servum meum. et ponam thronum eius super lapides istos quos abscondi. et statuet solium suum super eos. Et veniet et percutiet terram egypti. Quos in mortem in mortem. et quos in captivitatem in captivitatem. et quos in gladio in gladium. et succendet ignem in delubris deorum egypti. et comburet ea. et captivos ducet illos. et amicietur terram egypti sicut amicitur pastor pallio suo. et egredietur inde in pace. et conteret statuas domus solis, que sunt in terra egypti. et delubra deorum egypti comburet igni.

Cap. XLIIII

Verbum quod factum est ad hieremiam. et ad omnes iudeos qui habitabant in terra egypti. habitantes in magdalo. et in taphnis. et in memphis. et in terra phatures dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Vos vidistis omne malum istud quod adduxi super ierusalem et super omnes urbes iuda. et ecce sunt deserte hodie. et non est in eis habitator, propter maliciam quam fecerunt. ut me ad iracundiam provocarent. et irent et sacrificarent. et colerent deos alienos. quos nesciebant. et illi et vos et patres vestri. Et misi ad vos omnes servos meos prophetas de nocte consurgens. mittensque et dicens. Nolite facere verbum abhominationis huiuscemodi. quam odivi. Et non audierunt nec inclinaverunt aurem suam ut converterentur a malis suis. et non sacrificarent diis alienis. Et conflata est indignatio mea et furor meus. et succensa est in civitatibus iuda. et in plateis ierusalem. et verse sunt in solitudinem et vastitatem secundum diem hanc. Et nunc hec dicit dominus exercituum deus israel. Quare vos facitis malum grande hoc contra animas vestras. ut intereat ex vobis vir et mulier parvulus et lactans de medio iude. nec relinquatur vobis quicquam residuum. provocantes me in operibus manuum vestrarum sacrificando diis alienis in terra egypti. in qua ingressi estis ut habitetis ibi. et dispereatis. et sitis in maledictionem. et in obprobrium cunctis gentibus terre. Numquid obliti estis mala patrum vestrorum. et mala regum iuda. et mala uxorum eorum. et mala vestra. et mala uxorum vestrarum. que fecerunt in terra iuda. et in regionibus ierusalem. Non sunt mundati usque ad diem hanc. et non timuerunt. et non ambulaverunt in lege domini. et in preceptis meis que dedi coram vobis. et coram patribus vestris. Ideo hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego ponam faciem meam in vobis in malum. et disperdam omnem iudam. Et assumam reliquias iude. que posuerunt facies suas ut ingrederentur terram egypti. et habitarent ibi. et consumentur omnes in terra egypti. Cadent in gladio et fame. et consumentur a minimo usque ad maximum. in fame et gladio morientur. et erunt in iusiurandum. et in miraculum. et in maledictionem et in obprobrium. Et visitabo super habitatores terre egypti. sicut visitavi super ierusalem in gladio et fame et peste. Et non erit qui effugiat. et sit residuus de reliquiis iudeorum qui vadunt ut peregrinentur in terra egypti. et revertantur in terram iuda. ad quam ipsi levant animas suas ut revertantur et habitent ibi. et non revertentur nisi qui fugerint.

Responderunt autem hieremie omnes viri. scientes quod sacrificarent uxores eorum diis alienis. et universe mulieres quarum stabat multitudo grandis. et omnis populus habitantium in terra egipti in phatures. dicentes. Sermonem quem locutus es ad nos in nomine domini. non audiemus ex te. sed facientes faciemus omne verbum quod egredietur de ore nostro. ut sacrificemus regine celi. et libemus ei libamina. sicut fecimus nos et patres nostri. reges nostri et principes nostri. in urbibus iuda. et in plateis ierusalem. et saturati sumus panibus. et bene erat nobis. malumque non vidimus. Ex eo autem tempore quo cessavimus sacrificare regine celi. et libare ei libamina. indigemus omnibus. et gladio et fame consumpti sumus. Quod si nos sacrificamus regine celi et libamus ei libamina. numquid sine viris nostris fecimus ei placentas ad colendum eam. et libandum libamina.

Et dixit hieremias ad omnem populum. adversum viros. et adversum mulieres. et adversum universam plebem. qui responderant ei verbum dicens. Numquid non sacrificium quod sacrificastis in civitatibus iuda. et in plateis ierusalem. vos et patres vestri. reges vestri et principes vestri. et populus terre. horum recordatus est dominus. et ascendit super cor eius. Et non poterat dominus ultra portare. propter maliciam studiorum vestrorum. et propter abhominationes quas fecistis. Et facta est terra vestra in desolationem et in stuporem. et in maledictionem. eo quod non sit habitator. sicut est dies hec. propterea quod sacrificaveritis idolis. et peccaveritis domino. et non audieritis vocem domini. et in lege et in preceptis et in testimoniis eius non ambulaveritis. ideo evenerunt vobis mala hec. sicut est dies hec. Dixit autem hieremias ad omnem populum adversum viros. et adversum mulieres. et adversum universam plebem. Audite verbum domini omnis iuda. qui estis in terra egypti. Hec inquit dominus exercituum deus israel dicens. Vos et uxores vestre. locuti estis ore vestro et manibus vestris implestis dicentes. Faciamus vota nostra que vovimus ut sacrificemus regine celi. et libemus ei libamina. Implestis vota vestra et opere perpetrastis ea. Ideo audite verbum domini omnis iuda. qui habitatis in terra egypti. Ecce ego iuravi in nomine meo magno ait dominus. quia nequaquam ultra nomen meum vocabitur ex ore omnis viri iudei dicentis. Vivit dominus deus in omni terra egypti. Ecce ego vigilabo super eos in malum. et non in bonum. et consumentur omnes viri iuda. qui sunt in terra egypti gladio et fame. donec penitus consumantur. Et qui fugerint gladium revertentur de terra egypti. in terram iuda viri pauci. Et scient omnes reliquie iuda ingredientium terram egypti. ut habitent ibi. cuius sermo compleatur meus an illorum. Et hoc vobis signum ait dominus. quod visitem ego super vos in loco isto. ut sciatis quia vere complebuntur sermones mei contra vos in malum. Hec dicit dominus. Ecce ego tradam pharaonem ephree regem egypti in manu inimicorum eius. et in manu querentium animam illius. sicut tradidi sedeciam regem iuda in manu nabuchodonosor regis babilonis inimici sui. et querentis animam eius.

Cap. XLV

Verbum quod locutus est hieremias propheta ad baruch filium nerie. cum scripsisset verba hec in libro de ore hieremie. anno quarto ioachim filii iosie regis iuda. dicens. Hec dicit dominus deus israel ad te baruch. Dixisti. Ve misero michi. quoniam addidit dominus dolorem dolori meo et requiem non inveni. Hec dices ad eum. Sic dicit dominus. Ecce quos edificavi ego destruo. et quos plantavi ego evello. et universam terram hanc. Et tu queris tibi grandia. noli querere. quia ecce ego adducam malum super omnem carnem ait dominus. Et dabo tibi animam tuam in salutem in omnibus locis ad quecumque perrexeris.

Cap. XLVI

Quod factum est verbum domini ad hieremiam prophetam contra gentes. Ad egyptum. Adversum exercitum pharaonis nechao regis egypti qui erat iuxta fluvium eufraten in charcamis. quem percussit nabuchodonosor rex babilonis in quarto anno ioachim filii iosie regis iuda. Preparate scutum et clipeum. et procedite ad bellum. Iungite equos et ascendite equites. State in galeis. polite lanceas. induite vos loricis. Quid igitur vidi ipsos pavidos et terga vertentes. fortes eorum cesos. fugerunt conciti. nec respexerunt. terror undique ait dominus. Non fugiat velox. nec salvari se putet fortis. Ad aquilonem iuxta flumen eufraten victi sunt et ruerunt. Quis est iste qui quasi flumen ascendit. et velut fluviorum intumescunt gurgites eius. Egyptus fluminis instar ascendit. et velud flumina movebuntur fluctus eius. et dicet. Ascendens operiam terram. perdam civitatem et habitatores eius. Ascendite equos. et exultate in curribus. et procedant fortes. ethiopia et libies tenentes scutum. et lidii arripientes et iacientes sagittas. Dies autem illa domini dei exercituum. dies ultionis ut sumat vindictam de inimicis suis. Devorabit gladius et saturabitur. et inebriabitur sanguine eorum. Victima enim domini exercituum in terra aquilonis iuxta flumen eufraten. Ascende in galaad et tolle resinam virgo filia egypti. frustra multiplicabis medicamina. Sanitas non erit tibi. Audierunt gentes ignominiam tuam. et ululatus tuus replevit terram. quia fortis impegit in fortem. ambo pariter ociderunt.

Verbum quod locutus est dominus ad hieremiam prophetam. super eo quod venturus esset nabuchodonosor rex babilonis et percussurus terram egypti. Annuntiate egypto. et auditum facite in magdalo. et resonet in memphis. et in taphnis dicite. Sta et prepara te. quia devorabit gladius ea que per circuitum tuum sunt. Quare computruit fortis tuus. non stetit quoniam dominus subvertit eum. Multiplicavit ruentes. ceciditque vir ad proximum suum et dicent. Surge et revertamur ad populum nostrum. et ad terram nativitatis nostre a facie gladii columbe. Vocate nomen pharao regis egypti. tumultum adduxit tempus. Vivo ego inquit rex dominus exercituum nomen eius. Quoniam sicut tabor in montibus et sicut carmelus in mari veniet. Vasa transmigrationis fac tibi habitatrix filia egypti. quia memphis in solitudinem erit. et deseretur inhabitabilis. Vitula elegans

ad(...)x formosa egyptus: stimulator ab aquilone ueniet ei. Mercenarii quoque eius qui morabantur in medio eius quasi uituli saginati uersi sunt et fugerunt simul nec stare potuerunt quia dies interfectionis eorum uenit super eos tempus uisitationis eorum. Vox eius quasi eris sonabit. quoniam cum exercitu properabunt et cum securibus uenient ei. Quasi ligna cedentes succiderunt saltum eius ait dominus qui supputari non potest. multiplicati sunt super lucustas et non est eis numerus. Confusa est filia egypti et tradita in manu populi aquilonis. Dixit dominus exercituum deus israel. Ecce ego uisitabo super tumultum alexandrie et super pharaonem et super egyptum et super deos eius et super reges eius et super pharaonem et super eos qui confidunt in eo. Et dabo eos in manu querentium animas eorum et in manu nabuchodonosor regis babilonis et in manu seruorum eius. Et post hec habitabitur sicut diebus pristinis ait dominus. Et tu ne timeas serue meus iacob et ne paueas israel. quia ecce ego saluum te faciam de longinquo et semen tuum de terra captiuitatis tue. Et reuertetur iacob et requiescet et prosperabitur et non erit qui exterreat eum. Et tu noli timere serue meus iacob ait dominus. quia tecum ego sum. quia consumam ego cunctas gentes ad quas eieci te. te uero non consumam. sed castigabo te in iudicio. nec quasi innocenti parcam tibi.

Capitulum XLVII. Quod factum est uerbum domini ad hieremiam prophetam contra palestinos antequam percuteret pharao gazam. Hec dicit dominus. Ecce aque ascendunt ab aquilone. et erunt quasi torrens inundans. et operient terram et plenitudinem eius. urbem et habitatores eius. Clamabunt homines et ululabunt omnes habitatores terre. a strepitu pompe armatorum et bellatorum eius. et commotione quadrigarum eius et multitudine rotarum illius. Non respexerunt patres filios manibus dissoluti. pro aduentu diei in qua uastabuntur omnes philistiim. et dissipabitur tyrus et sidon cum omnibus reliquis auxiliis suis. Depopulatus est enim dominus palestinos reliquias insule cappadocie. Venit caluitium super gazam. conticuit ascalon et reliquie uallis earum. Vsquequo concideris. O mucro domini usque quo non quiesces. ingredere in uaginam tuam. refrigerare et sile. Quomodo requiescet. cum dominus preceperit ei aduersum ascalonem et aduersus maritimas eius regiones. ibique condixerit illi.

Capitulum XLVIII. Ad moab. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ve super nabo. quoniam uastata est et confusa. capta est cariathaim. confusa est fortis et tremuit. Non est ultra exultatio in moab. contra esebon cogitauerunt malum. Venite et disperdamus eam de gente. ergo silens conticesces. sequeturque te gladius. Vox clamoris de oronaim uastitas et contritio magna. Contrita est moab. annuntiate clamorem paruulis eius. Per ascensum enim luith plorans ascendet in fletu. quoniam in descensu oronaim hostes ululatum contritionis audierunt. Fugite. saluate animas uestras. et eritis quasi myrice in deserto. Pro eo enim quod habuisti fiduciam in munitionibus tuis et in thesauris tuis. tu quoque capieris. et ibit chamos in transmigrationem. sacerdotes eius et principes eius simul. Et ueniet predo ad omnem urbem. et urbs nulla saluabitur. et peribunt ualles. et dissipabuntur campestria. quoniam dixit dominus. Date florem moab. quia florens egredietur. et ciuitates eius deserte erunt et inhabitabiles.

Maledictus qui facit opus domini fraudulenter. et maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine. Fertilis fuit moab ab adolescentia sua. et requieuit in fecibus suis. nec transfusus est de uase in uas. et in transmigrationem non abiit. Idcirco permansit gustus eius in eo. et odor eius non est immutatus. Propterea ecce dies ueniunt dicit dominus. et mittam ei ordinatores et stratores laguncularum. et sternent eum et uasa eius exhaurient. et lagunculas eorum collident. Et confundetur moab a chamos. sicut confusa est domus israel a bethel in qua habebat fiduciam. Quomodo dicitis fortes sumus. et uiri robusti ad prelandum. Vastata est moab. et ciuitates illius succenderunt. et electi iuuenes eius descenderunt in occisionem ait dominus. rex exercituum nomen eius.

Prope est interitus moab ut ueniat. et malum eius uelociter accurret nimis. Consolamini eum omnes qui estis in circuitu eius. et uniuersi qui scitis nomen eius dicite. Quomodo confracta est uirga fortis. baculus gloriosus. Descende de gloria. et sede in siti habitatio filie dibon. quoniam uastator moab ascendit ad te. dissipabit munitiones tuas. In uia sta et prospice habitatio aroer. interroga fugientem et eum qui euasit. dic quid accidit.

Confusus est moab quoniam uictus est. ululate et clamate. annuntiate in arnon quoniam uastata est moab. et iudicium uenit ad terram campestrem. super elon et super iesa et super mephath et super dibon et super nabo et super domum deblathaim et super cariathaim et super bethgamul et super bethmaon et super carioth et super bosra et super omnes ciuitates terre moab. que longe et que prope sunt. Abscisum est cornu moab et brachium eius contritum ait dominus. Inebriate eum quoniam contra dominum erectus est. et allidet manum moab in uomitu suo. et erit in derisum etiam ipse. Fuit enim in derisum tibi israel. quasi inter fures reperisses eum. propter uerba ergo tua que aduersum illum locutus es captiuus duceris. Relinquite ciuitates et habitate in petra habitatores moab. et estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis. Audiuimus superbiam moab. superbus est ualde. Sublimitatem eius et arrogantiam et superbiam et altitudinem cordis illius ego scio ait dominus iactantiam eius. et quod non sit iuxta eam uirtus eius. nec iuxta quod poterat conata sit facere.

Ideo super moab eiulabo et ad moab uniuersam clamabo. ad uiros muri fictilis lamentantes. De planctu iazer plorabo tibi uinea sabama. propagines tue transierunt mare usque ad mare iazer peruenerunt. Super messem tuam et uindemiam tuam predo irruit. Ablata est leticia et exultatio de carmelo et de terra moab. et uinum de torcularibus sustuli. Nequaquam calcator uue solitum celeuma cantabit. De clamore esebon usque eleale et iasa dederunt uocem suam. a segor usque ad oronaim uitulam conternantem. aque quoque nemrim pessime erunt. Et auferam de moab ait dominus offerentem in excelsis. et sacrificantem diis eius. Propterea cor meum ad moab quasi tibia resonabit. et cor meum ad uiros muri fictilis dabit sonitum tibiarum. quia plus fecit quam potuit. ideo perierunt. Omne enim caput caluitium et omnis barba rasa erit. in cunctis manibus colligatio et super omne dorsum cilicium. super omnia tecta moab. et in plateis eius omnis planctus. quia contriui moab sicut uas inutile ait dominus. Quomodo uicta est et ululauerunt. quomodo deiecit ceruicem moab et confusus est. eritque moab in derisum et in exemplum omnibus in circuitu suo.

Hec dicit dominus. Ecce quasi aquila uolabit et extendet alas suas ad moab. Capta est carioth et munitiones comprehense sunt. et erit cor fortium moab in die illa sicut cor mulieris parturientis. Et cessabit moab esse populus. quoniam contra dominum gloriatus est. Pauor et fouea et laqueus super te o habitator moab ait dominus. Qui fugerit a facie pauoris cadet in foueam. et qui conscenderit de fouea capietur laqueo. Adducam enim super moab annum uisitationis eorum ait dominus. In umbra esebon steterunt de laqueo fugientes. quia ignis egressus est de esebon et flamma de medio seon. et deuorauit partem moab et uerticem filiorum tumultus. Ve tibi moab. periisti populus chamos. quia comprehensi sunt filii tui et filie tue in captiuitatem. Et conuertam captiuitatem moab in nouissimis diebus ait dominus. Hucusque iudicia moab.

Capitulum XLIX. Ad filios amon. Hec dicit dominus. Numquid non filii sunt israel aut heres non est ei. Cur igitur hereditate possedit melchom gad. et populus eius in urbibus eius habitauit. Ideo ecce dies ueniunt dicit dominus. et auditum faciam super rabbath filiorum amon fremitum prelii. et erit in tumulum dissipata. filieque eius igni succendentur. et possidebit israel possessores suos dicit dominus. Vlula esebon. quoniam uastata est hay. Clamate filie rabbath. accingite uos ciliciis. plangite et circuite per sepes. quia melchom in transmigrationem ducetur. sacerdotes eius et principes eius simul. Quid gloriaris in uallibus. defluxit uallis tua filia delicata. que confidebas in thesauris tuis et dicebas. quis ueniet ad me. Ecce ego inducam super te terrorem ait dominus deus exercituum. ab omnibus qui sunt in circuitu tuo. et dispergemini singuli a conspectu uestro. nec erit qui congreget fugientes. Et post hec reuerti faciam captiuos filiorum amon ait dominus.

Hec dicit dominus exercituum. Numquid non est ultra sapientia in theman. periit consilium a filiis. inutilis facta est sapientia eorum. Fugite et terga uertite. descendite in uoraginem habitatores dedan. quoniam perditionem esau adduxi super eum tempus uisitationis eius. Si uindemiatores uenissent super te. non reliquissent racemum. Si fures in nocte. rapuissent quod sufficeret sibi. Ego uero discoperui esau. reuelaui abscondita eius. et celari non poterit. Vastatum est semen eius et

fris eius. ruam eius non erit.

Reliqui pupillos tuos rego faciam eos uiuere. r uidue tue i me sperabūt. quia hec dicit dñs. Cece quibꝫ nō erat iudicii ut biberēt calicem. bibentes. bibent. tu qui in nocens reinqris. non eris innocens. sed bibens bibes. quippe me ego pcutiā uirgā oris tui. dicit dñs. qui solitudinē r moppo rum. r desertū. r in maledictionē erit bozra. r oīes ciuitates eius erūt i solitudines sempiternas. Audiui. audiuī. ad nūa. r legatus ad gentes missus est. congregamini r uenite. ymus eam. et cōsurgamus in prīo. ecce enī parulū in gentib; dedi te. cōtemptibilem inf homines. arrogātia tua decepit te. r superbia cordis tui. qui habitas in cauernis petre. r apprehendere nitēris altitudinē colli. cū exaltaueris sicut aquila nidū tuū. inde detrahā te dicit dñs. r erit idumea in desertū. omnis qui transibit per eā stupebit. r sibilabit super omnē plagā eius. sicut subuersa est sodoma r gomorra. r uicine eius ait dominus. Non habitabit ibi uir. nec īcolet eā filius hōis. Ecce sicut leo ascendit de superbia iordanis ad pulcritudinem robustam. quia subito curram eam facam ab illam. et quis erit electus quem p̄ponā ei. quis enī similis mei. r quis sustinebit me. et quis est pastor iste qui resistat uultui meo. propterea audite cōsiliū dñi qd iniit de edom. r cogitationes eius quas cogitauit de habitatoribꝰ theman. Siquidē detraxerint eos pauculi regis. nōne dimisi paucos ut essent habitatores eius. Quoc rume eorū. cōmota est tra. clamor i mari rubro auditus est uocis eius. Ecce sicut aquila uolabit. r extendet pennas suas super bozrā. et erit cor fortiū idumee i die illa quasi cor mulieris parturientis. ad damascum.

Confusa est emath r arphath. quia audierūt pessimū. audierunt. turbati sunt i mari sollicitudo ibi que quiescere non potuit. dissoluta est damascus. uertit i fugā. tremor apprehendit eam. angustia r dolores tenuerūt eā sicut parturientem. quomodo derelicta est ciuitas laudabilis urbem letitie. deo eadem. quoniā ceciderūt iuuenes eius. r oēs uiri eius pugnatores cessabūt i die illa ait dñs exercituū. et succendā ignem i muro damasci. r deuorabit mentas benadab. Adorabat adrogna rex assur. pauit nabuchodonosor rex babylonis.

Hec dicit dñs. Surgite. r ascendite ad cedar. r uastate filios orientis. tabernacula eorū et greges eorū capient. pelles eorū r oīa uasa eorū. r camelos eorū tollēt sibi. r uocabūt sup eos formidinē undiq. Fugite. abite uehementer. i uoragine habitate qui habitatis. ait dñs. Iniit enī contra uos adrogna nabuchodonosor rex babylonis consilium. et cogitauit aduersus uos cogitationem. Surgite. ascendite ad gentē quietā. r habitantē confidenter ait dñs. nō portas neq; uectes eis. soli habitant. et erūt cameli eorū in direptionē. r multitudo pecorū eorū in p̄dā. r dispergā eos in omnē uentū. qui tōsi sunt in comā. et ruinā cōmuni eorū adducā. inquit dñs. et erit asor habitaculū draconū. desertum usq; in sempiternū. non manebit ibi uir. nec īcolet eā filius hōis.

Omnis elam. Hoc est uerbū dñi quod factum est ad hieremiā p̄phā aduersus elam. i principio regni sedechie regis iuda dicēs. Hec dicit dominus exercituum. Ecce ego cōfringā arcū elam. fortitudinē eorū. et inducā super eā quattuor uentos a quattuor plagis celi. r uentilabo eos in omnes uentos istos. r nō erit gens aut regnū. ad quod non ueniant profugi elam. et ruinā ei facient inimici eius. r cōspectu quērentium animā eorū. et adducā super eos malū iram furoris mei dicit dominus. et emittā post eos gladiū donec cōsumā eos. et ponā solium meū in elam. r perdam inde reges et principes. ait dominus. Postea autem reducam captiuos elam. ait dominus.

Verbū quod locutus est dñs de babylone. r de terra chaldeorum p manu hieremie p̄phe.

Annunciate in gentibus. r audite. Erigite. signū p̄dicate. et nolite celare. dicite. Capta est babylon. cōfusus est bel. uictus est merodach. cōfusa sunt sculptilia eius. superata sunt idola eius. quoniā ascendit ad eā gens ab aquilone. q̄ ponet terrā eius in solitudinē. r non erit qui habitet in ea. ab homine usq;

ad pecus. r moti sunt. r abierūt. In diebus illis. r in tpe illo. ait dñs. uenient filii israel. ipsi. r filii iuda simul. ambulantes. r flentes p̄gredientur. et deum suum quērent. in sion interrogabūr uiam. huc facies eorum uertentes. et uenient. et adherebunt domino. federe sempiterno. q̄ nullo unq; obliuione delebitur. Grex perditus factus est populus meus. pastores eorum seduxerunt eos. et per deuia montium abigebant. de monte in collē transierunt. obliti sunt cubilis sui. omnes qui inuenerūt comedebant eos. et hostes eorum dixerunt. non peccamus. eo q̄ peccauerūt domino habitatori iustitie. et expectationis patrū suorum dño. Recedite de medio babylonis. et egredimini de terra chaldeorum. et estote sicut edi ante gregem. quia ecce ego suscitabo. et adducā in babylonem congregationē gentiū magnarū de terra aquilonis. et p̄parabūtur aduersus eos. inde capientur. Sagitta eorum sicut fortis. non reuertetur uacua. Et erit chaldea in p̄dā. omnes uastantes eā replebūtur ait dñs. quia exultastis. r magnificati estis predones hereditatis meī. quia dissipata estis sicut uitula super herbam. et mugistis sicut tauri. Confusa est mater uestra nimis. erubuit genitrix uestra. ecce nouissima gentium. desertum. terra inuia. et solitudo. Ab ira dñi non habitabitur. et redigetur tota in solitudinē. omnis qui trāsierit babylonem stupebit. et sibilabit super uniuersis plagis eius. Postquam ceciderit babylon. parcentibus. omnes qui tenentis arcū dirigite sagittas. iacite ergo. non parcatis sagittis. quia deo peccauit. clamate aduersus eam undique. dedit manum. Ceciderunt fundamenta eius. destructi sunt muri eius. quoniam ultio domini est. ultionem accipite de ea. Sicut fecit date ei. disperdite seminatorē de babylone. tenentem falcē in tempore messis. a facie gladii columbe. unusquisq; ad populum suum conuertetur. et unusquisq; in terram suam fugiet. Grex dispersus israel. leones expulerunt eum. primus comedit eum rex assur. iste nouissimus. ossa frangit eius nabuchodonosor rex babylonis.

Propterea hec dicit dñs exercituum deus israel. Ecce ego uisitabo regē babylonis. et terrā eius. sicut uisitaui regē assur. et reducam israel ad habitaculum suum. et pascetur carmelus et basan. et in monte ephraim et galaad saturabit. anima eius. et in diebus illis. et in tempore illo dicit dñs. querentur iniquitas israel. et non erit. et peccata iuda. et non inuenientur. quoniam propitius ero quos reliquero. Super terram dominationis eius. et super habitatores ciuitatis. Diffuge et nube sicut deserta. post eos fuit. ait dñs. et fac iuxta omnia que precepi tibi.

Vox belli in terra magna. et quomodo obtritus et confractus est malleus uniuersi terre. quomodo uersa est in desertum babylon in gentibus. insidiatus sum tibi. et comprehensa es babylon. et nescisti. inuenta es. et apprehensa. quoniam domino pugnabas. aperuit dominus thesaurum suum. et protulit uasa ire sue. quia opus est domino deo exercituum in terra chaldeorum. Venite adea. aperite eam. ut nihil sit ei. subuertite eam sicut acerua. et perdite eam. ne sit quicquam in ea. dissipate omnes fortes eius. descendant in occisionem. Ve eis quia uenit dies eorum. tempus uisitationis eorum. Vox fugientium. et euadentium de terra babylonis. ut annuntient in sion ultionem dei dñi nostri. ultionem templi eius. Annunciate babylonem plurimis. omnibus qui tendunt arcum. constituite aduersus eam p̄gnū. et nullus euadat. reddite ei secundum opus suum. iuxta omnia quecumq; fecit. facite ei. quia contra dñm erexit se aduersus sanctum israel. Idcirco cadent iuuenes eius in platheis eius. et omnes bellatores eius conticescent in die illa ait dñs. Ecce ego ad te superbe dicit dñs deus exercituum. quia uenit dies tua. tempus uisitationis tue. et cadet superbia. et corruet. et non erit qui suscitet eā. et succendam ignem in urbibus eius. et deuorabit omnia circuitu eius.

Hec dicit dñs exercituum. Calumniā sustinent filii israel. et filii iuda simul. omnes qui ceperūt eos tenent. detinent. noluerunt dimittere. dominus exercituum nomen eius. iudicio defendet causam eorum. ut exterreat terram. et conturbet habitatores babylonis. Gladius ad chaldeos. ait dñs. et ad habitatores babylonis. et ad principes eius. et ad sapientes eius. Gladius ad aruspices eius. qui stulti erūt. gladius ad fortes eius. et formidabunt. gladius ad equos eius. et ad currus eius. et ad omnem mixtum qui est in medio eius. et erūt quasi mulieres. parturiētes. gladius ad thesauros eius. et diripientur. Siccitas super aquas eius

erit. et arescet. quia terra sculptilium est. et in portentis gloriantur. propterea
habitabunt dracones cum faunis ficariis. et habitabunt in ea
strutiones. et non habitabitur ultra usque in sempiternum. nec ex-
truetur usque ad generationem et generationem. sicut subvertit deus so-
domam et gomorram. et vicinas eius, ait dominus. non habitabit ibi
vir. nec incolet eam filius hominis. Ecce populus venit ab aquilone.
et gens magna. et reges multi consurgent a finibus terre. Arcum et scutum apprehen-
dent. crudeles sunt. et inmisericordes. Vox eorum quasi mare sona-
bit. et super equos ascendent. sicut vir paratus ad prelium contra te
filia babilon. Audivit rex babilonis famam eorum. et dissolute
sunt manus eius. Angustia apprehendit eum. dolor quasi parturi-
entem. Ecce quasi leo ascendet de superbia iordanis. ad pulchritu-
dinem robustam. quia subito eum currere faciam ad illam.
Et quis erit electus quem preponam ei? quis enim similis mei? et quis su-
stinebit me? Et quis est iste pastor qui resistat vultui meo?
Propterea audite consilium domini quod mente concepit adversum babilonem.
et cogitationes eius quas cogitavit super terram chaldeorum. Ni-
si detraxerint eos parvuli gregum. nisi dissipatum fuerit cum ipsis
habitaculum eorum. A voce captivitatis babilonis commota est terra.
et clamor inter gentes auditus est.

Hec dicit dominus. Ecce ego suscitabo super babilonem. et super ha-
bitatores eius qui cor suum levaverunt contra me. quasi ventum pesti-
lentem. Et mittam in babilonem ventilatores. et ventilabunt
eam. et demolientur terram eius. quoniam venerunt super eam undique in
die afflictionis eius. Non tendat qui tendit arcum suum. et non ascen-
dat loricatus. Nolite parcere iuvenibus eius. interficite om-
nem militiam eius. Et cadent interfecti in terra chaldeorum. et vul-
nerati in regionibus eius. quoniam non fuit viduatus israel et iuda a deo
suo domino exercituum. terra autem eorum repleta est delicto a sancto israel.
Fugite de medio babilonis. et salvet unusquisque animam suam.
Nolite tacere super iniquitatem eius. quoniam tempus est ultio-
nis domino. vicissitudinem ipse retribuet ei.

Calix aureus babilon in manu domini. inebrians omnem terram.
De vino eius biberunt omnes gentes. et ideo commote sunt. Subito ce-
cidit babilon et contrita est. Ululate super eam. Tollite resi-
nam ad dolorem eius si forte sanetur. Curavimus babilonem.
et non est sanata. derelinquamus eam. et eamus unusquisque
in terram suam. quoniam pervenit usque ad celos iudicium eius. et eleva-
tum est usque ad nubes. Protulit dominus iustitias nostras. venite et
narremus in syon opus domini dei nostri. Acuite sagittas. imple-
te pharetras. Suscitavit dominus spiritum regum medorum. et con-
tra babilonem mens eius. Vox medorum contra babilonem suscitabitur e-
a domino. ut perdat eam. quoniam ultio domini est. ultio templi sui. Super
muros babilonis levate signum. augete custodiam. le-
vate custodes. preparate insidias. quia cogitavit dominus et fecit
quecumque locutus est contra habitatores babilonis. que habitas
super aquas multas locuples in thesauris. venit finis tu-
us pedalis precisionis tue.

Iuravit dominus exercituum per animam suam. quoniam replebo te hominibus quasi
bruco. et super te celeuma cantabitur.

Qui fecit terram in fortitudine sua. et preparavit orbem in sapi-
entia sua. et prudentia sua extendit celos. Dante eo vocem multiplicantur
aque in celo. qui levat nubes ab extremo terre. fulgura
in pluviam fecit. et produxit ventum de thesauris suis.

Stultus factus est omnis homo a scientia. confusus est omnis conflator in
sculptili. quia mendax conflatio eius. nec est spiritus in eis. Vana sunt
opera. et risu digna. in tempore visitationis sue peribunt. Non
sicut hec pars iacob. quia qui fecit omnia ipse est. et israel sceptrum
hereditatis eius. dominus exercituum nomen eius.

Collidis tu michi vasa belli. et ego collidam in te gentes. et disper-
dam in te regna. Et collidam in te equum et equitem eius. et collidam
in te currum et ascensorem eius. et collidam in te virum et mulie-
rem. et collidam in te senem et puerum. et collidam in te iuvenem
et virginem. et collidam in te pastorem et gregem eius. et collidam
in te agricolam. et iugales eius. et collidam in te duces et magi-
stratus.

Et reddam babiloni et cunctis habitatoribus chaldee. omne malum
suum quod fecerunt in syon in oculis vestris ait dominus.

Ecce ego ad te mons pestifer ait dominus. qui corrumpis universam
terram. et extendam manum meam super te. et evolvam te de petris.
et dabo te in montem combustionis. et non tollent de te lapidem
in angulum. et lapidem in fundamenta. sed perditus in eternum eris a-
it dominus. Levate signum in terra. clangite bucina in genti-

bus. sanctificate super eam gentes. annuntiate contra illam regibus ararath
menni et ascenez. numerate contra eam tapsar. adducite equum quasi
bruchum aculeatum. Sanctificate contra eam gentes. reges medie du-
ces eius. et universos magistratus eius. cunctamque terram potestatis eius. Et com-
movebitur terra et turbabitur. quia evigilavit contra babilonem cogi-
tatio domini. ut ponat terram babilonis desertam et inhabitabilem.
Cessaverunt fortes babilonis a prelio. habitaverunt in presidiis.
devoratum est robur eorum. facti sunt quasi mulieres. Incensa sunt
tabernacula eius. contriti sunt vectes eius. Currens obviam
currenti veniet. et nuntius obvius nuntianti. ut annuntiet regi ba-
bilonis. quia capta est civitas eius a summo usque ad summum.
et vada preoccupata sunt. et paludes incense sunt igni. et viri
bellatores conturbati sunt. Quia hec dicit dominus exercituum deus
israel. Filia babilon quasi area tempus triture eius. Adhuc m-
odicum et veniet tempus messionis eius. Comedit me devo-
ravit me nabuchodonosor rex babilonis. Reddidit
me quasi vas inane. absorbuit me quasi draco. replevit ventrem suum
teneritudine mea. et eiecit me. Iniquitas mea et caro mea
super babilonem dicit habitatio syon. et sanguis meus
super habitatores chaldee dicit ierusalem.

Propterea hec dicit dominus. Ecce ego iudicabo causam tuam. et ulciscar
ultionem tuam. et desertum faciam mare eius. et siccabo venam
eius. Et erit babilon in tumulos. habitatio draconum. stupor
et sibilus. eo quod non sit habitator. Simul ut leones rugient.
et excutient comas velut catuli leonum. In calore eorum ponam
potus eorum. et inebriabo eos ut sopiantur et dormiant somnum sem-
piternum. et non consurgant dicit dominus. Deducam eos quasi
agnos ad victimam. et quasi arietes cum edis.

Quomodo capta est sesach. et babilon et comprehensa est inclita u-
niverse terre? Quomodo facta est in stuporem babilon inter gentes?
Ascendit super babilonem mare. multitudine fluctuum
eius operta est. Facte sunt civitates eius in stuporem. terra inhabi-
tabilis et deserta. terra in qua nullus habitet. nec transeat p-
er eam filius hominis. Et visitabo super bel in babilone. et eiciam quod absor-
buerat de ore eius. et non confluent ad eum ultra gentes. Si-
quidem et murus babilonis corruet. Egredimini de me-
dio eius populus meus. ut salvet unusquisque animam suam ab i-
ra furoris domini. Et ne forte mollescat cor vestrum. et ti-
meatis auditum qui audietur in terra. Et veniet in anno a-
uditio. et post hunc annum auditio. et iniquitas in terra. et domina-
tor super dominatorem. Propterea ecce dies veniunt dicit do-
minus. et visitabo super sculptilia babilonis. et omnis terra
eius confundetur. et universi interfecti eius cadent in me-
dio eius. Et laudabunt super babilonem celi et terre. et
omnia que in eis sunt. quia ab aquilone venient ei predones
ait dominus. Et quomodo fecit babilon ut caderent occisi in
israel. sic de babilone cadent occisi universe terre.

Qui fugistis gladium venite nolite stare. Recordamini pro-
cul domini. et ierusalem ascendat super cor vestrum. Confusi sumus
quia audivimus opprobrium. operuit ignominia facies
nostras. quia venerunt alieni super sanctificationem domus
domini. Propterea ecce dies veniunt ait dominus. et visitabo super
sculptilia eius. et in omni terra eius mugiet vulneratus. Si a-
scenderit babilon in celum. et firmaverit in excelso robur su-
um. a me venient vastatores eius ait dominus. Vox clamo-
ris de babilone. et contritio magna de terra chaldeorum. quoniam
vastavit dominus babilonem. et perdidit ex ea vocem magnam.
et sonabunt fluctus eorum quasi aque multe. dedit sonitum vox eorum. quia
venit super eam. id est super babilonem pre-
do. Et apprehensi sunt fortes eius. et emarcuit arcus eorum.
quia fortis ultor dominus reddens retribuet. Et inebriabo principes eius. et
sapientes eius. duces eius et magistratus eius. et fortes eius. Et
dormient somnum sempiternum. et non expergiscentur ait dominus
rex exercituum nomen eius. Hec dicit dominus exercituum. Murus ba-
bilonis ille latissimus. suffossione suffodietur. et porte e-
ius excelse igne comburentur. et labores populorum ad nichilum. et gen-
tium in ignem erunt et disperibunt.

Verbum quod precepit hieremias propheta saraie filio nerie filii ma-
asie. cum pergeret cum sedechia rege in babilonem in anno
quarto regni eius. Saraias autem erat princeps prophetie. Et
scripsit hieremias omne malum quod venturum erat super
babilonem in libro uno. omnia verba hec que scripta sunt contra ba-
bilonem. Et dixit hieremias ad saraiam. Cum veneris in

babilonem. r audiens legens scū ūba p̄ dies. dñē tulae
uus est oratio lauū tibū ut dispergeret eum. ne sit qui leo habi
bitet. ab hoīe usq; ad pecus. r ut sit perpetua solitudo. cū
qi ōp̄leuerit legere. liberū tibū. ugnabit. adeū. inpidem. et
ybi ac eū i medio cubitem. r dicet. Sic submergetur ba
bilon. r nō surget. a facie ē. affluentiā ego adducā super eā. r
dissolvetur. Hucusq; uerba hieremie

Fuit. xxx. r unū anni erat sedecias cū regnare cepisset. r an
decim annis regnauit in ierl. Et nomen matris eius. amital filia
hieremie de lobna. Et fecit malū in oculis domini iuxta
omnia q̄ fecerat ioachim. q̄m furor domini erat in ierl. r in
uidiā usq; quo ybiēt eos a facie sua. Egressus est sedecias. a rege
babilonis.

Factū ē aūt nō nono regni eius. in mēse decimo. decimā
mēsis. uenit nabuchodonosor rex babilonis. ipse. r omnis
exercitus eius aduersus ierl. r obsederunt eā. r ędificauerūt
contra eā munitiones in circuitu. et fuit ciuitas obsessa usq;
ad. xi. annū regis sedecie. ō. Et se aūt quarta nona die mē
sis. optinuit fames ciuitatē. r nō erat panis pplo terre.
et diruptа ē ciuitas. r oēs uiri bellatores. et fugerūt. et egres
si sunt ciuitate. nocte p̄ uiā portę q̄ est aūt duos muros. r do
mus regis. et chaldęi obsidebant urbē in gyro. tabernā
culū regis. et abierūt p uiā deserti. persecutus est aūt exercitus chalde
orū regē. et app̄hēderūt sedeciā in deserto q̄ est in terra hieri
cho. r omnis comitatus eius dispersus est ab eo. eūq; cōp̄hēdis
sent regē. adduxerūt eū ad regē babilonis in reblatha
q̄ ē in terra emath. et locutus est ei iudicia. et interfecit
rex babilonis filios sedecię in conspectu eius. et. Sed. et principes iude
ae occidit in reblatha. et oculos sedecię eruit. et uinxit eū catenis. et
adduxit eū rex babilonis in babilonem. et posuit eū in dom
o carceris usq; ad diē mortis suę. Et

Anno aūt quinto decimo die. x. mensis. ipse ē annus nonus de
cimus nabuchodonosor regis babilonis. uenit nabuzardā
princeps militie qui stabat coram rege babilonis in hierl. et in
cendit domū domini. et domū regis. et omnes domos hierl. et omnē
domū magnā igni cōbussit. et omnē murū hierl. destruxerunt. uni
uersus exercitus chaldęorum qui erat cū magistro
militie. deportauerunt. aūt plebem reliquos uulgi. et eos qui trans
fugerat ad babilonis. et cętera turbe. reliquit nabuzardan princeps
militie. de pauperibus aūt terre. reliquit nabuzardan
princeps militie. uinitores et agricolas.

Columpnas aūt ereas q̄ erant in domo dñi. et bases. et mare ereū q̄ erat in domo
dñi. contriuerunt chaldęi. et tulerunt omne es eorum babilonem. r lebetes. et cuncta
uasa ereа. q̄ in ministerio. r fialas. et mortariola. et quę aurea erant. q̄ in aurum.
et quę argentea. tulit aūt magister militie. et
lucernas. et mortariola. et acetabula. et quot quot aurea
aurea. et quot quot argentea. tulit aūt magister militie. duas colum
nas. unum mare. et duos boues. qui erant subtus
bases. quos fecerat rex salomon in domo dñi. non erat pondus
horum sine numero. hec autem fuit ratio. Columpna prima. xviii. cubi
torum altitudinis eius. et linea duodecim cubitorum circumibat eā. porro grossitudo eius quatuor digitorum.
et mendosum opus erat. et capitella super ea aerea. altitu
do capitelli unius quinq; cubitorum. et retinacula. et malogra
nata nonaginta. vi. de pedetim. omnia malogranata
erāt reticulis circūdabantur.

Et tulit magister militie. saraiā sacerdotē primū. et sophoniā
sacerdotem secundum. et tres custodes uestibuli. et de ciuitate tulit
eunuchū unū qui erat p̄positus super uiros bellatores. et
quinq; uiros bellatores de his qui uidebant faciem regis. qui inuē
ti sunt in ciuitate. et scribā principē militū qui probabat ryro
nes. et sexaginta uiros de populo terre qui inuenti sunt in me
dio ciuitatis. et tulit aūt eos nabuzardan magister milicie. et
duxit eos ad regē babilonis in reblatha. et percussit eos rex
babilonis. et interfecit eos in reblatha in terra emath. et transla
tus est iuda de terra sua. Iste ē populus quē transtulit nabucho
donosor rex babilonis. anno. vii. iudeorum tria milia. et
xxiii. Anno octauodecimo nabuchodonosor de ierl.
ānas octingentas triginta duas. anno. xviii. nabu
chodonosor regis babilonis transtulit nabuzardan magister mi
licie iudeos. ānas septingentas. xlv. omnes ergo animę
iiii. milia sexcente.

Et factū est in. xxxvii. anno transmigrationis ioachin regis
iude. xii. mensē. xxv. die mēsis. eleuauit heuilmero
dach rex babilonis in ipso anno regni sui capita ioachin regis iu
de. et eduxit eū de domo carceris. et locutus est cū eo bona. et
posuit thronum eius super thronos regum qui erant apud
se in babilone. et mutauit uestimenta carceris eius. et comedit panem coram eo semper cunctis diebus uite sue. et annona eius.
annona perpetua dabatur ei a rege babilonis statuta per singulos dies usq; ad diem mortis sue. cunctis diebus uite eius

In cayinot lamentationes hieremie p̄phete. ra.

Et factum est postquam in captiuitatem redactus est israel. et ierl deserta
esset. sedit hieremias flens. r planxit lamentatione hac
in ierl. et dixit.

Aleph.

Quomodo sedet sola ciuitas plena populo. facta est quasi uidua domina
gentium princeps prouinciarum facta est sub tributo.

Beth.

Ploratus ploratur in nocte. et lacrime eius in maxillis eius. et non
est qui consoletur eā ex omnibus caris eius. omnes amici eius
spreuerunt eā. et facti sunt ei inimici.

Gimel.

Migrauit iuda propter afflictionem et multitudinem seruitutis. habitauit inter gentes. nec inuenit requiem. omnes per
secutores eius apprehenderunt eā inter angustias.

Daleth.

Uie sion lugent eo q̄ non sint qui ueniant ad solemnitatem. omnes portę eius destructe. sacerdotes eius gemunt.
uirgines eius squalide. et ipsa oppressa amaritudine.

He.

Facti sunt hostes eius in capite. inimici illius locupletati
sunt. quia dominus locutus est super eā. propter multitudi
nem iniquitatum illius. paruuli eius ducti sunt captiui
tatem ante faciem tribulantis.

Vau.

Et egressus est a filia sion omnis decor eius. facti sunt principes
quasi arietes non inuenientes pascuam. et abierunt absq; fortitudine ante faciem subsequentis.

Zai.

Et recordata est hierl. dierum afflictionis sue. et preuaricationis
omnium desiderabilium suorum. q̄ habuit a diebus antiquis. cū ca
deret populus eius in manu hostili. et non esset auxiliator. uide
runt eam hostes. et derisere sabbata eius.

Heth.

Peccatum peccauit hierl. propterea instabilis facta est. omnes qui glo
rificabant eā spreuerunt illam. q̄m uiderūt ignominiam
eius. ipsa aūt gemens conuersa retrorsum.

Teth.

Sordes eius in pedibus eius. nec recordata est finis sui. de
posita est uehementer. non habens consolatorem. uide
domine afflictionem meam. q̄m erectus est inimicus.

Ioth.

Manum suam misit hostis. ad omnia desiderabilia eius. quia uidit
gentes ingressas sanctuarium suum. de quibus precepe
rat ne introirent in ecclesiam tuam.

Caph.

Omnis populus eius gemens. et quęrens panem. dederunt pretiosa
quęque pro cibo ad refocillandam animam. Vide domine et considera
quia facta sum uilis.

Lamech.

O uos omnes qui transitis per uiam. attendite et uidete. si est
dolor similis sicut dolor meus. quoniam uindemiauit me.
locutus est in die ire furoris sui.

Mem.

De excelso misit ignem in ossibus meis. et erudiuit me. et ex
pandit rete pedibus meis. conuertit me retrorsum. posuit
me desolatam. tota die merore confectam.

Nun.

Uigilauit iugum iniquitatum mearum in manu eius. ascen
derunt super ceruicem meā. infirmata est uirtus mea. dedit me dominus in
manu de qua non potero surgere.

Samech.

Abstulit dominus magnificos meos omnes de medio mei.
uocauit aduersum me tempus ut conterat electos meos.

Ain.

Torcular calcauit dominus uirgini filie iuda.

Phe.

Ideo ego ploro. et oculus meus deducens aquam. quia
longe factus est a me consolator. conuertens animam meam.
facti sunt filii mei perditi. quoniam inualuit inimicus.

Sade.

Expandit manus suas hostis. non est qui consoletur eā.
mandauit dominus aduersus iacob in circuitu eius hostes eius.
facta est hierl quasi polluta menstruo inter eos.

Coph.

Iustus est dominus quia os eius ad iracundiam prouocaui.
audite obsecro uniuersi populi. et uidete dolorem meum.
uirgines mee et iuuenes mei abierunt in captiuitatem.

Resch.

Uocaui amicos meos. ipsi deceperunt me. sacerdotes mei et
seniores mei in urbe consumpti sunt. quia quęsierunt cibos sibi. ut
refocillarent animas suas.

Sin.

Uide domine quoniam conturbor. uenter meus conturbatus est

Thau.

subuersum ē a me. meū ōnem meū p̄cū. q̄m amaritudine plena sum. filiū inferē gladius. t domi mors similē. Sen.

Audierūt q̄ gemo ego. nō est q̄ cōsoletur me. omēs inimici mei. audierūt malū meū. letati sūt q̄ tu fecisti. adduxisti diem cōsolationis. t fient sicut ego. Nun.

Ingrediatur oīe malū coz. corā te. t deunde mia eos sicut uindemiasti me. p̄pt̄ oēs iniquitates meas. q̄ multi sunt gemitus mei. t cor meū merē. Aleph.

Quomodo obtexit caligine dñs in furore suo filiā syon. p̄iecit decorū terre. t non est recordat⁹ scabelli pedū suoz. i die furoris sui. Beth.

Precipitauit dominus nec pepercit. oīa speciosa iacob. destruxit in furore suo munitiones filie iude. deiecit terrā. polluit regnū. t p̄nates eius. Gimel.

Confregit in ira furoris oīe cornu isrl. auertit retrorsum dexteram suā a facie inimici. t succendit in iacob q̄si ignem flamme deuorantis i gyro. Deleth.

Tetendit arcū suū q̄si inimicus firmauit dexteram suam q̄si hostis. t occidit oīe q̄ pulcra erant uisu. in tabernaculo filie syon. effudit q̄si ignē indignationē suā. He.

Factus est dominus q̄si inimicus. deuorauit isrl. deuorauit oīa menia eius. destruxit munitiones eius. t repleuit in filia iude humiliatū. t humiliatā. Vau.

Dissipauit q̄si ortū tentoriū suū. demolitus est tabernaculū suū. obliuioni tradidit dñs in syon festiuitatē. t sabbatū. t opprobrio indignationē furoris sui regem. t sacerdotem. Zai.

Reppulit dñs altare suū. maledixit sanctificationi sue. tradidit in manu inimici muros turrium eius. uocem dederūt in domo dñi. sicut in die solēpni. Heth.

Cogitauit dñs dissipare murū filie syon. tetendit funiculū suū. t non auertit manū suā a perditione. luxit q̄ antemurale. t murus pariter dissipati sunt. Teth.

Defixe sūt in terra porte eius. perdidit. t contriuit uectes eius. regē eius. t principes eius in gentibus. q̄ non est lex. t prophete eius non inuenerunt uisionē a domino. Ioth.

Sederūt in terra. conticuerūt senes filie syon. cōspersерūt cinere capita sua. accinxerūt se ciliciis. deiecerunt in terram capita sua uirgines iude. Caph.

Defecerunt p̄ lacrimis oculi mei. conturbata sūt uiscera mea. effusum est in terra iecur meū super contritionem filie p̄li mei. cū deficeret parunulus. t lactans in plateis oppidi. Lamech.

Matribus suis dixerūt. ubi est triticum. t uinum. cū deficeret parunulus. t lactans in platea ciuitatis. cū effunderēt animas suas in sinu matrū suarum. Gemi.

Cui cōparabo te. ul cui assimilabo te filia ierl. cui equabo te. t consolabor te uirgo filia syon. magna enim ut mare contritio tua. quis medebitur tui. Nun.

Prophete tui uiderunt tibi falsa. t stulta. nec aperiebāt tibi ut mouerent captiuitatē tuā. aut te ad penitentiā prouocarent. Uiderunt autē tibi assumptiones falsas. t eiectiones. Samech.

Plauserūt super te manibus oēs transeuntes uiā. sibilauerunt. t mouerunt caput suū super filiam ierl. hec ne est urb⁹ dicentes perfecti decoris. gaudiū uniuerse terre. Am.

Aperuerunt super te os suū oēs inimici tui. sibilauerūt. t fremuerunt dentibus. t deuorauerunt. Hoc utique expectabamus. inuenimus. uidimus. Fe.

Fecit dñs q̄ cogitauit. impleuit sermonē suū q̄ mandauit. in diebus antiquis. destruxit. t non pepercit. t lętificauit super te inimicū. exaltauit cornu aduersantium tibi. Sade.

Clamauit cor eoz ad dominū super muros filie syon. deduc q̄si torrentem lacrimas die. t nocte. nō det requiē tibi. nec taceat pupilla oculi tui. Coph.

Consurge. laudā in nocte. in principio uigiliarum. effunde sicut aquā cor tuū. ante conspectū domini. leua ad dominū manus tuas. pro anima parunulorum tuorum. qui defecerūt in fame. in capite omnium cōpletarū. Resch.

Vide dñe. et cōsidera quē uindemiaueristi ita. ergo nec comedent mulieres fructū suū. parunulos dilectos. sacerdos. et propheta occidetur in sanctuario dñi. Videsne. Sen.

Iacuerūt in terra foris puer. t senex. Uirgines mee. et iuuenes mei ceciderūt in gladio. interfecisti in die furoris tui. occidisti. nō misereris. Heth.

Uocasti quasi die solēpni qui terrerent me. circuitus meos. t non fuit in die furoris dñi. qui effugeret. et remanserit. quos educauit. et nutriuit inimicus meus consumpsit eos. Aleph.

Ego uir uidens paupertatē meā in uirga indignationis eius. Aleph.

Eminuit. adduxit me. et eduxit me in tenebras. et non in lucem. Aleph.

Tantū in me conuertit. conuertit manū suā tota die. Beth.

Uetustā fecit pellē meam. et carnē meā. contriuit ossa mea. Beth.

Edificauit in gyro meo. et circūdedit me felle. et labore. Beth.

In tenebris collocauit me. sicut mortuos sempiternos. Beth.

Circūedificauit aduersum me ut non egrediar. aggrauauit compedem meam. Gimel.

Sed et cū clamauero. et rogauero. excludit orationē meam. Gimel.

Concluxit uias meas lapidibus quadris. semitas meas subuertit. Gimel.

Ursus insidians factus est mihi. leo in abditis. Deleth.

Semitas meas subuertit. et confregit me. posuit me desolatā. Deleth.

Tetendit arcū suū. et posuit me sicut signū ad sagittā. Deleth.

Misit in renibus meis filias pharetre sue. He.

Factus sum in derisū omni populo meo. etā tota die. He.

Repleuit me amaritudinibus. inebriauit me absinthio. He.

Et fregit ad numerū dentes meos. et inuoluit me in cinere. Vau.

Et repulit a pace aīam meā. obliti sum bonorum. Vau.

Et dixi periit finis meus. et spes mea a domino. Vau.

Recordare paupertatis tue. absinthii. et fellis. Zai.

Memoria memor ero. et tabescet in me aīa mea. Zai.

Hec recolens in corde meo. ideo sperabo. Zai.

Misericordie dñi quia non sumus cōsumpti. quia non defecerunt miserationes eius. Teth.

Nouę diluculo multa est fides tua. Heth.

Pars mea dominus dixit aīa mea. propterea exspectabo eū. Heth.

Bonus est dñs sperantibus in eū. aīe querenti illū. Heth.

Bonum est præstolari cū silentio salutare dei. Ioth.

Bonum est uiro cū portauerit iugum ab adolescentia sua. Ioth.

Sedebit solitarius. et tacebit. quia leuauit se super se. Ioth.

Ponet in puluere os suum si forte sit spes. Caph.

Dabit percutienti se maxillā. saturabit obprobriis. Caph.

Quia non repellet in eternum dominus. Caph.

Quia afflixerit. et miserebitur secundū multitudinē miserationū suarū. Caph.

Non enim humiliauit ex corde suo. et abiecit filios hominū. Lamech.

Ut conterat sub pedibus suis omnes captiuos terre. Lamech.

Et declinauit iudicium uiri. in conspectu uultus altissimi. Lamech.

Et peruertere hominem in iudicio suo. dñs ignorauit. Gem.

Quis est iste qui dixit ut fieret dominus non iubente. Gem.

Ex ore altissimi non egredietur nec bonū nec malum. Gem.

Quid murmurauit homo uiuens uir pro peccatis suis. Nun.

Scrutemur uias nras. et quiramus. et reuertamur ad dominum. Nun.

Leuemus corda nra cum manibus ad dominum in celos. Nun.

Nos inique egimus. et ad iracundiā prouocauimus. ideo tu nō placabilis es. Samech.

Persecutus es in furore et occidisti nos. occidisti nec pepercisti. Samech.

Opposuisti nubē tibi ne transeat oratio nra. Samech.

Abiectionem et reprobationem posuisti me in medio populorum. Samech.

Aperuerūt super nos os suum omnes inimici nri. Samech.

Formido et laqueus facta est nobis uastitas et contritio. Fe.

Ruinas aquarū deduxit oculus meus. in contritione filie populi mei. Fe.

Oculus meus afflictus est. nec tacuit eo q̄ non esset requies. Fe.

Donec respiceret. et uideret de cęlis dominus. Ain.

Oculus meus deprędatus est animā meā. in cunctis filiabus urbis mee. Ain.

Laqueū tetenderūt pedibus meis. et subuerterunt animā meā. Ain.

Circumdederunt me sicut apes. et exarserunt quasi ignis in spinis. Ain.

Inundauerūt aquę super caput meū. dixi perii. Sade.

Inuocaui nomen tuū dñe de lacu nouissimo. Sade.

Uocem meā audisti. ne auertas aurem tuā a singultu meo. et a clamoribus. Sade.

Appropinquasti in die qua inuocauit te. dixisti ne timeas. Coph.

Iudicasti domine causam animę mee. redemptor uitę mee. Coph.

Uidisti domine iniquitatem eoz aduersum me. iudica iudicium meum. Coph.

Uidisti dñe omnem furorem eoz. et omnes cogitationes eoz aduersum me. Res.

Audisti opprobria eoz dñe. omnes cogitationes eoz aduersum me. Res.

Laba i fungēnū m.a meditatione[m] eoꝝ ad dñm tota die.
Sessionē eoꝝ t resurrectionē eoꝝ uide. ogo Sm.
sum ps̄almus eoꝝ. thau.
eddes[er] uocem domine iuxta opera manū tuarū. thau.
Dilabrier[er] sanū cordis laborem meū. tau.
Perseq[er]is in furore. t extermin[er] eos sub cœlo dñe. thau.
Quomodo obscuratū ē aurū mutatus ē color optimus. diss
pⁿt lapides sanctuarii in capite omniū platearum. Aleph.
Filii syon inclit. tamq̄ auro primo. quomodo reputati sunt
in uasa testea opus manuū figuli. beth.
Sed et lamie nudauerunt mammā. lactauerunt catulos
suos filia pⁿli mei crudelis q̄si struc⁹ in deserto. Gimel.
Adhesit lingua lactētis ad palatū eius in sitī. paruuli pe
tierunt panem. et non erat qui frangeret eis. Heth
eius intexerunt fac[es] immundicia sua. Daleth.
Qui uescebant uoluptuose interierunt in uijs qui nutrieba
tur in cocturis. amplexati sunt stercora. he.
Et maior effecta ē iniquitas filie pⁿli mei peccato sodome
rum. q̄ subuersa ē in momento. nec applicuerunt in ea manus. Vau.
Candidiores nazarei eius nive. nitidiores lacte. rubicū
diores ebore antiquo. saphiro pulchriores. Zai.
Denigrata ē super carbones facies eoꝝ. et nō sunt cogniti
in plateis. adhesit ossa eorū arido. aruit. et factū ē sicut lignū. Heth.
Melius sunt occisi gladio quā interfecti fame. q̄m isti ergo
fluxerunt consumpti ab sterilitate terre. Theth.
Manus mulierū misericordū coxerunt filios suos. facti sūt
escę earū in contritione filie pⁿli mei. Ioth.
Complenit dominus furorem suum. et effudit iram indignatiō
nis sue. et succendit ignē in syon. et deuorauit fundamenta
eius. Caph.
Non credidērunt reges terre. et uniuersi habitatores or
bis. q̄m ingrederetur hostis et inimicus per portas Hier.
Propter peccata pⁿhetarū. et iniquitates sacerdotū eius.
qui effuderūt in medio eius sanguinem iustoꝝ. Samec.
Errauerūt quasi cęci in plateis pollutī sunt sanguine suo. cū
q̄ non possent. tetigerunt uestimenta eorum. Fe.
Recedite pollutī. clamauerūt eis. recedite. abite. nolite
tangere. iurgati quippe sunt. etiā moti. dixerūt inter
gentes. nō addet ultra ut habitet Hier. Ain.
Faciem dñi diuisit eos. nō addet ut respiciat eos. facies
et sacerdotū nō erubuerunt. nec seniū miserti sūt. Sade.
Cum adhuc sustineremus. defecerunt oculi nri
ad uanū. in uigilia nra uigilauimus. et respicere nos attēdente q̄ sal
uare nō poterat. Coph.
Vbricauerūt uestigia nra ne incederemus platearū nr̄arū. ap
propinquauit finis nr̄. cōpleti sunt dies nri. quia uenit
finis nr̄. Resch.
Velociores fuerūt persecutores nr̄i aquilis cęli. super
montes persecuti sūt nos. in deserto insidiati sunt nobis. Sen.
Spiritus oris nr̄i xp̄s dominus captus ē in peccatis
nr̄is. cui dixim⁹ in umbra tua uiuemus in gentib⁹
Gaude et lętare filia edom. q̄ habitatrix es in terra hus. ad te quoq;
pertransiet calix. inebriaberis et denudaberis. thau.
Completa ē iniquitas tua filia syon. nō adder ultra ut te
migret. uisitauit iniquitatē tuā filia edom.
Revela operuit peccata tua. Explicit lamentatio. inci
Conuertere domine quid acci ōnō hieremie pⁿhete.
dit nobis. intuere et respice opprobriū nr̄m. hęreditas
nr̄a uersa ē ad alienos. domus nr̄e ad extraneos. pupilli
facti sumus absq; patre. matres nr̄e sicut uidue. aquā no
stram pecunia bibimus. ligna nr̄a pretio cōparauimus. cer
uicibus minabamur. lassis non dabatur requies. egypto
dedimus manū. assirijs ut saturemur pane. patres
nr̄i peccauerunt. et non sūt. et nos iniquitates eoꝝ portā
uimus. Servi dominati sunt nr̄i. non fuit qui redi
meret de manu eoꝝ. in animabus nr̄is afferebamus pa
nem nobis a facie gladij in deserto. pelles nr̄e quasi cli
banus exuste ē. a facie tempestatis famis. mulieres in syon
humiliauerūt. uirgines in ciuitatibus iuda. principes manu
suspensi sūt. facies senū non erubuerūt. adolescentib⁹ i
pudice abusi sunt. et pueri in ligno corruerūt. Senes de
portis. eoꝝ iuuenes de choris psallentium. de
fecit gaudium cordis nr̄i. uersus est in luctū chorus nr̄. Cessa

Tres coronas capitis nr̄i. ue no bis q̄ peccauimus. ppter me
stum factum est cor nr̄m. ideo contenebrati sunt oculi nr̄i. ppter mon
tem syon quia disperit. uulpes ambulauerūt in eo. tu au
tem dñe in eternū permanebis. et solium tuum in generationē et gene
rationem. quare in perpetuū obliuiscēris nr̄i. derelinquens
nos in longitudinem dierū. conuerte nos domine ad te
et conuertemur. innoua dies nros sicut a principio. q̄ proiciens
reppulisti nos. uehemēter iratus es contra nos. uehementer. Explicit ul
Ieremie pⁿhete. Incipit liber baruch. Cap. i.
Hec uerba libri q̄ scripsit baruch filius neriefilii maasie.
decie. filii sedechie. filii asahel. filii helchie. in terra
ma die mēsis. mēse quo ceperūt chaldei ierl. et succēde
rem ignem. et legit baruch uba libri huius audiente ieconie
filii ioachim regis iuda. et audiente uniuerso pⁿlo qui uenerāt
ad librū. et audiente potentū filioꝝ regis. et audiente senibꝰ
et audiente pⁿlo a minimo usq; ad maximū eoꝝ habitan
tiū in babilonia ad fluuiū sedi. qui audientes ploraūt
et ieiunabant. et orabant in cōspectu domini. et collegēt
pecuniam secundū q̄ potuit unusquisq; manus. et misē
runt in ierl. ad ioachim filiū helchie. filii salomi sacerdo
tem. et ad sacerdotes. et ad omnem pⁿlm qui inuenti sunt cū
eo in ierl. tū accepit uasa templi domini. q̄ ablata fuerant
de templo reuocare in terrā iuda. die decima mēsis siuan. uasa
argentea. q̄ fecit sedechias filius iosie rex iuda. post quam
captus est nabuchodonosor rex babilonis ieconiā et principes.
et uictos et potentes. et pⁿlm terre ab ierl. et duxit eos in ba
bilonem. et dixerūt. Ecce misimus ad uos pecuniam. et de
quib⁹ emite holocausta. et thus. et facite munera. et
offerte. super altare dñi dei nr̄i. et orate pro uita
nabuchodonosor regis babilonis. et pro uita baltasar
filii eius. ut sint dies nri sicut dies cęli super terrā. et det do
minus uirtutē nobis. et illuminet oculos nr̄os. ut uiua
mus sub umbra nabuchodonosor regis babilonis. et sub
umbra baltasar filii eius. et seruiamus eis multis diebꝰ.
et inueniamus gratiā in cōspectu eoꝝ. et propitietur nobis dñs deus
noster. et omnia peccata nra. et patrū nr̄oꝝ. ecce scripta sunt
super nos. et super omnia que euenerunt nobis. sicut scripta sunt
in lege moysi. ut manducaret homo carnes filii
et carnes filie sue. et dederit nos subjugatos regibus omnibus q̄
sunt in circuitu nr̄o in pⁿhetis. et desolationē. et nobis pⁿlis
qui nos dispersit dominus. et facti sumus subtus et non
supra. quia peccauimus domino deo nr̄o. nō obaudien
do uocem ei⁹. dño deo nr̄o iustitia. nobis aut et patribꝰ
nr̄is confusio facies. sicut est dies hodie. quia locuti sumus et non audiuimus
nos. omne malum hoc. quod fecit dominus super nos. et super ciuitatem hanc. sicut locutus est dominus
in manu seruorum suorum pⁿhetarum. ut reuerterētur unusquisq; de malitia sua pessima. et faceret mala
in conspectu meo. ut irritarent me. et ipsi. et reges eorum. et principes eorum. et sacerdotes eorum. et
omnis pⁿlus terre. quia uisus est dominus in
duxit ea super nos. quia uisus est dominus in
omnib⁹ operib⁹ suis quę mandauit nobis. et non audierunt
uocem ei⁹. ut ambularemus in preceptis domini q̄ dedit. nūc fa
ciem nr̄am. et dixit dominus deus israel qui eduxit semen pⁿlm
tuū de terra egypti. in manu ualida. et in brachio excelso. et fecisti tibi
nomen tuum magnum. et liberasti nos de egypto. sicut est in

nomen sicut est dies iste. peccavimus impie egimus inique gessimus domine deus noster in omnibus iustitiis tuis. Avertatur ira tua a nobis quia derelicti sumus pauci inter gentes ubi dispersisti nos. Exaudi domine preces nostras et orationes nostras et erue nos propter te et da nobis invenire gratiam ante faciem eorum qui nos abduxerunt ut sciat omnis terra quia tu es dominus deus noster et quia nomen tuum invocatum est super Israel et super genus ipsius. Respice domine de domo sancta tua in nos et inclina aurem tuam et exaudi nos. Aperi oculos tuos et vide quia non mortui qui sunt in inferno quorum spiritus acceptus est a visceribus suis dabunt honorem et iustificationem domino sed anima que tristis est super magnitudine mali et incedit curva et infirma et oculi deficientes et anima esuriens dat tibi gloriam et iustitiam domino. Quia non secundum iustitias patrum nostrorum nos fundimus preces ante conspectum tuum domine deus noster sed quia misisti iram tuam et furorem tuum super nos sicut locutus es in manu puerorum tuorum prophetarum dicens sic dicit dominus. Inclinate humerum vestrum et cervicem vestram et opera facite regi Babylonis et sedebitis in terra quam dedi patribus vestris. Quod si non audieritis vocem domini dei vestri operari regi Babylonis defectionem vestram faciam de civitatibus Iuda et a foris Ierusalem et auferam a vobis vocem iocunditatis et vocem gaudii et vocem sponsi et vocem sponse et erit omnis terra sine vestigio ab inhabitantibus eam. Et non audierunt vocem tuam ut operarentur regi Babylonis et statuisti verba tua que locutus es in manibus puerorum tuorum prophetarum ut transferrentur ossa regum nostrorum et ossa patrum nostrorum de loco suo. Et ecce sunt proiecta in calore solis et in gelu noctis et mortui sunt in doloribus pessimis in fame et in gladio et in emissione. Et posuisti templum in quo invocatum est nomen tuum in ipso sicut hec dies propter iniquitatem domus Israel et domus Iuda. Et fecisti in nobis domine deus noster secundum omnem bonitatem tuam et secundum omnem miserationem tuam illam magnam sicut locutus es in manu pueri tui Moysi in die qua precepisti ei scribere legem tuam coram filiis Israel dicens. Si non audieritis vocem meam multitudo hec magna et minima convertetur in gentibus quo ego dispergam illos quia scio quod me non audiet populus. Populus enim est dura cervice et convertetur ad cor suum in terra captivitatis sue et scient quia ego sum dominus deus eorum et dabo eis cor et intelligent aures et audient. Et laudabunt me in terra captivitatis sue et memores erunt nominis mei. Et avertent se a dorso suo duro et a malignitatibus suis quia reminiscentur viam patrum suorum qui peccaverunt in me. Et revocabo illos in terram quam iuravi patribus eorum Abraham Isaac et Iacob et dominabuntur eius et multiplicabo eos et non minorabuntur. Et statuam illis testamentum alterum sempiternum ut sim illis in deum et ipsi erunt mihi in populum et non movebo amplius populum meum filios Israel a terra quam dedi illis.

Et nunc domine omnipotens deus Israel anima in angustiis et spiritus anxius clamat ad te. Audi domine et miserere quia deus es misericors et miserere nostri quia peccavimus ante te. Quia tu sedes in sempiternum et nos peribimus in evum. Domine omnipotens deus Israel audi nunc orationem mortuorum Israel et filiorum ipsorum qui peccaverunt ante te et non audierunt vocem domini dei sui et agglutinata sunt nobis mala. Noli meminisse iniquitates patrum nostrorum sed memento manus tue et nominis tui in tempore isto quia tu es dominus deus noster et laudabimus te domine quia propter hoc dedisti timorem tuum in cordibus nostris et ut invocemus nomen tuum et laudemus te in captivitate nostra quia convertimur ab iniquitate patrum nostrorum qui peccaverunt ante te. Et ecce nos hodie in captivitate nostra sumus quo nos dispersisti in improperium et in maledictum et in peccatum secundum omnes iniquitates patrum nostrorum qui discesserunt a te domine deus noster.

Audi Israel mandata vite auribus percipe ut scias prudentiam. Quid est Israel quod in terra inimicorum es? Inveterasti in terra aliena coinquinatus es cum mortuis deputatus es cum descendentibus in infernum. Dereliquisti fontem sapientie. Nam si in via dei ambulasses habitasses utique in pace sempiterna. Disce ubi sit prudentia ubi sit virtus ubi sit intellectus ut scias simul ubi sit longiturnitas vite et victus ubi sit lumen oculorum et pax. Quis invenit locum eius et quis intravit in thesauros eius? Ubi sunt principes gentium et qui dominantur super bestias que sunt super terram qui in avibus celi ludunt qui argentum thesaurizant et aurum in quo confidunt homines et non est finis acquisitionis eorum qui argentum fabricant et solliciti sunt nec est inventio operum illorum. Exterminati sunt et ad inferos descenderunt et alii loco eorum surrexerunt. Iuvenes viderunt lumen et habitaverunt super terram viam autem discipline ignoraverunt neque intellexerunt semitas eius neque filii eorum susceperunt eam. A facie ipsorum longe facta est. Non est audita in terra Chanaan neque visa est in Theman. Filii quoque Agar qui exquisierunt prudentiam que de terra est negotiatores terre et Theman et fabulatores et exquisitores prudentie et intelligentie viam autem sapientie nescierunt neque commemorati sunt semitas eius. O Israel quam magna est domus dei et ingens locus possessionis eius. Magnus est et non habet finem excelsus et immensus. Ibi fuerunt gigantes nominati illi qui ab initio fuerunt statura magna scientes bellum. Non hos elegit deus neque viam discipline dedit illis propterea perierunt. Et quia non habuerunt sapientiam interierunt propter suam insipientiam. Quis ascendit in celum et accepit eam et eduxit eam de nubibus? Quis transfretavit mare et invenit eam et attulit eam super aurum electum? Non est qui possit scire vias eius neque qui exquirat semitas eius. Sed qui scit universa novit eam et invenit eam prudentia sua qui preparavit terram in universo tempore et replevit eam pecudibus et quadrupedibus qui emittit lumen et vadit et vocavit illud et obaudit illi in tremore. Stelle autem lumen dederunt in custodiis suis et letate sunt. Vocate sunt et dixerunt adsumus et luxerunt ei cum iocunditate qui fecit illas.

Hic est deus noster et non estimabitur alius adversus eum. Hic adinvenit omnem viam discipline et tradidit illam Iacob puero suo et Israel electo suo. Post hec in terris visus est et cum hominibus conversatus est. Hic liber mandatorum dei et lex que est in eternum. Omnes qui tenent eam pervenient ad vitam qui autem dereliquerunt eam in mortem. Convertere Iacob et apprehende eam ambula per viam ad splendorem eius contra lumen eius. Ne tradas alteri gloriam tuam et dignitatem tuam genti aliene. Beati sumus Israel quia que deo placent nobis manifesta sunt. Animequior esto populus dei memorabilis Israel. Venundati estis gentibus non in perditionem sed propter quod in ira ad iracundiam provocastis deum traditi estis adversariis. Exacerbastis enim eum qui fecit vos deum eternum immolantes demoniis et non deo. Obliti enim estis deum qui nutrivit vos et contristastis nutricem vestram Ierusalem. Vidit enim iracundiam a deo venientem vobis et dixit. Audite confines Syon. Adduxit enim mihi deus luctum magnum. Vidi enim captivitatem populi mei filiorum meorum et filiarum quam superduxit illis eternus. Nutrivi enim illos cum iocunditate dimisi autem illos cum fletu et luctu.

Nemo gaudeat super me viduam et desolatam. A multis derelicta sum propter peccata filiorum meorum quia declinaverunt a lege dei. Iustitias autem ipsius nescierunt nec ambulaverunt per vias mandatorum dei neque per semitas veritatis eius cum iustitia ingressi sunt. Veniant confines Syon et memorentur captivitatem filiorum et filiarum mearum quam superduxit illis eternus. Adduxit enim super illos gentem de longinquo gentem improbam et alterius lingue qui non sunt reveriti senem neque puerorum misereri sunt et abduxerunt dilectos vidue et a filiis unicam desolaverunt. Ego autem quid possum adiuvare vos? Qui enim adduxit super vos mala ipse vos eripiet de manibus inimicorum vestrorum. Ambulate filii ambulate ego enim derelicta sum sola. Exui me stola pacis indui autem me sacco obsecrationis et clamabo ad altissimum in diebus meis. Animequiores estote filii clamate ad dominum et eripiet vos de manu principum inimicorum. Ego enim speravi in eternum salutem vestram et venit mihi gaudium a sancto super misericordia que veniet vobis ab eterno salutari nostro. Emisi enim vos cum luctu et ploratu reducet autem vos mihi dominus cum gaudio et iocunditate in sempiternum. Sicut enim viderunt vicine Syon captivitatem vestram a deo sic videbunt et in celeritate salutem vestram a deo que superveniet vobis cum honore magno et splendore eterno. Filii patienter sustinete iram que supervenit vobis. Persecutus est te inimicus tuus sed cito videbis perditionem ipsius et super cervices ipsius ascendes. Delicati mei ambulaverunt vias asperas. Ducti sunt enim

ut grex direptus ab inimicis. Animaequiores estote filii, et proclamate ad Dominum. Erit enim memoria vestra ab eo qui duxit vos. Sicut enim fuit sensus vester ut erraretis a Deo: decies tantum iterum convertentes requiretis eum. Qui enim induxit vobis mala, ipse rursum adducet vobis sempiternam iucunditatem cum salute vestra. Animaequior esto Ierusalem: exhortatur enim te, qui te nominavit. Nocentes peribunt qui te vexaverunt: et qui gratulati sunt in tua ruina punientur. Civitates quibus servierunt filii tui punientur: et quae accepit filios tuos. Sicut enim gavisa est in tua ruina, et laetata est in casu tuo: sic contristabitur in sua desolatione. Et amputabitur exultatio multitudinis eius, et gaudium eius erit in luctum. Ignis enim superveniet ei ab Aeterno in longiturnis diebus, et habitabitur a daemoniis in multitudine temporis. Circumspice Ierusalem ad orientem, et vide iucunditatem a Deo tibi venientem. Ecce enim veniunt filii tui quos dimisisti dispersos, veniunt collecti ab oriente usque ad occidentem in verbo sancti gaudentes in honore Dei.

C. V

De gloria ecclesie. de resurrectione mortuorum.

Exue te Ierusalem stola luctus et vexationis tuae: et indue te decore et honore eius quae a Deo tibi est sempiternae gloriae. Circumdabit te Deus diploide iustitiae, et imponet mitram capiti tuo honoris aeterni. Deus enim ostendet splendorem suum in te, omni qui sub caelo est. Nominabitur enim tibi nomen tuum a Deo in sempiternum: pax iustitiae, et honor pietatis. Exsurge Ierusalem, et sta in excelso: et circumspice ad orientem, et vide collectos filios tuos a solis oriente usque ad occidentem in verbo sancti, gaudentes Dei memoria. Exierunt enim abs te pedibus, ducti ab inimicis: adducet autem illos Dominus ad te portatos in honore sicut filios regni. Constituit enim Deus humiliare omnem montem excelsum, et rupes perennes, et convalles replere in inaequalitatem terrae: ut ambulet Israel diligenter in honore Dei. Obumbraverunt autem et silvae, et omne lignum suavitatis Israel ex mandato Dei. Adducet enim Deus Israel cum iucunditate in lumine maiestatis suae, cum misericordia et iustitia quae est ab ipso.

Explicit prophetia Baruch. Incipit exemplum epistole quam misit Ieremias ad abductos in Babylonem a rege Babyloniorum ut nuntiaret illis secundum quod preceptum est illi a Deo.

C. VI

Propter peccata quae peccastis ante Deum, abducemini in Babylonem captivi a Nabuchodonosor rege Babylonis. Ingressi itaque in Babylonem, eritis ibi annis plurimis, et temporibus longis, usque ad generationes septem: post hec autem educam vos inde cum pace. Nunc autem videbitis in Babylonia deos aureos, et argenteos, et lapideos, et ligneos in humeris portari, ostentantes metum gentibus. Videte ergo ne et vos similes efficiamini factis alienis, et metuatis, et metus vos capiat in ipsis. Visa itaque turba de retro, et ab ante, adorantes, dicite in cordibus vestris: Te oportet adorari Domine. Angelus autem meus vobiscum est: ipse autem exquiret animas vestras. Nam lingua ipsorum polita a fabro, ipsa etiam inaurata et inargentata, falsa sunt, et non possunt loqui. Et sicut virgini amanti ornamenta: ita accepto auro fabricati sunt. Coronas certe aureas habent super capita sua dii illorum: unde subtrahunt sacerdotes ab eis aurum et argentum, et erogant illud in semetipsos. Dant autem et ex ipso prostitutis, et meretrices ornant: et iterum cum receperint illud a meretricibus, ornant deos suos. Hi autem non liberantur ab aerugine et tinea. Opertis autem illis veste purpurea, extergent faciem illorum propter pulverem domus, qui est plurimus inter eos. Sceptrum autem habet ut homo, sicut iudex regionis, qui in se peccantem non interficit. Habet etiam in manu gladium et securim, se autem de bello et a latronibus non liberat. Unde vobis notum sit quia non sunt dii. Ne ergo timueritis eos. Sicut enim vas hominis confractum inutile efficitur, tales sunt et dii illorum. Constitutis illis in domo, oculi eorum pleni sunt pulvere a pedibus introeuntium. Et sicut alicui qui regem offendit, circumseptae sunt ianuae, aut sicut ad sepulchrum adducto mortuo, ita tutantur sacerdotes ostia clausuris et seris, ne a latronibus expolientur. Lucernas accendunt illis, et quidem multas, ex quibus nullam videre possunt: sunt autem sicut trabes in domo. Corda vero eorum dicunt elingere serpentes qui de terra sunt, dum comedunt eos, et vestimentum eorum, et non sentiunt. Nigrae fiunt facies eorum a fumo, qui in domo fit. Supra corpus eorum, et supra caput volant noctuae, et hirundines, et aves etiam similiter, et cattae. Unde sciatis quia non sunt dii. Ne ergo timueritis eos. Aurum etiam quod habent ad speciem est. Nisi aliquis exterserit aeruginem, non fulgebunt: neque enim dum conflarentur sentiebant. Ex omni pretio empta sunt, in quibus spiritus non inest. Sine pedibus in humeris portantur, ostentantes ignobilitatem suam hominibus. Confundantur etiam qui colunt ea. Propterea si ceciderint in terram, a semetipsis non consurgent: neque si quis eum statuerit rectum, per semetipsum stabit, sed sicut mortuis munera eorum illis apponentur. Hostias illorum vendunt sacerdotes ipsorum, et abutuntur: similiter et mulieres eorum decerpentes, neque infirmo, neque mendicanti aliquid impertiunt. De sacrificiis eorum fetae et menstruatae contingunt. Scientes itaque ex his quia non sunt dii, ne timeatis eos. Unde enim vocantur dii? Quia mulieres apponunt diis argenteis, et aureis, et ligneis: et in domibus eorum sacerdotes sedent, habentes tunicas scissas, et capita et barbam rasam, quorum capita nuda sunt. Rugiunt autem clamantes contra deos suos, sicut in cena mortui. Vestimenta eorum auferunt sacerdotes, et vestiunt uxores suas et filios suos. Neque si quid mali patiuntur ab aliquo, neque si quid boni, poterunt retribuere: neque regem constituere possunt, neque auferre. Similiter neque divitias dare possunt, neque malum retribuere. Si quis illis votum voverit, et non reddiderit, nec hoc requirunt. Hominem a morte non liberant, neque infirmum a potentiore eripiunt. Hominem caecum ad visum non restituunt, de necessitate hominem non liberabunt. Viduae non miserebuntur, neque orphanis bene facient. Lapidibus de monte similes sunt dii illorum, lignei, et lapidei, et aurei, et argentei. Qui autem colunt illa, confundentur. Quomodo ergo aestimandum est aut dicendum illos esse deos? Adhuc enim ipsis Chaldaeis non honorantibus ea: qui cum audierint mutum non posse loqui, offerunt illud ad Bel, postulantes ab eo loqui: quasi possint sentire qui non habent motum, et ipsi cum intellexerint, relinquent ea: sensum enim non habent ipsi dii illorum. Mulieres autem circumdatae funibus in viis sedent, succendentes ossa olivarum. Cum autem aliqua ex ipsis attracta ab aliquo transeunte dormierit cum eo, proximae suae exprobrat quod ea non sit digna habita sicut ipsa, neque funis eius diruptus sit. Omnia autem quae illis fiunt, falsa sunt: quomodo ergo aestimandum aut dicendum est illos esse deos? A fabris autem et ab aurificibus facta sunt. Nihil aliud erunt, nisi id quod volunt esse sacerdotes. Artifices etiam ipsi qui ea faciunt, non sunt multi temporis. Numquid ergo possunt ea quae ab ipsis fabricata sunt esse dii? Reliquerunt autem falsa et opprobrium postea futuris. Nam cum supervenerit illis praelium et mala, cogitant sacerdotes ubi se abscondant cum illis. Quomodo ergo sentiri debeant quoniam dii non sunt, qui nec de bello se liberant, neque de malis se eripiunt? Nam cum sint lignea, et inaurata, et inargentata, scietur postea quia falsa sunt a gentibus universis et regibus: quae manifesta sunt quia non sunt dii, sed opera manuum hominum, et nullum Dei opus cum illis. Unde ergo notum est quia non sunt dii, sed opera manuum hominum, et nullum Dei opus in ipsis est? Regem regioni non suscitant, neque pluviam hominibus dabunt. Iudicium quoque non discernent, neque regionem liberabunt ab iniuria: quia nihil possunt, sicut corniculae inter medium caeli et terrae. Etenim cum inciderit ignis in domum deorum ligneorum, aureorum, et argenteorum, sacerdotes quidem ipsorum fugient, et liberabuntur: ipsi vero sicut trabes in medio comburentur. Regi autem et bello non resistent. Quomodo ergo aestimandum est aut dicendum quia dii sunt? Non a furibus, neque a latronibus se liberabunt dii lignei, et lapidei, et inaurati, et inargentati, quibus hi qui fortiores sunt, aurum et argentum, et vestimentum quo operti sunt, auferent illis, et abibunt, nec sibi auxilium ferent. Itaque melius est esse regem ostentantem virtutem suam, aut vas in domo utile, in quo gloriabitur qui possidet illud, quam falsi dii: vel ostium in domo, quod custodit quae in ipsa sunt, quam falsi dii. Sol quidem et luna ac sidera cum sint splendida, et emissa ad utilitates, obaudiunt. Similiter et fulgur cum apparuerit, perspicuum est: idipsum autem et spiritus in omni regione spirat. Et nubes, quibus cum imperatum fuerit a Deo perambulare universum orbem, perficiunt quod imperatum est eis. Ignis etiam missus desuper ut consumat montes et silvas, facit quod praeceptum est ei. Haec autem neque speciebus, neque virtutibus uni eorum similia sunt. Unde neque aestimandum est

c. in sempiterna gloria
c. nominabitur
c. ab oriente
c. ligna
humeris eorum illis apponentur
audierint
c. hostium

nē dicendū ēē illos aduſ. q nō poſſunt neq; iudicā
iudicare. neq; ſū eere hōiby. Saepe eſt ita q; qua nō ſūt
diu. ne ergo timueritis eos. neq; enim uerbis malediēt.
neq; beneficiēt. ſigna enim i celo gentib; nō oſtendent.
neq; ut ſol lucebūt. neq; illum mirabit ut luna. Beſtie me
tuent illas. q poſſunt ſuggere ſub tectū. ac pdē ſilu.
Nullo itaq; modo nobis eſt manifeſtū q ſint diu. ppē
q̄ netimeam eos. Nam ſicut ſeua cumeri mo. formido me
cuſtodit. ita ſūt diuicie. ligneꝰ et argēteꝰ et ānuꝰ. Eo
dem modo t uiboꝝ ſpina alba ſuper qua q̄ ues ſedēt. Si
milit t mortuo q̄ecto t tenebroſ ſimiles ſunt diuicijs. lig
neꝰ et inanis. et nugātoꝝ. Aperuerunt quoq; et marmo
re q̄ ſuper illud tenēbat. Saepe itaq; quia nō ſūt diu. ppē
t poſtremo comedūtur. et erit o pprobriū mtagione. ce
leꝰ eſt iō ruſticus qui nō dr ſimulachra. nam erit longe ab
opprobrijs. explicit turneb. incip̄ plogus ſc̄i iero
zechiel. ppha cū ioachi rege
Ibiq; hr ſcd̄o capitiū ductꝰ fuerit. pphetauit. penitētiā
q̄ adhiberet me natiōi ſue. ſi uero adūtis ita dixiſſent. cū
tuderēt adhuc urbem uerſa dū ſtare. quā ille euſtrui
ē pdixerat. tricēſimo aūo etatis ſue āno. t captiuitatis ſ.
eyor ſuiſſet adeptus loqui. et eodem tēpore uerbū poſten
dor hic ſcribaldeꝰ. ieremias minuendi ppauerūt. Sermo eius
nec ſatis diſertus. nec admodū ruſticus. ſi eruditi q̄ media
tēperatus. Saepe eos ſūt ſic ut ieremias. ſyrma q̄a uolum
nuſq; finem. magnus hīs obſcuritatib; inuoluta. Si tu legi
ris et edidiſſe. nō multū diſtat ab hebreo. Vñ fuerūt qui uo
cāt eum ſtoicum. ut ea ſola eum mumuſſe libris ſubeamus q̄ pre
teſ. i alius eſſe. i alius deus ſtantes fuiſſe dicāt. legite igit
tuū. ut ita tibi ſatisfactionem rēdam. quippe ſcripturaꝝ rōnē
ta. manifeſtiorem ſenſū legētib; tribuit. Quāſ anima nō
tuū ſubſtinuerint. dicāt eis q̄ nō eos cōpellat. ut ſcrip
ta mea legant. Si uerecor ne illud eis eueniat. q̄ grece ſi
guſticismum dr. ut uocētur ſagoluoꝝ. hoc ē manducātes
ſenētus. incipit liber ezechielis ap̄hete.

et ſtum

eſt autē octauo anno. i quarto q̄nto mēſe. eū ēem in medio
captiuoꝝ. ux̄ta fluuiū chobar. aperti ſūt celi. i uidi uiſiōes
dei. q̄ uiſa miſſ. ipſe ē annus quintus tranſmigrationis ioa
chin. fuit ē uerbū dñi ad ezechiē filiū buzi ſacerdotē. in
ter chaldeoꝝ. ſcus fluuiū chobar. et facta ē ibi ſuper eū ma
nus dñi.

Et uidi et ecce uentus turbinis ueniebat ab aquilone. nubes m
agna. t ignis inuoluens. et ſplendor i circuitu eius. et de me
dio eius q̄ſi ſpecies electri. i. de medio ignis. et in medio eius q̄ſi ſimi
litudo quattuor āāliū. et hec aſpectus eoꝝ. Similitudo hōis in
eis. et quattuor facies uni. et quattuor pēne uni. et pedes eoꝝ
pedes recti. et plāta pedis eoꝝ q̄ſi plāta pedis uituli. et ſcintille
q̄ſi aſpectus eris ardentis. et manus hōis ſub pēnis eoꝝ. i quā
tuor partib; et facies et pēnas q̄ quattuor partes habebant. i
unaq; etarū pēne coniūgebāt ad alteruꝝ. nō reuertebātur cū i
cederent. ſi unū q̄q; ante faciē ſuā gradiebatur. Similitudo
aūt uultus eoꝝ. facies hōis et facies leonis ad dexteras ipoꝝ quat
uoꝝ. facies aūt bouis ab ſiniſtris eoꝝ quattuoꝝ. et facies aq̄le
de ſuper ipoꝝ quattuoꝝ. et facies eoꝝ et pēne eoꝝ expleta erāt.
due pēne ſingloꝝ uniebātur. et due tegebāt corpora eoꝝ.
unū q̄q; eoꝝ coram facie ſua ābulabat. ubi erat impetus ſpi
ritus ibi et gradiebātur. nec reuertebātur cū ambularēt. et ſi
militudo āāliū. aſpectus eoꝝ. q̄ſi carbonū ignis ardentiū. et q̄ſi
aſpectus lampadarū. Ipſe erat ignis discurrens in medio āāliū.
ſplendor ignis. et de igne fulgur egrediens. et āāla ibant atq;
reuertebātur. ſimilitudo rote ſuper terrā una ſuper quatuor
āāla eoꝝ. Aſpectus rotarū. et opus earū quaſi
ſi uiſio maris. et una ſimilitudo quattuor. et aſpectus earū
et opus earū q̄ſi ſit rota in medio rote. Per quattuor partes earū ibā
tur. et non reuertebātur cū ambularēt. Et rote quoq; erāt
uertiginis. et horribiles aſpectu. et totū corpus plenū oculis
circuitu ipſarū quattuor. Cūq; ibulārēt āāla. ibant iuxta
partē et rote iuxta ea. Et cū eleuarētur āāla de terra. eleuabā
tur simul et rote. Quocūq; ibat ſpūs illuc ibāt. illuc ſcūm ibat et rote pariter
eleuabātur. ſequēte eas. Spūs enim uite erat in rotis. cū eūn
tib; ibāt. et ſtantib; ſtabant. et eleuatis terra pariter eleua
bātur et rote ſequentes eas. quia ſpūs uite erat in rotis. Et ſuper
capita animalis firmamēti. quaſi aſpectus cristalli. horri
bilis. et extēti ſuper capita eoꝝ deſuper. Sub firmamēto aūt pēne eoꝝ tente alter ad alterū. et unū quodq; duabꝰ
alis velabat corpora ſua. ex altera quoq; ſimiliter velabatur. Et au
diebam ſonū alaꝝ quaſi ſonū aquaꝝ multaꝝ. q̄ſi ſonum
ſublimis dei. cū ambularēt q̄ſi ſonus exercitus multitudinis. ut
ſonitus caſtroꝝ. cūq; ſtarēt demittebāt pēnas ſuas. Et
facta uox ſuper firmamētū quod erat ſuper capita eoꝝ. ſtabāt
et ſubmittebant alas ſuas.

Et ſuper firmamētū quod erat ſuper capita eoꝝ. q̄ſi aſpectus la
pidis ſaphiri. ſimilitudo throni. et ſuper ſimilitudinem throni.
ſimilitudo quaſi aſpectus hōis. deſuper. Et uidi q̄ſi ſpeciem elec
tri. uelut aſpectū ignis intrinſecus eius. parietū. ab hīs
eius a deſuper. et ab hīs eius uſq; deorſum. uidi q̄ſi ſpecie ignis
ſplendētis in circuitu. uelut aſpectū arcus cū fuerit in nube
die pluuie. hic erat aſpectus ſplendoris per gyrū. hec u
ſio ſimilitudinis glē dñi.

Et audiui uocē loquentis mihi. et dixit
mihi. fili hōis ſta ſuper pedes tuos et loquar tecū. Et ſpūs
cū locūt eſt poſtquā locutus eſt mihi. et ſtatuit me ſuper
pedes meos. Et audiui loquentē mihi et dicentē. fili hōis mitto
te ad filios iſrāl. ad gentes et apoſtatricēs q̄ receſſerūt a me.
ipſi et patres eoꝝ prevaricati ſunt in me uſq; ad diē hūc. et ipſi
filii duri facie et indomabili corde ſunt. ad quos ego mit
to te. Et dices ad eos. hec dicit dñs deus. Si forte l ipſi
audiant. et ſi forte quieſcāt. quoniā exaſperātio eſt. et ſcient q̄
pphā fuerit in medio eoꝝ. Tu ergo fili hōis ne timeas eos. et
ſermones eoꝝ metuas. q̄m increduli et ſubuerſores ſunt tecū
et cū ſcorpionib; habitas. Verba eoꝝ ne timeas. et uultus eoꝝ
ne formides. quia domus exaſperans eſt. loqueris ergo uba mea
ad eos. ſi forte audiant et quieſcant. q̄m irritator eſt do
mus. Et tu fili hōis. audi q̄cūq; loquer ad te. et noli ee exaſperans
ſicut domus exaſperans eſt.

Aperi os tuū et comede q̄cūq; ego do tibi. Et uidi. et ecce manus
miſſa ad me. in qua erat uoluta liber. Et expandit illū co
ram me qui erat ſcriptus intus et foris. Et ſcripte erāt in eo la
mentationes. et carmen. et uе. Et dixit ad me. fili hōis q̄cūq;
q̄ inueneris comede. comede uolumen iſtud. et uade et loquere
ad filios iſrāl. Et aperui os meū. et cibauit me uolumine
illo. Et dixit ad me. fili hōis uentrem tuum comedes. et uiſcera
tua uolumine hoc implebūtur quod ego do tibi. Et comedi
illud. Et fact̄ eſt in ore meo dulce ſicut mel. Et dixit ad me
fili hōis. uade et ingredere ad domū iſrāl. et loquēris uerba mea
ad eos. non enim ad populū profundi ſermonis. et ignote lin
guе tu mitteris ad domū iſrāl. neq; ad populos multos quoꝝ nō au
dias ſermones. Et ſi ad illos mittēris. ipſi audient te. do
mus aūt iſrāl. nolet audire te. quia nolunt audire me. Omnis
quippe domus iſrāl. attrita fronte ē. et duro corde. Ecce dedi
faciem tuā contra facies eoꝝ. et fortē tuā contra fortes eoꝝ. Adamātē. et ut ſilicem dedi faciē tuā. Ne timeas
eos. neq; metuas a facie eoꝝ. q̄ domus exaſperātio eſt. Et
dixit ad me. fili hōis omnes ſermones meos quos locutus ſum ad
te. ſuſcipe in corde tuo. et auribꝰ tuis audi. et uade ingredere
ad transmigrationem ad filios populi tui. et loquēris ad eos. et dices
eis. Hec dicit dominus deus. ſi forte audiant. et quieſcant. Et
aſſumpſit me ſpūs. et audiui poſtme uocē cōmotionis magne
benedicta gla dñi de loco ſuo. et uocē alarū āāliū quе cōtin. ad al
terū. et uocē rotarū ſecūm. et uocē cōmotionis magne. Spūs
et eleuauit me. et aſſumpſit me. et abiи amarus in indignatione
ſpūs mei. manus aūt dñi erat mecū fortis. et uehemēs. et uenī ad tran
mutationē. que habitabat iuxta fluuiū
chobar. et ſedi ibi in ſolitudine ubi habitabat populus. et mansi ibi
ſedens in medio eoꝝ. septē diebꝰ. et erat ſtupens inter eos. Et factū eſt poſtquā tranſierūt ſep
tem dies. et uerbū dñi factū eſt ad me dicens. Fili hōis ſpeculatorē dedi te domui iſrāl. Audies de ore meo
uerbū. et annuntiabis eis ex me. Si dicente me ad impium morte mori

morte morietur. nō mūmūmūscet. neq; loquetur ei
ut auertatur. tota sua ipia. q uniuersę ipietates
te sua morietur. sanguinem aūt eius de manu tua requi
ram. Si aūt annūtiauerit impio. q ille nō fuerit pe
ctus ab ipietate. q tota sua ipia. ipse q̄ in iniquitate sua
morietur. tu aūt animā tuā liberasti. Si cū conuersus
iustus iustitia sua fuerit fauī iniquitatem. ponam offen
diculū coram eo. ipse morietur. quia nō annūtiasti ei. in
peccato suo morietur. q nō erūt in memoria iustitię eius
quas fecit. Sanguinem aūt eius de manu tua requiram.
Si aūt annūtiauerit iusto ut nō peccet iustus. q ille
nō peccauerit. uiuens uiuet. quia nō ānūtiasti ei. et tu
animā tuā liberasti.

Et facta est super me manus dñi. q̄ dixit ad me. Sur
gē egredere i campū. et ibi loquar tecum. Et surgens ego
exiui in campū. Et ecce gl̄a dñi stabat. quasi gl̄a
quam uidi iuxta fluuiū chobar. et cecidi pr faciem me
am. Et ingressus est in me sp̄s. et statuit me super pedes me
os. et locutus est ad me. et dixit ad me. Ingredere et clude
in medio domus tuę. Et tu fili hōis. ecce dabūt super
te uincula. et ligabūt te in eis. et non egredieris in me
dio eor. Et linguam tuam adhęrere faciam palato
tuo. et eris mutus. nec clamabis amplius. quia domus exa
perans est. cū aūt locutus fuero tibi. aperiā os tuū. et dices
ad eos. Hęc dicit dñs deus. qui audit audiat. et qui quiescit
quiescat. quia domus exasperans est.

Et tu fili hōis. sume tibi lāterē. et pones eū coram te. et describ
de stabo ciuitatē ierl. et pones obsidionē. et edifica
munitiones. et circumdabis eā. et dabis contra eā. et pāgēs
munies eā. et sume tibi cartaginem ferream. et pones
eā murū ferreū. et pones faciē tuā contra eā. et erit in obsi
dione. et obsidebis eā. signū est domui israel. Et tu dormies super
latus tuū sinistrū. et pones iniquitatem domus israel. iuxta
numerū dierū quibus dormies super illud. tassumes iniquita
tes eorū. ego aūt dedi tibi annos iniquitatis eorū. in numero
dierū trecentorū et nonaginta dies. et portabis iniquitatem
domus israel. Et cū cōpleueris hęc dormies super latus tuū
dextrū. secūdo. et assumes iniquitatem domus iuda. xl. di
es. diem pro anno. diē in quē pro anno dedi tibi. et adpone
m ierl. obsidionem. et brachium tuū erit reuelatum. et
tu prophetabis aduersus eā. Ecce dedi te nūdis. et non te
conuertes a latere tuo i latus alterum. donec cōpleas dies
obsidionis tuę.

Et tu sume tibi frumentum. et ordeū. et fabā. et lentem. et milū
et triticum. et mittes ea in uasa una. et facies tibi panes numero
dierum quibus dormies super latus tuum. trecentis et nonaginta diebus
comedes illud. et erit esca tua. et cibus tuus quo uescēris. erit i pondere
uicenti. siclorum per singulos dies. a tempore usq; ad tempus comedes illud.
et mensuram uini sextā partē hyn. a tempore usq; ad tempus bibes illud.
quasi subcinericium ordeaceum comedes illud. et stercore qui
egreditur de homine operies illud in oculis eorum. et dixit
dñs ad me. Sic cōmedent filii israel panem suum pollutum.
in gentibus. ad quas eiciā eos. Et dixi. a a a. domine deus. ecce
anima mea nō est polluta. et morticinum et captum. non abesti
in os meum. ab infantia mea usq; nūc. et nō est ingressa
in os meum omnis caro immunda. Et dixit ad me. Ecce ego
dedi tibi fimum bouis pro stercore humano. et tu facies panem
tuum in eo. Et dixit ad me fili hōis. ecce ego conteram ba
culum panis in ierl. et comedent panem in pondere et in sol
licitudine. et aquam in mensura et in angustia bibent. ut de
ficiant panes et aqua. et corruat unusquisq; ad frem
rem suum. et tabescant in iniquitatibus suis.

Et tu fili hōis sume tibi gladium acutum. et radentem pri
uatum. et eū tonsorio perducto tibi. et tolles tibi stateram
et dispensabis eos. tertiam partem igni
es tibi in medio combures in medio ciuitatis. cum
pleti fuerint dies obsidionis. et assumes tertiam partem et cędes gladio circa
eam. et tertiam partem dispergis in uentum. et gladium nudabo
post eos. et fasciculum paucum numerabis et ligabis eos in sin
gulis palliis tuis. et conuertes eos in medio
ignis et combures eos igni. et egredietur ignis in omnem domum israel. Ita
dicit dñs. Hęc est ierl. in medio gentium posui eam. et circa eam terras

et circumdedi eam. et iudicia mea locuta est impia quam
gentes. et precepta mea ultra quam in circuitu eius
sunt. iudicia enim mea proiecerunt. et precepta mea non
abulauerunt. Ideo hęc dicit dñs deus quia. Super iudicia gentes quę circa
te sunt. in precepta mea non ambulasti. et iudicia mea
non fecisti. sed neq; iudicia gentium quę in circuitu
tuo sunt. non fecisti. Propterea hęc dicit dñs deus
deus ecce ego ad te. et ipse ego faciā in
medio tui iudicia in oculis gentium. et faciā tibi quę nō fe
cisti. et quibus simile aliud non faciam. propter omnes abominatio
nes tuas. Ideo patres comedent filios suos in medio
tui. et filii comedent patres suos. et faciam in te iudicia.
et ventilabo uniuersos residuos tuos in omnem uentum.
Ideo uiuo ego dicit dominus deus. nisi pro eo q̄ sordi
dum me fecisti in uniuersis offensionibus tuis. et in omnibus abo
minationibus tuis. ego quoq; cōfringam. et nō parcet
oculus meus. et nō miserebor.

Tertia pars tui morte morietur. et fame consumetur in
medio tui. et tertia pars corruet gladio circa te. et tertiam uen
to. tertiam uero partem tuam. in omnem uentum dis
pergā. et gladium euaginabo post eos. et populo furoris
mei. et requiescere faciam indignationem meam in
eis. et consolabor. et scient quia ego dñs locutus sum
in zelo meo. cū implauero indignationem meam in eis.
et dabo te in desertum. et in opprobrium gentibus. q̄ circa te
sunt. coram oculis oīm p̄tereuntium. et eris in opprobrium et
in blasphemiam et in exemplum et in stupor gentibus. q̄ in circuitu
tuo sunt. cū fecero in te iudicia. in furore et in indignatio
ne. et in correptionibus ire. ego dominus locutus sum.
cū misero in eos sagittas famis pessimas. quę erunt mor
tifere. quas mittā ut disperdā uos. et famem congrega
bo super uos. et auferā uobis baculum panis. et mit
tam in uos famem et bestias pessimas. et usq; ad interne
cionem. et pestilentia et sanguis transibit per te. et gladium
inducam super te. ego dominus locutus sum.

Et tu fili hōis tolle tibi lateres duos. et pones eos coram te. et
scribes super eos ciuitatem hierusalem. et dabis eos in obsidionem.
et edificabis munitiones. et circumdabis eos. et dabis contra eos
aggerem. et pones castra. et circumdabis eos in circuitu
arietes. et tu sume tibi sartaginem ferream. et pones eam
murum ferreum inter te. et ciuitatem. et firmabis faciem tuam
ad eam. et erit in obsidione. et obsidebis eam. signum hoc
domui israel. Et tu dormies super latus tuum sinistrum. et pones
iniquitatem domus israel super illud. iuxta numerum dierum quos
dormies super eum. portabis iniquitates eorum. et dabo tibi annos
iniquitatis eorum in numero dierum trecentorum et nonaginta dierum. et portabis
iniquitatem domus israel. Et cū cōpleueris hęc dormies super latus tuum
dextrum. secundo. et assumes iniquitatem domus iuda. xl. di
es. diem pro anno. diē in quē pro anno dedi tibi. et adpone
faciem obsidionis ierl. et brachium tuum erit reuelatum. et
prophetabis aduersus eā. Ecce dedi te nūdis. et non te
conuertes a latere tuo in latus alterum. donec cōpleas dies
obsidionis tuę.

Et tu sume tibi frumentum. et ordeum. et fabam. et lentem. et milum
et triticum. et mittes ea in uasa una. et facies tibi panes numero
dierum quibus dormies super latus tuum. trecentis et nonaginta diebus
comedes illud. et cibus tuus quo uescēris. erit in pondere
uicenti. siclorum per singulos dies. a tempore usq; ad tempus comedes illud.
et mensuram aquę sextā partem hyn. a tempore usq; ad tempus bibes illud
quasi subcinericium ordeaceum comedes illud. et stercore qui
egreditur de homine operies illud in oculis eorum. et dixit
dñs ad me. Sic cōmedent filii israel panem suum pollutum.
in gentibus. ad quas eiciā eos. Et dixi. a a a. domine deus. ecce
anima mea nō est polluta. et morticinum et captum. non abesti
in os meum ab infantia mea usq; nūc. et nō est ingressa
in os meum omnis caro immunda. Et dixit ad me. Ecce ego
dedi tibi fimum bouis pro stercore humano. et tu facies panem
tuum in eo. Et dixit ad me fili hōis. ecce ego conteram ba
culum panis in hierl. et comedent panem in pondere et in sol
licitudine. et aquam in mensura et in angustia bibent. ut de
ficiant panes et aqua. et corruat unusquisq; ad frem
rem suum. et tabescant in iniquitatibus suis.

Et tu fili hōis sume tibi gladium acutum. et radentem pri
uatum. et eū tonsorio perducto tibi. et tolles tibi stateram
et dispensabis eos. tertiam partem igni
es tibi in medio combures in medio ciuitatis. cum
pleti fuerint dies obsidionis. et assumes tertiam partem et cędes gladio circa
eam. et tertiam partem dispergis in uentum. et gladium nudabo
post eos. et fasciculum paucum numerabis et ligabis eos in sin
gulis palliis tuis. et conuertes eos in medio
ignis et combures eos igni. et egredietur ignis in omnem domum israel. Ita
dicit dñs ad me. Ecce ego adducam ignem in

rebor tuu. si uias tuas ponã sup te. t abominationes tuæ in medio tui erũt. et scietis quia ego dñs. hec dicit dñs deus isrl. Adhuc una: Adhuc modicum est. ecce uenit. finis uenit. uenit finis. euigilauit aduersus te. ecce uenit. Venit mane super te. qui habitas in terra. Venit tps. prope est dies conclusionis. et non gle montiũ. nũc de propinquo effundam iram meam in te. et complebo furorem meum in te. et iudicabo te iuxta uias tuas. et ponã tibi oĩa delicta tua. et nõ parcet oculus meus. nec miserebor. sed uias tuas in te ponam. et abominationes tuæ in medio tui erunt. et scietis quia ego sum dñs percutiens. Ecce dies. ecce uenit. egressa est ultio. floruit uirga. germinauit superbia. in qua tuas surrexit in uirga impietatis. nihil remanet. nec de populo. nec de turba eorum. nec erit requies in eis. Venit tps. appropiauit dies. qui eum non lætetur. tam uendens non lugeat. quia ira super omnem populum eius. quia non uendet adhuc quamdiu uiuit. nec reuertetur. et adhuc in uita eorum.

Quia testimonium multitudini eius non regredietur. nec in iniquitate uita sua nõ cõfortabit. nec in oculis uitæ suæ nõ obtinebit. canite tubam. et parate omnes. et nemo est qui uadat ad prelium. quia ira mea uenit super uniuersam plebem eius. Gladius foris. pestis et fames intrinsecus. qui in agro est gladio morietur. et qui in ciuitate. pestilentia et fames deuorabunt eum. et saluabuntur. qui fugerint ex eis. et erunt in montibus. sicut columbe conualles. omnes trepidi. unus quisque in iniquitate sua. omnes manus dissoluentur. et omnia genua fluent aquis. et accingent se cilicis. horror cooperiet eos. et confusio in uniuersis uultibus eorum. et in calumnia.

Argentum eorum. et aurum eorum non poterit liberare eos in die indignationis furoris domini. Anima eorum non saturabitur. nec uenter eorum replebitur. quia scandalum iniquitatis eorum fuit in ruinam. Torquentes monilia sua. et superbia posuerunt. et imagines abominationum suarum et simulachrorum fecerunt ex eo. propter hoc dedi eam illis in mundiciam. et dabo illud in manus alienorum in direptionem. et impiis terræ in prædam. et contaminabunt illud. et auertam faciem meam ab eis. et uiolabunt archanum meum. et introibunt in illud extraneos. et contaminabunt illud. Gladium fac catenam. quia terra plena est iudicio sanguinum. et ciuitas plena est iniquitate. adducã pessimos de gentibus. et possidebunt domos eorum. Auferã fiduciã superbiæ potentium. et possidebuntur sancta eorum. Angustia super uenerit. et requirent pacem. et non erit. Contritione super contritionem uenient. et auditus super auditum. Et uisionem deprædabuntur a uate. et lex peribit a sacerdote. et consilium a senioribus. Rex lugebit. et princeps induetur mœrore. et manus populi terræ conturbabuntur. Secundum uiam eorum faciam eis. et secundum iudicia eorum iudicabo eos. et scietis quia ego dñs.

Et factum est in anno sexto. in sexto mense in quinta mensis. ego sedebam in domo mea. et seniores iudæ sedebant coram me. et cecidit super me ibi manus dñi dei. Et uidi. et ecce similitudo quasi aspectus ignis. A uisu renis eius et deorsum ignis. et a renibus eius et sursum quasi aspectus splendoris ut uisio electri. et emisit similitudo manus. et apprehendit me in cincino capitis mei. et eleuauit me spiritus inter terram et cælum. et adduxit me in Ierusalem in uisione dei. iuxta ostium interius quod respicit ad aquilonem. ubi erat statutum idolum zeli in prouocando ad emulationem. Et ecce ibi gloria dei isrl secundum uisionem quam uideram in campo. Et dixit ad me. fili hominis leua oculos tuos in uiam aquilonis. et leuaui oculos meos in uiam aquilonis. et ecce ab aquilone porta altaris idoli zeli in introitu.

Et dixit ad me. Fili hominis putasne uides quid isti faciunt. abominationes magnas quas domus isrl facit hic. ut procul recedam a sanctuario meo. Et adhuc conuertere et uidebis abominationes maiores. Et introduxit me ad ostium atrii. Et uidi. et ecce foramen unum in pariete. Et dixit ad me. Fili hominis fode in pariete. Et cum fodissem parietem. apparuit ostium unum. Et dixit ad me. Ingredere et uide abominationes pessimas quas isti faciunt hic. Et ingressus uidi. et ecce omne similitudo reptilium et iumentorum. abominatio. et uniuersi idola domus isrl depicta erant in pariete in circuitu per gyrum. Et lxx. uiri de senioribus domus isrl. et azonias filius saphan stabat in medio eorum stantium ante picturam. unus quisque habebat turibulum in manu sua. et uapor nebulæ de thure consurgebat. Et dixit ad me. Certe uidisti fili hominis quæ seniores domus isrl faciunt in tenebris. unusquisque in abscondito cubiculi sui. dicunt enim nos non uidet dñs. dereliquit dominum.

Et dixit ad me. Adhuc conuersus uidebis abominationes maiores quas isti faciunt. Et introduxit me in ostium portæ domus dñi. quæ respiciebat ad aquilonem. et ecce ibi sedebant mulieres plangentes adonidem. Et dixit ad me. certe uidisti fili hominis. Adhuc conuersus uidebis abominationes maiores his. Et introduxit me in atrium domus dñi interius. et ecce in ostio templi dñi inter uestibulum et altare. quasi xxv. uiri dorsa habentes contra templum dñi. et facies eorum ad orientem. et adorabant ad orientem solis.

Et dixit ad me. certe uidisti fili hominis. numquid leue est hoc domui iuda. ut facerent abominationes istas quas fecerunt hic. quia repleuerunt terram iniquitate. et reuersi sunt ad irritandum me. Ecce ipsi applicant ramum ad nares suas. Ergo et ego faciam in furore meo. nõ parcet oculus meus. nec miserebor. et cum clamauerint auribus meis uoce magna. non exaudiam eos. Et clamauerunt auribus meis uoce magna dicentes. Appropiauerunt ultiones ciuitatis. unusquisque uas interfectionis in manu sua. Et ecce sex uiri uenientes de uia portæ superioris. quæ respicit ad aquilonem. unusquisque uas interfectionis in manu sua. Et unus quidam in medio eorum. uir quasi uestitus podere. et atramentarium scriptoris ad renes eius. et ingressi sunt. et steterunt iuxta altare æneum. Et gloria dei isrl ascendit de cherub. quo erat super eum ad limen domus. et uocauit uirum qui erat uestitus podere. et atramentarium scriptoris ad renes eius. et dixit dominus ad eum. Transi per medium ciuitatis in medio hierusalem. et signa thau super frontes uirorum gementium et dolentium super cunctis abominationibus quæ fiunt in medio eius. Et illis dixit audiente me. Transite per ciuitatem sequimini eum. et percutite. non parcat oculus uester. nec misereamini. Senem iuuenem uirginem parulum et mulieres interficite usque ad internicionem. omnem autem super quem uideritis thau nequaquam. et a sanctuario meo incipite. Ceperunt ergo a uiris senioribus qui erant ante faciem domus. Et dixit ad eos. contaminate domum. et implete atria interfectis. egredimini. Et egressi sunt. et percutiebant in ciuitate.

Factum est autem cum percussissent. remansi ego. et cecidi super faciem meam. et clamaui. et dixi. a. a. a. heu. heu. heu. domine deus. ergo ne dispersurus es omnes reliquias isrl. effundens furorem tuum super hierl. Et dixit ad me. iniquitas domus isrl et iuda magna est nimis. et repleta est terra sanguinibus. et ciuitas repleta est peruersione. dixerunt enim. dereliquit dominus terram. et non uidet dominus. Ego autem non parcet oculus meus. nec miserebor. uias eorum super caput eorum reddam eis.

Et ecce unus qui indutus erat linteis. qui habebat atramentarium scriptoris in dorso suo. respondit uerbum dicens. feci sicut præcepisti mihi. Et uidi. et ecce in firmamento quod erat super caput cherubim. quasi lapis saphirus. quasi figura throni apparuit super eos. Et locutus est uiro qui indutus erat linteis. et ait. ingredere in medium rotarum. quæ sub cherubim. et impple manum tuam prunis ignis. quæ sunt inter cherubim. et effunde super ciuitatem. ingressus est in conspectu meo. cherubim autem stabant a dextris domus. cum ingrederetur uir. et nubes impleuit atrium interius.

Et eleuata est gloria domini super cherubim. ad limen domus. et impleta est domus nube. atrium quoque repletum est splendore gloriæ dñi. Et sonitus alarum cherubim audiebatur. usque ad atrium exterius. sicut uox dei omnipotentis loquentis. Cumque præcepisset uiro qui indutus erat linteis. dicens. sume ignem de medio rotarum quæ sunt intercherubim. ingressus ille stetit iuxta rotam. Et extendit cherub manum de medio cherubim ad ignem qui erat inter cherubim. et sustulit et dedit in manus eius qui indutus erat linteis. quem accipiens egressus est. Apparuit cherubim. similitudo manus hominis sub alis eorum. Et uidi. et ecce quatuor rotæ iuxta cherubim. Rota una iuxta cherub unum. et rota alia iuxta cherub unum. Species autem rotarum. quasi uisio lapidis cerysolithi. Et species earum similitudo una ad instar. quasi sit rota in medio rotæ. Quo ibant ibi. impetus quo ferebantur. non declinabant. sed post principium quod fuerat ante se sequebatur. nec declinabant in itinere suo. Et corpus earum et colla et manus et pennæ. et circuli. plena

erunt oculis in gremio quattuor rotarū. Et uerū si thesaurizauerit uolubiles iudicēte me. quattuor. Et facies habebat unū. Et facies una facies cherub ut uidi. et facies leōis dextro rsum quattuor facies leonis. et quarto facies aquile. Et eleuata est cherubin. Ipse est aliaq̄ undetam uirtus fluuii chobar. cum q̄ ībulauit cherubi. ibant pariter rote uirtutem. Et eleuabāt cherubim alas suas ut exaltarentur de terra. nō recedebāt rote. si recte uirtus erat in eis. Stabant. et eleuatis alis suis exaltabant. Spūs enī uite erat in eis. egressū é gladiū a limine templi. et stetit super cherubi. Et eleuāt cherubin alas suas. exaltata sunt. ante oculos meos. Et ille egredientes. rote quaq; subsequente sunt. Et steuit ī introitu portę domus dominu orientalis. et gla dei erat sup eis. Ipse é. Et ui quadrupedū subter deū ut uidi in uirtute fluuiū chobar. Et scelerū quia cherubim é. et quatuor. et quattuor uultus unū. et quattuor ale unu. Et similitudo manuū ei⁹ ab eis erat. Et similitudo uultuū eorū ipsi uultus quos uiderā in uirtute fluuiū chobar. et impetus eorū. ī pectore suo ingrediebat. Et eleuabant me. et introduxit me ad portā domus dñi orientalem. q̄ respiciat solis ortū. Et ecce in introitu portę. xxv. uiri. et uidi in medio eorū iezoniam filiū azur. et pelatiā filiū banaie principes pōl. dixitq; mihi. Fili hōis. hi sunt qui cogitant iniquitatē. et machinātur consilium pessimū in urbe ista. dicentes. Non ędificabimus domos. prope est. ipsa ollā nos autē carnes. Ideo uaticinare de eis. uaticinare fili hōis. Irruit in me spūs dñi. et dixit ad me. loquere. Sic dicit dñs. Sic locuti estis domus israel. et cogitationes cordis uestri ego noui plurimos eorum occidistis in urbe hac. et implestis uias eius interfectis. propterea sic dicit dominus. Interfecti quos posuistis in medio eius. hi sunt carnes et ipsa olla. Educā uos de medio eius. in manu alienorum. et faciam in uobis iudicia. gladio cadetis. in finibus israel iudicabo uos. et scietis quia ego dñs. Non erit ista uobis in lebetē. et uos non eritis in medio eius in carnes. ī finibus israel iudicabo uos. et scietis quia ego dñs. qui in p̄ceptis meis non ambulastis. et iudicia mea non fecistis. sed iuxta iudicia gentiū q̄ circuitu uestro estis operati. Et factū é cū uaticinarem. et ecce mortua est phetia filius banaie mortuus est. et cecidi in faciem meā. clamansq; uoce magna et dixi. heu. heu. heu. dñe deus. Filius homīs ecce magnates dederūt. heu. heu. heu. dñe deus. Et fili hominis tu ecce dies relinquati sunt. Et filii tui. Et uerbū dñi factum est ad me dicens. Fili hōis. fratres tui. fratres tui. propinqui tui. et uniuersa domus israel uniuersi quibus dixerūt habitatores hierusalem longe recedite ab dño. nobis data é terra in possionem. propterea loquere. Hec dicit dominus deus. quia longe feci eos in gentibus. et quia dispersi eos in terris. ero eis in sanctificationem modicū. in terris ad quas uenerūt. ibi. Et dices. Hec dicit dñs deus. Congregabo uos de populis. et adunabo uos de terris. in quibus dispersi estis. dabo q̄ uobis humū israel. et ingredientur illuc. et auferent omnes offensiones eius. et cuncta abominationes eius de illa. Et dabo eis cor unū. et spūs nouus tradā in uisceribus eorū. Et auferā cor lapideū de carne eorū. et dabo eis cor carneū. ut in p̄ceptis meis ambulent. et iudicia mea custodiant. et faciant et sint mihi in populū. ego ero eis in deū. Et qui cor pessimum et abominationes suas in capite suo ponit. ait dñs deus.

Et eleuauerunt cherubi alas suas. et rote iuxta eas. et gla dei israel erat super eas. Et ascendit gla dñi de medio ciuitatis et stetit super montem qui é ad orientē urbis. Spūs enī leuauit me. et adduxit me chaldeā ad transmigrationem in uisione spūs dei. et fugit a me uisio quam uiderā. Et locutus sum ad transmigrationem omnia uerba dñi q̄ ostenderat mihi. Et factū est uerbum dñi ad me dicens. Fili hōis in medio domus exasperantis tu habitas. qui oculos habent ad uidendum et non uident. et aures audiendi et non audiunt. quoniam domus exasperans est. Et tu fili hōis fac tibi uasa transmigrationis. et transmigra per diē coram eis. et transmigrabis ab loco tuo ad locū alterū. in cōspectu eorū. si forte aspiciāt. quia domus exasperans est. Et efferes sarcinulā tuā. q̄si uasa transmigrantis per diē. in cōspectu eorū. tu aut egredieris uespere coram eis. sicut egredi solent migrantes. Perfode tibi parietem. egredieris per eū. in cōspectu eorū. tu aut egredientes sub humero efferes. in caligine educes. faciem tuā ne uideas terrā. quia portentum

dedite domui israel. Feci ergo sicut p̄ceperat mihi. Et ad me exiit uerbū. Fili hominis ne dixerit tibi domus israel. exasperans. quid tu facis. dic ad eos. Hec dicit dñs deus. Super ducem oneris istius qui est in hierl. et super omnē domū israel. q̄ est in medio earum. dic. ego portentum uestrum. Quo facto sicut feci. sic fiet illis. in transmigrationem et captiuitatē ibunt. Dux qui ē in medio eorum humerum portabit. et caligine egredietur. parietem perfodiēt ut educāt eū. faciē eius operiet. ut nō uideat oculus terrā. Et extendā rete meū super eum. et capietur in sagena mea. et adducā eum in babylonem in terrā chaldeorum ipsam non uidebit. Ibique morietur. Omnes qui circa eum sunt. præsidium eius. et agmina eius dispergam in omnē uentū. et gladium educam post eos. Et scient quia ego dñs. Cū dispersero illos in gentibus. et uentilauero eos in terris. et relinquam ex eis uiros paucos a gladio. a fame. et pestilentia. ut narrent cuncta scelera eorum in gentibus ad quas ingredientur. et sciēt quia ego dñs.

Et factus é sermo dñi ad me dicens. Fili hōis panē tuū in commotione comedes. et aquā tuā in festinatione et mœrore bibes. Et dices ad populū terre. Hec dicit dñs deus. Ad eos qui habitant in hierl. super terram israel. panē suū in sollicitudine comedent. et aquā suā in desolatione bibēt. ut desoletur terra a multitudine sua. propter iniquitatem omnium qui habitant in ea. Et erunt ciuitates quę nunc habitantur. desolate erūt. et terra deserta erit. et scietis quia ego dñs.

Et factus est sermo dñi ad me dicens. Fili hōis. quę é ista parabola uobis super terram israel dicentium. Longi differētur dies. et peribit omnis uisio. Propterea dic ad eos. Hec dicit dñs deus. Auferam parabolam istam. et non proferent ultra parabolam in israel. Loquere ad eos quia appropiauerunt dies. et sermo omnis uisionis. Nō enī erit ultra omnis uisio cassa. neq; diuinatio ambigua in medio filiorum israel. quia ego dñs loquar. et quodcunq; locutus fuero uerbum. fiet. non prolongabitur amplius. Quia in diebus uestris domus exasperans. loquar uerbum et faciā illud dicit dñs deus. Et factus é sermo dñi ad me dicens. Fili hōis. ecce domus israel dicentium. Visio quam uidet. in dies plurimos. et de temporibus longis ipse prophetat. Propterea dic ad eos. Hec dicit dñs deus. Non prolongabitur ultra omnis sermo meus. Verbum quod locutus fuero. et fiet. dicit dñs deus.

Et factus é sermo dñi ad me dicens. Fili hōis. uaticinare ad prophetas israel qui prophetant. et dices prophantibus de corde suo. Audite uerbum domini. Hec dicit dñs deus. Ve prophetis insipientibus qui sequuntur spūm suum. et nichil uident. quasi uulpes in desertis prophetæ tui israel erunt. Non ascendistis ex aduerso. neq; opposuistis uos murum pro domo israel. ut staretis in prelio die dei. Uidentes uana. et diuinantes mendacium dicētes. aut dixit. cū dominus non miserit eos. et exspectare uerbum firmare sermonem. Nūquid non uisionem cassam uidistis. et diuinationē mendacem locuti estis. et dixistis aut dñs. cū ego non sim locutus? propterea hec dicit dñs deus. Quia locuti estis uanum. et uidistis mendacium. ecce ego aduersus uos dñs deus. Et erit manus mea super prophetas qui uident uana. et diuinant mendacium. in consilio populi mei non erunt. et in scriptura domus israel non scribentur. nec in terram israel ingredientur. et scietis quia ego dñs deus. eo quod eperint populum meum dicentes. Pax. pax. pax. et non est pax. Et ipse ędificabat parietem. illi autem liniebant eum lutosabsq; paleis. Dic ad eos qui liniunt absq; temperamento. quod sit cecidurus. erit enim imber inundans. et dabo lapides grandines de super ruentes. et uentus procelle dissipabit. Siquidem ecce cecidit paries. nūquid non dicetur uobis. Vbi est linitura quam linistis? propterea hec dicit dominus deus. Et erumpere faciā spiritum procellarum in indignatione mea. et imber inundans erit in furore meo. et erunt lapides grandines cadentes in indignatione ad destruendum parietem linitum. absq; temperamento. et deiciam eum ad terram. et reuelabitur fundamentum eius. et cadet. et consumemini in medio eius. et scietis quia ego dñs deus. et complebo indignationem meam in pariete. et in his qui linunt eum absq; temperamento. et dicam uobis quod non sit paries. et non sint qui liniunt eum. prophetæ israel qui prophetant ad urbem. et uidentes ei uisionem pacis. et non est pax. ait dñs deus.

Ger tu fili hōis. pone faciem tuā cōtra filias pphārū
decentē suo. ⁊ vaticinare super eas ⁊ dic. hec dicit dñs deus. vel
Filiæ mee pululle filiabus meis cubito manuū tuarū ⁊ gladiū cetera
ea subeunte amūse eterus. Adeapiedas mās. ⁊ cū eperēt
mās pli mei. mutilicabant mās eoꝝ. ⁊ molabant me adop
pulum meū. ppē pugillū ordei. ⁊ frag̃ pānis. ut mīarent
mās que non moriūtur. ⁊ murificarent mās que nō mo
riūtur. mentientes pplō meo credenti mēdacijs. ppē hec dicit
dñs deus. Ecce ego ad pulmillos uros. quib; uos cepistis ibi
uolantes. ⁊ dissipabo eos de brachijs uris. ⁊ dimittā mās quas
uos cepistis ad uolandū. ⁊ dissipabo cetera ura. ⁊ liberabo
pplm meum de manu ura. nequerūt ultra i manib; uris
ad sedendū. ⁊ scietis quia ego dñs. Deo q̃ meteris sicubi cor ⁊
tu mēdacē. ⁊ q̃ ego nō terrebam. roborastis manus impij ut nō reuer
teret. ppterea uana nō uidebitis. ⁊ diuinationes nō diuina
bitis ultra. ⁊ liberabo pplm meū de manu ura. ⁊ scietis
quia ego dominus.

Et uenerūt ad me uiri seniores domus isrl. ⁊ sedērūt coram me.
Et factus est sermo dñi ad me dicens. fili hōis. uiri isti posuerūt
i mundicijs suas in cordibus suis. ⁊ scandalū iniquitatis su
e. statuerūt contra faciem suam. Nūquid inrogatus rogabo
deo ex his. ppē hec ait dñs. ⁊ dices ad eos. Si quis de dom dñs deus. Vi
ro. de domo isrl. qui posuerit i mundicijs suas in corde suo. ⁊ scan
dalū iniquitatis sue statuerit cōtra faciem suā. ⁊ uenerit ad
pphām. ut inrogans ei per eū me. ego dñs
respondebo ei per me. ⁊ ponā faciem meā super uirū illū. ⁊ faciā
eū in exēplū ⁊ i prouerbiū. ⁊ disperdā eū de medio pli mei. ⁊
scietis quia ego dñs.

Et si pphēta cū errauerit. ⁊ locutus fuerit uerbū. ego dñs deceptū pphē
tā illū. ⁊ extendā manū meā super eū. ⁊ delebo eū de medio po
pli mei isrl. ⁊ portabūt iniquitatē suā iuxta iniquitatem
inrogantis. sic iniquitas pphete erit. ut nō egrediat ultra do
mus isrl. ame. nec polluatur ultra in uniuersis p̃uaricationibus
suis. ⁊ sint mihi in pplm. ⁊ ego sim eis in deū. ait dñs deus exercituū.

Et factus est sermo dñi. ad me dicens. fili hōis. Terra cū peccau
erit mihi ut p̃uaricetur p̃uaricando. ⁊ extendā manū meam
super eā. ⁊ cedo eī mngā panis. ⁊ mittā inedā famē. ⁊ mor
ficabo de ea hoiem ⁊ iumētū. Et si fuerint noe
noe. daniel. iob. ipsi in iustitia sua liberabūt animas suas. ait do
minus deus exercituū. Quod si bestias pessimas induxero sup
terā ⁊ uastē eā ⁊ fuerit inuia. eo q̃ nō sit pertransiens p̃ bestias.
ut ne sum ibi qui fuerint hīs. uiuo ego dicit dñs deus. non
liberabunt. filios neq; filias. ipsi soli liberabūtur. Si autē
pestilentiā immisero super eā. ⁊ effudero indignatiōē
meā super eā in sanguinē. ut auferā ex ea hoiem et iumē
tū. ⁊ noe. daniel. ⁊ iob. fuerint i medio eius. uiuo ego dicit
dominus deus. quia filiū ⁊ filiā nō liberabūt. ipsi ipsi soli liberabūtur.
Et audiens audiā mea pessima gladiū ⁊ inmittā in eā bestias malas ⁊ pesti
lentiā in medio ei. ut auferā de ea hoiem ⁊ iumētū. ⁊ peruersi fuerit
terra sanguine. eo nec ibi filios ⁊ filias. ecce ipsi egredien
tur. ad uos. ⁊ uidebitis uiā eoꝝ. et adinuentiones eoꝝ. et cō
solabimini super malo q̃ duxi i ea. dicit dñs. nō frustra fecerim
omnia que feci in ea. ait dñs deus.

Et factus est sermo dñi ad me dicens. fili hōis. quid fiet ligno
de uite ex alijs lignis nemoris. q̃ fixit inter ligna silue. nūquid tolle
tur de eo lignū ut fiat opus. aut fabricabit de eo paxillus ut dependeat
ex eo omne uas. ecce igni datū ē. in esca
ei. ⁊ utraq; pars eius deuorauit ignis. ⁊ medium eius combu
stū ē. numquid utile erit ad opus. ecce cū esset integrū nō erat aptū ad opus. quanto magis cū ignis illud de
uorauerit et cōbusserit. tunc in opere fiet opus. propterea

Et factus est sermo dñi ad me dicens. fili hōis. notas fac hierl ab
minationes suas ⁊ dices. hec dicit dñs deus. hierl. tua
generatio tua ⁊ nativitas tua de terra chanaan. pater tuus amorreus. ⁊ mater
tua cetbea. ⁊ quō nata es die ortus tui. nō ē persectum
bilicus tuus. ⁊ in aqua nō es lota i salutē. nec sale salita. ⁊ in
uoluta pānis. nō peperci super te oculus meus. ut face
rem tibi unū de his misericordiam tui. Sed proiecta es super faciem
ree. in abiectione animē tue. in die qua nata es. ⁊ transiens locūq; te.
uidi te conculcatā in sanguine tuo. ⁊ dixi tibi cū esses i sangui
ne tuo uiue. dixi i quam tibi i sanguine tuo uive. multi
plicatā. sicut germinū agri dedite. ⁊ multiplicata es. ⁊ grandis es
facta. ⁊ ingressa es. et pueniste ad mundū mulieb̃. Vbera tua
tumuerūt. ⁊ pili tui germinauerant. ⁊ eras nuda ⁊ confusio
ne plena. ⁊ trānsiui per te. ⁊ uidi te. ecce tps tuū tēpus amā
tiū. ⁊ expandi amictū meū super te. ⁊ operui ignominiā
tuā. ⁊ iurauī tibi. ⁊ ingressus pactū cū. ait dñs deus.
Et facta es mihi. ⁊ lauite aqua. ⁊ emūdauī sanguinē tuū
ex te. ⁊ unxi te oleo. ⁊ uestiui te discolorib; ⁊ calciauī te ianthi
nis. ⁊ cinxi te bisso. ⁊ deaurauī subtilib; ornauit te ornatu
to. ⁊ dedi armillas in manibus tuis. ⁊ torquem circa collū tuū. ⁊
dedi inaurē super hostium. ⁊ cantulos auribus tuis. ⁊ coronā decō
ris in capite tuo. ⁊ ornata es auro ⁊ argēto. ⁊ uestita es bysso
⁊ polimito. ⁊ multicoloribus. Similā ⁊ mel ⁊ oleū comedisti.
⁊ decora facta es uehemēter nimis. ⁊ processisti in regnū. regi
sū es nomē tuū. in gentes ppter speciē tuā. q̃ perfecta eras in
ornamentō tuo. q̃ posuerā super te dicit dñs deus. ⁊ habēs fiduciā i
pulchritudine tua. fornicata es in nōle tuo. ⁊ expolisti for
nicationē tuā oī trāseunti. ut ei fieret. Et sumēs de uestimentis tuis
fecisti tibi excelsa. bīe i deformata. ⁊ fornicata es super eis.
sicut nō ē factū. nec fiet amplius. Et tulisti uasa decoris tui. de
auro meo ⁊ de argēto meo que dedi tibi. fecisti tibi ymagines masculinas. ⁊ fornicata es in eis. ⁊ sūpsisti uestimēta
picta tua. ⁊ operuisti ea. ⁊ oleū meū ⁊ thymiama
ma meū posuisti cōtra eas. Et panem meū quē dedi tibi. si
milā ⁊ oleū et mel. quib; enutriebā te. posuisti cōtra faciem eoꝝ. i
odorē suauitatis. Et factū est. ait dominus deus. Et tulisti filios
tuos ⁊ filias tuas quas genuisti mihi. ⁊ immolasti eis. ad deuorā
dū. Numquid parua ē fornicatio tua. ⁊ immolasti filios meos. ⁊ dedisti
illos cōsecrans eis. Et post oēs abominationes tuas. et fornicationes tuas. non es
recordata dierū adolescentie tue. quū eras
nuda et confusione plena. et calcabaris i sanguine tuo. Et
ecce post omnē malitiā tuā ue ue tibi. ait dñs deus. Et edifi
casti tibi lupanar. ⁊ fecisti tibi prostibulū in cūcto plateā. adūe
cpit quod ne edificasti signū. p̃ nichilo habens tue. et abominabi
lem fecisti decorē tuū. Et dum sisti pedes tuos cōtra oēm trāseūtem. Et
multiplicasti fornicationes tuas. ⁊ fornicata es cū filiis egypti mem
bris tuis magnarū carnū. ⁊ multiplicasti fornicationē tuā
ad irritandū me. Ecce ego extendā manū meā super te. ⁊ au
feram iustificationem tuā. ⁊ dabo te i animas odientiū te.
filiarū philistinarū. q̃ erubescūt i uia tua scelerata. Et sa
ciasti fornicationem tuam cū filiis assirior. nec sic es satiata. Et fornicata es
cum eis. ⁊ nec sic es satiata. Et multiplicasti
fornicationem tuā in terra chanaam. cū chaldeis. ⁊ nec
sic satiata es. In quo mūdabo cor tuū. ait dñs deus. cū fa
cias hec opera mulieris meretricis. ppter. ⁊ quia fabricata es
lupanar tuū. in capite oīs uie. ⁊ in omni platea.
nec facta es sicut meretrix fastidiēs mercedē. Adulter
er. q̃ super uirū suū i ducet. ⁊ abeno. Omnibus meretri
cib; dantur mercedes. tu aut dedisti mercedes cūctis amato
ribus tuis. ⁊ donabas eis ut uenirēt ad te undiq; ad fornicā
dū tecū. Factūq; ē in te contra cōsuetudinē mulierū i fornī
cationib; tuis. ⁊ post te fieret fornicatio. ⁊ neq; ē q̃ dederit mer
cedē. ⁊ mercedes non acceperis. fact; ē in te contrariū. ppterea
meretrix audi uba dñi. hec dicit dñs deus. q̃ effusum ē cor
tuū. ⁊ reuelata est ignominia tua. i fornicationib; tuis. ⁊ in
am. in ores tuos. ⁊ in idola abominationū tuarū i sanguinē

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

filiq̃ tuoq̃ quos dedisti eis. Ecce ego cõgregabo eos
amatores tuos. quibuscũ mixta es. tocẽ quos dilexisti omnes
amatores tuos ũ quos odisti. Et cõgregabo eos super te ũ
diq̃. et nudabo ignominiam tuam coram eis. et videbunt
omnẽ turpitudinem tuam. Et iudicabo te iudicio adultere
et effundẽtis sanguinem. Et dabo te i sanguinẽ
furoris et zeli. Et dabo te i manus eoꝝ. et destruẽt lupanar
tuũ. et demolientur pulpitum tuũ. et auferent vestimenta
tua. et tollent vasa decoris tui. et derelinquent te nudã
plenã ignominia. et adducẽt super te multitudinẽ.
et lapidabunt te lapidibus. et trucidabunt te gladiis suis. et
cõburent domos tuas igni. et facient tibi iudicia. in oculis
mulierũ plurimarũ. et desinere faciam te meretricem. et
nequaquã dabis. et requiescere faciam furorem meum in te. et auferetur
zelus meus a te. et requiescam nec irascar amplius. eo q̃ nõ
fueris recordata dierũ adolescentie tue. et provocasti me in
omnibus his.

Quapp̃ ego viam tuam reddam in capite tuo dicit dñs deus.
tũ non fecisti luxuriã super omnes abominationes tuas.
Ecce omnis qui dicit similitudinem proferet. dicens. Sicut
mater. sic filia eius. filia matris tue es tu. q̃ proiecit
virum suũ et filios suos. et soror sororũ tuarũ es tu. q̃ proiecerunt
viros suos et filios suos.
Mater tua cetbea. et pater tuus amorreus. soror tua maior tua
maria. ipsa et filie eius q̃ habitant a sinistris tuis.
Soror autem tua minor te que habitat a dextris tuis. sodoma
et filie eius. Sed nec in viis eoꝝ ambulasti. nec q̃dem scelera
eoꝝ fecisti. paululũ minus pene scelera eorum fecisti in
omnibus viis tuis. Vivo ego dicit dominus deus. quia non fecit
sodoma soror tua. ipsa et filie eius. sicut fecisti tu et filie tue.
Ecce iniquitas sodome sororis tue. superbia saturitas
panis. et abundantia omnium ipsius et filiarũ eius. et manum
egeno et pauperi non porrigebant. et elevate sunt. et fecerunt
abominationes coram me. et abstuli eas sicut vidisti. et
dixi dñs deus. nec peccatum tuum nõ peccauit. q̃uis multo es sceleratior
his. et iustificasti sorores tuas omnibus abominationibus
tuis quas operata es. ergo et tu porta ignominiam
tuam. q̃ iustificasti sorores tuas peccatis tuis. sceleratius
egerunt super eas. iustificasti te eis sunt. etc. Ergo et tu confundere.
et porta ignominiã tuã q̃ iustificasti sorores tuas. et
convertã reductionem earum. reductionem sodome et filiarũ
earum. et reductionem samarie et filiarũ eius. et convertã reductionem
captivitatis in medio earũ. ut portes ignominiam tuam.
et confundaris in omnibus q̃ fecisti consolans eas. Et sorores tue
sodoma et filie eius revertentur ad integritatem suam. et samaria
et filie eius revertẽtur ad integritatem suam. et tu et filie tue. revertemini
ad integritatem vestram. nõ fuit auditus sodoma soror tua. in ore
tuo tempore superbie tue. antequam revelaretur malitia tua. sicut tempus opprobrii
filiarum syrie. et earum in circuitu tuo
filiarum palestinarum que circumdederunt te undique. Scelus
tuum et ignominiam tuam portasti. ait dominus deus.
Quia hec dicit dñs deus. et faciam tibi sicut fecisti que despexisti iuramentum
meum. ut irritum faceres pactum meum. et recordabor ego pactum
meum tecum in diebus adolescentie tue. et statuam tibi pactum
sempiternum. et recordaberis viarum tuarum et confunderis.
cum receperis tuas te maiores cum minoribus tuis. et dabo
eas tibi in filias. et non ex pacto tuo. et statuam ego pactum meum
tecum. et scies quia ego dominus. ut recorderis. et confundaris
et non sit tibi ultra aperire os. propter confusionem tuam. cum
placatus fuero tibi omnibus que fecisti. ait dñs deus.
Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis. propone enigma
et narra parabolam ad domum israel. et dices. Hec dicit dñs
deus. Aquila grandis magnarum alarum longo membrorum
ductu plena plumis et varietate venit ad libanum. et tulit
medullam cedri. Summitatem frondium eius carpsit. tulit
portavit eã in terrã chanaam. in urbe negotiatorum
posuit eam. et fecit de semine terre. et posuit illud in
agro seminis ut firmaret. tradidit super aquas multas
et superficiem posuit illud. cuius germinans creuit et fecit
vineam latoream. humilis statura. respicientibus ramis eius.
ad eum. et radices eius subtus erant. facta est ergo vinea
et fronduit et emisit palmites. et remisit propagines. Et fuit
aquila altera grandis. magnis alis multisq̃ plumis

Et ecce vinea ista quasi mittens radices suas irrigabit eã. pal
mites suos extendit ad illã. ut irrigaret eã de rivulis
irriguis. Insita hec super aquam multam plantata est.
ut faciat frondes. et portet fructum. ut sit in vineã grandem
humilem. Et dicit dñs deus. ergo nequaquã prosperabitur. nonne radices eius
evellet. et fructus eius decerpet. et siccabit. omnia folia
germinis eius. arescent. et non in brachio grandi. nec
in populo multo. ut evellatur de radicibus. Ecce plantata. et
ne prosperabitur. nonne cum tetigerit eam vehemens ventus. siccabi
tur. et arescet germinans sua arescet.
Et factus est sermo domini ad me dicens. Dic ad domum exasperantem.
nescitis quid significent hec. dic. Ecce venit rex babilonis
in hierusalem. et assumet regem et principes eius. et ducet eos
ad se in babilonem. et tollet de semine regio.
et feriet cum eo fedus. et accipiet ab eo iusiurandum. Et
fortes terre tollet. ut sit regnum humile. nec elevetur.
si custodiat pactum eius et stet illud. Et recedens ab eo.
misit nuntios ad egiptum. ut darent sibi equos et populum
multum. Numquid prosperabitur. et salvabitur qui fecerit
hec. et qui dissolvit pactum. numquid effugiet. Vivo ego
dicit dominus deus. quia in loco regis qui constituit eum regem
cuius fecit irritum iuramentum. et dissolvit pactum. apud
babilonem in medio babilonis morietur. Nec in
exercitu grandi. et populo multo. faciet ei pharao prelium
in congressu aggeris. et in exstructione valli. ut interficiat animas multas. Despexerat enim iuramentum ut solveret
pactum. et ecce dedit manum suam. et hec omnia fecerit. non
effugiet. propterea hec dicit dñs deus. Vivo ego quia
nomen meum despexit. et pactum meum irritum fecit. et dedit manum suam. et
fecit omnia hec. non effugiet. Propterea hec dicit dñs deus. Ecce ego
mittam super eum laqueum meum. et capietur in sagena mea. et adducã eum in babilonem. et
iudicabo eum ibi. in prevaricatione qua despexit me. Et
omnes fugientes eius cum universo agmine eius gladio cadent. et reli
qui ventis dispergentur. et scietis quia ego
dñs locutus sum.
Hec dicit dñs deus. Et sumam ego de medulla cedri sublimis
et ponam de summitate ramorum eius tenerum. et plantabo
super montem excelsum et eminentem. in monte sublimi
israel plantabo illum. et erumpet in germen. et faciet fructum. et erit in cedrum magnam. Et habitabunt sub ea omne
volatile. universum volatile habitabit sub umbraculo
frondium eius. et in medio
bit. Et scient omnia ligna regionis quia ego dñs humilio
lignum sublime. et extollo lignum humile. et siccabo
lignum viride. et frondere facio lignum aridum. ego dñs
locutus sum et feci.
Et factus est sermo domini ad me dicens. Quid est per
vos parabolam istam in proverbium istud in terra israel. dicentes. patres comederunt uvam acerbam. et dentes filio
rum obstupescunt. Vivo ego dicit dominus deus. si erit ultra
parabola hec in proverbium in israel. Ecce omnes anime mee sunt. et
anima patris. et anima filii mea est. Anima que peccaverit ipsa morie
tur. Et vir si fuerit iustus. et fecerit iudicium et iustitiam. in monti
bus non comederit. et oculos suos non levaverit ad idola domus
israel. et uxorem proximi sui non violaverit. ad mulierem menstruatam non accesserit. et hominem non contristaverit. pignus
debitori reddiderit. vim non rapuerit. panem suum esuri
enti dederit. et nudum operuerit vestimento. ad usuram non
commodaverit. et amplius non acceperit. ab iniquitate averterit manum suam. iudicium verum fecerit inter virum et virum.
in preceptis meis ambulaverit et iudicia mea custodierit.
ut faciat veritatem. hic iustus est. vita vivet. et non
morietur ait dominus deus. Si autem genuerit filium latro
nem effundentem sanguinem. et faciens unum de istis
hec quidem ea non facientem. sed in montibus comedentem.
uxorem proximi sui polluentem. egenum et pauperem op
primentem. rapientem rapinam. pignus non reddentem. et
ad idola levantem oculos suos. abominationem facientem. ad
ulterum dantem. et plus accipientem. numquid unus ex
istis vivet. Cum omnia detestanda hec fecerit. morte morietur:
sanguis eius in ipso erit. Et si genuerit filium qui videns
omnia peccata patris sui que fecit. timuerit et non fecerit si mi
le eis. super montes non comederit. et oculos suos non leva
verit ad idola domus israel. uxorem proximi sui non violaverit.

Lauent. t uirũ non ontristauerut. pigmus. t repimũ non
uipuerut. panẽ suũ e ſumẽ degerut. t nudũ operuerut
uestimẽto. aiuu pessimus iniqua iudicerut manũ suam. usur
am t superhabũdiã nõ acceperut. iudicia mea fecerut. in
pceptis meis ambulauerut. me nõ moneturi iniquitate pa
tris ſui. ſ una uiuet. pater eius quia calũpniatus est. et uĩ
fecit fr. t malũ operatus est in medio ppli ſui. ecce mortuus
ẽ in iniquitate sua. ſt dicetis. quare nõ portabit filius in
quitatẽ patris? iudeliquia filius iudiciũ t iustitiã opa
tus est. oĩa pceptа mea custodiuit. t fecit illa uita uiu
et. Aĩa que peccauerit ipa morietur. filius nõ portabit
iniquitatẽ patris. t pater non portabit iniquitatem filii.
iustitia iusti super eũ erit. t pietas impii erit super eũ.
Sauẽ impius egerit penitẽtiam ab oĩbus peccatis suis. que
operatus est. t custodierit uniuersa pceptа mea. t fecerit
iudiciũ t iustitiã uita uiuet. nõ morietur. oĩum iniqui
tatũ eius quas operatus ẽ. non recordabor. in iustitia sua q̃
operatus ẽ uiuet. Numquid uolũtatis est mei mortẽ impii dicit
dñs? t nõ ut conuertatur a uiis suis t uiuat.
Et impius auerterit se a iustitia sua. t fecerit iniqua
tem. secũdũ oĩa abominationes quas operatus est impius
Numquid uiuet? oĩs iustitie eius quas fecerat nõ recor
dabũtur. in preuaricatione sua qua preuaricatus ẽ. t pecca
to suo q̃ peccauit in ipsis morietur. ſt dicitis. nõ ẽ equa
uia dñi. Audite domus isrl. Numquid uia mea nõ est equa. t
nõ magis uie uestre prane sunt? cũ enim auerterit se iustus a iu
stitia sua. t fecerit iniquitatẽ morietur in eis. in iustitia sua
qua operatus ẽ morietur.
Et cũ auerterit se impius ab impietate sua. qua operatus est. t fe
cerit iudiciũ t iustitiã. ipse aiam suã uiuificabit. cõsiderans
cũ uidet se ab oĩbus iniquitatibus suis quas operatus
ẽ. uita uiuet. t nõ morietur. Et dicit filius isrl. nõ ẽ equa uia
dñi. Numquid uie mee nõ sunt eque domus isrl. t nõ magis
uie uestre prane sunt? Idcirco unũquẽq; uestrũ iudicabo domus isrl secũdum uias suas dicit dñs deus.
Conuertimini. t agite penitẽtiã ab oĩbus iniquitatibus uestris. t
nõ erit uobis in ruinã iniquitas. proicite a uobis oĩa pua
ricationes uestras. in quibus preuaricati estis. t facite uobis cor
nouũ. t spũ nouũ. ſt q̃ moriemini domus isrl? quia no
lo mortem morientis dicit dñs deus. reuertimini. t uiuite.
Et tu fili hois. assume planctũ sup principes isrl. t dices. quid
nã tua leena inter leones accubauit. in medio leũculoꝝ enu
triuit catulos suos. ſt eduxit unũ de catulis suis. leo factꝰ
est. t didicit capere predã. homines comedere. ſt audierũt ge
tes. t capte sunt in uinea mea leones eius. t adduxerũt
eũ in uncis in terrã egypti. Cumq; eã uidisset quia infirmata ẽ
t perijt expectatio eius. tulit unũ de catulis suis. leonẽ
fecit eũ. qui cũ esset inter leones. t ipse factꝰ est leo. didicit
predã capere. t boles deuorare. didicit uiduas facere. ta
uitates eoꝝ. t desertã addurere. et desolata ẽ terra t ple
nitudo eius a uoce rugitus illius. congregauerũt aduersus eũ gẽ
tes undiq; de prouinciis. t expanderũt super eũ rete suũ. in
sepulturis eoꝝ captus est. ſt dederũt eũ in uincula et adduxerũt
eũ ad regem babylonis. et inclusum eũ mor
serũt. ne audiretur uox eius ultra sup montes isrl. Vinea
uia sicut uinea tua plantata super aquas. fructifera et
frondosa effecta est ex aquis multis. et facta
sunt ei uirgulte fortes. et iudicauit in fortitudinem sceptra dominantiũ. et exaltata est
statura eius inter frondes. ſt uidit altitudinem suã in multitu
dine palmitũ suoꝝ. ſt euulsa est in furore. in terrã proiecta. et
uentus urens siccauit fructũ eius. Ligna uirtutis eius comesta sunt. et
uastata. ſt aruerũt. nec inuenit in ea uirga fortis sceptrum dominantis. Planctus est. et erit in planctũ.
Et factꝰ ẽ in anno. vii. in quinto. in decima mẽse. uenerũt uiri de
seniorib; isrl. ut interrogarẽ dñm. t sederũt coram me. ſt factꝰ
est sermo dñi ad me dicẽs. fili hois loquere seniorib; isrl.
et dices ad eos. hec dicit dominus deus. Numquid ad interro
gandũ me uos uenistis? uiuo ego quia non respondebo uobis ait dñs deus.
Si iudicas filii hois. abominationes patrũ
suoꝝ ostende eis. et dices ad eos. hec dicit dñs deus. In die

ẽ electis isrl. et eleuatum manũ meã semini domus iacob. et apparui
eis in terra egypti. eleuauiq; manũ meã super eos. dicẽs. ego dñs deus uester. in die illa
eleuaui manũ meã super eos ut educerẽ eos de terra egypti. in terrã q̃ prouide
ui eis. fluentẽ lacte et melle. quã est egregia omnium terrarum. et dixi ad eos.
Vnusquisq; offensiones oculorum suoꝝ abiciat. et idolis egypti. nolite pollui. ego
enim dominus deus uester. et irritauerũt me. nolueruntq; audire. nec unusquisq; abiecit
offensiones oculorum suoꝝ. nec idola egypti reliquerũt. et dixi ut effunderem furorem meum super eos. et
complerem indignationem meam in eis in medio terre egypti. Et feci propter nomen meum. ut nõ uiolaretur coram gentibus in
quarum medio erant. et inter quas apparui eis. ut educerem eos de
terra egypti. Et eduxi eos et adduxi eos in desertum. Et dedi eis precepta mea. et iudicia mea ostendi illis. q̃ faciat
homo et uiuat in eis. insuper et sabbata mea dedi eis. ut esset signum inter me et eos. et sanctificans eos.
Et murmurauerunt filii isrl contra me in deserto. In preceptis meis non ambulauerunt. et iudicia mea contempserunt. q̃ faciẽs homo uiuet in eis. et sabbata mea polluerunt. Et dixi ut effunderem furorem meum super eos. ut complerem indignationem meam in eis in deserto. Verumtamen auertens manum meam feci propter nomen meum. ut non uiolaretur coram gentibus in quarum conspectu eduxi eos. Ego igitur leuaui manum meam illis in deserto. ne inducerem eos in terram quam dedi eis. fluentem lacte et melle. speciosissimam omnium terrarum. quia iudicia mea proiecerunt. et in preceptis meis non ambulauerunt. et sabbata mea polluerunt. post idola enim patrum suorum habebant oculos. Et pepercit oculus meus super eos. ut non interficerem eos. nec consummarem eos in deserto. Dixi autem ad filios eorum in deserto. In preceptis patrum uestrorum nolite incedere. nec iudicia eorum custodiatis. nec in idolis eorum polluamini. Ego dominus deus uester. in preceptis meis ambulate. et iudicia mea custodite. et facite ea. et sabbata mea sanctificate. ut sint signum inter me et uos. et sciatis quia ego dominus deus uester. Et exacerbauerunt me filii eorum. et in preceptis meis non ambulauerunt. et iudicia mea non custodierunt ut facerent ea. quæ si fecerit homo. uiuet in eis. et sabbata mea polluerunt. Et cogitaui ut effunderem furorem meum super eos. et implerem iram meam in eis in deserto. Auertique manum meam. et feci propter nomen meum. ut non uiolaretur coram gentibus. in quarum conspectu eduxi eos. Leuaui manum meam eis. in deserto. ut dispergerem illos in nationes. et uentilarem eos in terris. eo quod iudicia mea non fecissent. et precepta mea reppulissent. et sabbata mea uiolassent. et post idola patrum suorum fuissent oculi eorum. Et ego dedi eis precepta non bona. et iudicia in quibus non uiuent. et polluam eos in muneribus suis. cũ offerrent de primogenito omne quod aperit uuluam. ut desolata fierent. et sciant quia ego dominus deus eorum. Et tu fili hominis loquere ad domum isrl. et dices ad eos. hec dicit dominus deus. Adhuc in hoc blasphemauerunt me patres uestri. cũ preuaricarentur me preuaricatione. et in
duti sunt eos uestri super quam leuaui manum meam ut darem illis
terram. Viderunt omnem collem excelsum. et omne lignum nemorosum. et im
molauerunt ibi uictimas suas. et dederunt ibi irritantem oblationem suam. et posuerunt ibi odorem fragrantiæ suæ. et libauerunt
libamenta sua. Et dixi ad eos. quid est excelsum. ad quod
ingredimini ibi? et uocatum nomen eius excelsum usque ad hanc diem. Propterea dic ad domum isrl. hec dicit dominus deus. Certe in uia patrum
uestrorum uos polluimini. et post offendicula eorum uos fornicamini. et in oblationibus donorum uestrorum. et in holocaustis filios uestros
pigne uos polluitis in omnibus idolis uestris usque hodie. Et ego
respondebo uobis domus isrl.
Quo ego dicit dñs deus. quia ego uiuo respondebo uobis. nec ita
cogitatio mentis uestre fiet dicentibus. Erimus sicut gentes et sicut
cognationes terre. ut colamus lignum et lapidem. Viuo ego
dicit dñs deus. quia in manu forti et brachio extento. et in
furore effuso regnabo super uos. et educam uos de populis et congregabo uos de terris in quibus dispersi estis in manu forti et brachio extento et in furore effuso regnabo super uos. et adducam uos in desertum populorum. et iudicabo uobi scum
facie ad faciem. sicut iudicio cõtendi aduersus patres uestros in deserto terre egypti. sic iudicabo uos dicit dñs deus. Et su
biciam uos sceptro meo. et inducam uos in numerum federis. et
eligam de uobis transgressores et impios. et de terra calliditatum educam uos. et terram isrl non ingredientur. Et scietis quia
ego dominus uos domus isrl. hec dicit dñs deus
et adhuc dñs deus. Angeli post idola uestra ambulate. et seruite eis. quia si non uultis audire me. et nomen meum sanctum polluetis. ultra in muneribus uestris. et in idolis uestris. nolite

sancto meo, in monte excelso Israel, ait Dominus Deus, ibi serviet mihi omnis domus Israel, omnes, inquam, in terra in qua placebunt mihi; et ibi quaeram primitias vestras, et initium decimarum vestrarum, in omnibus sanctificationibus vestris. In odorem suavitatis suscipiam vos, cum eduxero vos de populis, et congregavero vos de terris in quas dispersi estis; et sanctificabor in vobis in oculis nationum. Et scietis quia ego Dominus, cum induxero vos ad terram Israel, in terram pro qua levavi manum meam ut darem eam patribus vestris. Et recordabimini ibi viarum vestrarum, et omnium scelerum vestrorum quibus polluti estis in eis; et displicebitis vobis in conspectu vestro in omnibus malitiis vestris quas fecistis. Et scietis quia ego Dominus, cum benefecero vobis propter nomen meum, non secundum vias vestras malas, neque secundum scelera vestra pessima, domus Israel, ait Dominus Deus.

Symach. quasi vobis videbimini

C. XXI

de igne pene

Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, pone faciem tuam contra viam austri, et stilla ad africum, et propheta ad saltum agri meridiani. Et dices saltui meridiano: Audi verbum Domini. Haec dicit Dominus Deus: Ecce ego succendam in te ignem, et comburam in te omne lignum viride et omne lignum aridum; non extinguetur flamma succensionis, et comburetur in ea omnis facies ab austro usque ad aquilonem. Et videbit omnis caro quia ego Dominus succendi eam, nec extinguetur. Et dixi: A, a, a, Domine Deus; ipsi dicunt de me: Numquid non per parabolas loquitur iste?

Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, pone faciem tuam ad Jerusalem, et stilla ad sanctuaria, et propheta contra humum Israel. Et dices terrae Israel: Haec dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te, et ejiciam gladium meum de vagina sua, et occidam in te justum et impium. Pro eo autem quod occidi in te justum et impium, idcirco egredietur gladius meus de vagina sua ad omnem carnem, ab austro usque ad aquilonem, ut sciat omnis caro quia ego Dominus eduxi gladium meum de vagina sua irrevocabilem. Et tu, fili hominis, ingemisce in contritione lumborum, et in amaritudinibus ingemisces coram eis. Cumque dixerint ad te: Quare tu gemis? dices: Pro auditu, quia venit; et tabescet omne cor, et dissolventur universae manus, et infirmabitur omnis spiritus, et per omnia genua fluent aquae. Ecce venit, et fiet, ait Dominus Deus.

timor iudicii — *l. cuncta genua*

de gladio dei & ira

Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, propheta, et dices: Haec dicit Dominus Deus: Loquere: Gladius, gladius exacutus est, et limatus. Ut caedat victimas exacutus est; ut splendeat limatus est. Qui moves sceptrum filii mei, succidisti omne lignum. Et dedi eum ad levigandum, ut teneatur manu; iste exacutus est gladius, et iste limatus est, ut sit in manu interficientis. Clama et ulula, fili hominis, quia hic factus est in populo meo, hic in cunctis ducibus Israel qui fugerant; gladio traditi sunt cum populo meo: idcirco plaude super femur, quia probatus est; et hoc cum sceptrum subverterit, et non erit, dicit Dominus Deus. Tu ergo, fili hominis, propheta, et percute manu ad manum, et duplicetur gladius, ac triplicetur gladius interfectorum. Hic est gladius occisionis magnae, qui obstupescere eos facit, et corde tabescere, et multiplicat ruinas. In omnibus portis eorum dedi conturbationem gladii acuti et limati ad fulgendum, amicti ad caedem. Exacuere, vade ad dexteram, sive ad sinistram, quocumque faciei tuae est appetitus. Quin et ego plaudam manu ad manum, et implebo indignationem meam: ego Dominus locutus sum.

Et factus est sermo Domini ad me dicens: Et tu, fili hominis, pone tibi duas vias, ut veniat gladius regis Babylonis: de terra una egredientur ambo, et manu capiet conjecturam; in capite viae civitatis conjiciet. Viam pones ut veniat gladius ad Rabbath filiorum Ammon, et ad Judam in Jerusalem munitissimam. Stetit enim rex Babylonis in bivio, in capite duarum viarum, divinationem quaerens, commiscens sagittas; interrogavit idola, exta consuluit. Ad dexteram ejus facta est divinatio super Jerusalem, ut ponat arietes, ut aperiat os in caede, ut elevet vocem in ululatu, ut ponat arietes contra portas, ut comportet aggerem, ut aedificet munitiones. Eritque quasi consulens frustra oraculum in oculis eorum, et sabbatorum otium imitans; ipse autem recordabitur iniquitatis ad capiendum. Idcirco haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod recordati estis iniquitatis vestrae, et apparuerunt peccata vestra in omnibus cogitationibus vestris; pro eo, inquam, quod recordati estis, manu capiemini. Tu autem, profane, impie dux Israel, cujus venit dies in tempore iniquitatis praefinita: haec dicit Dominus Deus: Aufer cidarim, tolle coronam; nonne haec est quae humilem sublevavit, et sublimem humiliavit? Iniquitatem, iniquitatem, iniquitatem ponam eam; et hoc non factum est donec veniret cujus est judicium, et tradam ei.

ut compleret

Et tu, fili hominis, propheta, et dic: Haec dicit Dominus Deus ad filios Ammon, et ad opprobrium eorum, et dices: Mucro, mucro, evagina te ad occidendum; lima te ut interficias et fulgeas, cum tibi videantur vana, et divinantur mendacia, ut des te super colla vulneratorum impiorum, quorum venit dies in tempore iniquitatis praefinita. Revertere ad vaginam tuam: in loco in quo creatus es, in terra nativitatis tuae judicabo te. Et effundam super te indignationem meam; in igne furoris mei sufflabo in te, daboque te in manus hominum insipientium, et fabricantium interitum. Igni eris cibus; sanguis tuus erit in medio terrae: oblivioni traderis, quia ego Dominus locutus sum.

C. XXII

Et factus est sermo Domini ad me dicens: Et tu, fili hominis, nonne judicas, nonne judicas civitatem sanguinum? et ostendes ei omnes abominationes suas, et dices: Haec dicit Dominus Deus: Civitas effundens sanguinem in medio sui, ut veniat tempus ejus, et quae fecit idola contra semetipsam ut pollueretur. In sanguine tuo, qui a te effusus est, deliquisti; et in idolis tuis quae fecisti, polluta es; et appropinquare fecisti dies tuos, et adduxisti tempus annorum tuorum. Propterea dedi te opprobrium gentibus, et irrisionem universis terris. Quae juxta sunt, et quae procul a te, triumphabunt de te, sordida, nobilis, grandis interitu. Ecce principes Israel, singuli in brachio suo, fuerunt in te ad effundendum sanguinem. Patrem et matrem contumeliis affecerunt in te; advenam calumniati sunt in medio tui; pupillum et viduam contristaverunt apud te. Sanctuaria mea sprevistis, et sabbata mea polluistis. Viri detractores fuerunt in te ad effundendum sanguinem, et super montes comederunt in te; scelus operati sunt in medio tui. Verecundiora patris discooperuerunt in te; immunditiam menstruatae humiliaverunt in te. Et unusquisque in uxorem proximi sui operatus est abominationem, et socer nurum suam polluit nefarie; frater sororem suam, filiam patris sui, oppressit in te. Munera acceperunt apud te ad effundendum sanguinem; usuram et superabundantiam accepisti, et avare proximos tuos calumniabaris, meique oblita es, ait Dominus Deus. Ecce complosi manus meas super avaritiam tuam quam fecisti, et super sanguinem qui effusus est in medio tui. Numquid sustinebit cor tuum, aut praevalebunt manus tuae in diebus quos ego faciam tibi? ego Dominus locutus sum, et faciam. Et dispergam te in nationes, et ventilabo te in terras, et deficere faciam immunditiam tuam a te. Et possidebo te in conspectu gentium, et scies quia ego Dominus.

Et factum est verbum Domini ad me dicens: Fili hominis, versa est mihi domus Israel in scoriam; omnes isti aes, et stannum, et ferrum, et plumbum in medio fornacis; scoria argenti facti sunt. Propterea haec dicit Dominus Deus: Eo quod versi estis omnes in scoriam, propterea ecce ego congregabo vos in medio Jerusalem, congregatione argenti, et aeris, et ferri, et stanni, et plumbi in medio fornacis, ut succendam in ea ignem ad conflandum; sic congregabo in furore meo et in ira mea, et requiescam, et conflabo vos. Et congregabo vos, et succendam vos in igne furoris mei, et conflabimini in medio ejus. Ut conflatur argentum in medio fornacis, sic eritis in medio ejus; et scietis quia ego Dominus, cum effuderim indignationem meam super vos.

Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, dic ei: Tu es terra immunda, et non compluta in die furoris. Conjuratio prophetarum in medio ejus, sicut leo rugiens capiensque praedam; animas devoraverunt, opes et pretium acceperunt, viduas ejus multiplicaverunt in medio illius. Sacerdotes ejus contempserunt legem meam, et polluerunt sanctuaria mea; inter sanctum et profanum non habuerunt distantiam, et inter pollutum et mundum non intellexerunt; et a sabbatis meis averterunt oculos suos, et coinquinabar in medio eorum. Principes ejus in medio illius quasi lupi rapientes praedam, ad effundendum sanguinem, et ad perdendas animas, et avare sectanda lucra. Prophetae autem ejus liniebant eos absque temperamento, videntes vana, et divinantes eis mendacium, dicentes: Haec dicit Dominus Deus, cum Dominus non sit locutus. Populi terrae calumniabantur calumniam, et rapiebant violenter; egenum et pauperem affligebant, et advenam opprimebant calumnia absque judicio. Et quaesivi de eis virum qui interponeret sepem, et staret oppositus contra me pro terra, ne dissiparem eam; et non inveni. Et effudi super eos indignationem meam, in igne irae meae consumpsi eos; viam eorum in caput eorum reddidi, ait Dominus Deus.

C. XXIII

Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, duae mulieres

fue unusquisq; matris fuerunt. et fornicate sunt in egypto. In adolescentia sua fornicate sunt ibi. Fulcacta sunt ubera eius. et fracte sunt mamme pubertatis eius. Nomina autem eius ooliba maior sororis eius ooliba soror eius. Et mulieres fornicate sunt michi. et genuerunt filios et filias. Et nomina earum ooliba samaria ooliba autem hierusalem. Et fornicata est ooliba super me. et insanivit amatoribus suis. Assyriis propinquantes. uestitos iacintho. principes et magistratus iudices tocius exercitus. equites ascendentes equos. et cunctos electos iuuenes. et dedit fornicationes suas super eos. electos filios assyrios omnes. et in omnibus quos amauit. in immundiciis eorum polluta est. neque per fornicationes suas quas habuerat in egypto non reliquit. Nam illi dormierant cum ea in adolescentia sua. et ipsi comprimebant ubera pubertatis eius. et effuderunt fornicationem suam super illam. Propterea tradidi eam in manus amatorum suorum. in manus filiorum assur. super quos insanivit libidine. Hi discooperuerunt ignominiam eius. filios et filias eius tulerunt. et ipsam occiderunt gladio. Et facta est mulier in seculis. et iudicia exercuerunt in ea. Vidit autem soror eius ooliba. plusquam illa insanivit libidine. et fornicationem suam super fornicationem illius. Ad filios assyrios propinquabat. induti ueste hyacinthina. duces et magistratus. iuuenes equestres. ascendentes equos. Et uidit uiros depictos in pariete. imagines chaldeorum exactis coloribus. accinctos balteis renes. tinctis in nitro capitibus. et omnes similitudinem trium principum. secundum formam babylonis terre chaldeorum. in qua orta est. et insanivit super eos concupiscentia oculorum suorum. et misit nuntios ad eos in chaldeam. et uenerunt ad eam filii babylonis ad ubile mamarum. polluerunt eam stupro suo. et polluta est ab eis. et satiata est ab illis. denudauit quoque fornicationes suas. et discooperuit ignominiam suam. recessit anima mea ab ea. sicut recesserat anima mea a sorore eius. Multiplicauit enim fornicationes suas. recordans dies adolescentie sue. in quibus fornicata est in terra egypti. et insanuit libidine super concubitu eorum. quorum carnes sunt ut carnes asinorum. et sicut fluxus equorum fluxus eorum. et uisitasti scelus adolescentie tue. quando subacta fuit in egypto ubera tua. et fracte sunt mamme pubertatis tue.

Propterea ooliba hec dicit dominus deus. ecce ego suscitabo omnes amatores tuos contra te. de quibus auulsa est anima tua. et congregabo eos ad uindictam tuam. filios babylonis. et uniuersos chaldeos nobiles tarinos. et principes. et magistratus. uniuersos principes principum et nominatos ascendentes equos. et uniuersos forma egregia. ducesque magistratuum. uniuersos principes principum et nominatos ascendentes equos. et uenient super te. et instruent aduersum te quadrigas. multitudo populorum. et circumdabunt te. et ponent contra te clipeum. et scutum. et galeam per gyrum. et dabo coram eis iudicium. et iudicabunt te iudicio suo. et ponam zelum meum contra te. et facient tecum in furore. nasum tuum et aures tuas auferent. et residuum tuum in gladio cadet. ipsi filios tuos et filias tuas tollent. et residuum tuum deuorabit ignis. et spoliabunt te uestimentis tuis. et tollent uasa gloriationis tue. et auferent omnia ornamenta tua. et derelinquent te nudam et ignominiosam. et reuelabitur ignominia fornicationum tuarum. Scelus tuum et fornicationes tue fecerunt hec tibi. quia fornicata es post gentes. et polluta es in idolis eorum. In uia sororis tue ambulasti. et dabo calicem eius in manu tua.

Et dicit dominus deus. Calicem sororis tue bibes profundum et latum. et eris in derisu et in subsannationem. quia capax est. Ebrietate et dolore repleberis. Calice mororis et tristitie. calice sororis tue samarie bibes. et potabis illum usque ad fecem. et frangetis eum. et ubera tua lacerabis. quia ego locutus sum. ait dominus deus. Propterea dicit dominus deus. quia oblita es mei. et proiecisti me post corpus tuum. tu quoque porta scelus tuum. et fornicationes tuas.

Et ait dominus ad me dicens. fili hominis numquid iudicas ooliba et

ooliban. et annuncias eis scelera earum. quia adultere sunt. et sanguis in manibus earum. cum idolis suis fornicate sunt. insuper et filios suos quos genuerunt mihi. obtulerunt eos ad deuorandum. Sed et hoc fecerunt mihi. polluerunt sanctuarium meum in die illa. et sabbata mea profanauerunt. Coram idolis enim filiorum suorum cum immolarent filios suos idolis suis. et ingrederetur sanctuarium meum in die illa ut pollueret illud. Et hoc fecerunt in medio domus mee. Insuper et nuntios ad uiros procul mittentes. ad quos nuncius missus erat. qui cum uenissent. lauisti te. circumposuisti in ornatu mulieris tue. sedisti super lectum pulcherrimo. et mensa ordinata erat ante te. Thymiama meum et unguentum meum posuisti super eam. et uocem turbe exultantis in ea. et cum hominibus multis adducta est multitudine uirorum. qui de deserto uenerunt. et posuerunt armillas in manibus earum. et coronas speciosas in capitibus eorum. et dixi ei. Ad uetera adulteria. nunc fornicabit in fornicatione sua. Hec ingressi sunt ad eam. sicut ingredi solent ad meretricem. Sic ingrediebantur ad ooliba et ooliban mulieres nequam. Viri ergo iusti ipsi sunt. ipsi iudicabunt eas iudicio adulterarum. et iudicio effundentium sanguinem. quia adultere sunt. et sanguis in manibus earum. cum idolis suis fornicate sunt. Et hec quidem dicit dominus deus. Adducam super eas multitudinem. et tradam eas in commotionem et in rapinam. et lapidabitur lapidibus populus. et confodient eas gladiis eorum. filios et filias earum interficient. et domos earum igni succendent. et auferam scelus de terra. et docebuntur omnes mulieres ne faciant secundum scelus earum. et dabo scelus uestrum super uos. et peccata idolorum uestrorum portabitis. et scietis quia ego dominus deus.

Et factum est uerbum domini ad me anno nono. in mense decimo. decima mensis dicens. Fili hominis scribe tibi nomen diei huius. eiusque confirmatus est rex babylonis aduersus hierusalem hodie. et dicet parabolam ad domum exasperantem. parabolam et loqueris ad eos. Hec dicit dominus deus. pone ollam. pone inquam et mitte in ea aquam et congere frusta eius in ea. omnem partem bonam femur. et armum. electa ossibus plena. pinguissimum pecus assume. et compone quoque struem ossium subter eam. effer buit coctio eius. et dissecti sunt ossa illius in medio eius. propterea hec dicit dominus deus. Ve ciuitati sanguinum. ollae cuius rubigo in ea. et rubigo eius non exiit de ea. per partes eius educ eam. non cecidit super eam sors. Sanguis enim eius in medio eius est. Super limpidissimam petram effudit illum. non effudit illum super terram ut possit operiri puluere. ut suscitet indignationem meam. et ultionem dependam. dedi sanguinem eius super limpidissimam petram. ne operiretur. propterea hec dicit dominus deus. Ve ciuitati sanguinum. quoque ego grandem faciam pyram. congere ligna. succende ignem. consumatur caro. et coquatur uniuersa compositio. ossa quoque exurantur subter. pone eam super prunas uacuam. ut incalescat. et liquefiat. et conflatur in medio eius immunditia eius. consumatur rubigo eius. In multo labore sudauit. et non exiit de ea rubigo eius. nequaquam ignis immundicia tua execrabilis. Quia mundare te uolui. et non es mundata a sordibus tuis. si nec mundaberis postea quam explebo indignationem meam in te. Ego dominus locutus sum. uenit et faciam non transibo. nec parcam. nec placabor. iuxta uias tuas. et iuxta adinuentiones tuas iudicabo te. ait dominus deus.

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis. ecce ego tollo a te desiderabile oculorum tuorum. in plaga. et non planges. nec fluent lacrime tue. Ingemisce tacens. luctum mortuorum non facies. Corona fetus accumbat super te. et calceamenta tua erunt in pedibus tuis. nec amicies uelabris. nec cibos lugentium comedes. Lacrimas summergo ad ploramane. et mortua est uxor mea uespere. feci quoque mane sicut preceperat michi. Et dixit ad me populus. Quare non indicas nobis quid significent nobis ista quia sic facis. Et dixi ad eos. Sermo domini factus est ad me dicens. Loquere domui israel. Hec dicit dominus deus. Ecce ego polluam sanctuarium meum. superbiam imperii uestri. desiderabile oculorum uestrorum. et quo pascit anima uestra. et filios uestros et filias uestras quas reliquistis. gladio cadent. Et facietis sicut feci. Os autem uestrum velabris non operietis. luctus et ignominiam non comedetis. Corone uestre erunt in capitibus uestris. et calceamenta in pedibus uestris. Non plangetis nec flebitis. sed tabescetis in iniquitatibus uestris. et unusquisque gemet

adhēm suum. et ego uobis ezechiel mporrētum. Jux
ōia q̄ fecit facietscū uenerit istud. et sciet q̄ ego dñs dē
tu fili hōis. ecce īdie quo tollam aduers fortitudinem
eoz. et gaudiū dignitatis. et desiderium oculoz eoz. super
quo requiescunt. animę eoz. et filios et filias eōrum. in
die illa cū uenerit fugiens ad te. ut īnūciet tibi. īdie illa
aperietur os tuū. cū eo qui fugerit. et loquēris. et nō sile
bis ultra. et eris eis in portentum. et scient quia ego dñs.
¶ fō est sermo dñi ad me dicens. fili hōis. pone faciem tuam
contra filios ammon. et pphētabis de eis. et dices filiis ammon.
Audite uerbū dñi dei. hec dicit dñs deus. pro q̄ dixisti. eu
ge. euge super sanctuariū meū q̄ polluitum est. et super ter
rā israel q̄ desolata ē. et super domū iuda q̄n ducti sunt
captiuitatē. idcirco ego tradā te filiis orientis in hēdi
tatem. et collocabunt cauilas suas in te. et ponent in te tē
toria sua. ipsi comedent fruges tuas. et ipsi bibent lac tuū.
dabo rabath in habitaculū camelop. et filios ammon in cu
bile pecoz. et scietis q̄ ego dñs. quia dicit dñs deus. pro eo q̄
plausisti manu. et percussisti pede. et gauisa es exulto affectu
super domū israel. idcirco ecce ego extendā manū meā sup
te. et tradam te in direptionem gentiū. et interficiā te de pop
ulis. et perdā te de terris. conteram te. et scietis q̄ ego dñs.
ec dicit dñs. pro eo q̄ dixerunt moab et seyr. ecce sicut omnes
gentes domus iuda. idcirco ecce ego aperiam humerum m
oab de ciuitatibus. de ciuitatibus eius q̄ egressę. finibus eius
tales terre bethesimoth. baalmeon. et cariathaim. filiis orien
tis cū filiis ammon. dabo eā in hēditatē. ut non sit ultra am
emora filios ammon. in gentibus. et ammon iudicium faciam
de moab. et scient q̄ ego dñs. et pphētabis de eis. et dices ammon.
ec dicit dñs deus. pro eo q̄ dixit idem meā ultionem ut se un
dicaret de filiis iuda. peccauitq; delinquendo. et ultus est
de eis. idcirco hec dicit dñs deus. Extendā manū meā
super idumeam. et auferā de ea hominem et iumentū. et faciam
eam desertā a austro. et qui sunt in dedan. gladio cadēt.
dabo ultionem meam super idumeā in manu populi mei
israel. et facient in edom iuxta iram meā et furorē meum.
et scient ultionem meā dicit dñs deus. Vidit dñs deus. p
eo q̄ fecerunt palestini ultionē iuxta et ultisunt seruā
tes animo. inimicitiasq; et pientes inimicas exercuerunt. pp
terea hec dicit dñs deus. ecce ego extendā manū meam su
per palestinos. et interficiam cherethęos. et perdam reliquias ma
ritime regionis. faciamq; ultiones magnas. arguen
sin furore correptionis. et scient q̄ ego dñs. cū dedero ultionē me
am super eas.

¶ xxvi

Et factū est in xi. anno prima mensis facti est sermo dñi ad
me dicens. fili hōis. pro eo q̄ dixit tyrus de israel. euge fra
ctę sunt portę populoz. conuersa est ad me. impleor deserta
ea. propterea hec dicit dñs deus. ecce ego super te tyre. et
ascendere faciam ad te gentes multas. sicut ascendit ma
re fluctuans. et dissipabunt muros tyri. et destruent tur
res eius. radā puluerē eius de ea. et dabo eā in sumpidis
simam petram. Siccatio sagenarū erit in medio maris.
quia ego locutus sum dicit dñs deus. et erit in direptionem gē
tibus. filie quoq; eius q̄ sunt in agro. gladio interficientur.
et scient q̄ ego dominus. quia hec dicit dñs deus. Ecce ego
adducam ad tyrū nabuchodonosor regem babylonis. a
quilone. regē regum. cū equis et curribus. et equitibus. et
cetu populoz magno. filias tuas q̄ sunt in agro gladio
interficiet. et circūdabit te munitionibus. et portabit ag
ger in gyro. et eleuabit cē te clypeū. et ariet. et arietem
tempestabit in muros tuos. et turres tuas destruet mar
tinis suis. Imunditione equoz eius operiet te pulue
re eoz. a sonitu equitū. et rotarū et curruū. mouebuntur
muri tui. dū ingredietur portas tuas. sicut per introi
tū urbis diruptę ingressus fuerit. portas tuas. sub pedibus
equoz suoz conculcabit. omnes plateas tuas. populus tuus gladio cadet. et statuę tuę no
biles in terram corruent. et diripient opes tuas. et auferent
negotiationes tuas. et destruent muros tuos. et domos tuas
pręclaras subuertent. et lapides tuos et lignа tua. et pul
uerem tuū in medio aquarum ponent. et quiescere fa
ciam multitudinem cantorum tuorum. et sonitus cythа
rarum tuarū non audietur amplius. et dabo te in sum
pidissimam petrā. sagenarū eris. nec edifi

caberis vltra. quia ego locutus sum dicit dñs deus. pro eo
dicit dñs deus tyro. nūquid non contremiscent insulę
ad sonitum ruinę tuę. cū gemitu interficietur in medio
tui. et ululabunt principes maris. et auferent lineamenta
uestimentorum suoz. et indumenta picta sua exuent. in
terram sedebūt. et stupore contremiscent super te. et mirabi
buntur. et assumentes super te lamentū dicent tibi. quo
modo peristi quę habitabas in mari. urbs inclita quę fuisti
potens in mari cū habitatoribus tuis. qui dabant timo
rem suum omnibus habitatoribus suis. nunc stupebunt insulę in die ruinę tuę. et turbabuntur
insulę in mari. eo q̄ nullus exeat egrediatur. quia hec dicit dñs deus
ad tyrum. nonne de sonitu ruinę tuę. cū ingemuerit uulnera
tus. cū occisi fuerint in medio tui. cū corruerint in conspectu
tuo ruinę tuę. commouebuntur insulę. et descendent de solio suo
omnes principes maris. et auferent stolas suas. et uestimenta
picta sua non induent. tremore uestient se. sedebunt in terra.
et stupebunt subito. et mirabuntur super te. et assumentes
lamentum dicent tibi. quomodo peristi quę habitabas in
mari ciuitas laudabilis. quę fuisti potens in mari ipsa et
habitatores tui. qui dabant terrorem suum omnibus habi
tatoribus tuis. nunc contremiscent insulę in die ruinę tuę.
et turbabuntur insulę quę sunt in mari. in exitu tuo. quia
dicit dñs deus. quando dabo te ciuitatem desolatam. sicut
ciuitates quę non habitantur. quando adducam super te abyssum. et operuerint te aquę mul
tę. et deduxero te cum his qui descendunt in lacum. ad populum
sempiternum. et collocauero te in terra nouissima sicut solitu
dines sempiternę. cum his qui deducuntur in lacum ut non habiteris.
porro cum dedero gloriam in terra uiuentium. in medio tui red
gā te. tu eris terrens. et quęsita non inueniris ultra in sempiternum
dicit dñs deus. Et factum est uerbum dñi ad me dicens. Tu ergo
fili hōis. assume tibi super tyrum lamentum. et dices tyro q̄ ha
bitat in introitu maris. negotianti populoz. ad insulas
multas hec dicit dñs deus. Tyre. tu dixisti perfecti decoris
ego sum. in corde maris sita. finitimi tui qui te edifi
cauerunt. impleuerunt decorem tuum. Abiegnis de senir exe
uerunt tecta tua. malum de libano tulerunt. ut facerent tibi malum. de quercibus basan dolauerunt
remos tuos. transtra tua fecerunt ebur in dolatorio. de insulis cethim.
byssum uaria de egypto texta est tibi in velum. ut poneretur in malo. hyacinthus et
purpura de insulis elisa. facti sunt operimentum tuum. habi
tatores sydonis et aradii fuerunt remiges tui. sapientes tui tyre. facti sunt gubernatores tui. Senes byb
lii et prudentes eius. ipsi erant nautę tui. omnes nauales maris cum nautis suis. fuerunt in
stipendiariis tuis. ad exercendum negotium tuum. Persę et lydii et libyes erant
in exercitu tuo. uiri bellatores tui. scutum et galeam. suspenderunt in te. ponebant decorem tuum. filii aradii cum exercitu suo
erant super muros tuos in circuitu tuo. Sed et pigmei q̄
erant in turribus tuis. pharetras suas suspendebant in
circuitu tuo. perfecerunt pulchritudinem tuam. Carthaginenses negotiatores tui. a multitudine cū
ctarum diuitiarum. argento ferro. stagno. plumbo. repleuerunt nundinas tuas. Grecia chubal. et mosoch. ipsi in
stauratores tui. mancipia tui. et uasa ereis adduxerunt in
tuo. domus togorma. equos et equites et mulos. adduxerunt in nundinas tuas. filii dedan negotiatores tui. insulę
multę negotiatio manus tuę. dentes eburneos et hebe
ninos commutauerunt in pretio tuo. Syrus negotiator
tuus. propter multitudinem operum tuorum. gemmā purpu
ram. et cantabrici. et byssum et sericum et coreal proposuerūt
in mercatu tuo. Juda et terra israel ipsi institores tui. in frumen
to. balsamum et mel et oleum. et resinā proposuerunt
in nundinis tuis. damascus negotiator tuus in mul
titudine operum tuorum. in multitudine diuersarum
opum. in uino pingui. in lanis coloris optimi. dan et grę
cia. et mozel. in nundinis tuis. proposuerunt ferrum fabre fab.
Stacten et calamus. in negotiatione tua. dedan institu
res tui in tapetibus. ad sedendum. arabia et uniuersi principes
cedar. ipsi negotiatores manus tuę. cū agnis et arietibus
et hedis. in his negotiatores tui. venditores tui fue
runt. ad negotiatores tuos. cū uniuersis aromatibus. et
omni lapide pretioso. et auro proposuerūt in mercatu tuo.
Aram. et chenne. et eden. negotiatores tui. Saba. assur. et
chelmad uenientes tui. in multiplicitatibus tuis. in uestibus iacinthi
et polymitę. et gazophylacio pretiosarum et obsoletarum
astrictę erant funibus. et cedrus quasi balsamum in negotia
tionibus tuis. naues maris principes tui in negotiatione
tua. repleta es et glorificata es nimis in corde maris. in
aquis multis adduxerunt te remiges tui. ventus au
ster contriuit te in corde maris. substantię tuę et res tuę. in
multiplicem tuam. nautę tui. et gubernatores tui qui
tenebant suppellectilem tuam et populo tuo permixti. et in

bellatores qui erant in te, cum universa multitudine tua quae est in medio tui, cadent in corde maris in die ruinae tuae. A sonitu clamoris gubernatorum tuorum conturbabuntur classes. Et descendent de navibus suis omnes qui tenebant remum: nautae et universi gubernatores maris in terra stabunt: et ejulabunt super te voce magna, et clamabunt amare: et superjacient pulverem capitibus suis, et cinere conspergentur. Et radent super te calvitium, et accingentur ciliciis: et plorabunt te in amaritudine animae ploratu amarissimo. Et assument super te carmen lugubre, et plangent te. Quae est ut Tyrus, quae obmutuit in medio maris? Quae in exitu negotiationum tuarum de mari implesti populos multos: in multitudine divitiarum tuarum, et populorum tuorum ditasti reges terrae. Nunc contrita es a mari, in profundis aquarum: opes tuae, et omnis multitudo tua quae erat in medio tui, ceciderunt. Universi habitatores insularum obstupuerunt super te: et reges earum omnes tempestate perculsi mutaverunt vultus. Negotiatores populorum sibilaverunt super te: ad nihilum deducta es, et non eris usque in perpetuum.

XXVIII. Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, dic principi Tyri: Haec dicit Dominus Deus: Eo quod elevatum est cor tuum, et dixisti: Deus ego sum, et in cathedra Dei sedi in corde maris: cum sis homo, et non Deus: et dedisti cor tuum quasi cor Dei. Ecce sapientior es tu Daniele: omne secretum non est absconditum a te. In sapientia et prudentia tua fecisti tibi fortitudinem: et acquisisti aurum et argentum in thesauris tuis. In multitudine sapientiae tuae, et in negotiatione tua multiplicasti tibi fortitudinem: et elevatum est cor tuum in robore tuo.

Propterea haec dicit Dominus Deus: Eo quod elevatum est cor tuum quasi cor Dei: idcirco ecce ego adducam super te alienos robustissimos gentium: et nudabunt gladios suos super pulchritudinem sapientiae tuae, et polluent decorem tuum. Interficient, et detrahent te: et morieris in interitu occisorum in corde maris. Numquid dicens loqueris: Deus ego sum, coram interficientibus te: cum sis homo, et non Deus, in manu occidentium te? Morte incircumcisorum morieris in manu alienorum: quia ego locutus sum, ait Dominus Deus.

Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, leva planctum super regem Tyri: et dices ei: Haec dicit Dominus Deus: Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia, et perfectus decore. In deliciis paradisi Dei fuisti: omnis lapis pretiosus operimentum tuum: sardius, topazius, et jaspis, chrysolithus, et onyx, et beryllus, sapphirus, et carbunculus, et smaragdus: aurum opus decoris tui: et foramina tua in die qua conditus es praeparata sunt. Tu cherub extentus, et protegens, et posui te in monte sancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulasti. Perfectus in viis tuis a die conditionis tuae, donec inventa est iniquitas in te. In multitudine negotiationis tuae repleta sunt interiora tua iniquitate, et peccasti: et ejeci te de monte Dei, et perdidi te, o cherub protegens, de medio lapidum ignitorum. Et elevatum est cor tuum in decore tuo: perdidisti sapientiam tuam in decore tuo: in terram projeci te: ante faciem regum dedi te ut cernerent te. In multitudine iniquitatum tuarum, et iniquitate negotiationis tuae polluisti sanctificationem tuam: producam ergo ignem de medio tui, qui comedat te, et dabo te in cinerem super terram in conspectu omnium videntium te. Omnes qui viderint te in gentibus, obstupescent super te: nihili factus es, et non eris in perpetuum.

Et factus est sermo Domini ad me, dicens: Fili hominis, pone faciem tuam contra Sidonem: et prophetabis de ea, et dices: Haec dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te Sidon, et glorificabor in medio tui: et scient quia ego Dominus, cum fecero in ea judicia, et sanctificatus fuero in ea. Et immittam ei pestilentiam, et sanguinem in plateis ejus: et corruent interfecti in medio ejus gladio per circuitum: et scient quia ego Dominus. Et non erit ultra domui Israel offendiculum amaritudinis, et spina dolorem inferens undique per circuitum eorum qui adversantur eis: et scient quia ego Dominus Deus.

Haec dicit Dominus Deus: Quando congregavero domum Israel de populis in quibus dispersi sunt, sanctificabor in eis coram gentibus: et habitabunt in terra sua, quam dedi servo meo Jacob. Et habitabunt in ea securi: et aedificabunt domos, et plantabunt vineas, et habitabunt confidenter, cum fecero judicia in omnibus qui adversantur eis per circuitum: et scient quia ego Dominus Deus eorum.

XXIX. In anno decimo, in decimo mense, undecima die mensis, factum est verbum Domini ad me, dicens: Fili hominis, pone faciem tuam contra Pharaonem regem Aegypti: et prophetabis de eo, et de Aegypto universa. Loquere, et dices: Haec dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te Pharao rex Aegypti, draco magne, qui cubas in medio fluminum tuorum, et dicis: Meus est fluvius, et ego feci memetipsum. Et ponam frenum in maxillis tuis: et agglutinabo pisces fluminum tuorum squamis tuis: et extraham te de medio fluminum tuorum, et universi pisces tui squamis tuis adhaerebunt. Et projiciam te in desertum, et omnes pisces fluminis tui: super faciem terrae cades, non colligeris, neque congregaberis: bestiis terrae, et volatilibus caeli dedi te ad devorandum. Et scient omnes habitatores Aegypti quia ego Dominus: pro eo quod fuisti baculus arundineus domui Israel. Quando apprehenderunt te manu, et confractus es, et lacerasti omnem humerum eorum: et innitentibus eis super te, comminutus es, et dissolvisti omnes renes eorum. Propterea haec dicit Dominus Deus: Ecce ego adducam super te gladium: et interficiam de te hominem et jumentum. Et erit terra Aegypti in desertum, et in solitudinem: et scient quia ego Dominus: pro eo quod dixeris: Fluvius meus est, et ego feci eum. Ideo ecce ego ad te, et ad flumina tua: daboque terram Aegypti in solitudines, gladio dissipatam, a turre Syenes usque ad terminos Aethiopiae. Non pertransibit eam pes hominis, neque pes jumenti gradietur in ea: et non habitabitur quadraginta annis. Daboque terram Aegypti desertam in medio terrarum desertarum, et civitates ejus in medio urbium subversarum, et erunt desolatae quadraginta annis: et dispergam Aegyptios in nationes, et ventilabo eos in terras. Quia haec dicit Dominus Deus: Post finem quadraginta annorum congregabo Aegyptum de populis, in quibus dispersi fuerant. Et reducam captivitatem Aegypti, et collocabo eos in terra Phatures, in terra nativitatis suae: et erunt ibi in regnum humile: inter regna cetera erit humillima, et non elevabitur ultra super nationes, et imminuam eos ne imperent gentibus. Neque erunt ultra domui Israel in confidentia, docentes iniquitatem, ut fugiant, et sequantur eos: et scient quia ego Dominus Deus.

Et factum est in vigesimo et septimo anno, in primo, in una mensis: factum est verbum Domini ad me, dicens: Fili hominis, Nabuchodonosor rex Babylonis servire fecit exercitum suum servitute magna adversus Tyrum: omne caput decalvatum, et omnis humerus depilatus est: et merces non est reddita ei, neque exercitui ejus de Tyro pro servitute qua servivit mihi adversus eam. Propterea haec dicit Dominus Deus: Ecce ego dabo Nabuchodonosor regem Babylonis in terra Aegypti: et accipiet multitudinem ejus, et depraedabitur manubias ejus, et diripiet spolia ejus: et erit merces exercitui illius, et operi quo servivit adversus eam: dedi ei terram Aegypti, pro eo quod laboraverit mihi, ait Dominus Deus. In die illa pullulabit cornu domui Israel, et tibi dabo apertum os in medio eorum: et scient quia ego Dominus Deus.

XXX. Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Fili hominis, propheta, et dic: Haec dicit Dominus Deus: Ululate, vae, vae diei: quia juxta est dies, et appropinquat dies Domini: dies nubis, tempus gentium erit. Et veniet gladius in Aegyptum: et erit pavor in Aethiopia, cum ceciderint vulnerati in Aegypto, et ablata fuerit multitudo illius, et destructa fundamenta ejus. Aethiopia, et Libya, et Lydi, et omne reliquum vulgus, et Chub, et filii terrae foederis, cum eis gladio cadent. Haec dicit Dominus Deus: Et corruent fulcientes Aegyptum, et destruetur superbia imperii ejus: a turre Syenes gladio cadent in ea, ait Dominus Deus exercituum: et dissipabuntur in medio terrarum desolatarum, et urbes ejus in medio civitatum desertarum erunt. Et scient quia ego Dominus, cum dedero ignem in Aegypto, et attriti fuerint omnes auxiliatores ejus. In die illa egredientur nuntii a facie mea in trieribus, ad conterendam Aethiopiae confidentiam: et erit pavor in eis in die Aegypti: quia absque dubio veniet. Haec dicit Dominus Deus: Et cessare faciam multitudinem Aegypti in manu Nabuchodonosor regis Babylonis. Ipse et populus ejus cum eo, fortissimi gentium, adducentur ad disperdendam terram: et evaginabunt gladios suos super Aegyptum: et implebunt terram interfectis. Et faciam alveos fluminum aridos, et tradam terram in manu pessimorum: et dissipabo terram, et plenitudinem ejus in manu alienorum, ego Dominus locutus sum. Haec dicit Dominus Deus: Et disperdam simulacra, et cessare faciam idola de Memphis: et dux de terra Aegypti non erit amplius: et dabo terrorem in terra Aegypti. Et disperdam terram Phatures, et dabo ignem in Taphnis, et faciam judicia in Alexandria. Et effundam indignationem meam super Pelusium robur Aegypti, et interficiam multitudinem Alexandriae. Et dabo ignem in Aegypto: quasi parturiens dolebit Pelusium, et Alexandria erit dissipata, et

memphis angustie cotidiane. Iuvenes heliopoleos et bubasti gladio cadent: et ipse captive ducentur. et in taphnis nigrescet dies. cum contrivero ibi sceptra egypti. et defecerit in ea superbia potentie eius. Ipsam nubes operiet. filie autem eius in captivitatem ducentur. et faciam iudicia in egypto. et scient quia ego dominus deus.

Et factum est in undecimo anno in primo mense septima mensis. factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis brachium pharaonis regis egypti confregi. et ecce non est obvolutum ut restitueretur ei sanitas. ut ligaretur pannis et fasciaretur linteolis. et recepto robore posset tenere gladium. Propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego ad pharaonem regem egypti. et comminuam brachium eius forte sed confractum. et deiciam gladium de manu eius. et dispergam egyptum in gentibus et ventilabo eos in terris. Et confortabo brachia regis babilonis. daboque gladium meum in manu eius. Et confringam brachia pharaonis. et gement gemitibus interfecti coram facie eius. Et confortabo brachia regis babilonis. et brachia pharaonis concident. Et scient quia ego dominus. cum dedero gladium meum in manu regis babilonis. et extenderit eum super terram egypti. et dispergam egyptum in nationes et ventilabo eos in terras. et scient quia ego dominus.

C. XXXI.

Et factum est in undecimo anno tertio mense una mensis. factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis dic pharaoni regi egypti et populo eius. Cui similis factus es in magnitudine tua? Ecce assur quasi cedrus in libano pulcher ramis et frondibus nemorosus. excelsusque altitudine. et inter condensas frondes elevatum est cacumen eius. Aque nutrierunt illum. abissus exaltavit eum. flumina eius manabant in circuitu radicum eius. et rivos suos emisit ad universa ligna regionis. Propterea elevata est altitudo eius super omnia ligna regionis. et multiplicata sunt arbusta eius. et elevati sunt rami eius pre aquis multis. Cumque extendisset umbram suam. in ramis eius fecerunt nidos omnia volatilia celi. et sub frondibus eius genuerunt omnes bestie saltuum. et sub umbraculo illius habitabat cetus gentium plurimarum. Eratque pulcherrimus in magnitudine sua. et in dilatatione arbustorum suorum. erat enim radix illius iuxta aquas multas. Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso dei. Abietes non adequaverunt summitatem eius. et platani non fuerunt eque frondibus illius. Omne lignum paradisi dei non est assimilatum illi et pulchritudini eius. quoniam speciosum feci eum. et multis condensisque frondibus. et emulata sunt eum omnia ligna voluptatis que erant in paradiso dei. Propterea hec dicit dominus deus. Pro eo quod sublimatus est in altitudine. et dedit summitatem suam virentem atque condensam. et elevatum est cor eius in altitudine sua. tradidi eum in manu fortissimi gentium. faciens faciet ei. iuxta impietatem eius eieci eum. et succident illum alieni et crudelissimi nationum. et proicient eum super montes. et in cunctis convallibus corruent rami eius. et confringentur arbusta eius in universis rupibus terre. et recedent de umbraculo eius omnes populi terre. et relinquent eum. In ruina eius habitaverunt omnia volatilia celi. et in ramis eius fuerunt omnes bestie regionis.

Quam ob rem non elevabuntur in altitudine sua omnia ligna aquarum. neque ponent sublimitatem suam inter nemorosa atque frondosa. nec stabunt in sublimitate sua omnia que irrigantur aquis. quia omnes traditi sunt in mortem ad terram ultimam in medio filiorum hominum. ad eos qui descendunt in lacum. Hec dicit dominus deus. In die qua descendit ad inferos. induxi luctum. operui eum abisso. et prohibui flumina eius. et coercui aquas multas. contristatus est super eum libanus. et omnia ligna agri concussa sunt. A sonitu ruine eius commovi gentes. cum deducerem eum ad infernum cum his qui descendebant in lacum. Et consolata sunt in terra infima omnia ligna voluptatis. egregia atque preclara in libano universa que irrigabantur aquis. Nam et ipsi cum eo descendent in infernum ad interfectos gladio. et brachium uniuscuiusque sedebit sub umbraculo eius in medio nationum. Cui assimilatus es o inclite atque sublimis inter ligna voluptatis? ecce deductus es cum lignis voluptatis ad terram ultimam. In medio incircumcisorum dormies. cum eis qui interfecti sunt gladio. Ipse est pharao et omnis multitudo eius. dicit dominus deus.

C. XXXII.

Et factum est in duodecimo anno in mense duodecimo. una mensis. factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis assume lamentum super pharaonem regem egypti. et dices ad eum. Leoni gentium assimilatus es. et draconi qui est in mari. et ventilabas cornu in fluminibus tuis. et conturbabas aquas pedibus tuis. et conculcabas flumina earum. Propterea hec dicit dominus deus. Expandam super te rete meum in multitudine populorum multorum. et extraham te in sagena mea. et proiciam te in terram. super faciem agri abiciam te. et habitare faciam super te omnia volatilia celi. et saturabo de te bestias universe terre. Et dabo carnes tuas super montes. et implebo colles tuos sanie tua. et irrigabo terram fetore sanguinis tui super montes. et valles implebuntur ex te. Et operiam cum extinctus fueris celum. et nigrescere faciam stellas eius. Solem nube tegam. et luna non dabit lumen suum. Omnia luminaria celi merere faciam super te. et dabo tenebras super terram tuam. dicit dominus deus. cum ceciderint vulnerati tui in medio terre. ait dominus deus. Et irritabo cor populorum multorum. cum induxero contritionem tuam in gentibus super terras quas nescis. Et stupescere faciam super te populos multos. et reges eorum horrore nimio formidabunt super te. cum volare ceperit gladius meus super facies eorum. et obstupescent repente singuli pro anima sua in die ruine sue. Quia hec dicit dominus deus. Gladius regis babilonis veniet tibi. in gladiis fortium deiciam multitudinem tuam. Inexpugnabiles omnes gentes he. et vastabunt superbiam egypti. et dissipabitur multitudo eius. Et perdam omnia iumenta eius que erant super aquas plurimas. et non conturbabit eas pes hominis ultra. neque ungula iumentorum turbabit eas. Tunc purissimas reddam aquas eorum. et flumina eorum quasi oleum adducam ait dominus deus. cum dedero terram egypti desolatam. Deseretur autem terra a plenitudine sua. quando percussero omnes habitatores eius. et scient quia ego dominus. Planctus est et plangent eum filie gentium. plangent eum super egypto et super multitudine eius plangent eum ait dominus deus.

Et factum est in duodecimo anno in quintadecima mensis. factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis cane lugubre super multitudinem egypti. et detrahe eam ipsam. et filias gentium robustarum ad terram ultimam cum his qui descendunt in lacum. Quo pulchrior es? descende et dormi cum incircumcisis. In medio interfectorum gladio cadent. gladius datus est. attraxerunt eam et omnes populos eius. Loquentur ei potentissimi robustorum de medio inferni. qui cum auxiliatoribus eius descenderunt et dormierunt incircumcisi interfecti gladio. Ibi assur et omnis multitudo eius. in circuitu illius sepulchra eius. omnes interfecti et qui ceciderunt gladio. quorum data sunt sepulchra in novissimis laci. Et facta est multitudo eius per gyrum sepulchri eius. universi interfecti cadentesque gladio. qui dederant quondam formidinem in terra viventium. Ibi elam et omnis multitudo eius per gyrum sepulchri sui. Omnes hii interfecti ruentesque gladio. qui descenderunt incircumcisi ad terram ultimam. qui posuerunt terrorem suum in terra viventium. et portaverunt ignominiam suam cum his qui descendunt in lacum. In medio interfectorum posuerunt cubile eius in universis populis eius. in circuitu eius sepulchrum illius. omnes hii incircumcisi interfectique gladio. dederunt enim terrorem in terra viventium. et portaverunt ignominiam suam cum his qui descendunt in lacum. in medio interfectorum positi sunt. Ibi mosoch et thubal et omnis multitudo eius. in circuitu eius sepulchra illius. Omnes hii incircumcisi interfectique et cadentes gladio. quia dederunt formidinem suam in terra viventium. Et non dormient cum fortibus cadentibusque et incircumcisis qui descenderunt ad infernum cum armis suis. et posuerunt gladios suos sub capitibus suis. et fuerunt iniquitates eorum in ossibus eorum. quia terror fortium facti sunt in terra viventium. Et tu ergo in medio incircumcisorum contereris. et dormies cum interfectis gladio. Ibi ydumea et reges eius et omnes duces eius. qui dati sunt cum exercitu suo cum interfectis gladio. et qui cum incircumcisis dormierunt et cum his qui descendunt in lacum. Ibi principes aquilonis omnes. et universi venatores qui deducti sunt cum interfectis. paventes et in sua fortitudine confusi. qui dormierunt incircumcisi cum interfectis gladio. et portaverunt confusionem suam cum his qui descendunt in lacum. Vidit eos pharao et consolatus est super universa multitudine sua. que interfecta est gladio. pharao et omnis exercitus eius ait dominus deus. quia dedi terrorem meum in terra viventium. et dormivit in medio incircumcisorum cum interfectis gladio. pharao et omnis multitudo eius ait dominus deus.

C. XXXIII.

Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis loquere ad filios populi tui. et dices ad eos. Terra cum induxero super eam gladium. et tulerit populus terre virum unum de novissimis suis. et constituerit eum super se speculatorem. et ille viderit gladium venientem super terram. et cecinerit buccina et annuntiaverit populo. audiens autem quisquis ille est sonum buccine. et non se observaverit. veneritque gladius et tulerit eum. sanguis ipsius super caput eius erit. Sonum buccine audivit. et non se observavit. sanguis eius in ipso erit. Si autem custodierit se. animam suam salvabit. Quod si speculator viderit gladium venientem. et non insonuerit buccina. et populus se non custodierit. veneritque gladius et tulerit de eis animam. ille quidem in iniquitate

De buccina predic.

sua capiet. sanguinē eius de manu speculatoris requiram.
Et tu fili hōis speculatorē dedi te domui israel. Audiens ergo
ex ore meo sermonē, nūtiabis eis ex me. Si me dicente
ad impiū. impie morte morieris. nō fueris locutus ut
se custodiat impius a via sua. ipse impius in iniquitate sua morietur
pro eo. sanguinē eius de manu tua requiram. Si autē annūtiante
impio ut conuertatur a via sua. nō fuerit conuersus a via sua. ipse in
iniquitate sua morietur. tu vero animam tuam liberasti.

Tu ergo fili hōis dic ad domū israel. Sic locuti estis dicentes. Iniquitates nre et peccata nra super nos sunt. et nos in ipsis tabescimus. quomodo ergo uiuere poterimus. Dic ad eos. Viuo ego dicit dns deus. nolo mortē impii. sed ut conuertatur impius a via sua mala et uiuat. Convertimini. conuertimini a uiis uestris pessimis. et quare moriemini domus israel.

Tu ergo fili hōis dic ad filios populi tui. Justitia iusti non liberabit eum in quacūq die peccauerit. et impietas impii non nocebit ei. in quacūq die conuersus fuerit ab impietate sua. et iustus non poterit uiuere in iustitia sua. in quacūq die peccauerit. Cum dixero iusto quod utique uiuat. confidens in iustitia sua fecerit iniquitatē. oīa iustitie eius oblivioni tradentur. et in iniquitate sua quā operatus est. in ipsa morietur. Si autē dixero impio morte morieris. et reuertatur a peccato suo. fecerit que iudicium et iustitiam. pignus restituerit impius. sacrificium reddiderit. in mandatis uite ambulauerit. nec fecerit quicquā iniustū. uita uiuet. et non morietur. oīa peccata eius que peccauit. non imputabuntur ei. Judicium et iustitiam fecit. uita uiuet ex operibus suis. Et dixerunt filii populi tui. nō ē equa ponderatio uia dñi. tm̄ ipsorum uie sue ī iuste sunt. Cū enī reuertitur iustus a iustitia sua. fecerit que iniquitatē. morietur in eis. Cū autē reuertitur impius ab impietate sua. fecerit que iudicium et iustitiam. ipse animam suam uiuificabit. Intuens enim et reuertens se ab omnibus iniquitatibus suis que operatus est. uita uiuet. et non morietur.

Et factum est in anno duodecimo transmigrationis nre decimo quinto mense. percussit me qui fugerat de ierusalem. dicens. Capta est ciuitas. et manus facta sunt super me ante quam ueniret ad me qui fugerat. aperuitq; os meū donec ueniret ad me mane. et aperto ore meo. nō silui amplius. Et factus est sermo dñi ad me. dicens. Fili hōis. qui habitant in ruinosis locis super humū istā loquuntur. dicentes. Unus erat Abraā. et possedit terrā. nos autē multi nobis data est terra in possionem. Idcirco dices ad eos. Hec dicit dns deus. Qui cum sanguine comeditis. et oculos uestros leuatis ad idola uestra. et sanguinē fundis. numquid terram possidebitis. Stetistis in manibus uestris. et operati estis abominationes. et unusquisq; uxorē proximi sui polluit. numquid terra possidebitis hereditate. Sic dices ad eos. Hec dicit dns deus. Vivo ego quia qui in ruinosis habitant. gladio cadent. et qui in agro ē bestie tradite ad deuorandū. et qui in firmis et in speluncis fuerit peste morietur. et dabo terrā in solitudinē et in stuporē. et cessabit superbia fortitudinis eius. et desolabuntur montes Israel. eo quod nullus pertranseat. et cognoscent quia ego dns. cum dedero terrā eorum desolatam et desertā. propter uniuersa abominationes eorum que operati sunt.

Et tu fili hōis. filii populi tui loquentes de te iuxta muros et in ostiis domorum. et dicit unus ad alterum. uadat quæso et audiat quis sit sermo qui egreditur a domino. Et uenient ad te quasi populus uadat. et sedebit coram te populus meus. et audient sermones tuos et non facient eos. in ore enim suo ipsi faciunt amoris sui. et cor eorum post auaritias suas graditur. et ecce tu quasi carmen musicum qui suauem habet uocem et bene canit in organo. audient enim sermones tuos et non facient eos. Cum autem uenerit quod cernitur. ecce uenit. et scient quia propheta fuerit in medio eorum.

Et factum est uerbum dñi ad me dicens. Fili hōis. pastores israel prophetabis. prophetabis et dices pastoribus. Hec dicit dns deus. Ve pastoribus israel. qui pascebant semetipsos. Nonne greges pascuntur a pastoribus? Lac comedebatis. et lanis operiebamini. et quod crassum erat occidebatis. gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit non consolidastis. et quod egrotum non curastis. quod confractum non alligastis. et quod abiectum non reduxistis. et quod perierat non quesistis. sed cum austeritate imperabatis eis et cum potentia. et dispersi sunt oues mee eo quod non esset pastor. et facte sunt in deuorationem omnium bestiarum agri. et dispersi sunt. errauerunt greges mei in cunctis montibus et in uniuerso colle excelso. et super omnem faciem terre dispersi sunt greges mei. et non erat qui requireret. neque inquireret. propterea pastores audite uerbum dñi. Vivo ego dicit dns deus. quia pro eo quod fuerunt greges mei in rapinam. et oues mee in deuorationem omnibus bestiis agri. eo quod non esset pastor. neque enim requirebant pastores gregem meum. et pascebant pastores semetipsos. et greges meos non pascebant. propterea pastores audite uerbum dñi. Hec dicit dns deus.

Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum. et auellam eos ne ultra pascant gregem. nec pascent amplius pastores semetipsos. et liberabo gregem meum de ore eorum. nec erit ultra eis in escam. et uidebit dns deus. Ecce ego ipse requiram oues meas. et uisitabo eas sicut uisitat pastor gregem suum. die quo fuerit in medio ouium suarum dissipatarum. sic uisitabo oues meas. et liberabo eas de cunctis locis in quibus dispersē fuerant die nubis et caliginis. et educam eas de populis. et congregabo eas de terris. et deducam eas in terram suam. et pascam eas in montibus Israel. in rivis. et in cunctis habitaculis terre. de pascuis uberrimis pascam eas. et in montibus excelsis Israel erunt pascue earum. ibi requiescent in herbis uberrimis. et in pascuis pinguibus pascentur super montes Israel. Ego pascam oues meas. et ego eas accubare faciam dicit dns deus. quod perierit requiram. et quod abiectum erit reducam. et quod confractum fuerit alligabo. et quod infirmum erit consolidabo. et quod pinguē et fortē custodiam. et pascam illas in iudicio. Vos autē greges mei hec dicit dns deus. Ecce ego iudico inter pecus et pecus. arietibus et hircis. Nonne satis erat pascuis bonis depasci. super reliquas pascuas uestras conculcare pedibus uestris. et reliqua pedibus uestris turbare. et oues mee his conculcata pedibus uestris turbauerunt. et bibebant.

Propterea hec dicit dns deus ad uos. Ecce ego ipse iudicio inter pecus pinguem et macilentum. eo quod latere uestro et humero infirmabatis. et cornibus uestris ventilabatis oīa infirma populi donec dispergerentur foras. et saluabo gregem meum. et non erit ultra in rapinam. et iudicabo inter pecus et pecus. et suscitabo super eas pastorem unum qui pascet eas. seruum meum dauid. ipse pascet eas. ipse erit eis in pastorem. ego autem dns ero eis in deum. et seruus meus dauid princeps in medio eorum. Ego dns locutus sum. Et feriam cum eis pactum pacis. et auferam malas bestias de terra. et qui habitant in deserto. secure dormient in saltibus. et ponam eos in circuitu collis mei benedictionem. et deducam imbrem in tempore suo. imbrem benedictionis erunt. et dabitur lignum fructus sui. et terra dabit germen suum. et erunt super humum suam absque timore. et scient quia ego dns. cum contriuero catenas iugi eorum. et eruero eos de manu eorum qui seruierunt gentibus. nec deinceps erunt quasi ego dns. fides. et non erunt ultra in rapinam gentibus. nec bestie terre devorabunt eos. sed habitabunt confidenter absque ullo pauore. et suscitabo eis germen nominis. et non erunt ultra famelici in terra. nec portabunt ultra opprobrium gentium. et scient quia ego dns deus eorum cum eis. et ipsa populus meus. domus israel. dicit dns deus. vos autem greges mei. greges pascue mee. homines estis. et ego dns deus vester. dicit dominus deus.

Et factus est sermo dñi ad me dicens. Fili hōis pone faciem tuam ad montem seyr. et prophetabis de eo. et dices ei. Hec dicit dns deus. Ecce ego ad te mons seyr. et extendam manum meam super te. et dabo te desolatam et desertam. Vrbes tuas demolitas habitabis. et tu deserta eris. et scies quia ego dns. eo quod fueris inimicus sempiternus. et effuderis filios israel in manibus gladii. in tempore afflictionis eorum. in tempore iniquitatis extreme. Propterea uiuo ego dicit dominus deus. quoniam sanguini tradita te. sanguis persequetur te. quoniam sanguinem odisti. sanguis persequetur te. dabo montem seyr desolatum et desertum. et auferam de eo euntem et redeuntem. et implebo montes eius cadaueribus eorum. in collibus tuis et in conuallibus tuis et in cunctis torrentibus tuis corruent interfecti gladio cadent. insolitudines sempiternas ponam te. et ciuitates tue habitabiles non erunt. et scietis quia ego dns. eo quod dixerit inimicus tuus. due gentes et due terre mee erunt. et hereditate possidebo eas. cum dns ibi esset. Propterea uiuo ego dicit dns deus. quia facam iuxta iram tuam. et iuxta zelum tuum qui fecisti. odio habens eos. notus effectus sum per eos. cum te iudicauero. et scies quia ego dns. Audiui uniuersa opprobria tua quæ locutus es de montibus israel dicens. desertis nobis data

ſi addeuoꝛi dum. ⁊ſi surre xit ſpūſ̄ ſuꝑ me one meo.
ubo. et deꝛoga ſtis ad me. uā uerba ego audiui. ⁊ dicit
dñs deus. Letante uniuſ̄la dra ſolitudine redigā te ſi
am gramſ̄le eſt ſuꝑ hēdrante dominū ſtr̄m. eo q̄ fuerit
diſſipatꝰ. ſic ſpargā uobꝫ. diſſipatꝰ eſt ſermo meꝰ ſeyter
ydu mea omn̄s. ⁊ ſcient qua ego dñs.

Tu aūt fili hoīs ꝓpheta ſup montes ſtr̄m. ⁊ dices. montes ſtr̄
el audite uerbū dñi. hec dicit dñs montib. Eo q̄ dixerit inimi
cus meus deo uobis euge. Alitudines ſempiterne hereditate
date ſunt nobis. ꝓpterea uaticinare ⁊ dic. ⁊ dicit dñs
deo q̄ desolati eſtis. ⁊ obeulem̄ patrantū. ⁊ facti hereditā
tem reliquis gentib. ⁊ aſcendiſtis ſuꝑ labiū linguę
opprobriū populi. ꝓpterea montes ſtr̄m. audite uerbū
dñi. ⁊ dicit dñs deus. montib. ⁊ collib. torrentib. ⁊ uallib. q̄
deſerti ſunt pariemini. ⁊ urbib. derelictis q̄ depopulate ſunt.
⁊ ſub ſannate reliquis gentib. ⁊ circuitū. ꝓpterea hec dicit
dñs deus. q̄n̄ in igne zeli mei locutus ſū de reliquis gentib.
⁊ de idu mea uniuerſa. q̄m dederūt terrā meā ſibi in hēdita
tē ab grandio cato toto corde. ⁊ exāo. ⁊ eiecerūt eā ut uastarent
ad ꝓdam uniuerſe ſuꝑ humū ſtr̄m. ꝓdic montib. ⁊ col
libus. rugis. ⁊ uallib.

Hec dicit dñs deus. ecce ego in zelo meo. ⁊ in furore meo locutus
ſū. eo q̄ confuſionē gentiū ſuſtinuiſtis. Ideo ꝓdic dicit dñs
deus. ego leuaui manū meam. ut gentes q̄ circuitu ueſtro
ſunt. ipſe confuſionē ſuā portēt. Vos aūt montes ſtr̄m ra
mos ueſtros extendite ut fructū uestrū afferatis
ꝓpl̄o meo ſtr̄m. ꝓpe ē enim ut ueniat. q̄ ego aduerſus uos.
⁊ conuertar aduerſus uos. ⁊ arabimini. ⁊ accipietis ſementem. ⁊ multi
plicabo ſup uos homines omemq; domū ſtr̄m. ⁊ habitabūtur
ciuitates. ⁊ ruinoſa ædificabūtur. ⁊ replebo uos
hoīb. ⁊ animal̄. ⁊ multiplicabūtur. ⁊ requiescent. ⁊ habitabūt
re uos ſicut a principio. ⁊ bonis quidem uobis. ⁊ magis
quam habuiſtis ab initio. ⁊ ſcietis q̄ ego dñs. ⁊ adducam
ſuper uos homines ꝓpl̄m meū ſtr̄m. ⁊ hēditate possidebūt
te. ⁊ eris eis in hēditatē. ⁊ nō addes ultra ut ab his cassis.
hec dicit dñs deus. ꝓ eo q̄ dicūt de uobis. deuoratrix hominū
es. ⁊ ſuſtulisti gentem tuā. ꝓpterea hōiem nō comedes. am
plius. ⁊ gentem tuā non ultra sitibis. ait dñs deus. nec audire faciā
te amplius confuſionē gentiū. ⁊ opprobrium ꝓpl̄i mei
quā portabāt. et gentem tuā nō amittes amplius. ait do
minus deus.

Et factū ē uerbū dñi ad me dicens. fili hoīs domus ſtr̄m habi
tauerunt habitatores eius polluerūt eā in uiis ſuis. ⁊ in ſtu
dijs ſuis. ſicut immundiciam menſtruate facta ē uia eoꝝ coram
me. et effudi indignationem meā ſuꝑ eos. ⁊ ſanguine quem
effuderunt ſuper terrā. ⁊ in idolis ſuis polluerunt eam. et
diſperſi eos in gentes. et uentilabam eos. iuxta uias eoꝝ
et iudicium rationem eorum iudicauī eos. ⁊ ingreſſi ſunt ad gen
tes ad quas introierunt. ⁊ polluerūt nomen ſanctum meum. cū
dicerentur de eis ꝓpl̄s dñi iſte ē. ⁊ de terra eius egreſſi ſunt. ⁊ pe
peri non ſpernens meo. q̄ polluerat domus ſtr̄m in gentib. ad
quas ingreſſi ſunt. Ideo dicit domui iſrl

Ideo dicit dñs deus. non ꝓpter uos ego faciam domus ſtr̄m
ſed ꝓpter nomen ſanctum meum. q̄ polluiſtis in gentib. ad quas intra
ſtis. ⁊ ſanctificabo nomen meum magnum. q̄ pollutum eſt inter gen
tes. q̄ polluiſtis in medio eoꝝ. ut ſciant gentes quia ego do
minus dicit dñs cum ſanctificatus fuero in uobis coram eis. tollam quippe uos
de gentib. ⁊ congregabo de uniuerſis terris. ⁊ adducā uos
in terram uestram. ⁊ effundā ſuper uos aquā mundā. ⁊ mun
dabimini ab omnib. inquinamentis uestris. ⁊ ab uniuerſis y
dolis uestris mundabo uos. et dabo uobis cor nouū. ⁊ ſpūm no
uum ponā in medio uestri. et auferā cor lapideum de carne
uestra. ⁊ dabo uobis cor carneum. ⁊ ſpūm meum ponā in me
dio uestri. et faciam ut in preceptis meis ambuletis. ⁊ iudicia mea
custodiatis ⁊ operemini. et habitabitis in terra quā dedi
patribus uestris. ⁊ eritis mihi in populū. et ego ero uobis in deū.
et liberabo uos de uniuerſis inquinamentis uestris. ⁊ uocabo
frumentū ⁊ multiplicabo illud. ⁊ nō ponā uobis
famem. ⁊ multiplicabo fructū ligni. ⁊ germinabit agri. ut
nō portetis ultra opprobriū famis in gentib. ⁊ recordā
mini uiarum uestrarum pessimarum. ⁊ studiorum nō bonorum
⁊ displicebūt uobis in uultibus uestris. ⁊ ſcietis uos. non
ꝓpter uos ego faciam ait dñs deus. notum ſit uobis.

Confundimini et erubescite ſuper uiis uestris domus ſtr̄l. Et
dicit dñs deus. Iudicia quia mutauerunt uos et omnibus qui
habitant in circuitu uestro. ⁊ habitare faciunt uos in ruinoſa
urbe deſerta fuerunt et uallata. ædificantes habitauerunt uos
ruinoſa urbe deſerta fuerunt et uallata. ædificantes habitauerunt
in circuitu omnis uastatoris dicet terra illa inculta facta est.
ut ortus uoluptatis. ⁊ ciuitates deſerte. ⁊ destructe munite ſedebūt.
et ſcient gentes quę relicte ſunt in circuitu uestro. q̄ ego dñs edificauī
ſuꝑata. plantauī q̄ ſolitam. ego dñs locutus ſū. et faciam.
Hec dicit dominus deus. Adhuc in hoc uobis mandabo domui
iſrl. ut faciam eis. et multiplicabo eos ſicut gregem hominū. ut gregem
hierl ſanctum. ut gregem in medio ciuitatis ſolennitatis
eius. ſic erunt ciuitates deſerte. plene gregibus hominū.
⁊ ſcient q̄ ego dñs.

Facta ē ſuper me manus dñi. ⁊ eduxit me in ſpū dñi. ⁊ di
miſit me in medio campi qui erat plenus oſſibus. ⁊ circūdu
xit me per ea in giro. Erant aūt multa nimis ſuper faciem campi. et ecce grauia uehementer. ⁊ dixit ad me. fili hoīs putas
ne uiuent oſſa ſtra. ⁊ dixi. dñe tu nosti. ⁊ dixit ad me. Va
ticinare de oſſibus iſtis. ⁊ dices eis. oſſa arida audite uerbum
dominū. Hec dicit dñs deus oſſibus iſtis. ecce ego introducā in
uos ſpūm. et uiuetis. ⁊ dabo ſuper uos neruos. ⁊ faciam ſuper uos carnes. ⁊ ſuper extendam in uobis cutem. ⁊ da
bo uobis ſpūm et uiuetis. ⁊ ſcietis q̄ ego dñs. et ꝓphetaui
ſicut præceperat mihi. factus est ſermo coram me. ⁊ ecce cōmotio. ⁊ acceſſerunt oſſa ad oſſa uniuſq;
q̄q; ad iuncturā ſuā. ⁊ uidi. ⁊ ecce ſuper ea nerui. ⁊ carnes
aſcenderunt. ⁊ extenta est in eis cutis deſuper. ⁊ ſpūm
non habebant. et dixit ad me. uaticinare ad ſpūm. uaticina
re fili hoīs. ⁊ dices ad ſpūm. Hec dicit dñs deus. A quattuor
uentis ueni ſpūs. ⁊ ueniat ſuper interfectos iſtos. ⁊
reuiuiſcant. ⁊ ꝓphetaui ſicut præceperat mihi. ⁊ ingreſſus
ē in eos ſpūs. ⁊ uixerunt. ⁊ ſteterunt ſuper pedes ſuos exercitus
nimis grandis ualde. et dixit ad me. fili hoīs oſſa hec
uniuerſa domus iſrl est. Ipſi dicūt. Arefacta ſunt oſſa nra. et
periit ſpes nra. ⁊ abſciſi ſumus. ꝓpterea uaticinare. ⁊ di
ces ad eos. Hec dicit dñs deus. ecce ego aperiā tumulos uestros
⁊ educā uos de ſepulchris uestris ꝓpl̄e meus. ⁊ deducā uos
in terram iſrl. ⁊ ſcietis q̄ ego dñs cum aperuero ſepulchra uestra
⁊ educero uos de ſepulchris uestris ꝓpl̄e meus. ⁊ dabo ſpūm meum in uobis et uiuetis. ⁊ requiescere uos faciam ſuper humum uestram. ait dñs. locutus ſum. et faciam
dicit dominus deus.

Et factus est ſermo dñi ad me dicens. et tu fili hoīs. ſume tibi lignum unum. ⁊ ſcribe ſuꝑ illud inde. ⁊ filiorum iſrl ſocios eius. tolle lignum alterum. ⁊ ſcribe ſuper eo. Ioſeph lignum ephraim. et omnem domum iſrl ſociorum eius. ⁊ adunge illa u
num alterum tibi. in lignum unum. ⁊ erit in manu tua. Cū aūt dixerint ad te filii ꝓpli tui loquentes. ſi
ne. Dicas nobis quid tibi ſint hec uelis. loquere ad eos. Hec dicit dñs
deus. ecce ego accipiam lignum Ioſeph qđ ē in manu ephraim. et tribuum iſrl ſocios eius. ⁊ dabo illud pariter cum
ligno iuda. et faciam ea lignum unum. et erunt unum in
manu mea. erunt quę ligna ſcripta ſuper eis in manu
mea in oculis eorum. et dices ad eos. Hec dicit dñs deus. ecce ego ac
cipiam filios iſrl de medio nationū ad quas abierunt. ⁊ con
gregabo eos undique. ⁊ adducā eos ad humū ſuā. ⁊ faciam
eos gentem unam in terra in montibus iſrl. et rex unus erit oīb.
ſi pecus. ⁊ non erunt ultra due gentes. nec diuidentur
amplius in duo regna. neq; polluentur ultra in idolis ſuis
et in abominationibus ſuis. ⁊ in cunctis iniquitatibus ſuis. ⁊ ſalua
bo eos de cunctis habitationibus suis in quibus peccauerunt
in eis. ⁊ mundabo eos. et erunt mihi in populum. ⁊ ego ero eis in deum. ⁊ ſer
uus meus dauid rex ſuper eos. ⁊ pastor unus erit omnium eo
rum. ⁊ in iudicijs meis ambulabūt. ⁊ mandata mea custodient. ⁊ fa
cient ea. ⁊ habitabunt super terram quā dedi ſeruo meo
iacob. in qua habitauerunt patres uestri. ⁊ habitabūt super ea ipſi.
⁊ filii eorum. ⁊ filii filiorum eorum uſq; in ſempiternum. ⁊ dauid ſeruus meus
princeps eorum in perpetuum. ⁊ percutiam illis fœdus pacis. ⁊ pactum
sempiternum erit eis. ⁊ fundabo eos. ⁊ multiplicabo. ⁊ dabo ſanctificationem meam in medio eorum in perpetuum. erit tabernacu
lum meum in eis. et ero deus eorum. et ipſi erunt mihi in populum. ⁊ ſanc
tificabunt gentes. ego dñs ſanctificans iſrl. cū fuerit ſanctificatio
mea in medio eorum in perpetuum.

Et factus est ſermo domini ad me dicens. fili hoīs pone faciem
tuam contra gog. ⁊ terram magog. principem capitis mo
ſoch. ⁊ tubal. ⁊ uaticinare de eo. ⁊ dices ad eum. Hec dicit dñs de

et ego ad te gog. principem capitis mosoch et thubal. Et circumagam te. et ponam frenum in maxillis tuis. et educam te et omnem exercitum tuum equos et equites vestitos loricis universos. multitudinem magnam. hastam et clipeum arripientium et gladium. Perse. ethiopes. et libies cum eis. omnes scutati et galeati. Gomer et universa agmina eius. domus thogorma latera aquilonis. et totum robur eius. populique multi tecum. Prepara et instrue te et omnem multitudinem tuam que coacervata est ad te. et esto eis in preceptum. Post dies multos visitaberis. In novissimo annorum venies ad terram que reversa est a gladio. et congregata de populis multis ad montes israel. qui fuerunt deserti iugiter. Hec de populis educta est. et habitabunt in ea confidenter universi. Ascendens autem quasi tempestas venies. et quasi nubes ut operires terram. tu et omnia agmina tua et populi multi tecum. Hec dicit dominus deus.

In die illa ascendent sermones super cor tuum. et cogitabis cogitationem pessimam. et dices. Ascendam ad terram absque muro. veniam ad quiescentes. habitantesque secure. Hii omnes habitant sine muro. vectes et porte non sunt eis. ut diripias spolia. et invadas predam. ut inferas manum tuam super eos qui deserti fuerant et postea restituti. et super populum qui est congregatus ex gentibus. qui possidere cepit. et esse habitator umbilici terre. Saba. et dedan. et negotiatores tharsis. et omnes leones eius dicent tibi. Numquid ad sumenda spolia tu venis? ecce ad diripiendam predam congregasti multitudinem tuam. ut tollas argentum et aurum. et auferas supellectilem atque substantiam. et diripias manubias infinitas. Propterea vaticinare fili hominis et dices ad gog. Hec dicit dominus deus. Numquid non in die illo cum habitaverit populus meus israel confidenter scies? Et venies de loco tuo a lateribus aquilonis. tu et populi multi tecum. ascensores equorum universi. cetus magnus. et exercitus vehemens. Et ascendes super populum meum israel quasi nubes ut operias terram. In novissimis diebus eris. et adducam te super terram meam. ut sciant gentes me. cum sanctificatus fuero in te in oculis eorum o gog. Hec dicit dominus deus. Tu ergo ille es de quo locutus sum in diebus antiquis in manu servorum meorum prophetarum israel. qui prophetaverunt in diebus illorum temporum. ut adducerem te super eos. Et erit in die illa in die adventus gog super terram israel ait dominus deus. ascendet indignatio mea in furore meo. et in zelo meo. in igne ire mee locutus sum. quia in die illa erit commotio magna super terram israel. Et commovebuntur a facie mea pisces maris et volucres celi. et bestie agri. et omne reptile quod movetur super humum. cunctique homines qui sunt super faciem terre. et subvertentur montes et cadent sepes. et omnis murus in terram corruet. Et convocabo adversum eum in cunctis montibus meis gladium ait dominus deus. Gladius uniuscuiusque in fratrem suum dirigetur. et iudicabo eum peste et sanguine et imbre vehementi. et lapidibus inmensis. Ignem et sulphur pluam super eum. et super exercitum eius. et super populos multos qui sunt cum eo. Et magnificabor. et sanctificabor. et notus ero in oculis gentium multarum. et scient quia ego dominus.

XXXIX Tu autem fili hominis vaticinare adversus gog. et dices. Hec dicit dominus deus. Ecce ego super te gog principem capitis mosoch et thubal. et circumagam te et seducam te. et ascendere te faciam de lateribus aquilonis. et adducam te super montes israel. Et percutiam arcum tuum in manu sinistra tua. et sagittas tuas de manu dextera tua deiciam. Super montes israel cades tu. et omnia agmina tua. et populi qui sunt tecum. feris avibus omnique volatili et bestiis terre. dedi te ad devorandum. Super faciem agri cades. quia ego locutus sum ait dominus deus. Et mittam ignem in magog. et in his qui habitant in insulis confidenter. et scient quia ego dominus. Et nomen sanctum meum notum faciam in medio populi mei israel. et non polluam nomen sanctum meum amplius. et scient gentes quia ego dominus sanctus israel. Ecce venit. et factum est ait dominus deus. Hec est dies de qua locutus sum. Et egredientur habitatores de civitatibus israel. et succendent et comburent arma. clipeum et hastas. arcum et sagittas. et baculos manuum et contos. et succendent ea igni septem annis. et non portabunt ligna de regionibus. neque succident de saltibus. quoniam arma succendent igni. et depredabuntur eos quibus prede fuerant. et diripient vastatores suos ait dominus deus. Et erit in die illa dabo gog locum nominatum sepulchrum in israel. vallem viatorum ad orientem maris. que obstupescere faciet pretereuntes. et sepelient ibi gog. et omnem multitudinem eius. et vocabitur vallis multitudinis gog. et sepelient eos domus israel ut mundent terram septem mensibus. Sepeliet autem eum omnis populus terre. et erit eis nominata dies in qua glorificatus sum ait dominus deus. Et viros iugiter constituent lustrantes terram. qui sepeliant et requirant eos qui remanserant super faciem terre. ut emundent eam. post menses autem septem querere incipient. Et circuibunt peragrantes terram. Cumque viderint os hominis. statuent iuxta illud titulum. donec sepeliant illud pollinctores in valle multitudinis gog. Nomen autem civitatis amona. et mundabunt terram. [Hec dicit dominus deus]

Tu ergo fili hominis. dic omni volucri. et universis avibus. cunctisque bestiis agri. Convenite. properate. concurrite undique ad victimam meam quam ego immolo vobis victimam grandem super montes israel. ut comedatis carnes. et bibatis sanguinem. Carnes fortium comedetis. et sanguinem principum terre bibetis. arietum. agnorum. et hircorum. taurorumque. altilium et pinguium omnium. Et comedetis adipem in saturitatem. et bibetis sanguinem in ebrietatem. de victima quam ego immolo vobis [immolabo]. et saturabimini super mensam meam de equo et de equite forti. et de universis viris bellatoribus ait dominus deus. Et ponam gloriam meam in gentibus. et videbunt omnes gentes iudicium meum quod fecerim. et manum meam quam posuerim super eos. Et scient domus israel quia ego dominus deus eorum. a die illa et deinceps. Et scient gentes quoniam in iniquitate sua capta sit domus israel. eo quod reliquerint me. et abscondi faciem meam ab eis. et tradidi eos in manus hostium. et ceciderunt in gladio universi. Iuxta immunditiam eorum et scelus feci eis. et abscondi faciem meam ab illis. Propterea hec dicit dominus deus. Nunc reducam captivitatem iacob. et miserebor omnis domus israel. et assumam zelum pro nomine sancto meo. Et portabunt confusionem suam. et omnem prevaricationem qua prevaricati sunt in me. cum habitaverint in terra sua confidenter. neminem formidantes. et reduxero eos de populis. et congregavero de terris inimicorum suorum. et sanctificatus fuero in eis in oculis gentium plurimarum. Et scient quia ego dominus deus eorum. eo quod transtulerim eos in nationes. et congregaverim eos super terram suam. et non dereliquerim quemquam ex eis ibi. Et non abscondam ultra faciem meam ab eis. eo quod effuderim spiritum meum super omnem domum israel. ait dominus deus.

XL In vicesimo quinto anno transmigrationis nostre. in exordio anni. decima mensis. quartodecimo anno postquam percussa est civitas. in ipsa hac die. facta est super me manus domini. et adduxit me illuc in visionibus dei. adduxit me in terram israel. et dimisit me super montem excelsum nimis. super quem erat quasi edificium civitatis vergentis ad austrum. Et introduxit me illuc. et ecce vir cuius erat species quasi species eris. et funiculus lineus in manu eius. et calamus mensure in manu eius. Stabat autem in porta. Et locutus est ad me idem vir. Fili hominis vide oculis tuis. et auribus tuis audi. et pone cor tuum in omnia que ego ostendam tibi. quia ut ostendantur tibi adductus es huc. Annuntia omnia que tu vides domui israel. Et ecce murus forinsecus in circuitu domus undique. Et in manu viri calamus mensure sex cubitorum et palmo. Et mensus est latitudinem edificii calamo uno. [altitudinem quoque calamo uno] Et venit ad portam que respiciebat ad viam orientalem. et ascendit per gradus eius. Et mensus est limen porte calamo uno latitudinem. id est limen unum calamo uno in latitudine. et thalamum uno calamo in longum. et uno calamo in latum. et inter thalamos quinque cubitos. Et limen porte iuxta vestibulum porte intrinsecus calamo uno. Et mensus est vestibulum porte octo cubitorum. et frontem eius duobus cubitis. Vestibulum autem porte erat intrinsecus. Porro thalami porte ad viam orientalem. tres hinc. et tres inde. mensura una trium. et mensura una frontium ex utraque parte. Et mensus est latitudinem liminis porte decem cubitorum. [et longitudinem porte xiii cubitorum] Et marginem ante thalamos cubiti unius. et cubitus unus finis utrimque. Thalami autem sex cubitorum erant hinc et inde. Et mensus est portam a tecto thalami usque ad tectum eius. latitudinem viginti quinque cubitorum. ostium contra ostium. Et fecit frontes per sexaginta cubitos. et ad frontem atrii porte undique per circuitum. Et ante faciem porte que pertingebat usque ad faciem vestibuli porte interioris. quinquaginta cubitos. Et fenestras obliquas in thalamis. et in frontibus eorum que erant intra portam undique per circuitum. Similiter autem erant et in vestibulis fenestre

pgrū interiꝰ et exteriꝰ. et fecit frontes pᵗicum palmarū et
ligni. et eduxit me ad atriū exteriꝰ. et ecce gazophyla
cia in atrio pauimentū lapide strato circuitu. triginta
gazophylacia circuitu pauimenti. et pauimētū in fronte p
tarum. secundū longitudinē portarū erat interiꝰ. et sic
est latitudinem a facie porte in fronte exteriꝰ usq; ad frontē
atrii interioris exteriꝰ. c. cubitos ad orientē. et ad
quilonem.

Porta quoq; q respiciebat uiā aquilonis. atrii exteriꝰ sic
situs est tā longitudinem quam in latitudinem. et tha
lamos eius et columnas huius. et uestibulū eius secundū
mensuram portarum istarum. et fenestras eius et uestibulū
eius per circuitum. et porte. l. cubitoꝝ longitudinē et latitudinē
eius. xxv. cubitoꝝ. fenestre autē eius et uestibulū
et sculpture secundū mensurā portę q respiciebat ad orientem.
et ascendebant in ea septē gradibus. et uestibulū eius erat ante
eos. et palme eius hinc et inde in postibus eius. et ascensus
octo graduū erat ei.

Introduxit quoq; me ad portā interiorem q respiciebat ad
aquilonem. et mensus est a porta usq; ad portā. c. cubitos.
et introduxit me ad portā australē. et mensus est portā
similiter secundū mensuras istas. et thalamos eius. et fron
tem eius. et uestibula eius. et fenestras eius per circuitū.
similiter fenestris eorum. l. cubitoꝝ longitudinis. et latitu
dinis. xxv. cubitos. et uestibula per gradus. longitudi
nis. xxv. cubitoꝝ. et latitudinis. v. cubitoꝝ. et uestibula
eorum exterius. et palmas ei in fronte. et octo gradus ascen
dentium eorum.

Introduxit me ad portā orientalē. et mensus est portā secundū
mensuras istas. et thalamos eius. et frontem eius. et uestibula
eius. et fenestras eius per circuitū. longitudinis. l. cubitoꝝ.
et latitudinis. xxv. cubitoꝝ. et uestibula eius. et atrii exte
rioris. et palme erant in fronte ei. hinc et inde. et octo gradus ascen
sus eius.

Introduxit me ad portā que respiciebat ad aquilonem.
et mensus est portā secundū mensuras istas. thalamos eius et fronte
eius. et uestibula eius. et fenestras ei per circuitū. longitu
dinis. l. cubitoꝝ. et latitudinis. xxv. cubitoꝝ. et ue
stibula eius respiciebant in atrium exterius. et palme in postibus eius
hinc et inde. et octo gradus ascensus eius. et singula gazophylacia eorum in frontibus por
tarum. ubi lauabant holocausta. et uestibulo porte du
arum portarum hinc et due mense inde. ut immolarent super eas
holocaustū. et hostiam. et pro peccato. et pro delicto. et ad latus exterius qd
ascendit ad hostium porte q respicit ad aquilonem. due mē
se. et ad latus alterum. ante uestibulum porte due mense. et
due mense hinc et quattuor inde. ad latera porte. viii. mense
erant. super quas immolabant. quattuor autē mense ad
holocaustū de lapidibus quadris extructe. longitudinis cubi
ti unius et dimidij. et latitudine cubiti unius et dimidij.
altitudine cubiti unius. super quas ponant uasa.
in quibus immolatur holocaustum et victima. et labia erāt
palmi unius. vestes autem sacerdotum. super me
nsas autē carnes oblationis et extra portam interiorem ad gaz
ophylacia eorum. unius mensure. q erant in latere por
te respicientis ad aquilonem. et facies earum ad meridia
nalem plagam. et una ad plagam australem. et latere porte orientalis que respicit
ad viam aquilonis.

Et dixit ad me. Hæc gazophylacia q respiciunt ad meridia
nam plagam. sacerdotum sunt. qui excubant in custodiis te
pli. porro gazophylacia q respiciunt ad viam aquilonis
sacerdotum sunt. qui excubant in ministerium altā
ris. hi sunt filii sadoch qui accedunt de filiis leui
ad dominum ut ministrent ei.

Et mensus est atrium longitudine. c. cubitoꝝ. et latitu
dine. c. cubitoꝝ per quadrū. et altare ante faciē templi. Et introduxit me ad introitum templi. et mensus est postē unū. vi. cubitos latitudinis hinc et. vi. cubitos latitudinis inde. latitudinē tabernaculi. et latitudinem portę. v. cubitoꝝ. et latera portę. v. cubitos hinc et. v. cubitos inde. et mensus est longitudinem eius. xl. cubitoꝝ. et latitudinem eius. xx. cubitorum. et introgressus intrinsecus mensus est postē unius portę duos cubitos. et portā unam cubitoꝝ. et latitudinem portę. vii. cubitoꝝ. et mensus est longitudinē eius. xx. cubitoꝝ. et latitudinem eius. xx. cubitoꝝ. ante faciem templi dixit ad me. Sanctū sanctorum. et mensus est parietē domus. vi. cubitoꝝ. et latitudinem lateris quattuor cubitoꝝ. undique per circuitū domus. latera autē lateris ad latera. lxv. tria. et erant eminentia q ingrederentur pariter domus. latera
ribus. parietū. ut cōtineret. et nō attingeret. parietes templi. et platea erat in rotundū. ascendens sursum per cochleā
ceam eius templi deferebatur per gyrū. per circuitum eius templi in superioribus. et sic de inferioribus. ascendebatur ad
superiora per medium. et vidi. et domus altitudinem per gyrum
tum simul. et latera. ad mensuram cubiti. vi. cubitoꝝ spatii.
et latitudinem parietem lateris foris eius. v. cubitorum. et interior domus in lateribus domus. et inter gazophylacia latitudinem. xx. cubitoꝝ. circuitu domus in circuitu.
et hostium lateris ad ornationem. ostium unum ad viam aquilonis.
et hostium unum ad viam australem. et latitudo loci ad quod
v. cubitoꝝ. circuitu.

Et ędificium quod erat separatum ad faciem. ad viam respiciens ad mare. latitudinis. lxx. cubitoꝝ. paries autē ędificij per
circuitū. v. cubitoꝝ. latitudinis. et longitudo eius. xc. cubitoꝝ.
et mensus est domum longitudinem. c. cubitoꝝ. et separatum erat ędificium. et paries eius longitudinis. c.
cubitoꝝ. latitudo autē. ante faciē domus ejus. quæ est
ad orientem. c. cubitoꝝ. et mensus est latitudinem
ędificij. ad faciem eius quæ erat ad septentrionem. ad dorsum. hinc et
inde. similitudinem. et templum interius. et vestibula atrii. limina et fenestras obliquas. et
circuitus earum. per tres partes. ex uno latere. et ex alio. similiter.
et contra. ligno pergrū circuitu. Terra autē usq; ad fenestras. et fenestre clause super hostia. et usq; ad domum
interiorem et foris. et exteriorem parietem per circuitum. in
tus et foris. ad mensuram. et fabre facta est cherubin et palme. et palma inter cherub et cherub. duas facies habebat cherub. facie hominis ad palmā ex hac parte. et facies leonis ad palmam ex alia parte. expressum per omnem domum in circuitu. de terra usq; ad superiora
porte cherubim et palme celate erant in pariete templi. hinc
quadrangule erant. et facies sanctuarii. aspectus eorum as
pectui atrii lignei. trium cubitoꝝ altitudo eius. et latitudo
eius duorum cubitoꝝ. et anguli eius. et longitudo eius. et pa
ries eius ligneus. et locutus est ad me. Hæc mensa coram domino. et
duo hostia erant templi et templo. et in duobus hostiis erant
quasi partes binæ erant hostiola. quem ingrediebatur. bi
na enim hostia erant ex una parte hostiorum. secun
da erant in similitudine hostiis templi cherubim. et sabbatum pal
marum. sicut in parietibus. quoq; expressa erant. quæ obtem
erant. et grossitudo ligna uncis ubi. frontis foris eius.
sicut fenestre obliquæ. et similitudo palmarum hinc et inde. quasi
super postes templi. sedebat. et introduxit me in atrium exterius ad viam
orientem. et eduxit me in gazophylacium quod erat
ex separatum ędificium. et contra ędificium ad occidentem. ad aquilonem.
Infinitam longitudinis. c. cubitos hostij aquilonis. et la
titudinis. l. cubitos ex. xx. cubitos atrii interioris. et ex
pauimento strato lapide atrii exterioris. ubi erat porticus contra
porticum tripla. et erant gazophylacia. et. cubitoꝝ. latitu
dinis ad ambulacrum. et ad introitum respiciens ad viam unius.
et hostia eorum ad aquilonem. ubi erant gazophylacia in
superioribus humiliora. quia sub porticibus que

erilis eminebant. deiferon⁹ dem eius edificii structe
ga erāt. et erant. tria duplicia ābulatoria. siē erant colūpne
ātrior. xpfta enim ebant de interiorib⁹ dom ad exte
ri ambitū. i. a peribolus exteriorē scām. grazophylacia. q̄ e
rant ī ma. atrio exteriori. i. ātē grazophylā longitudo e
ius. i. ambitus. q. longitudo erat grazophylacior. atrii
exteriorīs. i. ambitus. longitudo. ām facie templi. e. ā
bitus. et erat sub hāc grazophylacia hec. ītroitus. aditus. ēē.
ī gredientium seu dentrio exteriori. ī. introitus. aditus pe
ribolat⁹. q. erat extra mūrū orientalē ī facie edificij sequentis. et
erant ānē edificiū grazophylacia. una ānē facie eoz. alia
ta silitudine mē grazophylacior. q̄ erāt ī vna quilonis.
Scām longitudine mē eorū sic. ī latitudo eoz. et ōēs ī ordine
silitudine mēbroz eoz. scām ho⁹ grazophylacior. q̄ erant
ī una respicēte ad orientē. hostiū ingrediēte. q̄ una erat
ānē ue stibulū sequentis. qui⁹ orientalem ī gredientib⁹.
Et dixit adme. Grazophylacia aquilonis. grazophylacia au
tē q̄ sunt ānē edificiū sequentis. hī sūt grazophylacia sacē
quib⁹ uestiūtur sacerdotes. qui appropinquāt ad dñm. in
sācām. Ibi ponēt sācā sācōz. oblationes et ppecato. et pde
licto. locus ē sanctus ē. cum ānē ī gressi fuerint sacerdotes. nō
egredientur de sācā matrīū exterius. ī ibi reponent uestī
menta sua ī quib⁹ mīstrant. quia sācā sūt. uestiēt̄ alijs
uestimentis. et sic procedēt ad plm. Cūq; explesti mīstriū dom⁹
ī teriorē. eduxit me ī viam portē q̄ respiciebat ad viā ori
entalem. et mīsit me ī locum extra mūrū. Mensus ē autē
ē orientalem ventū. calamo mensure quingentos cala
mos in calamo mēsure ī circuitū. Et mīsit me ad viā
lonem. quingentos calamos. ī calamo mēsure per gyrum.
et ad ventū australē mīsit me et ē quingentos calamos. ī ca
mo mēsure ī circuitū. Et ad ventū occidentalē mīsit me ē quin
gentos calamos ī calamo mēsure. p. mī. uersus mīsit me ī lo
cum. Omnib⁹ ēē undiq; ī circuitū. longitudine quingentor⁹
cubitor⁹. et latitudine quingentor⁹ cubitor⁹. diuidēt inter
sanctū. et immundū locū.

Et duxit me ad portā q̄ respiciebat ad viā orientalē. et ec
ce gloria dei israel ingrediebatur viā orientalē. Et vox
erat ī aq̄ vocī aquarū multarū. et terra splēdebat a maie
state eius. Et vidi visionem secūm speciē q̄ videram ut
mīt ut dissiperet ciuitatē. et species secūm. sicut visionē
quā vidi ad fluuiū chobar. Et cecidi super facē meā. et in
troitus dñi ingressus est templū. viā porte q̄ respiciebat
ad orientem. Et eleuauit me spūs. et introduxit me ī atriū
interius. ecce repleta erat gla dñi domus.

Et audiui loquentem adme de domo. Et vir qui stabat juxta
me. dixit adme. fili hōis locus solii mei. et locus uestigii
pedum meoz. ubi habitabo ī medio filioz israel in eternum.
Et non polluet ultra domus israel nomen sācū meū. ipī et
reges eoz. ī fornicationib⁹ suis. et ruinis regū suoz. ī
excelsis. qui fabricati sunt ī. in stipite uxta limen meum.
et postes suos uxta postes meos. et murus erat inter me
et eos. Et polluebant nomen sācū meū abominationib⁹ su
is quas fecerunt. propt quō consūpsi eos in ira mea. Nūc ē
repellant prostitutionem suā et ruinas regū suoz. a
me. et habitabo ī medio eoz semper.

Tu aūt fili hōis ostende domui israel templū. et cōfundātur
ab iniquitatib⁹ suis. et metiantur fabricā. et erubescāt ex
omnib⁹ que fecerunt. figuram domus et fabricē eius. exi
tus et introitus. et omnem descriptionem eius. et omnes legitimas
eius. et omnem formā eius. et omnes legēs eius ostende
de eis. Et scribes in oculis eoz. ut custodiant omnes descrip
tiones eius. et faciant eas. ista ē lex domus in
ūmitate montis. Omnis finis eius in circuitu eius sācōz sācō
rum. ecce ista ē lex domus. Iste aūt ritus altaris in cubito ueteri
simo. cubitus habebat cubitū et palmū. Sinus eius erat cu
bitus et cubitus in latitudine. et crepido eius ad labiū
eius in circuitu palmus unus. Et hec erat basis altaris.
Et desuper ārē usq; ad crepidinem nouissimam duo cu
biti. et latitudo cubiti unius. Et a crepidine minori usq;
ad crepidinem maiorem. iiii. cubiti. et latitudo unius cubi
ti. ipse aūt ariel quatuor cubitor⁹. et ariel usq; ad cor
nua quatuor cubitor⁹. et ariel. vii. cubitor⁹ ī longitudi
ne. et. vii. cubitos latitudinis. quadrangulatū equila
teri⁹. Et crepido. xviii. cubitor⁹ longitudinis. per
iii. latitudinis in quattuor angulis eius. Et cornua ī
mo eius de medio cubiti. et latitudo eius cubiti. et gradus
gradū eius ad orientem.

Et dixit adme. Fili hōis. hec dicit dñs deus. hec sunt ritus al
taris. ī qua cūq; die fuerint fabricati. ut offerantur sup
illud holocaustū. et effundat sanguis. Et dabis sacerdotib⁹
leuitis qui sunt de semine sadoch qui accedūt adme ait
dñs deus. ut offerāt mihi uitulū de armento ppecato. et iuuenc
de sanguine eius. ponesq; super quattuor cornua eius. et
super quattuor angulos crepidinis. et super corona ī circuitu.
et mundabis illud. et expiabis. Et tolles uitulū qui oblatus
fuit ppecato. cōburetq; illū ī loco domus extra sanctū
ī. Indie sabb offeres ircū expiatū. ī maculatū ppecato.
et expiabunt altare. sicē expiauerit ī uitulo. cum q̄ ob
plueris expiare illud. offeres uitulū de armento ī mun
dationē. et arietem de grege ī immaculatū. et offeres eos ī con
spectu dñi. et mittent super eos sacerdotes sal. et offerent
eos in holocaustū dño. Septē diebus facies hircū ppecato
cotidie. et uitulū de armento. et arietem de gregib⁹ immacula
tos offerent. Septē diebus expiabūt altare. et mundabūt
altare. et mundabūt illud. et plebūt manū eius. et
explebūt. vii. diebus. et die. viii. et deinceps faciēt sacerdotes
sup altare holocaustū tuū. et pacifica tua. et placebit
eis dicit dñs deus.

Et reuertit me ad viā portē sanctuarij exterioris. q̄ respiciebat ad
orientem. et erat clausa. et dixit dñs adme. porta hec clausa
erit. non aperiet. et vir non transibit per eam. quia dñs deus isr
ingressus est per eā. et erit clausa ppter principē. princeps ipse
sedebit ī ea. ut comedat panem coram dño. viā uestibuli
porte ingredietur. et viā eius egredietur. et adduxit me per
viam portē aquilonis contra aspectum domus. et vidi. et ecce re
pleuit gla dñi domū dñi. et cecidi facie mea.

Et dixit adme dñs. fili hōis pone cor tuū rude et oculos tuos.
et auribus tuis audi. omnia q̄ ego loquor adte. de omnib⁹ iusti
tijs domus dñi. et de omnib⁹ legib⁹ eius. et pones cor
tuū ī introitū templi. ī omnes egressus sanctuarij. et dices ad exsu
lem. ad te domū israel. hec dicit dñs deus. Sufficiat uobis om
nes scelera uestra domus israel. eo q̄ induxistis filios alienos incircū
cisos corde. et incircūcisos carne ut essent ī sanctuario meo. et pro
fanarent domū meā. et offerretis panes meos. adipem et sangui
nem. et dissolueret pactū meū omnib⁹ scelerib⁹ uestris. et
nō custodistis precepta sanctuarij mei. et posuistis custodes obser
uationū mearū ī sanctuario meo uobismetipsis.
Hec dicit dñs deus. omnis alienigena. incircūcisus corde. et incircūcisus
carne nō ingredietur sanctuarium meum. omnis filius alienus qui
est ī medio filioz israel. Sed et leuite qui longe recesserūt ame
ab errore filioz israel. et erraverūt ame post idola sua. et por
taverunt iniquitatē suā. et erūt ī sanctuario meo cō
stituti. et ianitores portarū domus. et ministri domus. ipsi im
molabūt holocaustū et victimas populi. ipsi stabūt ī conspectu
eoz. ut ministrent eis. propterea q̄ ministraverūt illis ī conspec
tu idolorum suoz. et facti sunt domui israel in offendiculū ini
quitatis. idcirco leuauī manū meā super eos dicit dñs deus.
et portauerūt iniquitatē suā. et sicut peccauerūt adme. ut
non sacerdotio fungātur mihi. neq; accedāt ad omne sanctuarium
meum. iuxta sancta sanctorum. et portabūt confusionē suā. et scelera
sua q̄ fecerūt. et dabo eos ianitores domus in omni ministerio eius. et
in omnibus que fient ī ea.
Sacerdotes aūt et leuite. filii sadoch. qui custodierūt cerimo
nias sanctuarij mei. cū errarent filii israel ame. ipsi accedēt
adme. ut ministrent mihi. et stabunt ī conspectu meo ut of
ferant mihi adipē et sanguinem ait dñs deus. ipsi ingredie
tur sanctuarium meum. et ipsi accedēt ad mensam meam ut ministrent
mihi. et custodiāt cerimonias meas.
Cumq; ingredientur portas atrii interioris. uestibus lineis induē
tur. nec ascendet super eos quicquā laneum. quādiu ministra
verint ī portis atrij interioris. ī tectis domus intrinsecus lineas
habebunt uestes. et non accingentur ī sudore. Cūq; egredientur atriū exte
rius. ad populum. exuent se uestimentis suis ī quib⁹ ministra
uerūt. et ponent ea ī gazophylacio sanctuarij. et uestient
se uestimentis aliis. ne quid sanctificabit populum ī uestibus suis.
Caput aūt suum nō radent. nec comā nutrient. sed tondē
tes attondent capita sua. Et vinū nō bibet omnis sacerdos

quando ingressurus est atriū interi9. & viduā & repudiatā
nō accipient uxores. s; virgines de semine domus isrl.
S; & viduā q fuerit vidua a sacerdote accipient. & ppłm
meū docebunt quid sit int sc̄m & pollutū. & int mundū
& inmundum. ostendent eis. & cū fuerit
controversia. stabunt in iudiciis meis. & iudicabunt leges
meas. & precepta mea in omnib; sollēpnitatib; meis custo
dient. & sabbata mea sc̄ificabunt.
Et ad mortuū hominē nō ingredietur ne polluatur. nisi ad
patrem & matrem & filium & filiam & fratrē & sororē que
alterū virū non habuit. in quib; contaminabitur. & post
quam fuerit emundatus. vii. dies enumerabuntur ei. Et
in die introitus sui in sc̄uarium ad atriū interius ut ministret
michi in sc̄uario meo. offeret pro peccato suo ait dn̄s ds.
Non erit aūt eis hereditas. ego aūt hereditas eorū. & possessionē
non eis dabitis in isrł. ego enim possessio eorū. Victimā et
pro peccato & pro delicto ipsi comedent. & omne votū in isrł ip
sorum erit. Et primitiva omnium primogenitorum. et
omnia libamenta ex omnib; que offeruntur sacerdotū erunt. Et
primitiva ciborum vestrorum dabitis sacerdoti. ut reponat bene
dictionem domui sue. Omne morticinū & captū a bestiis
de avib; & pecorib; nō comedent sacerdotes.

.xlv.
Cumq; ceperitis terrā dividere sorte. separate pri
mitias dn̄o sc̄ificatū de terra longitudine. xxv. milia. &
latitudinem. x. milia. Sc̄ificatū erit in omni termino ei9
per circuitū. Et erit ex omni parte sc̄ificatū. quingentos per quin
gentos quadrifariam per circuitū. et quingentos cubi
tos in suburbana eius per gyrū. Et a mensura ista mensurabis
longitudinem. xxv. milium & latitudinem. x. milium.
et in ipso erit templum. sc̄mq; sc̄orum. Sc̄ificatum de terra e
rit sacerdotib; ministris sc̄uarii. qui accedunt ad ministe
rium domini. & erit eis locus in domos & in sc̄uariū sc̄ita
tis. Viginti aūt. v. milia longitudinis. & x. milia latitu
dinis erunt levitis qui ministrant domui. ipsi possidebūt
xx. gazophylatia. & possessionem civitatis dabitis. quin
que milia latitudinis. & longitudinis xxv. milia. Secdm
separationē sc̄uarii omni domui isrł. Principi quoq; hinc &
inde in separatione sc̄uarii et in possessionem civitatis. contra faci
em separationis sc̄uarii. & contra faciem possessionis urbis.
a latere maris usq; ad mare. & a latere orientis usq; ad
orientem. Longitudinem aūt iuxta unā quāq; partiū a
termino occidentali usq; ad terminū orientalem. De terra
erit ei possessio in isrł. & nō depopulabuntur ultra principes po
pulum meum. Sed terram dabunt domui isrł. secdm tribus
eorum.
Hec dicit dn̄s deus. Sufficiat vobis principes isrł iniqui
tates & rapinas intermittite. & iudiciū & iusticiā facite.
Separate confinia vestra a pplo meo ait dn̄s deus. Statera iusta
& ephi iustū & bathus iustus erit vobis. Ephi & bathus
equalia & unius mensure erunt. ut capiant decimam par
tem chori bathus. & decimā partē chori ephi. iuxta
mensurā chori erit equa libratio eorū. Siclus aūt
xx. obolos habet. porro. xx. sicli & xxv. sicli & xv. sicli mnā
faciunt.
Et hec sunt primicie quas tolletis. Sextā partem ephi de
choro frumenti. & sextam partē ephi de choro ordei. Mensurā
quoq; olei. bathus olei decima pars chori est. & x. bati
chorum faciunt. quia x. bati implent chorum. Et arietē unū de
grege ducentorū de his que nutriunt isrł in sacrificiū & holo
caustū. & in pacifica ad expiandū pro eis. ait dn̄s deus. Omnis
ppls terre tenebitur primitiis his principi isrł. Et super principē
erunt holocausta & sacrificia & libamina in sollēpnitati
b; & kl̄is & in sabbatis & in universis sollēpnitatib; domus is
rł. Ipse faciet pro peccato sacrificiū. & holocaustū. & pacifica
ad expiandū pro domo isrł.
Hec dicit dn̄s deus. In primo mense una mensis sumes vitulū
de armento immaculatum. & expiabis sc̄uarium. Et tollet sa
cerdos de sanguine qđ erit pro peccato. & ponet in postib; domus
& in quattuor angulis crepidinis altaris. & in postib; por
te atrii interioris. Et sic facies in septima mensis. pro omnio quo
que qui ignoravit. & errore deceptus est. & expiabis pro do
mo.
In primo mense. xiiii. die mensis erit vobis pasche sollēpni
tas. vii. dieb; azima comedentur. Et faciet princeps in die
illa pro se. & pro universo pplo terre. vitulū pro peccato. & in vii. di
erum sollēpnitate faciet holocaustū dn̄o. vii. vitu
los. & vii. arietes immaculatos cotidie. vii. dieb; & pro
peccato hyrcū caprarū cotidie p sacrificiū. Et ephi per
vitulū. & ephi per arietē faciet. & olei hin per singla e
phi. In vii. mense. xv. die mensis in sollēpnitate faciet sicut
dicta sunt per vii. dies tam pro peccato. quā pro holocausto. & in
sacrificio & in oleo.

.xlvi.
Hec dicit dn̄s deus. Porta atrii interioris que respicit ad o
rientem. erit clausa. vi. dieb; in quib; opus fit. die aūt
sabbati aperietur. Sed & in die kalendarum aperietur.
et intrabit princeps per viam vestibuli porte deforis.
& stabit in limine porte. & facient sacerdotes holocau
stū eius. & pacifica eius. & adorabit super limē porte. & egre
dietur. porta aūt nō claudetur usq; ad vesperū. Et a
dorabit pplus terre ad hostiū porte illius in sabbatis & in ka
lendis corā dn̄o. Holocaustū aūt hoc offeret princeps co
ram dn̄o in die sabbati. sex agnos immaculatos. & a
rietem immaculatū. & sacrificium ephi per arietem. In
agnis aūt sacrificiū qđ dederit manus eius. & olei hin per
singla ephi. In die aūt kalendarū vitulū de armento im
maculatū offeret. & sex agni et aries immaculati erunt. & ephi
per vitulū. ephi quoq; per arietem faciet sacrificiū. De agnis
aūt sicut invenerit manus eius. & olei hin per singla ephi.
Cumq; ingressurus est princeps per viam vestibuli porte ingredia
tur. & per eandem viam exeat. Et cū intrabit pplus terre in
conspectu domini in sollēpnitatib;. qui ingreditur portā aq
lonis ut adoret. egrediatur per viam porte meridia
ne. Porro qui ingreditur per viam porte meridiane e
grediatur per viam porte aquilonis. Non revertatur
per viam porte per quam ingressus est. sed econtra regione illius
egredietur. Princeps aūt in medio eorū. cum ingre
dientib; ingredietur. & cū egredientib; egredietur. Et i
n nundinis & in sollēpnitatib; erit sacrificiū ephi per vitulū.
& ephi per arietem. De agnis aūt erit sacrificium sicut inve
nerit manus eius. & olei hin per singula ephi.
Cum aūt fecerit princeps spontaneū holocaustū aut
pacifica voluntaria dn̄o. aperietur ei porta que respicit
ad orientem. & faciet holocaustum suū & pacifica sua.
sicut fieri solet in die sabbati. Et egredietur. & claudetur
porta postq̄ exierit. Et agnū eiusdem anni immacula
tū faciet holocaustū cotidie dn̄o. Semper mane
faciet illud. & sacrificiū faciet super eo mane mane. sextam
partem ephi. & de oleo tertiam partē hin. ut misceatur
simile sacrificiū dn̄o legitimū iuge. atq; perpetuū fa
ciet agnū & sacrificium & oleum mane mane holocaustum sempi
ternum.
Hec dicit dn̄s ds. Si dederit princeps donū alicui de filiis
suis. hereditas eius filiorū suorū erit. possidebunt eam he
reditarie. Si aūt dederit legatū de hereditate sua uni ser
vorū suorū. erit illius usq; ad annum remissionis. & re
vertetur ad principē. hereditas aūt eius filiis eius erit. Et non accipiet
princeps de hereditate ppli per violentiam & de possessione eorū.
Sed de possessione sua hereditatem dabit filiis suis. ut non dis
pergatur populus meus unusquisq; a possessione sua.
Et introduxit me per ingressum qui erat ex latere porte
in gazophilatia sc̄uarii. ad sacerdotes que respiciebant ad aq
lonem. & erat ibi locus vergens ad occidentem. Et dixit ad
me. Iste est locus ubi coquent sacerdotes pro delicto & pro peccato. ubi
coquent sacrificiū. ut non efferant in atrium exterius. & sc̄i
ficetur pplus.
Et eduxit me in atrium exterius. et circūduxit me per
quattuor angulos atrii. et ecce atriolum erat in an
gulo atrii. atriola singla per angulos atrii. In quattuor angulis atrii atriola
disposita. xl. cubitorum per longum. & xxx. per latum. Mensu
re unius. iiii. erant. & paries per circuitum ambiens
quattuor atriola. & culine fabricate erant subter p
orticus per gyrum. Et dixit ad me. Hec est domus culinarum. in
qua coquent ministri domus domini victimas ppli.

.xlvii.
Et convertit me ad portam domus. et ecce aque egrediebantur
subter limen domus ad orientem. Facies enim domus res
piciebat ad orientem. Aque aūt descendebant in latus templi

et duxit me ꝙq̃ porte aquilonis. et ꝛ̃uerterunt me ad uiam fores porte exteriorꝫ uie q̃ respiciebat orientē. et ecce ag̃ri erat ibi. et dixit mihi. Hic egredientur ure orientem. qui cū portauerint simile suū in manu sua. et mille cubitos. et transduxit me per aquā. et fuit aqua ad talos. et rursum ꝙq̃ mille. et fuit mille. et transduxit me per aquam. et fuit aqua ad genua. et rursum mille. et transduxit me per aquā. et fuit aqua ad renes. et rursum mille. et erat torrens quē nō poterā pertransire. quia inundauerant aq̃e. natatilis aq̃a. torrens. qui nō potest pertransiri. et dixit mihi. Putasti fili hominis. et duxit me. et reduxit me ad ripā torrentis. cū aut̃ reuertereris. ecce ad ripā torrentis ligna multa nimis ex utraq; parte. et dixit mihi. Aq̃e istę que egrediuntur ad tumulos istos orientales. et descendunt ad planā deserti. intrabunt mare et eximentur. et sanabuntur aque. et omnis anima uiuens quę serpit. quocūq; uenerit torrens uiuet. et erunt pisces multi satis. postquā uenerint illuc aq̃e istę. et curabuntur et uiuent omnia ad quę uenerit torrens uiuere. et stabunt piscatores sup̃ eū ab engaddi usq; ad engallim. siccetos ad generationē erit. piscium sues erunt pisces eorum. et ad paludes eius. sue paludes marit magni. multitudinis nimie. in totum. aut̃ ex. ut restituantur. non sanabuntur. quia dabuntur ad salsuginem. sed torrentes orientur in terris eius et ex una quq; parte. omne lignum pomiferum ascendet fructus eius. non defluet folium eius. et non deficiet fructus eius. per singulos menses afferet primitiua. quia aq̃e eius de sanctuario egrediuntur. erunt fructus eius in escam. et folia eius ad medicinā sanitatis gentium.

Hec dicit dominus deus. hic est finis unicuiq; possessionis in terra tribubus istis. iuxta duodecim partes. quia ioseph duplex funiculus hereditatis. possidebitis autem eam singulus quisq; ut frater eius. super quā levauit manū meam. ut daret patribus uestris. et cadet terra hęc uobis in possessionem. hic erit finis terre. ab plaga septentrionali. ex latere montis magni uia hethalon. usq; ad introitum emath. ascendentibus ad eam. hazenan. finis damasci. et contra septentrionalem. ex parte emath. erunt ei latera. a latere orientali. inter auranitim. et damascum. et inter galaad. et terram israel. iordanis dividet terminos ad mare orientale. metietis quoq; plagam orientalem. plaga autem australis meridiana. a thamar. usq; ad aquas iurgii cadesi. torrens usq; ad mare magnum. plaga australis ad meridiem. et plaga maritima magnum. a regione donec ueniatis contra emath. hęc est plaga maris. et dividetis eam in hereditate uobis. et adventis quas acciperunt aduersi. qui generauerint filios inmedio uestri. et erunt uobis sicut indigene inter filios israel. vobiscum dividet possessionem inmedio tribuum israel. in tribu autem quacūq; fuerit aduena. ibi dabitis possessionem. ait dominus deus.

Hec sunt nomina tribuum a finibus aquilonis. iuxta uiam hethalon. pergentibus emath. atque enon. finibus damasci ad aquilonem. iuxta finem hamath. erunt ei plaga orientalis. inter auranitim. et damascum. et galaad. et terram israel. iordanis dividet terminos ad mare orientale. metietis quoq; plagam orientalem. plaga autem australis meridiana. a thamar. usq; ad aquas iurgii cadesi. torrens usq; ad mare magnum. et plaga maritima magnum. a regione donec ueniatis contra emath. hęc est plaga maris. et dividetis eam in hereditate uobis. et adventis quas acciperunt aduersi. qui generauerint filios inmedio uestri. et erunt uobis sicut indigene inter filios israel. vobiscum dividet possessionem inmedio tribuum israel. in tribu autem quacūq; fuerit aduena. ibi dabitis possessionem. ait dominus deus.

Hec sunt nomina tribuum a finibus aquilonis. iuxta uiam hethalon. pergentibus emath. atque enon. finibus damasci. ad aquilonem. iuxta finem hamath. erunt ei plaga orientalis. inter auranitim. et damascum. et galaad. et terram israel. iordanis dividet terminos ad mare orientale. metietis quoq; plagam orientalem. plaga autem australis meridiana. a thamar. usq; ad aquas iurgii cadesi. torrens usq; ad mare magnum. et plaga maritima magnum. a regione donec ueniatis contra emath. hęc est plaga maris. et dividetis eam in hereditate uobis. et adventis quas acciperunt aduersi. qui generauerint filios inmedio uestri. et erunt uobis sicut indigene inter filios israel. vobiscum dividet possessionem inmedio tribuum israel. in tribu autem quacūq; fuerit aduena. ibi dabitis possessionem. ait dominus deus.

Hec sunt nomina tribuum a finibus aquilonis. iuxta uiam hethalon. pergentibus emath. atque enon. finibus damasci. ad aquilonem. iuxta finem hamath. erunt ei plaga orientalis. inter auranitim. et damascum. et galaad. et terram israel. iordanis dividet terminos ad mare orientale. metietis quoq; plagam orientalem. plaga autem australis meridiana. a thamar. usq; ad aquas iurgii cadesi. torrens usq; ad mare magnum. et plaga maritima magnum. a regione donec ueniatis contra emath. hęc est plaga maris. et dividetis eam in hereditate uobis. et adventis quas acciperunt aduersi. qui generauerint filios inmedio uestri. et erunt uobis sicut indigene inter filios israel. vobiscum dividet possessionem inmedio tribuum israel. in tribu autem quacūq; fuerit aduena. ibi dabitis possessionem. ait dominus deus.

Hec sunt nomina tribuum a finibus aquilonis. iuxta uiam hethalon. pergentibus emath. atque enon. finibus damasci. ad aquilonem. iuxta finem hamath. erunt ei plaga orientalis. inter auranitim. et damascum. et galaad. et terram israel. iordanis dividet terminos ad mare orientale. metietis quoq; plagam orientalem. plaga autem australis meridiana. a thamar. usq; ad aquas iurgii cadesi. torrens usq; ad mare magnum. et plaga maritima magnum. a regione donec ueniatis contra emath. hęc est plaga maris. et dividetis eam in hereditate uobis. et adventis quas acciperunt aduersi. qui generauerint filios inmedio uestri. et erunt uobis sicut indigene inter filios israel. vobiscum dividet possessionem inmedio tribuum israel. in tribu autem quacūq; fuerit aduena. ibi dabitis possessionem. ait dominus deus.

Hec sunt nomina tribuum a finibus aquilonis. iuxta uiam hethalon. pergentibus emath. atque enon. finibus damasci. ad aquilonem. iuxta finem hamath. erunt ei plaga orientalis. inter auranitim. et damascum. et galaad. et terram israel. iordanis dividet terminos ad mare orientale. metietis quoq; plagam orientalem. plaga autem australis meridiana. a thamar. usq; ad aquas iurgii cadesi. torrens usq; ad mare magnum. et plaga maritima magnum. a regione donec ueniatis contra emath. hęc est plaga maris. et dividetis eam in hereditate uobis. et adventis quas acciperunt aduersi. qui generauerint filios inmedio uestri. et erunt uobis sicut indigene inter filios israel. vobiscum dividet possessionem inmedio tribuum israel. in tribu autem quacūq; fuerit aduena. ibi dabitis possessionem. ait dominus deus.

Hec sunt nomina tribuum a finibus aquilonis. iuxta uiam hethalon. pergentibus emath. atque enon. finibus damasci. ad aquilonem. iuxta finem hamath. erunt ei plaga orientalis. inter auranitim. et damascum. et galaad. et terram israel. iordanis dividet terminos ad mare orientale. metietis quoq; plagam orientalem. plaga autem australis meridiana. a thamar. usq; ad aquas iurgii cadesi. torrens usq; ad mare magnum. et plaga maritima magnum. a regione donec ueniatis contra emath. hęc est plaga maris. et dividetis eam in hereditate uobis. et adventis quas acciperunt aduersi. qui generauerint filios inmedio uestri. et erunt uobis sicut indigene inter filios israel. vobiscum dividet possessionem inmedio tribuum israel. in tribu autem quacūq; fuerit aduena. ibi dabitis possessionem. ait dominus deus.

timus. qua in toto orbe dispersi sunt. uerū tñ post eas
tiguātes sibi eē nos. ne in deteriorē apud ēgyptios magnā
parē uoluminis detrūcisse. Audiui ego ipam de peceptri
bi tudoxeū sirsume aeridoret ystoriam. Sagreco nescio quo.
eam dēsse ēē ofictā. illud opponere. q origini quaq; africe
oppsunt. etimologias nrās. Anotoy. eyyoy eyicey. He
anotoy tuyxy tuyicey. dogreco sermone defenderet. cui
ut sibi nos intelligentiam hanc nūq possumus dare. aut uer
bigtū die. mus. Barbaros hilice cōtinuo dixisse. eū ulco
peteri. ralem esse. in lentē dīmunt. angelū dñi. uel i
lente ipsū. aut lentes. i. fleybil ducētis. admonē. Sue a
liud quid ad ortū nois. q uenies. deinde oni furtiue eq
tibi puerū cauillabatur. ut sermone extraheret in cendium me
tri uoluerēt. et porde adlauē dei elemēta oīa pnocerēt. q
ut q; mutatum diuinet; a ptimonio nr in diuinū. l' dr ēē
interpretū offa pigs. l' Decerdotū belis machmas ge pphi
dū magis pyrudēta sollertissimi. quā pphāu spū ē ipe
tra. eū uenā dabyloē uenisse ad eos de chaldea. trahi
disse. sed ut certū fieret. ipse ait. ego uidi. et ecce ecclm
do uetery testamēto quēquā sēm gnāu uolatile corpore. t
ipsū eo ore tātū. tertiū ipsum transisse. cui eū quidā enī
tes ymnulū adlaūdū. trechiele. adduxisse in medium.
ridere eū de chaldeis. i iudeam fuisse trāslatū. deridere hoīē.
terisso uolumi[illegible] demonstrauit. ezechielem i ipsū fuis
se trāsmissū. denīq; zaylin [illegible]. indicare. ut eruditū in
tū. qui legē alebrei didicisti. nō furtiue aut falsum affirma
re. scripturā i gr̄ore. si dixisse. siue i gr̄ore siue extra
corpus nescio. ds sat. hēc t talia argumēta. ex scriptis
mulier ecclē fabulas arguebat. Super quare lectorē lar
gius rogari debere in hac [illegible]. illud ammonendo nō hēi dam
helem unū ex pphīs. apud hebreos. sed inter hos. q hagiographa ap
pellantur. inter quos quidem partes cōis scripturā alteri
dividitur. Ilegem. i. pphās. hagiographa. i. m. v. t. vin.
t. xii. libros. de quo non ē huius ēpīs disserere. Quae aut
ecclie pphā i noē ubi hunc porphyrius obiciat. testes
sē methodius. eusebius. apolinaris. qui multis uersibus
multis etiā uelamē respondēre. nescio an carnalis lectio
ri sancti facerint. Vñ obsecro uos omnia t eruditionē tū
dantes. me addiscipulū petas. ut quādiu mihi corpusculum est
scribam. ad gr̄am uobis. imile ecclie. dignū posterit. p
sentū quippe iudicium nō sancti mouent. qui mutuā q
artē. aut amore tabuntur. aut odio.

Incipit liber Danielis prophete.

In anno tertio regni ioachim regis iuda. uenit nabuchodonosor rex
babilonis. et obsedit eā. et tradidit dñs in manu eius
ioachim regē iuda. et partem uasoꝝ domus dei. et asportā
uit ea in terrā sennaar in domū dei sui. et uasa intulit in domū
thesauri dei sui.

Et ait rex aspenaz principi eunuchoꝝ suoꝝ. ut introduce
ret de filiis israhel. et de semine regio et tyrannoꝝ pueros in
quibus nulla esset macula. decoros forma. et eruditos omni sapi
entia. cautos scientia et doctos disciplina. et qui possent stare in
palatio regis. ut docēret eos litteras et linguā chaldeoꝝ. et
cōstituit eis rex annonā per singulos dies de cibis suis. et de vi
no unde bibebat ipse. ut enutriti tribus annis. postea starent
in cōspectu regis. fuerunt ergo inter eos de filiis iuda. danihel.
ananias. misahel. azarias. et impositum est eis a principe eunu
chorū nomina. daniheli. baltassar. ananie. sidrach. misahel.
misach. azarie. abdenago. ppositus aut daniheli in eor
de suo. ne polluerētur de mensa regis. neq; de uino potus
eius. et rogauit eunuchorum principē ne contaminaretur. de
dit aut ds daniheli gratiam et misericordiā in cōspectu pri
cipis eunuchorū. et ait principes eunuchorū ad danihelem.
timeo ego dominū meū regē. qui cōstituit uobis cibū et

potū. qui si uiderit uultus uestros macilentiores pueris ad simi
les uobis coetaneis. condemnabitis capud meum regi. Et dixit dan
hel ad malasar quem cōstituerat princeps eunuchorū sup
eos. temptā. obsecro seruos tuos diebus decem. et det nobis de
olus ad uescendū. et aqua ad bibendū. tunc appareant in conspectu
tuo facies nostre. et facies puerorū qui uescuntur cibo regio. et
sicut uideris facies tuas. et facies puerorum qui uescuntur cibo regio.
fac cum seruis tuis. Et audiuit eos hanc rem. et tentauit eos decem
diebus. Et post decem dies apparuerunt pulchriores. et corpulentiores
pre cunctis pueris qui uescebantur cibo regio. Igitur mala
sar tollebat cibaria. et uinum quod potare debebant. et dabat eis legumina. Puerisq; hic
dedit ds scientiam et disciplinā in omni libro et sapi
entia. daniheli aut intelligentiā omnium uisionum et somniorum. Locutusq; est dñs
dixit rex ut introducerent eos. introduxerunt ergo eos coram eo. et uidebat
Locutusq; est dñs ad eos. et non inuenti sunt ex omnibus
hebreis daniel. ananias. misahel. et azarias. et steterunt coram rege. Et omnem sermonem sapientie. et
disciplinē. quem requirebat ab eis rex. inuenit decuplum super
cunctos magos et exorcistas qui erant in uniuerso regno eius. Fuit autem daniheli usq;
ad annum primum cyri regis.

Anno secundo regni sui uidit nabuchodonosor somnium. et
conturbatus est spūs eius. et sermo fugit ab eo. Iussitq;
rex ut conuocarentur arioch magistri malefici. chaldei
ut indicarent regi somnia sua. qui cum uenissent. steterunt
coram rege. Et dixit ad eos rex. Vidi somnium cui
gnoui quod inderim. ut dormirē. chaldei regi syriace. Rex
in eternū uiue. dic somnium seruis tuis. et interpretationem eius
indicabimus. Et respondens rex ait chaldeis. Sermo recessit
a me. si indicueritis somnium. et interpretationem eius. ybitis
domus uestre publicabuntur. Si autem somnium et interpretationem eius
narraueritis mihi. dona et munera et honorem multum ac
cipietis a me. Somnium ergo dicite mihi. et interpretationem eius indicate
mihi. Respondēre secundo. et dixerunt. Rex somnium dicat seruis
suis. et interpretationem eius indicabimus. Respondit rex et ait. certe
noui quia tempus redimitis. scientes quoniam recessit sermo a me.
Si ergo somnium nō indicaueritis mihi. una est de uobis sententia
interpretationē quoque fallaci. et deceptione plenā apparare
stis. ut loquamini mihi donec tempus pereat. Somnium ergo
dicite mihi. ut sciā quia interpretationem eius indicatis mihi.
Respondēre chaldei coram rege. et dixerunt. Non est homo
terrā. qui sermonem tuum rex possit adimplere. sed neque re
gum quisquā magnus et potens. uerbum huiusmodi
sciscitabitur. ab omni mago et chaldeo. Sermo enim quē
tu rex requiris. grauis est. nec reperietur qui indicet illud
coram rege. nisi dii. quorum non est conuersatio cum hominibus.
Quo audito rex furore et ira magna iussit ut perirent
omnes sapientes babilonis. Et egressa sententia sapientes
interficiebantur. quesierunt et daniheli. et sociis eius ut perirent.
tunc daniheli requisiuit decreto. et qui sua sententia
principe militie regis. qui egressus fuerat ad interfi
endos sapientes babilonis. Et intellexit eū qui a rege
accepta potestate. quā ob rem sermonem rudem ei fecit a facie
regis cur egressa.

Daniel

Cum ergo regem indicasset. ariochq; daniheli ingressus regem
rogauit ut ipse daret sibi. ad solutionem indicandi regi.
Et ingressus est daniheli domū suā. ananie quoq; misahel. et
azarie socios suos indicauit negotium. ut rogarent ab eo
de ista super sententia. ut non perirent daniheli et sociis eius
cum ceteris sapientibus babilonis.

Tunc daniheli in uisione nocturna mysterium reuelatum est. Da
niheli benedixit deo celi. et locutus est. Sit nomen dñi benedictū
a seculo usq; in seculum. quia sapia et fortitudo eius sunt. Ipse
mutat tempora et tempus. transfert regna et constituit. dat
sapiam sapientibus. et scientiam intelligentibus disciplinā. Ipse re
uelat profunda et abscondita. et nouit in tenebris cōstituta et
lux cum eo est. Tibi deus patrum meorum confitebor et laudo.
quia sapientiā et fortitudinem dedisti mihi. et nunc ostendisti mi
hi quecunque rogauimus te. quia sermonem regis apertum nobis
fecisti. Propterea daniheli ingressus ad arioch quem constituerat
rex ut perderet sapientes babilonis. sic pergens dixit ei. Sapientes babilonis ne perdas. introduc
me coram rege. et solutionem regi narrabo. Et
arioch festinus. introduxit daniheli ad regem. et dixit
ei. Inuenimus hominem de filiis transmigrationis iude. qui
solutionem regi annuntiet. Respondit rex et dixit daniheli
nomen eius baltassar. numquid uere potes indicare mihi

Hic et locum de Expositione huius libri

sõpnũ q̃ undi t mẽpretationẽ edẽr videns damb
el corã rege am. Confitenũ q̃ rex i terrogauit sapientẽ ũn
agi tanoꝝ. t aruspices nequeunt i dicere regi. sic ẽ
ia tũ reuelans mysteria q̃ ventura sunt tibi rex nabuch
dono sor. q̃ uentura sunt nouissimis tẽpib. Sõpnium tu
ũ t uisiones capitis tui sup lectũ tuo hmõi sunt modi sunt.

Tu rex cogitare cepisti i stratu tuo quid ẽr futurũ post h.
t q̃ reuelat mysteria. ostendit tibi q̃ uentura sunt. ne
quaq̃ non i sapia q̃ est i me plusquam ceteris uiuentib⁹
accũbũ hoc reuelatũ est. sed ut mysteria manifesta fie
ret regi. et cogitationes cordis tui scirel.

de statua

Tu rex uidebas. et ecce q̃si statua una grandis. Statua illa
magna. t statura sublimis stabat contra te. t aspectus eius
erat horribilis. huius statue caput de auro optimo erat.
pectus aũt. t brachia de argẽto. uenter aũt et femora ex
ere. tybie aũ ferree. pedũ q̃dã pars erat ferrea. q̃dã ficilis.

lapis

Videbas itaq; donec abscissus ẽ lapis de monte sine manib⁹. et per
cussit statuã in pedib⁹ eius ferreis. t ficilibus. et comminuit eos.
tũc cõtrita sunt pariter ferrũ. testa. es. argẽtũ. aurũ. et ve
nerũt sicut palee de area estiue. et rapuit eos uentus. nullus
q; locus inuentus est eis. lapis aũt qui percusserat statuã
factus ẽ mons magnus. t repleuit uniuersam terrã. hoc
sõpnium. Interpretationem eius dicemus coram te rex.
tu rex regũ es. t deus celi regnũ. t fortitudinẽ. t imperiũ. et
gloriã dedit tibi. et omnia q̃ habitant filii hominũ. t bestias
agri uolucres celi dedit i manu tua. et subdidit omnia tibi. tu es
ergo caput aureum. t post te surget regnũ alium minus te. et regnũ tertium æreũ. q̃ imperabit uni
uerse terre. et regnũ quartum erit ualidum ferreũ. quomodo
ferrũ cõminuit et domat omnia. sic cõminuet omnia hec et conteret.
porro quia uidisti pedũ digitos. partẽ testee figuli. et par
tem ferreã. regnũ diuisum erit. et de plantario fer
ri orietur. sed q̃ uidisti ferrũ mixtũ testee ex luto. hoc
genus pedũ ex parte ferreum. et ex parte fictilem. ex parte
regnum erit solidum. et ex parte mixtum. quia q̃ aũt uidisti
ferrũ mixtũ mixtũ testee ex luto. cõmiscebũtur quidẽ
humano semine. sed non adherebit sibi quemadmodum ferrũ non po
test misceri testee. In diebus aũt regnorum illorum suscitabit deus
celi regnũ q̃ in eternũ non dissipabit. et regnũ eius cuilibet
tem non tradetur. cõminuet aũt et cõsumet uniuersa
regna hec. et ipsum stabit in eternũ. Secundũ q̃ uidisti q̃ de mõ
te abscissus ẽ lapis sine manib⁹. et comminuit testã. et ferrũ
es. argẽtũ. et aurũ. deus magnus ostendit regi q̃ uentu
ra sint futura. et certa sunt somnium. et fidelis interpretatio eius.

Tunc rex nabuchodonosor corruit in faciem suam. et adorauit
dem adorauit. et hostias incensum precepit ut sacrificarent
ei. dixitq; rex ad daniel. Vere deus uester deus deorum
est. et dominus regum. et revelans mysteria. quia potuisti hoc
mysterium reuelare.

nabuchodonosor rex fecit statuã aureã. altitudinis cubitorum. lx. et latitudinis cubitorum sex. et statuit eã
contra paſagium regionis babilonis. misitq; nabuchodonosor rex ut
congregarentur satrape magistratus et iudices. duces.
tyranni. et prefecti. omnesq; principes regionum. ut cõuenirent
ad dedicationẽ statue quã erexerat nabuchodonosor
rex. Tũc cõgregati sũt satrape magistratus et iudices. duces
et tyranni. et potentes q̃q; erant in potestatibus cõstituti. cun
ctiq; principes regionum ut cõuenirent ad dedicationẽ sta
tue quã erexerat nabuchodonosor. Stabantq; aũt i cons
pectu statue quã posuerat nabuchodonosor rex. et præ
clamabat valenter. Vobis dicitur populis tribubus et linguis. in
hora qua audieritis sonitum tube. fistule. et cithare. sam
buce. psalterii et symphonie. et omnium generũ musicorum
cadetis et adoratis statuã auream quã cõstituit nabuchodo
nosor rex. Siquis aũt nõ prostratus adoauerit. eadem
hora mittetur i fornacem ignis ardentis. Post hec igitur cum
audissent omnes populi sonitum tube. fistule. cithare. psal
terii. et symphonie. omnium generum musicorum. cadentes omnes po
puli tribus et lingue. adorauerunt statuã auream quã constituerat

nabuchodonosor rex. et statim in hora illa accedentes uiri
chaldei. accusauerunt iudeos. dixerũtq; nabuchodonosor re
gi. Rex in eternũ uive. tu rex posuisti decretũ ut omnis hõ quan
dicumque audisset sonitum tube. fistule. cithare. sambuce. psalterii. et
symphonie. et omnium generum musicorum. prostratus adoraret
et statuam auream. Siquis aũt nõ prostratus adoauerit. mit
tatur i fornacem ignis ardentis. Sunt ergo uiri iudei qui
constituti sũt opera regionis babilonie. sidrach. misach. et
abdenago. Viri tibi contẽnentes rex decretũ tuũ. deos tuos
nõ colunt. et statuã auream quã erexisti nõ adorant.

Time nabuchodonosor rex furore et ira iussit adduci
adduci sunt coram rege. sidrach. misach. et abdenago. qui cõtinuo ad
ducti sunt coram rege. pronunciauitq; nabuchodonosor
sor. vere aut est. Vere ne sidrach. misach. et abdenago. de
meos nõ colunt. et statuã auream quã erexi non adorant. et
nũc ergo si estis parati quandocunq; horam audieritis sonitũ
tube. fistule. cithare. sambuce. et psalterii. et symphonie.
omnisq; generis musicorum. prostrati uos et adorate statuã
auream quã feci. quod si non adoraueritis. eadem hora mittemini
i fornacem ignis ardentis. et quis est deus qui eri
piat uos de manibus meis.

Respondentes sidrach. misach. et abdenago. dixerũt regi
nabuchodonosor. Non oportet nos de hac re respondere
tibi. Est enim deus noster quem colimus. potest eripere nos de camino
ignis ardentis. et de manibus tuis eripiet. Quod si non
fuerit. notũ tibi sit rex. quia deos tuos non colimus. et statuam
auream quã erexisti non adorabimus.

Tunc nabuchodonosor repletus est furore. et aspectus fi
guræ illius immutatus est. super sidrach. misach. et abdena go
præcepit ut fornax succenderetur. fornax aũt succensa est septu
plũ quã succendi debuerat. et uiris fortissimis de exercitu suo iussit
ut ligatis pedibus sidrach. misach. et abdenago. mitterẽt
eos in fornacem ignis ardentis. et cõfestim uiri illi.
uincti cũ braccis. et sarabaris. et reliquis uestibus.
missi sunt in medium fornacis ignis ardentis. Nã et regis
urgebat. fornax aũt succensa erat nimis. porro
uiros illos qui miserant sidrach. misach. et abdenago. i fornacem
ignis ferunt flammæ ignis. Viri aũt hii. s. sidrach. misach.
et abdenago. ceciderũt in medio camini ignis ardentis.
colligati.

Tunc admirabili uoce exultantes benedicebant deum. et
et ymnizabant i medio flãme. laudantes deũ et benedicen
tes dominũ. Stans aũt azarias orauit sic. et aperiens os su
um in medio ignis ait. Benedictus es domine deus patrum nostro
rum. et laudabilis et gloriosum nomen tuum in seculis. quia iustus es in om
nibus que fecisti nobis. et omnia opera tua uera. et recte uie
recte. tua iudicia tua uera. Iudicia enim uera fecisti inyun
cta q̃ induxisti super nos. et super ciuitatem sanctam patrum
nostrorum ierusalem. quia in ueritate et iudicio induxisti omnia hec pro
peccatis nostris. Peccauimus enim et iniq; egimus recedentes a te.
delinquimus in omnibus. et precepta tua non audiuimus. nec
obseruauimus. nec fecimus sicut precepisti nobis ut bene
ne nobis eẽt. Omnia ergo que induxisti super nos. et
omnia que fecisti nobis in uero iudicio fecisti. et tradidisti nos
in manibus inimicorum iniquorum et pessimorum preuaricato
ribus. regi iniusto et pessimo ultra omnem terram. Et nunc
non possumus aperire os. confusio et opprobrium facti sumus
seruis tuis. et his qui colunt te. Ne dissipes nos propter
nomen tuum. et ne irrites pactum tuum. Neque auferas
misericordiam tuam a nobis. propter abrahã dilectum tuum. et
ysaac filium tuum. et israel sanctum tuum. quibus locutus es pollicẽs quod
multiplicares semen eorum sicut stellas celi. et sicut arenam que est in lit
tore maris. quia imminuti sumus plusquam omnes gentes. et sumus
humiles in uniuersa terra hodie. propter peccata nostra. Non est
in tempore hoc princeps et propheta et dux. neque holocaustum. neque sacri
ficium. neque oblatio. neque incensum. neque locus primitias coram
te. ut possimus inuenire misericordiam. Sed in animo contri
to. et spiritu humilitatis suscipiamur. sicut in holocaustis arietum et taurorum. et
sicut in milibus agnorum pinguium. sic fiat sacrificium nostrum
coram te hodie. ut placeant tibi. quia non
est confusio confidentibus in te. Et nunc sequimur te in toto corde
nostro. timemus te. et quærimus faciem tuam. ne confundas nos
sed fac nobiscum iuxta mansuetudinem tuam. et secundum multitudi
nem misericordie tue. Eripe nos in mirabilibus tuis. et da
gloriam nomini tuo. et confundantur omnes qui ostẽ

dunt servis tuis mala. confundantur in omni potentia tua et robur eorum conteratur. et sciant quia tu dominus deus solus et gloriosus super orbem terrarum.

Et non cessabant qui miserant eos ministri regis succendere fornacem naphta et stuppa et pice et malleolis. et effundebatur flamma super fornacem cubitis xlix. et erupit et incendit quos repperit iuxta fornacem de Chaldeis.

Angelus autem domini descendit cum Azaria et sociis eius in fornacem. et excussit flammam ignis de fornace et fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem et non tetigit eos omnino ignis neque contristavit nec quicquam molestie intulit. Tunc hi tres quasi ex uno ore laudabant et glorificabant et benedicebant deum in fornace dicentes.

Benedictus es domine deus patrum nostrorum et laudabilis et super exaltatus in secula. Et benedictum nomen glorie tue quod est sanctum et laudabile et super exaltatum in omnibus seculis. Benedictus es in templo sancto glorie tue et super laudabilis et super gloriosus in secula. Benedictus es in throno regni tui et super laudabilis et super exaltatus in secula. Benedictus es qui intueris abyssos et sedes super cherubin et laudabilis et super exaltatus in secula. Benedictus es in firmamento celi et laudabilis et gloriosus in secula.

Benedicite omnia opera domini domino. laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite angeli domini domino laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite celi domino. laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite aque omnes que super celos sunt domino laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite omnes virtutes domini domino. laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite sol et luna domino. laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite stelle celi domino. laudate et super eum in secula. Benedicite omnis imber et ros domino. laudate et superexaltate eum in secula. Benedicite omnes spiritus domino. lau. et superexaltate eum in secula. Benedicite ignis et estus domino. lau. et s. e. e. in s. Benedicite frigus et estas domino. lau. et s. e. e. i. s. Benedicite rores et pruina domino. lau. et s. e. e. in secula. Benedicite gelu et frigus domino. lau. et s. e. e. in s. Benedicite glacies et nives domino. lau. et s. e. e. i. s. Benedicite noctes et dies domino. l. et s. e. e. in secula. Benedicite lux et tenebre domino. lau. et super e. e. in s. Benedicite fulgura et nubes domino. laudate et super e. e. in s. Benedicat terra domino lau. et super e. eum in se. Benedicite montes et colles domino. laudate et super e. eum in secula. Benedicite universa germinantia in terra domino. laudate et super ex. e. in secula. Benedicite fontes domino. lau. et super e. e. in s. Benedicite maria et flumina domino. lau. et super e. e. in secula. Benedicite cete et omnia que moventur in aquis domino. lau. et s. e. e. in s. Benedicite omnes volucres celi domino. lau. et super ex. eum in secula. Benedicite omnes bestie et pecora domino. laudate et super ex. eum in secula. Benedicite filii hominum domino. lau. et super ex. eum in secula. Benedicat Israel domino lau. et super ex. e. in secula. Benedicite sacerdotes domini domino. lau. et super e. e. in secula. Benedicite servi domini domino. lau. et super e. e. in secula. Benedicite spiritus et anime iustorum domino. lau. et super ex. eum in secula. Benedicite sancti et humiles corde domino. l. et super ex. eum in secula. Benedicite Anania Azaria Misahel domino. l. et super ex. e. in secula. quia eruit nos de inferno. et salvos fecit de manu mortis. et liberavit de medio ardentis flamme. et de medio ignis eruit nos. Confitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Benedicite omnes religiosi domino deo deorum. laudate et confitemini ei. quia in omnia secula misericordia eius. Hucusque in hebreo non habentur et que posuimus de Theodotionis editione translata sunt.

Tunc Nabuchodonosor rex obstupuit. et surrexit propere et ait optimatibus suis. Nonne tres viros misimus in medio ignis compeditos? Qui respondentes dixerunt regi. Vere rex. Et ait. Ecce ego video viros quattuor solutos et ambulantes in medio ignis. et nichil corruptionis in eis est. et species quarti est similis quasi filio dei. Tunc accessit Nabuchodonosor ad hostium fornacis ignis ardentis et ait. Sidrach Misac et Abdenago servi dei excelsi. egredimini et venite. Statimque egressi sunt Sidrach Misach et Abdenago de medio ignis. Et congregati satrape et magistratus et iudices et potentes regis. contemplabantur viros illos. quoniam nichil potestatis habuisset ignis in corporibus eorum. et capillus capitis eorum non esset adustus. et sarabalia eorum non fuissent inmutata. et odor ignis non transisset per eos. Et erumpens Nabuchodonosor ait. Benedictus deus eorum Sidrach videlicet Misach et Abdenago qui misit angelum suum et eruit servos suos. qui crediderunt in eo. et verbum regis inmutaverunt. et tradiderunt corpora sua ne servirent et ne adorarent omnem deum excepto deo suo. A me ergo positum est hoc decretum. ut omnis populus tribus et lingue quecumque locuta fuerit blasphemiam contra deum Sidrach Misach et Abdenago. dispereant. et domus eius vastetur. Neque enim est deus alius qui possit ita salvare. Tunc rex promovit Sidrach Misac et Abdenago in provincia Babylonis.

IIII.

Nabuchodonosor rex omnibus populis gentibus et tribubus et linguis. que habitant in universa terra. pax vobis multiplicetur. Signa et mirabilia fecit apud me deus excelsus. Placuit ergo michi predicare signa eius quia magna sunt et mirabilia eius quia fortia. et regnum eius regnum sempiternum. et potestas eius in generationem et generationem.

Ego Nabuchodonosor quietus eram in domo mea et florens in palatio meo. Somnium vidi quod perterruit me. et cogitationes mee in strato meo. et visiones capitis mei conturbaverunt me. Et per me propositum est decretum. ut introducerentur in conspectu meo cuncti sapientes Babylonis. et ut solutionem somnii indicarent michi. Tunc ingrediebantur arioli. magi Chaldei. et aruspices et somnium narravi in conspectu eorum. et solutionem eius non indicaverunt michi. donec collega ingressus est in conspectu meo Daniel. cuius nomen Baltasar secundum nomen dei mei. qui habet spiritum deorum sanctorum in semetipso. et somnium coram eo locutus sum. Baltasar princeps ariolorum. quia ego scio quod spiritum deorum sanctorum habes in te. et omne sacramentum non est impossibile tibi. visiones somniorum meorum quas vidi et solutionem eorum narra. Visio capitis mei in cubili meo. Videbam et ecce arbor in medio terre. et altitudo eius nimia. Magna arbor et fortis. et proceritas eius contingens celum. Aspectus illius erat usque ad terminos universe terre. Folia eius pulcherrima. et fructus eius nimius. et esca universorum in ea. Subter eam habitabant animalia et bestie. et in ramis eius conversabantur volucres celi. et ex ea vescebatur omnis caro. Videbam in visione capitis mei super stratum meum. et ecce vigil et sanctus de celo descendit. et clamavit fortiter et ait. Succidite arborem. et precidite ramos eius. et excutite folia eius et dispergite fructus eius. fugiant bestie que subter eam sunt. et volucres de ramis eius. Verumtamen germen radicum eius in terra sinite. et alligetur vinculo ferreo et ereo in herbis que foris sunt. et rore celi tinguatur. et cum feris sit pars eius in herba terre. Cor eius ab humano commutetur. et cor fere detur ei. et vii tempora mutentur super eum. In sententia vigilum decretum est. et sermo sanctorum. et petitio donec cognoscant viventes. quoniam dominatur excelsus in regno hominum. et cuicumque voluerit dabit illud. et humillimum hominem constituet super eum. Hoc somnium vidi ego Nabuchodonosor rex. Tu ergo Baltasar interpretationem narra festinus. quia omnes sapientes regni mei non queunt solutionem edicere michi. Tu autem potes. quia spiritus deorum sanctorum in te est. Tunc Daniel cuius nomen Balthasar cepit intra semetipsum tacitus cogitare quasi hora una. et cogitationes eius conturbabant eum. Respondens autem rex ait. Balthasar somnium et interpretatio eius non conturbent te. Respondit Balthasar et dixit. Domine mi somnium his qui te oderunt. et interpretatio eius hostibus tuis sit. Arborem quam vidisti sublimem atque robustam cuius altitudo pertingit ad celum. et aspectus illius in omnem terram. et rami eius pulcherrimi. et fructus eius nimius. et esca omnium in ea. Subter eam habitantes bestie agri. et in ramis eius commorantes aves celi. Tu es rex qui magnificatus es et invaluisti. et magnitudo tua crevit. et pervenit usque ad celum. et potestas tua in terminos universe terre. Quod autem vidit rex vigilem et sanctum de celo descendere et dicere. Succidite arborem. et dissipate illam. attamen germen radicum eius in terra dimittite. et vinciatur ferro et ere in herbis foris. et rore celi conspergatur. et cum feris sit pabulum eius. donec vii tempora commutentur super eum. Hec est interpretatio sententie altissimi que pervenit super dominum meum regem. Eicient te ab hominibus. et cum bestiis ferisque erit habitatio tua. et fenum ut bos comedes et rore celi infunderis. vii quoque tempora mutabuntur super te. donec scias quod dominetur excelsus in regno hominum. et cuicumque voluerit det illud. Quod autem precepit ut relinqueretur germen radicum eius. id est arboris. regnum tuum tibi manebit. postquam cognoveris potestatem esse celestem. Quam ob rem rex consilium meum placeat tibi. et peccata tua elemosinis redime. et iniquitates tuas misericordiis pauperum. forsitan ignoscet delictis tuis.

Omnia hec venerunt super Nabuchodonosor regem. Post finem mensium xii in aula Babylonis deambulabat. Responditque rex et ait. Nonne hec est Babylon magna quam ego edificavi

[illegible] melancolia [illegible] Nabuchodonosor [illegible] vii annos [illegible]

melancolia [illegible]

aũ leonũ ꝛ pcuit. Appropinquãsq; iacu. danihel dñ uocẽ lacrimabili ꝛ clamauit. ꝛ adhuc ille erat eũ. danihel serue dei uiuẽtis. deus tuus cui seruis semper. putasne ualuit te liberare a leombis. Ꝛ dixit danihel regi. rex in eternũ uiue. deus meus misit angelũ suũ. et cõclusit ora leonum. et nõ nocuerũt mihi. quoniam coram illo iustitia inuenta ē in me. sed et coram te rex delictũ nõ feci. tunc rex ualde contristatus est super eũ. ꝛ iussit danihelem poni ꝛ educi de lacu. eductusq; ē danihel de lacu. et omnis aleso lesio non erat inuenta in eo. quia credidit deo suo. Iussit autem rex. ꝛ adducti sunt uiri illi qui accusauerant danihelem. ꝛ iacti sunt in lacum leonũ. ipsi. ꝛ filii ꝛ uxores eorum. Ꝛ nõ peruenerunt ad pauimentũ lacus. donec arriperent eos leones. ꝛ omnia ossa eorum comminuerunt. tũc darius scripsit uniuersis populis. tribubus. ꝛ linguis habitantibus in uniuersa terra. pax uobis multiplicetur. a me constitutũ ē decretũ. ut in omni regno regni mei tremiscant. et paueant deũ danihelis. ipse ē enim deus uiuens. et firmus in seculum. ꝛ regnũ eius nõ dissipabitur. ꝛ potestas eius usq; in finem erit. ipse liberator et saluator. faciens signa et mirabilia in celo ꝛ in terra. qui liberauit danihelem de lacu leonũ. Porro danihel prosperatus est in regno darii. ꝛ in regno cyri persarum. ꝛ

Anno primo baltasar regis babylonis danihel sompnium uidit. Visio autem capitis eius in cubili suo. ꝛ sompnium scribens ordine sermone cõprehendit. summatim quoq; per singula locutus est. Videbã in uisione mea noctis. ecce quatuor uenti celi pugnabant in mari magno. Ꝛ quatuor bestie grandes ascendebant de mari diuise inter se. Prima sicut leena. ꝛ alas habebat sicut aquile. Aspiciebã donec euulse sunt ale eius. ꝛ sublata ē de terra. ꝛ super pedes sicut homo stetit. ꝛ cor hominis datum est ei. Et ecce bestia alia similis ursо. ꝛ pars una erecta erat. ꝛ tres ordines erant in ore eius. ꝛ dentes eius. Ꝛ sic dicebant ei. Surge comede carnes plurimas. Post hoc aspiciebã. et ecce alia sicut pardus. ꝛ alas habebat. quasi ales auis. ꝛ quatuor capita erant in bestia. ꝛ potestas. Post hoc aspiciebã in uisione noctis. ꝛ ecce bestia quarta terribilis. ꝛ horrenda. ꝛ fortis nimis. ꝛ dentes ferreos habebat magnos. comedens. ꝛ comminuens. et reliqua pedibus suis conculcans. ipsa uidelicet bestia differebat ualde ab omnibus bestiis que ante eam erant. ꝛ habebat cornua decem. Cornua. Ecce cornu aliud paruulum ortum ē de medio eorum. ꝛ tria de cornibus primis euulsa sunt a facie eius. Et ecce oculi sicut oculi hominis erant in cornu illo. ꝛ os loquens grandia. Aspiciebã donec throni positi sunt. ꝛ antiquus dierũ sedit. Vestimentum eius sicut nix candidum. ꝛ capillus capitis eius sicut lana munda. Thronus eius flamme ignis. rote eius ignis accensus. Fluuius ignis rapidus egrediebatur a facie eius. Milia milium ministrabant ei. ꝛ decies centena milia assistebant ei. Iudicium sedit. ꝛ libri aperti sunt. Aspiciebã propter uocem sermonum grandium. quos cornu illud loquebatur. et uidi quia occisa fuit bestia. ꝛ perisse corpus eius. ꝛ traditum ē ad amburendum igni. aliarum quoq; bestiarum ablata ē potestas. et tempus uite constitutum est eis usq; ad horam ꝛ tempus.

Aspiciebã ergo in uisione noctis. Ecce cum nubibus celi quasi filius hominis ueniebat. ꝛ usq; ad antiquum dierum peruenit. ꝛ coram eo obtulerunt eum. Et dedit ei potestatem. ꝛ honorem. ꝛ regnum. Et omnes populi tribus ꝛ linguę ipsi seruient. potestas eius potestas eterna. quę non auferetur. ꝛ regnum eius quod non corrumpetur. Horruit spiritus meus ego danihel. et terruerunt me. Accessi ad unum de astantibus. ueritatem sciscitans ab eo de cunctis his. quę dixit mihi interpretationem uerborum ostendit mihi. Hę bestie magne quatuor. quatuor regna sunt. quę consurgent de terra. Suscipient autem regnum sancti dei altissimi. ꝛ obtinebunt regnum usq; in seculum. ꝛ in seculum seculorum.

Post hoc uolui diligenter discere de bestia quarta. quę erat dissimilis ualde ab omnibus. ꝛ horribilis nimis. dentes ferreos habens. et ungues eneos. comedebat. ꝛ comminuebat. reliqua pedibus suis conculcabat. ꝛ de cornibus. x. quę habebat in capite. ꝛ de alio quod ortum fuerat. ante quod ceciderant tria cornua. ꝛ de cornu illo quod habebat oculos. ꝛ os loquens grandia. ꝛ maius erat ceteris. Aspiciebam. ꝛ ecce cornu illud faciebat bellum aduersus sanctos. ꝛ preualebat eis. donec uenit antiquus dierum. ꝛ iudicium dedit sanctis excelsi. Et tempus regnum optinuerunt sancti altissimi. bestia. ꝛ ita. regnum quartum erit in terra. quod maius erit omnibus regnis et deuorabit uniuersam terram. ꝛ conculcabit ac comminuet eam. Cornua. X. reges erunt. ꝛ alius consurget post eos. ꝛ ipse potentior erit prioribus. ꝛ tres reges humiliabit. ꝛ sermones contra excelsum loquetur. ꝛ cogitabit quod possit mutare tempora ac leges. ꝛ tradentur in manu eius usq; ad tempus ꝛ tempora ac dimidium temporis. Et iudicium sedebit. ut auferatur potestas eius. conterendo. et disperdendo usq; in finem. Regnum autem ꝛ potestatem. magnitudinemq; regni quę est sub omni celo. dabitur populo sanctorum altissimi. cuius regnum sempiternum est. et omnes reges seruient et obedient ei. Hucusq; finis uerbi. Ego danihel multum cogitationibus meis conturbabar. et facies mea mutata ē in me. uerbum autem in corde meo seruabam.

Anno tertio regni baltasar regis apparuit michi ego danihel post id quod uideram in principio. uidi in uisione mea. cum essem in susis castro. quod in helam ammane. Vidi autem in uisione mea. et super portam ulai. eleuaui oculos meos. ꝛ uidi. ecce aries unus stabat ante paludem. habens cornua excelsa. unum excelsius altero. atque succrescens. postrema uidi arietem cornibus ventilantem. contra occidentem. contra aquilonem. et contra meridiem. ꝛ omnes bestie non poterant resistere ei. neque liberare de manibus eius sed ex uoluntate sua ꝛ magnificatus ē. Ego autem intelligebã. Ecce hircus caprarum ueniebat ab occidente. super faciem totius terre. nec tangebat humum. Porro hircus caprarum habebat cornu insigne inter oculos suos. Et uenit usq; ad arietem illum cornutum. quem uideram stantem ante portam. ꝛ cucurrit ad eum in furore fortitudinis sue. Et uidi eum appropinquantem arieti. et furore succensum aduersus eum percussit arietem. ꝛ comminuit duo cornua eius. ꝛ non potuit aries resistere ei. Cumq; eum misisset in terram conculcauit. ꝛ nemo quod liberare arietem de manu eius. hircus autem caprarum magnificatus est nimis. Cumq; esset in fortitudine sua. confractum est cornu magnum. ꝛ orta sunt cornua quattuor sub illo pro quattuor uentis celi. De uno autem ex eis egressum est cornu unum modicum. ꝛ factum est grande ad meridiem. et ad orientem. et ad fortitudinem terre magnificatum est usq; ad fortitudinem celi. deiectique sunt de fortitudine. ꝛ conculcauit eos. Usq; ad principem fortitudinis magnificatus est. ꝛ abstulit ab eo assiduum. et deiecit locum sanctificationis eius.

Robur autem datum est ei contra assiduum propter peccata. et proiecta est ueritas in terram. et faciet. et prosperabitur. et audiui unum sanctum. et dixit unus sanctorum nescio cui loquitur. usq; quo uisio assiduum. ꝛ peccatum desolationis. quę facta est. et sanctuarium. ꝛ fortitudo conculcabitur. et dixit. Vsq; ad uesperam et mane dies duo milia trecenti. ꝛ mundabit sanctuarium.

Factum est autem cum uiderem ego danihel uisionem. ꝛ quererem intellectum. ecce stetit coram facie mea quasi species uiri. et audiui uocem uiri inter ulai. et clamauit. ꝛ dixit. Gabriel fac intellectum uisionis huius. Et uenit. ꝛ stetit iuxta ubi ego stabam. Cumq; uenisset. pauens corrui in faciem meam. et dixit ad me. Intelligere fili hominis. quia in tempus finis plebs uisio. Et cum loqueretur ad me. collapsus sum pronus in terram. et tetigit me. ꝛ statuit me in gradu meo. dixitq; mihi. Ego ostendã tibi quę futura sunt in nouissimo maledictionis. quia habet tempus finem suum. Aries quem uidisti habere cornua. rex medorum ē atque persarum. Porro hircus caprarum. rex grecie ē. Cornu autem grande quod erat inter oculos eius. ipse ē rex primus. Quod autem fracto illo. surrexerunt quattuor pro illo. quattuor reges de eius gente consurgent. sed non in fortitudine eius. Et post regnum eorum cum creuerint iniquitates. surget rex impudens facie. ꝛ intelligens propositiones. ꝛ roborabit fortitudo eius. sed non in uirtute sua. ꝛ supra quã credi potest. uniuersa uastabit. ꝛ prosperabit. ꝛ faciet. ꝛ interficiet robustos. ꝛ populum sanctorum secundum uoluntatem suam. et dirigetur dolus in manu eius. et cor suum magnificabit. et in copia rerum omnium occidet plurimos. contra principem principum consurget. ꝛ sine manu conteretur. Et uisio uespere ꝛ mane. quę dicta est. uera ē. tu ergo signa uisionem. quia post multos dies erit. Ego danihel langui. ꝛ egrotaui diebus plurimis. Cumq; surrexissem. faciebã opera regis. stupebã ad uisionem. ꝛ non erat qui interpretaretur.

Anno primo darii filii assueri de semine medorum. qui impauit super regnum chaldeorum. anno primo regni eius. Ego danihel intellexi in libris numerum annorum. de quo factus est sermo domini ad hieremiã prophetam. ut compleantur desolationes hierusalem. lxx.

ōnō ysaie filio
danie.

ammā ꝓsum fiagem meam. addnīm deū meū tuū ne
desperem. Iecunctis diecret anere. tomu. addominū deum
meū. ꝛ eſſe ſtuſſum rogo. Obſecro dñe deus magne ⁊ ter
ribilis. cuſtodiens ꝓtium ⁊ mīam diligentibꝫ te. ⁊ cuſto
dientibꝫ mandata tua. peccauimus ⁊ iniquitate fecimus.
impie geſſimus ⁊ receſſimus. declinauimus a mādatis tuis.
ac iudiciis. non obediuimꝰ ſeruis tuis ꝓphīs. qui locuti ſūt
in nōie tuo regibꝰ nīris. ꝓncipibꝰ nīris patribꝰ. oībꝫ ꝓplo
re. ad vos dñe iuſtitia nobis. nūr confuſio faciei. ſicē hodie ui
ro iuda. habitatoribꝰ hierl. ⁊ oīi iſrl. hiſ ⁊ illis ꝙ ſunt. et
hiſ qui ꝓcul ſunt in uniuerſis. ad quas eieciſti eos ꝓpter impietates
eorū in quibꝰ peccauerunt mihi dñe. nobis cōfuſio facie
ꝛ regibꝰ nīris. ꝓncipibꝰ nīris. patribꝰ nīris qui peccauerūt
tibi. aūr dño deo nō. ꝓpitiatio. ⁊ miā. quia receſſimus. nec
audiuimus uocem dñi nī. ut ābularemus in lege eius.
quā ꝓpoſuit nobis ꝙ ſeruos ſuos ꝓphas. ad oēs iuſtificatio
nes ſuas legē nr̄. declinauerūt ne audirent uocem tuā.
⁊ ſtillauit ſuper nos maledictio ⁊ detestatio ꝙ ſcripta eſt in lib
moyſi ſeruos dei quia peccauimus ei. Et ſtatuit ſermones ſuos
quos locutus eſt ſuper nos. ⁊ ſuper ꝓncipes nīros qui
iudicauerunt nos. ut ſuper inducerent in nos malū mag
nū. quale nō quod factum eſt ſub omni celo. ſcōm q ſtū eſt ī ierl. ſic
tū ē in. ſ. moyſi. Omne malū hoc uenit ſuper nos. ⁊ nō
rogauimus faciē tuā dñe deus nr̄. ut reuerteremur ab mi
quitatibꝰ nīris. ⁊ cogitaremus ueritatē tuā. ⁊ uigilauit do
minus ſup malitiā. ⁊ adduxit eā ſup nos. quia iuſtus dñs ē
in oībꝰ operibꝰ ſuis que fecit. nō audiuimus uocē eius. Et
nūc dñe deus nr̄ qui eduxiſti ꝓplm tuū de terra egyp
ti in manu forti. ⁊ feciſti tibi nomē ſcōm ſicut diem hāc. peccauī
mus. iniquitatē fecimus dñe in omnem iuſtitiam tuā.
auertatur obſecro ira tua. ⁊ furor tuus. a ciuitate tua hie
ruſalē. a monte ſcō tuo. ꝓpt peccata eōꝝ nīra. ⁊ iniquita
tes patrū nr̄oꝝ. ierl. ⁊ ꝓplus tuus in opꝓbriū ſunt. in
oībꝰ circuitū nr̄is. nūc ergo dñe deus nr̄ exaudi oratio
nem tuā. ⁊ ꝓces eius. ⁊ oſtende faciē tuam ſuper ſanctuariū
tuū q deſertū ē ꝓpt̄ temetipſū. inclina deus meus aurem
tuam. ⁊ audi. aperi oculos tuos. ⁊ uide deſolationem nr̄am. ⁊ ciui
tatē ſuper quā inuocatū eſt nomen tuū. Non enī in iuſti
ficationibꝰ nīris ꝓſternimus ꝓces ante faciē tuā. ſed in miſera
tionibꝰ tuis multis. Exaudi dñe. placare dñe. attende et
fac. ne moreris ꝓpter temetipſum deus meus. quia nomen
tuū inuocatū ē ſuper ciuitatē. ⁊ ſuper populū tuū
ꝓuocū tuū.

Adhuc lāſcente. ⁊ orante ē confitente peccata mea. ⁊ ꝓpec
cata ꝓpli mei iſrl. ⁊ ꝓſternente ē ꝓces meas ī cōſpectu dei mei.
ꝓ monte ſcō dei mei. adhuc me lāſcente in oratione. ecce
uir gabriel q̄ uiderā in uiſione ab initio. cito uolans
tetigit me ī tempore ſacrificij ueſpertini. docuitq; me. ⁊
locutus eſt mecū. ⁊ dixit. daniel. nūc ego egreſſus nū
ut docerē ⁊ intelligeres. ab exordio ꝓcum mādi egreſſus
ē ſmo. Ego aūr uenio ut indicē tibi. quia uir deſideriō
tū es. tuam aūr ꝛ ad dīne ſermonē. ⁊ intelligе uiſionem. Se
ptuaginta ebdomade abbreuiate ſūt ſuper ꝓpulū tu
um. ⁊ ſuper urbē ſcām tuā. ut cōſumetur ꝓuaricatio. ⁊ finē
accipiat peccatū. ⁊ deleatur iniquitas. ⁊ adducatur iu
ſtitia ſēpiterna. ī impleatur uiſio ⁊ ꝓphēta. ⁊ ungatur
ſanctus ſanctorum.

Scito ergo ⁊ animaduerte ab exitu ſermonis. ut iterū edificetur
hierl. uſq; ad ꝓncipem ducem. ebdomades. vii. ⁊ eb
domades duodecim erunt. ⁊ urbs iterū edificabit platea. ⁊ muri in
angustia temporum. Et poſt ebdomadas. lxii. occidetur
xp̄s. ⁊ nō erit eius ꝓpl̄s qui negaturus eſt. ⁊ ciuita
tem. ⁊ ſanctuariū diſſipabit ꝓplus cum duce uenturo. et
finis eius ſuccidet. poſt finē belli ſtatuta deſolatio. cō
firmabit aūr pactū multis ebdomada una. ⁊ dimidio
ebdomadis deficiet hoſtia ⁊ ſacrificiū. Et in templo erit
abhominatio deſolationis. uſq; ad cōſummationē ⁊ finē
ꝓſeuerabit deſolatio.

Anno tertio regni cyri regis perſarū uerbū reuelatū eſt da
nihelī cognomīno baltaſſar. ⁊ uerbū uerū. ⁊ fortitudo ma
gna. ⁊ intellexit ꝙ ſermonē. ⁊ intelligentia eſſet ei. et op
tulit ſe. ⁊ uidebā ille ego daniel. luctū trium ebdo
madarū diebus. panem delectabilem nō comedi. et

carnes ⁊ uinū nō intrauerūt in os meū. Sed nec unguento
unctus ſū. donec cōpleretur triū ebdomadū
dies. die aūt. xxiiii. quarta mēſis ꝓmi. eram iuxta
fluuium magnū qui eſt tigris. ⁊ leuaui oculos meos. ⁊ uidi. ⁊
ecce uir unus ueſtitus linea. ⁊ renes eius accincti auro
obrizo. ⁊ corpus eius ꝙaſi cryſolitus. ⁊ facies eius ueluti ſpē
fulguris. ⁊ oculi eius ut lāpades ardentes. et brachia eius ⁊ q̄
dorſum uſq; ad pedes ſpē ſerpentis. candidum. ⁊ uox ſermonū
eius ut uox multitudinis. Vidi aūr ego ſolus uiſionem.
porro uiri qui erāt mecū nō uiderunt. ſed terror nimius
ruit ſuper eos. ⁊ fugerūt latibulis abſcondendi. ego aūr relic
tus ſolus. uidi uiſionem ſublimē magnā. ⁊ nō remāſit in me
fortitudo. Sed ſpēs mea uersa eſt ꝓpter ꝓſtrē me. ⁊ nō
cōtinui. nec habui ī me quicquā uirtutis. Et audiui uocem ſer
monū eius. Et audiens uocē eius ī cōſternatus ſuper faciē
meā. ⁊ uultus meus erectus eſt ꝓ uoce manus tetigit
me. ⁊ erexit me ſuper genua mea. ⁊ ſuper artus ſolos ma
nuū mearū.

Et dixit. Adime. Danihel uir deſideriorū. Intelligе ea quę
loquor ad te. ⁊ ſta ī gradu tuo. nūc enī miſſus ſum ad te. Cūq; di
xiſſet mihi ſermonē iſtū ſteti tremēs. ⁊ dixit ad me. Noli timere dani. qr ex die ꝓ
quo ꝓpoſuiſti cor tuū. ad intelligendū ut te affligeres. tu
cōſpectui dei. exaudita ſunt uerba tua. ego uenio ꝓpter
ſermones tuos. ꝓnceps aūt regni ꝓſiē. reſtitit mi
hi. xxi. tunc die. Et ecce michahel unus de principibꝰ
primis. uenit ad adiutorium meū. ego remāſi ibi ī uictu
regis ꝓſiē. Venio aūt ut docerē te q̄ uētura ſunt ꝓplo tuo
nouiſſimis diebus. quia adhuc uiſio ī dies. Cūq; lāſcerer mi
hi huiuſcemodi ſermones. dejeci uultū meū ad terrā. ⁊ tace
bā. Et ecce q̄ ſimilis filiis hōis tetigit labia mea. Et aperi
ens os meū locutus ſum. ⁊ dixi. ad eum q̄ ſtabat coram me.
dīne mi in uiſione tua diſſoluti ſūt dolores mei. ⁊ nihil
mihi remanſit uirtutis. ⁊ quomodo potest ſeruus domini
mei. loqui cū dño meo. ego nūc. nihil enim ī me remanſit uir
tutis. q; ſaltem ſpiritus mihi intercludatur. Rurſus q̄ tetigit me
q̄ ſi uiſio hōis. confortauit me. dixitq; Noli timere uir de
ſideriorum pax tibi. cōfortare. reſto roboratus. cūq; lo
queretur mecū. confortatus dixi. loquatur dñe mi quia confortaſti me. Et
ait. quid uis. ne quid ſcias quare uenerim ad te. et nūc reuer
tar ut pugnem aduerſus ꝓncipem ꝓſiē. cū ergo egrede
rer. apparuit ꝓncipes grecorum uenientis. Verumtamen
annuntiabo tibi quę ꝓfixum ē ī ſcripturā ueritatis.
nemo adiutor meus ē mihi in his. nī michahel ꝓnceps
uester.

Ego aūr ab anno ꝓmo darii medi. ſtabā ut cōfortarem
roborarem. ⁊ nūc ueritatē annuntiabo tibi. Ecce adhuc
tres reges ſtabūt ī ꝓſidio. quartus ditabit opibus nimis ſu
ꝑ omnes. et cū inualuerit omnibus ſuis. ī citabit omnes aduer
ſus regnū grecie. Surget aūt rex fortis. ⁊ dominabit ꝓtestate
multa. ⁊ faciet q̄ placuerit ei. Et cū ſteterit. conteretur re
gnū eius. ⁊ diuidetur ī quattuor uentos celi. ſed nō ī poſteros
eius. neq; ſecundū potestatem eius qua dominatus ē. Lacerabit enim
regnum eius. ⁊ ne extra hos. ceteros uel. et cōfortabit rex
austri. ⁊ de ꝓncipibꝰ eius ꝓualebit ſuper eum. ⁊ dominabit domi
nē. multa enim dominatio eius. Et post annos amicitias iungent
trahentur. filia aūt regis austri uenient ad regem aquilonis.
facere amicitias. ⁊ non optinebit fortitudinem brachii
ſui. nec ſtabit ſemen eius. ⁊ tradetur ipsa. ⁊ qui adduxe
runt eā adoleſcentes eius. ⁊ qui cōfortabant eā ī tempori
bus. Et ſtabit de germine radicis eius ſurculus. ⁊ ueniet cū
exercitu. ⁊ ingredietur ꝓuincias regis aquilonis. ⁊ abutetur
eis. et roborabitur. ⁊ ſuper deos eorū ⁊ ſculptilia. ⁊ uа
ſa quoq; ꝓciosa argenti ⁊ auri captiua ducet in egyptum. ipse
ꝓualebit aduersus regem aquilonis. ⁊ ibit in regnum
regis austri. ⁊ reuertetur ad terrā ſuā. filii aūt eius ꝓuoca
buntur. congregabūt multitudinem exercituum plu
rimorum. Et ueniet ꝓpere. ⁊ inundans transibit. ⁊ reuertetur. ⁊ cō
mouebit rex dicetur eum robore eius. Et ꝓuocatus rex au
stri egredietur. ⁊ pugnabit aduersus regē aquilonis.
Et ꝓparabit multitudinem magnā. ⁊ dabit multitudo
in manu eius. ⁊ capiet multitudinem. ⁊ exaltabit cor
eius. ⁊ deiicet multa milia. ſed nō ꝓualebit. conuertet
enim rex aquilonis. ⁊ ꝓparabit multitudinem multo

maiorem quam prius et in fine temporum annorumque veniet properans cum exercitu magno et opibus nimiis. Et in temporibus illis multi consurgent adversus regem austri. Filii quoque prevaricatorum populi tui extollentur ut impleant visionem et corruent. Et veniet rex aquilonis et comportabit aggerem et capiet urbes munitissimas, et brachia austri non sustinebunt. Et consurgent electi eius ad resistendum, et non erit fortitudo. Et faciet veniens super eum iuxta placitum suum, et non erit qui stet contra faciem eius. Et stabit in terra inclita, et consumetur in manu eius. Et ponet faciem suam ut veniat ad tenendum universum regnum eius, et recta faciet cum eo, et filiam feminarum dabit ei ut evertat illud, et non stabit, nec illius erit. Et convertet faciem suam ad insulas et capiet multas, et cessare faciet principem opprobrii sui, et opprobrium eius convertetur in eum. Et convertet faciem suam ad imperium terre sue, et impinget et corruet et non invenietur. Et stabit in loco eius vilissimus et indignus decore regio, et in paucis diebus conteretur, non in furore nec in prelio. Et stabit in loco eius despectus, et non tribuetur ei honor regius. Et veniet clam et obtinebit regnum in fraudulentia. Et brachia pugnantis expugnabuntur a facie eius et conterentur, insuper et dux federis. Et post amicitias cum eo faciet dolum, et ascendet et superabit in modico populo. Et abundantes et uberes urbes ingredietur, et faciet que non fecerunt patres eius et patres patrum eius. Rapinas et predam et divitias eorum dissipabit, et contra firmissimas cogitationes inibit, et hoc usque ad tempus. Et concitabitur fortitudo eius et cor eius adversus regem austri in exercitu magno, et rex austri provocabitur ad bellum multis auxiliis et fortibus nimis, et non stabunt, quia inibunt adversus eum consilia. Et comedentes panem cum eo conterent illum, exercitusque eius opprimetur, et cadent interfecti plurimi. Duorum quoque regum cor erit ut malefaciant, et ad mensam unam mendacium loquentur, et non proficient, quia adhuc finis in aliud tempus. Et revertetur in terram suam cum opibus multis, et cor eius adversus testamentum sanctum, et faciet et revertetur in terram suam. Statuto tempore revertetur et veniet ad austrum, et non erit priori simile novissimum. Et venient super eum trieres et Romani, et percutietur et revertetur, et indignabitur contra testamentum sanctuarii, et faciet; reverteturque et cogitabit adversum eos qui dereliquerunt testamentum sanctuarii. Et brachia ex eo stabunt et polluent sanctuarium fortitudinis, et auferent iuge sacrificium, et dabunt abhominationem in desolationem. Et impii in testamentum simulabunt fraudulenter; populus autem sciens Deum suum obtinebit et faciet. Et docti in populo docebunt plurimos, et ruent in gladio et in flamma et in captivitate et in rapina dierum. Cumque corruerint, sublevabuntur auxilio parvulo, et applicabuntur eis plurimi fraudulenter. Et de eruditis ruent, ut conflentur et eligantur et dealbentur usque ad prefinitum tempus, quia adhuc aliud tempus erit. Et faciet iuxta voluntatem suam rex, et elevabitur et magnificabitur adversus omnem deum, et adversus Deum deorum loquetur magnifica, et dirigetur donec compleatur iracundia; perpetrata est quippe diffinitio. Et Deum patrum suorum non reputabit, et erit in concupiscentiis feminarum, nec quemquam deorum curabit, quia adversum universa consurget. Deum autem Maozim in loco suo venerabitur, et deum quem ignoraverunt patres eius colet auro et argento et lapide pretioso rebusque pretiosis. Et faciet ut muniat Maozim cum deo alieno quem cognovit, et multiplicabit gloriam, et dabit eis potestatem in multis, et terram dividet gratuito. Et in tempore prefinito preliabitur adversus eum rex austri, et quasi tempestas veniet contra illum rex aquilonis in curribus et in equitibus et in classe magna, et ingredietur terras et conteret et pertransiet. Et introibit in terram gloriosam, et multe corruent. He autem sole salvabuntur de manu eius: Edom et Moab et principium filiorum Ammon. Et mittet manum suam in terras, et terra Egypti non effugiet. Et dominabitur thesaurorum auri et argenti et in omnibus pretiosis Egypti; per Libyam quoque et Ethiopiam transibit. Et fama turbabit eum ab oriente et ab aquilone, et veniet in multitudine magna ut conterat et interficiat plurimos. Et figet tabernaculum suum Apedno inter maria super montem inclitum sanctum, et veniet usque ad summitatem eius, et nemo auxiliabitur ei.

XII In tempore autem illo consurget Michahel princeps magnus qui stat pro filiis populi tui, et veniet tempus quale non fuit ex eo quo gentes esse ceperunt usque ad tempus illud. Et in tempore illo salvabitur populus tuus omnis qui inventus fuerit scriptus in libro. Et multi de his qui dormiunt in terre pulvere evigilabunt, alii in vitam eternam et alii in opprobrium ut videant semper. Qui autem docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti, et qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas eternitates. Tu autem Danihel claude sermones et signa librum usque ad tempus statutum; pertransibunt plurimi et multiplex erit scientia. Et vidi ego Danihel, et ecce quasi alii duo stabant, unus hinc super ripam fluminis et alius inde ex altera ripa fluminis. Et dixi viro qui indutus erat lineis, qui stabat super aquas fluminis: Usque quo finis horum mirabilium? Et audivi virum qui indutus erat lineis, qui stabat super aquas fluminis, cum elevasset dexteram et sinistram suam in celum, et iurasset per viventem in eternum, quia in tempus et tempora et dimidium temporis. Et cum completa fuerit dispersio manus populi sancti, complebuntur omnia hec. Et ego audivi et non intellexi. Et dixi: Domine mi, quid erit post hec? Et ait: Vade Danihel, quia clausi sunt signatique sermones usque ad prefinitum tempus. Eligentur et dealbabuntur et quasi ignis probabuntur multi, et impie agent impii, neque intellegent omnes impii; porro docti intellegent. Et a tempore cum ablatum fuerit iuge sacrificium et posita fuerit abhominatio in desolationem, dies mille ducenti nonaginta. Beatus qui expectat et pervenit usque ad dies mille trecentos triginta quinque. Tu autem vade ad prefinitum, et requiesces et stabis in sorte tua in fine dierum. Hucusque Danihelem in hebreo volumine legimus. Cetera que sequuntur usque ad finem libri de Theodotionis editione translata sunt.

XIII Et erat vir habitans in Babilone et nomen eius Ioachim, et accepit uxorem nomine Susannam filiam Helchie pulchram nimis et timentem Dominum. Parentes enim illius cum essent iusti erudierunt filiam suam secundum legem Moysi. Erat autem Ioachim dives valde, et erat ei pomerium vicinum domui sue, et ad ipsum confluebant Iudei eo quod esset honorabilior omnium. Et constituti sunt duo senes iudices in anno illo, de quibus locutus est Dominus: quia egressa est iniquitas de Babilone a senioribus iudicibus qui videbantur regere populum. Isti frequentabant domum Ioachim, et veniebant ad eos omnes qui habebant iudicia. Cum autem populus revertisset per meridiem, ingrediebatur Susanna et deambulabat in pomerio viri sui. Et videbant eam senes cotidie ingredientem et deambulantem, et exarserunt in concupiscentiam eius, et everterunt sensum suum et declinaverunt oculos suos ut non viderent celum, neque recordarentur iudiciorum iustorum. Erant ergo ambo vulnerati amore eius, nec indicaverunt sibi vicissim dolorem suum; erubescebant enim indicare sibi concupiscentiam suam, volentes concumbere cum ea. Et observabant cotidie sollicitius videre eam. Dixitque alter ad alterum: Eamus domum, quia hora prandii est. Et egressi recesserunt a se. Cumque revertissent, venerunt in unum, et sciscitantes ab invicem causam confessi sunt concupiscentiam suam, et tunc in commune statuerunt tempus quando eam possent invenire solam. Factum est autem cum observarent diem aptum, ingressa est aliquando sicut heri et nudius tertius cum duabus solis puellis, voluitque lavari in pomerio, estus quippe erat. Et non erat ibi quisquam preter duos senes absconditos et contemplantes eam. Dixit ergo puellis: Afferte mihi oleum et smigmata, et ostia pomerii claudite ut laver. Et fecerunt sicut preceperat, clauseruntque ostia pomerii et egresse sunt per posticum ut afferrent que iusserat, nesciebantque senes intus esse absconditos. Cum autem egresse essent puelle, surrexerunt duo senes et accurrerunt ad eam et dixerunt: Ecce ostia pomerii clausa sunt et nemo nos videt, et in concupiscentia tui sumus; quam ob rem assentire nobis et commiscere nobiscum. Quod si nolueris, dicemus contra te testimonium quod fuerit tecum iuvenis et ob hanc causam emiseris puellas a te. Ingemuit Susanna et ait: Angustie sunt mihi undique; si enim hoc egero mors mihi est, si autem non egero non effugiam manus vestras. Sed melius est mihi absque opere incidere in manus vestras quam peccare in conspectu Domini. Et exclamavit voce magna Susanna; exclamaverunt autem et senes adversus eam. Et cucurrit unus et aperuit ostia pomerii. Cum ergo audissent clamorem in pomerio famuli domus, irruerunt per posticum ut viderent quidnam esset. Postquam autem senes locuti sunt, erubuerunt servi vehementer, quia numquam dictus fuerat sermo huiuscemodi de Susanna. Et facta est dies crastina. Cumque venisset populus ad virum eius Ioachim, venerunt et duo presbiteri pleni iniqua cogitatione adversum Susannam ut interficerent eam. Et dixerunt coram populo: Mittite ad Susannam

filiam helciae uxorem ioachim. Et statim miserunt. Et venit
cum parentibus et filiis et universis cognatis suis. Porro susanna erat
delicata nimis et pulchra facie. At iniqui illi iusserunt ut dis-
cooperiretur, erat enim cooperta, ut vel sic satiarentur decore eius. Fle-
bant igitur sui et omnes qui noverant eam. Consurgentes autem duo pres-
byteri in medio populi, posuerunt manus super caput eius. Quae flens
suspexit ad caelum. Erat enim cor eius fiduciam habens in domino. Et dixe-
runt presbyteri. Cum deambularemus in pomerio soli, ingressa est
haec cum duabus puellis, et clausit ostia pomerii, et dimisit puellas.
Venitque ad eam adolescens qui erat absconditus, et concubuit cum ea.
Porro nos cum essemus in angulo pomerii, videntes iniquitatem
cucurrimus ad eos. Et vidimus eos pariter commisceri. Et illum quidem
non quivimus comprehendere, quia fortior nobis erat, et apertis os-
tiis exilivit. Hanc autem cum apprehendissemus, interrogavimus
quisnam esset adolescens, et noluit indicare nobis. Huius rei
testes sumus. Credidit eis multitudo quasi senioribus populi et iudi-
cibus, et condemnaverunt eam ad mortem. Exclamavit autem voce ma-
gna susanna et dixit. Deus aeterne qui absconditorum es cognitor, qui
nosti omnia antequam fiant, tu scis quia falsum contra me tulerunt testimo-
nium. Et ecce morior cum nihil horum fecerim quae isti malitiose com-
posuerunt adversum me. Exaudivit autem dominus vocem eius.
Cumque duceretur ad mortem, suscitavit dominus spiritum sanctum pueri iun-
ioris nomine danihel et exclama. Et exclamavit voce magna. Mun-
dus ego sum a sanguine huius. Et conversus omnis populus ad eum
dixit. Quis est iste sermo quem tu locutus es? Qui cum staret in medio
eorum, ait. Sic fatui filii israhel, non iudicantes, neque quod verum est cogno-
scentes condemnastis filiam israhel. Revertimini ad iudicium quia
falsum testimonium locuti sunt adversus eam. Reversus est ergo populus
cum festinatione. Et dixerunt ei senes. Veni et sede in medio no-
strum et indica nobis, quia tibi dedit deus honorem senectutis. Et
dixit ad eos danihel. Separate eos ab invicem procul, et diiudicabo
eos. Cum ergo divisi essent alter ab altero, vocavit unum de eis, et dixit
ad eum. Inveterate dierum malorum, nunc advenerunt peccata tua quae
operabaris prius, iudicans iudicia iniusta, innocentes opprimens et dimit-
tens noxios, dicente domino. Innocentem et iustum non interficies. Nunc ergo
si vidisti eam, dic sub qua arbore videris eos colloquentes sibi. Qui
ait. Sub scino. Dixit autem danihel. Recte mentitus es in caput tuum.
Ecce enim angelus dei accepta sententia ab eo, scindet te medium.
Et amoto eo iussit venire alium, et dixit ei. Semen chanaan et
non iuda, species decepit te, et concupiscentia subvertit cor tuum. Sic
faciebatis filiabus israhel, et illae timentes loquebantur vobis, sed non
filia iuda sustinuit iniquitatem vestram. Nunc ergo dic mihi sub
qua arbore comprehenderis eos loquentes sibi. Qui ait. Sub prino. Dixit
autem ei danihel. Recte mentitus es et tu in caput tuum. Manet enim an-
gelus domini gladium habens, ut secet te medium, et interficiat vos. Ex-
clamavit itaque omnis coetus voce magna, et benedixerunt dominum
qui salvat sperantes in se. Et consurrexerunt adversus duos
presbyteros. Convicerat enim eos danihel ex ore suo falsum
dixisse testimonium. Feceruntque eis sicut male egerant adversus
proximum, ut facerent secundum legem moysi, et interfecerunt eos. Et
salvatus est sanguis innoxius in die illa. Helchias autem
et uxor eius laudaverunt dominum pro filia sua susanna cum ioa-
chim marito eius et cognatis omnibus, quia non esset inventa in ea res tur-
pis. Danihel autem factus est magnus in conspectu populi a die illa et
deinceps.

XIIII Et rex astyages appositus est ad patres suos, et suscepit cyrus
perses regnum eius. Erat autem danihel conviva regis, et hono-
ratus super omnes amicos eius. Erat quoque idolum nomine bel apud ba-
bylonios, et inpendebantur in eo per dies singulos similae artabae
duodecim, et oves quadraginta, vini quoque amphorae sex. Rex quoque co-
lebat eum, et ibat per singulos dies adorare eum. Porro dani-
hel adorabat deum suum. Dixitque ei rex. Quare non adoras
bel? Qui respondens ait ei. Quia non colo idola manu facta,
sed viventem deum qui creavit caelum et terram, et habet potestatem
omnis carnis. Et dixit ad eum rex. Non tibi videtur esse bel vivens deus?
An non vides quanta comedat et bibat cotidie? Et ait danihel
arridens. Ne erres rex. Iste enim intrinsecus luteus est, et forin-
secus aereus, neque comedit aliquando. Et iratus rex vocavit
sacerdotes eius, et ait eis. Nisi dixeritis mihi quis est qui com-
edat inpensas has, moriemini. Si autem ostenderitis quoniam bel
comedat haec, morietur danihel, quia blasphemavit in bel. Et
dixit danihel regi. Fiat iuxta verbum tuum. Erant autem sacer-
dotes bel septuaginta, exceptis uxoribus et parvulis et filiis. Et ve-
nit rex cum danihele in templum bel. Et dixerunt sacerdotes bel.
Ecce nos egredimur foras, et tu rex pone escas, et vinum misce et
claude ostium et signa anulo tuo. Et cum ingressus fueris ma-
ne, nisi inveneris omnia comesta a bel, morte moriemur, vel danihel
qui mentitus est adversum nos. Contemnebant autem quia fecerant sub
mensa absconditum introitum, et per illum ingrediebantur semper et devorab-
ant ea. Factum est igitur postquam egressi sunt illi, et rex posuit cibos ante
bel, praecepit danihel pueris suis, et attulerunt cinerem, et cribravit
per totum templum coram rege, et egressi clauserunt ostium, et signan-
tes anulo regis abierunt. Sacerdotes autem ingressi sunt nocte
iuxta consuetudinem suam, et uxores et filii eorum, et comederunt
omnia et biberunt. Surrexit autem rex primo diluculo, et danihel
cum eo. Et ait rex. Salvane sunt signacula danihel? Qui respondit.
Salva rex. Statimque cum aperuisset ostium, intuitus rex men-
sam, exclamavit voce magna. Magnus es bel, et non est apud te
dolus quisquam. Et risit danihel, et tenuit regem ne ingrederetur
intro. Et dixit. Ecce pavimentum. Animadverte cuius vestigia sint haec.
Et dixit rex. Video vestigia virorum et mulierum et infantium. Et
iratus est rex. Tunc apprehendit sacerdotes et uxores et filios eorum, et os-
tenderunt ei abscondita ostiola per quae ingrediebantur, et consum-
ebant quae erant super mensam. Occidit ergo illos rex, et tradidit
bel in potestatem danihelis, qui subvertit eum et templum eius.
Et erat draco magnus in loco illo, et colebant eum babylonii. Et dixit
rex danihel. Ecce nunc non potes dicere quia non sit iste deus vivens.
Adora ergo eum. Dixitque danihel. Dominum deum meum adoro, quia
ipse est deus vivens. Tu autem rex da mihi potestatem, et interficiam draconem
absque gladio et fuste. Et ait rex. Do tibi. Tulit ergo danihel pi-
cem et adipem et pilos, et coxit pariter. Fecitque massas, et dedit in os dra-
conis, et disruptus est draco. Et dixit. Ecce quem colebatis. Quod cum
audissent babylonii, indignati sunt vehementer, et congregati
adversum regem dixerunt. Iudaeus factus est rex. Bel destruxit, dra-
conem interfecit, et sacerdotes occidit. Et dixerunt cum venissent ad
regem. Trade nobis danihelem. Alioquin interficiemus te et do-
mum tuam. Vidit ergo rex quod irruerent in eum vehementer, et necessitate
compulsus tradidit eis danihelem. Qui miserunt eum in lacum leonum, et
erat ibi sex diebus. Porro in lacu erant septem leones, et dabantur eis
cotidie duo corpora et duae oves, et tunc non data sunt eis, ut devo-
rarent danihelem. Erat autem abacuc propheta in iudaea, et ipse coxerat
pulmentum, et intriverat panes in alveolo, et ibat in campum ut ferret
messoribus. Dixitque angelus domini ad abacuc. Fer prandium quod habes
in babylonem danihel, qui est in lacu leonum. Et dixit abacuc. Domine
babylonem non vidi, et lacum nescio. Et apprehendit eum angelus domini in
vertice eius, et portavit eum capillo capitis sui, posuitque eum in ba-
bylone super lacum in impetu spiritus sui. Et clamavit abacuc dicens.
Danihel serve dei, tolle prandium quod tibi misit deus. Et ait danihel.
Recordatus es mei deus, et non dereliquisti diligentes te. Surgensque
danihel comedit. Porro angelus domini restituit abacuc confestim in loco suo.
Venit ergo rex die septima ut lugeret danihelem, et venit ad la-
cum, et introspexit, et ecce danihel sedens in medio leonum. Et ex-
clamavit rex voce magna dicens. Magnus es domine deus danihe-
lis. Et extraxit eum de lacu. Porro illos qui perditionis eius causa fuerant,
intromisit in lacum, et devorati sunt in momento coram eo. Explicit da-
niel propheta. [illegible] Incipit prologus sancti ieronimi presbyteri in xii prophetas.

Non idem ordo est xii prophetarum apud hebreos qui est apud nos. Unde
secundum quod ibi legitur hic quoque dispositi sunt. Osee commaticus est
et quasi per sententias loquens. Iohel planus in principiis, in fine obscurior.
[illegible]
Et quia longum est nunc de omnibus dicere [illegible] unum librum esse.
Prophetarum [illegible] Malachiam vero aggeum et zachariam
sub dario fuisse temporibus. In quibus autem tempus non praefertur in titulo,
sub illis eos regibus prophetasse sub quibus et hi qui ante eos habent ti-
tulos prophetaverunt.

Regule sunt haec sub quibus significationibus nominum ad quas tribus
prophetiae sermo domini dirigatur. Quando aliquid ad x tribus tendunt,
prophetia sub his nominibus designatur: israel, ephraim, samaria, israel,
ioseph, iezrahel, bethel, bethaven, in medio iacob. Quando autem ad duas
loquitur tribus, sub his nominibus sermo profertur: iuda, iuda, ierusalem,
in domus david, in medio iacob. Aliquotiens autem israel ad duas tribus
refertur. Item alius prologus osee prophete.

Duplex est apud hebreos [illegible] quattuor versibus [illegible]
prophetam. [illegible]

Quid rex ait paveat hic ... deum danielis ... ipse liberator et salvator faciens signa et mirabilia in caelo et in terra qui liberavit danielem de lacu leonum

Ieronimus dicitur ab ieron quod est sanctum et nemus quod est nemus, quasi sanctum nemus.

multitudinē. ut ꝓpheta ꝓpter multitudinē peccatorū ꝓphetare cessaret. Ipse autē exposuit. qui ultimus ꝓphetarū malachie nōie scribit. Alii dicūt q̄ abiit ꝑ ysaiā ꝓphetā ysaiā ꝑ ezechielē. Incipit ordo lectionis. Ozee. i. Verbum dñi quod factum est ad ozee filium beeri in diebus ozie ioathan achaz ezechie regum iuda et in diebus hieroboā filii ioas regis israel. Principium locutionis dñi in ozee. Et dixit dñs ad ozee. Vade sume tibi uxorē fornicationū. et fac tibi filios fornicationū. quia fornicans fornicabitur terra a domino. Et abiit et accepit gomer filiam debelaim. et concepit et peperit ei filiū. Et dixit dñs ad eū. Voca nomen eius ezrahel. quia adhuc modicū restat et visitabo sanguinem ezrahel super domū iehu. Et quiescere faciā regnū domus israel. Et erit in die illa et conteram arcum israel in valle ezrahel.

Et concepit adhuc et peperit filiā. Et dixit ei. Voca nomen eius absq; misericordia. quia non adiiciam ultra misereri domui israel. sed oblivione oblivisci eorū. Et domui iuda miserebor. et salvabo eos in domino deo suo. et non salvabo eos in arcu et in gladio et in bello. in equis et in equitibus. Et ablactauit eā et concepit et peperit filiū. Et dixit. Voca nomen eius non populus meus. quia vos non estis populus meus. et ego non ero vester.

Et erit numerus filiorum israel. sicut arena maris quæ sine mensura est. et non numerabitur. Et erit in loco ubi dicebatur eis. Non populus meus vos. dicetur eis. filii dei viventis. Et congregabuntur filii iuda. et filii israel pariter. et ponent sibi caput unum. et ascendent de terra. quia magnus dies iezrahel.

Dicite fratribus vestris populus meus. et sorori vestre misericordiā consecutā. Iudicate matrem vestram iudicate. quia non ipsa uxor mea. et ego non vir eius. Auferant fornicationes suas de facie sua. et adulteria sua de medio uberum suorum. ne forte exspoliem eam nudam. et statuam eam quasi die natalis eius. et ponam eam quasi desertum. et statuam eam quasi terram inviam. et interficiam eam siti. et filios eius non miserebor. quia filii fornicationum sunt. quia fornicata est mater eorum. confusa est quæ concepit eos. quia dixit. vadam post amatores meos. qui dant panes meos et aquas meas. lanam meam et linum meum. oleum meum et potus meos. Propterea ecce ego sepiam viam tuam spinis. et sepiam eam maceria. et semitas suas non inveniet. et sectabitur amatores suos. et non apprehendet eos. et quæret eos. et non inveniet. et dicet. Vadam et revertar ad virum meum priorem. quia bene mihi erat tunc magis quam nunc. Et ipsa nescivit. quia ego dedi ei frumentum et vinum et oleum. et argentum multiplicavi ei. et aurum fecerunt baal. Propterea convertar et sumam frumentum meum in tempore suo. et vinum meum in tempore suo. et liberabo lanam meam et linum meum operientia ignominiam eius. Et nunc revelabo stultitiam eius coram amatoribus eius. et vir non eruet eam de manu mea. et cessare faciam omne gaudium eius. solemnitatem eius. neomeniam eius. sabbatum eius. et omnes festivitates eius. et perdam vineas eius. et ficus eius. quibus dixit. Hæc mercedes meæ sunt. quas dederunt mihi amatores mei. Et ponam eas in saltum. et comedet eas bestia agri. Et visitabo super eam dies baalim. quibus incensis adolebat. et ornabatur inaure sua. et monili suo. et ibat post amatores suos. et mei oblita est dicit dominus.

Propter hoc ecce ego lactabo eam. et ducam in solitudinem. et loquar ad cor eius. et dabo ei vineas eius exinde. et vallem achor. in aperiendam spem. et cantabit ibi iuxta dies iuventutis eius. et iuxta dies ascensionis suæ de terra ægypti. et erit in die illo ait dominus. vocabit me vir meus. et non vocabit me ultra baalim. Auferam nomina baalim de ore eius. et non recordabitur ultra nominum eorum.

Et percutiam eis fœdus in die illa cum bestia agri. et cum volucre cæli. et reptili terræ. et arcum. et gladium. et bellum conteram de terra. et dormire eos faciam fiducialiter. Et sponsabo te mihi in sempiternum. Et sponsabo te mihi in fide. et scies quia ego dominus.

Et erit in die illa. exaudiam dicit dominus. exaudiam cælos. et illi exaudient terram. et terra exaudiet triticum. et vinum. et oleum. et hi exaudient iezrahel. Et seminabo eam mihi in terra. et miserebor eius. et dicam non populo meo populus meus es tu. et ipse dicet dominus meus es tu.

Et dixit dominus ad me. Adhuc vade dilige mulierem dilectam amico. et adulteram. sicut diligit dominus filios israel. qui respiciunt ad deos alienos. et diligunt umas uvarum. Et fodi eam mihi mercede. argenteos. et chomor ordei. Et dixi ad eas. dies multos sedebis mihi. non fornicaberis. et non eris viro. Sed et ego exspectabo te. quia dies multos sedebunt filii israel sine rege et sine principe. et sine sacrificio. et sine altari. et sine ephod et sine theraphim. Et postea revertentur filii israel. et quærent dominum deum suum. et david regem suum. et pavebunt ad dominum. et ad bonum eius in novissimo dierum.

Audite verbum domini filii israel. quia iudicium domino cum habitatoribus terræ. Non est enim veritas. et non est misericordia. et non est scientia dei in terra. Maledictum et mendacium. et homicidium et furtum. et adulterium inundaverunt. et sanguis sanguini tetigit. Propter hoc lugebit terra. et infirmabitur omnis qui habitat in ea in virtute agri et in volucre cæli. Verumtamen unusquisque non iudicetur. et arguatur vir. Populus enim tuus sicut qui contendunt sacerdotes. et corruent [illegible] die. et corruet etiam propheta tecum. nocte. et conticescere faciam matrem tuam. Conticescat populus meus. quia non est scientia. Quia tu scientiam reppulisti. repellam te ne sacerdotio fungaris mihi. et oblitus es legis dei tui. oblivisce et filios tuos ego. secundum multitudinem eorum sic peccaverunt mihi. Gloriam eorum in ignominiam commutabo. peccata populi mei comedent. ad animas eorum dirigent eos. et sublevabuntur iniquitates eorum. Et erit sicut populus sic sacerdos. et visitabo super eum vias eius. et cogitationes eius reddam ei. et comedent et non saturabuntur. fornicati sunt. et non cessaverunt. quia domino derelinquentes custodiendo fornicationes. vinum et ebrietas auferebat cor populi mei. in ligno suo interrogabunt. et baculus eius annuntiabit ei. Spiritus enim fornicationum decepit eos. fornicati sunt a deo suo. Super capita montium sacrificabant. et super colles accendebant thymiama subtus quercum. et populum. et terebinthum. quia bona erat umbra eius. Ideo fornicabuntur filiæ vestræ. et sponsæ vestræ adulterabunt. non visitabo super filias vestras cum fuerint fornicatæ. et super sponsas vestras cum adulteraverint. quoniam ipsi cum meretricibus abscedebant. et cum effeminatis sacrificabant. et populus non intelligens vapulabit.

Si fornicaberis tu israel. non delinquat saltem non delinquat iuda. et nolite ingredi galgalam. et ne ascenderitis bethaven. neque juraveritis vivit dominus. quia sicut vacca lasciviens declinavit israel. nunc pascet eos dominus quasi agnum latum. numquid pascet dominus eos quasi arietem in latitudine. Consors factus est ephraim. dimitte eum. separatum est convivium eorum. fornicatione fornicati sunt. dilexerunt afferre ignominiam protectores eius. ligavit spiritus eam in alis suis. et confundentur a victimis suis.

Audite hoc sacerdotes. et attendite domus israel. et domus regis auscultate. quia vobis est iudicium. quia laqueus factus es speculationi. et rete expansum super thabor. victimas declinastis. cum fui doctor eorum. ego sum et ephraim. non est abscondita a me. quia nunc fornicatus est ephraim. contaminatus est israel. non dabunt cogitationes suas ut revertantur ad deum suum. quia spiritus fornicationum in medio eorum. et dominum non cognoverunt. Et respondebit superbia israel in facie eius. et israel et ephraim ruent in iniquitate sua. Ruet etiam iudas cum eis. et gregibus suis. et armentis suis pergent ad quærendum dominum. et non invenient. elongavit se ab eis. quia alienos filios genuerunt. nunc devorabit eos mensis cum partibus suis.

Clangite buccina in gabaa. tuba in rama. iululate in bethaven. post tergum tuum benjamin. ephraim in desolationem erit. in die correptionis in tribubus israel ostendi fidem. facti sunt principes in terra quasi effundentes terminum. super eos effundam quasi aquam indignationem meam. calumniam patiens ephraim fractus iudicio. quoniam cœpit abire post sordes. ego autem quasi tinea ephraim. et quasi putredo domui iuda.

Et vidit Ephraim languorem suum, et Iudas vinculum suum; et abiit Ephraim ad Assur, et misit ad regem ultorem; et ipse non poterit sanare vos, nec solvere poterit a vobis vinculum. Quoniam ego quasi leaena Ephraim, et quasi catulus leonis domui Iuda; ego, ego capiam et vadam, tollam, et non est qui eruat. Vadens revertar ad locum meum, donec deficiatis et quaeratis faciem meam.

c. VI. In tribulatione sua mane consurgent ad me. Venite et revertamur ad Dominum, quia ipse cepit et sanabit nos; percutiet et curabit nos. Vivificabit nos post duos dies; in die tertia suscitabit nos, et vivemus in conspectu eius. Sciemus sequemurque ut cognoscamus Dominum. Quasi diluculum praeparatus est egressus eius, et veniet quasi imber nobis temporaneus et serotinus terrae.

Quid faciam tibi, Ephraim? Quid faciam tibi, Iuda? Misericordia vestra quasi nubes matutina, et quasi ros mane pertransiens. Propter hoc dolavi in prophetis, occidi eos in verbis oris mei; et iudicia tua quasi lux egredientur. Quia misericordiam volui, et non sacrificium; et scientiam Dei plus quam holocausta. Ipsi autem sicut Adam transgressi sunt pactum; ibi praevaricati sunt in me. Galaad civitas operantium idolum, supplantata sanguine. Et quasi fauces virorum latronum, particeps sacerdotum in via interficientium pergentes de Sichem, quia scelus operati sunt. In domo Israel vidi horrendum; ibi fornicationes Ephraim, contaminatus est Israel. Sed et Iuda, pone messem tibi, cum convertero captivitatem populi mei.

c. VII. Cum sanare vellem Israel, revelata est iniquitas Ephraim, et malitia Samariae, quia operati sunt mendacium; et fur ingressus est spolians, latrunculus foris. Et ne forte dicant in cordibus suis omnem malitiam eorum me recordatum: nunc circumdederunt eos adinventiones suae, coram facie mea factae sunt. In malitia sua laetificaverunt regem, et in mendaciis suis principes. Omnes adulterantes, quasi clibanus succensus a coquente.

Quievit paululum civitas a commixtione fermenti, donec fermentaretur totum. Dies regis nostri; coeperunt principes furere a vino; extendit manum suam cum illusoribus. Quia applicuerunt quasi clibanum cor suum cum insidiaretur eis; tota nocte dormivit coquens eos; mane ipse succensus quasi ignis flammae. Omnes calefacti sunt quasi clibanus, et devoraverunt iudices suos; omnes reges eorum ceciderunt; non est qui clamet in eis ad me.

Ephraim in populis ipse commiscebatur; Ephraim factus est subcinericius panis qui non reversatur. Comederunt alieni robur eius, et ipse nescivit; sed et cani effusi sunt in eo, et ipse ignoravit. Et humiliabitur superbia Israel in facie eius; nec reversi sunt ad Dominum Deum suum, et non quaesierunt eum in omnibus his.

Et factus est Ephraim quasi columba seducta non habens cor; Aegyptum invocabant, ad Assyrios abierunt. Et cum profecti fuerint, expandam super eos rete meum; quasi volucrem caeli detraham eos; caedam eos secundum auditionem coetus eorum. Vae eis, quoniam recesserunt a me; vastabuntur, quia praevaricati sunt in me; et ego redemi eos, et ipsi locuti sunt contra me mendacia. Et non clamaverunt ad me in corde suo, sed ululabant in cubilibus suis; super triticum et vinum ruminabant, recesserunt a me. Et ego erudivi eos, et confortavi brachia eorum, et in me cogitaverunt malitiam. Reversi sunt ut essent absque iugo; facti sunt quasi arcus dolosus. Cadent in gladio principes eorum a furore linguae suae. Ista subsannatio eorum in terra Aegypti.

c. VIII. In gutture tuo sit tuba quasi aquila super domum Domini, pro eo quod transgressi sunt foedus meum, et legem meam praevaricati sunt. Me invocabunt: Deus meus, cognovimus te, Israel. Proiecit Israel bonum; inimicus persequetur eum. Ipsi regnaverunt, et non ex me; principes exstiterunt, et non cognovi. Argentum suum et aurum suum fecerunt sibi idola, ut interirent. Proiectus est vitulus tuus, Samaria; iratus est furor meus in eos. Usquequo non poterunt emundari? Quia ex Israel et ipse est; artifex fecit illum, et non est Deus; quoniam in aranearum telas erit vitulus Samariae. Quia ventum seminabunt, et turbinem metent; culmus stans non est in eo, germen non faciet farinam; quod et si fecerit, alieni comedent eam. Devoratus est Israel; nunc factus est in nationibus quasi vas immundum. Quia ipsi ascenderunt ad Assur, onager solitarius sibi; Ephraim munera dederunt amatoribus suis. Sed et cum mercede conduxerint nationes,

nunc congregabo eos, et quiescent paulisper ab onere regis et principum. Quia multiplicavit Ephraim altaria ad peccandum, factae sunt ei arae in delictum. Scribam ei multiplices leges meas, quae velut alienae computatae sunt. Hostias afferent, immolabunt carnes et comedent, et Dominus non suscipiet eas. Nunc recordabitur iniquitatis eorum, et visitabit peccata eorum; ipsi in Aegyptum convertentur. Et oblitus est Israel factoris sui, et aedificavit delubra; et Iudas multiplicavit urbes munitas; et mittam ignem in civitates eius, et devorabit aedes illius.

c. IX. Noli laetari, Israel; noli exsultare sicut populi, quia fornicatus es a Deo tuo; dilexisti mercedem super omnes areas tritici. Area et torcular non pascet eos, et vinum mentietur eis. Non habitabunt in terra Domini; reversus est Ephraim in Aegyptum, et in Assyriis pollutum comedit. Non libabunt Domino vinum, et non placebunt ei; sacrificia eorum quasi panis lugentium; omnes qui comedunt eum contaminabuntur, quia panis eorum animae ipsorum; non intrabit in domum Domini. Quid facietis in die solemni, in die festivitatis Domini? Ecce enim profecti sunt a vastitate; Aegyptus congregabit eos, Memphis sepeliet eos; desiderabile argentum eorum urtica hereditabit, lappa in tabernaculis eorum. Venerunt dies visitationis, venerunt dies retributionis; scitote, Israel, stultum prophetam, insanum virum spiritualem, propter multitudinem iniquitatis tuae et multitudinem amentiae. Speculator Ephraim cum Deo meo; propheta laqueus ruinae factus est super omnes vias eius, insania in domo Dei eius. Profunde peccaverunt, sicut in diebus Gabaa; recordabitur iniquitatis eorum, et visitabit peccata eorum. Quasi uvas in deserto inveni Israel; quasi prima poma ficulneae in cacumine eius vidi patres eorum; ipsi autem intraverunt ad Beelphegor, et abalienati sunt in confusionem, et facti sunt abominabiles sicut ea quae dilexerunt. Ephraim quasi avis avolavit; gloria eorum a partu et ab utero et a conceptu. Quod si enutrierint filios suos, absque liberis eos faciam in hominibus; sed et vae eis cum recessero ab eis. Ephraim, ut vidi, Tyrus erat fundata in pulchritudine; et Ephraim educet ad interfectorem filios suos. Da eis, Domine; quid dabis eis? Da eis vulvam sine liberis, et ubera arentia. Omnes nequitiae eorum in Galgal, quia ibi exosos habui eos; propter malitiam adinventionum eorum de domo mea eiciam eos; non addam ut diligam eos; omnes principes eorum recedentes. Percussus est Ephraim; radix eorum exsiccata est; fructum nequaquam facient. Quod et si genuerint, interficiam amantissima uteri eorum. Abiciet eos Deus meus, quia non audierunt eum; et erunt vagi in nationibus.

c. X. Vitis frondosa Israel, fructus adaequatus est ei; secundum multitudinem fructus sui multiplicavit altaria, iuxta ubertatem terrae suae exuberavit simulacris. Divisum est cor eorum; nunc interibunt. Ipse confringet simulacra eorum, depopulabitur aras eorum. Quia nunc dicent: Non est rex nobis; non enim timemus Dominum; et rex quid faciet nobis? Loquimini verba visionis inutilis, et ferietis foedus; et germinabit quasi amaritudo iudicium super sulcos agri. Vaccas Bethaven coluerunt habitatores Samariae; quia luxit super eum populus eius, et aeditui eius super eum exsultaverunt in gloria eius, quia migravit ab eo. Siquidem et ipse in Assur delatus est, munus regi ultori; confusio Ephraim capiet, et confundetur Israel in voluntate sua. Transire fecit Samaria regem suum quasi spumam super faciem aquae. Et disperdentur excelsa idoli, peccatum Israel; lappa et tribulus ascendet super aras eorum; et dicent montibus: Operite nos, et collibus: Cadite super nos. Ex diebus Gabaa peccavit Israel; ibi steterunt; non comprehendet eos in Gabaa proelium super filios iniquitatis. Iuxta desiderium meum corripiam eos; congregabuntur super eos populi, cum corripientur propter duas iniquitates suas. Ephraim vitula docta diligere trituram; et ego transivi super pulchritudinem colli eius; ascendam super Ephraim, arabit Iudas, confringet sibi sulcos Iacob. Seminate vobis in iustitia, et metite in ore misericordiae; innovate vobis novale; tempus autem requirendi Dominum, cum venerit qui docebit vos iustitiam. Arastis impietatem, iniquitatem messuistis, comedistis frugem mendacii, quia confisus es in viis tuis, in multitudine fortium tuorum. Consurget tumultus in populo tuo, et omnes munitiones tuae vastabuntur, sicut vastatus est Salmana a domo eius qui iudicavit Baal in die proelii, matre super filios allisa. Sic fecit vobis Bethel a facie malitiae nequitiarum vestrarum.

c. XI. Sicut mane transiit, pertransiit rex Israel. Quia puer Israel, et dilexi eum, et ex Aegypto vocavi filium meum. Vocaverunt eos, sic abierunt a facie eorum; Baalim immolabant, et simulacris sacrificabant. Et ego quasi nutritius Ephraim, portabam eos in brachiis meis, et nescierunt quod curarem eos. In funiculis Adam traham eos, in vinculis caritatis; et ero eis quasi exaltans iugum super maxillas eorum, et declinavi ad eum ut vesceretur. Non revertetur in terram Aegypti.

et assur ipe rex eius. qm̃ noluerunt cognoscere
dominum; eius et cõsilium et electos eius. tradam eos
captiuos coram hoste meo pendebunt ad redemptionem meã. Jugũ ip
si ponetur et simul cõpungent in faucibus. Quomodo dabo te ephra
im. expugnabo te protegam te israel. Quomodo dabo te
sicut adamã. ponã te ut seboim. cõuersum est cor meum intra me
uerisimul cõcaluerunt penitudines meæ. Non faciã furorem iræ meæ. nõ cõuertar ut disperdam ephraim. quia deus ego sum et non homo. in medio tui sanctus. et non ingrediar ciuitatem.

Post deum ambulabunt. qui leo rugiet. quia ipse rugiet. et formidabunt filii maris. et quasi auis properabunt de egypto. et quasi columba de terra assyriorum. et collocabo eos in domibus suis dicit dominus deus. Circumdedit me in negotiatione ephraim. in dolo domus israel. Judas adhuc protendit deum et cum sanctis fidelibus.

Ephraim pascit uentum et sequitur estum tota die mendacium et uastitatem multiplicat. et fœdus cum assyriis init. et oleum in egyptum defertur. Judicium cum domum cum iuda. et ultionem et iacob. iuxta uias eius. et iuxta adinuentiones eius reddet ei. In utero supplantauit fratrem suum. et in fortitudine sua directus est cum angelo. et ualuit ad angelum et confortatus est. flenit et rogauit eum. in bethel inuenit eum. ibi locutus est nobiscum. et dominus deus exercituum dominus memoriale eius. et tu ad deum tuum conuertere. misericordiam et iudicium custodi. et spera in deo tuo semper.

Chanaan in manibus eius statera dolosa. calumniam dilexit. et dixit ephraim. Verumtamen diues effectus sum inueni idolum michi. omnes labores meos non inuenient michi iniquitatem quæ peccatum. et ego dominus deus tuus de terra egypti. adhuc te faciam habitare in tabernaculis sicut in diebus festi
tatis. et locutus sum super prophetas. ego uisionem multi
plicaui. et manibus prophetarum assimilatus sum.

Si galaad idolum. cum frustra erant in galgal bubus immolan
tes. nam et altaria eorum sicut acerui super sulcos agri. fugit iacob in regionem syriæ. et seruiuit israel in uxorem et in uxore custodiuit. In propheta autem eduxit dominus israel de egypto. et in propheta
natus est. ad iracundiam me prouocauit ephraim amaritudi
nibus suis. et sanguis eius super eum ueniet. et opprobrium eius reddet ei dominus deus eius.

Quasi ante ephraim horror locutus est israel. et deliquit in baal et mor
tuus est. et nunc adiecerunt ad peccandum. et fecerunt sibi con
flatile de argento suo. sculptile fabrefactum ex artificio totum est. ipsi dicunt immolate homines. uitulos adorent. propterea erunt quasi nubes matutina. et sicut ros matutinus pertransiens. sicut puluis turbine raptus de area. et sicut fumus de fumario. ego autem dominus deus tuus de terra egypti. et deum absque me nescies. et saluator non est præter me. ego cognoui te in deserto in terra solitudinis. iuxta pascua sua adimpleti sunt et saturati. et eleuauerunt cor suum. et obliti sunt mei. Et ero eis quasi ursa raptis catulis. et dirumpam interiora uentris eorum. et deuorabo eos ibi quasi leo. bestia agri lacerabit eos.

Perditio tua israel. tantummodo in me auxilium tuum. Ubi est rex tuus. ut saluet te in omnibus urbibus tuis. et iudices tui quibus dixisti. da mihi regem et principes. dabo tibi regem in furore meo. et auferam in indignatione mea.
Colligata est iniquitas ephraim. absconditum est peccatum eius. dolores parturientis uenient ei. ipse est filius non sapiens. tempus est ut non stet in contritione filiorum.
De manu mortis liberabo eos. de morte redimam eos. ero mors tua o mors. ero morsus tuus inferne. consolatio abscondita est ab oculis meis. quia spes mea forte deficiet. Adducet uentum urentem. uentum dominicum de deserto ascendentem. et siccabit uenas eius. et deuastabit thesaurum eius. ipse diripiet uasa cuncti desiderabilis.

Peribit samaria. quoniam amaricauit deum suum. in gladio cadent parui eius. et uteri eius dilacerabuntur. Conuertere israel ad dominum deum tuum. quoniam corruisti in iniquitate tua. Tollite uobiscum uerba et reuertimini ad dominum. dicite ei omnem auferat iniquitatem. et accipe bonum. et reddemus uitulos labiorum nostrorum. Assur non saluabit nos. super equum

non ascendemus. nec dicemus ultra dii nostri opera manuum nostrarum. quia apud te misericordia pupillus
natus. Curabo contritionem eorum. diligam eos spontanee. quia auertit furor meus ab eis. ero sicut ros israel. germinabit sicut lilium. et erumpet radix eius ut libani. Egredientur rami eius. et erit sicut oliua gloria eius. et odor eius ut libani. Conuertentur sedentes sub umbra eius. uiuent tritico. et germinabunt sicut uinea. memoriale eius sicut uinum libani. Ephraim quid ultra idola. ego exaudiam et dirigam eum. ego sicut abies uiridis. ex me fructus tuus inuentus est. quis sapiens et intelliget istas. prudens et sciet eas. quia recti sunt uiæ domini. et iusti ambulabunt in eis. praui autem corruent in eis.

Incipit prophetia Joelis filii phatuelis. 12.

Hoc propheta idcirco nec reges nec reliqui sunt prouocati. ad istum tempus. ac regibus. quibus oseæ prophetauerat. et ipse prophetauit. Cunctis generibus terræ hoc uerbum hinc sumitur primum. et reliqua sunt argumentorum partes. Exquibus facile potest oratoris auctoritas. aut benignitas. aut mansuetudo. aut rectitudo. aut grauitas. aut certe omnia quæ solent efficere. hinc et propheta recte. magnitudine cladis sumens principium. oseæ qui auditurum terræ uolens ad periculum prouocare. reddidit horrorem. Mirandum futurum malum. ut considerantes uenturam cladem. ad penitentiam essent. ceterum arripuit peritiam.

Audite hoc senes. et auribus percipite omnes habitatores terræ. si factum est hoc in diebus uestris. aut in diebus patrum uestrorum. Super hoc filiis uestris narrate. et filii uestri filiis suis. et filii eorum generationi altere. Residuum eruce comedit locusta. et residuum bruci comedit rubigo. Expergiscimini ebrii et flete. et ululate omnes qui bibitis uinum in dulcedine. quia perijt ab ore uestro. Gens enim ascendit super terram meam fortis et innumerabilis. dentes eius

ut dētes leonis. r molares eius ut dentes leonis. Posuit
uineam meā in desertū. r ficū meā decorticauit. et nu
dam spoliauit eā. r facti sūt rami eius
Plange quasi uirgo accincta sacco super uirū pubertatis
tue. perijt sacrificium r libatio de domo dñi. luxerūt sa
cerdotes ministri dñi. depopulata est regio. luxit humus. quia
deuastatū est triticū. confusum est uinū. ululate uinitores.
super frumento uino r hordeo. quia perijt messis agri. uinea ma
cuit. et ficus elanguit. Malogranatum. r palma et
malus. omnia ligna agri. aruerunt. quia confusum est gaudiū
a filijs hominū.

Accingite uos. et plangite sacerdotes. dñm. ululate
mini ministri altaris. ingredimini cubate in sacco ministri
dei mei. quia interijt de domo dei uestri sacrificium r libatio. q
dā sacrificate ieiunium. vocate cetū. congregate senes. omē
habitatores terre in domū dei uestri. et clamate ad dñm. a.
a. a. dies. quia prope est dies dñi. et quasi uastitas a potente ue
niet. Numquid non coram oculis uestris. cibus interijt de
domo dei uri. letitia. r exultatio. copputruerunt iumenta in
stercore suo. demolita sunt horrea. dissipate sūt apothece.
quia confusum est triticū. quid ingemuit pecus. mugierunt gre
ges armentorū. quia non est pascua eis. Sed r greges pecorum dispereūt
adire ad ea. clamabo. ad te dñe. quia ignis comedit speciosa deserti. et
flamma succendit omnia ligna regionis. Sed r bestie agri. q
si area sitiens. ad te. quia exsiccata
sunt fontes aquarū. r ignis deuorauit speciosa deserti.

Canite tuba in syon. ululate in monte sancto meo. contur bent
omes habitatores terre. quia uenit dies dñi. quia prope est
tenebrarū. r caliginis. dies nubis r turbinis. quasi ma
ne expansum super montes. populus multus r fortis. Similis
ei non fuit a principio. r post eū non erit usq; ad annos generā
tionis. r generationis. Ante faciem eius ignis deuorans.
r post eū exuret flāma. Quasi hortus uoluptatis terra co
ram eo. r post eū solitudo deserti. nec est qui effugiat eū.
Sicut aspectus equorū. aspectus eorū. r sicut equites sic current.
Sicut sonitus quadrigarū super capita montiū exultabūt. sicut
sonitus flamme ignis deuorantis. fortis populus ad pugnā
dispositus. ante faciem eius cruciabitur populus.
omnis uultus eorū. redigetur in nigredinē. Sicut fortes current. qua
si uiri bellatores. ascendent murū. Vir in itinere suo gra
dietur. nō declinabit a semitis suis. Vnus quisq; fratrem
suum nō coartabit. singuli in calle suo ambulabunt. Si r per
fenestras cadent. r nō confundetur. Vrbē ingredientur. in
muro current. domos cōscendent. per fenestras intrabunt
sicut fures. A facie eius contremuit terra. mota sūt celi. Sol r luna
obtenebrati sunt. r stelle retraxerūt splendorē suum. et dñs
dedit uocē suā ante faciem exercitus sui. quia multa sūt ni
mis castra eius. quia fortia r facientia uerbum eius. Magnus
enim dies dñi. et terribilis valde. r quis sustinebit eum. Nunc ergo
dicit dñs.

Conuertimini ad me in toto corde uestro. in ieiunio. r fletu. r pla
ctu. r scindite corda uestra. r non uestimenta uestra. et reuertimini
ad dñm deum uestrum. quia benignus r misericors est. patiens
r multum misericors. r penitens super malitia. Qs scit si re
uertatur. r ignoscat. et relinquat post se benedictionē
sacrificium. r libamen dño deo uestro. Canite tuba in syon.
sanctificate ieiunium. vocate cetū. congregate populum. sanctifica
ecclām. congregate senes. congregate parvulos. r sugentes
ubera. egrediatur sponsus de cubili suo. r sponsa de thala
mo suo. Inter uestibulum r altare plorabunt sacerdotes mini
stri dñi. r dicent. Parce dñe parce populo tuo. r ne des hereditā
tem tuā in opprobrium. ut dominentur eis nationes.
Quare dicit in populis. ubi est deus eorū. Zelatus est dñs terrā suā. et
pepercit populo suo. Et respondit dñs. r dixit populo suo. ecce ego mit
tam vobis frumentum. r vinum. r oleum. r replebimini ea. nec dabo
uos ultra opprobrium in gentibus. Et qui ab aquilone procul
ficiam a uobis. r expellam eū in terrā inviam r deserta. faciem
eius ad mare orientale. r extremum eius ad mare nouissimum. r ascendet fetor eius. et ascendet
putredo eius. quia magnificauit dñs ut faceret. Noli timere terra.
exulta r letare. quia magnificauit dñs ut faceret. Nolite timere
animalia regionis. quia germinauerūt speciosa deserti. quia lignum attulit
fructum suum. ficus et uinea dederūt uirtutem suam. Et filij syon exultate

Et erunt. post hec effundam de spū meo sup omnem carnem. r
prophetabunt. filij uestri r filie uestre. Senes uestri somnia
somniabūt. r iuuenes uestri uisiones videbunt. Sed r super
seruos meos r ancillas meas in diebus illis effundam de spū meo.
Et dabo portenta in celo. r in terra. sanguinem. r ignem. r uaporem
fumi. Sol conuertetur in tenebras. r luna in sanguinem. antequā
ueniat dies dñi magnus r horribilis. Et erit omnis
qui cūq; inuocauerit nomen dñi saluus erit. quia in monte syon.
r in hierusalem erit saluatio. sicut dixit dñs. r in residuis quos dñs
uocauerit. qui erunt in hierusalem. et in monte illo. Et inquirā
eos. quia ego dominor. congregabūtur omes gentes. r deducā eas in
vallem iosaphat. r disceptabo cū eis ibi super populo meo. r hereditate
mea israel. quos dispersерūt inter nationes. r terrā meā
diuiserūt. r super sorte meā miserūt sortē. Et posuerūt
puerū. quasi meretricē. et puellā uenumdederūt pro uino. ut bibe
rent.

Et quid michi r uobis tyrus. r sydon. r omnes fines palestinorum. Numquid ultionem uos redditis mihi. aut si ulciscimini
me. cito. et uelociter reddā ultionem uestram super caput uestrum. Argentū meum. et aurum tulistis. et desiderabilia mea. r pulcherrima mea intulistis in delubra uestra. r
filios iuda. r filios hierusalem uendidistis filijs grecorum. ut longe
facerent eos de finibus suis. Ecce ego suscitabo eos de
loco in quo uendidistis eos. r reddā retributionem uestram
super caput uestrum. Et uendā filios uestros. et filias uestras in manibus
filiorum iuda. et uendent eos sabeis genti longinque. et
locutus est dñs. Clamate hoc in gentibus. Sanctificate
bellum. suscitate robustos. accedant. ascendant omnes bellatores. Conflate
ligones uestros in gladios. et lanceas uestras
in falces. Infirmus dicat. quia fortis ego sum. Erumpite. et uenite
omnes gentes de circuitu. et congregamini. Ibi deduc fac
et dñe robustos tuos.
Consurgāt. et ascendāt gentes in uallem iosaphat. quia ibi sedebo
ut iudicem omnes gentes in circuitu. Mittite falces. quoniam maturata
est messis. Venite. descendite. quia plenum est torcular. exun
dauerūt torcularia. quia multiplicata est malitia eorum. populi in
valle concisionis. quia iuxta est dies domini in valle concisionis.
Sol et luna obtenebrati sunt. et stelle retraxerūt splendorem
suum. et dñs de syon rugiet. et de hierusalem dabit uocē suam. Et mo
uebūtur celi et terra. et dñs spes ppli sui. et fortitudo filiorum israel.
et scietis quia ego dñs deus uester. habitans in syon in monte sancto
meo. et erit hierusalem sancta. et alieni non transibunt per eam amplius. Et erit
in die illa stillabūt montes dulcedinē. et colles fluent lacte. et melle.
et per omnes riuos iuda ibunt aque. et fons de domo dñi egre
detur. et irrigabit torrentē spinarum. Egyptus in desolationē
erit. et idumea in desertū abominationis. pro eo quod iniqe egerint in filios
iuda. et effuderint sanguinē innocentē in terra sua. Iuda
autem habitabit in sempiternum. et hierusalem in generationē et generationē. Et mundabo
sanguinem eorum quē non mundauerā. et dñs habitat in syon.

Incipit prologus sancti ieronimi presbiteri in duodecim prophetas.
Quasi reuelato deum legem solicite emulabatur. Unde religionis
amore puerorum. et puerilem legis in oysi animos. et ne pro ludo
ue ystoria ubi sedi panis lupa meretrix ostenderet. lactentes ad
ossa plumbee cruces fabre. et ne pro ludo
eorum constat. cunas et zacharias prophetas memorant. Ab illo
tempore tremoti amos prophetā tectorio. et pictis uasis
uerbena filii israel regis thecue. meas gentes que lectione obscu
rius sunt. tradere obscuris earum quasi membrorum auctoritatem
denudat. et quia idem prophetā in septem ubi artē. super tribus
prophetis. et super quatuor nō duxerā cal. sine pectore
dulcedinem de rubi dare posse figuratum. quē quarto dece
pectora admittentibus. nec penitentiā. nec dulcedinē da

hic amos p̄hā nō fuit p̄ phēte ḡp̄t ille ḡphā certū Na aliꝰ lingꝰ ille aliꝰ ipꝰ
aquꝫ hebreꝰ scribit qui dr̄ Jarꝫ apud latinos nō hꝫ ille farnes ee robustus hic vero
amos pastor & vellicator fuit & rubi q̄ p̄dolatrem regem israhel. Ut & ipse magno dñō exercituū
fuit dict ogn̄ eius q̄ quido efficax q̄ vi militib; Ysaie abechsalom aut̄ gemens procul mīa vendic
ampos qui ſt̄ primi opido efficax manibꝰ suis arido. atq; aranose mystil amos singulꝰ gignit̄ ſi
Ubi mus pastus habundat de id dicta ſt̄ pastoꝝ plena & stillans erit oppressus procul mīa vendic
Pbo numd pastor fuit amos ipse
ponas osee ysaias ſi aliquā ſtis
sus d̄ ḡphāe ante p̄ ysaiam meminit
dicit ge p̄ verbum loquens & pauca
De diabi ne stis huic alibi dr̄
unio pastor mpie dñe ut ſtrauit
phcarneo quē ammirabil dr̄ dos sic
quod plaz affixio eadem filiorum
ozee verbo p̄ tempora eius ſt̄ post
hoc semuncij media ſtis cuncti post
alios dies dolore vulnerꝫ exprimunt
sepulcꝝ ḡ eū p̄ delis suis :

Incipit amos ꝑpheta .ij.

Verba amos qui fuit i pastoribꝰ thecue. q̄ vidit super israhel
in diebꝰ ozie regis iuda & in diebꝰ ieroboā filii ioas regis israhel
ante duos annos terremotu. Et dixit. dñs de syon rugiet. & de
hierl dabit vocē suā. & luxerūt speciosa pastoꝝ. & exsi
ccatus ē vertex carmeli.

Hec dicit dñs super tres scelerib; damasci. & super quattuor
non conuertā eū. eo q̄ trituraverit in querit i plaustris ferreis ga
laad. & mittā ignem in domū azahel. & deuorabit domꝰ
benadab. Et conteram vectē damasci. & disperdā habitatorē de
campo vbi. & tenentē sceptrū de domo uo luptatis. & trādet
tur populi syrie cyrenen dicit dñs.

Hec dicit dñs super tres scelerib; gaze. & super quattuor
non conuertā eū. eo q̄ trāstulerit captiuitatem p̄fectā. ut
concluderet eā in dumā. & mittā ignē in murū gaze. & de
uorabit edes eius. & disperdā habitatorē de azoto. & tenē
tem sceptrū de ascalone. & cōuertā manū meā sup accaron.
& peribunt reliquie philistheoꝝ. dicit dñs deus.

Hec dicit dñs super tres scelerib; tyri. & super quattuor
non conuertā eū. eo q̄ conclauserint captiuitatem p̄fectā
in edom & non fuerint recordati fedꝰ fratrū. & mittā ign
em in murum tyri & deuorabit edes eius.

Hec dicit dñs super tres scelerib; edom. & super quattuor non
conuertā eū. eo q̄ p̄secutus sit in gladio fratrem suū. & violauit
misericordiā eius & retinuerit ultra furorē suū. & indignationē suā ser
uauerit usq; in finem. & mittā ignem in theman. & deuorabit
edes bosre.

Hec dicit dñs. super tres scelerib; filiorum amon. & super quattuor non
conuertā eū. eo q̄ dilacerauerint p̄gnantes galaad. Ad dilatandos
terminos suos. & succendam ignem in muro rabbath. &
deuorabit edes eius in ululatu. in die belli in turbine. in die cō
motionis. & auferet melchom in captiuitate. ipse & principes
eius simul dicit dñs.

Hec dicit dñs super tres scelerib; moab. & super quattuor non
conuertā eū. eo q̄ incenderit ossa regis idumee usq; ad cine
rem. & mittā ignem in moab. & deuorabit edes cariioth. et
morietur in sonitu moab. in clangore tube. & disperdā iudi
cem de medio eius. & omnes principes eius interficiam cū eo
dicit dominus.

Hec dicit dñs. super tres scelerib; iuda. & super quattuor
non conuertā eū. eo q̄ abiecerint legē dñi. & mandata eius non
custodierint. deceperunt eos idola sua post quę abierunt
patres eorū. & mittā ignē in muros iude & deuorabit edes hierl.

Hec dicit dñs. super tres scelerib; isrl. & super quattuor

non dūtam eū. eo q̄ vendiderint argentū iustū & pauperē
calciamentis. & conterūt super pulueres terre capita pau
perū. & humilium deliuerant. & filius ac pr̄ eius eunt
ad puellam. ut violarent nomen sanctū meū. & super ue
stimenta pignorata accubuerunt iuxta omne altare. et
vinū damnatoꝝ bibebant in domo dei sui.

Ego aut̄ exterminaui amorreū coram eis cuius altitudo
cedro altitudo eius. & fortis erat quasi quercus. & contrui
ctum eius desuper. & radicem eius subter. ego sū qui ascē
dere vos feci de terra egypti. & duxi vos in deserto quadrage
nis annis. ut possideretis terrā amorrei. & suscitauerim de filiis
vestris in prophetas. & de iuuenibus vestris nazareos. nūquid non hec
filii isrl dicit dñs. et vinum potum dedistis nazareis. & mandastis
prophetis mandans dicentes non prophetetis.

Ecce ego stridebo super vos sicut stridet plaustrum onu
stum feno. et perit fuga a velocibus. et fortis non opprimet
virtute sua. & robustus non saluabit animam suam. Et te
nens arcum non stabit. & velox pedibus suis non saluabit. et
ascensor equi non saluabit animam suam. & robustus corde in
terrore nudus fugiet in die illa dicit dominus.

Audite verbum domini quod locutus est dñs super vos filii isrl.
super omnem cognationem quam eduxi de terra egypti dicens. tan
tummodo vos cognoui ex omnibus cognationibus terre. propterea vi
sitabo super vos cunctas iniquitates vestras. Numquid ambulabit
duo pariter. nisi conuenerit eis. Numquid rugiet leo in saltu silue
nisi prędam. Numquid dabit catulus leonis vocē de cubili suo.
nisi aliquid apprehenderit. Numquid cadet auis laqueo terre absq;
aucupe. numquid auferetur laqueus de terra. antequam quidpiam
capiat. Si clanget tuba in ciuitate. et populus non exhorrescet. si
erit malum in ciuitate quod dñs non fecerit. quia non faciet dñs deus verbum
nisi reuelauerit secretum suum ad seruos suos prophetas.
Leo rugiet. quis non timebit. dñs deus locutus est. quis non
prophetabit. Audite hec facite in domo iacob. & contestamini
in domo egypti. & dicite. congregamini super montes samarie. et
videte perturbationes multas in medio eius. & calumpnias patien
tes in penetralibus eius. & nescierunt recte facere. ait dñs
qui thesaurizant iniquitates & rapinam in domibus
suis. propterea hec dicit dñs deus. tribulabit & circuibit terra.
& detrahetur a te fortitudo tua. & diripientur edes tue. Hec
dicit dñs. Quomodo si eruat pastor de ore leonis duo crura.
aut extremum auricule. sic eruentur filii isrl qui
habitant in samaria in pariete lectuli. & damasci grabato. Audite
& testificamini in domo iacob dicit dñs deus exercituum. quia die ultionis visitare
ego super eum prevaricationes isrl super
eum. visitabo & altaria bethel. & amputabuntur cornua
altaris. & cadent in terram. & percutiam domum hyemalem.
cum domo estiua. & peribunt domus ebur nee. & dissipabun
tur edes multe dicit dñs

Vote ubi hoc audite qui pinguescitis montem sa
marie. qui calumpniam facitis egenis. et conteritis pauper
es dicitis domino uestro. afferte et bibemus. Iurauit dñs
deus in sancto suo. quia ecce dies venient super vos. et leuabunt
vos in cantis. & reliquias uestras in ollis feruentibus. & unusquisq;
per muros exibit contra alterum. et in directum mittetur in
gehennam dicit dominus.

Venite ad bethel & impie agite. ad galgalum multiplicate
prauaricationem. & offerte mane victimas uestras tribus diebus
decimas uestras. & sacrificate de fermento laudem. & vocate uolun
tarias oblationes. et annunciate. Sic enim uoluistis filii isrl
dicit dñs deus. Vide ego dedi uobis stuporem dentium cunctis
urbibus uestris. & indigentiam panis in omnibus locis uestris. & non es
tis reuersi ad me dicit dñs. ego quoque prohibui ne pluerit
vobis. cum adhuc tres menses essent usque ad messem. et
plui super unam ciuitatem. & super alteram non pluit. pars una
vna operta est. & pars super quam non pluit. aruit. Et ue
nerunt due aut tres ciuitates ad ciuitatem unam. ut biberent
aquam & non fuerint saturate. & non redistis ad me dicit dñs. Pe
cussi uos in uento urente. & aurugine. multitudinem ortorum
vestrorum & uinearum uestrarum. & oliuetorum uestrorum & ficetorum uestrarum com
edit eruca. & non redistis ad me dicit dñs. Emisi in uos mor
tem in uia egypti. Occidi in gladio iuuenes uestros. cum ca
ptiuitate equorum uestrorum. ascendere feci putredi
nem castrorum uestrorum in naribus uestris. & non redistis ad me dicit

domini. Subverti vos sicut subvertit deus sodomam et gomorram et facti estis quasi torris raptus ab incendio et non redistis ad me dicit dominus. Quapropter haec faciam tibi israhel. Postquam autem haec fecero tibi, praeparare in occursum dei tui israhel. quia ecce formans montes et creans ventum et annuntians homini eloquium suum, faciens matutinam nebulam et gradiens super excelsa terrae dominus deus exercituum nomen eius.

c. V. Audite verbum istud quod ego levo super vos planctum domus israhel. Cecidit non adiciet ut resurgat virgo israhel, proiecta est in terram suam non est qui suscitet eam. Quia haec dicit dominus deus: Urbs de qua egrediebantur mille relinquentur in ea centum, et de qua egrediebantur centum relinquentur in ea decem in domo israhel. Quia haec dicit dominus domui israhel: quaerite me et vivetis. et nolite quaerere bethel et in galgala nolite intrare et in bersabee non transibitis, quia galgala captiva ducetur et bethel erit inutilis. Quaerite dominum et vivite ne forte comburatur ut ignis domus ioseph et devorabit et non erit qui extinguat bethel. Qui convertitis in absinthium iudicium et iustitiam in terra relinquitis. Facientem arcturum et orionem et convertentem in mane tenebras et diem in noctem mutantem, qui vocat aquas maris et effundit eas super faciem terrae dominus nomen eius. Qui subridet vastitatem super robustum et depopulationem super potentem affert. Odio habuerunt in porta corripientem et loquentem perfecte abominati sunt. Idcirco pro eo quod diripiebatis pauperem et praedam electam tollebatis ab eo, domos quadro lapide aedificabitis et non habitabitis in eis, vineas amantissimas plantabitis et non bibetis vinum earum. Quia cognovi multa scelera vestra et fortia peccata vestra, hostes iusti accipientes munus et pauperes in porta deprimentes. Ideo prudens in tempore illo tacebit quia tempus malum est. Quaerite bonum et non malum ut vivatis et erit dominus deus exercituum vobiscum sicut dixistis. Odite malum et diligite bonum et constituite in porta iudicium, si forte misereatur dominus deus exercituum reliquiis ioseph. Propterea haec dicit dominus deus exercituum dominator: in omnibus plateis planctus et in cunctis quae foris sunt dicetur vae vae. et vocabunt agricolam ad luctum et ad planctum eos qui sciunt plangere, et in omnibus vineis erit planctus quia pertransibo in medio tui dicit dominus.

(de die iud.) Vae desiderantibus diem domini. Ad quid eam vobis? dies domini ista tenebrae et non lux. Quomodo si fugiat vir a facie leonis et occurrat ei ursus, et ingrediatur domum et innitatur manu sua super parietem et mordeat eum coluber. (colub.) Numquid non tenebrae dies domini et non lux, et caligo et non splendor in ea. Odi et proieci festivitates vestras et non capiam odorem coetuum vestrorum. Quod si obtuleritis mihi holocaustomata et munera vestra non suscipiam, et vota pinguium vestrorum non respiciam. Aufer a me tumultum carminum tuorum et cantica lyrae tuae non audiam. Et revelabitur quasi aqua iudicium et iustitia quasi torrens fortis. Numquid hostias et sacrificium obtulistis mihi in deserto quadraginta annis domus israhel, et portastis tabernaculum moloch vestro et imaginem idolorum vestrorum, sidus dei vestri quae fecistis vobis. Et migrare vos faciam trans damascum dicit dominus deus exercituum nomen eius.

c. VI. Vae qui opulenti estis in sion et confiditis in monte samariae, optimates capita populorum ingredientes pompatice domum israhel. Transite in chalanne et videte et ite inde in emath magnam et descendite in geth palestinorum et ad optima quaeque regna horum, si latior terminus eorum termino vestro est. Qui separati estis in diem malum et appropinquatis solio iniquitatis. Qui dormitis in lectis eburneis et lascivitis in stratis vestris, qui comeditis agnum de grege et vitulos de medio armenti. Qui canitis ad vocem psalterii sicut david, putaverunt se habere vasa cantici, bibentes in fialis vinum et optimo unguento delibuti, et nihil patiebantur super contritione ioseph. Quapropter nunc migrabunt in capite transmigrantium et auferetur factio lascivientium. Iuravit dominus deus in anima sua dicit dominus deus exercituum: detestor ego superbiam iacob et domos eius odi et tradam civitatem cum habitatoribus suis. Quod si reliqui fuerint decem viri in domo una et ipsi morientur. et tollet eum propinquus suus et comburet eum ut efferat ossa de domo. et dicet ei qui in penetralibus domus est: numquid adhuc est penes te? et respondebit: finis est. et dicet ei: tace et non recorderis nominis domini. Quia ecce dominus mandabit et percutiet domum maiorem ruinis et domum minorem scissionibus. Numquid currere queunt in petris equi aut arari potest in bubalis? quoniam convertistis in amaritudinem iudicium et fructum iustitiae in absinthium. Qui laetamini in nihili, qui dicitis: numquid non in fortitudine nostra adsumpsimus nobis cornua? Ecce enim ego suscitabo super vos domus israhel dicit dominus deus exercituum gentem, et conteret vos ab introitu emath usque ad torrentem deserti.

c. VII. Haec ostendit mihi dominus deus, et ecce fictor lucustae in principio germinantium serotini imbris, et ecce serotinus post tonsorem regis. Et factum est cum consummasset comedere herbam terrae dixi: domine deus propitius esto obsecro. Quis suscitabit iacob quia parvulus est? Misertus est dominus super hoc. non erit dixit dominus. Haec ostendit mihi dominus deus, et ecce vocabat iudicium ad ignem dominus deus, et devoravit abyssum multam et comedit simul partem. Et dixi: domine deus quiesce obsecro. Quis suscitabit iacob quia parvulus est? Misertus est dominus super hoc. sed et istud non erit dixit dominus deus. Haec ostendit mihi dominus, et ecce dominus stans super murum litum et in manu eius trulla caementarii. Et dixit dominus ad me: quid tu vides amos? et dixi: trullam caementarii. et dixit dominus: ecce ego ponam trullam in medio populi mei israhel, non adiciam ultra superinducere eum. Et demolientur excelsa idoli et sanctificationes israhel desolabuntur, et consurgam super domum hieroboam in gladio. Et misit amasias sacerdos bethel ad hieroboam regem israhel dicens: rebellavit contra te amos in medio domus israhel, non poterit terra sustinere universos sermones eius. Haec enim dicit amos: in gladio morietur hieroboam et israhel captivus migrabit de terra sua. Et dixit amasias ad amos: qui vides gradere, fuge in terram iuda et comede ibi panem et ibi prophetabis. Et in bethel non adicies ultra ut prophetes, quia sanctificatio regis est et domus regni est. Responditque amos et dixit ad amasiam: non sum propheta et non sum filius prophetae, sed armentarius ego sum vellicans sycomoros. Et tulit me dominus cum sequerer gregem, et dixit ad me dominus: vade propheta ad populum meum israhel. Et nunc audi verbum domini. tu dicis: non prophetabis super israhel et non stillabis super domum idoli. Propter hoc haec dicit dominus: uxor tua in civitate fornicabitur, et filii tui et filiae tuae in gladio cadent, et humus tua funiculo metietur, et tu in terra polluta morieris, et israhel captivus migrabit de terra sua.

c. VIII. Haec ostendit mihi dominus deus, et ecce uncinus pomorum. Et dixit: quid tu vides amos? et dixi: uncinum pomorum. et dixit dominus ad me: venit finis super populum meum israhel, non adiciam ultra ut pertranseam eum. Et stridebunt cardines templi in die illa dicit dominus deus. multi morientur, in omni loco proicietur silentium. Audite hoc qui conteritis pauperem et deficere facitis egenos terrae, dicentes: quando transibit mensis et venundabimus merces, et sabbatum et aperiemus frumentum, ut imminuamus mensuram et augeamus siclum et subponamus stateras dolosas, ut possideamus in argento egenos et pauperes pro calciamentis, et quisquilias frumenti vendamus? Iuravit dominus in superbia iacob: si oblitus fuero usque ad finem omnia opera eorum. Numquid super isto non commovebitur terra et lugebit omnis habitator eius, et ascendet quasi fluvius universus et eicietur et defluet quasi rivus aegypti? Et erit in die illa dicit dominus deus: occidet sol meridie et tenebrescere faciam terram in die luminis. Et convertam festivitates vestras in luctum et omnia cantica vestra in planctum, et inducam super omne dorsum vestrum saccum et super omne caput calvitium, et ponam eam quasi luctum unigeniti, et novissima eius quasi diem amarum. Ecce dies veniunt dicit dominus, et mittam famem in terram, non famem panis neque sitim aquae sed audiendi verbum domini. Et commovebuntur a mari usque ad mare et ab aquilone usque ad orientem, circuibunt quaerentes verbum domini et non invenient. In die illa deficient virgines pulchrae et adulescentes in siti, qui iurant in delicto samariae et dicunt: vivit deus tuus dan, et vivit via bersabee. et cadent et non resurgent ultra.

c. IX. Vidi dominum stantem super altare, et dixit: percute cardinem et commoveantur superliminaria. Avaritia enim in capite omnium, et novissimum eorum in gladio interficiam. Non erit eis fuga. fugient et non salvabitur ex eis qui fugerit. Si descenderint usque ad infernum inde manus mea educet

eos. Et si absconditi fuerint in vertice Carmeli, inde scrutans auferam eos. Et si celaverint se ab oculis meis in fundo maris, ibi mandabo serpenti et mordebit eos. Et si abierint in captivitatem coram inimicis suis, ibi mandabo gladio et occidet eos. Et ponam oculos meos super eos in malum et non in bonum. Et dominus deus exercituum qui tangit terram et tabescet, et lugebunt omnes habitantes in ea, et ascendet sicut rivus omnis, et defluet sicut fluvius Egypti. Qui edificat in celo ascensionem suam, et fasciculum suum super terram fundavit. Qui vocat aquas maris et effundit eas super faciem terre, dominus nomen eius. Numquid non ut filii Ethiopum vos estis mihi filii Israel, dicit dominus? Numquid non Israel ascendere feci de terra Egypti, et Palestinos de Cappadocia, et Syros de Cyrene?

Ecce oculi domini dei super regnum peccans, et conteram illud a facie terre, verumtamen conterens non conteram domum Iacob, dicit dominus. Ecce enim ego mandabo, et concutiam in omnibus gentibus domum Israel, sicut concutitur in cribro, et non cadet lapillus super terram. In gladio morientur omnes peccatores populi mei, qui dicunt: Non appropinquabit et non veniet super nos malum.

In die illa suscitabo tabernaculum David quod cecidit, et reedificabo aperturas murorum eius, et ea que corruerant instaurabo, et reedificabo eum sicut in diebus antiquis, ut possideant reliquias Idumee, et omnes nationes eo quod invocatum sit nomen meum super eos, dicit dominus faciens hec. Ecce dies veniunt, dicit dominus, et comprehendet arator messorem, et calcator uve mittentem semen, et stillabunt montes dulcedinem, et omnes colles culti erunt. Et convertam captivitatem populi mei Israel, et edificabunt civitates desertas et habitabunt, et plantabunt vineas et bibent vinum earum, et facient hortos et comedent fructus eorum. Et plantabo eos super humum suam, et non evellam eos ultra de terra sua quam dedi eis, dicit dominus deus.

Incipit prologus sancti Ieronimi presbiteri in Abdiam.

Iacob patriarcha fratrem habuit Esau, qui ob ruborem corporis sui Edom hebrea lingua appellatus est, et propter lentis sanguineum cibum. Is fratrem suum qui Israel nomen accepit gravi odio commotus interimere conatus est. Quia declarat qui populo Israel, id est filios patriarche Iacob, persecuti essent, hodie similiter Edom appellati sunt. Et quia populus Israel de captivitate Chaldeorum per Cyrum regem Persarum natu dei reversus est in terram, ab alio regno graviter afflictus atque oppressus est, id est regnum quod ex more Esau patris ipsorum propheticum est per enuntiationem Abdie prophete interpretatur. Quod non sua dignatione sed sua virtute propheta superatum gratulatur. De quo regno olim propheta in psalmo LXXXIII. dicit: Memento domine filiorum Edom in die Ierusalem. Nam et reliqua lectione prophetarum futurum in gentes iudicium ob delectione prophetas. Regnum que dei in populo Israel significant. Hebrei hunc esse dicunt qui sub rege Samarie Achab et impiissima Iezabel pavit centum prophetas in speluncis, qui non curvaverunt genua Baal. Ad de septem milibus erunt qui Helias arguitur ignorasse. Sepulchrum que eius usque hodie cum mausoleo Helisei prophete et baptiste Iohannis in Sebaste veneratione habetur, que olim Samaria dicebatur. Hanc Herodes rex Antipatri filius in honore Augusti Cesaris grecorum nomine vocavit Sebasten, id est augustam. Hic ergo qui centum prophetas pavit, accepit gratiam propheticam, et de duce exercitus fit dux ecclesie. Tunc in Samaria parvum gregem pavit, nunc in toto orbe Christi pascit ecclesiam. Et sicut Stephanus coronam meruit passionis, sic hic servus dei sicut Paulo apostolo nomine gratur. Qui Abdias fuit domini in suo fecit elogio. Alius prologus.

Abdias qui interpretatur servus domini personat contra Edom sanguineum terrenumque fratris quoque Iacob semper emulum hasta percutit spirituali. Explicit prologus. Incipit Abdias propheta.

Visio Abdie. Hec dicit dominus deus ad Edom. Auditum audivimus a domino, et legatum ad gentes misit. Surgite et consurgamus adversus eum in prelium. Ecce parvulum te dedi in gentibus, contemptibilis tu es valde. Superbia cordis tui extulit te habitantem in scissuris petre, exaltantem solium tuum, qui dicis in corde tuo: Quis detrahet me in terram? Si exaltatus fueris ut aquila, et si inter sidera posueris nidum tuum, inde detraham te, dicit dominus. Si fures introissent ad te, si latrones per noctem, quomodo conticuisses? Nonne furati essent sufficientia sibi? Si vindemiatores introissent ad te, numquid saltem racemum reliquissent tibi? Quomodo scrutati sunt Esau, investigaverunt abscondita eius? Usque ad terminum emiserunt te, omnes viri federis tui illuserunt tibi, invaluerunt adversum te viri pacis tue; qui comedunt tecum ponent insidias subter te; non est prudentia in eo. Numquid non in die illa, dicit dominus, perdam sapientes de Idumea et prudentiam de monte Esau? Et timebunt fortes tui a meridie, ut intereat vir de monte Esau.

Propter interfectionem et propter iniquitatem in fratrem tuum Iacob, operiet te confusio, et peribis in eternum. In die cum stares adversus eum, quando capiebant alieni exercitum eius, et extranei ingrediebantur portas eius, et super Ierusalem mittebant sortem, tu quoque eras quasi unus ex eis. Et non despicies in die fratris tui in die peregrinationis eius, et non letaberis super filios Iuda in die perditionis eorum, et non magnificabis os tuum in die angustie, neque ingredieris portam populi mei in die ruine eorum, neque despicies et tu in malis eius in die vastitatis illius, et non emitteris adversus exercitum eius in die vastitatis illius, neque stabis in exitibus ut interficias eos qui fugerint, et non concludes reliquos eius in die tribulationis. Quoniam iuxta est dies domini super omnes gentes; sicut fecisti, fiet tibi; retributionem tuam convertet in caput tuum. Quomodo enim bibistis super montem sanctum meum, bibent omnes gentes iugiter, et bibent et absorbebunt, et erunt quasi non sint.

Et in monte Sion erit salvatio, et erit sanctus, et possidebit domus Iacob eos qui se possederant. Et erit domus Iacob ignis, et domus Ioseph flamma, et domus Esau stipula, et succendentur in eis et devorabunt eos, et non erunt reliquie domus Esau, quia dominus locutus est. Et hereditabunt hi qui ad austrum montem Esau, et qui in campestribus Philisthiim, et possidebunt regionem Ephraim et regionem Samarie, et Beniamin possidebit Galaad. Et transmigratio exercitus huius filiorum Israel omnia Chananeorum usque ad Sareptam, et transmigratio Ierusalem que in Bosphoro est possidebit civitates austri. Et ascendent salvatores in montem Sion iudicare montem Esau, et erit domino regnum. Amen.

Incipit prologus in Ionam prophetam.

Ionam sanctum Hebrei affirmant filium fuisse mulieris vidue Sareptane, quem Helias propheta mortuum suscitavit, matre postea dicente ad eum: Nunc cognovi quia vir dei es tu, et verbum domini in ore tuo est veritas. Ob hanc etiam causam ipsum puerum sic vocatum; Amathi enim in nostra lingua veritatem sonat, et ex eo quod verum Helias locutus est, ille qui suscitatus est filius esse dicitur veritatis. Pro de veritate columba nascitur, quia Ionas columba sonat. In destructionem autem Israel Ionas ad gentes mittitur, quia Ninive agente penitentiam illi quidem in malo perseverabant. Temporibus quippe Ieroboam regis Israel, qui de decem tribubus cum populo suo in Samaria idolis sacrificabat, Ionam prophetam fuisse historia quam libri regnorum indicant. Propheta illuminante spiritu peccatores civitatis Ninive dei misericordiam secutos videret, ne salvatio fieri videretur, eadem in interitum eiusdem civitatis ire nolebat. Tamen sicut deus ad Abraham de pietate Sodomorum locutus est: Clamor Sodomorum et Gomorreorum pervenit ad me, ita et deprehendit dominus, eo quod ascenderit clamor malitie eius ad dominum, sicut de Sodomis facta mentione. Ita Ionas adversum Niniven placatum creatorem esse ire nolebat, divine dispensationis figuram. Quia salvatorem omnium se convertentium magis vult quam interitum. Hoc autem illi accidit quod et Heliseo, qui filium Sunamitis mulieris mortuum ignoravit. Ab aspectu domini fugere se Ionas putabat, humanum aliquid passus, sicut David ait: Quo ibo a spiritu tuo, et a facie tua quo fugiam?

Alius prologus.

Ionas interpretatur columba pulcherrima, naufragio suo passionem domini prefigurans

figuimus. mundū adpenitẽtiã reuocet. r subnõe
minue salutẽ gentib; denũtiat.

Jnap ionas ꝓphet.

Et factum est ũbũ dñi ad ionã filiũ amathi dicens. Surge r va
de i nineuen ciuitatẽ grandem. r ꝓclama ĩea qm ascen
dit clamor malicie eius coram me. Et surrexit ionas
ut fugeret i tharsis a facie dñi. r descendit ioppen. r
inuenit nauem euntẽ in tharsis. r dedit naulum eius.
r descendit in eã ut iret cũ eis i tharsis a facie dñi.

Dñs aũt misit uentũ in mare. r facta est tẽpestas
magna in mari. & nauis periclitabat cõteri. Et
timuerunt nautę. Et clamauerũt uir ad deum suum. &
miserunt uasa q erant in naui in mare ut alleuiarent ea
super eis.

Et ionas descendit ad interiora nauis. & dormiebat so
pore graui. accessit ad eũ gubernator. r dixit ei. q̃d
tu sopore deprimeris. Surge. inuoca deum tuum. si forte
recogitet deus de nobis. et nõ pereamus.

Et dixit unus ad collegam suum. Venite. r mittamus sortes.
et sciamus cuius hec mali sit nobis. r miserunt sortes.
et cecidit super ionam. Et dixerunt ad eum. Indica
nobis cuius scelere malum istud sit nobis. Quę est opus tuum.
q̃ inde tua. aut quo uadis. Cuius populi es tu. Et dixit ad eos.
hebreus ego sum. & dominum deum celi ego timeo. qui fecit
mare et aridam. timuerũt uiri timore magno. Et dixe
runt ad eum. quid hoc fecisti. cognouerunt enim eum fu
gere a facie dñi. fugeret. q̃ dixerat eis. Et dixerũt
ad eum. quid faciemus tibi. & quiescat mare a nobis. q̃
mare ibat. & tumescebat. Et dixit ad eos. tollite me
& mittite in mare. & quiescet mare a nobis. Scio enim
q̃ propter me tempestas grandis super uos est. Et re
migabant uiri ut reuerterentur ad aridam. & non va
lebant. quia mare ibat. & tumescebat super eos. Et
clamauerũt ad dñm. & dixerũt. Quesumus dñe ne
pereamus quęso. & ne des super nos sanguinem innocẽtem. quia tu dñe sicut uoluisti fecisti. Et tulerũt
ionam. & miserunt eũ in mare. & stetit mare a feruo
re suo. Et timuerunt uiri timore magno dñm. &
immolauerunt hostias dño. & uouerunt uota.

Et tu parauit dominus piscem grandẽ ut deglutiret io
nam. Et erat ionas in uentre piscis. tribus diebus & tribus
noctibus. Et orauit ionas ad dominum deum suum de uisce
re piscis. Et dixit. clamaui de tribulatione mea ad dñm. & exaudiuit me. de uentre inferi clamaui. & exaudisti uocem
meam. Et proiecisti me in profundum in corde maris. & flumen
circũdedit me. Omnes gurgites tui & fluctus tui super me ibi
sierunt. Et ego dixi. Abiectus sum a conspectu oculorum tuo
rum. Verumtamen rursum uidebo templum sanctum tuum. Circũdederunt me aque usque ad animam meam. abyssus uallauit me. pelagus operuit caput meum. Ad extrema montium descendi. terre uectes concluserunt me in eternum. & tu educes de corruptione
uitam meam domine. cum angustiaretur in me anima mea dñm re
cordatus sum. ut ueniat oratio mea ad te in templum sanctum tuum. Qui
custodiunt uanitates frustra misericordiam suam derelinquunt.
ego autem in uoce laudis immolabo tibi. quecumque uouero red
dam pro salute mea domino. Et dixit dominus

Et precepit dominus pisci. & euomuit ionam in aridam.
et factum est uerbum dñi ad ionam secundo dicens. Surge. uade in nineuen ciuitatem magnam. & ꝓclama in ea ꝓclamationem quam
ego loquor ad te. Et surrexit ionas. & abiit in nineuen iuxta
uerbum dñi. Et nineue erat ciuitas magna itinere die
rum trium. Et cepit ionas introire ciuitatem itinere diei
unius. et clamauit. & dixit. Adhuc. xl. dies & nineue subuertetur. Et crediderunt uiri nineuite in deo. & ꝓclamauerunt

ieiunium. & uestiti sunt saccis a maiore usque ad minorem. Et
peruenit uerbum ad regem nineue. & surrexit de solio suo.
& abiecit uestimentum suum a se. & indutus est cilicio. & sedit in cinere.
& clamauit. & dixit. in nineue ex ore regis & principum eius.
Homines & iumenta & boues non gustent quicquam
nec pascantur. & aquam non bibant. & operiantur saccis homines &
iumenta. & clament ad dominum in fortitudine. & conuertatur uir a uia sua mala
& de iniquitate que in manibus eorum. Quis scit si conuertatur & ignoscat deus. & reuertatur a furore ira sua. & non pereamus. Et uidit deus opera eorum. quia conuersi sunt de uia sua mala. & misertus est super malitia qua locutus fuerat ut faceret eis. & non fecit.

Afflictus est ionas afflictione magna. & iratus est ionas ad dominum & dixit. Obsecro dñe. nunquid non hoc est uerbum meum cum adhuc essem in terra mea. propter hoc preoccupaui ut fugerem in tharsis. Scio enim quia tu deus clemens & misericors es. patiens & multe miserationis. & ignoscens super malitia. Et nunc dñe tolle quęso animam meam a me. quia melior est mihi mors quam uita. & dixit dñs. putasne bene irasceris tu. Et egressus est ionas de ciuitate. & sedit contra orientem ciuitatis. & fecit sibi ibi umbraculum. & sedebat subter illud in umbra donec uideret quid accideret ciuitati. Et parauit dñs deus edere. & ascendit super caput ionę. ut esset umbra super caput eius. & protegeret eum. laborauerat enim. Et letatus est ionas super edere lemma magna.

Et parauit deus uermem ascensu diluculi alterius. & percussit edere. & exaruit. Et cum ortus fuisset sol. preparauit deus uentum calidum. & percussit sol super caput ionę. & estuauit. & petiuit anime sue ut moreretur. & dixit. melius est mihi mori quam uiuere. Et dixit dñs ad ionam. putasne bene irasceris tu super edere. Et dixit. bene irascor ego usque ad mortem. Et dixit dñs. tu doles super edere. in qua non laborasti neque fecisti ut creisceret. q̃ sub una nocte nata est. & sub una nocte perijt. Et ego non parcam nineue ciuitati magne in qua sunt plus. cxx. milia hominum. qui nesciunt quid sit inter dexteram suam & sinistram suam. insuper & multe

Incipit plogus ꝓphe michee apbetarum.

emporibꝫ ioatham. achaz. & ezechie regũ iuda. ois uerbũ ad hanc ꝓphetã q̃m̃ sermo dñi factus est. lectio q̃ dem̃ sumat. Q̃ de ciuitate dicto nomine regũ. ioatham. & ezechiã deos obtinuerunt ylaciũ. ystoria libri quarti regũ. & sedecie paralipomenon indicat. Achaz aũt dereliquo deo. y dola simulacra ydyne quibꝫ & filios suos iussit cremari. ignis accensus deuorabit eos. obsessi sunt. quã obrem deus samarie & que reges israel & tribus memorat. & similiter in iherusalem & iuda. & ceteras ciuitates. & ꝓphetas. & sacerdotes. & ꝓpter hoc ad misericordiam conuertit. & ꝓmittit eis reditum de captiuitate. & ꝓpter hoc ad misericordiam conuertit. & ꝓmittit eis reditum de captiuitate.

Audite ꝓphetam michee morasthiten ioathan. achaz. & ezechie regũ iuda. q̃ uidit sup samariam & hierl. Audite ꝓpli omes. attendat terra & plenitudo eius. & sit dñs deus uobis in testem. dñs de templo sancto suo. Quia ecce dominus egre
dietur de loco suo. & descendet. & calcabit super excelsa terre.
& liquescent montes subtus eum. & ualles scindentur sicut cera a facie ignis. sicut aque que decurrunt in precipitio.
in delictum iacob omne istud. & ꝓpter peccata domus israel. Quod delictum iacob nonne samaria. & que excelsa iuda. nonne hierl. Et ponam samariam quasi aceruum lapidum in agro. & plan

tenur ume. adertrahi imalle layides eius. t fundamēta
eius tre uelabo. t oli sculptilia eius cōcidētur. zomēs ine
de semsab burēt ignia oīa ydola eius ingdmonem qd
emercedib; meretrial cōgregata sunt. t usq; ad mercedem
meretricis reuētē.

Super hoc plangā t ululabo. ambulā spoliatus t nudus. fa
ciam planctū uelut draconū. t luctū sicut struthionū. quo
sperata ē plaga eius. quia uenit usq; ad iudā. tetigit por
tā pli mei usq; ad hierl.

Nolite annūtare lacrimis. ne ploretis in dom
o pulueris. puluere uolo sperguite. t trāsite. nobis habi
tatio pulcritu. ofilia ignominia. nō ē egressa. q habitant
ī ermo paruetū. domus tua. ma accipiet ex uobis. q̄ stetit
sibi met. qui firmata ē i bonū. que habitat amaritu
dinib;. quia descendit malū a dño ī portā hierl. t cumulus
eius quadriga simporis subuertit. uehel. prīa pli peccati ē fi
lie syon. quia in uentā sunt ītes scelera israhel. ppterea dabit e
missaria nos hereditē tradentem gerth. domus mendatij ī deceptiōe
regibus yrael. Adhuc uidebo. inducā tibi q habitatorē sina
reda. usq; odollā uenient gla israhel.

Deeluare t tondere super filios delitiarū tuarū. dilata
calui tuū ut aglā. quā ceptui ducti sunt ex te. ve q̄
egritatis in mal. t. tez animi malū ī cubilibus uris. in tu
ce matutina faciunt illud. quia ē deū ē manus eoz. t cō
cupierint agros t uolenter tulerunt. t domos rapuer.
et ualitū ymanabuntur uirū. t domū eius. uirū. t hēditatē
eius. ppterea hec dicit dñs deus. ecce ego cogito sup familiam
istā malū. unde non auferetis colla ūra. nec ībulabitis sup
bi. quia tp̄s pessimū ē. Inde ad illa sumetur super uos ypo
la. t cantabitur cantico amaro. similitudine dicentium. depop
latione uastati sumus. pars pli mei cōmutata ē. quā
odo recedet a me. cū reuertatur qui regiones nr̄as diuidat.
ppter hoc nō erit tibi mittens funiculū sorte in cuctu dñi.

Ne eloquamini dicentes. nō stillabit super istos. nec cōp
hendet cōfusio. dicit domus iacob. Nūquid abreuiat
ē spūs dñi. aut tales sunt cogitationes eius. nonne uer
ba mea bona sunt cū eo qui recte graditur. et contra pa
pulum meum in aduersum surrexerit. desuper tumul
tū hostis surget. et eos qui transeunt simpliciter.
cōuertistis in bellū. omiserat pli mei eiecistis. eo
modo uiri de uidua eius. aparuistis eorū tulistis laudem
mea ut perpetuū. Surgite. ite. quia nō habetis hic re
quiē. ppter immūditiā eius. corrumpetur. putredine pes
sima.

Si ambulans spū. et mendacium uoluens loquer. ful
gebo tibi ī uinū. et ī ebrietate. Et erit. super quē stil
labit pli iste. cōgregatione congregabo iacob. toti
te. ī unū cōducā eū. ut unū. cōducam reliquias israhel. po
nam eos. quasi pecus ī medio ouili. quasi armentū ī me
dio caulis eius. tumultuabuntur. a multitudine homi
num. Ascendet enim ante eos. irrumpent. et disrumpent
transibunt portā. egredientur per eā. et transibit rex
eoz. et gradiet. dñs in capite eoz. et ego.

Audite principes iacob. et duces domus israhel. nūquid
uob ē scire iudicium. qui odio habetis bonū. et diligitis
malū. qui uolentes tollitis pelles eoz. de super eis. et
carnem eoz. de super ossibus eoz. et qui comedentes
carnem pli mei. et pellē eoz. de super excoriauerunt.
ossa eoz. cōfregerunt. et cōciderunt sicut in lebete. et
quasi carnem in medio olle. Tunc clamabunt ad dñm
nec exaudiet eos. et abscondet faciē suā ab eis. in tp̄e
illo. sicut nequiter egerūt in adinuentionibus suis.

Hec dicit dñs super prophetas qui seducunt populū meū
qui mordent dentibus suis. et prędicant pacem. et si quis non
dederit more eoz quippiam. sanctificant super eū prelū. pp
terea nox uobis pro uisione erit. et tenebre pdiuinatio
ni. occidet sol super prophetas. et obtenebrabit super eos dies.
et confundentur qui uident uisiones. et rubore suffundentur uni
uersi. operient omnes labium suum. quia non est responsum dei.

Verūtamen ego repletus sum fortitudine spūs dñi. iudicio et
uirtute. ut annūtiem iacob sceleri suo. et israhel peccatum
suum.

Audite hec principes domus iacob. et uindices domus israhel. q̄ abo
minamini iudicium. et omnia recta pruitis. ædificantes sion in
sanguinibus. et hierl in iniquitate. principes eius in mu
neribus iudicabāt. et sacerdotes eius in mercede docebant.
et prophete eius in pecunia diuinabant. et super dñm requi
escebant dicentes. nūquid non dñs in medio nr̄i. non ueniet
super nos malum. propter hoc causa uestri syon quasi ager
arabitur. et hierl quasi acerua lapidū erit. et mons domus
in excelsa siluarū.

Et erit in nouissimo dierū erit mons domus dñi paratus
in uertice montium. et sublimis super colles. et fluent ad eum
populi. et properabunt gentes multe. et dicent. Venite ascenda
mus in montē dñi. et ad domū dei iacob. et docebit nos de
uiis suis. et ibimus in semitis eius. quia de syon egredietur
lex. et uerbum dñi de hierl. Et iudicabit inter populos multos
et corripiet gentes fortes usq; in longinquū. et concident gla
dios suos in uomeres. et lanceas suas in ligones. Non su
met gens contra gentē gladium. nec discent ultra bellare.
et sedebit unusquisq; sub uite sua. et sub ficu sua. et non
erit qui deterreat. quia os dñi exercituū locutum ē. quia
omnes populi ambulabunt unusquisq; in nomine dei sui. nos autē
ambulabimus in nomine dei nr̄i. in eternū et ultra.

In die illa dicit dñs. congregabo claudicantē. et eam quā
eiecerā colligam. et quā afflixeram. et ponā claudican
tem in reliquias. et eas que laborauerant in gentem robustā.
et regnabit dñs super eos in monte syon. ex hoc nūc
usq; in eternū.

Et tu turris gregis nebulosa filie syon. usq; ad te uenie
et. et uenient potestas prima. regnū filie hierl. nūquid
merore contristaberis. nūm quod rex non est in te. aut cōsi
liarius tuus perit. quia comprehendit te dolor sicut parturi
entem. dole et satagе filia syon. sicut parturiens. quia nunc
egredieris de ciuitate. et habitabis in regione. et uenies
usq; ad babylonem. ibi liberaberis. ibi redimet te dñs de
manu inimicorum tuorum. Et nūc congregate sunt gentes in
ultē. que dicunt. lapidetur. et aspiciat in syon oculus nr̄.

Ipsi autē non cognouerunt cogitationes dñi. nec intellexerunt
consilium eius. quia congregauit eos sicut fenum aree. Surge
et contere filia syon. quia cornu tuum ponā ferreum. et
ungulas tuas ponam eneas. et comminues populos multos.
et interficies dño rapinas eorum. et fortitudinem eorum do
mino uniuerse terre.

Nunc uastaberis filia latronis. obsidionem posuerunt
super nos. in uirga percutient maxillā iudicis israhel. Et tu
bethelem ephrata. parūla es in milibus iuda. ex te mihi
egredietur qui sit dominator in israhel. et egressus eius
a principio a diebus eternitatis. propterea dabit eos usq; ad tp̄e
quo parturiens pariet. et reliquie fratrum eius conuertentur
ad filios israhel. et stabit et pascet in fortitudine dei sui in
sublimitate nominis dñi dei sui. et conuertetur. quia nunc magnificatus
erit usq; ad terminos terre. et erit iste pax. assyrius cū
uenerit in terrā nr̄am. et cum calcauerit in domibus nr̄is. et
suscitabimus super eum septē pastores. octo principes
homines. et pascent terrā assyrios in gladio. et terrā nemroth in
lanceis suis. et liberabit ab assyrio cū uenerit contra nos. et
cum calcauerit in finibus nr̄is. et erunt reliquie iacob in medio
populorum multorum. sicut ros a dño. et sicut stille super herbā. que
non expectat uirū. nec prestolatur filios hominum. et erunt reliquie iacob
gentibus in medio populorum multorum. sicut leo inter pecora
silue. sicut catulus leonis inter greges ouium. qui si transierit.
conculcauerit. et discerpserit. nec sit qui eruat. Exaltabitur manus tua super hostes tuos.
et omnes inimici tui interibunt. Et erit in die illa dicit dñs. auferā
equos tuos de medio tui. et perdā quadrigas tuas. et
perdā ciuitates terre tue. et destruā omnes munitiones
tuas. et auferā ydola de manibus tuis. et sculptilia tua
de medio tui. et non adorabis ultra opera manuū tuarū.
et euellā lucos tuos de medio tui. et conteram ciuitates tu
as. et faciam in furore et indignatione uindictam in omnibus
gentibus que non audierunt.

Audite quid dicit dñs. Surge. contende in iudicio ad montes.
et audiant colles uocē tuā. Audite montes iudi
cium dñi. et fortia fundamenta terre. quia iudicium dñi cū pho

suo. cū sit dies dñi. ppule meus quid fec̄ tibi. z quid molestus fui. ꝛ̄ndē in. Ego eduxi te de ꝛ̄ra egypti. z de domo seruitutis liberaui te. Et misi ante faciem tuam moysen. aaron. z mariā. ppule meus in mente qso q̄d cogitauit balach rex moab. z quid responderit ei balaam filius beor de seruim. usq; a galgal ut agnoscas iusticias dñi. Quid dignū offeram dño curuabo genu deo excelso. Numquid offeram ei in holocaustomata. z uitulos ānuos. Numquid placabit dñs deus in milibus arietū. aut in multis milibus ymbrū pinguiū. Numquid dabo primogenitū meum pro scelere meo. fructū uētris mei. pro peccato aīe mee. Indicabo tibi o homo quid sit bonū. et quid dñs requirat a te. Vtiq; facere iudiciū z diligere misericordiā. z sollicitū ambulare cū deo tuo.

Vox dñi ad urbem. et ecce salus erit timentibus nomē suū. Audite eā tribus. et quis p̄scribet illi. Adhuc ignis in domo impij. thesauri iniquitatis. z mensura minor plena. Numquid iustificabo stateram impiā. et saccelli pondera dolosa. in quibus dixerunt eius repleti sunt impietate. z habitatores eius locuti sunt. in dolo. z lingua eorū fallax in gutture eorū. Ego quoq; percutiam plagā insanabilem. desolabo te. propter peccata tua. Tu comedes. z non saturabit te. z humiliatio tua in medio tui. z apprehendes. et non saturabis. z quos saluabis. tradā gladio. Tu seminabis. et non metes. tu calcabis oliuam. z non ungeris oleo. et mustum. z non bibes uinū. Custodisti precepta amri. et omne opus domus achab. z abiisti in uoluptatibus eorū. ut te dare in perditionem. et habitatores eius in sibilum. z opprobrium populi portabis.

Væ mihi quia factus sum sicut qui colligit in autūno racemos uindemie. non est botrus ad comedendū. primum ficus desiderauit anima mea. Vir sanctus perijt de terra. z rectus in hominibus non est. Omnes in sanguine insidiantur. vir fratrem suum uenatur ad mortē. Malū manuū suarū dicit bonū. principes postulat. z iudex in reddendo est. z magnus locutus est desiderium ānime sue. et conturbauerunt eam. Quod optimus est eorum sicut paliurus. et qui rectus est ex spinis dep̄cabitur. Die speculationis tue. visitatio tua uenit. nunc erit ululatus eorum. Nolite credere amico. z nolite confidere in duce. Ab ea qui dormit in sinu tuo. custodi clausuram oris tui. Quia filius contumeliā facit patri. filia consurget aduersus matrē suā. z nurus aduersus socrū suā. inimici hominis domestici eius. Ego autē ad dominū aspiciam. expectabo deum saluatorem meum. Audiet me deus meus. Ne letere inimica mea super me. quia cecidi consurgam. cū sedero in tenebris. dñs lux mea est. peccatum portabo. quia peccauerim ei. donec iudicet causam meā. et faciat iudicium meum. educet me in lucem. videbo iustitiam eius. Et uidebit inimica mea. et operiet confusione. q̄ dicebat ad me. Vbi est deus tuus. Oculi mei uidebunt eam. nunc erit in conculcationem quasi lutum platearum.

Die edificationis tue. in die illa longe fiet lex. tua. Die ad te uenient. assiri. usq; ad ciuitates munitas. et a ciuitate munitissima usq; ad fluuium. et ad mare de mari. et ad montem de monte. Et erit terra in desolationem cum habitatoribus suis. propter fructum cogitationum eorum.

Pasce populum tuum hereditatem tuam. gregem hereditatis tue. habitantes solos in saltu. in medio carmeli pascentur. basan et galaad iuxta dies antiquos. sicut in diebus egressionis tue de terra egypti. ostendam ei mirabilia. videbunt gentes. et confundentur super fortitudine sua. ponent manum super os. aures eorum surde erunt. Lingent pulueres sicut serpentes. sicut reptilia terre. perturbantur de edibus suis. dñm deum nostrum timebunt. et timebunt te. Quis deus similis tui. qui auferens iniquitatem. et transiens peccatum reliquie hereditatis tue. non immittet ultra furorem suum. quoniam uolens misericordia est. reuertetur et miserebitur nostri. deponet iniquitates nostras. et proiciet in profundum maris omnia peccata nostra. Dabis ueritatem iacob. misericordiam abrahā. sicut iurasti patribus nostris a diebus antiquis.

Incipit prophetia nahum. Onus niniue liber uisionis nahum helcesei. Deus emulator et ulciscens dñs. Vindicans dñs et furens. Vindicans dñs in aduersarios suos. et irascens inimicis suis. Patiens dñs et magnus fortitudine. et mundans non mundabit. In turbine et tempestate uia eius. et nebule puluis pedum eius. Increpans mare et exsiccans illud. et omnia flumina adducens. Infirmatus est basan et carmelus. et flos libani elanguit. Montes ingemuerunt a facie eius. et colles dissoluti sunt. Et contremuit terra a facie eius. et orbis et omnes habitantes in eo. Ante faciem indignationis eius quis resistet. et quis stabit in ira furoris eius. Indignatio eius effusa est ut ignis. et petre dissolute sunt a deo.

Bonus dñs et fortis. et in die tribulationis. et sciens sperantes in se. et in die nubis pertransiens. Consummationem facit loci eius. et inimici eius persequentur tenebre. Quid cogitatis contra dñm. consummationem ipse faciet. non consurget duplex tribulatio. quia cum spinis sepiemur. et quasi potu multo ebrietatem suam. deuorabuntur. sicut stipula arida tota plena. Ex te exibit qui cogitauit malum contra dñm. consiliarium peruersum.

Hec dicit dñs. Si perfecti fuerint. et ita plures sic quoq; tondebuntur. et pertransibit. et affliget. et non adiciam ultra humiliare te. Et nunc conteram iugum eius de dorso tuo. et uincula tua disrumpam. Sapiet super te dñs. non seminabitur ex nomine tuo amplius. de domo dei tui interficiam sculptile et conflatile. ponam sepulchrum tuum. quia uilipensus es.

Ecce super montes pedes euangelizantis et annuntiantis pacem. Celebra iuda festiuitates tuas. et reddet uota tua. quia non adiciet ultra ut pertranseat per te belial. omnis sublatus interibit.

der qui dispergat cos ite: qui dixerunt: obliuionem accipiat
terram. cōfortes lūdos. ro boni uirtutē ualde: qui odiunt
te diligunt superbiā nec ob. sic uideat superbia tua. qui uas
tatores orbis pauerūt cos. plaga mea cos corruperunt.
uppeus simul eius signum eius. uirtus eorum eius. accensi.

Agnee habene currus eius die ꝓparationem eius. magestatis
tes el cōsopti sē. Intrinseci dentes eius fortes: quadrige
eius collide sunt. plateē. Aspectus eius. qui lāpades quasi
fulgura discurrentia. Recordabit fortiū suoꝝ. ruent
muri eius. sicut. velociter ascendet. muros eius. et ꝓtegit
tur umbraculū. porte fluuioꝝ. aperte sunt. et templum
adsolū diruū. Imperatrix captiua. abducta. et ancille eius
mabātur gemētes sicut columbe. murmurātes i cordibus
suis.

Ninue aq piscine eius aquarū. ad. et. Isti ūo fugerūt. Sta
te. State. et nō est qui reliqatur. Diripite argētū. aurū.
nō. et finis diuitiarū. et omnis uasis desiderabilis. Direp
tio. et scissio. et dilaceratio. et cor tabescens. et dissolutio
genicul. et defectio in renib. facies omnium. sicut fuli
gred olle. Vbi est habitaculū leonū. et pascua catulor. leonis.
ad quā ibat leo ut introiret ibi catulus leonis. et nō
est qui exterreat. leo capit sufficienter catulis suis. et ne
cat leenis suis. et implet præda spelūcas suas. et rapine suū
cubile. Ecce ego ad te dicit dominus exercituū. et succen
dā in fumū ad finitum quadrigas eius. et gladius. et leōes tuos comedet
gladius. et exterminabo de terra præda tua. et nō audietur
ultra uox nūtior tuoꝝ.

Ve ciuitati sanguinū. uniuersa mendacii dilaceratione ple
na. nō recedet rapina. Vox flagelli. et uox impetus
rote. et equi frementis. et quadrigē feruentes. et equites
ascendentes. et micantis gladius. et fulgur hastē. et multitu
do interfectorū. et grauis ruine. nec est finis cadaueri
et corruent in corporibus suis. ꝓpter multitudinē fornica
tionū meretricis speciose. et grate. et habētis maleficia
sua. q̄ uendidit gētes in fornicationibus suis. et familias
suas in maleficiis suis.

Ecce ego ad te dicit dñs exercituū. et reuelabo pudēda
tua in facie tua. et ostendā gentibus nuditatē tuam. et re
gnis ignominiam tuā. et ponam super te
abominationes. et contaminabo te. et ponā te in exē
plū. et omnis qui uiderit te. resiliet ab. et dicat. Vastata est
ninue. quis cōmouebit super te. cap. unde nō querā
tibi.

Nūquid melior. Alexandria ꝓpinq habitat in fluui
nibus aq. cuius circuitus eius. cuius diuitie mare. aq multe. et
Ethiopia fortitudo eius. et egyptus. et nō est finis. Africa. et libi
es fuerunt in auxilio tuo. Sic et ipsa transmigrationem pa
tiens. et captiuitatē. paruuli eius. et eius. sunt in capite omnis
platee eius. et super ignobiles eius. miserunt sortem. et omnes
optimates eius. ligati sunt in compedibus. et ui hebraberunt. et
desperati. et tu inebriaberis. et abscondes. et tu quere
refugium ab inimico. Omnes munitiones tue. sicut ficus cū grossis suis. si ceciderint. fuerint. edenti
bus comedent.

Ecce ꝓpe tui. mulieres in medio tui. ꝓmuncti sunt. ad ꝓ
tionem portis terre tue. deuorabit ignis
uectes tuos. aquā ꝓpter obsidionem haurito tibi. circuem
mittiones tuas. intra lutum. calcabis lutum. et cōtine latere
ibi comedet te ignis. ibi gladius. deuorabit te ut bru
chus. congregare ut bruchus. multiplicare ut locusta. plu
es facta negotiationes tue. q̄ stelle facte sunt celo. bruchus ex
pansus est. et auolauit. Custodes tui q̄ locuste. et turmales tui
sicut locuste locuste. q̄ insidiāt in sepibus. die frigoris.
Sol ortus est. et auolauerunt. et nō est cognitus locus earum
ubi fuerint. Dormitauerunt pastores tui rex assirior. et
pausent optimates tui. Iactauit ꝓphetas tuos in mon
tes. et nō est qui congregat. Ad est obscuratus contritio tua. pessi
ma est plaga tua. omnes qui audierunt auditionem tu
am. ꝙ ꝓtulerunt manū super te. q̄ super quē nō trānit
malitia tua semper.

Incipit ꝓphetia nahum. xv

Vbi nahum ꝓphetam. xv
bbacuc ꝓphā ampli
uit. q̄ uel creo q̄ amabilis dñi sunt uicentes. ꝓplexus.
q̄ ꝓcertim cū deo ōgredimur. amplexant. et. luctamur cū
t. luctantes sortimur uocibus. Nullus enim tam audax

uoce. aut ausus est deū ad disceptationem iustitie ꝓuocare
re. aut rebus humanis mundi istius trāsi uerū uersa
tur aqua. hec ī ꝓpheta uoluminis sui describit dia
bolum cū membris suis. in fine uō ꝓuidetur. aduen
tū ꝑsone eq̄ dñi saluatoris. nam de quo. alio quā de ꝙ
aduentu qui futurus fuerat ī tempore dicit. et reddit
dñs admodū dicit michē. Scribe uisū. ī burro. ꝙ ꝓpe. ut
assequatur qui legit eū. cp. adhuc uisio adspiciet. tempus
tur. ī fine. et nō fallet. si tardauerit. sustine eū. quia ueniens ueniet. et nō morabit. de parasce
uē. ī cantico. cui nisi dño dicit. dñe audiui auditionē
tuam et timui. domine cōsideraui opera tua et expa
ui. quid enī hoc est. nisi ꝓgnosticū nouarum repentine sa
lutis. horum me est habitus admirationis. tuo. in medio duoꝝ
animaliū cognoscēris. quod est. nisi ut duorum testamentorum. ī
ut ī medio duorum latronū. aut ī medio moysi et helye.
cū illo ī monte. et ne mors eternalis dānaret. ꝓphetaꝝ quauerit
ām cognoscerēt. ne diuinitus ꝓpius ostenderet. ad aut
dixit. cornua ī manibus eius. quid est. nisi ꝓphetie cruces
cēbulū aut. glorantis. hec ꝓphā ꝓprie ponit. dicēs.
Ego aut ī quod ī dño exultabo. gaudebo ī dño. deus me
us. ab est nobis amicum rebus nō lātare. et ꝓficere. Ha
bbacuc luctator fortis. et ꝓgnosticus fuit. Alius ꝓpheta.
super custodiam suam. a fugit. gradū super. munitio
ut ꝓpius ī cruce meus ꝓpter. cornua ī manibus
eius. ibi absconditus est fortitudo eius.

Incipit habacuc ꝓphā.

Onus quod
uidit habbacuc ꝓphā. usi quo dñe clamabo. et nō exau
dies. uociferabor ad te uim patiens. et nō saluabis.
quare ostendis mihi iniquitatem. et labores. uidere
ꝓpter me rapina. et iniquitas ī me fuit. et iudicium ꝓcedit. et
ꝓpter hoc euacuata est lex. et nō peruenit usq ad finem iu
dicium. quia impius ꝓualet aduersus iustum. ꝓpterea egredie
tur iudicium peruersum.

Videte ī gentibus. et uidete. admiramini mirabiliter
quia. opus fecit ego. ego est. ī diebus uestris. qui nō credet. cū narra
tus fuerit. ecce ego suscitabo chaldeos. gentē amarā et ue
locem. ambulantem super latitudinem terre. ut pos
sideat tabernacula nō sua. horribilis et terribilis est.
ex semetipsa iudicium et onus ipsius. procedet. Leuiores pardis
equi eius et uelociores lupis uespertinis. et diffun
dentur equites eius. equites namq; eius de longe uenient. uo
labunt quasi aquila festinans ad comedendū. omnes
ad ꝓdā uenient. facies eorum uentus urens. et congregab
it quasi arenā captiuitatē. et ipse de regibus irrisus habebit. et
tyrannis ridiculi ei erunt. ipse super omnē munitionem ridebit. mum
mum et ꝓiciet. et capiet eā. tunc mutabit
mur spūs et pertransibit. et corruet. hic est deus meus fortis
unquid non tu a principio dñe deus meus. sanctus meus. nō
morietur. dñe ad iudicium posuisti eum. et fortem
ut corriperet. fundasti eū. Mundi sunt oculi tui ne uideas
malum. et respicere ad iniquitatē non poteris. ut
quare nō respicis super iniquos agentes. et tacebis deus impiū
ꝓpio iustiorem se. et pisces hominē quasi ꝓtectorem non habentē
reptile non habentem principem. omnium autem sublevatum. et
traxit illum hamo. et congregauit eum rete suū. Super
hoc letabitur. et exultabit. ꝓpterea immolabit sagene sue. et
sacrificabit rete suo. quia in ipsis incrassata est pars eius. et cibus
electus. ꝓpter hoc ꝙ expandet sagenā suā. et interficere gentes
iugiter nō cessabit. Super custodiam meam stabo. et
figā gradū meū super munitionem. et cōtemplabor ut uideā
quid dicatur mihi. et quid respondeā ad arguentem me.
et respondit mihi dñs et dixit. Scribe uisū. et explana eū super
tabulas. ut percurrat qui legerit eū. quia adhuc uisio ꝓphe

et apparebit in finem et non mentietur. Si moram fecerit exspecta eum, quia veniens veniet et non tardabit. Ecce qui incredulus est non erit recta anima eius in semetipso. Iustus autem in fide sua vivet. Et quomodo vinum potantem decipit: sic erit vir superbus et non decorabitur. Qui dilatavit quasi infernus animam suam, et ipse quasi mors non adimpletur: et congregabit ad se omnes gentes, et coacervabit ad se omnes populos.

Numquid non omnes isti super eum parabolam sument, et loquelam enigmatum eius. Ve ei qui multiplicat non sua. Usquequo aggravat contra se densum lutum? Numquid non repente consurgent qui mordeant te, et suscitabuntur lacerantes te, et eris in rapinam eis? Quia tu spoliasti gentes multas, spoliabunt te omnes qui reliqui fuerint de populis, propter sanguinem hominis et iniquitatem terre civitatis et omnium habitantium in ea.

Ve qui congregat avaritiam malam domui sue, ut sit in excelso nidus eius, et liberari se putat de manu mali. Cogitasti confusionem domui tue, concidisti populos multos, et peccavit anima tua. Quia lapis de pariete clamabit, et lignum quod inter iuncturas edificiorum est respondebit.

Ve qui edificat civitatem in sanguinibus, et preparat urbem in iniquitate. Numquid non hec a domino sunt exercituum? Laborabunt enim populi in multo igni, et gentes in vacuum, et deficient. Quia replebitur terra ut cognoscant gloriam domini: quasi aque operientes mare.

Ve qui potum dat amico suo mittens fel suum et inebrians ut aspiciat nuditatem eius. Repletus es ignominia pro gloria. Bibe tu quoque et consopire. Circumdabit te calix dextere domini, et vomitus ignominie super gloriam tuam. Quia iniquitas libani operiet te, et vastitas animalium deterrebit eos de sanguinibus hominum et iniquitate terre et civitatis et omnium habitantium in ea.

Quid prodest sculptile quia sculpsit illud fictor suus, conflatile et imaginem falsam? Quia speravit in figmento fictor eius ut faceret simulacra muta. Ve qui dicit ligno expergiscere: surge lapidi tacenti. Numquid ipse docere poterit? Ecce iste coopertus est auro et argento, et omnis spiritus non est in visceribus eius. Dominus autem in templo sancto suo: sileat a facie eius omnis terra.

Oratio abacuc prophete pro ignorationibus.

Domine audivi auditionem tuam et timui. Domine opus tuum in medio annorum vivifica illud. In medio annorum notum facies. Cum iratus fueris misericordie recordaberis. Deus ab austro veniet, et sanctus de monte pharan. Operuit celos gloria eius, et laudis eius plena est terra. Splendor eius ut lux erit, cornua in manibus eius. Ibi abscondita est fortitudo eius. Ante faciem eius ibit mors. Egredietur diabolus ante pedes eius. Stetit et mensus est terram. Aspexit et dissolvit gentes, et contriti sunt montes seculi. Incurvati sunt colles mundi ab itineribus eternitatis eius. Pro iniquitate vidi tentoria ethiopie, turbabuntur pelles terre madian. Numquid in fluminibus iratus es domine, aut in fluminibus furor tuus, vel in mari indignatio tua? Qui ascendes super equos tuos et quadrige tue salvatio. Suscitans suscitabis arcum tuum iuramenta tribubus que locutus es.

Fluvios scindes terre, viderunt te montes, gurges aquarum transiit. Dedit abyssus vocem suam, altitudo manus suas levavit. Sol et luna steterunt in habitaculo suo. In luce sagittarum tuarum ibunt, in splendore fulgurantis haste tue. In fremitu conculcabis terram, in furore obstupefacies gentes. Egressus es in salutem populi tui, in salutem cum christo tuo. Percussisti caput de domo impii, denudasti fundamentum usque ad collum.

Maledixisti sceptris eius, capiti bellatorum eius venientibus ut turbo ad dispergendum me. Exultatio eorum sicut eius qui devorat pauperem in abscondito. Viam fecisti in mari equis tuis in luto aquarum multarum. Audivi et conturbatus est venter meus. A voce contremuerunt labia mea. Ingrediatur putredo in ossibus meis, et subter me scateat. Ut requiescam in die tribulationis, ut ascendam ad populum accinctum nostrum. Ficus enim non florebit, et non erit germen in vineis. Mentietur opus olive, et arva non afferent cibum. Abscidetur de ovili pecus, et non erit armentum in presepibus. Ego autem in domino gaudebo, et exultabo in deo ihesu meo. Deus dominus fortitudo mea, et ponet pedes meos quasi cervorum. Et super excelsa mea deducet me victor in psalmis canentem.

Incipit prologus sancti iheronimi presbiteri in sophoniam prophetam.

Tradunt hebrei cuiuscumque prophete pater aut avus ponitur in titulo, ipsos quoque prophetas fuisse. Vel ita nos sumus de .vii. prophetis, qui dicitur nec propheta nec filius prophete sed pastor caprarum vellicans sicomoros, patris nomen in titulo non habet. Hoc si verum est, sophonias propheta qui generatione gravi et ignobili, ita dicitur propheta et gloriosa maiorum stirpe generatus est. Habuit enim patrem chusi, avum godoliam, proavum amasiam, atavum ezechiam, et talem quadrigam ipse velut extremus auriga complevit. Nomen sophonie alii speculam, alii archanum domini transtulerunt. Sive quod specula sive absconditum domini interpretetur, utrumque prophete convenit. Dicit enim ad ezechihel: Fili hominis speculatorem te posui domui israel. Iste ergo propheta qui erat in specula et in sublimibus constitutus, et noverat misteria domini, filius erat chusi qui interpretatur humilitas. Habebat avum godoliam qui dicitur magnitudo domini, et proavum amasiam qui interpretatur sermonem domini. Atavum ezechiam qui sonat fortitudo domini. De fortitudine itaque domini natus est sermo domini, et de sermone domini nata est magnitudo domini, et de magnitudine domini nata est humilitas: ut cum venerit ad perfectum dicat: quia non sum dignus vocari apostolus. Et illud in psalmis: Domine non est exaltatum cor meum neque elati sunt oculi mei.

Item alius prologus.

Sophonias speculator et archanorum domini cognitor audit clamorem a porta piscium et ululatum a secunda et contritionem a collibus. Indicit quoque ululatum habitatoribus pile, quoniam conticuit omnis populus chanaan, disperierunt universi qui involuti erant argento.

Incipit sophonias propheta. I.

Verbum domini quod factum est ad sophoniam filium chusi filii godolie filii amarie filii ezechie in diebus iosie filii amon regis iude. Congregans congregabo omnia a facie terre dicit dominus. Congregans hominem et pecus, congregans volatilia celi et pisces maris, et ruine impiorum erunt. Et disperdam homines a facie terre dicit dominus, et extendam manum meam super iudam et super omnes habitantes ierusalem. Et disperdam de loco hoc reliquias baal et nomina edituorum cum sacerdotibus, et eos qui adorant super tecta militiam celi, et adorant et iurant in domino et iurant in melchom, et qui avertuntur de post tergum domini, et qui non quesierunt dominum nec investigaverunt eum.

Silete a facie domini dei, quia iuxta est dies domini, quia preparavit dominus hostiam, sanctificavit vocatos suos. Et erit in die hostie domini, visitabo super principes et super filios regis et super omnes qui induti sunt veste peregrina. Et visitabo omnem qui arroganter ingreditur super limen in die illa, qui complent domum domini dei sui iniquitate et dolo.

Et erit in die illa dicit dominus vox clamoris a porta piscium, et ululatus a secunda, et contritio magna a collibus. Ululate habitatores pile. Conticuit omnis populus chanaan, disperierunt omnes involuti argento. Et erit in tempore illo scrutabor ierusalem in lucernis, et visitabo super viros defixos in fecibus suis, qui dicunt in cordibus suis: Non faciet bene dominus et non faciet male. Et erit fortitudo eorum in direptionem, et domus eorum in desertum. Et edificabunt domos et non habitabunt, et plantabunt vineas et non bibent vinum earum.

Iuxta est dies domini magnus, iuxta et velox nimis. Vox diei domini amara, tribulabitur ibi fortis. Dies ire dies illa, dies tribulationis et angustie, dies calamitatis et miserie, dies tenebrarum et caliginis, dies nebule et turbinis, dies tube et clangoris super civitates munitas et super

sub iosia rege iuda predicavit.

gnatos et vehementes. et tribulabo homines. et ambulabunt ut cæci quia domino peccauerunt. et effundetur sanguis eorum sicut humus. et caro eorum sicut stercora. Sed neque argentum eorum et aurum eorum non poterit liberare eos in die irae furoris domini. In igne zeli eius deuorabitur omnis terra. quia consummationem cum festinatione faciet cunctis habitantibus terram.

Congregamini et conuenite gens non amabilis. priusquam pariat missio sicut transeat dies. priusquam ueniat super uos ira furoris domini. priusquam ueniat super uos dies furoris domini. Quaerite dominum omnes mansueti terrae. qui iudicium eius operati estis. quaerite iustitiam. quaerite mansuetudinem. si quo modo abscondamini in die furoris domini. Quia Gaza desructa erit. et ascalon in desertum. Azotum in meridie eiicient. et accaron eradicabitur. Ve habitanti funiculum maris. gens peregrinorum. verbum domini super uos chanaan terra philistinorum. et perdam te ut non sit inhabitator. et erit funiculus maris requies pastorum. et caule ouium. Erit funiculus eius his qui remanserint de domo iuda. ibi pascentur in domibus ascalonis. ad uesperam requiescent quia uisitabit eos dominus deus eorum. et auertet captiuitatem eorum.

Audiui opprobrium moab. et blasphemias filiorum ammon. quibus exprobrauerunt populo meo. et magnificati sunt. propter uniuersos fines eius. propterea uiuo ego dicit dominus exercituum deus israhel. Quia moab ut sodoma erit. et filii ammon sicut gomorra. Siccatae spinarum cretum. et fossae sal. et desertum usque in aeternum. Reliquiae populi mei diripient illos. et residui gentis meae possidebunt eos. Hoc enim eis eueniet pro superbia sua. quia blasphemauerunt. et magnificati sunt super populum dei exercituum. Horribilis dominus super eos. et attenuabit omnes deos terrae. et adorabunt eum uir de loco suo. omnes insulae gentium. Sed et uos aethiopes interfecti gladio meo eritis. et extendet manum suam super aquilonem. et perdet assur. Et ponet speciosam in solitudinem. et inuium ut desertum. Et accubabunt in medio eius greges omnis bestiae gentium. et herodius et onocrotalus nocte requiescent in superliminaribus eius. Vox cantantis in fenestra. corvus in superliminaribus. quia aream cedrinam nudabo robur eius. Haec est ciuitas gloriosa. habitans in confidentia. quae dicebat in corde suo. ego sum et extra me non est alia amplius. Quomodo facta est in desertum. cubile bestiarum. omnis qui transibit per illud sibilabit. et mouebit manum suam.

Ve pugnantes et coinquinatae ciuitas columbae. non audiuit uocem. non suscepit disciplinam. in deo non confidit. appropinquauit. principes eius in medio eius leones rugientes. iudices eius lupi uespere. non relinquebant in mane. prophetae eius uecors. uiri infideles. sacerdotes eius polluerunt sanctum. iniuste egerunt contra legem. dominus iustus in medio eius. non faciet iniquitatem. mane mane iudicium suum dabit in lucem. et non abscondetur. nescit autem iniquus confusionem.

Disperdidi gentes contriti sunt anguli earum. desolatae sunt plateae eorum. absque transeunte. desolatae sunt ciuitates eorum. absque homine. absque habitatore. Dixi. attamen timebis me. suscipies disciplinam. et non auferetur habitaculum eius. propter omnia in quibus uisitaui eam. Verumtamen diluculo surgentes corruperunt omnes cogitationes suas. Quia propterea me die in die resurrectionis meae in futurum. quia iudicium meum ut congregem gentes et colligam regna. et effundam super eos indignationem meam. omnem iram furoris mei. In igne enim zeli mei deuorabitur omnis terra. quia tunc reddam populis labium electum. ut inuocent omnes in nomine domini. et seruiant ei humero uno. Ultra flumina aethiopiae deprecabuntur mihi. filii dispersionis meae. afferentes munus mihi.

In die illa non confunderis super cunctis adinuentionibus tuis quibus preuaricata es in me. Quia tunc auferam de medio tui magniloquos superbiae tuae. et non adicies exaltari amplius in monte sancto meo. et derelinquam in medio tui populum pauperem et egenum. et sperabit in nomine domini reliquiae israhel. non facient iniquitatem. nec loquentur mendacium. et non inuenietur in ore eorum lingua dolosa. quoniam ipsi pascentur. et accubabunt. et non erit qui exterreat. Lauda filia sion iubila israhel. laetare et exultа in omni corde filia hierusalem. Abstulit dominus iudicium tuum. auertit inimicos tuos. rex israhel dominus in medio tui

non timebis malum ultra. In die illa dicetur hierusalem. noli timere sion. non dissolluantur manus tuae. dominus deus tuus in medio tui fortis. ipse saluabit. gaudebit super te laetitia. silebit in dilectione tua. exultabit super te laude. Congregans eos qui de lege recesserant. congregatio. quorum erat. ut non ultra haberes eos opprobrium. ecce ego interficiam omnes qui adflixerunt te in tempore illo. et saluabo claudicantem. et eam quae ejecta fuerat congregabo. et ponam eos in laudem. et in nominibus in omni confusione eorum. in tempore illo quo adducam uos. et in tempore quo congregabo uos. dabo enim uos in nomen et in laudem omnibus populis terrae. cum conuerto captiuitatem uestram coram oculis uestris dicit dominus.

In mense sexto missus est angelus gabriel a deo in ciuitatem galilaeae cui nomen nazareth ad uirginem desponsatam uiro cui nomen erat ioseph de domo dauid. et nomen uirginis maria. Et ingressus angelus ad eam dixit. ave gratia plena. dominus tecum. benedicta tu in mulieribus. Quae cum audisset turbata est in sermone eius. et cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei. ne timeas maria. inuenisti enim gratiam apud deum. ecce concipies in utero et paries filium. et uocabis nomen eius iesum. Hic erit magnus. et filius altissimi uocabitur. et dabit illi dominus deus sedem dauid patris eius. et regnabit in domo iacob in aeternum. et regni eius non erit finis. Dixit autem maria ad angelum. quomodo fiet istud. quoniam uirum non cognosco. Et respondens angelus dixit ei. spiritus sanctus superueniet in te. et uirtus altissimi obumbrabit tibi. Et ideo et quod ex te nascetur sanctum uocabitur filius dei. Et ecce elisabeth cognata tua et ipsa concepit filium in senectute sua. et hic mensis sextus est illi quae uocatur sterilis. quia non erit impossibile apud deum omne uerbum. Dixit autem maria. ecce ancilla domini. fiat mihi secundum uerbum tuum. Et discessit ab illa angelus.

Exurgens autem maria abiit in montana cum festinatione in ciuitatem iuda. et intrauit in domum zacharie. et salutauit elisabeth. Et factum est ut audiuit salutationem mariae elisabeth. exultauit infans in utero eius. et repleta est spiritu sancto elisabeth. et exclamauit uoce magna. et dixit. benedicta tu inter mulieres. et benedictus fructus uentris tui. Et unde hoc mihi ut ueniat mater domini mei ad me. Ecce enim ut facta est uox salutationis tuae in auribus meis. exultauit in gaudio infans in utero meo. Et beata quae credidisti. quoniam perficientur ea quae dicta sunt tibi a domino. Et ait maria. magnificat anima mea dominum. et exultauit spiritus meus in deo salutari meo. quia respexit humilitatem ancillae suae. ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. quia fecit mihi magna qui potens est. et sanctum nomen eius. et misericordia eius a progenie in progenies timentibus eum. Fecit potentiam in brachio suo. dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede. et exaltauit humiles. Esurientes implet bonis. et diuites dimisit inanes. Suscepit israhel puerum suum. recordatus misericordiae suae. Sicut locutus est ad patres nostros. abraham et semini eius in saecula. Mansit autem maria cum illa quasi mensibus tribus. et reuersa est in domum suam.

Factum est autem cum impleti sunt dies pariendi. et peperit filium suum primogenitum. et pannis eum inuolutum reclinauit in praesepio. quia non erat eis locus in diuersorio. Et pastores erant in regione eadem uigilantes et custodientes uigilias noctis super gregem suum. Et ecce angelus domini stetit iuxta illos. et claritas dei circumfulsit illos. et timuerunt timore magno. Et dixit angelus ad illos. nolite timere. ecce enim euangelizo uobis gaudium magnum quod erit omni populo. quia natus est uobis hodie saluator qui est christus dominus in ciuitate dauid. Et hoc uobis signum. inuenietis infantem pannis inuolutum et positum in praesepio. Et subito facta est cum angelo multitudo militiae caelestis laudantium deum et dicentium. gloria in altissimis deo. et in terra pax hominibus bonae uoluntatis. Et factum est ut discesserunt ab eis angeli in caelum. pastores loquebantur ad inuicem. transeamus usque bethleem. et uideamus hoc uerbum quod factum est. quod dominus ostendit nobis. Et uenerunt festinantes. et inuenerunt mariam et ioseph. et infantem positum in praesepio. Videntes autem cognouerunt de uerbo quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes qui audierunt mirati sunt. et de his quae dicta erant a pastoribus ad ipsos. Maria autem conseruabat omnia uerba haec conferens in corde suo. Et reuersi sunt pastores glorificantes et laudantes deum in omnibus quae audierant et uiderant sicut dictum est ad illos.

Et postquam consummati sunt dies octo ut circumcideretur puer. uocatum est nomen eius iesus. quod uocatum est ab angelo priusquam in utero conciperetur. Et postquam impleti sunt dies purgationis mariae secundum legem moysi. tulerunt illum in hierusalem ut sisterent eum domino. sicut scriptum est in lege domini. quia omne masculinum adaperiens uulua sanctum domino uocabitur. et ut darent hostiam secundum quod dictum est in lege domini. Par turturum aut duos pullos columbarum. Et ecce homo erat in hierusalem cui nomen symeon. et homo iste iustus et timoratus exspectans consolationem israhel. et spiritus sanctus erat in eo. Et responsum acceperat a spiritu sancto non uidere mortem nisi prius uideret christum dei. Et uenit in spiritu in templum. Et cum inducerent puerum iesum parentes eius. ut faciebant secundum consuetudinem legis pro eo. Et ipse accepit eum in ulnas suas. et benedixit deum et dixit. nunc dimittis seruum tuum domine secundum uerbum tuum in pace. Quia uiderunt oculi mei salutare tuum. quod parasti ante faciem omnium populorum. lumen ad reuelationem gentium. et gloriam plebis tuae israhel. Et erat pater eius et mater mirantes super his quae dicebantur de illo. Et benedixit illis simeon. et dixit ad mariam matrem eius. ecce positus est hic in ruinam et in resurrectionem multorum in israhel. et in signum cui contradicetur. et tuam ipsius animam pertransibit gladius. ut reuelentur ex multis cordibus cogitationes. Et erat anna prophetis filia phanuel de tribu aser. haec processerat in diebus multis. et uixerat cum uiro suo annis septem a uirginitate sua. et haec uidua usque ad annos octoginta quattuor. quae non discedebat de templo ieiuniis et obsecrationibus seruiens nocte ac die. Et haec ipsa hora superueniens confitebatur domino. et loquebatur de illo omnibus qui exspectabant redemptionem israhel.

Et postquam perfecerunt omnia secundum legem domini. reuersi sunt in galilaeam in ciuitatem suam nazareth. Puer autem crescebat et confortabatur plenus sapientia. et gratia dei erat in illo. Et descendebat cum eis et ueniebat nazareth. et erat subditus illis. Et mater eius conseruabat omnia uerba haec in corde suo. Et iesus proficiebat sapientia et aetate et gratia apud deum et homines.

Anno autem quintodecimo imperii tiberii caesaris. procurante pontio pilato iudaeam. tetrarcha autem galilaeae herode. philippo autem fratre eius tetrarcha ituraeae et trachonitidis regionis. et lysania abilinae tetrarcha. sub principibus sacerdotum anna et caipha. factum est uerbum domini super iohannem zachariae filium in deserto. Et uenit in omnem regionem iordanis praedicans baptismum paenitentiae in remissionem peccatorum. sicut scriptum est in libro sermonum esaiae prophetae. Vox clamantis in deserto. parate uiam domini. rectas facite semitas eius. Omnis conuallis implebitur. et omnis mons et collis humiliabitur. et erunt prauа in directa. et aspera in uias planas. et uidebit omnis caro salutare dei. Dicebat ergo turbis quae exibant ut baptizarentur ab eo. genimina uiperarum. quis ostendit uobis fugere a uentura ira. Facite ergo fructum dignum paenitentiae. et ne coepistis dicere intra uos patrem habemus abraham. Dico enim uobis quia potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abrahae. Iam enim securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor quae non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Et interrogabant eum turbae dicentes. quid ergo faciemus. Respondens autem dicebat illis. qui habet duas tunicas. det non habenti. et qui habet escas similiter faciat. Venerunt autem et publicani ut baptizarentur. et dixerunt ad illum. magister quid faciemus. Qui dixit ad illos. nihil amplius quam quod constitutum est uobis faciatis. Interrogabant autem eum et milites dicentes. quid faciemus et nos. Et ait illis. neminem concutiatis neque calumniam faciatis. et contenti estote stipendiis uestris. Existimante autem populo et cogitantibus omnibus in cordibus suis de iohanne ne forte ipse esset christus. Respondit iohannes dicens omnibus. ego quidem aqua baptizo uos. Uenturus autem fortior me est cuius non sum dignus corrigiam calciamenti eius soluere. ipse uos baptizabit in spiritu sancto et igni. Cuius uentilabrum in manu eius. et purgabit aream suam. et congregabit triticum in horreum suum. paleas autem comburet igni inextinguibili. Multa quidem et alia exhortans euangelizabat populum. Herodes autem tetrarcha cum reprehenderetur ab eo de herodiade uxore philippi fratris sui. et de uniuersis malis quae fecit herodes. adiecit et hoc super omnia. et conclusit iohannem in carcere.

Factum est autem cum baptizaretur omnis populus. et iesus baptizatus et orans apertum est caelum. et descendit spiritus sanctus corporali specie sicut columba in ipsum. et uox facta est de caelo. tu es filius meus dilectus. in te complacui mihi. Et ipse iesus erat incipiens quasi annorum triginta. ut putabatur filius ioseph. qui fuit heli. qui fuit matthat. qui fuit leui. qui fuit melchi. qui fuit ianne. qui fuit ioseph. qui fuit mathathiae. qui fuit amos. qui fuit naum. qui fuit hesli. qui fuit nagge. qui fuit mathathiae. qui fuit mathathiae. qui fuit semei. qui fuit ioseph. qui fuit iuda. qui fuit ioanna. qui fuit resa. qui fuit zorobabel. qui fuit salathiel. qui fuit neri. qui fuit melchi. qui fuit addi. qui fuit cosan. qui fuit helmadan. qui fuit er. qui fuit iesu. qui fuit eliezer. qui fuit iorim. qui fuit matthat. qui fuit leui. qui fuit symeon. qui fuit iuda. qui fuit ioseph. qui fuit iona. qui fuit eliacim. qui fuit melea. qui fuit menna. qui fuit mathatha. qui fuit nathan. qui fuit dauid. qui fuit iesse. qui fuit obed. qui fuit booz. qui fuit sala. qui fuit naasson. qui fuit aminadab. qui fuit aram. qui fuit esrom. qui fuit phares. qui fuit iuda. qui fuit iacob. qui fuit isaac. qui fuit abraham. qui fuit thare. qui fuit nachor. qui fuit sarug. qui fuit ragau. qui fuit phaleg. qui fuit heber. qui fuit sale. qui fuit cainan. qui fuit arphaxad. qui fuit sem. qui fuit noe. qui fuit lamech. qui fuit mathusale. qui fuit henoch. qui fuit iared. qui fuit malaleel. qui fuit cainan. qui fuit enos. qui fuit seth. qui fuit adam. qui fuit dei.

Et iesus plenus spiritu sancto regressus est a iordane. et agebatur a spiritu in deserto. diebus quadraginta. et tentabatur a diabolo. Et non manducauit quicquam in diebus illis. quibus consummatis esuriit. Dixit autem illi diabolus. si filius dei es dic lapidi huic ut panis fiat. Et respondit illi iesus. scriptum est. quia non in pane solo uiuit homo. sed in omni uerbo dei. Et duxit illum diabolus in montem excelsum. et ostendit illi omnia regna orbis terrae in momento temporis. Et ait illi diabolus. tibi dabo potestatem hanc uniuersam. et gloriam illorum. quia mihi tradita sunt. et cui uolo do illam. Tu ergo si adoraueris coram me erunt tua omnia. Et respondens iesus dixit ei. scriptum est. dominum deum tuum adorabis. et illi soli seruies. Et duxit eum in hierusalem. et statuit eum super pinnaculum templi. Si filius es dei mitte te hinc deorsum. Scriptum est enim. quia angelis suis mandauit de te. ut conseruent te. et quia in manibus tollent te. ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Et respondens iesus dixit ei. quia dictum est. non tentabis dominum deum tuum. Et consummata omni tentatione diabolus recessit ab illo usque ad tempus.

Et regressus est iesus in uirtute spiritus in galilaeam. et fama exiit per uniuersam regionem de illo. Et ipse docebat in synagogis eorum. et magnificabatur ab omnibus. Et cum uenisset nazareth ubi erat nutritus. et intrasset secundum consuetudinem suam die sabbati in synagogam. surrexit legere. Et traditus est illi liber esaiae prophetae. Et ut reuoluit librum inuenit locum ubi scriptum erat. spiritus domini super me. propter quod unxit me. euangelizare pauperibus misit me. sanare contritos corde. praedicare captiuis remissionem. et caecis uisum. dimittere confractos in remissionem. praedicare annum domini acceptum. et diem retributionis. consolari omnes lugentes. Et cum plicuisset librum reddidit ministro. et sedit. Et omnium in synagoga oculi erant intuentium in eum. Coepit autem dicere ad illos. quia hodie impleta est haec scriptura in auribus uestris. Et omnes testimonium illi dabant. et mirabantur in uerbis gratiae quae procedebant de ore eius. et dicebant. nonne hic est filius ioseph. Et ait illis. utique dicetis mihi hanc similitudinem medice cura te ipsum. quanta audiuimus facta in capharnaum fac et hic in patria tua. Ait autem. amen dico uobis. quia nemo propheta acceptus est in patria sua. In ueritate autem dico uobis. multae uiduae erant in diebus heliae in israhel. quando clausum est caelum annis tribus et mensibus sex. cum facta esset fames magna in uniuersa terra. et ad nullam illarum missus est helias nisi in sarepta sidonis ad mulierem uiduam. Et multi leprosi erant in israhel sub eliseo propheta. et nemo eorum mundatus est nisi naaman syrus. Et repleti sunt omnes ira in synagoga haec audientes. et surrexerunt eiecerunt eum extra ciuitatem. et duxerunt illum usque ad supercilium montis super quem ciuitas illorum aedificata erat. ut praecipitarent eum. Ipse autem transiens per medium illorum ibat.

Et descendit in capharnaum ciuitatem galilaeae. et docebat eos sabbatis. Et stupebant super doctrina eius. quia in potestate erat sermo eius. Et in synagoga erat homo habens spiritum daemonii immundi. et exclamauit uoce magna dicens. sine quid nobis et tibi iesu nazarene. Venisti perdere nos. scio te qui sis sanctus dei. Et increpauit illum iesus dicens. obmutesce et exi ab eo. Et cum proiecisset eum daemonium in medium. exiit ab illo nihil nocens illi. Et factus est pauor in omnibus. et colloquebantur ad inuicem dicentes. quod est hoc uerbum quia in potestate et uirtute imperat immundis spiritibus. et exeunt. Et diuulgabatur fama de illo in omnem locum regionis.

Et surgens de synagoga introiit in domum simonis. Socrus autem simonis tenebatur magnis febribus. et rogauerunt eum pro illa. Et stans super illam imperauit febri. et dimisit illam. Et continuo surgens ministrabat illis. Occidente autem sole omnes qui habebant infirmos uariis languoribus ducebant illos ad eum. At ille singulis manus imponens curabat eos. Exibant autem daemonia a multis clamantia et dicentia. quia tu es filius dei. Et increpans non sinebat ea loqui. quia sciebant ipsum esse christum. Et facta die egressus ibat in desertum locum. et turbae requirebant eum. et uenerunt usque ad ipsum. et detinebant illum ne discederet ab eis. Quibus ille ait. quia et aliis ciuitatibus oportet me euangelizare regnum dei. propterea quod ad hoc missus sum. Et praedicabat in synagogis galilaeae.

Factum est autem cum turbae irruerent in eum ut audirent uerbum dei. et ipse stabat secus stagnum genesareth. Et uidit duas naues stantes secus stagnum. piscatores autem descenderant et lauabant retia. Ascendens autem in unam nauem quae erat simonis. rogauit eum a terra reducere pusillum. Et sedens docebat de nauicula turbas. Ut autem cessauit loqui. dixit ad simonem. duc in altum. et laxate retia uestra in capturam. Et respondens simon dixit illi. praeceptor per totam noctem laborantes nihil cepimus. in uerbo autem tuo laxabo rete. Et cum hoc fecissent. concluserunt piscium multitudinem copiosam. Rumpebatur autem rete eorum. Et annuerunt sociis qui erant in altera nauicula ut uenirent et adiuuarent eos. Et uenerunt et impleuerunt ambas naues ita ut pene mergerentur. Quod cum uidisset simon petrus procidit ad genua iesu dicens. exi a me quia homo peccator sum domine. Stupor enim circumdederat eum et omnes qui cum illo erant in captura piscium quam ceperant. Similiter autem iacobum et iohannem filios zebedaei qui erant socii simonis. Et ait ad simonem iesus. noli timere. ex hoc iam homines eris capiens. Et subductis ad terram nauibus. relictis omnibus secuti sunt eum.

Et factum est cum esset in una ciuitatum. et ecce uir plenus lepra. et uidens iesum procidit in faciem. et rogauit illum dicens. domine si uis potes me mundare. Et extendens manum tetigit eum dicens. uolo mundare. Et continuo lepra discessit ab illo. Et ipse praecepit illi ut nemini dicat. sed ait. uade et ostende te sacerdoti. et offer pro emundatione tua sicut praecepit moyses in testimonium illis. Perambulabat autem magis sermo de illo. et conueniebant turbae multae ut audirent et curarentur ab infirmitatibus suis. Ipse autem secedebat in desertum et orabat. Et factum est in una dierum. et ipse sedebat docens. et erant pharisaei sedentes et legis doctores qui uenerant ex omni castello galilaeae et iudaeae et hierusalem. et uirtus domini erat ad sanandum eos. Et ecce uiri portantes in lectulo hominem qui erat paralyticus. et quaerebant eum inferre et ponere ante eum. Et non inuenientes qua parte illum inferrent prae turba. ascenderunt super tectum. et per tegulas demiserunt eum cum lectulo in medium ante iesum. Quorum fidem ut uidit dixit homini. remittuntur tibi peccata tua. Et coeperunt cogitare scribae et pharisaei dicentes. quis est hic qui loquitur blasphemias. quis potest dimittere peccata nisi solus deus. Ihesus autem cognoscens cogitationes eorum respondens dixit ad illos. quid cogitatis in cordibus uestris. quid est facilius dicere dimittuntur tibi peccata tua. an dicere surge et ambula. Ut autem sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata. ait paralytico. tibi dico surge tolle lectum tuum et uade in domum tuam. Et continuo consurgens coram illis tulit lectum in quo iacebat. et abiit in domum suam magnificans deum. Et stupor apprehendit omnes. et magnificabant deum. et repleti sunt timore dicentes. quia uidimus mirabilia hodie. Et post haec exiit et uidit publicanum nomine leui sedentem ad telonium. et ait illi. sequere me. Et relicto omnibus surgens secutus est eum. Et fecit ei leui grande conuiuium in domo sua. Et erat turba multa publicanorum et aliorum qui cum illis erant discumbentium. Et murmurabant scribae et pharisaei dicentes ad discipulos eius. quare cum publicanis et peccatoribus manducatis et bibitis. Et respondens iesus ait ad illos. non egent qui sani sunt medico. sed qui male habent. Non enim uenit uocare iustos sed peccatores ad paenitentiam. Illi autem dixerunt ad eum. quare discipuli iohannis ieiunant frequenter et obsecrationes faciunt. similiter et pharisaei. tui autem edunt et bibunt. Ihesus autem ait ad illos. numquid filii sponsi possunt ieiunare quamdiu cum illis est sponsus. Uenient autem dies. cum auferetur ab eis sponsus. tunc ieiunabunt in illis diebus. Dicebat autem et similitudinem ad illos. quia nemo commissuram a uestimento nouo immittit in uestimentum uetus. alioquin et nouum rumpit. et ueteri non conuenit commissura a nouo. Et nemo mittit uinum nouum in utres ueteres. alioquin rumpet uinum nouum utres. et ipse effundetur. et utres pereunt. Sed uinum nouum in utres nouos mittendum est. et utraque conseruantur. Et nemo bibens uetus statim uult nouum. dicit enim. uetus melius est.

Factum est autem in sabbato secundo primo. ut transiret ihesus per sata. et uellebant discipuli eius spicas. et manducabant confricantes manibus. Quidam autem pharisaeorum dixerunt eis. quid facitis quod non licet sabbatis facere. Et respondens ihesus ad eos dixit. nec hoc legistis quod fecit dauid cum esuriret ipse et qui cum illo erant. quomodo intrauit in domum dei. et panes propositionis sumpsit et manducauit. et dedit his qui cum illo erant. quos non licet manducare nisi tantum sacerdotibus. Et dicebat illis. quia dominus est filius hominis etiam sabbati.

Factum est autem in alio sabbato. ut intraret in synagogam et docebat. Et erat ibi homo cui manus dextera arida erat. Et obseruabant scribae et pharisaei si sabbatis curaret. ut inuenirent unde accusarent eum. Ipse autem sciebat cogitationes eorum. Et ait homini qui habebat aridam manum. surge et sta in medium. Et ille surgens stetit. Dixit autem ihesus ad illos. interrogo uos si licet sabbatis benefacere an malefacere. animam saluam facere an perdere. Et circumspectis omnibus dixit illi. extende manum tuam. Et extendit. et restituta est manus illi. Ipsi autem repleti sunt insipientia. et loquebantur ad inuicem quidnam facerent ihesu.

Factum est autem in illis diebus exiit in montem orare. et erat pernoctans in oratione dei. Et cum factus esset dies uocauit discipulos suos. et elegit duodecim ex ipsis quos et apostolos nominauit. Simonem quem cognominauit petrum. et andream fratrem eius. iacobum et iohannem. philippum et bartholomaeum. matthaeum et thomam. iacobum alphaei et simonem qui uocatur zelotes. iudam iacobi et iudam scariothis qui fuit proditor. Et descendens cum illis stetit in loco campestri. et turba discipulorum eius. et multitudo magna populi ab omni iudaea et hierusalem et maritima et tyri et sidonis. qui uenerant ut audirent eum et sanarentur a languoribus suis. Et qui uexabantur a spiritibus immundis. et curabantur. Et omnis turba quaerebat tangere eum. quia uirtus de illo exibat et sanabat omnes. Et leuans oculos in discipulos suos dicebat. beati pauperes quia uestrum est regnum dei. Beati qui nunc esuritis quia saturabimini. Beati qui nunc fletis quia ridebitis. Beati eritis cum uos oderint homines et cum separauerint uos et exprobrauerint et eiecerint nomen uestrum tamquam malum propter filium hominis. Gaudete in illa die et exultate. ecce enim merces uestra multa in caelo. Eodem enim modo faciebant prophetis patres eorum. Uerumtamen uae uobis diuitibus. quia habetis consolationem uestram. Uae uobis qui saturati estis nunc. quia esurietis. Uae uobis qui ridetis nunc. quia lugebitis et flebitis. Uae cum benedixerint uobis homines. secundum haec enim faciebant pseudoprophetis patres eorum. Sed uobis dico qui auditis. diligite inimicos uestros. benefacite his qui oderunt uos. benedicite maledicentibus uobis. et orate pro calumniantibus uos. Et qui te percutit in maxillam praebe illi et alteram. et ab eo qui tollit tibi uestimentum et tunicam noli prohibere. Omni autem petenti te tribue. et qui tollit quae tua sunt ne repetas. Et prout uultis ut faciant uobis homines. et uos facite illis similiter. Et si diligitis eos qui uos diligunt. quae uobis gratia est. nam et peccatores eos qui se diligunt diligunt. Et si benefeceritis his qui uobis benefaciunt. quae uobis gratia est. nam et peccatores hoc faciunt. Et si mutuum dederitis his a quibus speratis recipere. quae uobis gratia est. nam et peccatores peccatoribus mutuum dant ut recipiant aequalia. Uerumtamen diligite inimicos uestros. benefacite et mutuum date nihil inde sperantes. et erit merces uestra multa. et eritis filii altissimi. quia ipse benignus est super ingratos et malos. Estote misericordes sicut et pater uester misericors est. Nolite iudicare et non iudicabimini. nolite condemnare et non condemnabimini. dimittite et dimittemini. Date et dabitur uobis. mensuram bonam confertam et coagitatam et supereffluentem dabunt in sinum uestrum. eadem quippe mensura qua mensi fueritis remetietur uobis. Dicebat autem illis similitudinem. numquid potest caecus caecum ducere. nonne ambo in foueam cadunt. Non est discipulus super magistrum. perfectus autem omnis erit sicut magister eius. Quid autem uides festucam in oculo fratris tui. trabem autem quae in oculo tuo est non consideras. aut quomodo potes dicere fratri tuo. frater sine eiciam festucam de oculo tuo. ipse in oculo tuo trabem non uidens. hypocrita eice primum trabem de oculo tuo. et tunc perspicies ut educas festucam de oculo fratris tui. Non est enim arbor bona quae facit fructum malum. neque arbor mala quae faciat fructum bonum. Unaquaeque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Non enim de spinis colligunt ficus. neque de rubo uindemiant uuam. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum. et malus homo de malo thesauro profert malum. ex abundantia enim cordis os loquitur. Quid autem uocatis me domine domine. et non facitis quae dico. Omnis qui uenit ad me et audit sermones meos et facit eos. ostendam uobis cui similis sit. similis est homini aedificanti domum. qui fodit in altum et posuit fundamentum super petram. Inundatione autem facta illisus est torrens domui illi. et non potuit eam mouere. fundata enim erat super petram. Qui autem audit et non facit. similis est homini aedificanti domum suam super terram sine fundamento. in quam illisus est torrens. et continuo cecidit. et facta est ruina domus illius illa magna.

Cum autem implesset omnia uerba sua in auribus plebis. introiit capharnaum. Centurionis autem cuiusdam seruus malus habebatur qui illi honorabilis erat. Et misit ad eum seniores iudaeorum rogans eum ut ueniret et saluaret seruum eius. Qui cum uenissent ad ihesum rogabant eum sollicite dicentes quia dignus est illi hoc. Diligit enim gentem nostram. et synagogam ipse aedificauit nobis. Ihesus autem ibat cum illis. Et cum iam non longe esset a domo. misit centurio amicos dicens ei. domine noli uexari. non enim dignus sum ut sub tectum meum intres. propter quod nec meipsum arbitratus sum dignum ad te uenire. sed dic uerbo et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus. habens sub me milites. et dico huic uade et uadit. et alii uenit. et seruo meo fac hoc. et facit. Audiens autem ihesus admiratus est. et conuersus sequentibus se turbae dixit. amen dico uobis. nec in israhel tantam fidem inueni. Et reuersi qui missi fuerant domum. inuenerunt puerum qui languerat sanum.

Et factum est deinceps. et ipse iter faciebat per ciuitatem et castella praedicans et euangelizans regnum dei. Et duodecim cum illo. et mulieres quaedam quae erant curatae a spiritibus malignis et infirmitatibus. Maria quae uocatur magdalene de qua septem daemonia exierant. Et iohanna uxor chuzae procuratoris herodis. et susanna et aliae multae quae ministrabant ei de facultatibus suis. Cum autem conuenirent turbae ciuitatum singularum et properarent ad eum. dixit per similitudinem. Exiit qui seminat semen suum. Et dum seminat quaedam cecidit secus uiam. et conculcata est. et uolucres caeli comederunt illud. Et aliud cecidit supra petram. et natum aruit quia non habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas. et simul exortae spinae suffocauerunt illud. Et aliud cecidit in terram bonam. et ortum fecit fructum centuplum. Haec dicens clamabat. qui habet aures audiendi audiat. Interrogabant autem eum discipuli eius quae haec parabola esset. Quibus ait. uobis datum est nosse mysterium regni dei. ceteris autem in parabolis. ut uidentes non uideant. et audientes non intellegant. Est autem haec parabola. Semen est uerbum dei. Qui autem secus uiam sunt hi sunt qui audiunt. deinde uenit diabolus et tollit uerbum de corde eorum. ne credentes salui fiant. Nam qui supra petram. qui cum audierint cum gaudio suscipiunt uerbum. et hi radicem non habent. qui ad horam credunt. et in tempore tentationis recedunt. Quod autem in spinas cecidit. hi sunt qui audierunt. et a sollicitudinibus et diuitiis et uoluptatibus uitae euntes suffocantur. et non referunt fructum. Quod autem in bonam terram. hi sunt qui in corde bono et optimo audientes uerbum retinent. et fructum adferunt in patientia. Nemo autem lucernam accendens operit eam uase aut subter lectum ponit. sed ponit eam super candelabrum. ut intrantes uideant lumen. Non est enim occultum quod non manifestetur. neque absconditum quod non cognoscatur et in palam ueniat. Uidete ergo quomodo audiatis. qui enim habet dabitur illi. et quicumque non habet etiam quod putat se habere auferetur ab eo.

Uenerunt autem ad eum mater et fratres eius. et non poterant adire eum prae turba. Et nuntiatum est illi. mater tua et fratres tui stant foris uolentes te uidere. Qui respondens dixit ad eos. mater mea et fratres mei hi sunt qui uerbum dei audiunt et faciunt.

Et factum est in una dierum. et ipse ascendit nauem et discipuli eius. et dixit ad illos. transeamus trans stagnum. Et ascenderunt. Et nauigantibus illis dormiuit. Et descendit procella uenti in stagnum. et complebantur et periclitabantur. Accedentes autem suscitauerunt eum dicentes. praeceptor praeceptor perimus. Et exsurgens increpauit uentum et tempestatem aquae. et cessauerunt et facta est tranquillitas. Dixit autem illis. ubi est fides uestra. Timentes autem mirati sunt ad inuicem dicentes. quis putas hic est. quia et uentis imperat et mari. et obtemperant ei.

Et nauigauerunt ad regionem gerasenorum quae est contra galilaeam. Et egresso eo in terram. occurrit ei uir quidam qui habebat daemonia iam temporibus multis. et uestimento non induebatur. et in domo non manebat. sed in monumentis. Hic cum uidisset iesum. et exclamans procidit ante illum. et uoce magna dixit. quid mihi et tibi est iesu fili dei altissimi. Deprecor te ne me torqueas. Praecipiebat enim spiritui immundo ut exiret ab homine. Multis enim temporibus arripiebat illum. et uinciebatur catenis et compedibus custoditus. et ruptis uinculis agebatur a daemonio in deserta. Interrogauit autem illum iesus dicens. quid tibi nomen est. Qui dixit. legio. quia intrauerant daemonia multa in eum. Et deprecabatur eum ne imperaret illis ut in abyssum irent. Erat autem ibi grex porcorum magnus pascentium in monte. Et deprecabantur eum ut permitteret illis in illos intrare. Et permisit eis. Exeuntes autem daemonia a homine intrauerunt in porcos. Et impetu abiit grex per praeceps in stagnum. et suffocatus est. Quod cum uidissent pastores qui pascebant fugerunt. et nuntiauerunt in ciuitatem et in uillas. Exierunt autem uidere quod factum esset. et uenerunt ad ihesum. et inuenerunt sedentem hominem a quo daemonia exierant. uestitum et sanae mentis. et timuerunt. Et narrauerunt illis qui uiderant quomodo esset liberatus a legione. Et rogauit eum omnis multitudo regionis gerasenorum ut discederet ab eis. quia timore magno pressi erant. Ipse autem ascendens nauem reuersus est. Rogabat autem eum uir a quo exierant daemonia ut esset cum illo. Dimisit autem eum dicens. reuertere in domum tuam et narra quanta tibi fecit deus. Et abiit per uniuersam ciuitatem praedicans quanta illi fecisset ihesus.

Et factum est cum reuersus esset ihesus. excepit illum turba. erant enim omnes exspectantes illum. Et ecce uenit uir cui nomen iairus. et hic princeps synagogae erat. Et cecidit ad pedes ihesu. rogabat eum ut intraret in domum eius. quia filia unica erat ei fere annorum duodecim. et haec moriebatur. Et factum est dum iret turbae comprimebant eum. Et mulier quae erat in fluxu sanguinis duodecim annis. quae in medicos erogauerat omnem substantiam suam. et nullius potuit curari ab ullo. accessit retro et tetigit fimbriam uestimenti eius. et continuo stetit fluxus sanguinis eius. Et dixit ihesus. quis est qui tetigit me. Negantibus autem omnibus dixit petrus et qui cum illo erant. praeceptor turbae te comprimunt et affligunt. et dicis quis tetigit me. Ihesus autem dixit. tetigit me aliquis. ego enim noui uirtutem de me exiisse. Uidens autem mulier quia non latuit. tremens uenit et procidit ante pedes eius. et ob quam causam tetigerit eum. et quemadmodum statim sanata sit. indicauit ei. Ipse autem dixit ei. filia fides tua te saluam fecit. uade in pace. Adhuc eo loquente uenit quidam ad principem synagogae dicens ei. quia mortua est filia tua. noli amplius uexare magistrum. Ihesus autem audito uerbo respondit patri puellae. noli timere. tantum crede. et saluabitur. Et cum uenisset domum non intrauit secum nisi petrum et iacobum et iohannem. et pat

sil. fcõe ũbũ dñi in manu aggei ppte. Adzorobabel
filiũ salathiel ducẽ nrm. et adiesum filiũ iosedech sacer
dotẽ magnũ dicẽs. Haec dñs exercituũ dicẽs. ppli iste
dicũt. non dũ uenit tps domus domini edificande.
Et factũ est ũbũ dñi in manu aggei ppte dicens. a
ũlquid tps uobis ẽ ut habitetis in domibus cẽatis et domus
ista deserta? Et nũc hec dicit dñs exercituũ. ponite corda
uestra super uias uestras. Semina stis multũ. et intulistis pauca.
comedistis. et non estis satiati. bibistis et nõ estis inebriati.
operuistis uos et nõ estis calefacti. et qui mercedes congregauit:
misit eas in saccum ũ ptusum.
Hec dicit dñs exercituũ. ponite corda uestra super uias uestras.
Ascendite in montẽ. portate ligna. et edificate domũ
et acceptabilis mihi erit. et glorificabor dicit dñs exer
cituũ. Respexistis ad amplius. et ecce factũ est minus. et intu
listis in domum. et exsufflaui illud. Quam obrẽm dicit
dñs exercituũ. quia domus mea deserta ẽ. et uos festinatis
singuli unusquisq; in domũ suã. pter hoc prohibiti sunt super
uos celi. ne det ros. et terra prohibita ẽ ne daret germen
suum. et uocaui siccitatẽ super terrã. et super montes. et sup
triticũ et super uinũ. et super oleũ. et cuncta que gignit humus.
et super homines. et super iumenta. et super omnem laborem ma
nuum.
Et audiuit zorobabel filius salathiel. et iesus filius iose
dech sacerdos magnus cum omni reliquiũ populi uocem dñi
sui. et uba aggei prte sicut misit eũ dominus deus ad ipsos.
et timuerunt populus a facie dñi. Et dixit aggeus nuncius
domini de nuntiis dñi populo dicens. ego uobiscũ dicit
dominus. Et suscitauit dñs spm zorobabel filii salathiel
principis iuda. et spm iesu filii iosedech sacerdotis magni.
et spm reliquoꝝ omniũ populi. et ingressi sunt et fecerunt opus
in domo domini exercituũ dei sui. in die. xxv. quarta mẽ
sis. in anno secdo darii regis.
In septimo mense. xxi. mensis factũ est ũbũ dñi in manu
aggei ppte dicens. loqre ad zorobabel filiũ salathiel
ducem iuda. et ad iesum filiũ iosedech sacerdotẽ magnũ.
et ad reliquos populi dicens. Quis in uobis relictus est qui ui
dit domũ istã in gla sua prima? Et quid uos uidetis hanc
nunc? nũquid non ita ẽ? et nũ estis quasi non sit in oculis uestris?
Et nunc confortare zorobabel dicit dñs. et confortare iesu filii
iosedech sacerdos magne. et confortare omnis populus terre dicit dñs exercituũ. et facite
quia ego uobiscũ sum. dicit dñs exercituũ. Ubũ gr pepigi uobiscũ
cum egrederemini de terra egipti. et spiritus meus erat in medio uestri.
nolite timere. qz hec dicit dñs exercituũ. Adhuc unum modi
cum est. et ego mouebo celum et terram. mare et aridam. et mouebo
omnes gentes. et uenient desiderata cunctis gentibus. et implebo
domum istam gle dicit dñs exercituũ. Meum est argentum et meum
est aurum dicit dñs exercituũ. Magna erit gla domus istius nouissime. plusquam prime dicit dñs exercituũ. et in
loco isto dabo pacem dicit dñs exercituũ.
In. xxiiii. quarta noni mẽsis. in anno secdo darii regis.
factum ẽ ũbũ domini ad aggeum ppham. Loquere dicit dñs exercitu
tuum. interroga sacerdotes legem dicens. Si tulerit homo
carnem sanctificatam in bora ue stimenti sui. et tetigerit de ful
mento eius panem aut pulmentum. aut uinum. aut o
leum. aut omnẽ escam. nũquid sanctificabit? Responderunt sacer
dotes. et dixerunt. aggeus. Si tetigerit pollutus anima ex his
horum quid cõtaminabit? Respondit ergo sacerdotes et dixerunt.
cõtaminabit. Respondit aggeus et dixit. Sic populus iste et sic
gens ista coram me ait dñs. et sic omne opus
manuum eorum. et quod obtulerint ibi cõtaminata erunt.
Et nunc ponite corda uestra a die hac et sursum. antequam ponerẽ
tur lapis super lapidem in templo domini. cum accede
ret aliquis ad acerbum. xx. modios. et fierent. x. pertransibat quis
quam ut ex eis metens quinquaginta lagenas. et sic bau
xx. Et percussi uos in cuncto uentho et in rubigine et grandine
omnia opera manuum uestrarum. et non fuit in uobis qui
reuerteretur ad me dicit dñs. ponite corda uestra
ri super hoc. a die. xxiiii. quarta noni mẽsis. a die qua fundamẽ
ta iacta sunt templi dñi. ponite super cor uestrum. Numquid
adhuc semen in granario? et uinea et ficus et malo gra
natum. et lignum olive non florebunt. ex die ista benedicam.
Et factum ẽ ũbũ domini secdo ad aggeum. xxiiii. quarta mẽsis.
dicens. Loquere ad zorobabel duce iuda dicens. Ego mou
eo celum et terram. et subuertam solium regnoꝝ. et conteram uirtutem
regnorum gentium. et subuertam quadrigam et ascendentes in eis. de
scendent equus et ascensor eius. uir in gladio fratris sui. In die
illa dicit dñs exercituũ. Assumam te zorobabel filius sala
thiel serue meus dicit dñs. et ponam te quasi signaculũ. qz
te elegi dicit dñs exercituũ.
Incipit prologus sancti hieronymi presbyteri in zachariam
prophetam.
Secundo anno regis medoy. aggeus zacharias propheta
sermones eorum dem describit. Si nec dem aggeus zacha
rie ordine prophetauit. planus est. q. cum duoꝝ nobis ut pu
dentes lectiones ostendit. in prophetia sacerdotis ineuntis et
adrestantium mentem dei ad populum sacerdotes increpasse. ut ex ipsa
refert die. In secdo anno darii regis. factus est aggeus et zacha
rias. filius addo prophetauerunt super iudeos qui erant in iudea
et in hierusalem. In nomine dei israhel super eos. Tunc surrexerunt zorobabel
filius salathiel. et iesus filius iosedech. et perrexerunt et
cooperuerunt edificare domũ dei sui. et erant cum eis prophete dei
adiuuantes eos. exhortatione eius admonuerunt eos. Nã et ipse
populus fuit in abominatione peccatoꝝ et delictoꝝ. sua admo
nitionem dei prophete capiens reuocare. ubi sit certe ostendit
se uisum esse. Vidi nocte. et ecce uir ascendens super equum
rubeum et ipse stabat inter murtos que erant in profundo. et post eum equi
rubei et uarii et albi. Et dixi. quorum isti domine mi. Et dixit ad me angl's qui loquebatur in me.
ego ostendam tibi quid sint hi. Et respondit uir qui stabat inter murtos et dixit.
Hi sunt quos misit dñs ut circumeant terram. Et respon
derunt angło domini qui stabat inter murteta et

rdyerũt. pambulauim ẽrũl. r ecce ōĩs terra habitabit̃ req̃
scet. r respondit. angl⁹ dñi r dixit. dñe exercituũ. usq; quo tu
nō miserebĩs | ierusalem r urbiũ iuda quib; iratus es? iste t
septuaginta annis? r respondit dñs angło qui loq̃batur
in me uerba bona uba consolatoria. r dixit ad me. angelus q̃
me loq̃batur in me. clama dicẽs. Hec dicit dñs exercituũ. zelo
tus sum hierl r zelo magno tra magna. Ego iratꝰ
eram super gẽtes opulentas. qui ego modicum iratꝰ sum. ipſe
uũ adiuuerũt in malũ. p̃terea Hec dicit dñs. Reuertar ad
hierl in miserationib⁹. domus mea edificabit̃ in ea. ait dñs ex
ercituũ. r regrediculũ extendet̃ super hierl. Adhuc clama dicẽs.
hec dicit dñs exercituũ. Adhuc affluẽt ciuitates mee bonis
et consolabit̃ dñs adhuc syon. et eliget adhuc hierl.
Et leuaui oculos meos r uidi. r ecce quattuor cornua. et dixi
ad angłm qui loq̃batur in me. Quid sunt hec? et dixit ad me.
Hec sunt cornua q̃ uentilauerunt iudã p̃ singlos uiros. r
nemo eoꝝ leuauit caput suũ. et uenerunt isti ut deterreãt eã. ut
dejciant cornua gentiũ. q̃ leuauerũt cornu super terrã
iudã. ut dispergeret eam.
Et leuaui oculos meos r uidi. r ecce uir. r in manu eius funiculꝰ
mẽsoꝝ. Et dixi. Quo tu uadis? et dixit ad me. ut metiar hie
rusalem. r uideã q̃m sit latitudo eius. r quã ta sit longitu
do eius. r quanta sit latitudo eius. et ecce angłs qui loq̃batur
in me egrediebatur. in me egrediebatur in occursum eius. et
dixit ad eũ. curre loquere ad puerũ istũ dicẽs. Absq; muro hab
itabit̃ hierl p̃ multitudinẽ hoĩũ. r iumentoꝝ in medio eius. et ego
ero ei. ait dñs murus ignis in circuitu. r in gła ero in medio
eius. Eia fugite de terra aquilonis dicit dñs. q̃m in quattuor
uentos celi dispersi uos dicit dñs. et in quattuor uentos celi
uos. Sion fuge. q̃ habitas apud filiã babilonis. quia hec
dicit dñs exercituũ. post głm misit me ad gentes q̃ spoliauer
unt uos. Qui enim tetigerit uos. tanget pupillã oculi mei.
quia ecce ego leuo manũ meã super eos. r erunt p̃da his
q̃ seruiebant sibi. r cognoscetis. q̃ dñs exercituũ misit me.
Lauda r lętare filia syon. quia ecce ego uenio. r habitabo in
medio tui dicit dñs. Et applicabũtur gentes multe ad do
mũ dei illa. r erunt mihi in populũ. r habitabo in med
io tui. r scies q̃ dominus exercituũ misit me ad te. et
possidebit dñs iudã partẽ suam sui in terra sanctificata. r eli
get adhuc in syon. Silete omnis caro a facie dñi. quia sur
rexit de habitaculo sco suo.
Et ostendit michi dñs iesum sacerdotem magnũ. stantẽ
coram angło dñi. r satan stabat a dextris eius ut aduersare
tur ei. Et dixit dñs ad satan. Increpet dñs in te satan. r
increpet dñs in te qui elegit hierl. Nũquid iste torris
est eruptus de igne? Et iesus erat indutus uestibus sordidis. r
stabat ante faciem angli. Qui respondens ait ad eos qui sta
bant coram se dicẽs. Auferte uestimenta sordida ab eo. et dixit
ad eũ. Ecce abstuli a te iniquitatem tuã. r induite eum uestimento
rum. Posuite cidarim mundã super caput eius. et posu
erunt cidarim mundã super caput eius. et induerũt eum uesti
bus. Et angłs dñi stabat. contestabatur angłs dñi iesum di
cens. Hec dicit dñs exercituũ. Si in uiis meis ambulaue
ris. r custodiã meam custodieris. tu quoq; iudicabis domum
meam. r custodies atria mea. r dabo tibi ambulatores
de his qui nũc hic assistunt.
Audi iesu sacerdos magne tu r amici tui. qui habitant
coram te. quia uiri portenditi sunt. Ecce ego adducã ser
uum meũ orientem. qui ecce lapis quẽ dedi coram iesu. Super
lapidem unũ septem oculi sunt. Ecce ego celabo sculpturã
eius. ait dominus exercituũ. et auferam iniquitatem terre illius in die una. In die illa dicit dñs exercituũ. u
ocabit unus amicus suus. subter umbram. r subter ficum.
Et reuersus est angelus
qui loq̃batur in me. r suscitauit me. sicut uirum qui suscitat̃
de somno suo. Et dixit ad me. Quid tu uides? et dixi. Vidi
ecce candelabrum aureum totum. r lampas eius super caput ipsius
r vii. lucernę eius super illud. r vii. fistule lucernis
q̃ erant super caput eius. r due oliue super illud. una a
dextris lampadis. r una a sinistris eius. Et respondi. r dixi
ad angłm qui loq̃batur in me. r dixi. Quid sunt hec domine mea?
respondit angłs qui loq̃batur in me. r dixit ad me. Nũquid
nescis quid sunt hec? et dixi. Non domine mi. Et respondit et
dixit ad me dicẽs. Hec est uerbum domini ad zorobabel
dicẽs. Non in exercitu. nec in robore. sed in spũ meo dicit do
minus exercituũ. Quis tu mons magnus coram zorobabel
in planũ? et educet lapidem pinnaculi. et proferet gratiã
gratiã ei. Et factum est uerbum domini ad me dicens. Manus
zorobabel fundauerũt domũ istã. r manus eius perficient eam. r scies
quia dominus exercituũ misit me ad
uos. Et erit dies parui cogitauerũt. et letabuntur. r uide
bunt lapidem stagnei in manu zorobabel. vii. isti
oculi dñi qui discurrunt in uniuersa terra. Et respondi. r dixi
ad eũ. Quid sunt due olive iste ad dexteram candelabri. ad
sinistram eius? Et respondi iterum. r dixi ad eũ. Quid sunt due spice
olearum q̃ sunt super duo rostra aurea q̃ euacuant super
fluunt in duo cornua olei? Et ait ad me dicens. Nũquid ne
scis quid sunt hec? et dixi. Non domine mi. Et dixit. Hii
duo filii olei sunt qui assistunt dño
uniuerse terre.
Et conuersus leuaui oculos meos r uidi. r ecce uolumen
volans. Et dixit ad me. Quid tu uides? et dixi. Ego uideo
uolumen uolans. longitudo eius. xx. cubitorum. r latitudo eius
x. cubitorum. Et dixit ad me. Hec maledictio q̃ egreditur super
faciem omnis terre. quia omnis fur iuxta hinc scriptum est. nos
cabit. r ista sicut scripsit est. nos
mus exercituũ. r ueniet ad domũ furis. r ad domũ iurantis
in nomine meo falsum. et commorabit in medio domus
eius. r consumet eam cum ligno eius. r lapidibus eius.
Et egressus est angelus qui loquebatur in me. r dixit ad me
Leua oculos tuos r uide. quid est hoc q̃ egreditur. r dixi
Quid nam est? ait. Hec est mensura egrediens. r dixit. Hec oculus
eorum in uniuersa terra. Ecce talentum plumbi portabat. Et ecce
mulier una sedens in medio amphore. et dixit. Hec impietas. r proiecit
eam in medio amphore. r misit massam plumbi
in os eius. Et leuaui oculos meos r uidi. Ecce due mu
lieres egrediebãtur. r uentus in alis earum. habebãt autem alas quasi alas
milui. r leuauerũt amphoram inter terram et celum. Dixi ad angłm
qui loquebatur in me. Quo iste deferũt amphoram? Et dixit
ad me. ut edificetur ei domus in terra sennaar. r stabiliatur
et ponatur ibi super basem suam.
Et conuersus sum. r leuaui oculos meos r uidi. Ecce quattuor
quadrige egredientes de medio duorum montium. et mon
tes montes erei. In quadriga prima equi rufi. r in qua
driga secunda equi nigri. r in quadriga tertia equi albi. r in
quadriga quarta equi uarii fortes. Et respondi. r dixi ad an
gelum qui loquebatur in me. Quid sunt hec domine mi? Et respon
dens angłs ait ad me. Isti sunt quattuor uenti celi qui egre
diuntur ut stent coram dominatore omnis terre. In qua erant equi
nigri. egrediebatur in terram aquilonis. et albi egressi sunt
post eos. r uarii egressi sunt ad terram austri. Et
egressi robustissimi. exierũt. rapere uolebant ire. et dixit eis
omnem terram dixit. Ite. et pambulate terram. et pambulauerũt
terram. Et uocauit me. et locutus est ad me dicẽs. Ecce
qui egrediuntur in terram aquilonis. requiescere fecerunt
spm meum in terra aquilonis.
Et factum est uerbum domini ad me dicẽs. Sume a captiuis
bus. ab holdai. et a tobia. et a iedaia. et uenies tu die illa. et in
bis in domum iosie filii sophonie. qui uenerũt de babi
lone. et sumes argentum et aurum. et facies coronas. et pones
in capite iesu filii iosedech sacerdotis magni. et loqueris ad
eum dicens. Hec ait dñs exercituũ dicens. Ecce uir oriens
nomen eius. et subter eum orietur. et edificabit templum dño. et ipse p
portabit gloriam. et ipse exstruet templum dño. et sedebit et domi
nabit super solium suum. et sacerdos erit in solio suo. et consilium pacis erit inter duos il
los. et corone erunt helem. et tobie. et iedaie. et hen filio sop
honie. memoriale in templo dñi. et qui procul sunt uenient.
et edificabũt in templo dñi. et scietis quia dominus exercituũ misit
me ad uos. Erit autem hoc si audiendo audieritis uocem dei ue
stri.
Et factum est in anno quarto darii regis. Sermo autem dñi ad
zachariã. in quarta mensis nouembris qui est chasleu. et erunt
ei domus ad deprecandum facies dni. et ut dicerent sacerdotibus. et
prophetis dicens. Numquid flebimus in mense quinto. sanctificantes nos sicut iam

ti amnuſit fm̃ē uerbū dñi exercituū. adme dicēs. laq̃
te. adomnem populū terr. tadlā cerātes dicit. Cūeuomuere
ntr plangerent ſinquito t l. vii. niſe. phos. lxx. ānoſtn
ūquid ieremū ieremias nūcūcomedēt hīs dbis ſtrictn
ūquid ſo uobiſcomedēt. tuobis metuēt ſi bis hīs ſhū
quid nō ſūr ūba q̃ locutus eſt dominus ī manu ppheta
rū prioz. cū adhuc hierl habitaretur tcēt opulenta.
ipā turbes ī circuitu eius. tadaustrū t lcāpestribz habi
tauerunt. et fm̃ē ūbū dñi adzacharīā dicēs. ¶ dicit dñs
exercituū dicens. Iudicate iudiciū uerū. t misām t miſe
rationē facite. unuſquiſq; cū frē ſuo. tuiduā t pupillū.
taduenā t pauperē nolite calūpniari. tmalū frē ſuo.
nō cogitet. tlonde ſuo. t noluerūt attendere. et dederūt
ſcapulā recedētē. taures ſuas aggrauauerūt. ne audiēt.
tcorſuū posuerūt ut adamātē. ne audiēt legē. et ūba
q̃ miſit dominus exercituū in ſpū ſuo ī manū pphārū po
rū. et facta ē ī dignatiō magna a domino exercituū. t fm̃
ſē locutus ē. t nō audierūt. Sic clamabunt. t nō exaudi
ā dicit dñs exercituū. et diſperſi eos ſup oīa regna q̃ nes
cierūt. tterra deſolata ē ab retro eo q̃ nō eēt trāsiens t reuertēs.
et posuerūt terrā deſiderabilē ī deſertū.

Cviii. Et fm̃ē ūbū dñi exercituū adme dicēs. ¶ dicit dñs exercitu
uū. Zelatus ſum ſyon zelo magno. t ī dignatione mag
na zelatus ſum ei. ¶ dñs exercituū. Reuerſus ſum ad ſyon. t habi
tabo ī medio hierl. t uocabīt hierl ciuitas ueritatis. t mōs
domus exercituū mons ſanctificatus. ¶ dicit dñs exercituū.
Adhuc habitabūt ſenes t anus ī platheis hierl. t uir ba
culus ī manu eius. ꝓ multitudine dierū. et platee ciuita
tis cōplebūtur ī hnulis et puellis. ludēdis ī platheis eā.
¶ dicit dñs exercituū. Si difficile uidēt ī oculis reliquiis ppli hūs
ī diebus iſtis. numquid et oculis meis difficile erit dicit dominus ex
ercituū. ¶ dicit dñs exercituū. Ecce ego ſaluabo ppl̃m me
ū de terra orientis. et de terra occidentis ſolis. t adducā eos. t habitabūt
ī medio hierl. et erūt mihi ī ppl̃m. et ego ero eis ī deū ī ue
ritate. t ī iuſtitia. ¶ dicit dñs exercituū. Confortentur ma
nus ueſtre. qui audiſtis ī diebus iſtis ſermones iſtos ex ore pphārū.
ī die qua fundata ē domus dñi exercituū. ut templū ędifica
retur. Siquidē ante dies illos merces hoīs nō erat. nec
merces iumēti ad opus erat. nec ingredienti nec exeunti erat pax
p tribulatione. t dimiſi omnes hoīes unuſquēq; p proximū ſu
um. nūc autē nō iuxta dies priores ego faciam reliquiis po
puli huius dicit dñs exercituū. ſi ſemen pacis erit. vinea da
bit fructū ſuū. et terra dabit genimē ſuū. et celi dabūt rorem
ſuū. et poſſidere faciā reliquias ppli huius ſumilia. et erit.
ſicut eratis maledictio ī gentibz domus iuda et domus iſrl. ſic
ſaluabo uos et eritis ī benedictiō. Nolite timere. cōfortēr
manus uestre. qui hec dicit dñs exercituū. Sic enim dixit dñs. ut ac
cū fugere uos ad iracundiā puocaſſent me patres uestri di
cit dñs. et nō mi miſertus eſſe cōſilium egerunt ī diebz iſtis
ut bñ facerā uobis et domui iuda. Nolite timere. ¶ hec ſunt q̃ fa
cietis. loquimini ueritatē unuſquiſq; cū proximo ſuo.
ueritatē et iudiciū pacis iudicate ī portis uestris. et unuſq;
malū cōtra amicū ſuū nō cogitetis. et periurū nō diligatis. tuniuerſa hec
odio habeo dicit dñs. Sermo dñi exercituū factus eſt ad me dicēs.
Et fm̃ē ūbū dñi exercituū. ¶ dicit dñs exercituū. Jeiunium
quarti. et ieiunium quinti. et ieiunium ſexti. et ieiunium ſep
timi. erit domui iuda ī gaudiū et ī letitiā. et ī ſolēnitates pul
cras. ueritatē tm̃ et pacem diligite. ¶ dicit dñs exercituū.
Adhuc quo uenient ppli et habitabunt ī ciuitatibz multis. et ua
dent habitatores unius ad alterū dicētes. Eamus et deprecemur
faciē dñi. et rogemus dñm exercituū. Vadā ego et
uenient ppli multi. et gentes robuſte ad rogandū dñm
exercituū in hierl. et deprecandā faciem dñi. ¶ dicit dñs ex
ercituū. In diebus illis manibz decem uir ex omnibz
linguis gentiū. et apprehendet fimbriā uni uiri dicentes. Ib
imus uobiſcū. audiuimus enim q̃ deus uobiſcū eſt.

Cix. Onus ūbi dñi ī terra adrach. et damaſci requies eius. q̃ dñs ē
oculus hōis. et oīs tribus iſrl. Hemath quoq; ī terminis eius
et tyrus. et ſydon. Attamen ſapiens nimis. et edificauit
tyrus munitionem ſuā. et congregauit argentū
ſicut lutum. et aurū ut lutū platearū. Ecce dñs poſſidebit eā.
et percutiet in mari fortitudinē eius. et ipſa igne deuorabit.
Videbit aſcalon et timebit. et gaza. et dolebit nimis. et accaron q̃a

ſtula ē ſpes eius. et peribit rex de gaza. et aſcalon nō habitabit. et
ſedebit ſegnis in azoto. et diſperdā ſuperbiā philiſthiim. et au
feram ſanguinē eius de ore eius. et abominationes eius de me
dio dentium eius. et relinquetur et ipſe deo noſter. et erit ſicut dux in iuda. et acca
ron ſicut iebuſeus. et circūdabo domui meā ex his qui militant
mihi. et nō pertranſibit ultra ſuper eos exactor.
quia nunc uidi in oculis meis.

Exulta ualde filia ſyon. iubila filia hierl. ecce rex tuus uenie
tibi iuſtus et ſaluator. ipſe pauper. et aſcendens ſuper aſinū. et
ſuper pullū filiū aſine. et diſperdā quadrigā ex ephraī. et eq
uū de hierl. et diſſipabit arcus belli. et loquetur pacē gentibz. et po
teſtas eius a mari uſq; ad mare. et a flumine uſq; ad fines terre. ſa
quoq; ī ſanguine teſtamenti tui emiſi uinctos tuos de lacu
in quo nō eſt aqua. Conuertimini ad munitionem uinc
ſpes. hodie quoq; annuncians duplicia reddā tibi. cum ex
tendi mihi iudā. et arcū implebo ephraim. et ſuſcitabo filios tuos ſyon ſuper filios greciæ.

Et erit quaſi gladius fortis uiri. et dñs ſuper eos uidebit. et exibit ut fulgur iaculū eius. et dñs deus in tuba canet. et ibit cū turbine
austri. dñs exercituū protget eos. et deuorabunt. et
ſubiicient lapidibus funde. et bibentes inebriabuntur quaſi
uino. et replebūtur ut fiale. et ſicut cornua altaris. et ſaluabit
eos dñs deus eorū in die illa. ut gregē ppli ſui. q̃ lapides ſanctuarii
eleuabūtur ſuper terrā eius. Quid enim bonū eſt ei. et quid pulchrū
eius. niſi frumentū electorū. et uinū germinans uirgines.

Ex. Postulate a domino pluuiā in tempore ſerotino. et dñs faciet nubes
et pluuiam imbrem dabit eis ſingulis herbā in agro. q̃ ſimulacra
locuta ſunt inutile. et diuinatores uidērunt mendacium. et ſomnia
uana locuti ſunt. inane conſolabūtur. Propterea abierunt quaſi oues
et afflicti ſunt. quia nō erat pastor. Super pa
ſtores iratus eſt furor meus. et hircos uiſitabo. quia uiſitauit
dñs exercituū gregē ſuū. domū iuda. et poſuit eos quaſi equū
gloriæ ſuæ ī bello. ex ipſo angulus. ex ipſo paxillus. ex ipſo arcus
prelii. ex ipſo egredietur omnis exactor ſimul. et erunt q̃ fortes
conculcantes lutū platearū ī prelio. et bellabūtur quia dñs cū eis. et cō
fundēt aſcensores equorū. et cōfortabo domū iuda. et domū
ioſeph ſaluabo. et conuertā eos. q̃a miſertus eorū. et erunt ſic
futuri quibus nō proiecerā eos. Ego enim dñs deus eorū. et exaudiā eos.
et erunt q̃ fortes ephraim. et letabitur cor eorum quaſi a uino. et filii eo
rum uidebunt. et letabimur in domino. et exultabit cor eorum ī dño. Sibila
bo illis et congregabo eos. q̃a redemi eos. et multiplicabo eos ſicut
ante fuerant multiplicati. et ſeminabo eos inter populos. et
longe recordabuntur mei. et uiuent cū filiis ſuis. et reuertētur.
et reducā eos de terra egypti. et de aſſyriis congregabo eos. et adducā eos
ad terram galaad. et libani. et non inuenietur eis locus. et tribulbit ma
ris ſtreno. et percutiet ī mari fluctus. et cōfundētur oēs profundi flu
minis. et deſtruetur ſuperbia aſſur. et ceptrū egypti recedet.
et cōfortabo eos in dño. et in nōle eius ambulabunt dicit dñs.

Aperi libane portas tuas. et comedat ignis cedros tuas. Ulula habiet q̃ magnifici uaſta
te cupreſſus. quā ceciderunt fortes. Ululate quercus baſan. quia ſuccidit
pastorum. q̃ uaſtata ē magnificentia eorum. Vox rugitus leo
nis. q̃m uaſtata ē ſuperbia iordanis. ¶ dicit dñs deus meus.
Pasce pecora occiſionis. q̃ quī poſſederūt ea occidēbant. et nō dole
bant. et dicētes. Benedictus dñs diuites facti ſumus. et pastores
eorum nō parcebant eis. et ego nō parcā ultra ſuper habitatores
terram dicit dñs. Ecce ego tradā hōiem unumquēq; in manū proxi
mi ſui. et in manū regis ſui. et cōminuent terram. et nō eruā de manu eorum.

Et pauit pecus occiſionis. vere pauperes gregis. et aſſumpſi mihi duas uirgas. unā uocā
uidecoris. et alteram uocauī funiculū. et pauī gregē. et ſuccidi
tres pastores in menſe uno. et contracta ē anima mea. Siquidē
et ipſi contabuerunt in me. et dixi nō paſcā uos. Quod moritur
moriatur. et q̃ ſuccidendum eſt ſuccidatur. et reliqui uorent unuſ
quiſq; carnem proximi ſui. et tuli uirgā meā q̃ uocabatur de
cus. et abſcondi eam ut irritum faceret fœdus meum q̃ pepigi
ſi cū omnibz ppl̃is. Irritumq; factum eſt die illa. et cognouerunt
ita pauperes gregis qui custodiūt mihi. quia uerbum dñi eſt.
et dixi ad eos. Si bonum eſt in oculis uestris. afferte mercedem meam. et
ſi non quieſcite. et appenderūt mercedem meam triginta argē
teos. et dixit dñs ad me. proice illud ad ſtatuarium pretio
ſum quo appretiatus ſum ab eis. et tuli triginta argēteos. et proie
cit eos in domo dñi ad ſtatuarium. Et precidi uirgam meam ſe
cundam. quam uocabam funiculum. ut diſſolueret fœdus
quod pepigi cum uniuersis populis. et irritum factum eſt.

et dixit dominus ad me. Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti. quia ecce ego suscitabo pastorem in terra, qui derelicta non visitabit, dispersum non queret, et contritum non sanabit, et id quod stat non enutriet, et carnes pinguium comedet, et ungulas eorum dissolvet. O pastor et ydolum derelinquens gregem. gladius super brachium eius, et super oculum dextrum eius. brachium eius ariditate siccabitur, et oculus dexter eius tenebrescens obscurabitur.

c. XII

Onus verbi domini super israel. dixit dominus extendens celum, et fundans terram, et fingens spiritum hominis in eo. Ecce ego ponam ierusalem superliminare crapule omnibus populis in circuitu. sed et iuda erit in obsidione contra ierusalem.

Et erit in die illa: ponam ierusalem lapidem oneris cunctis populis. Omnes qui levabunt eam concisione lacerabuntur, et colligentur adversus eam omnia regna terre. In die illa dicit dominus percutiam omnem equum in stuporem, et ascensorem eius in amentiam. et super domum iuda aperiam oculos meos, et omnem equum populorum percutiam cecitate. Et dicent duces iuda in corde suo: confortentur michi habitatores ierusalem in domino exercituum deo eorum. In die illa ponam duces iuda sicut caminum ignis in lignis, et sicut facem ignis in feno. et devorabunt ad dexteram et ad sinistram omnes populos in circuitu. et habitabitur ierusalem rursum in loco suo in ierusalem. Et salvabit dominus tabernacula iuda sicut in principio. ut non magnifice glorietur domus david, et gloria habitantium ierusalem contra iudam. In die illa proteget dominus habitatores ierusalem. Et erit qui offenderit ex eis in die illa quasi david. et domus david quasi dei, sicut angelus domini in conspectu eius.

Et erit in die illa: queram conterere omnes gentes que veniunt contra ierusalem. Et effundam super domum david et super habitatores ierusalem spiritum gratie et precum. et aspicient ad me quem confixerunt. et plangent eum planctu quasi super unigenitum. et dolebunt super eum ut doleri solet in morte primogeniti. In die illa magnus erit planctus in ierusalem. sicut planctus adremmon in campo mageddon. et planget terra: familie et familie seorsum. familie domus david seorsum et mulieres eorum seorsum. familie domus nathan seorsum et mulieres eorum seorsum. familie domus levi seorsum et mulieres eorum seorsum. familie semei seorsum et mulieres eorum seorsum. Omnes familie relique: familie seorsum et mulieres eorum seorsum.

c. XIII

In die illa erit fons patens domui david et habitantibus ierusalem in ablutionem peccatoris et menstruate. Et erit in die illa dicit dominus exercituum. disperdam nomina ydolorum de terra. et non memorabuntur ultra. et pseudoprophetas et spiritum immundum auferam de terra. Et erit cum prophetaverit quispiam ultra. dicent ei pater eius et mater eius qui genuerunt eum. non vives quia mendacium locutus es in nomine domini. et configent eum pater eius et genitores eius cum prophetaverit. Et erit in die illa confundentur prophete unusquisque ex visione sua cum prophetaverit. nec operientur pallio saccino ut mentiantur. sed dicet. non sum propheta. homo agricola ego sum. quoniam adam exemplum meum ab adolescentia mea. et dicetur ei. Quid sunt plage iste in medio manuum tuarum? et dicet: His plagatus sum in domo eorum qui diligebant me.

Framea suscitare super pastorem meum et super virum coherentem michi dicit dominus exercituum. percute pastorem et dispergentur oves gregis. et convertam manum meam ad parvulos. et erunt in omni terra dicit dominus. partes due in ea dispergentur et deficient. et tertia pars relinquetur in ea. et ducam tertiam partem per ignem. et uram eos sicut uritur argentum. et probabo eos sicut probatur aurum. Ipse vocabit nomen meum. et ego exaudiam eum. et dicam populus meus es. et ipse dicet dominus deus meus.

c. XIIII

Ecce dies veniunt domini. et dividentur spolia tua in medio tui. et congregabo omnes gentes ad ierusalem in prelium. et capietur civitas et vastabuntur domus. et mulieres violabuntur. et egredietur media pars civitatis in captivitatem. et reliquum populi non auferetur ex urbe. Et egredietur dominus et preliabitur contra gentes illas sicut preliatus est in die certaminis. Et stabunt pedes eius in die illo super montem olivarum qui est contra ierusalem ad orientem. Et scindetur mons olivarum ex media parte sui ad orientem et occidentem prerupto grandi valde. et separabitur medium montis ad aquilonem. et medium eius ad meridiem. Et fugietis ad vallem montium eorum. quoniam coniungetur vallis montium usque ad proximum. et fugietis sicut fugistis a facie terremotus in diebus ozie regis iuda.

Et veniet dominus deus meus omnesque sancti cum eo. Et erit in die illa non erit lux sed frigus et gelu. Et erit dies una que nota est domino non dies neque nox. et in tempore vesperi erit lux. Et erit in die illa exibunt aque vive de ierusalem. medium earum ad mare orientale. et medium earum ad mare novissimum. In estate et in hyeme erunt. et erit dominus rex super omnem terram. In die illo erit dominus unus, et erit nomen eius unum. Et revertetur omnis terra usque ad desertum de colle remmon ad austrum ierusalem. et exaltabitur et habitabit in loco suo. a porta beniamin usque ad locum porte prioris. usque ad portam angulorum. et a turre ananehel usque ad torcularia regis. Et habitabunt in ea. et anathema non erit amplius. sed sedebit ierusalem secura. Et hec erit plaga qua percutiet dominus omnes gentes que pugnaverunt adversus ierusalem. tabescet caro uniuscuiusque stantis super pedes suos. et oculi eius contabescent in foraminibus suis. et lingua eorum contabescet in ore suo.

In die illo erit tumultus domini magnus in eis. et apprehendet vir manum proximi sui. et conseretur manus eius super manum proximi sui. Sed et iudas pugnabit adversus ierusalem. et congregabuntur divitie omnium gentium in circuitu. aurum et argentum et vestes multe satis. Et sic erit ruina equi et muli et cameli et asini et omnium iumentorum que fuerint in castris illis sicut ruina hec. Et omnes qui reliqui fuerint de universis gentibus que venerunt contra ierusalem. ascendent ab anno in annum ut adorent regem dominum exercituum. et celebrent festivitatem tabernaculorum. Et erit qui non ascenderit de familiis terre ad ierusalem ut adoret regem dominum exercituum. non erit super eos ymber. Quod et si familia egypti non ascenderit et non venerit. nec super eos erit. Sed erit ruina qua percutiet dominus omnes gentes que non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum. hoc erit peccatum egypti. et hoc peccatum omnium gentium que non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum. In die illa erit quod super frenum equi est sanctum domino. Et erunt lebetes in domo domini quasi phiale coram altari. et erit omnis lebes in ierusalem et iuda sanctificatus domino exercituum. Et venient omnes immolantes. et sument ex eis et coquent in eis. Et non erit mercator ultra in domo domini exercituum in die illa.

Incipit prologus sancti ieronimi presbiteri in malachiam prophetam.

Deus per moysen populo israel preceperat ut sacerdotes tabernaculi usui omni tempore immolarentur hostias que omnino immaculate offerre. quibus legem suam ad regendum populum ob hoc dederat ut placationem oblationum inter nuntium dei et hominum facerent. populo precepta celestibus facerent obedire. Verum sacerdotes longe a deo. ut hoc in loco scriptura testatur. Sed quia cum munus gratum et precepta negligentes. super dictum populum ac sacerdotes. sacrificia a sacerdotibus sacrificia ultro deturpata. ipsi communibus adhortationibus et maculata offerre ceperunt. Ideo per malachiam prophetam deus populo israel increpans ait. Dilexi vos dicit dominus. et dixistis. In quo dilexisti nos? Nonne frater erat esau iacob dicit dominus. et dilexi iacob. esau autem odio habui. Esau manifestum iacob. non in merito aut spontanea voluntate odio habuit adeo. sed sine meritis gratia iacob dilectum manifestum est. Esau sed per electionem suam eum quem effusione fratris sanguinis concupiscere. iacob autem in sua cognitione observandam legem desiderare cognoscere. cuius rei gratia supra dicto usus exemplo comminatur. Dilexi iacob. esau autem odio habui. Quid illis exemplis memorantur quorum liber genesis meminit. in quo unusquisque eorum futurus erat proposito manifeste continetur. ut scriptum est. Creverunt pueri. et erat esau homo agricola et venator. iacob autem homo simplex manens in tabernaculo. Nam reliqua que leguntur ex prophetia sunt. Pro ratione populi israel in observandis sacrificiis dei. Increpationes et laudes que de salute nos solvere sunt significant.

Item alius prologus.

Malachias aperte et in fine omnium prophetarum de abiectione israel et vocatione gentium. Non est michi voluntas in vobis dicit dominus exercituum. et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus. et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda.

Incipit malachias propheta.

ONUS VERBI

ad ipsū manu malachie ꝑpletē. dilexi uos dicit dñs. et dixistis. In quo dilexisti nos? Nōne frēt esau fr̄ iacob dicit dñs. et dilexi iacob esau uero odio habui. et posui montes eius in solitudinem. et hēditatē eius in dracones deserti. Quia locuta est edom destruere simul. sic reuertēte nos edificabimus et destructa instaurabimus. hec dicit dñs exercituū. Ipsi edificabunt. ego destruam. et uocabuntur eis terminus impietatis. et populus cui iratus est dñs usq; in ꝑpetuū. Et uidebunt oculi uestri. et uos dicetis. magnificetur dñs super terminum israhel. filius honorat patrē. et seruus dominū suū. Si ergo pater ego sum. ubi est honor meus? Si dominus ego sum. ubi est timor meus? dicit dominus exercituū ad uos o sacerdotes qui despicitis nomen meum. et dixistis. In quo despeximus nomen tuum? Offerentes super altare meum panem pollutū. et dicetis. In quo polluimus eum? In eo q dicitis. mensa dñi despecta est. Si offeram cecū ad immolandū hostiam. numquid non malum est? offer illud duci tuo. si placuerit ei aut suscipiet faciem tuā dicit dñs exercituū. Et nunc deprecemini uultum dei ut misereatur nri. hoc manu uestra factum est. si quo modo suscipiat facies uestras dicit dñs exercituū. Quis est inuobis qui claudat ostia. et accendat altare meum gratuito? nō est mihi uoluntas in uobis dicit dñs exercituū. et munus non suscipiam de manu uestra. Ab ortu enim solis usq; ad occasum. magnum est nomen meum in gentibus. et in omni loco sacrificatur. et offertur nomini meo. oblatio munda. quia magnum est nomen meum in gentibus dicit dominus exercituū. et uos polluistis illud in eo q dicitis. mensa dñi contaminata est. et q superposuit illud ignis deuorabilis est. et cū igne qui illud deuorauerit. et dixistis. ecce de labore. et exsufflastis illud dicit dñs exercituū. et intulistis de rapina et claudum. et languidum. et introduxistis munus. nūquid suscipiam illud de manu uestra dicit dñs. maledictus dolosus qui habet in grege suo masculū. et uotū facit et immolat dño debile. quia rex magnus ego dicit dñs exercituū. et nomen meum horribile in gentibus.

Et nunc ad uos mandatum istud o sacerdotes. Si nolueritis audire. et si nolueritis ponere super corde. ut detis gloriam nomini meo. dicit dñs exercituū. et mittam uobis famem. et maledicam benedictionibus uestris. et maledicta illa quin nō potius in corde. Ecce ego minabor semen tuum. et spargam stercus super facies uestras. stercus solemnitatum uestrarum. et assumet uos secū. Et scietis quia misi ad uos mandatum istud. ut esset pactum meum cum leui dicit dñs exercituū. Pactum meum fuit cum eo uita et pax. et dedi timorem ei. et timuit me. et a facie nominis mei pauebit. Lex ueritatis fuit in ore eius. et iniquitas non est inuenta in labiis eius. In pace et in equitate ambulauit mecum. et multos auertit ab iniquitate. Labia enim sacerdotis custodient scientiam. et legem requirent ex ore eius. quia angelus dñi exercituum est. Vos autem recessistis de uia. et scandalizastis plurimos in lege. irritum fecistis pactum leui dicit dñs exercituū.

Propterea et ego dedi uos et despectibiles et humiles omni populo. prout uos non custodistis uias meas. et accepistis personam in lege. Numquid non pater unus omnium nostrum? numquid non deus unus creauit nos? quare ergo despicit unusquisq; fratrem suum uiolans pactum patrum nostrorum? Prauaricata est iuda. et abominatio facta est in israhel et in hierusalem. quia polluit iudas sanctificationem domini quam dilexit. et habet filiam dei alienigenae. Disperdat dominus uirum qui fecerit hoc magistrum et discipulum de tabernaculis iacob. et offerentem munuscula deo exercituū. Et hoc rursum fecistis. operiebantur lacrimis altare domini fletu et gemitu. ita ut ultra non respiciam ad sacrificium. nec accipiam placabile quid de manibus uestris. Et dixistis. Quam ob rem. quia dominus testificatus est inter te et uxorem pubertatis tuae. quam tu despexisti. et hec pars tua et uxor foederis tui. Nonne unus fecit et reliquum spiritus eius est. Et quid unus quaerit nisi semen dei? custodite ergo spiritum uestrum. et uxorem adolescentiae tuae noli despicere. Cui odio habuerit dominus deus israhel. operiet iniquitas uestimentum eius dicit dñs exercituū. custodite spiritum uestrum. et noli despicere. Laborare fecistis dominum in sermonibus uestris. et dixistis. In quo eum fecimus laborare? in eo q dicitis. omnis qui facit malum bonus est in conspectu domini. et tales ei placent. aut certe ubi est deus iudicii? Ecce ego mittam angelum meum. et prospiciet uiam ante faciem meam. et statim ueniet ad templum suum dominator quem uos quaeritis. et angelus testamenti quem uos uultis. Ecce uenit dicit dñs exercituū. Et quis poterit cogitare diem aduentus eius?

Aut quis stabit ad uidendum eum? ipse enim quasi ignis conflans. et quasi herba fullonum. et sedebit conflans et emundans. argentum. et purgabit filios leui et colabit eos sicut aurum et sicut argentum. et erunt domino offerentes sacrificium in iustitia. et placebit domino sacrificium iudae et hierusalem sicut in diebus seculi. et sicut in annis antiquis. Et accedam ad uos in iudicio. et ero testis uelox maleficis. et adulteris. et periuris. et qui calumniatur mercedem mercenarii. et uiduam et pupillos. et opprimit peregrinum. nec timuerunt me dicit dominus exercituum. Ego enim dñs et non mutor. et uos filii iacob non estis consumpti. A diebus enim patrum uestrorum recessistis de lege. et non custodistis. Reuertimini ad me. et reuertar ad uos dicit dñs exercituum. et dixistis. In quo reuertemur? affligebat homo deum. quia uos configitis me. et dixistis. In quo configimus te? In decimis et primitiis. et maledicti estis. et me uos configitis gens tota. Inferte omnem decimam in horreum meum. et sit cibus in domo mea. et probate me super hoc dicit dñs. si non aperuero uobis cataractas caeli. et effudero uobis benedictionem usque ad abundantiam. Et increpabo uobis deuorantem. et non corrumpet uobis fructum terrae. nec erit sterilis uinea uestra in agro dicit dñs exercituum. Et beatos uos dicent omnes gentes. eritis enim uos terra desiderabilis. dicit dñs exercituum. Inualuerunt super me uerba uestra dicit dominus. et dixistis. Quid locuti sumus ad te? dixistis. Vanus est qui seruit deo. et quae utilitas quia custodiuimus praecepta eius. et quia ambulauimus tristes coram dño exercituum? et nunc beatos dicimus alienigenas. Siquidem aedificati fuerint facientes impietatem. et tentauerint deum. et liberati sunt. Tunc locuti sunt timentes dominum unusquisq; cum proximo suo. et attendit dominus. et audiuit. et scripsit liber monumenti coram eo timentibus dominum et cogitantibus nomen eius. Et erunt mihi dicit dominus exercituum in die qua ego facio peculium. et parcam eis sicut parcit uir filio suo seruienti sibi. Et conuertimini et uidebitis quid sit inter iustum et impium. et inter seruientem deo et non seruientem ei.

Ecce enim dies ueniet succensa quasi caminus. et erunt omnes superbi. et omnes facientes impietatem stipula. et inflammabit eos dies ueniens dicit dñs exercituum. quae non relinquet eis radicem et germen. Et orietur uobis timentibus nomen meum sol iustitiae. et sanitas in pennis eius. et egredientes ludetis sicut uituli de armento. et calcabitis impios cum fuerint cinis sub plantis pedum uestrorum in die qua ego facio dicit dñs exercituum. Memento legis moysi serui mei quam mandaui ei in horeb ad omnem israhel praecepta et iudicia. Ecce ego mittam uobis heliam prophetam antequam ueniat dies domini magnus et horribilis. Et conuertet cor patrum ad filios et cor filiorum ad patres eorum ne forte ueniam et percutiam terram anathemate. Explicit liber malachiae prophetae. Incipit argumentum libri iob. prae.

Mira quidem habitasse in regione hus iob nomine et tam uita. et erat et alia nomina habebat. et accepit uxorem ambisdam. genuitque filium quem uocauit enoch. erant autem ipse filius quidem tareth. de esau filius filius. de mame uero bosra. et sit gens ausitidis habitata. et hus ipse regem qui regnauerunt in edom in qua ipse regnauit. et primus in ea regnauit balach filius beor. et nomen ciuitatis eius dinabba. post hunc regnauit iobab qui uocatur iob. post iob regnauit asom de terra themanorum regione. et post illum regnauit adad. filius badath qui percussit madian in campo moab. et nomen ciuitatis eius cethaea uxor eius. Incipit prologus in librum iob. Liber iste inter grecos canonicus non habetur. sed inter hebraicos ad auctoritatem computatur. Legitur ergo apud illos. et ut dicunt. stilo proximus uidetur moysi. Sed quia ambigitur a plerisque. non solum de auctore. sed etiam de interpretatione. quae sit. Ideo prius de auctore. deinde de interpretatione. quae sit. dicendum est. Quidam enim hebraeorum asserunt. hunc librum apud hebraeos non habere auctorem. sed ab ipsis hebraeis ad exercitationem legentium esse compositum. Alii uero dicunt. hunc librum primum omnium scripsisse moysen. Alii autem dicunt. hunc librum a quodam hebraeo nomine iosaphat de hebraeo in latinum esse translatum. Alii autem dicunt. hunc librum a quodam hebraeo nomine iob. qui fuit de stirpe esau. qui fuit nepos abrahae. de hebraeo in arabicum esse translatum. Alii autem dicunt. hunc librum a quodam hebraeo nomine iob. qui fuit de stirpe esau. qui fuit nepos abrahae. de hebraeo in arabicum esse translatum. Alii autem dicunt. hunc librum a quodam hebraeo nomine iob. qui fuit de stirpe esau. qui fuit nepos abrahae. de hebraeo in arabicum esse translatum.

mus. sepangenus sermone aut attingemus illus sunt quib
detur auis et lacertus uel corrosus ulcere. et dubitatē sic pi
legēm ibi ybetur. Vñ tēs latina nullū deuetribus sequitur
interpretem. Ceterū hebraico aut chaldaico sermone. tm nerdū
syro. nunc seruiss. nūc simul et illo ut. Obliquus
cuius etiā apud hebreos textus liber scribitur. tsubricus. qz gres
rectores uocēt. ḡdi. sce manus menos. dūq. alludio
quntur. Aliud agit. ut sine hac anguilla aut mō hremula in ma
ritū teneri manibz. q uātus sermus p̄ssertū alto cimus elabit.
oxemini mesb i tellu gēn i hyuus uolumnis. iudeū. qui
dū p̄ceptorē qui apud hebreos p̄mus hñ putabatur. nō
parui uidemusse nūmis. causs doctrina aliquid. pfecte
rim. nescio. hoc unū scio. nō potuisse me mitti. mi
qnāt i tellexerit. Apricyo itaq; uolumnis. adūbra
iob. ip hebreos plus hñ. porro alibi iob i quibus ait. pcat d
es mqua natus sum. et noy lqua dictū e. ceperunt e nō. mi
adeū locum. aut finē uolumnis scripti. est. idcirco ne
me tephilo. zagd ueniē eū mitibus illa tenere. examen
riuersus sunt. dactilo spondeaq; aut trochē. zppē lingue
idioma. cerebro rep̄ietes. rationes pedes. nō eni mē sillabā
rū. q; eoḡ tēpoz. Interdū quaq; ut hymnis q̄ē dulcis tri
mutis sertur. numeris legē solunt q; metra magis qui
simplex et lacone i tellegunt. Aliq; a dicto. aut ūbum q; ad si
nem uersi. puruū ou q; q; minuet. pla eni egrediuntur.
ad̄ sicā iudeatur i cred ibilū metri. s. cē apud hebreos. et m
more nr̄i. flam. greci pindari. alcheri et sapphe. l'ylisterū
l'anūtiones. hieremie. l'omnia sermē scripturarū cum
ea ap̄lōrū. legat philonē iosephū. origenē. eusebiū cesarien sē
cusebiū. et cetera. tm nomo me uerū dicere cōprobabit. Au
diant. quapter cum mei mei. dicerco me. q; ipse uolumine tu
bracasse. nō ut inter pretationē antiquā cōprendē. sed ut ea
q; mihi aut obscura sunt. aut omissa. aut certe scripta
uitio depranata. manifestiora nra interpretatione fierēt.
Q. et hebreū simonē et ceteros dicta mus. et i animo pene. ab
ñris samaritis. et mergamanos. et reliquos. et philosophos
rum sumus. ad̄ si apud grecos. pter. l. xx. editionē iam
euangelio. et ueteres. tm. deuel. aquila. et sima chus. et theodo
tion. iudaizantes. et ceteros. et sunt. et. qui multa nr̄e
ris. sua auctoritatis. subdola interpretatione celare. et tibi me exēplo
ut exaplo
ybuīr. apud ecclesiā legantur. abeccā tacti sunt. quātu
magis ego ypūmus deparetibus. ymici. et uerū ab eruci sm
mei fronte ponunt. cuius studiū fuit omissa. et ficta. deyra
tura corrigere. et ueritatē ecclē pure et fideliter. ap̄ire ser
mone. tabitha dorcas. ait. gnis lectoribus. nō debeo rep
rehendere. qui uolunt uetera libros. et membra
nis purpureis. auro argēto q; descriptos. et imitabiles. ut
antiqua amant. uetera. et ueteres. et imitabiles. ut
magno asinus. lucerna magistri. quā oderunt discipuli
modo michi meritō. p̄mittant. pauperes. hñe. ecclesias. et
tā pulchros codices. quā ea dotes. uirginū. edmo. et. xpi. nr̄i
greci. et mei. nycta hebreos. mirabilē meo labore. p̄fe
rata sunt. eligant unusquisq; quod. studioso. hñe. ma
gis quā malum illi. placet. Explicit prima. incipit. pro

Sed aut fiscellam uincet. et gus. ḡ.
uerē. aut palmarū folia cōprehendē. ut ē studore uulnus
mei. comedere panē. tuētis. opus. ē. uicta. ñre tractare.
nullus morderet. nemo repḡhenderet. nūc aūt q; uerta
simū. saluatoris uolo. omnib; qui nō pereunt. tanq; quam
diū equalitatē nō uiam. sentiā. urgultis. q; pungare
et error michi gemmis. ornāmentis. cōfugitur. correctorp uitio. p. fil
simus uocor. et uerbo. et nō auctore. si sereno. tranta. ē. eni
uetustatis cōsuetudo. ut eni. ḡ. ē. pleriq; usq; placa
mur. dū magis pulchros. hñe uolumnes. codices. q; emē
datos. Quia ꝑter. ofēdē dilectissimum. illi eū nobilitatis. q
exēplar. p̄fabellā. q; latinis. sporellus. q; monachen. ē. filia
lia. hebreum. sum. donarius. q; erit. Ie. ne. nō iob. qui ad hy
uc. apud latinos. ignorabat. literarie. et humilis. et ro. bat
ēsse. propp. errorē. integrū. i manu. latū. q; gaudere. Quo
eni. post. ybationē. adq; uictoriā. duplicatā. in. ūsi. fuit
redōta. tm. ego. filiis. gna. nec. iudicer. loquar. spes. eni
hñe. q; amisera. ḡ. tuos. r. unū. q; ḡ. lectorē. solum. p̄
phatione. cōmoneo. et. i principiis. lectorē. libroz. cōdē
semper. adnectens. rogo. ut. ubicumq; semper. pcedēs
ungulas. uiderit. scalpsera. q; filii. ita. sunt. hebrei

uolumnibz. nō hñt. Porro ubi stellē ymago. p̄fui
serut. ex hebreo. i. nūo. simone. addam. nec. ro. tillaq
hñt. uide. mus. et ita. legenda. etiā. ut. sermone. gē
tibi. to. uerent. etenim. uobis magnū. labore. corrup
magistrum. ē. dpeyodio. meo. ecclie. q; ueterū. nr̄m. ḡ.
ex alioz. negotio. Incipit iob.

CELEBRAT

uir. hus. nōie. iob. et erat. uir. ille. simplex. et. rectus.
ac. timēs. deū. et recedēs. a. malo. Natiq; sūt. ei. vii. filii. et. tres
filie. et fuit. possessio. eius. vii. milia. ouiū. et. tria. milia. came
loz. quingenta. quoq; iuga. boū. et. quingente. asine
q; multa. nimis. et. erat. uir. ille. magnus. inter
omnes. orientales. et. ibant. filii. eius. et. faciebāt. convīū
per. domos. singulas. quiq; die. suo. et. mittentes. uocabant
tres. sorores. suas. ut. comederēt. et. biberēt. cū eis. Cūq;
orbem. circuissent. dies. festi. mittebat. ad eos. iob. et. sci
ebat. illos. cōsurgens. q; diluculo. offerebat. p̄ holocausta
p̄ singlos. dicebat. enī. ne. forte. peccauerit. filii. mei. et
nedixerint. deo. in. cordibz. suis. Sic. faciebat. iob. cūctis di
ebz. Quadā. aūt. die. cū. uenissent. filii. dei. ut. assisterent
coram. dño. adfuit. inter. eos. et. satan. et. dixit. ei. dñs.
mus. Vñ. uenis. Respondēs. aut. Circuiui. terrā. et. pam
bulaui. eā. dixitq; dñs. ad. eū. nūq; consideruisti. seruū. meū. iob. q; n
sit. simulis. ei. in. terra. hō. simplex. et. rectus. ac. timens. deū.
et recedēs. a. malo. et. tenens. sim. plicitatem. aut. Vñ. q; ad. iob
frustra. timet. deū. nonne. tu. undasti. eū. ac. domū. et
uniuersa. q; sibi. sunt. p̄circūdedisti. opera. manuū. eius
benedixisti. et. possessio. eius. creuit. in. terra. Sed. extende. paulu
lū. manū. tuā. et. tange. cuncta. q; possidet. nisi. in. faciem. te
benedixerit. tibi.
Dixit. ergo. dñs. ad. satan. ecce. uniuersa. q; hñt. in. manu
tua. sunt. tm. in. meū. ne. extendas. manū. tuā. egressusq;
satan. a. facie. dñi. Fili. aūt. quadam. die. cū. filie
filie. eius. comederēt. et. biberēt. uinū. in. domo. fris. sui. p̄mo
genitus. eius. uenit. ad. iob. qui. dixit. boues. arabāt. et. asine
pascebantur. iuxta. eos. et. ecce. irruerunt. sabei. et. tulerunt. omnia. et
puerōs. percusserunt. gla
dio. et. fugi. ego. solus. ut. nūciarem. tibi. Adhuc. ille. loq̄ret. ecce. alius. intrauit. et. dixit. Filii. tui. et. filie. tue
bant. et. bibēt. uinū. in. domo. fris. sui. p̄mogeniti. repē
te. uentus. ualidus. a. regione. deserti. ueniens. contrāxit. quatuor
tui. sunt. et. cecidit. et. mortui. sunt. et. fugi. ego. solus. ut. nūciarē. tibi. Tūc. sur
rexit. iob. et. scidit. tunicā. suā. et. totō. capite. tonsō. corruens. in
terram. adorauit. et. dixit. nudus. egressus. sum. de. utero
matris. mee. nudus. reuertar. illuc. dñs. dedit. dñs. abstu
lit. sit. dño. placuit. ita. factū. ē. sit. nomen. dñi. benedictum. In
omnib; his. non. peccauit. iob. labiis. suis. nec. stultū. quid
cōtra. deū. locutus. ē. Factū. ē. aūt. cū. quadā. die. uenissent. filii
dei. et. starēt. coram. dño. uenit. quoq; satan. inter. eos. ut. staret. i
cōspectu. eius. ut. diceret. dñs. ad. satan. Vñ. uenis. Respondens
aut. circuiui. terrā. et. pambulaui. eā. dixit. dñs. ad. satan. nū
quid. consideraſti. seruū. meū. iob. q; nō. sit. ei. similis. in. terra
uir. simplex. et. rectus. timens. deū. ac. recedens. a. malo. et
adhuc. tenens. simplicitatē. tuā. aūt. q; mouisti. me. aduersus e
um. ut. affligerē. illū. frustra. cui. respondens. satan. ait. pe
llem. pelle. et. cuncta. q; hō. habet. dabit. p̄ anima. sua. Alioquin.
mitte. manum. tuam. et. tange. os. eius. et. carnem. eius. ut
benedicat
debis. q; uidere. eum. benedicentem. tibi. dixit. ergo. dñs. ad. sa.

fece in manu nra ẽ uerũ. ñ im illi⁹ ser⁹ua. egre ⁊ lis ira
q̃ fulebat. ñ hac dñ⁹ q̃ ssit iob ualde pessimo. ⁊ planta pe
dis usq; ad uerticem eius. q̃ in ea sanum reperiebat. sedens
⁊ sterquilinio. dixit aũt illi uxor sua. Adhuc tu ymanes
i simplicitate tua benedic deo ⁊ morere. Qui aut ad illã q̃ lo
na ⁊ stulta⁹ mulieribꝫ locuta est. Si bona suscepimus de ma
nu dñi. mala q̃ sustinere nos debemꝫ. In hoc non
peccauit iob labijs suis.

Audierũt aũt tres amici iob omne malũ q̃ uenerat illi. et ue
nerunt singuli de loco suo. elifaz themanites. ⁊ baldath su
hites. ⁊ sophar naamathites. Condixerant ẽ ad ue pariter
uenientes. ut simul ẽ consolarẽtur eũ ⁊ consolarent. Qui
cũ uidissent eũ procul nec cognouerunt. eleuauerunt uocẽ
suã. et flere cœperunt. Scidit q̃ ueste sua. ⁊ sparserunt puluerẽ super capita
sua in cœlũ. ⁊ sedebant cũ eo in terra. vii. diebꝫ. ⁊ vii. noc
tibꝫ. et nemo loquebatur ei ũbũ. uidebant enim dolorẽ ẽe ue
hementem.

Post hec aperuit iob os suũ. ⁊ maledixit diei suo. ⁊ locutus est.
Pereat dies in qua natus sum. ⁊ nox in qua dictũ ẽ. conceptus
homo. Dies ille uertatur in tenebras. deus desuper non requirat eũ.
nec illustretur lumine. Obscurẽt eũ tenebre. ⁊ umbra mortis. occupet eũ
caligo. ⁊ uoluatur amaritudines. Noctẽ illam tenebꝛ
tortuosus turbo possideat. nec computetur in dieb⁹ anni. nec nu
meretur in mẽsibꝰ. Sit nox illa solitudinis absq; laude. Maledicant
ei. Maledicentes diei. qui parati sunt suscitare leuiathan. Obtenebrentur stelle caligine eius. Exspec
tet lucem ⁊ non uideat. nec ortum surgentis aurore. Quia non
conclusit ostia uentris qui portabat me. nec abstulit malum
ab oculis meis. Quare non ⁊ in utero mortuus sum. egressus
de uulua non statim perii. Quare exceptus genibꝰ sustulerit me.
nec lactatus ubere. Nunc enim dormiens silerem. et somno meo requescerem cũ
regibꝰ ⁊ consulibꝰ terre. q̃ edificant sibi solitudines. aut cũ
principibꝰ q̃ possident aurũ ⁊ replent domos suas argento. Aut
sicut abortiuum absconditum non subsisterem. Aut q̃si non conceptus non mẽ
runt lucem. Ibi impij quieuerunt a tumultu. et ibi requie
uerunt fessi robore. et quondam uincti pariter sine molestia non
audierunt uocem exactoris. Parum ⁊ magnus ibi sunt. ⁊ ser
uus liber a domino suo. Quare data ẽ miseris lux. ⁊ uita his q̃ in
amaritudine animæ suæ exspectant mortẽ ⁊ non uenit. qua
si effodientes thesaurum. gaudent uehementer. et exultant cũ
inuenerint. Viro cui abscondita ẽ uia. ⁊ circũdedit eum deus
tenebris. Ante q̃ comedam suspiro. ⁊ q̃si riui dirumpũtur q̃ue
lle rugitus meus. Quia timor quem timebã euenit mihi.
⁊ quem uerebar accidit. Nonne dissimulaui. nõne silui. non
ne quieui. ⁊ uenit super me indignatio.

Respondens aũt elyphaz themanites dixit. Si cœperit quis lo
qui tibi. forsitan molestus eris. sed quis continere sermonem ten
ꝑ quis poterit. Ecce docuisti plurimos. ⁊ manus lassas roborasti.
Vacillantes cõfirmauerũt sermones tui. ⁊ genua tremebunda
roborasti. nunc aũt uenit super te plaga. et defecisti. tetigit
te. ⁊ conturbatus es. Ubi timor tuus. fortitudo tua. patien
tia tua. perfectio uiarũ tuarũ. Recordare obsecro te. quis unquam
innocens periit. aut quando recti deleti sunt. Sicut ego uidi eos q̃
operantur iniquitatẽ. ⁊ demetunt dolores. et conflant eos. flante deo perient. ⁊ spũ ire eius consumentur. Fremitus leonis. et
uox leenæ. et dentes catulorũ leonũ ⁊ ursi simul sunt. Fugit de
ꝛit. ⁊ q̃ nõ uidet. prædã. Catuli leonis dissipati sunt. Panis
ad me dom̃o ẽ uerbum absconditũ. ⁊ q̃si furtiue suscepit
auris mea uenas susurri eius. In horrore uisionis. q̃n solet
occupare torpor. timor uenit mihi. ⁊ tremor. ⁊ horror
ossa mea perterrita sunt. et cũ spũs me præteriret. inhorruerunt pili carnis mee. Stetit quidã cuius nõ agnoui. imago coram oculis meis. et cruorẽ q̃siui. audiui aũt
ui tenuis. Numquid hõ q̃ compositione iustificabitur aut
factore suo purior erit uir. Ecce qui seruunt ei non ẽ
stabiles. et in angelis suis reperit prauitatẽ. quãto magis
q̃ habitant domos luteas. q̃ de terreno uitiũ fundamẽ
to. q̃ conterentur uelut. a tinea. Desuper usq; ad uesperã
uel dẽtur. ⁊ q̃ nullius intelligẽtes. in ẽtnũ pereũt. Qui
reliqui fuerint. aufereẽtur eis. et morientur. ⁊ non in
ꝛia. Voca ergo si ẽ quis tibi. respondeat. ⁊ ad aliquẽ sanctoꝝ cõ
uertere. Virũ stultũ interficit indignatio. et parui
dit ⁊ iuuenũ. ego uidi stultũ firma radicẽ. sed maledixi pulchritudini eius statim. Longe fuit filius eius a salute. conterẽtur in
porta. nec erit qui eruat. Cuius messem fames edet. et de spinis
tollẽs. ⁊ laqueus arripiet sitientes diuitias eorum. Non enim de
terra egredietur dolor. nec de humo orietur calamitas.
Homo aũt laboribus suis ꝛumpitur. ⁊ q̃si ouis errans a grege
sic ipse deserit domum suã. Quã obrem ego deprecabor dñm. ⁊ ad
deũ ponã eloquium meum. Qui facit magna ⁊ inscrutabilia. ⁊ mi
rabilia absq; nũ. Qui dat pluuiã super faciẽ terre. et irrigat
aquis uniuersa. Qui ponit humiles in sublime. ⁊ mœrentes erigit
in sospitatem. Qui dissipat cogitationes malignorũ. ne possint
ꝛplere manus eorũ quicquam. Qui apprehendit sapientes in astutia
eorũ. et consilium peruersorum dissipat. Per diem incurrẽt tenebras. ⁊ quasi in nocte sic palpabunt in meridie. Porro saluabit egenum. a gladio oris eorũ. et de manu roboris. Et erit egeno spes. multaq; iniquitas obstruet os suũ. Beatus hõ
qui corripitur a deo. Increptionẽ ergo dñi ne reprobes. q̃
ipse uulnerat. et medetur. percutit. et manus eius sanabũt. In
sex tribulationibus liberabit te. ⁊ in septima non tanget te ma
lum. In fame eruet te de morte. ⁊ bello de manu gladii. A flagel
lo linguæ abscondẽris. ⁊ non timebis calamitatẽ cũ supervenerit. In
iniquitate ⁊ fame ridebis. et bestias terre non formidabis. Cum lapidibꝰ
agri fœdus ibis. et bestia agri pacata erit tibi. Scies q̃ pacem habeat tabernaculum tuum. Visitans speciem tuã. nec
quicquam peccabis. Videbis multum seminẽ tuum. et progeniem tuã quasi herbam terre. Ingredieris sepulchrum in
abundantia. sicut infertur acervus tritici tempore suo. Ecce hoc ita ꝛ
tum nos inuestigauimus. et sic audiui me tu ꝛtacta.
Respondens aũt iob dixit. Vtinam ponderẽtur peccata mea q̃
quibꝰ merui iram. et calamitas quã patior in statera. Qui arena ma
ris grauior apparet. Verba mea dolore sunt ple
na. q̃ ideo dixi ⁊ me sunt. Sagittæ dñi in me sunt. Quarum indignatio ebibit spi
ritum meum. ⁊ horribiles impugnant me. Numquid rugiet onager cũ
herba sua. aut mugiet bos cũ ante plenum fuerit præsepe. Aut comedi potest quod non est cum sale. aut potest aliquis gustare q̃ gustatum affert mortem. Quæ ego nolebam tangere. nauseant
ulcera mea. Quis det ut ueniat petitio mea. ⁊ q̃ expectat tribuat mihi
deus. ⁊ q̃ cœpit ipse me conterat. soluat manum suam ⁊ succidat me. Et hoc michi esset solacium. ut affligens me do
lore non parcat. nec contradicã sermonibꝰ sci. Quæ ẽ enim fortitudo mea. ut sustinere possim. aut quis finis meus. ut patienter agam. Nec fortitudo lapidum fortitudo mea. nec caro mea ænea
est. Ecce non ẽ auxilium michi in me. ⁊ nec cum mea recedit
a me. Auferte a tollit abamico suo misericordiam. timorẽ dñi relinquit. Fratres mei præterierunt me. sicut torrens q̃ rapidus tran
sit ⁊ aqua illius. Qui timet pruinã. ruet super eos niu. tempore
quo fuerint obstupefacti. ⁊ tabescent. tempore quo fuerint. disperdentur. Respexerunt semitas theman. itinera saba. et exspectauerunt paululum. confusi sunt super his. Venerunt quousq; ad
me. ⁊ pudore cooperti sunt. nunc uenistis. modo uidistis plagam meam. ⁊ timuistis. Numquid dixi afferte mihi. de substantia
ꝛ. Et de manu hostis liberate me. Et libera me de manu fortium. Docete me. et ego tacebo. ⁊ si quid forte me ignorante peccaui. Quare detrahitis sermoni
bus ueritatis. Cui obrem nullus sit qui possit arguere. Ad increpandum tantum eloquia cogitatis. ⁊ in uentum uerba profertis.
Super pupillum irruitis. et subuertere amicum uestrum
cogitatis. Verumtamen q̃ cœpistis explete. Plectite autem et iudicate amicum
nostrum. Respondete obsecro absq; confusione. ⁊ sermones meos q̃ nul
li est iudicate. et si ego loquar. ut dolens. mea ꝛtio non
ꝛbet. ⁊ si tacuero. quis me consolabitur. Nec enim
ꝛbi mei stultitia ꝓsalbit. Obliuia ẽ uetus. Verbis super tibi ⁊ sis
diei memoratus. die sexto. Sic ⁊ uos desinatis. ⁊ sic ꝛbi
ꝛ. ⁊ sic ꝛbi
natus ꝓtelatur finẽ operi suo. Sic rogo ut nihil respuatis. Quia omnes
estis. et non est sapientia uobiscum. Sed ꝛmitto. Loquar ego. ut
ꝛcear. Loquar quod sentio. Quare detrahitis mihi. Sed ꝛmitto. Memento
quia in fœtore sit uita mea. ⁊ non ꝛtineatur oculus meus ut ui
dat bona. nec aspiciat me ius sicut hodie. Oculus intuens me. ⁊ non sup
stet. Sicut consumitur nubes ⁊ pertransit. Sic qui descenderit
ad inferos non ascendet. nec reuertetur ultra in domum suã. nec
cognoscet eum amplius locus eius. Quapropter ego nõ prohi

Ecce uisitasti speciem tuam ⁊ non peccauit iob. ⁊ locutus est in simplicitate cordis sui.

or meo. lauar ī tribulatione ſſ̄r mei cō ſtabulabor cūa
mantudine me ãe mee. Nūquo mare ſũ eggo aut cetus q
arcũ dediſti me cuerte. Si dixero ſolabr̄ me lectulus m̄r
t releuabor lām ſi mecũ mitigatum meo. t terribꝫ me per ſỹ
nia. t ꝑ uisiones horrore cōcuties. Quã obr̄ elegit ſuſpen
diũ ãi mea. t mortem ossa mã. deſperaui nequaq̄ uiã
tã amã. parce ih dies mei bn̄ ſũt. dier mei. Quid ē hom
o quia magnifices eũ. aut cō apponis erga eũ cor tuũ. Viſi
tas eum diluculo. t ſubito probas illũ. Vſq̄quo nō parcis mi
chi. nec dimittis me. ut glutiã ſaliuã meã. Peccaui. qd
faciam tibi o custos. Quare posuiſti me contrariũ tibi. t ſa
cti ſũ michi metipſi. grauor. cur nō tollis
peccatũ meũ. t quare nō auferis iniquitatẽ meã. ecce nũ
puluere dormã. t mane me quẽris non subſiſtã.
Respondens aũt baldath ſuites dixit. Vſq̄quo loqr̄is talia. et
ſſ̄ multipler sermonis ꝯtra ſũ. Numquid deus ſupplantat
iudiciũ. aut omnipotẽs ſubuertit q̄ iuſtũ ē. Quia tui filii tui peccau
erũt ei. et dimiſit eos ī manu iniquitatis ſue. tu tñ ſi diluculo
o ſurrexeris ad deũ. et omnipotẽtem fueris deprecatus. ſi mun
dus. t rectus incessꝰ tuus. euigilabit adhuc. t pacatũ
reddet habitaculũ iuſtitie tue. Et tamẽ ut pristina tua fue
rint parua. t nouiſſima tua multiplicẽtur nimis. Interro
ga enim generationem pristinã. et diligenter ſuestigia
patrũ memorare. Heſterni quippe ſumus. et ignoramus.
quia ſic umbra dies ſũt nr̄i. ſunt ne hec. ipſi docebũt te. et de
corde suo proferẽt eloquia. Nũquid uiuere pot carex ſine
ſq̄ humore. aut crescere cyperus ſine aquis. Cũ adhuc in
flore nec carpatur manu. ante oẽs herbas arescit. Sic uie
oĩũ qui obliuiscũtur deũ. et ſpes ypocrite pibit. nõ ei
placebit uecordia sua. et sicut tela aranee cui fiducia erit.
nitetur super domũ ſuã. et nõ ſtabit. fulciet eã. et nõ con
ſurget. humectus ſit ante quã uenit ſol. et ortus suus
germen suum egredietur. Super aceruũ petrarũ radices eius
densabũtur. et inter lapides ſermorabr̄. Si absorbuerit eũ de lo
co suo. negabit eum. et dicet nõ noui te. Vſq̄ ē immutemur
me ei. ut cursum alii desiderent germinare. deus nõ proiiciet
ſimplicẽ. nec porriget manũ malignis. donec implea
tur risus os tuus. et labia tua iubilo. Qui oderũt te induẽtur
cõfusione. et tabernaculũ impiorũ nõ ſubſiſtet
Et respondens iudicabat. vere ego noui q̄ ita ſit. et q̄ nullus
comparabit deo. et ſi uoluerit cũ eo ꝯtendere. nõ poterit
respondere unũ ꝑ mille. Sapiẽs corde ē. et fortis robore. q̄
restitit ei et pacem habuit. Qui trãſtulit montes et nescierunt
hos quos ſubuertit ira illorum. qui cõmouet terrã
de loco suo. et columpne eius cõtremiscũt. Qui ꝑcipit ſolẽ. nõ ori
ri. et stellas claudere quasi ſub ſigillo. qui extendit ce
los ſolus. et graditur ſuper fluctus maris. Qui facit arcturũ
et orionem. et hiadas. et interiora austri. Qui facit magna et
inuestigabilia. et mirabilia quorũ nõ ē numerus. Si uenerit
ad me. nõ uidebo. Si abierit. nõ intelligam eũ. Si repe
te interroget. quis respondebit ei. Vel quis dicere ei potes
ut ita facias. Deus. cuius reſistere ire nõ pot. et ſub quo
curuãtur qui portant orbẽ. Quanto ergo ego ſũ qui mes
ponderẽ ei. et loquar uerbis meis cũ eo. qui etiã ſi habu
ero quippiã iuſtũ. nõ respondebo. ſed meũ iudicẽ deprecab
orẽ. cui mouit̃ē exaudierit me. nõ credo q̄ audierit
uocẽ meã. Intuitus ne enim conterẽt me. et multiplicabit
uulnera mea ſine ea. Non concedet requiescere ſed impleſ
tum. et ebrietatibus dabit me. Si fortitudo quereretur
robuſtiſſimus eſt. Si equitas iudicii. nõ ꝑ me audebit
ſtimo nullus. Etſi iuſtificare me uoluerit os meum condẽpna
bit me. Si innocẽtẽ ostendere. prauũ me ꝑplurabit. Et
ſi ſimpler fuero hoc ipſo ignorabit anĩa mea. et tedebit me
uite mee. Vnũ ē q̄ locutus ſum. et innocentem et impiũ
ipſe cõſumit. Si flagellat. occidat ſemel. et deridet in no
centũ nõ iudicat. Tra data ē in manũ impii. Vultũ iudicũ eius
operit. Quod ſi nõ ille ē. quis ergo ē. Dies mei uelociores fue
runt cursore. fugerunt et nõ uiderunt bonũ. Preterierunt
quaſi naues poma portantes. sicut aquila uolans ad escã. cũ
diuerso nouaq̄ ratione loquar. nõ muto faciẽ meã. et dolore cõ
gor. Verebar omnia operã meã. sciens quia nõ parceres delinquẽti.
Sic aũt et ſic impius ſum. quare frustra laboraui. Si lotus
fuero quaſi aquis nitidis. et fulserint uelut mundiſſime

m. munus me. et in ſordibus tinget me. et abominabũt
me uestimenta mea. Non enim uir ſimilis mei. et qui
respondeo. nec qui mecũ in iudicio exequo poſſit. audi. non ē
qui utrũq; ualeat arguere. et ponere manũ ſuã ſuper
both. Auferat a me uirgã ſuam. et pauor eius nõ me ē
rret. loquar et non timebo. non enim poſſũ metipſe metuẽs reſpon
dere. Anima mea uite mee. dimittã aduersũ me eloqũ
meũ loquar in amaritudine ãie mee. dicã deo. Nolime mee
damnare. Hoc michi cur me ita iudicas. Nũquid bonũ ti
bi ſi calumpniere me. et opprimas me. opus manuũ tua
rũ ſilũ impiorũ adiuuet. Nũquid oculi carnei tibi ſũt. aut
sicut uidet homo. sic et tu uidebis. Nũquid ſicut dies hoĩs dies tui
et anni tui ſicut humana ſunt. ꝯtra inquiris iniquitatẽ meã
et peccatũ meum ſcrutaris. cum ſciam me impiũ ſecũ. et ſi nu
emo de manibus tuis possit eruere. Manus tue fecerũt me
et plasmauerũt me totũ in circuitu. et ſic repente precipitas
me. Memento ſicut lutum feceris me. et in pulueren
ce me. Nonne sicut lac mulſiſti me. et sicut caseum me coa
gulaſti. pelle et carnibus uestiſti me. ossibus et nervis cõpegi
sti me. Vitã et misericordiã tribuiſti mihi. et uisitatio tua custodi
uit ſpm meũ. Hec licet celes mente tua. tamen ego nouiſſe
minere. Si peccauero. et parcis mihi. et ab iniquitate
mea mundum me esse fecerim. et ſi impius ſicero. ue michi
quia etſi iuſtus. nõ leuabo caput. Saturatus malis. et intuens
ſeruitutem meam. quã fugiebã. ſuper me ſurgẽtem
ſentiet. et quaſi ſagittã ſuperbie mee. terebrabit me crudeli
ter. Increpabãt me tenebre mee. et multiplicabit
ur tristitia mea. Quare de uulua eduxiſti
me. quis me uidere poterat. et non ſum. de utero ad ſepulchrũ
translatus ad dominũ. Nunquid non pauca dierũ meorũ finietur breui. Dimitte
ergo me ut plangam paululũ dolorẽ meũ. antequã
uadam et non reuertar ad tenebroſam et opacã mortis caligi
nem. Terram miſerie et tenebrarũ. ubi ũbra mortis et nullus
ordo. ſed horribile inhabitat.
Respondens aũt sophar naamathites dixit. Nũquid qui
multa loquitur nõ et ipſe audiet. aut uir uerboſus iuſtificabit
ur. Homines tibi tacebunt hoĩes. et cessabunt irridentes. nullo obuiante.
Deus enim. pauca ſermone meo. et nõ duo. ſed nec
quidem tria. Adhuc uma deus loquetur. et secũdo non reuertet uidi
a sua tibi. ut ostenderet tibi secreta sapiẽtie. et quia multi
plex sit lex eius. et intelligeres. q̄ multo minora exi
gat a te. quã meruerit. Ad deum. Inquisitio tua. forſitan
uestigia deprehendes. et usq̄ ad perfectionẽ omnipotẽtem reperi
es. excelſior celo ẽ. et quid facies. profundior inferno. et
unde cognoscẽs. Longior terra mensura eius. et latior ma
ri. Si subuerterit omnia. et unumquẽ coarctauerit. quis ei
obuiare queat. Quia ipſe nouit homines uanitatẽ. et intuens
ſine consideratione uirtutem. Vir uanus
superbiam erigitur. et tanquã pullum onagri na
tus liberum putat. Tu aũt firmasti cor tuum. et expan
disti ad deum manus tuas. Si iniquitatẽ quã gessisti in manibus tuis
longe facias. et non habitet in tabernaculis tuis mendacium.
Tunc absque macula faciem tuã. absq; macula. et confir
matus stabis. et timebis. Quia obliuioni tradita. tanquã aq̄
preterierunt. et ueluti meridianus fulgor
surgere tibi aduesperum. Et claudere ei ſuperũ putauerit. lo
cietur ut luciferi. Sic habebit fiduciã. proiecta tibi spe. et de
fossus securus dormies. requiescens. et nõ erit qui te exter
reat. et deprecabuntur faciem tuam plurimi. Oculi aũt impiorum de
ficient. et effugium pibit ab eis. et spes eorum horror animę.
Respondens aũt iob dixit. Ergo uos estis soli hoĩes. et uobiſcũ
morietur sapiẽtia. Et ego sum sicut uestrum. Ridebit eum qui nouit sicut et
meus. Ridiculus deo factus ab amicis suis. Deridetur aba
mico suo. qui ẽ ego. Iuuabit eũ. et uindicabit eũ. Arridentur
et uasa simplicitatis. Lapis cotidianus. apparet expectationi de
mentis. Puta aduersus statutũ. habitabũt tabernacula pos
sessoris. Tranquillitatem uidebit. et ipſe dedecorabit oculũ inimi
ci sui. Ubi nunc inferna tua. ubi tua ſunt
ly. et ubi. Ubi murus inferni tui. et ubi uectis. et claustra
tua. et quis aperiet tibi. Lacrymabit. et ululabit tibi. et nõ
tibi. ſed in ſemetipſis. et ignorantia propria manus ſuas
fecerit. in cuius manu anima omnis uiuentis. et ſpũs uniuſ
carnis hoĩs. Nonne auris uerba diiudicabit. et faucis
medetur ſapori. Apud antiquos ẽ ſapientia. et in multo tpe

Hiopen

prudentia. Apud ipsum est sapientia et fortitudo, ipse habet consilium et intelligentiam. Si destruxerit, nemo est qui edificet; et si incluserit hominem, nullus est qui aperiat. Si continuerit aquas, omnia siccabuntur; et si emiserit eas, subvertent terram. Apud ipsum est fortitudo et sapientia; ipse novit et decipientem, et eum qui decipitur. Adducit consiliarios in stultum finem, et iudices in stuporem. Balteum regum dissolvit, et precingit fune renes eorum. Ducit sacerdotes inglorios, et optimates supplantat. Commutans labium veracium, et doctrinam senum auferens. Effundit despectionem super principes, eos qui oppressi fuerant relevans. Qui revelat profunda de tenebris, et producit in lucem umbram mortis. Qui multiplicat gentes et perdit eas, et subversas in integrum restituit. Qui immutat cor principum populi terre, et decipit eos ut frustra incedant per invium. Palpabunt quasi in tenebris et non in luce, et errare eos faciet quasi ebrios.

XIII

Ecce omnia hec vidit oculus meus, et audivit auris mea, et intellexi singula. Secundum scientiam vestram et ego novi, nec inferior vestri sum. Sed tamen ad omnipotentem loquar, et disputare cum Deo cupio, prius vos ostendens fabricatores mendacii et cultores perversorum dogmatum. Atque utinam taceretis, ut putaremini esse sapientes. Audite ergo correptiones meas, et iudicium labiorum meorum attendite. Numquid indiget Deus vestro mendacio, ut pro illo loquamini dolos? Numquid faciem eius accipitis, et pro Deo iudicare nitimini? aut placebit ei quem celare nihil potest? aut decipietur ut homo vestris fraudulentiis? Ipse vos arguet, quoniam in abscondito faciem eius accipitis. Statim ut se commoverit, turbabit vos, et terror eius irruet super vos. Memoria vestra comparabitur cineri, et redigentur in lutum cervices vestre. Tacete paulisper, ut loquar quodcumque mihi mens suggesserit. Quare lacero carnes meas dentibus meis, et animam meam porto in manibus meis? Etiam si occiderit me, in ipso sperabo; verumtamen vias meas in conspectu eius arguam. Et ipse erit salvator meus; non enim veniet in conspectu eius omnis ypocrita. Audite sermonem meum, et enigmata percipite auribus vestris. Si fuero iudicatus, scio quod iustus inveniar. Quis est qui iudicetur mecum? veniat. Quare tacens consumor? Duo tantum ne facias mihi, et tunc a facie tua non abscondar. Manum tuam longe fac a me, et formido tua non me terreat. Voca me, et ego respondebo tibi; aut certe loquar, et tu responde mihi. Quantas habeo iniquitates et peccata? scelera mea et delicta ostende mihi. Cur faciem tuam abscondis, et arbitraris me inimicum tuum? [Contra folium quod vento rapitur ostendis potentiam tuam, et stipulam siccam persequeris.] Scribis enim contra me amaritudines, et consumere me vis peccatis adolescentie mee. Posuisti in nervo pedem meum, et observasti omnes semitas meas, et vestigia pedum meorum considerasti. Qui quasi putredo consumendus sum, et quasi vestimentum quod comeditur a tinea.

XIIII

Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis. Qui quasi flos egreditur et conteritur, et fugit velut umbra, et numquam in eodem statu permanet. Et dignum ducis super huiuscemodi aperire oculos tuos, et adducere eum tecum in iudicium? Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu qui solus es? Breves dies hominis sunt; numerus mensium eius apud te est; constituisti terminos eius, qui preteriri non poterunt. Recede paululum ab eo, ut quiescat, donec optata veniat, sicut mercenarii, dies eius. Lignum habet spem: si precisum fuerit, rursum virescit, et rami eius pullulant. Si senuerit in terra radix eius, et in pulvere emortuus fuerit truncus illius, ad odorem aque germinabit, et faciet comam quasi cum primum plantatum est. Homo vero cum mortuus fuerit, et nudatus atque consumptus, ubi, queso, est? Quomodo si recedant aque de mari, et fluvius vacuefactus arescat, sic homo cum dormierit non resurget; donec atteratur celum, non evigilabit, nec consurget de somno suo. Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, et abscondas me donec pertranseat furor tuus, et constituas mihi tempus in quo recorderis mei? Putasne mortuus homo rursum vivat? cunctis diebus quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea. Vocabis me, et ego respondebo tibi; operi manuum tuarum porriges dexteram. Tu quidem gressus meos dinumerasti; sed parce peccatis meis. Signasti quasi in sacculo delicta mea, sed curasti iniquitatem meam. Mons cadens defluit, et saxum transfertur de loco suo. Lapides excavant aque, et alluvione paulatim terra consumitur; et hominem ergo similiter perdes. Roborasti eum paululum, ut in perpetuum transiret; immutabis faciem eius, et emittes eum. Sive nobiles fuerint filii eius, sive ignobiles, non intelliget. Attamen caro eius dum vivet dolebit, et anima illius super semetipso lugebit.

XV

Respondens autem Eliphaz Themanites dixit: Numquid sapiens respondebit quasi in ventum loquens, et implebit ardore stomachum suum? Arguis verbis eum qui non est equalis tibi, et loqueris quod tibi non expedit. Quantum in te est, evacuasti timorem, et tulisti preces coram Domino. Docuit enim iniquitas tua os tuum, et imitaris linguam blasphemantium. Condempnabit te os tuum, et non ego; et labia tua respondebunt tibi. Numquid primus homo tu natus es, et ante colles formatus? Numquid consilium Dei audisti, et inferior te erit eius sapientia? Quid nosti quod ignoremus? quid intelligis quod nesciamus? Et senes et antiqui sunt in nobis, multo vetustiores quam patres tui. Numquid grande est ut consoletur te Deus? sed verba tua prava hoc prohibent. Quid te elevat cor tuum, et quasi magna cogitans attonitos habes oculos? Quid tumet contra Deum spiritus tuus, ut proferas de ore tuo huiuscemodi sermones? Quid est homo ut immaculatus sit, et ut iustus appareat natus de muliere? Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis, et celi non sunt mundi in conspectu eius. Quanto magis abhominabilis et inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem? Ostendam tibi, audi me; quod vidi narrabo tibi. Sapientes confitentur, et non abscondunt patres suos. Quibus solis data est terra, et non transibit alienus per eos. Cunctis diebus suis impius superbit, et numerus annorum incertus est tyrannidis eius. Sonitus terroris semper in auribus illius; et cum pax sit, ille insidias suspicatur. Non credit quod reverti possit de tenebris ad lucem, circumspectans undique gladium. Cum se moverit ad querendum panem, novit quod paratus sit in manu eius tenebrarum dies. Terrebit eum tribulatio, et angustia vallabit eum, sicut regem qui preparatur ad prelium. Tetendit enim adversus Deum manum suam, et contra omnipotentem roboratus est. Cucurrit adversus eum erecto collo, et pingui cervice armatus est. Operuit faciem eius crassitudo, et de lateribus eius arvina dependet. Habitabit in civitatibus desolatis, et in domibus desertis que in tumulos sunt redacte. Non ditabitur, nec perseverabit substantia eius, nec mittet in terra radicem suam. Non recedet de tenebris; ramos eius arefaciet flamma, et auferetur spiritu oris sui. Non credat frustra errore deceptus, quod aliquo pretio redimendus sit. Antequam dies eius impleantur peribit, et manus eius arescet. Ledetur quasi vinea in primo flore botrus eius, et quasi oliva proiciens florem suum. Congregatio enim ypocrite sterilis, et ignis devorabit tabernacula eorum, qui munera libenter accipiunt. Concepit dolorem, et peperit iniquitatem, et uterus eius preparat dolos.

XVI

Respondens autem Iob dixit: Audivi frequenter talia; consolatores onerosi omnes vos estis. Numquid habebunt finem verba ventosa? aut aliquid tibi molestum est si loquaris? Poteram et ego similia vestri loqui; atque utinam esset anima vestra pro anima mea! consolarer et ego vos sermonibus, et moverem caput meum super vos. Roborarem vos ore meo, et moverem labia mea quasi parcens vobis. Sed quid agam? Si locutus fuero, non quiescet dolor meus; et si tacuero, non recedet a me. Nunc autem oppressit me dolor meus, et in nichilum redacti sunt omnes artus mei. Ruge mee testimonium dicunt contra me, et suscitatur falsiloquus adversus faciem meam contradicens mihi. Collegit furorem suum in me, et comminans mihi infremuit contra me dentibus suis; hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. Aperuerunt super me ora sua, exprobrantes percusserunt maxillam meam; saciati sunt penis meis. Conclusit me Deus apud iniquum, et manibus impiorum me tradidit. Ego ille quondam opulentus repente contritus sum; tenuit cervicem meam, confregit me, et posuit me sibi quasi in signum. Circumdedit me lanceis suis, convulneravit lumbos meos, non pepercit, et effudit in terra viscera mea. Concidit me vulnere super vulnus; irruit in me quasi gigas. Saccum consui super cutem meam, et operui cinere carnem meam. Facies mea intumuit a fletu, et palpebre mee caligaverunt. Hec passus sum absque iniquitate manus mee, cum haberem mundas ad Deum preces. Terra, ne operias sanguinem meum, neque inveniat locum in te latendi clamor meus. Ecce enim in celo testis meus, et conscius meus in excelsis. Verbosi amici mei; ad Deum stillat oculus meus. Atque utinam sic iudicaretur vir cum Deo, quomodo iudicatur filius hominis cum collega suo. Ecce enim breves anni transeunt, et semitam per quam non revertar ambulo.

XVII

Spiritus meus attenuabitur, dies mei breviabuntur, et solum mihi superest sepulcrum. Non peccavi, et in amaritudinibus moratur oculus meus. Libera me Domine

et pone me iuxta te, et cuiusvis manus pugnet contra me. Cor eorum longe fecisti a disciplina, propterea non exaltabuntur. Praedam pollicetur sociis, et oculi filiorum eius deficient. Posuit me quasi in proverbium vulgi, et exemplum sum coram eis. Caligavit ab indignatione oculus meus, et membra mea quasi in nihilum redacta sunt. Stupebunt iusti super hoc, et innocens contra hypocritam suscitabitur. Et tenebit iustus viam suam, et mundis manibus addet fortitudinem. Igitur vos omnes convertimini, et venite, et non inveniam in vobis ullum sapientem. Dies mei transierunt, cogitationes meae dissipatae sunt, torquentes cor meum. Noctem verterunt in diem, et rursum post tenebras spero lucem. Si sustinuero, infernus domus mea est, et in tenebris stravi lectulum meum. Putredini dixi: Pater meus es; mater mea et soror mea, vermibus. Ubi est ergo nunc praestolatio mea? et patientiam meam quis considerat? In profundissimum infernum descendent omnia mea: putasne saltem ibi erit requies mihi?

c. xviii

Respondens autem Baldad Suhites dixit: Usque ad quem finem verba iactabitis? intelligite prius, et sic loquamur. Quare reputati sumus ut iumenta, et sorduimus coram vobis? Qui perdis animam tuam in furore tuo, numquid propter te derelinquetur terra, et transferentur rupes de loco suo? Nonne lux impii extinguetur, nec splendebit flamma ignis eius? Lux obtenebrescet in tabernaculo illius, et lucerna quae super eum est, extinguetur. Artabuntur gressus virtutis eius, et praecipitabit eum consilium suum. Immisit enim in rete pedes suos, et in maculis eius ambulat. Tenebitur planta illius laqueo, et exardescet contra eum sitis. Abscondita est in terra pedica eius, et decipula illius super semitam. Undique terrebunt eum formidines, et involvent pedes eius. Attenuetur fame robur eius, et inedia invadat costas illius. Devoret pulchritudinem cutis eius, consumat brachia illius primogenita mors. Avellatur de tabernaculo suo fiducia eius, et calcet super eum, quasi rex, interitus. Habitent in tabernaculo illius socii eius qui non est, aspergatur in tabernaculo eius sulphur. Deorsum radices eius siccentur, sursum autem atteratur messis eius. Memoria illius pereat de terra, et non celebretur nomen eius in plateis. Expellet eum de luce in tenebras, et de orbe transferet eum. Non erit semen eius neque progenies in populo suo, nec ullae reliquiae in regionibus eius. In die eius stupebunt novissimi, et primos invadet horror. Haec sunt ergo tabernacula iniqui, et iste locus eius qui ignorat Deum.

c. xix

Respondens autem Iob dixit: Usquequo affligitis animam meam, et atteritis me sermonibus? En decies confunditis me, et non erubescitis opprimentes me. Nempe et si ignoravi, mecum erit ignorantia mea. At vos contra me erigimini, et arguitis me opprobriis meis. Saltem nunc intelligite quia Deus non aequo iudicio afflixerit me, et flagellis suis me cinxerit. Ecce clamabo vim patiens, et nemo audiet: vociferabor, et non est qui iudicet. Semitam meam circumsepsit, et transire non possum, et in calle meo tenebras posuit. Spoliavit me gloria mea, et abstulit coronam de capite meo. Destruxit me undique, et pereo, et quasi evulsae arbori abstulit spem meam. Iratus est contra me furor eius, et sic me habuit quasi hostem suum. Simul venerunt latrones eius, et fecerunt sibi viam per me, et obsederunt in gyro tabernaculum meum. Fratres meos longe fecit a me, et noti mei quasi alieni recesserunt a me. Dereliquerunt me propinqui mei, et qui me noverant, obliti sunt mei. Inquilini domus meae, et ancillae meae sicut alienum habuerunt me, et quasi peregrinus fui in oculis eorum. Servum meum vocavi, et non respondit, ore proprio deprecabar illum. Halitum meum exhorruit uxor mea, et orabam filios uteri mei. Stulti quoque despiciebant me, et cum ab eis recessissem, detrahebant mihi. Abominati sunt me quondam consiliarii mei, et quem maxime diligebam, aversatus est me. Pelli meae, consumptis carnibus, adhaesit os meum, et derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos. Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. Quare persequimini me sicut Deus, et carnibus meis saturamini? Quis mihi tribuat ut scribantur sermones mei? quis mihi det ut exarentur in libro stilo ferreo, et plumbi lamina, vel celte sculpantur in silice? Scio enim quod redemptor meus vivit, et in novissimo die de terra surrecturus sum: et rursum circumdabor pelle mea, et in carne mea videbo Deum. Quem visurus sum ego ipse, et oculi mei conspecturi sunt, et non alius: reposita est haec spes mea in sinu meo. Quare ergo nunc dicitis: Persequamur eum, et radicem verbi inveniamus contra eum? Fugite ergo a facie gladii, quoniam ultor iniquitatum gladius est: et scitote esse iudicium.

c. xx

Respondens autem Sophar Naamathites dixit: Idcirco cogitationes meae variae succedunt sibi, et mens in diversa rapitur. Doctrinam qua me arguis, audiam, et spiritus intelligentiae meae respondebit mihi. Hoc scio a principio, ex quo positus est homo super terram, quod laus impiorum brevis sit, et gaudium hypocritae ad instar puncti. Si ascenderit usque ad caelum superbia eius, et caput eius nubes tetigerit, quasi sterquilinium in fine perdetur: et qui eum viderant, dicent: Ubi est? Velut somnium avolans non invenietur, transiet sicut visio nocturna. Oculus qui eum viderat, non videbit, neque ultra intuebitur eum locus suus. Filii eius atterentur egestate, et manus illius reddent ei dolorem suum. Ossa eius implebuntur vitiis adolescentiae eius, et cum eo in pulvere dormient. Cum enim dulce fuerit in ore eius malum, abscondet illud sub lingua sua. Parcet illi, et non derelinquet illud, et celabit in gutture suo. Panis eius in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus. Divitias quas devoravit, evomet, et de ventre illius extrahet eas Deus. Caput aspidum suget, et occidet eum lingua viperae. Non videat rivulos fluminis torrentes mellis et butyri. Luet quae fecit omnia, nec tamen consumetur: iuxta multitudinem adinventionum suarum, sic et sustinebit. Quoniam confringens nudavit pauperes, domum rapuit, et non aedificavit eam. Nec est satiatus venter eius: et cum habuerit quae cupierat, possidere non poterit. Non remansit de cibo eius, et propterea nihil permanebit de bonis eius. Cum satiatus fuerit, arctabitur, aestuabit, et omnis dolor irruet super eum. Utinam impleatur venter eius, ut emittat in eum iram furoris sui, et pluat super illum bellum suum. Fugiet arma ferrea, et irruet in arcum aereum. Eductus, et egrediens de vagina sua, et fulgurans in amaritudine sua: vadent et venient super eum horribiles. Omnes tenebrae absconditae sunt in occultis eius: devorabit eum ignis qui non succenditur, affligetur relictus in tabernaculo suo. Revelabunt caeli iniquitatem eius, et terra consurget adversus eum. Apertum erit germen domus illius, detrahetur in die furoris Domini. Haec est pars hominis impii a Deo, et haereditas verborum eius a Domino.

c. xxi

Respondens autem Iob dixit: Audite quaeso sermones meos, et agite poenitentiam. Sustinete me, ut et ego loquar, et post mea, si videbitur, verba ridete. Numquid contra hominem disputatio mea est, ut merito non debeam contristari? Attendite me, et obstupescite, et superponite digitum ori vestro. Et ego quando recordatus fuero, pertimesco, et concutit carnem meam tremor. Quare ergo impii vivunt, sublevati sunt, confortatique divitiis? Semen eorum permanet coram eis, propinquorum turba et nepotum in conspectu eorum. Domus eorum securae sunt et pacatae, et non est virga Dei super illos. Bos eorum concepit, et non abortivit: vacca peperit, et non est privata fetu suo. Egrediuntur quasi greges parvuli eorum, et infantes eorum exultant lusibus. Tenent tympanum, et citharam, et gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos, et in puncto ad inferna descendunt. Qui dixerunt Deo: Recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus. Quis est Omnipotens, ut serviamus ei? et quid nobis prodest si oraverimus illum? Verumtamen quia non sunt in manu eorum bona sua, consilium eorum longe sit a me. Quoties lucerna impiorum extinguetur, et superveniet eis inundatio, et dolores dividet furoris sui? Erunt sicut paleae ante faciem venti, et sicut favilla quam turbo dispergit. Deus servabit filiis illius dolorem patris: et cum reddiderit, tunc sciet. Videbunt oculi eius interfectionem suam, et de furore Omnipotentis bibet. Quid enim ad eum pertinet de domo sua post se, et si numerus mensium eius dimidietur? Numquid Deum quispiam docebit scientiam, qui excelsos iudicat? Iste moritur robustus et sanus, dives et felix. Viscera eius plena sunt adipe, et medullis ossa illius irrigantur. Alius vero moritur in amaritudine animae absque ullis opibus: et tamen simul in pulvere dormient, et vermes operient eos. Certe novi cogitationes

uētal. r fili ē me mq̃ qual. Dic tñ ei ubi ē dom̃ ꝑfe
pris. r ubi tēd̃ naculū ꝑ quo ego manducē. Ipe aūt dr̃ mihi
ostēdet ei cū me lugere cognouerit. q̃ mō dep̃dit oīa q̃
habuit. malui. r addit ē. fu ut ris duerit. & ꝑ augurē eorum
eo uiam eius. r q̃ue sicut q̃s rēdet illi. ꝑ se. adhc ꝑpul
chra duerit. r ꝑ gerie mortiū ingilabit. dulces fuit
glaruī cocytꝰ. ꝑ se omnē hōiem trahet. r aūt se in
numerabilē. quomō ḡ cōsolamini me frustra. cū res
ponsio tua repugnans ostensa sit ueritati.

XXXII

Respondens aūt eliu dr̃ ait. Nūquid deꝰ pot
erit uē. r cū ꝑfecte fuerit sapiēs quid ꝓdē ei si iust̃
fuerīs. aut quid de munere fecerit tibi si immaculata fuerit uia tua.
nūquid timēs arguet te ueniet tecū in iudiciū. r nō ꝑ
multam tuā in plurimam. r infinitas iniquitates tuas.
Abstulisti enī pignus fr̃is tui sine cā. r nudos spoli
asti uestib⁹. Aquam lasso nō dedisti. r esurienti panem
tuū subtraxisti. Fortitudine brachii tui possidebas terr̃.
r potēs in ea habitabas. Viduas dimisisti uacuas.
r brachia pupillorū comminuisti. ꝓpterea circūdāt te laq̃
ei. r conturbat te formido subita. Putabas te tene
bras fore ut ures. r ꝑfectu aquarū multarū nō opprimi
ris. Nonne deus excelsior celo est. r sup̃ stellarū uer
tice sublimet̃ extol. quid ergo ignorat deus? aut sicut ꝑ
caligine iudicat. sic nubes circūdāt eū. r nō uidet
nos circuitu poli perambulat. Nūquid semitas seculi custo
dire cupis quā calcauerunt uiri iniqui. qui subtracti sunt
ante tēp⁹ fluminis. r fundamēta eoꝝ qui
euacuata sunt ꝓ rete. Qui dicebant deo recede a nobis. r q̃si nō ꝓsit ei
omnipotēs. quasi ille impleuerit domos eoꝝ bonis. quoꝝ cō
silium sit mihi. Videbunt iusti. r letabūtur. r innocens subsan
nabit eos. Nōne succisa est extitit eoꝝ. r reliquias eoꝝ de
orabit ignis? Agnosce ergo eū. r habeto pacē. ꝑ his habe
bis fructus optimos. Suscipe ex ore illius legem. r pone
sermones eius in corde tuo. Si reuertēris uidificabis. r longe facies iniquitatē a tabernaculo tuo. dabis
ꝑ luto silicē. r ꝑ riuos torrētes aurum eri. & erit omnipotēs tibi
et tuos. r argentū tuū coacernabit tibi. tūc super deū
delectāris. & leuabis ad deū faciē tuā. rogabis eū. et exau
diet te. r uota tua reddet. & decernes rē. et lucebit in
uiis tuis splendebit lumen. & cū humiliati fuerint dices. erit ei gl̃a.
qui ꝓ demissione oculos habuit. ipse saluabit. saluabit in
nocentē. saluabit aūt munditia manꝰ tuarū.

XXXIII

Respondēs aūt iob dixit. nūe quoq; amaritudine mea ser
mo meus? r manꝰ plagę mee aggrauata est ꝑ gemitū
meū. Quis mihi tribuat ut cognoscā. r inueniam illū? ue
niat usq; ad solium eius. ponā coram eo iudicium. os meū repleā
ꝓbationibus. ut sciam uerba q̃ mihi respondeat. r
intelligam quid loquatur mihi. nolo multa fortitudine
ꝓtendat mecū. nec magnitudo dimittat me. ꝓponat
equitatem mecum. & ꝓuenit aduersum iudicium
meū. Si adorem̃ ero. nō ꝓficiam. si dānabit̃ nō
recusabo eum. Studium fuit meum quid agā? nō applicuit eū.
Sed me utilē aduertet. nō indebitū illū. ꝑcussit me uulnere
ꝓbabilem me ei aruū. & pigneꝝ transiit. De fuga eius sa
tius? ē pessimus. quam eius custodiam. r nō declinauerit
ea. Ambulans labiosus eius non recessit a nō auertet ꝑ
tēsit cogitationem eius tradā eius. & q̃cūq; uoluit hoc fecit.
cū expleuerit ī me uoluntatē suam. talia multa filia
ꝑ sto sunt ei. & ideo a facie eius turbatus sum. r
cōsiderans eū timore sollicitor. deus mollitus est cor meū.
r cōturbauit me. Non ex tū pertimui ꝓ ī imminentes tenebras. nec faciem meam operuit caligo. Abs
pone nō sunt absconditi tenebrę. & ait nouerunt eū. ig
norant dies illius. Alii terminos transtulerunt. diripu
erunt greges. r pauerūt eos. Asinū pupillorū abegerunt.
abstulerūt ꝓ pignore bouem uidue. Subuerterunt pau
perū uiam. to ꝓpresserunt pariter mansuetos terre. Alii
gi̇ nagri in deserto. egredientur ad opus suū. uigilan
tes ad preda. panē ꝑbet. Ager nō suū demetent.
r uineā eius qui̇ oppresserint uindemiant. Nudos dimit
tunt sine uestimento. nec habebunt quo operiant frigore. qui
de imbribus montiū rigāt. r ꝓ habitaculo lapi

XXXIV

des. Vim fecerūt despātes. r pupillos fr̃es uidē pauperū ꝓ pauge?
spoliauerūt. Nudi et incedētes. absq; uestimento. & famelicis
tulerūt spicas. Inter ceruos eoꝝ meridiem fecerūt. qui calcant
torcularia. sitiūt. De ciuitate gemūt uiri. & anime uulnerato
rum clamant. r deus inultū abire nō patitur. Ipsi
fuerunt rebelles lumini. nec uias eius. nec uersati
sunt semitas illius. Orate primo. & surgat uobiscū. ante fiat ege
nus et pauper. ꝓ quo ēt si sit. & aut adulti obseruet
calcaneū dicentis. nōne iudex auferet. quicquid habuero? si
quis contradixerit mihi. ostendā ei. Sermones meos quis
reprehendet. & ego si tacuero. quis me sustentabit. Deduxit
me super ē altus. & fortes. & ego in
ea. & dedit ei deus locū penitentie. & ille abutitur eo in
superbiā. & cum aūt eius sunt in uisu illius. eleuatus est ad mo
dicum. & nō subsistet. & humiliabūtur. sic oēs. & auferentur.
& sicut summitates spicarū auferuntur. & sunt. & cōsume
rentur. & sicut uestimentū operiet. & sicut uas cōsumet
ingluuies. & sicut stella ponet. aū deum uerba mea.

XXXV

Respondēs aūt baldath sumeo dixit. potēs et terror ap̃ eū est
qui facit concordiā in sublimibus. sunt. Numquid & numerus
militū eius. & super quē nō surget lumen illius? Nūquid iusti
fiet̃ homo ante deū. aut apparebit mūdus natus de mu
liere. Ecce luna nō splendet. & stelle nō sunt mūde in
conspectu eius. quanto magis homo putredo & filius hominis
uermis.

XXXVI

Respondēs aūt iob dixit. cuius adiuuor est? nūquid inualidi &
destitutum brachium eius? Quid consilio eum debilitasti? &
ostendisti plurimam. Cuiem docere uoluisti? nōne eū qui secum sa
pientiā habet. ecce gigantes gemūt sub aquis. & qui habitant cū
eis. nudus est infernus coram illo. & nullū est operimentū perditio
ni. Qui extendit aquilonem super uacuū. & appendit terrā
super nichilū. Qui ligat aquas in nubibus suis. & non
erumpant pariter deorsum. & tenet nubē solium suū. &
expandit super eā nebulam suam. Circulū circūdedit a
principio usq; ad finē lucis & tenebre. Columpne celi contremi
scunt. & pauent ad nutū eius. In fortitudine eius repulit mare
& prudentia eius percussit superbū. Spū
eius ornauit celos. & obstetricante manu eius. eductus est coluber
tortuosus. ecce hę extrema dicta sunt ex. & cū uix parua
lam stillam sermonis eius audierimus. quis poterit tonitruum magnitudinis eius intueri?

XXXVII

Addidit quoq; iob & assumpsit parabolam suam & dixit. Viuit deus
qui abstulit iudicium meum. & omnipotens qui ad amaritudinem
adduxit aiam meā. quia donec superest halitus in me. & spi
ritus dei in naribus meis. nō loquentur labia mea iniquitatē. nec lin
gua mea meditabit̃ mendaciū. Absit a me ut iustū uos esse iudi
cem. donec deficiam nec recedā ab innocentia mea. ꝑtri
cationē meā quā cepi tenere nec deseram. Nec ē reprehē
dit me cor meū. in omni uita mea. Sit ꝑ ut inimicus meus. et
qui insurgit aduersū me. quasi impius. Nā quis est enim spes hypocrite. si
auare rapiat. & non liberet deus animā eius. Numquid clamorē
eius audiet deus. cū uenerit super eū angustia? aut po
terit omnipotentē delectari. & inuocare deum in omni tēpore?
Docebo uos per manū dei. & quę apud omnipotentē sunt non abscondā.
Ecce uos omnes nostis. quid sine causa laboratis? Hec ē pars hominis impii apud deum. & hereditas violentorum quā ab omnipotente accipient.
Si multiplicati fuerint filii eius in gladio erunt. & nepotes eius
non saturabūtur pane. Qui reliqui fuerint eoꝝ sepelien
tur in interitu. & uidue illius nō plorabūt. Si congregauerit quasi
terrā argentū. & sicut lutū ꝑparauerit uestimenta. ꝑparet. &
dē. & iustus uestiet̃ illis. & argentū innocēs dīuidet. Edificauit
domum suam. & sicut scē custos fecit umbraculū. Dives cū dormi
erit. nichil secū asportabit. Aperiet oculos suos. & nichil inue
nient. Apprehendet eū quasi aqua inopia. nocte opprimet eū
tempestas. tollet eum uehemens ardor. & auferet. & quasi turbo
rapiet eum de loco suo. Emittet super eū & non parcet. & de
manu eius fugiens fugiet. Stringet super eum manus
suas. & sibilabit super eum intuens locū eius. Ibi erit. stridor

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

venarum suarum principia et auro locus est in quo conflatur. Ferrum de terra tollitur et lapis solutus calore in es vertitur. Tempus posuit tenebris et universorum finem ipse considerat. Lapidem quoque caliginis et umbram mortis. Dividit torrens a populo peregrinante eos quos oblitus est pes egentis hominis et invios. Terra de qua oriebatur panis in loco suo igne subversa est. Locus saphiri lapides eius et glebe illius aurum. Semitam ignoravit avis nec intuitus est oculus vulturis. Non calcaverunt eam filii institorum nec pertransivit per eam leena. Ad silicem extendit manum suam subvertit a radicibus montes. In petris rivos excidit et omne pretiosum vidit oculus eius. Profunda quoque fluviorum scrutatus est et abscondita produxit in lucem. Sapientia vero ubi invenitur et quis est locus intelligentie? Nescit homo pretium eius nec invenitur in terra suaviter viventium. Abyssus dicit non est in me et mare loquitur non est mecum. Non dabitur aurum obrizum pro ea nec appendetur argentum in commutatione eius. Non conferetur tinctis Indie coloribus nec lapidi sardonico pretiosissimo vel saphiro. Non adequabitur ei aurum vel vitrum nec commutabuntur pro ea vasa aurea excelsa et eminentia non commemorabuntur comparatione eius. Trahitur autem sapientia de occultis. Non adequabitur ei topazius de Ethiopia nec tincture mundissime componetur. Unde ergo sapientia venit et quis est locus intelligentie? Abscondita est ab oculis omnium viventium, volucres quoque celi latet. Perditio et mors dixerunt: auribus nostris audivimus famam eius. Deus intelligit viam eius et ipse novit locum illius. Ipse enim fines mundi intuetur et omnia que sub celo sunt respicit. Qui fecit ventis pondus et aquas appendit in mensura. Quando ponebat pluviis legem et viam procellis sonantibus, tunc vidit illam et enarravit et preparavit et investigavit. Et dixit homini: Ecce timor Domini ipsa est sapientia et recedere a malo intelligentia.

C. XXVIIII.

Addidit quoque Iob assumens parabolam suam et dixit: Quis michi tribuat ut sim iuxta menses pristinos secundum dies quibus Deus custodiebat me? Quando splendebat lucerna eius super caput meum et ad lumen eius ambulabam in tenebris. Sicut fui in diebus adolescentie mee quando secreto Deus erat in tabernaculo meo. Quando erat Omnipotens mecum et in circuitu meo pueri mei. Quando lavabam pedes meos butiro et petra fundebat michi rivos olei. Quando procedebam ad portam civitatis et in platea parabant cathedram michi. Videbant me iuvenes et abscondebantur et senes assurgentes stabant. Principes cessabant loqui et digitum superponebant ori suo. Vocem suam cohibebant duces et lingua eorum gutturi suo adherebat. Auris audiens beatificabat me et oculus videns testimonium reddebat michi, quod liberassem pauperem vociferantem et pupillum cui non esset adiutor. Benedictio perituri super me veniebat et cor vidue consolatus sum. Iustitia indutus sum et vestivit me sicut vestimento et diademate iudicio meo. Oculus fui ceco et pes claudo. Pater eram pauperum et causam quam nesciebam diligentissime investigabam. Conterebam molas iniqui et de dentibus illius auferebam predam. Dicebamque: In nidulo meo moriar et sicut palma multiplicabo dies. Radix mea aperta est secus aquas et ros morabitur in messione mea. Gloria mea semper innovabitur et arcus meus in manu mea instaurabitur. Qui me audiebant expectabant sententiam et intenti tacebant ad consilium meum. Verbis meis nichil addere audebant et super illos stillabat eloquium meum. Expectabant me sicut pluviam et os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum. Si quando ridebam ad eos non credebant. Si voluissem ire ad eos sedebam primus, cumque sederem quasi rex circumstante exercitu eram tamen merentium consolator.

[margin: lux vultus mei non cadebat]

C. XXX.

Nunc autem derident me iuniores tempore quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei. Quorum virtus manuum erat michi pro nichilo et vita ipsa putabantur indigni. Egestate et fame steriles qui rodebant in solitudine squalentes calamitate et miseria. Et mandebant herbas et arborum cortices et radix iuniperorum erat cibus eorum. Qui de convallibus ista rapientes cum singula repperissent ad ea cum clamore currebant. In desertis habitabant torrentium et in cavernis terre vel super glaream. Qui inter huiuscemodi letabantur et esse sub sentibus delicias computabant. Filii stultorum et ignobilium et in terra penitus non parentes. Nunc in eorum canticum versus sum et factus sum eis in proverbium. Abhominantur me et longe fugiunt a me et faciem meam conspuere non verentur. Pharetram enim suam aperuit et afflixit me et frenum posuit in os meum. Ad dexteram orientis calamitates mee illico surrexerunt, pedes meos subverterunt et oppresserunt quasi fluctibus semitis suis. Dissipaverunt itinera mea, insidiati sunt michi et prevaluerunt et non fuit qui ferret auxilium. Quasi rupto muro et aperta ianua irruerunt super me et ad meas miserias devoluti sunt. Redactus sum in nichilum. Abstulisti quasi ventus desiderium meum et velut nubes pertransiit salus mea. Nunc autem in memetipso marcescit anima mea et possident me dies afflictionis. Nocte os meum perforatur doloribus et qui me comedunt non dormiunt. In multitudine eorum consumitur vestimentum meum et quasi capitio tunice succinxerunt me. Comparatus sum luto et assimilatus sum faville et cineri. Clamo ad te et non exaudis me, sto et non respicis me. Mutatus es michi in crudelem et in duritia manus tue adversaris michi. Elevasti me et quasi super ventum ponens elisisti me valide. Scio quia morti trades me ubi constituta est domus omni viventi. Verumtamen non ad consumptionem eorum emittis manum tuam et si corruerint ipse salvabis. Flebam quondam super eo qui afflictus erat et compatiebatur anima mea pauperi. Expectabam bona et venerunt michi mala, prestolabar lucem et eruperunt tenebre. Interiora mea efferbuerunt absque ulla requie, prevenerunt me dies afflictionis. Merens incedebam sine furore, consurgens in turba clamavi. Frater fui draconum et socius strutionum. Cutis mea denigrata est super me et ossa mea aruerunt pre caumate. Versa est in luctum cythara mea et organum meum in vocem flentium.

C. XXXI.

Pepigi fedus cum oculis meis ut ne cogitarem quidem de virgine. Quam enim partem haberet in me Deus desuper et hereditatem Omnipotens de excelsis? Numquid non perditio est iniquo et alienatio operantibus iniustitiam? Nonne ipse considerat vias meas et cunctos gressus meos dinumerat? Si ambulavi in vanitate et festinavit in dolo pes meus, appendat me in statera iusta et sciat Deus simplicitatem meam. Si declinavit gressus meus de via et si secutum est oculus meus cor meum et manibus meis adhesit macula, seram et alius comedat et progenies mea eradicetur. Si deceptum est cor meum super muliere et si ad hostium amici mei insidiatus sum, scortum sit alterius uxor mea et super illam incurventur alii. Hoc enim nefas est et iniquitas maxima. Ignis est usque ad perditionem devorans et omnia eradicans genimina. Si contempsi subire iudicium cum servo meo et ancilla mea cum disceptarent adversum me. Quid enim faciam cum surrexerit ad iudicandum Deus, et cum quesierit quid respondebo illi? Numquid non in utero fecit me qui et illum operatus est et formavit me in vulva unus? Si negavi quod volebant pauperibus et oculos vidue expectare feci. Si comedi buccellam meam solus et non comedit pupillus ex ea. Quia ab infantia mea crevit mecum miseratio et de utero matris mee egressa est mecum. Si despexi pereuntem eo quod non habuerit indumentum et absque operimento pauperem. Si non benedixerunt michi latera eius et de velleribus ovium mearum calefactus est. Si levavi super pupillum manum meam etiam cum viderem me in porta superiorem. Humerus meus a iunctura sua cadat et brachium meum cum suis ossibus confringatur. Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum et pondus eius ferre non potui. Si putavi aurum robur meum et obrizo dixi fiducia mea. Si letatus sum super multis divitiis meis et quia plurima repperit manus mea. Si vidi solem cum fulgeret et lunam incedentem clare et letatum est in abscondito cor meum et osculatus sum manum meam ore meo, que est iniquitas maxima et negatio contra Deum altissimum. Si gavisus sum ad ruinam eius qui me oderat et exultavi quod invenisset eum malum. Non enim dedi ad peccandum guttur meum ut expeterem maledicens animam eius. Si non dixerunt viri tabernaculi mei: Quis det de carnibus eius ut saturemur? Foris non mansit peregrinus, hostium meum viatori patuit. Si abscondi quasi homo peccatum meum et celavi in sinu meo iniquitatem meam. Si expavi ad multitudinem nimiam et despectio propinquorum terruit me et non magis tacui nec egressus sum hostium. Quis michi tribuat auditorem ut desiderium meum Omnipotens audiat et librum scribat ipse qui iudicat, ut in humero meo portem illum?

et circumdem illud quasi coronam mihi. per singulos gradus meos pronuntiabo illud et quasi principi offeram eum. Si adversum me terra mea clamat et cum ipsa sulci eius deflent. si fructus eius comedi absque pecunia et animam agricolarum eius afflixi: pro frumento oriatur mihi tribulus et pro hordeo spina. Finita sunt verba Iob.

c. XXXII.

Omiserunt autem tres viri isti respondere Iob, eo quod iustus sibi videretur. Et iratus indignatusque est Heliu filius Barachel Buzites de cognatione Ram. iratus est autem adversum Iob, eo quod iustum se diceret coram Deo. Porro adversum amicos eius indignatus est, eo quod non invenissent responsionem rationabilem, sed tantummodo condempnassent Iob. Igitur Heliu expectavit Iob loquentem, eo quod seniores se essent qui loquebantur. Cum autem vidisset quod tres respondere non potuissent, iratus est vehementer. Respondensque Heliu filius Barachel Buzites dixit: Iunior sum tempore, vos autem antiquiores. Idcirco dimisso capite veritus sum vobis indicare meam sententiam. Sperabam enim quod etas prolixior loqueretur, et annorum multitudo doceret sapientiam. Sed ut video spiritus est in hominibus, et inspiratio omnipotentis dat intelligentiam. Non sunt longevi sapientes, nec senes intelligunt iudicium. Ideo dicam: Audite me, ostendam vobis et ego meam sapientiam. Expectavi enim sermones vestros, audivi prudentiam vestram donec disceptaremini sermonibus. Et donec putabam vos aliquid dicere considerabam. Sed ut video non est qui possit arguere Iob et respondere ex vobis sermonibus eius. Ne forte dicatis: Invenimus sapientiam. Deus proiecit eum, non homo. Nichil locutus est michi, et ego non secundum vestros sermones respondebo illi. Extimuerunt, et non responderunt ultra, abstuleruntque a se eloquia. Quoniam igitur expectavi et non sunt locuti, steterunt nec responderunt ultra: respondebo et ego partem meam et ostendam scientiam meam. Plenus sum enim sermonibus, et coartat me spiritus uteri mei. En venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculas novas disrumpit. Loquar et respirabo paululum, aperiam labia mea et respondebo. Non accipiam personam viri, et Deum homini non equabo. Nescio enim quamdiu subsistam, et si post modicum tollat me factor meus.

c. XXXIII.

Audi igitur Iob eloquia mea, et omnes sermones meos ausculta. Ecce aperui os meum, loquatur lingua mea in faucibus meis. Simplici corde meo sermones mei, et sententiam mentem labia mea pura loquentur. Spiritus Dei fecit me, et spiraculum omnipotentis vivificavit me. Si potes responde michi, et adversus faciem meam consiste. Ecce et me sicut et te fecit Deus, et de eodem luto ego quoque formatus sum. Verumtamen miraculum meum non te terreat, et eloquentia mea non sit tibi gravis. Dixisti ergo in auribus meis, et vocem verborum tuorum audivi: Mundus sum ego absque delicto, et immaculatus, et non est iniquitas in me. Quia querelas in me repperit, ideo arbitratus est me inimicum sibi. Posuit in nervo pedes meos, custodivit omnes semitas meas. Hoc est ergo in quo non es iustificatus. Respondebo tibi, quia maior sit Deus homine. Adversus eum contendis, quod non ad omnia verba responderit tibi. Semel loquitur Deus, et secundo id ipsum non repetit. Per somnium in visione nocturna, quando irruit sopor super homines, et dormiunt in lectulo, tunc aperit aures virorum, et erudiens eos instruit disciplina, ut avertat hominem ab his que facit, et liberet eum de superbia. Eruens animam eius a corruptione, et vitam illius ut non transeat in gladium. Increpat quoque per dolorem in lectulo, et omnia ossa eius marcescere facit. Abhominabilis ei fit in vita sua panis, et anime illius cibus ante desiderabilis. Tabescet caro eius, et ossa que tecta fuerant nudabuntur. Appropinquabit corruptioni anima eius, et vita illius mortiferis. Si fuerit pro eo angelus loquens unum de milibus, ut annunciet hominis equitatem, miserebitur eius et dicet: Libera eum ut non descendat in corruptionem: inveni in quo ei propitier. Consumpta est caro eius a suppliciis, revertatur ad dies adolescentie sue. Deprecabitur Deum et placabilis ei erit, et videbit faciem eius in iubilo, et reddet homini iusticiam suam. Respiciet homines et dicet: Peccavi et vere deliqui, et ut eram dignus non recepi. Liberavit animam suam ne pergeret in interitum, sed vivens lucem videret. Ecce hec omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos, ut revocet animas eorum a corruptione, et illuminet luce viventium. Attende Iob et audi me, et tace dum ego loquor. Si autem habes quod loquaris, responde michi. Loquere, volo enim te apparere iustum. Quod si non habes, audi me. tace et docebo te sapientiam.

c. XXXIIII.

Pronuntians itaque Heliu etiam hec locutus est: Audite sapientes verba mea, et eruditi auscultate me. Auris enim verba probat, et guttur escas gustu diiudicat. Iudicium eligamus nobis, et inter nos videamus quid sit melius. Quia dixit Iob: Iustus sum, et Deus subvertit iudicium meum. In iudicando enim me mendacium est, et violenta sagitta mea absque ullo peccato. Quis est vir ut est Iob, qui bibit subsannationem quasi aquam, qui graditur cum operantibus iniquitatem, et ambulat cum viris impiis? Dixit enim: Non placebit vir Deo, etiam si cucurrerit cum eo. Ideo viri cordati audite me: absit a Deo impietas, et ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis reddet ei, et iuxta vias singulorum restituet eis. Vere enim Deus non condempnabit frustra, nec omnipotens subvertet iudicium. Quem constituit alium super terram? aut quem posuit super orbem quem fabricatus est? Si direxerit ad eum cor suum, spiritum illius et flatum ad se trahet. Deficiet omnis caro simul, et homo in cinerem revertetur. Si habes ergo intellectum, audi quod dicitur, et ausculta vocem eloquii mei. Numquid qui non amat iudicium sanari potest? et quomodo tu eum qui iustus est in tantum condempnas? Qui dicit regi Apostata, qui vocat duces impios. Qui non accipit personas principum, nec cognovit tyrannum cum disceptaret contra pauperem: opus enim manuum eius sunt universi. Subito morientur, et in media nocte turbabuntur populi, et pertransibunt, et auferent violentum absque manu. Oculi enim eius super vias hominum, et omnes gressus eorum considerat. Non sunt tenebre et non est umbra mortis, ut abscondantur ibi qui operantur iniquitatem. Neque enim ultra in hominis potestate est ut veniat ad Deum in iudicium. Conteret multos et innumerabiles, et stare faciet alios pro eis. Novit enim opera eorum, et idcirco inducet noctem et conterentur. Quasi impios percussit eos in loco videntium. Qui quasi de industria recesserunt ab eo, et omnes vias eius intelligere noluerunt, ut pervenire facerent ad eum clamorem egeni, et audiret vocem pauperum. Ipso enim concedente pacem, quis est qui condempnet? ex quo absconderit vultum, quis est qui contempletur eum? et super gentes et super omnes homines. Qui regnare facit hominem ypocritam propter peccata populi. Quia ergo locutus sum ad Deum, te quoque non prohibeo. Si erravi, tu doce me: si iniquitatem locutus sum, ultra non addam. Numquid a te Deus eam expetit, quia displicuit tibi? tu enim cepisti loqui et non ego. Quod si quid nosti melius, loquere. Viri intelligentes loquantur michi, et vir sapiens audiat me. Iob autem stulte locutus est, et verba illius non sonant disciplinam. Pater mi probetur Iob usque ad finem: ne desinas ab homine iniquitatis. Quia addit super peccata sua blasphemiam. Inter nos interim constringatur, et tunc ad iudicium provocet sermonibus suis Deum.

c. XXXV.

Igitur Heliu hec rursum locutus est: Numquid equa tibi videtur tua cogitatio, ut diceres: Iustior Deo sum? Dixisti enim: Non tibi placet quod rectum est, vel quid tibi proderit si ego peccavero? Itaque ego respondebo sermonibus tuis, et amicis tuis tecum. Suspice celum et intuere, et contemplare ethera quod altior te sit. Si peccaveris quid ei nocebis? et si multiplicate fuerint iniquitates tue quid facies contra eum? Porro si iuste egeris, quid donabis ei? aut quid de manu tua accipiet? Homini qui similis tui est nocebit impietas tua, et filium hominis adiuvabit iusticia tua. Propter multitudinem calumpniatorum clamabunt, et eiulabunt propter vim brachii tyrannorum. Et non dixit: Ubi est Deus qui fecit me, qui dedit carmina in nocte? qui docet nos super iumenta terre, et super volucres celi erudit nos. Ibi clamabunt et non exaudiet propter superbiam malorum. Non ergo frustra audiet Deus, et omnipotens singulorum causas intuebitur. Etiam cum dixeris: Non considerat, iudicare coram eo, et expecta eum. Nunc enim non infert furorem suum, nec ulciscitur scelus valde. Ergo Iob frustra aperit os suum, et absque scientia verba multiplicat.

c. XXXVI.

Addens quoque Heliu hec locutus est: Sustine me paululum et indicabo tibi. Adhuc enim habeo quod pro Deo loquar. Repetam scientiam meam a principio, et operatorem meum probabo iustum. Vere enim absque mendacio sermones mei, et perfecta scientia probabitur tibi. Deus potentes non abicit, cum et ipse sit potens. Sed non salvat impios, et iudicium pauperibus tribuet. Non auferet a iusto oculos suos, et reges in solio collocat in perpetuum, et illi eriguntur. Et si fuerint in catenis, et vinciantur funibus paupertatis, indicabit eis opera eorum et scelera eorum, quia violenti fuerunt. Revelabit quoque aurem eorum ut corripiat, et loquetur ut revertantur ab iniquitate. Si audierint et observaverint, complebunt dies suos in bono et annos suos in gloria. Si autem non audierint, transibunt per gladium, et consumentur in stultitia. Simulatores et callidi provocant iram Dei, neque clamabunt cum vincti fuerint. Morietur in tempestate anima eorum, et vita eorum inter effeminatos. Eripiet pauperem de angustia sua, et revelabit in tribulatione aurem eius. Igitur salvabit te de ore angusto latissime, et non habentis fundamentum subter se. Requies autem mense tue erit plena pinguedine. Causa tua quasi impii iudicata est: causam iudiciumque recipies.

te quod superet ita ut aliquem opprimas. nec multitudo donorum inclinet te. depone magnitudinem tuam absque tribulatione. et omnes robustos fortitudine. ne protrahas noctem ut ascendant populi pro eis. Cave ne declines ad iniquitatem. hanc enim cepisti sequi post miseriam. Ecce deus excelsus in fortitudine sua. et nullus ei similis in legislatoribus. Quis poterit scrutari vias eius. aut quis ei audet dicere operatus es iniquitatem. Memento quod ignores opus eius de quo cecinerunt viri. Omnes homines vident eum. unusquisque intuetur procul. Ecce deus magnus vincens scientiam nostram. numerus annorum eius inestimabilis. Qui aufert stillas pluvie. et effundit imbres ad instar gurgitum. qui de nubibus fluunt que pretexunt cuncta desuper. Si voluerit extendere nubes quasi tentorium suum. et fulgurare lumine suo desuper. cardines quoque maris operiet. Per hec enim iudicat populos. et dat escas multis mortalibus. In manibus abscondit lucem. et precipit ei ut rursus adveniat. Annuntiat de ea amico suo quod possessio eius sit. et ad eam possit ascendere.

C. XXXVII.

Super hoc expavit cor meum. et emotum est de loco suo. Audite auditionem in terrore vocis eius. et sonum de ore illius procedentem. Subter omnes celos ipse considerat. et lumen illius super terminos terre. Post eum rugiet sonitus. tonabit voce magnitudinis sue. et non investigabitur cum audita fuerit vox eius. Tonabit deus in voce sua mirabiliter. qui facit magna et inscrutabilia. Qui precipit nivi ut descendat in terram. et hiemis pluviis. et imbri fortitudinis sue. Qui in manu omnium hominum signat. ut noverint singuli opera sua. Ingredietur bestia latibulum. et in antro suo morabitur. Ab interioribus egredietur tempestas. et ab arcturo frigus. Flante deo concrescit gelu. et rursum latissime funduntur aque. Frumentum desiderat nubes. et nubes spargunt lumen suum. Que lustrant per circuitum quocumque eas voluntas gubernantis duxerit. ad omne quod preceperit illis super faciem orbis terrarum. sive in una tribu. sive in terra sua. sive in quocumque loco misericordie sue eas iusserit inveniri. Ausculta hec iob. sta et considera mirabilia dei. Numquid scis quando preceperit deus pluviis. ut ostenderent lucem nubium eius. Numquid nosti semitas nubium magnas. et perfectas scientias. Nonne vestimenta tua calida sunt. cum perflata fuerit terra austro. Tu forsitan cum eo fabricatus es celos. qui solidissimi quasi ere fusi sunt. Ostende nobis quid dicamus illi. nos quippe involvimur tenebris. Quis narrabit ei que loquor. etiam si locutus fuerit homo devorabitur. At nunc non vident lucem. subito aer cogetur in nubes. et ventus transiens fugabit eas. Ab aquilone aurum venit. et ad deum formidolosa laudatio. Digne eum invenire non possumus. magnus fortitudine et iudicio et iustitia. et enarrari non potest. Ideo timebunt eum viri. et non audebunt contemplari omnes qui sibi videntur esse sapientes.

C. XXXVIII.

Respondens autem dominus iob de turbine dixit. Quis est iste involvens sententias sermonibus imperitis. Accinge sicut vir lumbos tuos. interrogabo te et responde michi. Ubi eras quando ponebam fundamenta terre. indica michi si habes intelligentiam. Quis posuit mensuras eius si nosti. vel quis tetendit super eam lineam. Super quo bases illius solidate sunt. aut quis demisit lapidem angularem eius. cum me laudarent simul astra matutina. et iubilarent omnes filii dei. Quis conclusit ostiis mare. quando erumpebat quasi de vulva procedens. cum ponerem nubem vestimentum eius. et caligine illud quasi pannis infantie obvolverem. Circumdedi illud terminis meis. et posui vectem et ostia. et dixi. Usque huc venies. et non procedes amplius. et hic confringes tumentes fluctus tuos. Numquid post ortum tuum precepisti diluculo. et ostendisti aurore locum suum. Numquid tenuisti concutiens extrema terre. et excussisti impios ex ea. Restituetur ut lutum signaculum. et stabit sicut vestimentum. Auferetur ab impiis lux sua. et brachium excelsum confringetur. Numquid ingressus es profunda maris. et in novissimis abyssi deambulasti. Numquid aperte tibi sunt porte mortis. et ostia tenebrosa vidisti. Numquid considerasti latitudinem terre. Indica michi si nosti omnia. in qua via habitet lux. et tenebrarum quis sit locus. ut ducas unumquodque ad terminos suos. et intelligas semitas domus eius. Sciebas tunc quod nasciturus esses. et numerum dierum tuorum noveras. Numquid ingressus es thesauros nivis. aut thesauros grandinis aspexisti. que preparavi in tempus hostis. in diem pugne et belli. Per quam viam spargitur lux. dividitur estus super terram. Quis dedit vehementissimo imbri cursum. et viam sonantis tonitrui. ut plueret super terram absque homine in deserto. ubi nullus mortalium commoratur. ut impleret inviam et desolatam. et produceret herbas virentes. Quis est pluvie pater. vel quis genuit stillas roris. De cuius utero egressa est glacies. et gelu de celo quis genuit. In similitudinem lapidis aque durantur. et superficies abyssi constringitur. Numquid coniungere valebis micantes stellas pliadis. aut gyrum arcturi poteris dissipare. Numquid producis luciferum in tempore suo. et vesperum super filios terre consurgere facis. Numquid nosti ordinem celi. et pones rationem eius in terra. Numquid elevabis in nebula vocem tuam. et impetus aquarum operiet te. Numquid mittes fulgura et ibunt. et revertentia dicent tibi. Adsumus. Quis posuit in visceribus hominis sapientiam. vel quis dedit gallo intelligentiam. Quis enarrabit celorum rationem. et concentum celi quis dormire faciet. quando fundebatur pulvis in terra. et glebe compingebantur. Numquid capies leene predam. et animam catulorum eius implebis. quando cubant in antris. et in specubus insidiantur. Quis preparat corvo escam suam. quando pulli eius ad deum clamant. vagantes eo quod non habeant cibos.

C. XXXIX.

Numquid nosti tempus partus ibicum in petris. vel parturientes cervas observasti. Dinumerasti menses conceptus earum. et scisti tempus partus earum. Incurvantur ad fetum. et pariunt. et rugitus emittunt. Separantur filii earum. et pergunt ad pastum. egrediuntur. et non revertuntur ad eas. Quis dimisit onagrum liberum. et vincula eius quis solvit. Cui dedi in solitudine domum. et tabernacula eius in terra salsuginis. Contemnit multitudinem civitatis. clamorem exactoris non audit. Circumspicit montes pascue sue. et virentia queque perquirit. Numquid volet rinoceros servire tibi. aut morabitur ad presepe tuum. Numquid alligabis rinocerota ad arandum loro tuo. aut confringet glebas vallium post te. Numquid fiduciam habebis in magna fortitudine eius. et derelinques ei labores tuos. Numquid credes ei quod reddat sementem tibi. et aream tuam congreget. Penna struthionis similis est pennis herodii et accipitris. Que derelinquit ova sua in terra. tu forsitan in pulvere calefacies. Obliviscitur quod pes conculcet ea. aut bestia agri conterat. Duratur ad filios suos quasi non sint sui. frustra laboravit nullo timore cogente. Privavit enim eam deus sapientia. nec dedit illi intelligentiam. Cum tempus fuerit in altum alas erigit. deridet equum et ascensorem eius. Numquid prebebis equo fortitudinem. aut circumdabis collo eius hinnitum. Numquid suscitabis eum quasi locustas. gloria narium eius terror. Terram ungula fodit. exultat audacter. in occursum pergit armatis. Contemnit pavorem. nec cedit gladio. Super ipsum sonabit pharetra. vibrabit hasta et clipeus. Fervens et fremens sorbet terram. nec reputat tube sonare clangorem. Ubi audierit bucinam. dicit vah. procul odoratur bellum. exortationem ducum. et ululatum exercitus. Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter. expandens alas suas ad austrum. Numquid ad preceptum tuum elevabitur aquila. et in arduis ponet nidum suum. In petris manet. et in preruptis silicibus commoratur. atque inaccessis rupibus. Inde contemplatur escam. et de longe oculi eius prospiciunt. Pulli eius lambunt sanguinem. et ubicumque cadaver fuerit statim adest. Et addidit dominus et locutus est ad iob. Numquid qui contendit cum deo tam facile conquiescit. utique qui arguit deum debet respondere ei.

C. XL.

Respondens autem iob domino dixit. Qui leviter locutus sum respondere quid possum. manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem. et alterum quibus ultra non addam.

Respondens autem dominus iob de turbine ait. Accinge sicut vir lumbos tuos. interrogabo te et indica michi. Numquid irritum facies iudicium meum. et condempnabis me ut tu iustificeris. Et si habes brachium sicut deus. et si voce simili tonas. Circumda tibi decorem. et in sublime erigere. et esto gloriosus. et speciosis induere vestibus. Disperge superbos in furore tuo. et respiciens omnem arrogantem

buntur. Respice cunctos superbos et confunde eos, et contere impios in loco suo. Absconde eos in pulvere simul, et facies eorum demerge in foveam. et ego confitebor quod salvare te possit dextera tua. Ecce behemoth quem feci tecum, fenum quasi bos comedet. fortitudo eius in lumbis eius, et virtus illius in umbilico ventris eius. Stringit caudam suam quasi cedrum. nervi testiculorum eius perplexi sunt. Ossa eius velud fistule eris. cartilago illius quasi lamine ferree. Ipse est principium viarum dei. qui fecit eum applicabit gladium eius. Huic montes herbas ferunt. omnes bestie agri ludent ibi. Sub umbra dormit in secreto calami et locis humentibus. Protegunt umbre umbram eius. circumdabunt eum salices torrentis. Ecce absorbebit fluvium et non mirabitur, et habet fiduciam quod influat iordanis in os eius. In oculis eius quasi hamo capiet eum, et in sudibus perforabit nares eius. An extrahere poteris leviathan hamo, et fune ligabis linguam eius? Numquid pones circulum in naribus eius, aut armilla perforabis maxillam eius? Numquid multiplicabit ad te preces, aut loquetur tibi mollia? Numquid feriet tecum pactum, et accipies eum servum sempiternum? Numquid illudes ei quasi avi, aut ligabis eum ancillis tuis? Concident eum amici, divident eum negotiatores? Numquid implebis sagenas pelle eius, et gurgustium piscium capite illius? Pone super eum manum tuam. memento belli, nec ultra addas loqui.

c. xli. Ecce spes eius frustrabitur eum, et videntibus cunctis precipitabitur. Non quasi crudelis suscitabo eum. Quis enim resistere potest vultui meo? Quis ante dedit michi ut reddam ei? Omnia que sub celo sunt mea sunt. Non parcam ei verbis potentibus et ad deprecandum compositis. Quis revelabit faciem indumenti eius, et in medium oris eius quis intrabit? Portas vultus eius quis aperiet? per gyrum dentium eius formido. Corpus illius quasi scuta fusilia, et compactum squamis se prementibus. Una uni coniungitur, et ne spiraculum quidem incedit per eas. Una alteri adherebunt, et tenentes se nequaquam separabuntur. Sternutatio eius splendor ignis, et oculi eius ut palpebre diluculi. De ore eius lampades procedunt, sicut tede ignis accense. De naribus eius procedit fumus, sicut olle succense atque ferventis. Halitus eius prunas ardere facit, et flamma de ore eius egreditur. In collo eius morabitur fortitudo, et faciem eius precedit egestas. Membra carnium eius coherentia sibi. Mittet contra eum fulmina, et ad locum alium non ferentur. Cor eius indurabitur quasi lapis, et stringetur quasi malleatoris incus. Cum sublatus fuerit, timebunt angeli, et territi purgabuntur. Cum apprehenderit eum gladius, subsistere non poterit, neque hasta, neque torax. Reputabit enim quasi paleas ferrum, et quasi lignum putridum es. Non fugabit eum vir sagittarius, in stipulam versi sunt ei lapides funde. Quasi stipulam estimabit malleum, et deridebit vibrantem hastam. Sub ipso erunt radii solis, et sternet sibi aurum quasi lutum. Fervescere faciet quasi ollam profundum mare, et ponet quasi cum unguenta bulliunt. Post eum lucebit semita, estimabit abyssum quasi senescentem. Non est potestas super terram que comparetur ei, qui factus est ut nullum timeret. Omne sublime videt, et ipse est rex super universos filios superbie.

c. xlii. Respondens autem iob domino dixit: Scio quia omnia potes, et nulla te latet cogitatio. Quis est iste qui celat consilium absque scientia? Ideo insipienter locutus sum, et que ultra modum excederent scientiam meam. Audi et ego loquar: interrogabo te, et responde michi. Auditu auris audivi te, nunc autem oculus meus videt te. Idcirco ipse me reprehendo et ago penitentiam in favilla et cinere.

Postquam autem locutus est dominus verba hec ad iob, dixit ad eliphaz themanitem: Iratus est furor meus in te et in duos amicos tuos, quoniam non estis locuti coram me rectum sicut servus meus iob. Sumite ergo vobis septem tauros et septem arietes, et ite ad servum meum iob, et offerte holocaustum pro vobis. Iob autem servus meus orabit pro vobis. faciem eius suscipiam, ut non vobis imputetur stultitia. neque enim locuti estis ad me recta sicut servus meus iob. Abierunt ergo eliphaz themanites et baldath suites et sophar naamathites, et fecerunt sicut locutus fuerat ad eos dominus, et suscepit dominus faciem iob. Dominus quoque conversus est ad penitentiam iob, cum oraret ille pro amicis suis. Et addidit dominus omnia quecumque fuerant iob duplicia. Venerunt autem ad eum omnes fratres sui, et universe sorores sue, et cuncti qui noverant eum prius, et comederunt cum eo panem in domo eius, et moverunt super eum caput, et consolati sunt eum super omni malo quod intulerat dominus super eum. Et dederunt ei unusquisque ovem unam, et inaurem auream unam. Dominus autem benedixit novissimis iob magis quam principio eius. Et facta sunt ei xiiii. m. ovium, et sex milia camelorum, et mille iuga boum, et mille asine. Et fuerunt ei septem filii et tres filie. et vocavit nomen unius diem, et nomen secunde cassiam, et nomen tertie cornustibii. Non sunt autem invente mulieres speciose sicut filie iob in universa terra. Deditque eis pater suus hereditatem inter fratres earum. Vixit autem iob post hec c. xl. annis. et vidit filios suos et filios filiorum suorum usque ad quartam generationem, et mortuus est senex et plenus dierum.

Explicit liber iob. Habet versus. m. dcc. Incipit prologus sancti ieronimi presbiteri in libro tobie. ie.

Chromatio et heliodoro episcopis ieronimus presbiter in domino salutem. Mirari non desino exactionis vestre instantiam. Exigitis enim ut librum caldeo sermone conscriptum ad latinum stilum traham. Librum utique tobie, quem hebrei de catalogo divinarum scripturarum secantes, his que agiographa memorant manciparunt. Feci satis desiderio vestro. non tamen meo studio. Arguunt enim nos hebreorum studia, et imputant nobis contra suum canonem latinis auribus ista transferre. Sed melius esse iudicans phariseorum displicere iudicio, et episcoporum iussionibus deservire, institi ut potui. Et quia vicina est caldeorum lingua sermoni hebraico, utriusque lingue peritissimum loquacem reperiens, unius diei laborem arripui, et quicquid ille michi hebraicis verbis expressit, hoc ego accito notario sermonibus latinis exposui. Orationibus vestris mercedem huius operis compensabo, cum gratum vobis didicero me quod iubere estis dignati complesse.

Incipit tobias. ie.

TOBIAS ex tribu et civitate neptalim, que est in superioribus galilee supra naason, post viam que ducit ad occidentem, in sinistro habens civitatem sephed. Cum captus esset in diebus salmanasar regis assyriorum, in captivitate tamen positus, viam veritatis non deseruit, ita ut omnia que habere poterat cotidie concaptivis fratribus, qui erant ex genere suo impertiret. Cumque esset iunior omnibus in tribu neptalim, nichil tamen puerile gessit in opere. Denique cum irent omnes ad vitulos aureos quos ieroboam fecerat rex israel, hic solus fugiebat consortia omnium, et pergebat ad ierusalem ad templum domini, et ibi adorabat dominum deum israel, omnia primitiva sua et decimas suas fideliter offerens, ita ut in tertio anno proselitis et advenis ministraret omnem decimationem. Hec et his similia secundum legem dei puerulus observabat. Cum vero factus fuisset vir, accepit uxorem annam de tribu sua, genuitque ex ea filium, imponens ei nomen suum. Quem ab infantia timere deum docuit et abstinere ab omni peccato.

Igitur cum per captivitatem devenisset cum uxore sua et filio in civitatem ninive cum omni tribu sua, et omnes ederent ex cibis gentilium, iste custodivit animam suam, et numquam contaminatus est in escis eorum. Et quoniam memor fuit domini in toto corde suo, dedit illi deus gratiam in conspectu salmanasar regis assyriorum, et dedit ei potestatem quocumque vellet ire, habens libertatem quecumque facere voluisset. Pergebat ergo per omnes qui erant in captivitate, et monita salutis dabat eis.

Cum autem venisset in rages civitatem medorum ex his quibus honoratus fuerat a rege, x. talenta argenti, et cum multa turba generis sui gabelum egentem videret, qui erat ex tribu eius, sub chirographo dedit ei memoratum pondus argenti. Post multum vero temporis mortuo salmanasar rege, cum regnaret sennacherib filius eius pro eo, et filios israel exosos haberet in conspectu suo, tobias pergebat per omnem cognationem suam, et consolabatur eos, dividebatque unicuique prout poterat de facultatibus suis. Esurientes alebat, nudisque vestimenta prebebat, et mortuis atque occisis sepulturam sollicitus exhibebat. Denique cum reversus esset rex sennacherib fugiens a iudea plagam quam circa eum deus fecerat propter blasphemiam suam, et iratus multos occideret ex filiis israel, tobias sepeliebat corpora eorum. At ubi nunciatum est regi, iussit eum occidi, et tulit omnem substantiam eius.

¶ iii.

bus filiū dī filio suo tyrone fugiens. nudus latuit. qua
mulier dilygebant eum. post dies viij. occidērūt rege
filii ipius. et regnauit ē tobias. addomū suā. omniū facultat
eius restituta ē ei.

Post hūc eligēt dies festus dñi. et fact ē prandiū bonū in
domo tobiae dixit filio suo. vade. et adduc aliquos de tribu
nā tuā timentes deum. ut epulēt nobiscū. ego aut hilariter
sustinā. imū ei filius iit. et nūciauit ei. et exiens dixit ei.
quēcūq; inuenisti de tribu tua. vel in quāuis regione. ve
uentē. ad orat pius. tollens illud portauit. ad domū suā occu
bit. ut dū sol occubuisset. cuncta sepelisset ei. qui occubuit
corpus. mandūcauit panem cū luctu et timore. memo
rans illū sermonē quem dixit dñs per amos pphām. dies
festi illius conuertūtur illis in lamentationē et luctū. cumq; sol occu
buisset. abiit et sepelit eū. at qui erāt. aūt illū et pximi
eius dixerūt. iam timuisti res ei. intra iustitiā es. tuiq; effugiū
ī pauum matris tue. et tu sepelis mortuos. et tobias plusquā
dixit quā regē. tripliciter corpora accepit. et occultauit ī dom
o sua. et media nocte sepelebat ea.

Contigit aūt ut quadā die fatigatus. ab sepulturā uenies
domum rediit. et abiecto se ad parietem iuxta. dormiuit. et cū
do ymūdum ī oculis illius. dās ī sidere. fecit cacitatē super
oculos eius. fieretq; occul. nāc. aūt tēptationem deo p
misit dñs ut probaret. ut posteris daretur exēplū patien
tie eius. sic et iob. nam ei. ubi iuxta sua sepe deū ti
uerat. mandata eius custodiebat. nō ē contristatus erga
dñū. quia gravi cecitatis cruciatu. nō ē mobilis ī deū timore
permansit. agens gratias deo oī die. diebusq; ī lege
tobias filio suo. et filiabus omnib; ī lege dñi. et
exhortabatur. ut bene operarent. et sepelirent mortuos.
de resurrectione
et iusta erat

Ad hanc ūo uxor eius abiit. ad textum. et opus ei die. et delaver
mamū sumēs. et uestimētū quē cōficiebat. vī
et fact ē ut hedū ex pecudū. acciperet. et domi detulisset. et
cū audisset eum balare. ut eum laudibus. dixit. videte ne forte
furtiuus sit. reddat ergo dñis. fu. ei. quia nō licet nobis
ex furto. aliquid edere aut tangere. Ad hec uxor eius ira
ta respondit. quia fefellit iuxta ē spes tua. et elemo
sine tue mod⁹ parauerūt. ad hec tristatus tumultuosi
uerbis ei⁹ exhibabat ei.

Fragmā

¶ iiii.

Time tobias ingemuit. et cepit orare cū lacrimis dicens.
iustus es dñe. et omne. iudicium tuū. et omnes uie tue
misericordia. et ueritas. et iudicium. tu es dñe memor esto mei. et
ne vindictā sumas de peccatis meis. et neq; mandata tua
ta nō l'presti mei memor. quia nō obediuimus precep
dem sumus monitionē tuā. et expositi sumus ad
etem in ouersionē. et ad tre oculq; mei. et leuo. pro dñe ut decet
culo imperii tui ut tollas me. aut certe de super
cij ergastulo me. tu scis dñe quia nūquā concupiui uirū.
meū. et seruau animā meā. nō concupiscens. nūquā

Fragmā

cū ludētibus miscui me. neq; cū hilaritatibus ambulaui
parumper me. pbui. virū aūt timore tuo nō cū
vidi me. vide si cū fuscipere aut ego indigna sim illis.
aut illi mecū forsitan dignationē fuerūt. quia forsitan
inualui cōseruatū me. nonne ē in hōre potestate. ostia
ti tuū. nec aūt certū mihi esse quid oīter. qui nata enim
plantione fuit. coronabit. si aūt tribulatione fuit. li
berabit. et ī correptione fuit. admittam tua ueniae
cepit. non enim delectat te imperiū meum. nec. quia p
tempestatem tranquillū facit. et post lacrimationem et
fletū. exultationē et iucundit. sit nomen tuū benedictū et
benedictū in seculā.

Illo tpr exaudite sūt preces amborū. et cōspectu gle sū
mi dei. et missus est. ingredi dominū et sanare. raphael. ut
tollat. ambos. quoniam tempus fuit orationem suā per
fectam ostendere. et cū tobias putaret orationem suā
exaudiri. ut mortuos sepeliret. uocauit adse tobiā filiū su
um. dixitq; ei. audi fili mi uerba oris mei. et tanq; corde tuo
fige fundamentū cōstitue. cū acceperit deus animā meam.
corpusq; meū sepelieris honorē habebis matri tue. omni
bus diebus vite eius. memor enim esse debet qualesq; et quanta
pericula passa sit propter te in utero suo. cū aūt et ipsa
obierit. sepelies eā apud me. omnibus diebus vite tue. sepelies eā apud me.
dies vite tue sēper ī mente habeto. deinde tue. ne quando
offendat peccato. aut preterire mandata dei tui. ergo libē
tua fac elemosinam. et ne auertatur faciē tuā a pauperi
ate. ita erit. fiet. ut nec ate aūtatur faciē dñi. quo
modo potueris ita esto misericors. si multū tibi fuerit.
habūdanter tribue. si exiguū fuerit. et exiguū libēter
stude impertiri. p mūnus enim tibi bonū thesaurizas mer
ce nāritiam. quia elemosina liberat a peccato. et non sine be
nitate. et nō patietur aīā ire ī tenebras. fiducia magna e
rit coā summo deo elemosina omnibus qui faciunt eam. de
rende tibi filium. abī fornicationē. et ī primis nū
quā patiaris errare. Super bū nū quā immo sem
per. aut tuos. nō bo dñari permittas. ī mūs enim nimis sūp
bit omnis ydolatra. et cū quo aliquid tibi operatus fuerit.
statim mercedem recipiat. et ingredi nō patiaris tu aut
te oīo ī manent. quod abhinc odis fieri tibi. vide ne
ti tu. aliquādo facias. parce tuis. et de suis nō be. de quo
mercedē. de cibis tuis nō manducet. de. tuis. bibat. ne
tuum tuis nūmis super sepulturā tuis hominē.
tuo. ego mādaui tibi. et bibere cū peccatoribus. abhinc
aūt sēper. abscidere perquire. omnia tempore benedic
deum. et pete abs ut viis tuis dirigat. tuos. et omnia tua
quo ymanent. indico etiā tibi filium. dedisse me dece
talenta argenti dū infantulus ceperā bello. et ingre
uente me domū. accepto apud me. et ido
ido requir quomodo adeū proficiat. tibi
memoriā. ponduſ. argenti. tres. et tu. tibi et cirographū
tuū. noli time. fili mi. paupertatē quidē habemus
si multa bona habebimus. si timuerimus deū. et recesse
rimus. ab omni peccato. et fecerimus bene.

¶ v.

Ille tobias respondit patri suo. dixit. omnia quecq; pcep
sti michi faciam pater. quomodo aūt hanc pecuniā ingra
tiorē. ille me nesciat. nec ego illi. agnosco. et nec mi
hi quā pergatur. illuc aliquā agnoui. Ad hec ei dixit
ille. tuē pater. sui respondit. dixit ille. cyrographū
quidem eius penes me habeo. quod ille ostenderit. statim
ei restituet. Si pgre tuē. et inquirat aliquē tibi fidelē in
rum. qui eat tecum. salua mercede tua. dū adhuc uno
ut recipias eam.

Fragmā

Vnc tobias egressus inuenit iuuenem splendidū stā
tē ante fores. quasi paratū ad iter ambulandum. ignorāns
quē angelū esse erat. salutauit eū dixit. vīte hilaris sis
ne timeas. Ille respondit. et ait tobias dixit
ei. nostrā iam que duat ī regionē medorū. et ea vadit
nosti. tota tua nouit. et ego frequenter. ibulauī. et manū apud
gabellū fratrē in ecbatanis quī habitat ī ragis ciuitate medo
rum. q̄ pecunia ē ī illorē. et recipiat. et tu
ne me obsecrando ne. hoc ppter. nūnem patri meo. Time
tobias ingressus domum. indicauit uniuersa ei. pa
ri suo. Super q̄ admiratus pater. rogat ut inueniat

ad eum. Ingressus itaque salutavit eum et dixit. Gaudium tibi sit semper. Et ait Tobias. Quale gaudium michi erit qui in tenebris sedeo et lumen celi non video. Cui ait iuvenis. Forti animo esto. In proximo est ut a deo cureris. Dixit itaque illi Tobias. Numquid poteris perducere filium meum ad Gabelum in Rages civitatem Medorum. et cum redieris restituam tibi mercedem tuam. Et dixit ei angelus. Ego eum ducam et reducam ad te. Cui Tobias respondit. Rogo te indica michi de qua domo aut de qua tribu es tu. Cui Raphael angelus dixit. Genus queris mercenarii an ipsum mercenarium qui cum filio tuo eat? Sed ne forte sollicitum te reddam, ego sum Azarias Ananie magni filius. Et Tobias respondit. Ex magno genere es tu. Sed peto ne irascaris quod voluerim cognoscere genus tuum. Dixit autem illi angelus. Ego sanum ducam et sanum tibi reducam filium tuum. Respondens autem Tobias dixit. Bene ambuletis et sit deus in itinere vestro et angelus eius comitetur vobiscum.

Tunc paratis omnibus que erant in via portanda, fecit Tobias vale patri suo et matri sue, et ambulaverunt ambo simul. Cumque profecti essent, cepit flere mater eius et dicere. Baculum senectutis nostre tulisti et transmisisti a nobis. Numquam fuisset ipsa pecunia pro qua misisti eum. Sufficiebat enim nobis paupertas nostra ut divitias computaremus hoc quod videbamus filium nostrum. Dixitque ei Tobias. Noli flere. Salvus perveniet filius noster et salvus revertetur ad nos et oculi tui videbunt eum. Credo enim quod angelus dei bonus comitetur ei et bene disponat omnia que circa eum geruntur, ita ut cum gaudio revertatur ad nos. Ad hanc vocem cessavit mater eius flere et tacuit.

¶ VI. Profectus est autem Tobias et canis secutus est eum, et mansit prima mansione iuxta fluvium Tigris. Et exivit ut lavaret pedes suos. Et ecce piscis immanis exivit ad devorandum eum. Quem expavescens Tobias clamavit voce magna dicens. Domine invadit me. Et dixit ei angelus. Apprehende branchiam eius et trahe eum ad te. Quod cum fecisset attraxit eum in siccum et palpitare cepit ante pedes eius. Tunc dixit ei angelus. Exentera hunc piscem et cor eius et fel et iecur repone tibi. Sunt autem hec necessaria ad medicamenta utiliter. Quod cum fecisset, assavit carnes eius et secum sustulerunt in via. Cetera salierunt que sufficerent eis quousque pervenirent in Rages civitatem Medorum. Tunc interrogavit Tobias angelum et dixit ei. Obsecro te Azaria frater ut dicas michi quod remedium habebunt ista que de pisce servare iussisti. Et respondens angelus dixit ei. Cordis eius particulam si super carbones ponas, fumus eius extricat omne genus demoniorum sive a viro sive a muliere, ita ut ultra non accedat ad eos. [Et fel valet ad ungendos oculos in quibus fuerit albugo, et sanabuntur.]

Et dixit ei Tobias. Ubi vis ut maneamus? Respondensque angelus dixit. Hic est Raguel nomine, vir propinquus de tribu tua, et hic habet filiam nomine Saram, sed neque masculum neque feminam ullam habet preter eam. Tibi debetur omnis substantia eius, et oportet te eam accipere coniugem. Pete ergo eam a patre eius et dabit tibi eam uxorem. Tunc respondit Tobias et dixit. Audio quia tradita est septem viris et mortui sunt. Sed et hoc audivi quia demonium illos occidit. Timeo ego ne forte et michi eveniat, et cum sim unicus parentibus meis deponam senectutem illorum cum tristitia ad inferos.

Tunc Raphael angelus dixit ei. Audi me et ostendam tibi qui sunt quibus prevalere potest demonium. Hii namque qui coniugium ita suscipiunt ut deum a se et a sua mente excludant et sue libidini ita vacent sicut equus et mulus quibus non est intellectus, habet potestatem demonium super eos. Tu autem cum acceperis eam, ingressus cubiculum per tres dies continens esto ab ea, et nichil aliud nisi orationibus vacabis cum ea. Ipsa autem nocte incenso iecore piscis fugabitur demonium. Secunda vero nocte in copulatione sanctorum patriarcharum admitteris. Tertia autem nocte benedictionem consequeris ut filii ex vobis incolumes procreentur. Transacta autem tertia nocte accipies virginem cum timore domini, amore filiorum magis quam libidine ductus, ut in semine Abrahe benedictionem in filiis consequaris.

¶ VII. Ingressi sunt autem ad Raguelem, et suscepit eos Raguel cum gaudio. Intuensque Tobiam Raguel dixit Anne uxori sue. Quam similis est iuvenis iste consobrino meo. Et cum hec dixisset, ait. Unde estis iuvenes fratres nostri? At illi dixerunt. Ex tribu Neptalim sumus, ex captivitate Ninive. Dixitque eis Raguel. Nostis Tobiam fratrem meum? Qui dixerunt. Novimus. Cumque multa bona loqueretur de eo, dixit angelus ad Raguel. Tobias de quo interrogas pater istius est. Et misit se Raguel et cum lacrimis osculatus est eum et plorans supra collum eius dixit. Benedictio sit tibi fili mi, quia boni et optimi viri filius es. Et Anna uxor eius et Sara filia ipsorum lacrimate sunt. Postquam autem locuti sunt, precepit Raguel occidi arietem et parari convivium. Cumque hortaretur eos discumbere ad prandium, Tobias dixit. Hic ego hodie non manducabo neque bibam nisi prius petitionem meam confirmes et promittas michi dare Saram filiam tuam. Quo audito verbo Raguel expavit, sciens quid evenerit illis septem viris qui ingressi sunt ad eam, et timere cepit ne forte huic similiter eveniret. Et cum nutaret et non daret ullum petenti responsum, dixit ei angelus. Noli timere eam dare isti, quoniam huic timenti deum debetur coniux filia tua. Propterea alius non potuit habere illam. Et dixit Raguel. Non dubito quod deus preces et lacrimas meas in conspectu suo admiserit, et credo quoniam ideo fecit vos venire ad me ut ista coniungeretur cognationi sue secundum legem Moysi. Et nunc noli dubium gerere quod tibi eam tradam. Et apprehendens dexteram filie sue dextere Tobie tradidit dicens. Deus Abraham et deus Ysaac et deus Iacob sit vobiscum et ipse coniungat vos impleatque benedictionem suam in vobis. Et accepta carta fecerunt conscriptionem coniugii. Et post hec epulati sunt benedicentes deum. Vocavitque Raguel Annam uxorem suam et precepit ei ut prepararet alterum cubiculum. Et introduxit in eum Saram filiam suam, et lacrimata est. Dixitque ei. Forti animo esto filia mi. Deus celi det tibi gaudium pro tedio quod perpessa es. Postquam vero cenaverunt, introduxerunt iuvenem ad eam.

¶ VIII. Recordatus itaque Tobias sermonum angeli, protulit de cassidili suo partem iecoris, posuitque eam super carbones vivos. Tunc Raphael angelus apprehendit demonium et religavit eum in deserto superioris Egypti. Tunc hortatus est Tobias virginem et dixit ei. Sara exsurge et deprecemur deum hodie et cras et secundum cras, quia his tribus noctibus deo iungimur. Tertia autem transacta nocte in nostro erimus coniugio. Filii quippe sanctorum sumus, et non possumus ita coniungi sicut gentes que ignorant deum. Surgentes autem pariter instanter orabant ambo simul ut sanitas daretur eis. Dixitque Tobias. Domine deus patrum nostrorum, benedicant te celi et terra, mare, fontes et flumina, et omnis creatura tua que in eis sunt. Tu fecisti Adam de limo terre, dedistique ei adiutorium Evam. Et nunc domine tu scis quia non luxurie causa accipio sororem meam coniugem, sed sola posteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in secula seculorum. Dixit itaque Sara. Miserere nobis domine, miserere nobis, et consenescamus ambo pariter sani.

Et factum est circa pullorum cantum, accersiri iussit Raguel servos suos, et abierunt pariter ut foderent sepulcrum. Dicebat enim. Ne forte simili modo evenerit ei quo et ceteris illis viris qui ingressi sunt ad eam. Cumque parassent fossam, reversus Raguel ad uxorem suam dixit ei. Mitte unam ex ancillis tuis et videat si mortuus est, ut sepeliam eum antequam illucescat. At illa misit unam ex ancillis suis. Que ingressa cubiculum reperit eos salvos et incolumes secum pariter dormientes. Et reversa nuntiavit bonum nuntium. Et benedixerunt dominum Raguel videlicet et Anna uxor eius, et dixerunt. Benedicimus te domine deus Israel, quia non contigit nobis quemadmodum putabamus. Fecisti enim nobiscum misericordiam tuam et exclusisti a nobis inimicum persequentem nos. Misertus es autem duobus unicis. Fac eos domine plenius benedicere te, et sacrificium tibi laudis tue et sue sanitatis offerre, ut cognoscat universitas gentium quia tu es deus solus in universa terra. Statimque precepit servis suis Raguel ut replerent fossam quam fecerant priusquam illucesceret. Uxori autem sue dixit ut instrueret convivium et pararet omnia que in alimentis erant iter agentibus necessaria. Duas quoque pingues vaccas et quattuor arietes occidi fecit et parari epulas omnibus vicinis suis cunctisque amicis. Et adiuravit Raguel Tobiam ut duas ebdomadas moraretur apud eum. De omnibus autem que possidebat Raguel dimidiam partem dedit Tobie, et fecit scripturam ut pars dimidia que supererat post obitum eorum Tobie dominio deveniret.

¶ IX. Tunc vocavit ad se Tobias angelum quem quidem hominem estimabat, dixitque ei. Azaria frater, peto ut auscultes verba mea. Si me ipsum tradam tibi servum, non ero condignus providentie tue. Tamen obsecro te ut assumas tibi animalia

sanum

necessaria

Et dixit Raguel

sive servitia. Et vadens ad Gabelum in Rages civitatem Medorum reddas ei chirographum suum et recipias ab eo pecuniam et roges eum venire ad nuptias meas. Scis enim ipse quoniam numerat dies pater meus, et si tardavero una die plus contristabitur anima eius. Et quidem vides quomodo adiuravit me Raguel, cuius adiuramentum spernere non possum. Tunc Raphael assumens quattuor ex servis Raguelis et duos camelos in Rages civitatem Medorum perrexit, et inveniens Gabelum dedit ei chirographum suum et recepit omnem pecuniam. Indicavitque ei de Tobia filio Tobiae omnia quae gesta sunt, fecitque eum secum venire ad nuptias. Cumque ingressus fuisset domum Raguelis, invenit Tobiam discumbentem, et exiliens osculati sunt se alterutrum, et flevit Gabelus, benedixitque Deum et dixit: Benedicat te Deus Israel, quia filius es optimi viri et iusti et timentis Deum et elemosinas facientis. Et dicatur benedictio super uxorem tuam et super parentes vestros, et videatis filios vestros et filios filiorum vestrorum usque in tertiam et quartam generationem, et sit semen vestrum benedictum a Deo Israel qui regnat in secula seculorum. Cumque omnes dixissent Amen, accesserunt ad convivium, sed et cum timore Domini nuptiarum convivium exercebant.

¶ X

Cum vero moras faceret Tobias causa nuptiarum, sollicitus erat pater eius dicens: Putas quare moratur filius meus, aut quare detentus est ibi? Putasne Gabelus mortuus est et nemo illi reddet pecuniam? Cepit autem contristari nimis ipse et Anna uxor eius cum eo, et ceperunt ambo simul flere eo quod die statuto minime reverteretur filius eorum ad eos. Flebat igitur mater eius irremediabilibus lacrimis atque dicebat: Heu heu me, fili mi, ut quid te misimus peregrinari, lumen oculorum nostrorum, baculum senectutis nostre, solatium vite nostre, spem posteritatis nostre? Omnia simul in te uno habentes te non debuimus dimittere a nobis. Cui dicebat Tobias: Tace et noli turbari, sanus est filius noster; satis fidelis est vir ille cum quo misimus eum. Illa autem nullo modo consolari poterat, sed cotidie exiliens circumspiciebat et circuibat vias omnes per quas spes remeandi videbatur, ut procul videret eum si fieri posset venientem. At vero Raguel dicebat ad generum suum: Mane hic, et ego mittam nuntium salutis de te ad Tobiam patrem tuum. Cui Tobias dixit: Ego novi quia pater meus et mater mea modo dies computant et cruciatur spiritus eorum in ipsis.

Et cum verbis multis rogaret Tobiam Raguel et ille nullo modo eum vellet audire, tradidit ei Sarram et dimidiam partem omnis substantie sue in pueris, in puellis, in pecoribus, in camelis et vaccis et in pecunia multa, et salvum atque gaudentem dimisit eum a se dicens: Angelus Domini semper sit in itinere vestro perducatque vos incolumes, et inveniatis omnia recte circa parentes vestros, et videant oculi mei filios vestros antequam moriar. Et apprehendentes parentes filiam suam osculati sunt eam et dimiserunt ire, monentes eam honorare soceros, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, et se ipsam irreprehensibilem exhibere.

¶ XI

Cumque reverterentur, pervenerunt ad Charan que est in medio itinere contra Nineven undecimo die. Dixitque angelus: Tobia frater, scis quemadmodum reliquisti patrem tuum. Si placet itaque tibi, precedamus, et lento gradu sequantur nos familie simul cum coniuge tua et cum animalibus. Cumque hoc placuisset ut irent, dixit Raphael ad Tobiam: Tolle tecum ex felle piscis, erit enim tibi necessarium. Tulit itaque Tobias ex felle illo et abierunt. Anna autem sedebat secus viam cotidie in supercilio montis unde respicere poterat de longinquo. Et dum ex eodem loco specularetur adventum eius, vidit a longe et illico cognovit venientem filium suum, currensque nuntiavit viro suo dicens: Ecce venit filius tuus. Dixitque Raphael ad Tobiam: At ubi introieris domum tuam, statim adora Dominum Deum tuum, et gratias agens ei accede ad patrem tuum et osculare eum. Statimque lini super oculos eius ex felle isto piscis quod portas tecum. Scias enim quoniam mox aperientur oculi eius et videbit lumen celi pater tuus et in aspectu tuo gaudebit. Tunc precucurrit canis qui simul fuerat in via, et quasi nuntius adveniens blandimento sue caude gaudebat. Et exurgens pater eius cecus cepit offendens pedibus currere, et data manu puero occurrit obviam filio suo. Et suscipiens osculatus est eum cum uxore sua, et ceperunt ambo flere pre gaudio. Cumque adorassent Deum et gratias egissent, consederunt. Tunc sumens Tobias de felle piscis linivit oculos patri suo. Et sustinuit quasi dimidiam fere horam, et cepit albugo ex oculis eius quasi membrana ovi egredi. Quam apprehendens Tobias traxit ab oculis eius, statimque visum recepit Tobias. Et glorificabant Deum, ipse et uxor eius et omnes qui sciebant eum. Dicebatque Tobias: Benedico te Domine Deus Israel, quia tu castigasti me et tu salvasti me, et ecce video Tobiam filium meum. Ingressa est etiam post vii dies Sarra uxor filii eius et omnis familia sana, et pecora et cameli et pecunia multa uxoris, sed et illa pecunia quam receperat a Gabelo. Et narravit parentibus suis omnia beneficia Dei que fecisset ei per hominem qui eum duxerat. Et venerunt Achior et Nabath consobrini Tobie gaudentes ad Tobiam, et congratulantes ei de omnibus bonis que circa illum ostenderat Deus. Et per vii dies epulantes omnes gaudio magno repleti sunt.

¶ XII

Tunc vocavit ad se Tobias filium suum dixitque ei: Quid possumus dare viro isto sancto qui venit tecum? Et dixit filius patri: Pater, quam mercedem dabimus illi, aut quid dignum poterit esse beneficiis eius? Me duxit et reduxit sanum, pecuniam a Gabelo ipse suscepit, uxorem me habere ipse fecit, et demonium ab ea ipse compescuit, gaudium parentibus eius fecit, me ipsum a devoratione piscis eripuit, te quoque fecit videre lumen celi, et bonis omnibus per eum repleti sumus. Quid illi ad hec dignum poterimus dare? Sed peto te pater ut roges eum si forte dignetur medietatem de omnibus que allata sunt sibi assumere. Et vocantes eum pater scilicet et filius tulerunt eum in partem, et rogare ceperunt ut dignaretur dimidiam partem omnium que attulerant acceptam habere. Tunc dixit eis angelus occulte: Benedicite Deum celi, et coram omnibus viventibus confitemini ei, quia fecit vobiscum misericordiam suam. Etenim sacramentum regis abscondere bonum est, opera autem Dei revelare et confiteri honorificum est. Bona est oratio cum ieiunio et elemosina magis quam thesauros auri recondere. Quoniam elemosina a morte liberat, et ipsa est que purgat peccata et facit invenire vitam eternam. Qui autem faciunt peccatum et iniquitatem hostes sunt anime sue. Manifesto ergo vobis veritatem et non abscondam a vobis occultum sermonem. Quando orabas cum lacrimis et sepeliebas mortuos et derelinquebas prandium tuum et mortuos abscondebas per diem in domo tua et nocte sepeliebas eos, ego obtuli orationem tuam Domino. Et quia acceptus eras Deo, necesse fuit ut temptatio probaret te. Et nunc misit me Dominus ut curarem te, et Sarram uxorem filii tui a demonio liberarem. Ego enim sum Raphael angelus, unus ex vii qui astamus ante Dominum. Cumque hec audissent, turbati sunt et trementes ceciderunt super terram in faciem suam. Dixitque eis angelus: Pax vobis, nolite timere. Etenim cum essem vobiscum, per voluntatem Dei eram, ipsum benedicite et cantate illi. Videbar quidem vobiscum manducare et bibere, sed ego cibo invisibili et potu qui ab hominibus videri non potest utor. Tempus est ergo ut revertar ad eum qui me misit; vos autem benedicite Dominum et narrate omnia mirabilia eius. Et cum hec dixisset, ab aspectu eorum ablatus est, et ultra eum videre non potuerunt. Tunc prostrati per horas tres in faciem suam benedixerunt Deum, et exurgentes narraverunt omnia mirabilia eius.

¶ XIII

Aperiens autem Tobias senior os suum benedixit Dominum et dixit: Magnus es Domine in eternum, et in omnia secula regnum tuum, quoniam tu flagellas et salvas, deducis ad inferos et reducis, et non est qui effugiat manum tuam. Confitemini Domino filii Israel, et in conspectu gentium laudate eum, quoniam ideo dispersit vos inter gentes que ignorant eum, ut vos narretis omnia mirabilia eius, et faciatis scire eos quia non est alius Deus omnipotens preter eum. Ipse castigavit nos propter iniquitates nostras, et ipse salvabit nos propter misericordiam suam. Aspicite ergo que fecit nobiscum, et cum timore et tremore confitemini illi, regemque seculorum exaltate in operibus vestris. Ego autem in terra captivitatis mee confitebor illi, quoniam ostendit maiestatem suam in gentem peccatricem. Convertimini itaque peccatores, et facite iustitiam coram Deo, credentes quod faciat vobiscum misericordiam suam. Ego autem et anima mea in eo letabimur. Benedicite Dominum omnes electi eius, agite dies letitie et confitemini illi.

Hierusalem civitas dei, castigavit te dominus in operibus manuum tuarum. Confitere domino in bonis tuis, et benedic deum seculorum, ut reedificet in te tabernaculum suum, et revocet ad te omnes captivos, et gaudeas in secula seculorum. Luce splendida fulgebis, et omnes fines terre adorabunt te. Nationes ex longinquo venient ad te, et munera deferentes adorabunt dominum in te, et terram tuam in sanctificatione habebunt. Nomen enim magnum invocabunt in te. Maledicti erunt qui contempserint te, et condempnati erunt omnes qui blasphemaverint te, benedictique erunt qui edificaverint te. Tu autem letaberis in filiis tuis, quoniam omnes benedicentur et congregabuntur ad dominum. Beati omnes qui diligunt te, et qui gaudent super pace tua. Anima mea benedic dominum, quoniam liberavit Hierusalem civitatem suam a cunctis tribulationibus eius dominus deus noster. Beatus ero si fuerint reliquie seminis mei ad videndam claritatem Hierusalem. Porte Hierusalem ex saphiro et smaragdo edificabuntur, et ex lapide pretioso omnis circuitus murorum eius. Ex lapide candido et mundo omnes platee eius sternentur, et per vicos eius alleluia cantabitur. Benedictus dominus qui exaltavit eam, et sit regnum eius in secula seculorum super eam. Amen.

C. XIIII. Et consummati sunt sermones Tobie. Et postquam illuminatus est, vixit annis xl duobus, et vidit filios nepotum suorum. Completis itaque annis centum duobus, sepultus est honorifice in Ninive. Quinquaginta namque sex annorum erat cum oculorum lumen amisit, sexagenarius vero recepit. Reliquum vero vite sue in gaudio fuit, et cum bono profectu timoris dei perrexit in pace. In hora autem mortis sue vocavit ad se Tobiam filium suum, et vii iuvenes filios eius nepotes suos, dixitque eis: Prope erit interitus Ninive. Non enim excidit verbum domini, et fratres nostri qui dispersi sunt a terra Israel revertentur ad eam. Omnis autem deserta terra eius replebitur, et domus dei que in ea incensa est, iterum reedificabitur, ibique revertentur omnes timentes deum, et relinquent gentes idola sua, et venient in Hierusalem et inhabitabunt in ea, et gaudebunt in ea omnes reges terre, adorantes regem Israel. Audite ergo filii mei patrem vestrum. Servite domino in timore et veritate, et inquirite ut faciatis que placita sunt illi, et filiis vestris mandate ut faciant iustitias et elemosinas, ut sint memores dei et benedicant deum in omni tempore in veritate, et in tota virtute sua. Nunc ergo filii audite me, et nolite manere hic, sed quacumque die sepelieritis matrem vestram circa me in uno sepulchro, ex eo dirigite gressus vestros ut exeatis hinc. Video enim quia iniquitas eius finem dabit ei.

Factum est autem post obitum matris sue, Tobias recessit ex Ninive cum uxore sua et filiis et filiorum filiis, et reversus est ad soceros suos, et invenit eos incolumes in senectute bona, et curam eorum gessit, et ipse clausit oculos eorum, et omnem hereditatem domus Raguhelis ipse percepit, viditque quintam generationem, filios filiorum suorum. Et completis annis nonaginta novem in timore domini, cum gaudio sepelierunt eum. Omnis autem cognatio eius et omnis generatio eius in bona vita et in sancta conversatione permansit, ita ut accepti essent tam deo quam hominibus et cunctis habitantibus in terra. Explicit liber Tobie. Habet versus dccc. Incipit prologus sancti Ieronimi presbiteri in libro Iudith.

Apud Hebreos liber Iudith inter agiographa legitur, cuius auctoritas ad roboranda illa que in contentionem veniunt minus idonea iudicatur. Chaldeo tamen sermone conscriptus inter historias computatur. Sed quia hunc librum synodus Nicena in numero sanctarum scripturarum legitur computasse, acquievi postulationi vestre, immo exactioni, et sepositis occupationibus quibus vehementer artabar, huic unam lucubratiunculam dedi, magis sensum e sensu quam ex verbo verbum transferens. Multorum codicum varietatem vitiosissimam amputavi. Sola ea que intelligentia integra in verbis Chaldeis invenire potui Latinis expressi. Accipite Iudith viduam castitatis exemplum, et triumphali laude perpetuis eam preconiis declarate. Hanc enim non solum feminis, sed et viris imitabilem dedit, qui castitatis eius remunerator virtutem ei talem tribuit, ut invictum omnibus hominibus vinceret, et insuperabilem superaret.

Incipit liber Iudith.

ARPHAXAT itaque rex Medorum subiugaverat multas gentes imperio suo, et ipse edificavit civitatem potentissimam, quam appellavit Ecbathanis, ex lapidibus quadratis et sectis. Fecit muros eius in altitudine cubitorum lxx, et in latitudine cubitorum xxx; turres vero eius posuit in altitudinem cubitorum centum. Per quadrum vero earum latus utrumque vicenorum pedum spatio tendebatur, posuitque portas eius in altitudine turrium, et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui, et in gloria quadrigarum suarum.

Anno igitur xii regni sui, Nabuchodonosor rex Assyriorum, qui regnabat in Ninive civitate magna, pugnavit contra Arphaxat et obtinuit eum in campo magno qui appellatur Ragau, circa Euphraten et Tigrim et Iadason, in campo Erioch regis Elicorum. Tunc exaltatum est regnum Nabuchodonosor, et cor eius elevatum est, et misit ad omnes qui habitabant in Cilicia et Damasco et Libano, et ad gentes que sunt in Carmelo et Cedar, et inhabitantes Galileam in campo magno Esdrelon, et ad omnes qui erant in Samaria et trans flumen Iordanem usque Hierusalem, et omnem terram Iesse quousque perveniatur ad montes Ethiopie. Ad hos omnes misit nuntios Nabuchodonosor rex Assyriorum. Qui omnes uno animo contradixerunt, et remiserunt eos vacuos, ac sine honore abiecerunt. Tunc indignatus Nabuchodonosor rex adversus omnem terram illam, iuravit per thronum et regnum suum quod defenderet se de omnibus regionibus his.

C. II. Anno tertio decimo regni Nabuchodonosor regis, xxii die mensis primi, factum est verbum in domo Nabuchodonosor regis Assyriorum ut defenderet se. Vocavitque omnes maiores natu, omnesque duces bellatores suos, et habuit cum eis mysterium consilii sui, dixitque cogitationem suam in eo esse, ut omnem terram suo subiugaret imperio. Quod dictum cum placuisset omnibus, vocavit Nabuchodonosor rex Holofernem principem militie sue, et dixit ei: Egredere adversus omne regnum occidentis, et contra eos precipue qui contempserunt imperium meum. Non parcet oculus tuus ulli regno, omnemque urbem munitam subiugabis mihi. Tunc Holofernes vocavit duces et magistratus virtutis Assyriorum, et dinumeravit viros in expeditionem sicut precepit ei rex, centum viginti milia peditum pugnatorum, et equitum sagittariorum xii milia. Omnemque expeditionem suam fecit preire in multitudine innumerabilium camelorum, cum his que exercitibus sufficerent copiose, boum quoque armenta gregesque ovium, quorum non erat numerus. Frumentum ex omni Syria in transitu suo parari constituit. Aurum vero et argentum de domo regis assumpsit multum nimis. Et profectus est ipse et omnis exercitus cum quadrigis et equitibus et sagittariis, qui cooperuerunt faciem terre sicut locuste.

Cumque pertransisset fines Assyriorum, venit ad magnos montes Ange, qui sunt a sinistro Cilicie, ascenditque omnia castella eorum, et obtinuit omnem munitionem. Effregit autem civitatem opinatissimam Melothi, predavitque omnes filios Tharsis et filios Ismahel, qui erant contra faciem deserti et ad austrum terre Cellon. Et transiit Eufraten, et venit in Mesopotamiam, et fregit omnes civitates excelsas que erant ibi, a torrente Mambre quousque perveniatur ad mare. Et occupavit terminos eius a Cilicia usque ad fines Iafeth, qui sunt ad austrum. Abduxitque omnes filios Madian, et predavit omnem locupletationem eorum, omnesque resistentes sibi occidit in ore gladii.

C. III. Et post hec descendit in campos Damasci in diebus messis, et succendit omnia sata, omnesque arbores et vineas fecit incidi, et cecidit timor illius super omnes inhabitantes terram. Tunc miserunt legatos suos universarum urbium ac provinciarum reges ac principes Syrie, scilicet Mesopotamie, et Syrie Sobal, et Libie atque Cilicie, qui venientes ad Holofernem dixerunt: Desinat indignatio tua circa nos. Melius est enim ut vivientes serviamus Nabuchodonosor regi magno, et subditi simus tibi, quam morientes cum interitu nostro ipsi servitutis nostre dampna patiamur. Omnes civitates nostre, omnisque possessio, omnes montes et colles et campi, et armenta boum, gregesque ovium caprarumque, equorumque et camelorum, et universe facultates nostre atque familie in conspectu tuo sunt. Sint omnia nostra sub lege tua. Nos etiam et filii nostri servi tui sumus. Veni nobis pacificus dominus, et utere servitio nostro sicut placuerit tibi.

Tunc descendit de montibus cum equitibus in virtute magna, et obtinuit omnem civitatem et omnem inhabitantem terram. De universis autem urbibus assumpsit sibi auxiliarios viros fortes et electos ad bellum. Tantusque metus provinciis illis incubuit, ut universarum urbium habitatores principes

et honoratis simul cum ipsis exirent obviam venientibus. Excipientesque eum cum coronis et lampadibus, ducentes choros in tympanis et tibiis. Nec ista tamen facientes, ferocitatem eius pectoris mitigare potuerunt. Nam et civitates eorum destruxit, et lucos eorum succidit. Praeceperat enim illi Nabuchodonosor rex, ut omnes deos terrae exterminaret, videlicet ut ipse solus diceretur deus ab his nationibus, quae potuissent Holofernis potentia subiugari. Pertransiens autem Syriam Sobal et omnem Apamiam, omnemque Mesopotamiam, venit ad Idumaeos in terram Gabaa, accepitque civitates eorum, et sedit ibi per triginta dies, in quibus diebus adunari praecepit universum exercitum virtutis suae.

C. IIII

Tunc audientes haec filii Israel, qui habitabant in terra Iuda, timuerunt valde a facie eius. Tremor et horror invasit sensus eorum, ne hoc faceret Ierusalem et templo Domini, quod fecerat ceteris civitatibus et templis earum. Et miserunt in omnem Samariam per circuitum usque Iericho, et praeoccupaverunt omnes vertices montium; et muris circumdederunt vicos suos, et congregaverunt frumenta in praeparationem pugnae. Sacerdos etiam Eliachim scripsit ad universos qui erant contra Esdrelon, quae est contra faciem campi magni iuxta Dothain, et universos per quos viae transitus esse poterat, ut obtinerent ascensus montium, per quos via esse poterat ad Ierusalem, et illic custodirent ubi angustum iter esse poterat inter montes. Et fecerunt filii Israel secundum quod constituerat eis sacerdos Domini Eliachim. Et clamavit omnis populus ad Dominum instantia magna, et humiliaverunt animas suas in ieiuniis et orationibus ipsi et mulieres eorum. Et induerunt se sacerdotes ciliciis, et infantes prostraverunt contra faciem templi Domini, et altare Domini operuerunt cilicio. Et clamaverunt ad Dominum Deum Israel unanimiter, ne darentur in praedam infantes eorum, et uxores eorum in divisionem, et civitates eorum in exterminium, et sancta eorum in pollutionem, et fierent in opprobrium gentibus.

Tunc Eliachim sacerdos Domini magnus circuivit omnem Israel, allocutusque est eos dicens: Scitote quoniam exaudiet Dominus preces vestras, si manentes permanseritis in ieiuniis et orationibus in conspectu Domini. Memores estote Moysi servi Domini, qui Amalech confidentem in virtute sua et in potentia sua et in exercitu suo et in clypeis suis et in curribus suis et in equitibus suis non ferro pugnando, sed precibus sanctis orando deiecit. Sic erunt universi hostes Israel, si perseveraveritis in hoc opere quod coepistis. Ad hanc igitur exhortationem eius deprecantes Dominum, permanebant in conspectu Domini, ita ut etiam hi qui offerebant Domino holocausta, praecincti ciliciis offerrent sacrificia Domino, et erat cinis super capita eorum. Et ex toto corde suo omnes orabant Deum ut visitaret populum suum Israel.

C. V

Nuntiatumque est Holoferni principi militiae Assyriorum quod filii Israel praepararent se ad resistendum, ac montium itinera conclusissent. Et furore nimio exarsit in iracundia magna, vocavitque omnes principes Moab et duces Ammon, et dixit eis: Dicite mihi quis sit populus iste qui montana obsidet, aut quae et quales et quantae sint civitates eorum, quae etiam sit virtus eorum, aut quae sit multitudo eorum, vel quis rex militiae illorum; et quare prae omnibus qui habitant in oriente, isti contempserunt nos, et non exierunt obviam nobis ut susciperent nos cum pace.

Tunc Achior dux omnium filiorum Ammon respondens ait: Si dignaris audire, domine mi, dicam veritatem in conspectu tuo de populo isto, qui in montanis habitat, et non egredietur verbum falsum ex ore meo. Populus iste ex progenie Chaldaeorum est. Hic primum in Mesopotamia habitavit, quoniam noluerunt sequi deos patrum suorum qui erant in terra Chaldaeorum. Deserentes itaque caeremonias patrum suorum, quae in multitudine deorum erant, unum Deum caeli coluerunt, qui et praecepit eis ut exirent inde et habitarent in Charan. Cumque operuisset omnem terram fames, descenderunt in Aegyptum, illicque per quadringentos annos sic multiplicati sunt, ut dinumerari eorum non posset exercitus. Cumque gravaret eos rex Aegypti, atque in aedificationibus urbium suarum in luto et latere subiugasset eos, clamaverunt ad Dominum suum, et percussit totam terram Aegypti plagis variis. Cumque eiecissent eos a se Aegyptii, et cessasset plaga ab eis, et iterum vellent eos capere et ad suum servitium revocare, fugientibus his Deus caeli mare aperuit, ita ut hinc inde aquae quasi murus solidarentur, et isti pede sicco fundum maris perambulando transirent. In quo loco dum innumerabilis exercitus Aegyptiorum eos persequeretur, ita aquis coopertus est, ut non remaneret vel unus qui factum posteris nuntiaret. Egressi vero mare Rubrum, deserta Sina montis occupaverunt, in quibus numquam homo habitare potuit, vel filius hominis requievit. Illic fontes amari obdulcati sunt eis ad bibendum, et per annos quadraginta annonam de caelo consecuti sunt. Ubicumque ingressi sunt sine arcu et sagitta, et absque scuto et gladio, Deus eorum pugnavit pro eis et vicit. Et non fuit qui insultaret populo isti, nisi quando recessit a cultura Domini Dei sui. Quotiescumque autem praeter ipsum Deum suum alterum coluerunt, dati sunt in praedam et in gladium et in opprobrium. Quotiescumque autem paenituerunt se recessisse a cultura Dei sui, dedit eis Deus caeli virtutem resistendi. Denique Chananaeum regem et Iebusaeum et Pherezaeum et Hethaeum et Hevaeum et Amorrhaeum et omnes potentes in Hesebon prostraverunt, et terras eorum et civitates eorum ipsi possederunt. Et usque dum non peccarent in conspectu Dei sui, erant cum illis bona; Deus enim illorum odit iniquitatem. Nam et ante hos annos cum recessissent a via quam dederat illis Deus ut ambularent in ea, exterminati sunt praeliis a multis nationibus, et plurimi eorum captivi abducti sunt in terram non suam. Nuper autem reversi ad Dominum Deum suum, ex dispersione qua dispersi fuerant adunati sunt, et ascenderunt montana haec omnia, et iterum possident Ierusalem, ubi sunt sancta eorum. Nunc ergo, mi domine, perquire si est aliqua iniquitas eorum in conspectu Dei eorum, ascendamus ad illos, quoniam tradens tradet illos Deus eorum tibi, et subiugati erunt sub iugo potentiae tuae. Si vero non est offensio populi huius coram Deo suo, non poterimus resistere illis, quoniam Deus eorum defendet illos, et erimus in opprobrium universae terrae.

Et factum est, cum cessasset loqui Achior verba haec, irati sunt omnes magnates Holofernis, et cogitabant interficere eum, dicentes ad alterutrum: Quis est iste, qui filios Israel posse dicat resistere Nabuchodonosor regi et exercitibus eius, homines inermes et sine virtute et sine peritia artis pugnae? Ut ergo agnoscat Achior quoniam fallit nos, ascendamus in montana, et cum capti fuerint potentes eorum, tunc cum eisdem gladio transfodietur, ut sciat omnis gens quoniam Nabuchodonosor deus terrae est, et praeter ipsum alius non est.

C. VI

Factum est autem cum cessassent loqui, indignatus Holofernes vehementer dixit ad Achior: Quoniam prophetasti nobis dicens quod gens Israel defendatur a Deo suo, ut ostendam tibi quoniam non est deus nisi Nabuchodonosor, cum percusserimus eos omnes sicut hominem unum, tunc et ipse cum illis Assyriorum gladio interibis, et omnis Israel tecum perditione disperibit. Et probabis quoniam Nabuchodonosor dominus sit universae terrae; tuncque gladius militiae meae transiet per latera tua, et confixus cades inter vulneratos Israel, et non respirabis ultra, donec extermineris cum illis. Porro autem si prophetiam tuam veram existimas, non concidat vultus tuus, et pallor qui faciem tuam obtinet abscedat a te, si verba mea haec putas impleri non posse. Ut autem noveris quia simul cum illis haec experieris, ecce ex hac hora illorum populo sociaberis, ut dum dignas gladii mei poenas exceperint, ipse simul ultioni subiaceas.

Tunc Holofernes praecepit servis suis ut comprehenderent Achior, et perducerent eum in Bethuliam, et traderent eum in manus filiorum Israel. Et accipientes eum servi Holofernis profecti sunt per campestria; sed cum appropinquassent ad montana, exierunt contra eos fundibularii. Illi autem divertentes a latere montis, ligaverunt Achior ad arborem manibus et pedibus, et sic vinctum restibus dimiserunt eum, et reversi sunt ad dominum suum. Porro filii Israel descendentes de Bethulia venerunt ad eum, quem solventes duxerunt ad Bethuliam, atque in medio populi illum statuentes, percunctati sunt quid rerum esset, quod vinctum illum Assyrii reliquissent. In diebus illis erant illic principes, Ozias filius Micha de tribu Simeon, et Charmi qui et Gothoniel. In medio itaque seniorum et in conspectu omnium Achior dixit omnia quae locutus ipse fuerat ab Holoferne interrogatus, et qualiter populus Holofernis voluisset propter hoc verbum interficere eum, et quemadmodum ipse Holofernes iratus iusserit eum Israelitis hac de causa tradi, ut dum vicerit filios Israel, tunc et ipsum Achior diversis iubeat interire suppliciis, propter hoc quod dixisset: Deus caeli defensor eorum est.

Cumque Achior universa exposuisset, omnis populus cecidit in faciem, adorantes Dominum, et communi lamentatione et fletu unanimes preces suas Domino effuderunt, dicentes: Domine Deus caeli et terrae, intuere superbiam eorum, et respice ad nostram humilitatem, et faciem sanctorum tuorum attende, et ostende quoniam non derelinquis praesumentes de te, et praesumentes de se et de sua virtute gloriantes humilias.

tes humilias.

Finito itaque fletu et per totum diem oratione populorum completa, consolati sunt Achior dicentes: Deus patrum nostrorum, cuius tu virtutem praedicasti, ipse tibi dabit hanc vicissitudinem, ut eorum magis tu interitum videas. Cum vero Dominus Deus noster dederit hanc libertatem servis suis, sit et tecum Deus in medio nostri, ut sicut placuerit tibi, ita cum tuis omnibus converseris. Tunc Ozias finito consilio suscepit eum in domum suam, et fecit ei cenam magnam. Et vocatis omnibus presbyteris simul expleto ieiunio refecerunt. Postea vero convocatus omnis populus, et per totam noctem intra ecclesiam oraverunt, petentes auxilium a Deo Israel.

C. VII.

Holofernes autem altera die praecepit exercitibus suis ut ascenderent contra Bethuliam. Erant autem pedites bellatorum centum viginti milia, et equites viginti duo milia, praeter praeparationes virorum illorum quos occupaverat captivitas, et adducti fuerant de provinciis et urbibus universae iuventutis. Omnes paraverunt se ad pugnam contra filios Israel, et venerunt per crepidinem montis usque ad apicem qui respicit super Dothain, a loco qui dicitur Belma usque ad Chelmon, qui est contra Esdrelon. Filii autem Israel ut viderunt multitudinem illorum, prostraverunt se super terram, mittentes cinerem super capita sua, unanimes orantes ut Deus Israel misericordiam suam ostenderet super populum suum. Et assumentes arma sua bellica, sederunt per loca quae ad angusti itineris tramitem dirigunt inter montuosa, et erant custodientes ea tota die et nocte.

Porro Holofernes dum circuit per gyrum, reperit quod fons qui influebat aquaeductum illorum a parte australi extra civitatem dirigeret, et incidi praecepit aquaeductum eorum. Erant tamen non longe a muris fontes, ex quibus furtim videbantur haurire aquam, ad refocillandum potius quam ad bibendum. Sed filii Ammon et Moab accesserunt ad Holofernem dicentes: Filii Israel non in lancea nec in sagitta confidunt, sed montes defendunt illos, et muniunt illos colles in praecipitio constituti. Ut ergo sine congressione pugnae possis superare eos, pone custodes fontium, ut non hauriant aquam ex eis, et sine gladio interficies eos, vel certe fatigati tradent civitatem suam, quam putant in montibus positam superari non posse. Et placuerunt verba haec coram Holoferne et coram omnibus satellitibus eius, et constituit per gyrum centenarios per singulos fontes. Cumque ista custodia per dies viginti fuisset expleta, defecerunt cisternae et collectiones aquarum omnibus inhabitantibus Bethuliam, ita ut non esset intra civitatem unde satiarentur vel una die, quoniam ad mensuram dabatur populis aqua cotidie.

Tunc ad Oziam congregati omnes viri feminaeque, iuvenes et parvuli, simul omnes una voce dixerunt: Iudicet Deus inter nos et te, quoniam fecisti in nos mala, nolens loqui pacifice cum Assyriis, et propter hoc vendidit nos Deus in manibus eorum. Et ideo non est qui adiuvet, cum prosternamur ante oculos eorum in siti et perditione magna. Et nunc congregate universos qui in civitate sunt, ut sponte tradamus nos omnes populo Holofernis. Melius est enim ut captivi benedicamus Dominum viventes, quam moriamur et simus opprobrium omni carni, cum viderimus uxores nostras et infantes nostros mori ante oculos nostros. Contestamur hodie caelum et terram, et Deum patrum nostrorum, qui ulciscitur nos secundum peccata nostra, ut iam tradatis civitatem in manu militiae Holofernis, et sit finis noster brevis in ore gladii, qui longior efficitur in ariditate sitis. Et cum haec dixissent, factus est fletus et ululatus magnus in ecclesia ab omnibus, et per multas horas una voce clamaverunt ad Deum dicentes: Peccavimus cum patribus nostris, iniuste egimus, iniquitatem fecimus. Tu quia pius es, miserere nostri, aut in tuo flagello vindica iniquitates nostras, et noli tradere confitentes te populo qui ignorat te, ut non dicant inter gentes: Ubi est Deus eorum? Et cum fatigati his clamoribus et his fletibus lassati siluissent, exsurgens Ozias infusus lacrimis dixit: Aequo animo estote, fratres, et hos quinque dies exspectemus a Domino misericordiam. Forsitan enim indignationem suam abscidet, et dabit gloriam nomini suo. Si autem transactis quinque diebus non venerit adiutorium, faciemus haec verba quae locuti estis.

C. VIII.

Et factum est cum audisset haec verba Iudith vidua, quae erat filia Merari, filii Idox, filii Ioseph, filii Oziae, filii Elai, filii Iamnor, filii Gedeon, filii Raphaim, filii Acitob, filii Melchiae, filii Enan, filii Nathaniae, filii Salathiel, filii Simeon, filii Ruben: et vir eius fuit Manasses, qui mortuus est in diebus messis hordeaceae. Instabat enim super alligantes manipulos in campo, et venit aestus super caput eius, et mortuus est in Bethulia civitate sua, et sepultus est illic cum patribus suis. Erat autem Iudith relicta eius vidua iam annis tribus et mensibus sex. Et in superioribus domus suae fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis clausa morabatur. Et habens super lumbos suos cilicium, ieiunabat omnibus diebus vitae suae, praeter sabbata et neomenias et festivitates domus Israel. Erat autem eleganti aspectu nimis, cui vir suus reliquerat divitias multas, et familiam copiosam, ac possessiones armentis boum et gregibus ovium plenas. Et erat haec in omnibus famosissima, quoniam timebat Deum valde, nec erat qui loqueretur de illa verbum malum.

Haec itaque cum audisset quoniam Ozias promisisset quod transacto quinto die traderet civitatem, misit ad presbyteros Chabri et Charmi. Et venerunt ad illam, et dixit illis: Quod est hoc verbum in quo consensit Ozias ut tradat civitatem Assyriis, si intra quinque dies non venerit vobis adiutorium? Et qui estis vos qui temptatis Dominum? Non est iste sermo qui misericordiam provocet, sed potius qui iram excitet et furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationis Domini, et in arbitrium vestrum diem constituistis ei. Sed quia patiens est Dominus, in hoc ipso paeniteamus, et indulgentiam eius fusis lacrimis postulemus. Non enim quasi homo sic Deus comminabitur, neque sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur. Et ideo humiliemus illi animas nostras, et in spiritu constituti humiliato servientes illi dicamus flentes Domino, ut secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam suam, ut sicut conturbatum est cor nostrum in superbia eorum, ita etiam de nostra humilitate gloriemur. Quoniam non sumus secuti peccata patrum nostrorum, qui dereliquerunt Deum suum et adoraverunt deos alienos, pro quo scelere dati sunt in gladium et in rapinam et in confusionem inimicis suis: nos autem alterum Deum nescimus praeter ipsum. Exspectemus humiles consolationem eius, et exquiret sanguinem nostrum de afflictionibus inimicorum nostrorum, et humiliabit omnes gentes quaecumque insurgunt contra nos, et faciet illas sine honore Dominus Deus noster. Et nunc, fratres, quoniam vos estis presbyteri in populo Dei, et ex vobis pendet anima illorum, ad eloquium vestrum corda eorum erigite, ut memores sint quia temptati sunt patres nostri ut probarentur si vere colerent Deum suum. Memores esse debent quomodo pater noster Abraham temptatus est, et per multas tribulationes probatus Dei amicus effectus est. Sic Isaac, sic Iacob, sic Moyses, et omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes transierunt fideles. Illi autem qui temptationes non susceperunt cum timore Domini, et impatientiam suam et improperium murmurationis suae contra Dominum protulerunt, exterminati sunt ab exterminatore, et a serpentibus perierunt. Et nos ergo non ulciscamur nos pro his quae patimur, sed reputantes peccatis nostris haec ipsa supplicia minora esse flagella Domini, quibus quasi servi corripimur, ad emendationem et non ad perditionem nostram evenisse credamus.

Et dixerunt illi Ozias et presbyteri: Omnia quae locuta es vera sunt, et non est in sermonibus tuis ulla reprehensio. Nunc ergo ora pro nobis, quoniam mulier sancta es et timens Deum. Et dixit illis Iudith: Sicut quod loqui potui Dei esse cognoscitis, ita quod facere disposui probate si ex Deo est, et orate ut firmum faciat Deus consilium meum. Stabitis vos ad portam nocte ista, et ego exeam cum abra mea; et orate ut sicut dixistis in diebus quinque respiciat Dominus populum suum Israel. Vos autem nolo ut scrutemini actum meum, et usque dum renuntiem vobis, nihil aliud fiat nisi oratio pro me ad Dominum Deum nostrum. Et dixit ad eam Ozias princeps Iuda: Vade in pace, et Dominus sit tecum in ultionem inimicorum nostrorum. Et revertentes abscesserunt.

C. IX.

Quibus abscedentibus, Iudith ingressa est oratorium suum, et induens se cilicio, posuit cinerem super caput suum, et prosternens se Domino clamabat ad Dominum dicens: Domine Deus patris mei Simeon, qui dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum, qui violatores extiterunt in coinquinatione sua, et denudaverunt femur virginis in confusionem; et dedisti mulieres illorum in praedam, et filias illorum in captivitatem, et omnem praedam in divisionem servis tuis, qui zelaverunt zelum tuum: subveni, quaeso te, Domine Deus meus, mihi viduae. Tu enim fecisti priora, et illa post illa cogitasti, et hoc factum est quod ipse voluisti. Omnes enim viae tuae paratae sunt, et tua iudicia in tua providentia posuisti. Respice castra Assyriorum nunc, sicut tunc castra Aegyptiorum videre dignatus es, quando post servos tuos armati currebant, confidentes in quadrigis et in equitatu suo et in multitudine bellatorum. Sed aspexisti super castra eorum, et tenebrae fatigaverunt eos. Tenuit pedes eorum abyssus, et aquae operuerunt eos. Sic fiant et isti, Domine, qui confidunt in multitudine sua, et in curribus suis, et in contis, et in scutis, et in sagittis suis, et in lanceis gloriantur, et nesciunt quia tu ipse es Deus noster, qui conteris bella ab initio, et Dominus nomen est tibi. Erige brachium tuum sicut ab initio, et allide virtutem eorum in virtute tua.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

cadat virtus eorum in iracundia tua, qui proponunt se violare sancta tua, et polluere tabernaculum nominis tui, et deicere gladio suo cornu altaris tui. Fac Domine ut gladio proprio eius superbia amputetur. Capiatur laqueo oculorum suorum in me, et percuties eum ex labiis caritatis meae. Da mihi in animo constantiam, ut contemnam illum: et virtutem ut evertam eum. Erit enim hoc memoriale nominis tui, cum manus feminae deiecerit eum. Non enim in multitudine est virtus tua Domine, neque in equorum viribus voluntas tua est, nec superbi ab initio placuerunt tibi: sed humilium et mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Deus caelorum, creator aquarum, et Dominus totius creaturae, exaudi me miseram deprecantem, et de tua misericordia praesumentem. Memento Domine testamenti tui, et da verbum in ore meo, et in corde meo consilium corrobora, ut domus tua in tua sanctificatione permaneat: et omnes gentes agnoscant, quia tu es Deus, et non est alius praeter te.

¶ X. Factum est autem cum cessasset clamare ad Dominum, surrexit de loco quo iacuerat prostrata coram Domino. Vocavitque abram suam, et descendens in domum suam abstulit a se cilicium, et exuit se vestimentis viduitatis suae, et lavit corpus suum, et unxit se myrro optimo, et discriminavit crinem capitis sui, et imposuit mitram super caput suum, et induit se vestimentis iucunditatis suae, induitque sandalia pedibus suis, assumpsitque dextraliola, et lilia, et inaures, et anulos, et omnibus ornamentis suis ornavit se. Cui etiam Dominus contulit splendorem: quoniam omnis ista compositio non ex libidine, sed ex virtute pendebat: et ideo Dominus hanc in illam pulchritudinem ampliavit, ut incomparabili decore omnium oculis appareret. Imposuit itaque abrae suae ascopam vini, et vas olei, et polentam, et palathas, et panes, et caseum, et profecta est. Cumque venissent ad portam civitatis, invenerunt expectantem Oziam, et presbyteros civitatis. Qui cum vidissent eam, stupentes mirati sunt nimis pulchritudinem eius. Nihil tamen interrogantes eam, dimiserunt transire, dicentes: Deus patrum nostrorum det tibi gratiam, et omne consilium tui cordis sua virtute corroboret, ut glorietur super te Ierusalem, et sit nomen tuum in numero sanctorum et iustorum. Et dixerunt hi qui illic erant omnes una voce: Fiat, fiat. Iudith vero orans Dominum, transivit per portas, ipsa et abra eius.

Factum est autem cum descenderet montem circa ortum diei, occurrerunt ei exploratores Assyriorum, et tenuerunt eam, dicentes: Unde venis? aut quo vadis? Quae respondit: Filia sum Hebraeorum, ideo ego fugi a facie eorum, quoniam futurum cognovi quod dentur vobis in depraedationem, pro eo quod contemnentes vos, noluerunt ultro tradere se ipsos, ut invenirent misericordiam in conspectu vestro. Hac de causa cogitavi mecum, dicens: Vadam ad faciem principis Holofernis, ut indicem illi secreta illorum, et ostendam illi quo aditu possit obtinere eos, ita ut non cadat vir unus de exercitu eius. Et cum audissent viri illi verba eius, considerabant faciem eius, et erat in oculis eorum stupor, quoniam pulchritudinem eius mirabantur nimis. Et dixerunt ad eam: Conservasti animam tuam, eo quod tale repperisti consilium, ut descenderes ad dominum nostrum. Hoc autem scias, quoniam cum steteris in conspectu eius, bene tibi faciet, et eris gratissima in corde eius. Duxeruntque illam ad tabernaculum Holofernis, et annuntiaverunt eam. Cumque intrasset ante faciem eius, statim captus est in suis oculis Holofernes. Dixeruntque ad eum satellites eius: Quis contemnat populum Hebraeorum, qui tam decoras mulieres habent, ut non pro his merito pugnare contra eos debeamus? Videns itaque Iudith Holofernem sedentem in conopeo, quod erat ex purpura, et auro, et smaragdo, et lapidibus pretiosis intextum: et cum in faciem eius intendisset, adoravit eum, prosternens se super terram. Et levaverunt eam servi Holofernis, iubente domino suo.

¶ XI. Tunc Holofernes dixit ei: Aequo animo esto, et noli pavere in corde tuo: quoniam ego numquam nocui viro qui voluit servire Nabuchodonosor regi. Populus autem tuus si non contempsisset me, non levassem lanceam meam super eum. Nunc autem dic mihi, qua ex causa recessisti ab illis, et placuit tibi ut venires ad nos? Et dixit Iudith:

Sume verba ancillae tuae, quoniam si secutus fueris verba ancillae tuae, perfectam rem faciet Dominus tecum. Vivit enim Nabuchodonosor rex terrae, et vivit virtus eius, quae est in te ad correptionem omnium animarum errantium: quoniam non solum homines serviunt illi per te, sed et bestiae agri obtemperant illi. Nuntiatur enim industria animi tui universis gentibus, et indicatum est omni saeculo quoniam tu solus bonus et potens es in omni regno eius, et disciplina tua omnibus provinciis praedicatur. Nec hoc latet quod locutus est Achior: nec illud ignoratur quod ei iusseris evenire. Constat enim Deum eorum sic peccatis offensum, ut mandaverit per prophetas suos ad populum, quod tradat eum pro peccatis suis. Et quoniam sciunt se offendisse Deum suum filii Israel, tremor tuus super ipsos est. Insuper etiam fames invasit eos, et ab ariditate aquae iam inter mortuos computantur. Denique hoc ordinant, ut interficiant pecora sua, et sanguinem eorum bibant. Et sancta Domini sui, quae praecepit Deus non contingi, in frumento, vino, et oleo, haec cogitaverunt impendere, et volunt consumere quae nec manibus deberent contingere: ergo quoniam haec faciunt, certum est quod in perditionem dabuntur. Quod ego ancilla tua cognoscens, fugi ab illis, et misit me Dominus haec ipsa nuntiare tibi. Ego enim ancilla tua Deum colo etiam nunc apud te, et exiet ancilla tua, et orabo Deum, et dicet mihi quando eis reddat peccatum suum, et veniens nuntiabo tibi, ita ut ego adducam te per mediam Ierusalem, et habebis omnem populum Israel, sicut oves quibus non est pastor, et non latrabit vel unus canis contra te: quoniam haec mihi dicta sunt per providentiam Dei. Et quoniam iratus est illis Deus, haec ipsa missa sum nuntiare tibi.

Placuerunt autem omnia verba haec coram Holoferne, et coram pueris eius, et mirabantur sapientiam eius, et dicebant alter ad alterum: Non est talis mulier super terram in aspectu, in pulchritudine, et in sensu verborum. Et dixit ad illam Holofernes: Bene fecit Deus qui misit te ante populum, ut des illum tu in manibus nostris. Et quoniam bona est promissio tua, si fecerit mihi hoc Deus tuus, erit et Deus meus, et tu in domo Nabuchodonosor magna eris, et nomen tuum nominabitur in universa terra.

¶ XII. Tunc iussit eam introire ubi repositi erant thesauri eius, et iussit illic manere eam, et constituit quid daretur illi de convivio suo. Cui respondit Iudith, et dixit: Nunc non potero manducare ex his quae mihi praecipis tribui, ne veniat super me offensio: ex his autem quae mihi detuli, manducabo. Cui Holofernes ait: Si defecerint tibi ista quae tecum detulisti, quid faciemus tibi? Et dixit Iudith: Vivit anima tua domine meus, quoniam non expendet omnia ancilla tua, donec faciat Deus in manu mea haec quae cogitavi. Et induxerunt illam servi eius in tabernaculum quod praeceperat. Et petiit dum introiret, ut daretur ei copia nocte et ante lucem egrediendi foras ad orationem, et deprecandi Dominum. Et praecepit cubiculariis suis, ut sicut placeret illi, exiret et introiret ad adorandum Deum suum per triduum. Et exibat noctibus in vallem Bethuliae, et baptizabat se in fonte aquae. Et ut ascendebat, orabat Dominum Deum Israel, ut dirigeret viam eius ad liberationem populi sui. Et introiens, munda manebat in tabernaculo, usque dum acciperet escam suam in vespere.

Et factum est in quarto die Holofernes fecit cenam servis suis, et dixit ad Vagao eunuchum suum: Vade, et suade Hebraeam illam, ut sponte consentiat habitare mecum. Foedum est enim apud Assyrios, si femina irrideat virum, agendo ut immunis transeat ab eo. Tunc introivit Vagao ad Iudith, et dixit: Non vereatur bona puella introire ad dominum meum, ut honorificetur ante faciem eius, ut manducet cum eo, et bibat vinum in iucunditate. Cui Iudith respondit: Quae ego sum, ut contradicam domino meo? Omne quod erit ante oculos eius bonum et optimum, faciam. Quidquid autem illi placuerit, hoc mihi erit optimum omnibus diebus vitae meae. Et surrexit, et ornavit se vestimento suo, et ingressa stetit ante faciem eius. Cor autem Holofernis concussum est: erat enim ardens in concupiscentia eius. Et dixit ad eam Holofernes: Bibe nunc, et accumbe in iucunditate, quoniam gratiam invenisti coram me. Et dixit Iudith: Bibam domine, quoniam magnificata est anima mea hodie prae omnibus diebus meis. Et accepit et manducavit et bibit coram ipso ea quae paraverat illi ancilla eius. Et iucundus factus est Holofernes ad eam, bibitque vinum multum nimis, quantum numquam biberat in vita sua.

¶ XIII. Ut autem sero factum est, festinaverunt servi illius ad hospitia sua, et conclusit Vagao ostia cubiculi, et abiit. Erant autem omnes fatigati a vino, eratque Iudith sola in cubiculo. Porro Holofernes iacebat in lecto, nimia ebrietate sopitus. Dixitque Iudith puellae suae, ut staret foris ante ostium cubiculi, et observaret. Stetitque Iudith ante lectum, orans cum lacrimis, et labiorum motu in silentio, dicens: Confirma me Domine Deus Israel, et respice in hac hora ad opera manuum mearum, ut sicut promisisti, Ierusalem civitatem tuam erigas: et hoc quod credens per te posse fieri cogitavi, perficiam. Et cum haec dixisset, accessit ad columnam quae erat ad caput lectuli eius, et pugionem eius, qui in ea ligatus pendebat, exsolvit. Cumque evaginasset illum, apprehendit comam

capillis eius, et ait: Confirma me domine deus israel. Et percussit bis in cervicem eius, et abscidit caput eius. Et abstulit conopeum eius a columnis, et evolvit corpus eius truncum. Et post pusillum exivit, et tradidit caput holofernis ancille sue, et iussit ut mitteret illud in peram suam. Et exierunt due secundum consuetudinem suam quasi ad orationem, et transierunt castra, et gyrantes vallem venerunt ad portam civitatis. Et dixit iudith a longe custodibus murorum: Aperite portas, quoniam nobiscum est deus qui fecit salutem magnam in israel.

Et factum est cum audissent viri vocem eius, vocaverunt presbiteros civitatis. Et concurrerunt ad eam omnes a minimo usque ad maximum, quoniam speraverant eam iam non esse venturam. Et accendentes luminaria, congyraverunt circa eam universi. Illa autem ascendens in eminentiorem locum, iussit fieri silentium. Cumque omnes tacuissent, dixit iudith: Laudate dominum deum nostrum, qui non deseruit sperantes in se, et in me ancillam suam adimplevit misericordiam suam, quam promisit domui israel, et interfecit in manu mea hostem populi sui in hac nocte. Et proferens de pera caput holofernis, ostendit illis dicens: Ecce caput holofernis principis militie assyriorum, et ecce conopeum illius, in quo recumbebat in ebrietate sua, ubi et per manum femine percussit illum dominus deus noster. Vivit autem ipse dominus, quoniam custodivit me angelus eius, et hinc euntem, et ibi commorantem, et inde huc revertentem, et non permisit me dominus ancillam suam coinquinari, sed sine pollutione peccati revocavit me vobis gaudentem in victoria sua, in evasione mea, et in liberatione vestra. Confiteamur autem illi omnes quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius. Universi autem adorantes dominum, dixerunt ad eam: Benedixit te dominus in virtute sua, quia per te ad nichilum redegit inimicos nostros.

Porro ozias princeps populi israel dixit ad eam: Benedicta es tu filia a domino deo excelso pre omnibus mulieribus super terram. Benedictus dominus qui creavit celum et terram, qui te direxit in vulnera capitis principis inimicorum nostrorum, quia nomen tuum ita hodie magnificavit, ut non recedat laus tua de ore hominum qui memores fuerint virtutis domini in eternum, pro quibus non pepercisti anime tue propter angustias et tribulationem generis tui, sed subvenisti ruine ante conspectum dei nostri. Et dixit omnis populus: Fiat, fiat.

Porro achior vocatus venit, et dixit ei iudith: Deus israel cui tu testimonium dedisti quod ulciscatur se de inimicis suis, ipse caput omnium incredulorum incidit in hac nocte in manu mea. Et ut probes quia ita est, ecce caput holofernis, qui in contemptu superbie sue deum israel contempsit, et tibi interitum minabatur dicens: Cum captus fuerit populus israel, gladio perforari precipiam latera tua. Videns autem achior caput holofernis, angustiatus pre pavore, cecidit in faciem suam super terram, et estuavit anima eius. Postea vero quam resumpto spiritu recreatus est, procidit ad pedes eius, et adoravit eam, et dixit: Benedicta tu a deo tuo in omni tabernaculo iacob, quoniam in omni gente que audierit nomen tuum, magnificabitur deus israel super te.

c. XIIII.

Dixit autem iudith ad omnem populum: Audite me fratres. Suspendite caput hoc super muros nostros. Et erit cum exierit sol, accipiat unusquisque arma sua, et exite cum impetu, non ut descendatis deorsum, sed quasi impetum facientes. Tunc exploratores necesse erit ut fugiant ad principem suum excitandum ad pugnam. Cumque duces eorum cucurrerint ad tabernaculum holofernis, et invenerint eum truncum in suo sanguine volutatum, decidet super eos timor. Cumque cognoveritis fugere illos, ite post eos securi, quoniam dominus conteret illos sub pedibus vestris.

Tunc achior videns virtutem quam fecit deus israel, relicto gentilitatis ritu, credidit deo, et circumcidit carnem preputii sui, et appositus est ad populum israel, et omnis successio generis eius usque in hodiernum diem. Mox autem ut ortus est dies, suspenderunt super muros caput holofernis. Accepitque unusquisque vir arma sua, et egressi sunt cum grandi strepitu et ululatu. Quod videntes exploratores, ad tabernaculum holofernis cucurrerunt. Porro qui in tabernaculo erant venientes, et ante ingressum cubiculi perstrepentes, excitandi gratia inquietudinem arte moliebantur, ut non ab excitantibus, sed a sonantibus holofernes evigilaret. Nullus enim audebat cubiculum virtutis assyriorum pulsando aut intrando aperire. Sed cum venissent duces eius ac tribuni, et universi maiores exercitus regis assyriorum, dixerunt cubiculariis: Intrate et excitate illum, quoniam egressi mures de cavernis suis, ausi sunt provocare nos ad prelium. Tunc ingressus vagao cubiculum eius, stetit ante cortinam, et plausum fecit manibus suis. Suspicabatur enim illum cum iudith dormire. Sed cum nullum motum iacentis sensu aurium caperet, accessit proximans ad cortinam, et elevans eam, vidensque cadaver absque capite holofernis in suo sanguine tabefactum iacere super terram, exclamavit voce magna cum fletu, et scidit vestimenta sua. Et ingressus tabernaculum iudith, non invenit eam, et exiliit foras ad populum et dixit: Una mulier hebrea fecit confusionem in domo regis nabuchodonosor. Ecce enim holofernes iacet in terra, et caput eius non est in illo. Quod cum audissent principes virtutis assyriorum, sciderunt omnes vestimenta sua, et intolerabilis timor et tremor cecidit super eos, et turbati sunt animi eorum valde. Et factus est clamor incomparabilis in medio castrorum eorum.

c. XV.

Cumque omnis exercitus decollatum holofernem audisset, fugit mens et consilium ab eis, et solo tremore et metu agitati, fuge presidium sumunt, ita ut nullus loqueretur cum proximo suo, sed inclinato capite, relictis omnibus, evadere festinabant hebreos, quos armatos super se venire audiebant, fugientes per vias camporum et semitas collium.

Videntes itaque filii israel fugientes, secuti sunt illos. Descenderuntque clangentes tubis, et ululantes post ipsos. Et quoniam assyrii non adunati in fugam ibant precipites, filii autem israel uno agmine persequentes, debilitabant omnes quos invenire potuissent. Misitque ozias nuntios per omnes civitates et regiones israel. Omnis itaque regio, omnisque urbs, electam iuventutem armatam misit post eos, et persecuti sunt eos in ore gladii, quousque pervenirent ad extremitatem finium suorum. Reliqui autem qui erant in bethulia, ingressi sunt castra assyriorum, et predam quam fugientes assyrii reliquerant, abstulerunt, et onustati sunt valde. Hii vero qui victores reversi sunt ad bethuliam, omnia que erant illorum attulerunt secum, ita ut non esset numerus in pecoribus et iumentis et universis mobilibus eorum, ut a minimo usque ad magnum omnes divites fierent de predationibus eorum.

Ioachim autem summus pontifex de ierusalem venit in bethuliam cum universis presbiteris suis ut videret iudith. Que cum exisset ad illum, benedixerunt illam omnes una voce dicentes: Tu gloria ierusalem, tu leticia israel, tu honorificentia populi nostri, quia fecisti viriliter, et confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaveris, et post virum tuum alterum nescieris. Ideo et manus domini confortavit te, et ideo eris benedicta in eternum. Et dixit omnis populus: Fiat, fiat.

Per dies autem triginta vix collecta sunt spolia assyriorum a populo israel. Porro autem universa que holofernis peculiaria fuisse probata sunt, dederunt iudith in auro et argento et vestibus et gemmis et omni supellectili, et tradita sunt illi omnia a populo. Et omnes populi gaudebant cum mulieribus et virginibus et iuvenibus, in organis et citharis.

c. XVI.

Tunc cantavit canticum hoc domino iudith dicens: Incipite domino in tympanis, cantate domino in cymbalis, modulamini illi psalmum novum, exaltate et invocate nomen eius. Dominus conterens bella, dominus nomen est illi. Qui posuit castra sua in medio populi sui, ut eriperet nos de manu omnium inimicorum nostrorum. Venit assur ex montibus ab aquilone in multitudine fortitudinis sue, cuius multitudo obturavit torrentes, et equi eorum cooperuerunt valles. Dixit se incensurum fines meos, et iuvenes meos occisurum gladio, infantes meos dare in predam, et virgines in captivitatem. Dominus autem omnipotens nocuit eum, et tradidit eum in manus femine, et confodit eum. Non enim cecidit potens eorum a iuvenibus, nec filii titan percusserunt eum, nec excelsi gigantes opposuerunt se illi, sed iudith filia merari in specie faciei sue dissolvit eum. Exuit enim se vestimento viduitatis, et induit se vestimento leticie in exultatione filiorum israel. Unxit faciem suam unguento, et colligavit cincinnos suos mitra, accepit stolam novam ad decipiendum illum. Sandalia eius rapuerunt oculos eius, pulchritudo eius captivam fecit animam eius, amputavit pugione cervicem eius. Horruerunt perse constantiam eius, et medi audaciam eius. Tunc ululaverunt castra assyriorum, quando apparuerunt humiles mei arescentes in siti. Filii puellarum compunxerunt eos, et sicut pueros fugientes occiderunt eos. Perierunt in prelio a facie domini dei mei. Hymnum cantemus domino, hymnum novum cantemus deo nostro. Adonai domine magnus es tu, et preclarus in virtute tua, et quem superare nemo potest. Tibi serviat omnis creatura tua, quia dixisti et facta sunt, misisti spiritum tuum et creata sunt, et non est qui resistat voci tue. Montes a fundamentis movebuntur cum aquis, petre sicut cera liquescent ante faciem tuam. Qui autem timent te, magni erunt apud te per omnia. Ve genti insurgenti super genus meum. Dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die iudicii visitabit illos. Dabit enim ignem et vermes in carnes eorum, ut urantur et sentiant usque in sempiternum.

Et factum est post hec omnis populus post victoriam venit in Hierusalem adorare Dominum, et mox ut purificati sunt, obtulerunt omnes holocausta et vota et repromissiones suas. Porro Iudith universa vasa bellica Holofernis que dedit illi populus, et conopeum quod ipsa sustulerat de cubili ipsius, obtulit in anathema oblivionis. Erat autem populus iocundus secundum faciem sanctorum, et per tres menses gaudium victorie huius celebratum est cum Iudith. Post dies autem illos unusquisque rediit in sua, et Iudith magna facta est in Bethulia, et preclarior erat universe terre Israel. Erat etiam virtuti castitas adiuncta, ita ut non cognosceret virum omnibus diebus vite sue, ex quo defunctus est Manasses vir eius. Erat autem diebus festis procedens cum gloria magna. Mansit autem in domo viri sui annos centum quinque, et dimisit abram suam liberam, et defuncta est ac sepulta cum viro suo in Bethulia. Luxitque eam omnis populus diebus septem. In omni autem spatio vite eius non fuit qui perturbaret Israel, et post mortem eius annis multis. Dies autem victorie huius festivitatis ab Hebreis in numero dierum sanctorum accipitur, et colitur a Iudeis ex illo tempore usque in presentem diem.

Explicit liber Iudith. Habet versus [illegible] c. Incipit prologus sancti Ieronimi presbyteri in librum Ester.

Librum Hester variis translatoribus constat esse vitiatum. Quem ego de archivis Hebreorum relevans, verbum e verbo expressius transtuli. Quem librum editio vulgata laciniosis hinc inde verborum sinibus trahit, addens ea que ex tempore dici poterant et audiri, sicut solitum est scolaribus disciplinis sumpto themate excogitare quibus verbis uti potuit qui iniuriam passus est, vel ille qui iniuriam fecit. Vos autem, o Paula et Eustochium, quoniam et bibliothecas Hebreorum studuistis intrare, et interpretum certamina comprobastis, tenentes Hester Hebraicum librum, per singula verba nostram translationem aspicite, ut possitis agnoscere me nichil etiam augmentasse addendo, sed fideli testimonio simpliciter, sicut in Hebreo habetur, historiam Hebraicam Latine lingue tradidisse. Nec affectamus laudes hominum, nec vituperationes expavescimus. Deo enim placere curantes, minas hominum penitus non timemus, quoniam Deus dissipat ossa eorum qui hominibus placere desiderant, et secundum apostolum, qui huiusmodi sunt servi Christi esse non possunt. Rursum in libro Hester alphabetum ex minio usque ad theta litteram fecimus diversis in locis, volentes scilicet septuaginta interpretum ordinem per hoc insinuare studioso lectori. Nos enim iuxta morem Hebreorum ordinem prosequi in septuaginta editione maluimus.

Incipit Ester.

IN DIEBUS Assueri qui regnavit ab India usque Ethiopiam super centum viginti septem provincias, quando sedit in solio regni sui, Susa civitas exordium regni eius fuit. Tertio igitur anno imperii sui fecit grande convivium cunctis principibus et pueris suis fortissimis Persarum et Medorum inclitis et prefectis provinciarum coram se, ut ostenderet divitias glorie regni sui ac magnitudinem atque iactantiam potentie sue multo tempore, centum videlicet et octoginta diebus. Cumque implerentur dies convivii, invitavit omnem populum qui inventus est in Susis, a maximo usque ad minimum, et septem diebus iussit convivium preparari in vestibulo orti et nemoris, quod regio cultu et manu consitum erat. Et pendebant ex omni parte tentoria aerii coloris et carbasini ac iacinthini, sustentata funibus bissinis atque purpureis, qui eburneis circulis inserti erant et columpnis marmoreis fulciebantur. Lectuli quoque aurei et argentei super pavimentum smaragdino et pario stratum lapide dispositi erant, quod mira varietate pictura decorabat. Bibebant autem qui invitati erant aureis poculis, et aliis atque aliis vasis cibi inferebantur. Vinum quoque ut magnificentia regia dignum erat abundans et precipuum ponebatur. Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum, sed sic rex statuerat preponens mensis singulis de principibus suis, ut sumeret unusquisque quod vellet.

Vasthi quoque regina fecit convivium feminarum in palatio ubi rex Assuerus manere consueverat. Itaque die septimo cum rex esset hilarior et post nimiam potionem incaluisset mero, precepit Mauman et Bazatha et Harbona et Bagatha et Abgatha et Zarath et Charchas, septem eunuchis qui in conspectu eius ministrabant, ut introducerent reginam Vasthi coram rege posito super caput eius diademate, ut ostenderet cunctis populis et principibus illius pulchritudinem. Erat enim pulchra valde. Que renuit, et ad regis imperium quod per eunuchos mandaverat venire contempsit. Unde iratus rex et nimio furore succensus, interrogavit sapientes qui ex more regio ei semper aderant, et illorum faciebat cuncta consilio, scientium leges ac iura maiorum. Erant autem primi et proximi Charsena et Sethar et Admatha et Tharsis et Mares et Marsana et Mamuchan, septem duces Persarum atque Medorum qui videbant faciem regis et primi post eum residere soliti erant, cui sententie Vasthi regina subiaceret, que Assueri regis imperium quod per eunuchos mandaverat facere noluisset. Responditque Mamuchan audiente rege atque principibus: Non solum regem lesit regina Vasthi, sed et omnes populos et principes qui sunt in cunctis provinciis regis Assueri. Egredietur enim sermo regine ad omnes mulieres, ut contempnant viros suos et dicant: Rex Assuerus iussit ut regina Vasthi intraret ad eum, et illa noluit. Atque hoc exemplo omnes principum coniuges Persarum atque Medorum parvipendent imperia maritorum. Unde regis iusta est indignatio. Et si tibi placet, egrediatur edictum a facie tua et scribatur iuxta legem Persarum atque Medorum quam preteriri illicitum est, ut nequaquam ultra Vasthi ingrediatur ad regem, sed regnum illius altera que melior illa est accipiat. Et hoc in omne quod latissimum est provinciarum tuarum divulgetur imperium, et cuncte uxores tam maiorum quam minorum deferant maritis suis honorem. Placuit consilium eius regi et principibus, fecitque rex iuxta consilium Mamuchan, et misit epistolas ad universas provincias regni sui, ut queque gens audire et legere poterat, diversis linguis et litteris, esse viros principes ac maiores in domibus suis, et hoc per cunctos populos divulgari.

c. II

His itaque gestis, postquam regis Assueri deferbuerat indignatio, recordatus est Vasthi, et que fecisset vel que passa esset. Dixeruntque pueri regis ac ministri eius: Querantur regi puelle virgines ac speciose, et mittantur qui considerent per universas provincias puellas speciosas et virgines, et adducant eas ad civitatem Susan, et tradant eas in domum feminarum sub manu Egei eunuchi qui est prepositus et custos mulierum regiarum, et accipiant mundum muliebrem et cetera ad usus necessaria. Et que inter omnes oculis regis placuerit, ipsa regnet pro Vasthi. Placuit sermo regi, et ita ut suggesserant iussit fieri. Erat vir Iudeus in Susis civitate vocabulo Mardocheus, filius Iair filii Semei filii Cis de stirpe Iemini, qui translatus fuerat de Hierusalem eo tempore quo Iechoniam regem Iuda Nabuchodonosor rex Babylonis transtulerat, qui fuit nutritius filie fratris sui Edisse, que altero nomine Hester vocabatur, et utrumque parentem amiserat, pulchra nimis et decora facie. Mortuisque patre eius ac matre, Mardocheus sibi eam adoptavit in filiam.

Cumque percrebruisset regis imperium et iuxta mandatum illius multe pulchre virgines adducerentur Susan et Egeo traderentur eunucho, Hester quoque inter ceteras puellas ei tradita est, ut servaretur in numero feminarum. Que placuit ei et invenit gratiam in conspectu illius. Et accelerare iussit mundum muliebrem, et traderet ei partes suas, et septem puellas speciosissimas de domo regis, et tam ipsam quam pedissequas eius ornaret atque excoleret. Que noluit indicare ei populum et patriam suam; Mardocheus enim preceperat ut de hac re omnino reticeret. Qui deambulabat cotidie ante vestibulum domus in qua electe virgines servabantur, curam agens salutis Hester et scire volens quid ei accideret.

Cum autem venisset tempus singularum per ordinem puellarum ut intrarent ad regem, expletis omnibus que ad cultum muliebrem pertinebant, mensis duodecimus vertebatur, ita dumtaxat ut sex mensibus oleo ungerentur mirtino, et aliis sex quibusdam pigmentis et aromatibus uterentur. Ingredientesque ad regem quicquid postulassent ad ornatum pertinens accipiebant, et ut eis placuerat compte de triclinio feminarum ad regis cubiculum transiebant. Et que intraverat vespere egrediebatur mane, atque inde in secundas edes deducebatur que sub manu Sasagazi eunuchi erant, qui concubinis regiis presidebat. Nec habebat potestatem ad regem ultra redeundi, nisi voluisset rex et eam venire iussisset ex nomine.

Evoluto autem tempore per ordinem, instabat dies quo Hester filia Abihail fratris Mardochei quam sibi adoptaverat in filiam intrare deberet ad regem. Que non quesivit muliebrem cultum, sed quecumque voluit Egeus eunuchus custos virginum, hec ei ad ornatum dedit. Erat enim formosa valde et incredibili pulchritudine omnium oculis gratiosa et amabilis videbatur.

de decimo

ducta ē mag̃ ad nubiendū regi. assuero. nūc ḋcmo qui
uocat̃ geth̃ ebeth. vn. ānō regni ei⁹ assuerus. nūc ḋcmo qui
lusq̃ nō ñ el mulieres. hūmodi gēm t mūam eorū eo.
super cēt mulieres t posuit diadēma regni sup caput eius.
fecitq; eā regnare ḋcimo octauo ānō suo. ñ sūt o mnū ꝓpin
quor magnificū. eliens ꝓ capite t seruit⁹ suis. pōnūcione
t munerib⁹ hester. t cedit rex ē mundū ꝓ mandauit. t dūlur
gre⁹ erat unus magnificentiā p̄ cūctis.

Quia scb̄ hester̄ virgine ex regno gerere tutor mardocheus
manebat ad regis ianuā. nec ob̄liq; poterat hester ꝓ
suū. t patrū suā nupta mādatū ei. quēadmō ē ille sup̄ eā
at. observabat hester. t sciēs fugiebat ut eo tp̄e solita
erat. ḥ ei parvulā nutriebat. ex q tp̄e quo mardocheus
ad regis ianuā morabatur. tres sunt hagathyn. tres
vesduo eunuchi regis custodes erant. t primo pa
lam simone p̄sidebant. ut uerūtq; i surgere t rege
cedere ei. q̄ mardocheū non ueneraret. animaq; nūnun
regine hester. tulit regis eunūchē mardocheū qui adse
stu erat. dignū est. t huc eunūchē ꝓ̄ sus nūcp̄. ego i pa
lo mādatū ḥ historie trādit. traditionē egge.

Ost hēc rex assuerus exaltauit aman filiū amadathi. que
rit de hiis pe agag. t posuit solū eius super oēs p̄n
cipes quos hēbat. cūctiq; serui regis qui fores palatii
ūdebant. flectebant genu. t adorabant aman. Sic enī
eis p̄ceperat ip̄e. Solus mardocheus nō flectebat genu.
nec adorabat eū. cui⁹ rei⁹ regis pueri qui ad fores
palatii p̄sidebāt. cur p̄cepta rēgis nō obseruas. mādata regis
eiusq; ceremonias dicerēt. t ille nolle⁹ audire. nūtiauerūt
aman. scire cupientes. utrū p̄seueraret in sua
entia. fassus ē enī eis. iudeum. q̄ cū audisset aman. t ex p̄cepto ꝓ
batis q̄ mardocheus sibi nō flecteret genu. nec se adora
re timeret. valde. tp̄m cū illo duxit. ut unū mardoche
ū mittere manus in se. Audierat enī q̄ esset gēris mar
e magistri. nolueritq; omnē nūdinq; querere. t regno assue
ri ꝑdere nationem.

Mense ꝓmo cuius nomen bubulū est. ānō. xii. regni
assueri. missa ē sors. mense. xii. qui uocat̃ adar. die. xiii. mēsis
aman. quo die. t quo mense gēs iudeoꝝ debēbat̃ interfici
ut ipse duodecimus qui uocat̃ adar. dixit aman
regi assuero. est ꝑ p̄ceptū tuū. ut regnū tuū diuersi⁹. t
ase minus separat. nouiq; ritus legibus recedens. omnī
super t regis ceremoniis. statuta. t optime nosti q̄ ei ex
diat regno tuo. ut i solescat quietū. Si tibi placet. de
ere ut pereat. t decē milia talentoꝝ argēti apponā. ar
cariis gazę tue. tulit ergo rex anulū quo utebatur. dedi
nu suū. t dedit eū aman filio amadathi. dixitq; ei rex
ut michi. d. ixitq; ad eū. argētū q̄ polliceris tuū sit. de pplo
age q̄ tibi placet. Vocatis q; sunt scribe regis. die ꝓmo m
sēn. tertii. scripsit. sicut p̄cepit aman. ad ēsātrapas regis. t ducē p̄uinciarū. sin
gulis. t ad ipsos p̄ncipes singulaꝝ gentiū. iuxta ritū
gue. missę sūt p̄ uelocissimos regis. cadum. t ūlatū. ut
occiderēt. t deles ēret. cūctā iudeoꝝ natiōnē. ut
ulos. t mulieres. i uno die. Hēc. tredecimo die mēsis duodeci
mi qui uocat̃ adar. t bona eoꝝ diriperent.

Summa autē epistolarū hec fuit. ut cū. p̄ncipes fierēt. t duces
sē ad diē. festum adar. fortissimi quiq; et
cipes regis imperiū. Statūq; t iussit pependit etiā re
ge. amanq; ele bāte equitāt. t circa ūbras gaudēs. ex
flentibus cūctis. uidit mardocheus. laudē sua. t
duit ē. Cui⁹ spurcitiā cinere caput suū. t p̄texit. me
e. cantans. uoce magna clamabat. effūdē. amarit. dom
ē. ñ sin. t ē. eius. ira. ut ad fores palatii grad. de. ñ ē. ēas. n
cūlā. dutū. huc⁹ aulā regis intrare. Inoīb; quoq; pulsis
aprioris. ac loci. ad. ē. eruditi regis. dogma p̄uenit. plāct
gens cū. ap̄ iudeos. ieiunū. ululatus. t fletus. sacco. t
ane. multis. p̄ strato utentib⁹. Ingressę sūt. ancē puelle
hester. t eunuchi. nūtiauerūt ei. q̄. quo. ē. affligi
ē. misit ne. ut ablato sacco. induerēt eū. q̄ negare
nolam. Accitoq; athag eunuchō. q̄ rer ministrū ei de
derat. iussit. ut ueret. admardocheum. t discere. abeo
cur ita faceret. egressus. ē. ad platea. ciuitat. ante. ad mardocheū. ñ

tē ī platea ciuitat. ante hostiū palatii. q̄ dixerunt ei. ōia
q̄ acci derāt. quōq; amā promisiss. ut ī tes. de. talenta argēti. ꝓ
deoꝝ nece ī ferret. regē. ei⁹ ꝓ platea. edictū q̄ perdebant
iudei. dedit ei regine ostenderet. t moneret eam ut ītra
ret. ad regē. t deprecaret eū ꝓ pplo suo. memoret illius dierum
tiam hester. oīa q̄ mardocheus dixerat. Respondit ei. t dixit
ut ester mardocheo. odit seruus regis. t colit omnes eī
simi sunt. nō sit. p̄ una ex q̄ fuerit. Ego q̄ trigīta. dieb⁹ nō
tus sū. ad. ē. q̄ nō. dixit mardocheus. nec ipse ingredi
ris. t̄ rursum mandauit hester dicens. ne putes q̄ ānimā tuā
liberes. sola. domo regis. sicut cēteri iudei. Si enim nē silue
ris. p alia occōne liberabitur nob⁹. tu. t domus patris tui. pibi
tis. t quis nouit utrū ideo ad regnū uenis. ut in tali tp̄e
ueniat sibi. hester. Rūrsum mardocheo. nūtiari iussit. Vade
dic. omnes iudeos. q̄s inuenis in suis. congrega. orate pro me
nolite. manducare. nec bibere. tribus diebus. nocte. die.
go. cū ancillis meis similit. ieunabo. t sic ingrediar. ad
gem. ē. lege. faciens. nec. ea. timens. p̄ me. morti. t̄ pe
culo. Iuit ergo mardocheus. t fecit oīa q̄ hester ei p̄cepit.
die. aūt octauo. orāta ē hester. regalibus uestimēt. t stetit. in
trio domus regie. q̄ erat. ī aperto. ē. basilicā regis. at ille
sedebat. super solium. ex aduerso palatii. erat. hostiū domus.
ei⁹. mōstī. hester. regina. stantē. placuit. oculis eius. rex
tendit. ē. ei. uirgā. aureā. quā tenebat. manu. Accessit. ḥ ose
culata ē. summitatē. uirge eius. dixitq; ad ea. rex. Quid uis. e
regina. aut. petitio tua. ē. dimidia. pars. ē. regni. mei. p̄ēs. dabit. ē
ī petendo. Ait illa. ipse. Si regi placet. obsecro ut ueniat. hō
me hodie. cum aman. ad cōuiuiū. q̄ parau. Statimq; rex. ait
ite. i quid. aman. cito. ut hester. obediat. uolūtati. Venit
itaq; rex. cum aman. ad conuiuiū. q̄ ei regina parauerat. dixitq;
ei rex. postquā. uinū. hausit. ait. Quid petis ut det
tibi. t quid uis. fieri. dimidia. pars. ē. regni. mei. p̄
uenies. impetrabis. petitio. mea. t̄ peticio. mea. hec
tum. i. oculis. regis. t̄ si. regi. placet. ut det. mihi. q̄ peti
lo. t mea. ī. petitione. faciat. ut ueniat. rex. cum. ama
uiuiū. q̄ parau. ero. cras. regi. apta uolūtate. mea. ego
sum. ē. itaq; illo die. aman. letus. t alacer. egressus. uidit. mar
chēū. sedentē. ad fores palatii. t̄ nō. solū. nō. assurrexisse
sibi. ē. uer motū. quidē. de loco. sessionis. sue. i. dignatus. ē
ualde. t dissimulatorem. reputat. ē. domū. suā. cōuocauit. ad
se amicos. t̄ coniugē. suā. et ostendit. illis. magnitudo
em diuitiarū. suarū. filiorumq; turbā. t̄ quā eū gl̄iē. ēt. ꝑ
cuncti. t quot⁹ suos rex eleuasset. t̄ post. hec. ait. Regina hester
nullū. aliū. uocauit. cū rege ad conuiuiū. p̄ē me. ap̄ quā. ē. cras
ā rege. p̄ta. suscepturus. tamē. oīa. hec. mihi. nichil ualere
puto. q̄diu mardocheū iudeū. in porta. sedentē. nō. fores. re
gias. Respondit ei. coniux ei⁹. et. cuncti. amici. Iube. ꝑ
excelsam. trabem. habentē. altitudinis. quīq; gēnia. cubi
tos. t die mane. regi. ut. appēdatur. sic. et. mardocheus. cū sic
ibi. cū. rege. letus. ad conuiuiū. placuit. ei. ossū. t iussit. ex
celsam. parauerunt.

Necte illā. nocte. uigilat. ī. somnis. nullusq; afferri sibi. ystorias.
tātū. ales. ponte. ēi. q̄. cū. illo. p̄sente. legerētur. uēitq; ē
ad eū. locū. ubi. sanctū. erat. quomodo. nuntiasset. mardoche
fidus. eunuchum. t̄ duos. eunuchos. regem. assuerū. in
gulare. aptemū. q̄. cū. rex. requisset. quo. ꝓmio. hec fide
nerit. ac. ꝓmū. obsequentē. mardocheum. dixerunt. nichil
illum. ac. ministrū. nichilo. minus. decreuisse. honorare. Stat̄q;
rex. quis. ē. iam. in atrio. amā. quippe. ī. uestibulū. domus
regie. ingressus. erat. ut. suggereret. regi. ut. iuberet. mar
chēū. affigi. patibulo. q̄. ei. fuerat. ꝓparatū. Nuntiatū
ueri. Ingressus. autē. amā. dixit. rex. Ingrediatur. cū
q; cēt. egressus. erat. illi. quid. debeat. fieri. iuro. quē. rex. ho
norare. desiderat. cogitauit. aman. in corde. suo. quē. rex. ho
q̄ nullū. Aliū. rex. ḥ se. uellet. honorare. Vndē. hō. q̄ rex. ho
norare. cupit. debet. diuitiis. regiis. t̄ ꝑ. ē. equum.
quo. sella. regia. ē. t. accipe. diadema. regiū. ē. cap. ei⁹. t ꝑ
mus. de regni. principib⁹. ac. tibi. mus. teneat. equum. eius. t
p̄ plateā. ciuitatis. incedens. clamet. t dicat. Sic honor.
bitur. quēcūq; rex. uoluerit. honorare. dixitq; ei rex. festi

na et super stolam et equo. Fac itaque ut locutus es Mardocheo iudeo qui sedet ante fores palatii. Cave ne quicquam de his que locutus es pretermittas.

Tulit itaque Aman stolam et equum, indutumque Mardocheum in platea civitatis et impositum equo precedebat atque clamabat: Hoc honore dignus est quem cumque rex voluerit honorare. Reversus est Mardocheus ad ianuam palatii, et Aman festinavit ire in domum suam lugens et operto capite. Narravitque zaresi uxori sue et amicis omnia que evenissent sibi. Cui responderunt sapientes quos habebat in consilio et uxor eius: Si de semine iudeorum est Mardocheus ante quem cepisti cadere, non poteris ei resistere, sed cades in conspectu eius.

c. vii

Adhuc illis loquentibus venerunt eunuchi regis et cito eum ad convivium quod regina paraverat pergere compulerunt. Intravit itaque rex et Aman ut biberent cum regina. Dixitque ei rex etiam in secundo die postquam vino incaluerat: Que est petitio tua hester ut detur tibi, et quid vis fieri? Etiam si dimidiam partem regni mei petieris impetrabis. Ad quem illa respondit: Si inveni gratiam in oculis tuis o rex, et si tibi placet, dona michi animam meam pro qua rogo, et populum meum pro quo obsecro. Traditi enim sumus ego et populus meus ut conteramur, iugulemur et pereamus. Atque utinam in servos et famulas venderemur: esset tolerabile malum, et gemens tacerem. Nunc autem hostis noster est cuius crudelitas redundat in regem. Respondensque rex asuerus ait: Quis est iste et cuius potentie ut hec audeat facere? Dixitque hester: Hostis et inimicus noster pessimus iste est Aman. Quod ille audiens illico obstupuit, vultum regis ac regine ferre non sustinens. Rex autem iratus surrexit et de loco convivii intravit in ortum arboribus consitum. Aman quoque surrexit ut rogaret hester reginam pro anima sua. Intellexit enim a rege sibi paratum malum. Qui cum reversus esset de orto nemoribus consito et intrasset convivii locum, repperit Aman super lectulum corruisse in quo iacebat hester, et ait: Etiam reginam vult opprimere me presente in domo mea. Necdum verbum de ore regis exierat, et statim operuerunt faciem eius. Dixitque Arbona unus de eunuchis qui stabant in ministerio regis: En lignum quod paraverat Mardocheo qui locutus est pro rege stat in domo Aman habens altitudinis quinquaginta cubitos. Cui dixit rex: Appendite eum in eo. Suspensus est itaque Aman in patibulo quod paraverat Mardocheo, et regis ira quievit.

c. viii

Die illo dedit rex asuerus hester regine domum Aman adversarii iudeorum, et Mardocheus ingressus est ante faciem regis. Confessa est enim ei hester quod esset patruus suus. Tulitque rex anulum quem ab Aman recipi iusserat, et tradidit Mardocheo. Hester autem constituit Mardocheum super domum suam. Nec his contenta procidit ad pedes regis, flevitque et locuta ad eum oravit ut malitiam Aman agagite et machinationes eius pessimas quas excogitaverat contra iudeos iuberet irritas fieri. At ille ex more sceptrum aureum protendit manu, quo signum clementie monstrabatur. Illaque consurgens stetit ante eum et ait: Si placet regi et si inveni gratiam coram oculis eius et deprecatio mea non ei videtur esse contraria, obsecro ut novis epistolis veteres Aman litteree insidiatoris et hostis iudeorum quibus eos in cunctis regis provinciis perire preceperat corrigantur. Quo enim modo potero sustinere necem et interfectionem populi mei? Responditque rex asuerus hester regine et Mardocheo iudeo: Domum Aman concessi hester, et ipsum iussi affigi cruci quia ausus est manum mittere in iudeos. Scribite ergo iudeis sicut vobis placet ex regis nomine, signantes litteras anulo meo. Hec enim consuetudo erat ut epistolis que ex regis nomine mittebantur et illius anulo signate erant nemo auderet contradicere. Accitisque scribis et librariis regis (erat autem tempus tertii mensis qui appellatur Siban) vicesima et tertia illius die scripte sunt epistole ut Mardocheus voluerat ad iudeos et ad principes procuratoresque et iudices qui centum viginti septem provinciis ab india usque ethiopiam presidebant, provincie atque provincie populo et populo iuxta linguas et caracteres suos, et iudeis prout legere poterant et audire. Ipseque epistole que ex regis nomine mittebantur anulo ipsius signate sunt et misse per veredarios, qui per omnes provincias discurrentes veteres litteras novis nuntiis prevenirent. Quibus imperavit rex ut convenirent iudeos per singulas civitates et in unum preciperent congregari, ut starent pro animabus suis et omnes inimicos suos cum coniugibus ac liberis et universis domibus interficerent atque delerent. Et constituta est per omnes provincias una ultionis dies, id est tertia decima mensis duodecimi adar.

Summaque epistole hec fuit ut in omnibus terris ac populis qui regis asueri imperio subiacebant notum fieret paratos esse iudeos ad capiendam vindictam de hostibus suis. Egressique sunt veredarii celeres nuntios perferentes, et edictum regis pependit in susis. Mardocheus autem de palatio et de conspectu regis egrediens fulgebat vestibus regiis, iacinctinis videlicet et aerinis, coronam auream portans in capite, et amictus pallio serico atque purpureo. Omnisque civitas exultavit atque letata est. Iudeis autem nova lux oriri visa est, gaudium, honor et tripudium. Apud omnes populos, urbes atque provincias quocumque regis iussa veniebant, mira exultatio, epule atque convivia et festus dies, in tantum ut plures alterius gentis et secte eorum religioni et ceremoniis iungerentur. Grandis enim cunctos iudaici nominis terror invaserat.

c. ix

Igitur duodecimi mensis quem adar vocari ante iam diximus, tertia decima die, quando cunctis iudeis interfectio parabatur et hostes eorum inhiabant sanguini, versa vice iudei superiores esse ceperunt et se de adversariis vindicare. Congregatique sunt per singulas civitates, oppida et loca, ut extenderent manum contra inimicos et persecutores suos. Nullusque ausus est resistere, eo quod omnes populos magnitudinis eorum formido penetrarat. Nam et provinciarum iudices et duces et procuratores omnisque dignitas que singulis locis et operibus preerat extollebant iudeos timore Mardochei, quem principem esse palatii et plurimum posse cognoverant. Fama quoque nominis eius crescebat cotidie et per cunctorum ora volitabat.

Itaque percusserunt iudei inimicos suos plaga magna et occiderunt eos, reddentes eis quod sibi paraverant facere, in tantum ut etiam in susis quingentos viros occiderent extra decem filios Aman agagite hostis iudeorum, quorum ista sunt nomina: Pharsandatha et Delphon et Esphatha et Phorata et Adalia et Aridatha et Phermesta et Arisai et Aridai et Iezatha. Quos cum occidissent, predas de substantiis eorum agere noluerunt. Statimque numerus eorum qui occisi erant in susis ad regem relatus est. Qui dixit regine: In urbe susis interfecerunt iudei quingentos viros et alios decem filios Aman. Quantam putas eos exercere cedem in universis provinciis? Quid ultra postulas et quid vis ut fieri iubeam? Cui illa respondit: Si regi placet, detur potestas iudeis ut sicut hodie fecerunt in susis sic et cras faciant, et decem filii Aman in patibulis suspendantur. Precepitque rex ut ita fieret. Statimque in susis pependit edictum, et decem filii Aman suspensi sunt. Congregatis iudeis quarta decima die mensis adar, interfecti sunt in susis trecenti viri, nec eorum ab illis direpta substantia est. Sed et per omnes provincias que ditioni regis subiacebant pro animabus suis steterunt iudei, interfectis hostibus ac persecutoribus suis, intantum ut septuaginta quinque milia occisorum implerentur, et nullus de substantiis eorum quicquam contingeret. Dies autem tertius decimus mensis adar unus apud omnes interfectionis fuit, et quarto decimo die cedere desierunt, quem constituerunt esse sollempnem, ut in eo omni deinceps tempore vacarent epulis, gaudio atque conviviis. At hii qui in urbe susis cedem exercuerant, tertio decimo et quarto decimo die eiusdem mensis in cede versati sunt, quinto decimo autem die percutere desierunt. Et idcirco eundem diem constituere sollempnem epularum atque letitie. Hii vero iudei qui in oppidis non muratis ac villis morabantur, quartum decimum diem mensis adar conviviorum et gaudii decreverunt, ita ut exultent in eo et mittant sibi mutuo partes epularum et ciborum.

Scripsit itaque Mardocheus omnia hec, et litteris comprehensa misit ad iudeos qui in omnibus regis provinciis morabantur, tam in vicino positis quam procul, ut quartam decimam et quintam decimam diem mensis adar pro festis susciperent et revertente semper anno sollempni honore celebrarent, quia in ipsis diebus se ulti sunt iudei de inimicis suis, et luctus atque tristitia in hilaritatem gaudiumque conversa sunt, essentque isti dies epularum atque letitie et mitterent sibi invicem ciborum partes et pauperibus munuscula largirentur. Susceperuntque iudei in sollempnem ritum cuncta que eo tempore facere ceperant et que Mardocheus litteris facienda mandaverat. Aman enim filius Amadathi stirpis agag hostis et adversarius iudeorum cogitavit contra eos malum ut occideret illos atque deleret, et misit phur, quod nostra lingua vertitur in sortem. Et postea ingressa est hester ad regem obsecrans ut conatus eius litteris regis irriti fierent, et malum quod contra iudeos cogitaverat reverteretur in caput eius. Denique et ipsum et filios eius affixerunt cruci.

dies istu appellan̄ sunt phuri. i. sorti. eo q̄ phur. i. sors mīm̄ nūcupati fuerit. et alia ā gesta sunt epl̄e. i. libri hmoi uolumine cōtinent. q̄q; sublimiores erant. et q̄ deceptī inuenta sunt. sus aperte nūcupati sunt super se rsecti suū. et super cūctos qui regionē eor̄ uoluerint copulā

dicit. ut nullus uenit nos duos. absq; scissionē pacis tuā fugē. quos scriptura testatur. ēē et ypocritā typū. dn̄i. nisi sibi gnet̄ succedentib; ſ. nisi dies quos nulla ūquā delebit oblīuio. et singlās generationes excūtē ī eccl̄a celebrabit. nec ē ulla cuntis in qua dies phurim. i. sortiū tūc obseruet̄. audierūt hec eor̄ pgenie. q̄ usq; ad eccl̄am monitis obligata est.

Scripserūt q; hester regina filia abiail. et mardocheus iudeus. et scītum epl̄a. ut omīa studio diei sibi sollēpnitatē celebrarent ī posterū. et miserunt. admones iudeor quī. cxxvii. primatib; regis assueri uersabantur. et habebant pacem et fidē apud uxorē. obseruātes dies sortiū. et suo tēpore eā gaudio celebrarent. sīc̄ statuerāt mardocheus et hester. et illi obseruandi sūt scripserunt. ēē. ea semp̄ne suo ordine. ita q; ciuitates et sortiū dies. nō q̄ libri huius qui uocat hester. ystoriā obtineant.

Ego ergo assueri filio thome ētum et celsi matris ut filia. ēē fecit tributarius. cuius fortitudo et ignitas. ad gl̄ sublimitas qua exaltauit mardocheū scripta sunt ī libris medoz et pārū. et quomodo mardocheus iudeus ei generis ecclē. a rege assuero fuerit. et magnus apud iudeos. et acceptibilis plebi fr̄ūi sue. q̄ rem̄ia ēē ppl̄o suo. et loquit ei q̄ ad pacem sui semīs ytmeretur. ut bñ uiuat. et habeat. plena fide exp̄sit. hec aūt q̄ scribūt. et cepta reppert̄ me ordine. nulla. q̄ greca et lingua et ut ter̄ sonat̄ nūcupat. et fieri post finem libri hec capitula ferebatur. q̄ uera cōsuetudinem ūdam obseruo. i. ueru pre notatui mis.

Dixit mardocheus. hec facta sunt a deo. Recordatus sum ōpīū q̄ uidera. eadem significāt. nec eor̄ qui equū tetigit. parui fons qui creuit ī fluuiū. et lucem. et sol. et aquas plurimas. et dulcauit. hester ē. q̄ rex accepit uxorem. et uoluit ēē regnū. duo dracones ego sū. et aman. gentes congregate sunt. ut delerent nomen iudeor. gens aūt mea ista ē. que clamauit ad deū. et saluū fē dñs ppl̄m suū. et uindicauit nos de cūctis malis. et fecit signa magnā et mirabilia. q̄ non fiunt inter gentes. et duas sortes ēē fecit. una ppl̄i dei. et alterā cūctarū gentiū. Venit aūt utraq; sors. ī tempus et horā. et momentū. et iudicium dei. inter omnes gentes. recordatus est deus ppl̄i sui. ac ulciscens est inimicos suos. erunt aūt hi dies in mīsis. adar. xiiij. et xv. die mīsis eiusdē. ēē studio inimicū antiq; ppl̄i. congregati. et alienati de ecclesia dei ipsi sibi.

Anno quarto regnante ptholomeo. et cleopatra. ut ulet̄ dositheus qui se sacerdotē ēē dicebat. et leuites. et ptholomeus filius eius. hanc epl̄am phurim. quā dixerūt autē ēē. et interpretati sūt lysimachus ptholomei filius. ierl. hec ē prima epl̄a aūt. in medione uulgata. q̄ hebreo. nec apud ullū fertur. mīsitum.

Anno ſo regnante artaxerxe maxima. a die nūcii. uidit somp̄nū mardocheus filius iairi. filii semei. filii cis de tribu beniami. hō iudeus qui habitabat in urbe susis. uir magnus. et in palatio regis. erat aūt de monte cyrtheon. quos trāstulerat nabuchodonosor rex babilonis de hierl. cū sedechonia rege iuda. et hoc somp̄nio fuit. Apparuerūt uoces et tonitrua. et mutus terre motus. et turbatio super terrā. ecce duo dracones magni parati ad certandū se inuicē. et ad uocē eorū concrepuit omnis gens. ut pugnarēt cōtra gentē iustor. fuitq; dies tenebrarū et caligīs. tribulatio et angustia. et gressus formidolosus. et timor. cōturbatiq; ē gens iustor. timētes mala sua. et parata ad mortē. clamauerūq; ad deum. et de clamore illor̄ ueluti de fonte paruo. facti sunt fluuii magni. et aquarū plurima. et diluuium aurore. et sol ortus est. et humiles exaltati sūt. et deuorauerūt gloriosos.

Quod ut uidit mardocheus. et surrexit. et meditatus est tota die. q̄rens quo modo hoc ad effectū duceret. et habitabat in aula regis. et dormiebat cū eunuchis regis. qui palatii custodes erant. audiuitq; eos de ipsa die. et diligenter inquirentes. et cognouit. q̄ cogitarēt ī regē artaxerxen. et manus mittere. et interficere eum. et nūciauit hec regi. qui interrogauit eos. et confessi sūt. quā ob rē fuisset admortē. rex aūt q̄ gesta erant. scripsit. et ostendit ea principib; suis. et mardocheus rei memoriam literis tradidit. precepitq; ei rex ut. in aula palatii moraretur. et ditauit eū pecuniis. et muneribus. aman uero filius amadathi bugeus. erat gloriosus coram rege. et uolebat necare mardocheū. et ppl̄m eius. propter duos eunuchos regis. qui mortui sunt.

Hec usq; ad mīm̄. q̄ aūt sequit ī eccl̄a non habet̄ et ideo ponit ēē. et in columne. et diuersitates aūt. et subtractiones eor̄. q̄ in hebraica ueritate inuenimus. hec sunt:

Et factum est. in diebus assueri. assueri. qui regnauit. a finibus indie usq; ethyopiam. cxxvii. prouinciarū. principatibus. et ducib; qui eius imperio subditi erant. sedente eo in throno regni sui. quod est in susis ciuitate regali. anno tertio regni sui. fecit conuiuium principib; suis. et seruis suis. fortitudo persarum. et medorum. et nobilitas. et primates prouinciarum coram eo. ostendens diuitias gloriæ regni sui. et opes. et iactantiam potentie sue. multis diebus. centum octoginta dierum. Cumq; complerentur dies conuiuii. fecit rex alium conuiuium. omni populo qui inuentus est in susis. tam magnatibus quam paruulis. septem diebus. in atrio horti pallatii regis. ubi uestis erat byssina. et purpurea. funibus ex lino. et purpura. per annulos eburneos. et columnas marmoreas. lectuli aurei. et argentei. super pauimentum smaragdinum. et lapidem pario. et strato ostreo. et mirifica uarietate distinctum. Vasa quoq; bibebant aurea. et uasa de gemmis pretiosissima. et uinum regale in copia. secundum opulentiam regis. Et non erat qui cogeret quemquam ad bibendum. sed sic placuerat principibus. et omnibus ministris. ut faceret unusquisq; uoluntatem suam. Vasthi quoq; regina fecit conuiuium mulierum. in domo regis assueri. quod habebat ad manum. Et die septimo. cum conuiuarum animi uino essent hilarati. precepit mamuchan. et bazatha. et harbona. et bagatha. et abagatha. et zethar. et charcas. septem eunuchis qui ministrabant in conspectu regis assueri. ut introducerent reginam. coram rege. cum diademate regni sui. ut ostenderet populis et principibus. decorem eius. Erat enim pulchra nimis. Et illi. cum introduxissent. ut iussum est. ostium. dixerunt. Regina vasthi non uult uenire ad imperium regis. per manus eunuchorum. Quod ille audiens. nimium contristatus est. et ardere cepit furore. Et ait ad sapientes. qui consuetudinem regiam. et iudicia noscebant. Hec enim erant proxima regi. et sedebant post eum. Carsena. et sethar. et admatha. et tharsis. et mares. et marsena. et mamuchan. Quid facere debemus iuxta legem. de regina vasthi. que non fecit uoluntatem regis assueri. per manus eunuchorum. Dixitq; mamuchan. coram principibus. Non solum contra regem. peccauit regina vasthi. sed contra omnes principes. et populos. qui sunt in uniuersis prouinciis regis assueri. Exibit enim uerbum reginæ ad omnes mulieres. et contemnent uiros suos. et dicent. Rex assuerus iussit reginam vasthi introduci coram se. et illa noluit. Hodie principes persarum. et medorum. audientes uerbum reginæ. quod locuta est ad regem. similia loquentur. et orietur contemptus et indignatio nimia. Si regi placet. edictum regium a facie eius exeat. et scribatur inter leges persarum. et medorum. et non præterbit. ut neque contra illas. neque contra regem. quicquam agere liceat. Et ut edictum regis. quod fecerit. per omnem regnum eius. quod latissimum est. divulgetur. et omnes mulieres discant. et honorificentia sua. et maiores. et minores. Placuit consilium coram rege. et principibus. et fecit rex. ut mamuchan locutus est. Misitq; epistolas ad omnes provincias regni sui. ad singulas. et ad singulos populos. et ad omnes cognationes. ut unusquisq; in domo sua. et in propria lingua. et ut terrarum sonat̄ nūcupat. et fieri post finem libri hec capitula ferebatur. q̄ uera cōsuetudinem ūdam obseruo. i. ueru pre notatui mis.

Dixit mardocheus. hec facta sunt a deo. Recordatus sum ōpīū q̄ uidera. eadem significāt. nec eor̄ qui equū tetigit. parui fons qui creuit ī fluuiū. et lucem. et sol. et aquas plurimas. et dulcauit. hester ē. q̄ rex accepit uxorem. et uoluit ēē regnū. duo dracones ego sū. et aman. gentes congregate sunt. ut delerent nomen iudeor. gens aūt mea ista ē. que clamauit ad deū. et saluū fē dñs ppl̄m suū. et uindicauit nos de cūctis malis. et fecit signa magnā et mirabilia. q̄ non fiunt inter gentes. et duas sortes ēē fecit. una ppl̄i dei. et alterā cūctarū gentiū. Venit aūt utraq; sors. ī tempus et horā. et momentū. et iudicium dei. inter omnes gentes. recordatus est deus ppl̄i sui. ac ulciscens est inimicos suos. erunt aūt hi dies in mīsis. adar. xiiij. et xv. die mīsis eiusdē. ēē studio inimicū antiq; ppl̄i. congregati. et alienati de ecclesia dei ipsi sibi.

Anno quarto regnante artaxerxe maxima. a die nūcii. uidit somp̄nū mardocheus filius iairi. filii semei. filii cis de tribu beniami. hō iudeus qui habitabat in urbe susis. uir magnus. et in palatio regis. erat aūt de monte cyrtheon. quos trāstulerat nabuchodonosor rex babilonis de hierl. cū sedechonia rege iuda. et hoc somp̄nio fuit. Apparuerūt uoces et tonitrua. et mutus terre motus. et turbatio super terrā. ecce duo dracones magni parati ad certandū se inuicē. et ad uocē eorū concrepuit omnis gens. ut pugnarēt cōtra gentē iustor. fuitq; dies tenebrarū et caligīs. tribulatio et angustia. et gressus formidolosus. et timor. cōturbatiq; ē gens iustor. timētes mala sua. et parata ad mortē. clamauerūq; ad deum. et de clamore illor̄ ueluti de fonte paruo. facti sunt fluuii magni. et aquarū plurima. et diluuium aurore. et sol ortus est. et humiles exaltati sūt. et deuorauerūt gloriosos.

Quod ut uidit mardocheus. et surrexit. et meditatus est tota die. q̄rens quo modo hoc ad effectū duceret. et habitabat in aula regis. et dormiebat cū eunuchis regis. qui palatii custodes erant. audiuitq; eos de ipsa die. et diligenter inquirentes. et cognouit. q̄ cogitarēt ī regē artaxerxen. et manus mittere. et interficere eum. et nūciauit hec regi. qui interrogauit eos. et confessi sūt. quā ob rē fuisset admortē. rex aūt q̄ gesta erant. scripsit. et ostendit ea principib; suis. et mardocheus rei memoriam literis tradidit. precepitq; ei rex ut. in aula palatii moraretur. et ditauit eū pecuniis. et muneribus. aman uero filius amadathi bugeus. erat gloriosus coram rege. et uolebat necare mardocheū. et ppl̄m eius. propter duos eunuchos regis. qui mortui sunt.

Hec usq; ad mīm̄. q̄ aūt sequit ī eccl̄a non habet̄ et ideo ponit ēē. et in columne. et diuersitates aūt. et subtractiones eor̄. q̄ in hebraica ueritate inuenimus. hec sunt:

Et factum est. in diebus assueri. assueri. qui regnauit. a finibus indie usq; ethyopiam. cxxvii. prouinciarū. principatibus. et ducib; qui eius imperio subditi erant. sedente eo in throno regni sui. quod est in susis ciuitate regali. anno tertio regni sui. fecit conuiuium principib; suis. et seruis suis. fortitudo persarum. et medorum. et nobilitas. et primates prouinciarum coram eo. ostendens diuitias gloriæ regni sui. et opes. et iactantiam potentie sue. multis diebus. centum octoginta dierum. Cumq; complerentur dies conuiuii. fecit rex alium conuiuium. omni populo qui inuentus est in susis. tam magnatibus quam paruulis. septem diebus. in atrio horti pallatii regis. ubi uestis erat byssina. et purpurea. funibus ex lino. et purpura. per annulos eburneos. et columnas marmoreas. lectuli aurei. et argentei. super pauimentum smaragdinum. et lapidem pario. et strato ostreo. et mirifica uarietate distinctum. Vasa quoq; bibebant aurea. et uasa de gemmis pretiosissima. et uinum regale in copia. secundum opulentiam regis. Et non erat qui cogeret quemquam ad bibendum. sed sic placuerat principibus. et omnibus ministris. ut faceret unusquisq; uoluntatem suam. Vasthi quoq; regina fecit conuiuium mulierum. in domo regis assueri. quod habebat ad manum. Et die septimo. cum conuiuarum animi uino essent hilarati. precepit mamuchan. et bazatha. et harbona. et bagatha. et abagatha. et zethar. et charcas. septem eunuchis qui ministrabant in conspectu regis assueri. ut introducerent reginam. coram rege. cum diademate regni sui. ut ostenderet populis et principibus. decorem eius. Erat enim pulchra nimis. Et illi. cum introduxissent. ut iussum est. ostium. dixerunt. Regina vasthi non uult uenire ad imperium regis. per manus eunuchorum. Quod ille audiens. nimium contristatus est. et ardere cepit furore. Et ait ad sapientes. qui consuetudinem regiam. et iudicia noscebant. Hec enim erant proxima regi. et sedebant post eum. Carsena. et sethar. et admatha. et tharsis. et mares. et marsena. et mamuchan. Quid facere debemus iuxta legem. de regina vasthi. que non fecit uoluntatem regis assueri. per manus eunuchorum. Dixitq; mamuchan. coram principibus. Non solum contra regem. peccauit regina vasthi. sed contra omnes principes. et populos. qui sunt in uniuersis prouinciis regis assueri. Exibit enim uerbum reginæ ad omnes mulieres. et contemnent uiros suos. et dicent. Rex assuerus iussit reginam vasthi introduci coram se. et illa noluit. Hodie principes persarum. et medorum. audientes uerbum reginæ. quod locuta est ad regem. similia loquentur. et orietur contemptus et indignatio nimia. Si regi placet. edictum regium a facie eius exeat. et scribatur inter leges persarum. et medorum. et non præterbit. ut neque contra illas. neque contra regem. quicquam agere liceat. Et ut edictum regis. quod fecerit. per omnem regnum eius. quod latissimum est. divulgetur. et omnes mulieres discant. et honorificentia sua. et maiores. et minores. Placuit consilium coram rege. et principibus. et fecit rex. ut mamuchan locutus est. Misitq; epistolas ad omnes provincias regni sui. ad singulas. et ad singulos populos. et ad omnes cognationes. ut unusquisq; in domo sua. et in propria lingua. et ut terrarum sonat̄ nūcupat. et fieri post finem libri hec capitula ferebatur. q̄ uera cōsuetudinem ūdam obseruo. i. ueru pre notatui mis.

Dixit mardocheus. hec facta sunt a deo. Recordatus sum ōpīū q̄ uidera. eadem significāt. nec eor̄ qui equū tetigit. parui fons qui creuit ī fluuiū. et lucem. et sol. et aquas plurimas. et dulcauit. hester ē. q̄ rex accepit uxorem. et uoluit ēē regnū. duo dracones ego sū. et aman. gentes congregate sunt. ut delerent nomen iudeor. gens aūt mea ista ē. que clamauit ad deū. et saluū fē dñs ppl̄m suū. et uindicauit nos de cūctis malis. et fecit signa magnā et mirabilia. q̄ non fiunt inter gentes. et duas sortes ēē fecit. una ppl̄i dei. et alterā cūctarū gentiū. Venit aūt utraq; sors. ī tempus et horā. et momentū. et iudicium dei. inter omnes gentes. recordatus est deus ppl̄i sui. ac ulciscens est inimicos suos. erunt aūt hi dies in mīsis. adar. xiiij. et xv. die mīsis eiusdē. ēē studio inimicū antiq; ppl̄i. congregati. et alienati de ecclesia dei ipsi sibi.

Anno quarto regnante artaxerxe maxima. a die nūcii. uidit somp̄nū mardocheus filius iairi. filii semei. filii cis de tribu beniami. hō iudeus qui habitabat in urbe susis. uir magnus. et in palatio regis. erat aūt de monte cyrtheon. quos trāstulerat nabuchodonosor rex babilonis de hierl. cū sedechonia rege iuda. et hoc somp̄nio fuit. Apparuerūt uoces et tonitrua. et mutus terre motus. et turbatio super terrā. ecce duo dracones magni parati ad certandū se inuicē. et ad uocē eorū concrepuit omnis gens. ut pugnarēt cōtra gentē iustor. fuitq; dies tenebrarū et caligīs. tribulatio et angustia. et gressus formidolosus. et timor. cōturbatiq; ē gens iustor. timētes mala sua. et parata ad mortē. clamauerūq; ad deum. et de clamore illor̄ ueluti de fonte paruo. facti sunt fluuii magni. et aquarū plurima. et diluuium aurore. et sol ortus est. et humiles exaltati sūt. et deuorauerūt gloriosos.

Quod ut uidit mardocheus. et surrexit. et meditatus est tota die. q̄rens quo modo hoc ad effectū duceret. et habitabat in aula regis. et dormiebat cū eunuchis regis. qui palatii custodes erant. audiuitq; eos de ipsa die. et diligenter inquirentes. et cognouit. q̄ cogitarēt ī regē artaxerxen. et manus mittere. et interficere eum. et nūciauit hec regi. qui interrogauit eos. et confessi sūt. quā ob rē fuisset admortē. rex aūt q̄ gesta erant. scripsit. et ostendit ea principib; suis. et mardocheus rei memoriam literis tradidit. precepitq; ei rex ut. in aula palatii moraretur. et ditauit eū pecuniis. et muneribus. aman uero filius amadathi bugeus. erat gloriosus coram rege. et uolebat necare mardocheū. et ppl̄m eius. propter duos eunuchos regis. qui mortui sunt.

Hec usq; ad mīm̄. q̄ aūt sequit ī eccl̄a non habet̄ et ideo ponit ēē. et in columne. et diuersitates aūt. et subtractiones eor̄. q̄ in hebraica ueritate inuenimus. hec sunt:

Et factum est. in diebus assueri. assueri. qui regnauit. a finibus indie usq; ethyopiam. cxxvii. prouinciarū. principatibus. et ducib; qui eius imperio subditi erant. sedente eo in throno regni sui. quod est in susis ciuitate regali. anno tertio regni sui. fecit conuiuium principib; suis. et seruis suis. fortitudo persarum. et medorum. et nobilitas. et primates prouinciarum coram eo. ostendens diuitias gloriæ regni sui. et opes. et iactantiam potentie sue. multis diebus. centum octoginta dierum. Cumq; complerentur dies conuiuii. fecit rex alium conuiuium. omni populo qui inuentus est in susis. tam magnatibus quam paruulis. septem diebus. in atrio horti pallatii regis. ubi uestis erat byssina. et purpurea. funibus ex lino. et purpura. per annulos eburneos. et columnas marmoreas. lectuli aurei. et argentei. super pauimentum smaragdinum. et lapidem pario. et strato ostreo. et mirifica uarietate distinctum. Vasa quoq; bibebant aurea. et uasa de gemmis pretiosissima. et uinum regale in copia. secundum opulentiam regis. Et non erat qui cogeret quemquam ad bibendum. sed sic placuerat principibus. et omnibus ministris. ut faceret unusquisq; uoluntatem suam. Vasthi quoq; regina fecit conuiuium mulierum. in domo regis assueri. quod habebat ad manum. Et die septimo. cum conuiuarum animi uino essent hilarati. precepit mamuchan. et bazatha. et harbona. et bagatha. et abagatha. et zethar. et charcas. septem eunuchis qui ministrabant in conspectu regis assueri. ut introducerent reginam. coram rege. cum diademate regni sui. ut ostenderet populis et principibus. decorem eius. Erat enim pulchra nimis. Et illi. cum introduxissent. ut iussum est. ostium. dixerunt. Regina vasthi non uult uenire ad imperium regis. per manus eunuchorum. Quod ille audiens. nimium contristatus est. et ardere cepit furore. Et ait ad sapientes. qui consuetudinem regiam. et iudicia noscebant. Hec enim erant proxima regi. et sedebant post eum. Carsena. et sethar. et admatha. et tharsis. et mares. et marsena. et mamuchan. Quid facere debemus iuxta legem. de regina vasthi. que non fecit uoluntatem regis assueri. per manus eunuchorum. Dixitq; mamuchan. coram principibus. Non solum contra regem. peccauit regina vasthi. sed contra omnes principes. et populos. qui sunt in uniuersis prouinciis regis assueri. Exibit enim uerbum reginæ ad omnes mulieres. et contemnent uiros suos. et dicent. Rex assuerus iussit reginam vasthi introduci coram se. et illa noluit. Hodie principes persarum. et medorum. audientes uerbum reginæ. quod locuta est ad regem. similia loquentur. et orietur contemptus et indignatio nimia. Si regi placet. edictum regium a facie eius exeat. et scribatur inter leges persarum. et medorum. et non præterbit. ut neque contra illas. neque contra regem. quicquam agere liceat. Et ut edictum regis. quod fecerit. per omnem regnum eius. quod latissimum est. divulgetur. et omnes mulieres discant. et honorificentia sua. et maiores. et minores. Placuit consilium coram rege. et principibus. et fecit rex. ut mamuchan locutus est. Misitq; epistolas ad omnes provincias regni sui. ad singulas. et ad singulos populos. et ad omnes cognationes. ut unusquisq; in domo sua. et in propria lingua. et ut terrarum sonat̄ nūcupat. et fieri post finem libri hec capitula ferebatur. q̄ uera cōsuetudinem ūdam obseruo. i. ueru pre notatui mis.

manuũ ydoloz potẽe depunẽes. uolunt tua mutare p
missũ. rdelere hẽditatẽ tuã. rclaudere orture laudẽ tuã. ad
qꝫ extinguere glõiã tẽplũ zitarẽ stui. ut aperiant oraꝫ gẽ
tiũ. rlaudẽt ydola. fortitudo mea. rpoicẽt eternalẽ regẽ
l sẽpiternũ. nereadalẽ dñe sep. rtũ tuum bilqui dñs non fẽ.
nerideant. adtuam namq; ñiam. si gẽuerte omniũ eoꝝ
ẽ ol. rc eũ qm ñ nosapuit. sunt dispẽde. gemito dñe. rofiẽ
dente nobis inte pour tribulationes hñte. rmichi da fiduci
ã rer deoz. rumuerse dñe potẽtes. rubue sermonem q̃
cõpũi more meo l cõspectu leonis. rtranslet cor illius
mortuũ hostes nri. ut ripse pereant. et ceteri qui ei cõsentiũt.
nos aũt libẽ manutua. radauia me. alui hñem. aut ui.
nisi te osse habeo osiũ scũm. rnosti qua oderi gtiam i
niquoz. et detestare cubile l arcũ alienigene.
tus. rsacrificate sacrificiũ iustitie. rsperate in dño. ne
q̃ est super. caput meũ l modici obscuri mei. rc. rdetes
ter illud. qi pañũ ñstruate. rnõ portẽ dñe dei. filetui mei.
et. qm̃ comederũ l ipsũ. amen. nec michi placuerit cõsimi
lũ regis. et nõ biberũ uinũ libaminũ. rnũquid letata fue
ancilla tua. cum ho huc transiuit sũ. ut. l ysrẽ diem.
nisi inte dñe deus habitabũ. deus ubertis super cẽt. ex au
diuerẽ eos. qui nullũ. alia spem habent. rubi nec dem. filii
niquoz. et erue me. atimore meo.

Ec quaꝫ additur rpperi medmone uulgata. et mãdauit ei
hanc dubiũ. qñ hesebon. martebeuil. ut l greco retur
ad regẽ. rtogitet. ppl̃o suo. rpatria sua. gemor eius. l
dierum bñdictus tue. quomodo nutrita sit manu
mea. quamq; sedeat. arege. loquitur est. cẽ nos simortem.
ec non. rtra q̃ subdita sunt. Dic. aũt. rtio. ecce posuit u
ne strita ornatus sui. rcereũ data. gtã sua. cumq; re
gio fulgeret habitu. lucentissimo rtore. rcaluate tẽ
desi. afflixit duas famulas. et super unã quidẽ. inue
batur. cũ preceluisset. nimia teneritudine. corpus su
ũ ferre non sustinerent. alteram aũt famularũ scãdit
dñam. desuetam uinum. sed unita sustentant. Psal. ruse
rose. multũ colore. pfusi. gratissime nitẽtibus oculis ter
tem celabat. animum. timio timore. cũ. Ingressa
igitur. cũcta. pro. dnem hostia. stetit. cẽ rege. iudi. ille
residebat. super. solũ regnũ. indutus. uestibus. regiis
auraq; fulgentes. pretiosis. lapidibus. erat. tribularis. p
detu. eligi. electissimã faciem. tardem. uidit furorem
pretorii. horribilis. regina. cernit. et. l pallore. colore. in
utato. laesũ. super. ancillulam. reclinauit. et. pud. con
uertit. oculos. sp. regis. l. manuetudinem. rc. festinus
ac metuens. cruitur. desolo. et. sustentantes. eam. uini
ne. sunt. comes. tenere. adse. his uerbis. blandiebatur. q̃
habet. nesciet. ego. sũ. cẽ. tua. l. nolimetuere. non morieris
nõ enim. pter. ñ. tuos. uiros. lex. cõstituta. est. Accede. q̃. tan
ge. sceptrũ. Cumq; illa. reticeret. tulit. aurea. uirgã. et. pos
uit. super. uirgam. colliũ. eius. et. osculatus. ẽ. eam. tait. cur
mecũ. nõ. loqueris. q̃. uxor. uide. ne. morte. mi. q̃. lex. regia. de. ci
tur. tibi. nõ. est. cor. meũ. ẽ. timore. quẽ. tue. Unde. enĩ. mu
bilis. es. dñe. et. facies. tua. plena. ẽ. gtiã. Cũq; loqueretur. ru
ẽ. corruit. et. pene. exanimata. est. Rex. uertit. turbatus. ẽ.
tomẽ. ministri. eius. cõsolabãtur. eã.

Pẽplar. eple. regi. sarag. rsertũ. quã. puderi. adtotas. regi
ẽ. suã. puellas. mutt. q. t. nõ. habemus. uolumine. ñ. habemus.
ex. imagines. artu. per. se. l. abmoda. ulq; erbio. rum. exprimi.
puellarũ. duplices. ac. ẽ. ne. pib; q̃ ñ. se. obediũt. imãdã. sumẽ. dic.
ut. uoluptate. ẽ. nap. ũ. honore. q̃. deos. colluta. est. abusũ. sue
i. suã. uã. et. non. solũ. sui. uicta. regib; nititur. opprimẽ.
dãdã. sibi. gtiã. nõ. ferẽtes. mpiq; squi. debent. mol
uuntur. i. fidutia. ñ. eo. ẽ. sũ. gtiã. nõ. agere. bñficia. rmã
nitatis. inse. unã. uolunt. q̃. q̃. quoq; ea. ita. ornamẽta. ar
bitrantur. se. fugẽ. posse. hũm. rita. ut. ceu. me. ẽ. pruperi.
ut. eos. qui. ẽ. ita. sibi. ostita. diligenter. obs. uãt. z. tua. ei. cta
agũt. ut. oũ. unde. sint. digni. ñ. dat. nos. q̃. hm. i. cultis. cõse
quẽtur. fub. uertere. dñ. mores. pricipũ. simplices. rsua. natu
ra. alios. estimãt. et. unda. fraude. decipiunt. que. re. cte. gr
uerit. probatur. ysbrit. zebus. que. gerũtur. ortia
e. quomodo. mala. quoq; ad. sui. ggestionẽ. regũ. studia.
deprauentur. vñ. pudendo. ẽ. puellarũ. numerum. ñ
put. nec. debent. sidiuersa. uidemus. exẽ. nũ. inuenire

ueritate. si. pqualitate. t. necẽtate. tẽporũ. ut. rei. publice
possit. utilitas. ferre. suã. m. ut. manifestius. p. uãs
t. refugatis. amã. filius. ydamathi. t. aiozgẽte. mace
do. alienus. ay. sarũ. sanguine. pietate. mãm. suã. e
rupe. intrite. o. maculanẽ. peregrinus. ano. bis. sũ. sce. p
est. l. se. bñuolentem. t. tantam. exputat. ut. paret. ñ
uocaretur. ut. adoraretur. ab omnib; post. regẽ. sos.
qui. tõ. arrogãtia. t. tumore. sublimis. est. ut. nos. re
gno. p. uare. intendat. t. spũ. mã. marboche. ũ. amus
fide. t. diffidentiã. uim. us. ro. sortẽ. regni. ñ. ester. ai
gẽte. sua. nouit. quidã. ai. adq; laudinis. macham. et. q
pemit. i. mortẽ. hoc. agit. ne. ut. ille. intellectus. fi. di
atur. nẽ. solu. tudini. t. regnũ. p. uarũ. trãsferret. l
ma. cedonas. nos. aũt. apessimo. mortalũ. iudeoz. ne
a. destruato. sin. nulla. penitus. causa. rep. pemit. q; co
trario. ut. ut. utentes. legib; t. filiũ. ut. ssimi. t. mayimi.
sẽperq; uincẽdi. cum. sit. fitio. et. paribus. ñ. nobis
regnũ. est. traditũ. rusis. hodie. custodiuntur. vñ. et. ut. ueri
qua. sub. nõe. ñro. ille. deprehẽdit. sc. atis. ut. ital. cẽ. p. uos
q. dere. aũt. portas. huius. urbis. i. sulis. t. pẽ. qui. mach. ma
tut. est. t. ois. cognatio. eius. pẽdet. i. patibulis. sic. uos. bis
ab. eu. occidente. q̃. merum. hoc. aũt. ab. q̃. ẽ. mitto. unus. ne.
i. amicis. ut. uidi. p. ãmur. ut. uideat. ut. deiẽ. ũ. legib; sunt. q.
d. debent. ẽ. ad. ũmicias. ut. eos. qui. se. adnecte. in. eoz. pace
uerãt. possint. uiuere. sicut. et. ipsis. decimo. die. ñ. sit. q. ode
am. qui. uocatur. adar. hñe. enĩ. diem. oñ. potens. deus. m
eternũ. luctus. eluerit. ingaudiũ. vñ. tuos. intercede. pro. ẽ
stos. dies. hanc. habeto. te. diem. celebrẽte. eã. cũ. ol. lemna.
ut. i. posteri. agnoscãt. ẽ. sam. fidelit. p. sis. obediũt. di
guã. p. fide. uerbere. me. credem. q. aũt. l. iudicatur. regno
eoz. pertẽ. placuere. oñm. aũt. pusillanimitate. q̃. nolu
erint. colle. pugnare. unus. cẽ. parua. pel. gladio. igne
peremit. t. sic. delẽtur. ut. nõ. solũ. hostes. q̃. hostiũ. semi
ẽnt. i. seculis. ñ. p. ẽ. plonẽ. pterit. t. in. o. bedientie.

Quicunq; plogui. sõ. ieronimi. ppñ. in. abrumlẽ
rum. ordinẽ. ut. sit. facere. q. p. ost. re. ve. ——
ceti. an. negare. nec. dũ. sit. certũ. nã ——
nãq; uos. bri. aliquid. i. pentib; abnuere. hñe. est. tma
gnitudo. bonoris. impõi. tacerniculi. pimit. ut. aũt. sub
esse. tuendũ. sit. quam. leuãdũ. accedit. ad. hoc. l. indu
stria. qui. cẽ. q. scribi. mihi. p. hibendũ. putauit. t. mi
dũ. cẽ. se. osẽ. repugnãte. publice. lacerant. q̃. occulte. le
gunt. imõ. ut. clamare. appellat. rone. dñe. ubũ.
Nam. meam. alabis. inquit. ratione. dolosi. pertinaci
mus. est. q. sẽper. scribam. adq; reseribus. ut. he. sdre. lib
rũ. de. hebreo. uobis. transferã. si. nõ. hãs. greca. tamen. no
lumina. And dsp illud. ẽ. gr. mos. utitur. nõ. stulti. abũ
bi. ospuendi. sit. fructus. aũr. ut. ar. qñ. nam. nequalibũ
ẽ. sanguinũ. ubi. odiũ. ãcrete. exercere. s. mitte. ẽ. tenaz.
obsecro. uos. mi. dominon. rogatum. me. ñ. ñ. ut. p. uatel. la
tione. ceẽti. libros. ñ. efferatis. l. publicũ. nec. fastidiosi.
l. gentes. aliquos. ut. erisi. q; ecclesiis. qui. sunt. calũ. qui. tudiem. tẽ
desint. t. ñ. fiacre. mihil. noueruntur. Si. qui. aũt. fratrũ
sũt. quib; mea. si. displicẽt. his. tribuant. l. exẽplaria. mea
nẽtes. ut. hebrea. nõa. quoq; gtiãdis. imbr. uolumine. a
pia. ẽ. distingte. t. punctuatia. transcribant. ne. si. ẽ. ja
rit. eã. dasse. libros. nisi. eis. damo. libraria. nos. dagina. ẽ
seruetur. nec. q̃. ua. moyent. q. unus. amoue. edulcet
liber. nec. pecuniosus. terti. t. quarti. libri. sẽpni. delectentur.
qz. tã. hebreos. hesdre. ne. emiecp. sermones. unus. ũ. uolu
ñ. coartentur. q̃. ñ. dñitur. apud. illos. ne. deu. gtiã. ẽ
tuor. scribi. sunt. pcul. abiacendo. Si. quis. aũt. lyr. nos
oppugnet. mẽpteri. quoꝝ. exẽplaria. uitiosa. sunt. ipũ. inue
rata. t. euerũ. demonstrant. nec. pũ. unq; uerũ. asseri. q̃
diuersum. est. mutare. eũ. adeuangelia. in. quib; multa
ponitur. aliter. in. ueteri. testamẽto. q. apud. lyr. mẽpteri. nõ
bitur. uel. uo. illud. qñ. nazareus. uocabit. et. eyegipto
uocaui. filiũ. meũ. tu. debuit. in. quem. cõpunxerũt. mi
naq; alia. q̃. iactanter. opem. repudiamus. et. gẽte. Aleo. ubi
scripta. sunt. aliq; pferre. nõ. poterit. uel. legere. debet.
exẽplaribus. nuper. mobilesten. maledicat. cordie. in
gnie. cõfodiuntur. Si. ur. adẽpẽdũ. uenit. certe. q. illa
turus. sũ. equissimũ. est. edidi. aliquid. q̃. ñ. habeatur. in

grecu. uł alik habetur quã a me uersũ ẽ. qđ in ebr̃e iamãt/
pfuga ebraos. r ipi sc uetoꝝ translationis mee. r aro
gãt. l' derogãt fidẽ. porro aliud ẽ. fic aliis scripsse. aliis n
uoluisse male dicã. r nõ imitatur. q̃ q̃ studiũ r bene uolẽtiũ.
Q̃ post. lxx. translatores siã ẽ euangliũ arrusante. mõe
the bionitis legisse uel ebr̃e. aquilã iudeũ. r simachũ
ntrpretõnẽ. r cauisse legunt. r porige nes laborẽ eius
loris ecclie dedicare. ẽ. q̃ magis latinũ grece ẽ debere. q̃ ver
sionẽ ebraicã. grecã. ase aliquid mutauit. primũ enim
magnoꝝ fuit ptium mẽ. r finite difficultatis ebr̃e ueritatis ꝑ
se hre oĩ. deũ. q̃ habuerũt. r debuit sermonis sui
gnari. magr erubũt. ignorãtes q̃ semel uersus deficit.
q̃ ꝑ sapientissimo andã mper. apud grecos accidit. ut mẽdi
sciptor sensũ retinãs. unus aut alius uel inuerecũde
rur errore. nos. aũt qui hebree lingue habẽ paruã notã
siam. r latini nobis ut. ẽ. ꝑ sermo nõ de ebr̃eis aliis mag
possimus iudicare. rea ipe interligimus unũ lingua er
primere. Iuxta hec. exponẽs sibiller uersꝰ. sibillã cecidit
uates. nũq̃ mẽli ꝙd mutãte. sibille eloquiũ. ẽ. si ꝑ sibillã
gnã habuimꝰ. legãt q̃ uolũt. q̃ nolũt. abnãt. q̃ nõ le
gãt. ꝓ. uetustate. ẽ. ꝓ. ueritate. ẽ. ꝓ. auctoritate. ẽ. ꝓ. ordine.
ẽ. ꝓ. ꝓphetis. ẽ. ꝓ. apostolis. ẽ. ꝓ. euãgelio. ẽ. ꝓ. omnibus
ecclesiis. ẽ. ꝓ. ipo dño. ẽ. ꝓ. se ipis. ẽ. ꝓ. oĩbus. ẽ. ꝓ. oĩbus. ẽ.

Incipit esdre. ii.

In Anno

primo ciri regis pserũ ut ꝑficerẽtur ẽ bũ dñi ex ore hier
me. sulcitauit dñs spũ ciri. r tradidit uoce ei⁹ in uniuer
so regno suo. etiã ꝑscripsit. dicẽs. hec regnãte deo ui
dñs deus celi. a me ꝓfect. mihi. ut edificẽt mi domũ in
hierl. q̃ est in iuda. quis est uob⁹ de omnibus ꝑpl⁹ eius
cũ ipo. ascendat hierl. q̃ est in iuda. r edificẽt domũ dñi
isrl. ipe ẽ deus qui ẽ hierl. et ẽ in loco suo. habitet ibi
ubicũq; habitant. adiuuẽt eũ uiri de loco suo. in argẽto. in auro.
r substãtia. r pecoribꝰ. exceptis q̃ uolũtarie offerunt templo
dei. q̃ est in hierusalem.

Surrexerunt principes patrũ de tribꝰ iuda. r beniamin. r sacer
dotes. r leuite omnis cuius suscitauit deus spũm. ut ascenderẽt
ædificare domũ dñi q̃ est in hierl. Omnes quoq; qui erant
circa eos adiuuerunt manus eoꝝ. in uasis argẽteis. in auro.
r substãtia. r pecoribꝰ. exceptis q̃ uolũtarie offerunt templo
dei. q̃ est in hierusalem.

Et qui quondã eius pmuerant. uidẽs ciri regis ꝙd tulerat nabuchodo
nosor de templo dñi q̃ fuerat ea in ydolo dei sui. protulit. autẽ cyrꝰ
rex pserũ ymanũ mithridatis filii gazabar. r numerauit
eis. sc̃sbasar ꝓncipi iude. Et ẽ numerus eoꝝ. phiale
auree. xxx. fiale argentee mille. cultri. xxviii. scyphi
aurei. xxx. scyphi argentei secũdi quadrigẽti. x. mala
lia mille. omnia uasa aurea. r argentea. v. milia. hec oĩa ge
ta. Omnem̃ tulit sasbasar. cũ his qui ascendebant de ca
migratione babilonis in hierlm.

Hi sũt aũt filii prouĩe qui ascenderũt de captiuitate quam
transtulerat nabuchodonosor rex babilonis in babylo
nẽ. r reuersi sunt in hierl. r iudã unusquisq; in ciuitatẽ
sua. qui uenerũt cũ zorobabel. Iesua. neemia. sara
ia. reelaia. mardocheus. beelsan. mesphar. beguai. reel.
baana. Numerus uirorũ ꝑpli isrl. filii phares duo mil
le. lxxii. filii saphatia. ccc. lxxii. filii area. septingẽti
lxxv. filii phaeth moab filiorꝰ iosue. ioab. duomilia octin
gẽti. xii. filii hela. mille. cc. l. iii. filii zerbua. septin
gẽti. xlv. filii zathui. cccxlv. filii chorbe. dcclx. filii
filii azgat. mille. cc. xx. ii. filii adonicam. dcclxvi. filii
bebai. dcxxviii. filii adonicam. lxvii. filii beguai. duo. mil. lvi. filii a
din. quadrigẽti. l. iiii. filii ater qui erant ezechie
nouaginta octo. filii hesu. ccc. xii. iii. filii iori. cxxii. fi
lii asom. cc. xxiii. filii gebar nouaginta. v. filii bethle
hem. cxxiii. viri netupha. lvi. viri nethabath. cxxviii.
filii azmabeth. xlii. filii cariathiarim. cephira. et beer.

septẽgẽti. xl iii. filii rama. r gabaa. sexcẽti. xxi. viri m
achmas. cc. xxii. viri berbel. r gai. cc. xxi. iii. filii ne
bo. l. ii. filii magebis. c. lvi. filii belam alterius mille
cc. l. iii. filii arim. ccc. xx. filii iericho. trecenti quin
genti. xxv. filii lidi. odoi. r asenor. dcc. xxi. filii senaa trã. mi
sexcẽti. xxx. Sacerdotes filii adaia ꝺ domo iesue. nõ gẽ
ti. lxxiii. filii hemer. mille. l. ii. filii phessur. mille.
cc. xl. vii. filii arim. mille. x. vii. leuite filii iesue r
cathmihel. r odem. lxxiiii. cantores filii asaph. c. xxx.
viii. filii iannitor. filii sellũ. filii ater. filii thelmon. fi
lii accub. filii atita. filii sobai. uniuersi. ccc. xxx. viii.
nathinei filii sia. filii asupha. filii thebaoth. filii che
ros. filii sua. filii phadon. filii lebana. filii agaba. filii
acub. filii agab. filii selmai. filii anan. filii gaddel. fi
lii gaher. filii raaia. filii rasin. filii necoda. filii gaz
zem. filii aza. filii phaseai. filii besee. filii asenaa. filii
i munim. filii nephusim. filii bacbuch. filii achipha.
filii arsur. filii besluth. filii mahida. filii arsa. filii ber
cos. filii sisara. filii thema. filii nasia. filii atupha.
filii filiorꝰ salomonis. filii sotetheel. filii sephereth. fi
lii phiaruda. filii asa. filii desaon. filii dessaon. filii gr
del. filii saphatia. filii atyl. filii phacereth. qui erant
de sabaim. filii ami. omnes nathinei. r filii seruorꝰ sa
lomonis. trecẽti nouaginta duo. r hii qui ascenderunt de
thelmela. thelarsa. cherub. addon. emer. r nõ potue
runt ostendere domũ patrũ suorꝰ. r semẽ suũ utrũ ex isrl
essent. filii dalaia. filii thobia. filii necboda. sexcẽti. l.
ii. et de filiis sacerdotũ. filii obdia. filii accos. filii berz
elai. qui accepit de filiabꝰ berzelai galaaditis uxorẽ.
tuncq; est nõle eoꝝ. hi quesierũt scripturã genealogi
e sue. r nõ inuenerunt. reiecti sunt de sacerdotio. et dixit
athersatha ut nõ comederẽt de sc̃is sc̃oꝝ. donec surgeret
sacerdos doctus. et perfectus. omnis multitudo q̃si unus
homo. nouaginta duomilia. ccc. sexaginta. exceptis seruis eoꝝ
et ancillis. qui erant septẽmilia. ccc. xxxvii. et inter eos
cantores. et cantatrices. cc. cq. eoꝝ. sexcẽti triginta sex. equi
ui eoꝝ. cc. xlv. cameli eoꝝ. quadringẽti. xxxv. asini eoꝝ
vi. milia. septingẽti. xx. et de principibꝰ patrũ cũ ingre
derentur templũ dñi q̃ ẽ hierl. sponte obtulerunt
in domũ dei. ad extruendam eam in loco suo. secũ
dederunt in thesaurũ operis. auri solidos nouaginta
r mille. argẽti minas. v. milia. r cc. sacerdotales uestes. l.
habitauerunt. et sacerdotes. r leuite. et ꝑpli. et cantores. r
cantatrices. et nathinei. r omnis isrl in ciuitatibus suis.

Cum uenisset mensis septimus. et essent filii isrl
in ciuitatibus suis. congregatus est ergo ꝑpls q̃si unus
homo in hierl. et surrexit iosue filius iosedech. r fratres eius sacerdotes.
r zorobabel filius salathiel. r fratres eius. et edificauerũt ara
re dei isrl. ut offerẽt in eo holocausta mixta sicut scriptũ ẽ
in lege moysi uiri dei. Collocauerũt aũt altare super bases
suas. deterrentes eos populi terrarũ. ꝑpli. et obtulerũt in eo
holocausta domino. holocausta mane et uespere. Fecerunt quoq; solẽnitatem
tabernaculoꝝ. sicut scriptũ ẽ. r holocausta die bus singulis per nu
merum secũdm̃ ꝓpetãdo opus diei in die suo. et ꝑpl holocausta iuge.
et in neomenijs. et in omnibus festis sollẽpnitatibꝰ dñi q̃ erant sc̃a
te. et omnibus in quibus uota offerebantur munera dño. A pri
mo die mẽsis septimi. cepit offerre holocausta dño. porro
templũ dñi nondum erat fundatum. dederunt aũt pecunias latomis
et cementariis. cibũ quoq; potumq; et olei uasculis. ut deferrent
ligna cedrina de libano ad mare ioppen. iuxta q̃ ꝓcepit cy
rus rex pserum ei.

Anno aũt secũdo aduentus eoꝝ ad templũ dñi in hierl. mẽse secũdo. cepe
runt zorobabel filius salathiel. et iosue filius iosedech. et re
liqui de fratribus eoꝝ. sacerdotes. et leuite. et omnes q̃ uenerant de
captiuitate in hierl. constituerunt autem. a uiginti annis et supra. ut ur
gerent opus domũ. Stetitq; iosue filius eius. et fratres eius. et cedmihel
et filii eius. et filii iuda. q̃si unus. ut ꝓmouerẽt ea q̃ agebantur
aut ꝙ intus templo dei. filii iamnadab. filii eorũ. et fratres eoꝝ leuite.
unanimes ꝓ nichil reputantes. fabricati sunt templum dñi. Steterũt sacerdotes in orna
tu suo cũ tubis. et leuite. filii asaph cymbalis. ut laudarent dñm
ymnis. iuxta manus dauid regis isrl. et concinebant hymnis. et confessione dño.
quia bonus. quia in seculũ misericordia eius in isrl. omnisq; ꝑpls uociferabatur
clamore magno laudans dñm. eo ꝙ fundatum esset templum dñi

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

plurimu enī delōāvit; rleuit. r ꝑncipes patrū r semo
res qui uidēr tēplū ꝑmū fundatū ēēt. r ꝺ tēplū me
cum ploꝝ. flebāt uoce magna. et multi uoce ferēbāt. ut
lemna ei⁹ audīr̄ uoce m. nec poterat quisquā cognoscere
uocē clamoris letātiū. r uocem fleus ꝑpli. cōmixti enī ꝑpli
uacifrendebat clamore magno. r uoꝝ audiebat̄ ꝓcul.
udier̄ ait. adū vob⁹ r ites. r uide rie. amū. qr̄ filiū aar nr̄m. r ego
ficabim tēplū dñō ꝺo r ites. accedēr̄ ad zorobabel. r ad ꝓn
apes patrum. r dixer̄ ei⁹. edificemus uob⁹ sicut. quia. r u
os. q̄ uestr̄m⁹ sicut uos. ecce nos imolauim⁹ victimas
cr̄dieb⁹ adoꝝ. addan. regē assur. qui adduxit nos huc. r ꝺ
erūt ꝙ vobis. r os. r reliqui ꝓncipes patrū r ites. non
est. nob⁹ r uob⁹ ut edificemus domū ꝺo nr̄o. sicut nos ꝑcipim⁹ ipi
ꝺo. r ipe nobis. r ꝺūcīt̄ ꝑ ꝓpū nobis. cyrus rex ꝑsarū.
Factū est ꝙ ut ꝑpli ter. ur. r ꝓpter ut ꝑpli terre. r ꝓpediret ma
nus ꝑpli. iude. r turbaret eos ī edificādo. cōduxer̄ quo
qꝫ aduersū eos consiliatores. ut destruer̄ ꝓpositū eoꝝ. oēs die
bꝰ cyri regis ꝑsarū. usq; ad regnū darii regis ꝑsarū. ī re
gno aūt assuer ꝓncipio regni eor̄. scripserūt accusatiō
nem aduersū habitatores iude. r ierl. ad diebꝰ artaxer
sis scripsit besellā. mithridat. r tabel. r reliqꝫ erāt un⁹
filio coꝝ. ad artexerxen regē ꝑsarū.
Epla aūt agabꝫ scripta ēt hymnee. r legebat̄ sermo
ne syro. tēpū ebraeum. r chaldū scriba. scripserunt. epla
unam de ierl. ad artexerxē regē ꝑsarū. hoc ē exemplū
ꝓpositi. reum belleni. r samlai scribe. r reliquoꝝ consiliatorū eoꝝ. ꝺinei. r phaṙd
thei. thraphalei. apharsei. archui. babilonii. susanche
chaldei. hetheuei. ꝺanei. belamite. r ceteri degen
ꝺ quos transmigrauit asenaphar magnus r gloriosus. habi
tare eos fecit ī ciuitatib⁹ samarie. r in reliquis regionib⁹
trāsfluuii impar. ꝙ ē exemplar eple. q̄ miser̄ ad dari
um rex. pacē omnis seruus tuus qui sunt trans flumen. cognitū
dicim⁹. uobis sit rex. q. iudei qui ascenderunt ad nos. ad
uenerūt ī ierl. ciuitatē rebellē. pessimā quā edificāt.
et structes muros eius. r parietes cooperiunt. nūc ꝙ. notū
sit regi. q. si ciuitas illa edificata fuerit. r muri eius in
staurati. tributū. r uectigal. trāsmuos ꝓhibebunt. sic ꝺabit.
tus. ꝺo regib⁹ sic nocet. nos ꝙ. honorē curiꝰ ꝙ
palatio comedimus. r quia iesionē regis uidem⁹ nefas du
ximus. r ꝺo misimus. r nūciauim⁹ regi. ut recenseat
ī libris memorialiū ꝓtorū tuoꝝ. r inuenies scriptū ī lo
cis memorialis. r scies. q. urbs illa. urbs rebellis. r nocens fuit
regib⁹. r ꝓuincib⁹. r bella ꝑcutiunt in ea ꝺ dieb⁹ antiquis.
quam ob rē vastata ꝓ destructa ē. nūciamus nos regi.
quia si ciuitas illa edificata fuerit. r muri ei⁹ instaura
ti. ꝓsionē trans fluuiū non habebis.
Verbū misit rex. r adrien. beeltheē. r samlai scribe. r ce
teris qui habitant in samarie. et trans flumen. r ꝺe
ter. trans flumen. et nunc. ꝙ. manifeste lecta ē coram me. r ex me ꝓcep
tum ē. r inquisier̄ et inuenerūt. quia ciuitas illa a die
bꝰ antiq. ad dominos reges rebellat. r seditiones et ꝓlia patiatur
in ea. et reges fortissimi fuerūt ī ierl. qui tenuer̄ sum
mā regionis q. trans flumen ē. tributū quoq; r uectigal. r ꝺo
nat. recipiebant. nunc ergo mandate iussimus. ut prohibeantur
uiri illi. r urbs illa nō edificetur. donec siforte. amen ꝓ
fluminis fuisset. videte ait. ne negligātis in hoc. et ꝓualescat. malū
ad reges. tunc. exemplū edicti artaxerxis regis
ierū ē coram. r ego. bedleēl. r samlai scribe. r reliqui consiliato
rū. qui habitabant in samarie. et in ceteris trans flumen. r
scripserūt festinanter ī ierl. ad iudeos. r ꝓhibuerūt eos ī
brachio. r ī robore.
Tūc surrexerunt zorobabel filius salathiel. r iosue filius
iosedech. r ceperūt edificare templū dō ī ierl. r erāt cum eis ꝓphē dō.
adiuuantes eos. nisi. aūt rex uenit. ad eos tathanai gēnat
dux trans flumen. r star buzanai. r consiliarii eoꝝ. sic locuti
sunt eis. quis dedit uobis consilium ut domū hāc edificetis
et muros hos instauretis. Ad hæc respondimus eis. quæ
sierunt nobis nomina uirorum. edificationis. ceterus aūt
dō eoꝝ factus ē. ne seniores iudeoꝝ. cessare ꝓhiberēt. ut

eos. placuerit res. ad darium referretur. et tūc sumus facturi
ad illa. ea. monē illam.
Exemplar epl̄e. q. miserūt tathanai dux regionis trāsfluuii.
et star buzanai. consiliatores eoꝝ. apharsiten qui erāt trāns
fluuiū. ad darium rogē. Sermo. q. miser̄ ei. sic scripte erat.
dario rege. pax oīs. notū sit regi. uisse nos ad ecclesiā. quæ
aūt iudeā ad domū dei magni. q. ædificatur lapide ī polito. et
ligna ponunt ī parietib⁹. et opus istud diligēter exercet.
et prosperat ī manib⁹ eoꝝ. interrogauimus ergo seniores eoꝝ.
et dixim⁹ eis. qui dedit uobis potestatem ut domū hāc edifi
aretis. et muros istos instauretis. hæc. Similiter. et nomina
eoꝝ. q. fuissent ꝓncipes eoꝝ. nobis. ut nuntiaremus tibi. et scripsimus. q. nomina
sume principes eoꝝ. huiusce modi. aūt sermone red
ꝑdederunt nobis dicentes. nos sumus seruiendei celi. et ter. r
edificauimus tēplū qđ erat extructū. ante hos. annos multos.
qđ. rex ist⁹ magnus edificauerat. et extruxerat. postquā
aūt ad ira ad nos patres nr̄i dei celi. tra
didit eos in manus nabuchodonosor regis chaldei. domū
quoq; hanc destruxit. et ꝑplos eius transtulit ī babilone.
anno aūt primo cyri regis babylonis. cyrus rex. ꝓposu
it edificare domū dō hanc edificetur. nam et uasa tēpli
dei aurea. et argentea. q. nabuchodonosor tulerat de templo
qđ erat ī ierl. et posuerat ea in templū babylonis. p
tulit cyrus rex de templo babylonis. et data sunt cuidā nomi
ne sanabasar. quem ꝓpositum fecit. et dixit ei. uasa hæc tolle. ua
de. et pone ea in templo qđ ē ierl. et domū dei edificetur ī loco
suo. tunc magi⁹ iste ille uenit. et posuit fundamenta
tēpli dei ī ierl. et nunc ex illo usq; ad hoc edificatur. et nec dū cō
pletū ē. nūc ergo si ꝓ regi bonū. recensetur bibliotheca re
gis quæ ē in babilone. utrum nam aliter rex iussit fie
ri. et edificetur domus dei ī ierl. et voluntatem regis sig
nificet nobis.
Tūc darius rex ꝓcepit. et recensuerūt ī bibliotheca libros
qui erant reposti in babilone. et inuentū ē in medeta
quæ ē extrema ī media. volumen unū. et in illo scriptum
erat sic omnia. anno ꝓmo cyri regis. cyrus rex decre
uit ut domus dei q. est ī ierl. edificaretur ī loco ubi im
molent hostias. et ut ponant fundamenta eius ꝓportio
nata altitudinem cubitoꝝ sexaginta. et latitudinem cubito
rum sexaginta. ordines de lapidibus ī potentes tres. et sic or
dines de ligno nouo. super eos. aūt eccl̄ie regis dabūt.
Et uasa tēpli dei. aurea. et argētea. q. nabuchodonosor sus
trexerat de templo qui erat ī ierl. et tulerat ea in babylonem. red
dantur. et referantur templo ierl. ī locū suū. q. et ponis ī
templo dei. nunc ergo tathanai dux regionis. q. est trāsfluuium. et star buzanai. et consiliarii uri. apharsachei qui
estis trans flumen. procul recedite ab illic. et dimittite fieri tē
plū dei illud. ducē iudeoꝝ. et seniores eoꝝ. domū dei illā
edificet ī loco suo. Et. tame. præcepi ego. quid oporteat fi
ri ab his. cum iudeis. ut edificetur domus dei illa. de tributis regis
. i. ut de tributis quæ dātur de regione trāsfluuium. studi
ose. sumptus detur uiris illis. ne impediatur opus. et si
necesse fuerit. et uitulos. et agnos. et oues. in holocaustum dei
celi. frumentum. sal. uinum. oleum. secundum sermonem sacerdotum. qui sunt in
ierl. detur eis per singulos dies. ne sit falsum. quicquam
possint. et offerant holocausta deo celi. precesque faciant pro
regis. et filiorum eius. amen ergo. præceptum. et ut diligenter
fiant. et ꝓsperum. et ꝓcuret regis. et filiorum eius.
amen ergo. præceptum. et ut diligenter fiant. et ꝓsperum. et ꝓcuret regis. et filiorum eius.
Et ut nullus addat. aliquid. et auferat. de his quæ scripta sunt. et
auferantur. de domo regis. et ꝓficiant. et figantur ibi. cum. dominabitur. deus. aūt qui habitare fecit nomen suum ibi. destruat omnia regna. et populos qui
extenderit manum suam. ut repugnet. et destruat domum dei.
illam. q. est ierl. ego darius statui decretum. quod studiose
ꝑficere uolo.
Igitur tathanai duxregionis trāsfluuium. et star buzanai.
et consiliarii eius. sicut præcepit darius rex. sic diligenter
exequti sunt. Seniores aūt iudeoꝝ. edificabāt. et ꝓsperabantur. ꝓphetia
aggei. et zacharie filii addo. et
ædificauerūt et construxerunt. iubente deo israhel. et
decreto. cyri. et darii. et artexerxis regis ꝑsarū. ꝓpterea quod
rtā. usq; addictē timuerunt. ne forte. quæramus. et inuenia
darii regis.
Peractū aūt. filii israhel sacerdotes. et leuite. et reliqui filio
rum transmigrationis. dedicationem domus dei. hanc

dio. et obtulerunt ad dedicatione dom̃i. uitulos.c. arietes duodecim. hircos ceptem̃ pro peccato totius israel. xii. iuxta numerũ tribuũ israel. Constituerunt sacerdotes in officiis suis. et leuitas in ministerio suo. ad laudandum dominum. sicut scriptum est in libro moysi. et fecerunt filii transmigrationis pascha. xiiij. die mensis primi. purificati enim fuerant sacerdotes et leuite. qui omnes filii de mundi erant in molan. et pascha immolauerunt filiis suis. et fratribus suis sacerdotibus. et sibi. et comederunt filii israel. qui reuersi fuerant de transmigratione. et omnes qui se segregauerant ab immunditia gentium terre ad eos. ut quererent dominum deum israel. et fecerunt sollempnitatem azimorum. vij. diebus letantes. quia letificauerat eos dominus. conuertens cor regis assur ad eos. ut adiuuaret manus eorum in opere domus dei israel.

¶ vii

Post hanc autem rem in regno artarxerxis regis persarum. ut ego. esdras filius sarie. filii ezarie. filii helchie. filii sellum. filii sadoch. filii achitob. filii amarie. filii ozie. filii marmoth. filii zacharie. filii ozi. filii finees. filii heli. filii abisue. filii eleazar. filii aaron sacerdotis principis. ipse ezras ascendit de babilone. et ipse scriba uelox in lege moysi. quam dedit dominus deus israel. et dedit ei rex. secundum manum domini dei eius. super eum. omnem petitionem eius. tulerunt autem de filiis israel. de filiis sacerdotum. de filiis leuitarum. et cantoribus. et ianitoribus. et nathineis in hierusalem. anno. vii. artarxerxis regis. et uenerunt hierusalem in mense quinto. ipse est annus vii. regis. qui in primo die mensis primi. cepit ascendere de babilone. et in primo die mensis quinti uenerunt in hierusalem iuxta manum dei sui bonam super se. esdras enim parauit cor suum ut inquireret legem domini. et faceret. et docere in israel praeceptum et iudicium.

Hec est autem epistula edicti quod dedit rex artarxerxes esdre sacerdoti scribe erudito in sermonibus et precepta domini et cerimoniis eius in israel.

artarxerxes rex regum esdre sacerdoti scribe legis dei celi. doctissimo. salutem. Ame decretum est. ut cuicumque placuerit in regno meo de populo israel. et de sacerdotibus et de leuitis ire in hierusalem tecum uadat. Ideo ego a facie mea et regis. et vii. consiliatorum eius missus es. ut uisites iudeam et hierusalem in lege dei tui quae est in manu tua. et ut feras. argentum et aurum quod regi et consiliatoribus eius sponte obtulerunt deo israel. cuius habitatio est in hierusalem. et omne argentum et aurum quodcumque inueneris in uniuersa prouincia babilonis. et uoluntarie offerre uolunt de sacerdotibus qui sponte obtulerint domui dei sui quae est in hierusalem. ut ueniens hierusalem emendes ex pecunia untulos. arietes. agnos. et sacrificia. et libamina eorum. et offeras ea super altare templi dei tui quod est in hierusalem. Siquid tibi. et fratribus tuis placuerit de reliquo argento et auro. ut facias iuxta uoluntatem dei tui in hierusalem. Vasa quoque quae data sunt tibi in ministerium domus dei tui. trade in conspectu dei in hierusalem. Si quoque alia quibus opus fuerit domui dei tui. quantum ei fuerit necesse. ut expendas de thesauro regis. Et ego artarxerxes rex. ego. artarxerxes rex statui. et decreui. omnibus custodibus qui sunt trans flumen. ut quicquid petierit. esdras sacerdos. scriba legis dei celi. absque mora detur. usque ad argenti talenta. c. et usque ad frumentum choros. c. et usque ad amphoras uini. c. et usque ad totidem amphoras olei. c. Sal uero absque modo. Omne quod iussum fuerit a deo celi. fiat diligenter in domo dei celi. ne forte irascatur fortitudo regni. et filiorum eius. Vobis quoque notum facimus omnibus sacerdotibus et leuitis cantoribus. ianitoribus. nathineis et ministris domus dei huius. ut uectigal et tributum non imponatis. Et omnes potestatem habentes ponendi sint eorum. ut docerent populum in lege dei tui. Et quae in manu tua. constituit esdras secundum sapientiam dei tui. iudices et praesides ut iudicent omnem populum qui est trans flumen. hos qui nouerunt legem dei tui. Et imperitos docere uolentes. Quicumque non fecerit legem dei tui. et legem regis diligenter. iudicium erit de eo. siue in mortem siue in exilium. siue in damnationem substantiae eius. et certe increpans increpauit me. Benedictus dominus deus patrum nostrorum qui dedit haec in corde regis. ut glorificaret domum domini dei quae est in hierusalem. et inclinauit misericordiam suam coram rege. et consiliatoribus eius. et cunctis principibus regis potentibus. Et ego confortatus sum manu domini dei mei quae erat in me. et congregaui de israel principes ut ascenderent mecum.

Hii sunt ergo principes familiarum. et genealogia eorum qui ascenderunt mecum in regno artarxerxis regis de babilone. de filiis finees gerson. de filiis ithamar. daniel. de filiis david. attus. de filiis sechenie. et de filiis pharez. zacharias. et cum eo numerati sunt centum. et quinquaginta. de filiis phaath moab. helioenai filius zarahie. et cum eo ducenti uiri. de filiis zethue. sechenias filius iezihel. et cum eo trecenti uiri. de filiis adan. abed filius ionathan. et cum eo. l. uiri. de filiis helam. iezechias filius gotholie. et cum eo septuaginta uiri. de filiis saphatie. zabdias filius michahel. et cum eo octoginta uiri. de filiis ioab. abedia filius iehiehel. et cum eo. cc. xviii. uiri. de filiis sellomith. filius iosphie. et cum eo centum sexaginta uiri. de filiis adonicam. qui erant nouissimi. et hec nomina eorum. heliphelet. et iehiel. et samaias. et cum eis septuaginta uiri. de filiis bego. uthai. et zachur. et cum eo. lxx. uiri.

Congregaui autem eos ad fluuium qui decurrit ad ahaua. et mansimus ibi diebus tribus. et inquisiui ibi in populo et in sacerdotibus de filiis leui. et non inueni ibi. misi ergo heliezer. et semeiam. et helnathan. et iarib. et elnathan. et nathan. et zacharian. et mesolam principes. et iarib. et elnathan doctores. et misi eos in locum qui dicitur sedia principem. et posui in ore eorum uerba quae loquerentur ad addon fratrem eius natthinaeos. et ad amos. ut adducerent nobis ministros domus dei nostri. et adduxerunt nobis secundum manum dei nostri bonam super nos. virum doctissimum. de filiis mooli. filii leui. filii israel. et sarabiam et filios eius et fratres eius. xviii. et asabiam. et cum eo isaiam de filiis merari. fratres eius. et filios eorum. xx. et de natinaeis quos dederat dauid et principes ad ministeria leuitarum. natinaeos. cc. xx. omnes isti nominati uocabantur. et praecepi ibi ieiunium iuxta fluuium ahaua ut affligeremur coram deo nostro. ad petendum ab eo uiam rectam nobis et filiis nostris. et omni substantiae nostrae. erubui enim petere a rege auxilium et equites. qui defenderent nos ab inimico in uia. quia dixeramus regi. Manus dei nostri est super omnes qui quaerunt eum in misericordia. et fortitudo eius. et furor eius super omnes qui derelinquunt eum. Ieiunauimus igitur et rogauimus deum nostrum super hoc. et exaudiuit nos.

Segregaui duodecim principes sacerdotum. Sarabiam. et asabiam. et cum eis de filiis eorum. x. Appendi eis argentum et aurum. et uasa offerenda domui dei nostri. quae obtulerunt rex et consiliatores eius. et principes eius. et uniuersus israel qui inuenti fuerant. et appendi in manibus eorum argentum talenta sexcenta. l. et uasa argentea. c. aurum quoque. c. talenta. et uasa aurea. xx. quae habebant solidos mille. et uasa aeris fulgentis optimi duo. pulchra ut aurum. et ait eis esdras. Vos sanctificati estis domino. et uasa sancta. et argentum et aurum uoluntarium domino deo patrum nostrorum. uigilate et custodite donec appendam coram principibus sacerdotum et leuitarum. et ducibus familiarum israel in hierusalem in thesauris domus dei. Susceperunt autem sacerdotes et leuite pondus argenti et auri et uasorum. ut deferrent in hierusalem in domum dei nostri.

Profecti uimus igitur ab flumine ahaua. xii. die mensis primi. ut pergeremus hierusalem. et manus dei nostri fuit super nos. et liberauit nos de manu inimici. et insidiatoris in uia. Venimusque hierusalem. et mansimus ibi diebus tribus. die autem quarto. appensum est argentum et aurum. et uasa in domo dei nostri. primum per manum meremoth filii uriae sacerdotis. et cum eo eleazar filius finees. et cum eis iozabed filius iosue. et noadia filius banoi leuite. iuxta numerum et pondus omnium descriptum. quae omne pondus in tempore illo. Si qui ueniunt de captiuitate. filii transmigrationis. offerebant holocausta deo israel. uitulos. xii. pro omni israel. arietes lxxvi. agnos lxxvii. hircos pro peccato xii. omnia in holocaustum domino. Dederunt autem edicta regis satrapis regis. et ducibus trans flumen. et releuauerunt populum et domum dei.

Postquam autem completa sunt haec. accesserunt ad me principes dicentes. Non est separatus populus israel et sacerdotes et leuite a populis terrarum. et abominationibus eorum. chananaei. et hetthei. et pherezaei. et iebusthei. et ammonitae. et moabitae. et aegyptii. et amorrhaei. tulerunt enim de filiabus eorum sibi et filiis suis. et commiscuerunt semen sanctum suum populis terrarum. et manus principum et magistratuum fuit in transgressione hac prima.

Jvm

Cumque audissem sermonem istum, scidi pallium meum et tunicam, et evelli capillos capitis mei et barbe, et sedi merens. Convenerunt autem ad me omnes qui timebant verbum Dei Israel pro transgressione eorum qui de captivitate venerant, et ego sedebam tristis usque ad sacrificium vespertinum. Et in sacrificio vespertino surrexi de afflictione mea, et scisso pallio et tunica, curvavi genua mea, et expandi manus meas ad Dominum Deum meum, et dixi: Deus meus, confundor et erubesco levare faciem meam ad te, quoniam iniquitates nostre multiplicate sunt super caput nostrum, et delicta nostra creverunt usque ad celum a diebus patrum nostrorum. Sed et nos ipsi peccavimus graviter usque ad diem hanc, et propter iniquitates nostras traditi sumus ipsi et reges nostri et sacerdotes nostri in manus regum terrarum, et in gladium, et in captivitatem, et in rapinam, et in confusionem vultus, sicut et die hac. Et nunc quasi parum et ad momentum facta est deprecatio nostra apud Dominum Deum nostrum, ut dimitterentur nobis reliquie, et daretur paxillus in loco sancto eius, et illuminaret oculos nostros Deus noster, et daret nobis vitam modicam in servitute nostra. Quia servi sumus, et in servitute nostra non dereliquit nos Deus noster, et inclinavit super nos misericordiam coram rege Persarum, ut daret nobis vitam, et sublimaret domum Dei nostri, et extrueret solitudines eius, et daret nobis sepem in Iuda et in Ierusalem. Et nunc quid dicemus, Deus noster, post hec? quia dereliquimus mandata tua, que precepisti in manu servorum tuorum prophetarum, dicens: Terra, ad quam vos ingredimini ut possideatis eam, terra immunda est, iuxta immunditiam populorum ceterarumque terrarum, abominationibus eorum qui repleverunt eam ab ore usque ad os in coinquinatione sua. Nunc ergo filias vestras ne detis filiis eorum, et filias eorum non accipiatis filiis vestris, et non queratis pacem eorum et prosperitatem eorum usque in eternum, ut confortemini, et comedatis que bona sunt terre, et heredes habeatis filios vestros usque in seculum. Et post omnia que venerunt super nos in operibus nostris pessimis, et in delicto nostro magno, quia tu, Deus noster, liberasti nos de iniquitate nostra, et dedisti nobis salutem sicut est hodie, ut non converteremur, et irrita faceremus mandata tua, neque matrimonia iungeremus cum populis abominationum istarum. Numquid iratus es nobis usque ad consummationem, ne dimitteres nobis reliquias ad salutem? Domine Deus Israel, iustus es tu: quoniam derelicti sumus qui salvaremur sicut die hac. Ecce coram te sumus in delicto nostro: non enim stari potest coram te super hoc.

c. X

Sic ergo orante Esdra, et implorante eum, et flente, et iacente ante templum Dei, collectus est ad eum de Israel cetus grandis nimis virorum et mulierum et puerorum, et flevit populus multo fletu. Et respondit Sechenias filius Iehiel de filiis Elam, et dixit Esdre: Nos prevaricati sumus in Deum nostrum, et duximus uxores alienigenas de populis terre: et nunc, si est penitentia in Israel super hoc, percutiamus fedus cum Domino Deo nostro, ut proiciamus universas uxores et eos qui de his nati sunt, iuxta voluntatem Domini, et eorum qui timent preceptum Domini Dei nostri: secundum legem fiat. Surge, tuum est decernere, nosque erimus tecum: confortare et fac. Surrexit ergo Esdras, et adiuravit principes sacerdotum et Levitarum et omnem Israel ut facerent secundum verbum hoc, et iuraverunt. Et surrexit Esdras ante domum Dei, et abiit ad cubiculum Iohanan filii Eliasib, et ingressus est illuc: panem non comedit, et aquam non bibit: lugebat enim transgressionem eorum qui de captivitate venerant. Et missa est vox in Iuda et in Ierusalem omnibus filiis transmigrationis, ut congregarentur in Ierusalem. Et omnis qui non venerit in tribus diebus iuxta consilium principum et seniorum, auferetur universa substantia eius, et ipse abicietur de cetu transmigrationis.

Convenerunt igitur omnes viri Iuda et Beniamin in Ierusalem tribus diebus: ipse est mensis nonus, vicesima die mensis: et sedit omnis populus in platea domus Dei, trementes pro peccato et pluviis. Et surrexit Esdras sacerdos, et dixit ad eos: Vos transgressi estis, et duxistis uxores alienigenas, ut adderetis super delictum Israel. Et nunc date confessionem Domino Deo patrum vestrorum, et facite placitum eius, et separamini a populis terre et ab uxoribus alienigenis. Et respondit universa multitudo, dixitque voce magna: Iuxta verbum tuum ad nos, sic fiat. Verumtamen quia populus multus est, et tempus pluvie, et non sustinemus stare foris, et opus non est diei unius vel duorum: vehementer quippe peccavimus in sermone isto. Constituantur principes in universa multitudine, et omnes in civitatibus nostris qui duxerunt uxores alienigenas veniant in temporibus statutis, et cum his seniores per civitatem et civitatem, et iudices eius, donec avertatur ira Dei nostri a nobis super peccato hoc. Igitur Ionathan filius Asahel, et Iaasia filius Thecue, steterunt super hoc: et Mesollam et Sebethai Levites adiuverunt eos. Feceruntque sic filii transmigrationis. Et abierunt Esdras sacerdos et viri principes familiarum in domos patrum suorum, et omnes per nomina sua, et sederunt in die primo mensis decimi ut quererent rem. Et consummati sunt omnes viri qui duxerant uxores alienigenas usque ad diem primam mensis primi. Et inventi sunt de filiis sacerdotum qui duxerant uxores alienigenas: de filiis Iosue filii Iosedech, et fratres eius, Maasia, et Eliezer, et Iarib, et Godolia. Et dederunt manus suas ut eicerent uxores suas, et pro delicto suo arietem de ovibus offerrent. Et de filiis Emmer, Hanani, et Zebedia. Et de filiis Herim, Maasia, et Helia, et Semeia, et Iehiel, et Ozias. Et de filiis Phesur, Helioenai, Maasia, Ismahel, Nathanahel, Iozabed, et Elesa. Et de filiis Levitarum, Iozabed, et Semei, et Celaia, ipse est Calitha, Phataia, Iuda, et Eliezer. Et de cantoribus, Eliasib. Et de ianitoribus, Sellum, et Thelem, et Uri. Et ex Israel, de filiis Pharos, Remeia, et Iezia, et Melchia, et Miamin, et Eliezer, et Banea. Et de filiis Helam, Mathania, Zacharias, et Iehiel, et Abdi, et Ierimoth, et Helia. Et de filiis Zechua, Helioenai, Eliasib, Mathania, et Ierimuth, et Zabet, et Aziza. Et de filiis Bebai, Iohannan, Anania, Zabbai, Athalai. Et de filiis Beni, Mosollam, et Melluch, et Adaia, Iasub, et Saal, et Ramoth. Et de filiis Phetho Moab, Edna, et Chalal, Banaias, Beseleel, et Bennui, et Manasse. Et de filiis Herem, Eliezer, Iesue, Melchias, Semeias, Simeon, Beniamin, Moloch, Samarias. Et de filiis Asom, Mathanai, Matheta, Zabeth, Heliphelet, Iermai, Manasse, Semei. Et de filiis Bani, Maaddi, Amram, et Huel, Baneas, et Badaias, Cheliau, Vannia, Marimuth, et Eliasib, Mathanias, Mathanai, et Iasi, et Bani, et Bennui, et Semei, et Salmias, et Nathan, et Adaias, et Mechnedebai, Sisai, Sarai, Ezrel, et Selemiau, Semeria, Sellum, Amaria, Ioseph. Et de filiis Nebo, Iehiel, Mathathias, Zabed, Zabina, Ieddu, et Iohel, Banaia. Omnes hi acceperant uxores alienigenas, et fuerunt ex eis mulieres que pepererant filios.

Incipit liber Neemie

Verba Neemie filii Elchie. c. I

Et factum est in mense Casleu, anno vicesimo, et ego eram in Susis castro. Et venit Anani unus de fratribus meis, ipse et viri ex Iuda: et interrogavi eos de Iudeis qui remanserant et supererant de captivitate, et Ierusalem. Et dixerunt michi: Qui remanserunt et relicti sunt de captivitate ibi in provincia, in afflictione magna sunt, et in obprobrio: et murus Ierusalem dissipatus est, et porte eius combuste sunt igni. Cumque audissem verba huiuscemodi, sedi, et flevi, et luxi diebus multis: et ieiunabam, et orabam ante faciem Dei celi. Et dixi: Queso, Domine Deus celi, fortis, magne atque terribilis, qui custodis pactum et misericordiam cum his qui te diligunt, et custodiunt mandata tua: fiant aures tue auscultantes, et oculi tui aperti, ut audias orationem servi tui, quam ego oro coram te hodie, nocte et die, pro filiis Israel servis tuis: et confiteor pro peccatis filiorum Israel, quibus peccaverunt tibi: et ego et domus patris mei peccavimus. Vanitate seducti sumus, et non custodivimus mandatum tuum, et cerimonias, et iudicia, que precepisti Moysi servo tuo. Memento verbi quod mandasti Moysi famulo tuo, dicens: Cum transgressi fueritis, ego dispergam vos in populos: et si revertamini ad me, et custodiatis precepta mea, et faciatis ea, etiam si abducti fueritis ad extrema celi, inde congregabo vos, et adducam in locum quem elegi ut habitaret nomen meum ibi. Et ipsi servi tui, et populus tuus, quos redemisti in fortitudine tua magna, et in manu tua valida. Obsecro, Domine, sit auris tua attendens ad orationem servi tui, et ad orationem servorum tuorum qui volunt timere nomen tuum: et dirige servum tuum hodie, et da ei misericordiam ante virum hunc. Ego enim eram pincerna regis.

c. II

Factum est autem in mense Nisan, anno vicesimo Artaxerxis regis: et vinum erat ante eum, et levavi vinum, et dedi regi: et eram quasi languidus ante faciem eius. Dixitque michi rex: Quare

ultus tuus tristis est. cur egrotū nō uidet̄ ad̄ ꝛ ad̄ ꝛ ꝛ ꝛ
ysti. si malum nescio. quod ꝑ me corde tuo cogitasti
de. ac nimis. et dixi regi. Ne peccet rex michi. nec
reor multum in eum. quem domus sepulchrum patris sui
deseruit. et pone eius exercitu. fuit igit̄ et ait rex michi. ꝑ
qui te posuit hodie et optimo deū qui te dixi adorare. Si uidetur
regi bonū. et si placet seruus tuus. cū facie tua ut mittas me
in iudeā. ad ciuitatē sepulchri patris mei. et ędificabo ea. di
xitq; michi rex et regina q̄ sedebat iuxta eū. Quis adq; ꝑ
cepit tui. q̄n reuertaris. et placuit ei ut iret rex. et misit
me. et statuit ei tps. et dixit regi. Si regi ut bonū. epistole et
michi ad duces regionis trans flumen. ut transducāt me
donec ueniā in iudeā. et epistolā ad asyph custodē saltus re
gis ut det mihi ligna. et tegē portas turris domus. et mu
ros ciuitatis. et domū quā ingrediar fiet. dedit mihi rex
iuxta manū dei mei bonā mecū. et ueni ad duces regionis
trans flumē. dedi q; eis epistolas regis. Miserat aut mecū rex.
principes militū et equites.

Et audierūt sanaballat horonites et tobias seruus amo
nites. et contristati sunt afflictione magna q̄ uenisset homo
quęrens prosperitatē filiorū israel. Et ueni ierl. et trium
phis. et fui tres dies ego nocte et non paua mecum. et nō indica
ui cuiquā. quid deus dedisset in corde meo ut facerē in ierl. et ju
mentū nō erat mecū. nisi asinal cui sedebā ego. et egressus sū
per portā ualles nocte. et ante fontē draconis. et ad portā sterco
ris. et considerabā muros ierl dissipatos. et portas eius cōsumptas
igni. Et trāsiui ad portam fontis. et ad piscinā regis. et nō
erat locus iumento ut sederet. et ascendi per torrentē
nocte. et considerabā murū. Et pręsidium abij portam uallis. et
reuersus. Magistratus autē nescierūt. aut quid ego facerē. Se ui
deret et sacerdotibus et optimatibus et magistratibus. et reliquis qui fa
cerent opus. usq; ad hanc horā nichil indicueram. et dixi eis. ꝙ
os nostrū afflictionē in qua sumꝰ. quia ierl deserta est. et porte eius
cōsumpte sunt igni. Uenite et edificemus murum ierl. et nō si
mus ultra obprobrio. et dixi eis manū dei mei q̄ esset bona
mecū. et uba regis q̄ locutus esset michi. hec. Surreximus et
edificamus. et confortate sunt manus eorū in bono.

Audierūt aut sanaballat horonites et tobias seruus amoni
tes. et gosem arabs. et subsannauerunt nos et despexerūt. dicen
tes. Quę est res quā facitis. nūquid contra regē nos rebellatis.
et reddidi eis sermonē. dixi q; eis. deus celi ipse nos iuuat.
et nos serui eius. Surgemus et ędificabimus. uobis aut̄ nō est
pars et iustitia et memoria in ierl. Et fecerunt eliasib sacerdos ma
gnus cū fratribus suis sacerdotibus portam gregis. ipsi sanctifica
uerūt eā et statuerūt ualuas eius. et usq; ad turrē. c. cubito
rum sanctificauerūt eā usq; ad turrē ananeel. Et iuxta eū e
dificauerunt uiri iericho. et iuxta eū edificauit zachur
filius amari. porrō aut̄ pisces edificauerunt filii asnaa. et
ipsi texuerūt eā. et statuerūt ualuas eius. et seras et uectes
eius. et iuxta eos edificauit marmuth. filius urie filii accus.
et iuxta eum edificauit mesolā filius barachie. filii me
zabel. Et iuxta eū edificauit sadoc filius baana. et iuxta
eū edificauerunt thecuen. optimates autē eorū nō supposu
erunt colla sua operi dñi sui. Et portā ueterē edificauerunt
ioiada filius phasea et mosolā filius besodia. et statuerē ual
uas eius. et seras et uectes. Et iuxta eos edificauerē melon
as gabaonites. et iadon meronathites. uiri gabaon. et mi
aspha. ad nec qui erat in regione trans flumē. Et iuxta eū edi
ficauit ezechiel filius ozania. aurifex. Et iuxta eū edificauit
ananias filius ysgustarii. et dimiserūt ierusalē usq; ad murū p
latee latorū. et iuxta eū edificauit rafaia. filius hachub
principium ierl. Et iuxta eū edificauit helias. filius a
romath. et domū suā. Et iuxta eū edificauit ezbul filius
melchonie. et obiam parte sua edificauit melchias filius
ecem. et achub filius phech moab. et turrē furnoꝝ. Et iuxta
eū edificauit sellū filius allaes principe medie partis ui
ci ierl. ipse et filii eius. Et portā uallis edificauit anun et ha
bitatores zanoe. ipsi edificauerūt eā et statuerūt ualuas eius
et seras et uectes. et mille cubitos in muro usq; ad portā stercho
ri. Et portā sterquilinii edificauit melechias filius
rechab principes partis bethacherem. ipse edificauit eā et statuit
ualuas eius et seras et uectes. Et portā fontis edificauit sellū. filii
echolzai. principis regionis alie. Ipse edificauit et turrem

ualuas eius et seras et uectes. et muros prisciane filie iortū regis.
usq; ad gradus q̄ descendit de ciuitate dauid. ꝑ eū edificauit ne
emias filius azbuc. principe dimidie partis una bethsur
usq; ē sepulchrū dauid. et usq; ad piscinā. q̄ facta opere
ostenta est. usq; ad domū fortē. et post eū edificauerūt
leuite. retro filium dei. post eū edificauit asebias principi
medie partis regionis ceile. iuxta suo. post eos edificauerunt
sacerdotes. uiri domus ei ana dab. principe dimidie partis
ceile. Et edificauit uxori eius axet. filius iosue principis
mesphat. ipsum secundi operis ascendit usq; ad armatū. ꝑ
eū in monte edificauit baruch filius zachai. ipsum secundi
ab angulo usq; ad portā domus eliasib. sacerdotis magni.
post eū edificauit meremuth filius urie. filii accus. ipsum
secundi. a porta domus eliasib. donec consummentur domus
eliasib. Et post eū edificauerūt sacerdotes uiri de circuitu
iordanis. post eū edificauit beniamin. et asub domū suā. Et
post eū edificauit azarias filius maasie. filii ananie. iuxta domū
suā. post eū edificauit benui filius enadab. ipsum secundi
ab domo azarie usq; ad flexuram usq; ad angulū. Et locel filius o
zi. ē flexuram. et turrē que eminet de domo regis excelsū.
q̄ est in atrio carceris. post eū phadaia filius pharos. nathinei qui
habitabant in ophel. usq; ē portam aquarū ad orientem
et turrē q̄ eminebat. post eum edificauerūt thecuei. ipsum
secundum contra sepulchra eorum magna usq; ad murum piscinę
quę facta est. usq; ad domum potentium. Sursum aut̄ contra portā equoꝝ edificauerūt sacer
dotes. unusquisq; contra domū suā. post eū edificauit sadoc fi
lius emmer contra domū suā. et post eū edificauit semeia fi
lius sechenie custos portę orientalis. post eū edificauerūt
anania filius selemie. et anon filius selon. sextus. consum
mum secundum. post eū edificauit melchias filius barachie.
ē gazophylacium suum. post eū edificauit melchias filius
aurificis. usq; ad domum nathinęorum et institorum contra
portam iudicialem. et ad cenaculum anguli. et inter cenaculum an
guli. et portā gregis edificauerūt aurifices. et negotiatores.
Factum ē aut̄ cū audisset sanaballat q̄ edificaremus murum.
iratus ē ualde. et motus furiose. subsannauit nos. et di
xit coram fratribus suis. et exercitui samaritanorum. Quid uidel
icet isti infirmi faciunt. nūquid dimittet eos gentes. nūquid sa
crificabunt. et perficient nūquid uiuificabit eos de cumulis pul
uerum lapides combusti. qui ędificauerunt. Et tobias ammo
nites. qui erat iuxta eum. dixit. Quicquid edificauerint. si ascen
derit uulpis et destruet murum eorum lapideum. Audiuimus de
quadrigesimus de spemo. Quando audiuit deus nostrum. et
factus est opprobrium. et conuertat obprobrium super caput eorum
et da eos in despectionem in terra captiuitatis. Ne operi
mur iniquitatem eorum. et peccatum eorum coram facie tua nō deleatur
quia irritauerunt edificantes. Igitur edificauimus mu
rum. et coniunctus est totus usque ad partem dimidiam. et populus ē
cor ppli. ad opus eius.

Factum ē autem cum audisset sanaballat et tobias. et arabes. et a
monite. et azotii. q̄ obducta ēet cicatrix muri ierl. et q̄ cepe
rant rupture concludi. irati sunt uehemēter. et congregati
sunt pariter ut uenirent. et pugnarent ad ierl. et molirentur in
fidias. et orauimus deum nostrum. et posuimus custodes
super murū die et nocte contra eos. Dixit autem iudas. debilitata
est fortitudo portantium. et humus nimia est. et nos non pote
rimus edificare murū. et dixerūt hostes nostri. Nesciat
nec cognoscant donec ueniamus in medio eorum et interficiamus eos. et
faciamus opus.

Cum autem uenissent iudei qui habitabant iuxta eos. et
dixerunt nobis per x. uices ex omnibus locis quibus ueneritis
ad nos. stamus in loco post murū parietum in planis. Constitui
ergo in loco post murū parietum in planis. et stabilui populum
cum gladiis suis. et lanceis. et arcubus. per familias. et uidi. et surrexi. et dixi ad optimates et magistratus. et ad reliquum partem populi. Nolite
timere ab eis. memores dñi magni et terribilis. et pugnate pro fra
tribus uestris. filiis et filiabus uxoribus et domibus
uestris.

Factum ē autem cum audissent inimici nostri. nota esset nobis
dissipatum consilium eorum. et irritum fecisset deus consilium eorum. reuer
si sumus omnes ad murum. unusquisq; ad opus suum. Factum ē autem die illa. medius pars iuuenum
eorum faciebat opus. et medius pars erat ad uexilla. et lanceas et
scuta. et arcus. et loricas. et principes post eos. in omni domo iuda.
edificantium in muro. et portantium onera. et imponentium. Omnis
manus faciebat opus. et alter tenebat gladium. edifican

nũeñ inmiſquiſq; gladio erant accincti renes. r edifica
bant. r cantabãt buccina nutrientes me. Et dixi ad optimã
tes. r ad magistratũs. r ad reliq̃ populũ. Opus grande
& latũ. r nos separati sumus in muro procul alter ab altẽ.
In quocũq; audieritis sonitum tube. illuc con
gregamini ad nos. deus nr pugnabit pro nobis. r nos xpi sacra
mẽtũ. et media pars nr teneat lanceã. a diluculo donec
stellis appareãt. Et dixi populo. Unusquisq; cũ puero suo maneat
in medio ierl. r sint nobis vigiles per noctem. r diem ad
opus. Ego aũt. r fratres mei. r pueri mei. r custodes qui erãt
post me nõ deponebamus vestimenta nr. unusquisq; nõ
mutabatur ad lauandũ. Et factus ẽ clamor populi. r uxo
rũ ejus magnus ad fratres suos iudeos. Et erant qui di
cerẽt. Filii nostri. r filie nr multe sumus nimis. Accipi
amus pro pretio comedamus. r bibamus. r
erãt qui dicẽbant. Agros nr. r uineas. r domos nras oppig
nemus. ut accipiamus frumẽtũ in fame. Et alii dicebãt. Mu
tuo sumamus pecuniã in tributo regis. deinde reddamus agri
nros. r uineas. nec sic filii nr. sicut filii eorũ. nr. Ecce nos subiu
gamus filios nros. r filias nras in seruitutẽ. r de filiabus
nris sunt famule. nec habemus vñ possint redimi. r
agri nros. r uineas alii possidẽt. Et iratus sum nimis cũ
audissẽ clamorẽ eorũ. secundum uerba hec. Cogitauit cor meum
mecũ. r increpaui optimates. r magistratus. r dixi eis. Usu
ras nec singulis vestrũ exigitis fratri suo. congregauique aduersus
eos conuentionẽ magnã. r dixi eis. Nos ut scitis redemimus
fratres nros iudeos qui uenditi fuerãt gentibus. secundum
facultatem nr̃am. quos igitur uenditis fratres nros. r uendun
tur nobis. et silebunt nec inuenient quid respondeãt. dixi
q; ad eos. nõ est bonus sermo quem facitis. Ne nõ timore dei
nr̃i ambuletis. ne exprobretur nobis a gentibus inimicis nr
tris. Et ego. r fratres mei. r pueri nr̃i commodauimus plu
ribus pecuniã. r frumẽtũ. nõ repetamus per obtutum. Et hoc
unum cõcedamus q; debent nobis. reddite eis hodie agros
suos. uineas suas. oliueta sua. r domos suas. quam pecu
niã. frumẽtum. uinum. et oleum. exigere
solebatis ab eis. date pallios. et discedite. reddemus. r dice
mus eis quecunq; sic facientes. ut loquimini. Et uocauimus sacer
dotes. r adiurauimus eos ut facerẽt iuxta q; dictum. Insuper
et sinum meum excussi. r dixi. Sic excutiat deus omnẽ virum q;
non opplenerit uerbum istud de domo sua. et de labore suo. sicq;
sic excutiatur. r uacuus fiat. et dixit uniuersa multitu
do. Amen. Laudauerũt deum.

Nec ergo ipse filius dei erat. adhuc aũt illa quæ fecit mihi
ter. ut essem dux mihi in terra iuda. a tempore. xx. usq; ad annum
tricesimum secundum artaxerxis regis xpinos. xii. ego. r fratres
mei. Annonas quoq; debebãtur nõ comedimus. duodecim
primi qui fuerunt aũt me. grauauerunt populum. Panes
eorũ. et uinum. præterea. xl. siclos argenti. Etiam ministri eorũ. dominabãtur populo. ego aũt non feci ita
propter timorem dei. Opus quoq; muri edificium. negotium
um nõ emi. nec agri. Pueri mei congregabantur ad opus
quoq; erat gentium. circũ. l. uiri. Qui veniebant ad nos
de gentibus. quæ in circuitu nro sunt. Parabatur
aũt mihi per singulos dies unus. arietes. seu electi.
et recepti. uoluntate. r inter dies. x. uini de utribus. Panis
tritici. Insuper. r annonas decem. mihi nõ exi
gebam. Valde enim erat attenuatus populus. Memento mihi deus
meus in bonum. secundum omnia quæ fecit populo huic.

Factum est aũt cũ audisset sanaballath. tobias. et ge
sem arabs. reliqui inimici nri. q; edificassem ego murum. et non
esset remansus in eo interruptus. usq; adhuc aũt illud tempus
non posueram in portis. miserunt sanaballath. et gosem ad
dicentes. Venite. pariter in unum
campo uno. Ipsi aũt cogitabãt ut facerent mihi malum. Misi
ergo nuntios ad eos dicens. Opus grande ego facio. et non possum
descendere. ne forte negligatur cũ uenero. descendero ad
eos. Et misit aũt ad me secundum uerbum istud. Et misi ad
eos uerba hec. Et misit ad me sanaballath ver
ba hec. scripta. In gentibus audit. et gosem dicit. quia tu et iudei cogitatis rebellare. propterea ædi
ficas murum. Et eris eis in regem. sicut loqueris. Insuper prophetas constituisti qui prædicent de te in hierl. dicentes. Rex in iuda est. Audietur aũt rex iuxta hec. Adhuc ne uenias
ut inea mus simul. Ego aũt existimaui quia mendacium loquerẽris. Dicentes enim uana timore nos terrere uolebant. Et
quasi ipsi faciemus opus. et stabimus. Tu aũt confortare manus nras. Et
dixi. Nequaquam sicut dicis. tu ipse fingis in corde tuo. Et
ego intelligens quod deus non misisset eum. Et prophetiam hanc locutus
est ad me. et tobias. et sanaballath. mercede conductus est eis. Ideo
enim conductus est. ut timens peccarem. et facerem. et haberent
malum quod exprobrarent mihi. Memento deus tobiæ. et sanaballath. secundum
nabaliath. et uxoris. et operum eorum. et aliarum. Et prophetissæ
et reliquorum qui terrebant me. Completus est aũt murus
in xxv. die mensis elul. in. lii. diebus.

Factum est aũt cũ audissent omnes inimici nri. ut timerent
omnes gentes quæ erãt in circuitu nro. et corruerent valde in
semetipsis. et scirent quia deo nro factum est hoc. Sed in diebus illis
multe epistolæ iudeorum ibant ad tobiã. et
tobias veniebat ad eos. Quia multi in iuda juramento confirmati erant
ei. quia generis erat sechenie filii areæ. et iohanan
filius eius. accepit filiã mosolli filii barachie. Et ri
debãt eũ coram me. et uerba mea nuntiabãt ei. Et tobias mit
tebat epistulas ut terreret me.

Postquam aũt edificatus est murus. et posui ostia. et
recepti sunt ianitores. et cantores. et leuitæ. propter ananiam fratrem
meum. et hanani principem domus dei ierl. ipse enim quasi ut uir
verax timens deum plus ceteris multis fecerat. et dixi eis. non
aperiantur portæ ierl. usq; ad calorem solis. cũ adhuc stantes
fulserint. portæ clausæ fuerint. roborate. et posite custodes
de habitatoribus ierl. singulos in custodia sua. et unusquisq;
ante domum suam. Quia latus aũt erat lata nimis et grandis
ipsa parum in medio eius. nec erãt ædificate
domus aũt deus incordet meo. et congregaui optimates et
magistratus. et populum. ut recenserentur. Et inueni librum
census eorum qui ascenderãt primum. et inuentus est scriptus
in eo. Hi sunt filii prouincie qui ascenderunt de captiuitate transmigrationis. quos transtulerat nabuchodonosor rex ba
bylonis. et reuersi sunt ierl. et iudeam unusquisq; in
ciuitatem suam. qui uenerunt cũ zorobabel. Iosue. ne e
mias. azarias. raamias. naamani. mardocheus. bel
sar. nephusaseth. bagoai. naum. baana. Numerus
uiroꝝ populi fuit. filii pharos duo milia. c. lxxii. filii
saphatie. ccc. lxxii. filii area sexcenti. lii. filii phet
moab. filiorum iosue et ioab. duo milia octingenti. xviii
i. filii helã mille octingenti. liii. filii gemia octingen
ti. xlv. filii zethui. septingenti. lx. filii bani sexcen
ti xlvii. filii azgad duo milia. ccc. xxii. filii adonici
sexcenti. lxvii. filii bagoi. duo milia septingenti. vii. fi
lii adin sexcenti. l. v. filii ater filii ezechie nonaginta octo.
filii asem. ccc. xxviii. filii besai. ccc. xxiii. filii areph. c.
vii. filii gabaon. nonaginta v. filii berheleç centum lxxii.
lxxxviii. viri anathoth. c xxviii. viri bethsamoth. xlii.
viri cariathiarii. cephira et beroth. septingenti. xl iii. viri
magmas. c xxii. viri bethel et ai. c. xxiii. viri nebai
centum. l. ii. viri helam alterius mille. cc. quinquaginta
iiii. filii arem. ccc. xx. filii iericho. ccc. xl. v. filii lodad
adid et onon. septingenti. xxi. filii senaa trium milia nõ
genti. xxx. Sacerdotes filii idaia in domo iosue. nongen
ti lxxiii. filii emer mille. lii. filii phasur. m. cc. xl vii.
filii areim. m. xvii. Leuite filii iosue et cedmihel.
filiorum odoia. lxxiiii. Cantores filii asaph. c. xlviii.
ianitores filii sellum. filii ater. filii telmon. filii accub.
filii accetha. filii sobai. c xxxviii. nathinei filii soa.
filii asipha. filii tebaoth. filii ceros. filii sua.
ad. filii cetua. filii agaba. filii salmon. filii anan.
filii cedel. filii gader. filii maasa. filii naasi. filii necto
da. filii gezam. filii ozi. filii phasea. filii besai. filii

mmum. filiu nephusim. filiu besbuch. filiu acyphia. filiu hanan. filiu deseleph. filiu meida. filiu arũ. filiu bethoseb. filiu sisara. filiu thema. filiu nesia. filiu asthifa. filiu serua salomonis. filiu sothai. filiu sophereth. filiu pharida. filiu iarbia. filiu dercon. filiu igdeon. filiu saphua. filiu arali. filiu phacereth. qui erant ortus ex ababaim filio amonitis nathinei. filii seruoꝝ salomonis transeũtes nonaginta duo. hii fuer aũt qui ascenderũt de thelmela. thelarsa. cherub. addon. et emmer. nec potuerũt indicare domũ patrũ suoꝝ. et semen suũ. utrũ ex israhel essent. filii dalaia. filii tobia. filii nechoda. quingenti. lxxii. et de sacerdotibus filii abaia. filii accos. filii berzelai. qui accepit de filiabus berzelai galaaditis uxorẽ. et uocatus est nomine eoꝝ. hii ascripti sunt scripturis suis. et eiecti sunt nec esse eos. dixit athersatha. ut ederent de sanctis sanctorũ. donec staret sacerdos doctus et erudituꝫ. omnis multitudo quasi unus. viii. milia ccc. lx. absque seruis eorũ atq; ancillis earũ. quorũ fuit. vii. milia. ccc. xxxvii. et inter eos cantores et cantatrices. ccc. xlv. cameli quadringenti. xxxv. asini sexmilia. ngenti. xx.

Quidam aũt de principibus familiarũ dederunt in opus. Athersatha dedit in thesaurũ auri drachmas mille. filias. l. tunicas sacerdotales. quingentas. xxx. et de principibus familiarũ dederũt in thesaurũ operis. auri drachmas xx milia. argenti minas duo milia. et de reliquis populis dederunt drachmas auri. xx milia. minas duomilia. et tunicas sacerdotales sexaginta. vii.

Habitauerũt aũt sacerdotes et leuite et ianitores et cantores et de turba populi. et nathinei. et omnis israhel in ciuitatibus suis. et uenerunt mẽsis septimus. et erant filii israhel in ciuitatibus suis. congregatusq; est omnis populus quasi uir unus in platea quæ est ante portã aquarũ. et dixerunt ut adferret librum legis moysi quã præcepit dñs israhel. Attulit ergo esdras sacerdos legem coram multitudine uiroꝝ et mulierũ. cunctisq; qui poterant intelligere die primo mẽsis septimi. et legit in platea quæ erat ante portã aquarũ de mane usq; ad medium diem. coram uiris et mulieribus. et his qui poterant intelligere. et erant aures cuncti populi ad librum. Stetit aũt esdras scriba super gradum ligneum quem fecerant ad loquendum. et steterunt iuxta eum mathathias. et semeia. et anaia. et urias. et helchias. et maasias. ad dexteram eius. et adhimelech. et baanaias. et malchias. et hasum. et hasbadana. et zacharias. et mosollam. et aperuit esdras librum coram omni populo. erat enim eminebat. et cũ aperuisset eum. stetit omnis populus. et benedixit esdras domino deo magno. et respondit omnis populus. amen. eleuantes manus suas. et inclinati sunt. et adorauerũt dominum pronis in terram. porro iosue et bani. et sarebia. iamin. accub. sephathai. odaia. maasias. celita. azarias. iozabeth. hanan. phalaia. et leuite docebant legem populum. et populus aũt stabat in gradu suo. et legerunt in libro legis dei distincte. et aperte. et intellexerunt cuncti in lectione. Dixit aũt nehemias. ipse est athersatha. et esdras sacerdos doctus. et scriba. et leuite qui docebant populum. dixitq; omni populo. dies sanctificatus est domino deo nostro. nolite lugere. et nolite flere. Flebat enim omnis populus cũ audirent uerba legis. dixitq; eis. ite. et comedite pinguia. et bibite mulsum. et mittite partes ei qui non præparauit sibi. quia sanctificatus est dies domino nostro. et nolite contristari. gaudium domini est fortitudo uestra. Leuite aũt silentium facientes in omni populo dicebant. tacete. quia dies sanctificatus est. et nolite contristari. Abiit ergo omnis populus ut comederet et biberet. et mitteret partes. et faceret lętitiam magnam. quia intellexerunt uerba quæ docuerant eos. et die octauo congregati sunt principes familiarũ uniuersi populi. sacerdotes et leuite ad esdram scribã. ut interpretarentur uerba legis. et inuenerunt scriptum in lege. quæ præcepisset dominus in manu moysi. ut habitarent filii israhel in tabernaculis die festo in mense septimo. et ut prædicarent et transmitterent uocem in uniuersis urbibus suis. et in hierusalem dicentes. egredimini in montem. et afferte frondes oliuæ. et frondes lignum pulcherrimum. frondes myrti. et ramos palmarũ. et frondes ligni nemorosi. ut fiant tabernacula sicut scriptum est. et egressus est populus attulerunt. fecerũtq; sibi tabernacula unusquisq;

idomate suo. et atrus suis. et atriis domus dei. et platea portæ aquarũ. et platea portæ ephraim. fecerunt autem uniuersa ecclesia eorum qui reuerterant de transmigratione tabernacula. et habitauerunt in tabernaculis. non enim fecerant ita a diebus iosue filii nun usque ad diem illum. et facta est lętitia magna nimis. et legerunt in libro legis dei per singulos dies. a die primo usque ad diem nouissimum. et fecerunt sollemnitatem septem diebus. et die octauo collecta iuxta ritum. Congregati aũt sunt filii israhel in ieiunio. et cilicio. et humus super eos. et separauit se semen filiorum israhel ab omni filio alienigena. et steterunt confitentes peccata sua. et iniquitates patrum suorum. et consurrexerunt ad standum. et legerunt in uolumine legis dñi dei sui quarta parte diei. et alia quarta confitebantur. et adorabant dominum deum suum. Surrexerunt aũt super gradus leuitarum iosue et bani. cedmihel. sebenia. bani. hasabia. sarebia. odaia. sephania. phathaia. Surgite benedicite domino deo uestro. ab æterno usque in æternum. et benedicent nomini gloriæ tuæ et exaltabunt te in omni benedictione et laude. tu ipse dñe solus. tu fecisti cælum. cælos. et omnem exercitum eorum. terram et uniuersa quæ in ea sunt. maria et omnia quæ in eis sunt. tu uiuificas ea. et exercitus cæli te adorat. tu ipse dñe deus qui elegisti abram. et eduxisti eum de igne chaldæorum. et posuisti nomen ei abraham. et inuenisti cor eius fidele coram te. et pepigisti cum eo fœdus. ut dares terram chananæi. et cetthei. amorrhei. et pherezei. et iebusei. et dedisses semini eius. et implesti uerba tua. quia iustus es. et uidisti afflictionem patrum nostrorum in egypto. clamoremq; eorum audisti super mare rubrum. et dedisti signa et portenta in pharaone et in omnibus seruis eius. et in omni populo terræ illius. cognouisti enim quia superbe egerunt contra eos. et fecisti tibi nomen sicut est hodie die. et mare diuisisti ante eos. et transierunt per medium maris siccum. persecutores autem eorum proiecisti in profundum. sicut lapidem in aquarum uehementiam. et columna nubis duxit eos per diem. et columna ignis per noctem. ut appareret eis uia quam ingredientur. Ad montem quoq; sinai descendisti. et locutus es cum eis de cælo. et dedisti eis iudicia recta. et legem ueritatis. cæremonias et præcepta bona. et sabbatum sanctificatum ipsis. et mandata et cæremonias et legem præcepisti eis in manu moysi serui tui. panem quoq; de cælo dedisti eis in fame eorum. et aquam de petra eduxisti eis in sitiendum. et dixisti eis ut ingrederentur et possiderent terram super qua leuasti manum tuam. ut traderes eis. ipsi aũt et patres nostri superbe egerunt. et indurauerunt ceruicem suam. et non audierunt mandata tua. et noluerunt audire. et non fuit recordati mirabilium tuorum quæ fecisti eis. et induraue runt ceruicem suam. et dederunt caput ut reuerterentur ad seruitutem suam in ægyptum. Tu aũt deus propitius. clemens et misericors. longanimis. et multæ misericordiæ. non dereliquisti eos. et quia fecerant sibi uitulum conflatilem. et dixerunt. hic est deus tuus. qui eduxit te de egypto. fecerunt blasphemias magnas. tu aũt in misericordiis tuis multis non dimisisti eos in deserto. colũpna nubis non recessit. ut duceret eos in uiam. nec columna ignis per noctem. ut ostenderet eis per quam ingrederentur. et spiritum tuum bonum dedisti qui docerent eos. et manna tuum non prohibuisti. ab ore eorum. et aquam dedisti eis in sitibus. Quadraginta annis pauisti eos in deserto. nihil eis defuit. uestimenta eorum non ueterauerunt. et pedes eorum non sunt attriti. et dedisti eis regna et populos. et partitus es eis sortes. et possederunt terram seon. et terram regis esebon. et terram regis basan. et filios eorum multiplicasti sicut stellas cæli. et adduxisti eos ad terram de qua dixeras patribus eorum. ut ingrederentur et possiderent. et uenerunt filii tui et possederunt terram. et humiliasti coram eis habitatores terræ chanaan. et dedisti eos in manus eorum. et reges eorum. et populos terræ ut facerent sicut placebat illis. ceperunt itaq; urbes munitas et humum pinguem. et possederunt domos plenas cuncti generis. cisternas ædificatas. uineas. et oliueta. et lignum pomiferum multum. comederunt. et saturati sunt. et pinguati sunt. et abundauerunt deliciis in bonitate tua magna. præcesserunt autem te. et dominati sunt. et possederunt terram. et præcepisti legem tuam per terram suam. et prophetas tuos contestatus es ut reuerterentur ad te. fecerũtq; blasphemias grandes. et

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

dñi eos in manu hostiu suoꝝ z auferuerũt eos. et ipse tribulationis siue clamoris erũt adhe. z tu audisti exaudisti eos. z secundũ miserationes tuas multas. dedisti eis saluatores. q̃ liberarent eos de manu hostiu suorũ. aliqn requieuerunt. retrorsum sunt ut facerẽt malũ in cõspectu tuo. et dereliquisti eos in manu inimicoꝝ suoꝝ. z possederunt eos. et iterũ conuersi z clamauerũt ad te. tu audisti de celo. et eruisti eos z liberasti eos secundũ miserationes tuas. et protestatus es eis ut reuerterẽtur ad legẽ tuã. ipsi uero superbe egerũt. z non audierũt mãdata tua. z in iudiciis tuis peccauerũt. q̃ faciet homo ut viuat in eis. et dederũt humerũ recedẽte. z ceruicẽ suã induraueruntz nec audierunt. et protraxisti sup eos annos multos z protestatus es eos in spũ tuo p manũ prophetarũ tuoꝝ. z non audierũt. et tradidisti eos in manu populoꝝ terrarũ. in miserationibus tuis plurimis. non fecisti eos in consummationem nec dereliquisti eos. quia deus misericors es. z clemens. z longanimis. z multe miserationis. et non derelinquisti eos. neq; deus noster. ne ergo. fortis. z terribilis custodiens pactũ z misericordiã. ne sit tibi parua omnis labor q̃ inuenit nos rege nr̃o. principes nr̃i. z patres nr̃i. z sacerdotes nr̃i. z prophete nr̃i. z omnis populus tuus. a diebus regũ assyrioꝝ usq; in diem hanc. tu iustus es in omnibus que uenerũt super nos. quia ueritatem fecisti. nos aũt impie egimus. z reges nr̃i. z principes nr̃i. sacerdotes nr̃i. z patres nr̃i non fecerũt legẽ tuã. et non attenderunt mandata tua. z testimonia q̃ testificatus es eis. et ipsi in regno suo. et in bonitate tua multa q̃ dedisti eis. et in terra latissima z pinguedine tradita coram eis. non reuersi sunt a studijs suis pessimis. ecce nos hodie serui sumus. et terra quam dedisti patribus nr̃is ut comederent fructum eius. et que bona sunt eius. et nos ipsi serui sumus in ea. et fruges eius multiplicant regibus quos posuisti super nos propter peccata nr̃a. et corporibus nr̃is dñantur. et in multis nr̃is seruitutẽ sustinemus. z in tribulatione magna sumus. super omnibus ergo his nos percutiamus fedus. z scribamus. et signent principes nr̃i. leuite nr̃i. et sacerdotes sigillatim.

Signatores aũt fuerũt. nee. et mathathias. sina. filius achellau. et sedecias. seraias. azarias. ieremias. phesur. amaria. melchias. attus. sebenna. melluc. adna. meremoth. obdias. daniel. gedeon. baruch. mesolla. abia. miamin. maazia. bilga. semaia. hi sacerdotes.

Porro leuite. iosue. filius azanie. ben nuge filius enadad. cedmihel z fratres eoꝝ. sebenia. odonia. celita. phalaia. anan. mycha. rob. asebia. zachur. sarebia. sebania. oda. bani. lammu.

Capita plebis. phoros. phethmoab. helam. zethu. bani. bonni. azgath. bebai. adonia. begoai. adin. ater. ezechia. azur. odonia. asum. besai. arif. anathoth. nebai. magpiash. mesollã. azur. mesi. zabel. sadoch. geddua. feltia. hanan. anaia. osee. ananiu. assub. alolesi. phaleã. sobech. rehũ. asebna. maasia. ethaii. banamanan. melluch. adahaza. et reliqui de populo sacerdotes. leuite. ianitores et cantores. nathinei. et oĩes qui se segregauerũt de populis terrarũ ad legẽ dei. uxores eoꝝ. et filii eoꝝ. et filie eoꝝ. oĩes qui potuerũt sapere. sponderẽt fratribus suis optimatibus eoꝝ. et ingredi in execrationẽ et in iuramentũ. ut ambularẽt in lege dei quã data est in manu moysi serui dei ut facerent. et custodirẽt et facerẽt omnia mãdata dñi dei nr̃i. et iudicia eius et ceremonias eius. et ut nõ daremus filias nr̃as populis terre. et filias eoꝝ nõ accipieremus filiis nr̃is. populi quoq; terre qui inferunt uenalia. et omne cibariũ die sabbati ut uendãt. nõ accipiemus ab eis in sabbato. et in die sanctificato. et dimittemus annũ septimũ. et remissionem omnis debiti. et onera templi dei nr̃i. Ad ordinationes imponendas nobis. ut demus tertiã partem sicli in singulos annos. ad opus domus dei nr̃i. Ad panes propositionis. et ad sacrificium sempiternum. et in holocaustum sempiternum. sabbatorum. et in kalendis. et in solẽpnitatibus. et in sanctificatis. et in pro peccato. ut expietur pro israhel. et in omnem usum domus dei nr̃i. Sorte misimus super oblationẽ lignoꝝ. nos sacerdotes. leuitas. et populũ. ut inferretur in domũ dei nr̃i. p domos patrũ nr̃oꝝ per tempora. statutis annis in usus. ad ignẽ. ut ardeat super altare dñi dei nr̃i sicut scriptũ est in lege moysi. ut afferremus primogenita terre nr̃e. et primitias uniuersi fructus omnis ligni. anno in annũ in domo dñi. et primogenita filioꝝ nr̃oꝝ et pecorũ nr̃oꝝ. sicut scriptũ est in lege. et primogenita armentoꝝ nr̃oꝝ et ouiũ nr̃arũ. ut offerentur in domo dei nr̃i. sacerdotibus qui ministrant in domo dei nr̃i. et primas aluoꝝ nr̃aꝝ. et labamina nr̃a. et pomaciũ ligni. uinee quoq; et oleiafferre mus sacerdotibus. ad gazophylacium dei nr̃i. et decimas terre nr̃e leuitis. ipsi leuite decimas accipiant in cunctis urbibus agriculture nr̃e. et erit sacerdos filius aaron cũ leuitis. cũ decimas leuitarũ leuite offerent decimam partẽ decime siue in domo dei nr̃i. ad gazophylacium in domo thesauri. ad gazophylacium enim deportabũt filii israhel. et filii leui primitias frumenti. uini. et olei. ibi erũt uasa sanctuarii. et sacerdotes ministrantes. et ianitores. et cantores. et non derelinquemus domum dei nr̃i.

Habitauerũt aũt principes populi in hierusalem. reliqua uero plebis miserunt sortẽ ut tollerẽt unã partẽ de decem habitarent in hierusalem ciuitate sancta. nouem uero partes in aliis habitarent urbibus. benedixerunt aũt populi uniuersi eis qui sponte optulerãt ut habitarent in hierusalem.

Hi sunt aũt principes prouincie qui habitauerunt in hierusalem. in ciuitatibus aũt habitauit unusquisq; in possessione sua. et in urbibus suis. israhel. sacerdotes. et leuite. nathinei. et filii seruoꝝ salomonis. et in hierusalem habitauerunt de filiis iuda. et de filiis beniamin.

de filiis iuda. athaias filius oziã. filii zacharie. filii amarie. filii saphatie. filii malaleel.

de filiis phares. amasia filius baruch. filius cholhoza. filii oza. filius adaiaꝝ. filius iezrahi. filius zacharie. filius silonitis. omnes filii phares qui habitauerũt in hierusalem. quadringenti sexaginta octo uiri fortes.

Hi sunt aũt filii beniamin. sellum filius mosollã. filius iobeth. filius fadaia. filius cholhoza. filius maasia. filius ethiel. filius iesaia. et post eũ gabbai. sellai. nadgenti. xxviii. et zichri filius zegri princeps eoꝝ. et iuda filius senua secundus in ciuitate.

de sacerdotibus. idaia filius ioiarib. iachin. saraia filius helchie. filius mesollam. filius sadoch. filius meremoth. filius achitob. principes domus dei. et fratres eoꝝ octingenti. xxii. et adaia filius ieroã. filius phelelia. filius amasai. filius zacharie. filius phessur. filius melchie. et fratres eius. principes patrũ. ccxlii. et maasai filius adihel. filius azai. filius mosollamoth. filius emmer. et fratres eoꝝ potentes nimis. cxxviii. et princeps eoꝝ zabdiel filius potentũ.

de leuitis. semeia filius asub. filius ezrichi. filius asabia. filius boni. et sabbathai. et iozabeth principes leuitarũ. et mathania filius micha. filius zebdei. filius asaph. principes ad laudandum in confitendum in orationibus. et becbacia secundus de fratribus eius. et abda filius samua. filius galal. filius idithun. et gamal. et berachias. filius asa. filius helcana. qui habitabat in finibus netophati. et epiphai filii leuitarũ in hierl. azai. filius banni. filius. asabie. filius mechie.

de filiis asaph cantores. in ministerio domus dei. super hec quippe regis erant. et ordo lectionis populi. per singulos. et fratres eius. maasias filius. de filiis zara filii iuda in mãu regis iuxta omne uerbũ pertinens ad prouinciam eorum. de filiis iuda habitauerunt in archaiatarchi filiis eius. et idithun. et filiis eius. et abdelia. et iamgal. et iesue. et in malada. et bethbalthar. et in asarsual. et in carabe. et in filiis eius. et in sioleg. et in machona. et filiis eius. et in remmon. et in asar. et in remmoth. et in anaa. et in uallis earũ. lachis. et in regionibus eius. et in azeca. et in filiis eius. et manserunt a bersabee usq; ad uallem ennom.

filii aũt beniamin. ageba. mechmas. aza. et bethel. et in filiis eius. et in anathmoth. et in anania. asor. rama. gethaim. hadid. et in asebi. nebalath. et in ono. et in uallem artificũ. et de leuitis portiones iuda. et beniamin.

ii. aũt sacerdotes. et leuite. et in ordine. ascenderũt cũ zorobabel filio salathiel. et iosue. saraiã. ieremiam. esdram.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

melluc. artus. sechenia. reum. meremuth. addo. genton. abia. miamin. madia. belga. semaia. et ioiarib. idaia. sellum. amoch. elcesia. idaia. isti principes sacerdotum et fratres eorum in diebus iosue.

Porro levite: iesua. bennui. cedmihel. sarabia. iuda. mathanias. super ymnos ipsi et fratres eorum. et bechecia atque ethanni fratres eorum unusquisque in officio suo. Iesue autem genuit ioachim. et ioachim genuit heliasib. et heliasib genuit ioiada. et ioiada genuit ionathan. et ionathan genuit ieddoa.

In diebus autem ioachim erant sacerdotes et principes familiarum saraie amarie. ieremie ananie. esdre mosollam. amarie ioannan. milicho ionathan. sebenie ioseph. aremerna mariaoth. elci. addaie zacharie. genton. mesollam. abie zecheri. miamin. et moadie. phelti. belge. samua. semaie. ionathan. ioiarib. mathanai. iadaie. azi. sellaie. cecebet. elcie. assebia. idaie. nathanael. Levite in diebus eliasib et ioiada et ionan et ieddoa scripti principes familiarum et sacerdotes in regno darii perse. Filii levi principes familiarum scripti in libro verborum dierum et usque ad dies ionathan filii eliasib. Et principes levitarum. asebia. serebia. et iosue filius cedmihel et fratres eorum per vices suas ut laudarent et confiterentur iuxta preceptum david viri dei. et observarent eque per ordinem. Mathania et bechbecia. obedia. mosollam. thelmon. accub. custodes portarum et vestibulorum ante portas. Hii in diebus ioachim filii iosue filii iosedech et in diebus neemie ducis et esdre sacerdotis scribeque.

In dedicatione autem muri ierusalem requisierunt levitas de omnibus locis suis ut adducerent eos in ierusalem et facerent dedicationem in letitia in actione gratiarum et canticis et cimbalis psalteriis et citharis. Congregati sunt autem filii cantorum de campestribus circa ierusalem et de villis netophati et de domo galgal et de regionibus geba et azmaveth. Quoniam villas edificaverunt sibi cantores in circuitu ierusalem. Et mundati sunt sacerdotes et levite et mundaverunt populum et portas et murum. Ascendere autem feci principes iuda super murum et statui duos choros laudantium magnos. et ierunt ad dexteram super murum ad portam sterquilinii. Et ivit post eos osaias et media pars principum iuda. et azarias. esdras et mosollam. iudas. et beniamin. et semeia et hieremia. Et de filiis sacerdotum in tubis zacharias filius ionathan filius semeie filius mathanie filius michaie filius zechur filius asaph. et fratres eius semeia et azarel malalai galalai maai nathanahel et iuda et anani in vasis cantici david viri dei. et esdras scriba ante eos in porta fontis. et contra eos ascenderunt in gradibus civitatis david in ascensu muri super domum david et usque ad portam aquarum ad orientem. Et chorus secundus gratias referentium ibat ex adverso et ego post eum et media pars populi super murum et super turrem furnorum et usque ad murum latissimum. et super portam ephraim et super portam antiquam et super portam piscium et turrem ananehel et turrem emath et usque ad portam gregis. et steterunt in porta custodie. Steteruntque duo chori laudantium in domo dei et ego et dimidia pars magistratuum mecum. Et sacerdotes eliachim. maasia. miamin. micheas. elioenai. zacharia. anania in tubis. et maasia et semeia et eleazar et azi et iohannan et melchia et elam et ezer. Et clare cecinerunt cantores et iezraia prepositus. Et immolaverunt in die illa victimas magnas et letati sunt. Deus enim letificaverat eos letitia magna. Sed et uxores eorum et liberi gavisi sunt. et audita est letitia ierusalem procul.

Recensuerunt quoque in die illa viros super gazophilatia thesauri ad libamina et ad primitias et ad decimas. ut introferrent per principes civitatis in decore gratiarum actionis sacerdotes et levitas. quia letificatus est iuda in sacerdotibus et levitis adstantibus. Et custodierunt observationem dei sui et observationem expiationis. et cantores et ianitores iuxta preceptum david et salomonis filii eius. Quia in diebus david et asaph ab exordio erant principes constituti cantorum in carmine laudantium et confitentium deo. Et omnis israel in diebus zorobabel et in diebus neemie dabat partes cantoribus et ianitoribus per dies singulos. et sanctificabant levitas et levite sanctificabant filios aaron.

XIII In die autem illa lectum est in volumine moysi audiente populo et inventum est scriptum in eo quod non debeant introire ammonites et moabites in ecclesiam dei usque in eternum eo quod non occurrerint filiis israel cum pane et aqua et conduxerint adversus eos balaam ad maledicendum eis et convertit deus noster maledictionem in benedictionem.

Factum est autem cum audissent legem separaverunt omnem alienigenam ab israel. Et super hec erat eliasib sacerdos qui fuerat prepositus in gazophilatio domus dei nostri et proximus tobie. Fecit ergo sibi gazophilatium grande et ibi erant ante eum reponentes munera et thus et vasa et decimam frumenti et vini et olei partes levitarum et cantorum et ianitorum et primitias sacerdotales. In omnibus autem his non fui in ierusalem quia anno tricesimo secundo artaxersis regis babilonis veni ad regem et in fine dierum rogavi regem. Et veni in ierusalem et intellexi malum quod fecerat eliasib tobie ut faceret ei thesaurum in vestibulis domus dei. Et malum mihi visum est valde. Et proieci vasa domus tobie foras de gazophilatio. Precepique et mundaverunt gazophilatia et rettuli ibi vasa domus dei sacrificium et thus. Et cognovi quod partes levitarum non fuissent date. et fugisset unusquisque in regionem suam de levitis et cantoribus et de his qui ministrabant. Et egi causam adversus magistratus et dixi. Quare dereliquimus domum dei. Et congregavi eos et feci stare in stationibus suis. Et omnis iuda apportabat decimam frumenti et vini et olei in horrea. Et constituimus super horrea selemiam sacerdotem et sadoch scribam et phadaiam de levitis et iuxta eos anan filium zachur filium mathanie quoniam fideles comprobati sunt. et ipsis credite sunt partes fratrum suorum. Memento mei deus meus pro hoc et ne deleas miserationes meas quas feci in domo dei mei et in ceremoniis eius.

In diebus illis vidi in iuda calcantes torcularia in sabbato et portantes acervos et onerantes super asinos vinum et uvas et ficus et omne onus et inferentes in ierusalem die sabbati. et contestatus sum ut in die qua vendere liceret venderent. Et tyrii habitaverunt in ea inferentes pisces et omnia venalia et vendebant in sabbatis filiis iuda in ierusalem. Et obiurgavi optimates iuda et dixi eis. Que est hec res mala quam vos facitis et profanatis diem sabbati? Numquid non hec fecerunt patres nostri et adduxit deus noster super nos omne malum hoc et super civitatem hanc? et vos additis iracundiam super israel violando sabbatum.

Factum est autem cum quievissent porte ierusalem die sabbati dixi et clauserunt ianuas et precepi ut non aperirent eas usque post sabbatum. Et de pueris meis constitui super portas ut nullus inferret onus in die sabbati. et manserunt negotiatores et vendentes universa venalia foris ierusalem semel et bis. Et contestatus sum eos et dixi eis. Quare manetis ex adverso muri? si secundo hoc feceritis manum mittam in vos. Itaque ex tempore illo non venerunt in sabbato. Dixi quoque levitis ut mundarentur et venirent ad custodiendas portas et sanctificandum diem sabbati. Et pro hoc ergo memento mei deus meus et parce mihi secundum multitudinem miserationum tuarum.

Sed et in diebus illis vidi iudeos ducentes uxores azotidas ammonitidas et moabitidas. Et filii eorum ex media parte loquebantur azotice et nesciebant loqui iudaice et loquebantur iuxta linguam populi et populi. Et obiurgavi eos et maledixi. Et cecidi ex eis viros et decalvavi eos. et adiuravi in deo ut non darent filias suas filiis eorum et non acciperent de filiabus eorum filiis suis et sibimetipsis dicens. Numquid non in huiuscemodi re peccavit salomon rex israel. Et certe in gentibus multis non erat rex similis ei. et dilectus deo suo erat et posuit eum deus regem super omnem israel. Et ipsum ergo adduxerunt ad peccatum mulieres alienigene. Numquid et nos inobedientes faciemus omne malum grande hoc ut prevaricemur in deo nostro et ducamus uxores peregrinas? De filiis autem ioiade filii eliasib sacerdotis magni gener erat sanaballath oronites quem fugavi a me. Recordare domine deus adversum eos qui polluunt sacerdotium ius sacerdotale et leviticum. Igitur mundavi eos ab omnibus alienigenis et constitui ordines sacerdotum et levitarum unumquemque in ministerio suo. et in oblatione lignorum in temporibus constitutis et in primitiis. Memento mei deus meus in bonum. amen. Explicit liber esdre. Incipit oratio ...

Domine qui habitas in eternum cuius oculi elati et superiora in aere cuius thronus inestimabilis et claritas ...

fibulis. cū astarent exercitus angelorū cū tremore. q̄q
observatio i uñto timigne cōuertitur. autus ú bum
firmū rdēa ysenerūna autus dispositio eorū. rutilg
terribilis. autus aspectu aye fiat. abrisos. rdignato
tibi cesse monte. ruertat tua tristicia. exaudi q
mme gramonem seruitu tu. rautib; peque pemonem figm
ti tui. ī tende ūba mea. dū enī uno loquit. rdū ego pro
pondebo. ne alq; ea ppli tu delicta. q̄ qui tibi seruierūt
i ueritate. neq; i tenda impie agentū studia. q̄ qui tuq
testamenta cum doloribus custodierunt. neq; agesqui i
conspectu tuo falsi dūsum sunt. q̄ memo equi eyuolūta
te tuū timorem cognouerūt. neq; uoluerit ybere. qui
peccoq; morem habuerunt q̄. respice fr eos qui legē
tuā splendide acquerūt neq; i dignetis eis quibe stus pe
sunt. q̄. oli gra qui sēper i gla tua ēterunt. qm̄ nos
patres nīi tales morbi; exigimus. tua ūt ppt nos pec
catores misericors uocatus es. sicut decretū est ut nīi
misereatis. tu misericors uocatis. uobis. ait nō hūtib;
opa ut sunt que. ait eis enī quib; sunt opēq; multe repō
te apud te dne exprtus operib; perpauit mercedem. q̄
est enī hō ut ei indigneris. aut genus corruptibile.
ut tu amaricris denēch̄ meritate enī nemo degenm
ē qui nō i pie gessit. rdecoribile mib; qui nō deliquid.
nec inūtabr̄ iustitia rbonitas tua dne. cū misertus fu
eris eis qui nō hūt subsidiū bōy. opū.

Incipit ypanoie
ad ydon eū mabeo machabeorum. ii.

Actus beatus libe nō hūtur i canone hebreoy. tū adeō
interdum nos libros ānumeratur ystorias. ptestat p
ua inter hebreos ducis. gentes ysarū. yugnans q; fab
bateo. rnobilem machabeū triumphū. uterū quas. a
machabeis. xvij. fr̄es abuna matre machabea nolā genm.
custodientes legē. patris traditionem nō māducātes
carnem porcinam. obiecta ab antiocho rege. septimo
i antiochia martirū glia coronati sunt cū matre sua. ad
qi sepulti cū magna ueneratione ibiq; escāt.

Machabeoy libri duo denotant. ꝑ ea inter hebreos du
cel ysarū magt gentē yugnā quaq; sabbatoy. rnobil
es machabei duces trūphoy. exanus nole. ꝑ libri idē
sunt nūcupati. hec quaq; ystoria omnes ī cinta
illa gesta machabeoy. ꝑ. qui sub antiocho rege. plu
ēs legib; dira tormēta pssi sunt. q̄ mater pia cum
diuīs suppliciis urgerēt̄ non soiū nō fleuit. sed
grandeuis ortabatur ad gloriosum passionē.

Incipit liber machabeoy. i°

Et factū
est postquam peussit alexander philippi macedo qui
primus regnauit i grecia. egressus de terra cetheorum
trū regem plarum rmedoy. obtinuit plā multa ra
onūm optimuit munitiones. rmi fecit reges ire. r
pertransiit usq; ad finē terre. rcepit spolia multitudi
nis gentiū. rquieuit terra in cōspectu eius. et cōgregauit
uirtutē rexercitū fortē nimis. et exaltatus est et eleua
tū est cor ei. ropposuit regiones gentiū. rtyrānos. rfacti sū
illi in tributū.

et post hō accidit. lectis regnoui qui moreretur. et uoca
uit pueros suos nobiles qui secū erāt nutriti. rdiuisit
illis regnū cū adhuc uiueret. et regnauit alexander
annis. xii. rmortuus est. ropposuerunt pueri eius re
gnum unusquisq; i loco suo. rimposuerunt sibi oēs dia
demata post mortem eius. rfilii eoy post eos ānis mul
tis. et multiplicata sunt mala in terra. et exiit ex eis
radix peccatrix. antiochus illustris. filius antiochi regis
qui fuerat rome obses. et regnauit anno centesimo xxx.
septimo regni grecoy.

In diebus illis exierūt ex israel filii iniqui. rsuaserunt m
ultis dicētes. eamus rdisponamus testamentū cū gē
tibus q̄ circa nos sunt. ex quo recessimus ab eis inu
enerunt nos multa mala. et bonus uisus est sermo in
oculis eoy. et delegauerunt aliquos ex populo. rabierūt
ad regem. rdedit illis potestatē ut facerēt iustitias gēti.
et edificauerunt gymnasiū ī ierosolimis secō legem
nationū. et fecerunt sibi ppucia. rrecesserunt ne
stamenti sci. rcōiuncti sunt nationib;. ruenundatī sūt
ut facerent malum.

et ordinatus est regnū cōspectu eius. rcepit regnare
in terra egypti. ut regnaret super duo regna. et intrauit
egyptum in multitudine grauiū. ī curribus. relephātis. et
equitibus. rcopiosa nauiū multitudine. et cōgressus est b
ello aduersus ptolomeū regē egypti. et uerit̄ē ptolom
eus fugiens fugit. et ceciderūt multi uulnerati multi.
et cōprehensis ciuitatibus munitis in terra egypti. rcepit
spolia terre egypti.

et reuertit antiochus postquā percussit egyptū in centesi
mo. rquadragesimo. rtertio āno. rascendit contra israel
ascendit ierosolimā in multitudine grauiū. rintra
uit ī sanctificationē cū superbia. racepit scyphū aureū. r
candelabrū luminis. rutensilia eius. et mensā propo
nōis. rlibatoria. rfialas. rturibula aurea. rcelū
ū. rornamenta ante templū aurea. rquelibet
cōminuit omnia. et accepit argentū. rauru. rutensilia
cuiuscūmodi. rthesauros occultos. quos inue
nit. rsublatis omnib; abiit in terrā suā. et fecit cedē hōi
bus. et locutus est superbia magna. et factus est planctus ma
gnus in israel. rin omni loco eius. et gemuerunt principes. et seniores.
uirgines rmulieres confirmatus sunt. rspecies eius im
mutata est. omnis marītus sumpsit lamentū.
et quę sedebāt in thoro maritali lugebāt. et cōmota est
terra super habitantes in ea. runiuersa domus iacob in
duit confusionem.

et post duos annos dierū. misit rex princeps tributoy
ciuitates iudee. uenit ierl cū turba magna. rlocutus
est ad eos uerba pacifica in dolo. rcredidērunt ei. et cepit
eos subito cū quibusdā paucis. rcecidit ciuitatē repente. rpercussit
eā plaga magna. rperdidit populū multū ex israel. raccepit spolia eius. rin
cendit ciuitatē. rdestruxit domos eius. rmuros eius
circuitu. et captiuas dimisit mulieres. rnatos. rpecora
possederunt. et edificauerūt ciuitatē dauid. rmuro
magno rfirmo. rturribus firmis. rfacta est ei
arcem. rposuerūt illic gētes. peccatrices. uirosq; iniq
uos. rmunierūt ea. et posuerunt arma. rescas. et
cōgregauerūt spolia ierl. rreposuerūt illic. rfacti sūt
in laqueum magnum. rin ruinā. et in locū diaboli sanctificationi
bus. rdiabolus malus in isrl. et effuderūt sanguinē in circu
itu sanctuarii sanctificationi. et contaminauerunt sanctificatio
nem. et fugerūt habitatores ierl propter eos. et facta est
habitatio extranea. et facta est extranea semini suo. rnati
eius dereliquerūt eā. sanctificatio eius deserta est sicut desolatio.
dies festi eius uersi sunt in luctū. sabbata eius in opprobriū. hono
res eius in nichilū. secundū gloriam eius multi
plicata est ignominia eius. rsublimitas eius conuer
sa est in luctum.

et scripsit rex antiochus omni regno suo ut essent omnes in
unus. et relinqueret unusquisq; legem suam. rconsenserunt
omnes gentes secundū uerbum regis antiochi. et multi ex israel cō
sentiunt ei. rsacrificauerūt idolis. rabiū quinquinauerūt
sabbatum.

et misit rex. antiochus ubique manus nuntios ierl. r
ciuitates iuda. ut sequerentur legē gentis terre.
prohiberent holocausta. rsacrificia. rlibamina. in templo dñi. prohiberet
sabbata rdies festos polluerent. rsanctificarent. et misit edificia.
ria. rtemplum. rsolia. rimolationes. rsuillas. rpecora cōta.
rcingunciere filios suos. rcircūcidi. rabominationib; suis ut obliuis
cerētur legem. rimmutarent omnes iustificationes. et ut quicūq; non faceret secundū uerbum regis. antiochi. morie

rentur. Sed omni ubi habebat scripsit omni regno suo. et preposuit principes populo qui hec fieri cogerent. et iusserunt civitatibus iude sacrificare. et congregati sunt multi de populo ad eos qui dereliquerant legem domini. et fecerunt mala super terram. et effugaverunt populum israel in abditis et in absconditis fugitivorum locis.

Die quinta decima mensis chasleu quinto et xl° anno edificavit rex antiochus abominandum ydolum desolationis super altare dei. et per universas civitates iude in circuitu edificaverunt aras. et ante ianuas domorum et in plateis incendebant thura et sacrificabant. et libros legis dei combusserunt igni scindentes illos. et apud quemcumque inveniebantur libri testamenti domini et quicumque observabant legem domini secundum edictum regis trucidabant eum. in virtute sua faciebant hoc populo israel qui inveniebatur in omni mense in civitatibus. et quinta et vicesima die mensis sacrificabant super aram que erat contra altare. et mulieres que circumcidebant filios suos trucidabantur secundum iussum regis antiochi. et suspendebant pueros a cervicibus per universas domos eorum. et eos qui circumciderant eos trucidabant. et multi de populo israel diffinierunt apud se. ut non manducarent immunda. et elegerunt magis mori quam cibis coinquinari immundis. et noluerunt infringere legem dei sanctam. et trucidati sunt. et facta est ira magna super populum israel valde.

Cap. II.

In diebus illis surrexit mathathias filius iohannis filii simeonis sacerdos ex filiis ioarib ab ierusalem. et consedit in monte modin. et habebat filios v. iohannem qui cognominabatur gaddis. et simonem qui cognominabatur thasi. et iudas qui vocabatur machabeus. et eleazarum qui cognominabatur abaron. et ionathan qui cognominabatur apphus. hii viderunt mala que fiebant in populo iuda et ierusalem.

Et dixit mathathias. Ve michi ut quid natus sum videre contritionem populi mei et contritionem civitatis sancte et sedere illic cum datur in manibus inimicorum. Sancta in manu extraneorum facta sunt. templum eius sicut homo ignobilis. vasa glorie eius captiva abducta sunt. trucidati sunt senes eius in plateis. et iuvenes eius ceciderunt in gladio inimicorum. Que gens non hereditavit regnum eius et non obtinuit spolia eius. Omnis compositio eius ablata est. Que erat libera facta est ancilla. Et ecce sancta nostra et pulchritudo nostra et claritas nostra desolata est. et coinquinaverunt ea gentes. Quo ergo nobis adhuc vivere. Et scidit mathathias et filii eius vestimenta sua. et operuerunt se ciliciis et planxerunt valde.

Et venerunt illuc qui missi erant a rege antiocho ut cogerent eos qui confugerant in civitatem modin inmolare et accendere thura et a lege dei discedere. et multi de populo israel consentientes accesserunt ad eos. Sed mathathias et filii eius constanter steterunt. et respondentes qui missi erant ab antiocho dixerunt mathathie. Princeps et clarissimus et magnus es in hac civitate et ornatus filiis et fratribus. ergo accede prior. et fac iussum regis sicut fecerunt omnes gentes. et viri iuda et qui remanserunt in ierusalem. et eris tu et filii tui inter amicos regis et amplificatus argento et auro et muneribus multis.

Et respondit mathathias et dixit magna voce. et si omnes gentes regi antiocho obediunt ut discedat unusquisque a servitute patrum suorum. et consentiat mandatis eius. ego et filii mei et fratres mei obediemus legi patrum nostrorum. propitius sit nobis deus. Non est nobis utile relinquere legem et iustitias dei. Non audiemus verba regis antiochi. nec sacrificabimus transgredientes legis nostre mandata ut eamus altera via. Et ut cessavit loqui verba hec. accessit quidam iudeus in omnium oculis sacrificare ydolis super aram in civitate modin secundum iussum regis. Et vidit mathathias et doluit. et contremuerunt renes eius. et accensus est furor eius secundum iudicium legis. et insiliens trucidavit eum super aram. Sed et virum quem miserat rex antiochus qui cogebat immolare occidit in ipso tempore. et aram destruxit. et zelatus est legem. sicut fecit finees zambri filio salomi. Et exclamavit mathathias voce magna dicens. Omnis qui zelum habet legis statuens testamentum exeat post me. Et fugit ipse et filii eius in montes. et reliquerunt quecumque habebant in civitate.

Tunc descenderunt multi querentes iudicium et iustitiam in desertum ut sederent ibi ipsi et filii eorum et mulieres eorum et pecora eorum. quoniam induraverunt super eos mala.

Et renuntiatum est viris regis et exercitui qui erat in ierusalem civitate david. quoniam discessissent viri quidam qui dissipaverant mandatum regis in loca occulta in deserto. et abissent post illos multi. et statim pervenerunt ad eos. et constituerunt adversus eos prelium in die sabbatorum. et dixerunt ad eos. Resistitis et nunc adhuc? exite et facite secundum verbum regis antiochi et vivetis. Et dixerunt. non exibimus. neque faciemus verbum regis ut polluamus diem sabbatorum. Et concitaverunt adversus eos prelium. et non responderunt eis. nec lapidem miserunt in eos nec oppilaverunt loca occulta dicentes. Moriamur omnes in simplicitate nostra. et testes erunt super nos celum et terra quod iniuste perditis nos. Et intulerunt eis bellum sabbatis. et mortui sunt ipsi et mulieres eorum et filii eorum et pecora eorum ad mille animas hominum. Et cognovit mathathias et amici eius. et luctum habuerunt super eos valde. et dixit vir proximo suo. Si omnes fecerimus sicut fratres nostri fecerunt et non pugnaverimus adversus gentes pro animabus nostris et iustificationibus nostris. nunc citius disperdent nos a terra. Et cogitaverunt die illa dicentes. Omnis homo quicumque venerit ad nos in bello die sabbatorum. pugnemus adversus eum. et non moriemur omnes sicut mortui sunt fratres nostri in occultis.

Tunc congregata est ad eos synagoga iudeorum fortis viribus ex israel. omnis voluntarius in lege. et omnes qui fugiebant a malis. additi sunt ad eos et facti sunt illis ad firmamentum. Et collegerunt exercitum et percusserunt peccatores in ira sua et viros iniquos in indignatione sua. et ceteri fugerunt ad nationes ut evaderent. Et circuivit mathathias et amici eius. et destruxerunt aras. et circumciderunt pueros incircumcisos quotquot invenerunt in finibus israel in fortitudine. et persecuti sunt filios superbie. et prosperatum est opus in manibus eorum. et obtinuerunt legem de manibus gentium et de manibus regum. et non dederunt cornu peccatori.

Et appropinquaverunt dies mathathie moriendi. et dixit filiis suis. Nunc confortata est superbia et castigatio et tempus eversionis et ira indignationis. Nunc ergo o filii emulatores estote legis. et date animas vestras pro testamento patrum. et mementote operum patrum que fecerunt in generationibus suis. et accipietis gloriam magnam et nomen eternum. Abraham nonne in temptatione inventus est fidelis. et reputatum est ei ad iustitiam. Ioseph in tempore angustie sue custodivit mandatum. et factus est dominus egypti. Finees pater noster zelando zelum dei accepit testamentum sacerdotii eterni. Iesus dum implevit verbum factus est dux in israel. Caleph dum testificatur in ecclesia accepit hereditatem. David in sua misericordia consecutus est sedem regni in secula. Helias dum zelat zelum legis receptus est in celum. Ananias et azarias et misahel credentes liberati sunt de flamma. Daniel in sua simplicitate liberatus est de ore leonum. Et ita cogitate per generationem et generationem. quia omnes qui sperant in eum non infirmantur. Et a verbis viri peccatoris ne timueritis. quia gloria eius stercus et vermis est. Hodie extollitur et cras non invenietur. quia conversus est in terram suam et cogitatio eius periit. Vos ergo filii confortamini et viriliter agite in lege dei. quia in ipsa gloriosi eritis. Et ecce symeon frater vester. scio quod vir consilii est. ipsum audite semper. et ipse erit vobis pater. Et iudas machabeus fortis viribus a iuventute sua. sit vobis princeps militie. et ipse aget bellum populi. Et adducetis ad vos omnes factores legis. et vindicate vindictam populi vestri. Retribuite retributionem gentibus. et intendite in preceptum legis. Et benedixit eos. et appositus est ad patres suos. Et defunctus est anno centesimo et xlvi°. et sepultus est a filiis suis in sepulchris patrum suorum in modin. et planxerunt eum omnis israel planctu magno.

Cap. III.

Et surrexit iudas qui vocabatur machabeus filius eius pro eo. et adiuvabant eum omnes fratres eius et universi qui se coniunxerant patri eius. et preliabantur prelium israel cum letitia. Et dilatavit gloriam populo suo. et induit se loricam sicut gigas. et succinxit se arma bellica sua in preliis. et protegebat castra gladio suo. Similis factus est leoni in operibus suis. et sicut catulus leonis rugiens in venatione. et persecutus est iniquos perscrutans eos. et qui conturbabant populum suum eos succendit flammis. et repulsi sunt inimici pre timore eius. et omnes operarii iniquitatis conturbati sunt. et directa est salus in manu eius. et exacerbabat reges multos. et letificabat iacob in operibus suis. et in seculum memoria eius in benedictione. Et perambulabat civitates iuda. et perdidit impios ex eis. et avertit iram ab israel. et nominatus est usque ad novissimum terre. et congregavit pereuntes.

Et congregavit apollonius gentes. et a samaria virtutem multam et magnam. ad bellandum contra israel. Et cognovit iudas. et exiit obviam illi. et percussit et occidit illum. et ceciderunt vulnerati multi.

neruꝝ multꝰ. ꝛ reliqui fugerũt. ꝛ accepit spolia eoꝝ. et
gladiũ apollonij abstulit iudas. et erat pugnãs eo oĩb;

Et audiuit seron princeps exercitus syrie q̃ congregarent
iudas congregationem. ꝛ ecclĩam fidelium secũ. ait. faciã
mihi nomen. ꝛ glorificabor i regno. ꝛ debellauit iudã ꝛ ex
quicũq; fuit qui sperauit uerbũ regis. et ascendit se-
ꝛas adeorũ ascensũ ꝛ ceciderũt ibi de exercitu. ꝛ fugerũt
in terrã philistiim. et exaltauit dñs timorẽ ꝛ formidinẽ
gentium in omnes circũ eos. ꝛ ut uenit nomen eius ad
omnes reges. ꝛ gentes timebant bella iude. Et uidit
iudas q̃ congregata sunt agmina. ꝛ ascendit obuiam illis
ꝛ pugnauit contra eos. ꝛ dixit ad exercitum suum. ne
timeatis multitudinem eorum. ꝛ ne paueatis impetum
eorum. sed memores estote quomodo saluauerunt patres
nostri in mari rubro. quando persequebantur eos pha-
raones cum exercitu multo. ꝛ nunc clamemus ad celum
si forte misereatur nostri. ꝛ memor sit testamenti patrum
nostrorum. ꝛ conterat exercitum istum coram nobis
hodie. ut sciant omnes gentes. quia est qui redimat ꝛ liberet
israel. et dixerunt alienigene oculos suos. ꝛ uiderunt eos.
ꝛ ecce ipsi cecidere in ore gladij. et congregauit se omnis
exercitus. ꝛ ingressi sunt. et ecce ipsi corruerunt. ꝛ fugerunt
in campum. Reliquissimi autem ceciderunt in gladio. et
persecuti sunt eos iudas. ꝛ persequebatur eos. ꝛ cedebat
omnes in campo. alienigene autem. et iudas reuersus est
ad spolia castrorum. ꝛ accepit aurum multum. ꝛ argentum. ꝛ
stragem purpuream marinam. ꝛ opes magnas. et reuersi sunt
in domum suam. ꝛ hymnum dixerunt in celum. quia bonus
quia in seculum misericordia eius. et facta est salus magna in
israel in die illa. Et
quicũq; autem alienigenarum euaserunt. uenerunt ꝛ narrauerunt
lysie uniuersa quecunq; acciderant. quibus auditis ille et
mentis consternatus est. et indignatus. quod qualia uoluit talia
contigerit israel. et quod talia mandauerit rex.

Et sequenti anno congregauit electorum uiros sexaginta milia. ꝛ
equitum quinq; milia. ut debellaret eos. et uenit in idu-
mea. ꝛ posuerunt ad bethoron. et occurrit illis iudas cum
decem milibus uiris. ꝛ uidit exercitum fortem nimis. ꝛ orauit. ꝛ dixit.
tu es saluator israel. qui contriuisti in manu potenti impetum
maximum in manu serui tui dauid. ꝛ tradidisti castra alienigenarum in manus
ionathe filii saul. ꝛ armigeri eius. age nunc exercitum istum
in manu populi tui israel. ꝛ confundantur in exercitu suo ꝛ equitibus. da illis
formidinem. ꝛ tabescere fac audaciam uirtutis eorum. ꝛ commoueantur
contritione sua. hos qui gladio diligentibus te. collaudent te omnes
qui nouerunt nomen tuum hymnis. et cymbalis. pugnauerunt ergo
de exercitu lysie quingenta milia uiroꝝ. Vidit autem lysias filios

Et ut mitteret ad eos gentium
ad consumendum ꝛ corrumpendam
hereditatem israel ꝛ reliquias ihelm

fugam suorum et Iudaeorum audaciam, et quia parati sunt aut vivere aut mori fortiter, abiit Antiochiam, et elegit milites, ut multiplicati rursus venirent in Iudaeam.

Dixit autem Iudas et fratres eius: Ecce contriti sunt inimici nostri; ascendamus nunc mundare sancta, et renovare. Et congregatus est omnis exercitus, et ascenderunt in montem Sion. Et viderunt sanctificationem desertam, et altare profanatum, et portas exustas, et in atriis virgulta nata sicut in saltu vel in montibus, et pastophoria diruta. Et sciderunt vestimenta sua, et planxerunt planctu magno, et imposuerunt cinerem super caput suum, et ceciderunt in faciem super terram, et exclamaverunt tubis signorum, et clamaverunt in caelum.

Tunc ordinavit Iudas viros ut pugnarent adversus eos qui erant in arce, donec emundarent sancta. Et elegit sacerdotes sine macula, voluntatem habentes in lege Dei: et mundaverunt sancta, et tulerunt lapides contaminationis in locum immundum. Et cogitavit de altari holocaustorum, quod profanatum erat, quid de eo faceret. Et incidit illis consilium bonum ut destruerent illud, ne forte esset illis in opprobrium, quia contaminaverunt illud gentes: et demoliti sunt illud. Et reposuerunt lapides in monte domus in loco apto, quoadusque veniret propheta, et responderet de eis. Et acceperunt lapides integros secundum legem, et aedificaverunt altare novum secundum illud quod fuit prius: et aedificaverunt sancta, et quae intra domum erant intrinsecus: et aedem et atria sanctificaverunt. Et fecerunt vasa sancta nova, et intulerunt candelabrum, et altare incensorum, et mensam in templum. Et incensum posuerunt super altare, et accenderunt lucernas quae super candelabrum erant, et lucebant in templo. Et posuerunt super mensam panes, et appenderunt vela, et consummaverunt omnia opera quae fecerant. Et ante matutinum surrexerunt quinta et vigesima die mensis noni (hic est mensis casleu) centesimi quadragesimi octavi anni: et obtulerunt sacrificium secundum legem super altare holocaustorum novum quod fecerunt. Secundum tempus et secundum diem in qua contaminaverunt illud gentes, in ipsa renovatum est in canticis, et citharis, et cinyris, et cymbalis. Et cecidit omnis populus in faciem, et adoraverunt, et benedixerunt in caelum eum qui prosperavit eis. Et fecerunt dedicationem altaris diebus octo, et obtulerunt holocausta cum laetitia, et sacrificium salutaris et laudis. Et ornaverunt faciem templi coronis aureis, et scutulis: et dedicaverunt portas, et pastophoria, et imposuerunt eis ianuas. Et facta est laetitia in populo magna valde, et aversum est opprobrium gentium. Et statuit Iudas, et fratres eius, et universa ecclesia Israel ut agatur dies dedicationis altaris in temporibus suis ab anno in annum per dies octo, a quinta et vigesima die mensis casleu, cum laetitia et gaudio. Et aedificaverunt in tempore illo montem Sion, et per circuitum muros altos, et turres firmas, ne quando venirent gentes, et conculcarent eum sicut antea fecerunt. Et collocavit illic exercitum, ut servarent eum, et munivit ad custodiendam Bethsuram, ut haberet populus munitionem contra faciem Idumaeae.

V. Et factum est, ut audierunt gentes in circuitu quia aedificatum est altare et sanctuarium sicut prius, iratae sunt valde: et cogitabant tollere genus Iacob, qui erant inter eos, et coeperunt occidere de populo, et persequi. Et debellabat Iudas filios Esau in Idumaea, et eos qui erant in Acrabathane: quia circumsedebant Israelitas, et percussit eos plaga magna. Et recordatus est malitiam filiorum Bean, qui erant populo in laqueum et in scandalum, insidiantes ei in via. Et conclusi sunt ab eo in turribus, et applicuit eis, et anathematizavit eos, et incendit turres eorum igni cum omnibus qui in eis erant. Et transiit ad filios Ammon, et invenit manum fortem, et populum copiosum, et Timotheum ducem ipsorum: et commisit cum eis proelia multa, et contriti sunt in conspectu eorum, et percussit eos: et cepit Gazer civitatem, et filias eius, et reversus est in Iudaeam. Et congregatae sunt gentes quae sunt in Galaad adversus Israelitas qui erant in finibus eorum, ut tollerent eos: et fugerunt in Datheman munitionem. Et miserunt litteras ad Iudam et fratres eius, dicentes: Congregatae sunt adversum nos gentes per circuitum, ut auferant nos: et parant venire, et occupare munitionem in quam confugimus: et Timotheus est dux exercitus eorum. Nunc ergo veni, et eripe nos de manibus eorum, quia cecidit multitudo de nobis. Et omnes fratres nostri, qui erant in locis Tubin, interfecti sunt: et captivas duxerunt uxores eorum, et natos, et spolia, et peremerunt illic fere mille viros. Et adhuc epistolae legebantur, et ecce alii nuntii venerunt de Galilaea, conscissis tunicis, nuntiantes secundum verba haec, dicentes convenisse adversum se a Ptolemaida, et Tyro, et Sidone: et repleta est omnis Galilaea alienigenis, ut nos consumant.

Ut audivit autem Iudas et populus sermones istos, convenit ecclesia magna cogitare quid facerent fratribus suis qui in tribulatione erant, et expugnabantur ab eis. Dixitque Iudas Simoni fratri suo: Elige tibi viros, et vade, et libera fratres tuos in Galilaea: ego enim et frater meus Ionathas ibimus in Galaaditim. Et reliquit Ioseph filium Zachariae, et Azariam duces populi cum residuo exercitu in Iudaea ad custodiam: et praecepit illis, dicens: Praeestote populo huic: et nolite bellum committere adversum gentes, donec revertamur. Et dati sunt Simoni viri tria millia ut iret in Galilaeam: Iudae autem octo millia in Galaaditim. Et abiit Simon in Galilaeam, et commisit proelia multa cum gentibus: et contritae sunt gentes a facie eius, et persecutus est eos usque ad portam Ptolemaidis. Et ceciderunt de gentibus fere tria millia virorum, et accepit spolia eorum, et assumpsit eos qui erant in Galilaea, et in Arbatis cum uxoribus, et natis, et omnibus quae erant illis, et adduxit in Iudaeam cum laetitia magna. Et Iudas Machabaeus, et Ionathas frater eius transierunt Iordanem, et abierunt viam trium dierum per desertum. Et occurrerunt eis Nabuthaei, et susceperunt eos pacifice, et narraverunt eis omnia quae acciderant fratribus eorum in Galaaditide, et quia multi ex eis comprehensi sunt in Barasa, et Bosor, et in Alimis, et in Casphor, et Mageth, et Carnaim: hae omnes civitates munitae et magnae. Sed et in ceteris civitatibus Galaaditidis tenentur comprehensi, et in crastinum constituerunt admovere exercitum civitatibus his, et comprehendere et tollere eos in una die. Et convertit Iudas, et exercitus eius viam in desertum Bosor repente, et occupavit civitatem: et occidit omnem masculum, et accepit omnia spolia eorum, et succendit eam igni. Et surrexerunt inde nocte, et ibant usque ad munitionem. Et factum est diluculo, cum levassent oculos suos, ecce populus multus, cuius non erat numerus, portantes scalas et machinas ut comprehenderent munitionem, et expugnarent eos. Et vidit Iudas quia coepit bellum, et clamor belli ascendit ad caelum sicut tuba, et clamor magnus de civitate: et dixit exercitui suo: Pugnate hodie pro fratribus vestris. Et venit tribus ordinibus post eos, et exclamaverunt tubis, et clamaverunt in oratione. Et cognoverunt castra Timothei quia Machabaeus est, et refugerunt a facie eius: et percusserunt eos plaga magna: et ceciderunt ex eis in illa die fere octo millia virorum. Et divertit Iudas in Maspha, et expugnavit, et cepit eam: et occidit omnem masculum eius, et sumpsit spolia eius, et succendit eam igni. Inde perrexit, et cepit Casbon, et Mageth, et Bosor, et reliquas civitates Galaaditidis.

Post haec autem verba congregavit Timotheus exercitum alium, et castra posuit contra Raphon trans torrentem. Et misit Iudas speculari exercitum: et renuntiaverunt ei, dicentes: Quia convenerunt ad eum omnes gentes quae in circuitu nostro sunt, exercitus multus nimis: et Arabas conduxerunt in auxilium sibi, et castra posuerunt trans torrentem, parati ad te venire in proelium. Et abiit Iudas obviam illis. Et ait Timotheus principibus exercitus sui: Cum appropinquaverit Iudas et exercitus eius ad torrentem aquae, si transierit ad nos prior, non poterimus sustinere eum: quia potens poterit adversum nos. Si vero timuerit transire, et posuerit castra extra flumen, transfretemus ad eos, et poterimus adversus illum. Ut autem appropinquavit Iudas ad torrentem aquae, statuit scribas populi secus torrentem, et mandavit eis, dicens: Neminem hominum reliqueritis: sed veniant omnes in proelium. Et transfretavit ad illos prior, et omnis populus post eum, et contritae sunt omnes gentes a facie eorum, et proiecerunt arma sua, et fugerunt ad fanum quod erat in Carnaim. Et occupavit ipsam civitatem, et fanum succendit igni cum omnibus qui erant in ipso: et oppressa est Carnaim, et non potuit sustinere contra faciem Iudae.

Et congregavit Iudas universos Israelitas qui erant in Galaaditide a minimo usque ad maximum, et uxores eorum, et natos, et exercitum magnum valde, ut venirent in terram Iuda. Et venerunt usque Ephron: et haec civitas magna in ingressu posita, munita valde, et non erat declinare ab ea dextra vel sinistra, sed per mediam iter erat. Et incluserunt se qui erant in civitate, et obstruxerunt portas lapidibus: et misit ad eos Iudas verbis pacificis, dicens: Transeamus per terram vestram, ut eamus in terram nostram: et nemo vobis nocebit: tantum pedibus transibimus. Et nolebant eis aperire. Et praecepit Iudas praedicare in castris, ut applicarent unusquisque in quo erat loco. Et applicuerunt se viri virtutis, et oppugnavit civitatem illam tota die, et tota nocte, et tradita est civitas in manu eius: et peremerunt omnem mas-

alimū morte gladii. r eradicauit eū. r accepit spolia
eius. r transiit p totā ciuitatē suā super inter fratres. et
trāsgressi sunt iordanem i campū magno. cē facie
bethsan. et erat ādūgregans iudas extremos. r reuerta
batur ipse in ptotam uiā. donec uenit in finē iudā.
et ascenderunt i montē sion cū ietis r gaudio. r op
tulerūt holocausta. q nō ex eo cecidit. donec reuerte
retur impace.

In diebus illis aquilerat iudas r ionathas frater eius trans
iordanem. r ingressi sunt ciuitatē ptolomaidis. audiū
q ioseph⁹ zacharie filius. zazarias principes exercitus cū
eis gessissent. r pugnassent contra gentes. r ipsi fugati sunt
usq; ad fores iamnie. r ibi gessit ioseph⁹ zacharias
et iudas frater eius. r pugnauerunt aduersus gentes
q habitabant in montana. r ceperunt ex eis iamniam. et
fugauerunt gorgiam et exercitum eius. r abierunt
in montana. et exiuit gorgias de montana
ut uideret eos. et fugati sunt ioseph⁹
et azarias usq; in fines iude. r cecide
runt illa die
ex populo israel. usq; ad duo milia uiri
gna in populo. q non audierunt iudam r fratres eius. existi
mantes se bene agere faciebant. filii aut̄ non erant de se
mine uiroꝝ illoꝝ. p quos salus facta est in israel. nu
ti nuda magnificata sunt ualde in conspectu omnis israel. r
gentium omnium. ubicunq; audiebatur nomen eorum. et cōuen
erunt ad eos laudantes eos clamantes.

Et exiuit iudas r fratres eius. et expugnabant filios esau in
terra ad austrum est. et percussit hebron. r filias eius. r mu
ros eius. et turres succendit in circuitu. et mouit castra ut
iret in terram alienigenarum. r pertransiit samariam.
Tunc temporibus illis dormierunt sacerdotes in bello. dum uolūt
fortiter facere. dum sine ordine exeunt in prelium. et declinauerunt
uias iudas iuxta. et non uidit eum amplius. et cum uenisset iudas in
ciuitatem azoti. transiit alienigenarum. et euertit altaria eorum.
et spolia deorum eorum succendit igni. et cepit spolia ciuitatum
et reuersus est in terram iudee.

Et rex antiochus pambulauit super superiores regiones. et
audiuit ciuitatem esse elymaidem in gloria nobilissimam. opu
lentam argento et auro. et supellectile. et inde copiosissime
illuc uelim⁹ aurea. et loricam. et scutum. q reliquid ibi
alexander philippi regis macedo qui regnauit primus in
graecia. et uenit et cepit ciuitatem expellere. et patri ei
non potuit. quia uoluit sermo hominis qui erant in ciuita
te. et insurrexerunt ei in prelium. et fugauit eum. et abiit
turpiter. et reuersus est inde. et uenit in babyloniam. et uenit quin
tus anno. et nuntiatum est ei in persida quia fugata sunt castra
quae erant in iudea. et quia abiit lysias cum uirtute fortissima
primus. et fugatus est a facie eorum. et quia inualuerunt armis. tum ex
spoliis multis quae ceperunt. et quia destruxerunt abomi
nationem quam edificauerat super altare quod erat in
hierusalem sanctificationem sicuti prius fuerant muros
circuli. et urbem sanctam circumdederunt muris
excelsis. et turribus sanctam ciuitatem sicut
Et factum est ut audiuit rex sermones istos. et exiuit. et cum
ore suo est ualde. et dixit in lectulo suo. et cadit in langorem p
tristitiam. quia non est factum sicut cogitauit. et erat ibi
dies multos. quia renouabatur in eo tristitia magna. et ar
bitratus est se mori. et uocauit omnes amicos suos. et dixit
illis. recessit somnus ab oculis meis. et cecidit cor meum
super pusillanimitate mea. et dixi in corde meo. in quam tribulationem
deuenio. et in quos fluctus tristitiae ego nunc sum. qui be
nignus eram in potestate mea. nunc uero reminis
cor malorum quae feci hierusalem. cum abstulissem omnia uasa
aurea quae erant ibi. et misi ad delendos omnes fines
eius. agnosco ergo quia propter haec uenerunt in me mala ista.
ecce pereo tristitia magna in terra aliena. et uocauit
philippum unum de amicis suis. et constituit
eum super omne regnum suum. et dedit illi
diadema et stolam suam et anulum. ut ad
duceret antiochum filium suum et nutriret eum.
et regnaret. et mortuus est ibi antiochus rex anno
centesimo. xl. nono.

Et cognouit lysias quia mortuus est rex. et constitu
tus regnare antiochum filium eius. quem nutriuit ad
huc puerum. et uocauit nomen eius eupatorem. hi
erant in arce oppugnantes israel. et circuitum
eius. et quaerebant eis mala semper ad confirmationem

gentium. et cogitauit iudas disperdere eos. et conuocauit
omnem populum ut obsiderent eos. et congregati sunt omnes simul.
et obsiderunt eos. anno. c. quinquagesimo. et sexa
gesimo. et exierunt quidam ex
pistris. et habierunt ad eos. et dixerunt. quo usq; non
faciemus iudicium. et uis dicis fieri. nouo uoluntatem nos
tram. placeat tibi et precepta eius. tollere
ut sint pueri tui. et habitare in preceptis eius. tollere eo
rum. et filii eorum. et filiae eorum. propter hoc abalienantur a nobis.
et quicunq; inuenientur ex nobis uel ex filiabus. interfi
cientur. et hereditates eorum diripientur. et non adnos tm exterminium
manus. sed omnes fines nostros. et cum haec audissent. uenerunt
ad eum. et locuti sunt omnia uerba haec ad
eum. et uenerunt cum
eo in ptolomaidem. et scripsit lysias ad
dos. et spiculatores et socios ad mittendos. et gladios. et fundibula.
et arcus. et uinum. et machinas. aduersus machinas erant. et pu
gnauerunt. per dies multos. esse. aut non erat in ciuitate. eo
quod septimus annus esset. et qui remanserat in gen
tibus comprehenderat. et reliquias eorum quae reposite fuerant. et remanserat
in iudea. tantum paucae quae optinuerat eos fames. et dispersi fuerant un
usquisq; in locum suum.

Et audiuit lysias quod philippus quem constituit rex antiochus cum adhuc
puer esset. ut nutriret antiochum filium suum ad regnum. reuertit de
iside et media. et exercitus qui abierat cum eo non recipit eum in
faciem regni negotia. et firmauit ut rogaret. adregem. et discederet
ab exercitu. et faciamus cum eo pacem. et placet
nobis. quia sciemus omnia quae facienda sunt. et placuit
quod obsidemus munitas et cadit nobis ordinare omnia.

Et rursus illi
exercitus. et
tum. et
ut
ut

Nunc itaque demus dexteras hominibus istis, et faciamus cum illis pacem, et cum omni gente eorum. Et constituamus illis ut ambulent in legitimis suis sicut prius; propter legitima enim eorum quae despeximus irati sunt, et fecerunt omnia haec. Et placuit sermo in conspectu regis et principum, et misit ad eos pacem facere, et receperunt illam. Et iuravit illis rex et principes, et exierunt de munitione. Et intravit rex montem Sion, et vidit munitionem loci, et rupit citius iuramentum quod iuravit, et mandavit destruere murum in gyro. Et discessit festinanter, et reversus est Antiochiam, et invenit Philippum dominantem civitati, et pugnavit adversus eum, et occupavit civitatem.

c. VII

Anno c. l. i. exiit Demetrius Seleuci filius ab urbe Roma, et ascendit cum paucis viris in civitatem maritimam, et regnavit illic. Et factum est ut ingressus est domum regni patrum suorum, comprehendit exercitus Antiochum et Lysiam, ut adducerent eos ad eum. Et res ei innotuit, et ait: Nolite mihi ostendere faciem eorum. Et occidit eos exercitus. Et sedit Demetrius super sedem regni sui. Et venerunt ad eum viri iniqui et impii ex Israel, et Alchimus dux eorum, qui volebat fieri sacerdos. Et accusaverunt populum apud regem, dicentes: Perdidit Iudas et fratres eius omnes amicos tuos, et nos dispersit de terra nostra. Nunc ergo mitte virum cui credis, et eat et videat exterminium omne quod fecit nobis et regionibus regis, et puniat omnes amicos eius et adiutores eorum. Et elegit rex ex amicis suis Bachidem, qui dominabatur trans flumen magnum in regno, et fidelem regi, et misit eum ut videret exterminium quod fecit Iudas. Sed et Alchimum impium constituit in sacerdotium, et mandavit ei facere ultionem in filios Israel. Et surrexerunt, et venerunt cum exercitu magno in terram Iuda, et miserunt nuntios, et locuti sunt ad Iudam et ad fratres eius verbis pacificis in dolo. Et non intenderunt sermonibus eorum; viderunt enim quia venerunt cum exercitu magno. Et convenerunt ad Alchimum et Bachidem congregatio scribarum requirere quae iusta sunt, et primi Assidei qui erant in filiis Israel, et exquirebant ab eis pacem. Dixerunt enim: Homo sacerdos de semine Aaron venit, non decipiet nos. Et locutus est cum eis verba pacifica, et iuravit illis dicens: Non inferemus vobis malum, neque amicis vestris. Et crediderunt ei. Et comprehendit ex eis sexaginta viros, et occidit eos in una die, secundum verbum quod scriptum est: Carnes sanctorum tuorum et sanguinem ipsorum effuderunt in circuitu Ierusalem, et non erat qui sepeliret. Et incubuit timor et tremor in omnem populum, quia dixerunt: Non est veritas et iudicium in eis; transgressi sunt enim constitutum et iusiurandum quod iuraverunt. Et movit Bachides castra ab Ierusalem, et applicuit Bethzachara, et misit et comprehendit multos ex eis qui a se refugerant, et quosdam de populo mactavit, et in puteum magnum proiecit. Et commisit regionem Alchimo, et reliquit cum eo auxilium in adiutorium ipsi. Et abiit Bachides ad regem. Et satis agebat Alchimus pro principatu sacerdotii sui, et convenerunt ad eum omnes qui perturbabant populum suum, et obtinuerunt terram Iuda, et fecerunt plagam magnam in Israel. Et vidit Iudas omnia mala quae fecit Alchimus et qui cum eo erant filiis Israel, multo plus quam gentes. Et exiit in omnes fines Iudeae in circuitu, et fecit vindictam in viros desertores, et cessaverunt ultra exire in regionem. Vidit autem Alchimus quia praevaluit Iudas et qui cum eo erant, et cognovit quia non potest sustinere eos, et regressus est ad regem, et accusavit eos multis criminibus.

Et misit rex Nicanorem, unum ex principibus suis nobilioribus, qui erat inimicitias exercens contra Israel, et mandavit ei evertere populum. Et venit Nicanor in Ierusalem cum exercitu magno, et misit ad Iudam et ad fratres eius cum dolo verbis pacificis, dicens: Non sit pugna inter me et vos; veniam cum viris paucis, ut videam facies vestras cum pace. Et venit ad Iudam, et salutaverunt se invicem pacifice, et hostes parati erant rapere Iudam. Et innotuit sermo Iude, quoniam cum dolo venerat ad eum, et conterritus est ab eo, et amplius noluit videre faciem eius. Et cognovit Nicanor quoniam denudatum est consilium eius, et exivit obviam Iude in pugnam iuxta Capharsalama. Et ceciderunt de parte Nicanoris fere v. milia viri, et fugerunt in civitatem David.

Et post haec verba ascendit Nicanor in montem Sion, et exierunt de sacerdotibus populi salutare eum in pace, et demonstrare ei holocaustomata quae offerebantur pro rege. Et irridens sprevit eos, et polluit, et locutus est superbe, et iuravit cum ira, dicens: Nisi traditus fuerit Iudas et exercitus eius in manus meas, continuo cum regressus fuero in pace, succendam domum istam. Et exiit cum ira magna. Et intraverunt sacerdotes, et steterunt ante faciem altaris et templi, et flentes dixerunt: Tu, Domine, elegisti domum istam ad invocandum nomen tuum in ea, ut esset domus orationis et obsecrationis populo tuo. Fac vindictam in homine isto et exercitu eius, et cadant gladio. Memento blasphemias eorum, et ne dederis eis ut permaneant.

Et exiit Nicanor ab Ierusalem, et castra applicuit ad Bethoron, et occurrit illi exercitus Syrie. Et Iudas applicuit in Adarsa cum tribus milibus viris.

Et oravit Iudas et dixit: Qui missi erant a rege Sennacherib, Domine, quia blasphemaverunt te, exiit angelus et percussit ex eis c. lxxxv. milia: sic contere exercitum istum in conspectu nostro hodie, et sciant ceteri quia male locutus est super sancta tua, et iudica illum secundum malitiam illius. Et commiserunt exercitus praelium xiii. die mensis Adar, et contrita sunt castra Nicanoris, et cecidit ipse primus in praelio. Ut autem vidit exercitus eius quia cecidit Nicanor, proiecerunt arma sua et fugerunt, et persecuti sunt eos viam diei unius ab Adazer usque quo veniatur Gazera, et tubis cecinerunt post eos cum significationibus. Et exierunt de omnibus castellis Iudee in circuitu, et ventilabant eos cornibus, et convertebantur iterum ad eos, et ceciderunt omnes gladio, et non est relictus ex eis nec unus. Et acceperunt spolia eorum in praedam, et caput Nicanoris amputaverunt, et dexteram eius quam extenderat superbe, et attulerunt, et suspenderunt contra Ierusalem. Et laetatus est populus valde, et egerunt diem illam in laetitia magna. Et constituit agi omnibus annis diem istam xiii. die mensis Adar. Et siluit terra Iuda dies paucos.

c. VIII

Et audivit Iudas nomen Romanorum, quia sunt potentes viribus, et acquiescunt ad omnia quae postulantur ab eis, et quicumque accesserunt ad eos, statuerunt cum illis amicitias, et quia sunt potentes viribus. Et audierunt praelia eorum et virtutes bonas quas fecerunt in Galatia, quia obtinuerunt eos et duxerunt sub tributum; et quanta fecerunt in regione Hispanie, et quod in potestatem redegerunt metalla argenti et auri quae illic sunt, et possederunt omnem locum consilio suo et patientia; locaque quae longe erant valde ab eis, et reges qui supervenerant illis ab extremis terrae contriverunt, et percusserunt eos plaga magna; ceteri autem dant eis tributum omnibus annis. Et Philippum et Persen Ceteorum regem, et ceteros qui adversum eos arma tulerant, contriverunt in bello et obtinuerunt eos. Et Antiochum magnum regem Asie, qui eis pugnam intulerat, habentem c. xx. elephantos, cum equitatu et curribus et exercitu magno valde, contritum ab eis; et quia ceperunt eum vivum, et statuerunt ei ut daret ipse et qui regnarent post eum tributum magnum, et daret obsides et constitutum, et regionem Indorum et Medos et Lydos de optimis regionibus eorum, et acceptas eas ab illis dederunt Eumeni regi. Et quia qui erant apud Helladam voluerunt ire et tollere eos, et innotuit sermo his, et miserunt ad eos ducem unum, et pugnaverunt contra illos, et ceciderunt ex eis multi, et captivas duxerunt uxores eorum et filios, et diripuerunt eos, et terram eorum possederunt, et destruxerunt muros eorum, et in servitutem illos redegerunt usque in hunc diem. Et residua regna et insulas quae aliquando restiterant illis exterminaverunt, et in potestatem redegerunt. Cum amicis autem suis, et qui in ipsis requiem habebant, conservaverunt amicitiam, et obtinuerunt regna quae erant proxima, et quae erant longe, quia quicumque audiebant nomen eorum timebant eos. Quibus vero vellent auxilio esse ut regnarent, regnabant; quos autem vellent, regno deturbabant, et exaltati sunt valde. Et in omnibus istis nemo portabat diadema, nec induebatur purpura ut magnificaretur in ea. Et quia curiam fecerunt sibi, et consulebant cotidie trecentos xx. senatores, consilium agentes semper de multitudine, ut quae digna sunt gerant; et committunt uni homini magistratum suum per singulos annos dominari universe terre sue, et omnes obediunt uni, et non est invidia neque zelus inter eos.

Et elegit Iudas Eupolemum filium Iohannis filii Iacob, et Iasonem filium Eleazari, et misit eos Romam constituere cum illis amicitiam et societatem, et ut auferrent ab eis iugum Grecorum, quia viderunt quod in servitutem premerent regnum Israel. Et abierunt Romam viam multam valde, et introierunt curiam, et dixerunt: Iudas Machabeus et fratres eius et populus Iudeorum miserunt nos ad vos statuere vobiscum societatem et pacem, et conscribere nos socios et amicos vestros. Et placuit sermo in conspectu eorum. Et hoc rescriptum est quod rescripserunt in tabulis aereis, et miserunt in Ierusalem, ut

ēt apud eos ubi memoriale pacis & electionis.
ene sit romanis regentibus deo. & mari & terra in eorum
nū. gladius & hostis quisquis sit aduersus eos. deo si instituerint bel
lū romanis. pugnabit deus aduersus inimicos eorum. & ipsi dimissione eorum
auxiliū ferat gens subdita eis. & quicunq; aput eos dictauerint oportet pa
reāt. & pactis nō dabunt nec subtrahūt stipendia. ut tempus
cū. arma pecuniā. nauesq; sic placuerint romanis. & custodient mādata eorum. absq; dolo.
Ecōtra si uerba cōstituet romani pro subditis. & si quid dabi
bū aut illis. addere & demere ad his aliquid uoluerint. fa
cient ex placito suo. & quicquid addiderint. & deposuerint. ratum
erunt. Si & de malis quæ demeruit uel fecit. & eos sce
lestos & dolosos iudicabit. Si ergo iterum dixerint. nō aduer
sum te. facient mutuū in iudicio. & pugnabunt mutuo pro eorum ter
ra. &c.
¶ IX. Interea ut audiuit demetrius quia cecidit nomen or
tus exercitus eius in prælio. apposuit iterum ibidem. & alios mit
tere in medio. & ordinare eorum cū illis. & pugnare
nā & duxit in galgala. & tendit tentoria sua in medio loth. & ce
nam bellis. & occupauerat eam. & pugnabat aduersus omnes
ex in mense primo anni centesimi. & quinquagesimi
octauo. & appropinquauerunt exercitus adiuuare. & fugerunt ea
die in terra. ex. milia uirorum. & omnia equitū. & in
dus castra posuit in galgala. & tria milia uiri cū eo electi. er
uiderunt multitudinem exercitus & multi sunt. & ti
muerunt nimis. & multi sub manu perierunt se de castris. &
ex his remanserūt exercitui eius octingenti uiri. & audi
uit iudas & omnis populus eius. & bellū pugnare cū eo iussit
eos & ait. quia timent pugnare hodie. & surgamus & ascendamus
pugnemus contra inimicos nostros. nō ē enim hodie sic ter
tius die ex. & ecce ego sum & populus meus. aqua uero iorda
nis bibere & sitire & pauere & salire. nō ē locus
diuertendi. nunc ergo clamate me & ut liberem
ne manibus eorum inimicorum nostrorum. & omnis populus ē bellū. & ex
tendit ionathas manū suā pugnare hodie. & dissipauit
uerunt eum retro. & declinauit ionathas & qui cum eo er
ant in iordane. & transiuerunt ad eos per iordanem.
& ceciderunt de parte iudæ die illa mille uiri.
& reuersi sunt in castra. & dispersi sunt ciuitates munitas
tes in iudea. & munitionem ierunt in iericho. & ia
mnam. & in bethoron. & in bethel. & in nathaniam & phara
thon. & muris circumdederunt. & portis. & seris. & posuerunt custodiā
in eis. ut inimicitiam exercerent in israel. & munivit de
mutrius in tribu iudæ. & galgala. & posuit in ea exercitū
& equitatū ut egrederentur & pugnarent aduersus israel. & ipse
dedomo suā & mortuus ē alchimus inter illos. cū ui
disset magno. & uidit bacchides quia mortuus ē alchi
mus. & reuersus ē ad regē. & siluit terra annis duobus.
& cogitauerunt omnes iniqui dicentes. ecce ionathas
& qui cū eo sunt. & siluit modo habitat confidenter. nūc & ad
ducam uirum bacchidē. & capiam eos omnes in una
nocte. & abierunt & consiliū ei dederūt. & surrexit ut
ueniret cū exercitu multo. & misit occulte epistolas so
cijs suis qui erant in iudea ut comprehenderent ionathan & eos
qui cū eo erant. & non potuerunt. quia innotuit eis consiliū eo
rum. & apprehendit ionathas uiros regionis. & principes malo
rum quos occidit. & occidit eos. & cognouit ionathas
& qui cū eo erant habitare in bethbesan. & fortificare
eam. & pugnare contra eum. & claudere portas. & ædificare
machimas. & pugnauerunt contra bacchidē. & siluit & abscessit
& affligerunt eum uiri de. quia consiliū eius & egressus eius erat
malus. & dixerunt uiri in quos ipse consiliū dederat ut ueni
ret in regionem nostram. multos exercitus accidit. ipse autem ingra

nostrum.
Et suscepit ionathas tempore illo primum. & fugerunt lo
co unde fratres sui. & cognouit bacchides tempus aptum. & accidere eū.
& cognouit ionathas & simon frater eius. & omnes cū eo er
ant. & fugerunt & descenderunt thecue. & sederunt ad aquā la
cus asphar. & cognouit bacchides & uenit die sabbati
ipse & omnis exercitus eius trans iordanem. & ecce simon
frater ionathæ. & siluit filium amri ostendere ei. & ecce
dixerunt ei. & exierunt filii iambri de medaba. & rapuerūt
iohannem & omnia quæ habebat. & abierunt habentes ea.
Post hæc uerba renuntiatum ē ionathæ & simoni fratri eius. quia
filii iambri faciunt nuptias magnas & ducunt sponsam
ex iudea. filiā unius de magnis principibus chanaan.
cum ampla pompa magna. & recordatus sunt sanguinis
iohannis fratris sui. & ascenderunt & absconderunt se sub regum mon
tis. & leuauerunt oculos suos & uiderunt. & ecce tumultus &
apparatus multus. & sponsus processit cum amicis suis & fra
tribus eius obuiam illis. cū tympanis & musicis & armis multis. &
surrexerunt adolescentes insidiis contra eum. & occiderunt
multi uulnerati ceciderunt ergo. & occiderunt
& qui remanserunt fugerunt in montem. & acceperunt
omnia spolia eorum. & conuersi sunt nuptiæ in luctum. & uox mu
sicorum in lamentum. & uindicauerunt uindictam sanguinis
fratris sui. & reuersi sunt ad paludem iordanis. & ascenderunt ea
ex ea. & ecce uenit de silua arbela. & ad eos ipsos. & pugnauerunt
contra eos. & percussit eos. & fugerunt. & persecutus est eos
ad iordanem. & ceciderunt de parte bacchidis die illa mille uiri.
& reuersi sunt. & ædificauerunt ciuitates munitas
tes in iudea. & munitionem dirutam in iericho. & am
maum. & in mathetho. & in thecue. & in bethhoron. & in
bethel. & in nathaniam & in pharatha.
& in topho. muris & portis. & seris. & posuit custodiā
in eis. ut inimicitiam exercerent in israel. & munivit ci
uitatem bethsuram. & gazara. & arcem. & posuit in eis cu
stodiā. & apparatum escarum. & accepit filios principum regionis ob
sides. & posuit eos in arce in hierusalem in custodia.
Et anno. c. quinquagesimo octauo. præcepit alchimus de
struere murum sanctum interiorem. & destruere opera prophe
tarum cœpit & destruere. incepit primus destruere alchimus. & im
pedita sunt opera illius. & dissolutus
est paralysi. nec ultra loqui potuit uerbum. & mandare
de domo sua. & mortuus ē alchimus in tempore illo. cū tor
mento magno. & uidit bacchides quia mortuus ē alchi
mus. & reuersus ē ad regem. & siluit terra annis duobus.
& cogitauerunt omnes iniqui dicentes. ecce ionathas
& qui cū eo sunt. & siluit modo habitat confidenter. nūc & ad
ducam uirum bacchidem. & capiam eos omnes in una
nocte. & abierunt & consiliū ei dederūt. & surrexit ut
ueniret cū exercitu multo. & misit occulte epistolas so
cijs suis qui erant in iudea ut comprehenderent ionathan & eos
qui cū eo erant. & non potuerunt. quia innotuit eis consiliū eo
rum. & apprehendit ionathas uiros regionis. & principes ma
lorum quos occidit. & occidit eos. & cognouit ionathas
& qui cū eo erant habitare in bethbesan. & fortificare
eam. & pugnare contra eum. & claudere portas. & ædificare
machimas. & pugnauerunt contra bacchidem. & siluit & abscessit
& affligerunt eum uiri de. quia consiliū eius & egressus eius erat
malus. & dixerunt uiri in quos ipse consiliū dederat ut ueni
ret in regionem nostram. multos exercitus accidit. ipse autem ingra

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

unt eum reliquis, abiit in regionem suam. Et cognovit Ionathas et misit ad eum legatos componere cum ipso pacem et reddere ei captivitatem. Et libenter accepit et fecit secundum verba eius, et iuravit nihil se ei facturum mali omnibus diebus vitae eius. Et reddidit ei captivitatem quam prius erat praedatus de terra Iuda, et conversus abiit in terram suam et non apposuit amplius venire in fines eorum. Et cessavit gladius ex Israhel. Et habitavit Ionathas in Machmas, et coepit Ionathas ibi iudicare populum et exterminavit impios ex Israhel.

C. x

Et anno c. lx. ascendit Alexander Antiochi filius qui cognominatus est nobilis, et occupavit Ptolomaidam, et receperunt eum et regnavit illic. Et audivit Demetrius rex et congregavit exercitum copiosum valde et exivit obviam illi in proelium. Et misit Demetrius ad Ionathan epistulam verbis pacificis ut magnificaret eum. Dixit enim: Anticipemus pacem facere cum eo priusquam faciat cum Alexandro adversum nos. Recordabitur enim omnium malorum quae fecimus ei et in fratrem eius et in gentem eius. Et dedit ei potestatem congregandi exercitum et fabricare arma et esse ipsum socium eius, et obsides qui erant in arce iussit tradi ei.

Et venit Ionathas in Ierusalem et legit epistulas in auditu omnis populi et eorum qui in arce erant. Et timuerunt timore magno quoniam audierunt quod dedit ei rex potestatem congregandi exercitum. Et traditi sunt Ionathae obsides et reddidit eos parentibus suis. Et habitavit Ionathas in Ierusalem et coepit aedificare et innovare civitatem. Et dixit facientibus opera ut extruerent muros et montem Sion in circuitu lapidibus quadratis ad munitionem, et ita fecerunt. Et fugerunt alienigenae qui erant in munitionibus quas aedificaverat Bachides, et reliquit unusquisque locum suum et abiit in terram suam. Tantum in Bethsura remanserunt aliqui ex his qui reliquerant legem et praecepta Dei; erat enim haec eis ad refugium.

Et audivit Alexander rex promissa quae promisit Demetrius Ionathae, et narraverunt ei proelia et virtutes quas ipse fecit et fratres eius et labores quos laboraverunt. Et ait: Numquid inveniemus talem virum aliquem? et nunc faciemus eum amicum et socium nostrum. Et scripsit epistulam et misit ei secundum haec verba dicens: Rex Alexander fratri Ionathae salutem. Audivimus de te quod vir potens sis viribus et aptus es ut sis amicus noster. Et nunc constituimus te hodie summum sacerdotem gentis tuae et ut amicus voceris regis, et misit ei purpuram et coronam auream, et ut quae nostra sunt sentias nobiscum et conserves amicitias ad nos. Et induit se Ionathas stola sancta septimo mense anno c. lx. in die sollemni scenophegiae, et congregavit exercitum et fecit arma copiosa.

Et audivit Demetrius verba ista et contristatus est nimis et ait: Quid hoc fecimus quod praeoccupavit nos Alexander apprehendere amicitiam Iudaeorum ad munimen sui? Scribam et ego illis verba deprecatoria et dignitates et dona, ut sint mecum in adiutorio. Et scripsit eis in haec verba: Rex Demetrius genti Iudaeorum salutem. Quoniam servastis ad nos pactum et mansistis in amicitia nostra et non accessistis ad inimicos nostros, audivimus et gavisi sumus. Et nunc perseverate adhuc conservare ad nos fidem, et retribuemus vobis bona pro his quae fecistis nobiscum, et remittemus vobis praestationes multas et dabimus vobis donationes. Et nunc absolvo vos et omnes Iudaeos a tributis, et pretia salis indulgeo et coronas remitto et tertias seminis, et dimidiam partem fructus ligni quod est portionis meae relinquo vobis ex hodierno die et deinceps, ne accipiatur a terra Iuda et a tribus civitatibus quae additae sunt illi ex Samaria et Galilea, ex hodierna die et in totum tempus. Et Ierusalem sit sancta et libera cum finibus suis, et decimae et tributa ipsius sint. Et remitto et potestatem arcis quae est in Ierusalem, et do eam summo sacerdoti ut constituat in ea viros quos ipse elegerit qui custodiant eam. Et omnem animam Iudaeorum quae captiva est a terra Iuda in omni regno meo relinquo liberam gratis, ut omnes a tributis solvantur etiam pecorum suorum. Et omnes dies sollemnes et sabbata et neomeniae et dies decreti et tres dies ante diem sollemnem et tres dies post diem sollemnem sint omnes immunitatis et remissionis omnibus Iudaeis qui sunt in regno meo. Et nemo habebit potestatem agere aliquid et movere negotia adversus aliquem illorum in omni causa. Et ascribantur ex Iudaeis in exercitu regis ad xxx. milia virorum, et dabuntur illis copiae ut oportet omnibus exercitibus regis, et ex eis ordinabuntur qui sint in munitionibus regis magni, et ex his constituentur super negotia regni quae aguntur ex fide, et principes sint ex eis et ambulent in legibus suis sicut praecepit rex in terra Iuda. Et tres civitates quae additae sunt Iudaeae ex regione Samariae cum Iudaea reputentur, ut sint sub uno et non oboediant alii potestati nisi summi sacerdotis. Ptolomaida et confines eius quas dedi donum sanctis qui sunt in Ierusalem ad necessarios sumptus sanctorum. Et ego singulis annis dabo xv. milia siclorum argenti de rationibus regis quae me contingunt. Et omne quod reliquum fuerit quod non reddiderant qui super negotia erant annis prioribus, ex hoc dabunt in opera domus. Et super haec v. milia siclorum argenti quae accipiebant de ratione sanctorum per singulos annos, et haec ad sacerdotes pertineant qui ministerio funguntur. Et quicumque confugerint in templum quod est Ierosolimis et in omnibus finibus eius obnoxii regi in omni negotio, dimittantur, et universa quae sunt eis in regno meo libera habeant. Et ad aedificanda vel restauranda opera sanctorum sumptus dabitur de ratione regis. Et ad extruendos muros Ierusalem et communiendos in circuitu sumptus dabitur de ratione regis, et ad construendos muros in Iudaea.

Ut audivit autem Ionathas et populus sermones istos, non crediderunt eis nec receperunt eos, quia recordati sunt malitiae quam fecerat in Israhel et tribulaverat eos valde. Et complacuit eis in Alexandrum, quia ipse fuerat eis princeps sermonum pacis, et ipsi auxilium ferebant omnibus diebus.

Et congregavit Alexander rex exercitum magnum et admovit castra contra Demetrium. Et commiserunt proelium duo reges, et fugit exercitus Demetrii, et persecutus est eum Alexander et incubuit in eos. Et invaluit proelium nimis donec occidit sol, et cecidit Demetrius in illa die.

Et misit Alexander rex ad Ptolomeum regem Egypti legatos secundum haec verba dicens: Quoniam regressus sum in regnum meum et sedi in sede patrum meorum et obtinui principatum et contrivi Demetrium et possedi regionem nostram, et commisi cum eo pugnam et contritus est ipse et castra eius a nobis, et sedimus in sede regni eius. Et nunc statuamus ad invicem amicitiam, et da mihi filiam tuam uxorem, et ego ero gener tuus, et dabo tibi dona et ipsi dignitatem. Et respondit Ptolomeus rex dicens: Felix dies in qua reversus es ad terram patrum tuorum et sedisti in sede regni eorum. Et nunc faciam tibi quae scripsisti, sed occurre mihi Ptolomaidam ut videamus invicem, et spondeam tibi sicut dixisti. Et exiit Ptolomeus de Egypto ipse et Cleopatra filia eius, et venit Ptolomaidam anno c. lxii. Et occurrit illi Alexander rex, et dedit illi Cleopatram filiam suam, et fecit nuptias eius Ptolomaide sicut reges in magna gloria. Et scripsit rex Alexander Ionathae ut veniret obviam sibi. Et abiit cum gloria Ptolomaidam et occurrit ibi duobus regibus et dedit illis argentum multum et aurum et dona, et invenit gratiam in conspectu eorum. Et convenerunt adversus eum viri pestilentes ex Israhel, viri iniqui interpellantes adversus eum, et non intendit ad eos rex. Et iussit expoliari Ionathan vestibus suis et indui eum purpura, et ita fecerunt. Et collocavit eum rex sedere secum. Dixitque principibus suis: Exite cum eo in medio civitatis et praedicate ut nemo adversus eum interpellet de ullo negotio, nec quisquam molestus sit ei de ulla ratione. Et factum est ut viderunt qui interpellabant gloriam eius quae praedicabatur, et opertum eum purpura, fugerunt omnes. Et magnificavit eum rex et scripsit eum inter primos amicos et posuit eum ducem et participem principatus. Et reversus est Ionathas cum pace et gaudio.

In anno c. lxv. venit Demetrius filius Demetrii a Creta in terram patrum suorum. Et audivit Alexander rex et contristatus est valde et reversus est Antiochiam. Et constituit Demetrius Apollonium ducem qui praeerat Celesiriae, et congregavit exercitum magnum et accessit ad Iamniam et misit ad Ionathan summum sacerdotem dicens: Tu solus resistis nobis, ego autem factus sum in derisum et in opprobrium, propterea quia tu potestatem exerces adversum nos in montibus. Nunc ergo si confidis in virtutibus tuis, descende ad nos in campum et comparemus illic invicem, quia mecum est virtus bellorum. Interroga et disce quis sum ego et ceteri qui auxilio sunt mihi, qui et dicunt quia non potest stare pes vester ante faciem nostram, quia bis in fugam conversi sunt patres tui in terra sua. Et nunc quomodo poteris sustinere equitatum et exercitum tantum in campo, ubi non est lapis neque saxum neque locus fugiendi?

Ut audivit autem Ionathas sermones Apollonii, motus est animo, et elegit x. milia virorum et exiit ab Ierusalem, et occurrit ei Symon frater eius in adiutorium. Et applicuerunt castra in Ioppen, et exclusit eum a civitate quia custodia Apollonii Ioppe erat. Et oppu

gnavit eam. Et exterriti qui erant intra civitatem aperuerunt ei. Et optinuit Ionathas Ioppen. Et audivit Apollonius. Et admovit tria milia equitum et exercitum multum. Et abiit Azotum tamquam iter faciens. et statim exiit in campum eo quod haberet multitudinem equitum et confideret in eis. Et insecutus est eum Ionathas in Azotum, et pugnam commiserunt. Et reliquit Apollonius in castris mille equites post eos occulte. Et cognovit Ionathas quoniam sunt insidie post se. et circuierunt castra eius et iecerunt iacula in populum a mane usque ad vesperam. Populus autem stabat sicut preceperat Ionathas. et laboraverunt equi eorum. Et eiecit Simon exercitum suum et commisit contra legionem. equites enim fatigati erant. et contriti sunt ab eo et fugerunt. Et qui dispersi sunt in campo fugerunt in Azotum et intraverunt in Bethdagon idolum suum ut ibi se liberarent. Et succendit Ionathas Azotum et civitates que erant in circuitu eius. et accepit spolia eorum. et templum Dagon et eos qui fugerant in illud succendit igni. et fuerunt qui ceciderunt gladio cum his qui succensi sunt fere octo milia virorum. Et movit inde Ionathas castra et applicuit ad Ascalonem. et exierunt de civitate obviam illi in magna gloria. Et reversus est Ionathas in Ierusalem cum suis habentibus spolia multa.

Et factum est ut audivit Alexander rex sermones istos. addidit adhuc glorificare Ionathan. et misit ei fibulam auream sicut consuetudo est dari cognatis regum. et dedit ei Accaron et omnes fines eius in possessionem.

XI

Et rex Egypti congregavit exercitum sicut arenam que est circa oram maris et naves multas. et querebat optinere regnum Alexandri dolo. et addere illud ad regnum suum. Et exiit in Syriam verbis pacificis et aperiebant ei civitates et occurrebant ei quia mandaverat Alexander rex exire ei obviam eo quod socer suus esset. Cum autem introiret civitates Ptolomeus ponebat custodias militum in singulis civitatibus. Et ut appropiavit Azoto, ostenderunt ei templum Dagon succensum et Azotum et cetera eius demolita et corpora proiecta et eorum qui cesi erant in bello tumulos quos fecerant secus viam. Et narraverunt regi quia hec fecit Ionathas ut invidiam facerent ei. Et tacuit rex. Et occurrit Ionathas regi in Ioppen cum gloria et invicem se salutaverunt et dormierunt illic. Et abiit Ionathas cum rege usque ad flumen qui vocatur Eleutherus. et reversus est Ierusalem.

Rex autem Ptolomeus optinuit dominium civitatum usque Seleuciam maritimam. et cogitabat in Alexandrum consilia mala. Et misit legatos ad Demetrium dicens: Veni componamus inter nos pactum. et dabo tibi filiam meam quam habet Alexander, et regnabis in regno patris tui. Penituit enim me quod dederim illi filiam meam. quesivit enim me occidere. Et vituperavit eum propterea quod concupierat regnum eius. Et abstulit filiam suam et dedit eam Demetrio. et alienavit se ab Alexandro. et manifeste facte sunt inimicitie eius. Et intravit Ptolomeus Antiochiam et imposuit sibi duo diademata capiti suo Egypti et Asie. Ptolomeus autem rex erat in Cilicia illis temporibus quia rebellabant qui erant in illis locis. Et audivit Alexander. et venit ad eum in bellum. et produxit Ptolomeus rex exercitum. et occurrit ei in manu valida. et fugavit eum. Et fugit Alexander in Arabiam ut ibi protegeretur. Rex autem Ptolomeus exaltatus est. Et abstulit Zabdihel Arabs caput Alexandri et misit Ptolomeo. Et rex Ptolomeus mortuus est in die tertia. et qui erant in munitionibus perierunt ab his qui erant intra castra. Et regnavit Demetrius anno centesimo sexagesimo septimo.

In diebus illis congregavit Ionathas eos qui erant in Iudea ut expugnarent arcem que est in Ierusalem. et fecerunt contra eam machinas multas. Et abierunt quidam qui oderant gentem suam viri iniqui ad regem et renuntiaverunt ei quod Ionathas obsideret arcem. Et ut audivit iratus est, et statim venit Ptolomaidam et scripsit Ionathe ne obsideret arcem sed occurreret sibi ad colloquium festinato. Ut audivit autem Ionathas iussit obsidere. et elegit de senioribus Israel et de sacerdotibus et dedit se periculo. Et accepit aurum et argentum et vestem et alia xenia multa. et abiit ad regem Ptolomaidam et invenit gratiam in conspectu eius. Et interpellabant adversus eum quidam iniqui ex gente sua. Et fecit ei rex sicut fecerant ei qui ante ipsum fuerant. et exaltavit eum in conspectu amicorum suorum omnium. Et statuit ei principatum sacerdotii et quecumque alia habuit prius pretiosa. et fecit eum principem amicorum suorum. Et postulavit Ionathas a rege ut immunem faceret Iudeam et tres toparchias et Samariam et confines eius. et promisit ei talenta trecenta. Et consensit rex et scripsit Ionathe epistulas de his omnibus hunc modum continentes:

Rex Demetrius fratri Ionathe salutem et genti Iudeorum. Exemplum epistule quam scripsimus Lastheni parenti nostro de vobis, misimus ad vos ut sciretis. Rex Demetrius Lastheni parenti salutem. Genti Iudeorum amicis nostris et conservantibus que iusta sunt apud nos decrevimus benefacere propter benignitatem ipsorum quam erga nos habent. Statuimus ergo illis omnes fines Iudee et tres civitates Lydda et Ramathem que addite sunt Iudee ex Samaria et omnes confines earum sequestrari omnibus sacrificantibus in Ierosolimis pro his que ab eis prius accipiebat rex per singulos annos et pro fructibus terre et pomorum. Et alia que ad nos pertinebant decimarum et tributorum ex hoc tempore remittimus eis. et areas salinarum et coronas que nobis deferebantur. omnia ipsis concedimus. et nihil horum irritum erit ex hoc et in omne tempus. Nunc ergo curate facere horum exemplum, et detur Ionathe et ponatur in monte sancto in loco celebri.

Et videns Demetrius rex quod siluit terra in conspectu suo. et nihil ei resistit. dimisit totum exercitum suum unumquemque in locum suum. excepto peregrino exercitu quem contraxit ab insulis gentium. et inimici erant ei omnes exercitus patrum eius.

Triphon autem erat quidam partium Alexandri prius. et vidit quoniam omnis exercitus murmurat contra Demetrium. et ivit ad Emalchuel Arabem qui nutriebat Antiochum filium Alexandri. Et assidebat ei ut traderet eum ipsi ut regnaret in loco patris sui. et nuntiavit quanta fecit Demetrius et inimicitias exercituum eius adversus illum. et mansit illic diebus multis. Et misit Ionathas ad Demetrium regem ut eiceret eos qui in arce erant in Ierusalem et qui in presidiis erant quia impugnabant Israel. Et misit Demetrius ad Ionathan dicens: Non hoc tantum faciam tibi et genti tue sed gloria illustrabo te et gentem tuam cum fuerit oportunum. Nunc ergo recte feceris si miseris in auxilium mihi viros. quia discessit omnis exercitus meus. Et misit ei Ionathas tria milia virorum fortium Antiochiam et venerunt ad regem. et delectatus est rex in adventu eorum. Et convenerunt qui erant de civitate centum viginti milia virorum. et volebant interficere regem. Et fugit rex in aulam. et occupaverunt qui erant de civitate itinera civitatis et ceperunt pugnare. Et vocavit rex Iudeos in auxilium. et convenerunt omnes simul ad eum. et dispersi sunt omnes per civitatem. et occiderunt in illo die centum milia hominum et succenderunt civitatem. et ceperunt spolia multa in illa die. et liberaverunt regem. Et viderunt qui erant de civitate quod optinuissent Iudei civitatem sicut volebant, et infirmati sunt mente sua. et clamaverunt ad regem cum precibus dicentes: Da nobis dextras et cessent Iudei oppugnantes nos et civitatem. Et proiecerunt arma et fecerunt pacem. Et glorificati sunt Iudei in conspectu regis et in conspectu omnium qui erant in regno eius, et nominati sunt in regno. et regressi sunt in Ierusalem habentes spolia multa. Et sedit Demetrius rex in sede regni sui. et siluit terra in conspectu eius. Et mentitus est omnia quecumque dixit. et abalienavit se a Ionatha. et non retribuit ei secundum beneficia que sibi retribuerat. et vexabat eum valde.

Post hec autem reversus est Tripho. et Antiochus cum eo puer adolescens. et regnavit et imposuit sibi diadema. Et congregati sunt ad eum omnes exercitus quos disperserat Demetrius. et pugnaverunt contra eum. et fugit et terga vertit. Et accepit Tripho bestias et optinuit Antiochiam. Et scripsit Antiochus adolescens Ionathe dicens: Constituo tibi sacerdotium et constituo te super quattuor civitates ut sis de amicis regis. Et misit illi vasa aurea in ministerium. et dedit ei potestatem bibendi in auro et esse in purpura et habere fibulam auream. Et Simonem fratrem eius constituit ducem a terminis Tyri usque ad fines Egypti. Et exiit Ionathas et perambulabat trans flumen civitates. et congregatus est ad eum omnis exercitus Syrie in auxilium. et venit Ascalonem et occurrerunt ei honorifice de civitate. Et abiit inde Gazam. et concluserunt se qui erant Gaze. et obsedit eam et succendit que in circuitu civitatis erant et predatus est ea. Et rogaverunt Gazenses Ionathan et dedit illis dextram. et accepit filios eorum obsides et misit illos in Ierusalem.

ierl'. et perambulavit regionem usque ad damascum.

Et audivit ionathas quod prevaricati sunt principes demetrii in cades. que est in galilea cum exercitu multo. volentes eum removere a negotio regni. et occurrit illis. Simonem autem fratrem suum reliquit intra provinciam. et applicuit simon ad bethsuram. et expugnabat eam diebus multis. et conclusit eos. et postulaverunt ab eo dextras accipere. et dedit illis. Et eiecit eos inde, et cepit civitatem. et posuit in ea presidium. et ionathas et castra eius applicuerunt ad aquam genesar. et ante lucem vigilaverunt in campo asor. et ecce castra alienigenarum occurrebant in campo. et tendebant ei insidias in montibus. Ipse autem occurrit ex adverso. insidie vero surrexerunt de locis suis. et commiserunt prelium. et fugerunt qui erant ex parte ionathe omnes. et nemo relictus est ex eis nisi mathathias filius absolomi. et iudas filius calphi princeps milicie exercitus. Et scidit ionathas vestimenta sua. et posuit terram in capite suo et oravit. et reversus est ad eos in prelium. et convertit illos et pugnaverunt. et viderunt qui fugiebant partis illius et reversi sunt ad eum. et insequebantur cum eo usque cades ad castra sua. et pervenerunt usque illuc. et ceciderunt de alienigenis in die illa tria milia virorum. Et regressus est ionathas in ierl'.

¶ XII

Et vidit ionathas quia tempus eum iuvat. et elegit viros et misit romam statuere et renovare cum eis amicitiam. Et ad spartiatas. et in alia loca misit epistolas secundum eandem formam. Et abierunt romam et intraverunt curiam et dixerunt. ionathas summus sacerdos et gens iudeorum miserunt nos. ut renovaremus amicitiam et societatem secundum pristinum. et dederunt illis epistolas per loca. ut deducerent eos in terram iuda cum pace. et exemplum hoc epistolarum quas scripsit ionathas spartiatis.

Ionathas summus sacerdos. et seniores gentis. et sacerdotes et reliquus populus iudeorum spartiatis fratribus salutem. Iam pridem misse erant epistole ad oniam summum sacerdotem ab ario qui regnabat apud vos. quoniam estis fratres nostri. sicut rescriptum continet. et suscepit onias virum qui missus fuerat cum honore. et accepit epistolas in quibus significabatur de societate et amicitia. Nos cum nullo horum indigeremus. habentes solatio sanctos libros qui sunt in manibus nostris. maluimus mittere ad vos. et renovare fraternitatem et amicitiam. ne forte alieni efficiamur a vobis. Multa enim tempora transierunt ex quo misistis ad nos. Nos ergo in omni tempore sine intermissione in diebus sollempnibus. et ceteris quibus oportet. memores sumus vestri in sacrificiis que offerimus et observationibus. sicut fas est. et decet meminisse fratrum. Letamur itaque de gloria vestra. Nos autem circumdederunt multe tribulationes et multa prelia. et impugnaverunt nos reges qui sunt in circuitu nostro. Noluimus ergo vobis molesti esse. neque ceteris sociis et amicis nostris. habemus enim de celo auxilium. et liberati sumus nos. et humiliati sunt inimici nostri. Elegimus itaque numenium antiochi. et antipatrem iasonis filium. et misimus ad romanos renovare cum eis amicitiam et societatem pristinam. Mandavimus itaque eis ut veniant etiam ad vos. et salutent vos. et reddant vobis epistolas nostras de innovatione fraternitatis nostre. et nunc benefacietis respondentes nobis ad hec. Et hoc rescriptum epistolarum quod miserat oniarees spartiatarum.

Onie sacerdoti magno salutem. Inventum est in scriptura de spartiatis et iudeis. quoniam sunt fratres. et quod sunt de genere abraham. Et nunc ex quo hec cognovimus. benefacietis scribentes nobis de pace vestra. Sed et nos rescripsimus vobis. pecora nostra et possessiones nostre vestre sunt. et vestre nostre. Mandavimus itaque hec nuntiari vobis.

Et audivit ionathas quoniam egressi sunt principes demetrii cum exercitu multo supra quam prius pugnare adversus eum. et exiit ab ierl'. et occurrit illis in amathite regione. Non enim dederat eis spatium. ut ingrederentur. et misit speculatores in castra eorum. et reversi nuntiaverunt. quia constituunt supervenire illuc nocte. Cum autem occidisset sol. precepit ionathas suis vigilare et esse in armis paratos ad pugnam tota nocte. et posuit custodes per circuitum castrorum. Et audierunt adversarii quoniam paratus est ionathas cum suis in bello. et timuerunt. et formidaverunt corde suo. et accenderunt focos in castris suis. Ionathas autem et qui cum eo erant. non cognoverunt usque mane. Videbant enim luminaria ardentia. et secutus est eos ionathas. et non comprehendit eos. transierant enim flumen eleuterum. et divertit ionathas ad arabas qui vocantur zabadei. et percussit eos. et accepit spolia eorum. et iunxit et venit damascum. et perambulabat omnem regionem illam. Simon autem exiit et venit usque ad ascalonem. et ad proxima presidia. et declinavit in ioppen. et occupavit eam. Audivit enim quod vellent presidium tradere partibus demetrii. et posuit ibi custodes ut custodirent eam. Et reversus est ionathas. et convocavit seniores populi. et cogitavit cum eis edificare presidia in iudea. et edificare muros in ierl'. et exaltare altitudinem magnam inter medium arcis et civitatis. ut separet eam a civitate. ut esset ipsa singulariter. ut neque emant neque vendant. et venerunt ut edificarent civitatem. et cecidit murus qui erat super torrentem ab ortu solis. et reparavit eum qui vocatur caphetetha. et simon edificavit adiada in sephela. et munivit eam. et imposuit portas et seras.

Et cum cogitasset triphon regnare asie. et assumere diadema. et extendere manum in antiochum regem. timens ne forte non permitteret eum ionathas. sed pugnaret adversus eum. querebat comprehendere eum et occidere. et exurgens abiit in bethsan. Et exivit ionathas obviam illi cum xl. milibus virorum electorum in prelium. et venit bethsan. et vidit triphon quia venit cum exercitu multo ut extenderet in eum manus. et excepit eum cum honore. et commendavit eum omnibus amicis suis. et dedit ei munera. et precepit exercitibus suis ut obedirent ei sicut sibi. Et dixit ionathe. Ut quid vexasti universum populum. cum bellum nobis non sit? et nunc remitte eos in domos suas. elige autem tibi viros paucos qui tecum sint. et veni mecum ptolomaidam. et tradam eam tibi. et reliqua presidia. et exercitum. et universos prepositos negotii. et conversus abibo. propterea enim veni. et credidit ei. et fecit sicut dixit. et dimisit exercitum. et abierunt in terram iuda. Retinuit autem secum tria milia virorum. ex quibus remisit in galileam duo milia. mille autem cum eo venerunt. Ut intravit autem ionathas ptolomaidam. clauserunt portas ptolomenses. et comprehenderunt eum. et omnes qui cum eo intraverunt gladio interfecerunt.

Et misit trifon exercitum et equites in galileam. et in campum magnum. ut perderet omnes socios ionathe. At illi cum cognovissent. quia comprehensus est ionathas. et periit et omnes qui cum eo erant. hortati sunt semetipsos. et exierunt parati in prelium. et videntes hii qui insecuti fuerant. quia pro anima res est illis. reversi sunt. Illi autem omnes venerunt cum pace in terram iuda. et planxerunt ionathan. et eos qui cum eo fuerant valde. et luxit israel luctu magno. et quesierunt omnes gentes que erant in circuitu eorum conterere eos. Dixerunt enim. non habent principem et adiuvantem. nunc ergo expugnemus illos. et tollamus de hominibus memoriam eorum.

¶ XIII

Et audivit symon quod congregavit triphon exercitum copiosum. ut veniret in terram iuda. et attereret eam. vidensque quia in tremore populus est et timore. ascendit ierl'. et congregavit populum. et adhortans dixit. Vos scitis quanta ego et fratres mei et domus patris mei fecimus pro legibus et pro sanctis prelia. et angustias quales vidimus. horum gratia perierunt fratres mei omnes propter israel. et relictus sum ego solus. et nunc non michi contingat parcere anime mee in omni tempore tribulationis. non enim melior sum fratribus meis. Vindicabo itaque gentem meam et sancta. natos quoque nostros et uxores. quia congregate sunt universe gentes conterere nos inimicitie gratia. et accensus est spiritus populi simul ut audivit sermones istos. et responderunt voce magna dicentes. tu es dux noster loco iude et ionathe fratris tui. pugna prelium nostrum. et omnia quecumque dixeris nobis faciemus. et congregans omnes viros bellatores. acceleravit consummare omnes muros ierl'. et munivit eam in gyro. et misit ionathan filium absolomi. et cum eo exercitum magnum in ioppen. et eiectis his qui erant in ea. remansit illic ipse.

Et movit trifon a ptolomaida cum exercitu multo ut veniret in terram iuda. et ionathas cum eo in custodia. Simon autem applicuit in addus contra faciem campi. et ut cognovit trifon quia surrexit symon loco ionathe fratris sui. et quia commissurus esset cum eo prelium. misit ad eum legatos dicens. pro argento quod debebat frater tuus ionathas in ratione regis. detinuimus eum. et nunc mitte argenti talenta c. et duos filios eius obsides. ut non dimissus fugiat a nobis. et remittemus eum. et cognovit symon quia cum dolo loqueretur secum. iussit tamen dari argentum et pueros. ne inimicitiam magnam sumeret ad populum israel dicentem. quia non misit argentum et pueros. propterea periit. et misit pueros et centum talenta. et mentitus est trifon. et non dimisit ionathan. et post hec venit triphon intra regionem ut contereret eam. et gyraverunt per viam que ducit ador. et symon et castra eius ambulabant in omnem locum quocumque ibant. Qui autem in arce erant. miserunt ad trifonem legatos. ut festinaret venire per desertum. et mitteret illis alimonias. et paravit trifon omnem equitatum ut veniret illa nocte. erat enim nix valde multa. et non venit in gala

Iasfam. Et cum appropinquasset Bascaman occidit Ionathan et filios eius. et convertit Trifon et abiit in terram suam. Et misit Simon et accepit ossa Ionathe fratris sui et sepelivit ea in Modin civitate patrum eius. et planxerunt eum omnis Israel planctu magno. et luxerunt dies multos. Et edificavit Simon super sepulchrum patris sui et fratrum suorum edificium altum visu lapide polito retro et ante. et statuit vii pyramidas unam contra unam patri et matri et quattuor fratribus. et his circumposuit columpnas. et arma ad memoriam eternam. et iuxta arma naves sculptas que viderentur ab omnibus navigantibus mare. Hoc est sepulchrum quod fecit in Modin usque in hunc diem. Tryphon autem cum iter faceret cum Antiocho rege adulescente. dolo occidit eum. et regnavit loco eius. et imposuit sibi diadema Asie. et fecit plagam magnam in terra. et edificavit Simon presidia Iudee. muniens ea turribus excelsis et muris magnis et portis et seris. et posuit alimenta in munitionibus.

cum

magnas et super columpnas

Et elegit Simon viros et misit ad Demetrium regem. ut faceret remissionem regioni. quia actus omnes Tryphonis per direptionem fuerant gesti. Et Demetrius rex ad verba ista respondit et scripsit epistolam talem. Rex Demetrius Simoni summo sacerdoti et amico regum. et senioribus et genti Iudeorum salutem. Coronam auream et bahem quam misistis suscepimus. et parati sumus facere vobiscum pacem magnam. et scribere prepositis regis remittere vobis que indulsimus. Quecumque enim constituimus vobis constant. Munitiones quas edificastis vobis sint. Remittimus quoque ignorantias et peccata usque in hodiernum diem. et coronam quam debebatis. et si quid aliud erat tributarium in Ierusalem. iam non sit tributarium. Et si qui ex vobis apti sunt conscribi inter nostros conscribantur. et sit inter nos pax.

Anno centesimo septuagesimo ablatum est iugum gentium ab Israel. Et cepit populus Israel scribere in tabulis et gestis publicis. anno primo sub Simone summo sacerdote magno duce et principe Iudeorum. In illis diebus Simon applicuit ad Gazam et circumdedit eam castris et fecit machinas et applicuit ad civitatem et percussit turrem et comprehendit eam. Et eruperunt qui erant intra machinam in civitate. Et ascenderunt qui erant in civitate cum uxoribus et filiis supra murum scissis tunicis suis et clamaverunt voce magna postulantes a Simone dextras sibi dari. et dixerunt. Non nobis reddas secundum malitias nostras sed secundum misericordias tuas. Et flexus Simon non debellavit eos. eiecit tamen eos de civitate. et mundavit edes in quibus fuerant simulacra. et tunc intravit in eam cum ymnis benedicens dominum. et eiecta ab ea omni inmunditia collocavit in ea viros qui legem facerent. et munivit eam et fecit sibi habitationem. Qui autem erant in arce Ierusalem prohibebantur egredi et ingredi in regionem. et emere ac vendere. et esurierunt valde. et multi ex eis fame perierunt. et clamaverunt ad Simonem ut dextras acciperent. et dedit illis. et eiecit eos inde. et mundavit arcem a contaminationibus. et intraverunt in eam tertia et vicesima die secundi mensis anno centesimo septuagesimo primo cum laude et ramis palmarum et cymbalis et nablis et ymnis et canticis. quia contritus est inimicus magnus ex Israel. Et constituit ut omnibus annis agerentur dies hi cum letitia. Et munivit montem templi qui erat secus arcem. et habitavit ibi ipse et qui cum eo erant. Et vidit Simon Iohannem filium suum quod vir esset. posuit eum ducem virtutum universarum. et habitavit in Gazaris.

unam

et factus est motus magnus in civitate

in ramis palmarum

et cinyris

prelii

c. xiiii.

Anno centesimo septuagesimo secundo congregavit Demetrius rex exercitum suum. et abiit in Mediam ad contrahenda sibi auxilia ut expugnaret Tryphonem. Et audivit Arsaces rex Persidis et Medie quia intravit Demetrius confines suos. misit unum de principibus suis ut comprehenderet eum vivum et adduceret eum ad se. Et abiit et percussit castra Demetrii. et comprehendit eum et duxit eum ad Arsacem et posuit eum in custodia. Et siluit terra Iuda omnibus diebus Simonis. et quesivit bona genti sue. et placuit illis potestas eius et gloria eius omnibus diebus. Et cum omni gloria sua accepit Ioppen in portum. et fecit introitum in insulis maris. Et dilatavit fines gentis sue. et optinuit regionem. et congregavit captivitatem multam. et dominatus est Gazare et Bethsure et arcis. et abstulit inmunditias ex ea. et non erat qui resisteret ei. Et unusquisque colebat terram suam cum pace. et terra dabat fructus suos. et ligna camporum fructum suum. Seniores in plateis sedebant omnes et de bonis terre tractabant. et iuvenes induebant se gloria et stolas belli. Et civitatibus tribuebat alimonias. et constituebat eas ut essent vasa munitionis. quoadusque nominatum est nomen glorie eius usque ad extremum terre. Fecit pacem super terram. et letatus est Israel letitia magna. Et sedit unusquisque sub vite sua et sub ficulnea sua. et non erat qui eos terreret. Defecit impugnans eos super terram. Reges contriti sunt in diebus illis. Et confirmavit omnes humiles populi sui et legem exquisivit. et abstulit omnem iniquum et malum. Sancta glorificavit et multiplicavit vasa sanctorum.

sibi

gratias pacem eorum

Et auditum est Rome quia defunctus est Ionathas. et usque in Spartiatas. et contristati sunt valde. Ut audierunt autem quod Simon frater eius factus est summus sacerdos loco eius. et ipse optineret regionem et civitates in ea. scripserunt ad eum in tabulis ereis ut renovarent amicitiam et societatem quam fecerant cum Iuda et Ionatha fratribus eius. et lecte sunt in conspectu ecclesie in Ierusalem. Et hoc exemplum epistolarum quas miserunt Spartiate.

Spartianorum principes et civitates Simoni sacerdoti magno et senioribus et sacerdotibus et reliquo populo Iudeorum fratribus salutem. Legati qui missi sunt ad populum nostrum nuntiaverunt nobis de vestra gloria et honore ac letitia. et gavisi sumus in introitu eorum. et scripsimus que ab ipsis erant dicta in conciliis populi sic. Numenius Antiochi et Antipater Iasonis filius legati Iudeorum venerunt ad nos renovantes nobiscum amicitiam pristinam. et placuit populo excipere viros gloriose. et ponere exemplum sermonum eorum in segregatis populi libris ut sit ad memoriam populo Spartiatarum. Exemplum autem horum scripsimus Simoni magno sacerdoti.

Post hec autem misit Simon Numenium Romam habentem clipeum aureum magnum pondo mnarum mille ad statuendam cum eis societatem. Cum autem audisset populus Romanus sermones istos dixerunt. Quam gratiarum actionem reddemus Simoni et filiis eius. Restituit enim ipse fratres suos. et expugnavit inimicos Israel ab eis. et statuerunt ei libertatem. et descripserunt in tabulis ereis et posuerunt in titulis in monte Syon. Et hoc exemplum scripture. Octavo decimo die mensis Elul anno centesimo septuagesimo secundo anno tertio sub Simone sacerdote magno in Asaramel in conventu magno sacerdotum et populi et principum gentis et seniorum regionis nota facta sunt hec. quoniam frequenter facta sunt prelia in regione nostra. Simon autem Mathathie filius ex filiis Iarib et fratres eius dederunt se periculo et restiterunt adversariis gentis sue. ut starent sancta ipsorum et lex. et gloria magna glorificaverunt gentem suam. Et congregavit Ionathas gentem suam et factus est illis sacerdos magnus et appositus est ad populum suum. Et voluerunt inimici eorum calcare et atterere eos. et regionem ipsorum. et extendere manus in sancta eorum. Tunc restitit Simon et pugnavit pro gente sua. et erogavit multas pecunias et armavit viros virtutis gentis sue. et dedit eis stipendia. et munivit civitates Iudee. et Bethsuram que erat in finibus Iudee ubi erant arma hostium antea. et posuit illic presidium viros Iudeos. Et Gazaram que est in finibus Azoti in qua hostes antea habitabant et collocavit illic Iudeos. et quecumque apta erant ad correptionem eorum posuit in eis. Et vidit populus actum Simonis et gloriam quam cogitabat facere genti sue. et posuerunt eum ducem suum et principem sacerdotum. eo quod ipse fecerat hec omnia et iustitiam et fidem quam conservavit genti sue. et exquisivit omnimodo exaltare populum suum. Et in diebus eius prosperatum est in manibus eius ut tollerentur gentes de regione ipsorum. et qui in civitate David erant in Ierusalem in arce de qua procedebant et contaminabant omnia que in circuitu sanctorum sunt. et inferebant plagam magnam. Et collocavit in ea viros Iudeos ad tutamentum regionis et civitatis. et exaltavit muros Ierusalem. Et rex Demetrius statuit illi summum sacerdotium. Secundum hec fecit eum amicum suum et glorificavit eum gloria magna. Audivit enim quod appellati sunt Iudei a Romanis amici et socii et fratres. et quia susceperunt legatos Simonis gloriose. et quia Iudei et sacerdotes eorum consenserunt eum esse ducem suum et summum sacerdotem in eternum donec surgat propheta fidelis. et ut sit super eos dux. et ut cura esset illi pro sanctis. et constitueret prepositos super opera eorum et super regionem et super arma et super presidia. et cura sit illi de sanctis. et ut audiatur ab omnibus. et scribantur in nomine eius omnes conscriptiones in regione. et ut operiatur purpura et auro. et ne liceat ulli ex populo et ex sacerdotibus irritum facere aliquid horum et contradicere his que ab eo dicuntur aut convocare conventum in regione sine ipso. et vestiri purpura et uti fibula aurea. Qui autem fecerit

et Ioppe munivit que erat ad mare

et castimonii

fieret extra haec aut irritum faceret aliquid horum reus erit. Et complacuit omni populo statuere Simonem et facere secundum verba ista. Et suscepit Simon et placuit ut summo sacerdotio fungeretur et esset dux et princeps gentis Iudaeorum et sacerdotum et praeesset omnibus. Et scripturam istam dixerunt ponere in tabulis aereis et ponere eas in peribolo sanctorum in loco celebri, exemplum autem eorum ponere in aerario ut habeat Simon et filii eius.

C. XV.

Et misit rex Antiochus filius Demetrii epistolas ab insulis maris Simoni sacerdoti et principi gentis Iudaeorum et universae genti, et erant continentes hunc modum: Rex Antiochus Simoni sacerdoti magno et genti Iudaeorum salutem. Quoniam quidem pestilentes obtinuerunt regnum patrum nostrorum, volo autem vindicare regnum et restituere illud sicut erat antea, et electam feci multitudinem exercitus et feci naves bellicas. Volo autem procedere per regionem ut ulciscar in eos qui corruperunt regionem nostram et qui desolaverunt civitates multas in regno meo. Nunc ergo statuo tibi omnes oblationes quas remiserunt tibi ante me reges et quaecumque alia dona remiserunt tibi, et permitto tibi facere percussuram proprii numismatis in regione tua. Ierusalem autem sanctam esse et liberam, et omnia arma quae fabricata sunt et praesidia quae extruxisti quae tenes maneant tibi. Et omne debitum regis et quae futura sunt regi ex hoc et in totum tempus remittuntur tibi. Cum autem obtinuerimus regnum nostrum glorificabimus te et gentem tuam et templum gloria magna ita ut manifestetur gloria vestra in universa terra.

Anno centesimo septuagesimo quarto exiit Antiochus in terram patrum suorum et convenerunt ad eum omnes exercitus ita ut pauci relicti essent cum Tryphone. Sciebat enim quod congregata sunt in eum mala et reliquit eum exercitus. Et applicuit Antiochus super Doram cum centum viginti milibus virorum belligeratorum et octo milibus equitum, et circuivit civitatem et naves a mari, et neminem sinebant ingredi neque egredi.

Venit autem Numenius et qui cum eo fuerant ab urbe Roma habentes epistolas regibus et regionibus scriptas in quibus continebantur haec: Lucius consul Romanorum Ptolomeo regi salutem. Legati Iudaeorum venerunt ad nos amici nostri renovantes pristinam amicitiam et societatem missi a Simone principe sacerdotum et populo Iudaeorum. Attulerunt autem et clypeum aureum mnarum mille. Placuit itaque nobis scribere regibus et regionibus ut non inferant illis mala neque impugnent eos et civitates eorum et regiones eorum et ut non ferant auxilium pugnantibus adversus eos. Visum est autem nobis accipere ab eis clypeum. Si qui ergo pestilentes refugerunt de regione ipsorum ad vos tradite eos Simoni principi sacerdotum ut vindicet in eis secundum legem suam. Haec eadem scripta sunt Demetrio regi et Attalo et Ariarathi et Arsaci et in omnes regiones et Lampsaco et Spartiatis et in Delum et Myndum et Sicyonem et Cariam et Samum et Pamphyliam et Lyciam et Alicarnasum et Rhodum et Phaselidem et Choo et Siden et Aradon et Gortynam et Cnidum et Cyprum et Cyrenen. Exemplum autem eorum scripserunt Simoni principi sacerdotum et populo Iudaeorum.

Antiochus autem rex applicuit castra in Doram secundo, admovens ei semper manus et machinas faciens, et conclusit Tryphonem ne procederet. Et misit ad eum Simon duo milia virorum electorum in auxilium et argentum et aurum et vasa copiosa, et noluit ea accipere sed rupit omnia quae pactus est cum eo antea et alienavit se ab eo. Et misit ad eum Athenobium unum de amicis suis ut tractaret cum ipso dicens: Vos tenetis Ioppen et Gazaram et arcem quae est in Ierusalem civitates regni mei. Fines earum desolastis et fecistis plagam magnam in terra et dominati estis per loca multa in regno meo. Nunc ergo tradite civitates quas occupastis et tributa locorum in quibus dominati estis extra fines Iudaeae. Sin autem date pro eis quingenta talenta argenti et exterminii quod exterminastis et tributorum civitatum alia talenta quingenta. Sin autem veniemus et expugnabimus vos. Et venit Athenobius amicus regis in Ierusalem et vidit gloriam Simonis et claritatem in auro et argento et apparatum copiosum et obstipuit et retulit ei verba regis. Et respondit Simon et dixit ei: Neque alienam terram sumpsimus neque aliena detinemus sed hereditatem patrum nostrorum quae iniuste ab inimicis nostris aliquo tempore possessa est. Nos vero tempus habentes vindicamus hereditatem patrum nostrorum. Nam de Ioppe et Gazara quae expostulas ipsi faciebant in populo nostro plagam magnam et in regione nostra, horum damus talenta centum. Et non respondit ei Athenobius verbum. Reversus autem cum ira ad regem renuntiavit ei verba ista et gloriam Simonis et universa quae vidit et iratus est rex ira magna.

Tryphon autem fugit navi in Orthosiada. Et constituit rex Cendebeum ducem maritimum et exercitum equitum dedit illi. Et mandavit illi movere castra contra faciem Iudaeae et mandavit ei aedificare Cedronem et obstruere portas civitatis et debellare populum. Rex autem persequebatur Tryphonem. Et pervenit Cendebeus Iamniam et coepit irritare plebem et conculcare Iudaeam et captivare populum et interficere et aedificare Cedronem. Et collocavit illic equites et exercitum ut egressi perambularent viam Iudaeae sicut constituit ei rex.

C. XVI.

Et ascendit Iohannes de Gazaris et nuntiavit Simoni patri suo quae fecit Cendebeus in populo ipsorum. Et vocavit Simon duos filios suos seniores Iudam et Iohannem et ait illis: Ego et fratres mei et domus patris mei expugnavimus hostes Israhel ab adolescentia usque in hunc diem et prosperatum est in manibus nostris liberare Israhel aliquotiens. Nunc autem senui, sed estote loco meo et fratris mei et egressi pugnate pro gente nostra, auxilium vero de caelo vobiscum sit. Et elegit de regione viginti milia virorum belligeratorum et equites et profecti sunt ad Cendebeum et dormierunt in Modin. Et surrexerunt mane et abierunt in campum, et ecce exercitus copiosus in obviam illis peditum et equitum, et fluvius torrens erat inter medium ipsorum. Et admovit castra contra faciem eorum ipse et populus eius, et vidit populum trepidantem ad transfretandum torrentem et transfretavit primus, et viderunt eum viri et transierunt post eum. Et divisit populum, et equites in medio peditum. Erat autem equitatus adversariorum copiosus nimis. Et exclamaverunt sacris tubis, et in fugam conversus est Cendebeus et castra eius, et ceciderunt ex eis multi vulnerati, residui autem in munitionem fugerunt. Tunc vulneratus est Iudas frater Iohannis. Iohannes autem insecutus est eos donec venit Cedronem quam aedificavit. Et fugerunt usque ad turres quae erant in agris Azoti, et succendit eas igni. Et ceciderunt ex illis duo milia virorum, et reversus est in Iudaeam cum pace.

Et Ptolomeus filius Abobi constitutus erat dux in campo Iericho, et habebat argentum et aurum multum. Erat enim gener summi sacerdotis. Et exaltatum est cor eius et volebat obtinere regionem, et cogitabat dolum adversus Simonem et filios eius ut tolleret eos. Simon autem perambulans civitates quae erant in regione Iudaeae et sollicitudinem gerens earum descendit in Iericho, ipse et Mathathias filius eius et Iudas, anno centesimo septuagesimo septimo, mense undecimo; hic est mensis Sabath. Et suscepit eos Ptolomeus filius Abobi in munitiunculam quae vocatur Doch cum dolo, quam aedificavit, et fecit eis convivium magnum et abscondit illic viros. Et cum inebriatus esset Simon et filii eius, surrexit Ptolomeus cum suis et sumpserunt arma sua et intraverunt in convivium et occiderunt eum et duos filios eius et quosdam pueros eius. Et fecit deceptionem magnam in Israhel et reddidit mala pro bonis. Et scripsit haec Ptolomeus et misit regi ut mitteret ei exercitum in auxilium et traderet ei regionem et civitates eorum et tributa. Et misit alios in Gazaram tollere Iohannem, et tribunis misit epistolas ut venirent ad se et daret eis argentum et aurum et dona. Et alios misit occupare Ierusalem et montem templi. Et praecurrens quidam nuntiavit Iohanni in Gazara quia periit pater eius et fratres eius et quia misit te quoque interfici. Ut audivit autem, vehementer expavit et comprehendit viros qui venerant perdere eum et occidit eos; cognovit enim quia quaerebant eum perdere. Et cetera sermonum Iohannis et bellorum eius et bonarum virtutum quibus fortiter gessit et aedificiorum quos extruxit et rerum gestarum eius, ecce haec scripta sunt in libro dierum sacerdotii eius ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem suum.

Explicit liber machabeorum primus. Incipit liber machabeorum secundus.

FRATRIBUS qui sunt per Aegyptum Iudaeis salutem dicunt fratres qui sunt in Ierosolymis Iudaei et qui in regione Iudaeae, et pacem bonam. Benefaciat vobis Deus et meminerit testamenti sui quod locutus est ad Abraham et Isaac et Iacob servorum suorum fidelium. Et det vobis cor omnibus ut colatis eum et faciatis eius voluntatem corde magno et animo volenti.

Adaperiat dñs cor uēm i legē suā ⁊ i p̄ceptis suis ⁊ faciat
pacem. et custodiat omēs iustos. ⁊ reconciliet uos sibi. nec u
os deseret in tp̄re malo. et nr̄i sumus oīnes⁹ populus
agricultre dei metro. Anno. c. lxxj. mos iudi⁹ erip̄simus
uobis mutabilitione. ⁊ p̄ceptū quidē super uenit nobis mul
tis annis. et quo receßit ignis ascēdit terra ⁊ regnū. por
tā sue cōdiderūt. ⁊ respōderūt cū lacrimis i occentem. et ora
uimus ad dominū et exauditi sumus. et optulimus sacri
ficiū ⁊ frumēta grē. ⁊ accēdimus lucernas. et p̄posuimus
panes. et nē frequēte diei sdenoptegie nūs claustru.
Anno. c. octogesimo octauo. p̄ls qui est ierosolymis ⁊ mādā
sena natus⁹ iudas. urbē bolo magō p̄to lomei regis quiē
degenere xp̄i⁹ ⁊ his qui negligēs sunt nūcī salutē ⁊ tu
multum. et iam. de magnis p̄ceptis. adoleāt. magni
fice grās agimus xp̄o. ut pte qui adiūsit talem regem
dimicamus. ipse enī euulnerē facit de ipside eos qui pu
gnauerūt cē nos. Nam cū ipside cēt dux ipē. ⁊ cū p̄o in
misit exercitus. cepit ⁊ p̄plo nanee. cōsiliō decepti⁹ sa
cerdotis nanee. et enī si inēi habitaturus uenit. ⁊ cū
ejusdē. adiecit. antiochus ⁊ amg eius. ut adpareret. petu
mus multas dies nomine. ⁊ p̄posuisset eis sacerdotes na
nee. ⁊ ipse cū p̄uectis ēt ingressus i terra. abiit cū fanu. et clau
sērūt cēplū cū introißt. antiochus. ⁊ p̄positi occulto ad ipm
cēplū. miserunt ei ⁊ ipside p̄cessērūt ducem. ⁊ eos qui cū eo
erant. ⁊ do nisset nūbrātū. ⁊ cū his. ⁊ p̄ut nisi p̄cessēt. forti.
p̄mū b̄ṡdicat deus⁹ qui tradidit i p̄ios.
Factum ē. vi. ⁊ xx. mēsis celeu. purificationē cēplī. ne
cessariū duximus significare uobis. ut et uos quoq; agatis
diem sce nopegie. ⁊ diem ignis qui datus ē. qñ neemias edi
ficato cēplo. ⁊ altari optulit. ⁊ sacrificia. Nam cū in p̄sidem
ducerēt patres mi sacerdotes qui tūc dei cultores erant.
acceptū ignē de altari. occulte absconderūt i ualle ubi erat pu
teus altus ⁊ siccus. ⁊ eo etiam sūt eū. ita ut oīb⁹ ignotus
ēet locus. cū p̄terissent aūt multi ānj. ⁊ placuit deo ut mit
teretur ne emas. a rege xp̄sēs. ne pōt sacerdotū. ⁊ nos quoq;
absconderūt. missit ad requirendū ignē. et sic narrauer
no. ⁊ ai i uenerūt ignem. si aquā crassam. iussit eos hau
rire. ⁊ afferre sibi. et dicit sacrificia q̄ imp̄ata erāt. iussit sacer
dos ne emas. aspergi aquā ipā. ⁊ ligna ⁊ q̄ erāt sup̄ eā
⁊ p̄p hoc fcm est. ⁊ cēplū. accēdit. quo sol nō lucebat. qm
p̄uisserat i nubilo. accensus ē ignis magnus. ita ut
omnes mirarentur. oīōn em. facebāt omēs sacerdo
tes. dū cōsumeretur sacrificiū. ionatha ⁊ cēteris. ce
pere. iussit ipse neemias. ⁊ ne emie erat ordo huic hūi modū.
ipse deus omnū creator. terribilis ⁊ fortis. iustus ⁊ misericor
dis. qui solus es rex bonus. solus ipse⁹. solus ⁊ iustus. et
omnipotens. et manes. qui salvas nos ⁊ deos malo. qui fecisti ho
nores electos ⁊ sanctificasti eos. accipe sacrificiū pro omnib⁹ p̄plo
tuo isrl. ⁊ custodi partē tuā ⁊ sanctifica. congrega dispersiōnem
tuam ⁊ iuvem eos qui seruiunt gentib⁹. et despectos ⁊ abomi
natos respice. ut sciāt gentes q̄ tu es deus nr̄. afflige oppri
mentes nos. ⁊ superbiam facientes in superbia. cōstitue po
pulū tuū in loco sācto tuo. sic dixit moyses. Sacerdotes
aūt psallebant hymnos. usq; quo consūpta ēt sacrificia
q̄a. cū ergo cōsumatū fuisset sacrificium. ait ihesus ad sa
cerdotes. ut effundant de aqua q̄ reposita ē. ut sanet
est. flāma q̄ exorta accensa est. q̄ q̄ refulsit ⁊ circumdedit
q̄ reposita ē. ⁊ ut sanctificata est. ⁊ ut sanctificatum est
q̄ reposita ē. ⁊ ut sanctificata ē.
Et uero manifestata ē res mirabilis. et est regi ysrl. ut q̄
loco i quo ignē absconderāt. hui⁹ qui translatus fuerāt
sacerdotes aqua apparuit. aqua ne emas. ⁊ qui cū eo
erant. purificauerunt sacrificia sua. cōsiderans aūt
rex. ⁊ rem diligenter examinans. fecit ei replū. et si
quib⁹ dōauerat regalia dōa. accepit erat eis uxor. ⁊ tribu
erāt. appellauit aūt neemias hūc locū neptar. q̄ int
p̄tatur. purificatio. vocantur aūt apud plures nephi.
nuentur. aūt in scripturis hieremie xp̄ste. q̄ iussit
ei. ut mandaret tradentes legē. ne obliuiscerētur p̄cepta dñi. et ut nō erraret mens
eorū. et alia huius modi dicens. horabatur ne lege
moueret. ⁊ corde suo. erat aūt in ipsa scriptura. quo
modo transferens cū ipso. ⁊ ut sit. p̄plm dum ipse a
se fugeret. comitari secū. usq; quo erat in monte in quē as
cendit moyses. ⁊ uidit dñi hereditatem. et ueniens ibi ie
remias. inuenit locū speluncē. et tabernaculū. ⁊ arcā
et altare incensi. ⁊ ruit illuc. et hostiū obstruxit. et accesserunt
quidā simul qui sequebātur ut notare⁹ sibi locū. ⁊ non
potuerūt inuenire. Ut aūt cognouit ieremias. culpans
illos dixit. q̄ ignotus erit locus. donec cōgreget deus cō
gregationem p̄pli. ⁊ p̄pitius fiat. et tūc ostendet dñs ⁊
erit. nubes ostendet. et apparebit. et gloria dñi. et nubes
manifestabitur. ⁊ sic cū salomon petit. ut locus sanctificetur
magno deo. manifestus ēt. et ut sapientia
ei⁹. optulit sacrificia dedicationis. ⁊ cōsummationis
tēpli. Sic ⁊ moyses orabat. et descendit ignis
de celo. ⁊ cōsumpsit hostias. et dixit moyses
quia non est manducatum. q̄ erant p̄ccati. magis ipsi⁹ est.
Similit ⁊ salomon octo diebus celebrauit
dedicationē.
Referebātur aūt descriptiōnes. ⁊ cōmentarios de eisdem. et ut cōstruēs bibliothecā. cōgregauit de origi
nibus librorū. ⁊ regū. ⁊ dauid. ⁊ epistolas regū. ⁊ de uo. Simi
liter aūt iudas eā q̄ dispersa erant. p̄bella q̄ nobis acci
derant. congregauit. et sunt apud nos. Si ergo habemus ne
cessitatē. mittite qui auferant uobis. Cum ergo imminet sacra
tionem. sanctissimus uester. bñ igitur facietis si obser
uaueritis nos die⁹. deus aūt qui saluauit p̄plm suum. ⁊
reddidit hereditatē omnib⁹. regnū. ⁊ sacerdotiū. ⁊ sanctifi
cationem. sic promisit in lege. speramus q̄ cito nr̄i mise
rebitur. ⁊ congregabit de sub celo in locum sanctum. eripu
it enī nos de magnis pericul⁹. ⁊ loci purgauit.
De iuda aūt machabeo. ⁊ fratrib⁹ eius. ⁊ de templi mundi
ficatione. ⁊ de dedicatione. Scribe p̄lium. ⁊ de templi mun
dam. adantiochū nobilem. ⁊ filiū eius euupatorē. ⁊
illuminationib⁹ q̄ de celo facte sūt. adoxi qui pro dei
sorte fecerūt. ita ut unusquisq; cum regione sua pugnaret
iudicium. ⁊ barbaros multitudine fugarēt. ⁊ tamo
sissimū toto orbe tēplū recuperarent. ciuitatē uberi
rēt. ut leges q̄ abolende erāt. restituerentur dño cū
oī tranquillitate. p̄nio facto sicut ante. ⁊ cē q̄ iudae
cyrenen. v. libris sunt cōphensi. cēptauimus nos
uno uoluimine breuiare. Considerantes enī multitu
dinē librorū. et difficultatē volentib⁹ aggredi. ut
tationes ystoriarū. p̄pter multitudinē rerum ad tui
tus volentib⁹ quidem legere. ut sit. ei oblectatio. Stu
diosis uero ut facilis p̄sit memorie cōferre. oib⁹ ā
legentib⁹ utilitas cōferatur. et nobis quidem ip̄i qui
opus hoc breuiandi ei⁹ suscepimus. nō facile. ⁊ labore ⁊
timore uero negotiū plenū ungustiarū ⁊ sudoris. ⁊ uigi
lus. sicut qui p̄parat cōuiuiū. ⁊ q̄rit alterius uolun
tatem p̄ficere. p̄ multos grām libenter. ⁊ ut ipsum sus
tinemus. ueritatē quidem desinglis. auctoribus. ⁊ q̄
tes. ip̄i aūt p̄ datam formam breuitatis studebit. Sic
enī nouē domus. unius numero deuniuersō structura ami
dū est. ei uō qui pingere cōparat. q̄ apta sūt adornatū
ille egrēdi. ⁊ estimādū ē. et i nobis. et enī interior
tū cōfugere. ⁊ ordinare sermonē. ⁊ amplificare. ⁊ q̄ abbre
uiare q̄ q̄ ignorare. hystorie aggrauat auctorē. breui
tatē uō delectās lectorē. ⁊ ueritatē rei. ut nec. ⁊
ut ei⁹ accedere. uide ⁊ narrationē ⁊ aperiemus. deinde
tionē. nūr tēporis explē sufficiat. Studiū tenuē. ⁊ ei ysto
ē. ⁊ breuare. imitū aūt ystoria sua. ingi.
gimur cū sūa cautat habere retur. inoriū pūtte. legēs
⁊ adhuc oppime custodiuntur. p̄ē onie. ponatia sp
eratem. ⁊ eo adiq; habentes malā. fiebat ut ip̄i reges
tēpa caperēt. locū sūmo honore dignū. ducerēt. tēplū
mirabiliū munerib⁹ illustrarent. ita ut gentes a
sle rey ceredonib⁹ suis p̄sarent. et sūpt⁹ adhibitū
pum sacrificaret⁹ primentes.
Simon aūt certū uenientē. ⁊ hostē tēplū struentē.
tēdebat obsistere sibi p̄ape sacerdoti. imiquū. ⁊
quid ⁊ aquitate moliri. Sic. ⁊ cū uinc⁹ ⁊ ā ⁊ posse. uenit
ad pollū thar sē filiū. quillo tēpe erat dux exercitus
ne ⁊ phenices. et mūtauit pecuniā in numerabilē

ribus plenum esse erarium ierosolimis, et communes copias infinitas esse, que non pertinent ad rationem sacrificiorum: esse autem possibile sub potestate regis cadere universa. Cumque retulisset Apollonius ad regem de pecuniis que delate erant, ille accitum Heliodorum, qui erat super negotia eius, misit cum mandatis ut predictam pecuniam transportaret. Statimque Heliodorus iter est aggressus, specie quidem quasi per Celesyriam et Phenicem civitates esset peragraturus, re vera autem regis propositum perfecturus. Sed cum venisset Ierosolimam, et benigne a summo sacerdote in civitate esset exceptus, narravit de dato indicio pecuniarum, et cuius rei gratia adesset aperuit: interrogabat autem si vere hec ita essent. Tunc summus sacerdos ostendit deposita esse hec, et victualia viduarum ac pupillorum: quedam vero esse Hyrcani Tobie viri valde eminentis, in his que detulerat impius Simon: universa autem argenti talenta esse quadringenta, et auri ducenta: decipi vero eos qui credidissent loco et templo, quod per universum mundum honoratur, pro sui veneratione et sanctitate, omnino impossibile esse.

At ille pro his que habebat in mandatis a rege, dicebat omnimodo regi ea esse deferenda. Constituta autem die, intrabat de his Heliodorus ordinaturus. Non modica vero per universam civitatem erat trepidatio. Sacerdotes autem ante altare cum stolis sacerdotalibus iactaverunt se, et invocabant de celo eum qui de depositis legem posuit, ut his qui deposuerant, ea salva custodiret. Iam vero qui videbat summi sacerdotis vultum, mente vulnerabatur: facies enim et color immutatus declarabat internum animi dolorem. Circumfusa enim erat mestitia quedam viro, et horror corporis, per quem manifestus aspicientibus dolor cordis eius efficiebatur. Alii etiam gregatim de domibus confluebant, publica supplicatione obsecrantes, pro eo quod in contemptum locus esset venturus. Accincteque mulieres ciliciis pectus, per plateas confluebant. Sed et virgines que concluse erant, procurrebant ad Oniam, alie autem ad muros, quedam vero per fenestras aspiciebant. Universe autem protendentes manus in celum, deprecabantur. Erat enim misera commixte multitudinis et magni sacerdotis in agone constituti expectatio. Et hi quidem invocabant omnipotentem Deum, ut credita sibi his qui crediderant, cum omni integritate conservarentur.

Heliodorus autem quod decreverat, perficiebat eodem loco ipse cum satellitibus circa erarium presens. Sed spiritus omnipotentis Dei magnam fecit sue ostensionis evidentiam, ita ut omnes qui ausi fuerant parere ei, ruentes Dei virtute, in dissolutionem et formidinem converterentur. Apparuit enim illis quidam equus, terribilem habens sessorem, optimis operimentis adornatus: isque cum impetu Heliodoro priores calces elisit: qui autem ei sedebat, videbatur arma habere aurea. Alii etiam apparuerunt duo iuvenes virtute decori, optimi gloria, speciosique amictu: qui circumsteterunt eum, et ex utraque parte flagellabant, sine intermissione multis plagis verberantes. Subito autem Heliodorus concidit in terram, eumque multa caligine circumfusum rapuerunt, atque in sella gestatoria positum eiecerunt. Et is qui cum multis cursoribus et satellitibus predictum ingressus est erarium, portabatur, nullo sibi auxilium ferente, manifesta Dei cognita virtute: et ille quidem per divinam virtutem iacebat mutus, atque omni spe et salute privatus. Hi autem Dominum benedicebant, quia magnificabat locum suum: et templum, quod paulo ante timore ac tumultu erat plenum, apparente omnipotente Domino, gaudio et letitia impletum est. Tunc vero ex amicis Heliodori quidam rogabant confestim Oniam, ut invocaret Altissimum, ut vitam donaret ei qui in supremo spiritu erat constitutus. Considerans autem summus sacerdos ne forte suspicaretur rex malitiam aliquam ex Iudeis circa Heliodorum consummatam, obtulit pro salute viri hostiam salutarem. Cumque summus sacerdos exoraret, iidem iuvenes eisdem vestibus amicti, astantes Heliodoro, dixerunt: Onie sacerdoti gratias age: nam propter eum tibi Dominus vitam donavit. Tu autem a Deo flagellatus, nuntia omnibus magnalia Dei et potestatem. Et his dictis, non comparuerunt. Heliodorus autem hostia Deo oblata, et votis magnis promissis ei qui vivere illi concessit, et Onie gratias agens, recepto exercitu, repedabat ad regem. Testabatur autem omnibus ea que sub oculis suis viderat opera magni Dei. Cum autem rex interrogasset Heliodorum quis esset aptus adhuc semel Ierosolimam mitti, ait: Si quem habes hostem aut regni tui insidiatorem, mitte illuc, et flagellatum eum recipies, si tamen evaserit: eo quod in loco vere sit Dei quedam virtus. Nam ipse qui habet in celis habitationem, visitator et adiutor est loci illius, et venientes ad malefaciendum percutit ac perdit.

Igitur de Heliodoro et erarii custodia ita se res habet.

¶ IIII.

Simon autem predictus pecuniarum et patrie delator, male loquebatur de Onia, tamquam ipse Heliodorum instigasset ad hec, et ipse fuisset incentor malorum: provisoremque civitatis ac defensorem gentis sue et emulatorem legis Dei audebat insidiatorem regni dicere. Sed cum inimicitie in tantum procederent, ut etiam per quosdam Simonis necessarios homicidia fierent, considerans Onias periculum contentionis, et Apollonium insanire, ut pote ducem Celesyrie et Phenicis, ad augendam malitiam Simonis, ad regem se contulit, non ut civium accusator, sed communem utilitatem apud semetipsum universe multitudinis considerans. Videbat enim sine regali providentia impossibile esse pacem rebus dari, nec Simonem posse cessare a stultitia sua.

Sed post Seleuci vite excessum, cum suscepisset regnum Antiochus, qui nobilis appellabatur, ambiebat Iason frater Onie summum sacerdotium, adito rege, promittens ei argenti talenta trecenta sexaginta, et ex redditibus aliis talenta octoginta. Super hec promittebat et alia centum quinquaginta, si potestati eius concederetur gymnasium et ephebiam sibi constituere, et eos qui Ierosolimis erant, Antiochenos scribere. Quod cum rex annuisset, et obtinuisset principatum, statim ad gentilem ritum contribules suos transferre cepit. Et amotis his que humanitatis causa Iudeis a regibus fuerant constituta per Iohannem patrem Eupolemi, qui apud Romanos de amicitia et societate functus est legatione, legitima civium iura destituens, prava instituta sanciebat. Etenim ausus est sub ipsa arce gymnasium constituere, et optimos quosque epheborum in lupanaribus ponere. Erat autem hoc non initium, sed incrementum quoddam et profectus gentilis et alienigene conversationis, propter impii et non sacerdotis Iasonis nefarium et inauditum scelus: ita ut sacerdotes iam non circa altaris officia dediti essent, sed contempto templo et sacrificiis neglectis, festinarent participes fieri palestre, et prebitionis eius iniuste, et in exercitiis disci. Et patrios quidem honores nichil habentes, grecas glorias optimas arbitrabantur: quarum gratia periculosa eos contentio habebat, et eorum instituta emulabantur, ac per omnia his consimiles esse cupiebant, quos hostes et peremptores habuerant. In leges enim divinas impie agere impune non cedit, sed hoc tempus sequens declarabit.

Cum autem quinquennalis agon Tyri celebraretur, et rex presens esset, misit Iason facinorosus ab Ierosolimis viros peccatores, portantes argenti didragmas trecentas in sacrificium Herculis: quas postulaverunt hi qui portaverant ne in sacrificiis erogarentur, quia non oporteret, sed in alios sumptus eas deputari. Sed he oblate sunt quidem ab eo qui miserat in sacrificium Herculis: propter presentes autem date sunt in fabricam navium triremium. Misso autem in Egyptum Apollonio Mnesthei filio propter primates Ptolomei Philometoris regis, cum cognovisset Antiochus alienum se a negotiis regni effectum, propriis utilitatibus consulens, profectus inde venit Ioppen, et inde Ierosolimam. Et magnifice ab Iasone et civitate susceptus, cum facularum luminibus et laudibus ingressus est: et inde in Phenicem exercitum convertit.

Et post triennii tempus misit Iason Menelaum supradicti Simonis fratrem, portantem pecunias regi, et de negotiis necessariis responsa perlaturum. At ille commendatus regi, cum magnificasset faciem potestatis eius, in semetipsum retorsit summum sacerdotium, superponens Iasoni argenti talenta trecenta. Acceptisque a rege mandatis venit, nichil quidem habens dignum sacerdotio: animos vero crudelis tyranni et fere belue iram gerens. Et Iason quidem, qui proprium fratrem captivaverat, ipse deceptus profugus in Ammaniten expulsus est regionem. Menelaus autem principatum quidem obtinuit: de pecuniis vero regi promissis nichil agebat, cum exactionem faceret Sostratus, qui arci erat prepositus. Nam ad hunc exactio vectigalium pertinebat: quam ob causam utrique ad regem sunt evocati. Et Menelaus amotus est a sacerdotio, succedente Lisimacho fratre suo: Sostratus autem prelatus est Cypriis.

Et cum hec agerentur, contigit Tharsenses et Mallotas seditionem movere, eo quod Antiochidi regis concubine dono essent dati. Festinanter itaque rex venit sedare illos, relicto suffecto uno ex comitibus suis Andronico. Ratus autem Menelaus accepisse se tempus opportunum, aurea quedam vasa e templo furatus, donavit Andronico, et alia vendiderat Tyri et per vicinas civitates. Quod cum certissime cognovisset Onias, arguebat eum, ipse in loco tuto se continens Antiochie secus Daphnem. Unde Menelaus accedens ad Andronicum, rogabat ut Oniam interficeret.

de ponderi & appenden lacre

Cleopatra

Cleopatra

Hircanus

Pompeius

ē uenisset ad eum. quasi de re frumentaria uenire simulato. qui ut
cepit eos sub specie hospitii. ad bellum prouocare. statim eis preoccu
pare non uentus. Quam cum non solum nudi. sed arma quoq; natione
more gestabant. et molestum ferebant. depone tantum uti
tia. Si regressus regē ocrime loqui. adiecit nudi. apud antiochi
amicissimi. et gratia quorum tempore omne. ēo tristatus
triq; ad antiochum. reflexus. diffusum lacrimis fudit. pau
dum se flumen sobrietate moderata. accensus animo. mo
tionis purpuream cepit. cui duo pueri aurate inter. et cae
lary quo monui pietate admisceri. sacrilegii nota piam.
deo indignum penam tribuente.

Mittit autē lucrilegus interpres. antiochi cōmissi. menelau
ē filio. et deuulgatum fama. congregata ē multitudo aduer
sus ulcisci scelus. multo iā auro corporato. turbulenti et sur
gentibus. tanq; impleret. ulsi machi armati. sese tribue
nubi; manibus. ut gymnasiū quodā more etate
puerer et deūtus puero. ut mercede pecuniā. ulsi
cisci. alii lapides. alii sudes. alii ualidos arripere festinarent.
oculi uō cineres ulsi machi. cernere. et multa quidē uulnerum
gia. aut pstrati. omnes uero ī fugā uersi sunt. ipsos q; sacrilegos.
sceleris cruciū interfecit. deinde ergastulum. ingressus menelai
agitari. et ei uenisse regē tyrū ad ipsum negotium deferre
tes. missi uiri tres a senatoribus. et ei suggerentes menelaū.
prodisse ptolemeo multas pecunias diuersis temporibus. rogā
tes ptolemeus. ut quodā. anno posset ei restituendi gratia
regē adire. et a se pēdi iussit. et menelaū quidē omnes
se habere reū crimibus absolunt. oratores aut quos sua
sisse falsa crimina diximus. ī nocentes iudicātur. quos mer
cede deputant. ego ergo in multis quos penū determinaq;
pecuniare ptolo. et sacrilegus ille cum pscisci simul. quam
obrē eum quoq; indignum. ergastulo sepultura eorū ultissimi
crimen. Menelaus aute ppter eorum qui ī potestate erat auaren
am. pmanebat ī potiate ac sceleris maiora. radicē fidutia
rum.

Eodē tempore antiochus secūdo. pfectionē parat egyptū. ēo
tigit. ut per uniuersā ciuitatē uideri dieb; xl.
per eas equites discurrere. aurata ornatu hastas habentes. tu
bas q; cohortes. armatas. et curules equites. pro more dige
stos. ac legiones. et scutorū motus. regi
mentoq; multitudine. et gladios districtos. et celos uarios. et
aureos armoz splendores. omnes q; gentes lorica ire.
Quo ppe ore rogabant. ut domū mōstra ostenderet. Sicut fuit ualidus
ortus. et ī ciliq; uita exercitatus. antiochus. ascēdens ad
mō minus mille uiros. repente aggressus ē ciuitatē. et
cunctos admirū ēo uolentes. adu tenuit. appēdit q; ciuita
te menelaus. fugit. macte. Nullum uero non pretebat
cede cunctis. nec cognatis parcebat. pseruante. aduersus
gnatos. maiū ē maximū. urbanos hostili. et ciuiū se
uos bello cupiens. et principū q; ē nō putauit. sic emū
lis diuitiis suis opressis. ac pfugus iterū abiit. in ma
tem. adu ciuitatē ciliciū. sui. cū eo ursit Cabaretta. cuius tuā
no. fugit cognitate ī ciuitatē. ēo; odiosus. ut refugia
legū reuertentibus. ut patrie. reuīū uolunt. in egyptū
ertrusus ē. et qui multos de patria expulerat. ppter re
gnū perierit. Iacet cū monumēto ppterea. ēo. pagination
ubi refugiū habiturus. et qui ī sepulcro abiecerat. mi
tolasse ī ciuitatis et ī sepulcris uiuant. Sepultura
neq; peregrina usus. neq; patrio sepulchro partaqe.

Hisita gestis. suspicatus est rex sedatē defecturos
nitēs. et obū pfugus egypto. effectus. clamitē gs
armis cepit. nullius militib; interficere. nec parcere
occurrentib;. ac pro more ascēdere. et trucidare. fiebat ergo
cedes uiuēū. ac semoz. muliez. ac puerū. et puellaz. ac
uirginū. et paruuloz. neces. erāt ē toto triduo occisi
tu multi. nō fecit. Vl. milia uisetu nō minus. fuit uenū
dati. Si nec ista sufficiūt. ausus ē struere tēplū. uni
uerse terre sanctū. menelao ductore. Ouibus legum patrie
simul. pontū. ac sceleste manus. simul. sacra. iuncta. q; abalie
gentib; ac uetustis. erāt posita. adhortatū. loca et gēs. ab
mertib; ac longe et cōtaminabat. Templū. aute ante
dictū. nō considerabat. q; ppter peccata habitātiū. aui
tatem modicū deus fuerat iratus. ppq; accidit ira
cundiam de spectū. Aliquā ī cōtigit. eos multos peccare

ē ī uoluntos. sicut heliodorus qui missus ē. a seleuco
o rege. ad ppellādū erarium. etiam hic simul. adue
niēt flagellatus. repulsus unge. simul. abundans. Ve
rū nō ppter locū gētem. ppter gentem. locū dispe
git. Deus et ipse locum. parte ppterea sanctus est. ipse malos
postea. ante fiet. sanus. et uiuus. et qui de re uenit ē. inuī
dei omnipotentis. iterū ī magnificis reuelationē cū
sima gia. eiectabit.

Genuit antiochus similiter et actū gētis. ablatus de templo tale
tis. uelocit. stuctus regressus ē. existimās se ipsum
biam. terrā. dominū gentiū. pelagus iussa. aduer. agenda
deo uocatus. ppt nimia elatione. non. Reliquit. aut ipsius
adflictionē. gētē. iterū omnis quidē. philippū gentē
fugē. moribus. quidē ligē. ad ipsius. aqua. ēo. situs. est. inga
tus. Autem andronicū. et menelaū. qui gentium. quā
cetera. ī mine habuit. cum. eis. qui appōinus. ēo. ē. nudus. m
tilit. a godiosum principē. apollonium. cū exercitu. xx.
rū duoz. milib;. sepulcri. et. ēo. puerū. etatis. inter. fi
ones. ac. nuenes. suendē. ad. cū uenisset. iterū. solimā. qn
cem simulāq; mentis. usi. adeē. sab. bati. et. ē. fera
tis. subd. arma. expert. sunt. sepult. omnes. q; quasi
tneuli. presterant. trucidauit. et. pecuniarem. ei. arm
ans. distribuens. Ingēt. multitudinem. pemit.

Vastat. aūt. machabeus. quinq; similit. fugit. cū. sex. erant. in
deserū. loci. ubi. q; interfectus. uita. ī montib; cū suis. age
bat. et. semetipso. ne. sederet. de. mora. dātur. ne. pariter
ēnt. ad. communionē. Si. nō. post. multū. tp̄is. misit
regē. q; dā. senē. antiocenū. q; pelleret. iudeos. ut. se. tāq
ferret. a patriis. rebus. legib;. deo. tam. mari. q; p. iterū. loh
mis. erat. tp̄ū. ad. q; nomīnare. iouis. olipii. et. ī. gari
zim. pur. erat. hīs. q; in. loco. habitabant. iouis. hospi
talis. q; pessimū. aūt. tumultuosus. gentis. malos. erat. in
aurso. nam. tēplū. luxuria. ī. comessationib; erat ple
nū. et. scortantiū. cū. meretricib;. sacerdotib; ēdis. mu
lieres. se. ultro. ī. gerebant. Intro. ferentes. ea. q; nō. lab
at. Altare. etiā. plenū. erat. illicitis. q; legib; p̄hibētur
nec. q; aūt. salvari. custodiebātur. nec. q; dies. sollēnes
patrii. seruabātur. nec. simp. licuit. se. q; iudeū
ē. confiteri.

Mense aūt. decembri. die. xxv. olimpiadis. cxlv. regni. dei
natali. regi. ad. sacrificia. Et. cū. uideri. sacra. celebrā
tur. agebātur. edera. coronati. libero. circuire. decretū
aūt. erat. ī. pximas. gentiū. ciuitates. suggerentib; pto
lomeus. ut. eam. modo. ī. alibi. apud. se. ritus. necessa
rent. ut. sacrificiū. ēo. s. aūt. qui. nollēt. tractari. ad. ei
statuta. gentiū. interficerent. erat. ergo. ut. dē. miseria.
Due. aūt. mulieres. delate. sunt. natos. suos. circūcidi
quas. in. timpanis. aduā. suspensis. cū. publice. ymaginē
circū. duxissent. primores. ciuitatē. Alii. uero. ad. ym
malas. cauernas. specūcas. ut. latuit. die. celebrā
tes. cū. indicati. essent. philippo. ēlimis. sacerdoti. fuit. ep
q; uerebātur. ppt. religionē. obseruandā. manu. sibi
met. ausum. ferre.

Liber ij.

Observo. aūt. eos. quidē. ne. secundū. fuit. ut. abortiscēt. ppter. adū
solatiū. si. reputēt. ea. q; acciderit. nō. adhortatū. q; adortiō
nem. generis. ēē. nīl. et. ei. multo. tp̄re. nō. sinere. pera
toribus. ex. hīs. agere. si. tamē. ultione. adhiberet. magnū. bū
finis. est. domū. nomen. ē. in. nullis. nationib; dīs. p. mentes
experiat. ut. cū. sibi. iudicij. dies. uenerit. plenitudine. pec
toq; punit. ita. et. in. nob. statuit. ut. peccatis. nīl. impūne. de
uoluat. tm. demū. inmoderatiōnes. ppter. q; nūq; quidem
a nobis. suam. misericordiam. suā. amouet. corripiens. tuendo. magnifi
ppls. suū. non. derelinquit. Sed. hīs. nos. admonitionē. legen
tib; dest. sint. pauca. ex. Jam. aūt. ueniendo. ē. ad narrationē.
Igitur. relentata. uis. iuuenis. de. primoribus. senatuū. ut. eum. pro
uocatus. ruinis. deprimi. ayto. hoc. bīfa. spelleb. tur. eum. pos. mī
ducare. Ille. gēbam. mortem. magis. quam. odiosam
uitā. implerent. uolūtarie. p̄hibet. adhappiuit. pnūc
aūt. q; adō. oportet. accidere. putāns. sustinē. Sed. manū. iniecit
tere. illata. ppter. uite. amorem. hīs. uite. qui. gubernant.
iniqua. miseratione. cōmoti. ppt. amiqui. um. amicam.
tolerent. eū. secreto. rogitant. affirm. carnes. quib; uesci
ci. uetitū. sim. mentiri. manducasse. sicut. rex. p. mē
rant. de. carnib; ut. hec. sū. amore. uitā. retinerent. p

uerere amicum. Nec meum fuerit hanc mutare. Adhuc ego
tuus atque etatis senectus sue cum eum dignum. et in
genuam nobilitatem me. atque quero optime co
uersationis. scio me ratio cohortatur legis constitutum. ydon ego
dicas. permitte se uelle minsernum. ne etate minus di
gnum esse quod singe. ut mum adolescentium. arbitratus sit
eas tum nonaginta annos. transisse ad unum alienigene
narii. tipi prater mei similitudinem. prater morum cor
ruptibilis unte terpsis decipiatur. ne pter meum adqui
escentionem mee senectus equanimitatem tuis pfec
tore supplicationibus supplicis hostium fugiens. si man
us oportunitasque inuenit. nec detestetur effugium. quia ob
ne breuiter uitam eripiendo. senectute quiete dignus
apparetis. Adolescentibus autem exemplum fore relinquam.
si pter ratione fecit pgressus. et rectissime legis ne
sta mente pfungens. ydolum festum adsupplicii tribe
batur. hoc aute qui eis ducebat. et paulo. non fuerit mino
rem. mutuam uestis. pter sermonem uero dictos quos illi
purgatum. platos. uentus dimit. Si cu plagis pimeretur.
ingemuit. torsit. dixe quia uel scam scirem. manifes
te fatetur. quia eis amore pessem ultion. duos corpus
sustineo dolore. fecit. iam uos pter amore tuum uiuen
ti parcet. et ille quide hoc modo uita decessit. no solum
nuenibi. si cunuerse gentu. memoriam meritis sue
adere plu uirtutis exemplu adrelinqui.

Omnigenarii. uii. fuit ei matre a pbri solo pelu. angue
et fuit. cui nel pmum flagris cruciatos. uti
aute eyllis quidem pmulcie. aut. Quid agit. quid ulcisce
mobilis pm sumi mon magni. q pmus dei legem pua
cam. pmus magi. rex mittit carthagine. rollas cenet sue
cendi. quibi sumi sacrifit. nullis eiqm por fuerit lacrimis.
Aptem lingua. et ante cupiui abstinentia. sumas quas
manus ei rex predi scidi. ceteris ceui filiis. et matre i spica
emisi. et ei ad pecula simulis fuit eger. iuste ignue admo
ueri. tadhuc spiritue torqueri i carthagine. inquia cu dim
cruciarentur. ceteri una ei matre luce se ortabantur.
mori fortiue dicentes. dominus deus uerum te athiacet.
et consolabit in nobis. que adhi pretestimone cui declara
uit moyses. et pmus simulabit.

Ortuo magi pmo si mo cede ducebat. ad illudendo si legis.
et ante cupiui ceui ei capilli demicta. mirabatur si ma
dacuret pmisquam toto corpore pfundat singula pungun
tur. Antiochus ipse pmus uoce ortat. no fugam. fili ne
quiq fit meus crudelem obsecutus est pceptu. negabo ad
mirabile pter q triste spectaculum. pmi tormenta sustepit. a
mirabilio spiritu confortatus. ait. tu quidem scelestissime
et ypsum uita nos pfis. si uer mundi desiuero. nos ystoria
legibus. in celu inte resurrectione suscitabim.

Post hic tertius illudentes. linguam postulatus cito pro
tu. et manus ostenter extendit. et cu fiducia ait. celo si
ti possideo. si pter legis ne pfidi despicio. quia abipso me
ea recepturus spero. ceteri ut pter qui ei ipo existe putant
tur. adolescentis cohortatu. q tiquam michi cu duceret cru
ciatus.

Tertia deinde fugam. quartu similiter uexabant torquentes. et
ei iam cet ad mortem sic ait. potius e abipso mori da
tos spem spectare. adeo. ut ertiu abipo resuscitandos. tibi e
resurrectio. ad uitam. no erit

reti. amoyssent quintu uexabit eu. Antiochus respiciens ei
dixit. pter me ipsum. malis. cu sit error publicus. et pro
ut. non aute putare gemus. non ado e detructu. pmis
sistime. et uicebi. magnu potentie. quali te et seme
tipsi tormentu.

Post hic ducebat. et septimu. et hi mon ictu. sic ait. noli
frustra errare. nos enim. pter nos met ipsos hec patimur. p
cessimus in deu nro. digna admiratione. tua fuit. i nobis. tu at
ne existimes. ubi i prime fuisse. q ce do. pugnone regna
tus. Sup modu. Antiochus ait. mirabilis. et hoc memoria dig
q pene. et. vii. filios sub uno die. tpe spectaco. uno. ano se
rebat. pter spe q mdeu debebat. si glo. non hortabat. pla
usore. fortiue repleta sapia. et femmee cogitatio. masculi
nu animu. et ait. nescio quali. iuto meo. ap
paruisti. neq; ego sp. uitam donaui uobis. nec. et. singu

lorum membra. nec ego ipe compegi. Si enim mundi ceteror q
formauit deus natuitate q ac eius i uentu origine. et spe
nobis uerum eu mu reddet. et tu. sic ne uos met ipse ob spi
cuis pter legis eius.

Mirabilis

Immedius. mitis. compm se arbitratus. sum. rex pugnatus suo
ac desertu. ea adolescentior. adhuc sceret. no solum ubi sor
tabatur. sic intranto. affirmabat. quia se. et deu tuetu
rii. et mansuetu. a patrie legib. amicis abhorrui. et reb. mei
pbitatu. Si a dista ea adolescentis neq quaq estimantur.
uenit rex mate et suadebat. ut adolescat fiet i salute.
li aute multis ei ubi ceperbortatus. q multi. sua ligi gestio
fuo. taqi i climate. ad illu. irritem crudelem tuum. aut
patria uocer. fili misere mei. q te tuto er. nisi portam.
et hac tricenu dedi. et alia. et metate tua ydoru. peto nate
ut a piscas adeetu tui. z adoles q mei sum. et intelligis q
ey me ino seent. audens. et hoc gremiu. ut no timeas. fili ei
nisi e tua. si dignus fuit. tuus e effectus. sus sepe morte.
ut milla misericordia ei fuit. et tempus. cu p illa ad
huc diet. ait. adolescet. Que. sustinent. si no obedio pcepto
regis. si pro pto legis q dutu e nobis. ymo ysen. tu uero qui
iuentop ois mane. sic es inhebreor. no effugies manu
di. nos e. pter nos. nisi p peccatis nros. patimur. et si nos. pter
nos ira cor. pone dns. sic modicu. ut tue. et. si nro. pter. ira
uit. deus. habe. seruit. sus. tu aut o sceleratissime. omniu hoim
gnosissime. noli frustra. et ollu amm. sper. i seruis ei
i flamatu. no du enim ois ptem. di. z ou. i spiacetis. iudicu
effugiu. na. sic nil modico. ne dolore sub. sic. ato. subito
stamento etne ute effecti sit. tu no modico di. ustas. sti
pbie penas solues. ego aut sic. sic. mu. ada tor. ymeu
tudo. pter. si legis. mucam. deu maturius. geti. nre p
petu fieri. tep. cu tor. omis. i ubi. q stitq. ipe deus. sdus.
Imme no. si sibi nil desinet. o potetissima. q sup. gen
nos nulle. super. duet. tue ver. acte sus. mi. sic. super
os. crudelius. de sei. digne. sic. si. et. b magi mu
do obiit. pmundo. ois. nouissime aut. mat. o. sup.

Igitur de singulis. et nimis crudeliter. cu. dos.

Audisi ad machabeu. et qui eu ipo erat. et inuocabant. la
re. et. ia. et inuocatis. et aggregatis. et. os qui p. ma. ser. i tu
rimo. affuisset. ed. uo. adole. vi. milia uiri. et. inuocabit
dominu. ut respiceret. i pplo. qui. abolit. et calcabatur. et
seruebatur. te. pla. q. cotaminabatur. abi pit. et. ne. et
exterminio cuitatis. q. et. alio. o. pmundi. et. ecem
sanguinis. adse clamatis. audiret. et. memoretur. quan
tis quottidie. mortes. innocentiu. parvulo. et blasphe
mias. no. filio. matris. et. dignaretur. se. his. At. macha
beus. congregata. multitudine. et. ei. bus. gentibus
effiebatur. et. cu. dnu. suu. inuocassent. et. se. ue. me
castellis. et. circumdedit. et. pugnas. fuce. debat. eis. et. opor
tuna loci. cu. pte. no. pateret. hostiu. fuga. dabat. et. in
ymo. aut. noctibus. adhuiscendi. et. ut. sui. seruabantur.
et fama uirtutis eius. ubiq; diffundebatur.

Ipem. aute. phylippus. pmissus. unu. adp. fectu. uenit. ac. fugiti
ui. et. pfugio. adere. adptolomeu. duce. celesyrie. et fe
nicis. templu. ut. ayrilu. ferret. regie. negotiis. Ille
uelociter. multis. memoret. pteriti. d. ymoribus. annis.
deus. et. ymperiu. gentibus. ayrianis. no. nimis. ex. multis.
ut. unu. et. ii. indeoru. gen. diceret. ad. hunc. et. gregia
uiro. militari. et. bellicis. reb. exy. ustio. constituit. aut. hic. mor. ut. imbu
ti. q. emit. romanis. dam. ii. milia. ee. talentoru. dece
pimirate. indeoru. supplerer. Gratiq. admariu. masmi
sit. eu. mag. quia. ad. exactionem. indeoru. mandatoru. pro. p
mittet. se. et. mandatu. tale. dato. distinguit. ut. respiceret. ad. iudeos. et. ei. ab. omi
pene. et. ab. omi
nibus. Indat. aute. ad. egypt. Idicunt. hy
qui. secu. erant. mori. hic. mortu. adhuc. exitus. ubi
formidaret. et. no. crederet. si. iustime. i. fugam. uerte. tur.
Alii. ne. si. qui. debilis. super. erit. uenie. ne. simul. q. omo
destruantur. ut. et. per. eos. abipso. hic. mori. qui. eos. pti
usq; ad. hominu. ne. uenit. uendiderit. et. sine. pter
eos. pter. testimoniu. q. erat. ad. omes. eos. et. pter
ad. uocationem. sci. et. magnifici. nos. et. ut. ipo.

Omu. ecmi. aute. machabeus. uni. muli. qui. cu. ipo. e
rant. ne. gradat. ne. hostib. q. ea. uastarentur. ne. q. me
tuerent. iuuo. uenientiu. ad. illi. se. hostiu. multitudi

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

...nem. si fortiter contenderent. ante oculos habentes contumeliam que loco sancto ab his iniuste esset illata. itemque et ludibrio habite civitatis iniuriam. adhuc et veterum instituta convulsa. Nam illi quidem armis confidunt ait. simul et audacia. nos autem in omnipotente domino. qui potest et venientes adversum nos. et universum mundum uno nutu delere confidimus. Admonuit autem eos et de auxiliis dei que facta sunt erga parentes. et quomodo sub sennacherib. c. octoginta. v. milia perierunt. et de prelio quod eis adversus galatas fuit in babylonia. ut omnes ubi ad rem ventum est. macedonibus sociis hesitantibus. ipsi sex milia soli peremerint. c. xx. milia. propter auxilium illis datum de celo. et beneficia pro his plurima consecuti sunt. His verbis constantes effecti sunt. et pro legibus et patria mori parati. Constituit itaque fratres suos duces utrique ordini. symonem et iosephum. et ionathan. subiectis unicuique millenis et quingentenis. Ad hec et ab esdra lecto sancto libro. et dato signo adiutorii dei. in prima acie ipse dux commisit cum nicanore. Et facto sibi adiutore omnipotente. interfecerunt super novem milia hominum. maiorem autem partem exercitus nicanoris vulneribus debilem factam. fugere compulerunt. pecuniis vero eorum qui ad emptionem ipsorum venerant sublatis. ipsos usquequaque persecuti sunt. sed reversi sunt hora concludente. nam erat ante sabbatum. quam ob causam non perseveraverunt insequentes. Arma autem ipsorum et spolia congregantes sabbatum agebant. benedicentes dominum qui liberavit eos in isto die. misericordie initium stillans in eos. Post sabbatum vero debilibus et orphanis et viduis diviserunt spolia. et residua ipsi cum suis habuere. His itaque gestis. et communiter ab omnibus facta obsecratione. misericordem dominum postulabant. ut in finem servis suis reconciliaretur. Et ab his qui cum timotheo et bacchide erant contra se contendentes. super. xx. milia interfecerunt. et munitiones excelsas optinuerunt. et plures predas diviserunt. equam portionem debilibus pupillis viduis. sed et senioribus facientes. Et cum arma eorum collegissent. diligenter omnia composuerunt in locis oportunis. Residua vero spolia ierosolimam detulerunt. et philarchen qui cum timotheo erat. interfecerunt virum scelestum qui in multis iudeos afflixerat. Et cum epinicia agerent in ierosolimis. eum qui sacras ianuas incenderat. id est callisthenem cum in quoddam domicilium refugisset. incenderunt. digna ei mercede pro impietatibus suis reddita. Flagitiosissimus autem nicanor qui mille negotiatores ad venditionem iudeorum adduxerat. humiliatus auxilio domini ab his quos nullos existimaverat. deposita veste glorie per mediterranea fugiens. solus venit antiochiam. summam infelicitatis de interitu sui exercitus consecutus. et qui promiserat romanis tributum restituere de captivitate ierosolimorum. predicabat nunc protectorem dominum habere iudeos. et ob hoc invulnerabiles esse. eo quod sequerentur leges ab ipso constitutas.

C. IX.

Eodem tempore antiochus inhoneste revertebatur de perside. Intraverat enim in eam que dicitur persepolis. et temptavit spoliare templum. et civitatem opprimere. sed multitudine ad arma concurrente. in fugam versi sunt. et ita contigit ut antiochus post fugam turpiter rediret. Et cum venisset circa ecbatanam. recognovit que erga nicanorem et timotheum gesta sunt. Elatus autem in ira. arbitrabatur se iniuriam illorum qui se fugaverant posse in iudeos retorquere. ideoque iussit agitari currum suum. sine intermissione agens iter. celesti eum iudicio perurgente. eo quod ita superbe locutus est se venturum ierosolimam. et congeriem sepulchri iudeorum eam facturum. Sed qui universa conspicit dominus deus israel. percussit eum insanabili et invisibili plaga. Ut enim finivit hunc ipsum sermonem. apprehendit eum dolor dirus viscerum. et amara internorum tormenta. Et quidem satis iuste. quippe qui multis et novis cruciatibus aliorum torserat viscera. licet ille nullo modo a sua malitia cessaret. Super hoc autem superbia repletus. ignem spirans animo in iudeos. et precipiens accelerari negotium. contigit illum impetu euntem de curru cadere. et gravi corporis collisione membra vexari. Isque qui sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare. supra modum humanum superbia repletus. et montium altitudines in statera appendere. nunc humiliatus ad terram. in gestatorio portabatur. manifestam dei virtutem in semetipso contestans. ita ut de corpore impii vermes scaturirent. ac viventis in doloribus carnes eius effluerent. odore etiam illius et fetore exercitus gravaretur. Et qui paulo ante sidera celi contingere se arbitrabatur. eum nemo poterat propter intollerantiam fetoris portare. Hinc igitur cepit ex gravi superbia ad agnitionem sui venire. divina admonitus plaga. per momenta singula doloribus suis augmenta capientibus. Et cum nec iam ipse fetorem suum ferre posset. ita ait. Iustum est subditum esse deo. et mortalem non paria deo sentire. Orabat autem hic scelestus dominum. a quo non esset misericordiam consecuturus. Et civitatem ad quam festinans veniebat. ut eam ad solum deduceret. ac sepulchrum congestorum faceret. nunc optat liberam reddere. Et iudeos quos nec sepultura quidem se dignos habiturum. sed avibus ac feris diripiendos traditurum. et cum parvulis exterminaturum dixerat. equales nunc atheniensibus facturum pollicetur. templum etiam sanctum quod prius expoliavit. optimis donis ornaturum. et sancta vasa multiplicaturum. et pertinentes ad sacrificia sumptus de redditibus suis prestaturum. super hec et iudeum se futurum. et omnem locum terre perambulaturum. et predicaturum dei potestatem. Sed non cessantibus doloribus. supervenerat enim in eum iustum dei iudicium. desperans scripsit ad iudeos in modum deprecationis epistolam hec continentem.

Optimis civibus iudeis plurimam salutem. et bene valere et esse felices. rex et princeps antiochus. Si bene valetis et filii vestri. et ex sententia vobis cuncta sunt. maximas agimus gratias. Et ego in infirmitate constitutus. vestri autem benigne memor. reversus de persidis locis. et infirmitate gravi apprehensus. necessarium duxi pro communi utilitate curam habere. non desperans memetipsum. sed spem multam habens effugiendi infirmitatem. Respiciens autem quod et pater meus quibus temporibus in locis superioribus ducebat exercitum. ostendit qui post se susciperet principatum. ut si quid contrarium accideret. aut difficile nuntiaretur. scientes hii qui in regionibus erant cui esset rerum summa derelicta. non turbarentur. Ad hec considerans de proximo potentes quosque et vicinos temporibus insidiantes. et eventum expectantes. designavi filium meum antiochum regem. quem sepe recurrens in superiora regna. multis vestrum commendavi. et scripsi ad eum que subiecta sunt. Oro itaque vos et peto. memores beneficiorum publice et privatim. ut unusquisque conservet fidem ad me et ad filium meum. Confido enim eum modeste et humane acturum. et sequentem propositum meum. et facilem vobis fore.

Igitur homicida et blasphemus pessime percussus. et ut ipse alios tractaverat. peregre in montibus miserabili obitu vita functus est. Transferebat autem corpus philippus collactaneus eius. qui metuens filium antiochi. ad ptolomeum philometorem in egyptum abiit.

C. X.

Machabeus autem et qui cum illo erant. domino se protegente. templum quidem et civitatem recepit. aras autem quas alienigene per plateas extruxerant. itemque delubra demolitus est. et purgato templo. aliud altare fecerunt. et de ignitis lapidibus igne concepto. obtulerunt sacrificia post biennium. et incensum et lucernas et panes propositionis posuerunt. Quibus gestis rogabant dominum prostrati in terram. ne amplius talibus malis inciderent. sed et si quando peccassent. ut ab ipso mitius corriperentur. et non barbaris et blasphemis hominibus traderentur. Qua die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat. contigit eadem die purgationem fieri. xxv. mensis qui fuit casleu. Et cum leticia diebus octo egerunt in modum tabernaculorum. recordantes quod ante modicum tempus diem sollempnem tabernaculorum in montibus et in speluncis more bestiarum egerant. Propter quod thirsos et ramos virides et palmas preferebant ei qui prosperavit mundari locum suum. Et decreverunt communi precepto et decreto universe genti iudeorum omnibus annis agere dies istos.

Et antiochi quidem qui appellatus est nobilis vite excessus ita se habuit. Nunc autem de eupatore antiochi impii filio que gesta sunt narrabimus. breviantes mala que in bellis gesta sunt. Hic enim suscepto regno. constituit super negotia regni lysiam quendam. fenicis et syrie militie principem. Nam ptolomeus qui dicebatur macer. iusti tenax erga iudeos esse constituit. et precipue propter iniquitatem que facta erat in eos. et pacifice agere cum eis. Sed ob hoc accusatus ab amicis apud eupatorem. cum frequenter proditor audiret. eo quod cyprum creditam sibi a philometore deseruisset. et ad antiochum nobilem translatus. etiam ab eo recessisset. veneno vitam finivit.

Gregus auē cū eēt dux exercq. affluentis aduenit fiducia
nūs debellabat. Judei uō qui tenebāt oportunas mun
tiones. fugitiui. ab eis plerosq; simul sibi sociauerāt. rebellare cēp
tabāt. Iudas uero qui erat cū machabea potēs et dñm w
ganter. ut eēt illis adiutor. ppetuū faciēs ī munitiones
idumee. oppugnabatq; ui ī stantes. loca opportuna cēp. acur
rēbat interficiēs. to nūs simul ī minus. xxv. milib;
truncauerāt. q̄ aūt cū eō fugissent. idumei circūsistebāt
munitas. omēm apparatū ad repugnandū b̄ inter. ma
chabeus adortus est pugnare ad uictoriā. Simonem aūt fra
trē ostendit. et eo duce. q̄ ipse erat fatigatus multis. ipse ad
ea q̄ amplius pugnabāt pugnatū obtulit. Hi uero qui
cū Symone erant. ad pugnandū diuersis. ab his qui ī turri
bus erant. fugati sunt. pcussi. et. xxv. milib; dimicantium ceciderūt.
Timens aūt quosdam effugere. cū aūt machabeo nūciatū
est q̄ fugerāt. ad gentes q̄ circa eos habitabāt. congregatis
ab eis. et ipsi gentes. quasi multe. ipse. ad
ea q̄ amplius pugnabāt pugnatū obtulit. Hi uero qui
cū Symone erant. ad pugnandū diuersis. ab his qui ī turri
bus erant. fugati sunt. pcussi. et. xxv. milib; dimicantium ceciderūt.
Timens aūt machabeus ne manib; oīū pfide agēdo. ī duab; munitionib;
plurimū. xx. milia perirēt.

Timotheus aūt q̄ prius uictus fuāt fugatus. quecūq; ei
tu pugne. multitudinē congregando. equitatū. ualidissimo.
adducto. ad arma uenit. q̄ machabeus aūt. q̄ cū illo erant. adpropiāt illo. de scidāt dñm. et cap. ad terrā aspergētes. cilicios. q; circūcinct. ad altare. et precati. ut
lum. ut si ipse deus ppitius fieret. inimicis aūt eius eēt in
micus. et aduersarius. aduersantē. sic dicat. et ita post orationem
sumpsit arma. et longius decedit. et ad pyrgum hos
tium. et ibi. resederunt. primo autem sole orto. utriq;
obseruant. et fiducie uictorie. ppter uirtutem. sponte
cū ira. et furore dominū habentes. illi aūt ducem belli. animā
ū habebant. Si cū uehemens pugna eēt. apparuer. ad
aduersarios ceteris. v. meq̄ntes. frenis aureis. decori. et
ceteris. hostib; ppitatos. et equis. duo machabeū medū habē
tes. armis suis. circū. septū. et uolumē obseruabāt. manibus
nos aūt. tela. et fulmina iaciebant. equo accurrit con
fusio. et. repleti. perturbatione. cedebāt. inimici. fuit autem
xx. milia quingenti. et equites. sexcenti. timotheus aūt
fugit. et grauiū ipsi duū munitū. in q̄ erat. ceteri. ouchu
deus aūt. et qui cū eo erāt. letātes. obsidebāt. ppfidū diebus.
ii. Ar. hi qui intus. erāt. loci. firmitate. confisi. sup̄ modū
maledicebāt. et. blasphemes. nefandos. uerbabāt. Si. cū dies
quinta. aduenisset. xx. iuuenes. ex his. qui cū machabeo
erant. accensi. aūt. ppter blasphemiā. unusq; accensi. sunt.
admurū. et feruo animo in eos irruentes. ascendebant. Si
tes. alii simul. ascendere. muros. portas. succēdē. ag
gressi. adp. hos. maledicos. unos. interimebant. ppter unum
aūt uidui. ppfidio. usi. fato. timotheū occultātē se. ī quo
dā. specu. inuenerūt. et. ipsum. illum. et fratrem. apollo. fame
occiderāt. quib; gressus. Ariphanis. cōfessionib; benedicebāt
dñm. qui magna fecit. in isr. et uictoriā dedit illis.
Eo autem post. ieiunio. una. Quinato. regis. et ppi. quos. ac
negotiatores. ppinqui. grauiter. ferēs. dixerūt. ad eos. aut.
congregati. octoginta. milib; ad. aduersus. uos. ut. ebur
aduersus. nos. existimās. se. quitatē. gdē. capti. gentib;
abstractū. dicerēt. ieiunū uero. pcie. ad. hec. ceteri. deiu
bra. gentū. habituri. et. singlos. annos. uenale. sacerdotiū. nullo. ī
mutuo. pecuniā. recognitari. ut. ueritē. si. inter. effrenatus.
multitudine. peditū. et. imilib; equū. et. mactigent. elefan
tis. fidebat. ingressus. aūt. iudei. cepit. ppe. pāl. uerbis. ut. q̄
erāt. in. augusto. loca. adierūt. simul. in. uno. v. studiosi.
illud. ppositum. expugnabant.
Et. aūt. machabeus. et. q̄ cū eo erāt. cognouerūt. expugnā
ppfidiū. cū fletu. et. ingenti. ingemiscebāt. dñm. ut. fortis. fiat. ut
donū. angelo. mittēt. ad liberē. israel. et. ipse. primus. machabe
us. ipse. arripit. arma. et. contra. periculū. subiturus. ceteros. ad. hortatus. est. simul. secū. pugnā. subire.
et. irruit. auxiliū. fidei. suis. cū. q; parit. ppe. ad. proximū.
et. ad. hoc. q̄ ceteri. solummodo. erant. quarum. precedēt. aquer. iuente. ei
arma. aurei. dextra. uibrātē. simul. et. dñm. deprecē. dñm. mise
ricordē. reconciliatē. sibi. fieri. solū. ut. uoluit. et. ī. destruxit. terrestri
mas. et. muros. ferreos. qui. circumstabāt. hāt. et. ppe. decelo
habet. et. aduersarios. et. misericorditer. eos. dimicauit. leonū. aūt. more. et
cū. ictu. irruēte. hostes. ppstrauerat. et. xx. milia. peditū
et. equites. mille. seruauit. Vniuersos. aūt. ī fugā. uertit. plures
uō. exercitum. inimicum. uidi. eum. esse. Et. ipse. ut. erat. per
fugiēs. euasit. et. quā. misericorditer. sunt. secū. ipse. perpetrans
victā. erga. se. dimicationem. intelligens. multos. esse. be
uoles. et. ad. perficiendum. uitā. ipse. auos. ymnisq; ad
sensit. et. se. omnib; quecūq; fuit. pugnē. ppulsuri. armauit
fici. Armauit aūt machabeus. singulos. non. solū. utilitatē. ad
salens. et. gaudio. machabeus. scripsit. ubi. sibi. uidebat. ea. rem. ad
esse. nā. etiam. scripte. uidebat. epule. ubi. q̄ bene. mos. gerebat.
ubi. sp̄ō. in. deum. confidēs. Jo. hēs. tradession. qui. nulli
sunt. auo. sibi. et. tradēt. scripta. ppitiabāt. ut. ea. q̄ pulsos. si
gentiles. uidebant. ī. ylem. q̄. aliq; ig. nup. potuerūt. pferri
expoliū. rapiebant. ceteri. Si. ig. negotiis. hec. acti
uerant. et. decepti. hom. uob. cū. eo. tēptando. decreuerit. re
de. nīpyngla. ibi. mādauit. et. ita. sit. et. hui. quidā. me. missi. sūt
colloqui. uobis. cū. salute.

Anno. c. qua. dra. gesimo. centesimo. dioscori. die. nūtius. yr. rapta.
regis. aūt. epla. ita. intimabat. Rex. antiochus. fratri. suo. salut.
plurē. uō. ī. dubitatiōe. posito. nos. uolentes. eos. qui. sūt. ī. regno
nro. filii. tumultu. agere. et. uidentes. q̄. dimittē. dimigrāt. audi
uimus. nobis. uō. ad. similitudinē. patri. ut. ī. superiores. ascen
dit. gressu. si. tenē. uelle. suū. institutū. ac. pperet. ppitu
iare. ad. dei. legitima. sua. Volentes. igitur. hanc. quoq; gē
tem. quietam. ee. statuentes. iudicium. mas. tēplum. restitu
tui. ut. ageret. sēm. maiorū. suorū. sicut. do. nē. Vñ. igit
fieri. si. mi. eris. ad eos. et. dextras. dederis. ut. eis. ita. nūi. uol
itate. bono. uō. sint. et. mutuatib; ppitii. esse. in. sūt. Adhuc
sūt. regis. epla. tales. erant.
Rex. antiochus. senatui. suo. et. ceteris. iudeis. salutem. Si. uale
tis. si. sic. est. ut. uolumus. et. ipse. ualemus. Adiut. na
men. meum. dixi. et. uelle. uos. descendere. ad. nos. qui. sūt. apud
nos. uos. q̄. quicūq; ueniēt. usq; ad. diē. mensis. nō. nūtiet. ymdia.
damus. dextras. securi. et. ut. iudei. utantur. suis. et. legibus
sicut. sūt. et. prius. et. nō. eos. quollo. modo. molestā. patiatur. de
his. q̄. pigmentum. gessit. sūt. Ecce. si. sūt. mense. tui. quos
ad. eos. quatur. valete.
Anno. c. xlviii. ymdia. nūtii. die. xv. miserūt. deū. ī. ro
mani. ep̄lam. ni. se. hēnt. Centuli. mēnus. et. nullum. nisi.
legati. romanoz. ypo. iudeoz. sa. lutē. de. his. q̄. ei. sūt. ad. rege
tuli. regis. eccl. ut. uobis. et. nos. gessimus. de. quib; sūt. nu
dicium. uisum. referendū. ostensum. alia. mittere. de. quib; sūt. nu
tuos. ostendēt. ut. decernatis. sic. gerite. nobis. nos
em. antiochū. accedimus. ideo. festinate. rescribere. ut
nos. quoq; sciamus. cuius. estis. uoluntatis. bñ. ualete.
Anno. c. xlviii. xv. die. nūtii. ymdia. his. quib. priāū
bi. ei. sūt. ygerebat. ad. regē. Judei. aūt. regi. cultum. o. perdi
uant. Si. ipsi. quiesced. erant. timotheus. et. apollonius. ge
nes. filius. et. ieronimus. et. demo. superbius. et. maiora
priores. ei. sinebant. eos. in. silentio. agere. et. quiete. ad
oppitū. uō. tale. q̄. ei. flagitiū. perpetrauerūt. Regi. uer
nacul. ei. quib; habitabant. ascendere. scripsit. quasi. pa
uerum. ann. uxoribus. et. filiis. ei. nullis. nymuertis. mer
cede. sub. iuramentis. Sedd. eē. tracti. decreū. eiuitatis. ipsi. ac
que. sēub. pactis. q̄. ei. nici. sui. spem. habēt. ei. cū. malefi
pecūiā. sumerent. non. minus. ducentos. quā. crude
litatē. indut. influe. gentis. uoluerit. ei. agnouit. precepit. u
tis. que. erāt. cū. ipo. et. uocato. uno. iudeo. do. uenit. aduer
interfectores. suos. et. portū. quā. pacu. succendit. scyph
as. eruasit. eos. aūt. qui. ubique. refugerāt. gladio. pemit. et
cū. ei. nra. egressi. discessit. ei. uero. reuertenti. et. uniuersis
oppidis. exercitus. Si. cū. agnouisti. rex. que. erant
ā. me. uelle. pari. modo. facere. habentib; sedi. nobis. ā. mi
tis. quas. nocte. super. uenit. et. portū. cū. nauib; succen
dit. ut. lum. ignis. pareret. ierosolimis. abstā. dies. du
ginti. xl.

Inde. cū. abisset. nouē. studios. inter. facerēt. ad. timotheū.
cū. miserūt. cū. eo. arabes. v. milia. uiri. equites. qui. gra
cū. pugna. ualida. fieret. zacchēus. et. ipse. recessit.
tes. ibi. qui. cū. petebāt. auxilia. deferri. sibi. dari. et. mit
tentes. ipsum. daturos. et. arteris. ipsi. futuros.
Vbi. aūt. arbitratus. inimicos. eos. inuasit. et. misit. prae
decessores. accepit. discessere. ab. ipso. ciuitā. sua. Aggres
sē. aūt. et. cuncte. ḡdā. firmam. ponib; munit. et. circum

septam, quae turbis habitabatur gentium promiscuarum, cui nomen Casphin. Hi vero qui intus erant, confidentes in stabilitate murorum et apparatu alimoniarum, remissius agebant, maledictis lacessentes Judam, ac blasphemantes, et loquentes quae fas non est. Machabaeus autem invocato magno mundi principe, qui sine arietibus et machinis temporibus Jesu Nave praecipitavit Jericho, irruit ferociter muris: et capta civitate per Domini voluntatem, innumerabiles caedes fecit, ita ut adjacens stagnum stadiorum duorum latitudinis sanguine interfectorum fluere videretur. Inde discesserunt stadia septingenta quinquaginta, et venerunt in Characa ad eos qui dicuntur Tubianaei Judaeos. Et Timotheum quidem in illis locis non comprehenderunt, nulloque negotio perfecto regressus est, relicto in quodam loco firmissimo praesidio. Dositheus autem et Sosipater, qui erant duces cum Machabaeo, peremerunt a Timotheo relictos in praesidio, decem millia viros. At Machabaeus ordinatis circum se sex millibus, et constitutis per cohortes, adversus Timotheum processit, habentem secum centum viginti millia peditum, equitumque duo millia quingentos. Cognito autem Judae adventu, Timotheus praemisit mulieres et filios, et reliquum apparatum in praesidium quod Carnion dicitur: erat enim inexpugnabile, et accessu difficile propter locorum angustias. Cumque cohors Judae prima apparuisset, timor hostibus incussus est ex praesentia Dei, qui universa conspicit, et in fugam versi sunt alius ab alio, ita ut magis a suis dejicerentur, et gladiorum suorum ictibus debilitarentur. Judas autem vehementer instabat puniens profanos, et prostravit ex eis triginta millia virorum. Ipse vero Timotheus incidit in partes Dosithei et Sosipatris: et multis precibus postulabat ut vivus dimitteretur, eo quod multorum ex Judaeis parentes haberet ac fratres, quos morte ejus decipi eveniret. Et cum fidem dedisset restituturum se eos secundum constitutum, illaesum eum dimiserunt propter fratrum salutem. Judas autem egressus est ad Carnion, interfectis viginti quinque millibus. Post horum fugam et necem, movit exercitum ad Ephron civitatem munitam, in qua multitudo diversarum gentium habitabat: et robusti juvenes pro muris consistentes fortiter repugnabant: in hac autem machinae multae, et telorum erat apparatus. Sed cum Omnipotentem invocassent, qui potestate sua vires hostium confringit, ceperunt civitatem: et ex eis qui intus erant, viginti quinque millia prostraverunt. Inde ad civitatem Scytharum abierunt, quae ab Jerosolymis sexcentis stadiis aberat. Contestantibus autem his qui apud Scythopolim erant Judaeis, quod benigne ab eis haberentur, etiam temporibus infelicitatis quod modeste secum egerint: gratias agentes eis, et exhortati etiam de cetero erga genus suum benignos esse, venerunt Jerosolymam die solemni septimanarum instante.

Et post Pentecosten abierunt contra Gorgiam praepositum Idumaeae. Exivit autem cum peditibus tribus millibus, et equitibus quadringentis. Quibus congressis, contigit paucos ruere Judaeorum. Dositheus vero quidam de Bacenoris eques, vir fortis, Gorgiam tenebat: et cum vellet illum capere vivum, eques quidam de Thracibus irruit in eum, humerumque ejus amputavit: atque ita Gorgias effugit in Maresa. At illis qui cum Esdrin erant diutius pugnantibus et fatigatis, invocavit Judas Dominum adjutorem et ducem belli fieri: incipiens voce patria, et cum hymnis clamorem extollens, fugam Gorgiae militibus incussit. Judas autem collecto exercitu venit in civitatem Odollam: et cum septima dies superveniret, secundum consuetudinem purificati, in eodem loco sabbatum egerunt. Et sequenti die venit cum suis Judas, ut corpora prostratorum tolleret, et cum parentibus poneret in sepulchris paternis. Invenerunt autem sub tunicis interfectorum de donariis idolorum, quae apud Jamniam fuerunt, a quibus lex prohibet Judaeos: omnibus ergo manifestum factum est ob hanc causam eos corruisse. Omnes itaque benedixerunt justum judicium Domini, qui occulta fecerat manifesta. Atque ita ad preces conversi, rogaverunt ut id quod factum erat delictum oblivioni traderetur.

At vero fortissimus Judas hortabatur populum conservare se sine peccato, sub oculis videntes quae facta sunt pro peccatis eorum qui prostrati sunt. Et facta collatione, duodecim millia drachmas argenti misit Jerosolymam offerri pro peccatis mortuorum sacrificium, bene et religiose de resurrectione cogitans (nisi enim eos qui ceciderant resurrecturos speraret, superfluum videretur et vanum orare pro mortuis), et quia considerabat quod hi qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam. Sancta ergo et salubris cogitatio est pro defunctis exorare, ut a peccatis solverentur.

xiii

Anno centesimo quadragesimo nono cognovit Judas Antiochum Eupatorem venire cum multitudine adversus Judaeam, et cum eo Lysiam procuratorem et praepositum negotiorum, secum habentem peditum centum decem millia, equitum quinque millia, et elephantos viginti duos, currus cum falcibus trecentos. Commiscuit autem se illis et Menelaus: et cum multa fallacia deprecabatur Antiochum, non pro patriae salute, sed sperans se constitui in principatum. Sed Rex regum suscitavit animos Antiochi in peccatorem: et suggerente Lysia hunc esse causam omnium malorum, jussit eum (ut eis est consuetudo) apprehensum in eodem loco necari. Erat autem in eodem loco turris quinquaginta cubitorum, aggestum undique habens cineris: haec prospectum habebat in praeceps. Inde in cinerem dejici jussit sacrilegum, omnibus eum propellentibus ad interitum. Et tali lege praevaricatorem legis contigit mori, nec terrae dari Menelaum. Et quidem satis juste: nam quia multa erga aram Dei delicta commisit, cujus ignis et cinis erat sanctus, ipse in cineris morte damnatus est. Sed rex mente effrenatus veniebat, nequiorem se patre suo Judaeis ostensurus. Quibus Judas cognitis, praecepit populo ut die ac nocte Dominum invocarent, quo sicut semper, et nunc adjuvaret eos: quippe qui lege et patria, sanctoque templo privari vererentur: ac populum, qui nuper paululum respirasset, ne sineret blasphemis rursus nationibus subdi. Omnibus itaque simul id facientibus, et petentibus a Domino misericordiam cum fletu et jejuniis, per triduum continuum prostrati, hortatus est eos Judas ut se praepararent. Ipse vero cum senioribus cogitavit, priusquam rex admoveret exercitum ad Judaeam, et obtineret civitatem, exire, et Domini judicio committere exitum rei. Dans itaque potestatem omnium Deo mundi creatori, et exhortatus suos ut fortiter dimicarent, et usque ad mortem pro legibus, templo, civitate, patria et civibus starent: circa Modin exercitum constituit. Et dato signo suis Dei victoriae, juvenibus fortissimis electis, nocte aggressus aulam regiam, in castris interfecit viros quatuordecim millia, et maximum elephantorum cum his qui superpositi fuerant: summoque metu ac perturbatione hostium castra replentes, rebus prospere gestis abierunt. Hoc autem factum est die illucescente, adjuvante eum Domini protectione. Sed rex accepto gustu audaciae Judaeorum, arte difficultatem locorum tentabat: et Bethsurae, quae erat Judaeorum praesidium munitum, castra admovebat: sed fugabatur, impingebat, minuebatur: his autem qui intus erant Judas necessaria mittebat.

Enuntiavit autem mysteria hostibus Rhodocus quidam de Judaico exercitu, qui requisitus comprehensus est, et conclusus est. Iterum rex sermonem habuit ad eos qui erant in Bethsuris: dextram dedit: accepit: abiit: commisit cum Juda: superatus est. Ut autem cognovit rebellasse Philippum Antiochiae, qui relictus erat super negotia, mente consternatus, Judaeos deprecans, subditusque eis, jurat de omnibus quibus justum visum est: et reconciliatus obtulit sacrificium, honoravit templum, et munera posuit. Machabaeum amplexatus est, et fecit eum a Ptolemaide usque ad Gerrenos ducem et principem. Ut autem venit Ptolemaidam, graviter ferebant Ptolemenses amicitiae conventionem, indignantes ne forte foedus irrumperent. Tunc ascendit Lysias tribunal, et exposuit rationem, et populum sedavit, regressusque est Antiochiam. Et hoc modo regis profectio et reditus processit.

xiiii

Sed post triennii tempus cognovit Judas, et qui cum eo erant, Demetrium Seleuci cum multitudine valida et navibus per portum Tripolis ascendisse ad loca opportuna, et tenuisse regiones adversus Antiochum, et ducem ejus Lysiam. Alcimus autem quidam, qui summus sacerdos fuerat, sed voluntarie coinquinatus est temporibus commixtionis, considerans nullo modo sibi esse salutem, neque accessum ad altare, venit ad regem Demetrium centesimo quinquagesimo anno, offerens ei coronam auream, et palmam, super haec et thallos, qui templi esse videbantur. Et ipsa quidem die siluit. Tempus autem opportunum dementiae suae nactus, convocatus a Demetrio ad consilium, et interrogatus quibus rebus et consiliis Judaei niterentur, respondit: Ipsi qui dicuntur Assidaei Judaeorum, quibus praeest Judas Machabaeus, bella nutriunt, et seditiones movent, nec patiuntur regnum esse quietum. Nam et ego defraudatus parentum gloria (dico autem summo sacerdotio) huc veni: primo quidem utilitatibus regis fidem servans, secundo autem etiam civibus consulens: nam illorum pravitate universum genus nostrum non minime vexatur. Sed oro, his singulis, o rex, cognitis, et regioni et generi secundum humanitatem tuam pervulgatam omnibus prospice. Nam quamdiu superest Judas, impossibile est pacem esse negotiis.

Talibus autem ab hoc dictis et ceteri amici hostiliter se habentes adversus Iudam inflammaverunt Demetrium. Qui statim Nicanorem prepositum elephantorum ducem misit in Iudeam, datis mandatis ut ipsum quidem Iudam caperet, eos vero qui cum illo erant dispergeret, et constitueret Alcimum maximi templi summum sacerdotem. Tunc gentes que de Iudea fugerant Iudam gregatim se Nicanori miscebant, miserias et clades Iudeorum prosperitates rerum suarum existimantes. Audito itaque Iudei Nicanoris adventu et conventu nationum, conspersi terra rogabant eum qui populum suum constituit in eternum custodire, quique suam portionem signis evidentibus protegit. Imperante autem duce statim inde moverunt, conveneruntque ad castellum Dessau. Simon vero frater Iude commiserat cum Nicanore, sed conterritus est repentino adversariorum adventu. Nicanor tamen audiens virtutem comitum Iude et animi magnitudinem quam pro patrie certaminibus habebant, sanguine iudicium facere metuebat. Quam ob rem premisit Posidonium et Theodotium et Mathathiam ut darent dextras atque acciperent. Et cum diu de his consilium ageretur et ipse dux ad multitudinem retulisset, omnium una fuit sententia amicitiis annuere. Itaque diem constituerunt qua secreto inter se agerent, et singulis selle prolate sunt et posite. Precepit autem Iudas armatos esse locis oportunis, ne forte ab hostibus repente mali aliquid oriretur, et congruum colloquium fecerunt. Morabatur autem Nicanor Ierosolimis, nihilque inique agebat, gregesque turbarum que congregate fuerant dimisit. Habebat autem Iudam semper carum ex animo, et erat viro inclinatus. Rogavitque eum ducere uxorem filiosque procreare. Nuptias fecit, quiete egit, communiterque vivebant.

Alcimus autem videns caritatem illorum ad invicem et conventiones, venit ad Demetrium, et dicebat Nicanorem rebus alienis assentire, Iudamque regni insidiatorem successorem sibi destinasse. Itaque rex exasperatus et pessimis huius criminationibus irritatus, scripsit Nicanori dicens graviter quidem se ferre de amicitie conventione, iubere tamen Machabeum citius vinctum mittere Antiochiam. Quibus cognitis Nicanor consternabatur, et graviter ferebat si ea que convenerant irrita faceret, nihil lesus a viro. Sed quia regi resistere non poterat, oportunitatem observabat qua preceptum perficeret.

At Machabeus videns secum austerius agere Nicanorem, et consuetum occursum ferocius exhibentem, intelligens non ex bono esse austeritatem istam, paucis suorum congregatis occultavit se a Nicanore. Quod cum ille cognovit, fortiter se a viro preventum, venit ad maximum et sanctissimum templum, et sacerdotibus solitas hostias offerentibus iussit sibi tradi virum. Quibus cum iuramento dicentibus nescire se ubi esset qui querebatur, extendens manus ad templum iuravit dicens: Nisi mihi Iudam vinctum tradideritis, istud Dei fanum in planitiem deducam, et altare effodiam, et templum hoc Libero patri consecrabo. Et his dictis abiit.

Sacerdotes autem protendentes manus in celum invocabant eum qui propugnator semper extitisset gentis ipsorum, hec dicentes: Tu Domine universorum qui nullius indiges, voluisti templum habitationis tue fieri in nobis. Et nunc sancte sanctorum omnium Domine, conserva in eternum impollutam domum istam que nuper mundata est.

Razias autem quidam de senioribus ab Ierosolimis delatus est Nicanori, vir amator civitatis et bene audiens, qui pro affectu pater Iudeorum appellabatur. Hic multis temporibus continentie propositum tenuit in Iudaismo, corpusque et animam tradere contentus pro perseverantia. Volens autem Nicanor manifestare odium quod habebat in Iudeos, misit milites quingentos ut eum comprehenderent; putabat enim si illum decepisset se cladem maximam Iudeis illaturum. Turbis autem irruere in domum eius et ianuam disrumpere atque ignem admovere cupientibus, cum iam comprehenderetur, gladio se petiit, eligens nobiliter mori potius quam subditus fieri peccatoribus, et contra natales suos indignis iniuriis agi. Sed cum per festinationem non certo ictu plagam dedisset, et turbe intra ostia irrumperent, recurrens audacter ad murum precipitavit semetipsum viriliter in turbas; quibus velociter locum dantibus, caput eius venit per medium cervicis. Et cum adhuc spiraret, accensus animo surrexit, et cum sanguis eius magno fluxu deflueret, et gravissimis vulneribus esset saucius, cursu turbam pertransiit, et stans supra quamdam petram preruptam, et iam exsanguis effectus, complexus intestina sua utrisque manibus proiecit super turbas, invocans Dominatorem vite ac spiritus ut hec illi iterum redderet; atque ita vita defunctus est.

XV

Nicanor autem ut comperit Iudam esse in locis Samarie, cogitavit cum impetu die sabbati committere bellum. Iudeis vero qui illum per necessitatem sequebantur dicentibus: Ne ita feraciter et barbare feceris, sed honorem tribue diei sanctificationis, et honora eum qui universa conspicit: ille infelix interrogavit si est potens in celo qui imperavit agi diem sabbatorum. Et respondentibus illis: Est Dominus vivus ipse in celo potens qui iussit agi septimam diem. At ille ait: Et ego potens sum super terram qui impero sumi arma et negotia regis impleri. Tamen non optinuit ut consilium perficeret. Et Nicanor quidem cum summa superbia erectus cogitaverat commune tropheum statuere de Iuda. Machabeus autem semper confidebat cum omni spe auxilium sibi a Deo affuturum. Et hortabatur suos ne formidarent ad adventum nationum, sed in mente haberent adiutoria sibi facta de celo, et nunc sperarent ab Omnipotente sibi affuturam victoriam. Et allocutus eos de lege et prophetis, admonens etiam certamina que fecerant prius, promptiores constituit eos. Et ita animis eorum erectis, simul ostendebat gentium fallaciam et iuramentorum prevaricationem. Singulos autem illorum armavit non clipei et haste munitione, sed sermonibus optimis et exhortationibus, exposito digno fide somnio per quod universos letificavit. Erat autem huiusmodi visus: Oniam qui fuerat summus sacerdos, virum bonum et benignum, verecundum visu, modestum moribus, et eloquio decorum, et qui a puero in virtutibus exercitatus sit, manus protendentem orare pro omni populo Iudeorum. Post hoc autem apparuisse et alium virum, etate et gloria mirabilem, et magni decoris habitudine circa illum. Respondentem vero Oniam dixisse: Hic est fratrum amator et populi Israel; hic est qui multum orat pro populo et universa sancta civitate, Ieremias propheta Dei. Extendisse autem Ieremiam dexteram, et dedisse Iude gladium aureum dicentem: Accipe sanctum gladium munus a Deo, in quo deicies adversarios populi mei Israel. Exhortati itaque Iude sermonibus bonis valde, de quibus extolli posset impetus et animi iuvenum confortari, statuerunt dimicare et confligere fortiter, ut virtus de negotiis iudicaret, eo quod civitas sancta et templum periclitarentur. Erat enim pro uxoribus et filiis itemque pro fratribus et cognatis minor sollicitudo; maximus vero et primus pro sanctitate erat timor templi. Sed et eos qui in civitate erant non minima sollicitudo habebat pro his qui congressi erant. Et cum iam omnes sperarent iudicium futurum, hostesque adessent, atque exercitus esset ordinatus, bestie equitesque oportuno in loco compositi, considerans Machabeus adventum multitudinis, et apparatum varium armorum, et ferocitatem bestiarum, extendens manus in celum, prodigia facientem Dominum invocavit, qui non secundum armorum potentiam, sed prout ipsi placet, dat dignis victoriam.

Dixit autem invocans hoc modo: Tu Domine qui misisti angelum tuum sub Ezechia rege Iude, et interfecisti de castris Sennacherib centum octoginta quinque milia, et nunc Dominator celorum mitte angelum tuum bonum ante nos in timore et tremore magnitudinis brachii tui, ut metuant qui cum blasphemia veniunt adversus sanctum populum tuum. Et hic quidem ita peroravit. Nicanor autem et qui cum ipso erant cum tubis et canticis admovebant. Iudas vero et qui cum eo erant invocato Deo per orationes congressi sunt, manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes, prostraverunt non minus triginta quinque milia, presentia Dei magnifice delectati. Cumque cessassent et cum gaudio redirent, cognoverunt Nicanorem ruisse cum armis suis. Facto itaque clamore et perturbatione excitata, patria voce omnipotentem Dominum benedicebant.

Precepit autem Iudas, qui per omnia corpore et animo mori pro civibus paratus erat, caput Nicanoris et manum cum humero abscisam Ierosolimam perferri. Quo cum pervenisset, convocatis contribulibus et sacerdotibus ad altare, accersiit et eos qui in arce erant. Et ostenso capite Nicanoris et manu nefaria quam extendens contra domum sanctam omnipotentis Dei magnifice gloriatus est, linguam etiam impii Nicanoris precisam iussit particulatim avibus dari, manum autem dementis contra templum suspendi. Omnes igitur Dominum celi benedixerunt dicentes: Benedictus qui locum suum incontaminatum conservavit. Suspendit autem Nicanoris caput in summa arce, ut evidens esset et manifestum signum auxilii Dei. Itaque omnes communi consilio decreverunt nullo modo diem istum absque celebritate preterire; habere autem celebritatem tertiadecima die mensis Adar, quod dicitur voce syriaca pridie Mardochei diei.

Igitur his erga Nicanorem gestis, et ex illis temporibus ab Hebreis civitate possessa, ego quoque in his faciam finem sermonis. Et siquidem bene et ut hystorie competit, ipse velim

Si autem minus digne: concedendum est mihi. Ut enim vinum semper bibere aut semper aquam contrarium est: alternis autem uti delectabile: ita legentibus si semper exactus sit sermo non erit gratus. Hic autem presens sermo hic erit consummatus. Machabeorum liber secundus explicit.

Incipit prefatio eiusdem in quattuor euangelia.

B

Beatissimo pape damaso ieronimus. Nouum opus me facere cogis ex ueteri: ut post exemplaria scripturarum toto orbe dispersa quasi quidam arbiter sedeam. et quia inter se uariant que sint illa que cum greca consentiant ueritate decernam. Pius labor sed periculosa presumptio. iudicare de ceteris ipsum ab omnibus iudicandum. senis mutare linguam et canescentem iam mundum ad initia retrahere paruulorum. quis enim doctus pariter uel indoctus, cum in manus uolumen assumpserit, et a saliua quam semel imbibit uiderit discrepare quod lectitat, non statim erumpat in uocem, me falsarium me clamans esse sacrilegum, qui audeam aliquid in ueteribus libris addere, mutare, corrigere. Aduersus quam inuidiam duplex causa me consolatur: quod et tu qui summus sacerdos es fieri iubes, et uerum non esse quod uariat etiam maledicorum testimonio comprobatur. Si enim latinis exemplaribus fides est adhibenda, respondeant quibus: tot sunt exemplaria pene quot codices. Sin autem ueritas est querenda de pluribus, cur non ad grecam originem reuertentes ea que uel a uitiosis interpretibus male edita uel a presumptoribus imperitis emendata peruersius uel a librariis dormitantibus aut addita sunt aut mutata corrigimus. neque uero ego de ueteri disputo testamento quod a lxx senioribus in grecam linguam uersum tertio gradu ad nos usque peruenit. Non quero quid aquila quid simachus sapiant, quare theodotion inter nouos et ueteres medius incedat. Sit illa uera interpretatio quam apostoli probauerunt. De nouo nunc loquor testamento quod grecum esse non dubium est, excepto apostolo matheo qui primus in iudea euangelium christi hebreis litteris edidit. Hoc certe cum in nostro sermone discordat et in diuersos riuulorum tramites ducitur, uno de fonte querendum est. Pretermitto eos codices quos a luciano et esichio nuncupatos paucorum hominum asserit peruersa contentio. quibus utique nec in ueteri testamento post lxx interpretes emendare quod licuit, nec in nouo profuit emendasse, cum multarum gentium linguis scriptura ante translata doceat falsa esse que addita sunt. Igitur hec presens prefatiuncula pollicetur quattuor tantum euangelia quorum ordo iste est: matheus, marcus, lucas, iohannes, codicum grecorum emendata collatione, sed ueterum. que ne multum a lectionis latine consuetudine discreparent ita calamo temperauimus ut his tantum que sensum uidebantur mutare correctis, reliqua manere pateremur ut fuerant. Canones quoque quos eusebius cesariensis episcopus alexandrinum secutus ammonium in decem numeros ordinauit, sicut in greco habentur expressimus. Quos si quis de curiosis uoluerit nosse, que in euangeliis uel eadem uel uicina uel sola sint, eorum distinctione cognoscet. Magnus siquidem hic in nostris codicibus error inoleuit, dum quod in eadem re alius euangelista plus dixit, in alio quia minus putauerint addiderunt. uel dum eundem sensum alius aliter expressit, ille qui unum e quattuor primum legerat, ad eius exemplum ceteros quoque estimauerit emendandos. Unde accidit ut apud nos mixta sint omnia, et in marco plura luce atque mathei, rursum in matheo iohannis et marci, et in ceteris reliquorum que aliis propria sunt inueniantur. Cum itaque canones legeris qui subiecti sunt, confusionis errore sublato, et similia omnium scies, et singulis sua queque restitues. In canone primo concordant iiii. matheus, marcus, lucas, iohannes. In canone secundo tres. matheus, marcus, lucas. In canone tertio tres. matheus, lucas, iohannes. In canone quarto tres. matheus, marcus, iohannes. In canone v. duo. matheus, lucas. In canone vi. duo. matheus, marcus. In canone septimo duo. matheus, iohannes. In canone octauo duo. lucas, marcus. In canone nono duo. lucas, iohannes. In canone decimo propria que non habentur aliis condiderunt. Singulis uero euangeliis ab uno incipiens usque ad finem librorum dispar numerus increscit. Hic nigro colore perscriptus sub se habet alium ex minio numerum discolorem, qui ad decem usque procedens indicat prior numerus in quo sit canone requirendus. Cum igitur aperto codice scire uolueris illud siue illud capitulum cuius canonis sit, statim ex subiecto numero doceberis, et recurrens ad principia in quibus canonum est distincta congeries, eodemque statim canone ex titulo frontis inuento, illum quem querebas numerum eiusdem euangeliste qui et ipse ex inscriptione signatur inuenies. atque e uicino ceterorum tramitibus inspectis quos numeros e regione habeant adnotabis. Et cum scieris recurres ad uolumina singulorum, et sine mora repertis numeris quos ante signaueras reperies et loca in quibus uel eadem uel uicina dixerunt. Opto ut in christo ualeas et memineris mei papa beatissime.

Item prologus in quattuor euangelia.

P

Plures fuisse qui euangelia scripserunt et lucas euangelista testatur dicens: Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem rerum que in nobis complete sunt, sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi uiderunt sermonem et ministrauerunt ei, et perseuerantia usque ad presens tempus monimenta declarant, que a diuersis auctoribus edita diuersarum heresium principia fuere, ut est illud iuxta egiptios et thomam et mathiam et bartholomeum, xii. quoque apostolorum et basilidis atque appellis ac reliquorum quos enumerare longissimum est. Cum hoc tantum in presentiarum necesse sit dicere, extitisse quosdam qui sine spiritu et gratia dei conati sunt magis ordinare narrationem quam historie texere ueritatem. quibus iure potest illud propheticum coaptari: Ve qui prophetant de corde suo, qui ambulant post spiritum suum. Qui dicunt: Dicit dominus, et dominus non misit eos. De quibus et saluator in euangelio iohannis loquitur: Omnes qui ante me uenerunt, fures fuerunt et latrones. Qui uenerunt, non qui missi sunt. Ipse enim ait: Veniebant, et ego non mittebam eos. In uenientibus presumptio temeritatis, in missis obsequium seruitutis est. Ecclesia autem que supra petram domini uoce fundata est, quam introduxit rex in cubiculum suum, et ad quam per foramen descensionis occulte misit manum suam, similis damule hinnuloque ceruorum, quattuor flumina paradisi instar eructans, quattuor et angulos et anulos habet, per quos quasi archa testamenti et custos legis domini lignis immobilibus uehitur. Primus omnium matheus est publicanus cognomento leui, qui euangelium in iudea hebreo sermone edidit, ob eorum uel maxime causam qui in iesum crediderant ex iudeis, et nequaquam legis umbra succedente euangelii ueritatem seruabant. Secundus marcus interpres apostoli petri et alexandrine ecclesie primus episcopus, qui dominum quidem saluatorem ipse non uidit, sed ea que magistrum audierat predicantem iuxta fidem magis gestorum narrauit quam ordinem. Tertius lucas medicus natione syrus antiochensis, cuius laus in euangelio, qui et ipse discipulus apostoli pauli, in achaie

Incipit euangliū secūm matheum.

LIBER IEN

uenerunt renūciare michi ut rego ueniens adorē eū.
Qđ audientes rex Herodes turbatus est. et omnis
ciuitas cū illo. Et cōgregans omnes principes sacerdotū
et scribas populi sciscitabatur ab eis ubi christus nascere-
tur. At illi dixerunt ei in bethleem iude. Sic enim
scriptum est per prophetam. Et tu bethleem terra iuda
nequaquam minima es in principibus iuda. Ex te enim
exiet dux qui regat populum meum israel. Tunc herodes
clam uocato magos diligenter didicit ab eis tempus stelle
que apparuit eis. Et mittens illos in bethleem dixit. Ite
et interrogate diligenter de puero. Cum autem inueneritis
renunciate mihi ut et ego ueniens adorem eum. Illi
autem audito regis imperio abierunt. Et ecce stella quam
uiderant in oriente antecedebat eos usque dum ueniens
staret supra ubi erat puer. Videntes autem stellam gauisi sunt
gaudio magno ualde. Et intrantes domum inuenerunt puerum cum
maria matre eius. Et procidentes adorauerunt eum. Et apertis thesau-
ris suis. obtulerunt ei munera. aurum. thus. et myrrham.
Et responso accepto in somnis ne reuerterentur ad herodem. per aliam uiam
reuersi sunt in regionem suam. Qui cum recessissent ecce angelus domini
apparuit in somnis ioseph dicens. Surge et accipe puerum et
matrem eius et fuge in egyptum et esto ibi usque dum dicam tibi.
futurum est enim ut herodes querat puerum ad perdendum eum. Qui con
surgens accepit puerum et matrem eius nocte. et secessit
in egyptum et erat ibi usque ad obitum herodis. ut adimpleretur
quod dictum est a domino per prophetam dicentem. Ex egypto uocaui filium meum.
Tunc herodes uidens se illusus est a magis. iratus est ualde.
Et mittens occidit omnes pueros qui erant in bethleem et in
omnibus finibus eius a bimatu et infra secundum tempus quod exquisierat
diligenter a magis. Tunc adimpletum est quod dictum est per hieremiam pro
phetam dicentem. Vox in rama audita est ploratus et ululatus
multus. Rachel plorans filios suos. et noluit consolari quia
non sunt. Defuncto autem herode ecce apparuit angelus domini in
somnis ioseph dicens. Surge et accipe puerum et matrem eius
et uade in terram israel. Defuncti sunt enim qui quærebant animam
pueri. Qui consurgens accepit puerum et matrem eius et uenit
in terram israel. Audiens autem quod archelaus regnaret in iudea pro
patre suo timuit illo ire. Et monitus in somnis secessit
in partes galilee. Et ueniens habitauit in ciuitate que
uocatur nazareth. ut adimpleretur quod dictum est per prophe
tas. quoniam nazareus uocabitur. In diebus autem illis uenit iohannes
baptista predicans in deserto iudee dicens. Penitentiam agite. ap
propiauit enim regnum celorum. Hic est enim de quo dictum est per
Esaiam prophetam dicentem. Vox clamantis in deserto pa
rate uiam domini rectas facite semitas eius. Ipse autem iohannes ha
bebat uestimentum de pilis camelorum. et zonam pelliceam circa
lumbos suos. esca autem eius erat locusta et mel siluestre. Tunc
exibat ad eum hierosolyma et omnis iudea et regio circa iordanem
et baptizabantur in iordane flumine. ab eo confitentes peccata
sua. Videns autem multos pharisæos et sadducæos uenientes
ad baptismum suum dixit. Progenies uiperarum quis demonstrauit
uobis fugere ab uentura ira. Facite ergo fructum dignum
penitentie. Et nolite dicere intra uos patrem habemus
abraham. Dico enim uobis quia potest deus de lapidibus istis
suscitare filios abrahe. Jam enim securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor que non facit fructum bo
num excidetur et in ignem mittetur. Ego quidem uos
baptizo in aqua in penitentiam. qui autem post me uenturus est fortior me
est. cuius non sum dignus calciamenta portare. ipse uos
baptizabit in spiritu sancto et igni. Cuius uentilabrum in manu
sua et purgabit aream suam et congregabit triticum in horreum suum
paleas autem comburet igni inextinguibili. Tunc
uenit ihesus a galilea in iordanem ad iohannem ut baptiza
retur a eo. Iohannes autem prohibebat eum dicens. Ego a te de
beo baptizari et tu uenis ad me. Respondens autem ihesus dixit
ei. Sine modo. Sic enim decet nos implere omnem iusti
ciam. Tunc dimisit eum. Baptizatus autem ihesus confestim ascendit de
aqua et ecce aperti sunt ei cæli et uidit spiritum dei descendentem
sicut columbam et uenientem super se. Et ecce uox de cælis dicens. Hic
est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui.
Tunc ihesus ductus est in desertum a spiritu ut temptaretur a diabo
lo. Et cum ieiunasset. xl. diebus et quadraginta noctibus. postea
esuriit. Et accedens temptator dixit ei. Si filius dei es dic ut
lapides isti panes fiant. Qui respondens ait. Scriptum est. Non
in solo pane uiuit homo sed in omni uerbo quod procedit de ore dei.
Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatem et statuit eum
supra pinnaculum templi et dixit ei. Si filius dei es mitte te
deorsum. Scriptum est enim quia angelis suis mandauit
de te. et in manibus tollent te ne forte offendas ad lapidem
pedem tuum. Ait illi ihesus. Rursum scriptum est. Non tentabis
dominum deum tuum. Iterum assumpsit eum diabolus in montem excel
sum ualde. et ostendit ei omnia regna mundi et gloriam eorum et di
xit ei. Hæc omnia tibi dabo si cadens adoraueris me. Tunc dicit ei
ihesus. Vade satana. Scriptum est enim. Dominum deum tuum adora
bis et illi soli seruies. Tunc reliquit eum diabolus et ecce ange
li accesserunt et ministrabant ei. Cum audisset autem quod
iohannes traditus esset secessit in galileam. et relicta ciuitate naza
reth. uenit habitauit in capharnaum maritimam in finibus
zabulon et neptalim. ut adimpleretur quod dictum est per ysaiam
prophetam. Terra zabulon et terra neptalim uia maris trans iordanem
galilee gentium populus qui ambulabat in tenebris uidit lucem
magnam. et sedentibus in regione umbre mortis
lux orta est eis. Exinde cœpit ihesus predicare
et dicere. Penitentiam agite. Appropinquabit enim regnum ce
lorum. Ambulans autem dominus iuxta mare galilee. uidit
duos fratres simonem qui uocatur petrus et andream fratrem eius
mittentes rete in mare. erant enim piscatores. Et ait illis.
Venite post me. faciam uos piscatores hominum. Illi relictis
retibus secuti sunt eum. Et procedens inde uidit alios duos
fratres. iacobum zebedei et iohannem fratrem eius in nauicula cum
zebedeo patre eorum reficientes retia sua et uocauit eos. Illi
statim relictis retibus et patre secuti sunt eum. Et circuibat
ihesus totam galileam docens in synagogis eorum et predicans
euangelium regni et sanans omnem languorem et omnem
infirmitatem in populo. Et abiit opinio eius in tota syria et obtu
lerunt ei omnes male habentes. uarias languoribus et tormentis comprehen
sos. et qui demonia habebant. et lunaticos et paralyticos et curauit
eos. Et secute sunt eum turbe multe de galilea et decapo
li et ierosolymis. et iudea et de trans iordanem.
Videns autem turbas ascendit in montem. et cum sedisset accesse-
runt ad eum discipuli eius et aperiens os suum docebat eos dicens. Be
ati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum. Beati mites. quo
niam ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent. quoniam ipsi consola
buntur. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam quoniam ipsi saturabi
buntur. Beati misericordes. quoniam ipsis misericordia conse-
quetur. Beati mundo corde. quoniam ipsi deum uidebunt. Beati pacifici quoniam fi
lii dei uocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter
iustitiam. quoniam ipsorum est regnum celorum. Beati estis cum maledixe-
rint uobis et persecuti uos fuerint. et dixerint omne malum aduersus
uos mentientes propter me. Gaudete et exulta
te. quoniam merces uestra copiosa est in celis. Sic enim persecuti sunt
prophetas qui fuerunt ante uos. Vos estis sal terre. Quod si
sal euanuerit in quo salietur eum. Ad nihilum ualet ultra
nisi ut mittatur foras et conculcetur ab hominibus. Vos estis lux mun
di. Non potest ciuitas abscondi supra montem posita. Nec
accendunt lucernam et ponunt eam sub modio. sed super
candelabrum ut luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux ue
stra coram hominibus. ut uideant uestra bona opera et glorificent patrem
uestrum qui in cælis est. Nolite putare quoniam uenerim soluere legem aut
prophetas. non uenerim soluere sed adimplere. Amen quippe dico uobis
donec transeat cælum et terra iota unum aut unus apex non præ
teribit a lege donec omnia fiant. Qui ergo soluerit unum de mã
datis istis minimis docuerit sic homines. minimus uocabi
tur in regno celorum. Qui autem fecerit et docuerit hic magnus
uocabit in regno celorum.
Dico autem uobis. quia nisi habundauerit iustitia uestra plus quam
scribarum et pharisæorum. non intrabitis in regnum celorum. Audi
stis quia dictum est antiquis. Non occides. Qui autem occiderit reus
erit iudicio. Ego autem dico uobis. Quia omnis qui irascitur fratri
suo reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo. raca. reus erit con
silio. Qui autem dixerit fatue. reus erit gehenne ignis. Si
ergo offers munus tuum ad altare. et ibi recordatus fueris
quia frater tuus habet aliquid aduersum te. relinque ibi munus
tuum ante altare. et uade prius reconciliari fratri tuo et tunc ueniens
offeres munus tuum. Esto consentiens aduersario tuo cito.
dum es in uia cum eo ne forte tradat te aduersarius iudici.
et iudex tradat te ministro et in carcerem mittaris. Amen dico
tibi non exies inde donec reddas nouissimum quadrantem. Au
distis quia dictum est antiquis. Non mechaberis. Ego autem dico
uobis. quia omnis qui uiderit mulierem ad concupiscen
dum eam. iam mechatus est eam in corde suo. Si autem oculus
dexter scandalizat te. erue eum et proice abs te. Expedit e
nim tibi ut pereat unum membrum tuorum quam totum corpus mit
tatur in gehennam. Et si dextera manus tua scandalizat
te. abscide eam et proice abs te. Expedit enim tibi ut pereat
unum membrum tuorum quam totum corpus tuum eat in gehennam. Di
ctum est autem quicumque dimiserit uxorem suam det illi li

libellū repudii. ego aūt dico uob. quia oīs qui dimittit uxorē suā excepta ci fornicationis. facit eā mechari. Et qui dimissam duxerit. adulterat. Iterū audistis quia dictū ē antiquis. Non periurabis. Reddes aūt dño uota tua. Ego aūt dico uobis. non iurare oīo. neq; per cēlū. q̄ thronus dī ē. neq; p̄ terrā. q̄ scabellū pedū ei ē. neq; p̄ hierosolymā. q̄a ciuitas ē magni regis. neq; per caput tuū iurabis. q̄ non potes unū capillū albū facere aut nigrū. Sit aūt sermo ur̄. ē. ē. nō. nō. Quod aūt his abūdantius est. a malo ē. Audistis quia dictū ē. diliges proximū tuū. et odio habebis inimicū tuū. Ego aūt dico uobis. diligite inimicos uros. et bñ facite his qui oderūt uos. et orate p̄ calūniantibus et p̄sequentibus uos. ut sitis filii patris uri qui in cēlis ē. qui solē suū oriri facit sup bonos et malos. et pluit sup iustos et injustos. Si enī diligitis eos qui uos diligūt. quā mercedē habebitis nōne et publicani hoc faciunt. Et si salutaueritis fres uros tantū. quid amplius facitis. nonne et ethnici hoc faciunt. Estote ergo uos p̄fecti sicut et pater ur̄ celestis p̄fectus est. Attendite ne iustitiā uestrā faciatis coram hominibus ut uidamini ab eis. Alioquin mercedem non habebitis apud patrē uestrū qui in cēlis est. Cū ergo facis elemosynā. noli tuba canere ante te sicut ypocrite faciūt in synagogis et in plateis ut honorificentur ab hominibus. Amen dico uobis receperunt mercedem suā. Te aūt faciente elemosynā. nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. ut sit elemosyna tua in abscondito. et pater tuus qui uidet in abscondito reddet tibi.

Et cū oratis non eritis sicut ypocrite qui amant in synagogis et in angulis platearum stantes orare. ut uideantur ab hominibus. Amen dico uobis receperūt mercedē suā. Tu aūt cū oraueris intra in cubiculū tuū. et clauso ostio tuo ora patrem tuū in abscondito. et pater tuus q̄ uidet in abscondito reddet tibi. Orantes aūt nolite multū loqui sicut ethnici. putant enī q̄ in multiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo assimilari eis. Scit enī pater ur̄ quid opus sit uobis. antequam petatis eū. Sic ergo orabitis. Pater noster qui es in cēlis. sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnū tuū. fiat uoluntas tua sicut in cēlo et in terra. panem nrm̄ supersubstantialem da nobis hodie. et dimitte nobis debita nra sicut et nos dimittimus debitoribus nris. Et ne nos inducas in temptationē. Sed libera nos a malo. Si enī dimiseritis hoīb; peccata eorū. dimittet et uobis pater ur̄ celestis delicta ura. Si aūt non dimiseritis hoīb. nec pater ur̄ dimittet peccata ura. Cū aūt ieiunatis nolite fieri sicut ypocrite tristes. Exterminant enī facies suas ut pareant hominibus ieiunantes. Amen dico uobis quia receperūt mercedē suā. Tu aūt ieiunans. unge caput tuū. et faciem tuā lauā. ne uideāris hoīb; ieiunans. Si patri tuo qui in abscondito. et pater tuus qui uidet in abscondito reddet tibi. Nolite thesaurizare uobis thesauros in terra. ubi erugo et tinea demolitur. et ubi fures effodiūt et furantur. Thesaurizate aūt uobis thesauros in cēlo. ubi nec erugo nec tinea demolitur. et ubi fures non effodiūt nec furantur. Vbi enī thesaurus tuus ibi et cor tuū. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit lucidus totū corp̄ tuū lucidū erit. Si aūt nequā fuerit totū corp̄ tuū tenebrosū erit. Si ergo lumen quod in te est tenebre sunt. quales erunt ipse tenebre. Nemo potest duob; dnīs seruire. aut enī unū odio habebit. et alterū diliget. aut unū sustinebit et alterū cōtemnet. non potestis deo seruire. et mamone. Ideo dico uobis ne solliciti sitis. anime uestre quid manducetis. neq; corpori uestro quid induamini. Nonne anima plus est quā esca. et corpus plus quā uestimentum. Respicite uolatilia cēli. quoniam non seminant neq; metunt neq; congregant in horrea. et pater ur̄ celestis pascit illa. Nonne uos magis pluris estis illis. Quis aūt uestrum cogitans potest adicere

ad staturā suā cubitū unū. Et de uestimento quid solliciti estis. Considerate lilia agri quomodo crescunt. non laborant neq; nent. Dico aūt uobis. q̄m nec Salomon in omī gl̄ia sua coopertus est sicut unū ex istis. Si aūt fenū agri q̄ hodie ē et cras in clibanū mittitur deus sic uestit quanto magis uos modicē fidei. Nolite ergo solliciti ē dicentes quid manducabimus aut quid bibemus aut quo operiemur. hec enī oīa gentes inquirūt. Scit enī pater ur̄ q̄ his oīb; indigetis. Querite ergo p̄mū regnū dei et iustitiā eius et hec oīa adicientur uob. Nolite ergo solliciti ē in crastinū. crastinus enī dies sollicitus erit sibimet. Sufficit diei malitia sua.

Nolite iudicare ut non iudicemini. Nolite cōtendere ut nō oppugnet. In quo enī iudicio iudicaueritis iudicabimini. et in qua mensura mensi fueritis remetietur uobis. Quid aūt uides festucā in oculo fratris tui. et trabem in oculo tuo nō uides. Aut quomodo dices fri tuo. Frē sine ejiciam festucā de oculo tuo. et ecce trabes in oculo tuo ē. Ypocrita ejice primū trabē de oculo tuo. et tūc uidebis ejicere festucā de oculo fratris tui. Nolite dare canibus sanctū. neq; mittatis margaritas uras ante porcos. ne forte conculcent eas pedibus suis. et conuersi dirumpant uos. Petite et dabit uobis. q̄rite et inuenietis. pulsate et aperietur uob. Oīs enī qui petit accipit. et qui querit inuenit. et pulsanti aperietur. Aut quis ex uobis hō. q̄m petierit filius suus panē. numquid lapidem porriget ei. Aut si pisces petierit. numquid serpentē porriget ei. Si ergo uos cū sitis mali nostis bona data dare filiis uestris. quanto magis pater ur̄ qui in cēlis ē. dabit bona petentibus se. Omnia ergo quecūq; uultis ut faciant uobis hoīes. et uos facite illis. Hec enī est lex et ppheta. Intrate per angustā portam. quia lata porta et spatiosa uia ē q̄ ducit ad perditionē. et multi sunt qui intrant per eā. Quam angusta porta et arta uia ē q̄ ducit ad uitā. et pauci sunt qui inueniūt eā. Attendite a falsis ppheta qui uenūt ad uos in uestimentis ouium. intrinsecus aūt sunt lupi rapaces. A fructibus eorū cognoscetis eos. Numquid colligunt de spinis uuas aut de tribulis ficus. Sic oīs arbor bona fructus bonos facit. mala aūt arbor fructus malos facit. Non potest arbor mala fructus bonos facere. neq; arbor uda fructus malos facit. Omnis arbor q̄ non facit fructū bonū excidetur. et in ignē mittetur. Igitur ex fructibus eorū cognoscetis eos. Non omnis qui dicit mihi dne dne intrabit in regnū celorū. sed qui facit uoluntatē patris mei qui in cēlis ē. ipse intrabit in regnū celorū. Multi dicent mihi in illa die dne dne nonne in nomine tuo ppheta mus. et in nomine tuo demonia eiecimus. et in nomine tuo uirtutes multas fecimus. Et tūc cōfitebor illis. quia nūquam noui uos. discedite a me oēs qui operamini iniquitatē. Omnis ergo qui audit uerba mea hec et facit ea. assimilabitur uiro sapienti qui edificauit domū suā supra petrā. Et descendit pluuia. et uenerūt flumina. et flauerunt uenti. et irruerūt in domū illam. et non cecidit. fundata enī erat supra petrā. Et oīs qui audit uba mea hec et nō facit ea. similis erit uiro stulto qui edificauit domū suā supra arenā. Et descendit pluuia. et uenerūt flumina. et flauerunt uenti. et irruerūt in domū illam. et cecidit. et fuit ruina eius magna.

Et factum est cū consummasset ihūs uerba hec admirabantur turbe super doctrina eius. erat enī docens eos sicut potestatē habens. et non sicut scribe eorum et pharisei. Cū aūt descendisset ihūs de monte. secute sunt eum turbe multe. Et ecce leprosus ueniens adorabat eum dicens. dne si uis potes me mundare. Et extendens manū tetigit eum dicens. Volo mundare. et cōfestim mundata est lepra eius. et ait illi ihūs. Vide nemini dixeris. sed uade ostende te sacerdoti et offer munus quod p̄cepit moyses in testimonium illis. Cum aūt introisset capharnaū. accessit ad eum centurio rogans eum et dicens. dne puer meus iacet paralyticus in domo. et male torquetur. Et ait illi ihūs. Ego ueniam et curabo eum. Et respondens centurio ait. dne non sum dignus ut intres sub tectum meum. sed tantū dic uerbo et sanabit puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate habens sub me milites. et dico huic uade. et uadit. et alio ueni. et uenit. et seruo meo fac hoc. et facit. Audiens aūt ihūs miratus est. et sequentibus se dixit. Amen dico uobis. nec in israhel tantam fidē inueni. Dico aūt uobis. q̄ multi ab oriente et occidente uenient. et recumbent cum abrahā et ysaac

iacob i regno celoꝝ. filii aũt regni eiciẽtur in tenebras
exteriores. ibi erit fletus & stridor dentiũ. Et dixit ihesus centu-
rioni. Vade & sicut credidisti fiat tibi. Et sanatus est puer il-
lius ex illa hora. Et cũ uenisset ihesus in domũ petri. uidit so-
ceru eius iacentẽ & febricitantẽ. & tetigit manum eius & dimi-
sit eã febris. & surrexit & ministrabat ei. Vespere aũt
facto. obtulerũt ei multos demoniacos & eiciebat spũs
uerbo. & omnes male habentes curauit. Vt adimpleretur quod dictũ est
per ysaiã prophetã dicentem. Ipse infirmitates nostras accepit.
& egritudines nostras portauit. Videns aũt ihesus turbas mul-
tas circa se. iussit ire trans fretum. Et accedens unus scriba ait
illi. Magister sequar te quocũq; ieris. Et dicit ei ihesus. Vulpes
foueas habent. & uolucres celi nidos. filius aũt hominis non ha-
bet ubi caput reclinet. Alius aũt discipulorum eius ait illi. Domi-
ne permitte me prius ire & sepelire patrem meum. Jesus dixit autem illi.
Sequere me. & dimitte mortuos sepelire mortuos suos.
Et ascendente eo in nauiculã secuti sunt eũ discipuli eius. Et
ecce motus magnus factus est in mari. ita ut nauicula op-
periretur fluctibus. Ipse uero dormiebat. Et accesserunt & suscita-
uerunt eum discipuli. dicentes. Domine saluum nos fac perimus.
Et dicit eis. Quid timidi estis modicæ fidei. tunc surgens imperauit uentis & ma-
ri. & facta est tranquillitas magna. Porro homines mirati sunt
dicentes. Qualis est hic quia uenti & mare obediunt ei. Et cũ ue-
nisset trans fretum in regionem gerasenorum occurrerunt ei duo
habentes demonia de monumentis exeuntes. seuissimi
ita ut nemo posset transire per illã. Et ecce clamauerunt dicen-
tes. Quid nobis & tibi ihesu fili dei. uenisti hic torquere nos
ante tempus. Erat autem longe grex porcorum multorum pascens. Demones
autem rogabant eum dicentes. Si eicis nos mitte nos in gregem
porcorum. Et ait illis. Ite. At illi exeuntes. abierunt in porcos.
Et ecce impetu abiit totus grex per præceps in mare. et mortui
sunt in aquis. Pastores autem fugerunt. & abeuntes in ciuitatem
omnia. & de his qui demoniacis fuerant. Et ecce tota ciuitas exi-
it obuiam ihesu. & uiso eo rogabant ut transiret a finibus eorum.
Et ascendens nauiculã transfretauit. & uenit in ciuitatem
suam. Et ecce offerebant ei paralyticum in lecto. Videns
autem ihesus fidem illorum. dixit paralytico. Confide fili. remittuntur
tibi peccata tua. Et ecce quidam de scribis dixerunt intra se. Hic blas-
phemat. Et cum uidisset ihesus cogitationes eorum dixit. Vt quid cogita-
tis mala in cordibus uestris. Quid est facilius dicere. Dimittuntur
tibi peccata tua. an dicere. Surge & ambula. Ut autem sciatis
quia filius hominis potestatem habet in terra dimittendi peccata.
tunc ait paralytico. Surge tolle grabatum tuum & ua-
de in domum tuam. Et surrexit & abiit in domum suam. Videntes autem
turbe timuerunt. & glorificauerunt deum qui dedit potes-
tatem talem hominibus. Et cum transiret ihesus inde uidit hominem sedentem
in telonio matheum nomine. et ait illi. Sequere me. Et surgens
secutus est eum. Et factum est discumbente eo in domo. Et ecce mul-
ti publicani & peccatores discumbebant cum ihesu & discipulis eius.
Et uidentes pharisei dicebant discipulis eius. Quare
cum publicanis & peccatoribus manducat magister uester. At ihesus
audiens ait. Non egent sani medico. sed male habentibus.
Euntes autem discite quid est. Misericordiam uolo & non sacrificium. Non
enim uenio uocare iustos sed peccatores ad penitentiam. Tunc
accesserunt ad eum discipuli iohannis dicentes. Quare nos & pha-
risei ieiunamus frequenter. discipuli autem tui non ieiunant.
Et ait illis ihesus. Numquid possunt filii sponsi lugere
quamdiu cum illis est sponsus. Venient autem dies cum auferetur
sponsus ab eis. & tunc ieiunabunt. Nemo autem immittit
commissuram panni rudis in uestimentum ueterem. tollit enim plenitudi-
nem eius a uestimento. & peior scissura fit. Neque mittunt
uinum nouum in utres ueteres. Alioquin rumpuntur utres & uinum
effunditur. & utres pereunt. Sed uinum nouum mittunt in
uteres nouos. & utraque conseruantur. Hec illo loquente ad eos. ecce
princeps unus accedens adorabat eum dicens. Domine filia mea
modo defuncta est. sed ueni impone manum super eam & uiuet. Et
surgens ihesus sequebatur eum cum discipulis eius. Et ecce mulier
que sanguinis fluxum patiebatur. xii. annis accessit retro
et tetigit fimbriam uestimenti eius dicebat enim intra se. Si
tetigero uestimentum eius tantum salua ero. At ihesus conuersus. et u
idens eam dixit. Confide filia fides tua te saluam fecit. Et
uas facta est mulier ex illa hora. Et cum uenisset ihesus in do-
mum principis & uidisset tibicines. & turbam tumultuantem
dicebat. Recedite non enim mortua puella sed dormit. Et de-
ridebant eum. Et cum eiecta fuerit turba. introiit & tenuit manum eius.
Et surrexit puella. Et exiit fama hec in uniuersam terram illam.
Et transeunte inde ihesu. sequuti sunt eum duo ceci clamantes & dicentes.
Miserere nobis fili dauid. Cum aũt uenisset domum. accesserunt
ad eum ceci. & dicit eis ihesus. Creditis quia possum hoc facere uobis.
Dicunt ei utique domine. Tunc tetigit oculos eorum dicens. Secundum
fidem uestram fiat uobis. Et aperti sunt oculi eorum. Et comminatus est illis
ihesus dicens. Videte ne quis sciat. Illi aũt exeuntes diffamauerunt
eum in tota terra illa. Egressis aũt illis ecce obtulerunt
ei hominem mutum demonium habentem. Et eiecto demonio lo-
cutus est mutus. & mirate sunt turbe dicentes. Numquam
apparuit sic in israhel. Pharisei aũt dicebant. In principe demo-
niorum eiicit demonia. Et circuibat ihesus omnes ciuitates & castella.
docens in synagogis eorum & predicans euangelium regni. et
curans omnem languorem & omnem infirmitatem. Videns aũt
turbas misertus est eis. quia erant uexati & iacentes sicut
oues non habentes pastorem. Tunc dicit discipulis suis. Messis
multa. operarii aũt pauci. Rogate ergo dominum messis ut mittat
operarios in messem suam.
Et cũ uocasset xii. discipulos suos dedit illis potestatem spũum im-
mundorum ut eicerent eos & curarent omnem languorem & omnem
infirmitatem. Duodecim aũt nominum sunt hec. Primus
simon qui dicitur petrus. & andreas frater eius. Iacobus zebedei
& iohannes frater eius. Philippus & bartholomeus. Thomas &
matheus publicanus. Iacobus alphei & thadeus. Simon
chananeus & iudas iscariothis qui & tradidit eum. Hos
duodecim misit ihesus precipiens eis dicens. In uiam gentium ne
abieritis. & in ciuitatem samaritanorum ne intraueritis.
Sed potius ite ad oues que perierunt domus israhel. Euntes
autem predicate dicentes quia appropinquauit
regnum celorum. Infirmos curate mortuos suscitate. le-
prosos mundate
monete eiicite. Gratis accepistis gratis date. Nolite posside-
re aurum neque argentum. neque pecuniam in zonis uestris. Non
peram in uiam neque duas tunicas. neque calciamenta neque uirgam. Di-
gnus est operarius cibo suo. In quamcũque aũt ciuitatem aut
castellum intraueritis. interrogate quis in ea dignus sit.
ibi manete donec exeatis. Intrantes aũt domum saluta-
te eam dicentes. Pax huic domui. Et si quidem fuerit domus il-
la digna ueniet pax uestra super eam. Si aũt non fuerit dig-
na uestra pax uestram ad uos reuertetur. Et quicunque non receperit ue-
stros neque audierit sermones uestros. Exeuntes foras de domo uel ciui-
tate. excutite pulueres de pedibus uestris. Amen dico uobis.
Tolerabilius erit terre sodomorum & gomorreorum in die iudi-
cii quam illi ciuitati. Ecce ego mitto uos sicut oues in medio luporum.
Estote ergo prudentes sicut serpentes & simplices sicut co-
lumbe. Cauete aũt ab hominibus. Tradent enim uos in concilia & in
synagogis suis flagellabunt uos. Et ad presides & reges ducemini
propter me in testimonium illis & gentibus. Cum aũt tradent uos
nolite cogitare quomodo aut quid loquamini. Dabitur enim
uobis in illa hora quid loquamini. Non enim uos estis qui
loquimini. Sed spũs patris uestri qui loquitur in uobis. Tradet
aũt frater fratrem in mortem. & pater filium. & surgent filii in parentes
& morte eos afficient. Et eritis odio omnibus hominibus propter
nomen meum. Qui aũt perseuerauerit usque in finem hic saluus
erit. Cum aũt persecuti fuerint uos in ciuitate hac fugite in illam.
Amen dico uobis non consummabitis ciuitates israhel. donec
ueniat filius hominis. Non est discipulus super magistrum. nec ser-
uus super dominum suum. Sufficit discipulo ut sit sicut ma-
gister eius. & seruus sicut dominus eius. Si patremfamilias beelze-
bub uocauerunt. quanto magis domesticos eius. Ne er-
go timueritis eos. Nichil est opertum quod non reuelabitur. &
occultum quod non sciatur. Quod dico uobis in lumine. dicite
in lucem. & quod in aure auditis predicate super tecta. Et nolite
timere eos qui occidunt corpus. animam aũt non possunt
occidere. Sed potius timete eum qui potest animam & corpus
perdere in gehennam. Nonne duo passeres asse ueneunt.
& unus ex illis non cadet super terram sine patre uestro. Uestri
aũt & capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo
timere. multis passeribus meliores estis uos. Omnis
ergo confitebitur me coram hominibus confitebor & ego eum coram patre meo
qui me negauerit me coram hominibus negabo & ego eum coram patre meo
qui in celis est. Nolite arbitrari quoniam
uenerit pacem mittere in terram. Non ueni pacem mittere sed

gladiū. Veni enī seqū hoīem adūsus patrem suū. et
filiam adūsus matrem suā. et nurū adūsus socrū suā. et
inimici hoīs domestici eius. Qui amat patrem sup. aut
matrē plus quam me. nō est me dignus. et qui am
at filiū aut filiā super me. nō est me dignus. et qui nō
accepit crucē suā et sequit̄ me. nō est me dignus. Qui in
uenit aīam suā perdet illam. et qui perdiderit aīam suā
p̄pt̄ me. inueniet eā. Qui recipit uos me recipit. et qui me
recipit recipit eū qui me misit. Qui recipit p̄phām in
nomine p̄phē. mercedē p̄phē accipiet. et qui recipit i
ūm in nomine iusti. mercedē iusti accipiet. et quicumq;
potū dederit uni ex minimis istis calicem aque frigi
de tm in nomine discipuli. Amen dico uobis nō perdet mer
cedem suam.

Et factū est cū cōsūmasset iesus p̄cipiens. xii. discipulis suis
transiit inde ut doceret et predicaret in ciuitatibus eorū. Iohēs
aut cū audisset in uinculis opera xp̄i. mittens duos de di
scipulis suis ait illi. tu es qui uenturus es. an aliū exp
ectamus. Et respondens iesus ait illis. euntes renūtiate iohā
ni q̄ audistis et uidistis. ceci uident claudi ambulant. le
pi mūdant̄. surdi audiunt. mortui resurgunt. pau
peres euangelizant̄. et beatus est qui non fuerit
scandalizat̄ in me. Illis aut̄ abeūtib; cepit iesus dicere ad
turbas de iohāne. Quid existis in desertū uidere. arundinē ue
ntū agitatā. Sed quid existis uidere. hoīem mollibus uesti
tum. ecce qui mollibus uestiunt. in domibus regū sunt. Sed
quid existis uidere. p̄phām. etiā dico uobis. et plus quā p̄phām.
Hic enī de quo scriptū est. Ecce mitto angelū meum ante
faciem tuā qui p̄parabit uiā tuā ante te. Amen dico
uobis. non surrexit inter natos mulierū. maior iohāne bapti
sta. Qui aut̄ minor est in regno celoꝝ. maior est illo. A diebus autem
iohānis baptiste usq; nunc. regnū celorū uī patitur. et uio
lenti rapiūt illud. omnes enī p̄phe et lex. usq; iohānē
p̄phetauerūt. et si uultis recipere. ipe est helias qui uen
turus est. Qui habet aures audiēdi. audiat. Cui aut̄ similem estimabo
generationē istam. Similis est pueris sedentib; in foro. q̄
clamantes coequalibus dicēt. Cecinimus uobis et nō saltastis.
lamentauimus et nō planxistis. Venit enī iohānes ne
q̄ manducans neq; bibens. et dicit demoniū hꝫ. Venit filius ho
minis manducans et bibens. et dicit. ecce hō uorax et potator
uini publicanoꝝ et peccatoꝝ amicus. Et iustificata est sapi
entia a filiis suis. Tūc cepit exprobrare ciuitatib; in quibus
facte sunt plurime uirtutes eius. quia nō egissent pe
nitentiā. Ve tibi corozaim. ue tibi bethsaida. quia si in tyro
et sydone facte essent uirtutes q̄ facte sunt in uob;. olim in
cinere et cilicio penitentiā egissent. Verūtamen dico uobis.
tyro et sydoniis remissius erit in die iudicii q̄m uobis. Et tu ca
pharnaum. nūquid usq; celū exal
taberis. usq; in infernū descendes. quia si in sodomis facte fu
issent uirtutes q̄ facte sunt in te. forte mansissent usq; in
hunc diem. Verūtamen dico uobis. quia terre sodomoꝝ re
missius erit die iudicii q̄m tibi. In illo tēpore. respon
dens iesus dixit. confiteor tibi domine pater celi et terre. quia
abscondisti hec a sapientib; et prudentib; et reuelasti ea parulis.
Ita pater. quoniam sic fuit placitum ante te. Omnia mihi tradita sunt
a patre meo. Et nēo nouit filiū nisi pater. neq; patrē no
uit quis nisi filius. et cui uoluerit filius reuelare. Venite
ad me oēs qui laboratis et onerati estis. et ego reficiam uos.
Tollite iugum meū super uos. et discite a me quia mitis
sum et humilis corde. et inuenietis requiē animabus uestris. Iugum
enim meum suaue est. et onus meum leue
est.

In illo tēpore. abiit iesus sabbatis p̄ sata. Discipuli aut̄ eius
esurientes. cepere uellere spicas et manducare. Pharisei autem
uidentes dixerūt ei. ecce discipuli tui faciūt q̄ nō licet eis fa
cere sabbatis. At ille dixit eis. nō legistis quid fecerit dauid
quando esurit. ipse et qui cū eo erat. Quomodo intrauit in domū dei. et
panes p̄positionis comedit. quos nō licebat ei comedere. nec
his qui cū eo erāt. nisi solis sacerdotibus. Aut nō legistis in lege.
quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatum violant. et sine
crimine sunt. Dico aut̄ uobis. quia templo maior. est hic.
Si aut̄ scissetis. quid est misericordiā uolo et non sacrificiū. nū
quā condemnassetis innocentes. Dñs enī est filius hominis. sabba
thi. Et cū inde transisset uenit in synagogā eorū. Et ecce ho
manū habēs aridā. et interrogabāt eū dicentes. Si licet sab
batis curare. ut accusarēt eū. Ipse aut̄ dixit illis. Quis erit
ex uobis hō qui habeat ouem unā. et si ceciderit hec sabbatis in
foueā. nonne tenebit et leuabit eā. Quanto magis me
lior est hō oue. Itaq; licet sabbatis bene facere. Tunc ait
hoī. extende manū tuam. et extendit. et restituta est sanita
ti sicut alia. Exeuntes aut̄ pharisei cōsilium faciebāt aduersus
eū quomodo perderent eū. Iesus aut̄ sciens recessit inde. et
secuti sunt eū multi. et curauit eos oēs. et p̄cepit eis.
ne manifestū eū facerēt. ut adimpleretur q̄d dictū est p
ysaiam p̄phām dicentē. Ecce puer meus q̄m elegi dilectus
meus in quo bñ complacuit aie mee. Ponam spūm meum sup
eū. et iudicium gentib; nūciabit. Nō contendet. neq; clamā
bit. neq; audiet aliquis in plateis uocē eius. Arundinem
quassatam nō confringet. et linū fumigans nō extin
guet. donec eiciat ad uictoriam iudicium. Et in nomine eius gentes
sperabūt. Tunc oblatus est ei demoniū
habēs. et cecus et mutus. et curauit eum. ita ut loqueretur et uide
ret. et stupebant oēs turbe et dicebant. Numquid hic est filius
dauid. Pharisei aut̄ audientes. hic nō eiicit demones nisi
in beelzebub principe demoniorū. Iesus aut̄ sciēs cogitationes eorū dixit ei.
omne regnū in se ipsum diuisum desolabit. et omnis ciuitas aut domus di
uisa contra se non stabit. Et si satanas satanā eiecit. adūsus se ipsum diuisus est.
quomodo ergo stabit regnū eius.
Et ego in beelzebub eicio demonia. filii uestri in quo eiiciunt.
Ideo ipsi iudices uestri erunt dicat dñs. Si ego in spū dei eicio
demonia. igit̄ peruenit in uos regnū dei. Aut quomodo pō
test quisquā intrare in domū fortis. et uasa eius diripere. nisi
prius alligauerit fortē. et tunc domū illius diripiet. Qui
non est mecū contra me est. et qui nō cōgregat mecū spargit.
Ideo dico uobis. omne peccatum et blasphemia remit
tetur hoīb;. spūi aut̄ blasphemia nō remittetur. Et
quicūq; dixerit uerbū cōtra filiū hoīs remittetur ei. Qui aut̄
dixerit cōtra spūm sanctū nō remittetur ei neq; in hoc seculo neq;
in futuro. Aut facite arborē bonam et fructū eius bonū.
aut facite arborē malam et fructū eius malū. Sig
de enī ex fructu arbor cognoscitur. Progenies uiperarū.
quomodo potestis bona loqui cū sitis mali. ex abundantia enī
cordis os loquitur. Bonus hō de bono thesauro profert bona. Et
malus aut̄ hō de malo thesauro profert mala. Dico aut̄ uobis
q̄ omne uerbū otiosum quod locuti fuerint hoīes reddent rōnē
de eo in die iudicii. Ex uerbis enī tuis iustificaberis et ex uer
bis tuis condemnaberis.
Tunc respondentes ei quidā de scribis. et pharisei dicentes.
magister uolumus a te signū uidere. Qui respondens ait.
Generatio mala et adultera signū quirit. et signū nō da
bitur ei nisi signū ionę p̄phete. Sicut enī fuit ionas in
uentre ceti tribus diebus et tribus noctibus. sic erit filius hominis in
corde terre tribus diebus et tribus noctibus. Viri niniuite surgent in
iudicio cū generatione ista. et condemnabunt eā. quia penite
tiam egerunt in predicatione ionę. Et ecce plusquā ionas hic.
Regina austri surget in iudicio cū generatione ista. et
condemnabit eā. Quia uenit a finibus terre audire sapientiā
salomonis. Et ecce plusquā salomon hic. Cū aut̄ immun
dus spūs exierit ab hoīe ambulat per loca arida. q̄rēs requiē
et non inuenit. Tūc dicit. Reuertar in domum meam unde
exiui. et ueniēs inuenit eā uacantē. scopis mundatā. et or
natam. Tunc uadit. et assumit̄ alios vii. secū ne
quiores se. et intrātes habitant ibi. Et fiunt nouissima ho
minis illius peiora priorib;. Sic erit et generationi hu
ic pessime.
Dum illa loquitur. ecce mater eius et fratres stabant
foris. quērentes loqui ei. Dixit aut̄ ei quidā. Ecce mater tua et
fratres tui foris stant quērentes te. At ille respondens dicenti sibi. Quis
est mater mea. et qui sunt fratres mei. Et extendens manū in
discipulos suos dixit. Ecce mater mea et fratres mei. Quicūq;
enim fecerit uoluntatem patris mei qui in celis est. ipse
meus frater et soror et mater est.
Illo die exiens iesus de domo sedebat sec̄ mare. Et cōgrega
te sunt ad eum turbe multe. ita ut in nauiculā ascendens se
deret. et omnis turba stabat in litore. Et locutus est eis multa in
parabolis dicēs. Ecce exiit qui seminat seminare semen suum. Et dū
seminat. quedā ceciderūt secus uiā. et uenerūt uolucres et com
ederūt ea. Alia aut̄ ceciderunt in petrosa. ubi nō ha

lebant fieri multa ꝯ ihesum exercitata sunt. qui nō habet audi
tum audiendi tre. Sole autē orto. estuauerūt. et qm nō habebāt
radicē aruerūnt. Alia autē ceciderūt in spinas. et creuerūt spi
ne. et suffocauerunt ea. Alia uō ceciderunt in terrā bonā.
et dabant fructū. Aliud centesimū. aliud sexagesimum.
Aliud tricesimū. qui habet aures audiendi audiat. et ac
cedentes discipuli dixerūt ei. Quare in parabolis loqueris eis. q̄
ille autē ait illis. quia vobis datū ē nosse mysteria regni celoꝝ.
illis autē non ē datū. Qui enim habet dabit ei. et abundabit. q̄
autē nō habet. et q̄ habet auferetur ab eo. Ideo in parabolis loquor
eis. quia videntes non vident. et audientes non audiunt.
nec intelligūt. ut adimpleatur in eis yſaye dicē
tis. Auditu audietis. et nō intelligetis. et videntes uide
bitis. et nō videbitis. Incrassatū ē enim cor pōpuli. et
auribus grauiter audierūt. et oculos suos clauserunt. ne q̄
do oculis videāt. et auribus audiant. et corde intelligant.
et cōuertantur et sanē eos. Vōs autē beati oculi. q̄ uidet
tis. et aures q̄ audiūt. Amē quippe dico uobis. quia mul
ti prophete et iusti cupierūt uidere q̄ uidetis. et nō uide
runt. et audire q̄ auditis. et nō audierūt. Vos ergo audite
parabolam seminantis. Omnis qui audit uerbū regni
et nō intelligit. uenit malus. et rapit q̄ seminatū ē in
corde eius. Hic ē qui secus uiā seminatus ē. Hic ē qui bū
audit. et continuo cū gaudio suscipit illud. Non hꝫ autē
in se radicē. sed ē temporalis. facta autē tribulatione. et per
secutione ꝓpter uerbū. cōtinuo scandalizatur. Et qui
in spinis ē seminatus. hic ē qui uerbū audit. et sollici
tudo seculi. et fallacia diuitiarū suffocat uerbū. et sine
fructu efficitur. Qui uero in terrā bonā seminatus ē. hic ē
qui audit uerbū et intelligit. et fructū affert. et facit. ali
ud centesimū. aliud sexagesimū. aliud tricesimū.

Aliā parabolā ꝓposuit illis dicēs. Simile ē regnū celo
rū hōi qui seminauit bonū semē in agro suo. cū autē
dormirent hoīes. uenit inimicus eius. et superse mina
uit zizania in medio tritici et abiit. Cū autē creuisset
herba et fructū fecisset. tūc apparuerunt et zizania. Ac
cedentes autē serui patris familias dixerūt ei. dne nōne
bonū semē seminasti in agro tuo. Vnde ergo hꝫ zizā
nia. et ait illis. Inimicus hō hoc fecit. Serui autē dixe
runt ei. Vis imus et colligimus ea. et ait. Non. ne forte col
ligentes zizania. eradicetis simul cū eis triticū. Sinite
utraq; crescere usq; ad messē. et in tpe messis dicā mes
soribus. Colligite prius zizania. et alligate ea fasci cu
los ad ardendū. triticū aut congregate in horreū meū.

Aliā parabolā ꝓposuit eis dicēs. Simile ē regnū celoꝝ gra
no sinapis. q̄ accepiēs homo seminauit in agro suo. q̄ mi
nimū quidē ē oīm seminū. cū autē creuerit. maius ē
oribus holeribus. et fit arbor. ita ut uolucres celi ueniant.
et habitent in ramis eius.

Aliā parabolā locutus est eis. Simile ē regnū celoꝝ fermē
to. q̄ accepta mulier abscondit in farine sātis tribus don
ec fermentatum est totum. Hec oīa locutus ē ihūs in parabolis ad tur
bas. et sine parabolis nō loquebatur eis. ut adimpleretur q̄ dictum
est ꝓphetē dicentis. Aperiam in parabolis os meū. eructabo abs
condita a constitutione mundi. Tunc dimissis turbis ue
nit in domū. et accesserūt ad eū discipuli eius dicentes. Dis
serue nobis parabolam zizaniorum agri. Qui respondens ait. Qui
seminat bonum semē ē filius hōis. Ager autē ē mundus. bo
num uero semen. hi sunt filii regni. Zizania autē filii sunt
nequā. Inimicus autē qui seminauit ea ē diabolus. Mes
sis uō cōsummatio seculi ē. Messores autē angēli sunt. Sicut
ergo colligūtur zizania. et igni cremantur. sic erit
in cōsummatione seculi. Mittet filius hōis angēlos suos. et colli
gent de regno eius oīa scandala. et eos qui faciūt iniquita
tem. et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus et stri
dor dentium. Tunc iusti fulgebūt sicut sol in regno patris eorū. Qui hꝫ
aures audiendi audiat.

Simile ē regnū celoꝝ thesauro abscōdito in agro. q̄ qui in
uenit hō abscondit. et p gaudio illius uadit. et uendit uni
uersa q̄ habet et emit agrū illū. Iterū simile ē regnū celoꝝ hōi ne
gotiatori quērenti bonas margaritas. inuēta autē una pretiosa
margarita. abiit et uendit oīa q̄ habuit et emit eā. Iterū

simile ē regnū celoꝝ sagēne misse in mare et ex oī genere
pisciū congreganti. quā cū impleta esset educentes et
secus litus sedentes. elegerūt bonos in uasa. malos aut
foras miserunt. Sic erit in cōsummatione seculi. Exibunt an
geli. et separabunt malos de medio iustoꝝ. et mittent eos
in caminum ignis. ibi erit fletus et stridor dentium. Intel
lexistis hec oīa. Dicunt ei. Ait illis. Ideo oīs scriba doctus in
regno celoꝝ. similis ē hōi patri familias q̄ profert de thesau
ro suo noua et uetera.

Et factū ē cum consummasset ihūs parabolas istas. transiit in
de. et uenit in patriam suam docebat eos in synagogis eoꝝ.
ita ut mirarentur et dicerent. Vnde huic sapia hec. et uir
tutes? nonne hic ē fabri filius? nonne mater eius dicitur
Maria? et fratres eius iacobus et ioseph. et symeon et iudas? et
sorores eius. nonne oēs nobiscum sunt? Vnde ergo huic oīa hec? et
scandalizabātur in eo. Ihūs autē dixit eis. Non ē propheta
sine honore. nisi in patria sua. et in domo sua. Et non fecit
ibi uirtutes multas. propter incredulitatem illoꝝ.

In illo tempore. audiuit herodes tetrarcha famā ihū. et
ait pueris suis. Hic est iohannes baptista. ipse surrexit a mor
tuis. et ideo uirtutes operantur in eo. Herodes enim tenuit io
hannem et alligauit eum. et posuit in carcere propter herodiadē
uxorem philippi fratris sui. dixerat enim iohannes. Non licet tibi hanc
eam. et uolens eum occidere timuit populum. quia sicut pro
phetā eum habebant. Die autem natalis herodis. saltauit fi
lia herodiadis in medio. et placuit herodi. Vnde cū iura
mento pollicitus est dare. q̄ cumq; postulasset ab eo. Illa
prōmonita a matre sua. Da mihi hic in disco ca
put iohannis baptiste. Et contristatus est rex. propter iura
mentum. et eos qui simul recumbebant. iussit dari. Misitq; et
decollauit iohannem in carcere. et allatum est caput eius in
disco. et datum est puelle. et tulit matri sue. Et accesserunt
discipuli eius. et tulerunt corpus et sepelierunt illud. et uenien
tes nunciauerunt ihū.

Quod cū audisset ihūs. secessit inde in nauicula in locum desertum
seorsum. et cū audissent turbe. secute sunt eum pedestres de ciui
tatibus. et exiens uidit turbam multam. et misertus est eis. et
curauit languidos eoꝝ. Vespere aut facto. accesserunt
ad eum discipuli eius dicentes. Desertus est locus. et hora iam pre
terit. dimitte turbas. ut euntes in castella. emant sibi
escas. Ihūs autē dixit eis. Non habent necesse ire. date illis uos
manducare. Respondent ei. Non habemus hic nisi. v. panes
et duos pisces. At ille ait eis. Afferte illos huc mihi. et cū au
sisset turbas discumbere super fenum. accepit. v. panes
et duos pisces. et aspiciens in celum benedixit et fregit. et dedit
discipulis suis panes. discipuli autem turbis. et manducā
uerunt oēs et saturati sunt. Et tulerunt reliquias xii. cop
inos fragmentoꝝ plenos. Manducantium autem fuit numerus
v. milia uirorum. exceptis paruulis et mulieribus.

Et statim compulit ihūs discipulos suos ascendere in naviculā et pre
cedere eum trans fretum. donec dimitteret turbas. Et dimis
sis turbis ascendit in montem solus orare. Vespere autem
factō. solus erat ibi. Nauicula autem in medio mari iactaba
tur fluctibus. erat enim contrarius uentus. Quarta autem uigi
lia noctis uenit ad eos. Ambulans super mare. Et uiden
tes eum super mare ambulantem turbati sunt
dicentes. quia phantasma ē. et pre timore clamauerunt. Et
continuo ihūs locutus est eis dicens. Habete fiduciam. ego sū.
nolite timere. Respondens autem petrus dixit. Dne si tu es
me iube ire ad te super aquas. Ipse aut. Veni. Et de
scendens petrus de naui ambulabat super aquas
ut ueniret ad ihūm. Videns autem uentum ualidum. timu
it. Et cū cepisset mergi clamauit dicens. Dne saluum me fac
Continuo autem extendens manum apprehendit eum. et ait illi.
Modice fidei quare dubitasti? Et cū ascendissent in naviculā
cessauit uentus. Qui autem in naui erant. uenerunt et
adorauerunt eum dicentes. Vere filius dei es. Et cū trans
fretassent. uenerunt in terram genesar. Et cū cognouissent
eum uiri loci illius. miserunt in uniuersam regionem
illā. et obtulerunt ei oēs male habentes. et rogabant eum
ut l'himbriam uestimenti eius tangerent. Et quicūq; tetige
runt salui facti sunt.

Tunc accesserunt ad eum de hierosolymis scribe et pharisei

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

dicentes. Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem seniorum? Non enim lavant manus suas cum panem manducant. Ipse autem respondens ait illis. Quare et vos transgredimini mandatum dei propter traditionem vestram? Nam deus dixit. Honora patrem et matrem: et qui maledixerit patri vel matri, morte moriatur. Vos autem dicitis. Quicumque dixerit patri vel matri, munus quodcumque est ex me tibi proderit: et non honorificabit patrem suum aut matrem suam, et irritum fecistis mandatum dei propter traditionem vestram. Ypocrite bene prophetavit de vobis ysaias dicens. Populus hic labiis me honorat: cor autem eorum longe est a me. Sine causa autem colunt me, docentes doctrinas et mandata hominum. Et convocatis ad se turbis, dixit eis. Audite et intelligite. Non quod intrat in os coinquinat hominem, sed quod procedit ex ore hoc coinquinat hominem. Tunc accedentes discipuli eius dixerunt ei. Scis quia pharisei audito verbo scandalizati sunt? At ille respondens ait. Omnis plantatio quam non plantavit pater meus celestis eradicabitur. Sinite illos: ceci sunt et duces cecorum. Cecus autem si ceco ducatum prestet, ambo in foveam cadunt. Respondens autem petrus dixit ei. Edissere nobis parabolam istam. At ille dixit. Adhuc et vos sine intellectu estis? Non intelligitis quia omne quod in os intrat in ventrem vadit, et in secessum emittitur? Que autem procedunt de ore, de corde exeunt, et ea coinquinant hominem. De corde enim exeunt cogitationes male, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemie. Hec sunt que coinquinant hominem. Non lotis autem manibus manducare, non coinquinat hominem.

Et egressus inde ihesus secessit in partes tyri et sydonis. Et ecce mulier chananea a finibus illis egressa clamavit dicens ei. Miserere mei domine fili david: filia mea male a demonio vexatur. Qui non respondit ei verbum. Et accedentes discipuli eius rogabant eum dicentes. Dimitte eam quia clamat post nos. Ipse autem respondens ait. Non sum missus nisi ad oves que perierunt domus israel. At illa venit et adoravit eum dicens. Domine adiuva me. Qui respondens ait. Non est bonum sumere panem filiorum et mittere canibus. At illa dixit. Etiam domine: nam et catelli edunt de micis que cadunt de mensa dominorum suorum. Tunc respondens ihesus ait illi. O mulier magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia eius ex illa hora.

Et cum transisset inde ihesus, venit secus mare galilee: et ascendens in montem sedebat ibi. Et accesserunt ad eum turbe multe, habentes secum mutos, cecos, claudos, debiles, et alios multos: et proiecerunt eos ad pedes eius, et curavit eos: ita ut turbe mirarentur videntes mutos loquentes, claudos ambulantes, cecos videntes: et magnificabant deum israel.

Ihesus autem convocatis discipulis suis dixit. Misereor turbe, quia triduo iam perseverant mecum et non habent quod manducent: et dimittere eos ieiunos nolo, ne deficiant in via. Et dicunt ei discipuli. Unde ergo nobis in deserto panes tantos ut saturemus turbam tantam? Et ait illis ihesus. Quot panes habetis? At illi dixerunt. Septem et paucos pisciculos. Et precepit turbe ut discumberent super terram. Et accipiens septem panes et pisces, et gratias agens, fregit et dedit discipulis suis, et discipuli dederunt populo. Et comederunt omnes et saturati sunt. Et quod superfuit de fragmentis tulerunt septem sportas plenas. Erant autem qui manducaverunt quatuor milia hominum, extra parvulos et mulieres. Et dimissa turba ascendit in naviculam, et venit in fines magedan.

C. XVI.

Et accesserunt ad eum pharisei et saducei temptantes: et rogaverunt eum ut signum de celo ostenderet eis. At ille respondens ait eis. Facto vespere dicitis: serenum erit, rubicundum est enim celum. Et mane: hodie tempestas, rutilat enim triste celum. Faciem ergo celi diiudicare nostis: signa autem temporum non potestis scire. Generatio mala et adultera signum querit: et signum non dabitur ei nisi signum ione prophete. Et relictis illis abiit.

Et cum venissent discipuli eius trans fretum, obliti sunt panes accipere. Qui dixit illis. Intuemini et cavete a fermento phariseorum et saduceorum. At illi cogitabant inter se dicentes. Quia panes non accepimus. Sciens autem ihesus ait illis. Quid cogitatis inter vos modice fidei, quia panes non habetis? Nondum intelligitis neque recordamini quinque panum in quinque milia hominum, et quot cophinos sumpsistis? Neque septem panum in quatuor milia hominum, et quot sportas sumpsistis? Quare non intelligitis quia non de pane dixi vobis: cavete a fermento phariseorum et saduceorum? Tunc intellexerunt quia non dixerit cavendum a fermento panum, sed a doctrina phariseorum et saduceorum.

Venit autem ihesus in partes cesaree philippi: et interrogabat discipulos suos dicens. Quem dicunt homines esse filium hominis? At illi dixerunt. Alii iohannem baptistam, alii autem heliam, alii vero ieremiam aut unum ex prophetis. Dicit illis ihesus. Vos autem quem me esse dicitis? Respondens symon petrus dixit. Tu es christus filius dei vivi. Respondens autem ihesus dixit ei. Beatus es symon bariona, quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed pater meus qui in celis est. Et ego dico tibi quia tu es petrus, et super hanc petram edificabo ecclesiam meam, et porte inferi non prevalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni celorum. Et quodcumque ligaveris super terram, erit solutum in celis.

[Marginal note: erit ligatum in celis, et quodcumque solveris super terram]

Tunc precepit discipulis suis ut nemini dicerent quia ipse esset ihesus christus. Exinde cepit ihesus ostendere discipulis suis quia oporteret eum ire ierosolimam, et multa pati a senioribus et scribis et principibus sacerdotum, et occidi, et tertia die resurgere. Et assumens eum petrus cepit increpare illum dicens. Absit a te domine: non erit tibi hoc. Qui conversus dixit petro. Vade retro sathanas: scandalum es michi, quia non sapis ea que dei sunt, sed ea que hominum. Tunc ihesus dixit discipulis suis. Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam et sequatur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet eam: qui autem perdiderit animam suam propter me, inveniet eam. Quid enim prodest homini si mundum universum lucretur, anime vero sue detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Filius enim hominis venturus est in gloria patris sui cum angelis suis, et tunc reddet unicuique secundum opera eius. Amen dico vobis, sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem donec videant filium hominis venientem in regno suo.

C. XVII.

Et post dies sex assumpsit ihesus petrum et iacobum et iohannem fratrem eius, et duxit illos in montem excelsum seorsum, et transfiguratus est ante eos. Et resplenduit facies eius sicut sol: vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix. Et ecce apparuerunt eis moyses et helias cum eo loquentes.

[Marginal addition: Respondens autem petrus dixit ad ihesum. Domine bonum est nos hic esse. Si vis faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, moysi unum, et helie unum. Adhuc eo loquente, ecce nubes lucida obumbravit eos. Et ecce vox de nube dicens. Hic est filius meus dilectus in quo michi bene complacui, ipsum audite. Et audientes discipuli ceciderunt in faciem suam, et timuerunt valde. Et accessit ihesus et tetigit eos, dixitque eis. Surgite, nolite timere. Levantes autem oculos suos neminem viderunt nisi solum ihesum. Et descendentibus illis de monte, precepit eis ihesus dicens. Nemini dixeritis visionem donec filius hominis a mortuis resurgat. Et interrogaverunt eum discipuli dicentes. Quid ergo scribe dicunt quod heliam oporteat primum venire? At ille respondens ait eis. Helias quidem venturus est, et restituet omnia. Dico autem vobis quia helias iam venit, et non cognoverunt eum, sed fecerunt in eo quecumque voluerunt. Sic et filius hominis passurus est ab eis. Tunc intellexerunt discipuli quia de iohanne baptista dixisset eis. Et cum venisset ad turbam, accessit ad eum homo genibus provolutus ante eum dicens. Domine miserere filio meo quia lunaticus est et male patitur: nam sepe cadit in ignem et crebro in aquam. Et obtuli eum discipulis tuis, et non potuerunt curare eum.]

Respondens autem ihesus ait. O generatio incredula et perversa, quousque ero vobiscum? Quousque patiar vos? Afferte huc illum ad me. Et increpavit eum ihesus, et exiit ab eo demonium, et curatus est puer ex illa hora. Tunc accesserunt discipuli ad ihesum secreto et dixerunt. Quare nos non potuimus eicere illum? Dicit illis. Propter incredulitatem vestram. Amen quippe dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic: transi hinc illuc, et transibit, et nichil impossibile erit vobis. Hoc autem genus non eicitur nisi per orationem et ieiunium. Conversantibus autem eis in galilea, dixit illis ihesus. Filius hominis tradendus est in manus hominum, et occident eum, et tertia die resurget. Et contristati sunt vehementer. Et cum venissent capharnaum, accesserunt qui didragma accipiebant ad petrum, et dixerunt ei. Magister vester non solvit didragma? Ait. Etiam. Et cum intrasset domum, prevenit eum ihesus dicens. Quid tibi videtur symon? Reges terre a quibus accipiunt tributum vel censum, a filiis suis an ab alienis? Dicit ei petrus. Ab alienis. Dixit illi ihesus. Ergo liberi sunt filii. Ut autem non scandalizemus eos, vade ad mare et mitte hamum, et eum piscem qui primus ascenderit tolle, et aperto ore eius invenies staterem: illum sumens da eis pro me et te.

C. XVIII.

In illa hora accesserunt discipuli ad ihesum dicentes. Quis putas maior est in regno celorum? Et advocans ihesus parvulum, statuit eum in medio eorum, et dixit. Amen dico vobis, nisi conversi fueritis et efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum celorum. Quicumque ergo humiliaverit se sicut parvulus iste, hic est maior in regno celorum. Et qui susceperit unum parvulum talem in nomine meo, me suscipit. Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius, et demergatur in profundum maris. Ve mundo a scandalis. Necesse est enim ut veniant scandala: verumtamen ve homini illi per quem scandalum venit. Si autem manus tua vel pes tuus scandalizat te, abscide eum et proice abs te. Bonum tibi est ad vitam ingredi debilem vel claudum, quam duas manus vel

duos pres ẽ nr̃em. mutꝰ ī gr̃ẽ nr̃ā ī gnꝰ. Videte ne con
tẽnatis unū eꝝ pusillū. dico ẽ uob q̃ angēli eoꝝ in
celis semp uident faciẽ patris mei qui in celis ẽ. Venit ẽ
filius hominis saluare q̃ perierat.

Quid uob ꝓ fit si fuerit alicui. c. oues & errauerit una ex
eis nonne relinquet nonaginta nouem in montibꝰ. & ua
dit q̃rere eã q̃ errauit. & si ꝯtigerit ut inueniat eã. Amẽ dico
uobis q̃ gaudet sup eã magis q̃ sup nonag
ta nouem q̃ non errauerunt. Sic nõ ẽ uolũtas ãnte patrem
ur̃m qui in celis est. ut pereat unus de pusillis istis. Si aũt
peccauerit in te frẽ tuus. uade & corripe eũ inter te & ipm
solũ. Si te audierit. lucratꝰ eris frẽm tuũ. Si aũt
non te audierit. adhibe tecũ adhuc unũ. vel duos. ut in
ore duoꝝ uel triũ testiũ stet omne uerbũ. q si nõ audie
rit eos dic ecclie. Si aũt & eccliã nõ audierit. sit tibi sicut
ethnicus & publicanus. Amẽ dico uobis q̃cũq; alligaueritis
sup terrã. erũt ligata & celo. & q̃cũq; solueritis sup terrã. erũt
soluta & celo. Iterũ dico uobis. quia si duo ex uobis cõsen
serint sup terrã de oĩ re quãcũq; petierint. fiet illis a patre me
o qui in celis est. Ubi enim sunt duo uel tres congregati in no
mine meo. ibi sũ ī medio eoꝝ. Tũc accedẽs petrus ad eũ dixit
illi. quotiens peccabit in me frr̃ meus. dimittã ei usq; sep
ties. dicit illi ihũs. Non dico tibi usq; septies. sed usq; septua
gies septies.

Ideo assimilatus est regnũ celoꝝ hõi regi qui uoluit ratiõ
nem ponere cũ seruis suis. Et cũ cepisset rationẽ ponere. ob
latus est ei unus qui debebat ei decẽ milia talenta. cũ aũt
non haberet unde redderet. iussit eũ dñs ei uendi. & uxo
rem ei. & filios. & oĩa q̃ habebat & reddi. Procidens aũt ser
uus ille .rogabat eũ dicẽs. Patientiã habe in me & oĩa reddã
tibi. Misertus aũt dñs serui illius dimisit eũ. & debitũ
dimisit ei. Egressus aũt seruus ille inuenit unũ de cõ
seruis suis. qui debebat ei. c. denarios. & tenẽs suffocabat
eũ dicẽs. Redde q̃ debes. Et procidens conseruus ei rogabat
eũ dicẽs. Patientiam habe in me & oĩa reddã tibi. Ille aũ
nolebat. sed abiit. & misit eũ in carcerẽ. donec redderet debitũ
Videntes aũt conserui eius q̃ fiebant. contristati sunt nimis. & uenerunt
& narrauerunt dño suo oĩa q̃ facta fuerãt. tunc uocatus
illũ dñs suus ait illi. Serue nequã omne debitũ
dimisi tibi quoniã rogasti me. nõ ergo oportuit & te mise
reri conserui tui. sicut & ego tui misertus sum. Et iratus dñs
eius tradidit eum tortoribus. quoadusq; redderet uni
uersum debitũ. Sic & pr̃ meus celestis faciet uobis. si
nõ remiseritis unusquisq; fr̃i suo de cordibus uestris.

Factum est aũt cũ cõsummasset ihũs sermones istos. migrauit a
galilea. & uenit in fines iudee trans iordanẽ. Et secuti sunt eum
turbe multe. & curauit eos ibi. Et accesserunt ad eum pha
risei tẽptantes eum & dicentes. Si licet homini dimittere uxorem
suam quacũq; ex causa. Qui respondens ait eis. Non legistis. quia
qui fecit ab initio masculum & feminam fecit eos. Et dixit
Propter hoc dimittet hõ patrem & matrem. & adherebit uxori
suæ. & erunt duo in carne una. Itaq; iã non sunt duo. sed una
caro. Quod ergo deus cõiunxit hõ non separet. Dicit illi. quid
ergo moyses mandauit dare libellum repudii. & dimitti
Ait illis. quoniam moyses ad duritiam cordis uestri permisit
uobis dimittere uxores uestras. Ab initio aũt non fuit
sic. Dico aũt uobis. quia quicũq; dimiserit uxorem su
am nisi ob fornicationem. & aliam duxerit mechatur. Et qui di
missam duxerit mechatur. Dicunt ei discipuli eius. Si ita
est causa uiri cum uxore. nõ expedit nubere. Qui dixit. Non om
nes capiunt uerbum istud. sed quibus datum est. Sunt enim eunuchi
qui de utero matris sue sic nati sunt. Et sunt eunuchi qui facti
sunt ab hominibus. Et sunt eunuchi qui castrauerunt se ꝓpter
regnum celoꝝ. Qui potest capere capiat.

Tunc obtulerunt illi paruulos. ut manus eis imponeret.
Et orauit. Discipuli aũt increpabant eos. Ihũs aũt eis.
Sinite paruulos. & nolite prohibere eos ad me uenire. talium
enim est regnum celoꝝ. Et cũ imposuisset eis manus
abiit inde.

Et ecce unus accedens ait illi. Magister bone. quid bonum
faciam ut habeam uitam æternam. Qui dixit ei. Quid me int
rogas de bono. Unus est bonus deus. Si aũt uis ad ue
nire ad uitam. serua mandata. Dicit illi. Quæ. Ihũs

ait. Non homicidium facies. Non adulterabis. Non
furabis. Non falsum testimonium
dices. Honora patrem tuum & matrem. & diliges proximum
tuum sicut teipsum. Dicit illi adolescens. Omnia hæc custodiui. Quid
adhuc mihi deest. Ait illi ihũs. Si uis perfectus esse. uade
& uende quæ habes. & da pauperibus. & habebis thesaurum in ce
lo. & ueni sequere me. Cũ audisset aũt adolescens. abiit
tristis. erat enim habens multas possessiones. Ihũs aũt di
xit discipulis suis. Amẽ dico uobis quia diues difficile in
trabit in regnum celoꝝ. Et iterũ dico uobis facilius est camelum
per foramen acus transire. quã diuitem intrare in
regnum celoꝝ. Audientes aũt discipuli mirabantur ualde
dicentes. Quis ergo potest saluus esse. Aspiciens aũt ihũs
dixit eis. Apud homines hoc impossibile est. Apud deum
aũt oĩa possibilia sunt. Tunc respondens petrus dixit ei.
Ecce nos reliquimus oĩa. & secuti sumus te. quid ergo
erit nobis. Ihũs aũt dixit illis. Amẽ dico uobis. Quod uos qui
secuti estis me. in regeneratione cũ sederit filius hominis in
sede maiestatis suæ. sedebitis & uos super sedes. xii. iudi
cantes. xii. tribus israel. Et omnis qui reliquerit domum. uel fratres.
aut sorores. aut patrem. aut matrem. aut uxorem. aut filios.
aut agros ꝓpter nomen meum. centuplum accipiet & uitam
æternam possidebit.

Multi aũt erunt primi nouissimi. & nouissimi primi. Simile
est regnum celoꝝ hõi patri familias qui exiit primo
mane conducere operarios in uineam suam. Conuentione
aũt facta cũ operariis ex denario diurno. misit eos in
uineam suam. Et egressus circa horam tertiam. uidit alios
stantes in foro otiosos. & illis dixit. Ite & uos in uineam meam
& quod iustum fuerit dabo uobis. Illi aũt abierunt. Iterũ aũt
exiit circa horam sextam & nonam. & fecit similiter. Circa undecimam
uero exiit. & inuenit alios stantes. & dicit illis. Quid
hic statis tota die otiosi. Dicunt ei. Quia nemo nos conduxit. di
cit illis. Ite & uos in uineam meam. Cũ sero aũt factum esset. dicit
dñs uineæ procuratori suo. Voca operarios & redde illis
mercedem suam. Incipiens a nouissimis usq; ad primos.
Cũ uenissent ergo qui circa undecimam horam uenerant.
Acceperunt singulos denarios. Venientes aũt & primi
arbitrati sunt q̃ plus essent accepturi. Acceperunt aũt
& ipsi singulos denarios. Et accipientes murmurabant
aduersus patrem familias dicentes. Hi nouissimi u
nam horam fecerunt. & pares illos nobis fecisti. qui portauimus
pondus diei & æstus. Ille uero unum eorum
dixit. Amice non facio tibi iniuriam. nonne ex denario
conuenisti mecum. Tolle quod tuum est & uade. Volo aũt
& huic nouissimo dare sicut & tibi. Aut non licet mihi
quod uolo facere de meis. An oculus tuus nequam est. quia ego
bonus sum. Sic erunt nouissimi primi. & primi nouissi
mi. Multi enim sunt uocati pauci aũt electi.

Et ascendens ihũs hierosolymam assumpsit. xii. discipulos
suos secreto. & ait illis. Ecce ascendimus hierosolymam.
& filius hominis tradetur principibus sacerdotum & scribis. & cõ
demnabunt eum morte. & tradent eum gentibus ad illudendum
& flagellandum & crucifigendum. & tertia die resurget. Tũc accessit ad eum mater filiorum zebedei cũ filiis
suis. adorans & petens aliquid ab eo. Qui dixit illi. Quid
uis. Ait illi. Dic ut sedeant hi duo filii mei. unus ad
dexteram tuam. & unus ad sinistram tuam in regno tuo. Respon
dens aũt ihũs dixit. Nescitis quid petatis. Potestis bi
bere calicem quem ego bibiturus sum. Dicunt ei. Possumus. Ait illis
eius quidem calicem meum bibetis. Sedere aũt ad dexteram meam
& sinistram non est meum dare uobis. Sed quibus paratum est
a patre meo. Et audientes x. indignati sunt de duobus
fratribus. Ihũs aũt uocauit eos ad se. & ait. Scitis quia principes
gentium dominantur eorum. & qui maiores sunt potestatem
exercent in eos. Non ita erit inter uos. Sed quicũq; uoluerit
inter uos maior fieri sit uester minister. Et qui
uoluerit inter uos primus esse. erit uester seruus. Sicut
filius hominis non uenit ministrari sed ministrare. & dare
animam suam redemptionem pro multis.

Et egredientibus illis ab hiericho. secuta est eum turba multa.
Et ecce duo cæci sedentes secus uiam. audierunt quia ihũs
transiret. & clamauerunt dicentes. Domine miserere

nñ fili dñm. Turba aũt ĩcrepabat eos ut tacerent. Ille
uero magis clamabant dicentes. Dñe miserere nñi fili
dauid. Tunc stetit ihũs et iussit eos adduci. Et cum
ut accessissent ad illum. dixit illis. Quid uultis
faciam uobis. Dicunt illi. Dñe ut aperiantur oculi nri.
Et misertus eorũ ihũs tetigit oculos eorũ. Et confestim uiderunt
et secuti sunt eum.

¶ xxi. Et cũ appropinquasset hierosolymis. et uenisset bethfage
ad montem oliueti. tunc ihũs misit duos discipulos dicens
eis. Ite in castellũ quod contra uos est. et statim inuenietis asinã
alligatã et pullum cum ea. Soluite et adducite mihi.
Et si quis uobis aliquid dixerit. dicite quia dño opus
habet. et cõfestim dimittet eos. Hoc aũt factum est. ut impleretur
quod dictum est per prophetam dicentem. Dicite filie syon. Ecce rex
tuus uenit tibi mansuetus sedens super asinam et pullum
filium subiugalis. Euntes aũt discipuli fecerunt
sicut precepit illis ihũs. Et adduxerunt asinã et pullum et
imposuerunt super eis uestimenta sua. et eum desuper sedere
fecerunt. Plurima aũt turba straverunt uestimenta
sua in uia. Alii aũt cedebant ramos de arboribus. et sternebant
in uia. Turbe aũt que precedebãt. et que sequebãtur clamabant dicentes. Osanna
filio dauid benedictus qui uenit
in nomine dñi. Osanna in excelsis. Et cũ
intrasset ierosolymam cõmota est omnis ciuitas dicens. Quis
est hic. Populi aũt dicebant. Hic est ihũs propheta a nazareth
galilee. Et intravit ihũs in templũ dei. et eiciebat
omnes uendentes et ementes in templo. et mensas numulariorum. et cathedras
uendentium columbas subuertit. et dicit eis. Scriptum
est. domus mea domus orationis uocabit. Vos aũt fecistis illam
speluncã latronum. Et accesserunt ad eum cęci et claudi in
templo. et sanauit eos. Videntes aũt principes sacerdotum et
scribe mirabilia que fecit. et pueros clamantes in templo.
et dicentes. Osanna filio dauid. indignati sunt. et dixerunt
ei. Audis quid isti dicũt. ihũs aũt dicit eis. Utique. Nunquã
legistis. quia ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem.
Et relictis illis. abiit foras extra ciuitatem in bethaniam
ibique mansit. Mane aũt rediens in ciuitatem esuriit.
Et uidens ficũ unã secus uiã. uenit ad eã. et nichil
inuenit in ea nisi folia tantũ. et ait illi. Nunquã ex te fructus
nascatur in sempiternũ. Et arefacta est continuo ficulnea.
Et uidentes discipuli. mirati sunt. quomodo continuo
aruit. Respondens aũt ihũs ait eis. Amen dico uobis si habueritis
fidem et non hesitaueritis. non solũm de ficulnea facietis
hoc. sed et monti huic dixeritis. tollere et mittere in mare.
fiet. Et oia quecunq; petieritis in oratione credentes accipietis.
Et cũ uenisset in templũ accesserunt ad eum docentem principes
sacerdotum et seniores populi dicentes. In qua potestate hec facis.
et quis tibi dedit hanc potestatem. Respondens aũt ihũs dixit illis. Interrogabo
et ego uos unum sermonem
quem si dixeritis mihi. et ego dicam uobis in qua potestate
hec facio. Baptismus iohannis unde erat. de celo. an ex hominibus
Illi cogitabant inter se dicentes. Si dixerimus de celo. dicet
nobis. Quare ergo non credidistis illi. Si aũt dixerimus
ex hominibus timemus turbam. Omnes enim habent iohannem sicut
prophetam. Et respondentes ihũ dixerunt. Nescimus. Et ipse ait illis. Nec ego
dico uobis in qua potestate hec facio. Quid aũt uobis uidetur. Homo
quidam habuit duos filios. et accedens ad primum dixit. Fili. vade
hodie operare in uinea mea. Ille aũt respondens ait. Nolo. Postea aũt penitentia motus abiit. Accedens aũt ad alterum
dixit similiter. Ille respondens ait. Ego dñe. et non iit. Quis ex
duobus fecit uoluntatem patris. Dicunt illi
ihũs. Amen dico uobis. quia publicani et meretrices precedent uos in regnum dei. Venit enim ad uos iohannes in uia iusti-
tie. et non credidistis ei. publicani aũt et meretrices
crediderunt ei. Vos aũt uidentes. nec penitentiam habuistis
postea ut crederetis ei.

Audite parabolã aliam. Homo erat paterfamilias qui plantauit uineam. et sepem circũdedit ei. et fodit in ea torcular. et
edificauit turrem. et locauit eã agricolis. et peregre
profectus est. Cũ aũt tempus fructuum appropinquasset. misit seruos
suos ad agricolas. ut acciperent fructus eius. et agricole apprehensis seruis eius. Alium occiderunt. Alium ue-
ro lapidauerunt. Iterũ misit alios seruos plures pri-
oribus. et fecerunt illis similiter. Nouissime autem misit
ad eos filium suum dicens. Verebũtur filiũ meum.

Agricole aũt uidentes filiũ dixerunt intra se. Hic
est heres. Venite occidamus eum. et habebimus hereditatem
eius. Et apprehensum eum eiecerunt extra uineam et occiderunt.
Cũ ergo uenerit dñus uineę quid faciet agricolis illis. Aiunt illi. Malos male perdet et uineã suã locabit
aliis agricolis qui reddant ei fructum temporibus suis. Dicit il-
lis ihũs. Nunquã legistis in scripturis. Lapidem quem reprobauerunt edificantes. Hic factus est in caput anguli. A dño factum est istud.
et est mirabile in oculis nrīs. Ideo dico uobis. quia auferetur
a uobis regnum dei. et dabitur genti facienti fructus eius. Et qui ce-
ciderit super lapidem istum cõfringetur. Super quem aũt ceciderit
conteret eum. Et cum audissent principes sacerdotum et pharisei
parabolas eius cognouerunt quod de ipsis diceret. Et querentes eum tenere timuerũt turbas. quia sicut prophetam eum habebant.

¶ xxii. Et respondens ihũs dixit iterum in parabolis eis. dicens
Simile est regnum celorum homini regi qui fecit nuptias filio suo.
Et misit seruos suos uocare inuitatos ad nuptias. et nolebãt uenire. Iterũ misit alios seruos dicens. Dicite inuitatis.
Ecce prandium meum parauit. tauri mei et altilia occisa. et oĩa
parata sunt. uenite ad nuptias. Illi aũt neglexerũt. Et abierunt alius in villam suam. alius uero ad negotiationem suam. Reliqui uero tenuerunt seruos eius. et contumelias afficientes occiderunt. Rex aũt cum audisset. iratus est. et mittens exercitus suos perdidit homicidas illos. et ciuitatem illorum succendit.
Tunc ait seruis suis. Nuptie quidem parate sunt. Qui aũt inuitati
erant non fuerunt digni. Ite ergo ad exitus uiarum. et
quoscunq; inueneritis. uocate ad nuptias. Et egressi serui
eius in uias cõgregauerunt omnes quos inuenerunt. bonos
malosque. et impletę sunt nuptie discumbentium. Intrauit aũt
rex. ut uideret discumbentes. et uidit ibi hominem non uestitum
ueste nuptiali. Et ait illi. Amice quomodo huc intrasti non
habens uestem nuptialem. Ille aũt obmutuit. Tunc dixit rex
ministris. Ligatis manibus eius et pedibus. mittite eum in
tenebras exteriores. ibi erit fletus et stridor dentium. Multi enim
sunt uocati pauci uero electi.

Tunc abeuntes pharisei. cõsilium inierunt ut caperẽt eum in
sermone. Et mittunt ei discipulos suos cum herodianis dicentes. Magister scimus quia uerax es. et uiam dei in ueritate doces.
et non est tibi cura de aliquo. Non enim respicis personam hominum. Dic ergo nobis. quid tibi uidetur. Licet cẽsum dare cesari
an non. Cognita aũt ihũs nequitia eorum ait. Quid me
tentatis hypocrite. Ostendite mihi numisma cẽsus. Illi aũt
obtulerunt ei denarium. Et ait illis ihũs. Cuius est imago hec
ergo et superscriptio hec. Dicunt ei. Cesaris. Tunc ait illis. Reddite
ergo que sunt cesaris cesari. et que sunt dei deo. Et audientes mirati sunt
reliquerunt eum et abierunt.

In illo die accesserunt ad eum sadducei qui dicũt nõ esse resurrectionem. et interrogauerunt eum dicentes. Magister Moyses
dixit. Si quis mortuus fuerit nõ habens filium. ut du-
cat frater eius uxorem eius. et suscitet semen fratri suo. Erant aũt apud nos. vii. fratres. et primus uxore ducta. defunctus est. et non habens semen. reliquit uxorem suam fratri suo. Simi-
liter secundus et tertius usque ad septimum. Nouissime autem omnium
et mulier defuncta est. In resurrectione ergo cuius de septem
erit uxor. omnes enim habuerunt eam. Respondens aũt ihũs ait
illis. Erratis nescientes scripturas. neque uirtutem dei.
In resurrectione enim neque nubent. neque nubentur. sed
erunt sicut angeli dei in celo. De resurrectione aũt mortuorum
non legistis quod dictum est a deo dicente uobis. Ego sum deus abra-
ham. et deus ysaac. et deus iacob. nõ est deus mortuorum sed
uiuentium. Et audientes turbe. mirabantur in doctrina eius.
Pharisei aũt audientes quia silentium imposuisset sadducęis conue-
nerunt in unum.

Et interrogauit eum unus ex eis legis doctor. tentans eum.
Magister. quod est mandatum magnum in lege. Ait illi ihũs. Diliges dñm
deum tuum ex toto corde tuo. et in tota anima tua et in tota mente
tua. Hec est maxima et prima mandatum. Secundum aũt simile
est huic. Diliges proximum tuum sicut te ipsum. In his duobus mandatis
tota lex pendet et prophete.

Congregatis aũt pharisęis. interrogauit eos ihũs dicens. Quid
uobis uidetur de christo. cuius filius est. Dicunt ei. David.
Quomodo ergo dauid in spũ uocat eum dñm dicens. Dixit dñs dño
meo sede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos scabellum

C. xxiii.

bellū peoū tuoꝝ. Sic dñs deus eius dixit eis dñm. quom filius emꝰ est. et nemo poterit respondere ei uerbū. neq; audebit aliꝰ quisquā ex illo die eum ampliꝰ interro gare.

Tunc ihūs locutus ē ad turbas. et ad discipulos suos. dicens. Super cathedrā moysi sederunt scribe et pha ri sei. omnia ergo q̄cūq; dixerint uobis. seruate et fa cite. secūdm uero opa eoꝝ nolite facere. dicūt enim et nō fa ciunt. Alligāt enim onera grauia et importabilia et im ponūt in humeros hominū. digito aūt suo nolūt ea mo uere. omnia aūt opa sua faciunt ut uideātur ab hōib. di latant enim fimbrias suas. et magnificant fimbrias. amant aūt primos accubitus in cenis. et primas cathe dras in synagogis. et salutationes in foro. et uocari ab hō minibus rabbi. Vos aūt nolite uocari rabbi. Vnus est enim magr̄ uꝝ. dñi. nel. enim uos fratres estis. et patrē nolite uocare uobis super terrā. Vnus est pater uꝝ qui in celis ē. Nec uocemini magri. q̄ magr uꝝ unus est. xps. Qui maior est uꝝ erit minister uꝝ. Qui aūt se exaltauerit humi liabit. et qui se humiliauerit exaltabit.

Ve aūt uobis scribe et pharisei ypocrite. qui claudit regnū celoꝝ ante homines. vos aūt nō intratis. nec intrā tes sinitis intrare. Ve uobis scribe et pharisei ypocrite. qui comeditis domos uiduarū. occasione longa oratio. ne hoc amplius accipietis iudiciū. Ve uobis scribe et pharisei ypocrite. qui circuitis mare et aridā. ut faciatis unū proselytū. et cum factus fuerit. facitis eū filiū gehenne duplo quā uos. Ve uobis duces ceci. qui dicitis. qui cūq; iurauerit p templū. nichil ē. qui aūt iurauerit in auro tē pli debet. Stulti. et ceci. quid enim maius ē. aurū. an templū q̄ sanctificat aurū. Et qui cūq; iurauerit in altari. nichil est. qui cūq; aūt iurauerit in dono q̄ ē super illud. de bet. Cec. quid enim maius ē. donū. an altare q̄ sanctificat donū. Qui ergo iurat in altari. iurat in eo. et in omnib; que super illud sūt. Et qui iurat in templo. iurat in eo. et in eo qui habitat in eo. Et qui iurat in celo. iurat in throno dei. et in eo qui sedet super eū. Ve uobis scribe et pharisei. y pocrite. qui decimatis mentā. et anetū. et cyminū. et reliquistis q̄ grauiora sunt legis. iudicium. et misericordiā. et fidē. hec oportuit facere. et illa non omittere. duces ceci. excolātes culicē. camelū aūt glutientes. Ve uobis scribe et pharisei ypocrite. qui mundatis q̄ de foris est calicis et parapsidis. intus aūt plenum estis rapina et immundicia. pharisee cece. munda prius q̄ quod deforis est calicis et parapsidis. ut fiat et quod deforis est mundū. Ve uobis scribe et pharisei ypocrite. qui similamini sepulcris dealbatis. q̄ a foris pa rent hōib; speciosa. intus aūt plena sunt ossib; mortuoꝝ et omni spurcitia. Sic et uos a foris parete hominib; iu sti. intus aūt pleni estis ypocrisi et iniquitate. Ve uobis scribe et pharisei ypocrite. qui edificatis sepulcra pro phetaꝝ. et ornatis monumenta iustoꝝ. et dicitis. Si fuissemus in diebus patrū uꝝ. nō essemus eoꝝ socii in san guine prophetarum. itaq; testimonio estis uobismetipsis. quia filii estis eoꝝ qui prophetas occiderunt. et uos implete mē suram patrū uꝝ. Serpentes. genimina uiperarū. quomō fugietis iudicio gehenne. Ideo ecce ego mitto ad uos. p phetas et sapientes et scribas. ex illis occidetis. et crucifige tis. et ex eis flagellabitis in synagogis uris. et persequemini de ciuitate in ciuitatem. ut ueniat super uos omnis sanguis iustus qui effusus est sup terrā. A sanguine abel iusti usq; ad sanguinē zacharie filii barachie. q̄m occidistis inter templū et altare. Amen dico uobis. uenient hec omnia super generationē istam.

Hierl. vieri. q̄ accedit. xpūs et rapidas eos. qui adorē missi. q̄ quoties uolui congregare filios tuos sicut gallina congregat pullos suos sub alas. et noluisti. ecce relinquetur uobis do mus uꝝ deserta. dico enim uobis. non me uidebitis amo do donec dicatis. Benedictus qui uenit in nōe dñi. Idem

Et egressus ihūs de templo ibat. et accesserunt discipuli ei. ut ostenderent ei edificationem templi. ipse aūt respon dens dixit eis. Videtis hec omnia. Amen dico uobis. non relinquetur hic la pis super lapidem. qui non destruatur. Sedente aūt eo sup montem oliueti. accesserunt ad eum discipuli secre to dicentes. Die nobis. quando erunt hec. et quod signum aduentus tui et consummationis seculi. Et respondens ihūs dixit eis. Videte ne quis uos seducat. Multi enim uenient in nōe meo dicentes. ego sum xps. et multos seducēt. Audituri enim estis bella. et opiniones bellorum. Videte ne turbemini. Oportet enim hec fieri. sed nondum est finis. Consurget enim gens in gentē et regnum in regnum. et erunt pestilentie. et fames. et terre motus per loca. hec aūt omnia initia sunt dolorum. Tunc tradent uos in tribulationem. et occident uos. et eritis odio omnibus gentibus. propter nomen meum. et tunc scandalizabuntur multi. et inuicem tradent. et odio habebunt inuicem. Et multi pseudoprophete surgent. et seducent multos. et quoniam abundauit iniquitas. refrigescet caritas multorum. Qui aūt perseuerauerit usq; in finem. hic saluus erit. Et predicabitur hoc euangelium istud in uniuerso mundo. in testimonium omnibus gentibus. et tunc ueniet consummatio. Cum ergo uideritis abhominationem desolationis que dicta est a daniele propheta stantem in loco sancto. qui legit intelligat. tunc qui in iudea sunt fugiant ad montes. et qui in tecto non descendat tollere aliquid de domo sua. Et qui in agro non reuertatur tollere uestimentum suum. Ve aūt pregnantibus et nutrientibus illis diebus. Orate aūt ut non fiat fuga uestra hieme uel sabbato. Erit enim tunc tribulatio magna qualis non fuit. ab initio mundi usq; modo. neq; fiet. Et nisi breuiati fuissent dies illi. non fieret salua omnis caro. Sed propter electos breuiabuntur dies illi. Tunc si quis uobis dixerit. ecce hic est xps aut illic. nolite credere. Surgent enim pseudoxpi. et pseudoprophete. et dabunt signa magna et prodigia. ita ut in errorem inducatur si fieri potest etiam electi. Ecce prędixi uobis. Si ergo dixerint uobis. ecce in deserto est. nolite exire. ecce in penetralibus. nolite credere. Sicut enim fulgur exit ab oriente. et paret usq; occidentem. ita erit et aduentus filii hominis. Vbicunq; fuerit corpus. ibi congregabuntur et aquile. Statim aūt post tribulationem dierum illorum. sol obscurabitur. et luna non dabit lumen suum. et stelle cadent de celo. et uirtutes celorum mouebuntur. et tunc parebit signum filii hominis in celo. et tunc plangent omnes tribus terre. et uidebunt filium hominis uenientem in nubibus celi. cum uirtute multa et maiestate. et mittet angelos suos cum tuba et uoce magna. et congregabunt electos eius a quattuor uentis. a summis celorum usq; ad terminos eorum. Ab arbore aūt ficus discite parabolam. cum iam ramus eius tener fuerit. et folia nata fuerint. scitis quia prope est estas. Ita et uos cum uideritis hec omnia. scitote quia prope est in ianuis. Amen dico uobis quia non preteribit generatio hec donec omnia hec fiant. Celum et terra transibunt. Uerba aūt mea non transient. De die aūt illa uel hora nemo scit. neque angeli celorum. nisi pater solus. Sicut aūt in diebus noe. ita erit aduentus filii hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluuium comedentes et bibentes. nubentes et nuptui tradentes. usq; ad eum diem quo intrauit noe in arcam. et non cognouerunt donec uenit diluuium et tulit omnes. ita erit et aduentus filii hominis. Tunc duo erunt in agro. unus assumetur. et unus relinquetur. duo molentes in mola. una assumetur. et una relinquetur.

Igitur ergo quia nescitis qua hora dominus uester ue niat. Illud aūt scitote quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur uenturus esset. uigilaret utique. nec sineret perfodi domum suam. Ideo et uos estote parati. quia nescitis qua hora filius hominis uenturus est. Quis putas est fidelis seruus et prudens quem constituit dominus super familiam suam. ut det illis cibum in tempore. Beatus seruus ille quem cum uenerit dominus eius inuenerit sic facientem. Amen dico uobis quia super omnia bona sua constituet eum. Si aūt dixerit malus seruus ille in corde suo. Moram facit dominus meus ue nire. et ceperit percutere conseruos suos. manducet aūt bibat cum ebriosis. ueniet dominus serui illius in die qua non sperat. et hora qua ignorat. et diuidet eum. partemque eius ponet cum hypocritis. ibi erit fletus et stridor dentium. Tunc simile erit regnum celorum decem uirginibus. Quę accipientes lampades suas. exierunt obuiam sponso et sponse. quinque aūt ex eis erant fatue. et quinque prudentes. Sed quinque fatue accipientes lampades non sumpserunt oleum secum. prudentes uero acceperunt oleum in uasis suis cum lampadibus. Cum aūt moram faceret sponsus. dormitauerunt omnes et dormierunt. Media aūt nocte clamor factus est. ecce sponsus uenit. exite obuiam ei. Tunc surrexerunt omnes uirgines

nes ille. et ornauerunt lampades suas. Fatue autē
sapientib⁹ dixerūt date nobis de oleo uestro quia lāpades nr̄e
extinguūtur. Respōderūt prudētes dicētes. Ne forte non
sufficiat nobis et uobis. ite potius ad uendētes et emite
uobis. dū aūt ueniūt emere uenit sponsus et quę
parate erant intrauerunt cū eo ad nuptias. et clausa est ia
nua. Nouissime aūt ueniunt et reliq̄ uirgines dicētes:
dñe dñe aperi nobis. At ille respōdēs ait. Amē dico uob⁹
nescio uos. Vigilate itaq; quia nescitis diem neq; horam.
Sicut enim homo peregre proficiscens uocauit seruos suos:
et tradidit illis bona sua. Et uni dedit .v. talenta. alii aūt
duo. alii uero unum. unicuiq; scām̄ propriā uirtutē
et statim profectus est. Abiit aūt qui quinq; talenta ac
ceperat. et operatus est in eis. et lucratus est alia .v. Si
militer qui duo acceperat: lucratus est alia duo. Qui
aūt unū acceperat abiens fodit terrā et abscondit pecu
niam dñi sui. Post multū uero tēporis uenit dñs ser
uoq; illoq; et posuit rōnē cū eis. et accedens qui quin
q; talenta acceperat obtulit alia .v. talenta dicēs. dñe
.v. talenta tradidisti mihi. ecce alia .v. superlucratus
sum. Ait illi dñs eius. Euge serue bone et fidelis. quia
super pauca fuisti fidelis. super multa te cōstituam
intra in gaudiū dñi tui. Accessit aūt et qui duo talenta
acceperat. et ait. domine duo talenta tradidisti mihi. ecce
alia duo lucratus sum. Ait illi dñs eius. Euge serue
bone et fidelis. quia super pauca fuisti fidelis. super
multa te cōstituam intra in gaudiū dñi tui. Accedēs aūt et qui unū talētū acceperat.
ait. dñe scio quia hō durus es. metis ubi nō seminasti
et congregas ubi nō sparsisti. timēs abii et abscondi. tuū
ecce habes quod tuū est. Respondens aūt dñs eius. dixit ei. Serue male et piger. sci
ebas quia meto ubi nō semino. et cōgrego ubi nō
sparsi. oportuit ergo te committere pecuniā meā num
mulariis. et ueniens ego recepissem utiq; quod meū
est cū usura. tollite itaq; ab eo talentū. et date ei qui hꝫ
.x. talenta. Omni enim habenti dabit. et abū
dabit. Qui aūt nō habet etiā quod habet auferetur ab eo. Et inutilem
seruū eiicite in tenebras exteriores. Illic erit fletus et
stridor dentium.

Cum aūt uenerit filius hōis in maiestate sua et omnes
angeli cū eo. tūc sedebit super sedē maiestatis suę. et
congregabūtur aūt eū omnes gentes. et separabit eos ab
inuicē. sicut pastor segregat oues ab hedis. Et statuet quidē
oues ad dexteram suam. hedos aūt ad sinistram. Tūc dicet rex his
qui ad dexteram eius erunt. Venite benedicti patris mei
possidete paratū uobis regnū a constitutione mundi. Esu
riui enim et dedistis mihi manducare. Sitiui et potastis me.
Hospes eram et collegistis me. nudus et operuistis me.
Infirmus fui et uisitastis me. In carcere fui et uenistis
ad me. Tūc respondebunt ei iusti dicētes. dñe quando te u
dimus esurientē et pauimus. aut sitientē et dedimus tibi
potū. quādo aūt te uidimus hospitē et colleximus te. aut
nudū et cooperuimus? uel quando te uidimus infirmum
aut in carcere. et uenimus ad te? Et respondens rex dicet illis.
Amē dico uobis. quāmdiu fecistis uni de his fratribus meis
minimis. mihi fecistis. Tūc dicet et his qui a sinistris erunt. Dis
cedite a me maledicti in ignem eternū qui paratus
est diabolo et angelis eius. Esurii enim et non dedistis mi
hi manducare. Sitiui et non dedistis mihi potū. Hospes
eram et non collegistis me. nudus et non operuistis me.
Infirmus et in carcere et non uisitastis me. Tunc respon
debunt et ipsi dicentes. dñe quando te uidimus esurientem.
aut sitientem. aut hospitē. aut nudū. Infirmum. et
in carcere. et non ministrauimus tibi? Tunc respondebit illis dicēs. Amē
dico uobis. quāmdiu non fecistis uni de minoribus his. nec
mihi fecistis. Et ibunt hi in supplicium eternū. iusti
autem in uitā eternā.

Et factum est cū cōsummasset ihūs sermones hos omnes. dixit
discipulis suis. Scitis quia post biduū pascha fiet. et fi
lius hōis tradetur ut crucifigatur. Tūc congregati sunt
principes sacerdotū et seniores populi. in atrium prin
cipis sacerdotū qui dicebatur cayphas. et consilium fecerunt
ut ihūm dolo tenerēt et occiderent. dicebāt aūt. Non
in die festo. ne forte tumultus fieret in populo. Cū aūt
esset ihūs in bethania in domo symonis leprosi. accessit
ad eum mulier habens alabastrum unguenti pretiosi. et
effudit super caput ipsius recumbentis. Videntes aūt discipu
li indignati sunt dicentes. Vt quid perditio hec? potuit
istud uenundari multo. et dari pauperibus. Sciens aūt
ihūs ait illis. quid molesti estis huic mulieri? opus
bonum operata est in me. Nam semper pauperes habetis uobis
cum. me aūt nō semper habebitis. Mittens enim hec unguen
tum hoc in corpus meum ad sepeliendum me fecit. Amē dico
uobis ubicūq; predicatum fuerit hoc euangelium in toto mundo dic
tum erit et quod hec fecit in memoriā eius. Tūc abiit unus de duo
decim qui dicebatur iudas scarioth ad principes sacer
dotum. et ait illis. Quid uultis mihi dare et ego uobis eum tradam? At
illi constituerunt ei. xxx. argenteos. Et inde querebat opportu
nitatem ut eum traderet. Prima aūt azimorum accesserunt
discipuli ad ihūm dicentes. Vbi uis paremus tibi comedere
pascha? At ihūs dixit. Ite in ciuitatem ad quendā et dicite
ei. Magister dicit. tempus meum prope est. apud te facio pascha cū discipu
lis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis ihūs.
et paruerūt pascha. Vespere aūt facto discumbebat cum
duodecim discipulis suis. Et edentibus illis dixit. Amen dico uob⁹
quod unus uestrum me traditurus est. Et contristati uehe
menter ceperūt singuli dicere. Numquid ego sum dñe? At ipse respōdens ait. Qui
intingit mecum manum in paropside hic me tradet. Filius
quidem hominis vadit sicut scriptum est de illo. Ve aūt homini illi per
quem filius hominis tradetur. bonum erat ei si natus homo non fuisset ho
mo ille. Respondens aūt iudas qui tradidit eum dixit. Numquid ego sum
rabbi? Ait illi. tu dixisti. Cenantibus aūt eis accepit ihūs
panem. et benedixit ac fregit. deditq; discipulis suis. et ait.
Accipite et comedite hoc est corpus meum. Et accepto calice
gratias egit. et dedit illis dicēs. Bibite ex hoc omnes. hic est
enim sanguis meus noui testamenti qui pro multis effundi
tur in remissionem peccatorum. Dico aūt uobis. non bibam
amodo de hoc genimine uitis usq; in diem illum. cū illud
bibam uobiscū nouum in regno patris mei.
Et hymno dicto exierunt in montem oliueti. Tūc dicit illis
ihūs. omnes uos scandalum patiemini in me in ista nocte.
scriptum est enim. percutiam pastorem. et dispergentur oues gre
gis. Postquam aūt resurrexero. precedam uos in galileam.
Respondens aūt petrus. ait illi. Et si omnes scandalizati fuerint in te ego numquam scandalizabor.
Ait illi ihūs. Amēdico tibi. quia in hac nocte. antequam
gallus cantet. ter me negabis. Ait illi petrus. etiam si
oportuerit me mori tecum non te negabo. Similiter
et omnes discipuli dixerūt. Tūc uenit ihūs cum illis in villam
que dicitur gethsemani. et dixit discipulis suis. Sedete hic donec
uadam illuc et orem. Et assumpto petro et duobus filiis zebe
dei cepit contristari et maestus esse. Tūc ait illis. Tristis est anima
mea usq; ad mortem. Sustinete hic et uigilate mecum.
Et progressus pusillum procidit in faciem suam orans et dicēs. Pa
ter mi si possibile est transeat a me calix iste. Verumtamen
non sicut ego uolo sed sicut tu uis. Et uenit ad discipulos suos.
et inuenit eos dormientes. et dicit petro. Sic non
potuistis una hora uigilare mecum? Vigilate et orate ut non intretis
in tentationem. Spiritus quidem promptus est. caro aūt infirma.
Iterum secundo abiit orauit dicēs. Pater mi si non potest
hic calix transire nisi bibam illum. fiat uoluntas tua. Et ueni
ens iterum inuenit eos dormientes. erant enim eorum
oculi grauati. Et relictis illis iterum abiit. et orauit tertio eun
dem sermonem dicēs. Tūc uenit ad discipulos suos et
dicit illis. dormite iam et requiescite. ecce appropinqua
uit hora. et filius hominis traditur in manus peccatorum. Sur
gite eamus. ecce appropinquauit qui me tradet. Adhuc
eo loquente. ecce iudas unus de duodecim. uenit et cum
eo turba multa. cum gladiis et fustibus missa a principibus
sacerdotum et senioribus populi. Dabat aūt illis signum dicēs. Quem
cumq; osculatus fuero. ipse est tenete eum. Et confestim accedens ad ihūm dixit. Aue rabbi. et os
culatus est eum. Dixitq; illi ihūs. Amice ad quid uenisti? tunc
accesserunt et manus miserunt in ihūm. et tenuerunt
eum. Et ecce unus ex his qui erant cum ihū. extendens ma
num exemit gladium suum. et percutiens seruum principis
sacerdotum. Abstulit auriculam eius. Tunc ait illi ihūs

conuerte gladiū tuū in locū suū. omēs enī qui ac
ceperint gladiū gladio pibunt. An putas quia non
possū rogare patrem meum & exhibebit mihi plus
quā. xii. legiones angelorū. Quomodo ergo implebū
tur scripture quia sic oportet fieri. In illa hora dixit
turbis. tanquā ad latronem existis cū gladiis et fus
tibus apprehendere me. Cotidie apud uos sedebā do
cens in templo. et non me tenuistis. hoc aūt totū factū est
ut impleātur scripture pphārū. tūc discipuli omnes
relicto eo fugerunt. Illi aūt tenentes ihūm. duxe
runt ad caypham principē sacerdotū. ubi scribe et se
niores cōuenerant. Petrus aūt sequebatur eū. longe a
q̄ in atriū principis sacerdotum. et ingressus intro
sedebat cū ministris. ut uideret finem. principes
aūt sacerdotū et oēs cōsilium q̄rebant falsū testimo
nium contra ihūm. ut eum morti traderent. et nō in
uenerunt. cū multi falsi testes accessissent. nouissi
me aūt uenerūt duo falsi testes. dixerunt. hic di
xit possum destruere templū dei et post triduū reedi
ficare illud. Et surgēs princeps sacerdotū. ait illi.
nichil respondes ad ea que tibi aduersū hi testificāt
tur. Ihūs aūt tacebat. Et princeps sacerdotū. ait illi. Ad
iuro te per deum uiuū. ut dicas nobis si tu es xp̄s filius
dei. dicit illi ihūs. tu dixisti. Verumtamē dico uobis.
amodo uidebitis filiū hōis sedētem a dextris uirtutis
dei. et uenientem in nubibus celi. tūc princeps sacerdotū
scidit uestimēta sua dicēs. blasphemauit. quid adhuc
egemus testibus? Ecce nūc audistis blasphemiā quid
uobis uidet? Illi respondētes dixerunt. Reus est mortis.
tunc exspuerunt in faciem eius. et colaphis eum ceci
derunt. Alii aūt palmas in faciem eius dederunt
dicētes. Xp̄he nobis. quis est qui te percussit.
Petrus uō sedebat foris in atrio. et accessit ad eum u
na ancilla dicēs. et tu cū ihū galileo eras. Ille ne
gauit coram oīb⁹ dicēs. nescio quid dicis. Exeūte aūt
illo in ianuam. uidit eū alia ancilla dicēs. et hic erat cū ihū nazareno. Et iterū negā
uit cū iuramēto. q. nō nouisset hōiem. Et post pusillum
accesserunt qui stabāt. et dixerūt petro. Uere tu e
x illis es. nam et loquela tua manifestū te facit. tunc
cepit detestari et iurare. quia nō nouisset hominem. et
continuo gallus cantauit. et recordatus est petrus ubi
ihū dixerat. priusquā gallus cantet. ter me negā
bis. et egressus foras. flebat amare. Omnes aūt discī
puli eius reliquerunt eum et fugerunt. Principes aūt sacerdotū
et seniores populi aduersus ihūm. ut eum morti traderēt. Et uinctum adu
xerunt eum. et tradiderūt pontio pilato p̄sidi. tunc
uidens iudas qui eum tradidit. q. damnatus esset. pe
nitentia ductus. retulit. xxx. argenteos principibus sacerdotū
et senioribus dicens. peccauī tradēs sanguinem iu
stum. At illi dixerūt. quid ad nos? tu uideris. Et proiectis
argenteis in templo. recessit. et abiens laqueo se suffocauit.
principes aūt sacerdotū. acceptis argēteis dixerunt.
non licet mittere eos in corbonanam quia pretium sangui
nis est. Consilio aūt inito emerunt ex illis agrum figu
li in sepulturam peregrinorum. propter hoc uocatus est ager
ille haceldemach. hoc est ager sanguinis usq; in hodier
num diem. et tunc impletum est quod dictum est per hie
remiam p̄phām dicentem. Et acceperunt triginta
argenteos. pretium appretiati. quos appretiauerunt a filiis isrl.
et dederunt eos in agrum figuli sicut constituit mihi dñs.
Ihūs aūt stetit ante p̄sidem. et interrogauit eū p̄sidēs
dicēs. tu es rex iudeorum? dicit ei ihūs. tu dicis. et cū accusa
retur a principibus sacerdotū et senioribus. nichil respon
dit. tunc dicit illi pilatus. audis quanta aduersū te dicūt
testimonia? et nō respondes ad ullū sibi. ita ut mirarētur
p̄sidēs uehemēter. Quem aūt consuerant p̄sidēs dimittere
populo unū uinctū quem uoluissent. habebat
aūt tunc unū uinctū insignē qui dicebatur barabas. congregatis
ergo illis dixit pylatus. Quem uultis dimittam uobis.
barabam. an ihūm qui dicitur xp̄s? sciebat enim q. inuidia
tradidissent eū. Sedente aūt illo pretorio misit ad
illum uxor eius dicēs. nichil tibi et iusto illi. multa enim
passa sum hodie per uisum propter eum. Principes aūt sacer
dotū et seniores persuaserūt populis ut petereт barabā.
ihūm uero perderent. Respondens aūt p̄ses ait illis. Quem
uultis horum dimittam uobis. Illi aūt dixerunt. barab-
bam. dicit illis pilatus. Quid igitur faciā de ihū qui dicitur
Christus? Dicunt omnes. crucifigatur. Ait illis pilatus. Quid enim
malum fecit? Illi magis clamabant dicentes. crucifige
tur. Videns aūt pilatus quia nichil proficeret. sed magis tumul
tus fieret. accepta aqua lauit manus coram
populo. dicens. Innocens ego sum a sanguine iusti huius. uos
uidetis. et respondit uniuersus populus dicēs. San
guis eius super nos et super filios nostros. tunc dimisit illis ba
rabam ihūm aūt flagellatum tradidit eis ut crucifi
gerētur.

Tunc milites p̄sidis suscipientes ihūm in pretorio congre
gauerunt ad eum uniuersam cohortem. et exuentes eū
clamidem coccineam circumdederunt ei. et plectentes
coronam de spinis. posuerunt super caput eius. et
harundinem in dextera eius. et genu flectentes
ante eum illudebant ei dicentes. Aue rex iudeorum. et exspuentes
in eū. acceperūt harundinem. et percutiebant caput eius. et
postquam illuserunt ei. exuerunt eū clamide. et indu
erunt eū uestimentis eius. et duxerūt eum ut crucifigerent.
Exeuntes aūt inuenerūt hominem cyrenēum nomine symonē. hunc angariauerunt ut tolleret crucē eius.
et uenerūt in locū qui dicitur golgotha q̄ est caluarie locus. et dederūt ei uinū
bibere cum felle mixtum. et cū gustasset noluit bibere. postquā
crucifixerūt eum diuiserūt uestimenta eius sortem mittentes. ut impleretur
quod dictum est per p̄phām dicentem. diuiserunt sibi uestimenta mea. et
in uestem meam miserunt sortem. Et sedentes seruabant eum. et posuerunt
super caput eius causam ipsius scriptam. hic est ihūs rex iudeo
rum. tūc crucifixi sunt cum eo duo latrones. unus a dex
tris. et unus a sinistris. Preteribant aūt blasphemantes
eum mouentes capita sua et dicentes. Vah qui dest
truis templū dei. et in triduo illud reedificas. saluum fac me
ipsum. si filius dei es. descende de cruce et credimus tibi.
Similiter et principes sacerdotū illudentes cum scribis
et senioribus dicebant. Alios saluos fecit. se ipsum non potest
saluum facere. Si rex israel est. descendat nunc de cruce
et credimus ei. Confidit in deo. liberet nunc eum si uult
eum. dixit enim. quia filius dei sum. Id ipsum aūt et latrones qui cru
cifixi erant cum eo improperabant ei. Alexys aūt uenit ne
bule facte sunt super uniuersam terram usq; ad horā nonā.
Et circa horā nonā clamauit ihūs uoce magna dicēs.
heli. heli. lamazabatani. hoc est. deus meus deus
meus ut quid dereliquisti me? quidam aūt illic stan
tes et audientes dicebant. Heliā uocat iste. et cōtinuo
currens unus ex eis. tollens spongiam implenit aceto. et
imposuit harundini. et dabat ei bibere. Cæteri uō dice
bant. Sine uideamus an ueniat helias liberans eum.
Ihūs aūt iterū clamauit uoce magna. et emisit spiritum. Et
ecce uelum templi scissum est in duas partes. a sum
mo usq; deorsum. Et terra mota est. et petre scisse sunt et
monumenta aperta sunt. et multa corpora sanctorum qui dor
mierāt surrexerūt. et exeuntes de monumentis post
resurrectionem eius uenerunt in sanctam ciuitatem. et ap
paruerunt multis. Centurio aūt et qui cum eo erant. cu
stodientes ihūm. uisto terremotu et his que fiebant. ti
muerunt ualde dicentes. uere filius dei erat iste. E
rant aūt ibi mulieres multe a longe que secute erant
ihūm a galilea ministrantes ei. inter quas erat maria
magdalena. et maria iacobi. et ioseph mater. et mater
filiorum zebedei. cum uenisset aūt uespere. uenit quidam
uir diues ab arimathia nomine ioseph. qui et ipse discipulus
erat ihū. hic accessit ad pylatū et petiit corpus ihū.
tunc pilatus iussit reddi corpus. Et accepto corpore
ioseph inuoluit illud in sindone munda. et posuit il
lud in monumento suo nouo quod fecerat in petra. et adu
olui lapidem magnum ad ostium monumenti. et abiit. Er
at aūt ibi maria magdalene. et altera maria se
dentes contra sepulchrum.

Altera aūt die que est post parasceuen. conuenerunt
principes sacerdotum et pharisei ad pylatum dicētes.
Domine recordati sumus quia seductor ille adhuc uiuens
dixit. post tres dies resurgam. Iube ergo custodiri
sepulchrum usq; in diem tertium. ne forte ueniant

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

discipuli ei⁹ t timebãt eũ rogare plebi surrexerat a mortuis. et erit nouissim⁹ error peior priore. Aut illi qui haberent custodiã. ite custodite sic⁹ scitis. Illi aũt abeũtes munierunt sepulchrũ. signantes lapidem cum custodibus.

XXVIII Vesperte aũt sabbati q̃ lucescit in prima sabbati. uenit maria magdalene. et altera maria uidere sepulchrũ. et ecce terremotus factus est magnus. Angel⁹ aũt dñi descendit de cela. et accedẽs reuolui lapidẽ t sedebat sup eũ. Erat aũt aspectus eius sic fulgur. et uestimẽta ei⁹ sic niues. p timore aũt eius exterriti sunt custodes. et facti sunt uelut mortui. Respondẽs aũt angel⁹ dixit mulieribus. Nolite timere uos. Scio enim q̃ ihm qui crucifixus est quer. nõ est hic. Surrexit enim sicut dixit. Venite t videte locũ ubi positus erat dñs. et cito euntes dicite discipulis eius q̃ surrexit. Et ecce precedet uos in galileam. ibi eum uidebitis. ecce prędixi uobis. Et exeuntes cito cum timore et magno gaudio. currebãt nũtiare discipulis eius. Et ecce ihs occurrit illis dicẽs. Auete. Ille aũt accesserunt. et tenuerunt pedes eius t adorauerũt eũ. Tũc ait illis ihs. Nolite timere. ite nũtiate fratribus meis ut eant in galileã. ibi me uidebũt. Dũ aũt illi irent. ecce quidã de custodibus uenerũt in ciuitatẽ. t nũtiauerunt principibus sacerdotũ omnia q̃ facta fuerant. Et cõgregati cum senioribus cõsilioq; accepto pecuniã copiosam dederunt militibus dicẽtes. Dicite quia discipuli eius nocte uenerũt. et furati sunt eũ uobis dormiẽtibus. Et si hoc auditũ fuerit apud ꝓsidẽ. nos suadebimus ei. t securos uos faciemus. Illi aũt accepta pecunia. fecerũt sicut docti fuerant. et diuulgatus est sermo iste apud iudeos usq; in hodiernum diem.

Undecim aũt discipuli abierũt in galileam in montem ubi constituerat illis ihs. Et uidentes eũ adorauerũt. quidã aũt dubitauerunt. Et accedẽs ihs locutus est eis dicẽs. Data est mihi oĩs potestas in celo et in terra. Euntes ergo docete oẽs gentes. baptizantes eos in nomine patris t filii t spũs scĩ. docentes eos seruare oĩa q̃cũq; mandaui uobis. Et ecce ego uobiscũ sum oĩbus diebus usq; ad consummationem seculi. Explicit euangliũ scđm matheũ. Incipit euangliũ scđm marcum

Initium euangelii ihũ xp̃i filii dei. sic̃ scriptum est in ysaia pphã. Ecce mitto angelum meum aũt faciem tuã qui p̃parabit uiã tuã. aũt te. Vox clamãtis in deserto. parate uiam dñi. rectas facite semitas eius. fuit iohẽs in deserto baptizans. t ꝓdicans baptismũ penitẽtie in remissionẽ peccatorũ. et egrediebatur ad illũ oĩs iudee regio. et hierosolimite uniuersi. t baptizabãtur ab illo in iordane flumine confitentes peccata sua. Et erat iohẽs uestitus pilis camelorũ. t zona pellicea circa lumbos eius. t locustas et mel siluestre edebat. t ꝓdicabat dicẽs. Venit fortior me post me. cuius nõ sum dignus procidẽs soluere corrigiã calciamenti eius. Ego baptizaui uos aq̃a. ille uero baptizabit uos spũ scõ. Et factũ est in diebus illis uenit ihs a nazareth galilee. t baptizatus est a iordane ab iohãne. Et statim ascendẽs de aq̃a. uidit apertos celos. t spũm tãq̃m columbã descendentem. t manentem in ipso. et uox facta est de celis. Tu es filius meus dilectus. in te complacui. et statim spũs expulit eum in desertum. Et erat in deserto. xl. diebus. t xl. noctibus. t temptabatur a satana. et erat cum bestiis. t angeli ministrabant ei. Postq̃ aũt traditus est iohẽs. uenit ihs in galileam. ꝓdicans euangliũ regni. t dicẽs. Quia impletum est tempus. et appropinquauit regnum dei. penitemini. et credite euangelio.

Et p̃teriens secus mare galilee. uidit simonem t andream fratrem eius mittentes retia in mare. Erant enim piscatores. Et ait eis ihs. Venite post me. et faciam uos fieri piscatores hominũ. Et protinus relictis retibus secuti sunt eum. Et p̃gressus inde pusillum. uidit iacobum zebedei. et iohannem fratrem eius. t ipsos in nauicula ponentes retia. Et statim uocauit eos. Et relicto patre suo zebedeo in nauicula cum mercenariis secuti sunt eum. Et ingrediuntur capharnaum. t statim sabbatis ingressus in synagogam docebat eos. Et stupebãt super doctrina eius. Erat enim docens eos. quasi potestatem habens. t non sicut scribe. Et erat in synagoga eorum homo in spũ immundo. et exclamauit dicens. Ao nobis et tibi ihu nazarene. Venisti perdere nos. Scio quis sis tu sanctus dei. Et comminatus est ei ihs dicens. Obmutesce. et exi ab eo. Et discerpens eum spũs immundus. et exclamans uoce magna exiit ab eo. Et mirati sunt omnes ita ut quererent inter se dicentes. Quid nã est hoc. quod doctrina nua. quia potestate et spiritibus immundis imperat. et obediunt ei. Et processit rumor eius statim in omnem regionem galilee.

Et protinus egredientes de synagoga. uenerũt in domũ symonis et andree. cum iacobo et iohãne. Decubebat aũt socrus symonis febricitans. Et statim dicunt ei de illa. Et accedens eleuauit eam. apprehensa manu eius. Et continuo dimisit eam febris. et ministrabat eis. Vespere aũt facto cum occidisset sol. afferebãt ad eum omnes male habentes. et eos qui demoniũ habebant. Et erat omnis ciuitas congregata ad ianuã. Et curauit multos qui uexabãtur uariis languoribus. et demonia multa eiciebat. et non sinebat ea loqui. quia sciebant eum. Et diluculo ualde surgens egressus abiit in desertum locum. ibique orabat. Et persecutus est eum symon. et qui cum eo erant. Et cum inuenissent eum dixerunt ei. quia omnes querunt te. Et ait illis. Eamus in proximos uicos. ut et ibi predicem. ad hoc enim uenio. Et erat predicans in synagogis eorum. et in omni galilea. et demonia eiciens.

Et uenit ad eum leprosus. deprecans eum. et genu flexo dixit. Si uis. potes me mundare. Iesus aũt misertus eius. extendit manum suam. et tetigit eum. et ait illi. Volo mundare. et cum dixisset. statim discessit a eo lepra. et mundatus est. Et comminatus est ei. Statimq; eiecit illum. et

ei. Vide nemini dixeris. sed vade ostende te ꝓncipi sacerdoti. et offer pro mundatione tua ꝙ ꝓcepit moyses in testimoniū illis. Ille egressus. cepit ꝓdicare et fabulari multa. ita ut ꝯ iam manifeste ihesum introire. sed foris in desertis locis ee. Et quidam ad eum undiq; et venerunt ad illum. et tollentes eum portabant in lectica hominem qui paralyticus erat. et cū non possent offerre eum illi ꝓpter turbam. discooperuerunt tectum ubi erat. et patefacto. demiserunt grabatum in quo paralyticus iacebat. Cū vidisset aūt ihs fidē illoꝝ. ait paralytico. fili. dimittuntur tibi peccata tua. Erant aūt quidam de scribis ibi sedentes. et cogitabant in cordibus suis. Quid hic sic loquitur blasphemat. quis pōt dimittere peccata nisi solus deus. Quo statim cognito ihs spiritu suo. quia sic cogitabant intra se. dixit illis. Quid ista cogitatis in cordibus vr̄is. quid ē facilius dicere paralytico dimittūtur tibi peccata. aut dicere surge tolle grabatū tuū et ambula. vr. aūt sciatis quia potestatē hꝫ filius hominis in terra dimittendi peccata. ait paralytico. tibi dico. surge tolle grabatū tuū. et vade in domū tuam. Et statim ille surrexit. et sublato grabato. abiit coram omnibus. ita ut admirarentur oēs. et honorificarent deū dicentes. quia nunquā sic vidimus.

Et egressus ē rursus ad mare. et omnis turba veniebat ad eum. et docebat eos. Et cū pertransiret vidit leui alphei sedentem ad theloneū. et ait illi. Sequere me. et surgens secutus ē eū. Et factū est cum accumberet in domo illius. multi publicani et peccatores simul discumbebant cū ihū. et discipulis ei. erant aūt multi qui et secuti erant eū. Et scribe et pharisei videntes quia manducat cū peccatoribus et publicanis dicebant discipulis eius. Quare cū publicanis et peccatoribus manducat et bibit magr vr̄. Hoc audito ihs ait illis. non necesse habent sani medico. sed qui male hābent. Non ēnī venit iustos sed peccatores. Et erant discipuli iohānis et pharisei ieiunantes. et veniūt et dicūt illi. Quare discipuli iohānis et pharisei ieiunant. tui aūt discipuli non ieiunant. Et ait illis ihs. Nūquid possunt filii nuptiarū quando cum sponsus cū illis ē ieiunare. Quamdiu habent secū sponsum. non possunt ieiunare. Venient aūt dies. cū auferetur ab eis sponsus. et tūc ieiunabūt in illa die. Nemo autē assumentū pannū rudem assuit vestimento veteri. Alioquī auferet supplementū nouū a veteri. et maior scissura fit. Et nemo mittit vinū nouum in utres veteres. alioquin disrumpit vinū utres. et vinum effundetur. et utres pibent. sed vinum nouum in utres nouos mittendū est.

Et factū ē rursū cū sabbatis ambularet per sata. et discipuli eius cepere progredi et vellere spicas. Pharisei aūt dicebāt ei. ecce quid faciunt discipuli tui sabbatis qd̄ non licet. Et ait illis. Nūquā legistis quid fecerit dauid cū necessitatē habuit et esurijt ipe. et qui cū eo erant. quō intrauit in domū dei. sub abiathar principe sacerdotū. et panes ꝓpositionis manducauit. quos non licebat manducare nisi sacerdotibus. et dedit eis qui cū eo erant. et dicebat eis. Sabbatū ꝓpter hominem factū ē. et non homo ꝓpter sabbatū. Itaq; dñs est filius hois. etiā sabbati.

Et intrauit rursū in synagogā. et erat ibi homo habens manū aridam. Et observabant eum si sabbatis curaret eum. ut accusarent illum. Et ait homini habenti manum aridam. Surge in medium. Et dicit eis. licet sabbatis bene facere an malefacere. animā saluā facere an perdere. At illi tacebant. Et circūspiciens eos cū ira. contristatus sup cecitatē cordis eoꝝ. dicit homini. Extende manū tuā. Et extendit. et restituta est manus ei.

Et exeuntes aūt farisei statim cū herodianis. cōsilium faciebāt aduersus illum. quomodo eum perderēt. Et ihs cū discipulis suis secessit ad mare. Et multa turba a galilea. et a iudea secuta ē eū. Ab iherosolymis. et ab idumea. et trans iordanē. et qui circa tyrum et sydonē. multitudo magna audientes quę faciebat. venerūt ad eum. Et dixit discipulis suis ut nauicula sibi deseruiret ꝓpter turbam. ne comprimerēt eū. ita enim curabat. ita ut irruerent in eum ut illum tangerent quotquot habebant plagas. Et spūs immundi cū illum videbant procidebant ei. et clamabāt dicentes. quia tu es filius dei. Et ipe increpabat eos. ne manifestum eum facerent. Et ascendens in montem vocauit ad se quos voluit ipe. Et venerunt ad eum. et fecit ut essent vnus cū illo. et ut mitteret eos prędicare et habere potestatem curandi infirmitates. et eiciendi dēmonia. Et imposuit symoni nomen petrum. et iacobum zebedei. et iohēm fratrem iacobi. et posuit eis nomina boanerges. quę est filii tonitrui. et andream. et philippum. et bartholomeum. et matheum. et thomam. et iacobum alphei. et thaddeum. et symonem chananeum. et iudam scarioth. qui et tradidit eum. Et veniūt in domum. et conuenit iterum turba. ita ut nec panem quidem manducare possent. Et cū audissent sui. exierunt tenere eum. dicebant enim quia in furore uertit ē. Et scribe qui ab hierosolymis descenderant. dicebant quia beelzebub habet. et quia in principe dēmoniorum eiicit dēmonia. Et conuocatis eis in parabolis dicebat illis. quomodo pōt satanas satanā eicere. Et si regnum in se diuidatur. nō pōt stare regnum illud. Et si domus in se ipsam dispertiatur. nō poterit domus illa stare. Et si satanas cōsurrexerit in semetipm. diuisus ē. nec potest stare. sed finē habet. Nemo pōt in fortis ingressus in domū diripere. nisi prius fortē alliget. et tunc domum eius diripiet. Amen dico vobis quia omnia dimittetur filiis hominū peccata et blasphemię quibus blasphemauerint. Qui aūt blasphemauerit in spm scm. non habet remissionem in eternum. sed reus erit eterni delicti. quia dicebant. spm immundum habet. Et veniūt mater eius et fratres eius. et stantes miserunt ad eum vocantes eum. Et sedebat circa eum turba. Et dixerunt ei. ecce mater tua. et fratres tui foris stant quērunt te. Et respondit eis. et ait. quis est mater mea. et fratres mei. Et circūspiciens eos qui in circuitu eius sedebant. ait. ecce mater mea et fratres mei. Quicumq; fecerit voluntatem dei. hic frater meus et soror mea. et mater est.

Et cepit docere ad mare. Et congregata ē ad eum turba multa. ita ut nauem ascendens sederet in mari. et omnis turba circa mare super terram erat. Et docebat illos in parabolis multa. et dicebat illis in doctrina sua. Audite. ecce seminans exiit ad seminandum. Et dum seminat. aliud cecidit circa viam. et venerunt volucres et comederunt illud. Aliud cecidit super petrosa. ubi non habuit terram multam. et statim exortum est. quia non habebat altitudinem terre. Et cū exortus ē sol exestuauit. et quia radicem habebat aruit. Et aliud cecidit in spinas. et ascenderunt spine. et suffocauerunt illud. et fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram bonam. et dabat fructum ascendentem et crescentem. et afferebat unum triginta. et unum sexaginta. et unum centum. Et dicebat. Qui habet aures audiendi audiat. Et cū esset solus. interrogauerunt eum hi qui cum eo erant. cum parabolam. Et dicebat eis. Vobis datum ē scire mysterium regni dei. illis aūt qui foris sunt. in parabolis omnia fiunt. ut videntes videant. et non videant. et audientes audiant. et non intelligant. nequando conuertantur. et dimittantur eis peccata. Et ait illis. Nescitis parabolam hanc. et quomodo omnes parabolas cognoscetis. Qui seminat verbum seminat. Hi aūt sunt qui circa viam. ubi seminatur verbum. Et cū audierint. confestim venit satanas. et aufert verbum quod seminatum ē in cordibus eorum. Et hi sunt similiter qui super petrosa seminantur. qui cum audierint verbum. statim cum gaudio accipiunt illud. et non habent radicem in se. sed temporales sunt. deinde orta tribulatione et persecutione ꝓpter verbum. confestim scandalizantur. Et alii sunt qui in spinis seminantur. Hi sunt qui verbum audiunt. et erumpnę seculi. et deceptio diuitiarum. et circa reliqua concupiscentię intrantes

unter ſuffocantur ⁊ fructũ non affert. Et hi ſũt qui ſũt ſup petrã ſeminati ſunt. qui audiũt ⁊ cũ gaudio ſuscipiunt verbũ hoc ⁊ hi radices non habent. qui ad tẽpus credunt ⁊ in tẽpore tẽptationis recedunt. Quod autẽ in spinis cecidit hi ſunt qui verbũ audierunt ⁊ a ſollicitudinibus ⁊ diuitijs ⁊ uoluptatibus uite euntes suffocantur ⁊ non referunt fructum. Quod autẽ in bonam terrã hi ſunt qui in corde bono ⁊ optimo verbũ audientes retinent ⁊ fructum afferunt in patientia. Nemo autẽ lucernã accendens operit eã uase aut subtus lectum ponit. sed ſuper candelabrum ut intrantes uideant lumen. Non enim est occultum quod non manifestetur. nec factum est occultum ſed ut in palam ueniat. Videte ergo quomodo audiatis. Quicunque enim habuerit dabitur illi. ⁊ quicunque non habuerit etiam quod putat se habere auferetur ab eo. Et dicebat. Sic est regnum dei. ſicut ſi homo iactet semen in terrã ⁊ dormiat. et exurgat nocte ac die. et ſemen germinet ⁊ crescat. dum nescit ille. Ultro enim terra fructificat. primum herbam. deinde spicam. deinde plenum frumentum in spica. Et cum prodierit fructus. ſtatim mittit falcem. quoniam adeſt meſſis. Et dicebat. Cui aſſimilabimus regnum dei. aut cui parabolę comparabimus illud. Sicut granum ſinapis. quod cum seminatum fuerit in terra. minus est omnibus ſeminibus que ſunt in terra. Et cum ſeminatum fuerit ascendit ⁊ fit maius omnibus holeribus. ⁊ facit ramos magnos. ita ut possint sub umbra eius habitare. Et talibus multis parabolis loquebatur eis. prout poterant audire. Sine parabola autem non loquebatur eis. Seorsum autem discipulis ſuis diſſerebat omnia. Et ait illis illa die cum ſero esset facto. Transeamus contra. Et dimittentes turbam assumunt eum sicut erat in nauicula. Et alie nauiculę erant cum illo. Et facta est procella magna uenti. ⁊ fluctus mittebat in nauim. ita ut iam impleretur nauis. Et erat ipse in puppi ſuper cervical dormiens. Et excitant eum ⁊ dicunt ei. Magister non ad te pertinet quia perimur. Et exurgens cominatus est uento. Et dixit mari. Tace obmutesce. Et cessauit uentus. Et facta est tranquillitas magna. Et ait illis. Quid timidi estis. Nondum habetis fidem. Et timuerunt timore magno. Et dicebant ad alterutrum. Quis putas est iste. quia et uentus ⁊ mare obediunt ei. Et uenerunt trans fretum maris in regionem Gerasenorum. Et exeunti ei de naui. statim occurrit de monumentis homo in spiritu immundo. qui domicilium habebat in monumentis. Et neque catenis iam quisquam poterat eum ligare. eo quod sepe compedibus ⁊ catenis uinctus. diruptas a me catenas. ⁊ compedes comminutas. nemo poterat eum domare. Et semper die ac nocte in monumentis ⁊ in montibus erat. clamans ⁊ concidens se lapidibus. Videns autem Ihesum a longe. cucurrit ⁊ adorauit eum. ⁊ exclamans uoce magna dixit. Quid mihi ⁊ tibi fili dei altissimi ihesu. adiuro te per deum. ne me torqueas. Dicebat enim illi. Exi spiritus immunde de homine. Et interrogabat eum. Quid tibi nomen est. Et respondit ei. Legio michi est nomen. quia multi sumus. ⁊ deprecabatur eum multum ne se expelleret extra regionem. Erat autem ibi circa montem grex porcorum magnus pascens. Et deprecabatur eum dicentes. Mitte nos in porcos. ut in eos introeamus. Et concessit eis statim Ihesus. Et exeuntes spiritus immundi introierunt in porcos. Et impetu grex precipitatus est in mare. ad duo milia. et suffocati sunt in mari. Qui autem pascebant eos fugerunt ⁊ nunciauerunt in ciuitatem ⁊ in agros. Et exierunt uidere quid esset factum. Et uenerunt ad Ihesum. ⁊ uident eum qui a demonio uexabatur sedentem. uestitum ⁊ sana mente eum qui habuit legionem. Et timuerunt. Et narrauerunt illis qui uiderant. qualiter factum esset illi qui a demonio uexabatur. et de porcis. Et rogare eum ceperunt ut discederet a finibus eorum. Cum ascenderet nauim. ait illi uir a quo ejecerat demonia. ut cum illo esset. Et non admisit eum. sed ait illi. Vade in domum tuam ad tuos. ⁊ nuncia illis. Quanta tibi dominus fecerit. ⁊ misertus sit tui. Et abiit. Et cepit predicare in decapoli quanta fecisset illi Ihesus. Et omnes mirabantur.

Et cum transcendisset Ihesus in naui rursus trans fretum. Et congregata est turba multa ad eum. Et erat circa mare. Et uenit quidam de archisynagogis. nomine Iairus. Et uidens eum procidit ad pedes eius. Et deprecabatur eum multum dicens. Quia filia mea in extremis habet. ut ueniens imponas manum super eam. ut ſalua ſit ⁊ uiuat. Et abiit cum illo. Et ſequebatur eum turba multa. Et comprimebant illum. Et mulier quedam erat in profluuio ſanguinis annis. xii. ⁊ que multa passa fuerat a multis medicis. et erogauerat omnia sua. nec quicquam profecerat. ſed magis deterius habebat. Cum audiſſet de Ihesu. uenit in turba retro. ⁊ tetigit uestimentum eius. Dicebat enim quia ſi uestimenta eius tetigero. ſalua ero. Et confeſtim siccatus est fluxus ſanguinis eius. ⁊ ſensit corpore quia sanata est a plaga. Et statim Ihesus cognoscens in semetipso uirtutem de se exisse. conuersus in turba dixit. Quis tetigit uestimenta mea. Et dicebant ei discipuli eius. Videſ turbam comprimentem te. ⁊ dicis quis me tetigit. Et circumspiciebat uidere eam quę hoc fecerat. Mulier autem timens ⁊ tremens. sciens quod sibi factum esset. uenit ⁊ procidit ante eum. ⁊ dixit ei omnem ueritatem. Ihesus autem dixit ei. Filia. fides tua te saluam fecit. uade in pace. Et esto sana a plaga tua. Adhuc eo loquente uenit ad principem archisynagogi dicentes. Quia filia tua mortua est. quid ultra uexas magistrum. Ihesus autem statim audito uerbo quod dicebatur. dixit archisynagogo. Noli timere. tantummodo crede. Et non admisit quemquam sequi se. nisi Petrum ⁊ Iacobum. ⁊ Iohannem fratrem Iacobi. Et uenit in domum archisynagogi. Et uidet tumultum. et flentes ⁊ ululantes multos. Et ingressus ait illis. Quid turbamini ⁊ ploratis. puella non est mortua. ſed dormit. Et irridebant eum. Ipse uero eiectis omnibus. assumit patrem puelle et matrem. et eos qui secum erant. Et ingreditur ubi puella erat iacebat. Et tenens manum puelle ait illi. Talitha cumi. quod est interpretatum. puella tibi dico surge. Et confeſtim surrexit puella ⁊ ambulabat. erat autem annorum. xii. Et obstupuerunt stupore magno. Et precepit illis ne cui hoc dicerent. Et iuſſit dari illi manducare.

Et egressus inde abiit in patriam suam. Et sequebantur illum discipuli sui. Et facto sabbato. cepit in synagoga docere. Et multi audientes admirabantur in doctrina eius dicentes. Unde huic hec omnia. Et quę est ſapientia quę data est illi. ⁊ huiusmodi uirtutes per manus eius efficiuntur. Nonne iste est faber. filius Marie. frater Iacobi et Ioseph. ⁊ Iude et Symonis. Nonne et sorores eius hic nobiscum sunt. Et scandalizabantur in illo. Et dicebat eis Ihesus. Quia non est propheta sine honore. nisi in patria sua et in domo sua. ⁊ in cognatione sua. ⁊ non potest ibi uirtutem ullam facere. nisi paucis infirmis impositis manibus curauit. Et mirabatur propter incredulitatem illorum. Et circumibat castella in circuitu docens. Et ingressus. ⁊ cum ingressus esset Herodes in domum. ⁊ Herodias cum filia eius saltauit. ⁊ placuit Herodi simulque discumbentibus. rex ait puelle. Pete a me quod uis. ⁊ dabo tibi. Et iurauit illi. Quicquid petieris dabo tibi. licet dimidium regni mei. Que cum exisset dixit matri sue. Quid petam a illa dixit. At illa dixit. Caput Iohannis baptiste. Et introiens statim cum festinatione ad regem. petiit dicens.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

volo ut ꝑ tuos dcā michi i disco caput iohīs baptiste. Et contristatus est rex ꝓpter iusiurandū et ꝓpter simul discūbentes. noluit eam contristare. ⁊ misso spiculatore precepit afferri caput eius in disco. et decollauit eū i carcere. ⁊ attulit caput eius in disco. ⁊ dedit illud puelle. ⁊ puella dedit matri sue. Quo audito discipuli eius uenerunt ⁊ tulerunt corpus eius. ⁊ posuerunt illud i monumento.

Et congregantes se apli ad iesum. renūtiauerūt illi oīa q̄ egerant. ⁊ docuerant. Et ait illis. Venite seorsum in desertū locū. ⁊ requiescite pusillū. Erant enī q̄ uenie bant. ⁊ redibant multi. ⁊ nec manducandi spatiū habebant. Et ascendentes nauim. abierunt i desertū locū seorsum. Et uidēt eos abeūtes. ⁊ cognouerūt multi. ⁊ pedestres de oībus ciuitatibus cucurrerunt illuc. ⁊ p̄uenerunt eos. Et exiēs uidit multā turbā. ⁊ misertus est super eos. q̄ erant sicut oues nō habētes pastorē. ⁊ cepit docere illos multa. Et cū iā hora multa fieret. accesserūt discipuli eius dicētes. Desertus est locus hic. ⁊ iā hora p̄terijt. dimitte illos ut eūtes i p̄xima castella. ⁊ uicos. emant sibi cibos quos manducent. Et ꝑ ndens ait illis. Date illis uos manducare. Et dixerunt ei. euntes emamus denarijs ducentis panes. ⁊ dabimus eis manducare. Et dicit eis. Quot panes habetis? ite ⁊ uidete. Et cū cognouissent dicūt. v. Et duos pisces. Et p̄cepit illis ut accumberent oēs secundū contubernia super uiride fenum. Et discubuerunt in partes. centenos. ⁊ quinquagenos. Et accepit. v. panes. ⁊ duos pisces. i tuens i celū benedixit. ⁊ fregit panes. ⁊ dedit discipulis suis ut ponerent ante eos. ⁊ duos pisces diuisit oībus. Et manducauerunt oēs. ⁊ saturati sunt. Et sustulerūt reliquias fragmentoꝝ. xii. cophinos plenos. ⁊ de piscibus. Erant aūt qui manducauerunt. v. milia uirorū. Et statim coegit discipulos suos ascendere nauim ut p̄cederent cōtra fretū ad bethsaidam. dū ipe dimitteret plebē. Et cū dimisisset eos abijt i montem oꝛare. Et cū sero fuisset. erat nauis in medio mari. ipe solus terra. Et uidēs eos laborantes in remigando. erat enī uentus contrarius eis. Et circa quartā uigiliam noctis uenit ad eos ambulans super mare. ⁊ uolebat p̄terire eos. Illi aūt ut uiderunt eum ambulantē super mare. putauerunt phantasma esse. ⁊ exclamauerunt. omnes enī eum uiderunt. ⁊ turbati sunt. Et statim locutus est cū eis. ⁊ dixit illis. Confidite ego sum. nolite timere. Et ascendit ad illos in nauem. Et cessauit uentus. Et plus magis intra se stupebant. nondum enim intellexerant de panibus. erat enim cor illoꝝ obcecatum. Et cū transfretassent. uenerunt in terrā genesar. Et applicuerunt. Et cū egressi essent de nauigio. cognouerunt eum. Et circūcurrentes uniuersam regionē illam. ceperunt i grabatis eos qui se male habebāt circūferre. ubi audiebant eum esse. Et quocūq; introibat i uicos. i uillas. aut i ciuitates. in platheis ponebant infirmos. ⁊ deprecabātur eum. ut uel fimbriam uestimēti eius tangerent. Et quot quot tangebant eum. salui fiebant.

Et conueniūt ad eū pharisei. et quidā de scribis uenientes ab hierosolymis. Et cū uidissent quosdā ex discipulis eius cōmunibus. i. nonlotis manibus manducare panes. uituperauerunt. pharisei enī et oēs iudei. nisi crebro lauerint manus. nō manducāt. tenentes traditiones seniorum. ⁊ a foro nisi baptizentur. nō manducant. Et alia multa sunt q̄ tradita sunt illis seruare baptismata calicioū. urceoꝝ. et eramentoꝝ. et lectoꝝ. Et interrogabant eum scribe et pharisei. Quare discipuli tui non ambulant iuxta traditionem seniorum. sed cōmunibus manibus manducāt panem? Ille aūt respondens dixit eis. Bene prophetauit ysaias de uobis ypocritis sicut scriptū est. Populus hic labiis me honorat. cor aūt eorum longe est a me. Frustra aūt me colūt. docentes doctrinas ⁊ p̄cepta hominū. Relinquentes enī mandatū dei. tenetis traditionem hominū. Baptismata urceoꝝ. ⁊ calicū. ⁊ alia similia huiusmodi multa facitis. Et dicebat illis. Bene irritū facitis p̄ceptū dei. ut traditionem uestram seruetis. Moyses enī dixit. Honora patrem tuū et matrem tuā. Et qui maledixerit patri aut matri. morte moriatur. Vos aūt dicitis. Si dixerit homo patri aut matri. Corban. q̄ est donū quodcūq; ex me tibi fuerit. et ultra nō dimittitis eum quicquā facere patri aut matri. rescindentes uerbū dei per traditionem uestram quam tradidistis. ⁊ similia huiusmodi multa facitis. Et conuocatā iterū turbā dicebat illis. Audite me omnes ⁊ intelligite. Nichil est extra hominem introiens in eum quod possit eum coinquinare. sed quae de homine procedunt illa sunt que coinquinant hominem. Si quis habet aures audiendi. audiat. Et cū introisset domum a turba. interrogabant eum discipuli eius parabolam. Et ait illis. Sic et uos imprudentes estis? nō intelligitis quoniam omne extrinsecus introiens in hominem. nō potest eum coinquinare. quia nō intrat in cor eius. sed in uentrem. et in secessum exit. purgans omnes escas. Et dicebat. aūt. quoniam de homine exeunt. illa coinquinant hominem. Abintus enī de corde hominū cogitationes male procedūt. adulteria. fornicationes. homicidia. furta. auaritia. nequitie. dolus. impudicitia. oculus malus. blasphemia. superbia. stultitia. Omnia hec mala abintus procedūt. et coinquinant hominem. Et inde surgens abijt in fines tyri et sydonis. Et ingressus domū. neminem uoluit scire. et nō potuit latere. Nam audiens mulier cuius habebat filiam spiritum immundum. statim uenit et procidit ad pedes eius. Erat aūt mulier gentilis. syrophenissa genere. Et rogabat eum ut dēmonium eiceret de filia eius. Et dixit illi. Sine prius saturari filios. non est enim bonum sumere panem filiorum. et mittere canibus. Illa aūt respondit. et dixit ei. Etiam domine. Nam et catelli sub mensa comedunt de micis puerorum. Et ait illi ꝓpter hunc sermonem. uade. exijt demonium de filia tua. Et cum abisset domum suam. inuenit puellam iacentem super lectum. et demonium exisse.

Et iterū exiens de finibus tyri. uenit per sydonem ad mare galilee. inter medios fines decapolos. Et adducunt ei surdum et mutum. et deprecantur eum ut i ponat illi manum. Et apprehendens eum de turba seorsum. misit digitos suos in auriculas eius. et exspuens tetigit linguam eius. Et suspiciens in celum. ingemuit. ⁊ ait illi. Effeta. q̄d est. adaperire. Et statim apte sunt aures eius. Et solutum est uinculum linguae eius. Et loquebatur recte. Et p̄cepit illis ne cui dicerent. quanto aūt eis ipse precabat. tanto magis plus predicabant. Et eo amplius admirabātur dicētes. Bene oīa fecit. et surdos fecit audire. et mutos loqui.

In illis diebus. iterū cū turba multa esset. et nō haberent quod manducarent. conuocatis discipulis ait illis. Misereor super turbā. quia ecce iā triduo sustinent me. nec habent quod manducent. Et si dimisero eos ieiunos in domū suā. deficient in uia. quidā aūt eorum de longe uenerāt. Et respondebant ei discipuli sui. Vnde istos poterit quis hic saturare panibus in solitudine? Et interrogabat eos. Quot panes habetis? at illi dixerunt. vii. Et precepit turbe discumbere super terram. Et accipiens. vii. panes. gratias agens fregit. ⁊ dabat discipulis suis ut apponerent. Et apposuerunt. Et habebant pisciculos paucos. Et ipos benedixit. Et iussit apponi. Et manducauerunt. Et saturati sunt. Et sustulerunt quod superauerat de fragmentis. vii. sportas. Erant aūt qui manducauerūt. quasi quattuor milia. Et dimisit eos. Et statim ascendens nauim cum discipulis suis. uenit in partes dalmanutha.

Et exierunt pharisei. et ceperunt ogrē cū eo. quērentes ab illo signū de celo. tentantes eū. Et ingemiscens spū ait. Quid generatio hec querit signum? Amen dico uobis. si dabitur generationi huic signum. Et dimittens eos. ascendit iterū nauem. Et abijt trans fretum. Et obliti sunt discipuli eius sumere panes. nisi panem tecum non habebant in naui. Et precipiebat eis dicens. Videte. Et cauete a fermento pharisęoꝝ. ⁊ fermento herodis. Et cogitabant ad inuicem dicentes. q̄ panes nō habemus. Quo cognito. dicit eis. Quid cogitatis quia panes nō habetis? nondum cognoscitis? nec intelligitis? Adhuc cecatum habetis cor uestrum? Oculos habentes non uidetis? et aures habentes non audiatis? nec recordamini. quando quinque panes fregi in. v.

mitia. et quot cophinos fragmentoꝝ plenos sustu
listis dixit ei. x.u. qui septē panes in quattuor mi
lia. quot sportas fragmentoꝝ sustulistis. et dixit ei. Vi
et dicebatur ei. Quomodo non dū intelligitis?
Et uenerunt bethsaidā. et adducunt ei cecum. et rogabāt
eum. ut illum tangeret. et apprehēdēs manu cecum edu
xit eū extra uicū. Et exspuēs in oculos eius. i posuit ma
nus suas. interrogauit eum si aliquid uideret. et aspi
ciens ait. Video homines uelut arbores ambulantes. Deī
de iterū posuit manus sup oculos eius. et cepit uidē.
et restitutus est. ita ut uideret clare oīa. et misit illū
in domū suā dicēs. Vade in domū tuā. et si in uicū intraueris
nemini dixeris.
Et egressus est Iesus et discipuli eius in castella cesaree p
hylippi. et in uia interrogabat discipulos suos dicēs
eis. Quem me dicūt esse homines? At illi dixerūt illi dicētes.
Alii iohannem baptistā. Alii heliam. Alii ieremiā. Alii
quasi unū exprophetis. Tunc dicit illis. Vos uō quē me dici
tis esse? Respondens petrus ait ei. Tu es xps filius dei uiui. Et cō
minatus est eis ne cui dicerēt de illo. et cepit docere illos.
quia oportet filiū hominis multa pati. et reprobari a seniori
bus et a summis sacerdotibus et scribis et occidi. et post tres di
es resurgere. Et palam uerbū loquebatur. Et apprehendēs
eum petrus cepit increpare. Is cōuersus et uidens discipu
los suos comminatus est petro dicens. Vade retro me sa
thana. quia non sapis ea que dei sunt. sed ea que sunt hominū.
Et conuocata turba cum discipulis suis dixit eis. Si quis
uult me sequi. deneget semetipsum. et tollat crucē suam
et sequatur me. Qui enim uoluerit animam suam saluā facere
perdet eā. Qui autē perdiderit animā suā propter me. et euāge
lium saluam faciet eā. Quid enim prodest homini si lucretur mundū totum.
et detrimentum faciat animē sue. Aut quā dabit homo commutationē
pro anima sua? Qui enim me confusus fuerit et
meos hos in generatione ista adultera et peccatrice. et filius
hominis confundet eum cum uenerit in gloria patris sui cum an
gelis sanctis.
Et dicebat illis. Amen dico uobis. quia sunt quidā de hic stantibus
qui non gustabunt mortē donec uideant regnū dei ue
niens in uirtute. Et post dies sex. assumit iesus petrum iacobum et iohannem. et ducit illos in montem excel
sum seorsum solos. et transfigurat is est coram ipsis. Et
uestimenta eius facta sunt splendentia. candida nimis u
elut nix. qualia fullo super terram non potest candida facere.
Et apparuit illis helias cum moyse. et erant loquentes cum
iesu. Et respondens petrus ait iesu. Rabbi. bonum est nos hic es
se. et faciamus tria tabernacula. tibi unum et moysi unum
et helie unum. non enim sciebat quid diceret. erant enim timo
re exterriti. Et facta est nubes obumbrans eos. Et uenit
uox de nube dicēs. Hic est filius meus dilectus. ipsum audite.
Et statim circumspicientes. neminem amplius uiderunt nisi iesum tantum secum solum. Et descendentibus illis de
monte precepit illis. ne cui quā narrarent. quę
cū uidissent. nisi cum a mortuis resurrexerit. Et uerbum tenue
runt apud se. conferentes quid esset cum a mortuis resurrexisset. Et interro
gabant eum discentes. Quid dicunt pharisei et scribe quia
helias oportet ueniat primum? At ipse respondens ait illis. Helias cum
uenerit primo restituet omnia. Et quo scriptum est in filium hominis.
ut multa patiatur et contemnatur. Sed dico uobis. quia et he
lias uenit. et fecerunt illi quecunque uoluerunt. sicut scriptum est
de eo.
Et uenientes ad discipulos suos. uidit turbam magnam cir
ca eos. et scribas conquirentes cum illis. Et confestim omnis populus
uidens eum stupefactus est. et expauerunt. et accurrentes
salutabant eum. Et interrogauit eos. Quid inter uos conquiritis?
Et respondens unus de turba dixit. Magister. attuli filium meum ad
te habentem spiritum mutum. Qui ubicunque eum apprehenderit. allidit eum et
spumat. et stridet dentibus et arescit. Et dixi discipulis tuis.
ut eicerent illum. et non potuerunt. At ipse respondens ait. O generatio
incredula. quamdiu apud uos ero. quamdiu uos patiar? Afferte
illum ad me. Et attulerunt eum. Et cum uidisset illum. statim
spūs conturbauit eum. et elisus in terra. uolutabatur spumans.
Et interrogauit patrem eius. Ex quo tempore est ei quod hoc ei
accidit? At ille ait. Ab infantia. Et frequenter eum et in igne

et in aquas misit. ut eum perderet. Sed si quid potes. adiuua
nos misertus nostri. Iesus autem ait illi. Si potes credere. omnia
possibilia sunt credenti. Et continuo exclamans puer cum
lacrymis dixit. Credo domine. Adiuua meam incredulitatem. mei.
Et cum uidisset Iesus concurrentem turbam. comminatus est
spiritui immundo dicēs illi. Surde et mute spiritus. ego ti
bi precipio exi ab ea et amplius ne introeas in eum. Et exclamans
et multum discerpēs eum. exiit ab eo. Et factus est quasi mortuus. ita ut multi dicerent quia mortuus est. Iesus autem tenens
manum eius eleuauit illum. et surrexit. Et cum introisset in do
mum. discipuli eius secreto interrogabant eum. Quare nos non
potuimus eicere eum? Et dixit illis. Hoc genus in nullo po
test exire. nisi in oratione et ieiunio.
Et inde profecti. pretergrediebantur galileam. nec uolebat
aliquem cognoscere. Docebat autem discipulos suos. et dicebat eis. Quia filius hominis traditur in manus hominum. et occident eum. Et occisus tertia die resurget. At illi ignorabant
uerbum et timebant eum interrogare. Et uenerunt capharnaum. Et cum domi esset. interrogabat eos. Quid in uia tractabatis? At illi tacebant. Siquidem inter se in uia disputabant
quis eorum esset maior. Et residens uocauit xii. et ait illis.
Si quis uult primus esse. erit omnium nouissimus. et eius
omnium minister. Et accipiens puerum. statuit eum in me
dio eorum. Quem cum complexus esset. ait illis. Quicunque unum
ex huiusmodi pueris receperit in nomine meo me recipit. Et
qui cunque me susceperit. non me suscipit. sed eum qui me mi
sit.
Respondit illi iohannes dicēs. Magister uidimus quendā in nomine
tuo eicientem demonia. qui non sequitur nos. et prohibu
imus eum. Ihesus autem ait. Nolite prohibere eum. Non est enim
qui faciat uirtutem in nomine meo. et possit cito male loqui de
me. Qui enim non est aduersum uos. pro uobis est. Quicunque enim
potum dederit uobis calicem aque in nomine meo. quia xpi
estis. Amen dico uobis. non perdet mercedem suam. Et quicunque
scandalizauerit unum ex pusillis credentibus in me. bo
num est ei magis si circumdaretur mola asinaria collo eius.
et in mare mitteretur. Et si scandalizat te manus tua.
abscide illam. bonum est tibi debilem introire in uitam quam duas
manus habentem ire in gehennam. in ignem inextinguibi
lem. ubi uermis eorum non moritur. et ignis non extinguitur. Et si pes tuus scandalizat te. amputa illum. bonum
est claudum introire in uitam eternam. quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis. inextinguibilem. ubi uermis
eorum non moritur. et ignis non extinguitur. Quod si oculus tuus scandalizat te. eice eum. bonum est tibi unoculo introire in regnum
dei quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. ubi uermis
eorum non moritur. et ignis non extinguitur. omnis enim igne
salietur. et omnis victima sale salietur. bonum est sal. Si ergo sal ma
luerit fuerit. in quo illud condietis? habete in uobis sal. et pace
habete inter uos.
Et inde exurgens. uenit in fines iudee. ultra iordanem.
Et conueniunt iterum turbe ad eum. et sicut consueuerat. iterum do
cebat illos. Et accedentes pharisei. interrogabant eum. si licet
uiro uxorem dimittere? tentantes eum. At ille respondens ait illis.
Quid uobis precepit moyses? Qui dixerunt. Moyses permisit
libellum repudii scribere. et dimittere. Quibus respondens ihesus
ait. Ad duritiam cordis uestri. scripsit uobis preceptum istud.
Ab initio autem creaturę. masculum et feminam fecit eos deus. Propter
hoc relinquet homo patrem et matrem. et adherebit ad
uxorem suam. et erunt duo in carne una. Itaque iam non
sunt duo sed una caro. Quod ergo deus coniunxit homo non
separet. Et in domo iterum discipuli eius. de eodem interrogauerunt eum. Et ait illis. Quicunque dimiserit uxorem
suam et aliam duxerit. adulterium committit super eam. Et si uxor
dimiserit uirum suum. et alii nupserit. mechatur. Et offerebant illi parulos ut tangeret illos. Discipuli autem cum
increpabant offerentibus. Quos cum uideret Ihesus indigne tulit.
et ait illis. Sinite parulos uenire ad me. et ne prohibueritis eos. talium est enim regnum
dei. Amen dico uobis quicunque non receperit regnum dei
sicut parulus. non intrabit in illud. Et complexans
eos. et imponens manus super illos. benedicebat eos.
Et cum egressus esset in uiam. procurrens quidam genu flexo
ante eum. rogabat eum. Magister bone. quid faciam ut uitam ae
ternam possideam? Ihesus autem dixit ei. Quid me dicis bonum?

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

nō vnus eārū unus esset. Coepit nostre ne. adulterel. n
necrel. ne furetl. ne falsū testimoniū dixerit. ne fra
udē fecerit. honora patrē tuū r matrē. Ille respōs.
ait illi. magr. hec oīa custodiui a iuuentute mea. Jhūs est
intuitus eum. dilexit eū. r dixit ei. unū tibi deest. Va
de q̄cūq; habes uende. r da pauperib. r habebis thesau
rum i celo. r ueni sequere me. qui cōtristatus in uerbo abiit
merens. erat enī hīs possessionē multā. et ait ad
discipulos suos. q̄ difficile qui pe
cunias hīt regnū dī introibunt. Discipuli autem
obstupescebant i uerbis eius. At ihūs rursū respōdens. ait illis.
filioli quā difficile ē confidentes in pecunijs regnū dī introire.
facilius est camelū p foramē acus transire. quā diuē i regnū
dī. qui magis admirabātur dicentes. ad semetip
sos. et q̄s pōt saluus fieri. et intuens illos ihūs ait. Apud
homines impossibile est. sed nō apud deū. oēa possibilia sunt
apud deū. Ait illi petrus cepit dicere. ecce nos dimisimus
oīa et secuti sumus te. Respōdens ihūs ait. Amēn dico uobis. ne
mo est qui reliquerit domum. aut fratres aut sorores. aut
patrem. aut matrem. aut filios aut agros p̄pter me. et
p̄p euāgliū. qui nō accipiat cētuplū. nunc in tēpore hoc.
domos et fratres. et sorores et matres. et filios et agros cū per
secutionib. et in seculo futuro uitā eternā. Multi au
tem erūt primi nouissimi. et nouissimi primi.

Erant aut in uia ascendentes hierosolymā. et ihūs p̄cede
bat illos suos. et stupebant. et sequentes timebant. et as
sumens iterū. xii. cepit illis dicere q̄ cepit ei uenturū. quia
ecce ascendimus hierosolymā. et filius hīs tradetur principi
bus sacerdotū. et scribis. et seniorib. et damnabūt eum mor
te. et tradēt eū gentibus et illudēt ei. et cōspuēt eū. et fla
gellabunt eum. et occidēt eū. et die tertia resurget. Et accedunt ad eū iacob et ioānes filii ze
bedei. dicentes. magr. uolumus ut quecūq; petierimus fa
ciat nobis. At ille dixit eis. quid uultis ut faciā uobis.
Et dixerunt. da nobis ut sedeamus unus ad dexterā tuā. et alius ad sinis
trā tuā in gloria tua. Jhūs aut ait eis. Nescitis quid petatis. potestis bibere calicem quem ego bibo. aut baptis
mo quo ego baptizor baptizari. At illi dixerūt ei. Possu
mus. Jhūs aut ait eis. Calicem quidem quē ego bibo bi
betis. et baptismo quo ego baptizor baptizabimini.
Sedere aut ad dexterā meā. vel ad sinistrā. non est meum
dare uobis. sed quibus paratū est. a patre meo. Et audientes
decem ceperunt indignari de iacobo et ioāne. Jhūs
aut uocatis eos ait illis. Scitis quia hi qui uidentur
principari gentibus dominantur eis. et principes eorū
potestatem habent super eos. Non ita est aut in uobis. sed
quicūq; uoluerit fieri maior. erit ur minister. et qui
cūq; uoluerit uestrum primus esse. erit omnium seruus. nā
et filius hīs nō uenit ut ministretur ei. sed ut ministret. et det
animā suā redēptionē p multis.

Et uenerūt iericho. et p̄ficiscente eo de iericho. et di
scipulis eius. et plurima multitudine. filius timei bar
timeus cecus. sedebat iuxta uiam mendicans. Et cū
audisset quia ihūs nazarenus est. cepit clamare. et di
cere. fili dauid ihū. miserere mei. Et comminabā
tur ei multi ut taceret. At ille multo magis clamabat.
fili dauid miserere mei. Et stans ihūs iussit illum
uocari. Et uocant cecum dicentes ei. Animā equior esto.
surge. uocat te. qui projecto uestimento suo. exiliens
uenit ad eum. Et respondens ihūs dixit illi. Quid uis faciam
tibi. Cecus aut ait illi. Rabboni. ut
uideam. Jhūs aut ait illi. Vade. fides tua te saluum
fecit. Et confestim uidit. et secutus est eum in uia.

Et cum appropinquarent hierosolymis et bethanie ad mon
tem oliueti. mittit duos ex discipulis suis. et ait illis. I
te in castellū q̄ contra uos est. et statim introeuntes illuc in
uenietis pullum ligatū. super quē nūq̄ adhuc hominū
sedit. Soluite illum et adducite. Et si quis uobis dixe
rit. quid facitis hoc. dicite quia dominus eius opus habet. et
statim illum dimittet huc. Et abierunt et inuenerunt
pullum ligatū ante ianuā foris in biuio. et solue
unt eum. Et quidam de illic stantib. dicebant illis. Quid fa
citis solucntes pullum. qui dixerunt eis sicut precepe
rat illis ihūs. Et dimiserunt eos. Et adduxerunt pul
lum ad ihūm. et imponunt ei uestimenta sua. et sedit
super eum. Plurimi autem uestimenta sua strauerunt in
uia. Alii autē frondes cedebant de arboribus. et sternebāt
in uia. Et qui precedebant. et qui sequebantur clamabant
dicentes. Osanna benedictus qui uenit in nōie dñi. Be
nedicta q̄ uenit regnū patris nr̄i dauid. Osanna in excel
sis.

Et introiuit hierosolymā in templū. Et circūspectis oīb. cū
iam uespera esset hora. exiit in bethaniā cū xii. Et alia
die cū exirent a bethania. esuriit. Et cū uidisset a lon
ge ficū habentē folia. uenit si quid forte inueniret in
ea. Et cū uenisset ad eā. nichil inuenit p̄ter folia. nā
non erat tempus ficoꝝ. Et ihūs dixit ei. Jam non
amplius in eternū ex te quisquā fructū edat in manducet.
Et audiebant discipuli eius. Et uenerunt hierosolymā
Et ihūs cū introisset in templū. cepit eicere uendentes
et ementes in templo. Et mensas nummulariorū. Et cathe
dras uendentiū columbas euertit. Et nō sinebat ut quis
quā transferret uas per templū. Et docebat. dicēs. Nō
ne scriptū ē. quia domus mea domus orationis uocabit
omnibus gentibus. Vos aut fecistis illam spe
luncā latronū. Quo audito principes sacerdotū et scri
be. quērebant quo modo eū perderēt. timebāt enim
eū. quia uniuersa turba admirabatur super doctrina
eius. Et cū uespere fieret egrediebatur ciuitatē. Et cū mane transirēt. uiderunt ficū aridā factam
radicitus. Et recordatus petrus dicit ei. Rabbi. ecce
ficus cui maledixisti. aruit. Et respondens ihūs ait illis.
Habete fidem dei. Amēn dico uobis. quicūq; dixerit mon
ti huic tollere. et mittere in mare. et nō hesitauerit
in corde suo. sed crediderit. quia quod dicit fiat. fiet ei. quicquid
dixerit uobis. oīa q̄cūq; orantes petitis. credite quia accipietis. et fiet uobis. Et cum
stabitis ad orationē. dimittite si quid habetis aduersus
aliquē. ut et pat̄ ur qui in cēlis ē dimittat uobis pec
cata uestra. Quod si uos non dimiseritis nec pat̄ ur qui
in cēlis est dimittet uobis peccata uestra.

Et uenerunt rursus hierosolymā. Et cū ambularet in tem
plo. accedunt ad eū summi sacerdotes et scribe. et seniores
et dicunt ei. In qua potestate hec facis. aut quis tibi dedit ho
nc potestatem ut hec facias. Jhūs aut respōdens ait illis. In
terrogabo uos. et ego unū uerbū. et respondete mihi.
et dicā uobis in qua potestate hec faciā. Baptismum ioh
annis de celo erat. an ex hōib. respondete mihi. At illi co
gitabant secū dicentes. Si dixerimus de celo. dicet
nobis. quare ergo nō credidistis ei. Si autem dixerimus ex hōi
bus timemus turbā. omnes enī habebant iohēm. quia
uere p̄pha erat. Et respondentes dicūt ihū. Nescimus. Respon
dens p̄phā ait illis. Neq; ego dico uobis in qua potestate hec faciā
illis. Et cepit illis in parabolis loq. Vineā plantauit hō. et circū
dedit sepem. et fodit lacum. et edificauit turrim. et locā
uit eā agricolis. et peregre profectus est. Et misit ad agri
colas in tempore seruū. ut ab agricolis acciperet de fruc
tu uineę. qui apprehensū eum ceciderunt. et dimise
runt uacuum. Et iterum misit ad illos alium seruum
et illū in capite uulnerauerūt. et contumelijs affecerūt.
Et rursum aliū misit. et illū occiderunt. Et plures alios.
quosdā cedentes. alios uero occidentes. Adhuc ergo u
nicū habens filium carissimum. et illum misit ad eos nouis
simum dicēs. quia reuerebūtur filium meū. Coloni au
tem dixerūt ad inuicem. hic est hēres. Venite occidamus eum. et
nr̄a erit hereditas. Et apprehendentes eum occiderunt. et eie
cerunt extra uineā. Quid ergo faciet dñs uineę. Veniet et
perdet colonos. et dabit uineā alijs. Nec scripturam hanc
legistis. In qua quidem ꝑte peccauerūt edificantes. hic factus est
in caput anguli. A dño factum est istud. et est mirabile oculis nr̄is
Et querebant eum tenere. et timuerunt turbā.
cognouerunt enī quia ad eos parabolam hanc dixit. Et
relicto eo abierunt.

Et mittunt ad eū quosdā ex pharisēis et herodianis ut
eum caperent in uerbo. Qui uenientes dixerūt ei. Magr. sa
mus quia uerax es. et nō curas quēquā. Nec enim respi
cis personā hōnis. sed in ueritate uiā dei docs. Licet dare tributū
cesari. an nō dabimus. Qui sciens uersutiam illorum ait illis. Qd
me tēptatis. afferte mihi denarium ut uideā. At illi at
tulerunt. Et ait illis. Cuius est imago hec et scriptio.
dicunt illi. Cesaris. Respondens autem ihūs dixit illis. Reddite q̄

q̄ sunt ce sancti cerān. q̄ sunt dei dy. Et interrogauerūt eū
Et uenerūt ad eū sadducei. qui dicūt nō ee resurrectōem. et
interrogabāt eū dicētes. magr moyses nobis scripsit. si
cuius frr mortuus fuīt. et dimiserit uxorē. et filios non
reliquerit. accipiat frr eius uxorem ipius. et resuscitet
semen frī suo. Septem ergo frres fuerūt. et primus accepit
uxorem. et mortuus est nō relicto semine. et secūs accepit
eam. et mortuus est. nec et ille reliquit semen. et
tertius similit. Nec acceperunt eā q̄ similit. vsq; ad nouissimā
mortua est et mulier. In resu
rrectione ergo cuius erit de septē uxor. Septē enī habu
erunt eam uxorem. et respōdens ihūs ait illis. Nōne ideo er
ratis. nō scientes scripturas neq; uirtutē dei. Cū enim
a mortuis resurrexerint. neq; nubēt neq; nubētur. sed sūt
sicut angeli in cēlis. de mortuis aūt q̄ resurgant. nō legistis
in libro moysi sup rubū. quō dixerit illi deus dicēs.
Ego sū deus abraā. et deus ysaac. et deus iacob. nō ē deus
mortuorū sed uiuorū. vos ergo multū erratis.
Et accessit unus de scribis qui audierat illos cōgregātes. et uidēs
q̄m bñ illis respondisset. interrogauit eū q̄ ēet primū oīm
mandatū. Ihūs aūt respondit ei. quia primū oīm mandatū ē.
Audi isrl. dñs deus tuus dñs unus est. et diliges dominū deū
tuū ex toto corde tuo. et ex tota anīa tua. et ex tota mēte tua.
et ex tota uirtute tua. hoc ē primū mandatū. Secūd aūt simile
ē illi. diliges pximū tuū sicut te ipm. omnis uoluntas. aliud mā
datum nonē. et ait illi scriba. bene magr in ueritate dixisti
quia unus est. et non ē alius preter eum. et ut diligatur eum
toto corde et ex toto intellectu. et ex tota anīa. et ex tota f
ortitudine. et diligere pximū tanq̄ se ipm. maius est omni
holocaustomatibus et sacrificiis. Ihūs aūt uidens q̄ sapienter
respondisset. dixit illi. nō es longe a regno dei. et nēo iam aude
bat eū interrogare. Et respondens ihūs dicebat docēs in templo.
quomodo dicūt scribe. xp̄m ee filiū dauid. ipe enī dauid dixit
in sp̄u scō. dixit dñs dō meo sede ad dexteris meis. do
nec ponā inimicos tuos scabellū pedū tuorū. ipe ergo da
uid dicit eū dñm. et unde ē filius eius. et multa turba eū
libenter audiebat. et dicebat eis in doctrina sua. Cauete
a scribis q̄ uolunt in stolis ambulare. et salutari in foro.
et in primis cathedris sedere in synagogis. et primos discubitus
in cenis. q̄ deuorant domos uiduarum et sub obtētu mu pla
ce orōnes. hi accipient plus iudicii.
Et sedēs ihūs ce gazophylaciū. aspiciebat quomodo mit
tat turba in gazophylaciū. et multi diuites iactab
ant multa. Cū uenisset aūt una uidua pauper. misit du
o minuta q̄ ē quodrās. et conuocāt discipulos suos ait
illis. Amēdico uobis. q̄m uidua hec pauper plus dedit om
nib; q̄ miserūt in gazophylaciū. omnes enī ex eo q̄ habun
dabāt illi miserunt. hec aūt de penuria sua oīa q̄ habuit
misit totū uictū suū.
Et cū egrederetur de templo. ait illi unus ex discipulis suis.
magr aspice q̄les lapides. et q̄les structure. Et respōdens ihūs ait illi. Vides
has omnes magnas edificationes. non relinquētur lapis sup lapidem qui non destruatur.
Et cū sederet in monte oliuarū ce templū. interrogabant eū
seorsum petrus et iacobus. et iohannes. et andreas. dic nobis q̄
do ista fient. et q̄ signū erit q̄n hec incipient ce. et ihūs
cepit dicere illis. Videte ne quis uos seducat. multi
enī uenient in nomine meo dicētes. q̄ ego sū. et
uos seducēt. cū audieritis aūt bella. et opiniones bel
loꝝ. ne timueritis. oportet enī fieri. sed nondū finis. Et
surget gens sup gentem. et regnū sup regnū. et erunt
terremotus per loca. et fames. principium dolorū. Videte ue
stra metipsos. tradent enim uos in consilia. et in synagogis
uapulabitis. et ante p̄sides et reges stabitis p̄pter me. in tes
timoniū illis. et in omnes gentes p̄mū oportet p̄dicari e
uangeliū. et cū duxerint uos tradentes. nolite p̄cogita
re quid loquamini. q̄ q̄dcūq; uobis datū fuerit in illa ho
ra. id loquimini. nō ee uos qui loquimini. sed sp̄s scī. tra
det aūt frr frem in mortē. et pater filiū. et cōsurgent fi
lii sup patres. et morte afficient eos. et eritis odio oīb;
hominib; p̄pter nomen meū. qui aūt sustinuerit in finem.
hic saluus erit. Cū aūt uideritis abhominationem de
solationis stantem ubi non debet. qui legit intelligat. tūc
qui in iudea sunt. fugiāt ad montes. et qui sup tectū. nō
descendat in domū. nec introeat ut tollat quid de domo
sua. et qui in agro erit. nō reuertatur retro tollere uestimentū su
um. Ve aūt pregnantibus et nutrientibus in illis diebus. Orate
aūt ut non fiat fuga uestra hyeme. Erunt enī
dies illi tribulationes tales. quales non fuerunt ab initio
creaturarum. quas condidit deus usq; nunc. neq; fient. Et
nisi breuiasset dns dies. non fuisset salua omnis caro. Sed p
electos quos elegit. breuiauit dies. Et tūc si quis uobis dixerit
Ecce hic est xp̄s. aut ecce illic. ne credideritis. Surge
ent enī pseudo xp̄i. et pseudo p̄phē. et dabūt signa et prodi
gia. ad seducendos. si fieri potest etiā electos. Vos aūt uidete
ecce predixi uobis oīa. Sed in illis diebus. post tribulationem il
lā. sol obscurabitur. et luna non dabit splendorē suū. et stellē
cadent de cēlo. et uirtutes que sunt in cēlis mouebunt.
Et tūc uidebunt filiū hoīs uenientē in nubibus cū uirtute
magna et gla. Et tūc mittet angelos suos. et congregabit electos
suos a quatuor uentis. a summo terre usq; ad summum cēli. A
fici aūt discite parabolā. cū iam ramus eius tener fuerit et
nata fuerint folia. cognoscitis quia in proximo sit estas. Sic
et uos cū uideritis hec fieri. scitote q̄ in proximo sit in hostis.
Amēn dico uobis q̄m non transibit generatio hec donec oīa fi
ant. Celum et terra transibūt. uerba aūt mea non transibunt.
De die aūt illo et hora nemo scit. neq; angeli in celo neq; filius.
nisi pater. Videte. uigilate. et orate. nescitis enī q̄n tempus sit.
Sicut homo qui peregre profectus reliquit domū suā. et dedit se
ruis suis potestatem. cuiusq; operis. et ianitori precepit ut uigilet
ut uideret. Vigilate ergo. nescitis enī q̄n dñs domus ueniat. se
ro. an media nocte. an galli cantu. an mane. ne cū ue
nerit. repente inueniat uos dormientes. Quod aūt uobis
dico. omnibus dico. uigilate.
Erat aūt pasche et azimorum post biduū. et q̄rebant summi sac
erdotes et scribe. quomodo eum dolo tenerent et occiderent.
dicebant aūt. nō in die festo. ne forte tumultus fieret popu
li. Et cū esset ihūs in bethania in domo symonis leprosi
recumberet. uenit mulier hās alabastrum unguenti
nardi spicati pretiosi. et fracto alabastro effudit sup eius ca
put. erant aūt quidā indigne ferentes intra semetipsos. et
dicentes. Ut quid p̄ditio hec unguenti facta ē. potuit enī
unguentū istud uenūdari plus q̄ trecentis denariis. et
dari paupertati. et fremebant in ea. Ihūs aūt dixit. Sinite
eam. quid illi molesti estis. bonū opus operata ē in me
semper enim pauperes habetis uobiscū. et cū uoluerint
potestis illis bene facere. me aūt non semper habetis. Quod
habuit hec fecit. p̄uenit ungere corpus meum in sepultu
ram. Amēn dico uobis. ubicūq; p̄dicatum fuerit euangelium istud
in toto mundo. et q̄d fecit hec narrabit in memoriā ei. et inda
s scarioth unus de duodecim. abiit ad principes sacerdotum. ut p
derem eum illis. qui audientes gauisi sunt. et p̄miserunt ei pe
cuniā se daturos. et querebat quomodo eum opportune tra
deret. Et p̄ma die azimorum q̄n pascha immolabāt. dixit ei di
scipulis suis. Quo uis eamus. et paremus ut manduces
pascha. Et mittit duos ex discipulis suis. et dicit eis. Ite
in ciuitatem. occurret uobis homo lagenam aquē bajulāns.
Sequimini eum. et quocūq; introierit. dicite dño domus
q̄ magr dicit. Vbi est refectio mea. ubi pascha cū discipulis
meis manducem. et ipse uobis demonstrabit cenaculum
grande stratum. illic parate nobis. Et abierunt discipuli ei
et uenerunt ce sicut dixerat illis. et parauerunt pascha. Vespere
aūt facto. uenit cū xii. Et discūbentibus eis et manducā
tibus ait ihūs. Amēn dico uobis. quia unus ex uobis tradet
me qui manducat mecum. Illi ceperunt contristari. et
dicere ei singillatim. Numquid ego. Et alius. Numquid ego
decim qui intingit mecum manū in catino. et filius quidē
hominis quidem sicut scriptum ē de eo. Ve aūt homini illi per q̄
filius hominis tradetur. bonum erat ei si natus homo
ille. Et manducantibus illis. accepit ihūs panem. benedixit. fregit.
et dedit eis et ait. Sumite hoc ē corpus meum. Et
accepto calice gratias agens dedit eis. et biberunt ex illo
omnes. et ait illis. hic ē sanguis meus noui testamenti q̄
pro multis effundetur. Amēn dico uobis. q̄m iam nō bibam
de hoc genimine uitis. usq; in diē illum. cū illud bibā nou
um in regno dei.
Et hymno dicto exierunt in montem oliuarum. Et ait
illis ihūs. Omnes scandalū patiemini in me in nocte ista. q̄

scriptū est. percutiam pastorem et dispergētur oues gre
gis. Sz postq̄ surrexero p̄cedam uos in galileā.
petrus aūt ait illi. Et si omnes scandalizati fuerint. ego
ego. et ait illi ihūs. Amē dico tibi q̄ tu hodie i nocte hac.
priusq̄ bis gallus cātet. ter me negabis. Qui ait illi.
Etiam si oportuerit me simul tecum
mori. nō te negabo. Similit aūt oēs dicebant. Et ue
nit i p̄dm cui nom̄ gethsemani. et ait discipulis su
is. Sedete hic donec orem. et assumit ihūs petrū za
cheū et iohannem secum. cepit pauere et tedere. et ai
t illis. Tristis est aīa mea usq̄ admortē. Sustinete hic
et vigilate mecū. Et cū processisset pusillū. p̄cidit super
terram. et orabat. ut si fieri posset. trāsiret ab eo hora. et
dixit. Abba pr̄. oīa tibi possibilia sunt. trānsfer calicem
istum a me. sz tm̄ ego nō quod ego uolo. sz q̄ tu. et uenit ad
uenit eos dormientes. et ait petro. Symon dormis. nō
potuisti una hora uigilare. Vigilate et orate. ut nō in
tretis in temptationem. Spūs quidē p̄ptus est. caro aūt
infirma. Et rursū abiens. oravit eundē sermonem
dicēs. Et reuertens denuo. inuenit eos dormientes. erāt
enim oculi eorū grauati. et nesciebant quid responderent
ei. Et uenit tertio. et ait illis. dormite iam et requiesci
te. Sufficit. Venit hora. ecce tradetur filius hoīs
in manus peccatoꝝ. Surgite eamus. Ecce qui me tra
det prope est. Et adhuc illo loquēte. ecce iudas scariot
unus ex duodecim. uenit. et cū eo turba multa cū gladiis et fus
tibus. a summis sacerdotibus. et scribis et senioribus. de
derat aūt traditor eius signū eis dicēs. Quemcūq̄ osc
ulatus fuero. tenete eum. et ducite caute. Et cū uenis
set. statim accedēs ad eum. ait. Aue rabbi. et osculatus
est eum. At illi manus in eum iecerunt. et tenuerunt
eum. Unus aūt quidā de circūstantibus educēs gladiū.
percussit seruū summi sacerdotis. et amputauit illi au
riculā. et respondens ihūs ait illis. tamquā ad latrōē
existis cū gladiis et fustibus comprehendere me. Cotidie eram
apud uos in templo docens. et nō me tenuistis. Sed ut impleā
tur scripture. tūc discipuli eius relicto eo omnes
fugerunt. Adolescens aūt quidā sequebatur eum amictus
sindone super nudo. et tenuerunt eum. At ille rejecta sindo
ne nudus profugit abeis. et adduxerunt ihūm ad sum
mū sacerdotē. et conuenerunt omnes sacerdotes et scribe
et seniores. Petrus aūt a longe secutus est eum usq̄ intro
rsum in atrium summi sacerdotis. et sedebat cū ministris. et calē
faciebat se ad ignē. Summi aūt sacerdotes et omne con
silium. querebant aduersus ihūm testimoniū. ut eum mo
rti traderent. nec inuenichant. Multi enim testimoniū
ferebant falsum. et conueniebant testimonia eorum
non erant. Et quidā surgentes falsum testimoniū ferebā
mus aduersus eum. dicentes. quia nos audiuimus eum
dicētem. Ego destruam templum hoc manufactum. et per triduum a
liud nō manufactum edificabo. Et nō erat conueniens te
stimonium illorum.
Et exurgens summus sacerdos in medium. interrogauit ihūm
dicens. Quid nichil respondes ad ea quę tibi obiciuntur ab
istis. Ille aūt tacebat. et nichil respondit. Rursus summus sa
cerdos interrogabat eum. et dicit ei. Tu es xp̄s filius dei be
nedicti. Ihūs aūt dixit illi. Ego sum. Et uidebitis filium
hoīs sedentem a dextris uirtutis. et uenientem cū nubi
bus celi. Summus aūt sacerdos scindēs uestimenta sua. ait.
Quid adhuc desideramus testes. Audistis blasphemiā.
Quid uobis uidetur. Illi aūt omnes condemnauerunt eum esse reum mortis.
Et coperūt quidam cōspuere eum. et circūdare faciem eius. et
colaphis eum cedere. et dicere ei. Prophetiza. Et ministri alapis
eum excipiebant. Et cū esset petrus deorsum in
atrio. uenit una ancilla summi sacerdotis. et cū uidisset petrum ca
lefaciētem se. aspiciens illum ait. Et tu cū ihū nazareno
eras. Ille negauit dicēs. Nec scio nec noui quid
dicis. Et exiit foras ante atrium. et gallus cantauit. Rursus
aūt eum uidit ancilla. et cepit dicere circūstantibus. quia
hic ex illis est. Ille uero negauit. Et post pusillum
rursus qui astabant dicebant petro. Vere ex illis es. nā
et galileus es. Ille aūt cepit anathematizare et iura
re quia nescit hominem istum quē dicitis. Et statim iterū
gallus cantauit. Et recordatus est petrus ubi q̄ dixe
rat ei ihūs. priusq̄ gallus cantet bis. ter me
negabis. Et cepit flere. et protinus mane cōsilium fa
cientes summi sacerdotes. cū senioribus et scribis. et uni uer
so concilio. uinctum adducentes ihūm. duxerunt et tradiderunt py
lato. Et interrogauit eū pylatus. tu es rex iudeoꝝ. At
ille respondens ait illi. tu dicis. Et accusabant eum summi sacerdotes
in multis. Pilatus aūt rursus interrogauit eum dicens.
Non respondes quicquā. ecce in quātis te accusāt ihūs aūt am
plius nichil respondit. ita ut mirarentur pylatus. Per diē aūt
festum dimittere solebat illis unum ex uinctis quē rogassent.
Erat aūt qui dicebatur barabas. qui cū seditionis
ibus. qui in seditione fecerat homicidium. et cū accusa
ssent eum. cepit rogare. sicut semper faciebat illis. Pilatus aūt
respondit eis dicens. Vultis dimittam uobis regem iudeoꝝ. Sciebat
enim quod per inuidiam tradidissent eum summi sacerdotes. Pon
tifices autem concitauerunt turbam. ut magis barabam di
mitteret eis. Pilatus aūt iterum respondens ait illis. Quid ergo
uultis faciam regi iudeoꝝ. At illi iterum clamauerunt. Cru
cifige eum. Pylatus uero dicebat eis. Quid enim malum fecit.
At illi magis clamabant crucifige eum. Pylatus aūt uo
lens populo satisfacere dimisit illis barabam. et tradidit
ihūm flagellis cesum ut crucifigeretur.
Milites aūt duxerunt eum intro in atrium. pretorii. et cōuocant to
tam cohortem. et induunt eum purpura. et ponunt ei plec
tentes spineā coronā. et ceperunt salutare eum. Aue rex
iudeoꝝ. et percutiebant caput eius harundine. et cōspue
bant eum. et ponentes genua adorabant. Et postquā illuserā
nt ei. exuerunt eum purpura. et induerunt eum uestimentis su
is. et educunt eum ut crucifigerent eum. et angariauerunt pre
tereuntē q̄dā symonem cyrenensem uenientem de uilla. pa
trem alexandri et rufi. ut tolleret crucem eius. et perducūt
illum in golgotha. q̄ est interpretatū caluarie locus. et da
bant ei bibere murratum unum. et nō accepit. Et crucifi
gentes eum diuiserunt uestimenta eius. mittentes sortem.
super eis. quisquis tolleret. erat aūt hora tertia. et cruci
fixerunt eum. Et erat titulus cause eius inscriptus. rex iudeoꝝ.
Et cū eo crucifigunt duos latrones. unum a dextris et alterum
a sinistris eius. Et adimpleta est scriptura q̄ dicit. Et cū iniquis
reputatus est. et preteribant blasphemabant eum. mouentes
capita sua. et dicentes. Vah qui destruis templum dei. et in triduo illud re
ędificas. Saluum fac temetipsum. descende de cruce. Similiter et
principes sacerdotum illudentes. ad alterutrum cum scribis
dicebant. Alios saluos fecit. seipsum nō potest saluum facere.
Christus rex israel descendat nunc de cruce.
ut uideamus et credamus. Et qui cum eo crucifixi erant. improperabant ei.
Et facta hora sexta. tenebre facte sunt per totam terrā. usq̄ in horam
nonam. Et hora nona exclamauit ihūs uoce magna dicens. heloy. heloy. lamazabatani. quod est interpretatū.
deus meus. deus meus ut quid dereliquisti me. Et quidam
de circumstantibus audientes dicebant. Ecce heliā uocat.
Currens aūt unus et implens spongiā aceto. circūponensq̄ ca
lamo. potum dabat ei dicēs. Sinite uideamus si ueniat helias
ad deponendū eum. Ihūs aūt emisso uoce magna expira
uit. Et uelum templi scissum est in duo a summo usq̄ deorsum. Videns aūt centurio qui exadue
rso stabat. quia sic clamans expirasset. ait. Vere hō iste filius dei erat. Erant
autem et mulieres de longe aspicientes. inter quas
erat maria magdalene. et maria iacobi minoris et ioseph
mat. et salome. Et cū esset in galilea sequebantur eum et
ministrabant ei. alie multe que simul cum eo ascenderant
ierosolimā.
Et cū iā sero esset factum. quia erat parasceue q̄d est ante sabbatum. uenit ioseph ab arimathia nobilis decurio. qui et ipse
erat expectans regnum dei. et audacter intrauit ad pylatum
et petiit corpus ihū. Pylatus aūt mirabatur si iā obisset.
et accersito centurione interrogauit eum si iam mortuus
esset. Et cū agnouisset a centurione donauit corpus
ioseph. Joseph aūt mercatus sindonem. et deponens eum
uolut sindone. et posuit eum in monumento. quod erat excisum in
petra. et advolauit lapidem ad ostium monumenti. Maria
magdalene. et maria ioseph. aspiciebant ubi ponere
tur. Et cū transisset sabbatum maria magdalene et maria

cobi t filiolome. emerunt auomatu ut uemetes un
genit ihm.

cxvi Et ualde mane una sabbatoy. uenit ad monumtu gor
tum sole. et dicebant adinuicē. quis reuoluet nob
lapidem ab ostio monumti. et respicientes uiderūt re
uolutū lapidem. erat quippe magnus ualde. et intrā
tes in monumtū. uiderunt iuuenē sedentē in dextera
parte stola cndutū. et obstupuerūt. qui dixit illis. nolite
expauescere. ihm quirit nazarenū crucifixū. surrexit
non est hic. ecce locus ubi posuerūt eū. Sed ite dicite
discipulis eius t petro. quia precedet uos in galilea. ibi eū uidebi
tis sicut dixit uobis. illic exhibuit. fugerunt de monu
mto. Tenebat enī eas tremor. t pauor. t nemini quicq̄
dixerunt. timebant enī. Surgens aūt mane prima sab
bati. apparuit primo marie magdalene. de qua eiecerat
septē demonia. Illa uadens. nūciauit his qui cū
fuerant. lugentib⁹ t flentib⁹. Et illi audientes q uiuit.
et uisus est ab ea. nō crediderunt. Post hec aūt duobus ex
eis ambulantib⁹. ostensus est in alia effigie. euntib⁹ in agrū
illis. et nūciauerunt ceteris. nec illis credidērunt.
Nouissime recūbentib⁹ illis undecim apparuit. et exp
brauit incredulitatē eoꝝ. t duritiā cordis. quia his qui
uiderant eū resurrexisse a mortuis non credidērunt.
et ait eis. euntes in mundū uniuersū. predicate euāge
lium omi creature. Qui crediderit t baptizatus fuerit.
saluus erit. Qui aūt non crediderit condēpnabit. Signa aūt
eos qui crediderint hec sequentur. In nomine meo demo
nia eiicient. linguis loquentur nouis. serpentes tollēt.
Et si mortiferū quid biberint non eis nocebit. Super eg
tos manus imponent. t bñ habebūt. et dns quidē ihs
postquā locutus est eis. assumptus est in celū. t sedet ad dex
teram dei. illi aūt pfecti predicauerūt ubiq dño cooperante.
et sermonē confirmante. sequentib⁹ signis. Explicit

Liber scī marci. Incipit prologus scī lucem

Verū syrus. unde natus. arte medicus. discipulus apo
stoloꝝ. postea uero sectator usq ad eius passionē. euāge
lium scripsit in partibus achaie. uitam sine crimine. nam neq uxorē umq̄
habuit. neq filios. leguntur. Annoꝝ obiit in bithinia plenus
spū scō. Quia cū iam scripta essent euangelia a matheo
quidem in iudea. a marco aūt in italia. sed maxime
spū inspirante hec scripsit euangelia. significās
per ipsum principium ab illa uisione. qua in principio
ordo euangelice dispositionis est exortus. ei enim qui
dixerat. Ecce ego mitto angelum meum ante
faciem tuam. qui preparabit uiam tuam ante me.
Et alibi. Ecce ego mitto angelum meum. et respi
ciet uiam ante faciem meam. Et rursus. Vox clamantis
in deserto. parate uiam dñi. rectas facite semitas eius.
Et ioannes erat baptizans in deserto. et predicans baptis
ma penitentie in remissionem peccatoꝝ. Et baptizabantur
ab eo omnes iudee regio. et hierosolimite. et confitebantur
peccata sua. et ipse erat uestitus pilis camelorum. et zona
pellicea circa lumbos suos. et locusta et mel siluestre manducabat.
et predicabat dicens. Venit fortior me post me. cui non sum
dignus procumbens soluere corrigiam calciamenti eius.
Ego baptizaui uos aqua. ille aūt baptizabit uos spū scō.
Factum est aūt in diebus illis. uenit ihs a nazareth galilee.
et baptizatus est a ioanne in iordane. Et statim ascendens de
aqua uidit apertos celos. et spūm tanq̄ columbam descendentem
et manentem in eo. Et uox facta est de celis. Tu es filius meus
dilectus. in te complacui mihi. Et statim spūs eum expulit
in desertum. Et erat ibi in deserto diebus xl. et tentabatur a
satana. et erat cum bestiis. et angeli ministrabant ei.
Postquam aūt traditus est iohannes. uenit ihs in galilea
predicans euangelium regni dei. et dicebat. Quia impletum
est tempus. et appropiauit regnum dei. penitentiam agite.
et credite euangelio. Et ambulans iuxta mare galilee. uidit
simonem et andream fratrem eius mittentes rete in mare.
erant enim piscatores. Et ait illis ihs. Venite post me. et
faciam uos fieri piscatores hominum. Et continuo relictis
retibus secuti sunt eum. Et cum processisset inde modicum.
uidit iacobum zebedei et ioannem fratrem eius. et ipsos in
navi componentes retia. Et continuo uocauit eos. Et relicto
patre suo zebedeo in navi cum mercenariis abierunt post eum.
Et intrant capharnaum. Et continuo sabbatis ingressus in
synagogam docebat eos. Et stupebant super doctrina eius.
erat enim docens eos sicut potestatem habens. et non sicut
scribe eorum. Et erat in synagoga eorum homo in spū immundo.
et exclamauit dicens. Quid nobis et tibi ihu nazarene. Venisti
perdere nos. Scio te qui sis. sanctus dei. Et increpauit illum
ihs dicens. Obmutesce. et exi ab eo. Et cum discidisset eum
spūs immundus. et exclamasset uoce magna. exiit ab eo. Et
mirati sunt omnes. ita ut inquirerent inter se dicentes. Quid
est hoc. quod nouum est hic. quia quidem imperio etiam spibus
immundis precipit. et obediunt ei. Et exiit fama eius statim
in omnem regionem galilee circa uicinam. Et continuo exeuntes
de synagoga. uenerunt in domum simonis et andree cum iacobo
et ioanne. Socrus aūt simonis tenebatur magnis febribus. et
statim dicunt de illa ei. Et accedens leuauit eam tenens manum
illius. et dimisit eam febris. et continuo ministrabat eis.
Vespere aūt facto. cum occidisset sol. adferebant ad eum
omnes male habentes. et demoniacos. Et erat omnis ciuitas
congregata ad ianuam. Et curauit multos uariis languoribus
male habentes. et demonia multa eiecit. et non sinebat ea
loqui quia sciebant eum. Et mane nimis ualde surgens egressus
abiit in desertum locum. et ibi orabat. Et persecutus est eum
simon et qui cum illo erant. Et cum inuenissent eum dicunt ei.
Quia omnes te querunt. Et ait illis. Eamus in proximas
uicinas ciuitates. ut et ibi predicem. ad hoc enim exiui.
Et predicabat in synagogis eorum. et in omni galilea. et
demonia eiciebat. Et uenit ad eum leprosus deprecans eum.
et genu flexo dicit ei. Quia si uis potes me mundare. Et
misertus eius extendit manum suam. et tetigit eum. et ait
illi. Volo mundare. Et cum dixisset hoc. statim discessit
ab eo lepra. et mundatus est. Et comminatus est ei. et statim
eiecit illum. Et dixit illi. Vide nemini dixeris. sed uade
ostende te principi sacerdotum. et offer pro emundatione tua
quemadmodum precepit moyses. in testimonium illis. Ille aūt
exiens cepit predicare multa. et diffamare sermonem. ita ut
iam non posset ihs manifeste in ciuitatem introire. sed foris
in locis desertis erat. et conuenit ad eum undique.

Alius prologus

quia fecit mihi magna qui potens est et sanctum nomen eius. Et misericordia eius a progenie in progenies timentibus eum. Fecit potentiam in brachio suo, dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede et exaltavit humiles. Esurientes implevit bonis, et divites dimisit inanes. Suscepit Israel puerum suum, recordatus misericordiae suae. Sicut locutus est ad patres nostros, Abraham et semini eius usque in secula. Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus, et reversa est in domum suam. Elisabeth autem impletum est tempus pariendi, et peperit filium. Et audierunt vicini et cognati eius quia magnificavit Dominus misericordiam suam cum illa, et congratulabantur ei. Et factum est in die octavo venerunt circumcidere puerum, et vocabant eum nomine patris sui Zachariam. Et respondens mater eius dixit: Nequaquam, sed vocabitur Iohannes. Et dixerunt ad illam: quia nemo est in cognatione tua qui vocetur hoc nomine. Innuebant autem patri eius quem vellet vocari eum. Et postulans pugillarem scripsit dicens: Iohannes est nomen eius. Et mirati sunt universi. Apertum est autem ilico os eius et lingua eius, et loquebatur benedicens Deum. Et factus est timor super omnes vicinos eorum, et super omnia montana Iudeae divulgabantur omnia verba haec. Et posuerunt omnes qui audierant in corde suo dicentes: Quis putas puer iste erit? Etenim manus Domini erat cum illo. Et Zacharias pater eius impletus est Spiritu Sancto et prophetavit dicens: Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit et fecit redemptionem plebis suae. Et erexit cornu salutis nobis in domo David pueri sui. Sicut locutus est per os sanctorum qui a seculo sunt prophetarum eius. Salutem ex inimicis nostris et de manu omnium qui oderunt nos. Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris et memorari testamenti sui sancti. Iusiurandum quod iuravit ad Abraham patrem nostrum daturum se nobis. Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati serviamus illi in sanctitate et iustitia coram ipso omnibus diebus nostris. Et tu puer propheta altissimi vocaberis, praeibis enim ante faciem Domini parare vias eius. Ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissionem peccatorum eorum. Per viscera misericordiae Dei nostri, in quibus visitavit nos oriens ex alto. Illuminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Puer autem crescebat et confortabatur spiritu, et erat in desertis usque in diem ostensionis suae ad Israel.

C. II

Factum est autem in diebus illis exiit edictum a Cesare Augusto ut describeretur universus orbis. Haec descriptio prima facta est a preside Syriae Cyrino. Et ibant omnes ut profiterentur singuli in suam civitatem. Ascendit autem et Ioseph a Galilea de civitate Nazareth in Iudeam civitatem David quae vocatur Bethleem, eo quod esset de domo et familia David, ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore pregnante. Factum est autem cum essent ibi, impleti sunt dies ut pareret, et peperit filium suum primogenitum. Et pannis eum involvit, et reclinavit eum in presepio, quia non erat ei locus in diversorio. Et pastores erant in regione eadem vigilantes et custodientes vigilias noctis supra gregem suum. Et ecce angelus Domini stetit iuxta illos et claritas Dei circumfulsit illos, et timuerunt timore magno. Et dixit illis angelus: Nolite timere, ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo, quia natus est vobis hodie Salvator qui est Christus Dominus in civitate David. Et hoc vobis signum: invenietis infantem pannis involutum et positum in presepio. Et subito facta est cum angelo multitudo militiae celestis laudantium Deum et dicentium: Gloria in altissimis Deo, et in terra pax hominibus bonae voluntatis. Et factum est ut discesserunt ab eis angeli in celum, pastores loquebantur ad invicem: Transeamus usque Bethleem et videamus hoc verbum quod factum est, quod Dominus ostendit nobis. Et venerunt festinantes, et invenerunt Mariam et Ioseph et infantem positum in presepio. Videntes autem cognoverunt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes qui audierunt mirati sunt, et de his quae dicta erant a pastoribus ad ipsos.

Maria autem conservabat omnia verba haec conferens in corde suo.

Et reversi sunt pastores glorificantes et laudantes Deum in omnibus quae audierant et viderant sicut dictum est ad illos.

Et postquam consummati sunt dies octo ut circumcideretur puer, vocatum est nomen eius Iesus, quod vocatum est ab angelo priusquam in utero conciperetur. Et postquam impleti sunt dies purgationis eius secundum legem Moysi, tulerunt illum in Ierusalem ut sisterent eum Domino, sicut scriptum est in lege Domini: Quia omne masculinum adaperiens vulvam sanctum Domino vocabitur. Et ut darent hostiam secundum quod scriptum est in lege Domini, par turturum aut duos pullos columbarum. Et ecce homo erat in Ierusalem cui nomen Symeon, et homo iste iustus et timoratus, expectans consolationem Israel, et Spiritus Sanctus erat in eo. Et responsum acceperat a Spiritu Sancto non visurum se mortem nisi prius videret Christum Domini. Et venit in spiritu in templum. Et cum inducerent puerum Iesum parentes eius ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo, et ipse accepit eum in ulnas suas, et benedixit Deum et dixit: Nunc dimittis servum tuum Domine secundum verbum tuum in pace, quia viderunt oculi mei salutare tuum, quod parasti ante faciem omnium populorum, lumen ad revelationem gentium et gloriam plebis tuae Israel. Et erat pater et mater mirantes super his quae dicebantur de illo. Et benedixit illis Symeon, et dixit ad Mariam matrem eius: Ecce positus est hic in ruinam et resurrectionem multorum in Israel et in signum cui contradicetur. Et tuam ipsius animam pertransibit gladius, ut revelentur ex multis cordibus cogitationes. Et erat Anna prophetissa filia Phanuel de tribu Aser. Haec processerat in diebus multis, et vixerat cum viro suo annis septem a virginitate sua. Et haec vidua usque ad annos octoginta quattuor, quae non discedebat de templo, ieiuniis et obsecrationibus serviens nocte ac die. Et haec ipsa hora superveniens confitebatur Domino et loquebatur de illo omnibus qui expectabant redemptionem Israel. Et ut perfecerunt omnia secundum legem Domini, reversi sunt in Galileam in civitatem suam Nazareth. Puer autem crescebat et confortabatur plenus sapientia, et gratia Dei erat in illo. Et ibant parentes eius per omnes annos in Ierusalem in die sollempni paschae.

Et cum factus esset annorum duodecim, ascendentibus illis in Ierosolimam secundum consuetudinem diei festi, consummatisque diebus, cum redirent, remansit puer Iesus in Ierusalem, et non cognoverunt parentes eius. Existimantes autem illum esse in comitatu, venerunt iter diei, et requirebant eum inter cognatos et notos. Et non invenientes regressi sunt in Ierusalem requirentes eum. Et factum est post triduum invenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum, audientem illos et interrogantem eos. Stupebant autem omnes qui eum audiebant super prudentia et responsis eius. Et videntes admirati sunt. Et dixit mater eius ad illum: Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus et ego dolentes querebamus te. Et ait ad illos: Quid est quod me querebatis? Nesciebatis quia in his quae patris mei sunt oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum quod locutus est ad illos. Et descendit cum eis et venit Nazareth, et erat subditus illis. Et mater eius conservabat omnia verba haec in corde suo. Et Iesus proficiebat sapientia et etate et gratia apud Deum et homines.

C. III

Anno autem quinto decimo imperii Tyberii Cesaris, procurante Pontio Pylato Iudeam, tetrarcha autem Galileae Herode, Philippo autem fratre eius tetrarcha Itureae et Traconitidis regionis, et Lisania Abiline tetrarcha, sub principibus sacerdotum Anna et Caypha, factum est verbum Domini super Iohannem Zachariae filium in deserto. Et venit in omnem regionem Iordanis, predicans baptismum penitentiae in remissionem peccatorum, sicut scriptum est in libro sermonum Ysaiae prophetae: Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini, rectas facite semitas eius. Omnis vallis implebitur, et omnis mons et collis humiliabitur, et erunt prava in directa et aspera in vias planas. Et videbit omnis caro salutare Dei. Dicebat ergo ad turbas quae exibant ut baptizarentur ab ipso: Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructus dignos penitentiae, et ne ceperitis dicere: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahae. Iam enim securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Et interrogabant eum turbae dicentes: Quid ergo faciemus? Respondens autem dicebat illis: Qui habet duas tunicas det non habenti, et qui habet escas similiter faciat. Venerunt autem et publicani ut baptizarentur, et dixerunt ad illum: Magister, quid faciemus? At ille dixit ad eos: Nihil amplius quam quod constitutum est vobis faciatis. Interrogabant autem illum et milites dicentes: Quid faciemus et nos? Et ait illis: Neminem concutiatis neque calumniam faciatis, et contenti estote stipendiis vestris. Existimante autem populo et cogitantibus omnibus in cordibus suis de Iohanne ne forte ipse esset Christus, respondit Iohannes dicens omnibus: Ego quidem aqua baptizo vos. Veniet autem fortior me, cuius non sum dignus solvere

corrigũ eius fuerũ. eum. Ipse uos baptizabit in spũ scõ
& igne. cuius ventilabrũ in manu eius. & purgabit aream suã
& congregabit triticũ in horreũ suũ. palea uero cõburet
igni inextinguibili. Tunc venit ihesus a galilea in iordanem
ad iohannem ut baptizaret ab eo. Iohannes autẽ prohibebat
eum dicens. Ego a te debeo baptizari & tu uenis ad me. Et
respondens ihesus dixit ei. Sine modo. sic enim decet nos
implere omnem iustitiam. Tunc dimisit eum. Baptizatus
autẽ ihesus confestim ascendit de aqua. & ecce aperti sunt
ei cęli. & uidit spiritum dei descendentem sicut columbam
& uenientem super se. Et ecce uox de cęlis dicens. Hic est
filius meus dilectus. in quo mihi bene complacui. Tunc
ihesus actus est in desertum a spiritu ut temptaretur a
diabolo. Et cum ieiunasset quadraginta diebus & quadra-
ginta noctibus postea esuriit. Et accedens temptator dixit
ei. Si filius dei es dic ut lapides isti panes fiant. Qui respon-
dens dixit. Scriptum est. non in solo pane uiuit homo sed
in omni uerbo quod procedit de ore dei. Tunc assumpsit
eum diabolus in sanctam ciuitatem. & statuit eum super
pinnaculum templi. & dixit ei. Si filius dei es mitte te deor-
sum. Scriptum est enim. quia angelis suis mandauit de te.
& in manibus tollent te. ne forte offendas ad lapidem pedem
tuum. Ait illi ihesus. Rursum scriptum est. non tentabis
dominum deum tuum. Iterum assumpsit eum diabolus in
montem excelsum nimis. & ostendit ei omnia regna mundi
& gloriam eorum. & dixit ei. Hęc omnia tibi dabo si cadens
adoraueris me. Tunc dicit ei ihesus. Vade retro satana.
scriptum est enim. dominum deum tuum adorabis & illi soli
seruies. Et dimisit eum diabolus. & ecce angeli accesserunt
& ministrabant ei. Cum autem audisset ihesus quod iohannes
traditus esset. secessit in galileam. & relicta ciuitate
nazareth uenit habitauit in capharnaum maritima in finibus
zabulon & nepthalim. ut impleretur quod dictum est per
isaiam prophetam dicentem. Terra zabulon & terra nepthalim
uia maris trans iordanem galilea gentium. populus qui
sedebat in tenebris lucem uidit magnam. & sedentibus in
regione & umbra mortis lux orta est eis. Exinde cepit ihesus
predicare & dicere. Penitentiam agite. appropinquabit enim
regnum celorum. Ambulans autem ihesus iuxta mare galilee
uidit duos fratres. simonem qui uocatur petrus & andream
fratrem eius mittentes rete in mare. erant enim piscatores.
Et ait illis. Venite post me. & faciam uos fieri piscatores
hominum. Illi autem continuo relictis retibus secuti sunt
eum. Et cum inde processisset uidit alios duos fratres. iacobum
zebedei & iohannem fratrem eius in nauicula cum zebedeo
patre eorum reficientes retia sua. & uocauit eos. Illi autem
continuo relictis retibus & patre suo secuti sunt eum. Et
circuibat ihesus totam galileam docens in synagogis eorum
& predicans euangelium regni & sanans omnem languorem
& omnem infirmitatem in populo. Et abiit fama eius in
totam syriam. & obtulerunt ei omnes male habentes uarias
languoribus & tormentis comprehensos. & qui dęmonia
habebant & lunaticos & paralyticos. & curauit eos. Et secute
sunt eum turbe multe de galilea & decapoli & ierusalem &
de iudea & de trans iordanem.

Videns autem turbas ascendit in montem. & cum sedisset
accesserunt ad eum discipuli eius. Et aperiens os suum docebat
eos dicens. Beati pauperes spiritu. quoniam ipsorum est regnum
celorum. Beati mites. quoniam ipsi possidebunt terram. Beati
qui lugent. quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt &
sitiunt iustitiam. quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes.
quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde.
quoniam ipsi deum uidebunt. Beati pacifici. quoniam filii dei
uocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.
quoniam ipsorum est regnum celorum. Beati estis cum maledixerint
uobis homines & persecuti uos fuerint & dixerint omne malum
aduersum uos mentientes propter me. gaudete & exultate quoniam
merces uestra copiosa est in celis. Sic enim persecuti sunt prophetas
qui fuerunt ante uos. Vos estis sal terre. Quod si sal euanuerit
in quo salietur. ad nichilum ualet ultra nisi ut mittatur foras
& conculcetur ab hominibus. Vos estis lux mundi. Non potest
ciuitas abscondi supra montem posita. Neque accendunt lucernam
& ponunt eam sub modio. sed super candelabrum ut luceat omnibus
qui in domo sunt. Sic luceat lux uestra coram hominibus. ut
uideant opera uestra bona & glorificent patrem uestrum qui in
celis est. Nolite putare quoniam ueni soluere legem aut prophetas.
non ueni soluere sed adimplere. Amen dico uobis donec transeat
celum & terra iota unum aut unus apex non preteribit a lege
donec omnia fiant. Qui ergo solauerit unum de mandatis istis
minimis & docuerit sic homines minimus uocabitur in regno
celorum. Qui autem fecerit & docuerit hic magnus uocabitur
in regno celorum. Dico enim uobis quia nisi abundauerit iustitia
uestra plus quam scribarum & pharisęorum non intrabitis in
regnum celorum. Audistis quia dictum est antiquis. non occides.
Qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego autem dico uobis
quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Qui autem
dixerit fratri suo raca reus erit concilio. Qui autem dixerit fratri
suo fatue reus erit gehenne ignis. Si ergo offers munus tuum
ad altare & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid
aduersum te. relinque ibi munus tuum ante altare & uade prius
reconciliari fratri tuo & tunc ueniens offeres munus tuum.
Esto consentiens aduersario tuo cito dum es cum illo in uia.
ne forte tradat te aduersarius iudici & iudex tradat te ministro
& in carcerem mittaris. Amen dico tibi non exies inde donec
reddas nouissimum quadrantem. Audistis quia dictum est
antiquis. non mechaberis. Ego autem dico uobis quia omnis
qui uiderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est
eam in corde suo. Si autem oculus tuus dexter scandalizat te
eruе eum & proice abs te. expedit enim tibi ut pereat unum
membrorum tuorum & non totum corpus tuum mittatur in
gehennam. Et si dextera manus tua scandalizat te abscide eam
& proice abs te. expedit enim tibi ut pereat unum membrorum
tuorum & non totum corpus tuum eat in gehennam. Dictum
est autem quicumque dimiserit uxorem suam det illi libellum
repudii. Ego autem dico uobis quia omnis qui dimittit uxorem
suam excepta fornicationis causa facit eam mechari & qui
dimissam duxerit adulterat. Iterum audistis quia dictum est
antiquis. non periurabis. Reddes autem domino iuramenta tua.
Ego autem dico uobis non iurare omnino. neque per celum quia
thronus dei est. neque per terram quia scabellum est pedum
eius. neque per hierusalem quia ciuitas est magni regis. neque
per caput tuum iures quia non potes unum capillum album
facere aut nigrum. Sit autem sermo uester est est. non non.
quod autem his abundantius est a malo est. Audistis quia
dictum est. oculum pro oculo & dentem pro dente. Ego autem
dico uobis non resistere malo. sed si quis te percusserit in
dexteram maxillam tuam. prębe illi & alteram. Et ei qui
uult tecum iudicio contendere & tunicam tuam tollere. dimitte
illi & pallium. Et quicumque angariauerit te mille passus
uade & alia duo. Qui petit a te tribue. & uolenti mutuari
a te ne auertaris. Audistis quia dictum est. diliges proximum
tuum & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico uobis
diligite inimicos uestros. benefacite his qui oderunt uos. & orate
pro persequentibus & calumniantibus uos. ut sitis filii patris
uestri qui in celis est. qui solem suum oriri facit super bonos
& malos. & pluit super iustos & injustos. Si enim diligitis
eos qui uos diligunt quam mercedem habebitis. nonne & publicani
hoc faciunt. Et si salutaueritis fratres uestros tantum quid
amplius facitis. nonne & ethnici hoc faciunt. Estote ergo uos
perfecti sicut & pater uester celestis perfectus est. Attendite
autem ne iustitiam uestram faciatis coram hominibus ut
uideamini ab eis. alioquin mercedem non habebitis apud patrem
uestrum qui in celis est. Cum ergo facis elemosinam noli tuba
canere ante te. sicut ypocrite faciunt in synagogis & in uicis
ut honorificentur ab hominibus. Amen dico uobis receperunt
mercedem suam. Te autem faciente elemosinam nesciat sinistra
tua quid faciat dextera tua. ut sit elemosina tua in abscondito
& pater tuus qui uidet in abscondito reddet tibi in manifesto.
Et cum oratis non eritis sicut ypocrite qui amant in synagogis
& in angulis platearum stantes orare ut uideantur ab hominibus.
Amen dico uobis receperunt mercedem suam. Tu autem cum
oraueris intra in cubiculum tuum & clauso ostio tuo ora patrem
tuum in abscondito & pater tuus qui uidet in abscondito reddet
tibi in manifesto. Orantes autem nolite multum loqui sicut
ethnici. Putant enim quod in multiloquio suo exaudiantur.
Nolite ergo assimilari eis. Scit enim pater uester quid opus sit
uobis antequam petatis eum. Sic ergo uos orabitis. Pater noster
qui es in celis. sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnum
tuum. Fiat uoluntas tua sicut in celo & in terra. Panem nostrum
cotidianum da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra sicut
& nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in
temptationem. sed libera nos a malo. Si enim dimiseritis
hominibus peccata eorum dimittet & uobis pater uester celestis
delicta uestra. Si autem non dimiseritis hominibus nec pater
uester dimittet peccata uestra. Cum autem ieiunatis nolite fieri
sicut ypocrite tristes. Exterminant enim facies suas ut appareant
hominibus ieiunantes. Amen dico uobis receperunt mercedem
suam. Tu autem ieiunans unge caput tuum & faciem tuam lava.
ne uideas hominibus ieiunans. sed patri tuo qui in abscondito est.
& pater tuus qui uidet in abscondito reddet tibi in manifesto.
Nolite thesaurizare uobis thesauros in terra. ubi erugo & tinea
demolitur. & ubi fures effodiunt & furantur. Thesaurizate autem
uobis thesauros in celo. ubi neque erugo neque tinea demolitur.
& ubi fures non effodiunt nec furantur. Vbi enim est thesaurus
tuus ibi est & cor tuum. Lucerna corporis tui est oculus tuus.
Si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit.
Si autem oculus tuus nequam fuerit totum corpus tuum tenebrosum
erit. Si ergo lumen quod in te est tenebre sunt ipse tenebre
quante erunt. Nemo potest duobus dominis seruire. aut enim
unum odio habebit & alterum diliget. aut unum sustinebit &
alterum contemnet. Non potestis deo seruire & mamone. Ideo
dico uobis ne solliciti sitis anime uestre quid manducetis neque
corpori uestro quid induamini. Nonne anima plus est quam
esca & corpus plus quam uestimentum. Respicite uolatilia celi
quoniam non seminant neque metunt neque congregant in horrea
& pater uester celestis pascit illa. Nonne uos magis pluris estis
illis. Quis autem uestrum cogitans potest adicere ad staturam
suam cubitum unum. Et de uestimento quid solliciti estis.
Considerate lilia agri quomodo crescunt. non laborant neque
nent. Dico autem uobis quod nec Salomon in omni gloria sua
coopertus fuit sicut unum ex istis. Si autem fenum agri quod
hodie est & cras in clibanum mittitur deus sic uestit quanto
magis uos modice fidei. Nolite ergo solliciti esse dicentes quid
manducabimus aut quid bibemus aut quo operiemur. Hec enim
omnia gentes inquirunt. Scit enim pater uester celestis quia
horum omnium indigetis. Quęrite autem primum regnum dei
& iustitiam eius & hec omnia adicientur uobis. Nolite ergo
esse solliciti in crastinum. crastinus enim dies sollicitus erit
sibi ipsi. sufficit diei malitia sua. Nolite iudicare ut non
iudicemini. In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini &
in qua mensura mensi fueritis remetietur uobis. Quid autem
uides festucam in oculo fratris tui & trabem in oculo tuo non
uides. aut quomodo dicis fratri tuo. Frater sine eiciam festucam
de oculo tuo & ecce trabs in oculo tuo. Ypocrite eice primum
trabem de oculo tuo & tunc uidebis eicere festucam de oculo
fratris tui. Nolite dare sanctum canibus neque mittatis margaritas
uestras ante porcos. ne forte conculcent eas pedibus suis & conuersi
dirumpant uos. Petite & dabitur uobis. querite & inuenietis.
pulsate & aperietur uobis. Omnis enim qui petit accipit & qui
querit inuenit & pulsanti aperietur. Aut quis est ex uobis homo
quem si petierit filius suus panem numquid lapidem porriget ei.
Aut si piscem petierit numquid serpentem porriget ei. Si ergo
uos cum sitis mali nostis bona data dare filiis uestris quanto
magis pater uester qui in celis est dabit bona petentibus se.
Omnia ergo quecumque uultis ut faciant uobis homines & uos
facite illis. Hec est enim lex & prophete. Intrate per angustam
portam. quia lata porta & spatiosa uia est que ducit ad perditionem
& multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta & arta
uia est que ducit ad uitam & pauci sunt qui inueniunt eam.
Attendite a falsis prophetis qui ueniunt ad uos in uestimentis
ouium. intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum
cognoscetis eos. Numquid colligunt de spinis uuas aut de tribulis
ficus. Sic omnis arbor bona fructus bonos facit. mala autem
arbor malos fructus facit. Non potest arbor bona malos fructus
facere neque arbor mala bonos fructus facere. Omnis arbor que
non facit fructum bonum excidetur & in ignem mittetur. Igitur
ex fructibus eorum cognoscetis eos. Non omnis qui dicit mihi
domine domine intrabit in regnum celorum. sed qui facit uoluntatem
patris mei qui in celis est ipse intrabit in regnum celorum.
Multi dicent mihi in illa die. domine domine nonne in nomine
tuo prophetauimus & in nomine tuo demonia eiecimus & in
nomine tuo uirtutes multas fecimus. Et tunc confitebor illis
quia nunquam noui uos. discedite a me qui operamini iniquitatem.
Omnis ergo qui audit uerba mea hec & facit ea similabo eum
uiro sapienti qui edificauit domum suam supra petram. Et
descendit pluuia & uenerunt flumina & flauerunt uenti & irruerunt
in domum illam & non cecidit. fundata enim erat super petram.
Et omnis qui audit uerba mea hec & non facit ea similis erit
uiro stulto qui edificauit domum suam supra arenam. Et descendit
pluuia & uenerunt flumina & flauerunt uenti & impegerunt in
domum illam & cecidit & fuit ruina eius magna. Et factum est
cum consummasset ihesus uerba hec. mouebantur turbe super
doctrina eius. Erat enim docens eos sicut potestatem habens &
non sicut scribe eorum & pharisei. Descendente autem eo de
monte secute sunt eum turbe multe. Et ecce leprosus uenit &
adorabat eum dicens. Domine si uis potes me mundare. Et
extendens ihesus manum tetigit eum dicens. Volo mundare.
Et confestim mundata est lepra eius. Et ait illi ihesus. Vide
nemini dixeris. sed uade ostende te sacerdoti & offer munus
quod precepit moyses in testimonium illis. Cum autem introisset
capharnaum accessit ad eum centurio rogans eum & dicens.
Domine puer meus iacet in domo paralyticus & male torquetur.
Et ait ihesus. Ego ueniam & curabo eum. Et respondens centurio
ait. Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum. sed
tantum dic uerbo & sanabitur puer meus. Nam & ego homo
sum sub potestate constitutus habens sub me milites & dico huic
uade & uadit & alii uenit & uenit & seruo meo fac hoc & facit.
Audiens autem ihesus admirans dixit sequentibus se. Amen
dico uobis apud nullum in israel tantam fidem inueni. Dico
autem uobis quod multi ab oriente & occidente uenient & recumbent
cum abraham & isaac & iacob in regno celorum. Filii autem
regni eicientur in tenebras exteriores. Ibi erit fletus & stridor
dentium. Et dixit ihesus centurioni. Vade & sicut credidisti
fiat tibi. Et sanatus est puer in hora illa. Et cum uenisset
ihesus in domum petri uidit socrum eius iacentem & febricitantem
& tetigit manum eius & dimisit eam febris & surrexit & ministrabat
illis. Vespere autem facto obtulerunt ei multos male habentes
& dęmonia habentes & curauit eos. Et secute sunt eum turbe
multe de galilea & decapoli & ierusalem & de iudea & de trans
iordanem. Videns autem ihesus turbas ascendit in montem &
cum sedisset accesserunt ad eum discipuli eius. Et aperiens os
suum docebat eos dicens. Beati pauperes spiritu. quoniam ipsorum
est regnum celorum. Beati mites. quoniam ipsi possidebunt terram.
Beati qui lugent. quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt
& sitiunt iustitiam. quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes.
quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde.
quoniam ipsi deum uidebunt. Beati pacifici. quoniam filii dei
uocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.
quoniam ipsorum est regnum celorum. Beati estis cum maledixerint
uobis homines & persecuti uos fuerint & dixerint omne malum
aduersum uos mentientes propter me. gaudete & exultate quoniam
merces uestra copiosa est in celis. Sic enim persecuti sunt prophetas
qui fuerunt ante uos. Vos estis sal terre. Quod si sal euanuerit
in quo salietur. ad nichilum ualet ultra nisi ut mittatur foras
& conculcetur ab hominibus. Vos estis lux mundi. Non potest
ciuitas abscondi supra montem posita. Neque accendunt lucernam
& ponunt eam sub modio. sed super candelabrum ut luceat omnibus
qui in domo sunt. Sic luceat lux uestra coram hominibus. ut
uideant opera uestra bona & glorificent patrem uestrum qui in
celis est. Nolite putare quoniam ueni soluere legem aut prophetas.
non ueni soluere sed adimplere. Amen dico uobis donec transeat
celum & terra iota unum aut unus apex non preteribit a lege
donec omnia fiant. Qui ergo solauerit unum de mandatis istis
minimis & docuerit sic homines minimus uocabitur in regno
celorum. Qui autem fecerit & docuerit hic magnus uocabitur
in regno celorum. Dico enim uobis quia nisi abundauerit iustitia
uestra plus quam scribarum & pharisęorum non intrabitis in
regnum celorum. Audistis quia dictum est antiquis. non occides.
Qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego autem dico uobis
quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Qui autem
dixerit fratri suo raca reus erit concilio. Qui autem dixerit fratri
suo fatue reus erit gehenne ignis. Si ergo offers munus tuum
ad altare & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid
aduersum te. relinque ibi munus tuum ante altare & uade prius
reconciliari fratri tuo & tunc ueniens offeres munus tuum.
Esto consentiens aduersario tuo cito dum es cum illo in uia.
ne forte tradat te aduersarius iudici & iudex tradat te ministro
& in carcerem mittaris. Amen dico tibi non exies inde donec
reddas nouissimum quadrantem. Audistis quia dictum est
antiquis. non mechaberis. Ego autem dico uobis quia omnis
qui uiderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est
eam in corde suo. Si autem oculus tuus dexter scandalizat te
eruе eum & proice abs te. expedit enim tibi ut pereat unum
membrorum tuorum & non totum corpus tuum mittatur in
gehennam. Et si dextera manus tua scandalizat te abscide eam
& proice abs te. expedit enim tibi ut pereat unum membrorum
tuorum & non totum corpus tuum eat in gehennam. Dictum
est autem quicumque dimiserit uxorem suam det illi libellum
repudii. Ego autem dico uobis quia omnis qui dimittit uxorem
suam excepta fornicationis causa facit eam mechari & qui
dimissam duxerit adulterat. Iterum audistis quia dictum est
antiquis. non periurabis. Reddes autem domino iuramenta tua.
Ego autem dico uobis non iurare omnino. neque per celum quia
thronus dei est. neque per terram quia scabellum est pedum
eius. neque per hierusalem quia ciuitas est magni regis. neque
per caput tuum iures quia non potes unum capillum album
facere aut nigrum. Sit autem sermo uester est est. non non.
quod autem his abundantius est a malo est. Audistis quia
dictum est. oculum pro oculo & dentem pro dente. Ego autem
dico uobis non resistere malo. sed si quis te percusserit in
dexteram maxillam tuam. prębe illi & alteram. Et ei qui
uult tecum iudicio contendere & tunicam tuam tollere. dimitte
illi & pallium. Et quicumque angariauerit te mille passus
uade & alia duo. Qui petit a te tribue. & uolenti mutuari
a te ne auertaris. Audistis quia dictum est. diliges proximum
tuum & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico uobis
diligite inimicos uestros. benefacite his qui oderunt uos. & orate
pro persequentibus & calumniantibus uos. ut sitis filii patris
uestri qui in celis est. qui solem suum oriri facit super bonos
& malos. & pluit super iustos & injustos. Si enim diligitis
eos qui uos diligunt quam mercedem habebitis. nonne & publicani
hoc faciunt. Et si salutaueritis fratres uestros tantum quid
amplius facitis. nonne & ethnici hoc faciunt. Estote ergo uos
perfecti sicut & pater uester celestis perfectus est. Attendite
autem ne iustitiam uestram faciatis coram hominibus ut
uideamini ab eis. alioquin mercedem non habebitis apud patrem
uestrum qui in celis est. Cum ergo facis elemosinam noli tuba
canere ante te. sicut ypocrite faciunt in synagogis & in uicis
ut honorificentur ab hominibus. Amen dico uobis receperunt
mercedem suam. Te autem faciente elemosinam nesciat sinistra
tua quid faciat dextera tua. ut sit elemosina tua in abscondito
& pater tuus qui uidet in abscondito reddet tibi in manifesto.
Et cum oratis non eritis sicut ypocrite qui amant in synagogis
& in angulis platearum stantes orare ut uideantur ab hominibus.
Amen dico uobis receperunt mercedem suam. Tu autem cum
oraueris intra in cubiculum tuum & clauso ostio tuo ora patrem
tuum in abscondito & pater tuus qui uidet in abscondito reddet
tibi in manifesto. Orantes autem nolite multum loqui sicut
ethnici. Putant enim quod in multiloquio suo exaudiantur.
Nolite ergo assimilari eis. Scit enim pater uester quid opus sit
uobis antequam petatis eum. Sic ergo uos orabitis. Pater noster
qui es in celis. sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnum
tuum. Fiat uoluntas tua sicut in celo & in terra. Panem nostrum
cotidianum da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra sicut
& nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in
temptationem. sed libera nos a malo. Si enim dimiseritis
hominibus peccata eorum dimittet & uobis pater uester celestis
delicta uestra. Si autem non dimiseritis hominibus nec pater
uester dimittet peccata uestra. Cum autem ieiunatis nolite fieri
sicut ypocrite tristes. Exterminant enim facies suas ut appareant
hominibus ieiunantes. Amen dico uobis receperunt mercedem
suam. Tu autem ieiunans unge caput tuum & faciem tuam lava.
ne uideas hominibus ieiunans. sed patri tuo qui in abscondito est.
& pater tuus qui uidet in abscondito reddet tibi in manifesto.
Nolite thesaurizare uobis thesauros in terra. ubi erugo & tinea
demolitur. & ubi fures effodiunt & furantur. Thesaurizate autem
uobis thesauros in celo. ubi neque erugo neque tinea demolitur.
& ubi fures non effodiunt nec furantur. Vbi enim est thesaurus
tuus ibi est & cor tuum. Lucerna corporis tui est oculus tuus.
Si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit.
Si autem oculus tuus nequam fuerit totum corpus tuum tenebrosum
erit. Si ergo lumen quod in te est tenebre sunt ipse tenebre
quante erunt. Nemo potest duobus dominis seruire. aut enim
unum odio habebit & alterum diliget. aut unum sustinebit &
alterum contemnet. Non potestis deo seruire & mamone. Ideo
dico uobis ne solliciti sitis anime uestre quid manducetis neque
corpori uestro quid induamini. Nonne anima plus est quam
esca & corpus plus quam uestimentum. Respicite uolatilia celi
quoniam non seminant neque metunt neque congregant in horrea
& pater uester celestis pascit illa. Nonne uos magis pluris estis
illis. Quis autem uestrum cogitans potest adicere ad staturam
suam cubitum unum. Et de uestimento quid solliciti estis.
Considerate lilia agri quomodo crescunt. non laborant neque
nent. Dico autem uobis quod nec Salomon in omni gloria sua
coopertus fuit sicut unum ex istis. Si autem fenum agri quod
hodie est & cras in clibanum mittitur deus sic uestit quanto
magis uos modice fidei. Nolite ergo solliciti esse dicentes quid
manducabimus aut quid bibemus aut quo operiemur. Hec enim
omnia gentes inquirunt. Scit enim pater uester celestis quia
horum omnium indigetis. Quęrite autem primum regnum dei
& iustitiam eius & hec omnia adicientur uobis. Nolite ergo
esse solliciti in crastinum. crastinus enim dies sollicitus erit
sibi ipsi. sufficit diei malitia sua. Nolite iudicare ut non
iudicemini. In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini &
in qua mensura mensi fueritis remetietur uobis. Quid autem
uides festucam in oculo fratris tui & trabem in oculo tuo non
uides. aut quomodo dicis fratri tuo. Frater sine eiciam festucam
de oculo tuo & ecce trabs in oculo tuo. Ypocrite eice primum
trabem de oculo tuo & tunc uidebis eicere festucam de oculo
fratris tui. Nolite dare sanctum canibus neque mittatis margaritas
uestras ante porcos. ne forte conculcent eas pedibus suis & conuersi
dirumpant uos. Petite & dabitur uobis. querite & inuenietis.
pulsate & aperietur uobis. Omnis enim qui petit accipit & qui
querit inuenit & pulsanti aperietur. Aut quis est ex uobis homo
quem si petierit filius suus panem numquid lapidem porriget ei.
Aut si piscem petierit numquid serpentem porriget ei. Si ergo
uos cum sitis mali nostis bona data dare filiis uestris quanto
magis pater uester qui in celis est dabit bona petentibus se.
Omnia ergo quecumque uultis ut faciant uobis homines & uos
facite illis. Hec est enim lex & prophete. Intrate per angustam
portam. quia lata porta & spatiosa uia est que ducit ad perditionem
& multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta & arta
uia est que ducit ad uitam & pauci sunt qui inueniunt eam.
Attendite a falsis prophetis qui ueniunt ad uos in uestimentis
ouium. intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum
cognoscetis eos. Numquid colligunt de spinis uuas aut de tribulis
ficus. Sic omnis arbor bona fructus bonos facit. mala autem
arbor malos fructus facit. Non potest arbor bona malos fructus
facere neque arbor mala bonos fructus facere. Omnis arbor que
non facit fructum bonum excidetur & in ignem mittetur. Igitur
ex fructibus eorum cognoscetis eos. Non omnis qui dicit mihi
domine domine intrabit in regnum celorum. sed qui facit uoluntatem
patris mei qui in celis est ipse intrabit in regnum celorum.
Multi dicent mihi in illa die. domine domine nonne in nomine
tuo prophetauimus & in nomine tuo demonia eiecimus & in
nomine tuo uirtutes multas fecimus. Et tunc confitebor illis
quia nunquam noui uos. discedite a me qui operamini iniquitatem.
Omnis ergo qui audit uerba mea hec & facit ea similabo eum
uiro sapienti qui edificauit domum suam supra petram. Et
descendit pluuia & uenerunt flumina & flauerunt uenti & irruerunt
in domum illam & non cecidit. fundata enim erat super petram.
Et omnis qui audit uerba mea hec & non facit ea similis erit
uiro stulto qui edificauit domum suam supra arenam. Et descendit
pluuia & uenerunt flumina & flauerunt uenti & impegerunt in
domum illam & cecidit & fuit ruina eius magna. Et factum est
cum consummasset ihesus uerba hec. mouebantur turbe super
doctrina eius. Erat enim docens eos sicut potestatem habens &
non sicut scribe eorum & pharisei. Descendente autem eo de
monte secute sunt eum turbe multe. Et ecce leprosus uenit &
adorabat eum dicens. Domine si uis potes me mundare. Et
extendens ihesus manum tetigit eum dicens. Volo mundare.
Et confestim mundata est lepra eius. Et ait illi ihesus. Vide
nemini dixeris. sed uade ostende te sacerdoti & offer munus
quod precepit moyses in testimonium illis. Cum autem introisset
capharnaum accessit ad eum centurio rogans eum & dicens.
Domine puer meus iacet in domo paralyticus & male torquetur.
Et ait ihesus. Ego ueniam & curabo eum. Et respondens centurio
ait. Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum. sed
tantum dic uerbo & sanabitur puer meus. Nam & ego homo
sum sub potestate constitutus habens sub me milites & dico huic
uade & uadit & alii uenit & uenit & seruo meo fac hoc & facit.
Audiens autem ihesus admirans dixit sequentibus se. Amen
dico uobis apud nullum in israel tantam fidem inueni. Dico
autem uobis quod multi ab oriente & occidente uenient & recumbent
cum abraham & isaac & iacob in regno celorum. Filii autem
regni eicientur in tenebras exteriores. Ibi erit fletus & stridor
dentium. Et dixit ihesus centurioni. Vade & sicut credidisti
fiat tibi. Et sanatus est puer in hora illa. Et cum uenisset
ihesus in domum petri uidit socrum eius iacentem & febricitantem
& tetigit manum eius & dimisit eam febris & surrexit & ministrabat
illis. Vespere autem facto obtulerunt ei multos male habentes
& dęmonia habentes & curauit eos. Et secute sunt eum turbe
multe de galilea & decapoli & ierusalem & de iudea & de trans
iordanem.

Quis est qui loquitur blasphemias? quis potest dimittere peccata nisi solus deus? Et cognouit autem ihesus cogitationes eorum: respondens dixit ad illos: Quid cogitatis in cordibus uestris? quid est facilius dicere dimittuntur tibi peccata, an dicere surge et ambula? Ut autem sciatis quia filius hominis potestatem habet dimittendi peccata, ait paralytico: tibi dico surge, tolle lectum tuum et ambula. Et continuo surgens coram illis tulit lectum in quo iacebat, et abiit domum suam magnificans deum. Et stupor apprehendit omnes et magnificabant deum et repleti sunt timore dicentes: quia uidimus mirabilia hodie.

Et post hec exiit et uidit publicanum nomine leui sedentem ad theloneum et ait illi: Sequere me. Et relictis omnibus surgens secutus est eum. Et fecit conuiuium magnum leui in domo sua. Et erat turba multa publicanorum et aliorum qui cum illis erant discumbebant. Et murmurabant pharisei et scribe eorum dicentes ad discipulos eius: Quare cum publicanis et peccatoribus manducat et bibit? Et respondens ihesus dixit ad illos: Non egent qui sani sunt medico sed qui male habent. Non enim uenit iustos uocare sed peccatores ad penitentiam. At illi dixerunt ad eum: Quare discipuli iohannis ieiunant frequenter, et obsecrationes faciunt, similiter et pharisei, tui autem edunt et bibunt? Cui ihesus ait: Numquid potestis filios sponsi facere ieiunare quamdiu cum illis est sponsus? Sed uenient dies cum auferetur ab eis sponsus, tunc ieiunabunt in illis diebus. Dicebat autem et similitudinem ad illos: Quia nemo commissuram a uestimento nouo immittit, alioquin et nouum rumpit, et ueteri non conuenit commissura a nouo. Et non mittit uinum nouum in utres ueteres, alioquin rumpet uinum nouum utres et ipsa perdentur, sed uinum nouum in utres nouos mittendum est et utraque conseruantur. Et nemo bibens ueterem statim nouum uult, dicit enim: ueterem melius est.

Factum est autem in sabbato secundo primo, cum transiret per sata, et uellebant discipuli eius spicas et manducabant confricantes manibus. Quidam autem pharisaeorum dixerunt illis: Quid facitis quod non licet sabbatis facere? Et respondens ihesus ad eos dixit: Nec hoc legistis quod fecerit dauid, cum esuriret ipse et qui cum eo erat, quomodo intrauerit in domum dei, et panes propositionis sumpserit, et manducauerit, dederit quoque his qui cum ipso erant, quos non licet manducare nisi solis sacerdotibus? Et dicebat illis quia dominus est filius hominis etiam sabbati.

Factum est autem in sabbato alio, ut intraret in synagogam et docet. Et erat ibi homo cui manus aridam. Et obseruabant autem scribe et pharisei si sabbato curaret, ut inuenirent unde accusarent eum. Ipse uero sciebat cogitationes eorum. Et ait homini qui habebat manum aridam: Surge et sta in medium. Et exurgens stetit. Ait autem ad illos ihesus: Interrogo uos si licet sabbatis benefacere an male? Animam saluam facere an perdere? Et circumspectis omnibus dixit homini: Extende manum tuam. Et extendit. Et restituta est manus eius. Ipsi autem repleti sunt insipientia, et loquebatur ad inuicem quid nam facerent ihesu.

Factum est autem in illis diebus exiit in montem orare, et erat pernoctans in oratione dei. Et cum dies factus esset, uocauit discipulos suos et elegit duodecim ex ipsis quos et apostolos nominauit. Simonem quem cognominauit petrum, et andream fratrem eius, iacobum et iohannem, philippum et bartholomeum, matheum et thomam, iacobum alphei et simonem qui uocatur zelotes, et iudam iacobi et iudam scarioth qui fuit traditor. Et descendens cum illis stetit in loco campestri, et turba discipulorum eius et multitudo copiosa plebis ab tota iudea et hierusalem et maritima et tyri et sidonis, qui uenerunt ut audirent eum et sanarentur a languoribus suis. Et qui uexabantur a spiritibus immundis curabantur. Et omnis turba quaerebat eum tangere quia uirtus de illo exibat et sanabat omnes. Et ipse eleuatis oculis in discipulos suos dicebat: Beati pauperes quia uestrum est regnum dei. Beati qui nunc esuritis quia saturabimini. Beati qui nunc fletis quia ridebitis. Beati eritis cum uos oderint homines et cum segregauerint uos et exprobrauerint et eiecerint nomen uestrum tamquam malum propter filium hominis. Gaudete in illa die et exultate ecce enim merces uestra multa est in caelo. Secundum haec enim faciebant prophetis patres eorum.

Uerumtamen ue uobis diuitibus qui habetis consolationem uestram. Ue uobis qui saturati estis qui ridetis nunc quia lugebitis et flebitis. Ue cum bene uobis dixerint omnes homines. Secundum haec enim faciebant pseudoprophetis patres eorum. Sed uobis dico qui audistis: diligite inimicos uestros, benefacite his qui oderunt uos, benedicite maledicentibus uobis, orate pro calumniantibus uobis. Et qui te percutit in maxillam praebe illi et alteram. A tollenti quoque tibi et tunicam noli prohibere. Omni autem petenti te tribue, et qui aufert quae tua sunt ne repetieris. Et prout uultis ut faciant uobis homines, facite illis similiter. Et si diligitis eos qui uos diligunt, quae uobis est gratia? Nam et peccatores diligentes se diligunt. Et si benefeceritis his qui uobis bene facitis, quae uobis est gratia? Nam et peccatores hoc faciunt. Et si mutuum dederitis his a quibus speratis recipere, quae gratia est uobis? Nam et peccatores peccatoribus fenerantur ut recipiant aequalia. Verumtamen diligite inimicos uestros, et benefacite, et mutuum date nihil inde sperantes, et erit merces uestra multa, et eritis filii altissimi, quia ipse benignus est super ingratos et malos. Estote ergo misericordes sicut et pater uester misericors est. Nolite iudicare et non iudicabimini. Nolite condemnare et non condemnabimini. Dimittite, et dimittetur uobis. Date et dabitur uobis. Mensuram bonam et confertam et coagitatam et superfluentem dabunt in sinum uestrum. Eadem quippe mensura qua mensi fueritis remetietur uobis. Dicebat autem similitudinem eis: Numquid potest caecus caecum ducere, nonne ambo in foueam cadunt? Non est discipulus super magistrum, perfectus autem omnis erit sicut magister eius. Quid autem uides festucam in oculo fratris tui, trabem autem quae in oculo tuo est non consideras? Aut quomodo potes dicere fratri tuo: frater sine eiciam festucam quae est in oculo tuo, ipse in oculo tuo trabem non uidens? Hypocrita eice primum trabem de oculo tuo, et tunc perspicies ut educas festucam de oculo fratris tui. Non est enim arbor bona quae faciat fructum malum, neque arbor mala faciens fructum bonum. Unaquaeque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Non enim de spinis colligunt ficus neque de rubo uindemiant botrum. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum, et malus homo de malo thesauro profert malum. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Quid autem uocatis me domine domine, et non facitis quae dico? Omnis qui uenit ad me et audit sermones meos et facit eos, ostendam uobis cui similis sit. Similis est homini aedificanti domum qui fodit in altum et posuit fundamentum supra petram. Inundatione autem facta illisus est fluuius domui illi, et non potuit eam mouere. Fundata enim erat supra petram. Qui autem audit et non facit, similis est homini aedificanti domum suam super terram sine fundamento, in quam illisus est fluuius, et continuo cecidit, et facta est ruina domus illius magna.

Cum autem implesset omnia uerba sua in auribus plebis, introiit capharnaum. Centurionis autem cuiusdam seruus malus habens erat morturus, qui illi erat pretiosus. Et cum audisset de ihesu, misit ad eum seniores iudaeorum rogans eum ut ueniens saluaret seruum eius. At illi cum uenissent ad ihesum, rogabant eum sollicite dicentes ei: quia dignus est ut hoc illi praestet, diligit enim gentem nostram, et synagogam ipse aedificauit nobis. Ihesus autem iturus cum illis, et cum iam non longe esset a domo, misit ad eum centurio amicos dicens ei: Domine noli uexari, non enim dignus sum ut sub tectum meum intres, propter quod nec me ipsum existimaui dignum ad te uenire, sed dic uerbo et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, et dico huic uade et uadit, et alio uenite et uenit, et seruo meo fac hoc et facit. Quae cum audisset ihesus, miratus est, et conuersus sequentibus se turbis dixit: Amen dico uobis, nec in israel tantam fidem inueni. Et reuersi qui missi fuerant domum sanum inuenerunt seruum qui languerat sanum.

Et factum est deinceps ut iret in ciuitatem quae uocatur naym, et ibant cum illo discipuli eius et turba copiosa. Cum autem appropinquaret portae ciuitatis, ecce efferebatur mortuus filius unigenitus matri suae, et haec uidua erat, et turba ciuitatis multa cum illa. Quam cum uidisset dominus misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere. Et accessit, tetigit loculum. Hi autem qui portabant steterunt. Et ait: Adolescentule, tibi dico surge. Et resedit qui erat mortuus, et coepit loqui. Et dedit illum matri suae.

sceris rubi diem surge. Et resedit qui erat mortuus. et
apprehendit manum illius mansuete. Accepit autem eum timor.
et magnificabant deum dicentes. quia prophetam magnum surrexit
in nobis. et quia deus visitauit plebem suam. Et exiit hic sermo
in omnem iudeam de eo. et in omnem circa regionem. Et nuntiauerunt
ei iohannes discipuli eius de omnibus.

Et conuocauit duos de discipulis suis iohannes et misit ad dominum
dicens. tu es qui uenturus es an alium expectamus. Cum autem
uenissent ad eum uiri dixerunt. Iohannes baptista misit nos
ad te dicens. tu es qui uenturus es an alium expectamus. In
illa autem hora curauit multos a languoribus et plagis et spiritibus
malis. et cecis multis donauit uisum. et respondens dixit illis.
euntes renuntiate iohanni quae audistis et uidistis. caeci
uident claudi ambulant. leprosi mundantur. surdi audiunt. mortui
resurgunt. pauperes euangelizantur. et beatus est qui non
fuerit scandalizatus in me. Et cum discessissent nuntii
iohannis. coepit de iohanne dicere ad turbas. quid existis in
desertum uidere harundinem uento motam. Sed quid existis uidere
hominem mollibus uestimentis indutum? ecce qui in ueste pretiosa
et deliciis sunt in domibus regum sunt. Sed quid existis uidere
prophetam? Etiam dico uobis et plus quam prophetam. hic est
enim de quo scriptum est. ecce mitto angelum meum ante faciem
tuam. qui praeparabit uiam tuam ante te. Dico enim uobis. Non
surrexit inter natos mulierum maior iohanne baptista. Qui autem
minor est in regno dei. maior est illo. Et omnis populus audiens et publicani
iustificauerunt deum. baptizati baptismo iohannis. Pharisaei
autem et legis periti. consilium dei spreuerunt in semetipsos
non baptizati ab eo. Cui ergo similes dicam homines generationis
huius. et cui similes sunt. Similes sunt pueris sedentibus in
foro. et loquentibus ad inuicem. et dicentibus. Cantauimus uobis et
non saltastis. lamentauimus et non planxistis. Venit enim
iohannes baptista. neque manducans panem. neque bibens uinum. et
dicitis demonium habet. Venit filius hominis manducans et bibens. et
dicitis. Ecce homo uorator. et potator. amicus publicanorum
et peccatorum. Et iustificata est sapientia ab omnibus filiis
eius.

Rogabat autem illum quidam pharisaeus ut manducaret cum illo.
et ingressus domum pharisaei discumbebat. Et ecce mulier
quae erat in ciuitate peccatrix. ut cognouit quod accubuisset in
domo pharisaei. attulit alabastrum unguenti. et stans retro
secus pedes eius. lacrimis coepit rigare pedes eius. et capillis
capitis sui tergebat. et osculabatur pedes eius. et unguento
ungebat. Videns autem pharisaeus qui uocauerat eum.
ait intra se dicens. hic si esset propheta sciret utique quae et
qualis est mulier quae tangit eum. quia peccatrix est. Et respondens
iesus dixit ad illum. simon habeo tibi aliquid dicere. At ille. magister. dic
ait. Duo debitores erant cuidam foeneratori. unus debebat denarios quingentos. et alius quinquaginta.
non habentibus illis unde redderent. donauit utrisque.
quis ergo eum plus diliget? Respondens simon dixit. Existimo
quia is cui plus donauit. Ille dixit ei. Recte iudicasti. Et
conuersus ad mulierem dixit simoni. Videsne hanc mulierem? intraui in domum tuam. aquam pedibus meis non dedisti
mihi. haec autem lacrimis rigauit pedes meos. et capillis suis tersit
eos. osculum mihi non dedisti. haec autem ex quo intraui. non cessauit
osculari pedes meos. oleo caput meum non unxisti. haec autem
unguento unxit pedes meos. propter quod dico tibi. remittuntur
ei peccata multa. quoniam dilexit multum. Cui autem minus
dimittitur. minus diligit. dixit autem ad illam. Remittuntur tibi peccata. Et coeperunt qui simul accumbebant
dicere intra se. Qui est hic qui etiam peccata dimittit. Dixit
autem ad mulierem. Fides tua te saluam fecit. uade in pace.

Et factum est deinceps. et ipse iter faciebat per ciuitates et castella. praedicans
et euangelizans regnum dei. Et duodecim cum illo. et
mulieres aliquae quae erant curatae a spiritibus malignis et
infirmitatibus. Maria quae uocatur magdalene. de qua septem
demonia exierant. et iohanna uxor chuzae procuratoris herodis
et susanna. et aliae multae quae ministrabant ei de facultatibus
suis. Cum autem turba plurima conueniret. et de ciuitatibus
properaret ad eum dixit per similitudinem. Exiit qui seminat
seminare semen suum. Et dum seminat. aliud cecidit secus uiam
et conculcatum est. et uolucres caeli comederunt illud. Aliud
cecidit supra petram. et natum aruit. quia non habebat humorem.
Et aliud cecidit inter spinas. et simul exortae spinae suffocauerunt illud. Et aliud cecidit in terram bonam. et ortum fecit fructum
centuplum. Haec dicens clamabat. qui habet aures audiendi audiat.
Interrogabant autem eum discipuli eius quae esset haec parabola. quibus
ipse dixit. Vobis datum est nosse mysterium regni dei. ceteris autem
in parabolis. ut uidentes non uideant. et audientes non intelligant. Est autem haec parabola. Semen est uerbum dei. Qui autem secus uiam.
hi sunt qui audiunt. deinde uenit diabolus. et tollit uerbum de
corde eorum. ne credentes salui fiant. Nam qui supra petram. qui
cum audierint cum gaudio suscipiunt uerbum. et hi radicem non
habent. qui ad horam credunt. et in tempore tentationis recedunt. Quod
autem in spinis cecidit. hi sunt qui audierunt. et a sollicitudinibus
et diuitiis et uoluptatibus uitae. euntes suffocantur. et non referunt fructum. Quod autem in terra bona. hi sunt qui in corde bono
et optimo audientes uerbum retinent. et fructum afferunt
in patientia.

Nemo autem lucernam accendens. operit eam uase. aut subter lectum ponit. sed
super candelabrum ponit. ut intrantes uideant lumen. Non est enim occultum quod
non manifestetur. nec absconditum quod non agnoscatur
et in palam ueniat. Videte ergo quomodo audiatis. qui enim habet
dabitur illi. et qui habet. et quod putat se habere auferetur
ab illo. Venerunt autem ad illum mater et fratres eius. et non poterant
adire eum prae turba. et nuntiatum est illi. Mater tua et fratres tui
stant foris. uolentes te uidere. Qui respondens dixit ad eos. Mater mea et fratres mei hi sunt qui uerbum dei audiunt et faciunt.
Factum est autem in una dierum. et ipse ascendit in naviculam. et discipuli eius. Et ait ad illos. Transfretemus ad stagnum. et ascenderunt. Navigantibus autem illis obdormiuit. Et descendit procella uenti in stagnum. et complebantur. et periclitabantur.
Accedentes autem suscitauerunt eum dicentes. Praeceptor praeceptor perimus. At ille surgens increpauit uentum. et tempestati. Et
cessauit. et facta est tranquillitas magna. Dixit autem illis. Ubi
est fides uestra? Quidam timentes. mirati sunt dicentes ad inuicem. Quis
putas hic est. quia et uentis imperat et mari. et obediunt ei.
Et navigauerunt ad regionem gerasenorum. quae est contra
Galilaeam. Et cum egressus esset ad terram. occurrit illi uir quidam
qui habebat daemonium. a temporibus multis. et uestimento
non induebatur. nec in domo manebat. sed in monumentis. Is ut uidit iesum. procidit ante illum. et exclamans
uoce magna dixit. Quid mihi et tibi est iesu fili dei altissimi
obsecro te ne me torqueas. Praecipiebat enim spiritui immundo ut
exiret ab homine. Multis enim temporibus arripiebat illum. et uinciebatur
catenis et compedibus seruatus. et rumpebat uincula. et agebatur
a daemonio in deserta. Interrogauit autem illum iesus dicens. Quod tibi nomen est? Ille dixit. Legio. quia intrauerant
daemonia multa in eum. Et rogabant illum ne imperaret
illis ut abyssum irent. Erat autem ibi grex porcorum multorum
pascentium in monte. Et rogabant eum ut permitteret eis in illos
intrare. Et permisit illis. Exierunt ergo daemonia ab homine. et intrauerunt
in porcos. Et impetum fecit grex per praeceps in stagnum. et
suffocatus est. Quod cum uidissent qui pascebant. fugerunt.
et nuntiauerunt in ciuitatem et in agros. Exierunt autem uidere
quod factum est. et uenerunt ad iesum. et inuenerunt hominem de quo
daemonia exierant sedentem. et uestitum. et sanum mente ad pedes eius. et
timuerunt. Nuntiauerunt autem illis. qui uiderant quomodo
liberatus esset a legione. Et rogauerunt eum omnis multitudo
circuitus regionis gerasenorum ut discederet ab eis. quia timore
magno tenebantur. Ipse cum ascendisset naviculam reuertebatur.
Et rogabat illum uir a quo daemonia exierant ut cum
eo esset. Dimisit autem eum dicens. Redi domum tuam. et narra quanta
tibi fecerit deus. Et abiit per totam ciuitatem praedicans quanta
illi fecerit iesus.

Factum est autem cum rediisset iesus. excepit illum turba. erant enim
omnes exspectantes eum. Et ecce uenit homo cui nomen iairus. et ipse archisynagogus erat. et procidit ad pedes iesu. rogans eum ut intraret
in domum eius. quia filia unica erat illi. fere annorum
duodecim. et haec moriebatur. Et factum est dum iret. turbae comprimebant
eum. Et mulier quae erat in fluxu sanguinis. duodecim annis. quae
in medicos erogauerat omne substantiam suam. nec ab ullo
potuit curari. Accessit retro et tetigit fimbriam uestimenti
eius. et confestim stetit fluxus sanguinis eius. Et ait

ihūs. quis est qui me tetigit? negantibus aūt oībus dixit petrus. quis est qui me tetigit? et dicit quis me tetigit et dixit ihūs. tetigit me aliquis. Ego enim noui uirtutē de me exisse. Videns aūt mulier quia nō latuit. tremēs uenit. et prōcidit. aūt pedib illius. et obtulit coram tota plebe. quā ob causā tetigerit eū indicauit. et quō ol ppl̄o. et quādo cō festinus sanata sit. Ait illi. filia fides tua te saluam fecit. uade in pace. Adhuc illo loquente uenit quidā ad principē synagogē dicēs ei. quia mortua ē filia tua. noli uexare illū. Ihūs aūt audito hoc uerbo. respondit patri puellę. noli timere. crede tm̄. et salua erit. Et cū uenisset domū nō permisit secū intrare nisi petrū et iacobū. et iohānē fratrē eius. et matrem puellę. Flebant aūt omēs. et plangebāt eam. Ille dixit. nolite flere. nō ē enim mortua. sed dormit. et deridebant eum. sciētes quia mortua erat. ipse aūt ei manū eius. clamauit dicens. puella surge. Et reuersus ē spūs eius. et surrexit cōtinuo. Et iussit illi dari manducare. Et stupuerūt parentes eius. quibus precepit ne alicui dicerent quod factū erat.

Conuocatis aūt. xii. apl̄is. dedit illis uirtutē et potestatē sup oīa demonia. et ut languores curarent. et misit illos prędicare regnū dei. et sanare infirmos. et ait ad illos. nichil tuleritis in uia. neq; uirgā. neq; peram. neq; panē. neq; pecuniā. neq; duas tunicas habere. Et in quācūq; domū intraueritis ibi manete. et inde nō exeatis. et quicūq; nō receperit uos. exeuntes de ciuitate illa. et pulueręm pedū uestrorū excutite in testimoniū super illos. egressi aūt circuibāt per castella. euangelizando et curando ubiq;

Audiuit aūt herodes tetrarcha oīa quę fiebant ab eo. et hesitabat. eo q̄ dicebatur a quibusdā q̄ iohānes surrexerat a mortuis. A quibusdā aūt q̄ helias apparuit. Aliis aūt q̄ ppha unus de antiquis surrexit. Et ait herodes. Iohānē ego decollaui. Quis aūt ē iste de quo audio ego talia? Et quērebat uidere eū. Et reuersi apli. narrauerūt illi cūcta quę fecerant. et assumpsit illos. secessit seorsum in locū desertū qui ē betsaida. Quod cū cognouissent turbe. secute sunt illū. Quos ille benigne suscipiens. loquebatur illis de regno dei. et eos qui cura indigebant sanabat.

Dies aūt cepit declinare. Et accedētes. xii. dixerūt illi. dimitte turbas ut euntes in castella. uicos q̄ circa sunt diuertant. et inueniāt escas. q̄. hic in loco deserto sumus. Ait aūt ad illos. Vos date illis manducare. At illi dixerūt. nō sunt nobis plus q̄ū. v. panes. et duo pisces. nisi forte nos eamus. et emamus in omnē hanc turbā escas. erant aūt fere uiri quasi. v. milia. Ait aūt ad discipulos suos. facite illos nobis discūbere p̄ cōuiuia quinq; quasi ordines. Et fecerunt. et discubuerunt oēs. Accepit aūt. v. panes hos. et duos pisces. respexit in cęlū. et benedixit illis. ac fregit. et dabat discipulis suis ponere ante turbā. Et manducauerūt oēs. et saturati sunt. Et sublatum ē quod superfuit eis. fragmentoꝝ cophini duodecim.

Et factum ē cū solus esset orans. erant cū illo discipuli. et interrogauit illos dicēs. Quē me dicūt esse turbę? At illi respondentes dixerūt. Iohannē baptistā. Alii aūt heliam. Alii q̄ ppha unus de prioribus surrexit. Dixit aūt illis. Vos autem quē me esse dicitis? Respondens simon petrus dixit. Xp̄m dei. At ille increpans illos. precepit ne cui dicerēt hoc dicens. q̄ oportet filiū hoīs multa pati. et reprobari a senioribus. et principibus sacerdotū et scribis. et occidi. et tertia die resurgere. dicebat aūt ad illos oēs. Si quis uult post me uenire. abneget semetipsum. et tollat crucem suam et sequatur me. Qui enim uoluerit animam suam saluam facere. perdet illā. nā qui perdiderit animam suam propter me. saluam faciet illam. Quid enim p̄dest homini si lucretur mundum totum. se ipso aūt perdito. et detrimentū sui faciat? nā quicūq; erubuerit me et meos sermones. hic filius hoīs erubescet. cū uenerit in maiestate sua et patris et sanctorum angelorum. Dico aūt uobis uere. sunt aliq̄ de hic stantibus q̄ non gustabunt mortem donec uideant regnum dei. Factum ē aūt post hos dies octo. et assumpsit petrum et iacobum et iohannem. et ascendit in montem ut oraret. Et factum ē dū oraret. facies uultus eius altum. et uestimentum eius album. et refulgens. Et ecce duo uiri loquebantur cum illo. erant aūt moyses et helias. uisi in maiestate. et dicebāt excessum

suum quem completurus erat in hierl̄. Petrus aūt et qui cum illo erant grauati erant somno. et euigilantes uiderūt maiestatem eius. et duos uiros qui stabant cum illo. Et factum ē dū discederent ab illo. ait petrus ad ihūm. Preceptor bonum ē nos hic esse. et faciamus tria tabernacula. unum tibi. unum moysi. unum helie. nesciens quid diceret. Adhuc aūt illo loquente. facta est nubes. et obumbrauit eos. et timuerunt intrantibus illis in nubem. Et uox facta ē de nube dicēs. hic ē filius meus dilectus. ipsum audite. Et dū fit uox. inuentus ē ihūs solus. et ipsi tacuerūt. et nemini dixerunt in illis diebus quicquā ex hijs quę uiderant.

Sequenti aūt die descendentibus illis de monte. occurrit illi turba. Et ecce uir de turba exclamauit dicēs. Magister obsecro te. respice in filium meum. quia unicus est mihi. Et ecce spūs apprehendit illum. et subito exclamat. et elidit. et dissipat eum cum elisione. uix discedit dilanians eum. Et rogaui discipulos tuos ut eicerent illum. et non potuerūt. Respondens aūt ihūs dixit. o generatio incredula et prauersa. usq; quo erimus apud uos? et patiar uos? Adduc huc filium tuum. Et cū accederet. elisit illum dem̄onium. et dissipauit. Et increpauit ihūs spūm immundum. et sanauit puerum. et reddidit illum patri eius. Stupebāt aūt omnes in magnitudine dei. Omnibus aūt mirantibus in omnibus quę faciebat. dixit ad discipulos suos. Ponite uos in cordibus uestris hos sermones. filius enim hoīs futurum ē ut tradatur in manus hoīm. At illi ignorabāt uerbum istud. et erat uelatum aūt eos. ut non sentirent illud. et timebāt interrogare eum de uerbo. Intrauit aūt cogitatio in eos. quis eorum maior. Ihūs aūt uidens cogitationem cordis illorum. apprehendit puerum. et statuit eum secum. et ait illis. Quicunq; hunc puerum receperit in nomine meo me recipit. Et quicunq; me receperit. recipit eum qui me misit. Nam qui minor est inter uos omnes. hic maior ē. Respondens aūt iohannes dixit. Preceptor uidimus quendā in nomine tuo ejicientem dem̄onia. et prohibuimus eum. quia non sequitur nobiscū. Et ait ad illum ihūs. Nolite prohibere. Qui enim non est aduersum uos. pro uobis est.

Factum ē aūt dū complerentur dies assumptionis eius. et ipse faciem suam firmauit ut iret hierl̄. Et misit nuntios ante conspectum suum. Et euntes intrauerunt in quandam ciuitatem samaritanorum. ut pararent illi. Et non receperunt eum quia facies eius erat euntis hierl̄. Cū uidissent aūt discipuli eius iacobus et iohannes. dixerunt. Domine uis dicimus ut ignis descendat de cęlo. et consumat illos? Et conuersus increpauit illos. et dixit. Nescitis cuius spūs estis. filius uero hoīs non uenit animas perdere. sed saluare. Et abierunt in aliud castellum. Factum ē aūt dum irent in uia. dixit quidam ad illum. Sequar te quocunq; ieris. Et ait illi ihūs. Vulpes foueas habent. et uolucres celi nidos. filius aūt hoīs non habet ubi caput reclinet. Alii aūt dixit. Sequere me. Ille aūt dixit. Domine permitte me prius ire et sepelire patrem meum. Dixit aūt illi ihūs. Sine ut mortui sepeliant mortuos suos. tu aūt. nūntia regnū dei. Et alius aūt. Sequar te domine. sed permitte mihi renunciare his qui domi sunt. Ait aūt illi ihūs. Nemo mittens manum suam ad aratrum. et respiciens retro. aptus ē regno dei.

Post hec aūt designauit dominus et alios lxx. duos. et misit illos binos aūt facie sua in omnem ciuitatem et locum quo erat ipse uecturus. Et dicebat illis. Messis quidem multa. operarii aūt pauci. Rogate dominum messis. ut mittat operarios in messem suam. Ite. Ecce ego mitto uos sicut agnos inter lupos. Nolite portare sacculum. neq; peram. neq; calciamenta. et neminem per uiam salutaueritis. In quamcunq; domum introieritis. primum dicite pax huic domui. Et si ibi fuerit filius pacis. requiescet super illum pax. Si aūt absque. reuertetur. In eadem aūt domo manete. edentes et bibentes quę apud illos sunt. Dignus est enim operarius mercede sua. Nolite transire de domo in domum. Et in quācunq; ciuitate intraueritis. et susceperint uos. manducate quę apponuntur uobis. et curate infirmos qui in illa sunt. et dicite illis. appropiauit in uos regnum dei. In quācunq; autem ciuitatem intraueritis. et non receperint uos. exeuntes in platea eius dicite. etiam pulueręm qui adhesit nobis de ciuitate uestra. excutimus in uos. uerumtamen hoc scitote. quia appropiauit regnum dei. Dico aūt uobis. quia sodomis in die illa remissius erit. quā illi ciuitati. Ve tibi chorozaim. Ve tibi bethsaida. quia si in tyro et sidone facte fuissent

fuisset uirtutes. q̄ mu ob̄ facere fuit: ob̄ malum te
nere sedentes penitēt. Veritēm̄ tyro t fidōiu re
missui sūt i iudicio q̄ uob. Et tu capharnaū nūd ade
tā exaltata. nūd adhēsisti nō demergeris. qui uos audit
me audit. t qui uos spernit me spernit. qui aūt me sp
nit. spernit eū qui me misit. Reuisi fuit. aūt septuaḡtā d
uo cū gaudio dicentes. dñe ꝑ demonia subiciūtur nob
in nōie tuo. Dixit aūt illis. Videbā satanā sicut fulgur cad
lo cadētē. Ecce dedi uobis potestē calcandi supra serpētes
t scorpiones. t sup̄ omnē uirtutē inimici. t nichil no
bis nocebit. Verūtamen in hoc nolite gaudere. q ꝑ spūs uob̄
subiciūtur. Gaudete aūt magis nōia uīa scripta sunt i cel.
In ipsa hora exultauit spūs sc̄o t dixit. Confitebor tibi dne
pater celi t terre. q̄ abscondisti hec a sapientibus t prudē
tibus t reuelasti ea paruulis. etiā pater. quōiā sic placuit ti
te. oīa mihi tradita sunt a patre meo. et nō scit quis
sit filius nisi pater. t quis sit pater nisi filius. t cui uolue
rit filius reuelare. Et conuersus ad discipulos suos dixit
illis. Beati oculi q̄ uidēt q̄ uidetis. dico enī uobis q̄ multi
reges et prophete uoluerunt uidere que uos uidetis. t nō
uiderūt. t audire q̄ audistis. t nō audierūt.

Et ecce quidā legis ꝑitus surrexit. tēptans eū t dicēs.
magister quid faciendo uitā ēternā possidebo. Ille dixit
ad illū. In lege quid scriptū ē. quō legis. Ille respōdēs dixit.
Diliges dominum deū tuū. ex toto corde tuo. t ex tota
anīa tua. et ex oībus uiribus tuis. et ex tota mente tua. et ꝓximū
tuū sicut te ipsū. dixitq; illi. Recte respondisti. hoc fac et uiues.
Ille aūt uolens iustificare se ipsū. dixit ad iesum. Et
quis est meus ꝓximus. Suscipiens aūt iesus dixit. Homo
quidā descendebat ab hierl i hierico. et incidit i latrones.
qui etiā despoliauerūt eū. et plagis impositis abierunt
semiuiuo relicto. Accidit aūt ut sacerdos quidā descē
deret eadem uia. et uiso illo ꝑterijt. Similit et leuita
cū esset secus locū et uidisset ꝑterijt. Samarites
aūt quidā iter faciēs. uenit secus eū. et uidēs eū mi
sericordia motus est. et approp̄iās alligauit uulnera eius. infū
dēns oleum et uinū. et ipōnēs illū i iumētū suū
duxit i stabulū. et curā eius egit. et altera die ꝓtulit
duos denarios. et dedit stabulario. et ait. Curam illi
habe. et quodcūq; supererogaueris. ego cū rediero reddā
tibi. Quis horū trium uidet ꝓximus fuisse illi qui in
cidit in latrones. Ille dixit. qui fecit misericordiam cum illo.
Et ait illi iesus. Vade et tu fac similit.

Factū ē aūt dū irēt. ipe intrauit quoddā castellū. et
mulier quedā martha nōie excepit illū in domū suā.
et huic erat soror nōie maria. q̄ etiā sedens secus pe
des dñi audiebat uerbū illius. Martha aūt satagebat
circa frequēs ministerū. Cui stans ait. Domine non
curas quod soror mea reliquit me solā ministrare. dic ergo illi ut me adiuuet. Et respōdēs dixit
illi dñs. Martha. Martha sollicita es et turbaris er
ga plurima. Porro unū ē necessariū. Maria optimam
partē elegit. q̄ nō auferetur ab ea.

Et factū ē cum esset iesus quodā oī loc. ut cessauit. ait q̄
dixit unus ex discipulis eius ad eū. dñe docē nos orare.
sicut et iohēs docuit discipulos suos. Et ait illis. Cū orā
tis. dicite. Pater sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnū tu
um. Panē nr̄m cotidianū da nobis hodie. Et dimitte no
bis peccata nr̄a. etenim ipi dimittimus omni debenti nobi
Et ne nos inducas in temptationē.

Et ait ad illos. Quis ex uobis habebit amicū. et ibit ad illū media no
cte. et dicet illi. Amice commoda mihi tres panes. quoniam
amicus meus uenit de uia ad me. et nō habeo q̄ ponam
ante illū. Et ille deintus respōdens dicat. Noli mihi molestus
esse. iam ostium clausum est. et pueri mei mecū sunt in cubili.
non possum surgens dare tibi. Dico uobis. Si perseuerauerit pul
sans. dabit illi. surgens eo q̄ amicus
est illi. ꝓpter impudentiā tamen eius surget. et dabit illi quot
quot habet necessitatē. Et ego uobis dico. Petite et dabit uo
bis. querite et inuenietis. pulsate et aperietur uobis.
omnis enī qui petit accipit. et q̄ querit inuenit. et pulsāti

aperietur. Quis aūt ex uobis patrē petit panē. numquid
lapidē dabit illi. aut si piscē. numquid pro pisce serpētē dabit
illi. aut si petierit ouū. numquid porriget illi scorpionē. Si
ergo uos cum sitis mali. nostis data bona dare filiis uestris. quāto
magis pater ur̄ de celo. dabit spūm bonū petentibus se.

Erat autē eiciens demoniū. et illud erat mutum. Et cū eiecisset de
monium locutus ē mutus. et admirate sunt turbe. q̄dā aut
ex eis dixerūt. In beelzebub ꝓncipe demoniorū. et
cet demonia. Et alii tēptantes. signū de celo querebāt ab eo.
Ipse aūt ut uidit cogitationes eorū dixit illis. Omne regnū in se ipm
diuisum desolabit. et domus supra domū cadet. Si aūt et sata
nas in se ipm diuisus ē. quomodo stabit regnū ipius. q̄
dicitis me in beelzebub eicere demonia. Filii uri in quo ei
cium. ipi uri iudices erūt. Porro si in digi
to dei eicio demonia. profecto peruenit in uos regnū dei. Cū fo
tis armatus custodit atrium suum. in pace sunt ea q̄ possidet. Si
aūt fortior illo superueniens uicerit eū. uniuersa ar
ma eius auferet. in quib; confidebat. et spolia eius distribuet.
Qui non est mecū. contra me est. et qui nō colligit mecū. dispergit.
Cū immundus spūs exierit ab hōie. ambulat per loca aquo
sa. requiē querens. et nō inueniēs. dicit. Reuertar in domū
meam unde exiui. et ueniens inuenit eā scopis mundatā
ornatamq; et tūc uadit. assumit. vii. alios spūs nequio
res se. et ingressi habitant ibi. et fiunt nouissima hominis illius
peiora priorib;.

Factū ē aūt ea ꝓ dicēret. extollens quedā mulier uocē de
turba dixit illi. Beatus uenter qui te portauit. et ubera q̄ sumpsi
sti. Ille dixit. Quinimo beati qui audiūt uerbū dei. et
custodiunt illud. Turbis aūt concurrentibus cepit dice. Gene
ratio ista. generatio nequā est. Signū quērit. et signū nō dabit ei
nisi signū ionē ꝓphē. Nā sicut ionas factus est signū ninuitis.
ita erit et filius hois generatiōi isti. Regina austri surge
et iudicio cū uiris generationis istius. et condēnabit il
los. q̄ uenit a finibus terre audire sapiam salomonis. et
ecce plus salomone hic. Viri niniuite surgent in iudi
cio cū generatione hac. et condēnabunt eā. q̄ penitentiā
egerunt i ꝓdicatione ionē. et ecce plus ionā hic.
Nemo lucernā accendit. et in abscōdito ponit. neq;
sub modio. sed sup̄ candelabrū. ut qui ingrediuntur
lumen uideāt. Lucerna corporis tui ē oculus tuus. Si oc
ulus tuus fuit simplex. totum corpus tuū lucidū erit.
Si aūt nequā fuit. et corpus tuū tenebrosū erit. Vide
ergo ne lumen q̄ in te ē. tenebre sint. Si ergo corpus tuum lu
cidū erit. nō habens aliquā partē tenebrarū. erit lu
cidum totum. et sicut lucerna fulgoris illuminabit te.

Et cū loqueretur. rogauit illū quidā ꝓhariseus ut pran
deret apud se. et ingressus dispōsuit recubuit. Pha
riseus aūt cepit intra se reputare dicēs. quare nō lauit
se ante prandiū. Et ait dñs ad illū. Nūc uos ꝓ
harisei. q̄ deforis ē calicis et catini mundatis. q̄ aūt intus
ē uestr. plenū ē rapina et iniquitate. Stulti. nōne
qui fecit q̄ deforis ē. et q̄ dentro est fecit. Verūtamen
date elemosinam. et ecce oīa munda sunt uo
bis. Sed ue uob̄ ꝓhariseis. q̄ decimatis mentā et rutā. et
omne holus. et ꝑtergitis iudiciū et caritatē dei. Hec aūt oportuit fa
cere. et illa nō omittere. Ve uob̄ ꝓhariseis q̄ diligitis ꝓma
cathedras in synagogis. et salutationes in foro. Ve uob̄
quia estis ut monumenta. q̄ nō parent. et homines ambulantes su
pra nesciunt.

Respondēs aūt quidā ex legis ꝑitis. ait illi. Magister hec dicēs
contumeliā nobis quoq; facis. Ille aūt. Et uobis legis ꝑitis
ue. q̄ honeratis homines oneribus q̄ portari non possūt.
et ipsi uno digito ur̄o nō mouetis ea. Ve uobis q̄
edificatis monumenta ꝓphārum. patres aūt uri occiderunt
illos. ꝓfecto testificamini q̄ consentitis operibus patrum
uestrorum. quia quidē ipi eos occiderunt. uos aūt edificatis
eorum sepulchra. Propter hoc et sapia dei dixit. Mittā ad illos
ꝓphās et apostolos. et ex illis occident et ꝑsequentur. ut exquiratur sanguis omnium ꝓphārum. qui effusus ē a constitutione mūdi a ge
neratione ista. a sanguine abel iusti. usq; ad sanguinē za
charie. qui perijt inter altare et templū. ita dico uobis re

quiuntur ab hac generatione. Ve uobis legis pitis. qui tu
listis clauem scientie. ipi nō introistis. et eos qui introi
bant prohibuistis.

Cum hec ad illos diceret. ceperunt pharisei et legisperi
ti grauiter infestare. et os eius opprimere. insidiantes
ei. et querentes capere aliquid ex ore eius ut accusa
rent eū. Interea aūt turbis circūstantibus. ita ut se inui
cem conculcarent. cepit dicere ad discipulos suos. Attendite
a fermento pharisei. q̄ est ypocrisis. Nichil aūt opertū est q̄
non reuelabitur. neq; absconditū q̄ nō sciatur. quā ob rē q̄
nebris dixistis. i lumine dicentur. et q̄ ad aurem locu
ti estis in cubiculis. predicabūt sup tecta. Dico aūt uobis amicis
meis. ne terreamini ab his qui occidūt corpus. et post
hoc non habent amplius quid faciant. Ostendā aūt uobis quē
timeatis. timete eum qui postquā occiderit. habet potestatem mit
tere in gehennā. Ita dico uobis. hūc timete. Nōne. v. passeres
ueneunt dipondio. et unus ex illis non est in obli
one coram deo. Sed et capilli capitis uri omnes numerati sūt.
Nolite ergo timere. multis passeribus pluris estis. Dico
aūt uobis. Omnis quicūq; confessus fuerit me coram hominibus.
et filius hois confitebit illū coram angelis dei. Qui aūt negatus
fuerit me coram hominibus. negabitur coram angelis dei. Et omnis
qui dixerit uerbum in filium hois. remittetur ei. Ei aūt qui in spm
scm blasphemauerit. non remittetur ei. Cū aūt inducent
uos in synagogas et ad magistratus. et potestates. nolite cogi
tare quomodo aut quid respondeatis. aut quid dicatis. Spūs
enim scs docebit uos in ipsa hora quid oporteat dicere.
Ait aūt quidā ei de turba. Magister dic fratri meo ut diuidat
mecum hereditatem. At ille dixit ei. Homo quis me constituit iu
dicem aut diuisorem super uos. Dixit aūt ad illos. Videte
et cauete ab omni auaritia. quia non in abundantia cuiusquā ui
te eius est. ex his quę possidet. Dixit aūt similitudinem
ad illos dicens. Hominis cuiusdā diuitis uberes fructus
ager attulit. Et cogitabat intra se dicens. Quid faciam
quia non habeo quo congregabo fructus meos. Et dixit. Hoc
faciam. destruam horrea
mea. et maiora faciam. illuc congregabo omnia quę nata sunt
michi et bona mea. Et dicam ānime meę. Anima habes multa bona posita in annos
plurimos. requiesce. comede. bibe. epulare. Dixit aūt
illi deus. Stulte hac nocte. animam tuam repetunt a te. Quę
aūt parasti cuius erunt. Sic est qui sibi thesaurizat. et non
est in deum diues. Dixit aūt ad discipulos suos. Ideo dico uobis.
nolite solliciti esse anime uestre quid manducetis. neq; corpori
uestro quod induamini. Anima plus est quam esca. et corpus plus
est quam uestimentum. Considerate coruos. quia non seminant neq; me
tunt. quibus non est cellarium. neq; horreum. et deus pascit illos.
Quanto magis uos pluris estis illis. Quis aūt uestrum cogitā
do. potest adicere ad staturam suam cubitum unum. Si ergo neq;
quod minimum est potestis. quid de ceteris solliciti estis. Con
siderate lilia agri quomodo crescunt. non laborant. non
nent. Dico autem uobis. nec Salomon in omni gloria sua uesti
tus fuit sicut unum ex istis. Si aūt fenum quod hodie in agro
est. et cras in clibanum mittitur deus sic uestit. quanto mag
is uos pusillę fidei. Et uos nolite querere quid manducetis.
aut quid bibatis. et nolite in sublime tolli. Hęc enim omnia gen
tes mundi hūius querunt. Pater aūt uester scit quia his indigetis. Verumtā
men querite regnum dei. et hęc omnia adicientur uobis.
Nolite timere pusillus grex. quia placuit patri uestro dare
uobis regnum. Vendite quę possidetis. et date helemosinam.
Facite uobis ipsis sacculos qui non ueterascant. thesaurum non deficientem in
celis. quo fur non appropiat. neq; tinea corrumpit. Ubi enim
thesaurus uester est. ibi et cor uestrum erit. Sint lumbi uestri præ
cincti et lucerne ardentes. et uos similes hominibus exspectan
tibus dominum suum. quando reuertatur a nuptiis. ut cum uenerit et pul
sauerit. confestim aperiant ei. Beatus serui illi quos cum uene
rit dominus inuenerit uigilantes. Amen dico uobis quod præ
cinget se et faciet illos discumbere. et transiens ministrabit illis.
Et si uenerit in secunda uigilia. et si in tertia uigilia uenerit. et
inuenerit ita inuenti fuerint serui illi. Hoc aūt scitote quia si sciret
pater familias qua hora fur uenturus. uigilaret utique. et non
sineret perfodi domum. Et uos estote parati. quia qua hora non
putatis filius hominis uenturus est. Ait aūt petrus. Dne. ad nos
ne hanc parabolam. an et ad omnes. Ait aūt dns. Quis putas
est fidelis dispensator et prudens. quem constituet dns super fa
miliam suam. ut det illis in tempore tritic[illegible] ueniens

ille seruus quē cū uenerit dns inuenerit ita facientē.
Vere dico uobis. quia super omnia quę possidet constituet illū. Si
dixerit seruus ille in corde suo. Moram facit dns me
uenire. et ceperit percutere pueros et ancillas. edere et bibere
et inebriari. ueniet dominus serui illius. in die qua non
sperat. et hora qua nescit. et diuidet eum. partemque eius cum
infidelibus ponet. Ille aūt seruus qui cognouit uoluntatem
dni sui et non præparauit. et non fecit pro uoluntate eius. uapulla
bit multis. Qui aūt non cognouit. et fecit digna plagis. ua
pulabit paucis. Omni aūt cui multum datum est. multum
quirent. Et cui commendauerunt multum. plus petent ab eo.
Ignem ueni mittere in terram. et quid uolo. nisi ut accendatur?
Baptisma aūt habeo baptizari. et quomodo coartor usq;
dum perficiatur. Putatis quia pacem ueni dare in terram?
Non dico uobis. sed separationem. Erunt enim ex hinc. v. in domo una di
uisi. tres in duobus. et duo in tribus dividentur. Pater diuisus
filius in patrem. filius in filium. mater in filiam. et filia in matrem.
Socrus in nurum suam. et nurus in socrum suam. Dicebat aūt
et ad turbas. Cū uideritis nubem orientem ab occidente. statim
dicitis. Imber uenit. et ita fit. Et cū austrum flantem. dici
tis quia æstus erit. et fit. Ypocrite. faciem terre. et cęli nos
tis probare. hoc aūt tps. quomodo non probatis? Quid aūt
et a uobis ipsis non iudicatis quod iustum? Cum aūt uadis cū
aduersario tuo ad principem. Id via da operam ut liberā
tur ab illo. ne forte trahat te ad iudicem. et iudex tradat te
exactori. et exactor mittat te in carcerem. Dico tibi. non exies inde. donec et
nouissimum minutum reddas. tc.

Erant aūt quidam ibi et tps illo nūciantes illi de galileis quorum
sanguinem pilatus miscuit cum victimis eorum. Et respondens dixit
illis. putatis quod galilei isti pre omnibus galileis peccatores fuerint.
quia talia passi sunt? Non dico uobis. Sed nisi penitentiam habueritis.
omnes similiter peribitis. Sicut illi. xviii. octo super quos cecid
it turris in siloa et occidit eos. putatis quia ipsi debitores
fuerunt pre omnes homines habitantes in hierusalem? Non. di
co uobis. Sed nisi penitentiam habueritis. similiter peribitis.
Dicebat aūt hanc similitudinem. Arborem ficu habebat quidā plan
tatam in uinea sua. et uenit fructum in illa inuenit.
Dixit aūt ad colonum uinee. Ecce anni tres sunt ex quo uenio
et fructum in ficulnea hac et non inuenio. Succide ergo illam. ut
quid et terram occupat? At ille respondens dixit illi. Dne dimitte illam et hanc
nostram. usq; dum fodiam circa illam. et mittam stercora. et si quidem fecerit fructum.
Si aūt non. succides eam. Docebat in una sinagoga eorum sabba
tis. et ecce mulier quę habebat spm infirmitatis annis. xviii. et erat infirma
tur. Quam cum uidisset ihs. uocauit ad se. et
dixit illi. Mulier dimissa es ab infirmitate tua. Et posuit illi
manus. et confestim erecta est. et glorificabat deum. Respon
dens aūt archisynagogus indignans. quia sabbato curasset ihs.
dicebat turbe. Sex dies sunt in quibus oportet operari. in
his ergo uenite et curamini. et non die sabbati. Respon
dit aūt ad illum dns et dixit. Ypocrite unusquisque uestrum sabbato
non soluit bouem suum aut asinum a presepio et ducit adaquare?
Hanc aūt filiam abrahe quam alligauit satanas. ecce. xviii.
annis. non oportuit solui a uinculo hoc die sabbati?
Et cū hęc diceret. erubescebant omnes aduersarii eius. Et omnis po
pulus gaudebat. in universis quę gloriose fiebant ab eo. Dice
bat ergo. Cui simile est regnum dei. et cui similabo illud? Simile est
granum sinapis. quod accepto homo misit
in hortum suum. et crescit. et fit in arborem magnam. et uo
lucres cęli requieuerunt in ramis eius. Et iterum dixit. Cui
simile existimabo regnum dei. Simile est fermento quod accep
ta mulier. abscondit in farine sata tria. donec fermen
tatum est totum. Et ibat per ciuitates et castella. docens. et
iter faciens in hierl. Ait aūt illi quidā. Dne si pauci sunt qui
saluantur? Ipe aūt dixit ad illos. Contendite intrare per
angustam portā. quia multi dico uobis querunt intrare et non
poterunt. Cū aūt intrauerit pater familias. et clauserit
hostium. et incipietis foris stare et pulsare hostium dicentes. Dne
aperi nobis. et respondens dicet uobis. Nescio uos unde
sitis. tunc incipietis dicere coram. Manducauimus coram te et bibimus.
et in plateis nris docuisti. Et dicet uobis. Nescio uos unde
sitis. discedite ame oēs operarii iniquitatis. Ibi erit fletus
et stridor dentium. Cum uideritis abraā et ysaac.

et uoco. et omēs ꝓhetas inme gno di. uos aũt expellẽtes. et uenẽr. ab oriente. z occidente. z ab aquilone. z austro. z accubent i regno di. Et ecce sunt nouissimi qui erant primi. et sũt primi qui erãt nouissimi.

In ipsa die accesserũt quidã pharisęoꝝ dicẽtes illi. exi et uade hinc. q herodes uult te occidere. Et ait illis. ite dicite uulpi illi. ecce ejicio demonia. z sanitates ꝑficio hodie. et cras. et tertia die consummor. Verũtamen oportet me hodie et cras. z sequẽti ambulare. q nõ capit ꝓphẽta ꝑire extra hierl. hierl. hierl. q occidis ꝓphẽtas. z lapidas eos qui mittuntur ad te. quotiens uolui congregare filios tuos q admodũ auis nidũ suũ sub alas matris. z noluisti. Ecce relinquetur uobis domus uestra deserta. dico aũt uobis. q non me uidebitis donec ueniat cũ dicatis. benedictus qui uenit in nomine dñi.

Et factũ est cũ intraret in domum cuiusdã principis pharisęoꝝ sabbato manducare panem. et ipsi obſeruabant eum. Et ecce hõ quidã hydropicus erat ante illũ. et respondens ihũs dixit ad legis peritos. z pharisęos dicẽs. Si licet sabbato curare. At illi tacuerũt. Ipse aũt apprehensũ sanauit eũ ac dimisit. Et respondens ad illos dixit. cuius ſtrũ asinus aut bos in puteũ cadet. z non continuo extrahet eum die sabbati. Et nõ poterãt ad hęc respondere illi. dicebat aũt et ad inuitatos parabolã intendens quomõ primos accubitus eligerent. dicens illis. cum inuitaſ fueris ad nuptias. non discũbas in primo loco. ne forte honoratior te sit inuitatus ab eo. Et ueniens is qui te et illũ uocauit. dicat tibi. da huic locũ. Et tunc incipies cũ rubore nouissimũ locũ tenere. Sed cũ uocatus fueris. uade recumbe in nouissimo loco. ut cũ uenerit qui te inuitauit dicat tibi. Amice ascende superius. tunc erit tibi gla coram simul discũbẽtibus. quomã quicũq se exaltat humiliabit. et qui se humiliat exaltabitur. dicebat aũt et ei qui se inuitauit. Cũ facis prandiũ aut cenã noli uocare amicos tuos. neq fratres tuos. neq cognatos. neq uicinos diuites. ne forte et ipsi te reinuitent. et fiat tibi retributio. Sed cum facis conuiuiũ uoca pauperes debiles claudos. et cecos. et beatus eris. q nõ habent unde retribuere tibi. Retribuetur enim tibi in resurrectione iustoꝝ. Hęc cũ audiſſet quidã discũbentium dixit illi. beatus qui manducabit panem in regno dei.

Ipse dixit illi. hõ quidã fecit cenam magnam. et uocauit multos. et misit seruum suum hora cene dicere inuitatis ut uenirent. quia iam parata sunt omnia. et cepe runt omnes simul excusare. primus dixit ei. Villam emi. et necesse habeo exire et uidere illam. Rogo te habe me excusatum. et alius dixit. Iugа boũ emi quinq. et eo probare illa. rogo te habe me excusatum. et alius dixit. Uxorem duxi. et ideo nõ possũ uenire. rogo te habe me excusatum. et reuersus seruus nunciauit hęc domino suo. tũc iratus pater familias dixit seruo suo. Exi cito in plateas et uicos ciuitatis. et pauperes ac debiles. et cecos et claudos. introduc huc. et ait seruus. domine factũ est ut imperasti. et adhuc locus est. et ait dñs seruo. exi in uias et sepes. et compelle intrare. ut impleatur domus mea. dico aũt uobis quod nemo uirorum illoꝝ qui uocati sunt gustabit cenam meam.

Ibant aũt turbe multe cũ eo. et conuersus dixit ad illos. Si quis uenit ad me. et non odit patrem suum et matrem. et uxorem et filios et fratres et sorores. adhuc aũt et animam suam ipsius non ꝑ nit discipulus. et qui non baiulat crucem suam. et uenit post me. non potest meus esse discipulus. Quis enim ex uobis uolens turrim ędificare. nonne prius sedet et computat sumptus qui necessarii sunt. si habet ad perficiendum. ne forte cum posuerit fundamentum. et non potuerit perficere. omnes qui uident incipiant illudere ei dicentes. quia hic homo cepit ędificare. et non potuit consummare. Aut quis rex iturus committere bellum aduersus alterum regem. nonne sedens prius cogitat si possit cum decem milibus occurrere ei qui cum. xx. milibus uenit ad se. Alioquin adhuc illo longe agente legationem mittens. rogat ea quę pacis sunt. Sic ergo omnis ex uobis qui non renũciat omnibus quę possidet. non potest meus esse discipulus. Bonum est sal. Si aũt sal quoq; euanuerit. in quo condietur. terrę neq; in sterquilinium utile est. sed foras mittent eum. Qui habet aures audiendi. audiat.

Erant aũt appropinquantes ei publicani et peccatores ut audirent illum. Et murmurabant pharisei et scribe dicentes. quia hic peccatores recipit et manducat cum illis. Et ait ad illos parabolã istã dicens. Quis homo ex uobis habens centum oues. et si perdiderit unam ex illis. nonne dimittit nonaginta nouem in deserto. et uadit ad illam quę perierat donec inueniat illã. Et cum inuenerit imponit in humeros suos gaudens. Et ueniens domum conuocat amicos et uicinos. dicens illis. congratulamini mihi. quia inueni ouem meam quę perierat. dico aũt uobis. quia ita gaudium erit in cęlo. super uno peccatore pœnitentiam agente. q super nonaginta nouem iustis qui non indigent pœnitentia. Aut quę mulier habens dragmas. si perdiderit dragmam unam. nonne accendit lucernam. et everrit domum. et quærit diligenter donec inueniat. Et cum inuenerit. conuocat amicas et uicinas. dicens. congratulamini mihi. quia inueni dragmam quam perdideram. Sic dico uobis. gaudium erit angelis dei. super uno peccatore pœnitentiam agente.

Ait aũt. Homo quidã habuit duos filios. et dixit adolescentior patri. Pater da mihi portionem substantię quę me contingit. Et diuisit illis substantiam. Et non post multos dies congregatis omnibus adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam. et ibi dissipauit substantiam suam cum meretricibus uiuendo luxuriose. Et postquam omnia consummasset. facta est fames ualida in regione illa. et ipse cœpit egere. Et abiit et adhesit uni ciui regionis illius. et misit illum in uillam suam ut pascere porcos. Et cupiebat implere uentrem suum de siliquis quas porci manducabant. et nemo illi dabat. In se aũt reuersus dixit. Quanti mercenarii in domo patris mei habundant panibus. ego aũt hic fame pereo. Surgam et ibo ad patrem meum. et dicam ei. Pater peccaui in cęlum et coram te. et iam non sum dignus uocari filius tuus. fac me sicut unum de mercenariis tuis. Et surgens uenit ad patrem suum. Cum aũt adhuc longe esset. uidit illum pater ipsius. et misericordia motus est. et accurrens cecidit super collum eius. et osculatus est eum. Dixit ei filius. pater peccaui in cęlum et coram te. iam non sum dignus uocari filius tuus. Dixit aũt pater ad seruos suos. Cito proferte stolam primam. et induite illum. et date anulum in manum eius. et calciamenta in pedes. Adducite uitulum saginatum. occidite. et manducemus. et epulemur. quia hic filius meus mortuus erat. et revixit. perierat. et inuentus est. Et cœperunt epulari. Erat aũt filius eius senior in agro. et cum adueniens appropinquasset domui. audiuit symphoniam et chorum. Et uocauit unum de seruis suis. et interrogauit quid hęc essent. Ipse aũt dixit illi. Frater tuus uenit. et occidit pater tuus uitulum saginatum. quia saluum illum recepit. Indignatus est aũt. et nolebat introire. Pater ergo illius egressus cœpit rogare illum. At ille respondens dixit patri suo. Ecce tot annis seruio tibi. et nunquam mandatum tuum preterii. et nunquam dedisti mihi hedum ut cum amicis meis epularer. Sed postquam filius tuus hic qui deuorauit substantiam suam cum meretricibus uenit. occidisti illi uitulum saginatum. At ipse dixit illi. fili tu semper mecum es. et omnia mea tua sunt. Epulari aũt et gaudere oportebat. quia frater tuus hic mortuus erat et reuixit. perierat et inuentus est.

Iebat aũt et. xl. discipulos suos. Homo quidã erat diues qui habebat uillicum. et hic diffamatus est apud illum qui dissipasset bona illius. et uocauit illum et dixit illi. Quid hoc audio de te. Redde rationem uillicationis tuę. Non enim poteris ultra uillicare. Ait aũt uillicus intra se. Quid faciam quia dominus meus aufert uillicationem a me. fodere non ualeo. mendicare erubesco. Scio quid faciam ut cum amotus fuero a uillicatione. recipiant me in domos suas. Conuocatis itaq; singulis debitoribus domini sui. dicebat primo. Quantum debes domino meo. At ille dixit. C. cados olei. dixitq; illi. Accipe cautionem tuam. et sede cito scribe quinquaginta. deinde alio

dyrit. tuũ quãũ debes? qui ait. e. choros ttrnic. Ait illi. Accipe interrogatiõ. et scribe celerit. Et laudauit dominus villicũ iniquitatis. q̃ prudenter egisset. quia filii huius seculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt. Et ego uobis dico. facite uobis amicos de mãmona iniquitatis. ut cũ defeceritis recipiãt uos in eterna tabernacula. Q̃ fidelis est in mĩmo. et in maiori fidelis est. et qui in modico iniquus est. et in maiori iniquus est. Si ergo in iniquo mãmona fideles non fuistis. q̃ uerũ est qui credet uobis. Et si in alieno fideles non fuistis. q̃ uestrum est qui dabit uobis. Nemo seruus potest duobus dñis seruire. Aut enim unum odiet. et alterum diliget. aut unum adherebit. et alterum contemnet. Non potestis deo seruire et mãmone. Audiebant autem oĩa pharisei. qui erant auari. et deridebant illum. Et ait illis. Vos estis qui iustificatis uos coram hominibus. deus autem nouit corda uestra. quia quod hominibus altum est. abhominatio est apud deum. Lex et prophete usq; ad iohannem. Exinde regnum dei euangelizatur. et omnis in illud uim facit. Facilius est autem celum et terram preterire. quam de lege unum apicem cadere. Omnis qui dimittit uxorem suam. et ducit alteram mechatur. Et qui dimissam a uiro ducit. mechatur.

Homo quidam erat diues. et induebatur purpura et bysso. et epulabatur cotidie splendide. Erat autem quidam mendicus nomine lazarus. qui iacebat ad ianuam eius ulceribus plenus. cupiens saturari de micis q̃ cadebant de mensa diuitis. et nemo illi dabat. Sed et canes uenientes lingebant ulcera eius. Factum est autem ut moreretur mendicus. et portaretur ab angelis in sinum abrahe. Mortuus est autem et diues. et sepultus est in inferno. Eleuans autem oculos suos cum esset in tormentis. uidit abraham a longe. et lazarum in sinu eius. et ipse clamans dixit. Pater abraham miserere mei. et mitte lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam. ad refrigerandam linguam meam. quia crucior in hac flamma. Et dixit illi abraham. Fili recordare quia recepisti bona in uita tua. et lazarus similiter mala. nunc autem hic consolatur. tu uero cruciaris. Et in his omnibus inter nos et uos chaos magnum firmatum est. ut hi qui uolunt hinc transire ad uos non possint. neque inde huc transmeare. Et ait. Rogo ergo te pater. ut mittas eum in domum patris mei. habeo enim. v. fratres. ut testetur illis. ne et ipsi ueniant in hunc locum tormentorum. Et ait illi abraham. habent moysen et prophetas. audiant illos. At ille dixit. non pater abraham. sed si quis ex mortuis ierit ad eos. penitentiam agent. Ait autem illi. Si moysen et prophetas non audiunt. neque si quis ex mortuis resurrexerit credent ei.

Attendite uobis. Si peccauerit in te frater tuus. increpa illum. et si penitentiam egerit. dimitte illi. Et si septies in die peccauerit in te. et septies in die conuersus fuerit ad te dicens. penitet me. dimittes illi.

Et dixerunt apostoli domino. Adauge nobis fidem. Dixit autem dominus. Si haberetis fidem sicut granum sinapis. diceretis huic arbori moro. eradicare et transplantare in mare. et obediret uobis.

Quis autem ex uobis seruum habens arantem aut pascentem. qui regresso de agro dicat illi statim. transi recumbe. et non dicat ei. para quod cenem. et accinge te. et ministra mihi donec manducem et bibam. et post hec manducabis et bibes tu. quid gratiam habet seruo illi. quia fecit ea que imperauerat ei. Puto. Sic et uos cum feceritis omnia ea que precepta sunt uobis. dicite. Serui inutiles sumus. quod debuimus facere fecimus.

Et factum est dum iret in hierusalem. transibat per mediam samariam et galileam. et cum ingrederetur quoddam castellum. occurrerunt ei. x. uiri leprosi. qui stetерunt a longe. et leuauerunt uocem dicentes. Iesu preceptor miserere nostri. Quos ut uidit dixit. Ite ostendite uos sacerdotibus. Et factum est dum irent mundati sunt. Unus autem ex illis ut uidit quia mundatus est. regressus est cum magna uoce. magnificans deum. Et cecidit in faciem ante pedes eius gratias agens. Et hic erat samaritanus. Respondens autem ihesus dixit. Nonne. x. mundati sunt. ubi sunt nouem? non inuenimus qui rediret. et daret gloriam deo. nisi hic alienigena. Et ait illi. Surge. uade. quia fides tua te saluum fecit.

Interrogatus autem a pharisaeis quando uenit regnum dei. respondit eis et dixit. Non uenit regnum dei cum obseruatione. Neque dicent. Ecce hic. aut ecce illic. Ecce enim regnum dei intra uos est. Et ait ad discipulos suos. Venient dies quando desideretis unum diem filii hominis uidere. et non uidebitis. Et dicent uobis. Ecce hic. et ecce illic. Nolite ire. neque sectemini. Nam sicut fulgur coruscans de subdito celo in ea que sub celo sunt fulget. ita erit filius hominis in die sua. Primum autem oportet illum multa pati. et reprobari a generatione hac. Et sicut factum est in diebus noe. ita erit et in diebus filii hominis. Edebant et bibebant. uxores ducebant. et dabantur ad nuptias usq; in diem qua intrauit noe in arcam. et uenit diluuium et perdidit omnes. Similiter sicut factum est in diebus loth. edebant. et bibebant. emebant. et uendebant. plantabant. edificabant. Qua die autem exiit loth a sodomis. pluit ignem et sulphur de celo. et omnes perdidit. Secundum hec erit. qua die filius hominis reuelabitur. In illa die qui fuerit in tecto. et uasa eius in domo. ne descendat tollere illa. Et qui in agro. similiter non reuertatur retro. Memores estote uxoris loth. Quicunque querierit animam suam saluam facere. perdet illam. et quicunque perdiderit illam. uiuificabit eam. Dico uobis. in illa nocte erunt duo in lecto uno. unus assumetur. et alter relinquetur. Due erunt molentes in simul. una assumetur. et altera relinquetur. Duo in agro. unus assumetur. et alter relinquetur. Respondentes dicunt illi. Vbi domine? qui dixit eis. Vbicunque fuerit corpus. illuc et aggregabuntur aquile.

Dicebat autem et parabolam ad illos. quoniam oportet semper orare. et non deficere. dicens. Judex quidam erat in quadam ciuitate. qui deum non timebat. et hominem non reuerebatur. Vidua autem quedam erat in ciuitate illa. et ueniebat ad eum dicens. Vindica me de aduersario meo. et nolebat per multum tempus. Post hec autem dixit intra se. Etsi deum non timeo. nec hominem reuereor. tamen quia molesta mihi est hec uidua. uindicabo illam. ne in nouissimo ueniens suggillet me. Ait autem dominus. Audite quid iudex iniquitatis dicit. Deus autem non faciet uindictam electorum suorum. clamantium ad se die ac nocte. et patientiam habebit in illis? Dico uobis quia cito faciet uindictam illorum. Uerumtamen filius hominis ueniens. putas inueniet fidem in terra?

Dixit autem et ad quosdam qui in se confidebant tamquam iusti. et aspernabantur ceteros. parabolam istam. Duo homines ascenderunt in templum ut orarent. unus pharisaeus et alter publicanus. Pharisaeus autem stans. hec apud se orabat. Deus gratias ago tibi quia non sum sicut ceteri hominum. raptores. iniusti. adulteri. uel ut etiam hic publicanus. Jeiunio bis in sabbato. decimas do omnium quecunque possideo. Et publicanus a longe stans. nec uolebat nec oculos ad celum leuare. sed percutiebat pectus suum dicens. Deus propitius esto mihi peccatori. Amen dico uobis. descendit hic iustificatus in domum suam ab illo. quia omnis qui se exaltat humiliabitur. et qui se humiliat exaltabitur.

Offerebant autem illi et infantes. ut contingeret illos. quod cum uiderent discipuli. increpabant illos. Jesus autem conuocans illos dixit. Sinite pueros uenire ad me. et nolite eos uetare. talium est enim regnum dei. Amen dico uobis. Quicunque non acceperit regnum dei sicut puer. non intrabit in illud.

Et interrogauit eum quidam princeps dicens. Magister bone. quid faciens. uitam eternam possidebo? Dixit autem ei ihesus. Quid me dicis bonum? Nemo bonus. nisi solus deus. Mandata nosti. non occides. non mechaberis. non furtum facies. non falsum testimonium dices. honora patrem tuum et matrem. Qui ait. Hec omnia custodiui ab adolescentia mea. Quo audito ihesus ait ei. Adhuc unum tibi deest. omnia quecunque habes uende. et da pauperibus. et habebis thesaurum in celo. et ueni sequere me. Hec illo audito. contristatus est. quia diues erat ualde. Videns autem illum ihesus dixit. Quam difficile qui pecunias habent. in regnum dei introibunt. Facilius est enim camelum per foramen acus transire. quam diuitem intrare in regnum dei. Et qui audierunt dixerunt. Et quis potest saluus fieri? Et ait illis. Quae impossibilia sunt apud homines. possibilia sunt apud deum.

ap̄hoiet. possibilia sūt ap̄ deū. Aut aūt petrus. Ecce nos dimisim⁹ oīa. t secuti sum⁹ te. Qd erit eis. Amē dico uobis. nēo ē qui reliquit domū aut parentes. aut fres. aut uxorem. aut filios p̄ regnū dei. et nō recipiat multo plura in hoc tp̄e. t in seculo uenturo uitam eternam

Assumpsit aūt ihūs. xii. t ait illis. Ecce ascendimus ierosolymam. t cōsummabūtur oīa q̄ scripta sūt p̄ prophetas filio hōis. tradetur enī gentibus. t illudetur. t flagellabit. t cōspuetur. t postquam flagellauerint occident eū. t die tertia resurget. t ipi nichil horū intellexerunt. et erat aūt uerbū istud absconditū. ab eis. t nō intelligebant q̄ dicebātur.

Factū est aūt cū appropiaret iericho. cecus q̄dā sedebat secus uiā mendicans. et cū audiret turbā p̄tereūtē. interrogabat q̄d hec ēet. dixerūt aūt ei q̄ ihūs nazarenus trānsit. Et clamauit dicens. Ihū fili dauid miserere mei. et qui p̄cedebant increpabant eū ut taceret. Ipe uero multo magis clamabat. fili dauid miserere mei. Stans aūt ihūs iussit illū adduci ad se. Et cū appropinquasset interrogauit illū dicēs. Quid uis tibi faciā. At ille dixit. dne. ut uideā. Et ihūs dixit illi. Respice. fides tua te saluū fecit. et cōfestim uidit. et sequebatur illum magnificens deū. Et oīs plebs ut uidit dedit laudem deo.

Et ingressus perambulabat iericho. Et ecce uir nōie zacheus. et hic erat princeps publicanorum. et ipe diues. Et quer erat uidere ihūm quis ēet. t non poterat pturbā. q̄ staturā pusillus erat. Et ascendit arborem sicomorū. ut uideret illum. qm inde erat transiturus. Et cū uenisset ad locū. suspiciens ihūs. uidit illū. t dixit ad eū. Zachee festinans descende. q̄ hodie in domo tua oportet me manere. Et festinauit descendit. t excepit illū gaudens. Et cū uiderent oēs. murmurabant dicentes. q̄ ad hoīem peccatorē diuertit. Stans aūt zacheus dixit ad dnm. Ecce dimidiū bonorum meorum dne do pauperibus. t si quid aliq̄ defraudauī reddo quadruplū. Ait illi ihūs. q̄ hodie saluus domui huic facta ē. eo q̄ et ipe filius sit abrahe. Venit enī filius hōis querere. t saluū facere q̄ perierat. Hec illis audientibus. adiciens dixit parabolā. eo q̄ ēet iux ierl. t quia existimarent q̄ cōtinuo regnū dei manifestaretur.

Dixit ergo. Hō quidā nobilis abiit in regionē longinquam accipere sibi regnū. t reuerti. Vocatis aūt seruis suis. x. dedit eis mnas. x. aut dixit. Negotiamini dū uenio. Cives aūt eius oderant eū. t miserunt legationem p illū dicentes. Nolumus hūc regnare super nos. Et factū est ut rediret accepto regno. t iussit uocari seruos quos dederat pecuniā. ut sciret q̄tū quisq; negotiatus ēet. Venit aūt primus dicens. dne mna tua. x. mnas acquisiuit. Et ait illi. euge bone serue. q̄ in modico fidelis fuisti. eris potestatem habens sup x. ciuitates. Et alter uenit dicens. dne mna tua fecit. v. mnas. Et huic ait. Et tu esto sup. v. ciuitatibus. Et alt̄ uenit dicens. dne ecce mna tua q̄ habui repositā in sudario. timui enī te. q̄ homo austerus es. tollis q̄ non posuisti. t metis q̄ non seminasti. Dicit ei. de ore tuo te iudico serue nequā. Sciebas q; ego austerus sū. tollēs q̄ non posui. metens q̄ non seminau. Et quare nō dedisti pecuniā meā. ad mensam. Et ego ueniens cū usuris utiq; exegissem illā. Et cīb⁹ astantib⁹ dixit. Auferte ab illo mnam. t date illi qui. x. mnas hz. Et dixerūt ei. dne hz. x. mnas. Dico aūt uobis. q̄ oī habenti dabit. ab habēti aūt. ab eo aūt qui nō hz. q̄ hz auferetur ab eo. Verūtamen inimicos meos illos q̄ noluerūt me regnare sup se adducite huc. Et interficite ante me. Et hec dicens p̄cedebat ascendēs ierosolymam.

Et factū ē cū appropinquasset ad bethfage. t bethaniā. ad montem qui uocatur oliueti. misit duos discipulos suos dicens. Ite in castellū q̄d contra uos ē. in quo intrantes. inuenietis pullū asine alligatū. cui nemo unq̄ hominū sedit. Soluite illū. t adducite. Et si quis uos interrogauerit. quare soluitis. sic dicetis ei. q̄ dns operā eius desiderat. Abierunt aūt qui missi erant. t inuenerūt sicut dixerat illis stantē pullū. Soluentibus aūt illis pullū. dixerūt dni eius ad illos. Quid soluitis pullū. At illi q̄ dixerūt. q̄ dns eius necessarius hz. Et duxerūt illū. ad ihūm. et iactantes uestimenta sua sup pullum. ihm posuerūt ihūm. Eunte aūt illo. substernebant uestimenta sua in uia. Et cū appropinquaret iā ad descensū montis oliueti. cepit omis turba discipulorū gaudere. t laudare deū uoce magna. sup oībus quas uiderāt uirtutibus dicētes. Benedictus qui uenit rex in nōie dni. pax in celo. t gla in excelsis. Et q̄dā pharisēorū de turba dixerūt ad illum. Magr increpa discipulos tuos. Cui ipe ait. dico uob. quia si hi tacuerint lapides clamabunt.

Et ut appropinquauit uidit ciuitatē. fleuit super illā dicēs. q̄ si cognouisses et tu. Et quidē in hac die tua q̄ ad pacem tibi. nunc aūt abscondita sunt ab oculis tuis. Quia uenient dies in te. et circūdabūt te inimici tui uallo. t circūdabūt te. et coangustabūt te undiq;. t ad terā p̄sternēt te. et filios tuos q̄ in te sunt. et nō relinquēt in te lapidē sup lapidem. eo q̄ nō cognouisti tp̄s uisitationis tue. Et ingressus in templū cepit eicere uendentes in illo. t dicere illis. Scriptū ē. Quia domus mea domus orationis est. Vos aūt fecistis eā spēluncā latronū. Et erat docens cotidie in templo. Principes aūt sacerdotū. t scribe. t p̄ncipes plebis. querebant illū p dere. t nō inuenieb⁹ quid facerēt ei. omis enī populus suspensus erat audiens illū.

Et factū ē in una dieru. docente illo ihm in templo. t euangelizante. conuenerūt principes sacerdotū. t scribe cū senioribus. t aiunt dicentes ad illū. Die nobis. In qua potestate hec facis. aut quis est qui dedit tibi hanc potestatē. Respondens aūt dixit ad illos. Interrogabo uos. et ego unū uerbū. Respondete mihi. Baptismū iohannis de celo ēt an ex hoīb⁹? At illi cogitabant intra se dicentes. Si dixerimus de celo dicet. Quare ergo nō credidistis illi? Si aūt dixerimus ex hoīb⁹. plebs uniuersa lapidabit nos. Certi enī sūt iohannem p̄phām ēe. Et responderunt se nescire unde ēet. Et ihūs ait illis. Neq; ego dico uobis in qua potestate hec facio.

Cepit aūt dicere ad plebē parabolā hanc. Hō quidā plantauit uineam. t locauit eam colonis. t ipe peregre fuit multis tpibus. Et tempore misit ad colonos seruum ut de fructu uineē darent illi. Qui cesū dimiserūt eum inanem. Et addidit alterū seruū mittere. Illi aūt hunc quoq; cedentes. t exonerantes cōtumelia. dimiserunt eum inanem. Et addidit tertiū mittere. Qui t illum uulnerantes eiecerūt. Dixit aūt dns uineē. Quid faciam? Mittam filiū meum dilectū. Forsitan cū hūc uiderint. uerebūtur. Hunc cū uidissent coloni. cogitauerūt inter se dicentes. Hic ē hēs. Venite occidamus eū ut nr̄a fiat hēditas. Et eiectū illū extra uineā occiderunt. Quid ergo faciet illis dns uineē? Veniet. t perdet colonos istos. t dabit uineā aliis. Quo audito. dixerūt illi. Absit. Ille aūt intuitus eos ait. Quid est ergo hoc q̄ scriptū ē. Lapidē quē reprobauerunt edificantes. hic factus ē in caput anguli. Oīs qui ceciderit super illum lapidem. conquassabit. Super quē aūt ceciderit. comminuet illū. Et querentes principes sacerdotū. t scribe mittere manus illa hora. Et timuerūt plm. Cognouerunt enī q̄ ad ipos dixit similitudinem istam.

Et obseruantes miserunt insidiatores. qui se iustos simularent. ut caperēt eum in sermone. t traderent illū principatui et potestati p̄sidis. Et interrogauerūt illū dicentes. Magr. scimus q̄a recte dicis. t doces. Et non accipis personam. sed in ueritate uiam dei doces. Licet nobis dare tributū cesari. an non? Considerans aūt dolū illorum. dixit ad eos. Quid me tēptatis? Ostendite mihi denarium. Cuius hz ymaginem et scripturam? Respondentes dixerūt. Cesaris. Et ait illis. Reddite ergo que sunt cesaris. cesari. et q̄ sunt dei deo. Et nō potuerūt uerbum eius reprehendere. coram plebe. Et mirati sūt in responsi eius. Et tacuerunt.

Accesserūt aūt quidā sadducęorum. qui negant esse resurrectionem. Et interrogauerūt eum dicentes. Magr moyses

scripsit. si ẽ aliquis mortuus fuerit hꝫs uxorẽ. et
hic sine liberis fuerit. ut accipiat eam frr ei⁹ uxorẽ.
t suscitet semẽ frī suo. Septẽ ergo frēs erāt. t primus
accepit uxorẽ t mortuus est. nō sine filiis. sequens
accepit illā. t ipe mortuus ẽ sine filiis. tertius. similiꝫ
illam. similiꝫ septimus. vñ. t nō reliquerūt semẽ. t mō
tua sunt. nouissima oīm mortua est. t mulier. in
resurrectione ergo cuius erit de septē. uxor. Siquidem
vii. habuerunt eam uxorẽ. et ait illis ihc. filii huius
huius nubunt. t traduntur ad nuptias. illi aut qui
digni habebunt. secl illo. t resurrectione ex mortuis. nec
nubent nec ducent uxores. neq enim ultra mori potẽt.
equales enī angelis sunt. t filii sunt dei. cū sint filii re
surrectionis. quia aut resurgunt mortui. t moyses osten
dit secus rubū. sicut dicit dñm deū abraā. t deū ysaac.
t deū iacob. deus aut nō ē mortuoꝝ. sed uiuoꝝ. omes enī
uiuunt ei. respondentes aut quidā scribe dixerūt. magīe bñ
dixisti. et amplius nō audebant eū quicquā interrogare.
Dixit aut ad illos. quomō dicūt xp̄m filiū dauid esse. et ipe
dauid dicit in libro psalmoꝝ. dixit dñs dño meo sede
a dextris meis. donec ponam inimicos tuos scabellū
pedū tuoꝝ. Dauid ergo dñm illū uocat. t quomō filius
eius est. Audiente aut oī plō. dixit discipulis suis.
Attendite a scribis qui uolunt ambulare in stolis. t
amant salutationes in foro. t primas cathedras in sy
nagogis. et primos discubitus in cenis. qui deuorāt
domos uiduarū. simulantes longam oronē. hi hāt
plus dānationē maiorē. Respiciens aut uidit eos q
mittebant munera sua in gazophilacium diuites. Vi
dit aut et quādā uiduā pauperculā mittentē ibi minuta
duo. et dixit. Vere dico uobis. quia uidua hec pau. plus
quā oēs misit. Nam oēs hi ex eo abundantia sibi mise
runt munera in. hec aut ex eo q de ē illi. omnem uic
tū suū quē habuit misit.

Et quidā dicentibus de templo q lapidibus bonis et dona
ornatū est dixit. Hec q uidetis uenient dies in quib
nō relinquetur lapis super lapidem. qui nō destruatur.
Interrogauerūt aut illū dicentes. Magister quādo ergo
erūt hec. et quod signum cū fient ea incipient. qui dixit. Videte ne seducā
mini. Multi enī uenient in nōe meo dicentes. q ego sū
xp̄s. et tempus appropinquauit. nolite ergo ire post illos. cū
aut audieritis pelia et seditiones. nolite terreri. oportet
primū hec fieri. sed nō statim finis. tunc dicebat illis. Surget gens contra gentē. et regnū aduersus regnū.
et terremotus magni erūt per loca. et pestilentie et
fames. terroresq de celo et signa magna erūt. Sed ante
hec oīa iacient uobis manus. et persequentur. tradentes
in synagogas et custodias. trahentes ad reges et p̄sides p
nomen meum. Continget aut uobis in testimoniū. po
nite ergo in cordibus uris. nō p̄meditari qualiter re
spondeatis. Ego enim dabo uobis os et sapientiā. cui nō poterūt
resistere et contradicere omes aduersarii uri. Trademi
ni aut a parentibus et fratribus et cognatis et amicis. et mor
te afficient ex uobis. et eritis odio oībus hoībus p̄pter
nomen meum. et capillus de capite uro non peribit. In
patientia ura possidebitis animas uras.

Cum aut uideritis circūdari exercitu. tunc scitote q
appropinquauit desolatio eius. tunc qui in iudea sint fugiant
ad montes. et qui in medio eius discedāt. et qui in regioni
bus non intrent in ea. quia dies ultionis hi sunt. ut impleā
tur oīa q scripta sunt. Ve aut pregnantibus et nutrientibus in
illis diebus. Erit enī tunc pressura magna super terrā.
et ira populo huic. et cadent in ore gladii. et captiui duc
entur in omnes gentes. et hierusalē calcabit gentes. donec
impleantur tempora nationū. Et erunt signa in sole
et luna et stellis. et in terris pressura gentium p confusione sonitus
maris et fluctuū. arescentibus hoībus prae timore et
expectatione q superuenient uniuerso orbi. Nam
uirtutes celoꝝ mouebuntur. Et tunc uidebunt filiū hoīs ue
nientē in nube cū potestate magna et maiestate. Hec aut
fieri incipientibus. respicite et leuate capita ura. quia appro
pinquat redemptio ura. Et dixit illis similitudinem. Vi
dete ficulneā et omnes arbores. cū produnt iam ex fructu. scitis

were grīs. qui ipe ē festus. Erat aut hostes principes sacerdotum et
scribe quō illū interficerent. timebant uero plebem. Intra
uit aut sathanas in iudā. qui cognominabatur iudas
scarioth unū de. xii. et abiit et locutus est cū principib
sacerdotū et magistratib. quō illū traderet eis. et gra
uis fuit et pacti sunt pecuniam illi dare. Et spopondit.
et querebat opportunitatē ut traderet illū sine turbis.
Venit aut dies azimoꝝ in qua necesse erat occidi pascha
misit petrū et iohēm dicens. euntes parate nobis pa
scha ut manducemus. At illi dixerūt. Vbi uis paremus
et dixit ad eos. ecce introeuntibus uobis in ciuitatem. occur
retur uobis hō. amphoram aque portans. sequimini eū in
domū in qua intrat. et dicetis patri familias domus.
dicit tibi magr. Vbi est diuersoriū. ubi pascha cū discipu
lis meis manducem. Et ipe uobis ostendet cenaculū
grande stratum. et ibi parate nobis. Euntes aut inuenerūt sicut dixerat illis. et parauerūt pascha.
Et cū facta esset hora. discubuit. et. xii. apli cū eo. Et
ait illis. Desiderio desideraui hoc pascha manducare
uobiscū. antequam patiar. dico enim uobis. quia ex hac
hac nō manducabo illud donec impleatur in regno dei. Et accep
to calice gratias egit et dixit. Accipite et diuidite inter
uos. Dico enī uobis quod nō bibā de generatione uitis donec
regnū dei ueniat. Et accepto pane gratias egit et fregit
et dedit eis dicēs. Hoc ē corpus meū q pro uobis tradetur.
hoc facite in meā commemorationem. Similiter calicem
postquā cenauit dicens. Hic est calix nouū testamentū in
meo sanguine qui pro uobis fundetur. Verumtamen ecce
manus tradentis me mecum est in mensa. Et quidem fi
lius quidem hoīs secundū quod diffinitum ē uadit. Verumtamen ue hoī illi
per quem tradetur. Et ipi ceperunt querere inter se.
quis esset ex eis qui hoc facturus esset. Facta ē aut. ps
contendere et maior. dixit aut eis. Reges gentiū
dominantur eorum. et qui potestatem habent super eos be
nefici uocantur. Vos aut nō sic. Sed qui maior ē in uo
bis fiat sicut iunior. et qui precessor ē sicut ministrator.
nam quis est maior qui recubat. an qui ministrat. nōne qui
recubit. Ego aut in medio uestrū sum. sicut qui ministrat.
Vos aut estis qui permansistis mecū in temptationibus
meis. et ego dispono uobis regnū sicut disposuit mihi
pater meus. ut edatis et bibatis super mensam meā
in regno meo. et sedeatis super thronos iudicantes
duodecim tribus isrl. Ait aut dñs. Symon. Symon. ecce
satanas expetiuit uos ut cribraret sicut triticū. Ego rogaui
pro te. ut non deficiat fides tua. et tu aliquando con
uersus confirma fratres tuos.

Et dixit ei. dñe tecū paratus sum et in carcerē et in mortē ire.
Et ille dixit. dico tibi petre. nō cantabit hodie gallus
donec ter abneges nosse me. Et dixit eis. cū misi
vos sine sacculo et pera. et calciamentis. numquid aliquid
defuit uobis. At illi dixerunt. nichil. dixit ergo eis. Sed
nunc qui habet sacculū. tollat similiter et peram. et qui non
habet emat gladium. dico enī uo
bis. quia adhuc hoc q scriptū ē oportet impleri in me. et
cū iniquis deputatus est. etenim ea q sunt de me finem habent.
At illi dixerunt. dñe ecce gladii duo hic. At ille dixit
eis. satis est. et egressus ibat secundū consuetudinem in
montē oliuarum. Secuti aut sunt eum et discipuli.
Et cū uenissent ad locū dixit illis. orate ne intretis in

cationē. Et ipē nullius est adeꝰ quātū uetus est lapi-
dis. et pōtifex gemēs: orabat dicēs. pat̄ simul. trāsfer
calicem istū a me. ueruntamē nō mea uoluntas. fiat
tua. Apparuit aūt illi angel̄ de celo confortans eū. et
factus est agonia. p̄lixius orabat. Et factus est
sudor eius sicut guttę sanguinis decurrentis in terrā.
Et cū surrexisset a oratione. uenit ad discipulos suos.
inuenit eos dormientes p̄ tristitia. Et ait illis. quid dor-
mitis. surgite orate. ne intretis in tēptationē.
adhuc eo loquente. ecce turba. et qui uocabatur
unus de duodecim. antē eos ibat. et appropinquauit ihū.
ut oscularet eū. Ihūs aūt dixit ei. Iuda osculo filiū
hoīs tradis. Videntes aūt hi qui circa eū erant qđ
futurū erat dixerūt ei. dīne percutimus in gladio. et
percussit unus ex illis seruū principis sacerdotū. et am-
putauit auriculā eius dexterā. Respondens aūt ihūs ait.
Sinite usq huc. et cū tetigisset auriculam eius sana-
uit eū. Dixit aūt ihūs ad eos qui uenerāt ad se. princip
es sacerdotū. et magistratus templi et seniores. Quasi
ad latronem existis cū gladiis et fustibus? Cū cotidie
uobiscū fuerim in templo docēs. et nō extendistis mani-
bus me. Sed hec est hora uestra. et potestas tenebrarū. Comprehē-
tes aūt eū. duxerūt ad domū principis sacerdotū. Pe-
trus uero sequebat a longe. Accenso aūt igne in
medio atrio. et circūsedentibus illis. erat petrus in
medio eorū. Quem cū uidisset ancilla quedā sedentem ad
lumē. et eū fixisset intuita. dixit. Et hic cū illo erat. At
ille negauit dicens. Mulier nō noui illū. Et post pu-
sillū. Alius uidens eū dixit. Et tu de illis es. Petrus aū
ait. Homo nō sum. Et intermissa quasi hore una.
Alius quidā affirmabat dicens. Vere et hic cū illo erat.
nam et galileus ē. Et ait petrus. Homo nescio quid dicis.
Et continuo adhuc illo loquente cantauit gallus. Et cō-
uersus dominus respexit petrū. Et recordatus est
petrus uerbi dñi sicut dixerat. quia priusquam gal-
lus cantet. ter me negabis. Et egressus foras fle-
uit amare. Et uiri qui tenebant eū. illu-
debant ei cedentes. Et uelauerunt eum. et percu-
tiebant faciē eius. et interrogabant eū dicentes. Pro-
phetiza quis est qui te percussit. Et alia multa blasphemā-
tes dicebant in eum. Et ut factus est dies. congre-
gatum est seniorum plebis et principū et sacerdotū et scribe. et
duxerūt illū in concilium suum dicentes. Si tu es
dic nobis. Et ait illis. Si uobis dixero. nō credetis
mihi. Si aūt et interrogauero. nō respondebitis
mihi. neq; dimittetis. Ex hoc aūt erit filius hōis
sedens a dextris uirtutis dei. Dixerunt autem omnes.
Tu ergo es filius dei? qui ait. Vos dicitis quia ego sum.
Illi dixerunt. Quid adhuc desideramus testimoniū
ipsi enī audiuimus de ore eius. Et surgens omnis mul-
titudo eorū. duxerūt illum ad pilatū. Ceperunt aūt illum
accusare dicentes. Hunc inuenimus subuertentē
gentem nostrā. prohibentē tributa dare cesari et dicē-
tem se xp̄m regem esse. Pilatus aūt interrogauit eū
dicens. Tu es rex iudeorū? At ille respondens ait. Tu dicis. Ait
aūt pilatus ad principes sacerdotum et turbas. Nichil
inuenio causę in hoc hoīe. Illi autem magis instabant dicē-
tes. Commouet populū docēs per uniuersam iudeā.
et incipiens a galilea usq huc. Pilatus aūt audiens
galileam. interrogauit si hō galileus esset. Et ut co-
gnouit q̄ de potestate herodis esset. remisit eū ad Hero-
dē. qui et ipse hierosolymis erat illis diebus. Herodes
aūt uiso ihū gauisus est ualde. Erat aūt cupiens ex
multo tpe uidere eū. eo q̄ audisset multa de illo. et spe-
rabat signū aliq̄ uidere a deo fieri. Interrogabat aū
illū multis sermonibus. At ipse nichil responsum dabat
illi. Stabant aūt principes sacerdotū et scribe constanter accu-
santes eū. Sprevit aūt illum herodes cū exercitu suo.
et illusit. indutū ueste alba. et remisit ad pilatū. Et
facti sunt amici herodes et pilatus in ipsa die. nam ante
mimici erant ad inuicem. Pilatus aūt conuocatis in-
cipibus sacerdotū et magistratibus et plebe. dixit ad illos
obtulistis mihi hunc hominem quasi auertentē populū. Et ecce ego coram uobis interrogans. nullam causam in
uenio in homine isto. ex his in quibus eum accusatis. Sed neq;
herodes. nam remisi illum ad uos. Et ecce nichil dignum
morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam. Ne-
cesse aūt habebat dimittere eis p diem festum unum.
Exclamauit aūt simul uniuersa turba dicens. Tolle
hunc et dimitte nobis barabban. qui erat propter sedi-
tionem factam in ciuitate et homicidium missus in
carcerem. Iterum aūt pilatus locutus est ad eos uolens
dimittere ihūm. At illi succlamabant dicentes. Cru-
cifige. crucifige illum. Ille aūt tertio dixit ad illos. Quid e-
nim mali fecit iste? nullam causam mortis inuenio in eo. cor-
ripiam ergo illum et dimittam. At illi instabant uocibus
magnis. postulantes ut crucifigeretur. Et inualescebant uoces eorum. Et pilatus adiudicauit fieri
petitionem eorum. Dimisit aūt illis eum qui propter homi-
cidium et seditionem missus fuerat in carcerem. quem pe-
tebant. ihūm uero tradidit uoluntati eorum. Et cum
ducerent eum apprehenderūt symonem quendam cyre-
neum uenientem de uilla. et imposuerunt illi crucem
portare post ihūm. Sequebatur aūt illum multa turba
populi et mulierum que plangebant et lamentabantur
eum. Conuersus aūt ihūs ad illas dixit. Filie hierl nolite
flere super me. cū super uos ipsas flete. et super filios
uestros. quia ecce uenient dies in quibus dicent. Beate ste-
riles et uentres qui non genuerunt. et ubera que non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus cadite super nos.
et colles operite nos. Si enim in uiridi ligno hec faciunt. in
arido quid fiet? ducebantur autem et alii duo nequā cū eo. ut in-
terficerentur. Et postquā uenerunt in locū qui uocatur
caluarie. ibi crucifixerunt eum. et latrones unum a dexte-
ris et alterum a sinistris.
Ihūs aūt dicebat. Pat̄ dimitte illis. quia nesciunt quid
faciunt. diuidentes uero uestimenta eius miserunt sor-
tem. Et stabat populus expectans. Et derisum dabant illi p̄n
cipes cū eis dicentes. Alios saluos fecit. se ipsum faciat
saluum si hic est xp̄s dei electus. Illudebant aūt ei et milites ac-
cedentes. et aceto offerentes. eis. dicentes. Si tu es
rex iudeorum saluum te fac. Erat aūt et superscriptio scripta
ta super eum. litteris grecis et latinis et hebraicis. hic est
rex iudeorum. Unus aūt de his qui pendebant latro-
nibus blasphemabat eum dicens. Si tu es xp̄s saluum fac
temetipsum et nos. Respondens aūt alter increpabat illum dicēs.
Neq; tu times deum. q̄ in eadem condemnatione es. Et nos
quidē iuste. nā digna factis recipimus. hic uero nichil
mali gessit. Et dicebat ad ihūm. Dñe memento mei cū
ueneris in regnum tuum. Et dixit ei ihūs. Amen dico tibi. ho-
die mecū eris in paradiso. Erat aūt fere hora sexta. Et te-
nebre facte sunt super uniuersam terram. usq in horam nonā.
Et obscuratus est sol. Et uelum templi scissum est medium.
Et clamans uoce magna ihūs ait. Pater in manus tu-
as commendo spiritum meum. Et hec dicens expiauit. Uidens
aūt centurio q̄d factum fuerat. glorificauit deum dicens. Ve-
re hō iustus erat. Et omnis turba eorum qui simul ad-
derant ad spectaculum istud. et uidebant que fiebant.
percutientes pectora sua reuertebantur. Stabant aūt
omnes noti eius a longe. et mulieres que secute erant eum
a galilea hec uidentes.
Et ecce uir nomine ioseph qui erat de ramatha ciuitate
iudee. qui et ipse erat discipulus ihū. hic non consenserat consilio et actibus eorum. Abarimathia ciuitate iudee qui expectabat et ipse regnum dei. hic
accessit ad pilatum. et petiit corpus ihū. et depositum de
uolutum sindone. et posuit eum in monumento excisio. in
quo nō dum quisquam positus fuerat. Et dies erat pare-
ue. et sabbatum illucescebat. Subsecute aūt mulieres
que cum ipso uenerant de galilea. uiderunt monumentum. et
quomodo positum fuerat corpus eius. et reuertentes parauerunt
aromata et unguenta. Et sabbato quidē siluerunt se-
cundum mandatum.
Nia aūt sabbati ualde diluculo uenerunt ad monu-
mentum. portantes que parauerant aromata et quidam

lapidem reuolutum a monumẽto. et ingresse nõ mue
nerunt corpus dominũ ihũ. Et ecce ẽt duo uiri steterunt secus illas
in uestibulis fulgẽtibus. Cũ timerẽt autẽ. et declinarẽt uultũ
in terrã. dixerunt ad illas. quid quẽritis uiuentẽ cũ mor
tuis. nõ ẽ hic. sed surrexit. Recordamini qualiter locutus
est uobis cũ adhuc in galilea ẽret dicens. quia oportet filiũ
hoĩs tradi in manibus hoĩũ peccãtũ. et crucifigi. et
die tertia resurgere. Et recordatẽ sunt uerborũ eius. Et
regresse a monumento. nũciauerunt hec omnia illis. xi.
et ceteris omnibus. erant autẽ maria magdalene. et iohãna
et maria iacobi. et ceteræ quæ cum eis erant. quæ dicebant ad
apostolos hec. Et uisa sunt ante illos sicut deliramenta uerba
illa. et non credebant illis. petrus autẽ surgẽs cucurrit
ad monumentũ et procumbens uidit linteamina sola posita
et abiit secũ mirans quod factũ fuĩt.

Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellũ quod erat in spatio
stadiorũ sexaginta ab hierl. nõe emaus. et ipsi loquebã
tur ad inuicem de his omnibus quæ acciderãt. Et factũ ẽ dum
fabularentur. et secũ quærerent. et ipse ihũs appropin
quans ibat cũ illis. oculi autẽ eorũ tenebãtur ne eum agno
scerẽt. Et ait ad illos. qui sunt hi sermones
quos confertis ad inuicem ambulantes et estis tristes. Et
respondens unus cui nomen cleophas dixit ei. tu solus pere
grinus es in hierl. et nõ cognouisti quæ facta sunt in illa
in diebus istis. Et ipse dixit. quæ. Et dixerũt. de iesu na
zareno qui fuit uir propheta. potens in opere et sermone co
ram deo et omni plebe. et quomodo eum tradiderunt sacer
dotes et principes nri in damnationem mortis.
et crucifixerunt eum. Nos autẽ sperabamus quia ipse ẽt
redempturus esset. Et nunc super hoc omnia tertia dies ẽ hodie
quod hæc facta sunt. Sed et mulieres quædam ex nris terru
erunt nos. quæ ante lucem fuerũt ad monumentũ. et nõ
inuento corpore eius. uenerunt dicentes se etiam uisionem
angelorũ uidisse qui dicũt eam uiuere. Et abierunt
quidã ex nris ad monumentũ. et ita inuenerunt sicut mulieres
dixerunt. ipsum uero non inuenerunt. Et ipse dixit ad
eos. O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus quæ locuti
sunt prophetæ. nonne hæc oportuit pati xpm et ita intrare in gla
riam suam. Et incipiens a moyse et omnibus prophetis interpre
tabatur illis in omnibus scripturis quæ de ipso erant. Et appropinquauerunt
castello quo ibant. et ipse se finxit longius ire. Et co
egerunt illum dicentes. Mane nobiscum quoniam aduesperascit.
et inclinata est iam dies. Et intrauit cum illis. Et factũ
est dum recumberet cum illis. accepit panem et benedixit ac frege
bat et porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorũ. et cognouerunt
eum. Et ipse euanuit ex oculis eorũ. Et dixerunt
ad inuicem. Nonne cor nrm ardens erat in nobis dum loque
retur in uia. et aperiret nobis scripturas? Et surgentes eadem
hora. regressi sunt hierl. Et inuenerũt congregatos
undecim. et eos qui cum illis erant dicentes. Quia surrexit dñs
uere et apparuit simoni. Et ipsi narrabant quæ gesta
erant in uia. et quomodo agnouerunt eum in fractione
panis.

Dum hæc autem loquuntur. ipse stetit in medio eorũ. et dixit eis.
pax uobis. ego sum nolite timere. Conturbati uero et
territi. existimabãt se spiritum uidere. Et dixit eis. Quid
turbati estis. et cogitationes ascendũt in corda uestra. Uidete
manus meas et pedes meos quia ego ipse sum. palpate
me et uidete. quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me uidetis
habere. Et cũ dixisset. ostendit eis manus et pedes. Adhuc autem
illis non credentibus et mirantibus præ gaudio dixit. Habetis
hic aliquid quod manducetur. At illi obtulerunt ei partem
de piscis assi. et fauum mellis. Et cũ manducasset coram
eis. sumens reliquias dedit eis. Et dixit ad eos. Hi sunt uerba
quæ locutus sum ad uos. cum adhuc essem uobiscũ. quoniam necesse
est impleri omnia quæ scripta sunt in lege moysi et prophetis et
psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent
scripturas. Et dixit eis. Quoniam sic scriptum est. Et sic
oportebat pati xpm. et resurgere a mortuis die tertia.
Et prædicari in nomine eius penitentiam et remissionem pec
catorum in omnes gentes. incipientibus ab hierusalem. Uos
autem estis testes horũ. Et ego mitto promissum patris mei.

uos. Uos autem sedete in ciuitate. quoadusq; induamini
uirtute ex alto. Exiit autem foras in bethaniam.
et eleuatis manibus suis. benedixit eis. Et factũ ẽ dum
benediceret illis. recessit ab eis. Et ferebatur in cælum. Et
ipsi adorantes regressi sunt hierl. cum gaudio magno.
et erant semper in templo laudantes et benedicentes deum.
Amen.

Incipit euãgelium secundum iohannem. capitulum primum.

In principio erat uerbum. et uerbum erat apud deum. et deus
erat uerbum. hoc erat in principio apud deum.
Omnia per ipsum facta sunt. et sine ipso factum ẽ nichil.
Quod factum ẽ in ipso uita erat. Et uita erat
lux hominum. Et lux in tenebris lucet. et tenebræ
eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a deo. cui
nomen erat iohannes. Hic uenit in testimonium
ut testimonium perhiberet de lumine. ut omnes
crederent per illum. Non erat ille lux. sed ut testimo
nium perhiberet de lumine. Erat lux uera. quæ illu
minat omnem hominem uenientem in hunc mundum.
In mundo erat. et mundus per ipsum factus ẽ. et mun
dus eum non cognouit. In propria uenit. et
sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt
eum dedit eis potestatem filios dei fieri. his qui
credunt in nomine eius. Qui non ex sanguinibus
neque ex uoluntate carnis. neque ex uoluntate
uiri. sed ex deo nati sunt. Et uerbum caro
factum ẽ. et habitauit in nobis. Et uidimus gloriam
eius. gloriam quasi unigeniti a patre. plenum
gratiæ et ueritatis. Johannes testimonium perhibet
de ipso. et clamat dicens. Hic erat de quo dixi uobis.
Qui post me uenturus est. ante me factus ẽ.
quia prior me erat. Et de plenitudine eius
nos omnes accepimus gratiam pro gratia. Quia lex
per moysen data ẽ. gratia et ueritas per iesum xpm facta

est deũ nẽ mdit umquã. Vni genitus filius qui ẽ
ẽ filiu patris. ipẽ fuerunt.
Et hic ẽ testimoniũ iohannis qñ miserũt ihi ab
ierosolimis sacerdotes et leuitas ad eũ. ut interro
garẽt eũ. tu quis es. et confessus est. et non negauit. et con
fessus est. quia nõ sum ego xps. Et interrogauerunt eũ.
quid ergo. helias es tu. Et dixit. nõ sũ. pphã es tu. Et re
spondit. non. dixerunt ergo ei. qs ẽ. ut responsum demus his
qui miserũt nos. quid dicis de teipso. Ait. ego uox cla
mantis in deserto. dirigite uiã dñi. sicut dixit isaias
pphã. Et qui missi fuerant erant ex pharisæis. Et inter
rogauerũt eũ. et dixerũt. Quid ergo baptizas si tu non
es xps. neq; helias. neq; pphã. Et respondit eis ihs dicẽs.
ego baptizo in aqua. medius autem uestrum stetit quem uos ne
scitis. ipse est qui post me uenturus ẽ ante me fac
tus. cuius non sum dignus. ut soluam eius corrigiam calciamenti. hec in bet
hania facta sũt trans iordanem ubi erat iohes baptizans. Alia autem die uidit iohes ihm uenientẽ ad se.
et ait. Ecce agnus dei. ecce qui tollit peccata mundi.
hic ẽ de quo dixi. post me uenit uir qui ante me fac
tus ẽ. quia prior me erat. et ego nesciebam eum. Sed ut
manifestetur israhel. propterea ueni ego in aqua bapti
zans. Et testimoniũ perhibuit iohannes dicens.
quia uidi spm descendentem sicut columbã de celo. et mansit
super eum. et ego nesciebam eũ. Sed qui misit
me baptizare in aqua. ille mihi dixit. Super quem
uideris spm descendentem et manentem super eum.
hic ẽ qui baptizat in spu scõ. et ego uidi et testimoniũ
perhibui. quia hic ẽ filius dei.
Iterum die uenerunt stabant iohannes et ex discipulis eius
duo. Et respiciens ihũm ambulantem dicit. Ecce agnus
dei. Et audierunt eũ duo discipuli loquentẽ. et secuti sunt
ihm. Conuersus autem ihs. uidensq; eos sequentes dicit
eis. quid quritis. qui dixerunt ei. Rabbi. q̃ dicit
turatũ magr. Vbi habitas. dicit eis. Venite et
uidete. Venerunt et uiderunt ubi maneret. et apud eũ man
serunt die illo. hora autem erat quasi decima. erat autem
andreas frater symonis petri unus ex duobus qui audie
rant a iohanne. et secuti fuerant eũ. inuenit hic
primum fratrem suum symonem. et dicit ei. inuenimus
messiam q̃ est interpretatum xps. et adduxit eum ad ihm.
Intuitus autem eum ihs dixit. tu es simon
filius iona. tu uocaberis cephas q̃ interpretatur petrus.
In crastinum uoluit exire in galileam. et inuenit philip
pum et dicit ei ihs. Sequere me. erat autem philippus
a bethsaida ciuitate andree et petri. Inuenit philip
pus nathanahel et dicit ei. quem scripsit moyses
in lege et pphe. inuenimus ihm filium ioseph a na
zareth. et dixit ei nathanahel. A nazareth pot aliq
quid boni esse. dicit ei philippus. ueni et uide. Vidit
ihs nathanahel uenientem ad se. et dicit de eo. ec
ce uere israhelita in quo dolus non est. dicit ei nathy
nahel. Vnde me nouisti. respondit ihs et dixit ei. priusq̃
te philippus uocaret cum esses sub ficu uidi te. respon
dit ei nathanahel et ait. Rabbi. tu es filius dei. tu es rex
israhel. respondit ihs et dixit ei. quia dixi. uidisse te sub
ficu credis. maius his uidebis. et dicit ei. Amen amen dico
uobis. uidebitis celum apertum. et angelos dei ascen
dentes et descendentes supra filium hois.
Et die tertia. nuptie facte sunt in chana galilee. et
erat mater ihu ibi. Vocatus est autem ihs et discipuli
eius ad nuptias. et deficiente uino dicit mater ihu ad
eum. Vinum non habent. et dicit ei ihs. Quid mihi et tibi
est mulier. nondum uenit hora mea. dicit mater eius mi
nistris. Quodcumq; dixerit uobis facite. Erant autem lapides
hydrie sex positi secundum purificationem iudeorum capien
tes singule metretas. binas aut ternas. dicit eis ihs.
Implete hydrias aqua. Et impleuerunt eas usq; ad sum
mum. Et dicit eis ihs. Haurite nunc et ferte archi
triclino. Et tulerunt. Vt autem gustauit archytriclinus
aquam uinum factum. et non sciebat unde esset. ministri autem
sciebant qui hauserant aquam. uocat sponsum archytri
clinus et dicit ei. omnis homo primum bonum uinum pot
ponit et cum inebriati fuerint tunc id quod deterius est tu autem ser
uasti bonum uinum usq; adhuc. hoc fecit initium signo
rum ihs in chana galilee. et manifestauit gloriam suam. et
crediderunt in eum discipuli eius.
Post hoc descendit capharnaum. ipse et mater eius et fratres eius
et discipuli eius. et ibi manserunt non multis diebus. Et
prope erat pascha iudeorum. et ascendit ihs ierosolimam ihs
et inuenit in templo uendentes boues et oues et columbas.
et nummularios sedentes. Et cum fecisset quasi flagellum de
funiculis. omnes eiecit de templo. oues quoq; et boues et
nummulariorum effudit es. et mensas subuertit. et his
qui columbas uendebant dixit. Auferte ista hinc. nolite
facere domum patris mei domum negotiationis. Recor
dati uero sunt discipuli eius. q̃ scriptum ẽ. Zelus domus
tue comedit me. Fecerunt ergo iudei et dixerunt
ei. q̃ signum ostendis nobis quia hec facis. Respondit ihs
et dixit eis. Soluite templum hoc. et in tribus diebus excitabo illud.
dixerunt ergo iudei. quadraginta et vi. annis edificatum est
templum hoc. et tu in tribus diebus excitabis illud. Ille autem
dicebat de templo corporis sui. Cum ergo resurrexisset a
mortuis. recordati sunt discipuli eius. q̃ hoc dicebat. de corpore suo
et crediderunt scripture et sermoni quem dixit ihs.
Cum autem esset ierosolimis in pascha in die festo. multi
crediderunt in nomine eius. uidentes signa eius q̃ faciebat.
ipse autem ihs non credebat semetipsum eis. eo q̃ ipse nosset
omnes. et quia opus ei non erat ut quis testimonium perhibe
ret de homine. ipse enim sciebat quid.
Erat autem homo ex pharisæis nicodemus nomine princeps iudeorum.
hic uenit ad ihm nocte et dixit ei. Rabbi. scimus quia a
deo uenisti magister. nemo enim potest hec signa facere q̃
tu facis. nisi fuerit deus cum eo. respondit ihs et dixit ei.
Amen amen dico tibi. nisi quis natus fuerit denuo. non po
test uidere regnum dei. dicit ad eum nicodemus. quomo
potest homo nasci cum sit senex. numquid potest in uentre matris
sue iterato introire et renasci. respondit ihs et dixit
ei. Amen amen dico tibi. nisi quis renatus fuerit ex aqua et spu scõ
non potest introire in regnum dei. q̃ natum ẽ ex carne
est. et q̃ natum est ex spu. spus ẽ. nolite mirari q̃ dixi ti
bi. oportet uos iterum renasci. Spus ubi uult spirat. et
uocem eius audis. sed nescis unde ueniat aut quo uadat.
sic ẽ omnis qui natus ẽ ex spu. respondit nicodemus et
dixit ei. quomodo possunt hec fieri. respondit ihs et
dixit ei. tu es magister israhel. et hec ignoras. Amen amen
dico tibi. q̃ scimus loquimur. et q̃ uidimus testa
mur. et testimoniũ nostrum non accipitis. Si terre
na dixi uobis. et non creditis. quomodo si dixero uobis
celestia credetis. Et nemo ascendit in celum. nisi qui de
scendit de celo. filius hominis qui est in celo. Et sicut mo
yses exaltauit serpentem in deserto. ita exaltari
oportet filium hominis. ut omnis qui credit in ipso non
pereat. sed habeat uitam eternam. Sic enim dilexit deus
mundum. ut filium suum unigenitum daret. ut omnis
qui credit in eum non pereat. sed habeat uitam eternam. Non
enim misit deus filium suum in mundum. ut iudicet mundum.
sed ut saluetur mundus per ipsum. Qui credit in eum non iudi
catur. qui autem non credit iam iudicatus ẽ. quia non credi
dit in nomine unigeniti filii dei. hoc autem iudicium. quia
lux uenit in mundum. et dilexerunt homines magis tenebras
quam lucem. erant enim eorum mala opera. omnis enim
qui male agit odit lucem. et non uenit ad lucem. ut non
arguantur opera eius. qui autem facit ueritatem. ue
nit ad lucem. ut manifestentur eius opera. quia
in deo sunt facta.
Post hec uenit ihs et discipuli eius in iudeam terram. et illic
morabatur cum eis et baptizabat. Erat autem iohannes
baptizans in enon iuxta salim. quia aque multe e
rant illic. et ueniebant et baptizabantur. non dum enim
missus fuerat iohannes in carcerem. Facta ẽ ergo quæstio ex
discipulis iohannis cum iudeo de purificatione. et ue
nerunt ad iohannem et dixerunt ei. Rabbi qui erat tecum
trans iordanem. cui tu testimonium perhibuisti. ecce
hic baptizat. et omnes ueniunt ad eum. Respondit iohes et dixit.
non potest homo accipere quicquam nisi fuerit ei datum de celo

super eccl̃o. Jp̃i uos mecũ testimoniũ ꝑhibe
tis q̃ dixerī. ego non sũ xp̃s. si quis missus sum
ante illũ. Qui hꝫ sponsã sponsus ē. Amicus aũt sp̃ōsi
li qui stat & audit eū: gaudio gaudet ꝓp̃t uocē
sponsi. Hec ergo gaudium meum ipleti ē. Illū
oportet crescere. me aũt minui. qui desursũ uenit
supra ē. Qui de terra est de terra loquit. & de terra
loq̃r. Q̃ de celo uenit sup̃ oēs ē. & q̃d uidit & audiuit hoc
testimoniũ ei nēo accipit. Q̃ accepit ei testimoniũ signa
uit q̃ uer̃ ē. Q̃ enī missit deus. uba dei loquit. non enim ad
non enim ad mensurã dat deus sp̃m. Pater diligit fi
liũ & oīa dedit i manu eius. Q̃ credit in filiũ. hꝫ uitā ēt
nā. Q̃ aũt incredulus est filio. nō uidebit uitam. sed
ira dei manet super eum.

Cognouit ergo ihūs. quia audierūt pharisei q̃
plures discipulos facit ihūs & baptizat. q̃ uolēs
quāquā ihūs nō baptizat. sed discipuli eius. reliq̃t
iudeam. & abiit iterum in galileā. Oportebat aũt eū
trānsire p samariam. Venit ergo in ciuitatē samarie
q̃ dicit sichar iuxta p̃dium q̃ dedit iacob ioseph filio
suo erat aũt ibi fons iacob. Jhūs ergo fatigatus
ex itinere sedebat sic sup fontem hora erat quasi sex
ta. Venit mulier de samaria haurire aquā. & dicit
ei ihūs. da mihi bibere. discipuli enim eius abierāt
ut cibos emerent in ciuitatē. dicit ergo mulier
illa samaritana. Quomodo tu iudeus cū sis bibere a
me poscis quę sū mulier samaritana? non enim
coutuntur iudei samaritanis. respōdit ihūs & dixit ei.
Si scires donū dei. & quis ē qui dicit tibi da mihi bibere.
tu forsitan petisses. & dedisset tibi aquam uiuam. dicit
ei mulier. dne nec in quo haurias habes. & puteus altus
est. Unde ergo hꝫ aquā uiuā? numquid tu maior es ꝓtre
nro iacob qui dedit nobis puteum hunc. & ipse ex eo bi
bit & filii eius & pecora eius? Respōdit ihūs & dixit ei. Oīs
qui bibit ex aqua hac sitiet iterū. Q̃ aũt biberit ex
aqua quā ego dabo ei. non sitiet in eternū. sed aqua quā
ego dabo fiet in eo fons aquę salientis in uitam ēternā.
dicit ad eū mulier. dne da mihi hanc aquam ut
non sitiā neq; ueniam huc haurire. dicit ei ihūs. Va
ge uirū tuum. & ueni huc. Respōdit mulier & dixit. nō
habeo uirū. dicit ei ihūs. Bene dixisti quia nō habeo ui
rum. Q̃ quinq; uiros habuisti. & nunc quē habes non ē
tuus uir. hoc uere dixisti. dicit ei mulier. dne ut uideo
ꝓphēta es tu. Patres nri in monte hoc adorauerunt. & uos
dicitis quia ierosolimis est locus ubi adorare oporteat. di
cit ei ihūs. Credite mihi. quia uenit hora q̃n neq; in
monte hoc neq; ierosolimis adorabitis patrem. Vos
adoratis q̃ nescitis. nos adoramus q̃ scimus. q̃ saluatio
ex iudeis ē. Sed uenit hora & nunc ē. q̃n ueri adoratores ado
rabunt patrem in spū & ueritate. nam & pater tales
q̃rit qui adorent eū. Spūs est deus. & eos q̃ adorant eū
in spū & ueritate adorare oportet. dicit ei mulier. Sco
quia messias uenit qui dr̃ xp̃s. cū ergo uenerit ille
nobis. annunciabit nobis oīa. dicit ei ihūs. Ego sū qui loquo
tecū. & continuo uenerūt discipuli eius. & mirabāt̃ q̃ cū
muliere loquebatur. nemo tamē dixit. quid q̃ris aut q̃
loqris cū ea. Reliquit ergo ydria suam mulier. & abi
it in ciuitatē. & dicit illis hoīb. Venite & uidete hoīē
qui dixit mihi oīa q̃cq̃q̃ fec. nūquid ipse ē xp̃s? Exierūt
de ciuitate & uenebant ad eū. Interea rogabant eum
discipuli dicentes. Rabbi manduca. Ille aũt dixit eis. Ego
cibū habeo manducare quē uos nescitis. dicebāt
ergo discipuli ad inuicem. Numquid attulit ei mandu
care? dicit eis ihūs. Meus cibus ē ut faciā uoluntatem
eius qui misit me. & ut perficiam opus eius. Nonne uos dicitis q̃ adhuc quattuor
menses sunt. & messis uenit? Ego dico uobis. leuate oculos uestros & uidete regiones. q̃ albe sunt iam ad mes
sem. Et qui metit mercedē accipit. & congregat fructū
in uitā eternam. ut & qui seminat simul gaudeat & q̃
metit. In hoc enim est uerbū uerū. q̃ alius ē qui se
minat. & alius est qui metit. Ego misi uos metere q̃ u
os non laborastis. Alii laborauerunt & uos in labores eo
rū introistis. Ex ciuitate aũt illa multi crediderūt in eū
samaritanoꝝ ꝓp̃t uerbū mulieris testimoniū ꝑhibē
tis. q̃ dixit mihi oīa q̃cūq; fec. Cū uenissent ergo
ad illū samaritani. rogabāt eū ut ibi maneret.
et mansit ibi duos dies. Et multo plures credi
derūt ꝓp̃t sermonem ei⁹. & mulieri dicebant. quia iam
non ꝓp̃t tuam loquelam credimus. Ipsi enim audiuimus & sci
mus. quia hic est uere saluator mundi. Post duos aũt dies exiit inde. & abiit in galileā. Ipse enim
ihūs testimoniū ꝑhibuit. quia ꝓphēta in sua patria honorem
honorem nō habet. Cū ergo uenisset in galileā. excepe
runt eum galilei. cū oīa uidissent q̃ fecerat ierosolimis
die festo. et ipsi uenerant ad diem festū. Venit ergo
iterū in cana galilee. ubi fecit aquā uinū. Et erat q̃d
regulus. cuius filius infirmabatur capharnaũ. hic cū
audisset quia ihūs aduenisset a iudea in galileam. abiit ad
eū. & rogabat eū. ut descenderet & sanaret filiū eius. Incipiebat enim mori. dixit ergo ihūs ad eū. Nisi signa
& ꝓdigia uideritis non creditis. dicit ad eū regulus. Dne
descende priusquā moriatur filius meus. dicit ei ihūs.
Vade filius tuus uiuit. Credidit hō sermoni quē dixit
ei ihūs & ibat. Jam aũt eo descendente. serui occurrerūt ei
& nūciauerunt dicentes. quia filius eius uiuit. Interrogabat ergo horā ab eis in qua melius habuit. & dixe
runt ei. quia heri hora septima. reliquit eū febris. Cognō
uit ergo pater quia illa hora erat. in qua dixit ei ihūs filius
tuus uiuit. & credidit ipse & domus eius tota. Hoc ite
rū secundū signū fecit ihūs cū uenisset a iudea in galileā.

Post hec erat dies festus iudeoꝝ. & ascendit ihūs ierosolimā. Est aũt ierosolimis ꝓbatica piscina
que cognominatur hebraice bethsaida quinq; porticus habens.
In his iacebat multitudo magna languentium cecoꝝ
claudoꝝ aridoꝝ expectantium aquā motū. Angelus aũt
dñi descendebat secundū tp̃s in piscinā & mouebatur aqua.
et qui prior descendisset in piscinā post motionem aque.
sanus fiebat aqua cuiuscunq; detinebatur infirmitate. Erat
aũt quidā hō ibi. xxxviii. annos habens in infirmitate sua.
hunc cū uidisset ihūs iacere & cognouisset. quia multum
tp̃s haberet. dicit ei. Vis sanus fieri. Respondit ei languidus.
dne hominem non habeo ut cū turbata fuerit aqua. mittat
me in piscinā. dū uenio enim ego. alius ante me descen
dit. Dicit ei ihūs. Surge. tolle grabatū tuū & ambula.
Et statim sanus factus est hō. & sustulit grabatū suū &
ambulabat. Erat aũt sabbatū in illa die. Dicebāt ergo
iudei illi qui sanus factus fuerat. Sabbatū ē. non licet
tibi tollere grabatū tuū. Respondit ei. qui me fecit sanū
ille mihi dixit. tolle grabatū tuū & ambula. Interro
gauerūt ergo eū. quis est ille hō qui dixit tibi. tolle
grabatum tuū & ambula? Is aũt qui sanus fuerat
effectus. nesciebat quis esset. Jhūs aũt declinauit a tur
ba constituta in loco. Postea inuenit eū ihūs in templo. & dixit ei. ecce sanus factus es. iam noli peccare. ne deteri
us aliquid tibi contingat. Abiit homo & nunciauit iudeis
quia ihūs est qui fecit eū sanū. Propterea persequebatur iudei
ihūm. quia hęc faciebat in sabbato. Ihūs aũt respondit eis. Pater
meus usq; modo operatur. & ego operor. Propterea magis querebāt
eum iudei interficere. quia nō solū soluebat sabbatum.
sed & patrem suū dicebat deū. equalē se faciens deo.
Respondit itaq; ihūs & dixit eis. Amen. amen dico uobis. nō
potest filius a se facere quicquā. nisi q̃ uiderit patrem
facientem. quęcunq; enim ille fecerit. hęc & filius similiter
facit. Pater enim diligit filium. & oīa demonstrat ei quę ip
se facit. & maiora his demonstrabit ei opera ut uos mi
remini. Sicut enim pater suscitat mortuos & uiuificat.
sic & filius quos uult uiuificat. Nec enim pater iudicat
quemquā. sed omne iudicium dedit filio. ut oēs honorificēt
filium sicut honorificant patrem. Qui non honorificat filium. non
honorificat patrem. qui misit eum. Amen amen dico uobis.
quia qui uerbum meum audit. et credit ei qui misit me.
habet uitam eternam. Et in iudicium non uenit. sed transiit a
morte ad uitam. Amen amen dico uobis. quia uenit hora & nunc
est. quando mortui audient uocem filii dei. et qui audierint
uiuent. Sicut enim pater habet uitam in semetipso. sic dedit et
filio uitam habere in semetipso. Et potestatem dedit ei iudi
cium facere. quia filius hominis est. Nolite mirari hoc. quia uenit
hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient uocem filii

euis et ꝓcederet. qui bōa fecerūt i rēsurrectōnem uite. qui uero mala egerūt i rēsurrectōnem iudicii. nō ꝓtū ego a meipso facē quicquam. sic audio iudico. et iudiciū meum iustū est. quia nō quero uolūtatē meā. sed uolūtatem eius qui misit me.

Si ego testimoniū perhibeo de me. testimoniū meū non est uerū. Alius est qui testimoniū perhibet de me. et scio quia uerū est testimoniū q̄ perhibet de me. uos misistis ad iohannem. et testimoniū phibuit ueritati. ego aūt non ab hoīe testimoniū accipio. sed hec dico ut uos salui sitis. Ille erat lucerna ardens et lucens. uos aūt uoluistis exultare ad horā in luce eius. ego habeo testimoniū maius iohanne. opera enī q̄ dedit mihi pater ut perficiā ea. ipsa opera q̄ ego facio testimonium phibent de me. quia pater me misit. et q̄ misit me pater. ipse testimoniū phibuit de me. neq; uocem eius umquam audistis. neq; speciem eius uidistis. et uerbū eius non habetis manens in uobis. quia quē misit ille. hunc uos nō creditis. Scrutamini scripturas. q̄ uos putatis in ipsis uitā eternam habere. et ille sunt que testimoniū phibent de me. et nō uultis uenire ad me ut uitā habeatis. Claritatem ab hoīb; nō accipio. sed cognoui uos quod dilectionem dei non habeatis in uobis. Ego ueni in noīe patris mei. et nō accepistis me. Si alius uenerit in noīe suo. illū accipietis. q̄ uomodo potestis uos credere. qui gloriā ab inuicem accipitis. et gloriā q̄ a solo deo non q̄ritis. Nolite putare q̄ ego accusaturus sim uos apud patrē. est qui uos accusat moyses in quo uos speratis. Si enī crederetis moysi. crederetis forsitan et mihi. de me enim ille scripsit. Si aūt illius literis nō creditis. quomodo meis uerbis credetis.

Cap. vi. Post hec abiit ihūs trāsmare galilee. q̄ est tyberiadis. et sequebatur eū multitudo magna. quia uidebant signa q̄ faciebat super infirmantibus. Subiit ergo ihūs montem. et ibi sedebat cū discipulis suis. erat aūt pascha. dies festus iudeorum. Cū subleuasset ihūs oculos suos. et uidisset q̄ multitudo maxima uenit ad eum. dixit ad philippū. unde ememus panes ut manducent hi. Hoc aūt dicebat tentans eum. ipse enī sciebat quid esset facturus. respondit ei philippus. ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis. ut unusquisq; modicū quid accipiat. dicit ei unus ex discipulis eius. andreas frāter simonis petri. Est puer unus hic qui habet v. panes ordeaceos et duos pisces. Sed hec quid sunt inter tantos. dixit ergo ihūs. facite homines discumbere. erat aūt fenū multum in loco. discubuerūt ergo uiri numero quasi. v. milia. Accepit ergo ihūs panes. et cū gratias egisset. distribuit discumbentibus. similiter et ex piscibus quantum uoluerūt. Ut aūt impleti sunt. dixit discipulis suis. Colligite q̄ superauerunt fragmenta. ne pereant. Collegerunt ergo. et impleuerunt. xii. cophinos fragmentorum. ex quinq; panibus ordeaceis q̄ superfuerunt his qui manducauerunt. Illi ergo homines cū uidissent q̄ fecerat signū dicebant. q̄ hic est uere ꝓphēta qui uenturus est in mundū. Ihūs ergo cū cognouisset q̄ uenturi essent ut raperent eum. et facerent eū regem. fugit iterū in montem ipse solus. Ut aūtem sero factū est. descenderunt discipuli eius ad mare. et cū ascendissent nauem. ueniebant trans mare in capharnaū. Et tenebre iam facte erant. et nō uenerat ad eos ihūs. Mare aūt uento magno flante exurgebat. Cum remigassent ergo quasi stadia. xxv. aut xxx. uident ihūm ambulantem super mare. et proximū naui fieri. et timuerunt. Ille aūt dixit eis. ego sum nolite timere. Voluerunt ergo accipere eum in nauem. et statim fuit nauis ad terrā ad quam ibant. Altera die turba q̄ stabat trans mare. uidit quia nauicula alia non erat ibi nisi una. et quia nō intrauit cū discipulis suis ihūs in nauem. sed soli discipuli abierāt. Alie uero superuenerunt naues a tyberiade iuxta locū ubi manducauerunt panē. gratias agente dño. Cū ergo uidisset turba quia ihūs non erat ibi. neq; discipuli eius. ascenderūt in nauiculas. et uenerūt capharnaū quērentes ihūm. et cū inuenissent eum trans mare dixerūt ei. Rabbi. quando huc uenisti. Respondit eis ihūs et dixit. Amen amen dico uobis. quērit me. non quia uidistis signa. sed quia manducastis ex panibus et saturati estis. operamini nō cibum qui perit. sed qui permanet in uitā eternam. quem filius hoīs dabit uobis. hunc enī pater signauit deus. dixerunt ergo ad eū. Quid faciemus ut operemur opera dei. Respondit ihūs et dixit eis. Hoc est opus dei. ut credatis in eum quem misit ille. dixerūt ergo ei. Quod ergo tu facis signū. ut uideamus et credamus tibi. quid operaris. Patres nri manna manducauerunt in deserto. sicut scriptum est. panem de celo dedit eis manducare. dixit ergo eis ihūs. Amen amen dico uobis. non moyses dedit uobis panem de celo. uerū. pater meus dat uobis panem de celo uerum. Panis enī dei est qui descendit de celo. et dat uitā mūdo. dixerunt ergo ad eum. Domine. semper da nobis panem hunc. dixit aūt eis ihūs. Ego sum panis uite. qui ad me uenit. non esuriet. et qui credit in me nō sitiet umquam. Sed dixi uobis. quia et uidistis me. et nō creditis. omne q̄ dat mihi pater. ad me ueniet. et eum q̄ uenit ad me nō eiciam foras. Quia descendi de celo non ut faciam uolūtatem meā. sed uolūtatem eius qui misit me. hec est aūt uolūtas eius qui misit me patris ut omne q̄ dedit mihi nō perdā ex eo. sed resuscitem illud in nouissimo die. hec enim uolūtas patris mei qui misit me ut omnis qui uidet filium et credit in eum habeat uitā eternam. et resuscitabo eum ego in nouissimo die. Murmurabāt ergo iudei de illo. quia dixerit. Ego sum panis uiuus qui de celo descendi. et dicebāt. Nonne hic est ihūs filius ioseph. cuius nouimus patrem et matrem. Quomodo ergo dicit hic. quia de celo descendi. Respondit ergo ihūs et dixit eis. Nolite murmurare in unum. nemo potest uenire ad me. nisi pater qui misit me traxerit eum. et ego resuscitabo eum in nouissimo die. est scriptum in ꝓphetis. Et erunt omnes docibiles dei. Omnis qui audiuit a patre et didicit. uenit ad me. non quia patrem uidit quisquam. nisi is qui est a deo. hic uidit patrem. Amen amen dico uobis. qui credit in me. habet uitā eternam. Ego sum panis uite. patres uestri manducauerunt in deserto manna et mortui sunt. hic est panis de celo descendens. ut si quis ex ipso manducauerit non moriatur. Ego sum panis uiuus qui de celo descendi. Si quis manducauerit ex hoc pane. uiuet in eternum. et panis quem ego dabo. caro mea est pro mundi uita. Litigabant ergo iudei ad inuicem dicentes. Quomodo potest hic carnem suam nobis dare ad manducandum. Amen amen dico uobis. nisi manducaueritis carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem. non habebitis uitam in uobis. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem. habet uitam eternam. et ego resuscitabo eum in nouissimo die. Caro enim mea uere est cibus. et sanguis meus uere est potus. Qui manducat meam carnem. et bibit meum sanguinem in me manet. et ego in eo. Sicut misit me uiuens pater. et ego uiuo propter patrem. Et qui manducat me. et ipse uiuet propter me. hic est panis qui de celo descendit. non sicut manducauerunt patres uestri manna. et mortui sunt. Qui manducat hunc panem uiuet in eternum. Hec dixit in synagoga docens in capharnaum. Multi ergo audientes ex discipulis eius dixerunt. Durus est hic sermo. quis potest eum audire. Sciens aūt ihūs apud semetipsum quia murmurarent de hoc discipuli eius. dixit eis. Hoc uos scandalizat. Si ergo uideritis filium hominis ascendentem ubi erat prius. Spūs est qui uiuificat. caro nō prodest quicquam. Verba que ego locutus sum uobis. spūs et uita sunt. sed sunt quidam ex uobis qui non credunt. Sciebat enim ab initio ihūs. qui essent credentes. et quis traditurus esset eum. et dicebat. Propterea dixi uobis. quia nemo potest uenire ad me. nisi fuerit ei datum a patre meo. Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro. et iam nō cum illo ambulabant. Dixit ergo ihūs ad duodecim. numquid et uos uultis abire. Respondit ergo ei simon petrus. domine ad quem ibimus. Verba uite eterne habes. et nos credimus et cognouimus. quia tu es christus filius dei. Respondit ei ihūs. Nonne ego uos duodecim elegi. et unus ex uobis diabolus est. Dicebat aūt iudam symonis iscariothis. hic enim erat traditurus eum. cū esset unus ex duodecim.

10

Post hec ambulabat ihūs in galileā. Non enim uolebat in iudea ambulare. quia querebant eū iudei interficere. erat aūt in pximo dies festus iudeorū scenopegia. dixerunt ergo ad eum fres eius. Transi hinc et uade in iudeā. ut et discipuli tui ibi uideant opa tua q̄ facis. Nemo quippe in occulto aliquid facit. et q̄rit ipse in palā esse. Si hec facis manifestate teipm mundo. Neq; enim fres eius credebant in eū. Dicit ergo eis ihūs. Tps meum nondū adest. Vr aūt uestrum semper est paratum. non potest odisse uos. me aūt odit. quia ego testimoniū perhibeo de illo. quoniam opa eius mala sunt. Vos ascendite ad diem festū hanc. ego nondum ascendo ad diem festum istum. quia tps meus nondū impletus est. Hec aūt cū dixisset ipse mansit in galilea. Vt aūt ascenderūt fres eius. tunc et ipse ascendit ad diem festū. non manifeste. sed quasi in occulto. Judei ergo querebant eum die festo et dicebant. Vbi est ille. Et murmur multum de eo erat in turba. Quidam enim dicebant. quia bonus est. Alii aūt dicebant. Non. sed seducit turbas. Nemo tamen palā loquebatur de illo. propter metum iudeorum. Jā aūt die festo mediante. ascendit ihūs in templum et docebat. Et mirabāt iudei dicentes. Quomodo hic litteras scit. cū non didicerit. Respondit ihūs et dixit. Mea doctrina non est mea. sed eius qui misit me. Si quis uult uoluntatem eius facere. cognoscet de doctrina utrum ex deo sit. an ego a me ipso loquar. Qui a semetipso loquitur. gloriam propriā quirit. Qui aūt quirit gloriam eius qui misit illum. hic uerax est. et iustitia in illo non est. Nonne moyses dedit uobis legem. et nemo ex uobis facit legem. Quid me quaritis interficere. Respondit turba et dixit. Demonium habes. quis te quirit interficere. Respondit ihūs et dixit eis. Unum opus feci. et omnes miramini. propterea moyses dedit uobis circumcisionem. non quia ex moyse est. sed ex patribus. et in sabbato circumcidit hominem. Si circumcisionem accipit homo in sabbato. ut non soluatur lex moysi. michi indignamini. quia totum hominem sanum feci in sabbato. Nolite iudicare secundum faciem. sed iustum iudicium iudicate. Dicebant ergo quidam ex hierosolymis. Nonne hic est quem querebant interficere. et ecce palam loquitur. et nichil ei dicunt. Numquid uere cognouerunt principes quia hic est christus. Sed hunc scimus unde sit. Christus aūt cum uenerit. nemo scit unde sit. Clamabat ergo docens in templo ihūs. et dicens. Et me scitis. et unde sim scitis. et a me ipso non ueni. sed est uerus qui misit me. quem uos nescitis. Ego scio eum. quia ab ipso sum. et ipse me misit. Querebant ergo eum apprehendere. et nemo misit in illum manus. quia nondum uenerat hora eius.

Turba aūt multa credidit in eum. et dicebant. Christus cum uenerit. numquid plura signa faciet. quam quae hic facit. Audierunt pharisei turbam murmurantem de illo hec. et miserunt pontifices et pharisei ministros ut apprehenderent eum. Dixit ergo ihūs. Adhuc modicum tempus uobiscum sum. et uado ad eum qui misit me. Quretis me et non inuenietis. et ubi sum ego uos non potestis uenire. Dixerunt ergo iudei ad semetipsos. Quo hic iturus est. quia nos non inueniemus eum. Numquid in dispersionem gentium iturus est. et docturus gentes. Quis est hic sermo quem dixit. Quretis me et non inuenietis. et ubi sum ego uos non potestis uenire. In nouissimo aūt die magno festiuitatis. stabat ihūs et clamabat dicens. Si quis sitit ueniat ad me et bibat. qui credit in me sicut dicit scriptura flumina de uentre eius fluent aquę uiue. Hoc aūt dixit de spiritu quem accepturi erant credentes in eum. Nondum enim erat spiritus datus. quia ihūs nondum fuerat glorificatus. Ex turba ergo cum audissent uerba hec ex illius dicebant. Hic est uere propheta. Alii dicebant. Hic est christus. Quidam aūt dicebant. Numquid a galilea uenit christus. Nonne scriptura dixit. quia ex semine dauid. et de bethleem castello. ubi erat dauid uenit christus. Dissensio ergo facta est in turba propter eum. Quidam aūt ex ipsis uolebant apprehendere eum. Et nemo misit super illum manus.

Venerunt ergo ministri ad pontifices et pharisęos. et dixerunt eis illi. Quare non adduxistis illum. Responderunt ministri. Nunquam sic locutus est homo. sicut hic homo. Responderunt ergo eis pharisei. Numquid et uos seducti estis. Numquid aliquis ex principibus credidit in eum. aut ex pharisęis. Sed turba hec quę non nouit legem maledicti sunt. Dicit nicodemus ad eos ille qui uenit ad eum nocte qui unus erat ex eis. Numquid lex nostra iudicat hominem. nisi audierit ab ipso prius. et cognouerit quid faciat. Responderunt et dixerunt ei. Numquid et tu galileus es. Scrutare scripturas et uide quia propheta a galilea non surgit. Et reuersi sunt unusquisque in domum suam

Ille aūt perrexit in montem oliueti. et diluculo iterum uenit in templum. et omnis populus uenit ad eum. et sedens docebat eos. Adducunt aūt scribe et pharisei mulierem in adulterio deprehensam. et statuerunt eam in medio. et dixerunt ei. Magister hec mulier modo deprehensa est in adulterio. In lege aūt moyses mandauit nobis huiusmodi lapidare. tu ergo quid dicis de illa. Hoc aūt dicebant temptantes eum. ut possent eum accusare. Ihūs aūt inclinans se deorsum digito scribebat in terra. tanquam non audiret. Cum aūt perseuerarent interrogantes eum. erexit se. et dixit eis. Qui sine peccato est uestrum primus in illam lapidem mittat. Et iterum se inclinans scribebat in terra. Audientes aūt unus post unum exibant incipientes a senioribus. et remansit solus ihūs et mulier in medio stans. Erigens aūt se ihūs dixit ei. Mulier ubi sunt qui te accusabant. nemo te condemnauit. Quę dixit. Nemo domine. Dixit aūt ihūs. Nec ego te condemnabo. Vade et iam ulterius noli peccare.

Iterum ergo locutus est eis ihūs dicens. Ego sum lux mundi. Qui sequitur me non ambulat in tenebris. sed habebit lucem uitę. Dixerunt ergo ei pharisei. Tu de te ipso testimonium perhibes. testimonium tuum non est uerum. Respondit ihūs et dixit eis. Et si ego testimonium perhibeo de me ipso. uerum est testimonium meum. quia scio unde uenerim et quo uado. Vos aūt nescitis unde uenio. aut quo uado. Vos secundum carnem iudicatis. ego non iudico quemquam. Et si iudico ego. iudicium meum uerum est. quia solus non sum. sed ego et qui misit me pater. Et in lege uestra scriptum est. quod duorum hominum testimonium uerum est. Ego sum qui testimonium perhibeo de me ipso. et testimonium perhibet de me qui misit me pater. Dicebant ergo ei. Vbi est pater tuus. Respondit ihūs. Neque me scitis neque patrem meum sciretis. Hec uerba locutus est ihūs in gazophylacio docens in templo. et nemo apprehendit eum. quia nondum uenerat hora eius.

Dixit ergo iterum eis ihūs. Ego uado et quretis me. et in peccato uestro moriemini. Et quo ego uado uos non potestis uenire. Dicebant ergo iudei. Numquid interficiet semetipsum. quia dicit. quo ego uado uos non potestis uenire. Et dicebat eis. Vos deorsum estis. ego de superiora sum. Vos de mundo hoc estis. ego non sum de hoc mundo. Dixi ergo uobis. quia moriemini in peccatis uestris. Si enim non credideritis quia ego sum moriemini in peccatis uestris. Dicebant ergo ei. Tu quis es. Dixit eis ihūs. Principium qui et loquor uobis. Multa habeo de uobis loqui et iudicare. Sed qui misit me uerax est. Et ego quę audiui ab eo hec loquor in mundo. Et non cognouerunt quia patrem eius dicebat deum. Dixit ergo eis ihūs. Cum exaltaueritis filium hominis tunc cognoscetis quia ego sum. Et a me ipso facio nichil. Sed sicut docuit me pater hec loquor. Et qui me misit mecum est. et non reliquit me solum. quia ego quę placita sunt ei facio semper. His illo loquente multi crediderunt in eum.

Dicebat ergo ihūs ad eos qui crediderunt ei iudeos. Si uos manseritis in sermone meo. Vere discipuli mei eritis. Et cognoscetis ueritatem. et ueritas liberabit uos. Responderunt ei. Semen abrahe sumus. et nemini seruiuimus unquam. Quomodo tu dicis. liberi eritis fieri. Amen amen dico uobis. quia omnis qui facit peccatum seruus est peccati. Seruus aūt non manet in domo in eternum. filius manet in eternum. Si ergo filius uos liberauerit. uere liberi eritis. Scio quia filii abrahe estis. Sed quretis me interficere. quia sermo meus non capit in uobis. Ego quod uidi apud patrem meum loquor. Et uos quę uidistis apud patrem uestrum facitis. Responderunt et dixerunt ei. Pater noster abraham est. Dicit eis ihūs. Si filii abrahe essetis. opera abrahe faceretis. Nunc autem quretis me interficere. hominem qui ueritatem locutus sum uobis. quam audiui a deo. Hoc abraham non fecit. Vos facitis opera patris uestri. Dixerunt itaque ei. Nos ex fornicatione non sumus nati. unum patrem habemus deum. Dixit ergo eis ihūs. Si deus pater uester esset diligeretis utique me. Ego enim ex deo processi et ueni. Neque enim a me ipso ueni. sed ille me misit. Quare loquelam meam non cognoscitis. Quia non potestis audire sermonem meum.

T. VII.

T. VIII.

S. Leg. Sabbo. Ad lauandos

gnoscunt. qui nō potest⁹ audire sermonem meū. vos ex patre diabolo estis. ⁊ desideria patris ei⁹ uultis facere. ille homicida erat ab initio. ⁊ in ueritate nō stetit. quia non est ueritas in eo. cū loquitur mendaciū ex propriis loquitur. quia mendax est. ⁊ pater eius. ego autem quia ueritatē dico. nō creditis mihi. quis ex uobis arguet me de peccato. si ueritatem dico quare uos nō creditis mihi. qui ex deo est. uerba dei audit. propterea uos nō auditis. quia ex deo nō estis. respondērunt ergo iudei. ⁊ dixerūt ei. nōne bene dicimus nos quia samaritanus es tu. ⁊ dēoniū habes. respondit ihūs. ego dēoniū nō habeo. sed honorifico patrem meū. ⁊ uos inhonoratis me. ego autem nō quero gloriam meam. est qui querat ⁊ iudicet.

Amen amen dico uobis. si quis sermonem meum seruauerit. mortē nō uidebit in ēternū. dixerūt ergo iudei. nūc cognouimus quia dēmoniū habes. abraā mortuus est. ⁊ prophete. ⁊ tu dicis. si quis sermonem meum seruauerit. non gustabit mortē in ēternū. numquid tu maior es patre nr̄o abraā qui mortuus est. ⁊ prophete mortui sunt. quē te ipsum facis. respondit ihūs. si ego glorifico me ipsum gloria mea nichil est. est pater meus qui glorificat me. quem uos dicitis quia deus ur̄ est. ⁊ nō cognouistis eum. ego autem noui eum. et si dixero quia non scio eum ero similis uobis mendax. sed scio eum. ⁊ sermonē eius seruo. abraā pater uester exultauit ut uideret diem meum. uidit et gauisus est. dixerūt ergo iudei ad eum. quinquaginta annos nondum habes. ⁊ abraā uidisti. dixit eis ihūs. amen amen dico uobis. antequā abraā fieret. ego sum. tulerunt ergo lapides ut iacerēt in eum. ihūs autem abscōditus est. et exiuit de templo.

Et preteriens uidit hominem cecum a nativitate. et interrogauerunt eum discipuli eius. rabbi quis peccauit. hic aut parentes eius. ut cecus nasceretur. respondit ihūs. neq; hic peccauit neq; parentes eius. sed ut manifestentur opera dei in illo. me oportet operari opera eius qui misit me donec dies est. uenit nox in qua nemo potest operari. quamdiu in mundo sum lux sum mundi. hec cum dixisset exspuit in terram. et fecit lutum ex sputo. et linuit lutum super oculos eius. ⁊ dixit ei. uade lauare in natatoria siloe. quod interpretatur missus. abiit ergo et lauit. et uenit uidens. uicini ergo et qui uidebant eum prius quia mendicus erat. dicebant. nonne hic est qui sedebat et mendicabat. alii dicebant quia hic est. alii autem nequaquam. sed similis est eius. ille autem dicebat quia ego sum. dicebant ergo ei. quomodo aperti sunt oculi tui. respondit ille. ihūs lutum fecit. et linuit oculos meos. et dixit mihi. uade ad natatoria siloe et laua. et abii et laui. et uidi. et dixerunt ei. ubi est ille. ait. nescio. adducunt eum ad pharisēos quidam cecus fuerat. erat autem sabbatum quando lutum fecit ihūs. et aperuit oculos eius. iterum ergo interrogabant eum pharisei quomodo uidisset. ille autem dixit eis. lutum posuit mihi super oculos. et laui. et uideo. dicebant ergo ex pharisēis quidam. non est hic homo a deo qui sabbatum non custodit. alii dicebant. quomodo potest homo peccator hec signa facere. et scisma erat inter eos. dixerunt ergo cecō iterum. tu quid dicis de eo qui aperuit oculos tuos. ille autem dixit quia propheta est. non credidērunt ergo iudei de illo quia cecus fuisset. et uidisset. donec uocauerunt parentes eius qui uiderant. et interrogauerunt eos dicentes. hic filius uester quem uos dicitis quia cecus natus est. quomodo nunc uidet. responderunt ei parentes eius et dixerunt. scimus quia hic est filius noster. et quia cecus natus est. quomodo autem nunc uidet. nescimus. aut quis eius aperuit oculos nos nescimus. ipse etatem habet. ipse de se loquatur. hec dixerunt parentes eius quia timebant iudeos. iam enim conspirauerant iudei ut si quis eum confiteretur christum. extra synagogam fieret. propterea parentes eius dixerunt. quia etatem habet. ipsum interrogate. vocauerunt ergo iterum hominem qui fuerat cecus. et dixerunt ei. da gloriam deo. nos scimus quia hic homo peccator est. dixit ergo ille. si peccator est nescio. unum scio. quia cecus cum essem modo uideo. dixerunt ergo illi. quid fecit tibi. quomodo aperuit tibi oculos. respondit eis. dixi uobis iam et audistis. quid iterum uultis audire. numquid et uos uultis discipuli eius fieri. maledixerunt ei. et dixerunt. tu discipulus illius sis. nos autem moysi discipuli sumus. nos scimus quia moysi locutus est deus. hunc autem nescimus unde sit. respondit ille et dixit eis. in hoc enim mirabile est. quia uos nescitis unde sit. et aperuit oculos meos. scimus autem quia peccatores deus non audit. sed si quis dei cultor est. et uoluntatem eius fecerit. hunc audit. a seculo non est auditum quia aperuit quis oculos cecinati. nisi esset hic a deo non poterat facere quicquam. respondērunt et dixerunt ei. in peccatis natus es totus. et tu docēs nos. et eiecerunt eum foras. audiuit ihūs quia eiecerunt eum foras. et cum inuenisset eum dixit ei. tu credis in filium dei. respondit ille et dixit. quis est domine ut credam in eum. dixit autem ei ihūs. et uidisti eum. et qui loquitur tecum ipse est. ille autem. credo domine. et procidens adorauit eum.

Et dixit ei ihūs. in iudicium ego in hunc mundum ueni. ut qui non uident uideant. et qui uident ceci fiant. et audierunt ex pharisēis quidam cum ipso erant. et dixerunt. numquid et nos ceci sumus. dixit eis ihūs. si ceci essetis non haberetis peccatum. nunc uero dicitis quia uidemus. peccatum uestrum manet.

Amen amen dico uobis. qui non intrat per ostium in ouile ouium. sed ascendit aliunde. ille fur est. et latro. qui autem intrat per ostium. pastor est ouium. huic ostiarius aperit. et oues uocem eius audiunt. et proprias oues uocat nominatim. et educit eas. et cum proprias oues emiserit. ante eas uadit. et oues illi sequuntur. quia sciunt uocem eius. alienum autem non sequuntur. sed fugiunt ab eo. quia non nouerunt uocem alienorum. hoc prouerbium dixit eis ihūs. ipse autem non cognouerunt quid loqueretur eis. dixit ergo iterum eis ihūs. amen amen dico uobis. quia ego sum ostium ouium. omnes quotquot uenerunt fures sunt et latrones. sed non audierunt eos oues. ego sum ostium. per me si quis introierit saluabitur. et ingredietur et egredietur. et pascua inueniet. fur non uenit nisi ut furetur. mactet et perdat. ego ueni ut uitam habeant. et abundantius habeant. ego sum pastor bonus. bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. mercenarius autem et qui non est pastor. cuius non sunt oues propria uidet lupum uenientem. et dimittit oues et fugit. et lupus rapit et dispergit oues. mercenarius autem fugit quia mercenarius est. et non pertinet ei de ouibus. ego sum pastor bonus. et cognosco meas. et cognoscunt me meę. sicut nouit me pater. et ego agnosco patrem. et animam meam pono pro ouibus meis. et alias oues habeo que non sunt ex hoc ouili. et illas oportet me adducere. et uocem meam audient. et fiet unum ouile et unus pastor. propterea me pater diligit. quia ego pono animam meam. ut iterum sumam eam. nemo tollit eam a me. sed ego pono eam a me ipso. potestatem habeo ponendi eam. et potestatem habeo iterum sumendi eam. hoc mandatum accepi a patre meo. dissensio iterum facta est inter iudeos propter sermones hos. dicebant autem multi ex ipsis. demonium habet. et insanit. quid eius auditis. alii dicebant. hec uerba non sunt demoniū habentis. numquid demonium potest cecorum oculos aperire. factum est autem encenia in hierosolymis. et hyems erat. et ambulabat ihūs in templo in porticu salomonis. circumdederunt ergo eum iudei. et dicebant ei. quousque animam nostram tollis. si tu es christus dic nobis palam. respondit eis ihūs. loquor uobis. et non creditis. opera que ego facio in nomine patris mei. hec testimonium perhibent de me. sed uos non creditis. quia non estis ex ouibus meis. sicut dixi uobis. oues mee uocem meam audiunt. et ego agnosco eas. et sequuntur me. et ego uitam eternam do eis. et non peribunt in eternum. et non rapiet eas quisquam de manu patris mei. pater meus quod dedit mihi maius omnibus est. et nemo potest rapere de manu patris mei. ego et pater unum sumus. sustulerunt ergo lapides iudei. ut lapidarent

eū. ꝛdixit eis ihūs. Soluite lāc opera ostendi uob̄ ex patre meo. ꝓp̄ quod eoꝝ opus me lapidatis respondit eis iudei. de bono opere nō lapidam te. sed ob blasphemia. et quia tu hō cū sis facis te ipm̄ deū. Respondit eis ihūs. Nonne scriptum est in lege ura. quia ego dixi dii estis. Si illos dixit deos ad quos sermo dei factus est. et non pōt solui scriptura. quem sanctificauit et misit in mundū. uos dicitis. quia blasphemas. quia dixi filius dei sum. Si non facio opa patris mei. nolite credere michi. Si autē facio. et si michi non uultis credere operibus credite. ut cognoscatis et credatis. quia in me est pater. et ego in patre. Quaerebant ergo eum apprehendere. et exiuit de manibus eoꝝ. Et abiit iterū trans iordanem in eum locū ubi erat iohēs baptizans primū. et mansit ibi. et multi uenerunt ad eū. et dicebant. quia iohēs quidē signū fecit nullū. Oīa autē quecūq dixit iohēs de isto uera erant. et multi crediderūt in eum.

Erat autē quidā languens lazarus a bethania de castello marie. et marthe sororū eius. Maria autē erat quae unxit dnm unguento. et detersit pedes eius capillis suis. cuius frāter lazarus infirmabatur. Miserunt ergo sorores eius ad eum dicentes. dne ecce quem amas infirmatur. Audiens autē ihūs dixit eis. Infirmitas hec non est ad mortem. sed pro gla dei ut glorificetur filius dei per eū. Diligebat autē ihūs martham et sororem eius et lazarum. Vt ergo audiuit quia infirmabatur. tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus. deinde post hoc dixit discipulis suis. eamus in iudeā iterū. Dixerunt ei discipuli. Rabbi. nunc querebant te iudei lapidare. et iterū uadis illuc. respondit ihūs. Nonne. xii hore sunt diei. Si quis ambulauerit in die non offendit. quia lucem huius mundi uidet. Si autē ambulauerit in nocte offendit. quia lux non est in eo. Haec cū dixisset. Lazarus amicus noster dormit. sed uado ut a somno excitem eum. Dixerunt ergo discipuli eius. si dormit saluus erit. Dixerat autē ihūs de morte eius. illi autē putauerunt quia de dormitione somni dicebat. tūc ergo dixit eis ihūs manifeste. Lazarus mortuus est. et gaudeo propter uos ut credatis quia non eram ibi. Sed eamus ad eum. Dixit ergo thomas qui dicitur didymus ad consodales. Eamus et nos ut moriamur cū eo. Venit ergo ihūs. et inuenit eum quattuor dies iam in monumento habentem. erat autē bethania iuxta hierosolymam quasi stadiis. xv. Multi autē ex iudeis uenerant ad martham et mariā. ut consolarentur eas de fratre suo. Martha ergo ut audiuit quia ihūs uenit. occurrit illi. Maria autē domi sedebat. Dixit ergo martha ad ihūm. dne si fuisses hic frater meus nō fuisset mortuus. Sed et nūc scio quia quecūq poposceris a deo dabit tibi deus. Dicit ei ihūs. resurget frater tuus. Dicit ei martha. Scio quia resurget in resurrectione in nouissimo die. Dixit ei ihūs. ego sum resurrectio et uita qui credit in me etiam si mortuus fuerit uiuet. et omnis qui uiuit et credit in me nō morietur in eternū. Credis hoc. Ait illi. utique dne. ego credidi quia tu es xp̄s filius dei qui in hunc mundū uenisti. Et cū hoc dixisset abiit et uocauit mariā sororē suā silentio dicens. Magister adest et uocat te. Illa ut audiuit surgit cito et uenit ad eū. nondū enim uenerat ihūs in castellum. sed erat adhuc in eo loco ubi occurrerat ei martha. Iudei ergo qui erant cū ea in domo et consolabantur eam. cū uidissent mariam quia cito surrexit. et exiit secuti sunt eā dicentes. quia ibit ad monumentum ut ploret ibi. Maria ergo cū uenisset ubi erat ihūs. uidens eū cecidit ad pedes eius. et dixit ei. dne si fuisses hic frater meus nō esset mortuus. Ihūs ergo ut uidit eā plorantem. et iudeos qui uenerant cum ea plorantes. fremuit spū et turbauit se ipm̄ et dixit. Vbi posuistis eū. Dixerunt ei. dne ueni et uide. Et lacrimatus est ihūs. Dixerunt ergo iudei. ecce quomodo amabat eū. Quidam autem ex ipsis dixerunt. Nonne potuit hic qui aperuit oculos ceci facere. ut et hic nō moreretur. Ihūs ergo rursum fremens in semetipso. uenit ad monumentum. Erat autē spelunca. et lapis superpositus erat ei. Ait ihūs. tollite lapidem. Dicit ei martha soror eius qui mortuus fuerat. dne iā fetet quatriduanus enim mortuus est. Dicit ei ihūs. Nonne dixi tibi quoniam si credideris uidebis gloriam dei. Tulerunt ergo lapidem. Ihūs autē eleuatis sursum oculis dixit. Pater gratias ago tibi quoniam audisti me. Ego autē sciebam quia semper me audis. sed propter populum qui circumstat dixi. ut credant quia tu me misisti. Hec cū dixisset uoce magna clamauit. Lazare ueni foras. et statim potuit qui fuerat mortuus ligatus pedes et manus institis. et facies illius sudario erat ligata. Dixit eis ihūs. Soluite eum et sinite abire. Multi ergo ex iudeis qui uenerāt ad mariā. et uiderāt quae fecerat crediderunt in eum. quidā autē ex ipsis abierunt ad pharisaeos. et dixerunt eis quae fecerat ihūs.

Congregauerunt ergo pontifices et pharisaei concilium et dicebant. Quid facimus quia hic homo multa signa facit. Si dimittimus eum sic omnes credent in eum. et uenient romani. et tollent nostrum locum et gentem. Vnus autem ex ipsis caiphas nomine cū esset pontifex anni illius dixit eis. Vos nescitis quicquam nec cogitatis. quia expedit uobis ut unus moriatur homo pro populo. et non tota gens pereat. Hoc autem a semetipso non dixit. sed cū esset pontifex anni illius prophetauit quia ihūs moriturus erat pro gente. et non tantum pro gente. sed ut filios dei qui erant dispersos congregaret in unum. Ab illo ergo die cogitauerunt ut interficerent eum. Ihūs ergo iam non in palam apud iudeos ambulabat. sed abiit inde in regionem iuxta desertum in ciuitatem quae dicitur ephrem. et ibi morabatur cū discipulis suis.

Proximum autem erat pascha iudeorum. et ascenderunt multi hierosolymam de regione ante pascha ut sanctificarent se ipsos. Quaerebant ergo ihūm et colloquebantur ad inuicem in templo stantes. quid putatis quia non ueniet ad diem festum. Dederant autem pontifices et pharisaei mandatum ut si quis cognouerit ubi sit indicet. ut apprehendant eum. Ihūs ergo ante sex dies paschae uenit bethaniam ubi fuerat lazarus mortuus quem suscitauit ihūs. Fecerunt autem ei cenam ibi et martha ministrabat. Lazarus uero unus erat ex discumbentibus cū eo. Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici pretiosi. et unxit pedes ihū. et extersit capillis suis pedes eius. Domus autem impleta est ex odore unguenti. Dixit ergo unus ex discipulis eius. iudas scarioth qui erat eum traditurus. Quare hoc unguentum non uenit trecentis denariis et datum est egenis. Dixit autem hoc. non quia de egenis pertinebat ad eum. sed quia fur erat et loculos habens. et ea quae mittebantur portabat. Dixit ergo ihūs. Sine illam ut in die sepulturae meae seruet illud. pauperes enim semper habetis uobiscū. me autem non semper habetis. Cognouit ergo turba multa ex iudeis quia illic est. et uenerunt non propter ihūm tantum. sed ut lazarum uiderent quem suscitauit a mortuis. Cogitauerunt autem principes sacerdotum ut et lazarum interficerent. quia multi propter illum abibant ex iudeis et credebant in ihūm.

Postera autem turba multa quae uenerat ad diem festum. cum audisset quia uenit ihūs hierosolymam. accepit ramos palmarum. et processerunt obuiam ei et clamabant. Osanna benedictus qui uenit in nomine dni. rex israel. Et inuenit ihūs asellum. et sedit super eum. sicut scriptum est. Noli timere filia sion. ecce rex tuus uenit sedens super pullum asinae. Haec non cognouerunt discipuli eius primum. sed quando glorificatus est ihūs. tunc recordati sunt. quia haec erant scripta de eo. et haec fecerunt ei. Testimonium ergo perhibebat turba quae erat cum eo. quando lazarum uocauit de monumento. et suscitauit eum a mortuis. Propterea et obuiam ei uenit turba. quia audierunt eum fecisse hoc signum. Pharisaei ergo dixerunt ad semetipsos. Videtis quia nichil proficimus. ecce mundus totus post eum abiit.

Erant autem gentiles quidam ex his qui ascenderant. ut adorarent in die festo. Hi ergo accesserunt ad philippum qui erat a bethsaida galilee. et rogabant eum dicentes. dne uolumus ihūm uidere. Venit philippus

uppul. r dicat andree. Andreas rursū r philippus
dicit dñō ihū. Ihs autē ad eū dicēs. Venit hora ut clarificetur filius hōis. Amē amē dico uobis. nisi granū frumenti cadens in terrā mortuū fuerit. ipm solum manet. Si autē mortuū fuerit. multū fructū affert. Qui amat aiam suā perdet eam. et qui odit aiam suā in hoc mundo. in vitā eternā custodit eā. Si quis mihi ministrat me sequatur. et ubi sum ego. illic et minister meus erit. Si quis mihi ministraverit. honorificabit eū pater meus qui in cēlis est.

Nunc aia mea turbata est. et quid dicā. pater salvifica me ex hac hora. sed propterea veni in horam hanc. pater clarifica nomen tuum. Venit ergo uox de cēlo. et clarificavi. et rursū clarificabo. turba ergo q stabat r audierat dicebat. tonitruū fact̄m est. Alii dicebant. angel̄ ei locutus est. respondit ihs et dixit. nō propter me vox hec venit. sed propter vos. nunc iudicium est mundi. nunc princeps huius mundi ejicietur foras. et ego si exaltatus fuero a terra omnia trahā ad me ipm. hoc autē dicebat significans qua morte esset moriturus. Respondit ei turba. nos audivimus ex lege. q xps manet in eternū. et quō tu dicis oportet exaltari filiū hōis. quis est iste filius hōis. Dixit ergo eis ihs. Adhuc modicum lumen in vobis est. Ambulate dū lucē habetis. ut nē tenebre vos comprehendant. et q ambulat in tenebris nescit quo vadat. dū lucē habetis credite in lucem ut filii lucis sitis. Hec locutus est ihs. et abiit. et abscondit se ab eis. cum autē tanta signa fecisset coram eis. non credebant in eum. ut sermo ysaie prophete impleret quē dixit. dne quis credidit auditui nr̄o. r brachium dñi cui revelatum est. propterea nō poterant credere. quia iterū dixit ysaias. excecavit oculos eorum. et induravit cor eorum. ut nō videant oculis. et intelligant corde. et convertantur. et sanem eos. Hec dixit ysaias. cū vidit gl̄iam ei⁹. et locutus est de eo. Verūtamen ex principibus multi crediderūt in eum. sed propter phariseos nō confitebantur. ut de synagoga nō ejicerentur. dilexerūt enim gl̄iam hominū magis q gl̄iam dei. Ihs autē clamabat. et dicebat. qui credit in me. nō credit in me. sed in eum qui misit me. Et qui videt me. videt eum qui misit me. Ego lux in mundū veni. ut omis qui credit in me in tenebris non maneat. Et si quis audierit verba mea. et nō custodierit. ego nō judico eum. nō enim veni ut judicē mundum. sed ut salvificē mundum. qui spernit me. et nō accipit verba mea. habet qui judicet eum. Sermo quē locutus sum. ille judicabit eum in novissimo die. quia ego ex me ipo nō sum locutus. sed qui misit me pater. ipse mihi mandatum dedit quid dicā. et quid loquar. et scio quia mandatum ejus vita eterna est. Quę ego loquor. sicut dixit mihi pater. sic loquor.

Ante diē autē festum pasche. sciens ihs. quia venit eius hora ut transeat ex hoc mundo ad patrem. cū dilexisset suos qui erant in mundo. in finem dilexit eos. et cena facta. cum diabol̄ iam misisset in cor ut traderet eum Judas symonis scariothe. sciens quia omia dedit ei pater in manus. et quia a deo exiit. et ad deum vadit. surgit a cena. et ponit vestimenta sua. et cū accepisset linteū precinxit se. deinde mittit aquā in pelvim. et cepit lavare pedes discipulorum. et extergere linteo quo erat precinctus. venit ergo ad symonem petrum. et petrus dixit ei. dne tu mihi lavas pedes. respondit ihs et dixit ei. q ego facio tu nescis modo. scies autē postea. dicit ei petrus. nō lavabis mihi pedes in eternū. respondit ei ihs. Si nō lavavero te nō habebis partē mecū. dicit ei simon petrus. dne nō tm̄ pedes meos. sed manus r caput. dixit ei ihs. Qui lotus est. nō indiget nisi ut pedes lavet. sed est mundus totus. Et vos mundi estis. sed nō oēs. Sciebat enim quis esset qui traderet eum. propterea dixit. nō estis mundi oēs. Postq̄ ergo lavit pedes eorum. et accepit vestimenta sua. cū recubuisset iterū dixit eis. Scitis quid fecerim vobis? vos vocatis me magr̄. et dñe. et bene dicitis. sum etenim. Si ergo lavi pedes vestros dñs et magr̄. vos debetis alter alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis ut quemadmodum ego feci vobis. ita et vos faciatis.

Amē amē dico uobis. nō est servus maior dño suo. neq; apl̄us maior eo qui misit illum. Si hec scitis. beati eritis si feceritis ea. Non de vobis omibus dico. ego scio quos elegerim. sed ut impleatur scriptura. Qui manducat mecū panem. levabit contra me calcaneum suum. Amodo dico vobis priusquam fiat. ut cum factum fuerit credatis quia ego sum. Amē amē dico vobis. qui accipit si quem misero. me accipit. qui autē me accipit. accipit eum qui me misit. Cū hec dixisset ihs. turbatus est spū. et protestatus est et dixit. Amen dico vobis. quia unus ex vobis tradet me. Aspiciebant ergo ad invicem discipuli. hesitantes de quo dicebat. erat ergo recumbens unus ex discipulis eius in sinu ihu quem diligebat ihs. Innuit huic symon petrus et dixit ei. qs est de quo dicit? Cum ergo recubuisset ille sup pectus ihu dixit ei. dne quis est? respondit ihs. Ille est cui ego intinctum panem porrexero. Et cū intinxisset panem. dedit iude symonis scariothe. Et post buccellam. tunc introivit in illū satanas. dixit ei ihs. q facis fac citius. Hoc autē nō intellexit ullus discubentium ad quid dixerit ei. Quidā enim putabant. quia loculos habebat judas. q dixisset ei ihs. eme ea q opus sunt nobis ad diem festum. aut egenis ut aliquid daret. Cū ergo accepisset ille buccellam. exiit continuo. Erat autē noct. Cū ergo exisset ihs. nunc clarificatus est filius hōis. et deus clarificatus est in eo. Si deus clarificatus est in eo. et deus clarificabit eum in semetipo. et continuo clarificabit eum. Filioli adhuc modicum vobiscū sum. Quęretis me. et sicut dixi iudeis. quo ego vado vos nō potestis venire. Et vobis dico modo. Mandatum novum do vobis ut diligatis invicem. sicut dilexi vos. ut et vos diligatis invicem. In hoc cognoscent omes qm mei discipuli estis. si dilectionem habueritis ad invicem. dicit ei simon petrus. dne quo vadis? respondit ihs. Quo ego vado nō potes me modo sequi. sequeris autē postea. dicit ei petrus. quare nō possum te sequi modo? animam meam pro tua ponam. respondit ihs. Animam tuam pro me ponis? Amē amē dico tibi nō cantabit gallus. donec ter me negabis. et ait discipulis suis.

Non turbetur cor vestrum. Creditis in deum. et in me credite. In domo patris mei mansiones multe sunt. Si quo minus dixissem vobis. quia vado parare vobis locum. Et si abiero et paravero vobis locum. iterū veniam et accipiam vos ad me ipm. ut ubi sum ego. et vos sitis. et quo ego vado scitis. et viam scitis. dicit ei thomas. dne nescimus quo vadis. et quomodo possumus viam scire. dicit ei ihs. Ego sum via veritas et vita. Nemo venit ad patrem nisi per me. Si cognovissetis me. et patrem meum utique cognovissetis. Et amodo cognoscetis eum. et vidistis eum. dicit ei philippus. dne ostende nobis patrem. et sufficit. dicit ei ihs. Tanto tempore vobiscum sum. et non cognovistis me philippe. Qui videt me. videt et patrem. quomodo tu dicis ostende nobis patrem? Non credis quia ego in patre et pater in me est? Verba quę ego loquor vobis. a me ipo non loquor. Pater autem in me manens. ipse fecit opa. Non creditis quia ego in patre et pater in me est? Alioquin propter opa ipsa credite. Amen amen dico vobis. qui credit in me. opera quę ego facio et ipse faciet. et maiora horum faciet. quia ego ad patrem vado. Et quodcunq; petieritis patrem in nomine meo. hoc faciam. ut glorificetur pater in filio. Si quid petieritis patrem in nomine meo hoc faciam.

Si diligitis me mandata mea servate. Et ego rogabo patrem. et alium paraclitum dabit vobis. ut maneat vobiscum in eternum. Spiritum veritatis. quem mundus non potest accipere. quia non videt eum. nec scit eum. vos autem cognoscetis eum. quia apud vos manebit. et in vobis erit. Non relinquam vos orphanos. veniam ad vos. Adhuc modicum. et mundus me amplius non videt. vos autem videtis me. quia ego vivo et vos vivetis. In illo die vos cognoscetis. quia ego sum in patre meo. et vos in me. et ego in vobis. Qui habet mandata mea et servat ea. ille est qui diligit me. Qui autem diligit me diligetur a patre meo. et ego diligam eum. et manifestabo ei me ipm. Dicit ei judas. non ille scariothes. dne quid factum est. quia nobis manifestaturus es te ipm. et non mundo? Respondit ihs et dixit ei. Si quis diligit me sermonem meum servabit. et pater meus diliget eum. et ad eum veniemus. et mansionem apud eum faciemus. Qui non diligit me. sermones meos non servat. Et sermonem quem audistis non est meus. sed eius.

Pax vobis. pacem meam do vobis. pacem relinquo vobis. non sicut mundus dat. ego do vobis. Non turbetur cor vestrum. neque formidet. Audistis quia ego dixi vobis. vado et venio ad vos. Si diligeretis me. gauderetis utique quia vado ad patrem. quia pater maior me est. Et nunc dixi vobis priusquam fiat. ut cum factum fuerit credatis. Jam non multa loquar vobiscum. venit enim princeps huius mundi. et in me non habet quicquam. sed ut cognoscat mundus quia diligo patrem. et sicut mandatum dedit mihi pater. sic facio. Surgite eamus hinc.

Capitulum XV

Ego sum vitis vera. et pater meus agricola est. Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollet eum. et omnem qui fert fructum purgabit eum. ut fructum plus afferat. Jam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. Manete in me. et ego in vobis. Sicut palmes non potest fructum ferre a semetipso nisi manserit in vite. sic nec vos nisi in me manseritis. Ego sum vitis. vos palmites. Qui manet in me. et ego in eo. hic fert fructum multum. quia sine me nichil potestis facere. Si quis in me non manserit. mittetur foras sicut palmes. et arescet. et colligent eum. et in ignem mittent. et ardet. Si manseritis in me. et verba mea in vobis manserint. quicquid volueritis petetis. et fiet vobis. In hoc clarificatus est pater meus. ut fructum plurimum afferatis. et efficiamini mei discipuli. Sicut dilexit me pater. et ego dilexi vos. manete in dilectione mea. Si mandata mea servaveritis. manebitis in dilectione mea. sicut et ego patris mei mandata servavi. et maneo eius in dilectione. Hec locutus sum vobis. ut gaudium meum in vobis sit. et gaudium vestrum impleatur. Hoc est mandatum meum. ut diligatis invicem sicut dilexi vos. Majorem hac dilectionem nemo habet. ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Vos amici mei estis. si feceritis quę ego precipio vobis. Jam non dicam vos servos. quia servus nescit quid faciat dominus eius. vos autem dixi amicos. quia omia quecunq; audivi a patre meo nota feci vobis. Non vos me elegistis. sed ego elegi vos. et posui vos ut eatis. et fructum afferatis. et fructus vester maneat. ut quodcunq; petieritis patrem in nomine meo. det vobis. Hec mando vobis. ut diligatis invicem. Si mundus vos odit. scitote quia me priorem vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis. mundus quod suum erat diligeret. quia vero de mundo non estis. sed ego elegi vos de mundo. propterea odit vos mundus. Mementote sermonis mei quem ego dixi vobis. Non est servus major domino suo. Si me persecuti sunt. et vos persequentur. Si sermonem meum servaverunt. et vestrum servabunt. Sed hec omia facient vobis propter nomen meum. quia nesciunt eum qui misit me. Si non venissem. et locutus eis fuissem. peccatum non haberent. nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Qui me odit. et patrem meum odit. Si opera non fecissem in eis. quę nemo alius fecit. peccatum non haberent. nunc autem et viderunt. et oderunt me et patrem meum. Sed ut adimpleatur sermo qui in lege eorum scriptus est. quia odio habuerunt me gratis. Cum autem venerit paraclitus quem ego mittam vobis a patre. spiritum veritatis qui a patre procedit. ille testimonium perhibebit de me. et vos testimonium perhibebitis. quia ab initio mecum estis.

Hec locutus sum vobis. ut non scandalizemini. Absque synagogis facient vos. sed venit hora ut omis qui interficit vos. arbitretur obsequium se prestare deo. Et hec facient vobis. quia non noverunt patrem neque me. Sed hec locutus sum vobis. ut cum venerit hora eorum. reminiscamini quia ego dixi vobis. Hec autem vobis ab initio non dixi. quia vobiscum eram. Et nunc vado ad eum qui misit me. et nemo ex vobis interrogat me. quo vadis. Sed quia hec locutus sum vobis. tristitia implevit cor vestrum. Sed ego veritatem dico vobis. expedit vobis ut ego vadam. Si enim non abiero. paraclitus non veniet ad vos. Si autem abiero. mittam eum ad vos. Et cum venerit ille. arguet mundum de peccato. et de justitia. et de judicio. De peccato quidem. quia non credunt in me. De justitia autem. quia ad patrem vado. et jam non videbitis me. De judicio vero. quia princeps huius mundi jam judicatus est. Adhuc multa habeo vobis dicere. sed non potestis portare modo. Cum autem venerit ille spiritus veritatis. docebit vos omem veritatem. Non enim loquetur a semetipso. sed quecunq; audiet loquetur. et quę ventura sunt annuntiabit vobis. Ille me clarificabit. quia de meo accipiet. et annuntiabit vobis. Omia quecunq; habet pater mea sunt. propterea dixi quia de meo accipiet. et annuntiabit vobis. Modicum et jam non videbitis me. et iterum modicum et videbitis me. quia vado ad patrem. Dixerunt ergo ex discipulis eius ad invicem. Quid est hoc quod dicit nobis. modicum et non videbitis me. et iterum modicum et videbitis me. et quia vado ad patrem? Dicebant ergo. Quid est hoc quod dicit modicum? nescimus quid loquitur. Cognovit autem ihs quia volebant eum interrogare. et dixit eis. De hoc quęritis inter vos quia dixi. modicum et non videbitis me. et iterum modicum et videbitis me? Amen amen dico vobis. quia plorabitis et flebitis vos. mundus autem gaudebit. vos autem contristabimini. sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Mulier cum parit tristitiam habet. quia venit hora eius. cum autem genuerit puerum. jam non meminit pressure propter gaudium. quia natus est homo in mundum. Et vos ergo nunc tristitiam quidem habetis. iterum autem videbo vos. et gaudebit cor vestrum. et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Et in illo die me non rogabitis quicquam. Amen amen dico vobis. si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. Usque modo non petistis quicquam in nomine meo. petite et accipietis. ut gaudium vestrum sit plenum. Hec in proverbiis locutus sum vobis. Venit hora cum jam non in proverbiis loquar vobis. sed palam de patre annuntiabo vobis. In illo die in nomine meo petetis. et non dico vobis quia ego rogabo patrem de vobis. Ipse enim pater amat vos. quia vos me amastis. et credidistis quia ego a deo exivi. Exivi a patre. et veni in mundum. iterum relinquo mundum. et vado ad patrem. Dicunt ei discipuli eius. Ecce nunc palam loqueris. et proverbium dicis nullum. Nunc scimus quia scis omia. et non opus est tibi ut quis te interroget. In hoc credimus quia a deo existi. Respondit eis ihs. Modo creditis? Ecce venit hora. et jam venit. ut dispergamini unusquisque in propria. et me solum relinquatis. et non sum solus. quia pater mecum est. Hec locutus sum vobis. ut in me pacem habeatis. In mundo pressuram habebitis. sed confidite. ego vici mundum.

Hec locutus est ihs. et elevatis oculis in cēlum dixit. pater venit hora. clarifica filium tuum. ut filius clarificet te. sicut dedisti ei potestatem omis carnis. ut omne quod dedisti ei det eis vitam eternam. Hec est autem vita eterna. ut cognoscant te solum deum verum. et quem misisti ihm xpm. Ego te clarificavi super terram. opus consummavi quod dedisti mihi ut faciam. Et nunc clarifica me tu pater apud temetipsum. claritate quam habui priusquam mundus esset apud te. Manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo. Tui erant. et mihi eos dedisti. et sermonem tuum servaverunt. Nunc cognoverunt quia omia quecunq; dedisti mihi abs te sunt. quia verba quę dedisti mihi dedi eis. et ipsi acceperunt. et cognoverunt vere quia a te exivi. et credidit quia tu me misisti. Ego pro eis rogo. non pro mundo rogo. sed pro his quos dedisti mihi. quia tui sunt. et omia mea tua sunt. et tua mea sunt. et clarificatus sum in eis. Et jam non sum in mundo. et hi in mundo sunt. et ego ad te venio. Pater sancte. serva eos in nomine tuo quos dedisti mihi. ut sint unum sicut et nos. Cum essem cum eis ego servabam eos in nomine tuo. quos dedisti mihi. et custodivi. et nemo ex eis perivit. nisi filius perditionis. ut scriptura impleatur. Nunc autem ad te venio. et hec loquor in mundo. ut habeant gaudium meum impletum in semetipsis. Ego dedi eis sermonem tuum. et mundus eos odio habuit. quia non sunt de mundo. sicut et ego non sum de mundo. Non rogo ut tollas eos de mundo. sed ut serves eos a malo. De mundo non sunt. sicut et ego non sum de mundo. Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est. Sicut tu me misisti in mundum. et ego misi eos in mundum. Et pro eis ego sanctifico meipsum. ut sint et ipsi sanctificati in veritate. Non pro eis autem rogo tantum. sed et pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me. ut omes unum sint. sicut tu pater in me. et ego in te. ut et ipsi in nobis unum sint. ut credat mundus quia tu me misisti. Et ego claritatem quam dedisti mihi dedi eis. ut sint unum sicut et nos unum sumus. Ego in eis. et tu in me. ut sint consummati in unum. et cognoscat mundus quia tu me misisti. et dilexisti eos sicut et me dilexisti. Pater quos dedisti mihi. volo ut ubi sum ego. et illi sint mecum. ut videant claritatem meam quam dedisti mihi. quia dilexisti me ante constitutionem mundi. Juste mundus te non cognovit. ego autem te cognovi. et hi cognoverunt quia tu me misisti. et notum feci eis nomen tuum. et notum faciam. ut dilectio qua dilexisti me in ipsis sit. et ego in ipsis.

Cum hec dixisset ihs. egressus est cum discipulis suis trans torrentem cedron. ubi erat hortus in quem introivit ipse et discipuli eius. Sciebat autem et judas qui tradebat eum locum. quia frequenter ihs convenerat illuc cum discipulis suis. Judas ergo cum accepisset cohortem. et a principibus sacerdotum et pharisęis ministros. venit illuc cum lucernis et facibus et armis. Ihs itaque sciens omia quę ventura erant super eum. processit et dixit eis. Quem quęritis? Responderunt ei. Ihm nazarenum. Dicit eis ihs. Ego sum. Stabat autem et judas qui tradebat eum cum ipsis. Ut ergo dixit eis. Ego sum. abierunt retrorsum. et ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogavit eos. Quem quęritis? Illi autem dixerunt. Ihm nazarenum. Respondit ihs. Dixi vobis quia ego sum. Si ergo me quęritis. sinite hos abire. Ut impleretur sermo quem dixit. Quia quos dedisti mihi non perdidi ex eis quemquam. Simon ergo petrus habens gladium eduxit eum. et percussit pontificis servum. et abscidit auriculam dexteram. Erat autem nomen servo malchus. Dixit ergo ihs petro. Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem quem dedit mihi pater. non bibam illum? Cohors ergo et tribunus et ministri judeorum comprehenderunt ihm et ligaverunt eum. et adduxerunt ad annam primum. erat enim socer caiphe. qui erat pontifex anni illius. Erat autem caiphas qui consilium dederat judeis. quia expedit unum hominem mori pro populo. Sequebatur autem ihm simon petrus et alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici. et introivit cum ihu in atrium pontificis. Petrus autem stabat ad ostium foris. Exivit ergo discipulus alius qui erat notus pontifici. et dixit ostiariae. et introduxit petrum. Dicit ergo petro ancilla ostiaria. Numquid et tu ex discipulis es hominis istius? Dicit ille. Non sum. Stabant autem servi et ministri ad prunas quia frigus erat. et calefaciebant se. Erat autem et petrus cum eis stans et calefaciens se. Pontifex ergo interrogavit ihm de discipulis suis. et de doctrina ejus. Respondit ei ihs. Ego palam locutus sum mundo. ego semper docui in synagoga et in templo quo omes judei convenerunt. et in occulto locutus sum nichil. Quid me interrogas? interroga eos qui audierunt quid locutus sim ipsis. Ecce hi sciunt quę dixerim ego. Hec autem cum dixisset. unus assistens ministrorum dedit alapam ihu. dicens. Sic respondes pontifici? Respondit ei ihs. Si male locutus sum. testimonium perhibe de malo. Si autem bene. quid me cedis? Et misit eum annas ligatum ad caiphan pontificem. Erat autem simon petrus stans et calefaciens se. Dixerunt ergo ei. Numquid et tu ex discipulis eius es? Negavit ille. et dixit. Non sum. Dicit unus ex servis pontificis cognatus ejus cui abscidit petrus auriculam. Nonne ego te vidi in horto cum illo? Iterum ergo negavit petrus. et statim gallus cantavit. Adducunt ergo ihm a caiphe in pretorium. Erat autem mane. et ipsi non introierunt in pretorium. ut non contaminarentur. sed ut manducarent pascha. Exivit ergo pilatus ad eos foras. et ait. Quam accusationem affertis adversus hominem hunc? Responderunt et dixerunt ei. Si non esset hic malefactor. non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis pilatus. Accipite eum vos. et secundum legem vestram judicate eum. Dixerunt ergo ei judei. Nobis non licet interficere quemquam. ut sermo ihu impleretur quem dixit. significans qua morte esset moriturus. Introivit ergo iterum pilatus in pretorium. et vocavit ihm. et dixit ei. Tu es rex judeorum? Respondit ihs. A temetipso hoc dicis. an alii tibi dixerunt de me? Respondit pilatus. Numquid ego judeus sum? gens tua et pontifices tradiderunt te mihi. quid fecisti? Respondit ihs. Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum. ministri utique mei decertarent ut non tradar judeis. nunc autem regnum meum non est hinc. Dixit itaque ei pilatus. Ergo rex es tu? Respondit ihs. Tu dicis quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum. et ad hoc veni in mundum. ut testimonium perhibeam veritati. Omis qui est ex veritate audit vocem meam. Dicit ei pilatus. Quid est veritas? Et cum hec dixisset. iterum exivit ad judeos. et dicit eis. Ego nullam invenio in eo causam. Est autem consuetudo vobis ut unum dimittam vobis in pascha. Vultis ergo dimittam vobis regem judeorum? Clamaverunt ergo rursum omes dicentes. Non hunc sed barabbam. Erat autem barabbas latro.

Tunc ergo apprehendit pilatus ihm. et flagellavit. Et milites plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti ejus. et veste purpurea circumdederunt eum. et venie dabant ei. et dicebant. Ave rex judeorum. et dabant ei alapas. Exivit iterum pilatus foras. et dicit eis. Ecce adduco vobis eum foras. ut cognoscatis quia nullam invenio in eo causam. Exivit ergo ihs portans coronam spineam et purpureum vestimentum. Et dicit eis pilatus. Ecce homo. Cum ergo vidissent eum pontifices et ministri. clamabant dicentes. Crucifige eum. crucifige eum. Dicit eis pilatus. Accipite eum vos. et crucifigite. Ego enim non invenio in eo causam. Responderunt ei judei. Nos legem habemus. et secundum legem debet mori. quia filium dei se fecit. Cum audisset ergo pilatus hunc sermonem. magis timuit. Et ingressus pretorium iterum. dicit ad ihm. Unde es tu? Ihs autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei pilatus. Mihi non loqueris? nescis quia potestatem habeo crucifigere te. et potestatem habeo dimittere te? Respondit ihs. Non haberes potestatem adversum me ullam. nisi tibi datum esset desuper. Propterea qui tradidit me tibi. major peccatum habet. Et exinde quęrebat pilatus dimittere eum. Judei autem clamabant dicentes. Si hunc dimittis non es amicus cesaris. Omis enim qui se regem facit. contradicit cesari. Pilatus autem cum audisset hos sermones. adduxit foras ihm. et sedit pro tribunali in loco qui dicitur lithostrotos. hebraice autem gabbatha. Erat autem parasceve paschę. hora quasi sexta. et dicit judeis. Ecce rex vester. Illi autem clamabant. Tolle. tolle. crucifige eum. Dicit pilatus. Regem vestrum crucifigam? Responderunt pontifices. Non habemus regem nisi cesarem. Tunc ergo tradidit illum illis ut crucifigeretur. Susceperunt autem ihm et eduxerunt. Et bajulans sibi crucem exivit in eum qui dicitur calvarie locum. hebraice autem dicitur golgotha. ubi crucifixerunt eum. et cum eo alios duos hinc et inde. medium autem ihm. Scripsit autem et titulum pilatus. et posuit super crucem. Erat autem scriptum. ihs nazarenus rex judeorum. Hunc ergo titulum multi legerunt judeorum. quia prope civitatem erat locus ubi crucifixus est ihs. Et erat scriptum hebraice. grece. latine. Dicebant ergo pontifices judeorum pilato. Noli scribere. rex judeorum. sed quia ipse dixit. rex sum judeorum. Respondit pilatus. Quod scripsi scripsi. Milites ergo cum crucifixissent ihm. acceperunt vestimenta ejus. et fecerunt quatuor partes. unicuique militi partem. et tunicam. Erat autem tunica non consutilis. desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad invicem. Non scindamus eam. sed sortiamur de ea cuius sit. ut scriptura impleatur dicens. Partiti sunt vestimenta mea sibi. et in vestem meam miserunt sortem. Et milites quidem hec fecerunt. Stabant autem juxta crucem ihu mater ejus. et soror matris ejus maria cleophe. et maria magdalene. Cum vidisset ergo ihs matrem. et discipulum stantem quem diligebat. dicit matri sue. Mulier. ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo. Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua. Postea sciens ihs quia omia consummata sunt. ut consummaretur scriptura. dicit. Sitio. Vas ergo positum erat aceto plenum. Illi autem spongiam aceto plenam hyssopo circumdantes. obtulerunt ori ejus. Cum ergo accepisset ihs acetum. dixit. Consummatum est. Et inclinato capite tradidit spiritum. Judei ergo. ut corpora non remanerent in cruce sabbato. erat enim magnum sabbatum illud. rogaverunt pilatum ut frangerentur eorum crura. et tollerentur. Venerunt ergo milites. et primi quidem fregerunt crura et alterius qui crucifixus est cum eo. Ad ihm autem cum venissent. ut viderunt eum jam mortuum. non fregerunt ejus crura. sed unus militum lancea latus ejus aperuit. et continuo exivit sanguis et aqua. Et qui vidit testimonium perhibuit. et verum est testimonium ejus. Et ille scit quia vera dicit. ut et vos credatis. Facta sunt enim hec ut scriptura impleretur. Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit. Videbunt in quem transfixerunt.

Post hec autem rogavit pilatum joseph ab arimathia. qui erat discipulus ihu occultus autem propter metum judeorum. ut tolleret corpus ihu. Et permisit pilatus. Venit ergo et tulit corpus ihu. Venit autem et nicodemus. qui venerat ad ihm nocte primum. ferens mixturam myrre et aloes quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus ihu. et ligaverunt illud cum aromatibus sicut mos est judeis sepelire. Erat autem in loco ubi crucifixus est hortus. et in horto monumentum novum. in quo nondum quisquam positus fuerat. Ibi ergo propter parasceven judeorum. quia juxta erat monumentum. posuerunt ihm.

Una autem sabbatorum maria magdalene venit mane cum adhuc tenebre essent ad monumentum. et vidit lapidem sublatum a monumento. Cucurrit ergo et venit ad simonem petrum. et ad alium discipulum quem amabat ihs. et dicit eis. Tulerunt dominum de monumento. et nescimus ubi posuerunt eum. Exivit ergo petrus et alius discipulus. et venerunt ad monumentum. Et cum prior discipulus percucurrisset citius petro. venit primus ad monumentum. et cum se inclinasset. videt linteamina posita. Non tamen introivit. Venit ergo et simon petrus sequens eum. et intravit in monumentum. et vidit linteamina posita. et sudarium quod fuerat super caput ejus. non cum linteaminibus positum. sed separatim involutum in unum locum. Tunc ergo introivit et discipulus alius qui venerat primus ad monumentum. et vidit et credidit. Nondum enim sciebant scripturam. quia oportet eum a mortuis resurgere. Abierunt ergo iterum ad semetipsos discipuli. Maria autem stabat ad monumentum foris plorans. Dum ergo fleret. inclinavit se et prospexit in monumentum. et vidit duos angelos in albis sedentes. unum ad caput. et unum ad pedes. ubi positum fuerat corpus ihu. Et dicunt ei illi. Mulier quid ploras? Dicit eis. Quia tulerunt dominum meum. et nescio ubi posuerunt eum. Hec cum dixisset. conversa est retrorsum. et vidit ihm stantem. et nesciebat quia ihs est. Dicit ei ihs. Mulier quid ploras? quem quęris? Illa existimans quia hortulanus esset. dicit ei. Domine si tu sustulisti eum. dic mihi ubi posuisti eum. et ego eum tollam. Dicit ei ihs. Maria. Conversa illa dicit ei. Rabboni. quod dicitur magister. Dicit ei ihs. Noli me tangere. nondum enim ascendi ad patrem meum. Vade autem ad fratres meos. et dic eis. Ascendo ad patrem meum. et patrem vestrum. deum meum. et deum vestrum. Venit maria magdalene annuntians discipulis quia vidit dominum. et hec dixit ei. Et cum audissent quia vivit. et visa est ab ea. non credidit illi. Et cum sero esset die illa una sabbatorum. et fores essent clause ubi erant discipuli congregati propter metum judeorum. venit ihs et stetit in medio. et dicit eis. Pax vobis. Et cum hec dixisset. ostendit eis manus et latus. Gavisi sunt ergo discipuli viso domino. Dixit ergo eis iterum. Pax vobis. Sicut misit me pater. et ego mitto vos. Cum hec dixisset insufflavit. et dicit eis. Accipite spiritum sanctum. Quorum remiseritis peccata. remittuntur eis. et quorum retinueritis. retenta sunt. Thomas autem unus de duodecim. qui dicitur didymus. non erat cum eis quando venit ihs. Dixerunt ergo ei alii discipuli. Vidimus dominum. Ille autem dixit eis. Nisi videro in manibus ejus fixuram clavorum. et mittam digitum meum in locum clavorum. et manum meam in latus ejus. non credam. Et post dies octo iterum erant discipuli ejus intus. et thomas cum eis. Venit ihs ianuis clausis. et stetit in medio. et dixit. Pax vobis. Deinde dicit thome. Infer digitum tuum huc. et vide manus meas. et affer manum tuam. et mitte in latus meum. et noli esse incredulus. sed fidelis. Respondit thomas. et dixit ei. Dominus meus et deus meus. Dicit ei ihs. Quia vidisti me thoma. credidisti. Beati qui non viderunt. et credunt. Multa quidem et alia signa fecit ihs coram discipulis suis. quę non sunt scripta in libro hoc. Hec autem scripta sunt ut credatis quia ihs est xps filius dei. et ut credentes vitam habeatis in nomine ejus.

Postea manifestavit se iterum ihs discipulis ad mare tiberiadis. Manifestavit autem sic. Erant simul simon petrus. et thomas qui dicitur didymus. et nathanahel qui erat a cana galilee. et filii zebedei. et alii ex discipulis ejus duo. Dicit eis simon petrus. Vado piscari. Dicunt ei. Venimus et nos tecum. Exierunt et ascenderunt navem. et illa nocte nichil prehenderunt. Mane autem stetit ihs in litore. non tamen sciebant discipuli quia ihs est. Dicit ergo eis ihs. Pueri numquid pulmentarium habetis? Responderunt ei. Non. Dicit illis. Mittite in dexteram navigii rete. et invenietis. Miserunt ergo. et jam non valebant illud trahere. prę multitudine piscium. Dicit ergo discipulus ille quem diligebat ihs petro. Dominus est. Simon petrus cum audisset quia dominus est. tunicam succinctus erat. (erat enim nudus) et misit se in mare. Alii autem discipuli navigio venerunt. non enim longe erant a terra. sed quasi cubitis ducentis. trahentes rete piscium. Ut ergo descenderunt in terram. vident prunas positas. et piscem superpositum. et panem. Dicit eis ihs. Afferte de piscibus quos prendidistis nunc. Ascendit simon petrus. et traxit rete in terram plenum magnis piscibus centum quinquaginta trium. Et cum tanti essent. non est scissum rete. Dicit eis ihs. Venite prandete. Et nemo audebat discumbentium interrogare eum. Tu quis es? scientes quia dominus est. Et venit ihs. et accipit panem. et dat eis. et piscem similiter. Hoc iam tertio manifestatus est ihs discipulis suis. cum resurrexisset a mortuis. Cum ergo prandissent. dicit simoni petro ihs. Simon iohannis diligis me plus his? Dicit ei. Etiam domine. tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos meos. Dicit ei iterum. Simon iohannis diligis me? Dicit ei. Etiam domine. tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos meos. Dicit ei tertio. Simon iohannis amas me? Contristatus est petrus quia dixit ei tertio. amas me? et dixit ei. Domine tu omia nosti. tu scis quia amo te. Dicit ei ihs. Pasce oves meas. Amen amen dico tibi. cum esses junior cingebas te. et ambulabas ubi volebas. Cum autem senueris. extendes manus tuas. et alius te cinget. et ducet quo tu non vis. Hoc autem dixit significans qua morte clarificaturus esset deum. Et cum hec dixisset. dicit ei. Sequere me. Conversus petrus vidit illum discipulum quem diligebat ihs sequentem. qui et recubuit in cena super pectus ejus. et dixit. Domine quis est qui tradet te? Hunc ergo cum vidisset petrus. dicit ihu. Domine hic autem quid? Dicit ei ihs. Sic eum volo manere donec veniam. quid ad te? Tu me sequere. Exivit ergo sermo iste inter fratres. quia discipulus ille non moritur. Et non dixit ihs ei. Non moritur. sed. Sic eum volo manere donec veniam. quid ad te? Hic est discipulus ille qui testimonium perhibet de his. et scripsit hec. et scimus quia verum est testimonium ejus. Sunt autem et alia multa quę fecit ihs. quę si scribantur per singula. nec ipsum arbitror mundum capere eos qui scribendi sunt libros. Amen.

qui misit me patrē. ¶ locutus sū uob⁹ ap̄ uos manēs.
Paracletus aūt sps scūs quē mittet pater in nōīe meo. ille uos docebit oīa. et suggeret uobis oīa q̄cūq; dixero uobis. pacē relinquo uobis. pacem meā do uobis. non quō mundus dat. ego do uobis. non turbetur cor uēr̄m neq; formidet. audistis quia ego dixi uobis. uado et uenio ad uos. Si diligeretis me. gauderetis utiq; quia uado ad patrē. quia pater maior me est. et nunc dixi uobis priusquam fiat. ut cū factū fuerit credatis. Jam nō multa loquar uobiscū. Venit enī princeps mundi huius. et in me nō habet quicquā. Sed ut cognoscat mundus. quia diligo patrē. et sicut mandatum dedit mihi pater. sic facio. Surgite eamus hinc.

¶ xv. Ego sū uitis uera. et pater meus agricola est. omnem palmitem in me nō ferentē fructū tollet eum. et omnē qui fert fructū purgabit eū. ut fructū plus adferat. Jam uos mundi estis propter sermonem quem locutus sum uobis. manete in me et ego in uobis. Sicut palmes non potest ferre fructū a semetipso nisi manserit in uite. sic nec uos nisi in me manseritis. Ego sū uitis uos palmites. qui manet in me et ego in eo. hic fert fructū multū. quia sine me nichil potestis facere. Si quis in me non manserit. mittetur foras sicut palmes et aruit. et colligent eum. et in ignem mittent. et ardet. Si manseritis in me et uerba mea in uobis manserint. quicquid uoluerit petetis et fiet uobis. in hoc clarificatus est pater meus. ut fructū plurimum adferatis. et efficiamini mei discipuli. Sicut dilexit me pater. et ego dilexi uos. manete in dilectione mea. Si p̄cepta mea seruaueritis. manebitis in dilectione mea. sicut ego patris mei p̄cepta seruaui et manео eius dilectione.

Hec locutus sum uobis ut gaudium meum in uobis sit. et gaudium uestrum impleatur. Hoc est p̄ceptum meum ut diligatis inuicem sicut dilexi uos. Maiorem hac dilectionem nēo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Vos amici mei estis si feceritis q̄ ego p̄cipio uobis. Jam nō dicam uos seruos quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos. quia oīa q̄cūq; audiui a patre meo nota feci uobis. Non uos me elegistis. sed ego elegi uos et posui uos ut eatis et fructū adferatis. et fructus uester maneat. ut quicquid petieritis patrē in nōīe meo det uobis. Hec mando uobis ut diligatis inuicem. Si mundus uos odit. scitote quia me priorē uobis odio habuit. Si de mundo fuissetis mundus quod suum erat diligeret. quia de mundo non estis. sed ego elegi uos de mundo. propterea odit uos mundus. Memento sermonis mei quē ego dixi uobis. Non est seruus maior domino suo. Si me persecuti sunt et uos persequentur. Si sermonem meum seruauerunt. et uestrum seruabunt. Sed hec omnia facient uobis propter nomen meum. quia nesciunt quem misit me. Si non uenissem. et locutus eis non fuissem peccatum non haberent. nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Qui me odit. et patrem meum odit. Si opera non fecissem in eis que nemo alius fecit. peccatum non haberent. nunc autem et uiderunt. et oderunt. me. et patrem meum. Sed ut impleatur sermo qui in lege eorum scriptus est. quia odio habuerunt me gratis. Cum autem uenerit paracletus quem ego mittam uobis a patre. spūm ueritatis qui a patre procedit ille testimonium perhibebit de me. et uos testimonium perhibebitis quia ab initio mecum estis. Hec locutus sum uobis ut non scandalizemini. Absque synagogis facient uos. Sed uenit hora ut omnis qui interficit uos arbitretur obsequium se prestare deo. Et hec facient uobis quia non nouerunt patrem neque me. Sed hec locutus sum uobis ut cum uenerit hora eorum reminiscamini. quia ego dixi uobis. Hec autem uobis ab initio non dixi. quoniam tecum eram. Et nunc uado ad eum qui me misit. et nemo ex uobis interrogat me. quo uadis. Sed quia hec locutus sum uobis. tristitia implenit cor uestrum. Sed ego ueritatem dico uobis. expedit uobis ut ego uadam. Si enim non abiero. paracletus non ueniet ad uos. Si autem abiero. mittam eum ad uos. Et cum uenerit ille arguet mundum de peccato. et de iustitia. et de iudicio. de peccato quidem quia non credunt in me. de iustitia uero. quia ad patrem uado. et

non uidebitis me. de iudicio autem quia princeps mundi huius iudicatus est. Adhuc multa habeo uobis dicere. sed non potestis portare modo. Cum autem uenerit ille spūs ueritatis. docebit uos omnem ueritatem. non enim loquetur a semetipso. sed quecumque audiet loquetur. et que uentura sunt annuntiabit uobis. Ille me clarificabit. quia de meo accipiet. et annuntiabit uobis. Omnia quecumque habet pater mea sunt. propterea dixi. quia de meo accipiet et annuntiabit uobis. Modicum et iam non uidebitis me. et iterum modicum et uidebitis me. quia vado ad patrem. Dixerunt ergo ex discipulis eius ad inuicem. quid hoc quod dicit nobis modicum et non uidebitis me. et iterum modicum et uidebitis me. et quia vado ad patrem? dicebant ergo. quid est hoc quod dicit modicum. nescimus quid loquitur. Cognouit autem ihūs quia uolebant eum interrogare. et dixit eis. de hoc quero inter uos. quia dixi modicum et non uidebitis me. et iterum modicum et uidebitis me. quia vado ad patrem. Amen amen dico uobis. quia plorabitis et flebitis uos. mundus autem gaudebit. Vos autem contristabimini. sed tristitia uestra uertetur in gaudium. Mulier cum parit tristitiam habet. quia uenit hora eius. cum autem peperit puerum. iam non meminit pressure propter gaudium quia natus est homo in mundum. Et uos igitur nunc quidem tristitiam habetis. uidebo autem uos. et gaudebit cor uestrum. et gaudium uestrum nemo tollet a uobis. Et in illo die me non rogabitis quicquam. Amen amen dico uobis. si quid petieritis patrem in nōīe meo dabit uobis. Usque modo non petistis quicquam in nomine meo. petite et accipietis. ut gaudium uestrum sit plenum. In prouerbiis locutus sum uobis. Venit hora cum iam non in prouerbiis loquar uobis. sed palam de patre annuntiabo uobis. In illo die in nōīe meo petetis. et non dico uobis. quia ego rogabo patrem de uobis. Ipse enim pater amat uos. quia uos me amastis. et credidistis. quia ego a deo exiui. exiui a patre. et uenio in mundum. et iterum relinquo mundum et uado ad patrem. Dixerunt ei discipuli eius. ecce nunc palam loqueris. et proverbium nullum dicis. nunc scimus quia scis omnia. et non opus est tibi ut quis te interroget. in hoc credimus quia a deo exiisti. Respondit eis ihūs. modo creditis. Ecce uenit hora et iam uenit. ut dispergamini unusquisque in propria. et me solum relinquatis. et non sum solus quia pater mecum est.

¶ xvii. Hec locutus est ihūs. et sublatis oculis suis in celum dixit. pater uenit hora clarifica filium tuum. ut et filius tuus clarificet te. sicut dedisti ei potestatem omnis carnis. ut omne quod dedisti ei. det eis uitam eternam. Hec autem est uita eterna. ut cognoscant te solum deum. et quem misisti ihūm xp̄m. ego te clarificaui super terram. opus consummaui. quod dedisti mihi ut faciam. Et nunc clarifica me tu pater apud temetipsum. claritate qua habui priusquam mundus fieret apud te. Manifestaui nomen tuum hominibus. quos dedisti mihi de mundo. tui erant. et mihi eos dedisti. et sermonem meum seruauerunt. Nunc cognouerunt quia omnia quecumque dedisti mihi. abscisa sunt. quia uerba que dedisti mihi dedi eis. et ipsi acceperunt. et cognouerunt uere quia a te exiui. et crediderunt quia tu me misisti. Ego pro eis rogo. non pro mundo rogo. sed pro his quos dedisti mihi. quia tui sunt. et mea omnia tua sunt. et tua mea sunt. et clarificatus sum in eis. et iam non sum in mundo. et hi in mundo sunt. et ego ad te uenio. pater sancte. serua eos in nōīe tuo quos dedisti mihi. ut sint unum sicut et nos. Cum essem cum eis ego seruabam eos in nōīe tuo. quos dedisti mihi custodiui. et nemo ex eis perijt nisi filius perditionis. ut scriptura impleatur. Nunc autem ad te uenio. et hec loquor in mundo ut habeant gaudium meum impletum in semetipsis. Ego dedi eis sermonem tuum. et mundus eos odio habuit. quia non sunt de mundo. sicut ego non sum de mundo. Non rogo ut tollas eos de mundo. sed ut serues eos a malo. De mundo non sunt. sicut ego non sum de mundo. Sanctifica eos in ueritate. Sermo tuus ueritas est. Sicut me misisti in mundum. et ego misi eos in mundum. Et pro eis ego sanctifico meipsum. ut

te. Sermo tuus suerit tale. Sic tu me misisti in mundū.
ego misi eos in mundū. Et pro eis ego sanctifico me ipm. ut
sint et ipi sanctificati in ueritate. Non pro his aut rogo tm. sed
et pro qui credituri sunt per ubū eoꝝ in me. Ut omes unū
sint. Sic tu pater in me ego in te. ut et ipi in nobis
unū sint. ut mundus credat quia tu me misisti. Et
ego claritatem quā dedisti mihi dedi illis. ut sint unū
sicut nos unū sumus. ego in eis et tu in me. ut sint cōsum-
mati in unū. et cognoscat mundus quia tu me misisti
et dilexisti eos. Sic me dilexisti. Pater quos dedisti mi
hi. uolo ut ubi ego sū. et illi sint mecū. ut uideant cla-
ritatē meā quā dedisti mihi. q dilexisti me ante cō
stitutionem mundi. Pater iuste. mundus nō te co-
gnouit. et ego cognoui et isti cognouerunt quia tu me misisti. Et no
tū feci eis nomen tuū. et notū faciā ut dilectio qua dile
xisti me in ipis sit. et ego in ipis.

¶ XVIII. Cū hec dixisset ihūs egressus est cū discipulis suis trans
torrentem cedron. ubi erat ortus in quem introuit ip
se et discipuli eius. Sciebat aut et iudas qui tradi-
dit eum locus. quia frequenter thūs conuenit illuc cū dis-
cipulis suis. Judas ergo cū accepisset cohortē. et ab
principibus et pharisēis ministros. uenit illuc cū lanter-
nis et facibus et armis. Jhūs itaq sciens oīa q uenitu
ri erant super eū. processit et dixit eis. Quē queritis
dixerunt ei. Jhūm nazarenum. dicit eis ihūs. Ego sū. Stabat aut et iudas qui
tradebat eum cum ipis. Vt ergo dixit eis. Ego sū. abi
erunt retrorsum et ceciderunt in terrā. Iterū ergo
eos interrogauit. Quē queritis. Illi aut dixerūt. Jhūm na
zarenum. Respondit ihūs. Dixi uobis quia ego sum. Si
ergo me queritis sinite hos abire. ut impleret sermo
quem dixit. Quos dedisti mihi non perdidi ex eis quem.
Simon ergo petrus habens gladium. eduxit eū et percus-
sit pontificis seruū. et abscidit auriculam eius dexteram.
erat aut nomen seruo malchus. Dixit ergo ihūs petro.
Mitte gladium tuum in uaginam. calicem quem dedit mi
hi pater nō uis bibā illum. Cohors ergo et tribunus. et mi
nistri iudeoꝝ. apprehenderunt ihūm et ligauerunt eum. et
adduxerunt eum ad annam primum. erat enim
socer caiphe. qui erat pontifex anni illius. erat aut
caiphas. qui consilium dederat iudeis. quia expedit unū
hominē mori pro populo. Sequebatur aut ihūm. simon
petrus et alius discipulus. discipulus ille erat notus pontifi-
ci. et introiuit cū ihū in atrium pontificis.
petrus aut stabat ad ostium foris. exiuit ergo discipulus alius qui erat notus pontifici. et dixit ostiarie
et introduxit petrū. Dicit ergo petro ancilla ostia-
ria. numquid et tu ex discipulis es hominis istius. Dicit ille. non
sum. Stabant aut serui et ministri ad prunas. quia frigus erat. et
calefiebant. erat aut et petrus stans cum eis et calefaciēbat se. Ergo
pontifex interrogauit ihūm de discipulis suis et de doctrina eius. Re-
spondit ihūs. Ego palam locutus sum mundo. ego semper docui in sy-
nagoga et in templo quo oēs iudei conueniunt. et in occulto locutus
sum nichil. quid me interrogas interroga eos qui audie-
runt. quid locutus sim ipis. ecce hi sciunt quę dixe-
rim ego. Hec aut cum dixisset unus assistens ministro
rum dedit alapam ihū dicens. Sic respondes pontifici deo ait ei
ihūs. Si male locutus sum testimonium phibe de malo.
Si aut bene quid me cedis. Et misit eum annas ligatum
ad caiphan pontificē. erat aut simon petrus stans
et calefaciens se. Dixerunt ergo ei. numquid et tu de discipulis
eius es. negauit ille et dixit. non sum. Dicit unus
de seruis pontificis. cognatus eius cuius abscidit petrus auriculam. nonne ego te uidi in horto cū illo. Iterū
ergo negauit petrus. et statim gallus cantauit.
Adducunt ergo ihūm a caiphan in pretorium. erat
aut mane. Et ipi non introierunt in pretorium. ut non
contaminarentur. sed manducarent pascha. Exiit
ergo pylatus ad eos foras et dixit. Quā accusationē
affertis aduersus hominem hunc. Respondērunt et dixerunt ei.
Si non esset hic male faciens non tibi tradidissemus eum.
dixit ergo eis pylatus. Accipite eum uos et secundum legem uestram
iudicate eum. Dixerunt ergo iudei. Nobis non licet interficere
quemquam. Ut sermo ihū impleret quē dixit. significans qua

morte esset moriturus. Introiuit ergo iterum in pre-
torium pylatus et uocauit ihūm. et dixit ei. tu es rex iu-
deoꝝ. Respondit ihūs. A te metipso hoc dicis an alii tibi dixe-
runt de me. Respondit pylatus. numquid ego iudeus sum.
gens tua et pontifices tradiderunt te mihi. quid fe-
cisti. Respondit ihūs. Regnum meum non est de hoc mundo. Si
ex hoc mundo esset regnum meum. ministri mei utique de-
certarent ut non tradar iudeis. nunc aut regnum meum
non est hinc. Dixit itaq ei pylatus. Ergo rex es tu. Respon-
dit ihūs. Tu dicis quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum et ad hoc
ueni in mundum. ut testimonium perhibeam ueritati. Omis
qui est ex ueritate. audit meam uocem. Dicit ei pylatus. Quid
est ueritas. Et cū hec dixisset. iterum exiuit ad iudeos. et di-
cit eis. Ego nullam inuenio in eo causam. Est aut consuetudo
uobis. ut unum dimittam uobis in pascha. Uultis ergo dimit-
tam uobis regem iudeoꝝ. Clamauerunt rursus omnes
dicentes. non hunc. sed barabam. erat aut barabas latro. Tunc
ergo apprehendit pylatus ihūm et flagellauit. et milites per-
texentes coronam de spinis imposuerunt capiti eius. et
ueste purpurea circumdederunt eum. et uenichant ad eum et di-
cebant. Aue rex iudeorum. et dabant ei alapas. Exiit
iterum pylatus foras et dixit eis. Ecce adduco eum uobis. ut
cognoscatis quia in eo nullam causam inuenio. Exiit ergo ihs
portans spineam coronam et purpureum uestimentum. et di-
cit eis. Ecce homo. Cum ergo uidissent eum pontifices et mi-
nistri clamabant dicentes. crucifige. crucifige eum. Di-
cit eis pylatus. Accipite eum uos et crucifigite. Ego enim
non inuenio in eo causam. Respondērunt ei iudei. Nos legem habe-
mus. et secundum legem debet mori. quia filium dei se fecit. Cum er-
go audisset pylatus hunc sermonem magis timuit. et in-
gressus est prętorium iterum. et dixit ad ihūm. Unde es tu. Ihs
autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei pylatus. Mihi non
loqueris. nescis quia potestatem habeo crucifigere te. et potes-
tatem habeo dimittere te. Respondit ihūs. Non haberes potestā
tem aduersum me ullam. nisi tibi esset datum desuper. propte-
rea qui tradidit me tibi maius peccatum habet. Exinde querebat
pylatus dimittere eum. Iudei autem clamabant dicentes. Si
hunc dimittis non es amicus cesaris. Omnis enim qui se regem
facit. contradicit cesari. Pylatus ergo cum audisset hos sermones. ad-
duxit foras ihūm. et sedit pro tribunali in loco qui dicitur li-
thostrotos. hebraice aut gabbatha. erat autem parasceue
paschę. hora quasi sexta. et dicit iudeis. Ecce rex uester. Illi cla-
mabant. tolle. tolle crucifige eum. Dicit eis pylatus. Re-
gem uestrum crucifigam. Respondērunt pontifices. Non habemus regem
nisi cesarem. Tunc ergo tradidit eis illum ut crucifigeretur.
Susceperunt aut ihūm. et eduxerunt. Et bajulans sibi
crucem. exiuit in eum qui dicitur calui locum. hebrai-
ce golgotha. ubi eum crucifixerunt. et cum eo alios duos.
hinc. hinc. medium aut ihūm. Scripsit aut et titulum
pylatus. et posuit super crucem. erat aut scriptum. Ihs
nazarenus rex iudeorum. hunc ergo titulum multi legerunt
iudeoꝝ. quia prope ciuitatem erat locus ubi crucifixus est
ihūs. Et erat scriptum hebraice. greece. latine. Dicebant
ergo pylato pontifices iudeoꝝ. Noli scribere rex iu-
deorum. sed quia ipse dixit rex sum iudeoꝝ. Respondit pylatus.
Quod scripsi scripsi. Milites ergo cum crucifixissent eum. acce-
perunt uestimenta eius. et fecerunt quatuor partes. unicuique
militi partem unam et tunicam. erat aut tunica inconsutilis. de-
super contexta per totum. Dixerunt ergo ad inuicem. Non scindamus
eam. sed sortiamur de illa cuius sit. ut scriptura impleretur
dicens. Partiti sunt uestimenta mea sibi. et in uestem meam
miserunt sortem. Et milites quidem hec fecerunt. Stabant aut iuxta
crucem ihū mater eius. et soror matris
eius. Maria cleophe. et maria magdalene. Cum uidisset
ergo ihūs matrem. et discipulum stantem quem dilegebat. dicit
matri sue. Mulier ecce filius tuus. Deinde dicit discipu-
lo. Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipu-
lus in sua. Postea sciens ihūs. quia iam omnia consummata
sunt. ut consummaretur scriptura. dicit. Sitio. Vas aut
positum erat aceto plenum. Illi autem spongiam plenam aceto.
hyssopo circumponentes obtulerunt ori eius. Cum ergo ac-
cepisset ihūs acetum dixit. Consummatum est. Et inclinato ca-
pite tradidit spm. Iudei ergo quia parasceue erat ut non
remanerent in cruce corpora sabbato. erat enim magn

nul die sille sabbati. rogauerunt pilatū ut frā
gerētur corpa eorū. r tolleretur. Venerunt ergo
milites. et quidē primi quidem fregerunt crura.
r alterius qui crucifixus est cū eo. Ad ultimū aūt cū
uenissent. ut uiderunt eū iā mortuū. non fregerūt
eius crura. sed unus militū lancea latus eius aperuit. r
cōtinuo exiuit sanguis r aqua. et qui uidit testimo
niū perhibuit. r uerum est testimoniū ei⁹. et ille sci.
quia uera dicit. ut r uos credatis. facta sūt enī hec ut
scriptura impleretur. os nō cōminuetis ex eo. et iterū
alia scriptura dicit. Videbūt in quē transfixerūt. Post
hec rogauit pilatū ioseph ab arimathia. eo q̄ esset dis
cipulus ihū. occultus aūt ppter metū iudeo. ut tolleret
corpus ihū. et permisit pilatus. Venit ergo et tulit
corpus ihū. Venit aūt et nichodemus qui uenerat
ad ihūm nocte primū. ferēs mixturā murre. r aloes
q̄si libras. c. Acceperūt g corpus ihū. et ligauerūt eū
in linteis cū aromatibus. sic⁊ mos iudeis est sepelire. Erat
aūt in loco ubi crucifixus est ihūs ortus. et in horto mo
numētū nouū. in quo nōdum quisquā positus erat.
ibi g ppter parasceuen iudeoꝝ. q̄ iuxta erat monu
mētū. posuerunt ihūm.

¶ xx.

Una aūt sabbati maria magdalene uenit mane
cū adhuc tenebre essent. ad monumētū. et uidit la
pidē sublatū a monumēto. Cucurrit ergo. et uenit
ad symonem petrū. et ad alium discipulū quē diligeba
at ihūs. et dicit eis. Tulerunt dnm de monumēto. et nes
cimus ubi posuerūt eū. Exiit ergo petrus. et ille alius
discipulus. et uenerūt ad monumētū. Current aūt
duo simul. et ille alius discipulus precucurrit ci
tius petro. et uenit primus ad monumētū. et cū se
clinasset uidit posita linteamina. non tamē introiuit.
Venit ergo symon petrus sequens eū. et introiuit in mo
numētū. et uidit linteamina posita. et sudariū q̄ fu
erat sup eius caput. nō cū linteaminibus positū. sed separa
tū in locū unū. Tūc g introiuit et ille discipulus
qui uenerat primus ad monumētū. et uidit. et
credidit. Non dum enī sciebant scripturā. quo
niam eū a mortuis resurgere. Abierūt ergo ite
rū ad semetipsos discipuli. Maria aūt stabat ad
monumētū foris plorans. Dum ergo fleret in
clinauit se et prospexit in monumētū. et uidit duos
angelos in albis sedentes. unū ad caput et unū ad pedes
ubi positus fuerat corpus ihū. Dixerūt ei illi. Mulier
quid ploras. dicit eis. Quia tulerunt dominum
meū. et nescio ubi posuerūt eū. Hec cū dixisset. cō
uersa est retrorsum. et uidit ihūm stantē. et non scie
bat. q̄ ihūs est. dicit ei ihūs. Mulier quid ploras. q̄
quis quē. existimans quia ortolanus esset. dicit
ei. Dne si tu sustulisti eū. dicito mihi ubi posu
isti eū. ego eū tollam. dicit ei ihūs. Maria. conuersa
illa dicit ei. Rabboni q̄ dr magr. dicit ei ihūs.
Noli me tangere. nondum enī ascendi ad patrē
meum. Vade aūt ad fres meos. r dic eis. Ascendo ad
patrē meū. et patrē uestrū. deū meū. et deū uestrū. Ve
nit maria magdalene annuntians discip
ulis q̄ uidit dnm. et hec dixit mihi.

¶ xxi.

Cum esset ergo sero die illo una sabbatoꝝ. et fores
essent clause. ubi erant discipuli congregati. pter
metū iudeoꝝ. uenit ihūs. et stetit in medio. et dixit
eis. Pax uobis. et hec cū dixisset. ostendit eis manus
et latus. Gauisi sunt ergo discipuli uidentes dnm.
dixit ergo eis iterū. Pax uobis. Sicut misit me pater. et
ego mitto uos. hec cū dixisset insufflauit. et dixit
eis. Accipite spūm scm. quoꝝ remiseritis peccata re
mittuntur eis. et quoꝝ retinueritis. retenta sunt.
Thomas aūt unus ex duodecim. q̄ dr didimus. nō
erat cū eis. cū uenit ihūs. Dixerunt ergo ei alii
discipuli. Vidimus dnm. Ille aūt dixit eis. Nisi
uidero in manibus eius figuram clauoꝝ. et mittam di
gitum meū in locū clauoꝝ. et mittam manū meā in la
tus eius. non credam. Et post dies octo iterū erant discipu
li eius. et thomas cū eis. Venit ihūs. ianuis clausis.
et stetit in medio. et dixit. Pax uobis. Deinde dicit tho
me. Infer digitū tuū huc. et uide manus meas. et
affer manū tuā et mitte in latus meū. et noli esse incre
dulus sed fidelis. Respondit thomas. et dixit ei. Dns meus et
deus meus. Dixit ihūs ei. Quia uidisti me thome credidisti. Beati
qui non uiderunt. et crediderunt. Multa quidem. et alia
signa fecit ihūs in conspectu discipulorū suorum. q̄ non sūt
scripta in libro hoc. Hec aūt scripta sunt. ut credatis.
quia ihūs est xps filius dei. et ut credentes uitā habeā
mini in nomine eius.

¶ xxii.

Postea manifestauit se iterū ihūs ad mare tyberiadis.
manifestauit aūt sic. Erant simul symon petrus. et tho
mas q̄ dr didymus. et nathanahel q̄ erat a cana galilee. et filii zebedei. et alii
ex discipulis eius duo. Dicit eis symon petrus. Vado pis
cari. Dicūt ei. Venimus et nos tecū. Exierunt. et as
cenderunt in nauim. et illa nocte nichil prehenderūt.
Mane aūt facto. stetit ihūs in litore. nō tamē cognou
erunt discipuli quia ihūs est. Dicit ergo eis ihūs.
pueri numquid pulmentarium habetis. Respōderunt ei.
Dixit eis. Mittite in dexteram nauigii rete. et inue
nietis. Miserūt ergo. et iam nō ualebant illud trahe
re p multitudinem piscium. Dicit ergo discipulus ille q̄
dilegebat ihūs petro. Dns est. Symon petrus. cū au
disset quia dns est. tunicā cinxit se. erat enī nudus.
et misit se in mare. Alii aūt discipuli nauigio uenerūt.
nō enī longe erant a terra. sed quasi cubitis ducentis. trahē
tes rete piscium. Ut ergo descenderūt in terrā. uident
prunas positas. et piscem superpositum. et panem. Dicit
eis ihūs. Afferte de piscibus quos prendidistis nūc. Ascen
dit aūt simon petrus. et traxit rete in terrā. plenum ma
gnis piscibus. c. quinquaginta tribus. et cū tanti essent.
nō est scissum rete. Dicit eis ihūs. Venite prandete. et
nemo audebat discumbentium interrogare eū. tu quis es.
scientes q̄ dns est. Et uenit ihūs. et accepit panē. et
dedit eis. et piscem similiter. Hec iam tertio manife
status est ihūs discipulis suis. cū surrexisset a mortuis.
Cū ergo prandisset. dicit symoni petro ihūs.
Symon iohānis diligis me plus his. Dicit ei. Etiam dne.
tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos meos. Di
cit ei iterū. Symon iohannis diligis me. Ait illi.
etiā dne. tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos meos.
Dicit ei tertio. Symon iohannis amas me. Contrista
tus est petrus quia dixit ei tertio. Amas me. et dicit ei.
Dne tu oīa scis. tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce oues
meas. Amen amen dico tibi. cū esses iunior. cingebas te. et
ambulabas ubi uolebas. Cū aūt senueris. extendes ma
nus tuas. et alius te cinget. et ducet q̄ tu nō uis. Hoc aūt
dixit. significans qua morte clarificaturus esset deū. Et
hec cū dixisset. dicit ei. Sequere me. Conuersus petrus uidet
illū discipulū q̄ diligebat ihūs sequentē. qui et recubuit
in cena in pectore eius. et dixit. Dne quis est qui tradit
te. Hūc ergo cū uidisset petrus. dixit ihū. Dne hic aūt
quid dicit et ihūs? Sic eum uolo manere donec ueniam.
quid ad te. Tu me sequere. Exiit ergo sermo iste inter
fres. quia discipulus ille nō moritur. Et nō dixit ei ihūs
non moritur. sed sic eum uolo manere donec ueniam. quid
ad te. Hic est ille qui testimoniū phibet de his. et scripsit
hec. et scimus quia uerum est testimonium eius. Sunt
aūt alia multa q̄ fecit ihūs. q̄s si scribantur p singula.
nec ipm arbitror mundum capere posse eos qui scribendi sūt
libros. Amen. Explicit euangelium scī iohānis
Incipit iohannis ieronimi presbiteri epistola
ad parthum. feliciter.

Dicimus quidam modo

Romanum gentibusq; edidere. his supplicio graeco
ne. uolebant se auertere. super ponere. nā mihi dicebāt.
nos sumus xpi. di. quos abinitio dilexit. et fouit. nos ecclā
elegerat. abrahā sēl. deseendimus ecce pe. et noue
rem. apud nos tm deus. nos de egypto di fugimus. et mare
rubrum liberam. mare. sicco pertransiimus pede. cū nimbo
sus dei grauissimi fluctus reuoluerit. nobis mānā p
pluit i deserto. tales filii sunt celeste pabulū minus stru
unt. nos die noctuq; i eo lūpna nubis ignisq; p̄cessit. ut
nobis in nullo uter offenderet. Adq; ut ceteri ecclesiarū
nas. misera bōhia tm̄ agnus dei solū dignū sit munus
legem accipere. tuaq; di lapides. manibus. eius q; agnos
cere uolūtate. In qua lege nobis ymissus est xps. Adq;
ē ipe se uenisse testatus est dicēs. nō uenio ut adimplere
perierunt omnes. eam usq; ecclesiā. appellant. eqdē
ne ḡ ē ut uobis ydola celebretis. quibus abinitio deseruis
nobis q̄ patribus. et nō potius in ysraelitarū lecti ecclesi
gis. meo tritice tēplicitudine aquirerem. et hec nō ni
merabamus. nisi quanta di semp clemētia. uoluit nos
ad unitatis ipius mōnē. reuocare. Gentes enī cū respon
derēt. quāta maiores eius nos di iniustos arbitrati sunt. tā
to maiores ire criminis reos ee nō dubitabāt. Sēper enī
mos diu extitit ingenti. num ipis pedibus quibus aridū
mare transisti. iudeabamus. aut ydola q̄ fecisti. et nō o
re quo paulo ante obnecabāris. adorationi dulo cantauerunt.
simulacra uobis fieri postulasti. Illis ecclis uenerandi
quibus deū in nube. i imagine ostendere solebat. nunq;
quam. ap uos extitit dū fuit. Et semper i deserto ee dño
murmurastis. Adq; ppter un nos nunq; uulda eligeret
uolumes redire. quid plura. Ita patres uīi crebra ynuc
none dñm irritauerunt. ut omēs interimo morerēt.
ner plus ecclesiarū eos. quā duo uos sēl ecclā nr̄m hoie
tenerent. Si quid magis replicem. cū e stulta mimme
frustretur. hec solo uos nēo dignos ueme mducerent. ad
dñm nrum xm̄ ppter quē sēl nobis lucebat. nr̄m stu.
solū sitis petere nolumus. si ecclā monte pessimo premitis.
q̄ nos ut cognouimus. statim credidim. ei nobis nō fue
rit aut de eo p̄dictū. Vīi planius q̄ ydolis nō q̄dā
nationē mūdi. si ignoratis deputandū. ei enī agni
tum mos sequuntur. olim unq; fuistis seruitus. si aut de
gnouisti. Si aut uos degeneri nobilitate tactos.
quasi nō mox imitatio magis quā carnalis natiuitas
nos facta filios ee facit. denīq; cū tri mabel. cū ea
dem uile fuerit sint. minime i filios reputātur. his ta
men aliter tractandis. aliis ē mensū mter ponendū. ut p
nū dimittat. ut nouerit. ut neutrū eou sua unūsmq; salu
tem meruisse. firmet. Amice uero ppter. et quenq; ec
gratia uīe correxisse. Iudeor q̄ p̄ preuaricatione legis
deū mnorauerint. Gentes uero q̄ cū cognitum
creatorē deū debuerunt uenerari. grāmei
i manufacta mutauerunt. Verūq; et similiter ne
mum obstrictos. equales ee ueritatis rōe demonstrat.
presertim. cū eadem lege potentū. iudex. iger
ab ypi fide uacuos ostendat. Cui obrē. uacillare nos
iuuat. adquē recurrā exhortatur. Germanus argū.
Romani sunt i parte fratres. hi quem sunt ita. —
a filii. apli ut subnexe qui ibū ypi in legē et ppha ecclā
mō tm. ut reuocet. apls aduersus euangelici fidē sa
tenses. corinthi et timotheū
Epistole ad romanos cā ij. ē. earūm de duobus pplis. i. tu
deis et gentibus cōgregatā. exequat mīst. ut cēt ei auste
ritas simultatis. que de uolūtate p̄dictionis mutue ne
cessitatis. Ergo ut pace inter se teneant. unitate
ostenditur pacis. dilectione dū peccātis sunte obnoxii
cēpbantur quos sibi ē fidē xpi sunt. et gram cōse
cuti. nam nec unus ex his fuisse legē mutabilitā docet.
nec gentiles posse legis ignorātia defendi. quos
mmo. et a dei notitiam pōuere potuerunt. ratiōi mter
pretante reuocare.

Incipit epla pauli ad romanos .xvi.

PAULUS famulus ihesu xpi vocatus apls segregatus in euangliū dei q̄ ante promiserat per prophetas suos in scripturis scis de filio suo. qui factus est ei ex semine dauid secm̄ carnē. qui predestinatus est filius dei in virtute. secm̄ spm̄ sanctificationis ex resurrectione mortuoz. ihū xpi dñi nri. per quem accepimus gram et apostolatū. ad obediendū fidei in omnibz gentibz pro nōie ei⁹. in quibz estis et vos vocati ihu xpi. omnibz qui sūt rome dilectis dei vocatis sanctis. Gra vobis et pax a deo patre nro et dño ihu xpo

Primū quidem gram ago deo meo per ihm xpm pro vobis quia fides vra annūciatur in vniuerso mundo. testis enim mihi est deus cui seruio in spū meo in euangelio filii eius. q̄ sine intermissione memoriā vri facio semp̄ in orationibz meis. obsecrans si quomodo tandē aliquando prosperū iter habeam in voluntate dei venire ad vos. desidero enim vos videre ut aliquid impertiar vobis gratie spūalis ad confirmandos vos. id est simul consolari in vobis. per eam q̄ inuicem fidei vestre atq̄ meam.

Nolo autem vos ignorare fres. quia sepe proposui venire ad vos. et prohibitus sum usq̄ adhuc. ut aliquem fructum habeam in vobis sicut et in ceteris gentibz. Grecis et barbaris sapientibz et insipientibz debitor sum. ita q̄ quod in me promptum est et vobis qui rome estis euangelizare. Non enim erubesco euangliū. virtus enim dei est in salutē omni credenti. iudeo primū et grec. Justitia enim dei in eo revelatur ex fide in fidem. sicut scriptum est. Justus autem ex fide vivit

Revelatur enim ira dei de celo super omnem impietatem et iniustitiam hominū eoz qui veritatem dei in iniustitia detinent. quia q̄ notum est dei manifestum est in illis. deus enim illis manifestauit. Invisibilia enim ipsius a creatura mundi. per ea q̄ facta sunt intellecta conspiciuntur. sempiterna quoq; eius virtus et divinitas. ita ut sint inexcusabiles. quia cum cognouissent deum non sicut deum glorificauerunt aut gratias egerunt. sed euanuerunt in cogitationibz suis. et obscuratum est insipiens eoz cor. dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt. et mutauerunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem ymaginis corruptibilis hominis et volucrum et quadrupedum et serpentium. propter quod tradidit illos deus in desideriis cordis eoz in immundiciam ut contumelias afficiant corpora sua in semetipsis. qui commutauerunt veritatem dei in mendacium. et coluerunt et seruierunt creature potius quam creatori qui est benedictus in secula amen.

Propterea tradidit illos deus in passiones ignominie. Nam femine eoz immutauerunt naturalem usum in eum usum qui est contra naturam. Similiter autem et masculi relicto naturali usu femine exarserunt in desideriis suis in invicem masculi in masculos turpitudinem operantes. et mercedem quam oportuit erroris sui in semetipsis recipientes. Et sicut non probauerunt deum habere in notitia. tradidit eos deus in reprobum sensum. ut faciant q̄ non conueniunt. repletos omni iniquitate malitia fornicatione auaritia nequitia plenos inuidia homicidio contentione dolo malignitate. susurrones detractores deo odibiles. contumeliosos superbos elatos inuentores malorum parentibz non obedientes insipientes incompositos sine affectione. absq̄ foedere sine misericordia. qui cum iustitiam dei cognouissent non intellexerunt. quoniam qui talia agunt digni sunt morte. non solum qui ea faciunt sed et qui consentiunt facientibz.

Propterea inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas. in quo enim iudicas alterum te ipsum condemnas. eadem enim agis q̄ iudicas. Scimus autem quoniam iudicium dei est secundum veritatem. in eos qui talia agunt. existimas autem hoc o homo qui iudicas eos qui talia agunt et facis ea quoniam tu effugies iudicium dei. an diuitias bonitatis eius et patientie et longanimitatis contemnis. ignoras quoniam benignitas dei ad penitentiam te adducit. Secm̄ autem duritiam tuam et impenitens cor thesaurizas tibi iram in die ire et revelationis iusti iudicii dei. qui reddet unicuique secm̄ opera eius. his quidem q̄ secm̄ patientiam boni operis gloriam et honorem et incorruptionem querentibz vitam eternam. his autem qui ex contentione et qui non acquiescunt veritati. credunt autem iniquitati. ira et indignatio. tribulatio et angustia. omni anime hominis operantis malum. iudei primum et greci. Gloria autem et honor et pax omni operanti bonum. iudeo primum et greco. Non est enim personarum acceptio apud deum. Quicumque enim sine lege peccauerunt. sine lege peribunt. et quicumque in lege peccauerunt. per legem iudicabuntur. non enim auditores legis iusti sunt apud deum. sed factores legis iustificabuntur.

Cum enim gentes q̄ legem non habent. naturaliter ea q̄ legis sunt faciunt. eiusmodi legem non habentes. ipsi sibi sunt lex. q̄ ostendunt opus legis scriptum in cordibz suis. testimonium illis reddente conscientia ipsorum. et inter se cogitationum accusantium aut etiam defendentium. in die cum iudicabit deus occulta hominum secm̄ euangliū meum per ihm xpm. Si autem tu iudeus cognominaris. et requiescis in lege. et gloriaris in deo. et nosti voluntatem. et probas utiliora instructus per legem. confidis te ipse ducem esse cecorum. lumen eoz qui in tenebris sunt. eruditorem insipientium. magistrum infantium. habentem formam scientie et veritatis in lege. qui ergo alium docens te ipsum non doces. qui predicas non furandum furaris. qui dicis non mechandum mecharis. qui abominaris ydola sacrilegium facis. qui in lege gloriris. per prevaricationem legis deum inhonoras. nomen enim dei per vos blasphematur inter gentes. sicut scriptum est. circumcisio quidem prodest. si legem observes. Si autem prevaricator legis sis. circumcisio tua prepucium facta est. Si ergo prepucium iustitias legis custodiat. nonne prepucium illius in circumcisionem reputabit. et iudicabit q̄ naturaliter. prepucium legem consummans te. qui per litteram et circumcisionem prevaricator legis es. Nam qui in manifesto iudeus est. neq; quę in manifesto in carne circumcisio est. sed qui in abscondito iudeus est. et circumcisio cordis in spū non littera. cuius laus non ex hominibz sit. sed ex deo est.

Quid ergo amplius iudeo est. aut quę utilitas circumcisionis. Multum per omnem modum. primum quidem quia credita sunt illis eloquia dei. quid enim. si quidam illoz non crediderunt. numquid incredulitas eoz fidem dei evacuauit. Absit. Est autem deus verax. omis autem homo mendax. sicut scriptum est. Ut iustificeris in sermonibz tuis. et uincas cum iudicaris. Si autem iniquitas nra iustitiam dei commendat. quid dicemus. numquid iniquus deus qui infert iram. Secm̄ hominem dico. Absit. Alioquin quomodo iudicabit deus hunc mundum. Si enim veritas dei in meo mendacio habundauit in gloriam ipsius. quid adhuc et ego tanquam peccator iudicor. et non sicut blasphemamur. et sicut aiunt nos quidam dicere. faciamus mala ut veniant bona. quorum damnatio iusta est.

Quid ergo precellimus eos. Nequaquam. Causati enim sumus iudeos et grecos omnes sub peccato. sicut scriptum est. quia non est iustus quisquam. non est intelligens. non est requirens deum. omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt. non est qui faciat bonum. non est usq̄ ad unum. Sepulcrum patens est guttur eoz. linguis suis dolose agebant. venenum aspidum sub labiis eoz. quoz os maledictione et amaritudine plenum est. veloces pedes eoz ad effundendum sanguinem. Contritio et infelicitas in viis eoz. et viam pacis non cognouerunt. non est timor dei ante oculos eoz. Scimus autem quia quecumque lex loquitur his qui in lege sunt loquitur. ut omne os obstruatur. et subditus fiat omnis mundus deo. quia ex operibz legis non iustificabitur omnis caro coram illo. per legem enim cognitio peccati. nunc autem sine lege iustitia dei manifestata est. testificata a lege et prophetis. iustitia autem dei per fidem ihu xpi. in omnes et super omnes qui credunt. non enim est distinctio. omnes enim peccauerunt et egent gla dei. iustificati gratis per gram ipsius per redemptionem eam que est

ī xp̄o ihū. ḡ ꝓpōsuit deus ꝓmatiōnē ꝑfidē in sg
uinem ipius. ad ostēsionē iustitie suę, ꝓp̄r remis
sionem pcedentiū delictoꝝ. in sustentatiōnē di.
ad ostensionem iustitie eius in hoc tp̄re: ut sit ipe
iustus t iustificans eū qui ex fide est ihū.

Ubi est ergo glōria tua? exclusa est. ꝑ quā legē? factoꝝ
nō. Sz per legem fidei. Arbitramur enim iusti
ficari hōiem ꝑ fidem sine operib; legis. An iudeoꝝ
tm̄ deus non & gentiū? Immo & gentiū. Quā quidē unus
deus qui iustificauit circūcisionem ex fide: & ꝑputū ꝑ
fidem. Legē ergo destruimus ꝑ fidem? Absit. Sz legē
statuimus. Quid ergo dicemus inuenisse abrahā patrem
nr̄m secūd carnē? Si enim abraham ex operib; iustificatus
est: habet glōriā sed non apud deū. Quid enim scriptura dicit? Credi
dit abrahā deo & reputatū est ei ad iustitiā. Huic aūt qui operatur
merces non ꝑputatur secūd gr̄āz. Sz secūd debitū. Ei aūt qui nō operatur:
credenti aūt in eū qui iustificat impiū. reputatur fides
eius ad iustitiā. Sicut & dauid dicit beatitudinē hōis cui deus
accepto fert iustitiam sine operib;. Beati quoꝝ remissę
sunt iniquitates: & quoꝝ tecta sunt peccata. Beatus
uir cui non imputauit dns peccatū.

Beatitudo ergo hec in circūcisione an & in ꝓputio? dicimus enim
q̄ reputata est abrahe fides ad iustitiā. Quo
modo ergo reputata est? in circūcisione an in ꝓputio? Non
in circūcisione sed in ꝓputio. Et signū accepit circūcisionis signaculū iustitie fidei. q̄ē
in ꝓputio. ut sit pater oīm credentiū ꝑ ꝓputiū. ut rep
utetur & illis ad iustitiā. & sit pater circūcisionis. non
his tm̄ qui sunt ex circūcisione. Sed & his qui sectāt ve
stigia. q̄ est in ꝓputio fidei patris nr̄i abrahe. Non
enim per legē promissio abrahe aut semini eius. ut hered
em̄ mundi. Sz per iustitiā fidei. Si enim qui ex lege hēdes
sunt. exinanita est fides. abolita est promissio. Lex enim ira
operatur. Ubi enim nō est lex: nec ꝓuaricatio. Ideo ex fide
ut secūd gr̄am firma sit promissio omni semini. non
ei qui ex lege est tm̄. Sed & ei qui ex fide est abrahe. qui est
pater oīm nr̄m. Sicut scriptum est. quia patrem
multarum gentium posui te. ante deum cui credidit. q̄
uiuificat mortuos. & uocat ea que non sunt. tanquam ea
sint. Qui contra spem in spē credidit. ut fieret pater mul
tarum gentium. secūd q̄d dictum est. Sic erit semen tuum. Et non
infirmatus est fide nec consi
derauit corpus suum emortuum. cū fere centum annoꝝ esset. &
emortuam uuluam sare. In repromissione aūt dei. non
hesitauit diffidentia. Sed confortatus est fide dans gl̄iam
deo. plenissime sciens quia quecūq; promisit potens est
& facere. Ideo & reputatum est illi ad iustitiam. Non est aūt
scriptum tm̄ ꝓpter ipm̄. quia reputatum est illi. Sed & nr̄ pro
bis reputabitur credentibus in eum. qui suscitauit iesum
dn̄m nr̄m a mortuis. qui traditus est ꝓpter delicta nr̄a &
resurrexit ꝓpter iustificationem nr̄am.

Iustificati igitur ex fide pacem habeamus ad deum ꝑ dn̄m nr̄m ihesum
xp̄m. ꝑquem & accessum habemus fide in gr̄am istam in qua stamus. & gl̄iamur in tribulationibus. Scientes quia
tribulatio patientiam operatur. patientia aūt probationem.
probatio uero spem. Spes aūt non confundit. quia caritas dei
diffusa est in cordibus nr̄is ꝑ spm̄ scm̄ qui datus est nobis. Ut
quid enim xp̄s cū adhuc infirmi essemus. secūd tempus pro
pter impios mortuus est. Vix enim pro iusto quis moritur. nam ꝑ
forsitan quis audeat mori. Cōmendat aūt suam cari
tatem deus in nobis. quia cū peccatores essemus xp̄s pro
nobis mortuus est. Multo igitur magis iustificati nūc
in sanguine ipius. salui erimus ab ira ꝑ ipm̄. Si enim
cum inimici essemus. reconciliati sumus deo ꝑ mortem
filii eius. Multo magis reconciliati salui erimus in
ipius. Non solū aūt sed & gl̄iamur in deo ꝑ dn̄m nr̄m ihesum
xp̄m. ꝑquem nunc reconciliationē accepimus.

Propterea sicut ꝑ unū hominem in hunc mundū peccatum intrauit.
et ꝑ peccatū mors. et ita in omnes homines mors ꝑtransiit in
quo omnes peccauerunt. Usq; ad legē enim peccatum erat
in mundo. peccatum aūt non imputabatur cū lex non esset. Sed
regnauit mors ab adā usq; ad moysen. & in eos qui non pec
cauerunt in similitudinem preuaricationis ade. qui est
forma futuri. Sed non sicut delictum. ita & donum. Si enim ꝑ
unius delictum multi mortui sunt. multo magis gr̄a dei
& donum in gr̄a unius hominis ihesu xp̄i. in plures habun
dauit. Et non sicut ꝑ unum peccatum. ita & donum. Nam iudicium
quidem ex uno in condemnationem. gr̄a aūt ex multis delic
tis. in iustificationem hominem. Si enim ꝑ unius delictum mors re
gnauit ꝑ unum. multo magis gr̄am & donum iustitie abundantes
in uita regnabunt ꝑ unum ihesum xp̄m.

Igitur sicut ꝑ unius delictum. in omnes homines in condemnationem. sic
& ꝑ unius iustificationem. in omnes homines in iustificationem uite.
Sicut enim ꝑ inobedientiam unius hominis peccatores constituti
sunt multi. ita & ꝑ unius obedientiam. iustificabuntur
multi. Lex aūt subintrauit. ut abundaret delictum. Ubi aūt
abundauit delictum. superabundauit & gr̄a. Ut sicut regnauit peccatum in morte. ita & gr̄a regnet ꝑ
iustitiam in uitam eternam ꝑ ihesum xp̄m dn̄m nr̄m.

Quid ergo dicemus? permanebimus in peccato. ut gr̄a habunde
mus? Absit. Qui enim mortui sumus peccato. quō adhuc
uiuemus in illo? An ignoramus. quia quicūq; baptiza
ti sumus in xp̄o ihesu. in morte ipius baptizati sumus?
Consepulti enim sumus cū illo ꝑ baptismum in mortē. ut
quomodo surrexit xp̄s a mortuis ꝑ gl̄iam patris. ita
& nos in nouitate uite ambulemus. Si enim complantati
facti sumus similitudini mortis eius. simul & resurrec
tionis erimus. hoc sciētes quia uetus hō nr̄ simul cru
cifixus est. ut destruatur corpus peccati. et ultra non ser
uiamus peccato. Qui enim mortuus est. iustificatus est a
peccato. Si aūt mortui sumus cū xp̄o. credimus quia simul etiā uiuemus
cū xp̄o. Scientes q̄ xp̄s resurgens a mortuis iā non mo
ritur. mors illi ultra nō dominabit. Quod enim mortuus est
peccato mortuus est semel. quod aūt uiuit. uiuit deo. Ita
& uos existimate uos mortuos quidē esse peccato. ui
uentes aūt deo. in xp̄o ihesu.

Non ergo regnet peccatum in uestro mortali corpore. ut
obediatis concupiscentiis eius. Neq; exhibeatis membra
uestra arma iniquitatis peccato. Sed exhibete uos deo tanquā
ex mortuis uiuentes. et membra uestra arma iustitie deo.
Peccatum enim uobis nō dominabitur. Non enim sub lege es
tis. Sed sub gr̄a. Quid ergo peccabimus? quoniam non sumus sub
lege. Sed sub gr̄a? Absit. Nescitis quoniam cui exhibetis uos
seruos ad obediendū serui estis eius cui obeditis. Siue
peccati in mortem. Siue obedientiæ ad iustitiam. Gr̄as aūt deo. quia
fuistis serui peccati. Obedistis aūt ex corde in eam formā
doctrine in qua traditi estis. Liberati aūt a peccato. ser
ui facti estis iustitie. Humanum dico propter infirmitatem carnis
uestre. Sicut enim exhibuistis membra uestra seruire immundi
tie & iniquitati ad iniquitatem. Ita nunc exhibete membra
uestra seruire iustitie in sanctificationem. Cum enim serui essetis
peccati. liberi fuistis iustitie. Quem ergo fructum habu
istis tunc in illis in quibus nunc erubescitis. Nam finis illorum
mors est. Nunc uero liberati a peccato. serui aūt facti
deo. habetis fructum uestrum in sanctificationem. finem uero uitam
eternam. Stipendia enim peccati mors. Gr̄a aūt dei uita
eterna. in xp̄o ihesu dn̄o nr̄o.

An ignoratis fratres. scientibus enim legem loquor. quoniam
in omnem dominatur homini quamdiu uiuit. Nam que sub uiro
est mulier. uiuente uiro alligata est legi. Si aūt
mortuus fuerit uir eius. soluta est a lege uiri. Igitur uiuente uiro. uocabitur adultera. si fuerit cum alio uiro.
Si aūt mortuus fuerit uir eius. liberata est a lege. ut non
sit adultera si fuerit cum alio uiro. Itaq; fratres mei
& uos mortificati estis legi per corpus xp̄i. ut sitis alte
rius qui ex mortuis resurrexit. ut fructificemus
deo. Cum enim essemus in carne. passiones peccatorum que
per legem erant. operabantur in membris nr̄is. ut fructum
afferrent morti. Nunc aūt soluti sumus a lege mortis
in qua detinebamur. ita ut seruiamus in nouitate spūs.
& non in uetustate litere. Quid ergo dicemus? lex peccatum
est? Absit. Sed peccatum non cognoui nisi per legem.
Nam concupiscentiam nesciebam. nisi lex diceret. Non co
concupisces. Occasione aūt accepta peccatum per mandatum.
operatum est in me omnem concupiscentiam. Sine lege enim
peccatum mortuum erat. Ego aūt uiuebam sine lege aliquando. Sed cum uenisset mandatum. peccatum reuixit. Ego
aūt mortuus sum. Et inuentum est mihi mandatum quod erat

aduersum. hoc eē admonē. nam peccatū occasiōe
accepta p mandatū. seduxit me. t p illud occidit.
Itaq; lex quidē scā. t mandatū scm. t iustū. t bonū.
q ergo bonū ē. mihi factū ē mors. Absit. Sed peccatū
ut appareat. t peccatū. p bonū mihi operatū ē mortē.
ut fiat sup̄ modū peccans peccatū p mandatū.
Scimus enim q lex spūalis ē. ego aūt carnalis sū. ue
nūdatus sub peccato. Qd eni operor. non intelligo.
non enī q volo hoc ago. sed quod odi illud facio. Si aūt q
nolo illud facio. consentio legi. quoniā bona. nūc aūt iam
non ego operor illud. sed q habitat in me peccatū. Sa
o enim q non habitat in me. hoc ē in carne mea bonū.
nam velle adiacet mihi. perficere aūt bonū non inuenio. Non enī q volo bonum hoc facio. sed q no
lo malū hoc ago. Si aūt q nolo illud facio. non ego
operor illud. sed q habitat in me peccatū. Inuenio
itaq legem volenti mihi facere bonū. quoniā mihi ad
iacet malū. Condelector enī legi dei secūm interio
rē hoīem. video aūt aliā legē in membris meis. re
pugnantē legi mētis mee. t captiuantē me in lege peccati
q est in membris meis. Infelix ego hō. quis me liberabit de corpore mortis
huius. Gratia dei p ihūm xp̄m dominū nr̄m.
Igitur ego ipe mente seruio legi dei. carne aūt
legi peccati. Nichil igit nūc dāpnationis ē his qui
sunt in xp̄o ihū. qui non secūm carnem ambulant. Lex
enī spūs vite in xp̄o ihū. liberauit me a lege peccati t
mortis. Nam q impossibile erat legi. in quo infirma
batur per carnem. deus filiū suū mittēs in similitu
dinē carnis peccati. et de peccato dāpnauit peccatū
in carne. ut iustificatio legis impleretur in nobis
qui non secūm carnem ambulamus. sed secūm spūm. Qui
enī secūm carnem sunt. ea que carnis sūt sapiunt. Qui
uero secūm spūm sunt. ea que spūs sentiūt. Nā prudentia car
nis. mors ē. prudentia aūt spūs. vita t pax. Quoniā sa
pientia carnis inimica ē deo. Legi enī dei nō ē subiecta. nec enim pōt. Qui aūt in carne sunt. deo
placere non possunt. Vos aūt in carne non estis
sed in spū. si tamen spūs dei habitat in vobis. Si quis aūt
spūm xp̄i nō habet. hic nō ē eius. Si aūt xp̄s in vobis est.
corpus quidem mortuū ē propter peccatū. spūs uero
uita est propter iustificationem. Quod si spūs eius qui suscita
uit ihūm a mortuis habitat in vobis. qui suscita
uit ihūm a mortuis. uiuificabit et mortalia
corpora vestra. p inhabitantē spūm eius in vobis. ergo
debitores sumus. nō carni ut secūm carnem vi
uamus. Si enī secūm carnē vixeritis moriemini. Si
aūt spū facta carnis mortificaueritis uiuetis. Quicūq enī spū dei aguntur. hi filii sunt dei. nō enī ac
cepistis spūm seruitutis iterū in timore. sed accepistis
spūm adoptionis filiorū. in quo clamamus. abba pater.
ipse enī spūs testimonium reddit spū nr̄o q sumus fi
lii dei. Si aūt filii. hēredes. hēredes quidē dei. coheredes
aūt xp̄i. Si tamen compatimur. ut glorificemur.
Existimo enī q nō sunt condigne passiones huius tē
poris. ad futurā glām q revelabit in nobis. Nam
expectatio creature. revelationem filiorum dei exp
ectat. Vanitati enī creatura subiecta est non volēs.
sed propter eum qui subiecit in spē. quia t ipsa creatura li
berabit a seruitute corruptionis in libertatē glo
rie filiorum dei. Scimus enim quod omnis creatura in
gemiscit. et parturit usq adhuc. Non solum aūt illa
sed t nos ipi primitias spūs habentes. et ipi intus nos gemimus
adoptionem filiorum expectantes redēptionem corpo
ris nr̄i. Spe enī salui facti sumus. Spes aūt quę
non est spes. Nam quod videt quis. quid sperat. Si aūt quod
non videmus speramus. per patientiam exspectamus.
Similiter aūt t spūs adiuuat infirmitatem nr̄am. Nam quid oremur sicut oportet nescimus. Sed ipe spūs
postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui
autem scrutatur corda scit quid desideret spūs. quia se
cundum deum postulat pro sanctis.
Scimus aūt quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum.
his qui secūm propositum uocati sunt sancti. Nam quos prę
scīuit. et prędestinauit conformes fieri imaginis filii.

ut sit ipe primogenitus in multis fratribus. Quos aūt
prędestinauit. hos et uocauit. et quos uocauit. hos et
iustificauit. Quos aūt iustificauit. illos et magnifi
cauit. Quid ergo dicemus ad hec. Si deus pro nobis quis
contra nos. Qui etiā proprio filio suo non pepercit. sed pro
nobis omnibus tradidit illum. quomodo non etiā cum illo oīa
nobis donauit. Quis accusabit aduersus electos dei. deus
qui iustificat. quis est qui condemnet. xp̄s ihūs qui m
ortuus est imo qui et resurrexit. qui est ad dexteram dei.
qui etiā interpellat pro nobis. quis ergo nos separabit a
charitate xp̄i. tribulatio. an angustia. an persecutio. an fa
mes. an nuditas. an periculum. an gladius. Sicut
scriptum ē. quia propter te mortificamur tota die.
estimati sumus sicut oues occisionis. Sed in hijs oībus superamus
propter eum qui dilexit nos. Certus sum enī. quia neq
mors. neq vita. neq angeli. neq principatus. neq instantia. neq
futura. neq fortitudines. neq altitudo. neq profundum. neq
creatura alia poterit nos separare a charitate dei.
que est in xp̄o ihū dño nr̄o.

Veritatem dico in xp̄o. non mentior. testimonium mihi perhibente
conscientia mea in spū sancto. quoniā tristitia est mihi ma
gna. et continuus dolor cordi meo. Optabam enim
ipe ego anathema esse a xp̄o pro fratribus meis qui sunt
cognati mei secūm carnem. qui sunt israelite. quorum
adoptio est filiorum. et gla. et testamentum et legislatio
et obsequium et promissa. quorum patres ex quibus xp̄s est
carnem quidem. qui est super oīa deus benedictus in secula
amen. Non aūt quasi exciderit verbum dei. Non enī omnes qui
ex israel. hi sunt israelite. neq qui semen sunt abra
he omnes filii. sed in isaac vocabitur tibi semen. id est
non qui filii carnis hi filii dei. sed qui filii sunt promis
sionis estimantur in semine. promissionis enim ver
bum hoc ē. secūm hoc tempus veniam et erit filio. non so
lum aūt illa. sed et rebecca. ex uno cubitum habens. isaac
patris nr̄i. cum enī nondum nati fuissent. aut aliquid egis
sent. bono aut malo. ut secūm electionem propositum
dei maneret. non ex operibus. sed ex vocante dictum est ei quia
maior seruiet minori. sicut scriptum ē. Jacob dilexi
et esau aūt odio habui. Quid ergo dicemus. numquid
iniquitas apud deum. Absit. Moysi enim dicit. Miserebor
cui miserebor. et miam prestabo. cui misereor.
Igitur non volentis. neq currentis. sed miserentis dei.
dicit enim scriptura pharaoni. quia ad hoc ipsum excitaui
te. ut ostendam in te virtutem meam. et ut annuncietur
nomen meum in universa terra. Ergo cuius vult
miseretur. et quem vult indurat. Dicis itaq mihi
quid adhuc conqueritur. voluntati enī eius quis resistit.
O homo tu quis es. qui respondeas deo. numquid dicit figmentum ei qui se finxit. quid me fecisti sic. An non
habet potestatem figulus luti. ex eadem massa facere. aliud
quidem vas in honorem. aliud uero in contumeliam.
quod si volens deus ostendere iram. et notam
facere potentiam suam. sustinuit in multa patientia
vasa ire aptata in interitum. ut ostenderet diuitias
glorie sue in vasa misericordie. que preparauit in gloriam. quos et
vocauit nos non solum ex iudeis. sed et ex gentibus. Sicut
oseę dicit. Vocabo non plebem meam plebem meam. et non dilectam
dilectam. et erit in loco ubi dictum est eis. non plebs mea
vos. ibi vocabuntur filii dei viui. Isaias aūt clamat
pro israel. Si fuerit numerus filiorum israel tamquam
arena maris. reliquie salue fient. Verbum enī consum
mans. et brevians sermonem. quia verbum breviatum
faciet dominus super terram. et sicut predixit isaias. Nisi
dominus sabaoth reliquisset nobis semen. sicut so
doma fuissemus. et sicut gomorra similes facti essemus.
Quid ergo dicemus. quia gentes que non sectabantur iusti
tiam. apprehenderunt iustitiam. iustitiam aūt eam
que ex fide est. Israel aūt sectando legem iustitie. ad legem iustitie non
venit. Quare. quia non ex fide. sed quasi ex operibus legis.
offenderunt enim in lapidem offensionis. sicut scriptum est.
Ecce pono in sion lapidem offensionis. et petram scan
dali. et omnis qui credit in eum non confundetur.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

uoluntas quidē cordis mei. t obsecratio addeū fit p
illis in salutem. Testimoniū enī p hibeo illis quia
mulationem dei habent: sed non secūd scīam. Ignorā
tes enī dei iustitiā. t suam querentes statuere: iustitie
dei nō sunt subiecti. finis enim legis xp̄s ad iustitiam
omī credenti. Moyses enim scripsit. quōm iu
stitiā de lege. qui fecerit hō uiuet in ea. Que aūt
ex fide est iustitia: sic dicit. ne dixeris in corde tuo.
quis ascendet in celū. id est xp̄m de desuper duce.
Aut quis descendet in abissū. hoc est xp̄m ex mortuis reuo
care. Sed quid dicit scriptura. prope est uerbū in ore tuo. t in
corde tuo. hoc est uerbū fidei q̄ predicamus. quia si cō
fiteris in ore tuo dñm ihesum. t in corde tuo credide
ris q̄ deus eum suscitauit illū a mortuis. saluus eris. Corde enim creditur ad iustitiam. ore aūt cōfessio fit
ad salutem. dicit enī scriptura. omīs qui credit in
illū. nō cōfundetur. Non est enī distinctio iudei
et greci. nam idem dñs oīm diues in oēs qui in
uocant illū. Omīs enim quicūq̄ inuocauerit
nomē dñi saluus erit. Quomodo ergo inuocabūt in
quem nō crediderunt? Aut quomodo credent ei quē non audierūt?
quō aūt audient sine predicante? Quomodo aūt
predicabūt nisi mittantur? Sicut scriptū est. Quam
speciosi pedes euangelizantiū pacem: euangelizā
tiū bona. Sed non omīs obedit euangelio. Esaias enī
dicit. dñe quis credidit auditui nostro? Ergo fides
ex auditu. auditus aūt per uerbū xp̄i. Sed dico. numquid
non audierunt. et quidē in omnem terrā exiuit sonus eo
rū. et in fines orbis terre uerba eorū. Sed dico. nūquid
nō agnouit israhel? primus moyses dicit. ego ad emu
lationem uos adducā in non gentē. in gentē insipi
entem. in iram uos mouebo. Esaias aūt audet. et dicit.
Inuentus sum nō querentibus me. palam apparui his
qui me nō interrogabant. Ad filiū aūt q̄ dicit. to
ta die expandi manus meas ad populū nō credentem.
et contradicentē michi.

Dico ergo. numquid reppulit deus populū suū? Absit.
nam et ego israhelita sum. ex semine abrahe de tri
bu beniamin. Non reppulit deus populum suum quē
p̄scivit. An nescitis in helia quid dicit scriptura.
quemadmodū interpellat deū aduersus israhel? dñe xp̄e
p̄phas tuos occiderunt. altaria tua suffoderūt. et ego re
lictus sum solus. et quirunt animam meam. Sed quid dicit
illi responsio? dimisi mihi septē milia
uirorū. qui nō curuauerūt genua ad baal. Sic ergo et
hoc tp̄e reliquie secūd electionem gr̄e salue facte
sunt. Si aūt gratia ex operibus. Iam non ex gratia. alioquin
non est gratia. Quid ergo? quod querebat israhel hoc non est consecutus
electio autē consecuta est. ceteri uero excecati sunt
sicut scriptū est. Dedit illis deus spūm compunctionis.
oculos ut nō uideant. et aures ut non audiant. usq̄
in hodiernum diem. Et dauid dicit. fiat mensa eorum in laqueum.
et in captionem. et in scandalū. et in retributionem eis.
obscurentur oculi eorum ne uideant et dorsum illorum
semper incurua.

Dico ergo. numquid sic offenderunt ut caderent? Absit.
Sed illorum delicto salus est gentibus. ut illos emulē
tur. Si autem delictum illorum diuitie sunt mundi. et di
minutio eorum diuitie gentium. quanto magis plenitu
do eorum? Vobis enī dico gentibus. quamdiu quidē
ego sum gentium apostolus. ministerium meum honorifi
cabo. si quomodo ad emulandum prouocem carnem meam. et saluos faciam aliquos ex illis. Si
enim amissio eorum reconciliatio est mundo? quē assumptio. nisi uita ex mortuis? Si
autem delibatio sancta est. et massa. Et si radix sancta. et rami. Quod si aliqui ex
rami fracti sunt. tu aūt cum oleaster esses. insertus es illis. et socius radicis et pinguedinis oli
ue factus es. noli gloriari aduersus ramos. Quod si gloriā
ris. non tu radicem portas. sed radix te. dicis. Ex
go fracti sunt rami. ut ego insererer dene. bene. spē
de incredulitate fracti sunt. tu aūt fide stas. noli
altum sapere. sed time. Si enim deus naturalibus ramis
non pepercit. ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonita
tem. et seueritatem dei. In eos quidē qui ceciderūt
seueritatem. in te aūt bonitatem dei. si permanseris
in bonitate. Alioquin et tu excideris. Et illi nisi permā
serint in incredulitate. inserentur. Potens est enī deus
rursum inserere illos. Nam si tu ex naturali excisus es olea
stro. et contra naturam in bonam oliuam. insertus es
magis hi qui secundum naturam inserentur sue oliue.
Nolo enim uos ignorare fratres mysterium hoc. ut non sitis
uobis ipsis sapientes. quia cecitas ex parte in israhel
contigit donec plenitudo gentium intraret. et sic omnis
israhel saluus fieret. sicut scriptum est. Veniet ex sion
qui eripiat. et auertat impietates a iacob. Et hec illis
a me testamentum. cum abstulero peccata eorum. Secundum
euangelium quidem inimici propter uos. secundum electionem
autem. dilecti propter patres. Sine penitentia enī sunt
dona. et uocatio dei. Sicut enī aliquando et uos non credidi
stis deo. nunc autem misericordiam consecuti estis propter illorum in
credulitatem. ita et isti nunc non crediderunt in uestram mi
sericordiam. ut et ipsi misericordiam consequantur. Conclusit enim
deus omnia in incredulitate. ut omnium misereatur. O
altitudo diuitiarum sapientie et scientie dei. quam incomprehensibilia sunt
iudicia eius. et inuestigabiles uie eius. Quis enim cognouit
sensum dñi. aut quis consiliarius eius fuit. Aut quis prior
dedit illi et retribuetur ei. Quoniam ex ipso et per ipsum et
in ipso sunt omnia. ipsi gloria in secula amen.

Obsecro itaque uos fratres per misericordiam dei ut exhibeatis corpo
ra uestra. hostiam uiuentem sanctam deo placentem. rationabi
le obsequium uestrum. Et nolite conformari huic seculo. sed
reformamini in nouitate sensus uestri. ut probetis quid
sit uoluntas dei bona et beneplacens et perfecta. Dico enim
per gratiam que data est michi omnibus qui sunt inter uos. non
plus sapere quam oportet sapere. sed sapere ad sobrie
tatem. Vnicuique sicut deus diuisit mensuram fidei. Sicut
enim in uno corpore. multa membra habemus.
omnia autem membra non eundem actum habent. ita multi un
um corpus sumus in xp̄o. Singuli autem alter alterius mem
bra. Habentes autem donationes secundum gratiam que
est nobis differentes. Siue prophetiam secundum rationem
fidei. siue ministerium in ministrando. sive qui docet
in doctrina. Qui exhortatur in exhortando. qui tribu
it in simplicitate. qui preest in sollicitudine. qui mi
seretur in hilaritate. Dilectio sine simulatione.
odientes malum. adherentes bono. Caritate fraterna
tranquiem diligentes. honore inuicem preuenientes. Solicitudine non pigri. Spū feruentes. do
mino seruientes. Spe gaudentes. in tribulatione
patientes. Orationi instantes. necessitatibus sanctorum communi
cantes. hospitalitatem sectantes. Benedicite persequen
tibus uos. benedicite et nolite maledicere. Gaudere
cum gaudentibus. flere cum flentibus. Id ipsum inuicem
sentientes. Non alta sapientes. sed humilibus consen
tientes.

Nolite esse prudentes apud uosmetipsos. nulli malum
pro malo reddentes. prouidentes bona. non tantum coram deo. sed
etiam coram omnibus hominibus. Si fieri potest quod ex uobis est cum om
nibus hominibus pacem habentes. Non uosmetipsos defendentes
carissimi. sed date locum ire. Scriptum est enim. Michi uindi
ctam ego retribuam dicit dñs. Si esurierit inimi
cus tuus ciba illum. Si sitit potum da illi. Hoc enim faciens
carbones ignis congeres super caput eius. Noli uinci
a malo. sed uince in bono malum.

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est
potestas nisi a deo. Que autem sunt a deo ordinate sunt.
Itaque qui resistit potestati. dei ordinationi resistit. Qui
autem resistunt. ipsi sibi damnationem adquirunt. Nam
principes non sunt timori boni operis. sed mali. Vis
autem non timere potestatem? bonum fac. et habebis laudem
ex illa. Dei enim minister est tibi in bonum. Si
autem male feceris. time. Non enim sine causa gladium
portat. Dei enim minister est. Vindex in iram

ci. qui malũ agit. Deo nec̃itate. subditꝰ estote. Nolite
solũ ꝓp̃t ñ. sꝫ ꝓpter cõscim. Deo enim tributa ꝓsoluitis. cui
tributꝰ tributũ. cui uectigal. uectigal. cui timorẽ timorẽ. cui honorẽ honorẽ. Nemini
quicquã debeatis. nisi ut inuicẽ diligatis. Qui enim di
ligit ꝓximũ suũ. legẽ implet. Nã non adulterabis.
non occides. nõ furabꝛis. nõ concupisces. et si qͣ ẽ alĩ mãdatũ. in hoc uerbo instaurantur. Dilige ꝓximũ tuũ
sicut ipm. dilectio ꝓximi malũ non operatur. Plenitudo ergo legis. dilectio ẽ. Et hoc scientes tempꝰ. quia hora
ẽ iã nos de somno surgere. Nũc aũt ꝓpior est nr̃a sa
lus quã cũ credidimus. Nox p̃cessit. dies aũt appropin
quauit. Abiciamus ergo opa tenebrarũ. Induamur arma lucis. Sic̃ in
die honeste ambulemus. Nõ cõmessationibꝫ. et
ebrietatibꝫ. non cubilibꝫ. et impudicitijs. nõ cõtẽtione et emulatione. Sed dominum dominũ nr̃m ihũm
xp̃m. et carnis curam ne feceritis. in desideriis. Infirmũ aũt in fide assumite. nõ in disceptationibꝫ cogita
tionũ. Alius enim credit. omnia manducare. Qui aũt in
firmus est olus manducet. Is qͣ manducat. nõ mandu
cantẽ. nõ spernat. Et qui manducat. manducãtẽ nõ iu
dicet. deus enim illũ assumpsit. Tu quis es qui iudicas
alienũ seruũ. Suo dño stat. aut cadit. Stabit aũtẽ.
potens ẽ enim deus statuere illũ. Nam alius iudicat di
em inter diem. Alius aũt iudicat omnem diem.
Unusquisq; in suo sensu abũdet. Qui sapit diei dño
sapit. et qui manducat. dño manducat. gratias agit deo.
Nemo enim nr̃m sibi uiuit. et nemo sibi moritur. Siue
enim uiuimus. dño uiuimus. siue morimur. dño mo
rimur. Siue ergo uiuimus. siue morimur. dñi sumꝰ.
In hoc enim xp̃s mortuus ẽ et resurrexit. ut et mortuoꝝ et
uiuoꝝ dñetur. Tu aũt quid iudicas fratrem tuũ. Aut
tu quare spernis fratrem tuũ. omnes enim stabimur ante
tribunal xp̃i. Scriptũ ẽ enim. Viuo ego dicit dñs quia
mihi flectetur omne genu. et omnis lingua cõfitebit deo.
Itaq; unusquisq; nr̃m ipse ꝑ deo. Non ergo ad
inuicem iudicemus. Sed hoc iudicate magis. ne
ponatis offendiculũ fratri. uel scandalũ. Scio et cõfido in
dño ihũ. quia nichil cõe ꝑ ipm. nisi ei qui existimat
quid cõe ẽ. illi cõe ẽ. Si enim ꝓpter cibũ frater tuus cris
tatur. iã non secũ cãritate ambulas. Noli cibo tuo illũ
perdere. ꝓ quo xp̃s mortuus ẽ. Non ergo blasphemetur
uomꝫ nr̃m. Non ẽ enim regnum dei esca et potus. sed iu
stitia et pax. et gaudium in spũ scõ. Qui enim in hoc seruit
xp̃o placet deo. et probatus ẽ hõib.

Rursum ꝓsequamur. erimus enim dies ieiunii. et qui erigere
gentes gentes meas gentes sperabunt. deus spei repleat uos omni gaudio. et pace in credendo. ut habundetis in
spe et uirtute spũs scĩ.

Certus sum aũr fres mei. ego ipse de uobis. quia et ipsi pleni
estis dilectione. repleti omni scia. ita ut possitis alios
inuicem monere. Audacius aũt scripsi uobis fres ex parte.
tamquã in memoriã uos reducens. propter gratiam q̃
data ẽ mihi a deo. ut sim minister xp̃i ihũ in gentibꝫ. sacri
ficans euangelium dei. ut fiat oblatio gentium acceptabilis. et
sancta in spũ scõ. Habeo igitur gloriam in xp̃o ihũ ad deum.
Non enim audeo loqui aliquid eorum. q̃ xp̃s mihi non effecerit. ad
obedientiam gentium uerbo et factis. in uirtute signorum et
prodigiorum. in uirtute spũs scĩ. Ita ut ab hierusalem et in circuitu usq;
ad illyricum repleuerim euangelium xp̃i. Sic aũt uolui euã
gelizare non ubi nominatum est xp̃s. ne super alienum
fundamentum ędificem. Sed sicut scriptum ẽ. Quibus non est
nuntiatum de eo. uidebunt. et qui non audierunt intelligent.
Propter quod et impediebar plurimum uenire ad uos. Nunc aũt
amplius non habens locum in his regionibus. Desiderium habens uenire ad uos
ex multis iã annis. cum quicunq; profectionem fecero in hyspaniam. spero
me uisurum uos. et deduci illuc ab uobis. si uobis primum ex parte fruitus
fuero. Nunc aũt proficiscor hierusalem ministrare sanctis. Placuit enim
macedonia. et achaia collationem aliquam facere in pauperes sanc
tos qui sunt hierl. Placuit enim eis. et debitores sunt eorum.
Nam si spũalium eorum participes facti sunt gentiles. debent et carnalibus ministrare eis. Hoc igitur cũ consummauero. et assignauero eis fructum hunc. proficiscar per uos
in hyspaniam. Scio aũt. quia ueniens ad uos. in habundan
tia benedictionis ꝓ uenia.

Obsecro igitur uos fres ꝓ dñm nr̃m ihũm xp̃m. et ꝓ
ter caritatem spũs. ut adiuuetis me in orationibꝫ ꝓ me ad deum.
ut liberer ab infidelibꝫ qui sunt in iudea. et obsequium meum oblatum
sanctis fiat in hierusalem. ut ueniam ad uos in
gaudio per uoluntatem dei. et requiescam uobiscum. Deus
aũt pacis sit cum omnibus uobis. Amen.

Cõmendo uobis aũt phebem sororem nr̃am. quæ est in min
isterio ecclesie quæ est in cenchris. ut eam suscipiatis in dño di
gne scõrum. et adsistatis ei. in quocunq; negotio. uestri indigu
erit. Etenim ipsa multorum astitit. et mihi ipsi. Sa
lutate priscam et aquilam adiutores meos in xp̃o ihũ. qui
pro anima mea suam ceruicem posuerũt. Quibus non solus ego gra
tias ago. sed et omnes ecclesie gentium. et domestice eorum ec
clesiam. Salutate ꝓbenetum dilectum mihi. qui est pri
mitiuus asie in xp̃o. Salutate mariam. q̃ multum la
borauit in nobis. Salutate andronicum et iuniam cog
natos. et concaptiuos meos. qui sunt nobiles in apostolis. qui
et ante me fuerunt in xp̃o. Salutate amplyatum di
lectissimum mihi in dño. Salutate urbanum adiutorem
nr̃m in xp̃o. et stachyn dilectum meum. Salutate apel
len probum in xp̃o. Salutate eos qui sunt ex iudeis
domo
aristobuli. Salutate herodionem cognatum meum. Salu
tate eos qui sunt ex narcisso qui sunt in dño. Salutate
tryphenam. et tryphosam. q laborant in dño. Salutate
persidam carissimam. q multum laborauit in dño. Salutate
rufum electum in domino. et matrem eius et meam. Salutate
asyncritum. flegontam. hermen. patrobam. hermam. et qui
cum eis sunt fres. Salutate philologum. et iuliam. nereum
et sororem eius. et olympiadem. et omnes qui cum eis sunt
scos. Salutate inuicem in osculo scõ. Salutant uos omnes
ecclie xp̃i.

Rogo aũt uos fres. ut obseruetis eos qui dissensiones et
offendicula ꝓter doctrinam quam uos didicistis faciunt.
et declinate ab illis. Huiusmodi enim xp̃o dño non
seruiunt. sed suo uentri. et per dulces sermo
nes et benedictiones seducunt corda innocentium. Ve
stra enim obedientia in omnem locum diuulgata est. Ga
udeo igitur in uobis. Sed uolo uos sapientes esse in bono.
et simplices in malo. Deus aũt pacis conterat satanam
sub pedibus uestris uelociter. Gratia dñi nr̃i ihũ xp̃i uobis
cum. Salutat uos timotheus adiutor meus. et lucius
et iason et sosipater cognati mei. Saluto uos ego ter
tius qui scripsi epistolam in dño. Salutat uos gaius hos

Ad Corinthos

meus. r unánia ecclá. Salutat nos ecclesia quæ est
Rome. gra dñi. ñr. ihu. ei oby. nob. amen. Gratia pacis ē
firmitas. mysta euangelii mei. r pdicationem ihu
xpi. scām revelationem mysterii tēporibus eternis
tacti. q nunc patefactū est pscripturas xpheticas.
sedm precepta eterni dei. ad obedientiā fidei in omnes
gentes. cognitum. sdm sapientiā dei. p ihūm xpm cui ē
honor r gla in secla seculoz. amen. Explicat epla
pauli ad romanos. incipit ad. incipla pauli ad corin
thios.

Epla prima ad corinthios mutuat cām dilectionis. quarū partē relatione sui cognouit. xpistē. partē
relatione sui cognouit. aplā. partē ppria cōmu
nitoz sunt litteris indicate. non multas uero p
ossitus sua cura. aut ordinat. aut emendat. et nam
si cautionibus medetur. diuersū i firmitate lingue
nētibus. nam ymū apud eos curatur dissensionis
uitium. q multi pseudo aplos i ruinā unitatē fi
dei ecclē. ut xpi nōs sectemur sectatores. q hic
expbat uerbis aplis. hoc aūt dico q unusquisq; ue
strū dicat. ego quidem sū paulus. ego aūt apollo. ego
uero cephe. ego aūt xpi. et oblique vorū se dicat fi
cte nominum mūtationem. multo magis erubescūt
id se facere subtilioz aplos nominibus. q̄ si sub
pauli r petri fieret nōie displicaret. Scis cū eius in
ducatur. qui paterne obiurgatus reuerētie. uyrē sibi
nō erubuit facere denotāri. q si unusquisq; licentia
tionē appellauerit aplm. tanti tm ōdēpnant. ut
multonem fieri auctore. vel ipso diabolo mori
uerit deputādū. In pōnis iudicioz. r unū tertiaq;
sione. Quarto loco matrimonioz. iura tractātur.
nisi cynto loco uirginitatis cōsilū. uelud eximio
subiungatur. Sexto loco de escarū uētu disputat.
Septimo adq; octauo loco detrectāde cū mulieribus et mu
lieribus uelādo capite. ac sacratissimoz cōmunione p
ceptum. Nono loco emulatio q diuisitate donoz spi
ritalium nascebatur. subuertit. Decimo loco corporis
resurgatur. demo resurrectionis spes. multis argu
mentis r rōnibus approbatur. Vltimo decimo legendis ad
neglectū sacre nōis carnalis cura. Correctionis au
tē ipōnitur. Inter scribitur his primaq; ut quid
dam ut. pendent. explicit. Incipit epla
ad corinthios. Quoniam plurimas actiones.
ornithos. sūt achaia. Thus similiter ab apostolo audierūt
uerbū ueritatis. r subiisi multiformi a fidelis. a philo
sophie. quā a philosophie fabule eloquia. alii. fecerūt le
gis magne doctores. uel reuocant aplm. aduersū. Tenuerūt
hoc sapientes credēdū est. ab epheso. Incipit epla pau
li ad corinthios.

Paulus uocatus aplus xpi ihu. p uoluntatē dei. r sosthenes frr.
ecclie dei q̄ est corinthi. sanctis in xpo ihu. uocatis
sanctis. cū omnib; qui inuocant nomen dñi nri ihu xpi.
in omni loco ipoz r nrō. Gra uobis r pax a deo patre
nrō et dño ihu xpo.

Gratias ago deo meo semp pro uobis. in gra dei q data ē uobis
in xpo ihu. qa in omnib; ditati estis in illo. in
omni uerbo r omni scia sicut testimoniū xpi cōfirmatū
est in uobis. ita ut nichil uobis desit in ulla gra. exspe
ctantib; reuelationem dñi nri ihu xpi. qui cōfirma
bit uos usq; in finē sine crimine in die aduentus dñi
nri ihu xpi. Fidelis deus per quē uocati estis in
societatē filii eius ihu xpi dñi nri.

Obsecro aūt uos frēs. per nomen dñi nri ihu xpi. ut id ipm dica
tis omnes. r non sint inter uos schismata. Sitis aūt perfecti in
eodem sensu. r in eadem scia. Significatum est enim mihi
de uobis frēs mei. ab his qui sunt chloe. quia cōtentiones

inter uos sunt. hoc aūt dico quia unusquisq; uestrū dicit. Ego
quidē sū pauli. ego aūt apollo. ego uero cephe. ego aūt
xpi. Diuisus ē xps. nūquid paulus crucifixus est pro
uobis. aut in nōie pauli baptizati estis? Gratias ago deo meo q
neminē uestrū baptizauerim. nisi crispū r gaium. ne qs di
cat. q in nōie meo baptizati. Baptizaui aūt r stephanā
ne domū. Ceterū nescio. si quē alium baptizauerim. Non e
nim misit me xps baptizare. sed euangelizare. nō in sapia ver
bi. ut nō euacuetur crux xpi. Verbum enim crucis pereun
tibus quidē stultitia ē. his aūt qui salui fiunt. r nobis. uir
tus dei ē. Scriptum ē enim. Perdā sapiam sapientum. r pru
dentiā prudentum reprobabo. Vbi sapiens. ubi scriba.
ubi conquisitor huius seculi? nonne stultam fecit deus sapi
entiam huius mundi? Nam quia in dei sapientia nō cognouit mundus per sapiam deum placuit deo per stultitiam
predicationis. saluos facere credentes. Quoniam et iudei signa petūt. r greci sapiam quērūt. nos aūt predicamus xpm crucifixum.
iudeis quidē scandalum. gentib; aūt stultitiam. Ipsis aūt uocatis
iudeis atq; grecis. xpm dei uirtutem et sapiam dei. Quia
quod stultum est dei. sapientius est hoīb; et quod infirmum est dei. fortius est hoīb;. Videte enim uocationem uestrā
frēs. quia non multi sapientes secundum carnem. non multi
potentes. non multi nobiles. sed quod stulta mundi elegit
deus. ut confundat sapientes. et infirma mundi elegit deus. ut confundat fortia. et ignobilia
mundi. r contemptibilia elegit deus. et ea que nō sunt. ut
ea que sunt destrueret. ut non glietur omnis caro in conspectu
eius. Ex ipso aūt uos estis in xpo ihu. q factus est sapia
nobis a deo. r iustitia. r sanctificatio. r redemptio. ut quēad
modū scriptum est. qui gliatur in dño glietur.

Ego. frēs cū uenissem ad uos frēs. uenī nō in sublimi
tate sermonis aut sapie. annūtians uobis testimo
nium xpi. non enim iudicaui me aliquid scire inter uos nisi
ihm xpm. et hunc crucifixum. Et ego in infirmitate. et
timore. et tremore multo. fuiq; apud uos. et sermo meus
et predicatio mea non in persuasibilibus humane sapie uerbis. sed in
ostensione spūs r uirtutis. ut fides uestra non sit in sapia hoīum.
sed in uirtute dei. Sapiam aūt loquimur inter perfectos. Sapiam
aūt loquimur non huius seculi. neq; principum huius seculi. qui de
structuri sunt. sed loquimur dei sapiam in mysterio. q abscondi
ta. quā predestinauit deus aūt secula in gliam nrām. quam
nemo principum huius seculi cognouit. Si enim cognouis
sent. nunquā dñm glie crucifixissent. Sicut scriptum est.
quod oculus non uidit nec auris audiuit. nec in cor hoīs as
cendit. q preparauit deus his qui diligūt illū. nobis aūt
reuelauit deus per spm suum. Spūs enim omnia scrutatur. et
profunda dei. quis enim scit hoīm. q hoīs. nisi spūs hoīs
q in ipso est? ita et q dei sunt. nemo cognouit. nisi spūs dei. Nos aūt
non spm mundi accepimus. sed spm qui ex deo est. ut sciamus
que a deo donata sunt nobis. quę et loquimur. non in doctis
humane sapie uerbis. sed in doctrina spūs. spiritua
libus spiritualia comparantes. Animalis aūt homo non percipit ea
que sunt spūs dei. Stulta enim illi. r non potest intelligere. quia
spūaliter examinatur. Spūalis autem iudicat omnia. r ipse a nemine iudicatur. Quis enim cognouit sensum
dñi aut quis consiliarius eius fuit. nos aūt sensum xpi habemus.

Et ego frēs. non potui uobis loqui quasi spūalibus. sed quasi
carnalibus. tamquam parvulis in xpo. Lac uobis potum de
di. non escam. nondum enim poteratis. sed nec nunc quidem potestis
Adhuc enim estis carnales. cum enim sit inter uos zelus et
contentio. nonne carnales estis. et secundum hominem ambulatis?
cum enim quis dicat ego quidē sum pauli. alius aūt ego
apollo. nonne homines estis? Quid ergo est apollo? quid ē paulus?
Ministri eius. cui credidistis. et unicuiq; sicut dominus dedit. Ego
plantaui. apollo rigauit. sed deus incrementum dedit. Neq; qui
plantat est aliquid. neq; qui rigat. sed qui incrementum dat deus. Qui au
tem plantat. et qui rigat unum sunt. Vnusquisq; aūt suam
propriam mercedem accipiet. secundum suum laborem. Dei enim sumus
adiutores. dei agricultura estis. dei edificatio estis. Secundum gratiam dei data mihi. ut sapiens architector fundamentum
posui. Alius aūt superedificat. Vnusquisq; aūt uidet quomodo superedificet. fundamentum enim
aliud. nemo potest ponere. preter id quod positum est. qui est
ihs xps. Si quis aūt superedificat super fundamentum

Ego A. li. sancti pauli q̄ hodie legitur. et
sabbato sancto. q̄ non inquirendo. q. sed
nō e in libris hodie sit. et primo dei.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Ad

hoc. aurū. argentū. lapides ꝑciosos. lignū. fenū. stipulā. unī cuiusq; oſ. manifestū erit. dies enī dñi declarabit quia in igne revelabit. et uniuscuiusq; opis qualis sit. ignis probabit. Si cuius opꝰ nō manserit q̄d superedificauit. mercedē accipiet. Si cuius opus arserit. detrimentū patietur. ipe aūt salvus erit. sic tamē quasi per ignē.

An templū dei estis et spūs dei habitat in vobis? Si quis aūt templū dei violauerit. disperdet illū deus. templū enī dei sanctū est. quod estis vos. nemo se seducat. Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo. stultus fiat ut sit sapiens. Sapia enī huius mundi stultitia est apud deū. Scriptū est enī. Comprehendam sapientes in astutia eorū. et iterū. Dñs novit cogitationes sapientū. quoniā vane sunt. Itaq; nemo glorietur in hominibus. Omnia enī vestra sunt. sive paulus. sive apollo. sive cephas. sive mundus. sive vita. sive mors. sive presentia sive futura. omnia enī vestra sunt. vos aūt xpi. xps aūt dei. Sic nos existimet homo ut ministros xpi. et dispensatores mysteriorū dei. hic iam quaritur inter dispensatores. ut fidelis quis inveniatur. Mihi aūt pro minimo est. ut a vobis iudicer aut ab humana die. sed nec meipsum iudico. nihil enī mihi conscius sum. sed non in hoc iustificatus sum. Qui aūt iudicat me dñs est. Itaq; nolite ante tpꝰ iudicare. quo adusq; veniat dñs. qui et illuminabit abscondita tenebrarū. et manifestabit cōsilia cordiū. et tunc laus erit unicuiq; a deo.

Hec aūt fratres transfigurau in me et apollo. propter vos. ut in nobis discatis. ne supra quam scriptū est. unus adversus alterius infletur pro uno. Quis enī te discernit? Quid aūt habes. q̄d non accepisti? Si aūt accepisti non accepisti. cur gloriaris. quasi non acceptis. Iam saturati estis. iam divites facti estis. sine nobis regnatis. utinā regnaretis. ut et nos vobiscū regnaremus. Puto enī deus nos apostolos novissimos ostendit. tanquā morti destinatos. quia spectaculū facti sumus mundo. angelis et hominibus. nos stulti propter xpm. vos aūt prudentes in xpo. nos infirmi. vos aūt fortes. vos nobiles. nos aūt ignobiles. usq; in hanc horā et esurimus. et sitimus. et nudi sumus. et colaphizamur. et instabiles sedemus. et laboramus operantes manibus nr̄is. maledicimur et benedicimus. persecutionē patimur. et sustinemus. blasphemamur. et obsecramus. tanquā purgamenta huius mundi facti sumus omnium peripsema usq; adhuc. Non ut confundā vos scribo. sed ut filios meos carissimos moneo. Nam si decē milia pedagogorum habeatis in xpo. sed non multos patres. Nam in xpo ihū per evangeliū ego vos genui. Rogo ergo vos imitatores mei estote. Ideo misi ad vos timotheū. qui est filius meus et carissimus et fidelis in dño. qui vos admonebit vias meas quę sunt in xpo. sicut ubiq; in omni ecclia doceo.

Tamquā non venturus sum ad vos. Sic autē quidam venturū aūt eo ad vos. cū dñs voluerit. et cognoscā non sermonē eorū qui inflati sunt. sed virtutē. Non enī in sermone est regnū dei. sed in virtute. Quid vultis? in virga veniā ad vos. an in caritate et spū mansuetudinis? Omnino auditur inter vos fornicatio. et talis fornicatio. qualis nec inter gentes. ita ut uxorē patris aliquis habeat. et vos inflati estis. et non magis luctum habuistis. ut tolleretur de medio vestri. qui hoc opus fecit. Ego quidē absens corpore. presens aūt spū. iam iudicaui ut presens. eum qui sic operatus est hoc in nomine dñi nr̄i ihū xpi. congregatis vobis et meo spū. cū virtute dñi nr̄i ihū xpi. tradere huiusmodi sathanę. in interitū carnis. ut spūs salvus sit in die dñi nr̄i ihū. Non bona gloratio vestra. Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit? Expurgate vetus fermentum. ut sitis nova conspersio. sicut estis azymi. Etenim pascha nr̄m immolatus est xps. Itaq; epulemur non in fermento veteri. neq; in fermento malitię et nequitię. sed in azymis sinceritatis et veritatis.

Scripsi vobis in epla ne commisceamini fornicariis. non utiq; fornicariis huius mundi. aut avaris. aut rapacibus. aut idolis seruientibus. alioquin debuissetis de hoc mundo exisse. nunc aūt scripsi vobis non commisceri. si qs frāt nōiat fornicator. aut avarus. aut idolis seruiens. aut maledicus. aut ebriosus. aut rapax. cū huiusmodi nec cibū sumere. Quid enī mihi de his qui foris sunt iudicare? Nonne de his qui intus sunt vos iudicatis? Nam eos qui foris sunt deus iudicabit. Auferte malū ex vobis metipsis. Audet aliquis vestrū negotū habens adversus alterum iudicari apud iniquos. et non apud sanctos? An nescitis quoniam sanctī de hoc mundo iudicabunt. et si in vobis iudicabitur indignus estis qui de minimis iudicetis? Nescitis quoniam angelos iudicabimus? quanto magis secularia? Secularia igitur iudicia si habueritis. contemptibiles qui sunt in ecclia. illos constituite ad iudicandū. Ad verecundiā vestrā dico. Sic non est inter vos sapiens quisquā. qui possit iudicare inter fratrem suum. Sed frater cum fratre iudicio contendit. et hoc apud infideles? Iam quidem omnino delictum est in vobis. quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriā accipitis? Quare non magis fraudem patimini? Sed vos iniuriam facitis. et fraudatis. et hoc fratribus. An nescitis quia iniqui regnum dei non possidebunt? Nolite errare. neq; fornicarii. neq; idolis seruientes. neq; adulteri. neq; molles. neq; masculorum concubitores. neq; fures. neq; avari. neq; ebriosi. neq; maledici. neq; rapaces. regnum dei possidebunt. Et hęc quidam fuistis sed ablutum estis. sed sanctificati estis. sed iustificati estis in nomine dñi nr̄i ihū xpi. et in spū dei nr̄i.

Omnia mihi licent. sed non omnia expedient. Omnia mihi licent. sed ego sub nullius redigar potestate. Escę ventri. et venter escis. deus aūt et hunc et has destruet. Corpus aūt non fornicationi. sed dño. et dñs corpori. Deus aūt et dominum suscitauit. et nos suscitabit per virtutē suam. Nescitis quoniam membra vestra templum sunt spūs sancti qui in vobis est. quem habetis a deo. et non estis vestri? Empti enī estis pretio magno. Glorificate et portate deum in corpore vestro.

De quibus aūt scripsistis mihi. Bonum est homini mulierem non tangere. Propter fornicationē aūt. unusquisq; suam uxorem habeat. et unaquęq; suum virum habeat. Uxori vir debitum reddat. similiter aūt et uxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet. sed vir. Similiter aūt et vir sui corporis potestatem non habet. sed mulier. Nolite fraudare invicem. nisi forte ex consensu ad tempus. ut vacetis orationi. et rursum revertimini in idipsum. ne temptet vos satanas propter incontinentiam vestram. Hoc aūt dico secundum indulgentiam. non secundum imperium. Volo aūt omnes homines esse sicut meipsum est. Sed unusquisq; proprium donum habet ex deo. Alius quidem sic. alius vero sic. Dico aūt innuptis et viduis. Bonum est illis si sic permaneant sicut et ego. Si se non continent. nubant. Melius est enim nubere quam uri. His aūt qui matrimonio iuncti sunt. precipio non ego sed dominus. uxorem a viro non discedere. Quod si discesserit manere innuptam. aut viro suo reconciliari. et vir uxorem non dimittat. Nam ceteris. dico ego. non dominus. Si quis frater uxorem habet infidelem. et hęc consentit habitare cum illo. non dimittat illam. Et si qua mulier habet virum infidelem. et hic consentit habitare cum illa. non dimittat virum. Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem. et sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem. Alioquin filii vestri immundi essent. nunc aūt sancti sunt. Quod si infidelis discedit. discedat. non est enim servituti subiectus frater aut soror in huiusmodi. In pace aūt vocauit nos deus. Unde enim

sat mulier si uirū saluū faciet. aut uīm sat uir. si
mulierē saluā faciet. ñ uni cuiq; sic dimisit dñs. z
unūq;q; sic uocauit deus ita ambulet. et
sic in omib; ecclīis doceo. Circūcisus aliquis uocatus
ē non adducat ꝓpūtiū. in ꝓputio aliquis uocatus ē.
non circūcidatur. Circūcisio nichil ē. z ꝓputiū nichil
ē. sed obseruatio mandatoꝝ dī. Unusquisq; in qua u
ocatione uocatus est. in ea permaneat. Seruus uocat
es. nō sit tibi cure. sed si tū potes liber fieri magis utere.
Qui enī in dño uocatus ē seruus. liberus ē dīi. Sim
iliter qui liber uocatus ē. seruus xp̄i ē. Pmio empti estis.
nolite fieri serui hoīm. Unusquisq; in quo uocatus ē
frēs. in hoc maneat apud deū.
De uirginib; aut ꝓceptū dñi nō habeo. consiliū aut
do. tamq̄ miam cōsecutus a dño. ut sim fidelis. Exi
stimo ergo hoc bonū ē ꝓpter instātē necessitatē. q̄m
bonum est hoi sic ē. Alligatus es uxori noli q̄rere
solutionem. Solutus es ab uxore. noli q̄rere uxo
rē. Si accepisti uxorē nō peccasti. et si nupserit uir
go. nō peccauit. tribulationē tñ carnis habebūt
huiusmodi. Ego aut uobis parco. hoc aut dico frēs.
tps breue ē. Reliquū ē. ut qui habent uxores. tamqua
non habentes sint. et qui flent tamquā nō flentes. z
qui gaudent tāquam nō gaudentes. et qui emūt
tāquā nō possidentes. et qui utuntur hoc mūdo tāquā
non utantur. ꝓterit enī figura huius mūdi. Volo aut
uos sine sollicitudine ee. Qui sine uxore est cogitat
q̄ dñi sunt. quomodo placeat deo. Qui aut cū uxore
ē. sollicitus ē que sunt mūdi. quomodo placeat uxo
ri. et diuisus est. Mulier i nupta z uirgo. cogitat
q̄ dei sunt. ut sit scā z corpore. z spū. Que aut nup
ta ē cogitat q̄ sunt mundi. quō placeat uiro. Por
ro hoc ad utilitatē uestrā dico. non ut laqueū uobis ma
cā. sed ad qd bonestū ē. z insidere faciat seruire dño abs
q; ulla distractōe. Si quis aut turpē se uideri existimat
ad uirginē suā. q̄ sit super adultā. z ita oport
et fieri. q̄ uult faciat. nō peccat si nubat. Nā qui s
tatuit i corde suo firmus nō habēs necessitatē. potestatē aut
em sue uoluntatis. z hoc iudicauit i corde suo seruare
uirginem suā. bene facit. Igit qui nūbit uirgi
nem suā. bene facit. et qui nō nubit melius fa
cit. Mulier alligata ē quanto tps. cui aut mortuus
fuerit uir eius. liberata ē. cui uult nubat. tā
tū in dño. Beatior aut erit. si sic pmānserit secūdm me
um cōsiliū. puto aut. q̄ et ego spūm dei habeā.
De hīs aut q̄ idolis sacrificata sunt. scimus quia omnes
scientiam habemus. Scā inflat. caritas aut edificat.
Si quis se existimat scire aliquid. nō dū cognouit q̄
admodū oporteat eū scire. Si quis aut diligit deum.
hic cognitus ē ab eo. De escis aut q̄ idolis immolātur. sci
mus quia nichil ē idolū in mundo. et q̄ nullus
deus nisi unus. Nā et si sunt qui dicūtur sīe dii. sive in
cēlo. sive in tra. sicut sunt dii multi. et dñi multi. nobis aut unus
est deus pater. ex quo oīa. et nos in illo. et unus dñs ih̄s
xp̄s. p̄ quē oīa. et nos p̄ ipm. Sed nō in omib; est scīa. Quidā
aut ē cōscia usq; hūc idolio quasi idolothytū māducent. et con
scīa ipōrum infirma polluuntur. Esca aut nos nō
cōmendat deo. neq; enim manducantes abundabimus. nec
minus manducantes deficiemus. Uide aut ne forte hec licentia uīa. offendiculū fiat infirmis.
Si enī quis uiderit eū qui habet scīam in idolio recūbēte.
nonne cōscīa eius infirma edificabit ad māducandū
dū quolibeta. et peribit infirmus in tua scīa frāter. p̄
quē xp̄s mortuus est. Sic aut peccantes in frēs. et per
cutientes conscīam eoꝝ infirmā. in xp̄m peccatis. Quapp
ter si esca scandalizat fratrem meum. non māducabo car
nē in eternū. ne scandalizem frēm meum. Non sū liber. non
sū apl̄s. nonne ihm dñm nr̄m uidi. nonne opus me
um uos estis in dño. Si alii nō sum apl̄s. sed tamen uobis sum.
nā signaculū apostolatus mei. uos estis in dño. Mea
defensio apud eos qui me interrogant hec est. nūd
quid nō habemus potestatē māducandi et bibendi. Nūquid nō habemus potestatē
sororē mulierē circūducendi. sicut et ceteri apli. et fratres dñi. et cephas.
Aut solus ego et barnabas. nō habemus potestatē hoc operandi. Quis militat unq̄m
suis stipendiis umquā. Quis plantat uineā et fructum
eius non edit. Aut quis pascit gregē. et de lacte gregis nō
māducat. Nūquid secūdm hoīem hec dico. Aut lex hec non dicit.
Scptum est enī in lege moysi. Non alligabis os bouī
trituranti. Nūquid de bobus cura est deo. An propter nos utiq; hoc
dicit. Nam propter nos scripta sunt. quoniam debet in spe qui arat
arare. et qui triturat in spe fructus percipiendi. Si
nos uobis spūalia seminauimus. magnum est si nos carnalia uestra metamus. Si alii potestatis uestre participes
sunt. nō potius nos. Sed nō usi sumus hac potestate.
sed omnia sustinemus. ne quod offendiculū demus euāgelio
xp̄i.
Nescitis q̄m qui in sacrario operantur. q̄ de sacrario sunt
edunt. et q̄ altario deseruiunt. cū altari participantur.
Ita et dñs ordinauit. his q̄ euangliū annūciant. de euan
glio uiuere. Ego aut nullo horum usus sum. Non scripsi aut
hec ut ita fiat in me. bonum est enī mihi magis mori.
quā ut gl̄iam meam quis euacuet. Nam si euāgliza
uero. non est mihi gl̄ia. Necessitas enī mihi incumbit. Ve enī mihi
si euāgliza uero. Si enim uolens hoc ago. mercedem habeo.
Si aut inuitus. dispēsatio mihi
credita ē. Quod est ergo merces mea. ut euangliū p̄dicans sine sūptu ponā euāgliū
ut non abutar potestate mea in euangelio. Nā cū liber
essem ex oīb; omnium me seruum feci. ut plures lucri faci
rem. Et factus sum iudeis tamquā iudeus. ut iudeos lu
craret. his qui sub lege sunt. quasi sub lege essem. cū
ipse nō essem sub lege. ut eos qui sub lege erant lucri
facerem. his qui sine lege non erant. tamquā sine lege
essem. cum sine lege dei non essem. sed in lege xp̄i essem
ut lucri facerem eos qui sine lege erant. Factus sum in
firmis infirmus. ut infirmos lucri facerem. omnib; omnia
factus sum ut omnes facerem saluos. Omnia aut facio ꝓpter
euangliū ut particeps eius efficiar. Nescitis q̄ hi q̄
in stadio currūt. omnes quidem currunt. sed unus accipit bra
uium. Sic currite ut comprehendatis. Omnis aut qui in agō
ne contendit. abstinet se ab omnibus. Et illi quidem ut cor
ruptibilem coronā accipiāt. nos aut incorruptā. Ego
aut sic curro nō q̄si in incertū. Sic pugno. nō q̄si aerē
uerberans. sed castigo corpus meum. et in seruitutē redigo.
ne forte cū aliis predicauerim. ipse reprobus efficiar.
Nolo enim uos ignorare frēs. q̄m patres nri omnes sub nu
be fuerūt. et omnes mare transierunt. et omnes in moyse bap
tizati sunt in nube et in mari. et escam eandē spūalem
manducauerūt. et potum eundē potum spūalem bibe
runt. Bibebant aut de spūali consequente eos petra. petra
aut erat xp̄s. Sed nō in plurib; eoꝝ beneplacitum est deo.
nam prostrati sunt in deserto. Hec aut in figura facta
sunt nri. ut nō simus cōcupiscentes malorum. sīe
et illi concupierūt. Neq; idolatre efficiamini. sīe quī
dam scriptum est. Sedit populus manducare et
bibere. et surrexerunt ludere. Neq; fornicemur. si
cut quidam eoꝝ fornicati sunt. et ceciderūt una die
uiginti. iii. milia. Neq; tēptemus xp̄m. sīe quidā eoꝝ tēp
tauerūt. et a serpentibus perierūt. Neq; murmuraueritis.
sicut quidam eoꝝ murmuraverūt. et perierunt ab ex
terminatore. Hec aut omnia figurate contingebant illis.
Scripta sunt aut ad correctionē nr̄am in quos fi
nes seculoꝝ deuenerūt. Itaq; qui se existimat sta
re. uideat ne cadat. Tēptatio uos nō apprehendat
nisi humana. Fidelis aut deus est. qui non patietur
uos tēptari. supra id quod potestis. sed faciet cū tēpta
tione etiam prouentum ut possitis sustinere.
Propter quod karissimi mei. fugite ab idolorum cultura. ut p
rudentibus loquor. uos iudicate quod dico. Calix benedi
ctionis. cui benedicimus. nonne communicatio sanguinis
est. Et panis quem frangimus. nonne participatio corporis
dñi est. Quoniam unus panis. unum corpus multi sumus. oēs
qui de uno pane participamus. Videte israel secundum carnem

Nomne qui edit hostias spurcat pes suos. aut ait. Quod g. deus
q̄ prohibuit immolatū sit ad. aut q̄ prohibuit sit ad. Sic q̄ immolāt
gentes. demonijs immolant. et non deo. Nolo aut vos so
cios fieri demoniorū. Non potestis calicē dñi bibere. et ca
licem demoniorū. Non potestis mense dñi partem capere et
mense demoniorū. An emulamur dñm. Numquid fortio
res illo sumus. omnia licēt. sed non oia expedūt. omnia
licēt. sed non oia edificāt. nēo q̄ suum ē quārt. sed q̄ alterius.
omne q̄ in macello venit. manducate. nihil interrogantes
propter conscām. dñi enim terra et plenitudo eius. Si quis in
vocat vos ad cenam. et vultis ire. omne q̄ vobis apponi
tur manducate. nihil interrogantes propter conscām. Si
quis aut dixerit. hoc immolatum est idolis. nolite manducare.
propter illum qui indicauit. et propter conscām. Conscām
aut dico non tuam sed alterius. Ut quid enim libertas mea iu
dicetur ab alia cōscia. Siue ego gratiam participo quid blas
phemor. pro q̄ gratias ago. Siue ergo manducatis. siue
bibitis. siue aliud q̄ facitis. omnia in gloriam dei facite. Sine of
fensione estote iudeis. et gentibus. et ecclie dei. sicut ego per
omnia omnibus placeo. non querens q̄ mihi utile ē. sed q̄ multis.
ut salui fiant. Imitatores mei estote sicut ego xpi.
Laudo aut vos fres. q̄ per omnia mei memores estis. et sicut
tradidi vobis precepta teneatis mea. Volo aut vos scire.
q̄ omnis viri caput xps ē. caput aut mulieris vir. caput
vero xpi deus est. Omnis vir orans aut prophetans velato
capite. deturpat caput suum. Omnis aut mulier orans aut
prophetans non velato capite. deturpat caput suum. Unum
est enim ac si decaluetur. Nā si non velatur mulier. ton
datur. Si vero turpe mulieri tondere aut decalui.
velet caput suum. Vir quidē non debet velare caput suum. cum
imago et gla dei est. Mulier aut gla viri est. Non enim
est vir ex muliere sed mulier ex viro. Nec enim creatus
est vir propter mulierem. sed mulier propter virum. Ideo debet
mulier velamen habere sup caput propter angelos. Verum
tamen neq; vir sine muliere. neq; mulier sine viro in dño.
Nam sicut mulier de viro. ita et vir per mulierē. Omnia aut
ex deo. Vos ipsi in vobis iudicate. decet mulierē non velatā orare
deū. Nec ipsa nā docet nos. Quia vir quidē si velamē nō habet
ignominia ē illi. Mulier vero si velamē habuerit gle
sue illi. quia capilli pro velamine ei data sunt. Si quis
autem videtur contentiosus esse. nos talē consuetudinem non habe
mus. neq; ecclie dei. hec aut precipio. non laudans quia
non in melius. sed in deterius congregamini.
Primū quidē congregatis vobis in ecclām. audio scis
suras esse inter vos. et ex parte credo. Nā oportet et hereses es
se. ut et qui probati sunt manifesti fiant in vobis. Con
gregantibus ergo vobis in unum non est dñicā cenam
manducare. Unusquisq; enim suam cenam premit
at ad manducandū. Et alius quidē esurit. alius
aut ebrius est. Nūquid domos non habetis ad man
ducandū. vel bibendū. Aut ecclām dei contemnitis. et
confunditis eos qui non habent. Quid dicā vobis. laudo vos.
in hac non laudo. Ego enim accepi a dño q̄ et tradidi vo
bis. quia dñs ihs in qua nocte tradebatur accepit
panē. et gratias agens fregit. et dixit. Accipite et manducate. Hoc
corpus meum. q̄ pro vobis tradet. hoc facite in meā commemorationē.
Similiter et calicē postquā cenatū dicēs. Hic calix nouū testamentū ē
in meo sanguine. hoc facite quotiēscunq; bibetis in mei commemorationē.
Quotiēscunq; enim manducabitis panē hunc et calicē bibetis mortē dñi
annuntiabitis donec veniat. Itaq; quicunq; manducauerit panē
et biberit calicē dñi indigne reus erit corporis et sanguinis
dñi. Probet aut seipsum homo. et sic de pane illo
edat. et de calice bibat. Qui enim manducat
et bibit indigne. iudicium sibi manducat et bibit. non dijudicans
corpus dñi. Propter hoc infirmi multi in vobis. et dormiunt multi. Quod si nos metipsos diiudicaremus
non utique iudicaremur. Dñi aut iudicamur. corripimur. ut non cum hoc
mundo damnemur. Itaq; fres mei conuenientes ad
manducandū inuicem expectate. Si quis aut esu
rit. domi manducet. ut non in iudicio conueniatis.
Cetera aut cum venero disponā.
De spiritualibus aut nolo vos ignorare fres. Scitis quo
niam cum gentes essetis. ad simulacra muta prout du
cebamini euntes. Ideo notum vobis facio. q̄ nemo in
spū di loqns. dicit anathema ihū. et nemo potest dicere
dñm ihm. nisi in spū scō. Diuisiones vero gratiarum sunt.
idem aut spūs. et diuisiones ministrationum sunt. idem aut
dñs. et diuisiones operationum sunt. idem deus.
qui operatur oia in omnibus. Unicuiq; aut datur ma
nifestatio spūs. ad utilitatem. Alii quidem per spūm datur
sermo sapie. Alii aut sermo scientie. secundum eundem spūm.
alii fides. in eodem spū. Alii gratia curationum in uno spū.
alii operatio virtutum. Alii prophetia. Alii discretio
spirituum. Alii genera linguarum. Alii interpretatio sermo
num. Hec aut omnia operatur unus atque idem spūs. diuidens
singulis prout vult. Sicut enim corpus unum est. et membra ha
bet multa. Omnia aut membra corporis. cum sint multa unum
corpus sunt. ita et xps. Etenim uno spū. omnes nos
in unum corpus baptizati sumus. sive iudei. sive
gentiles. sive serui. sive liberi. et omnes uno spū potati sumus.
Nam et corpus non est unum membrum. sed multa. Si dixerit pes.
quia non sum manus. non sum de corpore. non ideo
non est de corpore. Et si dixerit auris.
quia non sum oculus. non sum de corpore. Si totum corpus oculus
ubi auditus. Si totum auditus ubi odoratus. Nunc autem
posuit deus membra unumquodq; eorum in corpore sicut voluit.
Quod si essent omnia unum membrum. ubi corpus. Nunc autem
multa quidem membra unum autem corpus. Non potest autem
dicere oculus manui. opera tua mihi non indigeo. Aut iterum capiti pedibus. non estis michi necessarii. Sed multo
magisque ea membra corporis infirmiora
esse necessaria sunt. Et quae putamus ignobiliora esse membra
corporis. his honorem abundantiorem circumdamus. et quae inhonesta sunt nostra. habitudinem honestatem habent. honesta autem nostra nullius egent. Sed
deus temperauit corpus. ei cui deerat habundantiorem tribuendo honorem. ut non sit scisma in corpore. sed idipsum pro invicem sollicita sint membra. et siue patitur
unum membrum. compatiuntur omnia membra. Siue glorificatur
unum membrum. congaudent omnia membra. Vos autem estis corpus xpi. et membra de membro. et quosdam quidem posuit
deus in ecclia. primum apostolos. secundo prophetas. tertio doctores.
deinde virtutes. deinde gratia curationum. opitulationes. gubernationes. genera linguarum. Numquid omnes apostoli. numquid omnes prophetae. numquid omnes doctores. numquid omnes virtutes. Numquid omnes gratiam habent curationum. Numquid omnes linguis loquuntur. Numquid omnes interpretantur.
Emulamini autem charismata meliora. Et adhuc et
excellentiorem vobis demonstro viam. Si linguis hominum
loquar et angelorum. caritatem autem non habeam. factus sum
velut es sonans. aut cymbalum tinniens. Et si habuero
prophetiam. et nouerim mysteria omnia. et omnem
scientiam. et habuero omnem fidem. ita ut montes
transferam. caritatem autem non habuero. nichil sum.
Et si distribuero omnes facultates meas. et si tradidero corpus meum ita ut ardeam. caritatem
autem non habuero. nichil michi prodest. Caritas pa
tiens est. benigna est. Caritas non emulatur. non
agit perperam. non inflatur non est ambitiosa. non
querit que sua sunt. non irritatur. non cogitat malum.
non gaudet super iniquitate. congaudet autem veritati. Omnia suffert. omnia credit. omnia
sustinet. Caritas nunquam excidit. Sive
prophetie evacuabuntur. sive lingue cessabunt. sive
scia destruetur. ex parte enim cognoscimus.
et ex parte prophetamus. Cum autem venerit q̄ perfectum
evacuabitur q̄ ex parte est.
Si essem parvulus. loquebar ut parvulus. sapiebam ut
parvulus. cogitabam ut parvulus. Quia autem factus
sum vir evacuavi ea quae erant parvuli. Videmus nunc
per speculum in enigmate. tunc autem facie ad faciem.
Nunc cognosco ex parte. tunc autem cognoscam sicut
et cognitus sum. Nunc autem manent fides spes caritas.
tria hec. Major autem horum caritas. Sectamini caritatem.
Emulamini spiritalia. Qui loquitur enim linguis. non hominibus loquitur sed deo.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

nō enī audit. Sic enī loq̄r in ūteria. Nā q̄ ꝑphe
tat hōib; loq̄r ędificatiōnē & exhortatiōnē & cō
solatiōnē. Qui loq̄tur lingua seipm edificat.
Qui aūt ꝑphetat: ecclām ędificat. Volo aūt uos oēs
loq̄ lingūs magis aūt ꝑphetare. Nam maior est
qui ꝑphetat q̄ qui loq̄tur lingūs. nisi forte ut int
pretetur. ut ecclā edificationem accipiat. Nūc aūt
fr̄es si uenero ad uos lingūs loq̄ns. quid uobis pode
ro nisi uobis loquar. aut in reuelatione. aut scīa. aut
ꝑphetia. aut in doctrina. tām q̄ sine aīa fūt uoc̄ dan
tia. siū tuba. siū cythara. nisi distinctionē sonitū
dederint: quō sciet̄ q̄ canit. aut q̄ cytharizatur.
Etenī si incertā uocē det tuba. q̄s parab̄t se ad bellū.
Ita uos p lingūā. nisi manifestū sermonem dederitis.
quō sciet̄. q̄d dic̄. Eritis enī in aerā loq̄ntes. tot ma
tā aūt put genera linguarū fūt in mūdo. & nichil
sine uoce ē. Si ergo nesciero uirtutē uocis. ero ei cui
loquar barbarus. & q̄ loq̄tur michi barbarus. Sic
& uos q̄m emulatores estis spūm. ad edificatiōnē
eccle. q̄rite ut habūdetis. Qui loq̄tur lingua: oret
ut interpretet̄. Nam si oret lingua mea spūs me⁹
ora. mēs aūt mea sine fructu ē. Quid ergo ē. orabo spū.
orabo & mente. psallā spū. psallā & mente. Ceterū si bene
dixeris spū. q̄s supplet locū idiote. quō dicet. Amē. su
per tuā bñdictiōne. Amē quid dicat. nescit. Nā tu q̄dē
bñ gr̄as agis. sed aūt nō edificatur. Gr̄as ago deo meo
ū uīs lingūs loquor. Sed in ecclā uolo ꝑ sensū
meū ut & alios instruā. q̄ decē mīa uerbo lingua.
q̄ nolite effici pueri. sensib; sed malicia parui estote.
sensib; aūt ꝑfecti. In lege scriptū ē. Quia
alīs lingūs & alīs labiis loquar ꝑ pl̄o huic. & nec
sic exaudient me dicit dns. Itaq; lingue in signum
sunt. nō fidelib; sed infidelib;. Si ergo conueniat uni
uersa ecclā in unū. & oēs lingūs loquāt̄. intrent
aūt idiote. aut infidel. nonne dicent. quia insanitis.
Si aūt oēs ꝑphetent. intret aūt quis infidelis aut idi
ota. cōuincit̄ ab oīb;. diiudicat̄ ab oīb;. occulta c
cordis ei manifesta fiūt. & ita cadens in faciē. a
dorabit deum. pnūtians q̄ uere deus in nob; sit.
Quid ergo fr̄es cū conuenitis unusquisq; uestrū psalmū
hꝫ. doctrinā hꝫ. apocalipsin hꝫ. lingūā hꝫ. interpreta
tionē hꝫ. oīa ędificationis fiant. Sue lingua
quis loquit̄. sec̄dū duo. aut ad plurimū tres. & p partes. u
nus quis q̄ interpretet̄. Si aūt nō fuerit interpres. taceat ec
clā. Sibi aūt loquatur & deo. ꝑphete duo aut tres di
cant. & alteri diiudicēt. Si aūt alii reuelatū fuerit sedē
ti. prior taceat. Potestis enī per singlos ꝑphetare
re. ut oēs discant. & oēs exhortent̄. Et ꝑphetarum
spūs prophetis subiecti sūt. non enī ē dissentionis deus.
sed pacis. sic in oīb; ecclīs sanctorum. Mulieres in
ecclīs taceant. nō enī pmittit eis loqui. sed subditas esse sic̄
& lex dicit. Si q̄d aūt uolūt discere. domi uiros suos in
terrogent. turpe ē enī mulieri loqui in ecclā. Aut
uobis uerbū dī processit. aut in uos solos puenit. Si
q̄s uidet ꝑphā esse aut spūalis. agnoscat q̄ quę uobis scri
bo. q̄ dñi sūt mādata. Si quis aūt ignorat. ignora
bit. Itaq; fr̄es emulamini ꝑphetare. & loquelam
nolite ꝑhibere. Omnia aūt honeste. & sec̄dū ordinem
fiant. Fine

Cap. xv

Deū aūt uobis fr̄es euāngliū q̄d ꝑdicauī uobis.
q̄d & accepistis. in quo & statis. p quod & saluamini. qua
ratione ꝑdicauerim uobis si retinetis. nisi frustra credi
distis. Tradidi enī uobis in primis q̄d & accepi. Quō xp̄s
mortuus est p peccatis nr̄is. sec̄dū scripturas. Et quia
sepultus ē. Et quia resurrexit tertia die sec̄dū scriptu
ras. Et quia uisus ē cephē. & post hoc undecim. deinde
uisus ē plusq̄ quingentis fr̄ib; simul. ex quib; ma
ni maneūt usq; adhuc. q̄dā aūt dormierunt. deinde
uisus est iacobo. deinde apīs oīb;. Nouissime aūt
oīū tanq̄ abortiuo. uisus ē & mihi. Ego enim
sū minimus apīoꝝ. qui nō sū dignus uocari apūs. q̄
ꝑsecutus sū ecclām dī. Gr̄a aūt dī sū id q̄d sū. Et gr̄a ei
mee uacua nō fuit. sed habūdantius illis oīb; labo
rauī. non ego aūt. sed gr̄a dei mecū. Siue ergo ego siue illi. sic ꝑ
dicamus. & sic credidistis. Si aūt xp̄s ꝑdicatur q̄ resur
rexit a mortuis. quō quidā dicūt in uobis. q̄m resur
rectio mortuoꝝ nō ē. Nec enī xp̄s resurrexit. Si aūt xp̄s nō
resurrexit. inanis ergo ꝑdicatio nr̄a. inanis est
& fides uestra. Inueniūmur aūt & falsi testes dei. q̄m tes
timoniū dicimus adūs dei. q̄ suscitauerit xp̄m. quē
nō suscitauit. si mortui nō resurgūt. Nā si mortui nō
resurgunt. nec xp̄s resurrexit. Si aūt xp̄s nō resurrexit.
inanis est fides uestra. adhuc enī
estis in peccatis uestris. Ergo qui dormierunt in xp̄o pe
rierunt. Si in hac uita tm in xp̄o sperantes sumus. miserabi
liores oīm hoīm sumus. Nunc aūt xp̄s resurrexit a mo
rtuis. ꝑmitte dormientiū. Quoniā quidē ꝑ hoīem mors.
& ꝑ hoīem resurrectio mortuoꝝ. Et sic in adā oēs mo
riuntur. ita & in xp̄o oēs uiuificabūtur. Unusquisq; aūt
in suo ordine. primitiæ xp̄s. deinde hi qui sunt xp̄i. q̄ credidere
in aduentu eius. deinde finis. cū tradiderit regnum
deo & patri. Cū euacuauerit omnē ꝓcipatum. & potes
tatē & uirtutē. Oportet aūt illū regnare. donec ponat
oēs inimicos sub pedib; eius. Nouissima aūt inimica
destruetur mors. Oīa enī subiecit sub pedib;
eius. Cū aūt dicat oīa subiecta sūt. sine dubio. præ
ter eū qui subiecit ei oīa. Cū aūt subiecta fuerint
illi oīa. tunc & ipse filius subiectus erit illi qui sibi
subiecit oīa. ut sit deus oīa in oīb;. Alioquin q̄d
facient qui baptizant̄ ꝓ mortuis. Si oīno mortui
nō resurgūt. ut q̄d & baptizant̄ ꝓ illis. Et nos quid
periclitamur oīa hora. Quotidie morior. Quidam
testificatio quā habeo in xp̄o ihū dño nr̄o. Si secūdū hoīem ad
bestias pugnauī ephesi. quid mihi pdē si mortui
nō resurgūt. Comedamus & bibamus. cras enī moriemur.
Nolite seduci. Corrumpūt mores bonos
colloq̄a mala. Euigilate iuste. & nolite peccare. Ig
norantiā enī dī quidā habent. Ad reuerentiā uobis loquor. Si
dicat aliq̄s. Quō resurgunt mortui. Quali aūt corpo
re ueniēt. Insipiens tu q̄ seminas. nō uiuificatur. ni
si prius moriatur. Et q̄ seminas. nō corpus q̄d futurum
est seminas. sed nudū granū. ut puta tritici. aut alicuius
ceterorū. Deus aūt dat illi corpus sicut uult. & unicui
q̄ seminū ꝓpriū corpus. Non oīs caro eadē caro. sed a
lia hoīm. alia pecorū. alia aūt uolucrū. Alia piscium.
& corpora celestia. & corpora terrestria. Sed aliud quidē
celestium gl̄a. Alia aūt terrestrium. Aliud claritas solis.
Alia claritas lunæ. Alia claritas stellarū. Stella enī
a stella differt in claritate. Sic & resurrectio mortuoꝝ.
Seminat̄ in corruptione. surget in incorruptione.
Seminatur in ignobilitate. surget in gl̄ia. Semi
natur in infirmitate. surget in uirtute. Seminatur
corpus aīale. surget corpus spūale. Si est corpus
aīale. est & spūale. Sic & scriptum est. factus est primus hō Adā
in aīam uiuentē. Nouissimus Adā in spūm uiuificantē. Sed
nō prius q̄d spūale est. sed q̄d aīale est. deinde q̄d spūale est.
Primus homo de terra terrenus. secūdus hō
de celo celestis. Qualis terrenus. tales & terreni. Et q̄
lis celestis. tales & celestes. Igitur sicut portauimus ymā
ginem terreni. portemus & ymaginem celestis.
Hoc aūt dico fr̄es. q̄m caro & sanguis regnū dei possidere
nō possunt. nec corruptela incorruptelam possidebit.
Ecce mysterium uobis dico. Omnes quidē resurgemus. sed
nō omnes immutabimur. In momento. in ictu oculi in nouis
sima tuba. Canet enim tuba. & mortui resurgent in
corrupti. & nos immutabimur. Oportet enī corrup
tibile hoc induere incorruptelam. & mortale hoc induere
immortalitatem. Cū aūt mortale hoc induerit im
mortalitatem. tunc fiet sermo qui scriptus ē. Absorpta
est mors in uictoria. Ubi est mors uictoria tua. ubi est mors
stimulus tuus. Stimulus aūt mortis peccatum est. uirtus
uero peccati lex. Deo aūt gr̄as qui dedit nobis uictoriam
per dñm nr̄m ihesum xp̄m. Itaq; fr̄es mei dilecti stabiles
estote. & inmobiles. abundantes in opere dñi. scientes. quia
labor uester non est inanis in dño.

Cap. xvi

De collectis aūt quę fiūt in sanc

tta tuos facere. ꝑuna ſabbati. unuſquiſq; uſm ap̃
ſe ponat. recondet ꝙ ei bñ placuerit. ut nõ cũ
uenero tunc collecte fiant. Cũ aũt ꝑſensi fuero. quos
ꝓbaueritis ꝑ epiſtl̃as. hos mittã. ꝓferre gratiã uram
in hierl̃m. Si dignũ fuerit. ut ego eam. mecũ ibunt.
Veniam aũt ad uos. cũ macedoniam ptrãſiero. Nã
cũ macedoniam ptranſiero. ap̃ uos aũt forſitã manebo. Ẏ
hiemabo. ut uos me deducatis quocũq; iero.
Nolo aũt uos modo trãnſitu uidere. Spero aũt aliq
quantũ tẽporis manere apud uos. ſi dñs ꝑmiſerit. ꝑmanebo aũt ephesi. uſq; ad pentecosten. Ostiũ enim mihi apertum ẽ magnũ. et euidens. et adũ
ſarii multi. Si aũt uenerit timotheus. uidete ut
ſine timore ſit apud uos. opus enim dñi operatur. ſicut
et ego. Ne quis ergo illũ spernat. Deducite aũt
illum in pace. ut ueniat ad me. Expecto enim illũ
cũ fratribꝰ. De apollo aũt frate multũ rogaui eum. ut
ueniret ad uos cũ fratribꝰ. et utiq; nõ fuit uoluntas ut
nũc ueniret. Veniet aũt cũ ei uacuũ fuerit.
Vigilate. state in fide. uiriliter agite. et cõfortamini. Omnia uestra in caritate fiant. Obsecto aũt
uos fratres. nostis domum stephane et fortunati. quoniam primitie achaie. et in ministerium sanctorum ordinauerunt se ipsos. ut et uos subditi sitis huiusmodi. et omni cooperanti et laboranti. Gaudeo aũt
in ꝓsentia stephane et fortunati et achaici. quia id
quod uobis deerat. ipi suppleuerunt. Refecerunt enim
aũt meum spiritum et uestrum. cognoscite ergo qui eius
modi sunt. Salutant uos ecclie asie. Salutant
uos in dño multum aquila et prisca. cũ domestica
sua ecclia. Salutent uos fratres omnes. Salutate inuicem
in osculo sancto. Salutatio mea manu pauli. Si quis
non amat dñm ihesum xpm sit anathema maranatha. Gratia dñi nri ihesu xpi uobiscũ. Caritas
mea cũ omnibꝰ uobis in xpo ihesu. Amen. Explicit epla
pauli ad corinthios prima. Incipit epla pauli ad corinthios secunda.
Paulus apostolus ihesu xpi per uoluntatem dei. et timotheus frater. ec-

ecclie dei que est corinthi. cũ omnibꝰ sanctis qui sunt in tota
achaia. Gratia uobis et pax a deo patre nro. et dño nro
ihesu xpo.
Benedictus deus et pater dñi nri ihesu xpi. pater misericordiarum et deus totius consolationis. qui consolatur nos in omni
tribulatione nra. ut possimus et ipsi consolari eos qui in
omni pressura sunt. per exhortationem qua exhortamur et ipsi a deo. quoniam sicut abundant passiones xpi in nobis. ita et per xpm
abundat et consolatio nra. Sive autem tribulamur pro uestra exhortande et
salute. sive consolamur pro uestra consolatione et salute. sive exhortamur
pro uestra exhortatione et salute. que operatur tolerantiam earundem passionum quas et nos patimur. et spes nra firma pro uobis. scientes quia sicut
socii passionum estis. sic eritis et consolationis. Non enim uolumus ignorare uos fratres de tribulatione nra que facta est in asia. quoniam supra modum grauati sumus supra uirtutem. ita ut taderet nos etiam uiuere. Sed ipi in
nobis responsum mortis habuimus. ut non simus
fidentes in nobis. sed in deo qui suscitat mortuos. qui de tanta
morte eripuit nos et eruit. in quo speramus. quia adhuc eripiet. ad quem autem et uos
in oratione pro nobis. ut ex multorum personarum quod in nobis
est donationis. per multos gratie agantur pro nobis.
Nam gloria nra hec est testimonium conscientie nre. quod in
simplicitate. et sinceritate dei. et non in sapientia carnali. sed in gratia dei conuersati sumus in mundo. abundantius autem ad uos. Non enim alia scribimus uobis quam que legitis et cognoscitis. Spero autem quod usque
in finem cognoscetis. sicut et cognouistis nos ex parte. quia gloria uestra sumus. sicut et uos nostra in die
nri ihesu xpi.
Et hac confidentia uolui prius uenire ad uos. ut secundam gratiam haberetis. et per uos transire in macedoniam. et
iterum a macedonia uenire ad uos. et a uobis deduci in
iudeam. Cum ergo uoluissem. numquid leuitate usus
sum. Aut que cogito secundum carnem cogito. ut sit apud
me. et non fides sit. deus fidelis est. quia sermo noster qui fuit apud uos. non est in illo. est
et non. Filius enim dei ihesus xpus qui in uobis per nos predicatus est. per me et silua
num et timotheum non fuit in illo est. sed est in illo fuit. Quotquot enim promissiones dei sunt in illo est. Ideo et per eum sit
amen deo ad gloriam nram. Qui autem confirmat nos uobiscum in
xpo. et qui unxit nos deus. et signauit nos. et de
dit pignus spus in cordibus nris. Ego autem testem deum
inuoco in animam meam. quod parcens uobis. non ueni ultra
corinthum. Non quod dominamur fidei uestre. sed adiutores
sumus gaudii uri. nam fide statis. Statui autem hoc
ipum apud me. ne iterum tristitia uenirem ad uos.
Si ego contristo uos. et quis est qui me letificet. nisi qui
contristatur ex me. et hoc ipsum scripsi. ut non cum uenero tristitiam super tristitiam habam. de quibus oportuerat me gaudere. Confidens in omnibꝰ uobis. quod
meum gaudium omnium uestrum sit. Nam ex multa tribulatione et
angustia cordis. scripsi uobis per multas lacrimas.
non ut contristemini. sed ut sciatis. quam caritatem
habeo habundantius in uobis. Si quis autem contristauit. non me
contristauit. sed ex parte. ut non grauem omnes
uos. Sufficit illi qui huiusmodi est obiurgatio hec
que fit a pluribus. ita ut econtra magis donetis. et consolemini. ne forte habundantiori tristitia absorbeatur. qui eiusmodi est. Proinde obsecro uos ut
confirmetis in illo caritatem. Ideo enim et scripsi
ut cognoscam experimentum uestrum. an in omnibus obedientes sitis. Cui autem aliquid donastis. ego. Nam
ego quod donaui. si quid donaui propter uos in persona
xpi. ut non circumueniamur a sathana. non enim
ignoramus cogitationes eius.
Cum uenissem autem troadem propter euangelium xpi.
et hostium mihi apertum esset in domino. non habui requiem
spiritui meo. eo quod non inuenerim titum fratrem me
um. sed ualefaciens. profectus sum in macedoniam.
Deo autem gratias qui semper triumphat nos in xpo ihesu.
et odorem notitie sue manifestat per nos in omni
loco. Quia xpi bonus odor sumus deo. in hijs qui

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

salui fiunt. et inbis qui pereunt. Aluis quidē odor mortis in mortem. Aluis autē odor uite in uitā. Et ad hec quis tā ydoneus? Non enī sumus sicut plurimi adulterantes uerbū dei. Si autē ex sinceritate. Si sic ex deo coram deo in xpō loquimur. Incipimus iterū nos metipsos cōmendare? Aut nūquid egemus sicut quidā cōmendatitijs epistolis ad uos? aut ex uobis? epla nīa uestra scripta in cordibus nīris quā scitur et legitur a cūctis hōib. manifestati quōn epla estis xpi ministrata a nobis. et scripta non atramēto. sed spū dei uiui. non in tabulis lapideis. sed in tabulis cordis carnalibus.

Fiduciam autē talē habemus p xpm ad deū. nō q sufficientes simus cogitare aliquid a nobis. sed exno bis. sed sufficientia nīa ex deo est. Qui et idoneos nos fecit ministros noui testamēti. nō littere sed spūs. littera enī occidit. spūs autē uiuificat. Si autē ministratio mortis litteris deformata in lapidibus fuit facta: ita ut nō possent intendere filii isrl in faciem moysi p gl̄iam uultus eius quā euacuatur. quō nō magis ministratio spūs erit in gl̄ia? Nam si ministratio damnationis gl̄ia est multo magis habundat ministerū iustitie in gl̄ia. Nam nec glorificatū est quod clarum est in hac parte p excellentē gl̄iam. Si enim quod euacuatur p gl̄iam est multo magis quod manet in gl̄ia est. Habentes igitur talē spem multa fiducia utimur. et nō sicut moyses ponebat uelamē sup faciem suā. ut nō intenderent filii isrl in faciem eius quod euacuatur. Sed obtusi sunt sensus eorum. Usq in hodiernū diem. id ipm uelamē in lectione ueteris testamēti manet nō reuelatū: quōn in xpo euacuatur. Sed usq in hodiernū diem cū legit moyses. uelamē est positū sup cor eorum. Cū autē conuersus fuerit ad dēm auferetur uelamē. Dns autē spūs est. Ubi autē spūs dni ibi libertas. Nos uero omes reuelata facie gl̄iam dni speculantes. in eadem ymaginē transformamur. a claritate in claritatē. tanquā a dni spū.

Ideo habentes hanc ministrationē. iuxta quod misericordiā consecuti sumus. nō deficimus. sed abdicamus occulta dedecoris. non ambulantes in astutia. neq adulterantes in uerbo dei. sed in manifestatione ueritatis. commendantes nos metipsos ad omnem cōscām hōim coram deo. Quod si et opertū est euāgliū nīm: in his qui pereūt est opertū. in quib⁹ deus huius seculi excecauit mentes infideliū. ut nō fulgeat illuminatio euangliī gl̄ie xpi qui est imago dei. Non enim nos metipsos predicamus. sed dm ihm xpm. dnīm nīm. nos autē seruos uestros p ihm. Quoniam deus qui dixit de tenebris lucem splendescere. ipse illuxit in cordibus nīris ad illuminationem scie claritatis dei in facie xpi ihū. Habemus autē thesaurū istū in uasis fictilibus: ut sublimitas sit uirtutis dei et nō ex nobis. In omnib⁹ tribulationem patimur. sed nō angustiamur. aporiamur. sed nō destituimur. persecutionem patimur. sed nō derelinquimur. deicimur. sed non perimur. Semp mortificationē ihū in corpore nīro circūferentes. ut et uita ihū in corporib⁹ nīris manifestetur. Semper enī nos qui uiuimus. in morte tradimur propt xpm ihm. ut et uita ihū manifestetur in carne nīra mortali. Ergo mors in nobis operatur. uita autē in uobis. Habentes autē eundem spūm fidei. sic scriptū est. credidi propt quod locutus sum. et nos credimus propt quod et loquimur. Scientes quōn qui suscitauit dm ihm. et nos cū ihū suscitabit. et constituet nos cum uobis. Omnia enī propt uos. ut gratia habundans. in multos gratiarū actionē habundet in gl̄iā dei. Propter quod non deficimus. Sed licet is qui foris est noster homo corrūpatur. tamen is qui intus est renouatur. de die in diem. Id enī quod in presenti momentaneū. et leue tribulationis nīre. supra modū in sublimitate eternī gl̄ie pondus operatur in nobis. non contemplantibus nobis quę uidentur. sed quę non uidentur. Que enī uidentur temporalia sunt. Que autē non uidentur eterna sunt.

Scimus autē quōn si terrestris domus nīa huius habitationis dissoluatur. quod edificationē ex deo habemus domū non manufactā eternā in celis. Nam et in hac ingemiscimus. habitationem nīam que de celo est superindui cupientes. si tamen uestiti et non nudi inueniamur. Nam et qui sumus in hoc tabernaculo ingemiscimus grauati. eo quod nolumus expoliari. sed superuestiri. ut absorbeatur quod mortale est a uita. Qui autē effecit nos in hoc ipm. deus qui dedit nobis pignus spūs. Audentes igit semper. et scientes. quōn dum sumus in hoc corpore peregrinamur a dno. per fidē enī ambulamus. et nō per speciem. Audemus autē. et bonam uoluntatē habemus magis peregrinari a corpore. et presentes esse ad dnm. Et ideo contendimus. sive absentes. sive presentes. placere illi. Omnes enī nos manifestari oportet ante tribunal xpi. ut referat unusquisq propria corporis prout gessit. sive bonū. sive malū.

Scientes igit timorem dni hominibus suademus. deo autē manifesti sumus. Spero autē et in conscientijs uestris manifestos nos esse. Non iterū nos cōmendamus uobis. sed occasionem damus uobis. gl̄iandi pro nobis. ut habeatis ad eos qui in facie gl̄iantur. et non in corde. Sive enī mente excedimus deo. sive sobrii sumus uobis. Caritas enī xpi urget nos. estimantes hoc quōn si unus pro omib⁹ mortuus est. ergo omes mortui sunt. et pro omib⁹ mortuus est xps. ut et qui uiuunt. iam nō sibi uiuant. sed ei qui pro ipsis mortuus est et resurrexit. Itaq nos ex hoc neminem nouimus secundum carnem. et si cognouimus secundum carnem xpm. sed nunc iam nō nouimus. Si quis igit in xpo noua creatura. uetera transierunt. ecce noua facta sunt. Omnia autē ex deo qui reconciliauit nos sibi per xpm. et dedit nobis ministerium reconciliationis. Quōn quidem deus erat in xpo. mundū reconcilians sibi. nō reputans illis delicta ipsorum. et posuit in nobis uerbum reconciliationis. pro xpo ergo legatione fungimur tanquā deo exhortante per nos. obsecramus pro xpo reconciliamini deo. eum qui non nouerat peccatum. pro nobis peccatū fecit. ut nos efficeremur iustitia dei in ipso. Adiuuantes autē exhortamur. ne in uacuū gratiam dei recipiatis. Ait enī. tempore accepto exaudiui te. et in die salutis adiuui te.

Ecce nūc tempus acceptabile. ecce nūc dies salutis. Nemini dantes ullā offensionē. ut nō uituperetur ministerium nīm. Sed in omib⁹ exhibeamus nos metipsos sicut dei ministros. in multa patientia. in tribulationib⁹. in necessitatib⁹. in angustijs. in plagis. in carceribus. in seditionib⁹. in laboribus. in uigilijs. in ieiunijs. in castitate. in scientia. in longanimitate. in suauitate. in spū sco. in caritate non ficta. in uerbo ueritatis. in uirtute dei. per arma iustitie a dextris et a sinistris. per gl̄iam et ignobilitatē. per infamiam et bonam famam. ut seductores et ueraces. Sicut qui ignoti et cognoscimur. Quasi morientes. et ecce uiuimus. ut castigati. et nō mortificati. Quasi tristes. semper autē gaudentes. Sicut egentes. multos autē locupletantes. tanquā nichil habentes. et omnia possidentes.

Os nīm patet ad uos corinthii. cor nīm dilatatum est. non angustiamini in nobis. Angustiamini autē in uisceribus uestris. Eandem autē habentes remunerationem. tanquam filiis dico. dilatamini et uos. Nolite iugum ducere cum infidelibus. Que enim participatio iustitie cum iniquitate? Aut que societas luci ad tenebras? Que autē conuentio xpi ad belial? aut quae pars fideli cum infideli? Que autē consentio templo dei cum ydolis? Vos enim estis templum dei uiui. sicut dicit dns. Quōn habitabo in illis et inambulabo. et ero illorum deus. et ipsi erunt mihi in populum. Propter quod exite de medio eorum. et separamini dicit dns. et immundum ne tetigeritis. et ego recipiam uos. et ero uobis in patrem. et uos eritis mihi in filios et filias dicit dns omnipotens. Habentes igit has promissiones karissimi: mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spūs.

PA
Ad

pficientes ſēficientem in timore dñi. Exputa nos
hos. nemnem leſimus. nemnem corrupimus. n
emīnē arcū uemmus. ñ addōde ptēm uīm dico. p̄dtr
eñ. q̄ īcordib; nr̄is eſtis. ad cōmoriendū. ad cōuiu
endum.

Multa michi fiducia ē ap̄ uos. multa michi gl̄iatio pu
obis. Repletus ſū cōſolatione. ſuperabundo gaudi
o. in̄ tribulatione nr̄a. Nam etiā uenientibus nu
edoniam. nullam requiē hūit caro nr̄a. ſ; omnem
tribulationē paſſi ſumus foris pugne. intus timores. ſ; q
cōſolatur humiles cōſolator eſt nos deus. In aduētu tit. n
ſolū aūt in aduētu eius. ſ; ī ſolatio quo cōſolatus eſt
in uobis. referens nobis ur̄m deſiderium. ur̄m fletū. ur̄i
emulationem pme. ita ut magis gaudere. Quia tū
contriſtaui uos in epl̄a. n me pentet. tū pentiret. uidr
q epl̄a illa. ad horā nos contriſtauit. nūc gaudeo. n
quia contriſtati eſtis. ſ; quia contriſtati eſtis ad pentē
tiam. Contriſtati enī eſtis ſcd̄m deū: ut in nullo detrimē
tū patiamini ex nobis. Que ē scd̄m dñm tribulatio eſt:
pentētiam ī ſalutē ſtabilem operatur. Seculi aūt tri
ſtitia. mortē operatur. Ecce enī hoc ipm̄ scd̄m deū
contriſtari uos. quātam in uobis operatur ſollicitudinē.
ſ; defensionem. ſ; indignationem. ſ; timorē. ſ; deſi
derium. ſ; emulationem. ſ; uindictā. In omib; uos exhi
buiſtis in ornamentis eccl̄ie negotio. Igit̄ tū ſcripſi uo
bis. non p̄p̄ eū qui fecit iniuriā. nec p̄p̄ eū qui paſ
ſus eſt. ſ; ad manifeſtandā ſollicitudinem nr̄am. quā
p uobis hēm̄ ad deū. coram deo. Ideo cōſolati ſumus. in
cōſolatione aūt nr̄a. habūdantius magis gauſi ſum
ſuper gaudio tito. q̄a refectus eſt ſp̄s eius ab omib;
uobis. et ſi quid apud illū de uobis gl̄iatus ſum. non ſū cō
fuſus. ſed ſicut omnia uobis in ueritate locuti ſumus. ita et gl̄ia
tio nr̄a q̄ ad titū facta eſt. ueritas facta ē. et uiſcera eius
habūdantius in uobis eſt. reminiſcentis omnium uestrū obedientiā. quō
cū timore et tremore exceptiſtis eū. Gaudeo q̄ in omib;
cōfido in uobis.

Notā aūt facimus uobis frēs gr̄am dei q̄ datum ē eccl̄iis
macedonie. q̄ in multo experimento tribulationis habū
dantia gaudii ipōr. etiā ſima paupertas eōr. habun
dauit in diuitias ſimplicitatis eōr. Quia secd̄m uirtutē
etiā in testimonium ut̄ro dedo. et ſupra uirtutem uoluntarii fu
erunt. cū multa exhortatione obſecrantes nos gr̄iam
et communionē ministerii q̄ fit in scōs. et non ſicut
ſperauimus. ſed semetip̄os dederunt p̄mū deo. deinde
nobis p uoluntatē dei. ita ut rogaremus titum
ut q̄ad cepit. ita et perficiat in uos et gr̄iam istam. Sicut
in habundatis fide. et ſermone. et ſcia. et oī ſol
licitudine. in nob̄ et caritate uestra in nos. ut in hac
gr̄ia habūdetis. non q̄si imperans dico. ſ; per aliorū ſol
licitudinem. et uestre caritatis ingenuū bonū comprobo
amus.

Scitis enī gr̄iam dñi nr̄i ih̄u xp̄i. q̄m p̄p̄ nos egenus fact̄ē.
cū esset diues. ut illius inopia nos diuites essemus. et de ſtu
li inuidendo. hoc ē uobis utile ē. q̄ nō solū facere. ſi et
uelle cepistis. a anno prior. nūc uero et facto perficere
ut q̄dēm̄ p̄ptus ē animus uoluntatis. ita sit et perfice
re ex eo q̄ habetis. Si enī uoluntas p̄mpta ē. scd̄m id q̄d
habet. accepta est. non scd̄m id q̄d nō habet. Non enī ut alijs
sit remissio. uobis aūt tribulatio. ſed ex equalitate
in p̄sentī tēpore. uestra habūdantia illorū inopiā. supple
ta. ut et illorum habūdantia uestre inopie sit supplemē
tū. ut fiat equalitas. sicut scr̄ptum ē. Qui multū non habū
auit. et qui modicū non minorauit. Gr̄ias aūt deo qui
dedit eadē sollicitudinē p uobis in corde titi. Quia
exhortationem q̄dē suscepit. ſ; cū sollicitior ipse
ex uoluntate p̄fectus ē ad uos. Misimus enī cū eo
fr̄em cuius laus est in euangelio p̄ eccl̄as. Non so
lū aūt. ſed et ordinatus ab ecclesijs. comes peregrinan
di nr̄i. hanc gr̄iam q̄ ministratur a nobis. ad ipsius gl̄i
am et destinatam uoluntatem nr̄am. deuitantes hoc. ne quis
nos uituperet in hac plenitudine q̄ ministratur a nobis ad
modum. Prudentes enī bona non solū coram deo. ſ; et coram hominibus.
Misimus et cū illis fr̄em nr̄m. q̄ probauimus ſepius

ſepe ſollicitū ē. Nūc aūt multo ſollicitiorem. cōfidē
tia multa in uos. ſ; ī uno qui ē socius meus. et in adiu
tor. ſ; ſi fr̄es nr̄i apl̄i eccl̄iarū gl̄ie xp̄i. Ostensionem
ergo dilectionis uestre. et nr̄e gl̄ie uobiscum. ostēn
dite in faciē eccl̄iarū.

Nam de ministerio q̄ fit in scōs. ex habūdanti mihi scri
bere uobis. Scio enī p̄mptū animum uestrum. quo de uo
bis gl̄ior ap̄ macedones. q̄m achaia parata ē ab anno
preterito. et uestra emulatio prouocauit plurimos. Misimus
aūt fr̄es. ut ne gl̄iatio nr̄a de uobis euacuetur in hac
parte. ut q̄d dixi parati ſitis. ne cū uenerint mecū
macedones. et inuenerint uos īparatos. erubescamus
ut n̄ dicamus uos in hac substātia. Necessū ergo exhor
tor fr̄es. ut p̄ueniant ad uos. et p̄parent benedictionem
hanc p̄mīsam. hanc sic tanq̄ benedictionē non
auarā. Hoc aūt dico. q̄ parce seminat parce et me
tet. Et q̄ seminat in benedictionibus. de benedictionibus et me
tet. Vnusquisq̄ p̄ut destinauit corde suo. non ex tri
stitia aut ex necessitate. hilarē enī datorem diligit ds.
Potēs aūt deus omnē gr̄iam habūdare faciat in uobis. ut
in omnib; semp̄ omnem sufficientiā habētes. habūdetis in
ne opus bonū sicut scr̄ptum est. Dispersit dedit pau. iustitia
ei. manet in eternū. Ministrans aūt semen seminanti pa
nem ad manducandū p̄bebit. et multiplicabit semē
uestrū. et augebit incrementa frugū iustitie uestre. ut in om
ni locupletati. habundetis in omnē simplicitatē q̄ operā
tur per nos gr̄iarū actionem deo. Quia ministerium huius ob
sequii. non solū supplet ea q̄ desunt scōr. sed et habūdat p
multas gr̄iarū actiones in deo. p̄ probationē ministerii
huius. Glorificantes deū in obedientia cōfessionis uestre.
in euangelio xp̄i. et simplicitate cōmunionis in illos et
in omnes. et in ipsorum obsecrationē. q̄bus p̄ uobis deprecantibus nos.
p̄p̄ eminentē gr̄iā dei in uobis. Gr̄ias deo sup inenarrabili
ri dono eius.

Ipse aūt ego paulus. Obsecro uos p̄ mansuetudinem. et
modestiā xp̄i. qui in facie quidē humilis ſū inter uos. Absēs
aūt confido in uobis. Rogo aūt ne p̄sens audere ſiducia qua
fiducia deputor audere in quosdam. qui arbitrantur
nos tanq̄ secd̄m carnē ambulem. In carne enī militan
tes. nō secd̄m carnē militamus. Nā arma militie nr̄e. non sunt
carnalia. ſ; potētia deo. ad destructionē munitionū. cō
silia destruentes. et omnem altitudinem extollētē
se aduersus scīam dei. et in captiuitatē redigentes omnem
intellectū in obsequium xp̄i. et in promptu habētes ultionem
omnem inobedientiā. cū impleta fuerit tua obedien
tia. ſ; scd̄m facies intuemini. Si quis confidit sibi xp̄i
esse. hoc cogitet iterū apud se. quia sicut ipse xp̄i ē. ita et nos. nā
et si amplius gloriatus fuero de potestate nr̄a qua nos
dedit dns in edificationē. et non in destructionem uestrā.
non erubescā. Ut aūt non existimer tanq̄ terrere uelim
uos per epl̄as. quōm quidē epl̄e inquiūt graues sunt et fortes.
p̄sentia aūt corporis infirma. et sermo cōtemptibilis. hic
cogitet qui huiusmodi ē. q̄ quales sumus uerbo p̄per epl̄as ab
sentes. tales et p̄sentes in facto. Non audemus enī inter
ponere aut cōparare nos quibusdā qui se ipsos cōmendāt. sed ipsi
in nobis nosmetipsos metientes. et cōparantes nos metipsis
nobis. Nos aūt non in immensum gloriabimur. ſ; secd̄m mensuram
regule. q̄ mensus est nobis deus. mensurandi usq; et ad uos.
Non enī quasi non ptingentes aduersum uos extendimus nos.
usq; enī ad uos peruenimus in euangelio xp̄i. non in immen
sum gl̄iantes. in alienis laboribus. Spem aūt habentes cres
centis fidei uestre in uobis. magnificari secd̄m regulā nr̄am. in abū
dantia. et in illa q̄ ultra uos sunt euangelizare. non in alieno re
gula in
in hisque ipsorum sunt gl̄iari. Qui aūt gl̄iatur in dño
gl̄iet. Non enī qui se ipse cōmendat ille p̄batus
ſ; q̄ dns cōmendat.

Vtinā sustineretis modicū quid insipientie mee. ſ; et sup
portate me. Emulor enī uos dei emulatione. despō
di enī uos uni uiro. uirginem castā exhibere xp̄o. Timeo
aūt. ne sicut serpens euā seduxit astutia sua. ita
corrumpātur sensus uri. et excidant a simplicitate q̄
est in xp̄o. Nā si. is qui ueit. aliū xp̄m p̄dicat q̄m nos p̄dicauim.
aut aliū sp̄m q̄ non accepistis. aut aliū euangliū q̄m

receptist. recte patrem nm. Certissimo ē mihi me
minus fecisse. a magnis aplis. Et si imperitus sermone.
si no scā. Jnomnib; autē manifestus sū uobis. Aut nō
parcētū fecim me ipō humiliās. ut uos exaltemini. qm
gratis euāgliū dei euāglizauī uobis. Alias eccl̄as expo
nau. accepi stipendiū ad ministeriū ipōrū. Et cū ēm
ap̄d uos regerē. nulli onerosus fui. nā q̄ mihi dē erat.
supplerunt fr̄es q̄ uenerūt a macedonia. et in oib; sine ul
lo me uobis fui nau. et seruabo. Est ueritas xp̄i in me.
quia gla. ista in regionib; achaie. Quare nō diligo uos deus scit. Q̄d aūt facio. et faciā: ut abscidā
occasionem eox. qui uolūt occasionē. ut in quo glāntur in
iuenīt sicut et nos. Nā ei hmōi pseudo apli. operarii dolo
si. trāsfigurantes se in aplos xp̄i. Et nō mirū. Ipe ē
satanas transfigurat se in angl̄m lucis. Non ē ergo
magnū si ministri ei trāsfigurentur. ut ministri iustitie. quor finis erit secdm ope
ra eox.

Iterū dico. ne quis me putet īsipientē. Alioquī ut īsipientē accipite me. ut et ego modicū quid glorier
q̄ ego mor. nō loquor secdm deū. sed q̄si in īsipiēcia. in hac
fiducia gle. Quia multi glāntur secdm carnē. ego gloriab
or. Libenter enī suffertis insipientes cū sitis ipi
sapientes. Sustinetis enī. si quis uos redigit. si quis devorat. si quis accipit. si quis extollitur. si quis
in faciē uos cedit. Secdm ignobilitatem dico. q̄si nos in
firmi fuerimus in hac parte. In quo quis audet. in in
sipiencia dico audeo ego. Hebrei sūt et ego.
Israelite sūt et ego. Semen abrahe sunt et ego. Ministri xp̄i sūt. et ego. Dimi
nutus citra eos dico plus ego. In laboribus plurimis. in carceribus
habundantius. in plagis supra modū. in mortib; frequē.
A iudeis quinquies quadragenas una minus accepi. Ter uirgis cesus sū. semel lapidatus sū. ter naufragiū pa
ti. In uiatu nocte et die. In periculis fluminū. periculis latronū. periculis ex ge
nere. periculis ex gentib; periculis in ciuitate. periculis in
solitudine. periculis in mari. periculis in falsis frib;. In labore
et erūpna. in uigiliis multis. in fame et sitī. in ieiuniis
multis. In frigore et nuditate. Preter alia q̄ extrinsecus
sunt instantia mea cotidiana. solicitudo omnī
ecclesiarū. Quis infirmatur. et ego non infirmor? Quis scā
dalizatur. et ego non uror? Si gloriari oportet q̄ infir
mitatis mee gloriabor. Deus et pater dñi nri ihū xp̄i
qui est benedictus in scla. Sp̄ō non mor. Damasci p̄positus
gentis aretre regis custodiebat ciuitatē damascenoꝝ
ut me comprehenderet. Et per fenestrā i sporta demissus sū
per murū. et sic effugi manus eius.

Gloriari oportet q̄d nō expedit. Venīā aūt ad uisiones
et reuelationes dñi. Scio hoīē in xp̄o. ante annos quatuor
decim. sive in corpore nescio. sive extra corpus nescio.
deus scit. raptum huiusmodi usq; ad tertiū celū. Et scio hmōi hoīem
sive in corpore. sive extra corpus nescio. deus scit. quōd raptus est in paradisum. et audiuit arcana
verba que non licet homini loqui. Pro huiusmodi gloriabor. pro
me aūt nichil gloriabor. nisi in infirmitatibus meis. Nam
et si uoluero gloriari. non ero insipiens. Veritatem enī di
cā. parco aūt ne quis me existimet supra id quod uidet in
me. aut audit aliquid ex me. Et ne magnitudo reue
lationū extollat me. datus est mihi stimulus carnis
mee. angelus satane ut me colaphizet. Propter quod ter dominum
rogaui. ut discederet a me. Et dixit mihi. Sufficit tibi
gratia mea. Nā uirtus in infirmitate perficitur. Libēter igi
tur gloriabor in infirmitatibus meis. ut habitet in me uirtus
xp̄i. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus. in cōtumeliis.
in necessitatibus. in persecutionib; in angustiis xp̄i. Cū
enim infirmor. tunc potens sū. Factus sū insipiens. uos
me coegistis. Ego enī debui a uobis cōmendari. nichil
enī minus fui ab his qui sūt supra modū apli. Et
si nichil sum. signa tui apl̄i facta sūt super uos in
omni patientia. signis et prodigiis. et uirtutibus. Quid est enī
quod minus habuistis p̄ceteris ecclesiis. nisi quod ego ipse
non grauaui uos. donate michi hanc iniuriam.
Ecce ego tertio paratus sum uenire ad uos. et non gra

uabo. nō ē ego q̄ utī sunt. sed uos. Nec enī debent filii pa
rentib; thesaurizare. sed parentes filiis. Ego aūt libentissi
me impendam. et superimpendar ipe pro animabus uris. Licet p
ius uos diligens. minus diligar. Sit esto. ego uos nō gra
uabo. Sed cū essem astutus. dolo uos cepi. Numquid per aliq̄m eox
quos misi ad uos. circūuenī uos. Exhortatus sū. et misi cū il
lo fratrem. Numq̄d retrus uos circūuenit? nonne eodē spū ā
bulauimus nonne eisdem uestigiis. Olim putatis q̄ excu
semus nos apud uos. coram deo in xp̄o loqmr. omnia aūt ch̄ri p
nīam edificationē. Timeo enī ne forte cum uenero. non quales uos
uolo inuenīā uos. et ego inueniar uobis qualē nō uultis.
ne forte contentiones. emulationes. animositates. dissen
siones. detractiones. susurrationes. inflationes. sedmō
sit me uos. ne rursum cū uenero. humiliet me deus apud uos. et
lugeā multos ex his qui ante peccauerūt. et nō egerūt penitē
tiā. super immundicia. et fornicatione. et impudicitia. quam
gesserūt. Ecce tertio hoc uenio ad uos. In ore duoꝝ uel
trium testiū stabit omne uerbū. Vobis
scribo et dico. ut presens bis. et nūc absens. ita q̄b pec
cauerūt. et ceteris omnib;. Quia si uenero non parcā.
An experimentū quer is eius qui in me loquit xp̄s qui mihi
non infirmatur. sed potens est in uobis. nam et crucifixus
est ex infirmitate. sed uiuit ex uirtute dei. Nā et nos
infirmi sumus in illo. sed uiuimus cū eo. ex uirtute dei in
uobis. Vos metipsos temptate. si estis in fide. ipi uos probate.
An cognoscitis uos ipos. quia xp̄s ihūs in uobis. nisi forte
reprobi estis. Spero aūt q̄ cognoscetis. q̄ nos nō sumus
reprobi. Oramus aūt deum ut nichil mali faciatis. nō ut nos p
bati paremus. sed ut uos q̄d boni ē faciatis. nos aūt ut
reprobi simus. Non enī possumus q̄d adq̄ ueritatē. sed pro
ueritate. Gaudemus enim cū nos infirmi sumus. uos aūt po
tentes estis. hoc aūt optamus uestrā cōsummationem. Ideo hec
absens scribo. ut nō presens durius agā. secdm potestatē q̄m
dedit mihi dominus edificationē. et nō destructionē. Quod reliquo
fratres gaudete. perfecti estote exhortamini. idē sapite. pa
cē habete. et deus pacis erit uobiscū. Salutate inuicē in osculo
sco. Salutant uos oēs sci. Gra dñi nri ihū xp̄i. et ca
ritas dei. et communicatio sci spūs sit cū oīb; uobis. amē. Explicit
epla pauli ad corinthios. incipit ad galathas.

Galathas p̄ suscriptionē euāgliī. qđ adobseruatio
nē legis ueteris q̄ primi. Vsi sunt hebreorū. hereticā
nata est q̄ xp̄m edit. et in obseruationem circūcisio
nis. et sabbati inducat. ac similiū māduꝝ. Hos apls
exēplis. rōne. auc. reuocat ad ueritatē. Nā primū p̄m suum
eis obiect. ut inipo recognoscāt. quid sibi fecerit euāge
lium. dicens se i nullo fine super ceteros suos habuisse
se studiū. et emulatorē fuisse paternarū traditionū.
tm ut xp̄i placeret deo. Postq̄m placuit deo. p̄ suscriptionem trāsfi
tm ei reuelasse xp̄m et eum ei adhuc ē ut inde crederet. n
ortunus legi. deinde aliud q̄ exēplū p̄fert. cui petrū ob
iectū indicat. Quare metu iudeox. Conuictū eum qui
ex gentib; credidisset. nō tenuerit ubertatē. cū utiq;
sibi euāgliū pur ēet cū credentib;. atq; una cōmo
dum. affert ex exēplū abrahe. qui aūt legē sine fide iustifi
catus sit. Quo beneficiū nem obice accepit. ut nō iusti
tiā ostenderetur. nemīnem ad iustitiam posse alter
uenire. si fidē habuisse iustificatus. Argumentatur etiā. quōd in lege iustificari nemo tam possit sub
qua utiq; dictū erat. iustus aūt ex fide uiuit. Et rōne
colligit. si tantū fide pōt. ut et aūt legē abrahā et sub
lege non nisi ipi iustificat. Frustrā ē eam ppter filios ad
iustificandum non putare posse. cū sufficere. At
postremo exerit auctoritatem apostolicam. et pronū
tiat. Ecce ego paulus dico uobis. quia si circūcidamini. xp̄s uobis nichil proderit. Agit̄ exoditus. qui cat
lege iustificemini. Explicit ar. incipit ephms.

Galathe sunt greci. hi uerbū ueritatis
primum ab apostolo acceperunt. si. post discessi
onem eius reptum sunt a falsis apostolis. ut
in lege et circumcisione uerterentur. Vos. apostō
lus reuocat ad fidem ueritatis scribens eis. ab epheso.
Explicit ephms. incipit epla ad galathas.

HOLVSAPES

non ab hoībus nr phōiem. sī p ihīm xp̄m r dom petr.
qui sūt crucifixerunt eum a mortuis. r qui mecū sūt. omēs frēs
ecclīe galatie. Gra uob̄ r pax a deo patre. r dño nr̄o
ihū xp̄o. qui dedit semetipm pro peccatis nr̄is. ut eriperet
nos de p̄senti seculo nequa secūdm uoluntatē dei. r patris nr̄i.
cui ē gla in secula seculorum amen.

Miror q sic tam cito transferamini. a deo q uos uocauit
in gram xp̄i. in aliud euāgliū. q nō ē aliud. nisi
sunt aliqui q uos conturbant. r uolunt cōuertere euāgliū
xp̄i. Sed licet nos. aut angl de celo euangliz̄et
uob̄is p̄ter quā euāgliz̄auimus uob̄is. anathema sit.
Sicut prediximus r nūc iterum dico. Si quis uob̄ euan
gliz̄auerit p̄ter id q accepistis. anathema sit. Modo enim
hoībus suadeo an deo. Aut quid hoībus placere. Si adhuc hoībus placerē. xp̄i seruus nō essem. Notū enim uo
bis facio frēs euangliū. q euangliz̄atū ē a me. q nō
ē secūdm hoīem. Neq enim ab hoīe accepi illud. neq didici.
sī per reuelationē ihū xp̄i. Audistis enim cōuersationē me
am aliquā in iudaismo. q nimis supra modū p̄sequebar ecclīam dei.
r expugnabā illam. r proficiebam in iudaismo supra multos coetaneos meos in genere meo. abundantius emu
lator existens. patrnarū meorū traditionū. Cū aut
placuit ei qui me segregauit de utero matris mee. r vocauit per gratiam suā. ut reuelaret filiū suū in me. ut euā
gliz̄arem illū in gētib̄. statim non acquieui carni r sanguini. neq uenī hierosolymā ad ante cessores meos apl̄os
sed abiī in arabiam. r iterū reuersus sum damascū. Deinde
post ānos tres uenī hierosolymā uidere petrū. r mansi
ap̄d eū diebus quindecim. Alium aut apl̄oz̄ uidi neminē. nisi
iacobū fratrem dñi. Quae aut scribo uobis. ecce coram deo
nō mentior. Deinde uenī in partes syrie. r cilicie. Eram aut
ignotus facie ecclīis iudee que erant in xp̄o. tantū aut au
ditū habebant. q̄m qui p̄secutus erat nos aliquā. nūc euan
gliz̄at fidē. q̄ aliquā expugnabat. r in me clarificabant
deum.

Deinde post ānos. xiiij. iterum ascendi hierosolymā cū barna
ba. assumpto r tito. Ascendi aut secūdm reuelationem. r
contuli cum illis euangliū q p̄dico in gētib̄. Seorsū
aut his qui uidebantur. ne forte in uacuū currerē. aut
cucurrissem. Sed neq titus q mecū erat cū esset gētilis cō
pulsus est circūcidi. Propter subintroductos aut falsos frēs qui
subintrouerūt explorare uerstatē nr̄am q habemus in xp̄o
ihū. ut nos in seruitutē redigerent. Quib̄ neq ad horā cessi
mus subiectiōi. ut ueritas euangliī permaneat ad uos. A
bus aut qui uidebantur esse. q̄les aliquando fuerint nichil
mea interest. Deus enim psonā hōis nō accipit. Mihi enim
qui uidebantur nichil contulerūt. Sed econtra cū uidissem q̄ cōmissa
est mihi euāgliū p̄putii. sicut petro circūcisionis. Qui enim
operatus est petro in apostolatū circūcisionis. operatus
est et mihi inter gētes. Et cū cognouissent gratiam que data
est mihi. Iacob. Cephas. et Iohēs qui uidebantur columnae
dextras dederunt mihi. r barnabe societatis.
ut nos in gētes. ipi aut in circūcisionē. tm ut pauperū memores
essemus. Quod et solicitus fui hoc ipm facere.
Cum aut uenisset cephas antiochiā. in faciē ei
restiti. quia reprehensibilis erat. Prius enim quā uenirent q
dā a iacobo. cū gētib̄ edebat. cū aut uenissent subtrahebat. r segregabat se. timens eos qui ex circūcisio
ne erant. et simulationi eius consentiēt cēteri iudei.
ita ut barnabas duceretur ab eis in illā simulationē.
Sed cū uidissem q̄ nō recte ambulārēt ad ueritatē euā
gliī. dixi cephe coram oībus. Si tu cū iudeus sis gentiliter
r nō iudaice uiuis. quō gētes cogis iudaizare. Nos natura
iudei. r nō ex gētib̄ peccatores. Scientes aut q nō iusti
ficatur hō ex operib̄ legis. nisi p fidē ihū xp̄i. et nos
in xp̄o ihū credimus. ut iustificemur ex fide xp̄i.

et nō ex operib̄ legis. q̄ ex operib̄ legis. nō iustificabitur omnis caro. Quod si quērentes iustificari in xp̄o. inuenti
sumus et ipi peccatores. nūquid xp̄s peccati minister. Absit. Si enim q destruo. hec iterum reedifico. preuaricatorem
me cōstituo. Ego enim per legē. legi mortuus sum ut deo
uiuam. xp̄o cōfixus sum cruci. Viuo aut
iam nō ego. uiuit uero in me xp̄s. Quod aut nūc uiuo in carne
in fide uiuo filii dei. Qui dilexit me. et tradidit semetipm pro
me. Non abicio gratiam dei. Si enim per legē iustitia. ergo
xp̄s gratis mortuus est.

O insensati galathe quis uos fascinauit. nō obedire ueritati. ante quorum
oculos ihūs xp̄s proscriptus est. inter uos crucifixus. Hoc solum uolo a uobis
discere. Ex operib̄ legis spūm accepistis. an ex auditu fidei. Sic stulti estis. ut cum spū cepissetis. nūc carne
consummamini. tanta passi estis sine causa. Si tamen sine causa.
Qui ergo tribuit uobis spūm. et operatur uirtutes in uobis. ex
operib̄ legis. an ex auditu fidei. sicut abraham credidit
deo. et reputatum est ei ad iustitiam. Cognoscite ergo. q
qui ex fide sunt. hi sunt filii abrahe. Prouidens aut scriptura. quia ex fide iustificat gentes deus p̄nūciauit ab
rahe. quia benedicentur in te omnes gentes. Igit qui ex fide sunt
benedicentur cū fideli abrahā. Quicūq enim ex operib̄ legis
sunt sub maledicto sunt. Scriptum est enim. maledictus
omnis qui non permanserit in oīb̄ q scripta sunt in libro
legis ut faciat ea. Quia aut in lege iustificatur nemo
apud deum. manifestum est. quia iustus ex fide uiuit. Lex aut
non est ex fide. Sed qui fecerit ea uiuet in illis. xp̄s nos
redemit de maledicto legis. factus pro nobis maledictum. quia
scriptum est. maledictus omnis qui pendet in ligno. ut in
gentib̄ benedictio abrahe fieret in xp̄o ihū. ut
pollicitationem spūs accipiamus per fidem.

Fratres secūdm hoīem dico. tamen hōis cōfirmatum testamentum
nēo spernit. aut superordinat. Abrahe dicte sunt promissiones et semini eius. Nō dicit et seminibus quasi in mul
tis. sed quasi in uno. et semini tuo qui est xp̄s. Hoc aut dico
testamentum confirmatum a deo. quae post quadringentos. et xxx.
annos facta lex. non irritat ad deuacuandā promissionem.
Nam si ex lege hereditas. iam non ex promissione. Abra
he aut per promissionem donauit deus. Quid ig lex
propter transgressiones posita est. donec ueniret semen cui promi
sit. ordinata per angelos in manu mediatoris. Mediator aut unius nō est. deus aut unus est. Lex
ergo aduersus promissa dei absit. Si enim data esset lex que
posset uiuificare. uere ex lege esset iustitia. Sed
conclusit scriptura oīa sub peccato. ut promissio ex
fide ihū xp̄i daretur credentib̄. Priusquam aut quae uenit
fides sub lege custodiebamur. conclusi in eam
fidē. q reuelanda erat. Itaq lex pedagogus nr̄ fu
it in xp̄o. ut ex fide iustificemur. Aduenit aut fides. iam non sumus sub pedagogo. Omnes enim filii dei
estis per fidem in xp̄o ihū. Quicumq enim in xp̄o baptizati
estis. xp̄m induistis. non est iudeus neq̄ grecus.
non est seruus neq̄ liber. non est masculus neq̄ femina.
omnes enim uos unum estis in xp̄o ihū. Si aut uos xp̄i. ergo
semen abrahe estis. secūdm promissionem heredes.
Dico aut quamdiu tps paruulus est. nichil differt a seruo. cum sit dominus omnium. Sed sub tutoribus et dis
pensatoribus est usq ad p̄statutum tp̄s patris. Ita et nos cum essemus
paruuli sub elementis mundi eramus seruientes.
At ubi uenit plenitudo tp̄oris. misit deus filium suum
factum ex muliere factum sub lege. ut eos qui
sub lege erant redimeret. ut adoptionem filio
rum reciperemus. Quoniam estis filii dei. misit deus spūm
filii sui in corda uestra clamantem abba pater. Itaq
iam non est seruus sed filius. Quod si filius et heres per deum. Sed tunc quidem ignorantes deum. his qui natura non
sunt dii seruistis. nunc aut cognoscentes deum. imo cogniti
sunt a deo. Quomodo conuertimini iterum ad infirma et egena elementa. quibus denuo seruire uultis.
dies obseruatis. et menses. et tempora. et annos. timeo uos. ne
forte sine causa laborauerim in uobis. Estote sicut ego.
quia et ego sicut uos.
Rogo obsecro uos. nichil me lesistis. Scitis aut quia

tas latas

firmitatē carnis euangliz auobis. iam p
dem. r ēpta non em uīum i carne nā nō spre
uistis. m respuistis. Si fiē an gl̄o di ex pfitis m
e. fiē xp̄o ibum. Vbiē ergo be attitudo. uīra testi
monū eōrū p hibet uobis. qi si fieri possit. oculos ue
stros eruissetis. r dedissetis mihi. ergo inimicus uos
ips̄ sum uerū dicens uobis. Emulantur uos nō bñ
ne. Si ex cludere uos uolūt. ut illos emulemini. Bo
nū aūt emulamini i bonū sēp. et nō tm cū p sen
sū. q̄ uos. Filioli mei quos iterū parturio. donec
xp̄s formetur i uobis. uellē aūt ē ap̄ uos modo.
r mutare uocem meā. qm cōfundor i uobis.
uel iam aūt ē ap̄ uos modo. r mutare uocē meā. qm
cōfundor i uobis.

Dicite mihi qui sub lege uultis ē. legē nō legis
tis. scptū ē enī. Abrā habuit duos filios. hūt. un
ū de ancilla. alterū ex liberā. Sed qui de ancilla. secdm̄ car
nem natus ē. ex aūt de libera. p̄ repromissionē. q̄
sunt. allegorizata dicta. hi aūt sunt duo testamē
ta. Vnū quidē in monte sina in seruitutē gen̄es.
q̄ ē agar. Sina aūt mons ē in arabia. qui cōmu
nis ē et ei q̄ nūc ē hier̄l. et seruit cū filiis suis. Ilia aūt
q̄ sursū est hier̄l. libera ē. q̄ est mr̄ nr̄a. Scriptū est enī.
Letare sterilis q̄ nō paris. erumpe et clama q̄ nō pa
ris. q. multi filii deserte magis. q̄ ei⁹ q̄ hr̄
uirū. Nos aūt fr̄es. secdm̄ ysaac promissionis filii su
mus. Sed quid dr̄ scriptura. eice ancillā et filiū eius. nō enī hered̄ erit filius ā
ille cū filio libere. Itaq; fr̄es nō sumus ancille fili
i. sed libere. Qua libertate nos xp̄s liberauit. State g
tnolite iterū iugo seruitutis contineri.

Ecce ego paulus dico uobis. qm̄ si circūcidamini. xp̄s
uobis nichil p̄dest. Testificor aūt rursus omni ho
mi circūcidenti se. q̄m debitor ē uniuse legis facere.
euacuati estis a xp̄o. qui i lege iustificamini. a gr̄a ex
cidistis. Nos enim spū ex fide. spē iustitie exspe
ctamus. nā in xp̄o ihū. neq; circūcisio aliquid ualet. neq;
preputiū. sed fides q̄ per caritatē operatur. Currebatis bñ
quis uos impedit ueritati nō obedire. persuasio ē nō ex eo q̄
uocat uos. Modicū fermentū totā massam corrūpit.
Ego confido in uobis in domino. q̄ nichil aliud sapietis.
qui aūt conturbat. portabit iudiciū quicūq; ē iste. Ego
aūt fr̄es si circūcisionē p̄dico. q̄d adhuc p̄secutionē
patior. Ergo euacuatū ē scandalū crucis. Vtinam
rabscindantur qui uos cōturbant.

Vos enī in libertatē uocati estis fr̄es. tm̄ ne libertatē in
occasionem detis carni. Sed per caritatē seruite inui
cē. Omnis enī lex in una sermone i pletur. diliges pxim
tuū sicut te ipm̄. Quod si inuicē mordetis. uidete ne ab inuicē cōsumamini. Dico aūt spū am
bulate. r desideria carnis nō p̄ficietis. caro enī cōcupi
scit aduersus spm̄. spūs aūt aduersus carnē. Hec enī sibi in ui
cem aduersantur. ut nō q̄cūq; uultis illa faciatis. q̄
si spū ducimini. nō estis sub lege. Manifesta aūt
sunt opera carnis. q̄ sunt. fornicatio. immūdicia. impudi
cicia. luxuria. idolorū seruitus. ueneficia. inimicicie. cōtēn
nes. emulationes. ire rixe. dissensiones. sectē. inui
die. homicidia. ebrietates. cōmessationes. r hmōi. q̄
mulia. q̄ p̄dico uobis. sicut p̄dixi. q̄m qui talia a
gūt regnū dei nō hereditabunt. Fructus aūt spūs ē. Ca
ritas. gaudiū. pax. longanimitas. benignitas. bonitas. fi
des. mansuetudo. continētia. Contra aūtem huius
modi. non est lex. Qui aūt sunt xp̄i. carnem suam
crucifixerunt cū uitiis. r cōcupiscentiis. Si spū ui
uimus. spū et ambulemus. Non efficiamur inanis gl̄e
cupidi. inuicem puocantes. inuidentes. inuicē.

Fr̄es et si p̄occupatus fuerit homo in aliquo delicto. uos
qui spirituales estis. huiusmodi instruite in spū le
nitatis. Considerans te ipm̄. ne et tu tēptēris. Alter
alterius onera portate. et sic adimplebitis legē xp̄i.
Nam si quis existimat se aliquid esse. cū nichil sit. ipe se
seducit. Opus aūt suum probet unusquisq;. et sic in se

mētipo tm̄ gl̄iam habebit. r nō in altero. Vnusquisq; enī
onus suū portabit. Cōmunicet aūt is qui catizatur
uerbo. ei qui se catizat omnib; bonis. Nolite
errare. deus nō irridetur. Quecūq; enī seminauerit ho
mo. hec et metet. Quia qui seminat in carne sua. de carne et
metet corruptionem. Qui seminat aūt in spū. de spū
et metet uitā ēternā. Bonū aūt facientes. nō deficiamus.
tēpore enī suo metemus. si nō defecerimus. Ergo dū tp̄s ha
bemus. operemur bonum ad omnes. maxime aūt ad domesti
cos fidei.

Videte qualibus litteris scripsi uobis meis manu. Quicūq; ei
gloriari placere in carne. hi cogunt uos circūcidi. tan
tū ut crucis xp̄i p̄secutionem nō patiantur. Neq; enī
qui circūcidunt legē custodiūt. Sed uolunt uos circ
cīdi. ut in carne uestra glorientur. Michi aūt absit gloriari
nisi in cruce dn̄i nr̄i ihū xp̄i. p q̄m mihi mundus crucifixus
ē et ego mundo. In xp̄o enī ihū neq; circūcisio ad ua
let. neq; p̄putiū. sed noua creatura. et quicūq; hāc regulā
secuti fuerint. pax sup illos. et mīa. et sup israhēl dei. De
cetero nemo mihi molestus sit. Ego enī stigmata dn̄i
in corpore meo porto. Gr̄a dn̄i nr̄i ihū xp̄i cū spū ue
stro fr̄es amen. Explicat epla ad galathas. Incipit ep̄la ad ephesios.

Paulus apl̄us ihū xp̄i. per uoluntatem dei. sanctis qui sunt in ephe
so. et fidelibus in xp̄o ihū. Gr̄a uobis. et pax a deo patre
nr̄o. et dño ihū xp̄o.

Benedictus deus et pater dn̄i nr̄i ihū xp̄i. qui benedixit
nos omni benedictione spūali in celestibus in xp̄o. sicut e
legit nos in ipso ante mundi constitutionē. ut essemus sc̄i.
et immaculati in conspectu eius in caritate. Qui p̄destinauit
nos in adoptionē filiorū per ihm xp̄m in ipm. secdm̄ bo

situ uolūtans siue mlaudē glē gē siue. in qua gratiā
eunt nos mdilecto filio suo. in quo hēmus redēptionē
p sanguinē ei⁹. remissionem peccatoꝝ. secōm diuitias
gē eius q superhabūdauit in nobis in oī sapiā & prudē
tia. ut notū faceret nob sacramētū uolūtatis sue
scdm bonū placitū ei⁹. q proposuit in eo in dispensationē
plenitudinis temporū. instaurare oīa in xpo q sunt
que in celis sunt: & que sup terrā. in ipso. in quo etiā sorte uocati sumus.
predestinati scdm propositū eius. qui oīa operatur scdm consiliū
uolūtatis sue. ut sim⁹ in laudem glē ei⁹. qui ante speran
tes in xpo. in quo et uos cū audissetis uerbū ueritatis
euāgliū salutis ure. in quo et credentes signati
estis spu promissionis sco. qui ē pignus hereditatis nre
in redēptionē acquisitionis. in laudē glē ei⁹.

Propterea et ego audiens fidē uram. q ē in dnō ihū. & dilec
tionem in omnes sctos. nō cesso gras agēs pro uobis me
moriā uram faciēs in oronibus meis. ut deus dñi nri
ihū xpi pater glē. det uob spm sapie & reuelationis
in agnitione eius illuminatos oculos cordis uri. ut sci
atis que sit spes uocationis eius & diuitie glē hereditatis
eius in sctis. et q sit sup eminēs magnitudo uirtutis ei⁹
in nos. q credidimus scdm operationē potētie uirtutis eius.
Quam ostendit in xpo. suscitans illū a mortuis & constituens eum
ad dexterā suā in celestibus. supra oēm principatū. & potes
tē. & uirtutē. & dominationē. & omne nomē q nominā
tur. nō solū in hoc sēlo. sed & in futuro. Et oīa subiecit
sub pedibus eius. & ipm dedit caput sup oēm ecclām q est cor
pus ipius. plenitudo eius qui oīa in omnibus adimplet. &
Et uos cū essetis mortui delictis. & peccatis uris in
quibus aliquā ambulastis. scdm sēculum mundi hui. scdm prin
cipē potestatis aeris. huius spūs qui nūc operatur in filios dis
fidentie: inquibus & nos omes aliquā conuersati sumus. in desideriis
carnis nre. facientes uoluntatē carnis & cogitationū:
et eramus nā filii ire sicut & ceteri. deus aūt qui diues est
in mia. propter nimiā caritatē suā qua dilexit nos. cū essem⁹
mortui peccatis. cōuiuificauit nos xpo. gra saluati
estis. et conresuscitauit et cōsedere fecit in celestibus in
xpo ihū. ut ostenderet in seculis supuenientibus habundā
tes diuitias gre sue in bonitate. super nos in xpo ihū. Gra
enim estis saluati p fidem. et hoc non ex uobis. dei ē donū ē.
non ex operibus ut ne quis glorietur. Ipius enim sum⁹ factu
ra creati in xpo ihū. in operibus bonis q preparauit deus
ut in illis ambulemus. Propter quod memores esse
te. q aliquā uos gentes in carne. qui dicimini preputium
eius. ab ea que dicitur circūcisio in carne manufacta qui eram
tis illo xpo. sine xpo. alienati a conuersatione israel. et hos
pites testamentorum promissionis spem non habentes. et sine
deo in mundo. nunc aūt in xpo ihū. uos qui aliquā eratis
longe. facti estis prope in sanguine xpi. Ipe enim est pax nra
qui fecit utraq unū. & medium parietem maceriē. so
lutem inimicitias in carne sua. legem mandatoꝝ decre
tis euacuans. ut duos condat in semetipso in unum no
uum hominem faciens pacem: ut reconciliet ambos in u
no corpore deo. per crucem. interficiens inimicitias in semet
ipso. et ueniens euangelizauit pacem uobis qui lon
ge fuistis. et pacem his qui prope. quoniam per ipm habemus
accessum ambo in uno spū ad patrem. Ergo iam non estis
hospites et aduene. sed estis ciues sanctorum et domestici dei.
Superedificati super fundamentum apl̄oꝝ & prophetarum: ipo
summo angulari lapide xpo ihū. in quo omne edificatio co
structa crescit in templū scm in dno. in quo & uos co edifi
camini habitaculū dei in spū sco.

Huius rei gra ego paulus uinctus xpi ihū. pro uob gentium
uris. Si tamen audistis dispensationē gre dei q data est mihi
in uobis. q scm reuelationē notum mihi sacramētum
sicut supra scripsi in breui. per quod potestis legentes intel
ligere prudentiam meam in mysterio xpi. quod aliis generatio
nibus non est agnitum filiis hoīm. sicut nūc reuelatum est sctis
apostolis ei⁹ et prophetis in spū. esse gentes cohēredes. & concorpo
rales & comparticipes promissionis eius in xpo ihū. per euangliū cu
ius factus sum ego minister secōm donum gre dei date mihi secōm operationē
uirtutis ei⁹. mihi. omi omniū sctorum minimo data est gra hec in gentibus
euangelizare inuestigabiles diuitias xpi. & illuminare

ad ephe

obscuratos. hec q ps scpit. h paulus dog v. pe
quomodo de christo ambulat. & docuerat. Co dog
nos mistis. Tamquā fidei. solitus qd dog
fidei a p

ad hoc dispensationis sacramentum. ascelis in deo qui oīa creauit.
ut innotescat principibus & potestatibus in celestibus. per
eccām multiformis sapientia dei. secōm prothesim seculoꝝ quā fecit in xpo ihū dño nro. in quo habem⁹ fidu
ciam et accessum in confidentia per fidem eius. propter quod peto.
ne deficiatis in tribulationibus meis pro uobis q ē glā
uestra.

Huius rei gratia flecto genua mea ad patrem dñi nri ihū
xpi. ex quo oīs paternitas in celo & in terra. ut det uo
bis secōm diuitias glē sue uirtute corroborari per spm
eius in interiorem hominem. habitare xpm per fidem in cor
dibus uris. in caritate radicati et fundati. ut possitis com
prehendere cū oībus sctis. quod sit latitudo. et longitudo. et
sublimitas et profundū. Scire etiā supereminentem
scientie caritatem xpi. ut impleamini in oēm plenitudinem dei.
Ei aūt qui potest facere super omnia abundanter quā
petimus. aut intelligimus. secōm uirtutem que operatur in
nobis. ipi glā in ecclā & in xpo ihū in omnes generā
tiones seculi seculoꝝ. amen.

Obsecro igitur ego uinctus in dño ut digne ambuletis uoca
tione qua uocati estis. cū oī humilitate et māsue
tudine. cū patientia supportantes in uicem in caritate.
Solliciti seruare unitatem spūs in uinculo pacis. Unum
corpus et unus spūs. sicut uocati estis in una spe uocā
tionis ure. Una dns. una fides. unum baptisma. Unus
deus et pr oīū qui sup oēs. et per oīa et in omnibus nob.
Unicuiq aūt nro data est gra secōm mensurā donatio
nis xpi. Propter quod dicit. Ascendens in altum captiuam duxit ca
ptiuitatem. dedit dona hoīb. Quod aūt ascendit. quid
nisi quia descendit in inferiores partes terre. Qui descen
dit ipse est. qui & ascendit super oēs celos ut adimpleret oīa.
et ipe dedit quosdā quidē apl̄os. quosdā aūt prophetas.
alios uero euangelistas. alios aūt pastores & doctores.
ad consummationem scoꝝ. in opus ministerii in edificatio
nem corporis xpi. donec occurramus oēs in unitatē
fidei & agnitionis filii dei in uirū perfectū. in mēsu
ram etatis plenitudinis xpi dei nri. ut iam non simus
paruuli fluctuantes. & circūferamur omni uento doc
trine in nequitia hoīm. in astutia ad circūuentionē erro
ris. Veritatem aūt facientes. in caritate crescamus
magis oīa in eo qui est caput. xps. ex quo totum corpus adiu
ctum & connexum per omnem iuncturam subministrationis
secōm operationem in mensuram cuiusq uni⁹ membri. au
gmentum corporis facit. in edificationē sui in caritate.
Hoc igitur dico. & testificor in dño. ut iam non
ambuletis. sicut & gentes ambulant in uanitate sen
sus sui. tenebris obscuratum habentes intellectum. alie
nati a uita dei. per ignorantiam que est in illis. propter
cecitatem cordis ipsoꝝ. qui desperantes semetipsos tra
diderunt impudicitie. in operationem immunditie omnis in
auaritia. Vos aūt non ita didicistis xpm. si tamen
illum audistis. & in illo docti estis sicut est ueritas in ihū deponere uos
tram. secōm pristinam conuersationem ueterem hominem qui
corrumpitur secōm desideria erroris. Renouamini aūt spū
mentis ure. & induite nouum hominem. qui secōm deum creatus
est in iustitia & sanctitate ueritatis. Propter quod deponen
tes mendacium. loquimini ueritatem unusquisq cum proxi
mo suo: quoniam sumus inuicem membra. Irascimini et nolite
peccare. Sol non occidat super iracundia uestra. Nolite locum da
re diabolo qui furabatur iam non furetur. magis aūt
laboret manibus operando que bona sunt ut habeat unde tri
buere necessitatem patienti. Omnis sermo malus ex ore
uro non procedat. si quis bonus ad edificationem fidei
tunc⁹. ut det gratiam audientibus. Et nolite contris
tare spm scm dei in quo signati estis in die redemptionis. Omnis
amaritudo. ira. & indignatio. & clamor & blasphemia
tollatur a uobis. cū oī malicia. Estote aūt inuicem
benigni. misericordes. donantes inuicem sicut & deus
in xpo donauit uobis. Estote ergo imitatores dei sicut filii
carissimi. et ambulate in dilectione. sicut & xps dilexit nos.
& tradidit semetipm pro nobis oblationem & hostiam
deo in odorem suauitatis. Fornicatio aūt & omnis im
mundicia aut auaritia nec nominetur in uobis sicut decet sanc

aut turpitudo aut stultiloquiū. aut scurrilitas. q̄ ad rē nō pertinet. sī magis gratiārū actiō. hæc enī sapiēter intelligentes. q̄ oīs forma eorū. aut in mūdo. aut amatus. q̄ nō volo vos ignorare fratres. non vt hēditatem īgnorō xp̄i et cet.

Nemo vos seducat mandūdi vbi. q̄ hoc enī faciunt nisi filios diffidentiæ. nolite ergo effici participes eorū. erant enī aliquādo tenebræ. nunc aūt lux in dño. ut filii lucis ambulate. fructus enī lucis est in omni bonitate. et iustitia. et veritate. probantes quid sit beneplacitum dō. et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarū magis aūt et redarguite. quæ enī occulte fiunt ab ipsis. turpe est et dicere. oīa aūt q̄ arguūtur. a lumine manifestantur. omne enī q̄ manifestatur lumen est. p̄ quod dicit. Surge qui dormis. et exurge a mortuis. illuminabit tibi xp̄s. videte itaq; fratres. quō caute ambuletis. nō q̄si insipientes. sed ut sapientes. redimentes tp̄s. quoniam dies mali sunt. propterea nolite fieri imprudentes. sed intelligentes. quæ sit voluntas dei. et nolite inebriari vino in quo est luxuria. sed implemini spū. loquentes vobis metipsis in psalmis et ymnis et canticis spūalibus. cantantes et psallentes in cordibus vestris dño. gratias agentes semp̄ pro oībus in nōe dñi nr̄i ihū xp̄i. deo et patri. subiecti inuicē in timore xp̄i.

Mulieres viris suis subditæ sint sicut dño. quoniam vir caput est mulieris. sicut xp̄s caput est ecclie. ipse saluator corporis. sed sicut ecclia subiecta est xp̄o. ita et mulieres viris suis in oībus. Viri. diligite uxores vestras. sicut et xp̄s dilexit ecclam. et semetipm tradidit pro ea. ut illā sanctificaret. mundans lauacro aquæ in verbo vitæ. ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclam. nō habentē maculā. aut rugā. aut aliquid hmōdi. sed ut sit sancta et immaculata. Ita et viri debent diligere uxores suas. ut corpora sua. Qui suam uxorē diligit. seipm diligit. nemo enī unquā carnem suam odio habuit. sed nutrit et fouet eā. sicut et xp̄s ecclam. quia membra sumus corporis eius. de carne eius. et de ossibus eius. Propter hoc relinquet homo patrem et matrem suam. et adherebit uxori suæ. et erunt duo in carne una. Sacramentum hoc magnum est. ego aūt dico in xp̄o. et in ecclia. Verūtamen et vos singuli. unusquisq; suam uxorē sicut seipm diligat. Vxor aūt ut timeat virum suum. Filii obedite parentibus vestris in dño. hoc enī iustum est. Honora patrem tuum et matrem. q̄ est mandatum primum in promissione. ut bene sit tibi. et sis longæuus super terram. Et patres. nolite ad iracundiā prouocare filios vestros. sed educite illos in disciplina. et correptione dñi. Serui. obedite dominis carnalibus cum timore et tremore. in simplicitate cordis vestri. sicut xp̄o. non ad oculum seruientes. quasi hominibus placentes. sed ut serui xp̄i facientes voluntatem dei ex aīo. cum bona voluntate. seruientes sicut dño et non hominibus. scientes quoniam unusquisq; quicquid fecerit boni. hoc recipiet a dño. sive seruus sive liber. Et vos dni. eadem facite illis. remittentes minas. scientes quia et illorum et vester dñs est in cœlis. et personarum acceptio nō est apud eum.

Cæterum fratres confortamini in dño et in potentia virtutis eius. Induite vos arma lucis ad hoc. ut possitis stare aduersus insidias diaboli. quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem et sanguinem. sed aduersus principes et potestates. aduersus mundi rectores tenebrarum harum. aduersus spūalia nequitiæ in cœlestibus. Propterea accipite armaturam dei. ut possitis resistere in die malo. et omnibus perfecte stare. State ergo succincti lumbos vestros in veritate. et induti loricā iustitiæ. et calciati pedes in præparatione euāngelii pacis. In oībus sumentes scutum fidei. in quo possitis oīa tela nequissimi ignea extinguere. et galeā salutis assumite. et gladium spūs. quod est verbum dei. Omnē obsecrationē et orationē. orantes omni tp̄e in spū. et in ipso vigilantes. in omni instantia et obsecratione. pro oībus sanctis. et pro me. ut detur mihi sermo in apertione oris mei cum fiducia. notum facere misterium euāngelii. pro quo legatione fungor in catena. ita ut in ipso audacter putem oportere me loqui. Vt aūt vos sciatis quæ circa me sunt. quid agam. oīa vobis nota faciet tychicus carissimus frater. et fidelis minister

in dño. quem misi ad vos. hoc ipm. ut cognoscat quæ circa nos sunt. et consoletur corda vestra. Pax fratribus. et caritas. cum fide ab deo patre. et dño ihū xp̄o. Gratia cū oībus qui diligunt dñm nr̄m ihūm xp̄m in incorruptione. amen. Explicit epla pauli ad hebreos. Incipit. ad philipenses.

Philippis. macedoniæ ciuitas est in qua apl̄s post multione passus cum silā. que ei ostensa fuerat. sicut in actibus apl̄orum refertur. uisio preterea pauli ostensa est. vir macedo quidā erat. stans et deprecans eum et dicens. transiens in macedoniā. adiuua nos. primū euangelium docuit. et tanta fides fuit eorum. ut nō solum ipsi crederent. uerum alios exhortarent. etiam alios predicarent. Et fertur quod in ciuitate illa diabolus ponentes insidias. cum non possent offendere apl̄m. quodā egressum. apl̄s dicebat ob secutionem facere suis omnibus monitionibus euangelio. horum itaq; cursum fauore suo iuuat. retinens sibi dicit. adiuuantium eum euāngelii promere. quod quidem credentes. reddit eis unicuique suo. Vos nescientes nomen infirmum. aut cum uoluntate. et ante fuit christus. et mortuus impedere. Cum aut animum fide eius aut passio eius mortis impedere. Portatur ergo philippensis. ut digne in euangelio xp̄i conuersemini. hæc est ut fide proficientes. et confessionis. dono et opere et testimonio placuit. nec metu aduersorum deducitur ad euangelizandi studio. in quo tenebris. facie deo oīa sine murmurationibus. et detractionibus. deuenit ut sine querela radiare. admonet. ut cauendum apostolus apl̄s. ob iniuriā gentis custodiendā. et obseruationes legis. quæ erant predicabant. Cum gratulatus est insinuans oblationibus eorum. nō ob hoc. quippe ad accipiendi si qui aut alibi. eos uelit fructibus abundare. [illegible] philippenses sunt macedones. duo accepto ubi uerbum. primo fide. nec recepit. sed solos apl̄os. hos collaudat. apl̄s scribens. et aroma deum et sacrificium deo placens. Explicit. Incipit epla ad philippenses.

Paulus et timotheus

famuli ihesu xp̄i. omnibus sanctis in xp̄o ihū qui sunt philippis. cum episcopis et diaconibus. gratia uobis et pax ab deo patre et dño nostro ihū xp̄o.

Gratias ago deo meo. in omni memoria uestri semper in cunctis orationibus meis. pro omnibus uobis. cum gaudio deprecationem faciens super communicatione uestra in euangelio. a prima die usque nunc. confidens hoc ipsum. quia qui cepit in uobis opus bonum. perficiet usque in diem xp̄i ihū. Sicut est mihi iustum hoc sentire pro omnibus uobis. eo quod habeam uos in corde uestro. et in uinculis meis. et in defensione et confirmatione euangelii socios gaudii mei omnes uos esse. testis enim mihi est deus quomodo cupiam omnes uos. in uisceribus ihū xp̄i. Et hoc oro ut caritas uestra magis ac magis habundet in scientia. et in omni sensu. ut probetis potiora. ut sitis sinceri. et sine offensa in diem xp̄i. Repleti fructu iustitiæ per ihūm xp̄m. in gloriam et laudem dei. Scire autem uos uolo fratres. quia ea quæ circa me sunt. magis ad profectum uenerunt euangelii. ita ut uincula mea. manifesta fierent in xp̄o. in omni pretorio. et cæteris omnibus. et plures fratres in domino confidentes in uinculis meis. abundantius audere sine timore. uerbum dei loqui. quidam quidem et propter inuidiam et contentionem. quidam aūt et propter bonam uoluntatem xp̄m prædicant. quidam ex contentione xp̄m annuntiant. non sincere. existimantes pressuram se suscitare uinculis meis. Quidenim. dum omni modo. siue occasionem. siue ueritate xp̄s annuntietur. et in hoc gaudeo. sed et gaudebo. Scio enim hoc mihi futurum ad salutem. per uestram orationem. et subministrationem spūs ihū xp̄i. secundum expectationem et spem meam. quia in nullo confundar. sed in omni fiducia sicut semper. et nunc magnificabitur xp̄s in

corpore meo. sive p vitā. sive p mortē. michi enī
ete xp̄s ē. t mori lucrū. Si autē uiuere i carne hic mihi fruc
tus operis est. t quid eligā ignoro. Coartor aūt ex duobus.
desiderū hns dissolui. t cū xp̄o ēe multo magis melius. p manere autē in carne necessariū ē propter uos. et hoc confidens. scio q manebo et permanebo omnibus uobis
ad profectū uīm. t gaudiū fidei. ut gratulatio uestra habūdet in xp̄o ihū in me. per meū aduentū. tm tū aduentū
tū digne euangelio xp̄i conuersamini. ut siue cū uenero. et uidero uos. siue absens. audiā de uobis. q statis
in uno spū una anima mes. cōlaborantes fidei euāgelii. et in nulle terrea mmi abduersarios. q̄ ē illis causa
ptionis. uobis aūt salutis. Et hoc a deo qua uobis do
natū ē p xp̄m. nō solū ut in eo credatis. sed ut et pro eo pa
timini. idē certamē habentes quale uidistis in me. et nūc au
distis de me.

Si qua ḡ cōsolatio in xp̄o. si quod solatiū caritatis. si qua so
cietas spūs. si qua miseratio et miserationes. implete gaudiū meū. ut idē sapiatis. eandē caritatē habentes unanimes id ipsū sentientes. nihil per contentionē. neq per inanē glō
riā. sed in humilitate superiores sibi inuicē arbitrantes. nō
que sua singuli considerantes. sed ea q aliorū. hoc enim
sentite in uobis. q et in xp̄o ihū. Qui cū in forma dei esset. nō rapinam arbitratus est esse se equalē deo. sed semetipsū exinanuit formā serui accipiens. in similitudinē hoīm
factus. et habitu inuentus ut hō. humiliauit semetipsum factus est obediens usq ad mortē. mortē aūt crucis. propter quod et deus exaltauit illū. et donauit illi nomen q est super
omne nomen. ut in nomine ihū omne genu flectatur. celestium terrestrium et infernorum. et omnis lingua cōfiteatur. quia dns
ihūs xp̄s in gla est dei patris.

Itaq carissimi mei. sicut semper obedistis. non in presentia
mea tm. sed multo magis nūc in absentia mea. cū metu et tremore. uestram saluti iporum operamini. deus est enī qui op
tur in uobis. et uelle et perficere pro bona uoluntate. Omnia aūt fa
cite sine murmurationibus et hesitationibus. Ut sitis sine
querela et simplices filii dei. sine reprehensione in medio na
tionis prauę et peruerse. inter quos lucetis sicut luminaria in
mundo. uerbum uite continentes. ad gloriam meam in die xp̄i. quia
non in uacuū cucurri. neq in uacuū laboraui. Sed et si im mo
lor. super sacrificiū et obsequiū fidei uestre. gaudeo et con gra
tulor omnibus uobis. Id ipsum aūt et uos gaudete et congra
tulamini mihi. Spero aūt in dno ihū. timotheū cito
me mittere ad uos. ut ego bono animo sim. cognitis q circa
uos sunt. Neminē enī habeo tā unanimem qui sincera
affectione pro uobis sollicitus sit. Omnes enī q sua querūt non q
q sunt ihū xp̄i. Experimentū aūt eius cognoscitis. quia sicut pa
tri filius. mecū seruiuit in euangelio. Hunc ḡ spero me
mittere. mox ut uidero q circa me sint. Confido aūt in dno. quia et ipse uenā ad uos cito.

Necessarium aūt existimaui epaphroditū fratrem et cooperato
rem. et cōmilitonem meū. uestrum aūt apostolum et ministrū necessitatis mee. mittere ad uos. qm quidē desi
derans uos erat. et mestus erat. propterea quod audistis eum infirmatum. Nam infirmatus est usq ad mortē. sed deus misertus est eius. Non solum aūt eius. uerū et meī. ne tristitiam
super tristitiam haberē. Festinantius ergo misi eum. ut uidentes eum iterū gaudeatis. et ego sine tristitia sim. Excipite eum
in dño cū omni gaudio. et huiusmodi cū honore habete
propter opus xp̄i. usq ad mortē accessit. tradēs
animam suam. ut impleret id quod uobis deerat erga me
obsequiū. Deinceps gaudete in dño. eadem
uobis scribere. michi quidē non piget. uobis aūt ne
cessariū. Videte canes. videte malos operarios. videte
concisionē. Nos enī sumus circūcisio. qui spū dō seruimus
et gloriamur in xp̄o ihū. et non in carne confidentes.
quāquā ego habeam confidentiam et in carne. Si quis alius uidetur
confidere in carne. ego magis. circūcisus octauo die. ex
genere israel. tribu beniamin. hebreus ex hebreis. secundum
legem pharisęus. secundum emulationem persequens ecclesiam
dei. secundum iustitiam que in lege est. conuersatus sine querela. Sed
quę mihi fuerūt lucra. hec arbitratus sum xp̄o propter
ea. Verumtamen existimo oīa detrimentum esse propter eminentem scientiam ihū xp̄i dni mei. propter quem oīa detrimentum fe

Quapropter fratres mei dilectissimi et desiderati. gaudium et corona mea. sic state in dño. dilectissimi. Euodiam deprecor. et
Syntichen deprecor. idem sapere in dño. etiam rogo et te
germane compar. adiuua illas que mecum laborauerunt in
euangelio cum clemente. et ceteris adiutoribus meis.
quorum nomina sunt in libro uite. Gaudete in dño semper. iterum dico gaudete. Modestia uestra nota sit omnibus hominibus. dns enim prope est. Nihil solliciti sitis. sed in omni
bus oratione et obsecratione cum gratiarum actione. petitiones uestre
innotescant apud deum. Et pax dei que exuperat omnem
sensum custodiat corda uestra et intelligentias uestras in
xp̄o ihū. Cetero fratres. quecunque sunt uera. quecunque pu
dica. quecunque iusta. quecunque sancta. quecunque amabilia. quecunque
bone fame. si qua uirtus. si qua laus. hec cogitate. que
et didicistis. et accepistis. et audistis. et uidistis in me. hec
agite et deus pacis erit uobiscum.

Gauisus sum aūt in dño uehementer. quia tandē aliquando re
floruistis pro me sentire. sicut et sentiebatis. occupati au
tem eratis. non quasi propter penuriam dico. ego enī didici in quibus
sum sufficiens esse. Scio et humiliari. scio et abundare.
ubique et omnibus institutus sum. et saturari. et esurire. et abundare. et penuriam pati. omnia possum in eo q
me cōfortat. Verumtamen bene fecistis communicantes tri
bulationi mee. Scitis aūt et uos philippenses. quia in
principio euangelii cum exiissem de macedonia. nulla mihi
ecclesia cōmunicauit. in ratione dati et accepti. nisi uos so
li. quia et thessalonicę semel et bis. in usum mihi misistis. non
quia requiro datum. sed requiro fructum habūdantem in ra
tione uestra. Habeo aūt omnia et abundo. Repletus sum acce
ptis ab epaphrodito. que missa a uobis. odor suauitatis. hostia
accepta placentem deo. Deus aūt meus impleat omne
desiderium uestrum. secundum diuitias suas in gla in
xp̄o ihū. deo aūt et patri nro gla in secula seculorum. amen. Salu
tate omnem sanctum in xp̄o ihū. Salutant uos qui mecum
sunt fratres. Salutant uos omnes sancti. maxime aūt qui de
cesaris domo sunt. Gratia dni nri ihū xp̄i cum spū uro.
amen. Explicit epistola ad philippenses. incipit ad

Paulus apostolus ihū xp̄i per uoluntatem dei. et timotheus frater. sanctis
et fidelibus fratribus in xp̄o. qui sunt colosse. Gratia uobis et pax a deo patre nro et dno ihū xp̄o. Gratias agimus deo et patri dni nri ihū xp̄i. semper pro uobis
orantes. audientes fidem uestram in xp̄o ihū. et dilectionem quam habetis in omnes sanctos propter spem que reposita est uobis in celis. quam audistis in uerbo ueritatis euangelii. qui
uenit ad uos. sicut et in uniuerso mundo est fructificans et crescens. sicut et in uobis. ex die qua audistis et cognouistis gratiam dei in ueritate. sicut didicistis ab epaphra carissimo conseruo nro. qui est fidelis minister xp̄i pro uobis. qui et manifestauit nobis dilectionem uestram in spū. Propter quam et nos ex qua die audiuimus. non cessamus pro uobis orantes et postulantes ut impleamini agnitione uoluntatis eius in omni sapientia et intellectu spūali. ambulare digne deo per omnia placentes. in omni opere bono fructificantes et crescentes in scientia dei. in omni uirtute confortati secundum potentiam claritatis eius in omnem patientiam et longanimitatem cum gaudio. gratias agentes patri qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine. qui eripuit nos de potestate tenebrarum. et transtulit in regnum filii dilectionis sue. in quo habemus redemptionem per sanguinem eius. remissionem peccatorum.

locatos. Iubet itaq; eos congregare gentis patru. qui putat eos deportate tenebrarū. et trāstulit in regnū filii dilectionis sue. ut aut p fidē eoꝝ p fidem aut bñficiū memoria. aut certe ut nō relinquant ecclesiā eoꝝ sua gratulantur electos. in regnū filii dilectionis sue. Et quis sit hic filius docet. In quo et debeant ymaginē dei. et humanitatis dicendo primogenitus omnis creature. ne putent deum esse subām. nam ypin et nipo certa sunt. sola deo deputant. ymagem tm uero cū deū exhibeant. hō uero ostenditur. Et ideo pacificauit que loca sunt et q̄ mēbra. quia utrumq; elementū fuit habitatore et dñs. Et ut angelis ut uirtutes humiliauit ecclesiā suo. ita uolens docuit sitātē. quoꝝ omniū deo desit facē mētionē. ne obiurgatores p̄ficiant. illicam tur arteria sapia et magisteria humana secretur. p̄ aut philosophia capiantur subtilitatibꝫ. aut inanibus seductionibꝫ ipleantur.

Colosenses. et hi sē laodicienses sunt alicui. et ipi pueniant ad eccl̄am apseudo apl̄is. nec addit accessit ipse apl̄s. si et hos putabam corrigere. audierant enī uerbū ab archippo q̄ ministerū ihesu accep̄. cuius apl̄i ducti scribit eis. ne ypocrisi putabili ducationem. Incipit epla pauli ad colosenses

DAPLEPISTOLA XV

Paulus apostolus ihesu xpi. per uoluntatē dei. et timotheus frē. his qui sunt colossis fidelibꝫ frib; in ypo ihū. gra uobis et pax ab deo patre nr̄o et dño ihesu xpo. Gratias agimus deo et patri dñi nri ihu xpi. semper pro uobis orantes. audientes fidē uri in ypo ihū. et dilectionem quam habetis in oēs scos. p spē q̄ reposita ē uobis in celis. quā audistis in uerbo ueritatis euāngliū. q̄ peruenit ad uos. sicut et in uniuso mundo est et fructificat et crescit. sic et in uobis ex qua die audistis et cognouistis gratiā dei in ueritate. sic didicistis ab epapha dilectissimo cōseruo nro. q̄ est fidelis pro uobis minister xpi ihu. qui etiā manifestauit nobis dilectionem uestrā in spu.

Ideo et nos ex qua die audiuimus. non cessamus pro uobis orare et postulantes. ut impleamini agnitione uoluntatis eius in omni sapia et intellectu spūali. ut ambuletis digne deo. per omnia placentes. in omi opere bono fructificantes. et crescentes in scīa dei. in omi uirtute cōfortati secundū potentiā claritatis eius. in omi patientia et longanimitate cū gaudio. gratias agentes deo et patri qui dignos nos fecit in partē sortis sanctoꝝ in lumine. qui eripuit nos de potestate tenebrarū et transtulit in regnū filii dilectionis. in quo habemus redemptionē per sanguinē eius remissionem peccatoꝝ.

Qui est ymago dei inuisibilis primogenitus omnis creature. quia in ipo condita sunt uniuersa in celis. et in terra. uisibilia et inuisibilia. siue throni siue dominationes. siue principatus. siue potestates. omnia per ipm et in ipo creata sunt. et ipse est ante omnes. et omnia in ipo constant. Et ipse est caput corporis ecclesie. qui est principium primogenitus ex mortuis. ut sit in omnibus ipse primatū tenens. quia in ipo complacuit omnem plenitudinem habitare. et per eum reconciliare omnia in ipsum pacificans per sanguinem crucis eius. sive que in terris. sive que in celis sunt.

Et uos cū essetis aliquando alienati et inimici sensu in operibꝫ malis. nunc autem reconciliauit in corpore carnis eius per mortem. exhibere uos sanctos et immaculatos. et irreprehensibiles coram ipso. si tamen permanetis in fide fundati et stabiles. et immobiles ab spe euangliī quod audistis. quod predicatum est in uniuersa creatura que sub celo est. Cuius factus sum ego paulus minister. qui nunc gaudeo in passionibus pro uobis. et adimpleo ea que desunt passionum xpi in carne mea. pro corpore eius quod est ecclesia. cuius factus sum ego minister secundū dispensationem dei q̄ data est mihi in uobis. ut impleam uerbum dei. mysterium quod absconditum fuit ab seculis et generationibꝫ. nunc autem manifestatum est sanctis eius. quibus uoluit deus notas facere diuitias glorie sacramenti huius in gentibus. quod est xps in uobis spes glorie. quem nos annuntiamus. corripientes omnem hominem. et docentes omnem hominem in omni sapia. ut exhibeamus omnem hominem perfectum in xpo ihu. in quo laboro certans secundū operationem eius quam operatur in me in uirtute.

Volo enim uos scire qualem sollicitudinem habeam pro uobis et pro his qui sunt laodicie. et qui cūq; non uiderunt faciem meam in carne. ut consolentur corda ipoꝝ instructi in caritate. et in omnem diuitiam plenitudinis intellectus in agnitionem mysterii dei patris. xpi ihu. in quo sunt omnes thesauri sapientie et scie absconditi. hoc autem dico. ut nemo uos decipiat in subtilitate sermonum. nam et si corpore absens sum. sed spu uobiscū sum. gaudens et uidens ordinem uestrum. et firmamentum eius quod in ipo est fidei uestre. sicut ergo accepistis xpm ihesum dominum in ipo ambulate. radicati et superedificati in ipo et confirmati in fide. sicut edocti estis. habundantes in gratiarum actione. Videte ne quis uos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam. secundum traditionem hominum. secundum elementa mundi. et non secundum xpm. quia in ipo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. et estis in illo replete. qui est caput omnis principatus et potestatis. in quo et circumcisi estis. circumcisione non manufacta in expoliatione corporis carnis. in circumcisione xpi. consepulti ei in baptismo in quo et resurrexistis per fidem operationis dei. qui suscitauit illum a mortuis. et uos cū mortui essetis in delictis et in preputio carnis uestre. conuiuificauit cū illo. donans uobis omnia delicta. delens quod aduersus nos erat chirographum decreti quod erat contrarium nobis. et ipsum tulit de medio. affigens illud cruci. expolians principatus et potestates. traduxit confidenter palam. triumphans illos in semetipso. Nemo ergo uos iudicet in cibo. et in potu. aut in parte diei festi. aut neomenie. aut sabbatorum. quę sunt umbra futurorum. corpus autem xpi. Nemo uos seducat uolens in humilitate et religione angelorum. que non uidit ambulans frustra sensu carnis sue. et non tenens caput ex quo totum corpus per nexus et connectionem subministratum et constructum crescit augmentum dei. Si mortui estis cum xpo. ab elementis huius mundi. quid adhuc tanquam uiuentes in mundo decernitis. Nec tetigeritis. nec gustaueritis. nec contrectaueritis? que sunt omnia in interitu ipso usu. secundum precepta et doctrinas hominum. que sunt rationem quidem habentia sapientie in superstitione et humilitate. et ad non parcendum corpori. non in honore aliquo ad saturitatem carnis. Si consurrexistis cum xpo que sursum sunt querite. ubi xps est in dextera dei sedens. que sursum sunt sapite. non que super terram. mortui enim estis et uita uestra abscondita est cum xpo in deo. cum xps apparuerit uita uestra. tunc et uos apparebitis cum ipso in gla.

Mortificate ergo membra uestra que sunt super terram. fornicationem. immundiciam. libidinem. concupiscentiam malam. auaritiam que est simulacrorum seruitus. propter que uenit ira dei in filios diffidentie. in quibus et uos aliquando ambulastis cum uiueretis in illis. nunc autem deponite et uos omnia. ira. indignationem. malitiam. blasphemiam. turpem sermonem de ore uestro. nolite mentiri inuicem. expoliantes uos ueterem hominem cum actibus eius. et induentes nouum qui renouatur in agnitione dei secundum ymaginem eius qui creauit eum. ubi non est masculus et femina. gentilis et iudeus. circumcisio et preputium. barbarus et scita. seruus. et liber. sed omnia et in omnibus xps.

Induite uos ergo sicut electi dei. sancti et dilecti uiscera misericordie. benignitatem. humilitatem. modestiam. patientiam. supportantes inuicem. et donantes uobis met ipsis. si quis aduersus aliquem habet querelam. sicut et dominus donauit uobis. ita et uos. Super omnia autem hec. caritatem que est uinculum perfectionis et pax xpi. exultet in cordibus

Explicit epistola ad colossenses. Incipit ad laodicenses.

Colossenses. hi paulum sibi destinatum cernere non meruerunt. et omittat eos. et q. fere. sm q sunt q spiritu. mysteria capto. qui potest per petrum et titum. et paulum. multo citius. et. fere. si per capto. per saluetur. per quem omnia recta et grata per ueniunt in perfectum? Ideo q. per caritatem diligendo. et per ymago. et per credit implendo. et cetera eiusdem.

ymago dei. et ix. omnibus dignitas potius q.

Ad thessalonicenses .I.

Thessalonicenses ē macedones acceptu uerbo uere ad
uertant; ꝙ fideliter ī fide. ē imp̄sa mone ciuīs suos.
Porrea ñ recipiūr ea q̄ falsi sūt apli; dicebāt. Postea
uadit apls̄ scribēs eccl̄ie thessalonicensi. ꝙ ī ap̄o
thessalonicenses. ethnicum ē bone fidei.

Incipit epla ad
thessalonicenses

PAULUS

paul⁹ ap̄us
et siluanus ⁊ timotheus. eccl̄ie thessalonicēsiū. ībo pa
tre ⁊ dño nr̄o ihū xp̄o. gr̄a uob⁹ ⁊ pax.

Gr̄ās agimus deo sēp̄. p̄ oīb⁹ uob⁹. memoriā facientes mo
rōnib⁹ nr̄is sine intermissione. memores op̄is fidei ut̄r
labōris ⁊ caritatis. ⁊ sustinētie spei dñi nr̄i ihū xp̄i. ī cō
dño ⁊ patre nr̄o. scientes fr̄es dilecti ab. electiōnē uestrā
q̄ euāgliū nr̄m fuit aduos ī sermone tm̄. sed ī uir
tute. ⁊ ī sp̄u scō. ⁊ ī plenitudine multa. sic̄ scitis quales
fuerim⁹ uob⁹ ī uob̄. et uos imitatores nr̄i facti estis
⁊ dñi. excipientes uerbū in tribulatione multa. cum
gaudio sp̄i scī. ita ut facti sitis forma oīm̄ credentiū ī
macedonia ⁊ achaia. ā uob⁹ enī diffamatus ē sermo dñi ñ
solū ī macedonia ⁊ achaia. sed in oī loco. fides uestra ē ad
deū p̄fecta ē. ita ut ñ sit nobis necē quicquā loqui. ipsi
enī de nob⁹ annūciāt. qualem introitū habuerim⁹ ad uos.
et q̄mō conuersi sitis ad deū a simulacris. seruire deo
uiuo ⁊ uero. ⁊ expectare filiū ei⁹ de celis. quē suscitauit
ex mortuis. ihūm. qui eripuit nos a uentura
ira. ipsi enī scitis fr̄es introitū nr̄m aduos. q̄ nō inanis fu
it. ⁊ sic̄ passi. ⁊ cōtumeliati sic̄ scitis. fuim⁹ ī deo nr̄o
loqui aduos euāgliū dei. ī multa sollicitudine. exhortatio enī nr̄a non
fuit de errore. neq; de immūditia. neq; ī dolo. ⁊ sic̄ placuim⁹ deo ut cre
deretur nobis euāgliū. ita loquimur. nō sic̄ hōib⁹ pla
centes. sed deo qui probat corda nr̄a. neq; enī aliq̄n fuimus
ī sermone adulationis. sic̄ scitis. nec occasione auari
tie. deus testis est. nec quērentes ab hōib⁹ gl̄iam. neq; a uo
bis. ⁊ a ceteris. cū possemus oneri esse ut xp̄i apli. sed fac
ti sum⁹ mites in medio uestrū. tanq̄ si nutrix fouet fi
lios suos. ita desiderantes uos. cupide uolebamus tradere
uobis. non solū euāgliū dei. sed etiā aīas nr̄as. quō ca
rissimi nobis facti estis. memores enī estis fr̄es laboris
nr̄i. et fatigationis nr̄e. die et nocte operantes ne cui
nr̄m. predicauim⁹ uobis euāgliū dei. et uos testes
estis et deus. quā sāc⁹ et iuste. ⁊ sine querela uobis qui
credidistis fuim⁹. sicut scitis quēadmodū unū quēq; uestrū
tanq̄ pater filios suos deprecantes uos. ⁊ consolantes
testificati sum⁹. ut ambularetis deo digne. qui uocauit
uos in suū regnū et glām. Ideo et nos gr̄ās agimus deo
sine intermissione. quia cū accepissetis a nobis uerbū
auditus dei accepistis. nō ut uerbū hōnū. sed sicut est uere uer
bū dei. quod operatur in uobis q̄ credidistis.
uos enī imitatores facti estis fr̄es. ecclesiarū dei q̄ sunt in iudea
in xp̄o ihū. quia eadē passi estis et uos a contribulibus
uestris. sicut et ipsi a iudeis. qui et dominū occiderūt ihūm. et
prophetas et nos ejecerunt. ⁊ deo nō placent. et oībus
hominib⁹ aduersantur. prohibentes nos gentibus lo
qui ut saluae fiant. ut impleant peccata sua semper. p̄
uenit enī in illos ira usq; in finem. Nos autē fr̄es
desolati a uobis ad tp̄s. hore. aspectu. nō corde. habun
dantius festinauimus facie uestrā uidere. cū mul
to desiderio. quā uolumus uenire aduos. ego quidē
paulus. et semel et iterū. et impedit nos sathanas. Quis
enī nr̄a spes aut gaudiū. aut corona gl̄ie. nonne
uos ante dñm nr̄m ihūm. ī eius aduentu. Vos enī estis
nr̄a gl̄ia nr̄a et gaudium.

Propter quod nō sustinentes. placuit nobis remanere
athenis solis. et mittimus timotheū fr̄em nr̄m. et
ministrum dei in euāgliō xp̄i. ad confirmandos uos. ⁊
exhortandos pro fide uestra. ut nemo moueatur in tribula
tionibus istis. ipsi enī scitis. quia positi sumus. nā cū eē

uos ēmt. predicabamus uobis passuri nos tribulatiōnes. sicut et factū est et scitis. ꝑ ipm confisi sumus in deo nr̄o loqui ad uos euāngeliū dei in multa sollicitudine. exhortatio nr̄a non fuit de inmūditia neq; in dolo. sed sicut probati sumus a deo ut credita nobis euāngelia ita loquimur. non quasi hominibus placentes. sed deo qui probat corda nr̄a. neq; enim aliquando fuimus in sermone adulationis sicut scitis. neq; in occasione auaritie. deus testis est. neq; quesiuimus ab hominibus gloriam. neq; a uobis neq; ab aliis. cum possemus uobis oneri esse ut apostoli christi. sed facti sumus paruuli in medio uestrum. tamquam si nutrix fouet filios suos. ita desiderantes uos cupide uolebamus tradere uobis non solum euāngelium dei sed animas nr̄as. propter quod carissimi nr̄i estis. recordamini enim fratres laboris nr̄i et fatigationis. nocte et die operantes ne quem uestrum grauaremus. predicauimus in uobis euāngelium dei. uos testes et deus quam sancte et iuste et sine querela uobis credentibus fuimus. sicut scitis quemadmodum unumquemq; uestrum tamquam pater filios suos. exhortantes uos et consolantes et obtestantes in uerbo dei ambulare digne. qui uocauit uos in suum regnum et gloriam. propter quod et nos gratias agimus deo sine intermissione. quoniam cum accepissetis uerbum auditus a nobis. uerbum dei. suscepistis non uerbum hominum. sed sicut est uere uerbum dei. qui operatur in uobis qui credidistis. vos enim fratres imitatores facti estis ecclesiarum dei que sunt in iudea in christo ihesu. quia eadem passi estis a uestris concivibus. sicut et illi a iudeis. qui et dominum occiderunt ihesum et prophetas suos. et nos persecuti sunt. et deo non placent. et omnibus hominibus aduersantur. prohibentes nos gentibus loqui ut saluae fiant. ut impleant peccata sua semper. pervenit autem super illos ira in finem. nos autem fratres desiderio desiderauimus uos. in hac uita. et uidere faciem uestram. quoniam uoluimus uenire ad uos. ego quidem paulus et semel et iterum. et impedivit nos satanas. quis enim nr̄a spes aut gaudium aut corona gloriationis. nonne et uos ante dominum nr̄um ihesum christum in aduentu eius. vos enim estis gloria nr̄a et gaudium. propter quod non sustinentes amplius. placuit nobis relinqui athenis solos. et misimus timotheum fratrem nr̄um et dei ministrum in euāngelio christi ad confirmandos uos et exhortandum pro fide uestra. ne quis conturbetur in tribulationibus istis. ipsi enim scitis quia in hoc positi sumus. nam et cum apud uos essemus. praedicebamus uobis passuros nos tribulationes. sicut factum est et scitis. propterea et ego amplius non sustinens misi ut cognoscerem fidem uestram. ne forte temptauerit uos qui temptat. et inanis fiat labor noster. nunc autem ueniente timotheo ad nos a uobis et annuntiante nobis fidem et caritatem uestram. et quia memoriam nostri habetis bonam. semper desiderantes nos uidere. sicut et nos uos. idcirco consolati sumus fratres in uobis in omni tribulatione nostra et pressura nostra per fidem uestram. quoniam nunc uiuimus si uos statis in domino. quam enim gratiarum actionem possumus deo retribuere pro uobis. in omni gaudio. quo gaudemus propter uos ante deum nostrum. nocte et die abundantius orantes ut uideamus faciem uestram et perficiamus ea que desunt fidei uestre. ipse autem deus et pater noster et dominus noster ihesus dirigat uiam nostram ad uos. vos autem dominus multiplicet et abundare faciat caritate in inuicem et in omnes. sicut et nos in uobis. ad confirmandos corda uestra sine querela in sanctitate ante deum et patrem nostrum. in aduentu domini nostri ihesu cum omnibus sanctis eius. amen.

Cetero fratres. rogamus uos et obsecramus in domino ihesu ut quemadmodum accepistis a nobis quomodo oporteat uos ambulare et placere deo sicut ambulatis. ut abundetis magis. scitis enim que precepta dederimus uobis per dominum ihesum. hec est enim uoluntas dei sanctificatio uestra. ut abstineatis uos a fornicatione. ut sciat unusquisque uestrum suum uas possidere in sanctificatione et honore. non in passione desiderii sicut et gentes que ignorant deum. ut non supergrediatur neque circumueniat in negotio fratrem suum. quoniam uindex est dominus de omnibus istis sicut et prediximus uobis et testificati sumus. non enim uocauit nos deus in immunditiam. sed in sanctificationem. in christo ihesu. itaque qui hec spernit non hominem spernit sed deum. qui et dedit spiritum suum sanctum in uos. de caritate autem fraternitatis non necesse habemus scribere uobis. ipsi enim uos a deo didicistis ut diligatis inuicem. etenim facitis illud in omnes fratres. qui sunt in uniuersa macedonia. rogamus autem uos fratres ut abundetis magis. et operam detis. ut quieti sitis et ut uestrum negotium agatis. et operemini manibus uestris sicut precepimus uobis. ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt. et nullius indigeatis.

Nolumus autem ignorare uos fratres de dormientibus. ut non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent. si enim credimus quod ihesus mortuus est et resurrexit. ita et deus eos qui dormierunt per ihesum adducet cum eo. hoc enim uobis dicimus in uerbo domini. quia nos qui uiuimus qui residui sumus in aduentum domini. non preueniemus eos qui dormierunt. quoniam ipse dominus in iussu et in uoce archangeli. et in tuba dei descendet de celo. et mortui qui in christo sunt resurgent primi. deinde nos qui uiuimus qui relinquimur simul rapiemur cum illis in nubibus obuiam christo in aera. et sic semper cum domino erimus. itaque consolamini inuicem in uerbis istis.

De temporibus autem et momentis fratres non indigetis ut scribamus uobis. ipsi enim diligenter scitis quia dies domini sicut fur in nocte ita ueniet. cum enim dixerint pax et securitas. tunc repentinus eis superueniet interitus. sicut dolor in utero habenti. et non effugient. vos autem fratres non estis in tenebris ut uos illa tamquam fur oprehendat. omnes enim uos filii lucis estis. et filii diei. non sumus noctis neque tenebrarum. igitur non dormiamus sicut ceteri. sed uigilemus et sobrii simus. qui enim dormiunt nocte dormiunt. et qui ebrii sunt nocte ebrii sunt. nos autem qui diei sumus. sobrii simus induti loricam fidei et caritatis. et galeam spem salutis. quoniam non posuit nos deus in iram. sed in adquisitionem salutis per dominum nr̄m ihesum christum. qui mortuus est pro nobis. ut siue uigilemus siue dormiamus simul cum illo uiuamus. propter quod consolamini inuicem et edificate alter alterum sicut et facitis.

Rogamus autem uos fratres ut noueritis eos qui laborant inter uos. et presunt uobis in domino. et monent uos. ut habeatis illos habundantius propter opus ipsorum. pacem habete cum eis. Obsecramus autem uos fratres. corripite inquietos. consolamini pusillanimes. suscipite infirmos. patientes estote

ad omnes. videte ne quis malum pro malo alicui reddat. sed semper quod bonum est sectamini in inuicem. et in omnes. semper gaudete. sine intermissione orate. in omnibus gratias agite. hec est enim uoluntas dei in christo ihesu in omnibus uobis. spiritum nolite extinguere. prophetias nolite spernere. omnia autem probate. quod bonum est tenete. ab omni specie mala abstinete uos.

Ipse autem deus pacis sanctificet uos per omnia. et integer spiritus uester et anima et corpus sine querela in aduentu domini nr̄i ihesu christi seruetur. fidelis est enim qui uocauit uos. qui faciet. Fratres orate pro nobis. Salutate fratres omnes in osculo sancto. Adiuro uos per dominum ut legatur epistola ista omnibus sanctis fratribus. Gratia domini nr̄i ihesu christi uobiscum. Amen.

Incipit argumentum ad thessalonicenses

Scribitur missa ab athenis secunda. Timotheo et siluano presentibus.

Gratias debemus semper deo pro uobis fratres. sicut dignum est. quoniam supercrescit fides uestra. et abundat caritas unius cuiusque uestrum in inuicem. ita ut nos ipsi in uobis gloriemur in ecclesiis dei pro patientia uestra et fide. in omnibus persecutionibus uestris et tribulationibus quas sustinetis. in exemplum iusti iudicii dei. ut digni habeamini regno dei. propter quod et patimini. siquidem iustum est apud deum retribuere tribulationem his qui uos tribulant. et uobis qui tribulamini requiem nobiscum in reuelatione domini ihesu de celo cum angelis uirtutis eius. in flamma ignis dantis uindictam his qui non nouerunt deum. et qui non obediunt euangelio domini nr̄i ihesu christi. qui penas dabunt interitum eternas a facie domini et a gloria uirtutis eius. cum uenerit glorificari in sanctis suis. et admirabilis fieri in omnibus qui credidere. quia creditum est testimonium nostrum super uos in die illo. in quo etiam oramus semper pro uobis. ut dignetur uos uocatione sua deum. et impleat omnem uoluntatem bonitatis. et opus fidei in uirtute. ut glorificetur nomen domini nr̄i ihesu christi in uobis. et uos in illo secundum gratiam dei nr̄i et domini ihesu christi.

Rogamus autem uos fratres per aduentum domini nr̄i ihesu christi. et nostre congregationis in ipsum. ut non cito moueamini a uestro sensu. neque terreamini. neque per spiritum. neque per sermonem. neque per epistolam tamquam per nos missam. quasi instet dies domini. neque seducat uos ullo modo. quoniam nisi uenerit discessio primum. et reuelatus fuerit homo peccati filius perdi

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

uonis. qui adūsant ꝛ certo uitent fuꝑuacuꝰ ꝙ dr̄ dr̄.
aut ꝙ colitur. itaut ī templo dī sedeat. ostēdēs se tāq̄ sit deus. nō germanus q̄ dñs eēm ap̄lis. vī dicebam uo
bis. nūc q̄ dem̄cat scīs. ut reuelet̄ ī suo tp̄e.
nī mysteriū m̄ḡ operat̄ iniquitat̄. tm̄ ut q̄ tenet
nūc teneat. donec de medio fiat. Et tūc reuelabī ille
iniquus q̄m dñs ihūs nē ficiet spū oris sui. ꝛ destruet il
lustratione aduentus sui. Et cuius est aduentus
Cū cuius est aduentus sc̄dm operationē sathanē. in oī
uirtute. signis. ꝛ prodigiis mēdacib; ꝛ in oī seductione iñ
quitatis. his qui pereunt. eo q̄ caritatē ueritatis non re
ceperūt. ut salui fierent. Ideo mittit illī deus operatiōē
erroris. ut credant mendacio. ut iudicent̄ oēs qui nō cre
dider̄t ueritati. sed cōsenserūt iniquitati.

Nos aūt debem̄ gr̄as agere deo sēper. pro uobis frēs dilec
ti a deo q̄ elegerit uos deus primitias in saluā. in sanc
tificatione spūs ꝛ fide ueritatis. in quā uocauit uos
nr̄m euangliū nr̄m. in acquisitionē gl̄ie dñi nr̄i ihū xp̄i.
itaq; frēs. state ꝛ tenete traditiones quas didicistis.
siue p sermonem siue p eplam nr̄am. Ipse aūt dñs nr̄ ihs
xp̄s. ꝛ deus pat̄ nr̄. qui dilexit nos. et dedit cōsolationē
eternā. ꝛ spē bonā in gr̄a. exhortetur corda uīa cōfirmet
et in oī opere et sermone bono. Decetero frēs orate pro
nobis ut sermo dī curat. ꝛ clarificetur sicut ꝛ apud uos. ꝛ
ut liberemur ab importunis ꝛ malis hominib;. Non e
nim oīm est fides. fidelis aūt dūs est qui cōfirmabit uos. ꝛ
custodiet a malo. Confidimus aūt de uobis in dño. q̄m q̄ꝛ
quę ꝑcipim̄ et facitis et facietis. Dūs aūt dirigat corda uīa ī
caritate dei. et patientia xp̄i.

Denūciamus aūt uobis frēs in nōie dñi nr̄i ihū xp̄i. ut subtra
hatis uos ab omni fratre ambulante inordinate. et nō secm̄
dispositionem quā acceperūt a nobis. Ipse enī scitis q̄ ad imi
tandum oportet imitari nos. q̄m nō inquieti fuimus inter uos. nec
panem gratis manducauimus ab aliquo. sed in labore et fa
tigatione nocte ꝛ die operantes. ne quē uestrū grauaremus
non quasi non habuerimus potestatē. sed ut nos metipsos
formā daremus uobis ad imitandū nos. Nam ꝙ cū essemus
apud uos. hoc denūciabamus uobis. q̄m si quis nō uult o
perari. nec manducet. Audiuimus enī quosdā inter uos
ambulare inquiete. nichil operantes. sed curiose agentes. hi
autē qui eiusmodi sunt denūciamus et obsecramus in do
mino ihū xp̄o. ut cū silentio operantes suum panem man
ducēt. Vos aūt frēs nolite deficere bñ facientes. Si quis
autē non obedit uerbo nr̄o per epl̄am. hunc notate. ꝛ nō com
misceamini cū illo. ut cōfundatur. ꝛ nolite q̄si inimicū
existimare. sed corripite ut frēm. Ipse aūt dūs pacis det
uobis pacē sempiternā in oī loco. Dūs cū oībus uobis. Sa
lutatio mea manu pauli. q̄ē signū in oī epl̄a ita scri
bo. Gr̄a dñi nr̄i ihū xp̄i cū oīb; uobis am̄. Explicit
epla ad thessalonicenses. incipit. ar. ad timotheū.

Paulus apl̄us xp̄i ihū secdm̄ ī peritū dei saluatoris nr̄i. xp̄i ihū spē nr̄e.
Timotheo dilecto filio in fide. Gr̄a. mia. et pax. a deo
patre ꝛ xp̄o ihū dño nr̄o.

Sicut rogauite ut remanerem ephesi. cū irem macedoniam
ut denūciarem quibusdā ne aliter docerent. neq; intenderent
fabulis et genealogiis interminatis. que astructiones pre
stant magis. quā edificationem dei. q̄ē in fide. finis autē
p̄cepti est caritas. de corde pur̄o. et cōscia bona. ꝛ fide nō
ficta. a quib; quā aberrantes. retrorsum sunt in inanem loquē
tiā. uolentes esse legis doctores. non intelligentes. neq; que loqui
tur. neq; de quib; affirmant. Scimus aūt q̄ bona ē lex.
si quis ea legitime utatur. sciens hoc q̄ iusto lex nō est
posita. sed iniustis. ꝛ nō subditis. impiis ꝛ peccatoribus. sce
leratis. et cōtaminatis. patricidis. ꝛ matricidis. homici
dis. fornicariis. masculorum concubitoribus. plagiariis. mēda
cibus. periuris. et si quid aliud sane doctrine adūsatur. q̄ē
secdm euangliū gl̄ie beati dei. q̄ creditū est mihi. Et habeo
gr̄as agenti. qui me cōfortauit ī xp̄o ihū dño nr̄o. q̄ fidelem me exi
stimauit ponens in ministeriū. q̄ prius blasphemū. et
persecutorem. et contumeliosum. sed misericordiam cōsecutus sum.
q̄a ignorans feci in incredulitate. Superhabūdauit aūt
gr̄a dñi nr̄i. cū fide et dilectione que ē in xp̄o ihū.

Fidelis sermo et oī acceptione dignus. q̄a xp̄s ihs ue
nit in hunc mundū. peccatores saluos facere. quorum
primus ego sum. Sed ideo misericordiam cōsecutus sum. ut in me
primo ostenderet xp̄s ihs. omnem patientiam ad informatiōē
eorum qui credituri sunt illi ad uitam eternam. Regi aūt sec
culorum. immortali. inuisibili. soli deo honor et gl̄ia in secla se
culorum. amē. Hanc precipiū tibi fili timothee secdm p̄cedentes
in te prophetias. ut milites in illis bonam militiam habens
fidem ꝛ bonam cōscientiam. quā quidam repellentes circa fi
dem naufragauerūt. ex quib; est hymeneus. ꝛ alexā
der. quos tradidi satane. ut discant nō blasphemare.

Obsecro igitur primo omnium fieri obsecrationes. orationes. p
stulationes. gr̄as actiones. pro hominib;. pro regibus. ꝛ oī
bus qui in sublimitate sunt constituti. ut quietam ꝛ tranquillam uitā agamus
in omni pietate ꝛ castitate. hoc enī bonum ē ꝛ acceptum coram
saluatore nr̄o deo. qui omnes homines uult saluos fieri. ꝛ ad agnitio
nem ueritatis uenire. unus enī deus. unus et mediator
dei ꝛ hominum homo xp̄s ihs. qui dedit redemptionem semetipm
pro omnibus. testimonium temporibus suis. in quo positus sum ego p
dicator et apl̄s. ueritatem dico ī xp̄o ihū. nō mentior. do
ctor gentium in fide et ueritate.

Volo ergo uiros orare in omni loco. leuantes puras manus.
sine ira et disceptatione. Similiter ꝛ mulieres in habitu
ornato. cū uerecundia et sobrietate. ornantes se. non
in tortis crinibus. aut auro aut margaritis. aut uestitu
pretioso. sed q̄d decet mulieres. promittentes pietatem per ope
ra bona. Mulier in silentio discat. cū oī subiectione. docere aūt
mulierem nō permitto. neq; dominari in uirum. sed esse in silentio. Ad
am enī primus formatus est. deinde eua. et Adam non
est seductus. mulier aūt seducta in preuaricatione fu
it. Saluabit aūt per filiorum generationem. si permanserit
in fide et dilectione et sanctificatione cū sobrietate.

Fidelis sermo est. Si quis episcopatum desiderat. bonum opus de
siderat. Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse. unius
uxoris uirum. sobrium. prudentem. ornatum. hospitalem. do
ctorem. nō uinolentum. non percussorem. sed modestum.
non litigiosum. non cupidum. sue domui bene p̄positum. filios
habentem subditos. cū omni honestate. Si quis aūt domui su
e p̄esse nescit. quō ecclesie dei diligentiam habebit. Neophy
tum. ne in superbia elatus. in iudicium incidat diaboli.
Oportet aūt illum testimonium habere bonum ab his qui fo
ris sunt. ut nō in opprobrium incidat. et in laqueum diaboli.

diacones similit pudicos. non bilingues. non multo uino deditos. non turpe lucrū sectantes. habentes mysterium fidei in pura. & hi aūt probentur primū. & sic ministrent. nullū crimē habentes. mulieres similit pudicas. non detractrices. sobrias. fideles in omnibus. diacones sint unius uxoris uiri. qui filios suos bē regant. & suos domos. qui bē ministrauerint. gradū sibi bonū adquirunt. & multā fiducia in fide que est in xp̄o ihū.

hec tibi scribo. ueniēs ad me cito. si aūt tardauero ut scias quō oporteat te in domo dei conuersari. q̄ est ecclā dei uiui. columpna & firmamentū ueritatis. & manifeste magnū est pietatis sacramentū. q̄ manifestatū est in carne. iustificatū est in spū. apparuit angelis. predicatū est gentib. creditū est in mundo. assumptū est in gl̄ia. spūs aūt manifeste dicit. quia in nouissimis temporib. discedent quidā a fide attendentes spiritib. erroris. & doctrinis demoniorū. in hypocrisi loquentiū mendacium. cauterizatā habentiū suā conscientiā. prohibentiū nubere. abstinere a cibis quos deus creauit. ad percipiendū cū gratiarū actione fidelib. & his q̄ cognouerūt ueritatē. q̄a omnis creatura dei bona. & nichil reiciendū. q̄ cū gratiarū actione percipitur. sanctificatur enim p uerbū dei & orationem. hec proponens fratribus. bonus eris minister xp̄i ihū. enutritus sermonib. fidei & bone doctrine quā assecutus es. profanas aūt & aniles fabulas deuita. exerce te aūt ipsa pietatem. nam corporalis exercitatio. ad modicū utilis est. pietas aūt ad oīa utilis est. promissionē habens uite que nunc est & future. fidelis sermo et omni acceptione dignus. in hoc enim laboramus & maledicimur. quia speramus in deū uiuum. qui est saluator oīm hoīm. maxime fidelium. precipe hec & doce. nemo adolescentiā tuā contemnat. sed exemplum esto fidelium. in uerbo in conuersatione. in caritate. in fide. in castitate. dū uenio attende lectioni. exhortationi. doctrine. noli negligere gratiam q̄ in te est. q̄ data est tibi. per prophetiā cū impositione manuū presbyterii. hec meditare. in his esto. ut profectus tuus manifestus sit omnib. attende tibi & doctrine. instā in illis. hoc enim faciens. & te ipm saluum facies. & eos qui te audiūt. seniorē ne increpaueris. sed obsecra ut patrē. iuuenes ut fratres. anus ut matres. iuuenculas. ut sorores. omni castitate.

uiduas honora. q̄ uere uidue sunt. si qua aūt uidua filios aut nepotes habet. discat primū domū suam regere et mutuā uicē reddere parentib. hoc enim acceptū est coram deo. que aūt uere uidua est & desolata. speret in deū. & instet obsecrationib. & orationib. nocte & die. nam q̄ in deliciis est uiuens mortua est. & hec precipe ut irreprehensibiles sint. si quis aūt suoꝝ & maxime domestic. non habet. fidem negauit. & est infideli deterior. uidua eligatur nō minus sexaginta annos. q̄ fuerit unius uiri uxor. in operib. bonis testimoniū habens. si filios sed uenit. si hospitio recepit. si sctōꝝ pedes lauit. si tribulationem patientib. subministrauit. si omne opus bonū subsecutus est. adolescentiores aūt uiduas deuita. cū enim luxuriate fuerint. in xp̄o nubere uolūt. habentes damnationem. quia primā fidē irritā fecerūt. simul aūt & otiose discūt circuire domos. non solū otiose. sed & uaniloque. & curiose. loquentes quā non oportet. uolo ergo iuuenes nubere. filios procreare. matres familias esse. nullā occasionē dare diabolo maledicti gratiā. iam enim quedā conuerse sunt retro post sathanā. si quis fidelis habet uiduas sublevet illas. nec grauetur ecclā. ut his que uere uidue sunt sufficiat.

qui bene presunt presbiteri duplici honore digni habeantur. maxime qui laborant in uerbo & doctrina. dicit enim scriptura. non infrenabis os bouis terentis. & dignus operarius mercede sua. adūsus presbyterū accusationem noli recipere. nisi sub duobus aut tribus testib. peccantes coram omnib. argue. ut & ceteri timorem habeant. testor coram deo & xp̄o ihū. & electis angelis. ut hec custodias. sine prejudicio nichil faciens. singulam partem declinando. manus cito nemini imposueris. neque communicaueris peccatis alienis. te ipm castū custodi. noli adhuc aquā bibere. sed uino modico utere propter stomachum

machū tuū. et frequentes tuas infirmitates. quoꝝdam hoīm peccata manifesta sunt. precedentia ad iudicium. quosdam aūt & subsequuntur. similit & facta bona manifesta sunt. et q̄ aliter habent. abscondi nō possunt. qui gl̄iam seruo. dnōꝝ suoꝝ omni honore dignos arbitrentur. ne nomen dni & doctrina blasphemetur. qui aūt fideles habent dnōs. nō contemnant. q̄a fratres sunt. sed magis seruiant. q̄ fideles sunt & dilecti. quibus beneficium participes sunt. hec doce et exhortare. si quis aliter docet. & non acquiescit sanis sermonib. dni nri ihū xp̄i. et ei q̄ secundū pietatē est doctrine. superbit. nichil sciens. sed languens circa quōnes & pugnas uerborū. ex quibus oritur inuidia. contentio. blasphemie. suspitiones malē. conflictationes hoīm mente corruptoꝝ. et qui ueritate priuati sunt. existimantium q̄ quēstus sit pietas. hūc aūt quēstus magnus est pietas cū sufficientia. nichil enim intulimus in hunc mundū. manifestum quia nec auferre quid possumus. habentes aūt alimenta. & quibus tegamur his contenti simus. nam qui uolunt diuites fieri. incidunt in temptationē. & laqueū diaboli. & desideria multa inutilia & nociua. q̄ mergūt homines in interitū & perditionē. radix enim omniū malorū est cupiditas. q̄ quidā appetentes errauerunt a fide. & inseruerunt se doloribus multis.

tu aūt homo dei hec fuge. sectare uero iustitiā. pietatē. fidē. caritatē. patientiā. mansuetudinē. certa bonū certamen fidei. apprehende uitā eternā in qua uocatus es. & confessus es bonā confessionem coram multis testib. precipio tibi coram deo qui uiuificat oīa. & xp̄o ihū. qui testimoniū reddidit sub pontio pilato bonā confessionē. ut serues mandatū sine macula irreprehensibile. usq̄ ad aduentū dni nri ihū xp̄i. quem suis temporib. ostendet. beatus & solus potens rex regū. & dns dominantium. qui solus habet immortalitatē. lucem habitat inaccessibilē. quem uidit nullus hoīm. sed nec uidere potest. cui honor & imperium sempiternum. amen.

diuitib. huius seculi precipe. nō sublime sapere. nec sperare in incerto diuitiarum. sed in deo uiuo qui prestat nobis oīa abunde ad fruendū. bene agere. diuites fieri in operib. bonis. facile tribuere. communicare. thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum. ut apprehendant ueram uitam. o timothee. depositum custodi. deuitans prophanas uocum nouitates. et oppositiones falsi nominis scientie. quam quidā promittentes circa fidem exciderunt. gratia tecum. amen.

explicat. ad magnū ephm. incipit

ne forte ex aliis sumus. deficit animum

nationē euangelii. timotheum. uenire sibi quā alibi ac mante dixerat. cōmemorationē cōfortat. ad fortitudinem

paulus apls

xp̄i ihū per uoluntatem dei. secundū promissionem uite q̄ est in xp̄o ihū. timotheo carissimo filio. gratia. misericordia. pax. ab deo patre & xp̄o ihū dno nr̄o.

gratias ago deo cui seruio. a progenitoribus. in conscientia pura. quod sine intermissione habeam tui memoriam in orationibus meis nocte ac die. desiderans te uidere. memor lacrimarum

tuarum ut gaudio implear. recordationem accipiens eius fidei que est in te non ficta. que et habitavit primum in avia tua loide et matre tua eunice. Certus sum autem quod et in te. Propter quam causam admoneo te. ut resuscites gratiam dei que est in te per impositionem manuum mearum. Non enim dedit nobis deus spiritum timoris. sed virtutis et dilectionis et sobrietatis.

Noli itaque erubescere testimonium domini nostri. neque me vinctum eius. sed collabora evangelio dei. secundum virtutem dei qui nos liberavit. et vocavit vocatione sua sancta. non secundum opera nostra. sed secundum propositum suum. et gratiam que data est nobis in christo ihesu ante tempora secularia. manifestata est autem nunc per illuminationem salvatoris nostri ihesu christi. qui destruxit quidem mortem. illuminavit autem vitam et incorruptionem per evangelium in quo positus sum ego predicator. et apostolus et magister gentium. ob quam causam etiam hec patior. sed non confundor. Scio enim cui credidi et certus sum quia potens est depositum meum servare in illum diem. formam habens sanorum verborum que a me audisti in fide et dilectione in christo ihesu. bonum depositum custodi per spiritum sanctum. qui habitat in nobis.

C. II.

Scis enim hoc quod aversi sunt a me omnes qui in asia sunt. ex quibus est phygelus et ermogenes. Det misericordiam dominus onesifori domui. quia sepe me refrigeravit. et catenam meam non erubuit. sed cum romam venisset. sollicite me quesivit. et invenit. Det illi dominus invenire misericordiam a domino in illa die. et quanta ephesi ministravit michi. melius tu nosti. Tu ergo fili mi confortare in gratia que est in christo ihesu et que audisti a me per multos testes. hec commenda fidelibus hominibus qui idonei erunt et alios docere. Labora sicut bonus miles christi ihesu.

Nemo militans deo implicat se negotiis secularibus. ut ei placeat cui se probavit. Nam et qui certat in agone non coronatur nisi legitime certaverit. Laborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere. Intellige que dico. dabit enim tibi dominus in omnibus intellectum. Memor esto ihesum christum resurrexisse a mortuis. ex semine david. secundum evangelium meum in quo laboro usque ad vincula quasi male operans. sed verbum dei non est alligatum. Ideo omnia sustineo propter electos. ut et ipsi salutem consequantur que est in christo ihesu cum gloria celesti. Fidelis sermo. Nam si commortui sumus et convivemus. si sustinebimus et conregnabimus. Si negaverimus. et ipse negabit nos. Si non credimus. ille fidelis manet. Negare se ipsum non potest.

Hec commone testificans coram domino. noli verbis contendere. ad nichil enim utile. nisi ad subversionem audientium. Sollicite cura te ipsum probabilem exhibere deo. operarium inconfusibilem. recte tractantem verbum veritatis. Profana autem et vaniloquia devita. Multum enim proficient ad impietatem. et sermo eorum ut cancer serpit. Ex quibus est ymmeneus et phyletus. qui a veritate exciderunt. dicentes resurrectionem iam factam. et subvertunt quorundam fidem. Sed firmum fundamentum dei stat. habens signaculum hoc. Cognovit dominus qui sunt eius. et discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen domini. In magna autem domo non solum sunt vasa aurea et argentea. sed et lignea et fictilia. et quedam quidem in honorem. quedam autem in contumeliam. Si quis ergo emundaverit se ab istis. erit vas in honorem sanctificatum. et utile domino. ad omne opus bonum paratum. Iuvenilia autem desideria fuge. sectare vero iustitiam. fidem. caritatem. pacem. cum hiis qui invocant dominum de corde puro. Stultas autem et sine disciplina questiones devita. sciens quia generant lites. Servum autem domini non oportet litigare. sed mansuetum esse ad omnes. docibilem. patientem. cum modestia corripientem eos qui resistunt. ne quando det illis deus penitentiam ad cognoscendam veritatem. et resipiscant a diaboli laqueis. a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem.

C. III.

Hoc autem scito quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa. Et erunt homines se ipsos amantes. cupidi. elati. superbi. blasphemi. parentibus non obedientes. ingrati. scelesti. sine affectione. sine pace. criminatores. incontinentes. immites. sine benignitate. proditores. protervi. tumidi. voluptatum amatores. magis quam dei. habentes speciem quidem pietatis. virtutem autem eius abnegantes. et hos devita. Ex hiis sunt enim qui penetrant domos. et captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis. que ducuntur variis desideriis. semper discentes. et numquam ad scientiam veritatis pervenientes. Quemadmodum autem iannes et mambres restiterunt moysi. ita et hii resistunt veritati. homines corrupti mente. reprobi circa fidem. sed ultra non proficient. Insipientia enim eorum manifesta erit omnibus. sicut et illorum fuit. Tu autem assecutus es meam doctrinam. institutionem. fidem. propositum. longanimitatem. dilectionem. patientiam. persecutiones. passiones. qualia michi facta sunt antiochie. iconii. listris. quales persecutiones sustinui. et ex omnibus me eripuit dominus. et omnes qui volunt pie vivere in christo ihesu. persecutionem patientur. Mali autem homines et seductores proficient in peius. errantes. et in errorem mittentes. Tu vero permane in hiis que didicisti et credita sunt tibi. sciens a quo didiceris. et quia ab infantia sacras litteras nosti. que te possunt instruere ad salutem. per fidem que est in christo ihesu. Omnis scriptura divinitus inspirata. utilis est ad docendum. ad arguendum. ad corripiendum. ad erudiendum in iustitia. ut perfectus sit homo dei. ad omne opus bonum instructus.

C. IIII.

Testificor coram deo et christo ihesu qui iudicaturus est vivos et mortuos. per adventum ipsius. et regnum eius. predica verbum. insta oportune. importune. argue. obsecra. increpa. in omni patientia. et doctrina. Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt. sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros. prurientes auribus. et a veritate quidem auditum avertent. ad fabulas autem convertentur. Tu vero vigila. in omnibus labora. Opus fac evangeliste. ministerium tuum imple. sobrius esto. Ego enim iam delibor. et tempus mee resolutionis instat. Bonum certamen certavi. cursum consummavi. fidem servavi. In reliquo reposita est michi corona iustitie. quam reddet michi dominus in illa die iustus iudex. Non solum autem michi. sed et hiis qui diligunt adventum eius.

Festina venire ad me cito. Demas enim me dereliquit diligens hoc seculum. et abiit thessalonicam. Crescens in galatiam. titus in dalmatiam. Lucas est mecum solus. Marcum assume et adduc tecum. est enim michi utilis in ministerio. Tychicum autem misi ephesum. Penulam quam reliqui troade apud carpum veniens affer tecum et libros. maxime autem membranas. Alexander erarius multa mala michi ostendit. Reddet illi dominus secundum opera eius. Quem et tu devita. valde enim restitit verbis nostris. In prima mea defensione nemo michi affuit. sed omnes me dereliquerunt. non illis imputetur. Dominus autem michi astitit et confortavit me. ut per me predicatio impleatur. et audiant omnes gentes. et liberatus sum de ore leonis. Liberavit me dominus ab omni opere malo. et salvum faciet in regnum suum celeste. cui gloria in secula seculorum amen. Saluta priscam et aquilam. et onesifori domum. Erastus remansit corinthi. trophimum autem reliqui infirmum mileti. Festina ante hyemem venire. Salutant te eubolus et pudens et linus et claudia et fratres omnes. Dominus ihesus christus cum spiritu tuo. Gratia vobiscum. Amen.

Explicit epistola secunda ad timotheum. Incipit argumentum in epistolam ad titum.

Epistola multa complectitur. primo. quales ecclesie presbiteri constitui conveniat. et quibus virtutibus plenos qui inter reliqua morum ornamenta. studio habendi sermonis et copia. possint implere exhortationis officium. et docere. in prima in prudentiam consistere. deinde quod spiritualiter conveniat diversarum etatum gradibus singulariter. qualiter in qua auctoritate contradictores suscepturis fidei conveniunt probabiliores facti. fecit decimum e testimonium iamque per quam meliores esse dicerentur. Explicit argumentum.

Titum commonefacit et instruit de constitutione presbiterii et de spiritali conversatione et hereticis vitandis qui in scripturis iudaicis credunt. Scribit ei ab nicopoli.

Incipit epistola pauli ad titum. I.

PAULUS SERVUS dei apostolus autem ihesu christi secundum fidem electorum dei et agnitionem veritatis. que secundum pietatem est in spem vite eterne. quam promisit qui non mentitur deus. ante tempora secularia. manifestavit autem temporibus suis verbum suum in predicatione que credita est michi secundum preceptum salvatoris nostri dei. Tito dilecto filio secundum communem fidem. gratia et pax a deo patre nostro et christo ihesu salvatore nostro.

Huius rei gratia reliqui te crete. ut ea que desunt corrigas et co

simul exhortantes ydiros. sic ego tibi dispositi. vigilate
et mmemores sitis. unius cuiusq; horum fidelem. sic inuectu-
tione iuuenes. aut non subditos. Oportet enim episcopum sine
crimine esse. sicut dispensatorem dei. non superbum. non iracundum
non uinolentum. non percussorem. non turpis lucri cupidum. sed
hospitalem. benignum. sobrium. iustum. sanctum. continentem. apte
tenentem. eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem. ut potens sit
exhortari in doctrina sana. et eos qui contradicunt arguere. Sunt
enim multi inobedientes. uaniloqui. et seductores. maxime
qui de circumcisione sunt. quos oportet redargui. qui uniuersas domos subuertunt docentes quae non oportet. turpis lucri gratia. Dixit
quidam illorum propheta. propria ipsorum. Cretenses semper mendaces. malae bestiae. uentres pigri. testimonium hoc uerum est. Quam
obrem increpa illos dure. ut sani sint in fide. non intendentes
iudaicis fabulis. et mandatis hominum auertentium se a uero
lumine. Omnia munda mundis. coinquinatis autem et infidelibus nichil mundum. sed inquinata est eorum et mens et conscientia. Confitentur se
nosse deum. factis autem negant. cum sint abominati. et incredibiles. ad omne opus bonum reprobi.

Tu autem loquere quae decent sanam doctrinam. Senes ut sobrii sint.
pudici. prudentes. sani fide. dilectione. patientia. Anus similiter
in habitu sanctis. non criminatrices. non uino multo seruientes. bene docentes. ut prudentiam doceant. Adolescentulas ut
uiros suos ament. filios suos diligant. prudentes. castas. domus
curam habentes. benignas. subditas suis uiris. ut non
blasphemetur uerbum dei. Iuuenes similiter hortare. ut
sobrii sint. Omnibus te ipsum praebe exemplum bonorum operum. in doctrina. in integritate. in gravitate. uerbum sanum irreprehensibile.
ut is qui ex aduerso est uereatur. nichil habens malum dicere
de nobis. Seruos. domini suis subditos esse. in omnibus placentes. non contradicentes. non fraudantes. sed in omnibus fidem bonam
ostendentes. ut doctrinam saluatoris dei nostri ornent in omnibus.
Apparuit enim gratia dei saluatoris nostri omnibus. erudiens
nos. ut abnegantes impietatem et saecularia desideria. sobrie
et iuste. et pie uiuamus in hoc saeculo. exspectantes beatam spem. et aduentum gloriae magni dei. et saluatoris nostri iesu christi.
qui dedit semetipsum pro nobis. ut nos redimeret ab omni iniquitate. et mundaret sibi populum acceptabilem. sectatorem bonorum
operum. Haec loquere. et exhortare. et argue cum omni imperio. Nemo te
contemnat.

Admone illos principibus et potestatibus subditos esse. dicto obtemperare. ad omne opus bonum paratos esse. neminem blasphemare.
non litigiosos esse. sed modestos. ostendentes omnem mansuetudinem ad omnes homines. Eramus enim et nos aliquando insipientes. incredduli. errantes. seruientes desideriis. et
uoluptatibus uariis. in malitia et inuidia agentes. odibiles.
odientes inuicem. Cum autem benignitas et humanitas. apparuit saluatoris nostri dei. non ex operibus iustitiae quae fecimus nos. sed secundum suam misericordiam saluos fecit. per lauacrum regenerationis et renouationis spiritus sancti. quem effudit in nos abunde per
Iesum christum saluatorem nostrum. ut iustificati gratia ipsius heredes
simus secundum spem uitae aeternae.

Fidelis sermo est. et de his uolo te confirmare. ut curent bonis operibus praeesse qui credunt deo. Haec sunt bona et utilia
hominibus. Stultas autem quaestiones et genealogias et contentiones et pugnas legis deuita. Sunt enim inutiles et uanae. Hereticum
hominem post unam et secundam correptionem deuita. Sciens quia subuersus est
qui eiusmodi est. et delinquit. proprio iudicio condemnatus. Cum misero ad
te artemam. aut tychicum. festina uenire ad me nicopolim.
Ibi enim hyemare. Zenan legis peritum et apollo. sollicite
praemitte. ut nichil illis desit. Discant autem et nostri bonis operibus praeesse.
ad usus necessarios. ut non sint infructuosi. Salutant te qui mecum
sunt omnes. Salutate eos qui nos amant in fide. Gratia dei cum
omnibus uobis. Amen. Explicit epla pauli ad titum. incipit ad philemonem.

Philemoni familiarissimo suo. ponesimo ad philemonem.
Hoc est sibi et aburbe roma dicitur. Explicit. incipit
epla ad philemonem.

Paulus uinctus christi iesu et timotheus frater. Philemoni dilecto et adiutori nostro.
et apphie dilectae et archippo commilitoni nostro. et ecclesiae quae in domo tua
est. Gratia uobis et pax a deo patre nostro et domino iesu christo.
Gratias ago deo meo semper memoriam tui facies in orationibus meis. audiens
caritatem tuam et fidem quam habes in domino iesu et in omnes sanctos
ostendis fidem tuam. ecuidenter sit communicatio fidei tuae euidens
in agnitione omnis uestri in christo. Gaudium enim magnum habui et consolationem in caritate tua. quia
uiscera sanctorum requieuerunt per te frater.
Propter quod multam fiducia habens in christo iesu imperandi tibi
quod ad rem pertinet. propter caritatem magis obsecro. cum sis talis
ut paulus senex. nunc autem et uinctus iesu christi. Obsecro te pro meo
filio quem genui in uinculis onesimo qui tibi aliquando inutilis fuit.
nunc autem tibi et mihi utilis. quem remisi. tu autem illum ut mea
uiscera suscipe. Quem ego uolueram mecum detinere. ut pro
te mihi ministret in uinculis euangelii. Sine consilio autem tuo nichil
uolui facere. ut ne uelut ex necessitate bonum tuum esset. sed
uoluntarium. Forsitan enim ideo discessit ad horam. ut aeternum illum
reciperes. iam non ut seruum. sed pro seruo carissimum fratrem.
maxime mihi quanto magis tibi et in carne et in domino. Si ergo me habes
socium. suscipe illum sicut me. Si autem aliquid nocuit tibi. aut
debet. hoc mihi imputa.
Ego paulus scripsi mea manu. ego reddam ut non dicam tibi.
quia et teipsum mihi debes. Etiam frater ego te fruar in domino. reficie uiscera
mea in christo. Confidens in obedientia scripsi tibi. sciens quoniam
et supra quam dico facies. Simul autem et para mihi hospitium. nam
spero per orationes uestras donari me uobis. Salutat te epaphras
concaptiuus meus in christo iesu. marcus. aristarchus. demas.
lucas. adiutores mei. gratia domini nostri iesu christi cum spiritu uestro. Amen.
Explicit ad philemonem epla pauli. apli. scripta ad hebreos.
Nemo dicendum est autem apostolum paulum in hac epla scribendo
non seruauerit morem suum ut in uocabulis notis suis. Nam ordinem scribendi dignitatem. Nam cum sit gradus scribendi quem exercuerit
circumcisionem credentes. gentium apostolum. hebreorum. facientes
quoque eorum superbiam. suam humilitatem. nec demonstrat meritum
officium. nolunt apostolum ferre. Nam simili modo et iohannes apostolus christi
humilitatem. in epla sua nomen suum exaedificationem non
posuit. hanc ergo epistolam fertur apostolum ad hebreos conscripsisse
hebraica lingua mississe. auctus sensibus et ordinem retinentem
lucas euangelista. post excessum beati apostoli pauli graeco sermone
composuisse.

Omnipotens sempiterne deus qui humano generi ad imaginem tuam condito
mirabilius nouasti. et nouius reformasti. da nobis per huius aquae et uini
mysterium. eius diuinitatis esse consortes. qui humanitatis nostrae
dignatus est fieri particeps. ihesus christus filius tuus dominus noster. qui tecum
uiuit et regnat in unitate spiritus sancti deus. per omnia saecula saeculorum. Amen.

qui p angelos dictus ē p moysacus est firmus. rōīt p̄ quam
eruo r no obediētes. accepit nr̄a īcedst retributionem nos
quō nos effugiem̄ sī tanā negligentes in̄ē. q̄ cum
mūi accepiss enarrari p dñm. atq; qui audier. in nos
confirmata ē p testantes deo signis r portentis r uariis mi
rabilib; r sp̄ūs scī distributionib; secūd suā uolūtatē. Non ē
angelis subiecit deus orbē fut̄ū de q̄ loquimur. testatus
est aūt alicubi quis dicens. quid ē hō q̄ memor es eius
aut filius hōis q̄m uisitas eū. Minuisti eū paulo min⁹
ab angelis. gla r hō. coro. eū r posuisti eū sup opa ma. tua. Oīa
subiecisti sub pedib; eius. In eo enim q̄ ei oīa subiecit. nihil
dimisit non subiectū ei. nūc aūt nondū uidemus oīa subi
ecta ei.

Verum aūt qui modo ab angelis minu
tus uidemus ihm. p̄pter passionē mortis gla r honore
coronatū. ut gr̄a dei pro oī gustaret mortem. Decebat
enim eū p̄pter quem oīa r p quē oīa. qui multos filios in gl̄am ad
duxerat. auctorē salutis eor̄ p passionē cōsummare. Qui enim
sanctificat r sanctificatur ex uno omnes. p̄pter quā causam non
confunditur fr̄es uocare eos dicens. nuntiabo nomen tuum
fr̄ib; meis. in medio eccl̄e laudabo te. Et iterū. Ego ero fidens
in eo. r iterū. Ecce ego r pueri mei quos michi dedit
mihi deus. Quia ergo pueri cōmunicauerunt carni r sangui
ni. r ipse similit̄ participauit eisdem. ut p mortē destrueret
eum. qui habebat mortis imperiū. i. diabolū. et liberaret eos. qui timore mortis. p totā uitā obnoxii erant
seruituti. Nusquā enim angelos apprehendit. sed semen abrahe ap
prehendit. Vnde debuit per omnia fr̄ibus similari. ut misericors fieret. et fidelis pon
tifex ad deū. ut repropitiaret delicta plī. In eo enim quod passus
est ipse tentatus. potens est eis qui tentantur auxiliari.
Vnde fr̄es cēlestis uocationis celestis participes. cōsiderate apostō
r pontificem confessionis nr̄e ihm. qui fidelis fuit ei qui fe
cit illū. sicut et moyses in omni domo illius. Amplioris enim
gloriae ritus p moysen dignus habitus est. quanto honorem
habet domus. qui fabricauit illam. Omnis enim domus fabri
catur ab aliquo. q̄ aūt omnia creauit. dr. et moyses quidem
fidelis erat in tota domo eius. tanquam famulus in testimo
nium eorum. q̄ dicenda erant. xp̄s uero tanquam filius in domo sua
cuius domus sumus nos. si fiduciam et gloriam spei usq; ad finē firmam
teneamus. Quia p̄ sicut dicit spūs scūs. hodie si uocē eius audieritis
nolite obdurare corda uestra. sicut in irritatione. secūdum
diem tentationis in deserto. ubi tentauerunt me patres uestri. probauerunt
et uiderunt opera mea. quadraginta annis. propter quam
offensus fui generationi huic. et dixi semper errant corde. ipsi aūt
non cognouerunt uias meas. sicut iuratus sum in ira mea. si introibunt in requiē
meam. Videte fr̄es ne forte sit in aliquo uestrum cor malum
incredulitatis discedendi ab deo uiuo. sed hortamini uosmet
ipsos quotidie donec hodie cognominat. ut nō obdu
ret quis ex uobis fallacia peccati. participes enim xp̄i
effecti sumus. si tamen initium substantie eius usq; ad finē firmum retine
amus. dum dr. hodie si uocē eius audieritis. nolite obdurare corda uestra sicut
in illa exacerbatione. quidam enim audientes exacerbauerunt.
sed non omnes qui profecti sunt ex egypto per moysen. quibus
aūt infensus est quadraginta annis peccatis suis. quorum
corpora prostrata sunt in deserto. Quibus aūt iurauit non introire in requiē eius nisi illis qui
incredulis fuerunt. et uidemus quia non potuerunt introi
re propter incredulitatem.

Timeamus ergo ne forte relicta pollicitatione introeundi in
requiē eius. existimetur aliquis ex uobis deesse. Et enim euāg
uisus nuntius est nobis. sed non profuit illis sermo auditus.
non admixtus fidei. eorum qui audierunt. Ingrediemur enim
in requiem qui credidimus. quemadmodum dixit. Sicut iuraui in
ira mea si introibunt in requiē mea. quamquam operibus ab institutione mun
di facta. dixit enim quodam loco de die septima sic. Et
requieuit deus die septima ab omnibus operibus suis. et in hoc rur
sum. si introibunt in requiem meam. Quoniam ergo sup̄ est quosdam in
troire in illā. et hi quib; prius annuntiatum est non introie
runt propter incredulitatem. iterum terminat diem quendam. hodie
in dauid dicendo post tam tempus sicut supra dictum est. hodie
si uocē eius audieritis. nolite obdurare corda uestra. Nam si
eos iesus requiem prestitisset. nō quā de ista loqueretur post hanc
diem. Itaque relinquitur sabbatismus populo dei. Qui enim
ingressus est in requiē eius. et ipse requieuit ab operibus su
is. sicut a suis deus.

Festinemus ergo ingredi in illā requiē. ut ne in ipsum
quis incidat incredulitatis exemplum. Viuus enim est dei ser
mo et efficax. et penetrabilior omni gladio ancipiti. et
pertingens usq; ad diuisionem animę ac spūs. compagum quoq;
medullarum. et discretor cogitationum. et intentionum
cordis. et non est ulla creatura inuisibilis in conspectu
eius. omnia aūt nuda et aperta sunt oculis eius. ad quem nobis
mo. Habentes ergo pontificem magnum. qui penetrauit
celos. iesum filium dei. teneamus confessionem. Non
enim habemus pontificem qui possit compati infirmitati
bus nr̄is. tentatum aūt per omnia similitudine. absq; peccato.
Adeamus ergo fiducia ad thronum gr̄e ut misericordiam consequa
mur. et gr̄am inuenamus in auxilio opportuno. Qui
namquis offertur ephebi. assumptus. p hominibus constituitur in
his que sunt ad deum. ut offerat dona. et sacrificia pro
ccatis. qui condolere possit. his qui ignorant et errant. quoniam
et ipse circūdatus est infirmitate et propterea debet quemad
modum pro populo. ita et pro semetipso offerre peccatis. nec quis
quam sibi sumit honorē. sed qui uocatur a deo. tanquam aa
ron. Sic et xp̄s. non semetipsum clarificauit ut pontifex
fieret. sed qui locutus est ad eum. filius meus es tu ego hodie ge
nui te. Quemadmodum et in alio loco dicit. tu es sacerdos in eternū
secūdum ordinem melchisedech. qui diebus carnis sue
preces supplicationesq; ad eum qui possit saluum eum a morte
facere. cū clamore ualido et lacrimis offerens. et
exauditus pro sua reuerentia. quamuis cū esset filius. didicit ex
his que passus est obedientiam. et consummatus factus est om
nibus
bus sibi causa salutis eterne. appellatus a deo pon
tifex. iuxta ordinem melchisedech. ex quo grandis nobis
sermo. et interpretabilis ad dicendum. eo quod imbecilles facti
sitis ad audiendum. et cum ad debeatis esse magistri propter tempus.
rursum indigetis. ut uos doceamini. q̄ sint elementa exor
dii sermonum dei. et facti estis quibus lacte opus sit. non
solido cibo. omnis enim qui lactis est particeps. expers est sermo
nis iustitie. parvulus enim est. perfectorum aūt est solidus cibus.
eorum qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discre
tionem boni ac mali.

Propter quam intermittentes inchoationis xp̄i sermonem
ad perfectionem feramus. non rursum iacentes fundamen
tum penitentie ab operibus mortuis. et fidei ad deum. baptismatum
doctrine. impositionisq; manuum. ac resurrectionis
mortuorum. et iudicii eterni. et hoc faciemus si quidem p
miserit deus. impossibile est enim eos qui semel sunt illu
minati. gustauerunt etiam donum celeste. et participes sunt
facti spūs scī. Gustauerunt nichilominus bonum dei uer
bum. uirtutes seculi uenturi. et prolapsi sunt rursus renouari rur
sus ad penitentiam. rursum crucifigentes sibimet filium dei
et ostentui habentes. terra enim sepe uenientem super se bi
bens imbrem. et generans herbam oportunam illis a quibus
colitur. accipit benedictionem a deo. proferens aūt spinas ac
tribulos. reproba est et maledicto proxima. cuius consummatio
in combustionem.

Confidimus aūt de uobis dilectissimi meliora. et uiciniora
saluti. tametsi ita loquimur. Non enim iniustus deus ut
obliuiscatur operis uestri. et dilectionis quam ostendistis in no
mine ipsius. qui ministrastis sanctis. et ministratis. Cupimus
aūt unumquemq; uestrum ostendere solicitudinem ad ex
pletionem spei. usq; in finem. ut non segnes efficiamini.
uerum imitatores eorum. qui fide et patientia hereditabunt
promissiones. Abrahe enim deus. cum
ei promisisset. quoniam neminem habuit maiorem per quem iuraret. iurauit per
semetipsum dicens. Nisi benedicens benedicam te. et multi
plicans multiplicabo te. et sic longanimiter
ferens. adeptus est repromissionem. homines enim per ma
iorem sui iurant. et omnis controuersie eorum finis. ad
firmationem est iuramentum. in quo habundantius uo
lens deus ostendere pollicitationis heredibus immobilita
tem consilii sui. interposuit iusiurandum. ut per duas
res immobiles quibus impossibile est mentiri deum. fortis
simum solamen habeamus. qui confugimus ad tenendam propo
sitam spem. quam sicut ancoram habemus animę tutam ac firmam.
et incedentem usq; ad interiora velaminis. ubi precursor pro nobis
introiuit ihs. secūdum ordinem melchisedech. pontifex
factus in eternū.

Ic enim melchisedech rex salem. sacerdos dei summi qui oc
currit abrahe regresso a cede regum. et benedixit ei. cui
decimas omnium diuisit. abraam primum quidem qui interpre

rex nisune. Deinde aũt rex salẽ. q̃ẽ rex pacis. sine
patre. sine matre. sine genealogia. nec̃ initiũ dier̃.
nec̃ finẽ uite hñs. Adsimilatus aũt filio dei. manet
sacerdos i ppetuũ. Intuemini aũt quãtus sit. cui de
cimas dedit abrahã patriarcha. et q̃dẽ de
ipsis leui. sacerdotiũ accipientes. mãdatũ hñt decimas
sumere a populo scdm legẽ. i. a fratribus suis. quanquã ipsi
exierint de lumbis abrahe. cuius aũt generatio non
annumeratur. a quo decimas sumpsit abraham. et qui
ipse habebat repromissiones hñs. Sine aũt ulla cõ
tradictione q̃ minus. a meliore benedicit. Et hic q̃dẽ dece
mas morientes hoies accipiũt. ibi aũt testatur. q̃ uiuit.
Et ut ita dicã sit. per abrahã et leui q̃ decimas accepit
decimatus est. Adhuc enim in lumbis patris erat. q̃n obui
auit ei melchi sedech.

Igitur consummatio sacerdotii leuitici erat. ppter eũ subiectio
legẽ accepit. quid adhuc necesse fuit. secundum ordinẽ melchisedech
alium surgere. dicentem. tu es sacerdos. et non secundum ordinem aaron dici. tradi
to a deo sacerdotio. necesse erat. ut a legis traditione fiat. In quo enim
tribus de alia tribu est. de qua nullus altario ppositus fuit. Manifestum est enim q̃ ex iuda dñs
noster ortus est. de qua tribu nichil de sacerdotibus moyses locutus est. Et amplius adhuc
magis manifestum est. Si secundum similitudinem melchisedech.
exurgit alius sacerdos. qui non secundum legẽ mãdati carnalis factus est. sed secundum uirtutem uite insolubilis. Con
testatur enim. quia tu es sacerdos in eternum secundum ordinem
melchisedech. reprobatio quidem fit precedentis mandati.
ppter infirmitatem eius. et inutilitatem. Nichil enim ad
perfectum adduxit lex. introductio uero melioris spei
per quam proximamus deo. Et quatenus est non sine iuramento
quidem. alii quidem sine iuramento facti sunt sacerdotes. Ille aũt cum
iuramento. per eum qui dicit ad illum. Iurauit dñs et non penitebit
eum. tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech.
Intanto melioris testamenti sponsor factus est ihesus. Et
alii quidem plures facti sunt sacerdotes. eo quod morte prohiberentur permanere. Hic aũt eo q̃ manet
in eternum. sempiternum habet sacerdotium. Vnde et saluare in
perpetuum potest. accedentes per semetipsum. semper uiuens ad
interpellandum pro nobis. Talis enim decebat ut nobis esset pon
tifex. sanctus. innocens. impollutus. segregatus a peccatoribus. Et
excelsior celis factus. q̃ non habet cotidie necessitatem. quemadmodum sacerdotes prius. pro suis delictis hostias offerre. deinde pro populo
Hoc enim fecit semel se ipsum offerendo. Nam lex homines constituit
sacerdotes. Infirmitatem habentes. sermo aũt iurisiurandi. qui
post legem est. filium in eternum perfectum.

Capitulum aũt super ea q̃ dicimus. Tale habemus pontificem. q̃ cõ
sedit in dextera sedis magestatis in celis. sanctorum
minister. et tabernaculi uere. q̃ fixit dominus. non homo. Omnem
enim pontificem ad offerendum munera. et hostias constituunt.
Vnde necesse est. et hunc habere aliquid quod offerat. Si ergo esset
super terram. nec esset sacerdos. cum essent qui offerunt secundum legem mu
nera. qui exemplari. et umbre deseruiunt celestium. Sicut responsum
est moysi. cum consummaret tabernaculum. Vide inquit
inquit omnia facito secundum exemplar quod tibi ostensum est in mon
te. Nunc aũt melius sortitus est ministerium. quanto et
melioris testamenti mediator est. q̃ in melioribus repromissionibus sanctum est. Nam si illud prius culpa uacasset. non
utique secundum. locus iam requireretur. Vituperans enim eos dicit
ecce dies ueniunt dicit dñs. et consummabo super domum israel. et super domum iuda testamentum nouum. Non secundum
testamentum quod feci patribus eorum. in die qua apprehendi manum illorum. ut educerem illos de terra egypti. quia ipsi non
permanserunt in testamento meo. et ego neglexi eos dicit
dñs. Quia hoc testamentum quod disponam domui israel post dies
illos dicit dñs. dando legem meam in mente eorum. et in corda
bus eorum superscribam eam. et ero eis deus. et ipsi erunt
mihi in populum. Et non docebit unusquisque proximum suum. et unusquisque fratrem suum dicens. cognosce dominum.
quia omnes scient me. a minore usque ad maiorem eorum.
quia propitius ero iniquitatibus eorum. et peccatorum illorum
iam non memorabor. dicendo autem nouum. ueterauit
prius. quod autem uetustatur. et senescit. prope interitum est.
Habuit quidem et prius iustificationes cultures. et sanctum
seculare. tabernaculum aũt factum est primum. in quo mente

candelabrum et mensa. et propositio panum. quod dicitur sanctum. post uelamen
aũt. secundum tabernaculum quod dicitur sancta sanctorum. habens
archam testamenti. circumtectam ex omni parte auro. in qua ur
na aurea. habens manna. et uirga aaron que frondauerat. et ta
bule testamenti. Superque eam cherubin gloriae obumbrantia pro
pitiatorium. de quibus non est nunc dicere per singula. Hiis uero ita com
positis. in primo quidem tabernaculo semper introibant sacerdotes. sacrificia
officia consummantes. In secundum aũt semel in anno solus pon
tifex. non sine sanguine. quod offert pro sua et populi ignoran
tia. Hoc significante spiritu sancto. nondum patefacta esse sanctorum uiam. ad
huc prioris tabernaculo habente statum. quae parabola est temporis
instantis. iuxta quod munera et hostie offeruntur. que non possunt
iuxta conscientiam perfectum facere seruientem. solummodo in cibis et potibus. et uariis baptismatibus. et iustitiis carnis usque ad tempus correctionis impositas. Christus assistens
pontifex futurorum bonorum. per amplius et perfectius. tabernacu
lum non manufactum. i. non huius creationis. non per sanguinem
hyrcorum et uitulorum. sed per proprium sanguinem. introiuit semel in
sancta. eternam redemptione inuenta. Si enim sanguis hyrcorum et tau
rorum. et cinis uitule aspersus. inquinatos sanctificat ad emundationem
carnis. quanto magis sanguis christi qui per spiritum sanctum semetipsum
obtulit immaculatum deo. emundabit conscientiam nostram ab operibus
mortuis. ad seruiendum deo. viuenti. Et ideo nouum testamenti mediator est. ut morte intercedente in redemptionem earum prauarica
tionum que erant sub priore testamento. repromissionem accipiant.
qui uocati sunt eterne hereditatis. Vbi enim testamentum. illic mors
necesse est testatoris. Testamentum enim in mortuis confirmatum est. Alioquin nondum ualet. dum uiuit qui testatus est.
Vnde nec primum quidem sine sanguine dedicatum est. Lecto enim omni mandato legis. a moyse uniuerso populo. accepit uitulorum sanguinem cum
aqua et lana coccineo. et hysopo. ipsum quoque librum. et omnem populum aspersit dicens. Hic sanguis testamenti
quod mandauit ad uos deus. etiam tabernaculum et omnia uasa minis
terii sanguine simili aspersit. Et omnia pene in sanguine
mundantur secundum legem. et sine sanguinis fusione. non fit
remissio. Necesse est ergo exemplaria quidem celestium his mun
dari. ipsa aũt celestia melioribus hostiis quam istis. Non enim in
manufacta sanctuaria introiuit christus exemplaria uerorum. sed ipsum
ut appareat nunc uultui dei pro nobis. Neque ut sepe offerat se
metipsum. quemadmodum pontifex introit in sancta per singulos annos in
sanguine alieno. Alioquin oportebat eum frequenter pati ab
origine mundi. nunc aũt semel in consummatione seculorum ad
destitutionem peccati. per hostiam suam apparuit. Et quemadmodum statu
tum est hominibus semel mori. post hoc aũt iudicium. sic et christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata. secundo sine peccato apparebit. exspectantibus se in salutem.

Umbram aũt habens lex bonorum futurorum. non ipsam imaginem
rerum per singulos annos quibus offerunt hostiis quas offerunt indesinenter. numquid possint accedentes perfectos facere. Alioquin non
cessassent offerri. eo quod nullam habent amplius conscientiam peccati
cultores semel mundati. Sed in ipsis commemoratio peccatorum per singulos annos fit. Impossibile est enim sanguine tau
rorum et hyrcorum auferre peccata. Propter quod ingrediens mundum
dicit. hostiam et oblationem noluisti. corpus aũt aptasti mihi.
holocaustomata et pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi ecce
uenio. in capite libri scriptum est de me. ut faciam deus uoluntatem
tuam. Superius dicens. quia hostias et oblationes et holocaustomata et pro peccato noluisti. nec placita sunt tibi que secundum
legem offeruntur. tunc dixi. ecce uenio. in capite libri scriptum est
de me. ut faciam deus uoluntatem tuam. auferet primum ut sequens statuat. In qua uoluntate
sanctificati sumus per oblationem corporis ihesu christi semel.
Et omnis quidem sacerdos presto est cotidie ministrans. easdem
sepe offerens hostias. que nunquam possunt auferre peccata.
Hic aũt una pro peccatis offerens hostia. in sempiternum. sedet
in dextera dei. de cetero expectans. donec ponatur inimici eius scabellum pedum eius. Una enim oblatione
consummauit in sempiternum sanctificatos. Contestatur aũt
nobis et spiritus sanctus. Postquam enim dixerat. Hoc aũt testamentum quod
testabor ad illos. post dies illos dicit dñs. dando leges meas
in cordibus eorum. et in mentibus eorum superscribam eas. et peccatorum
et iniquitatum eorum iam non memorabor. Vbi aũt horum remissio iam non oblatio pro peccato.

Habentes itaque fratres fiducia introitum sanctorum in sanguine

xpi. quā intrauit nobis cuñ nouā tumulāē. puelam. t. carnē suā. tsacerdotē magnū sup domū dei. accedam⁹ cū uero corde i plenitudine fidei. aspsi corda a cōscia mala. et ablum corpus aqua mūda. teneamus spei nre confessionē sī dei. nabiē. fidelis enī ē qui repromisit. et cōsideremur i inuicē ad prouocandā caritatis bona opa. nō deserētes collectionem nrām. sicē cōsuetudinis quibusdā. cōsolātes. tanto magis ḡto uidetis appropinquare diē. uolūtarie enī peccantib⁹ nobis. post acceptā notiā ueritatis iā nō relinquit hostia de die iudicii

Terribilis autē ḡdā exspectatio iudicii. tignis emulatio cōsumptu mē aduersarios. irritā quis aliquē sine duob⁹ uel tribus testib⁹ moritur. cuñ magis putas dignū supplicio mereri qui filiū dei conculcauerit. et sanguinē testamēti pollutū duxerit. q̄ quo sanctificatus est. et spū gre contumeliā fecerit. Scimus enī qui dixit. Mihi uindictā ego retribuā. et iterū. Quia iudicabit dñs ppl̄m suū. horrendū est incidere i manus dei uiuentis. Reme moramini autē pristinos dies. i quib⁹ illuminati. magnū certamē sustinuistis passionū. et ex altera quidē opprobriis et tribulationib⁹ spectaculū facti. ex altero autē sortē habentes cū sic conuersati fuistis. nam uinctis cōpassi estis. et rapinam bonorū uestrorū cū gaudio suscepistis. cognoscentes uos habere meliorem. et manentē substantiā. nolite ergo amittere cōfidentiā uestrā. q̄ magnā habet remunerationē. patientia enī uob⁹ necessaria est. ut uoluntatē dei facientes. reportetis promissionē. adhuc enī modicū. q̄ modicū. qui uenturus est ueniet. et nō tardabit. iustus autē meus ex fide uiuit. et si subtraxerit se. nō placebit aīe mee. nos autē nō sumus subtractionis filii in perditionē. sed fidei in acquisitionē aīe.

Est autē fides sperandarū substantia rerū. argumētū nō apparentiū. in hac enī testimoniū cōsecuti sunt seniores. fide intelligimus. aptata esse sclā uerbo dei. ut ex inuisibilib⁹ uisibilia fierent. fide plurimā hostiā abel quā cain obtulit deo. per quā testimoniū cōsecutus est esse iustus. testimoniū perhibente muneribus eius deo. et per illā defunctus adhuc loquitur. fide enoch translatus est ne uideret mortē. et nō inueniebatur. quia translatit illū deus. ante translationē enī testimoniū habuit placuisse deo. sine fide autē impossibile est placere deo. credere enī oportet accedentē deo. quia est. et inquirentib⁹ se remunerator sit. fide noe responso accepto de his quę adhuc nō uidebantur. metuit. aptauit arcā in salutem domus suę. per quā damnauit mundū. et iustitie que per fidē est hērs est institutus. fide qui uocatur abraā obedit i locū exire. quē accepturus erat in hereditatē. exiit nescies quo iret. fide demoratus est in terra repromissionis. tanq̄ aliena. habitauit in tabernaculis cū isaac et iacob coherēdib⁹ repromissionis eiusdē. expectabat enī fundamēta habentem ciuitatē. cuius artifex et conditor deus. fide et ipsa sara sterilis. uirtutē in conceptionē seminis accepit. etiam extra tpus etatis. quoniā fidelē credidit eū qui repromiserat. propter quod et ab uno exorti sunt. et hoc emortuo. tanq̄ arena q̄ est ad oram maris innumerabilis. Juxta fidē defuncti sunt omnes isti. nō acceptis repromissionib⁹. sed a longe eas aspicientes. et salutantes. et confitentes. quia peregrini et hospites sunt super terrā. Qui enī hec dicunt. significant se patriā inquirere. Et sig de illius memores essent de qua exierūt. habebant utiq; tpus reuertendi. nunc autē meliorē appetūt. i. celestē. Deo nō erubescitur dici uocari. deus. parauit enī illi ciuitatē. fide obtulit abraā isaac. cū tentaretur. unigenitū offerebat qui susceperat repromissiones. ad quē dictū est. Quia in isaac uocabitur tibi semen. arbitrans quia et a mortuis suscitare potens est deus. unde eū et in parabolā accepit. fide et de futuris. benedixit isaac iacob et esau. fide iacob moriens singulos filiorū ioseph benedixit. et adorauit fastigium uirge eius. fide ioseph moriens de exitu filiorum israel memor fuit. et de ossibus suis mandauit. fide moyses natus occultatus mensibus tribus a parentibus. quia uidissent elegantē infantē. nec timuerunt regis edictū. fide moyses grandis factus negauit se esse filium filie pharaonis. magis eligens. affligi cū populo dei. q̄ temporalis peccati habere iocunditatē. maiores diuitias estimans thesauro egyptiorum inuisibilem. aspiciebat enī remunerationē. fide reliquit egyptū. nō ueritus animositatē regis. fortissimus enī tanq̄ uidens inuisibilē constantem fecit. fide celebrauit pascha. et sanguinis effusionē. ne qui uastabat primitiua tangeret eos. fide trā fierūt mare rubrū. tanq̄ per aridā terrā. quod cū experti egyptii deuorati sunt. fide muri iericho ruerūt. circuitu dierū. vii. fide raab meretrix nō perijt cū incredulis. cum pacem. explorātes cū pace. Et q̄d adhuc dicā. deficiet enī me tps narrantē. de gedeon. barach. samson. iepte. dauid. samuel. et prophetis. qui per fidē deuicerūt regna. operati sunt iustitiā. adepti sunt repromissiones. obtuerunt ora leonū. extinxerunt impetū ignis. effugerunt aciē gladii. conualuerunt de infirmitate. fortes facti sunt in bello. castra uertērunt exercitus. accepērunt mulieres de resurrectione mortuos suos. Alii aut distenti sunt nō suscipientes redemptionē. ut meliorē inuenirent resurrectionē. Alii ludibria et uerbera experti. insuper et uincula et carceres. lapidati sunt. secti sunt. tentati sunt. in occisione gladii mortui sunt. circuierunt in melotis. in pellib⁹ caprinis. egentes. angustiati. afflicti. quib⁹ dignus non erat mundus. in solitudinib⁹ errantes. montib⁹. et speluncis. et cauernis terre. Et hi omnes testimonio fidei probati sunt. nō accepto repromissionē dei pro nobis melius aliquid prouidente. ut nec sine nobis perficerentur. Itaq; et nos tantā habentes nubē testiū deponentes omne pondus. et circumstans nos peccatum. per patientiā curramus ad propositū nobis certamē. aspicientes in auctorē fidei. et consummatorē ihesum. qui proposito sibi gaudio. sustinuit crucem. confusione contempta. atq; sedet ex dextera sedis dei. recogitate enī eum qui talem sustinuit aduersum semetipsos contradictionem. ut ne fatigemini animis uestris deficientes. Nondum enī usq; ad sanguinem restitistis. aduersus peccatum repugnantes. et obliti estis consolationis. q̄ uobis tanq̄ filiis loquitur dicēs. Fili mi noli negligere disciplinā dñi. neq; fatigeris dum ab eo arguēris. q̄ enī diligit dñs castigat. flagellat autē omnem filium quem recipit. in disciplina autē perseuerate. tanq̄ filiis uobis offert deus. quis enī filius quem nō corripit pater. Quod si extra disciplinā estis. cui⁹ partes facti sunt omnes. ergo adulteri. et nō filii estis. deinde patres carnis nr̄i habuimus eruditores. et reuerebamur eos. nonne multo magis obtemperabimus patri spirituum et uiuemus. Illi quidem per paucos dies secundum uoluntatē suā erudiebant nos. hic autē ad id quod est utilitatis. ad participationē sanctificationis eius. Omnis autē disciplina in presentē quidē uidetur non esse gaudii sed meroris. postea autē fructum pacatissimum exercitatis per eā reddet iustitie. propter quod remissas manus. et soluta genua erigite. et gressus rectos facite pedib⁹ uestris. ut nō claudicans erretur. magis autem sanetur.

Pacē sequimini cum omnib⁹. et sanctimoniā. sine qua nemo uidebit dominū. Contemplantes ne quis desit gratie dei. ne qua radix amaritudinis sursum germinans impediat. et per illā inquinentur multi. ne quis fornicator. aut prophanus. ut esau. qui propter unā escā. uendidit primatum suum. Scitote enī quoniam et cum uoluisset hereditare benedictionē. reprobatus est. non enim inuenit penitentie locū. quāquā cum lacrimis inquisisset eā. non est assumptus ad tractabilem. et accensum ignem. et turbinē. et caliginem. et procellā. et sonum tube. et uocem uerborum. quam qui audierūt excusauerunt se ne eis fieret uerbum. non enī portabāt quod dictum erat. Si et bestia tetigerit montē lapidabit. et sic horribile erat quod videbatur. Et sic timens dixit. exterritus sum. et tremebundus. Sed accessistis ad lucem montis. et ciuitatē dei uiuentis. celestem hierusalem. et multorum milia angelorum. laudantium. ecclesiam primitiuorum. conscriptorum in celis. et iudicem omnium deum. et spiritus iustorum perfectorum. et testamenti noui mediatorem ihesum. et sanguinis aspersionem melius loquentem quam abel. videte ne recusetis loquentē. Si enī illi nō effugerunt recusantes eum qui super terrā loquebatur. multo nos magis qui de celis loquentē. Cuius uox mouit terrā tunc. nunc autē repromittit dicēs. Adhuc semel ego mouebo nō solū terrā. sed et celum. Quod autem adhuc semel dicit. declarat mobilium tanq̄ factorum. ut maneant ea q̄ sunt immobilia.

Itaq; regnū immobile suscipientes. habeā⁹ gratiā per quam

CXm

seruam? placẽte? dō. cũ metu. r reuerẽtia. Et enĩ
deus ignis cõsumẽs est. Caritas fr̃na manet? si nobĩ manet.
r hospitalitatẽ nolite obliuisci. Per hãc enĩ placuerũt quidã
angelis hospites fuerunt. Memento uinctorũ tãquã simul
uincti. Et laborantiũ tãquã r ipsi in corpore cõmorãtes. Honorabile connubiũ in omnibus. r torus incontaminatus. Fornicatores enĩ r adulteros iudicabit deus. Sit mores sine auaritia. contenti præsentibus. Ipse enĩ dixit. Nõ te deseram nec derelinquam. ita ut cõfidenter dicamus. Dñus mihi adiutor. nõ timebo quid faciat mihi hõ. Memento? præpositorũ uestrorũ. qui
locuti sunt uobis dei. quos intuentes eventum conuersationis.
imitamini fidem.
Ihs xp̃s heri r hodie. ipse r in sæcula. Doctrinis uariis r peregrinis nolite abduci. Optimũ enĩ gratiã stabilire cor. non escis quæ non profuerunt ambulantibus in eis. Habemus altare de quo edere non habent potestatẽ qui tabernaculo deseruiunt. Quorum enĩ animalium inferuntur sanguis pro peccato in sancta per pontificẽ. horum corpora cremantur extra castra. Propter quod r ihus ut sanctificet per suum sanguinẽ populum. extra portã passus est.
Exeamus igitur ad eum extra castra. improperium eius portantes.
Non enĩ habemus hic manentẽ ciuitatẽ. sed futurã inquirimus. Per ipsum ergo offeramus hostiã laudis deo semper. id est fructum labiorum cõfitentium nomini eius. Beneficentiæ aũt r communionis. nolite obliuisci. Talibus enĩ hostiis promeretur deus. Obedite præpositis uestris. r subiacete eis. ipsi enĩ pernigilant qui pro animabus uestris reddituri. ut cũ gaudio hoc faciant. r non gementes. hoc enĩ expedit uobis. Orate pro nobis. Confidimus enĩ quia bonã conscientiã habemus in omnibus bene uolentes conuersari. Amplius aũt deprecor uos hoc facere. ut quo celerius restituar uobis.
Deus aũt pacis. qui eduxit de mortuis pastorẽ magnũ ouium. in sanguine testamenti æterni dñm nr̃m ihũm. aptet uos in omni bono. ut faciatis uoluntatẽ eius. faciẽs in uobis quod placens sit coram se per ihm xp̃m. cui est gla in sæcula sæculorum. amen. Rogo aũt uos fris sustinentiæ uerbũ solatii. etenim pauca scripsi uobis. Cognoscite fratrem nr̃m timotheũ dimissum. cũ quo si celerius uenerit uidebo uos. Salutate oẽs præpositos uestros. r oẽs sanctos. Salutant uos de ytalia. gra cũ oĩbus uobis. Amen.
Incipiũt lectiones de actibus apostolorum.

Dictum est in psalmista. Fiat habitatio eorum deserta. r in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet. Episcopatum eius accipiat alter. Oportet ergo ex his uiris qui nobiscum congregati sunt in omni tempore quo intrauit et exiuit inter nos dñs ihs incipiens a baptismate iohannis usque in diem qua assumptus est a nobis. testem resurrectionis eius nobiscum fieri unum ex istis. Et statuerunt duos. Ioseph qui uocatur barsabas. qui cognominatus est iustus. et matthiam. Et orantes dixerunt. Tu dñe qui cordа nostra nosti. ostende quem elegeris ex istis duobus unum. accipere locum ministerii huius r apostolatus. de quo præuaricatus est iudas ut abiret in locum suum. Et dederunt sortes eis. r cecidit sors super matthiam. r connumeratus est cum undecim apostolis.
Et cũ complerentur dies pentecostes. erant oẽs pariter in eodem loco. Et factus est repente de cælo sonus tanquam aduenientis spiritus uehementis. r replenit totam domum ubi erant sedentes. Et apparuerunt illis dispertitæ linguæ tãquã ignis. seditq; supra singulos eorum. Et repleti sunt oẽs spũ sco r cœperunt loqui uariis linguis prout spũs sanctus dabat eloqui illis. erant aũt in hierl habitantes iudæi uiri religiosi. ex omni natione quæ sub cælo est. Facta aũt hac uoce conuenit multitudo. et mente confusa est. quia audiebat unusquisq; lingua sua illos loquentes. Stupebant aũt omnes. et mirabantur dicentes. Nonne ecce omnes isti qui loquuntur galilei sunt. Et quo nos audiuimus unusquisq; lingua nra in qua nati sumus. Parthi r medi r elamite. r qui habitant mesopotamiã. iudæã r cappadociã. ponti r asiã. phrygiã r pamphiliã. egyptũ et partes libyæ quæ est circa cyrenẽ. r aduenæ romani. iudæi q; et proselyti. cretes r arabes. audiuimus eos loquentes nris linguis magnalia dei.
Stupebat aũt et admirabatur ad inuicem dicentes. quid uult hoc esse. Alii irridẽtes dicebant. quia musto pleni sunt isti.

Sco ter

Dominicã

de hospitalitate

de iuda

agere cãpe

elecho p eorũ

q. 11. dñs ephesi duas ecclesias

elecõnis

Stans aũt petrus cũ xi. eleuauit uocẽ suã & locut⁹ ẽ eis.
Viri iudei & habitatores ierl'm uniũsi. hoc uobis notũ sit: & auribus
pcipite úba mea. Non enim sicut uos estimatis isti ebrii
sunt. cũ sit hora diei tertia. sed hoc est qđ dictũ ẽ p ioelẽ pphãm iob
el. Et erit in nouissimis diebus dicit dñs. effundã de spũ
meo sup omnẽ carnẽ. & pphetabũt filii uri & filie
ure. & iuuenes uri uisiones uidebũt. & seniores uri
ỗpnia sõpniabũt. et qđẽ sup seruos meos & sup ancillas
meas in diebus illis effundã de spũ meo. & pphetabunt.
& dabo pdigia in celo sursũ. & signa in terra deorsũ sanguẽ
& ignẽ & uaporẽ fumi. Sol cõuertetur in tenebras. & luna
in sanguinẽ. antequã ueniat dies dñi magnus & manifes
tus. et õis qui cũq; inuocauerit nomẽ dñi saluus erit.
Viri israelite. audite úba hec. Ihũ nazarenũ uirũ. approba
tũ ado in uobis. uirtutib; & pdigiis & signis q̃bus fecit
in medio uri sicut uos scitis. hunc definito consilio & pscientia
dei. traditũ ymmo manibus iniquoꝝ. affligẽtes interemistis. qm
suscitauit dolores inferni. iuxta qđ impossibile
erat teneri illũ ab eo. Dauit enim dicit in eũ. prouidebam
dñm in cõspectu meo sẽp. quia a dextris est mihi ne cõ
mouear. pp hoc letatũ est cor meum. & exultauit lingua mea.
insuper & caro mea requiescet in spe. quia non derelinques aiam
meam in inferno. nec dabis scm tuum uidere corruptionem. notas mihi fe
cisti uias uite. replebis me leticia cum facie tua. Viri fres liceat
& audacter dicere ad patriarcha dauit. quia defunctus
est & sepultus. & sepulchrum eius est apud nos usq; in hodier
num diem.
Propheta igit cum esset. & sciret quia iuramento iurauit ei de
fructu uentris eius sedere super sedem eius. prouidens locutus est
de resurrectione xpi. quia neq; derelictus est in inferno. neq; caro eius
uidit corruptionem. hunc ihesum suscitauit deus. cuius oēs
nos testes sumus. dextera igit dei exaltatus & promissione spi
sci accepta a patre. effudit hoc quod uos uidetis & audi
tis. non enim dauit ascendit in celos. dicit aũt ipse. Dixit
dñs dño meo. sede a dextris meis. donec ponam inimicos tuos
scabellum pedum tuorum. certissime ergo sciat omnis domus israel. qm do
minum eum & xpm deus fecit hunc ihesum quem uos crucifixistis.
Audientes aũt compuncti sunt corde. & dixerunt ad petrum. ad
reliquos q̃ apostolos. quid faciemus uiri fres.
Petrus aũt ad illos. penitentiam agite & baptizetur
unusquisq; uestrum in nomine ihu xpi in remissionem pec
catorum uestrorum. & accipietis donum sancti spiritus. Vobis enim est repro
missio & filiis uestris. & cunctis qui longe sunt. quoscũq; adu
cauerit dñs deus noster. Aliis etiam uerbis plurimis testificatus
est. & exhortabatur eos dicens. saluamini a generatione
ista prava.
Qui ergo receperunt sermonem eius baptizati sunt. & apposi
te sunt in illa die aie circa tria milia. erant aũt per
seuerantes in doctrina apostolorum & communione fractionis
panis et orationibus. fiebat aũt omni aie timor. Multa quo
q; pdigia & signa per apostolos fiebant in iherl'm. et metus erat
magnus in omnibus. Omnes etiam qui credebant erant pariter.
& habebant omnia communia. possessiones & substantias uendebant. & di
debant illa omnibus. prout cuiq; opus erat. Quotidie quoq; per
durantes unanimiter in templo. & frangentes circa
domos panem sumebant cibum cum exultatione & simplicitate cordis. collaudantes deum & habentes gratiam ad
uersus plebem. dñs aũt augebat qui salui fiebant quotidie
in ipsum.
Petrus aũt & iohes ascendebant in templum ad horam orationis
nonam. et quidam uir qui erat claudus ex utero matris
sue baiulabatur. q̃ ponebat quotidie ad portam templi q̃d dicitur speciosa. ut peteret elemosinam ab introeuntibus in templum. Is cum uidisset petrum & iohannem incipientes
intrare in templum. rogabat ut elemosinam acciperet.
Intuens aũt in eum petrus cum iohanne dixit. respice in nos.
Ille intendebat in eos. sperans se aliquid accepturum ab eis.
Petrus aũt dixit. Argentum & aurum non est michi. quod ha
beo. hoc tibi do. In nomine ihu xpi nazareni. surge
& ambula in pace. et apprehensa eius manu dextera. alle
uauit eum. et protinus consolidate sunt bases eius & plan
te. Et exiliens stetit et ambulabat. et intrauit cum
illis in templum ambulans & exiliens & laudans deum. Et uidit
omnis plebs eum ambulantem et laudantem deum. Cognoscebant au
tem illum. quia ipse erat qui ad elemosinam sedebat ad spe
ciosam portam templi. Et impleti sunt stupore & ex
cessu. in eo qđ contigerat illi. Cum teneret aũt petrum & iohẽm. cucurrit omnis plebs ad eos ad porticum q̃ appellatur salo
monis. stupentes. Videns aũt petrus respondit ad plebem.
Viri israelite. quid miramini in hoc. aut nos quid intuemini.
nobis. aut quasi nra uirtute uel
pietate fecerimus hunc ambulare eum. deus abra
hã & ysaac & iacob. deus patrum nrorum glorificauit filium
suum ihm. quem uos quidem tradidistis & negastis ante faciem
pilati iudicante illo dimittere. Vos aũt sanctum & iustum
negastis. & petistis uirum homicidam donari uobis. Auc
torem uite autem interfecistis. quem deus suscitauit a mortuis.
cuius nos testes sumus. et in fide nominis eius hunc
quem uidetis & nostis. confirmauit nomen eius. Et fides quę
per eum est. dedit integram sanitatem istam in conspectu omnium
uestrum. Et nunc fres scio. quia per ignorantiam fecistis. sicut
& principes uestri. deus aũt quę prenuntiauit per os omnium
prophetarum suum. pati xpm suum impleuit sic. Penitemini igitur
& conuertimini. ut deleantur uestra peccata. ut cum uenerint
tempora refrigerii a conspectu dñi. & miserit eum
qui prefinitus est uobis ihm xpm. quem oportet quidem celum suscipere
usq; in tempora restitutionis. omnium quę locutus est deus
per os sanctorum suorum a seculo prophetarum. Moyses quidem dixit.
quia prophetam suscitabit uobis dñs deus uester de fratribus ue
stris tanquam me. ipsum audietis. iuxta omnia quecumq; locu
tus fuerit uobis. Erit aũt omnis anima quecumq; non audierit
prophetam illum. exterminabitur de plebe. Et omnes prophe
te. a samuhel. & deinceps qui locuti sunt. etiam nunciauerunt dies istos. Vos estis filii prophetarum. & testamenti quod disposuit deus
ad patres nros dicens ad abraham. et in semine tuo bene
dicentur omnes familie terre. Vobis primum deus suscitans fi
lium suum. misit eum benedicere uobis. ut conuertat se unus
quisq; ab iniquitatibus suis.
Loquentibus aũt illis ad plebem. Super uenerunt sacerdotes. & magi
stratus templi. & eiecerunt eos. dolentes q̃ docerent plebem. & annunciarent
in ihu resurrectionem ex mortuis. Et iniecerunt eis manus.
& posuerunt eos in custodiam. usq; in crastinum. Erant enim iam uespera.
Multi aũt ex eis qui audierant uerbum crediderunt. et factus est numerus
uirorum. v. milia. Factum est aũt in crastinum. ut congregarentur principes eorum & seniores & scribe in ierl'm. annas
princeps sacerdotum & caiphas. et iohes et alexander. & quotquot de genere erant sacerdotali. Et statuerunt eos in medio. & interrogabant. In qua uirtute. aut in quo
nomine fecistis hoc uos. Tunc petrus replet⁹ spũ scõ dixit
ad eos. Principes plebis & seniores audite. Si nos hodie discutimur
in beneficio hominis infirmi. in quo iste saluus factus est. notum
sit omnibus uobis & omni plebi israel. quia in nomine ihu xpi nazare
ni quem uos crucifixistis. quem deus suscitauit a mortuis. in
hoc iste astat coram uobis sanus. hic est lapis qui reprobatus
est a uobis edificantibus. qui factus est in caput anguli. & non est in alio
quo salus. nec est enim aliud nomen sub celo datum hominibus. in
quo oporteat nos saluos fieri.
Videntes aũt petri constantiam & iohis. scito q̃ homines essent
sine litteris & idiote admirabantur. et agnoscebant eos. quia
cum ihu fuerant. hominem quoq; uidentes stantem cum eis nichil quic
quam poterant contradicere. Iusserunt aũt eos foras exire
concilio. seorsum conferebant ad inuicem dicentes.
quid faciemus hominibus istis. quia quidem notum signum factum
est per eos hominibus habitantibus ierl'm manifestum. non pos
sumus negare. Sed ne amplius diuulgetur in populum
minemur eis. ne ultra loquantur in nomine hoc ulli hominum. Et u
cantes eos denuntiauerunt ne omnino loquerentur. aut docerent in
nomine ihu. Petrus aũt & iohes respondentes dixerunt ad eos. Su
trum est in conspectu dei uos potius audire quam deum iudicate.
non enim possumus que uidimus & audiuimus non loqui.
Illi aũt comminantes dimiserunt eos. non inuenientes quid
facerent eos. propter plebem. quia omnes magnificabant id quod factum erat.
Annorum aũt erat amplius quadraginta homo in quo factum fuerat signum
istud sanitatis.

Dimisit aũt uenẽt adfuos. tãn ũmanẽt ẽtiã nador ỹn
cipes sacẽdotũ t seniores dixissent. Quũ audissent u
nanimit leuauerũt uocẽ ad ds̃m ad dicẽt. Dne tu qui
fecisti celũ t terrã. t mare et oĩa q̃ in eis sũt. qui spũ sc̃o
p os patris tui dauid pueri tui dixisti. Quare fremue
runt gẽtes t pp̃e me. ti iania. Astiterũt reges terre. t ỹna
gue. unu. aduersus dñm. t aduersus xp̃m ei. Cõuenerũt ẽ uere in
ciuitate ista aduersus scm̃ tuũ puerũ tuũ ihũ q̃ unxisti.
herodes t pontius pylatus. cũ gẽtib; et pp̃ulis isr
aelis. ad faciendũ quecũq; manus tua t consilium tuũ decreuerũt fieri. Et nũc do
mine respice ĩminas eor. et da seruis tuis cũ oĩ fi
ducia loqui uerbũ tuũ. in meo q̃ manũ tuã extendat.
ad sanitates. et signa t prodigia fieri ỹnom̃ sc̃i filii tui
ihũ. Et cũ orassent motus est locus ĩ quo erant cõgregati.
t repleti sunt oĩes sp̃u sc̃o. t loquebantur ũbũ dei cũ fiducia
Vnitudinis credentiũ. erat aũt cor unũ. t aĩa una. nec
quisquã eorũ que possidebat. aliquid suũ esse dicebat. sed erant illis oĩa cõ
munia. Et uirtute magna reddebat apli testimoniũ resurrectionis ihu xp̃i dñi. et gr̃a magna erat in oĩb; illis. Neq; egẽs quisquã erat inter illos. Quot quot enim possessores agrorũ aut domorũ erant. uendentes afferebant pretia rerum que uendebant. t ponebant ante pedes apl̃orũ. Diuidebatur aũt singulis prout cuiq; opus
erat. Joseph aũt qui cognominatus est barnabas ab apl̃is. qđ est interpretatũ filius consolationis. leuites cyprius genere. cũ haberet agrũ uendidit illũ. t attulit pretiũ t posuit ante pedes apl̃orũ. Quidam aũt nomine ananias cũ saphyra uxore sua uendidit agrũ. t fraudauit de pretio agri conscia uxore sua. t attulit partẽ quãdã. ad pedes apl̃orũ posuit. Dixit aũt petrus ananiã. Cur tẽptauit satanas cor tuũ. mentiri te spũi sc̃o. t fraudare de pretio agri? Nõne manẽs tibi manebat. t uenũdatũ in tua erat potestate? quare posuisti in corde tuo hãc rẽ? nõ es mentitus hoĩbus sed deo. Audiens aũt ananias hec
ỹ ubis. cecidit et expirauit. et factus est timor magnus in oĩes qui audierunt. Surgẽtes aũt iuuenes amouerũt
eũ. et efferentes sepelierũt. Fact̃ est aũt qđ interuallo trium horarũ. uxor ipius nescius quod factũ fuerat. intrauit. Dixit aũt ei
petrus. dic mulier. si tanti agrum uendidistis? At illa dixit ĩ tanti. petrus aũt ad eã. Quid uniq; conuenit uobis
tẽptare spm̃ dñi? Ecce pedes eorũ qui sepelierũt uirum
tuũ ad ostium. et efferent te. cõfestim cecidit aũt pedes eius
t expirauit. Intrantes aũt iuuenes inuenerunt illam mortuã. t efferentes sepelierũt ad uirũ suũ. Et
fact̃ est timor magnus in uniuersã eccl̃iam. et in oĩes qui audiebãt.
Per manus aũt apl̃orũ fiebant signa. t prodigia multa in
plebe. erant unanimiter oĩes in porticu salomonis. Cetero
rũ aũt nemo audebat coniungere se illis. sed magnificabat eos
plebs. Magis aũt augebatur multitudo credentiũ in dño
uiros ac mulieres. ita ut in plateas eicerent infirmos. t
ponerent in lectulis et grabatis. ut ueniente petro saltem umbra illius obumbraret quemq; illorũ. et liberarentur ab
infirmitatibus suis. Conueniebat aũt multitudo ciuitatũ circũ. afferentes eg
ros. et uexatos ab spiritibus immundis. qui curabãtur oĩes.
Surgens aũt pontifex. et omnes qui cum illo erant. q̃ est
heresis saduceorũ. repleti sunt zelo. et iecerũt manus in apl̃os.
et posuerũt eos in custodia pub̃. Angl̃s aũt dñi per noctẽ aperuit
ianuas carceris. et educẽs eos dixit. Ite. et stantes loquimini in templo
plebi oĩa uerba uite hui⁹. Qui cũ audissent intrauerũt diluculo in templũ. et docebãt. Aduenies aũt pontifex et qui cum eo erant. con
uocauerũt concilium. et omnem senatum filiorũ

r super omnē domū suā. Venit aūt fames in uniūsā
tē egpti et chanaan. r tribulatō magna. r nō inuenieb̄at cib
patres nr̄i. Cū aūt audisset iacob ēē frumēta in egypto. mi
sit patres nr̄os p̄mū. r in secō cognitus ē joseph a fr̄ibus
r manifestatus est pharaoni genus ei. Mittens aūt joseph
accersiuit iacob patrē suū. r oēm cognationē suā in aiab
lxxv. Et descēdit iacob egyptū. et defunct ē ipse r pr
res nr̄i. r trāstulerūt in sychem. r posīti sepulcro q̄ e
mit abraā pecūiā argēti. a filiis emmor filii sychem.
cū appropinquaret. aūt tp̄s repromissionis quā confessus
fuerat deus habraā. crescit p̄plus r multiplicatus est in egy
pto. quo adusq; surgeret rex alius in egypto qui n̄ nouerat
joseph. hic circūuenies genus nr̄m. afflixit patres
nr̄os. ut exponerent infantes suos. ne viuificarentur
Eodē tp̄e natus est moyses. r fuit gratus deo. qui nutri
tus est tribus mēsib; in domo patris sui. exposito aūt illo filia
pharaonis. r enutrit eū sibi in filiū. r
eruditus est moyses oī sapiā egyptioz. r erat potēs
in uerbis r in op̄ib; suis. Cū aūt implerent̄ ei. xl. an
nor. tp̄s. Ascendit mens ei ut uisitaret fr̄es suos filios
Et cū uidisset iniuriā patiēt̄. uindicauit illū. et
fecit ultionē ei qui iniuriā sustinebat. percusso egyptio
existimabat aūt intelligere fr̄es suos. q̄m deus p manū
ei⁹ daret salutē illis. At illi nō intellexer. Sequēti aūt
die apparuit illis litigantib; r reconciliabat eos in pace di
cēs. Viri fr̄es estis. ut quid nocetis alter alteri. Qui aūt
iniuriā faciebat proximo suo. repulit eū dicēs. Quis te
cōstituit principem r iudicē sup nos. Nūquid interficere me tu uis. q̄ad hī interfecisti heri egyptiū. Fugit
aūt moyses in verbo hoc. r factus est aduena in terra
madiā. ubi genuit duos filios. et expletis annis. xl. ap
paruit illi in deserto montis syna angelus in igne flā
me rubi. Moyses aūt uidēs admirat̄ est uisū. Et ac
cedente illo ut consideret uox dī ad eū dicēs. Ego dē
patrū tuor. deus abraā. deus isaac. r deus iacob. Tremefact̄ aūt
moyses. nō audebat contemplare. Dixit aūt illi dns.
Solue calciamentū pedū tuor. locus enim in quo stas
terra sc̄a ē. Videns uidi afflictionē plī mei qui ē in egy
pto. et gemitū eor audiui. r descendi liberare eos. Et nūc
uenite et mittam te in egyptū. hunc moysen quem negauer dicētes. Quis
constituit principem r iudicem. hūc deus misit princi
pē r redemptorē cū manu angeli qui apparuit illi in
rubo. hic eduxit illos faciens signa r prodigia in
egypto. r in rubro mari. r in deserto annis. xl. hic ē
moyses qui dixit filiis isr̄. Prophetā suscitabit
vobis deus de fr̄ibus uestris. tanquā me ipm audietis. hic
ē qui fuit in ecclā in solitudine cū angelo qui loquebatur ei
in monte syna. et patribus nr̄is. qui accepit uerba
uite dare nobis. Cui noluerūt obedire patres nr̄i.
sed repulerūt eū. et auersi sūt corib; suis in egyptū. di
centes ad aaron. Fac nobis deos qui precedāt nos. Ego
enim iste moyses qui eduxit nos de terra egypti. nescimus
quid factū sit ei. Et uitulū fecer̄ in illis diebus. et obtu
lerūt hostiā simulacro. et letabant̄ in operib; manu
um suarū. Conuertit aūt deus et tradidit eos seruire mi
litie celi. sic̄ scriptū ē in libro prophetarū. Nūquid uic
timas aut hostias obtulistis mihi anno. xl. in deserto
domus israhel. Et suscepistis tabernaculū moloch. et
sydus dei uestri rephā. figuras quas fecistis adorā
re eas. Et transferam uos trans babilonē. Tabernaculū
testimonii fuit patribus nr̄is in deserto. sic̄ disposuit deus
loq̄s ad moysen. ut faceret illud s̄m formā q̄m uidat. q
uē et duxer̄ suscipiēt patres nr̄i cū iesu in possōnem
gentium. quas eppulit deus a facie patrū nr̄or. usq;
in dies dauid qui inuenit gr̄iam ante dm. et petiit ut in
ueniret tabernaculū dō iacob. Salomon aūt edificā
uit illi domū. Sed nō excelsus in manufactis habitat
sic̄ pphā dicit. Celum mihi sedes ē. terra aūt scabel
lum pedū meor. q̄ domū edificabitis mihi dicit dns. aut
quis locus requietionis meē. nonne manus mea fecit hec omnia du
ri et incircūcisi corde et auribus uos semp spū sc̄o
resistitis. sic̄ patres uestri et uos. Quē pphās nō fuit per
secuti patres uestri et occiderūt eos q̄ prenūciabant de aduentu iusti

cui uos nūc prditores et homicidas fuistis. qui accepistis
legē in dispositione angelor. et nō custodistis.
Audientes aūt hec dilacerabant̄ cordib; suis et stridebāt dentib; in eū. Cū aūt
esset stephanus plenus spū sc̄o. intuens in celū vidit gl̄iam dei. et iesum stantem a dextris virtutis dei. et
ait. Ecce video celos apertos et filium hoīs stantē a dex
tris dei. Exclamantes aūt uoce magna continuerūt aures
suas. et impetū fecerūt unanimiter in eū. Et eiicientes eū extra
ciuitatē lapidabant. Et testes deposuer uestimenta sua se
cus pedes adolescentis qui uocabatur saulus. et lapidabāt
stephanū inuocantē et dicentē. Dne ihū suscipe spūm meū.
positis aūt genib; clamauit uoce magna dicens. Dne ne
statuas illis hoc peccatū. Et cū hoc dixisset obdormiuit in dño
Saulus aūt erat consentiēs neci eius.
Facta ē aūt in illa die persecutio magna incipiēs ab hie
rosolimis. et dispersi sūt pregones iudee et samarie. pr
ter apl̄os. Sepelierūt aūt stephanū uiri timorati. et fecer̄ plā
ctum magnū super eū. Saulus aūt devastabat ecclām per do
mos intrans. et trahēs uiros ac mulieres. tradebat̄ carcer̄
dabat. Qui ergo dispersi erant. pertransibāt euangelizantes ubiq; di
uinum. Philippus aūt descendēs in ciuitatē samarie. predicabat illis
xp̄m. Intendebant aūt turbe his q̄ dicebantur a
philippo. audientes et uidentes signa que faciebat. Multi enim
eor̄ qui habebāt spūs immundos. clamabāt uoce magna et
exibant. Multi aūt paralyti et claudi curati sunt. Facta est ig
itur gaudium magnum in illa ciuitate.
Vir aūt quidā nomine simon. q̄ fuit in ciuitate magus. se
ducens gentē samarie. dicens se esse aliquē magnū. cui
auscultabant omnes. a minimo usq; ad maximum dicen
tes. Hic ē virtus dei q̄ uocatur magna. Attendebant aūt ei. q̄
ob multo tp̄e magiis artib; dementasset eos. Cū aūt credidis
sent philippo euāgelizanti de regno dei. et nomine ihū xp̄i.
baptizabantur uiri ac mulieres. Tūc et simon ipse credi
dit. Et cū baptizatus esset. adherebat philippo. Videns q̄q
ue signa et uirtutes maximas fieri. stupefactus admirabatur.
Cū aūt audissent apli qui erant ierosolimis quia recep
it samaria uerbū dei. miser. ad illos petrū et iohānem. q̄ cum
missi. oranter pro eis accepissent spūm scm. Nondū enim in
quē illor uenerat. sed baptizati tm erant in nomine dñi
ihu. Tūc imponebāt manus super illos et accipiebant spūm
scm.
Cum uidisset aūt simon q̄ per impositionē
manus apl̄or daretur spūs sc̄s. obtulit eis pecuniam dicēs.
Date et mihi hanc potestatē. ut cui cūq; imposuero manus. accipi
at spūm scm. Petrus aūt dixit ad eū. pecūia tua tecū sit in
perditionē. q̄m donū dei existimasti pecunia possideri. non est tibi
pars neq; sors in sermone isto. Cor enim tuum nō ē rec
tum coram deo. penitē itaq; age ab hac nequitia tua. et roga dñm.
si forte remittatur tibi hec cogitatio cordis tui. In fellē
enim amaritudinis et obligatione iniquitatis uideo
te esse. Respondens aūt simon dixit. Precamini uos pro me ad
dñm. ut nichil ueniat super me horum q̄ dixistis. Et illi
quidem testificati et locuti uerbū dei. rediebant hierusa
lem. multis regionibus samaritanorum euangelizabant.
Angelus aūt dñi locutus ē ad philippum dicēs. Surge vade
ad meridianū. ad uiā que descendit ab hierl in gazā. hec est
deserta. Et surgēs abiit. Et ecce uir ethiops eunuchus.
potēs candacis regine ethiopū. q̄ aūt sup omnes gazas ei⁹
uenerat adorare hierl. r reuertebatur sedēs sup currū
suū legensq; ysaiam pphām. dixit aūt spūs philippo. Ac
cede et adiunge te ad currū istū. Accurrēs aūt philippus. au
diuit eum legentē ysaiā pphām. et dixit. putasne intelligis
q̄ legis. Ait. Et quomodo possim. si non aliquis ostēderit
mihi. Rogauit philippum ut ascenderet et sederet secū. Lec
tio aūt scripture quā legebat. hec erat. Tanq; ouis ad occisionē ductus
est. et sicut agnus coram tondente se sine uoce sic non aperuit os
suum. In humilitate iudicium ei⁹ sublatum ē. Generationē eius
quis enarrabit. q̄m tollet̄ de terra uita eius. Respondens aūt
eunuchus philippo dixit. Obsecro te. de quo pphā dicit hec. de se.
an de alio aliquo. Aperiens aūt philippus os suum. et incipiens a
scriptura ista. euāgelizauit illi ihm. Et dum irent per uiam ue
nerūt ad aquā. et ait eunuchus. Ecce aq̄. quid prohibet me
baptizari. Dixit aūt philippus. Si credis ex toto corde tuo. licet

zpydenc aut . Credo filiū dī ēē ihīm xp̄m. Et iussit stare currū. Et descēdēr uterq; in aquā philipp̄ z eunuch z baptizauit eū. Cū aūt ascēdissēt de aquā spūs dñi rapuit philippū z nō uidit eū eunuchus. Ibat ē per suā uiā gaudēs. Philippus aūt inuētus ē in azoto z pertransiēs ēuāgelizabat ciuitatibus cūctis donec ueniret cesaream.

Saulus. aūt adhuc spirās minarū z cedis in discipulos dñi. accessit ad principē sacerdotū. z petijt ab eo epistolas damasc ad synagogas. ut si quos inuenisset huius uie uirosq; ac mulieres uinctos perduceret in hierl̄m. Et cū iter faceret. cōtigit ut appropinquaret damasco. Et subito circūfulsit eū lux de celo. z cadēs in terrā. audiuit uocē dicentē sibi. Saule. Saule quid me persequeris. Ille dixit. quis es dñe. Et ille. ego sū ihūs nazarenus quē tu persequeris. durū ē tibi cōtra stimulū calcitrare. Et tremēs z stupens. dixit. dñe quid me uis facere. Et dñs ad eū. Surge et ingredere ciuitatē. et dicetur tibi quid te oporteat facere. Uiri aūt illi qui comitabāt eū. stabāt stupefacti. audientes quidē uocē. neminē aūt uidentes. Surrexit aūt Saulus de terra. apertisq; oculis nichil uidebat. Adducētes aūt illū trad̄erūt illi manibus. et perduxerūt damascū. Et erat ibi tribus diebus. Et non manducauit. nec bibit. Erat aūt quidā discipulus nōie damasc. animatus a dño. et dixit ad illū in uisu dñs. Anania. Ille aut. Ecce ego dñe. Et dñs ad illū. Surge et uade in uicū qui uocatur rectus. et ingredere domū iude. Saulū nōie thar sensē. Ecce ē enim. Et uidit uirū. ananiā nōie. Et imponentē ei manū ut uisū recipiat. Respondit aūt ananias. dñe. audiui. a multis de uiro hoc. quanta mala fecerit sanctis tuis hierl̄m. Et hic habet potestatē a principibus sacerdotū. Alligāt omnes qui inuocant nomē tuū. Dixit aūt ad eū dñs. Vade. quoniam electionis mee ē iste ut portet nomē meū coram gentibus. et regibus. et filiis israel. Ego enim ostendā illi quanta oporteat eum pro nomine meo pati. Et abiit ananias. et introiit in domū. et imponens ei manus dixit. Saule frē dñs misit me iesus qui apparuit tibi in uia qua uenisti. ut uideas. et impleāris spū scō. Et cōfestim ceciderūt ab oculis eius tanq; squame. et uisū recepit. Et surgēs baptizatus ē. Et cū accepisset cibū confortatus ē. Fuit aūt cū discipulis qui erant damasci. per dies aliquot. Et continuo in synagogis predicabat ihūm. quoniam hic est filius dei. Stupebant aūt omnes qui audiebant. et dicebāt. Nōne hic est qui expugnabat in hierl̄m eos qui inuocabant nomē istud. et huc ad hoc uenit ut uinctos illos duceret ad principes sacerdotū. Saulus aūt magis ac magis inualescebat. et confundebat iudeos qui habitabāt damasci. affirmans hic est xp̄s.

Cū aūt impleti dies multi. cōsilium fecerūt iudei ut eum interficerent. Notum aūt factum ē saulo insidie eorum. Custodiebant autē portas die ac nocte. ut eum interficerent. Accipientes aūt discipuli nocte. per murum demiserūt eum submittentes in sporta. Cū aūt uenisset hierl̄m. tentabat iungere se discipulis. et timebāt eum nō credentes quod ēet discipulus. Barnabas aūt apprehēsum illum duxit ad apostolos. et narrauit illis quō in uia uidisset dñm. et quia locutus ē ei. et quō modo damasci fiducialiter egerit in nōie ihū. et erat cū illis intrans. et exiens in hierl̄m. et fiducialiter agēs in nōie dñi. Loquebatur quoq; gentibus. et disputabat cū grecis. Illi aūt quērebant occidere eum. Quod cū agnouissent fratres. deduxerunt eum cesaream. et dimiserunt tharsum. Ecclēsie quidem tota iudee et galilee et samarie habebat pacem. et edificabatur ambulans in timore dñi. et cōsolatione sancti spūs replebatur.

Factum ē aūt ut petrus dum transiret uniuersos. ueniret ad sanctos qui habitabant lidde. Inuenit aūt ibi hominē quēdam nōie eneam. octo annis iacentē in grabato qui erat paraliticus. Et ait illi petrus. eneas sanet te ihūs xp̄s. Surge et sterne tibi. Et continuo surrexit. et uiderunt eum omnes qui habitabant lidde et saronē qui cōuersi sunt ad dñm. In ioppe aūt fuit quedā discipula nōie tabita. quod interpretatum dicitur dorcas. Hec erat plena operibus bonis et elemosinis quas faciebat. Factum ē aūt in diebus illis infirmata mortua est. Quā cū lauissent. posuerūt eam in cenaculo. Cum aūt prope esset lidda ab ioppe. discipuli audientes quod petrus esset ibi. miserunt duos uiros rogantes. ne pigriteris uenire usq; ad nos. Surgēs aūt petrus uenit cum illis. Quo cum uenisset. duxerunt eum in cenaculum. Et circumsteterunt illum omnes uidue flentes. et ostendentes tunicas et uestes quas faciebat illis dorcas. Eiectis aūt foris omnibus petrus ponēs genua orauit. et conuersus ad corpus dixit. tabita surge. Illa aperuit oculos suos. et uidit petrum. et resedit. Dedit illi manū. et erexit eā. Et cū uocasset sanctos et uiduas. adstetit eas uiuam. Notum aūt factum ē per uniuersam ioppen. et credidit multi in dño. Factum ē aūt ut dies multos moraretur ioppe apud symonē quendam coriarium.

Vir aūt quidā erat in cesarea nōie cornelius centurio cohortis que dicitur italica. religiosus ac timens deum cum omni domo sua. faciens elemosinas multas plebi. et deprecans deum semper. Vidit in uisu manifeste. quasi nona fere diei. angelum dei introeuntem ad se. et dicentem sibi. Cornelī. Ille intuitus eum timore correptus. dixit. quis est dñe. Dixit aūt illi. Orationes tue et elemosine tue ascenderunt in memoriam in conspectu dei. Et nūc mitte uiros in ioppen. et accersi symonem quendam qui cognominatur petrus. Hic hospitatur apud symonem quendam coriarium cuius est domus iuxta mare. Qui dilectissimi quosdam ex familiaribus suis. et militem metuentem deum. ex his qui illi parebant. missis in ioppen. postera aūt die ille iter faciebat. et appropinquabat ciuitati. ascendit petrus in superiora ut oraret circa horam sextam. Et cū esuriret uoluit gustare. Parantibus aūt illis. cecidit super eum mentis excessus. et uidit celum apertum. et descendens uas quoddam ueluti linteum magnum. quatuor initijs submitti de celo in terram. in quo erant oīa quadrupedia terre et bestie et uolatilia celi. Et facta est uox ad eum. Surge petre. occide et manducā. Ait aūt petrus. Absit dñe. quoniam nunquam manducaui omne commune et immundum. Et uox iterum secunda ad eum. Que deus purificauit tu ne dixeris commune. Hoc aūt factum ē per ter. et statim receptum ē uas in celum. Et dum mente secum dubitaret petrus. quid nā esset uisio quam uidisset. ecce uiri quatuor qui missi erant a cornelio interrogantes domum symonis. adstiterunt ad ianuam. Et cū uocassent. mentabantur. si symon qui cognominatur petrus. ibi hospitatur. Petro aūt cogitante de uisione. dixit spūs ei. Ecce uiri tres quērunt te. Surge itaque descende et uade cum eis. nichil dubitās. quia ego misi eos. Descendens aūt petrus ad uiros dixit. Ecce ego sum quem quērunt. Que causa est propter quam uenistis. Qui dixerunt. Cornelius centurio uir iustus et timens deum testimonium habens ab uniuersa gente iudeorum. responsum accepit a sancto angelo ut accerseret te in domum suam et audiret uerba ab te. Introducens ergo eos. recepit hospitio. Die aūt altera surgens. profectus est cum illis. Et quidam ex fratribus ab ioppe comitati sunt eum. Alia aūt die introiuit cesaream.

Cornelius aūt expectabat illos. conuocatis cognatis suis et necessariis amicis. Et cū introisset petrus. obuiauit ei cornelius. et procidens ad pedes eius adorauit. Petrus aūt eum leuauit eum dicens. Surge. et ego ipse homo sum. Et loquens cum illo introiuit. et inuenit multos qui conuenerant. dixit ad illos. Vos scitis quō abominatum uirum iudeo conglutinari aut accedere ad alienigenam. sed mihi ostendit deus neminem communem aut immundum dicere homines. propter quod sine dubitatione uenio accersitus. Interrogo ergo quam ob rem accersistis me. Et cornelius ait. Ab hinc quarta die usque ad horam hanc. eram orans in domo mea. et ecce uir stetit ante me in ueste candida. Et ait. Cornelī. exaudita est oratio tua. et elemosine tue commemorate sunt in conspectu dei. Mitte ergo ioppen. et accersi simonem qui cognominatur petrus. Hic hospitatur in domo simonis coriarii iuxta mare. Hic cum uenerit loquetur tibi. Statim ergo misi ad te. et tu bene fecisti ueniendo. Nūc ergo omnes nos in conspectu tuo adsumus. audire omnia quecunque precepta sunt tibi a deo.

Aperiens petrus os suum dixit. In ueritate comperi quia non est personarum acceptor deus. sed in omni gente qui timet eum et operatur iustitiam. acceptus est illi. Verbum misit filiis israel annuntians pacem per ihūm xp̄m. hic est omnium dominus. Vos scitis qui factum est uerbum per uniuersam iudeam. incipiens enim a galilea post baptismum quod predicauit iohannes. ihūm a nazareth. quomodo unxit eum deus spū sco et uirtute. qui pertransiit benefaciendo et sanando omnes oppressos a diabolo. quia deus erat cum illo. Et nos testes sumus omnium que fecit in regione iudeorum et hierl̄m. quem occiderunt

sus pēdēt rel mlgno. hūc deus suscitauit tertia die. r
dedit eū manifestū fieri nō oi pplo. sed testib; pordina
tis a deo. nobis qui manducauimus r bibimus cū illo
postquā surrexit a mortuis. Et pcepit nobis pdicare p
plo. r testificari. quia ipe est qui constitutus est a deo iudex
uiuoz. r mortuoz. huic oēs pphe testimoniū phibent.
remissionē peccatoz accipe p nomē ei. omnes qui cre
dunt in eū. Adhuc loq̄nte petro uba hec. cecidit sps scs
sup oēs q audiebant uba ei. Stupuerunt aut ex circūci
sione fideles quotquot uenerāt cū petro. quia r nationes gratiā sps
scī effusa est. Audiebant enī illos loq̄ntes linguis. r magnifi
cantes deū. tūc respondit petrus. Numquid aquā
q̄s prohibere pōt. ut nō baptizent hi qui spm scm ac
cepunt sicut r nos? Et iussit eos in nōe ihu xpi bapti
zari. tūc rogauerūt eū ut maneret cū eis aliquot diebus.

Audierūt aut apli. r frēs qui erant in iudea q̄m r gētes receperunt uer
bum dei. Cum aut ascendisset petrus ierosolimam. disce
ptabant aduersus eū qui erant ex circūcisione dicentes. q̄
re introisti ad uiros p̄putū hītes. r manducasti cū illis.
Incipiens aut petrus exponebat illis ordinem dicēs.
Ego eram in ciuitate ioppe orans. r uidi in excessu mētis ui
sionem. descendēs uas quoddā uelut linteū magnū. nixū. in
tribus initiis demitti de celo. r uenit usq; ad me. in quod intuens
cōsiderabā. et uidi quadrupedia terre. et bestias. et reptilia terre. et
uolucres celi. Audiui aut et uocē dicentis mi. Surge petre
occide et manducā. Dixi aut. Nequaquā dne. quia cōe aut
immundū nūquā introiuit in os meū. Respondit aut uox se
cūdo de celo. Que deus mūdauit. tu ne cōe dixeris. Hoc aut factū
est p ter. et recepta sunt oīa rursū in celū. Et ecce ō festinū
tres uiri astitere in domo in qua eram. missi a cesarea ad me.
Dixit aut spūs mihi ut irē cū illis. nichil hesitās. Venerūt
aut mecū et sex frēs hi. et ingressi sumus in domū uiri.
Narrauit aut nobis quō uidisset angelū in domo sua stā
tē et dicentē sibi. Mitte in ioppen. et accersi simonē qui
cognominatur petrus. q̄ loq̄tur tibi uerba in quibus saluus
eris tu. et uniuersa domus tua. Cū aut cepissē loqui cecidit
spūs scūs super eos. sicut r in nos in initio. Recordatus sum
aut uerbi dñi sicut dicebat. Johēs quidē baptizauit aq̄
uos. aut baptizabimini spū scō. Si ergo eandem grām
dedit illis deus. sicut r nobis qui credidimus in dñm ihm
xpm. ego quis eram qui possem prohibere deū. Hec audientes
tacuerūt et glorificauerūt deū dicentes. Ergo et gentibus deus
penitentiā ad uitā dedit. Et illi quidem qui dispersi fuer
ant a tribulatione q̄ facta fuerat sub stephano. p
ambulauerūt usq; fenicē et cipri. nemini
nisi tm̄modo iudeis. erant aut quidā ex
illis ciprii et cirenei. qui cū introissent antiochiā. lo
q̄bantur ad grecos. annuntiantes dñm ihm. et erat ma
nus dñi cū eis. multusq; nūs credens conuersus est
ad dñm. Puenit aut sermo ad aures ecclē q̄ erat
ierosolimis super ipos. et miserūt barnabam. usq; anti
ochiā. q cū uenisset et uidisset gratiā dei. gauisus est. Et
exhortabatur oēs in proposito cordis permanere in dño. qui erat
uir bonus. r plenus spū scō et fide. Et apposita est tur
ba multa dño. Profectus est aut tharsum. ut quereret Sau
lum. Quē cū inuenisset. perduxit antiochiā. et annum
totum conuersati sunt ibi in ecclia. et docuerūt turbam multam. Ita
ut cognominarentur primum antiochie discipuli
xpiani.

In diebus aut illis uenerūt ab ierosolimis pphe. antio
chiā. Et surgēs unus ex eis nomine agabus. significabat
per spm. famem magnam futurā in uniuerso orbe
terrarum. q̄ fecit et sub claudio. Discipuli aut prout q̄s habe
bat. apposuerūt mittere habitantibus iudee frib;
qd et fecerūt. mittentes ad seniores. per manus barnabe
et saulum.

Herodes aut extendit manus. ut affligeret
quosdā de ecclia. Occidit aut iacobum fratrem iohannis gla
dio. Videns aut q̄ placet iudeis. apposuit ut apprehen
deret et petrum. erant aut dies azimoz. Quē cū appre
hendisset. misit in carcere. tradēs quatuor quat

monib; militū custodiendū. uolēs post pascha pdu
cere eum pplo. Et petrus quidē seruabatur in carcere.
Oratio aut fiebat sine intermissione ab ecclia ad deū. pro eo
Cum aut producturus eum esset herodes. in illa nocte. erat
petrus dormiens inter duos milites uinctus catenis
duabus. r custodes ante hostium custodiebant carcerē.
Et ecce ang̃lus dñi astitit. r lumen refulsit in habitaculo. Ille
cerus. percussoq; latere petri excitauit eum dicēs. Surge ue
locit. Et cecidērunt catene de manibus ei. Dixit aut an
gelus ad eum. Precingere et calcia te caligas tuas. Et fecit sic.
Et dixit illi. Circumda tibi uestimentum tuum et sequere me. Et
exiens sequebatur eum. et nesciebat quia uerū est q̄ fiebat per
angelum. Estimabat aut se uisum uidere. Transeuntes
autem primā et secundam custodiā. uenerūt ad portā ferream q̄ ducit
ad ciuitatem. quē ultro aperta est eis. Et exeuntes. processerūt uicā
num. Et continuo discessit angelus ab eo. Et petrus ad se re
uersus dixit. Nūc scio uere quia misit dñs angelum suum. Et eri
puit me de manu herodis. et de oī expectatione plebis
iudeorum. Consideransq; uenit ad domum marie matris
iohis. qui cognominatus est marcus. ubi erant multi
congregati orantes. Pulsante aut eo hostium ianue. pro
cessit puella ad audiendū nōe rhode. Et ut cognouit uocē
petri p gaudio nō aperuit ianuā. Sed intro currēs nūcia
uit stare petrū ad ianuā. Atilli dixerūt ad eā. Insanis.
Illa aut affirmabat sic se habere. Illi aut dicebant. An
gelus ei est. Petrus aut perseuerabat pulsans. Ei aut a
pruissent hostium uiderūt eum. et obstupuerūt. Annuēs aut
eis manu ut tacerēt. narrauit quō dñs eduxisset eum de
carcere. dixitq;. Nūciate iacobo et fratribus. Et egressus abiit
in alium locum.

Facta aut die. erat nō parua turbatio inter milites.
quid nā de petro factū esset. Herodes aut cū requisisset eum et
nō inuenisset. inquisitione facta de custodibus. iussit eos
duci. descendensq; a iudea in cesaream. ibiq; moratus est. Erat
aut iratus tyriis et sidoniis. Illi unanimes uenerūt
ad eum. et persuadto blasto qui erat sup cubiculū regis. po
stulabant pacē. eo q̄ alerentur regiones eoz ab illo. Statuto aut die. herodes indutus ueste regia. se
debat pro tribunali et concionabatur ad eos. pplus aut acclā
mabat dei uoce et nō hois. Confestim autē percussit eum
angelus dñi. eo q̄ nō dedisset honorē deo. Et consumptus
a uermibus expirauit. Uerbum aut dñi crescebat et mul
tiplicabatur.

Barnabas aut et saulus reuersi sunt abiecto ministerio. impleto
ministerio. assumpto petro ioh̄e qui cognominatus est
marcus. et

Erant aut in ecclia q̄ erat antiochie
pphē et doctores. In quibus barnabas et symeon qui uoca
batur niger. et lucius cirenensis. et manahen qui erat
herodis tetrarche collactaneus. et saulus. Ministran
tibus aut illis dño et ieiunantibus. dixit illis spūs scūs. Segre
gate mihi barnabā et saulū in opus ad quod assumpsi eos. Tūc
ieiunantes et orantes. imponentesq; eis manus. dimi
serūt illos. Et ipi quidē missi ab spū scō. abierūt in
siliā. et inde nauigauerūt cyprum. Et cū uenissent sa
laminā pdicabant in synagogis iudeoz. habe
bant aut et iohēm in ministerio. Et cū pambulassent uni
uersam insulā usq; ad paphū. inuenerūt quēdā uirū magū pseudo
nūm pphetam. iudeū cui nomen erat barhiesu. qui erat
cum proconsule sergio paulo uiro prudēte. Hic ac
cersitis barnaba et paulo. desiderabat audire uerbum dei.
Resistebat aut illis elimas magus. sic enim interpretatur
nomen eius. quērebat aut conuertere proconsulē a fide. Saulus aut. qui et
paulus. repletus spū scō intuitus eum dixit. O plene oī do
lo. et oī fallacia. fili diaboli. inimice oīs iustitie. cessas
si desinis subuertere uias dñi rectas. Et nūc ecce manus
dñi super te. et eris cecus. nō uidēs solē usq; ad tp̄s. Et confes
tim cecidit in eum caligo et tenebre. circuiens quērebat qui
ei manū daret. Tūc posuit cui uidisset fidē. credidit.
admirans super doctrina dñi.

Et cū apapho naugassent paulus et qui cū eo erant
uenerunt pergen panphiliē. Iohēs aut discessit

abeis. reuersus est iherosolimam. Illi uero pertranseuntes pergen. uenerunt antiochiam pisidie. et ingressi synagogam die sabbatorum sederunt. Post lectionem autem legis et prophetarum. miserunt principes synagoge ad eos dicentes. Viri fratres si quis est in uobis sermo exhortationis ad plebem. dicite. Surgens autem paulus. et manu silentium indicens ait. Viri israhelite et qui timetis deum audite. Deus plebis israhel elegit patres nostros. et plebem exaltauit cum essent incole in terra egypti. et in brachio excelso eduxit eos ex ea. Et per .xl. annorum tempus mores eorum sustinuit in deserto. Et destruens gentes .vii. in terra chanaan. sorte distribuit eis terram eorum. quasi post quadringentos et .l. annos. et post hec dedit iudices usque ad samuhelem prophetam. Et exinde postulauerunt regem. et dedit illis deus saul filium cis. uirum de tribu beniamin annis .xl. Et amoto illo. suscitauit illis dauid regem. cui et testimonium perhibens dixit. Inueni dauid filium iesse. uirum secundum cor meum. qui faciet omnes uoluntates meas. Huius deus ex semine. secundum promissionem eduxit israhel saluatorem ihesum. predicante iohanne ante faciem aduentus eius baptismum penitentie omni populo israhel. Cum impleret autem iohannes cursum suum. dicebat. quem me arbitramini esse. non sum ego. sed ecce uenit post me cuius non sum dignus calciamenta pedum soluere.

Viri fratres filii generis abraham. et qui in uobis timent deum. uobis uerbum salutis huius missum est. Qui enim habitabant ierusalem et principes eius. hunc ignorantes. et uoces prophetarum que per omne sabbatum leguntur. iudicantes impleuerunt. Et nullam causam mortis inuenientes in eo petierunt a pylato ut interficerent eum. Cumque consummassent omnia que de eo scripta erant. deponentes eum de ligno posuerunt in monumento. Deus uero suscitauit eum a mortuis. qui uisus est per dies multos his qui simul ascenderant cum eo de galilea in ierusalem. qui usque nunc sunt testes eius ad plebem. Et nos uobis annuntiamus eam que ad patres nostros repromissio facta est. quoniam hanc deus adimpleuit filiis eius nostris resuscitans ihesum. sicut et in psalmo secundo scriptum est. Filius meus es tu ego hodie genui te. Quod autem suscitauit eum a mortuis. amplius iam non reuersurum in corruptionem ita dixit. quia ego dabo uobis sancta dauid fidelia. Ideoque et alias dicit. non dabis sanctum tuum uidere corruptionem. Dauid enim sua generatione cum administrasset uoluntati dei. dormiuit et appositus est ad patres suos et uidit corruptionem. Quem uero deus suscitauit. non uidit corruptionem. Notum igitur sit uobis uiri fratres. quia per hunc uobis remissio peccatorum annuntiatur. ab omnibus quibus non potuistis in lege moysi iustificari. In hoc omnis qui credit iustificatur. Videte ergo ne superueniat quod dictum est in prophetis. Videte contemptores et admiramini. et disperdimini. quia opus operor ego in diebus uestris opus. quod non credetis si quis enarrauerit uobis. Exeuntibus autem illis rogabant ut sequenti sabbato loquerentur uerba hec. Cumque dimissa esset synagoga. secuti sunt multi iudeorum. et colentium aduenarum. paulum et barnabam. Qui loquentes suadebant eis ut permanerent in gratia dei. Sequenti uero sabbato pene uniuersa ciuitas conuenit audire uerbum domini. Videntes autem turbas iudei. repleti sunt zelo. et contradicebant his que a paulo dicebantur blasphemantes. Tunc constanter paulus et barnabas dixerunt. Vobis oportebat primum loqui uerbum dei. sed quoniam repellitis illud. et indignos uos iudicatis eterne uite. ecce conuertimur ad gentes. Sic enim precepit nobis dominus. Posui te in lumen gentibus. ut sis in salutem usque ad extremum terre. Audientes autem gentes gauise sunt et glorificabant uerbum domini. et crediderunt quotquot erant preordinati ad uitam eternam. Disseminabatur autem uerbum domini per uniuersam regionem. Iudei autem concitauerunt religiosas et honestas mulieres et primos ciuitatis. et excitauerunt persecutionem in paulum et barnabam. et eiecerunt eos de finibus suis. At illi excusso puluere pedum in eos. uenerunt yconium. Discipuli quoque replebantur gaudio et spiritu sancto.

¶ xiiii

Factum est autem yconii ut simul introirent in synagogam iudeorum. et loquerentur. ita ut crederet iudeorum et grecorum copiosa multitudo. Qui uero increduli fuerunt iudei. suscitauerunt et ad iracundiam concitauerunt animas gentium aduersus fratres. Multo igitur tempore ibi demorati sunt. fiducialiter agentes in domino. testimonium perhibente uerbo gratie sue. dante signa et prodigia fieri per manus eorum. Diuisa est autem multitudo ciuitatis. et quidam quidem erant cum iudeis. quidam uero cum apostolis. Cum autem factus esset impetus gentilium et iudeorum cum principibus suis. ut contumeliis afficerent et lapidarent eos. intelligentes confugerunt ad ciuitates lycaonie. listram et derbem. et uniuersam in circuitu regionem. et ibi euangelizantes erant. et commota est omnis multitudo in doctrina eorum. paulus autem et barnabas morabantur listris. Et quidam uir listris infirmus pedibus sedebat. claudus ex utero matris sue. qui nunquam ambulauerat. Hic audiuit paulum loquentem. qui intuitus eum. et uidens quia haberet fidem ut saluus fieret. dixit magna uoce. Surge super pedes tuos rectus. Et exiliuit et ambulabat.

Turbe autem cum uidissent quod fecerat paulus. leuauerunt uocem suam lycaonice dicentes. Dii similes facti hominibus descenderunt ad nos. Et uocabant barnabam iouem. paulum uero mercurium. quoniam ipse erat dux uerbi. Sacerdos quoque iouis qui erat ante ciuitatem. tauros et coronas ante ianuas afferens cum populis uolebat sacrificare. Quod ubi audierunt apostoli barnabas et paulus. conscissis tunicis suis. exilierunt in turbas. clamantes et dicentes. Viri quid hec facitis. Et nos mortales sumus similes uobis homines. annuntiantes uobis ab his uanis conuerti ad deum uiuum qui fecit celum et terram. et mare. et omnia que in eis sunt. qui in preteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi uias suas. Et quidem non sine testimonio semetipsum reliquit. benefaciens de celo dans pluuias et tempora fructifera. implens cibo et letitia corda nostra. Et hec dicentes. uix sedauerunt turbas ne sibi immolarent.

Superuenerunt autem quidam de antiochia et yconio iudei. et persuasis turbis lapidantesque paulum. traxerunt extra ciuitatem. existimantes eum mortuum esse. Circumdantibus autem eum discipulis. surgens intrauit ciuitatem. Et postera die profectus est cum barnaba in derben. Cumque euangelizassent ciuitati illi. et docuissent multos. reuersi sunt listram et yconium. et antiochiam. confirmantes animas discipulorum. exhortantesque ut permanerent in fide. et quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum dei. Et cum constituissent illis per singulas ecclesias presbiteros. et orassent cum ieiunationibus. commendauerunt eos domino in quem crediderunt. Et transeuntes pisidiam. uenerunt in pamphiliam. et loquentes in pergen uerbum domini. descenderunt in attaliam. et inde nauigauerunt antiochiam. unde erant traditi gratie dei in opus quod compleuerunt. Cum autem uenissent. et congregassent ecclesiam. retulerunt quanta fecisset deus cum illis. et quia aperuisset gentibus ostium fidei. Morati sunt autem tempus non modicum cum discipulis.

¶ xv

Et quidam descendentes de iudea docebant fratres. quia nisi circumcidamini secundum morem moysi. non potestis salui fieri. Facta ergo seditione non minima paulo et barnabe aduersus illos. statuerunt ut ascenderent paulus et barnabas. et quidam alii ex illis ad apostolos et presbiteros in ierusalem super hac questione. Illi ergo deducti ab ecclesia pertransiebant phenicem et samariam. narrantes conuersionem gentium. et faciebant gaudium magnum omnibus fratribus. Cum autem uenissent ierosolimam. suscepti sunt ab ecclesia. et ab apostolis et senioribus. annuntiantes quanta fecisset deus cum illis. Surrexerunt autem quidam de heresi phariseorum qui crediderant dicentes. quia oportet circumcidi eos. precipere quoque seruare legem moysi. Conueneruntque apostoli et seniores. uidere de uerbo hoc. Cum autem magna conquisitio fieret. surgens petrus dixit ad eos. Viri fratres uos scitis quoniam ab antiquis diebus in nobis elegit deus per os meum audire gentes uerbum euangelii et credere. Et qui nouit corda deus. testimonium perhibuit dans illis spiritum sanctum sicut et nobis. et nichil discreuit inter nos et illos. fide purificans corda eorum. Nunc ergo quid temptatis deum. imponere iugum super ceruicem discipulorum. quod neque patres nostri. neque nos portare potuimus. sed per gratiam domini ihesu credimus saluari. quemadmodum et illi. Tacuit autem omnis multitudo. et audiebant barnabam et paulum narrantes quanta fecisset deus signa et prodigia in gentibus per eos. Et postquam tacuerunt. respondit iacobus dicens. Viri fratres audite me. Simon narrauit quemadmodum primum deus uisitauit sumere ex gentibus populum nomini suo. et huic concordant uerba prophetarum sicut scriptum est. Post hec reuertar. et reedificabo tabernaculum dauid quod decidit. et diruta eius reedificabo. et erigam

uid ut requirunt ceteri hoīes dñm. t omīs gētes super
ñ̄ iuocatū ē nom̄ meū. dicit dñs faciens hec. notū a se
culo est dño opus suū. ꝓpt̄ q̄ ego iudico nō inḡtari
eos qui exgrediūt̄ & conuertuntur ad dñm. si scribere adue
ritabstinēre se ab cōtaminationib; simulacrorū. t for
nicatione. suffocatis t sanguine. ouꝝ ꝓpt̄ eni ab antiq;
antiquis hēt in singlis ciuitatib; qui eū ꝑdicent in sy
nagogis. ubi ꝑ omne sabbatū legitur. nunc placuit
ōib; aplis. t seniorib; cū ōi eccl̄a eligere uiros ex eis. t mit
tere antioch̄iam. cū barnaba t paulo. iudam qui cog
nominatur barsabas. t silā uiros primos inf̄ fr̄es. scri
bentes ꝑ manus eoꝝ. epl̄a sic continentem hec.

Apli t seniores fr̄es. his qui sunt antioch̄ie. t syrie. t cilicie.
fr̄ibus. qui ex gentib; sunt salutē. Quā audiuimus q̄dā
ex nob̄is exeuntes turbauer̄ uos uerbis. euertentes aīas uīr̄.
q̄b; nō mandauimus. placuit nob̄is collectis unanimi. eligere uiros. t mi
ttere ad uos cū karissimis nr̄is. barnaba t paulo. hoī
bus. qui tradider̄unt aīas suas ꝓ nōie dñi nr̄i ih̄u x̄pi. Mi
simus ergo iudā t silā. qui et ipi uob̄is ūbis referent ea
dem. Visum ē enim spūi scō t nob̄is. nichil ultra ponere
uob̄is onēris. q̄ hec necessaria. ut abstineatis a sacrifi
catis simulacrorū. t sanguine. suffocato t fornicatione. ab quib; custodientes uos. bñ agetis. ualete.

Illi igitur dimissi. descēder̄ antioch̄iā. t congregata mul
titudine tradider̄unt epl̄am. quā cū legissent. gauisi sū
per cōsolatione. Iudas aut̄ t silas. t ipi cū essent ꝓphē. ꝑ
uo plurimo sermone cōsolati sunt fr̄es. confirmauer̄ facto autē ibi
aliquanto tp̄e. dimissi sunt cū pace ad illos. Placuit autē illis
sedenti illos. paulus aut̄ t barnabas. demorabant̄ an
tioch̄ie. docentes t euangelizantes cū aliis plib; ūbum
dñi. Post aliquot aut̄ dies dixit ad barnabam paulus. re
uertentes ut uisitemus fr̄es nr̄os in cunctis ciuitatib; in q̄bus
annunciauimus ūbum dñi. quō se hābeāt. Barnabas aut̄
uolebat assumere secū t Ioh̄em qui cognominatur Mar
cus. Paulus aut̄ rogabat eū ut q̄ discessit ab eis de ꝑ
phylia. t nō iit cū eis in hoc opus. minime oportere. accipere
fr̄em. Facta ē dissensio ita ut discederēt ab inuicem.
et barnabas q̄dē assumpto marco. nauigauit ad cyp̄m. Pa
ulus uero electo silā. ꝓfectus est. traditus gr̄e dei. a fr̄
tribus. Perambulabat aut̄ syriā t ciliciam. cōfirmās
eccl̄as. precipiens custodire ꝓcepta apl̄oꝝ. t seniō
rū. Peruenit aūt̄ et derben. t lustrā.

Et ecce discipulus quidā erat ibi. nōie timotheus filius
mulieris iudee fidelis. patre gentili. huic testimoniū ꝑ
bo nō reddebant̄ qui in lustrā erant. t yconio fr̄es. hunc
uoluit paul̄ secū ꝓficisci. t assumens circūcidit eum ꝓpt̄
iudeos qui erant in illis locis. Sciebant enim omnes ꝓpt̄
eius gentilis esse. cū aut̄ peruenissent ciuitates. tradi
bant eis custodire dogmata q̄ erant constituta ab apl̄is
t seniorib; qui er. Igitur dirigebant̄ eccl̄ie quidē cōfir
mabātur fide. et abundabāt numero cotidie.

Prohibiti aut̄ spūs scī loqui ūbum in asia. cū uenissent
aut̄ secundum mysiā. tentabant in bithyniā. t nō permisit eos spūs ih̄u.
Et aut̄ pertransissent mysiam. descenderūt troadē. t uisum
est nocte paulo ostēsio ē. uir q̄dā macedo erat. rogās
eum et dicēs. transiens in macedoniam. adiuua nos. Ut
aut̄ uisum uidit. statim quesiuimus exire in macedoniā. col
ligentes q̄ uocauit nos deus euangelizare eis. Navigantes ita
que troade recto cursu uenimus samothrachiā. t sequēti
die neapolim. et inde philippes que est prima partis ma
cedonie ciuitas colonia. eramus aut̄ in hac urbe die
bus aliquot cōsistentes. die aut̄ sabbatorū egressi sumus
foris portā. iuxta fluuiū ubi uidebatur oratio esse. et
sedentes locabamur mulieribus que conuenerant.

Et quedā mulier nōie lidia purpuraria ciuitatis thy
atirene. colens deū audiuit. cuius dns. aperuit cor.
intendere his que dicebātur a paulo. cū aut̄ baptizata
esset. t domus eius. deprecata est dicēs. Si iudicastis me fi
delē dō dñō. introite in domū meā. t manete. et coegit nos.

Factū ē aut̄ eūtibus nobis ad orationē. puellam quādam hā

paulus. autē cū athenis eos expectaret. īritabatur spūs ei⁹ ip̄o. uidens ydolatrie deditam ciuitatē. disputabat q̄ dē in synagoga cū iudeis. et colentibus deū. et i foro p̄ dies ad eos qui ad eū erāt. Quīdā aut epicurei. et stoici philosophi disserebāt cū eo. Et quīdā dicebant. Quid uult seminiuerbius hic dicere. Alii uero nouorū dēmoniorū uidet annūciator esse. eo quod euangelizaret eis ihesum et resurrectionē. Apprehensum autē eum adareopagū duxerunt dicentes. Possumus scire q̄ sit hec noua q̄ a te dicitur doctrina. Noua enim quedā inferis auribus nr̄is. Volumus ergo scire quid nā uelint hec esse. Athenienses autē omnes et aduenę hospites ad nichil aliud uacabāt. nisi aut dicere aut audire aliquid nouū.

Stans autem paulus in medio areopagi. ait. Viri athenienses. Per omnia quasi superstitiosos uos uideo. Preteriens enim et uidens simulacra uestra. inueni aram in qua scriptum erat. Ignoto deo. Quod ergo ignorantes colitis. hoc ego annūcio uobis. Deus qui fecit mundū et omnia que in eo sunt. hic celi et terre cū sit dñs. non in manufactis templis habitat. Nec manibus humanis colitur. indigens aliquo. cū ipse det omnibus uitā et inspirationē et omnia. Fecit quoq; ex uno omnem progeniem hominum habitare super uniuersam faciem terre. definiens statuta tempora et terminos habitationis eorum. Querere deum. si forte attrectent eum aut inueniant. quāuis non longe sit ab unoquoq; nr̄m. In ipso enim uiuimus et mouemur et sumus. sicut et quidā uestrorum poetarum dixerunt. Ipsius enim et genus sumus. Genus ergo cū simus dei. non debemus estimare auro aut argento aut lapidi. sculpture artis et cogitationis hominis diuinum esse simile. Et tempora quidē ignorantie deus. hic annuntiat hominibus ut omnes ubique penitentiam agant. eo q̄ statuit diem in qua iudicaturus est orbem in equitate. in uiro in quo statuit fidem omnibus suscitans eum a mortuis. Cū audissent aut resurrectionē mortuorum quidā quidē irridebant. quidā uero dixerūt. Audiemus te de hoc iterū. Sic paulus exiuit de medio eorum.

Quidā uero uiri adherentes credidērunt. in quibus dionisius areopagita. et mulier nōie damaris. et alii cū eis. Post hec egressus abathenis. uenit corinthum. et inueniens quendā iudeum nomine aquilā ponticū genere. qui nuper uenerat ab italia. et priscillam uxorem eius. eo q̄ precepisset claudius omnes iudeos discedere a roma. accessit ad eos. et quia eiusdē erat artis. manebat apud eos et operabatur. erant autem scenofactorie artis. Et disputabat in synagoga per omne sabbatum. et suadebat iudeis et grecis. Cum autem uenissent a macedonia silas et timotheus. instabat uerbo paulus. testificans iudeis esse ihesum christum. Contradicentibus autem et blasphemantibus. excutiens uestimenta. dixit ad illos. Sanguis uester super caput uestrum. mundus ego. Exinde ad gentes uadā. Et migrans inde. intrauit in domum cuiusdā nomine titi iusti colentis deum. cuius domus erat coniuncta synagoge. Crispus autem archisynagogus credidit domino cum omni domo sua. et multi corinthiorum audientes credebant. et baptizabantur. Dixit autem dominus nocte per uisionem paulo. Noli timere. sed loquere. et ne taceas. Quia ego sum tecum. et nemo apponetur tibi ut noceat te. quia populus est michi multus in hac ciuitate. Sedit autem annum et sex menses. docens apud eos uerbum dei. Gallione autem proconsule. Achaie. insurrexerunt uno animo in iudeum paulum. et adduxerunt eum ad tribunal. dicentes. Quia contra legem hic persuadet hominibus colere deum. Incipiente autem paulo aperire os. dixit gallio ad iudeos. Si quidem esset iniquum aliquid aut facinus pessimum o iudei. recte uos sustinerem. Si uero questiones sunt de uerbo et nominibus. et legis uestre. uos ipsi uideritis. Iudex ego horum nolo esse. Et minauit eos a tribunali. Apprehendentes autem omnes sosthenen principem synagoge. percutiebāt eum ante tribunal. Et nichil horum gallioni curæ erat. Paulus uero cū adhuc sustinuisset dies multos. fratribus uale faciens. nauigabat syriam. et cum eo priscilla et aquila. qui sibi totonderant caput in cencris. habebat enim uotum. Deuenitque ephesum. illosque reliquit. Ipse uero ingressus synagogam. disputabat cum iudeis. Rogantibus autem eis ut amplius tempus maneret apud eos. non consensit. Sed uale fratribus dicens. Iterum reuertar ad uos deo uolente. et profectus est ab epheso. Et descendens cesaream ascendit et salutauit ecclesiam. et descendit antiochiam. Et facto ibi aliquanto tempore profectus est. Galathicam regionem et frigiam confirmans omnes discipulos.

Iudeus autem quidā apollo nōie alexandrinus natione uir eloquēs deuenit ephesum potens in scripturis. Hic erat edoctus uiam domini. Et feruens spū loquebatur et docebat diligenter ea que sunt ihesu. sciens tm baptisma iohannis. Hic ergo cepit fiducialiter agere in synagoga. Quē cū audissent priscilla et aquila. assumpserunt eum et diligentius exposuerunt ei uiam dei. Cū autem uellet ire achaiam exhortati fratres scripserunt discipulis ut susciperent eum. Qui cum uenisset. multum hiis qui crediderant. Ualenter enim iudeos reuincebat. publice ostendens per scripturas esse ihesum christum.

Factum est autem dum apollo esset corinthi. Paulus peragratis superioribus partibus uenisset ephesum et inueniret quosdam discipulos. dixit ad eos. Si spūm sanctum accepistis credentes? At illi dixerūt ad eum. Sed neque si spūs sanctus est audiuimus. Ille uero ait. In quo ergo baptizati estis? qui dixerūt. In iohannis baptismate. dixit autem paulus. Iohannes baptizauit baptismate penitentie populum dicens in eum qui uenturus esset post ipsum ut crederent. hoc est in ihesum. Hec audientes. baptizati sunt in nomine domini ihesu. Et cū ei posuisset illis manus paulus. uenit spūs sanctus super eos. et loquebantur linguis et prophetabant. Erant autem omnes uiri fere. xii. Introgressus autem synagogam cum fiducia loquebatur per tres menses disputans et suadens de regno dei. Cū autem quidā indurarentur et non crederent. maledicentes uiam domini coram multitudine. discessit ab eis. segregauitque discipulos. cotidie disputans in scola tyranni cuiusdā. Hoc autem factum est per biennium. ita ut omnes qui habitabant in asia audirent uerbum domini ihesu. tam iudei quam gentiles. Uirtutes quoque non quas libet faciebat deus per manus pauli. ita ut etiam deferrentur a corpore eius languidis sudaria. et semicinctia. et recedebant a eis langores. et spūs nequam egrediebantur.

Tentauerunt autem quidam circumeuntium iudeorum exorcistarum nocare super eos qui habebant spūs malos nomen domini ihesu dicentes. Adiuro uos per ihesum quem paulus predicat. Erant autem quidā sceue iudei principis sacerdotum. vii. filii qui hoc faciebant. Respondens autem spūs nequam dixit ei. Ihesum noui. et paulum scio. uos autem quis estis? Et insiliens in eum homo in quo erat demonium pessimum. et dominatus amborum. inualuit contra eos. ita ut nudi et uulnerati effugerint de domo illa. Hoc autem notum factum est omnibus iudeis atque grecis qui habitabant ephesi. Et cecidit timor super omnes illos. et magnificabatur nomen domini ihesu. Multique credentium uenie bant confitentes. et annuntiantes actus suos. Multi autem ex eis qui fuerant curiosa sectati. contulerunt libros. et combusserunt coram omnibus. Et computatis pretiis illorum inuenerunt pecunias denariorum quinquaginta milium. Ita fortiter uerbum dei crescebat et confirmabatur. Hec autem expleta. posuit paulus in spū ut transiret macedoniam et achaiam. ire hierosolymam dicens. quoniam postquam fuero ibi. oportet me et romam uidere. Mittens autem in macedoniam duos ex ministrantibus sibi timotheum et herastum. ipse remansit ad tempus in asia.

Facta est autem illo tempore turbatio non minima de uia domini. Demetrius enim quidam nomine argentarius. faciens edes argenteas dianę. prębebat artificibus non modicum quęstum. Quos congregans. et eos qui eiusmodi erant opifices dixit. Viri scitis quod de hac artificio acquisitio est nobis. et uidetis et auditis quia non solum ephesi. sed pene totius asie paulus hic suadens. auertit multam turbam dicens. quoniam non sunt dii qui manibus fiunt. Non solum autem hoc periclitabit nobis pars in redargutionem uenire. sed et magne dee dianę templum in nichilum reputabit. et destrui incipiet maiestas eius. quam tota asia et orbis colit. Hec audientes repleti sunt ira. et exclamauerunt dicentes. Magna diana ephesiorum. Et impletum est tota ciuitas confusione. Et impetum fecerunt uno animo in theatrum. rapto gaio et aristarcho comitibus pauli. Paulo autem uolente ingredi in populum non permiserunt discipuli. Quidam autem et de principibus asie qui erant amici eius. miserunt ad eum rogantes ne se daret in theatrum. Alii autem aliud clamabant. erat enim ecclesia confusa. et plures nescibant quam ob

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

cdueniſſent. Vetur ba aũt detrahere alexãdrũ ppel
lentibꝫ eũ iudeis. Alexander aũt manu ſilentio poſt
ulato uolebat rõnem reddere ppl̃o. Quẽ ut cognou
erũt eũ ee. uoy fcã ẽ una oĩum quaſi pclamãt duas. cla
mantium ĩcpe magne diane ephesioꝝ. Et cũ ſedaſſet
ſcriba turbas dixit. viri ephesii. Q̃ ſ enĩ ẽ hõĩ qui ne
ſciat ephesioꝝ ciuitatẽ cultricem ee magne diane to
utiſq; ptic cũ hiſ ergo ee dicta nõ poſſit. oportet uos ſe
datos ee. et nichĩ temere agere. Adduxiſtis enĩ hoies
rrhos: nq̃ ſacrilegos. nq̃ blaſphemantes deã uram. Q̃ ſi
demetrius. q̃ cũ eo ſunt artifices hnt aduſus aliq̃ cri
quẽtus forte ſe agũtur pconſules ſunt. ſe accuſent in
inicẽ. Sicq̃ aũt aliq̃ rei ꝓpetuꝰ. i legitima eccl̃a
poteruit absolui. Nã t pclamamur. argui ſedmonꝰ
hodierne. cũ nullus obnoxius ſit. de quo poſſimꝰ
reddere rõnẽ occurſus. Et cũ hec dixiſſ. dimiſit eccl̃am
oſtiq; aũt ceſſauit tumultus. uocauit paulꝰ diſcipulos
et ẽhortatus ẽ eos. uale dixit. t pfectus eſt ut iret in
macedoniã. Cum aũt ꝑambulaſſ. partes illas. t ẽhorta
tus eos fuiſſ. multo ſermone. uenit adgreciam. u
bi cũ ſtetiſſ. menſes tres. facte ſũt illi inſidie a iudeis
nauigaturo ĩ ſyriã. habuitq; cõſiliũ ut reuerteret
p macedoniã. Comitatus ẽ aũt eũ oſilĩ pater pirri
berien. ſic de theſſalonicenſiũ uero ariſtarcus. t ſecũ
dꝰ gaius derbeus. t timotheus. Aſiani uero tichicus. t
trophimus. hũ ẽ pceſſiſſent. iſti ſtare fecerunt nos. ipſi
ade. nos aũ nauigauimus poſt dies azimoꝝ. apud
philippos. uenimus ad eos triade in diebꝰ. v. ubi demora
ti ſumus diebꝰ. vii. una aũt ſabbati cũ cõueniſſemꝰ
ad frangẽdũ panẽ. paulus diſputabat eis. pfecturꝰ
ĩ crastinum. pretraxitq; ſermonẽ uſq; in mediam noctẽ.
erãt aũt lãpades copioſe in cenaculo ubi cõgregati
eramus. Sedens aũt quidã adolescẽs nõie eutichus
ſup fenestrã cũ mergeretur ſõno graui diſputante
te diu paulo ductus ſõno grauꝰ. cecidit de tertio ce
naculo deorſũ. t ſublatus ẽ mortuus. Ad quẽ cũ des
cendiſſ. paul' incubuit. ſimul. et cõplexus dixit.
nolite turbari. aĩa enĩ ipſius in ipso ẽ. Ascendẽs aũt. et
frangens. panẽ. t gustans. ſatisq; allocutus uſq; in
lucem. ſic pfectus eſt. Adduxerũt aũt puerũ uiuen
tem. t cõſolati ſunt nõ minime. Nos aũt ascẽdentes
nauem. nauigauimus asson. inde ſuſcepturi pau
lũ. Sic enĩ diſpoſuerat ipe ꝑ ſe ire uolens. Cum aũt conuenĩſſet nos aſſon. aſſumpto eo uenimus
mitilenẽ. et ĩ nauigãtes. ſequenti die uenimus ẽ
bũ. et alia die applicuimus ſamũ. et ſequenti die ue
nimus miletũ. Proposuerat enĩ paulus trãſnauigare
te epheſũ ne qua mora illi fieret in aſia. feſtinabat
enim ſi poſſibile ſibi eet. ut diem pentecosten fa
ceret hierosolymis. Amuleto aũt mittens epheſum.
uocauit maiores natu eccl̃e. quibus ueniſſent adeũ
ſimul dixit. ad eos. Vos ſcitis a prima die qua in
greſſus ſum in asiã. qualiter uobiſcũ p̃ toẽ fuerim.
ſeruiens dño cũ oi humilitate. t lacrimis. t tẽptatio nib;
que mihi acti ẽ ex iſidiis iudeoꝝ. quo nichĩ ſubtraxi
tum uobis utilium. quominus ãnũtiarem uobis. t do
cerem uos publice. et pdomos teſtificans iudeis atq; gẽ
tilibꝰ ideum penitẽ. t fidem in dñm nr̃m ihm xp̃m. Et nũ
ece ego uinctus spũ uadens ierl'em que ea uentura ſint
in ea nescius. nisi q̃ spũs scs p̃cl̃is teſtificatur mihi
dicens. q̃m uincula t tribulationes me manent. Sed
nichil horũ uereor. nec facio animam meã pciosiorem
quã me. dũmodo cõsummem curſum meum. t ministeriũ
q̃ accepi a dño ihũ. ad testificandum euangliũ gr̃ie dei. Et
nunc ece ego scio. q̃ amplius non uidebitis faciem me
am uos oẽs. pquos transiui ꝓdicens regnum dei. Quapp̃
oteſtor uos hodierna die. q̃ mundus sum a sanguine
omniũ. Non enĩ subtraxi quo minus annũtiarem oẽ
cõſiliũ dei uobis. Attendite uobis t uniuerso gregi in
quo spũs scs poſuit uos epos. regere eccl̃am dei quam ac
quisiuit sanguine suo. Ego scio q̃ post discessionem
meam intrabunt lupi rapaces in uos. non parcentes
gregi. Et ex uobis ipsis exurgent uiri loquentes peruer
sa ut adducant discipulos post se. propter q̃ uigilate. m
emoria retinentes. q̃m per triennium nocte et die
non cessaui cũ lacrimis monere unũ quemq; uestrum.
Et nũc do uos deo et uerbo gr̃ie ipius q̃ potenti ẽ edificare
et dare hereditatem inter omnes sanctificatos. Argenti aut
aut auri aut uestis nullius concupiui uos sicut. Ipsi scitis.
quoniã adeo q̃ mihi opus erant. et his qui mecũ sunt. ministraue
manus istę. Omnia ostendi uobis quoniã sic laborantes oportet suscipere
infirmos. ac meminisse uerbi dñi ihu. quia ipe dixit.
Beatius ẽ magis dare. quã accipere. Et cũ hec dixiſſ. posuit
genua sua. cũ omnibus illis orauit. Magnus aut
fletus factus ẽ omnium. et procidentes supra collum pauli. os
culabantur eum dolentes. maxime in uerbo quod dixit.
quia amplius faciem eius non essent uisuri. Et deducebant
aut eum ad nauem. Et nauẽ

Cum aũt factum ẽet ut nauigaremus. abstracti ab eis
to cursu uenimus cho. et sequenti die uenimus rhodum.
et inde patarum. Et cũ inuenissemus nauẽ transfretan
tem in phenicen. ascendentes nauigauimus. Cũ apparuiſſe
mus aũt cypro. et relinquentes eã ad sinistram. nauigabamus in syriam. et uenimus tyrum. Ibi enĩ nauis erat
exponitura onus. Inuentis aũt discipulis. mansimus
ibi diebꝰ. vii. qui paulo dicebant per spm̃. ne ascenderet
hierosolymã. Et expletis diebꝰ. pfecti. ibamus deducen
tibꝰ nos omnibus cũ uxoribus et filiis. usq; foras ciuitatem. Et po
sitis genibus in littore orauimus. Et cũ uale fecissemus in
uicem. ascendimus illos in nauẽ. Illi aũt reuersi sunt in sua. Nos
uero nauigatione expleta a tyro. deuenimus ptolo
maidem. Et salutatis fratribus. mansimus die una apud eos.
Alia aũt die. pfecti. uenimus cesaream. Et intrantes
domum philippi euãgliste. mansimus apud eum. hunc autem
erant filie quattuor uirgines ppheteſ. Et
cũ moraremur ibi pdies aliquot. descendit quidã a
iudea nomine agabus. Is cum uenisset ad nos. tulit zonam pau
li. et alligans sibi pedes et manus dixit. Hec dicit spũs scs.
Virum cuius ẽ zona hec. sic alligabunt iudei hierl'e. et tradent in manus gen
tium. Quod cũ audissemus. rogabamus nos. et qui loci
illius erant. ne ascenderet hierosolymã. Tunc respondit
paulus. quid facitis flentes. et affligentes cor meum.
ego enĩ non solum alligari. sed et mori hierl'e. paratus sum
pro nomine dñi ihu. Et cũ eo suadere nõ possemus. quie
uimus dicentes. dñi uoluntas fiat.
Post dies aũt istos sumptis arcessitam hierl'em. Venerunt aut
et discipuli de cesarea nobiscũ. Adducentes apud quem hos
pitaremur. Iasonem quidã cyprium. antiquum discipulum.
Et cũ uenissemus ierosolymam. libenter receperunt nos
fratres. Sequenti aũt die. ingressus paulus nobiscum ad iacob
um. omnes collecti sunt seniores. Quos cũ salutasset. narra
bat per singula quę fecisset deus in gentibus per ministerium ip
sius. Illi aũt cũ audissent. magnificabant deum. dixerunt
que ei. Vides frater. quot milia sunt in iudeis qui crediderunt.
et omnes emulatores legis sunt. Audierunt aũt de te.
quod discessionem doceas a moyse eos qui per gentes sunt iu
deos. dicens non debere eos circumcidere filios suos. neq; se
cundum consuetudinem ingredi. Quid ergo est. oportet conuenire
multitudinem. Audient te esse superuenisse. Hoc ergo fac quod
tibi dicimus. Sunt nobis uiri quattuor uotum habentes super se. hos assu
mens sanctificare cum illis. et impende illis ut radant capita. et
scient omnes quia quę de te audierunt falsa sunt. sed ambulas ipse ambo
dies legem. De his aũt qui credidere ex gentibus. nos scripsimus.
iudicantes ne quid eos huiusmodi obseruare. nisi ut ab
stineant se ab idolis et sanguine. et suffocato
et fornicatione.
Tũc paul' assumptis uiris postera die purificatus cum illis
intrauit templum. annuntians expletionem dierum purificationis
donec offeretur pro omnibus oblatio. Cũ aũt vii. dies
consummarentur. hii qui de asia erant iudei cum uidissent
eum in templo. concitauerunt omnem plebem. et iecerunt ei manus. cla
mantes uiri israelite. adiuuate. hic ẽ ho qui aduersus po
pulum et legem et locum hunc omnes ubique docens. insuper et gentiles in
duxit in templum. et uiolauit sanctum locum istum. Viderant enĩ
trophimum epheſium in ciuitate cum ipo. quem estimabant quod
in templo introduxiſſet paulus. Commota est ciuitas tota

r facta ē ḡcursio ꝑ̄ plū a ꝑ̄phēcē pauli. trahēūt
eū ⁊ cruciarēt. ⁊ stātes clause sūt a me. ⁊ cū
eū occidere. nūciatū ē tribuno cohortis. q̄ tota cō
funditur ierl̄. ⁊ statī assūpsit milites. ⁊ centuriō
nes. ⁊ decucurrit ad illos. ⁊ cū uidissent tribunū ⁊
milites. cessauēr̄ pcutere paulū. tunc accedēs tri
bunus. apphēdit eum. ⁊ iussit. alligari catenis duo
bus. ⁊ inq̄rebat quis ēēt. ⁊ quid fecisset. Alii aūt aliū
clamabāt inter turbā. ⁊ cū nō posset certū agnoscē ꝑ̄ tu
multū. iussit adduci eū in castra. et cū uenisset ad
gradus. cōtigit ut portaretur a militibus ꝑ̄ uim
ꝑ̄ plī. Sequebatur enī multitudo ꝑ̄ plī clamans. tolle
eum. et cū cepisset in duas ⁊ tertias paulus. dicit tribu
no. Si licet mihi aliquid ad te. ⁊ ait. Graece nos
tē nōne tu es egyptius qui ante hos dies. ⁊ tumultū cō
citasti. ⁊ duxisti in desertū quattuor milia uirorū sica
riorū. ⁊ dixit. ad eū paulus. ego hō quidem sum iudeus
a tarso cilicie nō ignote ciuitatis municeps. Rogo au
te. permitte mihi loqui ad ꝑ̄plm. Et cū ille permisisset.
paulus stans in gradibus. annuit manu ad plebē. ⁊ ma
gno silentio facto. allocutus est hebrea lingua di
cens. Viri frēs ⁊ patres. audite. quā ad uos nūc red
co nōnē. cū audissent aūt quia hebraea loquebatur ad
illos. magis p̄stiterūt silentiū. Ego quidē sū uir
iudeus. natus tharso cilicie. nutritus aūt in hac ci
uitate. secus pedes gamaliel. eruditus iuxta ueri
tatē patrie legis. emulator legis sūe. sicut et uos
hodie. q̄ hāc uiā p̄secutus sū usq; ad mortē alligās
⁊ tradēs in custodias. uiros ac mulieres. sicut ꝑ̄ncep
sacerdotū testimoniū michi reddit. a quib; ⁊ epistu
las accipiens ad frēs. damascū pgebā. ut adducerem
inde uinctos in hierl̄m ut punirentur. Factū est aūt eū
te me ⁊ appropinquante damasco. subito media
die de celo circūfulsit me lux copiosa. Et decidi in
terā. audiui uocē dicentē mihi. Saule. saule quid me
p̄sequeris. Ego aūt respondi. quis es dñe. dixitq;
ad me. Ego sum ihesus nazarenus q̄ tu p̄sequeris. Et qui
mecū erant. lucē quidē uiderūt. uocē aūt nō audierūt
eius qui loquebatur mecū. Et dixi. quid faciā dñe. dñs aūt
dixit ad me. Surge ⁊ uade damascū. ⁊ ibi tibi dicetur
de omnib; q̄ te oportet facere. Et cū non uiderē p̄ cla
ritatē luminis illius. manu ducebar ab his qui mecū
erant. et ueni damascum.

Ananias aūt q̄dā uir. secūdū legē testimoniū hns ab oēs
habitantib; iudeis. ueniens ad me. ⁊ stans dixit mihi.
Saule frē respice. Et ego eadē hora respexi in eū. Ille
dixit. deus patrū nr̄oꝝ p̄ordinauit te ut cognoscas
uoluntatē eius. ⁊ uideas iustū nr̄m. ⁊ audires uocē ex ore ei.
quia eris testis illius ad oēs hoīes eorū q̄ uidisti ⁊ audisti.
Et nūc quid moraris. exurge ⁊ baptizare. ⁊ ablue pec
cata tua inuocato nōie dñi. Factū est aūt reuertenti mi
hi in hierl̄m ⁊ orāti in templo. fieri me in stupore mētis.
⁊ uidere illū dicentē mihi. festina. et exi uelociter de hie
rl̄m. quia nō recipient testimoniū tuū de me. Et ego dixi.
dñe ipi sciunt quia ego eram cōcludēs in carcere. et
cedens ꝑ synagogas. ⁊ uerberabar ire. et cū funderet
sanguis stephani testis tui. ego aūt adstabam. ⁊ cu
stodiebam uestimenta interficientium illū. Et dixit ad me.
uade. quia ego ad nationes longe mittā te. Audie
bant aūt eū usq; ad hoc uerbū. et leuauerunt uocem suā
dicentes. tolle de terra eiusmodi. non enī fas ē eū uiuere.
Vociferantib; aūt eis. ⁊ proiectantib; uestimenta sua. et
pulueris iactū in aerem. iussit tribunus induci
eū castra. ⁊ dixit. ⁊ flagellis cedi. ⁊ torqueri eum.
ut sciret. ꝑ̄ quā causā sic acclamarēt ei. Et cū attu
lissent eum loris. dixit ad stantē sibi centurionem. paul
Si uobis romanū et indemnatū licet flagellare. quo
modo centurio. accessit ad tribunū. ⁊ nuntiauit di
cens. quid acturus es? hic enī hō ciuis romanus est. Ac
cedēs aūt tribunus. dixit illi. Dic mihi. ⁊ tu romanus
es. Ille dixit. etiā. Et respondit. ego multa summa ci
uilitatē hanc possedi. Et paulus. ego aūt et na
tus sum. Statimq; ergo discesserūt ab eo qui eū torturi

erāt. tribunus quoq; timuit postquā cognouit quia
ciuis romanus esset. et quia ligasset eū. Postera aūt die uo
lens scire diligentius qua ex causa accusaretur a iudeis. solui
eū. et iussit ꝑuenire sacerdotes et uniuersum. et. ꝑ
ducēs paulū. statuit inter eos. Et
intendēs aūt in celum paulus. ait. Viri frēs ego bona con
scientia uiuo mihi usq; in hunc diem sum aūt deū. Princeps aūt sacerdo
tū ananias. precepit astantib; sibi percutere os eius. Tūc paul⁹
ad eum dixit. percutiet te deus paries dealbate. ⁊ tu sedens iu
dicas me secūdū legē. ⁊ contra legē iubes me percuti? Et qui
astabant dixer̄. Summum sacerdotē dei maledicis? dixit. ⁊
paulus. Nesciebā frēs quia ꝑ̄nceps est sacerdotū. Scriptū
enī ē. principem ꝑ̄ni tui nō maledices. Sciens aūt
paul⁹ quia una pars erat saduceoꝝ. ⁊ altera fariseoꝝ.
exclamauit in concilio. Viri frēs ego phariseus sū. phari
seoꝝ filius. de spe ⁊ resurrectione mortuoꝝ ego iudi
cor. Et cū hoc dixisset. facta est dissensio inter pharisęos ⁊
saduceos. ⁊ soluta est multitudo. Saduceus aūt dicūt. nō es
se resurrectionē. nec angelum nec spm. pharisei aūt utrūq;
cōfitentur. Factus est aūt clamor magnus. et exurgē
tes q̄dā pharisęoꝝ pugnabant dicentes. nichil mali in
uenimus in hoīe isto. quid si spūs locutus est ei aut an
gelus. Et cū magna dissensio facta esset. timēs tribunus
ne discerperetur paulus a ipis. iussit militi descen
dere et rapere eū de medio eoꝝ. ac deducere eū castra.
Sequenti aūt nocte astitit ei dñs. et ait. Cōfortare
Sicut enī testificatus es de me ierl̄. sic te oportet. ⁊ ro
me testificari. In crastinum aūt die collegerūt se quidam ex iudeis. ⁊ deuouerūt
se dicentes. nec manducaturos nec bibituros. donec oc
cideret paulū. Erant aūt plus quā. xl. qui hāc cōiu
rationem fecerāt. Qui accedentes ad ꝑncipes sacerdotū ⁊
seniores dixer̄. deuotione deuouimus. nos nichil
gustaturos donec occidamus paulū. Nūc ergo uos no
tificate tribuno cū cohorte. ut producat illum ad uos. tā
quā aliquid certius cognituri de eo. Nos aūt prius q̄
appropiet. parati sumus hoc facere illum. Adolescentis
filius sororis eius paulū insidias. audiens. ⁊ ueniens
intrauit castra. et nunciauit paulo. Vocans aūt paulus
ad se unū ex centurionibus. ait. Adolescentē hunc ꝑ
duc ad tribunum. hꝫ enī aliquid indicare illi. Et il
le quidem assumens eum. duxit ad tribunū. ⁊ ait. Vin
culus paulus uocauit me. rogauitque me hunc adolescentem
producere ad te. habentē aliqua loqui tecū. Apphendens aūt
tribunus manū illius. secessit cū eo seorsum. ⁊ sciscitabatur.
Quid est q̄ habes indicare mihi? Ille
aūt dixit. Iudei cōuenerunt rogare te. ut crastina die
paulū producas in concilium quasi aliquid certius inquirere
de illo. Tu aūt nequaquā credideris ei. Insidiantur
enī illi ex eis plures. ꝑ̄missum aūt expectant a te. Et
nūc parati sunt exspectantes ꝑ̄missum tuum.
Tribunus igitur dimisit adolescentē. precipiens ei. ne cui
locutus fueris. quia hęc nota sibi fecisti. Et cōuocatis duobus
centurionibus dixit illis. Parate milites ducentos. ut eant
usq; cesaream. ⁊ equites septuaginta. ⁊ lancearios du
centos. a tertia hora noctis. Et iumenta ꝑparate. ut ꝑ̄ponē
te paulum saluum producant ad felicem ꝑsidem. Scribens epi
stolam continentem hęc. Claudius lisias optimo ꝑsidi felici sa
lutem. Virum hunc comprehensum a iudeis. ⁊ incipientem interfi
ci ab eis. superueniens cum exercitu eripui. cognito
quia romanus est. uolens scire causam qua obiciebant
illi. deduxi eum in concilium eoꝝ. quē inueni accusari de quę
stionibus legis eoꝝ. nichil uero dignum morte aut uinculis habentem crimen. Et cū mihi manifestatum fuisset. insidiam fore
ipsi. misi ad te. denuntians. ⁊ accusatoribus. ut
dicant ad te quę sunt aduersus eum apud te. Vale.
Militес ergo ꝑ̄ceptum sibi. assumentes paulum. duxer̄ per
nocte in amipatridem. Et postera die dimiserunt equi
tes cum eo. reuertentes sunt ad castra. Qui cū uenissent
cesaream. ⁊ tradidissent epistolam ꝑsidi. statuerūt aūt
illum ⁊ paulum. Cū legisset aūt. ⁊ interrogasset de qua
prouincia esset. cognouissetq; quia de cilicia. audiam te.

quid cum et accusatores tui venerint. Iussitque in pretorio herodis custodiri eum in templo non cum turba neque cum tumultu. Quidam autem ex asia iudei quos oportebat apud te presto esse et accusare si quid haberent adversum me. aut hii ipsi dicant si quid invenerint in me iniquitatis cum stem in concilio: nisi de una hac solummodo voce qua clamavi inter eos stans. quoniam de resurrectione mortuorum ego iudicor hodie a vobis.

Distulit autem illos felix certissime sciens de via hac dicens. cum tribunus lisias descenderit audiam vos. Iussitque centurioni custodire eum et habere requiem. nec quemquam prohibere de suis ministrare ei. Post aliquot autem dies veniens felix cum drusilla uxore sua que erat iudea. vocavit paulum et audivit ab eo fidem que est in christum ihesum. disputante autem illo de iustitia et castitate. et de iudicio futuro: tremefactus felix respondit. quod nunc attinet vade. tempore autem oportuno accersiam te. Simul et sperans quod pecunia daretur ei a paulo. propter quod et frequenter accersiens eum loquebatur cum eo. Biennio autem expleto. accepit successorem felix porcium festum. Volens autem gratiam prestare iudeis felix: reliquid paulum vinctum.

¶ xxv

Festus ergo cum venisset in provinciam post triduum ascendit hierosolimam a cesarea. Adieruntque eum principes sacerdotum et primi iudeorum adversus paulum. et rogabant eum postulantes gratiam adversus eum ut iuberet perduci eum in ierusalem. insidias tendentes ut eum interficerent in via. Festus autem respondit servari paulum in cesarea: se autem maturius profecturum. Qui ergo in vobis ait potentes sunt descendentes simul si quod est in viro crimen accusent eum. Demoratus autem inter eos dies non amplius quam octo aut x. descendit cesaream. Et altera die sedit pro tribunali. et iussit paulum adduci. Qui cum perductus esset. circumsteterunt eum qui ab ierosolimis descenderant iudei. multas et graves causas obicientes quas non poterant probare. paulo autem rationem reddente. quoniam neque in legem iudeorum. neque in templum. neque in cesarem quicquam peccavi. Festus autem volens iudeis gratiam prestare. respondens paulo dixit. Vis hierosolimam ascendere. et ibi de his iudicari apud me? Dixit autem paulus. Ad tribunal cesaris sto. ubi me oportet iudicari. Iudeis non nocui sicut tu melius nosti. Si enim nocui. aut dignum morte aliquid feci. non recuso mori. Si vero nichil est eorum que hii accusant me. nemo potest me illis donare. Cesarem appello. Tunc festus cum consilio locutus. respondit. Cesarem appellasti. ad cesarem ibis.

Et cum dies aliquot transacti essent. agrippa rex et bernice descenderunt cesaream ad salutandum festum. et cum dies plures ibidem morarentur. festus regi indicavit de paulo dicens. Vir quidam est derelictus a felice vinctus. de quo cum essem hierosolimis adierunt me principes sacerdotum et seniores iudeorum. postulantes adversus illum dampnationem. Ad quos respondi. quia non est consuetudo romanis dampnare aliquem hominem priusquam is qui accusatur presentes habeat accusatores. locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina. Cum ergo huc convenissent sine ulla dilatione. sequenti die sedens pro tribunali iussi adduci virum. De quo cum stetissent accusatores. nullam causam deferebant de quibus ego suspicabar malum. Questiones vero quasdam de sua superstitione habebant adversus eum. et de quodam ihesu defuncto quem affirmabat paulus vivere. Hesitans autem ego de huiusmodi questione. dicebam si vellet ire hierosolimam. et ibi iudicari de istis. Paulo autem appellante ut servaretur augusti cognitioni. iussi servari eum. donec mittam eum ad cesarem. Agrippa autem dixit ad festum. Volebam et ipse hominem audire. Cras inquid audies eum. Altera autem die cum venisset agrippa et bernice cum multa ambitione. et cum introissent in auditorium cum tribunis et viris principalibus civitatis. iubente festo adductus est paulus. et dixit festus. Agrippa rex. et omnes qui simul adestis nobiscum viri. videtis hunc de quo omnis multitudo iudeorum interpellavit me. hierosolimis. petentes et acclamantes non oportere eum amplius vivere. Ego vero comperi nichil dignum morte eum admisisse. Ipso autem hoc appellante ad augustum iudicavi mittere. de quo quid certum scribam domino non habeo. Propter quod produxi eum ad vos. et maxime ad te rex agrippa. ut interrogatione facta. habeam quid scribam. Sine ratione enim michi videtur mittere vinctum. et causas eius non significare.

¶ xxvi

Agrippa vero ad paulum dixit. permittitur tibi loqui pro temetipso. Tunc paulus extenta manu. cepit rationem reddere. De omnibus quibus accusor a iudeis rex agrippa. estimo me beatum apud te. cum sim defensurus me hodie. maxime te sciente omnia que apud iudeos sunt consuetudines et questiones. Propter quod obsecro patienter me audias. Et quidem vitam meam a iuventute que ab initio fuit in gente mea in hierosolimis. noverunt omnes iudei. prescientes me ab initio si velint testimonium perhibere. quoniam secundum certissimam sectam nostre religionis vixi phariseus. et nunc in spe que ad patres nostros repromissionis facta est a deo. sto iudicio subiectus. in quam .xii. tribus nostre. nocte ac die deservientes sperant devenire. De qua spe accusor a iudeis rex. Quid incredibile iudicatur apud vos. si deus mortuos suscitat? Et ego quidem existimaveram me adversus nomen ihesu nazareni debere multa contraria agere. quod et feci hierosolimis. et multos sanctorum ego in carceribus inclusi. a principibus sacerdotum potestate accepta. et cum occiderentur detuli sententiam. et per omnes sinagogas frequenter puniens eos. compellebam blasphemare. et amplius insaniens in eos. persequebar usque in exteras civitates. In quibus dum irem damascum cum potestate et permissu principum sacerdotum. die media vidi in via rex de celo supra splendorem solis circumfulsisse me lumen. et eos qui simul erant mecum. Omnesque nos cum decidissemus in terram. audivi vocem dicentem michi ebraica lingua. Saule saule. quid me persequeris? durum est tibi contra stimulum calcitrare. Ego autem dixi. quis es domine? Dixit autem. Ego sum ihesus nazarenus quem tu persequeris. Sed exurge et sta super pedes tuos. Ad hoc enim apparui tibi. ut constituam te ministrum et testem eorum que vidisti et eorum quibus apparebo tibi. eripiens te de populo et gentibus in quas nunc ego mitto te. aperire oculos eorum ut convertantur a tenebris ad lucem. et de potestate sathane ad deum. ut accipiant remissionem peccatorum et sortem inter sanctos per fidem que est in me. Unde rex agrippa non fui incredulus celesti visioni. sed his qui sunt damasci primum et hierosolimis. et in omnem regionem iudee et gentibus: annuntiabam ut penitentiam agerent et converterentur ad deum. digna penitentie opera facientes. Hac ex causa me iudei cum essem in templo comprehensum. temptabant interficere. Auxilio autem adiutus dei usque in hodiernum diem sto. testificans minori atque maiori. nichil extra dicens quam ea que prophete sunt locuti. et moyses futura esse. si passibilis christus. si primus ex resurrectione mortuorum lumen annuntiaturus est populo et gentibus.

Hec loquente eo. et rationem reddente. festus magna voce dixit. Insanis paule. multe littere te ad insaniam convertunt. Et paulus. Non insanio inquid optime feste. sed veritatis et sobrietatis verba eloquor. Scit enim de his rex. ad quem et constanter loquor. Latere enim eum nichil horum arbitror. Neque enim in angulo quicquam horum gestum est. Credis rex agrippa prophetis? Scio quia credis. Agrippa autem dixit ad paulum. In modico suades me christianum fieri. Et paulus. Opto apud deum. et in modico et in magno non tantum te. sed et omnes hos qui audiunt hodie fieri tales. qualis et ego sum exceptis vinculis his.

Et exurrexit rex et preses et bernice. et qui assidebant eis. Et cum secessissent loquebantur ad invicem dicentes. quia nichil morte aut vinculis dignum quid fecit homo iste. Agrippa autem festo dixit. Dimitti poterat homo iste si non appellasset cesarem.

¶ xxvii

Ut autem iudicatum est eum navigare in italiam. et tradi paulum cum reliquis custodiis. centurioni nomine iulio cohortis auguste. ascendentes autem navem adrumetinam incipientes navigare. circa asie loca sustulimus. perseverante nobiscum aristarcho macedone thesalonicense. Sequenti autem die devenimus sydonem. Humane autem tractans iulius paulum. permisit ad amicos ire et curam sui agere. Et inde cum sustulissemus subnavigavimus ciprum. propterea quod essent venti contrarii. Et pelagus cilicie et pamphilie navigantes. venimus listram que est licie. Et ibi inveniens centurio navem alexandrinam. navigantem in italiam. transposuit nos in eam. Et cum multis diebus tarde navigaremus et vix devenissemus contra gnidum prohibente nos vento. adnavigavimus crete secundum salmonam. et vix iuxta navigantes

¶ xxiiii

Post quinque autem dies descendit princeps sacerdotum ananias cum senioribus quibusdam et tertullo quodam oratore qui adierunt presidem adversus paulum. Et citato paulo cepit accusare tertullus dicens. [illegible]

[illegible]

ugãres ue nimi? in loeũ ĝdã qu uocatur bonĩ portꝰ
Cui uicta erat ciuitas thalassa. Multo aũt tẽp pacto.
t eũ iã nõ eẽt tuta nauigatio eo q ieiuniũ iã pterie
rit. ꝯsolabat paul dicens ei. uiri uideo qñ cũ iu
ria t multo ãplio no. nõ solũ ónerꝭ t nauis. sꝫ ãĩa
rũ nr̃ũ iacp̃ eẽ nauigatiõ. ecturo aũt gubernatoꝛ
t nauclerꝯ magis credebat. quã hĩa ãpaulo dic
tãtur. Et cũ aptus portus ñ eẽt ad hiemãdũ. plures
tatuer eẽ illũ nauigare inde. si quo possent deuenire
tes phenicẽ hiemare portũ crete respicientes ad afri
cũ t ad eũ. Aspirãte aũt austro. existimãtes. ꝓpositũ se
tenere. cũ sustulissent de asson. legebatur creti. Non
post multũ aũt. misit se ĕ qũ uocatur tiphonicus. q
uocatur euro aquilo. Cũq; arrepta eẽt nauis. nec posset
conari i uentũ. data naue flatui ferebam. ꝫ insulã
aũt ĝdã decurrentes ꝯ uix uenimus cauda. poterimus uix ꝯ
tinere scapã. Quã sublata. adiutoriis utebãtur ac
cingentes nauem. timentes ne i syrtũ incideret. submit
tto uase sic ferebãtur. Valide aũt nobis tẽpestate
iactatis. sequẽti die iactũ fecer̃. t tertia die suis manꝰ
ris armamẽta nauis proiecer̃. Nec; sole aũt nec sideribꝫ
apparẽtibꝫ ꝑplurimosq; dies. t tẽpestate nõ exigua i mare
te. iã ablata erat spes omnis salutis nr̃e. Et cũ multa
ieiunio facto. tunc stans paulus in medio eorũ. di
xit. Oportebat q; domine audito me ñ egredi a creta. lu
crifacere iniuriã hãc t iacturã. et nũc suadeo uobis
bono ãio eẽ. Amittio enĩ nullius aĩe erit ex uobis
ꝑ quã nauis. Astitit e mihi hac nocte. angel dei cuius
sũ ego. t cui deseruio dicẽs. Ne timeas paule: ceĩ te
oportet assistere. et ecce donauit tibi deus oẽs q nauigã
tes tecũ. ꝫpter q bono ãio estote uiri. Credo enĩ deo meo.
quẽ ĕ modo ad hoc. Insulã aũt quãdã oportet nos deuenire.

Sed postea quã quarta decima nox fuit uenit nau
gantibus nobis in adria circa mediã noctẽ. suspicabãt
barbari apparere sibi aliquã regionem quiẽt submi
rentes bõ idem inuenerunt pũsillũ. xx. et pũsillũ
de separati. i uenerẽ pũsillũ. xv. tũtesq; aũt ne inci
pere locis impingere mus. de puppi mittentes. in coma
quattuor. optabãt fieri diem. Iamq; uero grebis
tis ĕ. ꝯ mittentes. cepit mãducare. Ad hoc monebat aũt
nos. t ꝑ hortabat. cepit mãducare. Ad hoc monet aũt fieri
nos. t ꝑ hortabat. assũpsit panẽ. gãs agit deo ĉoram oĩbꝰ.
et cũ fregisset. cepit mãducare. Alacriores aũt facti
sũt. t ipi assũpserũt cibũ. Eramus uero uniuerse aĩe in
nauidue ducẽte septuaginta sex. et sumpto cibo allenabãt
naue. iactãtes triticũ i mare. Cũ aũt factus eẽt. ter
ra nõ agnoscebãt. Sinũ uero ĝdã cõsiderabãt. habẽtẽ in
q; littus si possent eicere naue. Et cũ anchoras
sustulissent. cõmittebant se mari simul laxantes
iuncturas gubernaculorũ. Et leuato artemone. secũ
dum flatum tẽdebant ad littus. et cũ incidissemus
in locũ bithalassum. i pegerũt naue. et prora quidẽ fixa
manebat i mobilis. puppis uero solue batur a mu
nimẽto. Consilio aũt cõsiliũ fuit ut custodi rẽ occide
rent. ne q; cũ enatasset effugẽt. Centurio aũt uolẽs
seruare paulũ. prohibuit fieri. Iussitq; eos qui posse
nature mittere se i mare primos. t exire ad ter
ram exire. et ceteros alios in tabulis ferebãt. quosdã
super ea q dam aui cẽt. et sic fiebat ut oẽs
ut eẽt ad terram exirent. Ad ter ram. et ea q essent nr̃a. et sic factũ ĕ
cognouimus q; insula uocatur. barbarꝰ
prebant nõ modicã humanitatẽ nobis. Accensa ĕ
pira. reficiebant nos oẽs. ꝓpter imbrem. et q imminẽb

at t frigus. Cũ cõgregasset aũt paulus sarmentoꝝ aliqũã
multitudinem. t imposuisset sup ignẽ. uipera ab calore
eũ persiliit. et inuasit manũ eius. Vt uiderũt barbari
pendentem bestiã i manu ei. ad inuicẽ dicebant. Vti
q hõmicida est hõ hic quẽ cũ euaserit de mari. ultio ei
non sinit uiuere. et ille quidem excussit bestiam in
ignẽ. nichil mali passus ĕ. At illi existimabãt eũ ire
mori subitõ. t subito cecidisse mori. dm aũt illis expec
tantibꝰ t nihil mali in eo fieri. cõtemplantes
se dicebant eũ ee deũ. In loeis aũt erant prãdia principis
insule. nomine publii. qui nos suscepit. triduo benigne exhibuit. Cui
cõtigit aũt patrem publii febribꝰ t dissinteria uexa
tũ iacere. ad q paulus intrauit. et cũ oratione. t imposita ei
ĉa manu sanauit eũ. Quo facto. et q̃ reliqui infirmi habe
bant i insula. accedebant et curabantur. Qui et multis
honoribus nos honorauerunt. et nauigantibus
inposuerũt q necessaria erãt.

Post menses aũt tres nauigauimus in naui alexandri
na q in insula hiemauerat. cui erat insigne castoꝝ
rum. et cũ uenissemus syracusam. mansimus ibi triduo.
Inde circũlegentes. deuenimus rhegium. Et post unũ die
rem austro. secũdo die uenimus puteolos. Vbi inuenimꝰ
fratres. rogati sumus manere apud eos diebus. vii. et sic uenimus
romam. Et inde cũ audissent fratres. occurrerũt nobis usq;
ad appii forum. et tres tabernas. Quos cũ uidisset paulus
gratias agens deo. accepit fiduciã.

Cum uenissemus aũt romam. permissũ est paulo manere
sibi met cũ custodiente se milite. Post tertiũ aũt
diem. conuocauit primos iudeorum. Cũq; conuenissent dice
bat eis. Ego uiri fratres. nichil aduersus plebem facies. aut
morem patrium. uictus abrenuntiatus. traditus sum
in manus romanorum. Qui cũ interrogationem de me habu
issent. uoluerũt me dimittere. eo q nulla esset
mortis causa. Contradicentibus aũt iudeis. non quasi
gentem meam habens ad accusandum. ꝓpter hanc ig etiam rogaui uos
uidere. et alloqui. ꝓpter spem enim israel. catena hac circũ
datus sum. At illi dixerũt ad eũ. Nos neq; litteras accepimus
de te a iudea. neq; aduenit ex fratribus nunciatum aut
locutus est quid de te malum. Rogamus aũt audire
a te quid sentias. nam de secta hac notum est
nobis. quia ubiq; ei cõtradicitur. Cũ cõstituissent aũt illi di
em. uenerũt ad eum in hospitium plures. quibus exponebat te
stificans regnum dei. suadens eis de iesu. ex lege moysi t
prophetis a mane usq; ad uesperam. Et quidem credebãt his
dicebãtur. quidam uero non credebant. cum ipsi inuicem non
consentirent. dicente paulo unum uerbum. quia bene spiritus sanctus
locutus est per ysaiam prophetam ad patres nr̃os. Vade ad po
pulum istum et dices ad eos. Aure audietis et non intelligetis. et
uidentes uidebitis et non uidebitis. Incrassatum est
enim cor populi huius. et auribus grauiter audierũt. et oculos suos con
pexerũt. ne forte uideant oculis. et auribus audiant. et cor
de intelligant. et conuertantur et sanem eos. Notum ergo sit uobis.
quia gentibus missum ĕ hoc saluare dei. ipsi et audient. Et cũ
hec dixisset. multam habentes inter se questionem abierunt iudei
habentes apud
se. Et mansit biennio toto in suo conducto. et suscipiebat oẽs qui in
grediebãtur ad eum. predicans regnum dei. docens ea q sunt de dño
ihũ xpo cum omni fiducia sine prohibitione. Explicit hic actus
tum apl̃oꝝ. Incipit prologus in. dn̄. incipit argumẽtum epl̃e ad rom.

Iacobi petri. iohannis et iude. vii. epistolas edidere tam multi
ex q quantas. et breues parum ac longas. breues ꝙ ambi
longas ꝙ sexcentas. ut earum sit q nõ earũ lectionẽ necessariam
iacobi apl̃i scripturi instituunt clerũ. deuitatum cetera ꝙ
ceptoꝝ. et regulã catholicæ obseruãtiæ. dei nunciare pati
entiæ maiestate. dei reuelatione ꝓphetarum. et dãnatione ma
gistoꝝ. Incipit prologus in epl̃am petri. vii. epistolas enumerat

Non una est ordo apud grecos quã nr̃e. Sed alius prologus
sapiũt. et fidei rectã sectantur epistolas septẽ ꝙ cano
nice nũcupatur. Sic in latinis codicibꝰ inuenitur.
Ut q petrus duabus filiabus apostolorum ꝓmerentur ordine ceterarũ. Sic euangelistas quoq; duũ aduertimus ti
nea correximus. ita bas apostolorum ordinem do nos mutante deo
didimꝰ. Est enim prima earũ una iacobi. petri due. iohannis
tres. iude una. que sunt alterius digestæ fidei. ita quoq;

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

abnegatibz fidelit̃ uitatnũ eloquiũ utereẽtur: ꝙ ambiguitatẽ legentiũ facerent. nec cermonũ sese uarietas in pugnaret. Illo ꝑcipuo loco ꝙ de unitate trinitatis in prima iohãnis epla poĩũ legimus. ꝙ qua ꝛ abnegãte libz trinitatẽ: multũ erratũ ẽ. ꝛ fidei ueritatẽ cõpimus. nũ tantũ modo rerũ uocabula hoc ẽ. aque. sanguis ꝛ ſpũs in nra sua edtione ponemus: sz patris uerbiq; ac ſpũs testimoniũ omittemus. in quo maxime et fides catholica roboratur. ꝛ patris. ꝛ filii ꝛ ſpũs sc̃i una diuinitatis substãa ꝓbatur. Incipit ep̃la iacobi apli.

Iacobus dei

Iacobus dei ꝛ dñi nr̃i ihũ xp̃i seruus. duodecim tribubz q̃ sunt in dispersione salutẽ. omne gaudium existimate fr̃es mei cũ tentationes uarias incideritis. scientes ꝙ ꝓbatio fidei ur̃e fidei patientiã operatur. patientia aũt opus ꝑfectũ hꝫ. ut sitis ꝑfecti ꝛ integri in nullo deficientes. Si quis aũt ur̃m indiget sapia. postulet a deo qui dat omnibz affluenter. ꝛ non ĩproperat. ꝛ dabit ei. postulet aũt in fide. nichil hesitans. Qui enim hesitat similis est fluctui maris. qui uento uehitur. ꝛ circũfertur. non ergo existimet homo ille q̃ accipiat aliq̃d a dño. Vir duplex animo inconstans est in omnibz uijs suis. Glorietur aũt frater humilis in exaltatione sua. diues aũt in humilitate sua. quia sicut flos fenitrãsibit. exortus est enim sol cũ ardore ꝛ arefecit fenũ ꝛ flos eius decidit. ꝛ decor uultus eius deperiit. Ita ꝛ diues in itinere suis marcescet.

Beatus uir qui sustinet tẽptationẽ. quia cũ probatus fuerit accipiet coronã uitę. quã repromisit deus diligẽtibz se. Nemo cũ tẽptatur dicat. quia deo tẽptor. deus enim intemptator malorum est. ipse autem neminẽ tẽptat. Unusquisq; uero tẽptatur a concupiscentia sua abstractus ꝛ illectus. deinde concupiscentia cũ conceperit. parit peccatum. peccatum uero cũ cõsummatum fuerit. generat mortẽ.

Nolite errare fr̃es mei dilectissimi. omne datum optimum. ꝛ omne donum ꝑfectum desursum est. descendens a patre luminũ. apud quẽ non est transmutatio. nec uicissitudinis obumbratio. Uoluntarie enim genuit nos uerbo ueritatis. ut simus initium aliquod creature eius. Scitis fr̃es mei dilectissimi. sit aũt omis hõ uelox ad audiendum. tardus aũt ad loquendum. ꝛ tardus ad iram. Ira enim uirum non dei operatur.

Propter quod abiicientes omnẽ immundiciã. ꝛ abundantiã malitie. in mansuetudine suscipite insitum uerbum q̃ potest saluare animas uestras.

Estote aũt factores uerbi. ꝛ nõ auditores tm̃ fallentes uos metipsos. quia si quis auditor est uerbi ꝛ nõ factor. hic comparabit uiro cõsideranti uultum nativitatis sue in speculo. Cõsiderauit enim se ꝛ abiit. ꝛ statim obliuiscitur qualis fuerit. Qui aũt ꝑspexerit in lege ꝑfecta libertatis. ꝛ permanserit non auditor obliuiosus factus. sed factor operis. hic beatus in factu suo erit.

Si quis aũt putat se religiosum esse. nõ refrenans linguam suam. sed seducens cor suum. huius uana est religio. Re-

Iacobus alphei. nõ zebedei q̃ dñm sue infãcie ꝓdidit

ligio munda ꝛ imaculata apud deum et patrem hec est. Uisitare pupillos ꝛ uiduas in tribulatione eorum. ꝛ immaculatum se custodire ab hoc seculo.

Fr̃es mei nolite in personarum acceptione hr̃e fidem dñi nr̃i ihũ xp̃i gle. et enim si introierit. conuentus uestr̃ uir aureum anulum habens in ueste candida. introierit autem ꝛ pauper in sordido habitu. ꝛ intendatis in eum qui indutus est uestimento preclaro. ꝛ dixeritis ei tu sede hic bene. pauperi aũt dicatis. tu sta illic. aut sede sub scabello pedum meorum. nonne iudicatis apud uos metipsos. ꝛ facti estis iudices cogitationum iniquarum? Audite fr̃es mei dilectissimi. Nonne deus elegit pauperes in hoc mũdo. diuites in fide ꝛ hr̃des regni q̃ repromisit diligentibz se? Vos aũt exhonorastis pauperem. Nonne diuites ꝓpotentia opprimũt uos. ꝛ ipsi trahũt uos ad iudicia? Nonne ipsi blasphemãt bonum nomen q̃ inuocatum est super uos?

Si tm̃ legem perficitis regalem secm̃ scripturas. Diliges proximum tuum sicut te ipsum. bene facitis. Si aũt personam accipitis peccatum operamini. redarguti a lege q̃si transgressores. Quicq; enim totam legem seruauerit. offendat aũt in uno. factus est omnium reus. Qui enim dixit. non mechabaris. dixit ꝛ non occides. q̃ si non mechabaris. occidas aũt. factus es transgressor. Sic loquimini ꝛ sic facite. sicut per legem libertatis incipientes iudicari. Iudicium enim sine mia illi qui non fecit miam. Superexaltat aũt mia iudicio.

Quid prodest fr̃es mei si fidem quis dicat se habere. opera aũt non habeat. numquid potest fides saluare eum? Si aũt frater aut soror nuda sint. ꝛ indigẽt uictu cotidiano. dicat aũt quis eorum. Ite in pace. calefacimini. ꝛ saturamini. non dederitis aũt eis q̃ necessaria sunt corpori. quid prodest? Sic ꝛ fides si non habeat opa mortua est in semetipsa. Sz dicet quis tu fidem habes. ꝛ ego opera habeo. ostende mihi fidem tuam sine operibz. ꝛ ego ostendam tibi ex operibz fidem meam. Tu credis q̃m unus deus est. Bene facis. Et demones credunt ꝛ contremiscunt. Vis aũt scire o homo inanis. q̃m fides sine operibz otiosa est? Abraam pater noster nonne ex operibz iustificatus est. offerens filium suum ysaac super altare? Vides q̃m fides cooperabatur operibz illius. ꝛ ex operibz fides consummata est? ꝛ suppleta est scriptura dicens. Credidit aũt abraam deo ꝛ reputatum est ei ad iustitiam. et amicus dei appellatus est. Videtis q̃m ex operibz iustificatur homo. ꝛ non ex fide tm̃. Similiter aũt ꝛ rahab meretrix. nonne ex operibz iustificata est. suscipiens nuntios. ꝛ alia uia eiciens? Sicut enim corpus sine spũ mortuum est. ita et fides sine operibz mortua est.

Nolite plures magistri fieri fr̃es mei. scientes q̃m maius iudicium sumimus. In multis enim offendimus omes. Si quis in uerbo non offendit. hic perfectus est uir. potest et frenare totum corpus. Si aut equorum frenos in ora cõ mittimus ad consentiendum nobis. et omne corpus illorum circũferimus. Ecce et naues cum magne sint. ꝛ a uentis ualidis minentur. circũferuntur aũt modico gubernaculo. ubi impetus dirigentis uoluerit. ita ꝛ lingua modicum quidem membrum est. ꝛ magna exaltat.

Ecce quantus ignis quam magnam siluam incendit. Et lingua ignis est. uniuersitas iniquitatis. lingua constituitur in membris nr̃is. q̃ maculat totum corpus. ꝛ inflammat rotam nativitatis nr̃e inflammata a gehenna. Omnis enim natura bestiarum ꝛ uolucrum ꝛ serpentium. ꝛ ceterorum domatur. Et domita est a natura humana. linguam aũt nullus hominum domare potest. Inquietum malum plena ueneno mortifero. In ipsa benedicimus deum ꝛ patrem. ꝛ in ipsa maledicimus homines qui ad similitudinem dei facti sunt. Ex ipso ꝓcedit benedictio ꝛ maledictio. Non oportet fr̃es mei hec ita fieri. Numquid fons de eodem foramine emanat dulcem ꝛ amaram aquam? Numquid potest fr̃es mei ficus uuas facere. aut uitis ficus? Sic nec fluctus dulcem potest facere aquam. Qui sapiens ꝛ disciplinatus inter uos est. ostendat ex bona conuersatione operationem suam in mansuetudine sapientie.

Quod si zelū mārū habueris. z cōtrōnes inuicē ibi ḡnē. nolite glāri z mēdaces cē ad ūsus ueritatē. nō ē tā sup̄ia desursū descēdēs. sī terrena animalis diabolica. ubi enī zelus z cōtēdo. ibi cōfusiō z cē opus pessimū. Que aūt desursū est sup̄ia. primū q̄dē pudica est. deīn pacifica. modesta. suādibilis. bonis cōsentiens. plena mīa z fructib⁹ bonis. iudicat sine simulatione. Fructus aūt iustitie. in pace semīatur. facientib⁹ pacem.

Unde bella z lites in uob⁹. nōne hinc. ex uoluptatib⁹ uestris q̄ militant in membris uestris. Concupiscitis z nō habetis. occidit. z zelatis z nō potestis adipisci. litigatis z bella geritis. z nō habetis. propt̄ q̄ postulatis. petitis z nō accipitis. eo q̄ male petatis. ut in uoluptatibus uestris insumatis. Adulteri. nescitis. quia amicitia huius mūdi inimica est dei. Quicūq; ergo uoluerit. amicus esse huius seculi. inimicus dei constituetur. aut putatis q̄a inanit scriptura dicens. Ad inuidiā concupiscit spūs. q̄ habitat in uob⁹. Maiorē aūt dat gratiam. propt̄ quod dicit. deus superbis resistit. humilib⁹ aūt dat gratiam. Subditi ergo estote deo. resistite aūt diabolo. z fugiet a uob⁹. Appropinquate deo. z appropiquabit uob⁹. Emundate manus peccatores. z purificate corda duplices. Miseri estote. et lugete. z plorate. Risus uester in luctū conuertatur. z gaudiū in merorē. Humiliamini ergo in conspectu dñi. z exaltabit⁹. Nolite detrahere alterutrū fr̄es mei. Qui detrahit fr̄i. aut qui iudicat fr̄em suū. detrahit legi. z iudicat legem. Si aūt iudicas legē. nō es factor legis. sed iudex. Unus est enī legis lator. z iudex qui potest perdere. z liberare. tu aūt quis es. qui iudicas proximum tuum.

Ecce nūc qui dicis. hodie aut crastino ibimus in illam ciuitatem. et faciemus ibi annū. et mercabimur. et lucrū faciemus. qui ignoras quid erit in crastinum. Que est enī uita uestra. Uapor enī est ad modicū parens. deinde exterminabit. pro eo ut dicatis si dñs uoluerit. et si uiuerimus. faciemus hoc aut illud. Nunc aūt exultatis in superbiis uestris. Omnis exultatio talis maligna est. Scienti ergo bonū facere. et nō facienti. peccatū est illi.

Agite nūc diuites. plorate. ululantes in miseriis q̄ aduenient uob⁹. Diuitie uestre putrefacte sunt. et uestimenta uestra tinee facta sunt. Aurum et argentum uestrum eruginauit. z erugo eorum testimoniū illis uobis erit. et manducabit carnes uestras sicut ignis. Thesaurizastis uobis ira in nouissimis diebus. Ecce merces operariorum qui messuerunt regiones uestras. q̄ fraudata est a uobis clamat. et clamor eorum in aures dñi sabaoth introiuit. Epulati estis super terrā. et luxuriosi fuistis corda uestra. in die occisionis. Addusistis iustum. et occidistis. et non resistit uobis. Patientes ergo estote fr̄es usq; ad aduentum dñi. Ecce agricola expectat pciosum fructum terre. patiens super eo. donec accipiat temporaneum. et serotinum. Patienter estote. et uos. confirmate corda uestra. quoniam aduentus dñi appropinquabit.

Nolite ingemiscere fr̄es in alterutrum. ut nō iudicemini. Ecce iudex ante ostia assistit. Exemplum accipite fr̄es. labo ris et patientie. prophetas qui locuti sunt in nomine dñi.

Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt. Sustinentiam iob audistis. et finem dñi uidistis. quia misericors est dñs et miserator. Ante omnia aūt fr̄es mei nolite iurare. neq; per celū. neq; per terrā. neq; aliud quodcūq; iuramentū. Sit aūt sermo uester. est. est. non. non. ut nō sub iudicio decidatis. Tristatur aliquis in uobis. oret. equo animo psallat. Infirmatur quis in uobis. uocet presbyteros ecclie. et orent super eum. unguentes eum oleo in nomine dñi. et oratio fidei saluabit infirmum. et alleuiabit eum dñs. et si in peccatis sit dimittetur ei. Confitemini ergo alterutrum peccata uestra. et orate pro inuicem ut saluemini. Multum enim ualet deprecatio iusti assidua.

Helias homo erat similis nobis passibilis. et oratione orauit ut non plueret super terrā. et non pluit annos tres et menses sex. Et rursum orauit. et celum dedit pluuiam. et terra dedit fructum suum. fratres mei si quis ex uobis errauerit a ueritate. et conuerterit quis eum. scire debet. quoniam qui conuerti fecerit peccatorem ab errore uie sue. saluabit animam eius a morte. et operit

multitudinem peccatorum. Incipit epla sci petri apli.

Symon petrus filius iohis. frater gaudet. uocatus a xpo. sicut et andreas apostolus. explicit epla ii. incipit epla i petri apostoli.

Petrus

petrus apls ihū xp̄i. electis aduenis. dispersionis ponti. galatie. cappadocie. asie et bithynie. p̄ gracia dei patris in sanctificatione spūs. in obedientiā et aspersionem sanguinis ihū xp̄i. gratia uob⁹ et pax multiplicetur.

Benedictus deus et pater dñi nr̄i ihū xp̄i. qui secundum magnā misericordiam suam regenerauit nos in spem uiuam per resurrectionem ihū xp̄i ex mortuis. in hereditatem incorruptibilem et incontaminatam. et immarcescibilem conseruatam in celis. in uobis qui in uirtute dei custodimini per fidem in saluti parata reuelari in tempore nouissimo. in quo exultabitis modicum nunc si oportet contristari in uariis temptationibus. ut probatum fidei uestre multo pciosior sit auro. q̄ per ignem probatur. inueniatur in laudem et gloriam et honorem in reuelatione ihū xp̄i. in quem nunc non uidentes credidistis. exultabitis lętitia inenarrabili et glorificata. reportantes finem fidei uestre salutem animarum. de qua salute exquisierunt et exquisierunt scrutantes in quod tempus. significaret in eis spūs xp̄i. predicans eas que in xp̄o sunt passiones. et posteriores glorias. quibus reuelatum est. quia non sibi ipsis ministrabant ea que nunc nunciata sunt uobis. per eos qui euangelizauerunt uobis spō sancto misso de celo. in quem desiderant angeli prospicere. Propter quod succincti lumbos mentis uestre. sobrii. perfecte sperate in eam que offertur uobis gratiam in reuelatione ihū xp̄i. quasi filii obedientie. non configurati pristinis ignorantie uestre desideriis. sed secundum eum qui uocauit uos sanctum et ipsi sancti in omni conuersatione sint. quoniam scriptum est. sancti eritis. quoniam ego sanctus sum. Et si patrem inuocatis eum qui sine personarum acceptione iudicat secundum uniuscuiusque opus in timore conuersatus in terra tempus. scientes quod non corruptibilibus auro uel argento redempti estis de uestra uana conuersatione paterne traditionis. sed pciosso sanguine quasi agni immaculati et incontaminati xp̄i ihū. qui quidem ante constitutionem mundi.

Manifestati aūt nouissimis temporibus propter uos. qui per eum fideles estis in deo qui suscitauit eum a mortuis. et dedit ei gloriam ut fides uestra et spes esset in deo. Animas uestras castificantes in obedientia caritatis. in fraternitatis amore sine simulatione ex corde inuicem diligite ardentius. renati non ex semine corruptibili. uerbi dei uiui et permanentis. quoniam omnis caro fenum et omnis gloria eius tanquam flos agri. exaruit fenum et flos eius decidit. uerbum aūt dñi manet in eternum.

Hoc est aūt uerbum quod euangelizatum est in uobis. Deponentes igitur omnem malitiam. et omnem dolum. et simulationes et inuidias. et omnes detractiones. sicut modo geniti infantes. rationabile sine dolo lac concupiscite. ut in eo crescatis in saluti. Si tamen gustastis quoniam dulcis est dñs. ad quem accedentes lapidem uiuum. ab hominibus quidem reprobatum. apud aūt electum et honorificum.

Et ipsi tanquam lapides uiui superedificamini domus spūalis. Sacerdotium sanctum offerre spūales hostias. acceptabiles deo per ihm xp̄m. propter quod et continet scriptura. Ecce pono in sion lapidem summum angularem electum pciosum. et qui crediderit in eum non confundetur. Uobis igitur honor credentibus. non credentibus aūt. Lapis quem reprobauerunt edificantes. hic factus est in caput anguli. et lapis offensionis. et petra scandali. his qui offendunt uerbo. nec credunt in quo et positi sunt.

Uos aūt genus electum. regale sacerdotium. gens sancta. populus acquisitionis. ut uirtutes annuncietis eius qui de tenebris u

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

uoluerunt ⁊ admirabile lumẽ suũ. qui aliquẽ nõ pplẽ di. ⁊ qui nõ obseruat mãdata. nõe aũt timorẽ cõseruat.

mi. Obsecro uos ne aliquã aduenas ⁊ peregrinos. abstinẽ uos a carnalib⁹ desideriis q̃ militãt aduersus aiam. Conuersationẽ uestrã inter gẽtes habẽtes bonã. ut in eo q̃ detrahũt de uob⁹ tãq̃ de malefactorib⁹ ex bonis operib⁹ uos glorificent deũ in die uisitationis. Subiecti igit̃ estote oi humane creature p̃p deũ. siue regi q̃si precellenti. siue ducib⁹ tãq̃ ab eo missis. ad uindictã malefactor⁹. Laudẽ uero bonor⁹. quia sic est uoluntas dei. ut bene faciẽtes obmutescere faciatis ignorãtiã. stulto⁹ hoĩm. q̃si uelamẽ habentes malitie libertatẽ. sed sicut dei. Omnẽ honorate. fraternitatẽ diligite. deũ time te. regẽ honorificate. Serui subditi estote in oi timore dñis. nõ tm bonis ⁊ modestis. sed etiã discolis.

Hec est enim gratia. si propt̃ cõscientiã dei sustinet quis tristitias patiens iniuste. Que enim gl̃a est si peccantes ⁊ colaphizati sufferatis. sed si bñ facientes ⁊ patienter sustinetis. hoc est enim gratia apud deũ. In hoc enim uocati estis. quia ⁊ xp̃s passus est pro nob⁹ uob relinquens exemplũ ut sequamini uestigia ei. Qui peccatũ nõ fecit. nec dolus inuentus est in ore ei⁹. Qui cũ maledicerẽtur nõ maledicebat. cũ paterẽtur. nõ comminabatur. tradebat aũt iudicanti se iniuste. qui peccata nr̃a ipse pertulit in corpore suo sup lignũ. ut peccatis mortui iustitie uiuamus. cuius liuore sanati sumus. Erratis enim sicut oues. sed conuersi estis nunc ad pastorem ⁊ epm animarũ uestrarũ.

Similit mulieres subditę sint uiris suis. ⁊ si quidam nõ credunt uerbo. per mulierũ conuersationẽ sine uerbo lucri fiant. cõsiderantes in timore castam conuersationem uestram. cuius sit nõ extrinsecus capillatura. aut circũdatio auri. aut indumenti uestimentor⁹ cultus. sed qui absconditus cordis est homo in incorruptibilitate quietis et modesti spiritus. q̃ est in conspectu dei locuples. Sic enim aliquando sanctę mulieres sperantes in deo ornabant se. subiectę propriis uiris. sicut sara obediebat abrahe dñm eum uocans. cuius facte estis filie bñ facientes. ⁊ non timentes ullã perturbationem. Viri similit cohabitantes. secundũ scientiam. q̃si infirmiori uasculo muliebri impertientes honorem. tanq̃ coheredibus gr̃e uite. ut non impediatur oratio uestra. In fine aũt omnium. unanimes. cõpatientes. fraternitatis amatores. misericordes. humiles. non reddentes malum pro malo. nec maledictum pro maledicto. sed e contrario benedicentes. quia hoc uocati estis. ut benedictionem hereditate possideatis. Qui enim uult uitam diligere. ⁊ uidere dies bonos. coherceat linguam suam a malo. et labia ei⁹ ne loquantur dolum. declinet aũt a malo ⁊ faciat bonum. inquirat pacem et sequatur eam. quia oculi dñi super iustos. ⁊ aures eius in preces eorum. Vultus aũt dñi super facientes mala. Et quis est qui uobis noceat si bonum emulatores fueritis? Sed ⁊ si quid patimini propt̃ iustitiam. beati. timorem aũt eorum ne timueritis. ⁊ non conturbemini. dñm aũt xp̃m sanctificate in cordibus uestris. parati semper ad satisfactionem omni poscenti uos rationem de ea q̃ in uobis est fide ⁊ spe. Sed cum modestia ⁊ timore. conscientiam habentes bonam. ut in eo q̃ detrahũt de uobis. confundantur qui calumniantur uestram bonam in xp̃o conuersationem. Melius est enim bñfacientes. si uelit uoluntas dei patiamini q̃m male facientes. quia et xp̃s semel pro peccatis nr̃is mortuus est. iustus pro iniustis. ut nos offerret deo. mortificatus quidem carne. uiuificatus aũt spũ. in quo et uenies qui in carcere erant spiritibus predicauit. qui increduli fuerant aliquando. cum expectabat dei patientia. in diebus noe. cum fabricaretur arcam. in qua pauci. id est octo animę. saluę facte sunt per aquam. Quod et uos nunc similis forme saluos facit baptisma. non carnis depositio sordium. sed conscientie bone interrogatio in deo. per resurrectionem ihu xp̃i. qui est in dextera dei. deglutiens mortem. ut uitę eterne. Videte ergo fratres. ne forte in quo detinemini. deficiat cor uestrum. per fidem iustificati pacem habeamus ad deum per dñm nr̃m ihm xp̃m. per quem et habemus accessum in gratiam istam in qua stamus. et gloriamur in spe gl̃e filiorum dei. Non solum autem sed et gloriamur in tribulationibus. scientes quod tribulatio patientiam operatur. patientia aũt probationem. probatio aũt spem. spes aũt non confundit. quia caritas dei diffusa est in cordibus nr̃is per spm sanctum qui datus est nobis. Ut quid enim xp̃s cum adhuc infirmi essemus secundum tempus pro impiis mortuus est. Nam uix pro iusto quis moritur. nam forsitan pro bono quis audeat mori. Commendat aũt caritatem suam deus in nobis. quoniam cum adhuc peccatores essemus. secundum tempus xp̃s pro nobis mortuus est. Multo igitur magis nunc iustificati in sanguine ipsius salui erimus ab ira per ipsum. Si enim cum inimici essemus reconciliati sumus deo per mortem filii eius. multo magis reconciliati saluabimur in uita ipsius. Non solum autem sed et gloriamur in deo per dñm nr̃m ihm xp̃m. per quem nunc reconciliationem accepimus. Propterea sicut per unum hominem in hunc mundum peccatum intrauit. et per peccatum mors. et ita in omnes homines mors pertransiit. in quo omnes peccauerunt. usque ad legem enim peccatum erat in mundo. peccatum aũt non imputabatur cum lex non esset. sed regnauit mors ab adam usque ad moysen etiam in eos qui non peccauerunt in similitudinem preuaricationis adę. qui est forma futuri. Sed non sicut delictum. ita et donum. Si enim unius delicto multi mortui sunt. multo magis gratia dei et donum in gratia unius hominis ihu xp̃i in plures abundauit. Et non sicut per unum peccatum. ita et donum. Nam iudicium quidem ex uno in condemnationem. gratia aũt ex multis delictis in iustificationem. Si enim unius delicto mors regnauit per unum. multo magis abundantiam gratie et donationis et iustitie accipientes. in uita regnabunt per unum ihm xp̃m. Igitur sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem. ita et per unius iustitiam in omnes homines in iustificationem uitę. Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi. ita et per unius obedientiam iusti constituentur multi. Lex aũt subintrauit ut abundet delictum. Vbi aũt abundauit delictum. superabundauit gratia. ut sicut regnauit peccatum in morte. ita et gratia regnet per iustitiam in uitam eternam per ihm xp̃m dñm nr̃m. Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato ut gratia abundet? Absit. Qui enim mortui sumus peccato. quomodo adhuc uiuemus in illo? An ignoratis fratres. scientibus enim legem dicimus. quia lex in homine dominatur quamdiu uiuit? Nescitis quia quicumque baptizati sumus in ihm xp̃o. in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus illi per baptismum in mortem. ut quomodo surrexit xp̃s a mortuis per gl̃iam patris. ita et nos in nouitate uite ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius. simul et resurrectionis erimus. hoc scientes. quia uetus homo noster simul crucifixus est. ut destruatur corpus peccati. ut ultra non seruiamus peccato. Qui enim mortuus est. iustificatus est a peccato. Si autem mortui sumus cum xp̃o. credimus quia simul etiam uiuemus xp̃o. Scientes quod xp̃s resurgens ex mortuis iam non moritur. mors illi ultra non dominabitur. Quod enim mortuus est peccato. mortuus est semel. quod aũt uiuit. uiuit deo. Ita et uos existimate uos mortuos quidem esse peccato. uiuentes aũt deo in xp̃o ihu dño nr̃o. Non ergo regnet peccatum in uestro mortali corpore. ad obediendum desideriis eius. Neque exhibeatis membra uestra arma iniquitatis peccato. sed exhibete uos deo tanquam ex mortuis uiuentes. et membra uestra arma iustitie deo. Peccatum enim uobis non dominabitur. non enim estis sub lege. sed sub gratia. Quid ergo? peccabimus quoniam non sumus sub lege. sed sub gratia? Absit. Nescitis cui exhibetis uos seruos ad obediendum. serui estis eius cui obeditis. siue peccati ad mortem. siue obedientię ad iustitiam? Deo aũt gratias quoniam fuistis serui peccati. obedistis aũt ex corde in eam formam doctrine in qua traditi estis. Liberati aũt a peccato. serui facti estis iustitie. Humanum dico propter infirmitatem carnis uestre. Sicut enim exhibuistis membra uestra seruire immunditie et iniquitati ad iniquitatem. ita nunc exhibete membra uestra seruire iustitie in sanctificationem. Cum enim serui essetis peccati liberi fuistis iustitie. Quem ergo fructum habuistis tunc in illis in quibus nunc erubescitis? Nam finis illorum mors est. Nunc aũt liberati a peccato. serui aũt facti deo. habetis fructum uestrum in sanctificationem. finem aũt uitam eternam. Stipendia enim peccati mors. gratia aũt dei uita eterna in xp̃o ihu dño nr̃o.

Nescitis fratres. scientibus enim legem loquor. quia lex in homine dominatur quamdiu uiuit? Nam mulier sub uiro uiuenti alligata est legi. Si aũt mortuus fuerit uir eius. soluta est a lege uiri. Igitur uiuente uiro. uocabitur adultera si fuerit cum alio uiro. Si aũt mortuus fuerit uir eius. liberata est a lege uiri. ut non sit adultera si fuerit cum alio uiro. Itaque fratres mei et uos mortificati estis legi per corpus xp̃i. ut sitis alterius qui ex mortuis resurrexit. ut fructificemus deo. Cum enim essemus in carne. passiones peccatorum que per legem erant operabantur in membris nr̃is. ad fructificandum morti. Nunc aũt soluti sumus a lege mortis in qua detinebamur. ut seruiamus in nouitate spũs. et non in uetustate litteri. Quid ergo dicemus? Lex peccatum est? Absit. Peccatum non cognoui nisi per legem. Nam et concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret. Non concupisces. Occasione aũt accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Sine lege enim peccatum mortuum erat. Ego aũt uiuebam sine lege aliquando. Sed cum uenisset mandatum peccatum reuixit. Ego aũt mortuus sum. Et inuentum est mihi mandatum quod erat ad uitam hoc esse ad mortem. Peccatum enim occasione accepta per mandatum seduxit me. et per illud occidit. Itaque lex quidem sancta. et mandatum sanctum et iustum et bonum. Quod ergo bonum est mihi factum est mors? Absit. Sed peccatum. ut appareat peccatum. per bonum mihi operatum est mortem. ut fiat supra modum peccans peccatum per mandatum. Scimus enim quia lex spiritualis est. Ego aũt carnalis sum. uenundatus sub peccato. Quod enim operor non intelligo. Non enim quod uolo bonum hoc ago. sed quod odi malum illud facio. Si aũt quod nolo illud facio. consentio legi quoniam bona. Nunc aũt iam non ego operor illud. sed quod habitat in me peccatum. Scio enim quia non habitat in me hoc est in carne mea bonum. Nam uelle adiacet mihi. perficere aũt bonum non inuenio. Non enim quod uolo bonum hoc ago. sed quod nolo malum hoc facio. Si aũt quod nolo illud facio. non ego operor illud. sed quod habitat in me peccatum. Inuenio igitur legem uolenti mihi facere bonum. quoniam mihi malum adiacet. Condelector enim legi dei secundum interiorem hominem. Video aũt aliam legem in membris meis. repugnantem legi mentis mee. et captiuantem me in lege peccati. quę est in membris meis. Infelix ego homo. quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei per ihm xp̃m dñm nr̃m. Igitur ego ipse mente seruio legi dei. carne aũt legi peccati. Nihil ergo nunc damnationis est his qui sunt in xp̃o ihu. qui non secundum carnem ambulant. sed secundum spm. Lex enim spũs uitę in xp̃o ihu liberauit me a lege peccati et mortis. Nam quod impossibile erat legi. in quo infirmabatur per carnem. deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati. et de peccato damnauit peccatum in carne. ut iustificatio legis impleretur in nobis. qui non secundum carnem ambulamus. sed secundum spm. Qui enim secundum carnem sunt. quę carnis sunt sapiunt. Qui aũt secundum spm. quę spũs sunt. Nam prudentia carnis mors est. prudentia aũt spũs uita et pax. Quoniam sapientia carnis inimica est in deum. legi enim dei non est subiecta. nec enim potest. Qui aũt in carne sunt deo placere non possunt. Vos aũt non estis in carne sed in spũ. si tamen spiritus dei habitat in uobis. Si quis aũt spm xp̃i non habet. hic non est eius. Si aũt xp̃s in uobis. corpus quidem mortuum est propter peccatum. spiritus aũt uita est propter iustificationem. Quod si spiritus eius qui suscitauit ihm a mortuis habitat in uobis. qui suscitauit ihm a mortuis. uiuificabit et mortalia corpora uestra propter inhabitantem spm eius in uobis. Ergo fratres debitores sumus non carni ut secundum carnem uiuamus. Si enim secundum carnem uixeritis moriemini. Si aũt spũ facta carnis mortificaueritis uiuetis. Quicumque enim spũ dei aguntur hi filii sunt dei. Non enim accepistis spiritum seruitutis iterum in timore. sed accepistis spiritum adoptionis filiorum dei. in quo clamamus abba pater. Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii dei. Si aũt filii. et heredes. heredes quidem dei. coheredes aũt xp̃i. Si tamen compatimur ut et conglorificemur. Existimo enim quod non condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam que reuelabitur in nobis. Nam exspectatio creature reuelationem filiorum dei exspectat. Vanitati enim creatura subiecta est non uolens. sed propter eum qui subiecit eam in spe. quia et ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis in libertatem gl̃ie filiorum dei. Scimus enim quod omnis creatura ingemiscit et parturit usque adhuc. Non solum autem illa. sed et nos primitias spũs habentes. et ipsi intra nosmetipsos gemimus adoptionem filiorum dei redemptionem corporis nostri. Spe enim salui facti sumus. Spes aũt non est spes. quod enim uidet quis quid sperat? Quod aũt non uidemus. per patientiam exspectamus. Similiter aũt et spiritus adiuuat infirmitatem nostram. Nam quid oremus sicut oportet nescimus. sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui aũt scrutatur corda scit quid desideret spiritus. quia secundum deum postulat pro sanctis. Scimus aũt quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. his qui secundum propositum uocati sunt sanctis. Quos enim prescit et predestinauit conformes fieri imaginis filii eius. ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Quos aũt predestinauit hos et uocauit. Et quos uocauit hos et iustificauit. Quos aũt iustificauit illos et glorificauit. Quid ergo dicemus ad hec? Si deus pro nobis quis contra nos? Qui etiam proprio filio suo non pepercit. sed pro nobis omnibus tradidit illum. quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? Quis accusabit aduersus electos dei? deus qui iustificat. Quis est qui condemnet? xp̃s ihs qui mortuus est. imo qui et resurrexit. qui est ad dexteram dei. qui etiam interpellat pro nobis. Quis nos separabit a caritate xp̃i? tribulatio an angustia an fames an nuditas an periculum an persecutio an gladius? Sicut scriptum est quoniam propter te mortificamur tota die. estimati sumus sicut oues occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Certus sum enim quia neque mors neque uita neque angeli neque principatus neque uirtutes neque instantia neque futura neque fortitudo neque altitudo neque profundum neque creatura alia poterit nos separare a caritate dei que est in xp̃o ihu dño nr̃o.

Veritatem dico in xp̃o. non mentior. testimonium mihi perhibente conscientia mea in spũ sancto. quoniam tristitia mihi est magna. et continuus dolor cordi meo. Optabam enim ego ipse anathema esse a xp̃o pro fratribus meis. qui sunt cognati mei secundum carnem. qui sunt israhelite. quorum adoptio filiorum. et gl̃ia. et testamentum. et legislatio. et obsequium. et promissa. quorum patres. ex quibus xp̃s secundum carnem. qui est super omnia deus benedictus in secula. amen. Non autem quod exciderit uerbum dei. Non enim omnes qui ex israhel hi israhelite. neque qui semen sunt abrahe omnes filii. sed in isaac uocabitur tibi semen. id est non qui filii carnis hi filii dei. sed qui filii promissionis deputantur in semine. Promissionis enim uerbum hoc est. secundum hoc ueniam et erit sare filius. Non solum autem illa. sed et rebecca ex concubitu unum habens isaac patris nostri. Cum enim nondum nati fuissent aut aliquid egissent boni aut mali. ut secundum electionem propositum dei manens non ex operibus sed ex uocante dictum est ei. quia maior seruiet minori. sicut scriptum est. Iacob dilexi. esau aũt odio habui. Quid ergo dicemus? Numquid iniquitas apud deum? Absit. Moysi enim dicit. Miserebor cui misereor. et misericordiam prestabo cui misericordiam prestitero. Igitur non uolentis neque currentis sed miserentis est dei. Dicit enim scriptura pharaoni. quia in hoc ipsum excitaui te. ut ostendam in te uirtutem meam. et ut annuncietur nomen meum in uniuersa terra. Ergo cui uult misereatur. et quem uult indurat. Dicis ergo mihi. Quid adhuc conqueritur? Voluntati enim eius quis resistit? Quid ergo tu es homo qui respondeas deo? Numquid dicit figmentum ei qui finxit. Quare sic me fecisti? Nonne potestatem habet figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem uas in honorem. aliud aũt in contumeliam? Quod si deus uolens ostendere iram et notam facere potentiam suam sustinuit in multa patientia uasa ire aptata in interitum. ut ostenderet diuitias gl̃ie sue in uasa misericordie que preparauit in gl̃iam. quos et uocauit nos non solum ex iudeis sed et ex gentibus. sicut et in osee dicit. Vocabo non plebem meam plebem meam. et non dilectam dilectam. et non misericordiam consecutam misericordiam consecutam. et erit in loco ubi dictum est eis non plebs mea uos. ibi uocabuntur filii dei uiui. Esaias aũt clamat pro israhel. Si fuerit numerus filiorum israhel tamquam harena maris. reliquię saluę fient. Verbum enim consummans et breuians dominus faciet super terram. Et sicut predixit esaias. Nisi dominus sabaoth reliquisset nobis semen. sicut sodoma fuissemus. et sicut gomorra similes facti essemus. Quid ergo dicemus? Quia gentes que non sectabantur iustitiam apprehenderunt iustitiam. iustitiam aũt que ex fide est. Israhel aũt sectando legem iustitie in legem iustitie non peruenit. Quare? Quia non ex fide sed quasi ex operibus legis. Offenderunt enim in lapidem offensionis. sicut scriptum est. Ecce pono in sion lapidem offensionis et petram scandali. et qui credit in eum non confundetur. Fratres uoluntas quidem cordis mei et obsecratio ad deum fit pro illis in salutem. Testimonium enim perhibeo illis quod emulationem dei habent. sed non secundum scientiam. Ignorantes enim dei iustitiam. et suam iustitiam querentes constituere. iustitię dei non sunt subiecti. Finis enim legis xp̃s ad iustitiam omni credenti. Moyses enim scripsit quoniam iustitiam que ex lege est qui fecerit homo uiuet in ea. Que aũt ex fide iustitia sic dicit. Ne dixeris in corde tuo quis ascendet in celum? id est xp̃m deducere. aut quis descendet in abyssum? id est xp̃m a mortuis reuocare. Sed quid dicit? Prope est uerbum in ore tuo et in corde tuo. hoc est uerbum fidei quod predicamus. Quia si confessus fueris in ore tuo dñm ihm. et in corde tuo credideris quod deus illum suscitauit a mortuis. saluus eris. Corde enim creditur ad iustitiam. ore aũt confessio fit ad saluationem. Dicit enim scriptura. Omnis qui credit in eum non confundetur. Non enim est distinctio iudei et greci. nam idem dominus omnium. diues in omnes qui inuocant illum. Omnis enim quicumque inuocauerit nomen dñi saluus erit. Quomodo ergo inuocabunt in quem non crediderunt? aut quomodo credent ei quem non audierunt? quomodo aũt audient sine predicante? quomodo aũt predicabunt nisi mittantur? sicut scriptum est. Quam speciosi pedes euangelizantium pacem. euangelizantium bona. Sed non omnes obedierunt euangelio. Esaias enim dicit. Domine quis credidit auditui nostro? Ergo fides ex auditu. auditus aũt per uerbum xp̃i. Sed dico numquid non audierunt? Quidem in omnem terram exiuit sonus eorum. et in fines orbis terrę uerba eorum. Sed dico numquid israhel non cognouit? Primus moyses dicit. Ego ad emulationem uos adducam in non gentem. in gentem insipientem in iram uos mouebo. Esaias aũt audet et dicit. Inuentus sum a non querentibus me. manifestus factus sum eis qui me non interrogabant. Ad israhel aũt dicit. Tota die expandi manus meas ad populum non credentem et contradicentem mihi. Dico ergo numquid deus repulit populum suum? Absit. Nam et ego israhelita sum ex semine abrahe. tribu beniamin. Non repulit deus populum suum quem prescit. An nescitis in helia quid dicit scriptura? quomodo interpellat deum aduersus israhel? Domine prophetas tuos occiderunt. altaria tua effoderunt. et ego relictus sum solus. et quęrunt animam meam. Sed quid dicit illi responsatio? Reliqui mihi septem milia uirorum qui non curuauerunt genu ante baal. Ita ergo et in hoc tempore reliquię secundum electionem gratię saluę facte sunt. Si aũt gratia iam non ex operibus. alioquin gratia iam non est gratia. Quid ergo? quod quęrit israhel hoc non est consecutus. electio aũt consecuta est. ceteri aũt excęcati sunt. sicut scriptum est. Deus dedit eis spiritum compunctionis. oculos ut non uideant. et aures ut non audiant usque in hodiernum diem. Et dauid dicit. Fiat mensa eorum in laqueum et in captionem. et in scandalum et in retributionem eis. obscurentur oculi eorum ne uideant. et dorsum eorum semper incurua. Dico ergo numquid sic offenderunt ut cadant? Absit. Sed delicto illorum saluti facta sunt gentibus. ut illos emulentur. Si aũt delictum illorum diuitię sunt mundi. et diminutum eorum diuitię gentium. quanto magis plenitudo eorum? Vobis aũt dico gentibus. quamdiu quidem ego sum gentium apostolus. ministerium meum honorificabo. si quo modo ad emulandum prouocem carnem meam. et saluos faciam aliquos ex illis. Si enim amissio eorum reconciliatio est mundi. quę assumptio nisi uita ex mortuis? Si aũt delibatio sancta est et massa. et si radix sancta est et rami. Si aũt quidam ex ramis fracti sunt. tu aũt cum oleaster esses insertus es in illis. et socius radicis et pinguedinis olee factus es. noli gloriari. non tu radicem portas. sed radix te. Dices ergo. fracti sunt rami ut ego inserar. Bene. propter incredulitatem fracti sunt. tu aũt fide stas. noli altum sapere. sed time. Si enim deus naturalibus ramis non pepercit. ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem et seueritatem dei. in eos quidem qui ceciderunt seueritatem. in te aũt bonitatem dei si permaneas in bonitate. alioquin et tu excideris. Sed et illi si non permanserint incredulitate. inserentur. potens est enim deus iterum inserere illos. Si enim tu ex oleastro natura excisus es. et contra naturam insertus es in bonam olee. quanto magis hi qui secundum naturam inserentur suę olee? Non enim uolo uos fratres ignorare mysterium hoc. ut non sitis uobismetipsis prudentes. quia cecitas ex parte in israhel facta est donec plenitudo gentium intraret. et sic omnis israhel saluus fieret. sicut scriptum est. Veniet ex sion qui eripiat. et auertat impietates ab iacob. et hoc illis a me testamentum. cum abstulero peccata eorum. Secundum euangelium quidem inimici propter uos. secundum electionem aũt dilectissimi propter patres. Sine pęnitentia enim sunt dona et uocatio dei. Sicut enim aliquando et uos non credidistis deo. nunc aũt misericordiam consecuti estis propter incredulitatem horum. ita et isti nunc non credunt in uestram misericordiam. ut et ipsi misericordiam consequantur. Conclusit enim deus omnia in incredulitate ut omnium misereatur. O altitudo diuitiarum sapientię et scientię dei. quam incomprehensibilia sunt iudicia eius et inuestigabiles uię eius. Quis enim cognouit sensum dei? aut quis consiliarius eius fuit? aut quis prior dedit illi et retribuetur ei? Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia. ipsi gl̃ia in secula seculorum. amen.

Obsecro itaque uos ego ipse per mansuetudinem et modestiam xp̃i. qui secundum carnem infirmus fui. sed nunc uiuo ex uirtute dei. Nam et si infirmatus est ex uirtute. sed uiuit ex potentia dei. Nam et nos infirmi sumus in illo. sed uiuemus cum eo ex uirtute dei. Vos ipsi uestrum modicum possessionem habentes. ipse perficiat. confirmet. solidet. roboret. Ipsi gl̃a in secula seculorum. amen. Per fluuium fiducie uobis fiebam ut arbitror. breuiter scripsi. obsecrans uos testificans hanc esse ueram gratiam dei. in qua statis. Salutat uos ecclia q̃ est in babylone collecta. et marcus filius meus. Salutate inuicem in osculo sancto. Gratia uobiscum omnibus. qui estis in xp̃o ihu. amen. Epistola prima. Incipit epistola secunda eiusdem.

Simon petrus seruus et apostolus ihu xp̃i. his qui coequalem nobiscum sortiti sunt fidem. in iustitia dei nr̃i et saluatoris ihu xp̃i. Gratia uobis et pax adimpleatur in cognitione dei et ihu dñi nr̃i. quę omnia nobis diuine uirtutis sue quę ad uitam et pietatem donata sunt per agnitionem eius qui uocauit nos propria gl̃ia et uirtute. per quam maxima et preciosa nobis promissa donauit. ut per hęc efficiamini diuine consortes nature. fugientes eius que in mundo est concupiscentie corruptionem. Et ipsum hoc ipsum studium adhibentes subministrate in fide uestra uirtutem. in uirtute aũt scientiam. in scientia aũt abstinentiam. in abstinentia aũt patientiam. in patientia aũt pietatem. in pietate aũt amicitiam fraternitatis. in amicitia aũt fraternitatis caritatem. Hec enim si uobis adsint et superabundent. non uacuos neque sine fructu in cognitione dñi nr̃i ihu xp̃i constituent. Quibus aũt non adest cecus est. et manu tentans. oblitus purgationis ueterum suorum delictorum. Quapropter fratres magis satagite ut per bona opera certam uestram uocationem et electionem faciatis. Hec enim facientes non offendetis aliquando. Sic enim abundanter subministrabitur uobis introitus in eternum regnum dñi nr̃i et saluatoris ihu xp̃i. Propter quod incipiam uos semper commonere de his. quamuis sciam et confirmati sitis in presenti ueritate. Iustum autem arbitror quamdiu sum in hoc tabernaculo suscitare uos in commonitione. scio quia uelox est depositio tabernaculi mei. sicut et dominus noster ihs xp̃s significauit mihi. Satagam autem et uos per singula habere post meum excessum memoriam faciendi. Non enim doctas fabulas secuti notam uobis fecimus dñi nr̃i ihu xp̃i uirtutem et presentiam. sed speculatores facti illius magnitudinis. Accipiens enim a deo patre honorem et gl̃iam. uoce delapsa huiusmodi ad eum a magnifica gl̃ia. Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui. ipsum audite. Et hanc uocem nos audiuimus de celo allatam. cum essemus cum ipso in monte sancto. Et habemus firmiorem propheticum sermonem. cui bene facitis attendentes quasi lucernę lucenti in caliginoso loco. donec dies inluxerit. et lucifer oriatur in cordibus uestris. hoc primum intelligentes. quod omnis prophetia scripture propria interpretatione non fit. Non enim uoluntate humana allata est aliquando prophetia. sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines.

Fuerunt autem et pseudoprophete in populo. sicut et in uobis erunt pseudomagistri qui introducent sectas perditionis. et eum qui emit eos dominum negantes. superducentes sibi celeritatem perditionis. et multi sequentur eorum luxurias. per quos uia ueritatis blasphemabitur. et in auaritia fictis uerbis de uobis negotiabuntur. quibus iudicium olim non cessat. et perditiones eorum non dormitant. Si enim deus angelis peccantibus non pepercit. sed rudentibus inferni detractos in tartara tradidit cruciatibus. reseruari in iudicium. et originali mundo non pepercit. sed octauum noe iustitie predicatorem saluum custodiuit. diluuium aũt mundo impiorum inducens. et ciuitates sodomorum et gomorrorum cinere redigens damnauit eversione. exemplum eorum qui impie uicturi erant ponens. et iustum loth oppressum a nefandorum iniqua conuersatione liberauit. aspectu enim et auditu iustus erat habitans apud eos. qui die ac nocte animam iustam iniquis operibus cruciabant. Scit dominus pios de temptatione eripere. iniquos aũt in diem iudicii cruciandos reseruare. maxime eos qui carnem quidem in concupiscentia immunditie sectantur. dominatum aũt spernunt. audaces sibi placentes. sectas introducentes. blasphemantes. quibus angeli cum sint maiori uirtute et potentia non ferunt aduersum se coram domino blasphemie iudicium. Isti aũt tanquam naturalia animalia et irrationabilia pecora. in his que ignorant blasphemantes. in corruptione sua peribunt. recipientes mercedem iniquitatis. uoluptatem existimantes diem. Sordes et turpitudines. luxuriantes in deliciis suis. et conuiuantes uobiscum. oculos habentes plenos adulterii. et incessabilis delicti. inlectantes animas infirmas. cor exercitatum auaritie habentes. maledicti. relictis directa uia erraverunt. secuti uiam balaam bosor qui mercedem iniquitatis amauit. Habuit aũt correptionem suę insanię. mutum iumentum humana uoce loquens prohibuit prophetę dementiam. Hi sunt fontes sine aqua. et nebule turbine acte. quibus procella caliginis seruata est. Superba enim uanitatis loquentes. illicitis desideriis luxurię. eos qui paululum fugiunt conuersantes in errore. libertatem illis promittentes. cum ipsi seruus sint corruptionis. a quo enim quis superatus est. huic et seruit. Si enim fugientes contagia mundi in agnitione dñi et saluatoris ihu xp̃i. his rursus implicati superantur. facta sunt eis nouissima deteriora prioribus. melius enim erat illis non cognoscere uiam iustitie. quam cognitam retrorsum conuerti. a sancto illis mandato traditę. Contigit enim eis illud ueri prouerbii. Canis reuersus ad suum uomitum. et sus lota in uolutabro luti.

Hanc iam uobis fratres scribo epistolam. in quibus suscito in commonitione uestram sinceram mentem. ut memores sitis eorum que dicta sunt a sanctis prophetis. et nostrorum apostolorum mandati dñi et saluatoris. hoc primum scientes. quod uenient in nouissimis diebus in deceptione illusores. secundum suas concupiscentias ambulantes. et dicentes. Vbi est repromissio aduentus eius? ex quo enim patres dormierunt. omnia sic perseuerant ab initio creaturę. Latet enim eos hoc uolentes. quoniam celi erant prius. et terra de aqua et per aquam consistens. uerbo dei. per quę tunc mundus aqua inundatus perijt. Nunc aũt celi et terra. eodem uerbo repositi sunt igni. reseruati in diem iudicii et perditionis impiorum hominum. Vnum aũt hoc non lateat uos dilectissimi. quoniam unus dies apud dominum sicut mille anni. et mille anni sicut dies unus. Non tardat dominus promissionem. sicut quidam existimant. sed patienter agit propter nos. nolens aliquos perire. sed omnes ad pęnitentiam reuerti. Veniet aũt dies dñi ut fur. in qua celi magno impetu transient. elementa aũt ardentia soluentur. et terra et que in ipsa sunt opera exurentur. Hęc igitur omnia dissoluenda sunt. quales oportet esse uos in sanctis conuersationibus et pietatibus. exspectantes et properantes in aduentum dei. per quem celi ardentes soluentur. et elementa ignis ardore tabescent. Nouos aũt celos et terram nouam secundum promissa eius exspectamus. in quibus iustitia habitat. Vnde dilectissimi hęc exspectantes. satagite immaculati et inuiolati ei inueniri in pace. et longanimitatem dei saluatorem existimate. sicut et dilectus frater noster paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit uobis. sicut et in omnibus epistolis loquens in eis de hac re. in quibus sunt quędam difficilia intellectu. quę indocti et instabiles depravant. sicut et ceteras scripturas. ad suam ipsorum perditionem. Vos ergo fratres scientes custodite. ne eorum insipientia seducti excidatis a proprio firmamento. Crescite aũt in gratia et cognitione dñi nr̃i et saluatoris ihu xp̃i. Ipsi gl̃ia et nunc et in diem eternitatis. amen.

Quod fuit ab initio. quod audiuimus. quod uidimus oculis nostris. quod perspeximus et manus nostrę contrectauerunt de uerbo uitę. et uita manifestata est. et uidimus et testificamur et annuntiamus uobis uitam eternam. quę erat apud patrem et apparuit nobis. quod uidimus et audiuimus annuntiamus uobis. ut et uos societatem habeatis nobiscum. et societas nostra sit cum patre et cum filio eius ihu xp̃o. Et hęc scribimus uobis ut gaudium nostrum sit plenum. Et hęc est annuntiatio quam audiuimus ab eo et annuntiamus uobis. quoniam deus lux est. et tenebre in eo non sunt ullę. Si dixerimus quoniam societatem habemus cum eo. et in tenebris ambulamus. mentimur et ueritatem non facimus. Si aũt in luce ambulamus sicut et ipse est in luce. societatem habemus ad inuicem. et sanguis ihu xp̃i filii eius emundat nos ab omni peccato. Si dixerimus quoniam peccatum non habemus. nosmetipsos seducimus. et ueritas in nobis non est. Si confiteamur peccata nostra. fidelis est et iustus ut remittat nobis peccata nostra. et emundet nos ab omni iniquitate. Si dixerimus quoniam non peccauimus. mendacem facimus eum. et sermo eius non est in nobis. Filioli mei hęc scribo uobis ut non peccetis. Et si quis peccauerit. aduocatum habemus apud patrem ihm xp̃m iustum. et ipse est propitiatio pro peccatis nostris. non pro nostris aũt tantum sed et pro totius mundi. Et in hoc scimus quoniam cognouimus eum. si mandata eius custodiamus. Qui dicit se nosse eum et mandata eius non custodit. mendax est. et in hoc ueritas non est. Qui aũt custodit uerbum eius. uere in hoc caritas dei perfecta est. In hoc scimus quoniam in ipso sumus. Qui dicit se in ipso manere debet sicut ille ambulauit et ipse ambulare. Carissimi non mandatum nouum scribo uobis. sed mandatum uetus quod habuistis ab initio. mandatum uetus est sermo quem audistis. Iterum mandatum nouum scribo uobis. quod uerum est in eo et in uobis. quia tenebre transierunt. et uerum lumen iam lucet. Qui dicit se in lumine esse et fratrem suum odit. in tenebris est usque adhuc. Qui diligit fratrem suum in lumine manet. et scandalum in eo non est. Qui aũt odit fratrem suum in tenebris est et in tenebris ambulat. et nescit quo eat. quia tenebre obcecauerunt oculos eius. Scribo uobis filioli quoniam remittuntur uobis peccata propter nomen eius. Scribo uobis patres quoniam cognouistis eum qui ab initio est. Scribo uobis iuuenes quoniam uicistis malignum. Scribo uobis pueri quoniam cognouistis patrem. Scripsi uobis patres quoniam cognouistis eum qui ab initio est. Scripsi uobis iuuenes quoniam fortes estis. et uerbum dei in uobis manet. et uicistis malignum. Nolite diligere mundum neque ea que in mundo sunt. Si quis diligit mundum non est caritas patris in eo. quoniam omne quod in mundo est. concupiscentia carnis est. et concupiscentia oculorum. et superbia uitę. quę non est ex patre. sed ex mundo est. Et mundus transibit et concupiscentia eius. Qui aũt facit uoluntatem dei manet in eternum. sicut et ipse manet in eternum. Filioli nouissima hora est. et sicut audistis quia antichristus uenit. nunc antichristi multi facti sunt. unde scimus quia nouissima hora est. Ex nobis prodierunt. sed non erant ex nobis. nam si fuissent ex nobis. permansissent utique nobiscum. sed ut manifesti fierent quia non sunt omnes ex nobis. Et uos unctionem habetis a sancto. et nostis omnia. Non scripsi uobis quasi ignorantibus ueritatem. sed quasi scientibus eam. et quia omne mendacium ex ueritate non est. Qu

rtra di pfecta ē. ⁊ in hoc scim. qñ mpō sumꝰ. q dicit se mspō manē debet sic̄ ille ambulauit. ⁊ ipe ābulare.

mū. nō mādatū nouū scribo uobis. sd mādatū uet q habuistis ab initio. mandatū uerus ē uerbū q audistis. ⁊ iō mādatū nouū scribo uob q ē uerum ⁊ in pō ⁊ in uobis. qñ tenebre trāsiēt ⁊ iam ue rū iam lux. qui dicit se in luce ee ⁊ frem suū odit. in tenebris ē usq adhuc. q diligit frem suū in lumine y manet. ⁊ scandalū in eo nō ē. q aūt odit frem suū in tenebris ē ambulat. ⁊ nescit quo eat. qñ tenebre obcecauerūt oculos ei. Scribo uobis filioli. qñ remittū tur uob peccata p nomen ei. Scribo uobis patres. qñm gnouistis eū qui ab initio ē. Scribo uobis adole scentes. qñ uicistis malignū. Scribo uobis ⁊ fan tes. qñ cognouistis patrē. Scribo uobis patres. qñ cognouistis eū qm ab initio. scribo uobis adole scentes. qñ fortes estis. ⁊ uerbū dei in uobis manet. ⁊ uicistis malignū.

Nolite diligere mundū. neq ea que in mūdo sunt. Si quis diligit mundū. non ē caritas patris in eo. qm omne q ē in mundo. concupiscentia carnis ē. ⁊ concupiscentia oculo rū. ⁊ superbia. q non ē ex patre. sed ex mundo ē. et mundus trā sit. ⁊ concupiscentia ei⁹. q aūt fit uoluntatē dei manet in eternū. filioli nouissima hora ē. ⁊ sicut audistis quia an tichristus uenit. nūc antichristi multi facti sunt. unde scimus q nouissima hora ē. exierūt ex nobis. sed non erant ex nobis. nā si fuissent ex nobis. permansissent utiq nobiscū. Sed ut manifestati sint. q non sunt ex nobis. Et uos unctionē habetis a sco. ⁊ nostis omīa. nō scripsi uob q nescitis ueritatē. sed quia scitis eam. ⁊ q omne mēdacium nō est ex ueritate. Quis est mendax nisi is qui negat q ihūs nō ē xp̄s. hic est antichristus qui negat patrē ⁊ filiū. Omis q negat filiū nec patrē habet. Et

Hec scripsi uob de his qui seducunt uos. Et uos unctionē quā accepistis ab eo. manet in uobis. et nō necē habetis ut aliquis doceat uos. sed sicut eadē unctio docet uos de omnib; ⁊ uerū est ⁊ nō ē mendax. Et sicut docuit uos. manete in eo. Et nūc filioli manete in eo. ut cū apparuerit. fiduciā habeamus. ⁊ nō confundamur ab eo in aduentu eius. Si scitis q iustus est. scitote q omis qui facit iustitiam ex ipo natus ē. Videte qualē caritatē dedit nob pr ut filii dei nominemur. ⁊ simus. Propē hoc mundus nō nouit nos. quia nō nouit eū. Carissimi nūc filii dei sumꝰ. ⁊ nōdū apparuit quid erimus. Scimus q cū apparuerit. q similes ei erimus. quoniā uidebimus eū sicuti est. Et omis qui habet hanc spē in eo sanctificat se. sicut ⁊ ille sanctus ē. Et omis qui facit peccatū. ⁊ iniq tatē facit. Et peccatū ē iniquitas. et scitis q ille ap paruit ut peccata tollat. ⁊ peccatū in eo nō ē. Omis qui in eo manet. nō peccat. omis qui peccat. nō uidit eū. nec cognouit eū. filioli nēo uos seducat. qui facit iustitiā iustus est. sicut ⁊ ille iustus ē. qui facit peccatū. ex diabolo ē. q ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit filius dei. ut dissoluat opa diaboli. Omis qui natus ē ex deo pec catū nō facit. q semen ipius in eo manet. Et non potest peccare. q ex deo natus est. In hoc manifesti sunt filii dei ⁊ filii diaboli. Omis qui nō est iustus nō ē ex deo. ⁊ qui nō diligit frem suū. q hec est ānūtiatio q audistis ab initio ut diligamus alterutrū. non sicut cayn q ex maligno erat. ⁊ occidit frem suū. Et propter quid occidit eū. q opa ei⁹ maligna erant. frīs aūt ei⁹ iusta. Nolite mirari frēs si odit uos mundus. Nos scimus q trāslati sumus de morte ad uitā. q̄ diligimus frēs. q̄ qui non diligit manet in morte. Omis qui odit frem suū homicida ē. Et scitis q omis homicida nō habet uitā eternā in se manentē. In hoc cognouimus dilectionē. q ille pro nob aiam suā posuit. et nos debemus pro frib; aias ponere. Qui habuerit substantiam huius mundi. et uiderit frem suū necessitatē habē. et clauserit uiscera sua ab eo. quomodo caritas dei manet in eo. Filioli non diligamus uerbo neq lingua. sed opere et ueritate. In hoc cognoscimus quia ex ueritate sumus. ⁊ in conspectu eius suadebimus corda nra. quoniam si reprehenderit nos cor nrm. maior est deus corde nro ⁊ nouit oia. Karissimi si cor nrm non reprehenderit nos. fiducia habemus ad deum. ⁊ quicquid petierimus accipiemus ab eo. quoniam mandata eius custodimus. ⁊ ea que sunt placita ante eum facimus. Et hec est mandatum eius ut credamus nomini filii eius ihū xp̄i. et diligamus alterutrum sicut mandatum dedit nobis. ⁊ qui custodit mandata eius in illo manet. ⁊ ipe in eo. Et in hoc scimus quoniam manet in nobis de spū eius quem dedit nobis. Karissimi nolite omi spiritui credere. sed probate spiritus si ex deo sunt. quoniam multi pseudoprophete exierunt in mundum. In hoc cognoscitur spūs dei. omis spūs qui confitetur ihūm xp̄m in carne uenisse ex deo ē. et omis spūs qui solut ihūm ex deo non ē. Et hic est antichristus de quo audistis quoniam uenit. et nunc iam in mundo ē. Vos ex deo estis filioli. ⁊ uicistis eos. quoniam maior est qui in uobis est. q qui in mundo. Ipi de mundo sunt. ideo de mundo loquuntur. ⁊ mundus eos audit. nos ex deo sumus. q nouit deū audit nos. q non est ex deo non audit nos. In hoc cognoscimus spūm ueritatis. ⁊ spūm erroris.

Karissimi diligamus inuicem. quoniam caritas ex deo est. ⁊ omis q diligit ex deo natus est. ⁊ cognoscit deū. qui non diligit non nouit deū. quoniam deus caritas est. In hoc apparuit caritas dei in nobis. quoniam filium suū unigenitū misit deus in hunc mundum. ut uiuamus per eum. In hoc est caritas. non q nos dilexerimus deū. sed quoniam ipe prior dilexit nos. ⁊ misit filium suum propitiationem pro peccatis nris. Karissimi si sic deus dilexit nos. ⁊ nos debemus alterutrum diligere. deum nemo uidit umquam. Si diligamus inuicem. deus in nobis manet. ⁊ caritas ei⁹ in nobis perfecta ē. In hoc cognoscimus quoniam in eo manemus. ⁊ ipe in nobis. quoniam de spū suo dedit nobis. et nos uidimus ⁊ testificamur. quoniam pater misit filium suum saluatorem mundi. Quisquis confessus fuerit quoniam filius dei. deus in eo manet. et ipe in deo. et nos cognouimus ⁊ credidimus caritati quam habet deus in nobis. deus caritas est. ⁊ qui manet in caritate in deo manet. et deus in eo. In hoc perfecta est caritas nobiscum. ut fiduciam habeamus in die iudicii. quia sicut ille est. et nos sumus in hoc mundo. timor nō est in caritate. sed perfecta caritas foras mittit timorem. quoniam timor penam habet. Qui autem timet. nō est perfectus in caritate. Nos ergo diligamus deum. quoniam deus prior dilexit nos. Si quis dixerit quoniam diligo deum. et fratrem suum odit. mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem uidet. deum quem non uidet quo pacto potest diligere. Et hoc mandatum habemus ab eo. ut qui diligit deum diligat et fratrem suum. Omis qui credit quoniam ihs est xp̄s filius dei. ex deo natus est. Et omis qui diligit eum qui genuit. diligit eum qui natus est ex eo. In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos dei. cum deum diligamus. et mandata eius faciamus. Hec est enim caritas dei. ut mandata eius custodiamus. ⁊ mandata eius grauia nō sunt. Quoniam omne quod natum est ex deo uincit mundum. et hec est victoria que uincit mundum fides nra. Quis est autem qui uincit mundum nisi qui credit quoniam filius dei est ihs xp̄s. hic est qui uenit per aquam ⁊ sanguinem ihs xp̄s. non in aqua solum. sed in aqua ⁊ sanguine. Et spūs est qui testificatur. quoniam xp̄s est ueritas. quoniam tres sunt qui testimonium dant in celo. pater uerbum ⁊ spūs. ⁊ hi tres unum sunt. Et tres sunt qui testimonium dant in terra. spūs. aqua. ⁊ sanguis. Et tres unum sunt. Si testimonium hominum accipimus. testimonium dei maius est. quoniam hoc est testimonium dei quod maius est. quia testificatus est de filio suo. Qui credit in filium dei. habet testimonium dei in se. Qui non credit filio. mendacem facit eum. quoniam non credidit in testimonio quod testificatus est deus de filio suo. Et hoc est testimonium. quoniam uitam eternam dedit deus nobis. et hec uita in filio eius est. Qui habet filium habet uitam. ⁊ qui non habet filium dei. uitam non habet.

Hec scribo uobis ut sciatis quoniam uitam habetis eternam. qui credi tis in nomine filii dei. Et hec est fiducia quam habemus ad deum. quia quicquid petierimus secundum uoluntatem eius audit

Incipit argumentum in epistola Iohannis secunda. Usque adeo ad sanctam feminam scribit ut eandem quidam non dubitent Electam appellare. Eidem filios testimonium quod ambulent in veritate perhibet.

nos. Et scimus quia audit nos quicquid petierimus: scimus quoniam habemus petitiones quas postulamus ab eo. Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat et dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem: non pro illo dico ut roget quis. Omnis iniquitas peccatum est, et est peccatum ad mortem. Scimus quia omnis qui natus est ex deo non peccat, sed generatio dei conservat eum, et malignus non tangit eum. Scimus quoniam ex deo sumus, et mundus totus in maligno positus est. Et scimus quoniam filius dei venit, et dedit nobis sensum ut cognoscamus verum deum, et simus in vero filio eius. Hic est verus deus et vita eterna. Filioli custodite vos a simulacris. Explicit epistola prima. Incipit secunda eiusdem.

Senior electe domine et natis eius quos ego diligo in veritate, et non ego solus, sed et omnes qui cognoverunt veritatem, que permanet in nobis, et nobiscum erit in eternum. Sit nobiscum gratia et misericordia et pax, a deo patre et a Christo Iesu filio patris in veritate et karitate. Gavisus sum valde quoniam inveni de filiis tuis ambulantes in veritate, sicut mandatum accepimus a patre. Et nunc rogo te domina, non tamquam mandatum novum scribens tibi, sed quod habuimus ab initio, ut diligamus invicem. Et hec est karitas, ut ambulemus secundum mandata eius.

Hoc est mandatum, ut quemadmodum audistis ab initio, in eo ambuletis. Quoniam multi seductores exierunt in mundum, qui non confitentur Iesum Christum venisse in carne: hic est seductor et antichristus. Videte vosmetipsos ne perdatis que operati estis, sed ut mercedem plenam accipiatis. Omnis qui recedit et non permanet in doctrina Christi deum non habet. Qui permanet in doctrina, hic filium et patrem habet. Si quis venit ad vos et hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi ave, communicat operibus illius malignis. Plura habens scribere vobis, nolui per cartam et atramentum. Spero enim futurum me apud vos, et os ad os loqui, ut gaudium vestrum sit plenum. Salutant te filii sororis tue electe. Incipit epistola III. eiusdem.

Senior Gaio karissimo, quem ego diligo in veritate. Karissime, de omnibus orationem facio prospere te ingredi et valere, sicut prospere agit anima tua. Gavisus sum valde venientibus fratribus et testimonium perhibentibus veritati tue, sicut tu in veritate ambulas. Maiorem horum non habeo gratiam quam ut audiam filios meos in veritate ambulare. Karissime, fideliter facis quicquid operaris in fratres, et hoc in peregrinos, qui testimonium reddiderunt caritati tue in conspectu ecclesie, quos benefaciens deduces digne deo. Pro nomine enim eius profecti sunt, nichil accipientes a gentibus. Nos ergo debemus suscipere huiusmodi, ut cooperatores simus veritatis.

Scripsissem forsitan ecclesie, sed is qui amat primatum gerere in eis Diotrepes non recipit nos. Propter hoc si venero, commoneam eius opera que facit, verbis malignis garriens in nos; et quasi non ei ista sufficiant, nec ipse suscipit fratres, et eos qui suscipiunt prohibet, et de ecclesia eicit.

Karissime, noli imitari malum, sed quod bonum est. Qui benefacit ex deo est; qui malefacit non vidit deum. Demetrio testimonium redditur ab omnibus et ab ipsa veritate; et nos autem testimonium perhibemus, et nosti quoniam testimonium nostrum verum est. Multa habui scribere tibi, sed nolui per atramentum et calamum scribere tibi. Spero autem protinus te videre, et os ad os loquemur. Pax tibi. Salutant te amici. Saluta tu amicos per nomen. Incipit epistola sancti Iude apostoli.

Iudas Iesu Christi servus, frater autem Iacobi, his qui in deo patre dilectis et Christo Iesu conservatis et vocatis. Misericordia vobis et pax et karitas adimpleatur. Karissimi, omnem sollicitudinem faciens scribendi vobis de communi vestra salute, necesse habui scribere vobis, deprecans supercertari semel tradite sanctis fidei. Subintroierunt enim quidam homines, qui olim prescripti sunt in hoc iudicium, impii, dei nostri gratiam transferentes in luxuriam, et solum dominatorem et dominum nostrum Iesum Christum negantes.

Commonere autem vos volo scientes semel omnia, quoniam Iesus populum de terra Egypti salvans, secundo eos qui non crediderunt perdidit. Angelos vero qui non servaverunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in iudicium diei magni vinculis eternis sub caligine reservavit. Sicut Sodoma et Gomorra et finitime civitates simili modo exfornicate, et abeuntes post carnem alteram, facte sunt exemplum, ignis eterni penam sustinentes. Similiter et hii carnem quidem maculant, dominationem autem spernunt, maiestatem autem blasphemant. Cum Michahel archangelus cum diabolo disputans altercaretur de Moysi corpore, non est ausus iudicium inferre blasphemie, sed dixit: Imperet tibi dominus. Hii autem quecumque quidem ignorant blasphemant; quecumque autem naturaliter tamquam muta animalia noverunt, in his corrumpuntur. Ve illis, qui via Cain abierunt, et errore Balaam mercede effusi sunt, et contradictione Chore perierunt. Hii sunt in epulis suis macule convivantes sine timore, semetipsos pascentes, nubes sine aqua que a ventis circumferuntur, arbores autumnales infructuose, bis mortue, eradicate, fluctus feri maris, despumantes suas confusiones, sidera errantia, quibus procella tenebrarum conservata est in eternum. Prophetavit autem de his septimus ab Adam Enoch dicens: Ecce venit dominus in sanctis milibus suis facere iudicium contra omnes, et arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum quibus impie egerunt, et de omnibus duris que locuti sunt contra eum peccatores impii. Hii sunt murmuratores querulosi, secundum desideria sua ambulantes, et os illorum loquitur superba, mirantes personas questus causa. Vos autem, karissimi, memores estote verborum que predicta sunt ab apostolis domini nostri Iesu Christi, qui dicebant vobis quoniam in novissimo tempore venient illusores, secundum sua desideria ambulantes in impietatibus. Hii sunt qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes. Vos autem karissimi superedificantes vosmetipsos sanctissime vestre fidei, in spiritu sancto orantes, vos in dilectione dei servate, expectantes misericordiam domini nostri Iesu Christi in vitam eternam. Et hos quidem arguite iudicatos; illos vero salvate de igne rapientes. Aliis autem miseremini in timore, odientes et eam que carnalis est maculatam tunicam. Ei autem qui potens est vos conservare sine peccato, et constituere ante conspectum glorie sue inmaculatos in exultatione, soli deo salvatori nostro per Iesum Christum dominum nostrum, gloria et magnificentia, imperium et potestas ante omne seculum, et nunc et in omnia secula seculorum. Amen. Incipit argumentum sancti Ieronimi presbiteri in libro apocalipsis Iohannis apostoli.

Iohannes apostolus et evangelista a domino Christo electus atque dilectus, in tanto amore dilectionis habitus est, ut in cena super pectus eius recumberet, et ad crucem eius astanti soli matrem propriam commendaret; ut quem nubentem voluntate ad amplexum virginitatis asciverat, ipsi etiam custodiendam virginem commendaret. Hic itaque cum propter verbum dei et testimonium Iesu Christi in Pathmos insula relegaretur, illic ab eodem apocalipsis ostensa describitur: ut sicut in principio canonis, id est libri Genesis, incorruptibile principium prenotatur, ita etiam incorruptibilis finis per virginem in apocalipsi redderetur, dicentis: Ego sum A et Ω, initium et finis. Hic est Iohannes qui sciens supervenisse sibi diem egressionis de corpore, convocatis in Epheso discipulis, descendit in defossum sepulture sue locum, oratione completa, reddidit spiritum, tam a dolore mortis factus extraneus quam a corruptione carnis noscitur alienus. Cuius tamen dispositio vel librorum ordinatio ideo a nobis per singula non exponitur, ut nescientibus inquirendi desiderium collocetur, et querentibus laboris fructus, et deo magisterii doctrina servetur. Explicit argumentum. Incipit liber apocalipsis.

ut quem nubentem voluntate ad amplexum virginitatis asciverat, ipsi custodiendam virginem commendasset.

Apocalipsis Iohannis tot habet sacramenta quot verba. Parum dixi et pro merito voluminis laus omnis inferior est; in verbis singulis multiplices latent intelligentie.

Incipit argumentum in epistola Iohannis tercia.
Gaium pietatis causa extollit, atque ut in ipsa pietate maneat exhortatur, et Diotrepen impietatis et superbie causa obiurgat, Demetrio autem bonum testimonium perhibet cum fratribus universis.
Incipit argumentum in epistola Iude apostoli.
Iudas apostolus fratres de corruptionibus vite detractis ita informat, ut illecti non discedant de subiugo semel erutos servitutis denuo opera sua officiis novare servilibus.

Anna uxor Ioachim tres filias ...

Apocalypsis Incipit Apokalipsis

Apocalypsis ihū xpi quā dedit illi deus palā facē seruis suis. q oportet fieri cito. et significauit mittēs p angelū suū seruo suo Iohāni qui testimoniū perhibuit uerbo dī. et testimoniū ihū xpi quecūq; uidit. beatus qui legit. et qui audit uerba prophetie huius. et seruat ea que in ea scripta sūt. tps enī prope est.

Iohannes septem ecclīs que sunt in asia. gr̄a uobis et pax ab eo qui est. et qui erat. et qui uenturus est. et a septē spīb; qui in conspectu throni eius sunt. et ab ihū xpo qui est testis fidelis. primogenitus mortuorū. et princeps regū terre. dilexit nos. et lauit nos a peccatis nr̄is in sanguine suo. et fecit nos regnū et sacerdotes deo. et patri suo. ipsi gl̄a et imperiū in secula seculorū. amē. Ecce uenit cū nubibus. et uidebit eū omnis oculus. et qui eum pupugerunt. et plangent se super eū omnes tribus terre. etiam amē. Ego sum. A. et O. principiū et finis. dicit dns deus. qui est. et qui erat. et qui uenturus est omnipotēs.

Ego iohēs frr̄ uř. et particeps in tribulatione et regno et patientia in ihū fui in insula que appellatur patmos. propter uerbū dī et testimoniū ihū. fui in spū in dnica die. et audiui post me uocem magnam tube dicentis quod scribis in libro. et mitte. vii. ecclīs. ephesiī. et smirnam. et pergamū. et thiatiram. et sardis. et philadelphiā. et laodicīam. Et conuersus sum ut uiderē uocem que loquebatur mecū. et conuersus uidi. vii. candelabra aurea. et in medio. vii. candelabrorū. similem filio hōis uestitū podere. et precinctū ad mamillas zona aurea. caput autem eius et capilli. erant candidi tanquā lana alba. et tanquam nix. et oculi eius ut flāma ignis. et pedes eius similes aurichalco sicut in camino ardenti. et uox illius tanquam uox aquarū multarum. et habebat in dextera sua stellas. vii. et de ore eius gladius exibat utrinq; parte acutus et facies eius sicut sol lucet in uirtute sua. Et cū uidissem eū. cecidi ad pedes eius tanquam mortuus. et posuit dexteram suā super me dicēs. Noli timere. ego sum primus et nouissimus. et uiuus. et fui mortuus. et ecce sum uiuens in secula seculorū. et habeo claues mortis et inferni. Scribe que uidisti. quā sunt. et quā oportet fieri post hec. Sacramentū. vii. stellarū quas uidisti in dextera mea. et vii. candelabra aurea. vii. stelle. angeli sunt. vii. ecclīarū. et candelabra. vii. septē ecclē sunt.

q. iii.

Et angelo ephesi ecclē scribe. hec dicit qui tenet. vii. stellas in dextera sua. qui ambulat in medio. vii. candelabrorū aureorū. Scio opera tua. et laborem et patientiā tuam. et quia nō potes sustinere malos. et tentasti eos qui se dicunt apostolos esse et nō sunt. et inuenisti eos mendaces et patientiam habes. et sustinuisti propter nomen meū. et nō defecisti. Sed habeo aduersus te paucā. quia caritatem tuā primam reliquisti. Memor esto itaq; unde excideris. et age penitentiam et prima opera fac. Sin aūt uenio tibi. et mouebo candelabrū tuum de loco suo. nisi penitentiam egeris. Sed habes hoc odisti facta nicolaitarum. q et ego odi. Qui habet aurē audiat. quid spūs dicat ecclīs. Vincenti dabo edere de ligno uite. q̄ est in paradiso dei mei.

Et angelo smirne ecclē scribe. hec dicit primus et nouissimus qui fuit mortuus et uixit. Scio tribulationem tuam et paupertatē tuam. Sed diues es. et blasphemaris ab his qui se dicūt iudeos esse et non sunt. sed sunt synagoga sathane. nichil horum timeas quā passurus es. Ecce missurus est diabolus ex uobis in carcerem. ut tēptemini. et habebitis tribulationem decem dieb; esto fidelis usq; ad mortē. et dabo tibi coronam uite. Qui habet aurē audiat. quid spūs dicat ecclīs. Qui uicerit non ledetur a morte secūda.

Et angelo pergami ecclē scribe. hec dicit qui habet rumphea exutrag; parte acuta. Scio ubi habitas. ubi sedes est sathanas. et tenes nomen meū. et nō negasti fidē meā. et in diebus in quibus antipas testis meus fidelis. qui occisus est apud uos. ubi sathanas habitat. sed habeo aduersus te paucā. habes illuc tenentes doctrinam balaam. qui docuit balach mittere scandalū coram filiis israel. edere et fornicari. sic habes et tu tenentes doctrinam nicolaitarū. Similiter penitentiam age. Si quo minus uenio tibi cito. et pugnabo cū illis in gladio oris mei. Qui habet aurē audiat quid spūs dicat ecclīs. Vincenti dabo ei edere manna absconditum. et dabo illi calculū candidū. et in calculo nomen nouum scriptum quod nemo nouit nisi qui accipit.

Et angelo thiatire ecclē scribe. hec dicit filius dei qui habet oculos tanquā flāmā ignis. et pedes eius similes aurichalco. Noui opera tua. fidē et ministerium. et patientiam tuā. et opera tua nouissima plura priorib;. Sed habeo aduersus te paucā. quia mittis mulierem iezabel que se dicit prophetam docere et seducere seruos meos. fornicari. et manducare de idolothitis. Et dedi illi tps ut penitentiam ageret. et penitere nō uult a fornicatione sua. Ecce mitto eā in lectū. et qui mecū mittūt eū in tribulatione maxima. nisi penitentiam egerint ab operibus suis. et filios eius interficiam in morte. et scient omnes ecclē quia ego sum scrutans renes et corda. et dabo unicuiq; uř secūdū opera sua. Vobis aūt dico. et cēteris qui in thiatire estis. Quicumq; nō habent doctrinam hanc. qui nō cognouerūt altitudines sathane. sicut dicūt. non mittam super uos aliud pondus. tamen quod habetis tenete donec ueniam. Et qui uicerit. et qui custodierit usq; in finē opera mea. dabo illi potestatē super gentes. et reget eas in uirga ferrea. et tanquam uasa figuli confringentur. sicut et ego accepi a patre meo. et dabo illi stellam matutinā. Qui habet aurē audiat quid spūs dicat ecclīs.

Et angelo sardis ecclē scribe. hec dicit qui habet. vii. spūs dei et. vii. stellas. Scio opera tua. quia nomen habes quod uiuas et mortuus es. Esto uigilans et confirma cetera que moritura erant. Non enī inueni opera tua plena coram deo meo. Mēmor ergo esto qualiter accepisti et audisti. et serua. et penitentiam age. Si ergo non uigilaueris. ueniam ad te tanquā fur. et nescies qua hora ueniam ad te. Sed habes pauca nomina i sardis. que non inquinauerūt uestimenta sua. et ambulabunt mecū in albis. quia digni sunt. Qui uicerit sic uestietur uestimentis albis. et nō delebo nomen eius de libro uite. et cōfitebor nomen eius coram patre meo. et coram angelis eius. Qui habet aurē audiat quid spūs dicat ecclīs.

Et angelo philadelphie ecclē scribe. hec dicit sanctus et uerus. qui habet clauem dauid. qui aperit. et nemo claudit. et claudit. et nemo aperit. Scio opera tua. Ecce dedi coram te ostiū apertū quod nemo potest claudere. quia modicā habes uirtutē. et seruasti uerbū meū. et non negasti nomen meum. Ecce dabo de synagoga sathane. qui dicūt se iudeos esse et nō sunt. sed mentiuntur. ecce faciā illos ut ueniant et adorent ante pedes tuos. et scient quia ego dilexi te. quia seruasti uerbū patientie mee. et ego seruabo te ab hora tēptationis q̄ uentura est in orbem uniuersum tēptare habitantes in terra. Ecce uenio cito. tene quod habes ut nemo accipiat coronā tuā. Qui uicerit faciā illum columpnā in templo dei mei. et foras iam non egredietur amplius. et scribā super eum nomen dei mei. et nomen ciuitatis dei mei noue ierl. que descendit de celo a deo meo. et nomen meum nouum. Qui habet aurē audiat quid spūs dicat ecclīs.

Et angelo laodicie ecclē scribe. hec dicit amē. testis fidelis et uerus. qui est principium creature dei. Scio opera tua. quia neq; frigidus es neq; calidus. Vtinam frigidus esses aut calidus. Sed quia tepidus es. et nec frigidus nec calidus. incipiam te euomere ex ore meo. quia dicis quod diues sum et locupletatus. et nullius egeo. et nescis quia tu es miser et miserabilis. et pauper. et cecus. et nudus. Suadeo tibi emere a me aurum ignitum probatum ut locuples fias. et uestimenta alba ut induaris. et non appareat confusio nuditatis tue. et collyrio inunge oculos tuos ut uideas. Ego quos amo arguo et castigo. Emulare ergo et penitentiam age. Ecce sto ad ostium et pulso. si quis audierit uocem meam. et aperuerit ianuā. intrabo ad illum et cenabo cū illo et ipse mecū. Qui uicerit dabo illi sedere mecū in throno meo. sicut et ego uici et sedi cū patre meo in throno eius. Qui habet aurē audiat quid spūs dicat ecclīs.

Et post hec uidi. et ecce ostiū apertū in celo. et uox prima quā audiui tanquā tube loquentis mecum dicēt. Ascende huc et ostendā tibi q̄ oportet fieri post hec. Statim fui in spū. et ecce sedes posita erat in celo. et supra sedē sedes. et qui sedebat similis erat aspectui lapidis iaspidis et sardonis. et iris erat per circuitum sedis similis aspectui smaragdine. et circumsedebant sedes. et in sedibus. xxiiii. seniores sedentes circumamicti stolis albis. et in capitibus eorum

coronas aureas. et de throno p̄cedūt fulgura ⁊ voces ⁊ tonitrua
⁊ vii. lāpades ardentes. ante thronū. que sūt. vii. sp̄s dei.
⁊ in cōspectu sedentis quasi mare vitreū. simile crystallo.
et in medio sedis. ⁊ in circuitu sedis quattuor. āīalia plena
oculis. ante ⁊ retro. Et āīal p̄mū simile leoni. ⁊ secūd. āīal
simile vitulo. ⁊ tertiū. āīal hūs faciē. q̄si hōis. ⁊ quartū. an
imal simile aquile volāti. Et quattuor āīalia singuli eor
habebant alas senas. ⁊ in circuitu ⁊ intus. plena sūt
oculis. ⁊ requiē nō habebāt die ac nocte dicētia. Sc̄s sc̄s
sc̄s. dñs deus oīp̄s qui erat ⁊ qui ē ⁊ qui uenturus. Et
cū darent illa quattuor āīalia glām ⁊ honorē. et benedi
ctionem sedenti super thronū viuenti i sēcla seculoꝝ. procid
bant. xx. iiii. seniores. ante sedentē in throno ⁊ adorabāt
viuentē in sēcla seculoꝝ. Et mittebant coronas suas ante
thronū dicentes. dignus es dñe deus noster accipere glām et
honorē et virtutē. q̄a tu creasti oīa. et p̄pter uoluntatem
tuā erāt et creata sūt.

¶. v. Et vidi in dextera sedentis super thronū librū scriptū intus
⁊ foris signatū sigillis. vii. Et vidi angelū fortē p̄di
cantē voce magna. Quis est dignus aperire librū ⁊ solvere
signacula eius. Et nēo poterat in celo. neq; in terra. neq; sub
terra aperire librū neq; respicere illū. Et ego flebam
multū. q̄a nēo dignus inuentus est aperire librū. nec videre
eū. Et unus de senioribus dixit mihi. Ne fleueris. Ecce
vicit leo de tribu iuda radix dauid aperire librū ⁊ solvere
septē. vii. signacula eius. Et vidi ⁊ ecce in medio throni
⁊ quattuor āīaliū. et in medio seniorū. agnū stantem
tanquā occisū. hñntem cornua. vii. et oculos. vii. q̄ sūt
vii. sp̄s dei missi in omnem terrā. Et venit et accepit librū
de dextera sedentis in throno. Et cū aperuisset librum quat
tuor. āīalia. ⁊. xx. iiii. seniores ceciderūt cor. ānte agnū. habē
tes singuli citharas. et fiales aureas plenas odoramentoꝝ q̄
sunt orationes sc̄oꝝ. Et cantabant canticū nouū dicen
tes. dignus es dñe accipere librū. et aperire signacula eius.
q̄a occisus es. et redemisti nos deo in sanguine tuo. ex oī
tribu ⁊ lingua. ⁊ p̄plo ⁊ natione. et fecisti nos deo nr̄o regnū
⁊ sacerdotes. ⁊ regnabim⁹ super terrā.

Et vidi ⁊ audiui vocē angelorū multorū in circuitu throni ⁊
āīaliū ⁊ seniorū. Et erat numerus eorū milia milium dicē
tium voce magna. Dignus est agnus qui occisus est accipe
re virtutē ⁊ diuinitatem ⁊ sapiam ⁊ fortitudinē ⁊ honorē.
⁊ glām ⁊ benedictionē. Et omnem creaturā q̄ in celo ⁊ sup
ra terrā et subtus terrā. et que sunt in mari. ⁊ ea q̄ in eo
sunt audiui dicentes sedenti in throno ⁊ agno benedictio ⁊ honor
⁊ glā ⁊ potestas in sēcla seculoꝝ. Et quattuor āīalia dicebāt. amē. Et. xx. iiii. se
niores ceciderūt in facies suas. et adorauerūt. Et vidi q̄ aperuit
sigillum vnum de. vii. signaculis. ⁊ audiui unū de quat
tuor āīalibus dicēs. veni ⁊ vide. Et vidi. ecce equus albus ⁊ qui sedebat sup̄ eū habebat arcū. ⁊
data ē ei corona. ⁊ exiit vincēs ut vinceret. Et cū aper
uisset sigillū secūd. audiui secūd āīal dicens. veni ⁊ vide.
Et exiit alius equus rufus. ⁊ qui sedebat super eū datū
⁊ est ei ut sumeret pacē de terra. ⁊ ut inuicē se interficiant.
⁊ datus ē ill⁹ gladius magnus. Et cū aperuisset sigillū tertiū.
audiui tertiū āīal dicēs. veni ⁊ vide. Et ecce equus niger.
⁊ qui sedebat super eū habebat statēram in manu sua. Et a
udiui tanquā vocē in medio quattuor āīaliū dicentiū. bi
libras tritici denario. ⁊ tres libras ordei denario. tu
autē vinū ⁊ oleū ne leseris. Et cū aperuisset sigillū quartū
audiui vocē quarti āīalis dicētis. veni ⁊ vide. Et ecce
equus pallidus. ⁊ qui sedebat desuper nomen illi mors. ⁊ in
ferni sequebatur eū. Et data ē illi potestas sup. iiii. par
tes terre. interficere gladio ⁊ fame. ⁊ morte. ⁊ de bestiis ter
ræ. Et cū aperuisset quintū sigillū. vidi subtus altare aias i
terfectoꝝ p̄pter verbū dei. ⁊ p̄pter testimoniū q̄ habebāt
et clamabant voce magna dicētes. vsq; quo dñe sc̄e ⁊
verus non iudicas ⁊ vindicas sanguinem nr̄m de habitā
tibus in terra? Et date sunt illis singule stole albe. ⁊ dict̄
est eis ut requiescerent tp̄e adhuc modicū. donec impleatur nū
merus conseruoꝝ eorū. ⁊ fratrū eoꝝ qui interficiendi sunt sicut ⁊ illi. Et vidi cū
aperuisset sigillū septimū. factus ē silentium in celo quasi
ē media hora. Et septem angeli stabant in conspectu dei. et
date sunt illis septem tube. Et alius angelus venit. et stetit ante altare. habens
turibulum aureum. et data sunt illi incensa multa. ut daret de orati
nibus sanctoꝝ omnium super altare aureum q̄d est ante thronum. Et ascendit
fumus incensorum de orationibus sanctoꝝ de manu angeli coram deo. Et
accepit angelus turibulum. ⁊ impleuit illud de igne altaris. ⁊ mi
sit in terrā. Et facta sunt tonitrua. ⁊ voces. ⁊ fulgura. ⁊ terre
motus magnus. Et vii. angeli qui habebant vii. tubas
parauerunt se ut tubas canerent.

Et primus angelus tubam cecinit. ⁊ facta ē grando ⁊ ignis
mixta in sanguine. ⁊ missum est in terrā. et tertia pars terre
usta ē. ⁊ tertia pars arborum exusta ē. et omne fenum uiride
exustum est.

Et secūd angelus tubam cecinit. ⁊ tanq̄ mons magnus igne ardens
missus ē in mare. et facta ē tertia pars maris sanguis. ⁊ mor
tua ē tertia pars eorum q̄ habebant āīas in mari. ⁊ tertia pars
nauium interiit.

Et tertius angelus tubam cecinit. ⁊ cecidit de celo stella magna
ardens tanquam face. ⁊ cecidit in tertiā partē fluminum
⁊ fontes aquarū. ⁊ nomen stelle dicit absinthium. Et facta ē tertia
pars aquarū in absinthium. Et multi hoīes mortui sunt
de aquis quia amare facte sunt.

Et quartus angelus tubam cecinit. ⁊ percussa ē tertia pars solis. ⁊ ter
tia pars lune. ⁊ tertia pars stellarum. ita ut obscuretur
tertia pars eorum. ⁊ diei non luceret pars tertia. ⁊ noctis similiter.
Et vidi. ⁊ audiui vocē unius aquile volantis p̄ medium ce
li dicentis voce magna. ve. ve. ve. habitantibus in terra de
ceteris vocibus tribus angelorum q̄ erant tubā canturi.

Et quintus angelus tubam cecinit. Et vidi stellā de celo cecidisse
in terrā. ⁊ data ē illi clauis putei abyssi. Et aperuit puteum abys
si. ⁊ ascendit fumus putei. sicut fumus fornacis magne. Et

¶. vii.

¶. viii.

¶. ix.

obscuratus ē sol. et aer. de fumo putei. Et de fumo putei
exierūt locuste in terrā. Et data ē illis potestas sicut habent potestatē
scorpiones terre. Et precepit ē illis ne lederēt fenū terre, neq;
omne uiride, neq; omnem arborē, nisi tantū hoīes qui non habent signū
dei in frontibus suis. Et datū ē illis ne occiderent eos, sed ut
cruciarentur mēsibus .v. et tormentum eorum erat sicut cruciatus scorpii
cū percutit hoīem. Et in diebus illis querēt hoīes mortē, et non inuenient eā: desiderabūt mori et fugiet mors ab eis. Et
similitudines locustarū, similes equis parati in prelium. Et super
capita earū tanquā coronē similes auro, et facies eorū sicut facies hoīm.
Et habebant capillos sicut capillos mulierū. et dentes earū sicut
dentes leonū erant. Et habebant loricas, sicut loricas ferreas.
Et uox alarū earū sicut uox currū equorū multorū currentiū
in prelium. Et habebant caudas similes scorpionum, et aculeos
erant in caudis eorū. potestas eorū nocē hoīb; mēsibus .v. Et habe-
bant sup se regē angelū abyssi, cui nomē hebraice abad-
don, grece autē apollion, et latine habens nomen exterminans. Ve
unū abiit. Ecce uenient adhuc duo ue post hec.
Et sextus angelus tuba cecinit. Et audiui uocē unā ex quatuor cor-
nibus altaris aurei q̄ est ante oculos dei dicentē sexto angelo
qui habebat tubam. Solue quatuor angelos qui alligati
sunt in flumine magno eufraten. Et soluti sunt qua-
tuor angeli qui parati erant, in horā et diē et mēsē et annum.
ut occiderēt tertiā partē hoīm. Et numerus exercitus
uiciesies milies denarius milia. audiui numerū eorum. Et ita uidi
equos in uisione, et qui sedebant super eos habentes lori-
cas igneas, et iacinctinas et sulphureas. Et capita equorum
sunt tanquam capita leonū. et de ore ipsorū procedit ignis et
fumus et sulphur. Ab istis tribus plagis occisa ē tertia pars ho-
minū. de igne et fumo et sulphure, q̄ procedebant de ore
eorū. potestas enim equorum in ore eorum ē. et in caudis eorum. nam
caude eorum similes serpentibus habentes capita. et in his
nocent. Et ceteri hoīes qui non sunt occisi in istis plagis, non
penitentiam egerūt de operibus manuū suarū. ut non adora-
rent demonia et simulachra aurea, et argentea et enea et lapidea, et ligna, que neq; uidere possunt, neq; audire, neq; am-
bulare. et non egerūt penitentiam a uisionibus suis, neq; a uene-
ficiis suis, neq; a fornicatione sua. neq; a furtis suis.
Et uidi alium angelū fortē descendentē de celo amictū nu-
be, et iris in capite eius. Et facies eius erat ut sol. et
pedes eius tanquā columpne ignis. et habebat in manu
sua libellū apertū. Et posuit pedē suū dexterū super
mare, sinistrum autē super terrā. Et clamauit uo
ce magna q̄ adhuc cū leo rugit. Et cū clamasset, locuta sūt
septē tonitrua uocē suas. Et cū locuta fuissent, ego
scribebam. Et audiui uocē de celo dicentē. Signa q̄ locuta sunt
septē tonitrua, et noli ea scribere. Et angelū q̄ uidi stantē super
mare et super terrā. leuauit manum suā ad celū. et iurauit per uiuentē
in secula seculorū qui creauit celū et ea q̄ in eo sunt. et terrā et ea
que in ea sunt. et mare et ea q̄ in eo sunt. quia tempus amplius non erit. sed in diebus uocis septimi
angeli cū ceperit tubā consummabit mysterium dei
sicut euangelizauit per seruos suos prophetas. Et uox quā au-
diui de celo iterū locutā mecū et dicentē. Vade accipe
librū apertū de manu angeli stantis super mare et super
terrā. Et abii ad angelū dicēs ei ut daret mihi librū
et dixit mihi. Accipe librū et deuora illū, et faciet amari
care uentrē tuū: sed in ore tuo erit dulce tanquā mel.
Et accepi librū de manu angeli et deuorauit illū. et erat
in ore meo dulce tanquā mel. et cū deuorassem eum amara
fuit uenter meus. Et dixit mihi. oportet te
iterū prophetare populis et gentibus et linguis et regibus multis. Et datus
ē mihi calamus similis uirge dicens. Surge et meti
re templū dei et altare. et adorantes in eo. Atriū autē q̄
est foris templū ejice foras et ne metiaris illud, quia datum
est gentibus et ciuitatē sanctā calcabūt mēsibus .xl. duobus.
Et dabo duobus testibus meis et prophetabūt diebus mille. ce-
sexaginta. amicti saccis. hi sunt due olive et duo candelabra in conspectu dei terre. stantes. Et si quis eos nocere
uoluerit ignis exiet de ore illorum et deuorabit inimi-
cos eorum. Et si quis eos uoluerit ledere. sic oportet eum
occidi. hi habent potestatem claudere celum: ne pluat diebus prophe-
tie illorum. Et potestatem habent super aquas conuertendi eas in
sanguinem et percutere terrā omni plaga quotiēscūq; uoluerint. Et cū finierint testimonium suum. bestia q̄ ascendit
de abysso faciet aduersus illos bellum. et uincet illos et oc-
cidet eos. Et corpora eorum iacebūt in platea ciuitatis magne
que uocatur spiritualiter sodoma et egyptus. ubi et dominus
noster crucifixus est. Et uidebūt de populis et tribubus
et linguis et gentibus corpora eorum tres dies. et dimidium.
et corpora eorum non sinent poni in monumentis. Et habi-
tantes terram gaudebūt super illis. et munera mittent. et
munera mittent inuicem. quoniam duo prophete cruciauerunt
eos qui habitant super terrā. Et post dies tres et
dimidium spiritus uite ab deo intrauit in eos. Et steterunt super
pedes suos. et timor magnus cecidit super eos qui uide-
runt eos. Et audierūt uocem magnam de celo dicentē
illis. Ascendite huc. Et ascendēt in celum in nube. et uide-
runt eos inimici eorum. Et in illa hora factus ē terremotus ma-
gnus. et decima pars ciuitatis cecidit. et occisa sunt in terre-
motu nomina hominum. vii. milia. et reliqui in timore facti sunt et
dederunt gloriam deo celi. Ve secundum abiit. ecce ue-
nit uenit cito.
Et septimus angelus tuba cecinit. et facte sunt uoces mag-
ne in celo dicentes. Facta ē regnum huius mundi domini nostri
et christi eius. et regnabit in secula seculorum. xxiiii. seniores qui
coram deo sedent in sedibus suis. ceciderūt in facies suas
et adorauerūt deum dicentes. Confitemur tibi domine deus
omnipotens qui es et qui eras et qui uenturus es. quia accepisti uirtutem tuam
magnam et regnasti. Et irate sunt gentes et aduenit ira
tua et tempus mortuorum iudicari. et reddere mercedem seruis
tuis prophetis et sanctis. et timentibus nomen tuum pusillis et magnis.
et exterminare eos qui corrumpunt terram. Et apertum est
templum dei in celo. et uisa est arca testamenti eius in templo
eius. et facta sunt fulgura et uoces et terremotus et grando
magna. Et signum magnum apparuit in celo.
Mulier amicta sole. et luna sub pedibus eius. et in capite
eius corona stellarum. xii. et in utero habens clamabat
parturiens. et cruciatur ut pariat. Et uisum est signum in celo. Et ecce draco magnus rufus. habens ca-
pita. vii. et cornua. x. et in capitibus suis. vii diademata
et cauda eius trahebat tertiam partem stellarum celi. et mi-
sit eas in terrā. Et draco stetit ante mulierem que erat pari-
tura. ut cum peperisset filium eius deuoraret. Et peperit fi-
lium masculum qui recturus erat omnes gentes in uirga ferrea.
Et raptus est filius eius ad deum et ad thronum eius. et mulier
fugit in solitudinem ubi habet locum paratum a deo. ut ibi pascant
eam diebus mille ducentis sexaginta.
Et factum ē prelium magnum in celo. michael et angeli eius pu-
gnabant cum dracone. et draco pugnabat. et
angeli eius. et non preualuerūt. neq; locus inuentus est eo-
rum amplius in celo. Et proiectus ē draco ille magnus.
serpens antiquus qui uocatur diabolus et sathanas.
qui seducit uniuersum orbem. proiectus ē in terrā. et angeli eius
cum illo missi sunt. Et audiui uocem magnam in celo dicen-
tem. Nunc facta ē salus et uirtus et regnum dei nostri et potes-
tas christi eius. quia proiectus ē accusator fratrum nostrorum qui accusabat
illos ante conspectum dei nostri die ac nocte. Et ipsi uicerūt
illum propter uerbum testimonii sui. et non dilexerunt animas
suas usque ad mortem. propterea letamini celi et qui habitatis in eis
ue terre et mari. quia descendit diabolus ad uos habens iram
magnam. sciens quod modicum tempus habet. Et postquam uidit
draco quod proiectus est in terrā. persecutus ē mulierem que pe-
perit masculum. Et datę sunt mulieri due ale aquile ma-
gne. ut uolaret in desertum in locum suum. ubi alitur per
tempus et tempora et dimidium temporis. a facie serpentis. Et misit serpens
ex ore suo post mulierem aquam tanquam flumen. ut eam
faceret trahi a flumine. et adiuuit terra mulierem. Et aperuit
terra os suum. et absorbuit terra flumen
quod misit draco de ore suo. Et iratus ē draco in mulierem
et abiit facere prelium cum reliquis de semine eius qui custo-
diunt mandata dei. et habent testimonium ihesu christi. Et stetit su-
per arenam maris. Et uidi de mari bestiam ascendentem. ha-
bentem capita. vii. et cornua. x. et in cornibus eius decem diademata. Et super capita
eius nomina blasphemie. Et bestia quam uidi similis
erat pardo. et pedes eius sicut ursi. et os eius sicut os leonis. Et dedit
illi

illi dnus ultionē suā. t potestē magnam. Et uidi unū
de ptib; quasi ad ictum l mortē. et plaga mortis eius
curata est. Et admirata ē uniuersa terra post bestiā. t adora
uerūt draconem q dedit potestatē bestie. t adorauerūt
bestiā dicētes. Quis similis bestie hec. q quis potest pugna
re cū ea Et datū ē ei os loquens ma- gnua blasphemi
am Et data ē illi potestas ut faceret menses quadraginta du
os. Et aperuit os suū in blasphemiam ad deū blasphemare no
men eius. t tabernaculū eius. t eos qui in celo habitant. Et
datū ē ei bellū facere cū scis. t uincere illos. Et data est
illi potestas in omnem tribū t pplm. t gentē t linguā. Et
adorauerūt eā oēs qui habitant terram. quor nō sunt
scripta nōia in libro uite agni qui occisus ē ab origine
mundi. Si quis habet aurē audiat. Si quis in captiuitatē duxerit.
in captiuitatē ibit. Qui in gladio occiderit. oportet eum
in gladio occidi. hic ē patientia t fides scōz.

Et uidi aliā bestiā ascendentē de terra. t habebat cornua
duo. similia agni. t loquebatur sicut draco. t potestatē prio
rē bestie omnē faciebat in cōspectu ei. Et fecit terrā t inha
bitantes in ea adorare bestiā primā. cuius curata ē plaga
mortis. Et fecit signa magna. ut etiā ignem faceret de celo descendere in terrā in conspectu hoīm. Et seduc
it habitantes terrā propter signa que data sunt illi facere in cōspectu
bestie. dicens habitantibus in terra. ut faciant ymaginē
bestie q habet plagā gladii. t uixit. Et datū ē illi ut daret
spīm ymagini bestie. ut t loquatur ymago bestie. Et
faciet ut quicūq; nō adorauerit imaginem bestie. occi
datur. Et faciet omnes pusillos t magnos. t diuites t
pauperes. t liberos t seruos. ut det eis caracterē in dextera ma
nu. aut in frontibus eorum. Et ut nemo possit uendere aut e
mere. nisi qui habet caracterē aut nomen bestie. aut numerū no
minis eius. hic sapientia ē. Qui habet intellectū. cōputet nu
merū bestie. Numerus enim hominis est. Et numerus eius sexcente
sexaginta sex.

Et uidi et ecce agnus stabat supra montē sion. t cū illo
centū quadraginta quattuor milia habentes nomen eius t
nomen patris eius scriptū in frontibus suis. Et audiui uo
cē de celo. tanquā uocem aquarū multarū. t tanquā uo
cē tonitrui magni. Et uocē quā audiui tanquā citha
rœdōz citharizantium in citharis suis. Et cantabāt quasi
canticū nouū ante sedē. t ante quattuor animalia. t seniores.
Et nō poterat dicere canticū nisi illa centū quadraginta
quattuor milia qui empti sunt de terra. Hi sunt qui cū mulieribus
non sunt coinquinati. Virgines enim sunt. Hi sequuntur
agnū quocūq; ierit. Hi empti sunt ex hoīb; primitie de
agno. et more ipōz nō est inuentū mendacium. Sine
macula enim sunt ante thronū dei.

Et uidi alterū angelum uolantē per medium celi. habentē euā
gelium eternū. ut euangelizaret sedentibus super terrā. t super
omnem gentē. t tribum. t linguā. t populū. dicēs magna
uoce. timete deū. t date illi honorē. quia uenit hora iu
dicii eius. t adorate eum qui fecit celū t terrā. mare t oīa q
ibi sunt. t fontes aquarū. Et alius angelus secutus est
dicēs. Eccidit. eccidit babilon illa magna. q de uino
re fornicationis sue potauit omnes gentes. Et alius angelus
secutus est illos. dicens uoce magna. Si quis adorauerit bestiā t ymaginē eius. t acceperit caracterē in
fronte sua. aut in manu sua. et ipse bibet de uino ire dei
qui mixtus est merum in calice ire ei. et cruciabit igne t sulphu
re in cōspectu angelorum sanctorum. et in cōspectu agni. Et fu
mus tormentorum eorum ascendet in secula seculorum. Nec habebūt
requiem die ac nocte qui adorauerūt bestiā. t ymaginem
eius. Et si quis acceperit caracterē nōmis eius. hic pa
tientia sanctorum ē qui custodiunt mandata dei t fidem ihu.
Et audiui uocem de celo dicētē mihi. Scribe beati mortui qui in
dño moriuntur. Amodo iam dicit spīs ut requiescant ab laboribus
suis. opera enim illorum sequuntur illos.
Et uidi et ecce nubem candidā. t super nubē sedentē si
mile filio hoīs. habentē in capite suo coronā auream. t in manu
sua falcem acutā. Et alius angelus exiuit de templo clamāns
uoce magna ad sedentē super nubem. Mitte falcem
tuā t mete. quia uenit hora ut metatur. quia aruit me

fuit terre. Et misit qui sedebat super nubē falcē suā in terrā. t messa est
Et alius angelus exiuit de templo. qui habebat potestatem
ignis. et clamauit uoce magna ad eum qui habebat falcem acutam
dicens. Mitte falcē tuā acutā. t vindemia botros uine
e terre. quia maturæ sunt uue eius. Et misit angelus falcē
suā in terrā. t uindemiauit uineā terre. et misit in lacū me
magnū. t calcatus est lacus extra ciuitatē. Et exiuit san
guis de lacu usq; ad frenos equoꝝ. per stadia mille sexcenta.
Et uidi aliud signū in celo magnum. t mirabile. angelos
vii. habentes vii. plagas nouissimas. quia in illis consum
mata est ira dei. Et uidi tanquā mare uitreum mixtum igne. t
eos qui uicerāt bestiā. t ymaginē eius. t numerum nomi
nis eius. stantes supra mare uitreum. habentes citha
ras dei. t cantabant canticū moysi serui dei. t canticū agni
dicētes. Magna t mirabilia opera tua. dne deus omnipotens.
iuste t uere uie tue. rex seculorum. Quis nō timebit te dne
t magnificabit nomen tuum. quia solus pius es. quia omnes
gentes uenient. t adorabunt in conspectu tuo. quia iudicia
tua manifestata sunt. Et post hec uidi. t ecce apertum est templum
tabernaculi testimonii in celo. t exierūt. vii. angeli habentes
vii. plagas de templo. uestiti lapide mundo t candido
t precincti circa pectora zonis aureis. Et unus de quatuor
animalibus dedit. vii. angelis. vii. fialas aureas plenas
ire dei uiuentis in secula seculorum. Et impletum est templum
fumo a maiestate dei et de uirtute eius. Et nemo po
terat introire in templum donec consummarentur. vii. pla
ge. vii. angelorum. Et audiui uocē magnā de templo dicē
tē. vii. angelis. Ite effundite. vii. fialas ire dei in
terrā.

Et abiit primus et effudit phialā suā in terrā. Et factum est ulcus
nus seuum ac pessimum in hoīb; qui habebāt caracterē bes
tie. t qui adorauerunt ymaginem eius.
Et secūs effudit phialā suā in mare. Et factus est sanguis tan
quā mortui. t oīa aīa uiuens mortua ē in mari.
Et tertius effudit phialā suā super flumina t super
fontes aquarū. Et factus est sanguis. Et audiui an
gelum aquarū dicētē. Justus es dne. qui es. et qui eras. et
sanctus. quia hec iudicasti. quia sanguinē sanctorū t prophetarū fuderunt.
t sanguinem eis dedisti bibere. dignum sunt. Et audiui
alterum angelum de altari dicentem. Etiam dne deus
omnipotens. uera t iusta iudicia tua.

Et quartus effudit phialā suā in solē. t datum est illi estu
are igne hoīes. t estuauerūt homines estu
gno. t blasphemauerūt nomen dei habentis potestatem
super has plagas. nec egerūt penitentiam ut darent illi glo
riam.

Et quintus effudit phialā suā super sedē bestie. Et factum
est regnum eius tenebrosum. t comedebant linguas suas pre dolore. Et blasphemauerūt deum celi pre
doloribus. t uulneribus suis. t nō egerūt penitentiam ex operibus
suis.

Et sextus effudit phialā suā in flumen magnum euphraten. t siccauit aquā eius. ut parabuntur uie regi
bus ab ortu solis.
Et uidi de ore draconis. t de ore bestie et de ore pseudoprophete tres
spūs tres immundos in modū ranarū. Sunt enim spūs demo
niorum facientes signa. t procedunt ad reges totius terre congregare
illos in prelium ad diem magnum dei omnipotentis. Et ecce ue
nio sicut fur. Beatus qui uigilat. t custodit uestimenta sua.
ne nudus ambulet. t uideant turpitudinem eius. Et congregauit
illos in locum qui uocatur hebraice Armagedon.
Et septimus effudit phialā suā in aerē. Et exiuit uox ma
gna de templo a throno dicēs factum ē.
Et facta sunt fulgura. t uoces. t tonitrua. Et terre motus
factus est magnus. qualis nunq; fuit ex quo homines fuerūt
super terrā. tam magnus terremotus sic magnus. Et facta est ciuitas
magna in tres partes. t ciuitates gentium ceciderunt. Et
babilon magna uenit in memoriam ante deum. ut det illi calicem
uini indignationis ire eius. Et omnis insula fugit. t montes
non sunt inuenti. Et grando magna sicut talentum descendit de celo in
homines. Et blasphemauerūt homines deum propter plagam grandinis.
quia magna facta est ualde nimis.

¶ .xvii.

Et venit unus de .vii. angelis qui habebant .vii. fialas et locutus est mecum dicens. Veni ostendam tibi dampnationem meretricis magne que sedet super aquas multas cum qua fornicati sunt reges terre. et inebriati sunt qui habitant terram de vino prostitutionis eius. Et abstulit me in desertum in spiritu. Et vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam plenam nominibus blasphemie. habentem capita .vii. et cornua .x. Et mulier erat circumdata purpura et coccino. et inaurata auro et lapide pretioso et margaritis. habens poculum aureum in manu sua plenum abominatione et inmunditia fornicationis eius. et in fronte eius nomen scriptum misterium. babilon magna mater fornicationum et abominationum terre. Et vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum. et de sanguine martirum ihesu. et miratus sum cum vidissem illam ammiratione magna. et dixit michi angelus. Quare miraris. Ego tibi dicam sacramentum mulieris et bestie que portat eam. que habet capita .vii. et cornua .x. Bestia quam vidisti. fuit et non est. et ascensura est de abisso. et in interitum ibit. et mirabuntur inhabitantes terram. quorum non sunt nomina scripta in libro vite a constitutione mundi. videntes bestiam que erat et non est. Et hic est sensus qui habet sapientiam. Septem capita .vii. montes sunt super quos mulier sedet. et reges .vii. sunt. quinque ceciderunt. unus est. et alius nondum venit. et cum venerit oportet illum breve tempus manere. et bestia que erat et non est. et ipsa octava est. et de .vii. est. et in interitum vadit. Et .x. cornua que vidisti .x. reges sunt. qui regnum nondum acceperunt. sed potestatem tamquam reges una hora accipient post bestiam. Hii unum consilium habent. et virtutem et potestatem suam tradent bestie. Hii cum agno pugnabunt. et agnus vincet illos. quoniam dominus dominorum est. et rex regum. et qui cum illo sunt vocati electi et fideles. Et dixit michi. Aque quas vidisti. ubi meretrix sedet. populi sunt et gentes et lingue. Et .x. cornua que vidisti in bestia. hii odient fornicariam. et desolatam facient illam et nudam. et carnes eius manducabunt. et ipsam igni concremabunt. deus enim dedit in corda eorum. ut faciant quod illi placitum est. ut dent regnum suum bestie. donec consummentur verba dei. Et mulier quam vidisti est civitas magna que habet regnum super reges terre.

¶ .xviii.

Et post hec vidi alium angelum descendentem de celo habentem potestatem magnam. et terra illuminata est a gloria eius. et exclamavit in fortitudine dicens. Cecidit. cecidit babilon magna. et facta est habitatio demoniorum. et custodia omnis spiritus inmundi. et custodia omnis volucris inmunde. et odibilis. quia de ira fornicationis eius biberunt omnes gentes. et reges terre cum illa fornicati sunt. et mercatores terre de virtute deliciarum eius divites facti sunt. Et audivi aliam vocem de celo dicentem. Exite de illa populus meus. et ne participes sitis delictorum eius. et de plagis eius non accipiatis. quoniam pervenerunt peccata eius usque ad celum. et recordatus est deus iniquitatum eius. Reddite illi sicut et ipsa reddidit vobis. et duplicate illi duplicia secundum opera eius. in poculo quo miscuit miscete illi duplum. Quantum glorificavit se et in deliciis fuit. tantum date illi tormentum et luctum. quia in corde suo dicit. Sedeo regina et vidua non sum. et luctum non videbo. Ideo in una die venient plage eius. mors et luctus et fames. et igni comburetur. quia fortis est deus qui iudicabit illam. Et flebunt et plangent se super illam reges terre qui cum illa fornicati sunt et in deliciis vixerunt. cum viderint fumum incendii eius. longe stantes propter timorem tormentorum eius. dicentes. Ve. ve civitas magna babilon. civitas illa fortis. quoniam una hora venit iudicium tuum. et negotiatores terre flebunt et lugebunt super illam. quoniam merces eorum nemo emet amplius. merces auri et argenti. et lapidis pretiosi et margarite. et bissi et purpure. et serici et cocci. et omne lignum thiinum. et omnia vasa eboris. et omnia vasa de lapide pretioso et ferro et marmore. et cinnamomum. et odoramentorum. et unguenti. et thuris et vini et olei et simile et tritici et iumentorum. et ovium et equorum et redarum et mancipiorum. et animarum hominum. et poma tua desiderii anime tue discesserunt a te. et omnia pinguia et preclara perierunt a te. et amplius illa iam non invenient. mercatores horum qui divites facti sunt ab ea. longe stabunt propter timorem tormentorum eius flentes. ac lugentes. et dicentes. Ve. Ve civitas illa magna que amicta erat bisso. purpura et cocco. et deaurata auro et lapide pretioso et margaritis. quoniam una hora destitute sunt tante divitie. Et omnis gubernator. et omnis qui in lacum navigat. et naute. et qui in mari operantur. longe steterunt et clamaverunt. videntes locum incendii eius. dicentes. Que similis civitati huic magne. Et miserunt pulverem super capita sua. et clamaverunt flentes et lugentes. et dicentes. Ve. ve civitas illa magna in qua divites facti sunt omnes qui habent naves in mari de pretiis eius. quoniam una hora desolata est.

Exulta super eam celum. et sancti et apostoli et prophete. quoniam iudicavit deus iudicium vestrum de illa. Et sustulit unus angelus fortis lapidem quasi molarem magnum. et misit in mare dicens. Hoc impetu mittetur babilon magna illa civitas. et ultra iam non invenietur. Et vox cytharedorum et musicorum et tibia canentium et tuba non audietur in te amplius. Et omnis artifex omnis artis non invenietur in te amplius. et vox sponsi et sponse non audietur adhuc in te. quia mercatores tui erant principes terre. quia in veneficiis tuis erraverunt omnes gentes. et in ea sanguis prophetarum et sanctorum inventus est. et omnium qui interfecti sunt in terra.

¶ .xix.

Post hec audivi quasi vocem magnam tubarum multarum in celo dicentium. Alleluia. Laus et gloria et virtus deo nostro est. quia vera et iusta iudicia eius sunt. qui iudicavit de meretrice magna que corrupit terram in prostitutione sua. et vindicavit sanguinem servorum suorum de manibus eius. Et iterum dixerunt. Alleluia. Et fumus eius ascendit in secula seculorum. Et ceciderunt seniores .xx.iiii. et .iiii. animalia. et adoraverunt deum sedentem super thronum dicentes. Amen. Alleluia. Et vox de throno exivit dicens. Laudem dicite deo nostro omnes servi eius. et qui timetis deum pusilli et magni.

Et audivi quasi vocem tube magne. et sicut vocem aquarum multarum. et sicut vocem tonitruorum magnorum dicentium. Alleluia. quoniam regnavit dominus deus noster omnipotens. Gaudeamus et exultemus. et demus gloriam ei. quia venerunt nuptie agni. et uxor eius preparavit se. et datum est ei ut cooperiat se bissino splendenti candido. Bissinum enim iustificationes sunt sanctorum. Et dixit michi. Scribe. beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati sunt. Et dixit michi. hec verba vera dei sunt. Et cecidi ante pedes eius ut adorarem eum. Et dixit michi. Vide ne feceris. Conservus tuus sum. et fratrum tuorum habentium testimonium ihesu. Deum adora. Testimonium enim ihesu est spiritus prophetie.

Et vidi celum apertum. et ecce equus albus. et qui sedebat super eum vocabatur fidelis et verax. et cum iustitia iudicat et pugnabat. Oculi autem eius sicut flamma ignis. et in capite eius diademata multa. habens nomen scriptum quod nemo novit nisi ipse. Et vestitus erat veste aspersa sanguine. et vocabatur nomen eius verbum dei. Et exercitus qui sunt in celo sequebantur eum in equis albis. vestiti bissino albo mundo. Et de ore ipsius procedit gladius ex utraque parte acutus ut in ipso percutiat gentes. et ipse reget eas in virga ferrea. et ipse calcat torcular vini furoris ire dei omnipotentis. Et habet in vestimento et in femore suo scriptum. rex regum et dominus dominantium. Et vidi unum angelum stantem in sole. et clamavit voce magna dicens omnibus avibus que volabant per medium celi. Venite congregamini ad cenam magnam dei. ut manducetis carnes regum. et carnes tribunorum. et carnes fortium. et carnes equorum et sedentium in ipsis. et carnes omnium liberorum ac servorum. et pusillorum ac magnorum.

Et vidi bestiam et reges terre. et exercitus eorum congregatos ad faciendum prelium cum illo qui sedebat in equo et cum exercitu eius. Et apprehensa est bestia. et cum illo pseudo propheta qui fecit signa coram ipso. quibus seduxit eos qui acceperunt caracterem bestie. et qui adoraverunt ymaginem eius. Vivi missi sunt hii duo in stagnum ignis ardentis sulphure. Et ceteri occisi sunt in gladio sedentis super equum qui procedit de ore ipsius. et omnes aves saturate sunt carnibus eorum.

¶ .xx.

Et vidi angelum descendentem de celo habentem clavem abissi et catenam magnam in manu sua. Et apprehendit draconem serpentem antiquum qui est diabolus et sathanas. et ligavit eum per annos mille. et misit eum in abissum. et clausit. et signavit super illum ut non seducat amplius gentes donec consummentur mille anni. Post hec oportet illum solvi modico tempore.

Et vidi sedes et sederunt super eas. et iudicium datum est illis. et animas decollatorum propter testimonium ihesu. et propter verbum dei. et

qui non adoraverunt bestiam neque ymaginem eius nec acceperunt caracterem eius in frontibus aut in manibus suis et vixerunt et regnaverunt cum Christo mille annis. Ceteri mortuorum non vixerunt donec consummentur mille anni. Haec resurrectio prima. Beatus et sanctus qui habet partem in resurrectione prima; in his secunda mors non habet potestatem, sed erunt sacerdotes Dei et Christi et regnabunt cum illo mille annis. Et cum consummati fuerint mille anni, solvetur Sathanas de carcere suo et exibit et seducet gentes quae sunt super quattuor angulos terrae, Gog et Magog, et congregabit eos in proelium, quorum numerus est sicut harena maris. Et ascenderunt super latitudinem terrae et circuierunt castra sanctorum et civitatem dilectam. Et descendit ignis a Deo de caelo et devoravit eos. Et diabolus qui seducebat eos missus est in stagnum ignis et sulphuris, ubi et bestia et pseudoprophetes cruciabuntur die ac nocte in saecula saeculorum.

Et vidi thronum magnum candidum et sedentem super eum, a cuius aspectu fugit terra et caelum, et locus non est inventus eis. Et vidi mortuos magnos et pusillos stantes in conspectu throni, et libri aperti sunt; et alius liber apertus est, qui est vitae, et iudicati sunt mortui ex his quae scripta erant in libris secundum opera ipsorum. Et dedit mare mortuos qui in eo erant, et mors et infernus dederunt mortuos qui in ipsis erant, et iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum. Et infernus et mors missi sunt in stagnum ignis. Haec mors secunda est, stagnum ignis. Et qui non est inventus in libro vitae scriptus, missus est in stagnum ignis.

c. XXI

Et vidi caelum novum et terram novam. Primum enim caelum et prima terra abiit, et mare iam non est. Et civitatem sanctam Ierusalem novam [ego Iohannes vidi] descendentem de caelo a Deo, paratam sicut sponsam ornatam viro suo. Et audivi vocem magnam de throno dicentem: Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, et habitabit cum eis, et ipsi populus eius erunt, et ipse Deus cum eis erit eorum Deus. Et absterget Deus omnem lacrimam ab oculis eorum, et mors ultra non erit, neque luctus neque clamor neque dolor erit ultra, quia prima abierunt. Et dixit qui sedebat in throno: Ecce nova facio omnia. Et dixit mihi: Scribe, quia haec verba fidelissima sunt et vera. Et dixit mihi: Factum est. Ego sum A et ω, initium et finis. Ego sitienti dabo de fonte aquae vitae gratis. Qui vicerit possidebit haec, et ero illi Deus, et ille erit mihi filius. Timidis autem et incredulis et execratis et homicidis et fornicatoribus et veneficis et ydolatris et omnibus mendacibus, pars illorum erit in stagno ardenti igne et sulphure, quod est mors secunda.

Et venit unus de septem [angelis] habentibus fialas plenas septem plagis novissimis, et locutus est mecum dicens: Veni, ostendam tibi sponsam uxorem agni. Et sustulit me in spiritu in montem magnum et altum, et ostendit mihi civitatem sanctam Ierusalem descendentem de caelo a Deo, habentem claritatem Dei. Lumen eius simile lapidi pretioso tamquam lapidi iaspidis, sicut cristallum. Et habebat murum magnum et altum habens portas duodecim, et in portis angelos duodecim, et nomina scripta quae sunt nomina duodecim tribuum filiorum Israel. Ab oriente portae tres, ab aquilone portae tres, et ab austro portae tres, et ab occasu portae tres. Et murus civitatis habens fundamenta duodecim, et in ipsis duodecim nomina duodecim apostolorum et agni. Et qui loquebatur mecum habebat mensuram harundineam auream, ut metiretur civitatem et portas eius et murum. Et civitas in quadro posita est, et longitudo eius tanta est quanta et latitudo. Et mensus est civitatem de harundine [aurea] per stadia duodecim milia; longitudo et latitudo et altitudo eius aequalia sunt. Et mensus est murum eius centum quadraginta quattuor cubitorum, mensura hominis quae est angeli. Et erat structura muri eius ex lapide iaspide; ipsa vero civitas aurum mundum simile vitro mundo. Fundamenta muri civitatis omni lapide pretioso ornata. Fundamentum primum iaspis, secundus sapphirus, tertius calcedonius, quartus smaragdus, quintus sardonix, sextus sardius, septimus crisolitus, octavus berillus, nonus topazius, decimus crisopassus, undecimus iacinthus, duodecimus amethistus. Et duodecim portae duodecim margaritae sunt per singulas, et singulae portae erant ex singulis margaritis. Et platea civitatis aurum mundum tamquam vitrum perlucidum. Et templum non vidi in ea. Dominus enim Deus omnipotens templum illius est et agnus. Et civitas non eget sole neque luna ut luceant in ea. Nam claritas Dei illuminavit eam, et lucerna eius est agnus. Et ambulabunt gentes in lumine eius, et reges terrae afferent gloriam suam et honorem in illam. Et portae eius non claudentur per diem; nox enim non erit illic. Et afferent gloriam et honorem gentium in illam. Non intrabit in eam aliquod coinquinatum et faciens abominationem et mendacium, nisi qui scripti sunt in libro vitae agni.

c. XXII

Et ostendit mihi fluvium aquae vitae splendidum tamquam cristallum, procedentem de sede Dei et agni. In medio plateae eius et ex utraque parte fluminis lignum vitae, afferens fructus duodecim, per menses singulos reddens fructum suum, et folia ligni ad sanitatem gentium. Et omne maledictum non erit amplius; et sedes Dei et agni in illa erunt, et servi eius servient illi, et videbunt faciem eius, et nomen eius in frontibus eorum. Et nox ultra non erit, et non egebunt lumine lucernae neque lumine solis, quoniam Dominus Deus illuminat illos, et regnabunt in saecula saeculorum. Et dixit mihi: Haec verba fidelissima sunt et vera. Et Dominus Deus spirituum prophetarum misit angelum suum ostendere servis suis quae oportet fieri cito. Et ecce venio velociter. Beatus qui custodit verba prophetiae libri huius. Et ego Iohannes qui audivi et vidi. Et postquam audissem et vidissem, cecidi ut adorarem ante pedes angeli qui mihi haec ostendebat. Et dixit mihi: Vide ne feceris; conservus tuus sum et fratrum tuorum prophetarum et eorum qui servant verba libri huius. Deum adora.

Et dixit mihi: Ne signaveris verba prophetiae libri huius; tempus enim prope est. Qui nocet noceat adhuc, et qui in sordibus est sordescat adhuc, et iustus iustitiam faciat adhuc, et sanctus sanctificetur adhuc. Ecce venio cito, et merces mea mecum est, reddere unicuique secundum opera sua. Ego sum A et ω, primus et novissimus, principium et finis. Beati qui lavant stolas suas, ut sit potestas eorum in ligno vitae, et per portas intrent in civitatem. Foris canes et venefici et impudici et homicidae et ydolis servientes, et omnis qui amat et facit mendacium. Ego Iesus misi angelum meum testificari vobis haec in ecclesiis. Ego sum radix et genus David, stella splendida et matutina. Et sponsus et sponsa dicunt: Veni. Et qui audit dicat: Veni. Et qui sitit veniat; qui vult, accipiat aquam vitae gratis.

Contestor ego omni audienti verba prophetiae libri huius: Si quis apposuerit ad haec, apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto. Et si quis diminuerit de verbis libri prophetiae huius, auferet Deus partem eius de libro vitae et de civitate sancta et de his quae scripta sunt in libro isto. Dicit qui testimonium perhibet istorum: Etiam venio cito. Amen. Veni, Domine Iesu. Gratia Domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg